

BIBOLO DABUŋ

The Holy Bible in the Yabem language of Papua New Guinea

BIBOLO DABUN
The Holy Bible in the Yabem language of Papua New Guinea
Buk Baibel long tokples Yabem long Niugini

Copyright © 1980 Bible Society of Papua New Guinea

Language: Jabem (Yabem)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023
447e01c5-a375-5452-ae54-b3f890293eeb

Contents

Bibolo Dabun	1
Biŋ Tasam Êmunŋa	2
GENESIS	9
EKSODUS	63
LEWITIKUS	87
NAMBA	92
DAITERONOMI	104
JOSUA	125
GÓLIŊWAGA	134
RUT	148
SAMUELNÊ 1	152
SAMUELNÊ 2	178
KIŊNÊŋ 1	196
KIŊNÊŋ 2	217
MIŊ	231
ESRA	233
JOB	237
PESALEM	251
ŊACMÊTÊ TAU	360
JESAIA	363
JEREMIA	400
TANĪBOA	424
ESEKIEL	426
DANIEL	435
HOSEA	447
JOEL	452
AMOS	458
JONA	468
MIKA	471
HABAKUK	479
HAGAI	482
SAKARIA	484
MALEAKI	485
MATAI	488
MARKA	528
LUKA	553
JOANŋ	594
APOSTOLO	624
ROM	660
KORINTI 1	678
KORINTI 2	694
GALATA	705
EPESE	711
PILIPI	717
KOLOSO	722
TESALONIKI 1	726
TESALONIKI 2	730
TIMOTE 1	733
TIMOTE 2	738

TITI	742
PILEMON	745
JAKOBO	747
PETERE 1	752
PETERE 2	757
JOAÑ 1	760
JOAÑ 2	765
JOAÑ 3	766
JUDA	767
GEOCLASÊ	769
NJÂÊ TO NJALÔ NJAM	788

Bibolo Dabun

The Holy Bible in the Yabem language of Papua New Guinea

Buk Baibel long tokples Yabem long Niugini

Bibolo Dabun

The Holy Bible in the Yabem language of Papua New Guinea

© 1980, The Bible Society of Papua New Guinea

Print publication, 1980 by The Bible Society of Papua New Guinea

Web version

2015, Wycliffe Bible Translators, Inc.

www.Wycliffe.org

<http://pngscriptures.org>

www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

Your are free to share – to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute the work to *The Bible Society of Papua New Guinea* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Noncommercial.** You may not use this work for commercial purposes.
- **No Derivative Works.** You may not alter, transform, or build upon this work.
- **In addition,** you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice – For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem **yu ken givim kopi long narepela manmeri**. Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long <http://tokplesbaibel.org>. Yu no ken kisim mani na salim dispela. **Yu mas givim nating**. Na tu, **yu no ken senisim Tok**.

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa.

Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken **askim mipela**.

Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/legalcode>.

Sapos yu gat askim long dispela, **plis askim mipela**.

Table of Contents

page

Bij Tasam Êmunja

Sêpuc Bibolo tonec ñalêj tenj kêtôm, tanj sêpuc aêacnêj Bijlênsêw Wakuc nanj atom. Aêac tec tasam ñapuc ñagec tonec gebe epenj nêj kauc lasê e tajala katô kwananjenmanj.

Sêjam Bijlênsêw Langwa ñabuku samob ôkwi tomalagen ma sêpuc gêc Bibolo tonec atom. Nam amboac tonec gebe Lau Israel langwa nêj binju to nêj om ma nêj da to ñasakinj ñagôlinj gwalêkinj kepenj aêac lau galocnja amboac lau Juda tau nê atom. Anôtô kêkêj binj tonanj ñai gêdêj lau têtônênagenj gebe sejop. Binj amboac tonanj tec lau-sêjalinj-binjwaga sêwi sinj gêcnja. Dedec gêcnja ñapucmêgenj atom. Sêpuc binj dambê kêtû ñapelenj gêjô balinj, têtêgêli gêcnja nê su. Lau tenj embe taênj ênam sebe sêsam to sêjala binj, têtêgêli gêcnja nê, nanj sêkac Bibolo English me Tok Pisin me awenja tenj ma sêsam.

Bibolo ñamêtê ñajamanô tenj gebe sêwa buku samob ñam sa dambêgenj ma sêpuc gêmunj buku tau gêdêj-gêdênjenj. Go ñadênanj tenj gêc gêwinj Bijlênsêw Wakucnja, tanj têtêdênanj binj ñatênagenj gêc awê solop.

Ñalôtêna kêtô minj to binj ñagêdô samob ñaô. Buku ñagêdô ñaê ma ñamôkêlatu to ñamadinj ñanamba embe ênêc ñalôtêna tenj ñalabu, nanj êkêj puc aêac gebe sêpuc binj tau gêc buku tonanj ñai gêwinj.

Sêpuc môkêlatu ñanamba ec kapôênjenj kêtô gêdêj gasêna, tanj sêjac m binj tau nanj. ñamadinj ñanamba gêc ñatalinja amboac gêmunjja kêtiam atom. Sêwi sinj ma sêpuc ñanamba ec saunj gêjô ñatalô madinjja / su. ñanambagenj tec genj ñamadinj samob gêngic-gêngic. Embe talic namba luagêc êkô ñamadinj ñagêdô ñasawa, nanj epenj nêj kauc lasê gebe binj samuc tagenj, tec sêjac gêngic atom, sêpuc ñamadinj luagêc me têtêac kêpi tagenj.

Binj ñagêdô, tanj aposolo to lau teto e kêtwa tau gêc nêj buku gêdêj-gêdênjenj nanj, tasam gebe paralel gebe binj tau ñam me kêtwa tau. Anja aêacnêj Bijlênsêw Wakuc ñamataja samob sêpuc paralel tau ñabuku ñaê dambê ma môkêlatu to ñamadinj ñanamba gêc ñatali kêtakanôj binj tau solop. Namêtê ñam tonanj sêwi sinj anja Bibolo tonec ma sêsa lêtjenj tenj. Sêpuc paralel gêc saite tau ñatali ñalabuñagenj. ñapuc tenj gêwinj atom. Aêac taunj taênj ênam ma tasala namba, têtêpuc gêc ñalabuña nê. Sêpuc paralel ñamôkêlatu ñanamba ec kapôênj, tec kêtô awê ñajam.

Ñatalô tenj amboac utitalata embe sêpuc ênêc êkwa binj ñalô tenj, nanj êkêj puc aêac gebe sêwa ñalô tonanj ñam sa sêpuc gêc saite tonanj ñalabu me tatap ñalô tonanj sa anja buku ñatêku gêc ñaê to ñalô ñam.

Ñamadinj ñagêdô kêsêp gandonj (...) ñalêlôm. ñam amboac tonec gebe Lau-tetowaga langwa ñagêdô samob teto ñamadinj togandonj tonanj gêc nêj papia gêwinj atom, lau ñagêdôgenj teto gêc nêj buku gêwinj. Aêac embe tasam Mêtê, tanj tasam binj me ñalô, têtêgandonj kêtakapinj têtj nê êwinjmanj, gebe gêwa binj tau ñam sa gêwinj.

Embe atap ñatalô amboac tonec sa "...", go ajala gebe galoc kêsôm-binjwaga nê awa tau tonec, sêjac minj ênê minj ñaômagenj atom.

Anja buku tonec ñatêku oc atap binj ñagêdô sa. Tenj ñaê to ñalô ñam, tanj gêwa binj to ñalô ñagêdô ñam sa. Môkêlatu to ñamadinj ñam, tanj têtêdênanj gebe tatap lau to gênj ñagêdô-gêdô nêj binj to ñam sa anja ñamala, têtêtakac Bibolo tonec ñalêlôm ondoc-ondoc. Minjanô ñatêtê têtêdênanj ñatênagenj. Tonanj gêwa aêacnêj kauc sa gebe gênj to minj ñajala samob, tanj kêsâ-kêsâ kêpi kinj to propete nêj binj ñagêdô-gêdô nanj, kêtadaguc tau amboac ondoc.

Nom ñakatu Bijlênsêw Langwa to Wakucnja oc tatap sa amboac tonanjgenj.

Aêac tandôj taunj e tajala Buku dabunj tonec êtu têtj ñam takac nêj Bijlênsêw Langwa to Wakucnja todayje ma totêtac wapigenj êtôm bêcgenjmanj. Apômtau Jesu gêlênj binj aêac gebe "Mêtê tanj teto gêc nanj, amac apuc atu dôbgenj amoa abe angôj matem jali tenjenj ñam jakêsêp binj tonanj, ma binj tonanj ñai gêwa aê ñam sagoc" (Joan 5:39). Lau tolau ñagêdô sêjam kolenj ñanô gebe Bibolo aêac taunj awenja êsêp aêac lemenj. Tec tanam danje Anôtô gebe "Aômênêm binj kêtû ockainj ñadawenj, ma ja tenj kêtô ñoc intêna" (Pes 119:105). Lanem to lambinj êndênj Apômtau Jesu Kilisi endenj têtjgenj. Binjanô.

Ñalôandanj

BUKU 70 KÊTU BUKU SAMUC TAGENJ

ÑAÊ BIBOLO ñAM

Ñaê Bibolo kêsêp Grik aweng. Êsêac sêsam buku tagenj gebe biblos ma biblia buku ñagêdô me taêsam. Sejonj buku 66 sa ma sêsi kêpi tagenj gêc Bibolo ñalêlôm, tec sê ñaê biblia kêpi. Go lau Rom to lau ñamuña toê-toê sêsap ñaê tonanj tonj tec gelom-gelom lau kêtôm nom ñagamênjenj gêja. Englis sêsam ña taunj aweng gebe Bible (Baibel) ma Jabêm aweng Bibolo. Ñaê tau tonanj kepenj buku tagenj, tanj sêjac buku taêsam sa gêc ñalêlôm nanj.

PAPIA NJAMATAANÓ SAMOB GÉJAŃJA

BINJALÓ TAU (TEXT)

Lau andanġenja teto Bibolo ŋabuku ŋagédô samob ŋa Hebolai aweng ma luagêcġen ŋa Aramai aweng. Go teto Binjênsêm Wakuc ŋa Grik awengġen. Papia tobôc ŋaôlic (parchment), naŋ tetowaga ŋamataŋa tauŋ lemeŋ teto biŋ kêsêp naŋ, ŋateŋ mênġelom aêac atom, sêjaŋa samob. Nam gebe papia langwa kêtû manê, tec lau têm tenġja, taŋ jasêsi tetowaga ŋamataŋa nêŋ têmŋa naŋ, teto biŋ tau gelom papia wakuc. Papia taŋ teto Mêtê tau ŋakôninġa kêtiam-kêtiam naŋġen ŋagédô tec ġêc ŋapaŋ. Binjênsêm Wakuc ŋapapia langwa tonarġ tomalagenġ tec sêc. Papia teto ŋa lemeŋġenġa tonarġ têtap ŋagédô sa anġa monasteri, ŋagédô anġa gamêŋ sawa ŋagaŋac ŋalêlôm, ma ŋagédô anġa pocġêsuj. Pocġêsuj tenġ, taŋ ŋawae kêtôm gamêŋ samob ġêja naŋ, ġêdêŋ 1947 ŋapalê Arabiaŋa tenġ ġejob noniŋ ġêmoa Qumran (Kumran) ŋalôc kêsî Gwêc Matêja. Eŋ ġesom noniŋ ġêbôm tenġ e jagêô lasê pocġêsuj tenġ, taŋ tetoc ku ŋagédô kêkô naŋ. Papia toluj langwaanô taêsam ġêc ku tau ŋalêlôm. Lau teto Binjênsêm Langwa ŋabuku ŋagédô kêsêp papia ŋaluj tonarġ ġêja, go sêpoanec kêsêp ku ġêja ma sêbaob auc, gocġo sêsîŋ ôkwi tokuġenġ kêkô pocġêsuj tonarġ. Kêkô ŋajala amboac 2,000 me, go têtap sa. Sêkêŋ jalau kwalam langwa sê dôŋ biŋ Hebolai awenġa kêpi biŋ, tec sêpuc ġêc aêacnêŋ Binjênsêm Langwa nec, tec sêlic gebe lulu kêkwa tau ŋajamġenġ. Ŋabukuġenġ tec têtap ŋagédô sa todim-todim, mago Bibolo samuc, me Binjênsêm samuc tec têtap sa tosawatosawa. Papia ŋapocġenġ to ŋagêŋġic, ŋagédô ec kapôêŋ, ŋagédô sauŋanô amboac lemeŋ ŋaja taêsam gelom aêac. Mago dedec ġêŋ lênu-lênu tonarġ ŋateŋ ġêcŋa tomanô, sejon samob sa tomalagenġ, gebe ġêjam kwalam langwa, tê kôm tau ġêjac êsêac ŋawae nê, sa ġêdêŋ sêwaka Bibolo ŋabiŋ ŋalô tau sa e sêlic jakêtôm, tê ŋatetowaga ŋamataŋa teto nê. Lau tau sêjam kôm tonarġ sêsîŋ sugenġ tec sêmoa. Mêtê tê teto ġêdêŋ andanġenġ su nê, galoc ġêc aêacŋa amboac tomalagenġ kêtiam. Têtap papia teto ŋa lemeŋġenġ langwaanô tonarġ 1,000 to 1,000 sa, tec sêwaka Mêtê ŋalo tau sa kêtû tônġac. Lau sêjam Bibolo ôkwi ŋa lau têm galocŋa awenġ nec sêsap papia langwa ŋabiŋ ŋalô tau tonarġ tônġenġ.

BIBOLO ġÊJAC LAU TAÊSAM LEMEN NJAWAE

BINJ TAU GELOM-GELOM

Namalac têtap sêpuc papia ŋa masine ŋamêtê sa sebeŋ atom. Mênġêdêŋ jala

1 to 1500 lau teto papia kêtû taêsam ŋamêtê tagenġ gebe teto ŋa lemeŋġenġ. Teto biŋ samob ŋakôninġa jagelom papia wakuc kêtiam-kêtiam, tec kêtû taêsam. Ŋamêtê tenġ ġêc atom, tonanġenġ, tec kêtû kôm kapôêŋanô ġêdêŋ lau-tetowaga. Ma ġêŋ, tê teto biŋ tau kêsêp nê, kesokeso tau. Lau gamêŋ oc kêpiŋa sepeŋ nêŋ biŋ ŋalô kêsêp poc, me sêkôc ka dambê-dambê kêtû kêlêpê jateto ŋatalô kêsêp nomku palê-palê. Lau gamêŋ ŋagédô sêmasaŋ nêŋ kêlêpê tokaiŋ-tokaiŋ ma teto biŋ kêpi bôc ŋaôlicġenġ me sêmasaŋ siŋ ŋasêbê kêtû nêŋ papia, naŋ teto nêŋ biŋ kêsêp.

Lau ġêmunġa tônê teto biŋ ŋamêtê amboac tec. Teto biŋ tomôkê-tomôkê kêsî taugenġ kêpi papia ŋalauŋ ec kapôêŋ tenġ e ġêlôc. Daê dôŋ êpi sêpuc aêacnêŋ nuspaper ŋamêtê, gebe tajala katôġenġ. Go selom ŋaluj wakuc tenġ teto e ġêlôc. Sêġôm-kêtôm tônêġenġ. Teto-teto e sêjac dabîŋ, go sêsi ŋalauŋ tau samob ġêdêŋ ŋataligenġ, sêjac têku-sêjac têku e kêtôm papia samuc tagenġ baliŋ amboac meta tenġ me luagêc. Papia baliŋ tonarġ tec sêluj sa amboac lac tenġ ma sêpoanec kêsêp gasuc me ku tenġ ġêja gebe ênêc langwa-langwa. Embe taêŋ ênam sebe sêsam, naŋ têtaiŋ luj tau sa mênġsêjac lêtêŋ ma sêsam biŋ tau ġêc êsêac laŋôŋnêŋ ŋajamġenġ. Bibolo ŋabuku samob nec ġêmunġenġ toluj amboac tonarġ.

Lau langwa gamêŋ ŋagêdôŋa teto nêŋ biŋ gelom papia kêtôm aêacnêŋ buku galocŋa ŋamêtê. Sêsam buku tau gebe Kodeks, ŋam gebe papia me buku langwa teto ŋa lemeŋġenġ. Sêkêŋ ŋalauŋ ġêsac tau ŋaô ma sêsi kêpi tagenġ amboac buku galocŋa. Mêtê kêlain tau, tec buku kaiŋ tonanġenġ kêlain tau ġêwiŋ-ġêwiŋ. Judanêŋ lau mêtê tokauc, naŋ kêtôm têm langwa samobġenġ (B.C. kêtôm Before Christ ŋam gebe ġêdêŋ taŋ Apômtau Jesu têna kêkôc eŋ ġêmêŋ nom atomġenġ naŋ) teto-teto Binjênsêm Langwa kêsêp papia toluj mênġelom aêac naŋ, ma moniki to lau, taŋ têtôm têm ŋasawa ŋamuŋa tenġ (Middle Ages, jala

500-1500) teto Bibolo samuc ŋakôninġa kêtiam-kêtiam naŋ, sêlic nêŋ koleŋ tonarġ kêtôm nêŋ sakiŋ ġêdêŋ Anôtô tau, tec teto biŋ samob ŋapepsawa to jagêdêŋġenġ.

BIBOLO NJABUKU TO BUKU SAMUC TAU NJABIŃ

BIBOLO NJAMATA TÊLÊAC

Sêwa Bibolo ŋabuku ġêja mata têtêac kêtôm biŋ kaiŋ têtêac, taŋ kêjaliŋ tau sa ġêc awê anġa Binjênsêm agêc ŋalêlôm naŋ (1) Miŋ, (2) Têdôn to sêlêŋ biŋŋa, ma (3) Seoc biŋ lasêja.

Lau Hebolai langwa sêjac Binjênsêm Langwa ġêŋġic ma têtênanġ ŋabuku kêtôm biŋ mata têtêac tonarġ su. Sêkêŋ Biŋsu (Tora), taŋ tasam gebe Mosenê Buku Lemeŋtenġ me Pentatoik

(Buku tolun 5) nan, géc njamata. Êsêac sêsam Josua e jagêdêj Kiñnêj Buku sebe Propete Namataja nêj. Sêjac propete nagêdô nêj miñ gêjam buku tonan jai auc, tec sêsam amboac tonan ma sêkêj kési Mosenê. Go Propete Namunja Jesaia e Maleaki nêj buku kédaguc naton tonan. Jeremianê Tanji to Danielnê buku ac sêsam sêwiñ tonan atom. Ma buku nagêdô samob kêtû tonan tañ taunja, nan sêkêj géc namunja. Ac tédênar amboac tañ kêtôm lau Juda taun tetoc buku tau gêdêj-gêdêjger sa nan.

Dr. M. Luther gêsun buku kain ten tonan géc Binjlênsêm Langwa to Wakuc njasawa kêtû tonan tañ taunja. En kêsam buku tonan gebe Apokripi. Naê tonan Grik awen, tanam ôkwi gebe Nam kêsing tau. En gêwa buku tau sa gebe "Buku nan tatoc sa êtôm Bibolo nabuku tau nan atom, mago embe tasam, oc êmoasinj aêac njam êwiñ".

Apokripi tonan géc Bibolo Hebolai awenja atom. Mago sêkêj géc Bibolo Grik to Rom awenja. Êsêac sêgalun buku tonan kêsêp buku nagêdô njalêlôm. Apokripi masi anja Hebolainêj Bibolo, tec Luther gêjac sa kêtû tonan tañ taunja. Bibolo Englis to awen nagêdô sêpuc géc Binjlênsêm agêc njasawa ma nagêdô masi.

BIBOLO NĀSĒBU SAUN TO SAUNANŌ NABIN

Sêwa Bibolo kékôc kêtôm njamata kapôênjagen atom, sêjac gêngic-gêngic kêtôm njasêbu saun to saunânê nec gêwiñ. Aêac tasam njasêbu tonan gebe Môkêlatu to Madin. Tetowaga langwa taun sêjac gêngic amboac galoc talic géc nec kwananjen atom. Lau gêmunja teto binjamêtê ten. Ac teto binjalô to natalô kési-kési taugen gêja, e jalô me naê ten kékô awê amboac galoc nec atomanô. Englisnêj bisop ten gêjac bin to miñ samuc-samuc sa kêtû môkêlatu ten taunja (1350) su. Go njac Fransja ten gêjac m namadinj kêtû njamata gêdêj 1551. En gêgôm kêpi Binjlênsêm Wakuc ten, nan en kêpuc Grik to Rom awen e kêkanôj tau nan. Gêjac binj gêngic-gêngic kêtôm namadingen ma keto njanamba gêja. Lau sêlic njam, tec malô acgom, go samob sêpac nêj Bibolo tomôkêlatu ma tonamadinj kêtôm tônêjen.

Njalôtêna kapôênj to saun, tañ kékô binj nagêdô njaô ma genj gêngic nan, lau langwa teto kwananjen atom, lau galocja sêkêj gebe sênam lau-sêsamwaga sa.

ANŌTŌ GÊWIÑ NÊ LAU NĀMIN

BINJLÊNSÊM LANGWA NĀM

Teto Binjlênsêm Langwa nabuku njamataja sa seben atom. Lau sêjac namijn samob tulu jagelom nêj wakuc sêsôm géc awenjen njasawa balin e njênjen sêmoa acgom. Teto papia (tolun) njamataja gêdêj kin Dawidi agêc Salomo nêj têngen. Mago aêac embe taên ênam dabe tandênar Binjlênsêm Langwa nabuku êtôm têm, têteto-teto buku tau nê, oc dangôm njawapac.

Lau Juda nêj lau mêtê tokauc to nêj biñsutau sejon papia dabun sa-sa sêjac m gêdêj jala 300 to 400 B.C. njasawa, go sêkêj kêpi tagen amboac sêgôm Mosenê Buku Lemenjên nan. Sêjac Binjlênsêm Langwa tau nabuku sa nec gêbacnê gêdêj jala 200 A.D. (Anno Domini tonan kêtôm têm, tañ Apômtau Jesu gêmên nom su nan, me Apômtaunê jala). Aêac tec talic gebe sêkôc kôm tau sa e sêjac dabijn nec, njalala amboac 1,000 gêjanja acgom, go sêjac dabijn.

Lau tau nagêdô nêj njalêlôm gêja lu kêtû nabuku nagêdôja, tec biñsutau nagêdô sêkac taun sa gêdêj jala 100 A.D. gebe sêsêm binj tau êtu katô gebe Buku ondoc mênêsêp Bibolo Hebolai awenja njalêlôm êwiñ ma ondoc êsêp êwiñ atom. Samob sêlôc kêtû tøj gebe Apokripi êsêp Bibolo njalêlôm atom. Go sêsôm binj jalô tau nabijn e tomalagen gêwiñ. Binj tañ êsêac sêsôm kêtû tøj nan, Gôlôac Dabun kêsô njalabu. Amboac tonan jalô Hebolai awenja, tañ êsêac sêwaka sa géc nan, kêtû Binjlênsêm Langwa njanomban e mênjgêdêj oc tonec. Lau ten embe sênam Binjlênsêm ôkwi, oc tédênar binj tau tonanjen.

BINJLÊNSÊM LANGWA NĀBUKU TAU

Naê Binjlênsêm nam kêsêp lau Rom awen (Testament). Englis sêsam sebe Testament amboac tañ. Naê tau nam gebe poac. Naê Binjlênsêm Langwa kepen aêacnêj kauc lasê gebe Binjlênsêm Wakuc ten géc amboac tonan. Poac langwa nam kêsêp poac, tañ Anôtô kêmoinj gêdêj lau Israel anja lôc Sinai nan. Poac tonan kêtû anô kêpi lau tau gêdêj tañ sêlôc kêtû tøj gebe tañen wamu êndên Anôtônê Binj, tec sêkêj bôc kêtû da gêdêj en kêtû njakamaclauj (Binju njapoac, Eks 24:7,8). Poac wakuc nam kêsêp Anôtô gêjac mata nê moasinj gêjac njamalac tapaônjen njawae. Sêngôj maten jali nam kêsêp Jesu kêkên tau kêtû da gêdêj Tama gêjô samob su. Lau tañ sêkêj gêwiñ en nan, Anôtô gêlic êsêac têtû lau gêdêj. (Moasinj njapoac.)

Naê Buku Minja nê kékwa buku samob, tañ sêjac Anôtô kékalem Israel langwa nêj abenji to gêwê ma kékwa êsêac sa namijn gêjam auc nan. Ac sê Mosenê naê kêpi buku njamataja 5 nê, nam kêsêp njac tau nê kolenj gêwê lau taunja namijn gêjam sêga anja buku tau tônê. Sêjac m buku tau kêpi Anôtô kêkêj undambê to nom ma njamalac namijn. Ac sêjac Israelnêj binj gêmunja namijn balingen ma teto Anôtô gêjam êsêac kési ma gêwê êsêac sêwi Aiguptu sinj namijn e tomalagen. Min tonan jai kêgi poac, tañ Anôtô to nê lau sêmoatinj gêdêj taun nan,

to Biñsu Lemenju, tañ tonjam kéléléc su nanj. Lau tétôm nom ñagamêngeñ sêñô Biñsu 10 tonaj ñawaeac. Go sêjac mata Mosenê Buku Lemenjen teto Mose jakêkô lôc Nebo gêlic gamên, nanj Anôtô gêjac mata gédên nê lau nasêmoa êtu têlê nanj, mago gêjac jao Mose tec jagêô lasê gamên tau gêwiñ atom.

Josua to Gôlinwaga teto lau Israel nêñ minj gédên tañ lau tau sêbiñ tauñ tônj têtû lau-m kapôên su atom nanj. Israelnêñ sinjêléc to nêñ laumata ma gôlinwaga towae sêjam gôlinj êsêac gédên ñasawa tônê, tec ñamiñ gêjam buku tonaj ñai auc. Sêwaka Israelnêñ gôlinj kinñ sa ñamiñ e Dawidi agêc Salomo sêboa gamên tau sa kêtû kapôên ma Israel kêpô létên gédên ñac, tañ gêjô Salomo su nanj, gêwa gamên tau kêkôc gêja luagêc kêtû Juda to Israel nêñ gamên. Sêjac minj binj tonaj ñai e jagédên lau Asiriaña sêku Israel tulu ma lau Babilonña sêku Juda tulu nanj. Lau-tetowaga sêpuc gêñwapac tonaj ñai kêtap lau tau sa nanj kêsêp êsêac tañenpêc gédên Anôtônê Biñsunja. Esra agêc Nehemia teto lau Juda anja gamên kapoacwalôña sêmu sêmênj mênjêkwê lôm dabun sa anja Jerusalem ma sêjac m to sêboa Judanêñ gamên tenj tauña sa kêtiam ñamiñ.

Buku Têdônj Biñña to Sêga Wêña nê kékwa tau atom, gebe binj, tañ teto gêc buku tonaj ñai ñalêlôm nanj, kêtôm tau amboac onaj teto gêc buku minñña to seoc lasêña nanj atom. Anja buku Job sêpuc Anôtônê binjgédên ñam. Anôtô enj ñac gédên, ma amboac ondoc lau mansañ ñajam taêsam sêôc ñandanj to gêmác ma gêñwapac kêkôninj êsêac tóngeñ. Binj tonaj kélênsônj lau kêtôm têm to nom ñagamêngeñ ñapanj. Pesalem nec buku wêña tenj. Mec 150 tonaj ñagêdô baliñ ma ñagêdô dambê. Lau mansañ gédên-gédêngeñ tetênj sêmoa nêñ tauña me gôlôac sêjam kêtû nêñ wê gédên sêlic nêñ omña. Go Binjgôlinj to ñacmêtê Tau nê sejoñ binj ñalô to létên ñagôlinj ñajam-ñajam sa, tañ sê kinj tokauc Salomo nê ñaê kêpi. Wêmôkê nanj ñapalêo to ñac têtac gêwiñ tauñña nêñ wê. Sêlic wê tau kêtôm Anôtô têtac gêwiñ ñamalacña ñadôndônj, tec sêkêñ kêtû Bibolo ñabuku tenj gêwiñ.

Aêac tatap Propetenêñ Buku 16 sa gêc aêacnêñ Bibolo. Sêwa buku tau kêkôc ma sêsam gebe propete kapôên to saunj nêñ. Propete Kapôên nêñ tonec gebe Jesaia agêc Jeremia ma Eskiêl agêc Daniel nêñ buku, ma Propete Saunj nêñ tonec gebe Hosea e jagédên Maleaki. Sêsam buku tonaj sebe Propete 12 nêñ Buku gêwiñ. Buku ñadani tec sêsam sebe kapôên, ma wapi sêsam sebe saunj. Propete tonaj ñai sêjam dôñ nêñ lau, tê sêmoa êsêac ñalêlôm gédên tauñ nêñ têm nê, nêñ létên kêpi Anôtônê Biñsu. Go êsêacnêñ kôm tenj tonec gêwiñ gebe seoc binj lasê kêtôm Anôtô gêôc êsêac awenj sa ma gêgôm katunj kainj tenj kêsa e sêlic gêñ ñakatu to dôñ nanj, tec sêsôm to teto. Propetenêñ binj gelom aêac nec ñalêñ tonec gebe ac tauñ me nêñ kêpuctônwaga teto ñalô, tê kêsa-kêsa êsêac awenjsunj nê sa. Propete sêsôm lau ñadoma to laumata nêñ geo lasê gédên êsêac solopgeñ ma sêjô êsêac gebe Anôtô ocgo êmêtôc to ênac êsêac ñagêjô. Mago sêsôm binj tonanjenj atom, ac sêsôm Anôtô taê labu to taê walô nê launja ñajaenj lasê gédên êsêac gêc awê amboac tonanjenj gebe gêjac mata nê moasinj gédên samob, tañ sêsap ênê poac, tañ kêmoinj gédên Israel tônj ma gebe lau tau sênanja atom nanj. Sêsôm ñajaenj tonec lasê gédên samob sêñô gebe Anôtô oc ênam Israel to lau nomña pebenj kêsi êñgôm ñanô êsa amboac tonec gebe Enj êkêñ Dawid wakuc tenj mênjêtu moasinj ñakinj. Têm ñamuña tenj acgom, go Gôlôac Dabunj sêwa propetenêñ binj ñalô tonaj ñam sa gebe kepenj Jesu Kilisi tau, gebe Mesia Dawidinê Latu enj.

JESU KILISI KÊTU LAU PEBENJ SÊKÊÑJ MATEN ENJ ÑANANÔ

BIÑLÊNSÊM WAKUC ÑAM

Aposolo Paulu nê papia kêtû Binjênsêm Wakuc ñabuku, tañ enj keto gêmunj buku ñagêdô samob su. Binj tañ Apômtau kêsôm to gêñ, tañ enj gêgôm-gêgôm nanj, lau sêjac ñamiñ gêc awenjenj gelom kêtôm malacgeñ gêja. Sêsôm sêmoa ñasawa baliñ e ñênjenj acgom, go lau ñagêdô nêñ ñalêlôm kêkac êsêac ma teto minj tonaj ñai sa. Kêtû tonanña tec teto Jesunê ñawae ñajam kêsêp papia gêja.

Teto Binjênsêm Wakuc ñabuku ñagêdô samob gédên jala 50 to 100 ñasawa. Gédên têm tônê lau ñagêdô teto buku gwalêkinj, nanj sêkêñ ñalôtêna gêwa buku tau sa gebe ñawae ñajam me aposolonêñ minj ma sêsakinj gédên gôlôac gêwiñ, mago teto Jesu Kilisi nê ñawae ñajam to binj, tañ aposolo têdônj nanj, keso minj ñanô tau, gebe sêgalunj kauc jaba kêsêp ñalêlôm gêjam auc. Amboac tañ tec kêtû kôm gédên Gôlôac Dabunj gebe sêpuc papia tonaj ñai ñam e sêmasuc buku dansañ ma sêjalinj Mêtê ñawa ñabuku taugenj sa ma sêkêñ kêsêp Binjênsêm Wakuc. Kôm tonaj gêbacnê gédên jala 400. Laumata sêkac tauñ sa ma sêsôm buku, tañ êsêp Binjênsêm Wakuc nanj, ñabinj kêtû tônj. Sêsôm binj tau kêtû tônj tec gêc ñapanj.

BIÑLÊNSÊM WAKUC ÑABUKU

Jesu Kilisi gêjam lau gédên-gédêngeñ to ñamalac gamên-gamên tapanjenj kêsi, tec sêwaka binj tau sa gêc awêgeñ anja Binjênsêm Wakuc ñabuku 27 ñalêlôm.

Nawae Najam aclé to Gêj Tañ Aposolo Sêgôm Nan kêtü Binlênsêw Wakuc ñabuku minña. Nawae Najam ñamatana têlêac, tañ sê Matai agêc Marka ma Luka nêñ ñaê kêpi nan, ñam kêsêp papia lau andanğen teto ña lemenña ñatonğ tagen. Embe tasam Nawae Najam tonan ma tapuc ñam ñapepğen, oc tajala bin, nan tetowaga sebe sêwaka sa ênêc awê êndên nêñ lau-sêsamwaga. Go Nawae ñajam kêtü aclêña gêjac têtü bin, tañ teto gêc ñamatana têlêac nan. Joañ kêwaka bin tonec sa gebe Bin tajala Anôtô ñamña ma gên, tañ taên kêka anğa ênêña nan, samob ñanô kêsâ kêpi Jesu Kilisi sugac.

Luka keto Nawae Najam kêtü têlêacña su, go gêjac êsêac, tañ sêwaka Gôlôac Dabun sa ma sêsôm Nawae Najam kêlain tau kêtôm Romnên gamên samobğen gêja nan, ñamin gêc Gên Tañ Aposolo Sêgôm Nan.

Binlênsêw Nabuku Têndôj To Sêlên Binña nec aposolonên papia, tañ teto gêdên gôlôac to lau tagen-tagen nan. Papia tonan ñatonğ luagêc kêjalın tau sa amboac tonec gebe Paulunê papia, tañ gêjac gôlôac ñagêdô ñawae solopğen nan, ma papia, tañ gêjac gôlôac samob tapaônğen ñawae nan, tec sêsam sebe Papia Gôlôac Tapaônğenña.

Paulu keto nê papia gêjac gôlôac ñawae solop ma gêwa takên gêwiñ Jesu Kilisi ñam sa gêdên êsêac tomalagen gêc papia tau ñalêlôm. Lau buña sêsa nêñ lên jadêdac gên, tañ kêlênsôn nêñ kauc ma kêkên wapac êsêac nan, tec sêjam kênac bin tau ñam gêdên en. Go en gêjô êsêac awen keto kêsêp nê papia ma kêsakin gêdên êsêac sêja. Gôlôac ñamatana sêjam kôm Misionña jasêsôm Nawae Najam kêtü tapa e bin jaba tokain-tokain kêpoa lasê ma gebe êmbôc Mêtê ñalên auc. Paulu tec gêjac sin ñajana gebe êkônin mêtê-geo tokain-tokain tôn. En gêjam talan Jesu Kilisi nê Nawae Najam ñawa-tau gêdên bin geo to lau geo samob nê, ñalô dabun ten anğa ênê papia gêdên lau Galatana kêtôc gêc awê gebe “Anjô acgom, aêac me anjela undambêña ten embe asôm ñawae ñajam ten lasê êndên amac eso Nawae Najam, tañ aêac asôm lasê sugac nan, Anôtô oc êpuc boa en” (Gal 1:8).

Petere agêc Joañ ma Jakobo agêc Juda to lau ñagêdô teto Papia Gôlôac Tapaônğenña, tañ gêjac gôlôac malac-malac samob ñawae nan. Bin amboac tec gêc papia tonan ñai gebe tawaka takên gêwiñ ñawa tau sagen to tajop tauñ êndên mêtê geo ma tatın su to tasa lên buña mansanğen ma tanam nêñ sakin êndên gôlôac buña to êndên tauñ nêñ gôlôac êpi kôm, tec gêjac aêac ñawae nec, ma êndên nêñ lau, tañ tamoa êsêac ñalêlôm anğa nêñ malacmôkê ma anğa tauñ nêñ gamên amboac tonanğen nan.

Binlênsêw Wakuc ñabuku Propetena tagen tec gêc. Buku tau ñaê gebe Bin Kilisi Geoc Lasê Gêdên Joañña. Embe tanam dôn êpi propete Binlênsêw Langwanja nêñ buku oc naêtôm tau atomanô. Sêjac m Geoc Lasê ña bin 7 gêdên gôlôac Asia Saunña, tañ ketowaga kêkêli to gêlên bin êsêac ma gêjac êsêac têtac tôn nan. Gên nan en katu kain ten kêsâ jagêlic ñakatu ma keto gêjam mókêlatu ñamuña ñagêdô aub nan, samob ñam tagen tonec gebe Gôlinwaga nomña sêgôm gênlêlôm gebe sêkônin Gôlôac Dabun tôn, mago kêtü ñamu Anôtô gêjam sa e kêku ñacjo samob tulu. Joañ oc keto nê buku Geoc Bin Lasêña gêdên ñasawa ten kêdabin jala 100. Bin tau gêjac gôlôac Asia Saunña ñawae gêdên têm, tañ sêjanda to sêlêsu êsêac nan.

ANÔTÔNÊ BIN ÑA AÊAC TAUN AWEN

SÊJAM MÊTÊ ÔKWI

Kêtôm têm, tañ Bibolo gêc nan, lau sêjam Anôtônê Bin Hebolai to Grik awenña ôkwi ña lau gamên ñagêdô awen. Gêdên jala 250-130 B.C. sêjam Binlênsêw Langwa ôkwi ña Grik awen. Binlênsêw Langwa tonan gêjac lau Juda gamên Aiguptuna ñawae, gebe sêsôm Grik awenğen kêtü tôn êsêac. Lau mêtê tokauc 72 sêjam kôm tonan, tec sêsam Binlênsêw Langwa tonan gebe Septuagint. Ñaê tau ñam gebe 70 sêjam ôkwi. Binlênsêw Langwa Grik awenña tonan kêtü lau buña ñamatana nêñ Bibolo. Mêtê wakuc kêlain tau kêtôm Romnên gamên gêja e jagêdô lasê êsêacnên gamênbôm gêwiñ, tec sêjam Bibolo samuc me ñabuku ñagêdô ôkwi ña lau-m towae ñagêdô awen gêwiñ. Go gêdên jala 400 A.D. Hieronimus gêjam Bibolo samuc ôkwi ña Rom tau awen Latin. Bibolo tonan ñaê Vulgata (ñam gebe kêtü tapa gêja). Katolik sêsap tôn e mênğêdên galoc.

Wulfila kêtü lau Goten nêñ bisop. En gêjam Bibolo ôkwi ña lau Serman awen ten kêtü ñamata. En kêwaka alpapet (bin ñatalô) wakuc sa acgom, go gêgôm. Mago ñac tau gêjam Bibolo samucğen ôkwi ma kêkên kêsêp nê lau Goten lemen atom. Ñam gebe lau tau sesegen sebe sênac taunña. Amboac tonan en kêkêli sin ñamin anğa Binlênsêw Langwanja gebe êkêli êsêac êtu sênac sinña atom.

Sêjam Bibolo ôkwi ña lau-m wakuc awen ñakôm kapôên nec, sêjac dabin su atom tagen. Sêgôm kôm tau sêmoa e mênğêdên 1975 sêjam ñabuku ñagêdô ôkwi ña lau 1577 awen, ma Bibolo samuc tau nec ña lau-m 261 ģen awen. Binlênsêw Wakuc tec sêjam ôkwi ña lau-m 645 awen su. Anğa nom samuc nec lau gamên-gamên 3,000 sêsôm tauñ awen gêdên-gêdênğen tec sêmoa.

SĒJAM BIBOLO ÔKWI ÑA BINJABĒM

Biņsu ņamataņa mēņsēd lasē aēac gēdēņ 1886. Anōtōnē lau jaen ēsēac, tec taēņ gējam kētu tōņ gebe sēkalem lau Niuginiņa sa tētu Anōtōnē lau sēwiņ. Sēboalec bin Jabēm sēmoagen, mago sejoņ ņpalē sa sēsō lōm papia aņga Simban ma tēdōņ ēsēac. Biņsu sēsōm bin Jabēm kētu tōņ ēsēac ņagec su acgom, go sēsōm Mētē (Miņ Dabuņ) lasē kētōm omgeņ ma tēdōņ lau lēņņa e ēsēac ņagēdō sēliņ saņgu. Lau buņa tētu taēsam ma gōlōac buņa sēwaka taun sa kētōm malacgeņ gēja. Go sēkwē lōm papia sa kētu tēdōņ gōlōac saurņņa. Sēsam papia kētu tōņ ēsēac, tec biņsu sējam Binļēnsēm Langwa to Binļēnsēm Wakuc ņamiņ ņanōgeņ ôkwi kētu Miņ Dabuņ. Malōgeņ acgom, go sējam ņawae ņajam ņagēdō ôkwi amboac taņ ma sēpuc kēsēp Jaenņajam jalau sēsam-sēsam kētōm nēņ andugeņ. Sējam Mētē ôkwi sējam kōm tau sēsiņ suger sēmoa e gēdēņ 1924 sēpuc Binļēnsēm Jabēm awenņņa ņamataņa aņga London. Sēbēnōc sēmoa e 1935 sēpuc kētiam (Stuttgart, Sermani). Siņ Kapōēņ Ilņa gēbacnē, go sēpuc Binļēnsēm Wakuc tonangeņ kētiam gebe masi aņga lau taēsam nēņ. Gēdēņ jala 1965 sēsuiņ kōm bēnōcņa gēdēņ lau toņ teņ. Ac sējac dabiņ kōm tau, tec sēpuc Binļēnsēm Wakuc aņga Hong Kong e gēbacnē gēdēņ 1973.

Lau toņ tonangeņ selom Binļēnsēm Langwa ma sējam Genesis ôkwi. Kristen Press Madang sēpuc Gēņ Samob ņam ņabuku, Mosenē buku ņamataņa gēdēņ 1970. Su go lau tonangeņ selom Binļēnsēm ņabuku ņagēdō gēwiņ. Biņsu ņagēdō sējam buku tager-tager ôkwi gēdēņ ņasawa teņ su, tec sebe sēnac dabiņ kōm tau. Lau toņ tager tētōm kōm kapōēņanō tonan atom, tec sēkalem lau toņ teņ sēkōc nēņ kōm sa amboac tonan. Sējam kōm tau sēmoa e 1979 sējac dabiņ. Sēpuc Binļēnsēm Langwa to Binļēnsēm Wakuc aņga Sydney, Australia ma sēsi lulu kēpi tager, tec Bibolo samuc kēsēp aēac lemeņ gēdēņ jala 1980.

BIBOLO ÑAKŌM ÑAKŌNIÑJA

TANAM BIBOLO ÔKWI ÑAKŌNIÑJA ÑAM

Embe sēnam Bibolo ôkwi ņa lau teņ awen su, naņ dendec gacgeņ ēnēcņa atom. Sēkēņ ētu kōm ēndēņ lau teņ sēnam ôkwi ēsēp ņasawa ētiam-ētiam. ņam gebe lau teņ awen amboac bin Jabēm nec gēņmatē teņ atom, gēņ mata jali tengoc. Lau wakuc sēsōm bin tau tētōm lau langwa gēmuņņa sēsōm naņ ņapaņ atom. Sēwi bin ņalō langwa ņagēdō siņ ma sēsōm wakuc gējō langwa su. Kētu tonanņa tec tanam Bibolo ôkwi ētōm bin, tē lau wakucgeņ sēsōm-sēsōm sēmoa nē. Embe dangōm atom, lau wakuc oc sēpō lēna taun e sēja Mētē naeo ma sebe sēņō atom. Mētē ņanō tau nec, lau teņ sebe sēpō ôkwi atom, bin ņalōgeņ tec tasōm ētu wakuc-ētu wakuc ējō langwa, tē tajala kwalec nē su. Go ņam teņ gēwiņ. Bibolo ņakwalam langwa sēpuc ņapapia andangeņņa ņam sēmoa, tec tētap ņalō wakuc ņagēdō sa, tē sēkēņ gējō ņakeso langwa su. Kētu tonanņa tec sēkēņ ņapuc amboac tonec gebe Bibolo teņ embe ēnēc ētōm jala 30 me 50 su, naņ taēņ ēnam gebe tanam ôkwi ņakōniņņa teņ ētiam. Embe masi, lau ņagēdō oc sējała sapu. Biņsu sēgōm kōm tonan kēpi Binļēnsēm Wakuc Jabēm awenņņa dim ņagēdō su, tec galoc ajala ņamgac.

ANDU TEÑ EMBE BIBOLO ĒNĒC ATOM, LAU TAU OC SĒMOA ÑAJAM ATOM. (Dr. M. Luther)

BIBOLO KĒLAIÑ TAU GĒMOA

Bibolo gējac ņamalac pebeņ ņawae, tec Gōlōac Dabuņ to lau buņa kētōm nom ņagamēņgeņ sēbiņ tauņ tōņ gebe sēmansaņ Bibolo ēlaiņ tau ņalēņ. Lēņ tonan gējac kōm tēlēac ņawae. Tec gebe sēkēņ lau sēnam Bibolo ôkwi ņa lau gamēņgamēņ awen. Teņ gebe sēmbaliņ nēņ mone ēna gebe sēpuc Bibolo tau e ņaōli saunānōgeņ. Go teņ gebe sēkēņ Bibolo naēd lasē lau tau. Baibel Sosaiti gejob kōm tonan. Sējam kōm tau aņga gamēņ amboac 100 tec sēmoa. Sēbiņ tauņ tōņ, tec tētōm kōm kapōēņ tonan. Gōlōac Dabuņ to lau buņa gamēņ ņagēdōņa tauņ tētōm Bibolo ņakoleņ sēnam ôkwi ma sēpuc to sēnac sam ētu tapanņa tonan atom, ņam gebe gējac mone taēsam ņawae. Kētu tonanņa Baibel Sosaiti gamēņ tolēlōmņa sējam Baibel Sosaiti gamēņ ņalēlōm sawaņa sa, tec kōm tau kēsēlēņ ņajam. Baibel Sosaiti sējam gōliņ kōm tau, tec sējam Bibolo ôkwi to sēkēņ kētu tapa sēgōm sēlēsucgēdōgeņ. ņanamba ņagēdō tonec kētōc gēc awē gēdēņ aēac

Sējam Bibolo samuc me ņabuku ņagēdōgeņ ôkwi:

jala 1800 1860 1920 1976

awen jala 71 1900 299 1950 830 1960 1577 1975

Sējac sam Bibolo samuc me ņabuku ņagēdōgeņ:

ņanamba 8 000 000 22 000 000 35 000 000 44 000 000

BIBOLO NEC BUKU TEÑ TAUÑA SAMUCGEÑ

ÑAMALAC AWENJ KĒTU ANŌTŌNĒ BIN ÑASABAN

Bibolo nec buku ten, nan lau sêpuc to sêjam ôli ma sêsam-sêsam amboac buku ñagêdô nan. Mago buku ñagêdô samob kêtôm Bibolo nec atomanô. Bibolo nec buku taujala ten, tec sêsam sebe Buku Tau. Njam amboac ondoc, tec sêsam Bibolo sebe Buku Tau, tan ñamalac kêtôm nêñ têm to nêñ gamêngeñ sêsam-sêsam e nêñ ñalêlôm gêwiñ bin tau. Ma ñam amboac ondoc, tec Gôlôac Dabun toê-toê samobgeñ sêsô Bibolo ñalabu ma sêkên kêtû nêñ ñagôlin. Embe takac Bibolo palinpalingeñ, oc talic amboac buku ñagêdôña ten. Sêjac Anôtô kêkên undambê to nom ma gêñ, tê lau tentenlatu dêdac-dêdac nê ñamiñ. Min tau kêpi lau, nan sêngôñ gêdêñ gêmun andanengeña. Sejoñ lau lanğawa gamên tenña nêñ biñsu to ñagôlin sêmoa sêwiñ tauñña sa-sa. Aêac tasam bin tonan ñai e ñagêdô kêlênsôn aêacnêñ kauc to tapô lêna tauñgeñ. Bin tonan kêtû Bibolo ñabiñ taujala tau nec atom. Bin taujala nê asagen.

Bibolo ñabiñ taujala tau tonec gebe Njetowaga sêjac ñamalac ma gêñ, tan ac dêdac-dêdac nan, ñamiñ kêtôm sêlic Anôtô tau gêwê to gêjam gôlin êsêac nangeñ. Lau-teto-Bibolowaga tônê lau, tan Anôtô kêkam êsêac tôn nan. Ac sêlic Anôtô gêjam gôlin nom to ñagêñ samob ma ñamalac to nêñ lêñ gêwiñ. Ênê bin kêtû tôn. En gêgôm samob ñanô kêsa. Ac sêlic gêc awê gêdêñ êsêac, tec teto nêñ bin têtôm lau sêkên gêwiñ en to ôlin andan enña. Ac sêjala Anôtô kêtû tôn amboac tonan, tec taên gêjam kêtû tôn gebe sêwê lau ñagêdô sêkên êwiñ en amboac tan, me sebe sêpuc êsêacnêñ sêkên gêwiñ enña tôn. Êsêac sebe ñamalac samob sêjala bin tonec êtu katô gebe Sêmoa maten jali me sêmac êndu nê, ñam kêsêp Anôtôñagen, tan gedec bin geo samob ma têtac têwiñ to gê bin tôn ñamadiñ masiger nan. Lau tan teto Binlênsêm Wakuc ñabuku nan, sêjala kêtû tôngac gebe Anôtô têtac gêwiñ ñamalacña mênkêtu awê kêpi Jesu Kilisi. Njam gebe ac sêlic en kêsa nê lêñ kêtôm ñac ten, tan kêkên tau kêsô Anôtô ñalabu kêtû nê bin samobña samucgeñ nan. En gêmac êndu ma gêdi sa anğa ñacmatênêñ, tec sêjala Anôtô kêtôm gebe êsuc ñamalacnêñ tanenpêc to nêñ tîp ôkwi, ma kêtôm gebe êkêli êsêac sêsa nêñ lêñ totêntac êpa sugen êtiam, ma kêtôm gebe êtôc sêngôñ maten jali tengeñ êtu nêñ lêñ ñatêpôê naênêc awêgeñ êndêñ êsêac.

Lau taêsam sê tanen jaen, tan lau-teto-Bibolowaga sêsôm lasê gêdêñ êsêac nan, ma sêmêtôc nêñ lêñ kêtôm Mêtê tau sêjac ñawae. Ac sêñô to sêsam lau tonan nêñ bin to nêñ min kêtôm Anôtô kêsôm bin gêdêñ êsêac solopgeñ. Lau taêsam sêsaê sêmoa gebe amboac tonan e mêngeđêñ galoc ñapan. Lau sêñô Mêtê e atên gêmô êsêac ma nêñ ñalêlôm kêtû malô to têtac kêpa su, ma kêkêli êsêac e sêjala gacgeñ gebe sêngôñ nom nec ñaômagen atom.

Bibolo tau gêwa tau sa gebe Anôtônê Bin nec, aêac ñamalac nêñ kauc kêtôm gebe tapuc tôn me danseñ su nec atom. Propete sêsôm nêñ jaen lasê todim-todim sêjac m bin tau gebe “Apômtau awa tau tonec”, tec lau têm tônêña ñagêdô sêñô tonên ñalêlôm gêja lu-gêja lu kwananengeñ su. Aêac têtac lulu atomman. Apômtau Jesu kêsôm gêc Joañê Nwae Njam gebe “Aênoc mêtê kêtû tauc ñoc gêñ atom, ñac tan kêsakin aê gamên nan, nê gêñ. Ten embe taê ênam gebe êngôm Anôtônê Bin êtu tôn, oc êjala ñoc mêtê ñam gebe anğa Anôtônê me aê kasôm tauc ñoc bin” (7:16-17). Anôtô kêsôm bin anğa Bibolo ñalêlôm nec, aêac tajala kêtû katô atom, tasô bin tau ñalabu ma danğôm ñanô êsa êpi tauñ nêñ lêñ acgom. Embe tanô Bibolo ñakalem e takên êwiñ Mêtê ma ôlin andan Anôtô tonên ñalêlôm taên êka en samucgeñ, oc tatap ñanô sa e daê taên todim-todim. Lau tê sêmoa sêmun aêac to onec sêmoa sêwiñ aêac nec, nêñ taêsam ñanô lasê sêjalagac gebe Bibolo buku taujala ten, ma aêac tauñ ocgo tajala amboac tonanengeñ. Oc tajala Bibolo gebe Buku Tau, tan danğôn maten jali ñam kêsêp nan, tec kêlêlêc buku ñagêdô samob su binñanôgeñ.

Gêḡ Samob Nam Njubuku

Njaé Genesis nam gebe Nam me Namôkê. Buku tau géjac undambê to nom nam namini ma géwa namalacnêḡ nam sa amboac tonanḡen. Go kêpuc namalac sêḡôm sec to sêôc gêḡwapac anḡa nom nec nam sa ma kêwaka Anôtô géjam gôlin namalac tapanḡen njalêḡ sa géwin.

Aêac tawa buku namôkêlatu kêkôc gêḡa njasêbu kapôêḡ luagêc gebe

1. Mókêlatu 1-11 géwa undambê to nom nam sa ma géjac miḡ namalacnêḡ lêḡ andanḡenḡa. Aêac tatap Adam agêc Ewa ma Kain agêc Abel to Noa nêḡ miḡ sa ma tanḡ bu kêsun njatêna to andu njatêpôê soso baliḡ anḡa Babel namini amboac tonanḡen.
2. Mókêlatu 12-50 géjac miḡ lau Israel nêḡ mimi nêḡ lêḡ andanḡenḡa namini. Nêḡ mimi namatanḡa tau Abraham. En ḡac towae kêkêḡ géwin to tanḡa wamu Anôtôḡa. En latu Isak to dêbu Jakob nêḡ miḡ kêdaguc. Jakob, tanḡ nê njaé tenḡ gebe Israel nan, nê latu 12 têtú lau Israel nêḡ gôlôac 12 nêḡ namôkê. Êsêacnêḡ tenḡ Josep. Buku tau géjac miḡ ênê lêḡ kêḡêlucḡen ma géwa Jakob tonê gôlôac sêḡḡôn gamêḡ Aiguptunḡa nam sa amboac tonanḡen.

Biḡnjanô, buku tonec géjac miḡ biḡ namalacḡa, mago buku tau namanô tau tonec gebe kêwaka kôm, tanḡ Anôtô tau gêḡôm nan, sa gêc awêḡen. Gêjac m miḡ tau gebe Anôtô kêkêḡ undambê to nom, tanḡ buku tau kêpuc miḡ tau tôn nan. Ma géjac dabiḡ namini Anôtô géjac mata biḡ gebe ênam jaom nê lau Israel enderḡ tônḡenḡa.

Anôtô kêtú buku tonec nḡgôlinḡêna. En kêmêtôc namalac to géjac êsêac kêtú nêḡ secḡa, en géwê nê lau to géjam êsêac sa ma enḡ gêḡam gôlin nê lau sêsa nêḡ lêḡ sêmoa nom nec.

Êsêac teto buku lanḡwaanô tonec nam gebe sênac lau-m tenḡ nêḡ sêkêḡ géwin Anôtôḡa namini gebe elom lau namunḡa ma êpuc êsêac tôn e sêkêḡ géwin tau tonanḡ mata jaligen ênêc êtôm tônêḡenḡa napanḡ.

Anôtô kêkêḡ undambê to nom

- 1 Gêdêḡ namatanô Anôtô kêkêḡ undambê to nom.
- 2 Nom tau sawa to nḡgêlêḡ ma nakesec kêkôm gwêc namsêḡa auc ma Anôtônê Nalau kêlao gémoa bu njaô.
- 3 Ma Anôtô kêsôm gebe “Njawê êsa”, e njawê kêsa.
- 4 Anôtô gêlic njawê gebe njajam. Ma Anôtô géwa njawê to nakesec kêkôc.
- 5 Anôtô kêsam njawê gebe “Gelenḡa” ma nakesec gebe “Gêbêcauc.” Tec gêbêcauc to gelenḡa tonanḡ kêtú bêc namatanḡa.
- 6 Go Anôtô kêsôm gebe “Lênsan tenḡ êniḡ bu êḡḡic ma êwa bu êkôc.”
- 7 Ma Anôtô kêsamanḡ lênsanḡ ma géwa bu kêkôc, nḡgêdô kêpoac lênsanḡ njalabu ma nḡgêdô kêpoac njaô.
- 8 Ma Anôtô kêsam lênsanḡ tau gebe “Umbonḡ.” Gêbêcauc to gelenḡa tonanḡ kêtú bêc kêtú luagêcḡa.
- 9 Go Anôtô kêsôm gebe “Bu, tanḡ kêpoac umbonḡ njalabu nan, êlêc sa naêpoac tauḡa e gamêḡ njakelenḡ êsa.” Ma njanô kêsa.
- 10 Ma Anôtô kêsam gamêḡ njakelenḡ gebe “Nom” ma bu njatonḡ gebe “Gwêc.” Ma Anôtô gêlic gebe njajam.
- 11 Go Anôtô kêsôm gebe “Gêḡ êlêc namatac anḡa nom, gêḡ tolaunḡ tanḡ êkêḡ njawê êtôm njakaiḡenḡ nan, ma ka tanḡ sênam njanô êtôm njakaiḡenḡ nan.” Ma njanô kêsa.
- 12 Tec gêḡ gêlêc namatac anḡa nom, gêḡ tolaunḡ, tanḡ kêkêḡ njawê kêtôm njakaiḡenḡ nan ma ka tanḡ sêjam njanô kêtôm njakaiḡenḡ nan. Ma Anôtô gêlic gebe njajam.
- 13 Gêbêcauc to gelenḡa tonanḡ kêtú bêc kêtú têlêacḡa.
- 14 Go Anôtô kêsôm gebe “Ja njanô sêkô umbonḡ njalênsanḡ e sêwa gelenḡa to gêbêcauc êkôc ma têtú têm to bêc ma jala njabelo.
- 15 Ma ja njanô sêkô umbonḡ njalênsanḡ gebe sêpô nom njawê êsa.” Ma njanô kêsa.
- 16 Tec Anôtô kêkêḡ ja kapôêḡ luagêc, ja kapôêḡsêḡa tenḡ gêḡam gôlin gelenḡa ma ec saunḡ tenḡ gêḡam gôlin gêbêcauc ma utitalata sêwinḡ.
- 17 Ma Anôtô kêkêḡ gêḡ tau sêkô umbonḡ njalênsanḡ gebe sêpô nom njawê êsa,
- 18 gebe sênam gôlin gelenḡa to gêbêcauc to sêwa njawê to nakesec êkôc. Ma Anôtô gêlic gebe njajam.
- 19 Gêbêcauc to gelenḡa tonanḡ kêtú bêc kêtú aclêḡa.
- 20 Go Anôtô kêsôm gebe “Bu to gwêc sêkôc gêḡ matenḡ jaliḡa palac-palacḡen to moc sêlôp sêmoa nom to umbonḡ njasawa,” e njanô kêsa.
- 21 Tec Anôtô kêkêḡ gêḡsêḡa gwêcḡa to gêḡ matenḡ jali samob, tanḡ sêmoa bu to gwêc palac-palacḡen ma kêkêḡ moc tomagê tokainḡ-tokainḡ. Ma Anôtô gêlic gebe njajam.

²² Go Anôtô gêjam mec êsêac ma kêsôm gebe “Asu ñalatu ma atu taêsam e anam bu to gwêc aucs ma moc têtû taêsam sêmoa nom.”

²³ Gêbêcauc to geleñña tonaj kêtû bêc kêtû lemen tenña.

²⁴ Go Anôtô kêsôm gebe “Nom êkôc gêñ maten jali tokain- tokain, gêñ masin ma gêñ, tan sêgalab to sêlêgen nan ma bôc salenña tokain- tokain.” Ma ñanô kêsa.

²⁵ Tec Anôtô kêkêñ bôc nomña tokain- tokain, gêñ masin tokain- tokain to gêñ, tan sêgalab to sêlê nan, tokain- tokain. Ma Anôtô gêlic gebe ñajam.

²⁶ Go Anôtô kêsôm gebe “Takêñ ñamalac têtôm aêac tauñ katun, têtôm aêac. Êsêac têtû i gwêcña to moc umbon ñalabuña ma gêñ masin to bôc salenña samob ma gêñ, tan sêgalab to sêlêgen samob, tan sêmoa nom nan ñatau.”

²⁷ Ma Anôtô kêkêñ ñamalac kêtôm en tau katu, kêkêñ en kêtôm Anôtô katu solop. En kêkêñ êsêagêc ñac to awê.

²⁸ Ma Anôtô gêjam mec êsêagêc ma kêsôm gêdêñ êsêagêc gebe “Aka gôlôac lasê e atu taêsam ma anam nom auc. Nom êsô amac ñalabu. Ma atu i gwêcña to moc umbon ñalabuña ma gêñ maten jali samob, tan sêmoa nom nan, ñatau.”

²⁹ Ma Anôtô kêsôm gebe “Alicgac, aê kakêñ gêñ tolaun samob tan kêkêñ ñawê kêtôm ñakaingen nan to ka samob, tan sêjam ñanô kêtôm ñakaingen nan, tec kêtû amacnêñ gêñ aninña.

³⁰ Mago gêgwan to gêñ matac ñagêdô samob aê jakêñ êndêñ bôc nomña samob to êndêñ moc umbon ñalabuña samob ma gêñ maten jali samob, tan sêgalab to sêlê sêmoa nom nan.” Ma ñanô kêsa.

³¹ Ma Anôtô kêsala gêñ samob, tan en kêkêñ nan, ma gêlic gebe ñajamanô. Ma gêbêcauc to geleñña.

2

¹ Amboac tonaj undambê to nom ñagêñ maten jali totau- totau samob ñanô kêsa.

² Ma Anôtô gêjac dabîñ nê kolen, tan gêjam su nan, gêdêñ bêc lemen ten ñanô luagêcña ma kêlêwan tau gêdêñ bêc kêtû ñanô luagêcña kêtû kolen samob, tan gêgôm nanña.

³ Ma Anôtô gêjam mec bêc kêtû ñanô luagêcña to gêjam dabun, gebe gêdêñ bêc tonaj Anôtô kêlêwan tau anga nê kolen, tan gêjam e gêjac dabîñ nan.

⁴ Anôtô kêkêñ undambê to nom ñanô kêsa ñamin tau tonec.

Bij Paradisña

Gêdêñ tan Apômtau Anôtô kêkêñ nom to undambê

⁵ gêñ tolaun ten kêpi atom to gêngaga ten kêkô kôm atom tagen gebe Apômtau Anôtô kêkêñ kom kêsêp nom atom tagen. Ma ñamalac ten gebe êngalun nom popocña gêmoa atom.

⁶ Ma bu nom ñalêlômña kêlêni mênkêpi ma kêmâlôm nom ñawambuc kêsa.

⁷ Gêdêñ tonaj Apômtau Anôtô kêkêñ ka kêpi anga nom anga kôm ma kêlêlôm ñamalac to gêju awajaô mata jalinja kêsô en lususun, tec ñamalac kêtû mata jali.

⁸ Go Apômtau Anôtô kêsê kôm anga Eden, tan gêc gêmu kêsa gamêñ oc kêpiña nan, ma ketoc ñamalac, tan kêlêlôm nan, gêmoa kôm tau.

⁹ Ma Apômtau Anôtô kêkêñ ka kêpi anga nom, ñakatu gêjac mataanô ñajam ma ñanô tau kêmoasin awasun. Ma ka danğôñ maten jalinja kêpi anga kôm ñalun to ka tajala ñajam to secña amboac tonajgen.

¹⁰ Bu ten ñamôkê gêc Eden gebe êmalôm kôm tau. Anga kôm ñalêlôm bu tonaj gêwa tau kêkôc gêja ñasêli aclê.

¹¹ Ñasêli ñamata ñaê gebe Pison. Bu tonaj kêgi gamêñ Hawila, tan gold gêc nan,

¹² ma gamêñ tonaj ñagold ñajamanô. Katêkwi tonjamalu ñajam ñaê gebe bedelium to pocawa kokoc ñaê gebe soham gêc gamêñ tonaj amboac tonajgen.

¹³ Bu ñasêli kêtû luagêcña ñaê gebe Gihon. Bu tonaj kêgi gamêñ Kus.

¹⁴ Bu ñasêli kêtû têlêcña ñaê gebe Hidekel, nan kêpoac Asuria ñagamêñ oc kêpiña. Ma bu ñasêli kêtû aclêña ñaê gebe Euprat.

¹⁵ Apômtau Anôtô kêkôc ñamalac ma ketoc en gêmoa kôm Eden gebe ênam kôm êpi nom ma ejop kôm tau.

¹⁶ Ma Apômtau Anôtô kêjatu ñamalac ma kêsôm gebe “Kañanô peben, tan kêkô kôm nan, ôniñman.

¹⁷ Mago kañanô tajala ñajam to secña ôniñ atom. Embe ôniñ kañanô tau, oc ômac êndu êndêñ bêc tonaj.”

¹⁸ Go Apômtau Anôtô kêsôm gebe “Ñamalac taugen êmoa oc ñajam atom. Aê gabe jakêñ kêpuctôjo ten êndêñ en, tan êtôm en nan.”

¹⁹ Tec Apômtau Anôtô kékôc nom ma kêmasan bôc saleŋŋa samob to moc umbon ŋalabuŋa totau-totau ma kékêŋ gêŋ tau gédêŋ ŋamalac ma gebe êŋô ŋaê, taŋ ŋamalac ê êpi gêŋ totau-totau tonan. Ma ŋaê, taŋ ŋamalac gê kêpi gêŋ totau-totau samob kêtômgeŋ nan, tec kêtû êsêacnêŋ ŋaê.

²⁰ Ŋamalac gê bôc malacŋa samob nêŋ ŋaê to kêsam moc umbon ŋalabuŋa nêŋ ŋaê ma bôc saleŋŋa amboac tonan, mago kêtap ŋamalacnê kêpuctôŋo teŋ gebe êtôm eŋŋa sa atom.

²¹ Tec Apômtau Anôtô gêgôm ŋamalac tau gêc bêc e kêliŋ tau siŋ ma kékôc ênê ŋabi teŋ sa ma ŋamêsôm gêc ŋamala auc.

²² Ŋabi taŋ Apômtau Anôtô kékôc aŋga ŋamalacnê nan, eŋ kêmasan kêtû awê ma kékêŋ gédêŋ ŋamalac.

²³ Go ŋamalac kêsôm gebe

“Kecgoc, galoc katap ŋatêkwa aŋga aêŋoc sa ma ŋamêsôm aŋga aêŋoc amboac tonan. Aê gebe jaê ênê ŋaê gebe ‘Ŋamalac’ gebe sêkôc aŋga ŋamalacnê.”

²⁴ Kêtû tonanŋa ŋamalac êwi tama agêc têna siŋ ma êsap nê awê tôŋ ma êsêagêc têtû ôli tageŋ.

²⁵ Ma ŋaclagêco sêmoa ôliŋ ŋaôma ma majen gédêŋ tauŋ atom.

3

Ŋamalac sêkac tauŋ su aŋga Anôtônê

¹ Ma moacnê kauc ŋagaô kêlêlêc bôc saleŋŋa ŋagêdô samob, taŋ Apômtau Anôtô kékêŋ nan nêŋ su. Ma eŋ kêsôm gédêŋ awê gebe “Anôtô oc kêsôm gebe ‘Aniŋ kôm ŋakananô teŋ atom’ me.”

² Go awê kêsôm gédêŋ moac gebe “Aêac aniŋ kôm ŋakananô,

³ tageŋ ka, taŋ kékô kôm ŋaluŋ nan ŋanô, tec Anôtô kêsôm gebe ‘Aniŋ atom. Amoasac atom amboac tonan gebe amac êndu atom.”

⁴ Tec moac kêsôm gédêŋ awê gebe “Op, agêc oc amac êndu atomgoc.

⁵ Mago Anôtô kêjala gebe amagêc embe aniŋ, go matemanô êpoa lasê ma atôm eŋ tau ma ajala ŋajam to sec.”

⁶ Ma awê gêlic kananô ma taê géjam gebe ŋalêwê ŋajam e géjac mataanô ŋajam amboac tonanŋen. Tec têtac géboan gebe êwa nê kauc sa ma kékôc kananô tau mêngeŋ, go kékêŋ ŋagêdô gédêŋ nê akweŋ amboac tonan, ma geŋ.

⁷ Tec agêc matenanô kêpoa lasê ma sêjala tauŋ gebe ôliŋ ŋaôma, tec sêgiŋ kalaun mênșêkic kêtû nêŋ ladôm.

⁸ Oc kêtû luc acgom, go Apômtau Anôtô kêsêlêŋ gêmoa kômliêlôm. Agêc sêŋô eŋ ma ŋamalac agêc nê awê sêsŋ tauŋ sêsô ka, taŋ sêkô kôm nan, ŋalabu gebe Apômtau Anôtô êlic êsêagêc atom.

⁹ Go Apômtau Anôtô gêmôc ŋamalac ma kêsôm gédêŋ eŋ gebe “Gômoa ondoc.”

¹⁰ Eŋ kêsôm gebe “Aê ganô aôm gômoa kôm ŋakicsêa e katêc tauc gebe aê ôlic ŋaôma tec kasŋ tauc.”

¹¹ Go Anôtô kêsôm gebe “Asa kêsôm gédêŋ aôm gebe ôlim ŋaôma. Aôm goeŋ kananô, taŋ gajac jao gédêŋ aôm gebe ôniŋ atom nan, me masi.”

¹² Ŋamalac kêsôm gebe “Awê, taŋ kókêŋ gebe êwiŋ aê nan, kékêŋ kananô tau gédêŋ aê, tec gaen.”

¹³ Go Apômtau Anôtô kêsôm gédêŋ awê gebe “Aôm gôgôm asageŋ tonan.” Awê géjô eŋ awa gebe “Moac kêtîm aê, tec gaen.”

¹⁴ Ma Apômtau Anôtô kêsôm gédêŋ moac gebe

“Aôm gôgôm tonan,
tec japuc boa aôm êlêlêc bôc malacŋa
to bôc saleŋŋa samob su.

Aôm ôkêŋ ŋa têtmac walôgeŋ

ma ôniŋ kekop e ômac êndu.

¹⁵ Ma aê gabe jakêŋ amagêc awê
to nêŋ wakuc akêŋ kisa êndêŋ taôm.

Eŋ êka aôm môkêmapac popoc

ma aôm ôŋac eŋ êsêp agêbi.”

¹⁶ Eŋ kêsôm gédêŋ awê gebe

“Aê jakêŋ ŋandan taêsam êndêŋ aôm êndêŋ noc ôkêkam ŋapalêŋa.

Ôkôc ŋapalê tonandanŋen.

Aôm matam katu nêŋ akweŋ,

mago eŋ êtu nêŋ ŋatau.”

¹⁷ Ma eŋ kêsôm gédêŋ Adam gebe

“Aôm kókêŋ tanam nêŋ awênê biŋ

ma goeŋ ka ŋanô,
 taŋ gajac jao gédêŋ aôm
 gebe ôniŋ atom naŋ.
 Kêtu tonanŋa aê japuc boa nom êtu aômŋa.
 Ônam kôm ôim taôm suger êtôm bêc samob,
 taŋ ômoa naŋ, go nom êlôm aôm.
 18 Gêŋ têkwa-têkwa to waôŋ êtu nê m kôm ŋanô
 ma ôniŋ ŋagêŋgaga.
 19 Ônam kôm towaenŋer,
 go ôtap mo sa
 e ôtu nom êtiam
 gebe aôm nê m ŋam gêc nom.
 Aôm nom,
 tec ômu ôndêŋ nom ôna êtiam.

20 Ma ŋamalac gê nê awênê ŋaê gebe Ewa gebe eŋ kêt u lau materŋ jali samob tenerŋi.
 21 Ma Apômtau Anôtô kêmasaŋ bôc ŋaôlic kêt u ŋakwê ma kêkêŋ gédêŋ ŋamalac agêc nê awê
 sêsô.

22 Ma Apômtau Anôtô kêsôm gebe “Alic acgom, ŋamalac kêtôm aêac ma kêjala ŋajam to sec.
 Galoc tec tajop eŋ gebe êmêtôc lêma naêpîp kanŋanô anŋa ka danŋôŋ materŋ jaliŋa ma êniŋ e
 êmoa tenŋer nec atom.”

23 Kêt u tonanŋa Apômtau Anôtô kêtiŋ eŋ su anŋa kôm Eden gebe êkaliŋ nom, taŋ kêt u ênê
 ŋam naŋ.

24 Ma eŋ kêmasuc ŋamalac ma kêkêŋ kerub tosiŋ ŋaôsic-ôsic sêkô kôm Eden ŋagamêŋ oc
 kêpiŋa gebe seŋop ka danŋôŋ materŋ jaliŋa ŋaintêna. *

4

Kain agêc Abel

1 Adam gêmoa gêwiŋ nê awê Ewa e taê ma kêkôc Kain. Ma eŋ kêsôm gebe” Apômtau gêjam
 aê sa, tec kakôc latuc tenŋ.”

2 Ma kêkôc ŋapalê tenŋ kêtiŋ, lasi Abel. Abel kêt u gejobwaga bôcŋa ma Kain gêjam kôm
 moŋa.

3 Tê m ŋagêdô gêjaŋa, tec Kain kêkôc nê kôm ŋanô kêkêŋ kêt u da gédêŋ Apômtau.

4 Ma Abel kêkôc bôc tenŋ anŋa nê bôc tau ŋamêcŋer, gêjac endu ma kêkêŋ ŋalêsi kêt u da. Ma
 Apômtau gêlic Abel to nê da ŋajam.

5 Mago gêlic Kain to nê da atom. Tec Kain têtac ŋandanŋ kêsa to laŋômanô kêbêlê.

6 Apômtau kêsôm gédêŋ Kain gebe “Aôm têtac ŋandanŋ to laŋômanô kêbêlê kêt u asagenŋa.

7 Biŋ tau amboac tonec me masi gebe Aôm embe ôŋgôm êndêŋ, go ôsa laŋômanô sa. Embe
 ôŋgôm eso, go sec êndib aôm ênêc katamdê m ôê. Sec mata katu aôm, mago aôm ôku sec
 tulumanŋ.”

8 Go Kain kêsôm gédêŋ lasi Abel gebe “Tana kôm.” Agêc sêô lasê kôm su, go Kainnê ŋalêlôm
 gêli sa ma gêjac lasi Abel êndu.

9 Go Apômtau kêsôm gédêŋ Kain gebe “Lasim Abel gêmoa ondôc.” Eŋ kêsôm gebe “Aê gajam
 kauc. Aê katu lasicnê gejobwaga me.”

10 Ma Apômtau kêsôm gebe “Aôm gôgôm asagenŋ. Lasimnê dec awa gê m ôêc anŋa nom kêpi
 gédêŋ aê gêmêŋ.

11 Ma galoc aê japuc boa aôm anŋa nom, taŋ gêŋa awasuŋ ma gê nôm lasimnê dec anŋa aôm
 lêmam naŋ.

12 Aôm embe ônam kôm, go êŋgamiŋ ŋanô êndêŋ aôm. Matam kanôŋ ôsêlêŋ ôŋôŋŋer ônac
 laoc gamêŋŋer.”

13 Ma Kain kêsôm gédêŋ Apômtau gebe “Ŋoc keso ŋagêjô kapôêŋ kêlêlêc ôlicwalô su.

14 Gôlicgac me, galoc aôm kôtiŋ aê su anŋa nom ma jasiŋ tauc ôkwi anŋa laŋômnê m ŋa.
 Matoc kanôŋ jasêlêŋ ôŋôŋŋer janac laoc gamêŋŋer ma lau, taŋ têtac aê sa naŋ, sênac aê êndu.”

15 Mago Apômtau kêsôm gédêŋ eŋ gebe “Amboac tonanŋ atom. Tenŋ embe ênac Kain êndu,
 naŋ êtap ŋagêjô êtôm dim 7ŋa sa.” Ma Apômtau kêkêŋ ŋabelo tenŋ gédêŋ Kain gebe ŋac tenŋ
 embe êtap eŋ sa, naŋ ênac eŋ êndu atom.

16 Amboac tonanŋ Kain kêtaiŋ tau su anŋa Apômtau laŋônê m ŋa gêmoa gamêŋ Nod, taŋ gêc
 Eden ŋagamêŋ oc kêpiŋa naŋ.

Kainnê wakuc

* 3:24: Adam ŋam gebe ŋamalac.

17 Kain gëmoa gëwiñ nê awê e taê ma kêkôc Enok. Ma Kain kêkwê malac teñ sa ma eñ gê latu Enoknê ñaê kêpi malac tau.

18 Enok latu Irad, Irad kêka Mehujael lasê, Mehujael kêka Metusael lasê ma Metusael kêka Lamek lasê.

19 Ma Lamek gëjam awê luagêc, teñ nê ñaê gebe Ada ma teñ nê ñaê gebe Sila.

20 Ada kêkôc Jabal. Eñ kêtü lau, tañ sêngôn becoho to sêmoa sêwiñ nêñ bôc nañ, nêñ mimi.

21 Lasi ñaê gebe Jubal. Eñ kêtü lau, tañ sêjac gêñ wêña to lau-sêju-gasucwaga nêñ mimi.

22 Ma Sila kêkôc gôlôac amboac tonañ, êné ñaê gebe Tubal-Kain. Eñ kêtü lau-sêpac-kiwaga, tañ sêmasañ gêñ ña ki kokoc to jejec nañ, nêñ mimi. Tubal-Kain luo Nama.

23 Ma Lamek kêsôm gédêñ nê awê luagêc gebe
“Ada agêc Sila, añô aê aoc.

Lameknê awêlagêc, akêñ tañem ñoc biñ.

Biññanô, aê gajac ñac teñ êndu gêjô ñoc kamoc

ma ñapalê teñ gêjô ñoc sêmmala.

24 Teñ embe ênac Kain êndu,

oc sêkêñ ñagêjô êtôm dim 7ña.

Mago teñ embe ênac aê, Lamek, nec êndu,

oc sêkêñ ñagêjô êtôm dim 77ña.”

Setnê wakuc

25 Ma Adam gëmoa gëwiñ nê awê kêtiam ma eñ kêkôc latu teñ, tañ kêsam eñ gebe Set, ñam gebe “Anôtô kêkêñ latuc teñ gédêñ aê gêjô Abel, tañ Kain gêjac eñ êndu nañ su.”

26 Ma Set kêka latu teñ lasê ma gê eñ gebe Enos. Gédêñ tèm tonañ lau awerñ gêjac Apômtau kêtü ñamata. * †

5

Ñamalac ñamataña nêñ dénañ

1 Adamnê wakucnêñ ñadênañ tau tonec. Gédêñ tañ Anôtô kêkêñ Adam nañ, kêkêñ eñ kêtôm eñ tau.

2 Eñ kêkêñ êsêagêc ñac to awê ma gëjam mec êsêagêc. Ma gédêñ eñ kêkêñ êsêagêc nañ kêsam êsêagêc gebe “Ñamalac.”

3 Gédêñ tañ Adamnê jala kêtü 130 nañ, kêka latu teñ lasê kêtôm eñ ma kêtôm eñ tau katu ma gê êné ñaê gebe Set.

4 Ma Adam kêka Set lasê su acgom, go gëmoa nom jala 800 gëwiñ ma kêka latuio to ñac ñagêdô lasê.

5 Adamnê jala kêtü 930, go gëmac êndu.

6 Gédêñ tañ Setnê jala kêtü 105 nañ, kêka latu Enos lasê.

7 Eñ kêka Enos lasê su acgom, go gëmoa nom jala 807 gëwiñ ma kêka latuio to ñac ñagêdô lasê.

8 Amboac tonañ Setnê jala kêtü 912, go gëmac êndu.

9 Gédêñ tañ Enosnê jala kêtü 90 nañ, kêka Kenan lasê.

10 Eñ kêka Kenan lasê su acgom, go gëmoa nom jala 815 gëwiñ ma kêka latuio to ñac ñagêdô lasê.

11 Amboac tonañ Enosnê jala kêtü 905, go gëmac êndu.

12 Gédêñ tañ Kenannê jala kêtü 70 nañ, kêka Mahalalel lasê.

13 Eñ kêka Mahalalel lasê su acgom, go gëmoa nom jala 840 gëwiñ ma kêka latuio to ñac ñagêdô lasê.

14 Amboac tonañ Kenannê jala kêtü 910, go gëmac êndu.

15 Gédêñ tañ Mahalalelnê jala kêtü 65 nañ, kêka Jared lasê.

16 Eñ kêka Jared lasê su acgom, go gëmoa nom jala 830 gëwiñ ma kêka latuio to ñac ñagêdô lasê.

17 Amboac tonañ Mahalalelnê jala kêtü 895, go gëmac êndu.

18 Gédêñ tañ Jarednê jala kêtü 162 nañ, kêka Enok lasê.

19 Jared kêka Enok lasê su acgom, go gëmoa nom jala 800 gëwiñ ma kêka latuio to ñac ñagêdô lasê.

20 Amboac tonañ Jarednê jala kêtü 962, go gëmac êndu.

21 Gédêñ tañ Enoknê jala kêtü 65 nañ, kêka Metusala lasê.

22 Enok kêsã nê lêñ to Anôtôgeñ ma kêka Metusala lasê su acgom, go gëmoa nom jala 300 gëwiñ ma kêka latuio to ñac ñagêdô lasê.

23 Amboac tonañ Enoknê jala kêtü 365.

* 4:26: Ewa ñam gebe Gêñ maten jali samob ñamôkê. † 4:26: Kerub têtü Anôtônê anjela tonñ teñ.

- ²⁴ Enok kesa nê lêj to Anôtôgen e lanômê gebe Anôtô kêkôc enj su.
²⁵ Gêdêj tanj Metusalanê jala kêtû 187 nanj, kêka Lamek lasê.
²⁶ Metusala kêka Lamek lasê su acgom, go gêmoa nom jala 782 gêwiñ ma kêka latuio to ñac ñagêdô lasê.
²⁷ Amboac tonanj Metusalanê jala kêtû 969, go gêmac êndu.
²⁸ Gêdêj tanj Lameknê jala kêtû 182 nanj, kêka latu tenj lasê.
²⁹ Enj gê ênê ñaê gebe Noa ma kêsôm gebe “Ñac tonec ênam aêac kêsi anja nêj kolerj to gêñwapac, tanj kêtap aêac lemenj sa kêtû kôm, tanj Apômtau kêpuc boa nanja.”
³⁰ Lamek kêka Noa lasê su acgom, go gêmoa nom jala 595 gêwiñ ma kêka latuio to ñac ñagêdô lasê.
³¹ Amboac tonanj Lameknê jala kêtû 777, go gêmac êndu.
³² Gêdêj tanj Noanê jala kêtû 500 nanj, kêka Sem agêc Ham ma Japet lasê.

6

Ñamalacnêj sec gêjam sêga

- ¹ Gêdêj tanj ñamalac sêjac m gebe têtû taêsam anja nom nanj, sêka latuñjo lasê.
² ma lau undambêja sêlic ñamalac latuñjo gebe ñajam, tec sêjalinj nêj lau sa anja êsêacnêj ma sêjam.
³ Go Apômtau kêsôm gebe “Aêñoc Ñalau êmoa êwiñ ñamalac endenj tônggenj atom gebe enj toôli nomnja tec ênê jala êtôm 120genj.”
⁴ Gêdêj têm, tanj lau undambêja sêjam ñamalac latuñjo e êsêac sêkôc ñapalê nanj, lau waso-waso kainj tenj sêmoa nom. Ma gêdêj têm, tanj kêdaguc nanj, amboac tonanj. Lau ñaclai towae têm andanjenjanôña tau tonec.
⁵ Apômtau gêlic gebe ñamalacnêj sec gêjam sêga anja nom ma êsêac sêlao kêtû binj secña ñapanj.
⁶ Ma Apômtau genj olinj gebe kêkêñ ñamalac sêmoa nom wagenj e nê ñalêlôm ñawapacgosu.
⁷ Tec Apômtau kêsôm gebe “Aê gabe jansenj ñamalac, tanj kakêñ nanj, su anja nom, ñamalac to hôc ma gêj, tanj sêgalabgenj nanj, to moc umbonj ñalabuña gebe aêñoc ñalêlôm ñawapac kêtû gaim tauc su ñaômagenj kêtû êsêacña.”
⁸ Mago Noa gêjac Apômtau mataanô ñajam.

Noa gêsô wanj

- ⁹ Noanê minj tau tonec gebe Noa enj ñac gêdêj, binj tenj kêtap enj sa anja nê lau ñalêlôm atom. Enj kesa nê lêj toAnôtôgenj.
¹⁰ Ma Noa kêka ñapanj têlêac lasê, Sem agêc Ham ma Japet.
¹¹ Mago Anôtô gêlic nom kêtû sec sugac ma binj alôb-alôb gêjam nom auc.
¹² Ma Anôtô kêtuc kêninj nom ma gêlic gebe sec gêjam aucgenj gebe gêj matenj jali samob anja nom sêsa lêj secgenj.
¹³ Ma Anôtô kêsôm gêdêj Noa gebe “Aê taêc gêjam kêtû tông gebe janac gêj matenj jali samob nêj lêj pep tagenj gebe ñamalacnêj binj alôb-alôb gêjam nom samucgenj auc. Kêtû tonanjna aê gabe jansenj êsêac tonomgenj su sênanja.
¹⁴ Ônsô wanj kapôênj tenj ña ka balanj. Ômansanj tobalêm-tobalêm ma openj sip anja dêmôênja to lêlômña.
¹⁵ Ônsô wanj tau amboac tonec gebe ñalêsinj balinj amboac saka 60, takôcña amboac saka 10 ma ñaô amboac saka 6.
¹⁶ Ômansanj wanj tau ñasalôm ma katam kapôênj ênêc lêsijnja. Ôwa ñalêlôm êkôc êna denj têlêac, denj ñalabuña to denj êtu luagêcña ma denj êtu têlêacña.
¹⁷ Gôlicgac me, galoc aê jakêñ bu êsuj ñatêna êpoac nom gebe jansenj gêj matenj jali samob, tanj sêwê kainj awajaô mata jali anja umbonj ñalabu nanj, su sênanja, gêj nomnja samob sêmac êndu.
¹⁸ Mago aê gabe jamoatinj ñoc poac êndênj aôm. Amboac tonanj ôsô wanj ñalêlôm ôna, aôm taôm to latômi ma nêam awê to lawamio wakuc sêwiñ aôm.
¹⁹ Ma hôc samob to gêj matenj jali tokainj-tokainj nanj, ôkêñ luagêc-luagêc sêsô wanj sêna gebe sêmoa matenj jali sêwiñ aôm, ôkêñ kapoac tenj ma têna tenj.
²⁰ Moc tokainj-tokainj ma gêj, tanj sêgalabgenj nanj, tokainj-tokainj ñaluagêc-luagêc sêsô wanj sêna sêwiñ aôm gebe sêmoa matenj jali.
²¹ Ma aôm ônac gêj taniñja tokainj-tokainj sa, gebe êpuc aôm to êsêac samob tông.”
²² Ma Noa gêgôm gêj samob. Enj gêgôm kêtôm Anôtô kêjatu enj nanj solopgenj. * gebe “Ênam sa,” ma

* 6:22: Noa ñam gêc awê samucgenj atom. Lau ñagêdô sêwa sa

7

Bu kêsun jatêna

¹ Go Apômtau kêsôm gédêj Noa gebe "Ôsô wan ôna, aôm to nê m gôlôac samob gebe aê galic aôm amboac ñac gédêj gômoa aê lanôcnêm anga lau tonaj ñalêlôm.

² Ôkôc bôc 7-7 anga bôc selec samob nêj, kapoac to têna. Mago ôkôc bôc luagêc-luagêc anga bôc, tanj selec atom nanj, kapoac tenj ma têna tenj.

³ Moc umbonj ñalabuñja amboac tonanj. Ôkôc 7-7 êtômgenj, kapoac to têna gebe sênac ñawê tônj anga nom.

⁴ Gebe bêc 7 ênanja acgom, go jakêj kom ênac êtôm elenja 40 to êmbêcauc 40 ma gabe jansen gêj maten jali samob, tanj kakêj nanj, su anga nom."

⁵ Ma Noa gêgôm gêj samob ñanô kêsâ kêtôm Apômtau kêjatu enj.

⁶ Noanê jala kêtû 600, go bu kêsun jatêna kêtap nom sa.

⁷ Ma Noa to latui ma nê awê to lawaio wakuc sêsô wanj sêja gebe sêc bu su.

⁸ Bôc selec to bôc selec atom ma moc to gêj, tanj sêgalabgen nanj, anga nom samob,

⁹ kapoac tenj to têna tenj sêsô wanj sêwiñ Noa kêtôm Anôtô kêjatu nanj.

¹⁰ Bêc 7 gêjanja, go bu kêsun jatêna kêtap nom sa.

¹¹ Gêdêj tanj Noanê jala kêtû 600 naajônj luagêc ma ñabêc 17 nanj, bumata nom ñalêlômña samob kêpulu kêpi ma katam umbonja gêlêc su

¹² ma kom kêsêwa kêsêp nom gelenja 40 to gêbêcauc 40.

¹³ Gêdêj bêc tonanj Noa to latui Sem agêc Ham ma Japet ma nê awê to lawaio wakuc têlêac sêwiñ êsêac sêsô wanj sêja.

¹⁴ Êsêac ma bôc saleñja tokaiñ-tokaiñ to bôc malacña tokaiñ-tokaiñ ma gêj, tanj sêgalabgen anga nom samob tokaiñ-tokaiñ to moc tokaiñ-tokaiñ, moc to gêj tomagê samob,

¹⁵ gêj samob tonanj ñai sêsô wanj sêwiñ Noa, gêj maten jaliña luagêc-luagêc.

¹⁶ Gêj maten jaliña samob, kapoac tenj to têna tenj sêsô wanj kêtôm Anôtô kêjatu enj. Ma Apômtau kêlai enj auc.

¹⁷ Bu kêsun jatêna kêpoac nom gê tônjenj kêtôm bêc 40 ma bu kêsun kapôênj ma kêsun wanj sa kêpigenj jakêpoac.

¹⁸ Ma bu kêsun kêpi-kêpi e gêjam sêga anga nom ma wanj kêpoac bu ñaô.

¹⁹ Bu kêsun jatêna e gênôm lôc baliñ, tanj kêkô umbonj ñalabu nanj auc samucgenj.

²⁰ Bu tanj gênôm lôc jatêpôê auc nanj e amboac saka samuc têlêac.

²¹ Tec gêj maten jali, tanj sêmoa nom nanj, samob sêjanja, moc ma bôc malacña to bôc saleñja ma gêj samob, tanj sêgalab to sêlêgenj sêjam nom auc nanj, ma ñamalac amboac tonanjenj.

²² Gêj samob, tanj sêsê awenj sêmoa masanjenj nanj, sêmac êndu.

²³ Amboac tonanj gesenj gêj maten jali, tanj sêmoa nom nanj su samob, ñamalac to bôc ma gêj, tanj sêgalab to sêlêgenj nanj to moc anga umbonj ñalabu samobgenj sêjanja anga nom. Noa taugenj gêmoa to êsêac, tanj sêwiñ enj sêmoa wanj ñalêlôm.

²⁴ Ma bu kêsun jatêna kêpoac nom kêtôm bêc 150. * luagêc. Tonj tenj tec sêsam gebe Bôc selec, ma tenj sesam gebe Bôc jatêmui. Bôc selec nêj ñagêdô gebe domba to bulimakao. Bôc tonanj êsêac sêkêj têtû da, ma bôc selec tonanjenj êsêac senj kêtû nêj gwada. Bôc jatêmui amboac bôc susu êsêac sên atom ma sêkêj têtû da atom.

8

Bu kêtainj su

¹ Ma Anôtô taê gêjam Noa ma bôc saleñja to malacña, tanj sêmoa sêwiñ enj sêmoa wanj ñalêlôm nanj. Ma Anôtô kêkêj mu kêsêlêj anga nom ma bu tau kêtainj su.

² Ma bumata nom ñalêlômña to katam umbonja ñajanja kêsâ. Kom gêjac kêtiam atom

³ ma bu kêtainj su anga nom. Bu kêpoac bêc 150, go kêtainj su

⁴ ma gêdêj ajônj kêtû 7ña ñabêc 17 wanj jagêlôc lôc Ararat.

⁵ Bu kêtainj-kêtainj e gêdêj ajônj kêtû 10ña. Gêdêj ajônj tonanj ñabêc ñamatanja lôc ñagêdô jatêpôê mênkêpi.

⁶ Bêc 40 gêjanja, go Noa gêlêc wanj ñakatam saunj, tanj enj kêmasanj nanj, su

⁷ ma kêkêj aoco tenj gêlôb kêsâ gêja. Moc tonanj gêlôb gêja-gêmu, gêja-gêmu e bu kêpa anga nom.

⁸ Ma Noa kêsâ e bêc 7, go kêkêj balôsi tenj gêlôb kêsâ gêja gebe êlic bu oc kêtainj su anga nom me masi.

* 7:24: Lau Israel sêwa bôc toê-toê samob kêkôc gêja tonj

⁹ Mago balôsi kêtap ñamala êlêwan taunja tenj sa atom, tec gêlôb gêmu gêdêj enj gêja kêtiam, gebe bu gacgen kêpoac géjam nom samucgenj auc. Tec enj kêmetôc lêma kêsa jakêkôc moc kêsô wanj ñalêlôm gêja gêwinj enj.

¹⁰ Go kêsaê bêc 7 kêtiam, go kêkêj balôsi tau gêlôb kêsa gêja kêtiam.

¹¹ Gêdêj kêtulala moc gêmu gêdêj enj gêmêj ma keserj katêkwi ñalauj matac tenj. Gêdêj tonaj Noa kêjala gebe bu kêtaij su anja nom.

¹² Enj kêsaê bêc 7 kêtiam ma kêkêj balôsi gêlôb kêsa gêja, mago gêmu gêdêj enj gêmêj kêtiam atom.

¹³ Gêdêj tarj Noanê jala kêtû 601 ñaajôj ñamatarja ñabêc ñamatarja nanj, bu kêpa anja nom. Tec Noa kêkac wanj ñasalôm su e gêlic nom ñakelenj kêsa.

¹⁴ Gêdêj ajôj kêtû luagêcja ñabêc 27 nom ñakelenj kêsa samucgenj.

¹⁵ Go Anôtô kêsôm gêdêj Noa gebe

¹⁶ “Ôwi wanj sijj ôsa ôna, amagêc nêma awê ma latômi to lawamio wakuc sêwinj aôm,

¹⁷ ma bôc samob, tarj sêwinj aôm nanj, gêj materj jaliña samob, moc to bôc ma gêj, tarj sêgalabgenj sêmoa nom nanj, samob, ôwi êsêac sijj sêwinj aôm asa ana gebe seola nom auc ma sêsu ñalatu e têtû taêsam anja nom.”

¹⁸ Ma Noa gêwinj nê latui to nê awê ma lawaio wakuc sêsa sêja

¹⁹ ma bôc salejña to malacja samob, moc samob to gêj, tarj sêgalabgenj sêmoa nom nanj, samob tokaij-tokaij sêsa anja wanj sêja.

²⁰ Ma Noa gêboa Apômtaunê altar tenj sa ma kêkôc bôc selec ñagêdô to moc selec ñagêdô ma kêkêj kêtû daja gêsac altar ñaô.

²¹ Ma Apômtau gêju ñamalu ñajam ma kêsôm gêdêj tau gebe “Aê gabe japuc boa nom êtu ñamalacja êtiam atomanô gebe ñamalacnêj geo ñapalêgenja tec gêc. Aê gabe jansenj gêj materj jali êtiam amboac gagôm su nê atom.

²² Êtôm nom ñatêm samob sêsê ñawê ma sejoj ñanô, malô to ñandanj, ocêsa to komô, elenj to êmbêc êjô tau êjô tau.”

9

Anôtô kêmoatiñ poac gêdêj Noa

¹ Ma Anôtô géjam mec Noa to nê latui ma kêsôm gêdêj êsêac gebe “Aka gôlôac lasê e atu taêsam ma anam nom auc.

² Mago bôc nomja samob to moc umbonj ñalabuja samob ma gêj materj jali, tarj sêgalabgenj sêmoa nom nanj, samob to i samob, tarj sêmoa gwêc nanj, têtêc amac to materj golec êsa. Ma aê kakêj êsêac sêsêp amac lemec.

³ Gêj materj jaliña samob, tarj sêmoa nanj, têtû amacnêma gêj anijña. Aê kakêj gêj tolaunj gêdêj amac su, tec gêj ñagêdô samob amboac tonanjenj.

⁴ Tagerj anijj bôc ñamêsôm tonê katugerj atom. Bôcnê katu tau gebe dec.

⁵ Êtu amac taôm nêma decja aê jaê binj ñagêjôña tônj. Aê jaê binj ñagêjôña tônj êpi bôc samob ma êpi ñamalac. Aê jaê ñamalacnêj katuj ñabinj ñagêjôña tônj êpi lau samob nêj lasitêwai amboac tonanjenj.

⁶ Tenj embe êkêc ñamalacnêj dec sijj, nanj ñamalac sêkêc ênê dec sijj êjô, gebe Anôtô kêkêj ñamalac kêtôm tau katu.

⁷ Amac tec aka gôlôac lasê to atu taêsam anam nom auc to atu nom ñatau.”

⁸ Go Anôtô kêsôm gêdêj Noa to nê latui, tarj sêwinj enj nanj, gebe

⁹ “Alic acgom, aê tec jamoatiñ poac êndêj amac to nêma wakuc, tarj sêndanjuc nanj,

¹⁰ ma êndêj gêj materj jali samob, tarj sêmoa sêwinj amac nanj, êndêj moc to bôc malacja to salejña samob, tarj sêmoa sêwinj amac nanj, êndêj gêj samob, tarj sêsa anja wanj sêmêj nanj.

¹¹ Aê gabe jamoatiñ poac êndêj amac gebe Bu êsunj ñatêna tenj enserj gêj materj jali su êtiam atomanô ma bu êsunj ñatêna tenj enserj nom su êtiam atom amboac tonaj.”

¹² Ma Anôtô kêsôm gebe “Poac, tarj jamoatiñ êndêj amac to gêj materj jali, tarj sêmoa sêwinj amac nanj, ñabelo tonec ênê tenjerj ma tenjerj gebe

¹³ Jakêj ñoc kasômbuc êkô tao ñasawa êtu poac, tarj kamoatiñ gêdêj nom nanj, ñabelo.

¹⁴ Aê embe jakêj tao êkô nom ñaô ma jalic kasômbuc ênsac tao ñaô,

¹⁵ go taêc ênam poac, tarj kamoatiñ gêdêj amac to gêj materj jali samob nanj, ma bu êsa e êsunj ñatêna enserj gêj materj jali samob su êtiam atom.

¹⁶ Kasômbuc embe ênsac tao ñaô, go jasala gêj tau ma taêc ênam poac tenjerjña, tarj kamoatiñ gêdêj gêj materj jali samob, tarj sêmoa nom nanj.”

¹⁷ Ma Anôtô kêsôm gêdêj Noa gebe “Poac, tarj kamoatiñ gêdêj gêj materj jali samob, tarj sêmoa nom nanj, ñabelo tau tonec.”

¹⁸ Noa latui, tanj sêsa anja wanj sêmênj nanj, nênj ñaê tonec gebe Sem agêc Ham ma Japet. Kanaan tama Ham.

¹⁹ Noa latui têléac tonanj. Ma êsêac têtû lau nom samucgejña nênj ñamôkê.

²⁰ Noa gêjam kôm kêpi nom kêtû ñamata. Enj kêsê kôm wainja tenj.

²¹ Enj gênom wain e kêjanj enj ma gêc nê becobo toôli ñaôma.

²² Ma Kanaan tama Ham gêlic tama ôli ñaôma ma kêsa jakêsôm binj tau gédênj têwai.

²³ Go Sem agêc Japet sêkôc ñakwê tenj sêkênj gêsac maginj ma sêsêlênj sênu taunjen jasêsanj tamenji ôli ñaôma auc. Agêc sêkac lanjônânô ôkwi sebe sêlic tamerji ôli ñaôma atom.

²⁴ Gédênj tanj wain ñanjaclai gêbacnê ma Noa gêdi sa nanj, enj gênjô binj, tanj ñac saunj gêgôm gédênj enj nanj,

²⁵ tec kêsôm gebe

“Aê japuc boa Kanaan,
enj êtu lasitêwainênj sakinjwaganênj gêjôma.”

²⁶ Enj kêsôm tenj gêwijn gebe

“Apômtau, aênjoc Anôtô, ênam mec Sem
ma êngôm Kanaan êtu ênê gêjôma.

²⁷ Anôtô êkênj ñasawa êndênj Japet
gebe êmoa êwijn Sem anja nê becobo.

Mago Kanaan êtu ênê gêjôma.”

²⁸ Bu kêsuj ñatêna kêpa ma Noa gêmoa nom jala 350 gêwijn.

²⁹ Noanê jala samob kêtû 950, go gêmac êndu.

10

Noanê wakuc nênj dênanj

¹ Lau tonec têtû Noa latui Sem agêc Ham ma Japet nênj wakuc. Êsêac saka gôlôac lasê gédênj tanj bu kêsuj ñatêna gêbacnê.

² Japet latui tonec Gomer, Magog, Madai, Jawan, Tubal, Mesek ma Tiras.

³ Gomer latui tonec Askenas, Ripat ma Togarma.

⁴ Jawan latui tonec Elisa, Tarsis, Kitim ma Dodanim.

⁵ Lau gwêcña sêsa anja lau tonanj nênj. Lau tonec têtû Japetnê wakuc têtôm nênj gamênj to awenj gédênj-gédênjgej ma têtôm nênj gôlôac to gôlôacmôkê gédênj-gédênjgej.

⁶ Ham latui tonec Kus, Aiguptu, Put ma Kanaan.

⁷ Kus latui tonec Seba, Hawila, Sabta, Rama ma Sabteka. Rama latui tonec Seba agêc Dedan.

⁸ Kus kêka Nimrod lasê, tanj kêtû nom ñaapômtau tonjaclai ñamataña.

⁹ Enj kêtû ñac lêma gwadanja towae gêmoa Apômtau lanjônênjña. Kêtû tonanjña binjêdênj lanjwa gêc gebe “Kêtom Nimrod, tanj kêtû ñac lêma gwadanja towae gêmoa Apômtau lanjônênjña.”

¹⁰ Enj gêjac m nê gôlinj kinjña anja Babel to Ereka ma Akad, tanj gêc gamênj Sinar.

¹¹ Enj gêwi gamênj tonanj sinj ma gêja Asuria ma kêkwê malac Niniwe to Rehobot-Ir ma Kala

¹² ma malac tenj gêc Niniwe to Kala ñasawa ñaê gebe Resen, tanj kêtû malac kapôênj.

¹³ Aiguptu kêka Ludim, Anamim, Lehabim, Naptuhim,

¹⁴ Patrusim, Kasluhim, tanj kêtû Pilistinênj mimi nanj, ma Kaptorim lasê.

¹⁵ Kanaan kêka nê ñacsêga Sidon agêc lasi Het lasê.

¹⁶ Enj kêtû lau gamênj Jebus, Amor, Girgas,

¹⁷ Hib, Ark, Sin,

¹⁸ Arwad, Semar ma Hamatnja tamerji. Kêtû ñamu gôlôac, tanj sêsa anja Kanaannê nanj sesewec.

¹⁹ Lau Kanaan nênj gamênj gêc Sidon gêmu kêsô gédênj Gerar ma Gasu to gêmu kêsô gédênj Sodom to Gomora ma Adma to Seboim e gédênj Lasa.

²⁰ Lau tonec têtû Hamnê wakuc têtôm nênj gamênj to awenj gédênj-gédênjgej ma têtôm nênj gôlôac to gôlôacmôkê gédênj-gédênjgej.

²¹ Japet têwa Sem, tanj kêtû Ebernê gôlôac abenji nanj, kêka gôlôac lasê amboac tonanjgej.

²² Sem latui tonec Elam, Asur, Arpaksad, Lud ma Aram.

²³ Aram latui tonec Us, Hul, Geter ma Mas.

²⁴ Arpaksad kêka Sela lasê, ma Sela kêka Eber lasê.

²⁵ Eber kêka latui luagêc lasê, ñac tenj nê ñaê gebe Peleg, ñam gebe gédênj ênê têtû lau nomnja sêwa tanj kêkôc, agêc lasi Joktan.

²⁶ Joktan kêka Almodad, Seleph, Harsarmawet, Jera,

²⁷ Hadoram, Usal, Dikla,

²⁸ Obal, Abimael, Seba,

²⁹ Opir, Hawila ma Jobab lasê. Lau samob tonec Joktan latui êsêac.

³⁰ Êsêacnêḡ gamêḡ sêḡḡḡḡḡḡ gêc Mesa ma gêmu kêso gêdêḡ Separ to gêdêḡ lôc dênaḡ, taḡ kêkô gamêḡ oc kêpiḡa.

³¹ Lau tonec têtû Semnê wakuc têtôm nêḡ gamêḡ to awenḡ gêdêḡ-gêdêḡḡenḡ ma têtôm nêḡ gôlôac to gôlôacmôkê gêdêḡ-gêdêḡḡenḡ.

³² Noanê wakuc nêḡ gôlôac têtôm nêḡ ḡam to gôlôacmôkê êsêac. Bu kêsuḡ ḡatêna kêpa, tec êsêac têtû lau nomḡa samob nêḡ ḡamôkê.

11

ḡamalac sêkwê andu baliḡ teḡ

¹ Lau nomḡa samob sêsôm biḡ awenḡ tageḡ to ḡalô tageḡ.

² Gêdêḡ taḡ êsêac dêdi anḡa gamêḡ oc kêpiḡa naḡ, sêsêlêḡ e têtap gaboanḡ teḡ sa gêc gamêḡ Sinar ma sêḡḡḡḡ tonanḡ.

³ Ma êsêac sêôc taḡḡ gebe “Ajôc, tamansaḡ nomku têkê-têkê ma tapac e ḡajaḡa êsa.” Ma êsêac sêkôc poc nomkuḡa gêḡḡ poc anô ma sêkôc kolda kêtû sêsap poc tōḡḡa.

⁴ Go sêsôm gebe “Ajôc, takwê nêḡ malac teḡ sa to andu baliḡ teḡ e ḡatêpôê soso êpi undambê gebe tamboa nêḡ ḡaê sa, gebe têtû aêac salinḡ-salinḡ tanam nom samuc auc atom.”

⁵ Go Apômtau kêsêḡ gêmêḡ gebe êlic malac to andu soso, taḡ ḡamalac latunḡi sêkwê sa naḡ.

⁶ Ma Apômtau kêsôm gebe “Kec, êsêac lau m tageḡ ma samob sêsôm awenḡ tageḡ. Ma kôm, taḡ sêḡac m naḡ, oc sênac têtû ma gêḡ samob, taḡ êsêac taêḡ ênam gebe sêḡḡḡḡḡa naḡ, ḡateḡ oc êkêḡ wapac êsêac atom.

⁷ Ajôc, tasêḡ tana ma tanḡaluḡ êsêac awenḡ gebe sêḡḡ taḡḡ nêḡ biḡ sapu.”

⁸ Ma Apômtau kêtû êsêac salinḡ-salinḡ e jasêḡam nom samucḡenḡ auc ma êsêac sêpô kôm sêkwê malac saḡa siḡ.

⁹ Kêtû tonanḡḡa sê malac tau ḡaê gebe Babel, ḡam gebe Apômtau kêḡaluḡ lau nomḡa samob awenḡ anḡa ônê ma kêtû êsêac salinḡ-salinḡ e sêḡam nom samucḡenḡ auc.

Semnê wakuc

¹⁰ Semnê wakuc tau tonec. Bu kêsuḡ ḡatêna kêpa ma jala luagêc gêbacnê, go Semnê jala kêtû 100, ma kêka Arpaksad lasê.

¹¹ Arpaksad têna kêkôc eḡ su ma Sem gêmoa nom jala 500 gêwiḡ, go kêka latuio to ḡac ḡagêdô lasê.

¹² Arpaksadnê jala kêtû 35 ma kêka Sela lasê.

¹³ Sela têna kêkôc eḡ su ma Arpaksad gêmoa nom jala 403 gêwiḡ, go kêka latuio to ḡac ḡagêdô lasê.

¹⁴ Selanê jala kêtû 30 ma kêka Eber lasê.

¹⁵ Eber têna kêkôc eḡ su ma Sela gêmoa nom jala 403 gêwiḡ, go kêka latuio to ḡac ḡagêdô lasê.

¹⁶ Ebernê jala kêtû 34 ma kêka Peleg lasê.

¹⁷ Peleg têna kêkôc eḡ su ma Eber gêmoa nom jala 430 gêwiḡ, go kêka latuio to ḡac ḡagêdô lasê.

¹⁸ Peleḡnê jala kêtû 30 ma kêka Reu lasê.

¹⁹ Reu têna kêkôc eḡ su ma Peleḡ gêmoa nom jala 209 gêwiḡ, go kêka latuio to ḡac ḡagêdô lasê.

²⁰ Reunê jala kêtû 32 ma kêka Serug lasê.

²¹ Serug têna kêkôc eḡ su ma Reu gêmoa nom jala 207 gêwiḡ, go kêka latuio to ḡac ḡagêdô lasê.

²² Seruḡnê jala kêtû 30 ma kêka Nahor lasê.

²³ Nahor têna kêkôc eḡ su ma Seruḡ gêmoa nom jala 200 gêwiḡ, go kêka latuio to ḡac ḡagêdô lasê.

²⁴ Nahornê jala kêtû 29 ma kêka Tara lasê.

²⁵ Tara têna kêkôc eḡ su ma Nahor gêmoa nom jala 119 gêwiḡ, go kêka latuio to ḡac ḡagêdô lasê.

²⁶ Taranê jala kêtû 70 ma kêka Abram agêc Nahor ma Haran lasê.

Taranê wakuc

²⁷ Taranê wakuc tau tonec. Tara kêka Abram agêc Nahor ma Haran lasê. Ma Haran kêka Lot lasê.

²⁸ Haran gêmâc êndu gêmunḡ tama Tara anḡa nê malacmôkê Ur anḡa Kaldea.

²⁹ Ma Abram agêc Nahor sêḡam awê sa. Abramnê awênê ḡaê gebe Sarai, Nahornê awênê ḡaê gebe Milka, eḡ Haran latuo, Haran, taḡ kêka Milka agêc Iska lasê naḡ.

³⁰ Ma Sarai eḡ awê kapoac, eḡ kêkôc ḡapalê teḡ atom.

³¹ Tara kékôc latu Abram agêc dêbu Lot, nan Haran latu ma lawao Sarai, latu Abram nê awê, ma êsêac sêwi Ur anga Kaldea sinj gebe sêna gamêj Kanaan. Mago gêdêj tanj êsêac sêô lasê Haran nanj sêngôj tônê.

³² Taranê jala kêtû 205 ma Tara gêmac êndu anja Haran.

12

Anôtô kékalem Abram

¹ Ma Apômtau kêsôm gêdêj Abram gebe “Ondec nê gamêj to nê gamêj lau sêmoa ma tamamnê andu êkôja ma ôna gamêj, nanj aê gabe jatôc êndêj aôm.

² Aê gabe janjôm aôm ôtu laum kapôêj ma gabe janam mec aôm ma janjôm nêma jêaê êtu kapôêj gebe ôtu moasinj namôkê.

³ Aê gabe janam mec êsêac, tanj sênam mec aôm ma êsêac, tanj sêpuc boa aôm nanj, aê gabe janap boa. Gôlôac nomja samob têtap mec namoasinj sa êtu aômja.”

⁴ Amboac tonanj Abram gêdi kêtôm Apômtau kêjatu enj, ma Lot gêdi gêwinj enj. Gêdêj tanj Abram gêwi Haran sinj nanj, nê jala kêtû 75.

⁵ Ma Abram kékôc nê awê Sarai to lasinê latu Lot ma nêj waba samob, tanj têtap sa nanj, ma lau, tanj têtû nêj sakinjwaga anja Haran nanj, ma dêdi gebe sêsêlêj sêna gamêj Kanaan. Ma gêdêj tanj sêô lasê gamêj Kanaan tau nanj,

⁶ Abram kêsêlêj-kêsêlêj e jagêô lasê malac Sikem to kamem, tanj kêkô More nanj. Gêdêj têm tonanj lau gamêj Kanaan ja sêngôj gamêj tau.

⁷ Go Apômtau geoc tau lasê gêdêj Abram ma kêsôm gebe “Aê gabe jakêj nom tonec êndêj nêma wakuc.” Tec enj gêboea altar tenj sa gêdêj Apômtau, tanj geoc tau lasê gêdêj enj nanj.

⁸ Go enj gêdi kêpi lôc anja Betel namamêj oc kêpinja ma gê becobo kêkô Betel, tanj gêc gamêj oc kêsênja ma Ai, tanj gêc gamêj oc kêpi ja nanj namawa. Ma anja tônê enj gêboea Apômtaunê altar tenj sa ma awa gêjac Apômtaunê jêaê.

⁹ Ma Abram gêdi kêsêlêj lanjô gêlac Negebjenj gêja.

Abram gêmoa Aiguptu

¹⁰ Ma tôbôm kêsa gamêj tonanj. Tec Abram kêsêp Aiguptu gêja gebe êsêlêj-êsêlêj êmoa tônê gebe tôbôm kapôêj gêc gamêj tau.

¹¹ Gêdêj tanj kêdabinj gebe êô lasê Aiguptu nanj, enj kêsôm gêdêj nê awê Sarai gebe “Aê kajala gebe aôm awê êjam.

¹² Lau Aiguptu embe sêlic aôm, go sêsôm gebe ‘Ênê awê tonec,’ go sênac aê êndu, ma oc sendec aôm ômoa.

¹³ Ôsôm gebe aênoc luco aôm e sêlêwanj aê êtu aômja.”

¹⁴ Gêdêj tanj Abram gêô lasê Aiguptu nanj, Aiguptuwaga sêlic awê tau gebe awê êjam.

¹⁵ Paronê laumata sêlic enj ma sêlambinj enj nanjô gêdêj Parao. Ma sêkôc awê tau sêsô Paronê andu sêja.

¹⁶ Ma kêtû enja Parao kêmoasinj Abram ma kêkêj domba to bulimakao ma donki kapoac ma sakinjwago to jac ma donki têna to kamele gêdêj enj.

¹⁷ Mago Apômtau gejonj Parao to nê andu ja gêjwac nanjôjenj kêtû Abram nê awê Sarainja.

¹⁸ Tec Parao kékalem Abram ma kêsôm gebe “Aôm gôgôm aê amboac ondoc. Kêtû agenja kôsôm lasê gêdêj aê gebe nêma awê enj nec atom.

¹⁹ Kêtû agenja aôm kôsôm gebe ‘Aê luco enj,’ tec kakôc enj kêtû noc awê. Amboac tonanj nêma awê tau tonec, ôkôc enj ma ôêc ôna.”

²⁰ Ma Parao kêjatu lau kêtû enja gebe sêsêlêj sêwinj êsêagêc nê awê to ênê waba samob.

13

Abram agêc Lot nêj binj

¹ Ma Abram agêc nê awê tonêj waba samob sêwi Aiguptu sinj sêmu sêja Negeb. Ma Lot gêwinj êsêac.

² Abram kêtû jac tolêlôm bôc ma silber to goldja.

³ Ma enj kêsêlêj-kêsêlêj gêmoa Negeb e gêô lasê Betel e gêdêj gamêj, tanj gêmujenj gê becobo kêsêp, gêc Betel ma Ai namawa nanj,

⁴ gêdêj gamêj, tanj gêboea altar sa. Go Abram awa gêjac Apômtaunê jêaê anja tônê. anja tônê.

⁵ Ma Lot, tanj gêwinj Abram nanj, nê domba to bulimakao sêmoa ma nê becobo sêkô amboac tonanj enj.

⁶ Ma gamêj kêtôm gebe êsêagêc lulujenj sêngôj sêwinj taunja atom, gebe êsêagêcnêj waba to bôc taêsam nanjô gebe sêngôj sêwinj taunj tec kêtôm atom.

⁷ Ma Abramné bôc nagejobwaga to Lotné bôc nagejobwaga awerjsun gêôc ka tau. Gêdêh tēm tonan lau gamêh Kanaan to Perisja sêngôh gamêh tonan.

⁸ Go Abram kêsôm gêdêh Lot gebe “Bin awerjsun êôc ka tauja ênêc aëagêc njasawa to agêcnêh gejobwaga njasawa atom gebe aëagêc njam tagen.

⁹ Gamêh samuc tonec gôlic atom me. Ôsu taôm su anja aë. Embe ôkôc gamêh gasêna, go aë jana anôhaja. Embe ôkôc gamêh anôha, go aë jana gasêhaja.”

¹⁰ Ma Lot gêôc mataanô sa ma gêlic bu Jordan njaboan gebe nom njaési njam kêtôm Apômtaunê kôm tau, kêtôm gamêh Aiguptu e gêdêh Soar. Gêdêh tonan Apômtau gesen Sodom to Gomora su atom tagen.

¹¹ Tec Lot kêjalih bu Jordan njaboan sa kêtû nê gamêh ma Lot kêsêlêh gêmu gêdêh oc kêpija gêja. Gêdêh tonan êsêagêc sêwa tauj kêkôc.

¹² Abram gêngôh gamêh Kanaan ma Lot gêngôh malac gaboan njasawa ma gêjam bebec e gêdêh Sodom.

¹³ Mago lau Sodomja lau secanô ma sêgôm gêh alôb-alôb gêdêh Apômtau.

¹⁴ Lot kêsû tau su anja Abramné, go Apômtau kêsôm gêdêh Abram gebe “Ôc matamanô sa ma ôlic gamêh samob, tanj kêgi aôm auc nan, gêmu kêpi go gêmu kêsêp ma gêmu kêsô to gêmu kêsaja

¹⁵ gebe gamêh samob tonan, tanj gôlic nan, aë gabe jakêh êndêh aôm to nêw wakuc êtu amacnê êndêh tôhgen.

¹⁶ Aë gabe janjôm nêw wakuc têtû taêsam amboac ganac gwêcna. Lau embe têtôm gebe sêsa ganac gwêcna njanamba sa, go têtôm gebe sêsa nêw wakucnêh namba sa amboac tonanjen.

¹⁷ Ôndi ôsêlêh e naôndêh gamêh njamadin maken-maker, gebe aë gabe jakêh êndêh aôm.”

¹⁸ Tec Abram gêbuc nê bec sa ma jagêô lasê kamem anja Mamre, tanj kêkô Hebron njagala nan, ma gê nê bec, go gêboa Apômtaunê altar ten sa anja tônê.

14

Abram gêjam Lot sa

¹ Gêdêh tanj Amrapel kêtû kin Sinarja ma Ariok kêtû kin Elasarja ma Kedorlaomer kêtû kin Elamja ma Tidal kêtû kin Goiimja nan,

² êsêac sêjac sinj gêdêh Bera, tanj kêtû kin Sodomja ma Birsa, tanj kêtû kin Gomoranja ma Sinab, tanj kêtû kin Admanja ma Semeber, tanj kêtû kin Seboimja ma gêdêh kin Belanja (njaê tenj gebe Soar).

³ Êsêac samob sêpi tagen sêsêlêh sêwê Sidim njaboan (njaê tenj gebe Gwêc Naton).

⁴ Êsêac sêsô Kedorlaomer njalabu to sêjam sakinj enj jala 12 ma jala kêtû 13nja êsêac sêkac tauj su.

⁵ Jala kêtû 14nja Kedorlaomer to kin, tanj sêwin enj nan, sêmêh ma sêkônij Repaim anja Asterot-Karnaim to Susim anja Ham ma Emim anja Sawe-Kiriataim

⁶ to lau gamêh Horja anja nêh lôc Seir e gêdêh El-Paran, tanj gêc kêsi gamêh sawa nan.

⁷ Go sêkac tauj ôkwi sêmu sêja En-Mispat (njaê tenj gebe Kades) ma sêkônij lau Amalek nêh gamêh samob ma lau gamêh Amorja, tanj sêngôh Hasason-Tamar nan, amboac tonanjen.

⁸ Go kin Sodomja to kin Gomoranja ma kin Admanja to kin Seboimja ma kin Belanja (njaê tenj gebe Soar) sêja ma sêdênanj tauj anja gaboan Sidimja gebe sênac sinj.

⁹ Sênac sinj êndêh Kedorlaomer, tanj kêtû kin Elamja to Tidal, tanj kêtû kin Goiimja ma Amrapel, tanj kêtû kin Sinarja to Ariok, tanj kêtû kin Elasarja. Kin aclê sêjac sinj gêdêh kin lemejen tenj.

¹⁰ Ma kolda nageêsun gêjam gaboan Sidimja auc. Ma gêdêh tanj kin Sodom to Gomoranja sêc sinj nan, nêh nageêdô sêw tauj sêsêp gêsun tonan ma lau nageêdô sêc sêpi lôc sêja.

¹¹ Tec njacjo sêjanjo Sodom to Gomora nêh waba to nêh gêh tanihja samob su ma sêc sêmu sêja nêh gamêh.

¹² Abramné lasi latu Lot gêngôh Sodom, tec êsêac sêkôc enj tonê waba amboac tonan ma sêc sêja. samob, tanj sêkôc su ma latu Lot to nê waba ma lau to lau samob gemu gêja amboac tonanjen.

¹³ Ma njac tenj kêsêp sinj sawa jagêjac minj gêdêh njac Ebolai Abram, tanj gêngôh njac gamêh Amorja Mamre nê kamem njagala. Mamre lasiagêc Eskol agêc Aner. Lau tonan sêmoatinj poac sêwin Abram gebe sênam tauj sa.

¹⁴ Abram gêh sêkôc latu tôh njawae, go kêdênanj nê sinjwaga 318, tanj tenenji sêkôc êsêac têtû ênê sakinjwaga nan, ma sêjanda êsêac e gêdêh Dan.

¹⁵ Ma gêdêh gêbêc enj gêwa nê sinjwaga kêkôc ma enj to nê lau sêjac êsêac ma sêjanda êsêac e gêdêh Hoba, tanj gêc Damaskus gêmu kêpija nan.

¹⁶ Enj kêjanjo waba samob, tanj sêkôc su nanj su ma latu Lot to nê waba ma lauo to lau samob gêmu gêja amboac tonanjen.

Melkisedek gêjam mec Abram

¹⁷ Abram kêku Kedorlaomer to kinj, tanj sêwiñ enj nanj, tulu ma gêmu gêja. Go kinj Sodomnja kêpuc enj tîntôn anja gaboan Sawenja (ñaê tenj gebe Kinjê Gaboan).

¹⁸ Ma kinj Salemja, Melkisedek, kêkôc polom to wain gêja. Enj kêtû Lôlôc Natau Anôtô nê dabunwaga.

¹⁹ Ma enj gêjam mec enj to kêsôm gebe
“Lôlôc Natau Anôtô, tanj kêkêñ undambê to nom nanj,
ênam mec Abram.

²⁰ Aweñ êôc Lôlôc Natau Anôtô,
tanj kêkêñ nêñ ñacjo sêsô aôm lêmam ñalabu.”

Ma Abram kêkôc gêñ lemenj lu-lemenj lu ñatagen-tagen sa kêkêñ gêdêñ enj.

²¹ Ma kinj Sodomnja kêsôm gêdêñ Abram gebe” Ôkêñ ñamalacgenj sêndêñ aê ma ôkôc waba êtu nêñ gêñ.”

²² Mago Abram kêsôm gêdêñ kinj Sodomnja gebe “Aê katôc lemoc gêdêñ Lôlôc Natau Apômtau Anôtô, tanj kêkêñ undambê to nom nanj,

²³ gebe jakôc aômnêm nia me lêkônj me aômnêm gêñ ñatenj atomanô. Moae aôm ôsôm gebe ‘Aê kakêñ Abram kêtû ñac tolêlôm.’

²⁴ Aê gabe jakôc gêñ tenj atom, mago gêñ tagen tanj lau matac senj nanj to gêñ Aner agêc Eskol ma Mamre, tanj sêwiñ aê nanj, sêwê kainj, tec sêkôc nêñ gêñmanj.”*

15

Anôtô kêmoatiñ poac gêdêñ Abram

¹ sinj tonanj gêbacnê, go Abram katu gêlic Apômtau ma awa gêjac enj gebe “Abram, ôtêc taôm atom. Aê katu aômnêm lautuc. Moasinj kapôêñ êtap aôm sa.”

² Mago Abram kêsôm gebe “O Apômtau Anôtô, aôm gobe ôkêñ asagenj êndêñ aê. Aêñoc gôlôac masianô ma Elieser anja Damaskus êtu ñac oc êwê kainj aêñoc gêñlênsêm.”

³ Ma Abram kêsôm gebe “Ôlic acgom, aôm kôkêñ gôlôac gêdêñ aê atom ma gêñôma tenj, tanj têna kêkôc enj anja ñoc andu nanj, oc êtu ñac êwê kainj aêñoc gêñlênsêm.”

⁴ Mago Apômtaunê binj gêdêñ enj gebe “Ñac tonec êwê kainj nêñ gêñlênsêm atom, aôm latôm solop êtu ñac êwê kainj nêñ gêñlênsêm.”

⁵ Go gêwê enj kêsa awê gêja ma kêsôm gebe “Matam endec umbonj ma embe ôtôm gebe ôsa utitalata sa, go ôsa samanj.” Go kêsôm gêdêñ enj gebe “Nêñ wakuc oc têtôm tonanj.”

⁶ Ma enj kêkêñ gêwiñ Apômtau, tec gêlic enj ñac gêdêñ.

⁷ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ enj gebe “Aê Apômtau, tanj kakôc aôm anja Ur Kaldeanja gebe jakêñ gamêñ tonec êndêñ aôm ôwê kainj.”

⁸ Mago Abram kêsôm gebe “O Apômtau Anôtô, aê jajala amboac ondod gebe jawê kainj gamêñ tau.”

⁹ Enj kêsôm gêdêñ enj gebe “Ôkôc bulimakao têna ñajala kêtû têlêac to noninj têna ñajala kêtû têlêac ma domba kapoac ñajala kêtû têlêac ma balôsi tenj to monjôm ñalatu tenj, go ômôêñ.”

¹⁰ Ma enj kêkôc gêñ samob tonanj ma kêsêlê kêkôc gêja luagêc-luagêc ma kêdênanj makenj makenj kêkanônj tau, mago moc, tec kêsêlê atom.

¹¹ Ma moc, tanj senj gêñ todec nanj, sêpôp sêsêp sebe sêniñ gwada, tec Abram gesoc.

¹² Oc jakêsêp ma Abram gêc bêc e kêlinj tau sinj ma nê ñalêlôm ôluñ-ôluñgenj to ñakesec kêkôm enj auc.

¹³ Go Apômtau kêsôm gêdêñ Abram gebe “Ôñô, ma ôjala êtu tônj gebe nêñ wakuc oc têtû lau jaba anja gamêñ, tanj êsêac tauñ sêwê kainj atom nanj, ma têtû gêñôma ma sêkôninj êsêac êtôm jala 400.

¹⁴ Mago aê jamêtôc lau, tê sênam sakinj êndêñ êsêac nê, go êsêac sêwi gamêñ tau sinj towaba taêsam ñanô lasê.

¹⁵ Mago aôm taôm tec ôndêñ tamami ôna tobinjmalôgenj ma nêñ jala êtu taêsam acgom, go sênsunj aôm.

¹⁶ Ma nêñ gôlôac ñatonj têtû aclêña oc sêmu sêmêñ gamêñ tonec êtiã, gebe lau gamêñ Amornja nêñ alôb-alôb gêjac pep atom tagenj.”

¹⁷ Oc jakêsêp ma gamêñ ñakesec kêsa, go ku tojadaun tenj ma dawen tenj gelom lasê gêmoa bôc tau ñasawa.

¹⁸ Gêdêñ bêc tonanj Apômtau kêmoatiñ poac gêdêñ Abram ma kêsôm gebe “Aê kakêñ gamêñ tonec gêdêñ nêñ wakuc su anja bu Aiguptunja e gêdêñ bu kapôêñ Euprat,

* 14:24: Melkisedek ñam gebe Binjgêdêñ ñakinj.

¹⁹ gamêñ tañ lau Ken to Kenis ma Kadmon

²⁰ to Het ma Peris to Repaim

²¹ ma Amor to Kanaan ma Girgas to Jebus sêwê kainj.”

16

Hagar agêc Ismael

¹ Ma Abramné awê Sarai kékôc ñapalê tenj atom. Ma ênê sakinwagao Aiguptunja tenj gêmoa, nê ñaê gebe Hagar.

² Ma Sarai kêsôm gêdêñ Abram gebe “Aôm gôlicgac gebe Apômtau kêgamij ñapalê gêdêñ aê gebe jakôc atom. Tec naômoa ôwiñ sakinwagao, moae jatap ñoc ñapalê sa anja ênê.” Ma Abram kékêñ tarja Sarai awa.

³ Abram gêmoa Kanaan jala 10 su, go Sarai kékôc nê sakinwagao Aiguptunja Hagar ma kékêñ gêdêñ nê akweñ Abram gebe ênam êtu ênê awê.

⁴ Ma enj gêmoa gêwiñ Hagar e kékêkam ñapalê. Gêdêñ tañ enj kêsâê tau gebe taê nanj, gêlic nê ñatauo ña matapanagenj.

⁵ Ma Sarai kêsôm gêdêñ Abram gebe “Keso tec sêgôm gêdêñ aêma nec êpi aôm. Aê tauc kakêñ ñoc sakinwagao kêsêp aôm lêmam. Ma galoc kêsâê tau gebe taê, tec gêlic aê ña matapanagenj. Apômtau êmêtôc aêagêcnêñ binj ñasawaña.”

⁶ Mago Abram kêsôm gêdêñ Sarai gebe “Ôlic acgom, nêma sakinwagao kêtû aômnmê gêñgac. Ôñgôm gêñ, tañ taêm ênam nanj, êndêñ enj.” Ma Sarai kékônij enj, tec gêbôm gêja.

⁷ Apômtaunê anjela kêtap enj sa gêngôñ bumata, tañ kêpoac gamêñ sawa nanj, bumata tau kêpoac intêna Surña.

⁸ Ma enj kêsôm gebe “Sarainê sakinwagao Hagar, aôm gômôên anja ondoc ma gobe ôna ondoc.” Enj gêjô enj awa gebe “Aê gabôm anja ñoc ñatauonê tec gamêñ.”

⁹ Go Apômtaunê anjela kêsôm gêdêñ enj gebe “Ômu ôndêñ nêma ñatauo ôna êtiam naôsô enj ñalabu.”

¹⁰ Apômtaunê anjela kêsôm gêdêñ enj gêwiñ gebe “Aê gabe janngôm nêma wakuc têtû taêsam e sêsa êsêac sa naeo.”

¹¹ Ma Apômtaunê anjela kêsôm gêdêñ enj gebe “Aôm taêm ma ôkôc ñapalê ñac. Ôê ênê ñaê gebe Ismael gebe Apômtau kékêñ tarja nêma gêñwapac.

¹² Enj êtu ñac tenj, tañ êtôm bôclai tenj ma enj lêma ejonj lau samob ma lau samob lemen ejonj enj. Enj oc êngôñ êwiñ tawañ atom.”

¹³ Hagar kêtû kênac tau gebe “Amboac ondoc, aê galic Anôtô, tañ gêlic aê nanj, binjñanô anja tonec me masi.” Tec kêsam Apômtaunê ñaê gebe “Aôm Anôtô tomatamanô kainj tenj.”

¹⁴ Kêtû tonanña lau sêsam bumata tonan gebe Ber-Lahai-Roi. Bumata tau kêpoac Kades to Bered ñasawa.

¹⁵ Ma Hagar kékôc Abramné latu tenj ma Abram gê latu, tañ Hagar kékôc nanj, nê ñaê gebe Ismael.

¹⁶ Gêdêñ tañ Hagar kékôc Ismael nanj, Abramné jala kêtû 86. * nanj.”

17

Anôtônê poac ñabelo

¹ Gêdêñ tañ Abramné jala kêtû 99 nanj, Apômtau geoc tau lasê gêdêñ enj ma kêsôm gêdêñ enj gebe “Ñajañja ñatauo Anôtô aê, ôsa ñoc lêñ ômansañ taôm ñapep.

² Ma aê gabe jamoatiñ poac tenj êndêñ aôm ma gabe jakêñ aômnmê wakuc têtû taêsam ñasec.”

³ Go Abram gêu tau lanjñanô jagêdêñ nom ma Anôtô kêsôm gêdêñ enj gebe

⁴ “Gôlicgac, ñoc poac tau tonec gebe jakêñ aôm ôtu gôlôacmôkê taêsam tamenj.

⁵ Sêsam aômnmê ñaê Abram êtiam atom, sêsam aôm gebe Abraham gebe aê kakêñ aôm kôtû gôlôacmôkê taêsam tamenj.

⁶ Aê gabe jakêñ aômnmê wakuc têtû taêsam ñasec ma nêma wakuc têtû gôlôacmôkê taêsam ma kinj sêsa anja aômnmê.

⁷ Aê jamoatiñ poac êndêñ aôm to nêma wakuc, tañ sêndanjguc aôm nanj, nêñ gôlôac to gôlôac ma poac tau ênêc tenjenj ma tenjenj gebe aê jatu amac to nêma wakuc, tañ sêndanjguc aôm nanj, nêma Anôtô.

⁸ Ma aê jakêñ gamêñ Kanaan, tañ aôm gômoa amboac ñac jaba nanj, samucgenj êndêñ aôm to nêma wakuc, tañ sêndanjguc aôm nanj, gebe êtu amacnêma endenj tönjenj ma aê jatu êsêacnêñ Anôtô.”

* 16:16: Ber-Lahai-Roi ñam gebe “Ñac mata jali, tañ gêlic aê

⁹ Ma Anôtô kêsôm gêdêj Abraham gebe “Aôm to nêw wakuc, tañ sêndañguc aôm nañ, ma êsêacnêj gólôac to gólôac ajop ñoc poac.

¹⁰ Aêñoc poac tau tonec gebe sêsa ñapalê ñac samob. Biñ tonañ kamoatiñ gêdêj aôm to nêw wakuc, tañ sêndañguc aôm nañ, gebe ajopña.

¹¹ Sêsa amacnêw utimôlic. Poac, tañ kamoatiñ gêdêj aôm nañ, ñabelo tau tonañ.

¹² Ñapalê ñac tenj anja aômnmê, tañ nê bêc êtu 8 nañ, sêsa enj êtôm nêw gólôacmôkêgeñ. Lau, tañ tenenji sêkôc anja taôm nêw andu me ajam ôli ña mone anja lau jaba nêj, tañ sêsa anja aômnmê ñawê atom nañ,

¹³ sêsa êsêagêc lulugenj, ñac tañ têna kêkôc enj anja taôm nêw andu nañ, to ñac, tañ gôjam ôli ña mone nañ. Tec ñoc poac ênêc amac ôlim êtu poac tenjgeñña.

¹⁴ Mago ñac samuc tenj, tañ sêsa utiôlic atom nañ, senseñ enj su anja ênê launêj gebe enj gêgôm ñoc poac popoc.”

¹⁵ Ma Anôtô kêsôm gêdêj Abraham gebe “Aômnmê awê Sarai, nañ ôsam enj gebe Sarai êtiaw atom, ênê ñaê gebe Sara.

¹⁶ Aê gabe janam mec enj e aôm ôtap latôm sa anja ênê êwiñ. Aê gabe janam mec enj e enj êtu gólôacmôkê tenenji ma lau to-m-to-m nêj kinj sêsa anja ênêña.”

¹⁷ Ma Abraham gêu tau lañôanô jagêdêj nom ma kêômac ma taê gêjam gêc tauña gebe “Aê ñamalacanô, tañ ñoc jala kêtû 100 sugac nañ, oc jaka ñapalê lasê me. Ma Sara, tañ nê jala kêtû 90 nañ, êkôc gólôac me.”

¹⁸ Ma Abraham kêsôm gêdêj Anôtô gebe “Ojae, Ismael êsa nê lêj êmoa aôm lañômnmêñamañ.”

¹⁹ Mago Anôtô kêsôm gebe “Masi, nêw awê Sara oc êkôc nêw latôm tenj. Ôê ênê ñaê gebe Isak. Ma aê gabe jamoatiñ ñoc poac êndêj enj êtu poac ênêc tenjgeñña êndêj ênê wakuc, tañ sêndañguc enj nañ.

²⁰ Ismaelnê biñ, tec ganô sugac. Gôlicgac me, aê janam mec enj ma jakêñ gólôac to gólôac êndêj enj e têtû taêsam ñanô. Enj êka kasêga 12 lasê ma aê gabe jakêñ enj êtu laum kapôêj.

²¹ Mago ñoc poac, tec gabe jamoatiñ êndêj Isakgeñ. Sara êkôc enj êndêj jala ônê ñatêw amboac tonec.”

²² Anôtô kêsôm biñ gêdêj Abraham su, go gêwi enj sinj ma gêc kêpi gêja.

²³ Go Abraham kêkôc latu Ismael to nê gêjôma samob, tañ tenenji sêkôc êsêac anja ênê andu ma êsêac samob, tañ gêjam ôli ña mone nañ. Enj kêkôc ñacwaga samob, tañ sêmoa sêwiñ enj anja nê andu ma kêsa nêj utiñôlic gêdêj bêc tônêgeñ kêtôm Anôtô kêjatu enj.

²⁴ Abrahamnê jala kêtû 99 ma sêsa enj.

²⁵ Latu Ismael nê jala kêtû 13 tec sêsa enj.

²⁶ Gêdêj bêc tônêgeñ êsêac sêsa Abraham agêc latu Ismael,

²⁷ ma ñacwaga samob, tañ sêmoa ênê andu, lau, tañ tenenji sêkôc êsêac anja andu tau to êsêac, tañ enj gêjam ôli ña mone anja lau jaba nêj nañ, sêsa êsêac sêwiñ enj. *

18

Anôtô gêjac mata Isak

¹ Ma Apômtau gêoc tau lasê gêdêj Abraham anja kamem Mamrenja. Abraham gêñgônj becobo ñasacgêdô gêdêj oc kêkô ñaluj.

² Enj gêoc mataanô sa e gêlic lau têlêac sêkô enj lañônêmña. Enj gêlic êsêac ma kêlêti anja becobo ñasacgêdô gêdêj êsêac gêja. Enj gewec gêdêj êsêac

³ ma kêsôm gebe “Ñoc apômtau, embe ôlic aê ñajam, go ôc lêlêc nêw sakinjwaga atom.

⁴ Êsêac sêkôc bu sêmênj gebe akwasinj emkainj êsêpña, go alêwanj taôm angônj ajujytêna,

⁵ go aê jakôc gêj ñagec mênaniñj tekweñ êsa. Anij su acgom, go asêlêj nêw lêj êtiaw gebe mênaj lasê nêw sakinjwaga sugac.” Ma êsêac sêsôm gebe “Ôngôm amboac kôsôm.”

⁶ Ma Abraham kêlêti kêsô becobo ñalêlôm gêdêj Sara gêja ma kêsôm gebe “Ôkôc polom laclu têlêac ôngamuc ma ôpac ñagaôgeñ.”

⁷ Ma Abraham kêlêti gêdêj bulimakao gêja, kêkôc bulimakao ñalatu ñajam tonjalsi tenj ma kêkêj gêdêj sakinjwaga, tañ kêkacgeñ gebe eno matajajagenj.

⁸ Go kêkôc su gêjac anô to su ñakana ñajam ma bulimakao, tañ enj kêmasarj nañ, ma kêkêj gêdêj êsêac. Êsêac senj geñ ma enj tau gêjam sakinj êsêac gêmoa ajujytêna.

⁹ Go êsêac sêsôm gêdêj enj gebe” Nêw awê Sara gêmoa ondoc.” Ma enj kêsôm gebe “Tec gêmoa becobo ñalêlôm.”

¹⁰ Apômtau kêsôm gebe “Êndêj ocêsa aê oc jamu jandêj aôm jamênj êtiaw ma Sara oc êkôc latu tenj êndêj têm tonañ.” Ma Sara kêkô becobo ñakatam lêlômgeñj ma tarjasuj gêjac.

* 17:27: Isak ñam gebe Enj kêômac.

11 Mago Abraham agêc Sara têtù lauo ñanô to ñac sugac, nêj jala têtù taêsam ma lauonêj mêtê sêjam ôli ajôñja gêwi Sara sin su.

12 Kêtu tonanña Sara kêômac kêêñgingen ma kêsôm gêdêj tau gebe “Aê kamêlin sugac ma ñoc apômtau kêtu ñamalacanô su amboac tonanjen, tec aêagêc atu samuc taun amboac ondoc.”

13 Tec Apômtau kêsôm gêdêj Abraham gebe “Kêtu agenña Sara kêômac ma kêsôm gêdêj tau gebe ‘Katu awêanô sugac, tec jakôc ñapalê amboac ondoc.’

14 Gêñwapac teñ gêc, tañ kêlêlêc Apômtau su me. Êndêj ocêsa aê jamu jandêj aôm jamêj êtiam ma Sara oc êkôc latu êndêj têm tonan.”

15 Sara kêpa tau ma kêsôm gebe “Aê kaômac atom,” gebe kêtêc tau. Mago Apômtau kêsôm gebe “Magobe, kôomacgac.”

Abraham keten kêtù Sodomña

16 Go lau tau dêdi ma sêc sêja. Ma êsêac materj gê Sodom. Ma Abraham kêsêlêj gêwin êsêac gebe êkêj êsêac anja intêna.

17 Ma Apômtau kêsôm gebe “Aê jansan gêj, tañ gabe janğôm nan, auc êndêj Abraham oc êtôm me.

18 Kajalagac gebe Abraham êtu laum kapôêj to ñajaña, ma lau tom-tom samob têtap mec ñamoasin sa anja ênê,

19 gebe aê kajalin en sa gebe êjatu nê latui to nê lau samob, tañ sêndanğuc en nan, gebe sejob aênoc intêna ma sêñğôm ñoc bin ñanô êsa to sêmêtôc lau naêndênjen gebe aê jakêj gêj, tañ gajac mata gêdêj Abraham nan, êndêj en.”

20 Go Apômtau kêsôm gebe “Ñaonda kêpi Sodom to Gomora kêtu kapôêj ma êsêacnêj sec gêjam sêga.

21 Tec aê gabe jasêp jana jalic acgom, êsêac samob sêğôm kêtôm ñaonda, tañ ganğô nan, me masi. Embe masi, mago gabe jajala.”

22 Ma lau tau sêlêlêj sepen Sodom, mago Apômtau gacgen kêkô gêwin Abraham.

23 Go Abraham kêtu gasuc ma kêsôm gebe “Aôm gobe onsen lau gêdêj to lau sec su êtômgen binñanô me.

24 Embe lau gêdêj 50 sêñğôm malac tau, oc gobe onsen malac su amboac tonanjen me ôsuc malac ñasec ôkwi êtu lau 50, tañ sêñğôm malac nanña.

25 Ônac jaê bin amboac tonan, aôm ôñğôm gêj amboac tonec gebe onsen lau gêdêj sêwin lau sec nan atom. Embe ôñğôm, ñacgêdêj oc êndac êtôm ñac sec. Ônac jaê bin amboac tonan. Ñac-kêmêtôc-nomwaga êmêtôc naêndên-geñman.”

26 Ma Apômtau kêsôm gebe “Aê embe jatap lau gêdêj 50 sa sêñğôm malac Sodom, oc jasuc malac samucgen ñabin ôkwi êtu êsêacña.”

27 Abraham gêjô en awa gebe “Aêma katôm kekop to wao, mago katoc tauc sa gebe janam binğalôm jawin Apômtau.

28 Moae lau gêdêj 50 solop atom, moae lemen teñ masi. Aôm gobe onsen êsêac su êtu lemen teñ masina me.” Ma en kêsôm gebe “Aê embe jatap 45gen sa, oc jansen êsêac su atom.”

29 Abraham awa gêjac en kêtiam ma kêsôm gebe “Moae ôtap 40gen sa anja ônê.” En gêjô en awa gebe “Êtu 40ña aê gabe janğôm gêj tau ñanô êsa atom.”

30 Go Abraham kêsôm gebe “Apômtau, ôlic aê sec atom, aê jasôm bin teñ êwin. Moae ôtap 30gen sa anja ônê.” En gêjô en awa gebe “Aê embe jatap 30gen sa, oc janğôm gêj tau ñanô êsa atom.”

31 Abraham kêsôm gebe “Op, aê katoc tauc sa gebe janam binğalôm jawin Apômtau, moae ôtap 20gen sa anja ônê.” En gêjô en awa gebe “Aê jansen êsêac su atom êtu 20genña.”

32 Go Abraham kêsôm gebe “O Apômtau, ôlic aê sec atom, aê jasôm bin tagen tonec êwin. Moae ôtap 10gen sa anja ônê.” En gêjô en awa gebe “Aê jansen êsêac su atom êtu 10genña.”

33 Apômtau gêjam binğalôm gêwin Abraham e su ma gêc gêja. Ma Abraham tau gêmu gêja nê gamêj.

19

Sodom to Gomora gêjaña

1 Ma anja luagêc sêô lasê Sodom gêdêj kêtulala. Lot gêñğôm malac ñasacgêdô. En gêlic êsêagêc ma gêdi sa gebe êpuc êsêagêc tñjtñj ma gewec lanğanô jagêdêj nom

2 ma kêsôm gebe “O apômtauagêc, aê jaten amagêc gebe anam nêlên ôkwi api nêlên sakinwaganê andu. Akwasin emkain to anêc bêc. Êndêj bêbêc kanucgen, go andi ma asêlên nêlên intêna.” Mago êsêagêc sêsôm gebe “Masi, aêagêc anêc malacluñ tonec.”

3 Mago en kêkac êsêagêc ñapan, tec agêc sêjam nêj lên ôkwi sêwin en sêpi ênê andu. Ma Lot kêmasan moasin gêdêj êsêagêc to kêpac polom ñaluc ma agêc sen.

4 Êsêagêc sêc bêc atom tagen ma ñacwaga malacm, ñacwaga anğa Sodom tau, wakuc to lanğa sêwin taun. Lau samob tomalagen sêgi andu tau auc.

5 Ma êsêac sêmôêc Lot ma sêsôm gebe “Ñacwaga, tañ sêo lasê aôm gêdên gêbêc nan, sêmoa ondoc. Ôkôc êsêagêc sêsa sêndên aêac sêmênman gebe ajala êsêagêc.”

6 Go Lot kêsa gêdên êsêac gêja gê katam gêc munja

7 ma kêsôm gebe “O lasitêwaiac, anğôm sec amboac tonan atom.

8 Alicgac me, latuoagêc sêmoa, tañ sêjam kauc ñacwaga. Aê gabe jakên êsêagêc sêndên amac. Anğôm êsêagêc amboac têtmac gêwin. Mago anğôm ñaclagêc tonan sec atom, gebe êsêagêc sêso ñoc salôm ñalabu sugac.”

9 Mago êsêac sêsôm gebe “Aôm ôêc su.” Ma sêsôm gebe “Ñac tonec gêo lasê amboac ñac jaba ma galoc ketoc tau sa gebe êtu ñac-êmêtôc-binwaga. Amboac tonan, aêac anğôm aôm sec êlêlêc êsêagêc su.” Ma êsêac guluc-gulucgen sebe sêkôc Lot tôn ma sebe têtuc katam popoc.

10 Mago ñaclagêc sêmêtôc lemen ma sê Lot kêsô andu gêdên êsêagêc gêja ma sêsan katam auc.

11 Ma sêgôm ñacwaga saun to kapôên, tañ sêmoa katam dêmôênja nan, matenpec kêsa e seso katam elêmê.

12 Go ñaclu sêsôm gêdên Lot gebe “Aômnêm lau ñagêdô sêmoa tonec me masi. Aômnêm lawami to latômio ma nêm lau, ñagêdô, tañ sêmoa malac nan, ôwê êsêac awi malac tonec Sin.

13 Gebe aêagêc abe ansen malac tonec su gebe Apômtau gênô êsêacnên bin gêjam sêga ma kêsakin aêagêc gebe ansen êsêac su.”

14 Ma Lot kêsa gêja ma kêsôm gêdên lawai, tañ sebe sênam latuoagêc gebe “Ajôc, awi malac tonec sin gebe Apômtau oc ensen su.” Mago lawai sêlic en amboac ñac kêsôm bin makic ten.

15 Gêu bôn ma anjala sêkac Lot ma sêsôm gebe “Ôndi, ôkôc nêm awê to latômogêc, tañ sêmoa tonec nan, gebe ñagêjô, tañ êtap malac sa nan, ensen aôm su ôwin atom.”

16 Lot kêlênagen, tec ñaclu sêkam êsêagêc nê awê to latuoagêc lemen gebe Apômtau gebe ênam êsêac sa ma sêwê en gêwi malac sin ma sêkên en kêlêwan tau gêngôn malac ñamagê.

17 Êsêagêc sêkên êsêac sêmoa awê ma sêsôm gebe “Ôêc ônam katôm kêsi, ôkac taôm ôkwi atom to ôkô ônin awam anğa gaboan tonec atom. Ôêc ôpi lôc ôna gebe ônanja atom.”

18 Mago Lot kêsôm gêdên êsêagêc gebe “O apômtauagêc, masianô.

19 Amagêc amoasin nêm sakinwaga ma taêm walô aê tec ajam aê kêsi gebe jananja atom. Mago aê katôm gebe jaêc japi lôc atom. Gêñwapac oc êtap aê sa ma jamac êndu.

20 Alic agom, malac tônê gêc ñagala kêtôm gebe jaêc jana tônê, ma malac tau saunânô. Ôlôc sa gebe jaêc jana tônê. Malac tau saunânô atom me. Jaêc jana tônê, go jamoa matoc jali.”

21 Apômtau kêsôm gêdên en gebe “Amboac tonan, aê gabe jalôc sa ma jansen malac, tañ kôsôm ñabin nan, su atom.

22 Bêc ôna tônê ñagaôgenman. Aê janğôm gên ten ñagaô atom e ô lasê malac tônê su agom.” Kêtu tonanña sêsam malac ñaê gebe Soar.

23 Oc kêpi kêpô nom ma Lot gêo lasê Soar.

24 Go Apômtau kêkên talao to ja anğa undambê gêjac Sodom to Gomora anğa Apômtaunê.

25 Ma en gesen malac tonan to gamên gaboan ma malac to ñalau peben to gên, tañ kêpi anğa nom nan.

26 Mago Lotnê awê, tañ kêdaguc en nan, kêkac tau ôkwi, tec kêtu pocgwêc.

27 Ma bêbêc kanucgen Abraham gêdi ma jakêsa gamên, tañ en kêkô Apômtau lanônênman nan,

28 ma mata gê Sodom to Gomora ma gamên gaboanña samob ma gêlic jadaun kêpi amboac ja gen kôm.

29 Gêdên tañ Anôtô gesen malac gaboanña su nan, en taê gêjam Abraham ma gêwê Lot gêc gamên, tañ gêjanja nan su. Bin tau kêsa gêdên Anôtô gesen malac, tañ Lot gêngôn nan su.

Lau Moab to Amon ñam

30 Ma Lot gêwi Soar sin jakêpi lôc gêwin latuoagêc gebe en kêtêc tau, tec gêwi Soar sin. Ma en gêwin latuoagêc jasênğôn pocgêsun ten.

31 Ma awêsêga kêsôm gêdên awê saun gebe “Tamenji kêtu ñamalacanô sugac ma ñac ten gêmoa nom tonec atom gebe êmoa êwin aêagêc amboac sêgôm-sêgôm kêtôm gamêngeñ.

32 Ajôc, aêagêc takên wain êndên tamenji ênôm e êjanin en, go tanêc dawin en gebe nên wakuc sêsa anğa tamenjinê.”

33 Tec gêdên gêbêc sêkên wain gêdên tamenji gênôm e kêjanin en. Ma awêsêga kêsô gêja gêc gêwin tama. Gêc gêwin en ma gêdi sa, mago tama kêsaê atom.

³⁴ Nagelej awêsêga kêsôm gêdên awê sauj gebe “Gêdên gêbêc aê gaêc gawij tamoc ma êndên êmbêc takên wain êndên enj ênôm êtiam. Su, go aôm ôsô naônêc ôwij enj gebe tatap nêj wakuc sa anja tamenjinê.”

³⁵ Tec gêdên gêbêc sêkên wain gêdên tamenji e kêjanij enj kêtiam. Ma awê sauj gêdi jagêc gêwij enj. Gêc gêwij enj ma gêdi sa, mago tama kêsaê atom.

³⁶ Tec Lot latuoagêc lulugej taênj anja tamenjinê.

³⁷ Ma awêsêga kêkôc ñapalê ñac ma gê ênê ñaê gebe Moab. Enj kêtû lau Moab têm galocña nêj abenji.

³⁸ Ma awê sauj kêkôc ñapalê ñac amboac tonanjenj ma gê ênê ñaê gebe Ben-Ami. Enj kêtû lau gamênj Amonña têm galocña nêj abenji. * † ‡

20

Abraham agêc Abimelek nêj binj

¹ Abraham gêdi anja ônê kêsêlêj kepej gamênj Negebgenj ma jagêngôj Kadês to Sur ñasawa. Enj gêmoa gamênj Gerar amboac ñac jaba.

² Ma Abraham kêsôm kêpi nê awê Sara gebe “Aê luco enj.” Ma kinj Gerarña, Abimelek, kêsakinj lau gebe sêkôc Sara.

³ Mago gêdên gêbêc Anôtô gêsuj mê gêdên Abimelek ma kêsôm gêdên enj gebe “Ôlic taôm, aôm ômac êndu êtu awê, tanj aôm kôkôc nanña, gebe ñac tenj nê awê enjgoc.”

⁴ Mago Abimelek kêdabinj enj atom tagenj, tec kêsôm gebe “Apômtau, aôm gobe onsenj lau tobinjmê su me.

⁵ Abraham tau kêsôm gêdên aê gebe ‘Aêñoc luco enj.’ Ma awê tau kêsôm gebe ‘Ñoc lucñac enj.’ Aê gagôm gêj tau tonoc ñalêlôm ñanênj ma tolemoc selegenj.”

⁶ Go Anôtô kêsôm gêdên enj gêdên tanj gêc mê nanj, gebe “Aec, aê kajala gebe gôgôm gêj tau tonêm ñalêlôm ñanênjenj tec aê tauc gabôc aôm auc gebe ôngôm sec êndên aê atom. Kêtû tonanña gajac jao aôm gebe ômoasac enj atom.

⁷ Amboac tonaj ôkênj Abrahamnê awê êmu êna gebe enj propete tenj. Ma enj etenj êtu aômña gebe ômoa matam jaligenj. Mago aôm embe ôkênj enj êmu êna atom, go ôjala gebe ômac êndu binjnanôgenj, aôm to nêm lau samob.”

⁸ Gêdênj bêbêc kanucgenj Abimelek gêdi sa ma gêmôêc nê sakinwaga samob ma gêjac minj binj samob tonaj ñai gêdênj êsêac e têtêc tauj ñanô.

⁹ Go Abimelek kêkalem Abraham ma kêsôm gêdên enj gebe “Aôm gôgôm asagenj gêdênj aê. Aê gagôm aôm sec amboac ondoc, tec kôsabi sec kapôênj kêpi aê to ñoc gamênj kinja. Gêj, tanj sêjac jao gebe danjôm atom nanj, aôm gôgôm gêdênj aê.”

¹⁰ Ma Abimelek kêsôm gêdênj Abraham gebe “Aôm taêm gêjam binj amboac ondoc, tec gôgôm gêj amboac tonaj.”

¹¹ Ma Abraham kêsôm gebe “Aê gajam kauc gebe lau gamênj tonecña têtêc Anôtô atom, tec êsêac sênac aê êndu êtu ñoc awênja, tec gagôm gêj tau.

¹² Ma enj aênjoc luco binjnanôgenj, gebe enj tamocnê latuo, mago tinocnê latuo atom. Ma enj kêtû ñoc awê.

¹³ Gêdênj tanj Anôtô kêkalem aê ma gawî tamocnê andu sinj nanj, kasôm gêdênj enj gebe Aôm embe têtmac êwij aê, go ôwa aê ñam sa ma ôsôm êndênj lau gamênj samobña gebe ‘Ñoc lucñac enj.’”

¹⁴ Go Abimelek kêkôc domba to bulimakao ma sakinwagao to ñac ma kêkênj gêdênj Abraham ma kêkênj Sara gêmu gêdênj enj gêja.

¹⁵ Ma Abimelek kêsôm gebe “Gôlicgac, ñoc gamênj gêc lanjômnmênja, ôngôj gamênj, tanj gêjac matamanô ñajam nanj.”

¹⁶ Ma kêsôm gêdênj Sara gebe “Gôlicgac, aê kakênj silber 1,000 gêdênj lômñac gebe êwaka aôm waem sa êndênj lau samob, tanj sêwij aôm nanj, ma sêlic aôm awê gêdênj.”

¹⁷ Go Abraham ketenj mec gêdênj Anôtô ma Anôtô gêgôm Abimelek ôli ñajam kêsa ma gêgôm ênê awê to sakinwagao ôlij ñajam kêsa amboac tonanjenj gebe sêkôc gôlôc êtiam,

¹⁸ gebe Apômtau gêbôc lauo, tanj sêmoa Abimeleknê andu nanj, têtacêlôm auc kêtû Abrahamnê awê Saraña.

21

Sara kêkôc Isak

¹ Apômtau kêtû ñaclenj Sara amboac kêsôm su, ma gêgôm binj, tanj gêjac mata nanj, ñanô kêsa kêpi Sara.

* 19:38: Soar ñam gebe Gêj sauj. † 19:38: Moab ñam gebe Anja tamocnê. ‡ 19:38: Ben-Ami ñam gebe Ñoc tawanj latu.

² Abraham kētu njamalacanô su, go Sara taê ma kêkôc Abrahamnê latu-tenj gêdêj noc, tanj Anôtô kêsam gêdêj enj nanj.

³ Abraham gê latu, tanj kêka lasê ma Sara kêkôc enj nanj, nê naê gebe Isak.

⁴ Isaknê bêc kētu 8 ma Abraham kêsâ latu amboac Anôtô kêjatu enj nanj.

⁵ Abrahamnê jala kētu 100 ma Isak mênjkêsâ.

⁶ Ma Sara kêsôm gebe "Anôtô gêgôm aê kaômac. Lau, tanj sêjô biñ tau njawae, oc sêômac sêwiñ aê."

⁷ Ma enj kêsôm gebe "Asa oc kêjala kētu tông ma êsôm êndêj Abraham gebe Sara oc êkên su êndêj njalalê dedec sênôm. Mago aê kakôc ênê latu gêdêj tanj enj kētu njamalacanô sugac."

Têtij Hagar agêc Ismael su

⁸ Ma njalalê kētu kapôêj e gêwi tênanê su sinj. Ma gêdêj bêc Isak gêwi tênanê su sinj nanj, Abraham geno moasinj kapôêj.

⁹ Ma Sara gêlic awê Aiguptunja Hagar, nê latu, tanj Abraham kêka lasê nanj, gêjam dôa-dôa gêwiñ latu Isak.

¹⁰ Tec kêsôm gêdêj Abraham gebe "Ôtij sakinwagao tonec nê latu su gebe sakinwagao tonec nê latu êwê kainj gêjilênsêm êwiñ latuc Isak atom."

¹¹ Mago Abrahamnê njalêlôm njawapac kētu latunja.

¹² Mago Anôtô kêsôm gêdêj Abraham gebe "Nêm njalêlôm njawapac êtu njalalê tau to nêm sakinwagaoñja atom. Ôngôm biñ samob, tanj Sara kêsôm nanj, njanô êsa gebe sêsam nêm wakucnêj naê sêndanguc Isaknê naêgej.

¹³ Ma aê janjôm sakinwagaoñê latunê wakuc têtû laum kapôêj tenj amboac tonanj, gebe enj kêsâ anja aômnêm."

¹⁴ Tec Abraham gêdi gêdêj bêbêc kanucgenj ma kêkôc polom to bu kêsêp bôc njaôlic ma kêkêj gêdêj Hagar gêôc gêwiñ njalalê ma kêsakinj enj gêja. Ma enj jakêlêsa gêmoa gamêj sawa anja Ber-Seba.

¹⁵ Gêdêj tanj bu kêpa anja bôc njaôlic nanj, enj gêwi njalalê sinj gêc gamêj dani.

¹⁶ Ma enj jagêjgônj sic anja njasawa kêtôm njac talamña êpê nê sôb naêsêpñja ma taê gêjam gebe "Aê jalic njalalê êmac êndu êndêj aê matocanô atom." Enj gêjgônj kêkanônj enj ma njalalê awa kêpi ma kêtanj.

¹⁷ Anôtô gêjô njalalê kêtanj ma Anôtônê anjela awa gêjac Hagar anja undambê ma kêsôm gêdêj enj gebe "Asagenj gêgôm aôm, Hagar. Ôtêc taôm atom gebe Anôtô gêjô njalalê awa anja gamêj nanj

¹⁸ Ôndi sa, ôsip enj sa ma ôkôc enj njananja gebe aê gabe jakêj enj êtu laum kapôêj tenj."

¹⁹ Go Anôtô gêgôm enj ma gêlac e gêlic bumata tenj ma enj jakêkati bu kêsêp bôc njaôlic ma kêkêj gêdêj njalalê gênôm.

²⁰ Ma Anôtô gêwiñ njalalê ma enj kētu kapôêj. Enj gêmoa gamêj sawa ma kêpê talam lêma kata sec.

²¹ Enj gêmoa gamêj sawa Paran ma têna kêkôc ênê awê tenj anja gamêj Aiguptu.

Abraham agêc Abimelek sêmoatinj poac gêdêj tauñ

²² Gêdêj njasawa tonanj Abimelek agêc nê sinjwaganêj njac njamatanja Pikol sêsôm gêdêj Abraham gebe "Anôtô gêwiñ aôm to nêm kôm samob.

²³ Kētu tonanjja tec galoc ôtôc lêmam êndêj Anôtô matocanô jalic gebe ôngôm aê to njoc wakuc me wakucnêj wakuc sec atom. Aê kamoasinj aôm, amboac tonanj ôjô moasinj tonanj êndêj aê to êndêj gamêj, tanj mênjgômoa njac jabanageñ nanj."

²⁴ Ma Abraham kêsôm gebe "Aê gabe jatôc lemoc."

²⁵ Ma Abraham kêtôc biñ Abimelek kētu bumata tenj, tanj Abimeleknê sakinwaga sêjanjo su nanja.

²⁶ Ma Abimelek kêsôm gebe "Aê gajam kauc lau, tanj sêgôm gêj tonanj. Aôm kôsôm biñ tenj gêdêj aê atom, ma aê ganjô biñ tenj atom e mênjgêdêj galoc."

²⁷ Tec Abraham kêkôc domba to bulimakao ma kêkêj gêdêj Abimelek ma njac lu sêmoatinj poac tenj gêdêj tauñ.

²⁸ Go Abraham kêkêj domba njalatu 7 sêkô tauñña

²⁹ Tec Abimelek kētu kênac Abraham gebe "Domba njalatu 7, tanj kôkêj sêkô tauñña nanj, njam amboac ondod."

³⁰ Enj kêsôm gebe "Ôkôc domba njalatu 7 tonanj su anja lemoc ec têtû njabelo êndêj aôm ôjala gebe aê tauc tec kakwê bumata tau."

³¹ Kētu tonanjja sêsam gamêj tonanj gebe Ber-Seba gebe êsêagêc lulu têtôc lemenj.

³² Êsêagêc sêmoatinj poac anja Ber-Seba su, go Abimelek agêc Pikol, ênê sinjwaganêj njac njamatanja, dêdi ma sêmu sêja Pilistinêj gamêj kêtiam.

³³ Mago Abraham kêsê ka gamênj sawanja tenj ñaê gebe tamarisk anja Ber-Seba ma awa gêjac Apômtau Anôtô tenjenj nê ñaê.

³⁴ Ma Abraham gêmôa Pilistinênj gamênj ñasawa ec ñênjenj. * †

22

Anôtô kêjatu Abraham gebe êkênj Isak êtu da

¹ Gênj samob tonanj su acgom, go Anôtô kêsâê Abraham ma awa gêjac enj gebe "Abraham." Ma enj kêsôm gebe "Aê tec gamoa."

² Ma Anôtô kêsôm gebe "Ôkôc nênj latôm tagerj Isak, taj têtmac gêwijn enj nanj, ma ôna gamênj Moria. Anja ônê ôkênj enj êtu daja anja lôc tenj ñatêpôê taj gabe jatôc êndênj aôm nanj."

³ Tec Abraham gêdi gêdênj bêbêc kanucgenj kêkôc nê donji mênjkêpô ômbinjak kêsêp. Enj kêkôc sakinwaga wakuc luagêc sêwijn êsêagêc latu Isak. Enj gêga ka kêtû dajanja ma gêdi gêja gamênj, taj Anôtô kêsôm ñabinj gêdênj enj nanj.

⁴ Gêdênj bêc kêtû têtêacnja Abraham gêôc mataanô sa ma gêlic gamênj tau gêc jaêcgenj.

⁵ Go Abraham kêsôm gêdênj nê sakinwagaagêc gebe "Amoa tonec awijn donji. Aêagêc ñapalê ana ônê. Atenj mec su acgom, go amu amênj êtiam."

⁶ Ma Abraham kêmênj ka dajanja gêdênj latu Isak gêôc. Ma enj tau gegerj ja ma kêmêgôm bôjan. Ma agêc sêsêlênj sêwijn tauj sêja.

⁷ Ma Isak awa gêjac tama Abraham gebe "Tamoc." Ma enj kêsôm gebe "Latucenec, aê tec gamoa." Ma enj kêsôm gebe "Ja to ka tec gêc, mago domba dajanja gêmôa ondoc."

⁸ Ma Abraham kêsôm gebe "Latucenec, Anôtô tau oc ênsuj domba dajanja." Ma agêc sêsêlênj sêwijn tauj sêja.

⁹ Agêc sêô lasê gamênj, taj Anôtô kêsôm ñabinj gêdênj enj nanj, ma Abraham gêboa altar sa ma gêjac pac ka. Go gêsô latu Isak tônj ma ketoc enj gêsac altar topac ñaê.

¹⁰ Go Abraham kêmênj lêma gebe êkôc bôjanj ma êmbuc latu.

¹¹ Mago Apômtaunê anjela gêmôêc enj anja undambê ma kêsôm gebe "Abraham, Abraham." Ma enj gêlôc gebe "Aê tec gamoa."

¹² Ma enj kêsôm gebe "Lêmam êndênj ñapalê atom ma ôngôm gênj tenj êndênj enj atom, gebe aê galic aôm kôtêc Anôtô ma kôgaminj nênj latôm tagerj gêdênj aê atom."

¹³ Ma Abraham gêôc mataanô sa e gêlic domba kapoac tenj kêkô enj dêmôêmu ñajabo gêjac kêsô odani. Tec Abraham gêja ma kêkôc domba kapoac jakêkênj kêtû daja gêjô latu su.

¹⁴ Abraham kêsam gamênj tonanj ñaê gebe "Apômtau gebe ênam sa êndênj ñanoc," amboac sêsôm-sêsôm e mênjgêdênj galoc gebe "Anja lôc Apômtau gebe ênam sa êndênj ñanocnja."

¹⁵ Go Apômtaunê anjela gêmôêc Abraham anja undambê kêtû dim luagêcnja

¹⁶ ma kêsôm gebe "Apômtau kêsôm gebe 'Aôm gôgôm tonanj ma kôgaminj nênj latôm nanj atom, tec katôc lemoc kêpi tauc gebe

¹⁷ janam mec aôm binjanôgenj, ma nênj wakuc têtû taêsam têtôm utitalata umbonj ñalaburja to têtôm ganjac gwêcnja. Ma nênj ñacjonênj malac ñasacgêdô êtu nênj wakucnênj.

¹⁸ Ma êtu nênj wakucnja laum nomnja samob têtap moasinj sa kêtû tanjam wamu aênja.' "

¹⁹ Amboac tonanj Abraham gêmu gêdênj nê sakinwagaagêc gêja ma ac dêdi sêwijn tauj sêja Ber-Seba. Ma Abraham gêngônj Ber-Seba kêtû têtê.

Nahornê wakuc

²⁰ Gênj samob tonanj su acgom, go binj gêdênj Abraham gebe "Gôlicgac, Milka kêkôc gôlôac amboac tonanj kêtû lasim Nahorja."

²¹ Ñacsêga Us agêc lasi Bus ma Kernuel, taj kêtû Aram tama

²² ma Kesed, Haso, Pildas, Jidlap to Betuel

²³ Betuel kêtû Rebeka tama. Lau 8 tonanj Milka kêkôc gêdênj Abraham lasi Nahor.

²⁴ Ma Milka anao, nê ñaê gebe Reuma, kêkôc Teba, Gaham, Tahas to Maka.

23

Sara gêmâc êndu. Abraham gêjam ôli sêô

¹ Sara gêmôa e nê jala kêtû 127. Saranê jala tau tonanj.

² Ma Sara gêmâc êndu anja Kiriât-Arba (ñaê tenj gebe Hebron) anja gamênj Kanaan. Ma Abraham kêsô gebe êpuc tajjôba sa ma êtanj êtu Saranja.

³ Su, go Abraham gêdi gêwi nê ñacmatê sinj ma kêsôm gêdênj lau gamênj Hetnja gebe

⁴ "Aê ñac jaba to ñac ñasawanja mênjanjgônj gawijn amac. Akênj nênj gamênj tenj êndênj aê jawê kainj êtu gamênj sêônja gebe jansuj ñoc ñacmatê ênêc."

⁵ Lau gamênj Hetnja sêjô Abraham awa gebe

* 21:34: Alic 17:19; Isak ñam gebe Enj kêômac. † 21:34: Ber-Seba ñam gebe Bumataata têtôc lemenja.

⁶“O apômtau, ôkêñ tanjam ma biñ. Aôm gômoa gôwiñ aêac amboac kasêga towae ten. Ônsuñ nêñ ñacmatê êsêp ma sêô ñajamanô tau. Aêacma ñac ten êngamiñ nê sêô êndêñ aôm me êkô aôm auc êtu ônsuñ nêñ ñacmatê êsêpña atom.”

⁷Abraham gêdi ma gewec gêdêñ lau gamêñ Hetña, tan têtû gamêñ ñatau nan.

⁸Ma en kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Amac embe alic êtôm gebe jansuñ ñoc ñacmatê ênêc, go akêñ tanjem ñoc biñ ma aten Sohar latu Epron ajô aê su

⁹gebe êkêñ pocgêsun Mak-Pela, tan kêtû ênê gêñ nan, êndêñ aê. Gêsuñ tau gêc kêsi ênê kôm ñamadiñ. Aê jakêñ ñaðli samucgeñ êndêñ en jakô amac lanômmênña ma en êkêñ êtu aêñoc gêñ êtu jansuñ ñacmatê sêsêpña.”

¹⁰Mago Epron tau gêñgôn gêwiñ lau gamêñ Hetña ma ñac Hetña Epron gêjô Abraham awa e lau Hetña tan sêmêñ sêñgôn malac ñasacgêdô nan samob sêñô ma kêsôm gebe

¹¹“O apômtau, masianô. Ôñô ñoc biñ. Aê jakêñ kôm to jakêñ ñapocgêsun, tan gêc kôm tau nan, ñaðmageñ êndêñ aôm. Aê kakô ñoc lau lanôñnênña, tec jakêñ gêñ tau ñaðmageñ êndêñ aôm. Ônsuñ nêñ ñacmatêman.”

¹²Go Abraham gewec gêdêñ gamêñ ñatau.

¹³Ma en kêsôm gêdêñ Epron e gamêñ ñatau sêñô sêwiñ gebe “Aê jaten aôm gebe ôkêñ tanjam aê. Aê jakêñ kôm ñaðli êndêñ aôm. Ôkôc ñaðli anga aê lemoc gebe jansuñ ñoc ñacmatê anga tonan.”

¹⁴Epron gêjô Abraham awa gebe

¹⁵“O apômtau, ôñô ñoc biñ. Aêagêc tasôm biñ taêsam êpi gamêñ, tan ñaðli amboac dôñ silberña 400geñ nan, êtu ageñña. Ônsuñ nêñ ñacmatêman.”

¹⁶Abraham gêloc gêdêñ Epron. Ma Abraham gêjam dôñ silber gêdêñ Epron, tan en kêsam lau gamêñ Hetña sêñô nan, dôñ silberña 400. En gêjam dôñ kêtôm lau-têtulu-gêñwaga sêjam dôñ gêdêñ tauñ.

¹⁷Amboac tonan Epronê kôm Mak-Pela, tan gêc Mamre ñagamêñ gêmu oc kêpiña nan, kôm to ñapocgêsun ma gêñkain, tan kêkô kôm ñagamêñ samucgeñ auc nan,

¹⁸kêtû Abrahamnê. Lau gamêñ Hetña samob, tan sêô lasê ênê malac ñasacgêdô nan, sêlic.

¹⁹Su, go Abraham kêsun nê awê Sara kêsêp pocgêsun, tan gêc kôm Mak-Pela nan, gêc Mamre (ñaê ten gebe Hebron) ñagamêñ oc kêpiña anga gamêñ Kanaan.

²⁰Lau gamêñ Hetña sêkêñ kôm to ñapocgêsun tonan kêtû Abrahamnê gêñ gebe ênsuñ ñacmatê sêsêpña. * sacgêdô gêc intênagêsun. Gamêñ tonan kêtû êsêacnêñ malen sêkac sanja.

24

Isaknê miñ gêjam awêña

¹Abraham kêtû ñamalacanô sugac ma nê jala kêtû taêsam. Ma Apômtau gêjam mec Abrahamnê gêñ samob.

²Ma Abraham kêsôm gêdêñ nê sakinwaga ñamataña, tan gejob ênê gêñ samob nan, gebe “Ôkêñ lêmam êsô lambic

³ma ôtôc lêmam êndêñ Apômtau, tan kêtû undambê to nom ñaAnôtô nan, gebe ôkêñ awê ten êndêñ latuc anga lau gamêñ Kanaanña, tan gamoa êsêac ñaluñ nan, nêñ ñapalêonêñ atom.

⁴Aôm ôna ñoc malacmôkê ôndêñ ñoc lau naôkôc latuc Isak nê awê ten anga ônê.”

⁵Ma sakinwaga kêsôm gêdêñ en gebe “Amboac ondoc, awê tau embe endec ma êndanjug aê êmêñ gamêñ tonec atom, go jakôc latôm êmu êna gamêñ, tan aôm gôwi sij nan, me.”

⁶Abraham kêsôm gêdêñ en gebe “Ôlic taôm, ôkêñ latuc êna ônê atom.

⁷Apômtau, Anôtô undambêña, tan gêwê aê anga tamocnê andu ma anga ñoc gôlôacnêñ gamêñ nan, gêjam biñgalôm gêwiñ aê ma kêtôc lêma gebe Aê gabe jakêñ gamêñ tonec êndêñ nêñ wakuc. En oc êsakin nê anjela êmuñ aôm ma aôm ôkôc latucnê awê ten anga ônê.

⁸Mago awê tau embe endec ma êndanjug aôm atom, go biñ, tan ôtôc lêmam nan ênêcña. Mago ôkêñ latuc êmu êna ônê êtiam atom.”

⁹Go sakinwaga kêkêñ lêma kêsô nê ñatau Abraham lambi ma kêtôc lêma gebe êñgôm ênê biñ ñanô êsa.

¹⁰Go sakinwaga kêkôc nê ñataunê kamele 10 to nê ñataunê gêlôn ma awa tokain-tokain ma gêdi gêja. En kêsêlêñ gêja Mesopotamia e gêô lasê Nahornê malac.

¹¹En kêkêñ kamele sêlêwan tauñ anga buman, tan kêpoac malac ñagala nan, gêdêñ kêtula, gêdêñ têm, tan lauo sêsa gebe têtê bunja.

¹²Ma en kêsôm gebe “O Apômtau, ñoc ñatau Abraham nê Anôtô, aê jaten aôm gebe ôlôc gebe jatap kôm ñanô sa ma ôwaka nêñ têtac gêwiñ ñoc ñatau Abrahamña sa.

¹³Ôlic acgom, aê mênjakô bumata ñatali ma malacm latunjo oc sêsa mênjtêtê.

* **23:20:** Lau ñanô sêboa tunjôm kêgi nêñ malac auc. Sêmasan

¹⁴ Npalêo, tan jasôm bin êndêj enj gebe 'Ôlêwan ku gebe mênjanôm bu' nan, embe êsôm gebe 'Wacônôm ma jakêj bu êndêj nê m kamele sênôm amboac tonanjen,' nan jajala gebe tecenec aôm kôjalij sa kêt u nê m nacsakin Isaknja. Bin tonan êtu njabelo êndêj aê e jajala gebe kôwaka têtac gêwinj njoc njatauja sa."

¹⁵ Enj kêsôm bin gêmoa, tec Rebeka kês a gêoc nê ku burja. Enj Betuel, tanj Abraham lasi Nahor nê awê Milka kékôc nan, latuo enj.

¹⁶ Npalêo tau lanjô njajamanô, enj awêtakinj tenj, nanj kêtap njac tenj sa atom tagenj. Enj kêsêp bumata jakêtu bu su ma kêpi gêmênj.

¹⁷ Go sakinjwaga kêlêti gebe êpuc enj tônjtôn ma kêsôm gebe "Aê gabe jatenj aôm ôkêj bu njagec mênjanôm anja nê m ku."

¹⁸ Enj kêsôm gebe "Njoc njatau, ônômmanj." Ma sebenj kêlêwan ku kêsêp lêma ma kékêj bu gêdêj enj gênôm.

¹⁹ Kékêj bu gêdêj enj gênôm, go kêsôm gebe "Aê jatê bu mênjakêj êndêj nê m kamele sênôm e êoc êsêac tônj êwinj."

²⁰ Amboac tonan enj kékêc bu kêsêp bôcnêj suc kêtê-kêtê bu gêja gêmu mênjkêkêj gêdêj kamele samob sênôm.

²¹ Ma njac tau kêsala enj nabinj mêngej gebe êjala Apômtau oc gêjam gôlij ênê lêj me masi.

²² Kamele sênôm bu e kêtôm, go njac kékôc gêlônj goldnja tenj, gold tau njawapac kêtôm gold njadôn njamaker ma joc luagêc, tanj njawapac kêtôm gold njadôn 10nja

²³ ma kêsôm gebe "Asanê latuo aôm. Ôsôm acgom, njasawa gêc tamamnê andu êtôm aêac anêcnja me masi."

²⁴ Enj gêjô enj awa gebe "Milka agêc Nahor latunj Betuel latuo aê."

²⁵ Ma kêsôm bin njagêdô gêdêj enj gêwinj gebe "Oba to gégwanj taêsam tê gêc to gamênj kêtôm gebe anêcnja tê gêc."

²⁶ Njac tau gewec ma awa gêoc Apômtau

²⁷ e kêsôm gebe "Aê jalambinj Apômtau, njoc njatau Abraham nê Anôtô, tanj kégaminj nê têtac gêwinj to binj njanêj gêdêj njoc njatau atom. Ma Apômtau gêwê aê katôgenj gadêj njoc njatau nê lasitêwainêj andu."

²⁸ Ma njapalêo kêlêti jagêjac minj binj tonanj gêdêj tênanê lau.

²⁹ Rebekanê lunjac tenj gêmoa, ênê njac gebe Laban. Ma Laban kêlêti gêja bumata gêdêj njac tau.

³⁰ Enj gêlic gêlônj to joc, tanj luo kêka nanj, ma gêjô binj, luo kêsôm gebe Njac tau kêsôm binj amboac tonac gêdêj aê. Tec enj kêlêti gêdêj njac tau gêja ma kêtap enj sa kékô bumata gêwinj nê kamele.

³¹ Ma enj kêsôm gebe "O njatau, tanj Apômtau gêjam mec nanj, kókô awê kêt u asagenja. Ôsô ômônmanj, aê kamasanj andu su to gamênj kêt u kameleja."

³² Amboac tonan njac tau kêsô andu gêja ma Laban kékôc kamelenêj waba su ma kékêj oba to gégwanj gêdêj kamele. Go kékôc bu gebe Abrahamnê sakinjwaga to nê lau sêkwasi njenka nj êsêpnja,

³³ go sêkêj gêj tanijnja gêdêj sakinjwaga gebe ênij. Mago kêsôm gebe" Aê janij gêj tenj atom, aê jawa njoc binj sa êmu nj acgom." Laban kêsôm gebe "Amboac tonanj ôsômmanj."

³⁴ Tec enj gêwa tau sa gebe "Abrahamnê sakinjwaga aê.

³⁵ Apômtau gêjam mec njoc njatau njanôgenj e kêt u kapôênj. Enj kékêj domba to bulimakao ma silber to gold ma sakinjwagao to njac ma kamele to donki gêdêj enj.

³⁶ Ma njoc njatau nê awê Sara nê jala kêt u taêsam su ma kékôc latu tenj ma njoc njatau kékêj gênlênsê m samob gêdêj enj gêwê kainj.

³⁷ Ma enj kêsôm gêdêj aê gebe jatôc lemoc ma kêsôm gebe 'Aôm ôkôc latucnê awê tenj anja lau Kanaanja, tanj aê gamoa nêj gamênj nanj, latunjionêj atom,

³⁸ aôm ôndêj tamocnê andu to njoc lasitêwai ôna ma ôkôc latucnê awê tenj anja ônê.'

³⁹ Aê kasôm gêdêj njoc njatau gebe 'Awê embe êndanjguc aê atom, go amboac ondoc.'

⁴⁰ Tec enj kêsôm gêdêj aê gebe 'Apômtau, tanj kasêlêj gamoa enj lanjônê m nanj, êsakinj nê anjela êwinj aôm to ênam gôlij nê m lêj e aôm ôkôc latucnê awê anja njoc launêj to anja tamocnê andu.

⁴¹ Embe ô lasê njoc lasitêwai ma êsêac sêkêj awê êndêj aôm atom, go binj, tanj kôtôc lêman nanj ênêcnja.'

⁴² "Ocsalô aê gaô lasê bumata ma kasôm gebe 'O Apômtau, njoc njatau Abraham nê Anôtô aôm, galoc ônam gôlij njoc lêj, tec kasa nec.

⁴³ Ôlic aê, galoc kakô bumata. Npalêo, nanj êsa êmênj gebe êtê bu ma jasôm binj êndêj enj gebe "Aê jatenj aôm ôkêj bu njagec anja nê m ku mênjanôm."

⁴⁴ ma embe êsôm êndêj aê gebe "Ônômmanj, ma aê gabe jatê êndêj nê m kamele amboac tonanj," nanj awê tecenanj êtu awê tanj Apômtau kêjalij enj sa kêt u njoc njatau nê latunja.'

45 “Aê taêc gêjam biñ tonañ gêbacnê su atomgeñ, tec Rebeka kêsa gêmêñ gêôc nê ku jakêspê bumata ma kêtê bu. Ma aê kasôm gédêñ eñ gebe ‘Ôkêñ bu mênjanôm.’

46 Eñ seben kêlêwanj ku su ma kêsôm gebe ‘Ônômman, ma aê gabe jakêñ bu êndêñ nê m kamele sênôm amboac tonañgeñ.’ Tec aê ganôm ma eñ kêkêñ bu gédêñ kamele sênôm amboac tonañ.

47 Go aê katu kênac eñ gebe ‘Aôm asanê latuo.’ Eñ kêsôm gebe ‘Nahor latu Betuel, tañ Milka kêkôc eñ nan, latuo aê.’ Tec aê kakêñ gêlôñ geñ kalen eñ lususuj ma kakêñ joc eñ kêka.

48 Go aê gawec ma aoc gêôc Apômtau ma kalambij Apômtau, ñoc ñatau Abraham nê Anôtô, tañ gêwê aê kasa intêna solop e katap ñoc ñataunê lasinê latuo sa kêtü ênê latuñ.

49 Ma galoc amac embe têmtac êwiñ ñoc ñatau ma atoc eñ sa, go asôm ñawae êndêñ aê. Embe masi, go asôm amboac tonañgeñ, ec jajala gebe anô ê aê me gasê ê aê.”

50 Go Laban agêc Betuel sêjô eñ awa gebe “Biñ tonañ gêmêñ anja Apômtaunê. Aêac atôm gebe asôm biñ ñajam me sec tenj êndêñ aôm atom.

51 Gôlicgac, Rebeka kêkô aôm lanômñnê, ôkôc eñ ôna ma ôkêñ eñ êtu nê ñataunê latunê awê êtôm Apômtau kêsôm.”

52 Gédêñ tañ Abrahamnê sakinwaga gêñô biñ tonañ nan, eñ gêu tau gédêñ Apômtau.

53 Ma sakinwaga kêkôc gêlôñ silber to gold ma ñakwê jakêkêñ gédêñ Rebeka. Ma kêkêñ gêñ mata êjamgeñ gédêñ luñac to têna amboac tonañgeñ.

54 Ma eñ to nê lau, tañ sêwiñ eñ nan, señ to sênôm gêñ ma gédêñ gêbêc tonañ sêc sêwiñ êsêac. Ñagelenj êsêac dêdi sa ma eñ kêsôm gebe “Asakinj aê jamu jandêñ ñoc ñatau jana.”

55 Mago têna agêc lu sêsôm gebe “Ôlôc gebe ñapalêo êmoa êwiñ aêac bêc ñagêdô amboac bêc 10 su, go aêc ana.”

56 Tagenj eñ kêsôm gebe “Akôc aê tônia atom gebe Apômtau gêjam gôlinj ñoc lêñ. Asakinj aê, gebe jaêc jamu jandêñ ñoc ñatau jana.”

57 Êsêac sêsôm gebe “Aêac amôêc ñapalêo to atu kênac eñ tau.”

58 Ma êsêac sêmôêc Rebeka ma sêsôm gédêñ eñ gebe “Aôm gobe ôwiñ ñac tonec me masi.” Eñ kêsôm gebe “Aê gabe jawiñ.”

59 Tec êsêac sêkêñ luñjo agêc ênê jaomwagao to Abrahamnê sakinwaga to nê lau sêja.

60 Ma êsêac sêjam mec Rebeka ma sêsôm gédêñ eñ gebe “O awêenec, ôtu lau taêsam tenenji ma lau, tañ sêkêñ kisa nê m wakuc nan, nêñ malac êtu nê m wakucnêñ.”

61 Go Rebeka to nê sakinwagao dêdi ma sêpi kamele ma tédaguc ñac tau sêja. Amboac tonañ sakinwaga kêkôc Rebeka ma gêc gêja.

62 Ma Isak gêja gamêñ, tañ bumata Ber-Lahai-Roi kêpoac nan, jagêñgôn gamêñ Negeb.

63 Gédêñ kêtula tenj Isak kêsêlêñ gêmoa kôm ñalêlôm gebe taê ênam nê biñ ñagêdô e gêôc mataanô sa ma gêlic kamele sêmêñ.

64 Ma Rebeka gêôc mataanô sa ma gêlic Isak. Tec kêsêp anja kamele

65 ma kêsôm gédêñ sakinwaga gebe “Asa tê kêpuc aêac tôniañ nê.” Sakinwaga gêjô eñ awa gebe “Ñoc ñatau tau tônia.” Tec eñ kêkôc nê obo ma kêgêduc tau.

66 Ma sakinwaga gêjac miñ biñ samob, tañ gêgôm nan, gédêñ Isak.

67 Go Isak gêwê Rebeka kêsô têna Sara nê becobo gêja ma kêkôc eñ kêtü ênê awê ma têtac gêwiñ eñ. Isak têna gêmac êndu, mago biñ tonañ gêjam malô ênê ñalêlôm. * tonañ.

25

Abrahamnê wakuc, tañ Keturaj kêkôc

1 Abraham gêjam awê tenj, ênê ñaê gebe Keturaj.

2 Eñ kêkôc Simran, Joksan, Medan, Midian, Isbak to Sua.

3 Joksan kêka Seba agêc Dedan lasê. Dedan latui lau Asurim to Letusim ma Leumim.

4 Midian latui tonec Epa, Eper, Hanok, Abida to Elda. Lau samob tonañ ñai têtü Keturanjê gôlôac.

5 Ma Abraham gêwi nê gêñ samob sinj gédêñ Isak.

6 Mago Abraham kêkêñ awamata gédêñ nê lauo ñagêdô nêñ gôlôac ma kêsakinj êsêac sêja gamêñ oc kêpiñja sêmoa jaêc latu Isak. Biñ tonañ eñ gêgôm gédêñ gêmoa mata jaligenj.

Abraham gêmacc êndu to sêsunj eñ

7 Abrahamnê bêc to jala gêmoañja kêtôm jala 175.

8 Ma katu gêwi Abraham sinj ma gêmacc êndu. Abraham gêboa nê jala sa têtü taêsam ma kêtü ñamalac su e kêsaê gebe kêtôm engac. Tec Apômtau kêkalem eñ jagêwiñ nê lau, tañ sêmac sêmunj eñ nan.

9 Latuagêc Isak agêc Ismael sêsunj eñ kêsêp pocgêsunj Mak-Pela, tañ gêc ñac gamêñ Hetñja Sohar latu Epronñê kôm gêc Mamrej ñagamêñ oc kêpiñja nan.

* 24:67: Lau ñanô nêñ mêtê sêsôm biñ êtu tôniañ tenj

¹⁰ Kôm tonan Abraham gêjam ôli su anġa lau gamêñ Hetra nêñ. Anġa ônê sêsun Abraham gêc gêwiñ nê awê Sara.

¹¹ Abraham gêmec êndu ma Anôtô gêjam mec latu Isak. Isak tec gêmoa bumata Ber-Lahai-Roi ñagala.

Ismaelnê wakuc

¹² Saranê sakin wagao Aiguptuo Hagar latu Ismael, tañ Abraham kêka enj lasê nan, nê wakuc tonec.

¹³ Ismael latu i nêñ ñaê tonec. Ac tédênan ñaê kêtôm tenenji kékôc êsêacra. Ismaelnê ñacsêga Nebajot ma Kedar, Adbel, Mibsam,

¹⁴ Misma, Duma, Masa,

¹⁵ Hadad, Tema, Jetur, Napis to Kedema.

¹⁶ Ismael latui tau tonan ma êsêacnêñ ñaê tau kêtôm nêñ malac to gamêñ sêñgôñña. Kasêga 12 têtôm nêñ gôlôacmôkê.

¹⁷ Ismaelnê jala gêmoa nomña tonec gebe 137. Katu gêwi enj sinj ma gêmec êndu jagêwiñ nê lau.

¹⁸ Nê wakuc sêñgôñ gamêñ Hawila to Sur, tañ gêc kêkanôñ Aiguptu gêmu kêsô Asuriaña nan ñasawa. Ac sêñgôñ sêwiñ tawanj atom.

Esau agêc Jakob nêñ binj

¹⁹ Abraham latu Isak nê wakuc tau tonec. Isak tama Abraham.

²⁰ Isaknê jala kêtú 40, go gêjam Rebeka kêtú ênê awê. Rebeka enj ñac Aram ña anġa Mesopotamia Betuel latuo, ñac Aramña Laban nê luo.

²¹ Ma Isak ketenj mec gédêñ Apômtau kêtú nê awêña gebe enj awê kapoac tenj. Apômtau kékêñ taña ênê mec e ênê awê Rebeka taê.

²² Ôlinbôm sêmônaj taunj sêmoa enj têtacilêlôm ma enj kêsôm gebe “Embe amboac tonan, nan jamoa êtu asagerña.” Tec gêja gebe êtu kênac Apômtau.

²³ Ma Apômtau kêsôm gédêñ enj gebe “Gôlôacmôkê luagêc sêmoa aôm têtacilêlôm ma aôm ôkôc laum luagêc, mago sêwa taunj êkôc.

Tenj toôliwalô êlêlêc tenj su ma ñacsêga ênam sakin ñacsauñ.”

²⁴ Gédêñ ñanoc êkôc ñapalêña, tec kékôc ôlinbôm.

²⁵ ñac ñamata, tañ kêsa nan, kokoc ma ôlilu amuc-amuc, tec sê ênê ñaê gebe Esau.

²⁶ Go lasi kêsa ma lêma kékôc Esau agêbi tônj, tec sêsam enj gebe Jakob. Isaknê jala kêtú 60, tec tenenji kékôc êsêagêc.

²⁷ ñapalê têtú kapôñ ma Esau kêtú ñac lêma gwadana, tañ kêpê talam lêma kata gêjac laoc gamêñgenj. Ma Jakob kêtú ñac wapac to ñanêñ, tañ gêñgôñ becobo.

²⁸ Isak têtac gêwiñ Esau gebe enj genj gwada gêjac ñawae. Mago Rebeka têtac gêwiñ Jakob.

²⁹ Gédêñ ñasawa tenj Jakob geno gabab ma Esau anġa kôm gêmên totêkwa gêbacgenj

³⁰ ma Esau kêsôm gédêñ Jakob gebe “Ôkêñ gêñ kokoc tonan seberj êndênj aê mênjaninj gebe aê tekoc gêbac.” Kêtú tonanña sêsam enj gebe Edom.

³¹ Mago Jakob kêsôm gebe “Ôtêñ nêñ gêñlênsêñ ñacsêgaña êndênj aê jawê kainj acgom.”

³² Esau kêsôm gebe “Gôlicgac me, aê oc jamac êndu. Gêñlênsêñ ñacsêgaña ênam aê sa amboac ondoc.”

³³ Jakob kêsôm gebe “Ôtêc lêmam êmunj acgom.” Ma enj kêtêc lêma ma kékêñ nê gêñlênsêñ ñacsêgaña gédêñ Jakob gêwê kainj.

³⁴ Go Jakob kékêñ polom to gabab gédêñ enj. Ma enj genj to gênôm gêñ su, go gêdi ma gêc gêja. Tec Esau gêlic gêñlênsêñ ñacsêgaña amboac gêñ ñaôma.*

26

Isak gêmoa gamêñ Gerar to Ber-Seba

¹ Ma tóbôm tenj kêsa anġa gamêñ tonan. Tóbôm, tañ kêsa gédêñ Abrahamnê têm nan, tenj. Ma Isak gédêñ Pilistinêñ kinj Abimelek gêja Gerar.

² Ma Apômtau geoc tau lasê gédêñ enj ma kêsôm gebe “Ôsêp Aiguptu ôna atom. Ômoa gamêñ, tañ jasôm ñabinj êndênj aôm nanġenj.

³ amoa gamêñ tau amboac ñac jaba ma aê gabe jawinj aôm to janam mec aôm. Aê gabe jakêñ gamêñ tonan samob êndênj aôm to nêñ wakuc ma gabe janġôm binj, tañ katôc lemoc gédêñ tamam Abraham nan ñanô êsa.

* 25:34: Edom ñam gebe Kokoc.

⁴ Aê gabe jaŋgôm nê m wakuc têt u taê sam ŋanô lasê têtôm utitalata umborŋa ma gabe jakêŋ gamêŋ samob tonaj ŋai êndêŋ nê m wakuc ma laum nomŋa samob têtap nê m wakucnêŋ mec ŋamoasiŋ sa,

⁵ gebe Abraham taŋa wamu aê aoc ma kêmasaŋ ŋoc ŋagôliŋ to ŋoc biŋsu ma ŋoc biŋ to ŋoc jatu."

⁶ Tec Isak gêmoa Gerar.

⁷ Gêdêŋ taŋ lau malac tonajŋa têt u kê nac eŋ kêt u nê awêŋa naŋ, eŋ kêsôm gebe "Aê luco eŋ," gebe eŋ kêtêc tau, tec kêsôm gebe "Aêŋoc awê eŋ" atom. Eŋ taê gêjam gebe Moae lau gamêŋ tonecŋa sê nac aê êndu êtu Rebekaŋa, gebe eŋ awê ŋajam.

⁸ Eŋ gêmoa gamêŋ tau ŋasawa ec baliŋ su, tec bêc teŋ Pilistinêŋ kiŋ Abimelek kêtuc kêniŋ kêsa katam saun ma gêlic Isak kêt u samuc Rebeka.

⁹ Tec Abimelek gêmôêc Isak ma kêsôm gebe "Amboac ondoc, eŋ aôm nê m awêgoc. Aôm kôsôm gebe aôm lômo eŋ naŋ amboac ondoc." Isak kêsôm gêdêŋ eŋ gebe "Aê gaboc moae jamac êndu êtu eŋŋa."

¹⁰ Abimelek kêsôm gebe "Aôm gôgôm aêac amboac ondoc. Aêŋoc launêŋ teŋ embe êmoa êwiŋ nê m awê, go aôm nê m keso ŋagêjô êtap aêac sa."

¹¹ Tec Abimelek gêjac biŋsu lau samob gebe "Lau, taŋ sêmoasac ŋac tonec me nê awê naŋ, sê nac êsêac êndu."

¹² Ma Isak kêsê gêŋ kêsêp gamêŋ tonaj ma gêjam ŋanô kêlêlêc ŋêŋgeŋ su. Apômtau gêjam mec eŋ,

¹³ tec ŋac tau kêt u ŋac tolêlôm ma nê awa kêt u kapôê e kêsalê eŋ auc.

¹⁴ Ênê domba to bulimakao taê sam sêmoa ma sakiŋwaga gwalêkiŋ. Pilisti sêlic e têtac sec.

¹⁵ Bumata samob, taŋ tamanê sakiŋwaga sêkwê gêdêŋ tama Abraham nê têt naŋ, Pilisti sêsuŋ auc ma sêkêŋ nom kêsêp.

¹⁶ Ma Abimelek kêsôm gêdêŋ Isak gebe "Ôêc ôna gebe aôm kôtu ŋaclai ŋatau kôlêlêc aêac su."

¹⁷ Amboac tonaj Isak gêwl gamêŋ ônê siŋ jagêjam bec aŋga gaboan Gerar ma gêŋgôŋ tônê.

¹⁸ Ma Isak kêgawê bumata, taŋ sêkwê gêdêŋ tama Abraham nê têt naŋ sa kêtiam. Abraham gêmac êndu, tec Pilisti sêsuŋ bumata tonaj auc. Ma eŋ gê ŋaê, taŋ tama Abraham gê su naŋ sa kêtiam.

¹⁹ Mago gêdêŋ taŋ Isaknê sakiŋwaga sêkwê bumata aŋga gaboan e têtap bu sa naŋ,

²⁰ gejobwaga bôcŋa aŋga Gerar sêsôm Isaknê gejobwaga bôcŋa gebe "Bu tonec aêacma." Tec eŋ kêsam bumata tau gebe "Esek," gebe êsêac sêsôm eŋ.

²¹ Ma êsêac sêkwê bumata teŋ kêtiam ma sêsôm tauŋ kêt u bu tonajŋa amboac tonajgeŋ. Tec eŋ kêsam bumata tau gebe "Sitna."

²² Ma eŋ gêwi gamêŋ tônê siŋ ma kêkwê bumata wakuc teŋ. Êsêac sêsôm tauŋ kêt u bu tonajŋa atom, tec kêsam ŋaê gebe "Rehobot," + ma kêsôm gebe "Galoc Apômtau kêkêŋ ŋasawa gêdêŋ aêac gebe tatu taê sam aŋga gamêŋ tau."

²³ Aŋga ônê Isak jakêpi Ber-Seba.

²⁴ Ma Apômtau geoc tau lasê gêdêŋ eŋ gêdêŋ gêbêc tonaj ma kêsôm gebe "Tamam Abraham nê Anôtô aê. Ôtêc taôm atom gebe aê jawiŋ aôm ma gabe janam mec aôm to jakêŋ nê m wakuc têt u taê sam kêt u ŋoc sakiŋwaga Abrahamŋa."

²⁵ Ma Isak gêboa altar teŋ sa ma awa gêjac Apômtaunê ŋaê, go gê becobo. Ma Isaknê sakiŋwaga sêkwê bumata teŋ.

Isak agêc Abimelek sêmoatiŋ poac

²⁶ Go Abimelek aŋga Gerar gêdêŋ eŋ gêja. Nê ŋac Ausat to nê siŋwaganêŋ ŋac ŋamatanja Pikol sêwiŋ eŋ.

²⁷ Isak kêsôm gêdêŋ êsêac gebe "Amac têtmtac gedec aê, tec ajanda aê aŋga nê m gamêŋ ma galoc amêŋ kêt u ageŋŋa."

²⁸ Êsêac sêsôm gebe "Aêac alic gêc awêgeŋ gebe Apômtau gêwiŋ aôm, tec taêŋ gêjam gebe awiŋ aôm ma tatôc lemeŋ ma tamoatiŋ poac êndêŋ tauŋ,

²⁹ gebe aôm ôŋgôm aêac sec atom êtôm aêac amoasac aôm atom ma agôm aôm ŋajamgeŋ e asakiŋ aôm tobiŋmalôgeŋ gôêc gômôêŋ. Apômtaunê mec kêpi aôm sugac."

³⁰ Tec Isak geno moasiŋ gêdêŋ êsêac seŋ to sê nô m.

³¹ Gêdêŋ bêbêc kanucgeŋ ac dêdi ma têtôc lemeŋ gêdêŋ tauŋ ma Isak kejoŋ êsêac ma êsêac seboŋ tauŋ tobiŋmalôgeŋ.

³² Gêdêŋ bêc tonaj Isaknê sakiŋwaga dêdêŋ eŋ sêja ma sêkêŋ ŋawae gêdêŋ eŋ kêt u bumata, taŋ sêkwê naŋŋa, ma sêsôm gêdêŋ eŋ gebe "Aêac atap bu sa."

³³ Eŋ kêsam bumata tau gebe "Siba," ŋam gebe Tatôc lemeŋ. Kêt u tonajŋa malac ŋaê gebe Ber-Seba e mêŋgêdêŋ galoc.

³⁴ Esaunê jala kêtü 40 ma enj gêjam ñac gamêñ Hetña Beri nê latuo Judit to ñac Hetña Elon nê latuo Basemat tétü ênê awê agêc.

³⁵ Ma êsêagêc sêgôm Isak agêc Rebeka nêñ ñalêlôm ñawapac sec. * † ‡ §

27

Jakob gêjam genjgen tamanê mec

¹ Isak kêtü ñamalacanô ma mataanô kêtü waô e gêlic gamêñ kêtôm atom. Gêdêñ tonaj enj gêmôêc nê ñacsêga Esau ma kêsôm gêdêñ enj gebe "Latucenec." Ma enj gêjô enj awa gebe "Aê tec gamoa."

² Ma enj kêsôm gebe "Gôlicgac me, aê katu ñamalacanô sugac ma gajam kauc ñoc bêc jamac êndunja.

³ Tec ôkôc nêñ waba gwadaña, nêñ talam to sôb naôtap gwada sa anja salenj êtu aêña

⁴ ma ômansañ gêñ tau êtôm aê têtac êwiñ, go ôkôc mênjaninj gebe janam mec aôm su acgom, go jamac êndü."

⁵ Ma Rebeka tanjasuj gêjac binj, tanj Isak kêsôm gêdêñ latu Esau nanj. Esau gêja salenj kêtü êkôc gwadaña su acgom,

⁶ go Rebeka kêsôm gêdêñ latu Jakob gebe "Aê ganô tamam kêsôm binj gêdêñ têwam Esau gebe

⁷ 'Ôkôc gwada êtu aêña, mênômansañ gêñ tau gebe janinj ma janam mec aôm êmuñ jakô Apômtau lanjônêmña, go jamac êndü."

⁸ Kêtü tonajña, latucenec, tanjam wamu ñoc binj, tec jajatu aôm nec.

⁹ Ôna ôkôc noninj ñalatu kapoac luagêc anja ñatonj mênjamansañ tamamnê gêñ êtôm têtac êwiñ

¹⁰ ma ôkêñ êndêñ tamam êniñ gebe ênam mec aôm êmuñ, go êmac êndü."

¹¹ Mago Jakob kêsôm gêdêñ têna Rebeka gebe "Aôm gôlic gebe teoc Esau enj ñac ôlilu amuc-amuc, mago aê ôlic selec.

¹² Moae tamoc êmoasac aê e ênsaê gebe kasau enj ma êpuc boa aê êjô mec su."

¹³ Têna kêsôm gêdêñ enj gebe "Latucenec, binj êpuc boa aômña êpi aê. Aôm tanjam wamu ñoc binj naôkôc gêñ tau ômôêñ."

¹⁴ Tec enj gêja ma kêkôc gêñ luagêc jakêkêñ gêdêñ têna. Ma têna kêmasañ gêñ kêtôm tama têtac gêwiñ.

¹⁵ Go Rebeka kêkôc ñacsêga Esau nê ñakwê omña, tanj gêc tênanê andu nanj, ma kêkêñ gêdêñ ñac sañ Jakob kêsô.

¹⁶ Ma kêkwa Jakob lêma to gêsutêkwa auc ña noninj ñaôlic.

¹⁷ Go kêkêñ gwada to polom, tanj enj kêmasañ nanj, kêsêp latu Jakob lêma.

¹⁸ Ma enj kêsô gêdêñ tama jakêsôm gebe "Tamoc." Ma enj kêsôm gebe "Aê tec gamoa. Latucenec, aôm asa."

¹⁹ Jakob kêsôm gêdêñ tama gebe "Nêñ ñacsêga Esau aê. Aê gagôm binj, tanj kôsôm gêdêñ aê nanj, ñanô kêsa. Galoc ôndi sa ma ôniñ ñoc gwada gebe ônam mec aê."

²⁰ Mago Isak kêsôm gêdêñ latu gebe "Latucenec, amboac ondoc, tec kôtap gwada sa seben." Enj gêjô enj awa gebe "Ñam gebe Apômtau, aôm nêñ Anôtô tau, kêkêñ gêdêñ aê." Go Isak kêsôm gêdêñ Jakob gebe

²¹ "Latucenec, ômôêñmanj, gebe jamoasac aôm e jajala gebe latuc Esau aôm binjanô me masi."

²² Tec Jakob jakêsa tama Isak ñagala. Enj kêmoasac enj ma kêsôm gebe "Awam kêtôm Jakob awa, mago lêmam kêtôm Esau lêma."

²³ Ma enj kêjala enj atom gebe lêma amuc-amuc kêtôm têwa Esau lêma, tec gêjam mec enj.

²⁴ Enj kêsôm gebe "Aôm latuc Esau binjanô me masi." Enj gêjô enj awa gebe "Aê tau tonec."

²⁵ Go enj kêsôm gebe "Ôkêñ gêñ êndêñ aê mênjaninj latucnê gwada ma janam mec aôm." Tec enj kêkêñ gêñ gêdêñ enj genj ma kêkêñ wain gêdêñ enj gênôm.

²⁶ Go tama Isak kêsôm gêdêñ enj gebe "Latucenec, mênjôtu gasuc ma ôlêsoj aê."

²⁷ Ma enj kêtü gasuc to kêlêsoj enj. Ma Isak gêñu ênê ñakwê ñamalu ma gêjam mec enj to kêsôm gebe

"Gôlicgac me, latucnê ñamalu kêtôm kôm, tanj Apômtau gêjam mec nanj, ñamalu gêjam sanjñ.

²⁸ Anôtô êkêñ maninj umbonña êsêlô êpi aôm to nom ñalêsi ma polom to wain ñanô lasê.

* 26:35: Esek ñam gebe Kisa. † 26:35: Sitna ñam gebe Sinj. ‡ 26:35: + Rehobot ñam gebe Ñasawa. § 26:35: Ber-Seba ñam gebe Bumataata têtôc lemeñña. Alic 21:31.

29 Eñ êkêñ tenterlatu sênam sakin aôm
to laum sewec êndêñ aôm.

Ôtu lasiminêñ natau

to tênam latui sewec êndêñ aôm.

Aê japuc boa lau, tarj sêpuc boa aôm

to janam mec êsêac, tarj sênam mec aôm.”

³⁰ Isak gêjam mec Jakob su ma Jakob gêwi tama Isak sinj dambêgeñ, ma têwa Esau anja salenj gêmêñ.

³¹ Eñ kêmasañ nê gwada amboac tonañ ma kékêñ gédêñ tama. Ma enj kêsôm gédêñ tama gebe “O tamoc, ôndi sa ma ôniñ latômnê gwada gebe ônam mec aê.”

³² Tama Isak kêsôm gédêñ enj gebe “Aôm asa.” Enj gêjô enj awa gebe “Aôm latôm njasêga aê, Esau.”

³³ Go Isak kêtakê njanôgeñ ma kêsôm gebe “Amboac ondoc, aôm gômôêñ atomgeñ ma asa kêtap gwada sa to kékêñ gédêñ aê gaenj ma gajam mec enj su. Binjanô, mec kêpi enj sugac, oc êwê kainj.”

³⁴ Esau gêjô tamanê binj tonañ ma kêwakic to kêtanj lasê ma kêsôm gédêñ tama gebe “O tamoc, ônam mec aê amboac tonañgeñmanj.”

³⁵ Mago enj kêsôm gebe “Lasim gêmêñ kébôli tau kêpi aôm ma kêjanjo aômnêm mec su.”

³⁶ Ma Esau kêsôm gebe “Ac sê ênê njaê gebe Jakob jagédêngeñ gebe enj kêsau aê kêtú dim luagêc sugac. Enj kêjanjo ñoc gêñlênsêm njasêganja ma galoc enj kêjanjo ñoc mec su gêwiñ.” Go enj kêsôm gebe “Aôm kôgamiñ mec tenj kêtú aêña me masi.”

³⁷ Isak gêjô Esau awa gebe “Ôlic acgom, aê kakêñ enj kêtú nêñ natau ma kakêñ lasii samob gédêñ enj gebe têtú ênê sakinwaga ma kakêñ polom to wain gédêñ enj gêwê kainj. O latucenec, aê janam aôm sa nja gêñ amboac ondoc.”

³⁸ Esau kêsôm gédêñ tama gebe “O tamoc, aômnêm mec tagenjenj gêc me masi. O tamoc, ônam mec aê amboac tonañgeñmanj.” Ma Esau géôc awa sa ma kêtanj lasê.

³⁹ Go tama Isak gêjô enj awa gebe

“Malam ôñgôñña ênêc jaêc kôm tonjalêsi
to gamêñ manij umbonña êsêlô êsêpña.

⁴⁰ Nêñ sinj êlôm aôm

ma ônam sakinj lasim.

Mago embe ôñgôm ôtu wakac,

go bêc tenj ônsaic ênê sakinj su

êkônij aôm tôñ êtiat atom.

Isak kêsakinj Jakob gêja Haran

⁴¹ Galoc Esau têtac gedec Jakob kêtú mec, tarj kêtap sa anja tamanê nanja. Ma Esau kêsôm gédêñ tau gebe “Bêc tatanj tanjiboa êtu tamocña kédabinj. Su, go janac lasic Jakob êndu.”

⁴² Rebeka gêñô latusêga Esau nê binj tonañ naboña, tec kêsakinj binj gédêñ nja sauñ Jakob ma kékalem enj ma kêsôm gédêñ enj gebe “Ôlic acgom, têwam Esau gebe êkac kamocgôc. Enj gebe ênac aôm êndu, tec kékic aômnêm binj.

⁴³ Kêtu tonañja, latucenec, tanjam wamu aê aoc. Ôndi ôêc ôndêñ lucñac Laban ôna Haran.

⁴⁴ Ômoa ôwiñ enj têm njaêdô e têwamnê njalêlôm êtu malô

⁴⁵ e têtac nandanj êoñ su ma êlinj binj, tarj gôgôm gédêñ enj nanj sinj, ocgo jasakinj binj êwac gebe ômu ômôêñ. Êtu asagenña amagêc lulugenj ananja awi aê sinj êndêñ bêc tagenj.”

⁴⁶ Ma Rebeka kêsôm gédêñ Isak gebe “Aê ôlic ñakam kêtú lau gamêñ Hetña nêñ lauonja. Jakob embe ênam lau Hetña nêñ awê tenj êwiñ êtôm laocoagêc, awê tenj anja lau gamêñ tonecña nêñ, go aê jamoa nom êtu agenña.”

28

Jakob gêdi gêja gamêñbôm

¹ Go Isak gêmôêc Jakob ma gêjam mec enj, go kêjatu enj ma kêsôm gebe “Ônam awê gamêñ Kanaanja tenj êtu nêñ awê atomanô.

² Ôndi ôêc ôna Mesopotamia ôndêñ tênam tama Betuel nê andu ma ônam awê tenj anja tênamnê luñac Laban nê latuionêñ.

³ Njanja natau Anôtô ênam mec aôm gebe ôtap gôlôac wakuc sa e ôtu taêsam ma ôtu lau tom-tom.

⁴ Eñ êkêñ Abrahamnê mec njanô êndêñ aôm to nêñ wakuc, gebe nom, tarj Anôtô kékêñ gédêñ Abraham ma aôm gômoe amboac nja jaba nanj, êtu aômnêm gêñ.”

⁵ Amboac tonañ Isak kêsakinj Jakob gêja Mesopotamia gédêñ nja Aramña Betuel latu Laban, Esau agêc Jakob tenenja Rebeka nê luñac.

Esau gėjam awê tenj

⁶ Esau gêlic gebe Isak gėjam mec Jakob ma kêsakin enj gêja Mesopotamia gebe ênam awê anja onê ma gédêj tanj gėjam mec enj nanj, kêjatu enj gebe “Ônam awê gamêj Kanaan nja tenj êtu nêma awê atomanô,”

⁷ ma Jakob tanja wamu tama agêc têna ma gêc gêja Mesopotamia.

⁸ Tec Esau kêjala gebe tama Isak gêlic lauo gamêj Kanaanja njam atom

⁹ ma Esau gédêj Ismael gêja ma gėjam Abraham latu Ismael latuo, Nebajot luo Mahalat kêtû ênê awê gêwiñ awêlu, tanj enj gėjam su nanj.

Jakob gêc mê anja Betel

¹⁰ Jakob gèdi anja Ber-Seba kêsêlêj kepej Haran gêja

¹¹ e kêsa njasawa tenj jagêc gebe oc kêsêp su. Enj kékôc poc, tanj sêc gamêj tonanj nanj, njatenj gedenj kêtû nê kwalim ma kêsa tau sic gebe ênêc bêc.

¹² Ma gêc mê gebe têcwaie tenj kékô nom ma njatêpôê jadinjgenj undambê. Ma Anôtônê anjela sêpi-sêsêp sêmoa têc.

¹³ Ma gêlic Apômtau kékô têcônja ma kêsôm gebe “Apômtau, tamamagêc Abraham agêc Isak nêj Anôtô aê. Nom, tanj gôêc nanj, aê gabe jakêj êndêj aôm to nêma wakuc.

¹⁴ Ma admnêma wakuc oc njanô lasê têtôm ganjac gwêcnja ma sêlainj tanj sêmu gamêj oc kêsêp to oc kêpi ma gamêj gêmu kêsêp to gêmu kêpiña sêna ma aôm to nêma wakuc nêma mec njamoasinj êmoasinj gôlôac to gôlôac êtôm nom njagamêngenj êna.

¹⁵ Gôlôgac me, aê gawin aôm ma gabe jajop aôm êtôm nêma lêj ôsanja samobgerj ma gabe jawê aôm e ômu ômôêj gamêj tonec êtiam, gebe aê jawi aôm sinj atom e janjôm binj, tanj gajac mata gédêj aôm nanj njanô êsa acgom.”

¹⁶ Jakob gêc bêc e mata gêlac ma kêsôm gebe “Binjnanôgerj, Apômtau gêmoa gamêj tonecgoc ma aê gajam kauc.”

¹⁷ Ma enj kêtêc tau ma kêsôm gebe “Gamêj tonec gamêj dabunjgoc. Anôtô tau nê andu ma undambê njasacgêdô tonec.”

¹⁸ Gédêj bêbêc kanucgenj Jakob gèdi sa ma gêjac poc, tanj gedenj kêtû nê kwalim nanj, sa kékô kêtû njabelo ma kékêc niptêkwi kêpi poc tau.

¹⁹ Enj kêsam gamêj tau njê gebe Betel. Gêmunjgenj sêsam malac tonanj njê gebe Lus.

²⁰ Ma Jakob gėjac mata binj amboac tonec gebe “Anôtô embe êwiñ aê ma ejop aê anja intêna, tec jasa nec, ma êkêj mo aê janij to njakwê aê jasônja êndêj aê

²¹ e jaô lasê tamocnê andu tobijnmalôgerj êtiam, go Apômtau êtu njoc Anôtô.

²² Poc tonec gajac sa kékô kêtû njabelo êtu Anôtônê andu. Ma gêj samob, tanj aôm ôkêj êndêj aê nanj, aê jakêj gêj 10-10 njatenj njanô-tenj njanô êtômgerj êmu êndêj aôm êwac.” *

29*Jakob gėjam sakinj Laban gêjô Rahel agêc Lea*

¹ Go Jakob gèdi ma kêsêlêj e gêô lasê lau oc kêpiña nêj gamêj.

² Mata geso gamêj, tec gêlic bumata tenj kêpoac kôm ma domba tonj têlêac sêc njagala gebe domba têtap nêj bu sa anja bumata tau. Poc kapôêj kégadê bumata tau.

³ Domba njatonj samob embe sêpi tagenj su, go njagejobwaga êsêc poc su anja bumata ma sêkêj bu êndêj domba sênôm. Su, go sêkêj poc êmu njamala naênjgandê bu auc êtiam.

⁴ Ma Jakob kêsôm gédêj êsêac gebe “O njoc lasitêwaiac, amac anja ondoc.” Êsêac sêsôm gebe “Aêac anja Haran.”

⁵ Enj kêsôm gédêj êsêac gebe “Amac ajala Nahor latu Laban me masi.” Êsêac sêsôm gebe “Aêac ajala enjgac.”

⁶ Enj kêsôm gédêj êsêac gebe “Enj gêmoa njam me masi.” Êsêac sêsôm gebe “Gêmoa njam. Ôlic enj latuo Rahel gêmêj gêwiñ domba.”

⁷ Enj kêsôm gebe “Amboac ondoc, oc kékô njaluñ, tec bôc sêsô sapa sêna atomgerj, akêj bu êndêj êsêac, go aêc ana gebe sêninj gêgwanjmanj.”

⁸ Mago êsêac sêsôm gebe “Aêac atôm atom tagenj. Domba njatonj samob sêpi tagenj acgom, go aôc poc su anja bumata ma akêj bu êndêj domba sênôm.”

⁹ Enj gėjam binjalôm gêwiñ êsêac gêmoa, ma Rahel gêô lasê gêwiñ tamanê domba gebe enj gejob êsêac.

¹⁰ Jakob gêlic sa lanjwa Laban nê latuo Rahel to nê domba, go gêja gêôc poc su anja bumata ma kékêj bu gédêj sa lanjwa Laban nê domba sênôm.

¹¹ Go Jakob kêlêsoj Rahel ma kêtanj lasê.

¹² Go Jakob gêwa tau sa gédêj Rahel gebe “Tamamnê gôlôacnêj tenj aê, gebe tinoc Rebeka.” Tec Rahel kêlêti jakêsôm njawae gédêj tama.

* 28:22: Betel njam gebe Anôtônê andu.

¹³ Laban gêñô luo latu Jakob ñawae ma kélêti gebe êkôc enj sa. Enj kêmbôênj to kélêsôp enj, go gêwê enj kêsô nê andu. Jakob gêjac nê lêñ samob ñaminj gêdêñ Laban

¹⁴ ma Laban kêsôm gêdêñ enj gebe “Binñanô, aêñoc ñatê ñagêdô aôm.” Ma Jakob gêmooa gêwiñ enj ajôñj tenj.

¹⁵ Go Laban kêsôm gêdêñ Jakob gebe “Aôm anja ñoc gôlôacnêñ, tec ônam sakinj aê ñaôma me. Ôsômmanj, jakêñ ñagêjô amboac ondoc êndêñ aôm êjô nêñ kôm.”

¹⁶ Ma Labannê latuoagêc sêmooa, awêséganê ñaê gebe Lea ma awê saunj nê gebe Rahel.

¹⁷ Lea lanñanô tutuc, mago Rahel ôli to lanñanô latu-latu.

¹⁸ Ma Jakob têtac gêwiñ Rahel, tec enj kêsôm gebe “Aê gabe janam sakinj aôm jala 7 êjô latômo saunj Rahel su.”

¹⁹ Laban kêsôm gebe “Jakêñ enj êndêñ aôm oc ñajam êlêlêc jakêñ enj êndêñ ñac jaba tenj su. Amboac tonanj ômoa ôwiñ aê.”

²⁰ Tec Jakob gêjam sakinj jala 7 kêtù Rahelña. Enj têtac gêwiñ enj ñanô, tec gêlic ñasawa tonanj kêtôm bêc luagêcgenj.

²¹ Go Jakob kêsôm gêdêñ Laban gebe “Ôkêñ ñoc awê êndêñ aê gebe jamooa jawiñ enj gebe ñoc têm gêbacnê.”

²² Ma Laban kêkalem lau malacña samob sêpi tagenj ma geno moasiñ tenj.

²³ Mago gêdêñ kêtulala enj kêkôc latuo Lea ma gêwê enj gêdêñ Jakob gebe êmoa êwiñ enj.

²⁴ (Laban kêkêñ nê sakinjwagoo Silpa gêdêñ latuo Lea gebe ênam sakinj enj.)

²⁵ Ma gêdêñ bêbêcgenj Jakob gêlic gebe Lea. Ma enj kêsôm gêdêñ Laban gebe “Aôm gôgôm aê amboac ondoc. Aê gajam sakinj aôm kêtù Rahel ña atom me. Aôm kôsau aê kêtù asagenjña.”

²⁶ Laban gêjô enj awa gebe “Aêacma mêtê gebe awê saunj ênam ñac êmunj awêségaa nec gêc atom.

²⁷ Agêc amooa awiñ taôm e woke tonoc êmbacnê, go aêac akêñ awê tenj êndêñ aôm êwiñ. Ma aôm ônam sakinj aê jala 7 êtiam êjô awê tau.”

²⁸ Jakob gêlic ñajam ma agêc sêmooa sêwiñ taunj e woke tau gêbacnê, go Laban kêkêñ latuo Rahel gêdêñ enj gêjam.

²⁹ (Laban kêkêñ nê sakinjwagoo Bilha gêdêñ latuo Rahel gebe ênam sakinj enj.)

³⁰ Ma Jakob gêmooa gêwiñ Rahel amboac tonanj enj ma têtac gêwiñ Rahel kêlêlêc Lea su. Ma enj gêjam sakinj Laban jala 7 gêwiñ.

Jakobné wakuc

³¹ Apômtau gêlic gebe Jakob têtac gedec Lea, tec kêkêñ enj kêkêkam ñapalê. Mago Rahel enj awê kapoac.

³² Ma Lea taê ma kêkôc ñapalê ñac ma gê ênê ñaê gebe Ruben gebe enj kêsôm gebe” Apômtau mata gê ñoc gêñ wapac ma galoc ñoc akwenj oc têtac êwiñ aê.”

³³ Enj taê kêtiam ma kêkôc ñapalê ñac tenj ma kêsôm gebe “Apômtau gêñô su gebe têtac gedec aê, tec kêkêñ latuc tonoc gêwiñ.” Ma gê ênê ñaê gebe Simeon.

³⁴ Enj taê-kêtiam ma kêkôc ñapalê ñac tenj ma kêsôm gebe “Galoc ñoc akwenj êsap aê tônia gebe aê kakôc ênê latui têlêac.” Kêtù tonanj enj gê ênê ñaê gebe Lewi.

³⁵ Ma enj taê kêtiam ma kêkôc ñapalê ñac tenj ma kêsôm gebe “Galoc aê gabe jalambinj Apômtau.” Kêtù tonanj enj gê ênê ñaê gebe Juda. Go kêkôc gôlôac kêtiam atom. *

30

¹ Rahel kêsaa gebe enj oc êkôc ñapalê êjô Jakob atom, tec gêjam lêmunj têwao ma kêsôm gêdêñ Jakob gebe “Ôka ñoc gôlôac lasê. Embe masi, oc jamac êndu.”

² Jakob têtac ñandanj kêsaa gêdêñ Rahel ma kêsôm gêdêñ enj gebe “Aê gajô Anôtô su me. Enj kêgaminj têtacclêlôm ñanjanô gêdêñ aôm.”

³ Go enj kêsôm gebe “Ñoc sakinjwagoo Bilha tonoc. Ômoa ôwiñ enj gebe êkôc ñapalê êñgônj aê labucm gebe jatap latuc tenj sa anja ênê.”

⁴ Tec kêkêñ nê sakinjwagoo Bilha gêdêñ Jakob kêtù ênê awê ma Jakob gêmooa gêwiñ enj.

⁵ Ma Bilha taê e kêkôc ñapalê ñac gêjô Jakob.

⁶ Go Rahel kêsôm gebe “Anôtô kêmêtôc aê ma kêkêñ tanja aê aoc, tec kêkêñ latuc gêdêñ aê.” Kêtù tonanj enj gê ênê ñaê gebe Dan.

⁷ Ma Rahelnê sakinjwagoo Bilha taê kêtiam ma kêkôc latu kêtù luagêcña gêjô Jakob.

⁸ Ma Rahel kêsôm gebe “Aêagêc teoco amônaj taunj ñajanjagenj e kaku enj tulu.” Tec gê ñapalênê ñaê gebe Naptali.

⁹ Lea kêsaa gebe oc êkôc gôlôac êtiam atom, tec kêkôc nê sakinjwagoo Silpa ma kêkêñ enj gêdêñ Jakob kêtù ênê awê.

¹⁰ Ma Leanê sakinjwagoo Silpa kêkôc latu tenj gêjô Jakob.

* **29:35:** Lau tonanj sêlic nêñ om awê to ñacña woke samuc tenj.

- 11 Ma Lea kêsôm gebe “Aê katap ñoc ñajam sa.” Ma gê ênê ñaê gebe Gad.
- 12 Go Leanê sakinwagao Silpa kékôc latu kêtú luagécña gêjô Jakob.
- 13 Ma Lea kêsôm gebe “Aê gamoa totêtac wapigen. Binjanô, lauo sêlambin aê.” Tec gê ênê ñaê gebe Aser.
- 14 Gêdêñ têm sejon kôm ñanô sanja nan, Ruben gêja kôm ma kêtap kanjanô ñagêdô sa, tan lauo kapoac sêkôc êtu sêkêkam ñapalêña. En kékêñ gêdêñ têna Lea. Ma Rahel kêsôm gêdêñ Lea gebe “Ôkêñ latômnê kanjanô êndêñ aêmanj.”
- 15 Ma Lea kêsôm gebe “Amboac ondóc, aôm kôjanjo ñoc akwen su, nec gôlic amboac gêñ ñaôma me. Ma galoc gobe ôkôc latucnê ka ñanô su amboac tonanjen me.” Ma Rahel kêsôm gebe “Amboac tonaj êmbêc tonec êmoa êwiñ aôm êjô latômnê ka ñanô.”
- 16 Gêdêñ kêtula Jakob gêmu gêmêñ anja kôm ma Lea kêpuc en têtôtêñ ma kêsôm gebe “Ôndêñ aê ômôênmanj gebe aê gajam ôli aôm ña latucnê ka ñanô.” Tec gêmoa gêwiñ en gêdêñ gêbêc tonaj.
- 17 Ma Anôtô kékêñ tanja Lea e taê ma kékôc latu kêtú lemenj tenja gêjô Jakob.
- 18 Ma Lea kêsôm gebe “Anôtô kékêñ gêñ gebe Isakar.
- 19 Go Lea taê kêtiam ma kékôc latu kêtú 6ña gêjô Jakob.
- 20 Ma Lea kêsôm gebe “Anôtô kékêñ gêñ ñajam gêdêñ aê. Galoc ñoc akwen etoc aê sa gebe aê kakôc latuci 6 gêjô enj.” Ma enj gê ênê ñaê gebe Sebulon.
- 21 Tonaj su, go enj kékôc latuo tenj ma gê ênê ñaê gebe Dina.
- 22 Go Anôtô taê gêjam Rahel ma kékêñ tanja enj ma gêlôc sa gebe êkôc ñapalê.
- 23 Enj taê ma kékôc ñapalê ma kêsôm gebe “Anôtô gesen ñoc binj majocña su.”
- 24 Ma gê ênê ñaê gebe Josep ma kêsôm gebe “Apômtau êkêñ latuc tenj mênêwiñ.”

Jakob kêmasanj binj gêdêñ Laban

- 25 Rahel kékôc Josep su, go Jakob kêsôm gêdêñ Laban gebe “Ôsakin aê jamu jana ñoc malac to ñoc gamêñ.
- 26 Ôkêñ ñoc lauo to ñoc gôlôac êndêñ aê gebe aê gajam sakin aôm kêtú êsêacña. Ôlôc, go jaêc jana. Aôm kôjala sakin, tan gajam gêdêñ aôm nanjac.”
- 27 Ma Laban kêsôm gêdêñ enj gebe “Ôlic aê ñajammanj. Aê kapuc kapoac ma katap sa gebe Apômtau gêjam mec aê kêtú aômja.
- 28 Ôsam nêñ ñaôli ma aê gabe jakêñ êndêñ aôm.”
- 29 Ma Jakob kêsôm gêdêñ enj gebe “Taôm kôjala sakin, tan gajam nan, ma gôlic nêñ bulimakao to bôc ñagêdô sêmoa ñalêñ gêdêñ aê gajob êsêacña,
- 30 gebe luagêcgenj sêmoa gêdêñ aê gamêñ atomgenj ma galoc têtú taêsam, ma Apômtau gêjam mec aôm gêdêñ ñasawa, tan aê gamoa gawin aôm nan. Mago galoc amboac ondóc. Aê janam kôm janam tauric ñoc gôlôac sa êndêñ ondocgenj.”
- 31 Ma Laban kêsôm gebe “Amboac tonaj aê jakêñ asagenj êndêñ aôm.” Ma Jakob gêjô enj awa gebe “Ôkêñ gêñ tenj êndêñ aê atom. Aôm embe ôlôc êndêñ ñoc binj tonec, go aê jatu gejobwaga ma jajop nêñ bôc êtiam.
- 32 Galoc aê janac nêñ bôc pebenj kêsi ma jajalinj bôc ôlinj komokom to tictêla-tictêla samob sa ma domba jejec to noninj komokom to tictêla-tictêla amboac tonanjenj ma gêñ tonaj têtú ñoc ñaôli.
- 33 Êtu ñamu binj tonec êwaka aê sa gebe aê ñac gêdêñ gebe Aôm embe ômôên gebe ônac ñoc ñaôli kêsi ma ôlic noninj, tan ôlinj komokom to tictêla-tictêla atom to domba, tan jejec atom nan ñatenj, go ôlic aê amboac ñac genjenj.”
- 34 Laban kêsôm gebe “Ñajam, amboac tonaj nêñ binj êtu têtú.”
- 35 Mago gêdêñ bêc tecenaj Laban kékôc noninj kapoac talô-talô to tictêla-tictêla ma noninj têna ôlinj komokom to tictêla-tictêla samob su, samob, tan ôlinj sêpsêp ñagec gêc nan, to domba jejec samob amboac tonaj ma kékêñ gêdêñ latui sejon.
- 36 Ma gêc gêja e intêna ñasawa kêtôm bêc têtêac genj êsêagêc Jakob kêsi ma Jakob gejob Labannê bôc ñagêdôgenj.
- 37 Go Jakob kékôc kalatu anja kalelonj to otic ma kaopo ma geberj ñaôlic ñatalô tictêla-tictêla.
- 38 Enj kékôc kalatu, tan kêmasanj su nan, jaketoc kékô busawa, kékô suc, tan bôc sêmênj sênôm bu kêsêpnja nan, kékô bôc lanjônêmnja solop. Go gêdêñ noc sênôm bunja bôc sêgêli tauñ sêmoa.
- 39 Bôc sêgêli tauñ sêmoa sêkanônj gamêñ, tan kalatu sêkô nan, tec sêsu ñalatu ôlinj talô-talô to komokom ma tictêla-tictêla.

⁴⁰ Domba tonan sêmoa tauŋja ma Jakob kékêŋ bôc ŋagêdô lanôŋ gêdêŋ bôc ôliŋ komokom to tictêla-tictêla, taŋ sêmoa Labannê bôc ŋatonŋ ŋalêlôm nanŋ. Ma enŋ kêjalinŋ tau nê bôc ŋatonŋ ŋagêdô sa ma kékêŋ nê gêŋ sêwiŋ Labannê atom.

⁴¹ Embe bôc toôlinŋwalô sêŋgêli tauŋ, go Jakob naetoc kalatu ênêc bôc lanôŋŋnêmŋja êsêp suc ŋalêlôm gebe sêlic kalatu ma sêŋgêli tauŋ.

⁴² Mago embe bôc toôlinŋ secsec, go naetoc kalatu êkô atom. Kêtu tonanŋja bôc toôlinŋ secsec têtû Labannê ma bôc toôlinŋwalô têtû Jakobnê.

⁴³ Tec ŋac tau kêtû ŋac tolêlôm ma kêtap nê bôc ma sakinŋwagao to ŋac ma kamele to donŋki taêsam sa.

31

Jakob gêwi Laban sin

¹ Ma Jakob gêŋô Laban latui sêsôm-sêsôm gêdêŋ tauŋ gebe “Jakob kêjaŋgo tameninê gêŋ samob su. Anŋa tameninê gêŋ enŋ kêtap waba taêsam sa e kêtû ŋac tolêlôm.”

² Ma Jakob kêsauê Laban lanôanô e gêlic kêtôm gêmunŋenŋ kêtiam atom.

³ Tec Apômtau kêsôm gêdêŋ Jakob gebe” Ômu tamami to nêm tawanŋ nêŋ gamêŋ ôna ma aê oc jawinŋ aôm.”

⁴ Ma Jakob kêsakinŋ binŋ gêja ma gêmôêc Rahel agêc Lea sêmêŋ kôm, taŋ nê bôc sêmoa nanŋ,

⁵ ma kêsôm gêdêŋ êsêagêc gebe “Aê galic tamemi lanôanô amboac tenŋ, enŋ gêlic aê ŋajam amboac gêmunŋja kêtiam atom. Mago tamocnê Anôtô gêmooa gêwiŋ aê.

⁶ Amagêc ajala gebe gajam sakinŋ tamemi tonŋoc ŋaclai samucgenŋ.

⁷ Mago tamemi kêsau aê ma gêjam ŋoc ŋaôli ôkwi kêtû dim 10. Mago Anôtô kékô enŋ auc gebe êŋgôm aê sec atom.

⁸ Gêdêŋ taŋ enŋ kêsôm gebe ‘Bôc toôlinŋ komokom têtû nêm ŋaôli’ nanŋ, bôc samob sêsu ŋalatu toôlinŋ komokom. Ma gêdêŋ taŋ enŋ kêsôm gebe ‘Bôc toôlinŋ tictêla-tictêla têtû nêm ŋaôli’ nanŋ, bôc samob sêsu ŋalatu toôlinŋ tictêla-tictêlagenŋ.

⁹ Amboac tonanŋ Anôtô kékôc bôc su anŋa tameminê ma kékêŋ gêdêŋ aê.

¹⁰ “Gêdêŋ têm taŋ bôc sêgêli tauŋja nanŋ, aê gaôc matocanô sa ma gaêc mê tenŋ ma galic noninŋ kapoac, taŋ sêgêli noninŋ têna nanŋ, ôlinŋ komokom to tictêla-tictêla ma talô-talô.

¹¹ Go Anôtônê aŋela awa gêjac aê gêdêŋ taŋ gaêc mê gaêc nanŋ, gebe ‘Jakob.’ Ma aê kasôm gebe ‘Aê tec gamooa.’

¹² Ma enŋ kêsôm gebe ‘Ôc matamanô sa ma ôlic. Noninŋ kapoac samob, taŋ sêgêli noninŋ têna nanŋ, ôlinŋ komokom to tictêla-tictêla ma talô-talô gebe aê galic gêŋ samob, taŋ Laban gêgôm gêdêŋ aôm nanŋ.

¹³ Aê Anôtô, tec gaoc tauc lasê gêdêŋ aôm anŋa Betel nanŋ, gêdêŋ taŋ aôm goenŋ oso poc ma gôjac mata binŋ gêdêŋ aê nanŋ. Galoc ôndi ôwi gamêŋ tonec sinŋ ma ômu ôna gamêŋ, taŋ tênam kékôc aômŋja nanŋ.”

¹⁴ Ma Rahel agêc Lea sêjô enŋ awa gebe” Aêagêc awê kainŋ gêŋ ŋagêdô to gêŋlênsêm ŋagêdô gêc tamemainê andu me.

¹⁵ Enŋ gêlic aêagêc amboac lauo jaba. Enŋ kêtulu aêagêc ma kêjainŋ awa, taŋ gêjô aêagêc nanŋ, su.

¹⁶ Waba samob, taŋ Anôtô kékôc su anŋa tamemainê nanŋ, kêtû aêagêc to ma gôlôac ma gêŋ. Kêtû tonanŋja ôŋgôm binŋ samob, taŋ Anôtô kêsôm gêdêŋ aôm nanŋ, ŋanô êsamajŋ.”

¹⁷ Tec Jakob gêdi ma kékêŋ latui to nê lauo sêŋgôŋ kamele ŋaô.

¹⁸ Ma enŋ gêwê nê bôc to gêŋ matenŋ jali samob, taŋ kêtap sa nanŋ, bôc samob, taŋ têtû ênê gêŋ gêdêŋ enŋ gêmooa Mesopotamia nanŋ, gebe êndêŋ tama Isak êna gamêŋ Kanaan.

¹⁹ Laban gêja gebe êkapiŋ domba ŋaôlilu. Ma Rahel gêjam genŋenŋ tamanê anôtô gwam.

²⁰ Ma Jakob gêwê ŋac Aramŋja Laban auc gebe kékêŋ tau êc êna nec ŋawae tenŋ gêdêŋ enŋ atom.

²¹ Enŋ gêc tonê waba samobgenŋ gêja, go gêdi jagelom bu Euprat ma kêsêlêŋ lanô gêlac gamêŋ lôcŋja Gilead.

Laban kêjanda Jakob

²² Bêc têtêac gêjaŋja, go sêsôm gêdêŋ Laban gebe Jakob gêc gêja.

²³ Tec enŋ kejoŋ nê tawanŋ sêwiŋ enŋ ma kêjanda Jakob bêc 7 e gê enŋ tônŋ anŋa gamêŋ lôcŋja Gilead.

²⁴ Mago gêdêŋ gêbêc Anôtô jagêsujŋ mê gêdêŋ ŋac Aramŋja Laban ma kêsôm gêdêŋ enŋ gebe “Ôlic taôm, ôsôm binŋ ŋajam me sec êndêŋ Jakob atom.”

²⁵ Ma Laban kêka lêlêc Jakob. Jakob gê nê becobo kékô lôc ma Laban to nê tawanŋ jasêlêwanŋ tauŋ sêmoa gamêŋ lôcŋja Gilead.

²⁶ Ma Laban kêsôm gêdêŋ Jakob gebe “Aôm gôgôm asagenŋ, tec gôwê aê auc ma kôjaŋgo latucoagêc su amboac sinŋwaga sêjaŋgo ŋacjo, taŋ sêku êsêac tulu nanŋ su.

²⁷ Kêtu asagenña aôm gôwê aê auc ma gôêc kelecgen gômôêj. Aê gabe jambonj aôm ña wê to onj ma dauc, mago aôm kôsôm binj tej gêdêj aê atom.

²⁸ Ma kêtû asagenña aôm godec gebe jalêsôp latuçoagêc to dêbuci alinjanô atom. Aôm gôgôm gêj meloc.

²⁹ Aê katôm gebe janjôm aôm sec. Mago tamamnê Anôtô kêsôm binj gêdêj aê gêdêj gêbêc tonaj gebe 'Ôlic taôm, ôsôm binj ñajam me sec tej êndêj Jakob atom.'

³⁰ Ma galoc aôm gôêc gômôêj gebe gôjam awam su tamamnê andurja. Mago kêtû asagenña aôm gôjam genjenj aêjoc anôtôi gwam."

³¹ Jakob gêjô Laban awa gebe "Aê katêc tauc gaboc aôm ôjanjo latômio su anja aêjoc.

³² Aôm embe ôtap nê m anôtôi gwam sa anja ñac tej nê, nanj oc êmoa mata jalî atom. Aêacnêj tawan sêmoa, tec ômbêlêm ñoc waba e ôtap nê m gêj sa ma ôkôc êsêac sêlic." Jakob gêjô Rahel gêjam genjenj gêj tau ñawae atom.

³³ Amboac tonaj Laban kêsô Jakobnê bec gêja ma kêsô Leanê bec ma kêsô sakinjwagao luagêc nêj bec amboac tonanjenj, mago kêtap gêj tau sa atom. Go kêsâ anja Leanê bec jakêsô Rahelnê.

³⁴ Ma Rahel kêkôc anôtôi gwam tau jakêsij ôkwi gêc kamelenêj waba lau sêjgônj ñaôña ñalêlôm ma enj tau gêjgônj ñaô. Ma Laban kêbêlêm bec ñagêjnlêlôm samob ma kêtap gêj tau sa atom.

³⁵ Ma Rahel kêsôm gêdêj tama gebe "O ñoc ñatau, aê gadi sa kakô aôm lanjôm nê m jakatôm atom, tec têtac ñandanj êndêj aê atom, gebe kakôc ajônj." Tec gesom-gesom, mago kêtap anôtôi gwam tau sa atom.

³⁶ Go Jakob têtac ñandanj kêsâ ma kêsôm Laban. Ma Jakob kêsôm gêdêj Laban gebe "Aê gagôm sec amboac ondoc. Aê gagôm keso ondoc tec kôjanda aê gômôêj nec.

³⁷ Aôm kôbêlêm ñoc waba samob. Aôm kôtap nê m waba ondoc sa. Otoc gêj tau ênêc awêgenj êndêj aêjoc tawanj to aôm nê m tawanj lanjôn nê m gebe sêlic ma sêmêtôc aêagêcnêj binj.

³⁸ Aê gamoa gawinj aôm jala 20. Nê m domba têna to noninj têna sêjam ñalatu su atom ma aê gaenj domba kapoac tej anja nê m domba ñatonj atom.

³⁹ Gêj, tanj kêam sec sêkac gêjgic nanj, aê kakêj gêdêj aôm gebe ôlic nanj atom, aê tauc gajô anja aêjoc. Aôm kôkac aê gebe jajô gêj samob, tanj sêjam genjenj gêdêj ocsalô ma ônê, tanj sêjam genjenj gêdêj gêbêc nanj amboac tonanjenj.

⁴⁰ Aê gamoa amboac tonaj. Gêdêj ocsalô oc kêpac aê êndu ma gêdêj gêbêc malo gêjam aê. Ma bêc gedec matocanô.

⁴¹ Jala 20 aê gamoa gawinj aôm anja nê m andu. Aê gajam sakinj aôm jala 14 gêjô latômogêc. Ma jala 6 gêjô nê m bôc. Mago aôm gôjam ñoc ñaôli ôkwi kêtû dim 10.

⁴² Tamocnê Anôtô, Abrahamnê Anôtô ma Isaknê kêtêc tau ñamôkê embe êmoa êwinj aê atom, go aôm ôsakinj aê tolemoc sawagenj jana. Anôtô gêlic ñoc gêjwapac to lemoc ñakôm ma kêmêtôc nê m binj gêdêj gêbêc tonec."

Jakob agêc Laban sêmoatij poac

⁴³ Go Laban gêjô enj awa ma kêsôm gêdêj Jakob gebe "Lauo tonec aêjoc latucio, gôlôac tau aêjoc gôlôac, bôc ñatonj aêjoc bôc ñatonj ma gêj samob, tanj aôm gôlic nanj, aêjoc gêjgoc. Mago ocsalô tonec aê janjôm asagenj êndêj latucio me êndêj nêj gôlôac, tanj êsêac sêkôc nanj.

⁴⁴ Ajôc, aêagêc tamoatij poac tej. Poac tau êtu ñabelo êwa aêagêc sanja tej."

⁴⁵ Tec Jakob kêkôc poc tej jagêjac sa kêkô kêtû ñabelo.

⁴⁶ Ma Jakob kêsôm gêdêj nê tawanj gebe "Ajonj poc sa." Ma êsêac sêkôc poc ma sêboa sa kêtû tonj tej. Ma êsêac senj gêj sêjgônj poc tau ñaô.

⁴⁷ Laban kêsam tonj tau gebe Jegar-Sahaduta, mago Jakob kêsam gêj tau gebe Galed.

⁴⁸ Laban kêsôm gebe "Tonj tonaj kêtû ñabelo êwa aêagêc sanja êkô ñasawa." Kêtû tonanjenj enj kêsam gêj tau gebe Galed,

⁴⁹ ma alê poc gebe Mispa gebe enj kêsôm gebe "Aêagêc embe tamoa jaêc tauj, go Apômtau ejop aêagêc.

⁵⁰ Aôm embe ôtu kasec aê latucio me ônam lauo ñagêdô mênj sêwinj latucio, nanj ôlic katôm anj gebe ñamalac tej tec mênj gêwinj aêagêc atom nec, mago Anôtô oc êjala gebe gejob aêagêc."

⁵¹ Go Laban kêsôm gêdêj Jakob gebe "Ôlic tonj to alê poc tonec, tanj aê gajac sa kêkô aêagêc ñasawa nanj.

⁵² Tonj tau to alê poc tonec êtu ñabelo gebe aê janjêli tonj tonec wacjalom nê m gamêj atom, ma aôm ônjêli tonj to alê poc tonec mênj polom aêjoc gamêj êtu ônjôm aê secña atom.

⁵³ Abrahamnê Anôtô to Nahornê Anôtô ma agêc tamenjinê Anôtô êtu ñac-mêtôc waga êkô aêagêc ñasawa." Ma Jakob kêtêc lêma gêdêj tama Isak nê kêtêc tau ñamôkê.

⁵⁴ Ma Jakob kêkêj da tej anja lôc tonaj ma kêkalem nê tawanj gebe sêniñ polom. Ma êsêac senj polom ma sêmoa lôc tau gêdêj gêbêc samuc tonaj.

⁵⁵ Gêdêj bêbêc kanucgej Laban gêdi ma kêlêsoj dêbui to latuio alinjano to gêjam mec êsêac. Go gêwi êsêac sinj ma gêmu gêja nê gamêj. * †

32

Jakob kêmasaj tau gebe êndac Esau

¹ Ma Jakob kêkôc nê lêj sa amboac tonaj. Ma Anôtônê anjela dêdac ej.

² Jakob gêlic êsêac ma kêsôm gebe "Anôtônê sinjwaga êsêac." Tec kêsam gamêj tau njaê gebe Mahanaim.

³ Go Jakob kêsakinj nê lau jaenj sêmuj dêdêj têwa Esau sêja, taj gêjgôj Edomnê gamêj Seir.

⁴ Ma ej kêjatu êsêac gebe "Asôm êndêj njoc njatau Esau amboac tonec gebe Aômnê sakinjwaga Jakob kêsôm binj tonec gebe Aê gamoa gawinj Laban e mênjgêdêj galoc.

⁵ Ma aê katap bulimakao to donji ma bôc njatonj ma sakinjwago to njac sa. Ma galoc kakêj jaenj gêdêj njoc njatau gebe ôlic aê njamnja."

⁶ Lau jaenja sêmu dêdêj Jakob sêja ma sêsôm gebe "Aêac aô lasê têwam Esau. Ej gêdi gebe êpuc aôm tontônj to lau 400 sêwaj ej."

⁷ Tec Jakob kêtakê njano ma gêmoa tonjalêlôm njatucgej ma gêwa lau, taj sêwaj ej nanj, ma bôc njatonj to bulimakao ma kamele kêkôc gêja tonj luagêc.

⁸ Ej taê gêjam gêc tauja gebe "Esau embe êndac tonj tej ma ensej su, go tonj tej gacgej sêc sêna."

⁹ Ma Jakob kêsôm gebe "O tamoc Abraham nê Anôtô ma tamoc Isak nê Anôtô, o Apômtau, aôm kôsôm gêdêj aê gebe 'Ômu ôna nê m gamêj to nê m gôlôac ma aê gabe jamoasij aôm.'

¹⁰ Aê gêj njao ma nec katôm nê m moasij to nê m binj njajêj, taj kôkêj gêdêj nê m sakinjwaga aê nanj atom. Aê galom bu Jordan tonec tec kamêgôm njoc tôcgej ma galoc katu tonj luagêc.

¹¹ Aê jatenj aôm gebe ônam aê kêsi êndêj teoc Esau lêma, gebe aê katêc ej. Moae êmêj e ênac aêac samob êndu, ensej tenerj to nêj gôlôac êtômgej.

¹² Mago aôm kôsôm gebe 'Aê gabe jamoasij aôm to jakêj nê m wakuc têtôm ganjac gwêcja, taj lau tej sêsa sa têtôm atom.'

¹³ Ma ej gêmoa ônê gêdêj gêbêc tonaj ma kêkôc nê gêj samob, taj kêtap sa nanj, njagêdô su gebe êwi sinj êndêj têwa Esau njao ma.

¹⁴ Ej kêkôc nonij têna 200 to kapoac 20 ma domba 200 to kapoac 10,

¹⁵ ma kamela 30 tonêj njalatugej, taj sênôm su nanj, bulimakao tana 40 to kapoac 10, donji têna 20 to kapoac 10.

¹⁶ Bôc tototj-tonotj tonaj ej kakêj sêsêp sakinjwaga lemenj gêdêj-gêdêjgej ma kêsôm gêdêj nê sakinjwaga gebe "Amac amuj aê ma akêj njasawa êsi tau ênij tonj êndêj-êndêj-gej nja ênjic êtômgej."

¹⁷ Ej kêjatu njac njamatanja gebe "Teoc Esau embe êndac aôm ma êtu kênac aôm gebe 'Aômnê njatau asa. Aôm ôna ondod. Gêj, taj gêmuj aôm nanj asanê,'

¹⁸ go ôsôm gebe 'Êsêac têtuj nê m sakinjwaga Jakobnê gêj. Ej gebe êkêj gêj tau êndêj njoc njatau Esau njao magenj. Ej tau kêdaguc aêac.' "

¹⁹ Ej kêjatu binj tonanjenj gêdêj njac kêtuj luagêc nja to télêac nja ma êsêac samob, taj tédaguc bôc njatonj gêdêj-gêdêjgej nanj. "Amac embe andac Esau, go asôm binj tagenj tonanjenj êndêj ej

²⁰ ma asôm tej tonec êwaj gebe 'Nê m sakinjwaga Jakob kêdaguc aêac.' " Jakob taê gêjam gebe "Aê jaê wama ej nj gêj, taj gabe jakêj njao magenj êndêj ej nanj, êmu nj acgom, go jalic ej lanjano êtu njamu. Moae êkôc aê sa."

²¹ Tec gêj, taj gebe êkêj njao magenj êndêj Esau nanj, kêsêlêj gêmuj ej ma ej tau gêmoa bec njamala gêdêj gêbêc tonaj.

Jakob agêc njac tej sêmonaj tauj njaja Peniel

²² Gêdêj gêbêc tonanjenj Jakob gêdi ma kêkôc nê awêagêc to nê sakinjwagoagêc ma nê gôlôac 11 gebe selom buselenj Jabok.

²³ Ej kêkôc êsêac ma kêsakinj êsêac selom bu tonê gêj njagêdô amboac tonanjenj.

²⁴ Ma ej taugenj gêmoa njamakenj. Ma njac tej jaagêc sêmonaj tauj e gêuj bônj.

²⁵ Gêdêj taj njac tau gêlic gebe oc êkuj Jakob tulu êtôm atom nanj, kêtap Jakob kêsêp magi e magi kêsu gêdêj agêc sêmonaj tauj sêmoa nanj.

²⁶ Ma ej kêsôm gebe "Ôwi aê sinj gebe gêuj bônjac." Mago Jakob kêsôm gebe "Aê jawi aôm sinj atom e ônam mec aê êmu nj acgom."

²⁷ Ma njac tau kêsôm gêdêj ej gebe "Nê m njac amboac ondod." Ma ej kêsôm gebe "Jakob."

* 31:55: Jegar-Sahaduta njam gebe Tonj taj kêtuj njabelo. † 31:55: Galed tonec Ebolai awej njam gebe Tonj taj kêtuj njabelo.

²⁸ Go enj kêsôm gebe “Sêsam aôm gebe Jakob êtiam atom, sêsam aôm gebe Israel, gebe aôm gôjac sinj gêdêj Anôtô to ñamalac ma kôku êsêac tulu.”

²⁹ Ma Jakob kêtû kênac enj gebe “Ôsam nê m ñaê êndêj aê.” Mago enj kêsôm gebe “Aôm kôtû kênac ñoc ñaê kêtû asagenja.” Ma enj gêjam mec Jakob anja tônê.

³⁰ Go Jakob kêsam gamêj tau ñaê gebe Peniel ma kêsôm gebe “Aê lanjôcanô gêdêj Anôtô lanjôanô ma gacgej gamoa tomatoc jaligenj.”

³¹ Gêdêj tanj kêka lêlêc Peniel nanj, oc kêpi. Ma enj kêka gwecgej gêja kêtû magiña.

³² Kêtû tonanja lau Israel senj bôc ñalabu atom e mênjgêdêj galoc gebe ñac tau kêtap Jakob kêsêp magi.

33

Jakob agêc Esau sê wama tauj

¹ Ma Jakob gêoc mataanô sa e gêlic Esau to lau 400 sêwiñ enj sêmêj. Tec enj gêjac sam nê gôlôac gêdêj Lea agêc Rahel to sakinwagao luagêc.

² Ma enj kêkêj sakinwagaoagêc to nêj gôlôac sêkô ñamata. Lea to nê gôlôac têdaguc, ma Rahel agêc Josep sêkô êsêac samob ñamu.

³ Enj tau gêwê êsêac ac têtû oloñ-oloñ sêja. Enj gewec e jakêtap labôc kêtû dim 7 e jagêjac têwa sa.

⁴ Mago Esau kêlêti gêdêj enj jagêlô enj tôj to kêmbôêj enj kêsêp gêsutêkwa, ma kêlêsoj enj alianô. Ma agêc têtaj.

⁵ Gêdêj tanj Esau gêoc mataanô sa e gêlic lauo to gôlôac nanj, enj kêsôm gebe “Asa lau, tec sêwiñ aôm.” Ma Jakob kêsôm gebe “Gôlôac, tanj Anôtô kêkêj êsêac kêtû êmoasinj nê m sakinwaganja nanj.”

⁶ Ma sakinwagaoagêc to nêj gôlôac mênjtêdabinj ma sewec.

⁷ Go Lea to nê gôlôac mênjtêdabinj ma sewec amboac tonanjenj. Gocgo Josep agêc Rahel mênjtêdabinj ma sewec têtû ñamu.

⁸ Ma Esau kêsôm gebe “Aôm taêm gêjam binj amboac ondoc kêpi tonj kapôêj, tanj gadac nanj.” Jakob gêjô enj awa gebe “Aê gabe ñoc ñatau êlic aê ñajamja.”

⁹ Mago Esau kêsôm gebe “O lasicenec, aêñoc gêj kêtôm aê. Ôkôc nê m gêjmanj.”

¹⁰ Jakob kêsôm gebe “O masi. Aôm embe ôlic aê ñajam, go ôkôc gêj tonanjenj anja aêñoc gebe aê galic lanjômanô e kêtôm galic Anôtô tau lanjôanô gebe aôm kôkôc aê sa ñajamgenj.

¹¹ Aê jatenj aôm gebe ôkôc gêj, tanj kakêj gêdêj aôm gêwac nanj, gebe Anôtô kêmoasinj aê ñanôgenj ma kakoc ñoc gêj kêtôm aê su.” Enj kêpiñkap Esau amboac tonanjenj e kêkôc gêj tau su.

¹² Go Esau kêsôm gebe “Ajôc, dandimanj ma tasêlêj. Aê jasêlêj jamuj aôm.”

¹³ Ma Jakob kêsôm gebe “O ñoc ñatau, aôm gôlicgac gebe gôlôac têtû kapôêj su atom ma aê gaê go domba to bulimakao ñatalatu nanj. Embe sensoc êsêac sêsêlêj ec balinj sênjgôm bêc tagenj, ñatonj samucgej oc sênanja.

¹⁴ Amboac tonanjenj, ñoc ñatau, ôsêlêj ômuñ aêac. Aê jawê bulimakao malô-malôgenj jandanguc êtôm bôc to gôlôac ñasec-ñasec sêkêj aê e wacjaô lasê ñoc ñataunê gamêj Seir.”

¹⁵ Tec Esau kasôm gebe “Aê jawi lau, tanj sêwiñ aê nanj, ñagêdô sinj sêwiñ aôm.” Mago enj kasôm gebe “Sêwiñ aêac êtu agenja. Ñoc ñatau, embe ôlic aê ñajam, go êtôm.”

¹⁶ Tec Esau kêkac tau ôkwi gêdêj bêc tonanjenj gêmu gêja Seir kêtiam.

¹⁷ Ma Jakob kêsêlêj jagêdô lasê Sukot ma kêkwê nê andu tenj, ma gêjam bec kêtû nê bôcña. Kêtû tonanjenj enj kêsam gamêj tau gebe Sukot.

¹⁸ Go Jakob toôli samucgej gêdô lasê malac Sikem, tanj gêc gamêj Kanaan nanj. Enj kêsêlêj anja Mesopotamia gêmênj ma gêjam nê bec kêkô malac ñamagê.

¹⁹ Ma enj gêjam ôli nom, tanj nê bec kakô nanj, anja Sikem tama Hamor latuinêj. Enj gêjam ôli ña mone 100.

²⁰ Anja tonanjenj enj gêboa altar tenj sa ma kêsam altar tau gebe Anôtô, Israelnêj Anôtô enj. *

34

Sinj kêsa Sikem

¹ Bêc tenj Lea latuo Dina, tanj Jakob kêka lasê nanj, kêsêlêj gebe êlic lauo gamênj tonanjenj.

² Ma ñac gamêj Hibja tenj, tanj kêtû gamêj ñatau nanj, Hamor latu Sikem, gêlic enj ma gêlô enj tôj ma gêmoa gêwiñ enj e gêgôm enj kêtû sec.

³ Mago nê ñalêlôm kêsap Jakob latuo Dina tôj. Enj têtac gêwiñ ñapalêo tau ma kêsôm binj ñajamgenj gêdêj enj.

⁴ Tec Sikem kêsôm gêdêj tama Hamor gebe “Ômansanj binj gebe ñapalêo tonanjenj êtu ñoc awê.”

* 33:20: Sukot ñam gebe Bec.

⁵ Ma Jakob gêñô gebe enj gêgôm latuo Dina kêtü sec. Tagen latui sejop bôc sêmoa kôm, tec Jakob gêjam tau tönj e êsêac sêmu sêmênj acgom.

⁶ Ma Sikem tama Hamor gêdêñ Jakob gêja gebe ênam binjalôm êwiñ enj.

⁷ Jakob latui anja kôm sêmênj ma sêñô binj tau ñawae e gegeñ êsêac sa ma têtac ñandan ñanô gebe Sikem gêgôm sec gêdêñ Israel ma gêmoa gêwiñ Jakob latuo, gebe lau terj sêñgôm gêñ amboac tonanj atomanô.

⁸ Mago Hamor gêjam binjalôm gêwiñ êsêac ma kêsôm gebe "Latucnê ñalêlôm gêwiñ latôm samucgeñ, tec gabe jatenj aôm ôkêñ enj êndênj enj êtu êna awê.

⁹ Tanam tauñmanj. Amac akêñ latômio êndênj aêac ma akôc aêac latunjo êjô.

¹⁰ Amoa awiñ aêac atu têlê. Ma gamêñ êtu amacnêm gamêñ. Amoa gamêñ tau ma atulu gêñ e atu lau tolêlôm."

¹¹ Ma Sikem kêsôm binj gêdêñ awê tama to lui gebe "Alic aê ênac matemanô ñajammanj. Ma gêñ samob, tanj atenj anja aêñoc nanj, aê gabe jakêñ êndênj amac.

¹² Amac embe ajatu ñaôli kapôênj sec to awalauñ, oc jakêñ êtôm tê ajatu nêgeñ. Tagen akêñ ñapalêo tau êtu ñoc awê."

¹³ Jakob latui sêjô Sikem agêc tama Hamor awenj sêbanac binjenj gebe enj gêgôm lunjo Dina kêtü sec.

¹⁴ Êsêac sêsôm gêdêñ êsêagêc gebe "Aêac atôm atom gebe akêñ lunjo êndênj ñac samuc tenj, tanj sêsa enj atom nanj. Binj amboac tonanj êñgôm aêac majenj.

¹⁵ Anjôm binj tonec êtu tönj êmuñ acgom, gebe asa nêm ñacwaga samob e amac mênjatôm aêac acgom, go aêac alôc êndênj nêm binj

¹⁶ ma akêñ latunjo êndênj amac ma aêac akôc amac latômio to amoa awiñ e tatu laum tagenj.

¹⁷ Mago amac embe akêñ tanjem ma binj ma asa taôm atom, go aêac akôc latunjo su ma aêc ana."

¹⁸ Êsêacnêñ binj tonanj kêmoasinj Hamor agêc Hamor latu Sikem.

¹⁹ Ma ñac wakuc tau gêgôm gêñ tau ñanô kêsa sebenj gebe enj têtac gêwiñ Jakob latuo. Ñac tau nê gôlôac tetoc enj sa kêlêlêc nêñ lau ñagêdô su.

²⁰ Ma Hamor agêc latu Sikem sêô lasê nêñ malac ñasacgêdô ma sêjam binjalôm sêwiñ ñacwaga malacña ma sêsôm gebe

²¹ "Lau tonanj sê sêlêb gêdêñ aêac, Amboac tonanj alôc gebe sêmoa aêacnêñ gamêñ ma têtulu gêñmanj. Alic acgom, gamêñ tau kapôênj kêtôm êsêac sêñgônña. Aêac tanam êsêac latunjo ma takêñ nêñ latunjo êndênj êsêac sênam.

²² Tagenj êsêac oc sêmoa aêac ñalunj tatu laum tagenj atom, aêac talôc sa gebe êsêacnêñ binj tecenec êtu tönj acgom gebe Tasa nêñ ñacwaga samob êtôm êsêac sêsa tauñ nanj.

²³ Ma êsêacnêñ bulimakao to waba ma bôc samob oc têtü aêacnêñ atom me. Tagenj tecenec gebe talôc êndênj êsêacnêñ binj, go êsêac sêmoa sêwiñ aêac."

²⁴ Ma êsêac samob, tanj sêsô-sêsa ênê malac ñasacgêdô sêmoa nanj, sêkêñ tanjenj Hamor agêc latu Sikem nêñ binj. Ma sêsa ñacwaga samob, tanj sêsô-sêsa ênê malac ñasacgêdô sêmoa nanj.

²⁵ Gêdêñ ñabêc kêtü têlêac kamoc kêtunj êsêac. Tec Jakob latuagêc Simeon agêc Lewi, Dinanê lunjacagêc, sêkôc nêñ sinj ma kelecgeñ sêja malac jasêjac ñacwaga samob êndü.

²⁶ Êsêac sêjac Hamor agêc latu Sikem ña sinj amboac tonanjjenj, ma sêkôc Dina su anja Sikemnê andu ma sêc sêja.

²⁷ Ma Jakob latui sêjac lau gêmac ma sêjanjo waba malac tonanjña su gebe êsêac sêgôm lunjo kêtü sec.

²⁸ Êsêac sêjanjo nêñ domba to bulimakao ma donki ma gêñ, tanj sêmoa malaclêlôm to kôm nanj su.

²⁹ Êsêac sêkôc waba samob ma nêñ gôlôac ñasec-ñasec samob to nêñ lauo ma sêwê êsêac sêc sêja ma sêjam geñgeñ gêñ samob, tanj gêc nêñ andu nanj.

³⁰ Ma Jakob kêsôm gêdêñ Simeon agêc Lewi gebe "Amagêc akalem gêñ togêjô kêpi aê, gebe êñgôm lau gamêñ tonanjña, lau Kanaan to Perisña, têtac sec êndênj aê êtu amacña. Aêñoc lau luagêcgeñoc. Êsêac embe sêmbinj tauñ tönj êtu sênac sinj êndênj aêña, oc sensenj aê tauc to ñoc gôlôac samucgeñ su tananja."

³¹ Mago êsêagêc sêjô enj awa gebe "Enj êñgôm lunjo amboac mockaiño tenj me."

35

Anôtô gêjam mec Jakob anja Betel

¹ Anôtô kêsôm gêdêñ Jakob gebe "Ajôc, ôndi ôpi Betel ôna naônjônj ônê ma ômboac altar tenj sa êndênj Anôtô, tanj geoc tau lasê gêdêñ aôm gêdêñ tanj gôêc têwam Esau su nanj."

² Tec Jakob kêsôm gêdêñ nê gôlôac to lau samob, tanj sêmoa sêwiñ enj nanj, gebe "Awi anôtôi gwam, tanj sêc amacña nanj, sinj to akwasinj nêm ñatêmui samob su ma asô nêm ñakwê wakuc.

³ Su, go aëac dandi tapi Betel tana. Ma aë jamboa altar sa êndêrj Anôtô, tanj kékêrj tanja aë gédêrj bêc, tanj gamoa tojoc njalêlôm njatutucgerj ma mêngêwirj aë anja intêna samob, tanj aë kasa nanj.”

⁴ Go êsêac sêkêrj anôtô gwam samob, tanj sêc êsêacnja nanj, gédêrj Jakob to salasa, tanj gerj kalen tanjenlauj nanj, ma Jakob kêsuj gêrj tau auc gêc kamem, tanj kékô Sikem njagala nanj njalabu.

⁵ Go êsêac dêdi. Ma Anôtô gêgôm lau malac njamagê-magêrja samob têtêc tauj e sêjanda Jakob latui atom.

⁶ Ma Jakob to nê lau samob sêo lasê Lus (Betel tau tonanj), tanj gêc gamêrj Kanaanja.

⁷ Ma anja tônê enj gêboa altar tenj sa ma kêsam gamêrj tau gebe “El-Betel,” gebe Anôtô geoc tau lasê gédêrj enj anja tônê gédêrj tanj enj gêc têwa su nanj.

⁸ Ma Rebekanê jaomwagao Debora gêmac êndu ma sêsuj enj gêc kamem, tanj kékô Betel njalabu nanj, njajuj. Ma êsêac sêsam ka tau gebe “Kamem Tanjiboa.”

⁹ Ma Anôtô geoc tau lasê gédêrj Jakob kêtiam gédêrj tanj enj anja Mesopotamia gêmêrj nanj gêjam mec enj.

¹⁰ Ma Anôtô kêsôm gédêrj enj gebe “Aômnêm njâê Jakob, mago sêsam aôm gebe Jakob êtiam atom, sêsam aômnêm njâê gebe Israel.” Tec sêsam enj gebe Israel.

¹¹ Ma Anôtô kêsôm gédêrj enj gebe “Njanja njatau Anôtô aê. Ôka gôlôac lasê e têtui lau taêsam. Laum kapôerj tenj ma lau toê-toê sêsa anja aômnêm. Ma kinj sêsa anja aômnêm amboac tonanj enj.

¹² Nom, tanj kakêrj gédêrj Abraham agêc Isak nanj, aë gabe jakêrj êndêrj aôm to gabe jakêrj nom tau êndêrj nêw wakuc, tanj sêsa sêndanguc aôm nanj.”

¹³ Go Anôtô gêwi gamêrj, tanj gêjam binjalôm gédêrj enj nanj, sinj kêpi lolôc gêja.

¹⁴ Ma Jakob kêsuj alê tenj sa kêtui njabelo kékô gamêrj, tanj Anôtô gêjam binjalôm gédêrj enj nanj. Alê poc tau enj kékêc wain kêpi kêtui da ma kékêc niptêkwi kêpi.

¹⁵ Ma Jakob kêsam gamêrj Anôtô gêjam binjalôm gêwirj enja tau gebe Betel.

Rahel gêmac êndu

¹⁶ Go êsêac dêdi anja Betel. Ac sêsêlêrj tédabinj Eprat ma njapalê kêtui Rahel secanô.

¹⁷ Gédêrj tanj njandanj kêtui enj njanô nanj, ênê jaomwagao kêsôm gédêrj enj gebe “Ôtêc taôm atom. Aôm ôkôc njapalê njac tenj êtiam.”

¹⁸ Mago gédêrj tanj kédabinj gebe awa êtui dambê ma êmac êndu nanj, enj gê ênê njâê gebe Benoni. Mago nê tama kêsam enj gebe Benjamin.

¹⁹ Ma Rahel gêmac êndu. Ac sêsuj enj gêc intêna Epratnja (njâê tenj gebe Betlehem) njatali.

²⁰ Ma Jakob kêsuj alê poc tenj kékô sêo njâo. Alê tau kêtui Rahelnê sêo njabelo, tanj kékô e gédêrj galoc.

²¹ Go Israel gêdi ma gêjam nê bec kékô andu soso Edernja njamakerj.

Jakobnê wakuc

²² Gédêrj tanj Jakob gêngôrj gamêrj ônê nanj, Ruben gêja gêmooa gêwirj ténanê anao Bilha. Ma Jakob gêrjô binj tau njawae.

Jakob latui 12.

²³ Lea latui gebe Ruben (Jakobnê njacsêga), Simeon, Lewi, Juda, Isakar ma Sebulon.

²⁴ Rahel latu gebe Josep agêc Benjamin.

²⁵ Rahelnê sakinjwagao Bilha latui gebe Dan agêc Naptali.

²⁶ Leanê sakinjwagao Silpa latui gebe Gad agêc Aser. Jakob latui tau tonanj, tenenji sêkôc êsêac anja Mesopotamia.

Isak gêmac êndu

²⁷ Ma Jakob gêo lasê tama Isak anja Mamre (me Kiriati-Arba, njâê tenj gebe Hebron) Abraham agêc Isak nêrj gamêrj sêmoanja.

²⁸ Isaknê jala kêtui 180.

²⁹ Ma katu gêwi enj sinj e gêmac êndu, go sêkêrj enj gêc gêwirj nê lau. Enj kêtui njamalacanô su ma ênê jala gêbacnê tomalagerj. Ma latuagêc Esau agêc Jakob sêsuj enj. * † ‡

36

Esau nê wakuc

¹ Esau (nê njâê tenj gebe Edom) nê wakuc tau tonec.

² Esau gêjam lauo anja lau gamêrj Kanaanja latunjio nêrj. Njac gamêrj Hetnja Elon latuo Ada ma Ana latuo Oholibama. Ana enj njac gamêrj Hibnja Sibeon latu.

* 35:29: El-Betel njam gebe Anôtô tanj gêmooa Betel. † 35:29: Benoni njam gebe Nôc njandanj latu. ‡ 35:29: Benjamin njam gebe Moasinj latu.

³ Ma Ismael latuo Basemat, Nebajot luo enj.

⁴ Ma Ada kékôc Esau latu Elipas ma-Basemat kékôc Reuel.

⁵ Ma Oholibama kékôc Jeus, Jalam ma Kora. Esau latui tau tonan, tanj tenerij sêkôc êsêac anja gamêj Kanaan.

⁶ Go Esau kejonj nê lauo ma latuio to njac ma nê lau samob, nê bulimakao to nê bôc samob ma nê waba, tanj kêtap sa gédêj tanj enj gêmoa gamêj Kanaan nan, ma gêc lasi Jakob su géja gamêj jaêc.

⁷ Gebe êsêagêcnêj waba taêsam njasec, tec êsêagêc têtôm gebe sêmoa sêwiñ tanj atom ma gamêj, tanj êsêagêc sêmoa nan, kêtôm gebe êlôm nêj bôc atom.

⁸ Kêtu tonanja Esau jagêngôj gamêj lôcña Seir. (Esaunê njê tenj gebe Edom.)

⁹ Lau Edom tamenji Esau, tanj gêngôj gamêj lôcña Seir nan, nê wakuc tau tonec.

¹⁰ Esau latui nêj njê tau tonec gebe Esaunê awê Ada latu Elipas, Esaunê awê Basemat latu Reuel.

¹¹ Elipas latui Teman, Omar, Sepo, Gatam ma Kenas.

¹² (Esau latu Elipas nê awê tenj gebe Timna. Enj kékôc Elipas latu Amalek.) Esaunê awê Ada latui tau tonan.

¹³ Reuel latui tau tonec gebe Nahat, Sera, Sama ma Misa. Esaunê awê Basemat latui tau tonan.

¹⁴ Esaunê awê Sibeon latu Ana latuo Oholibama nê latui tonec. Enj kékôc Esau latui Jeus, Jalam ma Kora.

¹⁵ Esau latuinêj kasêga tonec. Esaunê njacsêga Elipas latui tonec gebe kasêga Teman, Omar, Sepo, Kenas,

¹⁶ Kora, Gatam ma Amalek. Elipasnê kasêga êsêac, tanj sêngôj gamêj Edom. Ada latui êsêac.

¹⁷ Esau latu Reuel latui tonec gebe kasêga Nahat, Sera, Sama ma Misa. Reuelnê kasêga êsêac, tanj sêngôj gamêj Edom. Esaunê awê Basemat latui êsêac.

¹⁸ Esaunê awê Oholibama latui tonec gebe Jeus, Jalam ma Kora. Esaunê awê Ana latuo Oholibama kékôc kasêga tonan.

¹⁹ Esau (nê njê tenj gebe Edom) latui to nêj kasêga tonan.

Seirné wakuc

²⁰ Njac gamêj Hornja Seir latui, tanj sêngôj gamêj tonan nan, tonec gebe Lotan, Sobal, Sibeon, Ana,

²¹ Dison, Eser ma Disan. Seir latui êsêac, tanj têtû lau gamêj Hornja nêj kasêga anja gamêj Edom.

²² Lotan latui tau tonec gebe Hori agêc Heman. Lotan luo Timna.

²³ Sobal latui tau tonec gebe Alwan, Manahat, Ebal, Sepo ma Onam.

²⁴ Sibeon latui tau tonec gebe Aia agêc Ana. Enj Ana, tanj katap bumata njandanj sa gédêj tanj gejob tama Sibeon nê donki anja gamêj sawa.

²⁵ Ananê gôlôac tonec gebe Dison agêc Oholibama, Ana latuo.

²⁶ Dison latui tonec gebe Hemdan, Esban, Itran ma Keran.

²⁷ Eser latui tonec gebe Bilan, Sawan ma Akan.

²⁸ Disan latui tonec gebe Us agêc Aran.

²⁹ Lau gamêj Hornja nêj kasêga tau tonec gebe Lotan, Sobal, Sibeon, Ana,

³⁰ Dison, Eser ma Disan. Lau gamêj Hornja nêj kasêga tonan têtôm êsêacnêj gôlôac anja gamêj Seir.

Kinj Edomja

³¹ Kinj, tanj sêjam gôlinj gamêj Edom gédêj têtû, tanj kinj tenj géjam gôlinj lau Israel atom tagen nan, tau tonec.

³² Beor latu Bela géjam gôlinj Edom. Ênê malac njê gebe Dinhaba.

³³ Bela gêmâc êndu ma Sera anja Bosra latu Jobab géjam gôlinj géjô enj su.

³⁴ Jobab gêmâc êndu ma Husam anja lau Teman nêj gamêj géjam gôlinj géjô enj su.

³⁵ Husam gêmâc êndu ma Bedad, tanj kêku Midian tulu anja Moabnêj gamêj nan, latu Hadad géjam gôlinj géjô enj su. Ênê malac njê gebe Awit.

³⁶ Hadad gêmâc andu ma Samla anja Masreka géjam gôlinj géjô enj su.

³⁷ Samla gêmâc êndu ma Saul anja Rehobot, tanj gêc bu Euprat njatali nan, géjam gôlinj géjô enj su.

³⁸ Saul gêmâc êndu ma Akbor latu Bal-Hanan géjam gôlinj géjô enj su.

³⁹ Akbor latu Bal-Hanan gêmâc êndu ma Hadar géjam gôlinj géjô enj su. Ênê malac njê Pau. Ênê awênê njê Mehetabel. Enj Mesahab latuo Matred nê latuo.

⁴⁰ Esaunê kasêganêḡ ḡaê tau tonec têtôm nêḡ gôlôac to nêḡ gamêḡ sêḡḡôḡḡa. Kasêḡa Timna, Alwa, Jetet,

⁴¹ Oholibama, Ela, Pinon,

⁴² Kenas, Teman, Mibsar,

⁴³ Magdiel, Iram. Edom (ḡaê tenj gebe Esau, tanj kêtû Edom tama) nê kasêḡa tonanj kêtôm nêḡ gamêḡ sêḡḡôḡḡa anḡa tauḡ nêḡ nom.

37

Josep to têtawai

¹ Jakob ḡêḡḡôḡ gamêḡ Kanaan, gamêḡ, tanj tama ḡêḡḡôḡ amboac ḡac jaba nanj.

² Jakobnê gôlôacnêḡ minj tau tonec.

Josepnê jala kêtû 17. Enj ḡejob bôc gamoa ḡêwiḡ têtawai. Enj ḡapalê matacḡen ḡêmoa ḡêwiḡ tamanê lauo Bilha agêc Silpa nêḡ latuḡi. Ma Josep kêdôḡ êsêacnêḡ binj keso ḡêdêḡ tamenj.

³ Ma Jakob têtac ḡêwiḡ Josep kêlêlêc nê gôlôac ḡagêdô su, gebe enj ḡêlic enj amboac latu, tanj kêka enj lasê ḡêdêḡ kêtû ḡamalacanô su. Ma enj kêsi êna ḡakwê baliḡ tenj tonjalêma.

⁴ Mago ḡêdêḡ tanj têtawai sêlic gebe tamenj têtac ḡêwiḡ enj kêlêlêc latui ḡagêdô samob su nanj, êsêac têtac sec ḡêdêḡ enj ma sêsôm binj malô tenj ḡêdêḡ enj atom.

⁵ ḡêdêḡ ḡasawa tenj Josep ḡêc mê tenj. Enj ḡajac minj binj tau ḡêdêḡ têtawai ma êsêac têtac sec ḡanôḡen ḡêdêḡ enj.

⁶ Enj kêsôm ḡêdêḡ êsêac gebe “Akêḡ tanjem mê, tanj aê ḡaêc nanj.

⁷ Aêac tajak lagic polom tonjakainj tamoa kôm, tec aêḡoc lagic ḡêjac sa jakêkô ma amacnêḡ mênjsêḡi aêḡoc auc ma sewec ḡêdêḡ ḡoc lagic.”

⁸ Têtawai sêsôm ḡêdêḡ enj gebe “Aôm gobe ônam ḡôlinj aêac ma ôtu aêacma kinj me.” Ma êsêac têtac sec samucḡen ḡêdêḡ enj kêtû ênê ma to binjḡa.

⁹ Go enj ḡêc mê tenj kêtiam ma jagêjac minj ḡêdêḡ têtawai ma kêsôm gebe “Alic acgom, aê ḡaêc mê tenj kêtiam. Oc to alôḡ ma utitalata 11 sewec ḡêdêḡ aê.”

¹⁰ Binj tonanj enj ḡêjac minj ḡêdêḡ tama to têtawai. Tec tama ḡec binj enj ma kêsôm ḡêdêḡ enj gebe “Mê, tanj aôm ḡôêc nanj, ḡam amboac ondoc. Aêagêc têtam to têtawai wacapôḡ aenḡuc êndêḡ aôm binjḡanôḡen me.”

¹¹ Ma têtawai sêjam lêmuj enj, mago tama taê ḡêjam binj tau ḡêc nê ḡalêlôm.

Lau Aiguptu sêjam ôli Josep

¹² Ma têtawai jasejop tamenjinê bôc sêmoa Sikem ḡagala.

¹³ Ma Israel kêsôm ḡêdêḡ Josep gebe “Aôm ḡôlicḡac me, têtawai sejop bôc sêmoa Sikem. Ômôḡen acgom, aê gabe jasakinj aôm ôndêḡ êsêac ôna.” Ma Josep kêsôm ḡêdêḡ enj gebe “Aê tec gamoa.”

¹⁴ Tec enj kêsôm ḡêdêḡ enj gebe “Galoc ôna ma ônac têtawai to bôc kêsi ma ômu ômôḡê ḡkêḡ ḡawae êndêḡ aê.” Tec kêsakinj enj anḡa gaboanḡ Hebronḡa e jagêô lasê Sikem.

¹⁵ Ma ḡac tenj kêtap enj sa ḡeo ḡêmoa kôm ḡalêlôm. Ma ḡac tau kêtû kênac enj gebe “Aôm gosom asagenj.”

¹⁶ Enj kêsôm gebe “Aê gasom teoci. Ôsôm êndêḡ aêmanj, êsêac sejop bôc sêmoa ondoc.”

¹⁷ Ma ḡac tau kêsôm gebe “Êsêac sêc sêja gebe aê ḡanjô êsêac sêsôm gebe ‘Taêc tana Dotanmanj.’” Tec Josep kêdaguc têtawai e jakêtap êsêac sa sêmoa Dotan.

¹⁸ Êsêac sêlic enj kêsa jaêcḡen, mênjkêdabinj êsêac atom tagenj, ma ac sêkic ênê binj gebe sênac enj êndu.

¹⁹ Êsêac sêsôm ḡêdêḡ tauḡ gebe “Op, mê ḡatau ḡêmêḡḡac.

²⁰ Ajôc, tanac enj êndumanj ma tambaliḡ enj êsêp sê tenj, go tasôm gebe bôc sec tenj ḡen enj su ma talic ênê mê ḡanô acgom.”

²¹ Mago Ruben ḡêḡô binj tau ma gebe ênam enj kêsi anḡa êsêac lemenj, tec kêsôm gebe “Dansenj enj su atom.”

²² Ma Ruben kêsôm ḡêdêḡ êsêac gebe “Akêc dec sinj atom, naambaliḡ enj êsêp sê tônê êmoa gamêḡ sawa, mago lememe êpi enj atom.” Enj gebe ênam enj sa anḡa êsêac lemenj e êsakinj enj êmu êndêḡ tama êna êtiame, tec kêsôm binj tonanj.

²³ ḡêdêḡ tanj Josep mênḡêô lasê têtawai nanj, êsêac sêkwalec ênê ḡakwê baliḡ su, ḡakwê baliḡ tau, tanj enj kêsô nanj tonjalêma,

²⁴ ma sêkôc enj tônj jasêbaliḡ enj kêsêp sê tenj ḡêja. Sê tau ḡakelenj, bu kêpoac ḡalêlôm atom.

²⁵ Go êsêac sêḡḡôḡ sic gebe sêniḡ ḡêḡ. Ac sêôc matenjanô sa e sêlic lau Ismael pom tenj anḡa Gilead tonêḡ kamele sêmêḡ, tanj sejonj katêkwi to ḡêḡmalu ma niptêkwi sebe sêsêp Aiguptu sêna.

²⁶ Go Juda kêsôm ḡêdêḡ nê lasitêtawai gebe “Aêac embe tanac lasinj êndu to tasiḡ ênê dec ôkwi, oc tatap ḡanô amboac ondoc sa.

²⁷ Ajôc, takêñ enj êndêñ lau Ismael sênam ôli enj ma aêac lemeñ êpi enj atom gebe enj kêtû aêac lasinj. Aêacnêñ dec tagen.” Ma ênê lasitêwai sêkêñ tanjen enj.

²⁸ Ma têtulu-gêñwaga anja Midian sêsêlêñ sêoc lêlêc êsêac. Go Josep têwai sê enj sa anja sêlêlôm ma sêkêñ enj gêdêñ lau Ismael sêjam ôli enj ña silber ñadôn 20. Ma êsêac sêkêc Josep sêja Aiguptu.

²⁹ Ma Ruben gêmu gêja sê e gêlic Josep jaôb tagen, tec kêkac nê ñakwê gêñgic

³⁰ ma gêmu gêdêñ lasii jakêsôm gebe “Ñapalê malamê. Ma aê, aê oc jaêc jasa ondoc jana.”

³¹ Go êsêac sêkêc Josepnê ñakwê jasêjac noninj tenj êndu ma sêsac ñakwê tau tônj kêsêp ñadec.

³² Ma êsêac sêsakinj ñakwê baliñ tonjalêma ma sêkêñ gêdêñ tamenj ma sêsôm gebe “Aêac atap gêñ tonec sa. Ôlic acgom, latômnê ñakwê me masi.”

³³ Ma enj kêjala gêñ tau ma kêsôm gebe “Latucnê ñakwêgoc. Bêc sec tenj kêkac Josep popoc ma genj enj binñanôgenj.”

³⁴ Go Jakob kêkac nê ñakwê gêñgic ma kêsô talu kêtû nê ñakwê ma kêtanj latu ñatanjiboa gêmoa bêc taêsam.

³⁵ Latuio to ñac samob dêdi sebe sênam malô-malô enj, mago enj gedec gebe sênam malô enj ma kêsôm gebe “Masi, aê totanjiboa genj jasêp lamboam jawinj latuc jana.” Tama kêtanj-kêtanj enj amboac tonanj.

³⁶ Kêtanj gêmoa ma lau Midianna sêkêñ Josep gêdêñ Potipar anja Aiguptu gêjam ôli enj. Enj Paraonê gejobwagasêga tenj, tanj kêtû lau sinwaga nêñ laumata. * sêsô ñakwê lanjwa me talu.

38

Juda agêc Tamar nêñ binj

¹ Gêdêñ ñasawa tonanj Juda gêwi nê lasitêwai sinj-ma jakêsap ñac gamêñ Adulamña tenj tônj, nê ñaê gebe Hira.

² Anja ônê Juda gêlic ñac gamêñ Kanaanña Sua latuo. Enj gêjam enj kêtû ênê awê ma gêmoa gêwiñ enj.

³ Ma enj kêkêkam ñapalê e kêkêc latu tenj. Ma enj gê ênê ñaê gebe Er.

⁴ Go enj kêkêkam ñapalê tenj kêtiam e kêkêc latu tenj ma gê ênê ñaê gebe Onan.

⁵ Ma kêkêc latu tenj kêtiam ma gê ênê ñaê gebe Sela. Gêdêñ tanj kêkêc Sela nanj, enj gêmoa Kesib.

⁶ Ma Juda kêjalinj awê tenj sa ma kêkêñ gêdêñ ñacsêga Er. Ênê ñaê gebe Tamar.

⁷ Mago Juda latu ñacsêga Er gêjac Apômtau mataanô ñajam atom, tec Apômtau geser enj su.

⁸ Go Juda kêsôm gêdêñ Onan gebe “Ôndêñ têwamnê awê ôna ma ônam enj ôjô têwam ma ôkêñ ñawê ajô têwam su.”

⁹ Mago Onan kêjala gebe ñapalê oc têtû ênê atom, tec gêdêñ tanj enj gêmoa gêwiñ têwanê awê nanj, kêkêc sulu kêsêp nom gebe têwa êtap wakuc sa atom.

¹⁰ Mago Apômtau gêlic gêñ, tanj enj gêgôm nanj, ñajam atom ma geser enj su amboac tonanj.

¹¹ Go Juda kêsôm gêdêñ lawao Tamar gebe “Ôñgônj tamamnê andu amboac awêtuc tenj e latuc Sela êtu kapôên acgom.” Gebe enj kêtêc tau gebe moae Sela êmac êndu amboac tonanj êtôm têwaagêc. Amboac tonanj Tamar gêja gêñgônj tamanê andu.

¹² Jala ñagêdô gêjanja acgom, go Sua latuo, tanj Juda gêjam nanj, gêmac êndu. Gêdêñ tanj Juda kêkac kaukac su nanj, êsêagêc nê ñac Hira anja Adulam sêpi Timna dêdêñ nê lau sêkapiñ-domba-ñaôliluwaga sêja.

¹³ Ma êsêac sêsôm gêdêñ Tamar gebe “Lawam kêpi Timna gêja gebe êkapiñ nê domba ñaôlilu.”

¹⁴ Tec enj kêkac nê abec su ma gi tau auc ña obo lala ma gêñgônj Enaim ñasacgêdô, tanj gêc intêna Timnanja nanj. Enj gêlic Sela kêtû kapôên su, mago sêkêñ enj kêtû ênê awê su atom tagenj.

¹⁵ Gêdêñ tanj Juda gêlic enj nanj, gêjam kauc gebe awê mockairjo tenj, gebe gêsar lanjônô auc.

¹⁶ Enj gelom gêdêñ enj gêja intêna ñamaken jakêsôm gebe “Ômôênj, aê gabe jamoa jawinj aôm.” Gebe enj kêjala atom gebe lawao. Ma awê tau kêsôm gebe “Aôm embe ômoa ôwinj aê, go ôkêñ asagenj êndêñj aê êjô.”

¹⁷ Enj kêsôm gebe “Aê gabe jasakiñ noninj kapoac ñalatu anja bêc ñatonj êndêñj aôm.” Ma enj kêsôm gebe “Aôm gobe ôkêñ kamaclaunj tenj êndêñj aê e êndêñj ñanoc ôsakinj gêñ tauña me masi.”

¹⁸ Enj kêsôm gebe “Aê jakêñ asagenj êtu kamaclaunj êndêñj aôm.” Enj gêjô enj awa gebe “Ôkêñ nêñ ñatalô êwa aôm sanja, tanj sepenj kêsêp ki nanj, tonjalêkônjenj ma nêñ têt, tanj kômêgôm nanj, êndêñj aê.” Tec enj kêkêñ gêñ tau gêdêñ enj ma gêmoa gêwiñ enj e taê.

* **37:36:** Lau ñanô embe têtap gêñwapac sa, go têtap tanjiboa ma

- ¹⁹ Go awê tau gêdi ma gêc gêja. Ma en kêkac nê obo lala su ma gêjam abec kêtiam.
- ²⁰ Ma Juda kêsakin nê nac anga Adulam kêkôc noniñ njalatu gêja gebe êkôc kamaclauñ anga awênê êmu êmên, mago kêtap en sa atom.
- ²¹ Tec en kêtu kênac lau malacña gebe “Awê mockaino, tan gêngôn intêna Enaimña natali nan, gêmoa ondoc.” Ma êsêac sêsôm gebe “Awê mockaino ten gêmoa tonec atom.”
- ²² Tec en gêmu gêdên Juda jakêsôm gebe “Aê katap en sa atom ma lau malacña sêsôm gebe awê mockaino ten gêmoa tonec atom.”
- ²³ Ma Juda gêjô en awa gebe “Amboac tonan êkôc gên tau êtu ênê gênman, gebe lau sêomac aê atom. Aôm gôlicgac gebe aê kasakin noniñ njalatu gêja su, mago aôm kôtap en sa atom.”
- ²⁴ Nasawa amboac ajôn têlêac gêjaña, tec sêjac min gêdên Juda gebe “Lawamo Tamar gêgôm gên mockainoña e galoc kêkêkam njalalê gêmoa.” Ma Juda kêsôm gebe “Akôc en esa êna ma akên ja êniñ en.”
- ²⁵ Ma êsêac sêwê en kêsâ gêja, tec en kêsakin bin gêdên lawa gebe “Nac, tan kêtu gên tonan njatau nan, kêtu njalalê tama.” Ma en kêsôm gebe “Ôsala gên tau napepgeñ. Njalalê ewa njatau sarja, tan sepen kêsêp ki nan tonalêkôn ma tóc nec njatau asa.”
- ²⁶ Ma Juda kêjala gên tau ma kêsôm lasê gebe “En awê gêdên kêlêlêc aê su gebe aê kakên latuc Sela gêdên en atom.” Ma en gêmoa gêwiñ en kêtiam atom.
- ²⁷ Gêdên en êkôc njalalê njanoc nan kêkôc ôlinbôm.
- ²⁸ Gêdên tan njalalê kêtuñ en gêmoa nan, njalalê ten kêkên lêma kêsâ gêmên. Ma jaomwagao kêkôc lêkôn kokoc ma kêkic tón kêpi njalalê lêma ma kêsôm gebe “Tonec gêô lasê kêtu njamata.”
- ²⁹ Mago en kêtaiñ lêma su ma nac ten kêsâ gêmên ma jaomwagao kêsôm gebe “Aôm gôc nêmin intêna gêngicgac.” Tec sê ênê njaê gebe Peres.
- ³⁰ Go lasi kêdaguc tolêkôn kokoc gêc lêma, ma sê ênê njaê gebe Sera.

39

Josep gêjam sakin Potipar

- ¹ Ma êsêac sêkôc Josep sêsêp Aiguptu sêja ma Paraonê kasêga ten, nac Aiguptuña Potipar, tan gejob sinwaga ton ten nan, gêjam ôli en anga lau Ismael, tan sêkôc en gêja ônê nan nêñ.
- ² Apômtau gêwiñ Josep, tec gêjam kôm samob tonanôgeñ gamoa nê njatau, nac Aiguptuña, nê andu.
- ³ Ma ênê njatau gêlic gebe Apômtau gêwiñ en ma kêmoasin en, tec gêgôm gên samob napep sawa.
- ⁴ Kêtu tonanña en gêlic en najam ma kêkên en kêtu tau nê sakinwaga ma en gêgôm en kêtu ênê andu nagejobwagasêga ma kêkên en gejob ênê waba samob.
- ⁵ Gêdên tēm tan en kêkên en kêtu andu to êna waba samob nagejobwagasêga nan, Apômtau gêjam mec nac Aiguptuña nê andu kêtu Josepña. Apômtau gêjam mec ênê waba samob anga andu to kôm kêtômgeñ.
- ⁶ Kêtu tonanña en kêkên gên samob kêsêp Josep lêma ma taê kêka engeñ, gê go tau kêtu nê gên nagejôña atomanô, nê gên êniñña tagen, tec tau gejob.
- Josep en nac najam ma nac tolanô.
- ⁷ Tēm nagejô gêjaña, tec ênê njataunê awa mata ola Josep ma kêsôm gebe “Mênônêc ôwiñ aê.”
- ⁸ Mago en gedec ma kêsôm gêdên nê njataunê awê gebe “Ôlic acgom, nroc njatau taê kêka aêgeñ ma gê go tau nê andu nageñlêlôm tenña atom ma en kêkên gên samob kêsêp aê lemoc.
- ⁹ En nac kapôên kêlêlêc aê anga andu tonec atom ma kêgamin gên ten gêdên aê atom, aôm taômgeñ gebe aôm kôtu ênê awê. Tec aê janğôm gên alôb-alôb kapôên tonec ma janğôm sec êndên Anôtô êtu asageñña.”
- ¹⁰ En kêsôm bin gêdên Josep katôm bêcgeñ, mago en kêkên tanja awê atom ma gêc to gêmoa gêwiñ en atom.
- ¹¹ Bêc ten Josep jakêsô andu gebe ênam nê kôm ma nac ten gêmoa andu njalêlôm gêwiñ atom.
- ¹² Tec awê gê ênê nkwê tôn ma kêsôm gebe “Ônêc ôwiñ aê.” Mago en gêwi nê nkwê sin kêsêp en lêma ma gêc kasa anga andu gêja.
- ¹³ Ma gêdên tan awê gêlic en gawi nê nkwê sin kêsêp en lêma ma gêc kêsâ anga andu gêja nan,
- ¹⁴ en gêmôêc nê sakinwaga ma kêsôm gêdên êsêac gebe” Alic acgom, nroc njatau kêkên nac Ebolainja ten gêmoa gêwiñ aêac gebe êngôm aêac majen êsa. En kêsô gêdên aê gamên gebe ênêc êwiñ aê. Mago aê gamôêc aoc kapôên.
- ¹⁵ En gêjô aê kawakic to gamôêc, tec gedec nê nkwê gêcña ma gêc kêsâ anga andu gêja.”
- ¹⁶ Go awê ketoc Josepnê nkwê gêc gêwiñ en e nê njatau gêmu gamên.
- ¹⁷ Ma en gajac min bin tonangeñ gêdên en ma kêsôm gebe “Sakinwaga Ebolainja, tan kôkên en gêmoa gêwiñ aêac nan, kêsô gamên gebe anğôm aê majoc êsa.

¹⁸ Mago gédêñ tarj aê kawakic to gamôêc narj, enj gedec nê ñakwê gécña ma géc kêsa anja andu géja.”

¹⁹ Ênê ñatau géñô binj, tarj nê awê kasôm gédêñ enj narj, gebe “Aômnêm sakinjwaga gégôm aê amboac tonanj,” tec enj têtac ñandanj kêsa.

²⁰ Ma enj kékôc Josep géja ma kêbalinj enj kêsêp kapoacwalô, gamêñ, tarj kinj nê lau kapoacwalôwaga sêñgôn narj. Ma enj géñgôn kapoacwalô tonanj.

²¹ Mago Apômtau géwinj Josep e lau têtac géwinj enj ma kapoacwalô ñagejobwaga gélic enj ñajam.

²² Ma kapoacwalô ñagejobwaga kékêñ lau kapoacwalôña samob, tarj sêñgôn kapoacwalô narj, sêsêp Josep lêma. Ma kôm samob, tarj sêgôm narj, enj kêtû ñatau.

²³ Kapoacwalô ñagejobwaga gé go tau kêtû kôm, tarj kêsêp Josep lêma narjña, atomanô, gebe Apômtau géwinj Josep ma kêmoasinj ênê kôm samob e ñapep sawa.

40

Josep géwa lau kapoacwalôña nêñ mê ñam sa

¹ Tonanj su, ma têm ñagédô géjaña acgom, go kinj Aiguptunja nê ñac kêpip wain ñanôña to nê ñac kêpac polomnja sêgôm keso tenj gédêñ nêñ ñatau, kinj Aiguptunja tau.

² Ma Parao têtac ñandanj gédêñ nê laumata luagêc tonec, gédêñ laumata wainnja to laumata polomnja

³ ma enj kékêñ êsêagêc sêsô sinjwaganêñ kapitainê andu gebe sejonja. Andu kapoacwalôña tau, narj Josep géñgôn narj.

⁴ Ma sinjwaganêñ kapitai kékêñ Josep géjam sakinj êsêagêc. Ma êsêagêc sêñgôn kapoacwalô ñasawa ec tenj.

⁵ Ma gédêñ gèbêc tagenj êsêagêc lulugenj sêc ma tenj-kinj Aiguptunja nê ñac kêpip wain ñanôña agêc ñac kêpac polomnja, tarj sêñgôn kapoacwalô narj – agêc sêc nêñ mê keso tau ma agêc lulugenj nêñ ma ñam keso tau amboac tonanj.

⁶ Gédêñ bêbêcgenj Josep gédêñ êsêagêc géja ma gélic êsêagêc semoa tonêñ ñalêlôm ñawapacgenj.

⁷ Ma enj kêtû kênac Paraonê laumata, tarj sêñgôn ênê ñataunê andu sêwinj enj gebe sejon êsêacña narj, gebe “Agêc lanômanô bêlê-bêlê kêtû asagenjña.”

⁸ Agêc sêsôm gédêñ enj gebe “Aêagêc aêc mê ma ñac êwa mê ñam sanja tenj gémoa atom.” Ma Josep kêsôm gédêñ êsêagêc gebe “Kôm dawa ma sanja géjac Anôtô ñawae. Anac minj mê tau êndêñ aêmanj.”

⁹ Go laumata wainnja géjac minj nê mê gédêñ Josep ma kêsôm gédêñ enj gebe “Aê gaêc mê ma galic wain ñamôkê tenj kékô.

¹⁰ Wain ñamôkê tau ñalaka têtêac kékô. Ma gên tau kêpô katôm e ñaola kêsa sebenj ma géjam ñanô.

¹¹ Aê kakôc Paraonê laclu. Go kakôc wain ñanô ma kapip ma katêwinj ñatêkwi kêsap Paraonê laclu ma kakêñ laclu tau kêsêp Parao lêma.”

¹² Ma Josep kêsôm gédêñ enj gebe “Mê tonanj ñam amboac tonec gebe ñalaka têtêac kêtôm bêc têtêac.

¹³ Bêc têtêac ênaña acgom, go Parao êsa aôm têmbêlam sa ma êkênj aôm ônam sakinj enj êtiã. Aôm ôkênj laclu êsêp Parao lêma êtiã êtôm gôgôm gédêñ têm, tarj kôtû ênê ñac kêpip wain ñanôña narj.

¹⁴ Mago aôm embe ômoa ñajam, go taêm ênam aê. Taêm walô aê ma ôkênj aê ñawae andanj Parao ma ônam aê sa gebe jawi andu tonec sinj.

¹⁵ Gebe êsêac sêjam genjenj aê anja Ebolainêñ gamêñ, ma aê gagôm gên sec tenj anja gamêñ tonec kêtôm gebe sêmbalinj aê jasêp gêsunja atom.”

¹⁶ Laumata polomnja géñô gebe géwa mê ñam sa ñajamgenj, tec kêsôm gédêñ Josep gebe “Aê gaêc ma tenj amboac tonanj. Aê kakuc gadob polomnja têtêac.

¹⁷ Ma gên tokainj-tokainj, tarj sêpac kêtû Paraonja narj, kêsêp gadob ñaôña. Mago moc mêñsenj gênj anja gadob, tarj aê kakuc narj.”

¹⁸ Ma Josep géjô enj awa gebe “Ñam amboac tonec gebe Gadob têtêac kêtôm bêc têtêac.

¹⁹ Bêc têtêac ênaña acgom, go Parao êsa aôm têmbêlam sa gebe êkênj aôm ôñkalerj ka tenj ma moc sêkac nêñ ñamêsôm.

²⁰ Bêc kêtû têtêacña kêtû Paraonê bêc têtêa kékôc enjña, tec geno moasinj gédêñ nê sakinjwaga samob ma kêsa ñac kêpip wain ñanôña agêc ñac kêpac polomnja tenjbelej sa gédêñ nê sakinjwaga.

²¹ Enj kékêñ sakinj wainja gédêñ ñac kêpip wain ñanôña géwê kainj kêtiam, tec kékêñ laclu kêsêp Parao lêma.

²² Mago enj kékêñ ñac kêpac polomnja genjalerj ka kêtôm Josep géwa sa gédêñ êsêagêc su narj.

²³ Tagen ñac kêpip wain ñanôña taê gêjam Josep atom, kêlin enj sinj gacgenj.

41

Josep gêwa Paraoñê mê ñam sa

- ¹ Jala samuc luagêc gêjanja ma Parao gêc mê gebe kêkô bu Nil ñatali
² ma gêlic bulimakao ñajam to têtôp ñajam 7 sêpi anja bu Nil mênsej sinj ñalauj sêmoa.
³ Gocgo bulimakao sec toôlinj ñasaj kainj tenj 7 sêpi anja bu Nil tédaguc êsêac mênseko sêwinj bulimakao ñagêdô sêmoa bu Nil ñatali.
⁴ Ma bulimakao sec toôlinj ñasaj tédangônj bulimakao ñajam to têtôp ñajam tau su e Parao mata gêlac.
⁵ Ma enj kêlinj tau sinj kêtiam e gêc mê kêtû luagêcña gebe Mopolom tenj ñakainj tagenj gêjam ñanô ñajam to kesewec kapôênj 7.
⁶ Su, go gêlic ñanô sec to ñapaôma 7 mênkêpi, tanj mu anja oc kêpiña kêlêsanj nanj.
⁷ Go ñanô sec kédangônj ñanô ñajam to kapôênj 7 tau su e Parao mata gêlac ma kêsaê gebe gêc mê.
⁸ Gêdênj bêbêc enj gamoa tonê ñalêlôm ñawapacgenj. Kêtu tonanña enj kêsakinj binj gêdênj lau seoc binj lasêwaga to gêdênj lau tokauc samob, tanj sêmoa Aiguptu nanj, gebe sêmênj ma gêjac minj nê mê gêdênj êsêac. Mago êsêacnênj ñac tenj kêtôm gebe êwa mê ñam sa êndênj Parao atom.
⁹ Gêdênj tonanj go ñac kêpip wain ñanôña kêsôm gêdênj Parao gebe “Ocsalô tonec aê taêc gêjam ñoc keso.
¹⁰ Gêdênj tanj Parao têtac ñandanj gêdênj nê sakinwaga ma kêkênj aêagêc ñac polomña anjônj sinjwaganênj kapitainê andu gebe sejop aêagêcña nanj,
¹¹ aêagêc aêc ma gêdênj gêbêc tagenj ma aêagêcma ma keso tau to ñam keso tau amboac tonanjenj.
¹² Ñacsenjom Ebolainja tenj gêngônj gêwinj aêagêc. Enj kêtû sinjwaganênj kapitainê sakinwaga tenj. Aêagêc ajac minj ma ma gêdênj enj ma enj gêwa mê ñam sa gêdênj aêagêc. Enj gêwa sa gêdênj aêagêc gêdênj-gêdênjenj katôm ma ma tau.
¹³ Ma binj tau, tanj gêwa sa gêdênj aêagêc nanj, ñanô kêsa. Sêsunj ñoc sakinj gêdênj aê kêtiam ma sêkênj ñac kêpac polomña genjkalenj ka.”
¹⁴ Tec Parao kêsakinj lau gebe sêmôêc Josep. Êsêac sêkôc enj sebenj sa anja gêsunj. Enj kêkalinj tau ma kêsô ñakwê wakuc sa su acgom, go kêsô jakêkô Parao lanôñênj.
¹⁵ Tec Parao kêsôm gêdênj Josep gebe “Aê gaêc ma tenj ma ñamalac tenj kêtôm gebe êwa ma tau ñam sanja gamoa atom. Mago aê garjô aôm ñawae gebe aôm embe ônjô ma tenj, go ôtôm gebe ôwa ñam sa solop.”
¹⁶ Josep gêjô Parao awa gebe “Binj amboac tonanj gêc aênja atom. Anôtô tau êjô aôm awam ma awa nêma ma sa ñajamgenj.”
¹⁷ Go Parao kasôm gêdênj Josep gebe “Aê gaêc ma gebe kakô bu Nil ñatali
¹⁸ ma bulimakao ñajam to têtôp ñajam 7 sêpi anja bu Nil mênsej sinj ñalauj sêkô.
¹⁹ Ma bulimakao 7 kêtiam sêpi tédaguc êsêac. Êsêac ôlinj ñasaj to sec ma ñatêkwa ñaôma. Aê galic gênj tenj amboac tonanj sêmoa Aiguptunênj gamênj atomanô.
²⁰ Ma bulimakao ôlinj ñasaj to sec gacgenj tédangônj bulimakao ñamatanja 7, tanj têtôp ñajam nanj su.
²¹ Mago gêdênj tanj tédangônj êsêac su nanj, talic êsêac amboac tédangônj gênj tenj atom, ôlinj ñasaj ñaômagerj sêmoa katôm gêmunja. E matoc gêlac.
²² Ma aê gaêc ma tenj kêtiam nanj galic mopolom ñakainj tagenj gêjam ñanô 7. Ñanô tau ñajam to kapôênj.
²³ Ma galic ñanô 7 gêuc mênkêpi kédaguc. Gênj tau kêmêlinj ma ñapaôma to mu anja oc kêpiña kêlêsanj.
²⁴ Ma ñanô ñapaôma kédangônj ñanô ñajam 7. Aê gajac minj binj tonanj gêdênj lau-seoc-binj-lasêwaga, mago êsêacnênj ñac tenj kêtôm gebe awa ma tau ñam sa atom.”
²⁵ Ma Josep kêsôm gêdênj Parao gebe “O Parao, nêma mê luagêc tau ñam tagenj. Anôtô geoc binj, tanj enj gebe êngôm nanj, lasê gêdênj aôm.
²⁶ Bulimakao ñajam 7 to polom ñanô ñajam 7 têtôm jala 7. Ma lulu tau ñam tagenj.
²⁷ Ma bulimakao ñatêkwa ñaôma to sec 7, tanj mênsepi tédaguc êsêac nanj, têtôm jala 7. Ñanô 7 ñapaôma to mu anja oc kêpiña kêlêsanj atôm jala 7 totôbôm amboac tonanj.
²⁸ Amboac kasôm gêdênj aôm su gebe Anôtô kêtôc gênj, tanj gebe êngôm nanj, gêdênj aôm.
²⁹ alic acgom, galoc jala 7 tomoasu ênêc Aiguptu ñagamênj samucgenj.
³⁰ Mago tonanj su, go jala totôbôm 7 mênêsa ma êsêac salinj têm moasunja sinj samucgenj anja Aiguptu. Tôbôm enserj gamênj su.
³¹ Ma êsêac sênam kauc moasu anja gamênj tau atu tôbôm, tanj mênêsa êndanjuc nanja, ma tôbôm tau oc anam sêga.

³² Aôm gôêc mê kêtû dim luagêc ñam gebe Anôtô taê gêjam binj tau kêtû tôn sugac, ma saunjen, go Anôtô êngôm gên tau ñanô êsa.

³³ Amboac tonan galoc aôm ôjalinj ñac wapac ma ñac tokauc tenj sa ma ôkêj enj ênam gôlinj gamêj Aiguptu.

³⁴ Aôm ôkêj gejobwaga êtôm gamêj samobgenj. Êndêj jala tomoasu 7 tonan lau embe têtap polom talu lemenj tenj-lemenj tenj sa, go sêkôc talu tagenj-tagenj su anja êsêacnêj atôm gamêj Aiguptunja samob.

³⁵ Ôjatu gebe sênac polom sasa êndêj jala ñajam, tanj mênêsa nanj, ma sênac polom tau tôn sênam aôm lanjôm. Sejoj polom ñanô samob sêpi malacsêgagenj êna ma sejoj tônj.

³⁶ Gêj masê tonanj ênêc e êlôm lau gamêj tonanjan êndêj jala totôbôm 7, tanj mênêsa anja Aiguptu nanj, gebe tôbôm ensenj gamêj tau popoc atom.”

Josep kêtû gôlinjwaga Aiguptunja

³⁷ Parao to nê sakinjwaga samob sênjô binj tonan ñajam.

³⁸ Ma Parao kêsôm gêdêj nê sakinjwaga gebe “Aêac oc tatap ñac, tanj Anôtônê Ñalau gêjam enj auc kêtôm ñac tonec nanj, tenj sa me masi.”

³⁹ Tec Parao kasôm gêdêj Josep gebe “Anôtô kêtôc gêj samob tonan gêdêj aôm, kêtû tonanjan ñac wapac ma ñac tokauc tenj kêtôm aôm gamoa atom.

⁴⁰ Aôm ôtu ñoc andu ñatau ma ñoc lau samob tanjenj wamu aômnêm binj. Lêpônj kinjan tagenj êkêj aê jalêlêc aôm su.”

⁴¹ Go Parao kêsôm gêdêj Josep gebe “Ôlic acgom, aê kakêj aôm kôtu gamêj Aiguptunja samucgenj ñatau.”

⁴² Ma Parao kêkôc nê rinj tonjalô êwa enj sanja mênjkêkêj gêdêj Josep kêka. Enj kakêj ñakwê ñajam-ñajam gêdêj enj kêsô ma kêkêj kapoacwalô gold enj gêônj.

⁴³ Go kêkêj enj gêngônj nê kareta kêtû luagêcna ma êsêac sêmodêc sêsêlêj sêmunj gebe “Apônj aemduc.” Amboac tonan Parao kêkêj enj kêtû gamêj Aiguptunja samucgenj ñatau.

⁴⁴ Ma Parao kêsôm gêdêj Josep gebe “Aê Parao, mago ñac tenj anja gamêj Aiguptunja ênam kôm tenj me êngôm gêj tenj êôc lêlêc aôm atom.”

⁴⁵ Ma Parao kêsam Josepnê ñaê gebe Sapenat-Panea. Ma enj kêkêj dabunwaga anja On Potipera latuo Asenat gêdêj enj gêjam kêtû ênê awê. Su, go Josep gêwi Parao sinj ma gêjac gamêj Aiguptunja kêsi.

⁴⁶ Gêdêj tanj Josepnê jala kêtû 30 nanj, enj kêkôc kôm anam sakinj kinj Aiguptunja Parao sa. Ma Josep gêwi Parao sinj ma gêjac laoc gamêj Aiguptunja.

⁴⁷ Gêdêj jala tomoasu 7 nanj kôm gêjam ñanô taêsam.

⁴⁸ Ma enj kejoj jala tomoasu 7 ñapolom samob sa anja gamêj Aiguptunja to gêjac gêj tau sa kêkô kêtôm malacsêgagenj. Enj gêjac kôm, tanj kêgi malac auc kêtômgenj nanj, ñanjanô sa kêkô malac gêdêj-gêdêjenj.

⁴⁹ Tec Josep gêjac polom taêsam sa kêtôm ganjac gwêcna. Enj gedec gebe ênam dônj to êsa gêj tau sa atom gebe ñamalac tenj kêtôm gebe ênam dônj to êsa gêj amboac tonan ñai sa nec atomanô.

⁵⁰ Jala tóbômna gêô lasê atom tagenj ma Josep kêka ñapalê luagêc lasê. Dabunwaga Onja Potipera latuo Asenat kêkôc êsêagêc.

⁵¹ Josep gê ñacsêganê ñaê gebe Manase ma kêsôm gebe “Gaê ênê ñaê Manase gebe Anôtô gêgôm aê kalinj ñoc gêjwapac to tamocnê andu ñagôlôac samob sinj.”

⁵² Gê ñac kêtû luagêcna nê ñaê gebe Epraim gebe “Anôtô kêkêj gôlôac gêdêj aê anja gamêj ñoc gêjwapacna.”

⁵³ Jala tomoasu 7, tanj gêc gamêj Aiguptunja nanj, mênjgêjac pep

⁵⁴ ma jala totôbôm 7 mênjkêsa kêtôm Josep kêsôm nanj. Ma tóbôm gêjam gamêj ñagêdô samob auc, anja gamêj Aiguptunja tagenj, tec têtap nêj polom sa.

⁵⁵ Gêdêj tanj lau Aiguptunja sêôc tóbôm nanj, lau têtap polom gêdêj Parao. Ma Parao kêsôm gêdêj lau Aiguptunja samob gebe “Andêj Josep ana ma binj samob, tanj enj êsôm nanj anjgôm.”

⁵⁶ Ma gêdêj tanj tóbôm gêjam gamêj samucgenj auc nanj, Josep gêlêc katam su andu gêj ñanônja ma kêkêj gêj gêdêj lau Aiguptunja sêjam ôli gebe tóbôm kapôêj gêc gamêj Aiguptunja amboac tonanjenj.

⁵⁷ Tóbôm gêjam sêga, tec lau gamêj pebenjan sêja Aiguptu sebe sênam ôli polom anja Josepnê, gebe tóbôm kapôêj gêjam nom ñagamêj samob auc. * jali. † tetoc oc sa kêtû nêj anôtô jaba.

* **41:57:** Sapenat-Panea ñam gebe Anôtô kêsôm gebe enj gêmoa mata † **41:57:** On kêtû lau Aiguptu nêj malac dabun towae. Êsêac

42

Josep tēwai sēsēp Aiguptu sebe sēnam ôli polom

¹ Gêdêḅ taḅ Jakob gēḅḅ polom gēc Aiguptu ḅawae naḅ, eḅ kēsôm gêdêḅ latui gebe “Matemanô gêdêḅ-gêdêḅ taôm kētu asageḅḅa.”

² Ma kēsôm gebe “Alic acgom, aê gaḅḅ ḅawae gebe polom gēc Aiguptu. Asêḅ ana ma anam ôli nêḅ polom aḅga tônê gebe tamoa mateḅ jali ma tamac êndu atom.”

³ Amboac tonan Josep tēwai 10 sēsēḅ sêḅa sebe sēnam ôli polom aḅga Aiguptu.

⁴ Mago Jakob kēsakinḅ Josep lasi Benjamin gēwiḅ atom gebe eḅ kêtêc gebe gēḅḅwapac êtap eḅ sa.

⁵ Amboac tonan Israel latui sêô lasê sebe sēnam ôli polom, sêmoa lau ḅagêdô, taḅ sêmêḅ naḅ, ḅalêlôm gebe tôbôm gēḅam gamêḅ Kanaanḅa auc samucgeḅ.

⁶ Ma Josep kētu ḅacgôliḅsêga gamêḅ tonanḅa. Eḅ taḅ kêkêḅ polom gêdêḅ lau gamêḅ samobḅa sêḅam ôli. Ma Josep tēwai sêô lasê jatêtap labôc sêc eḅ laḅônêḅḅa.

⁷ Josep gêlic tēwai e kêjala êsêac, mago eḅ gêgôm êsêac amboac lau jaba ma kêsac biḅ êsêac. Eḅ kēsôm gebe “Amac aḅga ondoc amêḅ.” Êsêac sêsôm gebe “Aḅga gamêḅ Kanaanḅa, abe anam ôli mo.”

⁸ Josep kêjala tēwai, mago êsêac sêḅam kauc eḅ.

⁹ Ma Josep taê gêḅam mê, taḅ eḅ gêc kêḅi êsêac naḅ, ma kēsôm gêdêḅ êsêac gebe “Kêḅsecwaga amac, tec amêḅ abe alic gamêḅ kwananḅeḅ.”

¹⁰ Êsêac sêsôm gêdêḅ eḅ gebe “O apômtau, masianô, nêḅ sakinḅwaga aêac tec amêḅ abe anam ôli mo.

¹¹ ḅac tagenḅ latui aêac samob. Aêac lau mansan. Aômḅnêḅ sakinḅwaga atu kêḅsecwaga atom.”

¹² Eḅ kēsôm gêdêḅ êsêac gebe “Masianô, amac amêḅ abe alic gamêḅ kwananḅeḅ.”

¹³ Ma êsêac sêsôm gebe “Aômḅnêḅ sakinḅwaga aêac lasitêwai 12, ḅac Kanaanḅa teḅ latui aêac. ḅac saunḅ gacgeḅ gêmoa gêwiḅ tamernai ma teḅ gêḅaḅa.”

¹⁴ Tec Josep kêsôm gêdêḅ êsêac gebe “Amboac tê kasôm gêdêḅ amac su nê gebe Amac kêḅsecwaga.

¹⁵ Aê gabe jansaê amac êḅi biḅ tonec ma jasôm biḅḅanô êtu Parao gêmoanḅa gebe amac oc awi gamêḅ tonec siḅ atom e amacnêḅ lasimi saunḅ êô lasê tonec êwiḅ acgom.

¹⁶ Asakinḅ amacnêḅ teḅ gebe êkôc lasimi êmêḅ ma amac ḅagêdô aḅgônḅ kapoacwalô acgom. Aê gabe jansaê amacnêḅ biḅ e jajala gebe amac lau biḅḅanônḅa me masi. Embe masi, go aê jasôm êtu Parao gêmoanḅa gebe kêḅsecwaga amacgoc.”

¹⁷ Go kêkêḅ êsêac samob sêḅgônḅ kapoacwalô bêc têlêac.

¹⁸ ḅabêc kētu têlêacḅa go Josep kêsôm gêdêḅ êsêac gebe “Aḅgôm tonec, go amoa matem jali gebe aê katêc Anôtô.

¹⁹ Amac embe lau mansan, go awi nêḅ teḅ siḅ êḅgônḅ kapoacwalô êḅḅ amac ma amac ḅagêdô akôc polom andêḅ nêḅ gôlôac ana gebe mo êḅḅ êsêac êndu atom.

²⁰ Ma akôc lasimi saunḅ andêḅ aê amêḅ, go amacnêḅ biḅ êwaka tau sa gebe biḅḅanô ec amac êndu atom.” Ma êsêac sêgôm amboac tonanḅ.

²¹ Go êsêac sêsôm gêdêḅ taunḅ gebe “Biḅḅanôgoc, gêḅ taḅ dagôm gêdêḅ lasiḅi naḅ ḅagêḅḅ tonec. Aêac talic eḅ gêmoa tonjalêlôm ôluḅ-ôluḅgeḅ ma ketenḅ aêac, mago takêḅ taḅḅeḅ eḅ atom. Kētu tonanḅa gēḅwapac tonec kêtap aêac sa jagêdêḅḅeḅ.”

²² Ma Ruben gêḅḅ êsêac awenḅ gebe “Aê tec kasôm gêdêḅ amac gebe aḅgôm ḅapalê sec atom. Nec kasôm me masi. Mago amac abe akêḅ taḅḅeḅ atom. Kētu tonanḅa ênê dec ḅagêḅḅ kêḅi aêac galoc.”

²³ Êsêac sêḅam kauc gebe Josep gêḅḅ êsêac awenḅ atom gebe ḅac ênam biḅ ôkwiḅa teḅ kêkô êsêac ḅasawa.

²⁴ Ma eḅ gêḅuc dêḅmôê êsêac ma kêtanḅ. Kêtanḅ su ma gêḅu jagêḅam biḅḅalôm gêdêḅ êsêac kêtiam. Ma eḅ kêkôc Simeon aḅga êsêacnêḅ ma gêsô eḅ tōḅ ma ac sêlic.

Josep tēwai sêḅu sêḅa Kanaan

²⁵ Go kêḅatu gebe polom êsêḅ êsêacnêḅ talu e mêḅêc êtômgeḅ to nêḅ ḅaôli êḅu êna êtiam ma sêkêḅ gêḅ êḅuc êsêac tōḅ aḅga intênanḅa êndêḅ êsêac êwiḅ. Ma sêgôm amboac tonanḅ.

²⁶ Go êsêac sêḅô nêḅ polom gêsac donḅi ḅaô ma sêc sêḅa.

²⁷ Ma gêdêḅ taḅ êsêacnêḅ teḅ gêḅac nê talu lêtêḅ gebe êkêḅ gêḅ êndêḅ nê donḅi êniḅ aḅga gamêḅ sênêcḅa naḅ, gêlic nê bôlêḅ gêc taluawa

²⁸ ma kêsôm gêdêḅ nê lasitêwai gebe “Sêkêḅ bôlêḅ gêḅu gêmêḅ, onec gêc ḅoc taluawa.” Sêlic e katunḅ gêḅaḅa, ma têtêḅêḅ ma sêsôm gebe “Ojae, Anôtô gêgôm asageḅ gêdêḅ aêac.”

²⁹ Gêdêḅ taḅ sêô lasê dêdêḅ tamenḅ Jakob aḅga gamêḅ Kanaan ḅa naḅ, ac sêḅac miḅ biḅ samob, taḅ kêtap êsêac sa naḅ, gêdêḅ eḅ ma sêsôm gebe

³⁰ “Nac, tanj kêtü gamêj tônê njatau nanj, kêsaiç biñ aêac ma geboc aêac atu gamêj tau njakêmsewaga.

³¹ Mago aêac asôm gêdêj enj gebe ‘Aêac kêmsecwaga atom, aêac lau mansañ.

³² Aêac lasitêwai 12, tamemai latui. Nac tenj géjaña ma njac saunj gacgenj gêngôñj gêwiñ tamemai gêmoa Kanaan.’

³³ Mago njac, tê kêtü gamêj njatau nê, kêsôm gêdêj aêac gebe ‘Aê jajala amac lau mansañ êndêj tonec gebe awi nêmj tenj siñ êmoa êwiñ aê ma akôc polom andêj nêmj gôlôac ana, gebe tóbôm gêc.

³⁴ Akôc lasimi saunj andêj aê amêj, go jajala amac gebe lau mansañ ma kêmsecwaga amac atom. Su, go jakêj nêmj lasitêwa êmu êndêj amac êtiam ma amac atôm gebe atulu gêj amoa gamêj tonec.’”

³⁵ Gêdêj tanj êsêac sêjac nêj talu lêtêj nanj, samob sêlic nêj bôlêj tosabanj-tosabanj kêsêp nêj talu gêdêj-gêdêjgenj. Êsêac to tamenj sêlic nêj bôlêj tosabanj-tosabanj ma têtêc taunj.

³⁶ Ma tamenj Jakob kêsôm gêdêj êsêac gebe “Amac añañj ñoc gôlôac su. Josep géjaña, Simeon géjaña, ma galoc abe akôc Benjamin su êwiñ. Biñ samob tonanj kêpi aêgenj.”

³⁷ Tec Ruben kêsôm gêdêj tama gebe “Ôkêj enj êsêp aê lemoc, aê jakôc enj jamu jandêj aôm jamêj. Aê embe jakôc enj jamu jamêj atom, go ônac ñoc latucagêc êndu.”

³⁸ Mago enj kêsôm gebe “Latuc êsêp êwiñ amac atom gebe têwa gêmâc êndu su ma enj taugenj tec gêmoa. Gêj wapac embe êtap enj sa anja intêna, tanj abe asêlêj nanj, go amac akêj aê tomôdêgenj jasêp lamboam tonjoc njalêlôm njawapacgenj jana.”

43

Josepnê lasitêwai sêsêp Aiguptu kêtü luagêcña

¹ Tóbôm kapôêj kêkônij gamêj tøj njanôgenj.

² Êsêac senj polom, tanj sêkôc anga Aiguptu nanj, e gêbacnê su, go tamenj kêsôm gêdêj êsêac gebe “Amu ana êtiam gebe anam ôli aêacnêj mo njagêdô.”

³ Tec Juda kêsôm gêdêj enj gebe “Nac tonanj kêjatu aêac njajaña ma kêsôm gebe ‘Amac alic aê lanjôc atom, e lasimi êwiñ amac acgom.’

⁴ Aôm embe ôsakiñ lasiñj êwiñ aêac, go asêp naanam ôli nêmj mo.

⁵ Embe ôsakiñ enj êwiñ atom, go aêac asêp atom gebe njac tau kêsôm gêgêj aêac gebe ‘Amac alic aê lanjôc atom, e lasimi êwiñ amac acgom.’”

⁶ Israel kêsôm gebe “Amac agôm aê sec ma asôm lasimi njawae gêdêj njac tau kêtü asagenjña.”

⁷ Êsêac sêjô enj awa gebe “Nac tau kêkip aêac to ma gôlôac njam sa njapem ma kêsôm gebe ‘Tamemi gacgenj gêngôñj mata jali me masi. Amacnêmj lasitêwai tenj gêngôñj me masi.’ Biñ, tanj aêac ajac miñj gêdêj enj nanj, gêjô kênac tonanjenj. Aêac ajala biñ, tê enj kêsôm kédaguc gebe ‘Akôc lasimi andêj aê amêj’ nê, kwananjenj amboac ondocgenj.”

⁸ Ma Juda kêsôm gêdêj tama Israel gebe “Ôsakiñ njapalê tau êwiñ aê, go andi ma asêlêj gebe tamoa matej jali ma aôm to aêac ma nêj gôlôac njasec-njasec amboac tonanjenj, tamac êndu atom.

⁹ Aê jatu lautuc enj, ma enj ê lamu aê. Ôtu kênac enj êndêj aê lemoc. Aê embe jakôc enj jamu jawac to jakêj enj êkô aôm lanjômnêmj atom, go jawê biñ tonanj njakainj endenj tøjgenj.

¹⁰ Biñnjandô, aêac embe tajaiñj têm atom, oc aêac amu amêj wanêcgenj su.”

¹¹ Go tamenj Israel kêsôm gêdêj êsêac gebe “Embe amboac tonanj, nanj anjôm amboac tec gebe Akôc gamêj tonecña njagêj mata êjamgenj êsêp nêmj talu ma añañj êndêj njac tônê awi siñj êndêj enj njadmagenj, amboac gêjmalu njagec, to lêp njagec, ma ka njagêdô njatêkwi, ma kaña to lanip.

¹² Ma akôc bôlêj luagêc êwiñ tau. Bôlêj, tanj sêkêj gêc nêmj taluawa nanj, akôc amu ana amboac tonanjenj. Oc moae sêgôm kêgôlinj.

¹³ Akôc lasimi amboac tonanj ma andi amu andêj njac tau ana.

¹⁴ Embe akô njac tau lanjônêmj, go njajaña njatau Anôtô taê walô amac gebe êsakiñ nêmj lasitêwai tenj agêc Benjamin sêwiñ amac sêmu sêmêj. Ma aêma nec embe jamoa togôlôacmêgenj, go jamoa amboac tonanj.”

¹⁵ Kêsôm su, go lau tau sêkôc gêj sêkêj njadmagenjña to sêkôc bôlêj luagêc gêwiñ tau ma Benjaminj gêwiñ. Ac dêdi ma sêsêp Aiguptu sêja ma sêkô Josep lanjônêmj.

¹⁶ Josep gêlic Benjaminj gêwiñ êsêac, tec kêsôm gêdêj gejobwaga anduña gebe “Ôwê lau tonec sêsô andu sêna. Ôngunj bôc tenj ma ono gebe lau tonec sêniñj gêj sêwiñ aê êndêj ocsalô tonec.”

¹⁷ Nac tau gêgôm kêtôm Josep kêjatu nanj ma gêwê lau sêsô Josepnê andu sêja.

¹⁸ Ac sêkêj lau tau sêsô Josepnê andu, tec têtêc taunj ma sêsôm gebe “Êsêac sêkôc aêac tasô tonec kêtü njadli, tanj sêkêj kêsêp aêacnêj talu gêdêj tamêj kêtü njamata nanjña. Êsêac sebe

sênac sinj êndên aêac e sêku aêac tulu ma sêkônij aêac tatu gêñôma to sêjanjo aêacnêñ donjki su.”

¹⁹ Ma êsêac têtû gasuc dêdên ñac, tan gejob Josepnê andu nan, ma sêjam binjalôm sêwiñ enj sêkô andu ñasacgêdô

²⁰ ma sêsôm gebe “O ma apômtau, aêac asêp amêñ têm tenj sugac gebe anam ôli mo.

²¹ Gêdên tanj aêac aô lasê gamêñ anij awenja ma ajac ma talu létên nan, atap ma bôlên sa tomalagenj gêc taluawa gêdên-gêdênjen. Tec aêac akôc gêñ tau amu amêñ kêtiam.

²² Ma aêac akôc bôlên ñagêdô gêwiñ amboac tonanj abe anam ôli mo. Aêac ajam kauc ñac, tanj kêkên ma bôlên kêsêp ma talu.”

²³ Enj gêjô êsêac awenj gebe “Atêc taôm atom. Nêm Anôtô to tameminê Anôtô oc kêkên awa kêsêp nêm talu. Aê tec katap nêm bôlên sa sugac.” Ma enj kêkôc Simeon gêdên êsêac gêja.

²⁴ Go enj gêwê lau tau sêsô Josepnê andu sêja ma kêkên bu gêdên êsêac gebe sêkwasiñ enj kair ma kêkên gêñ gêdên nêñ donjki senj.

²⁵ Êsêac sênô ñawae gebe sênij gêñ anja tônê, tec sêmasanj gêñ, tanj sebe sêkên ñaômagen nan, ma sêsaê Josep gebe êô lasê êndênj ocsalô.

²⁶ Gêdên tanj Josep gêô lasê nê andu nan, êsêac sêkôc gêñ, tanj sêmasanj nan, jasêsô dêdên enj ma têtap labôc sêc enj akairija.

²⁷ Mago enj awa gêjac êsêac ma kêsôm gebe “Tamemi lanjwa, tanj ajac ênê minj gêdên aê nan, gêmoa ñajam me masi. Enj gêmoa mata jali me masi.”

²⁸ Êsêac sêjô enj awa gebe “Aômnmêm sakinjwaga, aêac tamemai gêmoa ñajam. Enj gêngônj mata jaligenj.” Ma êsêac sewec to têtap labôc.

²⁹ Enj mata gedec ma gêlic lasi Benjamin, enj tau tênanê latu tenj ma kêsôm gebe “Lasimi saun, tanj ajac ênê minj gêdên aê nan, tau tonec me.” Go kêsôm gêdên enj gebe “Latucenec, Anôtô êmoasiñ aôm.”

³⁰ Go Josep kêkacgenj gebe êwi êsêac sinj gebe nê ñalêlôm gêjam awa su lasi ma kêdabinj gebe êtarj lasê. Enj jakêsô nê balêm tenj ma kêtanj gêmoa tônê.

³¹ Enj kêkwasiñ lanjôanô su, go kêsa gêja. Enj kêpuc tau tônj ma kêsôm gebe “Akôc gêñ taniñja amêñmanj.”

³² Êsêac sêjam sakinj enj tauñja to êsêac tauñja ma lau Aiguptu, tanj senj gêñ sêwiñ enj nan, tauñja amboac tonanjjen, gebe lau Aiguptu nêñ jao kêkô gebe sênij gêñ sêwiñ lau Eholai atom. Gêñ tonanj lau Aiguptu sêlic amboac gêñ alôb-alôb.

³³ Ma Josep têtawai to lasi sêngônj enj nêmanja. Ñacsêga gêngônj mala, tanj gêjac enj ñawae nan, ma ñac saunj gêngônj mala, tanj gêjac enj ñawae. Ma lau tau sêsala tauñj e sêñac lemenj.

³⁴ Sêkênj gêñ taniñja gêdên êsêac anja Josepnê tebo, mago sêkênj gêñ taniñja gêdên Benjamin kêlêlêc êsêac ñagêdô nêñ su. Êsêac ñagêdô têtap laclu tagenj sa ma Benjamin kêtap nê laclu lemenj tenj sa. Ma êsêac sênôm sêwiñ enj e têtac ñajam kêsa.

44

Josep kêsaê nê têtawai to lasi

¹ Go Josep kêjatu nê andu ñagejobwaga gebe “Ôkênj polom êsêp lau tau nêñ talu e mênjêc êtôm sêmbalanja ma ôkênj êsêacnêñ bôlên ênêc taluawa.

² Mago ñoc laclu silber nanj ôkênj ênêc ñac saunj nê taluawa êwiñ ênê bôlên polomja.” Ma enj gêgôm kêtôm Josep kêsôm gêdên enj nanj.

³ Gêu bônj acgom, go sêkênj êsêac to nêñ donjki sêja.

⁴ Êsêac sêwi malac sinj saunjenj ma ñasawa kêtû baliñ atom tagenj, tec Josep kêsôm gêdên nê andu ñagejobwaga gebe “Ajôc, ôjanda lau tau. Embe ôê êsêac tônj, go ôsôm êndênj êsêac gebe ‘Amac akênj sec gêjô ñajam kêtû agenja. Amac ajam genjenj aêñoc laclu silber nec kêtû agenja.

⁵ Ñoc ñatau gênomj gêñ kêsêp gêñ tau tonanj to kêpuc kapoac ña gêñ tonanj. Amac agôm gêñ tonanj, tec agôm keso ñanô.’

⁶ Enj gêôc lêlêc êsêac ma jakêsôm binj tonanjjenj gêdên êsêac.

⁷ Êsêac sêjô enj awa gebe “Aêacma apômtau kêsôm binj amboac tonanj kêtû asagenja. Binj amboac tonanj ênac jaê nêm sakinjwaga aêac. Binj amboac tonanj aêac oc anjôm atom.

⁸ Ôlic acgom, bôlênj, tanj aêac atap sa gêc ma taluawa nan, aêac akôc amu amêñ anja gamêñ Kanaan akênj gêdên aôm, tec aêac anam genjenj silber me gold anja nêm ñataunê andu amboac ondoc.

⁹ Aôm embe ôtap gêñ tau sa anja nêm sakinjwaganêñ tenj nê, nanj êmac êndu ma aêac ñagêdô atu ma apômtaunê sakinjwaga amboac tonanjjenj.”

¹⁰ Ma enj kêsôm gebe “Amboac tonanj, binj, tanj asôm su nanj, êtu tônj. Ñac, nanj jatap gêñ tau sa anja ênê nanj, êtu ñoc gêñôma, ma amac ñagêdô aêc ana tobinjmêgenj.”

¹¹ Go gaôgen êsêac samob sêlêwan nêj talu ma sêjac nêj talu lêtêj.

¹² Ma enj kêbêlêm talu gêjac m anja nacsêganê e gêdêj nêc saunj nê. Ma kêtap laclu tau sa gêc Benjaminê talu.

¹³ Ma êsêac sêkac nêj nêkwê gêngic e sêkêj talu gêsac nêj donji nê kêtiam ma sêmu sêja malac.

¹⁴ Juda to nê lasitêwai sêo lasê Josepnê andu ma nêc tau gacgen gêmoa. Ma êsêac têtap labôc sêc enj akaijja.

¹⁵ Josep kêsôm gêdêj êsêac gebe “Amac agôm gêj amboac ondoc. Amac ajam kauc gebe nêc amboac aê oc Japuc gêj nêc jatôm atom me.”

¹⁶ Ma Juda kêsôm gebe “Aêac asôm binj ondoc êndêj nêc apômtau. Aim awensun su êtu agenja. Aêac awaka taun sa amboac ondoc. Anôtô kêkip nêc sakiwaga aêac ma keso sa sugac. Gôlicgac, aêac atu nêc apômtaunê gêjôma, aêac to enj, tañ têtap laclu sa gêc enja nan, amboac tonanj.”

¹⁷ Mago Josep kêsôm gebe “Binj amboac tonanj ênac jaê aê. Nêc tagen, tañ têtap laclu sa gêc enja nanjenj êtu nêc gêjôma. Mago amac nêgêdô, amac aêc tobinjalôgenj andêj tamemi ana.”

Juda gebe ênam Benjamin kêsi

¹⁸ Tec Juda gêdêj enj gêja ma kêsôm gebe “O apômtau, aê gabe jatenj aôm gebe nêc sakiwaga aê jasôm binj teñ êsô nêc nêc tau tanjasun ma têtac nêc andêj nêc sakiwaga atom, gebe aôm kôtôm Parao tau.

¹⁹ Nêc apômtau kêtû kênac nêc sakiwaga gebe ‘Amac tamemi me lasimi teñ gêmoa me masi.’

²⁰ Ma aêac asôm gêdêj nêc nêc tau gebe ‘Tamemai gêmoa, enj kêtû nêc amalanô sugac, ma lasinj saunj teñ gêmoa, tañ enj kêka lasê gêdêj kêtû nêc amalanô su nan. Nêc tau têwa gêmac êndu su, tec enj taugenj gêmoa, tênanê gôlôc nêc gêdô masi. Ma tama têtac gêwinj enj.’

²¹ Go aôm kêsôm gêdêj nêc sakiwaga gebe ‘Akôc enj asêp amêj gebe matocanô êpi enj.’

²² Aêac asôm gêdêj nêc apômtau gebe ‘Nêc palê tau kêtôm gebe êwi tama sinj atom. Embe êwi tama sinj, oc tama ênac êndu.’

²³ Go aôm kêsôm gêdêj nêc sakiwaga gebe ‘Lasimi saunj embe êwinj amac êsêp êmêj atom, oc alic aê lajôc êciam atom.’

²⁴ Gêdêj tañ adêj nêc sakiwaga, tamoc tau, amu aja nan, ajac minj nêc apômtaunê binj gêdêj enj gêjô.

²⁵ Ma gêdêj tañ tamemai kêsôm gebe ‘Ana êciam, gebe anam ôli aêacnêj gêj nêc’ nan,

²⁶ aêac asôm gebe ‘Aêac asêp ana atôm atom. Embe lasinj saunj êsêlêj êwinj aêac, go asêp ana, gebe aêac oc alic nêc tau lajôc atôm atom, e lasinj saunj êwinj aêac acgom.’

²⁷ Go nêc sakiwaga, aê tamoc, kêsôm gêdêj aêac gebe ‘Taôm ajalagac gebe nêc awê kêkôc nêc nêc palê luagêcgenj.’

²⁸ Teñ gêwi aê sinj e kasôm gebe Binjanô, gêj teñ kêkac enj popocgenj ma aê galic enj kêtiam atom e mênjêdêj galoc.

²⁹ Amac embe akôc nêc tonec su anja aênêc amboac tonanj ma gêjwapac êtap enj sa, go akêj aê tomôdêj jasêp lamboam jana tonêc nêc palê nêc awapacgenj.’

³⁰ Kêtû tonanj aê embe jaê lasê nêc sakiwaga, aê tamoc, ma nêc palê, tañ kêtû enj gêjgôn mata jali nêc palê nan, êwinj aêac atom,

³¹ enj embe êlic nêc palê mênjêwinj aêac atom, oc ênac êndu. Ma nêc sakiwaga aêac akêj nêc sakiwaga, aêac tamemai, tomôdêj êsêp lamboam êna tonêc nêc palê nêc awapacgenj.

³² Gebe nêc sakiwaga aê kasôm gêdêj tamoc gebe jatu nêc palê tonec nêc lautuc ma enj ê lamu aê. Ma kasôm gebe Aê embe jakôc enj jamu jandêj aôm jawac atom, go jawê binj tonanj nêc palê endenj tonanj.

³³ Kêtû tonanj tec galoc jatenj aôm gebe nêc sakiwaga aê jatu nêc apômtaunê gêjôma jama tonec jatu nêc palê tau su. Ma ondêc nêc palê tau êwinj têwai ênu ênamanj.

³⁴ Gebe nêc palê tau embe êwinj aê atom nec, oc jamu jandêj tamoc jana amboac ondoc. Aê katêc tauc gabe jalic gêjwapac, nanj êtap tamoc sa nan jawinj atom.”

45

Josep gêwa tau sa

¹ Ma Josep kêkô lau samob lajôcnêma e kêpuc tau têtap jageo. Tec enj gêmôc gebe “Lau samob sêwi aê sinj sêsa sêna.” Amboac tonanj gêdêj tañ Josep gêwa tau sa gêdêj lasitêwai nan, lau teñ sêmoa sêwinj êsêac atom.

² Ma enj kêtanj lasê e lau Aiguptu sêjô ma Paronê lau sêjô nêc awae amboac tonanj.

³ Ma Josep kêsôm gêdêj nêc lasitêwai gebe “Aê Josep. Tamoc gêjgôn mata jali me masi.” Mago lasitêwai sêjô enj awa kêtôm atom, gebe enj kêtakê êsêac nêc palê.

⁴ Tec Josep kêsôm gêdêñ nê lasitêwai gebe “Atu gasuc aêmanj.” Ma êsêac dêdêñ enj sêja. Ma enj kêsôm gebe “Lasimi aê Josep, taj akêñj aê gadêñ lau Aiguptu sêjam ôli aê.

⁵ Mago galoc têtmac ñawapac atom to amoa tonêm ñalêlôm ñatutuc êtu akêñj aê gadêñ lau tonec sêjam ôli aêña atom, gebe Anôtô kêsakinj aê gamuñ amac gebe ênam amac kêsî anjgôn matem jali.

⁶ Tôbôm gêc gamêñ tau jala luagêc su. Ma jala lemenj tej gacgeñ gêc taj lau sêsap nom ma sejonj kôm ñanô sa atom.

⁷ Ma Anôtô kêsakinj aê gamuñ amac gebe janam amacnêm ñagêdô kêsî anja nom ma jajop lau taêsam sêñgôn maten jali êtu amacña.

⁸ Kêtu tonanña amac asakinj aê gamêñ tonec atom, Anôtô taugenj. Enj kêkêñj aê katu Parao tama to ênê andu ñatau ma gamêñ Aiguptunja samob ñagôlinjwaga.

⁹ Andi ñagaôgeñ. Andêñ tamoc api ana ma asôm êndêñ enj gebe ‘Latôm Josep kêsôm binj amboac tonec gebe Anôtô kêkêñj aê katu gamêñ Aiguptunja samob ñatau. Ôsêp ôndêñ aê ômôêñ ma ônam gamêñ tôn atom.

¹⁰ Aôm ôngôn gamêñ Gosen ma ômoa aê ñagala, aôm to nêm gôlôac ma nêm gôlôacnêñ gôlôac ma nêm domba to bulimakao ma gêñ samob, taj kêtû aômnmê nanj.

¹¹ Aê gabe janam aôm sa anja tonec e aôm to nêm lau ma gêñ samob, taj kêtû aômnmê nanj, apô lêna taôm êtu gêñ tejña atom, gebe tôbôm ênêc jala lemenj tej êwinj.’

¹² Ma galoc amac matemanô alic to lasic Benjamin mataanô gêlic amboac tonanjenj gebe aê tauc aocsunj kasôm binj gêdêñ amac.

¹³ Anac minj ñoc ñawasi anja gamêñ Aiguptunja to gêñ, taj alic nanj, ñawae êndêñ tamoc. Andi ñagaôgeñ ma akôc tamoc êsêp gamêñ tonec êmêñj.”

¹⁴ Ma agêc lasi Benjamin sêmbôêñ tauñ ma têtatj kêpi tauñ.

¹⁵ Ma enj kêlêsoj têwai samob ma kêmbôêñ êsêac to kêtatj. Su, go lasitêwai sêjam binjalôm sêwinj enj.

¹⁶ Gêdêñ taj sêñô ñawae anja Paranonê andu gebe Josepnê lasitêwai sêmêñ nanj, Parao to nê sakinjwaga sêñô ñajamgenj.

¹⁷ Ma Parao kêsôm gêdêñ Josep gebe “Ôsôm êndêñ nêm lasitêwai gebe Anjôm amboac tonec gebe akêñ nêm waba ênsac nêm bôc ñaô ma amu ana gamêñ Kanaan.

¹⁸ Ma akôc tamemi to nêm gôlôac samob andêñ aê amêñ ma aê gabe jakêñ Aiguptu ñagamêñ ñajamanô tau êndêñ amac gebe aninj nom tonanj ñañalêsi.

¹⁹ Ôjatu êsêac amboac tonec êwinj gebe Anjôm tonec gebe Akôc kareta anja gamêñ Aiguptunja êtu nêm ñasec-ñasec to nêm laonja ma akôc tamemi amêñmanj.

²⁰ Ma taêm walô nêm waba andunja atom, gebe Aiguptu ñagamêñ ñajamanô tau êtu amacnêm.”

²¹ Ma Israel latui sêgôm kêtôm tonanj, go Josep kêkêñj kareta gêdêñ êsêac kêtôm Paranonê jatu ma kêkêñj mo gebe êpuc êsêac tôn anja intênanja.

²² Enj kêkêñj ñakwê omña tagen-tagenj gêdêñ êsêac samob kêtômgenj, Benjamin taugenj tec kêkêñj silber ñadônj 300 to ñakwê omña lemenj tej gêdêñ enj.

²³ Enj kêsakinj gêñ amboac tonec gêdêñ tama gêja gebe donji kapoac 10 togêñ mata êjam Aiguptunja ma donji têna 10 topolom ma mo to gêñ taniñja êtu êpuc tama tôn anja intênanja.

²⁴ Go kêsakinj lasitêwai sêja ma gêdêñ taj kêkam êsêac lemenj nanj, kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Asôm taôm anja intêna atom.”

²⁵ Tec êsêac sêwi Aiguptu sinj sêpi gamêñ Kanaan jasêô lasê dêdêñ tamenj Jakob.

²⁶ Ma êsêac sêjac minj gêdêñ enj gebe “Josep gêñgônj mata jali ma enj kêtû gamêñ Aiguptunja samob ñagôlinjwaga.” Mago têtac kêkac enj atom, gebe enj kêkêñj gêwinj êsêac atom.

²⁷ Mago gêdêñ taj sêjac minj Josepnê binj samob, taj kêsôm gêdêñ êsêac nanj, gêdêñ enj ma gêdêñ taj enj gêlic kareta, taj Josep kêsakinj gebe êkôc enja nanj, tec tamenj Jakob têtac kêpô su ma nê ñalêlôm gêdi sa kêtiam.

²⁸ Ma Israel kêsôm gebe “Kêtômgec. Latuc Josep gêñgônj mata jali. Aê gabe najalic enj agom, go jamac êndu.”

46

Jakob lanjwa kêsêp Aiguptu gêja

¹ Amboac tonanj Israel gêdi ma kêkôc nê gêñ samob gêwinj gêja. Enj gêô lasê Ber-Seba ma kêkêñj da gêdêñ tama Isak nê Anôtô.

² Ma gêdêñ gêbêc Anôtô geoc tau lasê gêdêñ Israel ma gêjam binjalôm gêdêñ enj ma kêsôm gebe “Jakob, Jakob.” Ma enj kêsôm gebe “Aê tec gamoa.”

³ Go enj kêsôm gebe “Aê Anôtô, tamamnê Anôtô aê. Ôsêp Aiguptu ôna tonêm ñalêlôm ñatutuc atom, gebe aê gabe janjôm aôm ôtu laum kapôêñ tej anja ônê.

⁴ Aê gabe jasêp Aiguptu jawiñ aôm. Ma aê gabe jakêñ aôm ômu ôpi ômôdêñ étiam ma Josep lêma êmbaob aôm matangasi.”

⁵ Go Jakob gêdi anğa Ber-Seba. Ma Israel latui sêkêñ tamenji Jakob to nê ñasec-ñasec ma nêñ lauo sêpi kareta, tañ Parao kêsakiñ kêtû êkôc enjja.

⁶ Êsêac sêkôc nêñ bôc to waba, tañ têtap sa anğa Kanaan nan, ma sêo lasê Aiguptu, Jakob to nê gôlôac samucgeñ sêwiñ enj.

⁷ Enj kêkôc latui to latuio sêwiñ enj ma dêbui to dêbuio to nêñ wakuc samob sêwiñ enj sêja Aiguptu.

⁸ Israelnê wakuc, tañ sêo lasê Aiguptu nan, nêñ ñaê tau tonec gebe Jakob to nê latui. Jakobnê ñacsêga Ruben

⁹ to Ruben latui Hanok, Palu, Hesron ma Karmi.

¹⁰ Simeon latui Jemuel, Jamin, Ohad, Jakin, Sohar ma Saul, awê Kanaanja tenj latu enj.

¹¹ Lewi latui Gerson, Kohat ma Merari.

¹² Juda latui Er, Onan, Sela, Peres ma Sera (mago Er agêc Onan sêmac êndu anğa gamêñ Kanaan). Ma Peres latui Hesron agêc Hamul.

¹³ Isakar latui Tola, Puwa, lob ma Simron.

¹⁴ Sebulon latui Sered, Elon ma Jalel.

¹⁵ (Lea latui tau tonan, tañ Jakob kêka lasê anğa Mesopotamia sêwiñ latuo Dina. Êsêac laturjio to ñac samob sêpi tagenj têtôm 33.)

¹⁶ Gad latui Sipion, Hagi, Suni, Esbon, Eri, Arodi ma Areli.

¹⁷ Aser latui Imna, Iswa, Iswi, Beria ma luñjo Sera. Ma Beria latui Heber agêc Malkiel.

¹⁸ (Silpa latui tau tonan, Laban kêkêñ enj gêdêñ latuo Lea. Ma Jakob kêka êsêac lasê, lau 16 sêpi tagenj.)

¹⁹ Jakobnê awê Rahel latui Josep agêc Benjamin.

²⁰ Ma anğa gamêñ Aiguptu Josep kêka Manase agêc Epraim lasê, tañ daburwaga Onja Potipera latuo Asenat kêkôc nan.

²¹ Ma Benjamin latui Bela, Beker, Asbel, Gera, Naman, Ehi, Ros, Mupim, Hupim ma Ard.

²² (Rahel latui tau tonan, tañ Jakob kêka lasê, lau 14 sêpi tagenj.)

²³ Dan latu Husim.

²⁴ Naptali latui Jasel, Guni, Jeser ma Silem.

²⁵ (Bilha, tañ Laban kêkêñ gêdêñ latuo Rahel nan, latui tonan, tañ Jakob kêka lasê, lau 7 sêpi tagenj.)

²⁶ Jakobnê lau samob, tañ sêo lasê Aiguptu nan, ma sêsa anğa enj tau nê sêpi tagenj 66, mago Jakob latuinêñ lauo sêwiñ namba tonan atom.

²⁷ Ma Josep latui tañ kêka lasê anğa Aiguptu nan, luagêc, tec lau samob anğa Jakobnê gôlôac, tañ sêo lasê Aiguptu nan, sêpi tagenj 70.

²⁸ Jakob kêsakiñ Juda gêdêñ Josep gêmunj enj gebe etenj Josep êo lasê Gosen êmunj. Ma êsêac sêo lasê gamêñ Gosen.

²⁹ Go Josep kêmasan nê kareta ma kêpi gêja gebe êpuc tama Israel tontôn anğa gamêñ Gosen. Ma gêdêñ tañ enj gêlic tama nan, kêmbôdêñ enj kêsêp gêsutêkwa ma kêtanj ñasawa baliñ gêsac enj gêsutêkwa.

³⁰ Israel kêsôm gêdêñ Josep gebe “Galoc gabe jamac êndu gebe aê galic lanjômanô ma kajala gebe gôngôn matam jali.”

³¹ Josep kêsôm gêdêñ lasitêwai to gêdêñ tamanê lau gebe “Aê gabe japi jakêñ amac ñawae êndêñ Parao ma jasôm êndêñ enj gebe ‘Ñoc lasitêwai to tamocnê lau, tañ sêmoa gamêñ Kanaan nan, dêdêñ aê sêmêñ su.

³² Lau tau gejobwaga bôcña gebe êsêac senjenj bulimakao ma sêkôc nêñ domba to bulimakao ma nêñ gêñ ñagêdô samob sêmêñ.’

³³ Parao embe êkalem amac ma êtu kênac amac gebe ‘Amacnêñ kôm amboac ondoc,’

³⁴ go asôm gebe ‘Aômnêñ sakiñwaga aêac anjenj bulimakao gêdêñ aêac ñapalêgenj e mênghêdêñ galoc, atôm tamemai.’ Asôm binj tonan ec êlôc gebe amoa gamêñ Gosen gebe lau Aiguptunja sêlic gejobwaga bôcña samob amboac gêñ alôb-alôb.”

47

Jakob langwa kêtôc tau gêdêñ Parao

¹ Amboac tonan Josep kêsô jakêkêñ ñawae gêdêñ Parao ma kêsôm gebe “Tamoc to ñoc lasitêwai ma nêñ domba to bulimakao ma nêñ gêñ samob sêmêñ anğa gamêñ Kanaan jasênghôn gamêñ Gosen.”

² Enj kêkôc têwai lemenj tenj sêwiñ enj ma kêtôc êsêac gêdêñ Parao.

³ Parao kêsôm gêdêñ enj têwai gebe “Amac ajam kôm amboac ondoc.” Ma êsêac sêsôm gêdêñ Parao gebe “Nêñ sakiñwaga aêac ajop dombagenj atôm tamemai.”

⁴ Go êsêac sêsôm gêdêñ Parao gebe “Aêac amêñ gebe amoa gamêñ tonec amboac lau jaba gebe nêñ sakinwaga aêac ma gamêñ alôm ma dombaña teñ gêc gamêñ Kanaan atom gebe tóbôm gêjam gamêñ auc samucgen. Tec aêac atenñ aôm gebe ôlôc gebe nêñ sakinwaga aêac anğôñ gamêñ Gosenmañ.”

⁵ Go Parao kêsôm gêdêñ Josep gebe “Tamam to nêñ lasitêwai dêdêñ aôm sêwac.

⁶ Gamêñ Aiguptuña kêtü aômnêñ gêñ. Ôjaliñ gamêñ ñajamanô teñ sa ma ôkêñ êndêñ tamam to nêñ lasitêwai sêñğôñ. Ôkêñ êsêac sêñğôñ gamêñ Gosenmañ. Ma aôm embe ôlic lau tokauc anğa êsêacnêñ, go ôkêñ êsêac sejoj ñoc bulimakao sêwiñ.”

⁷ Josep gêwê tama jakêtoç gêdêñ Parao ma Jakob gêjam mec Parao.

⁸ Ma Parao kêtü kênac Jakob gebe “Aômnêñ jala tendocgen.”

⁹ Jakob gêjô Parao awa gebe “Jala, tañ gamoa nom amboac ñac jaba teñ nanñ 130. Jala, tañ gamoa nom ñatêñ tau dambê to ñawapac ma taêsam kêtôm tamocinêñ jala sêmoa nom amboac lau jabaña nanñ atom.”

¹⁰ Ma Jakob gêjam mec Parao ma gêwi enñ sinñ kêsä gêja.

¹¹ Go Josep kêkêñ gamêñ gêdêñ tama to nêñ lasitêwai gebe sêñğôñña ma kêkêñ nom gêdêñ êsêac kêtü êsêacnêñ gêñ anğa gamêñ Aiguptuña, kêkêñ nom ñajamanô tau gêdêñ êsêac anğa gamêñ Rameses kêtôm Parao kêjatu.

¹² Ma Josep gêlôm tama to nêñ lasitêwai ma tamanê lau samob kêtôm êsêacnêñ gólôacnêñ nambagenñ.

Josep gêjam gôlinñ Aiguptu

¹³ Mo teñ gêc gamêñ samuc tonañ atom, gebe tóbôm kapôêñ sec e mo gêjô lau gamêñ Aiguptu to Kanaanña êndü.

¹⁴ Ma Josep kejoñ awa, tañ gêc gamêñ Aiguptu to Kanaanña nanñ, samob sa gêjô polom, tañ lau sêjam ôli nanñ. Ma Josep kêkêñ ñaawa kêsô Paraonê andu.

¹⁵ La gêdêñ tañ awa samob gêbacnê anğa gamêñ Aiguptu to gamêñ Kanaan nanñ, lau Aiguptu samob dêdêñ Josep sêja ma sêsôm gebe “Ôkêñ mo êndêñ aêac. Aêac amac êndü anêc aôm lanğômnêña êtu agenña, gebe ma awa gêbacnê.”

¹⁶ Ma Josep kêsôm gebe “Amacnêñ awa embe êmbacnê, go akêñ nêñ bôc ma aê gabe jakêñ mo êndêñ amac êjô nêñ bôc.”

¹⁷ Tec êsêac sêkêñ nêñ bôc gêdêñ Josep ma enñ kêkêñ mo gêjô hos to bulimakao ma domba to donki. Tec gêdêñ jala tonañ enñ gêlôm êsêac ña mo gêjô nêñ bôc samob.

¹⁸ Jala tonañ gêbacnê, tec gêdêñ jala kêtü luagêcña êsêac sêmu dêdêñ enñ jasêsôm gêdêñ enñ gebe “Aêac asinñ binñ tonec ôkwi êndêñ ma ñatau atôm atom gebe awa gêbacnê ma bôc ñatonñ kêtü ma ñataunê gêñ sugac. Amboac tonañ ma gêñ akêñ êndêñ ma ñatauña teñ gêc atom, aêac ôlinñ to ma nom tagenñ.

¹⁹ Aêac to ma nom anaña anêc aôm lanğômnêña êtu agenña. Ônam ôli aêac to ma nom ma ôkêñ mo êjô, go aêac to ma nom anam sakinñ êndêñ Parao. Ôkêñ polom ñawê êndêñ aêac gebe anğôñ materñ jali ma amac êndü atom ma aêacma nom êtu gasañ atom.”

²⁰ Amboac tonañ Josep gêjam ôli nom samob anğa Aiguptu kêtü Paraonê gêñ, gebe lau Aiguptuña samob sêkêñ nêñ nom gêdêñ enñ gêjam ôli gebe tóbôm kapôêñ sec gêc, tec nom tau kêtü Paraonê gêñ.

²¹ Mago lau tau tec kêkêñ êsêac têtü gêñôma anğa Aiguptu ñamadinñ ñamakerñ e gêdêñ ñamakerñ.

²² Dabuñwaga taunjenñ nêñ nom tec gêjam ôli atom, gebe dabuñwaga têtap nêñ ñaôli sa anğa Paraonê, tec ñaôli tau, tañ Parao kêkêñ gêdêñ êsêac nanñ, gêlôm êsêac. Kêtü tonañña êsêac sêkêñ nêñ nom gêdêñ enñ gêjam ôli atom.

²³ Ma Josep kêsôm gêdêñ lau gebe “Amboac tonañ, ocsalô tonec aê gajam ôli amac to nêñ nom atu Paraonê gêñgac. Galoc akôc polom ñawê tonec ma asê êsêp kômmanñ.

²⁴ Mago kôm ñanô tau awa êkôc êna toñ lemeñ teñ ma akêñ toñ teñ êndêñ Parao. Toñ aclê êtu amacnêñ gebe asê êsêp kôm wakuc ma aninñ êtu amac to nêñ gólôac ma nêñ ñasec-ñasec nêñ mo.”

²⁵ Êsêac sêsôm gebe “Aôm gôjam aêac sa anğôñ materñ jali. Ma ñatau, embe ôlic aêac ñajam, go anam sakinñ Parao anêñ ñawaegenñ.”

²⁶ Tec Josep kêkêñ binñ tonañ kêtü ñagôlinñ teñ gêc e mênğêdêñ galoc gêjam gôlinñ lau Aiguptuña nêñ nom gebe sêwa kôm ñanô êkôc êna toñ lemeñ teñ ma sêkêñ ñaterñ êndêñ Parao. Dabuñwaga taunjenñ nêñ nom kêtü Paraonê gêñ atom.

Jakob lanğwa kemasañ binñ kêtü tauña

²⁷ Amboac tonañ Israel sêñğôñ gamêñ Aiguptu ñagamêñ Gosen. Ac sêñğôñ têtü têtê ma sêka gólôac lasê e têtü taêsam ñanô lasê.

²⁸ Ma Jakob gêñğôñ gamêñ Aiguptu jala 17 e ênê jala kêtü 147.

²⁹ Israelnê noc êmac êndunja kêdabinj nanj enj kêkalem latu Josep ma kêsôm gêdênj enj gebe "Aôm embe ôlic aê njajam, go ôkênj lêmam êsô lambic ma ôsôm êtu tônj gebe ômansanj aê njapep ma totêmtac êwijngej gebe ônsunj aê anja Aiguptu atom.

³⁰ Mago ôkênj aê janêc jawinj tamoci. Ômbalanj aê anja Aiguptu naônsunj aê anja nênj sêô." Enj gêjô enj awa gebe "Aê gabe janjôm êtôm binj, tanj kôsôm nanjgej."

³¹ Ma Israel kêsôm gebe "Ôtôc lêmam." Ma Josep kêtôc lêma. Go Israel gewec gêdênj nê mê nagêdô môkêapacnja.

48

Jakob lanjwa gêjam mec Josep latuagêc

¹ Tonanj su acgom, go sêkênj njawae gêdênj Josep gebe "Ôlic acgom, tamam gêmac gêc." Tec enj kêkôc latuagêc Manase agêc Epraim sêwinj enj jasêô lasê Jakob.

² Ma sêkênj njawae gêdênj Jakob gebe "Latôm Josep gêdênj aôm gêwac." Go Israel kêpuc tau tônj ma gêdi gêngônj nê mê.

³ Ma Jakob kêsôm gêdênj Josep gebe "Najanja njatau Anôtô geoc tau lasê gêdênj aê anja Lus, tanj gêc gamênj Kanaan nanj, to gêjam mec aê

⁴ ma kêsôm gêdênj aê gebe 'Ôlic acgom, aê gabe jakênj aôm ôka gôlôac lasê e têtû lau taêsam. Aê gabe janjôm aôm ôtu laum kapôênj ma jakênj gamênj tonec êndênj nêmwakuc êtu nênj gênj endenj tônjgej.'

⁵ Ma galoc latômagêc, tanj kôka êsêagêc lasê anja Aiguptu gêdênj tanj aê gamênj Aiguptu atomgej nanj, têtû aênjoc. Epraim agêc Manase têtû aênjoc kêtôm Ruben agêc Simeon.

⁶ Gôlôac, tanj kôka lasê tédaguc êsêagêc nanj, têtû aômnmê, ma êsêac sêwê kainj gênjlênsêmw sêwinj tewenjiagêc.

⁷ Gêdênj aê gawi Mesopotamia sinj gaô lasê Kanaan nanj Rahel gêmac êndu anja intêna, tanj kêdabinj Eprat ma aê kasunj enj anja intêna Epratnja njatali," njâ tenj gebe Betlehem.

⁸ Israel gêlic Josep latuagêc ma kêsôm gebe "Asaagêc tonec."

⁹ Josep gêjô tama awa gebe "Aê latucagêc, tanj Anôtô kêkênj gêdênj aê anja tonec." Go Israel kêsôm gebe "Ôkôc êsêagêc têtû gasuc sêmwênjmanj gebe janam mec êsêagêc."

¹⁰ Israel kêtû njamalacanô su tec mataanô kêtû waô e gêlic gamênj amboac gêmunja atom. Ma Josep gêwê êsêagêc dêdênj enj sêja, ma enj kêlêsoj êsêagêc alinanj ma kêmbôênj êsêagêc.

¹¹ Go Israel kêsôm gêdênj Josep gebe "Aê gaboc oc jalic aôm lanjômanô êtiam atom, mago galoc Anôtô kêkênj aê galic aômnmê gôlôac amboac tonanjgej."

¹² Go Josep kêkam êsêagêc sa anja ênê labum ma gewec e lanjôanô jagêdênj nom.

¹³ Ma Josep kêkam êsêagêc, kêkam Epraim nj lêma anônja, tanj kêkanônj Israel lêma gasênja to Manase nj lêma gasênja, tanj kêkanônj Israel lêma anônja ma gêwê êsêagêc têtû gasuc enj.

¹⁴ Mago Israel gêjac lêma keso tau ma kêmwêtôc lêma anônja jagêu gêsac njac saunj Epraim môkêapac ma lêma gasênja gêsac Manase môkêapac. Manase enj njacsêga.

¹⁵ Ma enj gêjam mec Josep ma kêsôm gebe "Anôtô, tanj tamocagêc Abraham agêc Isak sêsa nênj lênj sêmoa enj lanjônêmwja, Anôtô, tanj kêtû njoc njacgejjob gêdênj njoc bêc samob e mênjgêdênj galoc,

¹⁶ anjela, tanj gêjam aê kêsi gêdênj gênjwapac samob nanj, ênam mec njapalêagêc gebe njoc njâ to tamocagêc Abraham agêc Isak nênj njâ elom-elom anja êsêagêcnênj e têtû taêsam ma seola nom njagamênj auc."

¹⁷ Josep gêlic gebe tama gêu lêma anônja gêsac Epraim môkêapac e keso ênê njalêlôm, tec kêkôc tama lêma anja Epraim môkêapac gebe naênsac Manase môkêapac.

¹⁸ Ma Josep kêsôm gêdênj tama gebe "O tamoc, amboac tonanj atom. Njoc tonec njacsêga, tec u lêmam anônja ênsac enj môkêapac."

¹⁹ Mago tama gedec ma kêsôm gebe "Aê kajala, latucenec, aê kajalagac. Njoc tonec oc êtu laum amboac tonanj ma êtu kapôênj, mago lasi êtu kapôênj êlêlêc enj ma ênê wakuc têtû laum taêsam."

²⁰ Tec gêjam mec êsêagêc gêdênj bêc tonanj ma kêsôm gebe" Lau Israel sêsam amagêcnêmw njâ gebe sênam mec tauj ma sêsôm gebe' Anôtô ênjôm aôm ôtôm Epraim agêc Manase.' " Kêsôm amboac tonanj tec ketoc Epraim sa kêlêlêc Manase.

²¹ Go Israel kêsôm gêdênj Josep gebe "Ôlic acgom, galoc jamac êndu, mago Anôtô êwinj amac ma êkênj amac aô lasê tameminênj gamênj êtiam.

²² Ma aê jatoc aôm sa êlêlêc nêmw lasitêwai su ma jakênj gamênj njabau, tanj kajango su anja lau gamênj Amornja nênj njoc sinj to talam nanj êndênj aôm."

49

Jakob lanjwa geoc binj lasê kêpi nê gôlôac

¹ Go Jakob kêkalem latui ma kêsôm gebe “Akac taôm sa api tagerj gebe jasôm binj, tanj êtap amac sa êndêj tēm, tanj gēc nēm ja nanj, lasê êndêj amac.

² “Jakob latuiac, akac taôm sa ma akêj tanjem tamemi Israel awa.

³ “Ruben, aôm kôtu njoc njacsêga, njoc njac lai to njoc ôlicwalô njamêc.

Njac njamata waerja to njac njamata njac lai nja.

⁴ Aômnêm lêj êtôm bu, tanj gēc njasamac nanj, tec ôtu njac njamata atom gebe aôm kôpi tamamnê mê ma gôgôm mê, tanj aôm kôpi nanj, kêt u sec.

⁵ “Simon agêc Lewi êsêagêc lasitêwai.

Êsêagêcnêj sinj kêt u njac lai sec njawaba.

⁶ O njoc katuc, naô lasê êsêacnêj sêkac sa atom.

O njoc njalêlôm, ôwiñ êsêacnêj lau atom

gebe êsêac embe têtac njandanj, go sênac njamalac ênd u.

⁷ Aê japuc boa nêj têtac njandanj,

gebe têtac njandanj njawaôboa

to nêj njalêlôm kêmoatiñ njajanja.

Aê gabe jawa êsêac êkôc anja Jakobnê gamêj ma jata êsêac salinj-salinj anja Israel.

⁸ “O Juda, lasitêwai oc sêlambinj aôm.

Aôm lêmam êkam njacjo êndêj gêsutêkwa.

Tamam latui oc sewec êndêj aôm.

⁹ Juda kêtôm lewe njalatu.

O latucenec, aôm kôjanjo gêj, tec gêlôm aôm kôtu kapôêj.

Enj kêluñ tau jakêlêwanj tau amboac lewe,

kêtôm lewe têna tenj. Asa gebe ensoc enj êndi sa.

¹⁰ Kiñnê gêbôm oc endec Juda atom

ma tóc gôlinjja endec asawa atom

e elom njac, tanj gêjac gêj tau njawae nanj,

ma tentenlatu oc tanjenj wamu êndêj enj.

¹¹ Enj kêkô nê donki tônj kêpi wain njamôkê

to nê donki njalatu kêpi wain njalaka.

Enj kêkwasiñ nê obo kêsêp wain

to nê njakwê kêsêp wain njanô njatekwi.

¹² Wain gêgôm mataanô njawasi kêsa

ma su gêgôm luluj kêt u sêp.

¹³ “Sebulon êjgônj gwêctali.

Enj êtu wanj njasêcluj to ênê njamadiñ

ênêc e naêndêj Sidon.

¹⁴ “Isakar enj njatêkwa kêtôm donki,

tanj jakêlêwanj tau gêmoe domba njalêlôm.

¹⁵ Enj gêlic gebe mala lêwanjja njajam

to gamêj tau têtac kêsa lanjwagenj,

tec enj gewec gebe êôc gêj wapac

ma kêt u gêjôma gêjam kôm e kêkôninj enj.

¹⁶ “Dan êmêtôc nê lau

amboac Israelnêj gôlôacnêj tonj tenj.

¹⁷ Dan êtu moac tenj, tanj gêc intêna,

êtu moacwêm, tanj kêkêj gêjac intêna njataligenj nanj,

ma ênjac hos êsêp agêsu e njac,

tanj gêjgônj hos njanô nanj, embenj êsêp muña êna.

¹⁸ O Apômtau, aê gaônj aôm gebe ônam aê kêsi.

19 “Sêjanḡowaga sêjanda Gad,
mago enj êjanda êsêac êjô.

20 “Asernê mo tonjalêsi nḡajam
ma êmansanḡ gêḡ êtôm kinḡ sêniḡ.

21 “Naptali kêtôm mojawa, taḡ kêlêti ḡagaôḡen naḡ.
Binḡ nḡajam kêsa enḡ awasunḡ.

22 “Josep kêtôm ka wakuc, taḡ gêjam ḡanô,
ka wakuc, taḡ gêjam ḡanô ma kêkô bumata naḡ,
ênê ḡalaka jagê gêsac tunḡbôm.

23 Sinḡwaga totalam sêlênsôḡ enḡ
to sêpê nêḡ sôb ma sêjac sinḡ gêdêḡ enḡ.

24 Mago ênê talam ḡajaḡa
ma enḡ lêma kata
gebe Jakobnê ḡajaḡa ḡatau gêjam enḡ sa
to ḡacḡejob, lau Israel nêḡ poclabu, kêpuc enḡ tôḡ.

25 Tamamnê Anôtô ênam aôm sa
to ḡajaḡa ḡatau Anôtô ênam mec aôm
êkêḡ mec ḡamoasinḡ aḡga undambê ôḡa
to mec ḡamoasinḡ aḡga ḡagêdimbob, taḡ kêpoac ḡalabuḡa naḡ,
ma mec ḡamoasinḡ, taḡ kêsa su to têtacclêlôm naḡ.

26 Tamamnê mec ḡamoasinḡ tolêlôm-tolêlôm
kêlêlêc lôc teḡḡeḡḡa ḡamec ḡamoasinḡ su,
kêlêlêc gamêḡ ḡabau lanḡwa sec ḡamoasinḡ.
Gêḡ tonanḡ ḡai ênsac Josep môkêapac ḡaô,
ênsac ḡac, taḡ gêmoa jaêc lasitêwai naḡ ḡaô.

27 “Benjamin kêtôm kêam sec, taḡ kêkac gêḡ gêḡḡic-gêḡḡic naḡ.
Êndêḡ bêbêcḡeḡ enḡ êndanḡôḡ nê gwada
ma êndêḡ êtula ênac sam gêḡ, taḡ kêjanḡo naḡ.”

²⁸ Israelnêḡ gôlôac 12 tau tonanḡ. Ma binḡ, taḡ tamenḡi kêsôm gêdêḡ êsêac naḡ tonanḡ. Ma enḡ
gêjam mec êsêac, enḡ gêjam mec êsêac gêdêḡ-gêdêḡḡeḡ ḡa mec gêdêḡ-gêdêḡḡeḡ.

Jakob lanḡwa gêmác êndu ma sêsunḡ enḡ

²⁹ Ma enḡ kêjatu êsêac to kêsôm gêdêḡ êsêac gebe “Anôtô embe êkalem aê najawinḡ ḡoc lau,
go ansunḡ aê jawinḡ tamoci aḡga pocḡêsunḡ, taḡ gêc ḡac gamêḡ Hetḡa Epron nê kôm,

³⁰ aḡga pocḡêsunḡ, taḡ gêc kôm Mak-Pela gêmu kêsô Mamreḡa aḡga gamêḡ Kanaan, kôm,
taḡ Abraham gêjam ôli aḡga ḡac gamêḡ Hetḡa Epron nê gebe êtu gamêḡ sêôḡa.

³¹ Aḡga ônê êsêac sêsunḡ Abraham agêc nê awê Sara. Aḡga ônê êsêac sêsunḡ Isak agêc nê awê
Rebeka. Aḡga ônê aê kasunḡ Lea.

³² Kôm to pocḡêsunḡ, taḡ gêc ḡalêlôm naḡ, êsêac sêjam ôli aḡga lau gamêḡ Hetḡa nêḡ.”

³³ Jakob kêjatu binḡ tonanḡ ḡai gêdêḡ latui e gêbacnê, go Anôtô kêkalem enḡ jagêwinḡ nê lau. Enḡ
gê akainḡ kêpi mê ma gêwi katu sinḡ.

50

¹ Go Josep gêu tau gêsac tama lanḡoanô ḡaô ma kêtaḡ kêpi enḡ to kêlêsôp enḡ.

² Ma Josep kêjatu dokta, taḡ têtû ênê sakinḡwaga naḡ, gebe sêmansanḡ tama. Tec dokta seḡ
oso Israelnê ḡawêlêlanḡ.

³ Ac sêjam bêc 40, gebe kôm taniḡ oso ḡawêlêlanḡa kêtôm ḡasawa amboac tonanḡ. Ma lau
Aiguptu têtanḡ taḡjiboa kêtôm bêc 70 kêtû enḡa.

⁴ Têm taḡjiboaḡa gêbacnê, go Josep kêsôm binḡ gêdêḡ Paraoonê gôlôac gebe “Amac embe alic
aê ḡajam, go jateḡ amac gebe amansanḡ binḡ êndêḡ Parao ma asôm gebe

⁵ “Tamoc kêsôm gebe Kêdabinḡ gebe jamac êndu, tec ônsunḡ aê jasêp ḡoc sêô, taḡ kasap
kêsêp poc aḡga gamêḡ Kanaanḡa. Tec katôc lemoc gêdêḡ tamoc gebe janḡôm ḡanô êsa. Kêtu
tonanḡa aê jateḡ aôm gebe ôlôc gebe japi najansunḡ tamoc, go jamu jamêḡ êtiame’ ”

⁶ Ma Parao gêjô enḡ awa gebe “Ôpi ôna, ônsunḡ tamam amboac kôtôc lêmam gêdêḡ enḡ.”

⁷ Tec Josep kêpi gêja gebe ênsunḡ tama, ma Paraoonê sakinḡwaga samob to ênê gejobwaga
andunḡa ma gamêḡ Aiguptu ḡagejobwaga samob sêpi sêwinḡ enḡ sêja.

⁸ Ma Josepnê andu ḡagôlôac to nê lasitêwai ma tamanê andu ḡagôlôac sêwinḡ amboac tonanḡ,
tageḡ nêḡ gôlôac ḡasec-ḡasec ma nêḡ bulimakao to domba tec ḡacḡeḡ sêwi sinḡ sêmoa gamêḡ
Gosen.

⁹ Karetu to lau tohos sêpi sêwiñ enj sêja amboac tonanjen. Lau tau tônê nêñ tonj kapôêñanô.

¹⁰ Gêdêñ tanj sêô lasê polom ñamala Atadña, tanj gêc bu Jordan ñamakenj ôñêña nanj, êsêac sêpuc tanjiboa sa ma têtanj ñanô tonêñ ñalêlôm ñawapacgenj. Josep kêmasanj binj gebe lau têtanj tanjiboa êtôm bêc 7 êtu tamanja.

¹¹ Ma malacm tau, lau gamêñ Kanaanja, sêñô tanjiboa kêpi anja polom ñamala Atadña ma sêsôm gebe “Lau Aiguptu têtanj tanjiboa kapôêñ anja ôñê.” Tec sê gamêñ tau ñaê gebe Abel-Misraim. Gamêñ tau gêc bu Jordan ñamakenj ôñêña.

¹² Tec Jakob latui sêgôm binj, tanj enj kêjatu êsêac nanj, kêtû anô

¹³ gebe latui sêbalanj enj sêja gamêñ Kanaan ma sêsuj enj kêsêp pocgêsuj, tanj gêc kôm Mak-Pela ñalêlôm, tanj gêc gêmu kêsô Mamreña. Abraham gêjam ôli pocgêsuj tau tokômgenj anja ñac gamêñ Hetña Epron nê gebe êtu ênê gamêñ sêôñja.

¹⁴ Josep kêsuj tama su, go enj to nê lasitêwai ma lau samob, tanj sêpi sêwiñ enj sêja gebe sênsuj tamanja nanj, sêmu sêja Aiguptu kêtiam.

Josep kêsuc têwainêñ binj ôkwi

¹⁵ Josepnê lasitêwai sêlic gebe tamenj gêmac êndu su, tec sêsôm gebe “Moaê Josep êkêñ kisa aêac ma êkêñ ñagêjô êjô sec samob, tanj dagôm gêdêñ enj nanj.”

¹⁶ Amboac tonanj êsêac sêsakinj binj gêdêñ Josep gêja ma sêsôm gebe “Kêdabinj gebe tamam êmac êndu, tec kêkêñ jatu tonec gebe

¹⁷ Asôm êndêñ Josep gebe ‘Aê jatenj aôm êtu têwamiña gebe êsêac sêgôm aôm sec. Mago ôsuc êsêacnêñ keso to sec ôkwimanj.’ Ma galoc aêac atenj aôm gebe ôsuc tamamnê Anôtônê sakinjwaga aêac ma keso ôkwi.” Gêdêñ tanj sêsôm binj gêdêñ enj sêmoa nanj, Josep tau kêtanj.

¹⁸ Têwai samob dêdêñ enj sêja jasêu tauñ sêc enj lanjônêmña ma sêsôm gebe “Gôlicgac me, aêac atu nêñ sakinjwaga.”

¹⁹ Mago Josep kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Atêc taôm atom. Aê jajô Anôtô su me.

²⁰ Amac abe anjôm aê sec, mago Anôtô gêjam keso tau ôkwi kêtû moasinj. Enj gebe êngôm gêñ tônê gebe lau taêsam sêngônj materj jali amboac talic gêdêñ galoc.

²¹ Amboac tanj, atêc taôm atom, aê gabe janam amac to nêñ ñasec-ñasec sa.” Enj gêjam malô êsêac amboac tonanj ma gêjac êsêac têtac tônj.

Josep gêmac êndu

²² Amboac tonanj Josep to tamanê gôlôac sêngônj Aiguptu ma Josepnê jala kêtû 110.

²³ Ma Josep gêlic Epraim latui to dêbui, ma Manase latu Makir nê gôlôac, tenenji sêkôc êsêac sêngônj Josepnê labum.

²⁴ Ma Josep kêsôm gêdêñ nê lasitêwai gebe “Kêdabinj gebe jamac êndu. Mago Anôtô ênam amac kêsi ma êwê amac awi gamêñ tonec sinj e aô lasê gamêñ, tanj Anôtô gêôc lêma sa ma kêsôm kêtû tônj gebe êtu Abraham agêc Isak ma Jakob nêñ nanj.”

²⁵ Go Josep awa gêjac Israel latui gebe têtôc lemenj ma kêsôm gebe “Anôtô embe ênam amac kêsi, go ambalanj ñoc ñatêkwa anja tonec api ana.”

²⁶ Tec Josep gêmac êndu, nê jala kêtû 110, ma êsêac senj oso ênê ñawêlêlanj ma sêkêñ enj kêsêp wanj anja Aiguptu. *

* 50:26: Abel-Misraim ñam gebe Aiguptunêñ tanjiboa.

Eksodus

LAU ISRAEL SÊWI AIGUPTU SINJ NAMIŃ NABUKU

Nâê Eksodus ñam gebe Sêwi sinj. Sêjalinj ñaê tau sa gebe ñaminj samob keperj Israelnênj minj towae kapôênanô tagenj gebe sêwi gamênj Aiguptunja sinj, tanj kêkôninj êsêac tônj têtú lau gêñôma sêngôñ nanj.

Buku tau ñaminj gêwa tau kêkôc gêja ñasêbu têlêac.

1. Môkêlatu 1-18 Anôtô kêgaboac lau Ebolai su anja kolenj gêñômanja ma gêwê êsêac jasêô lasê Lôc Sinai.
2. Môkêlatu 19-24 Anôtô kêmoatinj nê poac gêdênj lau Israel kêkênj binjsu to ñagôlinj gêdênj êsêac gebe sêsa nênj lênj to sênam gôlinj tauñ ma sêlic nênj-om sêsô binj tau ñalabugenj.
3. Môkêlatu 25-40 Lau Israel sêkwê nênj gamênj sênam sakinj Anôtôña tenj sa ma sêjac Lômbec ñagêñlêlôm sakinjña sa, go binjsu ñagêdô gêdênj dabunwaga sejoj ma gêdênj lau Israel sêlic Anôtônê om êtôm sakinj dabunj.

Mago minj ñanô tau, tanj buku tonec gêwa sa nanj, tonec gebe Anôtô kêgaboac nê lau su anja sakinj gêñômanja ma gêbinj êsêac tônj têtú lau-m tenj, tanj sêkênj matenj têtú to lênj nêmnja totêntac kêpa sugenj nanj.

Namalac tanj nê minj gêjam sêga anja buku tau nanj Mose. Ñac tau tanj Anôtô kêjalinj enj sa gebe êwê nê lau sêwi Aiguptu sinj nanj. Mose kêtú ñamalac tapaôngeñ nênj ñac towae kapôênj tenj.

Buku tau nabinj, tanj lau gamênj-gamênj samob sêñô ñawae su nanj, Binjsu Lemenju, tanj sêpuc gêc môkêlatu 20 nanj.

Gêñwapac, tanj kêtap lau Israel sa anja Aiguptu nanj

¹ Israel latui, tanj sêja Aiguptu sêwinj Jakob nanj, nênj ñaê tonec. Êsêac samob sêja tonênj gôlôacgeñ.

² Ruben agêc Simeon ma Lewi agêc Juda,

³ ma Isakar agêc Sebulon ma Benjamin,

⁴ ac to Dan agêc Naptali ma Gad agêc Aser.

⁵ (Jakobnê gôlôac samob sêpi tagenj lau 70.) Josep tau gêmoa Aiguptu kwananjenj.

⁶ Sêmoa acgom, go Josep tau to nê lasitêwai ma nênj gôlôac samob sêmac êndu.

⁷ Mago lau Israel nênj wakuc sêka gôlôac lasê e têtú taêsam ñanô. Êsêac ñalêlêma atom, sesewec tonjaclaigenj e sêjam gamênj tau auc.

⁸ Gêdênj tonanj kinj wakuc mênkêsa anja Aiguptu. Ñac tau gêjam kauc Josep.

⁹ Enj kêsôm gêdênj nê lau gebe “Alic acgom, lau Israel têtú taêsam ñanô ma sesewec tonjaclai sêlêlêc aêac sugoc.

¹⁰ Ajôc, dangôm nênj gêñ tokaucgeñ gebe têtú taêsam sêlêlêc aêac atom. Embe sinj êsa, oc moae sêwinj aêacnênj ñacjo ma sênac sinj êndênj aêac e sêwi aêacnênj gamênj sinj ma sêc sêna.”

¹¹ Kêtú tonanjña êsêac sêkênj gejobwaga kômña gebe sêkôninj lau Israel ña kôm ñawapac. Tec lau Israel sêkwê malac Piton to Rameses sa. Malac luagêc tonanj kêtú Paraonê malac ênac kôm ñanô sanja.

¹² Lau Aiguptu sêkôninj lau Israel tônj ñanôgeñ, mago êsêac têtú taêsam ñanô e sêjam gamênj auc. Tec lau Aiguptu têtêc lau Israel ñanôgeñ.

¹³ Amboac tonanj lau Aiguptu sêcac lau Israel gebe sênam kôm kapoacwalôña.

¹⁴ Êsêac sejoj lau Israel ña kôm ñawapacgosu. Lau Israel sêkwê andu ña poc, tanj sêmasanj ña nomku nanj, to kolda ma sêjam kôm tokôm. Lau Aiguptu sêcac êsêac gebe sênam kôm samob tonanj ñai tonjaôli masigenj.

¹⁵ Go kinj Aiguptunja kêsôm binj gêdênj lau Ebolai nênj jaomwagao. Awê tenj nê ñaê gebe Sipra ma tenj nê ñaê Pua.

¹⁶ Enj kêsôm gebe “Amagêc embe anam Ebolainênj lauo sa êndênj têtú sêkôc ñapalêña, go ajop ñapep. Awê tenj embe êkôc ñapalê ñac, nanj anac êndu. Embe êkôc awê, go andec êmoa.”

¹⁷ Mago jaomwagaoagêc têtêc Anôtô, tec sêgôm kinj Aiguptunja nê binj ñanô kêsa atom, agêc dedec ñapalê ñac sêmoa matenj jali amboac tonanjgeñ.

¹⁸ Tec kinj Aiguptunja kêkalem jaomwagoagêc ma kêsôm gêdênj êsêagêc gebe “Amagêc adec ñapalê ñac sêmoa matenj jali kêtú asagenjña.”

¹⁹ Jaomwagoagêc sêsôm gêdênj Parao gebe “Ebolainênj lauo têtôm lauo Aiguptunja atom. Êsêac ôlinjalô kaiñ tenj. Jaomwagao sêô lasê dêdênj êsêac atomgeñ ma sêkôc ñapalê su.”

²⁰ Anôtô kêmoasinj jaomwagao ma lau Israel têtú taêsam ma sesewec tonjaclaigenj.

²¹ Jaomwagao têtêc Anôtô, tec Anôtô kêkênj gôlôac gêdênj êsêac.

²² Go Parao kêjatu nê lau samob gebe “Nâpalê ñac samob, tan Ebolainêñ lauo sêkôc nan, ambalin samob sin sêsêp bu Nil sêna, ma ñapalêogey tec andec sêmoa.”

2

Mose têna kêkôc enj

¹ Ñac tenj anja Lewinê gôlôac gêjam awê tenj. Awê tau anja Lewinê gôlôac amboac tonanj.
² Awê tau taê ma kêkôc ñapalê ñac tenj. Enj gêlic gebe ñapalê tau ñajam, tec kêsin enj ôkwi kêtôm ajôñj têlêac.

³ Gêdêñ tanj têna kêtôm gebe êsin enj ôkwi êtiam atom nan, enj kêkôc katapa, tanj sêmasanj ña talu nan, ma kepenj sib, go kêkêñ ñapalê tau kêsêp ma ketoc katapa tau kêkô bu Nil natali ñasin ñalêlôm.

⁴ Ñapalê luo kêkô ec jaêc saunjen, gebe êlic gêñ ondoc oc êtap ñapalê tau sa.

⁵ Gêdêñ tonanj Parao latuo mêngêô lasê gebe êlin bu. Ênê sakinwagao sêsêlêñ sêmoa butali. Awê tau gêlic katapa kêkô sin ñalêlôm, go kêsakinj nê sakinwagao tenj gebe êkôc gêñ tau.

⁶ Parao latuo kêkac baob sa e gêlic ñapalê tenj. Ñapalê tau kêtanj, tec taê walô enj ma kêsôm gebe “Ebolainêñ ñapalê tenj tonec.”

⁷ Tec ñapalê luo jakesôm gêdêñ Parao latuo gebe “Amboac ondoc, aê najamôêc Ebolainêñ lasulawê tenj gebe êkêñ su ñapalê tau ênôm êtu aômña me masi.”

⁸ Parao latuo kêsôm gêdêñ enj gebe “Ônamanj.” Tec ñapalê luo gêja jagêmodêc ñapalê tau têna.

⁹ Go Parao latuo kêsôm gêdêñ enj gebe “Ôkôc ñapalê tonec ma ôkêñ su êndêñ enj êtu aêña. Aê oc jakêñ ñaôli êndêñ aôm êjô nêkôm.” Tec awê tau kêkôc ñapalê ma gêlôm enj.

¹⁰ Gêdêñ tanj ñapalê tau kêtû kapôên su nan, têna kejonj enj gêdêñ Parao latuo gêja. Ma enj kêkôc ñapalê tau su kêtû ênê latu ma kêsôm gebe “Aê gaê enj sa anja bu,” tec gê ênê ñaê gebe Mose.

Mose gêc gêja Midian

¹¹ Mose kêtû kapôên su ma bêc tenj enj gêja gebe êlic nê lau ma gêlic kôm ñawapac, tanj kêkônijn êsêac tôñ nan. Ma gêlic ñac Aiguptunja tenj gêjac Ebolai tenj. Enj Mosenê launêñ tenj.

¹² Mose mata geso gamêñ e gêlic tenj gêmoa atom, tec gêjac ñac Aiguptunja tau êndu ma kêgawê ganjac ma kêsuj enj.

¹³ Ñabêbêc Mose kêsa gêdêñ nê lau gêja kêtiam ma gêlic Ebolai luagêc sêjac tauñ. Ma enj kêsôm gêdêñ ñac, tanj gêgôm keso nan, gebe “Gôjac nêk ñac kêtû asagenña.”

¹⁴ Mago ñac tau gêjô enj awa gebe “Asa kêkêñ aôm kôtu aêacma gôlinwaga to mêtôcwaga. Oc gobe ônac aê êndu amboac gôjac Aiguptu tau nan me.” Go Mose kêtakê ma taê gêjam gebe “Binñanô, binj tau ñapuc kêsa sugac.”

¹⁵ Gêdêñ tanj Parao gêñô ñawae nan, enj gêgôm gêñlêlôm gebe ênac Mose êndu.

Mago Mose gêc Parao su jagêmoa gamêñ Midianña. Ma enj jagêñgôñ bumata tenj.

¹⁶ Ma dabunwaga Midianña nê latuio 7 sêmoa. Êsêac sêsa jasêkati bu jasêsêwa kêsêp suc, gebe tamenjinê domba sênôm.

¹⁷ Mago gejobwaga bôcña sêmênj ma têtijn êsêac su. Tec Mose gêdi jagêjam êsêac sa ma kêkêñ bu gêdêñ nêñ domba sênôm.

¹⁸ Su, go êsêac dêdêñ tamenji Reuel sêja, ma enj kêsôm gebe “Amboac ondoc, tec ocsalô tonec amu amêñ ñagaogey nec.”

¹⁹ Êsêac sêsôm gebe “Ñac Aiguptunja tenj gêjam aêac sa anja gejobwaga bôcña ma kêkati bu gêjô aêac su jakêkêñ gêdêñ domba sênôm.”

²⁰ Go tamenji kêsôm gêdêñ latuio gebe “Enj gêmoa ondoc. Adec ñac tau kêkô tônê kêtû asagenña. Amôêc enj gebe êninj gêñ êwinj aêacmanj.”

²¹ Mose gêlic kêtôm gebe êmoa êwinj Reuel, tec ñac tau kêkêñ latuo Sipora gêdêñ Mose gêjam.

²² Awê tau kêkôc ñapalê tenj, ma Mose kêsôm gebe “Aê katu ñaclenj gamoa gamêñ jaba.” Tec gê ênê ñaê gebe Gerson.

²³ Ñasawa balinj tonanj gêbacnê ma kinj Aiguptunja gêmac êndu. Mago lau Israel senj olinj tauñ kêtû nêñ kôm ñawapacña ma sêmôêc gebe Anôtô ênam êsêac sa. Ma êsêacnêñ tanjiboa kêtû kôm ñawapacña kêpi gêdêñ Anôtô gêja.

²⁴ Ma Anôtô kêkêñ tanja nêñ olinj tau ma taê gêjam poac, tanj kêmoatinj gêdêñ Abraham agêc Isak ma Jakob.

²⁵ Ma Anôtô gêlic lau Israel ma kêwaka tau sa gêdêñ êsêac.

3

Anôtô kêkalem Mose

¹ Ma Mose gejob lawa dabunwaga Midianña Jetro nê domba. Enj gêwê domba kêsa gamêñ sawa kêsêlêñ ec ñênjenj e gêô lasê Anôtônê lôc Horeb.

² Ma Anôtônê anjela geoc tau lasê gêdêñ en ña jawaô. Ja ñawaô tau kêsa gamêñdani ñalêlôm. Mose gêlic ja kêsa gamêñdani, mago ja geñ gamêñdani tau su atom.

³ Ma Mose kêsôm gebe “Aê gabe jana najalic gêñsêga tonec. Ja geñ gamêñdani su atom ñam amboac ondoc.”

⁴ Apômtau gêlic en kédabinj gamêñdani gebe êlic ñam, tec Anôtô gêmôêc gêdêñ en anja gamêñdani gebe “Mose, Mose.” Ma en gêjô en awa gebe “Aê tec gamoa.”

⁵ Go Anôtô kêsôm gebe “Ôtu gasuc ômôêñ atom. Ônu nêñ atapa su anja amtapa gebe gamêñ, tanj aôm kôkô nanj, nom dabuj.”

⁶ Ma kêsôm tenj gêwiñ gebe “Tamamnê Anôtô aê, ma Abrahamnê Anôtô ma Isaknê Anôtô ma Jakobnê Anôtô aêgoc.” Mose gêsanj lanjôanô auc gebe kêtêc tau, gebe êlic Anôtô atom.

⁷ Go Apômtau kêsôm gebe “Aê galic ñoc lau sêmoa jageo ñanô anja Aiguptu. Aê ganjô êsêac sêmôêc kêtû nêñ gejobwaga kapoacwalôña sêlêsû êsêacña. Binjñanô, aê kajala êsêacnêñ ñandanj.

⁸ Aê kasêp gamêñ gebe janam êsêac kêsi anja lau Aiguptu lemenj ma jawê êsêac sêwi gamêñ tonanj sinj nasêpi gamêñ ñajam to kapôêñ tenj. Anja gamêñ tau tônê su to lêp keselenj. Galoc lau Kanaan to Het ma Amor to Peres ma Hib to Jebus sênggôn gamêñ tau.

⁹ Aê ganjô lau Israel nêñ tanj manjêkêso aê tanjocsuj ma galic lau Aiguptu sejon êsêac ñanô.

¹⁰ Amboac tonanj aê gabe jasakinj aôm ôndêñ Parao ôna gebe ôwê ñoc lau Israel sêwi Aiguptu sinj.”

¹¹ Mago Mose kêsôm gêdêñ Anôtô gebe “Aê asa, tec jandêñ Parao jana ma jawê lau Israel sêwi Aiguptu sinj nec.”

¹² Anôtô gêjô en awa gebe “Aê oc jawiñ aôm. Ma gabe jakêñ ñabelo tonec êndêñ aôm gebe ôjala, gebe aê tauc tec kasakinj aôm. Ñabelo tau tonec gebe Êndêñ tanj ôwê lau sêwi Aiguptu sinj su nanj, oc anam sakinj Anôtô anja lôc tonec.”

¹³ Go Mose kêsôm gêdêñ Anôtô gebe “Embe jandêñ lau Israel jana ma jasôm êndêñ êsêac gebe ‘Tameminêñ Anôtô kêsakinj aê tec gamêñ, ma êsêac embe têtû kênac aê gebe ‘Ênê ñaê amboac ondoc,’ oc jasôm amboac ondoc êndêñ êsêac.”

¹⁴ Go Anôtô kêsôm gêdêñ Mose gebe “Aêñoc ñaê gebe Aê-Gamoa-Amboac-Gamoa.” Ma Anôtô kêsôm tenj gêwiñ gebe “Ôsôm binj tonec êndêñ lau Israel gebe ‘Aê-Gamoa kêsakinj aê’ tec gadêñ amac gamêñ.”

¹⁵ Ma Anôtô kêsôm gêdêñ Mose gêwiñ gebe “Ôsôm êndêñ lau Israel gebe ‘Apômtau, amac tameminêñ Anôtô, Abrahamnê Anôtô ma Isaknê Anôtô ma Jakobnê Anôtô kêsakinj aê gadêñ amac gamêñ.’ Ñaê tonec kêtû ñoc ñaê tenjenj ma tenjenjña ma gôlôac to gôlôac wakuc samob awenj ênac aê ña ñaê tonecgeñ.

¹⁶ Ôna ma ôkalem lau Israel nêñ laumata sa sêpi tagenj, go ôsôm êndêñ êsêac gebe ‘Apômtau, amac tameminêñ Anôtô, geoc tau lasê gêdêñ aê. Enj Abraham agêc Isak ma Jakob nêñ Anôtô. Ma enj kêsôm gêdêñ aê gebe “Aê gajac amac kêsi ma galic gêñ samob, tanj lau Aiguptu sêgôm gêdêñ amac nanj.

¹⁷ Tec aê taêc gêjam kêtû tôñ gebe jawê amac awi gêñwapac Aiguptuñ sinj ma aô lasê lau Kanaan to lau Het ma Amor to Peres ma Hib to Jebus nêñ gamêñ. Anja gamêñ tônê su to lêp keselenj.”

¹⁸ Lau Israel nêñ laumata oc sêkêñ tanjenj nêñ binj ma sêwiñ aôm andêñ kinj Aiguptuñ ana ma asôm êndêñ enj gebe ‘Apômtau, Ebolainêñ Anôtô, mênjgêjam binjalôm gêwiñ aêac, tec galoc atenj aôm gebe ôwi aêac sinj gebe asêlêñ bêc têtêac asa gamêñ sawa ana ma akêñ da êndêñ aêacma Apômtau Anôtô.’

¹⁹ Aê kajalagac gebe kinj Aiguptuñ oc êwi amac sinj atom e ñaclai tenj êkac enj acgom.

²⁰ Amboac tonanj aê oc jamêtôc lemoc to janac Aiguptu ña gêñtalô tokainj-tokainj anja gamêñ tau. Gêñtalô tau êmbacnê acgom, go êwi amac sinj ana.

²¹ Aê janjôm lau Aiguptu sêlic lau Israel ñajam ma embe ana, go ana tolemem sawagenj atom.

²² Amacnêñ lauo samob êndêñ-êndêñgeñ tetenj nêñ lauo sackapoac gêdêñ tauñña to lauo, tanj sênggôn andu tagenj sêwiñ tauñ nanj, gebe sêkêñ gêlôn silber to goldña ma ñakwê êndêñ êsêac. Ma amac akêñ nêñ latômio to ñac sêsô to sênôn gêñ tau. Amboac tonanj ajanjgo gêñ su anja lau Aiguptuñ.”

4

¹ Go Mose gêjô en awa gebe “Mago lau Israel embe sêkêñ êwiñ aê atom to sêkêñ tanjenj ñoc binj atom ma sêsôm êndêñ aê gebe ‘Apômtau geoc tau lasê gêdêñ aôm atom,’ go janjôm amboac ondoc.”

² Apômtau kêtû kênac enj gebe “Aôm lêmam kômêgôm asagenj.” Ma Mose gêjô en awa gebe “Kamêgôm tôc.”

³ Go Apòmtau kêsôm gebe “Ômbaliñ naênêc nom.” Ma Mose kêbaliñ tôte jagêc nom e kêtû moac. Ma kêtakê e gênu tau su.

⁴ Mago Apòmtau kêsôm gédêñ Mose gebe “Ômêtôt lêmam ma ômêñgôm moac ñalêñuc.” Tec enj kêmêtôt lêma ma kêmêgôm moac tôte jakêtu tôte kêtiam kêsêp enj lêma.

⁵ Ma Apòmtau kêsôm gebe “Ôñgôm amboac tonanj e sêkêñ êwiñ gebe Apòmtau enj êsêac tamenjîñêñ Anôtô. Enj Abrahamnê Anôtô ma Isaknê Anôtô ma Jakobnê Anôtô geoc tau lasê gédêñ aôm.”

⁶ Go Apòmtau kêsôm biñ ñagêdô gédêñ enj gebe “Ônsêmunj lêmam êsô nêñ ñakwê.” Enj kêsêmunj lêma kêsô ma gédêñ tanj kêtaiñ sa kêtiam nanj, gêlic gebe kamocbôm gêjac têc lêma auc e kêtû sêp kêtôm labi.

⁷ Go Apòmtau kêsôm gebe “Ônsêmunj lêmam êmu êsô nêñ ñakwê êtiam.” Tec Mose kêsêmunj lêma gêmu kêsô nê ñakwê kêtiam, Ma gédêñ tanj kêtaiñ sa kêtiam nanj, gêlic gebe ñajam kêsa kêtôm ôli ñagêdô.

⁸ Ma Anôtô kêsôm gebe “Êsêac embe sêkêñ êwiñ aôm atom ma gêñtalô ñamataña embe ênam êsêac ôkwi atom, go sêkêñ êwiñ gêñtalô êtu luagêcña.

⁹ Ma êsêac embe sêkêñ êwiñ gêñtalô luagêc tonanj to sêkêñ tanjenj nêñ biñ atom, go ôkati bu anja bu Nil ma mênôkêc êsêp nom, go bu, tanj ôkati anja bu Nil nanj, oc êtu dec ênêc nom.”

¹⁰ Mago Mose kêsôm gédêñ Apòmtau gebe “Oe, ñoc Apòmtau, aê aoc sob atom. Gêmunjenj aê gamoa amboac tonanj ma galoc kôsôm biñ gédêñ aê, tanj katu nêñ sakinwaga nanj, mago aoc sob kêsa atom amboac tonanj. Aê kasôm biñ malô-malô to imbeloc ñawapac sec.”

¹¹ Go Apòmtau kêsôm gédêñ enj gebe “Asa kêkêñ ñamalac awasurj. Asa kêkêñ enj awamê me tanjasuñbic me gêlic gamêñ me matapec. Aê Apòmtau kakêñ atom me.

¹² Amboac tonanj ôna ma aê jawiñ aôm to janam aôm awam sa ma jandôtj biñ ôsômñja êndêñ aôm.”

¹³ Mago Mose kêsôm gebe “O Apòmtau, aê jaterj aôm gebe ôsakinj lau tenj.”

¹⁴ Go Apòmtau têtac ñandanj kêsa gédêñ Mose ma kêsôm gebe “Têwam Aron anja Lewinê gôlôac gêmoa atom me. Aê kajala enj awa sob. Ôlic acgom, enj gêdi kêpuc aôm tôteñtôteñ gêmêñ. Enj embe êlic aôm, oc têtac ñajam êsa ñanô.

¹⁵ Amboac tonanj ônam biñgalôm êndêñ enj ma ôwa nêñ biñ sa êndêñ enj gebe êsôm lasê. Ma aê gabe jawiñ amagêc to janam amagêc awen sa ma jandôtj gêñ ôñgômñja êndêñ aôm.

¹⁶ Enj êjô aôm su êsôm biñ êndêñ lau ma êtu aôm awam. Ma enj êlic aôm amboac Anôtô.

¹⁷ Ma aôm ômêñgôm tôte tonec gebe ôñgôm gêñtalôña.”

Mose gêmu gêja Aiguptu

¹⁸ Ma Mose gêmu gédêñ lawa Jetro gêja jakêsôm gédêñ enj gebe “Aê jaterj aôm gebe ôlôc sa ma aê jamu jandêñ ñoc lau jana Aiguptu najalic êsêac sêmoa matenj jali me masi.” Ma Jetro kêsôm gédêñ Mose gebe “Ôêc tobijnmalôgenj ôna.”

¹⁹ Ma Apòmtau kêsôm gédêñ Mose anja Midian gebe “Ômu ôna Aiguptu gebe lau samob, tanj sebe sensenj aôm nanj, sêmac êndu su.”

²⁰ Amboac tonanj Mose kêkêc nê awê to latu ma kêkêñ êsêagêc sêñgôtj donjki tenj ñaô ma gêja gamêñ Aiguptunja. Ma enj kêmêgôm Anôtônê tôte.

²¹ Ma Apòmtau kêsôm gédêñ Mose gebe “Ôlic acgom, aôm embe ô lasê Aiguptu, go ôñgôm gêñtalô samob, tanj kakêñ ñaclai gédêñ aôm gebe ôñgômñja nanj, ôkô Parao lanjônêñja. Mago aê oc jangôm ênê ñalêlôm ñadani êsa, gebe êwi lau siñ atom.

²² Go aôm ôsôm êndêñ Parao gebe ‘Apòmtaunê biñ tau tonec gebe Ñoc latuc ñacsêga tau Israel,

²³ ma aê jasôm êndêñ aôm gebe “Ôwi latuc siñ gebe naênam sakinj aê.” Ôlic acgom, embe ondec ma ôwi enj siñ atom, go jansenj aôm latôm ñacsêga su.”

²⁴ Êsêac sêsêlêñj sêmoa intêna e sêô lasê gamêñ sênêc bêcña tenj. Ma Apòmtau gêdac Mose anja tônê ma kêsaê gebe ênac enj êndu.

²⁵ Go Sipora kêkêc bôñanj poc ñagaôgenj ma kêsa latu utiôlic jakêmoasac Mosenê lambi ña ñaôlic tau tonanj ma kêsôm gebe “Biññanô, aôm kôtu ñoc ñac-gebe-ênam-awêwaga todec.”

²⁶ Go Apòmtau gêwi enj siñ gêmoa mata jali. Gédêñ tonanj awê tau kêlêwiñ biñ sêsa launja gebe “Ñac-gebe-ênam-awêwaga todec.”

²⁷ Apòmtau kêsôm gédêñ Aron gebe “Ôpuc Mose tôteñtôteñ ôsa gamêñ sawa ôna.” Tec enj gêja ma gêdac Mose anja Anôtônê lôc ma kêlêsoñ enj alianô.

²⁸ Go Mose gêjac miñ biñ samob, tanj Apòmtau kêsôm gédêñ tanj kêsakinj enj nanj, to gêñtalô samob, tanj Apòmtau kêjatu enj gebe êñgômñja.

²⁹ Go Mose agêc Aron sêja ma sêkalem lau Israel nêñ laumata samob sa sêpi tagenj.

³⁰ Ma Aron kêsôm biñ samob, tanj Apòmtau kêsôm gédêñ Mose nanj, ma gêgôm gêñtalô lau sêlic.

³¹ Ma lau tau sêkên gêwiñ. Gêdên tañ sêñô ñawae gebe Apômtau kêtü ñaclen lau Israel ma gêlic êsêacnên gêñwapac nan, êsêac sewec ma teterj mec.

5

Mose agêc Aron sêkô Parao lañônêmña

¹ Tôñê su, go Mose agêc Aron dêdên Parao sêja ma sêsôm gebe “Apômtau, Israelnên Anôtô, nê binj tonec gebe ‘Ôwi ñoc lau sinj gebe sêlic nêñ om tenj anja gamên sawa êtu tetoc aê sanja.’ ”

² Mago Parao gêjô êsêagêc awenj gebe “Apômtau tau asa, tec jakên tañoc erj ma jawi Israel sinj. Aê gajam kauc Apômtau tonanj, ma aê gadec gebe jawi Israel sinj.”

³ Go êsêagêc sêsôm gebe “Ebolainên Anôtô gêjam binjalôm gêwiñ aêagêc, tec aterj aôm gebe ôwi aêac sinj. Aêac asa gamên sawa ana asêlên bêc télêacgerj ma akên da êndên Apômtau, aêacma Anôtô. Embe masi, oc êsêp êndên aêac êmên ña kole to sinj.”

⁴ Mago Parao kêsôm gêdên êsêagêc gebe “Mose agêc Aron, amagêc abe akôc lau su anja nêñ kôm kêtü asagerjña. Aec su andên nêñ kolej ana.”

⁵ Ma Parao kêsôm tenj gebe “Agêc alic acgom, galoc lau tau têtü taêsam su, ma amagêc abe akô êsêac auc anja nêñ kôm ma akên êsêac sêlêwanj tauñ.”

⁶ Gêdên bêc tonanjenj Parao kêjatu lausêlêsuwaga to gejobwaga gebe

⁷ “Akên oba êndên lau amboac agôm nan, êtiam atom. Êsêac tauñ nasejonj oba gebe sêmansañ nomku têkê-têkê.

⁸ Mago nomku têkê-têkê ñanamba, tañ sêmasañ kêtôm bêcgerj nan, êkôgerj, êtu saunj atom, gebe êsêac ojomtêna, tec sêmôêc gebe ‘Ôwi aêac sinj gebe akên da êndên aêacma Anôtô.’

⁹ Akên kôm ñawapac êkônij lau tonanj e ênam êsêac auc ma têtap nêñ ñasawa sêkên tañerj binj agwa-agwanja sa atom.”

¹⁰ Amboac tonanj lau sêlêsuwaga to launênj gejobwaga sêsa sêja ma sêjac minj gêdên lau gebe “Parao kêsôm binj tonec gebe ‘Aê jakên oba êndên amac êtiam atom.

¹¹ Galoc amac taôm naajonj oba anja gamên, tañ atap oba sanja nan. Mago nomku têkê-têkê, tañ amac oc amansañ nan, ñanamba êtu saunj atom, êtôm namba lanjwa.’ ”

¹² Amboac tonanj lau sêlêlênj sêjam gamên Aiguptu samucgerj auc, gebe sejonj oba êtu sêmansañ nomku têkê-têkêña.

¹³ Lausêlêsuwaga sêkac êsêac ma sêsôm gebe “Anam nêñ kôm êtôm bêcgerjña e atap nomku têkê-têkê ñanamba sa êtôm namba, tañ atap sa gêdên têm sêkên oba gêdên amacña nan.”

¹⁴ Paraoñê lausêlêsuwaga sêjac launênj gejobwaga, tañ êsêac sêjalij sa gebe sejonj taun nêñ lau nan, ma têtü kênac êsêac gebe “Gêdên ocsalô tonec amac atap kôm ñanô sa kêtôm gêmunja atom, nec ñam amboac ondoc.”

¹⁵ Go lau Israel nêñ gejobwaga dêdên Parao sêja ma têtanj gebe “Amboac ondoc aôm gôgôm aêac, tañ atu nêñ sakinjwaga nan, amboac tonanj.

¹⁶ Êsêac sêkên oba tenj gêdên nêñ sakinjwaga atom, mago sêjatu gebe ‘Amansañ nomku têkê-têkê.’ Ma galoc ôlic, êsêac sêjac nêñ sakinjwaga gêwiñ. Ñakeso gêc aôm taôm nêñ launjenj.”

¹⁷ Mago erj kêsôm gebe “Amac ojomtêna, amac ojomtêna. Kêtu tonanjña amac asôm gebe ‘Ôwi aêac sinj gebe akên da êndên Apômtau.’

¹⁸ Aêc su, anam nêñ kôm. Ac sêkên oba êndên amac atom, mago amac amansañ nomku têkê-têkê ñanamba êtôm gêmunja.”

¹⁹ Lau Israel nêñ gejobwaga sêmoa jageo ñanô kêtü jatü tonecña gebe “Ajop taôm, gebe nomku têkê-têkê ñanamba êtôm bêcgerjña êtu saunj atom.”

²⁰ Gejobwaga sêsa anja Paraoñê andu sêja ma têtap Mose agêc Aron sa. Êsêagêc sêônj êsêac sêmoa.

²¹ Ma gejobwaga sêsôm gêdên êsêagêc gebe “Apômtau mata ê amagêc e êmêtôc amagêc, gebe amagêc agôm Parao to nê lau têtac gedec aêac ma akên sinj kêsêp êsêac lemen, gebe sênac aêac êndü.”

Mosenê mec

²² Go Mose kêkac tau ôkwi kêtiam gêmu gêdên Apômtau gêja ma kêsôm gebe “O Apômtau, amboac ondoc tec gôgôm lau tonec sec. Aôm kôsakinj aê gamên kêtü asagerjña.

²³ Aê kasô gadên Parao gaja ma kasôm binj gajam aôm lañôm, mago erj gêñô e gêgôm lau tonec sec, ma aôm tec gôjam nêñ lau kêsî atomanô.”

6

¹ Mago Apômtau kêsôm gêdên Mose gebe “Galoc aôm oc ôlic gên, tañ aê gabe janjôm êndên Parao nan. Erj oc êkac êsêac tonjaclaigenj gebe sêwi gamên sinj, ma êjanda êsêac tonjaclaigenj gebe sêwi ênê gamên sinj.”

Anôtô kêkalem Mose ñakônijña

² Ma Anôtô kêsôm gédêñ Mose gebe “Aê Apômtau.

³ Aê gaoc tauc lasê gédêñ Abraham agêc Isak ma Jakob gebe Ñaniniñ Ntatau aê, mago aê kawaka tauc sa gédêñ êsêac ña ñoc ñaê Aê-Gamoa-Amboac-Gamoa nec atom.

⁴ Aê kamoatiñ poac gédêñ êsêac gebe jakêñ gamêñ Kanaan êndêñ êsêac. Gamêñ tau, tañ êsêac sêmoa têtôm lau jabagen nañ.

⁵ Ma aê ganjô lau Israel, tañ lau Aiguptu sêlêsú êsêac ña kôm ñawapac nañ, nêñ tanjiboa ma taêc gêjam ñoc poac.

⁶ Kêtu tonanña ôsôm êndêñ lau Israel gebe ‘Aê Apômtau tau. Aê gabe jaê amac sa anja Aiguptunêñ kôm ñawapac, tañ kêkôniñ amac nañ, to janğamboac amac su anja êsêacnêñ sakinğ gêñômaña ma jamêtôc lemoc gebe janam amac sa to janğôm gêñsêga gebe jamêtôc êsêac.

⁷ Aê gabe jakôc amac sa atu ñoc lau ma gabe jatu nêñ Anôtô. Amac ajalaman gebe aê Apômtau, amacnêñ Anôtô, tañ gaê amac sa anja Aiguptunêñ kôm ñawapac.

⁸ Aê gabe jawê amac aô lasê gamêñ, tañ katôc lemoc gebe jakêñ êndêñ Abraham agêc Isak ma Jakob. Aê gabe jakêñ gamêñ tau êndêñ amac êtu amacnêñ nom. Aê Apômtau oc janğôm.’ ”

⁹ Mose kêsôm binj tonanğ gédêñ lau Israel, mago êsêac sêkêñ tanjer Mosenê binj atom, gebe nêñ ñalêlôm popoc ma kôm tau ñawapagosu.

¹⁰ Ma Apômtau kêsôm gédêñ Mose gebe

¹¹ “Ôsô naôsôm êndêñ Aiguptunêñ kinj Parao gebe êlôc ma lau Israel sêwi ênê gamêñ sinj.”

¹² Mago Mose kêsôm gédêñ Apômtau gebe “Ôlic acgom, lau Israel sêkêñ tanjer ñoc binj atom, ma Parao oc êkêñ taña aê, tañ aocsunğ ñawapac nañ, amboac ondod.”

¹³ Go Apômtau gêjam binğalôm gêwiñ Mose agêc Aron ma kêjatu êsêagêc gebe sêsôm êndêñ lau Israel to êndêñ Aiguptunêñ kinj Parao gebe agêc awê lau Israel sêwi gamêñ Aiguptunja sinj.

6:14-27 Ñamadiñ tonec kêkip Mose agêc Aron nêñ ñam sa. Êsêagêc sêsa anja Lewinê gôlôac. Aronnê wakuc ñagêdô nêñ ñaê kêsêp ñamadiñ tonec gêwiñ.

Anôtônê Jatu gédêñ Mose agêc Aron

²⁸ Gédêñ bêc, tañ Apômtau kêsôm binj gédêñ Mose anja gamêñ Aiguptunja nañ,

²⁹ Apômtau kêsôm gédêñ Mose gebe “Aê Apômtau tau. Ôsôm binj samob, tañ aê jasôm êndêñ aôm nañ êndêñ Aiguptunêñ kinj Parao.”

³⁰ Mago Mose kêsôm gédêñ Apômtau gebe “Ôlic acgom, aê aocsunğ ñawapac, tec Parao oc êkêñ taña aê amboac ondod.”

7

¹ Ma Apômtau kêsôm gédêñ Mose gebe “Ôlic acgom, aê jakêñ aôm ôtu Paraonê anôtô ma têwam Aron êtu nêñ propete.

² Aôm ôsôm binj samob, tañ aê jajatu nañ, êndêñ Aron, ma eñ êsôm êndêñ Parao, gebe êlôc gebe lau Israel sêwi ênê gamêñ sinj sêc sêna.

³ Mago aê gabe janğôm Paraonê ñalêlôm ñadani êsa. Aê oc janğôm gêñtalô to gêñsêga taêsam anja gamêñ Aiguptunja,

⁴ tagerj Parao oc êkêñ taña amagêcnêñ binj atom. Go aê lemoc êpi Aiguptu ma ñoc tonğ, ñoc lau Israel tau tonanğ, sêwi gamêñ Aiguptunja sinj, ma janğôm gêñsêga gebe jamêtôc lau Aiguptu.

⁵ Aê embe jamêtôc lemoc gebe janac Aiguptu ma jawê lau Israel sa anja êsêac ñalêlôm, go lau Aiguptu sêjala gebe aê Apômtau.”

⁶ Ma Mose agêc Aron tanjer wamu ma sêgôm binj kêtôm Apômtau kêjatu êsêagêc.

⁷ Gédêñ tañ sêsôm binj gédêñ Parao nañ, Mosenê jala kêtu 80 ma Aronnê kêtu 83.

Aronnê tôc

⁸ Ma Apômtau kêsôm gédêñ Mose agêc Aron gebe

⁹ “Parao embe êsôm êndêñ amagêc gebe ‘Awaka taôm sa ña gêñtalô tenğ,’ go ôsôm êndêñ Aron gebe ‘Ôkôc nêñ tôc ma ômbalinğ naênêc Parao lanğônêma gebe êtu moac.’ ”

¹⁰ Amboac tonanğ Mose agêc Aron dêdêñ Parao sêja ma sêgôm kêtôm Apômtau kêjatu êsêagêc. Aron kêbalinğ nê tôc jagêc Parao to nê sakinğwaga lanğônêma e tôc tau kêtu moac.

¹¹ Go Parao kêkalem lau tokauc ma lau mectomanğña, ma Aiguptunêñ lau mectomanğña tonanğ nêñ ñaclai kainğ tenğ, tec sêgôm gêñtalô tônê amboac tonanğenğ.

¹² Êsêac samob gédêñ-gêdêñgenğ sêbalinğ nêñ tôc jagêc nom e kêtu moac. Mago Aronnê tôc kêdanğgôñ êsêacnêñ tôc samob su.

¹³ Mago Paraonê ñalêlôm ñadani ñapanğ, tec kêkêñ taña êsêagêcnêñ binj atom, kêtôm Apômtau kêsôm lasê kwananğenğ.

Bu kêtu dec ñagêñwapac

14 Go Apômtau kêsôm gêdêj Mose gebe “Paraonê ñalêlôm ñadani kêsagac, eñ gedec gebe êwi lau siñ.

15 Bêbêcgeñ Parao êsa bu êna, go aôm ôndêj eñ ôna ma ônsaê eñ ôkô butali. Ômêngôm tôc, tañ gêjam tau ôkwi kêtou moac nañ.

16 Go ôsôm êndêj eñ gebe ‘Apômtau, Ebolainêj Anôtô, kêsakiñ aê gadêj aôm gamêj. Eñ kêsôm gebe “Ôwi ñoc lau siñ sêna, gebe sênam sakiñ aê anja gamêj sawa, mago ôlic acgom, aôm tañam wamu atom tagen.”

17 Apômtau kêsôm teñ amboac tonec gebe “Ôlic acgom, aê janac bu, tañ kêpoac bu Nil nañ, ña tôc, tañ kamêgôm nañ, ma bu ênam tau ôkwi êtu dec. Biñ tau êwaka aê sa e ôjala gebe aê Apômtau.

18 Ma i anja Nil oc sêmac êndu ma bu Nil tau ñabu ñasu êsa ma lau Aiguptu oc sendec bu ma sênôm atom.” ’ ’

19 Ma Apômtau kêsôm gêdêj Mose gebe “Ôsôm êndêj Aron gebe ‘Ôkôc nê m tôc ma ômêtôc lêmam êndêj bu Aiguptuñja samob, êndêj bu, tañ keselej nañ, to êndêj busawa ma bu ñatonj to bu saboac, gebe bu samob ênam tau ôkwi êtu dec anja gamêj Aiguptuñja samucgeñ. Bu êtu dec anja suc to kupoc amboac tonanjen.’ ”

20 Mose agêc Aron sêgôm kêtôm Apômtau kêjatu. Aron gêôc tôc sa ma gi bu, tañ kêpoac bu Nil nañ, Parao to nê sakiñwaga samob sêlic. Ma bu samob, tañ kêpoac bu Nil nañ, gêjam tau ôkwi kêtou dec.

21 Ma i, tañ sêmoa bu Nil nañ, sêmac êndu, ma bu Nil ñasu kêsa e lau Aiguptu têtôm gebe sênôm bu anja bu Nil êtiam atom. Dec gêjam gamêj Aiguptuñja samucgeñ auc.

22 Mago lau mectomañ Aiguptuñja sêgôm gêj tônê amboac tonanjen ña nêj ñaclai kaiñ teñ. Amboac tonan Paraonê ñalêlôm ñadani gedenj tônjen ma eñ kêkêj taña êsêagêcnêj biñ atom kêtôm Apômtau kêsôm kwananjen.

23 Parao kêkac tau ôkwi kêsô nê andu gêja ma biñ tonanjen gêgôm nê ñalêlôm ñawapac kêsa atom.

24 Ma lau Aiguptu samob sêgawê bu sênômña sêmoa bu Nil ñatali, gebe êsêac têtôm gebe sênôm bu Nil atom.

25 Apômtau gi bu Nil ma gêjwapac tau gêc bêc 7.

8

Ôpoac ñagêjwapac

1 Go Apômtau kêsôm gêdêj Mose gebe “Ôsô ôndêj Parao ôna ma ôsôm êndêj eñ gebe ‘Apômtaunê biñ tau tonec gebe “Ôwi ñoc lau siñ, gebe nasênam sakiñ aê.

2 Mago embe ondec ma ôwi êsêac siñ atom, go jakêj ôpoac sêlênsôj nê m gamêj samucgeñ.

3 Ôpoac sênam bu Nil auc. Êsêac sêpi nê m andu ma sêsô nê m balê m bêcña ma sênêc nê m mê. Êsêac sêpi nê m sakiñwaga to nê m lau samob nêj andu. Êsêac sêsô nê m ki apac polomña ñalêlôm to sênêc nê m suc anjaluj polomña.

4 Ôpoac oc sêjgalab sêpi aôm to sêpi nê m lau ma nê m sakiñwaga samob.” ’ ’

5 Ma Apômtau kêsôm gêdêj Mose gebe “Ôsôm êndêj Aron gebe ‘Ômêtôc lêmam to nê m tôc êndêj bu to busawa ma bu ñatonj ma ôkêj ôpoac sênam gamêj Aiguptuñja auc.’ ”

6 Amboac tonanjen Aron kêmêtôc lêma gêdêj Aiguptu ñabu samob ma ôpoac sêpi e sêjam gamêj Aiguptuñja auc.

7 Mago lau mectomañña sêgôm gêj tônê ña nêj ñaclai kaiñ teñ ma sêkêj ôpoac sêpi gamêj Aiguptuñja sêmêj amboac tonanjen.

8 Go Parao kêkalem Mose agêc Aron ma kêsôm gebe “Ateñ Apômtau gebe êkôc ôpoac su anja aê to ñoc lau ma jawi lau siñ nasêkêj da êndêj Apômtau.”

9 Mose kêsôm gêdêj Parao gebe “Aê jateñ aôm gebe taôm ôsam bêc ôpoac sêwi aôm to nê m andu samob siñña, go jateñ êtu aôm to nê m sakiñwaga ma nê m lauña. Ma ôpoac oc sêmoa bu Nil tagen.”

10 Ma Parao kêsôm gebe “Elenja.” Mose kêsôm gebe “Biñ, tañ aôm kôsôm nañ, oc ñanô êsa, ec ôjala gebe ñac teñ kêtôm Apômtau, aêacma Anôtô, gêmoa atomanô.

11 Ôpoac oc sêwi aôm to nê m andu ma nê m sakiñwaga to nê m lau samob siñ. Êsêac oc sêmoa bu Nil tagen.”

12 Go Mose agêc Aron sêwi Parao siñ, ma Mose awa gêjac Apômtau kêtou ôpoacña, kêtôm tañ eñ kêmasañ biñ gêwiñ Parao nañ.

13 Ma Apômtau gêgôm kêtôm Mosenê biñ. Ôpoac sêmac êndu anja andu to malacluj ma kôm.

14 Ma êsêac sêboa ôpoac sa totonj-totonj e ñasu kêpônj popoc gêjam gamêj samucgeñ auc.

¹⁵ Mago gédêñ tañ Parao kêsâê gebe gêñwapac kêlêwanj enj nanj, enj gégôm nê ñalêlôm ñadani kêsâ e kékêñ taña êsêagêcnêñ biñ atom kêtôm Apômtau kêsôm kwananjenj.

Kawanj ñagêñwapac

¹⁶ Go Apômtau kêsôm gédêñ Mose gebe “Ôsôm êndêñ Aron gebe ‘Ômêtôc nêñ tôc ma ôi nom ñakekop e êtu kawanj ênam gamêñ Aiguptuñja samucgenj auc.’”

¹⁷ Ma êsêagêc sêgôm amboac tonanj. Aron kêmêtôc lêma tonê tôc ma gi nom ñakekop, ma kawanj kêpi e gêñac ñamalac to bôc. Nom ñakekop samucgenj kêtû kawanj gêjam gamêñ Aiguptuñja auc samucgenj.

¹⁸ Lau mectomanñja sêsâê gebe sêkêñ kawanj amboac tonanj ña nêñ ñaclai kainj tej, mago sêgôm têtôm atom. Amboac tonanj kawanj gêjac têc ñamalac to bôc auc.

¹⁹ Ma lau mectomanñja sêsôm gédêñ Parao gebe “Anôtônê lêma ñakôm tonec.” Mago Paraonê ñalêlôm ñadani kêsâ e kékêñ taña êsêagêcnêñ biñ atom kêtôm Apômtau kêsôm kwananjenj.

Danğuc ñagêñwapac

²⁰ Go Apômtau kêsôm gédêñ Mose gebe “Ôndi sa êndêñ bêbêc kanucgenj ma ônsâê Parao êsa bu êna, go êsôm êndêñ enj gebe ‘Apômtaunê biñ tau tonec gebe “Ôwi ñoc lau sij, gebe nasênam sakinj aê.”

²¹ Ôlic acgom, embe ôwi ñoc lau sij atom, go jasakinj danğuc êpi aôm to nêñ sakinjwaga ma nêñ lau ma êsô nêñ andu amboac tonanj. Ma danğuc tolêsôb-tolêsôb ênam lau Aiguptu nêñ andu auc ma ênac têc nom, tañ ñamalac sêmoa nanj, auc amboac tonanjenj.

²² Êndêñ bêc tonanj aê janğôm gamêñ Gosen amboac tej. Ñoc lau sêmoa gamêñ tonanj, tec danğuc tej êmoa atom e ôjala gebe aê Apômtau gamoa gamêñ tau ñalêlôm.

²³ Amboac tonanj aê jawa ñoc lau to nêñ lau êkôc. Biñ tonanj êsa êndêñ elenñja.” ’ ’

²⁴ Ma Apômtau gégôm biñ tonanj ñanô kêsâ. Danğuc tolêsôb-tolêsôb kêsô Parao to nê sakinjwaga nêñ andu. Ma gamêñ Aiguptuñja samucgenj kêtap danğuc ñagêñwapac sa.

²⁵ Go Parao kékalem Mose agêc Aron ma kêsôm gebe “Añôc, akêñ da êndêñ nêñ Anôtô anğa gamêñ tonec.”

²⁶ Mago Mose kêsôm gebe “Biñ amboac tonanj oc êtôm atom, gebe gêñ, tañ aêac oc akêñ êtu da êndêñ Apômtau, aêacma Anôtô, nanj, lau Aiguptu sêlic amboac gêñ alôb-alôb. Ma aêac embe akêñ gêñ, tañ lau Aiguptu sêlic amboac gêñ alôb-alôb nanj, êtu da êsêac sêlic, oc têtuc aêac ña poc êndu atom me.

²⁷ Aêac asêlêñ êtôm bêc têlêac asa gamêñ sawa ana, go akêñ da êndêñ Apômtau, aêacma Anôtô, êtôm enj tau kêjatu aêac nanj.”

²⁸ Tec Parao kêsôm gebe “Aê jawi amac sij naakêñ da êndêñ Apômtau, amacnêñ Anôtô, anğa gamêñ sawa. Tagen amac ana jaêcgenj atom. Awem ênac Apômtau êtu aêña.”

²⁹ Go Mose kêsôm gebe “Ôlic acgom, aê jawi aôm sij jasa najatenj mec êndêñ Apômtau gebe elenñja danğuc tolêsôb-tolêsôb êwi Parao to nê sakinjwaga ma nêñ lau sij. Tagen aôm ônsau aêac êtiâm atom ma ôñgaminj lau gebe sêkêñ da êndêñ Apômtau nec atom.”

³⁰ Ma Mose kêsâ anğa Paraonê jaketenj mec gédêñ Apômtau.

³¹ Ma Apômtau gégôm biñ, tañ Mose ketenj nanj, ñanô kêsâ ma kékôc danğuc tolêsôb-tolêsôb su anğa Parao to nê sakinjwaga ma nêñ lau nêñ. Danğuc tej gêmoa kêtiam atom.

³² Mago Parao gégôm nêñ ñalêlôm ñadani kêsâ kêtiam ma gêwi lau sij atom.

9

Bôc têtap gêñwapac sa

¹ Go Apômtau kêsôm gédêñ Mose gebe “Ôsô ôndêñ Parao ôna ma ôsôm êndêñ enj gebe ‘Apômtau, Ebolainêñ Anôtô, nêñ biñ tau tonec gebe “Ôwi ñoc lau sij, gebe nasênam sakinj aê.”

² Ôlic acgom aôm embe ondec gebe ôwi êsêac sij ma ôkôc êsêac têtap ñapaj,

³ go Apômtau lêma ênac aôm nêñ bôc, tañ sêmoa kôm nanj, hos to donkij ma kamele to bulimakao ma domba. Samob têtap gêmac sec kainj tej sa.

⁴ Ma Apômtau êwa lau Israel to Aiguptu nêñ bôc êkêc, ma lau Israel nêñ bôc tej êmac êndu atom.” ’ ’

⁵ Ma Apômtau kékêñ noc ma kêsôm gebe “Elenñja Apômtau gebe êñgôm biñ tau ñanô êsa anğa gamêñ tonec.”

⁶ Ma gelenñja Apômtau gégôm gêñ tau. Lau Aiguptu nêñ bôc samob sêmac êndu, mago lau Israel nêñ bôc tej gêmac êndu atom.

⁷ Ma Parao kêsakinj lau gebe sênac lau Israel nêñ bôc kêsâ ma êsêac sêlic gebe nêñ bôc tej gêmac êndu atom. Mago Paraonê ñalêlôm ñadani kêsâ ma gêwi lau sij atom.

Kamocmatu ñagêñwapac

⁸ Ma Apômtau kêsôm gêdêrj Mose agêc Aron gebe “Akôc ñagasi anja ki ano gêrja êsêp amagêc lemlem ma Mose êpalip gêrj tau êpi umbonj ma Parao êlic.

⁹ Ñagasi tau oc ênam tau ôkwi êtu kekop ênam gamêrj Aiguptunja samucgerj auc e êngôm kamocmatu ênam ñamalac to bôc nêrj ôlij auc anja gamêrj Aiguptunja samucgerj, ma kamocmatu tau êu lasê e êtu kamoc.”

¹⁰ Amboac tonarj êsêagêc sêkôc ñagasi tau ma sêkô Parao lanjônêmja. Ma Mose kêpalip kêpi umbonj e ñamalac to bôc têtap kamocmatu sa, tec kamocmatu tau gêu lasê e kêtû kamoc.

¹¹ Lau mectomanja têtôm gebe sêkô Mose lanjônêmja atom, gebe kamocmatu gêjam êsêac auc kêtôm gêjam lau Aiguptu ñagêdô samob auc.

¹² Mago Apômtau gêgôm Parao nê ñalêlôm ñadani kêsa e kêkêrj taja êsêagêcnêrj binj atom kêtôm Apômtau kêsôm gêdêrj Mose kwananjerj.

Kompoc ñagêrjwapac

¹³ Go Apômtau kêsôm gêdêrj Mose gebe “Ôndi êndêrj elerj bêbêc kanucgerj ma ôkô Parao lanjônêmja ma ôsôm êndêrj erj gebe ‘Apômtau, Ebolainêrj Anôtô, nê binj tau tonec gebe “Ôwi ñoc lau sinj gebe nasênam sakinj aê.

¹⁴ Gebe galoc aê oc jasakinj ñoc gêrjwapac samob êkôninj nêrj ñalêlôm to nêrj sakinjwaga ma nêrj lau e ôjala, gebe ñac tenj kêtôm aê gêmoa nom atomanô.

¹⁵ Wanêcgerj aê embe jaôc lemoc sa ma janac aôm to nêrj lau ña gêmac sec, oc galoc amac ananja anja nom su.

¹⁶ Mago aê gaserj aôm su atom, gebe jatôc ñoc ñaclai êndêrj aôm ma janjôm ñoc ñaê ñawae êsa êtu tapa anja nom samucgerj.

¹⁷ Aôm kotoc taôm sa gêdêrj ñoc lau ñapanj ma gôwi êsêac sinj atom.

¹⁸ Ôlic acgom, elerjja ñaockatu amboac tonec aê jakêrj kompoc ênac kapôêjanô. Gêdêrj têm, tanj Aiguptu kêsa e mênjgêdêrj galoc kompoc amboac tonarj gêjac kêsêp Aiguptu atomanô.

¹⁹ Amboac tonarj ôsakinj ñawae gebe nêrj bôc samob to gêrj samob, tanj gêmoa kôm nanj, sêlamu gadê tenj, gebe kompoc oc ênac ñamalac to bôc samob, tanj sêmoa kôm ma nêrj gadê masi nanj, sêmac êndu.” ’ ’

²⁰ Go Parao nê sakinjwaga ñagêdô, tanj têtêc Apômtaunê binj nanj, sêkêrj nêrj gêrjôma to nêrj bôc sêc jasêlamu nêrj andu.

²¹ Mago êsêac, tanj Apômtaunê binj keperj nêrj ñalêlôm atom nanj, dedec nêrj gêrjôma to nêrj bôc gacgerj sêmoa kôm.

²² Ma Apômtau kêsôm gêdêrj Mose gebe “Ômêtôc lêmam êndêrj undambê gebe kompoc ênac êpi ñamalac to bôc ma gêrj kômja anja gamêrj Aiguptunja samucgerj.”

²³ Go Mose kêmêtôc lêma totôc gêdêrj undambê, ma Apômtau kêkêrj wapac to kompoc gêjac ma ôsic kêkac kêsêp nom gêmêrj. Ma Apômtau kêkêrj kompoc gêjac gamêrj Aiguptunja.

²⁴ Kompoc gêjac ma ôsic kêkac gê tôrjgerj kêsêp kompoc ñalêlôm. Gêdêrj têm samob, tanj ñamalac Aiguptunja sêbinj tanj tôrj têtû lau-m kapôêrj nanj, kompoc kapôêjanô amboac tonarj gêjac atomanô.

²⁵ Kompoc kêtuc gêrj samob, tanj gêmoa kôm nanj, anja gamêrj Aiguptunja samucgerj. Gêjac ñamalac to bôc kêtômgerj ma gêjac gêrj kômja samob to kêtuc ka samob, tanj kêkô kôm nanj, tulu.

²⁶ Gamêrj Gosen tagerj, tanj lau Israel sêrjgôrj nanj, tec kompoc kêsêp atom.

²⁷ Go Parao kêsakinj binj gêdêrj Mose agêc Aron gebe sêmêrj ma kêsôm gêdêrj êsêagêc gebe “Aê gagôm sec gêdêrj ñasawa tonec. Apômtau erj ñac gêdêrj ma aê to ñoc lau agôm gêrj keso.

²⁸ Aterj Apômtau gebe wapac to kompoc êmbacnê, gêjac kêtômgerj. Aê gabe jawi amac sinj ana, amac oc amoa tonec balijanô atom.”

²⁹ Mose kêsôm gêdêrj erj gebe “Êndêrj tanj jawi malac sinj su, go jalam lemoc êndêrj Apômtau, ma wapac êmbacnê ma kompoc ênac êtiam atom, ec ôjala gebe Apômtau kêtû nom ñatau.

³⁰ Mago aê kajala gebe aôm to nêrj sakinjwaga atêc Apômtau Anôtô atom tagerj.”

³¹ (Kompoc geserj gêrj kômja, tanj kêtû gagwerj nanj su,

³² gêrj kômja ñagêdô, tanj kêpoa atom tagerj nanj, gêjara atom.)

³³ Amboac tonarj Mose kêsa anja Parao nê jagêwi malac sinj ma gêlam lêma gêdêrj Apômtau, tec wapac to kompoc gêbacnê, ma kom kêsêwa kêsêp nom kêtiam atom.

³⁴ Gêdêrj tanj Parao gêlic gebe kom to kompoc ma wapac gêbacnê nanj, erj gêgôm sec kêtiam ma erj tau to nê sakinjwaga sêgôm nêrj ñalêlôm ñadani kêsa.

³⁵ Amboac tonarj Parao nê ñalêlôm ñadani ma gêwi lau Israel sinj atom kêtôm Mose kêsôm kwananjerj gêjam Apômtau awa.

¹ Su, go Apômtau kêsôm gédêj Mose gebe “Ôsô ôndêj Parao ôna gebe aê gagôm enj to nê sakinwaga nêj ñalêlôm ñadani kêsâ gebe jatôc ñoc gêjtalô tonec ñai êndêj êsêac

² ma gagôm gêj tau gebe aôm ônac minj êndêj latômi ma dêbômi sêjô aê gagôm lau Aiguptu têtû meloc to gagôm gêjsêga kainj tenj anja êsêacnêj gebe amac ajala gebe aê Apômtau tau.”

³ Amboac tonanj Mose agêc Aron sêsô dêdêj Parao sêja ma sêsôm gédêj enj gebe “Apômtau, Ebolainêj Anôtô, nê binj tau tonec gebe ‘Aôm gobe ônac jao taôm e êndêj ondocgenj, go ômbu taôm êndêj aê. Ôwi ñoc lau sinj gebe nasênam sakinj aê.

⁴ Ôlic acgom, aôm embe ondec ma ôwi ñoc lau sinj atom, go elenja aê jakêj wagô êsa nêj gamêj.

⁵ Gêj tau ênac têt nom auc e talic nom sapu. Wagô êninj gêj, tanj kompoc gesenj su atom nanj, to êninj nêj ka samob, tanj kêtô kôm nanj.

⁶ Gêj tau êpi aôm to nêj sakinwaga ma lau Aiguptu samob nêj andu e êlôc. Gédêj têt, tanj tamami to dêbômi sêngônj gamêj tonec e mênjgêdêj galoc êsêac sêlic gêj amboac tonanj tenj atomanô: ” Go Mose kêtac tau ôkwi ma kêsâ gêja.

⁷ Ma Paronê sakinwaga sêsôm gédêj enj gebe “Ñac tonec êtu aêac tamoa jageo ñamôkê e enderj ondocgenj. Ôwi lau tau sinjanj nasênam sakinj Apômtau, êsêacnêj Anôtô. Aiguptu gêjanja nec aôm nêj kauc kêsâ atom me.”

⁸ Amboac tonanj êsêac sêkôc Mose agêc Aron sêmu dêdêj Parao sêja, ma Parao kêsôm gédêj êsêagêc gebe “Ana anam sakinj Apômtau, amacnêj Anôtômanj. Mago asa lau oc sêna.”

⁹ Ma Mose kêsôm gebe “Aêac oc ana toma lau wakuc ma lau ñanô, toma latunjo to ñac ma toma bulimakao to domba, gebe aêac alic Apômtaunê om.”

¹⁰ Parao kêsôm gédêj êsêagêc gebe “Apômtau êwinj amacmanj, mago aê jawi amac tonêj lauo ma nêj gôlôac ñasec-ñasec sinj atom. Binj tonec gêc awê, gebe amac taêm gêjam binj sec gêc nêj ñalêlôm.

¹¹ Masianô. Amac ñacwaga taômgenj ana ma anam sakinj Apômtau, gebe binj tonec tec abe anjôm.” Ma sesoc êsêagêc sêsa anja Parao sêja.

¹² Go Apômtau kêsôm gédêj Mose gebe “Ômêtôc lêmam êpi gamêj Aiguptunja gebe wagô êsa gamêj Aiguptunja êmêj ma êninj gêj tolaunj samob, tanj kompoc gesenj su atom nanj.”

¹³ Amboac tonanj Mose kêmêtôc nê têt kêpi gamêj Aiguptunja ma Apômtau kêtêj mu kêsêlêj anja gamêj oc kêpija kêsâ gamêj tau gédêj oc samuc tonanj ma gêbêc samuc tonanj. Ma ñagelej mu tau kejonj wagô gêmêj.

¹⁴ Ma wagô gêjam nom Aiguptunja auc samucgenj ma gêjac têt gamêj Aiguptunja auc samucgenj. Lau tenj sêlic wagô totonj-totonj amboac tonanj su atomanô me oc sêlic tenj êtiame atom amboac tonanjgenj.

¹⁵ Gêj tau gêjac têt nom auc samucgenj e jecôma ma genj gamêj ñagêj matac samob to kanjanô, tanj kompoc gesenj su atom nanj, e gêbacnê Ka to gêj kômja anja gamêj Aiguptunja ñalauj gêjanja samucgenj.

¹⁶ Go Parao kêtalem Mose agêc Aron kêtacgenj ma kêsôm gebe “Aê gagôm sec gédêj Apômtau, amacnêj Anôtô, ma gédêj amagêc.

¹⁷ Tec galoc gabe jatenj amagêc gebe asuc ñoc sec ôkwi tagenj tecenec êwinj, gebe atenj Apômtau, amacnêj Anôtô, ma êkôc gêjwapac tonec su anja aê, gebe jananja atom.”

¹⁸ Go Mose kêsâ anja Paronê jaketenj Apômtau.

¹⁹ Ma Apômtau gêjam mu ôkwi e kêsêlêj kapôêj kêsâ anja gamêj oc kêsêpja. Mu tonanj kejonj wagô sa ma kêbalinj kêsêp Gwêckoc gêja e wagô tenj gêmoa gamêj Aiguptunja kêtiam atom.

²⁰ Mago Apômtau gêgôm Paronê ñalêlôm ñadani kêsâ ma enj gêwi lau Israel sinj atom.

Gêsunbôm ñagêjwapac

²¹ Go Apômtau kêsôm gédêj Mose gebe” Ômêtôc lêmam êpi umbonj gebe gêsunbôm êkôm gamêj Aiguptunja auc e lau têtôm gebe sêmoasac gêsunbôm tau.”

²² Ma Mose kêmêtôc lêmâ kêpi umbonj e gêsunbôm ñadani sec kêtôm gamêj Aiguptunja samucgenj auc kêtôm bêt têtêac.

²³ Lau Aiguptu sêlic tauj sapu ma dêdi anja malenj atom kêtôm bêt têtêac. Mago lau Israel samob têtap ñawê sa anja nêj gamêj.

²⁴ Go Parao kêtalem Mose ma kêsôm gebe “Anam sakinj Apômtau. Nêj ñapalêo to ñac sêwinj amac, tagenj nêj bulimakao to domba gacgenj sêmoa tonec.”

²⁵ Mago Mose kêsôm gebe “Amboac tonanj aôm taôm ôkêj bôc gebe akêj êtu da to daja êndêj Apômtau, aêacma Anôtô.

²⁶ Aêacma bulimakao samob sêwinj aêacmanj, ñatenj êmoa tonec atom, gebe aêac ajalinj ñagêdô sa êtu anam sakinj Apômtau, aêacma Anôtôja. Aêac ajame kauc anam sakinj Apômtau ña gêj ondoc. Aêac aô lasê gamêj tau su acgom, go ajala.”

²⁷ Ma Apômtau gêgôm Paraonê ñalêlôm ñadani kêsa ma enj gêwi êsêac sinj atom.

²⁸ Go Parao kêsôm gêdêj Mose gebe "Ôêc su. Ôlic taôm gebe ôlic aê lanjôcanô êtiam atom. Êndêj bêc ôlic aê lanjôcanô êtiamja, aôm oc ômac êndu."

²⁹ Mose kêsôm gebe" Aôm kôsômgaç. Aê oc jalic aôm lanjômanô êtiam atom."

11

Ñamêc samob sêmac êndu ñapuc

¹ Go Apômtau kêsôm gêdêj Mose gebe "Aê gabe jakêj gêjwapac tagenjenj êwiñ êkônij Parao to Aiguptu. Tonec êmbacnê, go êwi amac sinj, Embe êwi amac sinj, go êjanda amac aêc gacgenj ana.

² Galoc ôsôm êndêj nêj lau gebe ñacwaga samob tetenj nêj lau sacgêdô gêdêj tauñja to lauo samob tetenj nêj lauo sacgêdô gêdêj tauñja gebe sêkêj gêlônj silber to gold êndêj êsêac."

³ Ma Apômtau gêgôm lau Aiguptu sêlic lau Israel ñajam. Ma Mose tau amboac tonaj. Paraonê sakinwaga to lau tau sêlic enj amboac ñac towae kapôêj anja gamêj Aiguptuñja.

⁴ Ma Mose kêsôm gebe "Apômtaunê binj tau tonec gebe Êndêj êmbêc êna lujenj, go aê jasêlêj janac laoc gamêj Aiguptuñja.

⁵ Ma gamêj Aiguptuñja ñagêj ñamêc samob sêmac êndu. Janac m anja Paraonê ñacsêga, taj oc êngônj Paraonê lêpônj kinja nanj, e êndêj sakinwagao, taj kêlêsa polom popoc nanj, nê ñacsêga. Ma bôc ñamêc samob sêmac êndu amboac tonajgenj.

⁶ Lau oc têtanj tanjiboa kapôêjanô amboac têtanj gêmujña atom ma oc têtanj êtiam amboac tonec atomanô.

⁷ Mago lau Israel amboac tenj. Kêam tenj oc êkêj Iêsu ñamalac to bôc atom, gebe ajala Apômtau gêwa lau Aiguptu to lau Israel kêkôc.

⁸ Go nêj sakinwaga samob tonaj sêsêp sêndêj aê sêmêj ma sewec êndêj aê ma sêsôm gebe 'Ôkôc taôm sa ma nêj lau samob sêndanjuc aôm.' Su, go jawi gamêj sinj." Ma Mose kêsa anja Paraonê totêtac ñandanj kapôênjenj gêja.

⁹ Go Apômtau kêsôm gêdêj Mose gebe "Parao oc êkêj taja aôm nêj binj atom e aêñoc gêñtalô êtu taêsam anja gamêj Aiguptu acgom."

¹⁰ Mose agêc Aron sêgôm gêñtalô samob tonaj ñai sêkô Parao lanjônêjña. Ma Apômtau gêgôm Paraonê ñalêlôm ñadani kêsa ma gêwi lau Israel sinj anja nê gamêj atom.

12

Binj Pasaña

¹ Ma Apômtau kêsôm gêdêj Mose agêc Aron anja gamêj Aiguptuñja gebe

² "Ajônj tonec êtu nêj ajônj samob ñamata. Amac anac m nêj jala ña ajônj ñamata tonaj.

³ Asôm êndêj Israelnêj gôlôac gebe Êndêj ajônj tonec ñabêc 10 ñacwaga samob sêkôc domba ñalatu tagenj-tagenj êtôm nêj gôlôacmôkêgenj, sêkôc domba tagenj-tagenj êtôm andujenj.

⁴ Ma lau andu tenjña embe nêj tonj sauñ, nanj têtôm gebe sêñij domba ñalatu tenj e êmbacnê atom, go êsêac to lau, taj sêngônj mênjbanj tauñ nanj, sêpi tagenj, ec têtôm gebe sêñij domba ñalatu tau. Lau tau nêj namba êtôm gebe sêñij domba ñalatu tenj e êmbacnê.

⁵ Aôm nêj domba ñalatu tau ñageo tenj ênêc atomanô. Ôkôc kapoac tenj ñajala tagenj. Ôkôc domba me nonij ñalatu tenj.

⁶ Ajop bôc ñalatu tau e êndêj ajônj tonec ñabêc 14. Êndêj ñabêc tonaj ñaêtula Israelnêj gôlôac samob sêmbuc nêj domba ñalatu êtômgenj.

⁷ Go sêkôc ñadec ñagêdô nasênsê êpi andu, taj sêngônj ma sêñij gêj nanj, ñasaginjtêkwa sacgêdônja to kagêbôc.

⁸ Êsêac sêpac domba ma sêñij êndêj êmbêc tonajj êwiñ polom ñaluc to gêngaga ñamakic.

⁹ Anij bôc tau matac atom ma ano êsêp ku, go anij atom amboac tonajgenj. Apacgenj ma anij. Apac samucgenj, ñamôkê to ñaakainj ma ñatê.

¹⁰ Ma andec ñapopoc ênêc e elenja lasê atom. Ñagêdô embe ênêc, go akêj ja êñij su.

¹¹ Anij gêj tau ñalêj amboac tonec gebe Ajandij nêj ômbinjak to asô atapa ma amênjgôm tôc ma anij gêj ñagaôgenj. Moasinj tonaj kêtû Apômtaunê Pasa.

¹² Êndêj êmbêc tonaj aê jasêlêj janac laoc gamêj Aiguptuñja ma janac gêj ñamêc samob êndu, ñamalac ma bôc. Ma aê jamêtôc Aiguptunêj anôtôi samob. Aê Apômtau.

¹³ Dec, taj ansê êpi nêj andu nanj, êtu amacnêj ñabelo. Embe jalic, oc jaôc lêlêc amac. Êndêj taj janac Aiguptu nanj, gêjwapac tenj êpi amac to enserj amac su atom.

¹⁴ "Bêc tonajj êtu amacnêj bêc taêm ênamja ma amac alic bêc tau amboac Apômtaunê om tenj. Binj tonajj êtu amacnêj gôlôac to nêj gôlôac nêj ñagôlinj tenj ênêc enderj tônjenj.

¹⁵ Amac anij polom ñaluc êtôm bêc 7. Êndêñ bêc ñamataña amac akôc jist su anja nêmandu, gebe ñac tenj embe êniñ polom tojist êndêñ bêc ñamataña to bêc êtu 7ña ñasawa, nanj têtiniñ enj su anja Israelnêñ.

¹⁶ Êndêñ bêc ñamataña gôlôac dabunj sêkac sa. Ma êndêñ bêc êtu 7ña gôlôac dabunj sêkac sa êtiam. Êndêñ bêc tonanj lau tenj sênam kôm atom, kôm amansañ gêñ anijñañ tagenj, tec êtôm gebe anam.

¹⁷ Ma amac matem êndiñ Om Polom Ñalucña ñapep, gebe êndêñ bêc tonanjenj aê jawê amacnêmandu tenj samob sêwi Aiguptu sinj, tec amacnêmandu gôlôac to nêñ gôlôac matenj êndiñ bêc tonanj êtu nêmandu om. Binj tonanj êtu ñagôlinj tenjenjña tenj.

¹⁸ Êndêñ ajôñ ñamataña ñabêc 14 ñaêtula amac anij polom ñaluc ñapanj e êndêñ ajôñ tonanj ñabêc 21 ñaêtula.

¹⁹ Êndêñ bêc 7 tonanj jist ñagec ênêc amacnêmandu atom. Ñac jaba tenj me Israel taunj nêñ ñac tenj embe êniñ polom tojist, nanj têtiniñ enj su anja Israelnêñ gôlôac.

²⁰ Anij gêñ tojist tenj atom, anij polom ñalucgenj anja nêmandu samob.”

²¹ Go Mose kêkalem Israelnêñ laumata samob ma kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Ajalinj domba ñalatu sa êtôm nêmandu gôlôacgenj ma ambuc domba Pasaña.

²² Akôc sôbolec ôndôc tenj ma asac tônia êsêp dec, tanj êpoac laclu nanj, go ansê ñadec êpi kagêbôc to saginjêkwa sacgêdônia. Amacnêmandu tenj êsa nê andu ñasacgêdô êna atom e elenja lasê.

²³ Gebe Apômtau êsêlêñ ênac laoc gamêñ gebe ênac Aiguptu. Embe êlic dec anja kagêbôc to saginjêkwa sacgêdônia, go êoc lêlêc sacgêdô tonanj ma êkô anja sinja auc gebe êsô nêmandu êna ma ênac amac atom.

²⁴ Sakinj tonanj amac matem êndiñ êtu ñagôlinj tenjenjña tenj êndêñ amac to nêmandu gôlôac wakuc.

²⁵ Ma amac embe aô lasê gamêñ, tanj Apômtau gebe êkêñ êndêñ amac amboac gêjac mata su nanj, go ajop sakinj dabunj tonanj.

²⁶ Ma amacnêmandu gôlôac embe têtulu kênac amac gebe ‘Sakinj dabunj tau ñam amboac ondoc,’

²⁷ go asôm êndêñ êsêac gebe ‘Pasa ñada, tanj akêñ êndêñ Apômtau nanj tonec. Da tau ñam gebe Enj gêoc lêlêc lau Israel nêñ andu anja Aiguptu. Gêdêñ tanj gêjac Aiguptu nanj, enj gêjam aêacnêñ andu kêsi.’ ” Ma lau sewec to teterj mec gêdêñ Apômtau.

²⁸ Go lau Israel sêja ma sêgôm binj, tanj Apômtau kêjatu gêdêñ Mose agêc Aron nanj, ñanô kêsa.

Gêñwapac ñamuña. Ñamêc sêmac êndu

²⁹ Gêdêñ gêbêcauc gêja lu Apômtau gêjac launêñ ñacsêga samob êndu anja gamêñ Aiguptuñ. Enj gêjac Paraoñê ñacsêga, tanj êwê kainj ênê lêpônia kinja to ñac kapoacwalônia, tanj gêngôn gêsunj kapoacwalônia nanj, nê ñacsêga ma bôc ñamêc samob.

³⁰ Ma Parao to nê sakinjwaga ma lau Aiguptu samob dêdi sa gêdêñ gêbêc ma tanjiboa kapôênj kêpi anja Aiguptu gebe ñacmatê sêc kêtôm andu samobgenj.

³¹ Ma gêdêñ gêbêc tonanjenj Parao kêkalem Mose agêc Aron ma kêsôm gêdêñ êsêagêc gebe “Andi ma aêc ana. Amagêc to lau Israel awi ñoc lau sinj. Aêc su naanam sakinj Apômtau amboac asôm.

³² Akôc nêmandu domba to bulimakao sêwiñ amac êtôm asôm ma ana. Ma atenj Apômtau gebe ênam mec aê amboac tonanjenj.”

³³ Lau Aiguptu sêkac lau Israel gebe sêwi gamêñ sinj ñagaôgenj gebe sêsôm gebe “Êsêac embe sêwi aêac sinj atom, go aêac samob tamac êndu.”

³⁴ Amboac tonanj lau Israel sêsabanj nêñ suc topolom ñaluc matac kêsêp nêñ ñakwê ma sêbic sa sebe sêsêlêñ.

³⁵ Lau Israel sêgôm kêtôm Mose kêsôm gêdêñ êsêac ma teterj Aiguptu, tec sêkêñ gêlônia silber to gold ma ñakwê gêdêñ êsêac.

³⁶ Ma Apômtau gêgôm lau Aiguptu sêlic lau Israel ñajam e sêkêñ gêñ, tanj Israel teterj nanj, gêdêñ êsêac. Tec lau Israel sêjanjo gêñ su anja lau Aiguptu nêñ.

Lau Israel sêwi Aiguptu sinj

³⁷ Ma lau Israel dêdi anja Rameses sêsêlêñ sêja Sukot. Êsêacnêñ namba amboac 600,000, mago sêsa lauo to nêñ gôlôac sa sêwiñ atom.

³⁸ Ma lau jaba taêsam sêwiñ êsêac, ma domba to bulimakao totonj-totonj sêwiñ amboac tonanjenj.

³⁹ Ma lau Israel sêkôc polom matac, tanj sêmasanj anja Aiguptu nanj, anja nêñ suc ma sêpac polom ñaluc. Polom tau ñaluc gebe lau Aiguptu sesoc êsêac, tec nêñ ñasawa sêkêñ jist êsêpñja masi. Êsêac sêmasanj gêñ sêniñ anja intênana gêwiñ atom amboac tonanjenj.

⁴⁰ Lau Israel sêngônia Aiguptu kêtôm jala 430.

⁴¹Ma gédêj béc jala 430 gêbacnêja solopgej Apômtaunê lau samob sêwi gamêj Aiguptunja sinj.

⁴²Gédêj gêbéc tonanj Apômtau gêjam jali ma gêwê êsêac sêsa anja Aiguptu sêja. Kêtu tonanja lau Israel nêj gôlôac to nêj gôlôac samob sênam jali êndêj êmbéc tonanj ma taêj ênam Apômtau.

12:43–13:16 Anja njasêbu tonec binjsu sêlic om Pasa to om Polom Njalucnja njapejnja gêc. Binjsu njagêdô kêkanôj lau Israel nêj njapalê njamêc to nêj bôc kapoac njamêc Anôtô gêwa sa gédêj êsêac gebe njamêc tau têtû ênê gêj.

13

Tao majanj to tao ja

¹⁷Gédêj tanj Parao gêwi lau Israel sinj nanj, Anôtô gêwê êsêac sêsa lau Pilisti nêj gamêj njaintêna atom. Intêna tau tonanj dambê, mago Anôtô taê gêjam gebe lau embe sêndac sinj, oc moae sêkac tauj ôkwi sêmu sêna Aiguptu êtiam.

¹⁸Tec Anôtô gêwê lau sêsa intêna gamêj sawanja sepej Gwêckoc sêja. Lau Israel dêdi anja Aiguptu tonêj laukasapgej.

¹⁹Ma Mose kêkôc Josepnê njatêkwa gêwiñ kêtôm Josep kêtôc lêma ma kêmasanj binj gédêj lau Israel gebe “Anôtô oc ênam amac kêsi. Êndêj tonanj amac akôc njoc njatêkwa anja tonec êwiñ.”

²⁰Ma êsêac sêwi Sukot sinj jasê bec anja Etam, tanj gêc gamêj sawa njamagê nanj.

²¹Ma Apômtau kêsêlêj gêmuj êsêac gêmoa tao majanj njalêlôm gédêj ocsalô gebe êwê êsêac ma gédêj gêbéc gêmoa tao ja njalêlôm gebe êpô êsêac e têtôm gebe sêsêlêj êndêj ocsalô ma êndêj êmbéc.

²²Tao majanj kêsêlêj gêmuj gédêj ocsalô ma tao ja gédêj gêbéc njapangej.

14

Lau Israel selom Gwêckoc

¹Go Apômtau kêsôm gédêj Mose gebe

²“Ôsôm êndêj lau Israel gebe sêkac tauj ôkwi sêmu sêna Pihahirot nasê bec anja gamêj, tanj gêc Migdol to gwêc njasawa êkanôj Balsepo nanj. Aê bec êkanôj malac tonanj anjgôj gwêctaligenj.

³Parao oc taê ênam gebe lau Israel sêlêsa sêmoa ma gamêj sawa oc kêlênsôj êsêac.

⁴Go aê jangôm Paraoñ njalêlôm njadani êsa e êjanda êsêac. Go jaku Parao to nê sinjwaga samob tulu e njoc njawasi êsa. Ma lau Aiguptu oc sêjala gebe aê Apômtau.” Ma êsêac sêgôm amboac tonanj.

⁵Gédêj tanj sêjac minj gédêj kinj Aiguptunja gebe lau Israel sêc sêja nanj, Parao to nê sinjwaga nêj njalêlôm gêjam tau ôkwi ma taêj gêjam binj tenj kêpi Israel. Ma êsêac sêsôm gebe “Aêac dagôm asagenj tonec, tec dawi Israel sinj e sêjam sakinj aêac kêtiam atom.”

⁶Amboac tonanj Parao kêjatu gebe sêmansanj kareta sinjja ma kejonj nê sinjwaga sa sêwiñ enj.

⁷Enj kêkôc kareta sinjja 600, tanj tau kêjalinj sa nanj, to kareta njagêdô samob, tanj kêtap sa anja Aiguptu nanj, ma kêkêj sinjwaganêj laumata sêpi kareta tonanj kêtômgej.

⁸Ma Apômtau gêgôm kinj Aiguptunja Parao nê njalêlôm njadani kêsa e kêjanda lau Israel, tanj sêsa anja Aiguptu sêja toôlinj kêpigenj.

⁹Lau Aiguptu sêjanda êsêac ma Aiguptunêj hos to kareta ma lau, tanj sênjgôj hos njô nanj, to sinjwaga samob jasêoc lêlêc lau Israel, tanj sê nêj bec sênjgôj gwêctaligenj anja Pihahirot kêkanôj Balsepo.

¹⁰Gédêj tanj Parao kêdabinj êsêac nanj, lau Israel sêoc matenjanô sa ma sêlic lau Aiguptu sêsêlêj sepej êsêacgej, ma êsêac têtêc tauj njanô. Ma lau Israel têtanj gédêj Apômtau.

¹¹Ma êsêac sêsôm gédêj Mose gebe “Amboac ondod, sêô masi anja gamêj Aiguptunja, tec gôwê aêac asa amêj gebe amac êndu anja gamêj sawa nec me. Aôm gôgôm aêac amboac ondod, tec gôwê aêac awi Aiguptu sinj nec.

¹²Aêac amoa Aiguptugej, tec asôm binj tonec gédêj aôm gebe ‘Ondec aêac, aêac abe anam sakinj lau Aiguptu.’ Anam sakinj Aiguptu tec njam kêlêlêc amac êndu anja gamêj sawanja su. Aêac asôm binj tonanj atom me.”

¹³Ma Mose kêsôm gédêj lau gebe “Atêc taôm atom, akô njanja, go alic Apômtau ênam amac kêsi njakôm, tanj gebe ênam êndêj ocsalô tonec êtu amacnja nanj. Lau Aiguptu, tanj ocsalô tonec alic êsêac nanj, oc alic êsêac êtiam atom.

¹⁴Apômtau oc ênac sinj êjô amac su ma amac taôm amoa gamêj êmacgej.”

¹⁵Go Apômtau kêsôm gédêj Mose gebe “Aôm gômôc aê kêtu asagenja. Ôsôm êndêj lau Israel gebe sêndi sêsêlêj.

¹⁶ Óc nê m tôc sa to òmêtòc lêmam êsa gwêc ma ôwa êkòc gebe lau Israel sêsêp ma sêsêlêj gamêj kelenjêj.

¹⁷ Ma aê janjôm lau Aiguptu nêj ñalêlôm ñadani êsa e sêsêp sêndanjuc êsêac, go janjôm ñoc ñawasi êsa jaku Parao to nê sinjwaga samob ma nê kareta to lau, tanj sêngôj hos ñaô nanj tulu.

¹⁸ Aê embe janjôm ñoc ñawasi êsa jaku Parao to nê kareta ma nê lau, tanj sêngôj hos ñaô nanj, tulu su, go lau Aiguptu sêjala gebe aê Apòmtau.”

¹⁹ Go Anòtônê anjela, tanj kêsêlêj gêmuj lau Israel nêj tonj nanj, gêwi mala sinj jakêdaguc êsêac. Ma tao majanj gêwi nêmñja sinj jakêkò êsêac dêmòêñmuña,

²⁰ ma geñ lau Aiguptu nêj tonj to Israelnêj tonj gêjgic. Ma tao majanj tau kêkêj gêsujbôm ma tonj luagêc têtap tanj sa atom gêdêj gêbêcauc samuc tonanj.

²¹ Go Mose kêmêtòc lêma kêsa gwêc ma Apòmtau kêkêj mu gêbuc anjga gamêj oc kêpinja gêdêj gêbêc samuc tonanj ma gêgôm gwêc ñakelenj kêsa. Eñ gêwa gwêc kêkòc,

²² ma lau Israel sêsêp gwêc ñalêlôm jasêsêlêj sêmoa gamêj ñakelenj. Ma gwêc tau gêlêc sa kêtôm tunjôm kêkò makenj-makej.

²³ Lau Aiguptu sêjanda êsêac ma Paraonê hos samob to nê kareta sinjña ma nê lau, tanj sêngôj hos ñaô nanj, têdaguc êsêac sêsêp gwêc ñalêlôm sêja.

²⁴ Gêu bôj kêsa ma Apòmtau, tanj gêmoa tao majanj to tao ja ñalêlôm nanj, kêtuc kêninj kêsêp lau Aiguptu nêj tonj ma kêlênsôj êsêac.

²⁵ Eñ gêbòc nêj kareta auc e kareta kêsêlêj ñawapac sec. Tec lau Aiguptu sêsôm gebe “Taêc lau Israel sumanj, gebe Apòmtau tau gêjac sinj gêdêj aêac gêjò êsêac.”

²⁶ Go Apòmtau kêsôm gêdêj Mose gebe “Òmêtòc lêmam êsa gwêc gebe gwêc êjò tau mala ma ênsalê lau Aiguptu to nêj kareta sinjña ma nêj lau sêngôj hos ñaôña auc.”

²⁷ Amboac tonanj Mose kêmêtòc lêma kêsa gwêc, tec gêdêj gelenj mata gwêc gêjò tau mala kêtiam. Lau Aiguptu, tanj sêc su nanj, sêlêti sêsêp gwêc ñalêlôm ma Apòmtau kêkêj gwêc kêsâlê lau Aiguptu auc.

²⁸ Gwêc gêjò tau mala ma kêmakop Paraonê kareta to lau sêngôj hos ñaôña ma nê tonj samob, tanj têdaguc lau Israel sêsêp gwêc sêja nanj. Êsêacnêj tenj gêmoa kêtiam atom.

²⁹ Mago lau Israel sêsêp gwêc jasêsêlêj sêmoa gamêj ñakelenj. Gwêc tau gêlêc sa kêtôm tunjôm kêkò makenj-makej.

³⁰ Gêdêj bêc tonanj Apòmtau gêjam lau Israel kêsî anjga lau Aiguptu lemenj ñalêj tonanj. Ma lau Israel sêlic lau Aiguptu nêj ñacmatê sêc ambêô.

³¹ Ma lau Israel sêlic kôm kapòêj, tanj Apòmtau gêjam gêdêj tanj gesenj lau Aiguptu su nanj, e têtêc Apòmtau. Ma êsêac sêkêj gêwinj Apòmtau to nê sakinjwaga Mose.

15

¹ Go Mose to lau Israel sêjam wê

tonoc gêdêj Apòmtau gebe

“Aê gabe janam wê êndêj Apòmtau, gebe enj kêwaka nê ñawasi sa.

Enj kêbaliñ hos to lau sêngôj ñaôña sêsêp gwêc sêja.

² Apòmtau kêtû ñoc ñaclaimòkê to ñoc wê ñam.

Enj kêtû moasinj ênam aê kêsinja.

Aêñoc Anòtò enjoc, tec gabe jalambinj enj.

Enj kêtû tamocnê Anòtò, tec gabe jatoc enj sa.

³ Apòmtau enj sinjêlêc langwa.

Ênê ñaê gebe Apòmtau.

⁴ “Enj kêbaliñ Paraonê kareta to nê sinjwaga sêsêp gwêc sêja.

Ma sinjwaga, tanj Parao kêjaliñ sa nanj, sênom Gwêckoc su sêjanja.

⁵ Gwêc ñadembom kêmakop êsêac auc.

Êsêac sêné sêsêp gêdimbob amboac poc.

⁶ O Apòmtau, aôm lêmam anòña kêwaka ñaclai sa,

O Apòmtau, aôm lêmam anòña kêtuc ñacjo popoc.

⁷ Aôm ñaninj to ñawasi ñatau kòku nê m sorjo-sorjo tulu.

Aôm têmtac ñandanj kêsa, tec geñ êsêac amboac ja geñ oba.

⁸ Aôm gôju awamjaô kêsa ma gwêc gêlêc tau sa

e kêkò kêtôm tunjôm

ma gwêc ñadimdani tau ñajanja kêsa kêkò.

⁹ Ñacjo kêsôm gebe ‘Aê jajanda e jaôc lêlêc êsêac.

Aê janac sam waba, tanj jajanjgo anga êsêacnêj nanj,

ma matoc katu gêj tenj êtiam atom.

Aê jambuc ñoc sinj sa ma lemoc ensenj êsêac su.’

10 Aômnêm mu gêbuc e gwêc kêmakop êsêac auc.
Êsêac sênê sêsêp gwêc kapôên sêja têtôm ki gênê.

11 “O Apômtau, anôtôinêy asa kêtôm aôm.
Asa njaniniy to dabuy ma gégôm gênsêga tonjaclai
to gégôm gêntalô kainj tenj kêtôm aôm.

12 Aôm kômêtôc lêmam anôña
ma nom kêdanjônj êsêac.

13 “Aôm gôwê lau, tanj kôjalinj sa nanj, totêmtac gêwinj tenjenja,
Aôm gôwê êsêac njanêm njanclai sêô lasê nêmm gamêy dabuy.

14 Lau tomôkê-tomôkê sêngô njawae e têtênêp.

Lau, tanj sêngôy Pilistinêy gamêy nanj, sêmoa tonêy njalêlôm ôlunj-ôlunj.

15 Gêdêy têm tonanj lau Edom nêy kasêga têtakê,
lau Moab nêy laumata têtênêp,
ma lau samob, tanj sêngôy Kanaan nanj, nêy njalêlôm kêtû palê.

16 Êsêac têtakê ma têtêc tauy njanô.

O Apômtau, aôm lêmam njanclai gégôm êsêac awenjê kêsa têtôm poc
e aômnmê lau sêôc lêlêc êsêac,

e lau, tanj aôm gôjam gôlij nanj, sêôc lêlêc êsêac.

17 Aôm gobe ôwê êsêac e ôsa êsêac sêsêp aôm taôm nêmm lôc.

O Apômtau, aôm ôsa êsêac sêsêp nom, tanj kêtû nêmm gamêy nanj.

O Apômtau, gamêy tonanj êtû nêmm lôm dabuy, tanj lêmam kêmasanj nanj.

18 Apômtau êtû kinj tenjenj ma tenjenj.”

19 Paronê hos to nê kareta ma lau sêngôy hos njanôña sêsêp gwêc sêja, mago Apômtau kêkêy
gwêc gêjô tau mala jakêmakop êsêac auc. Ma lau Israel sêsêlêy sêmoa gamêy njakelêy sêmoa
gwêc lêlômgenj sêja.

20 Go Aron luo, Miriam, tanj kêtû tenj nanj, kêkôc onj sauy tenj ma lauo samob têtadag enj
toonjenj ma têtê wê.

21 Ma Miriam gêjam wê gêdêy êsêac gebe
Anam wê êndêy Apômtau, gebe enj kêwaka nê njawasi sa,
Enj kêbaliy hos to lau sêngôy njanôña sêsêp gwêc sêja.

Mara njabu njamakic

22 Go Mose kêjatu lau Israel gebe sêndi anja Gwêckoc ma gêwê êsêac sepenj gamêy sawa
Surnja. Êsêac sêsêlêy bêc têtêc sêmoa gamêy sawa ma têtêp bu tenj sa atom.

23 Gêdêy tanj sêô lasê Mara nanj, êsêac têtôm gebe sênôm bu Maranja atom, gebe bu tau
njamakic. Gamêy tau njê Mara njam gebe Bu njamakic.

24 Ma lau sêli awenj sa gêdêy Mose ma sêsôm gebe “Aêac anôm asagenj.”

25 Ma enj gêmôêc gêdêy Apômtau. Ma Apômtau kêtôc ka tenj gêdêy enj. Mose kêbaliy ka tau
kêsêp bu ma bu tau njaluc kêsa.

Anja tônê Apômtau kêkêy njagôlij to jatu gêdêy êsêac ma kêsaê êsêac.

26 Enj kêsôm gebe “Aôm embe tanjam wamu Apômtau, aômnmê Anôtô, nê awa ma ôngôm
ênê njagôlij êtû tônj, go jakêy gêmac, tanj kakêy gêdêy lau Aiguptu nanj, njatenj êngôm aôm atom,
gebe aê Apômtau, tanj gagôm aôm ôlim njam kêsa nanj.”

27 Go êsêac jasêô lasê Elim. Bumata 12 kêpoac gamêy tonanj ma nip 70 kêkô. Ma êsêac sê
nêy bec sêmoa bu njagala.

16

Anôtô kêkêy mana

1 Êsêac dêdi anja Elim ma Israelnêy gôlôac samob sêô lasê gamêy sawa Sin, tanj gêc Elim to
Sinai njasawa. Êsêac sêwi Aiguptu sinj ma sêmoa gamêy sawa e têtêp ajônj kêtû luagêcnja njabêc
15 sa, ma sêô lasê gamêy tonanj.

2 Ma Israelnêy gôlôac samob sêli awenj sa gêdêy Mose agêc Aron anja gamêy sawa

3 ma sêsôm gêdêy êsêagêc gebe “Aêac abe Apômtau lêma ensenj aêac su anja gamêy
Aiguptunjanj. Gêdêy tonanj aêacma ku togwada kêkô to anjônj moasu njad. Amagêc awê
aêac asa gamêy sawa amêy gebe mo êjô aêac samob êndû.”

4 Go Apômtau kêsôm gêdêy Mose gebe “Ôlic acgom, aê gabe jakêy polom êndêy amac anja
undambê amboac kom. Ma lau sêsa sêna to sejonj polom êtôm bêcgenja êndêy bêc samob,
gebe jansaê êsêac gebe sêmoa njoc binju njalabu me masi.

⁵ Êndêñ bęc êtu 6ña embe sêmansañ polom, tañ sejoñ sa nañ, oc polom bęc tagenña tau êtu taêsam êtôm bęc luagécña.”

⁶ Go Mose agéc Aron sêsôm gédêñ lau Israel samob gebe “Êndêñ êtula amac oc ajala gebe Apômtau gêwê amac asa anğa gamêñ Aiguptuñña amêñ.

⁷ Ma êndêñ elen bêbêc amac oc alic Apômtaunê ñawasi, gebe en gêñô amac ali awem sa gédêñ enj tau, gebe aêagéc asa, tec ali awem sa gédêñ aêagéc.”

⁸ Ma Mose kêsôm gebe “Êndêñ êtula Apômtau êkêñ gwada êndêñ amac anin, ma êndêñ elen bêbêc êkêñ amac anğôñ moasu ñað. Gebe Apômtau tau gêñô amac ali awem sa gédêñ en. Aêagéc asa. Amac ali awem sa gédêñ aêagéc atom, ali awem sa gédêñ Apômtau.”

⁹ Go Mose kêsôm gédêñ Aron gebe “Ôsôm êndêñ lau Israel nêñ gôlôac samob gebe ‘Amêñ atu gasuc andêñ Apômtau amêñ, gebe en gêñô amac ali awem sa sugac.’ ”

¹⁰ Ma gédêñ tañ Aron kêsôm binj gédêñ lau Israel nêñ gôlôac nañ, êsêac sêkac tauñ ôkwi gédêñ gamêñ sawa ma sêlic Apômtaunê ñawasi geoc tau lasê ña tao tenj.

¹¹ Ma Apômtau kêsôm gédêñ Mose gebe

¹² “Aê ganô lau Israel sêli awen sa. Ôsôm êndêñ êsêac gebe ‘Êndêñ êtula amac oc anin gwada ma êndêñ elen bêbêc anğôñ moasu ñað. Gocgo ajala gebe Apômtau, amacnêm Anôtô, aê.’ ”

¹³ Gédêñ kêtula kêmboico mênşesa e sêjam gamêñ, tañ bec kékô nañ, aue. Ma gédêñ bêbêcgen manin gêjam gamêñ tau auc.

¹⁴ Manin gê su acgom, go gêñ ñasec-ñasec to kuku kêtôm mêcgauc gêc nom.

¹⁵ Lau Israel sêlic gêñ tau ma sêsôm gédêñ tauñ gebe “Tonec asagen.” Gebe êsêac sêjam kauc gêñ tau. Ma Mose kêsôm gédêñ êsêac gebe “Polom, tañ Apômtau kékêñ gédêñ amac gebe anin nañ, tonec.

¹⁶ Ma Apômtau tau kêjatu binj amboac tonec gebe ‘Amac samob êndêñ-êndêngeñ ajon gêñ sa êtôm amac aninña. Ajon lita luagéc sa êtôm ñacanôgeñ. Amboac tonañ asa lau, tañ sênğôn amacnêm bec sêwin amac nañ sa, go ajon sa êtôm namba tau tonangeñ.’ ”

¹⁷ Ma lau Israel sêgôm kêtôm tonañ. Lau ñagêdô sejoñ ec kapôñ, ñagêdô sejoñ ec ñagec.

¹⁸ Mago gédêñ tañ sêjam dôñ gêñ tau ña dôñ laclu nañ, ñac tañ kejoñ ec kapôñ nañ, kékôc kêlêlêc laclu tenj su atom, ma ñac, tañ kejoñ ec ñagec nañ, kêpô lêna atom. Êsêac samob sejoñ sa kêtôm êsêac sêninña solopgeñ.

¹⁹ Ma Mose kêsôm gédêñ êsêac gebe “Ñac tenj êkêñ ñagêdô ênêc e elenña atom.”

²⁰ Mago êsêac sêkêñ tanen en atom. Lau ñagêdô tetoc ñapopoc gêc e gelenña, tec gêñ tau kêtü sec ma têmea gêjam auc ma ñasu kêsä. Ma Mose têtac ñandan kêsä gédêñ êsêac.

²¹ Kêtôm bêbêcgen samob êsêac sejoñ gêñ tau sa e kêtôm êsêac gebe sêninñagen. Mago gédêñ tañ oc ñandan kêsä nañ, gêñ tau gêwê.

²² Gédêñ ñabêc kêtü 6ña êsêac sejoñ polom kêtôm bęc luagécña. Êsêac sejoñ laclu luagéc-luagéc kêtôm ñacanôgeñ. Ma gôlôacnêñ laumata dêdêñ Mose jasêjac ñaminj gédêñ en.

²³ Ma en kêsôm gédêñ êsêac gebe “Binj tonec Apômtau kêjatu gebe ‘Elenña bęc talêwan tauñña tenj. Bęc tau kêtü Apômtaunê sabat dabuñ. Gêñ tañ amac abe apac nañ, apacmanj. Ma gêñ, tañ amac abe ano nañ, anomanj. Ma gêñ ñagêdô, tañ gacgen gêc nañ, ênêc e elenña acgom.’ ”

²⁴ Amboac tonañ êsêac deden gêñ ñagêdô gêc e gelenña, kêtôm Mose kêjatu êsêac. Ma gêñ tau kêtü sec atom ma têmea kêsêp atom.

²⁵ Mose kêsôm gebe “Ocsalô anin gêñ tau gebe ocsalô kêtü Apômtaunê sabat. Ocsalô amac oc atap gêñ tenj sa anğa kôm atom.

²⁶ Ajon gêñ tau sa êtôm bęc 6, mago êndêñ bęc êtu 7ña, tañ êtu sabat nañ, oc atap gêñ tenj sa atom.”

²⁷ Gédêñ bęc kêtü 7ña lau ñagêdô sêsa sêja sebe sejoñ gêñ tau, mago têtac gêñ tenj sa atom.

²⁸ Ma Apômtau kêsôm gédêñ Mose gebe “Amac adec ñoc jatu to binjsu ma asô ñalabu atom e êndêñ ondocgen.

²⁹ Ôlic acgom, aê Apômtau kakêñ sabat gédêñ amac. Kêtü tonañña kakêñ polom kêtôm bęc luagéc gédêñ bęc kêtü 6ña. Êndêñ bęc êtu 7ña amacnêm lau samob sênğôn nêñ malenjen. Ñac tenj êwi nê mala sinj atom.”

³⁰ Amboac tonañ lau sêlêwan tauñ gédêñ bęc kêtü 7ña.

³¹ Ma lau Israel sêsam gêñ tau gebe Mana. Gêñ tau sêpsêp kêtôm mêcgauc ma ñasaê kêtôm polom tolêp.

³² Ma Mose kêsôm gebe “Apômtau kêjatu binj tonec gebe ‘Akôc gêñ tau laclu tenj ma amansañ ênêc gebe nêm gôlôac ñamuña sêlic polom, tañ kakêñ gédêñ amac aen anğa gamêñ sawa gédêñ tañ gawê amac asa anğa gamêñ Aiguptuñña amêñ nañ.’ ”

³³ Ma Mose kêsôm gédêñ Aron gebe “Ôkôc ku tenj ma ôkêñ mana laclu tenj êsêp ma otoc ku tau êkô Apômtau lanğônemña gebe ênêc e nêm gôlôac ñamuña sêlic amboac tonanjen.”

³⁴ Amboac tonañ Aron ketoc ku tau kêkô katapa poacña ñanêmña gebe ênêc kêtôm tañ Apômtau kêjatu gédên Mose nanj.

³⁵ Ma lau Israel señ mana tau kêtôm jala 40 e sêo lasê gamênj, tañ ñamalac sêñgônj nanj. Êsêac señ mana e sêo lasê gamênj Kanaan ñamadinj.

³⁶ (Dônj sêjam dônj gêñ ñakelenña gédênj têm tonañ kêkôc kêtôm 20 lita.)

17

Bu kêsa poc

¹ Lau Israel nêñ gôlôacmôkê samob dèdi anğa gamênj sawa Sin. Êsêac sêsêlêñ ma sêlêwanj tañ tosawa-tosawa kêtôm Apômtaunê jatu e sê nêñ bec anğa Repidim. Mago bu gebe lau sênômña masi.

² Kêtu tonañña êsêac sêli awenj sa gédênj Mose ma sêsôm gebe “Ôkêñ bu êndênj aêac anôm.” Ma Mose kêsôm gédênj êsêac gebe “Amac ali awem sa gédênj aê kêtu asagenña. Amac asaê Apômtau kêtu asagenña.”

³ Ma bu gêjô lau anğa tônê, tec sêli awenj sa gédênj Mose ma sêsôm gebe “Aôm gôwê aêac asa anğa Aiguptu mênjasa tonec gebe bu êjô aêac to ma gôlôac ma bulimakao samob êndu kêtu asagenña.”

⁴ Amboac tonañ Mose gêmôêc gédênj Apômtau gebe “Aê janğôm lau tonec amboac ondoc. Saunğenj, go têtuc aê ña poc êndu.”

⁵ Ma Apômtau kêsôm gédênj Mose gebe “Ôkôc lau Israel nêñ laumata ñagêdô ma asêlêñ aôc lêlêc’ lau naamuñ. Ômênğôm tôc, tañ kôkôc gédênj gôjac bu Nil nanj, ma ôsêlêñ.

⁶ Ôlic acgom, aê jakô aôm ñamata anğa poc kapôênj Horebña ma aôm ônac poc tau, go bu êsa gebe lau sênôm.” Mose gêğôm amboac tonañ, ma lau Israel nêñ laumata sêlic.

⁷ Enj gê gamênj tonañ ñaê gebe Masa to Meriba, ñam gebe sêli awenj sa gédênj Mose to sêsaê Apômtau ña binj, tañ sêsôm gebe “Apômtau gêmoa gêwiñ aêac me masi.

Lau Israel sêjac sinj gédênj lau Amelek

⁸ Go lau Amelek sêo lasê ma sêjac sinj gédênj lau Israel anğa Repidim.

⁹ Ma Mose kêsôm gédênj Josua gebe “Ôjalij lau sa ma elenj bêbêc asêlêñ naanac sinj êndênj lau Amelek. Aê tauc jamênğôm Anôtônê tôc najakô gamênj ñabau.”

¹⁰ Amboac tonañ Josua gêğôm binj, tañ Mose kêsôm gédênj enj nanj, ñanô kêsa ma gêjac sinj gédênj lau Amelek. Ma Mose agêc Aron ma Hur jasêpi gamênj ñabau tau sêja.

¹¹ Gédênj tañ Mose gêôc lêma sa nanj, lau Israel sêjac lau Amelek ñapanj. Mago gédênj tañ Mose kêlêwanj lêma ñasawa ñagêdô nanj, lau Amelek sêjac lau Israel.

¹² Mago Mose lêma gêmac. Amboac tonañ tec Aron agêc Hur sêkôc poc tenj mênjsêkêñ Mose gênğônj ñaô, go êsêagêc sêsip enj lêma sa. Ñac tenj kêkô ñamakenj ma tenj kêkô ñamakenj. Tec sêôc Mose lêma tônj ñañênğenj e oc jakêsêp.

¹³ Ma Josua gesenj Amelek to nê lau su ña sinj ñamata.

¹⁴ Ma Apômtau kêsôm gédênj Mose gebe “Oto binj tonec êsêp buku tenj, gebe lau taênj ênam ma ôndônj êndênj Josua e êtu tônj enj, gebe aê jansenj lau Amelek nêñ waenj anğa umbonj ñalabu su ênanja samucgenj.”

¹⁵ Ma Mose gêboac altar tenj sa ma kêsam ñaê gebe “Apômtau kêtu ñoc gêbôm,”

¹⁶ ma kêsôm gebe” Lemenj êndênj Apômtaunê gêbôm. Apômtaunê sinj oc ênêc gôlôac togôlôacgenj êtu lau Amalekña.”

18

Mosenê lawa Jetro gêwa lêñ tenj sa gédênj enj, tec Mose kêjalij lau ñañênj ñagêdô sa têtü mêtôcwaga gebe sêmansanj to sêmêtôc launêñ binj ñasawaña.

19

Lau Israel sêmoa Lôc Sinai ñalabu

¹ Lau Israel sêwi gamênj Aiguptunja sinj e ñaajônj kêtü têlêac, go sêo lasê gamênj sawa Sinainja.

² Êsêac dèdi anğa Repidim ma sêsêlêñ e sêo lasê gamênj sawa Sinainja ma sê nêñ bec anğa gamênj sawa tonañ sênğônj sêkanônj lôc tau.

³ Ma Mose kêpi lôc gédênj Anôtô gêja. Ma Apômtau awa gêjac enj anğa lôc ma kêsôm gebe “Ôsôm binj amboac tonec êndênj Jakobnê gôlôac to ôkêñ ñawae êndênj lau Israel gebe

⁴ Amac taôm alic gêñ, tañ gagôm gédênj lau Aiguptu. Amac alic, gebe aê kabalanj amac amboac momboanj kêbalanj ñalatu sênğônj nê magê ñaô, ma kajonj amac adênj aê amênj.

⁵ Amboac tonañ amac embe tañem wamu aê aoc ma ajop ñoc poac, go atu aê tauc ñoc gêñ anğa lau nomña samob nêñ, gebe nom samucgenj ñatau aê.

⁶ Amac oc atu ñoc gamêñ kinña ñadabuñwaga to atu ñoc lau dabuñ m ten. Bin tau tonar aom ôsom êndên lau Israel.”

⁷ Amboac tonar Mose gédên lau gêja ma gêmôêc êsêacnêñ laumata ma kékên bin samob, tar Apômtau kêtatu en nar, ñawae gédên êsêac.

⁸ Go lau samob sêlôc selengeñ ma sêsôm gebe “Bin samob, tar Apômtau kêsôm nar, aêac abe anôm ñanô êsa.” Ma Mose gêjac min launêñ bin tonar gédên Apômtau.

⁹ Ma Apômtau kêsôm gédên Mose gebe “Ôlic acgom, aê jandên aom jawac jamoa tao majar ñalêlôm. Ma embe jasôm bin êndên aom, go lau sênô ma sêkên êwiñ aom enden tôneñ.”

Ma Mose gêjac min launêñ bin gédên Apômtau.

¹⁰ Ma Apômtau kêsôm gédên Mose gebe “Ôndên lau ôna ma ôsom êndên êsêac gebe sênam dabuñ tar êndên galoc ma elenña. Êsêac sêkwasiñ nêñ ñakwê,

¹¹ ma êndên bêc êtu têlêacña êsêac sêmansar tar e êmbacnê, gebe êndên bêc êtu têlêacña tonar aê Apômtau jasêp lôc Sinai jawac ma lau samob sêlic.

¹² Ônac belo êñgi lôc auc êtu madiñ ma ôsom êndên lau gebe ‘Ajop taom gebe api lôc tau atom ma amoasac ñamadiñ tau atom. Ñac, tar êmoasac lôc nar, senseñ en su ênarja.

¹³ Lau ten lemeñ sêmoasac en atom. Êsêac oc têtuc en ña poc me sêpê en êndu. Bôc me ñamalac, tar sêmoasac lôc nar, sêmoa atom, sênarja.’ Êndên tar dauc êtar ê tône balingen nar, êsêac sêpi lôc sêmên.”

¹⁴ Amboac tonar Mose kêsêp anja lôc gédên lau gêja ma kêsôm gédên êsêac, gebe sênam dabuñ tar. Ma êsêac sêkwasiñ nêñ ñakwê.

¹⁵ Ma en kêsôm gédên lau gebe “Amansar taom e êmbacnê êndên bêc êtu têlêacña ma andambin lauo atom.”

¹⁶ Gédên bêc kêtu têlêacña ñabêbêcgen nar, wapap gêjac to ôsic kêkac ma tao majar ten kêkôm lôc auc. Ma dauc kêtar kapôên e lau samob, tar sêngôn gamên becña nar têtênêp.

¹⁷ Go Mose gêwê lau sêsa anja gamên becña sêja gebe sêpuc Anôtô tôneñ. Ma êsêac sêkô lôc tau ñalabu.

¹⁸ Jadaur kêkôm lôc Sinai auc gebe Apômtau kêsêp lôc gêmên gêmoa ja ñalêlôm. Ma jadaur kêpi kêtôm ja gen oba ma lôc kêwiwic tau ñasac.

¹⁹ Dauc kêtar kêtu kapôên-ketu kapôên e ñadiñ sec. Ma Mose kêsôm bin, go Anôtô gêjô en awa ña wapap.

²⁰ Ma Apômtau kêsêp lôc Sinai ñatêpôê gêmên. Ma Apômtau gêmôêc Mose gebe êpi lôc ñatêpôê êna, ma Mose kêpi gêja.

²¹ Ma Apômtau kêsôm gédên Mose gebe “Ôsêp ôndên lau naokên puc êsêac gebe sêngêli ñamadiñ êtu sêlic aênja nec atom. Mose sêngôm, oc taêsam sênarja.

²² Ma ôsom êndên dabuñwaga, tar sêndambin aê nar, gebe sênam dabuñ tar amboac tonar. Embe masi, go aê janac êsêac êwiñ.”

²³ Ma Mose kêsôm gédên Apômtau gebe” Lau tau têtôm gebe sêpi lôc Sinai atom, gebe aom kôjatu gebe ‘Anac belo anji lôc auc êtu madiñ ma anam dabuñ lôc tau.’ ”

²⁴ Ma Apômtau kêsôm gédên en gebe “Ôsêp ôna ma ôkôc Aron agêc api amên êtiar. Mago dabuñwaga to lau sêngêli ñamadiñ êtu sêpi sêndên aê sêmênña nec atom. Embe sêngôm, go janac êsêac.”

²⁵ Amboac tonar Mose kêsêp gédên lau jakêkên ñawae gédên êsêac.

20

Binju lemeñ lu

¹ Ma Apômtau kêsôm bin samob tonec ñai gebe

² “Apômtau, aomnêm Anôtô, aê. Aê gawê aom kôsa anja gamên Aiguptuña gômôên, kôsa anja andu gêñomaña.

³ “Ônam sakin anôtôï jaba êwiñ atom, ônam sakin aê taucgen.

⁴ “Ôngôm gên, tar gêmoa undambê me gêmoa nom me gêmoa bu, tar kêpoc nom ñalêlôm nar, ñateñ ñakatu ênam gên tau larô atom.

⁵ Owec êndên gwam tonar to ônam sakin gên tau atom, gebe aê Apômtau, aomnêm Anôtô, gajob ñoc lau gebe têtac êwiñ aê taucgen nec. Aê jakên lau, tar têtac gedec aê nar, nêñ geo ñagêjô êpi êsêac latuñ to dêbuñ ma abenji.

⁶ Mago aê jakên moasiñ êndên lau, tar têtac gêwiñ aê to sêmasar aênoc binju nar, nêñ gôlôac to gôlôac ñêngeñ êna.

⁷ “Ôjaiñ Apômtau, aomnêm Anôtô, nê ñaê atom gebe Apômtau oc êmêtôc ñac, tar êjaiñ ênê ñaê nar.

⁸ “Taêm ênam sabat gebe dabuñ ma ômansar ñapep.

⁹ Êndêy bêc 6 aôm ônam kôm to ôngôm nêem gêy samob.

¹⁰ Mago bêc êtu 7ja êtu Apômtau, aôm nêem Anôtô, nê sabat. Êndêy bêc tonay aôm ônam kôm tenj atamanô. Aôm to nêem latômio to njac ma nêem sakinwagao to njac ma nêem bulimakao to lau jaba, tanj sêngônj sêwiñ aôm nanj, anam kôm tenj atom amboac tonanjenj.

¹¹ Gebe gêdêy bêc 6 Apômtau kêkêy undambê to nom ma gwêc to njagêy samob, tanj sêmoa maten jali nanj. Ma gêdêy bêc êtu 7ja nanj, enj kêlêwanj tau. Kêtu tonanjja Apômtau gêjam mec sabat tau ma gêjam dabunj.

¹² “Otoc tamam agêc tênam sa, gebe ômoa njasawa baliñ anja gamêy, tanj Apômtau, aôm nêem Anôtô, êkêy êndêy aôm nanj.

¹³ “Ônac njamalac êndu atom.

¹⁴ “Ôngôm gêy mockainjo to mockainja atom.

¹⁵ “Ônam genjenj atom.

¹⁶ “Ônga binj êpi lau wacbanj aôm atom.

¹⁷ “Matam katu lau wacbanj aôm nêy andu atom. Matam katu lau wacbanj aôm nêy awê to sakinwagao to njac ma bulimakao to donji ma gêy njagêdô tenj atom.”

Lau têtêc tauy

¹⁸ Lau samob sêsaê wapap gêjac to ôsic kêkac ma dauc kêtanj njakicsêa to jadaunj kêsa lôc tau ma têtêc tauy e têtênep ma sêkô jaêcgenj.

¹⁹ Ma êsêac sêsôm gêdêy Mose gebe “Aôm taôm ôsôm binj êndêy aêac ma aêac akêy tanjenj. Anôtô embe êsôm binj êndêy aêac, oc amac êndu.”

²⁰ Ma Mose kêsôm gêdêy lau gebe “Atêc taôm atom, gebe Anôtô gêmêy gebe ênsaê amac, ec taêm ênam binj atêc enja njapanj gebe anjôm sec atom.”

²¹ Gêdêy tanj Mose kêtu gasuc tao majanj, tanj Anôtô gêmoa njalêlôm nanj, lau sêkô jaêcgenj.

^{20:22–23:33} Binjsu to njagôliñ njagêdô kêsêp njasêbu tonec. Binjsu njagêdô kêmasanj launêy lêñ sêmoasinj nêy lau jabanj êsêacnja njapep. Binjsu njagêdô gêwa lêñ tamêtôc lau, tanj sêgôm sec tokainj-tokainj nanj, jagêdêygenjja sa. Njagôliñ njagêdô kêkanônj lau-sêmêtôc-binjwaganêy kôm. Njagêdô kêmasanj lêñ tajô launêy gêy, tanj dagôm kêtu sec nanjja. Ma njagêdô kêjatu om njasakinj to sakinj om toê-toê, tanj lau Israel sêlic kêtôm jalagenj nanjja.

24

Sêmoatiñ poac kêtu tôy

¹ Ma Apômtau kêsôm gêdêy Mose gebe “Amagêc Aron ma Nadab agêc Abihu ma Israelnêy laumata 70 api andêy aê amêñ ma atenj mec akô jaêcgenj.

² Mose taugenj êtu gasuc aê. Lau njagêdô têtû gasuc atom ma lau sêpi sêwiñ enj sêmêy atom.”

³ Go Mose gêdêy lau gêja ma kêkêy Apômtaunê binjsu to njagôliñ samob njawae gêdêy êsêac. Ma lau samob sêlôc sa awenj tagenj gebe “Binj samob, tanj Apômtau kêsôm nanj, aêac abe anjôm njanô êsa.”

⁴ Ma Mose keto Apômtaunê binj samob sa. Ma gêdêy bêbêc kanucgenj enj gêdi sa ma gêboa altar tenj sa kêkô lôc njalabu ma gêjac alê poc 12 sa kêtôm lau Israel nêy gôlôacmôkê 12.

⁵ Go enj kêjatu lau Israel nêy lau wakuc njagêdô gebe sêkêy daja ma sêmbuc bulimakao kapoac wakuc ma sêkêy têtû dawama êndêy Apômtau.

⁶ Naded njamakenj Mose kêkêy kêsêp laclu tenj. Naded njamakenj enj kêpalip kêpi altar.

⁷ Go kêkôc poac njabuku ma kêsam lasê gêdêy lau sêñô. Ma êsêac sêsôm gebe” Binj samob, tanj Apômtau kêjatu nanj, aêac abe anjôm njanô êsa ma tanjenj wamu binj tau.”

⁸ Go Mose kêkôc dec, tanj kêpoac laclu nanj, jakêpalip kêpi lau ma kêsôm gebe “Alic acgom, poac, tanj Apômtau kêmoatiñ gêdêy amac kêdaguc binj samob tonanj naj nanj, njadec tau tonec.”

⁹ Go Mose agêc Aron ma Nadab agêc Abihu to Israelnêy laumata 70 sêpi lôc sêja,

¹⁰ Ma êsêac sêlic Israelnêy Anôtô. Ma gamêy, tanj enj kêkô nanj, amboac masac pocawa ma njakêkêngosu kêtôm undambê tau.

¹¹ Ma Apômtau lêma gêjac lau Israel nêy kasêga tonanj atom. Êsêac sêlic Anôtô ma senj to sênôm gêy.

Mose gêmoa lôc Sinai

¹² Ma Apômtau kêsôm gêdêy Mose gebe “Ôpi lôc ôndêy aê mênjôñ ômoa tonec acgom. Aê gabe jakêy poc tapa tau êndêy aôm. Aê kato binjsu to jatu kêsêp gebe lau sêjala.”

¹³ Amboac tonanj Mose gêdi tonê sakinwaga Josua ma sêpi Anôtônê lôc sêja.

¹⁴ Ma Mose kêsôm gêdêy laumata gebe “Amoa tonec e aêagêc amu amêñ êtiam. Aron agêc Hur sêmoa sêwiñ amac. Njac tenj nê binj tenj embe êlênsônj, go êndêy êsêagêc êna.”

¹⁵ Go Mose kêpi lôc gêja ma tao kêkôm lôc tau auc.

¹⁶ Apômtaunê ñawasi kêsêp lôc gêmêñ, ma tao kêkôm lôc tau auc kêtôm bêc 6. Gêdêñ bêc kêtû 7ña Apômtau awa gêjac Mose kêsá anga tao ñalêlôm.

¹⁷ Gêdêñ tonañ lau Israel sêlic Apômtaunê ñawasi kêtôm ja ñawaô gêlan-gêlan anga lôc ñatêpôê.

¹⁸ Ma Mose kêsô tao ñalêlôm jakêpi lôc. Ma enñ gêmoa lôc kêtôm geleñña 40 ma gêbêcauc 40.

25

25:1–31:17 Ñasêbu tonec gêwa Lômbec ñadônñ to ñakôm ma ñagêñlêlôm samob sa. Gêwa sakinñ dabuñ ñawaba ma dabuñwaganêñ ñakwê to gêlôn sa. Ñagôlinñ sênam mec dabuñwaganña kêsêp ñasawa tonañ amboac tonañgeñ. Binñ tonañ kêjatu da to takis tokainñ-tokainñ. Gêñ samob tonañ ñai gebe ênam lau Israel sa gebe sêkwê nêñ Lômbec to sênac Lôm tau ñagêñlêlôm sa ma sêlic nêñ om êtôm ñagôlinñgeñ.

31

Bulimakao ñakatu

¹⁸ Apômtau gêjac dabinñ nê binñ gêdêñ Mose anga lôc su, go kêkêñ binñsu ñatabele luagêc, poc tapa luagêc, tañ Anôtô tau lêma keto binñ kêsêp nanñ.

32

¹ Gêdêñ tañ lau sêlic gebe Mose kêsêp anga lôc gêmêñ atom e ñêñgeñ nanñ, êsêac sêkac tauñ sa sêgi Aron auc ma sêsôm gêdêñ enñ gebe “Ajôc, ômansañ ma anôtô teñ, gebe êsêlêñ êmuñ aêac. Aêac ajam kauc asageñ gêgôm Mose, ñac tau, tañ gêwê aêac anga Aiguptu amêñ nanñ.”

² Ma Aron kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Akôc nêñ lauo ma latômio to ñac nêñ salasa gold su ma ajonñ andêñ aê amêñ.”

³ Amboac tonañ lau samob sêkôc salasa gold su ma sejonñ dêdêñ Aron sêja.

⁴ Ma enñ kêkôc gold tau su anga êsêac lemeñ ma kêpac kêsêp ku e gêwê ma gêgôm bulimakao ñalatu ñakatu teñ. Go êsêac sêsôm gebe “O Israel, nêñ anôtô, tañ gêwê aôm anga gamêñ Aiguptuña gômôêñ nanñ, tau tonec.”

⁵ Aron gêlic gêñ tonañ, go gêboa altar teñ kêkô ñakatu tau lanônêmña ma kêsôm gebe “Elenña aêac talic om tatoc Apômtau sanja teñ.”

⁶ Ma êsêac dêdi gêdêñ bêbêc kanucgeñ ma sêkêñ daja to dawama. Ma lau sêñgônñ sic señ to sênôm gêñ ma dêdi sa sebe sêñgôm dôa-dôa.

⁷ Go Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe “Ôsêp ôna, gebe nêñ lau, tañ gôwê anga Aiguptu sêmêñ nanñ, sêgôm tauñ têtû sece.

⁸ Êsêac sêkac tauñ su sebeñ anga intêna, tañ kajatu êsêac gebe sêsaña nanñ. Êsêac sêmasañ bulimakao ñalatu ñakatu teñ ña gold, tañ gêwê nanñ, ma tetenñ mec to sêkêñ da gêdêñ gêñ tau ma sêsôm gebe ‘O Israel, aômñem anôtô, tañ gêwê aôm anga Aiguptu gômôêñ nanñ, tau tonec.’ ”

⁹ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe “Aê galic lau tonañ ma kajala êsêac gebe lau gêsunjtêkwa ñatonñ sece.

¹⁰ Amboac tonañ ôwi aê sinñ jamoa ñoc tauña, gebe aê têtac ñandanñ ñaja êkwanam êsêac. Tagerñ aôm, tec jakêñ aôm ôtu lau-m kapôêñ.”

¹¹ Mago Mose ketenñ nê Apômtau Anôtô gebe “O Apômtau, êtu agenña aôm têtmac ñandanñ ñaja enseñ nêñ lau, tañ gôwê êsêac toñaclai kapôêñ ma lêmam ñajanña sêsa anga gamêñ Aiguptuña sêmêñ nanñ su.

¹² Amboac ondóc lau Aiguptu oc sêsôm gebe ‘Kec, enñ kêsau êsêacgoc. Enñ gêwê êsêac sêsa sêja, gebe ênac êsêac êndu anga lôc to enseñ êsêac su anga nom ñagamêñ samob.’ Tec ôwi aôm têtmac ñandanñ kapôêñ sinñ ma ônam nêñ ñalêlôm ôkwi ma ôñgôm sece, tañ gobe ôñgôm êndêñ nêñ lau nanñ atom.

¹³ Taêm ênam nêñ sakinñwaga Abraham agêc Isak ma Jakob. Aôm kôtôc lêmam kêpi aôm taôm ma kôsôm gêdêñ êsêac gebe ‘Aê gabe jakêñ nêñ wakuc têtû taêsam têtôm utitalata umbonñ ñalabuña, ma gamêñ samob, tañ gajac mata gêdêñ amac nanñ, aê gabe jakêñ êndêñ nêñ wakuc êtu êsêacnêñ nomlênsêm endenñ tôngeñ.’ ”

¹⁴ Amboac tonañ tec Apômtau gêjam nê ñalêlôm ôkwi ma gêgôm sece, tañ gebe êñgôm êndêñ nêñ lau nanñ atom.

¹⁵ Go Mose kêkac tau ôkwi ma kêsêp anga lôc gêja. Enñ kêkôc binñsu ñapoc tapa luagêc. Apômtau keto binñ kêsêp poc tapa makenñ-makenñ, keto kêsêp ñamakenñ nêñña to muña kêtôm taugenñ.

¹⁶ Anôtô tau gêjam poc tapa tonañ ñakôm, ma binñ tau Anôtô keto. Enñ tau kepenñ ñatalô kêsêp poc tapa.

¹⁷ Gêdêñ tan Josua gêñô lau sêjam lasê ñakicsêa nan, en kêsôm gêdêñ Mose gebe “Sinj ñakicsêa kêpi anja gamêñ becña.”

¹⁸ Mago Mose kêsôm gebe “Tonec wê sinj atom, ma ñacjo sêku êsêac tulu ñatarñiboa atom amboac tonanjen. Têtê wê ñaonda tec ganô.”

¹⁹ Enj kêdabinj gamêñ becña ma gêlic bulimakao ñakatu to lau têtê wê, tec sep tagen Mose têtac ñandanj kêsa ma kêbalinj poc tapa sinj e popoc anja lôc ñalabu.

²⁰ Ma enj kêkôc bulimakao ñakatu, tanj êsêac sêmasanj nan, ma kêkêñ ja genj to kêlêsim popoc, go kêpalip ñataê kêsêp bu ma kêkêñ gêdêñ lau Israel sênôm.

²¹ Go Mose kêsôm gêdêñ Aron gebe “Lau tonanj sêgôm asagenj gêdêñ aôm, tec gôgôm êsêac sêwê kainj sec kapôêñ amboac tonanj.”

²² Aron kêsôm gebe “O ñatau, têtmac ñandanj êsa atom. Aôm taôm kôjala gebe lau tonanj taênj gêjam secgenj.

²³ Êsêac sêsôm gêdêñ aê gebe ‘Ajôc, ômansanj ma anôtô tenj, gebe êsêlêñ êmuñ aêac nanj. Aêac ajam kauc asagenj gêgôm Mose, ñac tau, tanj gêwê aêac anja Aiguptu amêñ nanj.’

²⁴ Ma aê kasôm gêdêñ êsêac gebe ‘Lau samob, tanj nêñ gold gêc nanj, sêkôc su.’ Tec êsêac sêkêñ gêdêñ aê, ma aê kabalinj kêpi ja gêja ma bulimakao ñakatu tonanj mênkêsa.”

²⁵ Mose gêlic gebe lau têtû meloc ma sesenj ñagôlinj su, gebe Aron gêlôc sa, gebe sêsa lêñ amboac tonanj e nêñ ñacjo sêmajec êsêac,

²⁶ tec enj jakêkô gamêñ becña ñasacgêdô ma gêmôêc gebe “Asa lau sêsap Apômtau tônj. Asa andêñ aê amêñ.” Ma Lewinë wakuc samob sêkac sa dêdêñ Mose sêja.

²⁷ Ma enj kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Apômtau, Israelnêñ Anôtô, nê binj tau tonec gebe Amac samob ajandinj ômbinjak tosinj, go asêlêñ ana-amêñ-ana-amêñ anja gamêñ becña ñasacgêdô ñasawa ma anac nêñ lasitêwai to nêñ lau ôlim andanj ma lau wachanj amacña êndu.”

²⁸ Lewinë wakuc sêgôm kêtôm Mosenê binj kêjatu êsêac. Ma gêdêñ bêc tonanj lau amboac 3,000 sêjanja.

²⁹ Ma Mose kêsôm gebe” Ocsalô tonec amac akêñ latômi to nêñ lasitêwai sêjô mec dabunwaganja gebe anam sakinj Apômtau, gebe enj ênam mec amac êndêñ bêc tonec.”

³⁰ Ñagelej Mose kêsôm gêdêñ lau gebe “Amac agôm sec kapôêñ. Galoc aê gabe japi jandêñ Apômtau jana. Moae jatôm gebe jaê wama enj, gebe êsuc nêñ sec ôkwi.”

³¹ Amboac tonanj Mose gêmu gêdêñ Apômtau gêja ma kêsôm gebe “Ojae, lau tonanj sêgôm sec kapôêñanô. Êsêac sêmasanj nêñ anôtô jaba ña gold.

³² Mago galoc aê jatenj aôm, gebe ôsuc êsêacnêñ sec ôkwi. Embe masi, go jatenj aôm, gebe onsenj ñoc ñaê anja nêñ buku, tanj koto nanj, su.”

³³ Apômtau gêjô Mose awa gebe” Lau samob, tanj sêgôm sec gêdêñ aê nanj, oc jansenj êsêacnêñ ñaê anja ñoc buku su.

³⁴ Galoc ôna ma ôwê lau sêna gamêñ, tanj kasôm ñabinj gêdêñ aôm nanj. Ôlic acgom, ñoc anjela êsêlêñ êmuñ aôm. Mago êndêñ ñanoc janac êsêac kêsiña, oc jakêñ ñagêjô êjô nêñ sec.”

³⁵ Ma Apômtau kêkêñ gêmac sec tenj gêdêñ lau kêtu tetenj mec gêdêñ bulimakao ñalatu, tanj Aron kêmasanj nanj.

33

Jatu sêwi gamêñ sinja

¹ Go Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe” Ôndi, ôwi gamêñ tonec sinj, aôm to lau, tanj gôwê êsêac sêsa anja gamêñ Aiguptunja sêmêñ nanj. Asêlêñ e aô lasê gamêñ, tanj katôc lemoc gêdêñ Abraham agêc Isak ma Jakob ma kasôm gebe ‘Aê gabe jakêñ nom tonec êndêñ nêñ wakuc.’

² Aê gabe jaskinj ñoc anjela tenj êsêlêñ êmuñ aôm ma jajanda lau Kanaan to Amor ma lau Het to Peres ma lau Hib to Jebus gebe sêwi gamêñ tau sinj.

³ Api gamêñ, tanj su to lêp keselenj nanj. Mago aê tauc japi jawinj amac atom. Embe jawinj amac, oc moae jansenj amac su anja intêna ananja, gebe amac lau gêsômtekwa ñatonj.”

⁴ Gêdêñ tanj lau sêñô binj ñawapac tonanj nanj, êsêac têtanj lasê ma ñac tenj gêjam gêlônj tau atom,

⁵ gebe Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe “Ôsôm êndêñ lau Israel gebe ‘Amac lau gêsômtekwa ñatonj. Aê embe japi jawinj amac êndêñ ñasawa dambêgenj oc janac amac eb tagenj ananja. Amboac tonanj akôc nêñ gêlônj su, ec jajala gebe aê janjôm amac amboac ondod.’ ”

⁶ Amboac tonanj lau Israel sêkôc nêñ gêlônj su anja lôc Horeb ma sêsêlêñ ñaômagenj.

Becobo sêkac sanja

⁷ Ma Mose kêkôc becobo elêma ma gê bec tau kêkô jaêc gamêñ, tanj bec ñagêdô kêkô nanj. Enj kêsam becobo tau gebe Becobo takac sanja. Lau tenj embe sensom Apômtau, go sêsa sêna becobo sêkac taunjanja, tanj kêkô jaêc gamêñ, tanj bec ñagêdô kêkô nanj.

⁸ Elémê embe Mose êsa êndênj becobo tau êna, go lau samob sêndi sa sêkô nêj bec nakatam ma matenj êndij Mose njapanj e êsô becobo njalêlôm êna.

⁹ Mose embe êsô becobo njalêlôm êna su, go tao majanj êsêp êmêj êkô becobo tau njasacgêdô. Ma Apômtau ênam binjalôm êwij Mose.

¹⁰ Lau embe sêlic tao majanj êsêp êmêj êkô becobo tau njasacgêdô, go samob sêndi ma teten mec êndênj Apômtau anja nêj bec njasacgêdô êndênj-êndênjgej.

¹¹ Amboac tonanj Apômtau géjam binjalôm géwij Mose agêc lanjônanô gêdênj taunj amboac njac tenj, tanj géjam binjalôm géwij nê njac ôli andanj enja. Ma gêdênj tanj Mose gému géja gamênj, tanj becobo njagêdô kêkô nanj, nê sakinjwaga géwi becobo tau sinj atom. Njac wakuc tau Nun latu Josua.

Apômtau géjac mata gebe êmoa êwij lau

¹² Go Mose kêsôm gêdênj Apômtau gebe “Ôlic acgom, aôm taôm kôsôm gêdênj aê gebe ‘Ôwê lau tonec sêpi sêna.’ Mago aôm kôsam njac, tanj gobe ôsakinj êwij aê nanj, nê njâê lasê gêdênj aê atom. Mago aôm kôsôm gebe ‘Aê kajala aômnêm njâê ma aôm gôjac matocanô njajam.

¹³ Amboac tonanj galoc aê jatenj aôm gebe aê embe janac matamanô njajam, go ôtôc nêmj intêna êndênj aê e jajala aôm êtu tôj ma janac matamanô njajam. Ma taêm ênam tonec êwij gebe lau-m tonec têtû aômnêm laugac.”

¹⁴ Ma Apômtau kêsôm gebe “Aê tauc oc jasêlênj jawinj aôm ma jakêj aôm ôlêwanj taôm.”

¹⁵ Ma Mose kêsôm gêdênj enj gebe “Aôm taôm embe ôsêlênj ôwij aêac atom, go ôsakinj aêac awi gamênj tonec sinj ma api ana atom.

¹⁶ Aôm embe ôsêlênj ôwij aêac atom, go ajala amboac ondoc gebe aê to njoc lau ajac aôm matamanô njajam. Aôm embe ôsêlênj ôwij aêac, go êwaka aê to nêmj lau sa êndênj lau nomnja njagêdô samob.”

¹⁷ Ma Apômtau kêsôm gêdênj Mose gebe “Binj tecenanj, tanj aôm kôsôm nanj, aê oc janjôm njanô êsa, gebe aôm gôjac aê matocanô njajam ma aê kajala aômnêm njâê sugac.”

¹⁸ Mose kêsôm gebe “Aê jatenj aôm gebe oc nêmj njawasi lasê êndênj aê.”

¹⁹ Ma Apômtau kêsôm gebe “Aê gabe jakêj njoc njawasi êô lasê aôm lanjômnêmnja ma jasôm njoc njâê lasê êndênj aôm ôjô. Njoc njâê gebe Apômtau. Ma oc jamoasinj njac, tanj gabe jamoasinj enj nanj, to taêc walô njac, tanj gabe taêc walô enj nanj.”

²⁰ Ma kêsôm tenj gebe “Mago aôm ôtôm gebe ôlic aê lanjôcanô atom, gebe njac, tanj êlic aê nanj, oc êmoa mata jali atom.”

²¹ Ma Apômtau kêsôm gebe “Ôlic acgom, njasawa tenj tec géc kédabinj aê. Ôpi mênjôkô poc kapôênj njâô.

²² Ma êndênj aôm ôkô poc njasawa ma janjandê aôm auc njac lemoc e jaôc lêlêc aôm su acgom,

²³ go jakôc lemoc su e ôlic dêmôêctékwa, mago ôlic lanjôcanô atom.”

34

Poc tapa kêtû luagêcnja

¹ Go Apômtau kêsôm gêdênj Mose gebe “Ôpa poc tapa luagêc êtôm njamatanja, go jato binj, tanj kato kêsêp poc tapa njamatanja, tê kôtuc popoc nê, êsêp poc tapa tonec amboac tonanjenj.

² Ômansanj taôm êndênj elenj bêbêcgej. Ma elenj bêbêcgej ôpi lôc Sinai ômôênj ma ôtôc taôm êndênj aê anja lôc tau njatêpôê.

³ Njac tenj êpi êwij aôm atom ma tenj êmoa lôc njagala atom. Domba to bulimakao sêninj gêgwanj sêmoa lôc njagala atom amboac tonanjenj.”

⁴ Amboac tonanj Mose kêpa poc tapa luagêc kêtôm poc tapa njamatanja. Ma gêdênj bêbêc kanucgej enj gêdi jakêpi lôc Sinai kêtôm Apômtau kêjatu enj, ma kékôc poc tapa luagêc géwij.

⁵ Ma Apômtau kêsêp gêmênj gêmôa tao njalêlôm e kêkô jabanj Mose. Ma Mose awa géjac Apômtaunê njâê.

⁶ Go Apômtau jakêlêlêc enj géja ma gêmôêc gebe “Apômtau, Apômtau, enj Anôtó, masinj to taê walô njatau, enj têtac njandanj sebenj atom. Enj njac tolêlôm têtac géwij njamalacnja to njac binjnanônja.

⁷ Enj têtac géwij lau 1,000 to 1,000 to kêsuc êsêacnênj geo to sêgêli binnja ma sec ôkwi. Mago enj kêmêtôc lau geo amboac tonanjenj ma kêkêj tamenj sêgêli binj njagêjô kêpi latunji to dêbunji ma abenji to nêj gôlôac.”

⁸ Go Mose gewec sebenj to ketenj mec gêdênj Apômtau

⁹ ma kêsôm gebe “O Apômtau, aê embe janac aôm matamanô njajam, go jatenj njoc Apômtau aôm, gebe ôsêlênj ômoa aêac njalêlôm ôwij. Binjnanô, êsêac lau gêsuntékwa njatonj, mago ôsuc aêac agêli binj to ma sec ôkwi ma ôkôc aêac sa atu nêmj gênj.”

Poac njakônijnja

¹⁰ Ma Apômtau kêsôm gebe “Ôlic acgom, aê jamoatiñ poac tej. Aê oc jañgôm gêñtalô nêmlau samob sêlic. Gêñtalô amboac tonec kêsã anja nom ñagamêñ to anja lau-m tej atomanô. Ma lau samob, tañ sêwiñ aôm nañ, oc sêlic gêñ, tañ Apômtau êñgôm nañ. Ma gêñ, tañ gabe jañgôm êndêñ aôm nañ, gêñsêga kaiñ tej.

¹¹ “Ojoj binj, tec galoc jajatu aôm nec. Ôlic acgom, aê jajanda lau Amor to Kanaan ma lau Het to Peres ma lau Hib to Jebus sêc sêna.

¹² Ôlic taôm gebe ômoatiñ poac ôwiñ lau, tañ sêngôñ gamêñ aôm ô lasêña nañ atom. Embe ôñgôm, go êtu nêmlakô.

¹³ Ônsêlô êsêacnêñ altar su to ôsap nêñ alê poc tulu ma ôtuc nêñ anôtônê ñakatu popoc.

¹⁴ Aôm otej mec êndêñ anôtô jaba tej atom, gebe Apômtau eñ Anôtô, tañ gêjam lêmuñ nêmlau gebe têtac êwiñ eñ taugenj nañ. Ênê ñaê gebe Aê gajob ñoc lau têtac gêwiñ aêña.

¹⁵ Ôlic taôm, gebe ômoatiñ poac ôwiñ lau gamêñ tônêña atom. Êsêac embe sêngôm mockaiñña êndêñ nêñ anôtô to sêkêñ da êndêñ nêñ anôtô, oc moae sêkalem aôm gebe ôniñ da ôwiñ êsêac,

¹⁶ ma aôm oc moae ôjaliñ nêñ latunjo sa gebe sênam latômi. Ma êsêac latunjo embe sêngôm mockaiño êndêñ nêñ anôtô, oc sêlêtôm aôm latômi gebe sêngôm mockaiñ êndêñ êsêacnêñ anôtô amboac tonanjen.

¹⁷ “Ôpac ki êwê ma ômansañ anôtô jaba atom.

¹⁸ “Ôlic Om Polom Ñalucña ñapep. Êndêñ bêc 7 aôm ôniñ polom ñaluc êtôm kajatu aôm nañ. Ôniñ êndêñ ñanoc. tañ kakêñ gêdêñ aôm nañ, êndêñ ajôñ Abib, gebe gêdêñ ajôñ Abib tau tonanj aôm gôwi Aiguptu sinj.

¹⁹ Ñamêc samob têtû aêñoc gêñ, aômnmêc bôc kapoac ñamêc samob, nêml bulimakao to domba kapoac ñamêc.

²⁰ Donji ñamêc, nañ ônac da ña domba ñalatu. Embe ondec gebe ônac da gêñ tau atom, go ôpôñ gêsutêkwa tulu. Ma ônac da nêmlatômi ñamêc samob. Ma ñac tej êô lasê aê tolêma sawa atom.

²¹ “Ônam kôm êndêñ bêc 6, mago êndêñ bêc êtu 7ña ôlêwan taôm. Ôlêwan taôm êndêñ bêc tonanj êndêñ têml ôkac nom ôkwiña ma êndêñ têml ojoj kômñanô sanja amboac tonanjen.

²² Aôm ôlic Om Wokenja êndêñ noc ôniñ gêñ lasêña. Ma êndêñ jala ñabêc ñamuña aôm ôlic Om Ojoj Kômñanô sanja.

²³ Nêml ñacwaga samob sêô lasê sêkô aê Apômtau Anôtô, tañ katu Israelnêñ Anôtô nañ, lañôcnêmlña êtu dim télêac êtôm jalagenj.

²⁴ Aê oc jajanda lau tomôkê-tomôkê sêc su ma aê jañgôm nêml gamêñ esewec êtu kapôêñ. Ma êndêñ tañ ôpi ôna ô lasê ôkô aê Apômtau, aômnmêml Anôtô, lañôcnêmlña êtu dim télêac êtôm jalagenj nañ, ñac tej oc êjanjo nêml gamêñ su atom.

²⁵ “Ôkêñ polom tojst êwiñ daja ñadec atom. Ma Om Pasa ñada ñagêdô ênêc e elenña atom.

²⁶ Ôkôc nêml kôm ñamêc ñajamanô tau ôndêñ aê Apômtau, aômnmêml Anôtô, ñoc andu ôna. Ono domba ñalatu ña tênanê su atom.”

²⁷ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe “Oto binj tonanj sa gebe binj tonanj kêtû poac, tañ kamoatiñ gêdêñ aôm to Israel nañ, ñagôliñ.”

²⁸ Ma Mose gêmoa gêwiñ Apômtau gelenña 40 ma gêbêcauc 40. Eñ gerj mo atom to gênôm bu atom. Ma eñ keto poac ñabiñ kêsêp poc tapa, eñ keto binjsu lemenj lu.

Mose kêsêp anja lôc gêmêñ

²⁹ Gêdêñ tañ Mose kêsêp anja lôc Sinai gêmêñ nañ, eñ kêkôc binjsu ñapoc tapa luagêc. Ma gêdêñ tañ eñ kêsêp anja lôc gêmêñ nañ, kêjala tau gebe lañôanô ñawasi kaiñ tej nec atom. Eñ lañôanô ñawasi kaiñ tej tonanj ñam gebe eñ gêjam binjalôm gêwiñ Apômtau.

³⁰ Gêdêñ tañ Aron to lau Israel samob sêlic Mose nañ, tec sêlic lañôanô ñawasi kaiñ tej ma têtêc gebe nasêndambin eñ atom.

³¹ Mago Mose kêkalem êsêac, tec Aron to gôlôacnêñ laumata samob sêmlu dêdêñ eñ sêja, ma Mose gêjam binjalôm gêwiñ êsêac.

³² Tonanj su, go lau Israel samob têtû gasuc eñ ma eñ kêkêñ binjsu samob, tañ Apômtau kêsôm gêdêñ eñ anja lôc Sinai nañ, gêdêñ êsêac.

³³ Mose kêsôm binj gêdêñ êsêac su, go kêkêñ obo lala tej gêsan lañôanô auc

³⁴ Kêtôm têml samob, tañ Mose kêsô bec gêdêñ Apômtau gêja gebe ênam binjalôm êwiñ eñ nañ, eñ kêkac obo lala su e gêmlu kêsã kêtiã. Ma gêdêñ tañ kêsã gêmêñ nañ, eñ gêjac minj binj, tañ Apômtau kêjatu nañ, gêdêñ lau Israel.

³⁵ Ma lau Israel sêlic Mose lañôanô gebe ñawasi kaiñ tej. Go Mose gêsan lañôanô auc ña obo lala ñapanj e gêmlu kêsô gêja kêtiã gebe ênam binjalôm êwiñ Apômtau.

35

35:1–40:16 Lau Israel sêkên nêj da gebe sêkwê Lômbec sa ma sêmasanj Lômbec ñagêñlêlôm. Kôm tau kêsêlêj kêtôm Anôtô kêjatu gêdêj Mose gebe sêkwê Lômbec tau sa ma sênac kawî.

40

Sêkwê lômbec sa

- 17 Gêdêj jala kêtû luagêcña ñaajôn ñamataña ñabêc ñamataña êsêac sêkwê lômbec tau sa.
 18 Mose kêkwê lômbec sa. Eñ kêkêj nombanj to kêmasanj saginjêkwa ma kêkêj budenj gêsac ñaô ma kêkwê alê ñalêlômja.
 19 Go gê obo kêpi lômbec tau ma kêmasanj obo tenj gêsac ñaô kêtû salôm, kêtôm Apômtau kêjatu enj.
 20 Go Mose kêkôc poc tapa ma kêkêj kêsêp katapa poacña. Su, go kêmasanj katapa ñata ma kêkêj ñagadê gêsac katapa tau ñaô.
 21 Ma enj kêkôc katapa kêsô lômbec gêja ma kêkêj obo baliñ genkaleñ gêsanj katapa poacña auc, kêtôm Apômtau kêjatu enj.
 22 Go ketoc tebo kêkô bec sêkac tauñ saña. Tebo tau kêkô obo baliñ nêmjña kêkanônj gamêj gêmu kêpiña,
 23 ma kêdênanj polom, tanj sêkêj gêdêj Apômtau kêtû da nanj, gêsac tebo ñaô, kêtôm Apômtau kêjatu enj.
 24 Ma enj ketoc jakainj kêkô bec sêkac tauñ saña ñalêlôm, kêkô tebo ñamakenj kêkanônj lômbec ñagamêj gêmu kêsêpña,
 25 go kêkêj ja ñalêsi kêkô Apômtau lanjônêmjña, kêtôm Apômtau kêjatu enj.
 26 Go ketoc altar gold kêkô obo baliñ ñalêlôm anja bec sêkac tauñ saña tau.
 27 Go kêkêj ja genj gêj ñamalu, tanj gêsac altar ñaô nanj, kêtôm Apômtau kêjatu enj.
 28 Go kêkêj obo baliñ genkaleñ lômbec ñasacgêdô.
 29 Ma ketoc altar dajanja kêkô bec sêkac tauñ saña tau ñakatom nêmjña ma kêkêj daja to da gêj kêpuc ñamalak ôlinj tîñña gêsac ñaô, kêtôm Apômtau kêjatu enj.
 30 Go ketoc laclu kapôêj kêkô bec sêkac tauñ saña to altar ñasawa ma kêkêj bu kêsêp êtu sêkwasinj lemenj to enjkainj ña bu tau tonanj.
 31 Mose ma Aron to latui sêkwasinj lemenj to enjkainj ña bu tau tonanj.
 32 Kêtôm têm samob, tanj êsêac sêsô bec sêkac tauñ saña to sêndambinj altarña nanj, sêkwasinj tauñ, kêtôm Apômtau kêjatu Mose.
 33 Ma enj gêjac balan malacluj to lômbec ma altar auc ma kêkêj obo genkaleñ malacluj ñasacgêdô amboac tonanj. Tec Mose gêjac dabinj nê kôm tau.
- Tao gêsanj lômbec auc*
- 34 Go tao gêsanj bec sêkac tauñ saña auc ma Apômtaunê ñawasi gêjam lômbec ñalêlôm auc.
 35 Ma Mose kêtôm gebe êsô bec sêkac tauñ saña êna atom, gebe tao kêkôm auc ma Apômtaunê ñawasi gêjam lômbec ñalêlôm auc.
 36 Kêtôm têm samob, tanj lau Israel sêsêlêj sêmoa intêna nanj, tao embe êôj sa anja lômbec, go êsêac sêndi ma sêsêlêj.
 37 Mago tao embe êôj sa atom, go sêndi sêsêlêj atom, sêôj e tao êôj sa acgom.
 38 Kêtôm têm samob, tanj lau Israel sêsêlêj sêmoa intêna nanj, Apômtaunê tao kêkôm lômbec auc gêdêj gelenja, ma ja gêjam tao auc gêdêj gêbêc. Israelnêj gôlôac samob sêlic.

Lewitikus SÊJAM SAKIJ ANÔTÔ NJANAGÔLIN

Lewitikus nec dabunwaga, tan sêsa anga Lewinê gôlôac nan, taun nêj buku. Nabin nâgêdô tec kepej dabunwaga tau solop, go nabin nâgêdô kêpi nêj sakin tokain-tokain nan. Kôm tonec gêjac dabunwaga tonan nâwae gebe sêlic lau Israel langwa tônê nêj om ma têndôn Anôtônê bin êndên lau tau gebe sêsa nêj lêj to awen êoc Anôtô sêsô bin tau nlabugej.

Bin Anôtô dabunna kêtû nâlôtênasêga gêjam gôlin buku tau gêjam aucgej. Amboac tonan nâgôlin tonec gêdên Anôtônê lau Israel gebe sêlic nêj om to sêsa nêj lêj nâjên, ec sêmbin taun tôn tamin Israelnêj Anôtô Dabun tau enden tôngej.

Buku tau nâsêbu lementen gebe

1. Môkêlatu 1-7 Binju da to dajana.
2. Môkêlatu 8-10 Sêjam mec Aron to latui gebe sênam kôm dabunwaganja namij.
3. Môkêlatu 11-15 Nâgôlin lau sêngôn selectja to sênam dabun taunja.
4. Môkêlatu 16 Omsêga Wama nâgôlin.
5. Môkêlatu 17-27 Nâgôlin gêdên lau gebe sêsa nêj lêj to sêlic nêj om sênam dabun taun nâjap.

Nalô towae, tan kêsêp buku tonec nâlêlôm nan, teto gêc 19:18. Apômtau Jesu kêsam nâlô tau gebe Binju kêtû luagêcja, tan kêtôm binju kapôên nâmatanja. Binju tau gebe "Têmtac êwij lau wacban aôm amboac têmtac gêwij taôm."

1:1-15:33 Binju, tan gêjam gôlin lau Israel nêj sakin omja ma nêj lêj sêkêj da to dajana nan, kêsêp môkêlatu 1-7. Êsêac sêjam mec Aron to latuagêc namij kêsêp môkêlatu 8-10. Môkêlatu 11-14 gêwa bin tatu selec to bin nâtêmuinja sa. Bôc, tan lau Israel têtôm gebe sênij to bôc, tan sêjac jao gebe sênij atom nan, nêj nâê kêsêp môkêlatu tonan amboac tonangej. Bin nâgêdô gêwa lauo, tan sêkôc nâpalê lau, nêj lêj têtû selecja sa. Ma binju nâgêdô kêkanôn lau tokamochôm ma gêwa êsêacnêj lêj têtôc taun êndên dabunwaga ma dabunwaganêj kôm sêwaka lau tonan sanja sa.

16

Omsêga Pasanja

¹ Gêdên Aronnê latuagêc sêmac êndu kêtû sêkêj daja dabun atomja gêdên Apômtau, en kêsôm gêdên Mose gebe

² "Ôsôm êndên têwam Aron gebe en êsô gamên dabunanô, tan obo balij gêsar auc nan, êna palij-palijgej atom gebe gamên tonan aê maloc, tan gaoc tauc lasê nâ tao gêsac poac nâkatapa, lêpôn taê labuja, nâô, gebe êmac êndu atom.

³ En êsô gamên dabunanô tau nâlêj tagen tonec gebe êkôc bulimakao kapoac wakuc ten êtu dawamaja to domba kapoac ten êtu dajana êna.

⁴ En êlij bu su acgom, go êsô nâkwê kwalam-kwalam balij ma nâkwê akainja kwalam-kwalam dambê. En êjandij ômbinjap kwalam-kwalam ma embec obo gasuc. Gêj samob tonan tec kêtû nâkwê dabun tau.

⁵ Ma en êkôc nonij kapoac luagêc anga lau Israel nêj êtu dawama ma domba kapoac ten êtu daja.

⁶ "Ma Aron êkêj bulimakao kapoac tau êtu dawama êtu en taunja ma ê wama tau to nê gôlôac su acgom.

⁷ Go en êkôc nonij luagêc tonan naetoc lulugen êkô Apômtau lanjônêmja anga becobo nâkatam dêmôênja.

⁸ Anja tonan en êpuc kapoac êpi nonij luagêc tau, ten êtu Apômtauja ma ten êtu Asaselja.

⁹ Go Aron êkêj nonij tan kêpuc kapoac kêtû Apômtauja nan êtu dawama.

¹⁰ Mago nonij, tan kêpuc kapoac jakêsêp Asaselja nan, en êkôc tomata jaligen ma etoc êkô Apômtau lanjônêmja, go êsa sakin asuc sec ôkwiña êpi en ma êjanda nonij tau êsa gamên sawa êndên Asasel êna.

¹¹ "Aron êkêj bulimakao kapoac tau êtu dawama êtu en tau to nê gôlôacja nêj secja, en ênac bulimakao tonan êtu dawama êtu en taunja.

¹² Go êkôc ja nâlana anga Apômtaunê altar nâêkên êsêp laclu ten ma êngain gêjmalu, tan sêlênsim popoc nan, lêma luagêc êkôc êmên gamên dabunanô tau.

¹³ Anja Apômtaunê lanjônêmja en êkêj gêjmalu tau êpi ja ma gêjmalu nâjadaun ênam lêpôn taê labuja auc gebe êmac êndu atom.

¹⁴ Ma en êkôc bulimakao kapoac nâdec nâgêdô ma êpalip êpi lêpôn nâgadê to katapa poacja nêmjâ nâ nê lêma latu êtu dim 7.

15 “Tonaj su acgom, go êmbuc nonij, taj êtu da ensej launêj secja nanj, ma êkôc ñadec êsô gamêj dabujanô tau êna ma êpalip êpi katapa poacja ñagadê to nêmjja êtôm tê enj gêgôm ña bulimakao kapoac ñadec su nê.

16 Enj êngôm amboac tonaj tec enj ê wama êtu gamêj dabuj ma lau Israel nêj ñatêmui to nêj sêgêli bijsu ma nêj sec samobnja. Ma êngôm amboac tonanjenj êtu becobo poacja, taj gacgen kêkô êsêacnêj môp ñalêlôm nanj.

17 Ñac tenj êmoa becobo ñalêlôm êndênj taj enj êsô gamêj dabujanô e êsa êmêj ma ênac da tau to nê gôlôac ma lau Israel samob nanj, atom.

18 Go enj êsa êndênj altar, taj kêkô Apômtau lajônêmjja nanj, êna ma ênac da êtu altar tauja ma enj êkôc dec ñagêdô anja bulimakao to nonij nêj ma ênsê êpi altar ñajabo ênam aucgenj.

19 Ma êpalip dec ñagêdô êpi altar tau êtu dim 7 ña nê lêma latu gebe êngôm gêj tau êtu selec to dabuj ma ensej lau Israel nêj ñatêmui su.

Nonij kapoac gêôc sec sa

20 “Êndênj taj enj ênac da gamêj dabuj to becobo poacja ma altar êmbacnê nanj, go enj êkôc nonij mata jali tau êmêj.

21 Go Aron êkêj nê lêma lulugen ênsac nonij mata jali tau môkêapac ñaô ma êsôm keso samob, taj lau Israel sêgôm to sêgêlija ma nêj sec samob nanj, lasê ma êkêj êpi nonij môkêapac. Go ñac, taj kêmasanj tau su kwananjenj nanj, êwê nonij tau êc êsa gamêj sawa êna.

22 Nonij tau êôc êsêacnêj sec samob êpi tau êna gamêj gasanj tenj ma (ñac tau) esoc nonij tau anja gamêj sawa.

23 “Go Aron êsô becobo poacja ñalêlôm êna ma êkôc ñakwê kwalam-kwalam, taj enj kêsô sa gêdênj taj kêsô gamêj dabujanô gêja nanj, su ma êkêj ênêc tonanj.

24 Ma enj êlij bu anja gamêj dabuj ñabalêm tenj ma êsô taunê ñakwê ma êsa êmêj, go êkêj daja êtu enj tau to lauja ma ê wama tau to lau samob.

25 Ma ñalêsi da êjô launêj secja enj êkêj ja ênij anja altar tau.

26 Ma ñac, taj êwê nonij êndênj Asasel êna nanj, êkwasiñ nê ñakwê ma êlij bu su acgom, go êmu êsô malac êmêj êtiã.

27 Ma bulimakao to nonij, taj êtu da êjô secja nanj, nêj dec, taj sêkôc sêsô gamêj dabujanô tau sêna gebe ê wama nanj, nêj ñaôlic to ñamêsôm ma ñatêkwa sêmbaliñ êsa malac ñamagê êna ma sêkêj ja ênij su.

28 Ma ñac, taj êkêj ja ênij gêj tau nanj, êkwasiñ nê ñakwê ma êlij bu su acgom, go êmu êsô malac êmêj êtiã.

Sêlic om sê wama êsêacja ñalêj

29 “Ma tonec êtu ñagôlij ênêc endenj tønjenja tenj êndênj amac gebe êndênj ajôñ êtu 7 ñabêc 10 amac taôm to lau jaba, taj sêmoa sêwiñ amac nanj, anam dabuj taôm ma anam kôm tenj atom.

30 Gebe êndênj bêc tonanj oc sê wama amac gebe atu selec. Nêj sec ênaña ma atu selec samucgenj akô Apômtau lajônêj.

31 Om tonanj êtu amacnêj Omsêga anam dabuj taômja tenj. Tonanj êtu ñagôlij ênêc endenj tønjenja tenj.

32 Ma sakiñ daê wamaña gêjac dabujwaga, taj senj oso to sêjam mec enj gebe êjô tama su nanj, ñawae. Enj êsô ñakwê kwalam-kwalam, taj kêtju ñakwê dabuj nanj.

33 Ma ê wama êtu gamêj dabuj to becobo ma altarnja ma êngôm êtu dabujwaga to gôlôac ñalau samobnja êwiñ amboac tonanjenj.

34 Lêj tonanj êtu amacnêj ñagôlij ênêc endenj tønjenja tenj gebe asa sakiñ wamaña êtu lau Israel nêj sec samobnja êtu dim tagenj êtôm jalagenj.”

Ma Mose gêgôm kêtôm Apômtau kêjatu enj.

17:1–18:30 Bijsu taj kêsêp môkêlatu tonanj nanj, kêjatu lau gebe sêkêj nêj da anja lôm dabuj taugenj. Bijsu ñagêdô gêjac jao gebe lau sênôm dec to sênij bôc ñamêsôm todecgenj. Bijsu taj kêsêp môkêlatu 18 nanj, gêwa lauo to ñac nêj lêj sêmoa sêwiñ tauñja sa ma gêjac jao nêj lêj mockaiñja ñagêdô.

19

Bijsu dabuj to gêdênja

1 Ma Apômtau kêsôm gêdênj Mose gebe

2 “Ôsôm êndênj gôlôac Israel ñalau samob gebe amac atu lau dabuj gebe Apômtau, amacnêj Anôtô, aê tauc dabuj.

3 Amac samob êtôm ñacanôgenj atoc tenemi to tamemi sa ma taêm ênam om gebe dabuj ma amansanj ñapep, gebe Apômtau, nêj Anôtô aê.

⁴ Amac akac taôm ôkwi andêñ anôtô gwam ana atom. Ma apac ki êwê ma amansañ anôtô jaba tej atom, gebe Apômtau, nêñ Anôtô aê.

⁵ “Embe akêñ da danje êndêñ Apômtau, go akêñ ñalêñ gebe ênac Apômtau mataanô ñajamgeñ.

⁶ Êndêñ bêc, tañ akêñ da tau nañ, to bêc, tañ êndançuc nañ, aniy da tau e êmbacnê. Gêñ ñagêdô-gêdô, tañ ênêc e êndêñ bêc êtu télêac nañ, ja êñiy su.

⁷ Ma embe aniy êndêñ bêc êtu télêac, nañ oc êtu gêñ geñer ma oc ênac aê matocanô ñajam atom.

⁸ Ma tej embe êñiy, oc êtu tôp êndêñ eñ gebe eñ gêgôm Apômtaunê gêñ dabuñ tej kêtú sec, ma seneñ eñ su ança nê lau nêñ.

⁹ “Ma êndêñ tañ amacnêñ gamêñ ñakôm ñanô êsa nañ, go anac sa e êndêñ kôm ñamadiñ samucgeñ atom, ma ajoyñ gêñ ñasaliñ-saliñ sa êtu ñamu atom.

¹⁰ Ança nêñ kôm wainça amboac tonançer ajoyñ gêñ ñasaliñsaliñ ma akôc ñanô, tañ kêsêlô kêsêp nom nañ, sa atom. Awi siñ êndêñ lau ñalêlôm sawa to lau jaba gebe Apômtau, amacnêñ Anôtô aê.

¹¹ “Anam geñer atom, ma anam launêñ bôlêñ auc atom to ansau auc lau atom.

¹² Atôc lememe ansau anam aê lançoc ma ançôm amacnêñ Anôtônê ñaê êtu sec ña lêñ amboac tonar atom gebe Apômtau aê.

¹³ “Akônij nêñ lau wacbañ amacña ma ajañgo nêñ gêñ su atom. Ançamiñ nêñ sakiñwaga nê ñaôli kômña e êndêñ ñaalen atom.

¹⁴ Apuc boa ñac tanasunbic to akêñ gêñ tej êmbôc ñac matapec nê intêna auc atom. Atêc nêñ Anôtô, gebe Apômtau aê.

¹⁵ “Amêtôc biñ eso atom. Ma ambu lau ñalêlôm sawa ma atoc lau tolêlôm sa êlêlêc atom, mago amêtôc nêñ lau wacbañ amac ña biñgêdêñgeñ.

¹⁶ Ôñga biñ êpi nêñ lau atom. Ma embe ôkô mêtôcwaga lançônêñ nañ ôkic nêñ ñac wacbañ aôm nê biñ ôwiñ atom gebe Apômtau aê.

¹⁷ “Têmtac endec lasitêwa atom, awa biñ sa êndêñ ñac wacbañ amac gebe awê kaiñ sec êtu eñña atom.

¹⁸ Ôkêñ ñagêjô ma ôê têmtac ñandan êndêñ taômnêñ lau tej tôñ atom, mago têmtac êwiñ lau wacbañ aôm amboac têmtac gêwiñ taôm, gebe Apômtau aê.

¹⁹ “Ajop aêñoc ñagôliñ tonec gebe akêñ bôc kaiñ luagêc sêñgêli taun atom. Ma apalip ñawê kaiñ luagêc êsêp kôm tagen atom, ma asô ñakwê, tañ sêwa ña gam kaiñ luagêc kêsêp taulêlôm nañ atom.

²⁰ “Embe ñac tej ênêc êwiñ awê tej, tañ sê eñ gêdêñ ñac tej gebe ênam ôli êtu ênê gêñômao, mago gêjam ôli su me sêwi eñ siñ su atom tagen nañ, go akêñ ñagêjô, mago êsêagêc sêmac êndu lulugeñ atom, gebe sêwi awê siñ kêtú taunê ñatauo su atom tagen.

²¹ Mago ñac tau êkôc domba kapoac tej êna becobo ñakatam gebe êkêñ êtu datôp êndêñ Apômtau êtu eñ tauña.

²² Ma dabuñwaga ê wama ñac tau ña domba kapoac datôpña tonan êkô Apômtau lançônêñ êtu sec, tañ eñ gêgôm nañña. Ma Anôtô oc êsuc sec, tañ ñac tau gêgôm nañ, ôkwi.

²³ “Êndêñ tañ asô gamêñ tau ma asê ka ñanô aniyña tokaiñ-tokaiñ nañ, go alic ñanô tau amboac gêñ selec êtôm aniyña atom e jala télêac êmbacnê acgom.

²⁴ Ma êndêñ jala êtu aclê ñanô samob êtu gêñ dabuñ ma êtu da lambiñña êndêñ Apômtau.

²⁵ Mago êndêñ jala êtu lemeñer aniy kananô tau gebe ênam ñanô taêsam êndêñ jala samob, tañ êndançuc nañ. Apômtau, amacnêñ Anôtô aê.

²⁶ “Aniy gêñ todec tej atomanô. Aoc biñ lasê to ançôm mectomañ atom.

²⁷ Akapiñ nêñ môtêmlauñ su ança môtêmapac atom ma êm ñasaô êtu dambê atom.

²⁸ Asa nêñ ôlim êtu ñacmatêña me anac bô tej êpi taôm ôlim atom gebe Apômtau aê.

²⁹ “Ôkêñ latômo êtu awê mockaiño gebe mockaiñ ênam gamêñ auc e sec ênam sêga ança gamêñ tau atom.

³⁰ Taêm ênam ñoc om gebe dabuñ ma ômansañ ñapep ma otoc ñoc andu dabuñ sa gebe Apômtau aê.

³¹ “Naandêñ lau, tañ sêkalem lau katuñ nañ, to lau mectomañña ana atom. Embe ançôm oc ançôm amac selec ñapaliñ gebe Apômtau, amacnêñ Anôtô aê.

³² “Ôndi sa êtu ñac tomôdêña to otoc ñamalacanô sa ma ôtêc aômnêñ Anôtô gebe Apômtau aê.

³³ “Embe ñac jaba tej êmoa êwiñ aôm ança nêñ gamêñ, go ôtu kasec eñ atom.

³⁴ Ñac jaba êmoa êwiñ aôm êtôm nêñ lasitêwa tej ma aôm têmtac êwiñ eñ amboac têmtac gêwiñ taôm, gebe amac taôm atu lau jaba gêmuñña ança gamêñ Aiguptu, gebe Apômtau, amacnêñ Anôtô aê.

³⁵ “Amêôtoc lau eso atom. Anam dôñ gêñ baliñ to ñawapac ma taêsamña ôkwi gebe ansau lau atom.

³⁶ Nêm dôñ gêdêñ ênêc êtu gêñ ñawapacña ma gadob to laclu anam dôñ gêñ êsêpña nan, solop amboac tonanğen gebe Apômtau, amacnêm Anôtô, tan gawê amac anğa gamêñ Aiguptu amêñ nan, aê.

³⁷ Ma ajop ñoc ñagôliñ to ñoc jatu samob ma anğôm ñanô êsa gebe Apômtau aê.”

20:1–22:33 Môkêlatu tonanğen ñabiñsu gebe ênam lau to dabuñwaga sa e têtû lau dabuñ ñanô.

23

Om ñagôliñ

¹ Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe

² “Ôsôm êndêñ lau Israel gebe Apômtaunê om toê-toê, tan amac asam gebe dabuñ ma akac taôm sa nan, tonec.

³ Anam nêm kôm êtôm bêc 6, mago êndêñ bêc êtu 7 êtu bêc lêwanña ñanô akac sanja dabuñ ten. Anam kôm ten atom. Bêc tonanğen êtu Apômtau tau nê om anğa nêm gamêñ samob.

⁴ Bêc tonec kêtu Apômtaunê om toê-toê, tan erj kêkêñ nan. Akalem lau sa êndêñ ñanoc gebe akac taôm sa ma alic om dabuñ tau.

Omsêga Pasa

⁵ “Êndêñ ajônğen ñamataña ñabêc 14 ñaêtulala nan alic Apômtaunê Om Pasa.

⁶ Ma êndêñ ajônğen tonanğen ñabêc 15 alic Apômtaunê om Polom ñalucña. Êndêñ bêc 7 aninğen polom ñaluc.

⁷ Êndêñ bêc ñamataña tonanğen akac sa to alic om dabuñ. Anam kôm ten atom.

⁸ Mago akêñ daja êndêñ Apômtau êtôm bêc 7 tonanğen ma êndêñ bêc êtu 7 oc alic om dabuñ ten êtiam ma anam kôm atom.”

⁹ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe

¹⁰ “Ôsôm êndêñ lau Israel gebe êndêñ tan aô lasê gamêñ tau, tan aê jakêñ êndêñ amac ma aninğen gêñ lasê nan, go amac akêñ kôm ñanô ñamêc êndêñ dabuñwaga

¹¹ ma erj ênsuñ nêm gêñ tonanğen êndêñ Apômtau êna gebe erj êlic amac ñajam. Sabat su ma ñaleñ dabuñwaga êngôm gêñ tau.

¹² Ma êndêñ bêc, tan ansuñ nêm gêñ tonanğen nan, akêñ domba ñalatu kapoac ñajam ten ñajala tageñña êtu daja êndêñ Apômtau êwiñ.

¹³ Ma akêñ da kelerj tonec êwiñ gebe polom matac êtôm gêñ 10 ñaluagêc sênğaluñ êwiñ katêkwi êtu daja êndêñ Apômtau gebe êñu ñamalu ñajam ma akêñ wain ñatêkwi kekec ten êwiñ êtu da.

¹⁴ Aninğen polom matac ma sigob me kêsôcña ten anğa kôm wakuc atomanô e êndêñ bêc, tan amac akêñ nêm da êndêñ nêm Anôtô su acgom. Binğen tonanğen êtu ñagôliñ ênêc enderj tônğenña ten êndêñ gôlôac to gôlôac êtôm nêm gamêñgen.”

Om Tajon Kôm ñanô Saña

¹⁵ “Sabat, tan amac akêñ da onanğen su nan, ñaleñ go asa woke sa e êtôm woke samuc 7.

¹⁶ Asa bêc 50 sa e êtap bêc, tan êndanğuc Sabat êtu 7 nan sa, go akêñ da polom wakucña ten êndêñ Apômtau.

¹⁷ Akôc polom sigob luagêc anğa nêm andu amêñ gebe êtu da. Sêmansanğen polom tonanğen ña polom matac ñajam ma sêpac ña jist êtu kôm ñanô ñamêc êndêñ Apômtau.

¹⁸ “Ma akêñ domba ñalatu ñajam 7 ñajala tageñ ma bulimakao kapoac wakuc ten ma domba kapoac luagêc êwiñ polom tonanğen êtu daja êndêñ Apômtau. Êwiñ da gêñ kômña to da gêñ têkwiña oc êtu daja, tan ñamalu ênac Apômtau mataanô ñajam nan.

¹⁹ Ma akêñ noninğen kapoac ten êtu da êjô secña to domba ñalatu kapoac luagêc, tan ñajala tageñ nan, êtu dawamaña ten.

²⁰ Ma dabuñwaga ênsuñ gêñ tonanğen êwiñ polom ñamêc êtu da daiñdaiñ êndêñ Apômtau êwiñ domba ñalatu luagêc. Gêñ tau êtu Apômtaunê gêñ ma dabuñwaga êwê kaiñ.

²¹ Êndêñ bêc tau amac akac taôm sa gebe êtu om dabuñ ma anam kôm kapôñ atom. Tonanğen êtu ñagôliñ ênêc enderj tônğenña ten êtu nêm wakucña êtôm amacnêm gamêñ samob.

²² “Ma êndêñ tan amac anac nêm kôm ñanô sa nan, go anac sa e êndêñ kôm ñamadinğen samucgen atom, ma ajonğen gêñ ñasalinğen sa êtu ñamu atom. Awi sinğen êndêñ lau ñalêlôm sawa to lau jaba gebe Apômtau, amacnêm Anôtô aê.”

Om Jala Wakucña

²³ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe

24 “Ôsôm êndêj lau Israel gebe ajônj êtu 7 ñabêc ñamataña êtu bêc lêwanña ñanô tenj êndêj amac. Akac sa ma alic om dabuj tau toëndugenj.

25 Anam kôm tenj atom, mago akêj da kelenj tenj êndêj Apômtau.”

Omsêga Wama

26 Ma Apômtau kêsôm gêdêj Mose gebe

27 “Ajônj êtu 7 tonanj ñabêc 10 êtu bêc Omsêga Wamaña. Êtu bêc dabuj, tanj amac akac taôm sa ma anam dabuj mo to akêj daja êndêj Apômtau nanj.

28 Ma anam kôm êndêj bêc tonanj atom gebe bêc Omsêga Wamaña, ma sê wama amac êndêj Apômtau, amacnêm Anôtô.

29 Gebe tenj embe ênam dabuj mo êndêj bêc tonanj atom, oc sensenj enj su anga nê lau nêj.

30 Ma tenj embe ênam kôm êndêj bêc tonanj, aê oc jansenj enj su anga nê lau nêj amboac tonanjgenj.

31 Anam kôm tenj atom. Tonanj êtu ñagôlinj ênêc endenj tônggenja tenj êndêj amacnêm wakuc samob êtôm gamêngenj.

32 Bêc tonanj êtu bêc lêwanña ñanô tenj êndêj amac ma anam dabuj mo. Alic om tau anac m êndêj ajônj tonanj ñabêc 9 ñaêtulala, ma amansanj nêm sabbat e naêndêj ñabêc 10 ñaêtulala.”

Om Bec

33 Ma Apômtau kêsôm gêdêj Mose gebe

34 “Ôsôm êndêj lau Israel gebe Êndêj ajônj tonanjgenj ñabêc 15 êtu Apômtaunê om sêsam gebe Om Bec. Alic om tonanj êtôm bêc 7.

35 Êndêj bêc ñamataña akac taôm sa gebe alic om dabuj tenj. Anam kôm tenj atom.

36 Êndêj bêc 7 tonanj akêj daja êndêj Apômtau. Ma êndêj bêc êtu 8 amac akac taôm sa gebe alic om dabuj tenj êtiam ma akêj daja tenj êndêj Apômtau. Bêc tonanj êtu bêc dabuj akac sanja, tec anam kôm tenj atom.

37 “Apômtaunê om toê-toê tau tonanj, tanj amac asôm lasê gebe akac sa ma anam sakinj Apômtau gebe akêj daja to da kelenj ma da têkwi. Da samob tonanj akêj êndêj Apômtau êtôm ñanoc solopgenj.

38 Alic om tonanj naêwinj Apômtaunê sabbat to êwinj nêm gêj ñagêdô, tanj ajac mata ma akêj kêtû nêm ñalêlôm kêkac amacña gebe akêj êndêj Apômtau nanj.”

Binj Om Becña ñagêdô kêtiam

39 “Êndêj ajônj 7 ñabêc 15 embe anac nêm kôm ñanô samob sa êmbacnê nanj, alic Apômtaunê om êtôm bêc 7. Bêc ñamataña êtu bêc lêwanña ñanô tenj ma bêc êtu 8 amboac tonanjgenj.

40 Êndêj bêc ñamataña amac ajonj ka ñanô ñajam-ñajam to tômtôm ñalaunj ma lêsô ma atu samuc amoa Apômtau, amacnêm Anôtô, lajônêm êtôm bêc 7.

41 Alic Apômtaunê om êtôm bêc 7 êtôm jalagenj. Tonanj êtu ñagôlinj ênêc endenj tônggenja tenj êndêj nêm wakuc samob. Alic om tau êndêj ajônj êtu 7ña.

42 Anjônj bec êtôm bêc 7 tonanj. Lau Israel ñanô samob sêngônj becgenj.

43 Gebe nêm wakuc to nêj wakuc sêjala gebe aê kakêj lau Israel sêngônj bec gêdêj tanj aê kakôc êsêac sêsa anga gamêj Aiguptunja sêmêj nanj. Apômtau, amacnêm Anôtô aê.”

44 Amboac tonanj Mose kêkêj om, tanj Apômtau kêjatu nanj, ñawae gêdêj lau Israel.

24:1-27:34 Binjsu tokainj-tokainj kêsêp mókêlatu tonanj. Binjsu ñagêdô kêmasanj sakinj omña, ñagêdô kêmêtôc lau, tanj sêsôm binj alôb-alôb, ñagêdô kêjatu lau gebe sêsa nêj lêj bisnis to kômña ñapep ma sêngônj sêwinj tauj tomêtêgenj, ñagêdô kêmêtôc lau, tanj tanjenpêc gêdêj Anôtônê binjsu nanj ma ñagêdô kêmasanj lêj tatôc lemenj ma tanac mata gêj êndêj Anôtôña.

Namba LAU ISRAEL SÊMOA GAMÊŋ SAWA ŊAMINŋ

Buku Namba tonec gêjac miŋ lau Israel nêŋ lêŋ, taŋ sêsêlêŋ gêdêŋ taŋ sêwi lôc Sinai siŋ e jasêô lasê gamêŋ tê Anôtô gêjac mata gebe êkêŋ êndêŋ êsêac nê, ŋamadiŋ gêmu oc kêpiŋa naŋ. Têm ŋasawa tau kêdabiŋ jala 40. Buku tonec ŋaê kêkanôŋ miŋ towae, taŋ kêsêp buku tau naŋ. Mose kêsa lau Israel sa aŋga lôc Sinai gêmuŋ êsêac dêdi aŋga tônê. Ma eŋ kêsa êsêac sa kêtiam aŋga Moabnêŋ gamêŋ, taŋ gêc bu Jordan ŋamakeŋ gêmu oc kêpiŋa naŋ. Êsêac sêwi lôc Sinai siŋ ma sêsêlêŋ sepeŋ Moab sebeŋ atom. Êsêac sêô lasê gamêŋ Kades-Barnea, taŋ gêc Kanaan ŋamadiŋ gêmu kêsêpŋa naŋ. Êsêac sebe selom ŋamadiŋ tau e nasêsa Kanaan, mago têtôm atom, tec sêmoa gamêŋ tônê jala taêsam. Kêtu ŋamu êsêac sêwi Kades Barnea siŋ jasêô lasê bu Jordan ŋagamêŋ gêmu oc kêpiŋa ma lau ŋamakeŋ sêŋgôŋ tonanŋ têtû wakac ma ŋagêdô sêmasaŋ tauŋ gebe selom bu nasêsa gamêŋ Kanaan gebe sêŋgôŋŋa.

Buku Nambaŋa tau gêjac miŋ lau, taŋ gêŋwapac gêgôm êsêac ma sêmoa tonêŋ ŋalêlôm ŋagogo to ŋatutucgeŋ kêsêp ŋasawa elêmê naŋ, nêŋ miŋ. Êsêac sêli aweŋ sa gêdêŋ Anôtô to gêdêŋ Mose, taŋ Anôtô tau kêjaliŋ eŋ sa gebe êwê êsêac naŋ, amboac tonanŋeŋ. Miŋ tau gêwa sa gebe Anôtônê lau têtû palê to taŋeŋpêc, mago Anôtô gejob êsêac ŋapep to ŋaŋêŋgeŋ ma gêwa Mose sa gebe eŋ kêtu môsi kêsêp ŋasawa, mago gêjam sakiŋ Anôtô to nê lau ŋaŋêŋgeŋ.

1:1-6:21 Miŋ taŋ kêsêp môkêlatu tonec naŋ, tau tonec: Mose kêsa lau Israel sa aŋga lôc Sinai. Biŋsu ŋagêdô gêwa lau Lewi nêŋ kôm, taŋ gêjac êsêac ŋawae naŋ, sa tomalageŋ. Biŋsu ŋagêdô kêtôc Anôtônê lau nêŋ lêŋ têtû dabuŋŋa.

6

Mec dabuŋsêga ênam mec gôlôacŋa

- ²² Apômtau kêsôm gêdêŋ Mose gebe
²³ “Ôsôm biŋ êndêŋ Aron to latui gebe Anam mec lau Israel ma asôm amboac tonec gebe
²⁴ ‘Apômtau ênam mec aôm ma ejop aôm.
²⁵ Apômtau êkêŋ laŋôanô êpô aôm ma taê labu aôm.
²⁶ Apômtau êsa laŋôanô sa êndêŋ aôm ma êkêŋ têtmtac êtu malô.”

²⁷ “Êsêac sêkêŋ ŋoc ŋaê ênac lau Israel ŋaô, go aê gabe janam mec êsêac.”

7:1-9:14 Ŋasêbu tonec kêkêŋ da, taŋ lau sêkêŋ gebe sênam sakiŋ omŋa sa aŋga Lômbec naŋ, ŋawae gêdêŋ êsêac. Lêŋ ênam mec lau Lewi êtu sakiŋ dabuŋŋa ma miŋ lau seŋ Pasa aŋga lôc Sinainŋa kêsêp môkêlatu tonec amboac tonanŋeŋ.

9

Tao kêkô lômbec ŋaô

- ¹⁵ Gêdêŋ bêc, taŋ sêkwê lômbec tau sa naŋ, tao majanŋ mênŋkêgadê Anôtônê biŋsu ŋabec tau. Ma gêdêŋ kêtula tao mênŋkêkô andu ŋaô amboac ja e gelenŋa.
¹⁶ Tao majanŋ kêgadê andu gêdêŋ ocsalô ma tao ja kêkô ŋaô gêdêŋ gêbêc gêjô tau-gêjô tau ŋapaŋ.
¹⁷ Tao embe êôŋ sa aŋga lômbec, go lau Israel sêndi. Ma embe naêsêp gamêŋ teŋ, go lau Israel sê nêŋ bec aŋga tonanŋ.
¹⁸ Apômtaunê biŋ kêjatu lau Israel, gebe sêndi ma Apômtaunê biŋ kêjatu êsêac, gebe sê nêŋ bec. Êsêac sêmoa gamêŋ tau êtôm bêc, taŋ tao êŋgandê lômbec auc naŋ.
¹⁹ Tao embe êŋgandê lômbec auc bêc taêsam, go lau Israel sêsô Apômtaunê biŋ ŋalabu ma sêndi atom.
²⁰ Ŋasawa ŋagêdô tao kêgadê lômbec auc bêc gwalêkiŋ atom, tec êsêac sêmoa gamêŋ tau kêtôm Apômtaunê biŋ kêjatu ma dêdi kêtôm Apômtaunê jatu.
²¹ Ŋasawa ŋagêdô tao kêkô gêdêŋ kêtula e gêdêŋ bêbêcgeŋ ma gêdêŋ taŋ gêôŋ sa gêdêŋ bêbêcgeŋ naŋ, êsêac dêdi. Me tao embe gacgeŋ êkô êndêŋ ocsalô teŋ ma êmbêc teŋ, ma embe êôŋ sa êndêŋ tonanŋ, go sêndi amboac tonanŋeŋ.
²² Tao embe êŋgandê lômbec auc bêc luagêc me ajôŋ samuc teŋ me ŋasawa baliŋ ec, go lau Israel sêmoa gamêŋ tau ma sêndi atom. Mago tao embe êôŋ sa, naŋ êsêac sêndi amboac tonanŋeŋ.
²³ Êsêac sê nêŋ bec kêtôm Apômtaunê jatu ma dêdi kêtôm Apômtaunê jatu. Êsêac sêsô Apômtaunê biŋ ŋalabu kêtôm Apômtaunê jatu, taŋ Mose kêsôm lasê naŋ.

10:1-32 Lau Israel dèdi anġa lôc Sinai ma sêwi gamêḡ sawa sinġ ma sepeḡ gamêḡ, taḡ Anôto ġeġac mata ġebe êkêḡ êndêḡ êsêac ḡaminġ kêsêḡ ḡasawa tonec.

10

Lau Israel sêli awenġ sa anġa gamêḡ sawa

³³ Amboac tonanġ êsêac dèdi anġa Apômtaunê lôc ma sêsêlêḡ bêc têlêac ma Apômtaunê katapa poacġa kêsêlêḡ bêc têlêac ġêmunġ êsêac ġebe têtac gamêḡ sêlêwanġ taunġa teḡ sa.

³⁴ Kêtoḡm tēm samob, taḡ êsêac dèdi nanġ, Apômtaunê tao kêkô êsêac ḡaô ġêdêḡ ocsalô.

³⁵ ġêdêḡ taḡ sêbalaḡ katapa poacġa sa nanġ, Mose kêsôm ġebe “O Apômtau, ôndimanġ, ma nêḡ ḡacġo sêc êlinġ-êlinġ ma êsêac, taḡ têtac ġedec aôm nanġ, sêc su anġa lanġôḡmêḡna.”

³⁶ Ma ġêdêḡ taḡ sêlêwanġ katapa kêkô nanġ, Mose kêsôm ġebe “O Apômtau, ôḡu ôndêḡ lau Israel nêḡ toḡ 1,000 to 1,000 ôḡôdêḡ.”

11

¹ Ma lau sêli awenġ sa kêtḡ ġêḡ masinġa ġakêso Apômtau taḡasunġ. Apômtau ġêḡô binġ tau e têtac ḡandaḡ kêsâ. Ma Apômtaunê ġa ġelom anġa êsêac ḡalêlôm e ġerġ gamêḡ, taḡ sê bec kêsêḡna nanġ, ḡamagê su.

² Go lau têtac ġêdêḡ Mose ma Mose ketêḡ Apômtau, tec ġa ġêḡac.

³ Êsêac sêsam gamêḡ tonanġ ġebe Tabera ġebe Apômtaunê ġa ġelom anġa êsêac ḡalêlôm.

⁴ Lau ġaba, taḡ sêwinġ lau Israel nanġ, têtḡ meloc ġwada ma lau Israel têtac kêtiam amboac tonanġerġ ma sêsôm ġebe “Oġae, asa êkêḡ ġwada êndêḡ aêac taniḡ.

⁵ Aêac taêḡ ġêġam i, taḡ taêḡ ḡaômagenġ anġa gamêḡ Aiguptunġa nanġ, ma katim to melenġ ma laki to anian ma lomboc.

⁶ Mago ġaloc nêḡ ôlinġwalô ġêbacnê. ġêḡ ḡajam teḡ ġêc atom. Matenġ ġê mana tagenġ.”

⁷ Mana tau kêtôm mêcġauc ma ḡalajô kêtôm uc ḡatêkwi, taḡ ḡajana kêsâ nanġ.

⁸ Lau sêsêlêḡ-sêsêlêḡ ma sejonġ ġêḡ tau sa ġasêlêsa popoc me sepeḡ kêsêḡ tonġonġ. Go seno kêsêḡ ku ma sêpac polom tapa-tapa. ġêḡ tau ḡasaê kêtôm polom tapa-tapa, taḡ sêpac ḡa ḡalêsi nanġ.

⁹ ġêdêḡ ġêbêc maninġ kêsêḡ nêḡ gamêḡ becġa ma mana kêsêḡ ġêwinġ.

¹⁰ Mose ġêḡô launêḡ ġôlôac têtac ġêdêḡ-ġêdêḡerġerġ sêḡġônġ nêḡ bec ḡasacġêdô, tec Apômtau têtac ḡandaḡ kêsâ ḡanô ma Mose ġêlic sec amboac tonanġerġ.

¹¹ Go Mose kêsôm ġêdêḡ Apômtau ġebe “Aôm ġôġôm nêḡm sakinġwaga sec kêtḡ asagenġa. Ma aê ġajac matamanô ḡajam atom kêtḡ asagenġa, tec kôkêḡ lau samob tonec nêḡ ġêḡwapac kêkôninġ aê.

¹² Aê kakêkam lau samob tonanġ e kakôc êsêac me, tec aôm kôsôm ġêdêḡ aê ġebe ‘Ôsip êsêac sa êtoḡm ġaomwagao kêsip ḡapalê dedec, taḡ ġêḡôm su nanġ, ma ôkêḡ êsêac sêna gamêḡ, taḡ aê katôc lemoc, ġebe ġakêḡ êndêḡ tamenġi nanġ.’ Amboac tonanġ me.

¹³ Aê ġakôc ġwada anġa ondoc, ġebe ġakêḡ êndêḡ lau tonec sêniḡ. Êsêac têtac ġêdêḡ aê ma sêsôm ġebe ‘Ôkêḡ ġwada êndêḡ aêac aninġmaḡ.’

¹⁴ Aê taucġerġ ġaôc lau samob tonanġ nêḡ ġêḡwapac ġatôm atom, ġebe ḡawapac sec.

¹⁵ Mago aôm embe taêm ênam ġebe ôḡġôm aê amboac tonanġ, nanġo ônac aê êndu, go ġajala ġebe ġajac matamanô ḡajam ma ġalic ġêḡwapac, taḡ êtap aê sa nanġ, atom.”

¹⁶ Ma Apômtau kêsôm ġêdêḡ Mose ġebe “Ôġalinġ ḡoc lau 70 sa anġa lau Israel nêḡ laumata, taḡ kôġala êsêac têtḡ launêḡ laumata to ġeġobwaga. Ôwê êsêac sêna lôḡbec ma ôndêḡanġ êsêac sêkô tônê sêwinġ aôm.

¹⁷ Su, go aê ġasêḡ ġawac ma ġanam binġalôm ġawinġ aôm. Go ġakôc ḡalau, taḡ kêpi aôm nanġ, ḡaġêdo su ma ġakêḡ elom êsêac ma êsêac sêôc launêḡ ġêḡwapac sêwinġ aôm, ġebe aôm taômġerġ ôc ġêḡwapac tau êtiam atom.

¹⁸ “Go ôsoḡm êndêḡ lau ġebe ‘Anam dabunġ taôm êtu elenġa, go atap ġwada sa, ġebe amac atanġ kêsô Apômtau taḡasunġ ġebe ‘Asa oc êkêḡ ġwada êndêḡ aêac aninġ. Anġa Aiguptu tec amoa ḡajamġen.’ Kêtḡ tonanġa Apômtau êkêḡ ġwada êndêḡ amac aninġ.

¹⁹ Eḡ êkêḡ ġwada bêc tagenġ me luagêc me lemenġ teḡ me 10 me 20 atom,

²⁰ amac aninġ ġwada ajônġ samuc teḡ e ôlim ḡakam êsa ma nêḡm ḡalêlôm êli amac. Binġ tonanġ êtap amac sa ġebe atinġ Apômtau, tec ġêmoa ġêwinġ amac nec, su ma atanġ to asôm ġêdêḡ erġ ġebe “Aêac awi Aiguptu sinġ kêtḡ asagenġa.” ”

²¹ Ma Mose kêsôm ġebe “Aê ġamoa ġawinġ sinġwaga 600,000 ma aôm kôsôm ġebe ‘Aê oc ġakêḡ ġwada êndêḡ amac aninġ êtoḡm ajônġ samuc teḡ.’

²² Êsêac sêḡḡub domba to bulimakao e êtoḡm êsêac me. Me i ġwêcġa samob sêpi tagenġ, go êtoḡm êsêac me.”

²³ Mago Apômtau kêsôm gêdêrj Mose gebe “Amboac ondoc, Apômtau lêma kêtû dambê me. Galoc aôm oc ôlic gebe ñoc binj, tanj gajac mata gêdêrj aôm nanj, oc ñanô me masi.”

Sêkêrj laumata 70 sêjam Mose sa

²⁴ Go Mose kêsâ gêja ma kêsôm Apômtaunê binj gêdêrj lau, ma kêjalinj lau 70 sa anjga lau Israel nêrj laumata ma kêdênanj êsêac sêkô sêgi lômbec auc.

²⁵ Su, go Apômtau kêsêp gêmêrj totaogen mênjkêsôm binj gêdêrj Mose ma kêkôc ñalau, tanj kêpi Mose nanj, ñagêdô su, ma kêkêrj gelom laumata 70. Ñalau gelom êsêac e sep tagen seoc binj lasê ñapanj.

²⁶ Ma ñac luagêc gacgej sêmoa gamêrj becña. Ñac tenj nê ñaê Eldad, ma tenj nê Medad. Ma ñalau gelom êsêagêc gêwiñ. Êsêagêcnêrj ñaê kêsêp laumatanêrj ñaêmôkê gêwiñ, tagen êsêagêc sêsa lômbec sêja sêwiñ atom. Mago êsêagêc seoc binj lasê sêmoa gamêrj becña.

²⁷ Ma ñapalê tenj kêlêti gêdêrj Mose gêja ma kêsôm gêdêrj enj gebe “Eldad agêc Medad seoc binj lasê sêmoa gamêrj becña.”

²⁸ Go Mosenê sakinjwaga Nun latu Josua, tanj Mose kêjalinj enj sa gêwiñ laumata nanj, kêsôm gebe “O ñoc ñatau Mose, ônac jao binj tau êndêrj êsêagêc.”

²⁹ Mago Mose kêsôm gêdêrj enj gebe “Aôm gobe ômêtôc êsêagêc ôjô aê su me. Aê gabe Apômtau êkêrj nê Ñalau êpi nê lau samob e samob seoc binj lasê.”

³⁰ Su, go Mose to lau Israel nêrj laumata sêmu sêja gamêrj kêtiam.

Kêmbico

³¹ Go Apômtau kêkêrj mu kêsêlêrj ma kejonj kêmbico anjga gwêc gêmêrj. Mu tau kêpalip kêmbico kêsêp gamêrj becña e gêjam gamêrj, tanj kêgi gamêrj becña nanj, auc samucgej. Lau embe sêsêlêrj oc samuc tenj sêmu sêsa me oc samuc tenj sêmu sêsô, oc têtap kêmbico sa ñapanj. Kêmbico sêngônj tauj ñaô-ñaô e ñadani kêtôm kêdabinj meta samuc tenj luagêc.

³² Tec lau dêdi gêdêrj bêc tonanj ma sejonj kêmbico oc samuc ma gêbêc samuc ma ñagelenj oc samucgej kêtiam. Lau, tanj sejonj sêjac ñawae atom nanj, têtap gadob 10 sa. Êsêac têta gêrj tau e gêjam nanj gamêrj becña au gebe ñakelenj êsa.

³³ Êsêac sêsac gwada tau e têdanjgônj su atom, ma Apômtau têtac ñandanj kêsa gêdêrj lau tau, tec gêjac êsêac ña gêmac kapôêrj tenj.

³⁴ Kêtu tonanjja sêsam gamêrj tonanj gebe Kibrot-Hatawa, gebe sêsunj lau matenj katu gwadanj anjga tonanj.

³⁵ Êsêac dêdi anjga Kibrot-Hatawa ma sêlêlêrj sêja Hasarot. Ma êsêac sêmoa Hasarot tau.

12

¹ Miriam agêc Aron sêli awerj sa gêdêrj Mose kêtû awê Kusña, tanj enj gêjam kêtû nê awê nanj, gebe enj gêjam awê Kusña tenj.

² Ma êsêagêc sêsôm gebe “Apômtau kêsôm binj gêdêrj Mose taugenj binjnanô me masi. Enj kêsôm gêdêrj aêagêc gêwiñ atom me.” Ma Apômtau gêrj binj tau.

³ Mose enj ñac malô kêlêlêc lau samob, tanj sêmoa nom ñagamêrj nanj, su.

⁴ Ma ñagaôgej Apômtau kêsôm gêdêrj Mose agêc Aron ma Miriam gebe “Amac lau têlêac asa andêrj becobo takac sanj ana.” Ma êsêac têlêac sêsa awê sêja.

⁵ Ma Apômtau kêsêp totaogen mênjkêkô becobo ñakatom ma gêmôêc Aron agêc Miriam, go êsêagêc sêsa jatêtu gasuc enj.

⁶ Go enj kêsôm gebe “Anjô aêrjoc binj. Embe propete tenj êmoa amac ñalêlôm, go aê Apômtau jaoc tauc lasê êndêrj enj ña gêrj ñakatu ma janam binjalôm jawiñ enj ña mê.

⁷ Mago lêrj jaoc tauc lasê êndêrj ñoc sakinjwaga Mose êtôm tonanj atom. Aê kakêrj enj gebe ejoj aêrjoc andu ñagêrjêlôm samob.

⁸ Aêagêc ajam binjalôm aoc taujma awerjkasi. Aê kasôm binj gêc awêgej ma kasinj binj tenj ôkwi atom. Enj gêlic Apômtau kêpi ñanô. Kêtu asagenjja amagêc atêc taôm atom ma asôm binj kêpi ñoc sakinjwaga Mose.”

12:9-16 Miriam gêli awa sa gêdêrj Mose ma ñagêjô kêtap enj sa ñaminj.

13

Mose kêsakinj kelenjwaga 12 sêja Kanaan

¹ Ma Apômtau kêsôm gêdêrj Mose gebe

² “Osakinj lau gebe sêkêrj kelenj gamêrj Kanaan, tanj gabe jakêrj êndêrj lau Israel nanj. Ôsakinj nêrj laumata tagenj-tagenj êtôm tamenjinêrj gôlôacmôkêgej.”

³ Amboac tonanj Mose kêdaguc Apômtaunê jatu ma kêsakinj lau, tanj têtû lau Israel nêrj laumata nanj, dêdi anjga gamêrj sawa Paran sêja.

13:4-24 Kelenjwaga, tanj sêja Kanaan nanj, nêrj ñaê kêsêp ñamadinj tonec. Ma Mose kêjatu kôm gêdêrj êsêac.

Kelerwaga sêmu sêmêj

²⁵ Êsêac sêkêj kelerwaga gamêj tau kêtôm bêc 40 su, go sêmu sêja kêtiam.

²⁶ Êsêac sêsêlêj e sêô lasê dêdêj Mose agêc Aron ma lau Israel nêj gôlôac samob anja Kades, taj gêc gamêj sawa Taran nan. Êsêac sêjac minj nêj binj gêdêj êsêac to gôlôac samob ma têtôc gamêj tau njakanjanô gêdêj êsêac.

²⁷ Ma êsêac sêjac minj gêdêj Mose ma sêsôm gebe “Aêac jaaô lasê gamêj tau kêtôm aôm kôsakinj aêac. Gamêj tau gamêj, taj su to lêp keselej nan. Ma gamêj tau njakanjanô tonec.

²⁸ Mago lau, taj sêngôn gamêj tau nan, lau njanja ma tunbôm kêgi nêj malac kapôêj au. Ma tejj, aêac alic Anaknê wakuc.

²⁹ Lau Amalek sêngôn gamêj Negeb, lau Het to Jebus ma Amor sêngôn lôc ma lau Kanaan sêngôn gwêclêndanj to bu Jordan njatali.”

³⁰ Mago Kaleb gêjam malô launêj njalêlôm kêkô Mose lanjônêmja ma kêsôm gebe “Aêac tapi gamêj tau sebenj tana ma tajanjo gamêj su, gebe aêac tatôm gebe taku gamêj tau tulu.”

³¹ Go lau, taj sêpi gamêj tau sêwinj enj sêja nan, sêsôm gebe “Aêac tatôm gebe tapi dandêj lau tônê tana atom, gebe êsêac lau njanja sec sêlêlêc aêac su.”

³² Êsêac sêgôlinj binj kêpi gamêj, taj jasekeler nan, ma sêsôm gêdêj lau Israel gebe “Gamêj, taj aêac ajac laoc to akelenj nan, gamêj kainj tejj, taj gesenj lau gamêj tauja su. Ma lau samob, taj alic anja gamêj nan, lau waso-waso sec.

³³ Ma aêac alic lau njadambê kapôêj sec anja tônê. Lau tau Anaknê lau. Ma aêac asaê taujj gebe saunjanô atôm wagô, ma êsêac sêlic aêac saunjanô atôm wagô amboac tonanjen.”

14*Lau sêli awerj sa gêdêj Apômtau*

¹ Go lau samob sêpuc tanjiba sa ma têtanj gêdêj gêbêc samuc tonanj.

² Ma lau Israel samob sêli awerj sa gêdêj Mose agêc Aron ma samob sêsôm gêdêj êsêagêc gebe “Ojae, aêac tamac êndu anja Aiguptumanj me tamac êndu anja gamêj sawa tonecmanj.

³ Apômtau gebe êwê aêac natasa gamêj tônê êtu agenja. Enj gebe sinj ensenj aêac su to njacjo sêjanjo aêacnêj lauo to gôlôac njasec-njasec me. Aêac embe tamu tana Aiguptu, oc êmoasinj aêac êlêlêc su atom me.”

⁴ Go sêsôm gêdêj taujj gebe “Aêac tajalinj nêj laumata tejj sa ma tamu tana Aiguptu.”

⁵ Go Mose agêc Aron sêu taujj e lanjônjanô jagêdêj nom lau Israel nêj gôlôac samob sêlic.

⁶ Ma Nun latu Josua agêc Jepune latu Kaleb, njaclagêc, taj sekeler gamêj tau sêwinj lau njagêdô nan, sêkac nêj njakwê gêngic

⁷ ma sêsôm gêdêj lau Israel nêj gôlôac samob gebe “Gamêj, taj aêac ajac laoc ma akelenj nan, gamêj njajamanô.

⁸ Apômtau embe êlic aêac njajam, go êwê aêac tasa gamêj tau tana ma êkêj êndêj aêac. Su to lêp keselej njamala tônê.

⁹ Tagerj ali awem sa êndêj Apômtau atom, ma atêc lau gamêj tônêja atom, gebe êsêac oc têtû aêacnêj mo ma nêj lamu gêc su anja êsêacnêj. Ma Apômtau gêmoa gêwinj aêac. Atêc êsêac atom.”

¹⁰ Ma gôlôac samob sêsôm sebe têtuc êsêagêc ja poc êndu.

Go Apômtaunê njawasi geoc tau lasê gêdêj lau Israel samob anja lômbec.

¹¹ Ma Apômtau kêsôm gêdêj Mose gebe “Aê gagôm gêntalô anja êsêacnêj, mago lau tau lanjônj gelo aê njapanj to sêkêj gêwinj aê atom nec, sebe sêngôm e êndêj ondocgejj.

¹² Aê gabe jakôninj êsêac ja kole to jansenj êsêac su ma jakêj aôm ôtu lau-m kapôêj to njacjai ôlêlêc êsêac su.”

¹³ Mago Mose kêsôm gêdêj Apômtau gebe “Lau Aiguptu oc sênjô njawae gebe aôm gôwê lau tonec tonjaciagenj sêsa anja êsêacnêj sêmêj.

¹⁴ Êsêac oc sêsôm binj tau njawae êndêj lau, taj sêngôn gamêj tônê nan. O Apômtau, êsêac sênjô njawae gebe aôm taôm gômoa lau tonec njalêlôm ma goc taôm lasê gêdêj êsêac sêlic ja matenjanô. Êsêac sênjô gebe nêjm tao kêkô lau Israel jaô ma nêjm tao majanj kêsêlêj gêwinj êsêac gêdêj ocsalô to tao ja gêdêj gêbêc.

¹⁵ Embe onsenj lau tonec su wejj tagerj êtôm njac tagerj, go lau tomôkê-tomôkê, taj sênjô aôm njawae nan, oc sêsôm gebe

¹⁶ ‘Kec, Apômtau gêjac mata gamêj gêdêj lau Israel ma kêtôc lêma gebe êkêj gamêj tau êndêj êsêac, mago enj kêtôm atom, gebe êwê êsêac nasêsa gamêj tau, tec gesenj êsêac su anja gamêj sawa.’

¹⁷ O Apômtau, galoc aê jatenj aôm gebe ôwa nêjm njacjai sa êtôm binj, taj taôm kêsôm nan gebe

¹⁸ ‘Apômtau enj gê binj tôrj ma nê têtac gêwiñ tenjenña natêku masi. Enj kêsuc launêñ sec to sêgêli binjña ôkwi. Mago enj oc êlic binj ñagêjôña sinj samucgenj atom. Enj oc êkênj tamenjinêñ sec ñagêjô êndênj latunji to dêbunji ma abenji!’

¹⁹ Aê jatenj aôm, ôsuc lau tonec nêñ sec ôkwi êtu nêñ têtac gêwiñ tenjenj kapôênjña ma êtu kôsuc lau tonec nêñ binj ôkwi gêdênj tanj sêwi Aiguptu sinj e mênjgêdênj galoc nanjña.”

Apômtau kêmêtôc lau Israel

²⁰ Apômtau kêsôm gebe “Aê oc kasuc êsêacnêñ binj ôkwi kêtôm nêñ binj.

²¹ Mago aê gamoa matoc jali ma aênjoc ñawasi oc ênam nom ñagamêñ samob auc, tec jasôm binjñanôgenj gebe

²² Lau samob, tanj sêlic ñoc ñawasi to ñoc gênjalô, tê gagôm anjga Aiguptu to gamêñ sawa nê, ma sêsaê aê kêtû dim 10 su to sênjô aê aoc atom nanj,

²³ oc sêlic gamêñ, tanj gajac mata gêdênj tamenji to katôc lemoc gebe têtac sa nanj, atom. Ma lau samob, tanj lanjônj gelo aê nanj, oc nasêô lasê gamêñ tau atom.

²⁴ Mago ñoc sakinwaga Kaleb gêwê kainj ñalau kainj tenj ma enj tanja wamu aê ñapep sawa. Kêtu tonanña aê gabe jawê enj êsô gamêñ, tanj enj jakêsa su nanj êna, ma gamêñ tau êtu ênê wakuc nêñ gamêñ.

²⁵ Galoc lau Amalek to Kanaan sênjgônj gaboan, tec elenja andi ma akac taôm ôkwi amu asa gamêñ sawa asêlênj asa intêna Gwêckocña ana.”

²⁶ Ma Apômtau kêsôm binj gêdênj Mose agêc Aron gebe

²⁷ “Gôlôac sec tonec sêli awenj sa êndênj aê e êndênj ondocgenj. Aê ganjô lau Israel nêñ binj sêli awenj sanja, tanj sêgôm gêdênj aê nanj.

²⁸ Ôsôm êndênj êsêac gebe Apômtau kêsôm gebe ‘Aê gamoa matoc jali, tec jasôm binjñanô. Aê gabe janjôm amacnêñ binj, tanj ganjô amac asôm kêsô aê tanjocsunj nanj, ñanô êsa.

²⁹ Amac samob, tanj nêñ jala kêtû 20 su ma ali awem sa gêdênj aê nanj, nêñ ôlim ê su anjga gamêñ sawa.

³⁰ Binjñanô, amac asa gamêñ, tanj katôc lemoc gebe anjgônj nanj, atom. Jepune latu Kaleb agêc Nun latu Josua tanjgenj nasêô lasê.

³¹ Ma nêñ gôlôac ñasec-ñasec, tanj asôm gebe ñacjo oc sêjanjo êsêac su nanj, tec jawê êsêac nasêsa gamêñ tau e sêlic gamêñ, tanj amac adec nanj.

³² Amac taôm nêñ ñawêlêlanj oc ênanja anjga gamêñ sawa tonec.

³³ Ma amac latômi sejop bôc sêmoa gamêñ sawa êtôm jala 40 ma sêôc amacnêñ tanjempêc ñagêjô e amac samob aê su anjga gamêñ sawa.

³⁴ Amac akelenj gamêñ tau kêtôm bêc 40, tec aôc nêñ keso ñagêjô êtôm jala 40. Jala tenj êjô bêc tenj e nêñ kauc êsa êpi gênwapac, tanj ñam kêsêp gawi amac sinjña nanj.’

³⁵ Aê Apômtau kasôm binj tonec. Binjñanô, binj tonec oc janjôm ñanô êsa êndênj gôlôac sec, tanj sêboa tanj sa gêdênj aê. Anjga gamêñ sawa tonec êsêac samob oc sênanja ma samob oc sêmac êndu anjga tonec.”

Kelenwaga 10, tanj sêkênj gêwiñ atom nanj, sêmac êndu

³⁶ Mago lau, tanj Mose kêsakinj êsêac gebe sekelenj gamêñ ma sêmu sêmênj e sêgôlinj binj sec kêpi gamêñ tau ma sêli gôlôac samob nêñ ñalêlôm sa gêdênj Mose nanj,

³⁷ lau tau, tanj sêgôlinj binj sec kêpi gamêñ tau nanj, sêmac êndu sep tagenj, gebe Apômtau gêjac êsêac.

³⁸ Lau, tanj sêja gebe sekelenj gamêñ nanj, samob sêmac êndu, Nun latu Josua agêc Jepune latu Kaleb tanjgenj tec sêmoa matenj jali.

Ñacjo sêku lau Israel tulu anjga Horma

³⁹ Mose gêjac minj binj tonan gêdênj lau Israel samob, go êsêac têtanj tanjiboa kapôênj.

⁴⁰ Ma gêdênj gelenj mata êsêac dêdi jasêpi lôc ñatêpôê ma sêsôm gebe “Ôlic acgom, aêac tec amoa ma abe api gamêñ, tanj Apômtau gêjac mata gêdênj aêac nanj, gebe aêac agôm sec.”

⁴¹ Mago Mose kêsôm gebe “Amac abe anjêli Apômtaunê binj êtu asagenja. Amac oc atôm atom.

⁴² Api ana atom, nêñ ñacjo oc sênac amac, gebe Apômtau gêmoa gêwiñ amac atom.

⁴³ Oc andac lau Amalek to Kanaan ma nêñ sinj enjenj amac su, gebe amac akac taôm su anjga Apômtaunê, tec Apômtau êmoa êwiñ amac atom.”

⁴⁴ Mago êsêac tetoc tanj sa ñanôgenj, tec sêpi lôc ñatêpôê sêja, tagenj Apômtaunê katapa poacña ma Mose sêwi gamêñ becña sinj atom.

⁴⁵ Go lau Amalek to Kanaan, tanj sênjgônj gamêñ lôcña nanj, sêsêp mênjsêku êsêac tulu ma sêjanda êsêac êlinj-êlinj e jagêdênj Horma.

15:1-19:22 Da to daja ñabiñsu ñagêdô gêc môkêlatu tonec ñalêlôm. Binjsu ñagêdô gêwa dabunwaga to lau Lewi nêñ kôm sa ma kêjatu lau gebe sêpuc êsêac tôñ. Binjsu ñagêdô kêmasanj lau, tanj sêmoasac ñacmatê tenj e têtôm gebe sêlic om sêwiñ gôlôac atom nanj, nêñ lêñ têtû selec

êtiama. Ma miñ ten kêsêp môkêlatu tonec gêwiñ gebe Kora gêli awa sa gêdêñ Mose agêc Aron ma kêtap ñagêjô sa.

20

Bu kêsa anga poc

¹ Gêdêñ ajôñ ñamatarja lau Israel nêñ gôlôac samob sêô lasê gamêñ sawa Sin ma lau sêlêwan tauñ sênçôn Kades. Ma Miriam gêmac êndu ma sêsun en anga tônê.

² Ma gôlôacnêñ bu masi, tec sêkac sa jasêli awen sa gêdêñ Mose agêc Aron.

³ Ma lau sêôc gêdô Mose ma sêsôm gebe “Ojae, aêac anaña awiñ ma lasitêwai, tañ Apômtau gêjac êsêac nanmanj.

⁴ Amagêc awê Apômtaunê gôlôac mênâô lasê gamêñ sawa tonec gebe aêac amac êndu toma bulimakaogen êtu asagenña.

⁵ Amagêc awê aêac awi Aiguptu sin e aô lasê gamêñ sec tonec kêtû asagenña. Aêac atôm gebe asê gêñ ten atom. Jambô to wain ma aiñ masi. ma bu anômña masi amboac tonanjen.”

⁶ Go Mose agêc Aron sêwi gôlôac sin sêja lômbec ñasaccgêdô ma sêu tauñ lanôñanô jagêdêñ nom. Go Apômtaunê ñawasi geoc tau lasê gêdêñ êsêagêc.

⁷ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe

⁸ “Ôkôc nêñ tôc ma amagêc têwam Aron akac gôlôac sa sêpi tagen. Go ôsôm biñ êndêñ poc ôkô êsêac lanôñnêñ gebe poc êkêñ bu. Amboac tonan ôñgôm bu êsa anga poc êtu êsêacña ma ôkêñ êndêñ gôlôac to nêñ bulimakao sênôm.”

⁹ Ma Mose kêkôc tôc, tañ gêc Apômtaunê gamêñ nan, kêtôm Apômtau kêjatu en.

¹⁰ Go Mose agêc Aron sêkac gôlôac sa sêpi tagen sêkô sêwiñ poc ma kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Amac gêsômtêkwa-ñatoñwaga, anô acgom. Aêac oc atôm gebe ançôm bu êsa anga poc ma akêñ êndêñ amac me masi.”

¹¹ Go Mose gêôc lêma sa ma gêjac poc ña nê tôc kêtû dim luagêc, ma bu kapôêñ kêsa, ma gôlôac to nêñ bulimakao sênôm e kêtôm.

¹² Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Mose agêc Aron gebe “Amagêc akêñ gêwiñ aê atom to awa aê sa e lau Israel sêlic aê amboac ñac dabun atom, tec amagêc awê gôlôac tonec e nasêsa gamêñ, tañ kakêñ gêdêñ êsêac nan, atom.”

¹³ Bu tonec bu Meriba, gebe lau Israel sêli awen sa gêdêñ Apômtau, ma en gêwa tau sa gebe en ñac dabun.

Lau Edom sêjac jao nêñ gamêñ gêdêñ lau Israel

¹⁴ Go Mose kêsakin lau jaenña anga Kades dêdêñ kin Edomña sêja, ma sêsôm gebe “Aôm lasim Israel gebe êsôm êndêñ aôm gebe Aôm kôjala gêñwac samob, tañ kêtap aêac sa nançac.

¹⁵ Aêac tamemai sêsêp Aiguptu sêja ma ançôn Aiguptu ñasawa baliñ. Mago lau Aiguptu sêgôm aêac toma tamemai sec.

¹⁶ Tec aêac awen gêjac Apômtau ma en kêkêñ tanja aêac awen to kêsakin anjela ten. Anjela tau gêwê aêac asa anga Aiguptu amên. Ma galoc aêac ançôn malac Kades, tañ gêc nêñ gamêñ ñamadiñ nanj.

¹⁷ Ma galoc aêac aten, gebe ôlôc ma aêac asô nêñ gamêñ awac. Aêac oc asa nêñ kôm monja to kôm wainja atom ma anôm bu anga bumata atom. Aêac oc asêlêñ amoa intênasêgagenj. Aêac oc awi intêna sin amu anôña me gasêña atom e aô lasê nêñ gamêñ ñamadiñ ônêña.”

¹⁸ Mago Edom kêsôm gêdêñ en gebe “Ôsa ñoc gamêñ ômôêñ atom. Embe ôsa ômôêñ, oc ôndac aênoc sinj.”

¹⁹ Ma lau Israel sêsôm gêdêñ en gebe “Aêac asêlêñ amoa intênasêgagenj. Ma aêac to ma bulimakao embe anôm nêñ bu, oc anam ôli bu tau. Aêac abe aten tagen tonec, gebe asêlêñ amoa intênasêgagenj e aô lasê ñamadiñ ônêña.”

²⁰ Mago en kêsôm gebe “Aôm ôsa tonec ômôêñ atom.” Ma Edomnê lau taêsam sêsa dêdêñ êsêac sêja tonjanagenj.

²¹ Amboac tonan Edom gedec ma gêlôc, gebe lau Israel sêsa nê gamêñnagenj sêna atom, tec lau Israel sêjac jaê enj.

Aron gêmac êndu anga lôc Horeb

²² Lau Israel to nêñ gôlôac samobgen sêsêlêñ e sêô lasê lôc Horeb.

²³ Anga lôc Horeb, tañ kêkô lau Edom nêñ gamêñ ñamadiñ nanj, Apômtau kêsôm gêdêñ Mose agêc Aron gebe

²⁴ “Aron naêwiñ nê lau, gebe en êsa gamêñ, tañ kakêñ gêdêñ lau Israel nanj, atom. En êsa atom gebe amagêc ali awem sa to tanpêc gêdêñ ñoc jatu anga bu Meriba.

²⁵ Amboac tonan ôkôc Aron agêc latu Eleasar ma ôwê êsêagêc sêpi lôc Horeb sêna.

²⁶ Go ôkwalec Aronnê ñakwê su ma ôkêñ êndêñ latu Eleasar êsô sa. Ma Aron êmac êndu anga tônê naêwiñ nê lau.”

²⁷ Mose gégôm Apômtaunê jatu njanô kesa ma êsêac sêpi lôc Horeb sêja ma gôlôac samob sêlic.

²⁸ Ma Mose kêkwalec Aronnê nêakwê su ma kêkêj gédêj ênê latu Eleasar kêsô sa. Go Aron gêmâc êndu anja lôc ônê. Ma Mose agêc Eleasar sêsêp anja lôc sêmêj.

²⁹ Gédêj tanj gôlôac samob sêlic gebe Aron gêmâc êndu nan, lau Israel nêj gôlôac samob têtanj tanjboâ kêtû enja kêtôm bêc 30.

21

Lau Kanaan sêjac sinj gédêj lau Israel

¹ Gédêj tonanj nêac Kanaanja tenj kêtû kinj Aradja. Enj gêjgôj gamêj Negeb. Enj gêjô, gebe lau Israel sêsêlêj sêsa intêna anja Atarimja sêmêj, tec gêjac sinj gédêj Israel, ma kêkôc lau Israel nêgêdô tøj jakêkêj êsêac sêjgôj kapoacwalô.

² Go lau Israel têtôc lemenj gédêj Apômtau ma sêsôm gebe "Aôm embe ôkêj lau tônê sêsêp aêac lemen, oc ansej êsêacnêj malac samob su samucgen."

³ Apômtau kêkêj tanja lau Israel awej ma gêwi lau Kanaan sinj sêsêp êsêac lemen. Tec lau Israel sesenj êsêac tonêj malac samob su ma sêsam gamêj tau gebe Horma.

Moac Nyclai

⁴ Lau Israel dêdi anja lôc Horeb ma sêsêlêj sepej Gwêckoc sebe sênac jaê gamêj Edom. Êsêac sêsêlêj sêmoa intêna e lau ôlij nêkam kesa.

⁵ Êsêac sêli awej sa gédêj Apômtau agêc Mose gebe "Amagêc awê aêac awi Aiguptu sinj gebe amac êndu anja gamêj sawa kêtû agenja. Gebe mo to bu masi anja tonec ma aêac ôlij nêkam gêj nêasêpam, tanj aen amoa nanj."

⁶ Go Apômtau kêsakin moac nyclai gédêj lau. Moac tau sênjac lau Israel e taêsam sêmâc êndu.

⁷ Ma êsêac dêdêj Mose jasêsôm gebe "Aêac agôm sec gebe ali awej sa gédêj amagêc Apômtau. Otenj Apômtau, gebe êkôc moac su anja aêacma." Amboac tonanj Mose ketenj Apômtau kêtû lauja.

⁸ Go Apômtau kêsôm gédêj Mose gebe "Ômansanj moac nyclai tenj nêkatu ma ôjac sa naêkô. Ma lau samob, tanj moac gêjac êsêac nanj, embe materj ê moacki tau, nanj sêmoa materj jali."

⁹ Amboac tonanj Mose kêmasanj moacki tenj ma gêjac sa jakêkô. Ma moac embe ênjac nêac tenj, go nêac tau mata ê moacki tau ma êmoa mata jali.

21:10-35 nêamadinj tonec kesa gamêj to malac samob, tanj lau Israel sêd lasê gédêj tanj sêsêlêj sêmoa gamêj sawa nanj sa. *

22

Balak kêkalem Bileam

¹ Go lau Israel dêdi jasê nêj becobo kêkô Moabnêj gaboanj anja Jordan nêakenej ônêja kêkanôj malac Jeriko.

² Ma Sipor latu Balak gêlic gêj samob, tanj lau Israel sêgôm gédêj lau Amor nanj.

³ Ma lau Moab têtêc lau Israel gebe lau taêsam nêasec ma êsêac sêmoa tonêj nêlêlôm nêatutuc kêlêlêc su kêtû lau Israelja.

⁴ Ma êsêac sêsôm gédêj lau Midian nêj laumata gebe "Ojae, galoc lau Israel nêj tonj kapôêj oc sêni j gêj samob, tanj gêc aêacnja nanj, su amboac bulimakao senj gêgwan anja kôm." Ma Sipor latu Balak kêtû lau Moab nêj kinj gédêj nêasawa tonanj.

⁵ Ma enj kêsakinj lau jaenja gédêj Beor latu Bileam, tanj gêjgôj malac Petor, tanj gêc gamêj Amauja anja bu Euprat natali. Lau jaenja sebe sêkalem enj ma sêsôm gédêj enj gebe "Ôlic acgom, lau-m tenj sêwi Aiguptu sinj sêmêj sêjam gamêj auc samucgenj mênj sêjgôj sêkanôj aêac.

⁶ Amboac tonanj ômôêj sebej mênjôpuc boa lau tônê êtu aêja, gebe lau tau nêanja sêlêlêc aê su. Embe ôpuc boa êsêac, oc moae jatôm, gebe jaku êsêac tulu ma jajanda êsêac e sêwi gamêj sinj, gebe aê kajalagac aôm embe ônam mec nêac tenj, oc êtap mec njanô sa, ma embe ôpuc boa nêac tenj, oc êtap kôpuc boa nêanjano sa amboac tonanjgenj."

⁷ Ma lau Moab to lau Midian nêj laumata dêdi ma sêkôc nêôli Bileam eoc binj lasêja gêwinj. Êsêac jasêd lasê dêdêj Bileam ma sêsôm Balaknê binj gédêj enj.

⁸ Ma enj kêsôm gédêj êsêac gebe "Anêc awinj aê êndêj êmbêc tonec, go jasôm binj êndêj amac êtôm Apômtau êsôm êndêj aê." Tec lau Moab nêj kasêga sêmoa sêwinj Bileam.

⁹ Ma Anôtô gédêj Bileam jakêsôm gebe "Asa lau sêmoa sêwinj aôm."

¹⁰ Bileam kêsôm gédêj Anôtô gebe "Sipor latu Balak, lau Moab nêj kinj, kêsakinj binj tenj gédêj aê gebe

* 21:9: Horma nêam gebe sesenj sêja nêa.

11 ‘Ôlic acgom lau-m tenj sêwi Aiguptu sinj sêmênj sêjam gamênj auc samucgenj. Amboac tonanj ômônj mênôpuc boa êsêac, moae jatôm, gebe janac sinj êndênj êsêac ma jajanda êsêac e sêwi gamênj sinj.’ ”

12 Mago Anôtô kêsôm gêdênj Bileam gebe “Ôsêlênj ôwiñj êsêac atom ma ôpuc boa lau tau atom amboac tonanjenj, gebe aê gajam mec êsêac su.”

13 Gêdênj bêbêcgenj Bileam gêdi sa ma kêsôm gêdênj Balaknê kasêga gebe “Aêc amu ana nêmm gamênj êtiam, gebe Apômtau gedec gebe aê jasêlênj jawiñj amac.”

14 Go lau Moab nênj kasêga dêdi jasêô lasê gêdênj Balak ma sêsôm gebe “Bileam gedec gebe êsêlênj êwiñj aêac êmênj.”

15 Tec Balak kêsakinj kasêga ñagêdô kêtiam. Êsêac lau taêsam to lau towae sêlêlêc lau ñamataña su.

16 Êsêac sêô lasê dêdênj Bileam ma sêsôm gêdênj enj gebe “Sipor latu Balak kêsôm binj tonec gebe ‘Ôndênj aê ômôênjmanj, gênj tenj êkô aôm auc atom.”

17 Aê gabe jatoc aôm sa ñanôgenj ma janjgôm binj samob, tanj aôm ôsôm êndênj aê nanj, ñanô êsa. Amboac tonanj ômônj mênôpuc boa lau tônê.’ ”

18 Mago Bileam gêjô Balaknê sakinjwaga awenj gebe “Silber to gold êsô Balaknê andu e mênêc gebe êkênj êndênj aê, mago jatôm gebe janjgêli aêñoc Apômtau Anôtô nê binj ñagec atomanô.

19 Tagenj anêc awiñj aê êndênj êmbêc tonec, gebe jajala binj ñagêdô, tanj Apômtau oc êsôm êndênj aê nanj.”

20 Ma gêdênj gêbêc Anôtô gêdênj Bileam jakêsôm gêdênj enj gebe “Lau tonanj sêmênj gebe sêkôc aôm me. Amboac tonanj ôndi ma ôsêlênj ôwiñj êsêac. Mago ôngôm binj, tanj aê jajatu aôm nanjenj, ñanô êsa.”

Añela ma Bileamnê donjki

21 Amboac tonanj Bileam gêdi gêdênj bêbêc kanucgenj. Enj kêpô ômbiñkap kêsêp nê donjki ma kêsêlênj gêwiñj lau Moab nênj kasêga.

22 Mago Apômtau têtac ñandanj kêsa gêdênj enj gebe enj gêdi gêja. Ma Apômtaunê añela kêkô intêna auc enj, tanj gêjgônj donjki ñaô ma nê sakinjwaga luagêc sêsêlênj sêwiñj enj nanj.

23 Donjki gêlic Apômtaunê añela kêkô intêna auc ma añela kêkêmgôm sinj ñamata tenj. Tec donjki gêwi intêna sinj ma kêsêlênj kêsêp kômmlôm. Tec Bileam gêjac enj gebe êmu êsa intêna êna êtiam.

24 Go Apômtaunê añela jakêkô intêna gasuc-gasuc, tanj kêsa kôm wainjña ñalêlôm nanj, gebe tunjbôm kêkô intêna makenj-makenj.

25 Donjki gêlic Apômtaunê añela, tec jagêjac tunjbôm ñamakenj e kêkapiñ Bileam akainj tônj tamijn tunjbôm, tec Bileam gêjac enj kêtiam.

26 Go Apômtaunê añela gêmuj gêja kêkô gamênj, tanj intêna ñasawa kêtû saunj nanj, ma ñasawa tenj gebe donjki êmônijn êsa anô me gasêña gêc atom.

27 Donjki gêlic Apômtaunê añela, go gêu tau kêsêp jagêc. Ma Bileam têtac ñandanj kêsa ma gêjac donjki ña nê tûc.

28 Go Apômtau gêña donjki awasunj ma kêsôm gêdênj Bileam gebe “Aê gagôm asagenj gêdênj aôm, tec gôjac aê kêtû dim têlêac nec.”

29 Bileam kêsôm gêdênj donjki gebe “Aê gajac aôm gebe gôjam ôwê gêdênj aê. Aê gabe embe jakôc sinj tenj êsêp lemoc, oc janac aôm tomatêgenj.”

30 Go donjki kêsôm gêdênj Bileam gebe “Aê katu nêmm donjki, tanj gônjgônj ñaô gedenj tônjenj e mênjgêdênj galoc me masi. Aêñoc mêtê gebe janjgôm aôm kwalec amboac tonec me.” Ma enj kêsôm gebe “Masi.”

31 Go Apômtau gêgôm Bileam mataanô kêpoa lasê e gêlic Apômtaunê añela kêkô intêna to lêma kêkêmgôm sinj ñamata. Ma enj gewec to gêu tau jagêc lanjôanô gêdênj nom.

32 Go Apômtaunê añela kêsôm gêdênj enj gebe “Aôm gôjac nêmm donjki kêtû dim têlêac kêtû agenjña. Ôlic acgom, aê tec gamênj gebe jakô aôm auc, gebe aê galic aôm kôsa intêna keso.

33 Donjki gêlic aê ma gêjac jaê aê kêtû dim têlêac. Embe ênac jaê aê atom, oc janac aôm êndu binjñanôgenj, ma donjki tau oc êmoa mata jali.”

34 Go Bileam kêsôm gêdênj Apômtaunê añela gebe “Aê gagôm sec. Aê gajam kauc gebe kôkô intêna auc aê atom, Amboac tonanj embe ôlic sec, nanjo jamu jana êtiam.”

35 Go Apômtaunê añela kêsôm gêdênj enj gebe “Ôsêlênj ôwiñj lau tau. Mago ôsôm binj tagenj, tanj aê oc jajatu aôm nanjenj.” Amboac tonanj Bileam kêsêlênj gêwiñj Balaknê kasêga.

Bileam agêc Balak

36 Balak gêjô Bileam gêmênj ñawae, tec gêdi kêpuc enj tônjgônj gêja Moabnê malac, tanj gêc bu Amon ñatali anja gamênj tau ñamadiñ jaêcgenj nanj.

37 Balak kêsôm gêdênj Bileam gebe “Aôm gôdênj aê gômôênj atom kêtû asagenjña. Aê kakênj jaeñj to kakalem aôm atom me. Aôm gobê aê oc katôm gebe jatoc aôm sa atom me.”

³⁸ Bileam gêjô enj awa gebe “Ôlic acgom, aê tec gadêj aôm gamêjgac. Mago aê oc katôm gebe jasôm binj me masi. Aê oc jasôm binj tagen, tanj Anôtô êkêj êsêp aocsunj nanjen, lasé.”

³⁹ Go Bileam kêsêlêj gêwiñ Balak e sêô lasé Kiriati-Husot.

⁴⁰ Ma Balak kêkêj bulimakao to domba kêtû da ma kêsakinj njagêdô gêdêj Bileam to kasêga, tanj sêmoa sêwiñ enj nanj.

⁴¹ Ma gêdêj bêbêcgenj Balak kékôc Bileam jakêpi Bamot-Bal. Anja ôné enj gêlic lau Israel nêj gamêj becra njagêdôgenj.

23

¹ Ma Bileam kêsôm gêdêj Balak gebe “Ômboa altar 7 sa êtu aêja, go ôkêj-bulimakao kapoac 7 to domba kapoac 7 êndêj aê.”

² Balak gêgôm kêtôm Bileam kêsôm ma agêc sêkêj bulimakao kapoac tenj ma domba kapoac tenj kêtû daja gêsac altar 7 tau njad kêtômgenj.

³ Ma Bileam kêsôm gêdêj Balak gebe “Ôkô ôwiñ nêj daja, ma aê gabe jana. Moae Apômtau oc mênêlic aê. Ma binj, tanj enj êtoc êndêj aê nanj, oc janac minj êndêj aôm.” Go enj kêpi lôc sawa tenj gêja.

Bileam gêjam mec lau Israel

⁴ Ma Anôtô mênêlic Bileam ma Bileam kêsôm gêdêj enj gebe “Aê gaboa altar 7 sa ma kakêj bulimakao kapoac tenj ma domba kapoac tenj kêtû daja gêsac altar 7 njad kêtômgenj.”

⁵ Ma Apômtau kêkêj binj kêsêp Bileam awasunj su, go kêsôm gêdêj enj gebe “Ômu ôndêj Balak ôna ma ôsôm binj tonec êndêj enj.”

⁶ Go Bileam gêmu gêdêj Balak gêja ma Balak to lau Moab nêj kasêga samob sêkô sêwiñ êné daja.

⁷ Go Bileam gêoc awa sa ma kêsôm gebe “Lau Moab nêj kinj Balak kékôc aê anja lôc oc kêpija Aram gamêj ma kêsôm gebe ‘Ômôêj ôpuc boa Jakob êtu aêja. Ômôêj ônac jatu Israel.’

⁸ Mago aê japuc boa njac, tanj Anôtô kêpuc boa enj atom nanj, amboac ondocgenj.

⁹ Gebe aê kakô lôc njatêpôê ma galic enj, kakô gamêj njabau ma matoc gê enj.

Lau-m tenj, tê sêngôj nêj njasawa tenj tauñja nê, sedec gebe sêngôj sêwiñ lau samuc.

¹⁰ Asa kêtôm gebe êsa Jakobnê kekop sa.

Asa kêtôm gebe êsa Israelnê lau njator sa.

Aê jamac êndu jatôm lau gêdêj ma janac dabinj njoc lêj êtôm êsêac sêjac dabinj nêjmanj.”

¹¹ Go Balak kêsôm gêdêj Bileam gebe “Aôm gôgôm aê amboac ondoc. Ôlic acgom, aê kakêj binj aôm gebe ôpuc boa njoc njacjo, mago galoc aôm gôjam mec êsêac.”

¹² Bileam gêjô enj awa gebe “Amboac ondoc, aê tanjoc wamu ma jasôm binj, tanj Apômtau kêkêj kêsêp aê aocsunj nanj, atom me.”

¹³ Balak kêsôm gêdêj enj gebe “Mênôwiñ aê ma aêagêc tana gamêj tenj. Anja ôné aôm oc ôlic Israel, mago ôlic samucgenj atom, ôlic njagêdô, tanj mênkêsi aêacnja nanjen. Ma anja tónê ôpuc boa êsêac êtu aêja.”

¹⁴ Ma enj gêwê Bileam kêpi dibwaganêj kôm, tanj gêc lôc Piska njatêpôê nanj, gêja. Go enj gêboa altar 7 sa ma kêkêj bulimakao kapoac tenj ma domba kapoac tenj kêtû daja gêsac altar 7 tau njad kêtômgenj.

¹⁵ Go Bileam kêsôm gêdêj Balak gebe “Ôkô ôwiñ nêj daja, ma aê najalic Apômtau anja lôc njamakenj ônéja.”

¹⁶ Ma Apômtau mênêlic Bileam ma kêkêj binj kêsêp enj awasunj ma kêsôm gebe “Ômu ôndêj Balak ôna ma ôsôm binj tonec.”

¹⁷ Go Bileam gêmu gêdêj Balak gêja ma Balak to lau Moab nêj kasêga samob sêkô sêwiñ êné daja. Ma Balak kêsôm gêdêj enj gebe “Apômtau kêsôm binj amboac ondoc.”

¹⁸ Go Bileam gêoc awa sa ma kêsôm nê binj tau gebe

“O Balak, ôndi ma ôjô binj,
O Sipor latu, ôkêj tanjam aê.

¹⁹ Anôtô enj njamalac atom, gebe ênsau binjdansanj.

Enj njamalac tenj latu atom, gebe ênam nê binj ôkwi.

Binj, tanj enj kêsôm nanj, gêgôm kêtû anô atom me.

Binj, tanj enj gêjac mata nanj, gêgôm njanô kêsâ atom me.

²⁰ Ôlic acgom, enj kêjatu aê gebe janam mec.

Enj gêjam mec su, tec katôm, gebe janam mec tau ôkwi atom.

²¹ Gêḡwapac tenj gêc Jakob ḡalêlôm atom,
ma ḡakso tenj gêc Israel ḡalêlôm atom amboac tonanjen.

Nê Anôtô gêmoa gêwiḡ enj
ma lasê kêtaj kêtû ênê kinḡa.

²² Anôtô, tanj gêwê enj gêwi Aiguptu sinj nanj,
kêkêḡ ḡaclai gêdêḡ enj kêtôm bôcgabuḡ ḡajabo.

²³ Biḡ beḡḡa tenj kêtôm gebe ensenj Jakob atom,
ma biḡ sêpuc boanḡa tenj ensenj Israel atom.

Galoc sêsôm kêpi Jakob to Israel gebe
'Anôtô gêgôm gêḡsêga kainj tenj.'

²⁴ Alic lau tau acgom. Êsêac têtôm lewe têna gêdi sa.

Êsêac têtôm lewe kêpuc tau gêdi kêkô.

Enj êlêwanj tau atom e êniḡ gwada su
ma ênôm gwada, tanj gêjac nanj, ḡadec."

²⁵ Go Balak kêsôm gêdêḡ Bileam gebe "Aôm kôpuc boa êsêac atom, tec ônam mec êsêac atom
amboac tonanjen."

²⁶ Bileam gêjô enj awa ma kêsôm gêdêḡ Balak gebe "Biḡ samob, tanj Anôtô kêjatu nanj, aê
oc janḡôm ḡanô êsa. Aê kasôm biḡ tonec gêdêḡ aôm me masi."

²⁷ Balak kêsôm gêdêḡ Bileam gebe "Ômôḡ acgom, aê gabe jawê aôm ôna gamêḡ tenj. Moae
Anôtô oc êlic ḡajam gebe aôm ôpuc boa êsêac êtu aḡḡa anḡa ônê."

²⁸ Go Balak gêwê Bileam kêpi lôc Peor ḡatêpôê gêja. Anḡa ônê enj gêlic gamêḡ sawa.

²⁹ Ma Bileam kêsôm gêdêḡ Balak gebe "Ômboa altar 7 sa êndêḡ aê anḡa tonec ma ôkôc
bulimakao kapoac 7 to domba kapoac 7."

³⁰ Balak gêgôm kêtôm Bileam kêsôm ma kêkêḡ bulimakao kapoac tenj to domba kapoac
tenj kêtû daja gêsac altar 7 tau ḡaô kêtômgenj.

24

¹ Bileam gêlic gebe Apômtau gêlic ḡajam, gebe ênam mec Israel, tec gêja kêtôm têm ḡagêdô
gebe êtap puc sanḡa atom. Enj lanḡanô gêdêḡ gamêḡ sawagenj.

² Enj gêôc mataanô sa ma gêlic Israel sêḡḡôḡ totonj-totonj têtôm nêḡ ḡôlôacmôkêgenj. Ma
Anôtônê ḡalau mêḡkêpi enj,

³ go gêôc awa sa ma kêsôm nê biḡ tau gebe

"Beor latu Bileam, ḡac, tanj mata gêlac nanj, nê biḡ tonec.

⁴ ḡac, tanj gêḡô Anôtônê biḡ to gêlic gêḡ, tanj ḡaniniḡ ḡatau geoc lasê
ma gêu tau jagêc tomata gêmôbgenj atom nanj, nê biḡ tonec.

⁵ O Jakob, nêḡ becobo e ḡajamanô.

O Israel, nêḡ gamêḡ ḡôḡḡôḡḡa e ḡajam êndu,

⁶ kêtôm gaboanḡ tapa balinḡ,

kêtôm kôm, tanj gêc bugala nanj,

kêtôm môsê, tanj Apômtau kêsê nanj,

kêtôm kaseda anḡa bu ḡatali.

⁷ Êsêacnêḡ kôm monḡa êpô lêna bu atom,

gebe bu oc êpoac kôm ḡalêlôm.

Êsêacnêḡ kinḡ kapôêḡ kêlêlêc Agag su

ma tetoc ênê ḡôlinḡ kinḡa ḡawae sa êlêlêc su.

⁸ Anôtô, tanj gêwê enj gêwi Aiguptu sinj nanj,

kêkêḡ ḡaclai gêdêḡ enj kêtôm bôcgabuḡ tojabo.

Enj oc êndanḡôḡ lau tomôkê-tomôkê, tanj têtû ênê ḡacjo nanj,

ma oc êtuc nêḡ ḡatêkwa e popoc-popocgenj,

ma nê sôb oc esenḡen nêḡ ḡacjo.

⁹ Enj kêluḡ tau gêc kêtôm lewe,

kêtôm lewe têna. Asa gebe êkalom e êndi sa.

Ma ḡac, tanj êpuc boa aôm nanj, êtap êpuc boa aôm ḡagêjô sa."

¹⁰ Go Balak têtac ḡandanḡ kêsa gêdêḡ Bileam, tec kêtuc lêma kêpi tau ma kêsôm gêdêḡ Bileam
gebe "Aê kakalem aôm, gebe ôpuc boa ḡoc ḡacjo, mago aôm ḡôjam mec êsêac kêtû ðim têtêac.

¹¹ Ôêc su, ômu ôna nêḡ gamêḡ. Aê gabe jatoc aôm sa, mago Apômtau tau kêgamiḡ aôm
waem."

¹² Bileam gêjô enj awa gebe "Aê kasôm gêdêḡ nêḡ lau jaenḡa, tanj kôsakinḡ dêdêḡ aê sêmêḡ
nanj, su gebe

¹³ ‘Silber to gold embe êsô Balaknê andu e mênêc, gebe êkêñ êndên aê, mago jatôm gebe janğêli Apômtaunê biñ atom. Aê oc jangôm sec to ñajam êtôm ñoc ñalêlôm êkac aêña jatôm atom amboac tonanğen. Aê jasôm biñ tagen, tañ Apômtau kêsôm nanğen.’

¹⁴ Ma galoc jamu jandên ñoc lau jana êtiam. Amboac tonanğ omôên gebe jasôm biñ, tañ lau tônê sênğôm êndên nêñ lau êtu ñamu nan, lasê êndên aom.”

¹⁵ Ma Bileam gêoc awa sa ma kêsôm nê biñ tau gebe

“Beor latu Bileam, ñac, tañ mata gêlac nan, nê biñ tonec.

¹⁶ Ñac, tañ gênô Anôtônê biñ to kêjala Lôlôc Natau nê kauc ma gêlic gên,

tañ Naniniñ Natau geoc lasê nan,

e gêu tau jagêc tomata gêmôbğen atom nan, nê biñ tonec.

¹⁷ Aê galic ñac tau, mago gêmoa galoc atom.

Matoc gê en, mago gêmoa ñagala atom.

Utitalata ten oc mênêpi anğa Jakobnê,

ma tôc gôlinğa ten mênêsa anğa Israelnê.

Ma tôc tau êtuc lau Moab tenbeleñ

to êku Set latui samob tulu.

¹⁸ Gamên Edom oc êtu ênê gên,

ma en êjanğo nê ñacjo Seir nêñ gamên su,

ma Israelnê ñaclai êsa.

¹⁹ Jakob ênam gôlinğ nê ñacjo ma ensen lau,

tañ sêsêp sin sawa nan su.”

²⁰ Gêdên tañ Bileam gêlic lau Amalek nan, gêoc awa sa ma kêsôm nê biñ tonec gebe

“Amalek kêtû lau tomôkê-tomôkê samob nêñ ñamata,

mago êtu ñamu en oc ênaña.”

²¹ Gêdên tañ en gêlic lau Kain nan, en gêoc awa sa ma kêsôm nê biñ tonec gebe

“O Kain, nêñ gamên, tañ gônğôn nan, ñajana.

Aom gôjac nêñ sac gêsac poc kapôên ñaô.

²² Mago ñacjo oc senseñ Kain su.

Têm kédabinğ, go lau Asur sêwê aom naônğôn kapoacwalô.”

²³ Bileam gêoc awa sa kêtiam ma kêsôm nê biñ tonec gebe

“Ojae, Anôtô embe êngôm biñ tonec ñanô êsa,

asa oc êmoa mata jali.

²⁴ Wanğ oc êmên anğa Kitim, ma êsêac oc sêkôninğ Asur to Eber tôn.

Ma êsêac oc sênaña amboac tonanğen.”

²⁵ Go Bileam gêdi ma gêc gêmu gêja nê gamên. Ma Balak gêc kêsa nê intênaña gêja amboac tonanğen.

25:1–27:11 Ñasêbu tonec ñaminğ amboac tonec gebe Anôtô kêpuc boa sakinğ Balğa ma kêkênğ ñagêjô gêdên lau, tañ sêjam sakinğ anôtô jaba tonanğ. Mose kêsa lau Israel nêñ ñacwaga toôlinğ walôña sa ma gêjac sam nom, tañ Anôtô gêjac mata gêdên lau Israel nan, gêdên gôlôacmôkê kêtôm ñacwaga tonanğ nêñ nambagenğ.*

27

Mose kêjalinğ Josua sa gebe êjô en su

¹² Ma Apômtau kêsôm gêdên Mose gebe “Ôpi lôc Abarim ônamanğ ma ôsala gamên, tañ kakênğ gêdên lau Israel nanğ.

¹³ Embe ôlic gamên tau su, go naôwinğ nêñ lau amboac têwam Aron jagêwinğ êsêac.

¹⁴ Biñ tonec êtap amagêc sa gebe tañempêc anğa gamên sawa Sin. Gôlôac sêli awenğ sa gêdên aê, ma amagêc akô êsêac lanğônênğa ma awa aê sa anğa bu gebe aê ñac dabunğ nec atom.” Bu tau bu Meriba anğa gamên sawa Sin ñamalac Kades.

¹⁵ Ma Mose kêsôm gêdên Apômtau gebe

¹⁶ “Aê jatenğ Apômtau, gênğ matenğ jali samob nêñ awenğjaô ñaAnôtô, gebe êjalinğ ñac tenğ sa gebe ênam gôlinğ gôlôac.

¹⁷ Ñac tau êsô-êsa êmunğ êsêac ma êwê êsêac sêsô-sêsa, gebe Apômtaunê gôlôac tau têtôm tonğ dombanğ, tañ ñacgejob masi nanğ, atom.”

¹⁸ Apômtau kêsôm gêdên Mose gebe “Ôkôc Nun latu Josua. Enğ ñac toÑalau ma u lêmam ênsac enğ.

¹⁹ Ôwê enğ naêkô dabunğwaga Eleasar to gôlôac samob lanğônênğ ma ôsakinğ enğ lau samob sêlic.

²⁰ Ôkênğ nêñ ñaclai ñagêdô elom enğ, gebe lau Israel nêñ gôlôac samob tañenğ wamu enğ.

* 24:25: Agag, ôlic Sam 1. 15:8-33.

²¹ Eñ naêkô dabunwaga Eleasar lanjônê m gebe êtu kênac Urim gebe êtap Apômtaunê taê gêjam sa. Josua êjatu ma Israel nêj gôlôac samob sêsô-sêsa sêwiñ eñ.”

²² Mose gêgôm bin, tañ Apômtau kêjatu nan, ñanô kêsa ma kêkôc Josua to gêwê eñ jakêkô dabunwaga Eleasar to gôlôac samob lanjônê m

²³ ma gêu lêma gêsac eñ to kêsakiñ eñ kêtôm Apômtau kêsôm gêjam Mose awa.

28:1–36:13 Bin tokaiñ-tokaiñ kêsêp môkêlatu tonec. Bin tenj gebe da to daja, tañ gêjac om to têm toê-toê ñawae nan. Bin tenj kêkanôñ lauonêñ lêñ têtôc lemerña. Môkêlatu tenj gêjac minj kêpi Israel sêjac sinj gêdêñ lau Midian ma sêku êsêac tuluña. Ruben agêc Gad nêñ gôlôac ma Manasenê gôlôac ñamakeñ têtú wakac anja bu Jordan ñagamêñ gêmu oc kêpiña ñaminj kêsêp môkêlatu tenj. Môkêlatu tenj kêsa gamêñ to malac, tañ lau Israel sêô lasê to sêlêwanj tañj gêdêñ sêwi Aiguptu sinj e sêô lasê gamêñ Kanaan nan, sa tomalagenj. Môkêlatu ñagêdô gêwa gamêñ Kanaan ñamadinj sa ma kêmasanj lêñ sênac sam nom êndêñ gôlôacmôkê ñagêdôña. Bin ñamuña kêmasanj binj sêmêtôc lauña to binj nomlênsêmña. *

---

* 27:23: Urim kêtú lau Israel nêj kapoac.

Daiteronomi BINJSU NAKŌNINŶA NABUKU

GêdêŶ tanj lau Israel nêŶ intêna gamêŶ sawaŶa kédabinj gebe ênac pep nan, êsêac sêô lasê lau Moab nêŶ gamêŶ ma sêmoa tonanj. Êsêac sêsaê gebe selom bu Jordan ma nasêsa gamêŶ Kanaan ma sêjaŶgo su. GêdêŶ Ŷasawa tonanj Mose gêjac binjsu to gêjam mêtê nê lau ma ênê binj tonanj kêsêp buku Daiteronomi tonec.

Buku tau Ŷasêbu aclê gêc awê gebe

1. Mòkêlatu 1-4 Mose gêjac miŶ kêpi gêŶsêga, tanj lau Israel sêsaê gêdêŶ tanj sêwi Aiguptu sinj e mênjsêsa MoabnêŶ gamêŶ nanj. EŶ gêjac binjsu nê lau gebe taêŶ ênam Anôtô gêwê êsêac anja gamêŶ sawa tec tanj wamu eŶ to sêso eŶ Ŷlabu.
2. Mòkêlatu 5-28 Mose gêwa binjsu lemenju ŶakôniŶŶa sa. EŶ gêlêŶ binj lau kêtû binjsu ŶamataŶa ma gêjac binjsu lau gebe sênan sakinj Apômtau taugenj. EŶ taê gêjam binjsu toê-toê Ŷagêdô, tanj ênam gôliŶ lau Israel nêŶ lêŶ anja gamêŶ. tanj Anôtô gêjac mata gêdêŶ êsêac nanj, amboac tonanj.
3. Mòkêlatu 29-30 Mose gêlêŶ binj lau gebe taêŶ ênam poac, tanj Anôtô kêmotaŶŶ gêdêŶ êsêac nanj, Ŷam ma kêjatu êsêac gebe sêlôc êtu tōŶ gebe sêŶgôm binj tau Ŷanô êsa.
4. Mòkêlatu 31-34 Mose gêjam mec Josua gebe êjô eŶ su ma êtu Anôtônê lau nêŶ kasêga. Mose gêjam wê teŶ ma kêlambŶ Anôtô gebe eŶ Ŷac ŶaŶŶŶgosu. Su, go gêjam mec IsraelnêŶ gôlôacmôkê ma gêmac êndu anja MoabnêŶ gamêŶ, tanj gêc bu Jordan ŶagamêŶ gêmu oc kêpiŶa.

Buku tau Ŷalôtêna towae tonec gebe Anôtô têtac gêwiŶ nê lau, tanj kêjaliŶ êsêac sa nanj, ma gêjam êsêac sa to gêjam mec êsêac. Nê lau taêŶ ênam binj tonanj ma têtac êwiŶ to tanj wamu eŶ gebe sêmoa materj jali ma têtap Anôtônê moasiŶ sa Ŷapanj.

NamadiŶ towae tau gêc 6:4-6. Apômtau Jesu kêsam Ŷalô dabuŶ tonec gebe Binjsu kapôêŶ kêlêlêc Ŷagêdô su. Binjsu tau gebe “Têtac êwiŶ Apômtau, aômnêm Anôtô, tonêm Ŷalêlôm samuc ma nêŶ katôm samuc ma nêŶ Ŷaclai samuc êwiŶ eŶŶŶ (Mat 22:37).”

Mose kêsôm Apômtaunê binj, tanj gêjac mata anja Horeb nanj, lasê kêtiam

¹ Binj tonec Mose kêsôm gêdêŶ lau Israel samob anja Jordan Ŷamakenj ônêŶa gêdêŶ tanj sêmoa gamêŶ sawa Araba, tanj gêc gamêŶ Paran to Topel ma Laban to Hesarot ma Disahab Ŷasawa kêkanôŶ gamêŶ Sup nanj.

² TasêlêŶ anja lôc Horeb tasa intêna lôc SeirŶa e taô lasê malac Kades-Barnea Ŷasawa kêtôm bêc 11.

³ Ma gêdêŶ jala kêtû 40 ŶaajôŶ 11 Ŷabêc ŶamataŶa Mose kêsôm binj samob, tanj Apômtau kêjatu eŶ nanj, lasê gêdêŶ lau Israel.

⁴ GêdêŶ tanj Apômtau kêku kinj AmorŶa Sihon, tanj gêŶgôŶ Hesbon ma kinj BasanŶa Og, tanj gêŶgôŶ Astarot to EdriŶa nanj, tulu.

⁵ Anja gamêŶ MoabŶa, tanj gêc Jordan Ŷamakenj ônêŶa nanj, Mose gêjac m gebe êwa binjsu tonec sa gebe

⁶ “Apômtau, aêacnêŶ Anôtô, kêsôm gêdêŶ aêac anja lôc Horeb gebe ‘Amac amoa lôc tonec kêtômgaç.

⁷ Andi ma anac têku nêŶ lêŶ êtiam ma asêlêŶ ana lau Amor nêŶ gamêŶ Ŷabau to êndêŶ êsêacnêŶ lau jabaŶŶa, tanj sêŶgôŶ Araba ma gamêŶ Ŷabau to gaboarj ma Negeb to gwêctali ma gamêŶ Kanaan to Lebanon e êndêŶ bu kapôêŶ Euprat nanj.

⁸ Alic acgom, aê kakêŶ nom tonanj gêdêŶ amac sugac. Asô ana ma akôc ma awê kaiŶ nom, tanj Apômtau kêtôc lêma ma gêjac mata gêdêŶ amac tamemi, gêdêŶ Abraham agêc Isak ma Jakob gebe êkêŶ êndêŶ êsêac to nêŶ wakuc, tanj têndaŶguc êsêac nanj.’ ”

1:9-3:39 Mose taê gêjam gêŶsêga Ŷagêdô, tanj kêsâ gêdêŶ tanj lau Israel sêwi lôc Sinai sinj jasêwê sêmoa gamêŶ sawa nanj.

4

Mose gêjac binjsu lau Israel gebe tanj wamu Anôtônê binj

¹ Go Mose kêsôm kêtiam gebe “O Israel, galoc akêŶ tanjŶ ŶagôliŶ to binjsu, tanj jandôŶ êndêŶ amac nanj, ma anjôm Ŷanô êsa gebe amoa matem jali ma asa gamêŶ, tanj Apômtau, amac tamemiŶ Anôtô gebe êkêŶ êndêŶ amac nanj, ana ma awê kaiŶ gamêŶ tau êtu nêŶ gamêŶ.

² Anac têku binj, tanj aê kajatu amac nanj ŶateŶ atom to akôc Ŷalô teŶ su atom amboac tonanj. Anjôm Apômtau, amacnêm Anôtô, nê binjsu, tanj kajatu amac nanj, Ŷanô êsa.

³ Amac taôm alic gêŶ, tanj Apômtau gêgôm anja Bal-Peor nanj. Lau samob, tanj sêsap Bal anja PeorŶa tōŶ nanj, Apômtau, amacnêm Anôtô gesenj êsêac su anja amac Ŷalêlôm.

⁴ Mago amac, tau asap Apômtau, amacnêm Anôtô, tôr njajnja nan, tec amoa matem jali e mênggédêr galoc.

⁵ Alic acgom, aê kadôr ngâgôlin to bijsu gédêr amac kêtôm Apômtau, aêrjoc Anôtô, kêjatu aê, gebe amac anjôm njanô ésa anja gamêr, tan oc asa gebe awê kainj êtu amacnêm gamêr nan.

⁶ Amboac tonar ajop bijsu tau njapep ma anjôm njanô ésa, gebe bijsu tonar êwaka amacnêm kauc to nêr ajala mêtêrja sa êndêr tentenlatu sêlic. Êsêac embe sêrjô ngâgôlin samob tonar naj, oc sêsôm gebe 'Lau-m kapôêr tonar êsêac lau tokauc ma lau sêjala mêtêrja bihnanôgoc.'

⁷ Bihnanô, lau-m kapôêr ondoc oc nêr anôtô gêmoa êsêac njagala kêtôm Apômtau, aêacnêr Anôtô, gêmoa aêac njagala gédêr têm samob, tan awer gêjac er nan.

⁸ Ma lau-m kapôêr ondoc oc têtap ngâgôlin to bijsu gédêr sa, kêtôm bijsu samob, tan ocsalô tonec kakêr gédêr amac nan.

Israel taêr ênam bih samob, tan kêsa anja lôc Horeb nan

⁹ "Mago ôlic taôm to ojop katôm njapep. Ôlin bih, tan gôlic nj matamanô nan, sih atom, ma taêm ênam bih tonar êtôm bêc ômoa matam jalinja samob. Ônac min bih tau êndêr nêr gôlôac to nêr gôlôacnêr gôlôac.

¹⁰ Gédêr bêc, tan kôkô Apômtau, aômnrêm Anôtô, lanjônêrnja anja Horeb nan, Apômtau kêsôm gédêr aê gebe 'Ôkac lau sa dêndêr aê sêmêr gebe jakêr êsêac sêrjô rjoc bih ma jandôr êsêac gebe têtêc aê êtôm bêc samob, tan sêmoa mater jali anja nom nan, ma têndôr bih tau êndêr nêr gôlôac amboac tonarjêr.'

¹¹ Ma amac tec atu gasuc jaakô lôc njalabu. Ma ja gelom anja lôc tau e jagédêr undambê, tan njakesec to tao ma gêsunbôm kêkôm auc nan.

¹² Go Apômtau awa kêsa gédêr amac anja ja njalêlôm. Amac anjô bih njakicsêa, mago alic njanô atom, anjô awagerj.

¹³ Ma er geoc nêr poac lasê gédêr amac ma kêjatu amac, gebe ajop. Poac tau bijsu 10, tan er keto kêsêr poc tapa luagêc.

¹⁴ Ma Apômtau kêjatu aê gédêr bêc tonar gebe jandôr ngâgôlin to bijsu êndêr amac, gebe anjôm bih tau njanô ésa anja gamêr, tan oc asa ana nan, gebe awê kainj êtu amacnêm gamêr.

Lau Israel sejop tauj êndêr anôtôi jaba

¹⁵ "Amboac tonar ajop taôm njapep. Gédêr bêc, tan Apômtau awa kêsa gédêr amac anja ja njalêlôm anja Horeb nan, amac alic njanô ten atom.

¹⁶ Amboac tonar alic taôm gebe anjôm bih alôb-alôb ma asap gêr tokainj-tokainj njakatu êtu taômna atom. Asap gwam njac me awê njakatu atom.

¹⁷ Asap bôc nomnja to moc, tan gêlôb gêmoa umbor njalabu nan, njater njakatu atom.

¹⁸ Asap gêr, tan kêgalab gêmoa nom nan, to i, tan gêmoa bu nom njalêlômna nan, njater njakatu atom.

¹⁹ Ma embe ôc matamanô sa e ôlic oc to ajôr ma utitalata ma undambê njagêlôn samob, go êlêtôm aôm e oter mec to ônam sakinj gêr tau atom. Apômtau, aômnrêm Anôtô, kêkêr gêr tau gédêr lau samob, tan sêmoa umbor njalabu nan, sêwê kainj.

²⁰ Mago Apômtau kêkôc amac ma gêwê amac asa anja Aigupty, tan kêtur amac kêtôm ja gêr ki gêwê nan, amêr, gebe atu er tauger nêr lau, kêtôm tan amoa e gédêr galoc.

²¹ Ma Apômtau têtac njandar gédêr aê kêtur amacnja. Er kêtôc lêma ma kêsôm kêtur tôr gebe aê jalom bu Jordan atom ma jasa gamêr njam, tan Apômtau, amacnêm Anôtô, gebe êkêr êndêr amac êtu nêr nomlênsêm nan atom.

²² Tec aê jamac êndu anja gamêr tonec, jalom Jordan atom. Amac taômgerj alom e awê kainj gamêr njam tau êtu amacnêm gamêr.

²³ Amboac tonar ajop taôm ma alinj poac, tan Apômtau, amacnêm Anôtô, kêmoatinj gédêr amac nan, sih atom. Asap gêr tokainj-tokainj njakatu atom, Apômtau, amacnêm Anôtô, gêjac jao gebe anjôm atom.

²⁴ Gebe Apômtau, aômnrêm Anôtô, er ja êndanjac gêrnja, er Anôtô, tan gêjam lêmurj nêr gêr, gebe têtac êwirj er taugerj.

²⁵ "Amac embe akac gôlôac to gôlôacnêr gôlôac lasê to atu wakac anja gamêr tônê ma embe asap gêr tokainj-tokainj njakatu êtu gwam to anjôm gêr, tan Apômtau, amacnêm Anôtô, êlic amboac gêr alôb-alôb nan, e êngôm er têtac njandar ésa,

²⁶ go ocsalô tonec jakalem lau undambê to nom sêrjô gebe amac malemmê werj tager anja gamêr, tan êtu amacnêm gamêr êndêr tanj alom bu Jordan nan. Amac oc amoa gamêr tau njasawa balinj atom, oc ananja samucgerj.

²⁷ Ma Apômtau ésa amac êlinj-êlinj asêp lau tomôkê-tomôkê njalêlôm. Ma amac, tan Apômtau kêpalinj amac asêp lau tomôkê-tomôkê njalêlôm nan, nêr lau njapocgerj oc gacgerj sêmoa lau tomôkê-tomôkê njasawa.

²⁸ Ma anġa tónè oc anam sakinġ anòtò, taġ ɲamalac lemenġ sēsap kēsēp ka to poc naġ. Anòtò tonanġ sēlic gamēġ atom, sēġò biġ atom, seġ ġēġ atom, sēġu ġēġ ɲamalu atom.

²⁹ Mago anġa lau tomòkè-tomòkè ɲalēlòm aòm oc onsom Apòmtau, aòmniēm Anòtò. Ma aòm embe onsom eġ tonēm ɲalēlòm samuc ma nēm katòm samuc, oc òtap eġ sa.

³⁰ Èndēġ bēc ɲamu embe ġēġwapac samob ēpi aòm e òpò lēna ɲanò, go òmu òndēġ Apòmtau, aòmniēm Anòtò, òna ma taġjam wamu eġ awa.

³¹ Gebe Apòmtau, aòmniēm Anòtò, eġ Anòtò taē walòġa. Eġ oc ēwi aòm siġ to enserġ aòm su ma ēliġ poac, taġ kēmoatiġ ġédēġ tamemi to kètòc lēma naġ, siġ atom.

³² “Òkip tēm, taġ ġējaġa su to ġēmuġ aòm naġ, ɲabiġ sa acgom. Ònac m èndēġ bēc Anòtò kēkēġ ɲamalac sēmoa nom naġ ma òtu kēnac lau, taġ sēġġōġ umborġ ɲalabu ɲamakeġ tonecġa e èndēġ ɲamakeġ tònēġa naġ, gebe ġēġsēġa amboac tonec oc kēsa ma lau sēġò biġ teġ amboac tonec ɲawae su me masi.

³³ Lau-m teġ sēġò Anòtò awa kēsa anġa ja ɲalēlòm ġēmēġ kètòm aòm ġōġò, ma sēmoa matenġ jali me.

³⁴ Me anòtò teġ ġēmoa, taġ kēsae gebe naēġango lau-m teġ su anġa lau-m teġ ɲalēlòm ētu eġ tauġa ma kēsae èsēac to ġēġòm ġēġtalò ma ġēġsēġa to ġēġac siġ ɲa lēma ɲajaġa, taġ kēmētòc naġ, ma kētakè èsēac ɲa ġēġwapac kaiġ teġ kètòm Apòmtau, amacnēm Anòtò, ġēġòm kētu amacġa anġa Aiguptu, amac taòm matemanò alic naġ, me.

³⁵ Eġ kètòc biġ samob tonanġ ġédēġ aòm, gebe òjala gebe Apòmtau eġ Anòtò biġɲanòġeġ, ma anòtò teġ ġēmoa ġēwiġ atomanò.

³⁶ Eġ kēkēġ aòm ġōġò eġ awa kēsa anġa undambè gebe èndōġ aòm ma kēkēġ aòm ġòlic ènè ja kapòēġ anġa nom to ġōġò ènè biġ kēsa anġa ja ɲalēlòm.

³⁷ Eġ tētac ġēwiġ aòm tamami to kējaliġ èsēacnēġ wakuc sa, ma ġēwè aòm kòsa anġa Aiguptu ġòmòēġ. Eġ tau ġēmoa ġēwiġ aòm ma ġēġòm ġēġ tonanġ ɲa nē ɲaclai kapòēġ.

³⁸ Eġ kēġanda lau-m kapòēġ-kapòēġ to ɲajaġa sēlēlēc aòm su ġēmuġ aòm, gebe èwè aòm òsa èsēacnēġ gamēġ òna ma èkēġ gamēġ tau ētu nēm nomlēsēm, kètòm tec ġēc galoc nec.

³⁹ Amboac tonanġ ocsalò tonec òjala ma taēm ènam biġ tau ènēc nēm ɲalēlòmġeġ gebe Apòmtau tauġeġ eġ undambè to nom ɲaAnòtò. Anòtò teġ ġēmoa atom.

⁴⁰ Kētu tonanġa aòm òġġòm ènè ɲaġòliġ to biġsu, taġ ocsalò tonec kajatu aòm naġ, ɲanò èsa gebe aòm to nēm ġòlòc, taġ sēndanġuc aòm naġ, amoa ɲajam to anġōġ ɲasawa ɲēġeġeġ anġa gamēġ, taġ Apòmtau, aòmniēm Anòtò, èkēġ èndēġ aòm endenġ tōġġeġ naġ.”

4:41-5:33 ɲasēbu tonec teto malac, naġ sēsam tētu malac sē lamuġa anġa Jordan ɲamakeġ oc kēpiġa naġ, ɲaè, go tédēnaġ Biġsu Lemenġlu ɲakòniġa kētiam (alic Eksodus 20).

6

Biġsu towae

¹ Go Mose kēsòm gebe “Biġsu to ɲaġòliġ ma jatu tau, taġ Apòmtau, amacnēm Anòtò kējatu aè, gebe jandōġ èndēġ amac gebe anġòm ɲanò èsa anġa gamēġ, taġ alom ana gebe awè kaiġ ètu amacnēm gamēġ naġ, tonec.

² Gebe aòm ma latòmi to dēbòmi atēc Apòmtau, aòmniēm Anòtò, ma anġòm biġsu to ɲaġòliġ samob, taġ kajatu amac naġ, ɲanò èsa èndēġ nēm tēm amoa matem jaliġa, gebe anġōġ ɲasawa ɲēġeġeġ anġa nom.

³ Amboac tonanġ amac lau Israel, anò biġsu tau to anġòm ɲanò èsa ɲapep, gebe amoa ɲajamġeġ ma atu taēsam anġa gamēġ, taġ su to lēp keselerġ naġ, ètòm taġ amac tameminēġ Anòtò ġēġac mata ġédēġ amac naġ.

⁴ “O Israel, òkēġ taġjamnaġ. Apòmtau, aēacnēġ Anòtò, eġ Apòmtau tageġ.

⁵ Tēmtac ēwiġ Apòmtau, aòmniēm Anòtò, tonēm ɲalēlòm samuc ma nēm katòm samuc ma nēm ɲaclai samuc.

⁶ Ma oto biġ, tec galoc jajatu aòm nec, èsēp nēm ɲalēlòm.

⁷ Òndōġ biġ tau èndēġ nēm ġòlòc ma embe òlēwan taòm òġġōġ nēm andu me òsèlēġ òmoa intēna me èndēġ noc ònēc bēc to òndi saġa naġ, òsòm biġ tau ɲakòniġa amboac tonanġeġ.

⁸ Òkic biġ tau tōġ ēpi lēmam ètu ɲabelo to ombec biġ tau ètòm ɲatalò.

⁹ Oto biġ tau ēpi nēm andu ɲasagiġtēkwa sacġédòġa to ēpi nēm katam tau.

¹⁰ “Èndēġ taġ Apòmtau, aòmniēm Anòtò, èwè aòm naò lasè gamēġ, taġ eġ kètòc lēma ġédēġ tamami Abraham aġēc Isak ma Jakob gebe èkēġ èndēġ aòm naġ, ma èkēġ malac kapòēġ to ɲajam, taġ aòm kòkwè atom naġ,

¹¹ ma èkēġ andu toawa tokaiġ-tokaiġ, taġ aòm kotoc ġēc andu tau atom naġ, ma èkēġ kòm wain to katēkwiġa, taġ aòm kòsè atom naġ, ma èndēġ taġ òniġ ġēġ tau e èòc aòm tōġ naġ,

¹² Ojop taòm gebe òliġ Apòmtau siġ atom, gebe eġ tec ġēwè aòm kòsa anġa gamēġ Aiguptuġa, taġ kètòm andu kapoacwalòġa naġ, ġòmòēġ.

¹³ Ôtêc Apômtau, aômnêm Anôtô, to ônam sakinj enj ma ôtôc lêmam ña ênê ñaê.

¹⁴ Andanjuc lau tomôkê-tomôkê, taj ségi amac auc nanj, nêñ anôtôi jaba atom,

¹⁵ gebe Apômtau, amacnêm Anôtô, taj gêmoa amac ñalêlôm nanj, gêjam lêmunj nê lau, gebe têtac êwinj enj taugenj. Embe andanjuc anôtôi jaba, oc Apômtau, amacnêm Anôtô, têtac ñandanj êsa êndêñ amac e ensenj amac su ananja anja nom.

¹⁶ “Ansaê Apômtau, amacnêm Anôtô, amboac asaê enj anja Masa nec atom.

¹⁷ Anjgôm Apômtau, amacnêm Anôtô, nê binjsu to ñagôlinj ma jatu, taj kêjatu amac nanj, ñanô êsa.

¹⁸ Ma ôñgôm gêñ gêdêñ to ñajam ênac Apômtau mataanôgerj ômoa ñajamgerj ma ôsa gamêñ ñajam ôna gebe ôwê kainj êtu aômnêm gamêñ êtôm Apômtau kêtôc lêma, gebe êkêñ êndêñ tamami.

¹⁹ Enj êjanda nêm ñajao êmunj aôm êtôm enj tau gêjac mata.

²⁰ “Embe latôm êtu kênac aôm êtu ñamu gebe ‘Binjsu to ñagôlinj ma jatu, taj Apômtau, aêacnêñ Anôtô, kêjatu amac nanj, ñam amboac ondoc.’

²¹ go ôsôm êndêñ latôm gebe ‘Aêac atu Paraoñê sakinjwaga, ma Apômtau gêwê aêac ña lêma ñajanja asa anja Aiguptu amêñ.

²² Ma Apômtau kêtôc gêñtalô to gêñsêga kapôêñ, taj kêtakê lau Aiguptu ma Parao to nê gôlôac samob gêdêñ aêac matenjanô alic.

²³ Mago enj gêwê aêac asa anja ôñê amêñ, gebe êkêñ aêac naaô lasê gamêñ, taj kêtôc lêma gêdêñ tamenji, gebe êkêñ êndêñ aêac nanj.

²⁴ Ma Apômtau kêjatu aêac gebe danjgôm ênê binjsu samob tonec ñai ñanô êsa to tatêc Apômtau, aêacnêñ Anôtô, gebe tamoa ñajam ñapanj ma enj ejop aêac tamoa maten jali êtôm tec galoc tamoa nec.

²⁵ Ma aêac embe danjgôm binjsu samob tonanj ñanô êsa e ñapepgerj takô Apômtau, aêacnêñ Anôtô, lanjônêmña êtôm tec kêjatu aêac nec, go tatu lau gêdêñ.’

7

Anôtônê lau dabunj

¹ “Êndêñ taj Apômtau, aômnêm Anôtô, êwê aôm ô lasê gamêñ, taj galoc koperj gômoa nanj, gebe ôwê kainj êtu aômnêm gamêñ nanj, enj oc êjanda lau tomôkê-tomôkê êmunj aôm. Enj êjanda lau-m 7, taj nêñ namba to ñaclai kêlêlêc aômnêm su nanj, lau Het to Girgas ma Amor to Kanaan ma Peres to Hib ma Jebus.

² Ma êndêñ taj Apômtau, aômnêm Anôtô, êkêñ êsêac sêsêp aôm lêmam ma aôm ôku êsêac tulu nanj, onsenj êsêac su samucgerj sênanja. Ômoatinj poac ôwinj êsêac to taêm walô êsêac atomanô.

³ Ômansanj binj awê to ñac sênam tauñña ôwinj êsêac atom. Ôkêñ latômio sênam êsêac latunji atom to ôkôc êsêac latunjo sênam aôm latômi atom.

⁴ Gebe êsêac oc sênam latômi ôkwi e sêndanjuc aê êtiam atom ma sênam sakinj anôtôi jaba. Embe amboac tonanj, go Apômtau têtac ñandanj êsa êndêñ amac e ensenj amac su ananja sebenj.

⁵ Anjgôm êsêac amboac tonec gebe ansenj nêñ altar su to atuc nêñ alêpoc popoc ma asap nêñ gwam tulu to akêñ nêñ anôtôi jaba nêñ ñakatu êsa ja êninj su.

⁶ “Gebe amac atu Apômtau, amacnêm Anôtô, nê lau dabunj. Apômtau, amacnêm Anôtô, kêjalinj amac sa anja lau tomôkê-tomôkê nomña samob, gebe atu enj taugenj nê lau.

⁷ Apômtau têtac gêwinj amac to kêjalinj amac sa kêtû nêm namba kapôêñ kêlêlêc lau-m ñagêdô nêñ sunja nec atom. Masi, amacnêm namba sauñanô kêlêlêc lau tomôkê-tomôkê samob nêñ su.

⁸ Apômtau gêwê amac ña lêma ñajanja asa amêñ ma kégaboac amac su anja andu kapoacwalôña to anja kinj Aiguptunja Parao lêma, gebe enj têtac gêwinj amac ma gêgôm binj, taj kêtôc lêma gêdêñ amac tamemi nanj, ñanô kêsa.

⁹ Amboac tonanj ajala gebe Apômtau, amacnêm Anôtô, enj Anôtô ñanô. Enj Anôtô ñañêñ, taj kêsap nê poac tøj ma têtac gêwinj êsêac, taj têtac gêwinj enj ma sêmansanj ênê binjsu nanj, oc êmoasinj êsêac gôlôac to gôlôac ñêñgerj êna.

¹⁰ Mago Anôtô êkêñ ñagêjô êndêñ êsêac, taj têtac gedec enj nanj, êpi êsêac tauñ ôlinj ma ensenj êsêac su. Enj ê lau, taj têtac gedec enj nanj, nêñ binj tøj atom. Masigoc, êkêñ ñagêjô êpi êsêac tauñ ôlinj solopgerj.

¹¹ Amboac tonanj ôñgôm binjsu to ñagôlinj ma jatu, taj galoc kajatu aôm nanj, ñanô êsamanj.

Anôtô ênam mec lau tajenj wamunja

¹² “Anj to anjgôm ñagôlinj tonanj ñanô êsa, ma Apômtau, amacnêm Anôtô, êsap poac tau tøj to têtac êwinj amac êtôm kêtôc lêma gêdêñ tamemi.

¹³ Enj oc têtac êwinj aôm ma ênam mec aôm to êñgôm aôm ôtu taêsam. Enj ênam mec aôm ôlim ñañanô to nêm nom ñanô amboac polom to wain ma katêkwi. Enj ênam mec nêm bulimakao

tétu taésam to domba njalatu amboac tonanġ. Eġ êngôm gêġ tau anġa gamêġ, taġ kêtôc lêma gédêġ tamami, gebe êkêġ êndêġ aôm nanġ.

¹⁴ Eġ ênam mec aôm êlêlêc lau-m nġagêdô samob su. Nêm nġacwaga samob sêka gôlôac lasê to nêm lauo kapoac teġ sêmoa atom. Ma nêm bulimakao samob sêsu njalatu amboac tonanġeġ.

¹⁵ Apômtau gebe êmbalarġ gêmac tokairġ-tokairġ auc êndêġ aôm ma lau Aiguptu nêġ gêmac, taġ ajala kêtû tôġ nanġ, nġateġ êtap aôm sa atom. Ma Apômtau ênac lau samob, taġ têntac gedec aôm nanġ, nġa gêmac tau tonanġ.

¹⁶ Aôm onseġ lau-m samob, taġ Apômtau, aômnmê Anôtô, êkêġ êsêp aôm lêmam nanġ, su. Taêm walô êsêac atom to ônam sakirġ nêġ anôtôi atom amboac tonanġeġ, gebe oc êtu lakô ênac aômġa.

¹⁷ "Aôm moae ôsôm êndêġ taôm gebe 'Lau-m tonec nêġ namba kêlêlêc aêġoc su, oc jajanda êsêac amboac ondocgeġ.'

¹⁸ Ôtêc êsêac atom. Taêm ênam gêġ, taġ Apômtau, aômnmê Anôtô, gêgôm gédêġ Parao to gamêġ Aiguptuġa samucgeġ nanġ.

¹⁹ Taêm ênam gêġwapac to gêġsêga ma gêġtalô, taġ matamanô gôlic nanġ, ma taêm ênam Apômtau, aômnmê Anôtô, lêma nġajaġa, taġ kêmêtôc ma gêwê aôm kôsa gômôêġ nanġ. Apômtau, aômnmê Anôtô, oc êngôm lau-m samob, taġ aôm kôtêc êsêac nanġ, êtôm tonanġ.

²⁰ Ma eġ êngôm gêġ teġ êlêlêc su êwiġ, eġ êsakinġ banic kapôêġ-kapôêġ êndêġ êsêac e enseġ lau nġapoc, taġ gacgeġ sêmoa to sêsinġ taunġ êndêġ aôm nanġ, su amboac tonanġeġ.

²¹ Ôtêc êsêac atom, gebe Apômtau, aômnmê Anôtô, gêmoa aôm nġalêlôm. Eġ Anôtô kapôêġ ma kainġ teġ.

²² Ma Apômtau, aômnmê Anôtô, oc êtiġ lau-m tonanġ su malô-malô êmuġ aôm. Aôm oc ôtôm gebe onseġ êsêac su sep tagenġ atom. Embe ôġgôm, oc bôc saleġġa tétu taésam ma sêkêġ wapac aôm.

²³ Mago Apômtau, aômnmê Anôtô, oc êkêġ êsêac sêsêp aôm lêmam ma êlênsôġ êsêac e nêġ meloco êsa ma sênaġa.

²⁴ Eġ oc êkêġ êsêacnêġ kirġ sêsêp aôm lêmam ma aôm onseġ êsêacnêġ nġaê su anġa nom. Nġac teġ êtôm gebe êkô aôm auc atom e onseġ êsêac samob su.

²⁵ Ôkêġ êsêacnêġ anôtôi gwam ja êniġ su. Matam katu silber to gold, taġ kêtû nġakatu tau nġagêlôġ nanġ, ma ôkôc su atom, gebe oc êtu lakô ênac aômġa, gebe Apômtau, aômnmê Anôtô, gêlic gêġ tonanġ amboac gêġ alôb-alôb.

²⁶ Ôkêġ gêġ alôb-alôb êsô nêm andu êna atom. Apômtau kêpuc boa gêġ tau ma eġ oc êpuc boa aôm amboac tonanġeġ. Ôlic gêġ tau amboac gêġ nġatêmui to alôb-alôb, gebe Apômtau kêpuc boa gêġ tau su.

8

Lau Israel têtap nêġ gamêġ nġajam sa

¹ "Aġop nġapep gebe anġôm biġsu samob, taġ galoc kajatu amac nanġ, nġanô êsa, gebe amoa matem jali to atu taésam ma asa gamêġ, taġ Apômtau, amacnêġ Anôtô, kêtôc lêma gebe êkêġ êndêġ tamemi nanġ, e awê kainġ gamêġ tau êtu amacnêġ gamêġ.

² Ma taêm ênam intêna samob, taġ Apômtau, aômnmê Anôtô, gêwê aôm gédêġ taġ gômoo gamêġ sawa kêtôm jala 40 nanġ, gebe êkônirġ aôm to ênsaê aôm e êjala biġ, taġ gêc nêm nġalêlôm nanġ, ma êjala aôm oc ôġgôm ênê biġsu nġanô êsa me masi.

³ Eġ kékônirġ aôm to kékêġ mo gêġô aôm, go kékêġ mana, taġ aôm gôġam kauc nanġ, gédêġ aôm goeġ. Aôm tamami sêġam kauc mana amboac tonanġeġ. Eġ gêgôm gêġ tonanġ, gebe ôjala gebe mo tagenġ gêôc nġamalac tôġ atom. Biġ samob, taġ kêsa anġa Apômtau awa nanġeġ, tec gêôc nġamalac tôġ.

⁴ Gédêġ jala 40 tonanġ aômnmê nġakwê, taġ kôsô nanġ, kêtû manê atom ma amkairġ kêtirġ atom amboac tonanġeġ.

⁵ Amboac tonanġ ôjala ênêc nêm nġalêlômgeġ, gebe Apômtau, aômnmê Anôtô, kêmêtôc aôm kêtôm nġac teġ kêmêtôc latu.

⁶ Tec ôġgôm Apômtau, aômnmê Anôtô, nê biġsu nġanô êsa ma ôsa ênê lêġ to ôtêc eġgeġ.

⁷ Biġnġanô, Apômtau, aômnmê Anôtô, gêwê aôm, gebe naô lasê gamêġ nġajam teġ. Bu to bumata kêpoac gamêġ tau, ma bu kêpulu anġa gaboarġ to lôc.

⁸ Gêġ tokairġ-tokairġ gêġam nġanô nġajam anġa nom tau. Polom to nġangom ma wain to jambô ma airġ to katêkwi ma lêp.

⁹ Anġa gamêġ tonanġ aôm ôniġ polom e êôc aôm tôġ ma ôpô lêna gêġ teġ atom. Gamêġ tau nġapoc gédêġ ki jejec ma aôm oc ôkwê ki kokoc anġa gamêġ tau nġalôc.

¹⁰ Aôm ôniġ gêġ e êôc aôm tôġ ma ôlambirġ Apômtau, aômnmê Anôtô, gebe kékêġ gamêġ nġajam gédêġ aôm.

Lau Israel sejop tauŋ gebe sêliŋ nêŋ Anôtô siŋ atom

¹¹“Ojop taôm gebe ôliŋ Apômtau, aômnmê Anôtô, siŋ atom. Amboac tonanŋ ôŋgôm ênê biŋsu to ŋagôliŋ ma jatu, taŋ galoc kajatu aôm nanŋ, ŋanô êsa.

¹²Aôm embe ôniŋ gêŋ e êôc aôm tôŋ to ôŋgôŋ andu ŋajam, taŋ kôkwê nanŋ,

¹³ma embe nêŋ bulimakao to domba ŋatonŋ têtû taêsam ma nêŋ silber to gold êtu kapôêŋ to nêŋ gêŋ samob êtu taêsam,

¹⁴go nêŋ ŋalêlôm etoc tau sa e ôliŋ Apômtau, aômnmê Anôtô, siŋ atom, gebe enŋ tec gêwê aôm kôsa anŋa Aiguptu, taŋ kêtû andu kapoacwalôŋa nanŋ, gômôêŋ.

¹⁵Enŋ gêwê aôm golom-golom gamêŋ sawa kapôêŋ to kaiŋ tenŋ. Moac ŋaclai to alidêbu sêmoa gamêŋ tau ma bu masi e nom gêôc kêkôc-kêkôc. Mago enŋ kêkêŋ bu kêsa pocômui aôm gônôm.

¹⁶Enŋ gêlôm aôm anŋa gamêŋ sawa ŋa mana, taŋ tamami sêjam kauc nanŋ, gebe êkôniŋ to ênsaê aôm, ma êmoasiŋ aôm êtu ŋamu.

¹⁷Ôlic taôm gebe ôsôm biŋ tonec ênêc nêŋ ŋalêlôm gebe Aêŋoc ŋaclai to lemoc ŋajanaŋ kêkêŋ aê katu ŋac tolêlôm, nec atom.

¹⁸Taêm ênam Apômtau, aômnmê Anôtô, gebe enŋ tec kêkêŋ ŋaclai gêdêŋ aôm, tec kôtu ŋac tolêlôm. Enŋ gêgôm gêŋ tau gebe êŋgôm poac, taŋ kêmoatiŋ gêdêŋ tamami nanŋ, ŋanô êsa amboac asaê galoc.

¹⁹Galoc aê jakêŋ puc aôm, gebe aôm embe ôliŋ Apômtau, aômnmê Anôtô, siŋ to ôndanŋuc anôtôi jaba ma ônam sakinŋ êsêac to otenŋ mec êndêŋ êsêac, go ônaŋa biŋŋanôgeŋ.

²⁰Aôm embe taŋam wamu Apômtau, aômnmê Anôtô, awa atom, oc ônaŋa ôtôm lau tomôkê-tomôkê, taŋ Apômtau kêsêlêŋ gêmuŋ aôm ma gesenŋ êsêac su nanŋ.

9

Apômtau oc ensenŋ bu-m Kanaanŋa su

¹“O Israel, ôŋô acgom, galoc aôm gobe olom bu Jordan gebe naôsa gamêŋ tau ma ôjanda lau tomôkê-tomôkê kapôêŋ to ŋajanaŋ sêlêlêc aôm su ma ôku malac kapôêŋ totuŋbôm baliŋ, taŋ ŋatêpôê jadiŋgeŋ undambê nanŋ, tulu.

²Oc ôjanda lau Anakim. Aôm kôjala êsêac gebe lau-m kapôêŋ to lau waso-waso. Aôm gôŋô lau sêsôm biŋ kêpi êsêac gebe ‘Asa oc êtôm gebe êkô ŋajanaŋ êtu Anak latuiŋa.’

³Amboac tonanŋ galoc ôjala, gebe Apômtau, aômnmê Anôtô, elom êmuŋ aôm. Enŋ kêtôm ja, taŋ kêdanŋac gêŋ nanŋ. Enŋ êsêlêŋ êmuŋ aôm ma ensenŋ êsêac su to êku êsêac tulu, tec aôm ôjanda êsêac to onsenŋ êsêac su sebenŋ êtôm Apômtau, aômnmê Anôtô, gêjac mata gêdêŋ aôm.

⁴“Êndêŋ taŋ Apômtau, aômnmê Anôtô, êsêlêŋ êmuŋ aôm ma êjanda êsêac su nanŋ, ôsôm biŋ tonec ênêc nêŋ ŋalêlôm gebe Apômtau kêkêŋ gamêŋ tonec kêtû aêacnêŋ gamêŋ gêjô aêacnêŋ ŋajam nec atom. Apômtau êsêlêŋ êmuŋ aôm to êjanda lau-m tonanŋ su êtu êsêacnêŋ secŋa.

⁵Aôm ôsa gamêŋ tonec e êtu aômnmê gamêŋ êtu nêŋ biŋ gêdêŋŋa me êtu nêŋ ŋalêlôm ŋakêŋkêŋŋa atom, masianô. Apômtau, aômnmê Anôtô, êsêlêŋ êmuŋ aôm ma êjanda lau-m tonanŋ êtu êsêacnêŋ secŋa. Ma tenŋ, enŋ gebe êŋgôm biŋ, taŋ kêtôc lêma gêdêŋ tamami Abraham agêc Isak ma Jakob nanŋ, ŋanô êsa.

Lau Israel sêli awenŋ sa anŋa lôc Horeb

⁶“Amboac tonanŋ ôjala gebe Apômtau, aômnmê Anôtô, êkêŋ gamêŋ ŋajam tonec êtu aômnmê gamêŋ êtu nêŋ biŋ gêdêŋŋa atom, gebe aôm ŋac gêsômtêkwa ŋatonŋ.

⁷Taêm ênam ma ôliŋ siŋ atom, gebe gôgôm Apômtau, aômnmê Anôtô, têtac ŋandanŋ kêsa anŋa gamêŋ sawanaŋ. Gêdêŋ taŋ awi Aiguptu siŋ e mêŋaô lasê gamêŋ tonec nanŋ, ali awem sa gêdêŋ Apômtau ŋapanŋ.

⁸Amac agôm Apômtau têtac ŋandanŋ kêsa anŋa lôc Horeb e têtac ŋandanŋ ŋanô ma gebe ensenŋ amac su.

⁹Aê kapi lôc gaja gebe jakôc poc tapa. Poc tapa tau poac, taŋ Apômtau kêmoatiŋ gêdêŋ amac nanŋ, ŋapoc tapa. Aê gamoa lôc gelenŋa 40 to gêbêcauc 40 ma gaenŋ to ganôm gêŋ tenŋ atom.

¹⁰Ma Apômtau kêkêŋ poc tapa luagêc tonanŋ gêdêŋ aê. Anôtô tau lêma keto biŋ kêsêp. Enŋ keto biŋ samob, taŋ kêsôm gêdêŋ amac kêsa anŋa ja ŋalêlôm gêmêŋ gêdêŋ bêc, taŋ akac sa amoa lôc nanŋ.

¹¹Gelenŋa 40 to gêbêcauc 40 gêbacnê, go Apômtau kêkêŋ poc tapa luagêc, taŋ kêtû poac tau ŋapoc tapa nanŋ, gêdêŋ aê.

¹²Go Apômtau kêsôm gêdêŋ aê gebe ‘Ajôc, ôndi, ôsêp sebenŋ ôna, gebe nêŋ lau, taŋ gôwê êsêac anŋa Aiguptu sêmêŋ nanŋ, sêgôm sec. Êsêac sêwi intêna, taŋ aê kajatu êsêac gebe sêsa nanŋ, siŋ sebenŋ. Êsêac sêpac ki gêwê ma sêmasanŋ nêŋ ŋakatu tenŋ.’

¹³“Ma Apômtau kêsôm biŋ tenŋ gêwiŋ gêdêŋ aê gebe ‘Aê galic lau tônê ma kajala êsêac gebe lau gêsunŋtêkwa ŋatonŋ sec.

¹⁴Ōwi aê siñ gebe jansenj êsêac tonêñ ñaêgenj su anja umbonj ñalabu. Go jakêñ aôm ôtu lau-m kapôêñ to ñajanja ôlêlêc êsêac su.'

¹⁵Amboac tonanj aê kasêp anja lôc gamêñ, ma ja kêsa lôc tau. Ma aê kakôc poac ñapoc tapa luagêc ña lemoc lulugenj.

¹⁶Go galic gêñ tau. Amac agôm sec gêdêñ Apômtau, amacnêm Anôtô. Amac apac ki gêwê ma amasanj nêm bulimakao ñalatu ñakatu to awi intêna, tanj Apômtau kêjatu amac gebe asanja nanj, siñ sebenj.

¹⁷Tec aê kakôc poc tapa luagêc tau ña lemoc lulugenj ma kabalinj gêñ tau siñ e gêjac popoc gêc amac lanjômniêmña.

¹⁸Go aê gau tau gaêc Apômtau lanjônêmiña gelenj 40 to gêbêcauc 40 kêtôm gagôm gêdêñ ñasawa tenj su. Aê gaenj to ganôm gêñ tenj atom kêtû amacnêm sec samob, tanj agôm nanjña. Amac asa lêñ, tanj gêjac Apômtau mataanô ñajam atomanô nanj, e agôm enj têtac ñandanj kêsa.

¹⁹Gebe aê katêc Apômtaunê têtac ñandanj to têtac kêbôli auc gêdêñ amacña, tanj kêkac enj gebe enseñ amac su nanj. Mago Apômtau kêkêñ tanja aê gêdêñ ñasawa tonanj kêtiâm.

²⁰Ma Apômtau têtac ñandanj gêdêñ Aron gêwiñ ma gebe enseñ enj su amboac tonanjenj. Tec gêdêñ ñasawa tonanj katenj enj kêtû Aronña gêwiñ.

²¹Go aê kakôc bulimakao ñalatu, amac lememe ñakôm sec tonanj ma kakêñ ja genj, go katuc popoc ma kalêsime e kêtôm kekop, ma kapalip ñakekop tau kêsêp bu, tanj keselenj anja lôc kêsêp gêmêñ nanj.

²²"Anja Tabera to Masa ma Kibrot-Hatawa amac agôm Apômtau têtac ñandanj kêsa amboac tonanjgenj.

²³Ma gêdêñ tanj Apômtau kêsakinj amac anja Kades-Barnea nanj, kêsôm gebe 'Api ana ma akôc gamêñ, tanj kakêñ gêdêñ amac, gebe êtu amacnêm gamêñ nanj,' amac ali awem sa gêdêñ Apômtau, amacnêm Anôtô, nê binjsu ma akêñ gêwiñ enj to tanjem wamu enj awa atom.

²⁴Aê kajala amac ali awem sa gêdêñ Apômtau wanêcgenj e mênjgêdêñ galoc.

²⁵Amboac tonanj aê gau tauc gaêc Apômtau lanjônêmiña kêtôm gelenjña 40 to gêbêcauc 40, gebe Apômtau kêsôm, gebe oc enseñ amac su.

²⁶Ma aê katenj mec gêdêñ Apômtau gebe 'O Apômtau Anôtô, onseñ nêm lau to nêm gênjlênsêm su atom. Aôm gôjam êsêac kêsi ña nêm ñaclai kapôêñ to gôwê êsêac ña lêmam ñajanja sêsa anja Aiguptu sêmêñ.

²⁷Taêm ênam nêm sakinjwaga Abraham agêc Isak ma Jakob. Matam ê lau tonanj nêñ gêsuntêkwa ñatonj to nêñ geo ma nêñ sec atom,

²⁸gebe lau anja gamêñ, tanj aôm gôwê aêac asa amêñ nanj, oc sêsôm gebe "Êsêacnêñ Anôtô kêtôm, gebe êwê êsêac nasêô lasê gamêñ, tanj gêjac mata gêdêñ êsêac nanj, atom. Enj têtac gedec êsêac, tec gêwê êsêac sêsa gamêñ sawa sêja, gebe ênac êsêac êndu anja tônê."

²⁹Mago êsêac têtû nêm lau to nêm gênjlênsêm sugac. Aôm kômêtôc lêmam ma gôwê êsêac ña nêm ñaclai kapôêñ sêsa sêmêñ.'

10

Apômtau kêmasanj poc tapa kêtû luagêcña

¹"Gêdêñ ñasawa tonanj Apômtau kêsôm gêdêñ aê gebe 'Ôpa poc tapa luagêc êtôm ñamataña, go ôpi lôc ôndêñ aê ômôêñ ma ômansanj katapa tenj ña ka.

²Ma aê gabe jato binj, tanj kato kêsêp poc tapa ñamataña, tê gôjac popoc nê, êsêp poc tapa tau su, go ôkêñ êsêp katapa tau.'

³Tec aê kamasanj katapa ña kalelonj ma kapa poc tapa luagêc kêtôm ñamataña, go kakôc poc tapa luagêc tau ña lemoc ma kapi lôc gaja.

⁴Ma enj keto binj kêsêp poc tapa tonanj kêtôm keto kêsêp poc tapa ñamataña. Apômtau keto binjsu 10, tanj kêsôm gêdêñ amac kêsa anja ja ñalêlôm gêmêñ gêdêñ tanj akac sa amoa lôc nanj. Keto su, go kêkêñ gêdêñ aê.

⁵Go kakac tauc ôkwi ma kasêp anja lôc gamêñ e kakêñ poc tapa luagêc kêsêp katapa, tanj kamasanj nanj. Poc tapa gêc katapa gêc, kêtôm Apômtau kêjatu aê."

⁶(Lau Israel dêdi anja Berot-Bene-Jakan sêsêlêñ sêja jasêsa Mosera. Anja tônê Aron gêmac êndu.

⁷Anja tônê êsêac dêdi jasêsa Gudgoda. Anja Gudgoda êsêac dêdi jasêsa Jotbata, anja gamêñ tonanj bu ñagêdô kêpoac.

⁸Gêdêñ ñasawa tonanj Apômtau kêjalinj Lewinê gôlôacmôkê sa, gebe sêmbalanj Apômtaunê katapa poacña ma sêkô Apômtau lanjônêmiña to sênam sakinj enj ma sênam mec lau ña ênê ñaê. Kôm tonanj êsêac sêjam e mênjgêdêñ galoc.

⁹Kêtû tonanjña Lewi gêwê kainj nom to gênjlênsêm gêwiñ nê lasitêwai atom. Apômtau tau kêtû nê gênjlênsêm kêtôm Apômtau, aômniêm Anôtô, tau kêsôm gêdêñ enj.)

¹⁰ “Aê gamoa lôc geleŋŋa 40 to gêbêcauc 40 kêtôm ŋamataŋa ma Apômtau kêkêŋ taŋa aê gêdêŋ ŋasawa tonaj kêtiam. Apômtau gebe ensej aôm su atom.

¹¹ Ma Apômtau kêsôm gêdêŋ aê gebe ‘Ôndi, ôsêlêŋ ômuŋ lau tonec gebe sêsa gamêŋ, taŋ katôc lemoc gêdêŋ êsêac tamenji, gebe jakêŋ êndêŋ êsêac naŋ, ma gamêŋ tau êtu êsêacnêŋ gamêŋ.’

Gêŋ, taŋ Anôtô taê kêka gebe Israel sêŋgôm naŋ

¹² “O Israel, galoc Apômtau, aômnmê Anôtô, taê kêka gêŋ ondoc aŋga aômnmê. Eŋ taê kêka tagen tonec gebe ôtêc Apômtau, aômnmê Anôtô, ma ôsa ênê lêŋ samob, têmtac êwiŋ eŋ ma ônam sakij Apômtau, aômnmê Anôtô, tonêŋ ŋalêlôm samuc ma nêŋ katôm samuc

¹³ Ma ômansaŋ Apômtaunê biŋsu to ŋagôliŋ, taŋ galoc kajatu aôm naŋ, êtu tôŋ gebe ômoa ŋajamgeŋ.

¹⁴ Ôlic acgom, Apômtau, aômnmê Anôtô, kêtû undambê to undambê ŋaundambê ma nom to gêŋ nomŋa samob ŋatau.

¹⁵ Mago Apômtau kêkêŋ nê ŋalêlôm gêdêŋ tamamigeŋ to têtac gêwiŋ êsêacgeŋ. Ma eŋ kêjalij êsêacnêŋ wakuc, amac taômgeŋ, sa aŋga lau tomôkê-tomôkê samob nêŋ e mêŋgêdêŋ galoc.

¹⁶ Amboac tonaj anam taôm ôkwi e nêŋ ŋalêlôm êtu selesc ma awi gêsômteŋkwa ŋatonj siŋmaŋ.

¹⁷ Gebe Apômtau, amacnêŋ Anôtô, eŋ anôtôinêŋ Anôtô to apômtauinêŋ Apômtau. Eŋ Anôtô kapôêŋ ma ŋajaja kaiŋ teŋ. Eŋ kêpuc openj lau atom to gedec lau sêjac papac eŋ ŋa nêŋ awa.

¹⁸ Eŋ kêmêttôc mosêbu to awêtuc nêŋ biŋ solopgeŋ. Eŋ têtac gêwiŋ ŋac jaba ma kêkêŋ mo to ŋakwê gêdêŋ eŋ.

¹⁹ Amboac tonaj têmtac êwiŋ lau jaba amboac tonajgeŋ, gebe amac amoa amboac lau jaba gêdêŋ taŋ aŋgôŋ gamêŋ Aiguptuŋa naŋ.

²⁰ Ôtêc Apômtau, aômnmê Anôtô, ma ônam sakij eŋ to ôsap eŋ tôŋ ma otoc lêmam ôsam eŋ taugen nê ŋaê.

²¹ Eŋ kêtû aômnmê lambij ŋam. Eŋ kêtû aômnmê Anôtô, taŋ gêgôm gêŋsêga kaiŋ teŋ naŋ, matamanô gôlic.

²² Aôm tamami sêsêp Aiguptu sêja, êsêac lau 70geŋ. Ma galoc Apômtau, aômnmê Anôtô, kêkêŋ aôm kôtu taêsam amboac utitalata undambêŋa.”

11: 1-32 Mose gêlêŋ biŋ lau Israel gebe sêliŋ Anôtônê gêŋsêga ŋamoasiŋ siŋ atom. Ma eŋ gêwa sa gêdêŋ êsêac gebe êsêac embe taŋeŋ wamu Anôtô oc têtap ênê moasiŋ toê-toê sa.

12

Sênam sakij Anôtô aŋga ŋamala tagenŋeŋ

¹ Go Mose kêsôm gebe “Biŋsu to ŋagôliŋ gebe aŋgôm ŋanô êsa aŋga gamêŋ, taŋ Apômtau, amac tamemi nêŋ Anôtô, kêkêŋ gêdêŋ amac awê kaiŋ naŋ, tau tonec. Ajop biŋ tau êndêŋ bêc samob, taŋ amac amoa matem jali aŋga nom naŋ.

² Anseŋ tentenŋlatui, taŋ amac oc aku tulu naŋ, nêŋ gamêŋ sêjam sakij nêŋ anôtô jabaŋa aŋga lôc ŋatêpôê to ŋabau ma ajuŋtêna su samucgeŋ biŋŋanô.

³ Akac nêŋ altar su ma atuc nêŋ alê popoc to akêŋ ja êniŋ nêŋ ŋakatu Aseraŋa ma amakiŋ nêŋ anôtô nêŋ ŋakatu to anseŋ êsêacnêŋ ŋaê su aŋga gamêŋ tonaj.

⁴ Amac aŋgôm êndêŋ Apômtau, nêŋ Anôtô kêtôm êsêac sêgôm naŋ, atom.

⁵ Mago amac oc andêŋ gamêŋ, taŋ Apômtau, êjalij sa êtu amacnêŋ gôlôacmôkê samob nêŋ naŋ, gebe êtu ênê ŋaê ŋamala.

⁶ Andêŋ gamêŋ tonajgeŋ ajoj nêŋ daja to da ŋagêdô ma nêŋ gêŋ lemeŋlu-lemeŋlu ŋatageŋ-tageŋ ŋada to nêŋ da samob, taŋ abe akêŋ naŋ, ma da danŋe to da tôŋŋa ma da bôc ŋamêc samobŋa ana.

⁷ Ma aŋga tonaj amac aniŋ gêŋ amoa Apômtau, nêŋ Anôtô laŋônêŋŋa to atu samuc to nêŋ gôlôacŋa êtu gêŋ samobŋa, taŋ agôm ma Apômtau gêjam mec amac naŋ.

⁸ Aŋgôm gêŋ tau êtôm aêac dagôm gêdêŋ ocsalô tonec nec atom, gebe amac samob agôm nêŋ gêŋ kêtôm taôm taêm gêjam to alic ŋajam naŋ.

⁹ Gebe amac jaalêwaŋ taôm to atap nêŋ nomlênsêŋ, taŋ Apômtau, nêŋ Anôtô gebe êkêŋ êndêŋ amac naŋ, sa su atom tagenŋ.

¹⁰ Mago embe alom bu Jordan ma aŋgôm gamêŋ, taŋ Apômtau, nêŋ Anôtô êkêŋ êndêŋ amac awê kaiŋ naŋ, ma enseŋ amacnêŋ ŋacjo samob, taŋ sêŋgi amac auc naŋ, su gebe alêwaŋ taôm e amoa towamageŋ.

¹¹ Go akôc nêŋ gêŋ samob, taŋ kajatu amac naŋ, amêŋ gamêŋ tau, taŋ Apômtau, nêŋ Anôtô, êjalij sa gebe êtu ênê ŋaê ŋamala naŋ. Akôc nêŋ daja to da ŋagêdô ma nêŋ gêŋ lemeŋlu-lemeŋlu ŋatageŋ-tageŋ ŋada to nêŋ da, taŋ ŋalêlôm êkac amac gebe akêŋ naŋ, to da, taŋ akêŋ êtu danŋe to tôp anac mata êndêŋ Apômtau naŋ.

¹² Ma amac to nê m latômio to ñac ma nê m sakin汪agao to ñac ma lau Lewi, tañ sêngôñ nê m malac, mago sêwê kainj nomlênsê m sêwijn amac atom nañ atu samuc Apômtau, amacnê m Anôtô.

¹³ Ojop taôm gebe ôkêñ nê m daja anga gamêñ, tañ ôlic nañ palinj-palinjgeñ atom.

¹⁴ Ôkêñ nê m daja anga gamêñ tageñ, tañ Apômtau oc êjalinj sa anga nê m gôlôacmôkê nêñ teñ. Anja tonaj amac akêñ nê m daja ma anjôm gêñ samob, tañ kajatu amac nañ, ñanô êsa.

¹⁵ “Mago aôm ôtôm gebe ômbuc to ôniñ ñamêsôm anga nê m malac samob êndêñ-êndêñgeñ êtôm nê m ñalêlôm êkac aômña ma êtôm moasiñ, tañ Apômtau, nê m Anôtô kêkêñ gêdêñ aôm. Lau selec to selec atom nañ lulugeñ têtôm gebe sêniñ tonaj amboac noniñ saleñña to mojava.

¹⁶ Tageñ dec tec ôniñ atom, ôkêc siñ êsêp nom amboac kôkêc bu siñ.

¹⁷ Aôm ôniñ polom ma ônôm wain to katêkwi lemenju-lemenju ñatageñ-tageñ anga nê m malac atom. Ma ôniñ bulimakao to domba ñamêc ma da danje to da, tañ nê m ñalêlôm êkac aômña gebe ôkêñ nañ, ma gêñ ñagêdô, tañ gobe ôkêñ êtu da nañ, anga nê m malac atom amboac tonanjgeñ.

¹⁸ Mago aôm to nê m latômio to ñac ma nê m sakin汪agao to ñac ma ñac Lewi, tañ êngôñ nê m malac êwiñ aôm nañ, aniñ amoa Apômtau, nê m Anôtô lajônê m anga gamêñ, tañ Apômtau, nê m Anôtô êjalinj sa ma amac atu samuc amoa Apômtau, nê m Anôtô lajônê mña êtu lememe ñakôm ñanôña.

¹⁹ Ajop taôm gebe alinj nê m ñac Lewi siñ êndêñ ñasawa samucgeñ, tañ amoa nê m gamêñ nañ atom.

²⁰ “Apômtau, nê m Anôtô embe êkêñ gamêñ esewec êtu kapôêñ êtôm eñ gêjac mata gêdêñ aôm ma bôc êjô aôm e ôsôm gebe ‘Aê gabe janiñ bôc,’ nañ ôniñ êtôm ñalêlôm êkac aômña.

²¹ Mago gamêñ, tañ Apômtau, nê m Anôtô êjalinj sa gebe ênê ñaê ênêc anga tonaj nañ, ênêc jaêcgeñ êlêlêc aôm, go aôm taôm ôtôm gebe ômbuc nê m bôc teñ, tañ Apômtau êkêñ êndêñ aôm êtôm aê kajatu aôm nañ. Ma aôm ôtôm gebe ôniñ anga taôm nê m malac êtôm nê m ñalêlôm êkac aômña.

²² Ôniñ amboac sêniñ noniñ saleñña to mojava. Lau selec me selec atom lulugeñ têtôm gebe sêniñ.

²³ Mago ojop gebe ôniñ dec êwiñ atom gebe tamoa materñ jali ñam kêsêp dec ñalêlôm, tec ôniñ materñ jali ñam êwiñ ñamêsôm atom.

²⁴ Ôniñ atom, ôkêc siñ amboac tasêwa bu siñ êsêp nom.

²⁵ Ôniñ atom. Embe ôngôm gêñ, tañ ênac Apômtau mataanô ñajam, go aôm to nê m wakuc amoa ñajam.

²⁶ Mago gêñ, tañ aôm gôjac mata ma gôjam dabunj gêdêñ Apômtau nañ, aôm ôkôc ôna gamêñ, tañ Apômtau êjalinj sa nañ.

²⁷ Ma ôkêñ nê m daja ñamêsôm to dec ênsac Apômtau, nê m Anôtô nê altar ñaô. Dec tau oc sêkêc êpi Apômtau, nê m Anôtô nê altar, mago ñamêsôm tau aôm ôtôm gebe ôniñ.

²⁸ Mago ojop taôm to ôkêñ tañam biñ samob, tañ kajatu aôm nañ ñapep. Embe ôngôm gêñ samob, tañ Apômtau, nê m Anôtô êlic to ênac eñ mataanô ñajam nañ, go aôm to nê m wakuc amoa ñajam ñapanjgeñ.”

Jao kêt u lau samuc nêñ sakin anôtôi jabaña

²⁹ “Êndêñ tañ Apômtau, nê m Anôtô, enseñ tenterlatui êmuñ aôm anga gamêñ, tañ aôm ôsêlêñ ôsa gebe ôku êsêac tulu nañ, ma êndêñ tañ aôm ôku êsêac tulu ma ôngôñ nêñ gamêñ nañ,

³⁰ go ojop taôm gebe lakô, tañ gêjac êsêac nañ, ênac aôm atom. Apômtau êku êsêac tulu êmuñ aôm, tec ôtêku êsêac ma ôkip êsêacnêñ anôtôi jaba ñam sa atom. Mago asôm biñ tonec gebe ‘Lau tonaj sêjam sakin nêñ anôtôi amboac ondoci. Aê gabe janjôm êtôm êsêac sêgôm nê atom.’

³¹ Ôngôm tonaj êndêñ Apômtau, nê m Anôtô atom. Êsêac sêgôm gebe gêñ samob, tañ Apômtau, nê m Anôtô têtac gedec ma gêlic amboac gêñ alôb-alôb nañ, gêdêñ nêñ anôtôi jabaña. Êsêac sêkêñ nêñ latunjo to ñac ja geñ kêt u tetoc nêñ anôtôi jaba saña su.

³² Gêñ samob, tañ aê kajatu aôm gebe ôngôm nañ, ôngôm ñanô êsa ñapepgeñ. Ônac têku biñ teñ ma onseñ biñ teñ su atomanô.

13

¹ “Embe propete teñ êndi sa anga amac ñalêlôm me ñac teñ, tañ gêc mê nañ, êtôc gêñsêga me gêñtalô teñ êndêñ aôm

² ma gêñsêga to gêñtalô, tañ eñ kêtôc gêdêñ aôm nañ ñanô êsa ma eñ embe êsôm gebe ‘Tandanjuc anôtôi jaba ñagêdô ma tanam sakin êsêac’, tañ ajam kauc êsêac gêmuñ nañ,

³ go ôkêñ tanjam propete me ñac tanj gêc mê tonanj nê binj atomanô, gebe Apômtau, amacnêñ Anôtô kêsâê amac e ajala gebe têtmac gêwiñ Apômtau, nêñ Anôtô tonêñ ñjalêlôm samuc ma nêñ katôm samuc me masi.

⁴ Andanjuc Apômtau, nêñ Anôtô ma atêc enj to ajop ênê binjsu ma tanjem wamu ênê awa to anam sakinj enj ma asap enj tøj.

⁵ Mago propete me ñac, tanj gêc mê tonanj êmac êndu gebe enj gêli nêñ ñjalêlôm sa gêdêñ Apômtau, amacnêñ Anôtô, tanj kêkôc amac su anja gamêñ Aiguptunja ma gêjam aôm kêsi anja andu kapoacwalôña nanj, ma enj kêkêli aôm gebe ôwi lêñ tau, tanj Apômtau, nêñ Anôtô kêjatu aôm gebe ôsa nanj sinj. Amboac tonanj aôm onsenj sec, tanj gêc amac ñjalêlôm nanj su.

⁶ “Lasim, tênam latu me nêñ latômo to ñac me nêñ awê, tanj têtmac gêwiñ enj nanj, me nêñ ñac tenj, tanj gôlic enj amboac taômnêñ ñatê ñagêdô nanj embe êlêtôm aôm kelecgenj ma êsôm gebe ‘Tana ma tanam sakinj anôtôi jaba manj’.

⁷ lau tanj sêñgônj sêgi aôm auc sêñgônj dambê me jaêc me sêmoa nom ñamakenj tonec me ônê nanj, nêñ anôtôi ñagêdô, tanj aôm me nêñ tamami sêjam kauc nanj,

⁸ go ôkêñ êwiñ enj me ôkêñ tanjam enj me taêm walô enj me ônam enj kêsi me ônsa enj auc atom,

⁹ mago ônac enj êndumanj. Aôm lêmam êpi enj êtu ñamata gebe enj êmac êndu ma lau samob sênac enj sêwiñ.

¹⁰ Ôtuc enj êndu ña poc gebe enj kêsâê gebe êkac aôm su anja Apômtau, nêñ Anôtô, tanj kêkôc aôm kôsa anja gamêñ Aiguptunja, anja andu kapoacwalôña nanj.

¹¹ Go lau Israel samob sêñô binj tonanj e têtêc tauñ gebe sêñgôm gêñ tenj amboac tonanj anja amac ñjalêlôm êtiam atomanô.”

13:12–18:13 Binjsu to ñagôlinj, tanj ênam gôlinj lau Israel nêñ lêñ nomnja to nêñ sakinj omnja nanj, ñakônijnja kêsêp môkêlatu tonec.

18

Anôtô gêjac mata propete tenj amboac Mose. Propete ñanô to propete dansanj

¹⁴ “Go Mose kêsôm gebe “Lau tanj aôm ôkôc nêñ gamêñ su nanj, samob sêkêñ tanjenj gêdêñ lau-seoc-binj-lasêwaga to mectomanj, mago Apômtau, nêñ Anôtô, kêkêñ gêwiñ gebe ôñgôm gêñ amboac tonanj atom.

¹⁵ Apômtau, nêñ Anôtô, oc êñu nêñ propete tenj sa anja nêñ lasitêwai nêñ êtôm aê. Akêñ tanjem enjmanj.

¹⁶ Binj tonanj aôm taôm kotenj anja Apômtau, aômnêñ Anôtô nê gêdêñ noc akac sanja anja lôc Horeb. Aôm kôsôm gebe ‘Aê gabe janô Apômtau, aêñoc Anôtô, nê awa êtiam atom to jalic ja kapôênj tonec êtiam atom, gebe jamac êndu atom.’

¹⁷ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ aê gebe ‘Binj samob, tanj êsêac sêsôm nanj, sêsôm jagêdêñgenj, ¹⁸ Aê oc janju êsêacnêñ propete tenj sa anja nêñ lasitêwai nêñ êtôm aôm, ma jakêñ ñoc binj êsêp enj awasunj ma êsôm binj samob, tanj jajatu enj nanj, êndêñ êsêac sêñô.

¹⁹ Ma lau samob, tanj sêkêñ tanjenj aêñoc binj, tanj enj oc êsôm ênam aê aoc nanj atom, aê tauc oc jajatu êsêac gebe sêwa nêñ binj sa.

²⁰ Mago propete tenj embe êsôm binj, tanj kajatu nanj atom ênam aê aoc, me êsôm binj ênam anôtôi jaba awenj nanj, propete tonanj enj êmac êndu ênanja.’

²¹ Aôm embe taêm ênam ênêc nêñ ñjalêlômgenj gebe ‘Aêac tajala binj, tanj Apômtau kêsôm atom nanj, êpi asagenj’.

²² go anô acgom, propete tenj embe êsôm binj ênam Apômtau awa, mago binj tau êtu anô me êtu tøj atom, go ajala gebe binj tonanj Apômtau kêsôm atom. Propete amboac tonanj ketoc tau sa, tec ôtêc enj atom.”

19:1–14 Mose kêjatu nê lau gebe sêjalijn malac ñagêdô sa anja Kanaan êtu malac lamunja. Lau tanj sêjac ñamalac tenj êndu, mago sêgôm amboac lêlêgenj nanj têtôm gebe sê lamu malac tonanj ma lau-sêkac-kamocgôcwaga têtôm gebe sênac êsêac êjô atom.

19

Lau-sêwa-binj-sawaga nêñ ñagôlinj

¹⁵ Go Mose kêsôm gebe “Ñac tenj embe êñgôm sec tenj ma êtap ñakeso to geo tenj sa, go ñac-gêwa-binj-sawaga tagenjenj êtôm atom gebe enj taugenj êwa binj tonanj sa. Ñac luagêc me têtêac, tanj sêñj to sêlic gêñ tau sêwiñ nanj, sêpuc binj tau tøj amboac tonanjenj acgom.

¹⁶ Embe ñac-êwa-binj-sawaga alôb-alôb tenj êndi sa ma êñga binj tenj êpi ñac tenj gebe kêgêli binjsu,

¹⁷ go ñac tobijn lulugenj mêñsêkô Apômtau lanjônêñ ma dabunjwaga agêc mêtôcwaga, tanj sênam kôm êndêñ bêc tonanj nanj, sêwiñ êsêagêc.

¹⁸ Lau mêtôcwaga sêkip binj sa napepgej ma nac-gêwa-binj-sawaga embe nac dansanj tej ma ênga binj eso,

¹⁹ go amac anğôm gêj, tanj enj taê gêjam gebe êngôm êndêj nê lasitêwa nanj, êpi enj taugenj ma onsej gêj sec, tanj gêc amac nalêlôm nanj, su amboac tonanjgej.

²⁰ Ma lau nagêdô sêjô ma têtêc taunj gebe sêjgôm gêj sec tej amboac tonanj ênêc amac nalêlôm êtiam atom.

²¹ Têmtac êtu lêsi atom. Namalac êjô namalac. Mataanoê êjô mataanoê. Ma lulujj êjô lulujj to lêma êjô lêma ma akainj êjô akainj.”

20:1–23:20 Binjsu nagêdô njakôninjja kêsêp môkêlatu tonec. Binjsu nagêdô kêkanôj binj sinjja, nagêdô kêmasanj binj gêjnlênsêmjja, nagêdô gêwa lauo to nac nêj lêj sêmoa sêwijj taunj tonêj njalêlôm njawagejja sa.

24

Lauo to nac nêj binj sêwi taunj sinjja

¹ “Nac tej embe ênam awê sa ma êmoa êwijj enj e awê tau ênac nac mataanoê njam atom, gebe kêtap awênê keso kainj tej sa, nanj eto papia sêwi taunj sinjja tej ma êkêj êsêp awê tau lêma to êsakinj enj êwi ênê andu sinj.

² Ma awê tau embe êwi nacnê andu sinj ma ênam nac wakuc tej,

³ ma nac wakuc tau embe endec enj to eto papia sêwi taunj sinjja ma êkêj êsêp awê tau lêma to êsakinj enj êwi ênê andu sinj amboac tonanj, me nac wakuc, tanj gêjam enj kêtû nê awê nanj, embe êmac êndu,

⁴ go awênê akwej njamataja, tanj kêsakinj enj gêc gêja nanj, ênam awê tau êtu nê awê êtiam atom, gebe awê kêtû sec su. Apômtau gêlic gêj amboac tonanj kêtôm gêj alôb-alôb. Anğôm gamêj, tanj Apômtau, amacnê Anôtô, kêkêj gêdêj amac kêtû nê nomlênsêm nanj, êtu sec atom.

⁵ “Nac, tanj gêjam awê wakucgej nanj, ênac sinj êwijj sinjwaga to êwê kainj kôm gôlôacnja tej atom. Enj êmoa njadma jala samuc tej, gebe êsêagêc nê awê, tanj gêjam nanj, têtû samuc taunj.

⁶ “Aôm embe ôkêj gêj tej êndêj nac tej êtu ênê tôp, nanj ôkôc ênê poc êlai polomnja êtu kamaclauj atom. Embe ôngôm amboac tonanj, oc ôkôc ênê gêj, tanj êpuc enj tôj gebe êmoa mata jali nanj su.

⁷ “Nac tej embe êjanjo nac Israelnja tej su ma êkêj enj êtu gêjôma me êkêj lau sênam ôli enj, nanj enj êmac êndu. Ôngôm amboac tonanj gebe onsej lêj sec tonanj su anja nêj njalêlôm.

⁸ “Embe kamocbôm êngôm aôm, nanj ojop taôm gebe ôndanğuc binj samob, tanj dabunwaga sêsôm êndêj aôm nanj. Ôngôm êsêacnêj binj njanoê êsa tomalagenj êtôm njagôlinj, tanj aê kakêj gêdêj êsêac nanj.

⁹ Taêm ênam gêj, tanj Apômtau, nêj Anôtô, gêgôm gêdêj Miriam gêdêj tanj amac asa anja Aiguptu amêj nanj.

Binjsu nagêdô

¹⁰ “Aômnêj nac wachanj aômja embe êpô lêna gêj tej ma etej aôm, gebe ônam enj sa e tau êtap gêj sa gebe êkêj êjô gêj, tanj kêkôc anja aômnêj nanj, go ôpi ênê andu ôna ma ôkôc tôp njakamaclauj atom.

¹¹ Ôkô olonğej, ma nac, tanj ketej gêj anja aômnêj nanj, êkôc kamaclauj êndêj aôm êwac.

¹² Enj embe nac njalêlôm sawa ma êkêj nê njakwê êtu kamaclauj, go ônêc bêc tonjakwê tau atom.

¹³ Êndêj tanj oc naêsêp nanj, ôkêj ênê kamaclauj êmu êndêj enj êna, gebe ênêc bêc tonê njakwêgej ma ênam mec aôm. Embe ôngôm amboac tonanj, go Apômtau, aômnêj Anôtô, êlic aôm amboac nac gêdêj.

¹⁴ “Ôkôninj sakinjwaga njalêlôm sawa, tanj kêpô lêna gêj ma gêjam kôm kêtû njagôlinja nanj, atom. Sakinjwaga tau embe nêj lasitêwa tej, me nac jaba tej, tanj gêjngôj nêj malac nanj, ôkôninj enj atom.

¹⁵ Oc êsêp atomgej, ma ôkêj njadli êndêj enj êjô ênê kôm bêc tonanjja su. Gebe enj nac njalêlôm sawa, tec kêkêj mata njadli tau. Embe ôngôm atom, oc enj awa ênac Apômtau êtu aômja e aôm ôwê kainj sec.

¹⁶ “Lau sênac tamenj êndu sêjô latunj nêj geo atom ma sênac latunj êndu sêjô tamenjênj geo atom. Lau sênac lau êndu êtu taunj nêj secnjagej.

¹⁷ “Ônam njagôlinj mêtôcnja ôkwi êndêj tanj ômêtôc nac jaba to mosêbu nanj atom ma ôkôc awêtucnê njakwê êtu kamaclauj atom.

¹⁸ Taêm ênam acgom, anja gamêj Aiguptunja aôm kêtû gêjôma e Apômtau, aômnêj Anôtô, gêjam aôm kêsi anja tonê. Kêtû tonanjja aê kajatu aôm, gebe ôngôm binj tonec njanoê êsa.

19 "Aôm embe ônac kôm ñanô sa ma ôlinj polom logic terj sinj êkô kôm, go ômu ôna gebe ôkôc gêñ tau atom. Gêñ tau êtu lau jaba to mosêbu ma awêtuc nêñ gêñ, gebe Apômtau, aômnêm Anôtô, ênam mec aôm to lêmam ñakôm samob.

20 Ma embe okolonj katêkwi ñalêwê su, go okolonj ñakônijnja êtiam atom. Kanjanô ñagêdô tonanj êtu lau jaba to mosêbu ma awêtuc nêñ gêñ.

21 Ma embe ojon wain ñalêwê anja kôm wainnja sa, go amboac tonanjen, ojon ñakônijnja êtiam atom. Ñanô ñagêdô tonanj êtu lau jaba to mosêbu ma awêtuc nêñ gêñ.

22 Taêm ênam acgom, anja Aiguptu aôm kôtu gêñôma, kêtu tonanjja aê kajatu aôm, gebe ôngôm binj tonec ñanô êsa.

25

1 "Embe ñac luagêc nêñ binj terj êlênsôn, go sêna sêmêtôc binj ñamala, ma mêtôcwaga sêmêtôc êsêagêc. Êsêac sêwi ñac tobinj masi sinj ma sêkêñ ñagêjô êndênj ñac tobinj.

2 Mêtôcwaga embe êlic êtôm gebe ñac tobinj êtap ñandanja sa, go êsôm êndênj ñac tau, gebe êtap labôc ênêc enj lanjônêmnja ma si enj ña sêm êtôm ênê keso.

3 Mêtôcwaga êlôc sa gebe si enj êtu dim 40, si enj êlêlêc dim 40 su atom. Embe si enj êlêlêc dim 40 su, go sêngôm aôm lasim tonanj maja êsa.

4 "Akic bulimakao kapoac, tanj kêka polom ñanô gêmoa nanj, awasunj auc atom.

Lasi ênam têwanê awêtuc ñabiñsu

5 "Lasitêwai ñagêdô embe sêngôn andu tagenja ma terj embe latu masi ma êmac êndu, go ñac gêmac nê awêtuc ênam ñac jaba gamêñ tenjja atom. Nê akweñ lasi êmoa êwiñ enj e ênam enj êtu nê awê êjô têwa su.

6 Awê tau embe êkôc latu ñacsêga, go ñapalê tau êwê kainj awênê akweñ ñamataña, tanj gêmac êndu nanj, nê ñaê, gebe ênê ñaê êmbacnê anja lau Israel nêñ atom.

7 Ma lasi embe endec ma ênam têwanê awêtuc atom, go têwanê awêtuc êna malacgêdô sêmêtôc binjja ma êsôm êndênj laumata gebe 'Ñoc akweñ lasi gedec, gebe têwanê ñaê ênêc tenjen anja lau Israel nêñ. Enj gedec gebe ênam aê êjô têwa su.'

8 Go laumata malacña sêmôc ñac tau to sêlêñ binj enj, ma enj embe êkô ñajanja ma êsôm gebe 'Aê gadec gebe janam awê tonec.'

9 go têwanê awêtuc êndênj enj êna anja laumata lanjônêmnja ma ênu atapa su anja ñac tau akainj to êkasôp êpi enj lanjônô ma êsôm gebe 'Binj amboac tonanj dangôm êndênj lau samob, tanj sendec gebe sêkwê teweñinê andu sa nanj.'

10 Lau Israel sê ñac amboac tonanj nê gôlôacnêñ ñaê gebe 'Ñac, tanj sênu atapa su nanj, nê gôlôac.'

Biñsu ñagêdô

11 "Embe ñac luagêc sênac taurj sêmoa ma ñac terj nê awê ênsaê gebe ênam nê akweñ kêsi anja nê soño-soño nê ma êkôc ñac tau utianô tôn,

12 go taêm walô enj atom, ôndim ênê lêma êñgic beb tagenj.

13 "Kidêbu kainj luagêc, ñawapac to ñagaô, ênêc nêñ atali ñalêlôm atom.

14 Ôkêñ dôñ tanam dôñ gêñja kainj luagêc saunj to kapôênj ênêc nêñ andu atom.

15 Ôkôc kidêbu ñanô to jagêdênj ma dôñ ñanô to jagêdênj gebe aôm ômoa matam jali balingen anja gamêñ, tanj Apômtau, nêñ Anôtô, kêkêñ gêdênj aôm nanj.

16 Apômtau têtac gedec lau samob, tanj sêgôm gêñ dansenja ma sêsau lau nanj.

Jatu gebe sêkêñ ñagêjô êndênj lau Amalek

17 "Taêm ênam gêñ, tanj lau Amalek sêgôm gêdênj aôm gêdênj tanj kôsa anja Aiguptu gômôênj nanj.

18 Êsêac têtêc Anôtô atom ma sêjac sinj gêdênj aôm gêdênj tanj aôm têkwam gêbac ma ôlim walô masi nanj, ma sêjac nêñ lau samob, tanj sênu tanj su-su sêmoa ñamu nanj êndu.

19 Amboac tonanj êndênj tanj Apômtau, nêñ Anôtô, êlêwanj aôm anja nêñ ñacjo, tanj sêngôn sêngi aôm nanj ma êkêñ aôm ôngôn nom êtu têlê, tanj enj gêjac mata gêdênj aôm gebe êtu nêñ lênsêm nanj, go onsenj Amalek su e ñamôkê êmakop gebe ñamalac terj taê ênam êsêac êtiam atomanô. Ôlinj binj tonanj sinj atomanô. * ñawapacña.

26

Sêniñ mo lasê to sêkêñ kôm ñanô terj ñanô-terj ñanô ñagôlinj

1 "Êndênj tanj ô lasê gamêñ tau, tanj Apômtau, aômnêm Anôtô, gebe êkêñ êndênj aôm êtu nêñ nomlênsêm nanj, ma êndênj tanj gamêñ tau êtu aômnêm gamêñ su e ôngôn ôtu wakac nanj,

* 25:19: Kidêbu lau ñanô nêñ ñaê kêtu dôñ tanam dôñ gêñ

² Òkòc kòm ñanò samob ñamêc ñagédò, tanj ojon sa anja nê m gamêñ, tanj Apòmtau, aòmnnêm Anôtô, êkêñ êndên aôm nanj, ma òkêñ êsêp gadob tenj. Go òna gamêñ, tanj Apòmtau, aòmnnêm Anôtô, oc êjalij sa, gebe êtu ênê ñaê ñamala nanj,

³ ma òndên dabunwaga, tanj sakinj bêc tonanña ênac enj ñawae nanj, òna ma òsôm êndên enj gebe 'Aê mênğaò lasê gamêñ, tanj Apòmtau kêtòc lêma gédên aêac tamenji gebe êkêñ êndên aêac nanj.'

⁴ Go dabunwaga êkòc gadob su anja lêmam ma etoc ênêc Apòmtau, aòmnnêm Anôtô, nê altar ñanêmña.

⁵ "Go òc awam sa ma òsôm òkò Apòmtau, aòmnnêm Anôtô, lanjônêmña gebe 'Aê tamoc enj ñac Aramña, tanj kêsêlêñ gêjac laoc gamêñgenj. Enj kêsêp Aiguptu jagêmoa gamêñ tau amboac ñac jaba tenj, nê lau luagêcgenj. Ma anja tóné enj kêtú lau-m kapòênj to ñajarña ma nê lau tétu taêsam.

⁶ Mago lau Aiguptu sêgôm aêac kwalec to sêkônij aêac tøj ma sejon aêac ña kolenj ñawapac ñanò.

⁷ Go tamòc gédên Apòmtau, aêac tamenjinênj Anôtô, ma Apòmtau kékêñ tanja aêac awenj. Enj gêlic aêac tamoa jageo to tajam kolenj ñawapac ma sêkônij aêac.

⁸ Go Apòmtau kêmêtòc lêma ñajarña to gêwê aêac dawí Aiguptu sinj. Enj gêgôm gêñ kainj tenj kêtakê lau ma gêgôm gênjalò to gênsgêga.

⁹ Ma enj gêwê aêac taò lasê gamêñ tonec ma kékêñ gamêñ tau, tanj su to lêp keselenj nanj, gédên aêac.

¹⁰ Ma galoc, o Apòmtau, aê kakòc nom, tanj aôm kòkêñ gédên aê nanj, ñakòm ñanò ñamêc gamêñ.' Go otoc gêñ tau ênêc Apòmtau, aòmnnêm Anôtô, lanjônêmña ma otenj mec êndênj Apòmtau, aòmnnêm Anôtô.

¹¹ Ma aôm to Lewinê gólòac ma lau jaba, tanj sêmoa sêwijn aôm nanj, atu samuc gêñ ñajam samob, tanj Apòmtau, amacnêm Anôtô, kékêñ gédên amac to nê m gólòac samob nanj.

¹² "Êtòm jala têlêac-têlêacgenj aôm òkòc gêñ 10-10 ñatagenj-tagenj sa ma òkêñ êtu da. Embe òkêñ da tonanj su êndên Lewinê gólòac to lau jaba ma mosêbu to awêtuc, tanj sêñgôñj nê m malac nanj, sênij e êòc êsêac tøj,

¹³ go òsôm òkò Apòmtau, aòmnnêm Anôtô lanjônêmña gebe 'Aê kakòc gêñ dabun samob su anja ñoc andu ma kakêñ gédên Lewinê gólòac to lau jaba ma mosêbu to awêtuc kêtòm nê m binjsu samob, tanj kôjatu aê nanj. Aê kagêli nê m binjsu tenj atom to kalij ñatenj sinj atom amboac tonanjenj.

¹⁴ Gédên tanj gaòc wapac kêtú ñacmatêña nanj, gaenj gêñ tau ñatenj atom. Gédên tanj gamoa selec atom nanj, kakòc gêñ tenj su atom. Ma kakêñ gêñ tau ñatenj kêtú da gédên lau ñanò katunj atom amboac tonanjenj. Aê tanjoc wamu Apòmtau, aênjoc Anôtô, awa ma gagôm gêñ samob, kêtòm tanj aôm kôjatu aê nanjenj.

¹⁵ Ôtuc kênij anja nê m andu dabun undambêña ma matam ê aêac ma ònam mec nê m lau Israel to nom, tanj kòkêñ gédên aêac nanj, kêtòm kòtòc lêmam gédên aêac tamemai. Kòkêñ gamêñ, tanj su to lêp keselenj nanj.'

Apòmtaunê lau dabun

¹⁶ "Ocsalò tonec Apòmtau, aòmnnêm Anôtô, kêjatu aôm gebe òngôm binjsu to ñagólíñ tonec ñanò êsa, tec ojon poac gebe òngôm binj tau ñanò êsa tonê m ñalêlòm samuc ma nê m katòm samuc.

¹⁷ Ocsalò tonec aôm kòsôm kêtú tøj, gebe Apòmtau kêtú aòmnnêm Anôtô ma aôm gobe òsa ênê lênj to òngôm ênê binjsu to ñagólíñ ma jatu ñanò êsa ma tanjam wamu enj awa.

¹⁸ Ma ocsalò tonec Apòmtau kêsôm kêtú tøj, gebe amac atu lau, ênê laugac kêtòm gêjac mata gédên amac, ma angôm ênê binjsu samob ñanò êsa.

¹⁹ Enj oc etoc amac sa alêlêc lau tomòkê-tomòkê samob, tanj enj kékêñ nanj, su e sêlambij amac to sêsôm amac waem lasê ma tetoc amac sa. Ma amac atu Apòmtau, amacnêm Anôtô, nê lau dabun êtòm enj kêsôm su."

27:1-29:29 Binj kêpuc boanja ñagédò kêsêp ñasêbu tonec. Binjsu kêpuc boa lau, tanj tanjenpêc gédên Apòmtaunê binj nanj. Lau amboac tonanj têtap nêñ ñagêjó sa. Mago lau tanjenj wamuña têtap moasinj sa anja Apòmtaunê. Mòkêlatu 29 gêjac minj poac, tanj Anôtô kêmòatinj gédên nê lau anja Moabnêñ gamêñj kêtiam nanj.

30

Lêñ, tanj lau Israel sêsa e Apòmtau ênam mec êsêac nanj

¹ Go Mose kêsôm kêtiam gebe "Êndên tanj binj Anôtô ênam mec to êpuc boa amacña, tanj kakêñ gêc amac lanjòmnnêmña nanj, ñanò êsa êpi amac, ma amac embe taêm ênam binj tau anja gamêñ, tanj Apòmtau, aòmnnêm Anôtô, êjanda amac nanj, amoa lau tomòkê-tomòkê ñalêlòm,

² ma amac to nê m gôlôac amu andêj Apômtau ana to tanjem wamu enj awa ma anjôm binj samob, tanj ocsalô tonec kajatu amac nanj, njanô êsa tonêm njalêlôm samuc ma nê m katôm samuc,

³ go Apômtau, amacnêm Anôtô, ênam nê m kapoacwalô ôkwi to taê walô amac. Enj êsa amac êlinj-êlinj amoa lau tomôkê-tomôkê njalêlôm ma oc ênac amac sa anja lau tomôkê-tomôkê njalêlôm e api tagenj êtiam.

⁴ Apômtau, amacnêm Anôtô, embe êsa amac êlinj-êlinj e naêndêj umbonj njamadinj, oc ênac amac sa ma êkôc amac anja onê êtiam.

⁵ Go Apômtau, amacnêm Anôtô, êwê amac e aô lasê gamêj, tanj tamemi sêwê kainj nanj, gebe êtu amacnêm gamêj êtiam. Ma enj oc êmoasinj amac êlêlêc su to ênjôm amac atu taêsam alêlêc tamemi su.

⁶ Ma Apômtau, aômnêm Anôtô, oc ênam nê m njalêlôm to nê m wakucnêj njalêlôm ôkwi êtu selec e têmtac êwinj Apômtau, aômnêm Anôtô, tonêm njalêlôm samuc ma nê m katôm samuc, gebe ômoa matam jali.

⁷ Ma Apômtau, aômnêm Anôtô, oc êsôm binj êpuc boanja tonanj êpi nê m njacjo to nê m sonjo-sonjo, tanj sêjanda aôm nanj.

⁸ Ma aôm oc tanjam wamu Apômtau awa êtiam ma ônjôm ênê binjsu samob, tanj ocsalô kajatu aôm nanj, njanô êsa.

⁹⁻¹⁰ Aôm embe tanjam wamu Apômtau, aômnêm Anôtô, awa to ônjôm ênê binjsu to njagôlinj, tanj teto gêc binjsu njabuku tonec nanj, njanô êsa, ma embe ônam taôm ôkwi êndêj Apômtau, aômnêm Anôtô, tonêm njalêlôm samuc ma nê m katôm samuc, go Apômtau, aômnêm Anôtô, êmoasinj lêmam njakôm êlêlêc njêngenj su. Enj êmoasinj nê m wakuc to êmoasinj nê m bulimakao e têtû taêsam. Ma nê m nom ênam njanô êlêlêc su. Gebe Apômtau êtu samuc aôm êtiam, tec ênsêwa moasinj êpi aôm êtôm kêtû samuc tamami.

¹¹ "Gebe binjsu, tanj ocsalô tonec kajatu aôm nanj, njawapac njanô kêlêlêc aôm su atom me gêc jaêc aôm atom.

¹² Gêc undambê atom, gebe aôm ôsôm gebe' Asa êpi undambê êna êjô aêac su naêkôc binj tau êndêj aêac êmêj, gebe anjô to anjôm njanô êsa.'

¹³ Me gêc gwêc njamakenj ônêja atom, gebe aôm ôsôm gebe 'Asa elom gwêc êjô aêac su naêkôc binj tau êndêj aêac êmêj, gebe anjô to anjôm njanô êsa.'

¹⁴ Masianô, binj tau gêc aôm njagala, gêc aôm awamsunj ma nê m njalêlôm, tec kôtôm gebe ônjôm njanô êsa.

¹⁵ "Ôlic acgom, ocsalô tonec aê katoc ônjômj matam jali to moasinj ma ômac êndu to gêj sec gêc aôm lanjômnmêja.

¹⁶ Aôm embe têmtac êwinj Apômtau, aômnêm Anôtô, to ôsa ênê lêj ma ônjôm ênê binjsu to njagôlinj ma jatu njanô êsa, oc êwa aôm sa gebe tanjam wamu Apômtau, aômnêm Anôtô, nê binjsu, tanj ocsalô aê kajatu aôm nanj. Embe amboac tonanj, go ômoa matam jali to ôtu taêsam ma Apômtau, aômnêm Anôtô, oc ênam mec aôm anja gamêj, tanj ôsa ôna, gebe ôwê kainj êtu aômnêm gamêj nanj.

¹⁷ Mago aômnêm njalêlôm embe eo gala ma embe ôkêj tanjam enj atom, ôwi enj sinj ma otenj mec to ônam sakinj êndêj anôtôi jaba,

¹⁸ oc ocsalô tonec aê jasôm êndêj aôm, gebe oc ônaja. Aôm oc ômoa matam jali to ônjômj gamêj, tanj olom Jordan ma ôsa ôna, gebe êtu aômnêm gamêj nanj, njêngenj atom.

¹⁹ Ocsalô tonec aê jakalem undambê to nom gebe sêlic to sênjô binj sêwinj, gebe sêwa aê sa. Aê katoc ômoa matam jali to ômac êndu ma binj janam mec to japuc boa aômja gêc aôm lanjômnmêja. Amboac tonanj ôjalinj ômoa matam jalinja sa, gebe aôm to nê m wakuc amoa matam jali,

²⁰ ma têmtac êwinj Apômtau, aômnêm Anôtô, to tanjam wamu enj awa ma ôsap enj tôm. Binj tonanj kêtû ômoa matam jali to ônjômj njêngenj anja gamêj, tanj Apômtau kêtôc lêma gêdêj tamami Abraham agêc Isak ma Jakob, gebe êkêj êndêj êsêac nanj, njam."

31

Josua êjô Mose su

¹ Mose kêsôm binj tonanj gêdêj lau Israel samob su,

² go kêsôm binj tonec gêwinj gebe "Ocsalô tonec aênjoc jala kêtôm 120. Aênjoc lêj galoc gêbacnê ma katôm gebe jasô-jasa êtiam atom. Apômtau kêsôm gêdêj aê gebe 'Aôm oc olom bu Jordan ôna atom.'

³ Apômtau, aômnêm Anôtô, tau oc elom êmunj aôm. Enj êsêlêj êmunj aôm ma ensej lau tomôkê-tomôkê tonec su, gebe ôjanjo êsêacnêj gamêj su. Ma Josua oc elom êtu nê m njamata kêtôm Apômtau kêsôm su.

⁴Ma Apômtau êngôm êsêac êtôm gêgôm lau Amor nêh kin Sihon agêc Og to nêh gamêh gêdêh taj gesen êsêac su nan.

⁵Apômtau êkêh êsêac sêsêp amac lemema ma amac anjôm gêh êtôm bihsu samob, taj kajatu amac nan, êndêh êsêac.

⁶Akô njajana totêmtac êpa sugen. Atêc taôm atom ma matem golec êtu êsêacna atom, gebe Apômtau, amacnêma Anôtô, oc êwiñ amac. Enj êwi amac sinj atom ma êtaiñ tau su anja amacnêma atom."

⁷Go Mose kêkalem Josua mênjêsôm gêdêh enj kêkô lau Israel samob lanjônêmna gebe "Ôkô njajana totêmtac êpa sugen, gebe aôm ôwiñ lau tonec asa gamêh, taj Apômtau kêtôc lêma gêdêh êsêac tamenj, gebe êkêh êndêh êsêac nan ana. Ma aôm ôkêh êsêac têtû gamêh njatau.

⁸Apômtau tau êsêlêh êmuñ aôm. En oc êmoa êwiñ aôm. Enj oc êwi aôm sinj atom ma êtaiñ tau su anja aôm atom. Ôtêc taôm atom ma ôtakê atom."

⁹Ma Mose keto bihsu tonec sa ma kêkêh binj tau gêdêh Lewi latui, taj têtû daburwaga ma sêbalañ Apômtaunê katapa poacna nan, to gêdêh lau Israel nêh laumata samob.

¹⁰⁻¹¹Ma Mose kêjatu êsêac gebe "Êtôm jala êtu 7na samob, êndêh jala, taj amac anjamboac gêhômna su nan, asam bihsu tonec lasê êndêh lau Israel samob sêh. Asam lasê êndêh Om Lômbecna, êndêh taj lau Israel samob sêkac sa sêkô Apômtau lanjônêmna anja gamêh, taj enj oc êjalij sa nan.

¹²Ôkac lau samob sa, lauo to njacwaga ma gôlôac saun to lau jaba, taj sêngôh nêma malac nan, gebe sêh binj tau êtu tîh êsêac e têtêc Apômtau, amacnêma Anôtô, ma sejob tauñ gebe sêngôm bihsu tonec njabinj samob njanô êsa.

¹³Êsêacnêh gôlôac saun, taj oc sênam kauc bihsu nan, sêh amboac tonan ma êndôh êsêac gebe têtêc Apômtau, amacnêma Anôtô, êtu tîh êtôm têma samob, taj anjôh gamêh, taj oc alom Jordan ma naasa, gebe êtu nêma gamêh nan."

Apômtau kêdôh binj namuna gêdêh Mose

¹⁴Ma Apômtau kêsôm gêdêh Mose gebe "Ôlic acgom, nêma bêc ômac ênduna kêdabinjac. Ômôc Josua ma agêc naakô bec akac sanja njalêlôm, gebe jakêh kôm êndêh enj."

¹⁵Tec Mose agêc Josua jasêkô bec sêkac sanja njalêlôm ma Apômtau, geoc tau lasê anja bec gêmoa tao njalêlôm. Tao tau kêkô bec tau njasacgêdô.

¹⁶Ma Apômtau kêsôm gêdêh Mose gebe "Ôlic acgom, noc kêdabinj gebe ônêc ôwiñ tamami. Ma lau tonec oc sêndi to sêngôm mockaiñ êndêh anôtôi jaba anja gamêh, taj oc sêsa sêna nan. Êsêac sêwi aê sinj ma sênac njoc poac, taj kamoatiñ gêdêh êsêac nan, popoc.

¹⁷Êndêh bêc tônê aê têtac njandanj êsa êndêh êsêac. Aê oc jawi êsêac sinj to jansanj lanjôcanô auc êndêh êsêac e sênanja. Sec to gêhwapac tokaiñ-tokaiñ êtap êsêac sa ma êndêh bêc tônê êsêac sêsôm gebe 'Apômtau, aêacnêh Anôtô, gêmoa gêwiñ aêac atom, tec gêhwapac samob tonec kêpi aêac.'

¹⁸Binjanôgenj, êndêh bêc tônê aê jansanj lanjôcanô auc êtu sec samob, taj êsêac sêngôm nanja, gebe êsêac oc sênam tauñ ôkwi dêndêh anôtôi jaba sêna.

¹⁹Amboac tonanj galoc oto wê tonec sa ma ôndôh wê tau êndêh lau Israel. Ôkêh êsêp êsêac awensun ma wê tau êwa aê sa êndêh lau Israel.

²⁰Aê oc jakêh êsêac sêô lasê gamêh, taj katôc lemoc gebe jakêh êndêh êsêac tamenj, gamêh, taj su to lêp keselen nan. Êsêac oc sêniñ gêh e êôc êsêac tîh ma têtôp e nêh njadambê kapôhêj-kapôhêj acgom, go sênam tauñ ôkwi dêndêh anôtôi jaba sêna ma sênam sakinj êsêac. Ma têtinj aê su to sênac aênjoc poac popoc.

²¹Êndêh taj sec to gêhwapac êpi êsêac nan, wê tonec ênam malô êsêac ma êwa aê sa. Wê tau ênêc nêh wakum awenjenj ma sêlinj sinj atom. Binjanô, aê kakêh êsêac jasêô lasê gamêh, taj katôc lemoc, gebe jakêh êndêh êsêac nan atomgenj, ma kajala binj, taj êsêac taêh gêjam gêc nêh njalêlôm nan."

²²Amboac tonanj gêdêh bêc tonanjenj Mose keto wê tau sa ma kêdôh gêdêh lau Israel.

²³Ma Apômtau kêsakinj Nun latu Josua ma kêsôm gebe "Ôkô njajana to têtac êpa sugen, gebe aôm oc ôwê Israel latui nasêô lasê gamêh, taj katôc lemoc gebe jakêh êndêh êsêac nan. Aê oc jawiñ aôm."

²⁴Gêdêh taj Mose keto bihsu tonec njabinj kêsêp buku tenj e gêjac dabinj su nan,

²⁵enj kêjatu lau Lewi, taj sêbalañ Apômtaunê katapa poacna nan, gebe

²⁶"Akôc bihsu njabuku tonec ma atoc ênêc êsi Apômtaunê katapa poacna, gebe êwa aê sa êndêh amac.

²⁷Gebe aê kajala amacnêma ali awema sa to gêsôm têtêkwa njatonj. Alic acgom, galoc aê gamoa matoc jali gawinj amac, mago ali awema sa gêdêh Apômtau. Ma embe jamac êndu, oc anjôm taêsama êlêlêc.

²⁸ Akalem nê m gôlôacmôkê ñalaumata to nê m kasêga, gebe jasôm biñ tonec êsô êsêac tañesun ma jakalem undambê to nom gebe sêñô sêwiñ, ec sêwa aê sa.

²⁹ Aê kajalagac, gebe aê jamac êndu su ma amac oc anğôm sec anac ñawaegen to awi lêñ, tañ kajatu amac, gebe asa nañ siñ. Go êtu ñamu gêñwapac êtap amac sa, gebe anğôm gêñ, tañ ênac Apômtau mataanô ñajam atom nañ. Amac lememe ñakôm oc êñğôm eñ têtac ñandan êsa.”

Mosenê wê

³⁰ Go Mose kêsôm wê tonec ñabiñ kêsô lau Israel samob, tañ sêkac sa nañ, tañesun e gêbacnê.

32

¹ “O undambêac, akêñ tañem, aê gabe jasôm biñ, ma nom êñô aê aoc.

² Ñoc mêtê, tañ kadôñ nañ, êsêp amboac kom, ñoc biñ êsêp êmêñ amboac manin, êtôm kom, tañ kêmalôm nom to kêsêli gêgwan.

³ Gebe aê oc jasôm Apômtaunê ñaê lasê. Atoc aêacnêñ Anôtô saman.

⁴ “Eñ poctêna. Eñ gêjam nê kôm ñajam ênduger, gebe nê lêñ samob jagêdêñ. Eñ Anôtô ñañêñ ma nê keso masi, eñ ñac gêdêñ to ñakêñkêñ.

⁵ Êsêac, tañ têtû ênê gôlôac nañ, sêğôm eñ sec ñanô.

Êsêac lau sec to geo.

⁶ O amac lau meloc to kaucmêac, amac ajam danje Apômtau ña lêñ amboac tonar me. Amac tamemi eñ, tañ kékêñ amac nañ, atom me. Eñ kêlêsob to kêmasar amac atom me.

⁷ Taêm ênam têm andanjenña, asala jala, tañ gôlôac to gôlôac sêmoa nañ.

Ôtu kênac tamam ma eñ oc êwa sa êndêñ aôm.

Ôtu kênac nê m lau ñanô, go sênac miñ êndêñ aôm.

⁸ Gêdêñ tañ Lôlôc Ñatau kékêñ nomlênsê m gêdêñ lau tomôkê-tomôkê samob, gêdêñ tañ eñ gêwa ñamalac latunji kékôc nañ, eñ kêmasar lau nomña samob nêñ gamên ñamadin kêtôm Anôtônê anjela nêñ namba.

⁹ Mago Apômtau tau tec gêwê kainj lau tonj teñ tauña, Jakob kêtû ênê gêñlênsê m.

¹⁰ “Eñ kêtap Jakob sa anğa gamêñ sawa gêñğôñ gamêñbôm ñakicsêa ñalêlôm, tec kékwa eñ auc to gêlôm eñ ma gejob eñ kêtôm tau nê matalakôp.

¹¹ Eñ kelelo amboac momboan gejob ñalatu kékô êsêac ñaô.

Eñ gêlam nê magê gebe êpuc Jakob tôñ, ma kêsip eñ sa ña nê magê.

¹² Apômtau taugen gêwê eñ, anôtô jaba teñ gêwiñ eñ atom.

¹³ Eñ gêwê eñ kêpi nom ñagamêñ ñabau ma kékêñ kôm ñanô gêdêñ eñ gen. Eñ kékêñ lêp kêsa anğa poc eñ kêlib to kékêñ ñalêsi kêsa anğa poctêmui.

¹⁴ Eñ kékêñ su gêjac anô anğa bulimakao ma su ñakana anğa domba ma ñalêsi anğa domba ñalatu to domba kapoacña. Eñ kékêñ bulimakao gamêñ Basanña to nonin ma polom ñajam êndu.

Ma kékêñ wain ñanô ñatêkwi kêtû wain aôm gônôm.

15 “Amboac tonar Jakob geŋ gēŋ e gēôc eŋ tōŋ.
Mago Jesurun kētōp ma kētu kapôêŋ to ôli kêpi.
Aôm kôtōp ma kôtu kapôêŋ ma ôlim ŋawasi.
Go gēwi Anôtô, tar kékêŋ eŋ nar, siŋ
to kēsu nê poctêna, tar gējam eŋ kēsi nar, susu.

16 Êsêac sêsap anôtôï jaba tōŋ, tec biŋ tonec gēli ênê ŋalêlôm sa e gējam lêmuŋ êsêac.
Êsêac sêgôm gēŋ alôb-alôb tonar, tec sêlakoc eŋ.

17 Êsêac sêkêŋ da gêdêŋ ŋalau sec, sêkêŋ gêdêŋ Anôtô tau atom,
sêkêŋ gêdêŋ anôtô jaba, tar êsêac sêjala atom nar,
sêkêŋ gêdêŋ anôtôï wakuc, tar galocgeŋ dêdi sa nar.
Amac tamemi têtêc êsêac atomanô.

18 Aôm taêm gējam poc, tar kêka aôm lasê nar, atom.
Aôm kôliŋ Anôtô, tar kētu aôm tamam nar siŋ.

19 “Apômtau gêlic biŋ tonec tec kêtin êsêac su,
gebe eŋ latuio to ŋac sêgôm eŋ têtac ŋandar kêsa.

20 Ma eŋ kêsôm gebe ‘Aê gabe jansar laŋôcanô auc êndêŋ êsêac,
ma jansaê gēŋ amboac ondoc oc êtap êsêac sa êtu ŋamu.

Gebe êsêac lau geo,
êsêac têtôm ŋapalê, tar sêmoa ŋarêŋ atom nar.

21 Êsêac sêli ŋoc ŋalêlôm sa, tec gajam lêmuŋ êsêac
kētu gêŋ, tar anôtô atom narŋa.

Êsêac sêlakoc aê ŋa nêŋ gwam.
Amboac tonar aê oc jali nêŋ ŋalêlôm sa e sênam lêmuŋ aê
êtu lau, tar tētu ŋoc lau atom narŋa.

Aê oc jalakoc êsêac ŋa lau-m meloc teŋ.

22 Gebe aêŋoc têtac ŋandar kêtun ja teŋ gelom,
ma ja tau gelom e gêdêŋ lamboam ŋalêlôm
ma kékwanam nom to nom ŋagêŋ samob
to kêtun lôc ŋamôkê gelom.

23 “ ‘Aê oc jamboac gêŋwapac êpi êsêac ênsac gêŋwapac ŋaô
ma japê ŋoc sôb samob êpi êsêac.

24 Mo êjô êsêac êndu
ma gêmac ôliŋ ŋandarŋa to gêmac sec gelom-gelomŋa enseŋ êsêac su.
Aê oc jaskaŋ bôc saleŋŋa toluŋluŋ kaiŋ teŋ êndêŋ êsêac,
to gêŋ, tar kêgalab gêmoa nom nar, ŋamalic.

25 Siŋ oc enseŋ lau, tar sêmoa awê nar, su
Ma lau, tar sêmoa balêm ŋalêlôm nar, têtakê e sêmac êndu.
Awêtakiŋ to ŋacseŋom ma ŋapalê dedec to lau tomôdê samob oc sênarŋa.

26 Aê gabe jasôm gebe “Aê gabe japa êsêac êliŋ-êliŋ,
ma lau nomŋa taêŋ ênam êsêac êtiam atom.”

27 Mago aê katêc ŋacjonêŋ tetoc tauŋ sarŋa,
gebe moae êsêacnêŋ ŋacjonêŋ kauc êsa atom.
ma taêŋ ênam gebe “Aêac lemeŋ aku êsêac tulu,
Apômtau gêgôm tonar atom.” ’

28 “Gebe êsêac lau teŋ, tar nêŋ jala masi nar,
ma sêjala gêŋ teŋ atomanô.

29 Embe nêŋ kauc ênêc, oc sêjala biŋ tonec ŋam
ma nêŋ kauc êsa êpi gêŋ, tar oc êtap êsêac sa êtu ŋamu nar.

30 Lau tau nêŋ poctêna embe êkêŋ êsêac dêndêŋ lau sênam ôli atom,
ma Apômtau embe êwi êsêac siŋ atom,

oc ŋac tageŋ êjanda êsêacnêŋ lau 1,000 amboac ondoc,
ma ŋac luagêc têtakê nêŋ lau 10,000 e sêc su amboac ondoc.

31 Gebe êsêacnêŋ poctêna kêtôm aêacnêŋ Poctêna atom,
aêacnêŋ ŋacjo tauŋ sêwa biŋ tonec sa.

32 Gebe êsêacnêŋ wainmôkê ŋam kêsêp wainmôkê Sodomŋa,
gêmeŋ arŋa kôm Gomoraŋa.

Êsêacnêŋ wain ŋanô ŋamalic sec,
ma ŋanô tau ŋamakic ŋanô.

33 Êsêacnêḡ wain kêtôm moac ḡmalic,
kêtôm moacwêm ḡaawasulu sec.

34 “Biḡ amboac tonari kêsiri tau gêc aêḡa
ma kalai auc gêc ḡoc balêm awamatarḡa atom me.

35 Êndêḡ tarḡ êsêac sêka selelec narḡ,
aê taucgeḡ oc jakac kamocgôc to jakêḡ ḡagêḡô êndêḡ êsêac,
gebe bêc êsêac sênanarḡa kêdabiḡgac,
gêḡ enseḡ êsêac sunḡa kêlêti gêmêḡ

36 Biḡḡanô, Apômtau oc êmêtôc nê lau naêndêḡgeḡ
ma eḡ taê walô nê sakiriwaga.

Eḡ gêlic gebe nêḡ ḡaclai samob gêbacnê
ma nêḡ lau kapôêḡ to saurḡ samob gêbacnê.

37 Go eḡ oc êsôm gebe ‘Êsêacnêḡ anôtôi sêmoa ondoc,
pocênâ, tarḡ êsêac sêlamu narḡ, kêkô ondoc.

38 Asa geḡ êsêacnêḡ da ḡarḡalêsi
to gêḡôm êsêacnêḡ da, tarḡ sêkêc siri narḡ, ḡawain.

Êsêac sêḡdi sa to sênam amac samarḡ,
êsêac têtû amacnêm lamumarḡ.

39 “ ‘Galoc alicgac, gebe aê, aê tauc tonec tec Apômtau,
ma anôtô teḡ gêmoa gêwiḡ aê atomanô.
Aê tec janac lau êḡdu ma aê jarḡu lau sa sêmoa maten jali.
Aê janac lau e kamoc êsa ma aê jarḡôm kamoc emo.
ḡac teḡ oc êtôm, gebe ênam lau sa arḡa lemoc gêmoa atom.

40 Biḡḡanô, aê jatôc lemoc êpi undambê
ma jasôm gebe Aê tec jamoa teḡgeḡ,

41 embe jauc ḡoc siri ḡaôsic-ôsic ḡamata êsa
ma embe jakôc kôm mêtôcḡa sa,
go jakac kamocgôc êndêḡ ḡoc ḡarḡo
ma jakêḡ ḡagêḡô êndêḡ lau têtac gedec aêḡa.

42 Aê jakêḡ dec êjariri ḡoc sôb
ma ḡoc siri êḡdarḡôḡ gwada.

Dec tau êmêḡ arḡa lau, tarḡ sêjac êsêac êḡdu to lau kapoacwalôḡa nêḡ,
oc êmêḡ arḡa ḡarḡonêḡ siri sêlêc môkêḡapac.’

43 “O amac lau tomôkê-tomôkê samob, alambiri ênê lau,
gebe eḡ êkêḡ ḡagêḡô êḡ nê sakiriwaganêḡ dec
to êkac nê ḡarḡonêḡ kamocgôc
ma eḡ êḡgôm nê launêḡ gamêḡ êtu selec.”

44 Mose agêc Nun latu Josua sêô lasê ma sêsôm wê tonec ḡarḡin samob lasê gêdêḡ lau sêḡô.

45 Ma gêdêḡ tarḡ Mose gêjac mata nê biḡ tonari gêdêḡ lau Israel narḡ,

46 kêsôm gêdêḡ êsêac gebe “Biḡ samob, tarḡ galoc gawa sa gêdêḡ amac narḡ, ênêc nêm
ḡalêlôm, ma ajatu nêm gôlôac, gebe sêḡgôm biḡsu tonec ḡarḡin samob ḡanô êsa ḡapeḡgeḡ,

47 gebe biḡ tau êtu biḡ ḡaôma atom, biḡ tau kêtû amac amoa matem jali ḡamôkê. Ma biḡ
tonec êḡgôm amac arḡôḡ ḡêḡgeḡ arḡa gamêḡ, tarḡ êtu amacnêm gamêḡ êndêḡ tarḡ alom bu
Jordan su narḡ.”

Apômtau kêtôc gamêḡ Kanaan gêdêḡ Mose

48 Gêdêḡ bêc tonarḡeḡ Apômtau kêsôm gêdêḡ Mose gebe

49 “Ôpi gamêḡ lôcḡa Abarim ḡalôc Nebo, tarḡ kêkô lau Moab nêḡ gamêḡ kêkanôḡ malac
Jeriko ôna ma ôsala gamêḡ Kanaan, tarḡ jakêḡ êndêḡ lau Israel gebe êtu nêḡ gamêḡ narḡ.

50 Su, go ômac êḡdu arḡa lôc, tarḡ ôpi ôna narḡ, naôwiḡ nêm lau ôtôm têwam Aron gêmâc êḡdu
arḡa lôc Horeb jarḡêwiḡ nê lau.

51 Biḡ tonari kêtap amagêc sa gebe akêḡ gêwiḡ aê kwalec amoa lau Israel ḡalêlôm arḡa
gamêḡ sawa Sin gêdêḡ tarḡ arḡôḡ bu Meribat-Kades narḡ, ma awaka aê sa gêdêḡ lau Israel,
gebe aê ḡac daburḡ nec atom.

52 Ômoa jarêcgeḡ ma ôlic gamêḡ tau, mago naôsa gamêḡ, tarḡ jakêḡ êndêḡ lau Israel narḡ
atom.” * lau nomḡa tomôkê-tomôkê samob nêḡ geḡobwaga gêdêḡ-gêdêḡgeḡ. †

* 32:52: Lau ḡanô sêkêḡ gêwiḡ gebe arḡa tagen-tagen têtû † 32:52: Jesurun-Jakobnê ḡaê teḡ.

33

Mose gêjam mec Israelnêh gôlôac

¹ Mec, tanj Anôtônê njac Mose gêjam mec lau Israel nanj, tonec. Mec tau kêtû ênê awamu.

² Eñ kêsôm gebe

“Apômtau gêmêh anja Sinai.

Eñ kêpi mênkêpô aêac anja Seir.

Ênê njawê kêsa anja lôc Paran.

Eñ mêngeô lasê anja Meribat-Kades

to ja njawaô kêsi eñ lêma anôha.

³ Binjanô, eñ têtac gêwiñ nê lau,

nê lau dabunj samob sêsêp eñ lêma.

Êsêac sêpuc aôm wanjam

to sêsêlêh tédaguc nêmbin.

⁴ Mose kékêh binjsu gédêh aêac.

Binjsu tau kêtû gôlôac Jakobnja nêh binjlênsêm.

⁵ Gédêh tanj launêh laumata sêkac

to Israelnêh gôlôac samob sêpi tagenj nanj,

Apômtau kêtû kinj anja Jesurun.

⁶ “Ruben êmoa mata jali, eñ êmac êndu atom,
ma nê sinjaganêh namba êtu saunj atom.”

⁷ Binj tonec Mose kêsôm kêpi Juda gebe

“O Apômtau, ôkêh tanjam Juda awa

ma ôwê eñ naêô lasê êndêh nê lau.

Aôm lêmam ênac sinj êjô eñ

to ônam eñ sa anja nê njacjonêh.”

⁸ Ma eñ kêsôm binj tonec kêpi Lewi gebe

“Ôkêh nêmbin Tumim to nêmbin Urim êndêh Lewi.

Eñ njac, tanj gêjac matamanô njajam nanj.

Aôm kôsaê eñ anja Masa

to gôjac sinj gôwiñ eñ anja bu Meribanja.

⁹ Njac tau kêsôm kêpi têna agêc tama gebe

‘Aê kajala êsêagêc atom’.

Eñ gêlic nê lasitêwai atom

ma gêjam kauc nê latuio to njac.

Binjanô, êsêac materj gêdinj nêmbin

to sejop nêmbin poac.

¹⁰ Êsêac oc sêndôn nêmbin njagôlinj êndêh Jakob

ma nêmbin binjsu êndêh Israel.

Êsêac sêkêh gêh njamalu êndêh aôm ôhju

to tetoc daja ênsac nêmbin altar njao.

¹¹ O Apômtau, ônam mec ênê waba samob

ma ôkôc eñ lêma njakôm sa.

Ôtuc ênê njacjo to lau, tanj sêkêh kisa eñ nanj, maginj êsu,
gebe sêndi sa êtiam atom.”

¹² Ma kêsôm binj tonec kêpi Benjamin gebe

“Njac Apômtau têtac gêwiñ eñnja,

eñ gêhngôh tomalô.

Lôlôc Njatau ejop eñ êtôm bêcgenj,

go êhngôh ênê lôc njadenj êwiñ eñ.”

¹³ Ma kêsôm binj tonec kêpi Josep gebe

“Apômtau ênam mec ênê nom

nja njanô njajam, tanj êsêp anja undambê

ma êpi anja nom njalêlôm nanj.

¹⁴ Oc êpô kôm e ênam njanô njajamanô,

ma njanô esewec njajam êtôm ajôhgenj.

¹⁵ Lôc lanjwa sec êkêh kôm njanô njajam êndu

to gamêh njabau tenjenjja ênam njanô êlêlêc su.

¹⁶ Nom to njagêh samob êkêh njanô njajam-njajam,

ma njac, tanj gêmôa gamêh dani nanj, êlic Josep njajam.

Binj samob tonanj hai njanô êsa êpi Josep,
êpi nac, tanj kêtû nê lasitêwainêj kasêga nanj, nê sunsunj njaô.

17 Nê bulimakao kapoac namêc kêtap nawasi sa
ma ênê jabo kêtôm bulimakao salenja nê.

Enj êsuc lau tomôkê-tomôkê nja jabo tonanj
e naêndêj nom namadij.

Epraimnê lau 10,000 to 10,000 tau tonanj,
ma Manasenê lau 1,000 to 1,000 tau tonanj.”

18 Ma kêsôm binj tonec kêpi Sebulon gebe

“O Sebulon, têmtac najam êsa êtu nêmlêj lagajana
Ma aôm Isakar, têmtac najam êsa êtu nêmlêj becobona.

19 Êsêac sêkalem lau tomôkê-tomôkê sêpi êsêacnêj lôc sêna.
Anja tônê oc sêkêj da gêdêj,

gebe êsêac sejon gwêc najêjêlêlôm totau-totau najawamata,
to ganjac najawamata, tanj kêsij tau nanj sa.”

20 Ma kêsôm binj tonec kêpi Gad gebe

“Aê aoc êoc nac, tanj kêkêj nasawa gêdêj Gad.
Gad kêluj tau kêtôm lewe,

enj kêkac gêj najêma to namôkêapac gêjgic.

21 Enj kêjalij gamêj najamanô sa kêtû tauja.

Enj gêlic kasêganê nomlênsêmlêj gêc kêtû enja.

Enj jagêwijn launêj laumata

ma gejob, gebe Apômtaunê mlêmtôc êtu anô
to ênê binj êtu tôj êpi Israel.”

22 Ma kêsôm binj tonec kêpi Dan gebe

“Dan kêtôm lewe najalatu,

tanj gêboanj kêsa anja Basan gêmêj nanj.”

23 Ma kêsôm binj tonec kêpi Naptali gebe

“O Naptali, moasij gêjam sêga anja aômmlêj
to Apômtaunê mlêj gêjam aôm auc.

Aôm ôwê kaij bugêjactoj to gamêj gêmu kêsêpna.”

24 Ma kêsôm binj tonec kêpi Aser gebe

“Aser kêtû Israel latuinêj nac, tanj kêtap mlêj sa kêlêlêc nanj.

Nê lasitêwai têmtac êwijn enj najômanj,

ma enj êsac akaij tôj êsêp najêsi.

25 Sênsô tunj aôm auc nja kî jejec to kokoc,

ma nêmlêj najclai ênana atom e ômac êndu.

26 “O Jesurun, nac tenj kêtôm Anôtô, tanj gêjgôj tao njaô tonê najawasi
mlêj kêlêti gêmoa undambê gebe ênam aôm sanja nanj, gêmoa atom.

27 Anôtô taugenj kêtû nêmlêj lamuanô,

enj kêsij aôm sa nja lêma tenjenja.

Enj kêtij najco su gêmunj aôm

ma kêsôm gebe Onsej sumanj.

28 Tec Israel gêjgôj tomalô,

Jakobnê bumata êpoac tauja

anja gamêj, tanj gêjam njanô polom to wain.

Binjanô, ênê undambê kêpalip manij kêsêp gêmêj.

29 O Israel, aê aoc êoc aôm. Asa kêtôm aôm.

Apômtau tau gêjam aôm sa.

Enj kêtû lautuc gêjam aôm kêsija

to sinj êku nêmlêj najco tulunja,

Nêmlêj najco sêô lasê aôm to sênac papac aôm,

ma aôm ôsêlêj ômoa êsêacnêj lôc njaô.” * † ‡ tanj sêlac wanj kêtû têtulu gêjgija.

34

Mose gêmac êndu

1 Ma Mose gêdi anja gaboanj Moabja jakêpi lôc Nebo najatêpê Pisga, tanj kêkô kêkanônj
Jeriko nanj. Ma Apômtau kêtôc gamêj samob gêdêj enj anja Gilead e jagêdêj Dan,

* **33:29:** Israelnêj njaê tenj. † **33:29:** Tumim to Urim Israelnêj kapoac njaê. ‡ **33:29:** Sebulon nac êlac wanja. Najô
“lagaja” kêpi lau,

² Kêtoç Naptalinê gamêñ samob to Epraim agêc Manase nêñ gamêñ ma Judanê gamêñ samob e gêdêñ gwêc oc kêsêpña,

³ ma kêtoç gamêñ Negeb to gaboañ Jerikonja e jagêdêñ Soar gêdêñ eñ. Jeriko tau kêtú malac nípña.

⁴ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ eñ gebe "Gamêñ tonec tec katôc lemoc ma kasôm gêdêñ Abraham agêc Isak ma Jakob gebe 'Aê oc jakêñ gamêñ tau tonec êndêñ nêñ wakuc,' nanñ gamêñ tau tonec. Aê kakêñ matamanô gôlic gamêñ tau su, mago aôm taôm oc naôsa tône atom."

⁵ Amboac tonañ Apômtaunê sakiñwaga Mose tau gêmac êndu anja gamêñ Moabña kêtôm Apômtaunê biñ.

⁶ Ma Apômtau kêsuñ eñ gêc gaboañ, tanñ gêc gamêñ Moabña nanñ, kêkanônñ Bet-Peor, mago ñac tenñ kêjala ênê sêô atom e mênégêdêñ galoc.

⁷ Mosenê jala 120, go gêmac êndu. Eñ mataanô kêtú waô atom, ma ôliwalô gêjanja atom.

⁸ Ma lau Israel têtanñ tanjiboa kêtú Mosenja sêmoa gaboañ Moabña kêtôm bêc 30, go bêc têtanñ tanjiboa kêtú Mosenja gêbacnê.

⁹ Ma ñalau tokauc tatu mêtê tauñña gêjam Nun latu Josua auc, gebe Mose gêu lêma gêsac eñ. Amboac tonañ lau Israel tanñ wamu eñ ma sêgôm biñ, tanñ Apômtau kêjatu Mose nanñ, ñanô kêsa.

¹⁰ Ma propete tenñ gêdi sa anja Israel kêtôm Mose, tanñ êsêagêc Apômtau lanônñanô gêdêñ tauñ nanñ, atom e mênégêdêñ galoc.

¹¹ Tenñ gêgôm gêñsêga to gêñtalô kêtôm Mose, tanñ Apômtau kêsakiñ eñ gebe êñgôm anja gamêñ Aiguptunja êndêñ Parao ma ênê sakiñwaga to ênê gamêñ samob nanñ atom.

¹² Ma ñac tenñ gêwê kainñ Mosenê ñaclai to ñajanja ma nê gêñsêga kainñ tenñ, tanñ Mose gêgôm anja lau Israel samob lanônñnêñña nanñ atom.

Josua

Josua gêwê lau Israel gêjô Mose su jasêku lau Kanaan tulu ma sêjanjo gamêj tau su naminj gêc buku, tec sê Josuanê njaê kèpi nec njalêlôm.

Buku tau njaêbu kapôêj têlêac gebe

1. Mòkêlatu 1-12 Lau Israel selom bu Jordan jasêsa Kanaan ma sêkôc nom tau su anja malacm nêj.
2. Mòkêlatu 13-22 Lau Israel sêpuc kapoac gebe gôlôacmôkê njagêdô 9 to Manasenê gôlôac njamakerj têtap nêj nom sa anja gamêj, taj gêc bu Jordan njamakerj gêmu oc kêsêpnja nanj.
3. Mòkêlatu 23-24 Josua kêsaaê gebe nê noc êwi nom sinjja kêdabinj, tec kêkalem lau Israel sêkac sa ma gêlêj binj êsêac kêtû dim luagêc. Lau Israel sêsôm kêtû tônj kêtiam gebe sejoj Anôtônê poac ma sênam sakinj enj taugenj enderj töngej.

Lau Israel sêmasanj tauj gebe sêsa gamêj Kanaan sêna

¹ Apômtaunê sakinjwaga Mose gêmac êndu su, go Apômtau kêsôm binj gêdêj Mosenê sakinjwaga Nun latu Josua gebe

² “Noc sakinjwaga Mose gêmac êndu, amboac tonanj ôndi olom bu Jordan tonec. Lau samob sêwiñ aôm, ma naaô lasê gamêj, taj galoc jakêj êndêj lau Israel nanj.

³ Gamêj samob, taj emtapa aka nanj, aê jakêj êndêj amac êtôm gajac mata gêdêj Mose.

⁴ Gamêj samob, taj gêc gamêj sawa to lôc Lebanon ma bu kapôêj Euprat, taj kêtû lau Het nêj gamêj nanj, e gêdêj gwêc kapôêj, taj kêpoac gêmu oc kêsêpnja nanj njasawa, gamêj samob tonanj êtu amacnê m nom.

⁵ Êtôm têm ômoa matam jalinja nanj, njac tenj êtôm gebe êkô aôm auc atom. Aê jamoa jawiñ aôm êtôm gamoa gawiñ Mose. Aê oc janjamiñ tauc êndêj aôm to jawi aôm sinj atom.

⁶ Ôkô njajaja totêmtac êpa sugenj, gebe aôm taômgerj ôkêj lau tonec sêwê kainj gamêj, taj katôc lemoc gêdêj êsêac tamenj gebe jakêj êndêj êsêacnja nanj.

⁷ Amboac tonanj ôkô njajaja totêmtac êpa sugenj ma ojop taôm gebe ôngôm binjsu samob, taj njoc sakinjwaga Mose kêjatu aôm nanj, njanô êsa. Ôwi binjsu tau sinj ma o sic ômu anô me gasênja atom, ec ôtap nê m lêj njanô njajam sa.

⁸ Binjsu njabuku njabinj ênêc aôm awamsunj njapangej. Taêm ênam binj tau ênêc nê m njalêlôm êtôm elenj to êmbêc, ec ôngôm binj samob, taj teto gêc buku tau nanj, njanô êsa tomalagenj. Embe ôngôm amboac tonanj, go ôsa nê m lêj e ônac dabinj njapep ma ôtap nê m lêj njanô njajam sa.

⁹ Aê kajatu aôm gebe ôkô njajaja totêmtac êpa sugenj. Ôtêc taôm atom ma katôm ôluj-ôluj atom, gebe Apômtau, aôm nê m Anôtô, oc êmoa êwiñ aôm êtôm lêj samob, taj ôsa ôna nanj.”

¹⁰ Go Josua kêjatu launêj kasêga gebe

¹¹ “Asa gamêj becnja ana ma ajatu lau gebe ‘Amansanj nê m gêj aninjja gebe êpuc amac tônj anja intêna. Bêc têlêac ênanja acgom, go alom bu Jordan tonec naakôc nom, taj Apômtau, amacnê m Anôtô, gebe êkêj êndêj amac nanj su, gebe êtu amacnê m gamêj.’ ”

¹² Go Josua kêsôm gêdêj lau Ruben to Gad ma lau Manase njamakerj gebe

¹³ “Taêm ênam binj, taj Apômtaunê sakinjwaga Mose kêjatu amac nanj, gebe ‘Apômtau, amacnê m Anôtô, oc êkêj gamêj alêwanj taôm nja êndêj amac, ma gebe êkêj nom tonec êndêj amac.’

¹⁴ Amacnê m lauo to nê m gôlôac njasec-njasec ma nê m bulimakao sêmoa gamêj, taj Mose kêkêj gêdêj amac gêc bu Jordan njamakerj tonec nja nanj. Mago amacnê m lau njac lai sêja laukasap sa naselom bu sêmuñ nê m lasitêwai ma sênam êsêac sa

¹⁵ e Apômtau êkêj nê m lasitêwai sêlêwanj tauñ têtôm amac ma sêngônj têtû wakac anja gamêj, taj Apômtau êkêj êndêj êsêac nanj. Su, go amac amu amêj nom, taj kêtû amacnê m gamêj nanj. Apômtaunê sakinjwaga Mose kêkêj gamêj, taj gêc bu Jordan njamakerj gêmu oc kèpiñja nanj, gêdêj amac.”

¹⁶ Ma êsêac sêjô Josua awa gebe” Binj samob, taj kôjatu aêac nanj, aêac abe anjôm njanô êsa, ma asa gamêj samob, taj ôsakinj aêac nanj ana.

¹⁷ Aêac tanjeñ wamu aôm êtôm tanjeñ wamu Mosenê binj samob. Binj tagenj tonec gebe Apômtau, aôm nê m Anôtô êmoa êwiñ aôm êtôm gêmoa gêwiñ Mose.

¹⁸ Lau samob, taj sêli awen sa êndêj aôm nê m jatû to tanjeñpêc aôm nê m binj, taj ôjatu êsêac nanj, oc sênac êsêac êndu. Binj tagenj tonec gebe ôkô njajaja ma têtac êpa su.”

2

¹ Go Nun latu Josua kêsakin ñac luagêc kelecgen anja gamêñ Sitim, gebe sêkêñ kelen gamêñ. Enj kêsôm gêdêñ êsêagêc gebe “Ajôc, amagêc akêñ kelen gamêñ to malac Jeriko amboac tonanjen.” Ma êsêagêc sêja jasêô lasê mockainjo tenj nê andu ma sêñgôñ tônê. Awê tau nê ñaê gebe Rahab.

² Ma lau sêkêñ ñawae gêdêñ kin Jerikonja ma sêsôm gebe “Ôlic acgom, gêdêñ gêbêc lau Israel nêñ lau ñagêdô sêô lasê tonec gebe sêlic gamêñ.”

³ Go kin Jerikonja kêsakin lau dêdêñ Rahab jasêsôm gebe “Ôkêñ lau, tanj sêpi nêñ andu dêdêñ aôm sêwac nanj, sêsa sêmêñ. Êsêac sêmêñ gebe sêkêñ kelen gamêñ.”

⁴ Mago awê kêkôc ñaclagêc sa jakêsinj êsêagêc ôkwi ma kêsôm gebe “Binjanô, lau dêdêñ aê sêmêñ, mago aê gajam kauc êsêac sêmêñ anja ondod.

⁵ Gêdêñ tanj gamêñ ñakesec kêsa ma kêdabinj gebe sênsanj malac ñakatam auc nanj, lau tau sêc sêja. Gamêñ tanj êsêac sêja nanj, aê gajam kauc. Andanjuc êsêac ñagaôgenj, oc aê êsêac tøj.”

⁶ Mago awê tau gêwê êsêagêc sêpi salôm ñaô jakêsinj êsêagêc sêc mê ñalaun, tanj enj kêta gêc salôm ñaô nanj ñalêlôm.

⁷ Amboac tonanj lau tau têdaguc êsêagêc sêsa intêna Jordannja sêja e jadêdêñ buselenj. Lau tonanj sêwi malac sinj, ma sêsanj katam auc.

⁸ Ñaclagêc tau sêc bêc atom tagenj ma awê kêpi salôm gêdêñ êsêagêc gêja

⁹ ma kêsôm gêdêñ êsêagêc gebe “Aê kajalagac gebe Apômtau kêkêñ gamêñ tonec gêdêñ amac, ma aêac samob atêc amac, ma lau gamêñ tonecña nêñ ñalêlôm kêtü palê sugac.

¹⁰ Gebe aêac anjô ñawae, gebe Apômtau kêkêñ Gwêckoc kêtü kelenj kêtü amacña gêdêñ tanj awi Aiguptu sinj nanj. Ma anjô gênj, tanj agôm gêdêñ lau Amor nêñ kin luagêc Sihon agêc Og anja Jordan ñamakenj ôñêña. Amac asenj êsêagêc su samucgenj.

¹¹ Gêdêñ ñasawa, tanj aêac anjô binj tonanj nanj, aêacma ñalêlôm kêtü palê kêtü amacña, ma ñajanja tenj gêc lau tenj kêtiã atom, gebe Apômtau, amacnêñ Anôtô, enj undambê lólôcña ma nom elonja ñaAnôtô.

¹² Amboac tonanj atôc lememe êndêñ Apômtau ma asôm êndêñ aê gebe taêm walô tamocnê gólôac êtôm aê tauc taêc walô amagêc. Ma akêñ ñabelo ñanô tenj êndêñ aê.

¹³ Aôc lememe tøj êndêñ tinoc agêc tamoc ma lasicio to ñac ma êsêacnêñ lau samob, ma anam aêac sa gebe amac êndu atom.”

¹⁴ Ma ñaclagêc sêsôm gêdêñ enj gebe “Amac embe aoc aêagêcma binj tonec lasê atom, go aêagêc anac da amac. Êndêñ tanj Apômtau êkêñ gamêñ tau êndêñ aêac nanj, taêñ walô amac to amoasinj amac.”

¹⁵ Go awê tau kêlêwanj êsêagêc ña lêpoa sêsêp katam saunj, gebe nê andu kêtü tunjôm malacña gêwinj, tec tunjôm kêtü ênê andu.

¹⁶ Ma enj kêsôm gêdêñ êsêagêc gebe “Api lôc ana, gebe sêjandawaga têtãp amagêc sa atom. Asinj taôm amoa tônê êtôm bêc têlêac e sêjandawaga sêmu sêmêñ su acgom, go amagêc asa nêñ intêna ana.”

¹⁷⁻¹⁸ Go ñaclagêc sêsôm gêdêñ enj gebe “Ôlic acgom, êndêñ tanj aêac asa gamêñ tonec amêñ nanj, ômoatinj gam kokoc tonec enjkalenj katam saunj, tanj kôlêwanj aêagêc asêp amêñ nanj. Ma tênan agêc tamam to lômi ma tamamnê gólôac samob sêpi tagenj anja nêñ andu. Embe ôñgôm tonec atom, go binj, tanj aôm kôsôm gebe atôc lemenj êpi nanj, ênsêlô.

¹⁹ Ñac tenj embe êwi nêñ andu sinj êsa intêna êna, nanj enj tau êwê nê dec ñakainj, aêac atom. Mago ñac tenj, tanj êmoa andu ñalêlôm êwinj aôm nanj, embe êtap gêñwapac sa, go aêac awê ênê dec ñakainj.

²⁰ Ma aôm embe ôsôm aêagêcma binj tonanj lasê, go binj, tanj aôm kôsôm gebe aêagêc atôc lemenj êpi nanj ênsêlô.”

²¹ Ma awê tau kêsôm gebe “Binj tanj asôm su nanj, ñanô êsa.” Go kêsakinj êsêagêc gebe sêc sêna, tec êsêagêc sêwi enj sinj ma sêja. Ma enj tau kêmoatinj gam kokoc genjkalenj katam saunj tau.

²² Êsêagêc sêwi awê tau sinj jasêpi lôc ma sêmoa tônê kêtôm bêc têlêac e sêjandawaga sêmu sêja. Sêjandawaga sesom gamêñ, tanj gêc intêna makenj-makenj nanj, mago têtãp lau tenj sa atom.

²³ Go ñaclagêc sêsêp anja lôc sêmêñ kêtiã jaselom bu ma sêô lasê dêdêñ Nun latu Josua, go sêjac minj binj samob, tanj kêtap êsêagêc sa nanj, gêdêñ enj.

²⁴ Ma sêsôm gêdêñ Josua gebe “Apômtau kêkêñ gamêñ samob kêsêp aêac lemenj binjanôgenj. Ma binj tenj, lau gamêñ tauña samob sêmoa tonêñ ñalêlôm ñatutucgenj kêtü aêacña.”

3

Lau Israel selom bu Jordan

¹ Gêdêñ bêbêc kanucgenj Josua gêdi ma gêwi Sitim sinj ma lau Israel samob sêwinj enj. Êsêac sêô lasê bu Jordan ma sê becobo anja tônê, selom sebenj atom.

² Bêc têlêac gêbacnê, go sinjwaganêñ laumata sêsêlêñ sêmoa gamêñ becña ñalêlôm

³ ma sêjatu lau gebe “Amac embe alic Apômtau, amacnê m Anôtô, nê katapa poacnja, tanj lau Lewi nêj dabunwaga sêmbalanj nanj, go andi ma andanjuc katapa tau,

⁴ ec ajala intêna, tanj asa nanj, gebe amac asa intêna tonec kwananjgej atom. Mago njasawa êniñ katapa to amac êngic. Njasawa tau amboac saka 500. Andambinj katapa tau atom.”

⁵ Ma Josua kêsôm gêdêñ lau gebe “Anam dabunj taôm, gebe elenja Apômtau gebe êngôm gêñtalô anja amac njalêlôm.”

⁶ Ma Josua kêsôm gêdêñ dabunwaga gebe “Aôc katapa poacnja sa ma asêlêñ amunj.” Tec êsêac sêôc katapa poacnja tau sa ma sêsêlêñ sêmunj lau.

⁷ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Josua gebe “Ocsalô aê gabe jatoc aôm sa lau Israel samob sêlic e sêjala gebe aê oc jamoa jawinj aôm êtôm gamoa gawinj Mose.

⁸ Ma aôm ôjatu dabunwaga, tanj sêmbalanj katapa poacnja nanj, gebe ‘Êndêñ tanj aô lasê Jordan njatali nanj, akô njanjngenj anja bu njalêlôm.”

⁹ Go Josua kêsôm gêdêñ lau Israel gebe “Ajôc, atu gasuc amêñ, ma akêñ tanjem Apômtau, amacnê m Anôtô, nê binj.”

¹⁰ Ma Josua kêsôm gebe “Binj tonec êwa sa êndêñ amac gebe Anôtô mata jali gêmoa gêwinj amac ma ej êsêlêñ êmunj amac ma êjanda lau Kanaan to Het ma lau Hiw to Peris ma lau Girgas to Amor ma Jebus binjanôgenj.

¹¹ Alic acgom, Apômtau, tanj kêtû nom samucgej njatau nanj, nê katapa poacnja elom bu Jordan êmunj amac.

¹² Ma galoc ajalinj lau 12 sa anja Israelnêñ gôlôacmôkênêñ, njac tagenj-tagenj êtôm gôlôacmôkêgenj.

¹³ Ma êndêñ tanj lau dabunj, tanj sêmbalanj Apômtau, nom samucgej njatau, nê katapa nanj, sêu enjapa êsêp bu Jordan, go bu tau enselenj êtiam atom êpoac ma bumôkê êlêc sa naêkô amboac lênsanj teñj.”

¹⁴ Amboac tonanj gêdêñ tanj lau dêdi anja nêñ becobo sebe selom bu Jordan nanj, dabunwaga sêbalanj katapa poacnja sêmunj lau.

¹⁵ Ma gêdêñ tanj dabunwaga, tanj sêbalanj katapa nanj, sêô lasê Jordan ma gêdêñ tanj lausabalanj-katapawaga tau sêu enjainj kêsêp bu, tanj kêsâlê Jordan njatali auc gêdêñ têm sêjac kôm njanô sanja nanj,

¹⁶ bumôkê gêlêc sa jakêsunj tônj kêkô Jaêcgeñ amboac lênsanj kêkanônj malac Adam, tanj gêc Sareta njagala nanj. Ma bu aêñja, tanj kêsa gwêc Arabanja, tanj sêsam teñj gebe Gwêcmatê nanj, kêpa samucgeñ. Ma lau selom sêsêp gamêñ, tanj kêkanônj Jeriko nanj.

¹⁷ Ma gêdêñ tanj lau Israel samob sêsêlêñ sêmoa gamêñ kelenjenj jasêpi bumakenj nanj, dabunwaga, tanj sêbalanj katapa poacnja nanj, sêkô gamêñ njakelenj anja bu Jordan njaluj e lau samob selom bu Jordan gêbacnê.

4

Poc 12, nanj sêkôc anja Jordan

¹ Lau samob selom bu Jordan jasêpi su acgom, go Apômtau kêsôm gêdêñ Josua gebe

² “Ôjalinj lau 12 sa anja launêñ, njac tagenj-tagenj êtôm gôlôacmôkêgenj,

³ ma ôjatu êsêac gebe ‘Akôc poc 12 anja Jordan njaluj tonec, akôc anja gamêñ, tanj dabunwaga enjapa sêka nanj, ma akôc poc tau amêñ bumakenj ma atoc poc tau êkô gamêñ, tanj êmbêc anêc nanj.”

⁴ Go Josua kêkalem lau 12 tau anja lau Israel nêñ, tanj kêjalinj sa nanj, njac tagenj-tagenj kêtôm gôlôacmôkêgenj.

⁵ Ma Josua kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Asêlêñ naamunj Apômtau, amacnê m Anôtô, nê katapa êsêp bu Jordan njalunjenj ma aôc poc tagenj-tagenj êtômgenj ma poc tau njanamba êtôm Israelnêñ gôlôacmôkê.

⁶ Poc tonanj êtu njabelo êkô amac njalêlôm. Ma embe nê m njapalêo to njac têtû kênac amac êtu njamu gebe ‘Poc tonec gebe êwa asagenj sa êndêñ amac,’

⁷ go anac minj êndêñ êsêac gebe Bu Jordan gêlêc sa ma kêkêñ njasawa gêdêñ Apômtaunê katapa poacnja. Gêdêñ tanj katapa tau gelom Jordan nanj, njabu gêlêc sa. Tec poc tonec êtu njabelo teñjenja êndêñ lau Israel.”

⁸ Ma lau tau sêgôm binj, tanj Josua kêjatu nanj, njanô kêsa ma sêkôc poc 12 anja Jordan njalunjenj kêtôm lau Israel nêñ gôlôacmôkênêñ tônj, kêtôm tanj Apômtau kêsôm gêdêñ Josua nanj. Ma êsêac sêôc poc tau selom jasêpi gamêñ, tanj sebe sênêc nanj, ma tetoc poc tau sêngônj tonanj.

⁹ Ma Josua gêboa poc 12 sa kêkô Jordan njalunjenj anja gamêñ, tanj dabunwaga sêbalanj Apômtaunê katapa ma enjapa sêka nanj, ma poc tau kêkô tônê e mênjgêdêñ galoc.

¹⁰ Ma Apômtau kêjatu Josua gebe êsôm binj, tanj Mose kêjatu Josua nanj, êndênj lau Israel. Ma dabunwaga, tanj sêbalañ katapa nanj, gacgeñ sêkô Jordan njalunjen e binj samob, tanj Apômtau kêjatu Josua nanj, njanô kêsa.

Ma lau selom sêkac taunjen sêja bumakenj.

¹¹ Ma gédênj tanj lau samob selom jasêpi njamakenj su nanj, Apômtaunê katapa to dabunwaga selom amboac tonanjenj sêmunj lau.

¹² Rubennê wakuc ma Gadnê wakuc to Manasenê gôlôac njamakenj selom tolaukasapgenj sêmunj lau Israel kêtôm Mose kêjatu êsêac.

¹³ Sinwaga tolaukasap amboac 40.000 selom jasêpi Jeriko njagamênj gaboanjanj sêja. Êsêac sêmasanj taunjenj gebe sênac sinj sêmoa Apômtau lanjônêmja.

¹⁴ Gédênj bêc tonanj Apômtau ketoc Josua sa anja lau Israel lanjônêm nj ma êsêac têtêc enj kêtôm têm, tanj gêmoa mata jali nanj, kêtôm têtêc Mose.

¹⁵ Ma Apômtau kêsôm gédênj Josua gebe

¹⁶ “Ôjatu dabunwaga, tanj sêbalañ katapa poacnja nanj, gebe sêpi anja Jordan sêmênj.”

¹⁷ Amboac tonanj Josua kêjatu dabunwaga gebe “Api anja Jordan amênj.”

¹⁸ Ma gédênj tanj dabunwaga, tanj sêbalañ Apômtaunê katapa poacnja nanj, sêpi anja Jordan njalun su ma êsêac enj tapa sêka gamênj njakelenj nanj, bu Jordan gêjô tau mala e kêsalê butali auc kêtiam kêtôm gêmunjanj.

¹⁹ Lau mênjsêpi anja Jordan gédênj ajôn njamatanja njabêc kêtû 10 ma sê nênj bec sêngônj Gilgal, tanj gêc malac Jeriko njagamênj oc kêpiña nanj.

²⁰ Ma Josua gêboa poc 12, tanj êsêac sêkôc anja Jordan nanj, sa anja Gilgal.

²¹ Ma enj kêsôm gédênj lau Israel gebe “Amacnêm njapalêo to njac embe têtû kênac tamenj êtu njamu gebe ‘Poc tonec njam amboac ondoc.’”

²² go awa sa êndênj êsêac ma asôm gebe ‘Lau Israel selom bu Jordan tonec sêmoa gamênj kelenjenj.’

²³ gebe Apômtau, amacnêm Anôtô, gêgôm bu Jordan kêpa kêtû amacnja e alom mênjapi njamakenj kêtôm gêgôm gédênj Gwêckoc, tanj gêgôm kêpa kêtû aêacnja e alom mênjapi njamakenj.

²⁴ Enj gêgôm gênj tonanj, gebe lau tomôkê-tomôkê nomnja sêjala, gebe Apômtau lêma njajanja ma gebe amac atêc Apômtau, amacnêm Anôtô, endenj tönjenj.”

5

¹ Lau Amor nênj kinj samob, tanj sêmoa bu Jordan njamakenj kêsi gamênj oc kêsêpna nanj, ma lau Kanaan nênj kinj samob, tanj sêngônj gwêctali nanj, sênjô njawae gebe Apômtau gêgôm bu Jordan kêpa kêtû lau Israelnja e selom bu su, tec nênj njalêlôm kêtû palê ma nênj njac lai gêbacnê kêtû lau Israelnja.

Josua kêsa lau ma êsêac sêlic om Pasa anja Gilgal

² Gédênj njasawa tonanj Apômtau kêsôm gédênj Josua gebe “Ômansanj bôjanj poc ma ôsa lau Israel êtiam êtu luagêcna.”

³ Amboac tonanj Josua kêmasanj bôjanj poc ma kêsa lau Israel anja Gibeat-Haralot.

⁴ Josua kêsa êsêac kêtû njam amboac tonecnja gebe lau to sinwaga samob, tanj sêwi Aiguptu sinj nanj, sêmac êndu anja intêna gamênj sawanja gédênj tanj sêwi Aiguptu sinj su nanj.

⁵ Êsêac sêsa lau samob, tanj sêmênj nanj, mago lau samob, tanj tenenji sêkôc êsêac gédênj tanj sêwi Aiguptu sinj su ma sêmoa intêna gamênj sawanja nanj, tec sêsa êsêac atom.

⁶ Gebe lau Israel sêselênj sêmoa gamênj sawa kêtôm jala 40 e lau samob to sinwaga samob, tanj sêwi Aiguptu sinj nanj, sêjanja anja gamênj sawa kêtû êsêac sêkênj tanjenj Apômtau awa atomnja, tec Apômtau kêtôc lêma gebe êsêac sêlic gamênj, tanj Apômtau gêjac mata gédênj aêac tamenji gebe êkênj gamênj, tanj su to lêp keselenj êndênj aêac nanj atom.

⁷ Amboac tonanj Josua kêsa êsêac gebe êsêac sêsa lau tonanj anja intêna atom.

⁸ Gédênj tanj sêsa lau samob su nanj, sêngônj nênj gamênj becoboñagenj e kamoc gemo.

⁹ Ma Apômtau kêsôm gédênj Josua gebe “Ocsalô tonec aê kakac binj majenj Aiguptunja su anja amacnêm.” Tec sê gamênj tau njaê gebe Gilgal e mênjgédênj galoc.

¹⁰ Lau Israel sê nênj becobo sêngônj Gilgal ma gédênj ajôn tonanj njabêc kêtû 14 njagêbêc êsêac sêlic om Pasa. Êsêac sêmoa malac Jeriko njagamênj gaboanjanj.

¹¹ Senj Pasa su ma njageñj êsêac sen gamênj tau njakôm njanô, senj polom njaluc to polom njanô, tanj sêpac nanj, gédênj bêc tonanjenj.

¹² Ma mana tau gêbacnê gédênj bêbêcgenj tonanj, gédênj tanj senj gamênj tau njakôm njanô nanj. Ma lau Israel têtap mana sa kêtiam atom, senj gamênj Kanaan njakôm njanô gédênj jala tonanj.

Josua agêc njac tosinj

¹³ Gêdêj tan Josua gêmoa Jeriko ñamalac gala nan, enj gêôc mataanô sa ma gêlic ñac tenj kêkô enj lanjônêmja. Ñac tau gê nê sinj sa ma kêmêgôm sinj tau ña lêma. Josua gêdêj enj gêja ma kêsôm gêdêj enj gebe “Aêacma ñac aôm me ma ñacjonêj ñac aôm.”

¹⁴ Ma enj kêsôm gebe “Masi, aê Apômtaunê sinjwaganêj laumata. Galocgenj tec gamêj.” Go Josua gêu tau jagêc lanjônânô gêdêj nom ma ketenj mec to kêsôm gêdêj enj gebe “Ñoc apômtau êjatu binj ondod êndêj nê sakinjwaga.”

¹⁵ Ma Apômtaunê sinjwaganêj laumata kêsôm gêdêj Josua gebe “Ônu atapa su anja amtapa, gebe gamêj, tanj kôkô nanj, gamêj dabuj.” Ma Josua gêgôm kêtôm tonanj.*

6

Lau Israel sêku malac Jeriko tulu

¹ Ma lau Jeriko sêbalan nêj malac auc ñapep kêtulu lau Israelja. Lau tenj sêsô-sêsa atom.

² Ma Apômtau kêsôm gêdêj Josua gebe “Ôlic acgom, aê kakêj Jeriko to ñakinj ma sinjwaga tonjaclai sêsêp aôm lêman.

³ Amboac tonanj amac sinjwaga samob asêlêj anjgi malac tau auc êtu dim tagenj. Ma anjgôm amboac tonanj êtôm bêc 6.

⁴ Ma dabujwaga 7 sêkôc dauc 7 sêsêlêj sêmunj katapa poacnja. Ma êndêj bêc êtu 7nja amac asêlêj anjgi malac auc êtu dim 7 ma dabujwaga sênac dauc êtaj.

⁵ Ma êsêac embe sênac dauc êtaj ê tônj balingenj, ma amac embe anjô dauc êtaj amboac tonanj, go lau samob sênam lasê toaligenj ma malac ñatunjbôm êku sa ma lau samob gacgenj sembo sêsa malaclêlôm sêna.”

⁶ Amboac tonanj Nun latu Josua kêkalem dabujwaga ma kêsôm gêdêj êsêac gebe “Aôc katapa poacnja sa ma dabujwaga 7 sêkôc dauc 7 ma sêsêlêj sêmunj Apômtaunê katapa poacnja.”

⁷ Ma enj kêsôm gêdêj lau gebe “Ajôc, asêlêj anjgi malac auc ma sinjwaga tolaukasap sêsêlêj sêmunj Apômtaunê katapa.”

⁸ Ma lau sêgôm binj, tanj Josua kêjatu nanj, ñanô kêsa. Dabujwaga 7 sêkôc dauc 7 ma sêsêlêj sêmunj sêmoa Apômtau lanjônêmja. Êsêac sêjac dauc kêtaj ma Apômtaunê katapa poacnja kêsêlêj kêdaguc êsêac.

⁹ Ma sinjwaga tolaukasap sêsêlêj sêmunj dabujwaga, tanj sêjac dauc kêtaj ñapanj.

¹⁰ Ma Josua kêjatu lau gebe “Anam lasê atom, anam taôm tônjenj, asôm binj tenj êsa awemsunj atom e êndêj bêc aê jasôm êndêj amac gebe Anam lasê, go anam lasê.”

¹¹ Amboac tonanj enj kêsakinj Apômtaunê katapa kêgi malac tau auc kêtulu dim tagenj. Su, go sêô lasê gamêj becobaña kêtiam ma sêc bêc anja tonanj.

¹² Gêdêj bêbêc kanucgenj Josua gêdi sa ma dabujwaga sêbalan Apômtaunê katapa.

¹³ Ma dabujwaga 7 sêkôc dauc 7 sêsêlêj sêmunj Apômtaunê katapa ma sêjac dauc ñapanj. Ma sinjwaga tolaukasap sêsêlêj sêmunj êsêac ma lau ñagêdô têdaguc Apômtaunê katapa, ma dauc kêtaj ñapanj.

¹⁴ Ma gêdêj bêc kêtulu luagêcnja êsêac sêsêlêj sêgi malac auc kêtulu dim tagenj amboac tonanj ma sêmu sêja gamêj becobaña. Sêgôm amboac tonanj kêtôm bêc 6.

¹⁵ Gêdêj bêc kêtulu 7nja êsêac dêdi gêdêj gelej mata ma sêsêlêj sêgi malac auc amboac sêgôm-sêgôm kêtulu dim 7. Gêdêj bêc tagenj tonanjjenj tec êsêac sêsêlêj sêgi malac auc kêtulu dim 7.

¹⁶ Ma gêdêj tanj sêgi malac auc kêtulu dim 7nja ma dabujwaga sêjac dauc kêtaj nanj, Josua kêsôm gêdêj lau gebe “Anam lasêman, gebe Apômtau kêkêj malac tau gêdêj amac.

¹⁷ Ma malac to ñagêj samob êtu Apômtaunê gêj ensenj sunja. Mockainjo Rahab to nê lau samob, tanj sêmoa sêwinj enj anja ênê andu nanj, taunjenj go sêmoa materj jalj, gebe enj gêsa lau jaenja, tanj aêac tasakinj êsêac nanj auc.

¹⁸ Ma amac ajop taôm êndêj gêj, tanj gêjac ansenj sunja ñawae. Matem katu gêj tau e akôc ñagêdô, tanj kêtulu Apômtaunê nanj, su atom. Embe anjgôm, go lau Israel nêj gamêj becobaña êwê kainj binj, tanj êtap malac Jeriko sa nanj, êwinj ma êtap gêjwapac ñanô sa.

¹⁹ Ma silber to gold samob ma laclu, tanj sêmasanj ña ki kokoc to jejec nanj, êtu Apômtaunê gêj dabuj naêsêp Apômtaunê kanom.”

²⁰ Amboac tonanj lau sêjam lasê ma sêjac dauc kêtaj. Gêdêj tanj lau sêjô dauc kêtaj nanj, sêjam lasê ma tunjbôm kêku sa, ma lau sêpi malac sêja. Lau samob gacgenj sebo sêsa malac sêja ma sêku malac tau tulu.

²¹ Go sesenj malac samucgenj su. Êsêac sesenj ñac to awê ma lau matac to lau ñanô, sesenj bulimakao to domba ma donjki. Êsêac sesenj gêj samob su ña sinj ñamata.

* 5:15: Gilgal ñam gebe Takac su.

²² Ma Josua kêsôm gêdêrj ñaclagêc, taj sêkêrj kelenj gamêrj nanj, gebe “Asô awê mockainjo nê andu ana ma akôc awê tau to nê lau samob, taj sêmoa sêwijn ej nanj, sêsa sêmêrj amboac atôc lememe gêdêrj ej nanj.”

²³ Amboac tonanj ñac wakuc luagêc tau, taj sêkêrj kelenj gamêrj nanj, sêsô andu sêja ma sêkôc Rahel to têna agêc tama ma lui to nê lau samob, taj sêrjgôrj sêwijn ej nanj, sêsa sêmêrj. Êsêac sêkôc ênê lau samob ma sêkêrj êsêac sêrjgôrj lau Israel nêrj gamêrj becobonja ñamagê.

²⁴ Ma êsêac sêkêc malac to ñagêrj samob ja genj. Tagenj silber to gold ma ku, taj sêmasarj ña ki kokoc to jejec nanj, sêkêrj jakêsêp kanom, taj kêkô Apômtaunê andu nanj.

²⁵ Josua gêjam awê mockainjo Rahab to tamanê gôlôac ma nê lau samob, taj sêwijn ej nanj sa. Ej gêngôrj lau Israel ñalêlôm e mênjgêdêrj galoc, gebe ej gêsa lau jaen, taj Josua kêsakinj gebe sêkêrj kelenj malac Jeriko nanj auc.

²⁶ Gêdêrj têm tonanj Josua kêjatu lau gebe têtôc lemenj sêkô Apômtau lanjônêmja ma kêsôm gebe “Aêac tapuc boa ñac, taj êndi mênjêkwê malac Jeriko tonec sa êtiam nanj. Ej ênac da alê ñamatarja ña nê ñacsêga.

Ma ênac da malac ñakatam ña nê ñac saunj.”

²⁷ Amboac tonanj Apômtau gêwijn Josua ma ênê wae gêjam gamêrj samucgenj auc.

7

1-26 *

8

1-35 *

9

1-27 *

10

Lau Israel sêku lau gamêrj gêmu kêsêpja tulu

¹ Kij Jerusalemja Adonisedek gêrjô Josua kêku malac Ai tulu to gesenj malac tau samucgenj su ñawae. Josua gêgôm malac Ai to ñakinj kêtôm gêgôm gêdêrj malac Jeriko to ñakinj. Kij taj gêrjô binj tej gêwijn gebe Lau Gibeonja sê wama gêdêrj lau Israel ma sêmoa sêwijn êsêac.

² Ej gêrjô binj tonanj ma kêtêc tau gebe Gibeon malac kapôêrj kêtôm kinj nêrj malac ñagêdô, ma malac tau kapôêrj kêlêlêc Ai su ma nêrj lau samob lau tonjaclai.

³ Kêtu tonanjja kij Jerusalemja Adonisedek kêsakinj binj gêdêrj kij Hebronja Hoham to gêdêrj kij Jarmutja Piram ma gêdêrj kij Lakisja Japia to gêdêrj kij Eglonja Debir ma kêsôm gebe

⁴ “Api andêrj aê amêrjmanj ma anam aê sa. Aêac tanac Gibeon gebe êsêac sê wama gêdêrj Josua to lau Israel.”

⁵ Go lau Amor nêrj kij lemenj tej tonec, kij Jerusalemja to kij Hebronja ma kij Jarmutja to kij Lakisja ma kij Eglonja sêcac nêrj sinjwaga sa ma êsêac tonêrj sinjwaganêrj tonj samob sêpi jasêgi malac Gibeon auc ma sêjac sinj gêdêrj malac tau.

⁶ Ma lau Gibeonja sêkêrj binj gêdêrj Josua gêja Gilgal ma sêsôm gebe “Ôrjgaminj taôm êndêrj nêrj sakinjwaga atom. Ôpi ôndêrj aêac ômôêrj seberj ma ônam aêac kêsi to ônam aêac sa. Gebe lau Amor nêrj kij samob, taj sêrjgôrj gamêrj lôcna nanj, sêcac sa sêmêrj gebe sênac sinj êndêrj aêac.”

⁷ Ma Josua gêdi anja Gilgal ma kêpi gêja. Sinjwaga to lau tonjaclai samob sêsêlêrj sêwijn ej.

⁸ Ma Apômtau kêsôm gêdêrj Josua gebe “Ôtêc êsêac atom, gebe aê kakêrj êsêac sêsêp aôm lêmam sugac. Êsêacnêrj ñac tej oc êkô aôm auc atom.”

⁹ Josua gêdi anja Gilgal ma kêsêlêrj gêdêrj gêbêc samuc tonanj ma gêô lasê gêdêrj êsêac e têtakê.

¹⁰ Ma Apômtau gêgôm êsêacnêrj meloco kêsa e sêc lau Israel, taj sêjac êsêac ñanô anja Gibeon nanj su. Lau Israel sêjanda êsêac sêsêp intêna Bet-Horonja, ma sêjac êsêac e jadêdêrj Aseka to Makeda.

* **7:1-26:** 7:1-9:27 Josua gêwê lau Israel nêrj sinjwaga sêpi Kanaan ñagamêrj lôcna ma sêku malac Ai tulu. Êsêac sêmoatinj poac tej sêwijn lau Gibeon ñaminj gêc tonec. * **8:1-35:** 7:1-9:27 Josua gêwê lau Israel nêrj sinjwaga sêpi Kanaan ñagamêrj lôcna ma sêku malac Ai tulu. Êsêac sêmoatinj poac tej sêwijn lau Gibeon ñaminj gêc tonec. * **9:1-27:** 7:1-9:27 Josua gêwê lau Israel nêrj sinjwaga sêpi Kanaan ñagamêrj lôcna ma sêku malac Ai tulu. Êsêac sêmoatinj poac tej sêwijn lau Gibeon ñaminj gêc tonec.

¹¹ Gêdêj tañ êsêac sêc lau Israel su sêsêp intêna Bet-Horonja sêja nañ, Apômtau tau kêbalinj poc kapôêj aña undambê jakêtuc êsêac e jasêô lasê Aseka, ma êsêac sêmac êndu. Lau tañ sêmac êndu kêtû kom pocña nañ, taêsam sêlêlêc lau, tañ lau Israel sêjac ña sinj êndu nañ su.

¹² Gêdêj bêc, tañ Apômtau kêkêj lau Amor sêsêp lau Israel lemen nañ, Josua kêkô lau Israel lañôñnêma ma kêsôm gêdêj Apômtau gebe

“Aôm oc, ôkô ñañêj aña Gibeon ma aôm ajôj, aña gaboaj Aijalon.”

¹³ Ma oc kêkô ñañêj ma ajôj kêkô amboac tonanjen e lau sêkac kamocgôc gêbacnê.

Bij tonanjen teto gêc Jasarnê buku gebe Oc tau kêkô umbonj ñaluñ ma kêkac tau gebe naêsêp atom, kêkôgenj kêtôm bêc samuc teñ.

¹⁴ Bêc teñ kêtôm tonanjen gêc gêmunj atom ma gêc atom e mênjgêdêj galoc. Gêdêj bêc tonanjen Apômtau kêkêj taña ñac teñ awa ñam gebe Apômtau gêjac sinj gêjô Israel.

¹⁵ Go Josua ma lau Israel samob sêc sêmu sêja nêj gamêj Gilgal kêtiam.

16-43 *

11

1-23 *

12

1-24 *

13

1-33 *

14

1-15 *

15

1-63 *

16

1-10 *

17

1-18 *

18

1-28 *

19

1-51 *

20

1-9 *

21

1-45 *

* **10:16-43:** 10:16-23:16 Lau Israel sêku gamêj Kanaan samucgenj tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêj gôlôacmôkê têtap nêj nom ñasawa sa kêtômgenj. * **11:1-23:** 10:16-23:16 Lau Israel sêku gamêj Kanaan samucgenj tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêj gôlôacmôkê têtap nêj nom ñasawa sa kêtômgenj. * **12:1-24:** 10:16-23:16 Lau Israel sêku gamêj Kanaan samucgenj tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêj gôlôacmôkê têtap nêj nom ñasawa sa kêtômgenj. * **13:1-33:** 10:16-23:16 Lau Israel sêku gamêj Kanaan samucgenj tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêj gôlôacmôkê têtap nêj nom ñasawa sa kêtômgenj. * **14:1-15:** 10:16-23:16 Lau Israel sêku gamêj Kanaan samucgenj tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêj gôlôacmôkê têtap nêj nom ñasawa sa kêtômgenj. * **15:1-63:** 10:16-23:16 Lau Israel sêku gamêj Kanaan samucgenj tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêj gôlôacmôkê têtap nêj nom ñasawa sa kêtômgenj. * **16:1-10:** 10:16-23:16 Lau Israel sêku gamêj Kanaan samucgenj tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêj gôlôacmôkê têtap nêj nom ñasawa sa kêtômgenj. * **17:1-18:** 10:16-23:16 Lau Israel sêku gamêj Kanaan samucgenj tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêj gôlôacmôkê têtap nêj nom ñasawa sa kêtômgenj. * **18:1-28:** 10:16-23:16 Lau Israel sêku gamêj Kanaan samucgenj tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêj gôlôacmôkê têtap nêj nom ñasawa sa kêtômgenj. * **19:1-51:** 10:16-23:16 Lau Israel sêku gamêj Kanaan samucgenj tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêj gôlôacmôkê têtap nêj nom ñasawa sa kêtômgenj. * **20:1-9:** 10:16-23:16 Lau Israel sêku gamêj Kanaan samucgenj tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêj gôlôacmôkê têtap nêj nom ñasawa sa kêtômgenj. * **21:1-45:** 10:16-23:16 Lau Israel sêku gamêj Kanaan samucgenj tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêj gôlôacmôkê têtap nêj nom ñasawa sa kêtômgenj.

1-34 *

22

1-16 *

23**24***Josuanê awamu*

¹ Go Josua kékac lau Israel nêj gólôacmókê samob sa anğa Sikem. Enj kékalem lau Israel nêj lau njanô to laumata ma nêj gólirwaga to kasêga samob sa jasêkô Anôtô lanônêm.

² Go Josua kêsôm gédêj lau samob gebe “Apômtau, lau Israel nêj Anôtô, kêsôm binj tonec gebe ‘Gédêj andanğen amac tamemi Abraham agêc Nahor tamenj Tara sêngôj bu Euprat njamaken ônêja, ma sêjam sakinj gédêj anôtôi jaba.

³ Go aê kakôc amac tamemi Abraham su anğa bu njamaken ônêja ma gawê enj kêsêlêj kêtôm gamêj Kanaanja samob. Aê kakêj ênê wakuc têtü taêsam. Aê kakêj Isak gédêj enj.

⁴ Ma kakêj Jakob agêc Esau gédêj Isak. Aê kakêj gamêj lôcğa Seir gédêj Esau gêwê kainj, mago Jakob to nê latui sêsêp Aiguptu sêja.

⁵ Go kasakinj Mose agêc Aron ma kakônij Aiguptu nja gêjwapac, tanj gagôm anğa gamêj tau nanj. Su, go gawê amac asa amêj.

⁶ Aê gawê amac tamemi sêsa anğa Aiguptu sêmêj e aô lasê gwêc. Ma lau Aiguptu sêjanda amac tamemi nja kareta to hos e jadêdêj Gwêckoc.

⁷ Ma êsêac awenj gêjac Apômtau ma enj kékêj gêsunbôm genj amac to lau Aiguptu kêsü to gêgôm gwêc kêmakop e kêsälê êsêac auc. Amac matemanô alic gêj, tanj aê gagôm gédêj Aiguptu nanj su. Amac amoa gamêj sawa njasawa baliğ.

⁸ Go aê gawê amac aô lasê lau Amor; tanj sêngôj Jordan njamaken ônêja nanj, nêj gamêj. Gédêj tanj kakêj êsêac sêsêp amac lemema ma amac akôc êsêacnêj gamêj su nanj, aê gasenj êsêac gamuğ amac.

⁹ Go kinj Moabja Sipor latu Balak gêdi ma gêjac sinj gédêj Israel. Enj kêsakinj binj gédêj Beor latu Bileam gebe êmêj ma êpuc boa amac.

¹⁰ Mago aê kakêj tanjoc Bileam atom, tec enj gêjam mec amac. Gagôm amboac tonanj, tec gajam amac kêsü anğa Balak lêma.

¹¹ Go amac alom bu Jordan e aô lasê malac Jeriko. Ma lau Jerikonja sêjac sinj gédêj amac. Mago lau Jeriko tanğenj atom, lau Amor to Peres ma Kanaan to Het ma Girgas to Hiw ma Jebus amboac tonanğen. Mago aê kakêj êsêac sêsêp amac lemema.

¹² Aê kasakinj banic gêmuj ma kêjanda lau Amor nêj kinj luagêc gêmuj amac. Amacnêm sinj to talam gêgôm atom.

¹³ Aê kakêj gamêj tenj, tanj ajam kôm kêpi atom nanj, gédêj amac ma kakêj malac, tanj amac akwê sa atom nanj, gédêj amac anğôj. Amac aenj kôm wainja to katêkwi, tanj aê atomanô nanj njanô.

¹⁴ “Amboac tonanj galoc atêc Apômtau to anam sakinj enj têtmtac makenj ma tonêm njalêlôm nanğenjen. Atinj anôtôi jaba, tanj tamemi sêjam sakinj anğa bu njamakenj ônêja to anğa Aiguptu nanj su, ma anam sakinj Apômtau.

¹⁵ Mago amac embe andec gebe anam sakinj Apômtau, go ocsalô tonec ajalinj anôtôi, tanj abe anam sakinj nanj sa. Abe anam sakinj anôtôi, tanj tamemi sêjam sakinj anğa bu njamakenj ônêja nanj, me lau Amor; tec anğôj êsêacnêj gamêj nec, nêj anôtôi me. Mago aê to njoc gólôac abe anam sakinj Apômtaugenj.”

¹⁶ Go lau tau sêjô enj awa gebe “Binj tonec gebe awi Apômtau sinj ma anam sakinj anôtôi jaba nec ênac jaê aêac,

¹⁷ gebe Apômtau, aêacnêj Anôtô, gêwê aêac to tamenj tapi anğa Aiguptu tamêj ma gêwê aêac dawü andu kapoacwalôja sinj. Enj gêgôm gênsêga kainj tenj aêac talic ma gejob aêac anğa intêna samob, tanj tasa nanj, ma gejob aêac gédêj tanj tasêlêj tasêp lau tomókê-tomókê njalêlôm nanj.

¹⁸ Ma Apômtau kêjanda lau tomókê-tomókê gêmuj aêac, enj kêjanda lau Amor, tanj sêngôj gamêj tonec nanj, amboac tonanğen. Kêtu tonanğa aêac abe anam sakinj Apômtau amboac tonanğen, gebe enj kêtü aêacnêj Anôtô.”

¹⁹ Mago Josua kêsôm gédêj lau tau gebe “Amac atôm gebe anam sakinj Apômtau atom, gebe enj Anôtô dabuj. Enj gêjam lêmuğ lau gebe têtmtac êwinj enj taugenj. Enj oc êsuc amacnêm binj agêli binjuna to nêma sec ôkwi atom.

* **22:1-34:** 10:16–23:16 Lau Israel sêku gamêj Kanaan samucgen tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêj gólôacmókê têtap nêj nom njasawa sa kêtômgen. * **23:1-16:** 10:16–23:16 Lau Israel sêku gamêj Kanaan samucgen tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêj gólôacmókê têtap nêj nom njasawa sa kêtômgen.

²⁰ Eñ kêmóasin amac su, mago amac embe awi enj sinj ma anam sakinj anôtôï jaba, go ênam dêmôê amac ma êngóm amac sec to enserj amac su.”

²¹ Ma lau sêsóm gédêj Josua gebe “Masi, aêac abe anam sakinj Apômtau.”

²² Ma Josua kêsóm gédêj lau gebe “Amac taóm awa taóm sa gebe ajalij Apômtau sa gebe anam sakinj enj.” Ma êsêac sêsóm gebe “Aêac awa tauñ sa sugac.”

²³ Eñ kêsóm gebe “Amboac tonañ, go atij anôtôï jaba, tanj sêc amac ñalêlóm nanj su, ma akêñ nêñ ñalêlóm êndêj Apômtau, Israelnêj Anôtô.”

²⁴ Ma lau sêsóm gédêj Josua gebe “Aêac anam sakinj Apômtau, aêacnêj Anôtô, to tanjñ wamu ênê awa.”

²⁵ Tec gédêj bêc tonañ Josua kêmóatinj poac géwinj’ lau ma kêmasanj binjsu to ñagólinj kêtú êsêacñja anja Sikem.

²⁶ Ma Josua keto binj tonañ kêsêp Anôtônê binjsu ñabuku. Ma enj kékôc poc kapôêj tenj jagêjac sa anja kamem, tanj kékô Apômtaunê gamêj dabunj nanj ñalabu.

²⁷ Ma Josua kêsóm gédêj lau samob gebe “Alic acgom, poc tonec êtu ñabelo êwa aêac sanja, gebe gêñô Apômtaunê binj samob, tanj enj kêsóm gédêj aêac nanj géwinj. Kêtu tonañja amac embe ansa nêñ Anôtô auc, go poc tau êtu ñabelo êwa amac sanja.”

²⁸ Go Josua kêsakinj lau sêc sêja nêj nomlênsêñ gédêj-gédêjgenj.

Josua agêc Eleasar sêmac êndú

²⁹ Binj tonañ gébacnê, go Apômtau nê sakinjwaga Nun latu Josua gêmac êndú. Ênê jala kêtú 110.

³⁰ Ma êsêac sêsunj enj anja tau nê nomlênsêñ ñamalac Timnat-Serat, tanj gêc lôc Gas ñagamêj gêmu kêpiña anja Epraim ñagamêj lôcñja.

³¹ Ma lau Israel sêjam sakinj Apômtau gédêj bêc Josua gêmóa mata jaliña samob. Eñ gêmac êndú su ma laumata ñagêdô, tanj sêlic kóm, tanj Anôtô gêjam kêpi lau Israel nanj, gacgenj sêmóa. Tec lau Israel sêjam sakinj Apômtau gédêj laumata tonañ nêj bêc sêmóa materj jaliña samob amboac tonañgenj.

³² Josepnê ñatêkwa, tanj lau Israel sêkôc anja Aiguptu sêmêñ nanj, sêsunj anja Sikem kêsêp nom, tanj Jakob gêjam ôli ña mone silber 100 gédêj Sikem tama Hamor latui nanj, ñasawa tenj. Gamêj tau kêtú Josepnê wakuc nêj nomlênsêñ tenj.

³³ Ma Aron latu Eleasar gêmac êndú ma sêsunj enj anja latu Pinehas nê malac Gibea. Êsêac sêkêñ malac, tanj gêc Epraim ñagamêj lôcñja nanj, gédêj enj.

GóliŃwaga

Lau Israel sêku Kanaan tulu e sêwaka sakinj kinŃa sa Ńaminj gêjam lau GóliŃwaga nêŃ buku tonec auc. Minj tau Ńai kêpi IsraelnêŃ siŃsêlêc, taŃ sêsam êsêac sebe GóliŃwaga naŃ, nêŃ gêŃ siŃsêlêcŃa. Lau tonaj Ńagêdô samob góliŃwaga Ńanô êsêac atom, laumata êsêac sêwê nêŃ lau sêjac siŃŃa to kêsiwaga, taŃ sêjam nêŃ lau sa-sa gêdêŃ Ńaċo sêkônij êsêac tôŃ naŃŃa. GóliŃwaga Ńac towae kêlêlêc Ńagêdô samob su naŃ Simson, taŃ sêjac ênê gêŃsêga Ńaminj gêc môkêlatu 13-16.

Binj kapôêŃ tec buku tau kêdôŃ nec tonec gebe Lau Israel sêsap Anôtô tôŃ ŃaŃêŃ, tec gêjam êsêac sa sêŃgôŃ nêŃ Ńajam Ma sêsap tauŃ su aŃga Anôtônê, tec gedec êsêac dêdac gêŃwapac e sêŃgôŃ jageo.

Mago binj Ńanô tenj kêsiŃ tau gêc lêlôm gêwiŃ gebe Lau tau embe sêsap tauŃ su aŃga Anôtônê e dêdac gêŃwapac, mago eŃ embe êlic êsêac sêmbu tauŃ to sêkac tauŃ ôkwi êtiam, eŃ taê labu nê lau to gêjam êsêac kêsi gêjac Ńawaegenj.

1:1-36. Josua gêmac êndu su acgom, go lau Israel nêŃ gólôacmôkê Ńagêdô sêjac siŃ jasêku KanaannêŃ malac Ńagêdô tulu Ńaminj.

2

Apômtaunê aŃela geoc tau lasê aŃga Bokim

¹ Apômtaunê aŃela gêwi Gilgal siŃ gêja Bokim ma kêsôm gêdêŃ lau Israel gebe “Aê kakôc amac aŃga Aiguptu ma gawê amac mêŃaô lasê gamêŃ, taŃ katôc lemoc gebe jakêŃ êndêŃ tamemi naŃ. Aê kasôm gebe ‘Aê janac poac, taŃ kamoatiŃ gêdêŃ amac naŃ, popoc atomanô.

² Ma amac amoatiŃ poac tenj êndêŃ lau, taŃ sêŃgôŃ gamêŃ tonec naŃ atom. Atuc êsêacnêŃ altar popoc.’ Mago amac taŃem wamu aêŃoc jatu tonaj atom. Amac agôm asagenj.

³ Amboac tonaj aê jasôm êndêŃ amac gebe Aê jajanda lau tomôkê-tomôkê jamuŃ amac atom. Êsêac oc têtû nêŃ Ńaċo ma nêŃ anôtôi jaba têtû amacnêŃ lakô.”

⁴ Apômtaunê aŃela kêsôm binj tonaj gêdêŃ lau Israel samob su, go lau tau sêpuc taŃboia sa ma têtaj.

⁵ Ma sê gamêŃ tonaj Ńaê gebe Bokim ma sêkêŃ da gêdêŃ Apômtau aŃga tônê.

Josua gêmac êndu

⁶ Josua kêlêwanj lau Israel sêmu dêdêŃ nêŃ nomlênsêŃ gêdêŃ-gêdêŃgenj sêja, gebe sêŃgôŃ têtû wakac.

⁷ Ma lau Israel sêjam sakinj Apômtau kêtôm têŃ Josua gêmoa nomŃa. Josua gêmac êndu su, go êsêac sêjam sakinj Apômtau sêmoa kêtôm têŃ, taŃ laumata, taŃ sêjala gêŃ samob, taŃ Apômtau gêgôm gêdêŃ lau Israel naŃ, sêmoa matenj jali naŃ.

⁸ Ma Nun latu Josua, taŃ Apômtaunê sakinjwaga naŃ, nê jala kêtu 110 ma gêmac êndu.

⁹ Êsêac sêsuŃ eŃ aŃga tau nê nomlênsêŃ Ńamalac Tinat-Heres, taŃ gêc lôc Gas ŃagamêŃ gêmu kêpiŃa aŃga Epraim ŃagamêŃ lôcŃa.

¹⁰ Lau taŃ sêmoa sêwiŃ Josua naŃ, sêmac êndu amboac tonaj, ma lau wakuc mêŃsêsa, naŃ êsêac sêjam kauc Apômtau to nê kôm, taŃ gêjam kêtu lau IsraelŃa naŃ.

Lau Israel sêwi Apômtau siŃ ma góliŃwaga sêkôc kôm sa

¹¹ Go lau Israel sêgôm gêŃ, taŃ Apômtau gêlic sec naŃ, gebe sêjam sakinj Bal.

¹² Êsêac sêwi Apômtau, tamenjinêŃ Anôtô, taŃ kêkôc êsêac su aŃga Aiguptu naŃ, siŃ ma sêsap lau, taŃ sêgi êsêac auc naŃ, nêŃ anôtôi jaba tôŃ. Êsêac sêpôŃ eŃduc gêdêŃ anôtôi tonaj ma sêgôm Apômtau têtac Ńandanj kêsa.

¹³ Êsêac sêwi Apômtau siŃ ma sêjam sakinj Bal agêc Astarte.

¹⁴ Apômtau têtac Ńandanj Ńanô gêdêŃ lau Israel, tec kêkêŃ êsêac sêsêp kêjaŃgowaga lemenj, gebe sêjaŃgo êsêacnêŃ gêŃ su. EŃ kêkêŃ nêŃ Ńaċo, taŃ sêgi êsêac auc naŃ, gebe sêkônij êsêac e lau Israel têtôm gebe sênam tauŃ sa êtiam atom.

¹⁵ Kêtôm têŃ samob, taŃ êsêac dêdi sebe sênac siŃ naŃ, Apômtau gêjam dêmôê êsêac kêtôm eŃ kêsôm ma kêtôc lêma gebe êŃgom naŃ. Ma êsêac sêpô lêna tauŃ ŃanôŃgenj.

¹⁶ Go Apômtau kêkêŃ góliŃwaga, taŃ sêjam lau Israel sa aŃga kêjaŃgowaga lemenj.

¹⁷ Mago êsêac sêkêŃ taŃeŃ nêŃ góliŃwaga atom. Êsêac sêkêŃ taŃeŃ dêdêŃ anôtôi jaba to sêpôŃ aenduc gêdêŃ êsêac. Êsêac tamenj taŃeŃ wamu Apômtaunê biŃsu, mago êsêac tauŃ sêwi tamenjinêŃ lêŃ tonaj siŃ sebeŃ ma sêsa kêtiam atom.

¹⁸ Kêtôm têŃ samob, taŃ Apômtau kêkêŃ góliŃwaga gêdêŃ êsêac naŃ, eŃ gêmoa gêwiŃ góliŃwaga tau ma eŃ gêjam lau tau sa aŃga nêŃ Ńaċo lemenj kêtôm têŃ samob, taŃ góliŃwaga

gêmoa gêwiņ êsêac naņ. Apômtau taê walô êsêac kêtü nêj tanjiboa, taņ têtatj kêtü nêj űacjo sêlêsu to sêkônij êsêac nanņa.

¹⁹ Mago gêdêj taņ gôliņwaga gêmac êndu naņ, lau sêmu sêja nêj intêna lanġwa kêtiam e sêgôm sec kêlêlêc lau gêmuņņa su. Êsêac têdaguc anôtôi jaba ma sêjam sakij êsêac to sêpônj aenġduc gêdêj êsêac ma sêwi nêj lêj tonan sij atom, sêsa togêsuņtêkwa űatonġeņ sêmoa.

²⁰ Apômtau têtac űandanj sec gêdêj lau Israel ma kêsôm gebe “Lau tonec sesenj poac, taņ kajatu gêdêj êsêac tamenj gebe sêsap tônj naņ, su ma tanerj wamu aê atom,

²¹ tec aê jajanda lau tomôkê-tomôkê, taņ Josua kêku tulu atom ma gêmac êndu naņ, nêj teņ êtiam atom.

²² Aê jaņgôm gêj tonec gebe jansaê lau Israel e jajala êsêac sêsa űoc lêj têtôm tamenj sêsa nêj me masi.”

²³ Amboac tonan Apômtau gêlôc gebe lau tomôkê-tomôkê, taņ sêsô Josua lêma űalabu atom naņ, sêņġonġeņ. Eņ kêjanda êsêac seberj atom.

3:1-31 Lau Israel sêwi Apômtau sij kêtü dim têlêac, tec Apômtau kêkêj êsêac sêsô nêj űacjo űalabu. Gêdêj taņ êsêac teterj eņ naņ, eņ kêsakinj gêjamsawaga teņ. * † ‡

4

Debora agêc Barak sêku Sisera tulu

¹ Gôliņwaga Ehud gêmac êndu su, go lau Israel sêgôm gêj, taņ Apômtau gêlic sec naņ kêtiam.

² Debora tonan Apômtau kêkêj êsêac sêsêp Jabin lêma. Eņ lau Kanaan nêj kinj, taņ gêjam gôliņ êsêac gêņġônj malac Hasor naņ. Ênê sijwaganêj laumata Sisera, taņ gêņġônj lau samuc nêj malac Haroset.

³ Jabinnê kareta ki 900 ma eņ gejonj lau Israel secanô kêtôm jala 20. Tec lau Israel awenj gêjac Apômtau gebe ênam êsêac sa.

⁴ Lapidotnê awê Debora eņ propeteo teņ kêtü lau Israel nêj gôliņwagao gêdêj űasawa tonanj.

⁵ Eņ gêņġônj nê nip, taņ kêkô Rama to Betel űasawa anġa gamêj lôcņa Epraim naņ, űalabu ma lau Israel sêja tônê gebe eņ êmêtôc êsêacnêj binj.

⁶ Debora kêsakinj binj gêdêj Abinoam latu Barak anġa Naptalinê gamêj űamalac Kedes gebe êmêj ma kêsôm gêdêj eņ gebe “Apômtau, lau Israel nêj Anôtô, kêjatu aôm gebe ‘Ôna ma ôwê nêmu lau sêpi lôc Tabor sêna. Ôkôc lau 10,000 anġa Naptali agêc Sebulon nêj gôlôac.

⁷ Aê gabe jalêtôm Jabinnê sijwaganêj laumata Sisera gebe ênac sij êndêj aôm anġa bu Kison. Eņ êmêj tonê kareta ki ma nê sijwaga, mago aê gabe jakêj eņ êsêp aôm lêmam.”

⁸ Barak kêsôm gêdêj Debora gebe “Aôm embe ôwiņ aê, go jana, mago aôm embe ôwiņ aê atom, oc jana atom amboac tonanġeņ.”

⁹ Debora gêjô eņ awa gebe “Amboac tonan aê jawiņ aôm, mago intêna, taņ aôm ôsa naņ, êwaka aôm waem sa atom, gebe Apômtau êkêj Sisera êsêp awê teņ lêma.” Go Debora gêdi jagêwiņ Barak sêja Kedes.

¹⁰ Barak kêkalem Sebulon agêc Naptali nêj gôlôac sêpi tagenj anġa Kedes, go lau 10,000 têdaguc eņ, ma Debora jagêwiņ eņ amboac tonanġeņ.

¹¹ Kennê wakuc teņ, Heber, kêkac tau su anġa lau Ken nêj ma gê nê becobo kêkô kamem Sananimņa, taņ kêkô Kedes űagala naņ űalabu. Lau Ken tonanj Mosenê lawa Hobab nê wakuc.

¹² Êsêac sêsôm űawae gêdêj Sisera gebe Abinoam latu Barak kêpi lôc Tabor gêja.

¹³ Tec Sisera kêkalem nê kareta ki 900 to nê lau samob ma kêjatu êsêac gebe sêwi lau samuc nêj malac Haroset sij sêna bu Kison.

¹⁴ Go Debora kêsôm gêdêj Barak gebe “Ajôc, ôndi gebe bêc tonec Apômtau êkêj Sisera êsêp aôm lêmam. Apômtau êwê aôm.” Tec Barak gêdi anġa Tabor kêsêp gêja ma nê lau 10,000 têdaguc eņ.

¹⁵ Gêdêj taņ Barak tonê sijwaga sêô lasê naņ, Apômtau kêlênsônj Sisera to nê kareta samob ma nê lau. Sisera gêboan kêsêp anġa nê kareta e gacġeņ gêc su gêja.

¹⁶ Barak kêjanda kareta to sijwaga e jagêdêj lau samuc nêj malac Haroset ma sij gesen sijwaga samob su, űac teņ gêwê sa atom.

¹⁷ Sisera kêlêti gêja Kennê wakuc Heber nê awê Jael nê becobo, gebe kinj Hasorņa Jabin to Hebernê gôlôac sêmoa sêwiņ taņj towamagenj.

¹⁸ Jael kêsa gêja gebe êpuc Sisera tônj tônj ma kêsôm gêdêj eņ gebe “O apômtau, ôsô ômôêj, ôsô űoc becobo ômôêjmaņ. Ôtêc taôm atom.” Amboac tonan eņ kêsô gêja ma awê tau kêgaduc eņ űa belanġe.

* 2:23: Bokim űam gebe Lau-têtanjwaga. † 2:23: Bal kêtü lau Kanaan nêj anôtô jaba towae teņ. ‡ 2:23: Astarte kêtü nêj anôtô towae teņ.

¹⁹ Ma ñac tau kêsôm gédêñ awê gebe “Aê jaten aôm gebe ôkêñ bu ñagec êndêñ aê janôm gebe bu gêjô aê.” Awê tau kékac bulakôp bôcôlic, tanj su kêpoac ñalêlôm nan, ñasun su jakêkêñ su gédêñ enj gênôm ma kégaduc enj auc kêtiam.

²⁰ Go ñac tau kêsôm gédêñ enj gebe “Ôkô becobo ñasacgêdô ma ñac tenj embe êô lasê ma êtu kênac aôm gebe ‘Ñac tenj gêmôa tonec me masi’, go ôsôm gebe ‘Masi.’”

²¹ Sisera tékwa gébac ñanô, tec gêc bêc e kêlinj tau sinj gêc. Ma Hebernê awê Jael kékôc hama to biakim becobañ tenj ma kêsô kelecgenj gédêñ enj géja ma géjac biakim tau kêsêp Siserañê mom palalap e jagêjam nom ma gêmac êndu tomatêgenj.

²² Gédêñ tonanj Barak gêô lasê. Enj gesom Sisera. Ma Jael kêpuc enj tôñtôñ jakêsôm gédêñ enj gebe “Ômôêñ tonec, aê gabe jatôc ñac, tanj aôm gosom enj nan, êndêñ aôm.” Amboac tonanj Barak kêsô becobo géwinj enj ma gélic Sisera tomatêgenj gêc ma biakim kékô nê mom.

²³ Gédêñ bêc tonanj Anôtô kêku lau Kanaan nêñ kinj Jabin tulu gêjô lau Israel su.

²⁴ Ma lau Israel sêkôninj lau Kanaan nêñ kinj Jabin ñajana sec e sesen enj su samucgenj.

5

Debora agêc Barak nêñ wê

¹ Gédêñ bêc tonanj Debora agêc Abinoam latu Barak sêjam wê tonec gebe

² “Alambinj Apômtau,

gebe lau Israel sêmasanj binj kêtü tönj gebe sênac sinj,
ma lau sêlôc sa tonanj ñalêlômgenj.

³ Amac kinjac, anjô binj tau,
amac kasêgaac, akêñ tanjem.

Aê janam wê to janac gêñ wêña
êndêñ Apômtau, lau Israel nêñ Anôtô.

⁴ O Apômtau, gédêñ tanj kôsêp anja Seir ñalôc gômôêñ,
ma gédêñ tanj kôsa anja gamêñ Edomña gômôêñ nan,
nom kêtênêp ma undambê kêsêwa,
binjñanô, bu kêsêwa anja tao gêmêñ.

⁵ Lôc kêtênêp kakô Sinai ñaApômtau lanjônêmña,
kêkô Apômtau, lau Israel nêñ Anôtô, lanjônêmña.

⁶ “Gédêñ Anat latu Samgar nê têm gédêñ Jaelnê têm,
lau sêwê sêmoa intênasêga kêtiam atom,
ma lau, tanj sêsêlêñ nan, sêjac jaê intênasêga.

⁷ O Debora, lau Israel nêñ malac kêtü gasanj
e mênjgédêñ aôm gôdi.

Aôm gôdi amboac lau Israel teneri.

⁸ Anôtônê sinjwaga awenjmê kêsa
ma sinj jakêpi gamêñ.

Lau 40,000, tanj sêmoa Israel nan,
nêñ tenj géjac lautuc ma gêôc kém atom.

⁹ Ñoc ñalêlôm géwinj lau Israel nêñ laumata,
géwinj lau, tanj sêlôc sa tonêñ ñalêlômgenj.
Alambinj Apômtau.

¹⁰ “Amac laumata, tanj api donki kwalam-kwalam
ma anjgönj ñabelanjke ñaô,
ma amac sinjwaga, tanj asêlêngenj amoa intêna nan,
anac minj binj tau.

¹¹ Anjô acgom, lau tanj sêjam binjalôm sêmoa bumata nan,
sêsôm Apômtau kêku nê ñacjo tulu ñawae,
sêsôm lau Israel sêku nêñ ñacjo tulu ñawae.
Go Apômtaunê lau sêwê sêsêp anja nêñ malac sêmêñ.

¹² “O Debora, ajôc, ajôc.
Ajôc, ôpuc wê tenj saman,
O Barak, ôndimanj,

o Abinoam latu,
ôwê lau kapoacwalôña ma aêc ana.

¹³ Go lau ñanjêñ sêsêp dêdêñ nêñ laumata sêja,
Apômtaunê lau dêdêñ enj sêja sebe sênac sinj.

14 Êsêac sêsêp gaboan sêmêŋ anġa Epraim
têdaguc Benjaminnê gólôac to nêŋ lau.
Kasêga sêsêp anġa Makir sêmêŋ
to laumata sêmêŋ anġa Sebulon.

15 Isakarnê gólôac nêŋ laumata sêwiŋ Debora sêmêŋ,
biŋŋanô, Isakarnê gólôac sêwiŋ Barak sêmêŋ.

Êsêac têdaguc eŋ sêsêp gaboan sêja.

Tageŋ Rubennê gólôac sêwa taunġ kékôc,
êsêac têtôm gebe sêsôm biŋ katô taunġ atom.

16 Kêtu asageŋŋa êsêac sêmoa sêwiŋ nêŋ domba ŋatonġeŋ.
Sêmoa gebe sêŋô laugejob têtêlam nêŋ domba ŋatonġ me.

Biŋŋanô, Rubennê gólôac sêwa taunġ kékôc,
êsêac têtôm gebe sêsôm biŋ katô taunġ atom.

17 Gadnê gólôac sêmoa Jordan ŋamakeŋ oc kêpiŋa,
ma kêtu asageŋŋa Dannê gólôac sêjam kôm wanġa.

Asernê gólôac sêŋgôŋ gwêctali,
sêŋgôŋ nêŋ sêclunġeŋ.

18 Mago lau Sebulon to Naptali sêjac kapoac taunġ
totaêŋ kêpa taunġ sugenġ sêmoa siŋ mala.

19 “Kiŋ sêmêŋ ma sêjac siŋ
anġa Tanak, taŋ ġêc bu Megidoŋa nanġ.
Lau Kanaan nêŋ kiŋ sêjac siŋ,
mago sêjanġo silber teŋ atom.

20 Utitalata undambêŋa sêjac siŋ.

Êsêac sêsa nêŋ lêŋ ma sêjac siŋ ġêdêŋ Sisera.

21 Bu Kison ġêc ŋasamac kapôêŋ e ġêc êsêac su.

Bu Kison ġêc, ġêc ŋasamac kapôêŋ.

O katuc tau, ajôc, ôndi tonġaclaigeŋ.

22 Go hos eŋkaiŋ kêka nom
ma sêboan-sêboanġ.

23 “Apômtaunê anġela kêsôm gebe ‘Apuc boa malac Meros,
apuc boa êsêac, taŋ sêŋgôŋ malac tau nanġ ŋanôgeŋ,
gebe êsêac sêmêŋ kêtu sênam Apômtau saŋa atom,
ma sêmêŋ gebe sêwiŋ Apômtaunê siŋwaga atom.’

24 “Anôtô ênam mec Kennê wakuc Hebernê awê Jael,
ênam mec eŋ êlêlêc lauo samob, taŋ sêŋgôŋ becobo nanġ su.

25 Sisera keteŋ bu, mago eŋ kékêŋ su ġêdêŋ eŋ,
kékêŋ su ŋakana kêsêp laclu ŋajamanô teŋ ġêdêŋ eŋ.

26 Awê tau kêmêgôm biakim kêsêp lêma ŋamakeŋ
ma kêmêgôm kamundanê hama kêsêp lêma anôŋa.

Eŋ ġêjac Sisera e ġêjac môkéapac popoc.

Eŋ ġêgunġ ênê mom palalap ma ġêjac popoc.

27 Sisera gebeŋ e ġêu tau ġêc awê tau akaiŋŋa.

Eŋ ġêu tau jagêc awê tau akaiŋŋa.

Eŋ gebeŋ kêsêp nom tomatêgeŋ jagêc.

28 “Sisera têna gewec kêsa katam saunġ,
eŋ ġêjam tuc kêsa lala.

‘Kêtu asageŋŋa ênê kareta ġêmêŋ sebeŋ atom nec.

Kêtu asageŋŋa ênê hos sêsêlêŋ malô-malô sec’.

29 Sisera têna nê sakinġwagao tokauc kêlêlêc ġêjô eŋ awa,
ma eŋ tau kêsôm biŋ tonec ŋakôninġa ŋapanġ gebe

30 ‘Êsêac oc têtap awa sa ma sêjac sam ġêdêŋ taunġ sêmoa.

Sêjac sam ŋapalêo tageŋ me luagêc ġêdêŋ siŋwaga ġêdêŋ-ġêdêŋgeŋ.

Sisera tau oc kêtap ŋakwê ŋajam sa

ma obo, taŋ sêsi ŋa gam talô-talô nanġ,

gebe êkêŋ êndêŋ ŋatauo ênôŋ’.

31 “O Apômtau, aômnêŋ ŋacjo samob sênanġamarġ,

mago nê m lau têtôm oc kêpi tonjaclai.”

Amboac tonaj wama gêjam gamêñ auc kêtôm jala 40.

6

Anôtô kékalem Gideon

¹ Lau Israel sêgôm gêñ, taj Apômtau gêlic sec nan, tec Apômtau kékêñ êsêac sêsêp lau Midian lemeñ kêtôm jala 7.

² Lau Midian lemeñ kékônij lau Israel, tec lau Israel sêsij tauñ kêtú êsêacña sêngôn pocgêsuj to poclabu anja gamêñ lôcña.

³ Kêtôm têm lau Israel sêsê gêñña samob lau Midian ma lau Amalek to lau gamêñ sawaña sêô lasê sebe sênac êsêac.

⁴ Êsêac sê nêñ-becobo kêsêp Israelnêñ gamêñ ma sesen êsêacnêñ kôm samob su e jagédêñ gamêñ ñalabuña kékânôn malac Gasá. Êsêac sêwi gêñ taniñña ten sij kêtú lau Israel sêniñña atom, sêkôc domba to bulimakao ma donki samob.

⁵ Êsêac sêô lasê tonêñ bulimakao ma nêñ becobogen sêwê têtôm lêsêc. Lau ten sêsa êsêac to nêñ kamele sa têtôm atom. Êsêac sêô lasê ma sesen gamêñ tau ñagêñ samob su.

⁶ Tec lau Israel sêpô lêna tauñ ñanô kêtú êsêacña ma lau Israel awen gêjac Apômtau gebe ênam êsêac sa.

⁷ Gédêñ taj lau Israel awen gêjac Apômtau kêtú lau Midianña nan,

⁸ Apômtau kêsakiñ propete ten gédêñ êsêac ma kêsôm gédêñ êsêac gebe “Apômtau, lau Israel nêñ Anôtô, kêsôm binj tonec gebe Aê kakôc amac asa anja Aiguptu amêñ to gawê amac awi andu gêñomaña sij.

⁹ Aê gajam amac sa anja lau Aiguptu lemeñ to anja lau samob, taj sêkônij amac nan, lemeñ amboac tonanjen ma kajanda êsêac gamuñ amac ma kakêñ lau tau nêñ gamêñ gédêñ amac.

¹⁰ Aê kasôm gédêñ amac gebe ‘Aê Apômtau, amacnê m Anôtô. Amac anjôn lau Amor nêñ gamêñ, mago anam sakiñ lau Amor nêñ anôtô jaba atom.’ Mago amac akêñ tanem ñoc binj atom.”

¹¹ Go Apômtaunê anjela mêngêô lasê ma gêñgôn kamem, taj kékô malac Opar ñagala nan ñalabu. Joas anja Abiesernê gôlôac kêtú ka tau ñatau. Joas latu Gideon kêka polom kelecgen gêmoa sêka wain ñamala, gebe êsij polom ôkwi kêtú lau Midianña.

¹² Ma Apômtaunê anjela gêô lasê gédêñ en ma kêsôm gédêñ en gebe “O siñsêlêc, Apômtau gêwijn aôm.”

¹³ Ma Gideon kêsôm gédêñ en gebe “O ñatau, Apômtau embe êwijn aêac, go gêñwapac samob êtap aêac sa êtu asagenña. Ma gêñsêga samob, taj tamenji sêjac minj gédêñ aêac nan ma sêsôm gebe ‘Apômtau kékôc aêac asa anja Aiguptu amêñ atom me, gêñsêga tonaj ñanô ondoc.’ Galoc Apômtau kêtijn aêac su to kékêñ aêac asêp Midian lemeñ.”

¹⁴ Go Apômtau kêtatu en gebe “Aê tauc jasakiñ aôm ôna tonê m ñajaña, taj gêc aômña nan, gebe ônam lau Israel sa anja lau Midian lemeñ.”

¹⁵ Gideon gêjô en awa gebe “O Apômtau, aê oc janam lau Israel sa amboac ondoc. Ôlic acgom, aêñoc lau têtú Manasenê gôlôacnêñ lau ômbôêñ-ômbôêñ ma aê tauc katu ñoc launêñ ñac ñamuña tau.”

¹⁶ Ma Apômtau kêsôm gédêñ en gebe “Aôm kôtôm gebe ôñgôm gêñ tau gebe aê oc janam aôm sa. Aôm oc ôku lau Midian tulu amboac kôku ñac tagen tulu.”

¹⁷ Gideon gêjô en awa gebe “Aê embe janac aôm matamanô ñajam, nanjo ôwaka taôm sa ña gêñtalô ten, gebe aôm taôm tec kôsôm binj gédêñ aê.

¹⁸ Aê jaten aôm gebe ôwi gamêñ tonec sij atom e jamu jandêñ aôm jamêñ êtiam acgom. Aê gabe jakêñ moasin ten êtu da êndêñ aôm.” Ma en kêsôm gebe “Aê oc jamoa e ômu ômôêñ.”

¹⁹ Amboac tonaj Gideon kêsô nê andu gêja ma geno nonij ñalatu ten ma kékôc polom matic laclu kapôêñ ten gebe êpac polom, mago kékêñ jist kêsêp atom. En kékêñ gwada kêsêp gadob ma sulu kêsêp ku, kékôc gêñ tau gédêñ Apômtaunê anjela gêja kamem ñalabu.

²⁰ Go Apômtaunê anjela kêsôm gédêñ en gebe “Otoc gwada to polom ñaluc ênsac poc tonec ñaô ma ôkêc sulu êpi.” Ma Gideon gêgôm amboac tonaj.

²¹ Ma Apômtaunê anjela kêmêtôc lêma ma kêmoasac gwada to polom ñaluc ña têtú, taj en kêmêgôm nan ñatêpôê. Ma ja kêsá anja poc mênjen gwada to polom ñaluc tau su. Go Apômtaunê anjela malamê.

²² Go Gideonnê kauc kêsá, gebe gêlic Apômtaunê anjela ma en kêtakê ma kêsôm gebe “Op, Apômtau Anôtô, aêagêc anjela lanñanô gédêñ tauñgoc.”

²³ Mago Apômtau kêsôm gédêñ en gebe “Ôtêc taôm atom, ômoa tobijnmalôgen, aôm oc ômac êndu atom.”

²⁴ Gideon gêboa altar tenj sa gédêj Apômtau anja tônê ma kêsam altar tau gebe Apômtau enj binjalô ñam. Altar tau kékô Opra, tanj kêtú Abiesernê gôlôacnêj malac nanj, e gédêj galoc.

²⁵ Gédêj gêbêc tonanj Apômtau kêsôm gédêj Gideon gebe “Ôkôc tamam nê bulimakao kapoac êwiñ bulimakao kapoac tenj, tanj nê jala kêtôm 7 ma onsenj tamamnê altar Balña su ôsap alê gwam, tanj kékô altar ñagala nanj tulu.

²⁶ Su, go ômboa altar tenj sa êndêj Apômtau, aômnêm Anôtô, êkô poc tau ñaô. Ômboa altar tau sa êtôm ñagôlîngenj. Go ôkôc bulimakao kêtú luagêc ña ma ôkêj êtu daja êwiñ alê gwam, tanj ôsap tulu nanj.”

²⁷ Amboac tonanj tec Gideon kékôc nê sakinwaga 10 ma gêgôm binj, tanj Apômtau kêsôm gédêj enj nanj, ñanô kêsa. Mago enj kêtêc tau nê gôlôc to lau malac tonecña, tec gêgôm gêj tau gédêj ocsalô atom, gêgôm gédêj gêbêcgenj.

²⁸ Gédêj tanj lau malacña dêdi sa gédêj bêbêc kanucgenj nanj, êsêac sêlic gebe Balnê altar to alê gwam tau gêjanja ma ja genj bulimakao kêtú luagêcña gêsac altar tenj, tanj sêboa sa nanj ñaô.

²⁹ Êsêac sêsôm gédêj taunj gebe “Asa gêgôm gêj tonec.” Êsêac sêkip binj tau sa e têtap sa gebe “Joas latu Gideon gêgôm.”

³⁰ Go lau malacña sêsôm gédêj Joas gebe “Ôkôc latôm ômôêj tonec gebe anac enj êndu. Enj gesenj Balnê altar su ma kêsap alê gwam, tanj kékô altar ñagala nanj tulu.”

³¹ Mago Joas kêsôm gédêj lau samob, tanj sêgi enj auc nanj, gebe “Amac abe anac sinj êjô Bal ma abe anam enj sa me. Elenja atomgenj ma ñac, tanj ênac sinj êjô Bal nanj, oc ênanja. Gebe Bal embe anôtô tenj, go ênam tau kêsî ma ênac sinj êndêj ñac, tanj gesenj ênê altar su nanj.”

³² Gédêj ñasawa tonanj sêsam Gideon gebe Jerubal gebe Joas kêsôm gebe “Bal ênam tau kêsî ma ênac sinj êndêj ñac, tanj gesenj ênê altar su nanj.”

³³ Go Midian to Amealê ma lau gamêj sawanja mênjsêpi tagenj ma selom bu Jordan jasê nêj becobo kékô gaboanj Jesrelña.

³⁴ Ma Apômtaunê Njalau gêjam Gideon auc. Ma enj gêjac dauc e kêkalem Abiesernê gôlôac gebe sêndanjguc enj.

³⁵ Enj kêsakinj lau jaenja sêjac laoc Manasenê gôlôacnêj gamêj samob, gebe sêkalem êsêac mênjsendanjguc enj ma enj kêsakinj lau jaenja gédêj Aser to Sebulon ma Naptali nêj gôlôac e êsêac mênjsêwiñ amboac tonanjgenj.

³⁶ Go Gideon kêsôm gédêj Anôtô gebe “Aôm embe taêm ênam gebe ônam lau Israel kêsî ña aê lemoc amboac tê kôsôm nê,

³⁷ nanj ôlic acgom, aê gaja domba ñaôlilu gêc gamêj aka polom ña. Êndêj elenj ña embe manij ênêc domba ñaôlilugenj ñaô ma nom ñakelenj, go jajala êndêj tonanj gebe aôm taêm kêka aê ñanôgenj, gebe ônam lau Israel kêsî ña aê lemoc, amboac tê kôsôm su nê.”

³⁸ Binj tau ñanô kêsa. Gédêj tanj Gideon gêdi sa gédêj bêbêc kanucgenj nanj, enj kêpip ñaôlilu tau ma kêmôginj kêsêp laclu tenj e mênjgêc.

³⁹ Go Gideon kêsôm gédêj Anôtô gebe “Têmtac ñandanj êndêj aê atommanj, aê jasôm binj tagenj tonec êwiñ. Aê jatenj aôm gebe jansaê domba ñaôlilu ñalêj tagenj êtiã. Ôngôm ñaôlilu ñakelenj ênêc ma manij êsêp nomgenj.”

⁴⁰ Ma gédêj gêbêc Anôtô gêgôm amboac tonanj. Ñaôlilu ñakelenj ma manij kêsêlô e gêjam nom auc.

7

Gideonnê lau sêku lau Midian tulu

¹ Go Jerubal, Gideonnê ñaê tenj tonec, to nê lau samob dêdi gédêj bêbêc kanucgenj ma sê nêj becobo kékô bumata Harod ñagala. Lau Midian sê nêj becobo kékô gaboanj gêmu kêpiña anja lôc More ñalabu.

² Ma Apômtau kêsôm gédêj Gideon gebe” Lau, tanj sêwiñ aôm nanj, taêsam kêlêlêc, tec katôm gebe jakêj lau Midian sêsêp êsêac lemenj atom. Moae lau Israel oc tetoc taunj sa êndêj aê ma sêsôm gebe ‘Aê tauc ñoc lemoc gêjam aê kêsî.’

³ Amboac tonanj ôkêj ñawae êndêj lau gebe’ Ñac tenj embe êtêc tau to nê ñalêlôm ñatutuc, nanj êmu êna nê malac.’” Ma Gideon kêsâê êsêac ma lau 22,000 sêmu sêja, ma lau 10,000genj sêmoa sêwiñ enj.

⁴ Apômtau kêsôm gédêj Gideon gebe “Lau tau taêsam kêlêlêc gacgenj sêkô ñapanj. Ôwê êsêac sêsêp bu sêna ma aê gabe jawa êsêac êkôc jajô aôm. Embe jasôm êndêj aôm gebe ‘Ñac tonec êwiñ aôm’, nanj enj êwiñ. Embe jasôm êndêj aôm gebe’ Ñac tonec êwiñ aôm atom’, nanj enj êwiñ atom.”

⁵ Tec Gideon gêwê êsêac sêsêp bu sêja, ma Apômtau kêsôm gédêj enj gebe “Lau, tanj imbelenj gêjac bu amboac kêam nanj, sêmoa nêj taunja, ma êsêac, tanj sêpôj aenjdac ma sênôm nanj, sêmoa nêj taunja amboac tonanjgenj.”

⁶ Lau 300 sêmoa, tañ imbelen gêjac bu nan, lau ñagêdô samob sêpôn aênduc ma sênôm.

⁷ Go Apômtau kêsôm gédên Gideon gebe “Aê gabe janam amac kési ña lau 300, tañ imbelen gêjac bu nan, ma jakên lau Midian sêsêp aôm lêmam. Lau ñagêdô samob sêmu sêna nêñ malac.”

⁸ Gideon kêmasar binj gédên lau gebe sêkên gên taniñña to nêñ dauc êndên enj ma kêsakin lau samob sêmu sêja nêñ malac, lau 300 tónégen tê sêmoa sêwiñ enj. Lau Midian nêñ becobo kékô lau Israelnêñ bec ñalabu anja gaboan.

⁹ Gédên gêbêc tonanjen Apômtau kêsôm gédên Gideon gebe “Ajôc, ôndi ma ôsêp gamêñ becña ôna. Aê jakên gamêñ tau êsêp aôm lêmam.

¹⁰ Mago embe ôtêc taôm gebe ônac sinj, nanjo ôsêp lau Midian nêñ gamêñ becña ma nêñ sakinwaga Pura êwiñ aôm.

¹¹ Aôm oc ôñô binj, tañ êsêac sêsôm nan, e têtac êpa su ma ônac sinj êndên êsêac.” Amboac tonan Gideon agêc nê sakinwaga Pura sêsêp sêja e sêô lasê gamêñ becña ñamagê.

¹² Lau Midian to Amelek ma lau, tañ sêmoa gamêñ sawa nan, sêjam gaboan auc amboac lêsêc, ma nêñ kamele taêsam ñasec têtôm ganjac gwêcña.

¹³ Gédên tañ Gideon gêô lasê malac ñamagê nan, gênô ñac tenj gêjac minj nê mê, tañ gêc nan, gédên nê ñac tenj, ma kêsôm gebe “Aê gaêc mê tenj. Aê galic êsêac sêkôc polom matac ma sêpac polom kuku. Polom kuku tau kêsabi kêsêp lau Midian nêñ gamêñ becoboña. Polom tau mênkêuc becobo e becobo tau kêku sa jakêso gedec ma kêtû tapa gêc nom.”

¹⁴ Nê ñac gêjô enj awa gebe “Mê tonan ñam tagen tonec gebe ñac Israelña Joas latu Gideon nê sinj. Anôtô kékên enj gebe êku lau Midian to nêñ sinwaga samob tulu.”

¹⁵ Gédên tañ Gideon gênô mê ñam ñawae nan, kêpôn aduc gédên Anôtô. Go gêmu gêja lau Israel nêñ gamêñ becoboña ma kêsôm gebe “Ajôc, andiman, Apômtau kékên lau Midian nêñ sinwaga sêsêp amac lemem sugac.”

¹⁶ Enj gêwa lau 300 kékôc gêja mata têlêac ma kékên dauc to ku sawa gédên êsêac gédên-gédên enj ma kékên dawen kêsêp ku tau ñalêlôm.

¹⁷ Enj kêsôm gédên êsêac gebe “Matemanô êndên aêgen, ma anjôm gên, tañ aê janjôm nanjen. Êndên tañ daô lasê êsêacnêñ gamêñ becoboña ñamagê nan, go anjôm gên samob êtôm aê janjôm.

¹⁸ Aê to ñoc lau embe anac ma dauc, go amac, tañ anji gamêñ becoboña auc nan, anac nêñ amboac tonanjen ma anac mu gebe ‘Apômtau ma Gideon nêñ sinj.’ ”

¹⁹ Gideon to nê lau 100 sêô lasê malac ñamagê gédên om-m kêsa atomgen, ma lau-sejop-malacwaga sêjô taun su ma ñasawa dambêgen. Go Gideon to nê lau sêjac dauc to têtuc ku, tañ sêkôc nan popoc.

²⁰ Sinwaga mata têlêac samob sêjac dauc to têtuc ku popoc. Êsêac sêkôc dawen kêsêp êsêac lemen gasêña ma dauc kêsêp lemen anôña gebe sênac ma sêjac mu gebe “Apômtau ma Gideon nêñ sinj.”

²¹ Lau samob sêkô malenjen sêgi gamêñ becoboña auc. Ma Midiannêñ sinwaga samob sêlêti to sêwak ma sêc sêja.

²² Lau 300 sêjac nêñ dauc kêtanj gê tônjen sêmoa, ma Apômtau gêgôm lau anja gamêñ becoboña nêñ kauc kélênsôn e sêjac taun. Ma sinwaga samob sêc e jagédên Betsita sêkanôn Serera ma sêô lasê malac Abel-Mehola, tañ gec Tabat ñagala.

²³ Ma êsêac sêkalem lau Israel anja Naptali to Aser nêñ gôlôac ma lau Manase samob sa ma sêjanda lau Midian.

²⁴ Gideon kêsakin lau jaenja sêjac laoc gamêñ Epraim, tañ gêc gamêñ lôcña nan, ma sêsôm gebe “Asêp amên, anac sinj êndên lau Midian. Akô lau Midian auc gebe selom bu Jordan to bu ñagêdô e naêndên Bet-Bara atom.” Amboac tonan lau Epraim samob sêpi tagen ja sejop bu Jordan to bu ñagêdô e jagédên Bet-Bara.

²⁵ Êsêac sêkôc lau Midian nêñ kasêga luagêc Oreb agêc Seb tôn, ma sêjac Oreb êndu anja Orebnê poc ma Seb anja Sebnê sêka wain ñamala. Êsêac sêjanda lau Midian sêmoa ma sêkôc Oreb agêc Seb mókênrapac dêdên Gideon, tañ gêmoa Jordan ñamaken oc kêpiña nan sêja.

8

¹ Ma lau Epraim sêsôm gédên Gideon gebe “Amboac ondoc, aôm gôjac sinj gédên Midian, mago kôkalem aêac atom kêtû asagenña. Kêtû asagenña aôm gôgôm aêac amboac tonan.” Ma êsêac sêlic enj sec ñanô.

² Mago enj kêsôm gédên êsêac gebe “Embe janam dôn gên, tañ aê gagôm nan, êpi gên, tañ amac agôm nan, go jalic ñoc gên ñanô masi. Gên saun, tañ amac lau Epraim agôm nan, ñanô kélêlêc gên, tañ aê to ñoc gôlôac agôm nan.

³ Anôtô kékên lau Midian nêñ kasêga Oreb agêc Seb gédên amac. Aê gagôm asagen kélêlêc su gebe janam dôn êpi gên tau.” Enj kêsôm binj tonec, go nêñ têtac ñandan gêbacnê.

Gideon k  k  c lau Midian n  j kinj t  j

⁴ Gideon to n   lau 300 s  o las   bu Jordan ma selom bu tau.   s  ac tekwenj g  bac, mago s  janda   jacio s  moa.

⁵ Tec k  s  m g  d  j lau anja malac Sukot gebe “A   jatenj amac gebe ak  j polom   ag  d     nd  j   oc lau.   s  ac tekwenj g  bac ma a   kajanda lau Midian n  j kinj Seba ag  c Salmuna tec gamoa.”

⁶ Mago malac Sukot   alaumata s  s  m gebe “A  ac ak  j mo   nd  j n  m sinjwaga   tu asagenja. A  m k  k  c Seba ag  c Salmuna t  j atom tagenj.”

⁷ Ma Gideon k  s  m gebe “Amboac tonanj. Ap  mtau   k  j Seba ag  c Salmuna s  s  p a   lemoc su acgom, go jai amac   lim   a g  j t  kwa-t  kwa to ok  m gam  j sawanja.”

⁸ Gideon g  wi malac tonanj sinj g  ja malac Penuel ma k  s  m binj tonanjenj g  d  j lau anja   n  . Mago lau Penuelna s  j   enj awa k  t  m lau Sukotnja.

⁹ Tec enj k  s  m g  d  j   s  ac gebe “A   embe janam samuc ma jamu jam  j, go jansenj andu soso tonec su.”

¹⁰ Seba ag  c Salmuna to n  j sinjwaga s  ng  j Karkor. Lau gam  j sawanja n  j sinjwaga 120,000 sêjanja, ma sinjwaga amboac 15,000 gejj tec s  moa.

¹¹   s  ac s  l  wanj tauj e sêlinj tauj sinj ma Gideon k  sa intêna, tanj g  c Noba to Jogbeha g  mu oc kêpija nanj, g  moa gam  j sawa   ataligenj g  ja jag  jac sinj g  d  j   s  ac.

¹² Lau Midian n  j kinj luag  c, Seba ag  c Salmuna s  c s  ja, mago enj k  janda êsêagêc e k  k  c êsêagêc t  j ma k  sa sinjwaga samob   linj-  linj.

¹³ Go Joas latu Gideon g  mu anja sinjja k  s  l  j k  s  p intêna Heresnja g  ja.

¹⁴ Enj k  k  c   pal   matac Sukotnja tenj t  j ma k  tu k  nac enj ma   c tau keto Sukot   kas  ga to   alaumata 77 n  j   a   sa ma k  k  j g  d  j Gideon.

¹⁵ Go Gideon g  d  j lau Sukot g  ja ma k  s  m gebe “Alic acgom, Seba ag  c Salmuna tau tonec. Amac asu a   susu k  tu   s  ag  cnja ma as  m gebe ‘Seba ag  c Salmuna s  s  p a  m l  mam sugac, tec a  ac ak  j polom   nd  j n  m lau, tanj tekwenj g  bac nanj me.’ ”

¹⁶ Go enj k  k  c g  j t  kwa-t  kwa to ok  m gam  j sawanja ma k  m  t  c Sukot   alaumata.

¹⁷ Ma enj gesenj andu soso anja Penuel su ma g  jac malac tau   lalu   ndu.

¹⁸ Go Gideon k  tu k  nac Seba ag  c Salmuna gebe “Lau, tanj ajac   ndu anja Tabor nanj, lanj  jan   amboac ondodoc.”   s  ag  c s  j   enj awa gebe “  s  ac t  t  m a  m.   s  ac samob lanj  jan   amboac kinj tenj latui.”

¹⁹ Gideon k  s  m gebe “  oc teoci to lasici   s  ac, a   tinoc latui solop. A   jat  c lemoc ma jas  m gebe Amag  c embe anam   s  ac k  si s  moa matenj jali, oc janac amag  c   ndu atom.”

²⁰ Go k  s  m g  d  j latu   acs  ga Jeter gebe “  ndi   nac êsêagêc   ndumanj.” Mago   pal   tau g   n   sinj sa atom. Enj k  t  c tau gebe enj   pal   wakuc.

²¹ Ma Seba ag  c Salmuna s  s  m gebe “A  j  c, a  m ta  m   ndi ma   nac a  ag  c êndumanj.   acwagan  j k  m g  jac   acwaga   awac.” Amboac tonanj Gideon g  jac Seba ag  c Salmuna   ndu ma k  k  c g  l  j, tanj agêcnêj kamele s  n  j nanj su.

Gideonnê l  j   ag  d     aminj

²² Go lau Israel s  s  m g  d  j Gideon gebe “Onam g  linj a  ac, a  m to lat  mi ma d  b  mi, tanj sêndanjuc a  m nanj, amboac tonanjenj, gebe a  m g  jam a  ac k  si anja lau Midian n  j.”

²³ Gideon g  j     s  ac awenj gebe “A   oc janam g  linj amac atom, ma latuci oc s  nam g  linj amac atom amboac tonanjenj. Ap  mtau oc   nam g  linj amac.”

²⁴ Ma k  s  m binj   ag  d   gebe “A   gabe jatenj binj tenj   nd  j amac. Amac samob ak  j salasa, tanj amac ajanjo su nanj,   nd  j a  . Lau Midian n  j salasa goldgejj gebe   s  ac lau gam  j sawanja.”

²⁵ Lau s  j   enj awa gebe “A  ac oc ak  j g  j tau   nd  j a  m tot  ntac   jamgejj.”   s  ac s  ja obo tenj ma   s  ac samob, sêbalinj salasa, tanj   s  ac s  janjo su nanj, k  s  p obo tau.

²⁶ Salasa gold, tanj Gideon ketenj nanj,   wapac k  t  m kilo 30. G  l  j, tanj lau Midian n  j kinj s  k  c to s  n  j nanj, ma   akw   as  samuc g  winj atomgejj, ma kamelenêj g  l  j, tanj s  n  j nanj, g  winj atom amboac tonanjenj.

²⁷ Gideon k  masanj gwam tenj   a gold tonanj ma k  k  j gwam tau k  k   n   malac Opra. Ma lau Israel samob s  wi An  t   sinj jatetenj mec g  d  j gwam tonanj. Gwam tau k  tu lak  , tanj g  jac Gideon to n   g  l  ac nanj.

²⁸ Lau Israel s  ku lau Midian tulu ma lau Midian   linj k  pi k  tiam atom. Wama g  jam gam  j auc k  t  m jala 40, k  t  m t  m, tanj Gideon g  moa mata jali nanj.

Gideon g  mac   ndu

²⁹ Joas latu Gideon jag  ng  j tau n   andu.

³⁰   n   latui 70 gebe enj g  jam lauo ta  sam.

³¹ Ma nê awê tenj anja Sikem kékôc njanalê tenj amboac tonanj, ma Gideon gê ênê njanê gebe Abimelek.

³² Gideon kêtû njanalacanô ma gêmac êndu. Êsêac sêsuj enj gêc tama Joas nê sêô anja Abiesernê gôlôacnêj malac Opra.

³³ Gideon gêmac êndu su acgom, go lau Israel sêwi Anôtô sinj kêtiam ma sêjam sakinj Bal. Êsêac sêgôm Bal-Berit kêtû nêj anôtô.

³⁴ Lau Israel taêj gêjam nêj Apômtau Anôtô, tanj gêjam êsêac sa anja nêj njanjo, tê sêgi êsêac auc nê, kêtiam atom.

³⁵ Ma êsêac sêjam danje Gideonnê gôlôac gêjô kolen njanam, tanj enj gêjam gêdêj lau Israel nanj, su atom. *

9

Abimelek gêjam gôlinj gamêj

¹ Jerubal latu Abimelek gêdêj sai gêja Sikem ma kêsôm gêdêj êsêac to tēnanê lau samob gebe

² “Atu kēnac lau Sikemnja samob gebe ‘Amac oc tēmtac êwiñ binj ondoc êlêlêc su, Jerubal latui 70 sēnam gôlinj amac me njan tagenj ênam gôlinj amac.’ Taēm ênam gebe amacnēm njanê njanêdô aê.”

³ Tēnanê lau sêjam binjalôm kêpi binj tonanj kêtû ennja sêwiñ lau Sikemnja. Ma nêj njanêlôm gēwiñ Abimelek gebe êsêac sēsôm gebe “Enj aêac lasinj tenj.”

⁴ Êsêac sêkôc mone silber 70 anja Bal-Berit nê lôm dabuj ma sêkêj gêdêj enj. Enj kékôc mone tau ma gêjam ôli lau bôja-bôja to wauc-wauctēna njanêdô gebe sēdanjguc enj.

⁵ Go enj gêja tamanê andu anja Opra ma gêjac tama Jerubal latui 70 êndu anja poc tenj njanê. Jerubalnê latu njanu Jotam taujenj tec gēmoa, gebe enj kêsinj tau.

⁶ Go lau Sikem to Betmilonja samob jasêkac tauj sa sēmoa kamem dabuj, tanj kékô Sikem nanj, ma sêkêj Abimelek kêtû kinj.

⁷ Gêdêj tanj Jotam gêjô binj tonanj njanawae nanj, gêja ma kékô lôc Garisim njanê to gēmôêc gêdêj êsêac gebe “O amac lau Sikemnja, akêj tanjem aê acgom, gebe Anôtô êkêj tanja amac.

⁸ Gêdêj bêc tenj ka sêsa sêja sebe sêjalinj nêj kinj tenj sa, ma êsêac sēsôm gêdêj katêkwi gebe ‘Ôtu ma kinj.’

⁹ Katêkwi gêjô êsêac awenj gebe ‘Amboac ondoc, oc jawi njan njanêkwi tonjanlêsi, tanj lau sêkôc kêtû tetoc anôtô to njanalac sanja nanj, sinj ma janam gôlinj amac me.’

¹⁰ Ma ka sēsôm gêdêj jambô gebe ‘Ômôêj mênjôtu ma kinj.’

¹¹ Mago jambô gêjô êsêac awenj gebe ‘Amboac ondoc, oc jawi njan njanê njanam to njanana sinj ma janam gôlinj amac me.’

¹² Tec ka sēsôm gêdêj wain gebe ‘Ômôêj mênjôtu ma kinj.’

¹³ Mago wain gêjô êsêac awenj gebe ‘Amboac ondoc, oc jawi njan wain, tanj gêgôm anôtô to njanalac tēntac njanam kēsa nanj, sinj ma janam gôlinj amac me.’

¹⁴ Go ka samob sēsôm gedenj okēm gebe ‘Ômôêj mênjôtu ma kinj.’

¹⁵ Go okēm gêjô êsêac awenj gebe ‘Amac embe tēmtac êwiñ njanôgenj gebe jatu amacnēm kinj, go amêj aê lamu aênoc ajuj. Embe amêj atom, ja êsa anja okēm ma êniñ kaseda anja lôc Lebanon.’ ”

¹⁶ Jotam gêjac tēku nê binj gebe “Amboac tonanj amac akêj Abimelek kêtû amacnēm kinj tonēm njanêlôm samuc ma tonjanôgenj me masi. Amac amoasinj Jerubal to nê gôlôac njanep ma akêj njanêjô gêdêj enj kêtôm kolenj, tanj enj gêjam nanj, me masi.

¹⁷ Taēm ênam acgom, tamoc gêjac sinj gêjô amac ma gim tau su gebe ênam amac sa anja lau Midian lemenj.

¹⁸ Mago galoc akêj kisa gêdêj tamocnê gôlôac. Amac ajac latui 70 êndu anja poc njanê ma akêj sakinjwagao latu Abimelek kêtû kinj Sikemnja gebe amacnēm lasitêwa tenj enj.

¹⁹ Amboac tonanj, gêj tanj amac agôm galoc gêdêj Jerubal to nê gôlôac nanj, embe anjgôm tonēm njanêlôm samuc ma tonjanôgenj, go amoa totêmtac njanamgenj awinj Abimelek, ma enj êmoa totêtac njanamgenj êwiñ amac.

²⁰ Mago embe masi, go ja êsa anja Abimeleknê e êniñ lau Sikem to Betmilonja su. Ma ja êsa anja lau Sikem to Betmilonja e êniñ Abimelek su.”

²¹ Go Jotam gêc gêja jagêjgôn Ber, gebe kêtêc tēwa Abimelek.

²² Abimelek gêjam gôlinj Israel jala tēlêac.

9:23–12:15 Abimelek gêmac êndu su, go gôlinjwaga njanêdô sêjô tauj-sêjô tauj ma sêjam gôlinj Israel amboac jala 75.

* 8:35: Salasa gold kêtû lau gamêj sawanja nêj gêbôm.

13

Simson tēna kēkōc eņ

¹ Lau Israel sēgōm gēņ, taņ Apōmtau gēlic sec naņ kētiam, ma eņ kēkēņ lau Pilisti sējam gōlin ēsēc kētōm jala 40.

² Ma űac teņ gēņgōņ malac Sora. Eņ aņga Dannē gōlōacnēņ, ēnē űaē gebe Manoa. Nē awē eņ awē kapoac ma kēkōc gōlōac atom.

³ Ma Apōmtaunē aņela geoc tau lasē gēdēņ awē tau ma kēsōm gēdēņ eņ gebe “Ólic acgom, aōm awē kapoac ma kōkōc gōlōac atom. Mago aōm oc taēm ma ókōc latōm teņ.

⁴ Amboac tonanņ ojop taōm ma ónōm wain to bu űajanja teņ atom to óniņ gēņ, taņ sējac jao naņ, atom amboac tonanņeņ.

⁵ Gebe aōm oc taēm ma ókōc latōm teņ. Ókapin eņ mōkēlauņ atom, gebe ēndēņ bēc aōm ókōc eņņa űapalē tau oc ētu Anótōnē űac dabuņ teņ. Eņ ēnac m kōm ēnam lau Israel kēsi aņga lau Pilistinēņņa.”

⁶ Go awē tau jagējac miņ gēdēņ nē akweņ ma kēsōm gebe “Anótōnē űac teņ gēdēņ aē gēmēņ ma lanđanō kētakē aē amboac Anótōnē aņela teņ lanđanō. Aē katu kēnac eņ gebe eņ gēmēņ aņga ondoc nec atom, ma eņ kēsam nē űaē atom amboac tonanņeņ.

⁷ Mago eņ kēsōm gēdēņ aē gebe ‘Ólic acgom, aōm oc taēm ma ókōc latōm teņ. Amboac tonanņ galoc ónōm wain to bu űajanja atom ma óniņ gēņ, taņ sējac jao naņ, atom amboac tonanņeņ, gebe űapalē tau ētu Anótōnē űac dabuņ ētōm tēm ēmoa nomņa.’ ”

⁸ Go Manoa keteņ mec gēdēņ Apōmtau gebe “O Apōmtau, aē jateņ aōm, gebe ósakinņ Anótōnē űac ēmu ēndēņ aēac ēmēņ etiām, gebe ēndōņ kōm anam jaom űapalē tau ēndēņ noc tēna ēkōc eņņa ēndēņ aēagēc.”

⁹ Anótō gēgōm biņ, taņ Manoa keteņ naņ, űanō kēsa ma ēnē aņela gēō lasē gēdēņ awē tau kētiam gēdēņ taņ eņ gēņgōņ kōm naņ. Ēnē akweņ gēwiņ eņ atom.

¹⁰ Tec awē tau kēlēti sebeņ jakēsōm gēdēņ nē akweņ gebe “Ólic acgom, űac taņ gēdēņ aē gēmēņ gēdēņ bēc ónē naņ, mēņgēō lasē gēdēņ aē kētiam.”

¹¹ Manoa gēdi kēdaguc nē awē e gēō lasē gēdēņ űac tau ma kētu kēnac eņ gebe “Aōm űac, taņ kōsōm biņ gēdēņ űoc awē naņ me.” Eņ gējō eņ awa gebe “Aēc.”

¹² Go Manoa kēsōm gebe “Amboac tonanņ, biņ taņ aōm kōsōm naņ, embe űanō ēsa, go űapalē tau ēsa lēņ amboac ondoc. Eņ ēņgōm asageņ.”

¹³ Apōmtaunē aņela gējō Manoa awa gebe “Aōmnēm awē ēņgaminņ tau ēndēņ gēņ samob, taņ gajac jao gēdēņ eņ naņ.

¹⁴ Eņ ēniņ gēņ, taņ gēmēņ aņga wain űakairņ naņ, űateņ atom. Eņ ēnōm wain to bu űajanja ma ēniņ gēņ, taņ sējac jao naņ, atom amboac tonanņeņ. Eņ ēņgōm gēņ samob, taņ kajatu eņ naņ, űanō ēsa.”

¹⁵⁻¹⁶ Manoa gējam kauc Apōmtaunē aņela. tec kēsōm gēdēņ eņ gebe “Aē jateņ aōm dēc óna atom, aēagēc ano noniņ űalatu teņ gebe óniņ.” Mago aņela kēsōm gēdēņ eņ gebe “Aē embe jamoa, oc janiņ nēm gēņ atom. Mago embe taēm ēnam gebe ókēņ da teņ, naņgo ókēņ gēņ tau ēsa ja ēniņ ētu da ēndēņ Apōmtau.”

¹⁷ Manoa kēsōm gēdēņ Apōmtaunē aņela gebe “Aōmnēm űaē amboac ondoc, gebe atoc aōm sa ēndēņ tēm aōmnēm biņ űanō ēsaņa.”

¹⁸ Aņela kētu kēnac eņ gebe “Aōm kōtu kēnac űoc űaē kētu asageņņa. űaē tau geņ, taņ kēsiņ tau gēc lēlōmgeņņa naņ űateņ.”

¹⁹ Amboac tonanņ Manoa kēkōc noniņ űalatu to polom űagēdō ma kēkēņ gēņ tau kētu da gēsac altar poc gēdēņ gēņ, taņ kēsiņ tau gēc lēlōmgeņņa naņ, űaApōmtau.

²⁰ Ma gēdēņ taņ jawad kēpi aņga altar naņ, Manoa agēc nē awē sēlic Apōmtaunē aņela kēpi undambē gēja gēwiņ jawad. Ma ēsēagēc sēu tauņ jasēc lanđanō gēdēņ nom.

²¹ Manoa agēc nē awē sēlic Apōmtaunē aņela kētiam atomanō. Tec Manoanē kauc kēsa gebe Apōmtaunē aņela eņgoc.

²² Ma Manoa kēsōm gēdēņ nē awē gebe “Aēagēc oc tamac ēndu, gebe talic Anótō.”

²³ Mago nē awē gējō eņ awa gebe “Apōmtau embe taē ēnam gebe ēnac aēagēc ēndu, go ēkōc aēagēcneņ da sa atom ma ētōc gēņ samob tonanņ űai to ēsōm biņ kaiņ teņ tonanņ ēndēņ aēagēc atom.”

²⁴ Ma awē tau kēkōc űapalē űac ma gē ēnē űaē gebe Simson. űapalē tau kētu kapōēņ ma Apōmtau gējam mec eņ.

²⁵ Apōmtaunē űalau gējac m nē kōm ēkac Simsonņa gēdēņ taņ eņ gēmoa Dannē gamēņ becobonja, taņ gēc Sora to Estaol űasawa naņ.

14

Simson agēc awē Timnaņa

¹ Simson kêsêp malac Timna gêja ma gêlic lau Pilisti nêj ŋapalêo tenj anġa tônê.

² Enj gêmu gêja nê malac kêtiam ma kêsôm gédêj têna agêc tama gebe “Aê galic lau Pilisti nêj ŋapalêo tenj. Amansarj binj êtu enjŋa, gebe janam enj êtu ŋoc awê.”

³ Mago têna agêc tama sêsôm gédêj enj gebe “Aôm gosom awê anġa lau samuc Pilisti nêj kêtú asagenjŋa. Aôm oc ôtap ŋapalêo tenj sa anġa tauj nêj tawarj me tauj nêj lau nêj atom me.” Mago Simson kêsôm gédêj tama gebe “Aê têtac gêwiŋ awê tonanġen, tec ôkôc enj ômôêj, gebe janam enj.”

⁴ Têna agêc tama sêjala gebe Apômtau tau gêjam gôliŋ binj tonec, tec Simson gégôm nec atom, gebe gédêj têm tonarj lau Pilisti sêjam gôliŋ lau Israel, tec Apômtau gesom intêna ênac siŋ êndêj êsêacŋa.

⁵ Simson kasêp Timna gêja ma têna agêc tama sêwiŋ enj. Êsêac séô lasê lau Timna nêj kôm wainjŋa ma Simson gêŋô lewe wakuc kêlêjêc luluj gebe êŋac enj.

⁶ Mago Apômtaunê Ŋalau gêjam enj auc, tec enj kêkac lewe kêkôc kêtôm ŋac tenj kêkac noniŋ ŋalatu kêkôc. Enj kêkôc gêj tenj kêsêp lêma atom. Mago enj géjac miŋ binj, tanj enj gégôm nanj, gédêj têna agêc tama atom.

⁷ Go Simson gêja ma gêjam binjalôm gêwiŋ ŋapalêo ma têtac gêwiŋ enj.

⁸ Bêc ŋagêdô gêjaŋa, go Simson gêmu gêja kêtiam gebe ênam enj êtu nê awê. Enj gêwi intêna siŋ ma kêsô gebe naênac lewe, tanj enj géjac êndu nanj, kêsî e gêlic gêj kainj tenj, gebe kêtap lêp tonjabu sa gêc lewe ŋawêlêlanj.

⁹ Enj kégainj lêp tau kêsêp lêma, go kêsêlêj ma genj gêj tau gêmoa intêna. Enj gédêj têna agêc tama gêja jakêkêj lêp ŋagêdô gédêj êsêagêc senj amboac tonanġen. Êsêagêc senj lêp tau, mago Simson géjac miŋ kêkôc lêp anġa lewe ŋawêlêlanj ŋabiŋ gédêj êsêagêc atom.

¹⁰ Go tama kêsêp awê tau nê andu gêja, ma Simson geno moasiŋ tenj anġa tonanj, kêtôm lau wakuc sêgôm sêmoa.

¹¹ Gédêj tanj lau Pilisti sêlic enj nanj, êsêac sêkôc lau wakuc 30 gebe sêmoa sêwiŋ enj.

¹² Ma Simson kêsôm gédêj êsêac gebe “Aê gabe jasôm binjgôliŋ tenj êndêj amac. Amac embe atap binj tau ŋam sa êndêj moasiŋ tau ŋabêc 7 êmbacnê, go jakêj obo ŋajam 30 to ŋakwê omjŋa 30 êndêj amac.

¹³ Embe atap sa atom, go amac akêj obo ŋajam 30 to ŋakwê omjŋa 30 êndêj aê.” Ma êsêac sêsôm gédêj enj gebe “Ôsôm nêmb binjgôliŋ taumanj gebe aêac anjô.

¹⁴ Ma enj kêsôm gédêj êsêac gebe

“Gêj tanijŋa kêsâ anġa ŋac-awa-gejwagaŋa.

Gêj ŋakana kêsâ anġa ŋactêkwanê.”

Bêc têlêac gêjaŋa ma êsêac têtap binj tonanj ŋam sa atom.

¹⁵ Gédêj bêc kêtú aclêja êsêac sêsôm gédêj Simsonnê awê gebe “Ôsôm binj banac-banac êndêj nêmb akweŋ e êwa nê binjgôliŋ ŋam sa êndêj aêac. Embe masi, oc akêj ja êniŋ tamamnê andu ma akêj aôm ôsa ja amboac tonanġen. Amagêc akêj jaen aêac gebe ajanġo aêacma gêj me.”

¹⁶ Amboac tonanj Simsonnê awê gédêj enj gêja tomatasulugenj ma kêsôm gebe “Aôm têtmtac gêwiŋ aê atom, aôm têtmtac gedec aê. Aôm kôsôm binjgôliŋ gédêj ŋoc lau, mago gôwa ŋam sa gédêj aê atom.” Enj kêsôm gédêj awê tau gebe “Ôlic acgom, aê kasôm binj tenj gédêj tinoc agêc tamoc atom. Ma jawa ŋam sa êndêj aôm êtu asagenjŋa.”

¹⁷ Enj kêtanj kêli enj kêtôm bêc samuc 7 e noc moasiŋŋa gébacnê. Ma gédêj bêc kêtú 7ŋa Simson gêwa binj tau ŋam sa gédêj enj, gebe awê tau kêkac enj ŋapanj. Go awê tau jagêjac miŋ binj tau gédêj nê lau.

¹⁸ Tec gédêj bêc kêtú 7ŋa gédêj tanj Simson gebe êsô nê balêmb bêcŋa êna nanj, lau malacŋa jasêsôm gédêj enj gebe

“Gêj ondóc ŋakana ŋajam kêlêlêc lêp.

Gêj ondóc ŋatêkwa kêlêlêc lewe.”

Simson géjô êsêac awenj gebe

“Amac embe akac nom ôkwi ŋa ŋoc bulimakao atom,

oc ajala binj tau ŋam atom.”

¹⁹ Go Apômtaunê Ŋalau mênggêjam enj auc e ôliwalô kêsâ ma enj kêsêp gêja malac Askalon ma géjac lau 30 êndu ma kêjanġo nêj ŋakwê omjŋa jakêkêj gédêj lau, tanj sêwa ênê binjgôliŋ ŋam sa nanj. Go gêmu gêja tau nê malacmókê totêtac ŋandanj secanô kêtú binj, tanj kêtap enj sa nanjŋa.

²⁰ Go sêkêj nê awê gédêj ŋac, tanj Simson tau kêjalij sa gebe êtu ênê ŋac êwa enj sarja nanj.

* sarja kêpi bulimakaonê kom kêkac nom ôkwiŋa.

* 14:20: Simson gêjam dôj nê awênê kom kêkip binjgôliŋ ŋam

15

¹ Têm ñagêdô gêjaña ma lau sêjac polom sa sêmoa, tec Simson gêja gebe êtu ñaclen nê awê ma enj kêkôc noniñ ñalatu tenj gêwiñ. Go enj kêsôm gêdêñ awê tama gebe “Aê gabe jasô ñoc awênê balêm jana.” Mago enj tama gêlôc gebe enj êsô êna atom.

² Ênê tama kêsôm gêdêñ Simson gebe “Aê gajam kauc gebe aôm têtmac gedec enj, tec kakêñ enj gêdêñ nêm ñac. Mago lasio tec ñajam kêlêlêc enj su, ônam enj êjômanj.”

³ Simson kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Galoc embe jañgôm lau Pilisti sec, oc aêñoc keso atom.”

⁴ Tec gêja ma gêlô kêam saleñña 300. Enj kêkôc luagêc-luagêc ma kêkic ñalêñuc tøj kêpi tagen ma kêsêmuñ dawenj kêsêp ñasawa.

⁵ Go enj kêtunj dawenj ma gesoc kêam saleñña sêlêti sêsêp lau Pilisti nêñ kôm polomña sêja. Tec enj kêkêñ polom, tanj sêjac sa nanj, to polom, tanj gacgenj kêkô kôm nanj, ja genj su gêwiñ katêkwi to kôm wainña amboac tonanjenj.

⁶ Go lau Pilisti têtû kênac gebe “Asa gêgôm gêñ tonanj.” Êsêac sêjô êsêac awenj gebe “Ñac anja Timna nê lawa Simson. Enj gêgôm gêñ tau gebe lawa langwa kêkêñ latuo gêdêñ ênê ñac.” Tec lau Pilisti sêkêñ ja genj awê tau agêc tama to nêñ lau su.

⁷ Simson kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Aê jatôc lemoc gebe Amac embe anjôm gêñ amboac tonanj, go jakac kamocgôc su acgom, go binj êmbacnê.”

⁸ Enj gêjac êsêac secanô e nêñ ñatêkwa pocogcgenj su, go kêsêp jagêñgôñ pocgêsunj anja Etam.

Simson kêku lau Pilisti tulu

⁹ Lau Pilisti sêô lasê gamêñ Juda to sê nêñ becobo anja tônê ma sêjac sinj gêdêñ malac Lehi.

¹⁰ Lau anja Juda têtû kênac êsêac gebe “Amac ajac sinj gêdêñ aêac kêtû asagenjña.” Êsêac sêjô êsêac awenj gebe “Aêac amêñ gebe ansô Simson tøj ma anjôm gêñ, tanj enj gêgôm gêdêñ aêac nanj, êndêñ enj.”

¹¹ Go lau 3,000 anja Juda sêsêp pocgêsunj anja Etam jasêsôm gêdêñ Simson gebe” Aôm kôjala lau Pilisti sêjam gôliñ aêac nec, me masi. Aôm gôgôm aêac amboac ondoc.” Enj gêjô êsêac awenj gebe “Gêñ tanj sêgôm gêdêñ aê nanjenj, tec gagôm gêdêñ êsêac.”

¹² Êsêac sêsôm gêdêñ enj gebe “Aêac amêñ tonec gebe ansô aôm tøj ma akêñ aôm ôsêp lau Pilisti lemenj.” Simson kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Atôc lememe êndêñ aê acgom gebe amac taôm anac aê êndu atom.”

¹³ Êsêac sêsôm gêdêñ enj gebe “Masi, aêac ansô aôm tøjgenj ma akêñ aôm ôsêp lau Pilisti lemenj. Aêac anac aôm êndu atom.” Amboac tonanj êsêac sêsô enj tøj ña lêpoa wakuc luagêc, go sêwê enj anja pocgêsunj sêpi sêja.

¹⁴ Gêdêñ tanj gêô lasê Lehi nanj, lau Pilisti sêlêti dêdêñ enj sêja tolasêgenj. Ma Apômtaunê Ñalau gêjam Simson auc, ma lêpoa, tanj sêsô enj tøj nanj, gêñgic amboac ja genj gam.

¹⁵ Ma enj kêtap donki ñasê wakuc tenj sa, tec kêmêtôc lêma jakêkôc gêñ tau sa ma gêjac lau 1,000 êndu ña gêñ tau.

¹⁶ Go Simson kêsôm gebe

“Aê gaboa êsêac sa totonj-totonj ña donki ñasê.

Aê gajac lau 1,000 êndu ña donki ñasê.”

¹⁷ Kêsôm binj tau su, go kêbaliñ ñasê tau sinj, tec sêsam gamêñ tau gebe Ramat-Lehi.

¹⁸ Ma bu gêjô Simson ñasec, tec awa gêjac Apômtau ma kêsôm gebe “Aôm kôkêñ nêm sakinjwaga aê kaku ñacjo tulu ma galoc bu êjô aê êndu e jasêp lau samuc lemenj me.”

¹⁹ Go Anôtô kêkêñ gêsunj tenj anja Lehi ma bu kêpulu kêpi anja nom mênj Simson gênôm e têkwa saki kêsa kêtiyam. Ma sêsam bumata tau gebe Hakore. Bumata tau kêpoac Lehi e mênjgêdêñ galoc.

²⁰ Ma Simson gêjam gôliñ lau Israel kêtôm jala 20 gedenj lau Pilisti nêñ têm. *

16

Simson gêja Gasa

¹ Simson gêdi anja ônê ma gêja Gasa. Enj gêlic mockainjo tenj anja tônê ma kêsô ênê andu gêja.

² Lau Gasanja sêñô Simson gêmoa nêñ malac ñawae, tec sêgi gamêñ tau auc ma sêwa enj anja malac ñasacgêdô gêdêñ gêbêc samuc tonanj. Êsêac sêmoa gamêñ gêmacgenj gêdêñ gêbêc samuc ma sêsôm gêdêñ tauñj gebe “Aêac tansaê e êu bônj acgom, go tanac enj êndu.”

³ Mago Simson gêc e gêjac ulugenj, go gêdi gêja e lêma kêsêp malac ñakatam, go gêbuc katam to ñaalê luagêc ma balanj to ñagêñlêlôm samob sa. Enj gêoc gêñ tau kêsa magim ma kêbalanj kêpi lôc, tanj kêkanôñ Hebron nanj, ñatêpôê gêja.

Simson agêc Delila

* **15:20:** Ramat-Lehi ñam gebe Lôc ñasêña.

⁴ Tonañ su, go têtac gêwiñ awê tenj anğa gaboañ Sorekña, ênê njaê gebe Delila.

⁵ Lau Pilisti nêñ laumata dèdêñ awê tau sêja ma sêsôm gèdêñ enj gebe “Ôsôm binj banac-banac êndêñ enj e ôtap ênê njaclai njam sa, go ajala lêñ êkôniñ enj tøjña ma ansô enj tøj e aku enj tulu. Aêac samob oc akêñ mone silber 1,100 êndêñ aôm êtôm aêacgeñ.”

⁶ Go Delila kêsôm gèdêñ Simson gebe “Aê jatenj aôm, ôwa nêñ njaclai njam sa êndêñ aêmanj. Lau tenj embe taênj ênam gebe sênsô aôm tøj to sêku aôm tulu, oc sêngôm amboac ondoc.”

⁷ Simson gèjô enj awa gebe “Êsêac embe sênsô aê tøj nja talam njatikoc 7, tanj njakelenj kêsâ atom nanj, go njoc njaclai ênaña ma jatôm lau njagêdô.”

⁸ Amboac tonanj lau Pilisti nêñ laumata sêkêñ talam njatikoc 7, tanj njakelenj kêsâ atom nanj, gèdêñ Delila ma enj gêsô Simson tøj.

⁹ Awê tau kêsij lau sêmoa balêm tenj ma gêmôêc gebe “O Simson, lau Pilisti sêmêñ.” Mago enj kêmônaj tikoc gêngic amboac ja genj lêpoa. Amboac tonanj tec ênê njaclai njam kêsij tau gèdêñ êsêac njapanj.

¹⁰ Ma Delila kêsôm gèdêñ Simson gebe “Ôlic acgom, aôm kôsu aê susu to kôsôm binjansanj gèdêñ aê. Aê jatenj aôm gebe ôsôm êndêñ aê acgom, lau sêkôc asagenj, go sênsô aôm tøj.”

¹¹ Enj kêsôm gèdêñ awê tau gebe “Embe sênsô aê tøj nja lêpoa matak, tanj sêsô gêñ tenj atom nanj, go njoc njaclai ênaña ma jatôm lau njagêdô.”

¹² Tec Delila kêkôc lêpoa wakuc njagêdô ma gêsô enj tøj. Su, go gêmôêc gebe “O Simson, lau Pilisti sêmêñ.” Lau sêsâe sêmoa balêm tenj. Mago enj kêmônaj lêpoa gêngic anğa lêma amboac gam.

¹³ Delila kêsôm gèdêñ Simson gebe “Aôm kôsu aê susu to kôsôm binjansanj gèdêñ aê e mênjgèdêñ galoc. Ôsôm êndêñ aê acgom, lau sêkôc asagenj ma sênsô aôm tøj.” Enj kêsôm gèdêñ awê tau gebe “Aôm embe ônam njoc môkêclauj gêmôê 7 êwiñ gam njagêdô ma wê tøj e njagêgêb ma ôkic tøj êpi bêlêm ka, go njoc njaclai ênaña ma jatôm lau njagêdô.”

¹⁴ Gèdêñ tanj Simson gêc bêc nanj, Delila gêjam môkêlauj gêmôê 7 gèwiñ gam njagêdô ma gè e njagêgêb to kêkic tøj kèpi bêlêm ka ma gêmôêc gebe “Simson, lau Pilisti sêmêñ.” Ma Simson gèdi to gè bêlêm to môkêlauj su.

¹⁵ Tec awê tau kêsôm gèdêñ enj gebe “Amboac ondoc tec kôsôm gebe ‘Aê têtac gèwiñ aôm’, mago nêñ njalêlôm gèwiñ aê atom. Aôm kôsu aê susu kêtû dim têlêac ma gôwa nêñ njaclai njam sa gèdêñ aê atom tagenj.”

¹⁶ Awê tau kêtû Iêsu enj njapanj tobêc-tobêc. Enj kêkac enj e Simson ôli njakam ênê binj ma gebe êmac êndu.

¹⁷ Ma kêtû njamu enj kêsôm nê njalêlôm lasê gèdêñ awê tau gebe “Kapiñ tenj kêsac aê môkêcapac atomanô. Gèdêñ tanj tinoc kêkôc aê nanj, aê katu Anôtônê njac dabunj tenj. Embe sêkapiñ aê môkêclauj, go njoc njaclai endec aê to njoc njajana ênaña ma aê jatôm lau njagêdô samob.”

¹⁸ Delila kêsâe gebe Simson kêsôm nê njalêlôm lasê gèdêñ enj, tec kêkêñ jaenj gèdêñ lau Pilisti nêñ laumata ma kêsôm gebe “Amu amêñ dim tagenj tonec êwiñmanj. Enj kêsôm nê njalêlôm lasê gèdêñ aê.” Go lau Pilisti nêñ laumata sêpi dèdêñ enj sêja tomonegenj.

¹⁹ Delila gèoc Simson e gèc bêc gêsac ênê labum ma awê tau gêmôêc njac tenj, gebe ênsêmbunj Simsonnê môkêlauj gêmôê 7 su. Ma Simson kêtû palê ma nê njaclai gèwi enj sinj.

²⁰ Delila gêmôêc gebe “Simson, lau Pilisti sêmêñ.” Tec enj gèdi sa ma taê gêjam gebe “Aê jamônaj tauc su, go jaêc jana êtôm têm njagêdô.” Enj gêjam kauc gebe Apômtau gèwi enj sinj atom.

²¹ Lau Pilisti sêkôc enj tøj ma sêkip enj matalakôp sa. Êsêac sejonj enj sêsêp Gasa sêja ma sêsô enj tøj nja kapoacwalô ki. Go sêkêñ enj gêjam kôm kêlêsa polom popocnja anğa andu kapoacwalôña.

²² Mago môkêlauj, tanj sêsêbunj su nanj, kêpuc kêtiam.

Simson gêmac endu

²³ Lau Pilisti nêñ laumata sêkac tauñ sa sebe sêkêñ da êndêñ nêñ anôtô Dagon to sêlic nêñ om têtac njajamja tenj, gebe êsêac sêsôm gebe “Aêacnêñ anôtô kêkêñ nêñ njacjo Simson kêsêp aêac lemenj.”

²⁴ Gèdêñ tanj lau sêlic nêñ anôtô nanj, êsêac sêlambij enj ma sêsôm gebe “Aêacnêñ anôtô kêkêñ nêñ njacjo, tanj gesenj aêac, nêñ gamêñ su to gêjac nêñ lau taêsam êndu nanj, kêsêp aêac lemenj.”

²⁵ Êsêac têtû samuc, tec sêsôm gebe “Amôêc Simson gebe êngôm binj makic êndêñ aêac.” Amboac tonanj êsêac sêmôêc Simson anğa kapoacwalô gêmêñ, ma enj gégôm binj makic gèdêñ êsêac ma sêkêñ enj kêkô andu njalê poc njasawa.

²⁶ Ma Simson kêsôm gèdêñ njapalê, tanj kêkam enj lêma nanj, gebe “Ôwê aê najamoasac alê, tanj kêpuc andu tøj nanj, gabe jajac alê tau.”

²⁷ Lauo to ŋacwaga taésam ŋasec sêsô e andu tau gêlôc. Lau Pilisti nêŋ laumata sêmoa amboac tonanŋen ma lau amboac 3,000 sêkô salôm ŋaô sebe sêlic Simson gêgôm biŋ makic.

²⁸ Go Simson awa gêjac Apômtau ma kêsôm gebe “O Apômtau Anôtô, aê jatenj aôm gebe taêm ênam aê. O Anôtô, aê jatenj aôm gebe ôkênj ŋaclai êndênj aê dim tagenj étiam, gebe jakênj ŋagêjô êndênj lau Pilisti gulunj tagenj êjô matocanô luagêc su.”

²⁹ Simson kêmboêŋj alêsêga luagêc, taŋ kêpuc andu tau tôŋ nanj tôŋ, lêma anôŋa kêmboêŋj alê tenj ma gasêŋa kêmboêŋj tenj to kêsuc alê tau tonajanagenj

³⁰ ma kêsôm gebe “Ôkênj aê jamac êndu jawinj Pilisti.” Go gewec ma kêsuc tonajanagenj e andu kêku sa ma kékôninj laumata to lau ŋagêdô samob, taŋ sêmoa ŋalêlôm nanj. Lau taŋ enj gesenj êsêac su gêdênj têm gêmac êndunja nanj, nêŋ namba kêlêlêc lau, taŋ enj gêjac êndu gêdênj têm gêmoa mata jalinja nanj, ŋêŋgenj su.

³¹ Ênê lasitêwai to gôlôac samob sêsêp sêja sebe sêkôc ênê ŋawêlêlanj. Êsêac sêkôc ŋawêlêlanj tau sêpi sêja ma sêsunj enj anja Sora to Estaol ŋasawa kêsêp tama Manoa nê sêô. Enj gêjam gôlinj lau Israel kêtôm jala 20. *

17:1–21:25 Mókêlatu ŋamunja tonec gêjac minj binj ŋagêdô kêpi lau Israel nêŋ lêŋ e jagêdênj nêŋ kinj ŋamatarja nê têm.

---

* **16:31:** Hakore ŋam gebe Ŋac, taŋ gêmôêc nanj, nê bumata.

Rut

Rutnê minñ njam to malô kesa gédênj tanj Gôlinwaga sêjam gôlinj Israel nanj. Awê Moabnja Rut gêjam nac Israelnja tenj. Gédênj tanj nê akweñ gêmác êndu nanj, Rut kêsap lawao langwa tónj nanjêngeñ ma gêjam sakinj lau Israel nêñ Anôtô tonê ñalêlôm samucgeñ. Kêtu ñamu enj gêjam nê akweñ langwa nê lasitêwai tenj ma kêtu lau Israel nêñ kinj towae Dawid nê mimio.

Gôlinwaganêñ minñ gêwa sa gebe Anôtôñê lau embe sêkac tauñ su anja Anôtôñê, nanj têtáp gêñwapac sa ma sec êóc êsêac sa. Rutnê minñ gêwa sa gebe Lau jaba, tanj sêkêñ gêwinj lau Israel nêñ Anôtô nanj, têtáp moasinj sa e têtú Anôtôñê lau ñanêñ nêñ ñagêdô.

Rut agêc Naomi

¹ Gédênj tèm, tanj gôlinwaga sêjam gôlinj gamêñ nanj, tóbôm tenj kesa. Ma nac tenj anja Betlehem Judaianja gêdi gebe naêñgônj gamêñ Moabnja amboac nac jaba. Êñê awê to latuagêc sêwinj enj.

² Nac tau nê ñaê gebe Elimelek, nê awênê ñaê Naomi ma latuagêcnêñ ñaê Malon agêc Kilion. Êsêac lau Epraim anja malac Betlehem Judaianja. Êsêac jasêo lasê gamêñ Moabnja ma sêngônj tónê.

³ Ma Naominê akweñ Elimelek gêmác êndu, ma awê tau to latuagêc gacgeñ sêmoa.

⁴ Êsêagêc sêjam lau Moab nêñ awê, tenj nê ñaê gebe Orpa ma tenj nê ñaê Rut. Êsêac sêngônj gamêñ tau amboac jala 10.

⁵ Malon agêc Kilion sêmac êndu lulugeñ amboac tonanjenj, tec awê tau latuagêc ma nê akweñ sêwi enj sinj su ma taugenj gêmoa.

⁶ Tec Naomi ma lawaoagêc dêdi sebe sêwi gamêñ Moabnja sinj sêmu sêna ênê gamêñ, gebe enj gêñð ñawae anja gamêñ Moab, gebe Apômtau taê walô nê lau ma kêkêñ mo gédênj êsêac.

⁷ Amboac tonanj enj gêdi anja malac, tanj gêñgônj nanj, ma lawaoagêc sêwinj enj. Êsêac sêsêlêñ sêsa întêna gamêñ Judaianja sêja.

⁸ Ma Naomi kêsôm gédênj lawaoagêc gebe “Ajôc, agêc aêc amu andêñ tenemiagêcnêñ andu ana. Apômtau êmoasinj amagêc êtôm amagêc amoasinj aê to ñoc ñacmatê.

⁹ Apômtau êkêñ amagêc atap nêñ ñaciagêc sa ma alêwanj taôm anja êsêagêcnêñ andu.” Go enj kêlêsoj êsêagêc alinanô. Êsêagêc têtanj lasê

¹⁰ ma sêsôm gédênj enj gebe “Masi, aêagêc abe awinj aôm tamu dandêñ nêñ lau tana.”

¹¹ Mago Naomi kêsôm gebe “O latucoagêc, amu anamanj. Amagêc abe awinj aê êtu asagenja. Ñapalê ñagêdô sêc aê têtacilêlôm gebe jakôc têtú amagêcnêñ ñaciagêc me.

¹² O latucoagêc, amu anamanj. Asa nêñ lêñ, gebe aê katu awêanô sugac, oc janam nac tenj êtiam atom. Aê embe jasôm gebe aê taêc kêka ñapalê ma aê embe jatap ñoc akweñ sa êndênj êmbêc tonec ma jakêkam ñapalê,

¹³ amagêc oc aônj e êsêagêc têtú kapôênj me. Oc anjaminj taôm êndênj lêñ sênam tauñña me. O latucoagêc, masianô. Apômtau lêma mênkêtap aê sa, tec kêkêñ wapac aê ñanôgenj kêtú amagêcña.”

¹⁴ Go êsêagêc têtanj lasê kêtiam ma Orpa kêlêsoj lawao langwa alianô, mago Rut kêmbôênj enj tónj.

¹⁵ Ma Naomi kêsôm gédênj enj gebe “Ôlic acgom, nêñ boaluo gêmu gédênj nê lau to nê anôtôi gêja. Ôndanjuc nêñ boaluo ômu ôna amboac tonanjenj.”

¹⁶ Mago Rut kêsôm gebe “Ôkac aê, gebe jawi aôm sinj to jandanjuc aôm êtiam atom nec atom.

Gamêñ tanj aôm ôna nanj, aê gabe jana.

Gamêñ tanj aôm ôñgônj nanj, aê gabe janjgônj.

Aômnêñ lau têtú aêñoc lau

ma aômnêñ Anôtô êtu aêñoc Anôtô.

¹⁷ Gamêñ tanj aôm ômac êndu nanj, aê gabe jamac êndu, ma sênsunj aê anja tonanj.

Apômtau êwê aê êtôm enj taê gêjam,

tagenj gêmacanô taugenj tec êkac aê su anja aômnêñ.”

¹⁸ Gédênj tanj Naomi gélic gebe awê tau taê gêjam kêtú tónj gebe êwinj enj, tec kêsôm binj tenj kêtiam atom.

¹⁹ Amboac tonanj tec agêc lulugeñ sêsêlêñ e jasêo lasê Betlehem. Sêo lasê Betlehem e malacm samob têtakê kêtú êsêagêcña ma lauo sêsôm gebe “Naomi tau tonec me.”

²⁰ Awê tau kêsôm gédênj êsêac gebe “Naomi atom, asam aê gebe Mara, gebe Ñanininj Natau kêkêñ ñamacik taêsam kêpi aê.

²¹ Aê gawi ñoc gamêñ siñ toawê tolêlôm, ma Apômtau gêwê aê gamu gamêñ tonjalêlôm sawagenj. Apômtau gêwa aê sa gebe gawê kainj binj ma Ñaniniñ Ñatau kêlêsu aê, tec asam aê Naomi kêtû asagenña.”

²² Naomi agêc lawao Moabo Rut sêmu sêmêñ anja gamêñ Moabña naminj tau tonanj. Êsêagêc jasêô lasê Betlehem gêdêñ tanj lau sêkôc kôm sêjac polomña sa. * †

2

Rut kejonj polom ñasaliñ-saliñ sa anja Boasnê kôm

¹ Ma Naominê akwerñê lasitêwa tenj gêmoa. Enj ñac tolêlôm anja Elimeleknê gôlôacnêñ. Ênê ñaê Boas.

² Ma Moabo Rut kêsôm gêdêñ Naomi gebe “Ôlôc ma jana kôm najajonj polom ñasaliñ-saliñ sa jandanjuc lau, tanj sêlic aê ñajam ma têtinj aê atom nanj.” Ma Naomi kêsôm gêdêñ enj gebe “Latucoenec, ônamanj.”

³ Tec gêdi jakejonj polom ñasaliñ-saliñ anja kôm tenj kêdaguc lau-sêsapwaga. Ma kôm tau tonanj Boasnê. Enj Elimeleknê gôlôacnêñ ñac tenj.

⁴ Gêdêñ tonanj enj Boas mênjgêô lasê kôm. Enj awa gêjac lau-sêsapwaga gebe “Apômtau êwinj amac.” Ma êsêac sêjô enj awa gebe “Apômtau ênam mec aôm.”

⁵ Go Boas kêsôm gêdêñ nê sakinjwaga, tanj gejob lau-sêsapwaga nanj, gebe “Asanê ñapalêo tônê.”

⁶ Ma sakinjwaga, tanj gejob lau-sêsapwaga nanj, gêjô enj awa gebe “Enj Moab ñapalêo, tanj gêwinj Naomi anja gamêñ Moabña gêmêñ nanj.

⁷ Awê tau kêsôm gebe ‘Aê jatenj gebe alôc gebe jajonj polom ñasaliñ-saliñ jamoa logic ñasawa jandanjuc lau-sêsapwaga. Amboac tonanj tec gêmêñ ma gêjam kôm ñapanj gêdêñ bêbêc kanucgen e mênjgêdêñ galoc ma kêlêwanj tau ñagec atom.”

⁸ Go Boas kêsôm gêdêñ Rut gebe “Latucoenec, ôkêñ tanjam aê acgom. Ojonj polom anja kôm tenj ma ôwi tuncen siñ atom. Ôwinj aêñoc sakinjwago banbanjenj.

⁹ Ma matam êsap kôm, tanj êsêac sêsap sêmoa nanj, ma ôndanjuc êsêacgenj. Aê gajac binjsu sakinjwaga gebe sêlênsônj aôm atom. Bu embe êjô aôm, go ôndêñ ku naônôm bu, tanj sakinjwaga têtê nanj.”

¹⁰ Go Rut gêu tau lanjôanô jagêdêñ nom ma kêsôm gêdêñ Boas gebe Aê awê jabao nec gajac matamanô ñajam ma matam gêdinj aêgenj kêtû asagenña.”

¹¹ Boas gêjô enj awa gebe “Gên samob, tanj aôm gôgôm gêdêñ lawamo lanjwa gêdêñ tanj nêam akwenj gêmec êndu e mênjgêdêñ galoc nanj, sêjac minj gêdêñ aê tomalagenj. Aôm gôwi tênam agêc tamam to nêam malacmôkê siñ mênjgô lasê gamêñ tenj, tanj gêmunjenj gôjam kauc nanj.

¹² Apômtau êmoasinj aôm êjô gêñ, tanj gôgôm nanj, ma Apômtau Israelnêñ Anôtô, tanj gôê lamu ênê magê gômôdêñ tuncen nanj, êkêñ moasinj totau-totau êndêñ aôm êjô.

¹³ Go awê tau kêsôm gebe “O ñoc apômtau, aôm kômoasinj aê ñanô to gôjac aê têtac tônj. Aôm nêam sakinjwago ñanô tenj aê atom, mago kôsôm binj ñajamgenj gêdêñ nêam sakinjwago aê.”

¹⁴ Gêdêñ noc sêninj gêñña Boas kêsôm gêdêñ awê tau gebe “Ômôdêñ mênjôninj polom ma ôsac nêam polom ñagêdô tônj êsêp wainj.” Amboac tonanj Rut gêngônj gêwinj lau-sêsapwaga ma Boas kêkêñ polom sigob gêdêñ enj genj. Ma awê tau genj e gêôc enj tônj ma ñagêdô gacgenj kêkô.

¹⁵ Gêdêñ tanj awê tau gêdi gebe ejonj polom ñasaliñ-saliñ nanj, Boas gêlêñ binj nê sakinjwaga gebe Andec enj ejonj polom êmoa logic ñasawa ma anac jaô êndêñ enj atom.

¹⁶ Ma atainj ñakainj ñagêdô su anja logic ma awi siñ ênêc, gebe enj ejonj sa ma aec binj enj atom.”

¹⁷ Amboac tonanj tec kejonj gêmoa e kêtula, go kêsêlô polom, tanj kejonj sa nanj, e ñadônj amboac talu tagenj.

¹⁸ Ma enj kêkôc ñanô tau sa gêja malac jakêtôc gêñ, tanj kejonj sa nanj, gêdêñ lawao lanjwa ma kêkôc gêñ, tanj genj e gêôc enj tônj nanj, ñagêdô jakêkêñ gêdêñ enj.

¹⁹ Ma lawao lanjwa kêsôm gêdêñ enj gebe “Ocsalô tuncen aôm kojonj polom ñasaliñ-saliñ sa anja ondoc ma gôjam kôm gômoa ondoc. Anôtô ênam mec ñac, tanj mata gêdinj aôm nanj.” Tec Rut gêjac ñac, tanj gêjam ênê kôm nanj, nê minj gêdêñ lawao lanjwa ma kêsôm gebe “Ñac tanj gajam kôm gawinj enj gêdêñ ocsalô tuncen nanj, nê ñaê Boas.”

²⁰ Go Naomi kêsôm gêdêñ lawao gebe “Apômtau tanj kêgaminj nê moasinj gêdêñ lau matenj jali to ñacmatê atom nanj, anam mec enj.” Naomi kêsôm binj tuncen gêdêñ enj gêwinj gebe “Ñac tau aêagêcnêñ lasitêwainêñ tenj enj kêtû aêacnêñ nomlênsêam ñakêsiwaga tenj gêwinj.”

²¹ Ma Moabo Rut kêsôm gebe “Enj kêsôm binj tenj gêdêñ aê gêwinj gebe ‘Ôsap ñoc sakinjwago tônj ñapanj e sênac ñoc kôm ñanô samob sa êmbacnê.”

* 1:22: Naomi ñam gebe Mataêjamo. † 1:22: Mara ñam gebe Ñamakico.

22 Ma Naomi kêsôm gédêñ lawao Rut bebe “O latucoenec, njam gebe ôsêlêñ ôwiñ ênê sakinwagao, gebe teñ êlênsônñ aôm anga kôm njagêdô atom.” Amboac tonan Rut kejon polom njasalinjalij sa kêsap Boasnê sakinwagao tôñ njapan e sêjac polom to polom sa gêbacniê. Ma enj gêñgônñ gêwiñ lawao lanjwa. * lasitêwainêñ nomlênsêm, gebe lau jaba sêjanjo su atom.

3

Rut agêc Boas sêmoa gamêñ sêka polomña

1 Go Rut lawao lanjwa Naomi kêsôm gédêñ enj gebe “Latucoenec, amboac ondoc aê oc jansom nêñ malam ôñgônñ njamña teñ, gebe ômoa njamgenj me.

2 Boas tanj gôwiñ ênê sakinwagao nan, aêacnêñ lasitêwainêñ teñ enj. Ôlic acgom, êmbêc tonec enj oc ekolon polom njapa anjga gamêñ sêka polomña.

3 Amboac tonan ôliñ bu to ôniñ oso taôm ma ôsô nêñ njakwê njam tau, go ôsêp ôna gamêñ sêka polomña. Mago ôtôc taôm ôndêñ njac tau atom e êniñ to ênôm gêñ êmbacnê acgom.

4 Ma êndêñ tanj enj êsa tau sic naênêc nan, matam êndiñ gamêñ, tanj enj gêc nan, naôkac belanjke akainjña sa ma ôsa taôm sic. Go enj êsôm gêñ, tanj enj gebe êñgôm nan, êndêñ aôm.”

5 Ma awê tau gêjô Naomi awa gebe “Binj samob, tanj kôsôm nan, oc jangôm.”

6 Amboac tonan enj kêsêp gamêñ sêka polomña gêja ma gêgôm kêtôm binj, tanj lawao lanjwa kêsôm gédêñ enj nanjenj.

7 Boas genj to gênôm gêñ su, go gêmoa totêtac njamgenj jakêsa tau sic gêc polom toton njamagê. Go awê tau kêsêlêñ sacgenj-sacgenj gédêñ enj gêja ma kêkac belanjke akainjña sa, go kêsau tau sic gêc.

8 Gédêñ gêbêcauc njaluñ, go njac tau kêtakê ma kêkac tau ôkwi e gêlic awê teñ gêc enj akainjña.

9 Enj kêtû kênac gebe “Aôm asa.” Ma awê tau gêjô enj awa gebe “Nêñ sakinwagao aê Rut. Ôlam nêñ obo mênjênsanj nêñ sakinwagao, gebe aôm kôtu aêacma nom lênsêm njakêsiwaga.”

10 Ma enj kêsôm gebe “O latucoenec, Apômtau ênam mec aôm, gebe aôm gôgôm gêñlêlôm gédêñ lau tolêlôm me lau njalêlôm sawa nêñ njapalê wakuc atom. Binj tonec kêtû aôm têtmac gêwiñ njanô njabelo kapôêñ kêlêlêc belo njamatana su.

11 Latucoenec, amboac tonan tec ôtêc taôm atom. Aê oc jangôm gêñ samob, tanj otenj nan, gebe aênjoc lau Betlehemña samob sêlicgac, gebe aôm awê mansanj teñ.

12 Ma galoc, binjnanô, nêñ nomlênsêm njakêsiwaga teñ aê, mago nom lênsêm njakêsiwaga njanô teñ gêmoa.

13 Ômoa êmbêc tonec ma êndêñ bêbêcgenj enj embe ênam kôm, tanj gêjac nom lênsêm njakêsiwaga njawae nan, oc njam, êngômmanj. Mago enj embe endec ma ênam kôm tau atom, nanjo aê janam kôm, tanj gêjac nom lênsêm njakêsiwaga njawae nan. Aê jasôm binj êtu tôñ êtôm Apômtau gêmoa mata jali. Ônêc bêc e elenja acgom.”

14 Go Rut gêc bêc gêc Boas akainjña e gelenj mata, go enj gêdi gédêñ tanj lau sêlic tauñ sapu-sapu nan. Boas taê gêjam gebe awê tau gêc sêka polom njamala nec njapuc êsa atommanj,

15 tec kêsôm gebe “Ôkôc obo, tanj kôgadê nan, mênjôlam.” Ma Rut gêlam obo, go enj gêjam dôñ polom laclu 6 jakêsêwa kêsêp obo tau ma kêkêñ gédêñ awê tau gêoc sa ma gêc gêja malac.

16 Enj jagêô lasê andu ma lawao gêjam kênac enj gebe “Latucoenec, binj amboac ondoc.” Go Rut gêjac minj binj samob, tanj njac tau gêgôm gédêñ enj nanj,

17 ma kêsôm gebe “Polom laclu 6 tonec enj kêkêñ gédêñ aê ma kêsôm gebe ‘Ôêc tolêmam sawagenj ôndêñ lawamo ôna atom.’”

18 Rut lawao gêjô enj awa gebe “Latucoenec, ônsaê malôgenj e ôjala binj tau êtu katô acgom, gebe njac tonan oc êwi binj tau sinj atom, ocsalô oc êmansanj binj tau êtu solop.” * lasitêwainêñ awêtuc.

4

Boas gêjam Rut sa

1 Ma Boas kêpi malac njasacgêdô gêja jagêñgônñ tonan. Gêñgônñ ma gêlic nom njakêsiwaga, tanj Boas kêsôm ênê binj nan, kêsêlêñ gêmêñ. Tec Boas kêsôm gebe “O njoc njac, ômôêñmanj, mênjôñgônñ sic ôñgônñ tonec.” Ma enj jagêñgônñ sic gêwiñ Boas.

2 Go enj kêkalem lau mata 10 anjga malac ma kêsôm gebe “Mênjngônñ tonec.” Ma êsêac jasêñgônñ sic.

3 Go Boas kêsôm gédêñ nom njakêsiwaga tau gebe “Naomi tanj anjga Moabnêñ gamêñ gêmu gêmêñ nan, kêkêñ aêagêcnêñ njac Elimelek nê nom njamakenj gebe lau sênam ôli.

4 Amboac tonan tec taêc gêjam gebe jakêñ njawae êndêñ aôm ma jasôm gebe ‘Ônam ôli nom tau ma lau, tec sêñgônñ nec, to njoc launêñ laumata sêlic. Aôm embe ôsi nom tau su, go ôsi

* 2:22: Nomlênsêm njakêsiwaga êsêac lau, tanj sejoj

* 3:18: Nomlênsêm njakêsiwaga nê kôm teñ, gebe ênam nê

su. Mago embe masi, go ôsôm biñ katô aê gebe jajala, gebe nom ñakêsiwaga teñ gêmoa atom, aôm taômgen, ma aê kadaguc aôm.” Ma ñac tau kêsôm gebe “Aê gabe jasi nom tau su.”

⁵ Go Boas kêsôm gebe “Êndêñ bêc, tañ ônam ôli nom su anga Naomi lêma nan, ônam ôli ñac gêmac nê awêtuc Moabo Rut êwiñ, gebe daôñ ñac gêmac nê ñaê sa êpi ênê nomlênsêm êtiam.”

⁶ Go nom ñakêsiwaga kêsôm gebe “Embe amboac tonan, go aê oc jatôm gebe jasi nom su êtu ñoc gêñ atom. Embe jasi su, go jajain tauc ñoc nomlênsêm. Aôm taôm ôsi nom tau su ôjô aê, gebe aê katôm gebe jasi su atom.”

⁷ Gêdêñ andangen lau Israel nêñ mêtê langwa teñ amboac tonec gêc, gebe ñac teñ embe êsi nom su me êkên gêñ êjô gêñ teñ, go ênu atapa teñ su ma êkêñ andêñ nê ñac teñ. Mêtê tonan gêwa sa gebe geñ, tañ sêgôm nan, kêtû tôngac.

⁸ Amboac tonan gêdêñ tañ nom ñakêsiwaga kêsôm geder Boas gebe “Aôm taôm ônam ôli nom tau nan,” eñ gênu atapa teñ su.

⁹ Ma Boas kêsôm gêdêñ laumata to lau samob gebe “Ocsalô tonec amac samob alic su, gebe aê gajam ôli Elimeleknê gêñ samob ma Kilion agêc Malon nêñ gêñ samob su anga Naomi lêma.

¹⁰ Ma gajam ôli Malonnê awêtuc Moabo Rut amboac tonan, gebe êtu ñoc awê, gebe jaôñ ñac gêmac tau nê ñaê sa êpi ênê nomlênsêm, gebe sênac ñac gêmac nê ñaê êngic anga nê lasitêwainêñ to anga nê malacmôkê ñasacgêdô atom. Ma amac atu aêñoc lau-awa-biñ-sawaga.”

¹¹ Go lau samob, tañ sêngôñ sacgêdô nan, to laumata sêsôm gebe “Aêac alic gêñ tau sugac. Apômtau êkêñ awê tau, tañ êpi nêñ andu nan, êtôm Rahel agêc Lea, tañ sêboa gôlôac Israel sa sêwiñ tauñ nan. Ôtu ñac tolêlôm anga Eprata ma nêñ waem êsa anga Betlehem.

¹² Ma nêñ wakuc, tañ Anôtô êkêñ awê matic tau êkôc nan, sêkêñ nêñ gôlôac têtôm Peresnê, tañ Tamar kêkôc kêtû Juda latu nan.”

¹³ Amboac tonan tec Boas gêjam Rut kêtû nê awê. Eñ gêmoa gêwiñ eñ e Apômtau kêkêñ eñ taê ma kêkôc latu teñ.

¹⁴ Go lauo sêsôm gêdêñ Naomi gebe “Talambin Apômtau, tañ kêgamin nom ñakêsiwaga gêdêñ aôm atom nan. Lau Israel sêngôm ênê ñaê ñawae êsa.

¹⁵ Eñ oc êlau aôm tékwam saki êsa ma êndêñ tañ ôtu awêanô nan, eñ êlôm aôm, gebe lawamo, tañ têtac gêwiñ aôm to gêjac matamanô ñajam kêlêlêc latômi 7 su nan, kêkôc eñ.”

¹⁶ Go Naomi kêsip ñapalê tau sa mênketoc eñ gêsac labum ma kêtû ênê jaomwagao.

¹⁷ Ma nê lauo jaban eñña sê ênê ñaê teñ gebe “Naomi kêtap latu teñ sa.” Ma sêsam eñ gebe Obed. Eñ Dawid tama Isai nê tama.

¹⁸ Peresnê wakuc tau tonec. Peres kêka Hesron lasê.

¹⁹ Hesron kêka Ram lasê, Ram kêka Aminadab lasê.

²⁰ Aminadab kêka Nason lasê, Nason kêka Salmon lasê,

²¹ Salmon kêka Boas lasê, Boas kêka Obed lasê,

²² Obed kêka Isai lasê, ma Isai kêka Dawid lasê.

Samuelnē Buku Ņamataņa

Binj taņ kēsēp buku tonec naņ, gējac miņ lau Israel nēņ lēņ sēwi tēm gōliņwagaņa siņ jaselom tēm kiņņa. Lau tēlēac sējam gōliņ lēņ, taņ gējam lau Israel ôkwi naņ. ěsēacnēņ ņaē gebe Samuel, taņ eņ ěsēacnēņ gōliņwaga ņamuņa naņ, agēc Saul, taņ kētu lau Israel nēņ kiņ ņamataņa naņ, ma Dawid. Dawidnē biņ kēsēp Samuel agēc Saul nēņ miņ ņalēlōm. Dawid kētu kiņ atomgeņ, mago teto ěnē lēņ kaiņ teņ ņagēdō to ěnē gēņsēga ņamiņ kēsēp Samuelnē buku ņamataņa gēwiņ.

Buku tau ņalōtēna kētōm Biņlēnsēm Langwa ņabuku miņņa ņagēdō ņalōtēna gebe Lau taņ sēsap Anōtō tōņ naņ, tētāp moasiņ sa, mago sec ěc ěsēac, taņ taņeņpēc naņ sa. Apōmtaunē biņ gēdēņ dabuņwaga Eli gēwa ņalōtēna tonāņ sa gebe “Aē jatoc ěsēac, taņ tetoc aē sa naņ sa ma ěsēac, taņ laņōņ gelo aē naņ, oc jalic ěsēac amboac lau meloc” (2:30).

Lau sēlic Apōmtau Anōtō kētu lau Israel nēņ kiņ ņanō (8:7), tec ņac-keto-bukuwaga gē go gebe Israel embe sējaliņ nēņ kiņ teņ sa, oc sēwi Anōtō siņ me masi. Mago gēdēņ taņ tētāp nēņ kiņ sa naņ, ěsēac sēmasaņ ņagōliņ towae tonec gebe kiņ to lau samob sēsō Anōtōnē gōliņ to mētōc ņalabu (2:7-10). ņagōliņ tonāņ ejop gebe ěmoasiņ lau sauņ to kapōēņ ma lau towae to lau ņaōma ětōm taugen.

Elkana to nē gōlōac semoa Silo

¹ ņac teņ gēmoa malac Ramataim. Eņ ņac Supņa aņga Epraim ņagamēņ lōcņa, nē ņaē Elkana. Eņ Jeroham latu, naņ Elihu latu, naņ Tohu latu, naņ Sup latu, ěsēacnēņ ņam gēc Epraimņa.

² Eņ gējam awē luagēc, teņ nē ņaē Hana ma teņ nē ņaē Penina. Penina kēkōc gōlōac ma Hana eņ awē kapoac.

³ ņac tonāņ aņga nē malac kēpi gēja Silo kētōm jalagen gebe eteņ mec to ěkēņ da ěndēņ lau siņ undambēņa nēņ Apōmtau. Eli latuagēc Hopni agēc Pinehas tētu Anōtōnē dabuņwaga aņga tonāņ.

⁴ Gēdēņ bēc, taņ Elkana kēkēņ da naņ, eņ kēkēņ da ņagēdō-gēdō gēdēņ Penina ma latuio to ņac.

⁵ Eņ tētāc gēwiņ Hana, mago kēkēņ ņamēsōm ņagēdō tagengeņ gēdēņ eņ ņam gebe Apōmtau gēbōc tētaclēlōm auc gebe ěkōc gōlōac atom.

⁶ Tec anao kēkōc biņkalom gebe ěņgōm eņ maja ěsaņa gebe Apōmtau gēbōc eņ auc.

⁷ Kētōm jalagen gēņ tonāņ kētap Hana sa. Kētōm tēm samob ěsēac sēpi Apōmtaunē lōm dabuņ sēja naņ, anao kēkōc biņkalom eņ ņapaņ. Tec Hana kētaņ ņanō ma gedec gebe ěniņ gēņ.

⁸ Go nē akweņ Elkana kēsōm gēdēņ eņ gebe “Hana, aōm kōtaņ ma goeņ gēņ atom nec ņam amboac ondod. Nēm ņalēlōm ņawapac kētu asagenņa. Aōm gōlic aē ņajam kalēlēc latōmi 10 su atom me.”

Hana agēc Eli

⁹⁻¹⁰ Gēdēņ taņ seņ to sēnōm gēņ su acgom, go Hana gēdi tonē ņalēlōm ņawapacgosu jakēkō Apōmtau laņōnēmņa ma keten mec gēdēņ eņ to kētaņ ņanō. Gēdēņ tonāņ dabuņwaga Eli gēņgōņ nē lēpōņ kēsi Apōmtaunē lōm ņakatam.

¹¹ Ma Hana gējac mata biņ teņ ma kēsōm gebe “Lau siņ undambēņa nēņ Apōmtau, aōm embe taēm walō nēm sakiņwagao aē to taēm ěnam aē ma ōliņ aē siņ atom, ma ōkēņ ņapalē ņac teņ ěndēņ nēm sakiņwagao aē, go jansuņ ņapalē tau samucgeņ ěndēņ Apōmtau wacēmoa ětu ěnē gēņ e ěmac ěndu, ma kekec teņ oc ěsac mōkēlauņ atomano.”

¹² Eņ keten mec ņasawa ec baliņ gēmoa Apōmtau laņōnēmņa. Gēdēņ tonāņ Eli mata gē eņ gēdōōlic.

¹³ Hana keten mec gēc lēlōmgeņ, ma gēdōōlic kēboa-kēboa, mago sēņō awa atom. Tec Eli gējam kauc gebe gēņ kējaņiņ awē tau.

¹⁴ Ma kēsōm gēdēņ Hana gebe “Ēndēņ ondod nēm meloc gēņ kējaņiņ aōmņa ěmbacnē. Ōwi waiņ meloc tonāņ siņmaņ.”

¹⁵ Hana gējō eņ awa gebe “O ņoc apōmtau, amboac tonāņ atom. Aē awē gēņwapac kēkōniņ aē tōņņa. Aē ganōm waiņ to gēņ kējaņiņņa teņ atom. Aē kasēwa ņoc ņalēlōm sa gēdēņ Apōmtau tau.

¹⁶ Ōlic nēm sakiņwagao aē amboac awē sec atom. Gēdēņ ņasawa tonec aē kasōm ņoc ņalēlōm ņawapac to kēbuli aucņa lasē tec gamoa.”

¹⁷ Go Eli gējō eņ awa gebe “Ōna totēmtac malōgeņ ma Israelnēņ Anōtō oc ěņgōm biņ, taņ koteņ naņ, ņanō ěsa.”

¹⁸ Hana kēsôm gebe “Ôlic nê m sakinj wagao aê njammanj.” Go enj gêc gêja ma genj gêj totêtac kêpa sugenj.

Hana kêkôc Samuel tau

¹⁹ Bêbêc kanucgenj êsêac dêdi ma teterj mec gêdêj Apômtau. Su acgom, go sêmu sêja malac Rama kêtiam. Elkana gêmoa gêwiņj nê awê Hana ma Apômtau taê gêjam enj.

²⁰ Tec Hana kêkêkam njapalê ma gêdêj njanoc enj kêkôc njapalê njac tenj ma gê ênê njâ Samuel. Samuel njam gebe “Aê katenj enj anġa Apômtaunê.”

²¹ Gêdêj tanj Elkana to nê gôlôac samob sêpi sêja kêtiam gebe êkêj da jalaņa êndêj Apômtau to êngôm nê biņj gêjac matarja njanô êsa nanj,

²² Hana gêwiņj atom. Enj kêsôm gêdêj nê akwenj gebe “Njapalê êwi su siņj acgom, go aê japi ma jakôc enj êwiņj gebe enj êkô Apômtau lanġônêmņa ma êmoa êwiņj enj endenj tōņgenj.”

²³ Ma ênê akwenj Elkana gêjô enj awa gebe “Ōņgôm êtôm biņj, tanj aôm taêm gêjam gebe njam nanj. Ōmoa e njapalê êwi su siņj acgom. Tagenj Apômtau êngôm nê biņj njanô êsa.” Amboac tonanj awê tau gêmoa nê andu ma kêkêj su gêdêj njapalê e gêwi siņj.

²⁴ Njapalê gêwi su siņj, go Hana kêkôc enj agêc sêpi sêja. Ma kêkôc bulimakao kapoac, tanj njajala têlêac nanj tenj ma polom matac suc tenj ma bôc njôlic tenj towain. Njapalê tau saunġenj ma têna kêkôc enj gêja Apômtaunê lôm dabunj anġa Silo.

²⁵ Sêjac bulimakao tonanj êndu ma sêkôc njapalê tau gêdêj Eli.

²⁶ Hana kêsôm gêdêj enj gebe “O njoc njatau, aê jasôm biņjanôġenj êndêj aôm gebe aê awê tau, tanj kakô aôm lanġônêm ma katenj mec gêdêj Apômtau nanj tonec.

²⁷ Aê katenj kêtu njapalê tecenecnja ma Apômtau kêkêj tanja aê ma gêgôm njoc mec njanô kêsa.

²⁸ Kêtu tonanj aê gasunj enj gêdêj Apômtau. Enj êtu ênê gêj e êmac êndu.”

Go êsêac teterj mec gêdêj Apômtau.

2

Hananê wê

¹ Go Hana ketenj nê mec amboac tonec gebe

“Njoc njalêlôm kêtu samuc Apômtau

aê têtac kêpa su kêtu Apômtauņa.

Aê aocsunj kêsu njoc soņo-soņo susu

gebe aê katu samuc kêtu aôm gôjam aê saņa.

² “Njac dabunj tenj kêtôm Apômtau gêmoa atom.

Apômtau tenj gêmoa atom, aôm taômġenj.

Lamuanô tenj kêtôm aêacma Anôtô gêmoa atom.

³ Asôm biņj tembelem anġenj tenj êtiam atom.

Biņj atoc taôm saņa êsa awemsunj atom,

gebe Apômtau enj Anôtô kêjala gêņņa

ma enj gêjam dôņ njamalac nêņ kôm.

⁴ Lau njactêkwa nêņ talam tulu,

mago lau palê-palê sêjandinj njac lai sa.

⁵ Êsêac tanj sêņġôņ nêņ masê njâ su nanj, sesom kôm gebe têtap gêj sêniņņa njagec-njagec sa.

Ma êsêac, tanj gêj gêjô êsêac su nanj, galoc gêj gêôc êsêac tōj.

Awê kapoac kêkôc njapalê 7,

mago awê, tanj kêkôc gôlôac taêsam nanj, nê ôli kêmêlinj.

⁶ Apômtau gêjac êndu to gêņju mata jali kêsa.

Enj gêwê lau sêsêp lamboam sêja ma gêwê êsêac sêpi sêmêņ kêtiam.

⁷ Apômtau kêkêj lau njagêdô têtû lau njalêlôm sawa ma njagêdô lau tolêlôm.

Enj kêkônij ma ketoc sa.

⁸ Enj kêsip lau njalêlôm sawa sa anġa kekop

ma gêôc lau sêpô lênwaga sa anġa waomôkê,

gebe kêkêj êsêac sêņġôņ sêwiņj gôliņwaga towae

ma sêwê kainj lêpônj tetoc lau saņa.

Gebe Apômtau kêtû nom njalê njatau

ma kêkwê nom kêkô alê tau njâ.

⁹ “Enj oc ejop nê lau dabunj enj kainj,

mago lau alôb-alôb oc sênaņa sêmoa njakesec njalêlôm gebe njac tenj etoc tau sa êtu tau nê njac laiņa atom.

¹⁰ Apômtau oc êtuc nê njacjo popoc

ma Lôlôc Njatau êkêj wapap ênac anġa undambê.

Apômtau oc êmêtôc nom e naêndêh ñamadinj.

Enj oc êkêh ñajanja êndêh nê kinj ma oc etoc nê ñac-geñ-oso-enjwaga nê ñaclai sa.”

¹¹ Go Elkana gêmu gêja nê malac Rama kêtiam gêwinj nê gôlôac samucgeñ, ma ñapalê tau gêjam sakinj Apômtau gêmoa dabunwaga Eli lanjônêmña.

Elinê latui

¹² Eli latuagêc sêgôm gêh wauc-wauchoa, êsêagêc sêwi Apômtau auc.

¹³ Ma sêgêli ñagôlinj dabunwaganja amboac tonanjen. Gêdêh tanj ñac tenj kêkêh da gêmoa nanj, dabunwaga nê sakinjwaga mêngeô lasê tosala ñamata têtêac.

¹⁴ Bôc tau eletoc êmoa, go êsêli sala êsêp ku me pane me laclu me kuki. Gêh samob, tanj sala kêsêp nanj, êtu dabunwaganê gêh. Êsêac sêgôm amboac tonanj gêdêh lau Israel samob, tanj sêkêh da anja Silo nanj.

¹⁵ Mago gêdêh Eli latuagêc nêh têm, gêdêh tanj ja geñ ñalêsi atomgeñ nanj, dabunwaganê sakinjwaga mêngeô lasê ma kêsôm gêdêh ñac, tanj kêkêh da gêmoa nanj, gebe “Ôkêh dabunwaganê bôc êndêh aê gebe japac sigobgeñ. Enj gebe êkôc bôc senonja tenj anja aômnêm atom, gebe êkôc bôc matacgeñ.”

¹⁶ Ma ñac tau embe êsôm êndêh enj gebe “Ja êniñ ñalêsi su acgom, go ôkôc êtôm têtmac êwinj”, go sakinjwaga asôm gebe “Masianô, galocgeñ ôkêh, ma embe masi, go Jajanjo su.”

¹⁷ Apômtau gêlic lau wakuc nanj mêtê sec samucgeñ gebe sêsu Apômtaunê da susu.

¹⁸ Ñapalê Samuel gêjam sakinj Apômtau gêmoa. Enj kêjandinj obo sakinjja tenj.

¹⁹ Katôm jalagenj Samuel têna kêsi ñakwê ôlinja saunj tenj kêtü enjja. Ma gêdêh tanj êsêagêc nê akweñ sêpi sêja gebe sêkêh da nanj, enj kêkêh ñakwê tau gêdêh Samuel.

²⁰ Go Eli gêjam mec Elkana agêc nê awê ma kêsôm gebe “Apômtau êkêh awê tonec êkôc nêh ñapalê sêjô ñac, tanj kêkêh gêdêh Apômtau nanj su.” Go agêc sêmu sêja nêh gamêh kêtiam.

²¹ Ma Apômtau taê gêjam Hana ma enj kêkôc ñapalê ñac têtêac ma awê luagêc. Ma ñapalê Samuel kêtü kapôêh gêmoa-Apômtau lanjônêmña.

²² Eli kêtü ñamalacanô su ma gêh latuagêc nêh binj samob, tanj sêgôm gêdêh lau Israel nanj, to sêgôm mockainj gêdêh lauo, tanj sêjam sakinj anja katam lôm becña nanj.

²³ Ma kêsôm gêdêh êsêagêc gebe “Amagêc agôm gêh amboac-tonanj kêtü asagenjja. Gebe aê ganjô lau samob sêsôm amagêc nêh gêh alôb-alôb ñawaega.

²⁴ O latucagêc, awi sinmanj gebe aê ganjô Apômtaunê lau sêsôm amagêcnêm lêh ñawae ñajam tenj atom.

²⁵ Ñac tenj embe êngôm ñac tenj sec, Anôtô oc êmêtôc gêh tonanj. Mago ñac tenj embe êngôm sec êndêh Apômtau, asa oc êtôm gebe etenj êtu ñac tonanjja.” Tagenj êsêagêc sêkêh tanjenj tamenj awa atom, gebe Apômtau taê gêjam kêtü tônj gebe ênac êsêagêc.

²⁶ Samuel kêtôp kêtü kapôêh gamoa ma Apômtau to ñamalac têtmac gêwinj enj.

Apômtau geoc Elinê gôlôac nêh binj lasê

²⁷ Go Anôtônê ñac tenj gêdêh Eli gêmêh ma kêsôm gêdêh enj gebe “Apômtaunê binj tonec gebe ‘Aê gaoc tauc lasê gêdêh nêh miminê gôlôac gêdêh tanj sêmoa Aiguptu sêsô Parao to nê gôlôac ñalabu nanj.

²⁸ Aê kajalinj enj sa anja Israel samob nêh gôlôacmôkê gebe êtu ñoc dabunwaga. Enj êpi êndêh ñoc altar êna gebe ênsôb jadaunj ma êsô ñakwê dabunj êkô aê lanjônêmña. Ma aê kakêh lau Israel nêh daja samob gêdêh miminê gôlôac.

²⁹ Kêtü asagenjja aôm matam katu ñoc daja ma da samob, tanj kajatu sa nanj. Kêtü asagenjja aôm kotoc latômagêc sa kêtêlêc aê su nanj, e alôm taôm ña da, tanj ñoc lau Israel sêkêh nanj, ñagêh mataêjamgeñ.’

³⁰ Kêtü tonanjja Apômtau, Israelnêh Anôtô, kêsôm gebe ‘Aê gajac mata su gebe nêh gôlôac to tamamnê gôlôac sêsô-sêsa aê lanjônêm endenj töngeñ.’ Mago galoc Apômtau kêsôm gebe ‘Binj tonanj ênêcña. Lau tanj tetoc aê sa nanj, aê oc jatoc êsêac sa ma êsêac, tanj sêpêc gêdô aê nanj, oc jalic êsêac amboac gêh ñaôm.’

³¹ Ôlic acgom, bêc oc mênêô lasê, nanj jasap aômnêm ñaclai to tamamnê gôlôac nêh ñaclai su e ñamalacanô tenj êmoa nêh gôlôac ñalêlôm êtiam atom.

³² Êndêh onanj oc ôsala moasinj, tanj jansêwa êpi lau Israel nanj, tomatam katugenj, ma ñamalacanô tenj oc êmoa nêh gôlôac ñalêlôm êtiam atom endenj töngeñ.

³³ Aômnêm ñac tagenj aê jatij enj su anja ñoc altar atom, enj êmoa gebe êtaj tomatasulugenj e têtwa êmbac-êmbac to nê ñalêlôm ôlun-ôlunjenj. Mago ñamalacnêh sinj oc ensenj nêh gôlôac nêh lau wakuc su.

³⁴ Gêh tanj êtap latômagêc Hopni agêc Pinehas sa nanj, êkêh puc aôm gebe êsêagêc lulugenj oc sêmac êndu bêc tagenj.

³⁵ Ma aê oc jakêñ taucñoc dabunwaga ñañêñ tenj. Eñ oc êñgôm genj êtôm aêñoc taêc gêjam to ñoc ñalêlôm. Aê oc jakwê êñê andu tenjenña tenj sa ma enj êsêlêñ êsô-êsa êmoa ñoc ñac, tanj gaenj oso enj nanj, lanjônêmña endenj tônggenj.

³⁶ Ma nêñm gôlôac ñapopoc samob oc sêndêñ enj sêna ma tetenj enj êtu moni me polom tenjña ma oc sêsôm gebe “Aê jatenj aôm gebe ôkêñ kôm sakinj dabunña tenj êndêñ aê gebe janinj polom ñapopoc ñagecmanj.” ’ ’

3

Apômtaunê kalem gêdêñ Samuel

¹ Amboac tonanj ñapalê Samuel gêjam sakinj Apômtau ma Eli gêjam jaom enj. Gêdêñ ñasawa tonanj Apômtau kégamiñj nê binj ma geoc tau lasê ña ñakatu atom.

² Gêdêñ têm tonanj Eli, tanj mataanô kêtü waô ma gêlic gêñ ñapep atom nanj, gê nê balêm.

³ Anôtônê lam gêmac atomgenj ma Samuel gêc Apômtaunê lôm dabunj ñalêlôm, tanj Anôtô nê poac ñakatapa kêkô nanj.

⁴ Gêdêñ tonanj Apômtau gêmôêc gebe “Samuel, Samuel”, ma Samuel gêjô enj awa gebe “Aê tec gamoa.”

⁵ Go kêlêti gêdêñ Eli gêja ma kêsôm gebe “Gômôêc aê, tec gamêñj.” Eli kêsôm gebe “Masi, aê gamôêc aôm atom, ômu naônêc bêc êtiam.” Amboac tonanj enj gêmu jakêsa tau sic kêtiam.

⁶ Ma Apômtau gêmôêc kêtiam gebe “Samuel.” Tec enj gêdi gêdêñ Eli gêja ma kêsôm gebe “Gômôêc aê, tec gamêñj.” Mago Eli gêjô enj awa gebe “O latucenec, aê gamôêc aôm atom, ômu naônêc bêc êtiam.”

⁷ Gêdêñ tonanj Samuel kêjala Apômtau su atom tagenj. Ma Apômtaunê binj geoc tau lasê gêdêñ enj su atom tagenj.

⁸ Ma Apômtau gêmôêc Samuel kêtiam kêtü dim télêacña. Go enj gêdi ma gêdêñ Eli gêja jakêsom gebe “Gômôêc aê, tec gamêñj.” Gêdêñ tonanj Elinê kauc kêsa gebe Apômtau gêmôêc ñapalê.

⁹ Tec kêsôm gêdêñ Samuel gebe “Ômu naênêc bêc ma enj embe êmôêc aôm êtiam, go ôsôm gebe ‘Apômtau, ôsôm binj mênjñem sakinjwaga êñô.’ ” Amboac tonanj Samuel gêmu jakêsa tau sic gêc nê mala.

¹⁰ Apômtau jakêkô kêdabinj enj ma gêmôêc kêtiam tê gêmôêc nê, gebe “Samuel, Samuel.” Ma Samuel gêjô enj awa gebe “Ôsôm binj mênjñem sakinjwaga êñô.”

¹¹ Go Apômtau kêsôm gêdêñ Samuel gebe “Ôñô acgom, aê gabe janjgôm gêñ tenj anja Israel lau samob sêñô e tanjerjsunj êtaj.

¹² Êndêñ bêc ôñê aê oc janjgôm binj samob, tanj kasôm kêpi Elinê gôlôac nanj, ñanô êsa êpi enj tomalagenj.

¹³ Ma aê jasôm êndêñ enj gebe Aê jakêñ ñagêjô êndêñ êñê gôlôac endenj tônggenj gebe enj kêjala latuagêc sêgôm sec to sêsôm binj alôb-alôb kêpi Anôtô nanj, mago enj kêmêtôc êsêagêc ñajanja atom.

¹⁴ Kêtü tonanjña aê katôc lemoc kêpi Elinê gôlôac gebe daja to da ñagêdô oc ensenj nêñ sec su atomanô.”

¹⁵ Samuel gêc e geleñña lasê, go jagêlêc Apômtaunê lôm ñakatam su. Enj kêtêc tau gebe ênac minj Apômtau geoc tau lasê gêdêñ enjña ñaminj êndêñ Eli atom.

¹⁶ Mago Eli gêmôêc Samuel gebe “Latucenec Samuel.” Ma Samuel gêjô enj awa gebe “Aê tec gamoa.”

¹⁷ Ma Eli kêtü kêñac enj gebe Apômtau kêsôm binj amboac ondoc gêdêñ aôm. Ônsa ñalô tenj auc êndêñ aê atom. Aôm embe ônsa binj, tanj Apômtau kêsôm gêdêñ aôm nanj, jatenj auc, go ôndac êtôm tonanj ma êlêlêc su.”

¹⁸ Amboac tonanj Samuel gêjac minj binj samob tomalagenj gêdêñ Eli ma gêsa ñalô tenj auc atom. Ma Eli kêsôm gebe “Enj Apômtau, enj êñgôm êtôm êlic ñajamña.”

¹⁹ Samuel kêtôp kêtü kapôêñ ma Apômtau gêmoa gêwiñj enj ma gêgôm nê binj samob, tanj geoc lasê nanj, ñanô kêsa.

²⁰ Ma lau Israel anja Dan e gêdêñ Berseba sêjala gebe Apômtau kêkêñ Samuel kêtü êñê propete.

²¹ Amboac tonanj Apômtau gêô lasê anja Silo kêtiam, gebe enj geoc tau lasê gêdêñ Samuel anja tonanj ma kêsôm binj gêdêñ enj.

4

¹ Ma lau Israel samob sêñô Samuelnê binj.

Lau Pilibisti sêjanjo Apômtaunê poac ñakatapa su

Gêdêņ ņasava tonaj lau Israel dēdi sēja gebe sēnac sinj êndêņ lau Pilisti. Êsēac sê nêņ becobo sēņgōņ Ebeneser, ma lau Pilisti sê nêņ becobo sēņgōņ malac Apek ņagala.

² Go lau Pilisti tēdēnaņ tau su ma sebo sēsa gēdēņ lau Israel. Sinj kapōêņ kēsa e lau Pilisti sēku lau Israel tulu ma sējac lau amboac 4,000 êndu sēc sinj ņamala.

³ Ma gēdēņ taņ lau Israel nêņ sinjwaga sēmu sēmēņ malenj su naņ, Israel nêņ laumata sēsôm gebe “Kētu asagenņa Apōmtau kēkēņ lau Pilisti sēku aēac tulu gēdēņ ocsalô tonec. Ajôc, takôc Apōmtaunē poac ņakatapa anġa Silo êmēņ gebe mēņêmoa aēac ņaluņ ma ênam aēac kēsi anġa nêņ ņacjo lemeņ.”

⁴ Amboac tonaj sēsakiņ lau sēja Silo ma sēkôc Apōmtau, lau sinj undambēņa nêņ ņatau, taņ gēņgōņ kerubim ņaô naņ, nê poac ņakatapa sēmēņ. Ma Eli latuagēc Hopni agēc Pinehas sēwiņ poac ņakatapa.

⁵ Gēdēņ taņ poac ņakatapa jagêô lasê lau Israel nêņ malac becoboņa naņ, lau Israel samob sējам lasê to ņaclaigen e nom kēwiwic.

⁶ Lau Pilisti sējô ņaôndu tonaj ma tētu kēnac taunj gebe “Sējам lasê toņaclaigen anġa Ebolainêņ gamêņ tonaj ņam amboac ondoc.” Sējô gebe Apōmtaunē poac ņakatapa mēņgêô lasê

⁷ tec tētēc taunj ņanô gebe êsēac sēsôm gebe “Anôtô mēņgêô lasê êsēacnêņ malac. Ojae aēacmêņ. Gēņ amboac tonaj talic teņ su gēmuņ atomanô.

⁸ Ojae aēacmêņ. Asa ênam aēac kēsi anġa Anôtô ņaclai tonaj lêma. Anôtô tonaj kēku lau Aiguptu tulu ņa gēņwapac tokaiņ-tokaiņ anġa gamêņ sawa.

⁹ O Pilisti, ajôc, apuc taôm tōņ. Anac sinj amboac ņacgeņ. Embe masi, go atu lau Ebolai nêņ gēņôma, êtôm êsēac tētu amacnēm gēņôma. Akô amboac ņac ma anac sinj.”

¹⁰ Amboac tonaj lau Pilisti sējac sinj ma sēku lau Israel tulu e sēc sinj su sêlêti sēja nêņ andu gēdēņ-gēdēņgeņ. Sinj tau kapōêņ ma lau Israel nêņ sinjwaga 30,000 sējaņa bēc tagenj.

¹¹ Ma sējaņgo Apōmtaunē poac ņakatapa su ma sējac Eli latuagēc Hopni agēc Pinehas êndu.

Eli gēmac endu

¹² ņac Benjaminņa teņ kēsu anġa sinj ņamala ma kēlêti e mēņgêô lasê malac Silo gēdēņ oc tagenj tonaj. Nê ņakwê gēņgic ma nom gē eņ mōkēapac.

¹³ Gēdēņ taņ ņac tau gēô lasê naņ, Eli gēņgōņ nê lēpōņ, mataanô gēdēņ intēna gēsunġeņ gebe nê ņalêlôm ņatutuc kētu Apōmtaunē poac ņakatapaņa. Gēdēņ taņ ņac tau kēsa malac ma gējac miņ biņ naņ, lau malacņa samob tētaņ lasê.

¹⁴ Eli gēņô taņjiboa ma gējам kēnac gebe “Gamêņ ņadiņdiņ tonaj ņam amboac ondoc.” Go ņac tau kēlêti gēdēņ Eli ma kēsôm biņ tau lasê gēdēņ eņ.

¹⁵ Elinê jala kētu 98 ma mataanô kētu waô e gēlic gamêņ atom.

¹⁶ Go ņac tau kēsôm gēdēņ Eli gebe “Aê ņac, taņ gamêņ anġa sinj ņamala. Aê gaēc sinj gēdēņ ocsalô tonec.” Ma Eli kētu kēnac gebe “Latucenec, biņ amboac ondoc.”

¹⁷ ņac jaenņa gējô eņ awa gebe “Lau Israel sēc lau Pilisti ma sinj gesenj lau taēsam su. Aôm latômagēc Hopni agēc Pinehas sēmac êndu ma sējaņgo Apōmtaunē poac ņakatapa su amboac tonajenj.”

¹⁸ Gēdēņ taņ eņ kēsam Apōmtaunē poac ņakatapa naņ, Eli gēu tau kēsô gedecgeņ anġa lēpōņ, taņ kēkô kēsi malac ņasacgêdô naņ, ņamuņa e kēpōņ gēsu tulu ma gēmac êndu, gebe eņ kētu ņamalacanô ma ņawapac kēsa. Eņ gajам gôliņ Israel jala 40.

¹⁹ Eli lawao, Pinehasnê awê, taê e kēdabiņ gebe akôc ņapalê. Eņ gēņô ņawae gebe sējaņgo Apōmtaunē poac ņakataņa su to lawa agēc nê akweņ sēmac êndu naņ, ma eņ gewec gebe ņapalê kētuņ eņ e kēkôc ņapalê su.

²⁰ Gēc e kēdabiņ gebe êmac êndu ma lauo, taņ sējам jaom eņ naņ, sēsôm gebe “Ôtēc taôm atom. Aôm kôkôc ņapalê ņac teņ.” Mago eņ gējô biņ atom ma kēkēņ taņa biņ, taņ êsēac sēsôm naņ atom.

²¹ Eņ gē ņapalênê ņaê gebe Ikabod, ņam gebe” ņawasi kēkac tau su anġa lau Israelnêņ”, gebe sējaņgo Anôtônê poac ņakatapa ma kētu lawa to nê akweņņa.

²² Ma eņ kēsôm gebe “ņawasi kēkac tau su anġa Israelnêņ gebe sējaņgo Anôtônê poac ņakatapa su.”

5

Poac ņakatapa kēkô gamêņ Pilistiaņa

¹ Gēdēņ taņ lau Pilisti sējaņgo Anôtônê poac ņakatapa su naņ, êsēac sēbalaj gēņ tau anġa malac Ebeneser jasêô lasê malac Asdod.

² Mago sēbalaj katapa tau sēsô anôtô Dagon nê lôm e tetoc kēkô kēsi Dagon tau.

³ ņagelenj gēdēņ taņ lau Asdod dēdi sa gēdēņ bēbēcgeņ naņ, êsēac sêlic gebe Dagon gēu tau gēc masac gēc Apōmtaunē poac ņakatapa ņanēmņa gēc nom. Amboac tonaj sēkôc eņ ma tetoc eņ gēmu jakêkô ņamala kētiam.

4 Mago ņagelenj ěsěac dědi e sělic gebe Dagon gebenj kětiam gěc Apŏmtauně poac ņakatapa ņaněmĵa, laŋĝanŏ gěděnj nom ma mŏkěapac to lěma makenj-makej tulu gěc tauŋa kěsa taonj ņaŏ ma ņadambě ņaŏmagej gěc.

5 Tonaŋ ņam gebe Dagonně dabuŋwaga to lau samob embe sěsŏ Dagonně lŏm oc sejoj taunj gebe sěka Dagon aŋga Asdod ně andu ņataonj atomanŏ e měngěděnj galoc.

6 Apŏmtauně lěma gejoj lau Asdod ņa gěŋwapac. Eŋ kětakě to kěkŏniŋ malac to ņagaměnj samucgej ņa kamocmatu.

7 Lau Asdod sělic gěŋ tonaŋ ma sěsŏm gebe “Israelněnj Anŏtŏně poac ņakatapa ěkŏ ěwiŋ aěac atom, gebe eŋ lěma kěkŏniŋ aěac to aěacněnj anŏtŏ Dagon tŏŋ.”

8 Amboac tonaŋ ěsěac sěsakiŋ biŋ sěcac lau Piliŋti něnj gŏliŋwaga sěpi tagenj ma sěsŏm gebe “Aěac daŋgŏm asagenj ětu Israelněnj Anŏtŏně poac ņakatapaŋa.” Lau gŏliŋwaga sějŏ ěsěac awenj gebe “Akěnj Israelněnj Anŏtŏně poac ņakatapa naěkŏ Gat.” Tec sěkŏc katapa tau jakěkŏ tonaŋ.

9 Gěŏ lasě su, go Apŏmtau ně lěma kěkěnj gěŋwapac kěkŏniŋ malac tonaŋ. Eŋ kětakě lau Gat kapŏŋ to saunj samob ma gějac ěsěac ņa kamocmatu.

10 Tec sěsakiŋ Anŏtŏně poac ņakatapa gěja malac Ekron. Gěděnj taŋ Anŏtŏně poac ņakatapa gěŏ lasě Ekron naŋ, lau Ekron sějac wali gebe “Ěsěac sěkŏc Israelněnj Anŏtŏně poac ņakatapa sěměnj gěděnj aěac gebe ěnac aěac to ma gŏlŏac ěndu.”

11 Amboac tonaŋ sěkalem lau Piliŋti něnj gŏliŋwaga sěcac sa sěpi tagenj ma sěsŏm gebe “Asakiŋ Israelněnj Anŏtŏně poac ņakatapa ěmu ěnděnj tauně gaměnj ěna gebe ěnac aěac to něnj lau samob ěndu atom.” Malac tau ņalau tětakě taunj ěndu-ěndu gebe Anŏtŏně lěma kěkŏniŋ ěsěac ņanŏgenj.

12 Lau taŋ sěmac ěndu atom naŋ, tětap kamocmatu sa. Amboac tonaŋ lau malac tonec něnj wali kěpi e gěděnj undambě.

6

Sěsakiŋ poac ņakatapa gěmu gěja Israel kětiam

1 Apŏmtauně poac ņakatapa kěkŏ gaměnj Piliŋtiaŋa aŋŏj 7 su acgom,

2 go lau Piliŋti sěkalem něnj dabuŋwaga to lau sěpuc kapoacwaga sěcac sa ma sěsŏm gebe “Aěac daŋgŏm asagenj ětu Apŏmtauně poac ņakatapaŋa. Asŏm ěnděnj aěac acgom, aěac tasakiŋ gěŋ tau ěmu ěna ņamala ětiam ņalěnj ondoc.”

3 Go ěsěac sějŏ ěsěac awenj gebe “Embe asakiŋ Israelněnj Anŏtŏně poac ņakatapa ěmu ěna, go asakiŋ ņaŏmagej atom. Anac da taŏm ěwiŋ acgom, go amac ŏlim ņajam ěsa ma amac ajala Apŏmtau Anŏtŏ lěma kěkŏniŋ amac gěwi siŋ atom ņam.”

4 Ěsěac tětu kěnac kětiam gebe” Aěac anac da taunj ņa asagenj.” Tec ěsěac sějŏ ěsěac awenj gebe “Kamocmatu ņakatu gold lemenjtenj to moadec ņakatu lemenjtenj ětŏm lau Piliŋti něnj gŏliŋwaga něnj namba gebe gěŋwapac tonaŋ kětap amac to něm gŏliŋwaga sa kětŏm taugenj.

5 Amansaŋ něm kamocmatu to moadec, taŋ gesej gaměnj samob naŋ ņakatu ma atoc Israelněnj Anŏtŏ sa, oc moae eŋ ěkŏc ně lěma ņawapac su aŋga amacněm to aŋga něm anŏtŏi něnj ma aŋga něm gaměnj.

6 Amac abe něm ņalělŏm ņadani ěsa ětŏm Parao to ně lau Aiguptu něnj ětu asagenjŋa. Taěm ěnam biŋ, taŋ Anŏtŏ tonaŋ gěgŏm ěsěac tětu meloc e sěwi lau Israel siŋ sac sěja naŋ.

7 Galoc amansaŋ kareta wakuc tenj ma akŏc bulimakao těna luagěc, taŋ sěkěnj su gěděnj ņalatu sěmoa ma sějala sě kareta tenj su atom tagenj naŋ. Ma akěnj bulimakao tonaŋ sě kareta, mago akěnj ņalatu sěmu sěna sapa.

8 Ma akěnj Apŏmtauně poac ņakatapa ěkŏ kareta ņaŏ ma akěnj ņakatu gold, taŋ ětu da naŋ, ěsěp gadob tenj ěkŏ ěwiŋ katapa, gocgo awi ěsěac siŋ taunjenj sěna.

9 Ma alic acgom, embe sěsa intěna malac Betsemesŋa, oc ajala gebe Anŏtŏ tau kakŏniŋ amac ņa gěŋwapac. Embe masi oc ajala gebe gěŋ tonaŋ ěně lěma gějac aěac atom, kětap aěac sa ņaŏmagej.”

10 Tec lau sěgŏm amboac tonaŋ. Ěsěac sěkŏc bulimakao luagěc, taŋ sěkěnj su gěděnj ņalatu sěmoa naŋ, ma sěkěnj sa kareta ma sěkŏc ņalatu tau su sěmoa sapa.

11 Go sěkěnj Apŏmtauně poac ņakatapa kěkŏ kareta ma gadob tomoadec gold ma tokamocmatu ņakatu gold gěwiŋ.

12 Bulimakao těna sěsělěnj gacgej sepeŋ malac Betsemes. Sěsělěnj tatanj-tětanj ma sěwi intěna siŋ sěmu anŏ me gasěŋa sěja atomanŏ. Gŏliŋwaga Piliŋtiaŋa tědaguc ěsěac e děděnj lau Betsemes něnj maŋin.

13 Gěděnj tonaŋ lau Betsemesŋa sejoj mopolom ņanŏ sěmoa gaměnj gaboan. Sěŏc materjanŏ sa ma sělic poac ņakatapa tec tatu samuc ma sěpuc kareta tŏŋ-tŏŋ sěja.

14 Bulimakao sě kareta tau jagěŏ lasě Josua aŋga Betsemes ně kŏm ma kěkŏ. Poc kapŏŋ tenj kěkŏ ņagala. Amboac tonaŋ ěsěac sěga kareta ņaka popoc ma sěkěnj bulimakao těna luagěc tonaŋ katu daja gěděnj Apŏmtau.

¹⁵ Lau Lewit sêkôc Apômtaunê poac ñakatapa to gadob, tañ da goldña kêsêp ñalêlôm nan, su ma tetoc kékô poc kapôên tonaj ñaô. Ñacwaga Betsemesña sêkên daja to da sêniñ sêwiñña gêdêñ Apômtau gêdêñ bêc tonaj.

¹⁶ Lau Pilištiña nêñ gôliñwaga lementej sêsala gêñ samob tonaj su, go sêmu sêja Ekron gêdêñ bêc tonanjen.

¹⁷ Kamocmatu ñakatu gold, tañ lau Pilišti sêsakinj kêtü sêjac da tauñña gêdêñ Apômtau nan, malac Asdod to Gat ma Askalon to Gasa ma Ekron. Tagen-tagenj kêtôm êsêacnêñ malacgenj.

¹⁸ Moadec gold gêjô lau Pilišti nêñ malac samob, tañ gôliñwaga lementej tonaj sêjam gôliñ nan, malac tunbôm ma tunbôm masi. Poc tau kapôên, tañ êsêac tetoc Apômtaunê poac ñakatapa kékô ñaô nan, gêñgôn Josua Betsemesña nê kôm ñagala. Poc tonaj kêtü ñabelo gêñgôn gêdêñ tonê e gêdêñ galoc.

¹⁹ Ma Apômtau gêjac lau Betsemesña ñagêdô gebe êsêac têtü kênij kêsêp Apômtaunê poac ñakatapa ñalêlôm. Enj gêjac êsêacnêñ ñacwaga 70 êndu. Ma lau têtanj tanjboea gebe Apômtau gêjac êsêac secanô.

Poac ñakatapa mênkêkô Kiriati-jearim

²⁰ Go êsêac ñacwaga Betsemesña sêsôm gebe “Asa êtôm gebe êkô Apômtau, Anôtô dabun tonaj lañônêm. Aêac tasakinj gêñ tau êndên asa lau gebe êmoa êwiñ aêac atom.”

²¹ Go êsêac sêsakinj binj gêdêñ lau Kiriati-jearim gebe “Lau Pilištiña sêkên Apômtaunê poac ñakatapa gemu gêmênj. Asêp amênj ma akôc êpi êndênj amac êwac.”

7

¹ Go lau Kiriati-jearim sêja sêkôc Apômtaunê poac ñakatapa su. Sêkôc jasêkênj gêdêñ Abinad-abnê andu, tañ kékô gamênj ñabau ma sêjam mec êné latu Eleasar gebe ejop Apômtaunê poac ñakatapa.

² Ñasawa baliñanô amboac jala 20 poac ñakatapa kékô malac Kiriati-jearim, ma lau Israel samob têtanj Apômtau.

Samuel kêtü gôliñwaga

³ Amboac tonaj Samuel kêsôm binj gêdêñ gôlôac Israelnja samob gebe “Embe amu andênj Apômtau ana tonêm ñalêlôm samucgenj, go awi anôtôi jaba, tañ ajam sakinj amoa nan, to alê gwam sinj ma nêñ ñalêlôm epenj Apômtaugenj ma anam sakinj enj taugenj. Go enj oc ênam amac kêsî anjga lau Pilišti lemenj.”

⁴ Amboac tonaj lau Israel sêwi anôtôi Bal to alê gwam sinj ma sêjam sakinj Apômtau taugenj.

⁵ Go Samuel kêsôm gebe “Akac lau Israel samobgenj sa anjga Mispa gebe jatenj mec êndênj Apômtau êtu amacña.”

⁶ Amboac tonaj êsêac sêkac tauñ sa anjga Mispa, sêkati bu, go sêsêwa kêsêp nom sêkô Apômtau lañônêmña ma sêjam dabunj no gêdêñ oc samuc tonaj. Ma sêsôm lasê gebe “Aêac dagôm sec gêdêñ Apômtaugoc.” Samuel kêmêtôc lau Israel anjga Mispa.

⁷ Gêdêñ tañ lau Pilišti sêñô gebe lau Israel sêkac tauñ sa anjga malac Mispa nan, êsêacnêñ gôliñwaga sêpi dêdêñ êsêac sêja. Lau Israel sêñô binj tonaj ma têtêc tauñ kêtü lau Pilištiña.

⁸ Ma lau Israel sêsôm gêdêñ Samuel gebe “Awam ênac Apômtau endenj tönjenj êtu aêacña gebe Apômtau ênam aêac kêsî anjga lau Pilišti lemenj.”

⁹ Amboac tonaj Samuel kékôc domba ñalatu tenj, tañ gênôm su gêmoea nan, ma kékênj samucgenj kêtü daja gêdêñ Apômtau. Ma enj kêtanj gêdêñ Apômtau gêjô lau Israel su ma Apômtau kékênj tanja êné mec.

¹⁰ Gêdêñ tañ Samuel kékênj daja tau gêmoea nan, ma lau Pilišti jatêdabinj Israel gebe sênac sinj êndênj êsêac. Mago Apômtau nê wapap gêjac kapôênj gê tönjenj gêsac lau Pilišti ñaô e gêjam êsêac salinj-salinjenj, tec lau Israel sêku êsêac tulu.

¹¹ Go lau Israel sêwi Mispa sinj jasêjanda lau Pilišti to sêjac êsêac e jakêsêp gêdêñ malac Bet-Kar ñalabuña.

¹² Go Samuel kékôc poc tenj jagêjac sa kékô Mispa to Jesana ñasawa ma gê poc tau ñaê gebe Eben-Eser, ma kêsôm gebe “Apômtau gêjam aêac sa e mênjgêdêñ tonec.”

¹³ Apômtau kékônij lau Pilišti amboac tonaj, tec êsêac sêmu sêmênj Israel nêñ gamênj kêtiam atom. Ma Apômtau lêma gejonj êsêac gêdêñj têm samob, tañ Samuel gêmoea mata jali nan.

¹⁴ Malac tañ lau Pilišti sêjanjo su anjga Israel nan, kêtü lau Israel nêñ gêñ kêtiam anjga Eskron e jagêdêñ Gat. Ma lau Israel sêjam nêñ gamênj kêsî anjga lau Pilišti lemenj. Ma wama gêc Israel ma lau Amor ñasawa amboac tonanjenj.

¹⁵ Ma Samuel kêtü lau Israel nêñ gôliñwaga kêtôm têm samob, tañ enj gêmoea mata jali nan.

¹⁶ Kêtôm jalagenj enj kêsêlêñj gêjac laoc malac Betel to Gilgal ma Mispa ma kêmêtôc lau Israel nêñ binj kêtôm malac tonaj ñai.

¹⁷ Go gêmü jagêñgôn Rama kêtiam gebe êné andu kékô malac tônê. Anjga tônê enj gêjam gôliñ lau Israel amboac tonanjenj. Ma enj gêboea Apômtaunê altar tenj sa kékô tônê.

8

Lau Israel tetenj kiny tenj

- 1 Gêdêj tanj Samuel kêtû njamalacanô su nanj, enj kékêj latui têtû gôlinjwaga Israelnja.
- 2 Latu njacsêga nê njâê Joel ma njac kêtû luagêcnja nê njâê Abija. Êsêagêc têtû gôlinjwaga sênjgôj malac Berseba.
- 3 Mago enj latuagêc sêpuc tamenj waŋa atom. Êsêagêc materj katu mone. Sêkôc awa njalêsinya ma sêjam mêtôc gêdêj ôkwi.
- 4 Go lau Israelnêj laumata samob sêkac sa dêdêj Samuel sêja Rama.
- 5-6 Ma sêsôm gêdêj enj gebe "Aôm kôtu njamalacanô su ma latômagêc sêpuc aôm waŋam atom. Amboac tonanj ôkêj kiny tenj êndêj aêac gebe ênam gôlinj aêac êtôm tentenjlato samob nêj kiny sêgôm." Êsêacnêj binj gebe" Ôkêj kiny tenj êndêj aêac gebe ênam gôlinj aêac" nanj, kêmoasinj Samuel atomanô, ma enj ketyer mec gêdêj Apômtau.
- 7 Ma Apômtau gêjô Samuel awa gebe "Ôkêj tanjam launêj binj, tanj sêsôm nanj, gebe êsêac têtinj aôm atom, têtinj aê ma sedec gebe jatu êsêacnêj kiny.
- 8 Êsêac sêwi aê sinj ma sêjam sakinj anôti jaba. Gêj samob, tanj sêgôm gêdêj aê gêdêj tanj kakôc êsêac su anja Aiguptu e mênjgêdêj ocsalô tonec nanj, sêgôm gêdêj aôm amboac tonanjenj.
- 9 Ôkêj tanjam êsêacnêj awej, tagenj ôlêj binj êsêac njajanja ma ôndôj kiny, tanj ênam gôlinj êsêac nanj, nê njagôlinj êndêj êsêac."
- 10 Go Samuel kasôm Apômtaunê binj samob gêdêj lau, tanj tetenj kiny tenj gêdêj enj nanj.
- 11 Ma kêsôm gebe "Kiny tau oc ênam gôlinj amac njalêj amboac tonec gebe Enj oc êkôc amac latômi ma êkêj êsêac sênam gôlinj êna kareta sinjja to sênjgôj hos njâo ma êkêj êsêac sêlêti sêmunj ênê kareta sinjja.
- 12 Njagêdô enj oc êkêj êsêac tatu sinjwaga 1,000 nêj kapitai ma njagêdô têtû sinjwaga 50 nêj kapitai. Njagêdô sêkac ênê nom ôkwi to sejonj ênê kôm njanô sa. Njagêdô oc sêmansanj laukasap sinjja ma ênê kareta sinjja njagêjnlêlôm.
- 13 Enj oc êkôc amac latômio gebe sêmansanj gêjmalu to seno ma sêpac gêj.
- 14 Enj oc ejoj nêj kôm to wain ma katêkwiŋa njanjanô mataêjam samob su ma ênac sam gêj tau êndêj nê sakinjwaga.
- 15 Enj oc êkôc gêj lemenjlu-lemenjlu njatagenj-tagenj su anja nêj kôm polom to wainja gebe êkêj êndêj nê gejobwaga to sakinjwaga.
- 16 Enj oc êkôc nêj sakinjwagao to njac ma nêj bulimakao to donjki njajamanô su anja amacnêj ma êkêj sênam ênê kôm.
- 17 Enj oc êkôc nêj domba lemenjlu-lemenjlu njatagenj-tagenj ma amac taôm oc atu ênê gêjôma.
- 18 Ma êndêj bêc tonanj amac oc atanj lasê êtu nêj kiny, tanj taôm ajalinj sa nanjja, mago Apômtau oc êkêj tanja amac êndêj bêc tonanj atom."
- 19 Mago lau dedec gebe sêjô Samuelnê binj. Êsêac sêsôm gebe "Masianô, aêac abe akôc kiny tenj ênam gôlinj aêac.
- 20 Go aêac atôm lau tentenjlato samob. Aêacma kiny ênam gôlinj aêac to êwê aêac ma ênac aêacma sinj."
- 21 Binj samob, tanj êsêac sêsôm nanj, Samuel gêjô ma kêsôm lasê kêtiam gêdêj Apômtau.
- 22 Ma Apômtau kêsôm gêdêj Samuel gebe "Ôkêj tanjam êsêacnêj binj ma ôkêj kiny tenj êndêj êsêac." Go Samuel kêsôm gêdêj lau Israel nêj njacwaga gebe "Amu andêj nêj malacmôkê êndêj-êndênjenj ana."

9

Sêjalij Saul sa kêtû kiny

- 1 Njac tenj anja Benjaminnê gôlôac gêmôa nê njâê Kis. Enj Abiel latu, nanj Seroro latu, nanj Bekorat latu, nanj Apia latu anja tonj Benjaminnja. Enj njac tolêlôm.
- 2 Enj latu tenj gêmôa njâê Saul. Enj njac matac njajam. Njac Israelnja tenj lanjôanô njajam kêtôm enj gêmôa atom. Môkêapac kelej gamêj su.
- 3 Bêc tenj Saul tama Kis nê donjki têna njagêdô sêbôm. Amboac tonanj Kis kêsôm gêdêj latu Saul gebe "Ôkôc sakinjwaga tenj êwijn aôm ma andi naansom donjki têna tau."
- 4 Êsêagêc sêsêlêj jasêsa gamêj lôcnja Epraim, go sêsêlêj jasêsa gamêj Salisanja, mago têtap bôc tau sa atom. Sêsêlêj jasêsa gamêj Salimnja, mago sêmoa tonanj atom. Go agêc sêsêlêj jasêsa gamêj Benjaminnja, mago sesom elêmé amboac tonanjenj.
- 5 Gêdêj tanj jasêsa gamêj Supnja nanj, Saul kêsôm gêdêj sakinjwaga, tanj gêwijn enj nanj, gebe "Ajôc, aêagêc tamu tana. Tamoc oc êwi donjki têna njabinj sinj ma ê go tau êtu aêagêcnja."

⁶ Ma sakinwaga tonaj gêjô enj awa gebe “Anôtônê ñac tenj gêngôñ malac tonec. Enj ñac, tanj lau tetoc enj sa nanj. Binj samob, tanj enj kêsôm nanj, ñanô kêsa. Aêagêc dandêñ enj tana. Oc moae enj êsôm binj katô aêagêc êtu lêñ tec tasêlêñ tamoa necña.”

⁷ Go Saul kêsôm gêdêñ nê sakinwaga gebe “Aêagêc embe tana, go takêñ asagenj êndêñ ñac tau. Polom tanj gêc nêñ talu nanj, gêbacnê. Ma gêñ ñagêdô gebe takêñ êndêñ Anôtônê ñac tauña gêc atom. Aêagêc nêñ asagenj gêc.”

⁸ Sakinwaga tau gêjô enj awa gebe “Ôlic acgom, aê kakôc silber 50 toea, aê oc jakêñ tonanj êndêñ Anôtônê ñac gebe êwa aêagêcnêñ lêñ sa.”

⁹ (Anja Israel andanjen embe ñac tenj taê ênam gebe êtu kênac Anôtô êtu gêñ tenja, nanj êsôm gebe “Dandêñ ñac-gêlic-gêñwaga tana.” Gebe ñac tanj sêsam enj galoc gebe Propete nanj, andanjen sêsam enj gebe Ñacgêlic-gêñwaga.)

¹⁰ Saul kêsôm gebe “Ñajam, dandêñ enj tana.” Amboac tonanj tec agêc sêsa malac, tanj Anôtônê ñac gémoa nanj sêja.

¹¹ Gêdêñ tanj êsêagêc sêpi malac, tanj gêc gamêñ ñabau sêja nanj, êsêagêc dêdac ñapalêo ñagêdô sêsa sêmêñ sebe sêkati bu, tec têtù kênac êsêac gebe “Gêlic-gêñwaga gêmoo me masi.”

¹² Êsêac sêjô êsêagêc awenj gebe “Aec, enj kêsêlêñ gêmuj amagêc. Galocgenj enj mênggêô lasê malac gebe ocsalô tonec lau sêkêñ da tenj anja gamêñ ñabau.

¹³ Êndêñ tanj asa malac nanj, oc atap enj sa. Enj gebe êpi gamêñ ñabau naêninj gêñ. Gebe lau oc sêñinj gêñ atomgenj e enj êô lasê ma ênam mec da su acgom, go lau, tanj sêkalem êsêac nanj, sêñinj gêñ. Api anamanj, oc atap enj sa sologenj.”

¹⁴ Amboac tonanj êsêagêc sêpi malac sêja ma gêdêñ tanj êsêagêc sêsa malac nanj, sêlic Samuel kêsêlêñ kêsa gêdêñ êsêagêc gêmêñ gebe êpi gamêñ ñabau êna.

¹⁵ Bêc tanj gêmuj bêc Saul gêô lasêña nanj, Apômtau geoc binj lasê gêdêñ Samuel ma kêsôm gebe

¹⁶ “Elenja êndêñ taj oc êkô amboac kêkô galoc nanj, aê oc jasakiñ ñac tenj anja gamêñ Benjaminja êndêñ aôm êwac. Ôñinj oso enj êtu ñoc lau Israel nêñ kinj. Enj oc ênam ñoc lau kêsî anja lau Pilisti lemenj. Aê galic gêñwapac, tanj ñoc lau sêôc nanj, gebe nêñ tanjiboa kêsô aê tanjocsuj sugac.”

¹⁷ Gêdêñ tanj Samuel gêlic Saul nanj, Apômtau kêsôm gêdêñ enj gebe “Ñac tau, tanj kasôm ênê binj gêdêñ aôm nanj tonec. Enj ñac, tanj oc ênam gôlinj ñoc lau.”

¹⁸ Go Saul kêtù gasuc Samuel anja malac ñasacgêdô ma kêsôm gêdêñ enj gebe “Aê jatenj aôm gebe ôtôc Gêlic-gêñwaga nê andu êndêñ aê.”

¹⁹ Samuel gêjô enj awa gebe “Ñac-gêlic-gêñwaga tau aê. Ômuj aê ôpi ôndêñ gamêñ ñabau ôna gebe ocsalô tec oc ôñinj gêñ ôwinj aê. Ma êndêñ bêbêcgenj oc jakêñ aôm ôna ma jasôm binj tau, tanj gobe ôtu kênac êndêñ aê nanj, lasê êndêñ aôm.

²⁰ Ôpô sim taôm êtu donki têna, tanj sêbôm gêdêñ ñabêc kêtù têlêac gêjaña su nanj atom gebe têtap êsêac sa su. Mago lau Israel nêñ awamata samob gêjac asa ñawae. Gêjac aôm to tamam nê gôlôac samob ñawae atom me.”

²¹ Saul gêjô enj awa gebe “Aê ñac Benjaminja, lau Israel nêñ gôlôacmôkê sauñanô tau, ma aênoc gôlôac kêtù Benjamin nê gôlôacmôkê nêñ gôlôac ñamuanô tau. Aôm kôsôm binj tonanj gêdêñ aê kêtù agenja.”

²² Go Samuel gêwê Saul agêc nê sakinwaga sêsô andu sêñinj gêñja sêja ma kêkêñ êsêagêc sêñgôñ lau, tanj sêkalem êsêac nanj ñamata. Lau tau nanj namba amboac 30.

²³ Go Samuel kêsôm gêdêñ-ñac-geno-gêñja gebe “Ôkôc gêñ, tanj kakêñ gêdêñ aôm ma kasôm gebe otoc ênêc tau ña nanj ômôênj.”

²⁴ Tec geno-gêñwaga kêkôc akainj samuc to ñailênô ma ketoc kêkô Saul lañônêmja ma Samuel kêsôm gebe “Ôlic gêñ ñagec tonec, tec tetoc kêkô aôm lañônêmja nec ôñinj. Gêñ tonec sêmasanj kêtù aômja gebe ênêc e êndêñ ñanoc gebe ôñinj ôwinj ñaclenj.”

Amboac tonanj Saul genj gêñ gêwinj Samuel gêdêñ bêc tonanj.

²⁵ Gêdêñ tanj êsêac sêsêp anja gamêñ ñabau jasêô lasê malac nanj, êsêac sêja mê tenj gêc andu ñasalôm tapa-tapa ñaô kêtù Saulja ma enj gêc bêc gêc tonanj.

Samuel genj oso Saul kêtù kinj

²⁶ Gêdêñ tanj gêu bôñ nanj, Samuel gêmôêc kêpi gêdêñ Saul gebe “Ôndi sa, aê gabe jakêñ aôm ôna.” Saul gêdi ma êsêagêc Samuel lulugenj sêsa intêna sêja.

²⁷ Sêsa malac ñamadinj, go Samuel kêsôm gêdêñ Saul gebe “Ôsôm êndêñ nêñ sakinwaga gebe êsêlêñ êmuj aêagêc. Enj êôc lêlêc aêagêc su, go aôm taôm ômoa sauñgenj acgom, gebe jasôm Anôtô nê binj êndêñ aôm ôñô.”

10

¹ Go Samuel kĕkĕc ħoplakĕp toniptĕkwi ma kĕkĕc kĕpi Saul mĕkĕapac ma kĕlĕsĕp enj alianĕ ma kĕsĕm gebe "Apĕmtau gerj oso aĕm gebe ōtu ĕnĕ lau Israel nĕj kinj. Aĕm oc ŕnam gĕlinj Apĕmtaunĕ lau to ŕnam ĕsĕac kĕsi anĝa nĕj ħaĝo, taŋ sĕgĕ ĕsĕac auc naŋ. Gĕħtalĕ tonec ĕwa sa ĕndĕj aĕm gebe Apĕmtau gerj oso aĕm gebe ōtu ĕnĕ gĕħlĕnsĕm ħakinj.

² Galoc embe ōwi aĕ siŋ, oc ŕndac ħac luagĕc anĝa Rahelĕnĕ sĕĕ, taŋ gĕc gamĕj Benjamin ħamalac Selsa naŋ. ĕsĕagĕc oc sĕsĕm ĕndĕj aĕm gebe 'Tĕtap donĝi tĕna, taŋ gosom naŋ, sa su. Ma galoc tamam taĕ gajam donĝi tĕna kĕtiam atom, mago gĕ go tau kĕtu aĕmħa gĕmoa ma kĕsĕm gebe "Aĕ ħanĝom asagerj ĕtu ħoc latucħa." '

³ Anĝa tonan aĕm gacgerj ŕna e ŕ lasĕ kamem Taborħa, go lau tĕlĕac oc dĕndac aĕm. ĕsĕac oc sĕpi malac Betel sĕna gebe sĕkĕj da ĕndĕj Anĕtĕ. Tej ĕkĕc nonin ħalatu kapoac tĕlĕac. Tej ĕkĕc mopolom tĕlĕac ma teŋ ĕkĕc bĕc ħaĕlic towain.

⁴ ĕsĕac oc sĕ moalĕc aĕm ma sĕkĕj mopolom luagĕc ĕndĕj aĕm. Aĕm oc ŕkĕc su anĝa ĕsĕac lemenj.

⁵ Go aĕm ŕ lasĕ malac Gibe a Elohim, taŋ lau Piliŝti nĕj malac gĕc naŋ. Aĕm oc ŕndac propete ħatonj teŋ anĝa malac ħasacgĕdĕ. ĕsĕac anĝa gamĕj ħabau sĕsĕp sĕmĕj. Gĕj wĕħa togam to gegob ma onj to gasuc ħakicsĕa ĕwĕ ĕsĕac ma nĕj katunj kainj teŋ amboac propete nĕj gĕgĕm ĕsĕac.

⁶ Ma Apĕmtaunĕ ħalau oc ĕnam aĕm auc ĕlĕlĕc su ma nĕm katĕm kainj teŋ ĕsa ĕtĕm propete tauŋ nĕj, go aĕm ŕtu ħac wakuc teŋ samucgerj.

⁷ ĕndĕj taŋ gĕħtalĕ tonan samob ĕtap aĕm sa su naŋ, ŕħgĕm ĕtĕm nĕm ħalĕlĕm ĕcac aĕm gebe Apĕmtau tau oc ĕwiŋ aĕm.

⁸ ŕsĕp malac Gilgal ŕna ŕmuŋ aĕ, go aĕ jandĕj aĕm jawac gebe jakĕj daja to dawama. ŕnsaĕ aĕ bĕc 7 acgom, go jandĕj aĕm jawac ma jasĕm gĕj, taŋ ŕħgĕmħa naŋ, ĕndĕj aĕm."

⁹ Gĕdĕj taŋ Saul kĕcac tau ŕkwi gebe ĕwi Samuel siŋ naŋ, go Anĕtĕ kĕkĕj ħalĕlĕm wakuc gĕdĕj enj ma gĕħtalĕ samob tonan ħanĕ kĕsa gĕdĕj bĕc tagerj tonan.

¹⁰ Ma gĕdĕj taŋ ĕsĕagĕc sĕĕ lasĕ malac Gilgal naŋ, propete nĕj tonj teŋ kĕpuc enj tĕj-tĕj. Ma Anĕtĕnĕ ħalau gĕjam enj auc kĕlĕlĕc su e katu kainj teŋ kĕsa ma jakĕsĕp ĕsĕac ħalĕlĕm.

¹¹ Lau samob, taŋ sĕjala enj gamuŋ ma sĕlic ĕnĕ katu kainj teŋ kĕsa amboac propete nĕj naŋ, sĕsĕm gĕdĕj tauŋ gebe" Asagerj gĕgĕm Kis latu Saul. Enj kĕtu propete nĕj teŋ amboac tonan me."

¹² Ma kĕc teŋ anĝa gamĕj tonan kĕsĕm gebe "ĕsĕacnĕj tamenj asa." Tec sĕsĕm tonec gebe "Saul kĕtu propetenĕj teŋ amboac tonan me."

¹³ Gĕdĕj taŋ katu kainj teŋ kĕsa su naŋ, enj gĕja nĕ malac Gibe a.

¹⁴ Go Saul sa lanĝwa kĕsĕm gĕdĕj enj to nĕ sakinwaga gebe "Amagĕc aja ondoc." Tec enj gĕjĕ enj awa gebe "Aĕagĕc asom donĝi tĕna ma gĕdĕj taŋ atap sa atom naŋ, adĕj Samuel aja."

¹⁵ Sa lanĝwa kĕsĕm gebe "ŕsĕm acgom, Samuel kĕsĕm asagerj."

¹⁶ Saul gĕjĕ eo awa gebe "Enj kĕsĕm gĕdĕj aĕagĕc gebe tĕtap donĝi tĕna sa su." Mago bin kinħa, taŋ Samuel kĕsĕm naŋ, enj gĕjac miŋ gĕwiŋ atom.

Lau tetoc nĕj kinj Saul sa

¹⁷ Gĕdĕj ħasawa tonan Samuel kĕkalem lau Israel sĕpi tagerj dĕdĕj Apĕmtau anĝa malac Mispa.

¹⁸ Ma kĕsĕm gĕdĕj lau Israel gebe "Apĕmtau, Israel nĕj Anĕtĕ nĕ bin amboac tonec gebe 'Aĕ gawĕ Israel sĕpi anĝa Aiguptu sĕmĕj. Aĕ gajam amac kĕsi anĝa lau Aiguptuħa ma anĝa gamĕj kinħa samob, taŋ sĕkĕninj amac naŋ.'

¹⁹ Mago amac atin nĕm Anĕtĕ, taŋ gĕjam amac sa anĝa nĕm gĕħwapac to gĕj lĕnsĕħa samob naŋ, su gĕdĕj ocsalĕ tonec ma asĕm gebe 'Masi, ŕkĕj kinj teŋ ĕnam gĕlinj aĕac.' Amboac tonan andĕnanj taĕm akĕ Apĕmtau lanĝnĕmħa ĕtĕm nĕm gĕlĕacmĕkĕ to nĕm sackapoacgĕdĕgĕj."

²⁰ Samuel kĕkĕj Israelnĕj gĕlĕacmĕkĕ samob sĕsa sĕmĕj ma kĕpuc kapoac e jakĕsĕp Benjaminħa.

²¹ Go kĕkĕj gĕlĕacmĕkĕ Benjamin nĕj sackapoacgĕdĕ gĕdĕj-gĕdĕjgerj sĕsa sĕmĕj. Enj kĕpuc kapoac e jakĕsĕp sackapoacgĕdĕ Matri. Go kĕkĕj sackapoacgĕdĕ Matri nĕj ħac tagerj-tagerj sĕsa sĕmĕj ma kĕpuc kapoac e jakĕsĕp Kis latu Saul. Mago gĕdĕj taŋ sesom enj naŋ, enj gĕmoa atom.

²² Tec tĕtu kĕnac Apĕmtau kĕtiam gebe "ħac tau gĕmĕj tonec me masi." Ma Apĕmtau gĕjĕ ĕsĕac awerj gebe "Aec, enj kĕsiŋ tau gĕmoa waba ħalĕlĕm."

²³ Amboac tonan sĕlĕti sĕja ma sĕkĕc enj anĝa tonan. Ma gĕdĕj taŋ enj kĕkĕ lau ħalĕlĕm naŋ, enj ħac waso-waso kĕlĕlĕc ĕsĕac samob su.

²⁴ Go Samuel kêsôm gêdêj lau samob gebe “Alic ñac tau, tañ Apômtau kêjalij sa nañ me masi. Ñac teñ kêtôm eñ gêmoa lau samob ñalêlôm atom.” Go lau samob sêjam lasê ma sêmôêc gebe “Kinj tau êmoa ñajamôñ.”

²⁵ Ma Samuel gêwa mêtê to ñagôlij kinjña sa gêdêj lau ma keto binj samob kêsêp buku teñ ma ketoc gêc Apômtau lañônemña. Tonañ su, go Samuel kêsakinj lau samob sêmu sêja nêj andu gêdêj-gêdêjgeñ.

²⁶ Saul tau gêmu gêja malac Gibeaa amboac tonanjenj ma sinjwaga, tañ Anôtô kékac nêj ñalêlôm nañ, jasêwijj eñ.

²⁷ Mago lau sec ñagêdô sêmoa nañ sêsôm gebe “Ñac tonañ oc ênam aêac sa amboac ondoc.” Êsêac sêpêc gêdô eñ ma sêkêj gêj teñ gêdêj eñ atom. Tagenj Saul gêgôm amboac gêlic atom.

11

Saul kêku lau Amon tulu

¹ Lau Amon nêj kinj Nahas kêpi gêmêj ma kêgi malac Jabes-Gilead auc. Go lau Jabes sêsakinj binj gêdêj Nahas gebe “Ômoatiñ poac teñ ôwijj aêac, go anam sakinj aôm.”

² Mago ñac Amon Nahas gêjô êsêac awenj gebe “Aê jamoatiñ poac tagenj tonec jawijj amac gebe jakip amac matemlakôp anôña sa ma janjôm Israel samob majej êsa.”

³ Go lau Jabes-Gilead nêj kasêga sêsôm gêdêj eñ gebe “Ôkêj ñasawa êtôm bêc 7 êndêj aêac gebe asakinj lau jaenña êtôm malac-malac Israelña samob sêna ma embe lau teñ sênam aêac sa atom, go akêj tañ andêj amac.”

⁴ Gêdêj tañ lau jaenña jasêô lasê malac Gibeaa, tañ Saul gêñgôj ma sêkêj ñawae tau nañ, lau samob sêpuc tanjiboa sa ma têtanj.

⁵ Gêdêj tonañ Saul gêwê bulimakao gêmu anjga kôm gêmêj ma kêtu kênac gebe “Lau têtanj tanjiboa tônê ñam amboac ondoc.” Go êsêac sêjac miñ lau Jabes nêj binj gêdêj eñ.

⁶ Gêdêj tañ Saul gêjô binj tau nañ, Anôtônê ñalau gêjam eñ auc ma eñ têtac ñandanj sec.

⁷ Ma eñ kékôc bulimakao luagêc ma kêsa gêñgic-gêñgic, go kêsakinj lau jaenña gebe sênac sam êtôm gamêj Israelña samobgenj ma sêsôm binj tonec gebe “Lau tañ sêndi nasêndanjuc Saul agêc Samuel atom nañ, nêj bulimakao oc têtap binj tonanjenj sa.” Go Apômtau gêgôm êsêac têtakê ñanô, tec êsêac dêdi tomalagenj sêja.

⁸ Go Saul kékac êsêac sa anjga malac Besek. Lau Israel nêj ñacwaga 300,000 to lau Juda nêj 30,000.

⁹ Ma eñ kêsôm gedenj lau, tañ sêkôc jaenj sêmêj nañ, gebe “Asôm êndêj lau Jabes-Gilead gebe ‘Elenj oc ñandanj êsa, go nêj gêjwapac ñagaô êsa.’ ” Gêdêj tañ lau jaenña sêô lasê malac nañ, lau Jabes sêñô binj tau e êsêac têtac kêpô su.

¹⁰ Go lau Jabes sêkêj binj gêdêj Nahas gebe “Elenña aêac oc ansuj tañ awac, go amac anjgôm aêac atôm taêm ênam.”

¹¹ Gêdêj gelenmata Saul gêwa nê lau kékôc sêja tonj têtêac ma gedenj bebec kanucgenj êsêac sêô lasê ñacjonêj becoba ma sêjac lau Amon e oc ñandanj kêsa. Ma lau ñapopoc sêc êlij-êlij e ñac luagêc sêmoa sêwijj tañ atom.

¹² Go lau sêsôm gêdêj Samuel gebe “Lau ondoc sêsôm gebe ‘Saul ênam gôlij aêac atom.’ Ôkêj êsêac dandêj aêac gebe tanac êsêac êndu.”

¹³ Mago Saul kêsôm gebe “Êndêj ocsalô tonec ñac teñ êmac êndu atom, gebe galoc Apômtau gêjam nê lau Israel kêsi.”

¹⁴ Go Samuel kêsôm gêdêj lau gebe “Ajôc, aêac tapi malac Gilgal ma tawaka mêtê kinjña sa.”

¹⁵ Lau samob sêpi jasêô lasê Gilgal ma sêkêj Saul kêtu kinj sêkô Apômtau lañônemña. Ma sêkêj da moasiñña gêdêj Apômtau ma Saul to lau Israel samob têtac ñajam kêlêlêc.

12

Samuel kêsôm binj gêdêj lau samob

¹ Go Samuel kêsôm binj gêdêj lau Israel samucgenj gebe “Aê kakêj tañoc amacnêj binj atenña samob ma kakêj kinj teñ gêdêj amac gebe ênam gôlij amac.

² Ma galoc kinj tau oc êwê amac. Aê katu ñamalacanô su ma môdê kêpi aê ma aê latuci sêmoa sêwijj amac. Aê gawê amac gêdêj aê ñapalêgenj e mênjgêdêj galoc.

³ Aê tec gamoa. Aêñoc binj teñ embe ênêc amacña, nañ asôm lasê galoc tamoa Apômtau to ñac, tañ genj oso eñ nañ, lañônemña. Aê kajanjo asanê bulimakao su. Aê kakôc asanê donki su. Aê gagôm keso gêdêj ñac ondoc ma kakônij asa. Ñac ondoc kékêj awa ñalêsijña gêdêj aê gebe ênac aê matoc su. Asôm lasê gebe jakêj gêj tau ñagêjô.”

⁴ Êsêac sêjô ênê binj gebe “Aôm gôgôm keso teñ gêdêj aêac atom to kôkônij aêac atom ma kôkôc awa ñalêsijña teñ anjga lau teñ nêj atom.”

⁵ Go eñ kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Apômtau tau kêjala ma ênê ñac geñ osoña gêlic gêdêñ ocsalô tonec amboac tonanğen gebe amac atap gêñ teñ sa gêc aê lemoc atom.” Ma êsêac sêjô eñ awa gebe “Aec, Apômtau kêjala.”

⁶ Go Samuel kêsôm gêdêñ lau gebe “Apômtau tañ kêkêñ Mose agêc Aron ma sêwê nêñ tamemi sêpi anğa Aiguptu sêmêñ narñ kêjala.

⁷ Amboac tonanğ andi mênjakô gebe dawa nêñ binj sa takô Apômtau lanğônêñ ña ma aê jawa Apômtaunê moasiñ samob, tañ kêkêñ gêdêñ amac to nêñ tamemi narñ sa.

⁸ Gêdêñ tañ Jakob kêsêp Aiguptu gêja ma lau Aiguptu sêkônin eñ ña gêñwapac narñ, amac tamemi sêmôêc gêdêñ Apômtau. Go eñ kêsakiñ Mose agêc Aron, tañ sêkôc tamemi su anğa Aiguptu ma sêkêñ êsêac sêñğôn gamêñ tonec.

⁹ Mago êsêac sêlin Apômtau, nêñ Anôtô sinj, tec Anôtô gêwi êsêac sinj sêsêp kiñ Hasor anğa Jabin nê sinjêlêc Sisera ma lau Pilisti to lau Moab nêñ kiñ, tañ sêjac sinj gêdêñ êsêac narñ lemeñ.

¹⁰ Gêdêñ tonanğ êsêac têtanğ gêdêñ Apômtau ma sêsôm gebe ‘Aêac agôm sec, aêac awi Apômtau sinj ma ajam sakiñ Bal agêc Astarot. Mago galoc ônam aêac kêsi anğa ma ñacjo nêñ ma aêac anam sakiñ aômğen.’

¹¹ Amboac tonanğ Apômtau kêkêñ Jerubal agêc Balak ma Jepta agêc Samuel sêjam amac kêsi anğa nêñ ñacjo, tañ sêgi amac auc narñ, lemeñ ma amac amoa ñajam.

¹² ‘Ma gêdêñ tañ alic lau Amon nêñ kiñ Nahas gêmêñ gebe ênac sinj êndêñ amac narñ, amac alinğ nêñ kiñ ñanô Apômtau, amacnêñ Anôtô, sinj ma asôm gadêñ aê gebe ‘Masi, kiñ teñ anam gôlinğ aêac.’

¹³ Amboac tonanğ kiñ, tañ ajalinğ sa to atenğ eñ narñ, Apômtau kêkêñ eñ gebe ênam gôlinğ amac.

¹⁴ Embe atoc Apômtau sa ma anam sakiñ eñ akêñ tañem ênê binj ma ali awem sa êndêñ Apômtaunê binjsu atom, embe amac to nêñ kiñ tau, tec gêjam gôlinğ amac nec andanğuc Apômtau, nêñ Anôtô, go amoa ñajam.

¹⁵ Mago amac embe akêñ tañem Apômtaunê binj atom, ma embe ali awem sa êndêñ ênê binjsu, go Apômtaunê lêma oc enseñ amac êtôm gêgôm gêdêñ tamemi.

¹⁶ Amboac tonanğ atu gasuc amêñ ma alic gêñtalô kapôêñ narñ, Apômtau oc êñğôm êndêñ amac matemanôğen.

¹⁷ Galoc noc tanac mopolom ñanô sanja me. Aê oc jatenğ Apômtau ma eñ êkêñ wapap to kom ênac, go alic to ajala gebe Apômtau gêlic nêñ binj atenğ kêtü kiñña sec.”

¹⁸ Go Samuel ketenğ Apômtau, ma Apômtau kêkêñ wapap to kom gêjac gêdêñ oc tonanğ. Ma lau samob têtêc Apômtau agêc Samuel ñanôğen.

¹⁹ Ma sêsôm gêdêñ Samuel gebe “Otenğ Apômtau, aômñêñ Anôtô, ôjô nêñ sakiñwaga aêac su, gebe ênam aêac sa ec amac êndü atom. Gebe ma sec gêc kwananğenğ ma agôm keso tonanğ jagêwiñ gebe atenğ kiñ teñ.”

²⁰ Samuel kêsôm gêdêñ lau gebe “Atêc taôm atom. Amac agôm sec samob tonanğ binjñanôğen, tagenğ andanğuc Apômtau awi sinj atom, anam sakiñ Apômtau ña nêñ ñalêlôm samucgenğ.

²¹ Akac taôm su anğa ênê atom gebe anam sakiñ gwam, tañ sênam lau sa to sênam lau kêsi sêñğôm êtôm atom narñ, gebe ñanô masi.

²² Apômtau oc êtinğ amac su atom kêtü ênê ñaê kapôêñña. Eñ kêsôm kêtü tônğ gebe êkêñ amac atu ênê lau.

²³ Aê tauc amboac tonanğ. Aê janac jaê binj tonec gebe janğôm sec êndêñ Apômtau ma jawi mec êtu amacña sinj atom. Masianô, aê oc jandônğ intêna ñajam to solop êndêñ amac jamoa.

²⁴ Tagenğ atêc Apômtau to anam sakiñ eñ ñanğêñ to nêñ ñalêlôm samucgenğ. Asala gêñsêga samob, tañ eñ gêgôm kêtü amacña narñ.

²⁵ Mago embe anğôm sec amoa, go amac ananğa to nêñ kiñgenğ.”

13

Saul gêjac sinj gêdêñ lau Pilisti

¹ Saulnê jala kêtü ... ma eñ kêtü kiñ, ma eñ gêjam gôlinğ Israel jala ...

² Eñ kêjalinğ ñacwaga 3,000 sa anğa Israel. 2,000 sêmoa sêwiñ eñ sêñğônğ malac Mikmas to gamêñ lôc Betelña. Ma 1,000 sêmoa sêwiñ Jonatan sêñğônğ malac Gibeab Benjaminña. Lau sinj ñagêdô samob Saul gêwi sinj sêmu sêja nêñ malac.

³ Go Jonatan gêjac lau Pilisti nêñ gejobwaga, tañ gêñğônğ Gibeab narñ êndü. Lau Pilisti sêñô binj tonanğ ñawae. Go Saul kêjatu lau sêjac dauc kêtanğ kêtôm gamêñgenğ ma kêjatu gebe “Lau Hebrai sêkêñ tañenğmanğ.”

⁴ Lau Israel samob sêñô Saul gêjac Pilisti nêñ gejobwaga êndü ñawae ma sêñô gebe nêñ waenğ kêtü sec anğa lau Pilisti nêñ. Ma Saul kêkalem lau samob gebe sêndanğuc eñ sêna malac Gilgal.

⁵ Lau Piliisti sêkac taun sa sebe sênac sinj êndêj Israel. Êsêacnêj kareta sinjja 3,000 to lau sêngôj hos njaôja 6,000 ma lau sinj njaôjêdô taêsam njanô lasê kêtôm ganjac gwêcja. Êsêac sêpi jasê nêj becoba anja malac Mikmas, tanj gec Bet Awen njamakenj oc kêpija nanj.

⁶ Gêdêj tanj lau Israel sêlic gebe lau Piliisti oc sêôc êsêac popoc gebe sêkapij êsêac sa njanôgenj nanj, êsêac sêsij tanj ôkwi semoa poclabu to nom gêsuj ma poc kapôêj-kapôêj njasawa to sê tuc ma sê buja.

⁷ Ma njaôjêdô selom bu Jordan jasêmoa Gad to Gilead njagamêj. Saul gacgenj gêmoa malac Gilgal ma lau samob, tanj tédaguc enj nanj, têtêc taunj njasec.

⁸ Saul kêsaê bêc 7, kêtôm tanj Samuel kêsam gêdêj enj gebe naëndac enj nanj, mago Samuel jagêô lasê Gilgal atom. Amboac tonanj lau sêwi Saul sinj-sinj sêja.

⁹ Tec Saul kêsôm gebe “Akôc daja to dawama andêj aê amêj.” Ma enj tau kakêj daja tonanj.

¹⁰ Saul kêkêj da tau gêbacnê su, go Samuel mênjgêô lasê. Saul kêpuc enj tôj-tôj gebe ê moalêc enj.

¹¹ Mago Samuel kêsôm gebe “Aôm gôgôm asagenj.” Ma Saul gêjê enj awa gebe “Aê galic lau sêwi aê sinj ma aôm gômôêj kêtôm gôjac noc nanj atom ma lau Piliisti sêkac taun sa anja Mikmas,

¹² tec taêc gêjam gebe lau Piliisti oc sêsêp Gilgal mênjsênac aê êmuj noc jamansanj binj êndêj Apômtau êtu êlic aê njamaja. Amboac tonanj njoc njalêlôm kêkac aê ma kakêj daja tau.”

¹³ Go Samuel kêsôm gêdêj Saul gebe “Aôm gôgôm gêj meloc, gôgôm Apômtau, aômnmê Anôtô, nê binjsu, tanj kêjatu aôm nanj, njanô kêsa atom. Embe ôngôm njanô êsa oc Apômtau ênac dabij aôm gebe ôtu Israelnêj kinj endenj tôjgenj.

¹⁴ Mago galoc nêj gôlinj kinja oc ênêc endenj tôjgenj atom. Apômtau kêjalij nê njac tenj sa kêtôm ênê njalêlôm ma kêkêj enj kêtû ênê launêj gôlinjwaga gebe aôm gôgôm binj, tanj Anôtô kêjatu aôm nanj, njanô kêsa atom.”

¹⁵ Ma Samuel gêdi anja Gilgal jakêpi malac Gibeab Benjaminja.

Saul kêsa lau, tanj sêmoa sêwi enj nanj sa. Lau tau amboac 600 genj.

¹⁶ Saul agêc latu Jonatan ma lau, tanj sêmoa sêwi enj nanj, jasêngôm malac Gibeab Benjaminja ma lau Piliisti sêngôm nêj becoba anja malac Mikmas.

¹⁷ Anja tonanj lau Piliisti sêsakinj sinjwaga gebe sêjanjo launêj gêj. Êsêac sêwa taunj kêkôc gêja mata têlêac. Mata tenj gêja malac Opra, tanj gêc gamêj Sualja. Mata tenj gêja malac Bet Horon

¹⁸ ma tenj kepenj gamêj njabau, tanj sêkô ma sêlic gaboanj Seboim to gamêj sawa nanj.

¹⁹ Anja gamêj Israel samucgenj njackêpac-kiwaga tenj gêmoa atom gebe lau Piliisti sêsôm gebe” O moae lau Ebolai sêmansanj sinj to kêmi ki”.

²⁰ Tec lau Israel samob dêdêj lau Piliisti sêja gebe sêuc êsêacnêj sakwenj ki to kinom ma ki to bôjanj jalô.

²¹ Lau Piliisti embe sêuc sakwenj ki me kinom, go lau Israel sênam ôli nj mone têlêac, ma embe sêuc ki me bôjanj jalô, go sênam ôli nj mone tagenj.

²² Amboac tonanj gêdêj sinj kêsa lau samob, tanj sêmoa sêwi Saul agêc Jonatan nanj, nêj tenj kêkôc sinj me kêmi ki atom, Saul agêc Jonatan taunjenj tec sêkôc.

²³ Lau Piliisti sêsakinj sinjwaga tonj tenj gebe sejop intêna njamanji Mikmasja. *

14

Jonatan kêkili sinjwaga Piliistija

¹ Bêc tenj Saul latu Jonatan kêsôm gêdêj njac, tanj gêôc ênê laukasap nanj gebe “Ajôc, dandêj Piliistinêj sinjwaga, tanj sêngôm njamakenj ônêja nanj tana.” Mago kêsôm njawae gêdêj tama atom.

² Gêdêj tonanj Saul kêkô ka njanô tenj njalabu anja malac Migron, tanj gêc Gibeab nanj, ma lau 600 sêmoa sêwi enj.

³ Ma Ahija, Iskiabod nê lasi Ahitub latu enj kêsô njakwê dabuj. Ahitub enj Apômtaunê dabujwaga Eli, tanj gêngôm Silo nanj, nê latu Pinehas latu enj. Lau tenj sêjô Jonatan gêja njawae atom.

⁴ Anja intêna njamanji, tanj Jonatan kêsa gebe naêô lasê lau Piliisti nêj sinjwaga nanj, poc soso balij luagêc kêkô makenj-makenj, sêsam tenj gebe Beses ma tenj gebe Sene.

⁵ Tenj kêkô gêmu kêsô Mikmasja ma tenj kêkô gêmu kêsa Gebanja.

⁶ Jonatan kêsôm gêdêj njac, tanj gêôc ênê laukasap nanj, gebe “Ajôc, talom dandêj lau samuc nanj sinjwaga tana. Oc moae Apômtau ênam kôm êtu aêagêcja. Enj kêtôm gebe êkêj aêagêc taku njacjo tulu ma njacjo taêsam me luagêcgenj têtôm gebe sêkô enj auc atom.”

* 13:23: Anja Hebolai awen namba jalaña gêc awê atom.

7 Ma ênê ñac, tañ gêôc ênê laukasap nañ, gêjô enj awa gebe “Ôñgôm êtôm aôm taêm gêjam. Ônamañ. Aê oc jawiñ aôm. Biñ tañ aôm taêm gêjam nañ, aê taêc gêjam amboac tonanğen.”

8 Jonatan kasôm gebe “Ñajam, talom natatôc tauñ êndênj êsêac sêlic aêagêc.

9 Êsêac embe sêsôm êndênj aêagêc gebe ‘Akô tonanğ e aêac awac’, go aêagêc takô malenğ ma dandênj êsêac tana atom.

10 Mago embe sêsôm gebe ‘Api andênj aêac amênj’, go aêagêc tapi tana gebe biñ tonanğ oc êkênj puc aêagêc gebe Apômtau kêkênj lau Piliști sêsêp aêagêc lemenğ.”

11 Amboac tonanğ êsêagêc têtôc tauñ gêdênj Piliști nêñ siñwaga sêlic êsêagêc. Ma lau Piliști sêsôm gebe “Alic acgom, Ebolai sêsa anğa gêsunğ, tañ sêsiniñ tauñ sêmoa nañ sêmênj.”

12 Go sêmôêc gêdênj Jonatan agêc nê ñac, tañ gêôc ênê laukasap nañ, gebe “Api andênj aêac amênj. Aêac abe atôc gênj teñj êndênj amagêc.” Jonatan kêsôm gêdênj nê ñac gebe “Ajôc, ôndanğuc aê. Apômtau kêkênj êsêac sêsêp Israel lemenğ sugac.”

13 Jonatan kêgalap kêpi ña akaini to lêma gêmunğ ma nê ñac kêdaguc enj. Jonatan kêsôlô lau Piliști jagwac-jagwac jasêc ma nê ñac gêjac êsêac êndu kêdaguc-kêdaguc.

14 Jonatan agêc nê ñac sêjac siñ kwapuc ma sêjac lau amboac 20 êndu anğa nom ñasawa saunğ teñj.

15 Piliști nêñ siñwaga selendec ñanô ma lau Piliști samob amboac tonanğ. Siñwaga to sêjanğowaga katunğ unğ tagenğ. Ôjô gêjam ma Anôtô kêtakê êsêac ñanôgenğ.

Sêku lau Piliști tulu

16 Saulnê dibwaga anğa malac Gibeab Benjaminña sêlic Piliști sêwê sêlêsagenğ.

17 Amboac tonanğ Saul kêsôm gêdênj lau, tañ sêwiñ enj nañ gebe “Asa lau sa ma alic asa gêwi aêac siñ.” Sêsa lau sa e sêlic gebe Jonatan agêc ñac, tañ gêôc ênê laukasap nañ, sêmoa atom.

18 Tec kêsôm gadênj Ahija gebe “Ôkôc Anôtônê poac ñakatapa ômôênj.” Gêdênj ñasawa tonanğ êsêac sêbalanğ Anôtônê poac ñakatapa gêwiñ lau Israel.

19 Saul kêsôm biñ gêdênj dabunğwaga gêmoa ma ñaonda anğa Piliști nêñ gamênj becobonğa kêtukapôênj. Tec Saul kêsôm gêdênj dabunğwaga gebe “Ôpuc kapoac dabunğ atom.”

20 Go Saul gêwiñ lau samob, tañ sêmoa sêwiñ nañ, têdênanğ taunğ sebe sênac siñ. Êsêac sêlic gebe lau Piliști sêjac tauñ sejojenğ ma ñalênsônğ kêtukapôênj.

21 Ma lau Ebolai, tañ sêmoa sêwiñ Piliști kwananğenğ ma sêwiñ êsêac jasênğônğ gamênj becobonğa nañ, sêwi êsêac siñ ma sêkac tauñ ôkwi jasêwiñ Saul agêc Jonatan.

22 Ma lau Israel samob, tañ sêsiniñ tauñ sêmoa lôc Epraim nañ, sêñô ñawae gebe lau Piliști sêc siñ su sêja, tec êsêac jasêwiñ ma sêjanda lau Piliști amboac tonanğenğ.

23 Amboac tonanğ Apômtau gêjam Israel kêsini gêdênj bêc tonanğ ma sêjac siñ e jasêlêlêc malac Bet Awen su.

Siñ gêbacnê ma biñ kêsas

24 Lau Israel sêjac siñ e tekwenğ gêbac samucgenğ, gebe gêdênj bêc tonanğ Saul kêtôc lêma ma kêtatu nê lau gebe “Aê japuc boa ñac, tañ êniñ gên e oc naêsêp ma aê jakac ñoc kamocgôc êpi ñoc ñacjo.” Amboac tonanğ lau teñ awênğsunğ kêsac gên taniñña teñ atomanô.

25 Ma lau samob jasêô lasê malenğ ma têtap lêp sa gêc nom.

26 Mago lau, tañ têtap sa ma sêlic lêp tau gêwê nañ, nêñ teñj kêmêtôc lêma jakêkôc mênğenğ ñagec atom gebe têtêc Saul nê biñ kêpuc boanğa.

27 Mago Jonatan gêñô tama kêsôm biñ êpuc boa lauñña tonanğ atom. Tec enj kêmêtôc nê têt, tañ kêmêgôm nañ, jakêsac ñatêpôê kêsêp lêp, go kêkênj kêsô awasunğ ma gênj tau kêlau enj.

28 Go lau tau nêñ ñac teñ kêsôm gêdênj enj gebe “Tamam gêjac jao gênj tonanğ to kêtôc lêma gêwiñ ma kêsôm gebe ‘Aê japuc boa ñac, tañ êniñ gênj êndênj ocsalô tonec.’ Tec lau samob tekwenğ gêbac.”

29 Go Jonatan kêsôm gebe “Aê tamoc gêgôm keso gêdênj aêacnênj lau, Alic acgom, aê matocanô ñawa kêsas gebe gaenğ lêp tonec ñagecgenğ.

30 Ocsalô tonec lau embe sêniñ gênj, tañ sêjanğo su anğa ñacjo nêñ nañ, oc ñajam êlêlêc, oc sênac lau Piliști popoc samucgenğ.”

31 Gêdênj bêc tonanğ lau Israel sêku lau Piliști tulu to sêjanda êsêac anğa Mikmas e gêdênj Aijalon. Mago lau tekwenğ gêbac ñanô.

32 Tec êsêac jasêkac domba to bulimakao ñalatu, tañ sêjanğo su nañ ñagaôgenğ, ma sêjac êndu gêc nom ñaôma palinğ-palinğenğ ma senğ ñamêsôm todecgenğ.

33 Go êsêac sêsôm gêdênj Saul gebe “Ôñô acgom, lau sêgôm sec gêdênj Apômtau ma senğ gênj todec.” Enj kêsôm gebe “Amac agôm secgo. Ansambi poc kapôênj teñj êmênj tonec.”

34 Go Saul gêjac têku nê biñ gebe “Andênj lau naasôm êndênj êsêac gebe ‘Lau samobgenğ sêkôc nêñ bulimakao to domba dêndênj aê sêmênj gebe sêmbuc anğa tonec ma sêniñ. Mago anğôm sec êndênj Apômtau gebe aninğ gênj todecgenğ atom.’” Amboac tonanğ gêdênj gêbêc lau samob sêkôc nêñ bulimakao gêdênj-gêdênğenğ sêmênj ma sêbuc anğa tonanğ.

³⁵ Ma Saul gêboa Apômtaunê altar tenj sa ma altar tau kêtû Saulnê altar ñamatanja, tanj gêboa gêdêñ Apômtau nanj.

³⁶ Go Saul kêsôm gebe "Ajôc, tasêp tandanguc lau Piliisti tana êndên êmbêc ma tajanjo êsêacnên gên su e oc êpi, ma êsêacnên ñac tenj êwê aêac sa atom." Lau samob sêjô enj awa gebe "Ôngôm gên, tanj taêm gêjam gebe ñajam nanj." Mago dabunwaga kêsôm gebe "Tatu gasuc dandêñ Apômtau tana acgom."

³⁷ Amboac tonanj Saul kêtû kênac Anôtô gebe "Aê jasêp najanda lau Piliisti me masi. Aôm oc ôkên êsêac sêsêp Israel lemenj me masi." Mago Anôtô gêjô enj awa gêdên bêc tonanj atom.

³⁸ Tec Saul kêsôm gebe "Amac lau nêñ kasêga samob, amênj ma akip binj sa e ajala gebe asa gêgôm keso gederj ocsalô tonec binjanôgerj.

³⁹ Aê jasôm êtu tônj êtu Apômtau, Israelnên kêsawaga, tanj gêmôa mata jali nanjja, gebe binj tau embe anêc aê latuc Jonatanja enj oc êmac êndu binjanô." Mago lau nêñ tenj gêjô enj awa atom.

⁴⁰ Go Saul kêsôm gêdên lau Israel samob gebe "Amac lau samob akô ñamakenj ma aêagêc latuc Jonatan akô ñamakenj." Ma lau samob sêjô enj awa gebe "Ôngôm gên, tanj gôlic gebe oc ñajam nanj."

⁴¹ Tec Saul kêsôm gebe "O Apômtau, Israelnên Anôtô, amboac ondoc tec gôjô nêñ sakinwaga awa gêdên ocsalô tonec atom. O Apômtau, Israelnên Anôtô, tôp tau embe ênêc aê me latuc Jonatan, go ôkên Urim, mago embe tôp tau ênêc nêñ lau Israelja, go ôkên Tumim." Ma Jonatan agêc Saul sêwê kainj tôp ma lau Israel sêmoa.

⁴² Go Saul kêsôm kêtiam gebe "Apuc kapoac êtu aêagêc latuc Jonatanja." Ma kêtap Jonatan sa.

⁴³ Go Saul kêsôm gêdên Jonatan gebe "Ôsôm êndênj aê gebe gôgôm asagenj." Tec Jonatan kêsôm lasê gêdên enj gebe "Binjanô, aê gaenj lêp ñagec, tanj kêsap tôc, tanj kamêgôm nanj tônj. Aê tec kakô aê jamac êndumanj."

⁴⁴ Ma Saul kêsôm gêdên enj gebe "Aôm embe ômac êndu atom, go Anôtô ensenj aê sumanj."

⁴⁵ Go lau sêsôm gêdên Saul gebe "Jonatan tanj kêku ñacjo tulu tonjaclaigerj anja Israel ñalêlôm nanj, oc êmac êndu me. Masianô. Aêac asôm êtu tônj êtu Apômtau, tanj gêmôa mata jali nanjja gebe ênê môkêlauj tagenj êu tau êsêp nom atom." Amboac tonanj lau sêjam Jonatan kêsî gebe êmac êndu atom.

⁴⁶ Go Saul kêjanda lau Piliisti kêtiam atom ma gêc gêja. Ma lau Piliisti sêc sêmu sêja nêñ gamênj.

Saulnê gôlij to gôlôac

⁴⁷ Gêdên tanj Saul kêtû kinj Israelja su nanj, enj gêjac sinj gêdên nê ñacjo anja gamênj samob. Enj gêjac sinj gêdên lau Moab to Amon ma Edom, gêjac sinj gêdên kinj Sobanja ma gêdên lau Piliisti. Anja gamênj samob, tanj enj gêjac sinj kêsua nanj, enj kêku êsêac tulu.

⁴⁸ Enj kêtôc nê ñaclai ma kêku lau Amalek tulu, ma gêjam Israel kêsî anja lau sêjanjgowaga nêñ.

⁴⁹ Saul latui nêñ ñaê tonec gebe Jonatan agêc Iswi ma Malkisua. Ma latuio nêñ ñaê tonec gebe awêsêga nê ñaê Merab, ma awê saunj nê Mikal.

⁵⁰ Saul tau nê awê nê ñaê gebe Ahinoam, enj Ahimas latuo. Ênê sinjwaganênj ñac sinjêlêc nê ñaê Abner. Enj Saul tama saunj Ner latu.

⁵¹ Saul tama Kis ma Abner tama Ner êsêagêc nêñ tamenj Abiel.

⁵² Gêdên têm samob, tanj Saul gêmôa nom nanj, enj gêjac sinj ñajanja sec gêdên lau Piliisti ñapanj. Ma enj embe êlic ñactêkwa to ñaclai tenj, nanj enj êkên enj naewinj ênê sinjwaga. * †

15

Sinj gêdên lau Amalek

¹ Samuel kêsôm gadênj Saul gebe "Apômtau kêsakinj aê gebe janinj oso aôm ôtu ênê lau Israel nêñ kinj. Amboac tonanj galoc ôkên tanjam Apômtau awa acgom.

² Lau sinj undambêña nêñ Apômtau kêsôm binj tonec gebe 'Aê gabe jakênj ñagêjô êndênj Amalek êjô gên, tanj êsêac sêgôm gêdên Israel. Êsêac sêkô intêna auc êsêac gêdênj tanj sêpi anja Aiguptu samanj nanj.

³ Galoc ôna ma ônac Amalek ma onsenj êsêac to nanj gênj samob su. Taêm walô êsêac atom. Ônac samob êndu, ñacwaga to lauo ma ñapalêo to ñac ma ñapalê dedec, bulimakao to domba ma kamel to donjki."

⁴ Tec Saul kakalem lau sêpi tagenj anja Telaim. Êsêac sinjwaga Israelja 200,000 ma Judawaga 10,000.

* 14:52: Ñakwê tau Ebolai sêsam gebe Epod. † 14:52: Tumim to Urim Israelnênj kapoac ñaê.

⁵ Saul mênghêô lasê Amaleknêh malacsêga ma gêwa êsêac gêc nêh gamêngha gaboan.

⁶ Go Saul kêsakin bin gadêh lau Ken gebe "Andi, awi Amalek sin, aêc asêp ana gebe jansen amac su awih êsêac atom, gebe amac amosin lau Israel gadêh tan sêpi anga Aiguptu sêmên nan." Amboac tonan lau Ken sêwi lau Amalek sin.

⁷ Go Saul kêku lau Amalek tulu anga malac Hawila e gêdêh Sur, tan gêc kêkanôh Aiguptu ngamên oc kêpiha nan.

⁸ Eñ kakôc lau Amalek nan kin Agag tôh tomata jaligen ma gesen lau samob su na sin.

⁹ Mago Saul to nê lau taên walô Agag ma domba to bulimakao ñalatu ñajam-ñajam to domba ñalatu ma gêh ñagêdô samob, tan sêlic ñajam nan, tec sebe senseñ su sênaña atom. Mago êsêac sesen gêh sec-sec to ñatêkê samobgen su.

Saul tanapêc ma Anôtô kêtih en su

¹⁰ Tec Apômtau nê bin gêdêh Samuel gebe

¹¹ "Aê gaen olin gebe kakêh Saul kêtuh kin owagen gebe en gêbuc dêmôê aê ma gêgôm aênoc jatu ñanô kêsa atom." Samuel nê ñalêlôm ñawapac ma kêtan gêdêh Apômtau gêdêh gêbêc samuc tonan.

¹² Ñabêbêc kanucgen Samuel gêdi gebe êpuc Saul tôh-tôh gêja. Go bin tonec gêdêh Samuel gebe "Saul kêpi lôc Karmel ma jagêboa ñabelo ten sa kêtuh en taurja anga tonan, go kêkac tau ôkwi kêsêp malac Gilgal gêja."

¹³ Samuel jakêtap Saul sa ma Saul gê moalêc en gebe "Apômtau ênam mec aôm. Aê gagôm Apômtaunê jatu ñanô kêsagac."

¹⁴ Mago Samuel kêsôm gebe "Ñam amboac ondoc, tec ganô domba kêtan kêsô tanocsun ma bulimakao kêtan mênghañô."

¹⁵ Saul gêjô en awa gebe "Lau sêkôc gêh tau anga Amaleknêh. Êsêac taên walô domba to bulimakao ñajam-ñajam tonec gebe sêkêh êtu da êndêh Apômtau, aômnêm Anôtô. Gêh ñagêdô aêac asen su samucgen."

¹⁶ Ma Samuel kêsôm gêdêh Saul gebe "Kêtmagac. Aê gabe jasôm bin, tan Apômtau kêsôm gêdêh aê gêdêh gêbêc nan, êndêh aôm." Ma en gêjô en awa gebe "Ôsôm acgom."

¹⁷ Ma Samuel kêsôm gebe "Aôm gôlic taôm amboac ñac ñaôma, mago kôtu gôlôacmôkê Israelha nêh laumata ma Apômtau gen oso aôm kôtu Israelnêh kin.

¹⁸ Ma Apômtau kêsakin aôm gebe naonsen lau alôb-alôb Amalek su ma ônac sin êndêh êsêac e sênaña samucgen.

¹⁹ Kêtu asagenña aôm tanam wamu Apômtau awa atom. Kêtu agenña nêm ñalêlôm kêboan kêtuh êsêacnêh awamataña ma gôgôm gêh, tan Apômtau gêlic sec nan."

²⁰ Saul gêjô Samuel awa gebe "Aê tanoc wamu Apômtau. Aê gaja kêtôm Apômtau kêsakin aê. Ma aê kakôc lau Amalek nêh kin Agag gamêngha ma gasen Amalek ñagêdô samob su sêjana.

²¹ Mago lau sêkôc domba to bulimakao anga awa sinña ñajamanô tau, tan Apômtau kêjatu gebe sênaña nan, gebe sêkêh êtu da êndêh Apômtau, aômnêm Anôtô anga malac Gilgal."

²² Go Samuel kêsôm gebe "Apômtau mataanô gêlic daja to da ñagêdô ñawa kêtôm takêh tanen Apômtau awa me. Ôlic acgom, tanen wamu kêlêlêc da su ma takêh tanen nan kêlêlêc domba kapoac ñalêsi su amboac tonan.

²³ Tanenpêc tau gêh sec kêtôm ben ma gêsun têkwa ñaton kêtôm sakin gwamña. Aôm kôtin Apômtaunê bin su, tec Apômtau kêtih aôm su. Kôtu kin kêtômgac."

²⁴ Go Saul kêsôm gêdêh Samuel gebe "Aê gagôm secgoc gebe kagêli Apômtaunê jatu to aômnêm bin. Aê katêc lau ma kakêh tanoc êsêac aweñ.

²⁵ Mago galoc jaten aôm gebe ôsuc ñoc sec ôkwi ma ôwin aê, agêc tamu tana gebe janam sakin êndêh Apômtau."

²⁶ Mago Samuel gêjô en awa gebe "Oc jawih aôm atom, gebe aôm kôtin Apômtaunê bin su, tec Apômtau kêtih aôm su gebe ôtu Israelnêh kin êtiam atom."

²⁷ Go Samuel kêkac tau ôkwi gebe êc êna ma Saul gê en tôh kêsêp nê ñakwê ñalêsu e gêhñic.

²⁸ Tec Samuel kêsôm gêdêh en gebe "Ocsalô tonec Apômtau kêkao sakin kinña su anga aômnêm amboac tonan ma kêkêh gêdêh ñac wachan aôm na ten, tan ñajam kêlêlêc aôm su nan.

²⁹ Israelnêh Anôtô ñawasi kêsau bin to gêjam tau ôkwi atom. En ñamalac gebe ênam tau ôkwi-ôkwi nec atom."

³⁰ Go Saul kêsôm gebe "Aê kajala gebe gagôm secgoc. Mago otoc aê sa ñoc launêh laumata to lau Israel sêlic ma ôwin aê, agêc tamu tana gebe janam sakin Apômtau, aômnêm Anôtô."

³¹ Go Samuel kêkac tau ôkwi kêdaguc Saul. Ma Saul gêjam sakin gêdêh Apômtau.

³² Su, go Samuel kêsôm gebe "Akôc Amaleknêh kin Agag andêh aê amêngha." Agag kêsêlêh gêdêh en tonjalêlôm ñatutucgen ma kêsôm gêc tau gebe "Tamac êndu kêtuh gêh ñamakicgoc."

³³ Ma Samuel kêsôm gebe “Kêtôm aômnêm sinj gesen lauonêj ñapalê su, tec aôm têtam nê ñapalê masi amboac tonanjen.” Ma Samuel gêjac Agag popoc-popocgenj kêkô Apômtau lanjônêmña anja Gilgal.

³⁴ Go Samuel gêja Rama ma Saul kêpi gêja nê andu anja Gibe.

³⁵ Samuel gêlic Saul kêtiam atom e gêmác êndu, mago Samuelnê ñalêlôm ñawapac kêtû Saulña. Ma Apômtaunê ñalêlôm gêbuc dêmôê gebe kêkêj Saul kêtû Israelnêj kinj wagenj.

16

Samuel genj oso Dawid kêtû kinj

¹ Apômtau kêsôm gêdêj Samuel gebe “Nêm ñalêlôm ñawapac êtu Saulña e êndêj ondocgenj. Aê katinj enj su gebe êtu Israelnêj kinj êtiam atom. Ôkêc niptêkwi êsêp nêm ñoplakôp ma ôsêlêj. Aê jasakinj aôm ôndêj ñac Betlehemña Isai ôna gebe kajalinj latuinêj tenj sa gebe êtu kinj.”

² Mago Samuel kêtû kênac gebe “Aê oc jana amboac ondoc. Saul embe êjô ñawae, oc ênac aê êndu.” Go Apômtau gêjô enj awa gebe “Ôkôc bulimakao têna wakuc tenj êwinj ma ôsôm gebe ‘Aê gamêj gabe jakêj da êndêj Apômtau.’

³ Go ôkalem Isai êniñ da ñamoasinj êwinj. Aê oc jaoc binj, tanj ôngômña nanj, lasê êndêj aôm. Ma aôm ôniñ oso ñac, tanj aê oc jasam êndêj aôm nanj.”

⁴ Samuel gêgôm kêtôm Apômtau kêsôm gêdêj enj ma gêja malac Betlehem. Malac tau ñagejobwaga sêpuc enj tôn-tôn tonêj ñalêlôm ñatutucgenj ma sêsôm gebe “Kôsêlêj binj ñajamña me.”

⁵ Enj gêjô êsêac awenj gebe “Aec, aê gamêj kêtû binj ñajamña. Aê gamêj gabe jakêj da êndêj Apômtau. Anam dabunj taôm gebe mênjêwinj aê ma takêj da tau.” Go enj tau gêjam mec Isai to latui ma ketenj êsêac gebe mênjsêkêj da sêwinj.

⁶ Êsêac sêô lasê ma Samuel gêlic Eliab, tec geboc Apômtaunê ñac êniñ oso enjña tau.

⁷ Mago Apômtau kêsôm gêdêj Samuel gebe “Ôê taêm enj ôlinj ñawasi to waso-waso atom. Aê katinj enj su, gebe aê galic gêj kêtôm ñamalac sêlic nanj atom. Ñamalac sêlic gêj, tanj gêc dêmôêña nanj ma Apômtau gêbi ñalêlôm lêtêj.”

⁸ Isai gêmôc Abinadab ma kêkôc enj gêdêj Samuel gêja. Mago enj kêsôm gebe “Apômtau kêjalinj enj sa atom amboac tonanjen.”

⁹ Go Isai kêkêj Sama gêja, mago Samuel kêsôm gebe “Apômtau kêjalinj enj sa atom amboac tonanjen.”

¹⁰ Isai kêkêj latui 7 dêdêj Samuel sêja. Ma Samuel kêsôm gêdêj Isai gebe “Apômtau kêjalinj êsêac tonec ñai nêj tenj sa atom.”

¹¹ Go Samuel kêtû kênac Isai gebe” Latômi tecenanjen me.” Ma Isai gêjô enj awa gebe “Ñac saunj gacgenj gêmoe, enj gejob domba gêmoe.” Samuel kêsôm gêdêj Isai gebe “Ôkêj lau nasêkôc enj sêmêj. Aêac oc danjôn sic atom e enj êmêj agcom.”

¹² Amboac tonanj kêkêj lau jasêkôc enj sêmêj. Enj lanjônô ñajamanô to mataanô ñakêj kêj ma ôli e ñawasi lanjwagenj. Ma Apômtau kêsôm gêdêj Samuel gebe “Ajôc, ôniñ oso enj, ñac tau tonec.”

¹³ Samuel kêkôc niptêkwi ñajoplakôp ma genj oso Dawid anja têtawai ñalêlôm. Go Apômtaunê Ñalau kêsêp Dawid ñalêlôm jagêjam enj auc gêdêj bêc tonanj ma gê tónjenj gêja. Samuel gêdi ma gêc gêja Rama.

Dawid gêjac gêj wêña kêtû Saulña

¹⁴ Apômtaunê Ñalau gêwi Saul sinj ma ñalau sec tenj anja Apômtaunê kêlêsu enj.

¹⁵ Go Saulnê sakinjwaga sêsôm gêdêj enj gebe “Aôm kôjala gebe ñalau sec anja Anôtônê kêlêsu aôm gêmoe.

¹⁶ Amboac tonanj ma ñatau, ôjatu nêm sakinjwaga aêac gebe ansom ñac gêjac gêj wêñawaga tenj. Ma embe ñalau sec anja Anôtônê mênjêlêsu aôm enj oc ênac gêj wêña ma nêm ñalêlôm êtu malô êtiam.”

¹⁷ Saul kêsôm gêdêj nê sakinjwaga gebe “Ñajam, ansom ñac-gêjac-gêj-wêñawaga tenj ma akôc enj andêj aê amêj.”

¹⁸ Sakinjwaganêj tenj kêsôm gebe “Aê galic Isai anja Betlehem nê latu tenj gêjac gêj wêña ñajamanô. Enj ñactêkwa to ñaclai ma kêsôm binj tokauc to lanjônô ñajam ma Apômtau gêmoe gêwinj enj.”

¹⁹ Amboac tonanj Saul kêsakinj lau dêdêj Isai sêja ma kêsôm gebe “Ôsakinj latôm Dawid, tanj gejob domba gêmoe nanj, êndêj aê êmêj.”

²⁰ Tec Isai kêkôc donjinj tenj jakêkêj polom gêsac ñaô to wain kêsêp ñaôlic tenj ma noninj ñalatu kapoac tenj ma kêsakinj latu Dawid gebe êkêj gêj tau êndêj Saul.

²¹ Amboac tonanj Dawid gêdêj Saul gêja ma gêjam sakinj enj. Ma Saul têtac gêwinj Dawid ñanôgenj ma kêkêj enj kêtû ñac, tanj gêc ênê laukasap nanj.

²² Ma Saul kēsakiņ biņ ģēdēņ Isai ma kēsôm gebe “Ôkēņ latôm Dawid ênam sakiņ aē êmoa gebe aē galic eņ ņajam.”

²³ Ma kêtôm tēm samob, taņ Anôtônê ņalau sec kêlêsu Saul naņ, Dawid kêkôc nê genj wēja ma ģejac e kēmoasiņ Saul ma ôli ņajam kēsa ma ņalau sec ģewi eņ siņ.

17

Goliat kēkili lau Israel

¹ Lau Pilisti sēkac nēņ lau siņņa sa sēpi tagenj aņga malac Judana tenj ņaē Soho. Êsēac sē becobo kēsēp Soho ma Aseka ņasawa aņga Epes-Damim.

² Saul to lau Israel sēkac sa sēpi tagenj amboac tonanġenj ma sē becobo aņga gamēņ Ela. Go êsēac tēdēnaņ taunj sebe sēnac siņ endenj lau Pilisti.

³ Lau Pilisti sêkô lôc ņamakenj ma Israel sêkô lôc ņamakenj ma gaboaņ ģêc ņalauņ.

⁴ Go lau Piliistinēņ ņac siņsêlêc kēsa aņga êsēacnēņ tonj ģemēņ, ênê ņaē Goliat aņga malac Gat. Eņ ņac waso-waso baliņ sec kêtôm saka samuc tenj ma ņasêku.

⁵ Eņ kēkuc kululuņ ki ma kēsô ņakwê ki. ņakwê ki tau ņawapac kêtôm 75 kilo.

⁶ Eņ kēkwa atêkwa auc ņa ki ma ģêôc kēm ki.

⁷ Kēm ņadambê kêtôm sap ma kēm ņamata ki ņawapac kêtôm 10 kilo. Ma ênê ņac tenj ģēja ênê lautuc kēsêlêņ ģemuņ eņ.

⁸ Eņ kēsa mēņkêkô ma ģemôêc ģēdēņ lau Israel gebe “Kētu asagenņa amac amēņ abe anac siņ. Aē Pilisti tenj ma Saulnê sakiņwaga amac atom me. Ajalirj nēm ņac tenj sa êsēp êndēņ aē êmēņ.

⁹ Eņ embe êtôm gebe ênac aē êndu, naņgo atu amacnēm sakiņwaga. Mago aē embe jaku eņ tulu ma janac eņ êndu, naņgo amac atu aēacma sakiņwaga ma anam sakiņ aēac.”

¹⁰ Ma Pilisti tau kēsôm gebe “Ocsalô tonec aē kasu lau Israel susu gebe akēņ ņac tenj mēņaēģêc anac taunj.”

¹¹ Saul to Israel samob sēņô Pilisti nê biņ tonanj e nēņ ņalêlôm ņagogo ma têtêc taunj ņanô.

Dawid ģêô lasê siņmala

¹² Dawid eņ ņac Epra aņga Betlehem Judana latu. ņac tau nê ņaē Isai. Isai latui 8. Ma ģēdēņ Saulnê tēm ņac tau kētu ņamalacanô su.

¹³ Nê latui ņamataņa têlêac tēdaguc Saul kētu siņņa. Lau têlêac tau nēņ ņaē tonec ņacsêga Eliab ma ņac kētu luagēcņa nê ņaē Abinadab ma ņac kētu têlêacņa Sama.

¹⁴ Dawid eņ ņac ņamuņja. Tagenj lau ņamataņa têlêac tonanj tēdaguc Saul sēja.

¹⁵ Ma Dawid ģewi Saul siņ kēsēp ņasawa ņagêdô ma ģemu ģēja Betlehem gebe ejop tamanê domba.

¹⁶ Kêtôm bêc 40 ņabêbêc to ņakêtula samob Pilisti Goliat tonanj kēsa jakêkô nê mala.

¹⁷ Ģēdēņ bêc tenj Isai kēsôm ģēdēņ latu Dawid gebe “Ôkôc gadob topolom sigob ma polom 10 tonec ôndēņ têwami ôna gamēņ becoboņa,

¹⁸ ma ôkēņ su-ģejac-anô 10 tonec êndēņ êsēacnēņ ģoliņwaga. Ma ôlic têwami oc sêmoa amboac ondoc, go ôkôc ģēņ tenj, taņ êwa sa gebe sêmoa ņajam naņ, ômu ômôdēņ.”

¹⁹ Saul to êsēac ma lau Israel samob sējac siņ ģēdēņ lau Pilisti sêmoa gaboaņ Ela.

²⁰ Dawid ģēdi ģēdēņ bêbêc kanucġenj ma ģewi domba siņ ģēdēņ ņac tenj ģejob ma kejonj ģēņ ģēja kêtôm tama Isai kējatu eņ. Eņ jagêô lasê siņ ņamala tau ma lau siņ tēdēnaņ taunj gebe sêsa êtu siņņa ma sėjam lasê.

²¹ Israel to Pilisti tēdēnaņ taunj towalaņ-towalaņ.

²² Dawid kêlêwanj nê waba su kēsēp ņac ģejob wabaņa lēma ma kêlêti ģēdēņ lau towalaņ ma kētu kēnac têwai gebe sêmoa amboac ondoc.

²³ Êsēac sėjam biņgalôm ģēdēņ taunj sêmoa ma ņac waso-waso Goliat tau kēsa jagēmôêc biņ, taņ ģemuņņa ģemôêc ģēdēņ êsēac naņ, kêtiam ma Dawid ģēņô biņ tau.

²⁴ Ģēdēņ taņ lau Israel sêlic ņac tau naņ, êsēac têtêc taunj ma sêc.

²⁵ Êsēac sêsôm gebe “Amac alic ņac, taņ kēsa ģemēņ naņ, me masi. Eņ kēsa ģemēņ kētu êsu Israel susuņa. ņac taņ ênac eņ êndu naņ, kiņ oc êkēņ waba taêsam êndēņ eņ êtu ņac tolêlôm to êkēņ latuo êndēņ eņ ênam ma ênac tamanê ģôlôac êņġic gebe sêkēņ takis êtiam atom.”

²⁶ Go Dawid kētu kēnac lau, taņ sêkô tēdabiņ eņ naņ, gebe “ņac samuc Pilisti tē mēņkêsu Anôtô mata jali nê siņwaga susu nê asa. Tenj embe ênac eņ êndu ma ensenj biņ susuņa su aņga Israel oc sêmoasiņ eņ ņa asagenj.”

²⁷ Tec lau tau sėjô eņ awa ma sêsôm biņ ņakôniņņa gebe ņac, taņ ênac eņ êndu naņ, oc sêmoasiņ eņ ņa ģēņ amboac tonanj.

²⁸ Têwa ņacsêga Eliab ģēņô Dawid ģejam biņgalôm ģewiņ lau ma têtêc ņandaņ kēsa ma kēsôm eņ gebe “Aôm kôsēp ģômôdēņ tonec kētu agenņa. Ma ģôwi domba ņapopoc aņga oba ônê siņ

gêdêj asa gebe ejop. Aê kajala gebe aôm kotoc taôm sa ma nê m ñalêlôm sec tau tonec gebe gômôêj gobe ôlic sinj tonec.”

²⁹ Dawid gêjô biñ tonanj gebe “Aê gagôm asagenj keso. Aê gajam kênac ñaômagenj.”

³⁰ Go enj kêkac tau ôkwi anja ênê gêdêj ñac tej ma kêt u kênac biñ tagen tonanj kêtiam. Ma lau sêjô awa kêtôm ñamatañja.

³¹ Biñ taj Dawid kêsôm nanj, lau sêjô ma tédôj gêdêj Saul. Ma enj kêsakinj biñ gêdêj Dawid gebe “Ôndêj aê ômôêj.”

³² Ma Dawid kêsôm gêdêj Saul gebe “Ñoc ñatau, lau sên am golec sa êtu ñac ônêja amboac secgenmanj. Nê m sakinjwaga aê gabe naaêagêc Pilisti tônê anac tauñ.”

³³ Tagen Saul kêsôm gêdêj Dawid gebe “Masi, aôm naônac sinj êndêj Pilisti tonanj atom. Aôm kôtôm Pilisti tau atom, gebe aôm ñac wakuc ma enj ñac sinjêlêc lanjwa.”

³⁴ Mago Dawid kêsôm gêdêj Saul gebe “Nê m sakinjwaga aê gajob tamocnê domba. Gêdêj taj lewe me bôclai ber gêmêj ma gêjam genjenj domba tej nanj,

³⁵ aê kajanda kadaguc enj e kajanjo domba su anja enj awasuj. Ma embe êsa tau sa êndêj aê, go aê jakôc ênê ê m tøj ma jamakinj enj êndu.

³⁶ Nê m sakinjwaga aê gajac lewe to ber ñagêdô êndu su ma ñacsamuc Pilisti tônê oc êtap gêj tagen tônê sa amboac tonanj gebe kês u Anôtônê lau sinj susu.”

³⁷ Ma Dawid kêsôm biñ tej gêwiñ gebe “Apômtau taj gêjam aê kêsi anja lewe to bôclai ber nêj ñaclai nanj, oc ênam aê kêsi anja Pilisti tau nê ñaclai êwiñ.” Go Saul kêsôm gêdêj Dawid gebe “Amboac tonanj ôna, ma Apômtau êmoa êwiñ aôm.”

³⁸ Go Saul kêkêj tau nê ñakwê sinja gêdêj Dawid. Kêkêj kululuj ki Dawid kêkuc ma kêkêj enj kêsô ñakwê ki ñagala.

³⁹ Ma Dawid kêjandij Saulnê sinj gêsac ñakwê ñaô ma kêsêlêj gebe ênsaê e gêgôm elê mê, gebe enj kêtôm gêj tau atom. Tec Dawid kêsôm gêdêj Saul gebe “Aê katôm gebe jasêlêj tolaukasap samucgenj tonec atom, gebe katôm gêj tau atom.” Amboac tonanj Dawid kêsêlô gêj samob tonanj su kêtiam.

⁴⁰ Go kê mêgôm nê tôc kêsêp lêma ma kêjalij dabanj matu ñawasi lemenj taj anja bumanj sa ma kêkêj kêsêp atali. Lêma kê mêgôm nê dabanj tøj ma gêdêj Pilisti tau gêja.

Dawid gêjac Goliat endu

⁴¹ Ñac Pilisti kêt u oloñ-oloñ gêdêj Dawid gêmêj ma ênê ñac gêja lautuc gêmuj enj.

⁴² Ñac tau gêlic Dawid ma kêpuc mata tøj enj e kês u enj susu gebe enj ñac matac tolanjôanô ñajamanô.

⁴³ Ma Pilisti tau kêsôm gêdêj Dawid gebe “Aê kêam me, tec kôkôc tôcgenj gôdêj aê gômôêj.” Ma kêpuc boa Dawid kêsam nê anôtôinêj ñaê.

⁴⁴ Ma Pilisti tau kêsôm gêdêj Dawid gebe “Ômôêjmanj, aê, oc jakêj aôm ôtu moc to bôclai nêj gwada.”

⁴⁵ Dawid gêjô enj awa gebe “Aôm gôc sinj to kê m ma gôja lautuc gôdêj aê gômôêj ma aê nec gadêj aôm gajam lausij undambêja nêj Apômtau to lau Israel nêj sinjwaga nêj Anôtô, taj kôsu enj susu nanj lanjô.

⁴⁶ Ocsalô tonec Apômtau oc êkêj aôm ôsêp aê lemoc ma aê oc janac aôm êndu ma jandim aôm gêsôm têkwa êngic. Ma jakêj lau Pilisti nêj ñawêlêlanj êtu moc umbonj ñalabuñja to bôclai nomña nêj gwada. Go lau nomña samob sêjala gebe Israelnêj Anôtô gêmoa.

⁴⁷ Ma lau samob, tec sêkac sa anja tonec nec sêlic gebe Apômtau kêpô lêna tubac to kê m ênam lau sanja atom, gebe sinj tonec kêt u Apômtaunê sinj ma enj oc êkêj amac asêp aêac lemenj.”

⁴⁸ Gêdêj taj Pilisti tau kêt u gasuc Dawid nanj, Dawid kêlêti ñagaôgenj gêdêj enj gêja.

⁴⁹ Enj kêkêj lêma kêsêp nê atali ma gic dabanjmatu tej sa ma kêdaiñ e jagêjac Pilisti têbêla palap tagen. Poc tau kêtuc enj môkêapac popoc ma gêu tau lanjôanô jagêdêj nom.

⁵⁰ Amboac tonanj Dawid kêku Pilisti tulu ña dabanj topoc. Enj gêjac Goliat e gêu tau ma gêmac êndu ma sinj tej kêsêp Dawid lêma atom.

⁵¹ Go Dawid kêlêti gêdêj enj jakêsô palap enj ma gêbuc ênê sinj sa gêjac enj êndu go gêdim enj gêsutêkwa gêngic. Lau Pilisti sêlic gebe nêj sinjêlêc gêmac êndu su, tec sêc.

⁵² Ma lau Israel to Juda dêdi sêjam lasê ma sêjanda lau Pilisti e gêdêj Gat to Ekron nêj tunjôm ñakatam. Ma lau Pilisti, taj sinj gêjac êsêac ôlij lasê nanj, sêc intêna-intêna anja Saraim e gêdêj Gat to Ekron.

⁵³ Go lau Israel sêkac tauñ ôkwi sêmu sêmêj ma sêjanjo lau Pilisti nêj waba, taj gêc nêj gamêj becobañja nanj, samob su.

⁵⁴ Ma Dawid kêkôc Goliat nê môkêapac ma kêkôc gêja Jerusalem ma kêkêj ênê laukasap gêc taunê becoba.

⁵⁵ Gêdêj taj Saul gêlic Dawid kêsa gêja gebe ênac Pilisti tau nanj, enj kêt u kênac nê ñac sinjêlêc Abner gebe “Abner, ñac matac tônê asanê latu enj.” Ma Abner gêjô enj awa gebe “O kinj, aê gajam kauc enj binjanôgenj.”

⁵⁶ Ma kin kêsôm gebe “Ôkip ñac matac tau nê ñam sa. Asanê latu enj.”

⁵⁷ Amboac tonaj gédêñ taj Dawid géjac Pilisti êndu ma gêmu gêmêñ nan, Abner kêkôc enj gédêñ Saul géja. Dawid gegen Pilisti nê mômêapac tôdngên.

⁵⁸ Ma Saul kêtû kênac enj gebe “Ñacnec, asa latu aôm.” Ma Dawid géjô enj awa gebe “Nêm sakinwaga Isai anja Betlehem nê latu aê.”

18

Jonatan kêmoañ poac géwiñ Dawid

¹ Dawid géjam bingalôm gédêñ Saul su acgom, go Jonatan agêc Dawid sê sêlêb gédêñ tauñ ma Jonatan têtac géwiñ enj kêtôm têtac géwiñ tau.

² Ma Saul kêkôc Dawid tøj gémoa géwiñ enj gedenj tóngen ma géwi enj sinj gému géja tamanê andu kêtiam atom.

³ Go Jonatan kêmoañ poac gédêñ Dawid gebe enj têtac géwiñ Dawid amboac têtac géwiñ tau.

⁴ Jonatan kékwalac ñakwê, taj enj tau kêsô nan, su kékêñ gédêñ Dawid ma kékêñ nê laukasap to nê sinj ma talam to ômbinjak géwiñ.

⁵ Kêtôm têm samob, taj Saul kêsakinj kêtû kôm tokainj-tokainjña nan, Dawid géjam kôm tau tonjanôgenj. Kêtû tonanña Saul kékêñ enj kêtû nê lau sinjña nêñ sinjêlêc. Bin tonan géjac lau samob matenjanô ñajam ma Saulnê sakinwaga sêlic ñajam amboac tonanjenj.

Saul géjam lêmuñ Dawid

⁶ Gédêñ taj Dawid géjac Pilisti tau êndu ma lau sinj sêmu sêja nêñ gamêñ nan, lauo anja malac Israel ña samob sêsa sêja sebe sêpuc Saul tøj-tøj. Êsêac sêjam wê têtac ñajam ña toon ma gegob ma têtê wê.

⁷ Lauo têtû samuc ma sêjam wê sêjô-sêjô tauñ gebe “Saul géjac nê ñacjo 1,000 ma Dawid géjac nê 10,000.”

⁸ Saul géjô bin tonan ñajam atom ma têtac ñandanj secanô. Enj kêsôm gebe “Êsêac sêkêñ 10,000 gédêñ Dawid ma 1,000 genj gédêñ aê. Tec galoc kêtac gêñ samob sa su, gêñ tagen nan masi enj nan, tonec gebe êtu kinj.”

⁹ Gédêñ bêc tonan Saul gélic Dawid sec ma gê tóngenj géja.

¹⁰ Ñagelenj Anôtônê ñalau sec tenj kêlêsu Saul ma kêlêti gémoa nê andu ñalêlôm amboac meloc kêtê enj. Dawid géjac gêñ wêña gémoa kêtôm enj gégôm-gégôm ma Saul kêmêgôm nê kêm.

¹¹ Saul kêkôtêñ nê kêm ma kêsôm gebe “Aê jandinj Dawid tøj tamijn sagijn.” Mago Dawid kêtêc kêm su kêtû dim luagêc.

¹² Ma Saul kêtêc Dawid gebe Apômtau géwiñ enj ma géwi Saul sinj su.

¹³ Saul géwi Dawid sinj gebe êmoa lanjônêñña êtiam atom ma kékêñ enj kêtû tonj lausinj 1,000ña nêñ kasêja. Amboac tonan enj géwê nê lau kêsô kêsâ.

¹⁴ Gêñ samob, taj Dawid gégôm nan, ñanô kêsâ gebe Apômtau gémoa géwiñ enj.

¹⁵ Saul gélic Dawidnê kôm samob ñanô kêsâ, tec kêtêc enj kêlêlêc.

¹⁶ Mago Israel to Juda samucgenj têtac géwiñ Dawid gebe enj géwê êsêac kêsô kêsâ.

Dawid géjam Saul latuo kêtû nê awê

¹⁷ Go Saul kêsôm gédêñ Dawid gebe “Aê latuco awêsêga Merab tec gémoa. Aê oc jakêñ enj êndêñ aôm ônam êtu nêñ awê. Ma aôm ônam sakinj aê totêmtac êpa sugenj to ônac Apômtaunê sinj.” Gebe Saul taê géjam géc taugenj gebe “Aê lemoc êpi enj atom. Lau Pilisti lemerj êpi enjmanj.”

¹⁸ Dawid kêsôm gédêñ Saul gebe “Aê asa, ma aêñoc lasitêwai to tamocnê gôlôac lau towae amboac ondoc anja Israel, tec aê jatu kinj lawa nec.”

¹⁹ Mago gédêñ têm, taj sebe sêkêñ Saul latuo Merab êndêñ Dawid nan, Saul kékêñ enj gédêñ Adriel anja Meholaña géjam enj kêtû nê awê.

²⁰ Mago Saul latuo Mikal têtac géwiñ Dawid. Êsêac têtôñ bin tonan gédêñ Saul ma enj gélic ñajam.

²¹ Saul taê géjam géc tauña gebe “Aê jakêñ latuco êndêñ Dawid gebe êtu ênê lakô tenj ma lau Pilisti sensen enj su.” Ma Saul kêsôm gédêñ Dawid kêtû dim luagêcña gebe “Aôm oc ôtu aê laoc.”

²² Ma Saul kêtatu nê sakinwaga gebe.” Anam bingalôm awijn Dawid kelecgenj ma asôm gebe ‘Gôlicac me, kinj gélic aôm ñajam ma ênê sakinwaga samob têtac géwiñ aôm amboac tonan galoc ôtu kinj lawa.’ ”

²³ Ma Saulnê sakinwaga têtôñ bin tau gédêñ Dawid. Mago Dawid kêsôm gebe “Amac alic amboac ondoc, jatu kinj lawa nec gêñ saun tenj me. Aê ñac ñalêlôm sawa to ñac ñaôma.”

²⁴ Saulnê sakinwaga jasêjac minj binj, taj Dawid kêsôm nan, gédêñ Saul.

²⁵ Tec Saul kêsôm gebe “Asôm binj tonec êndêr Dawid gebe ‘Kinj taê kêka awê ñaôli atom. Eñ ketenj lau Piliisti 100 nêñ utinjôlic gebe aôm ôkac kinj kamocgôc êndêr ênê ñacjonêr.’” Gebe Saul taê gêjam gêc tauñja gebe lau Piliisti senseñ Dawid su.

²⁶ Saulnê sakinwaga tédôñ binj tonanj gédêr Dawid ma Dawid gêlic ñajam gebe êtu kinj lawa. Noc ênam awêña gêcgenj

²⁷ ma Dawid gèdi gèwinj nê lau gêja ma gêjac lau Piliisti 200 êndu. Go Dawid kèkôc utinjôlic mênketoc tomalagenj gêc kinj lanjônêmña. Amboac tonanj enj kêtú kinj lawa ma Saul kékêñ latuo Mikal gédêr enj gêjam kêtú nê awê.

²⁸ Saul gêlic ma kējala gebe Apômtau gêmoa gèwinj Dawid ma lau Israel samob têtac gèwinj enj.

²⁹ Tec kêtêc Dawid kèlêlêc ma kêtú ênê soño-soño gedenj tøjgerj.

³⁰ Kêtôm tèm samob nanj lau Piliisti nêñ gôlinwaga sêsa sêmêñ kêtú sênac sinja nanj, Dawid gêjac sinj tonanj kèlêlêc Saulnê sakinwaga samob su. Amboac tonanj Dawidnê wae kêsá e gêjam sêga.

19

Saul gebe ênac Dawid êndu

¹ Saul gêjam binjalóm gèwinj latu Jonatan to nê sakinwaga samob gebe senseñ Dawid su. Mago Saul latu Jonatan têtac gèwinj Dawid kèlêlêc.

² Tec gêjac minj binj tau gédêr Dawid ma kêsôm gebe “Tamoc Saul gégôm gèñlêlóm gebe ensenj aôm su. Ojop taôm êndêr elenj bêbêcgenj ma ôsinj taôm ôkwi ñapap anja gamêñ ñakêsinj tenj ma ômoa tonanj.

³ Aê oc jasa jawinj tamoc jawac gamêñ, tanj aôm ômoa nanj, ñagala ma janam binjalóm êndêr tamoc êtu aômña. Ma embe jarjô binj tenj oc jakêñ ñawae êndêr aôm.”

⁴ Ma Jonatan kèlanem Dawid gédêr tama Saul ma kêsôm gédêr enj gebe “O kinj, ôñgôm sec êndêr nêm sakinwaga Dawid atom gebe enj gégôm sec tenj gédêr aôm atom ma gêjam sakinj aôm ñajamanô.

⁵ Enj gêjac môkê tau ma gêjac Piliisti Goliat êndu ma Apômtau kèku Israelnêñ ñacjo tulu. Aôm gôlic ma kôtu samuc ma amboac ondóc gobe ôñgôm sec êndêr ñac lanjônêm sawa ma ônac Dawid êndu ñaômagenj.”

⁶ Saul kékêñ tanj Jonatan awa ma kêtôc lêma ma kêsôm gebe “Apômtau gêmoa mata jali binjñanôgenj, tec Dawid ênac êndu atom.”

⁷ Amboac tonanj Jonatan gémôêc Dawid ma gêjac minj binj samob tonanj gédêr enj. Go gèwê Dawid gédêr Saul ma Dawid gêjam nê sakinj kinj kêtôm gèmuñña kêtiam.

⁸ Sinj tenj kêsá kêtiam ma Dawid gèdi gèwinj jagêjac sinj gédêr lau Piliisti. Ma enj gêjac êsêac ñanôgenj, tec sèwi sinj sinj ma sêc enj su sêja.

⁹ Go Apômtaunê ñalau sec tenj gêjam Saul auc gédêr tanj enj gèñgôñ nê andu ma kêmêgôm kêm tenj. Dawid gêjac gèñ wèña gêmoa.

¹⁰ Ma Saul kêsáe gebe êndinj Dawid taminj saginj ña kêm, mago Dawid kêtêc su e kêm jakêpi saginj. Dawid gêc gêja ma gêjam samuc.

¹¹ Gédêr gèbêc tonanjenj Saul kêsakinj lau sêja Dawidnê andu gebe dèndib enj ma taê gêjam gebe ênac enj êndu êndêr bêbêcgenj. Mago Dawidnê awê Mikal kékêñ puc enj gebe “Embe ôêc êndêr êmbêc tonec atom oc sênac aôm êndu êndêr bêbêc.”

¹² Ma Mikal kèlêwanj Dawid kêsêp katam saunj ma enj gêc gêja, tec gêjam samuc.

¹³ Go Mikal kékôc gwam tenj ma ketoc gêc mê go kékêñ noninj ñaôlilu gêsac gwam môkêapac ñaô ma kègadê auc ña obo.

¹⁴ Ma gédêr tanj Saul kêsakinj lau gebe nasêkôc Dawid nanj, Mikal kêsôm gebe “Gêmac gégôm enj.”

¹⁵ Go Saul kêsakinj lau gebe sêlic Dawid ma kèjatu êsêac gebe” Ambalanj enj to mègeñ andêñ aê amêñ gebe janac enj êndu.”

¹⁶ Lau tonanj sêsô andu sêja e sêlic gwam tau gêc mê ma noninj ñaôlilu gêsac môkêapac ñaô.

¹⁷ Saul kêsôm gédêr Mikal gebe “Kêtú asagenñña kôsau aê ma gôwi ñoc soño-soño sinj jagêmoa toôli samuc.” Mago Mikal kêsôm gédêr Saul gebe” Enj kêsôm gédêr aê gebe ‘Ôkêñ aê jaêc jana. Embe masi, oc janac aôm êndu.’ ”

¹⁸ Dawid gêc gêmoa toôli samuc jagêô lasê gédêr Samuel anja Rama, go gêjac minj binj samob, tanj Saul gégôm gédêr enj nanj. Go êsêagêc Samuel sêja Naiot ma sêmoa tonanj.

¹⁹ Ñawae kêtap Saul sa gebe “Dawid gêmoa Naiot Ramaña.”

²⁰ Tec enj kêsakinj lau gebe nasêkôc Dawid sêmêñ. Ma gédêr tanj êsêac sêlic tonj propeterja, tanj katunj kainj tenj kêsá ma Samuel jagêjam gôlinj êsêac nanj, Anôtônê Ñalau gêjam Saulnê lau auc ma katunj kainj tenj kêsá gèwinj amboac tonanjenj.

²¹ Binj tonaj ñawae gêdêj Saul gêja, tec kêsakiñ lau tonj tenj, mago êsêac katuj kaiñ tenj kêsa amboac tonanğen. Ma Saul kêsakiñ lau kêtiam kêtú dim télêac ma êsêac katuj kaiñ tenj kêsa gêwiñ amboac tonanğen.

²² Go enj tau gêja Rama jagêô lasê bumata kapôênj, tanj gêc Seku nanj, ma kêtú kênac gebe “Samuel agêc Dawid sêmoa ondoc.” Nac tenj kêsôm gêdêj enj gebe “Êsêagêc sêmoa Naiot Ramaña.”

²³ Gêdêj tanj Saul kêsêlêj gebe êna Naiot Ramaña nanj, Anôtônê Njalau gêjam enj auc amboac tonanğen ma enj kêsêlêj ma geoc binj lasê e jagêô lasê Naiot Ramaña.

²⁴ Go enj kêkwalec nê ñakwê su ma gêmoa Samuel lanğônemña ma geoc binj lasê amboac tonanğ ma gêc ôli ñaôma oc samuc ma gêbêc samuc tonanğ. Tec binj tonec kêtú binğalôm gebe “Saul gêmoa gêwiñj propete amboac tonanğ me.”

20

Jonatan gêjam Dawid sa

¹ Dawid gêc anğa Naiot Ramaña gêmu gêmêj ma kêsôm gêdêj Jonatan gebe “Aê gagôm asagenj. Aêñoc keso ondoc. Aê gagôm sec ondoc gêdêj tamam, tec gebe ensenj aê su nec.”

² Jonatan gêjô enj awa gebe “Masianô. Aôm oc ômac êndu atom. Ôlic acgom, tamoc kêsiñ gêj kapôênj me sauñ, tanj gebe êngôm ña nanj, ñateñ ôkwi gêdêj aê atom. Tamoc ênam binj amboac tonanğ auc êndêj aê êtu asagenña. Binj amboac tonanğ tenj gêc atom.”

³ Mago Dawid gêjô enj awa gebe “Aôm tamam kêjala kêtú tônj su gebe aôm gôlic aê ñajam, tec taê gêjam gêc tauñagenj gebe ‘Jonatan êñô binj tonanğ atom, oc êngôm ênê ñalêlôm ñawapac êsa.’ Aê jasôm binjñanô êtu Apômtau gêmoa mata jali to aôm gômoa matam jaliña gebe aê kasa pañ sêawa.”

⁴ Go Jonatan kêsôm gêdêj Dawid gebe “Binj samob, tanj ôsôm nanj, aê janğôm ñanô êsa êtu aômña.”

⁵ Dawid gêjô enj awa gebe “Elenña ajônj mênğêô lasê ma aêñoc noc janij gêj jawij kinj tauña. Mago jatenj aôm gebe ôwi aê siñ najasiñ jamoa kôm e bêc êtu télêac ñaêtula.

⁶ Tamam embe êlic aê malocmê go ôsôm gebe ‘Dawid ketenj aê ñanğenj gebe êlic nê malacmôkê Betlehem gebe nê lau sêkêj da jalaña êtu nêj gôlôacña.’

⁷ Ma tamam embe êsôm gebe ‘Ñajam’, go nêj sakiñwaga aê jamoa ñajam. Mago embe enj têtac ñandanj, go ôjala gebe ênê binj sec tônê oc êtu tônj.

⁸ Ômoasiñ nêj sakiñwaga aê amboac tonanğ gebe aôm kômoatiñ poac gêdêj nêj sakiñwaga kôkô Apômtau lanğônemña. Mago keso tenj embe ênêc aêña, go aôm taôm ônac aê êndu. Gobe ôkêj aê jandêj tamam êtu asagenña.”

⁹ Jonatan kêsôm gebe “Binj amboac tonanğ êtap aôm sa atom. Aê embe jajala gebe tamoc êsôm binj êtu tônj gebe ensenj aôm su, oc aê jakêj ñawae êndêj aôm atom me.”

¹⁰ Go Dawid kêsôm gêdêj Jonatan gebe” Tamam embe ênsaic binj aôm, asa oc êkêj ñawae êndêj aê.”

¹¹ Tec Jonatan kêsôm gêdêj Dawid gebe “Tana kôm acgom.” Tec êsêagêc sêwiñ tauñ sêja kôm.

¹² Ma Jonatan kêsôm gêdêj Dawid gebe “Aê jasôm binj tonec jakô Apômtau, Israelnêj Anôtô lanğônemña gebe elenña me ñaelenj tenj ñaockatu amboac tonec embe jajala tamocnê ñalêlôm gebe êlic Dawid ñajam, go jasakiñ binj êndêj aôm êwac.

¹³ Mago enj embe taê ênam êtu tônj gebe ensenj aôm su, ma aê embe jakêj puc aôm ma jasakiñ aôm ôêc toðlim samucgenj atom, go Anôtô ensenj aê su amboac tonanğen. Apômtau êwiñ aôm êtôm gêwiñ tamoc.

¹⁴ Embe jamoa matoc jali êndêj tonanğ, go taêm walô aê êtu Apômtauña gebe jamac êndu atom.

¹⁵ Ma ôkôc nêj moasiñ su anğa ñoc gôlôacnêj atomanô. Apômtau embe ensenj Dawidnê ñacjo samob tomalagenj su anğa nom,

¹⁶ go Jonatannê ñaê êkac tau su anğa Dawidnê gôlôacnêj atom. Ma Apômtau êkêj ñagêjô êndêj Dawidnê ñacjo.”

¹⁷ Go Jonatan ketenj Dawid gebe êtôc lêma êtiam êtu nê têtac gêwiñ enj ñanôña gebe enj têtac gêwiñ Dawid amboac têtac gêwiñ tau.

¹⁸ Go Jonatan kêsôm gêdêj enj gebe “Elenj ajônj oc mênğêô lasê. Oc sensom aôm gebe malac sawa.

¹⁹ Ma elenj ñaelenj oc sensom aôm ñanğenj. Êndêj tonanğ aôm ôna gamêj, tanj kôsiñ taôm gêdêj bêc tenj su nanj, ma ôsiñ taôm ômoa poc totonj ñamuña.

²⁰ Ma aê oc japê sôb télêac êsêp poc totonj ñamakenj janğôm amboac japô sokoc.

²¹ Ôkêj tanjam ñapep. Aê oc jasakiñ ñapalê tau ma jasôm gebe ‘Naosom sôb.’ Aê embe jasôm êndêj ñapalê gebe ‘Ôlic sôb kêsêp aôm nêj ñamakenj tonecña, ôkôc samanğ, go ômônj.’ Aê jasôm

biññanô êtu Apômtau, tañ gêmoa mata jali nanña gebe oc ômoa ñajam ma gêñwapac tenj êtap aôm sa atom.

²² Mago embe jasôm êndên ñapalê tau gebe ‘Ôlic sôb gêc ñamakerj ôñê’ nanj ôêc ôna gebe Apômtau kêsakinj aôm gebe ôna.

²³ Ma Apômtau oc êmbirj aêagêc tôñ endenj tòngeñj êtu biñ, tañ aêagêc tamasanj gêdênj taun nanj.”

²⁴ Amboac tonanj Dawid kêsijnj tau ôkwi gêmoa kom. Ma gêdênj tañ ajôñj mêngeô lasê nanj, kinj gêngônj sic gebe êniñj gênj.

²⁵ Kinj gêngônj nê mala, gêngônj kêdabinj sagijnj kêtôm gêgôm-gêgôm. Jonatan gêngônj kêkanônj enj ma Abner gêngônj kêsi Saulña. Tagenj Dawid mala sawa.

²⁶ Mago gêdênj bêc tonanj Saul kêsôm biñ tenj atom. Enj taê gêjam gebe “Biñ tenj kêtap Dawid sa, tec enj kêtü selec atom.”

²⁷ Mago ajônj mêngeô lasê ñabêc kêtü luagêcña nanj Dawid mala sawa kêtiam. Tec Saul kêsôm gêdênj latu Jonatan gebe “Kêtü asagenña Isai latu mêngeñj gênj gêdênj nôgeñ to galoc atom.”

²⁸ Go Jonatan gêjô Saul awa gebe “Dawid ketenj aê ñanôgeñj gebe jawi enj sinj êna Betlehem

²⁹ ma kêsôm gebe ‘Aê jatenj gebe jana gebe aêacma gôlôac sêkênj da anja malac. Ma teoc kêjatu aê gebe jawijnj. Amboac tonanj embe ôlic aê ñajam, go ôkênj aê jana gebe jalic teoci.’ Kêtü biñ tonanña tec enj gêmênj gêngônj kinj nê tebo atom.”

³⁰ Go Saul têtac ñandanj sec gêdênj Jonatan ma kêsôm gêdênj enj gebe “Awê sec to mockainjo ñalatu aôm. Aê kajala gebe amagêc Isai latu abijnj taôm tôñ, tec gêgôm aôm taôm majam kêsä to kômajec tênam amboac tonanjenj.

³¹ Êtôm têm samob, tañ Isai latu êmoa mata jali anja nom nanj, aôm ômoa atom ma nêm gôlinj kinña oc ênêc ñanjenj atom amboac tonanjenj. Tec ôsakinj lau gebe sêkôc enj dêndênj aê sêmênj. Enj êmac êndü.”

³² Go Jonatan gêjô tama Saul awa ma kêsôm gêdênj enj gebe “Enj êmac êndü êtu asagenña. Enj gêgôm asagenj keso.”

³³ Tec Saul kêkôtênj kêm gebe êñgunj enj. Tec Jonatan kêjala gebe tamanê biñ kêtü tôñ gebe ênac Dawid êndü.

³⁴ Ma Jonatan têtac ñandanj sec ma gêdi sa anja tebo ma genj gênj tenj gêdênj ajônj mêngeô lasê ñabêc kêtü luagêcña atom, gebe ênê ñalêlôm ñawapac kêtü Dawidña gebe tama gêbu enj.

³⁵ Gêdênj bêbêcgeñj Jonatan kêsä kôm gêja kêtôm kêmasanj biñ gêdênj Dawid su ma kêkôc ñapalê saunj tenj gêwiñ enj.

³⁶ Enj kêsôm gêdênj ñapalê tau gebe “Ôlêti ma onsom sôb, tañ galoc japê nanj.” Ñapalê kêlêti ma enj kêpê sôb tenj kêka lêlêc ñapalê tau gêja.

³⁷ Ñapalê jagêô lasê gamênj, tañ Jonatan nê sôb kêsêp nanj, go Jonatan gêmôêc biñ kêdaguc ñapalê tau gebe “Sôb tonanj kêka lêlêc aôm gêja ôñê.”

³⁸ Jonatan kêkac ñapalê tau gebe “Ôlêti ñagaôgeñj, ônam gamênj tôñ atom.” Amboac tonanj ñapalê kejonj sôb sa ma gêmu gêdênj nê ñatau gêmênj.

³⁹ Mago ñapalê kêjala biñ samob tonanj ñam atom. Jonatan agêc Dawid taunjenj sêjala.

⁴⁰ Go Jonatan kêkênj nê laukasap gêdênj nê ñapalê ma kêsôm gêdênj enj gebe “Ôkôc ôna malac.”

⁴¹ Gêdênj tañ ñapalê gêja nanj, go Dawid gêdi anja poc totonj munja mêngeñj tau lanñanô gêdênj nom ma gewec gêdênj enj kêtü dim têlêac. Go agêc sêlêsoj taunj alijnanô ma têtanj taunj, ma Dawid kêtanj kêlêlêc.

⁴² Go Jonatan kêsôm gêdênj Dawid gebe “Ôêc tobijnjalôgeñj ôna. Biñ tañ tamoatinj tajam Apômtau lanjô nanj, êtu tôñ. Apômtau êkô aêagêc ñasawa ma êkô aêñoc wakuc to aômñêm wakuc ñasawa amboac tonanjenj endenj tòngeñj.” Dawid gêdi gêc gêja ma Jonatan gêmu gêja malac.

21

Dawid gêc Saul

¹ Go Dawid jagêô lasê Nob gêdênj Anôtônê dabunwaga Ahimelek anja malac Nob. Ahimelek kêpuc Dawid tôñ-tônj to nê ñalêlôm ñatutuc ma kêsôm gêdênj enj gebe “Aôm taômgeñj gômôêñj ma tenj gêwiñ aôm atom kêtü agenña.”

² Ma Dawid kêsôm gêdênj dabunwaga Ahimelek gebe “Kinj kêjatu aê biñ tenña ma kêsôm gêdênj aê gebe ‘Aê jasakinj aôm êtu jaen tenña ma jajatu aôm biñ tenña, mago ñac tenj êñô biñ tonanj ñawae tenj atom.’ Amboac tonanj gajac noc ñoc lau gebe sêmênj gamênj tenj.

³ Galoc gênj tenj embe ênêc aômña amboac polom 5 me gênj taniñña ñagêdô nanj, ôkênj êndênj aê.”

4 Mago dabunwaga gêjô Dawid awa gebe “Polom ñaôma tenj gêc aêña atomanô. Polom dênanj dabunñagenj tec gêc. Nêm lau wakuc embe têtû mêtê lauonja, go sêninj polom tau.”

5 Dawid gêjô dabunwaga awa gebe “Binñanô, sêjac jao lauo gêdênj aêac bêc ñagêdô su. Gêdênj tanj aê gadi nanj, lau sêjam dabunj tauj. Ocsalô kôm kainj tenj gêjac aê ñawae, tec sêjam dabunj tauj ñapep sawagenj.”

6 Amboac tonanj dabunwaga kékênj polom dabunj gêdênj enj.

21:7–23:29 Saul kêjanda Dawid gêmoa mago Dawid kébuli Saul auc ma kejonj sinjwaga tonj tenj sa. Êsêac sêsap Dawid tônj ma sêjac sinj genjenj.

24

Dawid taê walô Saul

1 Saul kêjanda lau Pilisti su ma gêdênj tanj gêmu gêja nê malac nanj, êsêac sêjac minj gêdênj enj gebe Dawid gêmoa gamênj sawa Engedi.

2 Amboac tonanj Saul kékôc lau sinj 3,000, tanj kêjalinj êsêac sa anja lau Israel samob nênj nanj, ma jagesom Dawid to nê lau anja pocdênanj Noninj gêbôm ñagamênj kêsi oc kêpiña.

3 Saul jagêô lasê pocgêsunj tenj, tanj gêc dombanênj sapa ñaintêna ñamagê nanj. Enj kêsô gêja gebe ênam tau ôkwi. Dawid to nê lau sêsinj tauj sênjônj pocgêsunj tonanj ñalêlôm.

4 Go Dawidnê lau sêsôm gêdênj enj gebe “Galoc bêc tau, tanj Apômtau kêsôm ñabinj gêdênj aôm nanj, gebe ‘Ôlic acgom, aê gabe jakênj nêm ñacjo êsêp aôm lêmam gebe ôngôm êtôm aôm taêm ênam.’ ” Ma Dawid gêdi jakêsêbunj Saul nê ñakwê balinj ñalêsu su kelecgenj.

5 Su, go Dawidnê ñalêlôm keperj enj kêtû kêsêbunj Saulnê ñakwê balinj ñalêsu gênjic.

6 Ma enj kêsôm gêdênj nê lau gebe “Apômtau ênac jao aê gebe jangôm ñoc ñatau, tanj Apômtau genj oso enj nanj, sec ma jakênj lemoc êpi enj, tanj kêtû Apômtaunê ñac genj oso enjña.”

7 Ma Dawid gêjam saic nê lau ña binj tonanj ma gêlôc gebe êsêac sênac Saul êndu atom. Ma Saul gêdi sa ma gêwi pocgêsunj tau sinj kêsa gêja.

8 Ñasawa sauñgenj, go Dawid kêdaguc enj kêsa awê gêja amboac tonanjgenj ma gêmôêc kêdaguc Saul ma kêsôm gebe “O ñoc ñatau kinj.” Saul kékac tau ôkwi ma Dawid gewec lanjônô gêdênj nom ma ketoc Saul sa.

9 Ma Dawid kêsôm gêdênj Saul gebe “Aôm kôkênj tanjam lau, tanj sêsôm gebe ‘Dawid gebe ensenj aôm su’ nanj, nênj binj kêtû agenña.

10 Bêc tonec aôm taôm gôlic ña matamanô gebe Apômtau kékênj aôm kôsêp aê lemoc anja pocgêsunj. Ma lau ñagêdô sêsôm gêdênj aê gebe janac aôm êndu. Mago aê gagôm atom. Aê kasôm gebe aê oc jakênj lemoc êpi ñoc ñatau atom gebe Apômtau genj oso enj.

11 O tamoc, ôlic nêm ñakwê balinj ñalêsu, tec gêc aê lemoc nec. Aê kasêbunj ñakwê balinj ñalêsu tonec su, mago gajac aôm êndu atom. Tonanj êkênj puc aôm ma aôm ôjala gebe aê taêc gêjam binj sec tenj atom ma binj jali tauc sa êndênj aômña gêc ñoc ñalêlôm atom. Aê gagôm sec gêdênj aôm atom, mago aôm kôjanda aê gebe ônac aê êndu.

12 Apômtau êmêtôc aêagêcnênj binj. Apômtau êkênj ñagêjô êndênj aôm êjô aê su. Mago aê lemoc êmoasac aôm atom.

13 Êtôm binjôninj lanjwa kêsôm gebe ‘Ñac alôb-alôb êngôm gênj alôb-alôb’, mago aênjoc lemoc êmoasac aôm atom.

14 Israelnênj kinj gêmênj kêtû asanja. Kôjanda asa. Kôjanda kêam ñamatê tenj me. Me kôjanda tec tenj me.

15 Amboac tonanj Apômtau êtu ñacmêtôc ma êmêtôc binj, tanj gêc aêagêc ñasawa. Enj êtuc kêninj aênjoc ñam ma ênam aê kêsi anja aôm lêmam.”

16 Dawid kêsôm binj tonanj gêdênj Saul su, go Saul kasôm gebe “O latuc Dawid, aôm awam tonanj me.” Ma Saul gêu tanjiboa lasê ma kêtanj.

17 Ma kasôm gêdênj Dawid gebe” Aôm gôgôm jagêdênj kêlêlêc aê. Gebe aê kakênj sec gêdênj aôm, mago aôm kôkênj moasinj gêjô su.

18 Ocsalô tonec Apômtau kékênj aê kasêp aôm lêmam, mago gôjac aê êndu atom. Tec gêwa aôm sa gebe kômoasinj aê ñanô.

19 Ñac tenj embe êtap nê ñacjo sa oc awi enj sinj êc toôli samucgenj ana me. Amboac tonanj Apômtau êmoasinj aôm êjô gênj, tanj ocsalô tonec gôgôm gêdênj aê nanj.

20 Ma galoc ôlic acgom, aê kajala gebe aôm oc ôtu kinj ma Israelnênj gôlinj kinjña tonanj êsêp aôm lêmam ñalêlôm.

21 Amboac tonanj ôtôc lêmam ôkô Apômtau lanjônêm gebe embe jamac êndu su, go onsenj ñoc wakuc su atom ma ômbunj ñoc ñaê su anja tamocnê gôlôac nênj atom.

22 Ma Dawid kêtôc lêma gêdênj Saul. Go Saul gêmu gêja nê malac ma Dawid to nê lau sêpi malac ñajanja sêja.

25

Samuel gēmac êndu

¹ Gêdêj tonaj Samuel gēmac êndu. Ma lau Israel samob sêkac tauj sa ma têtanj tanjiboa kêtuj enja, go sêsuŋ enj anja taunê andu anja Rama.

25:1b–27:12 Dawid gējam Abigail. Enj awê lanjôêjam ma awê tokauc ŋagaô. Saul kêjanda Dawid gēmoa. Dawid kêkêj sec gêjô sec atom, enj taê walô Saul kêtiam. Su, go gēja lau Piliisti nêj gamêj ma gėjam sakinj êsêacnêj kinj tenj.

28

Saul agêc awê, taj kêtuj kênac lau katuj

¹ Gêdêj ŋasawa tonaj lau Piliisti sêkalem nêj sinjwaga samob sêpi tagenj sebe sênac sinj êndêj lau Israel. Ma nêj kinj Akis kêsôm gêdêj Dawid gebe “Aôm kôjala gebe aôm to nêj lau oc anac sinj awinj aê.”

² Dawid kêsôm gêdêj Akis gebe “Ŋajam, aôm oc ôlic gêj, taj nêj sakinjwaga ocgo êngôm nanj.” Ma Akis kêsôm gêdêj Dawid gebe “Ŋajam, aê gabe jakêj aôm ôtu aê taucŋoc sinjwaga ejop aê endenj tŋŋenja.”

³ Gêdêj ŋasawa tonaj Samuel gēmac êndu su ma lau Israel samob têtanj tanjiboa kêtuj enja ma sêsuŋ enj anja taunê malac Rama. Ma Saul kêtinj lau, taj sêkalem ŋacmatê katuj to lau mectomanja nanj, su anja lau Israelnêj gamêj.

⁴ Lau Piliisti sêkac tauj sa mênjê nêj becobo kêkô Sunem, ma Saul kêkac lau Israel samob sa sê nêj becobo kêkô gamêj ŋabau Gilboa.

⁵ Gêdêj taj Saul gêlic lau Piliisti nêj sinjwaga taêsam nanj, enj kêtêc tau ŋasac ma nê ŋalêlôm ŋatutuc ŋanô.

⁶ Go Saul kêtuj kênac Apômtau, mago Apômtau gêjô enj awa ŋa mê me kapoac me propete awenj atom.

⁷ Amboac tonaj Saul kêsôm gêdêj nê sakinjwaga gebe “Ansom awê tenj, taj êtôm gebe êtu kênac ŋacmatê katuj nanj. Aê gabe najatu kênac enj.” Ma nê sakinjwaga sêjô enj awa gebe “Awê tenj gēmoa Endor, taj kêtôm gebe êtu kênac ŋacmatê katuj nanj.”

⁸ Tec Saul kêsô ŋakwê ŋaôma tenj gėjam lau ŋaôma lanjôj ma nê ŋac luagêc sêwinj enj sêja. Êsêac jasêô lasê dêdêj awê tau gêdêj gêbêc ma Saul kêsôm gebe “Ôkalem ŋacmatê katuj êtu aêja. Ma ômôc ŋac, taj aê jasam êndêj aôm nanj, nê katu êmêj.”

⁹ Mago awê tau gêjô enj awa gebe “Aôm taôm kôjala gêj, taj Saul gêgôm nanj. Enj kêtinj lau, taj sêkalem ŋacmatê katuj to lau mectomanj su anja gamêj tonec. Aôm gobe ôwa lakô aê gebe onsenj aê su kêtuj asagenja.”

¹⁰ Mago Saul kêtôc lêma ma kêsôm gebe “Aê jasôm binjŋanôgenj jakô Apômtau mata jali lanjônêmanja gebe aôm ôwê binj tonaj ŋakainj atom.”

¹¹ Go awê tau kêtuj kênac gebe “Jakalem asa êmêj êtu aôm ŋa.” Ma Saul gêjô enj awa gebe “Ôkalem Samuel êmêj.”

¹² Gêdêj taj awê tau gêlic Samuel nanj, enj kêwakic ma kêsôm gêdêj Saul gebe “Aôm Saul tau. Kôsau aê kêtuj asagenja.”

¹³ Tec kinj kêsôm gêdêj enj gebe “Ôtêc taôm atom. Gôlic asagenj.” Awê tau gêjô Saul awa gebe “Aê galic ŋalau tenj kêpi anja nom ŋalêlôm gêmêj.”

¹⁴ Saul kêtuj kênac gebe “Ŋalanjô kêtôm asagenj.” Awê gêjô enj awa gebe “Ŋamalacanô tenj tec kêpi gêmêj ma ŋakwê baliŋ kêkwa enj auc.” Go Saul kêjala gebe Samuel tau tônê, tec gewec lanjôanô gêdêj nom ma ketoc enj sa.

¹⁵ Go Samuel kêsôm gêdêj Saul gebe “Aôm kôlêsoŋ aê ma gômôc aê gamu kapi gamêj kêtuj asagenja.” Saul gêjô enj awa gebe “Aê kêpô lêna tau ŋanôgenj. Lau Piliisti sêjac sinj gêdêj aê ma Anôtô gêbuc dêmôê aê ma gêjô aê aoc kêtiam atom. Enj kêkêj propete seoc binj lasê me gêsuj mê tenj gêdêj aê atom. Tec aê kakalem aôm gebe ôsôm gêj, taj janjôm nanj, êndêj aê.”

¹⁶ Samuel kêsôm gebe “Apômtau kêgaminj tau gêdêj aôm to kêtuj nêj ŋacjo su ma aôm kôtu kênac aê kêtuj asagenja.

¹⁷ Apômtau gêgôm binj, taj kasôm lasê kêsa aê aoc nanj, ŋanô kêsa kêpi aôm. Enj kêkac gôlinj kinja su anja aôm lêmam ma kêkêj kêpi ŋac wachanj aômja Dawid.

¹⁸ Aôm tanjam wamu gêdêj Apômtau awa atom ma gôgôm ênê têtac ŋandanj gêdêj lau Amalek ŋanô kêsa atom, tec galoc Apômtau gêgôm gêj tonaj gêdêj aôm.

¹⁹ Ma Apômtau êkêj aôm taômgenj ôsêp lau Piliisti lemenj atom, êkêj lau Israel samob sêwinj. Ma êndêj elenja aôm to latômi oc mênjamo awinj aê ma Apômtau oc êkêj Israelnêj sinjwaga sêsêp lau Piliisti lemenj amboac tonajgenj.”

²⁰ Saul gêjô Samuelnê binj tonaj e nê katu kelendec ma enj gêtu tau gêc nom. Enj ôliwalô gējaŋa gebe genj genj atom bêc samuc tenj to gêbêc samuc tenj.

²¹ Go awê tau gêdêŋ Saul gêja e gêlic eŋ kêsabigenêŋ gêc, tec kêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Nêm sakinwagao aê kakêŋ tanoc aômnêm bin. Ma gajac môkêc tauc gebe janana, tec kasô nêm bin ŋalabu.

²² Galoc ôkêŋ tanam nêm sakinwagao aê. Ôlôc go jakêŋ gêŋ taniŋŋa ŋagec êndêŋ aôm ôniŋ têkwam saki êsa gebe ôsêlêŋ.”

²³ Mago eŋ gedec ma kêsôm gebe “Masi, aê janiŋ gêŋ atom.” Tec ênê sakinwaga jasêwiŋ awê tau ma sêkac eŋ e kêkêŋ taŋa nêŋ bin, go gêdi anŋa nom mêŋgêŋgôŋ mê.

²⁴ Awê tau kêkôc bulimakao ŋalatu tanŋeŋ teŋ, taŋ kêkô nê andu nan, ma gêjac êndu ma kêsa. Go kêkôc polom matac mêŋkêgamuc ma kêpac polom ŋalucgeŋ

²⁵ mêŋkêkêŋ gêdêŋ Saul to nê sakinwaga. Seŋ gêŋ su, go ac sêdi ma jasêc sêja gêdêŋ gêbêc tonan.

29:1–30:31 Lau Pilisti nêŋ laumata siŋwagaŋa sedec gebe Dawid tonê lau sênac siŋ êndêŋ lau Israel sêwiŋ êsêac. Tec Dawid gêmu gêja malac Siklag ma kêtap sa gebe lau Amalek sêjac siŋ gêdêŋ malac tau su. Kêtu tonanŋa eŋ kêjanda êsêac e kêku êsêac tulu.

31

Saul to latui sêmac êndu

¹ Lau Pilisti sêjac siŋ gêdêŋ lau Israel ma sêjam lau Israel êliŋ-êliŋ to sêjac taêsam êndu sêc lôc Gilboa.

² Lau Pilisti sêjanda Saul to nê latui e sêjac Saul latui Jonatan agêc Abinadab ma Malkisua êndu.

³ Ma ŋacjo sêgi Saul auc e lau talamŋa sêpê eŋ ŋa sôb.

⁴ Amboac tonan eŋ kêsôm gêdêŋ ŋac wakuc, taŋ gêoc ênê laukasap nan, gebe “Ômbuc nêm siŋ sa ma ôŋgunj aê êndu gebe lau samuc tonan mêŋsênac aê êndu ma sêsu aê susu atom.” Mago ŋac tau gedec gebe eŋ kêtêc tau ŋanô. Go Saul kêkôc tau nê siŋ ma gêu tau kêsêp.

⁵ Gêdêŋ taŋ nê ŋac-gêôc-ênê-laukasapwaga gêlic Saul gêmac êndu nan, eŋ tau jagêgunj tau ma gêmac êndu gêwiŋ Saul.

⁶ Amboac tonan Saul gêmac êndu to nê latui têlêac ma nê ŋac-gêôc-ênê-laukasapwaga to nê lau samob sêmac êndu gêdêŋ bêc tagen tonan.

⁷ Lau Israel, taŋ sêŋgôŋ gaboan Jesrel ŋamakeŋ to bu Jordan ŋagamêŋ oc kêpiŋa nan, sêlic Israelnêŋ siŋwaga sêc êliŋ-êliŋ ma sêjac Saul to latui êndu, tec êsêac sêwi nêŋ malac siŋ ma sêc su amboac tonanŋeŋ. Ma lau Pilisti mêŋsêŋgôŋ êsêacnêŋ malac tau.

⁸ ŋagelen lau Pilisti sebe sêjanŋo ŋacmatê nêŋ gêŋ siŋŋa su ma têtap Saul to nê latui têlêac nêŋ ŋawêlêlan sa sêc lôc Gilboa.

⁹ Êsêac dêdim Saul gêsutêkwa gêŋgic ma sêjanŋo ênê laukasap su, go sêsakin lau jaen sêjac laoc Pilisti nêŋ gamêŋ samucgeŋ gebe sêsôm ŋawae ŋajam tonan lasê êndêŋ nêŋ anôtôi to lau sêŋô.

¹⁰ Êsêac tetoc Saulnê laukasap gêc anôtôo jaba Astarot nê lôm dabun ma sêjac ênê ŋawêlêlan tôn genkaleŋ malac Betsan ŋatunbôm.

¹¹ Ma gêdêŋ lau Jabes-Gilead sêŋô bin, taŋ lau Pilisti sêgôm gêdêŋ Saul nan ŋawae

¹² êsêacnêŋ lau ŋaclai samob dêdi ma sêsêlêŋ gêdêŋ gêbêc jasêkôc Saul to nê latui nêŋ ŋawêlêlan su anŋa Betsan ŋatunbôm ma sêkôc sêmêŋ malac Jabes, go sêkêŋ ja gen.

¹³ Ma sêkôc êsêacnêŋ ŋatêkwa jasêsun eŋ gêc ka kamem anŋa Jabes ŋalabu ma sêjam dabun mo bêc 7.

Samuelnē Buku Kētu Luagēcņa

Samuelnē Buku Kētu Luagēcņa gējac tēku miņ, taņ kēsēp buku ņamataņa. Dawid kētu kin ma gējam gōliņ gamēņ Judaja gēmuņ (mōkēlatu 1-4) e kētu lau Israel samob nēņ kin (mōkēlatu 5-24). Dawid gējac siņ gēdēņ nē ņacjo gebe ēņgōm nē gamēņ kiņņa esewec. Ēnē ņacjo ņamakenj sēmoa lau Israel ņalēlōm, ņamakenj sēmoa gamēņ ņamagēņa. Buku tonec gējac miņ Dawidnē siņ tonarj ņabiņ, mago buku tau gēwa Dawidnē biņ ņagēdō sa gēwiņ. Eņ ņac gēdēņ, taņ kēkēņ gēwiņ Anōtō ma gējam sakiņ eņ tonē ņalēlōm samucgeņ. Nē lau tēntac gēwiņ eņ ma tetoc eņ sa. Mago buku tonec gēsarj Dawidnē biņ, taņ kēlēnsōņj to kēkēņ wapac eņ narj, auc atom amboac tonanģerj Kēsēp ņasawa eņ tētac ņandanj to tētac ņakalac ma ketoc tau sa. Tagēņ gēdēņ taņ Anōtōnē propete Natan kētōc ēnē sec gēdēņ eņ narj, eņ geoc nē keso lasē ma kēsō Apōmtaunē mētōc ņalabu.

Lau Israel sē taēņ ēnē lēņj to kōm ņanō e kētu ņamu gēdēņ taņ gēņwapac kēkōniņ ēsēc narj, ēsēc sēkēņ matēņ kin teņ, taņ ēsa aņga Dawidnē gōlōacnēņ ma ētōm eņ tau. Ēsēc taēņ kēka Dawidnē latu teņ,

Dawid gēņō Saul gēmac ēndu ņawae

¹ Saul gēmac ēndu su ma Dawid kēku lau Amalek tulu. Eņ gēmu gēmēņ mēņgēmoa Siklag bēc luagēc.

² Ma gēdēņ bēc kētu tēlēacņa ņac teņ mēņgēō lasē aņga Saulnē siņwaga nēņ tonē ņakwē gēņģic ma kekop gi eņ mōkēapac. Gēdēņ taņ eņ gēō lasē gēdēņ Dawid narj, ņac tau gēu tau gēc nom ma ketoc eņ sa.

³ Dawid kētu kēnac eņ gebe “Gōmōēņ aņga ondoc.” Tec eņ gējō ēnē biņ gebe “Aē gaēc aņga Israelnēņ siņwaga nēņ, tec gamēņ.”

⁴ Ma Dawid kēsōm gēdēņ eņ gebe “Biņ amboac ondoc. Ōsōmmanj.” Ma eņ kēsōm gēdēņ Dawid gebe “Siņwaga sēc su aņga siņmala ma ņacjo sējac taēsam ēndu. Saul agēc latu Jonatan sēmac ēndu amboac tonanģerj.”

⁵ Go Dawid kētu kēnac ņac matac tau, taņ kēkōc ņawae gēmēņ narj gebe “Saul agēc Jonatan sēmac ēndu ņawae kētap aōm sa ņalēņ amboac ondoc.”

⁶ ņac matac gējō ēnē biņ gebe “Aē tauc gamoa lōc Gilboa gamoa ma galic Saul gesen ģuņj tau tōņ ņa nē kēm kēkō ma ņacjonēņj kareta to lau, taņ sēņģōņj hos ņaō narj, sēkapiņ eņ sa.

⁷ Gēdēņ taņ eņ kēkac tau ōkwi narj, gēlic aē ma gēmōēc aē. Aē gajō eņ awa gebe ‘Aē tec gamoa.’

⁸ Eņ kētu kēnac aē gebe ‘Aōm asa.’ Ma aē gajō eņ awa gebe ‘Aē ņac Amalek teņ.’

⁹ Go eņ kēsōm gēdēņ aē gebe ‘Ōmōēņ ma ōnac aē ēndu. Matocanō kētu talō su, tagēņ matoc jali gamoa.’

¹⁰ Amboac tonarj aē katu gasuc eņ jagajac eņ tomatēģerj gebe aē kajala gebe eņ oc ēmoa atom. Go aē kakōc sunsuņ kiņņa su aņga mōkēapac ma joc aņga lēmadambē tec kajonj gadēņ aōm, ņoc apōmtau gamēņ.”

¹¹ Go Dawid lēma kēsēp nē ņakwē ma kēkac gēņģic ma lau samob, taņ sēmoa sēwiņ eņ narj, sēģōm amboac tonanģerj.

¹² Ma sēpuc taņiboia sa ma tētarj to sējam dabuņ mo e oc jakēsēp kētu Saul agēc nē lau Jonatan ma Apōmtaunē lau Israel, taņ siņ gesenj ēsēc su narjņa.

¹³ Ma Dawid kēsōm gēdēņ ņac matac, taņ kēkōc ņawae gēmēņ narj gebe “Aōm aņga ondoc.” Ma eņ gējō eņ awa gebe “ņac jaba Amalek teņ latu aē, mago gamoa nēm gamēņ.”

¹⁴ Go Dawid kēsōm gēdēņ eņ gebe “Amboac ondoc tec kōtēc taōm atom ma lēmam kēpi Apōmtaunē ņac, taņ ģerj oso eņ narj, ma gōjac eņ ēndu.”

¹⁵ Go Dawid gēmōēc lau matac nēņ ņac teņ gēmēņ ma kēsōm gebe “Ōna, ōnac eņ ēndu.” Amboac tonarj eņ jagējac ņac Amalekņa tonarj e gēmac ēndu.

¹⁶ Dawid kēsōm gēdēņ eņ gebe “Nēm dec ēpi aōm taōm gebe aōm taōm kōkic nēm biņ ņa taōm awamsuņ gēdēņ taņ kōsōm gebe ‘Aē gajac Apōmtaunē ņac, taņ ģerj oso eņ narj ēndu narj.’ ”

Dawid kētarj taņiboia kētu Saul agēc Jonatanņa

¹⁷ Go Dawid gēga wē taņiboiaņa tonec kēpi Saul agēc latu Jonatan

¹⁸ ma kējatu gebe tēndōņj wē tau ēndēņj lau Juda ma teto kēsēp Jasarnē buku.

¹⁹ “Ojae Israel, sējac nēm waem ēndu gēc nēm lōc ņaō.

Ojae, nēm siņsēlēc ņactēkwa sējarģogoc.

²⁰ Asōm lasē aņga Gat atom

ma anac miņj aņga Askalon ņamalacluj atom

gebe lauo Pilisti têtü samuc atom
ma lau samuc latuñjo sênam lasê atom.

21 “Amac lôc Gilboa, manij to kom
êpi amac atom, atu gamêñ gasañ.
Gebe seser siñsêlêcnê lautuc ñadabuñ su
ma señ oso Saulnê lautuc ña niptêkwi kêtiam atom.

22 “Jonatannê sôb keso ñacjo atomanô
ma Saulnê siñ gêjam kôm ñaôma atom.
Gêjac lau siñsêlêc popoc
ma gesen ñacjo su.

23 “Saul agêc Jonatan têntac gêwiñ tauñ to sêlic tauñ ñajam
sêmoa maten jali sêwiñ tauñ ma sêmac êndu sêwiñ tauñ amboac tonanjen.
Sêlêti ñagaô kêlêlêc momboan gêlôb
ma nêñ ñaclai kêlêlêc lewe nêñ su.

24 “O amac Israel latuñjo, atan êtu Saulña
gebe en kékêñ ñakwê asôsamuc ñajam-ñajam gêdên amac ma kékêñ gêlôñ gold gen kalen nêñ
ñakwê.

25 “Ojae, lau ñactêkwa sêjanña anña siñ ñalêlôm.
Sêjac Jonatan êndu tomatêgen gêc lôc ñaô.

26 “O teocenec Jonatan, atêc gêmô aê kêtü aômña.
Ojae, ñoc gêñenec.
Nêñ têmtac gêwiñ aêña kêmoasin aê ñanôgen
kêlêlêc lauo têntac gêwiñ aêña su.

27 “Ojae, siñ gesen lau ñactêkwa su ma nêñ laukasap gêjanña.”

2

Dawid kêtü kin Judanja

¹ Tonan su, go Dawid kêtü kênac Apômtau gebe “Aê oc Japi nanjanğôñ malac Judanja ten me masi.” Apômtau gêjô ênê bin gebe “Ôna.” Dawid kêtü kênac kêtiam gebe “Jana malac ondoc.”
Ma Apômtau gêjô en awa gebe “Ôna Hebron.”

² Amboac tonan Dawid gêwiñ nê awêlagêc Ahinoam anña Jesrel agêc Nabalnê awêtuc Abigail anña Karmel jakêpi Hebron.

³ Dawid kékôc lau, tan sêmoa sêwiñ en nan, to nêñ gôlôac sêwiñ jasênğôñ malac Hebron ñagamên ñagêdô.

⁴ Go ñacwaga Judanja sêmên ma señ oso Dawid kêtü gôlôac Judanja nêñ kin anña tonan.

Ñawae gêdên Dawid gêmên gebe lau Jabes-Gilead sêsuñ Saul su.

⁵ Tec Dawid kêsakin bin tonac gêdên êsêac gebe “Apômtau ênam mec amac gebe têmtac gêwiñ nêñ ñatau Saul amboac tonan ma asuñ en.

⁶ Apômtau êtôc nê têtac gêwiñ tenjenña êndên amac to taê walô amac ma aê gabe jamoasin amac amboac tonanjen êjô gên, tan amac agôm nan.

⁷ Ma galoc têmtac êpa su ma awa taôm sa amboac ñacgen. Gebe nêñ ñatau Saul gêmac êndu su ma lau Juda señ oso aê gebe jatu êsêacnên kin.”

2:8-4:12 Saulnê siñwaganên kasêga Abner kékêñ Saul latu Isboset kêtü kin anña gamên gêmu kêpiña. Siñ kêsa ma lau Israel nêñ gôlôacmôkê, tan sênğôñ gamên gêmu kêpiña to êsêac, tan sênğôñ gamên gêmu kêsêpiña nan, sêjac tauñ. Siñ gesen Abner agêc Isboset su, tec Dawid kêtü gamên samucgen ñakin En gêbin gamên Israelña to gamên Judanja tôn sêpi tagen.

5

Sêkên Dawid kêtü Israel samob nêñ kin

¹ Go Israelnên gôlôacmôkê samob sêô lasê gadên Dawid anña Hebron ma sêsôm gêdên en gebe “Aêacma ñatê ñagêdô aôm.

² Gêmuñña gêdên tan Saul kêtü kin nan, aôm gôwê lau Israel kêtü siñña sêja ma kôkôc êsêac sêmu sêmên kêtiam. Ma Apômtau kêsôm gêdên aôm gebe ‘Aôm oc ôtu aênoc lau Israelnên gejobwaga ma ôtu êsêacnên gôlinwaga.’”

³ Go lau Israelnĕn kasĕga samob sĕo lasĕ gĕdĕn kin anĝa Hebron ma kin Dawid kĕmoatinĝ poac gĕwinĝ ĕsĕac anĝa Hebron semoa Apĕmtau lanĝonĕm, go sen oso Dawid kĕtu kin Israelnĝ gĕwinĝ.

⁴ Dawidnĕ jala kĕtu 30 ma kĕtu kin. Ma enĝ gĕjam gĕlinĝ ĕsĕac jala 40.

⁵ Enĝ kĕtu kin Judaĝa anĝa Hebron kĕtĕm jala 7 ma aĝinĝ 6 ma anĝa Jerusalem enĝ kĕtu Israel to Juda samobnĕn kin kĕtĕm jala 33.

Dawid kĕku Jerusalem tulu

⁶ Kin to nĕ lausinĝ sĕja Jerusalem gebe sĕnac lau Jebus, taĝ tĕtu malac űatau nanĝ. Ēsĕac sĕsĕm gedenĝ Dawid gebe “Aĕm ŕsĕ tonec ŕmĕĕnĝ atomanĕ, lau matenĝpec to pulinĝ oc sĕkĕ aĕm auc.” Binĝ tonanĝ űam gebe Dawid oc ĕku malac tulu atomanĕ.

⁷ Mago Dawid kĕku malac totunĝbĕm űajaĝa tulu, tec sĕsam malac tau gebe Dawidnĕ malac.

⁸ Gĕdĕnĝ hĕc tonanĝ Dawid kĕsĕm gebe “űac taĝ ĕsĕli ĕsĕ gasuc buĝa naĕnac lau Jebus ma enserĝ lau pulinĝ to matenĝpec Dawid gedec űanĕgenĝ nanĝ su, go ĕtu űac űamataĝa.” Kĕtu tonanĝa sĕsĕm binĝ tonec sĕmoa gebe “Matenĝpec to pulinĝ oc sĕsĕ Apĕmtaunĕ andu atom.”

⁹ Dawid gĕnĝĕnĝ malac totunĝbĕm űajaĝa tau ma kĕsam gamĕnĝ tau gebe Dawidnĕ malac. Enĝ kĕkwĕ malac tau kĕgigenĝ gĕjam m anĝa Milo ma kĕsĕ gĕja.

¹⁰ Amboac tonanĝ Dawidnĕ űaclai kĕpi ec-kĕpi ec gebe Apĕmtau lausinĝ undambĕna nĕnĝ Anĕtĕ gĕmoa gĕwinĝ enĝ.

Kin Hiram ketoc Dawid sa

¹¹ Lau Tirus nĕnĝ kin Hiram kĕsakinĝ lau jaenĝa gĕdĕnĝ Dawid. Enĝ kĕsakinĝ kaseda to kamunda ma sĕsap-pocwaga ma sĕkwĕ Dawidnĕ andu.

¹² Tec Dawid kĕjala gebe Apĕmtau kĕkĕnĝ enĝ kĕtu kin Israelnĝa binĝűanĕgenĝ-ma ketoc ĕnĕ gĕlinĝ kinĝa sa kĕtu ĕnĕ lau Israelnĝa.

Dawidnĕ latuio to űac, taĝ tenenĝi sĕkĕc ĕsĕac anĝa Jerusalem nanĝ

¹³ Gĕdĕnĝ taĝ Dawid gĕwi Hebron sinĝ jagĕnĝĕnĝ Jerusalem nanĝ, enĝ gĕjam lauo űagĕdĕ mĕnĝsĕwinĝ, tec sĕkĕc ĕnĕ latuio to űac űagĕdĕ.

¹⁴ Latui taĝ tenenĝi sĕkĕc anĝa Jerusalem nanĝ, nĕnĝ űaĕ tonec Samua agĕc Soba ma Natan agĕc Salomo

¹⁵ ma Ibkar agĕc Elisua ma Nepeg agĕc Japia

¹⁶ ma Elisama agĕc Eliada ma Elipelet.

Dawid kĕku lau Pilisti tulu

¹⁷ Gĕdĕnĝ taĝ lau Pilisti sĕnĝ gebe sen oso Dawid kĕtu kin Israelnĝa nanĝ, lau Pilisti samob sĕwĕ sĕpi sĕja gebe sĕkĕc Dawid tĕnĝ. Mago Dawid gĕnĝ binĝ tau űawae ma kĕsĕp jagĕnĝĕnĝ malac totunĝbĕm űajaĝa tau.

¹⁸ Lau Pilisti sĕo lasĕ gaboanĝ Repaim ma sĕnĝĕnĝ gamĕnĝ aucgenĝ.

¹⁹ Go Dawid kĕtu kĕnac Apĕmtau ma kĕsĕm gebe “Aĕ oc japi jandĕnĝ lau Pilisti jana ma aĕm ŕkĕnĝ ĕsĕac sĕsĕp aĕ lemoc me masi.” Ma Apĕmtau gĕjĕ enĝ awa gebe “Aec, ŕpi ŕna, gebe aĕ oc jakĕnĝ lau Pilisti sĕsĕp aĕm lĕmam binĝűanĕgenĝ.”

²⁰ Amboac tonanĝ Dawid gĕo lasĕ Bal-Perasim ma kĕku ĕsĕac tulu anĝa tonanĝ. Go enĝ kĕsĕm gebe “Apĕmtau gĕjac űoc űacjo gĕmunĝ aĕ amboac bu kĕsap lĕndanĝ.” Kĕtu tonanĝa sĕsam gamĕnĝ tonanĝ gebe Bal-Perasim (Apĕmtau kĕku tulu).

²¹ Lau Pilisti sĕwi nĕnĝ anĕtĕi gwam sinĝ sĕc tonanĝ ma Dawid to nĕ lau sĕkĕc sa ma sĕc sĕja.

²² Go lau Pilisti sĕpi jasĕo lasĕ gaboanĝ Repaim kĕtiam ma sĕnĝĕnĝ sĕjam gamĕnĝ aucgenĝ.

²³ Gĕdĕnĝ taĝ Dawid kĕtu kĕnac Apĕmtau kĕtiam nanĝ, Apĕmtau gĕjĕ enĝ awa gebe “ŕpi ŕna atom. ŕmbuc ŕmoa ĕsĕac dĕmĕĕnĝmunĝagenĝ ma ŕnac ĕsĕac anĝa gamĕnĝ, taĝ kĕkanĕnĝ ka mĕsĕ kĕkĕ nanĝ.

²⁴ Ma embe ŕnĝo lau sĕsĕlĕnĝ űakicsĕa anĝa ka lĕlĕcĝa, go ŕlĕti gebe ĕndenĝ tonanĝ Apĕmtau ĕsĕlĕnĝ ĕmunĝ aĕm gebe ĕnac Pilisti nĕnĝ lausinĝ.”

²⁵ Dawid gĕgĕm kĕtĕm Apĕmtau kĕjatu enĝ ma gĕjac lau Pilisti anĝa Geba e gĕdĕnĝ Geser.

6

Dawid kĕkĕc poac űakatapa gĕmĕnĝ Jerusalem

¹ Tonanĝ su, go Dawid kĕkac Israelnĕn laumata sinĝa 30,000 sa kĕtiam.

² Dawid gĕdi gawinĝ lau samob tonanĝ gĕja malac Bal-Juda gebe ĕkĕc Anĕtĕnĕ poac űakatapa, taĝ sĕsam lausinĝ undambĕna nĕnĝ Apĕmtau, taĝ gĕnĝĕnĝ kerub űaĕ nanĝ, nĕ űaĕ kĕpi nanĝ.

³ Ēsĕac tetoc Anĕtĕnĕ poac űakatapa kĕkĕ kareta wakuc tenĝ űaĕ ma sĕkĕc sĕsa anĝa Abinadabnĕ andu, taĝ kĕkĕ gamĕnĝ űabau nanĝ, ma Abinadab latuagĕc Usa agĕc Ahio sĕjam gĕlinĝ kareta tau.

⁴ Usa kĕsĕlĕnĝ gĕwinĝ poac űakatapa ma Ahio kĕsĕlĕnĝ gĕmunĝ.

⁵ Dawid to lau Israel samob têtê wê toôlin walôgen sêmuŋ Apômtau ma sêjam wê ma sêjac gêŋ wêna togam ma sekolonj gegob ma sêjac dauc ma onj.

⁶ Gêdêŋ tanj êsêac jasêô lasê Nakonnê sêka polom ŋamala nanj, bulimakao sêka sealec, tec Usa kêmêtôc lêma jakêpuc Anôtônê poac ŋakatapa tōŋ.

⁷ Go Apômtau têtac ŋandanj gêdêŋ Usa ma gêjac enj gebe kêmêtôc lêma gêdêŋ Apômtaunê poac ŋakatapa.

⁸ Dawid têtac ŋandanj kêtû Apômtau kêkac Usa su amboac tonanjenj, tec sêsam gamêŋ tau gebe Peres-Usa e mênjgêdêŋ galoc.

⁹ Gêdêŋ bêc tonanj Dawid kêtêc Apômtau ma kêsôm gebe “Apômtaunê poac ŋakatapa êndêŋ aê êmêŋ amboac ondoc.”

¹⁰ Tec Dawid gedec gebe Apômtaunê poac ŋakatapa êna ênê malac, ma kêkôc katapa tau kêsô Obed-Edom anja malac Gat nê andu gêja.

¹¹ Amboac tonanj Apômtaunê poac ŋakatapa kêkô Obed-Edom nê andu anja malac Gat kêtôm alônj têtêac. Ma Apômtau gêjam mec Obed-Edom to nê gôlôac samucgenj.

¹² Ma êsêac sêsôm ŋawae gêdêŋ kinj Dawid ma sêsôm gebe “Apômtau gêjam mec Obed-Edom nê gôlôac to nê gêŋ samob kêtû Anôtônê poac ŋakatapanja”, tec Dawid gêja jakêkôc Anôtônê poac ŋakatapa totêtac ŋajamgenj anja Obed-Edom nê andu gêmêŋ taunê malac.

¹³ Gêdêŋ tanj lau sêbalanj katapa sa ma sêu enkainj sêsêlêŋ kêtû dim 6 nanj, Dawid kêkêŋ bulimakao kapoac tenj ma domba tonjalési tenj kêtû da.

¹⁴ Ma Dawid kêtê wê to nê ŋalêlôm samucgenj gêmuŋ Apômtau. Enj kêjandinj obo dabunjenj.

¹⁵ Dawid to lau Israel samob sêkôc Apômtaunê poac ŋakatapa sêmêŋ ŋalêŋ amboac tonanj sêjam lasê to sêjac dauc kêtanj toôndugenj.

¹⁶ Gêdêŋ tanj Apômtaunê poac ŋakatapa mênjgêô lasê Dawidnê malac nanj, Saul latuo Mikal gêjam tuc kêsâ katam saunj ma gêlic kinj Dawid kêtê wê gêboanj-gêboanj gêmuŋ Apômtau, tec enj kêpêc gêdô enj gêc lêlômgenj.

¹⁷ Sêkôc Apômtau nê poac ŋakatapa mênjsêsô becoboc, tanj Dawid gê nanj, ma tetoc kakô ŋamala. Ma Dawid kêkêŋ daja to dawama gêdêŋ Apômtau.

¹⁸ Kêkêŋ daja to dawama tonanj su acgom, go gêjam mec lau gêjam Apômtau, lausinj undambêŋna nêŋ Anôtô lanjô,

¹⁹ gogco kêsôm ŋabinj ma sêjac sam polom tenj ma bôc ŋagêdô tenj ma polom ŋakana tenj gêdêŋ lau Israel nêŋ lauo to ŋac kêtômgenj. Su, go lau samob sec êlinj-êlinj sêmu sêja nêŋ gamêŋ kêtiam.

²⁰ Dawid gêmu gêja nê andu amboac tonanjenj gebe ênam mec nê gôlôac. Go Saul latuo Mikal kapuc enj tōŋ-tōŋ ma kêsôm gebe “Ocsalô tunc Israelnêŋ kinj kêwaka tau sa ŋajamanô. Enj kêsêlêŋ toôli ŋaômagenj gêmoa nê sakinjwaganêŋ sakinjwagao ŋalêlôm tomaja gêbacgenj kêtôm ŋac ŋaôma tenj.”

²¹ Dawid gêjô Mikal awa gebe “Aê katê wê gebe jatoc Apômtau sa. Enj kêjalinj aê sa gajô aôm tamam ma gajô ênê gôlôac samob. Enj kêkêŋ aê katu ênê lau Israel nêŋ kinj. Aê oc jatê wê to jatoc Apômtau sa jamoa.

²² Ma aê oc jakôninj tauc êlêlêc galocŋa e jalic tauc amboac genj ŋaôma. Mago ŋapalêo, tanj aôm kôsôm binj kêpi êsêac nanj, oc tetoc aê sa.”

²³ Ma Saul latuo Mikal kêkôc ŋapalê tenj atom e gêmac êndu. *

7

Anôtô kêmoaŋŋ poac gêdêŋ Dawid

¹ Gêdêŋ tanj Apômtau kêkêŋ kinj nê ŋacjo sêsô enj ŋalabu nanj, kinj tau kêtêwanj tau gêŋgôŋ nê andu.

² Ma kinj kêsôm gêdêŋ propete Natan gebe “Ôlic acgom, galoc aê ganjôŋ andu kaseda tunc, mago Anôtônê poac ŋakatapa kêkô becobogenj.”

³ Ma Natan kêsôm gêdêŋ kinj gebe “Ŋajam, ôna ma ôŋgôm gêŋ samob, tanj gêc nêŋ ŋalêlôm nanj, ŋanô êsa gebe Apômtau gêwiŋ aôm.”

⁴ Mago gêdêŋ gêbêc tonanjenj Apômtau gêsunj binj gêdêŋ Natan ma kêsôm gebe

⁵ “Ôna ma ôsôm êndêŋ ŋoc sakinjwaga Dawid gebe ‘Apômtau kêsôm amboac tunc gebe Aôm gobe ôkwê andu tenj êtu aê janjôŋŋa me.

⁶ Gêdêŋ tanj aê gawê lau Israel anja Aiguptu sêpi sêmêŋ e mênjgêdêŋ galoc nanj, aê ganjôŋ andu tenj ŋalêlôm atomanô. Aê gajac laoc gamêŋgenj ma ganjôŋ becobogenj kêtû ŋoc andu.

⁷ Amboac ondoc gêdêŋ ŋasawa samob, tanj gajac laoc gamêŋ gawinj lau Israel nanj, aê kasôm binj tenj gêdêŋ Israelnêŋ gôlinjwaga, tanj kajatu êsêac gebe sejoj ŋoc lau Israel nanj, nêŋ tenj gebe Amac akwê andu kasedanja tenj êtu aêŋa atom, kasôm me masi.’

* 6:23: Peres-Usa ŋam “kêkac su”.

⁸ Ma galoc aôm ôsôm êndêņ ģoc sakinwaga Dawid gebe Lausij undambêņa nêņ Apômtau kêsôm gebe 'Aôm gojob domba gômoa gamêņ wale-wale, tec aê kakôc aôm su gebe ôtu ģoc lau Israel nêņ gôlijwaga.

⁹ Ma aê gamoa gawij aôm anġa gamêņ samob, taņ kôsêlêņ kôsa naņ, ma gasen nêņ ģacio samob su gamuņ aôm ma gabe jakêņ aôm nêņ ãaê êtu kapôêņ êtôm lau kapôêņ nomņa nêņ.

¹⁰ Ma aê jajalin gamêņ teņ sa êtu ģoc lau Israelņa ma oc jasê êsêac sêsêp gebe êtu êsêacnêņ gamêņ sêņġôņņa ma ģacio sêlênsôņ êsêac êtiam atom, ma lau ģaclai sec sêkônij êsêac êtôm sêġôm ġêdêņ ġêmuņņa êtiam atom.

¹¹ Sêġôm ġêdêņ taņ aê kakêņ gôlijwaga sêjam gôlij ģoc lau Israel naņ. Aê oc jakêņ nêņ ģacio sêsô aôm ģalabu ma ôņġôņ tomalô. Apômtau ġêġac mata ġêdêņ aôm gebe eņ tau oc êmboa nêņ ġôlôac sa.

¹² Nêņ têņ embe êmbacnê ma ônêc nêņ bêc ôwij tamami, naņ oc jakêņ latôm, taņ mêņêsa anġa aôm naņ, êġô aôm su, ma oc janac dabij ênê gamêņ kinņa.

¹³ Eņ oc êkwê andu teņ êtu ģoc ãaêņa ma jakêņ ênê lêpôņ kinņa êkô enden tôņġeņ.

¹⁴ Aê oc jatu eņ tama ma eņ êtu aê latuc. Eņ embe êņġôm sec aê oc jamêtôc eņ êtôm tama teņ kêmêtôc latu.

¹⁵ Mago aê oc jakôc ģoc moasinj su anġa ênê êtôm kakôc su anġa Saul, taņ katu kin ġêmuņ aôm naņ atom.

¹⁶ Tajeņ aôm nêņ ġôlôac to nêņ gôlij kinņa êmoa aê laņôcnêmņa teņġeņ ma teņġeņ. Ma nêņ lêpôņ kinņa êkô enden tôņġeņ.' "

¹⁷ Natan kêsôm binj samob, taņ Anôtô ġeoc lasê ġêdêņ eņ naņ ġêdêņ Dawid.

Dawidnê mec danġeņa

¹⁸ Go kinj Dawid kêsô lômbec jagêņġôņ Apômtau laņônêmņa ma keteņ mec gebe "O Apômtau Anôtô, aê asa ma ģoc ġôlôac asa tec ġôwê aê e mêņġêdêņ tonec.

¹⁹ Mago moasinj tonaj, aôm Apômtau Anôtô, ġolic amboac kêtôm su atom, tec kôsôm binj, taņ oc mêņêsa êtu ģamu naņ, kêpi nêņ sakinwaganê ġôlôac ġêwij. O Apômtau Anôtô, aôm kôtôc ġôlôac to ġôlôac, taņ ocgo mêņsêsa naņ ġêdêņ aê.

²⁰ O Apômtau Anôtô, aê oc jasôm asajeņ êwij. Aôm taôm kôjala nêņ sakinwaga.

²¹ Aôm ġôġôm ġêņsêga samob tonaj ģai kêtuj binj, taņ ġôġac mata naņ, ma katu nêņ ģalêlôm kêkac aômņa gebe ôsôm ġêņ tau lasê êndêņ nêņ sakinwaga aê jajala.

²² O Apômtau Anôtô, aôm ģac kapôêņanô ma teņ kêtôm aôm ġêmoa atom. Anôtô teņ ġêmoa atom, aôm taômġeņ, kêtôm binj samob, taņ aêac anġô kêsô aêac taņeņsuņ naņ.

²³ Ma lau nomņa ondoc têtôm aôm nêņ lau Israel, taņ anôtô teņ ġêjam êsêac kêsi gebe têtuj ênê lau naņ, ma êwaka taunê ãaê sa to êņġôm ġêņsêga to ġêņtalô êtu êsêacņa. Ma êtiņ lau to nêņ anôtôġi jaba su êmuņ nê lau.

²⁴ Mago aôm kôkêņ lau Israel têtuj nêņ lau gedenj tôņġeņ ma aôm, Apômtau, kôtu êsêacnêņ Anôtô.

²⁵ "O Apômtau Anôtô, galoc ôkêņ binj, taņ ġôġac mata kêpi nêņ sakinwaga to nê ġôlôac naņ, êtu tôņ enden tôņġeņ, ma ôņġôm ġêņ, taņ kôsôm naņ ģanô êsa.

²⁶ Go aôm nêņ ãaê oc êtu kapôêņ enden tôņġeņ ma sêsôm gebe 'Lausij undambêņa nêņ Apômtau katu ģoc Israel nêņ Anôtô.' Ma nêņ sakinwaga Dawid nê ġôlôac sêmoa aôm laņômnêmņajeņ.

²⁷ Gebe aôm, lausij undambêņa nêņ Apômtau, Israelnêņ Anôtô, ġoc binj lasê ġêdêņ nêņ sakinwaga ma kôsôm gebe 'Aê oc jamboa nêņ ġôlôac sa', tec nêņ sakinwaga aê têtac kêpa su e kateņ mec tonec ġêdêņ aôm.

²⁸ "Ma galoc, o Apômtau Anôtô, aôm taômġeņ Anôtô ma nêņ binj kêtuj binņanô. Aôm ġôġac mata binj ģajamanô tonec ġêdêņ nêņ sakinwaga.

²⁹ Amboac tonaj ôlic ģajam ma ônam mec nêņ sakinwaga nê ġôlôac gebe sêmoa aôm laņômnêmņa enden tôņġeņ, gebe aôm Apômtau Anôtô kôsôm binj tau ma nêņ mec êpi nêņ sakinwaga nê ġôlôac enden tôņġeņ."

8:1-18 Dawid kêku lau-m ģaġêdô, taņ semoa Israel ģamagê naņ, tulu ma kêtuj lau Israel samob nêņ kinj.

9

Dawid kêmoasinj Mepiboset

¹ Ma Dawid kêtuj kênac gebe "Saulnê ġôlôac nêņ teņ ġêmoa gebe jamoasinj eņ êtu Jonatanņa me masi."

² Saulnê ġôlôac ģasakinwaga teņ ġêmoa, nê ãaê Siba. Êsêac sêmôc eņ ġêdêņ Dawid ġêmêņ. Ma kinj tau kêtuj kênac eņ gebe "Aôm Siba me." Ma eņ ġêġô kinj awa gebe "Nêņ sakinwaga tec gamoa."

³ Ma kiņ kēsôm gebe “Saulnê gôlôac nêj tej gêmoa gebe jatôc Anôtônê moasinj êndêj enj me masi.” Go Siba gêjô kiņ awa gebe “Jonatannê latu tej tec gêmoa. Enj akaiņ lulugenj kêtû palê gêngôj.”

⁴ Kiņ kēsôm gêdêj enj gebe “Enj gêmoa ondoc.” Ma Siba gajô kiņ awa gebe “Enj gêngôj Amiel latu Makir nê andu anġa malac Lodabar.”

⁵ Go kiņ Dawid kêsakinj lau jasêkôc enj anġa Amiel latu Makir nê andu anġa Lodabar sêmêj.

⁶ Ma Saul latu Jonatan nê latu Mepiboset gêdêj Dawid gêmêj ma gêu tau jagêc enj lanġônêj ma ketoc enj sa. Ma Dawid kêsôm gebe “Mepiboset”. Ma enj gêjô awa gebe “Aec, nêj sakinjwaga aê tec gamoa.”

⁷ Dawid kêsôm gêdêj enj gebe “Ôtêc taôm atom gebe aê gabe jamoasinj aôm êtu tamam Jonatanġa. Ma aê oc jakêj dêbôm Saulnê nom samob enderj aôm êtiam. Ma aôm oc ôniņ ġêj anġa aêjoc tebo ġapaņ.”

⁸ Ma Mepiboset kêpôj aduc ma kêsôm gebe “Nêj sakinjwaga aê asa tec gobe ônam jaom aê, taņ katôm kêam ġamatê tej naņ.”

⁹ Go kiņ gêmôc sakinjwaga Siba ma kêsôm gêdêj enj gebe “Saulnê ġêj samob to nê gôlôacnêj ġêj lêsêm samob aê kakêj gêdêj nêj ġatau latu.

¹⁰ Aôm to nêj latômi ma nêj sakinjwaga anam kôm êtu enġa ma akôc ġanô amêj gebe nêj ġatau nê gôlôac têtap nêj ġêj sêniġa sa, mago nêj ġatau latu Mepiboset oc êniņ ġêj anġa aêjoc tebo ġapaņ.” Siba latui 15 ma nê sakinjwaga 20 sêmoa.

¹¹ Go Siba kêsôm gêdêj kiņ gebe “Nêj sakinjwaga oc êngôm ġêj samob, taņ ġoc apômtau kiņ kêtatu naņ.” Amboac tonaj Mepiboset ġêj ġêj anġa Dawidnê tebo kêtôm kiņ nê latui nêj tej. ¹² Mepiboset latu sauj tej gêmoa, ênê ġaê Mika. Ma samob, taņ sêngôj Sibanê andu naņ, têtû Mepibosetnê sakinjwaga.

¹³ Amboac tonaj Mepiboset ġêngôj Jerusalem gebe enj ġêj anġa kiņ nê tebo ġapaņ. Ma enj akaiņ lulugenj kêtû palê.

10:1-19 Dawidnê siņwaga totoj-totoj sêku lau Amon to lau Suria tulu.

11

Dawid agêc Batseba

¹ Ockêsa kêdabiņ, kiņġêj têm sênac siņġa mêtġêsa. Tec Dawid kêsakinj Joab to nê sakinjwaga ma lau Israel samob ġasesej lau Amon nêj nom su ma sêgi malac Raba auc. Mago Dawid ġacġej gêmoa Jerusalem.

² Nakêtula tej Dawid ġadi anġa nê mê ma kêsêlêj gêmoa nê andu ġasalôm tapa-tapa ġaô. Gêdêj tonaj Dawid ġêic awê tej ġêiņ bu. Ma awê tau ġajamanô.

³ Tec Dawid kêsakinj lau gebe têtû kênac awê tonaj nê ġam. Ma ġac tej ġêwa sa gêdêj enj gebe “Enj Eliam latuo Batseba, ġac Hetġa Uria nê awê.”

⁴ Go Dawid kêsakinj lau gebe sêkôc enj sêmêj. Tec sêkôc enj dêdêj Dawid sêja ma enj ġêc ġêwiņ enj. Gêdêj tonaj awê tau ġêiņ buserġom su ma kêtû selec. Go ġêmu ġêja nê andu kêtiam.

⁵ Awê tau taê, tec kêsakinj biņ ma kêsôm gêdêj Dawid gebe “Aê taêc tec gamoa.”

⁶ Amboac tonaj Dawid kêsakinj biņ gêdêj Joab gebe “Ôsakinj ġac Hetġa Uria êndêj aê êmêj.” Ma Joab kêsakinj enj ġêja.

⁷ Gêdêj taņ Uria mêtġêô lasê gederj Dawid naņ, Dawid tau kêtû kênac enj gebe “Joab ġêgôm asagerj ma lau samob sêmoa ġajam me masi. Ma siņ ġabiņ amboac ondoc.”

⁸ Su, go Dawid kêsôm gêdêj Uria gebe “Ôna nêj andu ma ôkwasinj amkaiņ.” Uria kêsa anġa kiņ nê andu ġêja, go kiņ kêsakinj moasinj tej kêdaguc enj.

⁹ Mago Uria ġêja nê andu atom. Enj ġêwiņ nê ġataunê sakinjwaga ġagêdô ġêc bêt ġêc kiņ nê andu ġasacġêdô.

¹⁰ Êsêc sêjac miņ biņ tau gêdêj Dawid ma sêsôm gebe “Uria ġêja nê andu atom.” Tec Dawid kêtû kênac Uria gebe “Aôm kôsêlêj intêna baliņ. Kêtû asagerġa ġôja nêj andu atom.”

¹¹ Tagerj Uria ġêjô Dawidnê biņ gebe “Poac ġakatapa ma lau Israel to Juda sêngôj becobo ma ġoc ġatau Joab to ġoc ġataunê sakinjwaga samob sêsa ġasêc awêġerj ma aê najangôj ġoc andu, ġaniņ to ġanôm ġêj ma ġanêc ġawinj ġoc awê me. Aê jatôc lemoc ma ġasôm êtu tôj gebe aê oc ġangôm ġêj amboac tonaj atomanô.”

¹² Go Dawid kêsôm gêdêj Uria gebe “Amboac tonaj ômoa ocsalô tonec êwiņ ma elerj oc ġawi aôm siņ ômu ôna.” Amboac tonaj Uria gêmoa Jerusalem bêt tonaj ma ġagelej ġêwiņ.

¹³ Dawid ketej enj gebe êniņ to ênôm ġêj êwiņ enj ma ġêgôm e ġêj kêtaiņ enj. Mago gêdêj ġêbêt enj ġêja nê andu atom, enj ġêc bêt ġêc nê mê ġêwiņ nê ġataunê sakinjwaga anġa andu ġasacġêdô.

¹⁴ Gêdêj bêtêcġerj Dawid keto papia tej gêdêj Joab ma Uria kêtôc papia tau ġêja.

¹⁵ Ma enj keto biņ tonec ġêc papia tau gebe “Ôkêj Uria êkô siņmata, go ataiņ taôm su gebe ġacjo sênac enj êndu.”

¹⁶ Tec gĕdĕj tar Joab kĕgi malac tau auc narj, enj kĕkĕj Uria kĕkĕ ŋasawa, tar enj kĕjala gebe lau ŋactĕkwa ŋanĕ sĕkĕ narj.

¹⁷ Ma lau malacŋa sĕsa jasĕjac siŋ gĕdĕj Joab. Gĕdĕj tonarj sĕjac Dawidnĕ sakinjwaga ŋagĕdĕ ěndu. Ma ŋac Hetŋa Uria gĕmac ěndu amboac tonarj enj.

¹⁸ Go Joab kĕsakinj biŋ ma gĕjac miŋ siŋ ŋabinj gĕdĕj Dawid.

¹⁹ Ma enj gĕjac biŋsu ŋac jaenŋa gebe “Ĕndĕj tarj ōnac miŋ biŋ siŋŋa ěndĕj kiŋ su narj,

²⁰ kiŋ embe tĕtac ŋandanj ěsa ma ěsĕm ěndĕj aĕm gebe ‘Kĕtu asagenŋa amac atu gasuc jaadabinj malac gebe anac siŋ. Amac ajala gebe sĕkĕ tunbĕm ŋaĕ ma oc sĕpĕ amac nec atom me.

²¹ Asa gĕjac. Jerubaset latu Abimelek ěndu. Awĕ tej kĕkĕc poc sĕlĕsa polomŋa tej ma kĕkĕ tunbĕm ŋaĕ, go kĕbalij jakĕtuc enj ěndu anŋa Tebes. Kĕtu asagenŋa amac atu gasuc jaadabinj tunbĕm amboac tonarj.’ Kiŋ embe ětu kĕnac biŋ amboac tonarj, go ōsĕm ěndĕj enj gebe ‘Nĕm sakinjwaga ŋac Hetŋa Uria gĕmac ěndu amboac tonarj enj.’ ”

²² Amboac tonarj ŋac jaenŋa jagĕjac miŋ biŋ samob, tar Joab kasakinj enj gebe ěsĕm narj, ěndĕj Dawid.

²³ ŋac jaenŋa kĕsĕm gĕdĕj Dawid gebe “Lau tĕnĕ sĕlĕlĕc aĕac ma sĕsa anŋa malac sĕmĕj gebe sĕnac aĕac anŋa awĕŋa. Go aĕac ajac ěsĕac ma alĕsuc ěsĕac dĕdĕj malac ŋasacgĕdĕ sĕja.

²⁴ Go lau talamŋa sĕkĕ tunbĕm ŋaĕ ma sĕpĕ nĕm sakinjwaga ŋagĕdĕ ěndu. Nĕm sakinjwaga ŋac Hetŋa Uria gĕmac ěndu amboac tonarj enj.”

²⁵ Go Dawid kĕsĕm gĕdĕj ŋac jaenŋa gebe “Ōnac Joab tĕtac tĕj ŋa biŋ tonec gebe ‘Biŋ tonarj ěkĕj wapac aĕm ělĕlĕc su atom, gebe siŋ gesen ŋac tej galoc ma tej oc ěndĕj ŋasawa tej. Ōnac siŋ ŋajanŋa ěndĕj malac tau e ōku tulu su.’ ”

²⁶ Gĕdĕj tarj Urianĕ awĕ gĕjĕ ŋawae gebe nĕ akwenj Uria gĕmac ěndu narj, enj kĕtarj tarjiboa kĕtu nĕ akwenŋa.

²⁷ Gĕdĕj tarj kĕkac abec su narj, Dawid kĕsakinj ŋac tej jakĕkĕc Batseba gĕmĕj ěnĕ andu ma gĕjam enj kĕtu nĕ awĕ ma awĕ tau kĕkĕc ěnĕ latu tej. Mago gĕj, tarj Dawid gĕgĕm narj, gĕjac Apĕmtau mataanĕ ŋajam atom.

12

Natan gĕbu Dawid

¹ Ma Apĕmtau kĕsakinj propete Natan gĕdĕj Dawid gĕja. Enj gĕĕ lasĕ ma kĕsĕm gĕdĕj Dawid gebe “ŋac luagĕc sĕmoa malac tej. Tej ŋac tolĕlĕm ma tej ŋac ŋalĕlĕm sawa.

² ŋac tolĕlĕm nĕ domba to bulimakao taĕsam ŋasac.

³ Mago ŋac ŋalĕlĕm sawa nĕ gĕj masi, domba ŋalatu tĕna tagenŋen, tarj enj gĕjam ōli. Ma enj gĕlĕm nĕ gĕj e kĕtu kapĕjĕj gĕwiŋ enj to nĕ ŋapalĕ to ŋac. Agĕc senj to sĕnĕm gaenj kĕsĕp tagenj ma gĕc bĕc gĕsac enj labum ma ŋatau gĕlic enj kĕtĕm latuo tej.

⁴ Bĕc tej ŋaclĕj tej mĕjĕgĕĕ lasĕ gĕdĕj ŋac tolĕlĕm. Ma ŋac tau gedec gebe ěkĕc taunĕ domba me bulimakao nĕj tej gebe ěmansanj ětu ŋaclĕj, tarj jagĕĕ lasĕ gĕdĕj enj narjŋa. Mago enj kĕkĕc ŋac ŋalĕlĕm sawa nĕ domba tagenŋen su ma kĕmasanj kĕtu ŋaclĕj, tarj gĕmĕj gĕdĕj enj narjŋa.”

⁵ Go Dawid tĕtac ŋandanj ŋanĕ gĕdĕj ŋac tonarj ma kĕsĕm gĕdĕj Natan gebe “Aĕ jatĕc lemoc ěndĕj Apĕmtau mata jali gebe ŋac, tarj gĕgĕm gĕj amboac tonarj narj ěnarj.

⁶ Ma enj oc ějĕ domba tonarj ětu dim aclĕ, gebe gĕgĕm gĕj amboac tonarj ma taĕ walĕ ŋagĕc gĕc enjŋa atom.”

⁷ Natan kĕsĕm gĕdĕj Dawid gebe “ŋac tau aĕm taĕmgoc. Apĕmtau, lau Israel nĕj Anĕtĕ, kĕsĕm amboac tonec gebe ‘Aĕ gaenj oso aĕm kĕtu lau Israel nĕj kiŋ ma gajam aĕm sa anŋa Saul lĕma.

⁸ Ma kakĕj nĕm ŋataunĕ andu gĕdĕj aĕm gĕwĕ kainj ma ěnĕ lauo toĕjĕj wacsĕjĕjĕj aĕm labĕmm ŋaĕ to kakĕj gĕlĕc Israel to Juda dĕdĕj aĕm. Ma embe tonarj ětĕm atom narjŋo jakĕj gĕj ŋagĕdĕ wacĕnsac ŋaĕ.

⁹ Aĕm larjĕm gelo Apĕmtaunĕ biŋ ma gĕgĕm gĕj sec, tarj gĕjac matocanĕ ŋajam atom narj, kĕtu asagenŋa. Aĕm gĕjac ŋac Hetŋa Uria ŋa siŋ ěndu ma gĕjam ěnĕ awĕ kĕtu nĕm awĕ. Aĕm gĕjac enj ŋa lau Amon nĕj siŋ ěndu.

¹⁰ Amboac tonarj siŋ tau oc ěwĕ nĕm wakuc siŋ atomanĕ gebe larjĕm gelo aĕ ma kĕkĕc ŋac Hetŋa Uria nĕ awĕ su gebe ětu aĕmnĕm awĕ.’

¹¹ Tec Apĕmtau kĕsĕm gebe ‘Ōlic acgom, aĕ oc jakalem gĕjwapac ěpi aĕm anŋa aĕm taĕmnĕm gĕlĕc nĕj. Ma oc jakĕc aĕmnĕm lauo su ma jakĕj ěndĕj nĕm ŋac wacbanj aĕm ma enj oc ěnĕc ěwiŋ nĕm lauo ěnĕc awĕjĕj ěndĕj oc ěkĕjĕj.

¹² Gebe aĕm gĕgĕm gĕj tau kelecgenj, mago aĕ oc janjĕm gĕj tonarj ěndĕj lau Israel samob sĕlic ěndĕj ocsalĕ.’ ”

¹³ Go Dawid kēsôm gêdêņ Natan gebe “Aê gagôm sec gêdêņ Apômtau.” Natan gêjô Dawid awa gebe “Amboac tonaj Apômtau kêsuc nê m sec ôkwi, aôm oc ômac êndu atom.

¹⁴ Mago kôsu Apômtau susu ņa biņ tonaj, tec nê m ņapalê, taj têna êkôc eņ nan, oc êmac êndu.”

¹⁵ Go Natan gêmu gêja nê andu.

Dawidnê latu gêmac êndu

Ma Apômtau gêjac Dawidnê ņapalê, taj Urianê awê kêkôc nan, e gêmac gêgôm eņ.

¹⁶ Amboac tonaj Dawid ketej Apômtau kētu ņapalêņa ma gajam dabuņ mo ma kasô nê balêm gaja jagêc nom kêtôm gêbêc samob.

¹⁷ Ma ana laumata sêkô sêwiņ eņ sebe sêsuņ eņ sa, mago eņ gedec ma geņ gêņ gawiņ êsêac atom amboac tonajgeņ.

¹⁸ Gêdêņ bêc kētu 7ņa ņapalê tau gêmac andu. Ma Dawidnê sakiņwaga têtêc gebe sêsôm ņapalê gêmac andu ņawae êndêņ eņ. Êsêac taen gêjam gebe “Gêdêņ taj ņapalê gêmoa mata jaligen nan, aêac tasôm biņ gêdêņ eņ, mago kêkêņ tajņa aêac atom. Aêac tasôm ņapalê gêmac êndu su ņawae lasê êndêņ eņ amboac ondoci. Oc moae eņ êņgôm tau paliņ.”

¹⁹ Mago gêdêņ taj Dawid gêlic êsêac sêjac biņ kesec-kesec gêdêņ tauņ nan, eņ kêjala gebe ņapalê gêmac êndu su ma kētu kênac nê sakiņwaga gebe “ņapalê gêmac êndu me.” Êsêac sêjô eņ awa gebe “Aec, gêmac êndu.”

²⁰ Go Dawid gêdi sa anġa nom ma gêliņ bu to geņ oso ôli ma kêsô ņakwê teņ. Go kêsô Apômtaunê lômbec jaketeņ mec. Su, go gêmu gêja taunê andu ma ketej gêņ taniņņa. Tec sêkôc gêņ dêdêņ eņ jagen.

²¹ Ma ênê sakiņwaga sêsôm gêdêņ eņ gebe “Gôgôm amboac tonaj ņam amboac ondoci. ņapalê mata jali gêmoa ma gôjam dabuņ mo to kôtaj ņanô kētu eņņa. Ma gêdêņ taj ņapalê gêmac êndu su nan, gôdi sa ma goeņ gêņ.”

²² Ma eņ gêjô êsêac awerj gebe “Gêdêņ taj ņapalê mata jali gêmoa nan, aê gajam dabuņ mo to katanj tajjiboa gebe taêc gêjam amboac tonec gebe ‘Asa kêjala Apômtau, oc moae taê walô aê ma êkêņ ņapalê êmoa mata jali.’

²³ Galoc gêmac êndu su, tec janam dabuņ mo êtu agenņa. Oc jakôc eņ êmu êmêņ êtiam me. Aê oc jandêņ eņ jana, mago eņ oc êmu êndêņ aê êtiam atomanô.”

²⁴ Go Dawid gêjam malô nê awê Batseba ma kêsô jagêc gêwiņ eņ. Ma eņ kêkôc ņapalê ņac teņ ma gê ênê ņaê gebe Salomo. Ma Apômtau têtac gêwiņ eņ

²⁵ ma kêsakiņ propete Natan gebe ê ênê ņaê gebe Jedidia (ņam gebe Anôtô têtac gêwiņ) kētu Apômtaunja.

12:26–14:20 Dawid kêku lau Amon nêņ malacsêga tulu. Mago Dawidnê gôlôacnêņ biņ kêlênsôj. Dawid latu Absalom gêjac lasi têna teņņa êndu kētu gêgôm sec gêdêņ Absalom lasio Tamarņa. Absalom gêc su jagêmoa gamêņ Gesur jala têlêac. Joab kêkac Dawid gebe êkalem Absalom êmu êmêņ.

14

Dawid agêc Absalom sê sêlêb tauņ kêtiam

²¹ Go kiņ kêsôm gêdêņ Joab gebe “Gôlicgac, aê jakêņ êwiņ nê m biņ, taj koteņ nan. Naôkôc ņac wakuc Absalom êmu êmêņ êtiam.”

²² Ma Joab gêu tau laņđanô gêdêņ nom ma ketoc kiņ sa to gêjam mec eņ. Ma Joab kêsôm gebe “Ocsalô nê m sakiņwaga aê kajala gebe ņoc ņatau kiņ gêlic aê gajac mataanô ņajam ma kiņ tau gêlôc kētu biņ, taj kateņ nanņa.”

²³ Amboac tonaj Joab gêdi gêja Gesur ma kêkôc Absalom gêmu gêmêņ Jerusalem kêtiam.

²⁴ Ma kiņ tau kêsôm gebe “Eņ êņgôņ taunê andu ma êmoa tauņa. Eņ êmêņ êkô aê laņđcnêmņa atom.” Tec Absalom gêmoa nê tauņa gêņgôņ ênê andu ma jakêkô kiņ laņđcnêmņa atom.

²⁵ ņac laņđêjam teņ kêtôm Absalom gêmoa Israel ņalêlôm atom. Laņđanô latu-latu ma ôli ņageo gêc atomanô.

²⁶ Gêdêņ taj jala gêjac pep nan, eņ kêkapiņ nê môtêlauņ gebe môtêlauņ ņawapac kêsa. Ma kêkêņ môtêlauņ kêpi dôņ ma gêlic ņawapac kêtôm kiņnê dôņ kilo 2.

²⁷ Ma Absalomnê latui têlêac ma latuo tageņ, ņaê Tamar. Awê tonaj awê êjam ņanô.

²⁸ Amboac tonaj Absalom gêmoa Jerusalem jala samuc luagêc ma kêsa kiņ laņđcnêm ņagec atomanô.

²⁹ Go Absalom kêsakiņ biņ gêdêņ Joab gebe êmêņ ma Absalom êsakiņ eņ êndêņ kiņ êna. Mago Joab gedec ma gêja atom. Ma eņ kasakiņ biņ kêtiam kētu luagêcņa, mago Joab gêja atom.

³⁰ Tec enj kēsôm gêdêḡ nê sakinwaga gebe “Alic acgom, Joabnê kôm gêc kêsi aêḡnoc kôm ma enj kêsê polom kêkô tonaj. Ana ma akêḡ ja êniḡ kôm tau.” Amboac tonaj Absalomnê sakinwaga sêkêḡ ja genj kôm tau.

³¹ Go Joab gêdi gêdêḡ Absalom nê andu gêja ma kêsôm gêdêḡ enj gebe “Aômnêm sakinwaga sêkêḡ ja genj aêḡnoc kôm kêtû agenḡa.”

³² Absalom gêjô Joab awa gebe “Gôlicgac me, aê kasakinj binj gêdêḡ aôm gebe Ômôêḡ gebe jasakinj aôm ôndêḡ kinj ôna ma ôtu kênac enj gebe ‘Aê gamu gamêḡ anḡa Gesur kêtû agenḡa. Aê gacgenj jamoa tônêmanj oc ḡajam êlêlêc. Amboac tonaj ôlôc gebe najakô kinj lanḡônemḡa ma embe jawê kainj binj tenj, go enj ênac aê êndumanj.’”

³³ Go Joab gêdêḡ kinj gêja ma gêjac minj binj gêdêḡ enj. Ma kinj gêmôêc Absalom. Amboac tonaj enj gêdêḡ kinj tau gêja ma gewec lanḡôanô kêsêḡ nom gêc kinj lanḡônemḡa. Ma kinj kêlêsoḡp Absalom alianô.

15

Absalom gêli tau sa gêdêḡ Dawid

¹ Tonaj su, go Absalom gêjam ôli kareta to hos ma kêkôc lau 50 gebe sêlêti sêmuḡ enj.

² Kêtôm têm samob Absalom gêdi gêdêḡ bêbêcgenj jakêkô intêna kêsi malac ḡasacgêdôḡa. Ma elêmê ḡac tenj embe êmêḡ gebe êlic kinj êtu êmêtôc ênê binj ḡasawaḡa, nanj Absalom oc êmôêc enj ma êtu kênac gebe “Aôm anḡa malac ondoc.” Ma enj embe êjô enj awa gebe “Nêm sakinwaga aê anḡa Israelnêḡ tenj tenj”,

³ go Absalom oc êsôm êndêḡ enj gebe “Ôlic acgom, nêḡ binj ḡajam to gêdêḡ, mago kinj nê ḡac gebe êḡjô aômnêm binjḡa gêmoo atom.”

⁴ Ma Absalom kêsôm gêwiḡn gebe “Oe, sêkêḡ aê jatu ḡacmêtôc anḡa gamêḡ tonecmanj, go lau samob, tanj nêḡ binj ênêc nanj, dêndêḡ aê sêmêḡ ma jamêtôc nêḡ binj naêndêḡgenj.”

⁵ Ma ḡac tenj embe êndambinj gebe êpôḡ aduc êndêḡ enj, go Absalom êmêtôc lêma ma êkam enj sa to êlêsoḡp enj alianô.

⁶ Absalom gêgôm amboac tonaj gêdêḡ lau Israel samob, tanj sêmêḡ gebe kinj êmêtôc êsêacnêḡ binj nanj, ma gêjam lau Israel nêḡ ḡalêlôm ôkwi gêdêḡ enj tau.

⁷ Jala aclê gêjaḡa, go Absalom kêsôm gêdêḡ kinj gebe “Aê jatenj aôm gebe ôlôc gebe jana Hebron ma janḡôm binj, tanj ḡajac mata gêdêḡ Apômtau nanj, ḡanô êsa.

⁸ Gêdêḡ tanj ḡanḡôḡ Gesur Aram nanj, nêḡ sakinwaga gêjac mata binj ma kasôm gebe ‘Embe Apômtau êkêḡ aê jamu jana Jerusalem binjḡanôḡenj, go janam sakinj enj anḡa Hebron.’”

⁹ Ma kinj tau kêsôm gêdêḡ enj gebe “Ôna tobinjmalôḡenj.” Amboac tonaj Absalom gêdi ma gêja Hebron.

¹⁰ Mago Absalom kêsakinj lau jaenḡa kelecgenj kêtôm Israelnêḡ gôlôacmôkê samob sêja ma sêsôm gebe “Amac embe anḡo dauc êtanj, go anam lasê to asôm gebe ‘Absalom kêtû kinj anḡa Hebron.’”

¹¹ Absalom ketenj lau 200 anḡa Jerusalem gebe têtû ḡaclenj enj, tec sêsêlêḡ sêwiḡ enj. Êsêac sêjam kauc binj samob tonaj ḡai ma sêwiḡ enj tonêḡ ḡalêlôm sawa binjḡagenj sêja.

¹² Gêdêḡ tanj Absalom kêkêḡ da gêmoo nanj, enj kêsakinj binj gêja malac Gilo gebe Dawidnê ḡac gêwa binj saḡa Ahitopol êndêḡ enj êmêḡ. Ma binj sêli taunj saḡa kêtû kapôêḡ ma lau totonj-totonj sêwiḡ Absalom.

Dawid gêwi Jerusalem sinj

¹³ Ma ḡac jaenḡa tenj mênḡêô lasê gêdêḡ Dawid ma kêsôm gebe “Lau Israel nêḡ ḡalêlôm gêjam tau ôkwi jakêsap Absalom tôḡ.”

¹⁴ Go Dawid kêsôm gêdêḡ nê sakinwaga samob, tanj sêmoa sêwiḡ enj anḡa Jerusalem nanj, gebe “Ajôc, taêc. Embe taêc atom, oc tawê Absalom sa atom. Anḡôm ḡagaô. Embe masi, oc Absalom mênḡêô lasê tonec sebenj ma êkônij aêac to ênac lau malacm tau ḡa sinj êndu.”

¹⁵ Ma kinj nê sakinwaga sêjô enj awa gebe “O ma ḡatau kinj, nêḡ sakinwaga aêac, tec anḡôm nêḡ binj ḡanô êsa.”

¹⁶ Amboac tonaj kinj gêdi gêja ma nê gôlôac sêwiḡ enj. Ma kinj gêwi nê lauo 10 sinj gacgenj sêmoa gebe sejop andu.

¹⁷ Ma kinj gêdi gaja ma lau samob têdaguc enj ma anḡa andu ḡamuḡa êsêac sêka tôḡ sêkô sêlêwanj taunj.

¹⁸ Go nê sakinwaga samob sêôc lêlêc enj sêja. Ma sinwaga Keret to Peletḡa, tanj sejop enj ḡapanj nanj, to lau Git 600, tanj têdaguc enj anḡa Gat nanj, jasêôc lêlêc kinj.

¹⁹ Go kinj tau kêsôm gêdêḡ ḡac Gitḡa Itai gebe “Aôm gobe ôwiḡn aêac êtu asagenḡa. Ômu ôna ma ômoa ôwiḡn kinj wakuc gebe aôm ḡacjaba ma têtij aôm su anḡa nêḡ malacmôkê mênḡôḡḡḡḡ gamêḡ jaba.

²⁰ Nôgeņ tec gômôêņ ma ocsalô tonec oc jakac aôm gebe ônac laoc gamêņ ôwiņ aêac me. Aê jana, tagen ģajuc kamac jana ondoc. Ôkac taôm ôkwi to nêm lasitêwaigneņ amu ana. Apômtau têtac gêwiņ aôm ma êmoa êwiņ aôm ņaņjêņgeņ.

²¹ Go Itai gêjô kiņ awa ma kêsôm gebe “O ņoc kiņ, aê jasôm êtu tôņ jakô Apômtau mata jali laņônêm ņa gebe gamêņ, taņ aôm ôna naņ, aê jawiņ ma embe jamac êndu oc jamac êndu.”

²² Tec kiņ kêsôm gêdêņ Itai gebe “Amboac tonañ ôsêlêņ ômuņ aê.” Tec ņac Gitņa Itai to nê lau samob ma nêņ gôlôac sauņ samob, taņ sêmoa sêwiņ eņ naņ, sêsêlêņ sêmuņ Dawid sêja.

²³ Ma gêdêņ taņ lau samob sêôc lêlêc Dawid sêja naņ, lau samob têtañ ņaņô ma kiņ gelom bu Kidron ma lau samob sêmuņ eņ sepeņ gamêņ sawageņ sêja.

²⁴ Ma Abiatar agêc Sadok sêwiņ lau Lewit samob, taņ sêbalaņ Anôtônê poac ņakatapa naņ, sêô lasê amboac tonañ. Ma êsêac tetoc Anôtônê poac ņakatapa kêkô e lau samob aņga malac sêsa sêmêņ.

²⁵ Go kiņ tau kêsôm gêdêņ Sadok gebe “Ôkôc Anôtônê poac ņakatapa êmu êsô malac kapôêņ êna êtiam. Embe Apômtau êlic aê ênac mataanô ņjam, go êkêņ aê jamu jamêņ ma jalic katapa tau to ênê gamêņ êtiam.

²⁶ Mago embe êsôm gebe ‘Aê matocanô galic aôm ņjam atom’, go êņgôm aê êtôm eņ taê ênam. Aê tec gamoa.”

²⁷ Go kiņ kêsôm biņ teņ gêdêņ dabuņwaga Sadok gêwiņ gebe “Ôlic acgom, ômu ôna malac tobiņmalôgeņ, amagêc Abiatar awiņ nêm latômiagêc, nêm latôm Ahimas agêc Abiatar latu Jonatan.

²⁸ Ôlic acgom, aê oc jansaê aņga buselen, taņ ģêc gamêņ sawa naņ, e jatap ņawae teņ sa aņga amacnêm.”

²⁹ Amboac tonañ Sadok agêc Abiatar sêbalaņ Anôtônê poac ņakatapa sêmu sêja Jerusalem ma gacgeņ sêmoa tonañ.

³⁰ Mago Dawid jakêpi lôc Katêkwi totañiboageņ. Eņ kêsêlêņ ņa atapa ņaômageņ to ģesañ laņôanô auc. Ma lau samob, taņ sêwiņ eņ naņ, sêsañ laņônaņô auc ma sêsêlêņ sêpi sêja totañiboageņ amboac tonañgeņ.

³¹ Ma ņawae gêdêņ Dawid gebe “Ahitopel gêwiņ lau sêli tauņ saņa ģemoa gêwiņ Absalom.” Go Dawid ģêmôêc gebe “O Apômtau, aê jateņ aôm, ônam Ahitopelnê biņ ôkwi êtu biņ meloc.”

³² Gêdêņ taņ Dawid gêô lasê gamêņ, taņ sêjam sakin Anôtô sêmoa aņga lôc ņatêpôê naņ, nê ņac Ark Husai ģedac eņ. Eņ kêkac nê ņakwê ģêņģic ma nom gi eņ môkêapac.

³³ Ma Dawid kêsôm gêdêņ eņ gebe “Aôm embe ôwiņ aê oc ônam aê sa êtôm atom.

³⁴ Mago aôm embe ôna malac ma ôsôm êndêņ Absalom gebe ‘O kiņ, aê gabe jatu nêm sakinwaga amboac ģemuņgeņ katu tamamnê.’ Embe ôņgôm amboac tonañ, go ônam aê sa ma onsen Ahitopelnê biņ su.

³⁵ Dabuņwaga Sadok agêc Abiatar sêmoa sêwiņ aôm. Amboac tonañ biņ samob, taņ ôņģ aņga kiņnê andu naņ, ôndôņ êndêņ dabuņwaga Sadok agêc Abiatar.

³⁶ Êsêagêcnêņ latuņģagêc Sadok latu Ahimas agêc Abiatar latu Jonatan sêmoa sêwiņ êsêagêc ma aôm ôsakin êsêagêc tobiņ samob, taņ aôm ôņģ naņ, dêndêņ aê sêmêņ.”

³⁷ Tec gêdêņ têm, taņ Absalom jakêso Jerusalem naņ, Dawidnê ņac Husai jagêô lasê amboac tonañgeņ.

16

Dawid agêc Siba

¹ Gêdêņ taņ Dawid jakêlêlêc lôctêpôê ņagec su naņ, Mepibosetnê sakinwaga Siba kêpuc eņ tôņ-tôņ todoņki luagêc ma waba. Polom 200 ma wain kwalim 100 ma kananô 100 ma bôc ņaôlic towain teņ ģesac doņki ņaô.

² Ma kiņ kêtû kênac Siba gebe “Ģêņ tonañ ņam amboac ondoc.” Go Siba gêjô eņ awa gebe “Doņki sênam kiņnê gôlôac sa gebe sêņģôņ ņaô. Ma lau wakuc sêniņ polom to kananô ma êsêac, taņ tekweņ ģêbac aņga gamêņ sawa naņ, sênôm wain.”

³ Go kiņ kêtû kênac gebe “Ma nêm ņataunê latu ģemoa ondoc.” Tec Siba gêjô kiņ awa gebe “Eņ ģêņģôņ Jerusalem gebe eņ kêsôm gebe ‘Ocsalô tonec gôlôac Israel oc sêkêņ tamocnê gamêņ kiņņa êmu êndêņ aê.’”

⁴ Tec kiņ kêsôm gêdêņ Siba gebe “Amboac tonañ ģêņ samob, taņ kêtû Mepibosetnê naņ, êtu aômnmêm.” Ma Siba kêsôm gebe “ņoc ņatau kiņ, aê jasô aôm ņalabu, matamanô êlic aê ņajammaņ.”

Dawid agêc Simei

⁵ Gêdêņ taņ kiņ Dawid mêņģêô lasê malac Bahurim naņ, ņac teņ aņga Saulnê gôlôac, Gera latu Simei kêsâ aņga tonañ ģêmêņ gebe êpuc eņ tôņ-tôņ. Eņ kêsêlêņ tonê ņalêlôm secgeņ ģemoa ma kêpuc boa Dawid ģemoa intêna.

⁶ Dawidnē lau samob to siņsēlēc sēgi eņ auc, mago Simei kētuc Dawid to nē sakiņwaga ņa poc.

⁷ Ma Simei kēpuc boa eņ ma gēmôêc gebe “Ônaņa, ônaņa, dec kēsap aôm lēmam tōņ, aôm ņac alôb-alôb.

⁸ Aôm kôjaņgo Saulnē gôliņ kiņņa su ma kôkêc Saulnē gôlôac nēņ dec taêsam siņ. Tec Apômtau kékēņ ņagêjô kēpi aôm ma kékēņ nēm gamēņ kiņņa kēsêp latôm Absalom lēma. Kec, ņagêjô kētap aôm, taņ lēmam siņdec naņ sa sugac.”

⁹ Go Seruia latu Abisai kêsôm gêdêņ kiņ gebe “Kêam ņamatê tonaj oc êpuc boa êoc ņatau kiņ êtu agenņa. Ôsôm ma najandim eņ gêsutêkwa êņgic.”

¹⁰ Mago kiņ gêjô eņ awa gebe “Seruia latui amac, aêacnêņ asagen ņagêdô gêdêņ taun. Eņ embe êpuc boa aê gebe Apômtau kêsôm gêdêņ eņ gebe ‘Ôpuc boa Dawid,’ go asa êtôm gebe êsôm gebe ‘Gôgôm tonaj kētu asagenņa.’”

¹¹ Ma Dawid kêsôm gêdêņ Abisai to nē sakiņwaga samob gebe “Alicgac me, aê tauc latuc kêkic ņoc biņ ma ņac Benjaminņa tonaj oc êņgôm atom me. Andec eņ êpuc boa aêmaņ gebe Apômtau kêjatu eņ.

¹² Oc moae Apômtau êlic aêņoc gêņwapac ma êkêņ moasiņ êjô biņ kēpuc boa ocsalô tonecņa su.”

¹³ Amboac tonaj Dawid to nē lau sêsêlêņ sêmoa intêna ma Simei kêsêlêņ gêwiņ gêmoa lôcdênaņ, taņ kêkanôņ kiņ naņ, ma kēpuc boa eņ to kētuc eņ ņa poc ma kêpalip kekop kēpi gêgôm gedēņ tōņgeņ gêja.

¹⁴ Ma kiņ tau to lau samob, taņ sêwiņ eņ naņ, sêô lasê Jordan totekweņ gêbacgeņ ma aņga tonaj eņ kêlêwaņ tau.

Absalom gêmoa Jerusalem

¹⁵ Absalom to lau Israelnêņ ņacwaga samob sêô lasê Jerusalem ma Ahitopel gêmoa gêwiņ eņ.

¹⁶ Ma gêdêņ taņ Dawidnē ņac Ark Husai jagêô lasê gêdêņ Absalom naņ, eņ awa gêôc Absalom gebe “Kiņ êmoa tengeņ, kiņ êmoa tengeņ.”

¹⁷ Ma Absalom kêsôm gêdêņ Husai gebe “Aôm têtac gêwiņ nēm ņac amboac tonaj me. Kētu asagenņa aôm gôwiņ nēm ņac gôja atom.”

¹⁸ Ma Husai kêsôm gêdêņ Absalom gebe “Masi, aê jatu ņac, taņ Apômtau to lau tonec ma ņacwaga Israel pebeņ sêjaliņ eņ sa naņ, nê gêņ ma aê jamoa jawiņ engeņ.

¹⁹ Ma teņ êwiņ, aê janam sakiņ asa. Oc janam sakiņ ņoc ņatau latu atom me. Janam sakiņ aôm êtôm gajam sakiņ tamam.”

²⁰ Go Absalom kêsôm gêdêņ Ahitopel gebe “Ôwa sa acgom, galoc aêac daņgôm asagenņ.”

²¹ Ahitopel gêjô Absalom awa gebe “Aôm ôsô ôndêņ tamamnê awênê anaio, taņ gêwi êsêac siņ gebe sejoņ andu tau naņ ôna. Go Israel samucgeņ sêņô ņawae gebe kôkêņ taôm kôtu tamamnê ņacjo, go samob, taņ sêsap aôm tōņ naņ, tekweņ saki êsa.”

²² Amboac tonaj êsêac sê becobo teņ kētu Absalomņa kêkô andu ņasalôm tapa-tapa ņaô. Ma Absalom kêsô gêdêņ tamanê awênê anaio ma Israel samob sêlic.

²³ Gêdêņ ņasawa tonaj Ahitopel embe êwa biņ teņ sa, naņ tetoc biņ tau sa ma sêlic amboac aņga Anôtô taunê. Dawid agêc Absalom lulugeņ tetoc Ahitopel nê biņ sa kêtôm tonaj.

17

Husai gesen Ahitopelnê biņ

¹ Go Ahitopel kêsôm gêdêņ Absalom gebe “Tajaliņ lau 12,000 sa ma aê jandi ma jandaņguc Dawid êndêņ êmbac tonec.

² Aê oc jandac eņ êndêņ taņ eņ têkwa êmbac ma têtac ņatutuc ma jatakê eņ to lau samob, taņ sêwiņ eņ naņ sêc sêna. Aê oc janac kiņ taugen

³ ma jakôc lau samob sêmu dêdêņ aôm sêmêņ amboac awê teņ gêmu gêdêņ nê akweņ gêmêņ. Aôm gobe ônac ņac tagengeņ ma lau samob sêmoa tobiņmalôgeņ.”

⁴ Ma biņ tau kêmoasiņ Absalom to Israel nêņ lauņanô samob.

⁵ Go Absalom kêsôm gebe “Amôêc ņac Ark Husai amboac tonajgeņ ma taņô biņ, taņ eņ taê gêjam naņ.”

⁶ Ma gêdêņ taņ Husai mêņgêô lasê gêdêņ Absalom naņ, Absalom kêsôm gêdêņ eņ gebe “Ahitopel kêsôm amboac tonaj. Aêac daņgôm êtôm eņ kêsôm me masi. Embe masi, go ôwa biņ tau sa.”

⁷ Go Husai kêsôm gêdêņ Absalom gebe “Biņ taņ Ahitopel kêsôm gêdêņ aôm gebe daņgômņa naņ, ņajam atom.”

⁸ Ma Husai kêsôm gêwiņ gebe “Aôm kôjala gebe tamam to ņacwaga, taņ sêwiņ eņ naņ, lau ņactêkwa ma êsêac têtac ņandaņ sec amboac bôclai têna teņ, taņ gêmoa saler ma sêjaņgo ņalatu

su anġa ênê nanj. Ma binj tenj Aôm tamam enj siñsêlêc lanġwa ma kêjala siñ ŋaġôlinj. Enj oc êkêñj nê lau sêlêwanj taunj êndêñj êmbêc atom.

⁹ Taêm ênam, Dawid galocġenj oc kêsiñj tau ôkwi anġa pocġêsunj me gamêñj tenj. Ma embe siñj êsa ma sênac nêmm lau ŋaġêdô êndu, go lau tañ sêñjô ŋawae nanj, oc sêsôm gebe 'Lau taêsam tañ têdaguc Absalom nanj sêñjanj.'

¹⁰ Go ŋac têtac kêpa sunj, tañ nê ñalêlôm amboac lewe nê nanj, oc êtu palê ma êtêc tau ŋanôġenj. Gebe Israel samucġenj sêjala gebe aôm tamam enj ŋac siñsêlêc to êsêac, tañ sêwiñ enj nanj, lau tonjaclaigenj.

¹¹ Mago binj tañ aê taê gajam gebe danġôm nanj, tonec gebe Israel samucġenj anġa Dan e êndêñj Berseba sêkac taunj sa sêpi tagenj dêndêñj aôm. Êsêac lau taêsam ŋanô lasê amboac ganġac ġwêcñja ma aôm taômġenj ôwê êsêac sênac siñj.

¹² Aêac embe tatap Dawid sa anġa nê ŋasawa tenj, go aêac takôm enj auc amboac manij kêsêlô kêsêp nom ma enj tonê lau, tañ sêmoa sêwiñ enj nanj, nêñ tenj oc êwê sa atom.

¹³ Enj embe êtaiñj tau su naêlamu malac totunbôm tenj, go Israel samucġenj sêkôc lêpoa sêna malac tonanj ma sê malac tau êsêp gaboanj to senseñj su ênanja e têtap ŋapoc tagenjenj sa êtiam atom."

¹⁴ Ma Absalom to Israelnêñj ŋacwaga samob sêsôm gebe "Ŋac Ark Husai nê binj ŋajam kêlêlêc Ahitopelnê su." Apômtau gebe ensenj Absalom su, tec kêkêñj êsêac sêwi Ahitopelnê binj ŋajam siñj ġêcñja.

¹⁵ Go Husai ġêjac miñj binj, tañ Ahitopel kêsôm ġêdêñj Absalom to lau Israelnêñj kasêga ma binj, tañ enj tau kasôm ġêdêñj êsêac nanj, gedêñj dabunjwagaġêc Sadok ġêc Abiatar.

¹⁶ Ma kêsôm binj tonec ġêwiñj gebe "Asakiñj binj ŋagaôġenj êna ma asôm endenj Dawid gebe êmoa buselenj gamêñj sawanja êndêñj êmbêc atom. Selom bu sêna ŋamakeñj gebe ġêñjwapac êtap kiñj to lau samob, tañ sêmoa sêwiñ enj nanj sa atom."

¹⁷ Jonatan ġêc Ahimas sêsaê sêmoa bumata Enrogel. Sakiñjwagaŋo tenj ġêja ma kêsôm binj ġêdêñj êsêagêc gebe êsêagêc nasêsôm ŋawae êndêñj kiñj Dawid. Êsêagêc taunj têtôm gebe sêsa malac tau sêna e lau sêlic êsêagêc nec atom.

¹⁸ Mago ŋapalê tenj ġêlic êsêagêc, tec jagêjac miñj ġêdêñj Absalom. Amboac tonanj ġêc sêwi gamêñj tonanj siñj ŋagaôġenj ma jasêo lasê ŋac tenj anġa malac Bahurim nê andu. Ênê sê bunja tenj ġêc nê malaclunj, tec êsêagêc sêsêp sê tau ñalêlôm sêja.

¹⁹ Ma ŋac tau nê awê jakêgadê sê awa auc ma kêta mopolom ŋanô ġêsac gadê ŋaô e ġêñj tenj ġêc awê atom.

²⁰ ġêdêñj tañ Absalom nê sakiñjwaga jasêo lasê dêdêñj awê tau anġa andu tonanj nanj, êsêac têtû kênac gebe "Ahimas ġêc Jonatan sêmoa ondoc." Awê tau ġêjô êsêac awenj gebe "Êsêagêc selom bu sêja." Ma êsêac sesom elêmê, mago têtap êsêagêc sa atom. Tec sêmu sêja Jerusalem kêtiam.

²¹ Sêc sêja su acġom, go êsêagêc sêpi anġa sê sêmêñj kêtiam ma sêja sêkêñj ŋawae ġêdêñj kiñj Dawid tau. Êsêagêc sêsôm ġêdêñj Dawid gebe "Ôndi ma sebenj olom bu ŋamakeñj ôna." Go sêjac miñj binj, tañ Ahitopel kêsôm kêtu enñja nanj.

²² Tec Dawid to lau samob, tañ sêmoa sêwiñ enj nanj, dêdi selom bu Jordan su sêwi nêñj ŋac tenj siñj ġêmoa ŋamakeñj ônêñja atom.

²³ Ahitopel ġêlic gebe sêġôm ênê binj samob ŋanô kêsa atom, tec kêmasanj nê donki ma ġêc ġêja taunê malacmôkê. Enj kêmasanj nê binj to ġêñj samob ġêbacnê ma jagêbic tau êndu ma sêsunj enj anġa tamanê sêo.

Dawid ġêmoa malac Mahanaim

²⁴ Go Dawid jagêo lasê Mahanaim ma Absalom to lau Israel nêñj ŋacwaga samob selom bu Jordan sêja.

²⁵ Absalom kêkêñj Amasa kêtu siñjwaganêñj ŋamata ġêjô Joab su. Amasa tonanj enj ŋac Ismael Itra latu. Itra tau ġêjam Nahas latuo Abigail. Enj Joab têna Seruia lasio.

²⁶ Absalom to lau Israel sê nêñj becobo sêmoa gamêñj Gilead.

²⁷ ġêdêñj tañ Dawid ġêo lasê Mahanaim nanj, Nahas latu Sobi anġa Amon nêñj malac Raba ġêc Amiel latu Makir anġa Lodebar ma ŋac Gileadñja Barsilai anġa Rogelim,

²⁸ sêkôc mê to laclu ma ku to mopolom tokaiñj-tokaiñj ma polom sigob to gabab ma ġêñjgaga ŋaġêdô.

²⁹ Êsêac sêkôc lêp to ñalêsi ma su ġêjac anô sêmêñj gebe Dawid to lau siñjñja, tañ sêmoa sêwiñ enj nanj sêniñj. Êsêac sêsôm gebe "Lau sêmoa gamêñj sawa e mo to bu ġêjô êsêac ma tekwenj ġêbac."

¹ Go Dawid gĕjac nĕ lau, taŋ sĕmoa sĕwiŋ eŋ naŋ, kĕsi ma kĕkĕŋ ěsĕacnĕŋ laumata siŋŋa ŋagĕdō sĕjam gōliŋ lau 1,000 ma ŋagĕdō sĕjam gōliŋ lau 100.

² Go Dawid gĕwa lau siŋŋa kĕkōc gĕja toŋ tĕlĕac. Toŋ ŋamataŋa Joab gĕjam gōliŋ. Toŋ teŋ Seruia latu Joab lasi Abisai gĕjam gōliŋ. Ma toŋ teŋ ŋac Gitŋa Itai gĕjam gōliŋ. Ma kiŋ kĕsōm gĕdĕŋ lau gebe “Aĕ tauc oc jawiŋ amac amboac tonanŋen.”

³ Mago ěsĕac sĕsōm gebe “Aōm ŋwiŋ aĕac atom. Aĕac embe aĕc ŋacjo su oc lau taĕŋ ěnam biŋ taĕsam atom. Embe aĕacma ŋamaken sĕmac ěndu oc lau taĕŋ ěnam biŋ taĕsam atom amboac tonanŋen. Mago aōm tec kōlĕlĕc ma lau 10,000 su. Amboac tonan aōm embe ōmoa malac ma ōpuc aĕac toŋ oc ŋajam ělĕlĕc.”

⁴ Tec kiŋ kĕsōm gĕdĕŋ ěsĕac gebe “Gĕŋ taŋ amac alic ŋajam naŋ, aĕ gabe jasō ŋalabu.” Amboac tonan kiŋ kĕkō kĕsi malac ŋasacgĕdō ma siŋwaga samob sĕsĕlĕŋ sĕsa sĕja toton-toton. Toŋ ŋagĕdō ŋalau tĕtōm 100 ma toŋ ŋagĕdō ŋalau tĕtōm 1,000.

⁵ Ma kiŋ kĕjatu Joab agĕc Abisai ma Itai gebe “Aŋgōm ŋac wakuc Absalom saic-saicŋen atom ětu aĕŋa.” Ma lau samob sĕŋō jatu tonan, taŋ kiŋ kĕkĕŋ gĕdĕŋ ěsĕac laumata siŋŋa samob kĕtu Absalomŋa naŋ.

⁶ Amboac tonan Dawidnĕ siŋwaga sĕsa awĕ gebe nasĕndac lau Israel. Ma sĕjac siŋ tau kĕsa anŋa saleŋ Epraimŋa.

⁷ Ma Dawid nĕ siŋwaga sĕku Israel tulu anŋa tonan. Sĕjac siŋ kapōĕŋanō gĕdĕŋ bĕc tonan. Lau 20,000 sĕmac ěndu.

⁸ Siŋ tonan gelom gĕjam gamĕŋ tonan auc ma gĕdĕŋ bĕc tonan saleŋ kĕdanŋōŋ lau taĕsam kĕlĕlĕc lau, taŋ siŋ gesen naŋ su.

⁹ Ma Absalom kĕtap Dawidnĕ sakinwaga sa. Absalom gĕŋgōŋ nĕ donki ŋaō ma donki tau jagĕboan kĕsō kamem kapōĕŋ ŋalaka ŋalĕlōm gĕja. Ma Absalom nĕ mōkĕlauŋ gĕjac kĕsō ŋalaka ma eŋ gacŋen geŋ kalen ma donki tau, taŋ Absalom gĕŋgōŋ ŋaō naŋ, gĕboan su gĕc gĕja.

¹⁰ ŋac teŋ gĕlic gĕŋ tau ma kĕsōm gĕdĕŋ Joab gebe “Ōlic acgom, aĕ galic Absalom geŋ kalen kamem ŋalaka.”

¹¹ Joab kĕsōm gĕdĕŋ ŋac, taŋ kĕsōm biŋ tau naŋ gebe “Aōm gōlic eŋ me. Kĕtu asagenŋa gōjac eŋ kĕsĕp nom gĕmĕŋ atom. Aĕ oc jakĕŋ silber 10 ěndĕŋ aōm ma ōmbiŋkap teŋ ěwiŋ.”

¹² Mago ŋac tau kĕsōm gĕdĕŋ Joab gebe “Aĕ embe jatap silber 1,000 sa ěsĕp aĕ lemoc, mago oc jakĕŋ lemoc ěpi kiŋ latu atom. Gebe aĕac anō kiŋ gĕjac biŋsu amagĕc Abisai ma Itai gebe ‘Aŋgōm ŋac wakuc Absalom saic-saicŋen atom ětu aĕŋa.’

¹³ Ma aĕ embe jaŋgōm gĕŋ teŋ kelecŋen ěndĕŋ eŋ katu oc ěsiŋ tau ěndĕŋ kiŋ atom ma aōm taōm oc ōnam aĕ kĕsi atom.”

¹⁴ Joab kĕsōm gebe” Aĕ gabe jajain tĕm jawiŋ aōm atom.” Go eŋ kĕkōc kĕm tĕlĕac jagĕguŋ Absalom kĕsō bōdagi gĕdĕŋ taŋ eŋ mata jaligen geŋ kalen kamem ŋalaka naŋ.

¹⁵ Ma lau matak 10, taŋ sĕōc Joabnĕ laukasap naŋ, sĕgi Absalom auc ma sĕjac eŋ ěndu.

¹⁶ Go Joab gĕjac dauc kĕtaŋ ma lau siŋŋa, taŋ sĕjanda Israel naŋ, sĕwi siŋ ma sĕmu sĕmĕŋ gebe Joab kĕkō ěsĕac auc.

¹⁷ Ma ěsĕac sĕkōc Absalomnĕ ŋawĕlĕlan ma sĕbalin kĕsĕp sĕ kapōĕŋ teŋ anŋa saleŋ ma sĕboa poc toŋ kapōĕŋ teŋ sa kĕkō sĕ tau ŋaō. Ma lau Israel samob sĕc sĕja nĕŋ andu gĕdĕŋ-gĕdĕŋgeŋ.

¹⁸ Gĕdĕŋ taŋ Absalom gĕmoa mata jali naŋ, eŋ kĕkōc alĕ poc teŋ jagĕjac sa kĕtu eŋ taŋŋa kĕkō kiŋnĕ gaboan gebe eŋ kĕsōm gebe “Aĕ latuc masi gebe lau taĕŋ ěnam aĕ.” Eŋ gĕ taunĕ ŋaĕ kĕpi alĕ poc tonan ma sĕsam gĕŋ tau gebe Absalomnĕ ŋabelo e gĕdĕŋ ocsalō tonec.

Sĕsōm Absalom gĕmac ěndu ŋawae gĕdĕŋ Dawid

¹⁹ Go Sadok latu Ahimas kĕsōm gĕdĕŋ Joab gebe “Ōkĕŋ aĕ jalĕti najakĕŋ ŋawae ěndĕŋ kiŋ tau gebe Apōmtau gĕjam eŋ kĕsi anŋa nĕ ŋacjo nĕŋ ŋaclai.”

²⁰ Ma Joab kĕsōm gĕdĕŋ eŋ gebe “Aōm ōkōc ŋawae ōna ěndĕŋ ocsalō tonec atom. Moae oc ōkōc ŋawae ōna ěndĕŋ bĕc teŋ, mago galoc aōm ōna atom gebe kiŋ latu gĕmac ěndu.”

²¹ Go Joab kĕsōm gĕdĕŋ nĕ sakinwaga ŋac Kusŋa gebe “Ōna ōkĕŋ ŋawae ěndĕŋ kiŋ ětu gĕŋ, taŋ gōlic naŋŋa.” ŋac Kusŋa gewec gĕdĕŋ Joab ma kĕlĕti gĕja.

²² Go Sadok latu Ahimas kĕsōm gĕdĕŋ Joab kĕtiam gebe “Gĕŋwapac teŋ embe ětap aĕ sa, go ětap saman. Mago ōkĕŋ aĕ jalĕti jandanŋuc ŋac Kusŋa jana.” Ma Joab gĕjō eŋ awa gebe” ŋoc latucenec, ōlĕti ětu asagenŋa. Aōm oc ōtap ŋagĕjō ŋajam teŋ sa ětu ōkĕŋ ŋawaenŋa atom.”

²³ Eŋ kĕsōm kĕtiam gebe “Gĕŋwapac teŋ embe ětap aĕ sa, go etap sa, mago gabe jalĕti jana.” Tec Joab kĕsōm gĕdĕŋ eŋ gebe “Ōlĕtimaŋ.” Go Ahimas kĕlĕti kĕdaguc intĕna gaboanŋa jagĕdō lĕlĕc ŋac Kusŋa su.

²⁴ Dawid jagĕŋgōŋ tunbōm ŋasacgĕdō. Ma dibwaga tau kĕpi tunbōm jakĕkō sacgĕdō ŋasalōm ŋaō. Eŋ gĕc mataanō sa e gĕlic ŋac teŋ taugen kĕlĕti gĕmĕŋ.

²⁵ Ma gĕmōc to kĕsōm ŋawae gĕdĕŋ kiŋ. Ma kiŋ kĕsōm gebe “Embe eŋ taugen oc moae kĕkōc ŋawae ŋajam gĕmĕŋ.” ŋacjaeŋ tau kĕlĕti mĕŋkĕdabinŋ.

²⁶ Go dibwaga gēlic ņac teŋ kēlētī gēmēŋ kētiam. Tec eŋ gēmôêc biŋ gédēŋ gejobwaga sacgédôŋa gebe “Ôlic acgom, ņac teŋ taugen kēlētī gēmēŋ kētiam.” Kiŋ kēsôm gebe “Eŋ kékôc ņawae ņajam teŋ amboac tonanŋen.”

²⁷ Ma dibwaga kēsôm gebe “Aê galic ņac, tē kēlētī kētu ņamata nē, amboac Sadok latu Ahimas.” Ma kiŋ kēsôm gebe “Eŋ ņac ņajam ma oc kékôc ņawae ņajam.”

²⁸ Go Ahimas gēmôêc gédēŋ kiŋ gebe “Gēŋ samob ņajamŋen.” Go eŋ gewec gédēŋ kiŋ laŋđanô gédēŋ nom ma kēsôm gebe “Aweŋ êôc Apômtau, aômnnē Anôtô, taŋ kékēŋ lau, tē sêôc lemeŋ sa gédēŋ ņoc ņatau kiŋ nē, sêsô aôm ņalabu nanŋ.”

²⁹ Ma kiŋ kētu kēnac gebe “ņac wakuc Absalom gēmoa ņajam me masi.” Ahimas gējô eŋ awa gebe “Gédēŋ taŋ nēm laumata Joab kēsakiŋ nēm sakiŋwaga aê nanŋ, aê galic lau taêsam sêjac seso taunŋ, maŋo gajam kauc ņam.”

³⁰ Ma kiŋ kēsôm gebe “Mēŋôkô tonec.” Amboac tonanŋ eŋ kékac tau ôkwi ma kékô ņaŋēŋ.

³¹ Go ņac Kusŋa mēŋgêô lasê ma kēsôm gebe “ņawae ņajam kētu ņoc ņatau kiŋŋa. Ocsalô tonec Apômtau kakēŋ lau, taŋ sēli taunŋ sa gédēŋ aôm nanŋ, sêsô aôm ņalabu.”

³² Kiŋ tau kēsôm gédēŋ ņac Kusŋa gebe “ņac wakuc Absalom gēmoa ņajam me masi.” Ma ņac Kusŋa gējô eŋ awa gebe “O ņoc ņatau kiŋ, aê gabe nēm ņacjo samob to lau samob, taŋ sēli taunŋ sa gédēŋ aôm nanŋ, oc tatôm ņac wakuc tonanŋen.”

³³ Kiŋ tau atē gēmô eŋ ma kēpi balēm, taŋ gēc malac ņasacgédô ņaô nanŋ, gēja ma kētaŋ gebe “O ņoc latuc Absalom, latucenec Absalom. Jamac jajô aômmanŋ. O ņoc latuc Absalom, ņoc gēŋenec.”

19

Joab kēsôm Dawid

¹ Go sêkēŋ ņawae gédēŋ Joab gebe “Ôlic acgom, kiŋ kētaŋ taŋjiboa kētu Absalomŋa.”

² Amboac tonanŋ gédēŋ bēc tonanŋ biŋ sêku ņacjo tuluŋa tau gėjam tau ôkwi kētu taŋjiboa gédēŋ lau samob gebe lau sêŋô ņawae gebe kiŋ kētaŋ taŋjiboa kētu latuŋa.

³ Gédēŋ bēc tonanŋ lau siŋŋa sêsa malac sēmēŋ kelecgeŋ sêgôm amboac lau, taŋ majen kētu tētaiŋ taunŋ su anŋa siŋŋa nanŋ.

⁴ Kiŋ gêsaiŋ laŋđanô auc ma kētaŋ toawa-toawa gebe “O latuc Absalom, o Absalom latucenec, o gēŋenec.”

⁵ Go Joab kēsô andu gédēŋ kiŋ gēja ma kēsôm gebe “Ocsalô tonec aôm gôgôm nēm sakiŋwaga samob, taŋ sėjam aôm to nēm latômio to ņac ma nēm lauo to anerŋio kēsi amoa matem jali nanŋ, majen kêsa.

⁶ Aôm tēmtac gēwiŋ êsêac, taŋ tēmtac sec gédēŋ aôm nanŋ, ma tēmtac gedec êsêac, taŋ tēmtac gēwiŋ aôm nanŋ. Ocsalô tonec aôm gôwa taôm sa gebe gôlic lau siŋsêlêc to nēm sakiŋwaga samob amboac gēŋ ņaôma. Galoc aê kajala gebe Absalom embe êmoa mata jali ma aêac samob amac êndu, go ôlic ņajam.

⁷ Amboac tonanŋ galoc ôndi sa naôsôm biŋ ņajam teŋ êndēŋ nēm sakiŋwaga. Embe masi, go aê jatôc lemoc jakô Apômtau laŋđonēm gebe êndēŋ êmbêc tonec ņac teŋ oc êmoa êwiŋ aôm atomanô. Biŋ tonanŋ oc êtu biŋ sec êlêlêc biŋ samob, taŋ kētap aôm sa gédēŋ aôm ņapalêgeŋ e mēŋgédēŋ galoc nanŋ su.”

⁸ Go kiŋ gēdi sa jagēŋgôŋ malac ņasacgédô. Ma ņawae gédēŋ lau samob gebe “Alic acgom, kiŋ gēŋgôŋ malac ņasacgédô” ma lau samob sêsa dédēŋ eŋ.

Dawid gēmu gēja Jerusalem

Gédēŋ ņasawa tonanŋ Israelnēŋ lau samob sêc dédēŋ tauŋnēŋ andu gédēŋ-gédēŋgeŋ sēja.

⁹ Ma lau samob sêôc gédô taunŋ gédēŋ-gédēŋgeŋ kêtôm Israelnēŋ gôlôacmôkêgeŋ ma sêsôm gebe “Kiŋ gėjam aêac kēsi anŋa aêacnēŋ ņacjo lemeŋ ma gėjam aêac sa anŋa lau Piliŋti lemeŋ. Ma galoc eŋ gēwi gamēŋ siŋ ma gēc gēja kētu Absalomŋa.

¹⁰ Ma Absalom, taŋ aêac taenŋ oso eŋ nanŋ, siŋ gesen eŋ su. Ma amboac ondoc amac ajam taôm tôŋ ma asôm biŋ teŋ gebe akôc kiŋ tau êmu êmēŋŋa atom.”

¹¹ Kiŋ Dawid gēŋô lau Israel sêmasaŋ biŋ kētu eŋŋa ņawae, tec kēsakiŋ biŋ gédēŋ dabuŋwagaagêc Sadok agêc Abiatar gebe “Asôm êndēŋ lau Juda nēŋ laumata gebe ‘Amboac ondoc, tec amac amasaŋ biŋ kētu akôc kiŋ êmu êwac nê anduŋa kētu ņamu nec.

¹² Aêŋoc lasitêwai amac, ņoc ņatêkwa to ņoc ņamêsôm amac. Amboac ondoc tec abe akôc kiŋ êmu êwac êtu ņamugeŋ nec.’

¹³ Ma asôm êndēŋ Amasa gebe ‘ņoc ņatêkwa to ņoc ņamêsôm aôm atom me. Aê embe jakēŋ aôm ôtu ņoc siŋwaga nēŋ laumata ôjô Joab su atom oc Anôtô enseŋ aê su janarŋa.’ ”

¹⁴ Ma eŋ gėjam lau Juda samob nēŋ ņalêlôm ôkwi e tēmtac tageŋ ma sêsakiŋ biŋ gédēŋ kiŋ gebe “Aôm to nēm sakiŋwaga samob amu amēŋ.”

¹⁵ Amboac tonanŋ kiŋ tau gēmu gēmēŋ bu Jordan ma lau Juda sêpuc kiŋ tôŋ-tôŋ sēmēŋ Gilgal sebe sêkôc kiŋ tau elom bu Jordan ņamakeŋ êmēŋ.

¹⁶ Ma ñac Benjaminña Gera latu Simei anja Bahurim kêsêp ñagaôgen gêmên gêwiñ lau Judanña gebe êpuc kiñ Dawid tôn-tôn amboac tonanjen.

¹⁷ Ma lau Benjaminña 1,000 sêwiñ enj. Ma Saulnê gôlôacnêj sakinwaga Siba to latui 15 ma nê sakinwaga 20 sêlêti sêsêp jasêô lasê bu Jordan sêmuñ kiñ.

¹⁸ Ma êsêac selom buselenj tau sebe sêkôc kiñnê gôlôac sêmênj ñamakerj ma sebe sênjôm gênj, tanj kiñ êlic êmoasiñ enj nanj. Ma gédênj tanj kiñ gebe elom bu Jordan tau nanj, Gera latu Simei gêu tau gec enj lanjônêmña

¹⁹ ma kêsôm gédênj enj gebe “O ñoc ñatau, taêm ênam biñ, tanj nêm sakinwaga aê gagôm keso gédênj bêc, tanj gôwi Jerusalem siñ nanj, ma ôlic aê sec atom. O kiñ, ôê biñ tau tónj ênêc nêm ñalêlôm atom.

²⁰ Nêm sakinwaga aê kajala gebe gagôm keso. Mago galoc ôlic acgom, aê tec kasêp gamênj katu Josepnê gôlôac nêj ñac ñamataña gebe japuc ñoc ñatau kiñ aôm tôn-tônj.”

²¹ Go Seruia latu Abisai gêôc awa sa ma kêsôm gebe “Simei êmac êndu êtu kêpuc boa ñac, tanj Apômtau genj oso enj nanña atom me.”

²² Mago Dawid kêsôm gebe “Seruia latui amac, aêacnêj asagerj ñagêdô gédênj tauñ, tec ocsalô tonec amac alêtôm aê. Ñac tenj oc êmac êndu anja Israel ocsalô tonec me. Aê kajala gebe katu kiñ Israelña gédênj ocsalô tonec.”

²³ Ma kiñ kêtôc lêma ma kêsôm gédênj Simei gebe “Aôm oc ômac êndu atom.”

²⁴ Ma Saul dêbu Mepiboset kêsêp gêmênj gebe êndac kiñ tau. Enj kêkwasiñ akainj to kêkapiñ nê êm ma kêkwasiñ nê ñakwê atomanô gédênj tanj kiñ gêwi gamênj siñ nanj, e gêmu gêmênj toôli samucgenj kêtiam.

²⁵ Gédênj tanj Mepiboset anja Jerusalem mênjgêô lasê gebe êndac kiñ nanj, kiñ tau kêsôm gédênj enj gebe “Mepiboset, kêtu asagenña aôm gôwiñ aê gôja atom.”

²⁶ Enj gêjô enj awa gebe” O ñoc ñatau ma ñoc kiñ, aê ñac puliñ. Aê kasôm gédênj ñoc sakinwaga gebe êmansañ donji tenj êtu aênja gebe janjônj ñaô ma jawiñ kiñ jana. Mago ñoc sakinwaga kêsau aê.

²⁷ Enj kêngôliñ biñ kêpi nêm sakinwaga aê gédênj ñoc ñatau kiñ. Mago ñoc ñatau kiñ kêtôm Anôtônê anjela. Amboac tonanj ônjôm gênj, tanj aôm gôlic ñajam nanj.

²⁸ Gebe ñoc ñatau kiñ gêlic tamocnê gôlôac samucgenj amboac lau gêbac jagédênj, mago aôm kôkênj nêm sakinwaga aê ganjônj êsêac, tanj senj gênj anja nêm tebo nanj ñalêlôm. Aênjoc biñ ñajam ondoc gêc gebe jatenj êndênj kiñ.”

²⁹ Ma kiñ kêsôm gédênj enj gebe “Ôsôm biñ taêsam êwiñ êtu asagenña. Aê kasôm biñ kêtu tônj gebe Amagêc Siba awa nomlênsêm êkôc.”

³⁰ Ma Mepiboset kêsôm gédênj kiñ gebe “Ñoc ñatau kiñ gêmu gêmênj toôli samucgenj, tec Siba êkôc gênj taumanj.”

³¹ Ñac Gileadña Basilai kêsêp anja Rogelim gêmênj ma kêsêlêj gawiñ kiñ e jasêô lasê bu Jordan gebe êkênj enj elom êna ñamakerj.

³² Basilai kêtu ñamalacanô su, ênê jala kêtu 80. Enj gêjam kiñ tau sa ña genj taniñña gédênj ñasawa, tanj enj gêmôa Mahanaim gebe enj ñac tolêlôm ñanô tenj.

³³ Ma kiñ kêsôm gedenj Basilai gebe “Ômôênj ônjônj Jerusalem ôwiñ aê ma aê jamoasiñ aôm anja tônê.”

³⁴ Mago Basilai kêsôm gedenj kiñ gebe “Aênjoc jala jamoa matoc jaliña tendocgenj gêc, tec jawiñ kiñ japi Jerusalem jana.

³⁵ Ocsalô tonec aênjoc jala kêtu 80. Aê katôm gebe jansaê ñajam to sec me. Aê katôm gebe jansaê gênj, tanj janiñ me janôm nanj me. Aê katôm gebe janô lau awenj sênam wênja me. Êtu asagenña nêm sakinwaga wacêtu gênjwapac tenj êndênj ñoc ñatau kiñ êwiñ.

³⁶ Nêm sakinwaga gebe êsêlêj êwiñ kiñ dambêgenj e êndênj Jordan ñamakerj. Kiñ êmoasiñ aê amboac tonanj êtu asagenña.

³⁷ Aê jatenj aôm gebe ôkênj nêm sakinwaga êmu êna gebe jamac êndu anja taucñoc malacmôkê ma anja tamoc agêc tinoc nêj sêô ñagala. Nêm sakinwaga Kimham tec gêmôa. Ôkênj enj êsêlêj êwiñ ñoc ñatau kiñ tau ma ônjôm gênj, tanj gôlic ñajamgenj nanj, êndênj enj.”

³⁸ Ma kiñ gêjô enj awa gebe “Kimham êwiñ aê êna ma aê oc janjôm gênj, tanj aôm ôlic ñajam nanj, êndênj enj ma janjôm gênj samob, tanj aôm otenj nanj, amboac tonanjenj.”

³⁹ Go lau samob selom bu Jordan ma kiñ gelom amboac tonanjenj. Ma kiñ kêlêsoj Basilai alianô ma gêjam mec enj ma Basilai gêmu gêja taunê malac.

⁴⁰ Kiñ tau gêja Gilgal ma Kimham gêwiñ enj. Ma lau Juda samob to lau Israel ñamakerj amboac tonanjenj sejoj kiñ sêmoa intêna.

⁴¹ Go lau Israel samob dêdênj kiñ sêja ma sêsôm gédênj enj gebe “O kiñ, kêtu asagenña aêacnêj lasitêwai Judanña sêjam genjenj aôm ma sêkôc aôm to nêm gôlôac ma nêm lau samob amênj Jordan ñamakerj tonecña.”

⁴² Lau Judana sêjô lau Israel awen gebe “Kinj kêtû aêacma ñagêdô tenj. Kêtû asagenña amac têtac ñandanj kêtû binj tonanña. Aêac aenj kinjê gêj tenj me. Me enj kékêj gêj tenj ñaomagenj gêdêj aêac me.”

⁴³ Ma lau Israel sêjô lau Juda nêj binj gebe “Aêac awê kainj kinj Dawid alêlêc amac su gebe aêac lau Israel ma gôlôacmôkê 10. Kêtû asagenña amac alic aêac sec. Aêac asôm binj gebe akôc aêacnêj kinj amu amêjña kêtû ñamata atom me.” Mago lau Juda awen ñajanja kêlêlêc lau Israel nêj su.

20:1–21:22 Dawid kêtap gêjwapac tokainj-tokainj sa. Lau Israel ñagêdô sêli tauj sa, nê wakuc sêlênsôj tauj, tóbôm kêsa ma nê ñacjo sêjac sinj gêdêj enj. Mago gêjwapac samob tonanj ñai kêku Dawid tulu atom.

22

Dawidné wê danjenja

¹ Dawid gêga wê tonec gêdêj Apômtau, gêdêj bêc, tanj Apômtau gêjam enj sa anja nê ñacjo samob lemenj to anja Saul lêma nanj.

² Enj kêsôm gebe
“Apômtau kêtû ñoc lamuanô to ñoc tuntêna
ma ñoc gêjam-sawaga.

³ Aêjoc Anôtô kêtû ñoc lôm, tanj gaê lamu nanj.
Enj kêtû ñoc lautuc ma ñoc moasinj ñabulakôp.
Enj kêtû ñoc lêmôp to ñoc lômlabu ma ñoc kêsiwaga,
tanj gêjam aê sa anja gêj saic-saic nanj.

⁴ Aê aoc gêjac Apômtau, tanj talanem enj nanj,
ma enj gêjam aê kêsî anja ñoc ñacjonêj.

⁵ “Gebe gêmacanô ñadembom gênôm aê auc
to gêj gebe enserj aêjña ñasamac kêtakê aê.

⁶ Lamboam ñalêpoa gêsô aê tøj
gêmacanô gêwa lakô aê.

⁷ Gamoa e katuc unj tagenj ma aoc gêjac Apômtau
ma gamôêc gêdêj ñoc Anôtô gebe ênam aê sa.
Enj gêjgôj nê gamêj dabunj ma gêjô ñoc môêc
ma gê tanja aêjoc tanjiboa, tanj katanj gêdêj enj nanj.

⁸ “Go nom wiwic to kôtêj-kôtêjgenj, undambê ñataonj kêtênêp e kôjô-kôjôgenj
gebe enj têtac ñandanj kêsa ñanô.

⁹ Jadaunj kêsa enj lususunj to ja ñawaô kêsa enj awasunj
ma ñalana ñamôsi kêpêlanj anja ênê kêsa gêja-gêja.

¹⁰ Enj kêwê undambê sêlilib kêsêp gêmêj.
Tao ñamajanj gêc enj akainj ñalabu.

¹¹ Enj gêlôb gêjgôj kerub ñaô.
Enj gêjgôj mu ñamagê ñaô ma gêlôb wip tagenj.

¹² Enj kékêj gêsunbôm kêtû nê becobo.
Kom ñamajanj to tao tokatap-tokatap kékôm enj auc.

¹³⁻¹⁴ Ñalana ñamôsi kêpêlanj kêsa
anja ñawasi, tanj gêmuj enj nanj.
“Apômtau kékêj nê wapap gêjac anja undambê.

Ma Lôlôc Ñatau kékêj nê awa kêsa.
¹⁵ Enj kêpê nê sôb ma kêpalip nê ñacjo êlin-êlinj.

Ôsic kêtakê êsêac sêc gôlinj-gôlinjgenj.
¹⁶ Gwêc ñagêdimbob gêôc tau sa kêtû awê

ma nom ñataonj kêwaka tau sa.
Gebe Apômtau gêjam wambanj

ma ñawajaô kêsa enj lususunj.

¹⁷ “Enj kêmêtôc lêma anja lôlôc mênjkêkam aê tøj
ma gê aê sa anja ñasamac kapôej ñalêlôm.

¹⁸ Enj kêjanjo aê su anja ñoc ñacjo ñaclai nê
to anja ñoc gobi, tanj nêj ñaclai kékôm aê auc nanj nêj.

¹⁹ Êsêac sebo sêsa dêdêj aê gêdêj ñoc bêc ñawapacña,
mago Apômtau kêpuc aê tøj.

²⁰ Enj kékam aê sa jakakô gamêj kwalam.

Enj kêsaic aê sa kasa gaja gebe enj têtac gêwiñ aêgac.

21 “Apômtau kêmoasinj aê kêtôm lañôcnêm sawaŋa.

Enj gêjam aê sa kêtôm lemoc selecŋa.

22 Gebe aê kasa Apômtaunê lêñ ñapep
ma kakac tauc su aŋga ñoc Anôtônê ñaucŋagenj atom.

23 Ênê biñgêdêñ samob kêkô aê lañôcnêm

ma gajam dêmôêc ênê biñsu atom.

24 Aê kasa ñoc lêñ ñapep e enj gêlic aê ñajam.

Ma gajob tauc ñapep gêdêñ gêñ sec.

25 Amboac tonanj Apômtau kêmoasinj aê kêtû gamoa ñañêñŋa,
kêtû ñoc ñalêlôm selec gamoa enj lañônêmŋa.

26 “Aôm gôwa taôm sa gêdêñ ñac ñajam gebe aôm ñac gabêjam,
gêdêñ ñac lañônêm sawaŋa gebe aôm taôm ñac lañônêm sawa.

27 Aôm gôwa taôm sa gadêñ ñac mansañ gebe aôm taôm mansañ
mago gêdêñ keso-keso, tec kôtôc taôm amboac kainj tenj.

28 Aôm gôjam lau, tañ sêkônij taunj nañ sa

ma kôkônij lau, tañ tetoc taunj sa nañ.

29 Biñŋanô, o Apômtau, aôm kôtu ñoc ja.

Ñoc Anôtô kêpô ñoc ñakesec ñawê kêsa.

30 Biñŋanô, aôm embe êwiñ aê oc janac lausij popoc
ma ñoc Anôtô embe êwiñ aê oc jamboanj jañgêli nêñ tunbôm.

31 Anôtô tonanj tec gêjam gôliñ gêñ samob tomalagenj.

Biñ tañ Apômtau gêjac mata nañ, kêtû anô.

Enj kêtû lau samob, tañ sê lamu enj nañ, nêñ lautuc.

32 “Apômtau taugenj enj Anôtô.

Ma aêacnêñ Anôtô taugenj enj lamu ñanô.

33 Anôtô tau tonanj kêtû ñoc lamu ñajaŋa tau
to kêmasañ ñoc intêna gebe jasa toôlic samucgenj.

34 Enj gêgôm ñoc ockainj kêtôm mojawana.

Enj ketoc aê kakô lôc ñamoatêc ñaô toôlic samucgenj.

35 Enj kédôñ lemoc sinjŋa

tec lemoc jakêkam talam ñamadi.

36 Aôm kôkêñ lautuc ênam aê kêsiŋa.

Aômnêm moasinj ketoc aê sa.

37 Aôm kômasañ intêna ñasawa kapôêñ gebe jasa
ma japô ocgêsu ôkwi atom.

38 Aê kajanda ñoc ñacjo e gasenj êsêac su

ma kakac tauc ôkwi atom e êsêac sêjaŋa.

39 Aê gajac êsêac piñpañ ma sebe sêndi e sêgôm jageo.

Ac sêc ockainj ñalabu.

40 Aôm kôjandij aê ña ñaclai gebe janac sinj ñanô.

Aôm kôkônij ñoc ñacjo sêmoa aê ñalabu.

41 Aôm kôpuc ñoc ñacjo sa tec sêc aê

e gasenj êsêac samob, tañ têtac sec gêdêñ aê nañ su.

42 Êsêac sesom nêñ gêjam sa tenj, mago tenj gajam sa atom.

Êsêac sêmôêc gêdêñ Apômtau, mago enj gêjô êsêac awenj atom.

43 Aê kalêsa êsêac e têtôm nom ñakekop.

Aê kaka êsêac tôñ kêtôm kaka lêsap aŋga intêna.

44 “Aôm gôjam aê sa aŋga sinj tomôkê-tomôkê e kôkêñ aê katu lausamucnêñ gôliñwaga.

Lau tañ kajala êsêac atom nañ, sêjam sakij aê.

45 Lau jaba sewec dêdêñ aê.

Aê embe jakac aocsunj sa jamoa ma oc tañenj wamu êndêñ aê.

46 Lau jaba latunji katunj gêjaŋa

ma sêsunj taunj têtênêp-têtênêpŋenj sêsa aŋga nêñ tunbôm sêmêñ.

47 “Apômtau gêmoa mata jali. Aê aoc êôc ñoc lamu.

Aê jatoc ñoc ñacmoasinj Anôtô sa.

48 Anôtô tau tec kêpuc aê tôñ e kakac ñoc kamocgôc.

Enj kĕkōniņ malac-malac tōj sēsō aē ņalabu.

⁴⁹ Ma enj gĕjam aē kĕsi gĕdĕņj ņoc ņacjo. Aōm kotoc aē sa kĕlĕlĕc ņoc soņo-soņo, ma gōjam aē sa aņga lau ņaclai nĕņj.

⁵⁰ “O Apōmtau, kĕtu tonanņja aē gabe jalambinj aōm jamoa lausamuc ņalĕlōm ma janam wĕ lanemņja ĕpi nĕm ņaē.

⁵¹ Aōm tonanj kotoc nĕm kinj sa ņanō ma kōtōc nĕm tĕmtac gĕwiņj tenņeņja gĕdĕņj ņac, taņ senj oso enj nanj, gĕdĕņj Dawid to nĕ wakuc gedĕņj tōņgeņj.”

23

Dawidnĕ awamu

¹ Binj tonec kĕtu Dawidnĕ awamu

“Isai latu Dawid kĕsōm binj.

ņac taņ tetoc enj sa nanj, kĕsōm binj.

Jakobnĕ Anōtō nĕ ņac senj oso enņja.

ņac gĕga Israelnĕ wĕ ņajamwaga.

² “Apōmtaunĕ ņalau kĕsōm binj kĕsa aē aoc, ma ĕnĕ binj gĕc aē imbeloc.

³ Israelnĕņ Anōtō kĕsōm binj.

Israelnĕņ lamu kĕsōm binj gĕdĕņj aē.

ņac taņ kĕtĕc Anōtō

ma gĕjam gōliņ ņamalac ņaņĕņgeņj nanj,

⁴ kĕpō ĕsĕac kĕtōm ņawĕ bĕbĕcgeņjja,

kĕtōm oc, taņ kĕpi tonjagĕlōm masi nanj, ma gĕgōm gĕgwanj, taņ kom gĕjac nanj kĕpuc.

⁵ Aĕņoc gōlōac sĕmoa sĕwiņj Anōtō

gebe enj kĕmoatinj poac tenņeņja tenj gĕwiņj aē ma kĕmasanj gĕņj samob ņapep ma ĕnĕc tenņeņj, gebe enj oc ĕkĕņj aē gebe jamoa ņajam

ma gĕņj taņ ņoc ņalĕlōm tĕtac gĕwiņj nanj, enj ĕņgōm esewec.

⁶ Mago lau, taņ sĕmoa jaĕc Anōtō nanj, tĕtōm gĕņj tĕkwa-tĕkwa,

taņ tambaliņ sij nanj, gebe tatōm gebe takōc ņa lemenj atom.

⁷ Mago ņac taņ gebe ejoņ gĕņj tau sa nanj,

ĕkōc sij to kĕm ņadambĕ ma ja ĕniņ gĕņj tau ĕmbacnĕ samucgeņj.”

23:8–24:25 Dawidnĕ siņsĕlĕc lanĝwa towae nĕņj ņaē kĕsĕp ņasĕbu tonec. Dawid kĕsa nĕ lau sa, mago Anōtō gĕlic ņajam atom, tec kĕkĕņj gĕmac sec kĕtap lau Israel sa. Kĕtu ņamu Anōtō taē walō nĕ lau kĕtiam ma kĕkōc gĕmac sec tau su.

KinĀnĒj Buku Namatanja

KinĀnĒj Buku Namatanja tonec gĕjac tĕku lau Israel nĕj kin nĕj miŋ, taŋ kĕsĕp Samuelnĕ buku luagĕc naŋ. Buku tau gĕwa tau kĕkĕc gĕja ŋasĕbu tĕlĕac gebe

1. Mĕkĕlatu 1-2 Salomo kĕtu lau Israel to Juda nĕj kin gĕjĕ Dawid su. Dawid gĕmac ĕndu ŋamiŋ.
2. Mĕkĕlatu 3-11 Salomo gĕjam gĕliŋ lau Israel to ĕnĕ kĕm ŋanĕ ŋamiŋ. Ēnĕ kĕm towae gebe kĕkwĕ lĕm dabuŋ anĝa Jerusalem.
3. Mĕkĕlatu 12-22 Gamĕŋ Israel gĕwa tau kĕkĕc gĕja gamĕŋ luagĕc, sĕsam teŋ gebe Israel ma teŋ gebe Juda. Kin taŋ sĕjam gĕliŋ gamĕŋ luagĕc tonar naŋ, nĕj miŋ kĕsĕp mĕkĕlatu tonar e jagĕdĕŋ tĕm Jehosapat kĕtu kin anĝa Juda ma Ahasia gĕjam gĕliŋ Israel.

KinĀnĒj buku luagĕc kĕkip kin samob nĕj lĕŋ taŋeŋ wamu gĕdĕŋ Anĕtĕŋa sa. Kin, taŋ taŋeŋ wamu Anĕtĕ naŋ, sĕjam gĕliŋ lau jagĕdĕŋ ma tĕtap kĕm ŋanĕ ŋajam sa. Mago ĕsĕac, taŋ sĕjam sakinĝ gwam to sĕbuc dĕmĕdĕŋ Anĕtĕ naŋ, nĕj gĕliŋ gĕĕc sec sa. Kin samob, taŋ sĕjam gĕliŋ gamĕŋ gĕmu kĕpiŋa naŋ, seso Anĕtĕnĕ jatu. Gamĕŋ Juda ŋakinĝ ŋagĕdĕ sĕsĕ Anĕtĕnĕ ŋagĕliŋ ŋalabu, ŋagĕdĕ sĕkac taŋ su anĝa Anĕtĕnĕ.

Lau ŋatĕkwa toŋ teŋ nĕj miŋ kĕsĕp buku tau amboac tonanĝeŋ. Ēsĕac tĕtu Apĕmtaunĕ jaenwaga. Aĕac tasam ĕsĕac gebe Propete. Ēsĕac sĕkĕŋ puc gĕdĕŋ lau samob ma sĕjac jao sakinĝ gwamŋa to taŋeŋpĕc. Ēsĕacnĕŋ ŋac towae teŋ Elia. Ēnĕ miŋ towae kĕsĕp mĕkĕlatu 18. Eŋ to Balnĕ dabuŋwaga awenŋsuŋ gĕĕc ka taŋ anĝa lĕc Karmel gebe Anĕtĕ ondod ŋanĕ.

Abisag gĕjam sakinĝ Dawid

¹ Gĕdĕŋ taŋ kin Dawid kĕtu ŋamalacanĕ teŋ ma nĕ jala kĕtu taĕsam naŋ, ĕsĕac sĕkwa eŋ auc ŋa belanĝe, mago malo gĕgĕm eŋ ŋapan.

² Amboac tonar ĕnĕ sakinĝwaga sĕsĕm gĕdĕŋ eŋ gebe “O kin, sesom ŋapalĕo teŋ ĕtu aĕmŋa gebe ĕnam sakinĝ aĕm ma ĕtu aĕmnĕm jaomwagao. Eŋ ĕnĕc awiŋ aĕm oc ĕjandaŋ aĕm.”

³ Tec sesom awĕtakinĝ ŋajamanĕ teŋ anĝa gamĕŋ Israelŋa samucgeŋ e tĕtap awĕ Sunemŋa Abisag sa ma sĕkĕc eŋ dĕdĕŋ kin sĕja.

⁴ Ma awĕtakinĝ tonar eŋ ŋajamanĕ ma kĕtu kin nĕ jaomwagao ma gĕjam sakinĝ eŋ, mago kin gĕjam eŋ atom.

Adonia gebe ĕjatanĝo lĕpĕŋ kinŋa su

⁵ Dawid agĕc Hagit nĕj latuŋi Adonia ketoc tau sa ma kĕsĕm gebe “Aĕ gabe jatu kin.” Ma eŋ kĕkĕc kareta to lau, taŋ sĕŋgĕŋ hos ŋaĕŋa naŋ, to lau 50 gebe sĕlĕti sĕmuŋ eŋ.

⁶ Ma eŋ tama gĕjac jao ma kĕtu kĕnac eŋ gebe “Kĕtu asageŋŋa aĕm gĕgĕm gĕŋ amboac tonar” naŋ atom. Eŋ ŋac tolanĝanĕ ŋajam teŋ amboac tonar ma tĕna kĕkĕc eŋ kĕdaguc Absalom.

⁷ Adonia gĕjam biŋgalĕm gĕwiŋ Seruia latu Joab agĕc dabuŋwaga Abiatar ma ĕsĕagĕc tĕdaguc Adonia ma sĕjam eŋ sa.

⁸ Mago dabuŋwaga Sadok agĕc Jehoiada latu Benaia ma propete Natan to Simei agĕc Rei ma Dawid nĕ siŋsĕlĕc samob, taŋ sejoŋ eŋ naŋ, sĕwiŋ Adonia atom.

⁹ Adonia kĕkĕŋ domba to bulimakao kapoac ma bulimakao ŋalatu, taŋ segeŋ e kĕtĕp ŋajam naŋ, kĕtu da anĝa Poc moacŋa, taŋ gĕc kĕsi Enrogel naŋ, ma kĕkĕŋ jaenĝ gĕdĕŋ nĕ lasitĕwai, kin latuŋ, samob ma kin nĕ lau kapĕŋ anĝa Juda gebe tĕtu ŋacŋeŋ eŋ.

¹⁰ Mago eŋ kĕkĕŋ jaenĝ gĕdĕŋ propete Natan agĕc Benaia ma siŋsĕlĕc me lasi Salomo atom.

¹¹ Go Natan kĕsĕm gĕdĕŋ Salomo tĕna Batsĕba gebe “Aĕm gĕŋĕ su gebe Hagit latu Adonia kĕtu kin ma aĕacnĕŋ ŋatau Dawid gĕjam kauc biŋ tau me masi.

¹² Amboac tonar ĕmĕŋ ma aĕ gabe jawa lĕŋ teŋ sa ĕndĕŋ aĕm gebe ĕnam taĕm to latĕm Salomo katĕmi kĕsi.

¹³ Aĕm ŋagaĕgeŋ ĕsĕ ĕndĕŋ kin Dawid ĕna ma ĕsĕm ĕndĕŋ eŋ gebe “O ŋoc ŋatau kin, aĕm kĕtĕc lĕmam gĕdĕŋ nĕm sakinĝwagao aĕ ma kĕsĕm gebe “Aĕmnĕm latĕm Salomo ĕtu kin ĕjĕ aĕ su ma ĕŋgĕŋ aĕŋoc lĕpĕŋ” aĕm kĕsĕm me masi. Kĕtu asageŋŋa Adonia kĕtu kin.”

¹⁴ Aĕm ĕsĕm biŋ ĕndĕŋ kin ĕmoa, go aĕ oc jasĕ jandaŋguc aĕm ma japuc nĕm biŋ tĕŋ.”

¹⁵ Amboac tonar Batsĕba kĕsĕ kinĝ balĕm gĕja (kin tau kĕtu ŋamalacanĕ su ma Abisag anĝa Sunem gĕjam sakinĝ eŋ).

¹⁶ Batsĕba gewec ma gĕu tau gĕc kin akaiŋŋa. Ma kin kĕtu kĕnac gebe “ŋalĕlĕm kĕkac aĕm kĕtu asageŋŋa.”

¹⁷ Eŋ gĕjĕ eŋ awa gebe “ŋoc ŋatau, aĕm kĕtĕc lĕmam gĕdĕŋ nĕm sakinĝwagao aĕ kĕkĕ Apĕmtau, aĕmnĕm Anĕtĕ, lanĝnĕm ma kĕsĕm gebe ‘Nĕm latĕm Salomo oc ĕnam gĕliŋ ĕjĕ aĕ su ma eŋ oc ĕŋgĕŋ ŋoc lĕpĕŋ.’

¹⁸ Ma galoc, ôlic acgom, Adonia kêtü kinj, ma aôm kinj gôjam kauc gêj tau.

¹⁹ Eñ kêkêj bulimakao to ñalatu, tañ segen e kêtôp ñajam nañ, ma domba taêsam ñasec kêtü da ma kêkêj jaen kinj latui samob to dabuñwaga Abiatar ma siñwaga nêj ñac ñamataña Joab, mago latôm Salomo tec keten eñ gêwiñ atom.

²⁰ O ñoc ñatau kinj, galoc lau Israel samob sêkêj maten aôm gebe ôsôm êndên êsêac gebe asa êngôn aêñoc ñatau kinj nê lêpôn êjô aôm su.

²¹ Embe masi oc êndên tañ ñoc ñatau kinj ênêc nê bêc êwiñ tamai nañ aêagêc latuc Salomo oc atap ñagêjô sa."

²² Gêdên tañ eñ gêjam biñgalôm gêdên kinj gêmoa nañ, propete Natan gêô lasê.

²³ Ma êsêac sêkêj ñawae gêdên kinj tau gebe "Propete Natan tec gêmoa tonec." Ma gêdên Natan kêsô gêdên kinj gêja nañ, eñ gewec gêdên kinj, lanðanô gêdên nom.

²⁴ Ma Natan kêsôm gebe "Ñoc ñatau kinj, aôm oc kôsôm gebe Adonia êtu kinj êjô aê su ma êngôn aêñoc lêpôn me masi.

²⁵ Gebe eñ kêsêp gêja gêdên ocsalô tonec ma kêkêj bulimakao kapoac to ñalatu, tañ segen e kêtôp ñajam nañ ma domba taêsam ñasec kêtü da ma kêkêj jaen kinj latui ma siñwaga nêj ñac ñamataña Joab ma dabuñwaga Abiatar. Ma ôlic acgom, êsêac sen to sênôm sêwiñ eñ ma sêsôm gebe 'Kinj Adonia êmoaôj.

²⁶ Mago eñ kêkêj jaen gêdên nê sakinjwaga aê to gêdên dabuñwaga Sadok ma Jehoiada latu Benaia agêc latôm Salomo atom.

²⁷ O ñoc ñatau kinj, aôm kômasañ biñ amboac tonañ ma kôkêj ñac, tañ êngôn ñoc ñatau nê lêpôn êjô aôm su nañ, ñawae gêdên nê sakinjwaga aêac atom me."

Sêkêj Salomo kêtü kinj

²⁸ Go kinj Dawid gêjô Natan nê biñ gebe "Ômôêc Batseba êndên aê êmêj." Amboac tonañ eñ kêsô gêdên kinj jakêkô eñ lanðnêm.

²⁹ Ma kinj kêtôc lêma to kêsôm gebe "Kêtü Apômtau gêngôn mata jali ma gêjam aê katic kêsî gêdên gêñwapac samobña,

³⁰ tec jañgôm biñ, tañ katôc lemoc gêdên aôm gajam Apômtau, Israel nêj Anôtô lanð to kasôm gebe 'Nem latôm Salomo ênam gôlinj êjô aê su êngôn ñoc lêpôn êjô aê' nañ oc ñanô êsa êndên ocsalô tonec."

³¹ Go Batseba gewec lanðanô gêdên nom ma ketoc kinj tau sa ma kêsôm gebe "Ñoc ñatau kinj Dawid êmoa tenjen."

³² Kinj Dawid kêsôm gebe "Ômôêc dabuñwaga Sadok agêc propete Natan ma Jehoiada latu Benaia dëndên aê sêmên." Amboac tonañ êsêac dêdên kinj tau sêja.

³³ Ma kinj tau kêsôm gêdên êsêac gebe "Akôc nêj ñatau nê sakinjwaga sêwiñ amac ma akêj latuc Salomo êngôn aê taucñoc donki ñac akôc eñ asêp andên bumata Gihon ana.

³⁴ Ma dabuñwaga Sadok agêc propete Natan sêniñ oso eñ anja tonañ êtu Israelnêj kinj. Go anac dauc êtanj ma amôêc gebe 'Kinj Salomo êmoa tenjen.

³⁵ Go amac api andanjuc eñ ma eñ mênêngôn ñoc lêpôn ñaô gebe eñ oc êtu kinj êjô aê su. Gebe aê kakêj eñ kêtü lau Israel to Juda nêj gôlinjwaga."

³⁶ Ma Jehoiada latu Benaia gêjô kinj awa gebe" Biñjanô, Apômtau, ñoc ñatau kinj nê Anôtô kêsôm amboac tonañ.

³⁷ Apômtau êmoa êwiñ Salomo êtôm gêmoa gêwiñ ñoc ñatau kinj tau ma êngôm ênê gôlinj êtu kapôêj alêlêc ñoc ñatau kinj Dawid nê su."

³⁸ Amboac tonañ dabuñwaga Sadok agêc propete Natan ma Jehoiada latu Benaia ma lau Keret to Pelet sêsêp sêja ma sêkêj Salomo gêngôn kinj Dawid nê donki ma sêkôc eñ dêdên bumata Gihon sêja.

³⁹ Anja tonañ dabuñwaga Sadok kakôc ñoplakôp katêkwiña anja becobo ma genj oso Salomo. Go sêjac dauc kêtanj ma lau samob sêsôm gebe "Kinj Salomo êmoa tenjen."

⁴⁰ Ma lau samob, tañ tédaguc eñ nañ, sêju gasuc to sêjac onj ma têtü samuc tonjabêlêc kapôêj, e nom gêoc kêkôc kêtü êsêacnêj ñaônduña.

⁴¹ Adonia to nê ñaclen samob, tañ sêmoa sêwiñ eñ nañ, sêñô biñ tau gêdên tañ senj moasinj tau gêbacnê. Ma gêdên tañ Joab gêjô dauc kêtanj nañ, eñ kêtü kênac gebe "Ñaonda anja malac nec ñam amboac ondoc."

⁴² Gêdên tañ eñ kêsôm biñ gêmoa nañ, dabuñwaga Abiatar latu Jonatan gêmênj ma Adonia kêsôm gebe "Ôsô ômôêj gebe aôm ñac mansañ tec kôkôc ñawae ñajam gômôêj."

⁴³ Jonatan gêjô Adonia awa gebe "Aec, gebe ñoc ñatau kinj Dawid kêkêj Salomo kêtü kinj.

⁴⁴ Ma kinj tau kêsakinj dabuñwaga Sadok agêc propete Natan ma Jehoiada latu Benaia sêwiñ lau Keret to Pelet ma êsêac sêkêj eñ gêngôn kinj nê donki ñaô

⁴⁵ ma dabuñwaga Sadok agêc propete Natan senj oso eñ kêtü kinj anja bumata Gihon ma êsêac sêmu sêpi anja tonañ tolasêgenj e malac samucgenj ñadindinj kêsâ. Ñakicsêa tañ amac anjô nañ, ñam tau tonañ.

⁴⁶ Salomo jagêṅgôṅ lêpôṅ kinṅa.

⁴⁷ Ma kinṅ nê sakinṅwaga sêja sêsôm binṅ êmoa ṅajamṅa gedenṅ aêacnêṅ ṅatau kinṅ Dawid ma sêsôm gebe 'Nem Anôtô êwaka Salomo nê ṅaê sa êlêlêc aômnêṅ ma êṅgôm ênê gôlinṅ êtu kapôêṅ êlêlêc aômnêṅ su.' Ma kinṅ tau gêṅgôṅ nê mê ma gewec.

⁴⁸ Ma kêsôm amboac tonec gebe 'Aê aoc êôc Apômtau, lau Israel nêṅ Anôtô, taṅ galoc kêkêṅ aê galic ṅa tauc matocanô gebe ṅoc wakuc nêṅ teṅ gebe êṅgôṅ ṅoc lêpôṅ nanṅ.'

⁴⁹ Go Adonia nê ṅaclerṅ samob têtakê ma dêdi e sêc êlinṅ-êlinṅ sêja.

⁵⁰ Ma Adonia kêtêc Salomo. Tec eṅ gêdi jakêkam jabo altarnṅa tôṅ.

⁵¹ ṅawae gêdêṅ Salomo gebe "Ôlic acgom, Adonia katêc kinṅ Salomo ma eṅ jakêkam jabo altarnṅa tôṅ ma kêsôm gebe 'Kinṅ Salomo êtôc lêma sa êndêṅ aê gebe ênac aê ṅa sinṅ atom.'"

⁵² Tec Salomo kêsôm gebe "Eṅ embe êwaka tau sa gebe eṅ ṅac ṅajêṅ, go teṅ êmoasac eṅ môkêlauṅ teṅ atom. Mago embe têtap ênê sec sa, go eṅ êmac êndu."

⁵³ Amboac tonanṅ kinṅ Salomo kêsakinṅ lau ma sêkôc eṅ su anṅa altar. Ma êsêac sêmêṅ, go eṅ gêu tau gêdêṅ kinṅ Salomo. Ma Salomo kêsôm gedenṅ eṅ gebe "Ôêc ôndêṅ nêṅ andu ôna."

2

Dawid kêjatu Salomo kêtû gêṅ ṅagêdôṅa

¹ Gêdêṅ taṅ Dawid nê noc êmac êndurṅa kêtû dambê nanṅ, eṅ kêjatu latu Salomo ma kêsôm gebe

² "Aê oc jasa intêna, nanṅ gêṅ nomṅa samob sêja-sêja nanṅ jana. Ôkô ṅajana ôtôm ṅacgeṅ.

³ Ôṅgôm nêṅ kôm ṅajêṅgeṅ êtu Apômtau, aômnêṅ Anôtôṅa. Ôsa ênê lêṅ ma ôṅgôm ênê jatu to binṅu ma gôlinṅ ṅanô êsa êtôm teto gêc Mosenê binṅu gebe ômoa ṅajamgeṅ gebe ôtap nêṅ kôm to lêṅ samob ṅajnanô sa.

⁴ Gebe Apômtau êṅgôm binṅ, taṅ gêjac mata gêdêṅ aê nanṅ ṅanô êsa. Eṅ gêjac mata binṅ gebe 'Nêṅ latômi embe sejop nêṅ lêṅ e sêsêlêṅ semoa aê lanôcnêṅṅa ṅajêṅgeṅ tonjalêlôm samucgeṅ ma tokatunṅ samucgeṅ, go aôm ôpô lêna nêṅ wakuc teṅ gebe êṅgôṅ Israel nêṅ lêpôṅ êjô aôm nec atom.'

⁵ "Aôm taôm kôjala gêṅ, taṅ Seruia latu Joab gêgôm gêdêṅ aê ma gêṅ, taṅ eṅ gêgôm gêdêṅ Israelnêṅ sinṅwaga nêṅ sinṅêlêc lanṅwa luagêc. Ner latu Abner agêc Jeter latu Amasa. Eṅ gêjac êsêagêc êndu gêdêṅ têṅ wamaṅa gêjô dec, taṅ êsêagêc sêkêc sinṅ gêdêṅ têṅ sinṅa nanṅ. Ma kêtinṅ lau lanôṅnêṅ sawa nêṅ dec gi aêṅoc ômbinṅkap to ṅoc atapa.

⁶ Ôṅgôm êtôm nêṅ kauc, mago ôkêṅ êwinṅ gebe eṅ êsêp lamboam êna towamagerṅ atom.

⁷ Mago ômoasinṅ ṅac Gileadṅa Barsilai latui. Êsêac sêniṅ nêṅ gêṅ sêṅgôṅ nêṅ tebo gebe êsêac sêmoasinṅ aê amboac tonanṅgeṅ gêdêṅ têṅ, taṅ aê gaêc têwam Absalom su nanṅ.

⁸ Ma Gera latu Simei, ṅac Benjaminṅa anṅa Bahurim gêmoa gêwinṅ aôm. ṅac tonanṅ kêpuc boa aê secanôtêna gêdêṅ bêc, taṅ aê gaja Mahanaim nanṅ. Mago gêdêṅ taṅ eṅ kêsêp jagêdac aê anṅa bu Jordan nanṅ, aê katôc lemoc eṅ kakô Apômtau lanôṅnêṅ ma kasôm gebe 'Aê oc janac aôm êndu ṅa sinṅ atom.'

⁹ Mago aôm ôlic eṅ amboac ṅac tobinṅmê atom. Aôm ṅac tokauc, aôm kôjala gebe oc ôṅgôm asagenṅ êndêṅ eṅṅa gebe ôkêṅ eṅ êsêp lamboam êna todecgeṅ."

Dawid gêmac êndu

¹⁰ Go Dawid gêc nê bêc gêwinṅ tamai ma sêsunṅ eṅ anṅa Dawidnê malac.

¹¹ Ma têṅ, taṅ Dawid gêjam gôlinṅ Israel nanṅ, kêtôm jala 40. Eṅ gêjam gôlinṅ jala 7 anṅa Hebron ma jala 33 anṅa Jerusalem.

¹² Amboac tonanṅ Salomo gêṅgôṅ tama Dawid nê lêpôṅ ma nê gôlinṅ kinṅa ṅajana kêsa.

Salomonê gôlinṅ kinṅa kêtû tônṅ

¹³ Ma Hagit latu Adonia gêdêṅ Salomo têna Batseba gêja. Ma awê tau kêsôm gebe "Aôm gômôêṅ towamagerṅ me masi." Ma Adonia kêsôm gebe "Aê gamêṅ towama."

¹⁴ Go ṅac tau kêsôm gebe "Aê gabe jasôm binṅ teṅ êndêṅ aôm." Ma Batseba kêsôm gebe "Ôsômmanṅ."

¹⁵ Eṅ kêsôm gebe "Aôm kôjala gebe gôlinṅ kinṅa kêtû aêṅoc ma lau Israel samob sêsaê gebe aê jatu kinṅ tau. Mago galoc gêṅ tonanṅ gêjam tau ôkwi ma gôlinṅ kinṅa kêtû ṅoc lasicnê, gebe Apômtau gêgôm amboac tonanṅ.

¹⁶ Ma galoc aêṅoc binṅ tagenṅgeṅ gêc gebe jatenṅ êndêṅ aôm gebe onsenṅ ṅoc binṅ atom." Batseba kêsôm gêdêṅ eṅ gebe "Ôsôm acgom."

¹⁷ Eṅ kêsôm gebe "Ônam binṅalôm êndêṅ kinṅ Salomo, eṅ oc ensenṅ aômnêṅ binṅ atom, gebe eṅ êkêṅ Abisag anṅa Sunem êndêṅ aê janam eṅ êtu ṅoc awê."

¹⁸ Batseba kêsôm gebe "ṅajam, aê gabe janam binṅalôm êndêṅ kinṅ êtu aômṅa."

¹⁹ Tec Batseba kēsô gēdēŅ kin Salomo gēja gebe ēnam biŅgalôm êndēŅ enj êtu AdoniaŅa. Ma kin tau gēdi sa ma kēpuc enj tōŅ-tōŅ ma gewec gēdēŅ enj, go gēŅgōŅ nē lēpōŅ ma sēkēŅ lēpōŅ tenj kētu kin tēnaŅa gēwiŅ ma gēŅgōŅ sic gēŅgōŅ kin nē anōŅa.

²⁰ Go enj kēsôm gebe “Aē kakôc biŅ sauŅ tenj gebe jatenj êndēŅ aôm. Onsenj aē atom.” Kin tau gējô enj awa gebe “O tinoc, otenj acgom. Aē oc jansenj aôm atom.”

²¹ Go enj kēsôm gebe “TakēŅ Abisag aŅga Sunem êndēŅ aôm tēwam Adonia ēnam êtu nē awê.”

²² Go kin Salomo gējô tēna awa ma kēsôm gebe “Kētu asageŅŅa aôm kotenj Abisag aŅga SunemŅageŅ kētu AdoniaŅa. Otenj gōliŅ kinŅa êtu enjŅa ēwiŅŅaŅ. Enj kētu aē teocgoc ma dabuŅwaga Abiatar agēc Seruia latu Joab sēkô jabaŅ enj.”

²³ Ma kin Salomo kētôc lēma gēdēŅ Apōmtau ma kēsôm gebe “Anôtô êŅgôm gēŅ, taŅ taē gējam nanj, êndēŅ aē, mago Adonia êmac êndu êjô nē biŅ tonaj.

²⁴ Apōmtau kēkēŅ aē ganjōŅ tamocnē lēpōŅ ma gējac m aēŅoc gōlôac kētôm enj gējac mata nanj. Kētu Apōmtau gēmoa mata jaliŅa, tec ocsalô tonecgeŅ Adonia êmac êndu.”

²⁵ Amboac tonaj kin Salomo kēsakiŅ Jehoiada latu Benaia ma enj jagējac Adonia êndu.

DabuŅwaga Abiatar agēc Joab tētap nēŅ Ņagējô sa

²⁶ Ma kin tau kēsôm gēdēŅ dabuŅwaga Abiatar gebe “Ôna Anatot ôndēŅ nēm andu gebe gōjac Ņawae gebe aôm ômac êndu, mago aē gabe janac aôm êndu galoc atom gebe aôm kōbalaŅ Apōmtau Anôtô nē poac Ņakatapa kōsēlēŅ gōmuŅ aē tamoc Dawid ma gôc gēŅwapac samob gōwiŅ tamoc.”

²⁷ Amboac tonaj Salomo kētiŅ Abiatar gebe êtu Apōmtaunē dabuŅwaga êtiam atom, gebe Apōmtaunē biŅ Ņanô ēsa, taŅ kēsôm kētu Elinē gōlôac aŅga Silo nanj.

²⁸ GēdēŅ taŅ Ņawae kētap Joab sa nanj, (gebe Joab kēpuc Adonia tōŅ, mago kēpuc Absalom tōŅ atom) enj gēc gēdēŅ Apōmtaunē becobo jakēkam jabo altariŅa tōŅ.

²⁹ Ma êsēac sēsôm Ņawae gēdēŅ kin Salomo gebe “Joab gēc gēdēŅ Apōmtaunē becobo gēja ma ôlic acgom, enj kēkô kēsi altar.” Tec Salomo kēsakiŅ Ņacjaenj tenj gēdēŅ Joab ma kētu kēnac enj gebe “Gôêc gōdēŅ altar gōja katu asageŅŅa.” Joab gējô enj awa gebe gēc gadēŅ Apōmtau gebe kētēc Salomo. Amboac tonaj Salomo kasakiŅ Jehoiada latu Benaia ma kēsôm gebe “Ôna ma ônac enj êndu.”

³⁰ Amboac tonaj Benaia jagēô lasē Apōmtaunē becobo ma kasôm gadēŅ Joab gebe “Kin tau kējatu gebe ‘Ôsa ômôdēŅ.’ ” Mago enj kēsôm gebe “Masi, aē gabe jamac êndu aŅga tonec.” Go Benaia jakēsôm biŅ tau gēdēŅ kin kētiam ma kēsôm gebe Joab kēsôm amboac tonaj ma enj gējô aē aoc amboac tonec.

³¹ Kin tau gējô enj awa gebe “ÔŅgôm êtôm enj kēsôm. Ônac enj êndu ma ônsuŅ enj. Ma gēŅ tonaj êkac tōp su aŅga aē to tamoc nē gōlôac êtu dec, taŅ Joab kēkēc siŅ Ņam masiŅa nanj.

³² Apōmtau êkēŅ enj taunē dec êpi enj tau gebe tamoc Dawid gējam kauca ma enj gējac Ņac gēdēŅ to Ņajam luagēc, taŅ sēlêlêc enj tau nanj, Ņa siŅ êndu, siŅwaga IsraelŅa nēŅ laumata Ner latu Abner agēc Jeter latu Amasa.

³³ Amboac tonaj êsēagēc nēŅ dec êmu naēpi Joab to nē wakuc. Mago Apōmtau êkēŅ wama êndēŅ Dawid to nē wakuc ma nē gōlôac to nē lēpōŅ kinŅa endenj tōŅgeŅ.”

³⁴ Go Jehoiada latu Benaia kēpi gēja ma gējac Joab êndu. Ma sēsusŅ enj aŅga enj tau nē andu, taŅ kēkô gamēŅ sawa nanj.

³⁵ Kin tau kēkēŅ Jehoiada latu Benaia kētu siŅwaga nēŅ Ņac ŅamataŅa gējô Joab su ma kēkēŅ dabuŅwaga Sadoc gējô Abiatar su.

³⁶ Go kin tau kēsakiŅ biŅ gēdēŅ Simei to gēmôêc enj ma kēsôm gēdēŅ enj gebe “Ôkwê nēm andu tenj êkô Jerusalem ma ômoa tonec ma aŅga tonec aôm ôwi gamēŅ tonec siŅ naôsa gamēŅ tenj atomanô.

³⁷ Taēm ēnam Ņapep, êndēŅ bēc taŅ aôm ôsa naolom bu Kidron nanj, aôm ômac êndu. Ma dec êpi aôm taôm.”

³⁸ Ma Simei kēsôm gēdēŅ kin gebe “BiŅ taŅ kôsôm nanj, Ņajam. Nēm sakiŅwaga êŅgôm êtôm Ņoc Ņatau kin kēsôm.” Amboac tonaj Simei gēŅgōŅ Jerusalem Ņasawa ŅēŅgeŅ.

³⁹ Mago gēdēŅ taŅ jala tēlêac gējaŅa nanj, Simeinē gēŅgōma luagēc sēbôm dēdēŅ kin GatŅa Maka latu Akis sēja. Ma Simei gēŅô Ņawae gebe “Gôlicgac me, nēm gēŅgōma luagēc jasēmoa malac Gat.”

⁴⁰ Tec Simei gēdi kēmasaŅ nē donki ma gēdēŅ Akis aŅga Gat gēja gebe ensom nē gēŅgōma. Simei gēja ma kēkôc nē gēŅgōma aŅga Gat gēmu gēmēŅ.

⁴¹ Salomo gēŅô Ņawae gebe Simei aŅga Jerusalem gēja Gat ma gēmu gēmēŅ.

⁴² Tec kin tau kēsakiŅ biŅ gēdēŅ Simei ma gēmôêc enj ma kēsôm gēdēŅ enj gebe “Aē kakēŅ aôm kôtôc lēmam gēdēŅ Apōmtau ma gajac biŅsu aôm atom me. Aē kasôm gēdēŅ aôm gebe taēm ēnam Ņapep, êndēŅ bēc tau, taŅ aôm ôsa gamēŅ tenj ôna nanj, aôm ômac êndu. Ma aôm gajô aē aoc gebe Ņajam, aē ganjôgac.

⁴³ Kêtu asageŋja aôm gôgôm biŋ, taŋ kôtôc lêmam gêdêŋ Apômtau naŋ, to biŋsu taŋ kakêŋ gêdêŋ aôm naŋ, ŋanô kêsa atom.”

⁴⁴ Ma kiŋ kêsôm gêdêŋ Simei gebe “Aôm taôm kôjala gêŋ sec samob, taŋ aôm gôgôm gêdêŋ aê tamoc Dawid. Galoc Apômtau êkêŋ aômnmêc sec êpi aôm taôm mômêmamac.

⁴⁵ Mago eŋ oc ênam mec kiŋ Salomo ma Dawidnê lêpôŋ êkô ŋajaŋa ma êkô Apômtau laŋônêmŋa enderê tôŋgeŋ.”

⁴⁶ Ma kiŋ tau kêjatu Jehoiada latu Benaia, taŋ kêsa gêja ma gêjac Simei êndu.

Gêdêŋ tonan gôliŋ kiŋŋa gêc Salomo lêma kêtu tôŋ.

3

Salomo gêjam Parao latuo kêtu nê awê

¹ Go Salomo kêmoatiŋ poac gêwiŋ lau Aiguptunêŋ kiŋ Parao ma gêjam Parao latuo kêtu nê awê ma kêkôc eŋ jagêŋgôŋ Dawidnê malac acgom, e eŋ gêjac dabiŋ tau nê andu kapôêŋ to Apômtaunê lôm dabuŋ ma tuŋbôm, taŋ kêgi Jerusalem auc naŋ, ŋakôm.

² Mago lau sêkêŋ da aŋga gamêŋ ŋabau ŋapaŋ gebe gêdêŋ ŋasawa tonan sêkwê andu teŋ kêtu Apômtaunê ŋaêŋa su atom tageŋ.

³ Mago Salomo têtac gêwiŋ Apômtau ma kêsêlêŋ kêtôm tama Dawid nê ŋagôliŋ, tageŋ eŋ kêkêŋ da to gôsôb jadauŋ aŋga gamêŋ ŋabau gêwiŋ.

Salomo nê da to mec aŋga Gibeon

⁴ Gêdêŋ ŋasawa teŋ kiŋ gêja Gibeon gebe êkêŋ da aŋga tonan, gebe gamêŋ tonan kêtu gamêŋ ŋabau towae kapôêŋ kêlêlêc. Salomo kêkêŋ daja 1,000 aŋga altar tonan.

⁵ Aŋga Gibeon Apômtau geoc tau lasê gêdêŋ Salomo ŋa mê gêdêŋ gêbêc ma Anôtô kêsôm gebe “Oteŋ gêŋ teŋ, taŋ jakêŋ êndêŋ aôm naŋ.”

⁶ Salomo kêsôm gebe “Aôm kômooasiŋ nê sakinwaga aê tamoc Dawid ŋanôgeŋ gebe eŋ kêsêlêŋ gêmoo aôm laŋônêm tobiniŋgêdêŋ ma laŋônêm sawageŋ. Ma aôm gôjac têku nêmoasiŋ tonan ma kôkêŋ latu, taŋ galoc gêŋgôŋ ênê lêpôŋ naŋ, gêdêŋ eŋ.

⁷ O Apômtau, ŋoc Anôtô, galoc aôm kôkêŋ nê sakinwaga kêtu kiŋ gêjô aê tamoc Dawid su, mago aê amboac ŋapalê sauŋ teŋ tec gamoo. Aê kapô lêna lêŋ jasa to jasô janaŋa.

⁸ Ma nê sakinwaga aê kakô nê lau, taŋ aôm kôjaliŋ sa naŋ, ŋalêlôm. Êsêac lau-m kapôêŋanô e ŋac teŋ êtôm êsa êsêac sa to êsam nêŋ ŋanamba lasê êŋgôm êtôm atom.

⁹ Amboac tonan ôkêŋ ŋalêlôm tokauc êndêŋ nê sakinwaga aê gebe janam gôliŋ nê lau laŋapet to jajala ŋajam to sec gebe asa êtôm gebe ênam gôliŋ nê lau-m kapôêŋ tonec.”

¹⁰ Apômtau gêŋô biŋ, taŋ Salomo keteŋ naŋ ŋajam.

¹¹ Ma Anôtô kêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Aôm koteŋ gêŋ tonan ma koteŋ kêtu ômoa nom e ŋêŋgeŋ me ôtap awa taêsam sa me ôku nêŋ ŋaço tuluaŋ nec atom. Mago koteŋ mêtê tokaucŋa gebe ôjala gêŋ ŋajam to gêdêŋŋa.

¹² Tec ôlic acgom, galoc aê jaŋgôm biŋ, taŋ koteŋ naŋ, ŋanô êsa. Ôlic acgom, aê oc jakêŋ ŋalêlôm tokauc, taŋ êjala biŋ naêndêŋgeŋ êndêŋ aôm. Ŋac teŋ kêtap ŋalêlôm amboac tonan sa gêmuŋ aôm atom ma teŋ oc êndanŋuc aôm atom amboac tonanŋeŋ.

¹³ Ma gêŋ taŋ koteŋ atom naŋ, aê gabe jakêŋ êndêŋ aôm amboac tonan. Aê oc jakêŋ awamata to waem, taŋ kiŋ teŋ kêtap sa atom tageŋ naŋ.

¹⁴ Ma aôm embe ôsa aêŋoc lêŋ ma ojop ŋoc ŋagôliŋ to biŋsu êtôm tamam Dawid kêmasaŋ naŋ, go aê gabe janac têku nêŋ têŋ ômoa matam jaliŋa ŋêŋgeŋ êwiŋ.”

¹⁵ Ma Salomo mata gêlac ma gêlic gebe gêc mê teŋ. Go eŋ gêmu gêja Jerusalem ma jakêkô Apômtaunê poac ŋakatapa ŋanêmŋa ma kêkêŋ daja to dawama ma geno moasiŋ kapôêŋ teŋ kêtu nê sakinwaga samobŋa.

Salomo kêmêtôc biŋ ŋawapac teŋ

¹⁶ Gêdêŋ tonan mockaiŋo luagêc dêdêŋ kiŋ sêja ma sêkô eŋ laŋônêm.

¹⁷ Ma awê teŋ kêsôm gebe “O ŋoc ŋatau, ôŋô acgom. Aêagêc awê tonec aŋgôŋ andu tageŋ. Eŋ gêmoo ma aê kakôc ŋapalê teŋ.

¹⁸ Bec têtêac gêjaŋa, gocgo eŋ kêkôc teŋ kêdaguc. Aêagêc aŋgôŋ awiŋ tauŋ ma teŋ gêmoo andu tau gêwiŋ atom. Aêagêc tauŋgeŋ tec amoo.

¹⁹ Gêdêŋ gêbêc teŋ awê tonec nê ŋapalê gêmac êndu gebe eŋ gêsac eŋ êndu.

²⁰ Ma eŋ gêdi gêdêŋ gêbêc cauc ma kêkôc ŋoc ŋapalê su aŋga aê gêdêŋ taŋ nêŋ sakinwagao gêc su naŋ, ma kêkêŋ gêlô tau nê su ma ketoc nê ŋapalê ŋamatê gêc gêwiŋ aê.

²¹ Gêdêŋ bêbêc gadi sa gebe jakêŋ su ŋoc ŋapalê e galic gebe eŋ gêmac êndu su. Mago gêdêŋ bêbêc, gêdêŋ taŋ kasala eŋ ŋapet naŋ, aê kajala gebe ŋoc latuc, taŋ kakôc naŋ atom.”

²² Mago awê teŋ kêsôm gebe “Masi, aêŋoc ŋapalê mata jali ma aômnmêc ŋapalê ŋamatê.” Ma awê ŋamataŋa kêsôm gebe “Masi, aômnmêc ŋapalê gêmac êndu ma mata jali aêŋoc.” Êsêagêc sêsôm amboac tonan sêmoo kiŋ laŋônêmŋa.

²³ Go kiŋ tau kêsôm gebe “Awê tej kêsôm ŋapalê, taj gêmoa mata jali tonec naŋ, aêŋoc ma aôm latôm gêmac êndu matêgeŋ. Ma awê tej kêsôm gebe Masi, aômŋem ŋapalê gêmac êndu ma aê latuc tec mata jali gêmoa.”

²⁴ Ma kiŋ kasôm gebe “Akôc siŋ tej êndêŋ aê.” Amboac tonaj sêkôc siŋ tej dêdêŋ kiŋ sêja.

²⁵ Ma kiŋ tau kêsôm gebe “Asêlê ŋapalê mata jali êkôc êna luagêc ma akêŋ ŋamakerŋ êndêŋ awê tej ma ŋamakerŋ êndêŋ tej.”

²⁶ Go awê, taj nê latu mata jali gêmoa naŋ, taê walô nê ŋapalê ma kêsôm gêdêŋ kiŋ gebe “O ŋoc ŋatau, ônac ŋapalê êndu atom, eŋ mata jaligenŋ êndêŋ awê tonaj.” Ma awê tej kêsôm gebe “Ŋapalê êtu aêŋoc to ênê atom, asêlêmarŋ.”

²⁷ Go kiŋ tau gêjô êsêagêc aweŋ ma kêsôm gebe “Anac ŋapalê êndu atom, akêŋ eŋ tomata jaligenŋ êndêŋ awê ŋamatarja gebe eŋ ŋapalê têna.”

²⁸ Israel samob sêŋô mêtôc tonaj, taj kiŋ tau kêmêtôc naŋ, ŋawae ma êsêac têtêc nêŋ kiŋ gebe êsêac sêjala gebe Anôtônê kauc gêwiŋ eŋ ma kêmêtôc biŋ jagêdêŋgeŋ.

4:1-34 Môkêlatu tonec kêsâ Salomonê laumata towae sa, taj sêjam sakinŋ sêmoa Salomo ŋalabu naŋ. Sêwa Salomo nê awa sa ma kêsôm biŋ kêtû Salomonê kauc towae kapôêŋja.

5

Salomo kêmasaŋ tau gebe êkwê lôm dabuŋ

¹ Gêdêŋ taj kiŋ Tirusŋja Hiram gêŋô gebe seŋ oso Salomo kêtû kiŋ gêjô tama su naŋ, eŋ kêsakinŋ nê sakinŋwaga gêdêŋ Salomo gebe Hiram têtac gêwiŋ Dawid ŋapaj.

² Ma Salomo kêsakinŋ biŋ gêdêŋ Hiram gebe

³ “Aôm kôjala gebe aê tamoc Dawid kêtôm gebe êkwê nê Apômtau Anôtô nê ŋaê ŋaandu tej atom gebe siŋ to ŋaċjo kêgi eŋ auc e Apômtau kêkêŋ êsêac sêsô eŋ akaiŋ ŋalabu.

⁴ Mago galoc Apômtau, ŋoc Anôtô, kêkêŋ wama gêdêŋ aê anċa gamêŋ makenŋ-makenŋ ma ŋaċjo me gêŋwapac tej sêmoa atom.

⁵ Amboac tonaj aê gabe jakwê andu Apômtau, aêŋoc Anôtô nê ŋaê ênêcŋja tej kêtôm Apômtau kêsôm gêdêŋ aê tamoc Dawid gebe ‘Aôm latôm, taj aê gabe jakêŋ êŋgôŋ nêŋ lêpôŋ kiŋja êjô aôm su naŋ, eŋ êkwê andu tej êtu aêŋoc ŋaêŋja.’

⁶ Tec ôjatu gebe sêsap kaseda anċa Lebanon êtu aêŋa. Aêŋoc sakinŋwaga sênam aômŋem sakinŋwaga sa. Ma aê oc janam ôli aôm êtu nêŋ sakinŋwagaŋja êtôm aôm ôsam êndêŋ aê. Gebe aôm kôjala gebe ŋac tej gêmoa aêac ŋalêlôm, taj kêjala kôm sêsap karja kêtôm lau Sidonja naŋ atom.”

⁷ Gêdêŋ taj Hiram gêŋô Salomonê biŋ naŋ, eŋ kêtû samuc ŋanôgeŋ ma kêsôm gebe “Ocsalô tonec aoc êôc Apômtau gebe kêkêŋ latu tokauc tej gêdêŋ Dawid gebe ênam gôliŋ lau towae tonaj.”

⁸ Ma Hiram kêsakinŋ biŋ gêdêŋ Salomo ma kêsôm gebe “Aê gaŋô biŋ, taj kôsakinŋ gêdêŋ aê naŋ. Aê katôm gebe jaŋgôm gêŋ samob, taj ŋalêlôm kêkac aôm kêtû kaseda to katêŋja naŋ, ŋanô êsa.

⁹ Aêŋoc sakinŋwaga oc sêkôc ka tau anċa Lebanon sêsêp gwêc sêna. Go jambec kwambôŋ gebe êpoac ma sênam sêmoa gwêcgeŋ sêna gamêŋ, taj aôm ôsôm naŋ, ma aê jajatu lau gebe sêndim ŋao su anċa tonaj ma aôm ôtap ka tau sa. Go aôm ôŋgôm biŋ, taj taêc gêjam naŋ, ŋanô êsa ma ôkêŋ gêŋ taniŋja êndêŋ aêŋoc gôlôac to lau.”

¹⁰ Amboac tonaj Hiram kêkêŋ kaseda to katêŋ samob gêdêŋ Salomo kêtôm eŋ ketenŋ,

¹¹ ma Salomo kêkêŋ polom ŋanô talu 20,000 kêtû gêŋ taniŋja gêdêŋ Hiram nê gôlôac to nê lau ma niptêkwi gasuc kêtôm 20,000. Salomo kêkêŋ gêŋ tonaj gêdêŋ Hiram kêtôm jalagenŋ.

¹² Apômtau kêkêŋ kauc gêdêŋ Salomo kêtôm eŋ gêjaŋ mata. Ma wama gêc Hiram agêc Salomo ŋasawa, ma êsêagêc sêmoatiŋ poac tej sêwiŋ tauŋ.

¹³ Kiŋ Salomo kêkac lau Israel gebe sêkêŋ ŋacwaga kêtû kômŋa. Ma lau tau nêŋ namba tau kêtôm 30,000.

¹⁴ Ma eŋ kêsakinŋ êsêac sêja Lebanon, 10,000 sêjô tauŋ-sêjô tauŋ kêtôm aċŋgeŋ. Sêmoa aċŋ tej anċa Lebanon ma aċŋ luagêc anċa nêŋ malacmôkê. Adoniram gêjam gôliŋ lau kômŋa tonaj.

¹⁵ Salomo kêkôc lau 70,000 amboac tonaj kêtû sêbalaŋ wabaŋja ma 80,000 kêtû sêsap poc anċa gamêŋ lôcŋa.

¹⁶ Ma Salomo kêkêŋ lau 3,300 têtû gejobwaga kômŋa, taj sêjatu lau kômŋa.

¹⁷ Salomo kêjatu ma êsêac sêkôc poc ŋajamanô kapôêŋ-kapôêŋ sêmêŋ gebe êtu nombanŋ lôm dabuŋja.

¹⁸ Amboac tonaj Salomo agêc Hiram nêŋ lau sêkwêwaga sêwiŋ lau Gebalja sêsap to sêpa ka to poc gebe sêkwê andu tau.

6

Salomo kĕkwĕ Apōmtaunĕ lōm

¹ Jala 480 gĕjaņa su gĕdĕņ taņ lau Israel sĕwi gamĕņ Aiguptuņa siņ sĕsa sĕmĕņ naņ, ma Salomo gĕjam gōliņ Israel jala aclĕ su. Gĕdĕņ jala tonaj ņaajōņ kĕtu luagĕcņa, taņ sĕsam gebe Siw naņ, Salomo gĕjac m gebe ĕkwĕ Apōmtaunĕ lōmņa.

² Lōm tau, taņ kiņ Salomo kĕkwĕ kĕtu Apōmtaunņa naņ, ņadōņ amboac tonec gebe ņalĕsiņņa kĕtōm saka samuc 15, ņatakōcņa kĕtōm saka 5 ma ņaatĕkwa kĕtōm saka 8.

³ Ma andu seleb, taņ gĕc anduanō tau ņanĕmņa naņ, ņadōņ saka 5, kĕtōm lōm tau ņakalopawa ma kĕdaguc sagiņ baliņ anduanōņa kĕtōm ņadōņ saka samuc 2 ma ņasĕku.

⁴ Anņa lōm tau ņasagiņ ĕsĕac sĕkĕņ katam saun ņagĕdō gĕc talic saun anņa awĕņa, mago kĕsō gedec anņa lĕlōmņa.

⁵ Eņ gĕjac tĕku lōmanō tau ņasagiņ baliņ maken-makerj ma ņakalopawa ņamuņa amboac tonanņej. Ma kĕkwĕ ņadenj tĕlĕac tobalĕm-tobalĕm.

⁶ ņadĕņ ņalabuņa ņakalopawa kĕtōm ņadōņ saka samuc tagenj. Denj kĕtu luagĕcņa kĕtōm ņadōņ saka samuc teņ to ņasĕku lĕmatuc teņ, ma denj kĕtu tĕlĕacņa ņadōņ saka teņ ma ņamakenj. Eņ kĕkĕņ dembonĕdō kĕtu baliņ gĕc kwananņej gebe sĕnac tĕku gĕņ sĕmoa dĕmōĕņagenj.

⁷ Gĕdĕņ taņ sĕkwĕ lōm naņ, ĕsĕac sĕkōc poc, taņ sĕpa sĕmoa gamĕņ sĕkōc pocņa kwananņej su naņ. Tec gĕdĕņ taņ sĕkwĕ lōm dabuņ sĕmoa naņ, lau sĕņō hama me ki me waba kōmņa ņakicsĕa teņ atom.

⁸ Lōm tau ņadenj ņamataņa ņakatam gĕc lōm dabuņ ņamakenj gĕmu kĕsĕpņa. Anņa tōnĕ tĕcwale teņ kĕpi denj kĕtu luagĕcņa ma tĕcwale teņ kĕpi anņa tōnĕ jagĕdĕņ denj kĕtu tĕlĕacņa.

⁹ Amboac tonaj Salomo kĕkwĕ lōm tau e gĕbacnĕ ma eņ kĕmasaņ masac jaba ņadōņa ņa gamĕņtĕkwa to katapa kaseda.

¹⁰ Eņ kĕkwĕ ņatĕku kĕgi lōm auc. ņatĕku tau gĕmu kĕpiņa amboac saka samuc tagenj ma gamĕņ tĕkwa kaseda kĕtu ņawalō teņ jagĕdiņ ņatĕku tau tōņ tamiņ anduanō tau.

¹¹ Ma Apōmtaunĕ biņ gĕdĕņ Salomo gebe

¹² "Aōm embe ōsĕlĕņ ĕtōm ņoc jatu to ōmansaņ ņoc ņagōliņ samob ma taņjam wamu ņoc biņsu to ōsa lĕņ ĕtōm tonaj, go jaņgōm ņoc biņ, taņ gajac mata gĕdĕņ tamam Dawid naņ, ņanō ĕsa ĕpi aōm.

¹³ Aĕ wacjaņgōņ lau Israel ņalĕlōm anņa lōm, tec kōkwĕ gōmoa nec, ma jawi ņoc lau Israel siņ atomanō."

¹⁴ Go Salomo kĕkwĕ lōm e gĕjac dabiņ.

Sĕmasaņ lōm dabuņ ņalĕlōmņa

¹⁵ Eņ kĕkwa sagiņ ņalĕlōmņa auc ņa katapa kaseda anņa masac ņalabuņa e gĕdiņ kĕsō ņagadĕ ņadōņa. Eņ kĕkwa masac ņalabuņa tau ņa katapa katĕņ.

¹⁶ Anņa lōm ņalĕlōmņa eņ gĕjam dōņ saka samuc lemenj teņ anņa sagiņ ņamuņa ma kĕpiņ ņasawa tonaj auc anņa masac ņalabuņa e jagĕdĕņ masac jaba ņadōņa ņa katapa kaseda. Balĕm tonaj kĕtu Gamĕņ Dabuņanō tau.

¹⁷ Gamĕņ Dabuņ, taņ gĕc Gamĕņ Dabuņanō tau ņanĕmņa naņ, baliņ amboac ņadōņ saka 10.

¹⁸ Anņa lōm ņalĕlōm talic poc teņ atomanō, sĕkwa sagiņ auc ņa kasedagenj. Ma sĕsap walō to ņaola gĕjac lĕtĕņ ņakatu gĕjam katapa tau auc.

¹⁹ Eņ kĕmasaņ gamĕņ Dabuņanō tau gĕc andu ņalĕlōm tau gebe etoc Apōmtaunĕ poac ņakatapa ĕkō tonaj.

²⁰ Gamĕņ Dabuņanō tau ņasagiņ baliņ kĕtōm saka samuc 5, ņakalopawa kĕtōm saka samuc 5 ma ņasawa, taņ geņ masac ņalabu to ņadōņa gĕņgic naņ, kĕtōm saka samuc 5 amboac tonanņej. ņalĕlōm tau Salomo kĕkwa auc samucgeņ ņa gold ma kĕmasaņ altar teņ ņa kaseda.

²¹ Ma Salomo kĕkwa andu ņalĕlōm auc ņa gold. Ma gĕjac balanj Gamĕņ Dabuņanō tau ņa kapoacwalō gold.

²² Ma Salomo kĕkwa andu ņalĕlōm samucgeņ auc ņa gold e gĕbacnĕ, ma altar, taņ kĕkō Gamĕņ Dabuņanō tau ņalĕlōm naņ, amboac tonanņej.

²³ Anņa Gamĕņ Dabuņanō tau ņalĕlōm eņ kĕkōc ka katĕkwi ņadambĕ luagĕc ma kĕsap kĕtu anĭela kerub ņakatu luagĕc. ņakatu tau baliņ kĕtōm saka luagĕc ma ņasĕku lulugenj.

²⁴ Kerub tau nĕ magĕ taņ kĕtōm saka samuc teņ ma ņasĕku ma magĕ ņamakenj kĕtōm tonanņej. Ma ņasawa, taņ geņ anĭela teņ nĕ magĕ luagĕc gĕņgic naņ, kĕtōm saka luagĕc ma ņasĕku.

²⁵ Kerub teņ baliņ kĕtōm saka luagĕc amboac tonanņej. Kerub ņakatu lulugenj ņadōņ to ņalaņō kĕtōm tau.

²⁶ ņakatu lulugenj baliņ kĕtōm saka luagĕc ma ņasĕku kĕtōm taugenj.

27 Eņ ketoc kerub tonaj sêkô Gamêņ Dabuņanô tau. Kerub nêņ ņamagê gêlam e tej nê ņamagê gêdin sagiņ ņamakeņ. Ma tej nê gêdin sagiņ ņamakeņ ônêņa. Êsêagêc nêņ ņamagê ņamakeņ gêdin tau anġa andu tau ņaluņgeņ.

28 Ma eņ kêkwa anġela kerub tau auc samucgeņ ņa gold.

29 Eņ kêsap kerub to nip ma ņaola ņakatu e gêjam andu ņasakiņ samob auc

30 ma kêkwa masac balêm luagêcņa tonaj auc ņa gold.

31 Eņ kêmasaņ katam Gamêņ Dabuņanôņa ņa katapa katêkwiņa. Katam tau ņakêclêsu lemeņteņ.

32 Eņ kepeņ kerub to nip ma ņaola gêjac lêtêņ ņakatu gêjam katam lulugeņ auc ņa gold. Ma gold kêpi kerub ma nip ņakatu amboac tonanġeņ.

33 Eņ kêmasaņ Gamêņ Dabuņņa ņasacgêdô ņakatom têkê-têkê ņa katapa katêkwiņa aclê.

34 Eņ kêmasaņ katam luagêc ņa katêņ. Katam luagêc tonaj talêc su dandibgeņ.

35 Ma eņ kêsap kerub to nip ma ņaola gêjac lêtêņ ņakatu gêjam katam auc ma kêkwa ņakatu samob auc ņa gold e ņapep.

36 Ma eņ kêbova tunġôm kêgi malacluņ ņalêlômņa auc. Eņ kêkêņ poc dênaņ têlêac-têlêac, taņ sêpa ņatip kêsa naņ, gêsac tau ņaô ma kêkêņ kaseda kêtu tunġ tau ņakanô.

37 Gêdêņ jala katu aclê ņaajôņ Siw êsêac sêkêņ Apômtaunê andu tau ņanombaņ.

38 Ma gêdêņ jala kêtu 11ņa ņaajôņ Bul, taņ kêtu jala ņaajôņ 8ņa naņ, êsêac sêjac dabij gêņ samob, taņ gêjac andu tau ņawae naņ, kêtôm sêmasaņ kwananġeņ. Amboac tonaj Salomo kêkwê lôm dabuņ kêtôm jala 7, go gêjac dabij ņakôm. * †

7:1-51 Mòkêlatu tonec gêwa Salomonê andu, taņ kêkwê kêtu eņ tauņa naņ sa to gêņ ņagêdô, taņ sêmasaņ ņa kopa kêtu lôm dabuņņa naņ. (Eņlis sêsam gebe Silij).

8

Salomo kêkôc poac ņakatapa gêmêņ lôm dabuņ

1 Go Salomo kêkalem gejobwaga Israelņa to lau Israel nêņ gôlôacmòkê nêņ laumata samob sêpi tagen sêmêņ gêdêņ eņ anġa Jerusalem gebe sêkôc Apômtaunê poac ņakatapa anġa Dawidnê malac, taņ sêsam gebe Sion naņ, sêpi lôm dabuņ sêna.

2 Gêdêņ ajôņ kêtu 7ņa ņaê Etanim ņacwaga Israelņa samob sêkac tauņ sa dêdêņ kiņ Salomo jasêlic ombec.

3 Gêdêņ taņ gejobwaga Israelņa samob sêô lasê su naņ, dabuņwaga sêôc poac ņakatapa sa.

4 Dabuņwaga to lau Lewi sêbalaņ Apômtaunê poac ņakatapa to becobo takac saņa ma lacu samob, taņ gêc becobo ņalêlôm naņ, sêpi sêja.

5 Ma kiņ Salomo to gôlôac Israelņa samob, taņ sêkac tauņ sa dêdêņ eņ naņ, sêkô poac ņakatapa nêmņa ma sêkêņ bulimakao to domba kêtu da. Tej kêtôm gebe êsa bulimakao to domba nêņ namba sa atom.

6 Go dabuņwaga sêkôc Apômtaunê poac ņakatapa sêja lôm dabuņ ņaGamêņ Dabuņanô tau ma tetoc kakô kerubnêņ magê ņalabu.

7 Kerub sêlam nêņ magê kêpi poac ņakatapa ņamala kêtôm sêjam ajuņ poac ņakatapa to ta.

8 Ma ta tau kêsa baliņ sêlic ņatêpôê anġa Gamêņ Dabuņ, taņ gêc Gamêņ Dabuņanô tau ņanêmņa naņ, mago sêlic anġa awêņa atom. Ma ta tau sêc tonaj e gêdêņ galoc.

9 Gêņ tej kêsêp poac ņakatapa ņalêlôm atom, poc tapa luagêcgeņ, taņ Mose kêkêņ kêsêp anġa lóc Horeb naņ. Anġa tônê Apômtau kêmoatiņ poac gêwiņ lau Israel gêdêņ taņ êsêac sêsa anġa gamêņ Aiguptu sêmêņ naņ.

10 Ma gêdêņ taņ dabuņwaga sêsa anġa Gamêņ Dabuņ sêmêņ naņ, tao tej gêjam Apômtaunê lôm dabuņ auc.

11 Tec dabuņwaga têtôm gebe sêkô ma sênam sakiņ kêtu tao tonajņa atom, gebe Apômtaunê ņawasi gêjam lôm dabuņ auc.

Salomo kêsôm biņ gêdêņ lau

12 Go Salomo kêsôm gebe

“Apômtau kêkêņ oc kêkô umbon, mago kêsôm gebe eņ tau êņġôņ gamêņ ņakesec.

13 Aê kakwê nêm andu dabuņ tej, nêm malam tej gebe ômoa endenġ tônġeņ.”

14 Go kiņ tau kêkac tau ôkwi gêdêņ lau Israel samob, taņ sêkô naņ, ma gêjam moc êsêac

15 ma eņ kêsôm gebe “Aê aoc êôc Apômtau, lau Israel nêņ Anôtô, taņ lêma gêgôm biņ, taņ gêjac mata gadêņ aê tamoc Dawid ņa awasuņ naņ, ņanô kêsa. Eņ kêsôm gebe

* 6:38: Saka tagenġ kêtôm 1.8 meta. † 6:38: Masac jaba sêsabaņ dembon to lêlôm, me lêsa to salôm

16 ‘Gédêj bec, taj aê kakôc ñoc lau Israel sêsa anġa Aiguptu sêmêj nan, aê kajaliñ malac tej anġa Israel nêj tonj samob sa gebe sêkwê andu tej ñoc ñaê ênêcña atom, mago aê kajaliñ Dawid sa gebe ênam gôliñ ñoc lau Israel.’

17 Ma aê tamoc Dawid taê gêjam gebe êkwê Apômtau, Israelnêj Anôtô, nê ñaê ñaandu tej.

18 Mago Apômtau tau kêsôm gédêj aê tamoc Dawid gebe ‘Aôm taêm gêjam gebe ôkwê andu tej êtu aêñoc ñaêña nan, ñajam gebe taêm gêjam ñabij tau gêc nêj ñalêlôm,

19 mago aôm oc ôkwê andu tau atom, tagej nêj latôm, taj têna êkôc en nan, enj êkwê andu êtu aêñoc ñaêña.’

20 Galoc Apômtau gêgôm nê biñ, taj gêjac mata nan, ñanô kêsâa gebe aê gadi gajô tamoc Dawid su ma gangôj lêpôj Israelña katôm biñ, taj Apômtau gajac mata nan, ma kakwê andu tau kêtû Apômtau, Israelnêj Anôtô nê ñaêña.

21 Ma kakêj ñamala tej katu katapa, taj Apômtaunê poac, taj enj kamoatiñ gêwiñ aêacnêj tamenji gédêj enj kêkôc êsêac sasa anġa gamêj Aiguptu sêmêj nanj kêsêp.”

Salomo ketej mec

22 Go Salomo jakêkô Apômtaunê altar nêmña lau Israel samob sêlic ma enj gêlam lêma gédêj undambê

23 ma ketej mec gebe “O Apômtau, Israelnêj Anôtô, anôtô tej kêtôm aôm gêmoa undambê ñaôña me nom ñalabu ña atom. Aôm gojob poac ma kôtôc nêj têtac gêwiñ tengeñña gédêj nêj sakinwaga, taj sêsa nêj lêj sêmoa aôm lanjôm nêj tonêj ñalêlôm samucgej nanj.

24 Aôm taêm gêjam biñ, taj kôsôm gédêj aê tamoc, nêj sakinwaga Dawid nan ñapan. Biññanô, aôm kôsôm ñabij ña awamsuj ma gôgôm ñanô kêsâa ña lêmam gédêj ocsalô tonec.

25 O Apômtau, Israelnêj Anôtô, ôngôm biñ, taj gôjac mata gédêj nêj sakinwaga aê tamoc Dawid nan ñanô êsa. Aôm kôsôm gebe ‘Aôm latôm embe ejop tagej tonec gebe êsa nê lêj êmoa aê lanjôcnêmña êtôm aôm tanam wamu gômoa aê lanjôcnêmña, go aôm ôpô lêna nêj ñac tej êmoa aê lanjôcnêmña gebe êngôj lêpôj Israelña atom.’

26 O Israelnêj Anôtô, amboac tonanj ônac dabinj nêj biñ, taj kôsôm gédêj nêj sakinwaga aê tamoc Dawid nanj.

27 “Mago Anôtô oc êngôj nom biññanôgej me masi. Alic acgom, undambê to undambê ñaôña samucgej kêtôm aôm atom, ma andu tecenec kakwê su nanj, oc êtôm atom amboac tonanġenj.

28 Mago o Apômtau, ñoc Anôtô, mênjôkêj tanam nêj sakinwaga aê ñoc mec to ñoc biñ, taj aê katen nanj. Ôñj môêc to mec, taj nêj sakinwaga aê katen gédêj aôm gédêj galoc.

29 Ma nêj matam ê andu tonec êndêj êmbêc to elenj, malac tau, taj kôsôm biñ kêpi gebe ‘Aêñoc ñaê oc ênêc tonec’ nanj, gebe aôm ôkêj tanam mec, taj nêj sakinwaga aê katen anġa gamêj tonec nanj.

30 Ma ôkêj tanam biñ, taj nêj sakinwaga to nêj lau Israel asuj êndêj aôm anġa gamêj tonec êndêj taj aterj mec êndêj aôm nanj. Ôkêj tanam anġa undambê, gamêj taj gôngôñña ma embe ôñj, go ôsuc ôkwi.

31 “Embe ñac tej êngôm sec êndêj nê ñac jaban enña ma têtû kênac enj gebe êtôc lêma ma enj mênjêtôc lêma êkô nêj altar nêmña anġa andu tonec,

32 go ôñj anġa undambê ma ômêtôc nêj sakinwaga. Ôkêj ñac tobij nê sec êpi enj tau môkêapac ma ônam ñac gédêj sa ma ôpuc nê biñ tøj ma ôkêj ñagêjô êtôm nê biñgédêj.

33 “Embe ñacjô sêku nêj lau Israel tulu êtu sêgôm sec gédêj aômña nanj, ma êsêac sênam tauñ ôkwi êndêj aôm êtiã to tetoc nêj ñaê sa ma tetej mec to sêsuj nêj biñ êndêj aôm anġa andu tonec,

34 go ôkêj tanam anġa undambê ma ôsuc nêj lau Israel nêj sec ôkwi ma ôkôc êsêac sêmu sêmêj gamêj, taj aôm kôkêj gédêj nêj tamenji nanj êtiã.

35 “Embe ôkêj gêjwapac êndêj êsêac ma ôlai undambê auc to kom ênac atom kêtû êsêac sêgôm sec gédêj aômña nanj, ma êsêac tetej mec sêkanôj gamêj tonec to tetoc nêj ñaê sa ma sêwi nêj sec sij,

36 go ôkêj tanam nêj mec anġa undambê ma ôsuc nêj sakinwaga Israel nêj sec ôkwi. Ôndôj lêj ñajam êndêj êsêac gebe sêsãña nanj ma ôkêj kom ênac anġa nêj gamêj, taj kôkêj gédêj nêj lau gebe êtu nêj gêj lêsêm nanj.

37 “Embe tóbôm êsa anġa gamêj tau me gêmãc sec êtap lau sa me mo gwa ênac me mo ñakanj me wagô me moac tamoac enser nêj gêj taniñña me nêj ñacjô sêñgi êsêac auc anġa nêj malac nanj, gêjwapac me gêmãc tokainj-tokainj êtap êsêac sa

38 ma tetej mec me ñac tagej me nêj lau Israel tapaôñgej embe sêsuj nêj biñ tej gebe sêjala nêj gêjwapac ñalêlômña ma sêlam lemenj êndêj andu tonec,

39 go ôkêj tanam anġa undambê, anġa gamêj, taj gôngôñ nanj, ma ôsuc nêj sec ôkwi to ônam êsêac sa ma ôkêj ñagêjô êndêj êsêac, taj sêjala nêj ñalêlôm nanj, êtôm nêj lêj êndêj-êndêjgej gebe aôm, aôm taômgej kôjala ñamala latunji samob nêj ñalêlôm,

⁴⁰ gebe êsêac têtêc aôm êtôm bêc samob, taŋ sêŋgôŋ maten jali aŋga nom, taŋ kôkêŋ gêdêŋ aêac tamenji nan.

⁴¹ “Ma ŋacjaba, taŋ aŋga lau Israel nêŋ atom nan, embe mênjêô lasê aŋga gamêŋ jaêcsêga êtu gêŋô nêŋ ŋaê ŋawaenja

⁴² gebe lau oc sêŋô aôm nêŋ ŋaê to lêmam ŋajata, taŋ kômêtôc nan ŋawae, en embe amêŋ ma eten mec aŋga andu tonec,

⁴³ go ôkêŋ taŋam aŋga undambê, aŋga gamêŋ, taŋ gôŋgôŋna nan, ma ôŋgôm gêŋ samob, taŋ ŋac jaba eten êndêŋ aôm nan, ŋanô êsa gebe lau nomŋa sêjala aôm nêŋ ŋaê to têtêc aôm, êtôm taŋ nêŋ lau Israel sêgôm nan. Ma êsêac oc sêjala gebe andu tonec taŋ aê kakwê nan, sêsam aôm nêŋ ŋaê kêpi.

⁴⁴ “Aôm embe ôjatu nêŋ lau gebe nasênac sin êndêŋ nêŋ ŋacjo ma embe teten mec êndêŋ aôm lanôŋanô êndêŋ malac kapôêŋ, taŋ aôm kôjalij sa to andu, taŋ aê kakwê kêtû nêŋ ŋaêna nan,

⁴⁵ go ôkêŋ taŋam êsêacnêŋ mec to bin, taŋ sêsur êndêŋ aôm nan, aŋga undambê ma ônam êsêac kêsi.

⁴⁶ “Embe êsêac sêŋgôm sec êndêŋ aôm, gebe ŋac ten gêmoa atom, taŋ gêgôm sec atom nan, ma aôm têtac ŋandan êndêŋ êsêac ma ôkêŋ êsêac êndêŋ ŋacjo, taŋ sêkêŋ êsêac sêŋgôŋ kapoacwalô aŋga nêŋ gamêŋ jaêc me gamêŋ dambê

⁴⁷ ma êsêac embe taêŋ ênam tauŋ aŋga gamêŋ kapoacwalôna ma sênam tauŋ ôkwi to têtac êndêŋ aôm aŋga nêŋ ŋacjo nêŋ gamêŋ ma sêsom gebe ‘Aêac agôm sec to geo ma awi Anôtô sin.’

⁴⁸ Ma êsêac embe sênam tauŋ ôkwi êndêŋ aôm to nêŋ ŋalêlôm makenjen ma tokatuŋ samucgen aŋga nêŋ ŋacjo, taŋ sêkêŋ êsêac sêŋgôŋ kapoacwalô nan, ma teten êndêŋ aôm lanôŋanô êndêŋ gamêŋ, taŋ aôm kôkêŋ gêdêŋ êsêacnêŋ tamenji nan, to êndêŋ malac kapôêŋ tau, taŋ aôm kôjalij sa nan, ma êndêŋ andu tau, taŋ aê kakwê kêtû nêŋ ŋaêna nan,

⁴⁹ go ôkêŋ taŋam êsêacnêŋ mec to taŋ aŋga undambê, taŋ gôŋgôŋ nan, to ônam êsêac sa.

⁵⁰ Ma ôsuc nêŋ lau, taŋ sêgôm sec gêdêŋ aôm nan, nêŋ geo to sêgêli nêŋ binja ôkwi. Ma taêm walô êsêac gebe lau, taŋ sêkêŋ êsêac sêŋgôŋ kapoacwalô nan, sêlic ma taêŋ walô êsêac amboac tonanjen.

⁵¹ Gebe êsêac têtû nêŋ lau to nêŋ gêŋlênsêŋ, taŋ kôkôc êsêac aŋga ja ŋalakoc sec Aiguptuŋa sêmêŋ nan.

⁵² O Apômtau Anôtô matam ê nêŋ sakinwaga aê ŋoc mec to nêŋ lau Israel nêŋ mec to ôkêŋ taŋam aêac êndêŋ noc amôêc êndêŋ aômna.

⁵³ Gebe aôm kôjalij aêac sa aŋga lau nomŋa samob nêŋ gebe atu nêŋ gêŋlênsêŋ, kêtôm kôkêŋ nêŋ sakinwaga Mose kêsôm lasê gêdêŋ taŋ aôm kôkôc aêacma tamenji sêsa aŋga Aiguptu sêmêŋ nan.”

Salomo keten mec ŋakônijŋa

⁵⁴ Gêdêŋ taŋ Salomo keten mec to gêsun bin samob tonec gêdêŋ Apômtau su nan, en gêdi sa aŋga Apômtaunê altar nêŋ ŋa, taŋ en kêpôŋ aduc ma kêmetôc lêma gadêŋ undambê nan.

⁵⁵ Go en kêkô ma gêjam mec lau Israel, taŋ sêkac sa sêkô nan, ŋa awa kapôêŋ ma kêsôm gebe

⁵⁶ “Aê aoc êoc Apômtau, taŋ kêkêŋ nê lau Israel sen awen kêtôm bin samob, taŋ en gêjac mata ma bin ten gebeŋ aŋga nê bin, taŋ gêjac mata gêdêŋ nê sakinwaga Mose nan atom.

⁵⁷ Apômtau, aêacnêŋ Anôtô êmoa êwiŋ aêac êtôm en gêmoa gêwiŋ aêac tamenji. En êwi aêac sin to êkac tau su aŋga aêacmêŋ atom.

⁵⁸ En ê aêacnêŋ ŋalêlôm êndêŋ en gebe tasa ênê lêŋ samob ma tamansan ênê binju ma ênê jatu to ênê ŋagôliŋ, taŋ en kêjatu gêdêŋ aêac tamenji nan.

⁵⁹ Apômtau, aêacnêŋ Anôtô taê ênam mec to bin, taŋ katen gêdêŋ en nan, enden tôŋgen ma ênam nê sakinwaga to nê lau Israel sa êtôm bêcgen

⁶⁰ e lau nomŋa samob sêjala gebe Apômtau tauŋ kêtû Anôtô ma ten gêwiŋ en gêmoa atom.

⁶¹ Amboac tonan nêŋ ŋalêlôm ŋaŋêŋ êsa êndêŋ Apômtau, aêacnêŋ Anôtô, ma asêlêŋ êtôm ênê ŋagôliŋ to amansan ênê binju êtôm agôm gêdêŋ ocsalô tonec.”

Sêjac kawi lôm dabuŋ tau

⁶² Go kin to lau Israel samob sêwiŋ tauŋ sêkêŋ da gêdêŋ Apômtau.

⁶³ Salomo kêkêŋ bulimakao kapoac 22,000 to domba 120,000 gêdêŋ Apômtau kêtû dawama. Amboac tonan kin to lau Israel samob sêjac kawi Apômtaunê lôm dabuŋ.

⁶⁴ Gêdêŋ bêc tonanjen kin gêjam mec lôm ŋamalaclun ŋaluŋ, taŋ gêc Apômtaunê lôm ŋanêŋna nan. Aŋga tonan en kêkêŋ daja ma da kôm ŋanôŋa to ŋalêsi dawamaŋa gebe altar kopa, taŋ kêkô Apômtau lanôŋêŋna nan, kêtôm da samob tonan atom.

⁶⁵ Tec gédêñ ñasawa tonañ Salomo gêlic om ma Israel samob sêwiñ ej. Êsêacnêñ ton kapôêñanô. Êsêac sêmêñ anja Hamat ñamadiñ e gédêñ bu Aiguptunja ma sêmoa Apômtau, aêacnêñ Anôtô lanjônêñja kêtôm bêc 7.

⁶⁶ Gédêñ bêc kêtú 8 Salomo kékêñ lau sêc êlin-êlin. Ma êsêac sêjam mec kin ma sêja nêñ malac totêntac ñajamgeñ ma têtú samuc kêtú moasiñ samob, tanj Apômtau kêtóc gédêñ nê sakinwaga Dawid to nê lau Israel nanj.

9

Apômtau geoc tau lasê gédêñ Salomo kêtú dim luagêcña

¹ Salomo gêjac dabiñ lôm dabuj to kinñê andu kapôêñ ma gêñ samob, tanj taê gêjam gebe êngómña nanj, gébacnê su,

² go Apômtau geoc tau lasê gédêñ ej kêtú dim luagêcña kêtôm tanj ej geoc tau lasê gédêñ ej anja malac Gibeon nanj.

³ Ma Apômtau kêsôm gédêñ ej gebe “Aê ganjô nêñ mec to tanj, tanj koterj gédêñ aê nanj. Aê kakêñ andu, tanj kôkwê sa nanj, kêtú ñoc andu dabuj gebe ñoc ñaê ênêc tonañ endenj tóngeñ ma matocanô to ñoc ñalêlôm êmoa êwiñ andu tau.

⁴ Embe aôm ôsa ñoc lêñ êtôm tamam Dawid kêsa to lanjômñêñ sawagenj ma tonjalêlôm ñañêñgeñ gebe ôngóm gêñ samob, tanj kajatu aôm nanj, ma tanjam wamu êndêñ ñoc ñagôlinj to jatu,

⁵ go jakêñ nêñ lêpônj gôlinj Israelña êkô endenj tóngeñ êtôm gajac mata gédêñ tamam Dawid ma kasôm gebe ‘Aôm oc ôpô lêna ñac tenj gebe êngôñ nêñ lêpônj nanj atom.’

⁶ Mago aôm to nêñ wakuc embe akac taôm su anja aê ma amansanj aêñoc binjsu to ñagôlinj, tanj kakêñ gédêñ amac nanj atom ma andêñ anôtôi jaba ana ma anam sakinj to atenj mec êndêñ êsêac,

⁷ go aê oc jansenj Israel su anja gamêñ, tanj kakêñ gédêñ êsêac nanj, ma jatinj andu tau, tanj gajam mec gebe ñoc ñaê ênêcña nanj, su anja lanjônêñña. Ma lau-m samob sêsu Israel susu ma sêpêlê êsêac.

⁸ Ma andu tonec êtu gêñ ñapopoc ma lau samob, tanj mênşêlêlêc gamêñ tau nanj, nêñ ñalêlôm elendec ma sêpêlê binj. Ma embe têtú kênac gebe ‘Kêtú asagenjña Apômtau gêgôm gêñ amboac tonañ gédêñ gamêñ to andu tau,’

⁹ go sêjó binj amboac tonañ gebe ‘Êsêac sêwi Apômtau nêñ Anôtô, tanj gêwê êsêac anja gamêñ Aiguptunja sêsa sêmêñ nanj, sinj ma sêsap anôtôi jaba tónj to tetenj mec ma sêjam sakinj gédêñ êsêac, tec Apômtau kékêñ gêñwapac samob tonañ êsêac sêoc sa.’”

9:10-28 Salomo agêc kinj Tirusña Hiram sê sêlêb gédêñ tanj. Salomo kékac lau jaba gebe sênam ênê kôm tonjaôli masigenj.

10

Kwin anja Seba kêtú ñaclêñ gédêñ Salomo

¹ Gédêñ tanj kwin anja Seba gêñj Salomonê wae kêpi Apômtaunê ñaêña nanj, ej gêja gebe ênsaê ej ña kênac ñawapac ñagêdô.

² Ej gêo lasê Jerusalem tonê lau taêsam, kamel sêbalanj gêñmalu to gold taêsam ñanô lasê to pocawa gwalêkinj. Ma gédêñ tanj ej gêo lasê gédêñ Salomo nanj, ej gêjac kênac binj samob, tanj ej taê gêjam nanj.

³ Ma Salomo gêjó ênê kênac samob, gêñ tenj kêsinj tau gédêñ Salomo atom. Ej gêwa gêñ samob sa tomalagenj gédêñ ej.

⁴ Ma gédêñ tanj kwin anja Seba gêlic Salomonê kauc samob to andu, tanj ej kékêwê nanj

⁵ ma gêñ taniñña anja nê tebo to nê laumata nêñ ñadênanj ma nê kômwaga nêñ sakinj to nêñ ñakwê ma nê lau-sejop-lacluwaga to nê daja, tanj kékêñ kêtú da anja Apômtaunê lôm nanj, ej gêñac lêma ñanôgeñ.

⁶ Ma ej kêsôm gédêñ kinj tau gebe “Ñawae tanj ganjô anja taucñoc gamêñ kêtú aômñêñ gêñ to nêñ kaucña nanj, binjñanô.

⁷ Mago aê kakêñ gêwiñ ñawae tonañ atom e tauc gamêñ tec taucñoc matocanô galic. Ôlic acgom, binj ñamakengeñ tec sêjac minj gédêñ aê. Mago nêñ kauc to awa kêlêlêc ñawae, tanj aê ganjô nanj su.

⁸ Aê aoc êoc nêñ lauo. Aê aoc êoc nêñ sakinwaga, tanj sêkô aôm lanjômñêñña to sêñjô nêñ kauc ñapanj nanj.

⁹ Aê aoc êoc Apômtau, nêñ Anôtô, tanj gêlic aôm ñajam to kékêñ aôm gôñgôñ lau Israel nêñ lêpônj kinja. Gebe Apômtau têtac gêwiñ Israel gédêñ tóngeñ, ej kékêñ aôm kôtu kinj gebe aôm ômêtóc binj êndêñgeñ.”

¹⁰ Go enj kékêj gold ñadôj kêtôm 120 gédêj kinj to gêj ñamalu taêsam ñasec ma pocawa. Gêjmalu taêsam amboac kwin Sebaña kékêj gédêj kinj Salomo nanj, sêlic amboac tonanj kêtiam atom.

¹¹ Ma Hiram nê wanj taêsam, tanj sejonj gold anja Ofir sêmêj nanj, tetolonj ka môsê taêsam ñanô lasê to pocawa gêmêj anja Ofir.

¹² Ma kinj kêmasanj ka balanj katu Apômtaunê lôm to kinjê andunja ña ka môsê tonanj ma gêj wêña togam kêtû lau-sêjam-wêwagajja amboac tonanjgej. Ka môsê taêsam amboac tonanj gêmêj gamêj tonec tej kêtiam atom to sêlic tej kêtiam atom e mênggédêj galoc.

¹³ Ma kinj Salomo kékêj gêj samob, tanj kwin Sebaña têtac gêwinj nanj, gédêj enj. Kékêj gêj anja kinj Salomo nê waba taêsamña kêtôm sêgôm-sêgôm jagêwinj gej samob, tanj enj ketenjanj. Go kwin to nê sakinwaga sêc sêmu dédêj taurj nêj gamêj sêja.

Salomonê awa to wae

¹⁴ Gold tanj Salomo kêtap sa gedenj Jala tenj nanj, ñawapac kêtôm ñadôj goldña 666

¹⁵ ma gold tonanj ñagédô gêmêj anja lau têtulu gêjwaga to lau bôlêjña, tanj sêkêj takis nanj, ma ñagédô anja kinj Arabianja samob to gôlinwaga gamêj ñagédôjña.

¹⁶ Kinj Salomo kêmasanj lautuc kapôêj-kapôêj 200 ña gold, tanj sêsac nanj. Gold tanj enj kêmasanj lautuc tagen nanj, ñadôj amboac 7 kilo.

¹⁷ Go enj kêsap lautuc saunj 300 ña gold, tanj sêsac nanj, tagen ña ñadôj amboac 2 kilo. Ma kinj kakêj gêj samob tonanj kêsô andu, tanj sêsam gebe Andu Salej Lebanonja.

¹⁸ Ma kinj kêmasanj lêpôj kapôêj tej ña jabo ma kékwa auc ña gold ñakêjnkêj amboac tonanjgej.

¹⁹ Lêpôj tonanj ñatêcboj 6 ma bulimakao môkêapac ñakatu kékô lêpôj tau ñamu. Ma anja lêpôj makenj-makenj sêmasanj lêma ñaadenj to lewe ñakatu luagêc kékô kési lêma ñaadenj tonanj.

²⁰ Ma lewe ñakatu 12 sêkô têcboj 6 tonanj, sêkô têcboj makenj-makenj kêtômgej. Sêmasanj gêj kainjenj amboac tonanj tenj anja kinj tej nê gamêj gêmunj su atomânô.

²¹ Kinj Salomo nê laclu ênom gêj êsêjña samob tonanj gold ma waba kômja samob anja Andu Salej Lebanonja gold ñakêjnkêj. Sêmasanj tej ña silber atom. Sêlic silber amboac gêj ñaoma gédêj Salomonê têm.

²² Ma kinjê wanj ômbala Tarsisja sêpoac gwêc sêwinj Hiramnê. Katôm jala têtêacgej wanj Tarsisja tonanj mênsejonj gold to silber ma bôc ñajabo to monji ma moc kainjenj ñaê pikok.

²³ Amboac tonanj kinj Salomo nê awamata to kauc kélêlêc kinj nomja samob nêj su.

²⁴ Ma nom ñalau samob sêlic Salomo gebe sêjô ênê kauc, tanj Anôtô kékêj gédêj enj nanj.

²⁵ Êsêac samob, tanj sêmêj nanj, sêkôc gêj tokainj-tokainj gebe sêkêj êndêj Salomo. Êsêac sêkêj gêj silber to gold ma obo to gêjmalu ma laukasap to hos ma donji. Tonanj sêgôm kêtôm jalagenj.

²⁶ Ma Salomo gêjac kareta sinja 1,400 to lau sêngôj hos ñaôja 12,000 sa, enj kékêj êsêac sêngôj malac karetaña ma ñagédô sêmoa sêwinj enj anja Jerusalem.

²⁷ Ma kinj kékêj silber taêsam gêc Jerusalem amboac poclô ma kaseda kêtû taêsam amboac jambô, tanj sêkô gaboanj nanj.

²⁸ Ma Salomo kékôc hos gêmêj anja Aiguptu to Koa. Ênê lau têtulu gêjwaga sêjam ôli hos anja Koa ña moni solopgej.

²⁹ Kareta tej, tanj sêkôc anja Aiguptu nanj, ñaôli kêtôm silber ñadôj 600 ma hos tej kêtôm silber ñadôj 150. Ma Salomo nê lau-têtulu-gêjwaga sêkêj ñagédô kinj Hetja to kinj Surianja sêjam ôli amboac tonanjgej.

11:1-25 Salomo gêjam lauo jaba taêsam. Êsêac sêlêtôm enj e kékac tau su anja Anôtônê. Tec Anôtô kêsôm gédêj enj gebe êkac gamêj kinja su anja enj latunê ma êwi gôlôacmôkê tagenjenj sinj êndêj enj.

11

Anôtô gêjac mata binj gédêj Jerobeam

²⁶ ñac Epraimja tenj anja malac Sereda Nebat latu Jerobeam kêtû Salomonê sakinwaga tenj mago géli tau sa gédêj kinj. Ênê têna awêtuc tej nê ñaê Seruat.

²⁷ Ma géli tau sa gédêj kinj ñam amboac tonec gebe Salomo kékêwê andu ñajanja Milo kêsêp ñasawa, tanj gêc tama Dawid nê malac nanj.

²⁸ Jerobeam tonanj enj ñac ôlipalê ñanô. Ma gédêj tanj Salomo gêlic gebe ñac wakuc tonanj gêjam kôm kêtû dôbgej nanj, enj kékêj enj kêtû lau anja Josepnê gôlôacmôkê, tanj sêpinjak êsêac gebe sênam kôm ñaôli masigerj nanj, nêj gejobwaga.

²⁹ Ma gédêj têm, tanj Jerobeam gêwi Jerusalem sinj nanj, propete ñac Silonja Ahija kêtap enj sa anja intêna. Ahija kêsô ñakwê wakuc tej ma êsêagêc taujenj sêmoa gamêj tonanj.

³⁰ Go Ahija kékêŃ lêma kapi Ńakwê wakuc, taŃ eŃ kêsô naŃ, ma kékac gêŃgic gêja ŃagêŃgic 12.

³¹ Ma kêsôm gêdêŃ Jerobeam gebe “Ôkôc ŃagêŃgic 10 su êtu aômŃem gebe Apômtau, IsraelnêŃ Anôtô kêsôm amboac tonec gebe ‘Ôlic acgom, aê gabe jakac gamêŃ kiŃŃa su aŃga Salomonê ma gabe jakêŃ gôlôacmôkê 10 êndêŃ aôm.

³² Mago Salomo oc êkôc gôlôacmôkê tagen êtu Ńoc sakiŃwaga DawidŃa to êtu malac JerusalemaŃ, taŃ kajaliŃ sa aŃga IsraelnêŃ gôlôacmôkê samobŃa naŃ,

³³ gebe eŃ gêwi aê siŃ ma gêjam sakiŃ lau Sidon nêŃ anôtôo Astart ma lau Moab nêŃ anôtô Kemos to lau Amon nêŃ anôtô Milkom ma kêsã aêŃoc lêŃ atom. Gêgôm gêŃ gêjac aê matocanô Ńajam atom to kêmasaŃ Ńoc ŃagôliŃ to jatu kêtôm ênê tama Dawid gêgôm naŃ atom.

³⁴ Mago aê gabe jakôc gamêŃ kiŃŃa samucgeŃ su aŃga ênê lêma atom, eŃ ênam gôliŃ gamêŃ êmoã êtôm nê têm êŃgôŃ mata jaliŃa êtu Ńoc sakiŃwaga Dawid, taŃ kajaliŃ eŃ sa ma eŃ kêmasaŃ Ńoc biŃsu to Ńoc ŃagôliŃŃa naŃŃa.

³⁵ Mago aê oc jakôc gamêŃ kiŃŃa su aŃga Salomonê latu lêma ma jakêŃ gôlôacmôkê 10 geŃ êndêŃ aôm.

³⁶ Tagen aê oc jakêŃ gôlôacmôkê tagen êndêŃ Salomo latu gebe Ńoc sakiŃwaga Dawid nê ja teŃ elom ênêc aê laŃôcnêm aŃga Jerusalem, aŃga malac, taŃ kajaliŃ sa gebe Ńoc Ńaê ênêcŃa naŃ.

³⁷ Ma aê gabe jakôc aôm sa ôtu kiŃ IsraelŃa ma aôm oc ônam gôliŃ gamêŃ samob, taŃ têtmac gêwiŃ naŃ.

³⁸ Ma embe ôkêŃ taŃŃam biŃ samob, taŃ jajatu aôm naŃ, ma ôsa Ńoc lêŃ to ôŃgôm gêŃ, taŃ ênac matocanô Ńajam ma ômansaŃ Ńoc ŃaôliŃ to biŃsu kêtôm Ńoc sakiŃwaga Dawid gêgôm naŃ, go aê oc jawiŃ aôm. Ma gabe jamboã nêm wakuc sa ŃaŃôgeŃ amboac aê gaboa Dawidnê sa ma jakêŃ Israel êndêŃ aôm.

³⁹ Ma aê gabe jakôniŃ Dawidnê wakuc, mago jaŃgôm enden tôŃgeŃ atom.’”

⁴⁰ Ma Salomo kêtu kêka-kêka gebe ênac Jerobeam êndu êtu biŃ tonariŃa. Mago Jerobeam gêdi ma gêc gêdêŃ kiŃ AiguptuŃa Sisak jagêmoã tonariŃ e Salomo gêmãc êndu.

Salomo gêmãc endu

⁴¹ Salomonê kôm to nê kauc ŃamiŃ Ńagêdô êsêac teto gêc Salomo nê miŃ Ńabuku.

⁴² Salomo gêjam gôliŃ Israel samob gêŃgôŃ Jerusalem kêtôm jala 40.

⁴³ Go Salomo gêc nê bêc gêwiŃ tamai ma sêsuŃ eŃ aŃga tama Dawidnê malac ma ênê latu Rehabeam kêtu kiŃ gêjô eŃ su.

12

Israel gêli tau sa

¹ Rehabeam gêja Sikem gebe lau Israel samob sêkac taŃŃ sa aŃga tonariŃ gebe sêkêŃ eŃ êtu kiŃ.

² Nebat latu-Jerobeam, taŃ gêc kiŃ Salomo su jagacgeŃ gêmãc Aiguptu naŃ, gêŃô Ńawã ma gêmu aŃga Aiguptu gêmêŃ.

³ Ma lau Israel sêsakiŃ biŃ sêmôêc eŃ gamêŃ. Go sêwiŃ taŃŃ ja sêsôm gêdêŃ Rehabeam gebe

⁴ “Aôm tamam kêkôniŃ aêac Ńa ta gêŃwapaŃŃa. Tec aôm ôlêwaŃ tamamŃê sakiŃ ŃajariŃa to gêŃwapaŃ gêsãc aêac tôŃŃa, go aêac oc anam sakiŃ aôm.”

⁵ EŃ gêjô êsêacnêŃ biŃ gebe “Amãc bêc têlêac acgom, go amu andêŃ aê amêŃ êtiãm.” Amãc tonariŃ lau sêc sêja.

⁶ Go kiŃ Rehabeam kêkac lauŃanô, taŃ sêpuç ênê tama Salomo tôŃ gêdêŃ taŃ eŃ gêmãc mata jaliŃgeŃ naŃ, sa ma katu kênac biŃ ma kêsôm gebe “Amãc taêm gêjam gebe jajiô lau tônê nêŃ biŃ amboac ondoc.”

⁷ Ma êsêac sêsôm gêdêŃ eŃ gebe “Embe aôm ôtu lau tonariŃ nêŃ sakiŃwaga êndêŃ galoc ma ônam sakiŃ to ôsôm biŃ malôgeŃ êndêŃ êsêac êndêŃ noc, taŃ ôjô êsêacnêŃ biŃ naŃ, go êsêac oc sênam sakiŃ aôm enden tôŃgeŃ.”

⁸ Mago Rehabeam gesen biŃ, taŃ lauŃanô sêkêŃ gêdêŃ eŃ naŃ, ma kêtu kênac lau matac, taŃ têtu kapôêŃ sêwiŃ eŃ to sêpuç eŃ tôŃ naŃ,

⁹ ma kêsôm gebe “Ma amãc taêm gêjam aê jajiô lau tônê nêŃ biŃ amboac ondoc. Êsêac sêsôm gêdêŃ aê gebe ‘ÔŃgôm gêŃwapaŃ, taŃ tamam kêkêŃ gêsãc aêac naŃ, Ńagaô êsa.’”

¹⁰ Ma lau matac, taŃ têtu kapôêŃ sêwiŃ eŃ naŃ, sêjô ênê biŃ gebe “Ôsôm biŃ tonec êndêŃ lau, taŃ sêsôm gêdêŃ aôm gebe ‘Aôm tamam kêkôniŃ aêac Ńa gêŃwapaŃ, mago aôm ôlêwaŃ gêŃwapaŃ’ naŃ gebe ‘Lemoc sêlêkic ŃajariŃa êlêlêc tamoc magi su.

¹¹ Ma aê tamoc kêkôniŃ amãc Ńa gêŃwapaŃ, galoc aê gabe jakêŃ Ńagêdô wacêwiŃ. Tamoc gi amãc Ńa sêm, ma aê tec jai amãc Ńa okêm.’”

¹² Amboac tonaj Jerobeam to lau samob dēdēj Rehabeam sēja gēdēj bēc kētu tēlēcŋa kētōm kin kēsōm gebe “Bēc ētu tēlēcŋa oc amu andēj aē amēj ētiam.”

¹³ Ma kin gējam saic lau ma gēwi kauc, taŋ launānō sēsōm gēdēj eŋ naŋ siŋ.

¹⁴ Eŋ kēsōm biŋ gēdēj ēsēc kētōm lau matic sēkēj kauc eŋ ma kēsōm gebe “Tamoc kēkōniŋ amac ŋa gēŋwapac, mago aē gabe jakēj ŋagēdō wacēwiŋ. Tamoc gi amac ŋa sēm, ma aē tec oc jai amac ŋa okēm.”

¹⁵ Amboac tonaj kin kēkēj taŋa lau nēj biŋ atom gebe Apōmtau kēmasaŋ ŋalēj amboac tonaj gebe nē biŋ, taŋ eŋ kēsōm kēsa ŋac Silōŋa Ahija nē awasun gēdēj Nebat latu Jerobeam naŋ, ŋanō ēsa.

¹⁶ Ma Israel samob sēlic gebe kin kēkēj taŋa ēsēc atom, tec sējō ēnē biŋ gebe “Aēacnēj asagen ŋagēdō gēdēj Dawid, nēj asagen ŋagēdō gēdēj Isai latu.

Ajōc, lau Israel, amu ana nēm gamēj. O Dawid, galoc ojop taōmgen nēm gōlōac.” taunŋēj andu sēja.

¹⁷ Mago Rehabeam gējam gōliŋ lau Israel, taŋ sēŋgōj malac Judaŋa naŋ.

¹⁸ Go kin Rehabeam kēsakiŋ Adoram. Eŋ kētu lau, taŋ sēcac ēsēc gebe sēnam kinē kōm ŋaōmagen naŋ, nēj gejobwaga. Ma lau Israel samob tētuc eŋ ēndu ŋa poc. Kin Rehabeam gacgen kēpi nē kareta ma jagēc Jerusalem.

¹⁹ Amboac tonaj lau Israel sēli taun sa gēdēj Dawidnē gōlōac e mēŋgēdēj galoc.

²⁰ Ma gēdēj taŋ Israel samob sējō gebe Jerobeam gēmu gēmēj su naŋ, ēsēc sēsakiŋ biŋ to sēmōēc eŋ gēdēj nēj sēcac saŋa ma sēkēj eŋ kētu Israel samob nēj kin. Teŋ kēdaguc Dawidnē gōlōac atom, gōlōacmōkē Juda taunŋeŋanō sēsap Dawid tōj.

²¹ Gēdēj taŋ Rehabeam mēŋgēō lasē Jerusalem naŋ, eŋ kēkalem gōlōac Juda to gōlōacmōkē Benjaminŋa sēpi tagen ma kējaliŋ siŋwaga 180,000 sa gebe ēnac siŋ ēndēj Israel nēj gōlōac. Eŋ gebe ēmboa gamēj kinŋa sa atu Salomonē latu Rehabeam ētiam.

²² Mago Anōtōnē biŋ gēdēj propete Semaia gebe

²³ “Ōsōm ēndēj kin Judaŋa Salomo latu Rehabeam ma ēndēj gōlōacmōkē Juda ma Benjamin ma ēndēj lau ŋagēdō gebe

²⁴ ‘Apōmtau kēsōm amboac tonec gebe Api naanac siŋ ēndēj nēm lasitēwai, lau Israel, atom. Amac samob aēc amu ana nēm malac gebe aē gagōm gēj tonaj ŋai.’ ” Amboac tonaj ēsēc sēkēj taŋeŋ Apōmtaunē biŋ ma sēmu sēja nēj malac kētiam.

Jerobeam gēwē lau Israel ma sēgōm sec

²⁵ Go Jerobeam kēkwē malac Sikem aŋga gamēj lōc Epraimŋa kētu malac ŋajaŋa ma gēŋgōj tonaj. Ma aŋga tonaj eŋ kēkwē malac Penuel kētōm tonajŋeŋ.

²⁶ Ma Jerobeam kēsōm aŋga taunē ŋalēlōm gebe “Gamēj kinŋa oc ēmu ēndēj Dawidnē gōlōac ēna.

²⁷ Lau tonaj embe nasēpi gebe sēkēj da aŋga Apōmtaunē andu aŋga Jerusalem, go nēj ŋalēlōm ēnam tau ōkwi ēndēj nēj ŋatau, kin Judaŋa Rehabeam, ma ēsēc oc sēnac aē ēndu ma sēmu dēndēj kin Judaŋa Rehabeam sēna ētiam.”

²⁸ Kin taē gējam biŋ tonaj ma kēmasaŋ bulimakao ŋalatu luagēc ŋa gold. Ma eŋ kēsōm gēdēj lau gebe “O Israel, amac api Jerusalem aja kētōmgac. Alic nēm anōtōi, taŋ sēcōc amac api aŋga gamēj Aiguptuŋa amēj naŋ tonec.”

²⁹ Ma eŋ kēkēj ŋakatu teŋ kēkō Betel, ma teŋ kēkō Dan.

³⁰ Ma gēj tonaj kētu Israelnēj sec gebe lau dēdēj teŋ sēja Betel to dēdēj teŋ sēja Dan.

³¹ Eŋ kēkwē andu aŋga gamēj ŋabau amboac tonaj ma kēkēj dabuŋwaga aŋga Lewinē gōlōac atom, kēkōc ēsēc aŋga lau ŋagēdō nēj.

³² Ma Jerobeam kēkēj om teŋ ēsēc sēlic gēdēj ajōj 8 ŋabēc 15 kētōm omsēga, taŋ sēlic aŋga Jerusalemŋa ma eŋ kēkēj da gēsac altar. Eŋ gēgōm tonaj aŋga Betel, kēkēj da gēdēj bulimakao ŋalatu gold, taŋ tau lēma kēmasaŋ naŋ. Eŋ kēkēj dabuŋwaga gamēj ŋabauŋa sēmoa Betel, taŋ eŋ kēkwē sa naŋ.

³³ Eŋ kēpi gēdēj altar, taŋ eŋ gēboa sa aŋga Betel naŋ, gēja gēdēj ajōj 8 ŋabēc 15, taŋ eŋ tau kējaliŋ sa gēc nē ŋalēlōm naŋ, ma geno moasiŋ kapōēj gēdēj lau Israelŋa ma kēkēj da ŋamalu. * †

13:1–16:28 Apōmtaunē propete sēlēj biŋ Israelnēj kin Jerobeam gebe ejop tau ēndēj sakiŋ gwamŋa. Mago eŋ gedec gebe ēnam tau ōkwi. Gēdēj tonaj lau Juda nēj kin Rehabeam gēmac ēndu ma Abijam gējō eŋ su. Abijam gēmac ēndu amboac tonaj ma Asa gējō eŋ su. Jerobeam gēmac ēndu amboac tonaj ma kin ŋagēdō sējō-sējō taun sējam gōliŋ gamēj gēmu kēpiŋa.

* 12:33: Amboac tonaj ēsēc sēmu dēdēj † 12:33: Jos 6:26

16

Ahab gējam gōlij

²⁹ Gêdêj tan kin Judanja Asa gējam gōlij gamêj jala 38 su nanj, Omri latu Ahab kêtû Israelnêj kin. Enj gēngōj Samaria ma gējam gōlij nê gamêj kêtôm jala 22.

³⁰ Ma Omri latu Ahab gēgôm sec gēmoa Apômtau lanjônêj kêlêlêc êsêac samob, tanj sêmuļ enj nanj su.

³¹ Enj kêsa Nebat latu Jerobeam nê lêj sec. Mago enj gēgôm sec gêsac sec tonanj ņaô ma gējam kin Sidonja Etbal nê latuo Jesebel kêtû nê awê ma jagējam sakinj anôtô dansanj Bal ma ketej mec gêdêj enj gēwiņ.

³² Enj gēboa altar tenj sa anja Balnê andu, tanj enj kêkwê anja malac Samaria nanj.

³³ Ma Ahab kêmasanj altar ņakatu ma gēgôm gēj ņagêdô, tanj gēgôm Apômtau, lau Israel nêj Anôtô têtac ņandanj kêsa nanj kêlêlêc Israelnêj kin samob, tanj sêmuļ enj nanj su.

³⁴ Gêdêj ênê tēm Hiel anja Betel kêkwê Jeriko sa kêtiam. Gêdêj tanj enj kêkôc kôm sa nanj, nê latu ņacsêga Abiram gēmac êndu ma gêdêj tanj kêkêj katam gēja nanj, nê latu sauļ Segub gēmac êndu kêtôm Apômtaunê binj, tanj enj kêsôm gêdêj Nun latu Josua nanj.

17

Elia kêsôm lasê gebe kom ênac atom

¹ Go propete Elia anja malac Tisbet Gileadja kêsôm gêdêj Ahab gebe “Apômtau, Israelnêj Anôtô, tanj gajam sakinj enj gamoa nanj, gēngōj mata jali. Êndêj jala tonec ņai manij to kom êsêp atomanô e aê jasôm acgom.”

² Ma Apômtaunê binj gêdêj enj gebe

³ “Wêc anja tonec ma ôna gamêj oc kêpiņa naôsij taôm ômoa bu Kerit, tanj kapoac bu Jordan ņamakenj oc kêpiņa nanj.

⁴ Aôm oc ônôm bu Kerit tau ma aê kajatu aoco gebe sêlôm aôm anja tônê.”

⁵ Amboac tonanj Elia gēja ma gēgôm kêtôm Apômtaunê binj. Enj jagēngōj bu Kerit, tanj kêpoac bu Jordan ņamakenj oc kêpiņa nanj.

⁶ Ma aoco sejoj polom to gwada gêdêj bêbêc ma kêtula ma enj gênôm bu Kerit tau.

⁷ Ma gêdêj bêc tenj bu tau kêpa gebe kom gêlac anja gamêj tau atom.

Elia agêc awêtuc Sareptaņa

⁸ Go Apômtaunê binj gêdêj Elia gebe

⁹ “Ajôc, ôndi ma ôna Sarepta, tanj gêc gamêj Sidon nanj, ma ômoa ônê. Aê kajatu awêtuc tenj anja ônê gebe êlôm aôm.”

¹⁰ Amboac tonanj Elia gêdi gēja Sarepta. Ma gêdêj enj gêô lasê malac ņasacgêdô enj gêlic awêtuc tenj kejoj ka gēmoa tonanj ma Elia gêmôêc gêdêj enj gebe “Ôkêj bu ņagec êsêp laclu mênjanôm.”

¹¹ Ma gêdêj tanj awêtuc gēja gebe êkôc bu tau nanj, Elia gêmôêc gêdêj enj ma kêsôm gebe “Ôkôc polom ņapopoc ņagec êsêp lêmam êwiņ.”

¹² Ma awêtuc gêjô enj awa gebe “Apômtau, nêj Anôtô, gēmoa mata jali, polom tenj gêc aêņa atom. Mopolom matak ņagec to niptêkwi ņakenej, tec kêpoac laclu. Aê galoc kajonj ka luagêc gebe najamansanj êtu aêagêc latuc anij su ma amac êndu.”

¹³ Tec Elia kêsôm gêdêj enj gebe “Ôtêc taôm atom, ôna ma ôngôm êtôm kôsômzac, mago ôpac mopolom sauļ tenj êtu aêņa êmuļ acgom, go ôkôc ômôêj. Go ôpac êtu amagêc latômņja êndanjguc.

¹⁴ Gebe Apômtau, Israelnêj Anôtô kêsôm amboac tonec gebe ‘Ku mopolomņja oc sawa atom ma niptêkwi oc êpa anja ņalakôp atom amboac tonanjenj e êndêj bêc, tanj Apômtau êsakinj kom ênac êsêp nom êtiam.’”

¹⁵ Ma awêtuc gēja ma gēgôm kêtôm Elia kêsôm. Go Elia ma awêtuc agêc latu senj gêj bêc taêsam.

¹⁶ Ku mopolomņja sawa atom ma niptêkwi kêpa anja ņalakôp atom kêtôm Apômtaunê binj, tanj kêsôm gêdêj Elia nanj.

¹⁷ Tonanj su, go andu ņatauo tau nê latu gēmac kêtap enj sa e ênê gēmac kêtû kapôêj ma kêsî awa kêtôm atom, tec gēmac êndu.

¹⁸ Ma awêtuc kêsôm gêdêj Elia gebe “O Apômtaunê ņac, aêagêc asagenj ņagêdô gêdêj tauņ. Aôm gôdêj aê gômôêj gebe ņoc sec êôj sa êtiam ensenj aê latuc su.”

¹⁹ Ma Elia gêjô enj awa gebe “Ôkêj nêj latôm êndêj aê acgom.” Ma enj kêsip enj sa anja tēna labum ma jakêpi balêm ņaô, tanj enj gēngōj nanj, ma ketoc enj gêc taunê mê.

²⁰ Go enj gêmôêc gêdêj Apômtau gebe “O Apômtau, ņoc Anôtô, kêtû asagenņja aôm taêm gējam binjwapac kêtû awêtuc, tanj ganjgōj gawij enj nanņja, tec gôjac enj latu.”

²¹ Go enj kêmêtoç tau ma jagêu tau gêsac ñapalê kêtü dim têlêac ma gêmôêc gédêñ Apômtau gebe “O Apômtau, ñoc Anôtô, ôkêñ ñapalê tonec nê katu êmu êsô enj êna êtiam.”

²² Ma Apômtau kékêñ tarja Elia nê awa ma ñapalênê katu gêmu kêsô enj gêja kêtiam ma mata jali kêsa kêtiam.

²³ Ma Elia kêkôc ñapalê tau ma kékêñ enj anja balêm ñaôña kêsêp jakêsô andu ma kékêñ enj gédêñ têna gêja. Ma Elia kêsôm gebe “Ôlic acgom, latôm gêmôa mata jali.”

²⁴ Ma awê gêjô Elia awa gebe “Galoc tec kajala gebe Anôtônê ñac tenj aôm ma Apômtaunê biñ, tarj gêc awamsuñ nanj, biññanô tau.”

18

Elia gêmu gédêñ Ahab gêja

¹ Bêc taêsam gêjaña su acgom, go Apômtaunê biñ gédêñ Elia gédêñ jala kêtü têlêacña ma kêsôm gebe “Naôtôc taôm êndêñ Ahab. Ma aê gabe jakêñ kom ênac êsêp nom êtiam.”

² Amboac tonarj Elia gêja gebe êtoç tau êndêñ Ahab. Gédêñ têm tonarj tóbôm kêsa kapôññanô anja Samaria.

³ Ma Ahab gêmôêc Obadia, tarj gejob kinñê andu nanj. Obadia ketoc Apômtau sa ñanô.

⁴ Gédêñ tarj Jesebel gesenj Apômtaunê propete su nanj, Obadia kêkôc propete 100 ma kêsij 50 ôkwi anja pocgêsuj tenj ma 50 anja pocgêsuj tenj ma gêlôm êsêac ña polom to bu.

⁵ Ahab kêsôm gédêñ Obadia gebe “Agêc tanac laoc gamêñ ma bumata samob to bumanj samob kêsî, oc moae tatap gégwanj sa gebe tanam hos to donji sa sêmoa matenj jali ec sêmac êndu atom.”

⁶ Amboac tonarj êsêagêc sêwa gamêñ kêkôc gédêñ taruj. Ahab ênac laoc ñamakenj ma Obadia ênac laoc ñamakenj.

⁷ Ma gédêñ tarj Obadia kêsêlêñ gêmôa nanj, enj gêdac Elia. Obadia kêjala enj tec gêu tau gêc enj lanjônêma ma kêsôm gebe “O ñoc ñatau Elia, aôm tonarj me.”

⁸ Ma Elia gêjô enj awa gebe “Aê tauc tonec. Ôna ma ôsôm êndêñ nêma ñatau gebe ‘Ôlic acgom, Elia tau tec gêmôa.’”

⁹ Ma enj gêjô Elia awa gebe “Aê gagôm sec ondoc, tec gobe ôkêñ nêma sakinjwaga aê êsêp Ahab lêma gebe ênac aê êndu.

¹⁰ Apômtau, aôm nêma Anôtô gêmôa mata jali, tec lau-m tenj sêmoa atom ma gamêñ kinjña tenj gêc atom nanj ñoc ñatau kêsakinj lau sêja gebe nasensom aôm.

¹¹ Ma galoc aôm-kôsôm gebe Naôsôm êndêñ nêma ñatau gebe ‘Ôlic acgom, Elia tau tec gêmôa’.

¹² Ma aê embe jawi aôm sinj, nanj sebenj Apômtaunê Ñalau oc êkôc aôm su ôna gamêñ, tarj kajala atom nanj. Amboac tonarj embe aê jaô lasê ma jasôm aôm ñawae êndêñ Ahab ma enj embe êtap aôm sa atom oc ênac aê andu. Mago nêma sakinjwaga aê ñapalêñ gajam sakinj Apômtau.

¹³ Sêjac miñ gêñ, tarj gagôm nanj, gédêñ ñoc ñatau aôm atom me. Gédêñ tarj Jesebel gêjac Apômtaunê propete êndu nanj, aê kasinj Apômtaunê propete 100 ôkwi. 50 sêñgôñ pocgêsuj tenj ma 50 sêñgôñ tenj ma galôm êsêac ña polom to bu.

¹⁴ Ma galoc kôsôm gebe Naôsôm êndêñ nêma ñatau gebe ‘Ôlic acgom, Elia tau tec gêmôa’, go enj oc ênac aê êndu.”

¹⁵ Elia gêlô enj awa gebe “Lau undambêña nêñ Apômtau, tarj gajam sakinj enj nanj, gêmôa mata jali tec aê gabe jatôc tauc êndêñ kinj êndêñ ocsalô tonec biññanôgoc.”

¹⁶ Amboac tonarj Obadia gêja gebe êlic Ahab. Enj kêtap enj sa ma kêsôm biñ tau gédêñ enj. Ma Ahab gêja gebe êndac Elia.

¹⁷ Gédêñ tarj Ahab gêlic Elia nanj, enj kêsôm gédêñ enj gebe “Aôm ñac, tarj kêlênsôñ Israel elêmé nanj tonarj me.”

¹⁸ Tec Elia gêjô enj awa gebe “Aê kêlênsôñ Israel atom. Aôm to tamam nê gôlôac alênsôñ êsêac kêtü awi Apômtaunê biñ sinjña ma adaguc anôtô dansarj Bal.

¹⁹ Amboac tonarj ôkêñ biñ ma ôkac lau Israel samob sa dêndêñ aê sêmêñ lôc Karmel ma Balnê propete 450 to anôtôo Asera nê propete 400, tarj senj gêñ sêñgôñ Jesebelnê tebo nanj, sêmêñ amboac tonanjenj.”

Sêjam dôñ tauñ anja lôc Karmel

²⁰ Amboac tonarj Ahab kakalem biñ gadêñ lau Israel samob ma kêkac propete samob sa anja lôc Karmel.

²¹ Ma Elia kêsa jakêkô lau samob lanjônêmtja ma kêsôm gebe “Amac abe aka gwecgenj amoa biñ luagêc ñasawa e êndêñ ondocgenj. Apômtau embe Anôtô, go andanjenj enj. Ma embe Bal, nanj andanjenj enj.” Mago lau sêjô ênê biñ tenj atom.

²² Ma Elia kêsôm gédêñ lau gebe “Apômtaunê propete tenj gêmôa atom, aê, aê taucgenjanô, mago Balnê propete 450.

²³ Sêkêñ bulimakao kapoac luagêc êndêñ aê sêmêñ acgom. Ma êsêac sêjaliñ bulimakao kapoac teñ sa ma sêsa sêsêlê êkôc-êkôc ma sênac pac nasêkêñ ênac ñaô ma sêuc ja êsô atom. Ma aê jamansañ bulimakao teñ ma jakêñ ênac pac ñaô ma jauc ja êsô atom.

²⁴ Ma amac awem ênac nêñ anôtônê ê ma aê aoc ênac Apômtaunê ñaê. Anôtô nañ ajô biñ ña ja nañ, eñ Anôtô ñanô.” Ma lau samob sêjô eñ awa gebe “Ñajam, amboac tonañ.”

²⁵ Go Elia kêsôm gêdêñ Balnê propete gebe “Ajaliñ nêñ bulimakao kapoac teñ ma amansañ êtu ñamata gebe amac lau taêsam. Ma awem ênac nêñ anôtô, mago auc ja êsô atom.”

²⁶ Êsêac sêkôc bulimakao kapoac teñ, tañ sêkêñ gêdêñ êsêac nañ, ma sêmasañ gêñ tau. Go awen gêjac Balnê ñaê sêjac m gêdêñ bêbêcgeñ e oc kêkô ñaluj ma sêsôm gebe “O Bal, ôkêñ tañam aêacmañ.” Mago awa teñ kêsâ atom ma teñ gêjô biñ atom. Ma êsêac sêka pelendec-pelendec sêgi altar, tañ sêboa nañ.

²⁷ Gêdêñ tañ oc kêkô ñaluj nañ, Elia kêsû êsêac susu ma kêsôm gebe “Amôêc apuc sageri. Eñ anôtô tenjoc. Oc taê gêjam biñ teñ gêmôa me gêjam tau ôkwi, me oc kêtû ñacleñ me oc gêc bêc gêc, tec anju eñ sa acgom.”

²⁸ Ma êsêac sêmôêc sêpuc sageri ma sêbuc taunñ ña bôjan to sêgunñ taunñ ña kêm kêtôm êsêacnêñ mêtê e ôliñ dec-decgeñ.

²⁹ Êsêac sêgôm-sêgôm gêdêñ tañ oc kêkô ñaluj e gêdêñ oc gebeñ kwalam, noc takêñ da gêñ kelenña, mago awa teñ masianô, teñ gêjô biñ atom, teñ kêkêñ taña atom.

³⁰ Go Elia kêsôm gêdêñ lau samob gebe “Andêñ aê amêñ.” Ma lau samob dêdêñ eñ sêja. Ma eñ kêbênôc Apômtaunê altar, tañ têtâ salij-saliñ nañ.

³¹ Elia kêkôc poc 12 kêtôm Jakobnê latuinêñ namba. Jakob eñ ñac, tañ Apômtau kêsôm biñ gêdêñ eñ gebe “Galoc nêñ ñaê teñ gebe Israel.”

³² Ma eñ gêboa altar sa ña poc tau kêtû Apômtaunê ñaêña. Go kêkwê busawa kêgi altar tau. Busawa gebe sêkêc bu ec kapôêñ êsêp.

³³ Ma eñ gêjac pac su, go kêsêlê bulimakao kapoac kêkôc-kêkôc ma ketoc bôc tau jagêpac pac ñaô. Ma eñ kêsôm gebe “Akati bu ña bulakop 4 ma ansêwa êpi daja to êpi ka.”

³⁴ Ma eñ kêsôm gebe “Anjôm êtu dim luagêc.” Tec êsêac sêgôm kêtû dim luagêc. Go eñ kêsôm gebe “Anjôm êtu dim têlêac.” Tec êsêac sêgôm kêtû dim têlêac.

³⁵ Ma bu keselenñ kêgi altar tau ma kêpoac busawa tau gêwiñ.

³⁶ Ma gêdêñ noc sêkêñ daja propete Elia kêtû gasuc gêdêñ altar ma ketenñ mec gebe “O Apômtau, Abraham agêc Isak ma Jakob nêñ Anôtô, mênôwa taôm sa êndêñ ocsalô tonec gebe aôm kôtû Israelnêñ Anôtô ma aê katu nêñ sakinjwaga, tec gagôm gêñ samob tonec ñai kêtôm aômñmêñ biñ.

³⁷ O Apômtau, ôkêñ tañam aêma, gebe lau tonec ñai sêjala aôm Apômtau gebe aôm Anôtô ñanô ma ônam êsêacnêñ ñalêlôm ôkwi êndêñ aôm êtiam.”

³⁸ Go Apômtaunê ja kêsêp mêngeñ daja to ka ma poc to nom ma bu, tañ kêpoac busawa nañ su.

³⁹ Gêdêñ tañ lau samob sêlic gêñ tonañ nañ, êsêac jatêtap labôc sêc nom ma sêmôêc gebe “Apômtau eñ Anôtô ñanô Apômtau eñ Anôtô ñanô.”

⁴⁰ Go Elia kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Akôc Balnê lau têt, nêñ teñ êwê sa atom.” Ma lau sêkôc êsêac têt ma Elia gêwê êsêac dêdêñ bu Kison ma jasêjac êsêac êndu anja tonañ.

Elia ketenñ mec gebe kom ênac êtiam

⁴¹ Ma Elia kêsôm gêdêñ Ahab gebe “Galoc naônijn to ônom gêñ gebe aê ganjô kom gêjac ñakicsêa sugac.”

⁴² Amboac tonañ Ahab gêja gebe êniñ to ênom gêñ. Ma Elia kêpi lôc Karmel ñatêpôê gêja. Eñ kêpôñ aduc ma kêkêñ lanôanô kêsô aduc ñasawa.

⁴³ Go eñ kêsôm gêdêñ nê sakinjwaga gebe “Ôpi ôna galoc ma matamanô enso gwêc.” Eñ kêpi jakêsala gwêc ma kêsôm gebe “Aê galic gêñ teñ atom.” Ma Elia kêjatu eñ gebe “Ôna ômu êtu dim 7 êtiam.”

⁴⁴ Go gêdêñ dim kêtû 7ña tonañ sakinjwaga kêsôm gebe “Ôlic acgom, tao teñ kapôêñ amboac ñac teñ lêma kêpi anja gwêc-m gêmêñ.” Ma Elia kêsakinñ nê sakinjwaga gebe “Naôndêñ Ahab ma ôsôm gebe ‘Ômansañ nêñ hos to kareta ma ôsêp ôna gebe kom êkô aôm auc atom.’”

⁴⁵ Ñasawa saungeñ ma kom to mu ñamajanñ kêkêñ kanuc gamêñ e kom gêjac ñanô. Ma Ahab gêngônñ kareta ma gêja malac Jesrel.

⁴⁶ Ma Apômtaunê lêma gêmôa gêwiñ Elia ma eñ gêlêc nê ñakwê sa ma kêgambam tau ma kêlêti gêmuj Ahab e jagêô lasê malac Jesrel. *

* 18:46: Amboac 4 oklok.

19

Elia gec Jesebel gēja lôc Horeb

¹ Ahab kédôj binj samob, tanj Elia gégôm to gējac propete samob andu ŋa sinj nanj, gédêj nê awê Jesebel.

² Tec Jesebel kêsakinj binj tenj gédêj Elia ma kêsôm gebe “Elenŋa êndêj ockatu êtôm tonec aê embe janjôm gêj, tanj aôm gôgôm gédêj êsêac nanj, êndêj aôm atom, go anôtôî sêngôm gêj, tanj êsêac taêj gėjam nanj, êlêlêc êpi aê.”

³ Go Elia kêtêc tau ma gêdi gêc gėjam katu kêsî e jagêô lasê malac Berseba Judanja ma gêwi nê sakinjwaga sinj gêmôa tonanj.

⁴ Tagenj enj tau kêsêlêj bêc samuc tenj kêsâ gamêj sawa e jagêjgôj ka pulinj-pulinj tenj ŋalabu. Go enj ketej mec gebe êmac êndu ma kêsôm gebe “O Apômtau, kêtôm gac. Ôkôc katuc su êwao gebe aê ŋac ŋajam kalêlêc tamoci su atom.”

⁵ Kêsôm su ma kêsâ tau sic ma gêc bêc gêc ka pulinj-pulinj tonanj ŋalabu. Ma anjela tenj kêmoasac enj ma kêsôm gebe “Ôndi, ôniŋ gêj.”

⁶ Elia mata gêlac e gêlic polom sigob ma bu ku tenj kêkô enj môkêapactja. Enj genj to gênôm gêj su ma gêc bêc kêtiam.

⁷ Ma Apômtaunê anjela gêmêj kêtiam kêtû dim luagêcŋa, kêmoasac enj ma kêsôm gebe “Ôndi, ôniŋ gêj gebe intêna balinj tec gêc.”

⁸ Enj gêdi genj to gênôm gêj e têkwa kêsâ ma kêsêlêj gelenjja 40 ma gêbêcauc 40, go gêô lasê Anôtônê lôc Horeb.

⁹ Anja tonanj enj kêtap poclabu tenj sa ma gêjgôj tonanj. Go Apômtaunê binj gédêj enj jakêsôm gebe “Elia, aôm gôgôm asagenj anja tonec.”

¹⁰ Enj gêjô Apômtau awa gebe “Aê gagôm Apômtau, lau undambêja nêj Anôtô nê binj topalêgenj gebe lau Israel sêwi aômnêm poac sinj to sesenj nêj altar su ma sêjac nêj propete ŋa sinj êndu. Ma aê taucgenj tec gamoa, ma sêgôm gêjgêlêlôm gebe sênac aê amboac tonanjgenj.”

¹¹ Ma Anôtô kêsôm gebe “Ôsa mênôkô Apômtau lanjônêm anja lôc tonec.” Ma Apômtau gêôc lêlêc enj gêja. Go mu gêbuc ŋatêna tenj ma kêkac lôc gêjgêc-gêjgêc to gējac poclêna popoc-popocgenj, mago Apômtau gêmôa mu ŋalêlôm atom. Mu gêôj sa ma ôjô gėjam, mago Apômtau gêmôa ôjô ŋalêlôm atom.

¹² Ôjô kêtû malô ma ja ŋawaô kêsâ, mago Apômtau gêmôa ja ŋalêlôm atom. Ja gêmac ma mulêli kêsêlêj.

¹³ Gédêj tanj Elia gêjô mu tonanj nanj, enj gêsaj lanjônô auc ŋa nê ŋakwê ma kasa jakêkô poclabu ŋaawa. Ma awa tenj gédêj enj anja tonanj ma kasôm gebe “Elia, aôm gôgôm asagenj anja tonec.”

¹⁴ Ma enj gêjô ŋabinj gebe “Aê gagôm Apômtau, lau undambêja nêj Anôtô nê binj topalêgenj gebe lau Israel sêwi aômnêm poac sinj to sesenj aômnêm altar su ma sêjac nêj propete ŋa sinj êndu. Ma aê, aê taucgenj tec gamoa ma sêgôm gêjgêlêlôm sebe sênac aê amboac tonanjgenj.”

¹⁵ Apômtau kêsôm gédêj enj gebe “Ôsêlêj ômu gamêj sawa Damaskusŋa ôna êtiam. Embe ô lasê, go naôniŋ oso Hasael êtu kinj Surianja

¹⁶ to ôniŋ oso Nimsi latu Jehu êtu kinj Israelŋa ma Sapat latu Elisa anja Abel-Mehola êtu propete êjô aôm su.

¹⁷ Tenj embe êwê Hasaelnê sinj sa nanj Jehu oc ênac enj. Ma tenj embe êwê Jehunê sinj sa, nanj Elisa oc ênac enj.

¹⁸ Ma aê oc jawaka Israel nêj lau 7,000, tanj sêpôj enjduc gédêj Bal to sêlêsôp enj atom nanj sa.”

Kalem gédêj Elisa

¹⁹ Amboac tonanj Elia gêwi gamêj tonanj sinj ma kêtap Sapat latu Elisa sa kêkac nom ôkwi ŋa bulimakao kionj 12 sêsêlêj sêmuŋ enj. Ma enj tau kêsêlêj gêwiŋ bôc kêtû 12ŋa. Gédêj tanj Elia gebe êoc lêlêc Elisa nanj, enj gau nê ŋakwê balinj gêsac enj.

²⁰ Ma enj gêwi bulimakao sinj ma kêlêti kêdaguc Elia ma kêsôm gebe “Ôkêj aê najalêsôp tamoc agêc tinoc alijanô, go jandanjuc aôm.” Ma Elia kêsôm gédêj enj gebe “Ômu ôna êtiam, mago taêm ênam gêj, tanj gagôm gédêj aôm nanj.”

²¹ Enj gêwi enj sinj gêmu gêja ma kêkôc bulimakao kionj tenj ma gējac lulugenj êndu ma geno nêj ŋamêsôm ŋa kionj bulimakaonja ma kêkêj gédêj lau senj. Go enj gêdi kêdaguc Elia ma gėjam sakinj enj.*

20:1-43 Kinj Surianja Benhadad kêgi gamêj Israel ŋamalacsêga Samaria auc ma gējac sinj gédêj malac tau. Mago Israelnêj kinj Ahab kêku lau Suria tulu kêtû dim luagêc. Go propete

* 19:21: Kionj ŋam gebe ka gêbinj bulimakao luagêc-luagêc tônj.

tenj geoc lasê gêdêj Ahab gebe êmac êndu, gebe enj taê walô kinj Benhadad ma gêjac enj êndu atom.

21

Ahab kêjarngo Nabotnê kôm wainja su

¹ Nac Jesrelnja tenj njaê Nabot nê kôm wainja tenj gêc Jesrel kêsi kinj Samarianja Ahab nê andu.

² Ma Ahab kasôm gêdêj Nabot gebe “Ôkêj nê m kôm wainja tonan êndêj aê. Aê gabe jakôc êtu kôm gêj gaganja tenj gebe gêc kêdabinj ñoc andu. Aê oc jakêj kôm wainja ñajamanô êlêlêc tenj êndêj aôm êjô me embe taêm ênam tenj, go jakêj mone êjô.”

³ Mago Nabot kêsôm gêdêj Ahab gebe “Aê katêc Apômtau, tec oc jakêj tamoci nêj kôm lêsêm êndêj aôm atom.”

⁴ Ahab têtac ñandan ma tolanôsigerj kêsô nê andu jagêc nê mê ma kêkac nê lanjôanô ôkwi ma gebe êniñ gêj atom kêtu binj, tanj ñac Jesrelnja Nabot kêsôm gêdêj enj gebe “Aê oc jakêj tamocinêj kôm lêsêm êndêj aôm atom” nanja.

⁵ Mago nê awê Jesebel gêdêj enj jakêsôm gebe “Aôm têtmac ñandanj e godec gêj kêtu asagenja.”

⁶ Enj gêjô awê tau awa gebe “Aê gajam binjalôm gawinj ñac Jesrelnja Nabot ma kasôm gebe ‘Ôkêj nê m kôm wainja janam ôli ña mone me embe ôlic ñajam oc jajô ña kôm wainja tenj.’ Ma enj gêjô aêñoc binj gebe ‘Aê gabe jakêj ñoc kôm wainja êndêj aôm atom.’ ”

⁷ Go nê awê Jesebel kêsôm gêdêj enj gebe “Aôm Israelnêj kinj me masi. Ôndi ôniñ gêj ma têtmac ñajam êsa. Aê gabe jakêj Nabotnê kôm wainja êndêj aôm.”

⁸ Amboac tonanj enj keto papia gêjam Ahab awa ma kepej Ahabnê ñatalô kêpi ma kêsakinj papia dansanj gêdêj gejobwaga to gôlinjwaga, tanj sêngônj Nabotnê malac nanj.

⁹ Ma enj keto binj amboac tonec gêc papia tau gebe “Akêj noc anam dabunj monja tenj ma atoc Nabotnê sa êngônj lau samob ñamata.

¹⁰ Ma akêj kalomtêna luagêc sêsô jasêngônj sêkanônj enj ma êsêagêc sêngônj binj êpi Nabot gebe ‘Aôm kôpuc boa Anôtô to kinj.’ Go akôc enj asa awê ana ma atuc enj ña poc êndu.”

¹¹ Gejobwaga to gôlinjwaga sêgôm Jesebelnê binj ñanô kêsa kêtôm binj gêc papia, tanj enj kêsakinj gêdêj êsêac nanj.

¹² Êsêac sêmasanj noc sênam dabunj monja tenj ma sêkêj Nabot gêngônj lau samob ñamata.

¹³ Ma kalomtêna luagêc sêsô jasêngônj sêkanônj enj. Ma êsêagêc sêgônj binj kêpi Nabot sêmoa lau samob lanjônêmnja ma sêsôm gebe “Nabot kêpuc boa Anôtô to kinj.” Amboac tonanj sê enj anja malac sêsa jatêtuc enj ña poc êndu.

¹⁴ Go êsêac sêsakinj binj gêdêj Jesebel gebe “Têtuc Nabot ña poc êndu ma gêmac êndu su.”

¹⁵ Jesebel gêjô binj tau gebe têtuc Nabot ña poc êndu ma gêmac êndu su, go sebej kêsôm gêdêj Ahab gebe “Ôndi sa, ôkôc ñac Jesrelnja Nabot nê kôm wainja, tanj enj gedec aôm ônam ôli nanj, gebe Nabot gêmoa mata jalinja kêtiam atom, enj gêmac êndu sugac.”

¹⁶ Ahab gêjô Nabot gêmac êndu ñawae, tec sebej gêdi sa jakêsêp gêdêj Nabotnê kôm wainja gebe êkôc êtu ênê gêj.

¹⁷ Go Apômtaunê binj gêdêj ñac Tisbetnja Elia amboac tonec gebe

¹⁸ “Ôndi naôsêp ôndac kinj Israelnja Ahab, tanj gêngônj Samaria nanj. Ma ôlic acgom, enj jagêmoa Nabotnê kôm wainja. Enj gêja gebe êkôc kôm tau su êtu ênê gêj.

¹⁹ Ma aôm oc ôsôm êndêj enj gebe ‘Apômtau kêsôm amboac tonec gebe Aôm gôjac ñamalac êndu ma kôjanjo launêj gêj su kêtu aôm nê m me.’ Ma aôm oc ôsôm êndêj enj gebe ‘Apômtau kêsôm amboac tonec gebe Anja gamêj, nanj kêam têdamôê Nabotnê dec nanj, oc têdamôê aôm taôm nê m dec amboac tonanjenj.’ ”

²⁰ Ahab kêsôm gêdêj Elia gebe “Ñoc o aôm, kôtap aê sa me.” Elia gêjô ênê binj gebe “Aê katap aôm sa. Aôm kôkêj taôm gêdêj gêj, tanj gêjac Apômtaunê mataanô sec samucgenj nanj.

²¹ Ôlic acgom, aê oc jakêj gêjwapac êpi aôm. Aê gabe jansenj aôm nê m gôlôac ñac samucgenj ma oc jandim nê m lau wakuc to lanjwa êngic tomalagenj anja Israel.

²² Ma aê oc jansenj aôm nê m gôlôac êtôm gagôm gêdêj Nebat latu Jerobeam ma Ahija latu Basa nêj gôlôac nanj, gebe aôm gôgôm aê têtac ñandanj kêsa ma kôlêtôm lau Israel e sêgôm sec.’

²³ Ma Apômtau kêsôm binj kêpi Jesebel gebe ‘Kêam oc sêniñ enj anja gamêj Jesrel ñalêlôm.’

²⁴ Ahabnê tenj embe êmac andu anja malac ñalêlôm, nanj kêam oc sêniñ, ma tenj embe êmac êndu anja awêja, nanj moc umbonj ñalabuña oc sêniñ.”

²⁵ Nac sec tenj kêtôm Ahab gêmoa atom. Nê awê Jesebel kêkêli enj e kêkêj tau-êngôm gêj, tanj Apômtau gêlic sec nanj,

²⁶ Enj gêgôm gêj alôb-alôb gebe kadaguc anôtô gwam kêtôm lau Amor, tanj Apômtau gesenj êsêac su anja Israel lanjônêmnja nanj.

²⁷ Gêdêj tanj Ahab gêjô biñ tonarj nan, enj kékac nê ñakwê gêŋgic ma kêsô talu ñagonerj ma gêbu tau ñanôgerj, gêjam daburj mo ma gêc bêc totalugerj ma gêmoa tonê ñalêlôm ñatutucgerj.

²⁸ Ma Apômtaunê biñ gêdêj ñac Tisbetja Elia gebe

²⁹ “Aôm gôlic Ahab kêpôj tau tulu-tulu gêmoa aê lajônêmja nec me masi. Kêtu enj gêbu tau gêmoa aê lajônênj ña aê jakêj gêjwapac êndêj ñasawa enj êmoa mata jaliña nan atom. Jakêj gêjwapac êndêj enj latui nêj tēm.”

22

Propete Mikaia geoc Ahab nê biñ lasê

¹ Wama gêc Suria to Israel ñasawa kêtôm jala têlêac.

² Ma gêdêj jala kêtû têlêacña tonarj kinj Judanja Jehosapat gêdêj kinj Israelja Ahab gêja.

³ Ma kinj Israelja kêsôm gêdêj nê laumata gebe “Amac ajala gebe Ramot-Gilead kêtû aêacnêj malac, mago aêac jamanjerj danjôj ma takôc malac tau su anja kinj Surianja lêma atom kêtû asagerja.”

⁴ Ma enj kêsôm gêdêj Jehosapat gebe “Aôm oc ôwiñ aê natanac sinj anja Ramot-Gilead me masi.” Ma Jehosapat gêjô enj awa gebe “Aê katôm aôm, ñoc lau têtôm aômnêm lau, ñoc hos têtôm aômnêm hos.”

⁵ Ma Jehosapat ketenj kinj Israelja gebe “Ôtu kênac Apômtau êmuñ acgom.”

⁶ Go Ahab kékalem propete amboac 400 sêpi tagerj ma kêsôm gêdêj êsêac gebe “Aê najanac sinj êndêj Ramot-Gilead me ênêcña.” Ma êsêac sêmôêc gebe “Ôpi ôna, gebe Apômtau oc êkêj malac tau êsêp lêmam.”

⁷ Mago Jehosapat kêtû kênac gebe “Apômtaunê propete tenj gêmoa tonec gebe aêac tatu kênac enj me masi.”

⁸ Ma Ahab gêjô enj awa gebe “Ñac tenj gêmoa gebe aêac tatu kênac enj êtu Apômtauja. Imla latu Mikaia tec gêmoa, mago aê gadec enj gebe enj geoc biñ ñajam tenj lasê kêtû aêja atom, kêsôm gêjwapac ñaômagerj.” Ma Jehosapat gêjô ênê biñ gebe “Ôsôm amboac tonarj atom.”

⁹ Go Ahab gêmôêc laumata tenj ma kêsôm gebe “Naôkôc Imla latu Mikaia êmêj sebenj.”

¹⁰ Kinj Ahab agêc Jehosapat tonêj gêlôj kinjña sêjgôj nêj lêpôj, tanj kêkô gamêj sêsac mopolomja anja malac Samaria ñasacgêdô nan, ma propete samob seoc biñ lasê sêmoa êsêagêc lajônêmja.

¹¹ Ma Kenan latu Sedekia kêmasanj jabo ki luagêc kêtû tauja ma geoc biñ lasê gebe “Apômtau kêsôm amboac tonec gebe ‘Aôm oc ôsuc lau Surianja piñpañ ña jabo tonarj e sênanja.’”

¹² Ma propete samob têdaguc ênê biñgerj ma sêsôm gebe “Ôpi Ramot-Gilead ôna ma ôku malac tau tulu. Apômtau oc êkêj malac tau êsêp aôm lêmam.”

¹³ Ma ñacjaenj, tanj gêja gebe êmôêc Mikaia nan, kêsôm gêdêj enj gebe “Ôñj acgom, propete samob tomalagenj seoc biñ ñajam lasê gêdêj kinj. Amboac tonarj aôm ôsôm êtôm êsêac sêsôm ma ôsôm biñ ñajamgerj.”

¹⁴ Mago Mikaia kêsôm gebe “Apômtau gêmoa mata jali, tec biñ, tanj Apômtau êsôm êndêj aê nan, aê oc jasôm lasê.”

¹⁵ Gêdêj tanj gêô lasê gêdêj kinj nan, kinj tau kêsôm gêdêj enj gebe “Mikaia aêac oc ana Ramot-Gilead gebe anac sinj me ênêcña.” Ma enj gêjô ênê biñ gebe “Ôpi ôna ma ôku tulu. Apômtau oc êkêj malac tau êsêp aôm lêmam.”

¹⁶ Mago kinj gêjô ênê biñ gebe “Aê janac biñsu aôm êtu dim tendocgerj gebe aôm ôsôm biñjanôgerj êndêj aê ônam Apômtau lajô.”

¹⁷ Ma Mikaia gêjô enj awa gebe “Aê galic lau Israel sêc êliñ-êliñ anja lôc amboac domba, tanj ñacejobmê nan, ma Apômtau kêsôm gebe ‘Êsêacnêj ñatau masi, samob sêmu sêna nêj andu towamagerj.’”

¹⁸ Go Ahab kêsôm gêdêj Jehosapat gebe “Kec, aê kasôm gêdêj aôm su gebe enj oc êsôm biñ ñajam tenj êtu aêja atom. Oc êsôm biñwapacgerj.”

¹⁹ Ma Mikaia kêsôm gebe “Amboac tonarj ôjô Apômtaunê biñ. Aê galic Apômtau gêjgôj nê lêpôj ma lau undambêja samob sêkô ênê anô to gasêja.

²⁰ Ma Apômtau kêsôm gebe ‘Asa oc êlêtôm Ahab gebe êpi êna ma êmac êndu anja Ramot-Gilead.’ Ma anja tenj kêsôm biñ tenj ma tenj kêsôm tenj.

²¹ Go ñalau tenj kêsâ jakêkô Apômtau lajônêmja ma kêsôm gebe ‘Aê gabe jalêtôm enj.’

²² Ma Apômtau kêtû kênac enj gebe ‘Gobe ôjgôm amboac ondod.’ Ma enj gêjô ênê biñ gebe ‘Aê gabe jana ma jatu ñalau dansanja tenj jamoa ênê propete samob awenjuñ.’ Ma Apômtau kêsôm gebe ‘Aôm ôlêtôm enj ma enj oc e 50 aôm ñalabu. Ôna ma ôjgôm amboac tonarj.’

²³ Amboac tonarj gôlicgac me, Apômtau kêkêj ñalau dansanja tenj gêc aômnêm propete tonec ñai nêj awenjuñ. Apômtau kêkic aômnêm biñ.”

²⁴ Go Sedekia jakêtu gasuc Mikaia ma kêtap en kêsêp alianô ma kêsôm gebe” Apômtaunê Nalau gêwi aê sin ma kêsôm bin gêdêñ aôm amboac ondoc.”

²⁵ Ma Mikaia gêjô en awa gebe “Binñanô, aôm oc ôjala bin tonan êndêñ bêc, tan ôsô balêm ñalêlômña gebe ôsin taôm ôkwiña nan.”

²⁶ Ma Ahab kêjatu gebe “Akôc Mikaia tôn ma akôc en andêñ gôlinwaga malacña Amon agêc kin latu Joas ana

²⁷ ma asôm gebe ‘Kin kêjatu amboac tonec gebe “Akêñ ñac tonec êngôn kapoacwalô ma alôm en ña polom to bu ñagec-ñagec e aê jamu jamêñ towamagen.’ ”

²⁸ Ma Mikaia kêsôm gebe “Aôm embe ômu ômôêñ towamagen, go Apômtau kêsôm bin ña aê aoc atom.” Ma en gêjac têku nê bin gebe “Amac lau samob anjô bin tau.”

Ahab gêmac êndu

²⁹ Amboac tonan Ahab agêc Jehosapat sêwê sêpi Ramot-Gilead sêja.

³⁰ Ma Ahab kêsôm gêdêñ Jehosapat gebe “Aê gabe jasô sinwaga ñaôma nêñ ñakwê, go janac sin. Mago aôm ônac sin tonêm gêlôn kinña.” Ma kin Ahab gêgôm kêtôm taê gêjam ma gêjac sin.

³¹ Kin Suriana kêjatu nê laumata karetaña gebe “Anac sin êndêñ lau ñaôma to laumata atom êndêñ kin Israel ña taugen.”

³² Ma gêdêñ tan laumata karetaña sêlic Jehosapat nan, êsêac sêsôm gebe “Tonan kin Israelña binñanôgen.” Tec samob sêkac taun ôkwi sebe sênac sin êndêñ en. Go Jehosapat kêwakic lasê.

³³ Gêdêñ tan laumata karetaña sêlic gebe kin Israelña tonan atom nan, êsêac sêkac taun ôkwi ma sêjanda en kêtiã atom.

³⁴ Mago sinwaga Suriana ten kêkêkam nê talam jakêpê palinpalinjen e kêtap kin Israelña Ahab sa kêsêp ñakwê ki ñagala. Tec kin kêsôm gêdêñ ñac, tan gêjam gôlin kareta nan, gebe “Aê katap kamoc sa sugac, tec ôkac ôkwi ma daêc sin su.”

³⁵ Sin ñandan kêsa gêdêñ bêc tonan ma lau sêpuc kin tôn kêkô kareta ñaô lanôanô gêdêñ lau Suriana e gêdêñ kêtula en gêmac êndu. Ma ênê kamoc ñadec keselen kêsêp jakêpoac kareta ñalêlôm.

³⁶ Ma gêdêñ oc jakêpê wali ten kêtan sinwaga samob sêñjô gebe “Lau samob dêndêñ nêñ malac ma nêñ gamêñ êndêñ-êndêñjen sêna.”

³⁷ Amboac tonan Ahab gêmac êndu ma sêkôc en sêmêñ Samaria ma sêsun en anga tonan.

³⁸ Êsêac sêkwasin kareta sêmoa bu-gêjac-ton Samariaña ma kêam têdamôê ênê dec ma lauo mockainoña sêlin bu tau kêtôm bin, tan Apômtau kêsôm lasê nan.

³⁹ Gêñ ñagêdô samob, tan Ahab gêgôm ma andu, tan en kêkwê ña jabo nan, to malac samob, tan en kêkwê nan, êsêac teto ñabin gêc kin Israelña nêñ min ñabuku.

⁴⁰ Amboac tonan Ahab gêc nê bêc gêc gêwin nê tamai ma en latu Ahasia gêjam gôlin gêjô en su.

22:41-53 Jehosapat gêjô Asa su ma kêtud Judanêñ kin, ma Ahasia gêjô Ahab ma gêjam gôlin Israel.

KiŃnĚŃ 2

KiŃnĚŃ Buku Kĕtu LuagĕcŃa tonec gĕjac tĕku KiŃnĚŃ Buku ŃamatatŃa ma gĕjac miŃ lau Israel nĕŃ gamĕŃ luagĕc ŃabiŃ ŃagĕdŃ.

Buku tau Ńasĕbu luagĕc gebe

1. MŃkĕlatu 1-17 GamĕŃ IsraelŃa ŃamiŃ e gĕdĕŃŃ Ńacjo sesen malacsĕga Samaria su ma sĕku gamĕŃ tulu gĕdĕŃ jala 721 gĕmuŃ Kilisi gĕmĕŃ nomŃa kĕsĕp Ńasĕbu ŃamatatŃa tonec.
2. MŃkĕlatu 18-25 GamĕŃ JudatŃa ŃamiŃ ŃagĕdŃ kĕsĕp Ńasĕbu kĕtu luagĕcŃa tonec. GamĕŃ IsraelŃa gĕbacnĕ, mago Ńacjo sĕku gamĕŃ JudatŃa tulu seberŃ atom. Mago gĕdĕŃ jala 586 gĕmuŃ Kilisi gĕmĕŃ nomŃa kiŃ BabelŃa Nebukadnesar gesen malac Jerusalem su ma kĕkĕŃ Gedalia kĕtu gŃliŃwaga JudatŃa. JudanĕŃ kiŃ ŃamuŃa Jojakim nĕ miŃ kĕsĕp mŃkĕlatu ŃamuŃa amboac tonanŃen.

KiŃnĚŃ Buku ŃamatatŃa kĕsŃm lasĕ su gebe gĕŃwapac ĕtap gamĕŃ Israel to Juda sa ĕtu kiŃ to lau sĕwi AnŃtŃ siŃŃa. Ńacjo sesen malacsĕga Jerusalem su to sĕwĕ Judawaga taĕsam jasĕŃgŃŃ kapoacwalŃ anŃa Babel. BiŃ tonanŃ gĕjam lau Israel nĕŃ lĕŃ Ńkwi samucŃen.

Propete Elisa, taŃ gĕjŃ propete Elia su nanŃ, nĕ miŃ gĕjam sĕga gĕc KiŃnĚŃ Buku Kĕtu LuagĕcŃa.

1:1-18 Elia geoc biŃ lasĕ gebe IsraelnĕŃ kiŃ Ahasia ĕmac ĕndu. EŃ gĕmac ĕndu su, go Jehoram gĕjŃ eŃ su.

2

Elia kĕpi undambĕ gĕja

¹ GĕdĕŃŃ Ńasawa, taŃ ApŃmtau gebe ĕkŃc Elia Ńa mu ilai ĕpi undambĕ ĕna nanŃ, Elia agĕc Elisa dĕdi anŃa Gilgal ma sĕsĕlĕŃŃ sĕja.

² Elia kĕsŃm gĕdĕŃŃ Elisa gebe “Aĕ jatenŃ aŃm gebe Ńmoa Gilgal tonec gebe ApŃmtau kĕsakinŃ aĕ gebe jana Betel.” Mago Elisa gĕjŃ eŃ awa gebe “ApŃmtau gĕŃgŃŃ mata jali ma aŃm gŃmoa matam jali, tec aĕ oc jawi aŃm siŃ atomanŃ.” Amboac tonanŃ ĕsĕagĕc sĕwiŃ tauŃ sĕsĕp Betel sĕja.

³ Ma propete tonŃ tenŃ, taŃ sĕmoa Betel nanŃ, sĕsa dĕdĕŃŃ Elisa sĕmĕŃ ma sĕsŃm gĕdĕŃŃ eŃ gebe “AŃm oc kŃjala gebe ocsalŃ tonec ApŃmtau gebe ĕkŃc nĕm Ńatau su anŃa aŃmnĕm nec me masi.” Tec eŃ kĕsŃm gebe “Aec, aĕ kajalagac, asŃm atom.”

⁴ Elia kĕsŃm gĕdĕŃŃ eŃ gebe “Elisa, aĕ jatenŃ aŃm gebe Ńmoa tonec gebe ApŃmtau kĕsakinŃ aĕ gebe jana Jeriko.” Mago eŃ kĕsŃm gebe “ApŃmtau gĕŃgŃŃ mata jali ma aŃm gŃmoa matam jali, tec aĕ oc jawi aŃm siŃ atom.” Amboac tonanŃ ĕsĕagĕc jasĕŃ lasĕ Jeriko.

⁵ Propete tonŃ tenŃ, taŃ sĕmoa Jeriko nanŃ, tĕtu gasuc dĕdĕŃŃ Elisa ma sĕsŃm gĕdĕŃŃ eŃ gebe” AŃm oc kŃjala gebe ocsalŃ tonec ApŃmtau gebe ĕkŃc nĕm Ńatau su anŃa aŃmnĕm nec me masi.” Tec eŃ gĕjŃ ĕsĕac awenŃ gebe “Aec, kajalagac, asŃm atom.”

⁶ Go Elia kĕsŃm gĕdĕŃŃ eŃ gebe “Aĕ jatenŃ aŃm gebe Ńmoa tonec gebe ApŃmtau kĕsakinŃ aĕ gebe jana bu Jordan.” Mago eŃ kĕsŃm gebe “ApŃmtau gĕŃgŃŃ mata jali ma aŃm gŃmoa matam jali, tec aĕ oc jawi aŃm siŃ atomanŃ.” Amboac tonanŃ agĕc sĕsĕlĕŃŃ sĕja.

⁷ Propete 50 sĕja amboac tonanŃenŃ ma ĕsĕac sĕkŃ Ńasawa jaĕcŃenŃ gĕdĕŃŃ taŃ ĕsĕagĕc sĕkŃ bu Jordan Ńatali nanŃ.

⁸ Go Elia kĕkŃc nĕ Ńakwĕ balinŃ jakĕluŃ sa ma gi kĕsĕp bu e bu gĕlĕc sa makenŃ-makenŃ ma agĕc selom gamĕŃ kelenŃenŃ sĕja ŃnĕŃa.

⁹ GĕdĕŃŃ taŃ selom jasĕpi ŃnĕŃa su nanŃ, go Elia kĕsŃm gĕdĕŃŃ Elisa gebe “ApŃmtau gebe ĕkŃc aĕ su anŃa aŃmnĕm ma gobe jaŃgŃŃ asagenŃ ĕtu aŃmŃa.” Ma Elisa kĕsŃm gebe “Aĕ jatenŃ aŃm gebe jawĕ kainŃ nĕm Ńalau mĕŃelom aĕ ĕtu dim luagĕc.”

¹⁰ Ma eŃ kĕsŃm gebe “AŃm kotenŃ gĕŃwapac tenŃ, mago aŃm embe Ńlic sĕkŃc aĕ su anŃa aŃmnĕm Ńa matamanŃ oc biŃ tau ŃanŃ ĕsa. Mago embe Ńlic aĕ atom, go biŃ tau ŃanŃ ĕsa atom.”

¹¹ SĕsĕlĕŃŃ ma sĕjam biŃgalŃm sĕmoa ma sep tagenŃ kareta ja tohos ja mĕŃgĕwa ĕsĕagĕc kĕkŃc. Ma Elia Ńa mu ilai kĕpi undambĕ gĕja.

¹² Elisa gĕlic e gĕmŃĕc gebe “O tamoc, tamoc, IsraelnĕŃ laukasap to lautucgoc.” Ma gĕlic eŃ jaŃb tagenŃ.

Elisa gĕjŃ Elia su

Go eŃ kĕkac nĕ Ńakwĕ gĕŃgic gĕja luagĕc.

¹³ Go kĕkŃc Elia nĕ Ńakwĕ balinŃ, taŃ gebenŃ anŃa ĕnĕ nanŃ, sa gĕmu jakĕkŃ bu Jordan Ńatali.

¹⁴ Enj kékôc Elianê ñakwê baliñ, tañ gebeñ nan, jagi kêsêp bu ma kêsôm gebe “Apômtau, Elianê Anôtô gêmôa ondôc.” Ma gédêñ tañ enj gi ñakwê kêsêp bu tau nan, bu gélêc sa maken-makerñ ma Elisa gelom gêmêñ ñamaken.

¹⁵ Gédêñ tañ propete toñ teñ, tañ sêmoa Jeriko nan, sêlic enj gêmu gédêñ êsêac gêmêñ nan, êsêac sêsôm gebe “Elianê ñalau gêsac Elisa ñaô.” Ma êsêac sêpuc enj tón-tón mênşewec lanññanô kêsêp nom.

¹⁶ Go êsêac sêsôm gédêñ enj gebe “Gôlicgac me, lau ñaclai 50 tec sêmoa sêwiñ nêñ sakirñwaga aêac. Aêac atenñ aôm, gebe ôkêñ êsêac nasensom nêñ ñatau. Oc moae Apômtaunê Nalau gêôc enj sa e jagêwi enj sin gêmôa lôcdênarñ ñaô me gêmôa busawa teñ.” Ma enj kêsôm gebe “Asakinñ lau atom.”

¹⁷ Mago êsêac sêkac enj ñapan e enj maja kêsa, tec kêsôm gebe “Asakinñ êsêac sêna.” Tec êsêac sêsakinñ lau 50. Ma êsêac sesom enj bêc têlêac e têtap enj sa atomanô.

¹⁸ Elisa gacgeñ gêmôa Jeriko ma êsêac sêmu dédêñ enj sêja ma enj kêsôm gédêñ êsêac gebe “Aê kasôm gédêñ amac gebe ‘Ana atom’ me masi.”

¹⁹ Lau malacña sêsôm gédêñ Elisa gebe “Ôlic acgom, malac tonec ñagêñ samob ñajamanô, kêtôm ñoc ñatau tau gêlic, mago bu tau ñajam atom ma gêjam lauonêñ ñapalê su.”

²⁰ Enj kêsôm gebe “Akêñ gwêc êsêp laclu wakuc teñ ma akêñ êndêñ aê êmêñ.” Amboac tonarñ êsêac sêkôc gêñ tau gédêñ enj sêja.

²¹ Go enj gêja ma kêpalip gwêc kêsêp bumata tau ma kêsôm gebe “Apômtau kêsôm amboac tonec gebe ‘Aê gagôm bu tonec ñajam kêsa. Gêmacanô me sênam ñapalê sunja êsa tonec atomanô.’ ”

²² Amboac tonarñ bu tau ñajam kêsa e mênşgédêñ ocsalô tonec kêtôm bin, tañ Elisa kêsôm nan.

²³ Enj anğa tonarñ kêpi Betel gêja ma gédêñ tañ enj kêsêlêñ kêpi gêmôa nan, ñapalê ñasec-ñasec ñagêdô sêsa anğa malac mênşsêsu enj susu sêmôêc gedey enj gebe “Môkêmkarñ, ôpi ômôêñ. Môkêmkarñ, ôpi ômôêñ.”

²⁴ Tec enj kékac tau ôkwi ma gédêñ tañ enj gêlic êsêac nan, enj kêpuc boa êsêac gêjam Apômtau lanô. Ma bôc saleñña ber têna luagêc sêsa anğa saleñ sêmêñ ma sêkac ñapalê 42 tonarñ popoc.

²⁵ Enj anğa tonarñ gacgeñ kêpi lôc Karmel gêja ma anğa tonarñ gêmu gêja malac Samaria.

3:1-4:7 Israel to Juda ma Edom nêñ kinj sêjac sinj gédêñ Moab, mago sêku enj tulu atom.

4

Elisa agêc awê Sunemña

⁸ Gédêñ bêc teñ Elisa gêja Sunem. Awê tolêlôm teñ gêmôa tonarñ. Enj kékac enj gebe êniñ gêñ anğa ênê. Amboac tonarñ gédêñ têm samob, tañ enj kêsa intêna tonarñ nan, kêsô gédêñ enj gêja gebe êniñ gêñ.

⁹ Ma awê tau kêsôm gédêñ nê akweñ gebe “Ôlic acgom, aê kajala gebe ñac tônê enj Anôtônê ñac dabuñ teñ, tañ kêsa aêacnêñ intêna ñapangeñ nan.

¹⁰ amansarñ balêm sauñ teñ tosaginñ anğa ñadenñ ñaôña ma takêñ mê to tebo ma lêpôn to lamp teñ êkô êtu enña. Ma enj embe êndêñ aêac êmêñ, go êngôn tonarñ.”

¹¹ Gédêñ bêc teñ enj gêô lasê tonarñ ma kêsô nê balêm gêja ma kêlêwanñ tau.

¹² Ma enj kêsôm gédêñ nê sakirñwaga Gehasi gebe “Ômôêc awê Sunemña tonarñ.” Enj gêmôêc awê tau mênşkêkô enj lanñônemña.

¹³ Ma Elisa kêsôm gédêñ Gehasi gebe “Galoc ôsôm êndêñ awê tau gebe ‘Gôlicgac me, aôm gôgôm gênşlêlôm taêsam tonec kêtû aêagêcña, tec aê jakêñ asagenñ êndêñ aôm êjô. Aê jamansarñ bin teñ endey kinj êtu aômña me êndêñ ñac sinşsêlêc me masi.’ ” Awê tau gêjô enj awa gebe “Aê gamoa gawinñ ñoc lau.”

¹⁴ Ma Elisa kêtû kênac Gehasi gebe “Janğôm gêñ asagenñ êtu enña.” Enj gêjô ênê bin gebe “Êne latu masi, ma nê akweñ kêtû ñamalacanô sugac.”

¹⁵ Go Elisa kêsôm gebe “Ômôêc enj.” Gédêñ tañ enj gêmôêc enj nan, awê tau kékô sacgêdô.

¹⁶ Ma Elisa kêsôm gebe “Êndêñ jala teñ, ñasawa amboac galoc aôm oc ôsip latôm teñ.” Ma awê tau kêsôm gebe “O ñoc ñatau, kôtu Anôtônê ñac. Ônsau nêñ sakirñwagao aê atôm.”

¹⁷ Mago awê tau taê e kékôc latu teñ gédêñ têm komô gêbacnê, kêtôm têm, tañ Elisa kêsôm gédêñ enj nan.

¹⁸ Ñapalê tau kêtû kapôêñ ma gédêñ bêc teñ enj gêwiñ tama kêsa gédêñ lau sêjac kôm ñanô sanja gêja.

¹⁹ Ma enj kêtayñ gédêñ tama gebe “Joe, ñoc môkêcapac, ñoc môkêcapac.” Tec tama kêsôm gédêñ nê sakirñwaga gebe “Ôkôc enj ôndêñ têna êna.”

²⁰ Go enj kêsip ñapalê sa jakêkêñ enj gédêñ têna. Ñapalê gêngôn enj labum e gédêñ oc kékô ñalunñ ma gêmâc êndu.

21 Awê tau kêpi jaketoc űapalê gêc Anôtônê űac nê mê, go gêsaj katam auc ma kêsa gêja.

22 Go gêmôêc nê akweű ma kêsôm gebe “Ôsakiű sakiűwaga teű êndêű aê êmêű ma donĵi teű êwiű gebe aê űagaôgeű jandêű Anôtônê űac jana ma jamu jamêű êtiam.”

23 Eű kêtû kênac gebe “Aôm galoc ôndêű eű ôna êtu asageűűa. Galoc bêc ajôű mêngêô lasê me sabat kêsa atom nec.” Awê gêjô eű awa gebe. “Kêtôm, ôsôm taêsam atom.”

24 Go eű kêkêű waba gêsac donĵi ma kêsôm gêdêű nê sakiűwaga gebe “Ôkac donĵi gebe êsêlêű űagaôgeű, êtu malô êtu aêűa atom e jasôm êndêű aôm acgom.”

25 Amboac tonar eű gêdi ma jagêô lasê gêdêű Anôtônê űac aűga lôc Karmel.

Gêdêű tar Anôtônê űac gêlic awê tau gêmêű nar, eű kêsôm gêdêű nê sakiűwaga Gehasi gebe “Ôlic acgom, awê Suneműa gêmêű.

26 Ôlêti naôpuc eű tôű-tôű ma ôtu kênac eű gebe ‘Aôm gômôa űajam me. Ma nêű akweű gêmôa űajam me. Nêű űapalê gêmôa űajam me.’” Ma eű gêjô ênê biű gebe “Samob sêmôa űajam.”

27 Ma gêdêű tar eű gêô lasê gêdêű Anôtônê űac aűga lôc tau nar, eű gêlô eű akaiű tôű. Ma Gehasi gêmêű gebe êkac eű su, mago Anôtônê űac kêsôm gebe “Ôndec eű gebe galic eű katu ôluű-ôluűgeű. Apômtau kêsiű biű tau ma kêsôm lasê gêdêű aê atom.”

28 Go awê tau kêsôm gebe “Aê kateű űapalê teű gêdêű űoc űatau aôm me masi. Aê kasôm gebe ‘Aôm ônsau aê űaômageű nar atom me.’”

29 Go Elisa kêjatu Gehasi ma kêsôm gebe “Ôjandiű nêű ômbiűkap tôű ma ômêngôm űoc tôc êsêp lêűam ma ôsêlêű. Embe űac teű êndac aôm nar, awam ênac eű atom. Ma embe teű ê moalêc aôm, nar ôjô eű awa atom. Ôkêű űoc tôc ênsac űapalê lanôanô űaô.”

30 Go űapalê têna kêsôm gebe “Apômtau gêmôa mata jali ma aôm taôm gômôa matam jali, tec aê oc jawi aôm siű atom.” Amboac tonar űac tau gêdi ma gêwiű awê tau gêja.

31 Gehasi gêmuű ma kêkêű tôc tau gêsac űapalê lanôanô űaô, mago gêűô űapalê nê awa teű me kêsaê űapalê mata jali êsa űapuc teű atom. Tec eű gêmu gêja gebe êtap Elisa sa ma êsôm êndêű eű gebe űapalê mata jali kêsa atom.

32 Gêdêű tar Elisa mêngêô lasê andu nar, eű gêlic űapalê tomatêgeű gêc ênê mê.

33 Amboac tonar eű kêsô jagêsaj katam auc ma keteű mec gêdêű Apômtau.

34 Go eű kêpi mê jakêmetôc tau gêsac űapalê tau űaô, kêkêű awasuű gêdêű eű awasuű, mataanô gêdêű ênê mataanô ma lêma gêsac ênê lêma ma gêdêű tar eű jagêsac űapalê űaô nar, űapalê tau ôli űandanű kêsa.

35 Go eű gêdi sa kêtiam ma kêsêlêű gêja ma gêmêű aűga andu lêlôm kêtû dim tageű, go jakêmetôc tau gêsac űapalê tau kêtiam. űapalê kêsamuc kêtû dim 7 ma mata gêlac.

36 Go eű gêmôêc Gehasi ma kêsôm gêdêű eű gebe “Ômôêc awê Suneműa.” Amboac tonar eű gêmôêc eű. Ma awê tau gêdêű Elisa gêmêű, tec eű kêsôm gebe “Ôkôc latôm sa.”

37 Eű kêtû gasuc jagêu tau gêc Elisa akaiűűa lanôanô gêdêű nom. Go kêkôc latu sa ma kêsa awê gêja.

4:38-44 Propete Elisa nê miű luagêc kêsêp űamadiű tonec.

5

Naemannê kole kêsêlô

1 Kiű Suriaűa nê siűwaga nêű űac siűsêlêc teű gêmôa űaê Naeman. Eű űac towae ma nê űatau ketoc eű sa gebe Apômtau kêkêű eű kêku lau Suriaűa nêű űacjo tulu. Ma kole gêjac têc eű auc.

2 Gêmuűgeű gêdêű tar lau Suria sêjac siű nar, êsêac sêjanűgo űapalêo teű aűga gamêű Israelűa sêja. űapalêo tonar jasêkêű gêjam sakiű gêdêű Naemannê awê.

3 Eű kêsôm gêdêű nê űatauo gebe “Noc űatau êndêű propete, tar gêűgôű Samaria nar, ênaman oc êngôm ênê kole ênsêlô.”

4 Amboac tonar Naeman jakêsôm gêdêű nê űatau gebe “űapalêo Israelűa kêsôm biű amboac tonar.”

5 Tec kiű Suriaűa gêjô eű awa gebe “Ônaman, ma aê gabe jasakiű papia teű êndêű kiű Israelűa.”

Amboac tonar eű gêja. Eű kêkôc silber 3,000 to gold 6,000 ma űakwê moasiűűa 10 gêwiű.

6 Ma eű kêkêű papia tau gêdêű kiű Israelűa. Biű tonec gêc papia tau gebe “Embe papia tonec êtap aôm sa, go ôjala gebe aê kasakiű űoc sakiűwaga Naeman gêdêű aôm gebe aôm ôngôm ênê kole űajam êsa.”

7 Gêdêű kiű Israelűa kêsam papia tau su nar eű kêkac nê űakwê gêűgic ma kêsôm gebe “Aê Anôtô me, tec janac êndu to jaűgôm sêűgôű matêű jaliűa nec. űac tonar kêsakiű biű gêdêű aê gebe jaűgôm űac kole tonar ôli űajam êsa. Alic to ajala acgom, eű gebe êkalom siű.”

⁸ Gêdêj tan Anôtônê nac gêjô gebe kin Israelja kêkac nê nâkwê gêngic nan, en kêsakin bin gêdêj en ma kêsôm gebe “Kêtu asagenja kôkac nê nâkwê gêngic. Ôkêj en êndêj aê êmêj, go êjala gebe propete ten gêngôn Israel.”

⁹ Amboac tonan Naeman to nê hos ma kareta gêdêj Elisa gêja ma kêka kareta tôn kékô Elisane andu nasacgêdô.

¹⁰ Go Elisa kêsakin nacjaen ten gêdêj en ma kêsôm gebe “Naôlin bu êtu dim 7 anja bu Jordan, go ôlim êtu selec êtiam.”

¹¹ Mago Naeman têtac nandan kêsa ma gêc gêja ma kêsôm gebe “Aê taêc gêjam gebe en tau êsa êndêj aê êmêj ma awa ênac Apômtau, nê Anôtônê nê to êkêj lêma ênsac kole namala ma êngôm ôlic tau najam êsa.

¹² Bu Damaskusja Abana to Parpar najam kêlêlêc bu Israelja atom me. Aê katôm gebe jalin bu tônê ma ôlic najam êsa atom me.” Amboac tonan en kêkac tau ôkwi gêc gêja totêtac secgen.

¹³ Mago ênê sakinwaga têtû gasuc en ma sêmac bin en gebe “O tamoc, propete embe êjatu aôm gebe ôngôm gêj kapôêj ten oc aôm ôngôm atom me. Tec ôngôm bin, tan en kêsôm gêdêj aôm gebe ‘Ôlin bu, go ôlim êtu selec’ nan manj.”

¹⁴ Amboac tonan en gim kêsêp bu Jordan kêtû dim 7 kêtôm Anôtônê nac nê bin ma nê ôli kêtû selec kêtôm nâpalê wakuc ten nê ôli.

¹⁵ Go en to nê lau samob, tan sêwin en nan, sêmu dêdêj Anôtônê nac tau sêja. En gêô lasê to kékô en lanjônêma en kêsôm gebe “Gôlicgac me, aê kajala anja nom najamêj samob Anôtônê ten gêmoa atomanô, lau Israel nêj tagen. Amboac tonan ôkôc gêj nâomagenja anja nêma sakinwaganê acgom.”

¹⁶ Mago Elisa kêsôm gebe “Apômtau tan aê gajam sakin en nan, gêmoa mata jali, tec aê gabe jakôc gêj ten atomanô.” Ma Naeman kêkac en gebe êkôc, mago en gêjac jao tau samucgen.

¹⁷ Go Naeman kêsôm gebe “Embe masi, go ôlôc gebe sêkêj nom êndêj nêma sakinwaga êtôm donki luagêc sêmbalan gebe êndêj namu nêma sakinwaga gebe êkêj daja me da najadô êndêj anôtônê ten atomanô, Apômtau tagen.

¹⁸ Tagen Apômtau êsuc nêma sakinwaga nê bin tonecgen ôkwi gebe êndêj tan aê jawin aêjoc natau êsô Rimonnê andu gebe ênam sakin Rimon ma aê japô janduc jamoa Rimonnê andu nan, Apômtau êsuc aêjoc bin tonan ôkwi.”

¹⁹ Elisa kêsôm gêdêj en gebe “Ôna tobinmalôgen.”

Mago gêdêj tan Naeman gêwi en sin ma kêsêlêj intêna nasawa dambêgen nan,

²⁰ Anôtônê nac Elisa nê sakinwaga Gehasi taê gêjam gêc tau gebe “Gôlicgac me, joc natau kêgamin lêma kêtû nac Surianja Naeman nê gêj, tan kékôc gemêj nanja. Apômtau gêmoa mata jali, aê gabe jalêti jandanjen en ma jatap gêj najadô sa anja ênê.”

²¹ Amboac tonan Gehasi kêdaguc Naeman. Ma gêdêj tan Naeman gêlic nac ten kêlêti kêdaguc en nan, en kêsêp anja kareta gebe êpuc en tôn-tôn ma kêtû kênac gebe “Gêj samob gêc najam me masi.”

²² Ma en gêjô en awa gebe “Gen samob najam. Noc natau kêsakin aê gebe jasôm amboac tonec gebe ‘Lau propete anja gamêj lôc Epraimja nêj nac wakuc luagêc dêdêj aê sêmêj galocgen, tec jaten gebe ôkêj awa silber namatu ten ma nâkwê omja luagêc êndêj êsêagêc.”

²³ Ma Naeman kêsôm gebe “Jaten aôm gebe ôkôc awa namatu luagêc.” Ma en kêkac en ma kêmasar awa namatu silber kêsêp talu luagêc to nâkwê omja luagêc gêwin ma kékêj gêdêj nê sakinwaga luagêc sêbalaen sêmuj ma Gehasi kêdaguc.

²⁴ Ma gêdêj tan en jakêpi gamêj nabau nan, en kékôc gêj tau su anja êsêagêc lemen ma kékêj kêsô andu gêja. Go kêsakin najagêc tau sêmu sêja.

²⁵ Go en kêsô jakêkô nê natau lanjônêma. Ma Elisa kêsôm gêdêj en gebe “Gehasi, aôm gôja ondoc.” Ma en gêjô bin gebe “Nêma sakinwaga aê gaja gamêj ten atom.”

²⁶ Mago Elisa kêsôm gêdêj en gebe “Aêjoc natau kêsêlêj gêwin aôm gêdêj tan nac tau gêwi nê kareta sin gebe êpuc aôm tôn-tôn nan atom me. Tonan nasawa najam gebe takôc mone to nâkwê ma kôm kanjônja to kôm wainja ma domba to bulimakao ma sakinwagao to nac me.

²⁷ Amboac tonan Naeman nê kole wacêsap aôm to nêma wakuc tôn enden têngen.” Amboac tonan Gehasi kêsa anja en lanjônêma ma kole gêjac têc en e boboma amboac labi.

6

Elisa gêgôm ki nakabasi gêdam

¹ Go propete nêj tøn ten sêsôm gêdêj Elisa gebe “Ôlic acgom, gamêj tan aêac angôn aôm najabu nan, saujanô, kêtôm aêac atom.

² Ôkêj aêac ana bu Jordan ma akôc ka nadambê tagen-tagen kêtôm najanôgen ma akwê gamêj ten sa êtôm aêac samob angôn.” Ma en gêjô êsêacnêj bin gebe “Aec, ana.”

³ Go êsêacnêj tenj kêsôm gebe” Aôm ôlic aêac njajam ma ôwiņ nêma sakinjwaga.” Enj gêjô binj tau gebe “Aec, oc jawiņ.”

⁴ Ma enj kêsêlêj gêwiņ êsêac. Gêdêj tanj êsêac sêô lasê bu Jordan tau nanj, êsêac sêsap ka.

⁵ Njâc tenj kêsap ka njadambê tenj gêmoa e nê ki nakabasi kêsû ma gebeņ kêsêp bu ma njac tau gêmôêc gebe “Ojâe, apômtau, aê kakôc njac tenj nê ki gebe janam kôm.”

⁶ Ma Anôtônê njac kêtû kênac gebe “Gebeņ kêsêp ondoc gêja.” Ma gêdêj tanj enj kêtôc gamêj tau nanj, Elisa kêsap ka njagêdô saurj tenj me kêbaliņ jakêpoac gamêj, tanj ki kêsêp nanj, ma ki nakabasi tau gêoņ sa mênjgêdam kêpoac.

⁷ Go enj kêsôm gebe “Ôkôc gêj tau sa.” Go njac tau kêmêtôc lêma ma kêkôc ki nakabasi tau sa.

Elisa to lau Surianja

⁸ Gêdêj njasawa tenj kinj Surianja ma kinj Israelja sêjac sinj gêdêj tauņ. Ma kinj Surianja kêmasaņ binj gêdêj nê sinjêlêc ma kêsôm gebe “Asiņ taôm ma andib njacjo anja gamêj tonec, tanj tasôm njabiņ su nanj.”

⁹ Mago Anôtônê njac kêsakiņ binj gêdêj kinj Israelja ma kêsôm gebe “Ojop taôm gebe ôsa gamêj tonaj atom gebe lau Surianja dêdib aôm sêmoa tonaj.”

¹⁰ Tec kinj Israelja kêsakiņ nê lau sêja gamêj tau, tanj Anôtônê njac kêsôm lasê gêdêj enj nanj. Amboac tonaj Elisa kêkêj puc enj gêmoa gebe ejop tau, gêgôm kêtû dim tagenj me luagêcgenj atom, gêgôm njapanjenj.

¹¹ Kêtû tonanija kinj Surianja gesom mala ôkwi tec gêmôêc nê sinjêlêc kêpi tagenj ma kêtû kênac êsêac gebe “Amac atôm gebe asôm binj tonec êndêj aê me masi gebe Asa geoc aêac lasê gêdêj kinj Israelja.”

¹² Ênê sakinjwaga nêj tenj gêjô ênê binj gebe “O njoc njatau to kinj, masianô. Mago propete Elisa, tanj gêmoa Israel nanj, kêsôm binj, tanj aôm kôsôm anja nêma balêma bêcna nanj, lasê gêdêj kinj Israelja.”

¹³ Go enj kêsôm gebe “Ana ma alic enj gêmoa ondoc gebe jasakiņ lau nasêkôc enj tôj.” Ma êsêac sêsôm gêdêj enj gebe “Enj gêmoa Dotan.”

¹⁴ Amboac tonaj enj kêsakiņ hos to kareta ma sinjwaga taêsam sêja malac tau. Êsêac sêô lasê gêdêj gêbêc ma sêgi malac tau auc.

¹⁵ Gêdêj tanj Anôtônê njac nê sakinjwaga gadi sa gêdêj bêbêc kanucgenj ma kêsa gêja nanj, gêlic sinjwaga toņ kapôêj to hos ma kareta sêwa malac auc e kêsô tau. Ma sakinjwaga jakêsôm gebe “Ojâe, njoc njatau, aêac oc danjgôm asagenj.”

¹⁶ Enj gêjô ênê binj gebe “Ôtêc taôm atom, lau tanj sêmoa sêwiņ aêac nanj, sêlêlêc lau, tanj sêwiņ êsêac nanj.”

¹⁷ Go Elisa ketenj mec ma kêsôm gebe “O Apômtau, aê jatenj aôm gebe ônjgôm enj mataanô êpoa lasê gebe êlic gêj.” Amboac tonaj Apômtau gêgôm njac wakuc tonaj mataanô kêpoa lasê ma enj gêlic. Ma gêlic hos to kareta toja sêgi Elisa auc sêkô lôc tonaj.

¹⁸ Gêdêj tanj lau Surianja mênjêdabiņ Elisa nanj, enj ketenj mec gêdêj Apômtau gebe “Aê jatenj aôm gebe ônjgôm lau tonaj matenpec êsa.” Ma enj gêgôm êsêac matenpec kêsa kêtôm Elisaniê binj.

¹⁹ Mago Elisa kêsôm gêdêj êsêac gebe “Intêna tau tonec jagêdêj atom ma malac tau atom. Andanjuc aê. Aê gabe jawê amac êndêj njac, tanj asom enj amoa nanj ana.” Ma enj gêwê êsêac sêja Samaria.

²⁰ Gêdêj tanj êsêac sêô lasê Samaria nanj, Elisa kêsôm gebe “O Apômtau, ônjgôm lau tonec matenj êlac gebe sêlic gamêj.” Ma Apômtau gêgôm êsêac matenj gêlac e sêlic gebe sêmoa malac Samaria njalêlôm.

²¹ Gêdêj tanj kinj Israelja gêlic êsêac nanj, enj kêtû kênac Elisa gebe “Tamoc, aê janac êsêac me masi.”

²² Ma enj gêjô enj awa gebe “Ônac êsêac atom. Aôm oc gôjac lau, tanj kôkôc tôj sênjgôj kapoacwalô nanj, njac sinj to kôpê êsêac njac talam me masi. Ôkêj gêj êndêj êsêac gebe sêniņ to sênôm, go ôkêj êsêac sêmu dêndêj nêj njatau sêna êtiam.”

²³ Amboac tonaj enj kêsôm gebe seno moasiņ kapôêj êtu êsêacna. Ma gêdêj tanj êsêac senj to sênôm gêj su nanj, enj gêwi êsêac sinj ma êsêac sêc sêmu gêdêj nêj njatau sêja. Gêdêj tonaj lau Surianja nêj kelenjwaga sêmêj gamêj Israelja kêtiam atom.

Njaco sêgi Samaria auc

²⁴ Tonaj su, go kinj Surianja Benhadad kêsala nê sinjwaga samob ma kêpi gêja gebe anji Samaria auc.

²⁵ Gêdêj tanj sêgi malac tau auc ma tóbôm kapôêj gêc anja Samaria nanj, e lau sêjam ôli donki njamôkê tenj njac silber njamatu 80 ma sêjam ôli balôsi njac njagec njac silber njamatu 5.

²⁶ GédêŃ bęc teŃ, taŃ kiŃ IsraeľŃa tau kėsêlêŃ gêmoa tuŃbôm Ńaô naŃ awê teŃ kêtaj ma gêmôêc gédêŃ eŃ gebe “O Ńoc Ńatau kiŃ, ônam aê sa.”

²⁷ Ma eŃ gêjô eŃ awa gebe “Embe Apômtau ênam aôm sa atom, go aê janam aôm sa amboac ondoc. JakêŃ gêŃ aŃga andu tanac kôm Ńanô sarja ma aŃga gamêŃ tapip wainŃa me.”

²⁸ Ma kiŃ kêtu kênac eŃ gebe “Aôm gobe oteŃ asageŃ.” Ma eŃ gêjô ênê biŃ gebe “Awê tonec kêsôm gédêŃ aê gebe ‘ÔkêŃ nêm latôm êmêŃ gebe aêagêc taniŃ eŃ êndêŃ ocsalô tonec ma elenŃa aêagêc oc taniŃ aêŃoc latuc.’

²⁹ Amboac tonaj aêagêc ano aêŃoc latuc ma aeŃ su. Mago gédêŃ nôgeŃ aê kasôm gédêŃ eŃ gebe ‘akêŃ nêm latôm êmêŃ gebe taniŃ eŃ.’ Mago eŃ kêsiniŃ latu ôkwi.”

³⁰ GédêŃ taŃ kiŃ gêŃjô awênê biŃ tonaj naŃ, eŃ kêkac nê Ńakwê gêŃgic. GédêŃ tonaj eŃ kêsêlêŃ gêmoa tuŃbôm Ńaô. Ma lau samob sêlic gebe kiŃ kêsô talu gêsaj ôli.

³¹ Ma eŃ kêsôm gebe “Embe sêdim Sapat latu Elisa nê môkêapac su êndêŃ ocsalô tonec atom, go Anôtô ênac aê êndu.”

³² Elisa gêŃgôŃ nê andu ma launêŃ gejobwaga sêŃgôŃ sêwiŃ eŃ. Go kiŃ kêsakiŃ Ńac teŃ aŃga êsêac, taŃ sêmoa sêwiŃ eŃ naŃ. Mago ŃacjaeŃ gêô lasê atomgeŃ ma Elisa kêsôm gédêŃ gejobwaga gebe “Amac alic Ńac lêma dec tonaj kêsakiŃ lau gebe sêdim aê môkêapac êŃgic. Alic acgom, ŃacjaeŃ embe êmêŃ, go ansar katam auc ma apuc tôŃ ŃajajageŃ, oc taŃjô ênê Ńatau nê akaiŃ Ńakicsêa kêdaguc eŃ me masi.”

³³ EŃ kêsôm biŃ gédêŃ êsêac gêmoa ma kiŃ gêô lasê ma kêsôm gebe “GêŃwapac tonaj aŃga Apômtauê. Aê jaôŃ Apômtau jamoa Ńasawa êwiŃ êtu asageŃŃa.”*

7

¹ Mago Elisa gêjô ênê biŃ gebe “ÔŃjô Apômtauê biŃ. Apômtau kêsôm amboac tonec gebe ‘ÊndêŃ elenŃ Ńaockatu amboac galoc, go sêkêŃ lau sênam ôli polom sêpsêŃ ŃadôŃ tageŃ Ńa silber Ńamatu tageŃ ma sêkêŃ polom jejec ŃadôŃ luagêc Ńa silber tageŃ aŃga Samaria Ńasacgêdô.’”

² Go Ńac taŃ gêwiŃ kiŃ naŃ, gêjô Anôtônê Ńac awa gebe “Apômtau embe êlêc undambê ŃakataŃ su, tageŃ biŃ tonaj oc Ńanô êsa atom.” Mago Elisa kêsôm gebe “Aôm oc ôlic gêŃ tau Ńa taôm matamanô, mago aôm oc ôniŃ gêŃ tonaj teŃ atomanô.”

Sinwaga SamariaŃa sêc su

³ Lau 4 taŃ kole gêjac têc êsêac auc naŃ, sêmoa sacgêdô awêŃa. Êsêac sêsôm gadêŃ tauŃ gebe “Aêac tamoa tonec e tamac êndu êtu asageŃŃa.

⁴ Aêac embe taêŃ ênam gebe tasa malac tana oc tatap tôbôm sa ma oc tamac êndu. Embe tamoa tonec oc tamac êndu amboac tonangeŃ. Ajôc, dandêŃ lau SuriaŃa nêŃ malac becobaŃa tana. Embe êsêac sendec aêac tamoa, go tamoa matenŃ jali. Embe sênac aêac êndu, go tamac êndu.”

⁵ Tec êsêac dêdi gédêŃ dala-dala kêsâ gebe sêna lau SuriaŃa nêŃ malac becobaŃa. Mago gédêŃ taŃ êsêac sêô lasê lau SuriaŃa nêŃ malac becobaŃa Ńamagê naŃ, lau teŃ sêmoa tonaj atom.

⁶ Gebe Apômtau gêgôm lau SuriaŃa nêŃ sinwaga sêŃjô kareta to hos Ńakicsêa to sinwaga ŃatoteŃ kapôêŃanô Ńaôndu. Tec sêsôm gédêŃ tauŃ gebe “Alicac me, kiŃ IsraeľŃa gêjam ôli kiŃ HetŃa agêc kiŃ AiguptuŃa gebe mêŃsênac aêac.”

⁷ Amboac tonaj êsêac sec gédêŃ gamêŃ dala-dala kêsâ sêja ma sêwi nêŃ becoba to nêŃ hos ma nêŃ doŃki sinŃ sêmoa ma dedec nêŃ becoba to gêŃ samob kêkô ma sêc sinŃ su gebe sêmoa matenŃ jali.

⁸ Ma gédêŃ taŃ lau tokole tonaj sêô lasê becoba Ńamagê naŃ, êsêac sêsô becoba teŃ Ńalêlôm sêja ma seŃ to sênom gêŃ ma sêkôc silber to gold ma Ńakwê Ńagêdô su ma jasêsinŃ ôkwi. Go sêmu sêmêŃ ma sêsô becoba teŃ ma sêkôc gêŃ aŃga tonaj su jasêsinŃ ôkwi amboac tonangeŃ.

⁹ Go êsêac sêsôm gédêŃ tauŃ gebe “Aêac dagôm gêŃ gédêŃ atom. Bêc tonec katu bęc Ńawae Ńajam Ńa teŃ. Embe aêac jamangeŃ tamoa tansaê e oc êpi oc Ńagêjô êtap aêac sa. Amboac tonaj galoc tana ma tasôm Ńawae tau êndêŃ kiŃ nê lau.”

¹⁰ Amboac tonaj êsêac mêŃsêmôêc biŃ gédêŃ lau sejob sacgêdô malacŃa ma sêjac miŃ biŃ tau gédêŃ êsêac gebe “Aêac jaâô lasê lau SuriaŃa nêŃ becoba, mago alic gêŃ teŃ ma aŃjô biŃ teŃ atomanô. Aêac alic sêkô hos to doŃki tôŃ ma becoba kakô ŃaômageŃ.”

¹¹ Go gejobwaga sacgêdôŃa sêmôêc biŃ ma sêsôm biŃ tau Ńawae gadêŃ lau, taŃ sêŃgôŃ kiŃnê andu Ńalêlôm naŃ.

¹² KiŃ tau gêdi sa gédêŃ gêbêc ma kêsôm gédêŃ nê sakiŃwaga gebe “Aê gabe jasôm andaj amac gebe lau SuriaŃa sêmasaj tauŃ gebe sênac aêac. Êsêac sêjala gebe gêŃ gêjô aêac. Tec sêwi nêŃ becoba sinŃ gebe sêsinŃ tauŃ sêmoa gamêŃ ŃamagêgeŃ. Êsêac taêŃ gêjam gebe êndêŃ êsêac sêsa aŃga malac sêmêŃ, go aêac takôc êsêac tôŃ tomatenŃ jaligêŃ ma tasa nêŃ malac tana.”

* 6:33: Balôsi Ńatac, oc moae sêsam kêpi lakibôm teŃ Ńae.

¹³ Tec ênê sakinwaga nêñ ten kêsôm gebe” Tasakin lau ñagêdô sêkôc hos 5, tan gacgeñ sêmoa maten jali nan, nêñ ñagêdô sêna sêlic acgom gebe embe sêmoa malac oc sênaña têtôm ñagêdô, tan sêjaña su nan.”

¹⁴ Amboac tonan êsêac sêjalij lau ñagêdô sa ma kin kêsakin kareta luagêc ma kêjatu êsêac gebe sêndanuc Surianêñ sinwaga ma kêsôm gebe “Ana ma alic acgom.”

¹⁵ Tec êsêac têdaguc lau Surianja sêja e dêdêñ bu Jordan ma sêlic gebe ñakwê to waba sinña ñagêdô-gêdô gajam intêna auc samucgeñ. Lau Surianja sêbalij gêñ tonan sin gêdêñ tan sêc sêkacgeñ nan. Ma kelejwaga sêmu sêmêñ jasêjac min bin tau gêdêñ kin.

¹⁶ Go lau samob sêsa sêja ma sêjañgo waba anga lau Surianja nêñ becobo su. Amboac tonan polom sêpsêp matac ñadôn tagen sêjam ôli ña mone silber ñamatu tagen ma polom jejec ñadôn luagêc ña mone silber ñamatu tagen amboac tonan kêtôm Apômtaunê bin.

¹⁷ Kin kêiatu ñac, tan gawin en gêmun nan gebe en ejop sacgêdô. Ma lau sêka en anga sacgêdô tonan e en gêmac êndu kêtôm Apômtaunê ñac kêsôm lasê gêdêñ tan kin kêsêp gêdêñ en gêja nan.

¹⁸ Gebe gêdêñ tonan Anôtônê ñac kêsôm gêdêñ kin gebe “Êndên elen ñaockatu amboac tonec lau sênam ôli polom matac sêpsêpna ñadôn tagen ña mone silber ñamatu tagen ma polom jejec ñadôn luagêc ña mone silber ñamatu tagen anga malac ñasacgêdô.”

¹⁹ Ma lau mata sinña tau gêjô Anôtônê ñac nê bin gebe “Embe Apômtau tau êlêc undambê ñakatam su gêñ amboac tonan oc ñanô êsa atom.” Ma Elisa gêjô en awa gebe “Aôm oc ôlic gêñ tau ña taôm matamanô, mago aôm oc ôniñ gêñ tau atomanô.”

²⁰ Amboac tonan bin tau ñanô kêsa kêpi en gebe lau sêka en anga malac ñasacgêdô e gêmac êndu.

8:1-13:13 Min ñagêdô, tan kêsa anga gamêñ Juda to Israelña gêdêñ kin ñagêdô sêjam gôlin gamêñ tonan nan, kêsêp mókêlatu tonec.

13

Elisa geoc bin lasê kêtú ñamu

¹⁴ Gêdêñ tan Elisa kêtap gêmac, tan gebe enser en suna sa nan, kin Israelña Joas kêsêp gêdêñ en gêja ma kêtan e gêlin matasulugen gêmoa en lanjônemña ma kêsôm gebe “O tamoc. tamoc, aôm kôtu launêñ laukasap to lautucoc.”

¹⁵ Ma Elisa kêsôm gêdêñ en gebe “Ôkôc talam ten to sôb ñagêdô.” Amboac en kêkôc talam to sôb ñagêdô.

¹⁶ Go en kêsôm gadêñ kin Israelña gebe “Ôkêkam talam.” Tec en kêkêkam talam tau. Ma Elisa kêkêñ lêma gêsac kin lêma ñaô.

¹⁷ Go kêsôm gebe “Ôlêc katam saun gêmu oc kêpiña su.” Ma en gêlêc su. Go Elisa kêsôm gebe “Ôpê.” Ma en kêpê. Ma Elisa kêsôm gebe “Apômtaunê sôb kêku ñacjo tuluña tau tonan. Sôb kêku lau Surianja tulu. Gebe aôm oc ônac sin êndêñ lau Surianja anga malac Apek e aôm onsen êsêac su.”

¹⁸ Ma en kêsôm gebe “Ôkôc sôb ñagêdô.” Tec en kêkôc. Go en kêsôm gêdêñ kin Israelña gebe “Ônac nom tau ña sôb.” Tec en gêjac kêtú dim têlêac ma gêwi sin.

¹⁹ Go Anôtônê ñac têtac ñandan gêdêñ en ma kêsôm gebe “Aôm ôna êtu 5 me 6 acgom, go ônac Suria e onsen su samucgeñ, mago galoc oc ônac Suria êtu dim têlêacgeñ.”

²⁰ Amboac tonan Elisa gêmac êndu ma êsêac sêsun en. Kêtôm jalagen gêdêñ tan komô kêdabin gebe êbacnê nan, lau Moab nêñ sêjanowaga ñagêdô mênshêlêson gamêñ Israelña.

²¹ Ma gêdêñ tan sêsun ñac ten nan, êsêac sêlic ton sec ten amboac tonan ma sêbalij ñacmatê tonan kêsêp Elisânê sê. Ma gêdêñ tan ñacmatê jagêjac Elisânê ñatêkwa ñaô nan, sep tagen ñac tau mata jali kêsa ma gêdi sa kêkô.

13:22-18:8 Kin gamêñ luagêcña nêñ min ñagêdô kêsêp ñasawa tonec. Lau Asuria sêô lasê gamêñ Israelña ma ñacjo tonan sêku malac Samaria tulu ma sêwê lau Israel taêsam jasêñgôn kapoacwalô anga Asuria.

18

Sesen Samaria su

⁹ Gêdêñ tan kin Heskia nê jala kinña kêtú aclê nan, ma kin Israelña Ela latu Hosea nê jala kinña kêtú 7 nan, kin Asurianja Salmanaser gêmêñ Samaria ma kêgi malac tau auc,

¹⁰ e jala têlêac gêbacnê su acgom, kêku malac tau tulu. Bin tonan kêsa gêdêñ tan Heskia nê jala kêtú 6 ma kin Israelña Hosea nê jala kêtú 9 nan.

¹¹ Kin Asurianja kêkôc lau Israel su sêja Asuria ma kêkêñ êsêac sêñgôn malac Hala to bu Gosanna Habor ñatali ma lau Meder nêñ malac kapôdêñ ñagêdô,

¹² gebe êsêac taney wamu Apômtau, nêy Anôtô nê awa atom ma sêgôm ênê poac popoc to sêgêli Apômtaunê sakinwaga Mose nê binysu samob. Êsêac sêkêy taney ma taney wamu atomanô.

Lau Asuria sejoy malac Jerusalem

¹³ Gêdêy tan kin Hesekia nê jala kinna kêtû 14 nan, kin Asuriaña Senakerib kêpi malac Judaña njajana samob gêmêy ma kêku tulu.

¹⁴ Ma Judanêy kin Hesekia kêsakin bin gêdêy kin Asuriaña gêja malac Lakis ma kêsôm gebe “Aê gagôm keso. Ôwê aê sin. Bin samob, tan aôm embe ôsôm gebe janjômna nan, oc janjôm. “Ma kin Asuriaña kêsôm gebe êkôc silber njadôy 300 ma gold njadôy 30 anja kin Judaña Hesekia nê.

¹⁵ Ma Hesekia kêkêy silber samob, tan gêc Apômtaunê lôm dabun to kinê andu njakanom nan gêdêy ey.

¹⁶ Gêdêy njasawa tonan Hesekia kêkac gold, tan ey tau gêjac kêkwa Apômtaunê lôm dabun njakatam to sagintêkwa katam na auc nan su ma kêkêy gêdêy kin Asuriaña.

¹⁷ Ma kin Asuriaña kêsakin sinwaga ton kapôêy ten anja Lakis gebe ênac sin êndêy Hesekia anja Jerusalem. Ênê sinjêlêc têlêac tonec Tartan agêc Rabsaris ma Rabsake sêjam gôliy lau tau. Gêdêy tan êsêac sêô lasê Jerusalem nan, êsêac sêkô intêna, tan lau sêmasaj njakwêwaga sêjam kôm sêmoa nan, to busawa, tan bu keselen anja bugêjactoy njadôy kêsâ gêmêy nan.

¹⁸ Go êsêac sêmôêc kin Hesekia gebe êmêy. Tec kinê lau têlêac tonec Hilikia latu Eliakim, tan gejob kinê andu nan, agêc kêlêpêwaga Sebna ma Asap latu Joa, tan gejob andu papiaña nan, dêdêy êsêac sêja.

¹⁹ Ma Rabsake kêsôm gêdêy êsêac gebe “Asôm êndêy Hesekia gebe kin kapôêy Asuriaña kêsôm amboac tonec gebe ‘Aôm taêm kêka asa tec gômoa.

²⁰ Aôm oc taêm gêjam gebe bin agwaagwagey oc kêtôm gebe êkêy kauc to njac lai sinna me. Aôm taêm kêka asa tec gôli taôm sa gêdêy aê.

²¹ Ôlic acgom, aôm kôkêy matam Aiguptu, tan kêtôm sin, tan tulu ma gêguny lau samob, tan sêpuc kêtû tôc nan, lemej lasê nan.

²² Kin Aiguptuña Parao gêgôm tonan gêdêy lau samob, tan taêy kêka ey nan. Ma abe asôm êndêy aê gebe “Aêac taêy kêka ma Apômtau Anôtô.” Amboac ondoc Hesekia gesey Anôtô tau nê gamêy nabau to altar su ma kêjatu lau Juda to Jerusalem gebe “Amac anam sakin anja altar Jerusalemnjagen”.

²³ Njajam, alic acgom, aôm embe ôtôm gebe ôtap lau sa têtôm gebe sêngôn hos njadêtu tôy, go njoc njatau, kin Asuriaña, oc êkêy hos 2,000 êndêy aôm.

²⁴ Aôm taêm kêka lau Aiguptu nêy kareta to lau, tan sêngôn hos njadê nan ma gobe ôjanda njoc njatau nê sakinwaga njasec tagenjen amboac ondoc.

²⁵ Ma ten gêwiy. Aê kapi gamêy tonec gebe jansen malac tonec su ma Apômtau gêlôc atom me. Apômtau kêsôm gêdêy aê gebe “Ôpi gamêy tonan naonsen su.” ’ ’

²⁶ Go Hilikia latu Eliakim agêc Sebna ma Joa sêsôm gêdêy Rabsake gebe ac atey aôm gebe ôsôm bin na awen Aramai êndêy nêy sakinwaga aêac gebe aêac anjô awen tonan kêtû tôy. Ôsôm bin na awen Ebolai êndêy aêac atom gebe oc lau, tan sêmoa tunbôm njadê nan sêngôn.”

²⁷ Mago Rabsake kêsôm gêdêy êsêac gebe “Aênjoc njatau kêsakin aê gebe jasôm bin samob tonan êndêy aôm to nêy njataugen me. Aê kasôm bin gêdêy lau, tan sêngôn tunbôm njadê ma oc sêniy taujnêy tac to sênom taujnêy mêp têtôm amac oc anjôm nan, amboac tonanjen.”

²⁸ Go Rabsake kêkô ma gêmôêc bin kapôêy na awen Ebolaiña gebe “Anjô lau Asuriaña nêy kin kapôêy nê bin.

²⁹ Kin kêsôm amboac tonec gebe ‘Akêy êwiy Hesekia atom gebe ey kêsau gêôc amac gebe ey oc êtôm atom gebe ênam amac kêsi anja aê lemoc.

³⁰ Hesekia embe êkac amac gebe taêm êka Apômtau ma êsôm gebe “Apômtau oc ênam aêac kêsi binjanogen ma oc êkêy malac tonec êsêp kin Asuriaña lêma atom” nan, akêy êwiy atom.’

³¹ Akêy tanjem Hesekia atom. Gebe kin Asuriaña kêsôm amboac tonec gebe ‘Asa amêy anja nêy malac ma akêy taôm êndêy aê, go amac samob oc aniy taômnêm wain njanô to ka njanô ma anôm bu anja taômnêm bu mata

³² e aê jawac ma jakôc amac ana gamêy, tan kêtôm amac taômnêm gamêy nan. Polom to wain ma mo to kôm wainna ma ka katêkwi to lêp gêc gamêy tonan gebe amac oc amoa matem jali ma amac êndu atom. Hesekia embe ênsau amac ma êsôm gebe “Apômtau oc ênam aêac kêsi,” nan akêy tanjem atom.

³³ Lau tentenlatu njagêdô nêy anôtôi oc sêjam nêy gamêy kêsi anja kin Asuriaña nê lêma me masi.

³⁴ Hamat ma Argad nêy anôtôi sêmoa ondoc. Sepawaim to Hena ma Iwa nêy anôtôi sêmoa ondoc. Êsêac sêjam Samaria kêsi anja aê lemoc atom.

³⁵ Gamêj samob tonaj nêj anôtôi nêj tej gêjam nê gamêj kêsi anğa aê lemoc me masi, tec abe Apômtau oc ênam Jerusalem kêsi anğa lemoc nec.' "

³⁶ Mago lau tau sêjam tauj tôj ma sêjô ênê bin tej atom gebe kin gêjac jaô êsêac gebe "Ajô ênê bin atom."

³⁷ Go Hilkia latu Eliakim, taj gejob kinê andu nan, agêc kêlêpêwaga Sebna ma Asap latu Joa, taj gejob andu papianja nan, tonêj ñakwê gêngicija dêdêj Heskia sêja ma sêsôm Rabsake nê bin gêdêj enj.

19

Kin kêtû kênac Jesaia kêtû bin tonanğa

¹ Gêdêj taj kin Heskia gêjô bin tau nan, enj kêkac nê ñakwê gêngic to kêsô talu ma gêdêj Apômtaunê andu gêja.

² Ma enj kêsakin Eliakim, taj gejob kinê andu nan, agêc kêlêpêwaga Sebna ma dabunwagasêga, taj sêsô talu amboac tonanğen nan, dêdêj Amos latu propete Jesaia sêja.

³ Êsêac sêsôm gêdêj enj gebe "Heskia kêsôm amboac tonec gebe 'Bêc tonec kêtû bêc gêjwapac ma ñagêjô to majenğa. Aêac tatôm awê, taj ñapalê kêtuj enj nan, mago nê ôliwalô masi gebe êkôcğa.

⁴ Oc moae Apômtau, aômnêm Anôtô, gêjô Rabsake, taj nê ñatau kin Asurianja kêsakin gebe êsu Anôtô mata jalinja susu nan, nê bin ma êkêj ñagêjô êtu bin, taj Apômtau, aômnêm Anôtô, gêjô nan. Amboac tonaj otenj mec êndêj Anôtô êtu aêacnêj lau ñapopoc, taj gacğen sêmoa nanğa."

⁵ Gêdêj taj kin Heskia nê sakinwaga sêô lasê dêdêj Jesaia nan

⁶ enj kêsôm amboac tonec gêdêj êsêac gebe "Asôm êndêj nêj ñatau gebe Apômtau tau kêsôm amboac tonec gebe 'Ôtêc taôm êtu bin alôb-alôb, taj kin Asurianja nê sakinwaga sêsôm kêpi aê ma aôm gôjô nan atom.

⁷ Ôlic acgom, aê gabe jakêj ñalau tej êsêp ênê ñalêlôm e êjô bin jaô-jaô ma êc êmu taunê gamêj êna anğa tonaj ma aê jakêj sênac enj êndu ña sinj.' "

⁸ Rabsake gêmu gêja ma gêjô gebe kin Asurianja gêwi Lakis sinj ma gêjac sinj gêdêj malac Libna gêmoa.

⁹ Gêdêj taj kin gêjô ñawae gebe kin Aitiopianja Tîrhaka gêdi gebe ênac sinj êndêj enj nan, enj kêsakin laujaen gêdêj kin Judanğa Heskia ma kêsôm gebe

¹⁰ "Asôm êndêj kin Judanğa Heskia gebe Anôtô, taj aôm taêm kêka enj nan, kêsôm gêdêj aôm gebe Jerusalem oc êsêp kin Asurianja lêma atom. Nêj Anôtô ênsau aôm atom.

¹¹ Aôm gôjô gêj, taj kin Asurianja sêgôm nan ñawae. Êsêac sesen gamêj samob su sêjanğa. Ma aôm taômğen gobe ônam samuc me.

¹² Aê tamoci sesen malac Gosen to Haran ma Resep to lau Beteden, taj sêmoa Telasar nan. Ma êsêacnêj anôtôi têtôm gebe sênam êsêac kêsi atom.

¹³ Ma kin anğa Hamat to Arpad ma Separwaim to Hena ma Iwa sêmoa ondoci."

¹⁴ Kin Heskia kêkôc papia tau sa anğa laujaen lemen ma kêsam. Go Heskia kêpi Apômtaunê andu gêja ma kêlainj papia tau gêc Apômtau lajônêm,

¹⁵ ma ketenj mec gêdêj Apômtau ma kêsôm gebe "O Apômtau, lau Israel nêj Anôtô, taj gôjgôj lêpôj kêkô kerub ñaô nan. Aôm taômğen kôtu nom ñagamêj kinğa samob ñaAnôtô. Aôm kôkêj undambê to nom.

¹⁶ O Apômtau, ôkêj tanam ma ôjô. O Apômtau, matam êlac ma ôlic. Ôjô bin, taj Senakerib kêsôm gebe êsu aôm Anôtô matam jali susu nan.

¹⁷ O Apômtau, kin Asurianja sêjac lau-m taêsam êndu ma sesen sesen nêj gamêj binjanôgoc, ¹⁸ ma sêbalin nêj anôtôi kêsa ja gebe nêj anôtôi anôtôi ñanô atom, ñamalac lemenj ñakômğen, ñamalac sêmasanj ña ka to poc. Tec sesen samob su sêjanğa.

¹⁹ O Apômtau aêacma Anôtô, ônam aêac kêsi anğa enj lêma gebe lau nomğa samob sêjala gebe aôm Apômtau taômğen kôtu Anôtô."

Jesaianê bin gêdêj kin

²⁰ Go Amos latu Jesaia kêsakin bin tej gêdêj kin Heskia ma kêsôm gebe "Apômtau, lau Israel nêj Anôtô, kêsôm amboac tonec gebe Aê ganô nêj mec, taj kotenj gêdêj aê kêtû kin Asuria Senakeribnja nan.

²¹ Ma bin tonec Apômtau kêsôm kêkanôj enj gebe 'Sion latuo, awêtakin tau, gêbu aôm ma kêsû aôm susu, Jerusalem latuo kêdajin gêsû kêtû aômğa.

²² Aôm kôsu asa susu ma kôsôm bin alôb-alôb kêpi asa. Aôm kôsaic bin asa ma matampanja gêjac asa. Gêj samob tonaj ñaj gôgôm gêdêj Israelnêj ñac dabuj aê.

²³ Aôm kôsakin nēm laujaen gebe ôsu Apômtau susu ma kôsôm gebe “Aê kapi lôc baliņ gaja tonoc kareta siņņa taêsam, kapi Lebanon ņatêpôê gaja gêwiņ. Aê kasap Lebanon ņakaseda baliņanô to ņakêmêsic ņajamanô. Aê kabêlêm saleņ ņagamêņ jaêcsêga to ņadani.

²⁴ Aê kakwê sê buņja ma ganôm bu gamêņ jabaņa ma octapa kêka bu Aiguptuņa samob e kêpa.”

²⁵ “Aôm gônô gebe gêdêņ andanņej kamasan gêņ samob tonan su atom me. Ma galoc aê gagôm ņanô kêsa ma kakêņ aôm gebe onseņ malac totuņbôm popoc.

²⁶ Lau tan sêmoa tonan nan, nêņ ôliņwalô masi. Êsêac têtêc tauņ ma katuņ gêjaņa. Êsêac têtôm gêgwan, tan kêkô kôm nan, ma waôņ, tan kêpi kêkô salôm nan. Oc kêpac gêņ tau ma kêmêliņ ma kêtû kapôêņ atom.

²⁷⁻²⁸ “Aôm embe ôndi sa me ôņgôn sic, embe ôsa ôna me ôsô ômôêņ me embe têtmtac êmbuli auc êndêņ aê nan kajalagac. Aôm têtmtac kêbuli auc gêdêņ aê ma kotoc taôm sa ņawae mêņkêsô aê taņocsuņ, tec gabe jakêņ kawanņonj êsêp lusumsuņ to ņoc gôliņ ņamôkê êsêp awamsuņ ma jawê aôm ômu ôsa intêna, tan kôsa gômôêņ nan ôna.

²⁹ “Ma gêņ tonec êtu ņabelo êndêņ aôm Heskia gebe Jala tonec to jala teņ aôm oc ôniņ gêņ, tan tau êpi, mago êndêņ jala êtu têlêacņja amac oc asê gêņ ma ajon ņanô sa, amac asê wain ma aniņ ņanô tau.

³⁰ Lau Juda ņapopoc, tan gacņej sêmoa nan, oc sêkêņ nêņ ņawakac êsêp nom êtiam ma ņanô amboac gêņ kômņa teņ,

³¹ gebe lau ņapopoc sêsa aņga Jerusalem sêna ma lau ton teņ, tan gacņej sêmoa maten jali nan, sêsêp aņga lôc Sion sêna. Apômtaunê ņalêlôm oc êkac eņ gebe êņgôm gêņ tonan.

³² “Biņ tonec Apômtau kêsôm kêkanônj kin Asurianja gebe ‘Siņwaga oc sêsa malac kapôêņ tonec ma sêpô sôb tagenj êsô malac tau atom. Siņwaga tolautuc oc sêndambiņ malac ma êsêac sêmboac nom sa êņgi malac tau auc atom.

³³ Intêna tan eņ kêsa gêmêņ nan, eņ oc êsa êmu êna amboac tonanņej ma êsô malac ņalêlôm êna atom’ Apômtau kêsôm biņ tonan.

³⁴ Gebe aê oc janac siņ janam malac tonec sa êtu aê taucņoc waec ma êtu ņoc sakinwaga Dawidņa.”

³⁵ Gêdêņ gêbêc tonanņej Apômtaunê aņela gêja malac, siņwaga Asurianja sêņgônj nan, ma gêjac siņwaga 185,000 endu. Ma gêdêņ oc kêpi êsêac samob tomatêgeņ sêc.

³⁶ Go kin Asurianja Senakerib gêc gêja nê gamêņ jagêņgônj malac Niniwe.

³⁷ Ma gêdêņ tan eņ gêjam sakin gêmoe nê anôtô Nisrok nê andu nan, ênê latuagêc Adramelek agêc Sareser sêjac eņ êndu ņa siņ ma sêc sêja gamêņ Ararat. Ma ênê latu teņ ņaê Esarhadon kêtû kin gêjô eņ su.

20:1–21:26 Judanêj kin Hiskia kêtap gêmec kapôêņ sa, mago ôli ņajam kêsa kêtiam ņamiņ kêsêp môkêlatu 20. Môkêlatu 21 gêjac miņ biņ, tan kêsa gêdêņ tan Judanêj kin Manase agêc Amon sêjam gôliņ gamêņ tau nan.

22

Kiņ Josia aņga Juda

¹ Josianê jala kêtû 8 gêdêņ tan eņ kêtû kin ma gêjam gôliņ gamêņ jala 31 aņga Jerusalem. Ênê têna nê ņaê Jedida, eņ Adaja aņga Boskat nê latuo.

² Josia gêgôm gêņ, tan Apômtau gêlic ņajam nan. Eņ kêdaguc nê mimi kin Dawid nê lêņ ma taņa wamu gêdêņ Anôtônê biņsu ņapep sawa.

Têtap biņsu ņabuku sa

³ Gêdêņ tan kin Josia nê jala katu 18 nan, eņ kêsakin ņac kêlêpêņa Asalia latu ma Mesulam dêbu Sapan gêja lôm dabuņ ma kêsôm gêdêņ eņ gebe

⁴ “Ôndêņ dabuņwagasêga Hilkia ôna ma eņ êmansan mone samob, tan lau sêkêņ aņga Apômtaunê lôm dabuņ to lau sejon ņasacgêdôņa sejon aņga launêņ nan.

⁵ Ôsôm êndêņ eņ gebe êkêņ mone tonan êndêņ lau, tan sejon kôm sêbênoc lôm dabuņņa nan. Ma êsêac sênam ôli kolenwaga, tan sêjam Apômtaunê lôm ņakôm nan.

⁶ Êsêac sêkêņ êndêņ kamunda to êndêņ lau sêkwê anduwaga ma êndêņ lau sêpa pocņa ma sênam ôli ka to poc êtu sêmbênôc anduņa.

⁷ Gejobwaga kômņa êsêac lau mansan, tec sêwa mone, tan kêsêp êsêac lemen nan, ņam sa atom.”

⁸ Sapan kêkêņ kin nê awa gêdêņ Hilkia. Ma Hilkia kêsôm gêdêņ eņ gebe “Aê katap Biņsu ņabuku sa aņga Apômtaunê lôm.” Hilkia kêkêņ buku tau gêdêņ Sapan gebe êsam.

⁹ Go gêmu gêdêņ kin gêja ma kêkêņ ņawae gêdêņ eņ gebe “Nêm sakinwaga sêkôc mone, tan gêc lôm dabuņ nan, ma sêkêņ gêdêņ lau, tan sejon kôm lôm dabuņņa nan.”

¹⁰ Go kêlêpêwaga Sapan kêsôm gêdêj kinj gebe “Dabuŋwaga Hilikia kêkêj buku tenj gêdêj aê.” Ma Sapan kêsam buku tau lasê gêdêj kinj.

¹¹ Gêdêj tanj kinj gêjô ñalô, tanj gêc biŋsu ñabuku tau nanj, enj kêkac nê ñakwê gêŋgic.

¹² Ma kinj gêmôêc dabuŋwaga Hilikia agêc Sapan latu Ahikam ma Mikaia latu Akbor agêc kêlêpêwaga Sapan ma kinjê sakinjwaga Asaia ma kêsôm gebe

¹³ “Ana ma atu kênac Apômtau ajô aê to ñoc lau ma Juda samucgen êtu ñalô, tanj gêc buku tonec, tanj têtap sa nanj. Gebe Apômtau têtac ñandanj gêdêj aêac gebe aêac tamenj tanj wamu buku tonanj ñabinj ma sêgôm biŋ samob, tanj teto gêc nanj, ñanô kêsa atom.”

¹⁴ Amboac tonanj dabuŋwaga Hilikia agêc Ahikam ma Akbor agêc Sapan ma Asaia dêdêj propeteo Hulda sêja. Hulda enj Tikwa latuo ma Harhas dêbuo Salumnê awê. Salum tau gejob ñakwê dabuŋ anjga lôm dabuŋ. Ma awê tau gêŋgônj Jerusalem ñamalacgêdô wakuc. Ma êsêac sêjam biŋgalôm sêwiŋ enj.

¹⁵ Ma enj kêsôm gêdêj êsêac gebe sêmu dêndêj kinj sêna ma sêkêj

¹⁶ Apômtaunê biŋ tonec gebe “Ôlic acgom, aê oc jakêj ñagêjô êndêj Jerusalem to ñalau samob êtôm buku ñabinj tau, tanj sêsam lasê gêdêj kinj gêjô nanj.

¹⁷ Gebe êsêac têtij aê su ma sêkêj da gêdêj anôtôi jaba gebe nêj lemenj ñakôm gêgôm aê têtac ñandanj kêsa. Aê têtac ñandanj êlakoc gamêj tonec ma gêj tenj êsi aê têtac ñandanj êndu atom.

¹⁸ Tagerj asôm biŋ tonec êndêj kinj Judanja, tanj kêsakinj amac gebe atu kênac Apômtau nanj, gebe Apômtau, Israelnêj Anôtô, nê biŋ tonec gebe Aôm gônjô biŋ, tanj aê kasôm nanj.

¹⁹ Ma gêdêj tanj aôm gônjô biŋ, tanj aê kasôm kêkanônj malac tonec to ñalau gebe lau embe têtakê ma embe sêpuc boa lau, go sêsam malac tonanj ñaê nanj. Gêdêj tanj aôm gônjô biŋ tonanj nanj, aôm gôjam taôm ôkwi ma gôbu taôm. Ma aôm kôkac nêj ñakwê gêŋgic to kôtanj tanjboa, tec ganjô aôm.

²⁰ Tec ôlic acgom, aê gabe jajonj aôm ôwiŋ tamami ma ôsêp nêj sa tobiŋmalôgenj ma matamanô êlic gêjwapac sec samob, tanj jakêj gebe êkônij malac tonanj nanj atom.” Ma êsêac jasêkôc biŋ tonanj sêmu dêndêj kinj sêja.

23

Josia gesen sakinj anôtôi Jabanja su

¹ Go kinj kêkalem lau Juda to Jerusalem nêj laumata gebe sêkac sa sêwiŋ enj.

² Ma kinj kêpi Apômtaunê lôm dabuŋ gêja gêwiŋ lau Juda to Jerusalemja samob ma dabuŋwaga to propete ma lau ñagêdô samob, lau kapôêj to lau saunj kêtômgenj. Ma kinj tau kêsam Biŋsu ñabuku, tanj têtap sa anjga lôm dabuŋ nanj lasê.

³ Ma kinj kêkô kêsi alê ma kêmoatinj poac tenj gêwiŋ Apômtau gebe tanja wamu enj ma êmansanj ênê biŋsu to jatu ma ñagôlinj tonê ñalêlôm samuc ma tonê katu samuc ma êŋgôm poac ñabinj samob, tanj teto gêc buku tau nanj, ñanô asa. Ma lau samob sêmoatinj poac tonanj sêwiŋ.

⁴ Go kinj Josia kajatu dabuŋwagasêga Hilikia to nê dabuŋwaga ñagêdô ma lau-sejop-lôm-dabuŋ-ñasacgêdôwaga gebe sêkôc gêj samob, tanj gêjac sakinj Bal to anôtôo Asera ma utitalata ñawae nanj êsa anjga lôm dabuŋ êna. Kinj tau kêkêj ja genj gêj samob tonanj anjga malac Jerusalem ñamagê, anjga gaboanj Kidronja. Go kêsôm gebe sêkôc ñataê sêna Betel.

⁵ Ma enj kêkôc anôtôi jaba ñadabuŋwaga, tanj kinj Judanja sêjatu gebe sêkêj da êndêj anôtôi jaba anjga lau Juda nêj malac to gamêj kêdabinj Jerusalem nanj, ma dabuŋwaga, tanj sêkêj da gêdêj Bal to oc ma ajonj to utitalata nanj samob su.

⁶ Go enj kêkôc Aseranê ñakatu su anjga Apômtaunê lôm dabuŋ jakêsa Jerusalem ñamagê gêdêj gaboanj Kidronja gêja ma kêkêj ja genj su, go kêsac ñagasi popoc kêtuc kekop ma kêpalip kêpi gamêj sêôja.

⁷ Enj kêtuc lau mockainjo to mockainja nêj andu, tanj gêjac têku Apômtaunê lôm dabuŋ nanj popoc. Anjga tonanj lauo sêwa obo, tanj genj kalenj gêsanj anôtôo Asera nê ñakatu auc.

⁸ Ma enj kakôc dabuŋwaga samob, tanj sêmoa malac kapôêj Judanja nanj, su sêmêj Jerusalem ma enj gêsêj altar, tanj êsêac sêkêj da nanj, su anjga Geba e gêdêj Berseba. Enj gesen ñalau sec nêj altar su amboac tonanjenj. Altar tau kêkô kêsi gôlinjwaga malacja Josua nê sacgêdô ñagasêja.

⁹ Gamêj ñabau ñadabuŋwaga tonanj têtôm gebe sênam sakinj anjga Apômtaunê lôm dabuŋ anjga Jerusalem atom, mago êsêac têtôm gebe sêniŋ polom ñaluc sêwiŋ nêj lau dabuŋwaga ñagêdô.

¹⁰ Kinj Josia gesen gamêj Topet anjga gaboanj Hinonja ñadabuŋ su gebe tenj êkêj nê latu me latuo êtu daja êndêj anôtô Molok êtiam atom.

¹¹ En kékôc hos samob, tanj kinj Judanja sêkên kékô lôm dabunj nasacgêdô to laumata Natan Melek nê andu njagala gebe tetoc oc sa nanj su ma kékênj ja genj kareta, tanj gêjac sakinj ocna njawae nanj.

¹² Kinj Judanja sêboa altar njagêdô sa anja balêm, tanj kékô Ahasnê andu njasalôm njaô nanj, ma Manase gêboa altar njagêdô sa anja Apômtaunê andu njamalaculj luagêc. Kinj Josia kêtuc altar samob tonanj popoc ma kêbaliñ altar njapoc kêsêp bu Kidron.

¹³ Ma Josia gesen gamêñ njabau njaltar, tanj kinj Salomo kékwê kékô Jerusalem njac kêpi ja ma lôc Katêkwi gêmu kêsana njadabunj su. Gamêñ njabau tonanj gêjac lau Sidon nêñ anôtôo alôb-alôb Astarte ma lau Moab nêñ anôtô alôb-alôb Kemos ma lau Amon nêñ anôtô alôb-alôb Milkom njawae.

¹⁴ Kinj Josia kêtuc alê gwam popoc ma kêsap anôtôo Asera nê njakatu tulu go kékênj njamalac nêñ njatêkwa gêjam gêñ alôb-alôb tonanj njamala aucgenj.

¹⁵ Nebat latu Jerobeam, tanj gêwê lau Israel sêgôm sec nanj gêboa gamêñ njabau to altar tenj sa anja Betel. Gamêñ njabau to altar tonanj Josia gesen su ma kêtuc altar njapoc tau popoc e lêsîm-lêsîmgenj. Ma kékênj Aseranê njakatu ja genj su.

¹⁶ Ma gêdênj tanj Josia kékac tau ôkwi nanj, enj gêlic sêô njagêdô gêc gamêñ njabau. Tec kêsakinj lau gebe sêkôc njatêkwa su ma sêkênj njatêkwa tau kêsâ ja anja altar njaô. Kêtu tonanjja enj gesenj altar tau njadabunj su kêtôm Apômtaunê binj, tanj propete kêsôm lasê gêdênj tanj Jerobeam gêlic om ma kékô kêsî altar tau nanj. Kinj Josia kêsala gamêñ e gêlic propete tau, tanj geoc binj tau lasê nanj, nê sêô gêc.

¹⁷ Enj kêtu kênac gebe “Asanê sêô tonanj.” Ma lau malacna sêjô enj awa gebe “Anôtônê nac, tanj gêmênj anja Juda ma geoc gêñ tau lasê, tanj aôm gôgôm gêdênj altar Betelja nanj, nê sêô tonanj.”

¹⁸ Josia kêsôm gebe “Enj ênêcna, njac tenj êmoasac ênê njatêkwa atom.” Amboac tonanj sêjam ênê njatêkwa ôkwi atom. Ma sêkôc propete, tanj gêmênj anja Samaria nanj, nê atom amboac tonanjgenj.

¹⁹ Josia gesen gamêñ sakinj jabanja, tanj kinj Israelja sêmasanj e sêgôm Apômtau têtac njandanj kêsâ ja gêñ tonanj nanj, su anja Israel nêñ malac kapôênj samob tomalagenj. Enj gêgôm gêñ, tanj gêgôm anja Betel nanj, gêdênj altar samob.

²⁰ Enj gêjac gamêñ njabau njadabunjwaga, tanj sêmoa nanj, êndu sêsac altar njaô ma kékênj njamalac njatêkwa ja genj gêsac altar tau njaô amboac tonanjgenj. Go enj gêmu gêja Jerusalem kêtiam.

Josia kêmasanj Pasa

²¹ Ma kinj kêjatu lau gebe “Atoc Apômtau, amacnêñ Anôtô, sa ma alic om Pasa êtôm teto gêc Poac njabuku.”

²² Gebe sêlic om Pasa gêdênj lau gôlinj waga, tanj sêjam gôlinj Israel nanj, nêñ têm e gêdênj kinj Israel me Judanja nêñ têm atom amboac tonanjgenj.

²³ Mago gêdênj tanj Josia gêjam gôlinj gamêñ ja 18 su nanj, êsêac tetoc Apômtau sa ma sêlic om Pasa anja Jerusalem.

²⁴ Ma tenj gêwiñ. Josia gesenj lau-seoc-binj-lasêja to mectomanj ma njakatu to anôtôî jaba ma gêñ alôb-alôb samob, tanj kêtap sa anja gamêñ Judanja to Jerusalem nanj su. Enj gêgôm gêñ tonanj gebe êngôm binj, tanj teto gec Poac njabuku, tanj dabunjwaga Hilkia kêtap sa anja Apômtaunê andu nanj, njanô êsa.

²⁵ Kinj tenj gêjam sakinj Apômtau tonê njalêlôm samuc, tonê katu samuc ma tonê njac lai samuc ma tanja wamu Mosenê njalô kêtôm enj gêmoa gêmuñ enj ma tenj kêdaguc enj atom amboac tonanjgenj.

²⁶ Mago Apômtau gêwi nê têtac njandanj sec, tanj kêlakoc lau Juda nanj, sinj atom gebe Manasanê lêñ geo gêgôm enj têtac njandanj kêsâ njanôgenj.

²⁷ Ma Apômtau kêsôm gebe “Aê jatiñ lau Juda su anja lanjôcnêñ amboac katiñ Israel su ma jambaliñ malac Jerusalem, tanj kajaliñ sa nanj, to andu, tanj kasôm gebe njoc njaê anêc njalêlôm nanj sinj.”

²⁸ Gêñ njagêdô samob, tanj kinj Josia gêgôm nanj, teto gêc kinj Judanja nêñ minj njabuku.

²⁹ Gêdênj tanj Josia kêtu kinj nanj, kinj Aiguptunja Neko gêwê nê sinjwaga sêja bu Euprat gebe ênac sinj êndênj kinj Asuriana. Kinj Josia gebe naêndac enj, tec Parao Neko gêlic enj ma gêjac enj êndu anja Megido.

³⁰ Ma Josianê sakinjwaga sêkênj ênê njawêlêlanj gêsac kareta anja Megido ma sêkôc enj sêja Jerusalem ma sêsunj enj anja taunê sêô. Ma lau Juda sêjalinj Josianê latu Joahas sa ma senj oso enj kêtu kinj gêjô tama su.

23:31-24:7 Njamadiñ tonec gêjac minj binj tanj kêsâ gêdênj tanj Judanênj kinj Joahas to Joiakim, tanj gêjô enj su nanj, sêjam gôlinj gamêñ Judanja.

24

Kinj Judanja Jehoiakin

⁸ Jehoiakinnê jala kêtû 18 ma enj kêtû kinj ma gêjam gôlinj gamênj ajonj têlêacgenj gêngônj Jerusalem. Ênê tênganê njaê Nehusta, enj Elnatan anja Jerusalem latuo.

⁹ Jehoiakin kêdaguc tamanê lênj ma gêgôm gêj, tanj Apômtau gêlic sec nanj.

¹⁰ Gêdênj njasawa tonanj kinj Babilonja Nebukadnesar nê sinjwaga sêpi Jerusalem jasêgi malac tau auc.

¹¹ Gêdênj tanj sinjwaga sêgi Jerusalem auc nanj kinj Babilonja Nebukadnesar mêngêô lasê Jerusalem amboac tonanjenj,

¹² ma kinj Judanja Jehoiakin agêc tênga to nê sakinjwaga ma laumata to gejobwaga andu kapôênja sêkênj tanj dêdênj kinj Babilonja. Nebukadnesar gêjam gôlinj gamênj jala 8 gêmoa, tec kêkôc Jehoiakin kêtû njac kapoacwalônja.

¹³ Ma enj kejonj awamata samob, tanj gêc lôm dabunj to kinjê andu nanj, ma sêga laclu gold, tanj kinj Israelja Salomo kêmasanj anja Apômtaunê lôm dabunj nanj, popoc-popoc kêtôm Apômtau kêsôm lasê gamunj su.

¹⁴ Ma Nebukadnesar gêwê lau Jerusalemja samob to kasêga ma sinjêlêc amboac lau 10,000 têtû lau kapoacwalô, ma lau lemenj mêtênja to lau sêpac kiwaga sêwinj. Lau njalêlôm sawa taunjenj tec sêmoa nênj gamênj.

¹⁵ Nebukadnesar kêkôc Jehoiakin gêja malac Babilon gêwinj ênê tênga to nê lauo ma nê gejobwaga to gamênj njalaumata têtû lau kapoacwalônja.

¹⁶ Nebukadnesar kêkôc lau towae 7,000 ma lau lemenj mêtênja to lau sêpac kinja 1,000 sêngônj kapoacwalô anja Babilon. Êsêac samob tonanj lau njanja, tanj têtôm gebe sênac sinj nanj.

¹⁷ Go kinj Nebukadnesar kêkênj Jehoiakin tama saunj Matania kêtû kinj Judanja ma gêjam ênê njaê ôkwi kêsam enj gebe Sedekia.

¹⁸ Sedekia nê jala kêtû 21 gêdênj enj kêtû kinj Judanja ma gêjam gôlinj gamênj jala 11 anja Jerusalem. Ênê tênga nê njaê Hamutal, enj Jeremia anja malac Libna latuo.

¹⁹ Enj kêdaguc Jehoiakin nê lênj ma gêgôm gêj, tanj Apômtau gêlic sec nanj.

²⁰ Apômtau têtac njandanj kêsa gêdênj lau Jerusalem to Judanja, tec kêtinj êsêac su anja lanjônemja.

Jerusalem gebenj

Sedekia gêli tau sa gêdênj binj Babilon Nebukadnesar.

25

¹ Sedekia gêjam gôlinj gamênj jala 9 ma ajônj 10 ma bêc 10, go kinj Babilonja gêwinj nê sinjwaga samob gêmênj gebe sênac sinj êndênj Jerusalem ma sêgi malac tau auc. Êsêac sê nênj becoba kêkô malac njamagê ma sêboa nom sa ma sêgi malac tau auc.

² Ma êsêac sêgi malac auc e gêdênj Sedekia nê gôlinj njajala kêtû 11.

³ Gêdênj jala tonanj njajônj 4 njabêc 9 tôbôm gêjam sêga ma launênj gênj taniinja masianô samucenj.

⁴ Gêdênj bêc tonanj njacjo têtuc tunjôm popoc. Lau Kaldea sêgi malac auc, mago kinj Judanja to nê sinjwaga samob sêc sêja gêdênj gêbêc. Êsêac sêsa sacgêdô, tanj gêc tunjôm luagêc njasawa kêsi kinjê kôm saunj nanj, ma sepenj gaboanj Arabagenj sêja.

⁵ Mago Kaldeanênj sinjwaga sêjanda kinj ma sê êsêac tônj anja gaboanj Jerikonja ma ênê sinjwaga samob sêc êlinj-êlinj.

⁶ Go êsêac sêkôc Sedekia tônj ma sêkênj enj gêdênj kinj Babilonja anja malac Ribla ma enj kêmetôc Sedekia.

⁷ Êsêac sêjac ênê latui êndu anja enj tau lanjônemja, go sêkip Sedekia mataanô sa to sêsô enj tônj ja kapoacwalô ma sêkôc enj gêja Babilon.

Sesenj lôm dabunj su

⁸ Gêdênj tanj kinj Nebukadnesar nê gôlinj njajala kêtû 19 njajônj 5 ma njabêc 7 nanj kinj Babilonja nê sakinjwaga tanj Nebusaradan tanj kêtû sinjwaga sejob kinja nênj kasêga nanj, kêsô Jerusalem gêja.

⁹ Enj kêkênj ja genj lôm dabunj to kinjê andu ma andu Jerusalemja samob su.

¹⁰ Ma Kaldeanênj sinjwaga, tanj sêwinj sinjwaga sejob kinja nênj kasêga nanj, sesenj Jerusalem njatunjôm su samucenj.

¹¹ Go kasêga Nebusaradan kêkôc lau njapopoc, tanj gacgenj sêmoa malac nanj samob, lau lemenj mêtê njagêdô, tanj gacgenj sêmoa nanj ma êsêac, tanj sêsunj taunj gêmunj gêdênj êsêac lau Babilon su nanj, sêja Babilon.

¹² Mago enj gēwi lau ṅalêlôm sawa ṅagêdô sinj gacgenj sêmoa, gebe sejop kôm wainṅa to sênam kôm moṅa.

¹³ Ma lau Kaldea sêjac Apômtaunê andu ṅaalê kopa ma laclu kapôêṅ buṅa, taṅ sêmasanj ṅa kopagenj naṅ, popoc ma sêkôc kopa samob sêja Babilon.

¹⁴ Ma êsêac sêjanṅo ku to siac ma bôjanj to laclu ma waba kopaṅa samob, taṅ gêjac sakinj lôm dabunṅa ṅawae naṅ su.

¹⁵ Ma kasêga kêkôc gêṅmalu ṅabulakôp to suc ma ṅagêṅlêlôm samob, taṅ sêmasanj ṅa gold to silber naṅ, su amboac tonanj.

¹⁶ Alê luagêc ma bukom to sac, taṅ Salomo kêmasanj kêtû lôm dabunṅa naṅ, ṅakopa ṅawapac sec, tec sêjam dôṅ kêtôm atom.

¹⁷ Alê tau baliṅ kêtôm saka 5 ma sêmasanj alê ṅatêpôê ṅa kopa baliṅ amboac saka samuc tagerj. Ma sêsac kopa kêtû o to walô ma kaṅanô ṅakatu gêjam ṅamôkê tau auc ma alê kêtû luagêcṅa kêtôm tonanj.

Sêkôc lau Juda sêja Babilon

¹⁸ Go sinjwaganêṅ kasêga Nebusaradan kêkôc ṅac dabunṅa Seraia agêc dabunṅa, taṅ kêsô enj ṅalabu naṅ, Sepania ma gejobwaga sacgêdôṅa têtêac tôṅ.

¹⁹ Anṅa malac enj kêkôc gejobsêga, taṅ gêjam gôliṅ sinjwaga naṅ, to lau lemenj teṅ taṅ ôliṅ andanj kinj ma gacgenj sêmoa malac naṅ, tôṅ ma sinjêlêc lanṅwa nê kêlêpêwaga, taṅ gejob sinjwaganêṅ ṅaêmôkê naṅ, to lau towae 60 gamêṅ ṅagêdôṅa, taṅ enj kêtap sa anṅa Jerusalem tau.

²⁰ Kasêga Nebusaradan kêkôc êsêac gêdêṅ kinj Babilonṅa, taṅ gêmoa malac Ribla.

²¹ Ma anṅa malac Ribla, taṅ gêc gamêṅ Hamat naṅ, kinj Babilonṅa kêtatu lau gebe sênac êsêac êndu. Amboac tonanj ṅagêc sêwê lau sêwi nêṅ gamêṅ sinj jasêṅgôṅ gamêṅ Babilon.

Gôliṅwaga Judaṅa Gedalia

²² Kinj Babilonṅa Nebukadnesar kêkêṅ Ahikam latu ma Sapan dêbu Gedalia kêtû lau ṅagêdô, taṅ Nebukadnesar gêwi sinj gacgenj sêmoa gamêṅ Judaṅa naṅ, nêṅ gôliṅwaga.

²³ Gêdêṅ taṅ lau Juda nêṅ laumata to nêṅ sinjwaga samob sêṅô gebe kinj Babilonṅa kêkêṅ Gedalia kêtû gôliṅwaga naṅ, êsêac dêdêṅ Gedalia sêja Mispa. Lau tau tonanj nêṅ ṅaê tonec gebe Netania latu Ismael agêc Kareia latu Johanan ma Tanhumet latu Seraia anṅa malac Netopat, agêc Jasanja anṅa Maka.

²⁴ Ma Gedalia kêtôc lêma gêdêṅ êsêac to nêṅ lau ma kêsôm gebe “Atêc taôm êtu lau Babilon nêṅ laumataṅa atom. Anṅôṅ gamêṅ tonec ma anam sakinj kinj Babilonṅa, go amoa ṅajam.”

²⁵ Mago gêdêṅ jala tonanjṅen ṅaajôṅ 7 Netania latu ma Elisama dêbu Ismael anṅa kinj nê gôlôac ṅam gêmêṅ Mispa gêwiṅ lau 10 ma sêjac Gedalia to lau Juda ma lau Kaldea, taṅ sêmoa sêwiṅ enj naṅ, êndu anṅa Mispa.

²⁶ Go lau samob, lau tolêlôm to lau ṅalêlôm sawa kêtômgenj, sêwiṅ sinjwaganêṅ laumata sêwi gamêṅ sinj ma sêsêp Aiguptu sêja gebe êsêac têtêc Kaldeawaga.

Sêwi Jehoiakin sinj anṅa kapoacwalô

²⁷ Gêdêṅ taṅ kinj Judaṅa Jehoiakin nê jala gêṅgôṅ kapoacwalôṅa kêtû 37 ṅaajôṅ kêtû 12 ma ṅabêc 27 naṅ, Ewilmerodok kêkôc nê gôliṅ kinjṅa sa, tec enj kêmoasinj kinj Judaṅa Jehoiakin ma kêgaboac enj su anṅa kapoacwalô.

²⁸ Enj kêmoasinj enj ma gêmac-gêmac binj gêdêṅ enj ma kêkêṅ enj gêṅgôṅ lêpôṅ teṅ ṅaô ma ketoc enj sa kêlêlêc kinj ṅagêdô, taṅ sêmoa Babilon sêwiṅ enj naṅ su.

²⁹ Jehoiakin kêkwalec ṅakwê kapoacwalôṅa su ma genj gêṅ gêṅgôṅ kinj nê tebo kêtôm têm samob e gêmac êndu.

³⁰ Gêdêṅ têm samob, taṅ enj gêmoa mata jaliṅa naṅ, enj kêtap nê gêṅ, taṅ kêpô lêna naṅ sa kêtôm bêcgenj anṅa kinj nê.

Minj

Minj njabuku Luagêc gêjac minj binj, tanj kêsêp Samuelnê buku luagêc to Kinjnênj buku luagêc nanj, njakônijnja, mago njac-keto-bukuwaga gêjac minj binj amboac tenj. Enj keto lau Israel nênj kinjnênj minj kêtû njam luagêcra.

Njam tenj gebe êwa sa gebe gêjwapac, tanj kêtap gamênj kinjna Israel to Judaña sa nanj, kêtôm gebe ensenj Anôtônê binj gêjac mataña su atom. Lau njapopoc, tanj sêngônj gamênj Juda nanj, sênanja atom, Anôtô êpuc êsêac tøj e sêngôm ênê binj njanô êsa. Njac-keto-binwaga taê gêjam Dawid agêc Salomo nênj gênsêga ma Jehosapat agêc Heskia ma Josia sêwaka sakinj Anôtônja sa kêtiam to lau, tanj sêsap Anôtô tøj njanjênj, tec kêkênj gêwijn njajanja gebe Anôtô taê walô nê lau, tanj sêngônj gamênj Judaña nanj to ênjgôm nê binj samob njanô êsa.

Njam tenj gebe enj gebe êkip sakinj lôm dabunja njam sa ma gebe êwaka dabunwaga to lau Lewi nênj kôm njagôlinj to kôm njalênj sa amboac tonanjênj gebe lau tau tonanj sêwê kainj sakinj omnja. Njac-keto-binwaga gêlic Dawid amboac njac, tanj kêtû lôm dabunj to sakinj dabunj toê-toê njamôkê, tagenj enj tau kêkwê lôm dabunj sa atom. Kôm tonanj latu Salomo gêjam kêtôm Kinjnênj buku gêjac minj.

33

Kinj Manase anja Juda

¹ Manasenê jala kêtû 12 gêdênj enj kêtû kinj Judaña ma gêjam gôlinj jala 55 gêngônj Jerusalem.

² Enj gêgôm gênj, tanj Apômtau gêlic gêjac mataanô njajam atom. Enj kêdaguc lau tentenlatu, tanj Apômtau kêtinj êsêac su gêmuj lau Israel nanj, nênj mêtê alôb-alôb.

³ Gebe enj kêkwê gamênj njabau, tanj enj tama Heskia gesenj su nanj, sa kêtiam ma kêkwê anôtô jaba Bal nê altar sa ma kêmansanj anôtô Asera nê njakatu to gêjam sakinj gêdênj utitalata undambênja samob.

⁴ Enj kêkwê altar jaba anja Anôtônê lôm njalêlôm, anja gamênj, tanj Apômtau kêsôm gebe "Anja Jerusalem aênjoc njac oc ênêc endenj tøjnjênj" nanj.

⁵ Anja Apômtaunê lôm dabunj njamalacluj lulujenj enj gêboa altar sa gebe lau sênam sakinj utitalata undambênja.

⁶ Ma enj kêkênj nê latui têtû daja anja Gaboanj Hinomnja ma gêgôm mectomanj to kêsôm mec jaba tokainj-tokainj ma kêtû kênac lau sêmôc njacmatê katunja. Enj gêgôm gênj secsêga gêmoa Apômtau lanjônêmnja e gêli Apômtaunê têtac njandanj sa.

⁷ Ma kêsôm gebe sêmansanj njakatu tenj ma kêkênj gênj tau kêkô Apômtaunê lôm dabunj, kêkô anja gamênj, tanj Apômtau kêsôm binj kêpi gêdênj Dawid agêc latu Salomo nanj, gebe "Anja andu tonoc to Jerusalem, tanj aê kajalinj sa anja Israelnênj gôlôacmôkê samob nênj nanj, aê gabe jakênj njoc njac ênêc endenj tøjnjênj.

⁸ Ma lau Israel embe tanjenj wamu aênjoc jatu to sêmansanj binjsu samob, tanj aênjoc sakinjwaga Mose kêkênj gêdênj êsêac nanj, go aê jalôc gebe sêjanda njoc lau anja gamênj, tanj aê kakênj gêdênj nênj tamenj nanj, êtiam atom."

⁹ Manase kêtiam lau Juda to lau Jerusalem e sêgôm sec sêlêlêc lau tentenlatu, tanj Apômtau gesenj êsêac su ma lau Israel sêlic nanj.

Manase gêjam tau ôkwi

¹⁰ Apômtau gêlênj binj Manase to nê lau kêsa propete awenjsunj, mago êsêac sêkênj tanjenj atom.

¹¹ Kêtû tonanjja Apômtau kêkênj kinj Asurianja nê sinwaga nênj laumata mênjsêga Manase njalêngêc to sêsô enj tøj njakapoacwalô ma sêkôc enj sêja Babilon.

¹² Enj kêtap njandanj sa, go awa gêjac Apômtau, nê Anôtô gebe taê walô enj êtiam ma kêkônijnj tau njanôgênj gêdênj tamainênj Anôtô.

¹³ Ketenj mec gêdênj enj, go Anôtô kêkôc ênê mec sa ma kêkênj tanja ênê tanj e kêkênj enj kêtû kinj anja Jerusalem kêtiam. Tec Manase kêjala gebe Apômtau tau enj Anôtô njanô.

¹⁴ Njasawa tenj acgom, go kêkwê tunbôm tenj sa kêkô Dawidnê malacsêga njamagê gêdênj njamakenj oc kêsêpnja kepenj Gihonja, kêdaguc gaboanjênj e jagêdinj kêsô "Katam Inja", tec kêgi Opel ma sêboa kêpi e njênjenj gêja. Go kêkênj sinwaganênj laumata jasêngônj têtôm malac njatunbôm gamênj Judaianja samobgênj.

¹⁵ Ma enj kêkôc anôtô jaba to nênj njakatu su anja Apômtaunê andu to altar, tanj enj gêboa sa anja lôc, tê Apômtaunê andu kêkô nê, ma anja Jerusalem tau nanj, enj gêjac samob sa ma sêbalinj sinj kêsêp malac njamagê gêja.

¹⁶ Enj kêbênjoc Apômtaunê altar kêtiam ma jakêkênj da wama to da danje ma enj kêjatu Judawaga gebe sênam sakinj êndênj Apômtau, Israel nênj Anôtôgênj.

¹⁷ Lau sêkêŋ da aŋga gamêŋ ŋabau ŋagêdô gêwiŋ, mago sêkêŋ gêdêŋ Apômtau, nêŋ Anôtô taugen.

Manasenê gôliŋ gêjac pep

¹⁸ Gêŋ ŋagêdô samob, taŋ Manase gêgôm mec taŋ eŋ keteŋ gêdêŋ nê Anôtô ma biŋ, taŋ propete sêsôm gêdêŋ eŋ sêjam Apômtau, lau Israel nêŋ Anôtô lanô naŋ, teto sa samob gêc “Kiŋ Israelŋa nêŋ miŋ” ŋalêlôm.

¹⁹ Manase nê mec to Anôtônê ŋagêjô, nê sec ŋalêŋ, taŋ eŋ gêgôm gêmuŋ gêjam tau ôkwiŋa naŋ, ma gamêŋ sakiŋŋa to anôtôo Asera nê ŋakatu, taŋ eŋ kêmasaŋ to anôtôo jaba samob, taŋ eŋ gêjam sakiŋ naŋ, samob teto sa gêc “Propetenêŋ Miŋ”.

²⁰ Manase gêc nê bêc gêc gêwiŋ tamai ma sêsuŋ eŋ aŋga nê andu kapôêŋ ma nê latu Amon kêtû kiŋ gêjô eŋ su.

* kêtiam atom.

Esra

Esranê buku tonec gêjac têku Mințau ɲabuku luagêc. Lau Juda, taɲ sêngôɲ kapoacwalô aɲga Babel naɲ, nêɲ ɲagêdô sêmu sêja nêɲ malacmôkê ma sêkwê nêɲ malac Jerusalem sa to sêwaka sakin omɲa sa kêtiam.

Êsêac têdênaɲ miɲ tau kêsêp ɲasêbu têlêac gebe

1. Môkêlatu 1-2 Lau Persia nêɲ kiɲsêga Kirus kêjatu lau Juda nêɲ toɲ ɲamataɲa gebe sêmu sêna nêɲ gamêɲ.
2. Môkêlatu 3-6 Êsêac sêkwê lôm dabuɲ sa kêtiam ma sêjac kawi lôm tau. Su, go sêwaka Anôtônê sakin omɲa sa kêtiam.
3. Môkêlatu 7-10 Jala ɲagêdô gêjaɲa acgom, go Esra gêwê lau Juda nêɲ toɲ teɲ sêd lasê Jerusalem amboac tonan. Esra kêjala Anôtônê biɲsu kêtı toɲ eɲ, tec kêmasaɲ lêɲ teɲ gebe lau Juda sêwi nêɲ lauo jaba, taɲ sêjam naɲ, siɲ gebe sejoɲ lau Israel nêɲ biɲlênsêɲ, taɲ gêjam gôliɲ nêɲ sakin dabuɲ ɲalêɲ naɲ.

Kiɲ Kirus nê jatu

¹ Gêdêɲ jala ɲamataɲa, taɲ Kirus kêtı kiɲ Persiaɲa naɲ, Apômtau kêkac kiɲ Persiaɲa Kirus nê ɲalêlôm gebe êɲgôm biɲ, taɲ Apômtau kêkêɲ gêdêɲ propete Jeremia geoc lasê naɲ, ɲanô êsa. Kirus kêkêɲ biɲ ɲa awasuɲ ma keto papia gêwiɲ kêtôm nê gamêɲ gôliɲɲa gêja gebe

² “Kiɲ Persiaɲa Kirus kêsôm biɲ amboac tonec gebe Apômtau, Anôtô undambêɲa, kêkêɲ nom ɲagamêɲ samob kêsô aê ɲalabu. Ma eɲ kêjatu aê gebe jakwê ênê andu teɲ sa aɲga Jerusalem, taɲ gêc gamêɲ Jadaɲa naɲ.

³ Anôtô êwiɲ nê lau, taɲ sêmoa sêwiɲ amac naɲ, ma sêndi ma sêpi Jerusalem, taɲ gêc gamêɲ Jadaɲa naɲ, sêna gebe sêkwê Apômtau, Israelnêɲ Anôtô nê andu sa êtiam. Eɲ Anôtô taɲ gêngôɲ Jerusalem naɲ.

⁴ Ma nê lau ɲapopoc, taɲ sêmoa malac gêdêɲ-gêdêɲgeɲ amboac lau jaba naɲ, têtap moasiɲ sa aɲga lau malac tauna. Lau sêkêɲ silber to gold ma waba to bôc êndêɲ êsêac ma sêkêɲ da êtôm nêɲ ɲalêlôm êkac êsêacɲa êtu Anôtônê andu aɲga Jerusalemɲa.”

Lau kapoacwalôɲa sêmu sêja Jerusalem

⁵ Go gôlôacmôkê Juda to Benjamin nêɲ laumata dêdi sêwiɲ dabuɲwaga to lau Lewi. Êsêac lau taɲ Anôtô kêkac êsêac gebe sêpi sêna ma sêkwê Apômtaunê andu sa aɲga Jerusalem naɲ.

⁶ Ma lau malacm samob sêjam êsêac sa ma sêkêɲ silber to gold ma waba to bôc ma awamata êjamgeɲ gêwiɲ gêɲ, taɲ êsêac sêkêɲ kêtı ɲalêlôm kêkac êsêacɲa naɲ.

⁷ Kiɲ Kirus kêkôc Apômtaunê andu ɲalacu, taɲ Nebukadnesar kêjaɲgo su aɲga Jerusalem ma kêkêɲ kêsô ênê anôtônê andu gêja naɲ, kêsa gêmêɲ amboac tonanɲeɲ.

⁸ Kiɲ Persiaɲa Kirus kêkêɲ laclu tau gêdêɲ kanomwaga Mitradat ma eɲ kêsa sa gêdêɲ gôliɲwaga Jadaɲa Sesbasar.

⁹ Ma waba taɲ ɲanamba amboac tonec gebe suc gold 1,000 ma suc silber 1,000 ma laclu da jadaunɲa 29.

¹⁰ Laclu gold 30 ma silber 2,410 ma laclu ɲagêdô 1,000.

¹¹ Laclu gold to silber samob kêpi tagen kêtôm 5,469. Gêdêɲ taɲ sêwê lau kapoacwalôɲa aɲga Babilon sêpi sêja Jerusalem sêja naɲ, Sesbasar kêkôc gêɲ samob tonan ɲai gêwiɲ.

2:1-70 Lau taɲ sêwi kapoacwalô aɲga Babel siɲ ma sêmu sêja Juda naɲ, nêɲ gôlôacmôkêɲeɲ ɲaê to nêɲ namba kêsêp môkêlatu tonec.

3

Sêmasaɲ sakin ɲagôliɲ

¹ Lau Israel sêngôɲ nêɲ malac gêdêɲ-gêdêɲgeɲ su acgom, go gêdêɲ aɲɲ kêtı 7 mêɲgêdô lasê êsêac samob sêkac taun sa aɲga Jerusalem.

² Go Josadak latu Jesua to nê dabuɲwaga ma Sealtiel latu Serubabel to nê lasitêwai dêdi ma sêboa Israelnêɲ Anôtô nê altar sa gebe sêkêɲ daja ênsac ɲaô kêtôm teto gêc Anôtônê ɲac Mose nê biɲsu.

³ Êsêac sêboa altar tau kêkô ɲamala langwa gebe têtêc taun kêtı lau gamêɲ tonanɲa. Ma sêkêɲ daja gêsac altar gêdêɲ Apômtau tau kêtôm bêbêc to kêtulagen.

⁴ Êsêac sêlic Om Bec kêtôm teto gêc, go sêkêɲ daja kêtôm bêcgeɲ kêtôm jatu ɲadênaɲ.

⁵ Tonan su, go êsêac sêkêɲ daja kêtôm bêcgeɲɲa sêmoa to sêkêɲ daja aɲɲ mêɲgêdô lasêɲa ma gêdêɲ Apômtaunê om samob kêtôm ɲajatu gêc naɲ, ma da taɲ ɲac teɲ êkêɲ êndêɲ Apômtau êtôm nê ɲalêlôm êkac eɲ naɲ.

⁶ Gédêh ajôh kêtü 7 ñabêc ñamataña êsêac sêjac m gebe sêkêh daja gédêh Apômtau. Mago sêkêh nomban kêtü Apômtaunê lôm dabuñña su atom tagen.

⁷ Amboac tonar êsêac sêkêh mone gédêh sêpapocwaga to kamunda ma gêh sênir to sênômña ma katêkwi gédêh lau Sidon to Turu gebe sembon kaseda anga lôc Lebanon sêsêp gwêc sêna Jope êtôm tan kin Persiaña Kirus gêlôc sa nan.

Sêjac m kôm sêkwê lômdabuñña

⁸ Gédêh jala kêtü luagêcña, tan êsêac sêô lasê Anôtônê andu ñamala anga Jerusalem su nan, ñaajôn kêtü luagêcña Sealtiel latu Serubabel agêc Josadak latu Jesua sêjac m kôm tau sêwir nêh lasitêwai ñagêdô ma dabuñwaga to lau Lewi ma êsêac samob, tan anga kapoacwalô sêmu sêmêh Jerusalem nan. Êsêac sêkêh lau Lewi, tan nêh jala kêtü 20 ma kêlêlêc nan, gebe sejoj kômwaga, tan sêkwê Apômtaunê andu nan.

⁹ Ma Jesua gêwir latui to nê tawanj ma Juda latu Kadmiel to nê latui sejoj Anôtônê andu ñakômwaga sêwir Henadad latui to lau Lewi nêh latuj to nêh tawanj.

¹⁰ Ma gédêh tan sêkwêwaga sêu nomban Apômtaunê lôm dabuñña nan, dabuñwaga sêsô nêh ñakwê dabuñ ma sêwê todauc ma Asap latui, lau Lewi, toonjen gebe sêlambin Apômtau kêtôm ñagôlin, tan kin Israella Dawid kêkêh nan.

¹¹ Ma êsêac sêjam wê sêjô tauñ awen, sêlambin to sêjam danje gédêh Apômtau “Gebe en ñac gabêjam

ênê têtac gêwir Israella ênêc ender tønjen.”

Gédêh tan êsêac sêlambin Apômtau nan, lau samob sêjam lasê sêpuc awen sagen gebe sêu Apômtaunê andu ñanomban sugac.

¹² Mago dabuñwaga to lau Lewi ma laumata gôlôacmôkêh nêh lau ñanô taêsam, tan sêlic lôm dabuñ ñamataña su nan, sêlic andu wakuc tonec ñanomban ma têtan tanjiboa kapôêhanô. Mago nêh ñagêdô taêsam sêjam lasê kapôêh kêtü têtü samucña.

¹³ Amboac tonar lau têtôm atom gebe sêwa sêjam lasê ñabêlêc to launêh tanjiboa êkôc gebe lau sêjam lasê ña awen kapôêh ma sêhôn ñaôndu gêja ñêhjen.

4:1-5:17 Lau Juda sêkôc kôm sêkwê lôm dabuñña sa, mago nêh ñacjo sebe sensen êsêac. Tagen propete Hagai agêc Sakaria sêpuc êsêac tôn. Gédêh tan ñacjo sêlênsôn êsêac ñapan nan, lau Persia nêh gôlinwaga, tan sejoj gamêh Judanja nan, teto papia gédêh nêh kin Darius, tan gêjô Kirus su nan ma teten en gebe êmbêlêlê kin Kirus nê minkaton, oc êtap Kirusnê jatu sa gebe lau Juda sêkwê nêh lôm dabuñ sa êtiam me masi.

6

Sêkwê lôm dabuñ sa. Lôm dabuñ ñakôm

¹ Go kin Darius kêjatu bin gebe sensom andu papianja ôkwi gebe sêjac minkaton samob sa gêc andu tonar.

² Ma anga Media ñamalacsêga Ekbatana êsêac têtap papia lun ten sa. Bin tan teto kêsêp papia tau nan gebe “Minkaton.

³ Gédêh kin Kirus nê gôlin ñajala ñamataña kin Kirus tau kêjatu bin tonec gebe Bin tonec kêkanôn Anôtônê andu anga Jerusalem. Êsêac sêkwê andu tau sa êtu gamêh sêkêh da to dajanja êtiam. Lôm ñasagin êmu êpi amboac saka 15 to ñagêbôcña amboac saka 15 amboac tonanjen.

⁴ Êsêac sêkêh poc dênan têtêac ênsac tau ñaô ma sênsac ka palan êtu sagin ñakanô. Kôm ñaôli samob êsa anga kinê kanom.

⁵ Ma akêh Anôtônê andu ñaclu gold to silber, tan Nebukadnesar kêjanjo su anga lôm dabuñ Jerusalemña ma kejon gêmêh Babilon nan, êmu êna lôm dabuñ, tan êkô Jerusalem nan êtiam. Akêh samob êkô ñamala anga Anôtônê andu.”

Kin Darius kêjatu gebe sêkôc kôm sa êtiam

⁶ Go kin Darius kêsakin bin tau ñagêjô amboac tonec gebe “Êndêh gôlinwaga gamêh, tan gêc bu ñamaken ônêh nan, Tatenai agêc Sedarboseni to nê lau ñagêdô, tan anjôn gamêh ñamaken ônêh nan. Amoa jaêc gamêh tonar.

⁷ Alin Anôtônê andu ñakôm su êndêh lau Juda nêh gôlinwaga to kasêga tauñjen. Êsêac sêkwê Anôtônê andu sa êtiam êkô ñamala lanjwa.

⁸ Aê kajatu bin ñagêdô, tan kêkanôn amacnêl lêh anam lau Juda nêh kasêga sanja gebe sêkwê Anôtônê andu sa êtiam. Akêh ñaôli samucjen êndêh lau tonar ma anam ñagêdô tôn atom. Akôc mone, tan lau anja bu ñamaken ônêh sêkêh êtu takis nan, sa anja kinê kanom ma anam ôli lau tonar solop ma êtôm ñanocjen.

⁹ Ma gêh samob, tan êsêac sêpô lêna gebe sêkêh êtu dajanja sêkêh êndêh Anôtô undambêhña amboac bulimakao ñalatu kapoac ma domba kapoac to ñalatu akêh êndêh êsêac. Ma akêh

polom njanô to gwêc ma wain to niptêkwi êtôm tan dabunwaga Jerusalemja sêsôm nan, akêñ êndêñ êsêac topalêgen êtôm bêcgeñ.

¹⁰ Gebe êsêac sêkêñ da njanamanô êndêñ Anôtô undambêña ma teten mec êtu kinj to latuinja gebe sêmoa matenjali.

¹¹ Aêñoc jatu tenj gêc gebe Nac tenj embe ênam binj tonec ôkwi, go sêkip ka gêbôc tenj sa anja ênê andu ma sênac enj êpi ka tau ma nê andu êtu lënduc tenj êtu ênê kesonja.

¹² Ma Anôtô, tanj kêkêñ nê njaê gêc andu tonanj nan, êku kinj to lau samob, tanj sêmêtôc lemenj gebe sêñgêli jatu tonec ma senseñ Anôtônê andu, tanj kêkô Jerusalem nan, tulu sênanja tomalagenj. Aê Darius kajatu binj tonec. Sêñgôm njanô êsa toôlinj palêgenj."

Sêjac kawi lôm dabun tau

¹³ Go gôlinjwaga bu njamakenj ônêña Tatenai agêc Sedarbosenai ma êsêagêcniêñ laumata, tanj sêwinj êsêac nan, sêgôm gêñ samob, tanj kinj Darius kêjatu sa nan, njanô kêsa toôlinj palêgenj.

¹⁴ Ma lau Judanêñ laumata sêkwê andu tau têtû wakac kêtû propete Hagai agêc Ido latu Sakaria nêñ binj seoc lasêña. Êsêac sêjac dabinj andu tau kêtôm Israelnêñ Anôtô nê jatu to kinj Persianja Kirus agêc Darius ma Artakerkes sêjatu.

¹⁵ Ma êsêac sêjac dabinj andu tau gêdêñ ajônj Adar njabêc kêtû têlêacña. Gêdêñ tonanj kinj Darius nê gôlinj njanala kêtû 6.

¹⁶ Ma lau Israel to dabunwaga ma lau Lewi to êsêac njaêdô, tanj sêmu sêmêñ anja kapoacwalô nan, sêlic nêñ om sêjac kawi Anôtônê lôm dabunja totêntac njamgenj.

¹⁷ Gêdêñ tanj êsêac sêjac kawi Anôtônê andu tonanj nan, êsêac sêkêñ bulimakao kapoac 100 to domba kapoac 200 ma domba njalatu 400 kêtû daja, kêtû da ensenj lau Israel samob nêñ sec sunja. Ma êsêac sêkêñ noninj kapoac 12 kêtôm Israel nêñ gôlôacmôkê njanamba.

¹⁸ Ma êsêac têdênanj dabunwaga to lau Lewi nêñ tonj kêtû sênam sakinj Anôtô anja Jerusalemja kêtôm teto gêc Mosenê buku nanj.

Senj Pasa

¹⁹ Gêdêñ ajônj njanata njabêc 14 êsêac, tanj sêmu sêmêñ anja kapoacwalô nan, sêlic om Pasa.

²⁰ Gebe dabunwaga to lau Lewi sêjam dabun tauñ kêtû têtû selescña. Êsêac samob têtû selesc su, amboac tonanj sêjac domba Pasanja kêtû lau kapoacwalô samob, tanj sêmu sêmêñ nan, kêtû nêñ dabunwaga njaêdô ma êsêac tauñja gêwinj.

²¹ Ma lau Israel samob, tanj sêmu anja kapoacwalô sêmêñ nan, to êsêac samob, tanj sêbinj tauñ tônj sêwinj êsêac ma sêkac tauñ su anja lau gamêñ tonanjja nêñ njatêmui gebe sênam sakinj Apômtau, Israelnêñ Anôtô nan, samob senj Pasa tau.

²² Ma êsêac sêlic om polom njalucña tonanj kêtôm bêc 7 totêntac njamgenj gebe Apômtau gêgôm êsêac têntac njam kêsa to gêjam kinj Asurianja nê njalêlôm ôkwi gêdêñ êsêac. Amboac tonanj kinj tau gêjam êsêac sa kêtû kôm Anôtô, Israelnêñ Anôtô nê lôm dabunja. * March njasawa.

7

Esra to lau sêmêñ Jerusalem

¹ Gêñ tonanj su acgom, go Esra kêpi anja Babilon gêmêñ gêdêñ tanj kinj Persianja Artakerkes gêjam gôlinj gamêñ nanj. Esra enj Asaria latu, nanj Kilkia latu,

² nanj Salum latu, nanj Sadok latu, nanj Ahitub latu,

³ nanj Amaria latu, nanj Asaria latu, nanj Meraiot latu,

⁴ nanj Serajah latu, nanj Usi latu, nanj Buki latu,

⁵ nanj Abisua latu, nanj Pinahas latu, nanj Eleasar latu, nanj dabunwaga Aron latu.

⁶ Esra tau tonanj anja malac Babilon kêpi Jerusalem gêja. Enj kêtû binjsutau tenj, tanj kêjala Mosenê binjsu, tanj Apômtau, Israelnêñ Anôtô kêkêñ nanj, tomalagenj, Ma kinj kêkêñ gêñ samob, tanj enj ketenjanj, gebe Apômtau, ênê Anôtônê lêma gejob enj.

⁷ Gêdêñ tanj kinj Artakerkes nê jala gôlinjja kêtû 7 nanj, lau Israel nêñ njaêdô sêpi Jerusalem sêja amboac tonanjjenj ma dabunwaga to lau Lewi ma lau wêña to gejobwaga sacgêdôña ma sakinjwaga lôm dabunja sêwinj.

⁸ Ma Esra gêô lasê Jerusalem gêdêñ kinj nê jala gôlinjja kêtû 7 njanônj kêtû lemenjenja.

⁹ Gêdêñ ajônj njanata njabêc njanatanja enj gêdi anja Babilon ma gêdêñ ajônj kêtû lemenjenj njabêc njanatanja enj gêô lasê Jerusalem gebe ênê Anôtônê lêma njanam kêkêñ ajun enj.

¹⁰ Esra nê njalêlôm kêkac enj gebe êndônj tau e êjala Apômtaunê binjsu to êngôm njanô êsa ma êndônj njaêlinj to jatu anja Israel.

Papia tanj kinj Artakerkes kêkêñ gêdêñ Esra nanj

* 6:22: Adar katu lau Juda nêñ ajônj njanujan nanj February to

¹¹ Biñ tonec kêsêp papia, tanj kinj Artakerkes kêkêñ gêdêñ dabunwaga to biñsutau Esra, tanj kêjala Apômtaunê biñsu to ñagôlin, tanj Anôtô kêkêñ gêdêñ Israel nanj kêtú tonj.

¹² “Kinj samob nêñ kinj Artakerkes nê papia êndêñ dabunwaga Esra, Anôtô undambêña nê biñsu ñabiñsutêna.

¹³ Aê kajatu biñ tonec gebe lau Israel nêñ tenj me nêñ dabunwaga to ñac Lewi tenj, tanj gêmoea ñoc gamêñ kinjñe ma nê ñalêlôm êkac enj gebe êna Jerusalem nanj, êtôm gebe êwiñ aôm êna.

¹⁴ Aê kinj to ñoc lau senjen 7 asakinj aôm gebe ònac gamêñ Juda to Jerusalemña kêsî ma ònam dôñ ñabiñj êpi aômnmê Anôtônê biñsu, tanj kêsêp aôm lêmam nanj.

¹⁵ Ôkôc silber to gold, tanj aê kinj ma ñoc lau senjenña akêñ toma ñalêlôm samucgenj gêdêñ Israelnêñ Anôtô, tanj gêñgôñ Jerusalem nanj, òna amboac tonanjenj.

¹⁶ Ôkôc silber to gold samob, tanj aôm oc ôtap sa anjga gamêñ Babilonña samucgenj nanj ma da, tanj lau Israel to nêñ dabunwaga sêkêñ tonêñ ñalêlôm samucgenj êtu nêñ Anôtônê andu anjga Jerusalem nanj.

¹⁷ Mone tonanj aôm ôkôc ma ònam ôli bulimakao kapoac to domba kapoac ma domba ñalatu êwiñ da kelenj da kelenj to wain, tanj sêkêc êtu da nanj. Ôkêñ gêñ tau êtu da ênsac aômnmê Anôtônê andu ñaaltar, tanj kêkô Jerusalem nanj.

¹⁸ Ma aôm to nêñ lasitêwai anjgôm silber to gold, tanj gacgenj gêc nanj, êtôm amac alic ñajam ma êtôm amacnêñ Anôtônê biñ nanj.

¹⁹ Laclu tanj sêkêñ gêdêñ aôm kêtú Anôtônê andu ñasakinj nanj, aôm oc ôkêñ tomalagenj ênêc Anôtô lanjônêñña anjga Jerusalem.

²⁰ Gêñ ñagêdô samob, tanj embe ôpô lêna êtu Anôtônê anduñ nanj, ma gêñ tanj gêjác aôm ñawae gebe ònam ôliña nanj, ôkôc ñamone sa anjga kinjñe kanom.

²¹ “Ma aê, kinj Artakerkes, ñoc jatu gêdêñ kanomwaga samob, tanj sêmoea bu ñamakenj ònêña nanj, gebe akêñ gêñ samob, tanj dabunwaga Esra, Anôtô undambêña nê biñsu ñabiñsutêna etenj êndêñ amac nanj topalêgenj.

²² Akêñ silber e naêtôm talu 10 to polom ñanô ñadôñ 100 ma wain ñagasuc 100 to niptêkwi ñagasuc 100 ma gwêc akêñgenj.

²³ Gêñ samob, tanj Anôtô undambêña kêjatu sa nanj, anjgôm ñanô êsa toôlim palêgenj êtu Anôtô undambêña nê anduñ gebe ênê têtac ñandanj êsa êtu kinjñe gamêñ to nê latuiña atom.

²⁴ Ma aêac akêñ ñawae êndêñ amac amboac tonanjenj gebe ajac jao gebe amac akôc takis tokainj-tokainj anjga êsêac dabunwaga to lau Lewi ma lau wêña to gejobwaga katamña ma sakinjwaga lôm dabunña to sakinjwaga Anôtônê anduñ samob nêñ tenj atom.

²⁵ “Ma aôm Esra ôjalinj gôlinjwaga to mêtôcwaga sa êtôm nêñ Anôtônê kauc, tanj gôwê kainj nanj gebe sêmêtôc lau samob, tanj sêñgôñ bu ñamakenj ònêña nanj. Êsêac sêmêtôc lau samob, tanj sêjala Anôtônê biñsu su nanj to êsêac, tanj sêjala biñsu su atom tagenj nanj, òndôñ êsêac acgom.

²⁶ Ma êsêac tanj tanjenj wamu nêñ Anôtônê biñsu to kinjñe jatu atom nanj, sêmêtôc êsêac solopgenj, êsêac sêmac êndu me sêmasuc êsêac me sênam ôli nêñ keso ña nêñ waba me sêñgôñ kapoacwalô.”

Esra kêlanem Anôtô

²⁷ Esra kêsôm gebe “Awenj gêôc Apômtau, aêac tamenjinêñ Anôtô, tanj kêkêñ kauc amboac tonanj kêsêp kinjñe ñalêlôm gebe êñgôm Apômtaunê andu, tanj kêkô Jerusalem nanj, ñawae êsa.

²⁸ Ma kêmoeasinj aê e kinj to nê lau senjen ma nê lau ñactêkwa sêlic aê ñajam. Aê têtac kêpa su gebe Apômtau, ñoc Anôtô nê lêma gêwiñ aê ma gajac laumata Israelña sa gebe sêpi sêwiñ aê sêna.”

8:1–10:44 Esra gêwê lau Juda sêmu sêja Jerusalem ma kêmasanj biñsu gebe Judawaga sênam lauo jaba êtiam atom ñamijj kêsêp ñasêbu tonec.

Job

Sadan kěsaé Jobnê kěkěŋ gěwiŋ

¹ Nac tenj gěmoa gamêŋ Usiŋa, ênê ŋaé gebe Job. Nac tau kěsa nê lěŋ tolanjôněm sawagenj ma enj ŋac gédêŋ. Enj ketoc Anôtô sa to gejob tau gédêŋ sec.

² Ênê latui 7 to latuio tělêac.

³ Ênê domba 7,000 to kamele 3,000 ma bulimakao 1,000 to donjki 500 sěmoa. Ma sakinjwaga taěsam sěmoa, tec enj kětu ŋac tolélóm kěléléc lau ŋagédô, tanj sěŋgôŋ gamêŋ oc kěpi ŋa nanj, su ŋěŋgeŋj.

⁴ Enj latui seno moasiŋ gějô tau-gějô tau anjga nêŋ andu kětóm ŋanocgeŋ ma sėkalem luŋjio tělêac mễŋseŋ moasiŋ sěwiŋ tauŋj.

⁵ Ma gédêŋ bęc samob, tanj moasiŋ tonanj gěbacnê nanj, Job gědi sa gédêŋ bębęc kanucgeŋ ma kěkěŋ daja kětóm ếsěacnêŋ namba, kětu nê gólôac tētu selecŋa. Enj gэгóm gěŋ tonanj ŋapanj, gebe enj taé gějam gebe “Moae latuci sэгóm sec ma sėsēm binj alôb-alôb kěpi Anôtô anjga nêŋ ŋalélóm.”

⁶ Gédêŋ bęc tenj lau undambêŋa jasěpi tagenj gebe sěkô Apômtau lanjôněmŋa. Ma Sadanj gěô lasê gěwiŋ ếsěac amboac tonanjgeŋ.

⁷ Apômtau kětu kėnac enj gebe “Ma aôm gómôêŋ anjga ondoc.” Sadanj sějô enj awa gebe “Aé gaja ônê ma gamêŋ onec to gajac laoc nom ŋagamêŋgeŋj.”

⁸ Go Apômtau kėsóm gédêŋ Sadanj gebe “Aôm gólic ŋoc sakinjwaga Job me masi. Nac tenj kětóm enj gěmoa nom atom. Enj kěsa nê lěŋ lanjôněm sawagenj ma enj ŋac gédêŋ. Enj ketoc aé sa ma gejob tau gédêŋ sec.”

⁹ Sadanj gějô Apômtau awa gebe “Job tau ketoc aôm sa ŋaômagenj me.

¹⁰ Aôm lěmam kópiŋ enj to nê gólôac ma nê gěŋ samob auc. Aôm gójam mec kóm samob, tanj enj gějam nanj, ma nê bulimakao to domba seola gamêŋ auc.

¹¹ Mago galoc ômětôc lěmam ma ômoasac ênê gěŋ samob acgom, go enj êpuc boa aôm êpi tębělamgeŋj.”

¹² Tec Apômtau kėsóm gédêŋ Sadanj gebe “Amboac tonanj ênê gěŋ samob kėsêp aôm lěmam, mago enj tau ôli tagenj, tec ômoasac atom.” Tec Sadanj gěwi Apômtau lanjôněmŋa sinj.

Jobnê latunio to ŋac ma awa samob gějara

¹³ Gédêŋ bęc tenj Job latuio to ŋac seŋ moasiŋ sěŋgôŋ ŋacsěganê andu,

¹⁴ ma ŋac tenj kělêti jagaô lasê gédêŋ Job ma kěkěŋ ŋawae tonec gebe “Bulimakao sěkac nom ôkwi ma donjki těna seŋ gэгwanj sěmoa ếsěac ŋagala,

¹⁵ go lau Saba mễŋsějanjgo bęc samob su ma sějac nêm sakinjwaga samob ŋa sinj êndu. Aé taucgeŋ, kasêp sinj sawa, tec gamêŋ gebe jakêŋ ŋawae êndêŋ aôm.”

¹⁶ Enj kėsóm binj gěmoa ma ŋac tenj mễŋgěô lasê ma kėsóm gebe “Ôsic kěkac e geŋ domba to ŋagejobwaga samob su. Aé taucgeŋ gawê sa, tec gamêŋ gebe jakêŋ ŋawae êndêŋ aôm.”

¹⁷ Enj kėsóm binj gěmoa ma ŋac tenj mễŋgěô lasê ma kėsóm gebe “Lau Kaldea nêŋ sějjanjgowaga toŋ tělêac sějac sinj gédêŋ aěac ma sěkôc kamele samob su to sějac nêm sakinjwaga samob endu, aé taucgeŋ kasêp sinj sawa, tec gamêŋ gebe jakêŋ ŋawae êndêŋ aôm.”

¹⁸ Enj kėsóm binj gěmoa ma ŋac tenj mễŋgěô lasê ma kėsóm gebe “Aôm latômio to ŋac seŋ moasiŋ sěŋgôŋ ŋacsěganê andu,

¹⁹ go mu ilai kěsa anjga gamêŋ sawa. Mu ilai jakêpi andu ŋakělěsu aclê ma andu kěku sa jakěkôniŋ lau wakuc tau e samob sěmac êndu. Aé taucgeŋ gawê sa, tec gamêŋ gebe jakêŋ ŋawae êndêŋ aôm.”

²⁰ Go Job gědi e kakac nê ŋakwê gэгŋic to kěkaliŋ mókêlauŋ su ma gěu tau gęc nom ma ketenj mec.

²¹ Enj kėsóm gebe “Tinoc kěkôc aé toólic ŋaômă ma jawi nom sinj toólic ŋaômagenj amboac tonanj. Apômtau kěkêŋ ma Apômtau kěkôc su. Aé jalambinj Apômtaunê ŋaé.”

²² Gěŋwapac samob tonanj ŋai kětap Job sa, mago enj gэгóm sec tenj atom me kětij binj kěpi Anôtô atom.

2

Sadan kěsaé Job kětiam

¹ Gédêŋ bęc tenj lau undambêŋa jasěpi tagenj kětiam gebe sěkô Apômtau lanjôněmŋa. Ma Sadanj gěô lasê gěwiŋ ếsěac amboac tonanjgeŋ.

² Apômtau katu kėnac Sadanj gebe “Ma aôm gómôêŋ anjga ondoc.” Sadanj gějô Apômtau awa gebe “Aé gaja ônê ma gamêŋ onec to gajac laoc nom ŋagamêŋgeŋj.”

³ Go Apômtau kêsôm gêdêñ Sadan gebe “Aôm gôlic ñoc sakinwaga Job me masi. Ñac ten kêtôm enj gêmoa nom atom. Enj kêsâ nê lêng tolanônêm sawagen ma enj ñac gêdêñ. Enj ketoc aê sa ma gejob tau gêdêñ sec. Aôm kôkac aê e galôc sa gêdêñ aôm, gebe onsenj enj su ñabinmêgen. Mago enj kêsap nê kêkêñ gêwiñ tôn ñapanj.”

⁴ Sadanj gêjô Apômtau awa gebe “Naôlic êjô ñaôlic. Ñamalac ênac da tau ña gêñ samob, tanj gêc enja nanj, gebe êmoa mata jali.

⁵ Galoc ômêtôc lêmam ma ômoasac Job ôli to nê ñatêkwa acgom, go enj êpuc boa aôm êpi têmbêlangenj.”

⁶ Tec Apômtau kêsôm gêdêñ Sadanj gebe “Amboac tonanj, enj kêsêp aôm lêmam, tagenj onsenj enj su ênanja atom.”

⁷ Go Sadanj gêwi Apômtau lanônêmña sinj ma kêkêñ kamoc gêjac têc Job ôli auc.

⁸ Ma Job kêkôc ku ñapopoc tenj ma kêgabe nê kamoc ñatêkwi gêngônj wao ñaô.

⁹ Ma nê awê kêsôm gêdêñ enj gebe “Aôm kôsap nê kôkêñ gêwiñ tôn ñapanj me. Ôpuc boa Anôtô ma ômac êndumanj.”

¹⁰ Job gêjô enj awa gebe “Aôm kôsôm binj kêtôm awê meloc tenj. Aêac takôc moasinj anja Anôtônêgenj, ma takôc gêñwapac atom me.” Gêñwapac samob tonanj ñai kêtap Job sa, mago enj kêsôm binj sec tenj kêsâ awasunj atom.

Jobnê ñac têléac têtû ñaclenj enj

¹¹ Ma Jobnê lau têléac sêmoa, Elipas anja malac Teman agêc Bildad anja gamêñ Sua ma Sopar anja gamêñ Nama. Êsêac sêñô gêñwapac kêtap Job sa ñawae, tec sêmasanj binj sêwiñ tauñ ma dêdi sebe sênac enj kêsî to sênac enj têtac tônj.

¹² Êsêac sêsa jaécgenj ma sêlic Job, mago sêjala enj atom. Gêdêñ tanj sêjala enj nanj, êsêac sêpuc tanjboa sa ma têtanj ñanô. Êsêac sêkac nanj ñakwê gêngic ma sêpalip kekop kêpi gêja ma kêsêp mêngeñsac êsêac môkêñapac.

¹³ Go sêñgônj sic sêñgônj nom sêwiñ enj kêtôm bêc 7 to gêbêcauc 7, ma lau tau nêñ tenj kêsôm binj gêdêñ enj atom, gebe êsêac sêlic gebe ênê ñandanj kapôêñanô.

3

Job kêtanj tanjboa kêtû têna kêkôc enja

¹ Ñasawa tonanj gêbacnê, go Job gêôc awa sa ma kêpuc boa bêc têna kêkôc enja

² ma enj kêsôm gebe

³ “O Apômtau, ôpuc boa bêc tinoc kêkôc aêña ma ôpuc boa gêbêc tamoc kêka aê lasêña.

⁴ O Anôtô, ônam bêc tau ôkwi e ñakesec êsa ma ñawê êpô bêc tau to taêm ênam bêc tau êtiam atom.

⁵ Gêmac ñakanuc to gêsunjbôm êkôm bêc tau auc, ma tao ñakesec ênsanj auc.

Oc ênam kanuc êtakê bêc tonanj.

⁶ Ôkêñ gêsunjbôm êndanğônj gêbêc tonanj su, gebe sêsa gêbêc tonanj sa êwiñ jala ñabêc ñagêdô atom, ma sêndênanj bêc tau êsêp ajônj ñabêc atom amboac tonanğenj.

⁷ Gêbêcauc tonanj ênam ñanô tenj atom, ma lau têtû samuc to sênam lasê êtu gêbêc tonanjña atom.

⁸ Lau-sêpuc-boawaga sêpuc boa bêc tonanj, êsêac têtôm gebe sêkalem gêñsêga tonjaclai.

⁹ Ônsanj gêbêc tonanj ñautitalata gelenj matanja auc ma êkêñ mata gebe êu bônj elêmê to êlic gamêñ elendenj gêlôm atomanô.

¹⁰ Ôpuc boa gêbêcauc tonanj, gebe gêbôc tinoc têtacclêlôm auc atom, ma gêsanj gêñwapac auc gêdêñ matocanô atom.

¹¹ Aê gamac êndu gêdêñ tinoc kêkôc aê nanj ma kasa gamêñ tomatêgenj atom kêtû agenja.

¹² Tinoc kêkêñ aê gaêc enj labum ñaô ma kêkêñ su gêdêñ aê ganôm kêtû agenja.

¹³ Gêñ amboac tonanj embe masi, go galoc jamanğenj tec janêc ma jalêwanj tauc.

¹⁴ Aê oc janêc jawiñ kinj to gôlinwaga nomña, tanj sêboa nêñ sêô sa nanj.

¹⁵ Aê oc janêc jawiñ kasêga tolêlôm goldña,

tañ sêboa silber sa kêpi nêñ andu e mêngêc nanj.

¹⁶ Aê jatôm ñapalê, tañ têna gêjam enj su ma sêsuj kelecgen nanmanj,
jatôm ñapalê dedec, tañ sêlic ñawê atomanô nanj.

¹⁷ Anja gamênj tônê lau sec sêngôm sec êtiam atom,
ma lau, tañ sim taunj su e tekweñ gêbac nanj, sêlêwanj taunj.

¹⁸ Lau kapoacwalôña sêmoa tobiñmalôgenj anja gamênj tônê,
ma nêñ gejobwaga kapoacwalôña sêkac êsêac êtiam atom.

¹⁹ Lau saunj to kapôênj sêmoa tônê têtôm taunjenj
ma sakiñwaga êsô nê ñatau ñalabu êtiam atom.

²⁰ “Anôtô kêkênj ñawê kêpô ñac, tañ gêôc gêñwapac nanj,
ma mata jalí gédênj ñac, tañ gêmoa toñalêlôm ñamakic nanj, kêtú agenña.

²¹ Êsêac sêjam awenj su gêmacanô, gebe êmênj, mago gêmênj atomanô.

²² Êsêac sesom gêmacanô kêlêlêc lau sesom awamata su.

Êsêac embe têtap sêlêlôm sa, go têtú samuc ñanôgenj.

²³ Ñawê kêpô ñac, tañ Anôtô kêsijn ênê lêñ ôkwi to kêbalanj ênê intêna auc nanj, kêtú agenña.

²⁴ Aê gajam de kêtú ñoc mo

ma aêñoc tañiboa kêsá gê tônjenj kêtôm bu keselenj.

²⁵ Gêñ samob, tañ katêc nanj, mênkêtap aê sa.

Gêñ tañ gêgôm aê katakê nanj, mênkêkônijn aê tônj.

²⁶ Ñoc biñmalô masi to kalêwanj tauc ma gamoa ñañênj atom,
gêñwapac gêjô tau-gêjô tau ñapanj.”

4

Elipas gêlêñ biñ Job

¹ Go Elipas anja malac Teman gêjô enj awa gebe

² “Ñac tenj embe êsôm biñ êndênj aôm, oc êli aômnmêñ ñalêlôm sa me masi.

Mago asa kêtôm, gebe ênam tau tônjenj.

³ Ôlic acgom, aôm kôdônj lau taêsam
ma kôpuc lau-lemenj-palê-palêwaga tônj.

⁴ Aômnmêñ biñ kêkam ñac, tañ kêka keso nanj sa
ma gêgôm aduc kêsú ñajanj kêsá.

⁵ Mago galoc gêñwapac tau mêngêô lasê aôm,
tec têkwam gêbac.

Gêñ tau mênkêtap aôm taôm sa, tec kôtakê.

⁶ Aôm kotoc Anôtô sa kêtú nêñ taêm kêka ñam me masi.

Aôm kôsa nêñ lêñ tolanônmêñ sawagenj kêtú nêñ kókênj matam ñam me masi.

⁷ “Galoc taêm ênam acgom, ñac tobiñmê tenj gêjanja su me masi.

Me sesenj lau gédênj su ñaômagenj anja ondoc.

⁸ Aê galic lau sêsap sec ñakôm
ma sêsê biñ alôb-alôb kêtú ñawê,
tec êsêac têtap biñ alôb-alôb to sec ñanô sa.

⁹ Anôtô awajaô ensenj êsêac
ma ênê têtac ñandanj oc êndanjgac êsêac su.

¹⁰ Lau alôb-alôb têtanj e awenj têtôm lewe.

Mago Anôtô gêgôm êsêac awenjmê kêsá ma kêtuc nêñ lunlunj popoc.

¹¹ Êsêac sêmac êndu têtôm lewe, tañ têtap gwada sa atom nanj,
ma têtá nêñ wakuc salijn-salijnjenj.

¹² “Galoc biñ tenj kêtap aê tañocsuj sa kelecgenj,
ganjô kêsô tañocsuj amboac mugenj.

¹³ Biñ tau kêtôm mê, tañ gaêc gédênj gêbêc e kêtakê aê
gédênj tañ gaêc bêc e kaliñ tauc siñ nanj.

¹⁴ Aê katakê to katênêp
e ñoc ñatêkwa wiwicgenj.

¹⁵ Mu ñajajaô gêju aê kêpi lanjôcanô
ma ôliclu gêli.

¹⁶ Aê galic gêñ tenj kêkô aê lanjôcnêmña,
mago kajala ñalanjô atom.

Gêñ amboac ñamalac kêkô aê lanjôcnêmña.

Gamêr ñaŋêr kêsa, go gaŋô awa teŋ gebe

¹⁷ 'Anôtô gêlic ñac dalamatê kêtôm ñac gédêr me masi.

Ñac teŋ kêtôm gebe êwaka tau sa êndêr ñac-kêkêr-erjwaga, gebe ênê ñalêlôm ñakêr kêr me masi.

¹⁸ Ôlic acgom, Anôtô kêkêr gêwir nê sakiŋwaga atom, ma er kêtap nê aŋelanêr ñakeso sa.

¹⁹ Embe amboac tonar, go er êkêr êwir êsêac, tar sêr gôg andu nom nar, amboac ondoc.

Êsêacnêr ñam kêsêp kekop, ma sêpip êsêac êndu têtôm moclêlêp.

²⁰ Êsêac sêmoa mater jalî êndêr bêbêcger, êtula atomger ma sênarja.

Êsêac malarjê ender tînger, mago ñac teŋ taê ênam êsêac êtiam atom.

²¹ Embe sêndim êsêacnêr becobo ñalêpoa êrgic, oc sêmac êndu ñamêtê tokauc masiger.'

5

¹ "Ômôêcmar. Ñac teŋ oc êjô aôm awam me masi.

Oc nawê lamu ñac dabur ondoc.

² Ñac meloc nê têtac sec enseŋ er su

ma kauc gêbôc nê lêmur ênac er êndu.

³ Aê galic ñac meloc gêmoa gamêr teŋ e ñawakac jagêjam, mago aê kapuc boa ênê andu sep tager.

⁴ Ênê latui têtap gamêr sêmoa ñaŋêrja teŋ sa atom.

Lau sêkônir êsêac tîr aŋga sêmetôc bir ñamala

ma ñac teŋ gêjam êsêac sa atom.

⁵ Ñac tar mo gêjô er nar, oc ênir ñac meloc nê kôm ñanô.

Er oc êkôc ñanô tau sa aŋga gamêrdani amboac tonarger.

Ma ñac, tar bu gêjô er nar, mata katu ênê awamata.

⁶ Gebe gêrwapac gêmêr aŋga kekop atom, ma ñalêlôm ñawapac gêlac aŋga nom atom.

⁷ Masi, ñamalac tau kêka gêrwapac lasê, kêtôm ja ñamôsi gêlôb kêpi aŋga ja.

⁸ "Aê embe jatôm aôm, oc jaê lamu Anôtô, ma jansur ñoc bir samob êndêr erger êna.

⁹ Er gêgôm gêrsêga, tar takip ñam sa naeo.

Er gêgôm gêrtalô, tar tasa sa tatôm atom nar.

¹⁰ Er kêkêr kom gêjac kêsêp nom ma kêkêr bu kêmalôm kôm.

¹¹ Er kêsip lau sawa sa

ma gêgôm lau tonêr ñalêlôm ñawapac têtac ñajam kêsa.

¹² Er kêlênsôr lau, tar sêsau sêôc lau nar, nêr kôm ñalêr, tar sêmasar nar, e êsêac lemer ñakôm ñanô masi.

¹³ Er gêwa laumêtênêr kauc kêtui tar nêr lakô, gebe bir, tar êsêac sêmasar tokaucer nar, ênarja sep tager.

¹⁴ Êsêac têtap gamêr ñakesec sa êndêr ocsalô ma sêlênsager êndêr oc êkô ñalur amboac sêlêsa gédêr gêbêc.

¹⁵ Mago Anôtô gêjam mosêbu sa aŋga lau awensur

ma gêjam lau-sêpô-lêna-taurwaga sa aŋga lau tonacla lemer.

¹⁶ Amboac tonar tec lau ñalêlôm sawa sêkêr mater ma lau alôb-alôb sêkêp awensur.

¹⁷ "Aê aoc êôc ñac, tar Anôtô kêmetôc er nar, tec ôlic ñanir ñatau nê mêtôc sec atom.

¹⁸ Gebe er kêkêr kamoc, mago kêsabar.

Er gêjac aôm, mago er lêma gêgôm ôlim ñajam kêsa kêtiam.

¹⁹ Er ênam aôm sa aŋga gêrwapac taêsam ñalêlôm

ma ejop aôm gebe gêr sec teŋ êmoasac aôm atom.

²⁰ Êndêr noc tîbômja er oc ênam aôm sa gebe ômac êndu atom ma êndêr noc sirja er oc ejop aôm êndêr sir ñacla.

²¹ Er êkwa aôm auc êtui lau imbeleŋ ñamalirja

ma êndêñ tañ sensen gêñ waucwauçgen nañ, aôm ôtêc taôm atom.

²² Êndêñ tañ sensen gêñ su waucwauçgen ma sêoc tóbôm nañ, aôm oc ôjômac. Ma aôm ôtêc bôc saleñña atom.

²³ Waôñ aña nêñ kôm oc êkêñ wapac aôm atom ma bôc saleñña oc sê wama aôm.

²⁴ Aôm oc ôñgôñ nêñ bec tobiñmalôgen ma nêñ domba ñatonñ sêmoa tomalagenñ.

²⁵ Aôm oc ôlic nêñ wakuc têtú taêsam, êsêac oc sêpuc amboac gêgwañ.

²⁶ Nêñ têm nomña ênac pep acgom, go ôsêp nêñ sê ôna, ôtôm kôm ñanô, tañ sejonñ sa gêdêñ ñanoc nañ.

²⁷ Ôlic acgom, biñ tonañ aêac atap sa gebe biññanô, amboac tonañ ôkêñ tañam ma taêm ênam e êmoasiñ aôm.”*

6:1-13:28 Job gêjô Elipas awa. Go Bildad agêc Sopar sêsôm nêñ biñ gêdêñ Job gêdêñ-gêdêñgenñ, ma Job gêjô êsêagêc awenñ amboac tonañgenñ. Êsêacnêñ biñgalôm ñamataña gêjac pep kêsêp mókêlatu 14.

14

Job kêsala ñamalacnê bêc gebe dambê

¹ Ñamalac tañ awê kêkôc eñ su nañ, nê bêc nomña jauc atom ma êmoa naeo tec kêlêlêc.

² Eñ kêpi amboac ñaola ma êmbêlê e ênsêlô. Eñ êmoa dendenñ atom, ê su wenñ tagenñ.

³ Aôm Anôtô oc matam êsap ñac amboac tonañ me ôkêñ eñ êkô aôm lañômnêñ gebe ômêtôc eñ me masi.

⁴ Asa oc êtôm eñ êkô aôm lañômnêñ gebe ômêtôc eñ me.

Ñac amboac tonañ gêmoa atom,

⁵ gebe nê bêc aôm kôsa sa su ma nê ajôñ ñanamba gêc aômña.

Ma aôm kôkêñ ênê noc, tañ eñ êñgêli atom nañ.

⁶ Ôwi eñ siñ ma eñ êmoa nê gêñ

gebe eñ têtac ñajam êsa êtu nê bêc lêwanña amboac kômwaga sêgôm-sêgôm sêmoa nañ.

⁷ “Embe sêsap ka teñ su, oc ka tau êmac samuçgenñ atom gebe ênê mata jali oc êmbacnê atom, ñasêli oc êpuc êtiam.

⁸ Embe nê ñawakac êtu namu aña nomlêlôm ma nê ñakatuc êtu palê ênaña,

⁹ mago embe êlib bu oc êpuc ma oc êkêñ ñalaka amboac ka wakuc teñ.

¹⁰ Mago ñamalac êmac êndu ma oc ênaña.

Eñ êwi nom siñ ma êmoa ondóc.

¹¹ “Amboac bu êpa aña bu-gêjactonñ ma bu e su e êtu gamêñ ñakelenñ.

¹² Ñamalac êmac êndu ma êndi sa êtiam atom.

Eñ oc mata êlac êtiam atom e undambê ênaña ma sêñu eñ sa aña nê bêc atom.

¹³ Ojae, ôsiñ aê ôkwi jamoa lamboam, tañ kêtú katunñ nêñ malenñ nañmanñ.

Ônac lênsônñ aê e nêñ têm tac ñandanñ êmbacnê acgom, go ôkêñ noc teñ êndêñ aê ma taêm ênam aê êtiam.

¹⁴ Embe ñamalac teñ êmac êndu, oc mata jali êsa êtiam me masi.

Ñoc bêc samob, tañ jamoa nañ, aê oc jansaê e noc ênam aê sanña mênêô lasê.

¹⁵ Go aôm ômôêc ma aê jajô awam.

Aôm oc ônam awam su êtu nêñ gêñ, tañ lêmam kêkêñ nañ.

¹⁶ Gebe aôm oc ojop ñoc lêñ

ma oc ôsala ñoc sec, tañ gagôm nañ atom.

¹⁷ Aôm oc ôkic ñoc geo tónñ êsêp talu ma aôm oc ômbunñ ñoc sec samob su.

¹⁸ “Mago lôc oc êndib-êndib e êku ma poc kapôênñ-kapôênñ sêwi malenñ siñ.

* 5:27: Eñ kêlêwiñ añela kêpi ñac dabunñ.

19 Bu oc êlêsa poc ma n̄samac êmbuñ nom su ênañja
ma aôm onsen bin, tañ n̄malac sêkêñ matenñ nañ, su amboac tonanñen.

20 Aôm ôku enj tulu e ênañja.

Aôm ônam ênê lanñanô ôkwi ma ôsakin enj êc êna.

21 Nê latui têtû lau towae, mago enj ênam kauc bin tau.

Êsêac sembenñ ma enj êjala atom.

22 Enj ênsaê enj tau nê n̄andan ôliña
ma enj têtac n̄awapac êtu enj taunñagenñ."

15:1-18:21 Binjalôm kêtû luagêcña n̄agêdô kêsêp n̄asawa tonec. Elipas agêc Job ma Bildad sêsôm nêñ bin. Job kêtanñ gebe êsêac samob sêkac bin sa kêpi enjenñ e n̄ac tagenjenñ, tañ gêñgônñ undambê nañ masi.

19

Job kékêñ gêwiñ gebe Anôtô oc ewaka enj sa

¹ Go Job gêjô êsêacnêñ bin gebe

2 "Amac abe alêsu aê to alêsa aê popoc n̄a nêmb bin
e êndênñ ondocgenñ.

³ Amac amajec aê todim-todim.

Amac majem masi, tec agôm aê sec nec.

⁴ Ma aê embe janñôm sec binñanôgenñ,

go aê taucgenñ jawê n̄oc sec n̄akainñ.

⁵ Amac atoc taôm sa

ma abe akip n̄oc keso sa me.

⁶ Ajalagac, gebe Anôtô gêgôm aê sec,

enj kêgi aê auc n̄a nê uc.

⁷ Aê gamôêc gebe 'Êsêac sêlêsu aê,'

mago n̄ac tenñ gêjô aê aoc atom.

Aê gamôêc gebe 'Anam aê samanñ,'

mago binñgêdênñ tenñ gêc atom.

⁸ Enj kêbalanñ n̄oc intêna auc,
amboac tonanñ tec katôm, gebe janñgêli balanñ tau atom.

Enj kékêñ n̄akesec gêsanñ n̄oc lêñ auc.

⁹ Enj kêjanngo aê waec n̄ajam su
ma kêkac sunsunñ su an̄ga mômêcapac.

¹⁰ Enj kêpônñ aê tulu-tulugenñ e gajaraja.

Enj gêbuc n̄oc binñ kakêñ matocña sa amboac ka tenñ.

¹¹ Anôtô têtac n̄andanñ gêdênñ aê

ma kêsam aê gawinñ ênê n̄acjo.

¹² Ênê sinwaga sêmênñ ton̄aclaigenñ
sebe sênac sinñ êndênñ aê mên̄sêgi n̄oc bec auc.

¹³ "Enj kékêñ n̄oc lasitêwai sêmoa jaêc aê
ma lau, tañ sêjala aê kêtû tônñ nañ, sêlic aê amboac n̄ac jaba samuc tenñ.

¹⁴ N̄oc tawanñ to n̄oc lau ôlinñ andanñ taunñja sêc sêja.

¹⁵ N̄aclenñ tañ sêñgônñ n̄oc andu nañ, sêlinñ aê sinñ.

N̄oc sakinñwagao sêlic aê amboac n̄ac jaba,

êsêac sêlic aê amboac n̄ac lanñ matac tenñ.

¹⁶ Aê gamôêc n̄oc sakinñwaga, mago enj gêlôc gêjô aê aoc atom,

enj kêsaê gebe aê jatenñ enj acgom.

¹⁷ Aê aoc-u katinñ n̄oc awê su,

ma n̄oc lasitêwai sêlic aê katôm gênñ sec.

¹⁸ N̄apalê matenñpanña gêjac aê.

Embe jandi sa, go sêsu aê susu.

¹⁹ N̄oc lau ôlinñ andanñ taunñja sê kanônñ aê,

ma êsêac, tañ aê têtac gêwiñ êsêac nañ, sêkêñ kisa aê.

²⁰ N̄oc n̄aôlic gedec n̄atêkwa, ma gêmacanô kêku aê tulu su, mago gawê sa.

²¹ O n̄oc lauac, taêm walô aê, taêm walô aê, taêm walô aêmânñ
gebe Anôtô lêma kêtap aê sa.

²² Amac ajanda aê kêtôm Anôtô kêjanda aê nec kêtû agenñja.

Amac akênñ n̄andanñ gêdênñ aê ôlic n̄apanñ kêtû agenñja.

23 “Ojae, ñac tenj eto ñoc binj saman,
eto ñoc binj samob êsêp buku tenj.

24 Ojae, sepeñ ñoc binj ña kêlêpê ki êsêp pocman,
gebe ênêc endenj tîngenj.

25 Mago aê kajalagac, gebe ñoc kêsiwaga tê gêmoa mata jali
ma enj êsêp êmêñ êtu ñamu ma ênam aê sa.

26 Ma gêmac embe ensenj aêñoc ñaôlic su,
ma ôlic embe ê su, oc jalic Anôtô.

27 Aê oc jalic enj êkô êwiñ aê,
ma tauc matocanô êpi enj, ñac tenj êlic enj atom.
Ñoc ñalêlôm gêjam awa su noc tonanj.

28 Amac embe asôm gebe ‘Tajanda enmanj,
ma takip binj tau ñam sa anga ênêmanj’.

29 go atêc taôm êtu sinjña
gebe sinj kêtú Anôtônê têtac ñandanjña ñagêjô,
ec ajala gebe mêtôc tec gêc.”

20:1-30:31 Job to nê sêlêb nêñ binjalôm kêtú têtêacña kêsêlêñ e gêbacnê. Mòkêlatu 28 kêtôm wê tenj, tanj sêga kêpi mêtê tokauc nanj. Job gêwa nê binj sa kêtú ñamu kêsêp mòkêlatu 29 to 30 ma gêjac mata nê binj kêsêp mòkêlatu 31.

31

Job kêwaka nê lêñ gêdêñ sa

1 “Aê kamoatinj poac gêdêñ matocanô,
gebe matoc katu awêtakinj tenj atomanô.

2 Embe janjôm, go Anôtô êkêñ asagenj êndêñ aê,
ma jawê kainj Lôlôc Natau nê gêñlênsêm amboac ondoc.

3 Ñac-alôb-alôbwaga oc ênanja
ma kêjanjowaga oc êtap gêñwapac sa atom me.

4 Anôtô gêlic ñoc intêna samob
ma kêsa ñoc lêñ samob sa atom me.

5 “Aê kasêlêñ kasa lêñ keso
ma ockainj kasêlêñ kepeñ binjdananj me.

6 Anôtô ênam dôñ aê naêndêñgenj
e êtap sa, gebe aêñoc binj tenj gêc atom.

7 Aê embe jao sic ma ñoc ñalêlôm embe êkêñ êwiñ matocanô
to sec ñajec tenj embe êsap lemoc tîñ,

8 go ñac tenj êniñ gêñ ñanô, tanj aê kasê nanj,
ma êmbuc ñoc gêñ, tanj kêpi nanj sa.

9 “Ñoc ñalêlôm embe êtu palê êndêñ awê tenj
ma aê embe jandib jamoa ñoc ñac sackapoagêdô gêdêñ taunja nê katam,

10 go ñoc awê eno ñac tenj nê gêñ
ma lau tenj sênac sêwiñ enj.

11 Gebe binj amboac tonanj oc êtu sec alôb-alôb,
ma mêtôcwaga oc sêmêtôc sec kapôêñ tonanj.

12 Binj amboac tonanj oc êtôm ja, tanj êniñ gêñ e naêndêñ lamboam nanj,
ma êndanjac ñoc kôm ñanô samob su.

13 “Gêdêñ tanj ñoc sakinjwagao to ñac sêmêñ, gebe sêsôm ñoc keso êpi aê
ma aê embe jatinj êsêac su,

14 go janjôm asagenj êndêñ noc Anôtô êndi sanja
ma jajô enj awa amboac ondoc êndêñ noc êtu kênac aêña.

15 Ñac tanj kêmasanj aê anga tinoc têtacêlôm nanj,
kêmasanj ñoc sakinjwaga gêwiñ atom me.

Ñac tagenj tonanj kêmasanj aêagêc lulu atom me.

16 “Aê kagaminj gêñ, tanj lau ñalêlôm sawa tetenj nanj,
ma gagôm awêtuc mata kêlic-kêlic me.

17 Aê taucgenj gaenj ñoc mo ñapopoc
ma kakêñ gêdêñ mosêbu genj gêwiñ atom me.

18 Enj ñapalêgenj, tec gajob enj amboac tama

ma aê gawê awêtuc amboac luñac.

19-20 Aê galic ñac ten malo gêjam en, gebe nê ñakwê masi,
tec kakêñ ñakwê ma ênê ñalêlôm kêlambin aê atom me.

Aê galic ñac ñalêlôm sawa tonê gadê masigen,
tec ñoc domba ñaôlilu kêjandañ en atom me.

21 Aê gaôc lemoc sa, gebe jatap mosêbu
ma taêc kêka, gebe mêtôcwaga sênam aê sa anja mêtôc ñamala me.

22 Aê embe janngôm gêñ tonañ, go magiclaun êsa ma lemoc tulu e ênsêlô.

23 Gebe aê katêc Anôtônê têtac ñandañ,
ma aê oc jakô ênê ñawasi lanñônêm amboac ondoc.

24 “Aê embe taêc êka gold ma jaê lamu awa goldña,

25 aê embe têtac ñajam êsa êtu ñoc awamata taêsamña

me êtu lemoc ñakôm ñanô taêsamña,

26 aê embe matoc ê oc êndêñ ocsalô

me ajôñ, tan kêsa nê lêñ tonjawasi nañ,

27 ma ñoc ñalêlôm embe êkac aê

e jawec êndêñ gêñ samob tonañ ñai,

28 go jawê kain bin alôb-alôb amboac tonañ

ma mêtôcwaga oc sêmêtôc aê,

gebe oc jansa Anôtô Lôlôcña auc.

29 “Aê têtac ñajam kêsa gêdêñ tan ñac têtac gedec aêña gêjanja nañ

ma katu samuc gêdêñ tan gêñwapac kêtap en sa nañ, me masi.

30 Aê gajob aocsun, gebe êñgôm sec atom

ma apuc boa ñac tau gebe ênaña atom amboac tonanjen.

31 Lau tan sêñgôñ ñoc bec sêwin aê nañ, sêsôm bin tonec me masi gebe

‘Asa gêmoa, tan ênê gwada gêoc en tôñ atom nañ.’

32 Lau jaba sêc intêna atom,

aê galêc ñoc andu ñakatam su gêdêñ êsêac.

33 “Aê gasañ ñoc sec auc gêdêñ lau sêlic atom

ma kasiñ ñoc keso ôkwi gêc ñoc ñalêlôm me.

34 Aê katêc lau, tec gagôm gêñ tonañ me.

Aê katêc tauc gebe ñoc tawan sêlic aê sec,

tec gajam tauc tôñ ma kasa anja ñoc andu gaja atom me.

35 “Ojae, ñoc ñac tagen êmoa, gebe êñô aêman.

Aê gawa ñoc bin samob sa tomalagen sugac.

Galoc Njaniniñ Natau êjô aê aocman.

Ojae, aê jatap papia tobin, tan ñoc ñacjo sêgôlin kêpi aê nañ saman.

36 Aê oc jaôc papia tau ênsac aê magicm,

aê oc jambec êtôm nanjenen.

37 Aê oc jawa ñoc lêñ samob sa êndêñ en

ma jandambin en amboac aê kasêga ten.

38 “Ñoc kôm embe êtan êtu gagôm kesonja,

ma kôm ñalôcawa embe êtan tanjiboa,

39 aê embe janiñ kôm ñanô, mago jakêñ ñaôli atom

ma jalênsu kômwaga,

40 go gêñ têkwa-têkwa êpi êjô polom

ma waôñ sec êpoa êjô Janjom.”

Jobnê bin tau gêbacnê gêdêñ tonec.

32:1–37:24 Jobnê sêlêb langwa sêjam tanñ tôñ ma sêjô Job awa kêtiam atom. Tec ñac wakuc ten, nê ñaê gebe Elihu, gêwa nê taê gêjam sa. En kêsôm bin wakuc ten atom, kêsôm lau lanngwa têlêac nêñ bin ñakôniniñagen ma gêwa Anôtônê ñaclai kapôñ sa. Bin tonañ kêtü pelen gebe lau-sêsamwaga sêjandêb nasêô lasê bin, tan Anôtô kêsôm gêc môkêlatu 38:1–42:6 nañ. * Ñagôlin ten gebe sêsê gêñ êsêp kôm ten atom jala 6 ma jala êtu 7ña sêsê gêñ atom. Job gejob ñagôlin kômña samob ñapep.

* 31:40: Anôtô kêmasañ ñagôlin tokainñ-tokainñ kêtü kômña.

38

Anôtô gêwa sa gebe Job gêjam kauc bin

¹ Go Anôtô gêjô Job awa ma kêsôm bin kêsa anga mu ilai njalêlôm gebe

² “Asa tê gêsaj njoc bin, taj kamasaj nan, auc
nja kauc masi nê.

³ Ôngambam taôm amboac njac,
go aê jatu kênac aôm, ma aôm ôwa sa êndên aê.

⁴ “Gêdên taj kasuj nom njaalê nan, aôm gômoa ondoc.
Embe ôjala, nan ôsôm êndên aêmanj.

⁵ Asa kêmasaj nom tau njadôn. Aôm kôjala me.
Ma asa gê dôj nom tau.

⁶ Nom njaalê kêsêp asagenj,
ma asa kêsuj njaalê kêclêsunja,

⁷ gêdên taj utitêna sêjam wê lambinja
ma lau undambêja sêjam lasê totêntac njajamgenj nanj.

⁸ “Me asa gêsaj gwêc njakatam auc
gêdên taj kêpulu mênkêpi anga njamôkê nanj,

⁹ gêdên taj kakênj tao kêtû njajakwê
ma gamênj njamajan kêtû njaobo.

¹⁰ Aê kakênj njamadinj gêdên gwêc
ma gajac balanj auc nja katam njajanja,

¹¹ ma kasôm gebe ‘Ômôênj e mênjôndênj tonecgenj
ma nê m njadembom mênjêndênj tonec.’

¹² “Gêdên taj tênam kêkôc aômja e mênjêdênj galoc nanj,
aôm kôjatu gebe êu bônj
ma kôtôc kelendenj gêlôm mala me masi.

¹³ Aôm kôsôm gêdên enj gebe êkôc nom njakêclêsu tôj
ma ekolonj lau alôb-alôb sêsa sêna,

¹⁴ gebe ênam nom ôkwi e nom njagênjlêlôm samob ênêc awêgenj
ma natalô êsa êtôm tamôêc lêkônj.

¹⁵ Nawê kêgaminj tau gêdên lau alôb-alôb
ma kêtuc êsêac lemenj, taj sêmêtôc nanj tulu.

¹⁶ “Aôm kôsêlênj e gô lasê gwêc njamôkê
ma kôsêlênj gômoa njagêdimbob njalêlôm me masi.

¹⁷ Têtôc gêmacanô njakatam gêdên aôm,
ma gôlic lamboam sec njasacgêdô me masi.

¹⁸ Aôm kôjala nom njamadinj samob su me.
Aôm embe ôjala gênj samob tonanj njai, go ôwa samanj.

¹⁹ “Nawê njamalacmôkê njaintêna gêc ondoc,
ma njakesec njamala gêc ondoc.

²⁰ Aôm kôtôm gebe ôwê njawê to njakesec nasêô lasê malenj,
ôkênj lulugenj sêsa intêna nêj malacnja me masi.

²¹ Aôm kôjala binj samob tonanj njai,
gebe tênam kêkôc aôm gêdênj têm njawê to njakesec njamatanja
ma nê m bêc njanamba njalêlêma atom.

²² “Aôm kôpi andu sêjac sno sanja gôja
ma gôlic andu sêjac kompoc sanja me masi.

²³ Aê gajac gênj tonanj sa kêtû bêc gênjwapac to bêc sinja.

²⁴ Gamênj mu gêwa tau kêkôcnja njaintêna gêc ondoc.
Ma musalô, taj gêjam nom auc nanj, njamôkê gêc ondoc.

²⁵ Asa kêkwê kom gêjac kêsêwagénj njabusawa
ma asa gêjam wapap gêjac njaintêna,

²⁶ gebe kom ênac êsêp gamênj, taj njamalac tenj gêmoa atom
ma ênac êsêp gamênj sawa, taj njac tenj gênjgônj atom nanj,

²⁷ gebe êmoasinj gamênj sawa to njakelenj tau
ma êkênj gêgwanj êpuc anja nom.

28 “Kom n̄atama ḡemoa me masi.

Asa k̄eka manij̄ n̄atetep las̄e.

29 Ais k̄esa an̄ga asa t̄etacl̄el̄ôm.

Ma aw̄e ondoc k̄ek̄oc umbon̄ n̄aômbin̄t̄etac.

30 Bu tau n̄ajana k̄esa k̄etôm poc

ma gw̄ec n̄aôlic ḡejac an̄ô.

31 “Aôm k̄ôtôm, gebe ôkic dam n̄awalô t̄on̄

ma ôngamboac i totili su me masi.

32 Aôm k̄ôtôm, gebe ôwê jal̄eo êpi êm̄en̄

ma ôk̄en̄ momboan̄ tolatui s̄esa n̄en̄ l̄en̄ me masi.

33 Aôm k̄ojala n̄aḡolin̄ undamb̄en̄a

ma k̄ôtôm, gebe ôk̄en̄ n̄aḡolin̄ tau ênam ḡolin̄ nom me masi.

34 “Aôm awam k̄etôm, gebe êpi tao êna

e tao tan̄a wamu aôm ma êns̄ewa kom m̄en̄epi aôm me masi.

35 Aôm k̄ôtôm, gebe ôsakin̄ ôsic gebe êkac

ma êsôm ênd̄en̄ aôm gebe ‘Aê tau tonec,’ me masi.

36 Asa k̄ek̄en̄ kauc ḡed̄en̄ kwendec

ma k̄ed̄on̄ talec kapoac gebe êk̄en̄ puc aêac.

37 Asa k̄etôm, gebe êsa tao sa tokaucgen̄

ma êndac bulak̄op undamb̄en̄a sa, gebe êns̄ewa,

38 ma êmalôm kekop e n̄al̄esap êsa

ma nom êl̄êsôb tau t̄on̄.

39-40 “Aôm k̄ôtôm, gebe ôjanda lewen̄en̄ gwada

ma ôk̄en̄ ênd̄en̄ lewe n̄alatu,

tan̄ s̄ec n̄en̄ ḡesun̄ to d̄edib gwada s̄emoa êcdani nan̄,

s̄enin̄ e êoc ês̄eac t̄on̄ me masi.

41 Asa êk̄en̄ ḡen̄ ênd̄en̄ aoco ênd̄en̄ tan̄ n̄alatu êtan̄ mo ênd̄en̄ An̄otô

ma ensom el̄em̄e gebe êtap ḡen̄ tanin̄na sa nan̄. * auc nan̄.

39

1 “Aôm k̄ojala nonin̄ l̄oc̄na k̄esu n̄alatu n̄anoc

ma ḡolic nonin̄ salēn̄na k̄esu n̄alatu me masi.

2 Aôm k̄ôsa aj̄on̄, tan̄ b̄oc tonan̄ taê nan̄, sa

ma k̄ojala noc êsu n̄alatūna me masi.

3 B̄oc tau k̄egasun̄ tau e k̄esu n̄alatu su

ma n̄andan̄ tau ḡebacn̄e.

4 N̄alatu tau embe êt̄op êtu kap̄ôn̄ e n̄ajana êsa,

go êc êna ma êmu ênd̄en̄ t̄ena êna êtiam atom.

5 “Asa k̄egaboac don̄ki gam̄en̄ sawan̄a su

ma asa ḡedim o, tan̄ ḡesô don̄ki t̄on̄ nan̄ su.

6 Aê kak̄en̄ gam̄en̄ sawa k̄etu ên̄e gam̄en̄

ma kak̄en̄ nom, tan̄ gw̄ecpoc ḡec nan̄, k̄etu ên̄e gam̄en̄ êmoan̄a.

7 En̄ ḡejac jaê malac n̄akics̄ea.

N̄ac-êwê-er̄waga ten̄ ḡemoa gebe ên̄ô en̄ awan̄a atom.

8 En̄ ḡejac laoc gam̄en̄ l̄oc̄na, tan̄ k̄etu ên̄e gam̄en̄ ênin̄ ḡen̄na nan̄,

ma gesom ḡen̄ matac-matac samob.

9 “Bulimakao salēn̄na gebe ênam sakin̄ aôm me masi.

En̄ oc ênin̄ ḡen̄ an̄ga n̄em sac ênd̄en̄ êmb̄ec me masi.

10 Aôm embe ôk̄o en̄ t̄on̄ n̄a l̄epoa,

oc ê sakwen̄ ki ma ênac nom popoc êndan̄guc aôm me masi.

11 Aôm k̄ôtôm, gebe ôk̄en̄ êwin̄ en̄ êtu ên̄e ôliwalô kap̄ôn̄en̄a

ma ôwi n̄em k̄om sin̄ ênd̄en̄ en̄ taugen̄ ênam me masi.

12 Aôm k̄ôtôm gebe ôk̄en̄ êwin̄ en̄ gebe êmu ênd̄en̄ aôm êwac

ma ejon̄ n̄em polom êna n̄em s̄eka polom n̄amala me masi.

13 “K̄êcs̄ewa k̄et̄elin̄ n̄e waô geger̄n̄ taugen̄,

* 38:41: Momboan̄ tolatui k̄êkan̄on̄ utitalata, tan̄ s̄egi momboan̄

tagen nê n̄awaô tau kêtû magê to n̄amaic palê têtac gêwijn̄a me masi.

14 Gebe enj kêsû n̄akêcsulu ma gêwi sinj gêc nom,
ma nom taugenj kêjandanj gêj tau.

15 Enj taê gêjam tonec, gebe n̄amalac tenj êka n̄akêcsulu popoc
me bôc salen̄a tenj êngôm êtu sec̄na nec atom.

16 Enj gejob nê n̄alatu n̄apap atom, gêlic êsêac amboac gêj jaba.
Enj gim tau su n̄aômagenj, mago taê gêjam binj tenj kêpi atom,

17 gebe Anôtô kékêj enj n̄agêbôcn̄agenj,
gebe êjala gêj atom.

18 Mago enj embe êndi gebe êc,
enj oc êômac hos to n̄ac gêjgôj hos n̄aôj̄a.

19 “Aôm kôkêj hos ôliwalô me.

Aôm kôkêj ênê mom kêtû ênê gêlôj gêsutêkwan̄a me.

20 Aôm kôkêj enj, tec gêboan̄ amboac wagô me.
Enj kêtanj n̄akan̄kanj, tec kêtakê lau.

21 Enj apoap kêkip nom gaboan̄a sa totêtac n̄ajamgenj,
ma kêsâ ton̄aclaigenj, gebe êna êsêp sinj n̄alêlôm.

22 Enj kêômac gêj têtêc tauj̄na ma kêtêc gêj tenj atom
ma kêkac tau ôkwi an̄ga sinj atom.

23 Sôb kêtanj ma oc kêpô kêm e n̄aôsic-ôsic.

24 Enj gêjac tênêp ma kêlêti gêjam gamêj kêtû dambê-kêtû dambê.
Enj embe êjô dauc êtanj, oc êkô atom.

25 Dauc embe êtanj, go êsôm gebe ‘Aa.’

Enj gêmoa jaêcgenj, mago kêlib sinj
ma gêjô laumatanêj jatu n̄aonda to n̄akicsêa.

26 “Aômnêm kauc gêjam gôlinj kikiç,
tec gêlam magê ma gêlôb gêja gamêj n̄andanj me.

27 Aôm kôjatu momboan̄, gebe êlôp sa
naênam nê sac ênêc lôlôc me.

28 Enj gêjgôj poc ma gêjam sac gêc lôc n̄atêpôê.

29 An̄ga ônê enj gêdib nê gwada,
enj mataanô gêu laenj su gêja ma mata kata sec.

30 Ênê n̄alatu sênôm dec,

ma enj gêmoa gamêj, tanj n̄acmatê gêc nanj.” * tonanj kêkanôj kêsêwa tonanj.

40

1 Ma Apômtau kêsôm gêdêj Job gebe

2 “Nac tanj gebe êmêtôc N̄aninij N̄atau nanj, gebe ênam tau tôj me.
Enj êjô Apômtau awamanj.”

3 Tec Job gêjô Apômtau awa gebe

4 “Ôlic acgom, aê n̄ac n̄aôma,
aê jajô aôm awam amboac ondoc.

Aê jambôc aocsuj auc n̄a lemoc.

5 Aê kasô n̄oc binj tenj su, oc jasôm tenj êtiam atom, ma janac têku binj tau atom.”

Anôtô kêwaka nê n̄aclai sa

6 Go Anôtô gêjô Job awa ma kêsôm binj kêsâ an̄ga mu ilai n̄alêlôm gebe

7 “Ôndi, ôngambam taôm amboac n̄ac.

Galoc aê gabe jatu kênac aôm, ma aôm ôwa binj tau sa êndêj aêmanj.

8 Aôm gobe ôtiñ binj êpi aê me.

Aôm gobe ômêtôc aê eogenj ma
gobe ôwaka taôm sa gebe aôm n̄ac gêdêj me.

9 Aôm lêmam n̄ajana kêtôm Anôtônê me.

Ma aôm awam kêtanj amboac wapap gêjac kêtôm aê me.

10 “Embe amboac tonanj, go ôndi totêmbêlam an̄gerj amboac kinj
ma ônam gêlôj taôm n̄apap ton̄awasi.

11 Matam ê êsêac, tanj tetoc tauj̄ sa nanj,
ma ônsêwa nêm têtmtac n̄andanj êpi êsêac to ôkônij êsêac.

* 39:30: Kêcsêwa kainj tenj gêmoa gamêj sawa Aprikaña, tec binj

¹² Biñjanô, matam ê êsêac ma ôkônij êsêac
to ôka lau alôb-alôb tôn anja malen, tanj sêkô nanj.

¹³ Ônsuj êsêac sêsêp nom sêna
ma ônsô êsêac tônj sêmoa lamboam.

¹⁴ Go aê jalambij aôm
ma jajala gebe kôku ñacjo tulugac.

¹⁵ “Ôlic gêñsêga Behemot. Aê kakêñ amagêc lulugen.
Eñ genj gégwanj kêtôm bulimakao.

¹⁶ Mago aôm ôlic ñaclai, tanj gêc ênê ñadambê nanj,
ma ôlic ñajanja, tanj gêc ênê ‘ñawalô nanj acgom.

¹⁷ Ênê ñalêñuc kêpi amboac kaseda,
ma akalô ñajanja ma ñagegeb sec.

¹⁸ Ênê ñatêkwa kêtôm gasuc ki jonjonj
ma akaiñ ñajanja kêtôm balan ki.

¹⁹ “Eñ kêtû gêñ towae ñamataña, tanj aê kakêñ nanj.
Ñac tanj kékêñ enj nanj, taugenj kêtôm gebe êku enj tulu.

²⁰ Lôc tanj kêtû bôc saleñña nêñ gamêñ dôa-dôarja nanj,
kékêñ gêñ êniñña gédêñ enj.

²¹ Eñ gêc ka têkwa-têkwa ñalabu
ma kêsij tau gêc wandob anja sinjlêlôm.

²² Eñ gec ka têkwa-têkwa ñaajuñlabu
ma gê lamu ka, tanj kékô bumanj nanj.

²³ Eñ kêtêc bu ñasamac atom.

Bu embe ênsalê enj auc, mago enj oc êmoa totêtac êpa sugenj.

²⁴ Asa êtôm, gebe êñgunj enj êsêp mataanô ma êkôc enj tônj.

Ma asa êtôm, gebe êkim lususunj lasê. * bôc tau ñam sa ma sêjam dôñ kêpi bôc burja, tanj sêmoa
Aprika nanj. Lau ñagêdô sêsôm gebe Behemot kêtôm elepant.

41

¹ “Aôm kôtôm gebe ônac Lewiatan ña êñpanj
ma ôkic enj imbêla tôn ña lêpoa me masi.

² Aôm kôtôm gebe ôkim lususunj lasê ma ôkêñ lêpoa êsêp
ma ôñgauc enj ña êñpanj asap nê ñasê me masi.

³ Eñ oc etenj aôm gebe taêm walô enj
ma asôm bij ñajam-ñajam êndêñ aôm me.

⁴ Eñ oc êmoatinj poac êndêñ aôm,
gebe ênam sakinj aôm enderj tóngeñ me.

⁵ Aôm oc ôlic enj amboac moc, tanj kêtû gêñ masin nanj,
ma ôtu dôa-dôa ôwiñ enj

ma ôkô enj tônj gebe sakinjwagao têtû samuc enj me.

⁶ Lau inja têtulu enj
ma lau-têtulu-gêñwaga sêmoata enj su, gebe lau sênam ôli enj me.

⁷ Aôm kôtôm gebe ôñgunj enj ña sao e ênam enj ôli auc
ma ôñgunj enj ña bêlêm êsêp môkêapac me.

⁸ Aôm embe ômoasac enj, oc êtu sinj, ma ômoasac enj êtiam atom.

⁹ “Lau tanj taênj kêka gebe sêkôc Lewiatan tôn nanj,
embe sêlic enj, go têtakê e sêu tauñ sênêc nom.

¹⁰ Embe sêli ênê ñalêlôm sa, go mataanô êtu koc
ma ñac tenj êtôm gebe êkô enj lañônêmña atom.

¹¹ Asa êtôm gebe ênac sinj êndêñ enj ma êmoa toôli samuc.

Lau tanj sêmoa nom ñagamêñ samob nanj, nêñ ñac tenj oc êñgôm êtôm atom.

¹² “Aê gabe jawa enj akaiñ sa
ma jasôm ênê ñaclai to ñajanja lasê êndêñ aôm.

¹³ Asa kêtôm gebe êkwalec ênê ñakwê su
ma êñgunj ênê ñakwê sinjña lasê.

¹⁴ Asa kêtôm gebe êña enj awasunj.

* **40:24:** Behemot enj bôcsêga kainj tenj. Lau ñagêdô sebe sêkip

Ênê luluj oc êtakê lau njanô.

¹⁵ Lautuc nâdênan-dênan gêsarj enj dêmôêtêkwa auc, kêsap tau tøj-tøj e njajarja kêsâ.

¹⁶ Lautuc tau njasawa masianô, ma mu njalaulau êtôm gebe êsô njasawa tenj atom.

¹⁷ Lautuc tau kêsap tau tøj njajarja e gêj tenj kêtôm gebe êkac gêj tau surja atomanô.

¹⁸ Enj embe êsamuc, go ja njamôsi êsa ma mataanô njawê amboac gêlôm kelendenj.

¹⁹ Jawaô gêlanj-gêlanj kêsâ enj awasuj ma ja tomôsi-tomôsi gêlôb kêsâ gêmêj.

²⁰ Jadauj kêsâ enj lusuawa kêtôm njawajaô kêpi anja bu, tanj keletoc nanj.

²¹ Ênê awajaô njandanj kêtôm jalana, ma ja njawaô gêboanj kêsâ anja enj awasuj.

²² Enj gêsutêkwa njâliwalô kainj tenj. Lau tanj dêdac enj nanj, sêc totêtêc taunjenj.

²³ Ênê njadambê e gêoc taunj tøj-tøj, ma njâolic kêtôm ki, tanj sêpac gêwê jakêsap ôli tøj nanj.

²⁴ Ênê nipkalop njajarja kêtôm poc, amboac poc, tanj sêlêsa polom kêpi nanj.

²⁵ Enj embe êndi, go njac lai samob têtakê ma têtêc taunj e nêj meloco êsa.

²⁶ Sinj tenj êtôm gebe ênac enj atom, ma kêm to sôb ma bêlêm kêtôm gebe ênguj enj lasê atom.

²⁷ Enj kêsâê bêlêm ki kêtôm sôbolec, ma ki jonjonj kêtôm ka njanamuc.

²⁸ Sôb tenj kêtôm gebe êngôm enj êc atom, ma kêsâê dabanjmatu amboac obalauj njapoc.

²⁹ Embe sênac enj njâ olopoac, oc ênsâê amboac oba sôb. Ma embe sêmbalinj kêm êpi enj, go êômac.

³⁰ Enj akêku njamata kêtôm kekec ma kêkip nom palê-palê sa amboac sakwenj ki.

³¹ Enj gêgôm gwêc keletoc kêtôm ku ma kêjali e njaboab-boab kêtôm njâlêsi keletoc.

³² Enj embe êkêkôc, oc njagwêc njasênêc êwê kô ma njâopic ênam gwêc auc.

³³ Gêj nomnja tenj kêtôm enj gêmoa atom, Anôtô kêkêj enj nê kêtêc masi.

³⁴ Enj matapanja gêjac bôc samob, tanj tetoc taunj sa nanj, enj kêtû bôc towae samob nêj kinj.” *

42

Job geoc nê binj lasê ma Anôtô kêkôc enj sa kêtiam

¹ Go Job gêjô Apômtau awa gebe

² “Aê kajalagac gebe aôm Njaninij Ntau, gêj tanj taêm gêjam gebe ôngômna nanj, aôm kôtôm gebe ôngôm.

³ Asa tê gêsarj nêmbin, tanj kômasarj nanj, auc njâ kâuc gêbôcgenj. Aê kasôm binj kêpi gêj, tanj njoc kâuc kêsâ atom nanj,

kêpi gêjnsêga, tanj kêlêlêc aênjoc kâuc su nanj.

⁴ Aôm kôjatu aê gebe ‘Ôkêj tanjam njoc binj ma ôwa njoc kênac, tanj katu kênac aôm nanj, sa êndêj aê.’

⁵ Aê garjô aôm nêmbin njawae kêsô tanjocsuj amboac lau sêjac minjenj, mago galoc galic aôm njâ matocanô.

⁶ Tec majoc kêtû binj samob, tanj kasôm nannja.

Aê jambu tauc ma janac tauc auc.”

Anôtô kêkêj waba gêdêj Job kêtiam

* **41:34:** Lewiatan oc bôc kainj tenj amboac iwa.

⁷ Apômtau kêsôm biñ samob tonañ gédêñ Job su, go kêsôm gédêñ Elipas anğa Teman gebe “Aê têtac ñandañ gédêñ aôm to nêñ ñac luagêc gebe amac awa aê sa tonañôgeñ kêtôm ñoc sakinwaga Job gêwa aê sa nanñ atom.

⁸ Galoc akôc bulimakao kapoac 7 to domba kapoac 7 andêñ ñoc sakinwaga Job ana ma akêñ bôc tau têtü da êtu amacña. Job eteñ mec êtu amacña, ma aê jakêñ tañoc ênê mec ma jakêñ ñagêjô êndêñ amac êtôm nêñ keso atom. Amac awa aê sa tonañôgeñ kêtôm ñoc sakinwaga Job gêwa aê sa nanñ atom.”

⁹ Amboac tonañ Elipas anğa Teman agêc Bildad anğa Sua ma Sopar anğa Nama sêja ma sêgôm kêtôm Apômtau kêjatu êsêac. Ma Apômtau kêkôc Jobnê mec sa.

¹⁰ Job keteñ mec kêtü nê lauña su acgom, go Apômtau kêmoasinñ Job kêtiam ma kêkêñ waba, tañ gêmungeñ eñ gêwê kainñ nanñ, kêtü dim luagêc.

¹¹ Go Job lasiio to ñac samob ma lau samob, tañ gêmungeñ sêjala eñ nanñ, dêdêñ eñ sêja ma sêñgônñ ênê andu ma señ gêñ sêwiñ eñ. Êsêac taêñ walô eñ ma sêjac eñ têtac tônñ kêtü gêñwapac samob, tañ Apômtau kêkêñ gédêñ eñ nanñ. Êsêac samob sêkêñ mone to joc gold tagenñ-tagenñ kêtôm lemeñgeñ gédêñ eñ.

¹² Ma Apômtau gêjam mec Jobnê jala ñamuña kêlêlêc nê jala ñamataña su. Eñ kêtap domba 14,000, kamele 6,000, bulimakao 2,000 ma donki 1,000 sa.

¹³ Eñ kêka latui 7 to latuio têtêac lasê.

¹⁴ Eñ gê awêsêganê ñaê gebe Jemima, awê kêtü luagêcña gebe Kesia, ma awê kêtü têtêacña gebe Keren-Hapuk.

¹⁵ Anğa nom ñagamêñ ñagêdô samob lauo tolanônñ amboac Job latuio sêmoa atom. Tamenji kêkêñ êsêac sêwê kainñ gêñlênsêm sêwiñ lunji.

¹⁶ Tonañ su, go Job gêmoo nom jala 140 gêwiñ ma gêlic dêbui to abai.

¹⁷ Eñ kêtü ñamalacanô su ma nê jala gêjac pep, tec gêmac êndu. sênam gêlônñ tauñña kêsêp nanñ. * † Hapuk ñam gebe Katapa saunñ, tao sêkêñ nêñ gêñ

* 42:17: Alic ñamadinñ 12 gêwa biñ tonañ sa. † 42:17: Jemima ñam gebe Balôsi, Kesia ñam gebe Môsê, Keren

Pesalem Nabuku

Pesalem nabuku kētu Bibolo nabuku mecņa to ņawê dabuņ. Lau sêga-wêwaga sêga wê tau gêdêņ ņasawa baliņanô. Lau sejoņ wê to mec tau sa ma lau Israel sêjam wê to teterņ mec tau gêdêņ taņ sêlic nêļ om naņ. Gêdêņ ņasawa teņ lau sêkêņ Pesalem nabuku kêsêp Bibolo gêwiņ Bibolo nabuku ņagêdô.

Lau sêga wê tonec kêpi biņ tokaiņ-tokaiņ. Wê ņagêdô wê lambiņņa, ņagêdô wê tanam sakiņ Anôtôņa, ņagêdô wê mecņa. Lau teterņ Anôtô gebe ênam êsêac sa to taê walô êsêac ma ênam êsêac kêsi. Lau ņagêdô teterņ eņ gebe êsuc nêļ sec ôkwi. Wê ņagêdô gêjam danġe Anôtô gebe gêjam mec nê lau. ņagêdô teterņ eņ gebe êmêtôc nê launêņ ņacjo. Mec tonaj ņagêdô gêjac lau tagerņ-tagerņ ņawae ma ņagêdô gêjac lau tapaôņgerņ ņawae. Wê ņagêdô geoc ņac tagerņ nê ņalêlôm lasê ma ņagêdô kêtôc gêņwapac to biņ, taņ Anôtônê lau samob sêoc to sêsaê sêmoa naņ.

Apômtau Jesu keterņ Pesalem kētu nê mec amboac tonajņerņ. Lau teto-Biņlênsêm-Wakucwaga sêkôc ņalô dabuņ sa aņġa Pesalem ma teto kêsêp nêļ papiā. Lau Buņa ņamataņa e mêņgêdêņ galocņa tetoc buku tonec sa kētu nêļ buku mecņa to nêļ lêļ ņagôliņ.

Pesalem 150 tonaj sêwa kêkôc kētu ņasêbu lemeņterņ me buku lemeņterņ amboac tonec gebe

- Buku kētu ņamataņa Pesalem 1–41
- Buku kētu luagêcņa Pesalem 42–72
- Buku kētu têlêacņa Pesalem 73–89
- Buku kētu aclêņa Pesalem 90–106
- Buku kētu lemeņterņņa Pesalem 107–150

1

BUKU KÊTU ņAMATAŅA

Lau gêdêņ to lau sec

- ¹ Aweņ êoc ņac, taņ êsa nê lêļ êtôm lau,
taņ sêkac tauņ su aņġa Anôtônê naņ, nêļ mêtê atom,
ma êsa lau sec nêļ lêļ
to êņġôļ lau-susuwaga ņalêlôm atom.
- ² ņac amboac tonaj têtac gêwiņ Apômtaunê biņsu
ma taê gêjam ênê biņsu ņam kêtôm bêc to gelenġerņ.
- ³ Eņ kêtom ka sêsê kêkô butali, taņ gêjam ņanô kêtôm ņanocġerņ naņ.
ņalaun oc êmêliņ atom, ma gêļ samob, taņ eņ gêġôm naņ, oc êtap ņanô sa.
- ⁴ Lau taņ sêkac tauņ su aņġa Anôtônê naņ, amboac tonaj atom.
Êsêac têtôm ņapaôma, taņ mu kelelo sa.
- ⁵ Amboac tonaj lau-sêkac-tauņ-suwaga oc sêkô ņajaņa êndêņ noc mêtôcņa atom,
ma lau sec sêkô ġôlôac ņalêlôm atom amboac tonaj,
- ⁶ gebe Apômtau kêjala lau gêdêņ nêļ lêļ.
mago lau-sêkac-tauņ-suwaga nêļ lêļ oc ênaņa.

2

Anôtô agêc ņac, taņ ġerņ oso eņ naņ

- ¹ Lau samuc sêli aweņ sa kētu asagerņņa,
ma tenterļatui sêkic biņ ņaôma-ņaôma nec ņam amboac ondod.
- ² Kiņ nomņa sêkac tauņ sa,
ma ġôliņwaga sêkic biņ sêwiņ tauņ sebe senserņ Anôtô agêc nê ņac, taņ ġerņ oso eņ naņ.
- ³ Êsêac sêsôm gebe “Tamô êsêacnêļ lakô êņġic
ma tambaliņ êsêacnêļ lêpoa, taņ kêġi aêac auc, naņ siņ.”
- ⁴ Apômtau, taņ ġêņġôļ lêpôņ aņġa undambê naņ, kaômac
ma kêsu êsêac susu.
- ⁵ Go kêsôm biņ gêdêņ êsêac totêtac ņandanġerņ
ma eņ têtac kêmoatiņ tôļ kêtakê êsêac gebe
- ⁶ “Aê tauc kakêņ ņoc kiņ ġêņġôļ ņoc lôc dabuņ Sion.”
- ⁷ “Aê gabe jasôm biņ, taņ Apômtau taê gêjam naņ, lasê acġom.
Eņ kêsôm gêdêņ aê gebe ‘Aêġoc latuc aôm, ocsalô tonec aê katu aôm tamam.

- ⁸ Oterj aê, go jakêj lau samuc têtû nêj gêj lênsêj
ma jakêj nom samucgej êtu nêj gamêj.
- ⁹ Aôm oc ônam gôlij êsêac ña tôcki
to olo êsêac êtôm selo kunom.' "
- ¹⁰ Amboac tonaj amac kinj nêj kauc êsamaj
ma amac nom ñagôlijwaga taêm ênam binj, tanj galêj binj amac nanj.
- ¹¹ Anam sakinj Apômtau toatêc engej,
au taôm anêc enj akainjña toatêpgej.
- ¹² Embe masi, oc têtac ñandanj êsa
ma amac ananja anja intêna,
gebe enj ñac têtac dambê.
Awenj êêc lau samob, tanj sê lamu engej nanj.

3

Mec bêbêcña gebe Anôtô ênam sa

- ¹ Ojae, o Apômtau, lau tanj sêlêsu aê nanj, taêsam ñasecog,
taêsam dêdi sêkô sebe sensej aê.
- ² Lau taêsam sêsôm kêpi aê gebe
"Anôtô oc anam enj sa tenj atom."
- ³ O Apômtau, aôm kôtu lautuc gômôê aê aucgoc.
Aôm kôtu aê waec to kôsa môtêcapac sa.
- ⁴ Gamôêc Apômtau ña aoc kapôêj,
e kêkêj tanja ñoc tanj anja nê lôc dabuj.
- ⁵ Aê kasa tauc sic ma gaêc bêc e kalinj tauc sinj.
Gaêc e matoc jali kêsa gebe Apômtau gêjam aê sa.
- ⁶ Lausinj tanj topom-topom sêgi aê auc nanj,
mago katêc êsêac atom.
- ⁷ O Apômtau, ôndi. O ñoc Anôtô, ônam aê sa.
Aôm tonanj tec kôtap ñoc ñacjo samob kêsêp alianô, ma kôtuc lau, tanj sêcac tauj su anja
aôm nêj nanj, lujluj kêsêlô.
- ⁸ Apômtau kêtû ênam aêc sa ñamôkê.
Ônam mec nêj laumanj.
Dawidnê pesalem tenj. Gêc latu Absalom gêja su, go gêga.

4

Mec êtulanja tenj gebe Anôtô ênam sa

- ¹ O Anôtô, tanj kômasanj ñoc binj jagêdêj,
aê embe jamôêc, nanj ôkêj tanjam aê.
Aê gamoa togêjwapac, go aôm kôgaboac aê su.
Taêm labu aê ma ôkêj tanjam ñoc mec.
- ² O amac lau tembelem angej,
abe anjôm aê waec êtu meloc e êndêj ondod acgom.
Amac abe taêm ênam binj dansanj,
tec abe asap gêj ñaôma tônj e êndêj ondodgej.
- ³ Ajalamanj gebe Apômtau kêjalinj nê ñac mansanj aê sa.
Embe jamôêc êndêj Apômtau, oc êkêj tanja aê.
- ⁴ Embe têtac ñandanj, nanj anjôm taôm sec atom.
Taêm ênam binj tonanj ênêc lêlômgej, amoa nêj gamêj ma anam taôm tônj.
- ⁵ Ansunj da gêdêj
ma akêj matem Apômtau.
- ⁶ Lau taêsam sêsôm gebe
"Asa oc êmoasinj aêc.
O Apômtau, ôc lanjômanô ñaja sa
mêjêpô aêc."

- 7 Aôm kôkêj têtac ñajam kêsêp aêñoc ñalêlôm,
kômoasiñ aê kêlêlêc êsêac, tañ sêñgôn gêñmasê ñaôgeñ nañ su.
8 Aê jasa tauc sic to janêc bêc tobiñ malôgeñ
gebe aôm taômgeñ, o Apômtau, kôkêj aê gamoa ñoc ñajam.
Dawidnê pesalem tenj.

5

Mec tenj kêtû Anôtô ejop aêacña

- 1 O Apômtau, ôñô ñoc biñ.
Wê tañam ñoc oliñ.
2 Ojae aêñoc kin to ñoc Anôtô, ôñô ñoc tañjboa kapôêñmañ,
gebe aêñoc mec êndêñ aôm êwac.
3 O Apômtau, ôñô aê aoc êndêñ bêbêc kanucgeñ,
Kamasañ ñoc da gêdêñ aôm gêdêñ bêbêc kanucgeñ, ma tec matoc tenj-tengeñ aômña
gamao.
4 Aôm kôtôm Anôtô, tañ têtac gêwiñ biñ paliñ-paliñ nañ atom.
Ñac sec tenj êtu nêñ ñacleñ atom.
5 Lanemtêna sêkô lañômnêm atom.
Aôm kôkêj kisa gêdêñ lau-sêgôm-secwaga samob.
6 Aôm goseñ dansañwaga samob su.
Apômtau gêjam lañôanô ôkwi anga lau, tañ sêwê kainj dec to biñ-dansañwaga nañ nêñ.
7 Aôm gôlôc kêtû nêñ têtac gêwiñ tengeñña
gebe aê jasô nêñ andu jana.
Aê jateñ mec anga nêñ lôm dabuñ
ma jau tauc janêc gebe jatoc aôm sa.
8 O Apômtau, ônam gôliñ aê êtôm nêñ biñgêdêñ.
Ômansañ nêñ intêna ênêc aê lañôcnêm êtu ñoc ñacña,
9 gebe biññanô gêc êsêac awêñsuñ atom.
Ac taêñ gêjam biñ sesen gêñ suñageñ.
Êsêacnêñ koclabeñ kêtôm sêawa gêña.
Imbelenj geno biñ e ñawasi lañgwageñ.
10 O Anôtô, ôkêñ ñagêjô êndêñ êsêac
gebe nêñ dib êtu lakô êndêñ tauñ.
Ôtiñ êsêac su anga lañômnêmña êtu nêñ biñ alôb-alôb taêsamña
gebe sêli tauñ sa gêdêñ aôm.
11 Mago lau samob, tañ sê lamu aôm nañ, têtac ñajam êsa.
Ôtu lautuc êsêac,
tañ têtac gêwiñ aôm nañ,
gebe sêmoa toôliñ êpigeñ.
12 O Apômtau, aôm gôjam mec ñac gêdêñ,
ma nêñ moasiñ kêkwa eñ auc amboac lautuc.
Dawidnê pesalem tenj.

6

Mec gebe Anôtô ênam sa êndêñ têm wapacña

- 1 O Apômtau, têtac ñandañ ênac aê atom.
Têtac êmoatiñ tónj ma ôsôm aê atom.
2 O Apômtau, taêm labu aê gebe aoc kêtû dambê.
O Apômtau, ômoasiñ aê gebe katakê e katuc uñ tageñ.
3 Aê katuc ñatutuc ñasec.
O Apômtau, aôm gobe ônac jaê aê e êndêñ ondocgeñ.
4 O Apômtau, ôkac taôm ôkwi ômu ômôêñ ma ônam aê sa.
Ônam aê sa êtu nêñ moasiñña,
5 gebe lau, tañ sêmac êndu su sêja nañ, taêñ gêjam aôm atom.
Asa oc êñgôm waem êsa anga lamboam.

- 6 Aê kasê aoc jamêc-jamêc e tekoc gêbac,
ma gaêc bêc gajac matocsulu sasa gêdêñ gêbêc baliñ gebe matocsulu kêsuy laplap
lanğwageñ.
- 7 Aê katanñ ñanô e matocdêbu kêtinñ ma galic gamêñ sapu
kêtu ñoc ñacjo sêlêsu aêña.
- 8 Amac secwaga samob aêc su anğa aêñoc,
gebe Apômtau kêkêñ tanja ñoc tanjiboa kapôêñ.
- 9 Aê katanñ e Apômtau kêkêñ tanğagoc.
Apômtau kêkôc ñoc mec sagac.
- 10 Aêñoc ñacjo samob oc selendec sec e nêñ meloco êsa,
go têtaiñ taurñ su sebeñ e sêc tomajenğeñ sêna.
Dawidnê pesalem tenñ. Pesalem dambu tauñña kêtu ñamataña.

7

Apômtau kêmêtôc lau jagêdêñ ñawê

- 1 O Apômtau, ñoc Anôtô, aê gaê lamu aômğeñ.
Ôjanğo aê su anğa lau samob, tanñ sêjanda aê nanñ nêñ, ma ônam aê sa.
- 2 Embe masi, go ñacjo sêmôninñ aê êñgic to sênsaic aê amboac lewe
gebe ñoc ñac-ênam-aê-sawaga masi.
- 3 O Apômtau, ñoc Anôtô, aê embe janğôm gêñ keso tenñ
êndêñ ñac tenñ,
- 4 ma embe jatu kasec ñac, tanñ jagêc amoa tobinğmalôğeñ taurñ nanñ,
ma embe janam êsêac, tanñ sêkêñ kisa aê ñaôma nanñ, sa atom,
- 5 go ñacjo êjanda aê e naê aê tônñ ma êka aê tônñ taminiñ nom
to êñğôm aê waec êtu meloc.
- 6 O Apômtau, ôndi totêmtac ñandanğeñ ma ôndi sa mêñonsenñ lau, tanñ sêlêsu aê nanñ, nêñ ñaôndu
su.
Aôm tanñ kômêtôc binñ nanñ, matam jali êsa gebe ômoasiñ aê.
- 7 Ôkac tentenlatu samob sa wactetoc aôm sa acgom,
gocgo wêc ômu ôpi ôwac nêñ lólôc êtiã.
- 8 Apômtau kêmêtôc lau samob nêñ binñ.
O Apômtau, ômêtôc ñoc binñ êtôm nêñ binğêdêñ ma ômoasiñ aê êtu ñoc binñ masinña.
- 9 Ôkêñ lau, tanñ sêkac tauñ su anğa aômñem nanñ, nêñ binñ alôb-alôb ênac pep,
ma ôpuc ñac gêdêñ tônñ êkô ñajariña.
- O Anôtô gêdêñ,
aôm kôjala ñoc ñalêlôm e gôbi lêtêñ.
- 10 Anôtô kêkam aêñoc lautuc ñagabinñ.
Eñ gêjam lau, tanñ taêñ gêjam binğêdêñ nanñ sa.
- 11 Anôtô kêmêtôc binñ jagêdêñ
ma Anôtô tonanñ kêkêñ ñagêjô kêtôm bêcğeñ.
- 12 Ñac tenñ embe ênam tau ôkwi atom, oc Apômtau êuc nê sinñ ñamata êsa êtu enñña.
Eñ êkêkam nê sôb êkanônñ enñ.
- 13 Eñ êkêñ nê sôb-ensenñ-lauñña nadinğeñ enñ
to ênam jalana taminiñ nê sôb.
- 14 Alicğac me, binñ alôb-alôb gêjam ñac sec auc. Eñ taê gêñ wapacña.
Ma embe êkôc, oc talic gêñ tau gebe binğdansañ.
- 15 Eñ kêkwê sê e ñalêlôm gêjac tau Jaê,
mago tau oc nau tau êsêp nê gêñ, tanñ kêkwê nanñ.
- 16 Gêñğwapac tanñ taê gêjam nanñ, oc êñğônđinñ enñ tau,
ma nê gêñ alôb-alôb oc êtap enñ tau môkêdanğam sa.
- 17 Aê aoc êoc Apômtau êtu nê binñ gêdêñña,
ma janğa wê êpi Lólôc Natau Apômtaunê ñaê.
Dawidnê wê tenñ, gêjam gêdêñ Apômtau kêtü ñac Benjaminña Kus nê binñña.

8

Tatoc Anôtô sa gebe gêğôm aêac waenñ kêsa

- 1 O Apômtau, aêacma Njatau, nê m ñaê ñawae kêsa gêjam nom aucgoc.
Êsêac sêlambij aômnêm ñawasi e jagêdêñ undambê.
- 2 Ñapalê to ñapalêo dedec aweñ sêlambij aôm sêwiñ.
Aôm gôboa gamêñ ñajana sa
êpuc nê m ñacjo su
ma nê m soño-soño to lau-sêli-awen-sawaga sênam tauñ ôkwi.
- 3 Aê embe jalic undambê, tañ lêmamlatu kêkêñ,
ma embe jalic ajôñ to utitalata, tañ kômasañ nanj,
- 4 (oc taêc ênam tauc gebe) Ñamalac tau oc amboac asagenj, tec taêm gêjam eñ,
ma ñamalac latu oc amboac asagenj, tec gôjam jaom eñ nec.
- 5 Aôm kôkêñ eñ kédabij gebe êtôm aôm,
ma gôjam gêlôn eñ ña wae to ñawasi.
- 6 Aôm kôkêñ eñ gêjam gôlinj gêñ, tañ lêmam gôgôm nanj,
ma kôkêñ gêñ samob kêsô eñ ñalabu.
- 7 Kôkêñ domba to bulimakao
ma kôkêñ bôc saleñña gêwiñ.
- 8 Aôm kôkêñ moc, tañ sêmoa umborñ ñalabu ma i, tañ sêmoa gwêclêlôm,
to gêñ maten jali gwêcña samob, tañ sêsa nêñ lêñ gêdêñ-gêdêñgenj nanj.
- 9 O Apômtau, aêacma Njatau,
nê m ñaê ñawae kêsa gêjam nom aucgoc.
Dawidnê pesalem tenj.

9

Tanam danje Anôtô gebe eñ kêmêtôc lau jagêdêñgenj

- 1 Aê gabe aoc êôc Apômtau tonoc ñalêlôm samuc.
Aê gabe jasôm aômnêm gêñsêga, tañ gôgôm nanj samob ñawae lasê.
- 2 Aê gabe têtac ñajam ma aoc êôc aôm toôndugenj.
O Lôlôc Njatau, aê gabe janğa wê êpi aômnêm ñaê,
3 gebe aôm kôkêñ aêñoc ñacjo sênu tauñ su sêmu sêsô sêja.
Aôm kôtinj êsêac e sêka eñkainj ôkwi ma sêjana,
- 4 gebe aôm kômasañ aêñoc binj to kômêtôc jagêdêñ.
Aôm-kômêtêc-gêdêñwaga gôñgôñ lêpôñ tau ñaô.
- 5 Aôm goec binj lau samuc to gosenj alôb-alôbwaga su.
Aôm gosenj êsêacnêñ ñaê su géjanja samucgenj.
- 6 Aôm golo ñacjo popoc e gacgenj malenjmê balingenj sêja.
Aôm gosenj malac gêwiñ e ñaê samob géjanja.
- 7 Apômtau oc êngôñ nê lêpôñ endenj tônjenj.
Eñ ketoc lêpôñ kêkô gebe êmêtôc binj.
- 8 Ñac tagenj tonanj tec kêmêtôc lau nomña nêñ binj jagêdêñ
ma kêkêñ ñagêjô gêdêñ tenterlatu géjô gêñ, tañ sêgôm nanj.
- 9 Apômtau kêtú lau, tañ sêôc gêñwapac nanj, nêñ tunjtêna.
Eñ kêtú tunjtêna gebe êsêac sêngôñ ñalêlôm êndêñ tañ gêñwapac êngôm êsêac nanj.
- 10 Amboac tonanj êsêac, tañ sêjala aômnêm ñaê nanj, sêkêñ maten aôm.
Aôm Apômtau tec gôwi êsêac, tañ sesom aôm nanj, sinj atom.
- 11 Awem êôc Apômtau, tañ gêñgôñ nê lêpôñ gêñgôñ Sion nanj,
asôm ênê gêñsêga lasê êndêñ tenterlatu sêñô,
- 12 gebe eñ taê gêjam gebe êkac êsêacnêñ kamocgôc.
Eñ kêlinj môêc, tañ lau ñasec sêmôêc gêdêñ eñ nanj, sinj atom.
- 13 O Apômtau, tañ kôkô aê auc gêdêñ jamac êndu ñasacgêdô nanj, taêm labu aê.
Ôlic aêmamanj gebe ñoc ñacjo sêgôm aê kwalecgcoc.
- 14 Aê gabe jasôm aômnêm gêñ towae lasê samob.
Jakô Sion latuo nê sacgêdô ma aoc êôc aôm toôndu, gebe gôjam aê sa.
- 15 Lau samuc nêñ sê, tañ sêkwê kêtú aêña nanj, êsêac tauñ sêu tauñ sêsêp.
Tauñ eñkainj gêwê uc, tañ sêkic kelecgenj nanj.

- 16 Apômtau kêmêtôc biñ gêwa tau sagac.
Nac alôb-alôb gêwê tau lêma ñalakô.
- 17 Lau alôb-alôbwaga sêsêp lamboam sêja,
ma lau samuc samob, tañ sêliñ Anôtô siñ nan, amboac tonanjen.
- 18 Anôtô oc êliñ lau ñalêlôm sawa siñ ñapanj atomanô,
ma lau ñasec sênsaê gêñ, tañ sêkêñ materñ nan, elémê atomanô.
- 19 O Apômtau, ôndi sa. Ôkêñ ñamalac sêngôm gêñ paliñ atom.
Ôkêñ lau samuc têtap nêñ ñagêjô sa anja aômnêm.
- 20 O Apômtau, ôngôm êsêac têtakê.
Ôkêñ lau samuc sêjala tauñ gebe êsêac lau ñaôma.
Dawidnê pesalem tenj.

10

Mec Anôtô êmêtôc naêndêñña

- 1 O Apômtau, amboac ondoc kôkac taôm su wackôkô jaêcgenj.
Amboac ondoc kôsiñ taôm gêdêñ têm gêñwapacña.
- 2 Lau alôb-alôb tetoc tauñ sa ma sêjanda lau ñasec.
Biñ tañ êsêac taêñ gêjam nan, êtap êsêac tauñ sa acgommanj.
- 3 Nac alôb-alôb kêkêli tau kêtû nê kauc secña
ma ñac, tañ gêjam bôlêñ ñaôli ôkwi nan, kêsôm biñ meloc kêpi Anôtô e gêwi enj siñ.
- 4 Nac alôb-alôb nê biñ gêjac kolec tau gebe Anôtô êkêñ ñagêjô atom.
Enj ketoc tau sa ma taê gêjam gebe Anôtô gêmôa atom.
- 5 Enj gêgôm nê gêñ kêmoatiñ enj e gêmôa ñajam gederñ tôngej. Aômnêm lêñ mêtôcña gêjac jaê
enj.
Enj kêtanj pêlê nê sonjo-sonjo samob.
- 6 Enj taê gêjam gêñ tau gebe “Aê oc jambenjen tenj atomanô,
ma gêñwapac oc êtap aê sa atomanô amboac tonanjen.”
- 7 Ênê awasuj kapuc boa ñanô ma biñdansanj to ñaclai gêjam auc.
Gêñwapac to gêñ alôb-alôb gêsac imbêla ñatêpôêgenj.
- 8 Enj gêdib lau gêngôñ gamêñ gasanj e gêjac ñac, tañ tobiñmê nanj êndu.
Enj mata geso lau, tañ sêpô lêna kêtû gêñ ñagêdôña nanj.
- 9 Enj gé lamu gamêñ ma gêdib lau amboac lewe gêdib gêñ gêmôa gamêñdani.
Enj gêdib gebe êkatôm ñac ñasec tôñ.
Enj kêkatôm ñac ñasec
gebe ênsaic enj naêsêp nê uclêlôm.
- 10 Enj kêgalab gewec-gewec
e kêtap lau ñasec sêpô lêna tauñña sa.
- 11 Enj taê gêjam gêc nê ñalêlôm gebe “Anôtô kêliñ siñ.
Anôtô gêsanj lanjôanô auc e gêlic sapu.”
- 12 O Apômtau, ôndi sa. O Anôtô, ôc lêmam sa.
Ôliñ lau ñasec siñ atom.
- 13 Nac alôb-alôb oc êsôm biñ meloc-meloc êpi Anôtô êtu asagenña.
Ma amboac ondoc taê ênam ênêc nê ñalêlôm gebe “Aôm oc ôkêñ ñagêjô êndêñ aê atom
nec.”
- 14 Mago aôm tec gôlic gêngac. Aôm gôlic gêñwapac to lau-sêpô-lênawagagac,
ma aôm lêmam ônam gôliñ.
Aôm taômgenj, tec ñac kêpô lênanja mata kêsap aôm.
Aôm gôjam mosêbu sa.
- 15 Ônac ñac alôb-alôb to ñac, tañ kêkac tau su anja Anôtônê nanj, lêma tulu.
Ôkêñ ñagêjô êpi enj êjô nê gêñ samob e tomalagenj.
- 16 Apômtau kêtû kinj êngôñ tenjen ma tenjen.
Lau samuc malenjemê anja ênê gamêñ sugac.

- 17 O Apômtau, aôm kôjala lau nasec têtac kêkac êsêac aômja.
 Aôm gôê tanjam êsêac to kôpuc êsêacnêj njalêlôm tôn,
 18 gebe ômêtôc mosêbu to lau sêngôn jageonja nêj binj êtu katô
 e njamalac nomja têtakê lau teñ étiam atom.

11

Lau gedêj nêj lamu

- 1 Apômtau kêtû nroc lamu. Ma amboac ondoc asôm gêdêj aê gebe
 “Ôêc ôpi lôc ôna amboac moc.
 2 Gôlicgac me, dedec-Anôtôwaga sêkac tikoc talam ma sêjô sôb e jadinjen,
 sebe sêpô lau-njalêlôm-gêdêjwaga êndêj gamêj njakesec.
 3 Embe sensen mêtê njanomban, nan gedêj njamalac tón nan su
 nac gêdêj oc êsôm njabinj amboac ondocgen.”
 4 Apômtau gêmoa nê lôm daburj njalêlôm.
 Ênê lêpônj kêkô undambê.
 Eñ mata geso lau gamêj samobja
 ma gêlic gêj, tanj êsêac sêgôm nanj.
 5 Apômtau kêsaê nac gêdêj to nac, tanj gedec en nanj kêtômgen.
 Ma nê njalêlôm kêmoatinj tónj kêtû nac, tanj gêgôm nê gêj togôlinj mê nanja.
 6 Eñ kêkêj ja to talao gêjac lau sec amboac kom gêjac
 ma kêsakinj mu njandanj kêtû nêj gêj êlau êsêacnja.
 7 Apômtau enj nac gêdêj ma têtac gêwinj binjgêdêj.
 Lau tanj sêgôm njanô kêsa nanj, oc sêmoa enj lanjônêmj.
 Dawidnê teñ.

12

Mec Apômtau ênam aêac saja

- 1 O Apômtau, ônam aêac sa gebe lau mansanj têtainj su
 ma lau wapac malenjmê e gamêj kêta êj.
 2 Sêsôm binj geo gelom-gelom tau.
 Ac sêsôm nêj binj awenjsunj geno-genogenj ma nêj njalêlôm gêja lulu.
 3 Ojae, Apômtau enserj gêdônjôlic samob, tanj seno-seno binjenj,
 to awenjsunj, tanj sêboa tauñboa nanj, acgommanj.
 4 Lau tonanj tec sêsôm gebe “Tauñma imbelenj kêpuc aêac tónj to gêdônjôlic gêjac aêac sa.
 Asa gebe ênam gôlinj aêac.”
 5 Apômtau kêsôm gebe “Aê gabe japuc tauc jandi êtu lau, tanj sêkôninj êsêac sêngônj jageo to
 lau nagêbôc serj olinj tauñ elémê nanja.
 Aê gabe janam lau, tanj sêkêj matenjenj gebe janam êsêac saja nanj sa.”
 6 Apômtaunê binj njalô njakêj kêj
 kêtôm labi nanj sêjam e njakep masi amboac kwalamwaô.
 7 O Apômtau, ônam jaom lau nasec ma ôpuc aêac tónj
 êndêj lau tónê êtôm têm samob,
 8 gebe lau geo oc dêndi sêônj to sêmboa tauñ e sênsinj aêac auc,
 gebe sec gêjam sêga anja njamalacnêj.
 Dawidnê pesalem.

13

Mec Apômtau ênam aêac saja

- 1 O Apômtau, gobe ôlinj aê sinj samucgenj e êndêj ondoc acgom.
 Ma gobe ôsinj lanjôm aê e êndêj ondocgenj.
 2 Aênroc katuc oc êôc njandanj
 ma njoc njalêlôm njawapac êtôm elenj to êmbêc e êndêj ondocgenj ma njoc njajo etoc tau sa
 êndêj aê e êndêj ondocgenj.
 3 O Apômtau, njoc Anôtô, ôlic aê ma ôkêj tanjam aêma.
 Ôkêj matocanô njawa êsa gebe gêmac enserj aê atom.

4 Ma ñoc ñacjo etoc tau sa ma êsôm gebe “Aê kaku enj tulu,”
ma ñoc soño-soño têtú samuc êtu aê kaku saña atom.

5 Mago aê taêc kêka aôm têmtac gêwiñ tengeñña.
Ñoc ñalêlôm êtu samuc gebe gôjam aê kési.

6 Aê janam wê êndêñ Apômtau
gebe enj kêmoasiñ aê ñanô.
Dawidnê pesalem.

14

*Ñamalacnêñ sec
(Pes 53:1-6)*

1 Lau meloc tec nêñ ñalêlôm kêsôm gédêñ tauñ gebe “Anôtô tenj gêmoa atomanô.”
Êsêac sêgôm gêñ sec to alôb-alôb ma nêñ tenj gêgôm gêñ ñajam tenj atom.

2 Apômtau kêtú kênin ñamalac latunji anja undambê
gebe oc êtap ñac tokauc tenj, tauñ kêtêc Anôtô nanj, sa gêmoa me masi.

3 Mago êsêac samob sêkac tauñ su. Samob têtú secñagenj.
Êsêacnêñ tenj gêgôm gêñ ñajam tenj atom, masi samucgenj.

4 “Lau secwaga samob nêñ kauc gêbôc me. Êsêac têdanğôñ ñoc lau amboac senj mo
ma êsêac awerj gêjac Apômtau atom.”

5 Mago êsêac oc têtakê ñasec
gebe Anôtô gêmoa gêwiñ lau gédêñ nêñ gôlôac.

6 Amac abe akô binj, tauñ ñac ñalêlôm sawa kêkêñ mata nanj, auc.
Mago Apômtau tau kêtú ênê lamu.

7 Ojae, moasiñ ênam Israel saña mênêsa anja Sion ecmanj.
Êndêñ tauñ Apômtau êmoasiñ nê lau êtiam nanj, Jakob oc êtu samuc ma Israel oc têtac ñajam
êsa.
Dawidnê pesalem.

15

Lau, tauñ sêñğôñ Anôtônê lôc dabunj nanj

1 O Apômtau, asa oc êtu ñaclenj aômnêm bec.
Ma asa oc êñğôñ aômnêm lôc dabunj.

2 Ñac tagenj, tauñ kêsá nê lêñ tolanğônêm sawagenj ma gêgôm gêñ gédêñ-gédêñgenj nanj,
ma kêsôm binñanô tau, tauñ gêc nê ñalêlôm nanj lasê.

3 Ñac tagenj, tauñ binj gêga kêsá awasunj atom nanj.
Ñac tauñ gêgôm gwadê sec to kêsac nê ñac jabanj enña atom nanj.

4 Ñac tagenj, tauñ gêlic lau alôb-alôb amboac gêñ ñaôma
ma etoc lau, tauñ têtêc Anôtô nanj sa.

Ñac tagenj, tauñ êñğôm binj nanj kêtôc lêma kêpi nanj, ñanô êsa
ma binj tau embe êkêñ ñandanj êndêñ enj, oc ênam nê ñalêlôm ôkwi atom.

5 Ñac tagenj, tauñ kêkêñ nê mone gédêñ lau ma taê kêka gebe mone êsu ñalatu kapôêñña atom
nanj,
ma kêtú palê gédêñ binj kana-kanaña ma kêgôlinj bam ñac tobinjmê atom.

Ñac tenj embe nê lêñ amboac tonanj,
oc nê ñalêlôm ñawiwic atomanô.
Dawidnê pesalem.

16

Anôtô kêtú nê lau nêñ awamata

1 O Anôtô, ojop aê
gebe aê gaê lamu aôm.

2 Aê kasôm gédêñ Apômtau gebe “Ñoc ñatau aôm.
Ñoc gêñ ñajam ñam aôm taômgenj.”

3 Lau dabunj nomña êsêac lau ñanğêñ.

- Êsêac sêjac aê matocanô ñajam.
 4 Lau tanj sêjalinj anôtôi jaba sa nanj, oc sêôc gêñwapac taêsam.
 Aê jakêñj da decña êndênj êsêac atom, ma êsêacnêñj ñaê êsa aocsunj atom.
- 5 Apômtau kêtú ñoc gêñlênsêm ma ñoc gêñ, tanj gawê kainj nanj.
 Aôm gojob ñoc lêñlênsêm ñapep.
- 6 Sêjac belo gamêñj e katap ñoc gamêñj ñajam sa.
 Binjanô, aê galic ñoc gêñlênsêm e gêjac matocanô ñajam.
- 7 Aê aoc gêjac Apômtau, gebe kêtú ñoc gêjam-sawaga ñajam.
 Gêdênj gêbêc atêc kepenj aê kêtú binj tonanña gêwinj.
- 8 Aê kakêñj Apômtau kêkô lanôcnêm-ñageñj gebe matocanô êpi enj endenj tóngeñj.
 Enj kêkô ñoc anôña, tec aê oc jakô tengeñj.
- 9 Amboac tonanj ñoc ñalêlôm ñajam to ñoc katuc kêtú samuc,
 ma aê ôlic gêñgôñj ñajam.
- 10 Gebe aôm oc ôwi ñoc katuc sinj êndênj lamboam atom.
 Aôm oc ôkêñj sê êñgaminj nêñj ñac mansanj ôli tónj atom.
- 11 Aôm kôtôc intêna janğôñj matoc jalinja gêdênj aê.
 Aê jamoa aôm lanômnêmña totêtac ñajam samucgeñj ma jatap lêmam anôña ñamoasinj sa endenj tóngeñj.
 Dawidnê mec tenj.

17

Ñac mansanj awa gêjac Apômtau

- 1 O Apômtau, binğêdênj ñatau, ôkêñj tanjam ñoc tanji.
 Ôê tanjam ñoc mec gebe kasôm kêsa gêdôcôlic dansanj atom.
- 2 Aôm taôm oc ômêtôc aêñoc binj,
 gebe aôm tec matamanô gôlic gêñj gêdênj.
- 3 Embe ônsaê ñoc ñalêlôm me embe ôtuc kêninj êsêp ñoc ñalêlôm êndênj êmbac me embe ômbêlêm aê,
 oc ôtap aê taêc gêjam binj geo tenj sa atom ma aocsunj kasôm binj keso tenj atom.
- 4 Ñamalac embe sêñgôm nêñj gêñj oc sêñgôm, mago aê kasa ñaclainêñj lêñj atom
 gebe aôm awamsunj gêjac jao.
- 5 Ockainj kêpuc aôm wanjam.
 Aê kasêlêñj kaku-kaku atom.
- 6 O Anôtô, aê aoc gêjac aôm, gebe aôm kôkêñj tanjam aê.
 Ôê tanjam aê ma ôñô ñoc binjanj.
- 7 Oc nêñj têmtac gêwinj tengeñjña lasê.
 Aôm gôjam lau, tanj sêc nêñj ñacjo su wacsê lamu nêñj anôña nanj kêsi.
- 8 Ojop aê êtôm aôm taôm gojob nêñj matamanô.
 Ôñgandê aê janğôñj nêñj magêm ñaajunlabu.
- 9 Ojop aê êndênj lau sec, tanj têtú kasec aê nanj,
 to êndênj ñoc ñacjo, tanj sêgi aê auc e tapi-tapigenj sebe senseñj aêña nanj.
- 10 Êsêacnêñj ñalêlôm ñadani e taêñj walô aê atom
 ma sêboa tauñj sa ña awenjungeñj.
- 11 Aê embe jamoa ñasawa tenj, oc sêwa aê auc.
 Êsêacnêñj ñalêlôm taêñj gêjam tagenj tonec aê pinpanj e jansambi sa janêc.
- 12 Êsêac têtôm lewe, tanj kesegenj gwadañja gêmoa nanj.
 Ac têtôm lewe ñalatu, tanj sacgeñj-sacgeñj gêmoa gamêñjdani ñalêlôm gêdib nê gwada gêmoa nanj.
- 13 O Apômtau, ôndi naôndac ñoc ñacjo ma ôku êsêac tulu.
 Ôc nêñj sinj sa ma ônam katuc kêsi anña lau secwaga nêñj.
- 14 O Apômtau, taôm lêmam ônam aê sa anña ñamalacnêñj
 to lau nom tonecña, tanj taêñj kêka nêñj gêñj nomñagenj nanj nêñj.
 Gêñj tanj gôjac tónj gêc nanj, ôkêñj êndênj êsêac e êpô êsêac ôkwi lanğwageñj.

Tauñ sêniñ e êtôm êsêac ma sêkêñ ñagêdô êndêñ nêñ latuñi.

15 Mago aê oc jalic aôm lanjômanô gebe aê gagôm keso teñ atom.

Embe matoc êpoa êtiã, nan jalic aôm enderñ töngeñ e tekoc êsa lanjwageñ.
Dawidnê mec teñ.

18

Dawidnê wê kêku ñacjo tulujã

1 O Apômtau, aê têtac gêwiñ aôm,
tañ kôtu ñoc ñaclai nan.

2 Apômtau kêtü ñoc lamuanô to kêtü ñoc tujtêna ma kêtü ñoc gêjamsawaga.

Ñoc Anôtô kêtü ñoc lôm, tañ gaê lamu nan, eñ kêtü ñoc lautuc to kêtü ñoc moasin
ñabulakôp ma kêtü ñoc lêmôp ñajarña sec nan.

3 Aê aoc gêjac Apômtau ma eñ ênam aê kêsi anga ñoc ñacionêñ.
Talanem Apômtau.

4 Gêmacanô ñadembom gênôm aê auc
to gêñ gebe enseñ aêña kêtakê aê.

5 Lamboam ña-uc kêkic aê auc.

Gêmac ñalakô mênkêtap aê sa.

6 Gamoa e katuc uñ tageñ ma aoc gêjac Apômtau.

Gamôêc gêdêñ ñoc Anôtô gebe ênam aê sa.

Eñ gêngôñ nê gamêñ dabuñ ñalêlôm e gêñô ñoc môêc.

Ma gê taña aêñoc tanjiboa, tañ katan ganğôñ eñ lanjônêmña nan.

7 Go ôjô gêjam to nom ñawiwic kêsa to kôtêñ-kôtêñgeñ ma lôc ñam kêtênêp e kôjô-kôjôgeñ,
gebe eñ totêtac ñandanê gêmoa.

8 Jadauñ kêsa eñ lusuawa to ja ñawaô kêsa eñ awasun
ma ñamôsi kêpêlan anga ênê kêsa gêja-gêja.

9 Eñ kêwê undambê sêlilip kêsêp gêmêñ.

Ma tao majarñ gêc eñ akaiñ ñalabu.

10 Eñ mênğêlôb gêngôñ kerub ñaô

to mu ñamagê kêpuc eñ tön mênkelelo gêmoa.

11 Eñ kêkwa tau auc ña gêsunbôm.

Kom ñamajarñ to tao tokatap-tokatap kêkôm ênê bec auc.

12 Tao kêkôm ênê ñawasi auc,

mago kompoc to jawaô mênkêlêpanê kêsa.

13 Go Apômtau kêkêñ nê wapap kêtan anga undambê.

Ma Lôlôc ñatau kêkêñ nê awa kompoc to jawaô kêsa.

14 Eñ kêpê nê ñacjo ña sôb e sêc sêjam gamêñ aucgeñ sêja.

Eñ kêpalip ôsic e kêjanda êsêac êlin-êlin.

15 Gêgôm e gwêc ñagêdimbob gêoc tau sa kêtü awê

ma nom ñataonê kêwaka tau sa.

Gebe aôm Apômtau gôjam wamban

e atêm bu gwec-gwecgeñ.

16 Eñ kêmêtôc lêma anga lôlôc mênkêkam aê tön,

ma gê aê sa anga ñasamac kapôêñ ñalêlôm.

17 Eñ kêjanğo aê su anga ñoc ñacjo ñaclai nê

to anga ñoc gobi, tañ nêñ ñaclai kêlêlêc aê su nan nêñ.

18 Êsêac sebo sêsa dêdêñ aê gêdêñ ñoc bêc wapacña,

mago Apômtau kêpuc aê tön.

19 Eñ kêkam aê sa jakakô gamêñ kwalam.

Eñ kêsaic aê sa kasa gaja gebe têtac gêwiñ aêgac.

20 Apômtau kêmoasin aê kêtü lanjônêm sawarña.

Eñ gêjam aê sa kêtü lemoc selecña.

21 Gebe aê kasa Apômtaunê lêñ ñapep

ma kakac tauc su anga ñoc Anôtônê ñaucñageñ atom.

22 Ênê ñagôlin samob gesen ñoc intêna auc

- ma kamasuc êné biñsu tenj atom.
- 23 Aê kasa ñoc lêñ ñapep e enj gêlic aê ñajam
ma gajob tauc ñapep gêdêñ gêñensenj aêña samob.
- 24 Amboac tonanj Apômtau kêmoasinj aê kêtú gamoa ñajêñña,
kêtu aê lemoc selecña, tec enj mataanô gêlic aê jagêdêñ.
- 25 Aôm oc ôwa taôm sa êndêñ ñac ñajam gebe aôm ñac gabêjam.
Aôm oc ôwa taôm sa êndêñ ñac biññanôña gebe aôm ñac biññanôña.
- 26 Aôm oc ôwa taôm sa êndêñ ñac mansanj gebe aôm ñac mansanj,
mago ñac keso-keso, tec oc ôtôc taôm êndêñ enj e êtakê.
- 27 Aôm kotoc lau materj jali sa ñapep
ma kôkônij lau materj waô tøj.
- 28 Aôm kôtuj ñoc ja kêpô gamêñ ñajam.
Apômtau, ñoc Anôtô, gêgôm ñoc ñakesec ñawê kêsa.
- 29 Biññanô, aôm embe ôwinj aê oc jalêti lanôc êlac ñoc ñacjogej jana.
Ñoc Anôtô embe êwinj aê oc jamboañ janğêli (ñoc ñacjonêñ) tunjôm.
- 30 Anôtô tonanj tec gêjam gôlij gêñ samob tomalagenj.
Apômtaunê biñ ñakêñkêñ. Enj kêtú lau samob, tanj sê lamu enj nanj, nêñ lautuc.
- 31 Gebe anôtô tenj oc êmoa ondoc, Apômtau enj taugenjgoc.
Ma lamuanô tau tenj oc êmoa ondoc, aêacnêñ Anôtô taugenjgoc.
- 32 Anôtô tau tonanj tec kêjandij aê tøj ña ñaclai
to gêjam ñoc intêna gebe ockainj êndij gêñ tenj atom.
- 33 Ñac tonanj kêkêñ aê kasêlêñ ñagaô katôm isom.
Enj ketoc aê kakô ñoc lôc ñamoatêc ñaôgeñ.
- 34 Enj kêdôñ lemoc sinjña,
tec lemoc jakêka talam ñamadi ñajaña.
- 35 Aôm gôsuj nêñ lautuc êpiñ aê aucña to nêñ anôña kêpuc aê tøj.
Aômñem moasinj ketoc aê sa.
- 36 Aê kasêlêñ e aôm kômasanj ockainj ñamala ñapep
gebe japô ocgêsu ôkwi atom.
- 37 Aê kajanda ñoc ñacjo e gaê êsêac tøj
ma panpanj jagasenj êsêac popoc.
- 38 Aê kamakinj êsêac e têtú motam su ma dêdi sa kêtiam atom.
Êsêac sêc ockainj ñalabu.
- 39 Aôm kôjandij aê ña ñaclai gebe janac sinj ñanô biññanôgoc.
Aôm kôkônij ñoc ñacjo tøj e ockainj kaka êsêac tøj.
- 40 Aôm kôkêñ aêñoc ñacjo sêc aê sêja.
Aê gasenj êsêac samob, tanj sêkêñ kisa gêdêñ aê nanj su.
- 41 Êsêac sêmôêc, mago nêñ ñac-ênam-êsêac-sawaga tenj gêmoa atom.
Sêmôêc gêdêñ Apômtau, mago enj kêkêñ tanja êsêac atom.
- 42 Aê kadaba êsêac sa kêtôm mu kelelo kekop.
Aê kakip êsêac sa kêtôm sêpiñ bôc-kêpêc sa anğa malacluj ma sêbalij sinj.
- 43 Aôm gôjam aê sa anğa sinj tomôkê-tomôkê e kôkêñ aê katu lau samuc nêñ gôlijwaga.
Lau tanj sêjam kauc aê nanj, tec sêjam sakinj aê sêmoa.
- 44 Lau jaba sêñô aê ñawaegenj ma tanjenj wamu êndêñ aê.
Êsêac latunji tetoc aê sa.
- 45 Lau jaba latunji katunj gêjaña
ma sêsuj tauñ têñêp-têñêpgeñ sêsa anğa nêñ tunjêlôm sêmêñ.
- 46 Apômtau gêmoa mata jali. Aoc êôc ñoc lamu.
Aê jatoc ñoc ñacmoasinj Anôtô sa.
- 47 Anôtô tau tec kêpuc aê tøj e kakac ñoc kamocgôc.
Enj kêkônij malac-malac tøj sêsô ñoc gôlij ñalabu.
- 48 Ñac tonanj tec gêjam aê kêsi anğa ñoc ñacjo, tanj ñaclai sec nanj, nêñ to kêpuc aê sa jakatu ñoc
gobi nêñ ñatau.
Ñac tonanj tec gêjam aê kêsi anğa ñaclai sec nê.
- 49 O Apômtau, amboac tonanj jalambij aôm anğa lau samuc ñalêlôm
ma janğa wê êpi aômñem ñaê.

50 Aôm tonaj tec kocot nêma kin sa ñanô ma kôtôc nêma têmtac gêwiñ tengeñña gêdêñ nêma ñac goeñ oso eñña gêdêñ aê Dawid to ñoc gôlôac gedeñ tõegeñ.
Apômtaunê sakinwaga Dawid kêsôm bin tonec gêdêñ Apômtau gêjam eñ kêsî anga Saul lêma ma ênê ñacjo ñagêdô nêñ.

19

Anôtônê koleñ to biñsu

- 1 Undambê kêwaka Anôtônê wae sa ma umbon gêjac eñ lêma ñakoleñ ñaminj.
- 2 Gelenña ten kêkêñ bin tau ñawae gêdêñ gelenña ten.
Ma gêbécauc ten géwa kauc sa gêdêñ gêbécauc ten.
- 3 Sêsôm bin atom ma sêsam ñalô ten lasê atom.
Lau sêñô êsêac aweñ atom.
- 4 Mago êsêac aweñ kêsa gêjam nom ñagamêñ samob auc.
Ma nêñ bin kêsa e jagêdêñ nom ñamadinj.
Eñ gê oc ñabec ten anga tônê.
- 5 Oc tau tonaj kêtôm sagu togêlõegeñ kêsa gêmêñ anga nê andu ma kêlêti kêsa nê lêñ kêtôm ñaclai ten totêtac ñajamgeñ.
- 6 Kêpi anga umbon ñamadinj ten ma kêlêti e jakêsêp ñamadinj ten ma gêñ ten gêc ênê ñandanj su atom.
- 7 Apômtaunê biñsu mansaj kêlau katunj.
Apômtau géwa nê bin sa jagêdêñ ma kêkêñ lau meloc-meloc têtû lau tokauc.
- 8 Apômtaunê jatu e jakêtom ma gêgôm nêñ ñalêlôm e ñajamanô.
Apômtaunê biñsu e ñakêñkêñ langwageñ, tec kêpô aêac materjanô.
- 9 Tatêc Apômtau tonêñ ñalêlôm ñawa ênêc enden tõegeñ.
Apômtaunê mêtôc tau ñanô ma jagêdêñ samob.
- 10 Biñsu tau tonaj ñanô kêlêlêc gold, kêlêlêc lêp to ñatêkwi, tanj sêpac e ñanõegeñ kêjalinj tau sa nanj su.
Biñsu tonaj ñakana ñajam kêlêlêc lêp to ñatêkwi, tanj kêpoac ñaobo nanj su.
- 11 Biñsu tonaj kêtû nêma sakinwaga nê puc.
Lau tanj sêmansaj nanj, oc têtap ñamoasinj taêsam sa.
- 12 Ojae, asa oc taê ênam nê geo tomalagenj samob.
Amboac tonaj ôsuc ñoc keso, tanj tauc gajam kauc nanj okwi.
- 13 Ojop nêma sakinwaga gebe etoc tau sa atom.
Bin jatoc tauc sanja ênam gôlinj aê atom.
Go jamoa lanõcnêm sawagenj.
Jawê kainj bin kapõeñ tenj atom.
- 14 Ôñô aocsunj ñabinj ñajam ma binj, tanj ñoc ñalêlôm taêc gêjam nanj, êndêñ aôm êwac.
O Apômtau, ñoc lamu to kêsîwaga ñanô aôm.
Dawidnê pesalem tenj.

20

Mec taku ñacjo tulunja

- 1 Apômtau êkêñ tanja aôm êndêñ bêc gêñwapacña.
Jakobnê Anôtô nê ñaê êtu lautuc aôm.
- 2 Eñ ênam aôm sa anga gamêñ dabunj to êpuc aôm tõe anga Sion.
- 3 Eñ taê ênam aôm nêma da samob.
Ma nêma daja ênac eñ mataanô ñajam.
- 4 Eñ êkêñ gêñ, tanj nêma ñalêlôm taê kêka nanj, ñanô êsa.
Eñ êkêñ aôm ôñgôm gêñ samob, tanj taêm gajam nanj, e ônac dabinj.
- 5 Embe ôku nêma ñacjo tulu, aêac oc ôlinj api toõndugeñ, oc andainj obokêam asam aêacma Anôtônê ñaê.
Apômtau êkêñ gêñ samob, tanj koteñ nanj, ñanô êsa.
- 6 Galoc tec kajala gebe Apômtau gêjam nê ñac, tanj señ oso eñ nanj sa.
Eñ kêkêñ tanja eñ anga nê undambê dabunj. Nê anõña aku ñacjo tulu tonjaclaigenj.
- 7 Lau õnê ñai-ñai samob taêñ kêka nêñ kareta sinja to hos,

mago aêac tec taêh kêka aêacnêh Apômtau Anôtô nê njaclai.

⁸ Êsêac tê sêku sa sêsêp jasêc,
mago aêac gacgeh bôhndagi angeh akô njaanja.

⁹ O Apômtau, ôkêh kinj tau êku nê njacjo tulu.
Ôkêh tanjam aêacmêhma môêc.
Dawidnê pesalem tenj.

21

Aweh gêôc Anôtô kêtû kêku njacjo tulurja

¹ O Apômtau, kinj têtac njajam kêtû kôpuc eh tônia
ma ôli kêpi njanô gebe aôm gôjam eh sa.

² Binj tanj nê njalêlôm taê géjam nanj, gôgôm njanô kasa
to binj, tanj gêdôôlic kêsôm lasê nanj, gôgôm kêtû tônia.

³ Aôm gôdêh eh jakômoasih eh njanôgeh.
Aôm kôkêh eh kékuc sunsunj gold tenj.

⁴ Eh ketenj aôm gebe êmoa mata jali, tec gôgôm kêtû tônia,
gebe gôjac têku ênê jala ma gêmoa e njêngeh su.

⁵ Aôm gôjam eh sa, tec nê-wae kêtû kapôêh.
Aôm kôgêlônia eh njâ njawasi to kôwaka eh sa.

⁶ Aôm kotoc eh sa kêtû moasih njamôkê njanô.
Aôm gômoa gôwinj eh, tec gêgôm eh têtac njajam kêsa.

⁷ Kinj taê kêka Apômtau
ma Lôlôc Njatau nê têtac gêwinj tengehja êpuc eh tônia ma êku atom.

⁸ O kinj, lêmam oc ôlô nêmh njacjo samob tônia.
Nêmh anônia oc êtap samob, tanj sêkêh kisa aôm nanj sa.

⁹ Aôm embe ojoc taôm lasê,-oc ôndamba êsêac êtôm ja geh oba.
Apomtau têtac njandanj oc êndanjgônia êsêac ma ja oc êninh êsêac su.

¹⁰ Kinj oc enseh êsêacnêh wakuc anja nom su
ma oc enseh nêh gôlôac anja njamalac njalêlôm su.

¹¹ Êsêac embe sênih olinj sec êtu aômja me taêh ênam gebe sênsau sêôc aôm,
oc sêngôm gêhlêlôm elêmê.

¹² Eh oc êpê êsêac njâ nê sôb
ma êôc êsêac ôkwi e sêc.

¹³ O Apômtau, ômôêh tonêmh njac্লাigej,
ec aêac alanem to alambinj aômnhêmh njac্লাi.
Dawidnê pesalem tenj.

22

Tanjiboa to wê lambinja tenj

¹ O njoc Anôtô, o njoc Anôtô, amboac ondoc gôwi aê sinj
ma kôkô jaêc njoc tanjî ônam aê sanja.

² O njoc Anôtô, aê aoc géjac aôm gêdêh gelehja, mago gôjô aê aoc atom.
Ma gêdêh gébêc, mago njoc njalêlôm kêtû malô atom.

³ Mago aôm njac dabunj.
Aôm gônia Israelnê wê lambinja njâ kêtû nêmh lêpônia.

⁴ Aôm tonanj tec aêac tamenjai sêkêh materj.
Sêkêh materj aôm, tec gôjam êsêac sa.

⁵ Êsêac sêmhêc gêdêh aôm ma gôjam êsêac kêsi.
Êsêac sêkêh materj aôm e gôgôm êsêac majenj kêsa atom.

⁶ Aê katôm njamalac atom, katôm moacêngic.
Lau sêsu aê susu ma njamalac lanjônia gelo aê.

⁷ Lau samob, tanj sêlic aê nanj, têtanj pêlê aê.
Sêjala to tédainj gêsunj aê gebe

⁸ “Nac tau tonanj gêsunj tau gêdêh Apômtau, tec Apômtau akôc eh saman.
Apômtau têtac gêwinj eh, tec ênam eh njêsimanj.”

- 9 Aôm tonan tec kôkôc aê anġa tinoc têtacîlêlôm,
gojob aê napep ma gainġ tinocnê su tôn.
- 10 Tinoc kêkôc aê su ma aôm gôjam jaom aê napanġ.
Gêdêġ aê katu awê nanġ, aôm kôtu aêġoc Anôtô.
- 11 Ômoa jaêc aêma atom
gebe gêġwapac mêġkêdabinġ ma gêjam-sawaga tenġ gêmoa atom.
- 12 Bulimakao kapoac taêsam sêkôm aê auc.
Bulimakao kapoac Basanġa tonġaclai sêġi aê auc.
- 13 Gêġ tau sêġa awenġ gêdêġ aê
kêtôm lewe kêtanġ gebe êkaku gêġ popoc.
- 14 Aê gawê amboac labi.
Aêġoc nġatêkwa samob kêsu.
Aêġoc nġalêlôm kêtôm lêp
ma gêwê gêc nġoc wanġlêlôm.
- 15 Aêġoc koclabenġ nġakelenġ kêsa amboac ku nġasaboac
ma imbeloc kêsap lôcboam tônġ. Ma kôkôninġ aê tônġ gaêc gêmacanô nġakekop nġalêlôm.
- 16 Ojæ, kêam sêġi aê aucgoc. Secwaga tonġ tenġ sêwa aê auc
ma sêkim lemoc to octapa lasê.
- 17 Nġoc nġatêkwa samob gêc awêġenġ.
Êsêac matenġ gê aê e gêġac matenġanô nġjam.
- 18 Êsêac sêġac sam nġoc nġakwê gêdêġ tauġ.
Ma sêpuc kapoac kêtu nġoc nġakwê baliġġa.
- 19 O Apômtau, ômoa jaêc aêma atom.
O nġoc nġaclai, mêġġonam aê sa sebenġ.
- 20 Ônam aê kêsi anġa sinġ
ma ônam aê sa anġa kêamnêġ gebe jamoa matoc jali.
- 21 Ônam aê sa anġa lewe awasunġ
ma ojop aê êndêġ bôcġabunġ nġjabo.
- 22 Aê jasôm nêġ nġaê lasê êndêġ nġoc lasitêwai
ma jalanem aôm jakô gôlôac nġalêlôm.
- 23 Amac tanġ atêc Apômtau nanġ, alambinġ enġ.
Amac samob, tanġ anġa Jakobnê gôlôac nanġ, atoc enġ sa.
Amac samob, tanġ nêġ nġam kêsêp Israel nanġ,
anac têġnêp enġ.
- 24 Gebe enġ mataanô geo gala to gêjam dêġmôê
nġac nġalêlôm sawa, tanġ kêpô lêna tau nanġ atom.
Enġ gêsanġ lanġôanô auc gêdêġ enġ atom.
Apômtau kêkêġ tanġa enġ gêdêġ tanġ gêmôêc gêdêġ enġ nanġ.
- 25 Aôm kôtu nġoc lambinġ, tanġ kêsa gôlôac kapôêġ nġalêlôm nanġ nġamôkê.
Nġoc binġ, tanġ gajac mata nanġ, gabe janġôm êtu tônġ jakô lau, tanġ têtêc enġ nanġ lanġônêġmġa.
- 26 Lau nġalêlôm sawa oc sêġinġ gêġ e êôc êsêac tônġ.
Êsêac tanġ sesom Apômtau nanġ, oc awenġ êôc enġ.
Nêġ nġalêlôm êpi-êpi endenġ tônġġenġ.
- 27 Nom nġamadinġ samob oc taêġ ênam binġ tonanġ ma sênam tauġ okwi dendenġ Apômtau.
Lau tomôkê-tomôkê samob oc sêu tauġ sêġêc enġ lanġônêġmġa.
- 28 Gebe Apômtau enġ kinġ,
enġ tec gêjam gôlinġ lau tomôkê-tomôkê samob.
- 29 Lau towæ samob anġa nom oc sewec êndêġ enġ.
Samob tanġ têtû kekop nanġ, to êsêac tanġ lêġ tamac êġnuġa gêġac êsêac nġawæ nanġ, oc sewec
êndêġ enġ amboac tonanġġenġ.
- 30 Lau samob, tanġ ocġo mêġsêsa nanġ, oc sênam sakinġ enġ.
Ma lau oc têtêku Apômtaunê minġ êndêġ nêġ wakuc.
- 31 Êsêac oc sênac minġ êndêġ lau, tanġ tenenġi sêkôc êsêac atom tagenġ nanġ,
gebe Apômtau gêjam êsêac sa. *

* 22:31: Dawidnê pesalem tenġ.

23

Apômtau kêtü ñoc ñacgejob

- 1 Apômtau kêtü ñoc ñacgejob,
tec oc japô lêna gêñ tenj atom.
- 2 Eñ kékêñ aê kasa tauc sic gaêc gamêñ wale-wale
to gêwê aê jakalêwanj tauc gangôñ bumata.
- 3 Eñ kêlau ñoc katuc
to gêwê aê kasa lêñ ñañêñ kêtü ênê ñaêña.
- 4 Ma embe jamoa ñakêlêndiñ sec ñalabu, oc jatêc gêñwapac tenj atom,
gebe aôm gôwiñj aê. Nêm gunj to tôc gêñac aê têtac tôñ.
- 5 Aôm gono moasiñj aê ma ñoc ñacjo sêlic.
Aôm goeñj oso môkêcapac ña niptêkwi ma kôkêc aêñoc gêñ janômña e mênggêc.
- 6 Biññanô, malô to moasiñj êsap aê tôñ êndêñ bêc samob, tanj jamoa matoc jali nanj,
ma janğôñj Apômtaunê andu totêm-totêm. *

24

Kiñ toñawasi

- 1 Apômtau kêtü nom to gêñ samob, tanj gêñjam auc nanj ñatau.
Lau tanj sêñğôñj nom tau e jagêdêñ ñamadiñ nanj, têtü nê gêñ amboac tonanj.
- 2 Eñ kêsuj nom tonanj sa kêkô gwêc ñaô
ma kêkwê e ñajanja sec kêkô bu ñaô.
- 3 Asa oc êpi Anôtônê lôc naêtôm.
Ma asa oc êtôm gebe êkô ênê gamêñ dabuj.
- 4 Ñac tanj lêma ñawasi ma ñalêlôm ñakêñkêñ lanğwageñ nanj.
Ñac tanj gêôc tau sa gêdêñ gêñdansañ atom nanj, to ñac tanj kêtôc lêma kêtü geo tenña atom
nanj.
- 5 Eñ oc akôc mec anğa Apômtaunê.
Ma Anôtô, tanj gêñjam eñj kési nanj, oc êwaka eñj sa.
- 6 Lau tanj sesom eñj nanj, nêñj lêñ amboac tonanj.
Êsêac tanj sesom Jakobnê Anôtô lanğônanô.
- 7 O sacğêdôac, asa lanğômanô sa ma katam lanğwaañôac, alêc taôm su
gebe kiñ toñawasi êsô êwac.
- 8 Kiñ toñawasi tau asa.
Apômtau ñaclai to ñactêkwa, Apômtau ñactêkwa, tanj gêñjac siñ nanj.
- 9 O sacğêdôac, asa lanğômanô sa ma katam lanğwaañôac, alêc taôm su
gebe kiñ toñawasi êsô êwac.
- 10 Kiñ toñawasi tau asa.
Lausiñj undambêña nêñj Apômtau, ñac tonanj kêtü kiñ toñawasigoc. *

25

Mec Anôtô ejop to êwê aêac ma êsuc nêñj sec ôkwirja

- 1 O Apômtau, aê jansuj ñoc katuc sa êndêñ aôm.
- 2 O ñoc Anôtô, aê kakêñ gêwiñj aôm. Ôkêñ lau sêñğôm aê majoc êsa atom
ma ôkêñ ñoc ñacjo sêôc ôndu aê atom.
- 3 Samob tanj sêkêñj mateñj aôm nanj, sêñğôm êsêac majej êsa atom.
Lau tagenj, tanj sêkac taunj su anğa aômñêm nanj, go majej êsa.
- 4 O Apômtau, ôwa nêm lêñ sa êndêñ aê.
Ôkêñ aê jajala nêm intênamañj.
- 5 Ôndôñj aê ma ôkêñj aê jasêlêñ jasa nêm biññanô ñaintêna, gebe aôm kôtu ñoc Anôtô gêñjam aê
sañja.
Aê kakêñj matoc aôm kêtôm bêcgeñj.
- 6 O Apômtau, taêm ênam nêm taêm walô to nêm têtmtac gêwiñj tenjgeñña,
tanj gêc gêdêñj andanğej e mênggêdêñj galoc nanj.
- 7 Taêm ênam ñoc sec to geo ñapalêgeñña atom.

* 23:6: Dawidnê pesalem tenj. * 24:10: Dawidnê pesalem tenj.

O Apômtau, taêm ênam aê êtu têtac gêwiñ tengeñja to nêmoasinñja.

⁸ Apômtau eñ ñajam to gêdêñ.

Amboac tonañ tec kêdôñ lau sec sêsa lêñ gêdêñ.

⁹ Eñ gêwê lau, tanj sêkônij tanj nanj, sêsa nêñ lêñ gêdêñ
ma kêdôñ nê lêñ gêdêñ lau, tanj sêkônij tanj nanj.

¹⁰ Apômtau gêwê lau, tanj sêmasañ ênê poac to biñsu nanj.
Sêsa ênê lêñ têtac gêwiñ tengeñja to biñjanôña.

¹¹ O Apômtau, ôsuc ñoc biñ kapôêñ nanj ôkwi
êtu nêmoasinñja.

¹² Ñac tanj kêtêc Apômtau nanj, eñ asa.
Apômtau oc êndôñ lêñ, tanj ñac tau êjalij sa nanj, êndêñ eñ.

¹³ Eñ tau oc êngôñ tomoasinj
ma nê wakuc oc sêwê kainj gamêñ tau.

¹⁴ Lau tanj têtêc Apômtau nanj, têtû ênê lau ôlij andañ eñja.
Ma eñ gêwa nê poac sa gêdêñ êsêac.

¹⁵ Matoc kêsap Apômtau tôñ
gebe eñ oc ênu ockainj su anja lakô.

¹⁶ Ôkac taôm ôkwi êndêñ aê ma taêm labu aê
gebe aê taucgeñanô gangôñ tonjoc ñalêlôm ñawapacgeñ.

¹⁷ Ôngôm ñoc ñalêlôm ñawapac êtu gaô
ma ôngamboac aê su anja ñoc ñandanj.

¹⁸ Taêm ênam ñoc ñalêlôm ñawapac to biñ, tanj kêlênsôñ aê
ma ôsuc aêñoc sec samob ôkwi.

¹⁹ Ôlic ñoc ñacjo samob, tanj sêjac aê ñawae nanj.
Êsêacnêñ ñalêlôm kêmoatij tôñ aêña.

²⁰ Ônam gôlij katuc ma ônam aê sa.
Ôkêñ lau sêngôm aê majoc êsa atom gebe aê gaê lamu aôm.

²¹ O Apômtau, biñgêdêñ to gêñ mansañ êkôm aê auc,
gebe aê kakêñ matoc aôm ñapanj.

²² O Anôtô, ônam Israel sa
anja nêñ gêñwapac samob ñalêlôm. *

26

Ñac mansañ teñ nê mec

¹ O Apômtau, nêmoasinñja êwaka aê sa gebe gawê biñ ñakainj teñ atom gebe aê kasa ñoc lêñ
lanjocnêmoasinñja sawagenj
to taêc kêka aôm ñanjêñgeñ.

² O Apômtau, ônsaê aê ma ôjala aê.
Ômbêlêmoasinñja ñoc ñalêlôm e ômbi lêtêñ.

³ Gebe nêmoasinñja têtac gêwiñ tengeñja gêjac aê matoc su gederj tôñgeñ
ma kasa nêmoasinñja ñanjêñ ñapanj.

⁴ Aê gangôñ gawij lau kesowaga atom.
Ma gajac biñ ôkwi gêdêñ kalomtêna atom.

⁵ Aê gadec secwaganêñ sêkac tanj sanja
to gajac jaê lau geowaga.

⁶ O Apômtau, aê kakwasij lemoc ñabinj masigenj.
Ma kasêlêñ kagi nêmoasinñja altar amboac tonanjgeñ tec gamoa.

⁷ Gebe janam danje aôm ña aoc kapôêñ
Ma jasôm aôm nêmoasinñja gêñsêga samob ñawae lasê.

⁸ O Apômtau, aê têtac gêwiñ nêmoasinñja andu ñamala,
gamêñ tanj nêmoasinñja ñawasi gêjam auc nanj.

⁹ Ôtij ñoc katuc sij êwiñ lau secwaga nêñ atom.
Ma ôlic ênanja êwiñ lau-sêjac-ñamalac-ênduwaga nêñ atom.

* 25:22: Dawidnê teñ.

- ¹⁰ Lau tonan lemen sin-dec kêsap tøj.
Ma sêmêgôm awa ñalêsina kêsêp lemen anôña e mêngegêc lanğwageñ.
- ¹¹ Ma aê kasa ñoc lên tobijn masigen.
O Apômtau, ônam aê kési to taêm labu aê.
- ¹² Ockaiñ tec kaka gamên ñatapa ñajam tøj.
Lau embe sêkac tauñ sa, oc sêlambijn Apômtau. *

27

Apômtau kêtü ñoc Ja to ñoc moasin

- ¹ Apômtau kêtü ñoc ja to ñoc moasin, amboac tonan oc jatêc asa.
Apômtau kêtü katucnê lamu, amboac tonan oc jaê go asa.
- ² Lau sec embe sênac aê gebe senseñ aê su,
go êsêac, tan têtü ñoc soño-soño to ñoc ñacjo nan, sêka selelec e sêu tauñ.
- ³ Sinwaga taêsam embe sênji aê auc, oc ñoc ñalêlôm ñatutuc atom.
Ma êsêac embe sênac sin êndên aê, oc têtac êpa sugen.
- ⁴ Aê katen gên tagen gêdên Apômtau ma ñoc ñalêlôm kêkac aê bin tagen tonecña
gebe janğgôn Apômtaunê andu êtôm ñoc bêc jamoa matoc jalinja samob
gebe jalic Apômtaunê ñajam
ma jaten en gebe êwê aê.
- ⁵ Gebe êndên bêc ñawapacña en oc êsin aê janğgôn ênê bec ñalêlôm.
Ênê bec ñagadê oc êsan aê auc. En êsun aê sa najaka poc ñajarna tøj.
- ⁶ Amboac tonan techeloc anğen êndên ñoc ñacjo, tan sêgi aê auc nan.
Aê gabe jakên da anğa ênê bec ma jakên toöndugen. Aê janğa wê ma janam êndên
Apômtau.
- ⁷ O Apômtau, ôkên tanam aê gebe aoc gêjac aôm kapôên.
Taêm walô aê ma ôkên tanam aêmar.
- ⁸ Aôm kôsôm gebe “Ansom aê.”
“O Apômtau, amboac tonan tec gabe jansom aôm.”
- ⁹ Ôsin lanğôm aê atom ma ôtin nêm sakinwaga su totêmtac ñandanña atom.
O ñoc kêsawaga Anôtô, aôm kôtu ñoc gêjam-sa amboac tonan ôtin aê su to ônac kapoac aê
atom.
- ¹⁰ Tinoc agêc tamoc sêwi aê sin su,
mago Apômtau oc êkôc aê sa.
- ¹¹ O Apômtau, ôtôc nêm intêna êndên aê ma ôwê aê jasa gamên tapa ñajam.
Ôngôm êtu ñoc ñacjoña.
- ¹² Ôwi aê sin jandên bin, tan ñoc ñacjo sêkic nan atom.
Gebe bin-gêğawaga dêdi sebe sênac aê ma sêjac tênêp gebe senseñ aê su.
- ¹³ Aê kakên gêwin
gebe jalic Apômtaunê ñajam anğa gamên sênğgôn maten jalinja.
- ¹⁴ Ôkên matam Apômtau totêmtac êpa sugen ma tonêm ñalêlôm samucgen.
Ôkên matam Apômtaugen. *

28

Mec Apômtau ênam aêac saña

- ¹ O Apômtau, aê aoc gêjac aôm gebe ñoc lamu aôm.
Lanğôm elo ma ônam taôm tøj aê atom,
gebe aôm embe ênam taôm tøj aê,
aê oc jatôm lau, tan sêsêp sê sêja e lanğğmê nan.
- ² Embe jamôêc êndên aôm ma jaôc lemoc sa êndên nêm lôm ñagamên dabunşêga,
nan ôkên tanam ñoc tanjiboa.
- ³ Ôtin aê su jawin lau, tan sêkac tauñ su anğa Anôtônê nan, to lau alôb-alôbwaga atom.
Gebe lau tonan nên ñalêlôm keso ma sêbanac bin gêdên nên lau jaban êsêacña.

* 26:12: Dawidnê tej. * 27:14: Dawid gêga.

- 4 Ôkêñ ñagêjô êndêñ êsêac êtôm nêñ gêñ, tañ sêgôm to sêjac lau materjanô aucña nan.
 Ôkêñ ñagêjô êndêñ êsêac êtôm gêñ, tañ lemen sêgôm nan, ôkêñ gêñ tau ñagêjô êndêñ êsêac.
- 5 Gebe êsêac materñ gêdîñ Apômtaunê gôliñ to gêñ, tañ lêma gêgôm nan atom.
 Amboac tonarñ oc enserñ êsêac su e ênam êsêac sa êtiam atom.
- 6 Aoc êôc Apômtau
 gebe enj kêkêñ taña ñoc tañiboa kapôêñ.
- 7 Apômtau kêtu ñoc ñaclai to ñoc lautuc.
 Ñoc ñalêlôm kêsap engerñ, tec gêjam aê sa.
 Amboac tonarñ ñoc ñalêlôm gegerñ aê sa samucgerñ
 gebe janğa wê dangenja êpi enj.
- 8 Apômtau kêtu nê lau nêñ ñaclai
 to kêtu nê ñac, tañ serñ oso enj nan, nê lautuc.
- 9 Ônam nêñ lau sa to ônam mec nêñ gêñlênsêmmanñ
 ma ojop to ôsip aêac sa endenñ tôneñerñ. *

29

Ôsic to wapap kêwaka Apômtaunê wae sa

- 1 O lau undambêña, awem êôc Apômtau
 ma alanem ênê ñawasi to ñaclai.
- 2 Awaka Apômtaunê ñaê ñawae sa.
 Au taôm togêlôñ dabuñ anêc Apômtau lanjônêm.
- 3 Êsêac sêñô Apômtau awa anğa gwêc.
 Ma ênê awa kêdôñ tau gêsac gwêc.
- 4 Apômtau awa kêtarñ tonaclai.
 Apômtau awa ñadindîñ kainj tenj.
- 5 Apômtau awa, wapap tau, gêjac kaseda.
 Apômtau gêjac kaseda, tañ kêkô Lebanon nan popocgoc.
- 6 Enj gêgôm lôc Lebanon gêboarñ amboac bôclatu.
 Ma Hermon amboac bulimakao ñalatu.
- 7 Apômtau awa kêkêñ jawaô kêbêlan
 sinsen- sinserñ kêsa makerñ- makerñ.
- 8 Apômtau awa kêlêndîñ gamêñsawa e kêtênêp lasê.
 Apômtau kêkôjôc gamêñsawa Kades.
- 9 Apômtau awa kêwiwic kamem to giñ kalaka walôña e kêsêlô su.
 Ma samob, tañ sêngônj nê andu nan, sêôc lambîñ enj gebe ñataugoc.
- 10 Apômtau gêjam gôliñ gwêc ñagêdîmbob.
 Enj gêngônj nê lêpônj kinña gedenñ tôneñerñ.
- 11 Apômtau êpuc nê lau tôneñerñ.
 Apômtau ênam mec nê lau ña binjalô. *

30

Mec dangenja tenj

- 1 O Apômtau, aê gabe aoc êôc aôm gebe gôjam aê kêsi.
 Ma kôkêñ aêñoc ñacjo têtû samuc kêtu aê gajananja atom.
- 2 O Apômtau ñoc Anôtô, aê gamôêc gêdêñ aôm gebe ônam aê sa.
 Ma aôm kômoasinj aê, tec aê ñajam kêsagoc.
- 3 Apômtau, aôm tec gôwê ñoc katuc anğa lamboam kêpi gêmêñ.
 Aôm gômôêc aê tôneñerñ kêkêñ aê matoc jali kêsa kêtiam gebe jaêc su jasêp sêlêlôm jana atom.
- 4 Amac lau mansarwaga, awem êôc Apômtau.
 Ma alanem ênê ñaê dabuñ.
- 5 Gebe enj têtac ñandanj olan- olan atom.
 Ma nê moasinj ênêc endenñ tôneñerñ.
- Êmbêc tatanj tañiboa

* 28:9: Dawidnê tenj. * 29:11: Dawidnê pesalem tenj.

- ma elerj ôlinj êpi-êpigen.
 6 Aê tec taêc gêjam e gwala kêpa su
 gebe "Oc jaku atomanô."
 7 O ñacmoasinj Apômtau, aôm kôwaka aê sa gangônj ñoc malac ñajaña.
 Ma gôsaj lanjômanô auc gêdênj aê e katakê.
 8 O Apômtau, gêdênj tonanj aoc gêjac aôm
 ma katanj gêdênj ñoc Anôtô.
 9 "Aê embe jamac êndu ma jasêp sê jana,
 oc êmoasinj aôm amboac ondod.
 Kekop oc etoc aôm sa
 ma êwaka nênj lênj to nênj binj ñajênj sa êtôm me.
 10 O Apômtau, ôkênj tanjam aê to taêm walô aê.
 O Apômtau, ôtu ñoc ônam-aê-sawaga."
 11 Aôm gôjam ñoc gêñwapac ôkwi kêtu wê.
 Aôm kôkac ñoc abec su ma kôkênj têtac ñajam aê kajandinj.
 12 Amboac tonanj aê janam tauc tøj atom. Aê jalambinj aôm.
 O Apômtau, ñoc Anôtô, aê gabe janam danje aôm enderj tøjgenj. * nanj.

31

Mec Anôtô ênam aêac sa êndênj noc gêñwapacña

- 1 O Apômtau, aêñoc lam u aôm. Ôwi aê sinj amboac ñac gêbac atomanô.
 Ônam aê sa êtu aôm nênj binj gêdênj ñagenj.
 2 Ôê tanjam aê
 ma mênj ônam aê sa sebenj.
 Ôtu ñoc poclabu ôñgandê aê
 ma ñoc tunjtêna gebe ôpinj aê auc.
 3 Aôm tec kôtu ñoc poclabu to tunjtênacog.
 Aôm oc ôkam to ôwê aê êtu nênj ñaêña.
 4 Aôm oc wê aê sa anja uc, tanj êsêac sêkic kelecgenj kêtu aêña nanj,
 gebe aôm kôtu aêñoc lamu.
 5 Aê jasakinj ñoc katuc êndênj aôm lêmam êwac.
 O Apomtau, aôm Anôtô ñajênj, tec gôjam aê sa.
 6 Aôm têtac gedec êsêac, tanj sêsap gwam ñaôma tøj nanj samucgenj,
 mago aê matoc kêsap Apômtau tøj.
 7 Aê oc têtac ñajam ma ôlic êpigenj êtu nênj têtac gêwiñ tenjenjña
 gebe aôm matam gê aê gêdênj gangônj jageoña ma kôjala ñoc katuc ôluñ-ôluñ ñam.
 8 Aôm gôwi aê sinj kêsêp ñacjonê lêma atom.
 Aôm kôkênj aê ockainj kaka gamênj ñatapa tøj.
 9 O Apômtau, taêm walô aê gebe gangônj jageo.
 Gêñwapac gêgôm aê matocanô ñatalô kêsa e katuc to ôlic kêlênim tau.
 10 Ñoc têm gamoa matoc jalinja samob kêtu gêñwapacñagenj gêja
 ma katanj tanjiboa kêtôm ñoc jala samob.
 Aê tekoc gêbac kêtu gamoa jageoña
 ma ñoc ñatêkwa kêtu golorj su.
 11 Ñoc ñacjo samob têtanj pêlê aê
 ma ñoc lau, tanj sackapoagêdô gêdênj taunj nanj, sêsu sam su aê.
 Ñoc sêlêb embe sêlic aê, oc têtêc aê.
 Lau tenj embe têtap aê sa anja intêna, oc sêc aê.
 12 Êsêac sêlinj aê sinj amboac ñac, tanj gêmac êndu su nanj.
 Aê katôm ku ñamoasagac.
 13 Lau taêsam sêjac binj kesec-kesec gêdênj taunj. Gênj secsêga kêkôm aê auc.
 Êsêac sêmasanj binj sêwiñ taunj gebe sensej aê su janaña.
 14 O Apômtau, mago aê tec kasap aôm tøjgenj.
 Aê kasôm gebe "Ñoc Anôtô aôm."

* 30:12: Dawidnê pesalem, tanj gêga gêdênj sêjac kawi lôm dabun

- 15 Aôm lêmam gôjam gôlinj ñoc lêñ.
Amboac tonaj ònam aê sa anja ñoc ñacjo to lau, taj sêlêsu aê nanj.
- 16 Ôkêñ lanjômanô êpô nêmm sakinjwaga.
Onam aê sa êtu nêmm têtmtac gêwinj tengeñña.
- 17 O Apômtau, ôwi aê sinj amboac gêñ gêbac atom gebe aoc gêjac aôm.
Ôkêñ lau alôb-alôbwaga têtû gêñ gêbacmanj ma toawenjmêgeñ sêsêp lamboam sêna.
- 18 Ômbôc gêdôñôlic dansanj auc.
Êsêac tetoc tajñ sa ma sêsôm ñac gêdêñ nê bôlêñ palinj e sêgôm enj wae kêtû sec.
- 19 Aôm gôjac nêmm moasinj sa gêjam sêga
kêtû lau, taj têtêc aôm nanjña,
ma kômoasinj lau, taj sê lamu aôm nanj,
ma lau samob sêlic gêdêñ materjanô.
- 20 Aôm kôpinj êsêac auc ña lanjômanô
gêdêñ ñamalacnêñ poac.
Aôm kôsinj êsêac ôkwi sêñgônj bec tenj
gebe imbelenj ênac êsêac atom.
- 21 Aoc gêôc Apômtau,
gebe enj kêtôc nê têtac gêwinj tengeñña gêdêñ aê gêdêñ tajñ sêgi aê auc sebe sêku aê tulu
nanj.
- 22 Aê katêc tauc ñanôgeñ ma taêc gêjam gebe
“Aôm tec kôtinj aê su anja lanjômnêmmña.”
Mago aôm gônj aêñoc tanjiboa kapôêñ
gêdêñ tajñ aoc gêjac aôm gebe ònam aê sa nanj.
- 23 Amac akêñ-gêwinjwaga samob, têtmtac êwinj Apômtau.
Apômtau gejob lau-ñanjêñwaga ma êkêñ ñagêjô êlêlêc su êndêñ lau-tetoc-tajñ-sawaga.
- 24 Amac samob, tajñ asaê Apômtau amoa nanj,
akô ñajajña totêtmtac êpa sugenj. *

32

Tamoa totêntac êpa sugenj gebe Anôtô kêsuc nêñ sec okwi

- 1 Awenj êôc ñac, tajñ Anôtô kêsuc ênê sec ôkwi
to kêgadu ênê geo auc nanj.
- 2 Awenj êôc ñac, tajñ Anôtô taê gêjam ênê keso atom
ma binjdansanj gêc ênê ñalêlôm atom nanj.
- 3 Gêdêñ tajñ gajam tauc tônj nanj, ñoc ôlicwalô gêbacnê
gebe katanj tanjiboa kêtomm bêcgeñ.
- 4 Gebe lêmam gêsac aê ma kôkôninj aê kêtôm bêc to gelengeñ.
Ñoc ñalêlôm ñakelenj kêsa kêtôm oc kêpac mêckelep e ñakelenj kêsa.
- 5 Amboac tonajñ tec gaoc ñoc binj lasê gêdêñ aôm
ma gasanj ñoc geo auc atom.
Aê kasôm gebe “Jaoc ñoc binj keso lasê êndêñ Apômtau,”
tec aôm kôsuc ñoc geo ñatôp ôkwi.
- 6 Amboac tonajñ lau mansanj samob tetenj êndêñ aôm,
êndêñ têtmm sêpô lêna tauñña.
Ec embe ñasamac sec ênsalê auc êmêñ,
nanj êtap êsêac sa atom.
- 7 Aôm kôtu ñoc gamêñ jasinj taucña. Aôm gojob gêdêñ tajñ gamoa jageo nanj.
Nêmm moasinj gôjam aê kêsinja kêkôm aê auc.
- 8 “Aê gabe jandônj to jatôc intêna ôsajña êndêñ aôm.
Aê matoc êndinj aôm ma jawa aôm.
- 9 Ôtôm hos me donjki kaucmê atom.
Embe gôlinj to gôlinj ñamôkê êsêp awasunj atom, oc tajña wamu aôm atom.” Apômtaunê
binj tonajñ.

* 31:24: Dawidnê pesalem tenj.

- 10 Nac alôb-alôb kêtap gêjwapac taêsam sa.
 Ma nac, tañ mata kêsap Apômtau tôn nanj, Apômtaunê têtac gêwiñ tengeñña êkwa enj auc.
 11 O lau gêdêñjac, ôlim êpi totêmtac ñajamgeñ êtu Apômtauña.
 Ma amac samob, tañ nêmbê ñalêlôm ñañêñ nanj, atu samuc toôndugeñ. *

33

Lambij êndêñ Anôtô, tañ kêkêñ to gejob gêñ samob nanj

- 1 O lau gêdêñjac, atu samuc Apômtau toôndugeñ.
 Lambij gajac lau mansañ ñawae.
 2 Anam danje Apômtau ña gêñ wêña.
 Aôc enj sa ña gêñ wêña, tañ ñagam lemenlu nanj.
 3 Anja wê wakuc tenj epi enj.
 Ansaic ñagam êtañ toaligenj.
 4 Gebe Apômtaunê binj binjanô.
 Ma gêgôm nê gêñ samob ñañêñgosu.
 5 Enj têtac gêwiñ binj gêdêñ to binj ñañêñ.
 Apômtaunê têtac gêwiñ tengeñña géjam nom samuc auc.
 6 Undambê ñanô kêsa ña Apômtaunê binj.
 Ma ñagêlôn samob tonañ ñanô kêsa ña ênê awajaô.
 7 Enj géjac gwêc sa kêpi tagenj amboac kêsêp bulakôp.
 Enj kêkêñ gwec ñagêdimbob kêpoac ñalapsamboam.
 8 Nom samuc têtêc Apômtau
 ma ñamalac samob, tañ sêngôn nom nanj, sêuc labu engeñ.
 9 Gebe enj kêsôm ma gêñ ñanô kêsa.
 Enj kêjatu ma gêñ tau jakêkô.
 10 Apômtau gesenj tentenlatunêñ poac e ñanô masi.
 Enj kêkô binj, tañ lau samuc sêmasañ nanj auc.
 11 Apômtaunê poac ênêc endenj tôngeñ.
 Binj tañ enj kêmasañ gêc nê ñalêlôm nanj, oc elom gôlôac to gôlôac.
 12 Awenj êôc lau, tañ Apômtau kêtunêñ Apômtau nanj,
 lau tau, tañ enj kêjalij sa gebe têtunêñ ênê gêñlênsêm nanj.
 13 Apômtau kêtuc kêniñ anja undambê kêsêp gêmêñ.
 Enj mataanô kêpi ñamalacnêñ latunji samob.
 14 Nac tau gêñgôn nê lêpôn ma mata gêdinj ñamalac samob,
 tañ sêngôn nom nanj.
 15 Nac tau tonañ tec kêmasañ samob nêñ ñalêlôm.
 Nac tau tonañ tec mata gêdinj gêñ samob, tañ êsêac sêgôm nanj.
 16 Sinjwaga taêsam ñasac, mago oc sênam nêñ kinj sa atom.
 Ma sinjêlêc ñaclai oc êku ñacjo tulu atom.
 17 Tenj embe taê êka nê hos sinjja gebe êku ñacjo tulu, oc ênsau tau,
 gebe nê hosnê ñaclai tau oc ênam enj sa atom.
 18 Alic acgom, Apômtau mata gê êsêac, tañ têtêc enj nanj,
 to êsêac, tañ sêkêñ materj ênê têtac gêwiñ tengeñña nanj,
 19 gebe ênam êsêac katunj sa êtu sêmac êndu atomña
 to êôc êsêac, tañ sêmoa materj jali nanj, tôn êndêñ noc tóbômña.
 20 Aêacnêñ katunj kêtunêñ gwasê Apômtau,
 aêanêñ géjam-sawaga to aêacnêñ lautuc enj.
 21 Binjanô, aêacnêñ ñalêlôm kêtunêñ samuc engeñ,
 gebe aêac takêñ gêwiñ ênê ñaê dabuj.
 22 O Apômtau, aômnêmbê têtac gêwiñ tengeñña mênêpi aêac
 êtôm aêac, tec akêñ materj aôm nec.

* 32:11: Dawid gêga. Pesalem dambu taunja kêtunêñ luagêcña.

34

Anôto gêjam nê lau, tan sêpo lêna tauj nan sa

¹ Aoc êoc Apômtau enden tîngen.

Nabin lanem ênêc aocgen njapan.

² Nôc katuc etoc tau sa êtu Apômtau na.

Êsêac, tan sêoc gêhwapac nan, sêjô e têntac njam êsa.

³ Anam Apômtaunê wae êsa awin aê.

Ma tatoc ênê njaê sa selenjen.

⁴ Aê gamôêc Apômtau ma en kêkêj tanja aê.

Ma kêjango aê su anga gêj samob, tan katêc nan.

⁵ Matam ê Apômtau, go têmtac njam êsa

ma asa tembelam sa njapan.

⁶ Nac njalêlôm sawa tonec gêmôêc e Apômtau kêkêj tanja en

ma gêjam en sa anga nê gêhwapac samob.

⁷ Apômtaunê anjela kêpinj êsêac, tan têtêc en nan auc

ma gêjam êsêac sa.

⁸ Ansaê ênac awem to ajala gebe Apômtau en njac gabêjam njanô.

Awen êoc samob, tan sê lamu en nan.

⁹ Amac tan atu Apômtaunê lau dabun nan, atêc enjen.

Gebe êsêac, tan têtêc en nan, oc sêpô lêna gêj ten atom.

¹⁰ Lewe njalatu tauj oc sêpô lêna ma mo oc êjô êsêac,

mago êsêac, tan sensom Apômtau nan, oc seso gêj njam ten atom.

¹¹ O njapalêac, amêj akêj tanjem aêman.

Aê gabe jandôn amac êtu atêc Apômtau na.

¹² Asa taê gêjam gebe êngôn mata jali njêjen

ma taê kêka gebe nê bêc ênac têku tau ma êtap njam sa.

¹³ Ojop imbêlam êndên binj sec

to gêdômolic êndên binjdanjan.

¹⁴ Ônac jaê sec ma ôngôm gêj njam.

Onsom binj malô ma ôlêtigen e naôê tôn.

¹⁵ Apômtau mata kêsap lau gêdên

ma kêkêj tanja nêj tanjiboa.

¹⁶ Apômtaunê lanjônô kékô secwaga auc

gebe enjen êsêac su e nêj lau taên ênam êsêac êtiam atom.

¹⁷ Lau gêdên embe sêmôêc, go Apômtau oc êkêj tanja

ma ênam êsêac sa anga nêj gêhwapac samob.

¹⁸ Apômtau gêjam taminj lau-njalêlôm-popocwaga.

En gêjam êsêac, tan nêj katunj ôlun-ôlunjen nan sa.

¹⁹ Nac gêdên gêoc gêhwapac taêsam,

mago Apômtau gêjam en sa gêdên gêj tonan naj samob.

²⁰ En gejob ênê njatêkwa samob

gebe njatenj tulu atom.

²¹ Sec oc ênac njac sec êndu.

Ma êsêac, tan têntac sec êndên njac gêdên nan, oc têtap njagêjô sa.

²² Apômtau gêjam nê sakinwaga nêj katun sa.

Ma êsêac, tan sê lamu en nan, oc têtap njagêjô sa êjô sec atom. * meloc kêtê en e njac tau kêtin en su gêc gêja nan.

35

Nac gaôc gêhwapacna nê mec Anôto ênam en sanja

¹ O Apômtau, ônac sinj êndên êsêac, tan sêjac aê semoa nan.

Ôku êsêac, tan sêku aê tulu sêmoa nan tulu.

² Ôja lautuc to maluku sa

ma ôndi mênôn am aê saman.

* 34:22: Dawid gêga gêdên tan kepen tokauc gêdên Abimelek gebe

³ Ôkôtêḡ kêm to ôndainḡ olo endenḡ lau, taḡ sebe sê aê tôḡ nanḡ.
Ôsôm êndêḡ ḡoc katuc gebe “Aê tec gabe janam aôm sa.”

⁴ Ôkêḡ lau, taḡ sesom lêḡ senseḡ aê sunḡ nanḡ,
têtu meloc ma sêmbac taunḡ su.

Êsêac taḡ sêkic aêḡoc biḡ nanḡ,
sênu taunḡ su tomajenḡenḡ sêc sêmu sêna.

⁵ Ôkêḡ êsêac têtôm jataê, taḡ mu kelelo nanḡ,
ma Apômtaunê aḡela êtirḡ êsêac su.

⁶ Êsêacnêḡ intêna êtu kesec ma ḡalêḡô êsa
ma Apômtaunê aḡela êjanda êsêac.

⁷ Êsêac sêwa lakô aê kelecḡenḡ
ma sêkwê sê gebe aê janac tauc êndu.

⁸ Gêḡwapac êtap êsêac sa eb tagenḡmanḡ ma taunḡ sêsêp nêḡ lakô, taḡ sêwa kelecḡenḡ nanḡ,
e gacḡenḡ sênaḡa.

⁹ Go ḡoc ḡalêlôm êtu samuc Apômtau
ma êôc enḡ sa gebe gêjam aê kêsi.

¹⁰ Aê oc jasôm tonḡoc ḡalêlôm samucḡenḡ gebe
“Apômtau, asa oc êtôm aôm,

taḡ kôjanḡo ḡac gêḡḡôḡ jageoḡa su aḡga ḡaclainê
to kôjanḡo ḡalêlôm sawa, taḡ gêôc gêḡwapac nanḡ, su aḡga ḡac, taḡ kêkôninḡ enḡ tôḡ nanḡ.”

¹¹ Imbeleḡ dansaḡ sêsa gebe mêḡsenseḡ aê,
têtu kênac gêḡ, taḡ gajam kauc ḡam nanḡ, gêdêḡ aê.

¹² Aê kamoasinḡ êsêac, mago sêkêḡ sec gêjô ḡajam
e aê katuc gêbac su.

¹³ Mago gêdêḡ taḡ gêmac kêtap êsêac sa nanḡ, aê kasô talu kêtu ḡoc ḡakwê.
Aê gajam dabunḡ mo ma kateḡ ḡoc mec gasaḡ-lanḡcanô auc.

¹⁴ Gagôm tauc amboac gagôm kêtu ḡoc ḡac me lasic teḡnaḡ.
Gaḡḡôḡ kapô gaducḡenḡ katôm ḡac teḡ ḡalêlôm ḡawapac kêtu tênaḡa.

¹⁵ Mago gêdêḡ taḡ aê katu sec nanḡ, êsêac sêkac sa toôlinḡ kêpigenḡ sebe sêsu aê susu.
Ma lau, taḡ gajam kauc êsêac nanḡ, sêsôm biḡ alôb-alôb kêpi aê gedeḡ tḡḡenḡ.

¹⁶ Êsêac têtôm sêsu-susuwaga sêjam aê katu ôwê to sêgôm aê katu meloc
ma sêmôêḡ lunḡlunḡ gêdêḡ aê.

¹⁷ O Apômtau, gobe ôlic gêḡ tonanḡ e êndêḡ ondocḡenḡ.

Ôjanda katuc su aḡga êsêanêḡ biḡ alôb-alôb. Ônam aê kêsi aḡga lewe matac nêḡ.

¹⁸ Go janam danḡe aôm êsêp taêsam sêkac taunḡ sa ḡalêlôm.
Aoc êôc aôm êsêp lau taêsam ḡanô taḡenḡsunḡ.

¹⁹ Ôkêḡ êsêac, taḡ sêkic aêḡoc biḡ sêsinḡenḡ sêmoa nanḡ, sêmajec aê atom.

Ôkêḡ êsêac, taḡ sêkêḡ kisa aê ḡabinḡ masigenḡ nanḡ, sêsênic matenḡ êtu aêḡa atom.

²⁰ Êsêac sêsôm biḡ malô-malô atom.

Ma sêgôlinḡ biḡdansaḡ kêpi gamêḡ tau ḡalau wapac.

²¹ Êsêac sêpa lawenḡenḡ kêtu aêḡa ma sêmôêc gebe “Kec, kec
taunḡ matenḡ anô talic ḡanôgac.”

²² O Apômtau, aôm gôlicgac, amboac tonanḡ ônam taôm tôḡ atom.
O Apômtau, ômoa jaêc aê atom.

²³ Matam jali êsa to ôndi sa gebe ômansaḡ ḡoc biḡ êtu katô.
O ḡoc Anôtô to ḡoc Apômtau, ônam gôlinḡ ḡoc biḡmanḡ.

²⁴ O Apômtau ḡoc Anôtô, aôm ḡac gêdêḡ. Ômêtôc ḡoc biḡ êtu katô
gebe êsêac ôlinḡ êpi atu aêḡa atom.

²⁵ Ôkêḡ êsêac sêômâc aê êtu biḡ, taḡ sêpuc boa gêc nêḡ ḡalêlôm nanḡa atom gebe “Kec, gêḡ
amboac tonanḡ tec aêac taêḡ gêjam.”

Ôkêḡ êsêac sêkêli taunḡ gebe “Aêac asenḡ enḡ sugac” nanḡ atom.

26 Ôkêñ êsêac samob, tañ ôlinj kêpi kêtú ñoc gêñwapacña nan, majey to môkêñapac ñawapac êsa acgom.

Ôkêñ êsêac, tañ tetoc taun sa gêdêñ aê nan, têtú meloc ma majey êkôm êsêac auc.

27 Ôkêñ êsêac, tañ sêlic aê ñajam nan, taunj têtac ñajam to ôlinj êpiger.

Ma ôkêñ êsêac sêsôm ênêc awêgeñ gebe” Apômtau ey ñac kapôêñ. Ey taê gêjam nê sakinwaga gebe êmoa ñajamgeñ.”

28 Imbeloc oc êwaka nêmbiñgêdêñ sa,

êngôm waem êtu tapa endey tôneñ. *

36

Lau secwaga nêñ biñ alôb-alôb to lau gêdêñ

1 Ñac alôb-alôb gêñô sec ñaawa anga tau nê ñalêlôm.

Eñ gedec Anôtô, tec ketoc ey sa atom.

2 Eñ ketoc tau sa e taê gêjam kêtú tône gebe

Anôtô oc êkip sa to atin ey su atom.

3 Biñ samob, tañ ey kêsôm nan, biñ alôb-alôb to biñ dansañ.

Eñ gêwi nê gêñ, tañ andañgeñ gêgôm tokauc ma ñapep nan, sinj su.

4 Eñ kêsá tau sic jagêc nê mê nan taê gêjam biñ alôb-alôb.

Eñ kêsá sec ñalêñ ma lanjô gelo biñ keso tau atom.

Anôtônê moasinj

5 O Apômtau, nêmbiñgêñ tengeñña kapi e jagêdêñ undambê ma nêmbiñ ñañêñ kapi e jakêruc kêpi tao.

6 Aômnêmbiñgêdêñ kêtôm Anôtônê lôc sêkô ñajañña. Aômnêmbiñgêdêñ kêtôm gwêc ñagêdimbob.

O Apômtau, aôm gôjam ñamalac to bôc sa.

7 O Anôtô, nêmbiñgêñ tengeñña ñajamanôgoc,

tec ñamalac latunji sêlamu aôm magêmbiñ ñajajunlabu.

8 Aômnêmbiñgêñ andu ñamoasinj taêsamb gêjac êsêac mater ey su.

Aôm kôkêñ êsêac sênôm aômnêmbiñgêñ ñajam ñabu,

9 gebe aôm kôtú dangôñ mater ey jali ñamôkê.

Aômnêmbiñgêñ ñawê kêpô aêc, tec taun ajala ñawê amboac tonañ.

10 Nêmbiñgêñ tengeñña êmoasinj êsêac, tañ sêjala aôm nan,

to êmoasinj êsêac, tañ sêsa nêñ lêñ tolanjônêmbiñgêñ sawageñ nan.

11 Ôkêñ lau tenbeñ angeñ eykainj êka aê tône atom.

Ma êsêac, tañ sêkac taun su anga Anôtônê nan, sensoc aê atom.

12 Secwaga sebeb jasêc

oc sêndi naeo.

*

37

Lau-secwaga nêñ ñajam, nan gêñ têlagañña

1 Ôñin ey olinj êtu lau secwaga atom.

Ôlim taôm êtu lau-kesowaganja atom.

2 Êsêac oc têtú gegon sebeb amboac gêgwanj

ma sêmbiñgêñ amboac gêgwanj ñamêdôb.

3 Ôkêñ êwinj Apômtau, ec ôngôm gêñ ñajamgeñ.

Ôngônêmbiñgêñ gamêñ ma ôngôm gêñ êndêñgeñ.

4 Ôtu samuc Apômtau.

Eñ oc êkêñ gêñ, tañ nêmbiñgêñ taêm kêka nan.

5 Ôsakinj nêmbiñgêñ êndêñ Apômtau

ma ôkêñ êwinj ey, ey oc êngôm ñajam êsa.

6 Eñ oc êkêñ aômnêmbiñgêñ êpô gamêñ amboac ñawê.

Ma aômnêmbiñgêñ ñañêñ ñawê amboac oc kêkô ñalunj.

* 35:28: Dawidnê tenj. * 36:12: Apômtaunê sakinwaga Dawid gêga.

- 7 Ónam taóm tóh ómoa Apómtau lanónêem ma ôkêh matam engeh.
Óniñ oliñ ñac, tanj kêtap nê kóm ñanô sa ma ñac, tanj kêkic launêh binj ma gégóm ñanô kêsanañ atom.
- 8 Ojop taóm êndêh têtac ñandanñ ma ôkac taóm su anja ñalêlóm kêmotañ tóh.
Óniñ oliñ taóm atom, oc êkalem sec.
- 9 Apómtau oc enseh lau-ségóm-secwaga su.
Ma êsêac, tanj sêkêh materñ Apómtau nanñ, oc sêwê kainj gamêh tau.
- 10 Saungeh acgom, go secwaga tau oc malamê
ma embe onsom anja en mala, oc ótap en sa atom
- 11 Mago lau wapac oc tétu gamêh ñatau,
ma moasiñ oc ênam êsêac auc sêmoa nêh ñajam.
- 12 Secwaga kêkic ñac gêdêh nê binj
ma gêmôê luluj kêtú enñ.
- 13 Mago Apómtau kêómac en
gebe kêjala gebe saungeh, go ñac tau ênañ.
- 14 Lau-secwaga sêkac nêh siñ sa ma sêkêkam nêh talam,
sebe sensen ñac ñasec to ñalêlóm sawa ma sênac êsêac, tanj sêsa nêh lêh gêdêhgeh nanñ êndú.
- 15 Mago acnêh siñ oc êmbuc êsêac tauñ nêh ñalêlóm
ma nêh talam oc tulu-tulugen ênañ.
- 16 Ñac-gêdêh nê waba luagêcgeh embe ênêc,
oc êlêlêc secwaga taêsam nêh waba ñanô lasê su.
- 17 Lau tanj sêkac tauñ su anja Anótônê nanñ, nêh lemenj dambê oc tulu,
mago Apómtau oc êpuc lau gêdêh tóh.
- 18 Apómtau kêjala lau mansañ nêh bêc
ma nêh gêhñlênsêem oc ênêc tengeh.
- 19 Êndêh bêc gêhwapacña oc sêpó lêna tauñ atom.
Êndêh bêc tóbómña, nanñ mo oc êóc êsêac tóh.
- 20 Lau tanj sêkac tauñ su anja Anótônê nanñ, oc sêmbac sênañ.
Ma Apómtaunê ñacjo oc sênañ amboac ñaola kêsêlô, ma sê su amboac jadaun.
- 21 Ñac sec nê gêh masi, tec oc ênac launêh tóp êtóm atom.
Ma ñac gêdêh oc êkêh gêh totêtac wapómgeh.
- 22 Lau tanj Apómtau gêjam mec êsêac nanñ, oc sêwê kainj gamêh êtu nêh gêh.
Ma lau, tanj enj kêpuc boa êsêac nanñ, oc sênañ.
- 23 Apómtau gêjam góliñ launêh lêh
ma kêpuc ñac, tanj nê lêh gêjac en mataanó ñajam nanñ tóh.
- 24 En embe embenj, oc gacgeh êsêp naênêc atom
gebe Apómtau kêkam enj gêdêh lêma.
- 25 Aê ñapalêgeh e katu ñac lanjwa,
mago galic Apómtau gêwi ñac gêdêh tenj siñ atomanó. Ma galic nê gólôac têtanj gêh tenj atomanó.
- 26 En ñac têtac wapóm ma êkêh gêh êndêh lau, tanj teterñ en nanñ.
Ma nê gólôac oc tétu moasiñ laugen.
- 27 Óngamiñ taóm êndêh sec ma óngóm gêh ñajamgeh,
go ómoa nêem gamêh tengeh
- 28 Gebe Apómtau têtac gêwiñ binj gêdêh
ma oc êwi nê lau mansañ siñ atom.
Enj oc ejop nê lau gêdêh sêmoa tengeh,
mago lau alôb-alôb nêh wakuc oc maleñmê.
- 29 Lau gêdêh oc tétu gamêh ñatau
ma oc sêhngóh nêh gamêh tau endenñ tóhgeh.

- 30 Nac gédêñ nê awasunj kêsôm binj tokauc lasê
ma imbêla kêsôm binj jagédêñ.
- 31 Nac tau nê Anôtônê binjsu gêc ênê ñalêlôm,
tec kêsêlêñ kêku kêpac atom.
- 32 Nac keso gédib ñac gédêñ
ma taê gêjam gebe enserj eñ su ênaña.
- 33 Mago Apômtau kékô ñac gédêñ auc
ma embe êmêtôc ênê binj, oc êkêñ eñ lêwanj-lêwanj atom.
- 34 Ôkêñ matam Apômtaugenj to ôsap ênê lêñ têtj, go etoc aôm sa ôtu gamêñ jatau
ma aôm ôlic eñ enserj lau sec su.
- 35 Aê galic ñac sec teñ, tañ ketoc tau sa ñanôgenj
e kelenj gamêñ su amboac kaseda Lebanonña.
- 36 Mago gédêñ tañ kasêlêñ jagaô lasê eñ mala kêtiam nañ, galic eñ malamê
ma gasom e katap eñ sa atomanô.
- 37 Ômoa tobinjmêgenj ma ôsa nêñ lêñ êndêñgenj
gebe Anôtô oc êmoasinj lau amboac tonañ.
- 38 Lau-secwaga samob oc sênaña.
Ma lau, tañ sêkac taunj su anja Anôtônê nañ, nêñ wakuc oc malenjmê.
- 39 Apômtau kêtü lau gédêñ nêñ ênam êsêac sa ñamôkê
ma kêtü nêñ lamu ñanô gédêñ noc sêpô lêna taunjña.
- 40 Apômtau kêpuc êsêac têtj to gêjam êsêac kêsi.
Eñ gêjam êsêac kêsi gédêñ lau keso ma kêpuc êsêac têtj gebe sê lamu engerj.
- *

38

Ñac ñasec teñ nê mec

- 1 O Apômtau, aôm têtmtac ñandanj ma ônac aê atom.
Têtmtac êmoatinj têtj ma ôim aê atom.
- 2 Gebe aômñém sôb keserjêñ aêgac.
Ma lêmam kêkônij aê têtj ñanô.
- 3 Aôm têtmtac ñandanj kêkêñ gêmac gêjam ôlic samucgenj auc.
Aêñoc geo gêgôm aê ôlic ñagêñjêlêlôm kêtü masê sugac.
- 4 Aêñoc keso gêñôm aê auc kêpi e kalêlêc mômêcapac su,
kêkônij aê têtj amboac gêñ wapacsêga teñ.
- 5 Kêtü aê ñac melocña,
tec ñoc kamoc kêtü kapôêñ e gêmôb.
- 6 Aê kapô gaduc ganjgôtj ducgenj.
Aêñoc ñalêlôm ñawapac ma ganôtj kaukauc kêtôm bêc to gelenj.
- 7-8 Lambic gêjac aê secanô.
Ma gêmac gêjam aê ôlic auc.
- Kasê aoc jamêc-jamêc e tekoc gêbac.
Ñoc ñalêlôm kêjamunj aê tec gamôêc.
- 9 O Apômtau, aôm kôjala gêñ samob, tañ gajam aoc su nañ,
ma gôtjô ñoc gaenj ôlinj sapu atom.
- 10 Ñoc ñalêlôm ñatutuc ñasec. ñaclai kêtianj su anja aêñoc
ma matocanô ñawê gêjaña amboac tonanjenj.
- 11 Ñoc ñac to tawanj sêkac taunj su gédêñ aêñoc gêñwapac
ma ñoc lasitêwai sêmoa jaêc aê.
- 12 Êsêac tañ sebe senserj aê su nañ, sêwa lakô aê.
Êsêac tañ sebe aê jambac janaña nañ, sêjam kisa aêgenj to sêkic ñoc binj kêtôm bêc to
gelenjenj.

* 37:40: Dawid gêga tonec.

- 13 Ma aê amboac ñac tañasunbic, nanj gêñô binj atom.
Ma amboac ñac awamê, nanj gêña awa atom.
- 14 Binjanô, aê katôm ñac tenj gêñô binj atomanô
ma awasunj kêpuc binj su tau atomanô.
- 15 O Apômtau, aê matoc kêsap aôm.
O ñoc Apômtau Anôtô, aôm oc ôjô aê aoc.
- 16 Aê katanj aôm gebe êsêac ôlinj êpi êtu aêña atommanj.
Embe ockainj êku êpac, nanj êsêac sêsu aê susu atommanj.
- 17 Kêdabinj gebe jambenj
ma taêc gêjam ñoc ñandanj gedenj tôngenj.
- 18 Ojae, aê jasôm ñoc binj lasê acgom,
gebe ñoc ñalêlôm kêtunj aê kêtû ñoc secña.
- 19 Êsêac tañ sêkêñ kisa aê ñaômagenj nanj, nêñ lai kêpoa.
Ma êsêac, tañ nêñ ñalêlôm kêmoatinj tông ñaômagenj kêtû aêña nanj, lau taêsam ñasec.
- 20 Aê tec kasap binj ñajam tông.
Ma êsêac sêkêñ sec gêjô ñajam ma sêkêñ kisa aêgenj.
- 21 O Apômtau, ôwi aê sinj atom.
Ñoc Anôtô, ômoa jaêc aê atom.
- 22 O ñoc ñacmoasinj Apômtau,
mêñônâ aê sa. * têlêacña.

39

Aêñoc ñac tañ gêmoa gêñwapac ñalêlôm nanj, gêbu tau

- 1 Aê taêc gêjam gabe jajop ñoc lêñ ñapep
ma imbeloc ênac binj sec tenj atom.
Lau sec embe sêmoa aê ñagala,
oc jakêñ ñagôlinj êsêp aocsunj.
- 2 Amboac tonanj gajam tauc tông ñañêñ lanjwagenj kakô.
Ma ñoc ñandanj kêpônj aê secanô gêc lêlômgenj.
- 3 Ñoc ñalêlôm gêlanj aê gêc bôcdagij ñalêlômgenj ma taêc gêjam gamoa e kêlakoc aê amboac ja
kêpi gêmêñ,
go kapô imbeloc ñagôlinj su.
- 4 "O Apômtau, aê oc janjônj matoc jali e êndêñ ondoc. Oc jamac êndu êndêñ ondoc.
Oc jamac êndu êndêñ ondoc.
Ôkêñ aê jajala tauc gebe aê gêñ dalamatê sec."
- 5 Ojae, kôsaka ñoc bêc kêtôm samuc tagenj wagenj, matamanô gôlic aêñoc bêc ñawalanj ñanô
masi.
Ñamalac samob gêñ ñajaô-jaô ñaômagoc.
- 6 Ñamalac kêsa nê lêñ kêtôm gêñ ñakatu tenj. Eñ gêñ ñaôma, mago gêgôm gêñlêlôm kêtû taunja
elêmê.
Gêjac gêñ sasa gedenj tôngenj ma asa oc êtu gêñ tau ñatau.
- 7 O Apômtau, aê oc jakêñ matoc asa.
Taêc kêka aôm taômgenjgoc.
- 8 Ônam aê sa anja ñoc sec samobmanj.
Ôkêñ lau meloc sêsu aê susu atom,
- 9 Aê janja aoc atom, janam tauc tôngenj jamoa,
gebe aôm gôjam gôlinj ñoc lêñ tau.
- 10 Nêñ gêñwapac tec kêsac aê nec, ôkôc su anja aêñoc,
gebe lêmam kêkôninj aê tông ñanô e oc janaña.
- 11 Aôm embe ônac ñamalac tenj êtu nê sec ñagêjôña, oc nê katu ñajam ênaña êtôm abêlônj genj
tau.
Ojae, ñamalac samob gêñ ñajaô-jaô ñaômagoc.
- 12 O Apômtau, ôñô ñoc mec ma ôkêñ tañam ñoc tañj.
Aê galinj matocsulu, amboac tonanj ônam taôm tông atom.

* 38:22: Dawidnê pesalem tenj. Pesalem dambu tauñña kêtû

Gebe aê katu ñacjaba katôm tamoci samob.

Ma katu nê m ñaclerj tenj.

13 Ôlêwanj aê gebe jasi aoc su acgom,
go jaêc su e malocmê samucgenj. *

40

Wê lambinjna

(Pes 70:1-5)

1 Aê gaônj Apômtau to gajam aoc su enj,
ma enj gewec mênkêkênj tarja ñoc tanj.

2 Enj gê aê sa anja gêsuj ñakêlêndinj
to anja lemoj ñagôlub-gôlub.

Enj kêkêj ockainj kaka poc tôj
ma kêpuc ockainj tôj kasêlêj ñajanja.

3 Enj kêkêj wê wakuc kêsêp aocsuj.
Kêdôj wê lambinjna tenj kêpi aêacnêj Anôtô.

Lau taêsam sêlic e selendec
e materj êsap Apômtaugenj.

4 Aoc êoc ñac, tanj mata kêsap Apômtau nanj,
ma gêmoa gêwinj tenjbelenj anjgenjwaga atom to kêsa dansantêna nêj lêj atom.

5 O ma Apômtau Anôtô, aôm gôgôm gêjtalô taêsam kêtû aêacnja.
Ñac tenj kêtôm aôm gêmoa atom.

Aôm taêm gêjam lêj moasinjna taêsam amboac tonanj.
Aê embe jawa sa to jasa sa, oc jatôm atom gebe taêsam ñanô lasê.

6 Da sêbucnja to da kelenj gêjac aôm matamanô ñajam atom, mago kômasanj tanjocsuj gobe janô
binj.

Aôm koterj daja to da wama atom.

7 Amboac tonanj jasôm gebe “Ôlic acgom, oc jawac
sêwa aêñoc binj sa gêc binjsu ñabuku.

8 O ñoc Anôtô, aê janjgôm aôm nê m binj êtu tôj janac ñawae.
Nê m binjsu gêc ñoc ñalêlôm.”

9 Aê kasôm aôm gôjam aêac sa ñawae lasê anja lau taêsam sêkac tauj sa ñalêlôm.
O Apômtau, aôm taôm gôlicgac gebe aê kagaminj gêdôcôlic atom.

10 Aê gasanj nê m binj gôjam lau kêsinja ñawae auc gêc ñoc ñalêlôm atom.
Kasôm lasêgenj gebe aôm ñac ñanjêj to gôjam lau sa.

11 O Apômtau, amboac tonanj ôngaminj taêm walô êndêj aêma atom.
Nê m têtac gêwinj tenjgenjna to binj ñanjêj oc êkwa aê auc ñapanj.

Mec ênam sarja

12 Gêjwapac ñalêlêma atom kêgi aê auc.
Ñac sec kêtap aê sa gêjam aucgenj.

Taêsam ñasec kêlêlêc môkêclauj môkêcapacnja su,
tec gajac kapoac tauc gacgenj gamoa.

13 O Apômtau, ôlic ñajam ma ônam aê sa.
O Apômtau, ônsaic taômgenj mênjôpuc aê tôj.

14 Êsêac tanj dêdib aê sebe sensenj aê su nanj, ôkêj êsêac samob majenj to tenjbelenj ñawapac êsa.
Ôkêj êsêac, tanj sêkêj matenjenj sebe aê jatu sec nanj, sêc tomajenjenj sêmu sêna.

15 Êsêac tanj sêgôm Kec, kec kêpi aê nanj,
ôkêj êsêac têtakê tomajenjenj.

16 Ôkêj êsêac samob, tanj sesom aôm nanj,
ôlinj êpi to têtac ñajam êsa êtu aôm nja.

Ôkêj êsêac samob, tanj taêj kêka aôm nê m moasinj nanj,
sêsôm lasê endenj tøjgenj gebe Apômtau ñac towae.

17 O Apômtau, aê tec ñac palê-palê to ñac ñalêlôm sawa jamoa naeo, mago aôm taêm gêjam aê.

* 39:13: Dawidnê pesalem tenj.

O ɲoc Anôtô, ônam gamêɲ tîɲ atom gebe ɲoc ônam-aê-sa to ôpuc-aê-tîɲwaga aômɲoc.

*

41

ɲac gêmac nè mec

- 1 Aoc gêôc ɲac, taɲ gêjam ɲac ɲasec sa naɲ,
gebe êndêɲ gêɲwapac ɲabec Apômtau oc ênam eɲ sa.
- 2 Apômtau eɲoɲ eɲ ma êwaka êné katu sa gebe aweɲ êôc eɲ aɲga nè gamêɲ.
Ma aôm oc ôpô eɲ ɲabênic su êndêɲ nè ɲacɲo, taɲ têtû kêka-kêka eɲ naɲ atom.
- 3 Eɲ embe êmac jaonɲageɲ ênêc, Apômtau oc ênam malô eɲ.
Aôm gôjam êné gêɲwapac samob ôkwi kêtû gaô.
- 4 Aê kasôm gebe “O Apômtau, taêm labu aêmaɲ.
Ômoasiɲ ɲoc katuc gebe aê gagôm geo gêdêɲ aôm.”
- 5 ɲoc soɲo-soɲo sêjac jatu aê gebe
“Êndêɲ ondoc eɲ oc êmac êndu ma nè ɲaê ênaɲa.
- 6 Teɲ embe êtu ɲaclêɲ aê êmêɲ, oc êsôm biɲ dansaɲ. Nê ɲalêlôm ênac biɲ sec-sec sa,
gocgo êsa awê naêsôm lasê.
- 7 Êsêac samob, taɲ nèɲ ɲalêlôm kêmoatiɲ tîɲ kêtû aêɲa naɲ, sêjac biɲ kesec-kesec kêtû aêɲa.
Êsêac taêɲ gêjam biɲkalom kêpi aêgeɲ gebe
- 8 “Eɲ ɲac tobiɲ kalon-kalon sec,
teɲ embe ênêc amboac tonaj, oc êndi sa êtiam atom.
- 9 ɲoc ɲac mêɲbaɲ, taɲ ôlic andaj eɲ ma geɲ mo aɲga aêɲoc naɲ,
tec kêkac akaiɲ sa gebe êka aê.
- 10 O Apômtau, taêm labu aê ma ônam aê sa êtiam,
go jakêɲ ɲagêjô êndêɲ êsêac.
- 11 ɲoc ɲacɲo embe ôli êpi-êpi êtu aêɲa atom,
go aê jajala gebe aôm gôlic aê ɲajam.
- 12 Aôm gôjam aê sa kêtû ɲoc biɲ masigeɲɲa
ma kôkêɲ aê kakô aôm lanômniemɲa geden tîɲgeɲ.
- 13 Lambiɲ êndêɲ Apômtau, Israelnêɲ Anôtô
êndêɲ galoc to ender tîɲgeɲ.

Biɲɲanô, biɲɲanôɲoc.

*

42

BUKU KÊTU LUAGÊCɲA

Tanam aweɲ su Apômtauɲa

- 1 O Anôtô, aê aocsulu kapa aômɲa
amboac bôcgabuɲ, taɲ awa ececgeɲ gebe ênôm bu naɲ.
- 2 ɲoc katuc ɲaawasulu kêpa Anôtôɲa, kêpa kêtû Anôtô mata jaliɲa.
Êndêɲ ondoc oc jasa najalic Anôtônê lanôanô.
- 3 Galij matocsulu kêtû ɲoc mo kêtôm bêc to gelen,
gebe sênac aêɲoc Anôtô ôkwi kêtôm bêcgeɲ gebe Nêm Anôtô gêmoa ondoc.”
- 4 Jakô ɲoc ɲalêlôm ɲawapac auc atom, taêc ênam biɲ tonecgeɲ gebe gêmurɲgeɲ gawiɲ lau
taêsam ma gawê êsêac gadêɲ Anôtônê andu gaja.
Aêac awê tolasê ma toôndugeɲ aja abe akêɲ Anôtônê om.
- 5 O katuc tau, amboac ondoc gômoa ɲoc ɲalêlôm tobiɲ wapac ma ôluɲ-ôluɲgeɲ.
Ôkêɲ matam Anôtô gebe aê oc janam danɲe êndêɲ eɲ, taɲ kêsa aê lanôc sa to kêtû ɲoc
Anôtô naɲ.
- 6 ɲoc katuc kêpô gêducgeɲ gêmoa ɲoc ɲalêlôm. Amboac tonaj tec taêc gêjam aôm gamoa
Jordan to lôc Hermon ɲatêpôê ɲagamêɲ tonec.
Ganɲôɲ lôc Misar tonec.
- 7 Bu ɲasamac teɲ gêmôêc biɲ gêdêɲ ɲasamac teɲ gêdêɲ taɲ kêpô kêsêp pocdambê naɲ.

* 40:17: Dawidnê pesalem teɲ. * 41:13: Dawidnê pesalem teɲ.

Ojae, aomnêem dembom to koten samob gênôm aê aucgoc.

⁸ Gêdêj gelejja gaen olinj gebe Apômtau êkêj nê moasinj êsa ma gêdêj gêbêc nê wê gêc aocsuj
to katenj njoc mec gêdêj Anôtô, taj kêkêj aê gangônj matoc jali.

⁹ Aê kasôm gêdêj njoc poclabu Anôtô gebe
“Amboac ondoci kôlinj aê sinj.

Amboac ondoci gamoa togêjwapacgen.
Ma njacjo kêkônij aê tônj.”

¹⁰ Lau taj sêlésu aêjja nanj, têtanj pêlê aê
e sêjamuj njoc njatêkwa popoc-popocgenj.

Êsêac têtanj pêlê aê gedenj tônjenj gebe
“Nêmi Anôtô gêmoa ondoci.”

¹¹ O katuc tau, amboac ondoci gômoe njoc njalêlôm tobij wapac ma ôluj-ôlujgenj.

Ôkêj matam Anôtô, gebe aê janam danje êndêj enj, taj kêsa aê lanjôc sa to kêtuj njoc Anôtô nanj.

*

43

(Gêjac têku pesalem 42)

Mec Anôtô ênam aêac sanja

¹ O Anôtô, ôwaka njoc gêdêj sa ma ônam gôlinj njoc binj
êndêj lau têtac gêwiñmê tônê njai.

Ônam aê sa
anjga njamalac dansanj to secwaga nêj.

² Aôm kêtuj Anôtô, taj gejob aê nanj,
amboac ondoci kôtij aê su.

Amboac ondoci jamoa togêjwapacgenj
ma sojjo-sojjo kêkônij aê tônj.

³ Ôsakinj nêmi njawê to nêmi binj njajêj
gebe êwê aê.

Ma ôkêj aê jandêj nêmi lôc dabuj,
to nêmi andu, taj gôjgôj nanj jana.

⁴ Go jandêj Anôtônê altar jana.
Jandêj Anôtô, taj ôlic kêpi-kêpi enjja nanj.

O njoc Apômtau Anôtô,
aê jalambij aôm njagêj wênjagenj.

⁵ O katuc tau, amboac ondoci gômoe njoc njalêlôm tobij wapac
ma ôluj-ôlujgenj.

Ôkêj matam Anôtô gebe aê janam danje êndêj enj,
taj kêsa aê lanjôc sa to kêtuj njoc Anôtô nanj.

44

Mec Anôtô ejop aêacnja

¹ O Anôtô, aêac tauj anjô kêsô tanjensuj
ma tamenjai sêjac aomnêmi minj gêdêj aêac
gebe gêdêj êsêacnêj bec, taj sêmoa nanj, aôm gôgôm nêmi gêjnsêga gêdêj êsêac,
gôgôm gêdêj bêc andanjenja.

² Aôm lêmam jagosenj lau samuc su ma kôkêj nêmi lau sêjgônj sêjô êsêac malenj.
Aôm gosenj tentenlatu su, ma kôlainj êsêacgenj sêjam gamêj auc.

³ Êsêac tauj nêj sinj kêsi gamêj njatau su atom.
Ma êsêac tauj nêj njacjai kêku njacjo tulu atom.
Aôm taômgenj nêmi anôja to lêmam ma lanjômanô njawê gêgôm
gebe aôm têtac gêwiñj êsêac.

⁴ Aôm taômgenj kôtuj njoc kinj to Anôtô.
Aôm kôkêj Jakob kêku nê njacjo tulu.

⁵ Aôm ôwiñj aêac, go akônij ma njacjo tônj.

* 42:11: Lau Kora nêj wê tenj.

- Aômnêm ñaê êpuc aêac tøj, go aka ma ñacjo popoc.
 6 Aê kakêñ gêwiñ ñoc talamgeñ atom.
 Ma aêñoc siñ gêjam aê sa atom.
 7 Aôm taômgeñ tec kôpuc aêac tøj gêdêñ ma ñacjo.
 Ma gôgôm êsêac, tañ nêñ ñalêlôm kêmoatiñ tøj kêtú aêacña nan, nêñ meloco kêsa.
 8 Aêac atoc Anôtô sa geden tøjgeñ.
 Ma awenñ gêôc nêñ ñaê ñapan.
 9 Mago galoc kôtiñ aêac su to gôgôm aêac majen kêsa
 ma gôwiñ aêacma siñwaga atom.
 10 Aôm kôpuc aêac tøj atom, tec aêac aêc kêtú ma ñacjoña.
 Ma êsêac, tañ nêñ ñalêlôm kêmoatiñ tøj kêtú aêacña nan, sê ma waba êlin-êlin.
 11 Aôm gôwi aêac siñ ñamelocñageñ amboac domba, tañ sêwê gebe nasêmbuc nan.
 Aôm kôpa aêac êlin-êlin asêp lau samuc ñalêlôm.
 12 Aôm kôkêñ taôm nêñ lau dêdêñ lau sêjam ôli êsêac
 ma sêkêñ ñaôli saurjanô amboac êsêac gêñ ñaôma ten.
 13 Aôm kôkêñ lau, tañ ma sackapoagêdô gêdêñ taun nan, têtan pêlê aêac.
 Lau samob, tañ sêgi aêac auc sêñgôñ nan, têtan pêlê to sêômac aêac.
 14 Aôm kôkêñ aêac atu lau samuc nêñ biñ makicña
 ma tenterlatu têdaiñ gêsun kêtú aêacña.
 15 Aê taêc gêjam ñoc majoc geden tøjgeñ
 ma majoc kêkôm lanjôcanô auc.
 16 Gebe ganj biñ pêlêña to biñ alôb-alôb
 ma galic ñacjo sen anô-anô gebe sêkac nêñ kamocgôc.
 17 Aêac atap gêñ tonan ñai samob sa,
 mago alin aôm siñ ma agôm aômnêm poac paliñ atom.
 18 Aêacma ñalêlôm kêkac tau su anga aômnêm atom.
 Ma aêac enkañ geo gala aômnêm intêna atom.
 19 Mago aôm kôkêñ kêam sec salerña sêñac aêac popoc
 ma gêsunbôm gêjam aêac auc.
 20 Aêac embe alin ma Anôtô siñ
 ma aôc lemen sa êndêñ anôtô jaba ten,
 21 enj oc êtap biñ amboac tonan sa atom me.
 Gebe enj tec kêjala gêñ samob, tañ aêac ajala gêc ma ñalêlôm ñadim labusêga ten nan.
 22 Masigoc, sêjaiñ aêac kêtôm bêcgeñ kêtú aômña.
 Ma sêgôm aêac atôm bôc, tañ sebe sêmbuc nan.
 23 O Apômtau, matam êpoaman. Gêôc bêc kêtú asageñña.
 Matam êlac ma ômasuc aêac enden tøjgeñ atom.
 24 Gôsan lanjômanô auc, o wagen.
 Ma kôlin aêacma gêñwapac to anjôñ jageonja siñ.
 25 Ojae, ma katunj kêpô gêduc e genj kekop lanjwagen.
 Aêacma ôlinj kêtap labôc jagêc.
 26 Ôndi, mênjônam aêac saman.
 Ônam aêac sa êtu nêñ têtac gêwiñ tengeñña.
 *

45

Kiñ gêjam awê ñawê

- 1 Biñ êjam-êjam kêôlinj kêpi anga aêñoc ñalêlôm tec gebe ênsêwa êsa. Amboac tonan jansun ñoc
 wê êndêñ kiñ.
 Imbeloc kêtôm ñac lêmagaôña keto kêlêpê.
 2 Aôm lanjômanô ñajam kêlêlêc ñamalac samob, tañ sêñgôñ nom nan, nêñ su. Gêdômôlic e têtac
 kêsa lanjwagen.
 Amboac tonan tec Anôtô gêjam mec aôm geden tøjgeñ.
 3 O ñactêkwa, ôjandiñ nêñ siñ êñkaleñ magim.

* 44:26: Lau Kora nêñ wê tenj.

Nêm laukasap e njawasi lanjwagej.

- 4 Ajôc, njac tau, ônac sinj taumanj. Ônjgôm êtu binjnanônja to ôpuc binjgêdêj tøj.
Ma lêmam anônja êwaka nêm njac lai kapôêj sa.
- 5 Aômnêm sôb njamatagosu kesenje kijnê njacjo nêj nipkalop tøj
ma tentenlatu samob séu tauj jasêc amkaij njalabu.
- 6 Aômnêm lêpôj, taj Anôtô kêpuc tøj nanj, êkô tengej to tengej.
Aôm gôjam gôlinj nêm lau nj binjgêdêj.
- 7 Aôm têtmac gêwinj binjgêdêj ma nêm njalêlôm kêmoatinj tøj kêt u binj alôb-alôbja.
Amboac tonanj Anôtô, taj kêt u nêm Anôtô nanj, gej oso aôm nj niptêkwi têtmac njajamnj
e kôlêlêc samob su.
- 8 Lakisia to môsê ma samboa njamalu kêsa anja nêm njakwê.
Êsêac séjam wê sênjgônj andu, taj sêgêlôj nj bôc njajabo nanj, e gêgôm aôm têtmac njajamanô.
- 9 Kijn latunjo sêmoa sêwinj lauo njagêdô anja nêm andu.
Ma nêm awê togêlôj gold Opirnagenj kêkô aômnêm anônja.
- 10 O latucoenec, matam ê aê ma ôkêj tanjam njoc binj.
Ôlinj nêm lau to tamamnê andu sinj.
- 11 Ma embe kijn têtac êkac enj êtu aôm lanjômanô njajamnj,
nanj ôkêj êwinjenj gebe enj kêt u nêm njatau.
- 12 Lau Tirusnja oc sênsuj awa êndêj aôm.
Ma lau tolêlôm oc têt u kêka-kêka gebe aôm ôlic êsêac njajam.
- 13 Kijn latuo gêmoa andu kijnja njalêlôm togêlôj njawasi lanjwagej.
Ênê njakwê sêwa gam gold gêwinj.
- 14 Êsêac sêwê enj, taj kêsô njakwê talô-talô sa nanj, dêdêj kijn séja.
Ma sêwê ênê sakinjwagao toôjgenj dêdêj kijn séja amboac tonanjenj.
- 15 Séjam lasê ma sêwê êsêac toôndugenj
ma jasêsô kijnê andu njalêlôm séja.
- 16 Aôm ôtap latômi taêsam sa, taj sêjô tamami su nanj.
Aôm oc ôkêj êsêac têt u kasêga anja gamêj samob.
- 17 Aê oc jakêj lau wakuc njamuja samob taêj ênam aôm njapanj.
Amboac tonanj tentenlatu awenj êoc aôm tengej to tengej.

*

46

Anôtô kêt u nêj lamu to njac lai

- 1 Anôtô kêt u nêj lamu to njac lai.
Enj géjam aêac sa gêdêj danjônj jageonja gêjac njawae.
- 2 Amboac tonanj embe nom ênanja ma lôc êu tau êsêp gwêc êna,
nanj aêac tatêc tauj atom.
- 3 Embe gwêc njadindij
ma êngasim e ê kâpic-kâpic naêpi lôc e êkôtêj tau, nanj aêac tatêc tauj atom.
Lau sinj undambênja nêj Apômtau kêpuc aêac tøj
Jakobnê Anôtô kêt u aêacnêj laimôkê.
- 4 Bu kapôêj tec kêpoac ma njasêli kêmalôm Anôtônê malac
to kêmoasinj Lôlôc Njatau nê andu dabuj.
- 5 Anôtô tec gêmoa malac tau njalunjenj, tec sensej su ênanja atom.
Anôtô géjam malac tau sa gêdêj bêbêc kanucjenj.
- 6 Tentenlatunêj lai kêpoa ma kijnêj gamêj kêku,
enj kêkêj nê wapap gêjac e nom kêt ênêp.
- 7 Lau sinj undambênja nêj Apômtau kêpuc aêac tøj.
Jakobnê Anôtô kêt u aêacnêj laimôkê.
- 8 Amêj ma alic Apômtaunê gêjnsêga.
Alic gêj kaij tenj, taj gêgôm anja nom nanj.
- 9 Njac tonanj tec géjam gôlinj sinj e gêdêj nom njamadinj.

* 45:17: Lau Kora nêj wê têtac gêwinj taujnja tenj.

- Njac tonaj tec gêjac talam n̄atikoc gêngic to kêmadôm kêm tulu ma kêkêr kareta sir̄nja ja
gej su.
- 10 “Gamêr n̄ajêr êsa ma ajala gebe Apôm̄tau aê taugen.
Tentenlatu tetoc aê sa ma lau an̄ga nom samob amboac tonan̄gen.”
- 11 Lau sir̄ undambêr̄na nêr̄ Apôm̄tau kêpuc aêac tôr̄.
Jakobnê Anôtô kêt̄u aêacnêr̄ lai môkê.

*

47

- Anôtô kêt̄u lau nom̄r̄ja samob nêr̄ kir̄*
- 1 O tentenlatuac, amakop lemem,
anam lasê Anôtô toôndugen.
- 2 Lôlôc Natau Anôtô en̄ n̄acsin̄sêlêcsêga,
kir̄ n̄aclai tec gêjam gôlin̄ nom samucgen.
- 3 En̄ kêkônin̄ tentenlatu tôr̄ sêsô aêac n̄alabu.
Ma kêkêr̄ aêac tajam gôlin̄ lau to-m-to-m.
- 4 En̄ kêjalin̄ aêacnêr̄ nomlênsê m̄ sa,
Jakob, tan̄ en̄ têtac gêwin̄ nan̄, nê gêr̄ towae.
- 5 Anôtô kêpi gêja toôndugen.
Dauc gêwê Apôm̄tau toaligen̄ kêpi gêja.
- 6 Awem êôc Anôtô, awem êôcman̄.
Awê m̄ êôc aêacnêr̄ kir̄, awem êôcman̄.
- 7 Gebe Anôtô kêt̄u nom samucgen̄ n̄akin̄
Amboac tonan̄ anam ênê wê totalô n̄ajam ten̄.
- 8 Anôtô kêt̄u lau samuc nêr̄ kir̄.
Anôtô kêpôr̄ tau sic gêngôr̄ nê lêpôr̄ dabun̄.
- 9 Tentenlatunêr̄ kasêga sêkac taūr̄ sa
kêtôm Abrahamnê Anôtô nê lau,
gebe nom tau n̄agôlin̄waga sêsô Anôtô n̄alabu,
gebe en̄ kêt̄u n̄atau towaegac. *

48

- Anôtônê malac n̄awê*
- 1 Apôm̄tau en̄ n̄ac kapôêr̄, amboac tonan̄ awen̄ eoc en̄ n̄anô
an̄ga aêacnêr̄ Anôtônê malac.
- 2 Ênê lôc dabun̄ gêgun̄ sa lan̄gwagen̄
kêt̄u n̄amalac samob nêr̄ gêr̄ ênac mater̄anô n̄ajam̄r̄ja.
Anôtônê lôc tau tec lôc Sion
kir̄ kapôêr̄ nê malac.
- 3 Anôtô kêwaka tau sa an̄ga êsêacnêr̄ andulêlôm
gebe en̄ laimôkê.
- 4 Gôlicgac me, kir̄ sêkac taūr̄ sa
ma êsêac sêwêgen̄ sémêr̄,
- 5 e sêlic ma têtakê.
Êsêac selendec e nêr̄ meloco kêsa ma sêc êlin̄-êlin̄
- 6 ma têtênêp taūr̄ êndu-êndu
to sêmoa jageo amboac awê, tan̄ n̄apalê kêtun̄ en̄ nan̄.
- 7 Aôm kôkêr̄ musalô kapôêr̄
e gôjac lau Tarsis nêr̄ wan̄ popoc.
- 8 Galoc talic gêr̄ tau kêtôm, tan̄ tan̄ô nan̄,
an̄ga lau sir̄ undambêr̄na nêr̄ Apôm̄tau nê malac,
an̄ga nêr̄ Anôtô nê malac,
tan̄ en̄ kêwaka sa gebe êkô enden̄ tôngen̄.
- 9 O Anôtô, aêac taên̄ gêjam aôm̄nê m̄ têmtac gêwin̄ ten̄gen̄r̄ja
amoa nê m̄ lôm dabun̄ n̄alêlôm.
- 10 O Anôtô, aôm waem kêsa e jagêdêr̄ nom n̄amadin̄ kêtôm nê m̄ n̄aê.

* 46:11: Lau Kora nêr̄ wê ten̄. * 47:9: Lau Kora nêr̄ wê ten̄.

Binjêdêh kêsêp lêmam anôna e mêngêc poap tagen.

¹¹ Lôc Sion êtu samuc êtu binj tonanja.

Juda latunjo sênam lasê toôndugen êtu aôm kômêtôc binja.

¹² Asêlêh awê anji lôc Sion auc

ma asa njaandulatu tunjbômja sa.

¹³ Asala tunjbôm tomalagen e êmbacné ma asêlêh amoa njaandu towae njalêlôm,

gebe anac minj êndêh lau wakuc sêhông,

¹⁴ gebe Anôtô tonanj kêtû aêacnêh Anôtô êmoa tengej to tengej.

Enj oc êwê aêac enderj tôngejen.

*

49

Taenj kêka awamata atom gebe genj njadma

¹ Tenterjlatu samob, anjô binj tonec.

Amac lau, tanj anjông nom samob auc nanj, akêh tanjemmanj.

² Amac lau njadma latunji to apômtau latunjiac,

amac lau tolêlôm ma lau njalêlôm sawa amboac tonanjenj.

³ Aocsunj êsôm mêtê lasê

ma njoc njalêlôm taê ênam binj tokauc acgom.

⁴ Aê jaê tanjoc êndêh binjônglinj lanjgwa

ma jawa njam sa to janac gêh wêhja êtanj.

⁵ Êndêh bêc wapacnja embe njacjo nêh binj alôb-alôb êkôm aê auc,

naj jatêc tauc êtu agenja.

⁶ Lau sec taêh kêka nêh awagenj

to tetoc tanj sa kêtû nêh waba taêsamja.

⁷ Njamalac tenj êkêh gêh ênac da tau êngôm êtôm atom

ma enj êkêh njadli êsi tau sunja êndêh Anôtô oc êngôm naeo amboac tonanjenj.

⁸ Gebe katunj njadli (gebe tamoa matenj jali njadli) kapôêh secsêga,

njac tenj êtap sa êtôm atomanô.

⁹ Enj embe taê ênam gebe ênac da tau e êmoa mata jaligenj ma êsêp sê atom

oc êngôm êtôm atomanô.

¹⁰ Aêac talicgac gebe laumêtê sêmac êndu ma lau meloc to kaucmê sêjanja amboac tonanjenj.

Ma êsêac oc sêwi nêh waba sinj naelom lau tenj sêkôc.

¹¹ Lau tonanj sê nêh njad kêpi nom njagamêh njagêdô,

mago nêh sê kêtû nêh malacmôkê, kêtû nêh andu totêm-totêm.

¹² Binjanô, njamalac tonê gêlôngejenj, tec êmoa nê tengejenj atom.

Enj kêtôm bôc, tanj ênanja nanj.

¹³ Lau tanj taêh kêpa tanj su nanj,

ma êsêac, tanj sêkêh gêwinj êsêacnêh binj ma oc têndanjuc êsêac nanj, nêh lêh kêtôm tonanjenj.

¹⁴ Êsêac tédênanj tanj têtôm domba gebe lamboam gêwê kainj êsêac.

Gêmac anô kêtû nêh njacgejob.

¹⁵ Ma Anôtô oc ênam njoc katuc kêsi anja lamboam njanjaclai

gebe enj oc ênam aê kêsi.

¹⁶ Amboac tonanjenj embe ôlic njac tenj nê awa êtu taêsam

ma nê andu njagêh lêlôm ênac tau njad-njad, nanj têtmac sec atom,

¹⁷ gebe enj embe êmac êndu, oc êkôc gêh samob tonanjenj naj njatenj êna atom.

Ênê gêlông njawasi oc êwinj enj êna atom.

¹⁸ Enj embe êlambinj tau gebe êmoa njajam anja nom

ma lau embe sêlambinjenj gebe kêtap nê kôm njanô taêsam sa,

¹⁹ oc ênam enj sa atom, enj naêndêh tamai to nêh lau njanô,

tanj sêlic oc njawê kêtiam atom nanj.

²⁰ Binjanô, njamalac tonê gêlông oc êmoa tengejenj atom.

Enj kêtôm bôc, tanj ênanja nanj.

*

50

Anôtô enj mêtôcwaga

- ¹ Njaniniñ Ntatau Apômtau Anôtô gêmôêc gêdêñ nom ma kêsôm nê biñ
anğa oc kêpiña jagêdêñ oc kêsêpña.
- ² Anôtônê ñawê kêpoac lasê anğa Sion,
tañ kêtü malac togêlôñsêga nañ.
- ³ Aêacnêñ Anôtô gêmêñ togamêñ gêmacgeñ atom.
Ja kêdanğac-kêdanğac gêmuñ enj kêsêp gamêñ kêlanğaj.
- ⁴ Enj gêmôêc gêdêñ undambê ôña ma gêdêñ lau nomña,
gebe êmêtôc nê lau.
- ⁵ Enj kêsôm gebe “Akac ñoc lau-mansañwaga,
tañ sêkêñ da sêmoatiñ poacña gêdêñ aê nañ, sa sêmêñ.”
- ⁶ Tec undambê êsôm ênê biñ gêdêñ lasê
gebe Anôtô tau enj mêtôcwaga.
- ⁷ “O ñoc lau, akêñ tañem aê gabe jasôm biñ.
O Israel tau, aê gabe jawa nê m keso, tañ gôwê kainñ nañ lasê. Anôtô, aômñem Anôtô aê.
- ⁸ Aê gabe jasôm aôm êtu nê m danja atom
gebe matocanô galic nê m daja gedêñ tôngeñ.
- ⁹ Aê gabe jakôc bulimakao kapoac anğa nê m andu
to noniñ kapoac anğa nê m sapalêlôm atom,
- ¹⁰ gebe gwada saleñña samob
to bôc tokaiñ-tokaiñ, tañ sêmoa lôc tolôc nañ, ñatau aê.
- ¹¹ Moc samob, tañ sêmoa lôlôc nañ, aê kajala kêtü tôñ
ma gêñ, tañ sêmoa obalêlôm nañ, ñatau aê.
- ¹² “Mo embe êjô aê, oc jasôm êndêñ aôm atom,
gebe nom samucgeñ to ñagêñlêlôm samob ñatau aê.
- ¹³ Aê oc gaer bulimakao ñamêsôm
me oc ganôm noniñ ñadec me.
- ¹⁴ Ôkêñ danje êtu da êndêñ Apômtau,
ma ôngôm biñ, tañ gôjac mata nañ, ñanô êsa êndêñ Lôlôc Ntatau.
- ¹⁵ Ma awam ênac aê êndêñ bêc ôpô lênaña,
go janam aôm sa ma awam êoc aê.”
- ¹⁶ Mago Apômtau kêsôm gêdêñ ñac-kêkac-tau-suwaga gebe
“Amboac ondoc aôm kôsa aêñoc biñsu sasa ma aêñoc poac ñabiñ gêc awamgeñ.
- ¹⁷ Aôm tonañ tec godec ñoc mêtôc
ma kôtiñ ñoc biñ su gêc dêmôêmmuña.
- ¹⁸ Embe ôtap geñgeñtêna teñ sa, oc wê enj êtu nê m sêlêb
ma mockaiñtêna êtu nê m ñac ôlim andañña.
- ¹⁹ “Aôm kôlêwan awamsuñ gêdêñ biñ sec
ma imbêlam geno-geno biñdansañ ñapanğeñ.
- ²⁰ Aôm gôñgôñgeñ ma kôgôliñ biñ kêpi lasim
to gôga biñ kêpi taôm tênam latu,
- ²¹ Aôm gôgôm gêñ tonañ ñai, mago aê gajam tauc tôñ, tec taêm gêjam gebe aê katôm aôm.
Tageñ galoc jaec biñ aôm gebe jawa nê m kauc sa.
- ²² “Amac tañ alinñ Anôtô siñ nañ, taêm ênam biñ tonañ aegom.
Embe masi, oc jansêñ amac su anañña ma ñac teñ êtôm gebe ênam amac sa atomanô.
- ²³ Ñac tañ êkêñ danje êtu da nañ, etoc aê sa
ma ñac, tañ êsa nê lêñ larjônê m sawageñ nañ, oc jakêñ enj êlic Anôtônê moasiñ.”

*

51

Mec Anôtô êsuc sec ôkwiña

- ¹ O Anôtô, taêm walô aê gebe aôm ñac moasiñ.
Aôm taêm walô ñatau kapôêñ, onseñ aêñoc sec su.
- ² Ôkwasiñ ñoc tôp su

---

* 50:23: Asapnê pesalem teñ.

ma ômbuñ ñoc geo su e jatu selec.

- ³ Gebe aê tauc kajala ñoc kesogac
ma matoc gê ñoc geo gedenj tîngenj.
- ⁴ Aê gagôm sec gêdêñ aôm taômogoc
ma gagôm gêñ, tañ aôm gôlic gebe sec nanj.
- Tec kômêtôc aê jagêdêñ
ma nêñ mêtôc tau solop.
- ⁵ Ojae, tinoc kêkêkam aê tobingenj
ma kêkôc aê tosecgenj.
- ⁶ Aôm gobe binñanô ênam ñamalacnêñ ñalêlôm auc,
amboac tonanj ôwa mêtê tokauc ñabinj ñalêlômña sa êndêñ aê.
- ⁷ Ônsêlô ñoc geo su tomalagenj gebe jatu selec.
Ôkwasiñ aê gebe ñakêñkêñ lanjwagenj.
- ⁸ Ôkêñ aê jatu samuc to têtac ñajam êsa
ma ôlic, tañ gôjac popoc nanj, ôli êpi-êpi êtiam.
- ⁹ Ônsañ lanjômanô auc êndêñ ñoc sec
ma ômbuñ aêñoc geo samob su.
- ¹⁰ O Anôtô, ôkêñ ñoc ñalêlôm ñawa êsa
ma ôkêñ ñalau wakuc to ñañêñ tenj êngôñ ñoc ñalêlôm.
- ¹¹ Ôtiñ aê su anja lanjômnêñ atom
ma ôkôc nêñ ñalau Dabuñ su anja aê atom.
- ¹² Ôkêñ nêñ moasiñ êngôm aê têtac ñajam êsa êtiam
ma ôpuc aê tîñ ña ñalau tañoc wamuña.
- ¹³ Go aê jandôñ aômñêñ binj êndêñ lau, tañ sêgêli aômñêñ binj sêmoa nanj,
ma lau sec sênam taunj ôkwi dêndêñ aôm sêmu sêwac êtiam.
- ¹⁴ O Anôtô, ñoc moasiñ ñaAnôtô, ônam aê sa gebe jamac êndu atom,
go imbeloc êôc aôm sa toôndugenj gebe aôm ñac gêdêñ.
- ¹⁵ O Apômtau, ondelec gêdôcôlic
gebe aocsuñ jasôm aôm waem lasê
- ¹⁶ gebe da gêjac matamanô ñajam atom
ma embe jansuñ daja êwac, aôm oc ôlic ñajam atom.
- ¹⁷ Da tañ gêjac Anôtô mataanô ñajam nanj, katunj popoc.
O Anôtô, lanjôm eo ñalêlôm popoc to ôluñ-ôluñ atom.
- ¹⁸ Moasiñ ñatau aôm, ômoasiñ Siongenj.
Ômboa tunbôm Jerusalemña sa êtiam.
- ¹⁹ Go da ñanô to daja ma da samuc ênac matamanô ñajam,
go sêkêñ bulimakao kapoac wacênsac nêñ altar ñaô.
* propete Natan gêdêñ enj gêja. Pesalem dambu taunja kêtû aclêña.

52

Anôtônê mêtôc to moasiñ

- ¹ O ñaclaisêga aôm, kotoc taôm sa nêñ secña kêtû agenña.
Anôtônê têtac gêwiñ tenjenña gêc gedenj tîngenj.
- ² Aôm kalomtêna, taêm gêjam imbêlam ñabinjgêga
e wai-waiôma.
- ³ Aôm têmtac gêwiñ sec kêlêlêc ñajam su
ma têmtac gêwiñ binj dansañ kêlêlêc binñanô su.
- ⁴ Aôm imbêlam dansañ.
Têmtac gêwiñ binj alôb-alôb ñaôma.
- ⁵ Amboac tonanj Anôtô oc enserñ aôm su ônanja samucgenj. Enj oc êtiñ to enserñ aôm su anja
nêñ beclêlôm
ma oc êkip aôm sa anja lau maten jali nêñ gamêñ.
- ⁶ Lau gêdêñ oc sêlic e têtêc taunj

* 51:19: Dawidnê pesalem gêga gêdêñ enj gêmoa gêwiñ Baseba ma

- ma sêômac aôm gebe
 7 "Kec, alic ñac tònê kèkêñ Anôtô kètu nê lamu atom.
 Kèkêñ gêwiñ nê awa taêsam ma gêjam kauc gebe sec êpuc eñ tøj."

 8 Ma aê tec katôm katèkwi ñawawa ñajam
 kakô Anôtônê andu.
 Aê taêc kèka Anôtônê tètac gêwiñ tengeñña
 gedeñ tøjgeñ.
 9 Aê oc janam danje aôm endeñ tøjgeñ êtu nê m gêñ, tañ gôgôm nanña
 ma jatoc nê m ñaê sa êndêñ lau mansarj sêñjô gebe aôm gabêjam.
 * mênkêtêku binj gêdêñ Saul gebe Dawid kêsô Abimeleknê andu gaja nanj.

53

*Ñamalacnêñ sec
 (Pes 14:1-7)*

- 1 Lau meloc tec nêñ ñalêlôm kêsôm gêdêñ taun gebe "Anôtô tenj gêmoa atomanô."
 Êsêac sêgôm gêñ sec to alôb-alôb ma nêñ tenj gêgôm gêñ ñajam tenj atom.
 2 Apômtau katuc kênin ñamalac latunji anğa undambê
 gebe êtap ñac tokauc tenj, tañ kêtêc Anôtô nanj, sa gamoa me masi.
 3 Mago samob sêkac taun su, samob têtû secñageñ.
 Êsêacnêñ tenj gêgôm gêñ ñajam tenj atom, masi samucgeñ.
 4 Lau secwaga samob nêñ kauc gêbôc me. Êsêac tédanğôñ ñoc lau amboac senj mo
 ma êsêac awenj gêjac Apômtau atom.
 5 Mago êsêac têtakê ñasec kêtôm têtakê tenj gêmurj su atomanô
 gebe Anôtô kêsâ nê m ñacjo nêñ ñatêkwa salin-salinğenj.
 Eñ oc êku êsêac tulu samucgeñ
 gebe eñ kêtinj êsêac su.
 6 Ojae, moasinj ênam Israel sanja mênjêsa anğa Sion ecmanj.
 Êndêñ tañ Apômtau êmoasinj nê lau êtiâm nanj, Jakoc oc êtu samuc, ma Israel oc tètac ñajam
 êsa.
 *

54

Anôtô ênam aêac sa êndêñ nêñ ñacjo ñamec

- 1 O Anôtô, ôkêñ nê m ñaê ênam aê sa
 ma nê m ñaclai êwaka ñoc binjgêdêñ sa.
 2 O Anôtô, ôkêñ tañam ñoc mec.
 Wê tañam êndêñ aocsunj ñabinj,
 3 gebe lau jaba tetoc taun sa gêdêñ aê ma ñaclaikoc têtû kèka-kèka sebe senseñ katuc su.
 Êsêac sêsa Anôtô lanjô sa atom.
 4 Aê galicgac, Anôtô kètu ñoc gêjam-aê-sawaga.
 Apômtau kêpuc katuc tøj ñajajaja.
 5 Sec tañ aêñoc ñacjo sêgôm nanj, naêpi êsêac taunj.
 Onsenj êsêac su gebe aôm ñac ñajêñ.
 6 Go aê jansunj ñoc da êndêñ aôm totètac ñajamgeñ.
 O Apômtau, aê gabe aoc êôc nê m ñaê gebe gabêjam ñanô,
 7 gebe aôm kôjanğo aê su anğa gêñwapac samob
 ma matocanô galic ñoc ñacjo e tètac ñajam gebe sênanğac.
 * Saul sêja ma sêsôm gebe Dawid kêsinj tau gêmoa êsêacnêñ gamêñ.

55

Ñac tenj ketenj nê mec kètu nê ñac jabanj kèkac tau su anğa ênê

- 1 O Anôtô, ôkêñ tañam ñoc mec

* 52:9: Dawidnê wê tenj. Gêga gêdêñ taê ñac Edomña Doeg
 tenj, gêga gêdêñ tañ lau Sipit dêdêñ

* 53:6: Dawidnê pesalem tenj.

* 54:7: Dawidnê pesalem

ma ôsinj taôm êndêj ñoc tanjiboa atom.

² Ôjô aê ma ôjô aêñoc binj.

Aê gaenj olij tauc ma gao tojoc gêñwapacgej,

³ kêtú ñacjonêj ñaonda

ma kêtú lau, tanj sékac tauj su anja Anôtônê nêj ñaôndu,

gebe êsêac sêgôlinj gêñwapac kêpi aê

ma sêkêj kisa aê ñawaôboa.

⁴ Ñoc ñalêlôm ñatutuc ñasac gêc ñoc wanjêlôm.

Gêmacanô gêgôm aê katakê e gêjac ñoc lêno auc.

⁵ Katakê e katênêp

to ôliclu gêbuc.

⁶ Aê kasôm gebe “Ojae, balôsimagê ênêc aêmamanj

gebe jalôp sa jaêc gêj tonec su najalêwanj tauc jamoa ñoc ñasawa teñ.

⁷ Oc jaêc balingenj jana,

jalêwanj tauc janjgônj ñoc gamêj sawa tau.

⁸ Oc jaêc jana ñoc gamêj kêsijn teñ

gebe mu-gêbuc to gamêj-kêlanjanj ê aê tôñ atom.”

⁹ O Apômtau, onsenj êsêac su ma ôwa êsêac nêj binj êñgic

gebe galic sêgôm gêj ñaclai to sêkac tauj kêkôc anja malac.

¹⁰ Êsêac sêgi malac kêtôm bêc to gelenjenj sêsêlêj sêmoa ñatunbôm ñaô

ma gêj keso to binjwapac géjam malac auc.

¹¹ Ñaclai sec géjam gamêj auc.

Ma sêkônijn lau to sêsau binjansanj anja malacluj.

¹² Ñacjo embe êsu aê susu

oc jaôc gêñwapac tonanj.

Embe ñoc soño-soño êkianj tau sa êndêj aê

oc jasinj tauc ôkwi.

¹³ Mago aôm, tanj kôtôm aê nanj,

aôm ñoc ñac jabanj aê to ñoc ñac, ôlim andanj aêña gôgôm gêj tau.

¹⁴ Aêagêcnêj binj gelom tau e ñapep

ma tawê toôndugenj dawijn tauj dadêj Anôtônê andu taja.

¹⁵ Ojae, ñoc ñacjo sêmac sênanjananj ma sêsêp lamboam tomatenj jaligenj sênananj

gebe binj alôb-alôb géjam nêj andu to nêj ñalêlôm auc.

¹⁶ Aê tec gamôêc gêdêj Apômtau

ma Apômtau oc ênam aê kêsi.

¹⁷ Aê gabe jatenj to janijn olij tauc êndêj êtula ma elenja to ocsalô

ma oc êkêj tanja aê aoc.

¹⁸ Eñ oc ênam katuc kêsi gebe êmoa tomalô ec êsêac mênjtêtu gasuc aê atom

gebe êsêac, tanj sebe sensej aê nanj, taêsam ñalêlêma atom.

¹⁹ Anôtô tanj gêñgônj nê lêpônj gêdêj andanjenanj nanj,

oc êkêj tanja aê ma êkônijn êsêac tôñ.

Êsêac têtêc Anôtô atom

ma sênam tauj ôkwi atom amboac tonanjenj.

²⁰ Aêñoc ñac, tanj gêmunjenj ôli andanj aê nanj, lêma kêpi tau nê lau.

Eñ géjac nê poac popoc.

²¹ Awasunjenj oso binj e ñawasi kêtôm bôc ñalêsi,

mago binj tau ñamata kêtôm sinj.

Eñ kêbanac binj ñajam-ñajamgenj kêlêlêc niptêkwi su,

mago kêtôm tédainj sinj gebe sênac.

²² Ôkac nêñ gêñwapac tolagic su êndêj Apômtau, enj oc ênam aôm sa.

Eñ oc êkêj ñac gêdêj êku atomanô.

²³ Binjanô, o Anôtô, aôm oc ôku êsêac tulu

ma sêsêp sê ñadimlabu sêna.

Lau tanj sêwê kainj dec to binjansanj nanj, oc sêmac êndu ñatêkwa galigenj.

Ma aê tec taêc kêka aômgenj.

*

56

Mec materj êsap Anôtôja

- 1 O Anôtô, taêm labu aê gebe ñamalac sêu lai aêja elémê.
Lau sinwaga sêlésu aê gedenj tôngej.
- 2 Ñoc ñacjo sêu lai aê gedenj tôngej
gebe êsêac, taj tetoc tauj sa ma sêkêj kisa aê nanj, lau taêsam ñasec.
- 3 Gêdêj ñasawa, taj ñoc ñalêlôm ñagogo gamoa nanj,
aê taêc kêka aômgenj.
- 4 Aê taêc kêka Anôtô ma katêc tauc atom.
Aê kalambinj Anôtô kêtû binj, taj enj gêjac mata nanj. Ñamalac oc sêngôm asagenj êndêj
aê.
- 5 Kêtôm bêc samobgenj ñoc ñacjo sêlênsôj aê.
Êsêac taêj gêjam binj tagenj tonec gebe sêkic aêjoc binj.
- 6 Êsêac sêkac tauj sa ma dêdib aêjoc lêj semoa
gebe taêj kêka sebe sensej aê su.
- 7 O Anôtô, ôkej ñagêjô êndêj êsêac êtu nêj secja.
Aôm têmtac ñandanj ma ôku tentenlatu tulu.
- 8 Aôm kôsa aêjoc noc ñawapacja sa. Aôm kôkêj aê matocsulu kêsêp nêj laclu jakêpoc.
Aôm koto ñoc bêc ñawapacja kêsêp nêj bukugoc.
- 9 Embe jamôêc êndêj Apômtau oc ñoc ñacjo sêc su.
Aê kajala kêtû tøj gebe Anôtô ênam aê sa.
- 10 Aê oc jalambinj Anôtô êtu nê binja.
Aê kalambinj Apômtau kêtû binj, taj gêjac mata nanj.
- 11 Aê taêc kêka Apômtau, tec katêc tauc atom.
Ñamalac têtôm gebe sêngôm asagenj êndêj aê.
- 12 O Anôtô, kôm tonec gêjac aê ñawae gebe janjôm binj, taj gajac mata gêdêj aôm nanj, ñanô
êsa.
Aê oc jansuj da danjena êndêj aôm êwac.
- 13 Gebe aôm gôjam aêjoc katuc sa gebe jamac êndu atom
ma gôjam ockainj sa gebe jaka bêlêlib atom.
Gebe jasêlêj jamoa Anôtô lanjônêmja
ma jamoa ñawê, taj kêpô lau materj jali nanj, ñalêlôm jawinj.
* enj tøj anja malac Gat nanj.

57

*Mec Anôtô ênam aêac sarja**(Pes 108:1-5)*

- 1 O Anôtô, taêm labu aê, taêm labu aêmanj
gebe ñoc katuc gê lamu aômgenj.
Aê gabe jaê lamu aôm magêmlabu
e ñaclai ensenj aê suja ê su acgom.
- 2 Aê gamôêc gêdêj Lôlôc Ñatau Anôtô.
Gamôêc gêdêj Anôtô, taj gêjam gôlinj ñoc binj gêmoa nanj.
- 3 Eñj kêkêj nê gêj ênam aê sarja anja undambê mêjêsa. Eñj oc êngôm lau, taj sêjanda aê nanj,
majenj êsa.
Anôtô oc êkêj nê têtac gêwinj tenjenja to binj ñanjêja êmêj.
- 4 Aê gaêc lewe ñalêlôm.
Êsêac gwadatêna sec.
Lunlunj kêtôm kêj to sôb
ma imbelenj kêtôm sinj ñamata.
- 5 O Anôtô, ôwaka taôm sa anja undambê
ma nêj ñawasi ênam nom samucgenj auc.

* 55:23: Dawidnê wê têtj.

* 56:13: Dawidnê pesalem tenj, gêga gêdêj taj lau Pilisti sêkôc

- 6 Êsêac sêkic uc aê gebe jawê
ma sêkônij aê katuc tøj.
Êsêac sêkwê sê tenj gesen aê auc,
mago êsêac tauj sêu tauj sêsêp.
7 O Anôtô, aê têtac kêpa su, têtac kêpa sugoc.
Aê janam wê to janac gêñ wêña êtanj.
8 O ñoc katuc, ôndi sa. O gêñ wêñaagêc, andi sa.
Aê gabe janu gamêñ êu bôn sa.
9 O Apômtau, aê gabe janam danje aôm jamoa lau taêsam ñalêlôm.
Aê gabe jalambij aôm jamoa tenterlatu ñalêlôm.
10 Gebe aômñêm têtac gêwiñ tenjenña kêpi e jagêdêñ undambê
ma aômñêm bij ñañêñ e gêdêñ tao.
11 O Anôtô, ôwaka taôm sa anja undambê
ma nêm ñawasi ênam nom samucgenj auc.
* pocgêsun nanj.

58

Mec Anôtô êmêtôc lau alôb-alôbña

- 1 O amac gôlijwagaac, amac amêtôc bij katôgerj me masi.
Amac amêtôc ñamalac samob jagêdêñ me masi.
2 Masianô, amac taêm gêjam bij alôb-alôb gêc nêm ñalêlôm.
Amac agôm gêñgeo gêjam gamêñ samob auc.
3 Lau tanj sêkac tauj su anja Anôtônê nanj, sêgôm nêñ gêñ sêjac m gêdêñ nêñ têm ñapalêgenña
kwananjenj.
Lau dansanwaga seo kwananjenj gêdêñ tanj tenenji sêkôc êsêac su nanj.
4 Ñamalic gêjam êsêac auc kêtôm gêjam moac sec auc.
Ac têtôm moac, tanj gêbôc tanjasunj auc gebe êñô bij atom nanj.
5 Têtôm moac, tanj kékêñ tanja nê gôlijwaga awa
to ñac mectomanña, tanj kêsôm ñamec kêtú tøj nanj atom.
6 O Anôtô, ônac êsêacnêñ lunlunj popoc anja awenjsunj.
O Apômtau, ôkip lewe matac nêñ ñani sa.
7 Ôkenj êsêac sê su êtôm bu kêtaiñ su.
Êsêac têtú masê amboac gêgwarj intênanja.
8 Êsêac sênanja amboac i, tanj daônj sa anja malenj nanj.
Êsêac têtôm ñapalê, tanj têna kékôc enj ñamatê ma gêlic gamêñ ñawê sapu nanj.
9 Sêjala atomgenj ma sebob êsêac amboac waônj.
Sêmoa matenjaligenj ma Anôtô têtac ñandanj êju êsêac sa sênanja.
10 Ñac gêdêñ embe êlic sêkêñ ñagêjô êndên ñac, tanj gêgôm sec nanj, oc ôli êpi.
Enj oc êkwasiñ akaiñj êsêp ñac alôb-alôb nê dec.
11 Ma lau oc sêsôm gebe Binjanô, lau gêdêñ têtap nêñ ñagêjô ñajam sa.
Binjanô, Anôtô tanj kêmêtôc bij anja nom nanj, tec gêmoa.”
*

59

Mec Anôtô ênam aêac sanja

- 1 O ñoc Anôtô, ôjanjo aê su anja ñoc ñacjonêñ.
Ôtu aêñoc lamu êndênj ñoc soño-soño.
2 Ôjanjo aê su anja secwaga nêñ.
Ma ônam aê sa anja lau, tanj sêkêc dec sinj nanj nêñ.
3 Gôlicgac me, êsêac têtú kêka-kêka sebe sensenj katuc su. Ma ñactêkwa sêkac sa sebe sensenj
aê.
O Apômtau, aê gagôm gêñ geo tenj atom.
4 Aêñoc bij masi, mago êsêac sêlétigenj mênjêdênanjanj tanj sêkô sebe sênac aê.
Ôndi mênjônjam aê sa ma ônac êsêac.

* 57:11: Dawidnê pesalem tenj gêga gêdêñ tanj gêc Saul su anja

* 58:11: Dawidnê pesalem tenj.

- 5 O Apômtau, lau siñ undambêña nêñ Anôtô ma Israelnêñ Anôtô aôm-goc, ôndi, ôkêñ ñagêjô êndêñ lau samuc samob.
Taêm labu êsêac, tañ sêgôm aôm-nêm biñ paliñ ña biñ alôb-alôb nañ, nêñ tenj atom.
- 6 Êsêac amboac kêamgeñ sêmu e mênseola malac auc kêtôm kêtulageñ.
- 7 Ôlic êsêac aweñ ôpic kêsa. Imbelenj kêtôm siñ gebe êsêac taêñ gêjam gebe “Asa oc êñô aêac.”
- 8 O Apômtau, aôm kôômac êsêac.
Aôm kôsu lau samuc susu.
- 9 Ñoc ñaclai aôm, gabe matoc êsap aômgeñ gebe aôm Anôtô, kôtu ñoc tujtêna.
- 10 Ñoc Anôtô oc êpuc aê tôñtôñ êmêñ tonê têtac gêwiñ aêña.
Enj oc êkêñ aê jalic enj êku ñoc ñacjo tulu.
- 11 Ônac êsêac êndu atom ec ñoc lau matenânô êpi êsêac ma sêliñ biñ siñ atom. Aôm ñaclai, onsoc êsêac gebe seo êliñ-êliñ sêmoa.
O Apômtau, aêacma lamu aôm, nêm ñaclai êtiñ êsêac piñpañ nasênêc.
- 12 Êsêac aweñsuñ sec, ma biñ, tañ kêsa gêdôñôlic nañ, amboac tonaj.
Ôkêñ êsêac sêwê nêñ tetoc taun sa êtu uc ma sêwê nêñ biñ alôb-alôb to biñdansañ, tañ sêsôm nañ, amboac tonaj.
- 13 Têmtac ñandaj ma onsenj êsêac su. Ônsenj êsêac su e malenmê samucgeñ.
Ôkêñ êsêac sêjala gebe Anôtô ñacgôliñ tau tec gêjam gôliñ anja Jakob e gêdêñ nom ñamadiñ.
- 14 Aêñoc ñacjo amboac kêamgeñ sêmu e mênseola malac auc kêtôm kêtulageñ.
- 15 Êsêac sêôc jaan-jaan gebe têtap nêñ gwada sa ma embe têtap sa êtôm atom, oc sêkêñ Iêsu.
- 16 Mago aê gabe janja wê êpi aôm-nêm ñaclai ma aoc êôc nêm têmtac gêwiñ tenjenña ña ôndu êpi êtôm bêc samob gebe aôm kôtu ñoc tujtêna
gêdêñ ñoc noc kapô lêna taucña, tec gaê lamu aômgeñ.
- 17 Ñoc ñaclai aôm, tec gabe janja wê êpi aôm gebe Anôtô kêtû ñoc tujtêna, ñoc Anôtô, tañ têtac gêwiñ aê nañ.
* dêdib enj anja nê andu gebe sênac enj endu.

60

*Mec Anôtô ênam aêac sa êndêñ nêñ sorjo-sorjoja
(Pes 108:6-13)*

- 1 O Anôtô, aôm kôtinj aêac su ma gosenj aêac êliñ-êliñ.
Aôm têtac ñandaj su ma galoc ônam aêac sa êtiam.
- 2 Aôm kôwiwic gamêñ e kôkac nom kêkôc.
Ômakop ñasêawa auc êtiam gebe gamêñ ñakôjô-kôjô.
- 3 Aôm kôkêñ nêm lau sêôc gêñwapac ñasec.
Aôm kôkêñ gêñ aêac anôm e kêjanin aêac.
- 4 Aôm gôjac lau, tañ têtêc aôm nañ, nêñ gêbôm su gebe sêkac taun sa ma sêc nêñ ñacjo nêñ talam su.
- 5 Ônam nêm lau, tañ têtac gêwiñ êsêac nañ sa.
Nêm anôña ênam aêac sa ma ôkêñ tañam aêacmêñmanj.
- 6 Ñac dabunj Anôtô kêsôm nê biñ lasêgac gebe
“Kaku ñacjo tulu, tec ôlic kêpigenj. Aê gabe janac sam Sikem, gabe janam dôñ bumanj Sukot.
- 7 Aê katu Gilead to Manase ñatau ma Epraim kêtû môkêcapac ñakulululj.
Juda kêtû ñoc gôliñ.
- 8 Moab kêtû laclu jakwasinj taucña. Aê janu ñoc atapa su ma jambalinj naênsac Edom.

* 59:17: Dawidnê pesalem tenj gêdêñ tañ Saul kêsakinj lau gebe

Aê oc janam lasê êtu Pilistiaŋa.”

⁹ Asa oc êwê aê jasa malac ŋajaŋa jana.

Asa oc êwê aê jasa Edom jana.

¹⁰ O Anôtô, aôm oc kôtiŋ aêac su me.

O Anôtô, aôm oc ôwê aêacma lau sinŋa atom me.

¹¹ Ônam aêac sa êndêŋ ŋacjomaŋ

gebe ŋamalac oc sênam aêac sa êtôm atom.

¹² Anôtô êwiŋ aêac, go taku nêŋ ŋacjo tulu

gebe eŋ oc êka aêacnêŋ ŋacjo popoc samob.

Dawidnê ten gêdêŋ taŋ gêjac sin gêdêŋ lau Aramea anŋa Naharalm to Soba ma Joab kêkac tau ôkwi ma gêjac lau Edom 12,000 anŋa Gaboaŋ Gwêcŋa.

61

Mec Anôtô ejop aêacŋa

¹ O Anôtô, ôŋô ŋoc taŋi kapôêŋ.

Ôkeŋ taŋam ŋoc mec.

² Gaŋgôŋ gêdêŋ nom ŋamadiŋ ma aoc gêjac aôm

gebe ŋoc ŋalêlôm ŋatutuc ŋasec.

Poc kapôêŋ tec kêkô, ma aê tauc oc japi jatôm atom.

Amboac tonaiŋ aôm ôkam aê, go japi.

³ Gebe aê gaê lamu aômgeŋ.

Aôm kôtu ŋoc tunŋtêna gêdêŋ ŋacjo.

⁴ Ojae, jaŋgôŋ nêŋ beclêlôm enden tôŋgeŋmaŋ.

Jaŋgôŋ nêŋ magêŋ ŋalabugeŋmaŋ.

⁵ Gebe aôm Anôtô kôkêŋ taŋam biŋ, taŋ gajac mata naŋ.

Aôm kôkêŋ aê gawê kainj êsêac, taŋ têtêc aômneŋ ŋaê naŋ, nêŋ gêŋlênsêŋ.

⁶ Ônac têku kinê bêc wakuc-wakucgeŋ ênêc.

Ôkêŋ eŋ êmoa tojala-tojala ŋapaŋ.

⁷ Ôkêŋ eŋ êŋgôŋ nê lêpôŋ êŋgôŋ Anôtô laŋônêŋmaŋeŋ.

Ôkêŋ nêŋ têmtac gêwiŋ tenŋeŋŋa to biŋ ŋaŋêŋ êkwa eŋ auc.

⁸ Amboac tonaiŋ aoc êôc nêŋ ŋaê enden tôŋgeŋ

ma jaŋgôm biŋ, taŋ gajac mata naŋ, ŋanô êsa êtôm bêcgeŋ.

*

62

Anôtô taugen eŋ lamuanô

¹ Aêŋoc katuc gêôŋ Anôtô ŋaŋêŋgeŋ

gebe eŋ oc ênam aê sa.

² Eŋ taugen kêtû ŋoc poclabu ma ŋoc gêjam-sawaga.

Eŋ kêtû ŋoc laimôkê, tec oc jaku sa samucgeŋ atom.

³ Amac samob aboa taôm sa api ŋac tagen abe aku eŋ tulu

amboac tunj, taŋ kêôpac kwananŋeŋ naŋ, e êndêŋ ondocgeŋ.

⁴ Êsêac taêŋ gêjam biŋ tagen tonec gebe têtin eŋ anŋa nê lêpôŋ.

Êsêac têtac gêwiŋ binŋansaŋ. Aweŋsuŋ gêjam mec, mago nêŋ ŋalêlôm kêpuc boa.

⁵ O ŋoc katuc, ôôŋ Anôtô ŋaŋêŋgeŋ

gebe eŋ kêtû aê kakêŋ matoc ŋamôkê.

⁶ Eŋ taugen kêtû ŋoc poclabu ma ŋoc gêjam-sawaga.

Eŋ kêtû ŋoc laimôkê, tec oc jaku sa atom.

⁷ Anôtô kêtû ŋoc moasiŋ to waec ŋamôkê.

Anôtô kêtû ŋoc pocôcêna, taŋ gaê lamu naŋ.

⁸ O ŋoc lauac, taêŋ êka eŋ ŋapaŋ. Ansêwa nêŋ ŋalêlôm sa êndêŋ eŋ.

Anôtô kêtû aêacnêŋ lamu.

* 61:8: Dawidnê tenj.

- ⁹ Njamalac njaôma latunji têtôm gêñ njaô-jaô, kasêga latunji têtôm gêñ njanômê.
Embe tanam dôñ êsêac, oc dôñ êmandi êsêac sa gebe samob njaô kélêlêc njaô-jaô su.
- ¹⁰ Taêm êka njaclai êkônij njamalac tônia atom ma akêñ materñ gebe ajanjo gêñña atom.
Embe nêñ awa êtu taêsam, nan nêñ njalêlôm êsap tônia atom.
- ¹¹ Anôtô kêsôm binj kêtû dim tagen, mago aê ganjô binj luagêc kêsêp tau lêlôm gebe
Anôtô enj njaclai.
- ¹² Ma aôm Apômtau, kôtu têmtac gêwiñ tenjenña njatau
gebe aôm kôkêñ njaçêjô gêdêñ njamalac kêtôm gêñ samob, tanj êsêac sêgôm nanj.
- *

63

Tanam awen su Anôtô

- ¹ O Anôtô, aôm kôtu ñoc Anôtô, aê gasom aôm.
Katuc gêjam awa su aôm.
- Ôlic kêtû sawa aômña
amboac gamêñ ñakelenj, tanj bu masi samucgen ma kêtû sawa bu nanj.
- ² Aê gabe matoc ê aôm anja nêñ gamêñ dabun
ma jalic nêñ njaclai to ñawasi.
- ³ Gebe aôm têmtac gêwiñ tenjenña ñajam kélêlêc janjônia matoc jalinja su,
tec aoc êôc aôm.
- ⁴ Amboac tonanj aê jalambinj aôm êtôm ñoc bec janjônia matoc jalinja samob
ma jaôc lemoc sa to aoc ênac nêñ njaê.
- ⁵ Ñoc katuc kêtap moasinj sa e gêôc enj tônia
ma aoc gêôc aôm toôndugenj.
- ⁶ Êndêñ tanj jasa tauc sic najanêc ñoc mê nanj, jasa aôm lanjôm sa
ma taêc ênam aôm êndêñ êmbêc samuc.
- ⁷ Gebe aôm gôjam aê sagac,
tec gajam wê totêtac ñajam samucgen janjônia aôm magêñ labu.
- ⁸ Aênoc katuc kêsap aôm tônia ñajajña.
Lêmam anônia kêkam aê sa kakô ñanjênj.
- ⁹ Ma êsêac, tanj têtû kêka-kêka sebe senseñ aê su nanj,
oc sênanja sêsêp nom ñakêlêndij sec sêna.
- ¹⁰ Sinj ensenj êsêac su
ma têtû kêam sec salenña nêñ gwada.
- ¹¹ Mago kinj oc têtac ñajam Anôtônia. Êsêac samob, tanj têtôc lemenj
kêpi enj nanj, oc têtû samuc gebe enj oc êmbôc dansanjtênanênj awenñsunj auc.
- * Judanja nanj.

64

Mec Anôtô ejop aêac êndêñ ñaço alôb-alôb

- ¹ O Anôtô, katanj nec, ôkên tanjam aê aoc.
Ojop katuc êndêñ ñaço, tanj kêtakê aê nanj.
- ² Ôkô aê auc êndêñ lau secwaga nêñ binj, tanj taênj gêjam gêc nêñ njalêlôm sebe senseñ aê nanj.
Ma êndêñ lau geo, tanj sêkac tauñ sa toôndugenj sêmoa nanj.
- ³ Sêuc imbelenj kêtôm sinj.
Sêsôm binj ñamalic kêtôm sêpê sôb.
- ⁴ Sêpê ñac mansanj ña sinj genjenjenj.
Sêpê enj palinj-palinjenj ñamelocñagenj.
- ⁵ Sêjatu tauñ sinj geonja ma sêmoatinj sebe sêkên lakô.
Êsêac taênj gêjam gebe "Asa oc êlic aêac."
- ⁶ Êsêac taênj gêjam kêsêp binj alôb-alôb. Taênjgêjam gebe "Ajac dabij tomalagenj sugac,"
gebe ñamalac samob nêñ njalêlôm kêtôm gêsunjbôm seclêlôm.
- ⁷ Sêgôm tauñ amboac tonanj e Anôtônê sôb kêtap êsêac sa,
go sêjala tauñ gebe ôlinj lasê sep tagenj.
- ⁸ Enj oc ensenj êsêac êtu nêñ imbelenjña.

* 62:12: Dawidnê pesalem tenj. * 63:11: Dawidnê pesalem gêga gêdêñ tanj gêmoa gamêñ sawa

Samob tañ sêlic êsêac nañ, têdaiñ gêsuj gêdêñ êsêac.

⁹ Go ñamalac samob têtêc tañ sêsôm Anôtônê gêñsêga lasê ma nêñ kauc kêsa kêpi ênê gôlinj.

¹⁰ Ñac gêdêñ têtac ñajam kêtú Apômtaunja ma gé lamu enjenj. Ma ñalêlôm mansañ samob sêmoa ñajam to ôlinj kêpijenj.

*

65

Dançe kêtú Anôtônê moasinj ñalêlômja

¹ O Anôtô, lau awenj êoc aôm anja Sionmanj.

Ma sêngôm binj, tañ sêjac mata gêdêñ aôm nañ, ñanô êsa.

² Aôm kôkêñ tarjam mec, amboac tonanj ñamalac samob dêndêñ aôm sêwac

³ êtu nêñ geo ñatonja. Aêacma geo embe êlêlêc aêac su, go ôsuc ôkwi.

⁴ Aê aoc êoc ñac, tañ aôm kôjalij enj sa gebe êtu gasuc aôm wacêmoa nêñ malacluj nañ, gebe aômñem andu to lôm ñagêñ ñajam, tec oc êoc aêac tôm.

⁵ O Anôtô, aêacma kêsiwaga, aôm kôkêñ tarjam aêac to gôjam aêac sa ña gêñtalô.

Lau anja nom ñamadinj samob to êsêac, tañ sêngôm gwêcm anja jaêcsêga nañ, sêkêñ materj aômgenj.

⁶ Aôm ñactêkwa, tañ kôjandij ñaclai kêtú nêñ ômbinjak nañ, tec kôkwê lôc tolôc sa kékô.

⁷ Aôm gôê gwêc kêtú malô to gôgôm ñadembom ñatip kêsa ma gôgôm tentenlatu samob nêñ wambanj kêtú malô.

⁸ Gôgôm e lau, tañ sêngôm nom ñamadinj jaêcsêga nañ, têtêc tañ kêtú nêñ gêñtalôja.

Aôm gôgôm lau gamêñ oc kêpi to oc kêsêrja sêjam lasê toôndugenj.

⁹ Aôm kokelerj nom ma kôsanim ña bu.

Aôm kômoasinj nom ñanôgenj.

Aôm Anôtô kôkêñ nêñ bu kêsuj e ñalap-lap lanjwageñ.

Aôm kômasanj nom amboac tonanj, tec kôkêñ launêñ gêñ kômja kêpi ñajamgenj.

¹⁰ Aôm kôsanim nom ñawampôm e ñapep sawa to kôlênsim nom e kêtú palê.

Aôm kôkêñ kom kêmalôm nom ma gôjam mec gêñ e kêpi ñajam.

¹¹ Aôm gôjac dabij jala ña nêñ moasinj totau-totau

ma wanjam ñalêsi gêñôm gamêñ gêjam auc.

¹² Bôcnêñ gamêñ sêniñ gêñja ñamêdôb ñajamgenj ñapanj.

Ma gamêñ ñamatu gêbuc tau sa e têtac kêsa lanjwageñ.

¹³ Bôc sêjam oba auc amboac oba kêsô ñakwê

ma gaboanj kékwa tau auc ña molaunj.

Êsêac sêjam lasê

to sêjam wê sêwiñ tañ totêntac ñajamgenj.

*

66

Wê lambij to dançenja tenj

¹ Gamêñ samob awem êoc Anôtô toôndugenj.

² Atoc ênê ñaê ñawae sa.

Alambij enj e ñawasi lanjwageñ.

³ Asôm êndêñ Anôtô gebe "Aômñem gôlinj e ñajamanô kainj tenj.

Aômñem ñacjo tetoc aôm sa kêtú nêñ ñaclai gêjam sêganja.

⁴ Lau gamêñ samobja sewec êndêñ aôm ma awenj êoc aôm.

Samob tetoc nêñ ñaê sa."

⁵ Amêñ ma alic gêñ, tañ Apômtau gêgôm nañ.

* 64:10: Dawidnê pesalem tenj. * 65:13: Dawidnê pesalem tenj. Wê tenj.

- Enj gêjam gôlinj ñamalacnênj latunj e têtac kêsa lanjwagenj.
 6 Enj gêjam gwêc ôkwi kêtû gamênj ñakelenj, tec enj kainj sêsa ñasamac ñamala sêja.
 Ma aêac têtac ñajam kêtû enjja.
 7 Enj ñagôlinj, nê gôlinj oc ênêc tenjenj. Mata kêsap tentenlatugenj, tec gêmoa.
 Lau-sêli-taunj-sawaga oc tetoc taunj sa êndênj enj atom.
 8 O tentenlatuac, alanem aêacma Anôtô.
 Anjgôm ênê wae êtu tapa ñanô.
 9 Enj gêjam aêac katunj sa, tec tamoa matenj jali
 ma kêpuc enj kainj tônj, tec taku atom.
 10 O Anôtô, aôm kôsaê aêacgac.
 Aôm kôpac aêac e awê kêtom sêpac silber gêwê.
 11 Aôm kôkênj aêac awê uc.
 Aôm kôkênj gêjwapac gêsac aêac dêmôêjgtêkwa tônj.
 12 Aôm kôkênj ma ñacjo sêka aêac lênsônj. Aôm kôkênj aêac asa ja to bu ñasamac ñalêlôm aja,
 mago galoc gôwê aêac sa jaakô gamênj ñajam.
 13 Aê todajagenj jasô nêmm andu
 ma janjgôm binj, tanj gajac mata su nanj, ñanô êsa.
 14 Gêdênj tanj kapô lêna nanj, kasôm lasê
 ma aocsunj kasôm kêtû tônj gebe janjgôm gênj tau tonanj.
 15 Aê gabe jansunj domba ñalêsi êtu daja to domba kapoac ñada ñamalu êsa êndênj aôm.
 Aê gabe jamansanj bulimakao to noninj kapoac atu da êndênj aôm.
 16 Amac lau, tanj atêc Anôtô nanj, samob amênj anô.
 Aê gabe janac minj binj, tanj enj kêmoasinj ñoc katuc nanj.
 17 Aê aocsunj gamôêc kapôênj gêdênj enj
 ma wê lambinjanj gêc imbeloc ñatêpôê.
 18 Ñoc ñalêlôm embe taê êka binj eso,
 oc Apômtau êkênj tanja aê atom.
 19 Mago Apômtau kêkênj tanja aêgoc.
 Enj gê tanja aêñoc mec.
 20 Aê aoc êôc Anôtô gebe gêjac kapoac ñoc tanjiboa atom.
 Ma kêgaminj nê têtac gêwinj tenjenjanj gêdênj aê atom.
 *

67

Sej mo lasê ñawê danjgeja

- 1 Anôtô taê labu to ênam mec aêac.
 Enj oc êkênj lanjôanô êpô aêac.
 2 Gebe lau nomnja sêjala nêmm lênj
 to lau samuc samob sêjala ñaclai ônam lau sanja.
 3 O Anôtô, tentenlatu awenj êôc aôm.
 Tentenlatu awenj êôc aôm tomalagenj.
 4 Tentenlatu ôlinj êpi ma sênam wê toôndugenj gebe aôm kômêtoêc launênj binj jagêdênj
 ma gôwê tentenlatu samob anja nom.
 5 O Anôtô, tentenlatu awenj êôc aôm.
 Tentenlatu awenj êôc aôm tomalagenj.
 6 Nom gêjam ñanôgac.
 Anôtô, aêacnênj Anôtô, gêjam mec aêac.
 7 Anôtô gêjam mec aêac
 ma nom ñamadinj samob têtêc enj.
 *

68

Anôtô kêku nê ñacjo lulu ñawê lambinjanj

- 1 Anôtô êndi êkô gebe ensenj nê ñacjo êlinj-êlinj
 ma êsêac, tanj nênj ñalêlôm kêmoatinj tônj kêtû enjja nanj, sêc su anja ênê lanjônêmnja.
 2 Anôtônê lanjôanô ensenj lau, tanj sêkac taunj su anja ênê nanj,
 êtôm mu kêdaba jadaunj to ja kêpac lêp gêwê.

* 66:20: Wê tenj. * 67:7: Wê tenj.

- 3 Ma lau gédêñ têtac ñajamgeñ to têtü samuc sêkô Anôtô lanjônêñ
ma ôlinj êpi toôndugeñ.
- 4 Anam wê êpi Anôtô. Awem êoc ênê ñaê. Anam ñac, tañ kêsä gamêñ sawa nañ, nê intêna.
Ñac tau nê ñaê gebe Apômtau. Akô enj lanjônêñña ma anam lasê toôndugeñ.
- 5 Anôtô tañ gêmöa nê andu dabuñ nañ,
kêtu mosêbunêñ tamenji to awêtuclnêñ gêjam-sawaga.
- 6 Anôtô gêjam lau sawa sa gebe têtap gôlôac sa ma kégaboac lau kapoacwalôña su jasêmoa nêñ
taunña.
Ma kêmasê gêsuntêkwa ñatoñwaga sa e nêñ gamêñ, tañ sêñgôñ nañ, kêtu kelenj langwageñ.
- 7 O Anôtô, gédêñ tañ gôdi gôwê lau sa ma kôtu êsêacnêñ ñamata
to gédêñ tañ amkainj kôka gamêñ sawa tôñ nañ,
- 8 nom kêtênêp to umbonj kêsêwa kom
kêtu Anôtônê lanjônô kêtu awêña.
Lôc Sinai kêtênêp kêtu Anôtô gêô lasê lôc taunja.
Israelnêñ Anôtô gêô lasêgac.
- 9 O Anôtô, aôm kôkêñ kom gêjac kêsêwageñ
ma kôlau nêñ nomlênsêñ, tañ gelo-gelo nañ.
- 10 Aômnêñ gôlôac têtap nêñ gamêñ sêñgôñña sa.
O Anôtô, nêñ moasinj kêmasañ gamêñ tau kêtu lau ñalêlôm sawaña.
- 11 Apômtau kêjatu sa
ma lau taêsam ñasec sêjam wêsijn e ñawae kêtu tapa.
- 12 “Lauinj totonj-totonj to nêñ kinj sêc, sêcgoc”
ma lauo sêjac sam ñawaba gédêñ taunj.
- 13 Talic êsêac amboac balôsi ñaôsic-ôsic amboac silber ma ñawaô jonjsamuc ma ñaôsic-ôsic
amboac gold.
Amacnêñ lauo ñagêdô sêmoa domba nêñ sapa ñalêlôm kêtu agenña.
- 14 Gédêñ tañ ñajaña ñatau Anôtô kêpa kinj êlinj-êlinj nañ,
enj kékêñ sno gêjac anja lôc Salmon.
- 15 Aôm lôc Basanña kôtu lôc towae.
Aôm lôc Basanña ñatêpôê jabo-jabogoc.
- 16 Amac lôc ñagêdô, tañ jabo-jabo nañ, asageñ têtmac ñandanj gédêñ lôc, tañ Anôtô gebe êñgôn
êtu nê gamêñ nañ.
Binñanô, Apômtau oc êñgônj tônê endenj töngeñ.
- 17 Anôtô gêmêñ anja Sion ña nê kareta sinña taêsam ñalêlêma atom.
Apômtau gêmêñ anja Sinai mêngeô lasê nê gamêñ dabuñ.
- 18 Aôm kôpi lôlôc jagôwê lau kapoacwalôña sêwinj aôm. Ñamalac sêsunj nêñ gêñ gédêñ aôm
gêwac.
Gêsuntêkwa ñatoñ oc sêñgôñ sêwinj Apômtau Anôtô amboac tonan.
- 19 Aweñ êoc Apômtau, enj kêsip aêac sa bêc to bêc.
Enj Anôtô, tañ gêjam aêac sa nañ.
- 20 Anôtô tonan tec kêtu aêacnêñ Anôtô, tañ gêjam aêac kêsî nañ,
ma Apômtau Anôtô enj ñatau, tec oc ênam tasa pañ lêndanj ôkwi.
- 21 Binñanô, Anôtô oc elo nê ñacjo môkêñapac popoc,
oc ênac ñac, tañ kêsêlêñ tonê secgeñ nañ, môkêdanjam popoc amboac tonan.
- 22 Apômtau kêsôm kêtu tôñ gebe “Aê oc jajonj êsêac anja Basan sêmu sêmêñ.
Binñanô, oc jajonj êsêac anja gwêc ñagêdimbob sa sêmu sêmêñ.
- 23 Gebe ôkwasinj amkainj êsêp nêñ declêlôm.
Nêñ kêam imbelenj têtap nêñ gwada anja ñacjonêñ sa.”
- 24 O Anôtô, lau sêlic nêñ gôlôac ñawalanj baliñ.
Sêlic ñoc kinj Anôtônê walanj baliñ omña sêmoa gamêñ dabuñ.
- 25 Lau sênam wê ña aweñwaga têtü ñamata, go lau, tañ sêjac gêñ wêña kêtanj nañ, têtü ñamu
ma lauo takinj sêmoa ñasawa togegobgeñ.
- 26 Awem êoc Apômtau Anôtô anja gôlôacnêñ sêkac sa ñalêlôm.
Amac tañ Israel kêtu nêñ ñamôkê nañ, awem êoc Apômtau.

- 27 Lau Benjaminña toņ saun ec teņ sêwê sêmoa ônê, lau Judanêņ kasêga toņ kapôêņ teņ kêdaguc,
go kasêga Sebulonña to kasêga Naptaliņa amboac tonanņeņ têtu ņamu.
- 28 O Anôtô, ôņgôm nêĵ lai êpoa.
O Anôtô, ondeņ gêņ, taņ gôjam aêac saņa naņ tôņ.
- 29 Kiņ oc sejoņ awa sa dêndêņ aôm sêna Jerusalem
êtu nêĵ lôm dabuņņa.
- 30 Ôlêņ biņ bôcbôm Aiguptuņa, taņ sêmoa bumanņ ņasiņlêlôm naņ.
Ôlêņ biņ tentenlatui, taņ têtôm bulimakao kapoac to ņalatu naņ,
e samob sêmbu tauņ ma sêkêņ silber êndêņ aôm.
Onseņ lau, taņ têntac gêwiņ siņ naņ, êliņ-êliņ.
- 31 Kasêga aņga Aiguptu sêmêņ.
Lau Aitiopianņa sêlêti ma sêmêtôc lemeņ gêdêņ Anôtô.
- 32 Amac kiņ nomņa anam wê êpi Anôtô.
Awem êôc Apômtau,
- 33 taņ gêmuņ andanņeņanô gêmoa nê undambê lôlôcņa naņ.
Aņô eņ gêôc awa sa ma gêmôêc ņa awa kapôêņ.
- 34 Aoc Anôtô ņaclai lasê. Eņ gêjam gôliņ Israel toņawasigen
ma nê ņaclai gêc tao ņalêlôm.
- 35 Anôtô ņaclai kaiņ teņ kêsa aņga nê gamêņ dabuņ gêmêņ.
Eņ Israelnêņ Anôtô. Eņ kêkêņ ôliņ walô gêdêņ nê lau.
- Lambiņ êndêņ Anôtô.

*

69

Mec Anôtô ênam saņa

- 1 O Anôtô, ônam aêma saman
gebe bu gênôm aê auc e gabe janaņa.
- 2 Aê malocmê kasêp lemoņ gôlub-gôlub gaja. Gamêņ teņ kêtôm gebe jaka tôņņa gêc atom.
Aê katap bugaboan sec sa ma ņasamac kêkôm aê auc.
- 3 Katan tauc e tekoc gêbac ma ņoc koclabeņ kêtu dambê-dambê lanğwagenj.
Aê gaôņ to kakêņ matoc Anôtô e matocanô ņabob kêsa.
- 4 Lau taņ têntac gedec aê kêtu ņam teņņa atom naņ, taêsam ņasec,
sêlêlêc môkêclauņ môkêcapacņa su.
Lau taņ sebe senseņ aê su naņ, ņaclai sec
ma êsêac sêgôliņ biņ kêpi aê. Êsêac sêkac aê gebe jakêņ gêņ êjô gêņ, taņ gajam geņeņ
atom naņ.
- 5 O Apômtau, aôm kôjala ņoc keso
ma ņoc geo kêsiņ tau gêdêņ aôm atom.
- 6 O Anôtô, taņ kôtu lausiņ undambêņa nêņ ņatau naņ,
ôkêņ aê gebe jaņgôm lau, taņ materj gê aôm naņ, majeņ êsa atom.
O Israelnêņ Anôtô,
ôkêņ aê gebe jaņgôm lau, taņ sêsap aôm tôņ naņ, waeņ sec atom,
- 7 gebe aê gaôc gêņwapac sec kêtu aôm ņa.
Majoc e tecbeloc ņawapac kêsa kêtu aômņa.
- 8 ņoc lasitêwai sêlic aê amboac ņac jaba
ma tinocnê lau sêlic aê amboac ņac gamêņbômņa teņ.
- 9 Gebe gaim tauc su nêĵ anduņa e katu meloc su.
Ma lau, taņ sêmbu aômņa naņ, nêņ biņ sêmbuņa mênkêpi aê gêwiņ.
- 10 Aê katu kasec ôlic gebe katan to gajam dabuņ mo,
mago lau sêsu aê susu.
- 11 Aê ganôņ kaukauc kêtu ņoc ņakwê
ma êsêac sêga wê susuņa kêpi aê.
- 12 Lau embe sêņgôņ malacluņ naņ, oc sênam aêņoc biņ êtu biņgalôm
ma lau, taņ bu kêjanij êsêac naņ, sêga wê sec kêpi aê.

* 68:35: Dawidnê pesalem teņ. Wê teņ.

- 13 O Apomtau, aê tec jansun ñoc mec êndêñ aôm.
O Anôtô, ôjô ñoc mec êndêñ noc, tan aôm gôlic ñajam nan.
Ôjô aê aoc êtu nêñ têmtac gêwinj tengeñña,
êtu ôngôm nêñ binj, tan gôjac mata nan, ñanô êsa.
- 14 Ôkam aê sa anja lemoñ gebe gôdubub jasêp e najanaña atom.
Ônam aê sa anja ñoc ñacjo nêñ, ma anja bu ñagêdim êwinj.
- 15 Ôkêñ ñasamac ênsalê aê auc atom.
Ma ôkêñ aê janôm bu su jasêp gêdimbob me janêc êsêp sê jana atom.
- 16 O Apômtau, ôkêñ tanam aê gebe nêñ têmtac gêwinj tengeñña tau ñajam.
Ôkac taôm ôkwi êndêñ aê êtu nêñ taêm labu ñanôña.
- 17 Ôsin lanôm ôkwi êndêñ nêñ sakinjwaga atom.
Aê gamoa jageo, ôjô aêñoc binj galocgeñ.
- 18 Ôndêñ aê ômôêñ ma ônam aê kêsi.
Ôsa aê lanôc sa êndêñ ñoc ñacjo.
- 19 Aôm gôlic aêñoc binj, tan sêgôm aê êndu-êndugeñ to ganjônj jageo ma sêgôm aê katu meloc nanjac.
Aôm kôjala ñoc soño-soño samobgac.
- 20 Sêsu aê susu e katuc gêbac to popocgeñ,
tec gamoa jageo ñanô.
Kasaê gebe sê malô aê elê mê
ma kakêñ matoc gebe sênam aê sa e masi.
- 21 Êsêac sêkêñ ñaikisi aê gaenj kêtú mo
ma gêdêñ tanj bu gêjô aê nanj, sêkêñ bu ñamakic gêdêñ aê ganôm.
- 22 Nêñ moasinj êtu nêñ lakô
ma nêñ moasinj danja êtu nanj sê sêu tauñ êsêpña.
- 23 Ôkêñ êsêac matenjanô êtu kanuc sêlic gamêñ atom
ma ôkêñ êsêac maginj êsu.
- 24 Ôkêc nêñ têmtac ñandanj êpi êsêac
ma nêñ ñalêlôm ñamondec-mondec êtap êsêac sa.
- 25 Nêñ malac oc êtu gasanj ênêc
ma nêñ andulêlôm êtu tuc êkô.
- 26 Gebe êsêac sêjanda ñac, tan aôm taôm gôjac enj nanj,
ma sêjam binjalôm kêpi lau, tan aôm gôjac êsêac ôlinj lasê nanj, nanj ñandanj.
- 27 Ônsalê nêñ keso ñagêjô ênsac nêñ keso ñagêdô ñaô.
Ma ôkêñ êsêac sêwê kainj nêñ moasinj ônam ñamalac kêsinja atom.
- 28 Nêñ ñaê ênêc êwinj lau gêdêñ nêñ atom.
Sensenj êsêacnêñ ñaê su anja buku matenj jalinja ñalêlôm.
- 29 Aê tec ganjônj jageo ma gaôc gêñwapac ñanô.
O Anôtô, ôsip aê sa ma ônam aê kêsi.
- 30 Aê gabe janja wê janjôm Anôtônê ñaê ñawae êsa.
Janam danje to jatoc enj sa ñanô.
- 31 Janjôm amboac tonanj ec Apômtau êlic ñajam êlêlêc bôc kapoac,
êlêlêc bulimakao kapoac to ñajabo ma bôc, tan enjêku gêwa kêkôc nanj su.
- 32 Lau tanj sêoc gêñ wapac nanj, embe sêlic oc têntac ñajam êsa.
Amac tanj asom Anôtô amoa nanj, nêñ ñalêlôm enjerñ amac sagenj.
- 33 Gebe Apômtau kêkêñ tanja lau ñalêlôm sawa
ma kêlinj nê lau, tan sêñgônj kapoacwalô nanj, sinj atom.
- 34 Undambê to nom awenj êoc Anôtô.
Gwêc tau to ñagêñ matenj jali samob, tanj gêmoa ñalêlôm nanj, amboac tonanjenj.
- 35 Gebe Anôtô oc ênam Sion kêsi ma êkwê malac Judanja sa êtiame
ma nê lau nasêñgônj tônê ma têtú gamêñ ñatau.
- 36 Ênê sakinjwaga nêñ wakuc oc sêkôc sa êtu nêñ gêñlênsêm
ma êsêac, tanj têntac gêwinj enj nanj, oc sêñgônj tônê.

*

70

Mec Anôtô ênam sanja

(Pes 40:13-17)

- 1 O Anôtô, mênônam aê sa.
O Apômtau, ônsaic taômgenj mênôpuc aê tônj.
- 2 Êsêac tanj dêdib aê sebe sensej aê su nanj,
ôkêj êsêac majenj to tenbelenj njawapac êsa.
- Ôkêj êsêac, tanj sêkêj matenj sebe aê jatu sec nanj,
sêc tomajenjenj sêmu sêna.
- 3 Êsêac tanj sêgôm "Kec, kec" kêpi aê nanj,
ôkêj êsêac têtakê tomajenjenj.
- 4 Ôkêj êsêac samob, tanj sesom aôm nanj,
ôlinj êpi to têntac njajam êsa êtu aôm nja.
- Ôkêj êsêac samob, tanj taênj kêka aômnêm moasinj nanj,
sêsôm lasê endenj tônjenj gebe "Apômtau njac towae."
- 5 O Apômtau, aê tec njac palê-palê to njac njalêlôm sawa.
O Anôtô, ôlêti sebenj ôndênj aê ômôênj.
- O Apômtau, ônam gamênj tônj atom
gebe njoc ônam-aê-sa to ôpuc-aê-tônjwaga aômogoc.
- *

71

Njamaľacanô tenj nê mec

- 1 O Apômtau, aê gaê lamu aômgenj.
Ôkêj aê jamoa tomajocgenj atom.
- 2 Ônjamboac aê to ônam aê sa êtu nêm binjêdênjja.
Ôê tanjam aê ma ônam aê kêsi.
- 3 Ôtu njoc poclabu jaê lamunja to njoc laimôkê ônam aê sanja.
Aôm tonanj kôtu njoc poclabu to njoc laimôkê.
- 4 O njoc Anôtô, ôjanjo aê su anja lau, tanj sêkac tauj su anja aômnêm nanj lemenj.
Ôjanjo aê su anja lau alôb-alôb to lêsutêna nênj.
- 5 O Apômtau, aê kakênj matoc aômgenj.
O Apômtau, aê njapalêgenj ma taêc kêka aôm.
- 6 Gêdênj tinoc kêkôc aê su ma gasuj tauc gêdênj aôm, kasa anja tinocnê e aôm gôlôm aêgenj,
amboac tonanj oc jalambinj aôm endenj tônjenj.
- 7 Lau samob sêlic aê amboac gênsêga tenj,
mago aôm kôtu aênjoc lamu njajanja.
- 8 Aocsuj kêsuj aômnêm lanem sa
ma gêgôm waem kêtuj tapa kêtôm bêcgenj.
- 9 Aê katu njamaľacanôgac, tec ôtiñj aê su atom.
Njoc njac lai gêbacnê, tec ôwi aê sinj atom.
- 10 Gebe njoc njacjo sêsôm binj kêpi aê
ma êsêac, tanj sêkic njoc binj nanj, sêjam binjalôm sêwiñ tauj
- 11 ma sêsôm gebe "Anôtô gêwi enj sinjac,
ajanda enj e naakam enj tônj gebe ênê kêsiwaga masi."
- 12 O Anôtô, ômoa jaêc aê atom. O njoc Anôtô, ôlêtigenj mênônam aê sa.
- 13 Êsêac tanj sêkênj kisa aê nanj, majenj êsa e sênanja
ma sêsu êsêac, tanj sebe sêkênj aê jandac gênjwapac nanj, susu e sêmoa totenbelenj
njawapacgenj.
- 14 Aê gabe jakênj matoc aôm endenj tônjenj
ma janjôm waem êsa êlêlêc su.
- 15 Aocsuj êsôm nêm binjêdênj to nêm njac lai ônam njamaľac sanja lasê êtôm bêcgenj.
Aê oc jasa moasinj tonanj sa êtôm atom.
- 16 Aê gabe jasa Apômtau Anôtô nê gênj njac lai sa.

* 70:5: Dawidnê pesalem tenj. Tanjiboa tenj.

Aê gabe jalambin aôm taômgen nêmbin gédêdêr.

17 O Anôtô, aê ñapalêgen ma aôm kôdôn aê,
tec gaoc nêmbin gêntalô lasê ñapan e gédêr galoc.

18 O Anôtô, embe jatu ñamalacanô e môdê ênam aê auc,
nan ôwi aê sin atom.

Gebe jasôm nêmbin ñaclai êndêr lau wakuc,
tan mênșêsa êtu ñamu nan.

19 O Anôtô, nêmbin ñaclai to bin gédêdêr kêsun kwandan kêpi e jagêdêr undambê.
O Anôtô, tan gôgôm gêr ñaclaisêga nan, asa oc êtôm aôm.

20 Aôm kôkêr gêrwapac to gêr ñandan gêjam aê auc elêmbê.
Mago aôm oc ôkêr aê tekoc saki êsa êtiam ma ôwê aê sa an ga nom ñalêlômșêga japi jamên
êtiam.

21 Aôm oc otoc aê sa êlêlêc
ma ônac aê têtac tôr.

22 O ñoc Anôtô, amboac tonan oc aoc êoc aôm ña gêr wêr
kêtu aôm ñac ñanêr.

O Israelnêr ñac dabun,
aê gabe jan gôm gêr wêr êtan êndêr aôm.

23 Aê gêdôcôlic ênam lasê êtu têtac ñajam
ma katuc, tan gôjam kêsi nan, amboac tonan.

24 Imbeloc oc êsôm nêmbin bin gédêdêr gêjam aê san lasê êtôm bêcgen
gebe êsêac, tan sebe sêkêr aê jandac gêrwapac nan, majen êsa e sêmoa totenbelen
ñawapacgen.

72

Mec kêtu kinja

1 O Anôtô, ôndôn kin gebe êmêtôc bin ña nêmbin bin gédêdêr
ma ôkêr nêmbin bin gédêdêr êndêr kin latu.

2 Gebe ênam gôlin nêmbin lau ña bin gédêdêr
ma êmêtôc lau ñasec nêr bin katôgen.

3 Lôc sênam ñanô moasin êmoasin lau
ma gamên ñabau sênam ñanô bin gédêdêr.

4 Kin êmêtôc lau ñalêlôm sawa nêr bin naêndêr, en ênam lau sêpô lênanja sa
ma êka êsêacnêr lêsutêna popoc.

5 Gôlôac to gôlôac têtêc aôm
êtôm têm, tan oc ajôn êpô gamên nan.

6 Kin êtôm kom, tan gêjac kêsêp kôm
ma en oc êtôm kom, tan kêmalôm nom nan.

7 Êtôm kin tau nê têm bin gédêdêr ênac tau lêtêr amboac ñaola ñajam
ma wama ênam gamên auc kêtôm ajun ñawê kêpô gamên gêoc aucgen.

8 Ênê gamên gôlin ênêc gwêc ñamadin ten e naêndêr ñamadin ten
ma an ga bu Euprat e naêndêr nom ñamadin.

9 lau gamên sawara sêpôn aen duc êndêr en
ma nê ñacjo sêu taun sênc nom.

10 Kin Tarsis to lau, tan sêngôn nuc nan,
oc sejon nêr awa nasêsun êndêr en.

Lau Arabia to Aitiopia ñataui
oc sêkêr nêr awamata êndêr en.

11 Bin ñanô, kin samob oc tetoc en sa.
Lau samuc samob oc sênam sakin êndêr en.

12 Gebe en oc ênam ñac ñalêlôm sawa, tan awa gêjac en nan sa
ma ñac ñasec, tan gêjam-sawaga gêmoa atom nan, amboac tonan.

13 En oc taê labu ñac ñaôma to ñalêlôm sawa
ma ejop lau sawa nêr katun.

14 En oc ênam êsêacnêr katun kêsi an ga lêsutêna to ñaclai-secwaga lemen.
En oc êlic lau tonan ñai nêr dec amboac gêr ñanô.

- 15 Kiri oc êngôñ nêñgen ma sêkêñ gold Arabianja êndêñ en.
Êsêac teten mec êtu enña enden tôneñ ma Anôtônê mec êpi en napan.
- 16 Mo êmôp lasê ênêc ênê gaboan
ma êtu secña ênêc lôctêpôê.
Mu êôc ênê gêñkainj natêpôê naêsêp-naêsêp amboac anja Lebanon
ma ñamalac êlêc anja malac êtôm gêgwanj gêlêc anja nom.
- 17 Ênê ñaê oc ênêc enden tôneñ.
Ênê wae ênêc êtôm oc êpô gamêñ.
Lau nomña samob awenj êôc en
ma teten Anôtô gebe ênam mec en to êkêñ en êmoa totêtac ñajamgenj.
- 18 Lambin êndêñ Apômtau, lau Israelnêñ Anôtô.
En taugen tec gêgôm gêñsêga gêmoa.
- 19 Lambin êndêñ ênê ñaê towae enden tôneñ.
Ênê ñawasi ênam nom auc samucgenj.
- Binñanô, binñanôgoc.
- 20 Isai latu Dawid nê mec gêbacnê gêdêñ tonec.
Salomonê tenj.

73

BUKU KÊTU TÊLÊACÑA

Anôtô kêmetôc bin jagêdêñgenj

- 1 Binñanô, Anôtô kêmoasinj lau mansan
to kêmoasinj êsêac, tanj nêñ ñalêlôm ñawa nan, amboac tonan.
- 2 Mago aê kadabinj gebe japô ockainj ôkwi
ma kadabinj gebe jaka bêlip tagenj
- 3 gebe matoc katu lanemtêna kêtû sêmoa ñajam-ñajamña
ma galic lau alôb-alôb têtû lau tolêlôm.
- 4 Lau tonan ñai sêjam kauc ñandanj
ma sêmoa ôlinj ñajam to ôlinj samuc.
- 5 Êsêac sêoc gêñwapac têtôm lau ñagêdô atom.
Ma sêlic ñandanj tenj têtôm lau ñagêdô atom.
- 6 Amboac tonan tec tetoc taur sa kêtû nêñ gêlônj, tanj sênônj nan,
ma ñaclai kêkwa êsêac auc amboac nêñ ñakwê.
- 7 Êsêac tonan têtôp e matenânô kololoc gêja
ma sêsêwa bin meloc, tanj taênj gêjam gêc nêñ ñalêlôm nan, kêsa awê.
- 8 Êsêac sêsu bin susu tonêñ ñalêlôm ñamalic.
Êsêac tetoc taur sa ma sêpô bin kêpi laugenj.
- 9 Awenjsunj kêsôm bin gesenj undambê
ma imbelenj kêsôm bin gêjac laoc nomgenj.
- 10 Amboac tonan tec lau dêdêñ êsêac
ma sêlib êsêacnêñ bin kêtôm sêlib bu.
- 11 Êsêac sêsôm gebe “Anôtô oc êjala bin amboac ondoc
ma Lôlôc Natau oc êñô bin ñam amboac ondocgenj.”
- 12 Alic acgom, lau alôb-alôb nêñ bin amboac tonan
sêmoa ñajam gedenj tôneñ sêjac nêñ awa sa-sa.
- 13 Ojæ, kamasanj ñoc ñalêlôm e ñatipsawa ñaômagoc
ma kakwasinj lemoc e gawê geo tenj ñakainj atom.
- 14 Mago gêñwapac gêgôm aê kêtôm bêcgenj
ma gêñ kêlêsu aê kêtôm ñagelenj samob.
- 15 Aê embe taêc ênam gebe aê jasôm bin amboac tonan jawinj
oc jansau nêñ launêñ gôlôac.
- 16 Amboac tonan katu kêka-kêka gebe jajala ñam elêmê,
mago galic gebe ñawapac.
- 17 E kasô Anôtônê gamêñ dabunj gaja,

go ñoc kauc kêsa kêpi lau alôb-alôb nêñ lêngtêpôê.

- 18 Bijnanô, aôm kotoc êsêac sêkô gamêñ ñalêñô,
go gôgôm êsêac sêu taun e popoc-popocgen sêjaña.
- 19 Seseñ êsêac su wen tagen,
sêjaña tonêñ ñalêlôm ñatutucgen.
- 20 Êsêac têtôm aêac taêc bêc e taêc mê.
Mateñ gêlac ma talic gêñ ñakatu tau malamê.
- 21 Gêdêñ tañ ñoc ñalêlôm ñamakic kêsa
e kêtun aê masi nan,
- 22 aê katu meloc e ñoc kauc gêjaña,
katôm bôc gamoa aôm lanômnêmña.
- 23 Mago kasap aôm tôn geden tônggen.
Aôm kôkam aê tôn gêdêñ lemoc anôña.
- 24 Aôm gôwê aê kêtôm, tañ taêm gêjam nan,
ma êtu ñamu aôm oc ôkôc aê sa tonawasigen.
- 25 Aêñoc asa teñ gêmoa undambê
ma ñoc asagen gêc nom gebe japô lêna. Aôm taômgenoc.
- 26 Ôlic to katuc oc êtu palê,
mago Anôtô kêtun ñoc gêñlênsêm tengeñ ma tengeñ.
- 27 Bijnanôgoc, êsêac tañ sêmoa jaêc aôm nan sênaña.
Aôm gosen lau samob, tañ sêkac taun su anga aômnmêm nan su.
- 28 Mago aêgoc tec galic ñajam gebe jamoa Anôtô ñagalagen.
Aê gaê lamu Apômtau Anôtô gebe jasôm aômnmêm gêñ samob, tañ gôgôm nan lasê.

*

74

Têtan nêñ lôm, dabun kêtun ñacjo seseñ surja

- 1 O Anôtô, amboac ondoc kôtin aêac su ñanôgen.
Ma têtmac ñandan sec gêdêñ gêñ, tañ gojob nan.
- 2 Taêm ênam nêñ gôlôac, tañ gêmungeñ kôjalin ma kôwaka êsêac sa têtun taôm nêñ lau nan.
Taêm ênam lôc Sion, tañ gôñgôñ kêtun nêñ malac nan.
- 3 Ôsêlêñ open gamêñ popoc tau, tañ gacgen gêc-gêc nan.
Ojae, gêñ samob, tañ kêkô gamêñ dabun ñalêlôm nan, ñacjo seseñ sugoc.
- 4 Nêñ ñacjo sêjam wamban ñamelocnagen anga nêñ gamêñ, tañ lau sêkac taun sa sêmoa nan.
Êsêac sêgun nêñ bam kêkô gebe gamêñ tonan kêtun êsêacnêñ.
- 5 Êsêac têtôm kômwaga salenña,
tañ sêsap ka tulu ña nêñ ki nan.
- 6 Êsêac sêga katapa tonatalô popoc
ña nêñ ki to hama kapôêñ.
- 7 Êsêac sêkêc nêñ gamêñ dabun ja gen su
ma seseñ nêñ ñaê ñaandu ñadabun su e gêjaña samucgen.
- 8 Êsêac taêñ gêjam gêc taungeñ gebe "Aêac dansen êsêac su e tomalagen."
Ma sêkêc Anôtônê sakin dabun ñamala samob, tañ kêkô-kêkô nan, ja gen su.
- 9 Aêacma gêbôm dabun samob maleñmê.
Propete teñ gêmoa kêtiam atom, ma aêac samob ajam kauc ñanoc gêñ tonan oc êmbacnê
êndêñ ondoc.
- 10 O Anôtô, kalomtêna oc sêsôm nêñ bin susu e êndêñ ondocgen.
Ñacjo oc sêñgôm aômnmêm ñaê oc êtu meloc enden tônggen me.
- 11 Amboac ondoc kôtin lêmam su.
Amboac ondoc kôkapiñ lêmam tôn.
- 12 Mago Anôtô kêtun aêñoc kin gêdêñ andangeñ tauanô.
En gêjam ñamalac sa kêtôm nom ñagamêngeñ.
- 13 Aôm gôwa gwêc kakôc ña nêñ ñaclai kapôêñ

* 73:28: Asapnê.

- ma golo secsêga gwêcna môkéapac popoc.
 14 Aôm gôga bôcsêga Lewiatan môkéapac kékôc
 ma kôkêj enj ôli kêtû bôc gamêj sawa nêj.
 15 Aôm kôkêj bumata kêpulu to keselenj.
 Aôm gôwa bu kapôêj-kapôêj gêjgic-gêjgic e njakelenj kêsa samucgenj.
 16 Aôm kôtu gelenja njatau. Aôm kôtu gêbêcauc njatau.
 Aôm tec kotoc ajôj to oc sêkô malenj.
 17 Aôm gôjac lôcawa nom e gédêj njamadinj.
 Aôm kôkêj oc kêsa to komôgoc.
 18 O Apômtau, taêm ênam gebe nêj njacjo sêômac aôm.
 Êsêac sêkac tauj su anja admnêm ma sêgôm nêj njâ kêtû gêj meloc.
 19 Ôwi nêj balôsinê katu sinj êndêj kiki atom.
 Ôlij admnêm lau njasec nêj katuj sinj samucgenj atom.
 20 Matam êndin nêj poac, tanj kômoatinj gawin aêac nanj,
 gebe njac lai sec gêjam gamêj njakesec nomnja samob auc.
 21 Ôkêj njac, tanj gêôc gêjwac nanj, maja êsa atom.
 Lau njâlêlôm sawa to lau njasec awenj êôc nêj njêmanj.
 22 O Anôtô, ôndi sa ma ônam nêj gêj kêsimanj.
 Taêm ênam binj meloc, tanj lau alôb-alôbwaga sêgôlinj kêpi aôm kêtôm bêc to gelenjenj.
 23 Olinj nêj njacjo nêj njanda sinj atom.
 Nêj sojô-sojô nêj wambanj, tanj kêpi gedenj tôngej nanj, amboac tonanj.
 *

75

Anôtô kêmetôc njamalacnêj binj jagédêj

- 1 O Anôtô, aêac awenj gêôc aôm. O Anôtô, aêac alanem aôm.
 Aêac asôm aôm waem lasê ma awa gêjtalô samob, tanj aôm gôgôm nanj sa.
 2 Anôtô kêsôm gebe "Aê kakêj njoc noc mêtôcna
 ma oc jamêtôc binj naêndêjenj.
 3 Embe nom êkôtinj tau ma njamalac samob, tanj sêjgôj nom nanj têtênêj,
 go aê jandenj nom njanombanj tôj.
 4 Aê aoc ênac tetoc tauj sawaga gebe 'Atoc taôm-sa atom.'
 Ma êndêj lau alôb-alôbwaga gebe 'Asa môkêmapac sa amboac secgenjanj.
 5 Asa môkêmapac sa njandêj
 amboac tonanj atom. Amêtôc gêsômtêkwa êtu balinj alanem taômgenj atom.'"
 6 Mêtôcwaga oc mênêsa anja oc kêpinja ma anja oc kêsêpna atom
 ma êmêj anja gamêj gêmu kêpi to gêmu kêsêpna atom amboac tonanjenj.
 7 Anôtô oc êmêtôc binj êmoa.
 Enj oc êkôninj lau tenj tôj me etoc lau tenj sa.
 8 Apômtau lêma kékam laclu tenj,
 tanj ênê têtac njandanj njawain njajanja kêpoac nanj.
 Enj kékêc kêsêp laclu
 ma lau alôb-alôb sêlib njatetep samob gêwinj.
 9 Ma aê oc ôlic api toôndugenj njapanj
 gabe aoc aôc Jakobnê Anôtô.
 10 Enj asap lau sec samob, tanj sêkac tauj su anja Anôtônê nanj, nanj njac lai tulu.
 Enj êkianj lau gédêj nêj njac lai sa êtu kapôêj.
 *

76

Wê awenj êôc Anôtôja

- 1 Anôtônê wae kêsa anja Juda.
 Ênê njâ kesewec anja Israel.
 2 Êsêac sê ênê bec anja Salem.
 Ma nê andu kékô Sion.

* 74:23: Asapnê tenj. * 75:10: Asapnê wê tenj.

- 3 Anġa tonanġ tec eġ ġeġac talam nġasôb-ôsic popoc
ma ġeġôm lautuc to sinġ ma laukasap samob amboac tonanġenġ.
- 4 Lôc tenġenġa nġatau aôm nġac nġawasi.
Samob têtêc aômġenġ.
- 5 Sêġanġo nġaclai nġasiġsêlêc nêġ waba su.
Êsêac sêġac tuluc e sêliġ taunġ sinġ ma nġactêkwa samob lemeġ kêtû golonġ.
- 6 O Jakobnê Anôtô, aôm ġôġam wambaranġ
e kômônanġ kareta to ġôġôm hosnêġ meloco kêsa.
- 7 Aôm embe têtmac nġandanġ êsa ma asa oc êkô aôm lanġômnêm
gebe aôm nġaclai sec.
- 8 Aôm kôsôm binġ katô anġa undambê gobe ômêtôc binġ,
tec lau nomġa sêġô e ġeġac êsêacnêġ lênô auc sêġġôġ.
- 9 ġêdêġ tonanġ Anôtô ġêdi gebe êmêtôc binġ
gebe êôc lau samob, taġ sêôc ġêġwapac anġa nom nanġ sa.
- 10 Namalacnêġ têtmac nġandanġ oc êġġôm aôm waem êtu tapa.
Ma êsêac, taġ sêwê sinġ sa nanġ, oc sêlic nêġm om.
- 11 Anac mata binġ ma anġôm nġanô êsa êndêġ Apômtau, amacnêġm Anôtô.
Lau samob, taġ sêġġôġ sêġi eġ auc nanġ, sênsunġ nêġ ġêġ êndêġ Anôtô, taġ têtêc eġ nanġ.
- 12 Nac tau kêkônġ kasêġa, taġ tetoc taunġ sa nanġ,
ma kêtakê kinġ kapôêġ-kapôêġ nġasec.

*

77

ġêġwapac embe êġġôm aêac, nanġ Anôtô taê walô aêac

- 1 Aê ġamôêc ġêdêġ Anôtô nġ aoc kapôêġ. Binġnanô aê gabe ġamôêc.
ġamôêc kapôêġ ġêdêġ Anôtô gebe eġ êkêġ taġa aê.
- 2 ġêdêġ taġ ġêġwapac ġêġôm aê nanġ, aê kateġ mec ġêdêġ Apômtau,
mago ġêġ tenġ ġêġam malô aê atom.
- 3 Aê embe taêc ênam Anôtô, oc janġ olinġ tauc.
Embe taêc ênam binġ nġam, oc nġoc kauc ensom mala ôkwi.
- 4 Eġ kêkêġ aê ġajam ġali ġêbêcauc samuc.
nġoc nġalêlôm nġatutuc e kasôm binġ ġageo.
- 5 Aê taêc ġêġam kêsêp bêc ġêmuġenġa
ma ġala, taġ ġêġanġ wanêcġenġ su nanġ, amboac tonanġ.
- 6 Kêtôm ġêbêcġenġ aê taêc ġêġam binġ ġakêsa-ġakêsa.
Aê taêc ġêġam binġ ġêc nġoc nġalêlôm ma kakġp sa e ġanac matoc gebe
- 7 “Apômtau oc êtiġ aêac su samucġenġ
ma êmoasiġ aêac êtiam atomanô me masi.
- 8 Ênê têtac ġêwiġ tenġenġa ġêbacnê me.
Ma binġ, taġ eġ ġeġac mata nanġ, ġeġac pep su me.
- 9 Anôtô oc kêlinġ êmoasiġ lauġa sinġ me.
Ênê têtac nġandanġ ġêbôc nê taê walô auc me.”
- 10 Tec kasôm ġêdêġ tauc gebe “Aêġoc nġalêlôm nġawapac nġanô
gebe Apômtau ġêġam nê ġôlinġ ôkwi.”
- 11 Aê gabe taêc ênam ġêġ, taġ Apômtau ġêġôm nanġ.
Binġnanô, gabe taêc ênam nêġm ġêġtalô, taġ ġôġôm ġêdêġ andanġenġ nanġ.
- 12 ġakġp ġêġ samob, taġ aôm ġôġôm nanġ, nġam sa
ma ġasala aôm nêġm ġêġsêġa samob.
- 13 O Anôtô, nêġm intêna dabunġ.
Lau samuc nêġ anôtô ondoc kapôêġ kêtôm aôm.
- 14 Aôm taômġenġ Anôtô, taġ ġôġôm ġêġsêġa nanġ.
Aôm kôwaka nêġm nġaclai sa ġêdêġ tentenġlatu sêlic.
- 15 Lêmam nġajanġa ġôġam nêġm lau,
ġakob aġêc ġosep latunġi kêsî.
- 16 O Anôtô, ġêdêġ taġ bu ġêlic aôm nanġ, kêtêc aôm.

* 76:12: Asapnê wê tenġ.

- Ma gwêc ñagêdim kêtênêp lasê.
 17 Tao sêsêwa kom ñasec to umbon ñatêtac kékêñ wapap gêjac.
 Ma aômñêm sôbôsic geñ gamêñ gêñgic-gêñgic.
 18 Aômñêm wapap ñakicsêa ñadindiñ kainñ tenñ, ôsic kêpô gamêñ ñawê kêsâ
 e nom ñawiwic dendengeñ to kôtêñ-kôtêñgeñ.
 19 Aômñêm intêna gêjac gwêc gêñgic ma nêm lêñ gêwa ñasamac kapôêñ êlin-êlin,
 mago sêlic wanjam atom.
 20 Aôm gôwê nêm lau amboac ñacgejob gêwê nê domba.
 Mose agêc Aron sêjam aôm lanjôm.
 *

78

Sêlêñ biñ Israel kêtù tanjeñpécña

- 1 Ao ñoc lauac, akêñ tanjem ñoc mêtê.
 Aê tanjem aocsunñ ñabinñ.
 2 Aê gabe jaña aoc êtu jasôm biñgôlinñ.
 Aê gabe jaðñ biñgôlinñ têm ñamata tauanôña sa.
 3 Biñ tanñ aêac anjô to ajala
 ma tamenñi sêjac miñ gêdêñ aêac nanñ.
 4 Biñ tau aêac ansa auc êndêñ aêacnêñ ñapalê atom,
 tanac miñ êndêñ lau wakuc, tanñ têndanğuc nanñ, gebe
 Apômtau gêgôm nê gêñ towae ma ñaclai
 to gêñsêgagerñ.
 5 Eñ gêwa biñ sa anğa Jakobnêñ
 to kêwaka biñ sa anğa Israelnêñ
 ma kêsakinñ aêacnêñ mimi
 gebe sêsôm lasê êndêñ nêñ wakuc.
 6 Gebe lau wakuc, tanñ têndanğuc êsêac nanñ, sêñjô ñawae
 ma tauñ sênac ñaminñ elom nêñ wakuc.
 7 Sêñgôm amboac tonanñ, go sêkêñ matenñ Anôtô to sêlinñ gêñ, tanñ eñ gêgôm nanñ, sinñ atom
 ec sêñgôm ênê biñsu êtu tøj.
 8 Gebe êsêac têtù gôlôac gêsunñtékwa ñatorñboa
 têtôm nêñ mimi.
 Êsêacnêñ ñalêlôm geo gala
 ma nêñ katunñ kêsap Anôtô tøj ñanñêñ atom.
 9 Epraimnê gôlôac sêpê talam lemeñ kata,
 mago gêdêñ sinñ ñabêc nanñ sêc ñamelocñagerñ.
 10 Êsêac sêmasanñ Anôtônê poac atom
 ma sebe sêsa nêñ lêñ êtôm ênê biñsu atom.
 11 Êsêac sêlinñ ênê gêñsêga, tanñ gêgôm nanñ sinñ
 ma gêñtalô, tanñ eñ gêgôm êsêac sêlic nanñ, amboac tonanñgeñ.
 12 Eñ gêgôm gêñsêga êsêac tamenñi sêlic.
 Gêgôm anğa gamêñ Aiguptu ñagaboanñ Soan.
 13 Eñ gêwa gwêc kékôc ma kékêñ êsêac sêwê sêsêp ñaluñgeñ sêja.
 Eñ gêlêc dembom sa kêpi e amboac tunñbôm.
 14 Eñ gêwê êsêac ña tao gêdêñ ocsalô
 ma ña ja gêdêñ gêbêc.
 15 Eñ gêga poc kékôc anğa gamêñ sawa
 ma kékêñ bu kapôêñ anğa nom ñalêlôm gêmêñ mênêêsêac sênôm e gêôc êsêac tøj.
 16 Eñ kékêñ bu kêpulu anğa poc ñalêlôm
 ma bu tau gêc ñasamac lanğwagerñ kêsâ gêja.
 17 Mago êsêac sêkêñ sec gêjô gedenñ tøjgeñ
 ma sêli tauñ sa gêdêñ Lólôc Natau anğa gamêñ sawa.
 18 Êsêac sêsaê Apômtauğenñ sêjac ñawae
 ma sêkapiñ eñ gebe êkêñ mo êndêñ êsêac êtôm êsêac tauñ têtac gêwinñ.
 19 Êsêac têtanñ pêlê Anôtô gebe
 “Talic acgom, Anôtô oc êkêñ mo êndêñ aêac anğa gamêñ sawa me masi.
 20 Eñ gêjac poc

* 77:20: Asapnê tenñ.

e bu keselen njasamac lan gwagen kesa gêja,
 ma oc êkên mo to gwada
 gebe nê lau sênin amboac tonanjen me masi.”

21 Apômtau gêñò bin amboac tonan e têtac nandan kesa.

Ènê ja kesa gebe ensen Jakob, ma nê lai kêpoa gebe ensen Israel

22 kêtù êsêac sêkên gêwin Anôtò atomña ma kêtù êsêac têtac kêpa sugen gebe Anôtò ocgo
 ênam êsêac sa nec atomña.

23 Mago en kêtatu tao lôlôcña
 ma gêlêc undambê njakatam su

24 ma kékên mana kêsêlô kêtôm kom gêjac gebe sênin.

Amboac tonan en kékên mo undambêña gédên êsêac.

25 Amboac tonan êsêac sen anjelanên mo kêtù nêñ gên.

Ma Anôtò kékên gédên êsêac kêtôm êsêac têtac gêwin.

26 En kékên musalô kesa umbonj

ma njac lai natau kékalem mula gêmên.

27 En kékên gwada kêsêlô kêtôm kekop

ma moc to magê kêtôm ganjac gwêcña.

28 En kékên kêsêlô kêsêp nêñ gamên, tan sêc nan njaluñjen,

kêgi nêñ bec, tan sêngôn nan auc.

29 Sen e gêôc êsêac tón njanôgen.

Gên tan teten nan, en kékên kêlêlêc gédên êsêac.

30 Nêñ njalêlôm kékac êsêac gên amboac tonanña njawaô

ma sen gên géc awenjen

31 e Anôtò têtac nandan kesa gédên êsêac

ma gesen êsêacnên lau njactêkwa njagêdò su ma gêjac lau Israel nêñ lau matac njagêdò êndu.

32 Anôtò gégôm nê gên amboac tonan, mago êsêac sêgôm nêñ sec sêsini sugen,

ma sêkên gêwin ênê gênjalô atom.

33 Kêtù gên tonanña tec Apômtau kékên êsêacnên béc gêjanja amboac awenjaô
 ma kékên gên njac lai sec sep tagenja gesen nan jala sêmoa maten jalinja su.

34 Gédên tan Anôtò gesen êsêac nan, gocgo awen gêjac en kêtiam

ma sêjam tauñ ôkwi to sesom en.

35 Ma taên gêjam nêñ lamu Anôtò

gebe Lôlôc Natau Anôtò kêtù nêñ kêsiwaga.

36 Mago awenjun sêsôm bin dansan

ma imbelen sêsau

37 gebe nêñ njalêlôm kêsap en tón njanja atom

ma sêmasan ênê poac kêtù anô atom.

38 Mago en taê walô êsêac ma kêsuc êsêacnên sec ôkwi

ma gesen êsêac tauñ su sêjanja atom.

En gêjam têtac nandan tón gédên êsêac

ma kékên nê njac lai kêtù awê kêpi êsêac samucjen atom.

39 En taê gêjam êsêac gebe gên palê-palê,

têtôm gên njajaô-jaô, tan éna e éna-énagen nan.

40 Sêli awen sa anja gamên sawa gédên en elémê

ma sêgôm ênê njalêlôm njawapac kesa.

41 Êsêac sêsaê Anôtò todim-todim kêtù gên wakuc-wakucña elémê

ma sêgôm lsraelnên Anôtò dabun têtac nandan kesa.

42 Êsêac taên gêjam ênê lêma njanja atom,

sêlinj béc, tan en gêjam êsêac kesi anja nêñ njacjonên nan sinj.

43 Gédên tan gégôm nê gênjalô anja Aiguptu

to gégôm nê gênsêga anja gamên gabonan Soanjan nan.

44 En gêjam nêñ bu ôkwi kêtù dec

e lau Aiguptu nêñ bu sênômña masi.

45 En kékên lelôn taêsam njasec gêjac êsêac

to ôpôac, tan sêgôm êsêac têtù meloc nan.

46 En kékên moac tamoac sen êsêacnên gên njanô anja kôm

ma gên, tan lemen sêgôm njakolen elémê nan, wagô jasesen su.

47 En kékên kompoc gêjac êsêacnên wain njamôké popoc

ma kom njamatu kêtuc nêñ gênjêwê êndu.

- 48 Eñ kékêñ kompoc gêjac nêñ bulimakao
ma ôsic geñ nêñ bôc toton su.
- 49 Eñ kêbaliñ né têtac ñandanj kêpi êsêac ñawaô.
Eñ geñ oliñ sec e nê ñalêlôm kêmoatiñ tôn ma kékêñ gêñwapac sec tonjaê-tonjaê samob.
- 50 Eñ kêpô né têtac ñandanj ñabênic sugen gêdêñ êsêac.
Eñ kêjanjo êsêac katun su atom, gêsiniñ êsêac sugen sêsêp gêmac sec ñalêlôm sêja.
- 51 Eñ gêjac ñapalê ñamêc samob êndu anja Aiguptu,
Lau matak samob nêñ ñamêc sêjanja anja Hamnê bec.
- 52 Go gêwê nê lau sêsa sêmêñ têtôm ñacgejob gêwê nê domba
ma gêjam gôliñ êsêac anja gamêñ sawa kêtôm domba pom kapôêñ tenj.
- 53 Eñ gêwê êsêac sêmoa ñañêñgenj e têtêc taun atom,
mago kékêñ gwêc kêmakop êsêacnêñ ñacjo auc.
- 54 Amboac tonañ gêwa êsêac e sêô lasê ênê gamêñ dabun,
sêô lasê lôc, tañ enj lêma anôña kékôc kêtû nê gêñ nanj.
- 55 Eñ gesoc lau samuc sêmuñ-sêmuñ
ma kékêñ Israelnêñ gôlôacmôkê sêngônj lau tau nêñ gamêñ.
- 56 Mago êsêac sêsaê Lôlôc Natau Anôtô to sêli taun sa ñapanj
ma sêsap ênê biñsu tôn atom.
- 57 Sêkac taun su anja ênê ma sêgôm ênê biñ paliñ têtôm tamerj.
Êsêacnêñ lêñ keso kêtôm talam, tañ sêkêkam ñasôb mata kôtêñ-kôtêñgenj nanj.
- 58 Êsêacnêñ sakinj gamêñ ñabauña gêgôm enj têtac ñandanj
ma nêñ sakinj anôtôï jabaña kêbôli ênê ñalêlôm auc.
- 59 Anôtô gêlic e ñalêlôm kêmoatiñ tôn
ma kêtinj Israel su samucgenj.
- 60 Eñ gêwi nê bec anja Silo sinj.
Mala tau, tañ enj jagêmoa ñamalac ñalêlôm nanj.
- 61 Eñ kékêñ nê poac ñakatapa,
tañ kêtû ênê ñaclai to ñawasi ñabelo nanj, ñacjo sêkôc sêja.
- 62 Eñ gêwi nê lau sinj gêdêñ ñacjonêñ sinj
ma nê ñalêlôm kêbôli auc kêtû nê gêñlênsêmña.
- 63 Sinj gesenj ênê lau matak su
ma nêñ lauo takinj sêjam wê ñacña kêtiam atom.
- 64 Sinj gesenj ênê dabunwaga su
ma sêlôc gêdêñ êsêacnêñ awêtuc gebe têtanj tanjiboa kêtû êsêacña atom.
- 65 Sêgôm sêmoa e Apômtau mata gêlac kêtôm ñac tenj gêc bêc e kêliñ tau sinj, go mata gêlac.
Kêtôm ñac sinsêlêc tenj gênôm gêñ e kêjanjin enj.
- 66 Eñ gêjac nê ñacjo kêsêp dêmôdêmuñagenj
ma gêgôm êsêac e majen taunj êndu-êndu.
- 67 Eñ kêtinj Josepnê bec su
ma kêjaliñ gôlôac Epraimña sa atom.
- 68 Eñ kêjaliñ gôlôac Judaña sa.
Lôc Sion tau, tañ têtac gêwiñ nanj.
- 69 Eñ kêsunj nê gamêñ dabun sa kêpi e jakêtôm undambê.
Gêgôm e gêjac malac su kêtôm nom, tañ êkô ñêñgenj nanj.
- 70 Go kêjaliñ nê sakinjwaga Dawid sa,
kékôc enj su anja gamêñ dombaña.
- 71 Kékôc enj anja domba têna to ñalatu nêñ
gebe ejop ênê lau Jakob to ênê gêñlênsêm Israel.
- 72 Dawid gejob êsêac tonjalêlôm ñañêñ
ma gajam gôliñ êsêac ña lêma kwalam langwa.

*

79

Mec Anôtô ênam nê lau kêsinja

1 O Anôtô, lau samuc sêsô nêñ gamêñ sêja.

Êsêac sesenj nêñ lôm dabun ñadabun ma sêjamu Jerusalem e popocgenj.

* 78:72: Asap gêga.

- 2 Êsêac sêkêñ nêñ sakinwaga nêñ ñawêlêlanj kêtú moc, tanj sêmoa umbonj ñalabu nanj, nêñ gwada.
Sêkêñ nêñ lau mansanj nêñ ñawêlêlanj gêdêñ bôc ñaclai.
- 3 Êsêac sêkêc êsêacnêñ dec sinj kêtôm bu, sêgôm sêgi Jerusalem auc e kêsô tau
ma ñac tenj gêmoa gebe ênsunj ñacmatê nanj gêmoa atom.
- 4 Aêacma lau malac ñagêdô, tanj dêmôêñ gêjac tauñ nanj, sêsu aêac susu
ma tentenlatu, tanj sêñgôñ maken-makeñ nanj, sêlic aêac amboac gêñ meloc ma têtanj pêlê
aêac.
- 5 O Apômtau, oc gobe ôli nêñ ñalêlôm sa ñapanj e êndêñ ondoc acgom.
Nêñ têtmac ñandanj êndanjac-êndanjac amboac jawad e êndêñ ondoc, go êmbacnê.
- 6 Ôkêñ nêñ têtmac ñandanj naêpi lau samuc, tanj sêjam kauc aôm nanj,
to êpi tentenlatu, tanj awenj gêjac nêñ ñaê atom nanjmanj.
- 7 Gebe êsêac sêjac aêacma lau êndu
ma sêgôm nêñ malac kêtú gasanj.
- 8 Ôkêñ tamerjinêñ sec ñagêjô êpi aêac atom. Taêm labu aêac sebenmanj
gebe aêac awi atu gwasae aômñanj sinj.
- 9 O Anôtô, tanj kôtú aêacma kêsiwaga nanj, ônam aêac samanj.
Ôngôm nêñ ñaê ñawae êsa.
Ônam aêac sa to ôsuc aêacma binj ôkwimanj.
Ôngôm êtu nêñ waemñja.
- 10 Amboac ondoc lau samuc sênac aêac ôkwi gebe
“Lau tônê nêñ Anôtô oc gêmoa ondoc.”
- Ôkac nêñ sakinwaga, tanj lau samuc sêkêc êsêacnêñ dec sinj nanj,
nêñ kamocgôc êndêñ aêac mateñanô alicmanj.
- 11 Ôkêñ tanjam lau kapoacwalôña nêñ binj, tanj senj olinj tauññanj nanj.
Lêmam ñajanjaboa, amboac tonanj ônam lau, tanj sêkic êsêacnêñ binj gebe sêmac êndu nanj
sa.
- 12 O Apômtau, aôm ôkêñ ñagêjô êpi lau, tanj têtanj pêlê aôm sêñgôñ aêacma gamêñ ñamadinj nanj
acgom.
Ma ôkêñ êsêacnêñ binj ñagêjô êtu dim 7.
- 13 Ma aêac tec atu nêñ lau to tonj, tanj aôm gojob êsêac nec, abe anam danje aôm enden
tôñgenj,
ma gôlôac to gôlôac sêñgôm aôm waem êsa êtôm têmgenj.

*

80

Mec gebe Anôtô ênam Israel sa êtiamñja

- 1 O Israelnêñ ñacgejob, tanj gojob Josep kêtôm domba ñatonj tenj nanj, ôkêñ tanjam.
Aôm tanj gôñgôñ kerub ñad nanj, oc taôm lasê
- 2 êndêñ Epraim agêc Benjamin ma Manase.
Ôndi tonjaclai mênônam aêac sa.
- 3 O Anôtô, ônam aêac sa êtiam.
Ôkêñ lanjômanô mênêpô aêac gebe ênam aêac sa.
- 4 O Apômtau, lausinj undambêña nêñ Anôtô,
nêñ lau tetenj mec elêmê ma aôm gobe ôê têtmac ñandanj tône e êndêñ ondocgenj.
- 5 Aôm kôkêñ êsêac senj materñsulu kêtú nêñ mo.
Aôm kôkêñ êsêac sênôm materñsulu, tanj kêsêp laclu e mêngec nanj.
- 6 Aôm kôpô aêac sinj e tentenlatu sêsu aêac susu
ma aêacma ñacjo sêômac aêac.
- 7 O Lausinj undambêña nêñ Apômtau, mênônam aêac sa êtiam.
Ôkêñ lanjômanô mênêpô aêac gebe ênam aêac sa.
- 8 Aôm kôkip wainmôkê tenj sa anja Aiguptu
ma kôjanda lau samuc sêsa gebe ôsê êsêp êsêac malenj.

* 79:13: Asapnê tenj.

- 9 Aôm kôwaka ñagamêñ sa ñapep,
tec ñawakac keselen ñajam ma gêjam gamêñ auc.
- 10 Ka tau kékêñ ajuñ lôc samob
ma ñalaka gêjam kaseda kapôêñ auc.
- 11 Ka tau ketoc laka kêsa e jagêdêñ gwêc
ma ñasêli kêpi e jagêdêñ bu Euprat.
- 12 Amboac ondoc tec gosen ñatauñ su.
Lau samob, tañ sasa intêna tonañ nañ, oc sênam genjen ñanô.
- 13 Bôcgabuñ kêsuc popoc
ma bôc saleñña ñagêdô senj katu nêñ mo.
- 14 O lausij undambêña nêñ Apômtau, ômu ômôêñ êtiam.
Ôtuc kênij anja undambê ma matam e wainmôkê tau e taêm walô nêñ genj êtiam.
- 15 Taêm walô nêñ gêñ, tañ lêmam anôña kasê nañ.
ma ñasêli, tañ gôjac kolec nañ.
- 16 Ñacjo dêdim gêngic e ja-genj su.
Lañômanô ñajaê êndêñ êsêac ma onsenj êsêac su sênaña.
- 17 Ôkêñ lêmam eo ñac, tañ kékô nêñ anôña nañ auc.
Eo ñamalac latu, tañ gôlôm enj e kêtû kapôêñ nañ auc.
- 18 Go aêac akac tauñ su anja admnêm êtiam atom.
Ôkêñ aêac anjôñ matenj jali ma awenj êdc admnêm ñaê.
- 19 O lausij undambê nañ Apomtau, mênônam aêac sa êtiam.
Ôkêñ lañômanô mênêpô aêac gebe ênam aêac sa.

*

81

Wê omña to binj sênam tauñ ôkwiña

- 1 Awem êdc Anôtô, tañ kêtû aêacnêñ gêjam-sawaga nañ toôndugenj.
Awem êdc Jakobnê Anôtô toôndugenj.
- 2 Apuc wê sa ma anac onj êtañ
ma anjôm gêñ wêña tokaiñ-tokaiñ êtañ.
- 3 Anac dauc êtañ êndêñ ajôñ mênêô lasê
ma embe ajôñ êtu samuc nañ, anac atañ êtu nêñ om ñawaerña,
- 4 gebe Israelnêñ mêtê amboac tonañ.
Jakobnê Anôtô kêjatu nê binj amboac tonañ.
- 5 Kêkêñ kêtû binjsu gedenj Josep gêdêñ tañ gebe ensenj Aiguptu nañ.
Aê ganjô binj samuc tenj, nañ tanjocsuñ gêjac kwananjenj atom nañ gebe
- 6 “Aê kajonj gêñwapac su anja aôm magim
ma kakêñ aôm gôwi nêñ gadob kômña sinj.
- 7 Gêdêñ tañ kôtap gêñwapac sa nañ, awam gêjac aê ma gajam aôm sa.
Anja ñoc gamêñ kêjanjanj, tañ kasij tau gamoa nañ, aê kakêñ tanjoc aôm. Anja bu sêli
awenj sarña Meriba aê kasaê aôm.
- 8 Ñoc lauac, akêñ tanjem gabe jalêñ binj amac.
O Israel, tanjam wamu aêmamanj.
- 9 Ônam sakij anôtô jaba tenj atomanô.
Ma aôm otenj mec êndêñ tentenjatunêñ anôtôdi tenj atom.
- 10 Aê Apômtau, tec katu nêñ Anôtô, tañ gawê aôm anja gamêñ Aiguptu nañ.
Ôña awamsuñ kacgenj gebe jalôm aôm.
- 11 “Mago ñoc lau sêkêñ tanjenj aê atom
ma Israel sêgôm aêñoc binj kêtû tônj atom.
- 12 Tec gawi êsêac sinj kêtû gêsuntêkwa ñatonñña
sêsa nêñ lêñ kêtôm êsêac tauñ nêñ ñalêlôm.
- 13 Ojae ñoc lau sêkêñ tanjenj aêmanj.
Israel sêsa ñoc lêñmanj.
- 14 Go jakônij êsêacnêñ ñacjo tônj sebenj
ma jaku êsêacnêñ ñacjo samob tulu.

* 80:19: Asap gêwa nê binj sa.

- 15 Êsêac tañ têtac gedec aê nanj, oc sewec tonjalêlôm ñatutucgen sêkô aê lanjôncnêm
gebe nêj ñagêjô oc ênêc endenj tøjgenj.
16 Mago aê gabe jalôm aôm ña mo mataêjamgen
ma gabe jakêj lêp anja poclabu êsa wacêlau aôm.”

*

82

Anôtô ej ñacgôlinjsêga

- 1 Anôtô gêmoa nê lau sêkac taun sa ñaluñgenj.
Ej kêmêtôc binj gêngôj gôlinjwaga sêkac taun sa ñalêlôm.
2 “Awi amêtôc kesorja siñmaj
ma akêj êwiñ lau, tañ sêkac taun su anja Anôtônê nanj, nêj binj atom.
3 Amêtôc lau ñaôma to mosêbu nêj binj êtu katô
ma anam lau ñasac to ñalêlôm sawa sa.
4 Apuc ñac sawa to ñac, tañ kêpô lêna gêj nanj tøj.
Ajanjo ej su anja lau, tañ sêkac taun su anja Anôtônê nanj lemenj.
5 “Êsêac lau meloc to nêj kauc masi.
Amacnêm mêtê kêtû sec samucgenj ma binjêdêj malamê anja nom.
6 Binjanô, aê tauc kasômgaç gebe ‘Amac atu anôtôigenj
ma amac samob atu Lôlôc Natau latuigenj.’
7 Mago oc amac êndu atôm ñamalac
ma aku e anaña atôm kasêga sêjanja.”
8 O Anôtô, ômôêj ma ônam gôlinj nom samucgenj
ma tenterlatu samob têtû aômnêm gêj.

*

83

Tapô lêna takô ñacjo ñalêlôm ñamec

- 1 O Anôtô, ôngaminj taôm atom.
O Anôtô, ônam taôm tøj to awam mêgenj atom.
2 Gôlicgac me, nêj ñacjo awenj alin-alonj kêsâ sêmoa
ma êsêac, tañ nêj ñalêlôm kêmoatinj tøj kêtû aômña nanj, sêsa lanjônjanô sagenj.
3 Êsêac sêgôm gêjêlôm sebe sensenj nêj lau su
ma sêmoatinj poac sebe sensenj lau, tañ sê lamu aôm nanj.
4 Êsêac sêôm gebe “Amêj nadansenj êsêac su ec nêj tenj ênêc êtiam atom
ma taêj ênam ñaê Israel êtiam atomanô.”
5 Binjanôgoc, êsêacnêj ñalêlôm tagenj ma sêmoatinj nêj binj e gacgenj gêc-gêcgenj,
sêmoatinj poac gebe sensenj aôm su.
6 Lau tañ sêngôj Edom to Ismaelwaga nêj bec
lau Moab to lau Hagar amboac tonanj.
7 Lau Gebal to Amon ma Amalek,
lau Pilisti to lau Tirusña amboac tonanjenj.
8 Lau Asurianja sêsap lau tônê ñai tøj.
Lau tonanj ñai sêpuc Lotnê latui tøj.
9 Onsenj êsêac êtôm gêmunjenj gosenj Midian
ma êtôm gosenj Sisera to Jabin anja bu Kison.
10 Lau tonanj ñai sêjanja anja Endor
ma nêj ñawêlêlanj gêmôb gêc nom.
11 Onsenj êsêacnêj kasêga êtôm gosenj Oreb ma Seb.
Onsenj êsêacnêj lau towae samob êtôm Seba agêc Salmuna.
12 Lau tonanj ñai tec sêjac awenj gebe
“Aêac tajanjo Anôtônê gamêj su.”
13 O ñoc Anôtô, onsenj êsêac êtôm mu kêlai kekop jagêngôj gêj êndu
ma êtôm mu kelelo jataê.
14 Onsenj êsêac êtôm ja genj oba
ma êtôm jawaô kêdanjgac kêpi lôc.

* 81:16: Asapnê tenj. * 82:8: Asapnê pesalem tenj.

- 15 Nêm gamêḡ kêlanḡan êtakê êsêac
ma nêm mu-gêbuc êpuc soc êsêac amboac tonanḡ.
16 O Apômtau, ôkêḡ majenḡ êkwa êsêac lanḡôḡanô auc,
ec sensom gebe sênam sakinḡ aôm.
17 Ôkêḡ êsêac majenḡ to têtakê ḡanô
e nêḡ meloco êsa ma sênanḡamanḡ.
18 Ôḡgôm êsêac amboac tonanḡ e sêjala gebe aôm taômḡen tec kôtu Apômtau.
Lau nomḡa samob tetoc aôm sa gebe Lôlôc Natau aôm taômḡenḡ.
*

84

Tanam aweḡ su Anôtônê andu ḡawê

- 1 O lausinḡ undambêḡa nêḡ Apômtau,
nêm andu e têtac kêsa lanḡwageḡḡoc.
2 ḡoc katuc gêḡam awa su Apômtaunê lôm ḡamalacḡuḡ
e taê gêḡac tau kêsi-kêsi.
Ôlic to katuc kêpi-kêpigeḡ ma gêḡam wê
kêtu Anôtô mata jalinḡa.
3 O lausinḡ undambêḡa nêḡ Apômtau,
o ḡoc kinḡ to ḡoc Anôtô,
kêclêwam kêtap nê andu sa
ma mocbibi gêḡam nê ic gebe êsu ḡalatuḡa gêc nêm altar ḡagala.
4 Aoc gêôc lau, taḡ sêḡḡôḡ nêm andu ḡalêlôm
ma sêlambinḡ aôm gedenḡ tôḡḡenḡ nanḡ.
5 Aê aoc gêôc lau, taḡ lanḡôḡ gêlac nêm gamêḡḡenḡ sêja
ma nêḡ ḡaclai ḡam kêsêp aôm nanḡ.
6 Embe nasêsa gaboanḡ ḡakelenḡḡa, oc sêḡḡôm gaboanḡ tau êtu gamêḡ bumataḡa
ma komô saunḡ êkêḡ bu ênam gamêḡ tau auc.
7 Êsêac sêwê taêḡ andanḡenḡ
e sêlic Anôtô anḡa Sion.
8 O lausinḡ undambêḡa nêḡ Apômtau Anôtô, ôḡô ḡoc mec.
O Jakobnê Anôtô, ôkêḡ taḡḡam.
9 O Anôtô, matam ê aêacma kinḡ
ma matamanô ôlic nêm ḡac, taḡ senḡ oso enḡ nanḡ lanḡôanô.
10 Amoa nêm-malacḡuḡ bêc tagenḡenḡ
ḡajam kêlêlêc amoa aêacma malac bêc tausen su.
Jajor ḡoc Anôtônê andu ḡakatam oc êmoasinḡ aê
êlêlêc janḡôḡ lau kesowaga nêḡ bec su ḡêḡenḡ.
11 Gebe Apômtau Anôtô kêtu ḡoc ḡawasi to lautuc, enḡ kêkêḡ moasinḡ to wae.
Enḡ oc êḡḡaminḡ gêḡ ḡajam tenḡ êndêḡ lau, taḡ sêsa nêḡ lêḡ lanḡôḡnêm sawa nanḡ atom.
12 Lausinḡ undambêḡa nêḡ Apômtau,
aê aoc êôc ḡamalac, taḡ taê kêka aôm nanḡ.
*

85

Israel tetenḡ gebe Anôtô taê walô êsêac

- 1 O Apômtau, aôm kômoinḡ nêm launêḡ gamêḡ.
Aôm ḡôḡam gêḡwapac, taḡ gêḡôm Jakob nanḡ ôkwi.
2 Aôm kôsuc nêm launêḡ binḡ ôkwi
ma ḡôsaj êsêacnêḡ geo samob auc.
3 Aôm kôpuc nêm têtac ḡandanḡ tôḡ
ma ḡôwi nêm têtac ḡalakoc sinḡ.
4 O Anôtô, aêacma kêsiwaga, mênḡonam aêac sa êtiam
ma ôwi ôlim ḡakam aêacḡa sinḡ.
5 Aôm oc gobe têtac ḡandanḡ êndêḡ aêac endenḡ tôḡḡenḡ me.
Aôm oc gobe ôê têtac ḡandanḡ tôḡ elom-elom ma wakuc samob me.

* 83:18: Asapnê pesalem wêḡa tenḡ. * 84:12: Kora latui nêḡ pesalem tenḡ.

- 6 Aôm oc ôkêñ aêac asê awen su êtiam
gebe nêñ lau ôlinj êpi êtu aômñja êtiam me masi.
- 7 O Apômtau, ôtôc nêñ têmtac gêwinj tenjenña êndên aêac
ma ôkenj aêac awê kainj nêñ moasinj.
- 8 Aê gabe janô binj, tanj Apômtau Anôtô tau kêsôm kêsa awa nanj.
Enj kêsôm binjalô
gêdênj nê lau, gadênj nê lau dabuj,
tanj sêmu dêndênj nêñ lênj meloc êtiam atom nanj.
- 9 Kêdabinjac gebe ênam lau, tanj têtac enj nanj, sa binjanôgerj
gebe ñawasi ênam aêacnênj gamênj auc.
- 10 Têtac gêwinj tenjenña to binj ñanjênj oc sêwinj tauñ.
Binjgêdênj to binjalô oc sêmbôênj tauñ.
- 11 Binj ñanjênj oc êpoa anja nom êpi êmênj
ma binjgêdênj oc atuc kêninj anja undambê asap êmênj.
- 12 Apômtau oc êkênj gênj ñajam
ma nanj nom ñanô esewec êlêlêc su.
- 13 Binjgêdênj oc êmunj enjenj
ma binjalô oc êpuc enj wanja. *

86

Tapô lêna tauñ danjôñ ñamec

- 1 O Apômtau, mênjwê tanjam to ôkênj tanjam aê
gebe aê ñac sawa ganjôñ jageo.
- 2 Ojop aênoc katuc gebe aê ôlic andanj aôm tec gamoa.
O ñoc Anôtô, ônam nêñ sakinjwaga, tanj mata kêsap aôm nanj sa.
- 3 O Apômtau, ñoc Anôtô, taêm walô aê
gebe aoc gêjac aôm gedej tônjenj.
4 Ôkênj nêñ sakinjwaganê ñalêlôm êtu samuc.
O Apômtau, aê kasuj ñoc ñalêlôm sa gêdênj aôm.
- 5 Gebe aôm Apômtau, kôtu ñac gabêjam ma kôsuc binj ôkwi kêlêlêc.
Aômñem têmtac gêwinj tenjenña gêdênj lau samob, tanj awenj gêjac aôm nanj.
- 6 O Apômtau, ôñô ñoc mec.
Wê tanjam ñoc tanjiboa kapôênj.
- 7 Embe japô lêna, oc aoc ênac aôm
gebe aôm oc ôjô aênoc mec.
- 8 O Apômtau, anôtôi nêñ tenj kêtôm aôm gêmoa atom.
Ma gênj ñanô tenj oc êtôm gênj, tanj aôm gôgôm nanj, atom amboac tonanjenj.
- 9 O Apômtau, lau samuc samob, tanj kôkênj êsêac nanj, oc mênjsêpônj enjduc êndênj aôm.
Ma sênjgôm nêñ ñaê ñawae êsa.
- 10 Gebe aôm taômgenj ñac kapôênj tec gôgôm gênjsêga.
Binjanô, aôm taômgenj tec kôtu Anôtô.
- 11 O Apômtau, ôndônj nêñ lênj êndênj aê,
go tanjoc wamu aôm ñanjênjenj.
Ôndônj aê gebe janam sakinj aôm
tonjoc ñalêlôm samucgenj.
- 12 O Apômtau ñoc Anôtô, gabe aoc êôc aôm tonjoc ñalêlôm samucgenj
ma janjôm nêñ ñaê ñawae êsa endenj tônjenj.
- 13 Gebe aôm têmtac gêwinj aê tenjenj.
Aôm kôjanjo katuc su anja lamboam ñakêlêndinj.
- 14 O Anôtô, lau tenjbelej anjenj sêkêli tauñ gêdênj aê ma ñaclai totongenj dêdib katuc sêmoa
ma êsêac sêsa aôm lanjôm sa elêmê atom.
- 15 O Apômtau, aôm Anôtô taêm labu to kômooasinj kêlêlêc.
Aôm ñac gabêjam tec gôê binj tônj ma nêñ têmtac gêwinj tenjenña gêc gedej tônjenj.
- 16 Ôkac taôm ôkwi ôndênj aê ma taêm labu aê.

* 85:13: Kora latui nêñ pesalem tenj.

- Najanja njatau, ôpuc nê sakinjwaga tôj gebe aê gajam sakinj aôm kêtôm tinoc gêgôm.
 17 Ôngôm gêntalô tenj êpi aê gebe jajala nêmoasinj. Ôkêj njoc njacjo sêjala e majenj êsa êndênj êsêac sêlic gebe aôm Apômtau tec gôjam aê sa to gôjam malô aê.*

87

Jerusalem njalambij

- ¹ Apômtau kêkwê nê malac sa kêkô lôc dabuj.
² Apômtau têtac gêwinj Sion njasagêdô
 kêlêlêc gamênj njagêdô, tanj Jakobnê lau sêngôj nanj su.
³ O Anôtônê malac, ôkêj tanjam binj tonec,
 tanj enj kêsôm kêpi aôm nanj gebe
⁴ “Aê kasa Aiguptu to Babilon sa gêwinj lau-tanjenj-wamu-aêwaga.
 Ma lau Pilistia to Tirus ma Aitiopia nêj malacmôkê Jerusalem.”
⁵ Ma sêsôm êpi Sion gebe lau tokainj-tokainj nêj malacmôkê
 gebe Lôlôc Njatau tau kêpuc tôj gebe êkô najanja.
⁶ Apômtau eto tenjentlatu nêj njâemôkê ma êwa êsêac sa gebe
 “Tenenj sêkôc êsêac anja Jerusalem, Jerusalem njatau êsêac.”
⁷ Êsêac sênam wê to têtê gebe
 “Aôm kôtu ma moasinj samob njamôkê.”
 *

88

Nac togêjwapac nê wê kêtanj tauja

- ¹ O Apômtau, tanj kôtu aênjoc kêsiwaga to Anôtô nanj,
 aê gamôéc gêdênj ocsalô ma aoc gêjac aôm gêdênj gêbêc.
² Ôjô njoc mec
 ma wê tanjam njoc tanjiboa gebe ônam sa.
³ Gebe katuc gêôc gêjwapac e têtka gêbac
 ma kasa panj lamboam njalêndanj.
⁴ Êsêac sêsam aê gawinj lau, tanj sê su sêsêp sêlêlôm sêja nanj.
 Aê katôm njac, tanj nê ôliwalô gêjana su nanj.
⁵ Aênjoc mê gêc njacmatê njalêlôm
 katôm êsêac, tanj sêjac êsêac êndu sêc sêlêlôm nanj.
 Lau tonanj naj aôm taêm gêjam êsêac kêtiam atom
 gebe lêmam gêjam êsêac sapu sugac.
⁶ Aôm kôtinj aê su kasêp lamboam njalabuanô gaja,
 kasêp gêsunjôm njakêlêndinj sec.
⁷ Aômnêm têtmac njandanj kêsac aê êndu.
 Ma nê têtmac njandanj njadembom samob kêkôninj aê tôj.
⁸ Aôm kôkêj njoc lau mênjbanj samob sêjac jaê aê gebe sêlic aê amboac gêj njanô masi tenj.
 Kôlai aê auc, tec gabe jasa e jatuc-jatuc.
⁹ Ganjgôj jageo e matocanô kêtû wao.
 O Apômtau, aê aoc gêjac aôm kêtôm bêcgenj ma galam lemoc gêdênj aôm.
¹⁰ Aôm oc ôngôm gêntalô êpi njacmatê me masi.
 Êsêac oc dêndi mênjshlanem aôm me masi.
¹¹ Êsêac oc sênac minj binj êpi aômnêm têtmac gêwinj tenjenj anja sêlêlôm me masi.
 Oc sêsôm binj êpi aômnêm binj njânj anja gêj gêmôb njamala me masi.
¹² Êsêac oc sêsôm aômnêm gêntalô njawae anja gêsunjôm me masi.
 Oc sêsôm nê m binjgêdênj lasê anja gamênj sêlinj tauj sinj anja me masi.
¹³ O Apômtau, amboac tonanj aoc gêjac aôm.
 Njoc mec gêdênj aôm gêwac kêtôm bêbêcgenj samob.
¹⁴ O Apômtau, amboac ondoc kôtinj aê su
 ma gôsaj lanjomanô auc gêdênj aê.

* 86:17: Dawidnê mec tenj. * 87:7: Kora latui nêj pesalem wêja tenj.

- 15 Aê tekoc saki masi gêdêñ ñapalêgen ma tec gamoa jageo ñapan.
 Aê tekoc gêbac kêtú nêñ ñagêjô ñawapacña.
 16 Aôm têmtac ñandanñ ñawaô kêku aê tulu.
 Aômnêñ gêñwapac kêtakê aê e katuc un tagen.
 17 Kêtm bêc samob kêkôm aê auc amboac bu ñasamac
 ma gêjam aê auc samucgen.
 18 Aôm kôkêñ ñoc ñac to tawan sêjac tauñ gêñgic aña aêñoc
 ma galic gêsunbôm kêtú ñoc tawan.

*

89

Sêñac materñ bin, tañ Anôtô gêjac mata nan

- 1 O Apômtau, aê gabe jaña wê êpi nêñ têmtac gêwiñ tengeñña endenñ tôneñ.
 Gabe jasôm nêñ bin ñañêñ lasê êndêñ gólôac e naesu kwanangen.
 2 Aôm tec gójac mata gebe têmtac gêwiñ tengeñña tau oc êñêc endenñ tôneñ.
 Aôm kôwaka nêñ bin ñañêñ sa ñapep kêtôm, tañ kômasañ undambê nan.
 3 Aôm kôsôm gebe "Aê kamoatiñ poac gêdêñ ñac, tañ kajalin en sa nan,
 ma gajac mata gêdêñ ñoc sakiñwaga Dawid gebe
 4 'Aê jakêñ nêñ gôlinñ kinña elom nêñ wakuc ñapan
 ma jawaka nêñ lêpôn sa êtm gólôac to gólôac samob.' "
- 5 O Apômtau, undambê sêlanem aômnêñ gêñtalô
 ma lau dabun, tañ sêkac tauñ sa nan, awenñ gêôc aôm gebe aôm ñac ñañêñ.
 6 Gebe asa oc êtm Apômtau aña tao lolôcña
 ma anôtôinêñ latunñ asa oc êtm Apômtau.
 7 Anôtô ñaclai gêñgônñ lau dabun sêkac tauñ sa ñalêlôm
 ma samob, tañ sêmoa en lañôanôña nan, têtêc en ñanô.
 8 O Apômtau, lausñ undambêña nêñ Anôtô, asa oc êtm aôm.
 O Apômtau, aôm ñaclai sec ma nêñ bin ñañêñ kêkwa aôm auc.
 9 Aôm gójam gôlinñ gwêc, tañ kêgasim nan.
 Ñadembom embe êkuc-êkuc, aôm oc ôñgôm ñatip êsa.
 10 Aôm gójac gêñsêga Rahab popoc jamun-jamungen.
 Lêmam ñajañña gesenñ nêñ ñacjo êlin-êlin
 11 Aôm kôtu undambê to nom ñatau.
 Aôm kôkêñ nom samuc to gêñ samob, tañ gêjam nom tau auc nan.
 12 Aôm kôkêñ gamêñ musanngu-m to mula-mña.
 Lôc Tabor to Hermon ôlinñ kêpi kêtú aômnêñ ñañêñ.
 13 Lêmam dambê ñactêkwa sec.
 Lêmam ñajañña to kôsunñ nêñ anôña sa.
 14 Binñgêdêñ to bin ñañêñ kêtú nêñ lêpônñ ñanombañ.
 Têmtac gêwiñ tengeñña to bin ñañêñ gêc aôm lañômnêñña.
- 15 O Apômtau, aê aoc gêôc lau, tañ lañômanô ñawê kêpô êsêac
 ma ôlinñ kêpi kêtú aômña nan.
 16 Êsêac tapi-tapigen kêtú nêñ ña ñapan.
 Ma sêjam lasê kêtú aômnêñ binñgêdêñña.
 17 Gebe aôm kôtu êsêac waenñ to ñaclai ñamôkê.
 Aômnêñ moasiñ kêwaka aêacma ñaê sa e ñapep.
 18 Gebe Apômtau kêtú aêacnêñ lautuc ñatau
 ma Israelnêñ ñac dabun kêtú aêacnêñ kinñ nê ñatau.
- Anôtônê bin, tañ gêjac mata gêdêñ Dawid nan*
- 19 Gêdêñ gêmungen aôm gôwa nêñ bin sa gêdêñ nêñ sakiñwaga ñañêñ ña ñakatu gebe
 "Aê kakêñ sunsunñ kinña gêdêñ ñactêkwa tenñ kêkuc ênam lau sa. Aa kakêñ lêpônñ kinña
 gêdêñ ñac, tañ kajalin sa aña lau nêñ nan.
 20 Aê katap ñoc sakiñwaga Dawid sa,
 gaenñ oso en ña ñoc niptêkwi dabun
 21 gebe lemoc êpuc en tôneñ endenñ tôneñ
 ma lemoc êkêñ ñaclai êndêñ en.

* 88:18: Kora latui nêñ pesalem wêña ten.

- 22 Nê ñacjo ênsau êôc enj êtôm atom
ma secwaga tenj êku enj tulu atom.
- 23 Aê gabe jansenj ênê ñacjo popoc sênêc enj lanjônêmjâ
ma janac êsêac, tanj sêkêj kisa enj nanj êndu.
- 24 Aêñoc binj ñanjêj to têtac gêwijn tengejña êpuc enj tôj.
Aêñoc ñaê oc êsuñ ênê wae sa.
- 25 Aê jakêj ênê gôlinj ñamadinj
anjga gwêc ñaluñ e êndêj bu kapôêj Euprat.
- 26 Enj oc awa ênac aê gebe 'Aêñoc tamoc aôm,
aôm kôtu ñoc Anôtô to ñoc moasinj ñamôkê.'
- 27 Aê gabe jakêj enj êtu latuc ñamêc.
Enj kêtû kinj nomña nêj ñatau.
- 28 Aê oc jamoasinj enj endenj tôngej
ma matoc êsap ñoc poac tôj ñajanja êtu enjña.
- 29 Aê gabe jawaka ênê gôloac nêj tenj sa endenj tôngej gebe êtu kinj
ma ênê lêpôj êkô ñapanj êtôm undambê.
- 30 "Ênê latui embe sêwi ñoc binj sinj
ma nêj lêj eso aêñoc binj, tanj kajatu nanj,
- 31 ma embe sêjgôm aêñoc binj êtu meloc
ma sêkêj tanjêj ñoc binjsu atom,
- 32 oc jai êsêac ña palip êtu sêkac tauñ suña
ma oc janac êsêac êtu nêj kwalecña.
- 33 Mago gabe janjaminj ñoc moasinj êndêj Dawid atom
ma jansa ñoc binj ñanjêj auc êndêj enj atomanô.
- 34 Aê gabe janjgôm ñoc poac êtu binj lêlêjña atom
ma janam binj, tanj aocsunj kasôm lasê nanj, ôkwi atom.
- 35 "Aê ñac dabunj, tec katôc lemoc sa kêpi tauc katu dim tagenj
gebe jansau Dawid tenj atomanô.
- 36 Ênê gôloac oc sêmoa endenj tôngej.
Ênê lêpôj êtôm oc, tanj kêkô aê lanjôcnêmj nanj.
- 37 Enj oc êmoa endenj tôngej êtôm ajôj,
tanj kêtôm gêwa-binj-tau-sawaga ñanjêj anjga tao lôlôcña nanj."

Tanj kêtû sêku kinj tuluña

- 38 Mago galoc aôm kôtinj to kômasuc ma têtmac ñandanj
gêdêj nêmj ñac, tanj goej oso enj nanj.
- 39 Aôm kôsap poac, tanj kômoatinj gêdêj nêmj sakinjwaga nanj tulu
ma gôgôm ênê sunsunj kêtû meloc ma kôpalip kêsêp lêsap gêja.
- 40 Aôm gosenj ênê tunjôm samob êlinj-êlinj
ma kôsijn baliñ ênê malac totunjôm e popoc jamunj-jamunjeñ.
- 41 Lau samob, tanj sêsa tonanj sêja-sêmêj nanj, sêjanjo gêj anjga ênê
nê lau mênjbanj enj sêsu enj susu.
- 42 Aôm kôkêj lau, tanj sêlêsu enj nanj, sêku enj tulu.
Aôm kôkêj ênê ñacjo samob e sêpi-sêpigeñ kêtû enjña.
- 43 Aôm kôkêj enj gêc tonê sinj ñamatagenj gêja
ma gêdêj sinj kêsa nanj, kôpuc enj tôj atom.
- 44 Aôm gôgôm e ênê ñawasi gêjanja samob
ma kôtinj ênê lêpôj pinjanj jagêc nom.
- 45 Aôm kôgasunj ênê bêc ñapalê matacña kêtû dambê
ma kôkêj maja to ñawapac kêsalê enj auc.

Mec tenj kêtû Anôtô êjanjo enj suña

- 46 O Apômtau, gobe ônam taôm auc samucgeñ e êndêj ondocgeñ acgom.
Aôm nêmj têtmac ñandanj ñajawaô êndanjgac e êndêj ondocgeñ acgom.
- 47 O Apômtau, taêm ênam aêac anjgôj matenj jali ñam
ma taêm ênam gebe kôkêj ñamalac samob gebe oc sê su sebenj.
- 48 Ñamalac tenj gêmoa ondoc gebe ênam kauc gêmac ma êmoa endenj tôngej.
Asa oc êjanjo tau nê katu su anjga lamboam.

- 49 O Apômtau, aômnêm têmeac gêwiņ, taņ gôjac mata gêdêņ andaņgeņ tauanô naņ,
to bin, taņ aôm ņac bin ņaņđeņja gôjac mata kêpi Dawid naņ, gęc ondoc.
- 50 O Apômtau, taêm ênam nêm sakiņwaga nê gêņwapac
gebe kajala gęc ņoc ņalêlôm amboac tonec gebe tentenļatu samob sêlic aê amboac gêņ
lêlêņa teņ.
- 51 O Apômtau, nêm ņacjo têtaiņ pêlê
to sêsu nêm ņac, taņ goeņ oso eņ naņ, susu kêtôm nê lêņ samobgeņ.
- 52 Lambin êndêņ Anôtô enden tôņgen
- Biņņanô. Biņņanôgoc.
- *

90

BUKU KÊTU ACLÊŅA

Anôtô gêmeoa teņgeņ ma ņamalac gêmeoa têlageņ

- 1 O Apômtau, aôm kôtu aêacma lamu.
Gôlôac to gôlôac sê lamu aôm.
- 2 Lôc gêboac tau sa atomgeņ ma aôm kôkêņ nom to ņagêņlêlôm samob atomgeņ,
naņ aôm Anôtô gômoa teņgeņ to teņgeņ.
- 3 Aôm kôkêņ ņamalac tētu kekop kêtiam
ma kôsôm gebe “O ņamalac latui, amu ana.”
- 4 Aôm gôlic jala tausen kêtôm bęc nôgeņja, taņ gējaņa naņ,
ma kêtôm ajam jali dambêgeņ gêdêņ gêbêc.
- 5 Aôm kôtiņ aêac su amboac bu lau. Êsêac sêmoa dambêgeņ amboac taêc bęc ma taêc mê
têlageņ.
Êsêac têtôm oba ņamêdôb, taņ kêpuc wakuc gêdêņ bêbêcgeņ naņ.
- 6 Bêbêcgeņ kêpuc ņajam-ņajamgeņ
e kêtula ma kêmêliņ e kētu masê.
- 7 Aôm têmeac ņandaņ kêdaņgac aêac su
ma aôm nêm ņalêlôm kêmoatiņ tôņ kêtakê aêac secanô.
- 8 Aôm kotoc aêacma geo kêkô aôm laņômnêmņa.
Aôm laņômanô ņawê kêpô aêacma sec, taņ gęc lêlômgeņ naņ.
- 9 Gebe aôm têmeac ņandaņ gêjac aêacma bęc samob gêņgic.
Aêacma jala kêtôm ataiņ aweņ kētu dambê.
- 10 Aêac amoa maten jali ņajala jagêdêņ 70.
Ma embe aņgôņ ņêņgeņ, naņ oc naêndêņ 80.
Mago jala tau ņanô gêņwapac to ņanômê
ma gê su seber amboac moc gêlôb.
- 11 Asa oc taê ênam aôm têmeac ņandaņ ņaņaclai
ma asa kêtêc têmeac kêbôli auc.
- 12 Amboac tonaiņ ôndôņ aêac gebe asa ma bęc sa ņapep
gebe ma ņalêlôm êjala mêtê tokauc.
- 13 O Apômtau, ômu ômôđeņmaņ, gobe ômoa jaêc aêac e êndêņ ondocgeņ.
Taêm walô nêm sakiņwagamaņ.
- 14 Aôm têmeac gêwiņ teņgeņja êoc aêac tôņ êtôm bęcgeņ,
ec ôliņ êpi to têmeac ņajam êtôm ma bęc samob.
- 15 Ôkêņ bęc aêacma ņalêlôm ņajam êsaņa e naêtôm bęc, taņ kôkôniņ aêac tôņ naņ,
to êtôm jala, taņ gêņwapac kêkôm aêac auc naņ.
- 16 Ôwa nêm koleņ ņam sa êndêņ nêm sakiņwaga
ma ôwa nêm ņawasi sa êndêņ êsêacnêņ ņapalê amboac tonaiņgeņ.
- 17 O Apômtau, aêacma Anôtô, nêm moasiņ mêņêpi aêac.
Ônam mec aêacma lemeņ ņakoleņ, biņņanô, ônam mec ma lemeņ ņakoleņmaņ.
- *

91

Tamoá Naniniŋ Nŋatau nê ajuŋlabu

- ¹ Nac taŋ gê lamu Lólôc Nŋataugen
ma gêŋgôŋ Nŋaniniŋ Nŋatau nê ajuŋlabu nanŋ,
² oc êsôm êndêŋ Apômtau gebe “O ŋoc lamu to ŋoc laimôkê.
O ŋoc Anôtô, taŋ taêc kêka aôm nanŋ.”
³ Gebe eŋ taugen oc êjanŋo aôm su anŋa ŋac-gêdib-mocwaga nê lakô
ma ênam aôm sa êndêŋ gêmac sec.
⁴ Eŋ oc êŋgandê aôm auc ŋa nê magê ma aôm oc ôŋgôŋ ênê magêlabu ŋajamgenŋ.
Ênê biŋ ŋaŋêŋ kêtú lautuc to maluku.
⁵ Aôm oc ôtêc gêŋsêga gêbêcŋa atom
ma ôtêc sôb, taŋ gêlôb gêdêŋ ocsalôŋa nanŋ, atom amboac tonanŋenŋ.
⁶ Aôm oc ôtêc gêmac sec, taŋ kêmoasac tokesecgenŋ
ma ônanŋ gesenŋ lau gêdêŋ ocsalô nanŋ, êtap aôm sa atom amboac tonanŋenŋ.
⁷ Lau tausen, taŋ sêwiŋ aôm nanŋ, embe sênaŋa, ma tausen to tausen, taŋ sêmoa kêsi lêmam
anôŋaŋa nanŋ, embe sênaŋa nanŋ,
mago oc êjac aôm sa.
⁸ Aôm taôm matamanô êpi lau kesowaga
ma ôlic ŋagêjô, taŋ oc êtap êsêac sa nanŋ.
⁹ Apômtau kêtú aôm nêlamu.
Aôm kôjaliŋ Lólôc Nŋatau sa gebe êtu nêlamimôkê,
¹⁰ tec oc ôndac gêŋwapac atom
ma gêŋ sec tenŋ oc êsa nêlam bec ŋagala atom.
¹¹ Gebe eŋ oc êsakiŋ nê aŋela êtu aômŋa
gebe sejoŋ aôm anŋa nêlam lêŋ samob.
¹² Êsêac oc sêsip aôm sa ŋa lemerŋ
gebe amkaiŋ êndiŋ êpi poc atom.
¹³ Aôm oc ôsêlêŋ ôŋgêli lewe to moac.
Aôm oc ôka lewe to moactêna popoc.
¹⁴ Anôtô kêsôm gebe “Aê oc janam lau, taŋ sêsap aê tôŋ totêntac gêwiŋgenŋ nanŋ sa
ma japiŋ êsêac, taŋ sêjala ŋoc ŋaê nanŋ auc.
¹⁵ Êndêŋ taŋ awenŋ ênac aê, oc jakêŋ taŋoc êsêac. Êndêŋ taŋ sêŋgôŋ naeo, oc jamoa jawiŋ êsêac
ma janam êsêac kêsi to jatoc êsêac sa.
¹⁶ Aê oc jakêŋ êsêac sêmoa materŋ jali ŋêŋgenŋ
ma jatôc ŋoc moasiŋ êndêŋ êsêac sêlic.”

92

Wê lambiŋŋa

- ¹ Tanam danŋe Apômtau kêtú gêŋ ŋanô mataêjam.
O Lólôc Nŋatau, aêac alanem nêlam ŋaê.
² Êndêŋ bêbêcgenŋ samob aêac asôm nêlam têmtac gêwiŋ tenŋenŋa lasê
ma êndêŋ êmbêc akêŋ nêlam biŋ ŋaŋêŋ ŋawae.
³ Apip gêŋ wêŋa ŋagam lemêlu ma anac kaliŋgwanŋsêga êtap
ma anac gêŋ wêŋa ŋagêdô amboac tonanŋenŋ.
⁴ Gebe aôm Apômtau gôgôm nêlam gêŋ ŋajam e kêmoasiŋ aêŋoc ŋalêlôm,
tec gajam wê ma katuc samuc nêlam lêmam ŋakôm.
⁵ O Apômtau, aôm nêlam kôm ŋanô kapôêŋanô.
Aôm taêm gêjam biŋ samob kêsêp lêlôm e jakôkip sa.
⁶ Nac taŋ nê kauc masi nanŋ, oc êjala gêŋ tonanŋ ŋai atomanô.
Ma ŋac meloc oc êjala ŋam sapu.
⁷ Lau taŋ sêkac taunŋ su anŋa Anôtônê nanŋ, têtôm gêgwanŋ ŋamêdôb wakuc ŋajam, ma lau
samob, taŋ sêgôm sec nanŋ, têtôm ka ŋaola kêsa,
mago oc sêmoa atom, sênaŋa samucgenŋ.
⁸ Ma aôm Apômtau oc ôŋgôŋ nêlam lêpôŋ, taŋ kêkô lólôcŋa nanŋ,
endenŋ tôŋgenŋ.
⁹ O Apômtau, aôm nêlam ŋajo oc sênaŋa biŋŋanô. Nêlam ŋajo oc sênaŋa biŋŋanôgoc.

- Aôm oc onsenj lau samob, tanj sêgôm sec nanj, popoc êlinj-êlinj.
 10 Aôm gôgôm aê ôlic walô kêsa amboac bôc bulimakao kapoac ñaclai tenj.
 Aôm goenj oso aê ña gênj têtac ñajamña.
 11 Aê galic sêku ñoc ñacjo tulu
 ma ganjô lau sec sêwakic.
 12 Lau gêdênj sêpoa sêpi amboac nip
 ma têtû baliñ kêtôm kaseda Lebanonña.
 13 Êsêac têtôm ka, tanj sêsê kêsêp Apômtaunê andu nanj.
 Êsêacnênj ñaola gêjac létênj anja aêacnênj Anôtônê malaclunj.
 14 Êsêac sêjam ñanô gêdênj tanj môdê kêpi êsêac nanj.
 Nênj ñjatêkwi taêsam ma ñalauñ ñawawa lanjgwagenj.
 15 Binj tonanj gêwa sa gebe Anôtô enj ñac ñanênj
 ma binj keso tenj gêc ñoc lamu atom.
 *

93

Anôtô kêtû kinj

- 1 Apômtau kêtû kinj. Enj kêsô ñawasi kinjña kêtû nê ñakwê. Apômtau gêjam gêlônj sa ma kajandinj
 ñaclai kêtû nê ômbinjakap.
 Ñac tau gedenj nom tój ñajanja gebe wiwic atom.
 2 Aômñêm lêpônj kêkô ñajanja kwananjenj gêdênj andanjenj ma ñapanj.
 Aôm gômoa gêdênj têm kêsa atomgenj.
 3 O Apômtau, bu ñasamac kêsa, ñasamac kêsa e ñadindinj ñanô.
 Ñasamac kêsa e gamênj gêônj-gêônj
 4 Apômtau lôlôcnja kêtû ñatau ñajanja, enj kêlêlêc bu ñasamac kapôdênj ñadindinj.
 Kêlêlêc gwêc, tanj kêgasim ñatêna nanj su.
 5 Binj tanj aôm gôwa sa nanj, ñanênj to binjñanô.
 O Apômtau, ñamalac tetoc nêmandu sa gebe gamênj dabunj ma sênjgôm endenj tøjgenj
 acgommanj.

94

Anôtô kêtû lau samob nênj mêtôcwaga

- 1 O Apômtau, aôm kôkac kamocgôc ñatau.
 Kamocgôc ñaAnôtô mênjô lasê.
 2 Aôm tanj kômêtôc lau nomña nênj binj nanj, ôndi samanj.
 Ôkênj ñagêjô êndênj lau, tanj tetoc tauñ sa nanj.
 3 Secwaga tetoc tauñ sa
 ma ôlinj kêpi kêtû nênj secña e êndênj ondocgenj.
 4 Êsêac sêsôm binj alôb-alôb e awenjôpic mênjgêbôc lanjgwagenj.
 Secwaga samob sêkêli tauñ ñanô.
 5 O Apômtau, êsêac sêka nêmandu lau popoc.
 Êsêac sêkôninj nêmandu gênjlênsêm tøj.
 6 Êsêac sêginj awêtuc to mosêbu êndu
 ma sêjac lau jaba, tanj sêmoa aêacma gamênj nanj êndu.
 7 Êsêac sêsôm gebe “Anôtô oc êlic sapu.
 Jakobnê Anôtô kêpuc mata tøj aêac atom.”
 8 Amac lau meloc, tanj amoa lau ñalêlôm nanj, nêmandu kauc êsa acgommanj.
 Ma amac lau gêbôc oc êndênj ondoc acgom, go ajala binj ñam.
 9 Ñac tau, tanj kêkênj aêac tanjenjsunj kêsap tøj nanj, oc ênjô binj atom me.
 Ma ñac tau, tanj kêkênj aêac materjanô nanj, oc êlic gamênj tenj sapu me.
 10 Ñac tau, tanj gêwa ñamalacnênj kauc sa to gêjam gôlinj tentenjatû samob nanj,
 oc êkênj ñagêjô atom me.
 11 Apômtau tec kêjala binj, tanj ñamalac taênj gêjam gêc nênj ñalêlôm nanj, e jakêkip sa,
 mago êsêac tauñ têtôm awenjaô ñaôma.

* 92:15: Wê Sabatña.

- 12 O Apômtau, aê aoc êôc ñac, tanj aôm gôjam gôlinj enj nanj,
to aoc êôc ñac, tanj aôm gôwa nêmbinjsu sa gédênj enj nanj.
- 13 Aôm gobe ômbôc gêñwapac auc êndênj enj,
ôngôm ômoa e êndênj bêc, tanj sêkwê sê gebe ñac alôb-alôb êsêp êna nanj.
- 14 Apômtau oc êtinj nê lau su atom
ma oc êwi nê gêñlênsêmbinjsu sinj atom.
- 15 Binjgêdênj oc êwaka tau sa anja gamênj mêtôcra êtiam
ma lau gêdênj oc sêpuc binjgêdênj tau tônj.
- 16 Asa oc êpuc aê tônj êndênj lau secwaga.
Asa oc êkô êwinj aê êndênj lau alôb-alôb.
- 17 Apômtau embe ênam aê sa atom,
oc ñoc katuc wanêcgenj naêmoa nê gamênj ñanjênj su.
- 18 Gêdênj tanj katêc tauc gebe janac tauc êndu nanj,
nêmbinjsu têmtac gêwinj tenjenja kêpuc aê tônj, o Apômtau.
- 19 Gêdênj tanj gêñwapac géjam ñoc ñalêlôm auc nanj,
aôm gôjam malô aê e gôgôm aê têtac ñajam kêsa kêtiam.
- 20 Lau sêmbinjsu binj kesowaga to êsêac, tanj sêjam binjsu ñamata ôkwi-ôkwi nanj,
oc sêwê kainj aôm me.
- 21 Lau tonanj sêkac tanj sa gebe sêkic ñac gêdênj nê binj
ma sêmbinjsu lau, tanj nênj binj masi samucgenj nanj, gebe sêmac êndu.
- 22 Mago Apômtau tec kêtû ñoc tujtêna ñajanja sec.
Ñoc Anôtô kêtû ñoc poc, tanj gaê lamu nanj.
- 23 Enj oc êkênj ñagêjô êndênj êsêac êtôm nênj binj alôb-alôb ma enserj êsêac tanj êtu nênj secra.
Binjanô, Apômtau aêacnênj Anôtô, oc enserj êsêac su.

95

Talambin Anôtô to tanam sakinj enj jawê

- 1 Amênj, talambin Apômtau.
Lasê êtanj to têtac ñajam êndênj aêacnênj moasinjômôc.
- 2 Aêac todanjenjenj dandênj enj tawac takô enj lanjônêmbinjsu.
Tanam wê lambinja toaligenj.
- 3 Gebe Apômtau enj Anôtô kapôênj.
Enj kêtû anôtôi samob nênj kinjsêga.
- 4 Enj géjam gôlinj nom ñakêlêndinj
to lôc ñatêpôê samob.
- 5 Enj kêtû-gwêc ñatau gebe enj kêkênj.
Enj kêtû masanjm ñatau gebe enj kêlêsoêb ña lêma.
- 6 Amênj, tawec ma tatenj mec êndênj enj.
Tapônj aenjud êndênj Apômtau, tanj kêkênj aêac nanj,
- 7 gebe enj kêtû aêacnênj Anôtô ma aêac tatu ênê lau, tanj enj gejob nanj, ma domba, tanj enj géjam
gôlinj nanj.
Ojae, êndênj ocsalô tonec akênj tanjem enj awamanj.
- 8 "Angôm nêmbinjsu ñalêlôm ñadani asa êtôm sêgôm anja Meriba,
ma êtôm sêgôm gêdênj bêc sêmoa gamênj sawa Masanja nanj atom.
- 9 Gêdênj tonanj Tamemi sêsaê aê.
Aê gagôm ñoc gêñ ñagêdô êsêac taurj sêlicgac, mago sêsaê aê.
- 10 Gôlôac tonanj sêgôm aê têtac kêbôli auc kêtôm jala 40 ma aê kasôm gebe' Êsêac lau tonanj
nênj kauc kêlêsa ñapanj
ma êsêac sêkô tanj auc gêdênj aêñoc lênj.'
- 11 Amboac tonanj têtac ñandanj ma katôc lemoc kêtû tônj gebe
'Êsêac oc sêsoê aêñoc gamênj sêninj awenja atomanô.' "

96

Wê lambinja

- 1 Anja wê wakuc êpi Apomtau.
Amac lau gamênj samobnja, anja wê êpi Apômtau.
- 2 Anja wê êpi Apômtau ma awem êôc ênê ñaê.
Asôm ênê moasinj jawae lasê êtôm bêc to elenjenj.

- ³ Asôm êné ηawasi lasê êndêη tentenlatu
to êné gêηsêga êndêη lau nomηa samob.
- ⁴ Apômtau eη ηac kapôêη, amboac tonarη samob aweη êôc eη.
Tatêc eη êlêlêc anôtôi samob su.
- ⁵ Gebe tentenlatu nêη anôtôi samob gwamgenη.
Apomtau taugenη tec kêkêη undambê.
- ⁶ Wae to ηawasi kiηηa kêkôm eη auc.
ηaclai to ηawasi gêjam êné gamêη dabuη auc.
- ⁷ O lau samuc nêη gôlôac, atoc Apômtau sa.
Atoc Apômtaunê ηawasi to ηaclai sa.
- ⁸ Atoc Apômtaunê ηaê towae sa.
Asô êné malacluη ana ma ansuη da êndêη eη.
- ⁹ Au taôm anêc Apômtau laηônêη togêlôη dabuηgenη.
Nom ηagamêη samob, atêêp êtu eηηa.
- ¹⁰ Asôm biη tonec lasê êndêη lau samuc gebe “Apômtau katu kiη.
Eη kêsuη nom ηam tôη ηajaηa gebe kôjô-kôjô atom. Eη oc êmêtôc tentenlatunêη biη
naêndêηgenη.”
- ¹¹ Undambê atu samuc ma nom têtac wapi,
gwêc tau to gêη materη jali samob, taη sêmoa ηalêlôm narη, ηadinding êsa.
- ¹² Kôm to gêη kômηa samob sênam lasê.
Ka salenjtênaηa samob sêmôêc toaligenη.
- ¹³ Sêkô Apômtau laηônêηηa gebe eη oc êmêη.
Biηηanô, eη oc amêη gebe êmêtôc nom.
Eη oc amêtôc gamêη samob ηa biηgêdêη
to tentenlatu ηa nê biη ηaηêη.

97

Anôtô eη gôliηsêga

- ¹ Apômtau kêtu kiη. Nom tau ênam lasê toôndugerη.
Nuc samob, atu samuc.
- ² Tao ηamajaη kêkwa eη auc.
Biηgêdêη to biη katô kêtu êné lêpôη ηanombaη.
- ³ Ja aηga êné gêmuη-gêmuηgenη.
Ja kêdanηac êné ηacjo su sêjaηa.
- ⁴ Êné ôsic kêpô nom
ma lau, taη sêηgôη nom narη, sêlic e têtakê.
- ⁵ Apômtau gêgôm lôc gêwê e kêtôm lêp
gebe eη kêtu lau nomηa samob nêη Apômtau.
- ⁶ Undambê sêwaka êné biηgêdêη sa
ma tentenlatu samob sêlic êné ηawasi.
- ⁷ Lau samob, taη sêjam sakij gwam to tetoc tauη sa kêtu nêη gwamηa narη, oc sêkô
tomajenηgenη.
Anôtôi samob sêu tauη sêc eη laηônêηηa.
- ⁸ Sion gêηô e têtac ηajam ma Juda latuηio aweη géôc toôndugerη
kêtu aôm Apômtau, kômêtôc biηηa.
- ⁹ Gebe aôm, Apômtau, kôtu nom samuc ηatau towae.
Aôm kôlêlêc anôtôi samob ηêηgenη su.
- ¹⁰ Apômtau têtac gêwiη lau, taη sêkêη kisa êndêη sec narη.
Eη tau gejob nê lau mansaη katuη ma kêjaηgo êsêac su aηga lau geo nêη lemen.
- ¹¹ ηawê kêsa gebe êpô lau gêdêη
ma têtac ηajam kêpi êsêac, taη nêη ηalêlôm ηaηêη narη.
- ¹² Amac lau gêdêη atu samuc Apômtauηa
ma anam danηe eη.

98

Anôtô kêtu nom samucgenη ηagôliηwaga

- ¹ Apuc wê wakuc teη sa êndêη Apômtau

- gebe eṅ gêgôm gêṅsêga.
 Ênê lêma anôṅa
 to ṅaclai dabuṅ kêku nê ṅacjo tulu.
 2 Apômtau kêsôm eṅ kêku ṅacjo tulu ṅawae lasê.
 Eṅ geoc nê biṅgêdêṅ lasê gêdêṅ tentenlatu samob.
 3 Eṅ taê gêjam nê têtac gêwiṅ tenṅenṅa to biṅ ṅaṅêṅ,
 taṅ gêjac mata gêdêṅ gôlôac Israel naṅ.
 4 Lau gamêṅ samobṅa awem êôc Apômtau toôndugeṅ.
 Anam lasê to apuc wê lambiṅṅa sa.
 5 Anṅôm gêṅ wêṅa êtaṅ gebe êṅgôm Apômtaunê wae êsa.
 Anṅôm ṅa gêṅ wêṅa ma apuc wê tau sa.
 6 Anac dauc to posauno êtaṅ.
 Awem êôc kiṅ Apômtau toôndugeṅ.
 7 Gwêc to ṅagêṅ samob, taṅ gelec-gelecgeṅ sêmoa ṅalêlôm naṅ, ṅadindiṅ êsa
 ma lau samob, taṅ sêṅgôṅ nom auc naṅ, amboac tonanṅeṅ.
 8 Bu kapôêṅ ṅasamac, amakop lememe.
 Lôc samob sêkêli taunṅ sêpi-sêpigeṅ sêkô Anôtô laṅôgeṅ.
 9 Sêṅgôm êndêṅ Apômtau gebe eṅ oc mêṅêmêtôc ṅamalac nomṅa nêṅ biṅ.
 Eṅ oc êmêtôc lau samob, taṅ sêṅgôṅ nom auc naṅ, ṅa biṅgêdêṅ ma biṅkatô.

99

Anôtô eṅ kiṅ towae

- 1 Apômtau kêtû kiṅ. Tentenlatu têtênêp taunṅ êndu-êndu.
 Nê lêpôṅ kêkô kerub nêṅ magê ṅaô e nom kôjô-kôjôgeṅ.
 2 Apômtau kêtû ṅac kapôêṅ anṅa Sion.
 Eṅ ṅatau kêlêlêc tentenlatu samob su.
 3 Lau samob sêlambiṅ ênê ṅaê towae to ṅaclai kainṅ tenṅ
 gebe eṅ ṅac dabuṅ.
 4 O kiṅ toṅaclai,
 aôm têtmac gêwiṅ biṅgêdêṅ.
 Aôm kôwaka ṅagôliṅ gêdêṅ sa
 ma kômêtôc biṅ kêtû katô anṅa Jakobnê.
 5 Atoc Apômtau, aêacnêṅ Anôtô sa
 ma au taôm naanêc taonṅ, taṅ akainṅ kêka tôṅ naṅ, gebe eṅ ṅac dabuṅ.
 6 Mose agêc Aron têtû ênê dabuṅwaga, ma Samuel gêmoa gêwiṅ êsêac, taṅ awenṅ gêoc ênê ṅaê
 naṅ.
 Êsêac awenṅ gêjac eṅ, tec eṅ kêkêṅ taṅa êsêac.
 7 Eṅ gêmoa tao ṅalêlôm ma kêsôm biṅ gêdêṅ êsêac.
 Êsêac sêmasanṅ ênê biṅsu to biṅ, taṅ eṅ kêjatu gêdêṅ êsêac naṅ.
 8 O Apômtau, aêacma Anôtô, aôm kôkêṅ taṅam êsêac.
 Aôm Anôtô kôsuc êsêacnêṅ biṅ ôkwi ma gôjac êsêac kêtû sêgôm kesonṅa.
 9 Atoc aêacnêṅ Apômtau Anôtô sa ma au taôm naanêc ênê lôc dabuṅ ṅalabu
 gebe aêacnêṅ Apômtau Anôtô eṅ ṅac dabuṅgoc.

100

Wê lambiṅṅa

- 1 Amac lau gamêṅ samobṅa, lasê êtaṅ totêmtac ṅajam êndêṅ
 2 Apômtau. Anam sakinṅ Apômtau toôlim êpigeṅ.
 Mêṅakô eṅ laṅônêṅ toôndugeṅ.
 3 Ajala Apômtau gebe eṅ Anôtô.
 Eṅ kêkêṅ aêac tec tatu ênê gêṅ. Aêac tatu ênê lau to tonṅ, taṅ eṅ gejob naṅ.
 4 Awê asô ênê sacgêdô ana todaṅge ma asô ênê lôm dabuṅ ṅamalacṅuṅ toôndugeṅ.
 Anam danṅe eṅ to awem êôc ênê ṅaê.
 5 Gebe Apômtau eṅ ṅac gabêjam, ênê moasinṅ oc ênêc tenṅeṅ
 ma ênê biṅ ṅaṅêṅ ênêc tenṅeṅ to tenṅeṅ.

*

101*Kiñ gêjac mata binj*

- 1 Aê gabe janğa wê api moasinj to binjgêdêj.
O Apômtau, aê gabe janam wê êndêj aômgenj.
- 2 Aê gabe jasa lau lanjôjnê m sawa nêj lêj
Aôm oc êndêj aê ômôêj êndêj ondoc.
- Aê gabe janğonj ñoc andulêlôm
tonjoc ñalêlôm ñawagenj.
- 3 Aê gabe matoc êndinj
gêj eso atom.
- Aê jakêj kisa êndêj êsêac, tanj sêkac taunj su anğa Anôtônê.
Binj amboac tonanj êtap aê sa atom.
- 4 Ñalêlôm keso ênac jaê aê.
Aê gabe janam kauc gêj sec.
- 5 Aê gabe jansenj lau,
tanj sêgolinj binj sacgenj kêpi nêj lau sackapoa gêdô gêdêj taunj nanj.
Lau tenbelej anğenj ma êsêac, tanj nêj ñalêlôm kêkianj tauboa nanj,
galic êsêac keso ñoc ñalêlôm.
- 6 Matoc gê lau, tanj sêgôm nêj gêj ñanjêjgenj nanj,
gebe sêmoa sêwinj aê.
Lau tolanjôjnê m sawa
oc sênam sakinj aê.
- 7 Ñac tenj embe ênam binj dansanj ña lêmagenj
oc êjğonj ñoc andu atom.
Matoc geso lau,
tanj sêsom binj dansanj sêmoa nanj.
- 8 Lau samob, tanj sêgôm binj alôb-alôb nanj,
jansenj êsêac su anğa gamêj tonec êtôm bêcgenj.
Ma lau samob, tanj sêgôm sec nanj,
oc jansenj êlinj-êlinj anğa Apômtaunê malac.

*

102*Ñac matac tonê ñalêlôm ñawapac nê mec*

- 1 O Apômtau, ôkêj tanjam ñoc mec
ma ôkêj ñoc tanjiboa e wacdingenj aôm.
- 2 Êtôm ñasawa, tanj ñoc ñalêlôm ñatutuc nanj,
ônсанj lanjômanô auc êndêj aê atom.
Wê tanjam aê.
Êtôm ñasawa, tanj jamôêc nanj, ôkêj tanjam aê ñagaôgenj.
- 3 Ojae, ñoc bêc gêonj sa katôm jadaunj
ma ñoc ñatêkwa ñandanj kêtôm ja genj gêmoa ñalêlôm.
- 4 Aêñoc ñalêlôm kêsêlic e kêtû masê amboac gêgwanj
ma gêgôm aê e kalinj tauc sinj ma gaenj gêj atom.
- 5 Kasê aoc jamêc-jamêc
e ñoc ñamêsôm gedec ñatêkwa.
- 6 Aê katôm moc gwêcña, mago jagamoa gamêj sawa.
Aê katôm mocki gêmoa gamêj gasanj.
- 7 Aê gabe janêc bêc e gagôm jageo ma katanj tauc.
Aê katôm moc ñanô kêsu tagenj, tanj gêjğonj nip nanj.
- 8 Ñoc ñacjo sêsu aê susu kêtôm bêcgenj.
Êsêac tanj sêkêli taunj kêtû aêña nanj, sêpuc boagenj gebe aê jananjamanj.
- 9 Ojae, aê gaenj wao kêtû ñoc mogoc

- ma gabe janôm gêj, nanj ganôm matocsulu toðj-toðj
 10 kêtü aôm têtac nandanj to nêm njalêlôm kêmoatiñ tøjña
 gebe aôm gôc aê sa ma kôgôndij aê.
 11 Aêjoc bêc kêtôm katunj kêtü baliñ.
 Ojae, aêma kamêlij amboac gégwanjoc.
 12 Mago aôm Apômtau, tec kôtu kinj gôngôj nêm lêpôj gedej tøjgenj
 ma gôlôac to gôlôac tetoc aôm nêm njaê sa.
 13 Aôm oc ôndi ma taêm walô Sion gebe njanoc aôm taêm walôña kédabingac.
 Njanoc tau mênkêsa su.
 14 Aôm nêm sakinjwaga têtac gêwiñ Sion tau njaalê
 ma nêj njalêlôm kêmoatiñ tøj kêtü gamêj tau ketocña.
- 15 Ec lau samuc oc têtêc Apômtaunê njaê
 ma kinj nomña samob têtêc nêm njawasi.
 16 Binjnânô, Apômtau oc êkwê Sion sa êtiam.
 Eñ oc eoc tau lasê tonê njawasi.
 17 Eñ oc êkac lanjôanô ôkwi êndêj lau, tanj sêjac kapoac êsêac nanj, nêj mec
 ma êmbôc tanjasunj auc êndêj êsêacnêj tanjiboa atom.
- 18 Binj tonanj njae teto ênêc e lau wakuc sêlic
 gebe lau, tanj tenenji sêkôc êsêac su atomgenj nanj, awenj êôc Apômtau.
 19 Gebe eñ gêjam tuc anja nê lîlôc dabunj
 gebe Apômtau kêtuc kêniñ anja undambê kêsêp nom gêmêj
 20 gebe êkêj tanja êndêj lau kapoacwalôña nêj oliñ
 ma êjngamboac lau, tanj têtü lau gêbac nanj, su sêmoa materj jali.
 21 Gebe sêsôm Apômtaunê njaê lasê anja Sion
 ma nê wae anja Jerusalem.
 22 Sêjngôm êndêj tanj tentenlatu sêkac tauñ sa nanj,
 ma kinjênj lau sebe sênam sakinj êndêj Apômtau amboac tonanj.
- 23 Aê kasa njoc lêj gamoa e eñ gêgôm aêjoc njac lai kêtü golonj.
 Eñ gêjam aêjoc bêc ganjgôj matoc jalinja su kêtü dambê,
 24 e galoc katanj gebe “Njoc Anôtô, ôkaja aêma êndêj njoc bêc njaluñgenj atom
 gebe aôm kôtu têm tenjenj to tenjenj njatau.”
- 25 Andanjgenj tauanô gôjac m nom
 ma undambê kêtü lêmam njakôm.
 26 Genj tonanj njae oc sênanja ma aôm oc gacgenj ômoa.
 Gêj tonanj njae samob oc têtü manê amboac njakwê.
 Aôm oc ôjô gêj tau êtôm tajô njakwê
 ma aôm oc ônam gêj tau tonanj ôkwigenj.
 27 Mago aôm ômoa amboac gômoa endej tøjgenj
 ma nêm jala oc njatêku êsu atom.
 28 Aôm nêm sakinjwaga nêj laturji oc tec sêmoa nêj ôlij njajamgenj
 ma nêj gôlôac oc sêmoa aôm lanjôm nêm nja njanj.
 * lêna tau êndu-êndu nanj, nê tanjiboa gêdêj Apômtau kêtü nê kwalecña.

103

Talambij Apômtaunê moasiñ

- 1 O katuc tau, ôlanem Apômtau
 ma aêjoc njalêlôm samucgenj, êlanem ênê njaê dabunj.
 2 O katuc tau, ôlanem Apômtau
 ma ôlij ênê moasiñ samob, tanj gêjam aôm sa nanj, siñ atom.
 3 Gebe eñ tec kêsuc aôm nêm binj samob ôkwi
 to gêgôm aôm nêm gêmac samob njajam kêsa.
 4 Eñ gêjam aôm kêsi anja sec
 ma kêkêj têtac gêwiñ tenjenj nja to taê walô kêtü sunsunj gêdêj aôm.
 5 Aôm gôngôj ênê moasiñ njaô kêtôm têm gômoa nomña.
 Amboac tonanj tec gômoa ôlim matac kôtôm momboanj.

* 102:28: Pesalem dambu taunja kêtü lementenja. Nac tanj kêpô

- 6 Apômtau kêwaka biñgêdêr sa
to kêwaka lau samob, tan kékônir êséac tón nan, sa amboac tonanjen.
- 7 Eñ gêwa nê lêr sa gêdêr Mose
ma Israel latunji sêlic ênê gênsêga.
- 8 Apômtau kêtú taê walô to moasin ñam.
Eñ têtac ñandan gaógen atom ma têtac gêwin tenjenña gêjam sêga.
- 9 Eñ oc êli biñ lanjwa sa elémê atom
ma ê têtac ñandan tón ênêc ñapan atom.
- 10 Eñ gêjac aêac kêtóm nêr sec atom
to kékêr ñagêjô gêdêr aêac kêtóm nêr geo atom.
- 11 Ênê têtac gêwin tenjenña gêdêr lau, tan têtêc eñ nan kapôêñanô,
kêtóm ñasawa, tan gen umbon to nom gêngic nan.
- 12 Ñasawa tan eñ kékêr gen aêac to nêr geo gêngic nan,
kêtóm ñasawa, tan gen oc kêpi to oc kêsêp gêngic nan.
- 13 Apômtau taê walô nê lau, tan têtêc eñ nan,
kêtóm tama ten taê walô nê ñapalê.
- 14 Gebe eñ kêjala aêac ôlin ñam su
eñ kêjala gebe aêac kekop ñaôma.
- 15 Ñamalacnê bêc kêtóm gêgwan
to kêtóm ñaola, tan kékô obalêlôm nan.
- 16 Mu embe êsêlêr naêpi, oc malamê eb tagen
e talic êtiam atom.
- 17 Mago Apômtaunê têtac gêwin tenjenña gêdêr lau, tan têtêc eñ nan, gêc tenjen to tenjen
ma ênê moasin naelom gôlôac to gôlôac.
- 18 Biñ tonan kêpi lau, tan sêmasan ênê poac
to taêr gêjam ênê biñsu gebe sêngôm êtu tónnan.
- 19 Apômtau kêsá nê lêpón sa kékô undambê.
Eñ kin gêjam gôlin gamêr samob.
- 20 Amac ênê anjla to ñaclaisêga, tan akêr tanem ênê biñ to atu ênê jaenwaga nan,
alanem Apômtau.
- 21 Amac lausin undambêña samob to ênê sakinwaga, tan agôm ênê biñsu kêtú tón nan,
alanem Apômtau.
- 22 Amac ênê gêr samob, tan kékêr gêc gamêr samob, tan eñ gêjam gôlin nan, alanem
Apômtau.
O katuc tau, ôlanem Apômtau.

*

104

Apomtau gejob nê gêr, tan eñ kékêr nan

- 1 O katuc tau, ôlanem Apômtau. O ñoc Apômtau Anôtô, aôm ñac kapôêñogoc.
Aôm kôsô ñawasi kinña to ñaclai kêtú nêr.ñakwê.
- 2 Aôm gôl taôm auc ña ñawê kêtú nêr gadê.
Aôm gôlam undambê kêtóm becobo.
- 3 Aôm gójac nêr andu ñademoñ tón tamir bu.
Tao kêtú nêr kareta ma gôngón mu ñamagê ñaô.
- 4 Aôm kókêr mu kêtú nêr jaenwaga.
Aôm kókêr ôsic towaô kêtú nêr sakinwaga.
- 5 Aôm kôsuj nom ñaalê kêsêp ñênjen gêja, tec kékô ñajana,
amboac tonan oc wiwic atomanô.
- 6 Aôm kókêr gwêc kékwa nom tau auc kêtóm ñakwê
ma bu tau kêpoac e kélêlêc lôc su.
- 7 Aôm goec biñ bu, tec gê su.
Aôm gójac wapap kêtan, tec kêtain tau su gêja.
- 8 Aôm kókêr lôc kêpi ma gaboan gênê kêsêp gêja
e kêtóm ñamadin, tan aôm kôtóc nan.
- 9 Aôm kôtóc bu tau ñamadin gebe êngêli atom
gebe bu tau ênam nom samucgen auc êtiam atom.

* 103:22: Dawidnê ten.

- 10 Aôm kôkêñ bumata kêpulu kêsa gaboan
ma bu tau keselen kêsa lôc ñasawagenj gêja.
- 11 Gêñ maten jali salenña samob sênôm.
Bôcgabuñ sênôm e gêôc êsêac tôñ.
- 12 Moc tanj sêmoa umbonj ñalabu nanj, sêjam sac sêñgônj ñalêndanj.
Sêjam nê wê kêtanj kêsa ñalaka ñasawa.
- 13 Aôm kôkêñ kom anja nêmandu lôlôcña mênkêmalôm lôc.
Aôm gôjam kôm ñamoasinj gêôc tôñ.
- 14 Aôm kôkêñ gégwanj kêpi gebe bôc sêninj
ma gêñ tolaunj gebe ñamalac sênam ñakôm
e têtap gêñ sêninjña sa anja nom
¹⁵to wain gebe êñgôm ñamalacnêñ ñalêlôm ñajam êsa ma niptêkwi gebe êñgôm ñamalacnêñ
lanjônânô sênic-sênic êsa.
- 16 Kaseda Lebanonña sênôm bu e gêôc êsêac tôñ.
Ka tau Apômtaunê ka, tanj tau kêsê nanj.
- 17 Moc sêjam ic sêñgônj ka tau
ma boaloc gêjam sac gêñgônj kêmêsic.
- 18 Lôc balinj kêtunoninj gêbôm nêñ gamêñ
ma mojanj têkam sê lamu ñapoclabu.
- 19 Aôm kôkêñ ajônj gebe êtôc têmanduc.
Oc tau kêjala ñanoc naêsêpñja.
- 20 Aôm kôkêñ ñakesec, tec gêbêcauc,
go gêñ salenña samob olinj palê êsa.
- 21 Lewe matac têtanj sebe sêninj nêñ gwada,
sêjatu nêñ mo anja Anôtônê.
- 22 Oc embe êpi, oc têtainj tauñ su
nasêsa tauñ sic sênêc nêñ gêsunj.
- 23 Go ñamalacgenj êsa naênam nê kôm,
êñgôm nê gêñ êmoa e êmbêcauc.
- 24 O Apômtau, aômnnêmanduc kôm taêsam ñanô lasê.
Aôm kômasanj gêñ tau samob tomêtêgenj ma aômnnêmanduc gêñ, tanj kôkêñ nanj, gêjam nom auc.
- 25 Gwêc tau kêpoac ñatapa kêsô gedec lanjwagenj.
Gêñ maten jali saunj to kapôêñ e gelec-gelecgenj.
- 26 Wanj sêsêlêñ sêmoa
ma gasu-gasu, tanj kôkêñ nanj, gêjam nê ôwê gêmoa.
- 27 Gêñ tonanj ñai samob sêônj aômgenj
gebe aôm oc ôkêñ nêñ mo êtôm ñanocgenj.
- 28 Aôm embe ôkêñ, oc sejonj sa.
Aôm embe ôlam lêmanduc, oc ñanô ñajam êôc êsêac tôñ.
- 29 Aôm embe ônsanj lanjônânô auc, oc têtakê.
Aôm embe ôkôc êsêac awenjaô su, oc sêmanduc êndu ma têtun kekop êtiam.
- 30 Aôm embe ôkêñ awamjaô, oc maten jali êsa.
Aôm gôjam nom lanjô ôkwi kêtun wakuc.
- 31 Apômtaunê ñawasi oc ênêc tenjenj.
Apômtau oc êtun samuc nê genj, tanj kêkêñ nanj.
- 32 Eñ mata gê nom, tec kêkôtêñ tau.
Eñ lêma kêmoasac lôc, tec ñajadaunj kêsa.
- 33 Aê gabe janja wê êpi Apômtau êtôm ñoc bêc janjônj matoc jali samob.
Aê janja wê lambinña êndêñ ñoc Anôtô êtôm ñoc têmanduc, tanj jamoa nanj.
- 34 Eñ êñô aêñoc wê ñajammañ
gebe Apômtau gêgôm aê têtac ñajam kêsa.
- 35 Lau secwaga sênanja anja nom ma lau, tanj sêkac tauñ su anja Apômtaunê nanj malenjmê.

O katuc tau, ôlanem Apômtau. Aleluja.

105

Anôtô kemoasij Israel nanô

- 1 Anam dange êndêj Apômtau, awem ênac ênê njaé.
Anam ênê gêj, tanj gégôm nanj, njawae êsa êndêj tentenjlatu.
- 2 Anam wê êpi enj to anam wê lambinjna êndêj enj.
Anam ênê gêjsêga samob njawae êsa.
- 3 Atoc taôm sa êtu ênê njaé dabunja.
Êsêac tanj sesom Apômtau nanj, ôlij êpi e tapi-tapigen.
- 4 Apuc Apômtau to nê njacjai njam.
Ansom ênê lanôanô enderj tônggenj.
- 5 Taêm ênam ênê gêjsêga, tanj enj gégôm nanj.
Taêm ênam ênê gêjtalô to binj, tanj awasunj kêmêtôc nanj.
- 6 Ênê sakinjwaga Abraham nê latui amac.
Jakobné latui tec kêjalinj amac sa.
- 7 Enj Apômtau, aêacnêj Anôtô.
Enj nom samucgenj njatau.
- 8 Enj taé gêjam nê poac gedenj tônggenj.
Enj taé gêjam nê binj, tanj gêjac mata kêpi gôlôac to gôlôac njêngenj su nanj.
- 9 Enj taé gêjam poac, tanj kêmoaatij gêdêj Abraham nanj,
ma binj, tanj kêtôc lêma gêdêj Isak ma kêsôm kêtû tông nanj.
- 10 Binj tonanj enj kêsôm kêtû tông gebe êtu Jakobné binjsu
ma kêtû Israelné poac ênêc tenjenja.
- 11 Gêdêj tanj enj kêsôm gebe "Aé gabe jakêj gamêj Kanaan êndêj aôm,
nom tanj gajac sam kêtû aômnêm gêjnlênsêm nanj."
- 12 Gêdêj tanj êsêac lau luagêcgenj sêmoa nanj,
amboac lau jaba anja gamêj tau.
- 13 Êsêac anja lau tenj jaselom lau tenj
ma anja gamêj tenj jasêpi gamêj tenj.
- 14 Ma enj gêlôc gebe lau tenj sêkôninj êsêac tông atom
ma gec binj kinj njagêdô kêtû êsêacnja.
- 15 Enj kêsôm gebe" Amoasac njoc lau, tanj gaenj oso êsêac nanj atom
ma atu kasec aênjoc propete atom."
- 16 Gêdêj tanj Apômtau kêsakinj tôbôm kêsa nêj gamêj
ma gebe enserj njamalac ôlij njaserenj mo samob su nanj,
- 17 enj kêsakinj njac tenj nê njaé Josep gêmunj êsêac,
tanj lau tenj sêjam ôli enj amboac gêjôma tenj nanj.
- 18 Sêkapij ênê akainj tông njaka
ma sêsô enj gêsutêkwa tông njaka kapoacwalô.
- 19 Enj gêmoa amboac tonanj e binj, tanj kêsôm lasê nanj nanô kêsa,
go Anôtônê binj kêwaka enj sa.
- 20 Gocgo kinj kêkêj lau jasêgaboac enj su.
Njac tanj gêjam gôlij lau jaba taêsam nanj, kêlêwanj enj jagêmoa nê tauja.
- 21 Njac tau kêkêj enj kêtû ênê andu njatau
ma gêjam gôlij ênê waba samob.
- 22 Kêkêj enj gebe ênam gôlij ênê kasêga êtôm nê njalêlôm taé gêjam
ma êndôj mêtê êndêj njac tau nê gôlijwaga towae.
- 23 Go Israel gêja Aiguptu.
Ma Jakob gêjngôj gamêj tonanj kêtû wakac.
- 24 Gêdêj tonanj Apômtau kêsunj nê lau sa e têtû taêsam.
Kêsunj êsêac sa têtû dani sêlêlêc nêj njacjo, tanj sêlêsu êsêacnja nanj.
- 25 Go gêjam lau Aiguptu nêj njalêlôm ôkwi e sêkêj kisa gêdêj nê lau
ma sêgôm Anôtônê sakinjwaga kwalec.
- 26 Tec kêkêj nê sakinjwaga Mose
agêc Aron, tanj kêjalinj enj sa nanj.
- 27 Njac ulu tonanj sêgôm ênê gêjtalô anja lau tau nêj
ma sêgôm gêjsêga anja lau Aiguptu nêj gamêj.
- 28 Enj kêkêj gêsunjbôm to gêgôm gamêj njakanuc kêsa,

- mago êsêac sêkêñ tanjen ênê biñ atom.
- 29 Eñ gêjam êsêacnêñ bu ôkwi kêtû dec
ma kêkêñ êsêacnêñ i sêmac êndu.
- 30 Eñ kêkêñ ôpôac seola gamêñ auc
e sêsô nêñ kin nê balêm ñalêlôm sêja.
- 31 Eñ kêjatu ma danguc topom-topom Aleluja. sêmêñ.
Kawan sêjam êsêacnêñ gamêñ samob auc.
- 32 Eñ kêkêñ kompoc kêtuc êsêac
ma ôsic kêkac kêpô gamêñ gêjô kom su.
- 33 Kom tau gêjac êsêacnêñ aij to jambô
ma gêjac êsêacnêñ gamêñ ñaka popoc.
- 34 Eñ kêjatu ma wagô sêmêñ.
Wagô wakuc taêsam ñalêlêma atom.
- 35 Gêñ tonan ñai sen gamêñ tonan ñagêñ tolaun samob
ma sen êsêacnêñ kôm ñanô su.
- 36 Go gêjac lau nêñ ñacmêc samob êndu anga nêñ gamêñ,
gêjac êsêacnêñ lau matac ñamêcgoc.
- 37 Ma kêkêñ nê lau sêwê tosilber ma goldgen sêja.
Ma ênê lau tau nêñ ten kêsêlêñ gêbôc-gêbôc atom.
- 38 Aiguptu sêlic êsêac sêc sêja, gocgo nêñ ñalêlôm kêlêwan tau
gebe têtêc êsêac ñanô.
- 39 Eñ kêkêñ tao ten kêgadê êsêac
ma jawaô gebe êpô êsêac êndên êmbêc.
- 40 Êsêac tetên, go en kêkêñ kêmibico sêmêñ
ma kêpuc êsêac tôñ ña mo kêsêp anga undambê.
- 41 Eñ gêga poc kêkôc ma bu kasa
e keselen kêsa gamêñ sawa kêtôm bu kapôên
- 42 gebe en taê gêjam nê poac dabun.
En taê gêjam nê sakinwaga Abraham.
- 43 Amboac tonan en gêwê nê lau sêsa sêja.
Ma êsêac sêjam wê totêntac ñajamgen.
- 44 Eñ kêkêñ lau samuc nêñ gamêñ gêdêñ êsêac
ma êsêac sêwê kain lau tau nêñ awa to waba kêtû nêñ gêñ
- 45 gebe êsêac sêmansan ênê biñsu
ma sêngôm biñ, tan en kêjatu nan, êtu tôñ.
- Aleluja.

106

Anôto kêmoasin nê lau

- 1 Aleluja.
Anam danje êndên Apômtau gebe en gabêjam.
Ênê moasin oc ênêc tenjen biññanôgoc.
- 2 Asa kêtôm gebe êsôm Apômtaunê gêñsêga lasê tomalagen
ma asa oc êngôm ênê wae êsa naêtôm.
- 3 Aê aoc êôc êsêac, tan sêsap biñgêdêñ tôñ
ma sêmasan biñgêdêñ geden tongen nan.
- 4 O Apômtau, taêm ênam aê êtôm, tan taêm walô nêma lau nan.
Mêñônam aê aoc suman
- 5 gebe jalic lau, tan kôjalin êsêac sa nan, sêmoa nêñ ñajam ma êmoasin ñoc ñalêlôm
gebe têtac ñajam êsa êtu nêma lau têtac ñajamña ma jamoa ôlic êpigen êtu nêma
gêñlênsêmña.
- 6 Aêac to ma mimi agôm secgoc.
Aêac agôm keso to geogoc.
- 7 Ma mimi sêmoa Aiguptu ma tetoc aômnêma gêñsêga sa atom, ac taên gêjam nêma moasin, tan
gêjam êsêac auc nan atom.
Êsêac gêsuntêkwa ñaton kêsa gêdêñ Lôlôc Natau anga Gwêckoc,
- 8 mago en gêjam êsêac sa kêtû nê ñaêña

gebe êwaka nê ñaclai sa ñamalac sêlic.

⁹ Eñ kêsaiç biñ kêpi Gwêckoc e ñakelen kêsä.

Eñ gêwê nê lau sêsêlêñ selom ñamaker amboac sêmoa gamêñ ñakelen.

¹⁰ Eñ gêgôm gêñ tonañ gêjam êsêac kêsä anga lau, tan sêjanda êsêac nan lemen
ma kêjanço êsêac su anga nêñ ñacjo nêñ ñaclai.

¹¹ Ñadembom kêsñ lau, tan sêlêsu êsêac nan auc
e ñanô kêsä ten kêsêp sinçsawa atom.

¹² Gêdêñ tonañ sêkêñ gêwiñ ênê biñ
ma sêjam wê lambiñña kêpi eñ.

¹³ Mago êsêac sêliñ ênê gêñsêga sin seben
ma sesen ênê gôliñ popoc.

¹⁴ Êsêac sêkêñ gêwiñ nêñ ñalêlôm ñakalac anga gamêñ sawa
ma sêsäê Anôtô anga gamêñ ñagêlêñ.

¹⁵ Tec eñ kêkêñ gêñ, tan êsêac têtan nan,
mago kêkêñ gêmac sec gesen êsêac.

¹⁶ Anga gamêñ becña êsêac sêjam lêmuñ Mose
ma sêgôm Anôtônê dabuñwaga Aron amboac tonançen.

¹⁷ Tec nom gêñac ma kêdançgôñ Datan
ma kêmakop ton Abiramña auc.

¹⁸ Ja kêsä anga êsêacnêñ ton ñalêlôm
e jawaô gen alôb-alôbwaga su.

¹⁹ Êsêac sêmasan nêñ bulimakao ñakatu gold ten anga Sinai
ma sêjam sakiñ ñakatu gold tau.

²⁰ Ma sêkêñ bôc, tan sen gêgwanña nan, nêñ ten ñakatu
gêjô nêñ Anôtô nê ñawasi su.

²¹ Êsêac sêliñ nêñ gêjam-sawaga Anôtô,
tan gêgôm gêñsêga anga Aiguptu nan sin.

²² Ñac tau gêgôm gêñtalô anga gamêñ tonañ,
gêgôm gêñ ñaclaisêga anga Gwêckoc.

²³ Amboac tonañ Anôtô kêsôm gebe
ensen nê lau su.

Mago nê sakiñwaga Mose, tan Anôtô kêjaliñ eñ sa nan,
kêkô Anôtônê têtac ñandan auc gebe ensen êsêac su atom.

²⁴ Go sêkêñ gêwiñ biñ, tan eñ gêjac mata nan atom
ma sêbu gamêñ ñajam tau.

²⁵ Êsêac têtä dindiñ biñ kêtôm nêñ beclêlômgen
ma sêkêñ tanen Apômtauñê awa atom.

²⁶ Tec eñ gêôc lêma sa ma kêsôm kêtä tön gebe
ensen êsêac anga gamêñ sawa.

²⁷ Go êta êsêacnêñ wakuc êliñ-êliñ sêsêp tentenlatu ñalêlôm
e sêmac êndu anga gamêñ jaba.

²⁸ Go êsêac sêsap Bal Peor tön
ma sen gwam matê ñada.

²⁹ Êsêac sêgôm gêñ amboac tonañ e sêgôm Apômtau têtac kêbôli auc
ma gêmac sec ten gêgôm êsêac.

³⁰ Go Pinehas gêdi ma kêmêtôc êsêac
e gêmac sec gêôn sa.

³¹ Ñac tau gêgôm nê gêñ amboac tonañ tec lau sêlic eñ amboac ñac mansan
ma gôlôac to gôlôac taên gêjam eñ geden tönçen.

³² Go sêgôm Anôtô têtac ñandan kêsä anga bu Meriba
e Mose kêtäp ñagêjô sa gêjô êsêac.

³³ Êsêac sêgôm Mosenê ñalêlôm gêôn eñ sa sec
e kêsôm biñ tokauc masi.

³⁴ Israel sesen lau samuc
kêtôm Apômtau kêsakiñ êsêacña atom.

- 35 Êsêac sêjam tauŋ
e têtêku lau samuc naŋ lêŋ jaba.
- 36 Ma sêjam sakinj êsêacnêŋ gwam,
tec kêtû lakô gêdêŋ êsêac.
- 37 Êsêac sêkêŋ latuŋjo to ŋac têtû da
gêdêŋ lau samuc nêŋ ŋalau sec.
- 38 Êsêac sêkêc lau tobiŋmê nêŋ dec siŋ gebe sêkêŋ latuŋjo to ŋac kêtû da gêdêŋ Kanaannêŋ
gwam.
Sêgôm amboac tonaj tec sesen nom ŋadabuŋ su.
- 39 Êsêac sêjac môp tauŋ tec sêkac tauŋ su aŋga Anôtônê.
Êsêac sêgôm nêŋ gêŋ amboac tonaj tec sesen poac popoc.
- 40 Go Apômtau têtac ŋandaŋ kêsa gêdêŋ nê lau
gebe nê ŋalêlôm kêmoatiŋ tau têtû kêtû nê gêŋlênsêmŋa.
- 41 Eŋ gêwi êsêac siŋ sêsêp lau samuc lemeŋ,
tec lau, taŋ sêkêŋ kisa êsêac naŋ, sêjam gôliŋ êsêac.
- 42 Nêŋ ŋacjo sêkôninj êsêac têtû
e sewec sêsô ŋacjo lemeŋ ŋalabu samucgeŋ.
- 43 Apômtau gêjam êsêac sa kêsêp ŋasawa ŋapaŋ,
mago êsêac gêsujtêkwa ŋatoŋ ma nêŋ sec gêjam sêga e kêkôninj êsêac têtû.
- 44 Tagen gêdêŋ taŋ têtaj tauŋ gêdêŋ eŋ naŋ,
Apômtau kêkêŋ taŋa to taê walô êsêac kêtû nêŋ gêŋwapacŋa.
- 45 Eŋ taê gêjam nê poac, taŋ kêmoatiŋ kêtû êsêacŋa naŋ,
ma taê walô êsêac kêtû nê têtac gêwiŋ tengeŋŋa.
- 46 Ma kêkêŋ êsêac, taŋ sêwê êsêac sêŋgôŋ kapoacwalô naŋ,
nêŋ ŋalêlôm taêŋ walô êsêac.
- 47 O Apômtau, aêacma Anôtô, ônam aêacmêŋ sa
ma ônac aêac sa aŋga lau samuc nêŋ êtiam
gebe aêac anam danŋe êndêŋ aômnmêŋ ŋaê dabuŋ
ma têtac ŋajam êsa êtu nêŋ waemŋa.
- 48 Aweŋ êôc Apômtau Israelnêŋ Anôtô êndêŋ galoc to enden têtûgeŋ,
ma lau samob sêlôc gebe “Biŋŋanô.”

Aleluja.

107

BUKU KÊTU LEMENŢENŢA

Apômtau gêjam aêac sa

- 1 “Anam danŋe êndêŋ Apômtau gebe eŋ ŋac gabêjam,
ênê moasiŋ ênêc tengeŋ biŋŋanô.”
- 2 Lau taŋ Apômtau gêjam êsêac kêsi ma kêjanŋo êsêac su aŋga gêŋwapac naŋ,
sêsôm amboac tonaj.
- 3 Lau taŋ eŋ gêjac êsêac sa sêmêŋ aŋga oc kêpi to oc kêsêp ma aŋga musaŋgu-m to mula-m
naŋ,
sêsôm amboac tonaj.
- 4 Nêŋ lau ŋagêdô seo sêmoa gamêŋ sawa, taŋ intêna masianô naŋ,
ma têtap malac sêŋgôŋŋa teŋ sa atomanô.
- 5 Mo to bu gêjô êsêac
e katuj tekweŋ gêbac.
- 6 Gêŋwapac tonaj gêgôm êsêac e aweŋ gêjac Anôtô,
tec gêjam êsêac sa aŋga nêŋ ŋandaŋ tau
- 7 ma gêwê êsêac katôgeŋ
e sêô lasê malac teŋ ma sêŋgôŋ.
- 8 Êsêac sênam danŋe êndêŋ Apômtau êtu ênê têtac gêwiŋ tengeŋŋa
ma êtu ênê gêŋsêga, taŋ gêgôm gêdêŋ ŋamalac latuŋi naŋŋa,
- 9 gebe eŋ kêlau êsêac, taŋ bu gêjô êsêac naŋ,
ma kêkêŋ gêŋ ŋajam gêôc êsêac, taŋ mo gêjô naŋ têtû.

- 10 Nêj lau ñagêdô sêngôñ gêsunbôm to ñakesec,
sêlai êsêac tôn ña ki sêngôn jageo
- 11 gebe êsêac sêli awen sa gédên binju
ma sêbu Lôlôc Natau nê bin.
- 12 Kolen ñajaja kékônin êsêac e tekwen gêbac.
Êsêac sêu taun jasêc ma nêj gêjam-sawaga masi.
- 13 Gêjwapac tonan gégôm êsêac e awen gêjac Apômtau,
tec en gêjam êsêac sa anga nêj ñandan tau.
- 14 Eñ gêwê êsêac sêsa anga gêsunbôm to ñakesec
ma kêsaic nêj kapoacwalô gêngic.
- 15 Lau tonan awen êôc Apômtau êtu ênê têtac gêwin tengeñña
ma êtu ênê gênsêga, tan gégôm gédên ñamalac latunji nanña,
- 16 gebe en kêtuc katam ki popoc
ma kêtuc balan ki tulu.
- 17 Nêj lau ñagêdô têtac gêmec sa kêtû nêj secña
ma sêôc ñandan kêtû nêj geonja.
- 18 Lau tonan nêj ñalêlôm gedec gêj taninña samob
e sêsa pan lêndan sêmac êndunja.
- 19 Gêjwapac tonan gégôm êsêac ma awen gêjac Apômtau,
tec en gêjam êsêac sa anga nêj ñandan tau.
- 20 Eñ kêsakin nê bin gebe êngôm êsêac ñajam êsa
ma kêjanjo êsêac su anga sê.
- 21 Lau tonan awen êôc Apômtau êtu ênê têtac gêwin tengeñña
ma êtu ênê gênsêga, tan gégôm gédên ñamalac latunji nanña.
- 22 Êsêac sêkên da danje
ma sêsôm ênê gêj, tan gégôm nan, lasê êsêp wê têtac ñajamña.
- 23 Nêj lau ñagêdô sêlac sêsa gwêcô sêja
sebe têtulu gêj anga gwêc sawa.
- 24 Êsêac sêlic gêj, tan Apômtau gégôm nan,
to ênê gênsêga gwêc sawanja.
- 25 Gebe en kêjatu e mu gêbac
ma gêli gwêc ñadembom kapôên sa.
- 26 Gwêc tau kêsun êsêac sa sêpi e jadêdên undambê, go gêu êsêac sêsêp e gacgen sêsêp
gwêclêlôm sêja.
Ma gégôm êsêac e atên uc-ucgenj.
- 27 Êsêac katun kêlau e sêku amboac bu kêjanin êsêac
ma nêj meloco kêsa samucgenj.
- 28 Gêjwapac tonan gégôm êsêac e awen gêjac Apômtau,
tec en gêjam êsêac sa anga nêj ñandan tau.
- 29 Eñ gégôm mutêna kêtû malô
ma kékên bênônj kêsêp
- 30 e êsêac têtac ñajam kêsa gebe gwêc kêtû malô,
go gêwê êsêac sêsô lêlôm, tan sepeñ nan sêja.
- 31 Lau tonan awen êôc Apômtau êtu ênê têtac gêwin tengeñña
ma êtu ênê gênsêga, tan gégôm gédên ñamalac latunji nanña.
- 32 Êsêac tetoc en sa anga gôlôac ñalêlôm
ma sêlanem en anga laumatanên sêkac sa ñalêlôm.
- 33 Eñ gêjam bu ôkwi kêtû gamên sawa
ma bumata kêtû gamên kelenj.
- 34 Nom ñalêsi ñajam kêtû mêcgauc
kêtû lau, tan sêngôn nan, nêj geonja.
- 35 Go gêjam gamên sawa ôkwi kêtû bugêjactonj
ma gamên kelenj kêtû bumata.
- 36 Ma en kékên gamên tau gédên lau, tan mo gêjô êsêac nan sêngôn,
go sêkwê nêj malac sa gebe sêngônña.
- 37 Êsêac sêjam nêj kôm to sêsê kôm wainña
e gêjam ñanô gêôc tau tôn-tônj.
- 38 Eñ gêjam mec êsêac têtû lau taêsam
ma kékên nêj bôc ñalêlêma atom.

- 39 Gêdêñ tañ gêñwapac kékônîñ êsêac e sêpô lêna taun êndu-êndu
ma nêñ gêñ ñajam kêtaiñ su e têtû wapi nan,
40 eñ kêsêwa majey kêpi kasêga
ma kékêñ êsêac seo sêmoa gamêñ sawa nan, intêna masi.
41 Mago eñ gêôc ñac ñalêlôm sawa sa anja gêñwapac ñalêlôm
ma gêjac ênê gôlôac sa têtû kapôêñ.
42 Lau mansañ sêlic e têntac ñajam kêsa
ma gêjac lau secwaga samob nêñ lènô auc.
43 Lau tokauc taêñ ênam bin tonar
ma sêjala Apômtaunê têtac gêwiñ tengeñña ñanô.

108

*Mec Anôtô ênam aêac sa anja ñacjo nêñ
(Pes 57:7-11; 60:5-12)*

- 1 O Anôtô, ñoc ñalêlôm kêpa su gabe janam wê to janngôm gêñ wêña êtan.
O katuc tau, ôndimar.
2 Gêñ wêña totau-totau, andi.
Aê gabe janu gamêñ kelenden sa.
3 O Apomtau, aê gabe jalanem aôm anja lau ñalêlôm.
Aê gabe aoc êôc aôm anja tentenlatu ñalêlôm.
4 Gebe aômnmêm têtac gêwiñ tengeñña kêpi-kêpi e jagêdêñ undambê
ma aômnmêm bin ñajêñ kelenden tau e jagêdêñ tao.
5 O Anôtô, ôsuñ taôm sa e êndêñ undambê ñaô
ma nêñ ñawasi ênam nom samuc auc.
6 Ôkêñ tanam aêac ma ônam nêñ lau, tañ têtac gêwiñ êsêac nan sa.
Nêñ anôña engeñ aêac sa.
7 Ñac dabun Anôtô kêsôm anja nê gamêñ dabun gebe
“Aê jawa Sikem êkôc-êkôc totêtac ñajamgeñ ma janac sam gaboar Sukot êndêñ ñoc lau.
8 Gilead to Manase kêtû ñoc gamêñ.
Epraïm kêtû môkêcapac ñakululuñ ki to Juda kêtû ñoc tôc gôliñña.
9 Moab kêtû ñoc laclu jakwasin taucña.
Aê jambalin ñoc atapa êpi Edom ma ñoc dimai êpi Pilitinêñ gamêñ.”
10 O Anôtô, asa oc êwê aê jandêñ malac totunbôm ñajana jana.
Asa oc êwê aê najaô lasê Edom.
11 O Anôtô, aôm oc gôwi aêac sin
ma kôtû aêacma lausin nêñ laumata atom me.
12 Ônam aêac sa êndêñ ñacjomar
gebe ñamalac oc sênam aêac sa êtôm atom.
13 Anôtô êwiñ aêac, go dansen ñacjo alin-êlin.
En taugen tec oc êka aêacnêñ ñacjo popoc.

*

109

Ñac-gêmoa-gêñwapac-ñalêlôm nê tani

- 1 O Anôtô, aê aoc gêôc aôm,
amboac tonar ônam taôm tôñ aê atom,
2 gebe lau alôb-alôb to lau dansañ sêña awen gêdêñ aê
ma sêgôlin bin kêpi aê.
3 Nêñ bin têtac ñandan secña kékôm aê auc
ma sêjac aê ñam mêgeñ.
4 Aê kater me kêtû êsêacña.
Aê têtac gêwiñ êsêac, mago sêjam kisa aê.
5 Aê kamoasin êsêac, mago sêkêñ sec gêjô
Aê têtac gêwiñ êsêac, mago sêkêñ kisa aê.
6 Ôkêñ ñac alôb-alôb ten emêtôc ñoc ñacjo
ma nê ñacjo ten êngôlin bin êpi en.

* 108:13: Dawidnê pesalem ten. Wê ten.

- 7 Êsêac sêmêtôc eṅ ma sêkip ênê keso sa
ma ṅac tau nê mec êtu nê sec.
- 8 Ênê bêc êṅgôn mata jaliṅa êtu dambê
ma nê sakin elom ṅac tenṅaṅ.
- 9 Ênê ṅapalê têtû mosêbu
ma nê awê êtu awêṅuc.
- 10 Ênê ṅapalê sêmoa nêṅ alê katuc ṅagala atom,
sensom mo ma teten sêôṅ-sêôṅṅen.
- 11 ṅac sec tau, taṅ launêṅ tîp gêc eṅ naṅ, nê waba samob êpêla tau su
ma lau jaba sêṅaṅgo ênê kolen ṅanô su.
- 12 Eṅ êṅap nê ṅac taê walô eṅṅa ten sa atomanô
ma lau ten sênam jaom ênê mosêbu atom.
- 13 Ênê wakuc samob sêmac êndu
ma sênam kauc dêburinêṅ ṅaê samucṅenṅaṅ.
- 14 Apômṅau taê ênam ênê mimi nêṅ keso
ma êsuc tênanê sec ôkwi atomanô.
- 15 Apômṅau taê ênam nêṅ sec enden tîṅṅen
ma enen lau sec tonan nêṅ ṅaê su samucṅen e sêlin sin ṅaṅa nom.
- 16 Gebe ṅac tau taê gêjam têtac gêwiṅ launṅa atom.
Eṅ kêjanda lau sêṅgôn jageṅa to lau ṅalêlômsawa ma lau sêpô lêna tauṅṅa e sêmac êndu.
- 17 Eṅ têtac gêwiṅ gebe êpuc boa lau amboac tonan sêpuc boa eṅ tau.
Eṅ têtac gedec moasinṅ, tec moasinṅ ênac jaê eṅ.
- 18 Biṅ kêpuc boanṅa kêkôm eṅ auc amboac kêsô ṅakwê.
Gêṅ tau tonan êsêli ênê lîlîlôm popoc amboac bu ma êndanṅuc ênê ṅatêkwa amboac
nîptêkwimaṅ.
- 19 Biṅ kêpuc boanṅa tonan kêtôm obo, taṅ eṅ gêjac naṅ,
ma kêtôm ômbiṅkap, taṅ kêjandiṅ geden eṅ tîṅ naṅ.
- 20 Apômṅau oc êṅgôm aêṅoc soṅo-soṅo
to êsêac, taṅ sêsôm biṅ sec kêpi aê naṅ, amboac tonanṅenṅaṅ.
- 21 Ma aôm Apômṅau, ṅoc Anôtô, mêṅômoa ôwiṅ aê êtu nêṅ ṅaêṅa
ma ônam aê sa êtu nêṅ têtac gêwiṅ tenṅenṅaṅ.
- 22 Gebe aê ṅac ṅalêlôm sawa kapô lêna
ma aêṅoc ṅalêlôm popoc jamuṅ-jamuṅṅen.
- 23 Aê ôlic kêṅaiṅ e kêtôm katuṅ kêtû baliṅ su.
Aê katôm siob, taṅ mutêna kêdaba piṅpaṅ.
- 24 Aê gajam dabuṅ mo e ocmatu kêtû golorṅ
ma ôlic kêtû sec e ṅatêkwa kêsa awê samob.
- 25 Êsêac sêkêṅ aê katu êsêacnêṅ gêṅ lêlêṅa ten
ma têdaiṅ gêsun kêtû aêṅa.
- 26 O Apômṅau, ṅoc Anôtô, mêṅôpuc aê tîṅ.
Ônam aê sa êtu nêṅ têtac gêwiṅ aê ṅanôṅenṅaṅ.
- 27 Ôkêṅ ṅoc ṅacjo sêjala gebe aôm lêmam gôjam aê sa.
Aôm Apômṅau gêjam gôliṅ amboac tonanṅen.
- 28 Êsêac sêpuc boa aêmaṅ, mago aôm ônam mec aê.
Êsêac taṅ sêjanda aê naṅ, sêkumaṅ gebe aôm nêṅ sakinwaga aê jamoa totêtac ṅajamṅen.
- 29 Majen êtu ṅoc soṅo-soṅonêṅ ṅakwê
ma êsêac sênac biṅ majenṅa êtu nêṅ obo.
- 30 Aocsuṅ ênam danṅe kapôêṅ êndêṅ Apômṅau.
Aê jalambiṅ eṅ jamoa launêṅ sêcac sa ṅalêlôm,
31 gebe eṅ kêkô ṅac ṅalêlôm sawa nê anôṅa
gebe ênam eṅ sa êndêṅ êsêac, taṅ sebe sensen eṅ su naṅ.

*

110

Apômṅau agêc nê kin, taṅ ṅen oso eṅ naṅ

¹ Apômṅaunê biṅ gêdêṅ ṅoc Apômṅau gebe

* 109:31: Dawidnê pesalem ten.

- “Mêḡōḡōḡ aêḡoc anôḡa
 e jakêḡ nêḡ ḡacḡo
 sêḡêc amkaiḡ ḡalabu acgom.”
- ² Apômtau êkêḡ nêḡ gôliḡ ḡaclai esewec anḡa Sion ma êsa êna êtu tapa.
 Ônam gôliḡ nêḡ ḡacḡo.
- ³ Êndêḡ bêc, taḡ aôm ônac nêḡ ḡacḡo naḡ,
 nêḡ lau sêwiḡ aôm sênac ḡawaegenḡ.
- Êtôm nop êpoac bêbêc kanucgenḡ
 aôm nêḡ lau mata sêwac êndêḡ aôm nêḡ lôc dabuḡ.
- ⁴ Apômtau kêtôc lêma sa su
 ma oc enseḡ nêḡ biḡ atom gebe
 “Aôm kôtu ḡac dabuḡsêḡa ômoa tenḡeḡḡa
 kôtôm Melkisedek tau.”
- ⁵ Apômtau kêkô aôm nêḡ anôḡa.
 Êndêḡ ênê bêc têtac ḡandarḡa oc êku kiḡ samob tulu.
- ⁶ Eḡ oc êmêtôc tenḡeḡlatunêḡ biḡ ma êkêḡ nêḡ ḡacmatê sênam gamêḡ auc.
 Eḡ ênac lau môkêḡ êkôc anḡa gaboanḡ tapa.
- ⁷ Kiḡ oc ênôm bu, taḡ kêpoac gêdêḡ intêna ḡatali naḡ,
 amboac tonarḡ tec êsa môkêapac sagenḡ.

*

111

Awen êôc Anôtô êtu êmoasiḡ ôliḡ to katunḡa

- ¹ Aleluja.
- Aê gabe janam danḡe Apômtau toḡoc ḡalêlôm samucgenḡ.
 Janḡôm amboac tonarḡ anḡa lau mansanḡ to gôlôac ḡalêlôm.
- ² Apômtau gêgôm gêḡsêḡa kapôêḡ.
 Êsêac samob, taḡ têtac kêkac êsêac kêtu gêḡ tonarḡḡa naḡ, sêpuc gêḡ tau ḡam.
- ³ ḡawasi to ḡaclai gêḡam samob, taḡ eḡ gêgôm naḡ auc
 ma ênê biḡgêdêḡ oc ênêc enderḡ tōḡgenḡ.
- ⁴ Apômtau kêkêḡ nêḡ gêḡtalô taujala gebe taliḡ siḡ atom.
 Eḡ ḡacmoasiḡ to ḡac gabêḡam.
- ⁵ Eḡ kêkêḡ mo gêdêḡ êsêac, taḡ têtêc eḡ naḡ.
 Eḡ taê gêḡam nêḡ poac gedêḡ tōḡgenḡ.
- ⁶ Eḡ kêkêḡ lau samuc nêḡ gêḡḡlênsêḡm gêdêḡ nêḡ lau,
 tec gêwa nêḡ ḡaclai sa gêdêḡ êsêac.
- ⁷ Gêḡ taḡ lêma gêgôm naḡ, ḡarḡêḡ to gêdêḡ.
 Ênê biḡsu samob kêtu katô.
- ⁸ Eḡ kêwaka biḡsu tau sa gebe ênêc enderḡ tōḡgenḡ
 ma kêkêḡ biḡsu tau tobiḡ ḡarḡêḡ ma tobiḡ ḡanôgenḡ.
- ⁹ Eḡ gêḡam nêḡ lau kêsi ma kêmoatiḡ nêḡ poac tenḡeḡḡa gêdêḡ êsêac.
 Ênê ḡaê dabuḡ to ḡaclai.
- ¹⁰ Tatêc Apômtau kêtu mêtê ḡam êwa lau samob, taḡ sêḡḡôm ḡanô êsa naḡ, nêḡ kauca sa.
 Talambinḡ eḡ enderḡ tōḡgenḡ.

112

Embe tatêc Anôtô oc ênam aêac sa

- ¹ Aleluja.
- Aê aoc êôc ḡac, taḡ kêtêc Apômtau
 to gêgôm ênê biḡsu ḡanô kêsa totêtac ḡajamgenḡ naḡ.
- ² Ênê wakuc oc têtû gamêḡ ḡatau tonḡaclai.
 Ma Apômtau ênam mec lau mansanḡ nêḡ gôlôac.
- ³ Gêḡ masê to awa ênêc ênê andu
 ma ênê biḡgêdêḡ oc ênêc enderḡ tōḡgenḡ.

* **110:7:** Dawidnê pesalem tenḡ.

- 4 Eñ kêpô lau mansañ kêtôm ñawê kêpô gamêñ ñakesec.
Eñ ñac gédêñ tec taê labu ma kêmoasiñ lau.
- 5 Aê aoc êóc ñac, tañ taê walô lau to géjam lau sawa sa nan,
ma êngôm nê gêñ samob naéndêñgen.
- 6 Eñ oc êkô ñajañja êku atomanô
ma lau oc taêñ ênam eñ enden tóngen.
- 7-8 Gêñwapac ñawae oc êngôm eñ êtêc tau atom.
Êné ñalêlôm ñajêñ ma taê êka Apômtau!
Eñ têtac kêpa su ma kêtêc tau atom.
Êndêñ ñamu eñ oc êku nê ñacjo tulugen.
- 9 Eñ géjac sam nê gêñ géjac ñawaegeñ gédêñ lau ñalêlôm sawa amboac tonanjen.
Êné binjêdêñ oc ênêc enden tóngen. Eñ oc êtu apômtau towae.
- 10 Ñac tañ kêkac tau su anja Anôtônê nan, gélic e kêtú môsi.
Eñ gêmôêñ luluj, mago ñanô masi. Lau secwaga embe taêñ êka binj tenj oc ñanô ênsur
tau êndêñ êsêac atom.

113

Awen êóc moasiñ ñatau Anôtô

- 1 Aleluja.
- Apômtaunê sakiñwaga amac,
alanem Apômtaunê ñaê
- 2 Awen êóc Apômtaunê ñaê
êndêñ galoc ma ênêc enden tóngen.
- 3 Awen êóc Apômtaunê ñaê
añga oc kêpi e êndêñ oc kêsêp.
- 4 Apômtau kêlêlêc tentenlatui samob su.
Êné ñawasi kelenj undambê su.
- 5 Asa oc êtôm Apomtau, aêacnêñ Anôtô,
tañ gêñgôñ nê lêpôñ añga lolôc nan.
- 6 Ñac tau nan gewec,
go katuc kêniñ undambê to nom.
- 7 Eñ kêkam ñalêlôm sawa añga kekop
ma géóc ñac kapô lénañja sa añga wao.
- 8 Gebe etoc eñ êngôñ êwiñ kasêga,
êngôñ nabanj êné launêñ kasêga.
- 9 Eñ kêkêñ awê kapoac géwê kainj andu
ma kêkêñ eñ kêkôc ñapalê e têtac ñajam kêsa lanjwagenj.
- Aleluja.

114

Wê Pasañja tenj

- 1 Alleluja.
- Gédêñ tañ Israel gêdi añga Aiguptu,
geden tañ Jakobnê gólôac dêdi añga lau awen jaba nanj,
- 2 Juda kêtú Apômtaunê gamêñ dabuj
ma Israel kêtú êné gamêñ gólinja.
- 3 Gwêc tau gélic e kêtaiñ su
ma bu Jordan gêlêc tau sa jakêkô.
- 4 Lôc sêboanj têtôm domba kapoac
ma gamêñ ñabau têtôm domba ñalatu.
- 5 O gwec, asagenj gégôm aôm tec kôtaiñ su.
O Jordan, asagenj gégôm aôm tec gólêc taôm sa jakêkô.
- 6 O lôc, asagenj gégôm amac tec aboanj amboac domba kapoac.
O gamêñ ñabau, asagenj gégôm amac, tec aboanj amboac domba ñalatu.
- 7 O nom, ôwiwic taôm gebe Apômtau gêmêñ,

Jakobnê Anôtô mênggêmoa gêwiñ aôm.
 8 Nac tau géjam poc ôkwi kêtü bu ñatonj
 ma pocló kêtü bumata, tanj kêpulu kêpi gêmêñ nanj.

115

Anôtô mata jali nê wae êsa

- 1 O Apômtau, otoc aêac sa atom, otoc aêacma ñaê sa atom, otoc taômnêm ñaê sa êtu nêm têmtac gêwiñ tenjenñja to nêm binj ñañêñña.
- 2 Amboac ondoc lau samuc têtü kênac gebe
 “Êsêacnêñ Anôtô gêmöa ondoc.”
- 3 Aêacnêñ Anôtô gêmöa undambêgoc,
 eñ gégôm gêñ samob, tanj nê ñalêlôm taê géjam nanj.
- 4 Êsêacnêñ gwam silber to gold,
 nanj ñamalac lemeñ sêgôm.
- 5 Êsêacnêñ awerñsunj gêc, mago sêsôm binj atom.
 Mateñanô gêc, mago sêlic gamêñ Aleluja. atom.
- 6 Êsêac tanjñsunj gêc, mago sêñô binj atom.
 Lusunñsunj gêc, mago sêñu gêñ atom.
- 7 Êsêac lemeñ gêc, mago sêmoasac gêñ atom. Enkainj gêc, mago sêsêlêñ atom
 ma nêñ koclabeñ kêtanj atom.
- 8 Lau sêmasañ-gêñ-tauwaga têtôm nêñ gêñ tau
 ma lau samob, tanj taêñ kêka gwam nanj, amboac tonanjenñ.
- 9 O amac Israelwaga, taêm êka Apômtau.
 Eñ kêtü amacnêm lautuc ma géjam-sawaga.
- 10 O Aronnê gólôac, taêm êka Apômtau.
 Eñ kêtü amacnêm lautuc to géjam-sawaga.
- 11 O amac, tanj atêc Apômtau nanj, taêm êka Apômtau.
 Eñ kêtü amacnêm lautuc ma géjam-sawaga.
- 12 Apômtau taê géjam aêac, eñ oc ênam mec aêac.
 Eñ oc ênam mec Israelnêñ gólôac ma oc ênam mec Aronnê gólôac.
- 13 Eñ oc ênam mec êsêac, tanj têtêc Apômtau nanj,
 lau saunj to lau kapôêñ.
- 14 Apômtau êkêñ amac atu taêsam.
 Eñ êkêñ amac atu taêsam ma nêm gólôac amboac tonanjenñ.
- 15 Apômtau tanj kêkêñ undambê to nom nanj,
 ênam mec amac.
- 16 Undambê kêtü Apômtaunê undambê
 ma nom tec eñ kêkêñ gêdêñ ñamalac.
- 17 Nacmatê to êsêac, tanj sêc sêsêp nêñ gamêñ ñañêñña sêja nanj,
 nêñ tenj oc êlanem Apômtau atom.
- 18 Mago aêac oc talanem Apômtau
 galoc to oc endenñ tönjenñ.

Aleluja.

116

Anôtô géjam ñac, tanj kêsä panj lêndanj nanj, sa ñawê danjenña

- 1 Aê têtac gêwiñ Apômtau gebe eñ kêkêñ tanja aê
 ma gêñô ñoc tanjiboa.
- 2 Eñ gê tanja aê.
 Amboac tonanj jamôêc êndêñ eñ êtôm ñoc bêc samob.
- 3 Tamac êndu ñalêpoa gêsô aê tönj ma katêc tauc ñasec kêtü lamboamñja.
 Aê gaôc gêñwapac to kapô léna
- 4 e aoc géjac Apômtaunê ñaê gebe
 “O Apômtau, aê jatenj aôm ônam aê kêsimañ.”
- 5 Apômtau eñ ñacmoasinj to gêdêñ.

- Aêacnêj Anôtô kêtû taê labu ñamôkê.
 6 Apômtau gejob lau meloc-meloc.
 Aê katu palê, mago enj gêjam aê sa.
 7 O katuc tau, naôlêwan taôm êtiam
 gebe Apômtau kêmoasiñ aômgaç.
 8 Biñjanô, aôm gôjam katuc kêsi anja tamac ênduja.
 Aôm kôpuc matocgasi tônj gêdêj matocsulu ma goderj ockainj tônj gebe jaka selelec atom.
 9 Aê jasa ñoc lêj jamoa Apômtau lañônêm
 anja gamêj sêñgôj maten jaliña.
 10 Gêdêj tanj aê kasôm gebe “Ñoc ñalêlôm popoc-popocgen” nanj,
 mago gawi kakêj gêwiñ Anôtôña siñ atom.
 11 Gêdêj tanj kapô lêna ñasec nanj, aê kasôm gebe
 “Ñamalac samob dansanjtêna.”
 12 Aê oc jakêj asagenj êndêj Apômtau
 êjô nê moasiñ, tanj kêkêj gêdêj aê nanj.
 13 Aê gabe jaôc moasiñ ñalaciu sa êtu danje
 ma gabe aoc ênac Apômtaunê ñaê.
 14 Biñ tanj gajac mata gêdêj Apômtau nanj, gabe janjôm êtu tônj.
 Gabe janjôm êtu tônj anja ênê lau samob ñalêlôm.
 15 Apômtaunê lau mansanj embe sêmac êndu,
 oc êlic amboac gêñwapac tenj.
 16 O Apômtau, nê m sakiñwaga aê, nê m sakiñwaga latu aê.
 Aôm kôgaboac lêpoa, tanj gêsô aê tônj nanj su.
 17 Aê jakêj da danjenja êndêj aôm
 ma aoc ênac Apômtaunê ñaê.
 18 Biñ tanj gajac mata gêdêj Apômtau nanj, gabe janjôm êtu tônj.
 Gabe janjôm êtu tônj anja ênê lau samob ñalêlôm.
 19 Aê gabe janjôm jakô Apômtaunê andu ñamalaciu,
 anja aôm, Jerusalem, ñalunjenj.

117

Alambij Apômtau

- 1 Amac lau nomña samob, awem êoc Apômtau.
 Amac tentenlatu samob, alanem enj.
 2 Gebe ênê têtac gêwiñ tenjenña tau tonjaclaigenj
 ma ênê biñ ñanjêj oc ênêc endenj tônjenj.
 Aleluja.

118

Gôlôac sêlic om ñawê danjenja

- 1 Anam danje êndêj Apômtau gebe enj ñac gabêjam.
 Biñjanô ênê moasiñ ênêc endenj tônjenj.
 2 Israel sêsôm lasê amboac tonec gebe
 “Biñjanô, ênê moasiñ ênêc endenj tônjenj.”
 3 Aronné gôlôac sêsôm lasê amboac tonec gebe
 “Biñjanô, ênê moasiñ ênêc endenj tônjenj.”
 4 Lau-têtêc-Anôtôwaga samob sêsôm lasê amboac tonec gebe
 “Biñjanô, ênê moasiñ ênêc endenj tônjenj.”
 5 Aê kapô lêna ma aoc gêjac Apômtau,
 tec Apômtau kêkêj tanja aê ma gajam aê sa.
 6 Aê katêc tauc atom gebe Apômtau gêwiñ aê
 ñamalac oc sêñgôm asagenj êndêj aê.
 7 Apômtau gêwiñ aê, oc ênam aê sa
 ma jaku ñoc ñacjo tulu.
 8 Daê lamu Apômtau
 ñajam kêlêlêc taênj kêka ñamalac su.
 9 Daê lamu Apômtau
 ñajam kêlêlêc taênj kêka ñamalacnêj laumata su.

- 10 Tenterlatu samob sêgi aê auc,
mago aê gasen êsêac su gajam Apômtau lanô.
- 11 Sêgi aê auc e kêso tau,
mago aê gasen êsêac su gajam Apômtau lanô.
- 12 Êsêac sêgi aê auc amboac banic, mago ja kêkwanam êsêac su amboac oba,
mago aê gasen êsêac su ña Apômtaunê ñaclai.
- 13 Êsêac têtuc aê ñajana gebe jamben,
mago Apômtau gêjam aê sa.
- 14 Apômtau kêtuc ñoc ñaclai to ñoc ñac kalanem-enwaga.
En kêtuc ñoc kêsiwaga.
- 15 Wêsing toôndu kêpi anga lau gêdêr nêr bec.
Apômtau lêma anôña gêgôm gênsêga ñaclai.
- 16 Apômtaunê lêma anôña kêsip ñamalac sa.
Apômtaunê lêma anôña gêgôm gênsêga ñaclai.
- 17 Aê oc jamac êndu atom, janngôn matoc jali
ma jasôm Apômtaunê ñaê lasê.
- 18 Apômtau gêjac aê matocgasi aucgen,
mago gêlôc gebe jamac êndu atom.
- 19 Alêc lôm dabun tau ñakatam su êndên aê.
Aê gabe jasô najanam danje êndên Apômtau.
- 20 Apômtaunê sacgêdô tonec
gêjac lau gêdêr taungen ñawae.
- 21 Aê gajam danje aôm gebe kôkên tanjam aê
ma kôtu ñoc kêsiwaga.
- 22 Poc, tan sêkwêwaga sêbaling sin nan,
tec kêtuc poc kêclêsurja.
- 23 Gên tonan Apômtau gêgôm,
tec matenânô talic amboac gênsêga.
- 24 Bêc tau tonan Apômtau kêkêr.
Awen êoc toôndu ma ôlin êpi-êpigenman.
- 25 O Apômtau, ônam aêacmêr sa.
O Apômtau, ôkên aêac atap kolen ñanô sa.
- 26 Awen êoc ñac, tan gêmêr gêjam Apômtau lanô.
Aêac anam mec amac anga Apômtaunê andu.
- 27 Apômtau en Anôtô, en kêkêr ñawê gêdêr aêac.
Atê wê tolêsôgen ma anam gêlôn altar ñajabo.
- 28 Ñoc Anôtô aôm, aê gabe janam danje êndên aôm.
Ñoc Anôtô aôm, aê gabe jatoc aôm sa.
- 29 Anam danje êndên Apômtau gebe en ñac gabêjam.
Binjanô, ênê moasin ênêc enden tônggen.

119

Anôtônê bin wae

- 1 Aoc êoc êsêac, tan sêsa nêr lên lanôñnêm sawa
ma sêsêlên kêtôm Apômtaunê binju nan.
- 2 Aê aoc êoc êsêac, tan sêmasan ênê binju
ma tanen wamu en tonên ñalêlôm samucgen nan.
- 3 Êsêac sêgôm keso ten atom.
Sêsa ênê lên katôgen.
- 4 Aôm kôjatu nêm ñagôlin
gebe ñamalac sêmansan tomalagen.
- 5 Ojae, ñoc lên ñanênge
ma jamansan aômñêm binju ñapeman.
- 6 Aômñêm binju samob embe ênêc aê lanôcnêmjagen

oc jaṅgôm tauc majoc êsa atom.

⁷ Aê embe jaṅô nêṁ biṅsu gêdêṅ êtu tônia,
oc jalambin aôm toṅoc ṅalêlôm makenṅer.

⁸ Aê gabe jamansaṅ aômnêṁ biṅsu.
Ônam aê sapu samucṅer atom.

Tañer wamu êndêṅ Apômtaunê biṅsu

⁹ ṅacsêṅom teṅ oc êsa nê lêṅ mata sawa amboac ondoc.
Eṅ êsap aômnêṁ bin tônia acgom, go êsa êndêṅ.

¹⁰ Aê gasom aôm toṅoc ṅalêlôm samucṅer.
Ôkêṅ aê janac jaê aômnêṁ biṅsu atom.

¹¹ Aê kamasan nêṁ bin gêc ṅoc ṅalêlôm
gabe jaṅgôm sec êndêṅ aôm atom.

¹² O Apômtau, aoc gêôc aôm
ôndônia nêṁ ṅagôlin êndêṅ aê.

¹³ Aocsunṅ jasa bin, taṅ aôm awamsunṅ kôjatu naṅ,
samob sa ṅapep.

¹⁴ Aê têtac kêkac aê aômnêṁ biṅsu ṅalêṅṅa
kêlêlêc têtac kêkac aê awa nomṅa su.

¹⁵ Aê japuc bin, taṅ aôm kôjatu naṅ ṅam
ma matoc êndiṅ aômnêṁ lêṅṅer.

¹⁶ Aêṅoc ṅalêlôm kêkac aê aômnêṁ biṅsunṅer.
Aê gabe jalinṅ aômnêṁ bin sinṅ atom.

Tatu samuc Apômtaunê biṅsu

¹⁷ Ômoasiṅ nêṁ sakinṅwaga aê gebe jamoa matoc jali
ma jajop aômnêṁ bin.

¹⁸ Ôkêṅ matocanô êpoa lasê
gebe jalic aômnêṁ biṅsu ṅagêṅsêga.

¹⁹ Aê katu ṅacleṅ ṅaôma ganṅôṅ nom.
Ônsanṅ nêṁ biṅsu auc êndêṅ aê atom.

²⁰ ṅoc ṅalêlôm gêjam aoc su
aômnêṁ bin taṅ kôjatu naṅ e tekoc gêbac.

²¹ Aôm goec bin lau kesowaga, taṅ teṅbeleṅ aṅṅer
ma sêkac taunṅ su aṅga nêṁ biṅsu naṅ.

²² Aê kamasanṅ aômnêṁ biṅsu,
amboac tonanṅ ôṅgôm aê majoc êmbac ma lau sêsu aê susu atom.

²³ Kasêga sêkac taunṅ sa sêkic aêṅoc bin sêmoa,
mago nêṁ sakinṅwaga aê tec kapuc aômnêṁ biṅsu ṅam.

²⁴ Aômnêṁ biṅsu gêgôm aê têtac ṅajam kêsa
gebe kêtu ṅoc gôlinṅwaga.

ṅalêlôm kêkac aê gebe taṅoc wamu Apômtaunê biṅsu

²⁵ Aê kapô lêna tauc ganṅôṅ wao ṅaô,
amboac tonanṅ mêṅônam aê sa êtôm, taṅ gôjac mata naṅ.

²⁶ Gêdêṅ taṅ gajac miṅ ṅoc bin gêdêṅ aôm naṅ, aôm kôkêṅ taṅam aê.
Ôndônia nêṁ ṅagôlinṅ êndêṅ aê jaṅô.

²⁷ Ôkêṅ aêṅoc kauc êsa êpi intêna, taṅ nêṁ biṅsu kêjatu naṅ,
oc japuc aômnêṁ gêṅsêga ṅam.

²⁸ Aêṅoc ṅalêlôm ṅawapac gê tôniaṅer ma galinṅ matocsulu elêmé.
Ôkêṅ ôlicwalô êsa êtôm gôjac mata.

²⁹ Ôṅgamiṅ aê êndêṅ bin dansanṅ ṅalêṅ
ma ômoasiṅ aê ṅa aômnêṁ biṅsu.

³⁰ Aê kajalinṅ lêṅ binṅanônia sa.
Kakêṅ nêṁ biṅsu kêkô aê lanṅôcnêṁṅa.

³¹ Aê kasap aômnêṁ biṅsu tônia.
O Apômtau, ôkêṅ aê jaṅgôm tauc palinṅ atom.

³² Aê gabe jalêti jasa aômnêṁ biṅsu ṅalêṅ
gebe ṅoc ṅalêlôm kêkac aê lêṅ tonanṅṅa.

Mec kauc ésaŋa

- 33 O Apômtau, ôndôŋ aê nêŋ biŋsu ŋalêŋ.
Aê gabe matoc ésap e wacjaô lasé.
- 34 Ôkêŋ ŋoc kauc ésa gebe jamansaŋ aômnêŋ biŋsu
ma jamansaŋ toŋoc ŋalêlôm samucgeŋ.
- 35 Ôwê aê jasa aômnêŋ biŋsu ŋalêŋ
gebe katu samuc aômnêŋ biŋ tonar.
- 36 Ôkêŋ ŋoc ŋalêlôm ésap awa tôŋ atom,
ésap nêŋ biŋsugeŋ tôŋ.
- 37 Ônam matocanô ôkwi aŋga gêŋ nomŋa.
Ôkêŋ aê jasa nêŋ lêŋ topalêgeŋ.
- 38 Ôkêŋ biŋ, tar gôjac mata gêdêŋ lau-têtêc-aômwaga nar,
ŋanô ésa êpi nêŋ sakinwaga aê amboac tonargeŋ.
- 39 Ôkac biŋ susu, tar katêc nar su
gebe nêŋ ŋagôliŋ ŋajam.
- 40 Biŋ ŋanô, aê gajam aoc su nêŋ jatu, tar gôjac jatu narŋa.
Ôkêŋ nêŋ biŋgêdêŋ êpuc aê tôŋ.

Ôliŋ andar Apômtaunê biŋsu

- 41 O Apômtau, ôkêŋ nêŋ moasiŋ êmoasiŋ aê.
Ônam aê sa êtôm, tar gôjac mata nar,
42 gebe jajô ŋac, tar kêsu aê susu nar awa,
gebe aê kakêŋ gêwiŋ aômnêŋ biŋ.
- 43 Ma ôkôc biŋŋanô ŋamêtê su aŋga aê aocsuŋ samucgeŋ atom
gebe aê kakêŋ matoc aômnêŋ gôliŋ.
- 44 Aê gabe jamansaŋ nêŋ biŋsu toŋanôgeŋ
ma gabe jaŋgôm ender tôŋgeŋ ŋapar.
- 45 Amboac tonar jasa laŋôcnêŋ sawageŋ
gebe aê gasom aômnêŋ biŋ, tar kôjatu nar.
- 46 Aê gabe jasôm aômnêŋ ŋagôliŋ êndêŋ kiŋ
tomajoc êmbacgeŋ.
- 47 Aê têtac ŋajam kêtû nêŋ biŋsuŋa,
tar aê têtac gêwiŋ nar.
- 48 Aê jatoc aômnêŋ biŋsu, tar têtac gêwiŋ nar sa
ma taêc ênam japuc aômnêŋ gôliŋ ŋam.

Aêac taêŋ êka Apômtaunê biŋsu

- 49 Taêŋ ênam biŋ, tar gôjac mata gêdêŋ nêŋ sakinwaga aê nar.
Biŋ tau kêkêŋ aê kakêŋ matoc.
- 50 Aê gaŋgôn jageo ŋasec, mago biŋ, tar aôm gôjac mata nar,
tec kêpuc aê tôŋ ma gê malô aê.
- 51 Lau sêkêli tauŋŋa sêsu aê susu ŋasec,
mago aê kakac tauc su aŋga aômnêŋ biŋsu atom.
- 52 O Apômtau, aê embe taêc ênam aômnêŋ ŋagôliŋ laŋgwaanôŋa,
nar oc ênac têtac tôŋ.
- 53 Aê têtac ŋandar sec kêtû lau, tar sêkac tauŋ su aŋga Anôtônê nar,
gebe lau tonar sêwi nêŋ biŋsu siŋ.
- 54 Aômnêŋ biŋsu kêtû ŋoc wê lanemŋa
gêdêŋ tar kasa ŋoc lêŋ gamoa jaê ŋoc malacmôkê ŋanô nar.
- 55 O Apômtau, aê taêc gêjam aômnêŋ ŋaê gêdêŋ gêbêc
ma kamasar aômnêŋ biŋsu.
- 56 Moasiŋ ŋanô, tar gawê kaiŋ nar, tonec
gebe kamasar aômnêŋ biŋsu.

Anôtônê biŋsu e ŋarêŋ laŋgwageŋ

- 57 Apômtau kêtû ŋoc gêŋlênsêŋ.
Aê kasôm kêtû tôŋ gebe jamansaŋ aômnêŋ biŋsu.
- 58 Aê katen aôm toŋoc ŋalêlôm samucgeŋ
gebe taêŋ walô aê êtu biŋ, tar gôjac mata narŋa.

- 59 Aê taêc gêjam ñoc lêñ
 ma gajam gôliñ ockaiñ gêdêñ aômnêm ñagôliñ.
 60 Aê gajam gamêñ tôñ atom, kakac taucgen
 gebe jamansañ aômnêm biñsu.
 61 Lau alôb-alôb nêñ lêpoa gêsô aê tôñ,
 mago kaliñ aômnêm biñsu siñ atom.
 62 Aê gadi sa gêden gêbêcauc gêja lu gabe janam danje aôm
 êtu nêm gôliñ gêdêñña.
 63 Lau tañ têtêc aôm
 ma êsêac, tañ tañeñ wamu nêm jatu nañ, nêñ ñac teñ aê.
 64 O Apômtau, aômnêm têmtac gêwiñ teñgeñña gêjam nom auc.
 Ôndôñ aômnêm biñsu êndêñ aê.

Apômtaunê biñsu ñañanô

- 65 O Apômtau, aôm kômoasiñ nêm sakiñwaga ñanôgen,
 kêtôm biñ, tañ gôjac mata nañ.
 66 Ôndôñ mêtê tokauc ma mêtê jakip biñ saña êndêñ aê
 gebe aê taêc kêka aômnêm biñsu.
 67 Gêdêñ tañ kôkôniñ aê atomgen nañ, gao gamoa,
 mago galoc kamasañ aômnêm biñ kêtû tôñ.
 68 Aôm ñac gabêjam ma kômoasiñ lau.
 Ôndôñ aômnêm biñsu êndêñ aê.
 69 Lau teñbeleñ anjeñ sêga biñ kêpi aê,
 mago aê kamasañ nêm jatu toñoc ñalêlôm samucgen.
 70 Êsêacnêñ ñalêlôm ôliñ ñakam amboac ñalêsi kêkêkam lau,
 mago aê tec ñoc ñalêlôm kêkac aê kêtû nêm biñsuña.
 71 Aôm kôkôniñ aê, tec kêmoasiñ aê
 gebe nêm mêtôc tau kêdôñ nêm biñsu gêdêñ aê.
 72 Awamsuñ ñabiñsu kêmoasiñ aê
 kêlêlêc awamata totoñ-totoñ su.

Apômtaunê biñsu ñamêtôc gêdêñ

- 73 Aôm lêmam kôkêñ to kôlêsob aê.
 Ôwa ñoc kauc sa gebe jajala aômnêm biñsu.
 74 Êsêac tañ têtêc aôm nañ, embe sêlic aê oc têtac ñajam êsa
 gebe aê kakêñ matoc aômnêm biñ.
 75 O Apômtau, aê kajala gebe aôm kômêtôc biñ jagêdêñgeñ,
 tec kôkôniñ aê kêtôm aômnêm biñ ñañêñ.
 76 Ôkêñ nêm têmtac gêwiñ teñgeñña ênam mañ aêmañ,
 êtôm nêm biñ, tañ gôjac mata gêdêñ nêm sakiñwaga aê nañ.
 77 Taêm walô aê gebe jañgôñ matoc jali
 gebe aê têtac gêwiñ aômnêm biñsuñageñ.
 78 Teñbeleñ anjeñ, tañ sêgôm aê waec sec nañ, majen êsa
 ma aê tec taêc gêjam aômnêm biñ, tañ kôjatu nañ ñam.
 79 Ôkêñ êsêac, tañ têtêc aôm to sêjala aômnêm biñ, tañ gôwa sa nañ,
 gebe sêkac tañ òkwi dêndêñ aê.
 80 Ôkêñ aêñoc ñalêlôm êsap aômnêm biñsu tôñ
 gebe jañgôm tauc paliñ atom.

Mec Apômtau ênam saña

- 81 Aôm nêm moasiñ gêjô katuc
 ma kakêñ matoc aômnêm biñ.
 82 Matocanô kêkac gebe jalic biñ, tañ aôm gôjac mata nañ,
 ma katu kênac gebe “Êndêñ ondoc, go ônam malô aê.”
 83 Aê katôm bêlabi, tañ dedeñ e kêtû toñ nañ,
 mago kaliñ aômnêm gôliñ siñ atom.
 84 Aômnêm sakiñwaga nê bêc tendocgen gêc.
 Êndêñ ondocgen, go ômêtôc lau, tañ sêlêsu aê nañ, nêñ biñ.
 85 Lau tañ sêkêli tauñ nañ, sêkwê sê aê.
 Lau tañ seo gala aômnêm biñ nañ, sêgôm biñ tonañ.

- 86 Aômnêm biñsu samob tobiññanôgenj.
 Êsêac sêoc aê ôkwi ña biñ dansañ, amboac tonañ ônam aê sa.
 87 Sauñgenj oc senserj aê su janarja anğa nom,
 mago aê tec gabe jawi biñ, tañ aôm kôjatu nanj, siñ atom.
 88 Aôm ñacmoasiñ ônam aê sa êtu nêm têtmac gêwiñ tenğenja gebe janğôñ matoc jali
 gebe janğôm awamsuñ ñabinj ñanô êsa.

Takêñ êwiñ Apômtaunê biñsu

- 89 O Apômtau, aômnêm biñ kêtü tönj kêsa anğa undambê
 ma ênêc enderj tönğenj.
 90 Aômnêm biñ ñañêñ ênêc êtôm gôlôac to gôlôac.
 Aôm kôsuj nom su, tec gacgenj kékô ñajarja kêsa.
 91 Gêñ tañ kôkêñ nanj, kékô e gédêñ galoc
 gebe gêñ samob têtü nêm sakiñwaga.
 92 Aômnêm biñsu embe êtu aê têtac gêwiñ ñamôkê atom,
 oc janarja êndêñ tañ gêñwapac kékôm aê auc nanj.
 93 Aê gabe jalij aômnêm jatü siñ atomanô
 gebe aôm kôkêñ, tec kêpuc aê tönj ganğôñ matoc jali.
 94 Aê katu aômnêm gêñ, ônam aê sa
 gebe aê kapuc aômnêm gôlij tec gamoa.
 95 Lau alôb-alôb dêdib aê gebe senserj aê su,
 mago aê taêc gêjam aômnêm biñ, tañ gôwa sa nanj.
 96 Aê galic gêñ samob ñatêku gêc.
 Aômnêm biñsu tagenj tec ñamadiñ masi.

Têtac gêwiñ Apômtaunê biñsu

- 97 Aê têtac gêwiñ nêm biñsu kêlêlêc
 ma taêc gêjam kêtôm bêcgenj.
 98 Nêm biñsu gêc aêña ñapanj
 ma gêgôm ñoc kauc kêsa kêlêlêc ñoc ñacjonêñ su.
 99 Aêñoc kauc kêlêlêc ñoc kêdôñwaga samob nêñ su
 gebe aê taêc gêjam biñ tagenj, tañ aôm gôwa sa nanğenj.
 100 Aêñoc kauc kêsa kêlêlêc kwalam lanğwa nêñ su
 gebe aê kamasañ aômnêm jatü.
 101 Aê kagamiñ ockaiñ gédêñ lêñ geo samob
 gebe Jamansañ aômnêm biñ ñapep.
 102 Aê kakac tauc su anğa nêm gôlij atom
 gebe aôm taôm kôdôñ aê.
 103 Aê kasaê aômnêm biñ gebe ñakana ñajamanô.
 Kasaê ñakana kêlêlêc lêp su gêc aocsuñ.
 104 Aômnêm jatü gêwa ñoc kauc sa,
 tec kakêñ kisa gédêñ biñdansañ samob.

Apômtaunê biñsu kêtü ockaiñ ñaja

- 105 Aômnêm biñ kêtü ockaiñ ñadawenj
 ma ja tenj kêpô ñoc intêna.
 106 Aê katôc lemoc ma jamansañ êtu tönj
 gebe tañoc wamu aômnêm gôlij gédêñ.
 107 Gêñwapac gêjac aê tönj kasép ñênğenj gaja.
 O Apômtau, ojop aê jamoa matoc jali êtôm nêm biñ, tañ gôjac mata nanj.
 108 O Apômtau, ôkôc ñoc da lambiñña sa
 ma ôndôñ nêm gôlij êndêñ aê.
 109 Aê kasa panj lêndanj gebe jamac ênduñña enderj tönğenj,
 mago kalij aômnêm biñsu siñ atom.
 110 Lau alôb-alôb sêwa lakô aê,
 mago aê gao gala aômnêm jatü tenj atom.
 111 Biñ tañ aôm gôwa sa nanj, kêtü ñoc gêñlênsêm tenğenja
 kêtü aêñoc ñalêlôm kêtü samuc ñam.
 112 Aêñoc ñalêlôm taê gêjam kêtü tönj gebe janğôm aêmnêm biñsu ñanô êsa,
 janğôm enderj tönğenj e jamac êndü.

Apômtaunê bijsu kêtû lamu njam

- 113 Aê kakêñ kisa gédêñ lau, tañ nêñ njalêlôm gêja lu nañ,
mago aê têtac gêwiñ aômnêm bijsu.
- 114 Aôm kôtu ñoc lamu to lautuc.
Aê kakêñ matoc aômnêm biñ.
- 115 Amac lau secwaga, akac taôm sa naamoa jaêc.
Aê gabe jamansañ ñoc Anôtônê bijsu.
- 116 Ôpuc aê tôñ êtôm biñ, tañ gôjac mata nañ, gebe jamoa matoc jali.
Aê kakêñ matoc aôm, amboac tonañ ôñgôm aê majoc êsa atom.
- 117 Ôpuc aê tôñ gebe jamoa njam
ma jamansañ aômnêm bijsu enden tôñgeñ.
- 118 Aôm oc ôtiñ lau samob, tañ seo gala aômnêm bijsu nañ, siñ
gebe êsêac sêsau tauñ njamelocñageñ.
- 119 Lau samob, tañ sêkac tauñ su nañ, aôm gôlic êsêac amboac gêñ gambu.
Ma aê tec têtac gêwiñ biñ, tañ aôm kôdôñ nañ.
- 120 Aê katêc aôm e ôlilu géli.
Aê katêc tauc kêtû nêñ mêtôcña.

Tañeñ wamu Apômtaunê bijsu

- 121 Aê kamasañ biñ solop to biñgédêñ kêtû tôñ.
Ôwi aê siñ êndêñ sêlêsutêna atom.
- 122 Ôjô nêñ sakiñwaga awa gebe ômoasiñ eñ.
Ôkêñ teñbeleñ angeñ sêkônin aê tôñ atom.
- 123 Matocanô ñawapac kêsa gebe aê gaôñ nêñ moasiñ,
gaôñ aôm gebe ônam aê sa êtôm gôjac mataña.
- 124 Ônam nêñ sakiñwaga sa êtôm nêñ têmtac gêwiñ teñgeñña
ma ôndôñ nêñ bijsu aê jajala.
- 125 Nêñ sakiñwaga aê, ôwa ñoc kauc sa
gebe jajala biñ, tañ aôm ôwa sa nañ njapep.
- 126 Apômtaunê noc gebe êwaka tau saña kêdabiñ
gebe êsêac sêgôm aômnêm bijsu popoc.
- 127 Kêtû tonañña aê têtac gêwiñ nêñ bijsu
kêlêlêc awamata toton-toton su.
- 128 Kêtû tonañña nêñ jatu gêjam gôlin aê.
Aê gadec lêñ dansañ samob.

Njalêlôm kêkac gebe tañeñ wamu Apômtaunê bijsu

- 129 Biñ tañ aôm gôwa sa nañ, kaiñ teñ.
Kêtû tonañña ñoc njalêlôm kêsap biñ tau tôñ.
- 130 Aôm embe ônac nêñ biñ létêñ, oc êpô gamêñ
ma êwa lau meloc-meloc nêñ kauc sa.
- 131 Aômnêm bijsu gêjô aê
e aoc ec-ecgeñ.
- 132 Ôkac taôm ôkwi êndêñ aê ma taêm walô aê,
êtôm gôgôm gédêñ lau, tañ têtac gêwiñ nêñ ñaê nañ.
- 133 Ôkêñ nêñ biñ êpuc ockaiñ tôñ
ma ôkêñ gêñ sec teñ ênam gôlin aê atom.
- 134 Ônam aê kêsi êndêñ njamalac, tañ sêkônin aê tôñ nañ,
go jamansañ aômnêm jatu êtu tôñ.
- 135 Ôkêñ lañômanô êpô nêñ sakiñwaga
ma ôndôñ nêñ bijsu êndêñ aê.
- 136 Matocsulu keseleñ amboac bu
kêtû lau sêmasañ aômnêm bijsu atom ña.

Apômtaunê bijsu njamêtôc gédêñ

- 137 O Apômtau, aôm ñac gédêñ
ma aômnêm gôlin jagédêñ samob.
- 138 Aôm kômasañ nêñ bijsu tobiñgédêñ
ma kômasañ tobinñ ñañêñ ñanô amboac tonañgeñ.

- 139 Aê têtac n̄andaŋ k̄elakoc aê sec
 k̄êtu n̄oc soŋo-soŋo s̄eliŋ aôm̄nêm biŋ siŋŋa.
 140 Aôm̄nêm biŋ, taŋ ḡôjac mata naŋ, n̄akêŋkêŋ laŋgwagen
 ma nêm sakiŋwaga têtac ḡewiŋ biŋ tau.
 141 Aê katu n̄ac sawa to s̄êbu aê,
 mago kaliŋ aôm̄nêm jatu siŋ atom.
 142 Aôm̄nêm biŋgêdêŋ k̄êtu biŋgêdêŋ tengeŋŋa
 ma aôm̄nêm biŋsu tau biŋŋanô.
 143 Aê kapô lêna to ḡêŋwapac ḡêgôm aê,
 mago nêm biŋsu ḡêgôm aê têtac n̄ajam k̄êsa.
 144 Biŋ taŋ aôm̄ ḡôwa sa naŋ, oc ênêc n̄aŋêŋ enden t̄oŋgeŋ.
 Ôwa n̄oc kauc sa, go jaŋgôŋ matoc jali.

Mec Apômtau ênam saŋa

- 145 Aê gamôêc toŋoc n̄alêlôm samucgeŋ gêdêŋ aôm. O Apômtau, ôkêŋ taŋam aêmaŋ.
 Aê gabe jamansaŋ aôm̄nêm biŋsu êtu t̄oŋ.
 146 Aê aoc ḡêjac aôm gebe ônam aê sa,
 go jaŋgôm biŋ, taŋ ḡôwa sa naŋ, n̄anô êsa.
 147 Aê gadi gêdêŋ bêbêc kanucgeŋ ma kataŋ tauc kapôêŋ.
 Aê matoc kêsap aôm̄nêm biŋ tec gamoa.
 148 Matoc jali n̄apaŋ gêdêŋ gêbêc baliŋ e geleŋŋa
 ma taêc ḡêjam biŋ, taŋ aôm̄ ḡôjac mata naŋ, ḡêc n̄oc n̄alêlôm.
 149 Ôkêŋ taŋam aê êtu nêm t̄êmtac ḡewiŋ tengeŋŋa.
 O Apômtau, ôkêŋ aê jamansaŋ aôm̄nêm ḡoliŋ.
 150 Lau taŋ t̄êtim aê, mago sêkac tauŋ su aŋga aôm̄nêm biŋsu naŋ,
 t̄êdabiŋ aêgac.
 151 Ma aôm̄ Apômtau, tec gôm̄oa aê n̄agala
 ma aôm̄nêm biŋsu samob k̄êtu biŋŋanô.
 152 Aê kajala biŋ, taŋ aôm̄ kôm̄asaŋ naŋ, wanêcgeŋ
 gebe aôm̄ kôm̄asaŋ gebe ênêc tengeŋŋa.

Mec Apômtau ênam kêsija

- 153 Ôlic n̄oc n̄andaŋ ma ônam aê samaŋ
 gebe aê kaliŋ aôm̄nêm biŋsu siŋ atom.
 154 Ônam ḡoliŋ n̄oc biŋ ma ônam aê kêsî.
 Ojop aê jamoa matoc jali êtôm nêm biŋ, taŋ ḡôjac mata naŋ.
 155 Aôm̄ oc ônam lau alôb-alôb kêsî atom
 gebe êsêac sesom aôm̄nêm biŋsu atom.
 156 O Apômtau, aôm̄ taêm walô lau kêlêlêc.
 Ojop aê jamoa matoc jali êtôm nêm biŋgêdêŋ.
 157 Lau taêsam sêjanda aê to sêlêsu aê,
 mago aê gawi aôm̄nêm biŋ, taŋ ḡôwa sa naŋ, siŋ atom.
 158 N̄oc n̄alêlôm gêbu lau-sêkêŋ-ḡewiŋ-atomwaga
 gebe êsêac sêmasaŋ aôm̄nêm biŋsu atom.
 159 Ôlic aê, tec têtac ḡewiŋ nêm jatu nec.
 Ojop aê jamoa matoc jali êtôm nêm t̄êmtac ḡewiŋ tengeŋŋa.
 160 Aôm̄nêm biŋ k̄êtu biŋŋanô anô tau.
 Aôm̄nêm ḡoliŋ gêdêŋ samob oc ênêc enden t̄oŋgeŋ.

N̄alêlôm samucgeŋ êndêŋ Apômtaunê biŋsu

- 161 Aê gajam kauc tauc ma kasêga sêlêsu aê,
 mago n̄oc n̄alêlôm kêtêc aôm̄nêm biŋ tagen.
 162 Aê katu samuc biŋ, taŋ aôm̄ ḡôjac mata naŋ,
 kêtôm n̄ac ten ḡêjac siŋ e kêtap awa taêsam sa.
 163 Aê gadec to kakêŋ kisa biŋ dansaŋ
 ma têtac ḡewiŋ aôm̄nêm biŋsu tagen.
 164 Aê aoc ḡêoc aôm̄ kêtôm bêcgeŋ k̄êtu dim 7
 k̄êtu aôm̄nêm ḡoliŋ gêdêŋŋa.
 165 Lau taŋ t̄êmtac ḡewiŋ nêm biŋsu naŋ, sêmoa tobiŋmalô n̄anô
 gebe gêŋ ten êŋgôm êsêac sembenj atomanô.
 166 O Apômtau, aê kakêŋ matoc aôm̄ gebe ônam aê sa

ma kamasan aomnêm bijsugac.

167 Aênoc ñalêlôm kêmasan biñ, tanj gôwa sa nanj, kêtú tôn
ma têtac gêwiñ kêlêlêc.

168 Aê kamasan nêm jatu to biñ, tanj gôwa sa nanj.
Aôm kôjala aênoc lêñ samob kêtú tôn.

Mec Apômtau ênam sanja

169 O Apômtau, ñoc tanj wacêsô aôm tanjamsuñ.

Ôwa ñoc kauc sa êtôm nêm biñ.

170 Ñoc mec wacêsô aôm tanjamsuñ
ma ônam aê sa êtôm biñ, tanj gôjac mata nanj.

171 Lanem oc êsêwa êsa aocsuñ
gebe aôm kôdôn nêm biñsu gédêñ aê.

172 Imbeloc oc ênam wê épi nêm biñ
gebe aomnêm biñsu samob jagédêñ.

173 Ômansan lêmam gebe ônam aê sa
gebe aê kajala aomnêm jatu.

174 O Apômtau, aê gajam aoc su gebe ônam aê sa
ma aomnêm biñsu gégôm aê têtac ñajam kêsa.

175 Ojop aê jamoa matoc jali gebe jalanem aôm
ma nêm gôliñ ênam aê sa.

176 Aê gao sic amboac domba gêbôm, onsom nêm sakinwaga
gebe aê kaliñ aomnêm biñsu sinj atom.

120

Apômtau ênam aê sa anja kalomtênanêñ

1 Aê kapô lêna ma aoc gêjac Apômtau,
tec eñ kékêñ tanja aê.

2 O Apômtau, ônam aê kêsi anja gédôñôlic dansan
ma anja imbelenj geo.

3 Aôm imbêlam geo,
Ñatau oc êkêñ asagenj êndêñ aôm ma êngôm aôm amboac ondoc.

4 Oc êkêñ sinjaganê sôb bôjanj-bôjanj
ma sôb tojalana.

5 Ijoc aêma, tec ganjônj Mesek,
tec ganjônj Kedarnêñ becobo.

6 Aê ganjônj gawiñ lau,
tanj sêkêñ kisa gédêñ biñmalô nanj kêtômgaç.

7 Aê ñac biñmalôña, mago êndêñ tanj jasôm biñ wamaña nanj,
êsêac sêndi êtu sinjja.

121

Ñac tanj gejob Israel ñañêñ nanj

1 Aê gaôc matocanô sa kêpi lôc.

Ñoc ênam-aê-sawaga mêñêsa anja ondoc.

2 Apômtau tanj kékêñ undambê to nom nanj,
oc ênam aê sa.

3 Eñ oc êkêñ amkainj êka selelec atom.
Ñac tanj gejob aôm nanj, ênac tuluc atom.

4 Biñjanô, ñac-gejob-Israelwaga
gêjac tuluc to gêc bêc atom.

5 Apômtau kêtú nêm gejobwaga. Apômtau kêtú nêm ajuñ,
tanj lêmam anôña kêsô ñalabu nanj,

6 gebe oc êpac aôm êndêñ ocsalô atom,
ma ajônj êpô aôm êndêñ êmbêc atom.

7 Apômtau ejop aôm êndêñ gêñ sec samob,
eñ gejob aôm katôm.

⁸ Apômtau oc ejoy aôm êndêj taj ôsa ôna ma ôsô ômôêj nanj,
galoc ma endej tôngej.

122

Bijmalô ênêc Jerusalem njamec

- ¹ Aê ganô lau sêsôm gêdêj aê gebe “Tawê dandêj Apômtaunê andu tana”
ma gêgôm aê têtac njamanô.
- ² O Jerusalem,
galoc enjainj kêka aômnêm sacgêdô tôngac.
- ³ O Jerusalem, sêkwê aôm sa kêtiam
kêtôm malac, taj tunjôm kêpij auc e njajanja nanj.
- ⁴ Gôlôac to gôlôac sêpi gamêj tonaj
Apômtau tau nê gôlôac sêpi-sêpi sêmoa
êtôm ej kêjatu êsêac
gebe sêlanem Apômtaunê njâ.
- ⁵ Anja tonaj tec tetoc lêpôj sêmêtôc biñja kêkô,
tetoc Dawidnê gôlôacnêj lêpôj kêkô.
- ⁶ Atej mec êtu Jerusalem êtap bijmalô sarja.
Êsêac taj têtac gêwiñ aôm nanj, sêmoa njajamej.
- ⁷ Wama ênêc nêm tunjôm njalêlôm
ma bijmalô ênêc nêm andu njalêlôm.
- ⁸ Aê gabe jasôm gebe “Bijmalô êndêj aôm”
êtu njoc lasitêwai to njoc njacnja.
- ⁹ Aê gabe jatej moasinj êtu aômja,
êtu Apômtau, aêacnêj Anôtônê anduja.

*

123

Mec Apômtau taê walô aêacnja

- ¹ Aê jaôc matocanô sa wacêpi aôm.
Matocanô endec undambê, taj gôjam gôlinj gôngôñ nanj.
- ² Aêac tatôm sakinjwaga, taj mataanô êndêj nê njatau to sakinjwagao, taj mataanô gêdêj nê
njatau,
tec aêac matenjanô êndêj Apômtau, aêacnêj Anôtô, e taê walô aêac.
- ³ O Apômtau, taêm walô aêac, taêm walô aêacmêj.
Aêac anjô lau sêbu aêac e kêmasê aêac sa.
- ⁴ Lau sêkêli tauñ nêj pêlê to tenjbelej anjeñ nêj binj susu
kêmasê aêac katuj sa kêlêlêc.

124

Anôtô gêjam Israel sa, tec sêlambij ej

- ¹ Israel galoc sêsôm acgom gebe
“Apômtau embe êmoa êwiñ aêac atom, oc amboac ondoc.
Gêdêj taj njamalac dêdi sebe sênac aêac nanj,
Apômtau embe êmoa êwiñ aêac atom,
³ oc têtandjgôn aêac su tomatenjaligenj
ma senseñ aêac su êtu nêj têtac njandanj secanônja.
⁴ Bu njasamac oc epeñ aêac lênsônj
ma êc aêac su
⁵ e njasamac njakotonj-kotonj
ênsañ aêac auc.”
- ⁶ Aêac awenj êôc Apômtau gebe gêsuj aêac dadêj njacjo lunluj
jakêkaku aêac popoc atom.
- ⁷ Aêac katuj gêwê sa kêtôm moc gêwê dibwaganê lakô sa.
Lakô tau gêngic ma aêac tec tajam samuc.
- ⁸ Apômtau taj kêkêj undambê to nom nanj,
nê njâ oc ênam aêac sa.

* 122:9: Dawidnê tej.

*

125*Anôtô kētu nê lau Israel nêj lamu*

- ¹ Lau taj ôliņ andaj Apômtau naņ, têtôm lôc Sion,
taj oc kôjô-kôjô atom, êkô ñaņêj enden tôņgen naņ.
² Lôc kêgi Jerusalem auc ma Apômtau kêgi nê lau auc kêtôm tonaj.
Gagôm gêdêj galoc ma oc enden tôņgen.
³ Lau alôb-alôb sênam gôliņ lau gêdêj nêj gamêj ñapaņ atom.
Embe sêņgôm, go lau gêdêj tauņ oc sêņgôm sec.
⁴ O Apômtau, ômoasiņ lau ñajam
to êsêac, taj taņej wamu aômnêm jatu naņ.
⁵ Ma êsêac, taj seo sic naņ,
Apômtau ôtiņ êsêac su nasêwiņ lau geowaga.

O Israel, biņmalô êndêj aômmaņ.

126*Sêjam danje kētu Anôtô gêjac êsêac sa kêtiamņa*

- ¹ Gêdêj taj Apômtau gêjam Sionnê gêjwapac ôkwi naņ,
aêac asaê amboac aêc mêgen.
² Gêdêj tonaj aêac gêdôj ômac-ômacgen
ma imbelen toôndugen.
³ Biņñanô, Apômtau gêgôm gêjșêga kētu aêacņa.
Aêac ôliņ kêpi ñanô.
⁴ O Apômtau, ônam aêacma gêjwapac ôkwi,
amboac kom kêkêj bu kêsa ñamaņ kêtiam aņga gamêj mula-mņa.
⁵ Lau taj sêsê gêj tomatenșulu naņ,
oc sêkôc ñanô sa toôndugen.
⁶ Ñac taj kêbic mowê tomatasulugen gêja gebe êsê naņ,
oc êmu êmêj tomolêpoaņ ma totêtac ñajamgen.

127*Anôtônê mec tagej ênam aêac sa*

- ¹ Apômtau embe êkwê andu atom,
oc lau tauņ sênam ñakolej elêmê.
Apômtau embe ejop malac atom,
oc kelenwaga sênam jali êtôm atom.
² Amac embe andi êndêj bêbêc kanucgen
ma anam kôm e êmbêcauc
gebe atap gêj êôc amac tôņņa sa, oc aņgôm elêmê.
Ñam gebe Anôtônê lau têtac gêwiņ êsêacņa têtap nêj gêj sa êndêj taj sêncêc bêc naņ.
³ Latuņi têtû Anôtônê moasiņ gêdêj aêac
ma eņ gêjam mec aêac ña gôlôac tau.
⁴ Lau matac latuņi
têtôm sôb, taj kêsêp siņwaga lêma naņ.
⁵ Aê aoc êôc ñac,
taj kêbic nê sôb tolagic-tolagic naņ.
Ñac tonaj embe êmansaņ nê biņ êndêj nê soņo-soņo aņga malac ñasacgêdô,
oc sêņgôm eņ maja êsa atom.

*

128*Taņej wamu Apômtau ñagêjô*

- ¹ Aê aoc êôc ñac, taj kêtêc Apômtau,
taj kêsa ênê lêj gêmoa naņ.

- 2 Aôm oc ôtap lêmam ñakolen ñañanô sa.
Ma aôm ôtu samuc ma ômoa ñajamgenj.
- 3 Aômñêm awê êmoa nêm andu amboac m mamaloc,
tañ ñalatu taêsam kêgi auc nanj.
Aômñêm ñapalê têtôm ñip kepenj
kêgi nêm tebo auc.
- 4 Biññanô, ñac tenj embe êtêc Apômtau,
oc Apômtau ênam mec enj amboac tonanjenj.
- 5 Apômtau ênam mec aôm anja Sion
gebe ôlic Jerusalem ñamoasinj ênac matamanô ñajam êtôm aômñêm têm ômoa matam
jalijã,
- 6 ma ôlic nêm ñapalênênj wakuc.
O Israel, biñmalô êndênj aômmanj.

129

Israel sêôc gêñwapac ma Apômtau gêjam êsêac sa

- 1 Israel embe êsôm nê biñ tenj, oc êsôm, nê biñ tonec lasê gebe
“Aê ñapalêgenj ma sêlêsu aê ñasec.
- 2 Biññanô, aê ñapalêgenj ma sêlêsu aê ñasec,
mago sêkônij aê tôn atom.
- 3 Lau sakwerjtêna sêsêlê aê dêmôêctêkwa
e popoc jamunj-jamunjenj,
- 4 mago ñac gêdênj Apômtau gêdim lakô,
tañ lau sec sêwa su nanj gêñgic.”
- 5 Lau samob, tañ têtac kêbôli auc kêtú Sionña nanj,
sênu tauñ su tomajenjenj.
- 6 Oc têtôm gêgwanj, tañ kêkô salôm enj, ñaô nanj,
êtu kapôênj atom tagenj ma êmêlij sebenj.
- 7 Ñanô masi, tec ñac tenj ejonj sa atom
ma tenj ênac lagic gêñ tau atomanô.
- 8 Ma ñac tenj, tañ êsa întêna tonanj mênêlic gêñ tau nanj, oc êmôêc gebe “Apômtaunê moasinj
êpi amac.
Aêac ajam mec amac ajam Apômtau lanjô” nec atom.

130

Mec Apômtau ênam aêac saña

- 1 O Apômtau, aê aoc gêjac aôm anja ñakêlêndinj sec.
- 2 Apômtau, ôkênj tañam aê aoc.
Ôê tañam ñoc tañjboa kapôênj.
- 3 O Apômtau, aôm embe ôê sec tônj,
o Apômtau, asa oc êkô aôm lanjômñêm.
- 4 Mago aôm, tec kôsuc biñ ôkwi,
amboac tonanj tec têtêc aôm.
- 5 Aê gaôn Apômtau. noc katuc gêônj enj,
tec kakênj matoc nê biñj.
- 6 Ñoc katuc gêônj Apômtau gêmoa,
gêgôm kêlêlêc ñac, tañ gêdib gamênj gebe elenñaña nanj su. Gêgôm kêlêlêc dibwaga tonanj
su biññanôgoc.
- 7 Israel, ôkênj matam Apômtau
gebe Apômtau kêtú têtac gêwinj tenjenña ñamôkê ma gêjam lau kêsi gêjac ñawaegenj.
- 8 Ma enj oc ênam Israel kêsi
anjã nênj sec samob.

*

131

Olinj andanj Apômtauña

* 130:8: Pesalem dambu tauñña kêtú 6ña.

- 1 O Apômtau, aêhoc ñalêlôm kêkian tau sa atom
ma matocanô ketoc tau sa atom.
Aêhoc ñalêlôm taê kêka gêh,
tañ kapôêh kélêlêc aê nan atom.
2 Masianô, aê kakônih ñoc ñalêlôm tôh ñahêngên.
Ñoc ñalêlôm ñahêh kêtôm ñapalê, tañ jamañgen gêsac têna lêma dambê nan.
3 O Israel, ôkêh matam Apômtau
êndêh galoc ma enden têngên.
Dawidnê ten.

132

Anôtô ênam mec gamêh dabun

- 1 O Apômtau, taêm ênam Dawid
to nê gêhwapac samob.
2 Taêm ênam gebe eh kêtôc lêma gédêh Apômtau
ma géjac mata binj gédêh Jakobnê Anôtô ñaclai gebe
3 “Aê gabe jasô ñoc beclêlôm atom
ma jasa tauc sic janêc ñoc mê atom,
4 aê gabe matocanô ênam kauc bêc
ma matoc êmôp êtu bêcña atom,
5 jamoa e jatap Apômtaunê mala ten sa
ma jatap Jakobnê Anôtô ñaclai nê andu ten sa acgom.”
6 Binjanô, aêac anğôh Eprata ma anğ andu tau ñawae,
go atap sa anğa kôm Jarña.
7 Aêac asôm gebe “Ajôc, tasô ênê andu ñalêlôm tana
nadau tauñ ma taten mec tanêc ênê akaiñ ñataon.”
8 O Apômtau, ôndi tonêm poac ñakatapa ñaclaiña
ma ôna malam ôlêwan taômña.
9 Aômnêm dabunwaga sêsô binjgédêh êtu nêh ñakwê
ma aômnêm lau mansañ sênam lasê totêntac ñajamgen.
10 Ôtiñ nêm ñac, tañ goen oso eh nan, su atom
êtu nêm sakiñwaga Dawidña.
11 Apômtau kêtôc lêma ma kêsôm nê binj kêtû tôh gédêh Dawid.
Eñ kêsôm tobinjanôgen ma oc ênam ôkwi atom gebe
“Aê gabe jakêh aôm taôm latôminêh ten
êngôh aômnêm lêpôh.
12 Latômi embe sêmansañ aêhoc poac
to ñoc binjsu, tañ jandôh êsêac nan,
oc nêh wakuc sêngôh aômnêm lêpôh
enden têngên.”
13 Binjanô, Apômtau kêjaliñ Sion sa
ma taê gêjam gebe êtu ênê andu.
14 Ma eh kêsôm gebe “Aê maloc jalêwan tauc enden têngênña nan tonec.
Aê taêc gêjam kêtû tôh tec janğôh tonec.
15 Aê gabe janam mec êsêacnêh gêh êlêlêc su.
Aê gabe jakêh mo êôc nêh lau ñalêlôm sawa tôh.
16 Aê gabe jakêh moasiñ êtu nêh dabunwaganêh ñakwê.
Êsêacnêh lau mansañ oc sênam lasê totêntac ñajamgen.
17 Aê gabe Dawidnê ñaclai êpoa lasê anğa tônê.
Aê kamasañ aêhoc ñac, tañ gaen oso eh nan, nê jakaiñ ten kêkô.
18 Aê jakêh majen êtu ênê ñacjonêh ñakwê,
mago eh êkuc sunsun ñaôsic-ôsic êngôh eh môkêapac.”

133

Lasitêwai semoa sêwiñ tauñ ñapep ñabinj

- 1 Alicgac me, lasitêwai embe sêngôh sêwiñ tauñ,
oc talic ñakatu têtac êsa lanğwagên.

- 2 Bin tonan kêtôm niptêkwi njamanô, tan sêkêc kêpi Aron môkêapac ma keselen kêdaguc ênê em,
e jagêsac ênê njakwê gêsutêkwa.
3 Kêtôm manin anga lôc Hermon,
tan kêsêlô mênkêpi Sion nan,
gebe gamên tonan Apômtau gêjam mec su
gebe sêmoa mater jali enden tōngen.

*

134

Anôtônê sakin gêbêctja njawê

- 1 Ajôc, Apômtaunê sakinwaga samob, tan akô Apômtaunê andu gédênj gêbêc nan,
alanem Apômtau.
2 Aôc lememe sa aten mec akô gamênj dabun
ma alanem Apômtau.
3 Apômtau, tan kêkênj undambê to nom nan,
ênam mec aôm anga Sion.

135

Aweñ êôc Apomtau

- 1 Aleluja.

Awem êôc Apômtaunê njâê.

Amac tan ajam sakin Apômtau nan, alanem enj.

- 2 Amac tan akô Apômtaunê andulêlôm
to akô aêacnênj Anôtônê andu njamalacluj nan,
3 awem êôc Apômtau, gebe Apômtau enj njac gabêjam.
Anam wê êpi ênê njâê gebe enj têtac kêsa lanwgagenj.
4 Gebe Apômtau kêjalinj Jakob sa
ma Israel kêtû ênê gênjênsêm.

- 5 Binjanô, aê galicgac, Apômtau enj njac kapôênj
ma aêacnênj Anôtô kêlêlêc anôtôi samob su.

- 6 Gêñ samob, tan Apômtau têtac gêwinj anga undambê to nom ma anga gwêc to gêdimbobsêga
samob nan,
oc êngôm êtu tōñj.

- 7 Enj tec gêwê tao anga gwêcm kêpi gêmênj
ma kêkênj ôsic kêsêp kom njâlêlôm ma kêkôc mu su anga nom njakêclêsu.

- 8 Enj tec gêjac Aiguptu nêñ njamêc êndu,
gêgôm gédênj njamalac to bôc.

- 9 Anga tônê enj kêsakinj gêñsêga to gêñtalô
gebe êmêtôc Parao to nê sakinwaga samob.

- 10 Enj tec gesenj lau tomôkê-tomôkê taêsam
ma gêjac nêñ kinj tonjaclai êndu.

- 11 Amboac lau Amor nêñ kinj Sihon ma Basan njakinj Og
ma lau Kanaan nêñ kinj toê-toê samob.

- 12 Ma enj kêkênj êsêacnênj gamênj
gédênj lau Israel sêwê kainj.

- 13 O Apômtau, aôm nêñ njâê oc ênêc tenjenj.
O Apômtau, nêñ waem oc êsa êndênj gôlôac to gôlôac.

- 14 Gebe Apômtau kêwaka nê launênj binjgédênj sa
ma taê walô nê sakinwaga.

- 15 Tenterlatunênj gwam njamalac lemeñ sêgômñja.
Êsêac sêmasan njâ silber to gold.

- 16 Aweñsunj gêc, mago sêsôm binj atom.
Matenjanô gêc, mago sêlic gamênj atom.

- 17 Tanjenj sunj gêc, mago sêñô binj atom
ma sêsi aweñ atom amboac tonanjenj.

- 18 Lau tan sêmasanj gêñ tauwaga nan, oc têtôm nêñ gêñ tonan

* 133:3: Dawidnê tenj.

ma lau samob, tanj ôlinj andanj nanj, amboac tonanjenj.

- 19 O Israelnê gôlôac, alanem Apômtau.
O Aronnê gôlôac, alanem Apômtau.
20 O Lewinê gôlôac, alanem Apômtau.
Amac tanj atêc Anôtô nanj, alanem Apômtau.
21 Awenj êôc Apômtau anja Sion,
jatau, tanj gêngônj Jerusalem nanj.

Aleluja.

136

Wê danjenja terj

- 1 Anam danje Apômtau gebe enj njac gabêjam.
Biñjanô, ênê moasinj ênêc endenj tôngjenj.
2 Anam danje anôtôinênj Anôtô.
Biñjanô, ênê moasinj ênêc endenj tôngjenj.
3 Anam danje apômtauinênj Apômtau.
Biñjanô, ênê moasinj ênêc endenj tôngjenj.
4 Enj gêgôm gênsêga.
Biñjanô, ênê moasinj ênêc endenj tôngjenj.
5 Enj kékênj undambê tokaucgenj.
Biñjanô, ênê moasinj ênêc endenj tôngjenj.
6 Enj kêmasanj nom gêsac bu njad.
Biñjanô, ênê moasinj ênêc endenj tôngjenj.
7 Enj kékênj oc to ajônj.
Biñjanô, ênê moasinj ênêc endenj tôngjenj.
8 Enj kékênj oc gebe êwê gamênj êndênj ocsalô.
Biñjanô, ênê moasinj ênêc endenj tôngjenj.
9 Enj kékênj ajônj to utitalata gebe sêpô gamênj êndênj êmbêc.
Biñjanô, ênê moasinj ênêc endenj tôngjenj.
10 Enj gêjac Aiguptunênj njamêc êndu.
Biñjanô, ênê moasinj ênêc endenj tôngjenj.
11 Enj gêwê Israel sa anja Aiguptu.
Biñjanô, ênê moasinj ênêc endenj tôngjenj.
12 Enj gêgôm njalêma njajanja ma gêôc lêmadambê sa.
Biñjanô, ênê moasinj ênêc endenj tôngjenj.
13 Enj gêwa Gwêckoc kékôc gêja luagêc.
Biñjanô, ênê moasinj ênêc endenj tôngjenj.
14 Enj gêwê Israel sêsêp njalêlôm sêja.
Biñjanô, ênê moasinj ênêc endenj tôngjenj.
15 Enj kêtinj Parao to nê lausinj sêsêp Gwêckoc njalêlôm ma sênôm gwêc su.
Biñjanô, ênê moasinj ênêc endenj tôngjenj.
16 Enj gêwê nê lau sêmoa gamênj sawa.
Biñjanô, ênê moasinj ênêc endenj tôngjenj.
17 Enj gêjac kinj tonjaclai êndu.
Biñjanô, ênê moasinj ênêc endenj tôngjenj.
18 Njác tau, tanj gêjac kinj towae êndu nanj.
Biñjanô, ênê moasinj ênêc endenj tôngjenj.
19 Enj gêjac lau Amor nênj kinj Sihon êndu.
Biñjanô, ênê moasinj ênêc endenj tôngjenj.
20 Enj gêjac Basan njakinj Og êndu.
Biñjanô, ênê moasinj ênêc endenj tôngjenj.
21 Enj kékênj lau tonanj njai nênj gamênj gêdênj nê lau sêwê kainj.
Biñjanô, ênê moasinj ênêc endenj tôngjenj.
22 Enj kékênj gamênj tau gêdênj nê sakinjwaga Israel.
Biñjanô, ênê moasinj ênêc endenj tôngjenj.
23 Enj tec taê gêjam aêac gêdênj tanj tapô lêna nanj.

- Biññanô, ênê moasiñ ênêc enderj tônggen.
 24 Ma géjam aêac kêsi anğa lau, tañ sêlésu aêac nañ.
 Biññanô, ênê moasiñ ênêc enderj tônggen.
 25 Eñ gêlôm gêñ taniñña gêdêñ gêñ maten jalina samob.
 Biññanô, ênê moasiñ ênêc enderj tônggen.
 26 Anam danđe êndêñ undambê ñatau Anôtô.
 Biññanô, ênê moasiñ ênêc enderj tônggen.

137

Lau tañ sêggôñ kapoacwalô anğa Babel nañ, nêñ tanjiba

- 1 Gêdêñ tañ aêac anğôñ Babelnêñ bu nañ,
 aêac taêñ géjam Sion ma atan.
 2 Aêac akêñ ma gêñ wêña
 geñ kalen ka siun, tañ kékô tonañ nañ,
 3 gebe lau, tañ sêkôc aêac tóñ nañ,
 sêkac aêac gebe anam ma wê, ma lau, tañ sêlésu aêac nañ,
 sêkac aêac gebe amoa toôndugerj ma sêsôm gebe
 “Anam nêñ wê Sionña terj aêac anğ.”
 4 Mago aêacmêñ oc anam Apômtaunê wê
 anğa gamêñ jaba amboac ondocgeñ.
 5 O Jerusalem, aê embe jalinj aôm siñ,
 oc lemoc anôña êtu tonj.
 6 Aê embe taêc ênam aôm atom ma embe jatoc Jerusalem sa êlêlêc ñoc gêñ samob, tañ gêgôm
 aê têtac ñajam nañ atom,
 oc imbeloc êsap lócboam tóñ.
 7 O Apômtau, taêm ênam bêc, tañ lau Edom sêgôm gêñwapac
 gêdêñ Jerusalem nañ.
 Êsêac sêmôêc gedegj tônggen gebe
 “Ansenj êlinj-êlinj êsêp e êndêñ nombañ.”
 8 O Babel, aôm kalomtênao.
 Aêac awenj êôc ñac, tañ êkêñ gêñ, tañ gôgôm gêdêñ aêac nañ, êmu wacêpi aôm êtiam.
 9 Aêac awenj êôc ñac, tañ êôc nêñ ñapalê dedec sa
 ma êmakinj êsêac sêpi poc nañ.

138

Wê dangenja kêtú Anôtônê binj ñañêñña

- 1 O Apômtau, aê gabe janam danđe aôm tonoc ñalêlôm samucgeñ.
 Aê gabe jalambinj aôm êndêñ anôtói sêlic.
 2 Aê gabe jatenj mec êndêñ aôm jakô nêñ lôm dabunj ñamagêña
 ma jalanem aômnêñ ñaê êtu nêñ moasiñ to binj ñañêñña
 gebe aôm kôwaka nêñ ñaê to binj, tañ gôjac mata nañ sa
 kêlêlêc ñêñgeñ su.
 3 Gêdêñ tañ aoc géjac aôm nañ, kôkêñ tanjam aê.
 Ma kôpuc ñoc ñalêlôm tóñ ña nêñ ñaclai kainj terj.
 4 O Apômtau, kinj samob anğa nom embe sêñđ awamsunj ñabinj
 oc sêlambinj aôm.
 5 Êsêac oc sêñga wê êpi Apômtaunê gôlinj
 gebe Apômtaunê ñawasi géjam gamêñ auc.
 6 Apômtau kêtú ñac towaegoc ma géjam ñac ñalêlôm sawa sa
 ma kêjala lau-tetoc-taun-sawaga, tañ sêmoa jaêc enj nañ, amboac tonanğenj.
 7 Aê embe jamoa gêñwapac ñalêlôm,
 aôm oc ôpuc aê tóñ janğôñ matoc jali.
 Aôm kôpuc ñoc ñacjo, tañ têtac ñandanj sec gêdêñ aê nañ sugenj
 ma nêñ anôña géjam aê sa.
 8 Apômtau oc êñgôm gêñ, tañ géjac mata gêdêñ aê nañ ñanô êsa.
 O Apômtau, nêñ moasiñ ênêc terjgeñ. Ônac dabinj kôm, tañ gôjac m nañ.

*

139

Anôtô kêjala gêñ samob e gêdêñ ñamadiñ to gêmoa gamêñ samob

- 1 O Apômtau, aôm gôbi ñoc ñalêlôm létêñ e kôjala aê.
 2 Aê embe janğôñ me jandi sa, oc ôjala.
 Aôm gômoa jaêc, mago kôjala biñ, tañ aê taêc gêjam nañ.
 3 Aôm gôlic aê kasêlêñ me gaêc
 ma kôjala aêñoc lêñ e tomalageñ samob.
 4 Ñalô teñ ênsac imbeloc atom tagen
 ma aôm Apômtau oc ôjala kwananğen.
 5 Aôm kôpiñ aê auc anğa muña ma nêñ ña
 ma gu lêmam gêsac môkêcapac.
 6 Aê kasaê biñ tonan kaiñ teñ ñanô
 kêlêlêc aêñoc kauc su, tec kajala atom.
 7 Nêñ Ñalau gêmoa ma aê oc jasa ondoc
 ma aê oc jaêc jamu ondocña gebe ôlic aê atom.
 8 Aê embe japi undambê jawac, oc jatap aôm sa.
 Ma embe jaja ñoc mê ênêc lamboam, oc jatap aôm sa.
 9 Aê embe jalôp jandêñ gamêñ oc kêpiña
 ma najalêwar janğôñ gamêñ oc kêsêpña jana,
 10 oc lêmam êwê aê anğa ôñê
 ma ôsip aê sa ña nêñ anôña.
 11 Ma aê embe jasôm gebe gêsunbôm êkôm aê auc samucgen
 ma ñawê, tañ kêpô aê nañ, ênam kesec,
 12 mago aôm oc ôlic ñakesec amboac ñakesec atom.
 Ôlic gêbêcauc amboac elenña ma ñakesec amboac ñawê.
 13 Aôm taômgen tec kôkêñ aêñoc ñalêlôm
 ma kôlêsob aê anğa tinoc têtacêlêlôm.
 14 Aê gajam danğe aôm gebe kôkêñ aê ñamêtê kaiñ teñ.
 Aêñoc katuc kêjala gebe aômñêñ gêñ, tañ gôgôm nañ, kêtü gêñsêga kaiñ teñ.
 15 Aôm kôjala ñoc ñatêkwa ñasec-ñasec samob
 gêdêñ tañ kôkêñ aê kelec-kelec kôsingen ma kôlêsob aê anğa tinoc têtacêlêlôm.
 16 Matamanô gôlic aê gêdêñ tañ aê ñanô kêsa atomgen ma koto ñoc bêc, tañ taêm gêjam gebe
 janğôñña nañ, gêc nêñ buku kwananğen.
 Gôgôm gêmun kêsêp ñasawa, nañ ñoc bêc teñ mênkêsa atomanô nañ.
 17 O Anôtô, biñ tañ aôm taêm gêjam nañ, ñawapac, oc jajala amboac ondoc.
 Gêñ tonan taêsam e ñalêlêma atom.
 18 Aê embe jasa sa, oc jalic êlêlêc ganğac su.
 Aê embe janêc e gulun jandi, nañ jatap aôm sa.
 19 O Anôtô, ônac alôb-alôbwaga ênduman
 ma ôkêñ lau, tañ sêwê kaiñ dec nañ, sêc su anğa aêñoc.
 20 Lau tonan tec sêkian taun sa ma sêsôm biñ alôb-alôb kêpi aôm
 ma sêgôm aômñêñ ñaê kêtü meloc.
 21 O Apômtau, aê oc jakêñ kisa êndêñ lau, tañ sêkêñ kisa gêdêñ aôm nañ, atom me.
 Ma janam lanğcanô ôkwi êndêñ lau, tañ sêli taun sa gêdêñ aôm nañ, atom me.
 22 Biññanô, aê kakêñ kisa gêdêñ êsêac ñajanña,
 galic êsêac têtü ñoc ñacjo.
 23 O Anôtô, ômbi aê létêñ e ôjala ñoc ñalêlôm.
 Ônsaê aê to ôjala gêñ, tañ taêc gêjam nañ.
 24 Ma embe ôlic aê jasa lêñ dansan jamoa,
 nañ ôwê aê jasa lêñ ñanêñña.

*

140

Mec êtu Anôtô ênam aêac saña

* 138:8: Dawidnê teñ. * 139:24: Dawidnê pesalem teñ.

- 1 O Apômtau, ônam aê kêsi êndêj lau sec
ma ojop aê êndêj lau tojraclai.
- 2 Lau tonaj taêj gêjam binj sec gêc nêj ñalêlôm
ma sêkalom kisa kêtôm bêcgej.
- 3 Êsêacnêj imbelej ñamata kêtôm moac wêmnê.
Moac ñamalic gêc kêsa panj gêdôjôlicgej.
- 4 O Apômtau, ojop aê êndêj lau alôb-alôb lemej.
Ônam jaom aê êndêj lau tojraclai, taj sêkic binj sebe sensej aê nanj.
- 5 Tetoc-taunj-sawaga sêwa lakô kêtû aêja.
Êsêac sêkic uc gêjac intênataligenj ma sêwa lip kêtû aêja gebe ênac aê.
- 6 Aê kasôm gêdêj Apômtau gebe “Ñoc Anôtô aôm.”
O Apômtau, ôkêj tanjam ñoc tanj kapôêj
- 7 O Apômtau, ñoc Anôtô, ñoc ñac, taj gôjam aê sa ñajana nanj.
Aôm kôtu ñoc lamu gêdêj noc sinja.
- 8 O Apômtau, ôkêj binj, taj lau alôb-alôb taêj gêjam to kêkac êsêac nanj, ñanô êsa atom.
Onsej binj, taj sêkic kêtû aêja nanj su.
- 9 Ôkêj ñoc ñacjo sêku aê tulu atom
ma binj, taj sêkic kêtû aêja nanj, êpi êsêac taunj.
- 10 Eñ êkêj ñalana ênsêlô êpi êsêac taunj.
Eñ êtîj êsêac sêsêp sêlêlôm sêna e dêndi sa êtîam atom.
- 11 Ñac-gêga-binjwaga oc êmoa naeo.
Ma gêjwapac oc epej ñac tojraclai sec nanj, pinjpoap-pinjpoap e ênaja.
- 12 Aê galicgac gebe Apômtau oc êmansaj lau sêjgôj jageo nêj binj
to êmansaj lau ñalêlôm sawa nêj binj.
- 13 Binjanô, lau gêdêj oc sênam danje êtu aômñêm ñaêja.
Lau gêdêj oc sêjgôj sêwîj aôm.

*

141

Mec kêtulaja tej

- 1 O Apômtau, aê aoc gêjac aôm ôkac taômgej ôndêj aê ômôêj.
Embe jamôêc aôm, nanj ôkêj tanjam ñoc aoc.
- 2 Ôlic ñoc mec êtôm gasôb jadaunj gêdêj aôm.
Ôlic jaoc lemoc sa êtu da êtulaja.
- 3 O Apômtau, ôkêj aocsunj ñadibwaga tej
ma ôkêj gêdôcôlic ñakatam ñagejowaga tej.
- 4 Ôkêj ñoc ñalêlôm ewec êndêj gêj sec
gebe janjôm gêj alôb-alôb atom.
- 5 Ñac gêdêj tej embe ênac aê me êlêj binj aê, nanj jajala gebe oc têtac gêwîj aê,
mago aê janac jao gebe lau sec nêj tej ênij oso môkêcapac atomanô gebe katenj mec
gedej tôngej gebe Apômtau epej êsêacnêj kisa su.
- 6 Embe sêmbalinj nêj mêtôcwaga sêsêp pocsañij,
lau oc sêjala gebe Apômtaunê binj binjanô.
- 7 Eñ kêpalip êsêacnêj ñatêkwa jatotoj-totoj sêc gêdêj lamboam ñagêsunjawa,
kêtôm poc, taj têtuc kêkôc e popoc-popocgej gêc intêna nanj.
- 8 Matoc êndîj aôm, Apômtau ñoc Anôtô. Aê gabe jaê lamu aôm.
Amboac tonaj ôwi ñoc katuc sinj gebe janaja atom.
- 9 Ojop aê êndêj lakô, taj sêwa kêtû aêja nanj,
ma êndêj lau secwaga nêj lip amboac tonaj.
- 10 Ôkêj lau, taj sêkac taunj su nanj, sêwê taunj nêj uc
ma aê jao gala jana.

*

* 140:13: Dawidnê pesalem tej.

* 141:10: Dawidnê pesalem tej.

142

Anôtô ênam aéac sa anġa gêḡwapac ḡalêlôm ḡamec

- ¹ Aê aoc gêjac Apômtau kapôêḡenġ,
gamôéc kapôêḡ gêdêḡ Apômtau.
- ² Aê kasêwa ḡoc tanġi gêc en laḡônêmġa,
kasôm ḡoc gêḡwapac lasê gêdêḡ enġ.
- ³ Gêdêḡ tanġ ḡoc ḡalêlôm ḡagogo nanġ,
mago aôm kôjala lêḡ, tanġ aê kasa nanġ.
Sêwa lakô kelecġenġ
gêc ḡoc intêna, tanġ kasa nanġ.
- ⁴ Aê matoc geso gêmu anôḡa,
mago katap ḡac tenġ gebe ênam aê sanġa sa atom.
Aê gabe jaê lamu gêḡ tenġ, mago katap sa atomanô
ma ḡac tenġ gebe ênam aê sanġa gêmoa atomanô.
- ⁵ O Apômtau, aê aoc gêjac aôm.
Aê kasôm gebe ḡoc lamu aôm to ḡoc gêḡlênsêm, tanġ gawê kainġ anġa lau materġ jali nêḡ
gamêḡ nanġ.
- ⁶ Ojae, ôḡô ḡoc tanġiboamanġ gebe aê katuc gêbac su.
Ônam aê kêsi anġa lau, tanġ sêlêsu aê nanġ, gebe nêḡ ôlinġ walô kêlêlêc aê su.
- ⁷ Wê aê sa anġa kapoacwalô
gebe jalanem aômnêm ḡaê.
Aôm embe ômoasiḡ aê,
oc lau gêdêḡ sêkac sa sêwiḡ aê.
gêḡḡôḡ poclabu nanġ. *

143

Embe ôlinġ to katuj êḡḡôḡ naeo, nanġ awerġ ênac Anôtô

- ¹ O Apômtau, ôḡô ḡoc mec ma ôê tanġam ḡoc tanġi.
Aôm ḡac tobiḡ ḡanġêḡ, ôkêḡ tanġam aê êtu nêm biḡgêdêḡḡa.
- ² Ôkic nêm sakiḡwaga nê biḡ atom
gebe aôm ôlic ḡamalac mata jali tenġ êtôm ḡac gêdêḡ atom.
- ³ Ojae, ḡacjo tau kêjanda katuc.
Enġ kêku aê tulu jagaêc nom ma aê katôm êsêac, tanġ sêmac êndu su nanġ.
- ⁴ Aêḡoc katuc ôluḡ-ôluḡenġ
e ḡoc ḡalêlôm kêtu toḡ anġa ḡoc wanġlêlôm.
- ⁵ Aê taêc gêjam têm gêmuḡ andanġenġa ma taêc gêjam aômnêm lêmam ḡakôm samob, tanġ
gôḡôm nanġ.
Taêc gêjam jakêšêp aômnêm gôlinġ samob.
- ⁶ Aê galam lemoc ma katerġ mec gêdêḡ aôm.
Aêḡoc katuc gêjam awa su aôm kêtôm nom ḡakelenġ kêšê awa gebe kom ênac.
- ⁷ O Apômtau, ôkac taômġenġ mêḡôkêḡ tanġam aê.
ḡoc ḡalêlôm kêtu dambê-dambê su gebe jananġa.
Ônsanġ laḡômanô auc êndêḡ aê atom
gebe jatôm êsêac, tanġ sê su sêšêp sêlêlôm sêja nanġ atom.
- ⁸ Ôkêḡ aê janô aômnêm têtac gêwiḡ tenġenġa ḡawae êndêḡ elenġa
gebe aê taêc kêka aôm.
Ôtôc intêna, tanġ gobe aê jasa nanġ, êndêḡ aê
gebe jasunġ ḡoc katuc sa êndêḡ aôm êwac.
- ⁹ O Apômtau, ônam aê kêsi êndêḡ ḡoc ḡacjo.
Aê jandêḡ aôm wacjaê lamu aôm.
- ¹⁰ Ôndôḡ aê janġôm ḡoc gêḡ êtôm aôm gôlic ḡajam gebe aêḡoc Anôtô aôm.
Aômnêm ḡalau ḡajam êwê aê jasa lêḡ ḡanġêḡ.
- ¹¹ O Apômtau, ôpuc aê tôḡ janġôḡ matoc jali êtu aômnêm ḡaêḡa.

* 142:7: Dawid gêga wê tonanġ gêdêḡ tanġ

- Ónam aê sa anja gêḡwapac êtu aómnêm binjêdêḡḡa.
 12 Onsenj ḡoc ḡacjo su ma ómoasinj aê ma onsoc samob, tanj sêlêsu aê nanj,
 gebe nêḡ sakinjwaga aê. *

144

- Aweḡ gêôc Anôto ḡamec. Moasinj gêjam Israel auc*
 1 Aê aoc gêôc Apóḡmtau, tanj kêtú ḡoc tunjêna nanj.
 Eḡ tec kêdôḡ lemoc gebe janac sinj ḡajanja ma lemoclatu gebe janac sinj ḡajanja.
 2 Eḡ tec kêtú ḡoc balan ma ḡoc tunjêna to ḡoc kêsíwaga. Eḡ tec kêtú ḡoc lautuc to ḡoc lamu.
 Eḡ kékêḡ tentenjatú sêsô aê ḡalabu.
 3 O Apóḡmtau, ḡamalac kêtôm asagenj, tec aóm matam gêdij eḡ
 ma ḡamalac latú tonec kêtôm asagenj, tec aóm taêm gêjam eḡ nec.
 4 ḡamalac kêtôm awajaó
 ma êné béc kêtôm gêḡ ḡajaó-jaó.
 5 O Apóḡmtau, ówê nêḡ undambê sa ma ósêp ómôêḡ
 ma ómoasac lôc gebe jadauḡ êsa.
 6 Ópalip ósic mêḡnenseḡ êsêac êlij-êlij.
 Ópê nêḡ sób ma onsoc êsêac sêc sêna.
 7 Ómêtóç lémam anja lolóc mêḡḡanjo aê su
 ma ónam aê sa anja ḡasamac kapôêḡ anja lau jaba lemenj.
 8 Lau tonanj gêdôḡlíc sêsóm binj dansanj
 ma nêḡ anôḡa kêtóc gêḡ geo.
 9 O Anôto, aê gabe janja wê wakuc tenj êpi aóm
 ma janḡóm gêḡ wêḡa tonagam lemelu êtanj ma janam wê êndêḡ aóm.
 10 Aóm kópuc kinj tóḡ e sêku ḡacjo tulu.
 Aóm kójanjo nêḡ sakinjwaga Dawid su anja sinj ḡaclai.
 11 Ónam aê sa ma ójanjo aê su anja lau jaba lemenj.
 Anja lau, tanj gêdôḡlíc sêsóm binj dansanj to nêḡ anôḡa têtóc geo nanj.
 12 Aêac latunji lau matac têtôm ka baliḡ
 ma aêac latunjo têtôm andu ḡajam-ḡajam ḡaalé poc, tanj sepeḡ ḡataló nanj.
 13 Aêacma andu moḡa gêlóc lanḡwageḡ
 ma anḡóḡ gêḡmasê ḡaó gedeneḡ tóḡneḡ.
 Aêacma domba sêsu ḡalatu tausen to tausen
 ma tentausen to tentausen seḡ gêḡ sêmoa oba.
 14 Aêacma bulimakao sêsu ḡalatu taêsam ma gêḡwapac kêtap sa to sêjam ḡalatu su atom.
 Lau sêḡḡóḡ sênam aucgeḡ, mago tanjboa ênéç nêḡ malaclunj atom.
 15 Aê aoc êóc lau, tanj sêmoa kêtôm binj, tec tasóm su nec.
 Aê aoc êóc lau, tanj Apóḡmtau kêtú nêḡ Anôto nanj.
 *

145

- Talanem Apóḡmtau êtu nê moasinj to ḡaclairja*
 1 O ḡoc kinj Anôto, aê gabe jatoc aóm sa
 ma jalanem nêḡ ḡaê endeneḡ tóḡneḡ.
 2 Aê gabe jalanem aóm êtôm bécgeḡ
 ma aoc êóc nêḡ ḡaê endeneḡ tóḡneḡ.
 3 Apóḡmtau eḡ ḡac kapôêḡ, tec talanem eḡ ḡanómanj.
 Aêac ḡamalac oc tapuc êné ḡam natatóm atom.
 4 Gólóac tenj sêlanem aómnêm koleḡ êndêḡ gólóac tenj sêḡḡ
 ma sêsóm aómnêm ḡaclai ḡagêḡsêga lasê.
 5 Êsêac oc sêsóm aómnêm ḡawasi to waem kinja lasê,
 ma aê gabe janja wê êpi nêḡ gêḡsêga.
 6 Lau oc sêsóm aómnêm gêḡsêga ḡanjalai lasê
 ma aê gabe jawa aómnêm waem kapôêḡ sa.

* 143:12: Dawidnê pesalem tenj. * 144:15: Dawidnê tenj.

- 7 Lau oc sênac aômnêm moasinj tengeŋŋa ŋaminj
to têtû samuc aômnêm binjgêdêŋ toôndugeŋ.
- 8 Apômtau eŋ ŋac moasinj to taê walô ŋam.
Eŋ gêbinj tôŋ ma têtac gêwiŋ tengeŋŋa gêjam eŋ auc.
- 9 Apômtau eŋ ŋajam gêdêŋ ŋamalac samob
ma eŋ taê labu gêŋ samob, taŋ kékêŋ naŋ.
- 10 O Apômtau, gêŋ samob, taŋ kôkêŋ naŋ, sênam danje aôm.
Ma nêŋ lau mansaŋ sêlanem aôm.
- 11 Êsêac oc sêsôm aômnêm gamêŋ kiŋŋa ŋawae lasê
ma sênac aômnêm ŋaclai ŋaminj
- 12 gebe ŋamalacnêŋ latuŋi sêŋô aômnêm gêŋsêga
to aômnêm gamêŋ kiŋŋa ŋawasi ŋanô ŋawae.
- 13 Aômnêm gamêŋ kiŋŋa ênêc tengeŋ
ma ônam gôliŋ gôlôac to gôlôac ŋêŋgen êna.
- Apômtau gêgôm nê binj samob ŋanô kêsa
ma nê koleŋ samob gêwa ênê têtac gêwiŋ sa.
- 14 Apômtau kêpuc lau samob, taŋ sebeŋ naŋ tôŋ
ma gêjac êsêac samob, taŋ sêŋgôŋ sêpô dêducgeŋ naŋ sa.
- 15 Lau samob matenj gêdinj aôm
ma aôm kôkêŋ êsêacnêŋ mo gêdêŋ ŋanoc.
- 16 Aôm kôlainj lêmantapa ma gôlôm gêŋ matenj jali samob
e gêôc êsêac tôŋ.
- 17 Apômtau gêgôm nê gêŋ samob gêdêŋgeŋ
ma gêgôm nê gêŋ samob tomoasinjeŋ.
- 18 Apômtau gêmoa êsêac, taŋ awenj gêjac eŋ naŋ ŋagala
ma gêwiŋ êsêac samob, taŋ awenj gêjac eŋ tonanôgeŋ naŋ.
- 19 Eŋ gêjam êsêac, taŋ têtêc eŋ naŋ, nêŋ sêpô lêna sa
to gêŋô êsêacnêŋ taŋiboa ma kêpuc êsêac tôŋ.
- 20 Apômtau gejob êsêac samob, taŋ têtac gêwiŋ eŋ naŋ,
ma oc enseŋ lau alôb-alôb samob su.
- 21 Aoc êôc Apômtaunê wae
ma lau nomŋa samob sêlanem ênê ŋaê dabunj tengeŋ ma tengeŋ.

*

146

Talanem Apômtau êtu ênê kôm gêdêŋŋa

- 1 Aleluja.
O katuc tau, ôlanem Apômtau.
- 2 Aê gabe jalanem Apômtau êtôm ŋoc bêc samob, taŋ ganjôŋ matoc jali naŋ,
ma gabe janam wê êndêŋ ŋoc Anôtô êtôm ŋoc têm, taŋ jamoa nom naŋ.
- 3 Taêm êka laumata to ŋamalac tenj
gebe êsêac têtôm gebe sênam lau sa atom.
- 4 Awenjaô embe ênac pep, oc têtû kekop êtiam
ma nêŋ binj, taŋ taêŋ gêjam naŋ, oc ênac pep amboac tonanjeŋ.
- 5 Aê aoc êôc ŋac, taŋ Jakobnê Anôtô gêjam eŋ sa
ma kékêŋ mata Apômtau Anôtôgeŋ naŋ.
- 6 Ŋac tonanj tec kékêŋ undambê to nom ma gwêc to ŋagêŋlêlôm samob.
Eŋ ŋac ŋaŋêŋ endenj tôŋgeŋ.
- 7 Ênê mêtôc gêdêŋ gêjam êsêac, taŋ lau sêkônij êsêac tôŋ naŋ sa
ma gêlôm êsêac, taŋ mo gêjô êsêac naŋ. Apômtau kêgaboac lau kapoacwalôŋa su.
- 8 Apômtau kékêŋ matenjpec sêlic gamêŋ kêtiam ma kêsa lau, taŋ sêpô dêducgeŋ naŋ sa.
Apômtau têtac gêwiŋ lau gêdêŋ.
- 9 Apômtau gejob lau jaba ma gêjam awêtuc to mosêbu sa.
Mago eŋ gesenj lau alôb-alôb nêŋ intêna su.

* 145:21: Dawidnê wê lanemŋa tenj.

- ¹⁰ Apômtau eñ kinj tengeñña.
O Sion, aômnêm Anôtô ênam gôlinj endenj tôngeñ.

*

147

Anôtô kêtü ñaclai to moasinj ma mêtê ñatau ñamôkê

¹ Aleluja.

Alanem Apômtau gebe tanam wê êndêñ aêacnêñ Apômtau tonec gêñ ñajam.

Lambij tonanj ñajam ma jagêdêñ.

² Apômtau kêkwê Jerusalem sa kêtiam.

Eñ géjac Israel latunji, tanj sêmoa salinj-salinj nanj sa.

³ Eñ kêmoasinj êsêac, tanj ñalêlôm popoc nanj,
ma kêsabanj êsêacnêñ kamoc ñandanj.

⁴ Eñ kêkêñ utitalata kêtôm tau taê gêjam
ma kêsam êsêacnêñ ñaê samob tomalagenj.

⁵ Aêacnêñ Apômtau eñ ñac kapôêñ to ñaclaisêga.

Êné mêtê ñadôñ gêc atomanô.

⁶ Apômtau gêjam lau ñasec sa
ma kêtinj alôb-alôbwaga pinjpanj jasêc nom.

⁷ Apuc Apômtaunê wê danjgeña sa.
Anjôm gêñ wêña êtanj êndêñ aêacnêñ Anôtô.

⁸ Eñ kêkêñ tao gêsac umbonj
ma kêkêñ kom kêmâlôm nom to kêkêñ gégwanj kêpuc anja lôc.

⁹ Eñ gêlôm bôc
ma kêkêñ mo gêdêñ aoco ñalatu, tanj têtanj gêdêñ eñ nanj.

¹⁰ Eñ têtac gêwiñ hos ñaclai atom
to gêlic ñamalac, tanj labum ñajanja nanj ñajam atom.

¹¹ Apômtau têtac gêwiñ lau, tanj têtêc eñ nanj,
to têtac gêwiñ lau, tanj sêkêñ materj êné têtac gêwiñ tengeñña nanj.

¹² O Jerusalem, ôlanem Apômtau.
O Sion, ônam wê êndêñ nêñ Anôtô.

¹³ Gebe eñ kêmasanj nêñ katam ñajanja.
Eñ gêjam mec nêñ ñapalê, tanj sêmoa nêñ ñalêlôm nanj.

¹⁴ Eñ kêbalanj nêñ gamêñ ñamadiñ auc ñapep
ma gêlôm aôm gôñgôñ moasu ñaôgeñ.

¹⁵ Eñ kêsakinj nê jatu kêsêp nom gêmêñ
ma binj tau kêlêti gêjam nom aucgeñ sep tagerj gêja.

¹⁶ Eñ kêkêñ sno kêtôm kapok
ma kêkêñ nop kêtôm wao.

¹⁷ Eñ kêpalip nê kom poc kêtôm poclô.
Asa oc êôc êné malotêna tîñ.

¹⁸ Eñ kêkêñ nê binj e gêñ tau gêwê.
Eñ kêkêñ nê mu, tec ñabu keselenj.

¹⁹ Eñ gêwa nê binj sa gêdêñ Jakob
ma kêsôm nê gôlinj to binjêdêñ lasê gêdêñ Israel.

²⁰ Eñ kêmoasinj tentenjatlu tenj amboac tonanj atom.
Êsêac sêjala êné binjsu atom.

Aleluja.

148

Undambê to nom sêlanem Apomtau

¹ Aleluja.

* 146:10: Aleluja.

Alanem Apômtau anġa undambê.

Alanem eġ anġa lôlôc.

² Ênê anġela samob, alanem eġ.

Ênê lau totonġ-totonġ samob, alanem eġ.

³ Oc to ajôġ, alanem eġ.

Amac utitalata samob, alanem eġ.

⁴ Amac undambê to undambê, alanem eġ.

Amac bu, taġ apoac umbonġ ġaô naġ, alanem eġ.

⁵ Gêġ samob tonanġ ġai, alanem Apômtaunê ġaêmanġ

gebe eġ kêġatu, tec gêġ tau ġanô kêsa.

⁶ Gebe eġ ketoc gêġ tonanġ ġai kêkô gebe êkô enderġ tôġġenġ

ma kêkêġ ġagôlinġ, taġ sêġġeli atom naġ, gêdêġ êsêac.

⁷ Amac gêġ nomġa, amac gêġsêġa gwêcġa to gwêc ġagêdimlaburġa samob naġ,
alanem Apômtau.

⁸ Aôm ġa to komġoc, aôm sno to ômbinġ,

aôm mutêna, taġ gôġôm ênê binġ kêtû tôġ naġ, amboac tonanġenġ.

⁹ Amac lôc to gamêġ ġabau samob,

amac gêġkainġ to nip walanġ samob,

¹⁰ amac bôc saleġġa ma malacġa samob,

amac gêġ kêkêġġa ma moc tomagê, alanem Apômtau.

¹¹ Amac kinġ anġa nom to tenterġlatu samob,

amac kasêġa to gôlinġwaga nomġa samob,

¹² amac ġacsêġom to awêtakinġ,

amac lau ġanô to ġapalê, alanem Apômtau.

¹³ Lau samob tonanġ ġai sêlanem Apômtaunê ġaêmanġ

gebe ênê ġaê tagenġ tec ġaê towae. Ênê ġawasi kêlêlêc undambê to nomġenġ.

¹⁴ Eġ kêkêġ ġaclai gêdêġ nê lau gebe ênê lau mansanġ samob sêlanem eġ

sêwinġ lau Israel, taġ têtû ênê gêġ naġ.

Aleluġa.

149

Wê lambinġa tenġ

¹ Aleluġa.

Anam wê wakuc êndêġ Apômtau.

Awenġ êoc eġ anġa ênê lau mansanġ ġalêlôm.

² Israel têtû samuc nêġ ġac, taġ kêkêġ êsêac naġ.

Sion latui awenġ êoc nêġ kinġ toônduġenġ.

³ Êsêac têtê wê sêlanem ênê ġaê

sênac onġ to gêġ wêġa êtaġ.

⁴ Apômtau têtac gêwinġ nê lau

ma kêkêġ lau palê-palê sêku nêġ ġacġo tulu.

⁵ Anôtônê lau têtû samuc eġ to sênam lasê to ôlinġ êpi

sênc nêġ mê ma awenġ êoc eġ toônduġenġ.

⁶ Êsêac sêlambinġ Anôtô to awenġ êpigenġ

ma sêmêġġôm sinġ ġamata makenġ-makeġ

⁷ gebe sêkac nêġ kamocġoc anġa lau samuc nêġ

ma sêkêġ ġagêġô êndêġ tenterġlatu.

⁸ Sênsô êsêacnêġ kinġ ġa kapoacwalô tôġ

ma sênsô nêġ lau mata tôġ ġa kapoacwalô ki

⁹ gebe sêġġôm binġ, taġ Anôtô kêkic wanêcġenġ naġ, êtu tôġ êpi êsêac.

Binġ tonanġ ketoc Anôtônê lau samob sa.

Aleluġa.

150*Alanem Apômtau*

¹ Aleluja.

Alanem Apômtau anğa nê lôm dabuŋ.

Alanem eŋ anğa undambê.

² Alanem eŋ êtu nê gêŋsêgaŋa
ma alanem eŋ êtu nê ŋaclai kapôêŋŋa.

³ Alanem eŋ ŋa dauc ŋaôndu.

Alanem eŋ ŋa gêŋ wêŋa to kalinğwan.

⁴ Alanem eŋ ŋa wê to oŋ.

Alanem eŋ ŋa gêŋ wêŋa to gasuc.

⁵ Alanem eŋ ŋa gegob êtaŋ.

Alanem eŋ ŋa gegob ŋakicsêa galaŋ-galaŋgen.

⁶ Gêŋ samob, taŋ sêsê awerŋ naŋ, sêlanem Apômtau.

Aleluja.

ՆաԿմեւէ Թաւ

Նա ԹոԿաւ Թեյ Կեթո ԲուԿ ՆաԿմեւէ Թաւ Թոնեւ. Էյ ԿէԿիք ղաձաԿնէյ Լէյ ղոձա Դաձե՛ Թո ցեյ-թեյաԿ ղաձ սա. Էյ Կէթաք սա ցեբե Լէյ Թոձա կէԼէձոճոյ ղա Բիյցեճէյ ղաձի. Էյ Կէձա՛ ցեբե ղաձաԿ ղեյաձ ղեյ կոձ Թոճ ցոցեյ, Թեւ ցէԿ ցեբե ղաձաԿնէյ Լէյ ղոձա ղաձոձ մաձի, ցէյ ղաձա. Է՛նէ Կաւ Կէձա Կէփի Աձոձ, Թա ղեյաձ ցոլիյ ղաձաԿնէյ Թէձ ղաձ, ղէ Լէյ աթո. Էյ Կէթ լէձա Կէթս Բիյ Թոձաղա, ղացո Էյ ցէյաձ Լա Լաւ ցեբե ղեձաձ կոձ ղաձաղա Թո Թէթս սաձա Թոաձի, Թա Աձոձոձ ԿէԿէյ ցեճէյ էճեաԿ ղաձ, էթոձ Թէձ, Թա ցէյաԿ էճեաԿ ղաձաե ղաձ.

Նալոձ Թա ղեյալիյ սա աղա ԲուԿ Թա ղաձոձէԼաթս 12 ղաձ, Կեքեյ Բիյ Թոձա, ցեբե Աձոձոձ ԿէԿէյ ցէյ ղաձո Բաձո Կս. Նալոձ ղացեճոձ ցէԼէյ Բիյ աէաԿ ցեբե Թաձա ղեյ Լէյ ղոձա ԹոԿաւ ղա Թաթս սաձա ղեյ Լէյ ղաձէյ ղաձաձ էթոձ Թէձ, Թա Թաձա ղոձ ղաձ.

Բիյ Թաէձա, Թա ղաԿ ԹոԿաւ Թաէ ցէյաձ ղաձ, Կէձա աղա ղէ ղալէլոձ ղաձաքաԿ Թո ղաԿաԿա. ղացո Լաւ աձաձաղա ղեյ ԿէԿէյ է՛նէ ԲուԿ Թոնեւ Կէճէք Բիբոլո ղալէլոձ ցէձի. Թեւ ցէձա սա ցեբե Բիյ ԿաԿէյ ցէձիյա, Թա ղեւ Բիբոլո ղալէլոձ ղաձ, ԿէԿէյ ղաձաձա ցեճէյ Լաւ Թոձեյ ղալէլոձ ղաձաքաԿ Թո Լաւ-ղե-ցոձա աձոաԿ Թոձաղա. Լաւ Թաէձա ղեձաէ ԲուԿ Թոնեւ ղաԲիյ աձոaԿ ԹաձաԿաԿաԿա Թեյ ղա ղեԿ Թաւ ղեյ ղաԿաԿ Կէճէք ԲուԿ Թոձա ղաԲիյ. ցո էճեաԿնէյ Կաւ Կէձա ցեբե Բիբոլո, Թա Կէթոձ ցէյաքաԿ ԹոԿալ-ԹոԿալ ցեճէյ ղաձաԿ ղաձ, ԿէԿէյ ղաձոձ Թեյ, Թա ղաձաԿ ղեԿէյ ղաԿեյ Է ղեյալա ղեյ Լէյ ղոձա ղաԿէթոձէ ղաձո ղաձ.

3

Գէյ ղաձո Թոձաձ

¹ Գէյ ղաձո Բաձո ցէԿ ցեճէյ-ցեճէյա. ղա կոձ ղաձո, Թա ղեյաձ ղեձա աձոաԿ ղաԼաԲս ղաձ, ղաձո ցէԿ աձoaԿ Թոձաղա.

² Թոնէյ ղեԿոձ աէաԿ Բաձո ցէԿ, ղա Թաձա է՛նԿ Բաձո ցէԿ.

Թաճ ցէյ ղաԿէձ ցէԿ ղա Թաձոյ ղաձոձ սա ղաԿէձ ցէԿ.

³ ղեյաԿ ղաձաԿ է՛նԿ Բաձո ցէԿ ղա ղեյցոձ Լաւ ոլիյ ղաձա էճա Բաձո ցէԿ.

Դաձեյ ցէյ ղաձա Բաձո ցէԿ ղա ԿաԿէձ սա Բաձո ցէԿ.

⁴ ԹաԿա ղաձիԲոա Բաձո ցէԿ ղա ԹաձաԿ Բաձո ցէԿ.

Թաձա աԲեԿ Բաձո ցէԿ ղա ԿաԿէձ Բաձո ցէԿ.

⁵ Թաձա քոձ էլիյ-էլիյ Բաձո ցէԿ ղա Թաձոյ քոձ սա Բաձո ցէԿ.

Թաձա Դաձիյ Թաւ Բաձո ցէԿ ղա Թաթս ղեճէ Թաւ Բաձո ցէԿ.

⁶ Դաձոձ ցէյ Բաձո ցեԿ ղա Թաձա ցէյ ղաքս Բաձո ցէԿ.

Թաձա ցէյ սա Բաձոձ ցէԿ ղա Թաձիյ ցէյ Բաձո ցէԿ.

⁷ ԿաԿա ցէյ էյցիԿ Բաձո ցէԿ ղա Կաձ ցէյ էփի Կաղեյ Բաձո ցէԿ.

Թաձա Թաւ Թոյ Բաձո ցէԿ ղա Թաձոձ Բիյ Բաձո ցէԿ.

⁸ ԹէձԿա էձիյ Թաւ Բաձո ցէԿ ղա ԿէձաԿ աձեԿ Թաւ Բաձո ցէԿ.

Թաձա ղիյ ղաԿէձ ցէԿ ղա Դաէ Կաձա ղաԿէձ ցէԿ.

⁹ ԿոԼեյաձա ոԿ Կէթաք ղաձոձ աձոԿ սա ցէյթո ղէ ԿոԼեյ.

¹⁰ Աէ ցաԿ ցէյաքաԿ, Թա Աձոձոձ ցէյ ցէձաԿ ղաձաԿ ԼաԿիյ ցեբե ղիյ Թաւ ղաձա.

¹¹ Էյ ԿէԿէյ ցէյ ղաձո Բաձաձոձ ցեճէյ ղէ ոԿ. Էյ ԿէԿէյ Կէճէք ղաձաԿ ղալէլոձ ցեբե ղեձաձ աձեյ սս ղեյցոճոյ ղաԿեյ ղալիյա, ղացո ղաձաԿ Կէթոձ ցեբե էփի Աձոձոձոձ կոձ, Թա ցէյաձ ցեճէյ Թա ղեյաԿ ղա կոձ Թա Է ցեճէյ ցէյ ղաձո ԲաԿէԿս էճա ղաձ, ղաձ սա աթո.

¹² Աէ Կալա ղա ԲաձաԿ ղեյ ցէյ ղաձա ԿէԼէԼէԿ Բաձաձ ԹոԿաձեյ ղա Թէթս սաձա Թոաձի ԹոԿալ-ԹոԿալ էթոձ ղեյ ԲէԿ ղեձա ղոձա Թեյ ցէԿ աթո.

¹³ ղա Կալա Թեյ ցեբե ղաձաԿ ղեյ ցէյ Թո ղեձոձ ցէյ ղա ղեճոձ ցէյաքաԿ ԹոԿէձաԿ ղաձ ղեթս Աձոձոձոձ Թոաձի Թեյ աձoaԿ Թոձաղա.

¹⁴ ղա աէ Կալա ցեբե ցէյ ղաձո, Թա Աձոձոձ ցէյցոձ ղաձ, ոԿ է՛նէ աձեյ Թոյա. ղաձաԿ Կէթոձ ցեբե ղեձաԿ Կէյ Թեյ աթո ղա Կէթոձ ցեբե ղեԿոձ ցէյ Թեյ սս աթո աձoaԿ Թոձաղա. Աձոձոձ Կէձաղա ցէյ Թա աձoaԿ Թոձա Կէթս ղաձաԿ ԿէթեԿ էյա.

¹⁵ Գէյ Թա Կէձա ցաԿո ղաձ, ցեճէյ աձաղաղա Կէձա ղացա. ղա ցէյ Թա ոԿ ղեյճա ղաձ, ցեճէյ աձաղաղա Կէձա սս աձoaԿ Թոձաղա. ղա Աձոձոձ ցեձո ցէյ, Թա ցէյաղա սս ղաձ ԿէԿա.

Գէյ ալոձ-ալոձ ցէԿ ղոձ

¹⁶ ղա աէ ցաԿ ցէյ Թեյ աղա ոԿ ղաԼաԲս աձoaԿ Թոձա ցեբե Գէյ ալոձ-ալոձ ցէԿ ցաձեյ, Թա ցէյաԿ Բիյցեճէյ ղաձաե ղաձ, ղա ցէյ ալոձ-ալոձ ցէԿ ցաձեյ, Թա ցէյաԿ ղեճոձ ցեճէյ ղաձաե ղաձ.

¹⁷ Թեւ աէ Կաձոձ ցէԿ ղոԿ ղալէլոձ ցեբե “Աձոձոձ ոԿ է՛մէթոձ Լաւ ցեճէյ Թո Լաւ ղեԿ էթոձաղա ցեբե ցէյ ղաձո Բաձո ցէԿ ղա կոձ ղաձո Բաձո ցէԿ աձoaԿ Թոձաղա.”

¹⁸ Աէ Կաձոձ ցէԿ ղոԿ ղալէլոձ ցեբե Աձոձոձ ցէյցոձ ցէյ Թոձա ցեբե էճաէ Թո էթոձ էձեճեյ ղաձաԿ Է ղեյալա ցեբե էճեաԿ Կէթոձ ԲոԿ.

¹⁹ Գեբե ղաձաԿնէ Լէյ Կէթոձ ԲոԿնէ. Լալաղեյ ղեձաԿ է՛նԿ Կէթոձաղա. Լալաղեյ ղեձեձ Կալիյ աձեյաձ Կալիյ. ղաձաԿնէ ցէյ ղաձա ԿէԼէԼէԿ ԲոԿնէ Թեյ ցէԿ աթո. Գէյ ղաձո ցէյ ղաձա.

²⁰ Samob sepeŋ gamêŋ tagen. Samob ŋam kêsêp kekop. Ma samob têtû kekop êtiam.

²¹ Ŋamalac ondoc kējala kêtû tōŋ gebe ŋamalac katu oc êpi lōlōc ma bōc katu oc êsêp nomlêlôm êna.

²² Amboac tonan aê galic gebe gêŋ ŋajam kêlêlêc ŋamalac ênam nê kôm totêtac ŋajamgeŋ ten gêc atom gebe gêŋ tonan gējac en ŋawae. Asa oc êtôm gebe êndōŋ en e êjala gêŋ, tan mênêsa êtu ŋamu nan.

9

Lau sec to lau gêdêŋ

⁷ Amboac tonan ôna ma ôniŋ nêŋ gêŋ totêmtac ŋajamgeŋ to ônôm nêŋ wain tonalêlôm ŋajamgeŋ gebe Anôtô gêlōc gêdêŋ gêŋ, tan gōgôm nan sugac.

⁸ Ôsô nêŋ ŋakwê kwalam-kwalam ŋapan ma ôniŋ oso mōkêmapac.

⁹ Ôtu samuc ôwiŋ nêŋ awê, tan têtac gawiŋ nan, êtôm nêŋ bêc samob, tan Anôtô kêkêŋ aôm gōmoa oc ŋalabu nan. Bêc tonan ŋai, tan ê su ŋaômageŋ nan, êtu gêŋ, tan gējac aôm ŋawae nan, ma êtu nêŋ gōêm taôm su gōmoa oc ŋalabu ŋagêjōŋa.

¹⁰ Ônam kôm samob, tan êtôm aôm lêmam nan, ôtu dôbgeŋ gebe anŋa lamboam, tan aôm kopeŋ nan, aôm ônam kôm atom ma taêm ênam biŋ atom to ôjala biŋ atom ma ôtap kauc sa atom amboac tonanŋen.

¹¹ Aê galic gêŋ ten kêtiam anŋa oc ŋalabu gebe Lau embe sêniŋ kwan-*kwaninoc*, go êsêac, tan sêlêti ŋajana nan, têtû ŋamata atom. Lau ŋactêkwa sêku nêŋ ŋacjo tulu atom. Laumêtê têtap mo sa atom. Lau tokauc têtû lau tolêlôm atom. Lau lemenmêtêŋa têtû lau towae atom. Têm to gêŋwapac gêjam gōliŋ lau samob.

¹² Gebe ŋamalac gêjam kauc nê noc. Ŋamalac têtôm i, tan gêwê wasan sec nan, ma têtôm moc, tan lip gējac nan. Êndêŋ têm sec lakô oc ênac ŋamalac sep tagen.

11

Gêŋ tan ŋac tokauc gêgôm nan

¹ Ônac sam nêŋ mo êtu moasiŋ. Êndêŋ ŋasawa ec baliŋ, go ôtap sa êtiam.

² Ônac sam gêŋ tau êndêŋ lau taêsam gebe aôm gōjam kauc gêŋwapac, tan oc êtap aôm sa anŋa nom nan.

³ Tao embe ênac lênsōŋ, go êsêwa kom êsêp nom. Ma ka embe êku êsêp gamêŋ gêmu kêsêp me gêmu kêpiŋa, nan ênêc ŋamala, tan êku êsêp nan.

⁴ Ŋac tan kêsâe mu nan, oc êpalip ŋawê atomanô, ma ŋac ten, tan gejob tao nan, oc ejoŋ kôm ŋanô sa atom amboac tonanŋen.

⁵ Aôm gōjam kauc mutêpôê to gōjam kauc ŋapalê dedec, tan gêc têna têtac lêlôm nan, nê ŋatêkwa ŋam, tec gōjam kauc Anôtô, tan kêkêŋ gêŋ samob nan, nê kôm amboac tonanŋen.

⁶ Ôsê nêŋ gêŋ êndêŋ bêbêcgeŋ ma lêmam êlêwan atom e êndêŋ êtula gebe aôm gōjam kauc ondoc oc êpoa, ŋawê tan kôsê gêdêŋ bêbêcgeŋ me ŋawê, tan kôsê gêdêŋ kêtula nan, me lulugen oc êpi ŋajam êtôm tagen.

12

Puc êndêŋ lau wakuc

¹ Amboac tonan taêm ênam Anôtô, tan kêkêŋ aôm nan, êndêŋ nêŋ bec ŋapalêgeŋna gebe bêc sec to jala mênêô lasê, tan aôm oc ôsôm gebe “Bêc tonan kêmoasiŋ aê atom.”

² Êndêŋ tonan oc to ŋawê ma ajōŋ to utitalata ênam kanuc ma ŋamajan êkô êndanŋuc kom ênac.

³ Êndêŋ ŋasawa tonan gejobwaga anduŋa oc têtênêp (lemen) to lau ŋajana têtû goloŋ (enŋkaiŋ). Lauo tan sêlêsa polom nan (luŋluŋ), sêwi kôm siŋ gebe têtû luagêcgeŋ. Ma êsêac, tan têtû kênin sêsa katam sauŋ nan (matenânô) têtû kanuc.

⁴ Katam tan kêsâ intêna nan (tanenŋsun), oc ŋajana êsa gebe ôŋô malacluŋ ŋakicsêa atom. Sêlêsa polom ŋakicsêa ma musik êtanŋa oc ôŋô sauŋanōgeŋ. Tagen moc êtan êndêŋ bêbêc oc êŋu aôm sa.

⁵ Ŋamalac oc têtêc gebe sêsêlêŋ gamêŋ ŋabau ma sêsa nêŋ intêna tonêŋ ŋalêlôm ŋatutucgeŋ (ôliŋ walô gējaŋa). Wa ŋaola ênac lêtêŋ (môdê êsa) ma wagô êka gwec-gwecgeŋ (têtac walô ŋawapac êsa) ma ŋamalac êŋgôm mocsac gêŋ ten êtiam atom.

Gebe en oc êna nê andu tengeŋŋa (sêô) ma lau-têtan-tanŋiboawaga sêsêlêŋ sêmoa intêna.

⁶ Kapoacwalô silber oc êŋgic ma laclu gold oc emben ma popoc. Bulakôp oc popoc ma waba tatê buŋa oc ênaŋa.

⁷ Կեոք տալ ղամ կէսէք նոմ նալ (օլիլ), օս էմու էնա նոմ էտիամ մա աւայաօ էմու էնդէլ Անօտօ, տալ կէկէլ նալ, էնա էտիամ.

⁸ Նակմէտէ Տաւ կէսօմ ցեբե “Գէլ սամօբ ցէլ ղաօմա, ցէլ ղաօմա սամուց ցել.”

Jesaia

Lau sê buku tonec ñaê kêpi propete kapôên Jesaia, tanj gêmoa nom gédênj jala 800 ma 700 ñasawa gêmuj Kilisi gêmênj nom nanj. Eñ géjam kôm anja Jerusalem. Lau tokauc, tanj sékip Bibolo ñam sa nanj, nêñ ñalélôm kêpi tagenj gebe buku ñabinj ñagédô ñam kêsêp Jesaia tau, mago binj ñagédô ñam kêsêp lau tenj, tanj sêmoa nom tédaguc Jesaia nanj. Êsêac séjam kauc lau tendoc sêwê kainj buku ñabinj sêwinj propete, mago binj tonec gêc awê gebe lau sêkatonj papia ñagédô sa kêtû Jesaianê buku. Binj tanj kêsêp papia tau nanj, géjac minj gamênj Judanja ñaminj, tanj kêsâ gédênj ñasawa ec baliñ amboac jala 200.

Môkêlatu 1-39 Môkêlatu tonec géjac minj gamênj Judanja ñagênjwapac ñanô tenj. Lau Asuria sebe sejonj gamênj Judanja. Jesaia gélic gebe lau Juda nêñ ñacjo ñanô lau Asuria atom, ñacjo ñanô lau tau nêñ sec to tanjenjêc gédênj Anôtônê binj ma nêñ sékênj gêwinj kwalecña. Propete géjac binjsu nê lau to géjam dôñj ñagédô gwalêkinj gebe êkalem lau to nêñ gejobwaga gebe sêsa nêñ lêñ tobingédênj ma tomêtôc gédênjgenj. Eñ gélênj binj to kékênj puc êsêac gebe êsêac embe sékênj tanjenj Anôtô atom, go têtap géjñwapac sa ma sênanja. Anôtô oc êmêtôc êsêac ñabinj géjam sêga, mago binj Anôtô ênam mec lau-sêsap-ên-tônjwaga kêsêp môkêlatu tonec gêwinj. Jesaia amboac tonangenj kêsôm kêtû têm wamanja tenj, tanj oc ênêc nom nanj, ma Dawidné wakuc tenj oc êmênj tanj êtu kinj ñanô tau nanj.

Môkêlatu 40-55 Lau teto môkêlatu tonec gédênj tanj lau Juda taêsam sêñgônj kapoacwalô anja Babel nanj. Nêñ ñacjo sejonj êsêac e sékênj matenj ñanô tenj kêtiam atom. Propete kêsôm jaenj ñajam lasê gebe Têlajenj oc Anôtô êñgamboac nê lau su anja kapoacwalô ma êwê êsêac sêmu sêna nêñ malacmôké Jerusalem êtiam gebe sênac m nêñ lêñ wakuc tenj. Binj towae géjam sêga gêc môkêlatu tonec gebe Anôtô kêtû lau-m samob nêñ lêñ ñatau. Ma binj tenj, tanj Anôtô taê géjam kêpi nê lau nanj, tonec gebe êñ sakinj êsêac sêndênj lau-m nomña samob sêna, ma êñ ênam mec lau nomña samob êtu Jerusalemña.

Ñasêbu tanj kêsôm gebe “Anôtônê sakinjwaga” nanj, têtû ñasêbu towae, tanj lau sêjala kêtû tônj gêc Binjlênsêm Lanjwanja nanj.

Môkêlatu 56-66 Môkêlatu tonec ñabinj kêkanônj lau, tanj sêmu sêja Jerusalem nanj. Êsêacnêñ ñalélôm ñatutuc, tec propete géjac êsêac têtac tônj ma kêsôm kêtû tônj gebe Anôtô êñgôm nê binj, tanj géjac mata gédênj nê lau nanj, ñanô êsa.

Binj ñagédô kêkanônj binjgédênj to mêtôc gédênj ma binj ñagédô gélênj binj lau gebe sêmansañ om to sékênj da ma tetenj mec. Ñalô towae tenj gêc 61:1-2. Gédênj tanj Apômtau Jesu kêkôc nê kôm sa nanj, êñ gêwa nê kalem sa ña ñalô tonanj.

Jesaia geoc binj lasê kêkanônj lau Juda to Jerusalem

¹ Gêñ tanj Amos latu Jesaia gélic kêkanônj lau Juda to Jerusalem gédênj têm, tanj Usia agêc Jotam ma Ahas agêc Hiskia têtû Judanênj kinj nanj tonec.

² O undambê ôñô, o nom ôkênj tanjam,

gebe Apômtau kêsôm binj tonec gebe

“Aê galôm to kapônj latuci, mago êsêac sêbuc dêmôênj aê.

³ Bulimakao kêjala nê ñatau

ma donji kêjala nê ñataunê sac.

Mago lau Israel sêjala atom,

aêñoc launênj kauc kêsâ atom.”

⁴ Ijoc, amac lau secmênj,

amac lau totôp kapôênj, sec ñalatu amac,

ma agôm gêñ sakop-sakop sec.

Êsêac sêwi Apômtau sinj,

êsêac sêmajec Israelnênj ñac dabunj,

êsêac sêbuc dêmôênj êñ.

⁵ Amac abe aê janac amac êtiam êsêp ondoc,

tec asap nêñ lêñ lanjwa tônj ñapanj nec.

Gêmac kêtap môkêmapac samucgenj sa,

ma ñanipkalop samucgenj gêmac-gêmac.

⁶ Anja môkêmdanjam e jakêsêp emtapa amac amoa toôlim samuc atom,

sêñ mala to pipi ma kamocbôm géjac têt ôlim auc,

ma amac apip ñatêkwi su atom, asabanj atom,

ma akênj katêkwi gebe êmalôm kamocña atom.

7 Nêm nom kêtü gasañ ma ja geñ nêm malac su.
Lau jaba tédanğón nêm kôm ñanô ma amac matemanô alicgeñ.
Nêm gamêñ kêtü gasañ kêtôm lau jaba seserñ su.

8 Sion latuo taugen gacgeñ gêmoa
amboac bec jakwa asê kêkô kôm wainña,
amboac bec, tañ sêjam kêkô kôm katimña nañ,
ma amboac malac, tañ ñacjo sêgi auc.

9 Lau siñ undambêña nêñ Apômtau
embe endec aêacnêñ lau ñapopoc sêmoa atom,
oc tatôm lau Sodom ma maleñmê amboac lau Gomora.

Kalem sênam tauñ ôkwiña

10 Amac gôliñwaga Sodom ña, anô Apômtaunê biñ.
Amac lau Gomora, akêñ tañem aêacnêñ Anôtônê biñsu.

11 Apômtau kêsôm gebe
“Amacnêm da gwalêkiñ gebe êmoasiñ aê amboac ondoc.
Aê ôlic ñakam nêm domba kapoac
ma bulimakao ñalési, tañ akêñ kêtü daja nañ.
Aê têtac gêwiñ bulimakao kapoac to domba kapoac
me noniñ kapoac ñadec atom.

12 “Gêdêñ tañ amac mênakô aê lanğcnêm nañ,
asa kêjatu amac gebe aka aêñoc malacluñ popoc.
13 Akôc da ñaôma andêñ aê amêñ êtiam atom.
Nêm da ñadauñ gêôc aê e ñasu sec.
Aê gadec nêm om ajôñ gêô lasêña ma sabat to nêm akac sa ñaonda.
Aê gadec nêm biñ alôb-alôb to nêm omsêga samob.

14 Aê têtac gedec nêm om ajôñ gêô lasêña
ma noc aniy moasiñ kapôêñña.
Gêñ tonañ ñai kêsac aê
e ôlic ñakam gebe jaôc.

15 Embe alam lememe êtu atey mecña,
oc jansañ matocanô auc.
Ma embe atey mec gwalêkiñ,
oc Jakêñ tañoc atom,
gebe dec gêjam lememe auc.

16 “Akwasinñ taôm e atu selec,
ma anserñ sec, tañ agôm nañ su
gebe ênêc aê lanğcnêm êtiam atom.

17 Andôñ taôm êtu anğôm gêñ ñajamña.
Ansom biñ gêdêñ.
Amêtôc êsêac, tañ sêlêsü lau nañ.
Akwa mosêbu ma anam êsêac sa,
ma apuc awêtucnêñ biñ tôñ.”

18 Apômtau kêsôm gebe
“Ajôc, amêñmañ, tamansañ biñ dawinñ tauñ acgom.
Embe nêm sec êtuñ gamêñ amboac dêlêcola,
oc jalic êtôm tao kwalam.

Ma embe amboac obo asôsamuc,
oc janğôm êtu sêpôma amboac gwêcôpic.

19 Embe akêñ êwiñ ma akêñ tañem aêñoc biñ,
oc aniy moasiñ nom tonecña êtiam.

20 Mago embe tañempêc ma ambuc dêmôêm aê,
siñ oc enserñ amac su.
Biñ tonañ kêsä Apômtau tau awa.”

Anôtô êmêtôc Sion ma ênam Sion kêsä

21 Ojae, gêmunğerñ malac tau kêsap Apômtau tôñ,
mago galoc kêtü awê mockaiño sec sugac.
Gêmunğerñ biñ gêdêñ gêñğôñ tonec

ma bin mansan gêjam malac tau auc,
 ma galoc lausin gengeñ sêngôñ.
 22 Nêm silber kêtú maté
 ma sêgaluñ bu gêwiñ nêm wain.
 23 Nêm kasêga sêbuc dêmôêñ aê
 ma sêngôñ sêwiñ gengeñtêna.
 Êsêac têntac gêwiñ bin kana-kana
 ma taêñ kêka gebe lau sêkêñ gêñ ñaômagen êndêñ êsêac.
 Êsêac sêkwa mosêbu ma sêjam êsêac sa atom
 ma sêjô awêtucnêñ bin atom.

24 Amboac tonan tec Apômtau, lausin undambêña nêñ Apômtau
 ma Israelnêñ laimôkê kêsôm gebe
 “Aê, aê oc jakêc ñoc têtac ñandan êpi ñoc ñacjo
 ma jakêñ ñagêjô êpi ñoc sonjo-sonjo.
 25 Aê oc jaja lemoc ôkwi ma janac aôm
 to jakêñ ja êniñ nêm ñatêmui su ênaña
 ma japac gêñ jaba, tañ kêgaluñ gêñ ñanô nan, su ênaña.
 26 Go jakêñ gôliñwaga êtôm gêmunña
 ma kwalam lanğwa têtú nêm lau señeñ êtiam êtôm gêmunña.
 Tonan su acgom, go lau samob oc sêsam aôm gebe Malac-bin-gêdêñña
 ma Malac, tañ kêsap Anôtô tônia.”

27 Mêtôc gêdêñ oc ênam Sion kêsí
 ma bin gêdêñ oc êruc lau Sionña, tañ sêjam tauñ ôkwi nan tônia.
 28 Mago lau-sêbuc-dêmôêñwaga to lau sec oc senseñ êsêac su sêwiñ taunğeñ,
 ma êsêac, tañ sêwi Apômtau sin nan, oc sênaña.
 29 Amac oc majem êsa êtu kamem, tañ atoc sa nanña,
 ma lanğmanô êmbêlê êtu nêm kôm ñaolanña, tañ ajaliñ sa nanña.
 30 Amac oc atôm kamem, nan ñalaun kêsêlô
 ma atôm kôm teñ, tañ ñabumata kêpa nan.
 31 Nactêkwa oc êtôm daweñ
 ma ênê koleñ oc êtôm ja ñamôsi
 ma ja oc êniñ lulugeñ êwiñ tau
 ma ñac teñ oc êsi êndu atom. * ñaolanña kêtú nêñ gamêñ sêjam sakiñ anôtô: jabaña. Tec lau
 Israel sêsô mêtê jaba ton

2

Apômtau ênam gôliñ nom ñagamêñ samob towamagen

1 Bin tañ Amosnê latu Jesaia gêlic kêkanônia lau Juda to Jesusalem nan tonec.
 2 Êndêñ têm ñam u ña tau gêñ tonec oc êsa
 gebe Apômtaunê lôm ñalôc oc êkô amboac lôc,
 tañ ñatêpôê kelen gamêñ su nan,
 ma oc êpi kacgeñ êlêlêc lôc samob su ñêñgeñ.
 Ma tenterlatuñ samob oc sêkac sa anğa tôniağeñ.
 3 Ma lau taêsam sêpi sêna ma sêôc tauñ gebe
 “Ajôc, tapi Apômtaunê lôc tawac
 ma tasô Jakobnê Anôtônê andu ñalêlôm tana,
 gebe êndônia nê mêtê êndêñ aêac e tasa ênê lêñ tônia.
 Gebe ñagôliñ oc êsa anğa Sion, ma Apômtaunê bin êsa anğa Jerusalem.”
 4 Eñ oc êmêtôc tenterlatuñ bin
 ma êmansan lau gwalêkiñ nêñ lêñ.
 Ma êsêac oc sênam nêñ tubac ôkwi êtu sakweñ
 ma nêñ kêni êtu lêñgêc.
 Lau ton teñ oc sêôc sin sa êndêñ lau ton teñ êtiam atom
 ma sêndônia mêtê sinña êtiam atom.

5 O gôlôac Jakobña, amêñ,
 mênğtasêlêñ tamoa Apômtaunê ñawê ñalêlôm.

* 1:31: Lau Kanaan tetoc kamem sa kêtú nêñ anôtô jaba ma kôm

2:6-4:6 Anôtô oc êmêtôtoc lau-tetoc-taun-sawaga to lau sec, mago gêjac mata gebe êmbunj lau napopoc nêj sec su to ênjgôm êsêac têtû wakuc.

5

Binjôlij kêpi kôm wainja

¹ Aê gabe janam wê tej êtu ñoc ñacña, janam wê êpi ênê kôm wainja.

Ñoc ñac kêsap nê kôm wainja tej gêsac lôc tonom ñalêsi ñajam ñaô.

² Eñ kêkac nom ôkwi ñapep ma kêjalij poc samob sa ma kêpuc wain ñawalô ñajam kêsêp.

Eñ kêkwê andu ñaatêkwa baliñ kêtû sejop kôm taunja ma kêsap sêpip wain ñamala tej gêc gêwiñ.

Go taê kêka gebe nê kôm ênam ñanô ñajam, mago gêjam ñanô sec ñaômagerj.

³ “O amac lau Jerusalemja to amac Judawaga, galoc jatenj amac gebe amêtôtoc aêagêc ñoc kôm wainja ma binj acgom.

⁴ Aê janam kôm ondoc, tanj gajam atom nanj, êwiñ êpi ñoc kôm wainja.

Aê taêc kêka gebe ênam ñanô ñajam, mago gêjam ñanô sec ñaômagerj kêtû asagenja.

⁵ “Ma galoc aê jasôm gêñ, tanj gabe janjôm êndêñ ñoc kôm wainja nanj, lasê êndêñ amac anjô.

Aê gabe jansenj ñatunj su, gebe bôc sêninj su ma jatuc ñatunbôm ênsêlô, gebe bôc sêka gamêñ tau popoc.

⁶ Aê oc jakêñ kôm tau êtu gamêñ gasanj ma janac ñasêli su to jasap nom êtiam atom

e wanjanic to gêñ têkwa-têkwa êoc auc ma jajatu tao ñamajanj gebe êkêñ kom ênac êsêp ñoc kôm atom.”

⁷ Lau Israel têtû lausinj undambêña nêñ Apômtau nê kôm wainja,

Ma Judawaga têtû wain ñawê, tanj kêjalij sa nanj.

Eñ taê kêka mêtôtoc gêdêñ, mago gêlic sêkêc dec sinj.

Eñ taê kêka binj gêdêñ, mago kêtap tanjiboa sa.

5:8-30 Binj ojae kêpi lau sec tokainj-tokainj kêsêp mômêlatu tonec. * lau tau têtanj lasê kêtû mêtôtoc geo to ñandanj, tanj kêtap êsêac sa nanja.

6

Anôtô geoc tau lasê ma kêkalem Jesaja

¹ Gêdêñ jala, tanj kinj Usia gêmac êndu nanj, aê galic Apômtau tau gêngônj lêpônj kinja tej ñaô lôlôcgenj, ma nê ñakwê baliñ kêsêp e kêjalec lôm dabunj ñalêlôm auc.

² Anjela Serapim sêkô Apômtau ñaô. Êsêac samob nêñ magê 6-6 kêtôm êsêacgenj. Êsêac sêkwa lanjônjanô auc ña magê luagêc ma sêkwa enjkañj auc ña magê luagêc ma sêlôp ña magê luagêc.

³ Ma anjela tej gêmôtêc binj gêdêñ tej ma sêmôtêc gelom-gelom gêja gebe

“Lausinj undambêña nêñ Apômtau

enj dabunj, dabunj, dabunj.

Ênê ñawasi gêjam nom samucgenj auc e gêdêñ ñamadinj.”

⁴ Ma ñaôndu, tanj kêsa anjela tej awasunj nanj, kêwiwic andu ñataonj e jadaunj kêkôm lôm ñalêlôm auc.

⁵ Go kasôm gebe “Ijoc, aêma oc jananja, gebe aê ñac togêdôcôlic ñatêmui ma gamoa gawinj lau-gêdônjôlic-ñatêmuiwaga, mago matocanô galic Kinj, lausinj undambêña nêñ Apômtau.”

⁶ Go Serapimnêñ tej kêgandonj jalana tej sa anja altar ma kêkôc kêsêp lêma, go gêlôb gêdêñ aê gêmêñ

⁷ mênjêmoasac aê aocsunj ma kêsôm gebe “Gôlicgac me, aê kamoasac gêdômôlic, tec gesen nêñ tôp su ma kêsuc nêñ sec ôkwi.”

⁸ Go ganjô Apômtau awa kêsôm gebe “Aê oc jasakinj asa êna ma asa oc naêtû aêacma ñacjaenj.” Go aê kasôm gebe “Aê tec gamoa, ôsakinj aê.”

⁹ Ma enj kêsôm gebe “Naôsôm êndêñ lau tônê gebe

‘Anjô binj amboac anjô, mago anjô êtu tônj atom.

Alic gêñ amboac alic, mago ajala atom.’

* 5:7: Tanjiboa ñam gebe mêtôtocwaga sêmêtôtoc lau kesogenj, tec

10 Òngôm lau tonan nêj ñalêlôm ñadani êsa
to tanjensuj êôc auc
ma materj êmôp,
gebe moae sêlic gêj ña materjanô
ma sêjô binj ña tanjensuj
to sêjala binj ênêc nêj ñalêlôm e sênac taurj ôkwi ma ôlinj ñajam êsa.”

11 Tec katu kênac gebe
“O Apômtau, aê jasôm lasê e êndêj ondocgen.”

Ma enj gêjô aê aoc gebe
“Ôsôm e êndêj tanj malac samob êtu gasanj
ma ñamalac malenjmê
ma andu samob êtu tuc
ma gamêj e ñagêlêj nanj.

12 Ma Apômtau oc êtinj lau nasêngôj gamêj jaêcsêga,
ma malac gasanj taêsam ênêc gamêj tonec ñalêlôm.

13 Ma embe lau 10-10 nêj tagen-tagen gacgen sêmoa,
oc sensenj êsêac êtiam amboac sêsap kamem me kalelonj
e ñakatuc gacgen êkô.”

Ñakatuc tau tonanj ñawê dabunj tau.

7

Jesaianê wae ñamatarija gêdêj kinj Ahas

1 Gêdêj têm, tanj Usia latu Jotam nê latu Ahas kêtuj kinj Judanja nanj, kinj Resin anja Suria agêc Remalianê latu Peka, tanj kêtuj kinj Israelnja nanj, sêpi Jerusalem sêja sebe sênac sinj êndêj malac tau, mago sêku tulu atom.

2 Gêdêj tanj sêkêj ñawae gêdêj kinj Dawid nê wakuc gebe “Suria to Epraim sêmoatinj poac gêdêj taurj” nanj, enj to nê lau nêj ñalêlôm kêtênêp ñasac amboac mu kêwiwic ka salenja.

3 Go Apômtau kêsôm gêdêj Jesaia gebe “Amagêc latôm Sear-Jasub asa naandac Ahas anja busawa, tanj kêsa anja bugêjactorj ñaôja nanj ñaawa, nanj gêc lau-sêkwasiñ-obowaga nêj kôm ñaintêna,

4 ma ôsôm êndêj enj gebe ‘Ojop taôm ñapep ma ôpuc taôm tôj. Ôtêc taôm atom ma nêj ñalêlôm ñatutuc êtu Resin anja Suria agêc Remalianê latu nêj têtac ñandanja atom. Êsêagêc têtôm jakalic luagêc, tanj ja gêôc e kêtuj jec nanj.

5 Suria agêc Epraim ma Remalianê latu sêmasanj binj gêdêj taurj sebe sêngôm aôm sec, ma sêsôm gebe

6 “Ajôc, tapi Juda tana ma tatakê êsêac ñamelocñagenj ma taku êsêac tulu e sêwi gamêj tau sinj êndêj aêac, ma takêj Tabelnê latu êtu kinj anja tônê.” ”

7 Apômtau Anôtô kêsôm binj tonec gebe
“Binj tonanj oc êtu tôj atom ma ñanô êsa atom,

8 gebe Damasku kêtuj Suria ñamôkê
ma Resin kêtuj Damaskunê ñatau.

Jala 65 ênanja acgom, go sênac Epraim popoc
e sêmoa amboac lau-m tagenj êtiam atom.

9 Samaria kêtuj Epraim ñamôkê
ma Remalianê latu kêtuj Samarianê ñatau.

Amac embe akêj êwinj atom, nanj oc akô ñajanja atom amboac tonanjgenj.”

Jesaia geoc Imanuelnê binj lasê

10 Ma Apômtau kêsôm gêdêj Ahas kêtiam gebe

11 “Oteñ gêjtalô tenj anja Apômtau, aôm nêj Anôtô nê. Gêjtalô tau êpi anja lamboam me êsêp anja lolôc.”

12 Tagenj Ahas gêjô nê binj gebe “Aê oc jatenj atom, ma oc jansaê Apômtau atom.”

13 Tec Apômtau kasôm gebe “O gôlôac Dawid, akêj tanjem aêñoc binj. Tec alênsôj ñamalac, nec alic kêtôm atom, tec abe alênsôj aêñoc Anôtô êwinj nec.

14 Amboac tonanj Apômtau tau oc êkêj gêjtalô tenj êndêj amac amboac tonec gebe Awêtakinj tenj oc taê e êkôc latu tenj ma ê ênê ñaê gebe Imanuel.

15 Êndêj tanj êjala lêj êtinj sec su to êjalinj ñajam sanja nanj, enj êninj su gêjac anô to lêpjenj.

16 Ñapalê tau êjala lêj êtinj sec su to êjalinj ñajam sanja atomgenj, ma kinj luagêc, tanj sêgôm aôm taêm dani taôm nanj, nêj gamêj oc êtu gasanj.

17 Apômtau oc êkêñ têm kainj tenj êpi aôm to nêm lau ma tamamnê gôlôac. Gêdêñ tanj Epraim sêkac tauñ su anja Juda e mêngegêdêñ galoc nanj, têm amboac tonanj kêtap amac sa atom. Anôtô êkêñ kinj Asuriaña êkônijn aôm.”

18 Êndêñ bêc ônê Apômtau oc êmôêc kawanj anja bu Aiguptunja ñamôkê to banic anja gamêñ Asuriaña

19 mênşênac têt nêm gamêñ ñasalic to pocsawa auc ma sênam wanjanic to ñagamêñ walewale auc amboac tonanjenj.

20 Êndêñ bêc ônê Apômtau oc êkôc kinj Asuriaña anja bu ñamakerj ônêña mênjêtu kecec bôjan ma êkaliñ môkêmlauñ to ôlimlu ma nêm êm ênaña amboac tonanjenj.

21 Êndêñ bêc ônê ñac tenj oc enjenj bulimakao tagenj ma domba luagêcgenj.

22 Ma bulimakao to domba sêkêñ su kapôênj e êtôm gebe lau ñapopoc, tanj gacgenj sênğôn gamêñ tau nanj, sênijn su gêjac anô to lèpjenj.

23 Êndêñ bêc ônê wanjanic to gêñ têtwa-têtwa oc êôc gamêñ samob, tanj sêsê wain 1,000 kêsêp, tanj ñaôli mone silber 1,000 nanj auc.

24 Wanjanic to gêñ têtwa-têtwa oc êôc gamêñ tau auc samucgenj, tec lau embe sêsa gamêñ tau, oc sêsêlêñ totalam ma sôbgenj.

25 Ma amac oc api gamêñ ñabau, tanj gêmunjenj asap ña kinom nanj, ana atom, êtu atêc wanjanic to gêñ têtwa-têtwanja, ma gamêñ ñabau tau oc êtu bulimakao sêsêlêñ ñamala ma domba oc sêka popoc. * †

8

Propete latu nê ñae

1 Go Apômtau kêsôm gêdêñ aê gebe “Ôkôc poc tapa kapôênj tenj ma oto êsêp êtôm tanj teto sêmoa nanj gebe ‘Maher-salal-has-bas.’ ”

2 Ma kakôc dabunwaga Uria agêc Jeberekia nê latu Sakaria mênşêwinj gebe sêlic binj tau sêwinj.

3 Gêdêñ tonanj aê gadêñ propeteo gaja ma enj taê e kêkôc latu tenj. Tec Anôtô kêsôm gêdêñ aê gebe “Wê ênê ñaê gebe Maher-salal-has-bas,

4 gebe ñapalê tau êsôm Mamac me Nenec atomgenj, ma kinj Asuriaña oc êjanjo Damaskunêñ gêlônj to Samarianêñ awamata su anja êsêacnêñ.”

5 Apômtau kêsôm gêdêñ aê kêtiam gebe

6 “Lau tonec sedec bu Siloa,
tanj keselenj ñanêñ lanjwageñ nanj,
ma têtêc tauñ kêtû Resin agêc Remalianê latunja
e têtû tonanjanja Apômtau gêgôm bu

7 Kêtû tonanjanja Apômtau gêgôm bu gêc kapôênj
ma keselenj tonjaclaigenj,
ma oc êsunj e ênam ñasêli auc
to ênsalê ñatali auc.

Kinj Asuriaña to nê ñawasi kêtôm bu tau tonanj.

8 O Imanuel, bu tau oc êc êsa Juda

e ênsalê gamêñ tau auc ma êsunj ênam aucgenj êpi e êndêñ nêm koclabenj,
ma bu ñamagê oc ênam nêm gamêñ aucgenj êna.”

9 O lau tomôkê-tomôkê, ajala binj tau ma atakêmanj.

O amac lau gamêñ jaêcñaac, akêñ tanjemmanj.

Anjambam taôm ma atakêmanj.

Anjambam taôm ma atakêmanj.

10 Amansanj binj awinj taôm,

mago ñanô masi.

Anam binjalôm awinj taôm,

mago binj tau êtu tôñ atom, gebe Anôtô mênğêwinj aêac.

Atêc Apômtau taugenj

11 Apômtaunê lêma ñajanja kêkôc aê tôñ ma enj gêjac binjsu aê, gebe jasa lau tonec nêñ lêñ atom, ma kêsôm gebe

12 “Binj samob, tanj lau tonec sêsam gebe poac sêkic binjanja nanj, asam gebe poac sêkic binjanja atom, ma gêñ, tanj êsêac têtêc nanj, amac atêc atom ma atakê atom.

13 Atoc lausinj undambêña nêñ Apômtau taugenj sa, gebe enj ñac dabunj. Atêc enj taugenj ma atakê êtu enj taugenjanja.

* 7:25: Sear-Jasub ñam gebe ñapopoc oc sêmu sêmênj. † 7:25: Imanuel ñam gebe Anôtô mênğêwinj aêac.

¹⁴ Gebe enj oc êtu gamêh dabunj lau sê lamunja tenj êndêh Israel nêh tonj lulugen, mago êtu poc sêndinj enjkainja to poc têna têntac êmbôli aucnja ma êtu sa to lakô êndêh lau Jerusalem amboac tonanjenj.

¹⁵ Êsêacnêh taêsam oc sêndinj enjkainj êpi poc tau ma sênac taunj êndu e ôlinj popoc ma lakô tau oc ênac êsêac e ênsô êsêac tônj.”

¹⁶ Jakic njoc binj gaoc lasêna tônj
ma japac binj, tanj kadônj nanj, nja penj njanja êsa
ênêc njoc njacsenjominêh njalêlôm.

¹⁷ Aê oc jansaê Apômtau, tanj kêsinj lanjônô gêdêh gôlôac Jakob nanj,
ma jakêh matoc enjenj.

¹⁸ Alicgac me, lau sinj undambêna nêh Apômtau,
nanj gêhngônj lôc Sion nanj,
kêkêh aê to njoc njapalê, tanj Apômtau kêkêh gêdêh aê nanj,
atu gêntalô to puc gêdêh lau Israel.

¹⁹ Lau embe sêsôm êndêh amac gebe
“Awem ênac lau tonjalau geoc binj lasêna
ma mectomarjwaga, tanj sêsôm binj kesec-kesec ma ole-ole nanj,”
go asôm gebe “Aêac awenj ênac nêh Apômtau atom
ma tatenj njacmatê êtu sênam lau materj jali sanja me.”

²⁰ Êsêac embe sêsôm gebe
“Dandêh binj, tanj kêdônj to geoc lasê nanj tana, nec atom,”
oc sêlic gêu bônj atom binjnânôgenj.

²¹ Êsêac oc sêlênsa êtôm gamêhgenj
tonêh njalêlôm njawapac ma mo êjô êsêac.
Ma embe sêoc tóbôm, oc têntac êmbôli auc
ma sêpuc boa nêh kinj to nêh Anôtô.

Êsêac oc sêoc materjanô sa êpi undambê
²² ma materjanô êsêp nom,
mago sêlic gêhwapac to njakesecgenj
ma têtêc taunj njawaô êkôm êsêac auc
ma seo sêmoa gêsunjbôm njalêlôm.

Mago êsêac, tanj sêmoa totêtêc taunjboa nanj, oc sêhngônj tokesec êtiam atom. Gêmunjenj enj gêbu gamêh Sebulon to Naptali, mago êtu njamu enj oc êhngôm lau samuc nêh Galilaia, nanj gêc bugêjactorj njalêndanj anja bu Jordan njakenj ônêna nanj, êtu gamêh towae. * sêkac waba su sep tagen. †

9

Têna kêkôc binjmalô njatau ma enj kêkôc nê gôlinj sa

¹ Lau tanj sêhngônj gêsunjbôm nanj, sêlic ja kapôêh tenj.
Ma njawê kêpô êsêac, tanj sêhngônj gêmac njagamêh kanucnja nanj.

² Aôm kôkêh lau têtû taêsam
ma gôgôm êsêac têntac njajam gêjam sêga.
Êsêac sêmoa aôm lanjômnmênja toôlinj kêpigerj
têtôm lau, tanj senj mo lasê nanj,
ma amboac lau, tanj sêjac sam njacjonêh awamata.

³ Gebe gêhwapac njata, tanj gêsac êsêac nanj,
ma tôc magijnmja to nêh njac, tanj kêlêsu êsêac nanj, nê sêm
nanj aôm kôpônj tulu toc tagenj amboac gêdêh Midiannê têm.

⁴ Gebe sinjwanêh atapa samob
to nêh njakwê sinja, tanj dec gi auc nanj,
êsa ja ma êninj su.

⁵ Gebe awê tenj kêkôc njapalê tenj kêtû aêacnja,
kêkêh latu tenj gêdêh aêac gêmêh.
Nagôlinj gêsac enj magim ma sêsam enj gebe
“Mêtêhjam, Laimôkê, Tenjenjnam, Binjmalôtau.”

⁶ Ênê gôlinj oc ênam sêga,

* **8:22:** Maher-salal-has-bas njam gebe Kêjanjowaga tédabinj gebe † **8:22:** Bu tau bu Euprat, tanj kêpoc Asurianêh gamêh nanj.

ma binjalô oc ênêc tenjen
 anga Dawidnê lépôn to nê gamên kinja.
 Gebe en oc ênac m nãgôlin tau to êpuc tôj
 ña mêtôc gédên to bin gédên
 êndên galoc ma enden tónjen.
 Lausin undambên nêj Apômtau nê ñalêlôm kêkac en,
 tec êngôm bin tonan êtu tôj.

9:7-10:34 Anôtô kêmêtôc gamên Israelña kêtú puc gêden gamên Judaña. Mago lau Asuria, tan têtú Anôtônê waba mêtôcña gebe êmêtôc nê lau sec nan, têtáp gêñwapac sa e sênarja amboac tonanjen.*

11

Isainê wakuc ênam gôlin lau naêndên

¹ Ñasêli tenj êlêc anga ñakatuc Isai

ma ñawakac tenj êlêc sa.

² Ma Apômtaunê Ñalau oc êsêp mênênsac en ñaô.

En Ñalau kauc mêtênja to tajala gêñña.

En Ñalau êwa bin sanja to Ñalau ñaclaiña.

En Ñalau takip bin ñam sanja to tatêc Apômtaunja.

³ En oc êtêc Apômtau êtu ênê têtac ñajam ñam.

En oc êmêtôc bin êpi gên, tan mataanô gêlic nan atom
 ma êkên êwin bin, tan tanasun gênô nan, palin-palinjen atom.

⁴ En oc êmêtôc lau ñasec nêj bin êndênjen

ma êmansan lau wapac nêj bin solopjen.

En oc ênac wauc-wauctêna ña sêm awasunña

ma nê awajaô oc enser lau alôb-alôb su.

⁵ En ênac bin gédên êtu nê obo ênêc dambê palê

ma bin ñanjên êtu nê ômbinjak.

⁶ Kêam salenja to domba ñalatu oc sêmoa sêwin tauj
 ma pusip salenja to nonin ñalatu oc sênêc sêwin tauj.

Bulimakao ñalatu to lewe oc sênin gen sêwin tauj

ma ñapalê saun tenj oc êwê êsêac.

⁷ Bulimakao to iwa oc sê sêlêb êndên tauj

ma nêj ñalatu oc sênêc napan-napan tauj,

ma lewe oc ênin gégwanj êtôm bulimakao.

⁸ Ñapalê dedec oc êtu dôa-dôa êngôn moacwêmnê gêsun ñaô

ma ñapalê saun oc êkên lêma êsô moacmôsînê ic êna.

⁹ Lau oc sêngôm tauj sec to sêlênsu tauj anga aênoc lôc dabun atom,

gebe lau sêjala Apômtau kêtú tôj kêtôm gamênjen

amboac dembom gêjam gwêc samucjen auc.

¹⁰ Êndên bêc ônê Isainê ñawakac oc êtu ñabelo tenj êkô

ma lau samob sêlic

ma tentenlatu samob sensom to têtú kênac en

ma ênê malac êtu gamên towae.

11:11-16 Anôtô gêjac mata gebe ejon nê lau ñapopoc sa anga nom ñagamên samob.

12

Wê tanam danjena

¹ Êndên bêc tônê aôm oc ôsôm gebe

“O Apômtau, aê gabe janam danje êndên aôm

gebe têtmac ñandanj gédên aê,

mago gôjam têtmac ñandanj tau ôkwi

ma gôjac aê têtac tôj.

² “Alicgac me, Anôtô kêtú ñoc moasinj ñamôkê,

tec gamoa taêc kêpa sugen ma katêc tauc atom,

gebe Apômtau Anôtô en kêtú ñoc ñaclai to ñoc wê lambinña

ma kêtú ñoc kêsiwaga.”

* 9:6: Ñalô êsêac kêkanôn lau Juda to Jerusalem.

³ Amac oc atê bu anğa bumata danğôñj maten jalinğa totêmtac ñajamgenj.

⁴ Ma êndênj bêc tône amac oc asôm gebe

“Anam danđe êndênj Apômtau, awem ênac ênê ñaê.

Asôm ênê gêñsêga ñawae êtu tapa anğa lau samuc nêj.

Asôm lasê gebe ênê ñaê towae.

⁵ Anam wê lanemña êndênj Apômtau gebe gêgôm gêñsêga tonjaclai.

Naasôm ñawae ênam nom ñagamênj samob auc.

⁶ O amac lau Sionña, anam lasê ma anam wê toôndugenj gebe Israel nêj ñac Dabunj eñ kapôênj ma gêmoa amac ñalêlôm.”

13:1-27:13 Anôtô oc êmêtôc lau jaba to-m-to-m, tanj sêngôñj sêsi gamênj Israel to Judanja nanj, ñawae kêsêp mômêlatu tonec. Mago pesalem lambinña to Anôtôñê lau sêoc gêñwapac e Anôtô ênam êsêac kêsi ñawae kêsêp ñasawa tonec gêwinj.

28

Puc gêdênj Epraim

¹ Ojao lau Epraim. Êsêacnênj waenj gê su amboac sunsunj ñaolanğa nêj kasêga, tanj wain kêjaninj nanj sêku. Êsêac tenbelej anğen, mago wain kêku êsêac tulu.

² Alicgac me, Apômtaunê ñactêkwa ñajanğa tenj gêmoa. Eñ oc mênjêo lasê amboac kompoc to gamênj kêlanğanj sec to amboac bu ñasamac kapôênj. Eñ oc êku gamênj tulu tonjaclai kapôênj.

³ Ma ñacjo oc sêka lau Epraim nêj gôlinwaga, tanj wain kêjaninj êsêac nanj, nêj sunsunj towae popoc.

⁴ Ma gôlinwaga, tanj tetoc taunj sa nanj, nêj ñawasi oc ê su e malamê amboac jambô ñalêwê ñamataña, nanj lau sêlic ma ñagaôgenj têtinj su ma serj nanj.

⁵ Êndênj bêc ôñê lausinj undambêña nêj Apômtau oc êtu sunsunj ñawasinğa to nanjenjey ñajam êndênj nê lau ñapopoc.

⁶ Ma eñ oc êtu ñac-kêmêtôc-binwaga nê ñalau mêtôc gêdênjña ma êtu êsêac, tanj sêpuc sec ñacjo anğa malac tau ñasacgêdô nanj, nêj ñaclai ñamômê.

Apômtau gelenj binj to gêjac mata binj kêpi Jerusalem

⁷ Wain kêjaninj dabunwaga to propete amboac tonanğen ma bu ñajanğa gêgôm êsêac sêku-sêku. Lau tau sênôm bu ñajanğa e kêjaninj êsêac. Wain kêlênsônj êsêac ma bu ñajanğa gêgôm êsêac sêku-sêku. Êsêac embe seoc binj lasê, go sêkô wiwicgenj ma embe sêmêtôc binj, go sêkô kôjô-kôjôgenj.

⁸ Êsêac sêluc e ñasu gêjam nêj tebo auc ma gamênj ñajam tenj gêc atom.

⁹ “Eñ oc êndônj kauc tajala binjña êndênj asa ma êwa jaenj ñabinj sa êndênj asa. Êndênj ñapalê ñasec-ñasec, tanj gogco sêwi tenenjinênj su sinj nanj me.

¹⁰ Eñ kêdônj binjsu tenj ma binjsu tenj, binjsu tenj ma binjsu tenj, ñagôlinj tenj ma ñagôlinj tenj, ñagôlinj tenj ma ñagôlinj tenj, kêdônj ñagec anğa tonec ma ñagec anğa ôñê.”

¹¹ Binjnanô, Apômtau oc êsôm binj êndênj lau tonec ña lau samuc awenj ma ña lau jaba nêj binj.

¹² Gêmunğenj eñ kêsôm gêdênj êsêac gebe “Alêwanj taôm anğa tonec. Akêñ lau-têkwenj-gêbacwaga sêlêwanj taunj. Aninj awenj anğa tonec.” Mago êsêac sêkênj tanjenj atom.

¹³ Kêtu tonanğña Apômtau oc êsôm binj tonec êndênj êsêac gebe “Binjsu tenj ma binjsu tenj, binjsu tenj ma binjsu tenj, ñagôlinj tenj ma ñagôlinj tenj, ñagôlinj tenj ma ñagôlinj tenj, êndônj ñagec anğa tonec ma ñagec anğa ôñê. Ma êsêac embe sêsêlênj oc sembenj sêsêp munja e ôlinj popoc ma lakô ênac êsêac to sêkôc êsêac tönj.”

Alê kêclêsunğa kêtü Sionğa

¹⁴ Kêtu tonanğña amac lau-susuwaga, tanj ajam gôlinj lau Jerusalemña tonec nanj, akêñ tanjem Apômtau awa.

¹⁵ Amac asôm gebe “Aêac tamoatinj poac dawinj gêmacanô ma tamasanj binj dawinj lamboam gebe êndênj têm ñawapac sec mênjêsajña oc êtap aêac sa atom, gebe binj dansanj kêtü aêacnênj gamênj tasinj taunğña.”

¹⁶ Kêtu tonanğña Apômtau Anôtô kêsôm gebe “Alic acgom, aê kakêñ alêpoc kêkô Sion, poc ñajanğa tenj, poc mataêjam tenj kêtü alê kêclêsunğa ma lau, tanj sêkênj gêwinj nanj, oc sêc su atom.

¹⁷ Ma aê oc jakêñ mêtôc gêdênj êtu ñadônj ma binjgêdênj êtu dônjoc. Go kompoc oc ensenj nêj lamu dansanj su ma bu ñasamac êsunj nêj gamênj sêsinj taunğña sa.”

¹⁸ Go nêñ poac gêdênj gêmacanô nanj, oc sêsap tulu ma nêñ binj, tanj amoatinj gêdênj lamboam nanj, oc sensenj su. Gêñwapac ñamata secsêga tonanğ embe êpi lau êkajagenj oc êjamunğ amac popoc êwinj.

¹⁹ Oc wacêtap amac sa todim-todim êtôm bêc samob, tanj mênêsa nanjoc. Amac oc aêc njawapac tonanj êmbêc to elen samobgenj. Ma binj, tanj Anôtô eoc lasê nanj, oc êtakê amac njanô-njanô.

28:20–29:24 Anôtô kêkêj puc nê lau gebe êmêtôc êsêac, mago gêjac mata gebe ênam êsêac kêsi amboac tonanjgenj. * okwi jakêpi lau tau kêtiam. † solopgenj.

30

Taenj êka Aiguptunja njanô masi

¹ Apômtau kêsôm gebe “Ojae lau, tanj sêli taunj sa gêdêj aê nanj. Êsêac taênj gêjam binj, tanj aê kamasanj atom nanj, to sêgôm njanô kêsa ma sêmoatinj poac keso aênjoc Njalau, tec têtêku sec gêsac sec njaô.

² Êsêac dêdi sêsêp Aiguptu sêja, mago têtû kênac aê atom. Êsêac sebe sê lamu Aiguptu, tec taênj kêka Paraonê njaclai.

³ Ma Paraonê njaclai oc ênam amac sa atom to Aiguptu, tanj aê lamu nanj, êngôm amac majem êsa. Ma lamu, tanj asom anja Aiguptu njaajunlabu nanj, oc êmbu amac.

⁴ Binjnanô, laumata Aiguptunja sênjôn Soan ma njaajenwaga sêo lasê Hanes,

⁵ mago lau judanja majenj êsa gebe taênj kêka lau, tanj sênam êsêac sa naeo nanj. Lau Aiguptunja tonanj oc sênam amac sa to sêpuc amac tônj atom, oc sênam lau majenj êsa to sesenj êsêac waenj njajam su.”

⁶ Anôtônê binj kêpi bôc Negebja tonec gebe “Laujaenj sêsêlêj sêsa gamênj, tanj kêtakê to kêlênsôn lau nanj. Lewe ma moacwêm ma moactêna kainj tenj sêmoa gamênj tau. Laujaenj tau sêkêj nêj waba to awamata gêsac donjki to kamele njaô. Êsêac sebe sêkêj gêj tau dêdêj lau, tanj têtôm gebe sênam êsêac sa atomanô nanj.

⁷ Aiguptu ênam êsêac sa naeo to njaôma. Tec kasam gamênj tau gebe ‘Rahab, tanj gêjgônj e nanjênj lanjwagênj.’”

Lau taenjêpêcja

⁸ Go Anôtô kêsôm gêdêj aê gebe “Ôna oto binj tonanj êpi poctapa êsêac sêlic ma oto êsêp buku tenj gebe ênêc endenj tônjgenj. Gebe lau njamuja sêsam e sêjala minj tau.

⁹ Gebe lau tonanj sêli taunj sa gêdêj Anôtô njapanj. Êsêac binjansanj njalatui ma sêkêj tanjenj Apômtaunê njagôlinj atom.

¹⁰ Êsêac sêsôm gêdêj lau-geoc-binj-lasêwaga gebe ‘Alic gêj tenj atom.’ Ma gêdêj propete gebe ‘Aoc binjnanô lasê êndênj aêac atom. Asôm binj, tanj aêac abe anjôgenj nanj lasê. Akêj aêac akôc ma binj taênj gêjamnja tônj.

¹¹ Akêj njasawa ma akô intêna auc atom. Aêac abe anjô Israelnêj Anôtô Dabunj nê binj êtiam atom.’”

¹² Mago Israelnêj Anôtô Dabunj kêsôm gebe “Amac adec binj, tanj kasôm gêdêj amac ma taêm kêka njaclai sec to binjansanj gebe êtu amacnêm sejenj.

¹³ Kêtu tonanjnja amac awê binj njakainj. Amac atôm tunjbôm balinj, tanj kêôpacgenj nanj. Amac aku sa sep tagenj naguluj.

¹⁴ Amac popoc amboac kuanô, atôm ku, tanj selo popoc samucgenj nanj, e njasaboac tenj êtôm gebe sêkêj ja njalana êsêp ma sêkati buja atom.”

¹⁵ Gebe Apômtau Anôtô, Israelnêj Njac Dabunj kêsôm gebe “Embe anam taôm ôkwi ma akêj êwinj aêgenj, nanj oc janam amac kêsi. Anjôm nanjênj ma akêj matem aêgenj, go nêmb njaclai êsa.”

¹⁶ Mago amac akêj tanjenj atom ma asom gebe “Masi, aêac oc anjônj hos ma aêc su.” Tec amac oc aêc su binjnanô. Ma asôm gebe “Aêac oc anjônj hos ma aêc su wenj tagenj.” Tec nêmb njacjo oc sêjanda amac wenj tagenj amboac tonanjgenj.

¹⁷ Njacjo tagenj embe êkôtênj lêma, go amacnêm lau tausen oc sêc su. Njacjo lemenj tenj embe sêkôtênj lemenj ma amac samob aêc su e obokêam njamoa taugenj êkô lôc njaô êtu njabelo tenj.

¹⁸ Mago Apômtau gêônj amac gêmoa gebe taê walô amac. Enj gêdi gebe têtac labu amac gebe Apômtau enj Anôtô gêdêj ma lau, tanj sêônj enj nanj, oc têtac njajam êsa.

30:19–33 Anôtô taê walô nê lau, tanj sêôc gêjwapac to njandanj ma êmêtôc lau Asuria.

31

Anôtô oc êtu lautuc Jerusalem

¹ Ojae êsêac, tanj aê lamu Aiguptu ma taênj kêka hosgenj ma sêkêj matenj kareta gebe taêsam to sinjwaga, tanj sênjônj hos njaô nanj, gebe êsêac ôlinjwalô kêlêlêc. Mago sêkêj matenj Israelnêj Njac Dabunj atom ma tetenj Apômtau kêtu ênam êsêac sanja atom.

* **28:19:** Binj susu, tanj Jesaianê njacjo sêsôm nanj, Apomtau kakac † **28:19:** Dônj tau sêmasanj njagam to poc gebe atoc gêj

² Mago Anôtô enj ñac tokauc. Enj kékêñ gêñwapaç kékôninj êsêac tônj. Enj gêjam nê binj ôkwi atom. Enj oc êndi naensenj lau secwaga nêñ gôlôac ma ensenj êsêac, tanj sêjam lau sêgôm secña sa nanj.

³ Lau Aiguptu êsêac ñamalac, êsêac Anôtô atom. Êndênj tanj Anôtô oc êmêtôc lêma nanj, gêjam-sawaga oc ênac tau êndu ma ñac, tanj enj gêjam enj sa nanj, oc emberj ma êsêac samob oc sênanja sêwinj tauj.

⁴ Apômtau kêsôm binj tonec gêdênj aê gebe “Lewe têna me lewe ñalatu embe têtap gwada sa, go gejobwaga bôcña nêñ wamban to ñakicsêa êtôm gebe êtakê êsêac e sêc su nec atom. Ma aê, lausinj undambêña nêñ Apômtau amboac tonanjenj. Ñaclai tenj oc êkô aê auc atom êtôm tonanj. Aê oc jatu lautuc lôc Sion.

⁵ Aê, lausinj undambêña nêñ Apômtau, oc jakêñj sêlinj Jerusalem -amboac moc kelelo gebe ênam ñalatu kêsî. Aê oc janam malac tau sa to jaku ñacjo tulu.”

⁶ Apômtau kêsôm gebe “O lau Israel, akac taôm ôkwi andênj aê, tanj ajam dêmômê nanj.

⁷ Gebe êndênj ñasawa tenj amac samob oc ambalinj nêñ gwam sec, tanj lememe kêmasanj ña silber to gold nanj, sinj ênanja.

⁸ Sinj oc ensenj lau Asurianja su ña ñamalacnêñ ñaclai atom. Lau Asurianja oc sêc sinj su sêna ma nêñ lau matac têtû gêñôma.

⁹ Êsêacnêñ kiñsêga oc êtênêp tau êndu-êndu ma nêñ laumata sinjña têtakê e sêc su ma sêwi nêñ gêbôm sinjña sinj.” Apômtau tanj nê ja kêsâ Sion ma nê ja ñawao gêc Jerusalem nanj, nê binj tonanj.

32

Kinj binj gêdêñña

¹ Alic acgom, kinj tenj oc ênam gôlinj ña binj gêdênj ma kasêga sênam gôlinj ña mêtôc gêdênj.

² Êsêac samobgenj oc têtôm gamêñj, tanj kepenj mu auc nanj, ma têtû launêñ lamu gamêñj êlanjanja.

Êsêac têtôm bu kêsâ gamêñj ñakelenj
ma têtôm poclabu ñaajuñ anja gamêñj sawa.

³ Go êsêac, tanj sêlic nanj, matenjanô êmôp atom
ma êsêac, tanj sêñô binj nanj, oc sê tanjenj.

⁴ Lau tanj sêsôm binj beleb-belebgenj nanj, oc sêmêtôc binj êndênjenj,
ma êsêac, tanj sêsôm binj kwac-kwac nanj, oc sêsôm binj ñanjenj êsa.

⁵ Êsêac sêsam lau meloc gebe apômtau êtiam atom
ma tetoc lau wauc-wauctêna sa amboac lau towae atom.

⁶ Gebe ñac meloc oc êsôm binj meloc
ma nê ñalêlôm taê gêjam secgenj,
gebe êñgôm gêñ toAnôtômêgenj
ma êsôm binjdansanj êpi Apômtau
ma êwi lau, tanj mo gêjô êsêac nanj, sinj sêmoa tomo êjô êsêacgenj
ma êñgaminj bu êndênj lau, tanj bu gêjô êsêac nanj.

⁷ Wauc-wauctênanê mêtê sec,
enj taê gêjam binj sec kêtû wakuc-kêtû wakuc
ma lau sêpô-lêna-tauñwaga embe sêwa nêñ binj sa gebe binjnanô,
oc ñac tau ensenj êsêac su ña nê binjdansanj.

⁸ Mago ñac mansanj taê gêjam binj mansanjenj
ma êsap gêñ mansanj tônj ñajanjanjenj.

Propete gêlêñ binj lauo Jerusalemña

⁹ Amac lauo, tanj anjônj ñaômagenj nanj, andi, anjô aê aoc,
ma êsêac latunjo amac, tanj akêñj gêwinj binj palinj-palinjenjboana nanj,
akêñj tanjem ñoc binj.

¹⁰ Jala tenj ma bêc ñagêdô ênanja acgom,
go amac lauo, tanj akêñj gêwinj binj palinj-palinjenjboana nanj atakê,
gebe wain ñanô oc êtu lêwê atom, ma noc aninj mo lasêña mênjêsa atom.

¹¹ Amac lauo, tanj anjônj ñaômagenj nanj atênêpmanj,
amac lauo, tanj akêñj gêwinj binj palinj-palinjenjboana nanj atakêmanj.
Akwalec nêñ ñakwê su ma amoa ñaômagenj, go asô talu êtu nêñ ñakwê.

¹² Atanj tanjboana êtu nêñ kom ñajamña
êtu nêñ wain ñajamña,

¹³ êtu ñoc launêñ nom, tanj wanjanic to gêñ têkwa-têkwa gêjam auc nanjña

ma êtu gôlôac, tarj sêngônj malac tatu samucnja totêntac njajamgej nanja.
 14 Gebe andu kapôênj oc êtu tuc, ma malac tonjaonda tau êtu gasanj.
 Gamêj njabau to andu soso dêdib njacsonja oc êtu bôcnêj gêsuj enderj tôngej,
 ma êtu donjki gêbôm nêj gamêj ôwêjja,
 ma êtu dombanêj gamêj sêniy gêjja.
 15 Bin tonanj ênêc e Apômtau ênsêwa Nalau anja lôlôc mênêpi aêac,
 go gamêj sawa ênam tau ôkwi êtu kôm tonjanô njajam,
 ma kôm tonjanô njajam ênam njanô êlêlêc su.
 16 Ma mêtôc gêdêj oc ênêc gamêj sawa
 ma binj gêdêj êmoa kôm tonjanô njajam njalêlôm.
 17 Ma binj gêdêj ênam njanô binjmalô
 ma mêtôc gêdêj ênam njanô tamoa njanêj totêntac êpa sugenj enderj tôngej.
 18 Njoc lau oc sêngônj tobinjmalô
 ma sêlêwanj tauj sêngônj andu njajanja to gamêj êmacgej.
 19 Ma salej oc êku guluj tagenj
 ma malac popoc samucgej êsêp êtap ênêc.
 20 Aê aoc êôc amac, tarj asê nêj gêj êsêp bugala
 ma akêj bulimakao to donjki tauj sêmoa nêj gêj.

33

Apômtau oc ênam Jerusalem kêsi

1 Ojae aôm njac-gosej-gêj-suwaga-ma, tarj sesenj aôm taôm su atom nanj,
 ma aôm njac-kôjanjo-gêjwagama, tarj njac tej kêjanjo nêj gêj su atom nanj.
 Êndêj tarj onsenj gej êmbacnê nanj, oc sensenj aôm taôm su,
 ma êndêj tarj ôjanjo gêj e êmbacnê nanj, êsêac oc sêjanjo nêj gêj.

2 O Apômtau, taêm walô aêac,
 aêac aôm aôm amoa.

Ôtu aêacma lemenj êtôm bêbêcgej
 ma aêacma kêsiwaga êndêj têm gêjwapacnja.

3 Êndêj tarj lau oc sêjô aôm awam amboac wapap gêjac nanj, oc sêc.
 Êndêj tarj aôm ôndi sa nanj,
 tenterlatu samob sêc êlinj-êlinj.

4 Ma lau oc sejonj njawaba amboac lêsêc sejonj gwada
 ma waba tau ê êsêac amboac têapa gê lêsêc.

5 Tatoc Apômtau sa gebe ej gêngônj lôlôc.
 Ej oc êkêj mêtôc gêdêj to binj gêdêj ênam Sion auc.

6 Ej oc ênam gôlinj aôm nêj têm samob êsêlêj njanêngej
 ma êkêj moasinj ênam aôm kêsinja to kauc mêtêja
 ma kauc tajala gêjja ênam sêga.
 Tatêc Apômtau kêtû ênê awamata.

7 Alic acgom, sinjêlêc têtanj sêmoa intêna
 ma wama njasêlinjwaga têtanj secanô.

8 Intênasêga kêtû gasanj ma lau tej sêselêj sêsa kêtiam atom.
 Êsêac sêjac poac popoc ma sêpêlê lau-sêwa-binj-sawaga
 ma tetoc njamalac tej sa kêtiam atom.

9 Nom kêtanj tonjalêlôm njawapacgej.
 Lôc Lebanonj kêmêlinj tomajagenj.
 Gaboanj Saronja kêtôm gamêj sawa.
 Ma lôc Basan to Karmel kêtû kwalam.

10 Apômtau kêsôm gebe
 "Galoc aê kamasanj tauc gebe jandi,
 galoc aê oc jandi jakô.

11 Amac taêm, mago akêkam gêj njapa
 ma akôc njalauj njamasêgej.
 Nêj awemjaô kêtôm ja njawaô, tarj oc êniy amac su nanj.

12 Ma tenterlatu samob oc têtôm usu njapa, tarj sêpac kêtû njop nanj,
 têtôm wanjanic, tarj sêsap su ma sêkêj ja gej nanj.

13 Amac lau, tañ amoa jaêcsêga nan, anô gêñ, tañ gagôm nan ñawae.
Ma amac lau, tañ amoa ñagala nan, ajala ñoc ñaclai.”

14 Secwaga Sionña têtêc tauñ ñasec,
ma lau alôb-alôb têtakê ñanô ma sêsôm gebe
“Aêacnêñ asa oc êtôm gebe êngôn êwiñ ja, tañ êsa enderñ tôngerñ nan.”

15 Ñac tañ kêsa nê lêñ gédêngeñ ma kêsôm binñanô nan,
ñac tañ gedec gêñ, tañ lau sêjanço nan,
ma gêôc lêma tôn gédên awa êtim enña
ma kêkên taña bin sêkêc dec sinña atom,
ma gêsar mataanô auc gebe êlic gêñ sec atom

16 ñac tonañ tec êngôn lólôc.
lôc to poc sagiñ oc êtu ênê lamu
ma anğa tonañ oc sêkên mo êndên erñ ma êpô lêna bu atom.

17 Matamanô oc êpi nêñ kin tonê ñawasi,
matamanô oc êu lain su êna.

18 Nêñ ñalêlôm oc taêm ênam ñawapac lanğwa, tañ katakê aôm nan,
gebe “Ñac kêsa gêñ sarña gêmoea ondoc.

Ñac gêjam dôñ gêñña gêmoea ondoc.
Ñac kêsa andu jaliña samob sarña gêmoea ondoc.”

19 Matamanô oc êpi lau-tetoc-tauñ-sawaga êtiam atom.

Êsêac sêsôm awerñ teñ, tañ gôjam kauc ñam,
ma imbeleñ kêpêlê bin, tañ kôjala atom.

20 Matamanô êpi Sion, tañ kêtü aêacnêñ omsêga ñamala.

Matamanô oc êpi malac ñañêñ Jerusalem tau,
tañ kêtôm becobo, tañ kêkô gederñ tôngerñ nan.
Lau teñ oc sêmbuc ñaalê sa atom.

21 Ma Apômtau oc êmoa êwiñ aêac tonê ñawasi kinña.

Erñ oc êtu aêacnêñ bu kapôên to ñawerñweñ,
tañ manowa ma warñ tolac têtôm atom gebe sêsô sêna nan.

22 Gebe Apômtau kêtü aêacnêñ mêtôcwaga ma kêtü nêñ gôlinwaga.

Apômtau kêtü nêñ kin ma oc ênam aêac kêsi.

23 Nêñ lêpoa kêñ kêtü goloñ ma gê jamoa tôn atom,
tec agerñ lac sa kêtôm atom.

Go sêñac sam awa, tañ sêjanço nan,
ma lau puliñ oc sêkôc sêwiñ amboac tonanğerñ.

24 Ñac malac tonanğña teñ oc êsôm gebe “Gêmac gêgôm aê,” nec atom.

Apômtau oc êsuc lau, tañ sêngôn malac tau nan, nêñ sec ôkwi.

34:1-17 Mókêlatu tonec geoc Anôtônê ñacjo nêñ ñandan, tañ enserñ êsêac su sênanña nan lasê.

* sa. Lau jaba sêsôm tauñ awerñ katu sejö to sêkônin êsêacña. † warñ gebe sêñac sin êndên Israel nan, nêñ bin sa.

35

Anôtô kêmasañ nê lau têtü wakuc

1 Gamêñ gasañ to gamêñ ñakelerñ oc têtac ñajam
ma gamêñ sawa oc êtu samuc ma ñaola ênac lêtên amboac mênamiñ.

2 Ñaola êsa ênam aucgerñ
ma gamêñ tau oc êtu samuc ma ênam wê totêtac ñajamgerñ.

Ma sêkên Lebanon ñañawasi
ma Karmel to Saron ñagêlôn êndên gamêñ tau.

Êsêac oc sêlic Apômtaunê ñawasi
ma Anôtônê ñawasi kinña.

3 Anğôm lememe, tañ kêtü palê nan, ñajañña êsa
to anğôm emduc, tañ kêtü goloñ nan, ñajam êsa.

4 Asôm êndên lau tonên ñalêlôm ñatutuc gebe
“Akô ñajañña ma atêc taôm atom.

* 33:24: Ñamadiñ 18 to 19 gêwa lau Israel nêñ têm gêñwapacña † 33:24: Ñamadiñ 23 gêwa lau Israel nêñ ñacjo, tañ sêlac

Alic acgom, nê m Anôtô oc êmêj êtu êkac kamocgôc
to êkêj ñagêjôj ma ênam amac kêsi.”

⁵ Go materjêc materj êlac
ma tanjnsunjbic tanjnsunj êpoa lasê.

⁶ Go magij kêsu sêmboanj sa têtôm mojava
ma awenj mê sênam wê lambijjja,
gebe bumata oc êu lasê êsa gamêj gasanj
to bu kapôêj êsa gamêj sawa.

⁷ Kekop ñandanj oc êtu bugêjactorj
ma bumata oc êpulu anja nom gelo-gelo,
ma gêgwanj to ôpic ma sij êpi anja kêam gamêj sawanja malen.

⁸ Ma intênasêga tej oc ênêc tonec,
ma sêsam intêna tau gebe “Intêna dabuj.”
Lau môpja sêsêlêj sêsa tonanj atom,
ma lau meloc sêmoa intêna tau atom.

⁹ Lewe tej oc êmoa tônê atom
ma bôclai tej oc êsêlêj êmoa intêna tau atom,
oc tatap êsêac sa sêmoa tônê atom,
lau tanj Apômtau gêjam êsêac kêsi nanjenj, oc sêsêlêj intêna tau.

¹⁰ Ma êsêac, tanj Apômtau kêgaboac
su nanj, oc sêmu sêmêj
mêjnsêo lasê Sion towêgenj.

Têntac ñajam tenjenjja oc ênsac êsêac ñaô
têntac ñajam to têntac ñagaô oc ênam êsêac auc
ma gêjwapac to tanjiboa oc êwi êsêac sij.

36:1-39:8 Lau Asuria nêj kinj Sanherib gêwê nê sijwaga sêo lasê gamêj Judanja ñamin
kêsêp môkêlatu tonec. Mago Anôtô gêjam malac Jerusalem sa ña lêj kainj tej. Kinj Hiskia
kêtap gêmac kapôêj sa, mago ôli ñajam kêsa kêtiam.

40

Anôtônê binj gêjam malô Sionja

¹ Nê m Anôtô kêsôm gebe
“Anam malô, anam malô ñoc lau.

² Asôm binj malôgenj êndêj Jerusalem
ma amôêc êndêj enj
gebe ênê sakinj gêjômanja ñatê m gêbacnê
ma sêsuc ênê keso ñatôp ôkwi,
gebe Apômtau lêma kêkêj ñagêjô kêlêlêc su
gêjô ênê sec samob.”

³ Awa tej gêmôêc gebe
“Amansanj Apômtaunê gamêj êsêlêj êsanja anja gamêj sawa
to amêtôc intêna êtu solop anja gamêj ñakelenj êtu nêj Anôtôjja.

⁴ Gaboanj samob oc êoc sa
ma lôc to gamêj ñabau êtu tapa
ma sêmêtôc ñapoalic êtu solop
ma sêmansanj gamêj kalonj-kalonj ñatip êsa.

⁵ Go Apômtaunê ñawasi oc eoc tau lasê
ma ñamalac pebenj oc sêlic gêj tau sêwinj tauj
gebe Apômtaunê awa kêsôm binj tau.”

⁶ Awa tej kêsôm gebe “Ômôêc.”
Ma aê kasôm gebe “Jamôêc asagenj.”
“Gêj nomja samob kêtôm gêgwanj
ma ñamalacnêj gêlôj samob kêtôm ñaola kômja.

⁷ Êndêj tanj Apômtau êju nê awajaô nanj,
gêgwanj êmêlinj ma ñaola êsêlic.
Binjjanô, lau têtôm gêgwanj.

⁸ Gêgwanj kêmêlinj ma ñaola kêsêlic,
mago aêacnêj Apômtaunê binj oc ênêc endenj tøjgenj.”

9 O Sion, jaenwaga nawae najamna,
 ôpi lôc baliŋ tenj ôna.
 O Jerusalem, jaenwaga nawae najamna,
 ôpuc awam sagenj.
 Ôsôm êndêŋ malac Judanja gebe “Alic nêŋ Anôtô tonec.”
 10 Alic acgom, Apômtau Anôtô gêmêŋ tonclai
 ma enj tau lêma gêjam gôliŋ gêŋ samob.
 Alic acgom, lau tanj enj kêku êsêac atom tulu nanj, sêwiŋ enj
 ma lau, tanj gêjam kôm kêpi êsêac nanj, sêmunj enj.
 11 Enj oc enjenj nê domba êtôm njacgejob
 ma êsip domba njalatu taminj bôdagi,
 go êwê njatêna malôgenj.

Israelnêŋ Anôtônê dôŋ masi

12 Asa kêkati gwêc njalêma ma gêjam dôŋ
 ma kêsaka undambê.
 Asa gêjam dôŋ nom njakekop kêsêp bakep
 ma gê dôŋ lôc samob to kêsêê gamêŋ njabau njanawapac.
 13 Asa gêjam gôliŋ Apômtaunê njalau
 ma mêtêmôkê ondoc kêdônj enj.
 14 Enj gêjam kênac asa gebe êwa binj sa êndêŋ enj
 ma asa kêtôc intêna mêtôc gêdêŋnja gêdêŋ enj
 ma kêdônj kauc gêdêŋ enj
 ma kêtôc intêna êjala gêŋ njamna gêdêŋ enj.
 15 Alic acgom, tentenlatu têtôm bu njatetep, tanj kêsap bakep tôŋ nanj,
 ma têtôm kekop, tanj lau sênam dôŋ êtôm atom nanj.
 Alic acgom, nuc njawapac kêtôm gêŋgambu tenj.
 16 Ka Lebanonnja kêtôm gebe sênac pac êtu dajanja
 ma bôc Lebanonnja kêtôm gebe êtu daja tau atom.
 17 Enj gêlic tentenlatu samob amboac gêŋ njadma
 gêlic êsêac têtôm gêŋ tenj atom.
 18 Amac alic Anôtô kêtôm asa,
 ma anam dôŋ enj êpi asagenj.
 19 Anam dôŋ enj êpi gwam me.
 Njacmêtê kêpac gêŋ tau,
 ma njac-kêpac-goldwaga kêkwa gêŋ tau auc njagold
 ma kêmasanj kapoacwalô silbernja kêtû gêŋ tauja.
 20 Njac njalêlôm sawa oc êjaliŋ ka njajanja tenj sa gebe êtu namuc atom
 ma êtap kwalam lanjgwa tenj sa,
 gebe êsap njakatu tenj tanj êkô njanêŋgenj nanj.
 21 Amac ajala atom me. Amac anjô atom me.
 Êsêac sêjac minj binj tau gêdêŋ amac gêdêŋ andanjenjja su atom me.
 Amacnêŋ kauc kêsa gêdêŋ Anôtô kêkêŋ nom nanj, atom me.
 22 Enj taugenj gêŋgônj nom njamadinj lôlôcnja njad
 ma gêlic njamalac têtôm wagô
 ma kêlainj umbonj kêtôm obo tenj,
 go gêlam gêŋ tau kêtôm becobo, gebe lau sêŋgônj njalabu.
 23 Enj gêgôm kasêga têtû gêŋ njadma
 ma gôliŋwaga nomnja têtôm gêŋ njanô masi.
 24 Sêsé êsêac ma sêpônj êsêac
 ma njawakac keselenj kêsêp nom,
 go enj gêju awajaô kêpi êsêac e gacgenj sêmêliŋ
 ma mulai kêlai êsêac sa amboac gêŋgambu.
 25 Njac dabunj tau kêsôm gebe Amac oc anam dôŋ aê êpi asa,
 ma aêagêc asa atôm tauŋ.
 26 Aôc matemanô sa êpi lôlôc ma alic.
 Asa kêkêŋ utitalata samob tônê njai.
 Njac, tanj gêwê êsêac totonj-totonj sêsa sêmêŋ
 ma kêsam êsêac samob nêŋ njad nanj,

nê ñaclai kapôêñ ma eñ Ñaniniñ Natau,
tec nêñ teñ gêjaña atom.

²⁷ Aôm kôsôm gebe “Ñoc lêñ kêsin tau gédêñ Apômtau
ma ñoc Anôtô gêoc léléc ñoc biñ, tañ taêc kêka nanj.”

O Jakob, aôm kôsôm biñ tonañ kêtú agenña,
o Israel, aôm kôtanj tanjiboa tonañ kêtú agenña.

²⁸ Amac ajala to anjô biñ tonec atom me gebe
Apômtau eñ Anôtô tengeñña.

Eñ kékêñ nom ñamadiñ samob.

Eñ oc êtu golorj atom ma têkwa êmbac atom.

Aêac tatôm gebe takip ênê kauc êjala biñña ñam sa atom.

²⁹ Eñ kékêñ ñaclai gédêñ lau tekweñ gébac
ma ñajajña gédêñ lau palé-palé.

³⁰ Lau matak oc têtú golorj ma tekweñ êmbac,
ma ñapalé wakuc oc sêú tauñ,

³¹ mago êsêac, tañ taêñ kêka Apômtau nanj, oc têtáp ñaclai wakuc sa.

Êsêac oc sêkêñ magê amboac momboanj.

Êsêac oc sêlêti, mago tekweñ êmbac atom,

êsêac oc sêsêlêñ, mago têtú golorj atom.

41

Anôtô géjac mata biñ gédêñ Israel

¹ “Amac nuc samob, jamangeñ ma akêñ tanjem aê.

Ma tentenlatu samob têtáp nêñ ñaclai wakuc sa.

Êsêac têtú gasuc mênjsêsôm nêñ biñ.

Aêac samob dawin tauñ natakô êtu mêtôcña.

² “Asa kêjalij ñac, tañ kêku ñacjo tulu ñapan nanj, sa anja oc kêpiña.

Ñac tau kékêñ tentenlatu taêsam sêsô eñ ñalabu
to kêka kinj tój.

Ênê sinj géjac êsêac popocgeñ e têtôm kekop

ma nê talam kêjanda êsêac e têtôm gêngambu, tañ mu gêju nanj.

³ Eñ kêjanda êsêac kédaguc ma kêsa nê lêñ toôli samucgeñ,
eñ kélêti e akaiñ gedec nom.

⁴ Asa kêkalem gólôac to gólôac samob gédêñ andangeñ ñanô
ma kêmasanj to gégôm gêñ tonanj.

Aê Apômtau, aê ñac, tañ gagôm gêñ tau.

Aê katu ñamata ma oc jatu ñamu.

⁵ “Nuc samob sêlic gêñ tau ma têtakê

ma nom ñamadiñ têtênêp,

êsêac têtú gasuc-têtú gasuc sêmêñ.

⁶ Lau sêjam tauñ sa

ma sêsôm gédêñ tauñ gebe ‘Têntac êpa sugenj.’

⁷ Ñacmêti awa gegen ñac-kêpac-goldwaga tój.

Kamunda awa gegen ñac-keto-ñatalôwaga tój
ma kêsôm gebe ‘Gêñ tau ñajamanô.’

Ma sêjac gêñ tau tój ña béléme gebe wiwic atom.

⁸ “Ma ñoc sakiñwaga aôm, Israel,

aôm Jakob, tañ kajalij sa nanj,

ñoc ñac Abraham nê wakuc aôm

⁹ aê kakôc aôm anja nom ñamadiñ

to gamôêc aôm anja nom ñakêclêsu jaêcsêga

ma kasôm gédêñ aôm gebe ‘Aêñoc sakiñwaga aôm,

aê kajalij aôm sa ma katiñ aôm su atom.’

¹⁰ Ôtêc taôm atom gebe aê gamoa gawiñ aôm,

têmtac ñagogo atom gebe aômñem Anôtô aê.

Aê oc jakêñ ñaclai êndêñ aôm, aê oc janam aôm sa,

aê oc japuc aôm tój ña lemoc anôña, tañ kêku ñacjo tulu nanj.

11 “Alic acgom, êsêac tañ têtac nandan gédêñ aôm nan, oc sêsu êsêac susu ma sêngôm êsêac majerj ésa.

Êsêac tañ sêkêñ kisa gédêñ aôm nan, oc têtôm gêñ nãoma ma sênañ.

12 Aôm oc onsom nêñ nãjo, mago oc ôtap êsêac sa atom, ma êsêac, tañ sêjac sinj gédêñ aôm nan, oc malenmê sênañ.

13 Gebe aê Apômtau, aômñem Anôtô, kakam lêmam anôña tôñ.

Aê tec kasôm gédêñ aôm gebe ‘Ôtêc taôm atom, aê oc janam aôm sa.’”

14 Apômtau kêsôm gebe” O ñoc gêñenec Jakob, ôtêc taôm atom.

Amac lau Israelña, oc janam amac sa, gebe amacñem kêsîwaga aê, Israelnêñ ñac dabuñ.

15 Ôlic acgom, aê gagôm aôm kôtu olo, olo wakuc nãjana.

Aôm oc ôtuc lôc popoc e êtu kekop, ma gamêñ nãbau e êtu gêñgambu.

16 Aôm oc okolonj gêñ tau e mu êju nãpa su, mulai oc êlai gêñ tau êlinj-êlinj.

Ma aôm oc têtac nãjam ésa êtu Apômtauña, ma waem ésa êtu Israelnêñ ñac dabuñña.

17 “Lau nãlêlôm sawa to sêpô-lêna-tauñwaga embe sensom bu elêlê ma bu embe êjô êsêac e imbelenj ñakelenj ésa, nanj aê Apômtau oc jakêñ tañoc êsêac.

Aê, Israelnêñ Anôtô, oc jawi êsêac sinj atom.

18 Aê oc jakêñ bu enselenj ésa lôc kalonj-kalonj ma bumata êpoac gamêñ nãgaboan.

Aê oc janam gamêñ sawa ôkwi êtu bugêjactonj ma bu êpulu êpi gamêñ ñakelenj.

19 Aê oc jasê kaseda to kakêlim ma kabôêñ to katêkwi êkô gamêñ sawa ma jakêñ sinj êkô gamêñ ñakelenj ma kalelonj to kêmêsic êwiñ amboac tonanjenj

20 gebe lau samob oc sêlic to sêjala ma sêsala e nêñ kauc ésa, gebe Apômtaunê lêma gêgôm gêñ samob tonanj ma Israelnêñ ñac dabuñ kékêñ gêñ tau.”

Anôtô kêpêlê anôtôi dansañ

21 Apômtau kêsôm gebe “Amansañ nêñ binj.”

Kin Jakobña kêjatu gebe “Akêñ lau-sêwa-nêñ-binj-sawaga sêsa sêmêñ.

Sêsa sêmêñmanj ma sêsôm binj samob, tañ oc mênêsanañ nanj lasê.

Anac minj binj lanjwa samob nãam gebe ênêc ma kauclêlôm ma taên ênam.

22 Ma awa gêñ, tañ oc mênêsanañ nanj, sa êndêñ aêac gebe taên ênam gêñ tau êtu anô nãlêñ.

23 Asôm gêñ, tañ mênêsa êtu nãmu nã nanj, êndêñ aêac, ec ajala gebe amac anôtôi binjnanô.

Ajôc, anjôm gêñ tenmanj, nãjam me sec gebe aêac alic ma atakê.

24 Mago amac gêñ nãoma ma nêñ kolenj nanô masi samucjenj ma ñac, tañ kêjalinj amac sa nanj, enj ñac alôb-alôb.

25 “Aê gajac ñac tenj sa anjga gamêñ nodonja, tec gêmêñ. Gêmêñ anjga oc kêpiña. Enj oc awa ênac ñoc nãê.

Enj oc êka gôlinjwaga tôñ amboac lêsap ma amboac ñac-kêpac-kuwaga kêka nomku.

26 Asa gêwa gêñ tau sa gédêñ andanjenj gebe aêac ajala me kékêñ nãwae gêmunj gebe aêac alôc gebe ‘Nãjam.’

Lau tej sêwa sa atom, lau tej sêkêj ñawae gêmuj atom.
Lau tej sêjô nêmbiñ atom.

²⁷ Aê kasôm biñ tau lasê gêdêj Sion kêtû ñamata
ma kasakiñ jaenwaga to ñawae ñajam tau gêdêj Jerusalem.

²⁸ Aê matocanô gêja, mago galic ñac tej atom.
Aê embe jatu kênac, oc nêj ñac êwê êsêacña tej gêmua
gebe êjô aê aocña nec atom.

²⁹ Alic acgom, êsêac samob têtû gêj ñaôma ma nêj kolenj ñanô masi samucgenj.
Nêj gwam kêtôm mu ñaôma.” * † ñagêdô sa. Alic 40:19-20

42

Apômtaunê sakiñwaga

¹ “Alic acgom, ñoc sakiñwaga, tanj gajac enj sa nanj,
ñac tanj kajaliñ enj sa ma katuc galic enj ñajam nanj,
tau tonec.

Aê kakêj ñoc ñalau jagêsac enj ñaô
ma enj oc êkôc biñgêdêj êndêj tentenlatu samob êna.

² Enj oc êmôêc êkac sagenj atom
ma êlainj nê biñ êtu tapa ênêc malacluj atom.

³ Enj oc êpôj sôboleç, tanj tulu kwananjenj nanj,
tulu samucgenj atom

ma êsi dawenj gasilana êmac atom.

Enj oc êwaka biñgêdêj sa ñañêjgenj.

⁴ Enj oc êtu palê me êtu goloj atomanô
e ênac dabiñ biñgêdêj anja nom,
ma nuc sêkêj matenj ênê biñsu.”

⁵ Apômtau Anôtô, tanj kêkêj undambê ma kêlainj gêj tau
ma kêmasanj nom to ñagênjêlôm samob
ma kêkêj lau nomña sêsê awenj
to kêkêj matenj jali gêdêj gêj samob, tanj sêsêlêj sêmua nom ñaô nanj,
kêsôm biñ tonec gebe

⁶ “Aê Apômtau, aê kakalem aôm tobiñgêdêjgenj
ma kakam aôm tôj gêdêj lêmam ma gajam jaom aôm.

Aê kakêj aôm kôtu ñoc poac ñabelo gêdêj lau,
ma kôtu tentenlatunêj ja.

⁷ Gebe ôngôm lau matenjpec nêj matenjanô êpoa lasê
to ôwê lau kapoacwalôña sêsa anja gêsuj sêmêj
ma êsêac, tanj sêngôj tokesecgenj nanj, sêsa anja kapoacwalô sêmêj.

⁸ Aê Apomtau, aênjoc ñaê tau tonanj.

Aê jawi ñoc ñawasi siñ êndêj lau tej atom
ma jawi ñoc waec siñ naelom gwam atom.

⁹ Alic acgom, biñ lanjwa ñanô kêsa sugac
ma galoc oc jasôm biñ wakuc lasê.

Biñ tau ñanô kêsa atom tagenj ma jasôm lasê êndêj amac kwananjenj.”

Talambij Apômtau, gebe gêjam nê lau kêsi

¹⁰ Anja wê wakuc tej êndêj Apômtau
ma alanem enj e êndêj nom ñamadiñ.
Gwêc to ñagênjêlôm ñadindiñ êsa
ma nuc to lau, tanj sêngôj tonanj nanj, sêlambij sêwiñ.

¹¹ Gamêj sawa tau to malac gamêj sawanja sêôc awenj sa
ma lau Kedar nêj malac amboac tonanj.

Lau tanj sêngôj gamêj Sela nanj, sênam lasê
ma nêj ñaôndu êpi anja lôc ñatêpôê.

¹² Êsêac tetoc Apômtau sa
ma sêsôm ênê wae lasê anja nuc.

¹³ Apômtau oc êsa amboac ñactêkwa tej,
enj êli tau sa amboac ñac siñña tej.

* 41:29: Biñ tonanj kêkanônj kin towae Kores. † 41:29: ñamadiñ 6 to 7 gêwa lau-sêsap-gwamwaganênj kôm

Enj ênam wamban to ênac mu.
Enj êtôc tau êndênj nê nacjo gebe enj nac sinjsêlêc.

Anôtô géjac mata gebe ênam nê lau kêsi

14 “Aê ganğôñ gamêñ gêmac ñasawa ñêñgenj,
aê kasôm binj atom ma gajam tauc tôñ.
Ma galoc aê oc jatanj lasê amboac awênê gabêsi sec.
Aê oc jasê aoc e tekoc êmbac-êmbac.

15 Aê oc janğôm lôc to gamêñ ñabau êtu gasanj
ma ñagêgwanj samob êsêlic.
Bu kapôêñ oc ñamanj ñaôma
ma bugêjactorj ñakelenj êsa.

16 “Aê oc jawê lau matenpec sêsa intênasêga, tanj sêjam kauc nanj,
ma sêsa intêna saunj, tanj sêjala atom nanj.
Aê janam ñakesec, tanj gê êsêac auc nanj, ôkwi êtu ñawê
ma gamêñ kalonj-kalonj ñatip êsa.
Gêñ samob tonanj ñai aê oc janğôm ma jandec sênêcña atom.

17 Êsêac tanj sêkêñ gêwiñ anôtôï jaba
ma sêsôm gêdêñ gwam gebe ‘Aêacma anôtôï amac’ nanj,
oc sênu tauñ su tomajenjenj sêna.”

Lau Israel seso tanjenj wamu ñamoasij

18 “Amac lau tanjemsunbic anjô binj,
ma amac lau matempec alic to asala gêñ.

19 Asa matapec kêtôm ñoc sakinjwaga
ma asa tanjasunbic kêtôm ñoc jaenjwaga, tanj kasakinj enj nanj.
Asa matapec kêtôm enj, tanj ôli andanj aê nanj,
ma tanjasunbic kêtôm Apômtaunê sakinjwaga.

20 Aôm gôlic gêñ taêsam, mago kôsala atom.
Aôm tanjamsunj kêpoa lasê, mago gônô binj atom.”

21 Kêtu nê binjgêdêñja Apômtau gêlic ñajam,
gebe êñğôm nê birjsu êtu kapôêñ to ñawasi êsa.

22 Mago kêjanğowaga sêjam genjenj ma sêjanğo lau tonec nêñ gêñ samob su.
Êsêac samob têtôm bôc kêsêp sê

ma sêsij tauñ sêñğônj kapoacwalô.

Êsêac têtu ñacjonêñ gêñ sugac ma ñac tenj gêmoa gebe ênam êsêac kêsinja atom.

Ñacjo sêjanğo êsêac su ma ñac tenj kêsôm gebe
“Akêñ êsêac sêmu sêna,” nec atom.

23 Amacnêma asa êkêñ tanja binj tonanj.

Asa oc êñj ma taê ênam êtu têm, tanj oc mênêsa nanja.

24 Asa kêkêñ Jakob gêdêñ lau saic-saic

ma Israel gêdêñ kêjanğowaga.

Apômtau tanj aêac dagôm sec gêdêñ enj nanj, gêgôm atom me.

Êsêac sêsa ênê lêñ mansanj atom

ma tanjenj wamu ênê birjsu atom.

25 Tec enj kêsêwa ñandanj têtac ñandanja to sinj ñajanja kêpi enj.

Enj kêkêñ jawaô kêkôm enj auc, mago nê kauc kêsa atom.

Gêñ tau genj enj ôli, mago kepenj ênê ñalêlôm atom.

43

Apômtau taugenj enj kêsiwaga ñanô

1 O Jakob, o Israel, galoc Apômtau, tanj kêkêñ aôm
ma kêmasanj aôm nanj, kêsôm binj tonec gebe

“Ôtêc taôm atom, gebe aê gajam aôm kêsi su.

Aê gamôêc aôm ma kasam nêma ñaê anôgenj, aôm kôtu aênjoc gêñ.

2 Embe olom gwêc, aê oc mênjawij aôm.

Ma embe ôsêlêñ ômoa ja ñalêlôm, oc ênam aôm atom

ma jawaô oc ênij aôm atom,

3 gebe Apômtau, aômnêma Anôtô aê,

Israelnêj ñac dabuj to nê m kêsiwaga aê.
 Aê kakêj Aiguptu kêtú awa gêjam ôli aôm suña
 ma kakêj Aitiopia to Seba gêjô aôm
 4 gebe aê galic aôm kôtôm awamata teñ
 ma kakian aôm sa to têtac gêwiñ aôm.
 Aê kakêj gamêj gêjô aôm
 ma kakêj lau tomôkê-tomôkê gebe ômoa matam jali.

5 Ôtêc taôm atom gebe aê mêngawiñ aôm,
 aê oc jajoñ nê m wakuc sa aña oc kêpiña
 ma janac aôm sa aña oc kêsêpiña.

6 Aê oc jasôm êndêj musangu-m gebe Ôwi sinmañ,
 ma êndêj mula-m gebe Ôngamiñ atommañ.

Ôkêj latuci aña gamêj jaêc
 to ñoc latucio aña nom ñamadiñ

7 ma lau samob, tañ sêwê kaiñ ñoc ñaê
 ma kakêj to kamasañ êsêac kêtú ñoc waecña nañ,
 sêndêj aê sêmêj.

8 “Akêj lau, tañ matenpec, mago matenânô gêc nañ,
 to lau, tañ tañensunbic, mago tañensun gêc nañ, sêsa sêmêj.

9 Akêj tentenlatu samob sênac tauñ sa
 ma lau tomôkê-tomôkê sêkac sa sêpi tagen.

Êsêacnêj asa kêtôm gebe êwa gêj tonec sa
 ma êtôc gêj andanjenña êndêj aêac.

Êsêac sêkêj nêj lau, tañ sêpuc êsêacnêj biñ tôj nañ, sêsa sêmêj gebe sêwaka êsêac sa
 e sêjô ma sêsôm gebe Biñ tau biñjanô.”

10 Apômtau kêsôm gebe “Aêñoc lau-sêpuc-ñoc-biñ-tôjwaga

to ñoc sakinwaga, tañ kajaliñ êsêac sa nañ amac

gebe amac ajala to akêj êwiñ aê
 ma nê m kauc êsa gebe aê tau tonec.

Anôtô teñ kêsa gêmuj aê atom
 ma teñ oc êndanuc aê atom.

11 Aê, aê taucgen Apômtau
 ma kêsiwaga teñ gêmua gêwiñ atomanô.”

12 Apômtau kêsôm gebe “Aê kasôm biñ lasê to gajam amac kêsi

ma aê kakêj ñawae gêdêj amac gêmuj su.

Gêdêj tonañ anôtô jaba teñ gêmua amac ñalêlôm atom

ma amac atu ñoc lau-sêpuc-ñoc-biñ-tôjwaga.

13 Aê Anôtô gêdêj andanjenña

ma galoc amboac tonanjen

ma teñ kêtôm gebe êjanjo gêj su aña aê lemoc atom.

Aê gajam kôm ma asa oc êtôm gebe êkô kôm tau auc.”

14 Apômtau, nê m kêsiwaga ma Israelnêj ñac dabuj kêsôm biñ tonec gebe

“Aê oc jasakiñ biñ êna Babel êtu amacña

ma jatuc kapoacwalô ñabalan popoc

ma lau Kaldea nêj lasê ênam tau ôkwi êtu tanjboa.

15 Aê Apômtau, amacnê m ñac dabuj,

aê kakêj Israel ma katu amacnê m kin.”

16 Apômtau gêjam intêna kêsêp gwêc ñalêlôm

ma gêjam intêna gelom bu ñawerwenj

17 ma gêwê kareta to hos ma siñwaga to nêj siñsêlêc sêja

e sêsêp jasêc, êsêac oc sêndi sa êtiam atom.

Êsêac sêmac amboac dawenj gasilana.

Apômtau, tañ gêgôm gêj tonañ nañ, kêsôm biñ tonec gebe

18 “Taêm ênam gêj lanjwa atom

ma aê go taôm êtu gêj gêmujñañ atom.

19 Alic acgom, aê gagôm gêj wakuc teñ

ma galic gêj tau kêpoa.

Amac alic gêj tau atom me.

Aê oc janam intêna êsa gamêñ sawa êna
 ma jakêñ bu enselen êsa gamêñ ñakelen.
 20 Bôc salenña ma kêambôm to kêcsêwa oc tetoc aê sa
 gebe kakêñ bu kêpoac gamêñ sawa
 ma bu kapôên keselen kêsa gamêñ ñakelen
 gebe êkêñ bu êndêñ ñoc lau, tan kajalinj êsêac sa nanj sênôm.
 21 Aê kakêñ êsêac têtú ñoc lau gebe sêsôm ñoc waec lasê.

22 “O Jakob, aôm awam gêjac aê atom.
 O Israel, aôm gôm taôm su kêtú aêña atom.

23 Aôm kôkêñ domba kêtú daja gêdêñ aê
 me kotoc aê sa ña nêma da ñagêdô atom.
 Aê kakônij amac ña da atom
 ma kalênsôn amac ña binj da ñamaluña atom.

24 Aôm gôjam ôli tê kêtú aêña ña nêma mone
 me kômoasij aê ña nêma da tonjalêsi atom.
 Aôm kôkônij aê ña nêma sec
 to kôlênsôn aê ña nêma geogenj.

25 Aê, aê taucgenj gasenj nêma geo su
 ma oc taêc ênam nêma sec êtiam atom kêtú aê taucña.

26 Taêm ênam ma ôkêñ puc aê gebe tajô binj tau dawij tauñ.
 Aôm ôwa nêma binj sa ma ôwaka taôm sa gebe kôsôm binjñanô.

27 Tamam ñamataña gêgôm sec
 ma nêma sêlinwaga sêgêli ñoc binj.

28 Kêtú tonanña aê kakôc ñoc dabuj su anja kasêga lôm dabunña
 ma kakêñ Jakob gebe lau sensenj erj su
 ma kakêñ Israel gebe lau sêsôm binj êpi erj.”

44

Apômtau taugenj erj Anôtô

1 “O ñoc sakinjwaga Jakob, o Israel, tan kajalinj sa nanj,
 galoc ôkêñ tanjam.

2 Apômtau tanj kêkêñ aôm
 to kêmasanj aôm anja tênam têtacilêlôm ma oc ênam aôm kêsi nanj,
 kêsôm binj tonec gebe

O ñoc sakinjwaga Jakob, o Israel,
 tanj kajalinj aôm sa nanj, ôtêc taôm atom.

3 Gebe aê oc jakêc bu êsêp gamêñ ñakelenj
 ma bu oc êpoac nom gelo-gelo.

Aê oc jakêc ñoc ñalau êpi nêma wakuc
 ma jakêc ñoc mec êpi nêma gôlôac.

4 Ma êsêac oc sêlêc amboac gêgwanj anja gamêñ ñawambuc ñajam
 ma sêpi amboac ka, tanj kêkô bulêndanj nanj.

5 Ñac tenj oc êsôm gebe ‘Apômtaunê ñac aê.’
 Ma tenj oc êsam tau ña Jakobnê ñaê.

Ma tenj oc eto êpi lêma gebe ‘Apômtaunê gêñ,’
 ma ê tau êpi Israel.”

6 Apômtau, Israelnêñ kinj to kêsiwaga
 ma lausij undambêña nêñ Apômtau kêsôm binj tonec gebe
 “Aê ñac ñamata to ñamu, anôtô tenj gêmoa gêwinj aê atomanô.

7 Asa kêtôm aê. Êsa mênêwa sa,
 êkêñ tau êkô aê lanjôcnêm ma êwa tau sa.
 Ñac andanjenña asa geoc binj, tanj ocgo mênêsa nanj, lasê kwananjenj.
 Erj eoc gêñ, tanj ocgo mênêsa êtu ñamu nanj, lasê êwinjmanj.

8 Atêc taôm atom ma aê go taôm atom.
 Aê gajac minj to gawa binj tau sa gêdêñ amac gêdêñ andanjenña atom me.
 Amac atu ñoc lau-apuc-ñoc-binj-tôñwaga.
 Anôtô tenj gêmoa gêwinj aê me masi.
 Lamu ñanô tenj gêmoa atom. Aê kajala tenj atom.”

Sakin gwamja tonec gêj meloc

⁹ Lau-sésap-gwamwaga êsêac gêj ñaôma ma nêj kôm ñanô, tan tetoc sa nan, ñanô masi. Ma lau, tan sésap êsêac tøj nan, sêlic to sêjala gêj ten atom, tec oc sêmoa tomajenjen.

¹⁰ Asa kêsap gwam ma kêmasan ñakatu ñaôma ma ñanô masi.

¹¹ Alic acgom, ñac tau nê sakinwaga oc majen êsa, ma lau lemen-mêtêwaga tau ñamalac ñaôma. Êsêac samob sêkac tauj sa nasêk acgom, go têtakê ñanô ma sêngôm êsêac samob majen êsa.

¹² Ñac-kêpac-kiwaga kêkêj ki kêsa ja e ñalana kêsa. En kêsac ña hama gebe êkêj gwam ñalanô. En gêjam kôm tolêma ñajarja sec e mo gêjô en ma têkwa gêbac. En gêjam dabuj bu, tec ôliwalô gêbacnê.

¹³ Kamunda ten gê dôj nê ka ma keto ñakatu ña kêlêpê. Go kêsap ña ki kêdaguc ñadôj tau ma kêwaka ñamalac ñakatu sa e kêtôm ñamalac lanô, gebe kêkô andu ten.

¹⁴ Ñac tau kêsap kaseda me kêjalij kaleloj me kamem ten sa anja salen me moae kêsê kaseda ten ma kom gêlôm ka tau e kêtû kapôêj.

¹⁵ Go ka tau êtu ñac ten nê kamasê, en êkôc ñagêdô ma ênsêlu ma ñagêdô gebe eno nê gêj. Mago ka ñagêdô tec en kêsap kêtû anôtô jaba ma gêjam sakin gêj tau, ma kêmasan gwam ma kêpôj aduc gêdêj gêj tau.

¹⁶ Ka ñamaken tec en kêkêj ja gen ma kêpac gwada ma gen bôc e gêoc en tøj, ma en kêsêlu ja gêwin ma kêsôm gebe "Kec, galoc kasêlu jagac."

¹⁷ Ma ka tau ñamaken en kêsap kêtû nê anôtô gwam ma kêpôj aduc to gêjam sakin ma keten mec gêdêj gêj tau gebe "Ônam aêac kêsi gebe ñoc anôtô aôm."

¹⁸ Lau tau tonanj sêjala gêj ten atom ma nêj kauc masi gebe nêj matenjanô gêmôb e sêlic gêj ten atom ma nêj ñalêlôm ñadani e sêjala gêj ten atom.

¹⁹ Êsêac taêj gêjam bin ten atomanô ma nêj kauc to jala gebe sêsôm bin amboac tonecña masi gebe "Ka tau ñamaken aê kakêj kêsa ja ma gano ñoc gêj to kapac gwada e gêoc aê tøj ma ka tau ñamaken aê oc jasap êtu gêj alôb-alôb ten me. Aê oc jarôj ocduc êndêj ka ñadambê ten me."

²⁰ Ñac tan mata katu gêj ñaôma-ñaôma nan, nê ñalêlôm dansan gêjam gôlij en keso ma en kêtôm gebe ênam tau kêsi atom. En kêtôm atom gebe êsôm bin tonec gebe "Gêj tan lemoc anôña gêgôm nan gêj dansan."

Apômtau en Israelnêj kêsiwaga

²¹ "O Jakob ma Israel, taêm ênam bin tonanj, gebe ñoc sakinwaga aôm.

Aê kamasan aôm kôtu ñoc sakinwaga.

O Israel, aê oc jalin aôm sinj atom.

²² Aê gasen nêj keso su amboac mu kêdaba tao ma nêj sec gê su amboac ômbij.

Ômu ôndêj aê ômôêj gebe aê gajam aôm kêsi."

²³ O undambêac, anam wê gebe Apômtau gêgôm gêj tau ñanô kêsa.

O nom ñalêlômac, anam lasê.

O lôcac, o salenac to ñaka samob, apuc wê sa gebe Apômtau gêjam Jakob kêsi

ma geoc nê ñawasi lasê anja Israel.

²⁴ Apômtau, nêj kêsiwaga, tan kêmasan aôm anja tênam têtacêlêlôm nan, kêsôm bin tonec gebe "Aê Apômtau, tan kakêj gêj samob nan.

Aê taucgen galam umbon ma gaja nom.

Asa gêmoa gêwin aê.

²⁵ Aê gasen laudansan nêj puc gebe ñanô êsa atom ma gagôm lau-seoc-bin-lasêwaga têtû meloc

ma kakêj lau tokauc sênu tauj su sêja

ma nêj kauc kêtû meloc.

²⁶ Aê kapuc ñoc sakinwaganêj bin tøj

ma gagôm ñoc jaenwaganêj bin ñanô kêsa.

Aê kasôm kêpi Jerusalem gebe 'Lau oc sêngôj tonec,'

ma kêpi malac Judaña gebe 'Lau oc sêkwê malac tonec sa ma aê oc jajac malac ñapopoc sa êtiam.'

²⁷ Aê kasôm gêdêj gwêc ñagêdim gebe 'Ôtu kelenj,

ma aê oc janôm nêj bu êpa.'

²⁸ Aê kasôm kêpi kin Kores gebe 'Ñoc ñacgejob dombaña en ma en oc êngôm ñoc bin ñanô êsa.'

Aê kasôm kêpi Jerusalem gebe 'Lau sêkwê malac tonec sa êtiamman,'
ma kêpi lôm dabuŋ gebe 'Lau sênac m kôm sêkwê aôm sanja.' "

45

Apômtau kêjaliŋ kiŋ Kores sa

¹ Apômtau kêsôm biŋ tonec gêdêŋ
nê ŋac Kores, taŋ geŋ oso eŋ naŋ, gebe
Aê kakam ênê lêma anôŋa tônŋ,
gebe êku tentenlatu tulu êmuŋ eŋ
ma êkwalec kiŋnêŋ ŋakwê su to êlêc katam su eŋ,
gebe sênsaŋ auc atom.

² "Aê oc jasêlêŋ jamuŋ aôm ma jaŋgôm lôc êtu tapa
ma jatuc katam ki popoc ma janac balan ki tulu-tulugen.

³ Ma oc jakêŋ awa totau-totau, taŋ sêsiŋ gêc gamêŋ ŋakesec naŋ, êndêŋ aôm
ma awamata, taŋ sêjac sa gêc gamêŋ ŋakêsiŋ naŋ êwiŋ.
Gebe ôjala gebe Apômtau Israelnêŋ Anôtô aê,

tec gamôêc aôm ŋa nêŋ ŋaê anôgeŋ,

⁴ kêtû ŋoc sakiŋwaga Jakobŋa ma kêtû Israel, taŋ kajaliŋ sa naŋŋa.

Aê gamôêc aôm ŋa nêŋ ŋaê anôgeŋ.

Aôm gôjam kauc aê, mago aê gaê aôm nêŋ ŋaê.

⁵ Aê Apômtau ma teŋ gêmoa gêwiŋ atom.

Anôtô teŋ gêmoa gêwiŋ aê atom.

Aôm gôjam kauc aê, mago aê gajam gêlônŋ aôm

⁶ gebe lau aŋga oc kêpi to aŋga oc kêsêŋŋa sêjala
gebe Anôtô teŋ gêmoa gêwiŋ aê atom.

Aê Apômtau ma teŋ gêmoa gêwiŋ atom.

⁷ Aê kakêŋ ŋawê to kamasanŋ ŋakesec.

Aê kamasanŋ gêŋ ŋajam ma kakêŋ gêŋwapac.

Aê Apômtau, taŋ gagôm gêŋ samob tonanŋ ŋai naŋ."

Apômtau kêkêŋ undambê to nom

⁸ "O undambêac, ansêwa aŋga lôlôc,
ma biŋgêdêŋ êsêp aŋga umbonŋ amboac kom gêjac.
Nom tau êŋa gebe Apômtaunê moasiŋ ênam kêsiŋa êpoa
ma êkêŋ biŋgêdêŋ êpi êwiŋ amboac tonanŋgeŋ.
Aê Apômtau kakêŋ gêŋ tau."

⁹ Ojae êndêŋ ŋac, taŋ gêjam saic biŋ gêdêŋ nê ŋac-kêkêŋ-eŋwaga naŋ.

Eŋ kêtôm kunom teŋ, taŋ gêjac saic biŋ gêdêŋ ŋac-gêjac-kuwaga naŋ.

Nomku kêsôm gêdêŋ ŋac-gêjac-kuwaga gebe

"Aôm gôgôm asageŋ." Kê sôm me.

Ma kôm ŋanô tau kêsôm gebe "Nêŋ lêmam ŋamêtê masi." Kê sôm me.

¹⁰ Ojae êndêŋ ŋac, taŋ kêsôm gêdêŋ tama gebe "Aôm kôka asageŋ lasê,"

ma kêsôm gêdêŋ awê teŋ gebe "Aôm kôkôc asageŋ."

¹¹ Apômtau, Israelnê ŋac dabuŋ, ma nê ŋac-kêkêŋ-eŋwaga kêsôm biŋ tonec gebe

"Amac abe atu kênac aê êtu latuciŋa me.

Me abe ajatu aê êtu kôm, taŋ lemoc êŋgôm naŋŋa me.

¹² Aê kakêŋ nom ma kamasanŋ ŋamalac, taŋ sêmoa nom naŋ.

Aê lemoc kalaiŋ undambê ma aê kajatu gêŋ undambêŋa samob.

¹³ Aê kajaliŋ kiŋ Kores sa kêtû biŋgêdêŋŋa

ma janam nê intêna samob êtu solop.

Eŋ oc êkwê ŋoc malac sa

ma êŋgamboac ŋoc lau kapoacwalôŋa su.

Eŋ êŋgôm êtu ŋaôli to ŋagêjô teŋŋa atom."

Lausiŋ undambêŋa nêŋ Apômtau kêsôm biŋ tonanŋ.

¹⁴ Apômtau kêsôm biŋ tonec gebe

"Awamata Aiguptu to Aitiopia ŋagêŋ têtuluŋa

ma lau waso-waso aŋga Seba oc dêndêŋ aôm sêmêŋ ma têtû nêŋ gêŋ.

Êsêac sêndanŋguc aôm. Êsêac sêmêŋ tokapoacwalôgeŋ

ma sêpônŋ aenŋduc êndêŋ aôm ma têtanŋ êndêŋ aôm gebe

'Anôtô gêmoa gêwiŋ aômgerŋ

ma anôtô teñ gêmoa gêwiñ atomanô.' "

¹⁵ Biññanô, aôm Anôtô, tañ kôsin taôm nan.

O Israelnêñ Anôtô aôm kêsiwaga tau.

¹⁶ Êsêac sêkônin nêñ ñacjo samob tôñ ma sêñgôm êsêac majen êsa.

Lau-sêsap-gwamwaga sêc sêwiñ tauñ tomajenñerj sêja.

¹⁷ Mago Apômtau géjam Israel kêsi

ma oc ênam êsêac kêsi enden tôneñ.

Êsêac oc sêkônin amac to sêñgôm amac majem êsa atom enden tôneñ.

¹⁸ Gebe Apômtau, tañ kêkêñ undambê nan, en taugen Anôtô

ma kêkêñ to kêmasañ nom e ñajanja kêsa.

En kêkêñ gêñ tau wauc-waucgen atom,

en kêmasañ kêtú lau sêñgôñña.

Apômtau tonañ kêsôm biñ tonec gebe

"Aê Apômtau ma teñ gêmoa gêwiñ atom.

¹⁹ Aê gajac biñ kesec gamoa gamêñ ñakesecña atom.

Aê kasôm gédêñ Jakobnê wakuc atom gebe

'Ansom aê anga gêñ wauc-wauc ñalêlôm.'

Aê Apômtau kasôm biññanôgen,

aê kasôm biñ lasê gêc awêgen.

Anôtô ñanô to anôtôï dansañ Babilonña

²⁰ "Amac tentenlatu ñapopoc, tañ asêp sin sawa nan,

amêñ akac taôm sa apí tagen.

Lau tañ sêbalañ nêñ gwamka sêwêgen

ma teten mec gédêñ anôtô teñ,

tañ kêtôm gebe ênam êsêac kêsi atom nan,

lau tonañ nêñ kauc masi.

²¹ Awa nêñ biñ sa ma akêñ nêñ biñ tau êsa êmêñ

ma amansañ biñ awiñ taôm.

Asa gêjac miñ biñ tonec gédêñ andanñen.

Ma asa geoc biñ tau lasê wanêcgen su.

Aê Apômtau kasôm atom me.

Anôtô teñ gêmoa gêwiñ aê atom.

Aa Anôtô ñanô to kêsiwaga ma teñ gêmoa gêwiñ atom.

²² "O nom ñamadin samobac, akac taôm ôkwi andêñ aê amêñ

ma janam amac kêsi

gebe aê Anôtô ma teñ gêmoa gêwiñ aê atom.

²³ Aê katôc lemoc kêpi tauc

ma biññanô kêsa aê aocsuñ,

biñ tau êmu êndêñ aê êmêñ êtiam atom.

Lau samob sêpôñ aenñduc êndêñ aêgen

to lemen samob têtôc êpi aê

ma samob sêsôm gebe

²⁴ 'Biñgédêñ to ñaclai ñam kêsêp Anôtô taugen.

Lau samob, tañ sêjam saic biñ en nan, oc dêndêñ en sêna tomajenñen.

²⁵ Israelnêñ wakuc samob oc ôlin êpi ma waen êsa êtu Apômtauñagen.' "

46

Nom ñaApômtau to lau Babilon nêñ anôtôï jaba

¹ "Babilonnêñ anôtôï gêbacnê. Gêmunñen lau Babilon sêjam sakin Bel agêc Nebo, mago galoc sêkêñ anôtôï tonañ gêsac donki ñaô. Bôc tekwen gêbac ma sêbalañ gêñ tau kêtú waba gêsac êsêac ñaô.

² Gwam kêtôm gebe ênam tau sa atom. Ñacjo sêjanço su ma sêbalañ sêja kapoacwalô.

³ "O gólôac Jakob to gólôac Israel nêñ lau ñapopoc, anô ñoc biñ. Aê kasip amac sa gédêñ tañ tenemi sêkôc amac to amac asa amêñ nan, e mênçêdêñ galoc.

⁴ Amacnêñ Anôtô aê. Aê janam jaom amac e atu lau ñanô tomôdê. Aê kakêñ amac ma jajop amac ma aê oc janam amac sa to janam amac kêsi.

⁵ "Oc anam dôñ aê êpi ñac ondoc gebe aêagêc atôm taun. Ñac ondoc kêtôm aê ma amac oc ansaê aê katôm asa.

⁶ Lau sêsêwa nêj gold sa anja nêj talu ma sêjam dôj nêj silber. Êsêac sêjam ôli kwalam lanjwa tenj gebe êmansan nêj gold êtu gwam ma sêpôn aenjud to sêjam sakinj gêj tau.

⁷ Êsêac sêoc gêj tau sa ma sêbalan jagêsac magijn jatetoc genj tau kêkô ñamala ma gacgenj kêkô tônê. Gêj tau katôm gebe êwi ñamala tau sinj atom. Nac tenj awa embe ênac oc êjô enj awa atom to ênam enj sa anja gêjwapac atom.

⁸ “Amac tanj ajam dêmôêm aê nanj, taêm ênam binj tonanj ma asala gêj, tanj gagôm nanj.

⁹ Taêm ênam gêj, tanj gagôm gêdêj andanjenj, ajala gebe Anôtô aê taucgenj ma tenj kêtôm aê gêmoa atomanô.

¹⁰ Gêdêj tanj gajac m ñoc kôm nanj, kasôm kôm ñatêpôê lasê kwananjenj. Gêdêj andanjenj aê gaoc binj, tanj oc mênêsa su nanj lasê. Aê kasôm gebe ‘Binj tanj taêc gêjam nanj oc êkô ma gêj samob, tanj gabe janjgôm ñanô êsa nanj, oc janjgôm ñanô êsa.’

¹¹ Aê gamôêc ñac tenj gebe êmênj anja oc kêpija. Enj oc êpôp êsêp amboac kicik gebe êngôm binj, tanj aê taêc gêjam nanj, êtu anô. Aê kasôm tec oc ñanô êsa.

¹² “Amac gêsuntêkwa ñatonjwaga, tanj ajam kauc gebe bêc jaku ñacjo tuluja gêc jaêc nanj, anjô ñoc binjmanj.

¹³ Aê kakêj bêc jaku ñacjo tuluja kêdabinj. Bêc tau gêc jaec atom. Noc janam amac kêsija ênam tau tôn atom. Aê gabe janam Jerusalem sa ma jatoc Israel sa anja tônê.”

47:1–48:22 Sêku malac Babilon tulu ñawê kêsêp môkêlatu 47. Môkêlatu 48 kêtôc Anôtônê lêj gêjam gôlinj lau-ñja to gêjam nê lau sanja.

49

Apômtaunê sakinjwaga kêtû tenterlatunêj ja

¹ O amac nucac, anjô ñoc binj ma amac lau gamênj jaêcñaac, akênj tanjem. Apômtau kêkalem aê gêdêj tinoc kêkôc aê atomgenj. Enj gê aêñoc ñaê anja tinoc têtacclêlôm.

² Enj gêgôm aocsunj ñamata amboac bôjanj ma kêsijn aê gamoa nê lêma ñalabu. Enj gêgôm aê katu sôb ñawanic sawa tenj ma kêsijn aê ôkwi kasêp nê atali sôbja ñalêlôm.

³ Enj kêsôm gêdêj aê gebe “Ñoc sakinjwaga aôm, Israel, aôm oc ôwaka ñoc waec sa.”

⁴ Mago aê kasôm gebe “Aê gaim tauc su ma kajainj ñoc ñaclai ñaômagenj. Mago ñoc binjgêdêj gêc Apômtauja ma ñoc ñaôli gêc ñoc Anôtôja.”

⁵ Ma galoc Apômtau, tanj kêmasanj aê anja tinoc têtacclêlôm, gabe jatu ênê sakinjwaga nanj, kêsôm gebe Jakôc Jakob êmu êndêj enj êna êtiam ma Israel sênac tauj sa sêndêj enj sêna.

Tec Apômtau ketoc aê sa ma ñoc Anôtô kêtû ñoc ñaclai ñam.

⁶ Enj kêsôm gebe “Aôm kôtu ñoc sakinjwaga gebe ômboa Jakobnê gôlôac sa ma ôkôc Israelnêj lau ñapopoc sêmu sêmênj êtiam necgenj atom, aê oc jakêj aôm ôtu tenterlatunêj ja amboac tonanjenj gebe ñoc moasinj janam lau kêsija naêndêj nom ñamadinj.”

⁷ Binj tonec Apômtau, Israelnê kêsiwaga ma nê ñac dabunj kêsôm gêdêj enj, tanj lau sêsu enj susu ma tenterlatu sedec enj ma gôlinjwaga sêlic enj kêtû gêjôma nanj, gebe “Kinj oc sêlic aôm ma dêndi sa êtu aôm ña ma kasêga oc sêpôn aenjud êndêj aôm êtu Apômtau ñanêj, tanj kêtû Israelnê ñac dabunj ma kêjalijn aôm sa nanja.”

Apômtau gêjac mata gebe sêkwê Sion sa êtiam

⁸ Apômtau kêsôm binj tonec gebe “Aê kakêj tanjoc aôm gêdêj têm moasinjja ma gajam aôm sa gêdêj bêc gajam lau kêsija.

Aê gajob aôm ma kakêj aôm kôtu poac gêdêj lau,
gebe jamboa nêj gamêj sa étiam
ma janac sam nêj nomlênsêm, taj kêtû gasanj nanj,
9 Tec jasôm êndêj lau kapoacwalôja gebe 'Asa amêj',
ma êndêj êsêac, taj sêjgôj njakesec njalêlôm nanj, gebe
'Asa awê amêj.'

Êsêac oc têtap nêj mo sa anja intêna
to sêlôm tauj anja lôc kwalam.

10 Mo to bu oc êjô êsêac atom
ma mu njandaj to oc oc êpac êsêac atom
gebe njac, taj taê walô êsêac nanj, oc ejoj êsêac
ma êwê êsêac sêndêj bumata.

11 Aê oc janjom njoc lôc samob êtu intêna
ma jamansanj intênasêga samob êtu solop.

12 Alic acgom, lau njagêdô oc sêmêj anja jaêc
ma njagêdô anja nodo to anja oc kêsêpja
ma njagêdô anja gamêj Siene."

13 O undambêac, anam lasê. O nom, njându êpi.
O lôcac, lasê êtaj
gebe Apômtau gêjac nê lau têtac tøj
ma taê walô nê lau, taj sêoc wapac nanj.

14 Mago Sion kêsôm gebe "Apômtau gêwi aê sij,
njoc Apômtau kêlij aê sij."

15 "Awê tej oc êtôm gebe êlij nê gêj dedec sij
ma taê walô nê têtacêlôm njanjô atom mê.
Ma embe êlij sij, nanj aê oc jalinj aôm sij atomgoc.

16 Ôlic acgom, aê gajac bô nênj njacê gêc lemoc tapa,
nênj tunjbôm kêkô aê lanjônênj njapaj.

17 Nênj lau-sêkwê-aôm-sawaga sêlêtigenj sêmêj
ma êsêac, taj sesenj aôm su to sêgôm aôm kôtu gasanj nanj, sêc sêja.

18 Oc matamanô sa ma ôlic.

Êsêac samob sêkac tauj sa dêdêj aôm sêmêj."

Apômtau kêsôm gebe "Aê jasôm êtu tøj gebe
aôm oc ônam êsêac samob sa êtu nênj gêlôj
ma ôjandij êsêac amboac awê gebe ênam njacnja kêjandij nê ômbinjkap.

19 "Binjanô, nênj malac gasanj to njalê katuc
ma nênj gamêj, taj lau sesenj su nanj,
oc êtu sauj-sauj êtu nênj lauja
ma êsêac, taj sesenj aôm su nanj, sêc su jaêcgenj sêja.

20 Nênj gôlôac, taj kôkôc gêdêj gôjgôj tonjalêlôm njawapacgenj nanj,
oc sêsôm êsô tanjamsuj gebe

'Gamêj tonec e kêtû sauj-sauj ma kêtôm aê atom,
ôjgôm njasawa êtu kapôenj gebe êtôm aê janjônja.'

21 Ma aôm oc ôsôm êndêj taôm gebe

'Asa kêkôc gôlôac tonec.

Aê awê kapoac ma njoc njapalê masi.

Êsêac sêkêj aê ganjôj kapoacwalô anja gamêj jaêc
ma lau tonec asa gêlôm êsêac,
sêwi aê sij gamoa tauja,
tec lau tonec sêmêj anja ondoc.' "

22 Apômtau Anôtô kêsôm binj tonec gebe

"Alic acgom, aê oc jaêc lemoc sa êndêj lau samuc
ma oc jakêj puc êndêj lau tomôkê-tomôkê
ma êsêac oc sêsip nênj latômi tamij bôjdagi
ma sêkuc nênj latômio sêjgôj magijm njad sêmêj.

23 Ma kij oc têtû tamemi sêpô mo amacnja,
ma nênj kwij oc sêlôm amac têtôm tenemi.

Êsêac oc sêpôj aenjduc êndêj amac lanjônanô êsêp nomgenj
ma oc sêlêsoj kekop anja emkainj.

Go amac ajala gebe aê Apômtau.

Ma êsêac, tañ sêoñj aê nan, oc majerj êsa atom.”

²⁴ Lau têtôm gebe sêjanjo ñactêkwanê waba su me.

Êsêac têtôm gebe sênam gôlinj-waganê lau kapoacwalôña kési me.

²⁵ Mago Apômtau kêsôm binj tonec gebe

“Aê oc janam ñactêkwanê lau kapoacwalôña kési

ma jajanjo gôlinjwaganê waba su.

Aê oc janac sinj êndênj êsêac, tañ sêjac aôm nan,

ma janam nêmgôlôac wakuc kési.

²⁶ Êsêac tañ sêkônij aôm nan, oc jakêñj êsêac sêniñ tauñ nêñ ñamêsôm

to sênôm tauñ nêñ dec e êjanijj êsêac êtôm wain kêjanijj lau.

Go ñamalac peberj sêjala gebe aê Apômtau, Jakobnê ñaclai,

nêmgôlôac to nêmgêjam-sawaga.”

50

¹ Apômtau kêsôm binj tonec gebe

“Teneminêñj papia-gajac-sêmôcwalô-gêñgicña,

tañ êsêac sêkôc gêdênj aê gawî êsêac sinjja nan, gêc ondoc.

Ma ñac ondoc nê tîp gêc aê

gebe kakêñj amac gêdênj enj aja.

Alicgac me, aê kakêñj amac gêdênj lau sêjam ôli amac kêtû nêmgêcña

ma aê gawî tenemi sinj kêtû êsêac tauñ nêñ geonja.

² “Amboac ondoc, gêdênj tañ aê gaô lasê nan, ñac teñj gêmôa atom.

Ma gêdênj tañ aê gamôêc nan, teñj gêjô aêñoc binj atom.

Ñoc lemoc kêtû dambê tec janam kési jangôm êtôm atom me.

Ñoc ñaclai kêtû palê, tec janam sa atom me.

Alicgac me, aê gaec binj ma gwêc ñakelenj kêsa.

Aê gajam bu ôkwi kêtû gamênj sawa

e i sêpô lêna kêtû buña

ma bu gêjô êsêac êndu.

³ Aê kakêñj umbonj kêsô majanj kêtû nê ñakwê

to kakêñj talu katu nê gadê abecña.”

Anôtônê sakijwaga taña wamu êsa

⁴ Apômtau Anôtô kêkênj imbeloc jandônj lauña gêdênj aê

gebe jasôm ñalô ñajam êndênj lau tekwenj gêbac.

Kêtôm bêcgeñj samob enj kêmasanj aê tañocsunj gebe janô binj

kêtôm lau tokauc sêñô.

⁵ Apômtau Anôtô gêjac aê tañocsunj lasê

ma aê gadec ma gajam dêmgôc atom.

⁶ Aê kakêñj dêmgôc gêdênj êsêac, tañ si lau ña sêm nan,

ma alicanô gêdênj êsêac, tañ sêbu ñoc sêm sa nan.

Aê kakwa lanôanô auc gadênj lau,

tañ sêsu aê susu to sêkasôp kêpi aê nan atom.

⁷ Mago Apômtau Anôtô gêjam aê sa,

tec techeloc ñawapac kasa atom.

Aê kamasanj lanôcanô kêtôm poc

ma kajala kwananjenj gebe êsêac têtôm gebe sêñgôm aê majoc êsa atom.

⁸ Enj tañ oc êwaka ñoc binjgêdênj sa nan, gêmôa ñagala.

Asa gebe êñgôlinj binj êpi aê.

Dawij tauñ dandênj enj tana.

Ñoc soñjo-soñjo ondoc.

Enj mêñêtu gasuc aêmanj.

⁹ Alic agom, Apômtau Anôtô gêjam aê sa.

Asa oc êñgôm aê jangôñj naeo.

Alic agom, êsêac samob oc têtû manê amboac ñakwê teñj,

tañ bulesenj serj nan.

50:10–51:23 Propete gêjac Anôtônê launênj ñalêlôm tîñ ma geoc lasê gebe Anôtônê binj, tañ gêjac mata gebe ênam nê lau kési to êkêñj êsêac têtû wakuc nan, oc ñanô êsa.

52

Anôtô ênam Sion kési anğa kapoacwalô

¹ O Sion, matam êlac, ôsô nê m ñaclai sa.

O malac dabun Jerusalem, ôsô nê m ñakwê ñawasi sa
gebe lau samuc to lau ñatêmui teñ oc sêsô sêmêñ étiam atom.

² O awê kapoacwalôña Jerusalem, okolonj kekop su anğa taôm ma ôndi sa.

O latuo kapoacwalôña Sion, ôkac lêpoa su anğa gêsuntékwa.

³ Apômtau kêsôm gebe “Lau sêkôc aôm ma sêkêñ ñaôli teñ gêjô aôm atom, tec oc janam aôm kési toñaôli masigenj amboac tonanjenj.

⁴ Gêmunjenj ñoc lau sêsêp Aiguptu sêja sebe sêñgônj tônê. Go lau Asuria sêlêsu êsêac ñaômagenj.

⁵ Ma galoc aê galic asagenj anğa tonec. Êsêac sêjanjo ñoc lau su ñaômagenj ma nêñ gôlinwaga sêsu êsêac susu, go sêjainj ñoc ñaê kêtôm bêcgenj ñapanj. Apômtaunê binj tonec.

⁶ Kêtu tonanjenj ñoc lau oc sêñjô ñoc ñaê êtu tônj ma êndêñ bêc ônê oc sêjala gebe aê taucgenj tec kasôm gebe Aê tau tonec.”

⁷ Op, ñawae-ñajamwaga, tanj mênkêpi lôc nanj, akainj ñakicsêa ñajamanô.

Eñ kêsôm wama lasê to kêkêñ ñawae ñajam gêmêñ

ma kêsôm moasinj Anôtô ênam aêac kêsinja lasê

to kêsôm gêdêñ Sion gebe

“Nê m Anôtô kêtuj kinjac.”

⁸ Ôñjô, nê m dibwaga sêôc awerj sa
ma sêjam lasê gebe tauñ materjanô sêlic
Apômtau gêmu gêmêñ Sion kêtiam.

⁹ O Jerusalem ñapopoc, ôpuc wê sa ma ônam toôndugenj
gebe Apômtau gêjac nê lau têtac tônj
ma gêjam Jerusalem kési.

¹⁰ Apômtau kêmêtôc nê lêma dabunj gebe tentenlatu samob sêlic
ma nom ñamadinj samob sêlic aêacnêñ Anôtônê moasinj gêjam lau kêsinja.

¹¹ Ajôc, ajôc, awi gamêñ tonec sinj,
amoasac gêñ ñatêmui atom.

Amac tanj abalanj Apômtaunê laclu nanj,

awi gamêñ tonec sinj ma amansanj taôm atu selec.

¹² Gebe amac oc asa akacgenj atom
me aêc su amboac lau sêc sinj atom

gebe Apômtau oc ejop amac

ma Israelnêñ Anôtô oc êkwa amac auc.

Apômtaunê sakinjwaga nê ñandarj

¹³ “Alic acgom, ñoc sakinjwaga oc êtap kôm ñamoasinj sa,
oc sêkianj eñ to tetoc eñ sa e êñgônj lôlôcgenj.

¹⁴ Lau taêsam têtakê kêtuj eñña
gebe sêlic eñ ôli todecgenj kêtôm ñamalac atom
ma lanjôanô kêtôm ñamalacnêñ atom.

¹⁵ Ma tentenlatu taêsam oc têtakê êtu eñña amboac tonanjenj.

Ma kinj oc sêkopic awerjsunj êtu eñña

gebe êsêac oc sêlic gêñ, tanj lau sêkêñ ñawae gêdêñ êsêac atom nanj,

ma sêjala gêñ, tanj sêñjô ñawae su atom nanj. * kinj Kores kêkêñ laclu tau lau sejonj sêmu sêja.

53

¹ “Asa kêkêñ gêwiñ binj, tanj aêac tanjô nanj.

Ma Apômtaunê lêma ñaclai geoc tau lasê kêpi asa.

² Gebe ñac tau kêpuc kêtôm ka ñasêli teñ aêac talic,
kêtôm ñawakac teñ kêpoa anğa nom ñakelenj.

Ênê ñakatu to ñawasi gebe êmansanj aêac materjanô ñajamña masi.

Ma ênê lanjôanô gêjac aêac materjanô ñajam atom.

³ Ñamalac sêsu eñ susu to sêsu sam su eñ.

Eñ ñac togêñwapac, tanj kêjala ñandarj gêmacña kêtuj tônj.

* 52:15: Laclu lôm dabunja tau tonec. Lau Babel sêjanjo su ma

Enj kêtôm ñac, tanj lau sêsanj lanôñanô auc gêdêñ enj nanj.
Êsêac sêsu enj susu, ma aêac talic enj amboac gêñ ñaðma.

4 “Binjñanô, enj kêbalañ aêacnêñ gêmac
to kêsip aêacnêñ gêñwapac sa,
mago aêac tec talic enj kêtôm ñac, tanj Anôtô kêlêsu
to géjac ma kêkônij tônia enj nanj.

5 Tagnj sêgunj enj ôli lasê kêtû aêacnêñ geonja
ma sêjac enj ôli popoc kêtû aêacnêñ secña.
Ma ñagêjô, tanj enj kêtap sa nanj, kêkêñ aêac tamoa toônia samucgenj
ma ênê sêmmala gêgôm aêac ôlinj ñajam kêsa.

6 Aêac samob dajotatôm domba gêbôm
ma tasa tanj nêñ lêñ gêdêñ-gêdêñgenj.
Ma Apômtau gêu aêacnêñ sec samob jagêasac enjgenj.

7 “Sêjac to sêlêsu enj, mago kêtanj atom.
Sejonj enj amboac domba, tanj sebe sêmbucña
ma amboac domba ñalatu, tanj sebe sêkapiñ ñaðlilu nanj,
ma kêtanj atom.

8 Gêdêñ tanj sêkônij enj nanj, sêmêtôc enj kêtôm ñagônia atom.
Asa kêtôm gebe ênac ênê wakucnêñ minj.

Oc masi gebe sesen enj su ñgña nom
ma sêjac enj êndu kêtû ñoc launêñ geonja.
9 Sêkwê ênê sê gêc gêwinj lau alôb-alôb nêñ
ma sêsu enj gêc gêwinj lau tolêlôm.
Mago ñac tau gêgôm keso tenj atom
ma binjñansanj tenj kêsa enj awasuj atom.

10 “Mago Apômtau gêlic ñajam, tec kêkêñ ñandanj kêpi enj to kêkônij enj ña gêmac.
Ñac tau embe êkêñ tau êtu da êjô sec su,
oc êlic nê wakuc ma êmoa bêc gwalêkinj
to binj, tanj Apômtau taê géjam nanj, oc êngôm êtu anô.

11 Enj oc êlic nê katu ôlun-ôlunj tau ñañanô e têtac ñajam êsa ma êôc enj katu tônia.
Aêñoc sakinjwaga gêdêñ tau nê ñandanj gêgôm lau taêsam têtû lau gêdêñ
gebe enj gêôc nêñ sec gêjô êsêac su.

12 Amboac tonanj gabe jakêñ enj êwê kainj gêñlênsêm êwinj lau towae
ma êwê kainj lau ñajañña nêñ sinj ñanô êwinj
gebe enj kêkêc nê dec sinj ma gêmac êndu
ma sêsam enj gêwinj lau sec,
enj tanj gêôc taêsam nêñ sec su
ma ketenj mec kêtû secwaganja nanj.”

54

Apômtau têtac gêwinj Israel gedenj tônia

1 Apômtau kêsôm gebe

“O awê kapoac, tanj kôkôc ñapalê atom nanj, ôpuc wê sa.
Aôm awê, tanj ñapalê kêtunj aôm atom nanj, ônam wê toôndugenj ma têtac ñajam êsa.
Gebe awê sawa nê ñapalê taêsam kêlêlêc awê tonac nê su.

2 Ônac têtû nêmandu
ma ôngôm nêmandu balêmandu ênac tau jaê,
ôngaminj salôm to waba andunja atom.

3 Gebe aôm oc ôtu taêsam ma ônam gamêñ, tanj gêc nêmandu anô to gasêña nanj auc.
Ma nêmandu wakuc oc sêwê kainj tentenjalatu têtû nêñ gêñlênsêm
to sêñgônia malac gasanj samob auc.

4 “Ôtêc taôm atom, gebe sêngôm aôm majam êsa atom.
Ma têtambêlam ñawapac êsa êtu sêsu aôm susunja atom.
Gebe gêñ, tanj gêgôm aôm majam kêsa gêdêñ aôm ñapalêgenj nanj, oc ôlinj sinj
ma taêm ênam kôtû awêtuc ñabinj wapac êtiam atom.

5 Gebe ñac, tanj kêkêñ aôm nanj, kêtû nêmandu akwenj,
nê ñaê gebe Lausinj undambêña nêñ Apômtau.
Ma Israelnêñ ñac dabunj kêtû nêmandu kêsiwaga,

sêsam en gebe Nom samucgen ɲaAnôtô.

⁶ Gebe Apômtau gêmôêc aôm
amboac gêmôêc awê, tan nê akweɲ gêwi en siɲ ma gêɲgôɲ tonɲalêlôm ɲawapacgen ɲanɲ,
ma amboac awê, tan ɲac wakuc kêtɲ en su ɲanɲ.
Nêm Anôtônê biɲ tau tonec.

⁷ Aê gawi aôm siɲ têlagenɲ,
mago taêc walô aôm ɲanô, tec jajonɲ aôm sa êtiam.

⁸ Aê têtac ɲandanɲ sec, tec gasanɲ lanɲôcanô auc gêdêɲ aôm têlagenɲ,
mago kêtû aêɲoc têtac gêwiɲ tenɲenɲa aê oc taêc walô aôm.
Apômtau, nêm kêsiwaga, nê biɲ tau tonec.

⁹ “Aê galic têm tonec kêtôm Noanê bêc.
Aê katôc lemoc gebe Noanê bu êsunɲ gamêɲ sa êtiam atom,
tec aê katôc lemoc amboac tonanɲen gebe oc têtac ɲandanɲ êndêɲ aôm
to jaec biɲ aôm êtiam atom.

¹⁰ Lôc oc êc su ma gamêɲ ɲabau oc ɲawiwic-êsa,
mago ɲoc têtac gêwiɲ tenɲenɲa oc êwi aôm siɲ atom
ma ɲoc poac wamaɲa oc ɲawiwic êsa atom.
Apômtau tan taê walô aôm ɲanɲ, nê biɲ tau tonec.”

Jerusalem wakuc

¹¹ “Aôm tanɲ gômoa jageo ma gamêɲ kêlanɲanɲ aôm
ma tenɲ gêjac aôm têmtac tônɲ atom ɲanɲ,
ôlic acgom, aê jakêɲ nêm alê êkô poc ɲaô
ma jau nêm dembonɲ ênsac pocawa ɲaô.

¹² Aê oc jamansaɲ nêm bôcdêmôê ɲa pocawa kokoc
to nêm katam ɲa pocawa ɲaôsic-ôsic
ma nêm sagiɲ samob ɲa poc ɲawasi tokaiɲ-tokaiɲ.

¹³ Apômtau tau oc êndônɲ nêm latômi samob
ma nêm wakuc oc têtac kôm ɲamoasiɲ kapôêɲ sa.

¹⁴ Aôm oc ôkô biɲgêdêɲ ɲaô.
Lau tenɲ oc sêkônɲiɲ aôm tônɲ atom, tec ôtêc taôm atom.

Ma gêɲ êtakê aômɲa oc êndambiɲ aôm atom, oc ênac jaê aôm.

¹⁵ Lau tenɲ embe sêkêɲ kisa êndêɲ aôm, ɲanɲ ɲam êsêp aê atom
ma aôm taôm oc ôku ɲac, tan ênac siɲ êndêɲ aôm ɲanɲ tulu.

¹⁶ Ôlic acgom, aê kakêɲ ɲac-kêpac-kiwaga, tan gêguc ja
gebe êmansanɲ waba siɲɲa ɲanɲ,
ma kakêɲ ɲac, tan enserɲ waba tau su ɲanɲ, amboac tonanɲ.

¹⁷ Waba siɲɲa, tan sêmasanɲ gebe sênac aômɲa ɲanɲ, ɲatenɲ êpi aôm atom
ma lau, tan têtɲ biɲ êpi aôm ɲanɲ,
aôm oc ôwa êsêacnêɲ dansanɲ sa êndêɲ noc mêtôcɲa.

Gêɲ tonanɲ kêtû Apômtaunê sakiɲwaganêɲ gêɲlênsêm
ma kêtû moasiɲ, tan kakêɲ gêdêɲ êsêac ɲanɲ.
Apômtaunê biɲ tau tonec.”

55

Apômtau gebe êkêɲ nê taê walô êndêɲ lau samob ɲaômagerɲ

¹ “Ajôc, amac lau, tanɲ bu gêjô amac ɲanɲ, samob andêɲ bu amêɲ.

Ma amac, tan nêm mone masi ɲanɲ, amêɲmanɲ.

Akôc ma aniɲ.

Mêɲakôc wain to su ɲaôma tonɲaôli masigenɲ.

² Amboac ondoc, tec ajaiɲ nêm mone kêpi gêɲ, tan gêlôm amac amboac mo atom ɲanɲ,
ma nêm kôm ɲaôli gêjô gêɲ, tan gêôc amac tônɲ atom ɲanɲ.

Aɲô, aɲô ɲoc biɲ ma oc aniɲ genɲ ɲajam

ma nêm katôm oc êtap moasiɲ ɲajam sa.

³ Akêɲ tanem ma andêɲ aê amêɲ.

Aɲô gebe nêm katôm oc sêɲgônɲ matenɲ jali.

Aê oc jamoatiɲ poac tenɲenɲa êndêɲ amac
êtu têtac gêwiɲ tenɲenɲa, tan gajac mata gêdêɲ Dawid ɲanɲa.

⁴ Ôlic acgom, aê kakêɲ en gêwa biɲ sa gêdêɲ lau tomôkê-tomôkê,
ma kêtû tentenɲlatunêɲ ɲatau to gôliɲwaga.

⁵ Ólic acgom, aôm oc ômôêc lau tomôkê-tomôkê, taj gôjam kauc êsêac nanj, ma lau tomôkê-tomôkê, taj sêjam kauc aôm nanj, oc dêndêj aôm sêwac êtu Apômtau, aômmêm Anôtô ma Israelnêj njac dabuj, taj kêwaka nêm njawasi sa nanjja.”

⁶ Ansom Apômtau, gebe têm atap enj sanja tec gêc. Awenj ênac enj, gebe gêmoa amac njagala.

⁷ Njac sec êwi nê lêj sinj ma njac alôb-alôb êwi nê binj, taj taê gêjam nanj sinj ma êmu êndêj Apômtau êna êtiam gebe enj tau oc taê walô enj. Enj êmu êndêj aêacnêj Anôtô êna gebe enj oc êsuc ênê sec ôkwi samucgenj.

⁸ Apômtau kêsôm gebe “Binj, taj aê taêc gêjam nanj, kêtôm binj, taj amac taêm gêjam nanj atom, ma amacnêm lêj kêtôm aêjoc lêj atom,

⁹ gebe njasawa, taj genj aêjoc lêj to amacnêm lêj ma binj, taj aê taêc gêjam to binj, taj amac taêm gêjam nanj, gêjgic nanj, kêtôm njasawa, taj genj undambê to nom gêjgic nanj.

¹⁰⁻¹¹ “Aêjoc binj oc êtôm kom to sno gêjac kêsêp anja umbonj gêmêj ma oc êmu êpi êtiam atom e êmalôm nom ma njawê êpoa to êlêc sa ma êkêj njawê êndêj njac-kêpalip-njawêwaga to êkêj mo gebe lau sêniñ. Ma aêjoc binj, taj kêsa anja aocsunj gêja nanj, oc êmu êmêj tonjanômê atom amboac tonanjenj. Oc ênam kôm êtôm taj aê taêc gêjam nanj.

¹² “Gebe amac oc asa totêmtac njajamgenj ana ma jawê amac tobinjmalôgenj. Lôc to gamêj njabau oc lasê êtaj êtu amacnja ma ka salenja samob oc sêmakop lemenj. Ma kêmêsic oc êpi êjô gêj têkwa-têkwa ma môsi êpi êjô locgôm ma gêj tonanj êngôm Apômtaunê wae êsa ma êtu njabelo tenjenja, taj sensej su atomanô nanj.”

56:1–57:21 njalôtêna njagêdô, taj kêkanonj binj takêj gêwinja to njamalacnêj lêj sêwi Anôtô sinjja nanj, kêsêp njasêbu tonec. Njasêbu tau njabinj njamuja gêjac mata gebe Anôtô ênam nê lau sa to gêjac mata gebe ênam êsêac kêsi.

57

Sakij Anôtôné gêdêj to keso

¹ Apômtau kêsôm gebe “Ômôêc ôpuc awam sagenj. Ôc awam sa amboac dauc kêtaj. Ôsôm njoc lau nêj binj alôb-alôb lasê êndêj êsêac to ôwa gôlôac Jakob nêj sec sêgômja sa.

² Êsêac sesom aê kêtôm bêcgenj ma têtac gêwinj sebe sêjala njoc intêna. Kêtôm lau, taj sêgôm gêj mansanj ma sêwi nêj Anôtôné njagôlinj sinj atom. Êsêac tetenj aê kêtû mêtôc gêdêjja ma njalêlôm kêkac êsêac gebe têtû gasuc Anôtôja.”

³ Ma lau têtû kênac gebe “Aôm embe ôlic aêac atom, go anam dabuj mo êtu asagenja. Ma embe ôsala aêac atom, go atu mêtê tajnj êtu asagenja.”

Tec Apômtau kêsôm gêdêj êsêac gebe “Alic acgom, gêdêj bêc ajam dabujja amac agôm nêm genj, taj taêm gêjam nanj, to akônij nêm kômwaga samob.

⁴ Alic acgom, amac ajam dabuj mo gebe asôm to ajac taôm ma apej taôm nj lemêm. Dabuj taj amac agôm nanj, dabuj njanô gebe jakêj tajoc nêm mec anja lolôc nec atom.

⁵ Tonanj dabuj tenj, taj gêjac aê matocanô njajam nanj me. Bêc tenj gebe njamalac tenj êkêj njandanj êndêj tau ôli me. Tonanj njalêj gebe mókêapac ênac tuluc amboac sinj tenj gêjac bic ma êsô talu êtu nê njakwê ma êlinj waô me. Aôm kôsam gêj samob tonanj njai gebe gôjam dabuj mo me. Bêc tenj, taj gêjac Apômtaunê matocanô njajam me.

Taêj walô lauja gêjac Anôtô mataanô njajam

⁶ “Mêtê anam dabujja, taj galic njajam nanj, tonec gebe ôngamboac njac lai sec njalêpoa su to ôkôc mêtôc geo njagêjwapac su. Ôwi lau, taj kôkônij nanj sinj ma ôpônj gêjwapac njakionj tulu.

⁷ Ónac sam nê m mo êndêñ lau, tañ gêñ gêjô êsêac nañ. Ma ôkêñ lau ñalêlôm sawa to andu masiña sêñgôn nê m andu. Ma embe ôlic lau ôliñ ñaôma, nañ ôkêñ ñakwê êndêñ êsêac ma ôñgamiñ taôm êndêñ taômnê m lau atom.

⁸ “Go nê m ja ñawê oc êpô amboac oc kêtuj tau ma nê m gê mac oc êmbacnê sebenj ma nê m biñgêdêñ oc êwê aôm ma Apômtaunê ñawasi oc êndanñguc aôm.

⁹ Go embe ômdêc, nañ Apômtau oc êjô aôm awam. Embe ôkalem, nañ enj oc êsôm gebe ‘Aê tec gamoa.’ Êndêñ ôkac gêñwapac to ôtôc lêmam ma mêtôc geo su anña nê m ñalêlôm.

¹⁰ Embe ôkêñ mo êndêñ lau gêñ gêjô êsêacña ma ônam malô êsêac, tañ sêôc gêñwapac nañ, êndêñ tonañ nê m ñawê oc êpô lasê ma nê m ñakesec amboac ñawê ocsalôña.

¹¹ Ma Apômtau oc êwê aôm tóngeñ ma êlôm aôm anña gamêñ sawa. Aômnê m ñatêkwa oc ñajañña êsa ma aôm amboac kôm, tañ bu kêmalôm nom ñajam nañ, amboac bumata ñakêñkêñ, nañ bu êpa atomanô.

¹² Nê m lau sêkwê malac, tañ popoc wanêcgeñ su nañ, sa êti am ma ônsuj nê m mimi wakuc nêñ ñam sa êti am. Lau oc sêsam aôm gebe ñac, tañ kêbêñôc tunbôm ñalasê nañ ma kêmasañ andu gebe êñgôn êti am.”

Tajop Sabat ñamoasiñ

¹³ Apômtau kêsôm gebe “Embe ôñgamiñ amkainj êndêñ om ma ôtulu gêñ êndêñ ñoc bêc dabuj atom. Ma embe ôsam sabat tau gebe nê m bêc ôtu samucña ma ôlic Apômtaunê bêc dabuj ñajam ma otoc sa ma ôwi nê m lêñ lanñwa siñ, ônam kôm to ônam kôm awañña ma biñgalôm agwa-agwa atom,

¹⁴ go ôtap nê m moasiñ sa anña Apômtaunê ma aê oc jakêñ aôm ôsêlêñ ômoa nom samuc ñamoasiñ ñaôgeñ. Aê oc jakêñ aôm ôwê kainj tamam Jakob nê gêñlênsê m. Biñ tonañ Apômtau kêsôm kêsa awa.”

59:1-21 Propete kêpuc boa launêñ sec ma lau tau sêñô ma seoc nêñ sec lasê. Apômtau kêmasañ lêñ gebe ênam nê lau sa to gêjac mata gebe ênam êsêac kêsi.

60

Ñawasi Sionña, tañ mêñêsa êtu ñamu nañ

¹ Ôndi, ñawê êsa gebe nê m ñawê mêñgêô lasê su ma Apômtaunê ñawasi mêñkêpô aôm.

² Ôlic acgom, ñakesec gêsaj nom auc ma gêsunbôm gêjam tenterlatu auc, mago Apômtau oc mêñêpô aôm ma nê ñawasi oc mêñênsac aôm ñaô.

³ Ma tenterlatu oc dêndêñ nê m ñawê ma kinj oc dêndêñ ñawasi, tañ mêñêpô aôm nañ sê mêñ.

⁴ Ôc matamanô sa ma matam enso ôlic gebe Êsêac samob sêkac taun sa ma dêdêñ aôm sê mêñ. Nê m latômi oc sê mêñ anña gamêñ jaêc ma lau oc sêsip nê m latômio.

⁵ Aôm oc ôlic gêñ tau totêmbêlam anñgeñ ma nê m ñalêlôm êkac aôm to têmtac ñajam êsa gebe gwêc ñaawa totau-totau oc êndêñ aôm êwac ma tenterlatu oc sêkêñ nêñ awamata êndêñ aôm.

⁶ Kamele taêsam oc sênsañ aôm auc ma kamele ñalatu sê mêñ anña Midian to Epa. Lau Seba samob oc sê mêñ ma sêkôc gold to gêñmalu sê mêñ ma sêsôm Apômtaunê wae lasê.

⁷ Êsêac oc sejonj domba samob anña Kedar sêndêñ aôm sê mêñ ma domba kapoac anña Nebaiot oc sênam sakinj aôm. Êsêac oc sênsac ñoc altar têtû da ñajam ma aê janñgêlôn ñoc andu ñawasi.

⁸ Asa lau tec sêlôp amboac tao ma amboac monñgôm, tañ sêlôp dêdêñ nêñ kakai.

⁹ Êsêac sêjac wañ sa kêtû aêña ma lau Tarsis nêñ wañ têtû ñamata gebe sêkôc nê m latômi anña gamêñ jaêc sê mêñ

tonêj gold ma silbergen
 sebe tetoc Apômtau, aômnêm Anôtô
 ma Israelnêj ñac dabuj sa gebe eñ kêwaka nêj ñawasi sa.

- 10 “Ma lau jaba oc sêmboa nêj tunjbôm sa
 ma nêj kinj oc sênac sakinj aôm.
 Gebe aê gajac aôm kêtú têtac ñandanja,
 mago kêtú ñoc moasiñña tec oc taêc walô aôm.
 11 Ma nêj katam oc êlêc su êkôgenj enderj tóngeñ
 êtôm êmbêc to eleñ oc sênsañ auc atom
 gebe lau oc sejoñ tentenlatunêj awamata dêndêj aôm sêmêj
 ma nêj kinj oc sêwê sêmuñ êsêac.
 12 Gebe tentenlatu tenj me gamêj kinja tenj, tanj ênam sakinj aôm atom nanj, oc ênanja.
 Lau amboac tonanj oc sênanja samucgeñ.
 13 Lebanon ñañawasi oc êndêj aôm êmêj,
 kaleloñ to kêmêsic ma kabôêj amboac tonanjenj
 gebe sêngêlôñ ñoc lôm dabuj ñamala
 ma aê gabe jatoc octapa ñamala sa.
 14 Go êsêac, tanj sêkônij aôm nanj, nêj latunji oc sewec dêndêj aôm
 ma êsêac samob, tanj sêsu aôm susu nanj, oc mênjsêu tauñ sênêc aôm amkairñña
 ma oc sêsam aôm gebe ‘Apômtaunê malac,
 Israelnêj ñac dabuj nê Sion.’
 15 “Lau sêwi aôm sinj to sedec aôm
 ma lau tenj sêsa nêj gamêj atom,
 mago galoc oc jawaka nêj waem sa ênêc enderj tóngeñ
 ma lau oc têtac ñajam êtu aômña ênêc tengeñ ma tengeñ.
 16 Aôm oc ôñom tentenlatunêj su, kinjñêj su oc êlôm aôm.
 Ma aôm oc ôjala gebe aê Apômtau, aômnêm kêsawaga
 ma nêj gêjamsawaga aê, Jakobnê ñac tonjaclai.

- 17 “Aê oc jakêj gold êjô ki jonjoñ
 ma silber êjô ki jejec
 ma ki jonjoñ êjô ka
 ma ki jejec êjô poc.
 Ma jakêj binjalô êtu nêj gejobwaga
 ma binjêdêj êtu nêj gôlinjwaga.
 18 Lau sêñô gêj ñaclai wauc-wauc-geñña anja nêj gamêj
 to sensenj gêj su ma sênac gêj popoc anja nêj gamêj ñamadiñ ñawae êtiam atom.
 Ma aôm ôsam nêj tunjbôm gebe Gêjam-kêsi
 ma nêj sacgêdô gebe Lambinj.

- 19 “Oc oc êkêj ñawê êndêj aôm êndêj eleñña êtiam atom
 ma ajôñ ñawê êpô aôm êndêj êmbêc atom amboac tonanjenj
 gebe Apômtau oc êtu nêj ñawê tengeñña
 ma nêj Anôtô oc êtu nêj ñawasi.
 20 Nêj oc naêsêp êtiam atom
 ma nêj ajôñ oc naênac tónj êtiam atom
 gebe Apômtau oc êtu nêj ñawê tengeñña
 ma nêj bêc ôtanj tanjiboanja oc êmbacnê.
 21 Nêj lau peberj oc têtú lau gêdêj
 ma oc sêwê kainj gamêj tonec enderj tóngeñ.
 Êsêac oc têtú ñoc ka, tanj kasê nanj, ñasêli
 ma ñoc lemoc ñakôm ñanô,
 gebe sêwaka aêñoc ñawasi sa.
 22 ñac saunj tau oc êtu gôlôac kapôênj,
 ma ñac ñamu êtu lau-m tonjaclai.
 Aê Apômtau oc janjôm binj tau ñanô êsa seberj êndêj ñanoc.” *

61

Ñawae ñajam Anôtô ênam Sion kêsijnja

* 60:22: Lebanon ñañawasi tau kaseda, tanj kêkô lôc tau nanj.

1 Apòmtau Anôtô nê Nalau kêpi aê gebe Apòmtau geŋ oso aê gebe jasôm ŋawae ŋajam lasê êndêŋ lau ŋalêlôm sawa ma kêsakin aê gebe janac lau ŋalêlôm popoc têtac tôŋ ma jasôm lasê êndêŋ lau, taŋ sêŋgôŋ kapoacwalô naŋ, gebe sêŋgamboac êsêac su

ma sêlêc katam su êndêŋ lau, taŋ sêsô êsêac tôŋ naŋ.

2 Ma jasôm Apòmtau ênam lau kêsi ŋajala ma aêacnêŋ Anôtônê bêc êcac kamocgôcŋa lasê gebe janac malô lau samob, taŋ sêmoa toŋalêlôm ŋawapacgeŋ naŋ.

3 Eŋ kêsakin aê gebe jamoasin lau toŋalêlôm ŋawapac aŋga Sion to jakêŋ êsêac sêkuc sunsuŋ êjô wao, taŋ gêsac môkêŋapac naŋ, ma katêkwi têtac ŋajamŋa êjô nêŋ abec, taŋ sêjam naŋ, lambin êjô nêŋ katun popoc gebe lau sêsam êsêac gebe Ka biŋgêdêŋŋa, taŋ Apòmtau kêsê gebe êwaka ênê ŋawasi sa.

4 Êsêac oc sêkwê ŋapopoc lanŋwaanô sa êtiam ma sêjac gamêŋ, taŋ andanŋeŋ sesen su naŋ sa ma sêmbênôc malac ŋapopoc to gamêŋ, taŋ kêtû gasaŋ gêc lanŋwa sec naŋ, e ŋajam êsa.

5 Ma lau jaba oc sejoŋ nêŋ domba, lau gamêŋbômŋa oc têtû lau sêcac nêŋ nom ôkwiŋa to sênam nêŋ kôm wainŋa.

6 Ma lau oc sêsam amac gebe Apòmtaunê dabuŋwaga ma sê amac gebe Aêacnêŋ Anôtônê sakinwaga. Tenteŋlatu samob nêŋ awamata oc êmoasin amac ma amac aŋgêlôŋ taôm ŋa êsêacnêŋ waba tokaiŋ-tokaiŋ.

7 Anôtônê lau têtap biŋ majerŋa sa kêlêlêc ma lau sêgôm êsêac waen sec. Kêtû tonanŋa êsêac oc sêwê kaiŋ gamêŋ êlêlêc su ma êsêac têtac ŋajam ênêc enden tôŋgeŋ.

8 “Gebe aê Apòmtau tau têtac gêwiŋ biŋgêdêŋ ma têtac gedec kêjanŋowaganêŋ lêŋ alôb-alôb. Aê oc jakêŋ êsêacnêŋ kôm ŋaôli solopgeŋ ma oc jamoatiŋ poac teŋgeŋŋa êndêŋ êsêac.

9 Ma lau samob, taŋ sêlic êsêac naŋ, oc sêlôc gebe êsêac lau, taŋ Apòmtau gêjam mec êsêac naŋ tonec.”

10 Aê oc têtac ŋajam samucgeŋ êtu Apòmtauŋa ma ŋoc katuc êtu samuc ŋoc Anôtô gebe eŋ kêkêŋ aê kasô Apòmtau gêjam aê kêsiŋa kêtû ŋoc ŋakwê ma kêkwa aê auc ŋa obo biŋgêdêŋŋa, kêtôm ŋac-gebe-ênam-awêwaga kêkuc nê sunsuŋ ma kêtôm awê gebe ênam ŋacŋa gêjam gêlôŋ tau ŋa pocawa.

11 Apòmtau Anôtô oc êŋgôm biŋgêdêŋ to lambin êpoa êpi tenteŋlatu samob lanŋôŋnêŋŋa, êtôm nom kêkêŋ ŋakatôm wakuc ma êtôm kôm kêkêŋ ŋawê, taŋ sêsê naŋ kêpoa.

62:1-12 Môkêlatu tonec propete kêlambin Anôtô gebe ênam nê lau sa êndêŋ têm ŋamuŋa teŋ.

63

Bêc Anôtô êmêtôc lauŋa

(Anôtô agêc propete sêjam biŋgalôm sêwiŋ tauŋ)

1 “Asa tê gêmêŋ aŋga Edom, gêmêŋ aŋga malac Bosra tonê ŋakwê kêtû koc samucgeŋ ma nê obo ŋawasi sec ma kêsêlêŋ toŋaclaigen.”

“Aê, aê tauc tec kasôm biŋgêdêŋ lasê ma aêŋoc ŋaclai kapôêŋ kêtôm gebe janam lau kêsiŋa.”

2 “Nêŋ ŋakwê kêtû koc samucgeŋ kêtû asageŋŋa ma nêŋ obo kêtôm lau-sêka-wain-pocowaga nêŋ kêtû asageŋŋa.”

3 “Aê taucgeŋ kaka wain popoc, lau teŋ sêmoa sêwiŋ aê atom. Aê kaka êsêac totêtac ŋandanŋeŋ, kaka êsêac gaim taucgeŋ totêtac ŋandanŋ sec, tec êsêacnêŋ dec ŋakasi-kasi mênkêpi ŋoc ŋakwê ma gêjam ŋoc obo samob auc.

4 Gebe ŋoc ŋalêlôm taê gêjam bêc jakac kamocgôcŋa kêtû tôŋ su ma ŋoc jala jakêŋ ŋagêjôŋa mênŋgêô lasê su.

⁵ Aê matoc geso gamêñ, mago katap ñac ênam aê sanja tenj sa atom. Aê katakê gebe ñac êpuc aê tònña tenj gêmoa atom. Tec tauc lemoc kaku ñacjo tulu ma ñoc têtac ñandanj kêpuc aê tònj.

⁶ Aê kaka tentenlatu tònj totêtac ñandanjenj ma kamakinj êsêac popoc totêtac secgenj ma kakêc êsêacnêñ dec sinj kêsêp nom.”

Anôtônê moasinj gédêñ Israel

⁷ Aê oc jalambin Apômtaunê têtac gêwinj tenjenña ma jalambinj gêñsêga, tanj Apômtau gégôm gédêñ aêac nanj.

Eñ kékêñj nê moasinj kapôênj gédêñ gólôac Israelña kêtú taê walô êsêacña ma kêtú nê têtac gêwinj tenjenña.

⁸ Eñ kêsôm gebe “Binñanô, aêñoc lau tonoc, ñoc latuci, tanj oc sênsau aê atom nanj.”

Tec enj kêtú êsêacnêñ kêsiwaga kêtú nêñ gêñwapac samobña.

⁹ Jaenwaga me añela gêjam êsêac kêsí atom, enj tau gêmoa gêwinj êsêac, tec gêjam êsêac kêsí.

Eñ têtac gêwinj to taê labu êsêac, tec kêsí êsêac su.

Eñ gêoc êsêac sa mênkêsip êsêac kêtôm têm lanjwa ñabêc samob.

¹⁰ Mago êsêac sêli awenja sa

ma sêgôm ênê Ñalau Dabunj têtac ñawapac kêsá.

Tec enj kékac tau ôkwi jakatu nêñ ñacjo

ma tau gêjac sinj gédêñ êsêac.

¹¹ Go êsêac taênj gêjam ênê sakinjwaga Mose nê têm lanjwa.

“Ñac tanj gêwê nê domba ñagejobwaga kêpi anja gwêc gêmênj nanj, gêmoa ondoc.

Ñac tanj kékêñj nê Ñalau Dabunj kêsêp nêñ ñalêlôm nanj,

¹² to kékêñj nê lêma ñawasi jagêwinj Mosenê lêma anôña ma gêwa gwêc kékôc kêtú êsêacña gebe êwaka nê ñaê tenjenña sa

¹³ to gêwê êsêac sêsêp gwêc ñagédimbob ñalêlôm nanj

ma sêka selelec atom amboac hos, tanj kêsêlêñ gêmoa gamênj sawa nanj, gêmoa ondoc.”

¹⁴ Apômtaunê Ñalau gêwê êsêac amboac bulimakao sêsêp gaboan sêja gebe sêlêwanj taunj.

Aôm gôwê nêñ lau amboac tonanj

gebe ôñgôm nêñ ñaê ñawae êsa.

Mec Anôtô taê walô to ênam nê lau sanja

¹⁵ Matamanô êsêp anja undambê,

anja nêñ gamênj dabunj to ñawasi ma ôlic.

Nêñ ôlim palê to ñaclai tau ma gôjam awam su taêm walô aêacña gêc ondoc.

Ôñgaminj taôm atom

¹⁶ gebe aêacma tamenj aôm.

Abraham gêjam kauc aêac ma Israel kêjala aêac atom.

O Apômtau, aêacma tamenj aôm,

gédêñ andanjenj sêsam aôm nêñ ñaê gebe Aêacma kêsiwaga.

¹⁷ O Apômtau, amboac ondoc gôgôm aêac aôm aso nêñ intêna.

Amboac ondoc gôgôm aêacma ñalêlôm ñadani kêsá gebe atêc aôm atomña nec.

Ômu ômôênj êtu nêñ sakinjwaga,

tanj têtú nêñ gólôaclênsêñ nanjña.

¹⁸ Lau alôb-alôb sêjainj nêñ lôm dabunj

to aêacma ñacjo sêka nêñ gamênj dabunj popoc kêtú agenña.

¹⁹ Aêac atôm lau, tanj aôm gôjam gôlinj êsêac atom nanj,

ma atôm lau, tanj sêwê kainj nêñ ñaê atom nanj. * lau-sêkawaga nêñ kôm ñagêdô sa. Lau saka wain ñanô e popoc ma ñatêkwi asa. Propete gêjam

64

¹ Ojae, ôkac undambê êñgic ma ôsêp ômôênjmanj,

e lóc ñawiwic êsa êkô aôm lanjômnêñña,

² amboac ja genj gab ma amboac ja gégôm bu keletoc

gebe êwaka nêñ ñaê sa êndênj nêñ ñacjo

ma êñgôm tentenlatu têtênêp sêkô aôm lanjômnêñña.

³ Aôm gôgôm gêñsêga kainj tenj, tanj taênj gêjam atom nanj,

* **63:19:** Ñamadinj 2 gawa lau, tanj sejonj wain ñanô sa nanj, ma

ma kôsêp gômôêj e lôc ñawiwic kêsa kêkô aôm lajômnêmja.

⁴ Lau tej sêjô bin amboac tonaj ñatej gêdêj gêmujgej atom ma kêso lau tej tanjersuj atom ma lau tej matenanjô sêlic anôtô tej, taj gêmoa gêwuj aôm ma gêjam kôm kêpi êsêac, taj sêôj erj naj atom.

⁵ Aôm gôwê êsêac, taj sêgôm gêj gêdêj ma taêj gêjam nêj lêj sêmoa naj. Aôm têmtac ñandaj gêdêj taj aêac agôm sec naj, ma aêac ali awenj sa gêdêj aôm wanêc-wanêc. Asa oc ênam sa.

⁶ Aêac samob atôm ñac ñatêmui ma aêacma kolenj gêdêj samob kêtôm ñakwê ñajec. Aêac samob atu masê amboac ka ñalauj ma aêacma sec gêju aêac sa amboac mu gêju ka ñalauj sa.

⁷ Lau tej awenj gêjac aômniêm ñaê atom ma lau tej têtac gêboanj gebe sêsap aôm tøjja atom. Gebe aôm kôsij lajômanô gêdêj aêac ma kôkêj aêac asô tauj ma sec ñajajclai ñalabu.

⁸ Mago aêacma Tamerj aôm, Apômtau. Aêac atôm nomku ma aôm kôtôm ñac-kêpac-kuwaga. Aôm lêmam ñakôm ñanj aêac samob.

⁹ O Apômtau, têmtac ñandaj êndêj aêac êlêlêc su atom ma taêm ênam aêacma sec enderj tøjgerj atom.

Ôlic ma taêm ênam acgom, aômniêm lau aêac samob.

¹⁰ Nêj malac samob kêtuj gamêj gasanj.

Sion kêtuj gasanj ma Jerusalem kêtaêj.

¹¹ Êsêac sêkêc aêacma lôm dabuj ñajam, taj andangerj tamerjmai sêlanem aôm sêmoa naj, ma sêjac gêj ñajam samob, taj têtac gêwuj naj popoc.

¹² O Apômtau, aôm gobe ôngamiñ taôm êndêj aêac

ma ônam taôm tøj to ôkônij aêac ñanjôgerj me.

65

Anôtô kêtaj tanjiboa kêtuj laj sêkêj dêmôêj erjja

¹ Apômtau kêsôm gebe "Aê kasaê êsêac, taj sêjam materj sa êtu aêja atom naj, ma kasaê lau, taj sesom aê atom naj, gebe têtac aê sa. Aê kasôm gebe 'Aê tec gamoa, aê tec gamoa' gêdêj lau, taj awenj gêjac aê atom.

² Aê kamêtoç lemoc kêtôm bêc samuc gêdêj lau sêli tauj sanja, taj sêsa nêj lêj alôb-alôb kêtôm tauj nêj kauc taêj gêjam naj.

³ Ma sêgôm aê têtac ñandaj kêsa ñajam tomajerj gêbacgerj. Êsêac sêkêj da anja nêj kôm ma gêj malu kêtuj daja gêsac poc tiki-tiki, taj sêpac naj ñaô.

⁴ Ma sêjgôj gamêj sêôja ma sêkac tauj sa gêdêj gêbêc anja gamêj ñakêsin ñagêdô. Ma senj bôcanô ñamêsôm to gêj, taj gajac jao naj, ñasulu kêpoac nêj laclu ñalêlôm.

⁵ Êsêac sêsôm gebe 'Amoa nêj taômja ma mênandambij aêac atom gebe aêac lau dabuj.' Lau tonaj têtôm ja dauj kêtuj aê lusucsurj, kêtôm ja kêtuj aê bêc samuc."

65:6-16 Anôtô geoc lasê gebe êmêtoç lau sêbuc dêmôêj erjja ma gêjac mata sêjgôj materj jali tenjen ñawasi gêdêj lau ñalêlôm ñanjêj. Bin tonaj lulu kêgaluj tau anja ñasêbu tonaj.

Undambê wakuc to nom wakuc

¹⁷ "Alic acgom, aê jakêj undambê wakuc to nom wakuc.

Ma lau oc taêj ênam gêj andangerjja êtiam atom me oc ênêc nêj kaulêlôm êtiam atom.

¹⁸ Ma lau oc têtac ñajam to sênam lasê

êtu gêj, taj aê jakêj nanja.

Gebe alic acgom, aê jakêj Jerusalem têtac ñajam êsa ma ñalau têtuj samuc.

¹⁹ Ma aê oc têtac ñajam êpi Jerusalem

ma jatu samuc ñoc lau.

Ma lau sêjô lau sêpuc tanjiboa sa

ma têtaj anja malac tau êtiam atom.

²⁰ Ñapalê dedec tej oc êmoa bêc luagêcgerj anja malac tau ma êmac ênduj atom

ma ñamalacanô oc êmac êndu atom e nê bêc ñatêku êsu.

Gebe ñapañ dedec nê jala êtu 100, go êmac êndu
ma teñ nê jala embe êtôm 100 atom ma êmac êndu,
nañ lau oc sêsôm gebe Anôtô kêpuc boa enj.

²¹ Ma êsêac oc sêkwê andu sa ma sêngôñ
ma oc sêsê kôm wainña ma sêniñ ñanô.

²² Êsêac oc sêkwê andu sa ma lau teñ sêngôñ atom
ma êsêac oc sêsê wain ma lau teñ sêniñ atom
gebe ñoc launêñ bêc sêngôñ nomña oc êtu taêsam êtôm kabôêñ ñabêc,
ma ñoc lau, tañ kajalin sa nañ, oc têtû samuc nêñ lemen ñakôm ñanô.

²³ Êsêac oc sênam kolen ñaômageñ atom
ma sêka gôlôac lasê êtu sêôc gêñwapacña atom.
Gebe lau, tañ Apômtau gêjam mec nañ, nêñ wakuc êsêac.
Ma êsêacnêñ gôlôac oc sêmoa sêwiñ êsêac.

²⁴ Êsêac awen ênac aê atomgeñ ma aê jajô êsêacnêñ binj.

Êsêac gocgo sêsôm binj sêmoa ma aê jakêñ tañoc êsêac.

²⁵ Kêambôm to domba ñalatu oc sêniñ gêñ sêwiñ taunj
ma lewe oc sêniñ gêgwanj êtôm bulimakao
ma kekop êtu moacnê mo.

Êsêac oc sêkêñ ñandanj to senseñ gêñ anga ñoc lôc dabunj atom.
Apômtaunê binj tau tonec.”

66

Anôtônê mêtôc to Sionnê moasinj, tañ gocgo mênjêsa

¹ Apômtau kêsôm binj tonec gebe

“Undambê kêtû ñoc lêpôñ

ma nom kêtû ockainj ñakademboñ.

Amac abe akwê aêñoc andu amboac ondoc

ma ñoc gamêñ jalêwanj taucña ênêc ondoc.

² Aê lemoc kamasanj gêñ samob tonec ñai,

tec gêñ samob tonec kêtû aêñoc gêñ.

Apômtaunê binj tau tonec.

Mago matoc gê ñac, tañ kékôninj tau

ma nê katu ôluñ-ôluñgeñ to gêjac tênêp aêñoc binj nañ.”

66:3-24 Nâsêbu ñamuña nec kékwa Anôtô êmêtôc lau geo gala, tañ sêsa nêñ lêñ gêjac enj
mataano ñajam atom nañña ma ênam mec lau, tañ têtêc enj to tañenj wamu enj nañña.

Jeremia

Propete Jeremia gêmoa nom gêmuj Apômtau Jesu amboac jala 600. Enj gêjam kôm propetenja jala taësam ma gêjac biñsu Anôtônê lau gebe sênâ taurj ôkwi. Embe masi, go gêjwapac kapôêj étap êsêac sa êtu nêj sec to nêj sakinj gwamñanja. Enj gêmoa nom e gêlic biñ, taj kêsôm lasê nanj ñanô kêsa. Kinj Babilonja Nebukadnesar kêku Jerusalem tulu ma gesen malac to ñalôm dabuj su ma gêwê kinj Judanja to nê lau taësam jasêngôj kapoacwalô anja Babilon. Mago Jeremia geoc biñ tej lasê gêwijn gebe êsêac sêmu sêmênj anja Babilon ma sêmboa nêj gôlôac sa êtiam.

Buku tau ñasêbu aclê gebe

1. Mòkêlatu 1–25 Anôtô kêkêj ñawae gêdêj nê lau gêdêj taj kinj têtêac sêjam gôlinj êsêac nanj. Kinj têtêac nêj ñaê gebe Josia agêc Joiakim ma Sedekia.
2. Mòkêlatu 26–45 Jeremianê ñac-keto-papiawaga Baruk gêjac minj nê biñ ñagêdô. Enj keto biñ ñagêdô Anôtô geoc lasê ma Jeremia tau nê lêj ñaminj towae ñagêdô kêsêp buku tonec gêwijn.
3. Mòkêlatu 46–51 Anôtô geoc lau jaba nêj biñ ñagêdô lasê.
4. Mòkêlatu 52 Biñ ñatêku tej, taj gêjac minj ñacjo sêku Jerusalem tulu to sesenj lôm dabuj su ma sêwê lau jasêngôj kapoacwalô anja Babilon.

Jeremia enj ñac têtac malô. Enj têtac gêwijn nê lau ñanôgenj ma gedec gebe êsôm biñ mêtôcña lasê êndêj êsêac. Mago Anôtônê biñ kêtuj ênê ñalêlôm kêtôm ja, tec enj kêtôm gebe êngaminj biñ tau atom, kêsôm lasêgenj.

Buku tau ñalô towae ñagêdô kêkanôj Jeremianê têm wapac atom, kêkanôj têm, taj gêc nêmña nanj. Êndêj têm ônê Anôtô oc êmoatinj poac wakuc êndêj nê lau. Ma êsêac oc sejop poac tônê ñapep. Kêdôjwaga to biñsu tej oc êlêj biñ êsêac gebe sêlinj poac sinj atomña nec atom, gebe poac tau ñabinj ênêc nêj ñalêlôm (31:31-34).

Anôtô kêkalem Jeremia ma kêsakinj enj gebe ênam kôm

¹ Jeremianê biñ tonec. Jeremia enj Hilkia latu. Hilkia tau enj anja dabujwaga, taj sêmoa malac Anatot anja Benjaminnê gamêj nanj, nêj ñac tej.

² Gêdêj têm taj Amon latu Josia kêtuj Judanêj kinj ma gêjam gôlinj gamêj kêtôm jala 13 su nanj, Apômtaunê biñ gêdêj Jeremia tau.

³ Biñ tau gêdêj Jeremia amboac tonanjenj gêdêj Judanêj kinj Josia latu Jojakim nê bêc e gêdêj Judanêj kinj Josia latu Sedekia nê gôlinj ñajala kêtuj 11 ña su ñapanj e gêdêj jala, taj sêkêj lau Jerusalemña sêngôj kapoacwalô ñaajôj kêtuj lemenj tejña.

⁴ Ma Apômtaunê biñ gêdêj aê gebe

⁵ “Aê kajala aôm gêdêj taj kamasanj aôm anja tênâ têtacêlôm atomgenj nanj, tênâ kêkôc aôm atomgenj ma gajam mec aôm su, aê kajalinj aôm sa gebe ôtu tentenlatunêj propete.”

⁶ Go aê kasôm gebe “O Apômtau Anôtô, ôlic acgom, aê ñapalê kwalam ma kajala jasôm biñña atom.”

⁷ Mago Apômtau kêsôm gêdêj aê gebe

“Ôsôm gebe’ Aê ñapalê kwalam’ nec atom

gebe aôm oc ôndêj lau, taj jasakinj aôm nanj ôna ma ôsôm biñ, taj aê jajatu aôm nanj.

⁸ Ôtêc êsêac atom

gebe aê gamoa gawijn aôm gebe janam aôm sa.

Apômtaunê biñ tau tonec.”

⁹ Go Apômtau kêmetôc lêma mênjêmoasac aê aocsuj ma kêsôm gêdêj aê gebe

“Ôlic acgom, aê kakêj ñoc biñ kêsêp aôm awamsuj.

¹⁰ Gôlicgac me, ocsalô tonec aê kakêj aôm kôtu tentenlatu to gamêj kinjña samob ñatau gebe ômbuc sa ma ôtuc popoc gebe onsenj su ma ôku tulu gebe ôkwê sa ma ôsê.”

¹¹ Go Apômtaunê biñ gêdêj aê gebe “Jeremia, aôm gôlic asagenj.” Ma aê kasôm gebe “Aê galic tali ñalaka tej.”

¹² Go Apômtau kêsôm gêdêj aê gebe “Aôm gôlic jagêdêj gebe aê gajam jali ñoc biñ gebe ñanô êsa.”

¹³ Apômtaunê biñ gêdêj aê kêtuj dim luagêcña gebe “Aôm gôlic asagenj.” Ma aê kasôm gebe “Aê galic ku tej keletoc ma kêku sa anja gamêj nodoña gêmênj.”

¹⁴ Go Apômtau kêsôm gêdêj aê gebe “Anja gamêj nodoña ñaclai sec ensenj gêjña oc mênjêpi lau samob, taj sêngôj gamêj tonec nanj.

¹⁵ Ôlic acgom, aê oc jamôêc gamêñ kinña samob, tañ gêc nodonja nan, ñalau toton-toton. Apômtaunê binj tau tonec. Ma êsêac oc sêmêñ ma tetoc nêñ lêpôn kinña êkô êkanôn Jerusalem ñsacgêdô samob êtômgenj ma sêndênanj lêpôn kinña êñgi Jerusalem ñaturbôm auc ma tetoc lêpôn êkô êkanôn malac Judanja samob.

¹⁶ Ma aê oc jasôm ñoc mêtôc lasê êpi êsêac êtu nêñ sec samobnja gebe êsêac sêwi aê sinj ma sêkêñ da ñamalu gêdêñ anôtôi jaba ma tetenj mec gêdêñ gêñ, tañ êsêac taunj lemeñ sêmasanj nanj.

¹⁷ “Mago aôm ôjandinj nêmbômbinjak tôñ ma ôsôm binj samob, tañ oc jajatu aôm nanj, êndêñ êsêac. Ôtakê êtu êsêacnja atom, embe ôtakê, go aê jatakê aôm anja êsêac lanjônêmnja amboac tonanjenj.

¹⁸ Ôlic acgom, ocsalô tonec aê jakêñ aôm ôtu malac ñajanja tenj ma ôtu alê ki tenj to ôtu tunjôm ki gebe ôkô ñajanja e Judanêñ kinj to kasêga ma dabunwaga to lau gamêñ tonecña tau sêku aôm tulu atom.

¹⁹ Êsêac oc sênac sinj êndêñ aôm, mago êsêac oc sêku aôm tulu atom gebe aê gamoa gawinj aôm gebe janam aôm sa. Apômtaunê binj tau tonec.” * † kêtôm tau. Jeremia gejo Apômtau awa gebe “Aê galic tali...” “Ma Apômtau kêsôm gebe “Binñanô

2

Anôtô gêjam jaom Israel

¹ Apômtaunê binj gêdenj aê gebe

² “Ôna ma ôsôm binj tonec lasê êndêñ lau Jerusalemnja sêñô gebe Apômtau kêsôm binj tonec gebe

Aê taêc gêjam aôm gebe kôkêñ taôm samucgenj gêdêñ aê gêdêñ tañ gômoa ñapalêogenj nanj.

Aôm têmtac gêwiñ aê amboac awê gebe ênam ñac.

Aôm kôdaguc aê anja gamêñ sawa, anja gamêñ, tañ sêsê gêñ tenj kêsêp atom nanj.

³ Apômtau gêlic Israel amboac lau dabunj,

Israel kêtû ênê kôm ñamêc.

Lau samob, tañ señ ñamêc tonanj nanj, sêwê kainj tôp.

Gêñwapac kêtap êsêac sa.

Apômtaunê binj tau tonec.”

Lau Israel nêñ tamenji nêñ sec

⁴ O gôlôac Jakob to amac gôlôac Israelnja samob, anjô Apômtaunê binj.

⁵ Apômtau kêsôm binj tonec gebe

“Amac tamemi têtap ñoc keso ondoc sa,

tec sêwi aê sinj ma sêjac jaê aê

ma têdaguc gêñ ñaôma e taunj têtû gêñ ñaôma.

⁶ Êsêac têtû kênac atom gebe

‘Apômtau gêmoa ondoc, Apômtau, tañ gêwê aêac tapi anja Aiguptu tamêñ

ma gêwê aêac tamoa gamêñ sawa,

tamoa gamêñ gasanj, tañ gêsunj gêjam auc nanj,

gamêñ kelenj to ñakesec,

gamêñ, tañ ñamalac tenj kêsâ atom ma ñac tenj gêñgônj atom nanj,

gêmoa ondoc.’

⁷ Ma aê kakêñ amac anjônj gamêñ tonom ñalêsi ñajam

gebe gamêñ tau ñaka ñanô to ñagêñ ñajam-ñajam êñgôm amac têmtac ñajam êsa.

Mago gêdêñ tañ amac aô lasê gamêñ tau su nanj,

agôm dabunj tau palinj

ma agôm ñoc nomlênsêm kêtû gêñ alôb-alôb.

⁸ Lau dabunwaga têtû kênac atom gebe ‘Apômtau gêmoa ondoc.’

Êsêac tañ sejop binjsu nanj, sêjam kauc aê.

Gejobwaga sêli taunj sa gêdêñ aê

ma propete seoc binj lasê sêjam Bal lanjô

ma sêsap gêñ ñaôma tôñ.

Anôtô kêmêtôc nê lau

⁹ “Kêtû tonanña aê kamêtôc amac tec gamoa

* **1:19:** Têmbonan kêsêp jala 608 to 587 gêmun Kilisi. † **1:19:** Anja Ebolai awen “tali” ma ñalô “tanam jali” kêtanj

ma aê oc jamêtoç nê m gôlôacnê nê gôlôac amboac tonanğen.
Apômtaunê biñ tau tonec.

¹⁰ Alom ana nuc Kupromanğ ma alic
me asakinğ lau sêna gamê nğ Kedar gebe sêkip biñ ñam sa ñapep.
Ma alic acgom, biñ amboac tonec kêtap lau teñ sa me masi.

¹¹ Lau samuc nê nğ anôtoî ñanô masi,
mago lau-m teñ sesen nê nğ anôtoî ma sêkê nğ wakuc sêjô me masi.
Aênoc lau sêkê nğ nê nğ Nawasi gêjô gê nğ ñaôma.

¹² O undambêac, atakê to alendec

ma atênêp êtu biñ tonanğna.

Apômtaunê biñ tau tonec.

¹³ Gebe ñoc lau sêgôm sec luagêc kêpi tagenğ,
êsêac sêwi aê, tañ katu bumata materğ jalinğ nañ siñ
ma sêgawê sê, tañ bu êpoac atom nañ.

Israelnê nğ tañ nğpêc ñagêjô

¹⁴ “Israel enğ gê nğôma teñ me.

Me têna kêkôc enğ gebe êtu sakinğwaga teñ me.

Ma amboac ondóc tec sêjanğgo enğ su.

¹⁵ Lewe sêlic enğ ma sêkêkwanğ.

Ac sêkêkwanğ kapôêjanô.

Êsêac sesen ênê gamê nğ su e kêtú gasanğ

ma ênê malac samob popoc,

lau teñ sê nğgônğ kêtiam atom.

¹⁶ Ma teñ gêwinğ gebe lau anğa malac Mempis to Tapane sêkaliñ aôm môkêmlauñ su.

¹⁷ Biñ samob tonanğ ñai kêtap aôm sa

gebe gôwi Apômtau, aôm nê m Anôto, tañ gêwê aôm nañ siñ me masi.

¹⁸ Ma galoc gobe ôna Aiguptu ma ônôm bu Nil,

oc ênam aôm sa amboac ondóc.

Ma gobe ôna Asuria ma ônôm bu Euprat,

oc ênam aôm sa amboac ondóc.

¹⁹ Aôm taôm nê m sec oc êmêtoç aôm.

Aôm gôwi aê siñ nğ oc ênac aôm.

Nê m kauc êsa e ôlic gebe aôm gôwi Apômtau, aôm nê m Anôto siñ ma kôtêc enğ atom,

nañ keso to sec ñanô.

Apômtau, lausiñ undambê nğ nê nğ Anôto, kêsôm biñ tonec.

Israel gedec gebe ênam sakinğ Apômtau

²⁰ “Aôm kôbaliñ sakinğ ñagê nğwapaç, tañ kêsac aôm nañ, siñ wanêcgeñ

ma gômô ñalêpoa gê nğgic

ma kôsôm gebe ‘Aê gadec gebe janam sakinğ.’

Mago anğa lôc baliñ samob to anğa ka ñalabu samob

aôm kôsa taôm sic jagôêc amboac awê mockainğona teñ.

²¹ Aê tec kasê aôm amboac wain ñamôkê ñajam, tañ tauc kajaliñ sa nañ,

kasê wain ñasêli ñajamanô teñ.

Amboac ondóc tec gôjam taôm ôkwi kôtu gê nğ sec,

kôtu wainbôm teñ.

²² Aôm embe ôkwasiñ taôm ña bu ñandanğ to sop kapôê nğ,

oc jalic nê m keso ñajec ñapañ.

Apômtaunê biñ tau tonec.

²³ Aôm kôtôm gebe ôsôm biñ tonec amboac ondóc gebe

‘Aê gajam ñoc dabuñ paliñ atom, aê kadaguc Bal atom.’

Ôsala nê m lê nğ, tañ kôsa anğa gaboanğ nañ,

ma ôjala biñ, tañ gôgôm nañ.

Aôm gôjac laoc gamê nğgeñ kôtôm kamele têna wakuc tobiñ,

²⁴ tañ gêbôm kêsas gamê nğ sawa gêja nañ.

Ñalêlôm ñakalac kêkac enğ, tec kêsê awa kapôê nğ.

Êndê nğ nê noc enğ êmoa tobiñgeñ nğ nañ, asa oc êtôm gebe ênam gôliñ enğ.

Lau tañ sesom enğ nañ, oc sênam kôm kapôê nğ atom,

êsêac oc têtap enğ sa êmoa êwiñ kamele kapoac.

²⁵ Ojop amkainğ gebe ôsêlê nğ toatapa masigenğ atom,

ma ojoy nê m koclaben gebe bu êjô aôm atom.
Mago aôm kôsôm gebe 'Aê gadec,
aê têtac gêwiñ lau jaba
ma oc jandanꝑuc êsêacgeñ.'

Anôtô oc ênac lau Israel

²⁶ "Israelnê gôlôac samob to kin ma nêñ kasêga to nêñ dabunꝑwaga ma nêñ propete sêmoa tomajenꝑen

têtôm ñac geñgeñ, tan sê en lasê ma gêmoa tomajager nan.

²⁷ Êsêac sêsôm gêdêñ ka ten gebe

'Aêñoc tamoc aôm.'

Ma sêsôm gêdêñ poc ten gebe

'Aôm kôkôc aê.'

Gebe êsêac sêbuc dêmôêñ aê,

lanõñanô gêdêñ aê atom.

Mago êndêñ têm gêñwapac êtap êsêac saña nan,

êsêac sêsôm gebe 'Ôndi ma ônam aêac samañ.'

²⁸ Mago nê m anôtôi, tan taôm kômasañ nan, sêmoa ondod.

Ôjatu êsêac gebe sêndi ma sênam aôm sa êndêñ têm gêñwapac êtap aôm saña.

O Juda, nê m anôtôi taêsam têtôm nê m malacgeñ.

²⁹ Amac aôm gêdô gêdêñ aê kêtú asageñña.

Amac samob ali taôm sa gêdêñ aê.

Apômtaunê bin tau tonec.

³⁰ Aê gajac nê m gôlôac, mago ñanô masi,

êsêac sêsô mêtôc ñalabu atom.

Amac taôm nê m sin gesen nê m propete

amboac lewe kêdanꝑôn gwada.

³¹ Amac lau kain ten, akêñ tanem Apômtaunê bin.

Amboac ondod lau Israel sêlic aê katôm gamêñ sawa ten

me sêlic aê katôm gêsunbôm ten.

Êsêac sêsôm bin tonec kêtú asageñña gebe

'Aêac tauñ asa ma lêñ, oc andêñ aôm awac êtiam atom.'

³² Awêtakin ten oc êlin nê gêlôn sin me masi.

Awê gebe ênam ñacña oc êlin nê ñakwê omña sin me masi.

Mago ñoc lau sêlin aê sin e ñabêc manꝑi masi.

³³ "Aôm kôsa nê m lêñ kôtap mockain saña tokauc.

Kêtú tonanña ôlim gêjac gêñ sec samob kêtú tôñ.

³⁴ Lau tan nêñ bin masi nan, nêñ dec gi nê m ñakwê ñatali.

Aôm kôtap êsêac sa têtuc andu popoc atom,

mago gôjac êsêac êndu.

Bin samob tonan ñai tec gêc,

³⁵ mago aôm kôsôm gebe

'Aêñoc bin ten gêc atom.

Apômtaunê têtac ñandan kêtac tau su anꝑa aê.'

Ôlic acgom, aê oc jamêtôc aôm gebe aôm kôsôm gebe 'Aê gagôm sec ten atom.'

³⁶ Ojae, aôm gôjam nê m lêñ ôkwi-ôkwi ñagaðgeñ.

Aiguptu oc êñgôm aôm majam êsa

êtôm Asuria gêgôm aôm majam kêsa su.

³⁷ Aôm oc ôwi Aiguptu sin amboac tonan

tolêmam sawagen

gebe Apômtau kêtin lau, tan aôm taêm kêka êsêac nan su

ma aôm oc ôtap moasin sa anꝑa êsêacnêñ atom."

3:1-6:15 Lau Juda sêjam sakin gwam, tec têtap ñagêjô sa ma sênaña. Êsêac sêkônin lau to sê mêtôc êsêac kesogen. Embe sênam tauñ ôkwi atom, oc têtap ñagêjô sa. * andu popoc nanꝑen, êndu seben (Eks 22:1).

6

Juda to Jerusalem oc sênaña

* 2:37: Mosenê binꝑu kêmasañ bin gebe sênac lau, tan têtuc

¹⁶ Apômtau kêsôm binj tonec gebe
 “Naakô intêna natali ma alic
 ma atu kênac intêna andanjenja
 e atap intêna moasinja tau sa ma asa intêna tau,
 go atap katôm ñagamêñ alêwan taômña sa.
 Mago êsêac sêsôm gebe ‘Aêac adec, oc asa intêna tonan atom.’

¹⁷ Ma aê kakêñ dibwaga gêdêñ amac, tec sêsôm gebe
 ‘Anjô dauc kêtan,’
 Mago êsêac sêsôm gebe ‘Aêac adec, oc anjô atom.’

¹⁸ Kêtu tonanña amac tentenlatu anjô
 ma amac gôlôac, ajala gêñ, tan êtap êsêac sa nan acgom.

¹⁹ O nom, ôñô. Ôlic acgom, aê oc jakêñ gêñ sec,
 tan kêtû êsêac sêkac tauñ su ñanjanô nan, êpi êsêac
 gebe êsêac sêkêñ tanen ñoc binj atom
 ma têtin ñoc binj su.

²⁰ Êsêac sêkêñ gêñ malu anja gamêñ Seba
 ma gêñ ñakana anja gamêñ jaêcsêga gêdêñ aê kêtû agenja.
 Amacnêm daja kêtôm gebe jakôc sa atom
 ma amacnêm da ñagêdô gêjac aê matocanô atom.

²¹ Tec Apômtau kêsôm binj tonec gebe
 ‘Alic acgom, aê jatoc poc sêndin enkain êpiña êngôn
 gebe lau tonec sêndin enkain êpi e semben.
 Tamenji to latunji
 ma nêñ lau jaban to nêñ sêlêb oc sênaña samob.’ ”

²² Apômtau kêsôm binj tonec gebe
 “Alic acgom, lau-m tenj sêmêñ anja gamêñ nodoña
 ma lau tonj kapôêñ tenj dêdi anja nom ñagamêñ nodoña
 ma lau tonj kapôêñ tenj dêdi anja nom ñagamêñ jaêcsêganja.

²³ Êsêac sêkôc talam to kêm.
 Êsêac lau wauc-wauctêna to taên walô lau atom.
 Êsêacnêñ ñakicsêa kêtôm gwêc kêgasim ñakicsêa.
 Êsêac sêngôn hos ñaô ma sêsun nêñ laukasap sa
 gebe sênac sinj êndêñ aôm, Sion latuo.”

²⁴ Aêac tanjô binj tonec jawae,
 tec lemenj kêtû golon
 ma nêñ ñalêlôm ñatutuc kêsa,
 ñandanj kêtun aêac amboac ñapalê kêtun awê tenj.
²⁵ Ana kôm atom, asêlêñ amoa intêna atom
 gebe ñacjonê sinj gebe enserj amac su
 ma gêñ ñaclai sec êtakê amacña gêjam gamêñ auc.

²⁶ “O ñoc lau latunjo, ôsô talu sa
 ma ônsambi sa ônsac wao.”
 Ôpuc tanjiboa sa amboac ñac tenj, tan gêjam taê tau kêtû nê latu tagenja.
 Ôtan ñanôgenj
 gebe ñac-enserj-gêñ-suwaga oc mênêpi aêac sep tagenj.

²⁷ “Aê kakêñ aôm gebe ônsaê to ônam dôñ ñoc lau
 gebe ôjala to ônsaê êsêacnêñ lêñ.

²⁸ Êsêac samob sêli tauñ sa togêsunjtêkwa ñatonjenj.
 Êsêac sêjac laoc gamêñgenj ma sêga binj kêpi lau.
 Êsêac têtôm ki jonjon to ki jejec.
 Êsêac samob sêgôm sec.

²⁹ Êsêac sêguc ñajanja sec gebe ja elom,
 mago ki bobobgenj kêsa anja ja gêmêñ.
 Êsêac sêgôm elêmé,
 mago têtôm gebe têtin lau sec su atom.

³⁰ Sêsam lau sec gebe silberbôm, gebe Apômtau kêtin êsêac su.” * † silber sa atom, têtap ki
 bobobgenj sa, ma propete gêjam dôñ lau sec kêpi ki bobob tau.

* 6:30: Ñalô ñoc Lau Latunjo kêkanônj malac Jerusalem. † 6:30: Êsêac sebe sêpac silber êwê e êtu selec, mago têtap

7

Amêtôc nêmlêj to nêmlôm

1 Bin taj Apômtau kêkêj gêdêj Jeremia nan, tonec gebe

2 “Naôkô Apômtaunê andu njasacgêdô ma ôsôm bin tonec lasê anja ônê gebe Amac lau Judaña samob, taj asô sacgêdô tonec amêj gebe atej mec êndêj Apômtau nan, anô Apômtaunê bin.

3 Lausij undambêja nêj Apômtau, Israelnêj Anôtô, kêsôm bin tonec gebe Amêtôc nêmlêj to nêmlôm, go aê jakêj amac anjôn gamêj tonec.

4 Taêm êka binjansaj tonec gebe ‘Apômtaunê lôm dabuj tau tonec, Apômtaunê lôm dabuj tau tonec, Apômtaunê lôm dabuj tau tonec,’ nec atom.

5 “Mago amac embe amêtôc nêmlêj to nêmlôm njanôgej ma embe amansaj nêmlêj njanôgej awinj taôm,

6 embe akônij lau jaba to mosêbu ma awêtuc atom ma embe akêc lau tobijnê nêj dec sij anja gamêj tonec atom ma embe andanjuc anôtôi jaba, taj sensej amac su ananj nan atom,

7 go jakêj amac anjôn gamêj tonec, anjôn nom, taj kakêj wanêcgej gêdêj tamemi gebe êtu nêj gamêj endej tôngej nan.

8 “Mago alic acgom, amac taêm kêka binjansaj, taj gêjam amac sa atom nan.

9 Amboac ondoc amac abe anam geengej to anac njamalac êndu ma anjôm gêj mockainjo to mockainja ma atôc lemlem binjansajna ma akêj da gêjmaluja êndêj Bal to andanjuc anôtôi jaba, taj ajam kauc êsêac nan.

10 Su, gogco amêj akô aê lanjônêmna anja andu tonec, taj sê njoc njaê kêpi nan, ma asôm gebe ‘Galoc tamoa ôlij samuc.’ Asôm su, go anjôm gêj alôb-alôb samob tonaj nja êtiam me.

11 Amboac ondoc amac alic andu, taj sê njoc njaê kêpi nan, kêtû kêjanjogawanêj gêsuj me. Binjanô, aê tauc galic amboac tonaj, Apômtaunê bin tau tonec.

12 Galoc ana njoc maloc, taj gêc Silo nan acgom. Alic gamêj, taj kêtû njoc njaê njaandu njamatana nan. Alic gêj, taj gagôm gêdêj gamêj tau kêtû njoc lau Israel nêj secna nan acgom.

13 Ma galoc amac agôm sec samob tonaj nja ma akêj tanjem gêdêj taj kasôm bin gêdêj amac gamoa nan atom ma alôc gêdêj taj gamôêc amac nan atom,

14 tec janjôm andu, taj sê njoc njaê kêpi ma amac taêm kêka nan, to gamêj, taj kakêj gêdêj amac to tamemi nan, êtôm gagôm gêdêj Silo.

15 Aê oc jatij amac su gebe jalic amac êtiam atom, êtôm katiñ nêmlêj tawan, Epraimnê wakuc samob su. Apômtaunê bin taj tau tonec.

Launêj tajnjêpêcna

16 “Ma aôm, Jeremia, otej mec êtu lau tonanja atom. Awam ênac aê ma nêmlêj mec êndêj aê êtu êsêacna atom. Ônam nenej aê êtu êsêacna atom gebe aê oc jakêj tajoc aôm atom.

17 Aôm gôlic gêj, taj êsêac sêgôm anja malac Judaña to anja intêna Jerusalemna nan, atom me.

18 Gôlôac njasec-njasec sejoj ka masê sa ma tamenj sêgôm ja gelom, go lauo sêgamuc polom gebe sêpac polom êtu undambê njatauonja. Ma êsêac sêkêj wain kêtû da gêdêj anôtôi jaba gebe sênjôm aê têtac njandaj êsa.

19 Apômtau kêsôm gebe Amboac ondoc oc sêgôm aê têtac njandaj kêsa me. Oc masi, sêgôm taurj têtac njandaj kêsa e sêlênsônj taurj secanô.

20 Kêtû tonanja Apômtau Anôtô kêsôm gebe Alic acgom, aê jakêc njoc têtac njandaj to njoc têtac kêbôli auc sij wacêpi gamêj tonaj, êpi njamalac to bôc ma ka anja kôm to gêj nanô nomna. Njoc têtac njandaj oc ênij gêj amboac ja ma njac tej êtôm gebe êsi êmacna atom.”

21 Lausij undambêja nêj Apômtau, Israelnêj Anôtô, kêsôm bin tonec gebe “Akêj nêmlêj daja to nêmlêj da nagêdô êpi tagej ma taôm anij nêmlêj gêj.

22 Gebe gêdêj taj gawê tamemi sêsa anja Aiguptu sêmêj nan, aê kasôm bin tej kêtû daja to da nagêdôja gêdêj êsêac atom ma kajatu êsêac kêtû sêkêj daja atom.

23 Mago kakêj binjsu tonec gêdêj êsêac gebe ‘Tanjem wamu aê, go jatu nêmlêj Anôtô ma amac atu njoc lau. Ma asa lêj samob, taj kajatu amac nan, gebe amoa njajam.’

24 Mago êsêac tajnjê wamu to sêkêj tajnjê aê atom. Êsêac sêsa nêj lêj kêtôm nêj njalêlôm sec kêkac êsêac. Êsêac lanjônô gêdêj aê atom, sêbuc dêmdômêj aê.

25 Gêdêj bêc, taj amac tamemi sêsa anja Aiguptu sêmêj e mênjgêdêj galoc nan, aê kasakin njoc sakinjwaga propete gêdêj êsêac gamoa e njabêc manji masi.

26 Mago êsêac tajnjê wamu to sêkêj tajnjê aê atom. Êsêac gêsuntêkwa njaton ma sêgôm sec kêlêlêc tamenj su.

27 “Amboac tonaj ôsôm bin samob tonaj êndêj êsêac, mago êsêac oc sêkêj tajnjê aôm atom. Aôm oc ômôêc êsêac, mago êsêac oc sêlôc atom.

²⁸ Ma aôm oc ôsôm êndêñ êsêac gebe 'Lau-m tonec tec tanjen wamu Apômtau, êsêacnêñ Anôtô, awa atom ma sêsô ênê mêôtôc ñalabu atom amboac tonanjen. Binjanô gêjaja, géjac tau gêñgic anga êsêac awerñsunj.

Sêgôm genj sec anga gaboan Benhinonja

²⁹ "Ôkapiñ mômêmlauñ ma ômbaliñ sinj.

Ôpuc tanjiboa sa anga lôc gebe Apômtau kêtinj gôlôac, tanj ênê têtac ñandanj kêpi êsêac nanj su to gêwi êsêac sinj."

³⁰ Apômtau kêsôm gebe "Juda latui sêgôm sec gêjac aê matocanô atom. Êsêac sêkênj nêñ genj alôb-alôb kêkô andu, tanj sê ñoc ñaê kêpi nanj, ñalêlôm gebe sêñgôm andu tau ñadabunj palinj.

³¹ Êsêac sêkwê gamêñ ñabau Topetnja sa anga gaboan Benhinon gebe sêkênj latunjio to ñac sêsa ja têtú da. Aê kajatu binj amboac tonanj gêdêñ êsêac tenj atom ma taêc gêjam binj amboac tonanj gec ñoc kauclêlôm tenj atom amboac tonanjen."

³² Tec Apômtau kêsôm gebe "Ôlic acgom, ñanoc kêdabijn gebe sêsam gamêñ tonanj Topet me gaboan Benhinon êtiam atom, sêsam gamêñ tau gebe gaboan seserj ñamalac sunja. Ma Topet êtu gamêñ sêôña gebe gamêñ ñasawa sênsunj ñacmatêña tenj oc ênêc atom.

³³ Ma lau tonec nêñ ñawêlêlanj êtu moc umbonj ñalabuñja to bôc nomnja nêñ gwada ma ñac tenj oc ensoc êsêac sêc su anga tônê atom.

³⁴ Ma aê janjaminj têtú samuc to têtac ñajam ñakicsêa ma ñac-gebe-ênam-awêwaga to awê gebe ênam ñacña nêñ awerñ ñaonda anga malac Judanja samob ma anga intêna Jerusalemja gebe gamêñ tau oc êtu gasanj."

8:1-9:9 Anôtôñê jaerñ ñagêdô kêtú launêñ secña ma ñagêjô, tê géjac êsêac ñawae nê, ñabinj gêc ñasêbu tonec. *

9

Mêôtôc kêpi Juda

¹⁰ Aê kasôm gebe "Aê jabe jatanj êtu lôcña ma ñoc tanjiboa êsa êtu gamêñ gêgwanj-gêgwanjja gebe gêñ tau ñakelenj kêsa ma tenj kêsêlêñ kêsa gamêñ tonanj gêja atom. Tanjô bulimakao ñakicsêa kêtiam atom. Moc to bôc salenja sêc êlinj-êlinj sêja su."

¹¹ Apômtau kêsôm gebe "Aê oc jatuc Jerusalem popoc êlinj-êlinj êtu lênduc, êtu kêambôm nêñ gamêñ. Ma janam Judanêñ malac ôkwi êtu gamêñ sawa, tanj lau tenj sêmoa atom nanj."

¹² Aê katu kênac gebe "Apômtau, kêtú asagenja gamêñ e popocgenj ma ñakelenj amboac gamêñ sawa ma ñamalac tenj kêsêlêñ kêsa tonanj atom. Asa ñac tokauc gebe êjala gêñ tonanj. Aôm gôwa binj tau sa gêdêñ asa gebe êsôm lasê êndêñ lau ñagêdô."

¹³ Apômtau gêjô binj tau gebe "Gêñ tonanj ñanô kêsa ñam gebe aêñoc lau sêwi binj, tanj kadôñj gêdêñ êsêac nanj sinj. Êsêac tanjenj wamu gêdêñ aê me sêgôm binj tau, tanj kasôm gêdêñ êsêac nanj, ñanô kêsa atom.

¹⁴ Masigoc, êsêac gêsuntêkwa ñatonj ma sêjam sakinj anôtô Bal nê ñakatu kêtôm nêñ tamenj têdôñj êsêac.

¹⁵ Amboac tonanj anjô binj, tanj aê Apômtau ñajanja ñatau, lau Israel nêñ Anôtô, gabe janjôm nanj acgom. Aê gabe jakêñ gêñ ñamakic êndêñ ñoc lau sêniñ ma jakêñ bu ñamalac êndêñ êsêac sênôm.

¹⁶ Aê oc jansenj êsêac êlinj-êlinj sêsêp tenterlatu ñalêlôm. Êsêac to tamenj sêñjô êsêacnêñ ñaê gêmunj su atom nanj, ma gabe jasakiñ ñacjo tototj-tototj dêndêñ êsêac sêna e jansenj êsêac su sênam samucgenj."

Lau Jerusalem sêmôêc gebe sênam êsêac sa

¹⁷ Lausinj undambêña nêñ Apômtau kêsôm gebe "Taêm ênam gêñ, tanj ñanô kêsa nanj. Amôêc tanjpalêo sêmêñ. Amôêc êsêac lauo abec sêmêñ."

¹⁸ Lau tau sêsôm gebe "Ôsôm êndêñ êsêac gebe sêmêñ ñagaôgenj ma têtanj tanjiboa êtu aêacña. Têtanj e matenj sulu bôlôb-bôlôbgenj ma matenjgasi ñawambu êsa."

* 7:34: Undambê ñatauo enj anôtôo jaba tenj.

¹⁹ Akêñ tanjemmanj. Tanjiboa ñakicsêa anja Sion gebe
“Aêac abac su.

Aêac majen kêsa samucgen
kêtu awi ma gamêñ sinja
ma sesen ma andu su gêjarja.”

²⁰ Aê kasôm gebe

“Amac lauo, akêñ tanjem Apômtau awa
ma anjô êné binj.

Andôñ tanjiboa êndêñ nê m latômio
ma nê m tawanj ñawê tanjiboaña.

²¹ Gebe gêmacanô tau kêsô aêacma andu ñakatam saun
ma kêsô aêacma laumata nêñ andu gêmêñ.
Gêmacanô gêjac ñapalêo to ñac anja malac ñaintêna
ma lau wakuc anja malaclunj.”

²² Ôsôm gebe

“Apômtau kêsôm amboac tonec gebe
Launêñ ñawêlêlarj salinj-salinj gêjam gamêñ aucgen
amboac bôcnê tac, tanj sêpalip gêjam kôm auc.
Ma amboac polom ñanô, tanj lau sêjanjgowaga sêwi sinj nanj,
ma lau tej sejon sa atom.”

²³ Apômtau kêsôm gebe

“Kwalam lanjwa etoc tau sa êtu nê kaucnja atom
ma ñac ñactêkwa êtu nê ñaclainja gebe atom,
ma ñac tolêlôm êtu nê awanja atom.

²⁴ Embe tej taê ênam gebe etoc tau sa
go etoc tau sa gebe gêlic to kêjala gebe Aê Apômtau
gebe aêñoc têtac gêwiñ gêc gedenj tôñgenj
ma gêñ, tanj gagôm nanj, gêdêñ to solop.
Gêñ tonanj aê galic ñajam.

Aê, Apômtau tau, kasôm binj tonanj.”

^{9:25-13:27} ñasêbu tonec kêpuc boa sakinj gwamnja to kêsôm binj kapoac walôña lasê ma
kêkêñ puc lau gebe Apômtau oc êmoatinj poac êndêñ nê lau. Anôtô kêkêñ puc Jeremia gebe
lau sêkic êné binj ma Apômtau kêpô lêna ñanô kêtu nê launja. Apômtau agêc Jeremia sêlêñ binj
lau gebe tetoc taunj sa ma sêñgôm sec atom.

14

Oc kêsêgô gamêñ

¹ Apômtau kêsôm gêdêñ aê, Jeremia, kêtu oc kêsêgô gamêñnja gebe

² “Juda gêjam abec
nê malac sêmasanj binjña kêtu gasanj
ma nê lau sêc nom tonêñ ñalêlôm ñawapacgenj
ma Jerusalem gêmôêc gebe sênam enj sa.

³ Lau towae sêsakinj nêñ sakinjwaga kêtu têtê buñja.

Êsêac sêja bumata,
mago têtap bu sa atomanô.

Êsêac sêmu sêmêñ tonêñ bulakôp sawagenj.

Êsêac majen ma kauc kêlêlêp,
tec sêsanj lanjôñanô auc.

⁴ Kom gêjac atom
ma nom ñakelenj kêsa lanjwagenj.
Lau-sêkalinj-nomwaga sêmoa tomajenjenj,
tec sêsanj nêñ lanjôñanô auc.

⁵ Mojawa têna gêwi nê ñalatu wakuc sinj
anja kôm gebe gêgwanj masianô.

⁶ Dorjibôm sêkô gamêñ ñabau selec-selec
ma imbelenj olec-olecgenj amboac kêambôm.

Êsêacnêñ matenjanô kêtu malô gebe genj sêniñña masi.

⁷ “Aêñoc lau sêmôêc gêdêñ aê gebe
‘O Apômtau, aêacma sec geoc aêac lasê,
mago ônam aêac sa êtu aôm nê m ñaêña.

Aéac akac tauñ su anġa aómnêm kētu dim taésam.

Aéac agóm sec gédêñ aóm.

⁸ Aóm taómgên, tec lau Israel sêkêñ mater.

Aóm taómgên kótóm gebe ónam aéac sa éndêñ gêñ enserñ aéacña.

Kētu asagenña gómoa ma gamêñ amboac ñacjaba ten

amboac ñaclen ten, tañ gémoa gébêc tagen nañ.

⁹ Kētu asagenña aóm gómoa amboac ñac, tañ gêñ ten kêtakê en nañ, amboac sinwaga ten nê ñaclai masi gebe énam sanja nañ.

O Apómtau, aóm gómoa gówin aéac.

Sê aómnêm ñaé kêpi aéac. Ówi aéac sin atom.’ ”

¹⁰ Apómtau kêsóm bin tonec kêkanónñ lau tonanña gebe “Ésêac têtac gêwin gebe sêlêti sejo séja-sejo ma séjam gólin nêñ enġain atom. Amboac tonanñ aé galic ésêac géjac aé matocanó ñajam atom. Aé gabe taêc énam ésêacnêñ geo, tañ ségóm nañ, ñapanñ ma jakêñ ñagêjó êtu nêñ secña.”

Tóbóm ñawae

¹¹ Apómtau kêsóm gederñ aé gebe “Oten mec êtu lau tonec sêmoa ñajamña atom.

¹² Ésêac séjam dabuñ mo, mago aé gabe janó ésêac awenñ atom. Ésêac sêkêñ daja to da kelenñ, mago aé gabe jakóc da tau sa atom. Aé gabe jansenñ ésêac su ña sin to tóbóm ma gémac sec.”

¹³ Go aé kasóm gebe “Ójoe, Apómtau Anótó, ólic acgom, propete sêsóm gédêñ ésêac gebe ‘Amac oc alic sinñ atom ma oc aóc tóbóm atom. Aé oc jakêñ amac anġónñ gamêñ tonec towamagenñ ñapanñ.’ ”

¹⁴ Ma Apómtau kêsóm gédêñ aé gebe “Propete tonanñ seoc binðansanñ lasê séjam aé lanóc, nañ aé kasakinñ ésêac atom ma aé kajatu ésêac atom to kasóm binñ gédêñ ésêac atom. Ésêac seoc ñakatu dansanñ to binñ ñaóma ma dansanñ, tañ ésêac tauñ nêñ ñalélóm taênñ géjam nañ, lasê gédêñ amac.

¹⁵ Amboac tonanñ tec Apómtau kêsóm binñ tonec kêkanónñ propete tau gebe Propete, tañ kasakinñ ésêac atom, mago seoc binñ lasê séjam aé lanóc ma sêsóm gebe ‘Sinñ to tóbóm oc êtap gamêñ tonec sa atom’ nañ sinñ to tóbóm tau oc enserñ ésêac su sênanña.

¹⁶ Ma lau, tañ propete seoc binñ lasê gédêñ ésêac nañ, sinñ to tóbóm oc enserñ ésêac su ma sêmbalinñ ésêac sinñ sêñêc intêna Jerusalemña ma ñac tenñ émoa gebe énsuñ ésêac to nêñ lauo ma nêñ latunjo to ñacña atom. Gebe aé gabe jansêwa ésêac tauñ nêñ sec naépi ésêac tauñ.

¹⁷ “Aóm ósóm binñ tonec éndêñ ésêac gebe

‘Matocsulu enselenñ êtóm émbêc to elenjenñ,

enselenñ ma épa atom

gebe séjac ñoc lau latunjo, awêtakinñ tau, e kêtap kamoc kapóên sa.

Sêjac enñ secanó.

¹⁸ Aé embe jasa kóm jana, oc jalic ñacmatê, tañ sinñ gesenñ ésêac su nañ.

Ma embe jamêñ malac, oc jalic lau togémac tóbómña.

Propete to dabuñwaga séjac laoc gamêñgenñ

ma sêpó lèna kauc sênam lau sanja.’ ”

Lau tetenñ Apómtau ñanógenñ

¹⁹ Aóm kótiñ Juda su samucgenñ me.

Aóm ólim ñakam gédêñ Sion me.

Amboac ondóc tec gójac aéac

kêtóm gebe ólinñ ñajam ésa étiam atom nec.

Aéac akêñ materñ tém ólinñ ñajam ésanña,

mago gêñ étakê aéacñagenñ mênkêsa.

²⁰ O Apómtau, aéac ajala ma sec to tameninêñ keso

gebe aéac agóm sec gédêñ aóm.

²¹ Ótiñ aéac su atom êtu nêñ ñaêña

ma óngóm nêñ lèpónñ ñawasi ñawae êtu sec atom.

Taém énam nêñ poac, tañ kómoatiñ gédêñ aéac nañ,

ma onserñ su atom.

²² Tenteñlatunêñ anótói jaba tétóm gebe sêkêñ kom énac me.

Me undambê kêtóm gebe êngóm kom énsêwa me masi.

O Apómtau Anótó, aóm taómgên kótóm.

Aéac akêñ materñ aóm taómgên

gebe aóm gógóm gêñ samob tonanñ ñai ñanó kêsa.

15

Apômtau têtac nandan sec gédêñ Juda

¹ Go Apômtau kêsôm gédêñ aê gebe “Mose agéc Samuel embe sêkô aê lanjôcnêmña, aêñoc ñalêlôm oc ênam tau ôkwi êndêñ lau tonec atom. Onsoc êsêac sêc su anja aê lanjôc-anôña ma sêc sêna.

² Ma êsêac embe têtû kênac aôm gebe ‘Aêac ana ondoc,’ go ôsôm êndêñ êsêac gebe Apômtau kêsôm bin tonec gebe

Lau tanj gêmacc sec gêjac êsêac ñawae nanj,
sêndêñ gêmacc sec sêna.

Ma lau, tanj sinj gêjac êsêac ñawae nanj,
sêndêñ sinj sêna.

Ma lau, tanj tôbôm gêjac êsêac ñawae nanj,
sêndêñ tôbôm sêna.

Ma lau, tanj kapoacwalô gêjac êsêac ñawae nanj,
sêndêñ kapoacwalô sêna.”

³ Apômtau kêsôm gebe “Aê jajalinj gêñ ensenj êsêac sunja aclê sa, sinj gebe ênac êsêac, kêam gebe sêkac êsêac popoc, moc umbonj ñalabuña to hóc nomña gebe senseñ to sêdanjgôñ êsêac.

⁴ Ma aê jangôm êsêac têtû gêñ êtakê nom ñagamêñ kinña samobña, kêtû Judanêñ kinj Hiskia latu Manase nê sec, tanj gêgôm anja Jerusalem nanña.”

⁵ Apômtau kêsôm gebe

“O Jerusalem, asa oc taê walô aôm.

Ma asa êtanj aômña.

Asa ênac aôm kêsi

gebe êtu kênac gebe aôm gômoa amboac ondoc.

⁶ Aôm kôtinj aê su.

Aôm kôkêñ dêmôêm aê.

Amboac tonanj aê kamêtôc lemoc ma gasenj aôm su

gebe aê ôlic ñakam kêsa gebe taêc walô aôm.

⁷ Anja malac tonec ñagamêñ samob

aê katinj amac adêñ mu amboac gêñ ñapaôma.

Aê gasenj aêñoc lau amac su.

Aê gajac nêñ ñapalêo to ñac êndu gebe awi nêñ lêñ sec sinj atom.

⁸ Awêtuc anja nêñ gamêñ ñanamba

kêlêlêc ganjac gwêcña su.

Aê gajac nêñ lau matac, tanj sêmoa tonjaclai nanj êndu

ma gagôm nêñ tenenji sêôc gêñwapac.

Aê gajac êsêac sep tagenj ña gêñwapac e selendec ñanô.

⁹ Ñapalê 7, tanj sêjanja nanj, tenenji mata kêlô

ma kêsi de sec.

Nê oc ñawê gêjam tau ôkwi kêtû ñakesec.

Enj maja kêsa-ma gêmoa towaemêgenj.

Aê gabe jakêñ nêñ ñacjo sênac amac,

tanj gacgenj amoa matem jali nanj, ña sinj.

Aê Apômtau tau, kasôm binj tonanj.”

Jeremia kêtanj gédêñ Apômtau

¹⁰ Ijoc aêma. O tinoc, kôkôc aê o wagenj. Lau gamêñ tonecña samob sêlic aê amboac kisamôkê to kalomtêna. Aê kakêñ mone kêtû tôp gédêñ ñac tenj atom ma katerj gêñ tenj anja ñac tenjêñ atom, mago samob sêpuc boa aê.

¹¹ O Apômtau, embe aê janam sakinj aôm ñajam atom ma embe aê jaterj gêñ kêsi-kêsigenj êtu ñoc sonjo-sonjo, tanj sêmoa gêñwapac to sêpô lêna ñalêlôm nanj atom, go êsêacnêñ binj sêpuc boa aêña ñanô êsamanj.

¹² Tenj êtôm gebe êpônj ain, ain anja gamêñ gêmu kêsêpña (nodoña), tanj sêgalunj gêwinj bras nanj, tulu me. Oc masi samucgenj.

¹³ Apômtau kêsôm gédêñ aê gebe “Aê gabe jasakiñ ñacjo gebe sêjanjo amacnêñ awa to gêlônj ñajam-ñajam su gebe êjô nêñ sec, tanj agôm kêtôm gamêñ samobgenj nanj.

¹⁴ Aê gabe jakêñ amac anam sakinj nêñ ñacjo anja gamêñ, tanj ajam kauc nanj, gebe aê têtac nandanj kêtôm ja, tanj gelom gedenj töngeñ nanj.”

¹⁵ Go aê kasôm gebe “O Apômtau, aôm kôjalagac. Taêm ênam aê ma ônam aê sa. Ôkêñ ñagêjô êndêñ lau, tanj sêlêsu aê nanj. Ôê kanônj êsêac e sênac aê êndu nec atom. Taêm ênam gebe êsêac sêsôm binj kêsi-kêsigenj kêpi aê kêtû aômnmêñ ñaêña.

¹⁶ Aômnêm binj gêôc ñoc ñalêlôm tôñ. O Apômtau, lausij undambêñja nêñ Anôtô, nêmb binj gêgôm aê têtac ñajam kêsa ma ôñic kêpi-kêpigenj.

¹⁷ Aê ganjôñ gawij lau ômacña ma katu samuc gawij êsêac atom. Aôm lêmam kêkanôñj aê, tec gamoa ñoc lêtêgenj ma nêmb têtac ñandaj gêjam aê auc.

¹⁸ Kêtu asagenña gêñwapac kêkônij aê gêmoa. Kêtu asagenña lau sêjam aêñoc kamoc sa kêtôm atom. Kêtu asagenña aêñoc kamoc gemo atom. Aôm gobe ôñgôm aê amboac bu, tanj ñakelenj kêsa gêdêñ têm oc kêsanja nanj me.”

¹⁹ Apômtau gêjô binj tonanj amboac tonec gebe “Aôm embe ômu ôndêñj aê ômôdêñ, go jakôc aôm sa êtiam ma aôm ôtu aêñoc sakinjwaga êtiam. Aôm embe ôsôm binj ñanô tenj, binj agwa-agwa atom, go aôm ôtu ñoc propete êtiam. Lau oc sêmu dêndêñ aôm sêwac, tec aôm ôndêñ êsêac ôna atom.

²⁰ Aê oc jakêñ aôm ôtu tunbôm bras ñajana êndêñj êsêac. Êsêac oc sênac sij êndêñj aôm, mago sêku aôm tulu atom. Aê gabe jamoa jawij aôm ma japuc aôm tôñ to janam aôm sa.

²¹ Aê oc janam aôm kêsi anja lau sec to alôb-alôb nêñ ñaclai. Aê Apômtau tau, kasôm binj tonanj.”

16:1–17:27 Lau Juda sênanja ñapuc kêsêp ñasêbu tonec. Jeremia ketenj mec gebe Apômtau ênam enj sa ma Anôtô gêjac binjsu lau gebe sênam dabuj om sabat.

18

¹ Binj tanj Apômtau kêsôm gedenj Jeremia nanj, tonec gebe

² “Ôndi, ôsêp ñac-kêpac-kuwaga nê andu ôna. Aê gabe jasôm binj êndêñj aôm ôñjô anja tônê.”

³ Tec aê kasêp ñac-kêpac-kuwaga nê andu gaja ma ñac tau gêjac ku gêmoa.

⁴ Ma ku, tanj enj gêjac ña nom nanj, kêtu sec anja enj lêma, tec enj gêjam nomku tau ôkwi kêtu ku wakuc tenj kêtôm lau-sêpac-kuwaga nêñ mêtê.

⁵ Ma Apômtaunê binj gêdêñj aê gebe

⁶ “O gôlôac Israel, aê katôm gebe janjôm amac êtôm ñac-kêpac-kuwaga gêgôm nomku atom me.” Apômtau kêsôm gebe “O gôlôac Israel, alic acgom, amac asêp aê lemoc kêtôm nomku kêsêp ñac-kêpac-kuwaga lêma.

⁷ Êndêñj ñasawa tenj oc jasôm êtu tôñj êpi lau-m tenj me gamêñj kinja tenj, gebe jambuc êsêac sa to jakônij êsêac ma jansenj êsêac su.

⁸ Mago lau, tanj kasôm binj kêpi nanj, embe sêkac taunj su anja sec, go aê janam gêñ sec, tanj gabe janjôm êndêñj êsêac nanj ôkwi.

⁹ Ma êndêñj ñasawa tenj aê jasôm êtu tôñj êpi lau-m tenj me gamêñj kinja tenj gebe jakwê sa to jasê.

¹⁰ Mago êsêac embe sêñgôm sec ênêc aê lanjôcnêmña ma sêkêñj tanjenj aê aoc atom, go aê janam gêñ ñajam, tanj gabe janjôm êndêñj êsêac nanj ôkwi.

¹¹ Amboac tonanj tec ôsôm êndêñj lau Juda to êndêñj êsêac, tanj sêñgônj Jerusalem nanj, gebe ‘Apômtau kêsôm binj tonec gebe Alic acgom, aê kamasanj lêñj gêñwapac ensenj amac sunja ma taêc gêjam lêñj janac amacña. Amboac tonanj amac samob anam taôm ôkwi anja nêmb lêñj sec to amêtôc nêmb lêñj to nêmb kôm êtu solop acgom.’

¹² “Mago êsêac oc sêsôm gebe ‘Binj tonanj ñanô masi. Aêac oc andanjuc taunj ma têtac gêwij ma aêac samob oc anjôm binj, tanj ma ñalêlôm ñadani êkac aêacña nanj, ñanô êsa.’ ”

¹³ Kêtu tonanña Apômtau kêsôm binj tonec gebe

“Atu kênac tentenjatlu, êsêac oc sêñjô binj amboac tonanj me masi.

Awêtakinj Israel gêgôm gêñj secsêga tenj.

¹⁴ Lebanon ñasno oc êwê e ênanja anja poctêna Sirion me.

Me bu lôcña, tanj keselenj tonjalucgenj nanj, oc êpa me.

¹⁵ Mago ñoc lau sêlinj aê sij.

Êsêac sêkêñj da ñamalu gêdêñj anôtô dansanj.

Êsêac sêôc seso anja nêñj intêna,

tanj gêmunjenj sêjam nanj,

ma sêsa intêna ñamagêña, sêsa intênasêga atom.

¹⁶ Êsêac oc sêñgôm nêñj gamêñj êtu gasanj

ma lau sêsu susu endenj tôñjenj.

Ma lau samob, tanj sêwê sêna sêmêñj nanj têtakê ma têdajñj gêsunj.

¹⁷ Aê jansenj êsêac êlinj-êlinj anja ñacjo lanjônêmña

amboac mu kelelo ka ñalauñj êlinj-êlinj.

Êndêñj têm gêñwapacña nanj,

aê oc jatôc lanjôcanô êndêñj êsêac atom, jambuc dêmôêc êsêac.”

Lau sêkic Jeremianê binj

18 Go êsêac sêsoôm gebe “Ajôc, takic Jeremianê biñmanj gebe enj embe êmoa atom, mago dabunwaga oc êpô lêna biñsu atom ma ñac tokauc êpô lêna biñ ênam lau saña atom ma propete êpô lêna biñ eoc lasêña atom. Ajôc, takêñ tanjen ênê biñ samob ñapepejen gebe tanac lakô enj ña tau nê biñ.”

Jeremianê mec

19 O Apômtau ôkêñ tanjam aê
ma ôñô ñoc tanjiboa.

20 Sec êjô ñajam oc êtôm me.

Êsêac sêkwê sê kêtû aêña.

Taêm ênam gebe kakô aôm lanjômnêmña
gebe jasôm biñ ñajam êndên aôm êtu êsêacña
gebe janam aôm têmtac ñandanj ôkwi anja êsêacnên.

21 Amboac tonanj ôkêñ nêñ gôlôac ñasec-ñasec sêôc tôbôm.

Ôkêñ êsêac sêndên sinj ñanjaclai.

Ôkêñ nêñ lauo têtû lauo kapoac to awêtuc
ma nêñ ñacwaga têtap gêmac sec sa e sêmac êndu.
Ma nêñ lau matac sênac sinj e sinj enserj êsêac su.

22 Êndên tanj aôm ôsakinj kênjagowaga têtap êsêac sa sep tagen nanj,
tanjiboa êpi anja nêñ andu samob.

Gebe êsêac sêkwê sê gebe aê jasêp ma sêwa lakô gebe ênac aê.

23 O Apômtau, mago aôm kôjala nêñ biñ samob, tanj sêkic kêtû aêña nanj.

Ôsuc êsêacnênj keso ôkwi atom
to ômbunj êsêacnênj sec su anja lanjômnêmña atom.

Ôkêñ nêñ ñacjo sêku êsêac tulu sêncê aôm lanjômnêmña.
Sêndac aôm êndênj têm têmtac ñandanjña.

19

Binj tanj ku popoc kêdôn nanj

1 Apômtau kêsôm biñ tonec gebe “Ôna ma ônam ôli ku tenj, tanj sêpac ña nom nanj. Go ôkôc launênj laumata ñagêdô to dabunwaga lanjwa ñagêdô

2 ma ôsa gaboanj Benhinonña, tanj gêc Sacgêdô Kusaboacña nanj, ôna ma ôsoôm biñ, tanj oc jasôm êndênj aôm nanj, lasê anja tônê.

3 Ôsoôm gebe ‘O amac kinj Judanja to amac lau, tanj anjônj Jerusalem nanj, akêñ tanjem Apômtaunê biñ. Lausinj undambêña nêñ Apômtau, Israelnênj Anôtô, kêsôm gebe Alic acgom, aê oc jakêñ gênjwapac kainj tenj, tanj enserj gamênj tonanj su nanj, ma lau samob, tanj sênjô biñ tonanj ñawae nanj, oc têtakê sec.

4 Lau sêwi aê sinj ma sêgôm gamênj tonec kêtû sec gebe sêkênj da gênjmalurja gêdênj anôtôij jaba, tanj êsêac to êsêac tamenj ma kinj Judanja sêjam kauc nanj, anja gamênj tau. Ma êsêac sêkêc lau tobiñmê nêñ dec sinj e gêjam gamênj tau auc.

5 Ma êsêac sêboa altar sa kêtû Balña gebe sêkênj latunji sêsa ja têtû daja êndênj Bal. Aê kajatu biñ tonanj ma galôc sa atom ma biñ amboac tonanj taêc gêjam gêc ñoc kauclêlôm atom.

6 Kêtû biñ samob tonanj ñaiña Apômtau kêsôm gebe Alic acgom, bêc oc mênjêsa, go sêsam gamênj tonanj gebe Topet me gaboanj Benhinonña êtiam atom, sêsam gamênj tau gebe Gaboanj sêjac ñamalac êndurja.

7 Ma anja gamênj tonanj aê gabe janserj biñ, tanj Juda to Jerusalem sêmasanj nanj, su ma jakêñ nêñ launênj ñacjo sênac êsêac êndu ña sinj to jakêñ êsêac sêsêp lau, tanj sêkic êsêacnênj biñ nanj lemenj. Aê oc jakêñ nêñ ñacmatê têtû moc umboj ñalabuña to bôc nomña nêñ gwada.

8 Aê oc jakêñ malac tonec êngôm lau têtakê ma sêsu susu. Lau tanj sêwê sêja sêmênj nanj, oc têtakê ma têndairj gêsuj êtu gênjwapac, tanj geserj malac tau su nanjña.

9 Êndênj tanj ñacjo to lau, tanj sêkic êsêacnênj biñ nanj, sênjgi malac tau auc to sêkôninj êsêac ña gênjwapac ñanô nanj, aê oc jakêñ nêñ ñacmatê têtû moc umboj ñalabuña to ñac nêñ ñamêsôm ma lau samob oc sêninj lau sackapoacgêdô gêdênj tauñña nêñ ñamêsôm.’

10 “Go aôm ôtuc ku tau popoc anja lau, tanj sêwinj aôm nanj lanjônjnmênja

11 ma ôsoôm êndênj êsêac gebe ‘Lausinj undambêña nêñ Apômtau kêsôm biñ tonec gebe Aê oc jatuc lau tonec to nêñ malac popoc êtôm ñac tenj kêtuc ku popoc e êtôm gebe tambênôc êtiamña atom. Lau sênsuj nêñ ñacmatê êsêp gamênj Topet gebe gamênj sênsuj ñacmatê êsêpña ñatej oc êncê atom.

12 Apômtau kêsôm gebe Aê oc janjôm malac tonec to lau, tanj sênjgônj ñalêlôm nanj, êtôm tonanj e malac tau êtôm Topet.

¹³ Andu Jerusalem to kinj Judaŋa nêŋ andu êtu gamêŋ alôb-alôb êtôm Topet gebe lau sêkêŋ da gêŋmaluŋa gêdêŋ umbonŋ ŋagêŋlêlôm ma sêkêc wain kêtû da gêdêŋ anôtôi jaba anŋa andu tau ŋasalôm ŋaô. ”

¹⁴ Go Jeremia gêmêŋ anŋa Topet, taŋ Apômtau kêsakinŋ enŋ gêja gebe eoc binŋ lasê nanŋ, jakêkô Apômtaunê andu ŋamalacluŋ ma kêsôm gêdêŋ lau samob gebe

¹⁵ “Lausinj undambêŋa nêŋ Apômtau, Israelnêŋ Anôtô, kêsôm binŋ tonec gebe Alic acgom, aê oc jakêŋ gêŋwapac sec, taŋ kasôm lasê su nanŋ, êpi malac tonec to malac gamêŋ tonecŋa samob gebe êsêac gêsuntêkwa ŋatoŋ sec ma dedec gebe sêŋô aêŋoc binŋ.”

20

Pasur kêkêŋ Jeremia gêŋgôŋ kapoacwalô, tec enŋ etap ŋagêjô ŋawapac sa

¹ Ma Imer latu dabuŋwaga Pasur, taŋ kêtû Apômtaunê andu ŋagejobsêga nanŋ, gêŋô binŋ, taŋ Jeremia geoc lasê nanŋ.

² Go Pasur gêjac propete Jeremia ma kêkapiŋ enŋ akainŋ tôŋ ŋa ka, taŋ sêmasaŋ gêc Apômtaunê andu ŋasacgêdô gêmu kêpiŋa, taŋ sêsam gebe Benjaminnê Katam nanŋ ŋagala.

³ ŋagelenŋ Pasur kêkôc Jeremia su anŋa ka ma Jeremia kêsôm gêdêŋ enŋ gebe “Apômtau kêsam aômnmêŋ ŋaê Pasur atom, gê nêŋ ŋaê gebe ‘Gêŋ-kêtakê-lauŋa-kêpi-makeŋ-makeŋ.’

⁴ Gebe Apômtau kêsôm binŋ tonec gebe ‘Ôlic acgom, aê jakêŋ aôm ôtu taôm to nêŋ lau nêŋ gêŋ êtakê amacŋa. Nem launêŋ ŋacjo oc sênac êsêac ŋa sinŋ êndu ma aôm taôm oc ôlic ŋa matamanô. Ma aê jakêŋ lau Juda samob sêsêp kinŋ Babelŋa lêma. Enŋ oc êwê êsêac sêŋgôŋ kapoacwalô anŋa Babel ma ênac êsêac ŋa sinŋ.

⁵ Ma teŋ êwiŋ gebe jakêŋ malac tau ŋakanom samob to waba samob, taŋ sêjac sa nanŋ, ma nêŋ awamata samob to Judanêŋ kinŋ nêŋ gêlôŋ samob êsêp ŋacjo lemeŋ. Êsêac oc sêjaŋgo su ma sêkôc gêŋ tau sêna Babel.

⁶ Ma aôm, Pasur, to nêŋ gôlôac samob oc anŋgôŋ kapoacwalô. Oc ana Babel ma amac êndu anŋa tônê ma sênsuŋ aôm to nêŋ lau samob, taŋ goc binŋ keso lasê gêdêŋ êsêac nanŋ, anêc tônê.”

Jeremia kêtaŋ gêdêŋ Apômtau

⁷ O Apômtau, aôm kôtim aê ma aê kakêŋ gêwiŋ nêŋ binŋ ŋalêsi. Aôm ŋajana kôlêlêc aê su ma kôku aê tulu.

Lau samob sêômac aê ma sêsu aê susu ŋapanŋ.

⁸ Kêtôm têŋ aê kasôm binŋa samob aê katanŋ to gamôéc gebe “Ojae, ŋaclai sec gesenŋ aê ŋawaô.” O Apômtau, êsêac sêmajec aê ma têtaiŋ pêlé aê ŋapanŋ gebe aê kasôm nêŋ jaenŋ lasê.

⁹ Mago embe jasôm gebe “Aê gabe jalinŋ Apômtau sinŋ ma jasôm binŋ janam enŋ lanô êtiam atom,” mago nêŋ jaenŋ kêlakoc aê amboac ja anŋa ŋoc ŋalêlôm.

Aê tekoc gêbac gebe jakôc gêŋ tau tôŋ ma katôm gebe jaŋgamirŋ binŋ tau atomanô.

¹⁰ Aê gaŋô lau samob sêjac binŋ kesec-kesec gebe “ŋaclai sec kêpi makeŋ-makeŋ. Amboac taŋ daoc enŋ lasê êndêŋ gôlinŋwaga.” Aê tauc ŋoc lau sêsaê gebe jana tauc êndu.

Êsêac sêsôm gebe “Tasaŋ enŋmaŋ, go moae takôc enŋ tôŋ ma takac kamocgôc.”

¹¹ Mago aôm, Apômtau, gêmoa gôwiŋ aê toŋajana ma ŋaclai amboac tonanŋ êsêac, taŋ sêlêsu aê nanŋ, oc sêgôm elêmê.

Êsêac oc sêŋgôm nêŋ binŋ ŋanô êsa atom, tec majenŋ êsa endenŋ tŋŋenŋ.

Ma lau sêlinŋ binŋ majenŋa sinŋ atomanô.

¹² Mago lausinj undambêŋa nêŋ Apômtau, aôm kôsaê lau jagêdêŋ. Aôm kôjala gêŋ, taŋ gêc êsêacnêŋ ŋalêlôm to kauc. Amboac tonanŋ ôkêŋ aê jalic aôm ôkêŋ ŋagêjô êndêŋ ŋoc ŋacjo gebe aê kakêŋ ŋoc gêŋ samob kêsêp aôm lêmam.

¹³ Anam wê êndêŋ Apômtau.

Alanem Apômtau.

Enŋ gêjam lau, taŋ sêôc gêŋwapac nanŋ, kêsi anŋa lau alôb-alôb nêŋ ŋaclai.

14 Apuc boa bêc, tañ tinoc kékôc aê nanman.

Aliñ bêc, tañ tinoc kékên aê kasa gamêñ nan sij.

15 Apuc boa ñac, tañ gêgôm tamoc têtac ñajam kêsa gédên tañ enj kékên ñawae tonec gédên enj gebe "Ñapalê ñac. Aôm kôtap latôm ten sa" nan.

16 Ñac tau tonan étôm malac, tañ Apômtau gesen su ma taê walô atom nanman.

Enj êñô sênac wali êndên bêbêcgen ma sij ñakicsêa êndên ocsalô.

17 Gebe enj gêjac aê êndu gédên katu awê atomgen nan atom.

Embe êngôm amboac tonan, go tinoc têtacilêlôm êtu ñoc sêô.

18 Tinoc kékôc aê o wagenj.

Enj kékôc aê gebe ñandanj to gêñwapac êtap aê sa ma jamac êndu tomajocgen me.

21:1–22:30 Jeremia kékên Apômtaunê jaen gédên lau Juda gebe êmêtôc to ensenj lau-m ñagêdô to nêñ kinj su êtu nêñ tanenpêcña. Apômtau oc êmêtôc to êkên ñagêjô êndên lau nomña samob.

23

Lau ñapopoc oc sêmu sêmên

1 Apômtau kêsôm gebe "Ojae laugejob, tañ sesenj to sêsa ñoc gamêñ ñadomba êlin-êlin nan."

2 Kêtu tonanña Apômtau, Israelnêñ Anôtô, kêsôm binj tonec kêkanônj laugejob, tañ sejop ñoc lau nan, gebe "Amac ajop ñoc domba ñatonj atom, asa êsêac êlin-êlin ma asoc êsêac sêc sêja. Amboac tonan oc andec aê êtu nêñ secña. Apômtaunê binj tau tonec.

3 Ma aê tauc gabe jajonj ñoc domba ñapopoc sa anja gamêñ samob, tañ kapalip êsêac nan, ma jawê êsêac sêmu sêmên nêñ gamêñ sêninj gêñña êtiã. Ma êsêac sênãman ñanô e têtã taêsã.

4 Aê oc jakênj laugejob gebe sejop êsêac ma êsêac têtêc tauñ êtiã atom me gêñ tenj êtakê êsêac êtiã atom ma nêñ tenj ênaña atom. Apômtaunê binj tau tonec."

5 Apômtau kêsôm gebe "Alic acgom, bêc oc mênêsa, go janju Dawidnê ñalaka gédên ten sa. Enj êtu kinj ma ênam gôlinj tokaucgen ma êmêtôc lau naêndênjenj to etoc bingêdên sa anja gamêñ tau.

6 Êndên nê têm enj oc ênam lau Juda sa ma lau Israel sêngônj ñanênj êsa. Ma sêsãman enj ña ñaê tonec gebe 'Apômtau-aêacnênj-binjgêdên.' "

7 Apômtau kêsôm gebe" Alic acgom, têm oc mênêsa, go lau sêsôm êtiã atom gebe 'Aê jatôc lemoc êndên Apômtau mata jali, tañ gêwê lau Israel sêpi anja Aigupty sêmên nan,'

8 oc sêsôm gebe 'Aê jatôc lemoc êndên Apômtau mata jali, tañ kékôc to gêwê gôlôac Israel nêñ wakuc anja gamêñ nodonja to anja gamêñ samob, tañ kênjanda êsêac nan, gebe sêngônj tauñ nêñ nom.' "

Jeremianê jaenj kêtã propetēja

9 Aêñoc ñalêlôm popoc

ma ñoc ñatêkwa wiwicgenj.

Apômtau to nê binj dabunj kêtakê aê,

tec katôm ñac, tañ gêñ kênjariñ enj nanj,

katôm ñac, tañ gênôm wain anaboa nanj.

10 Lau tañ sêkênj dêmôênj Apômtau nanj, sêjam gamêñ auc samucgenj.

Êsêac sêsa nêñ lênj alôb-alôb ma sêjainj nêñ ôlinjalô kêpi gêñ geo.

Apômtau kêpuc boa nom gebe êôc wapac

ma gêgwanj êtu masê kêtã êsêacña.

11 Apômtau kêsôm gebe

"Propete to dabunwaga sêkênj gêwiñ Anôtô atom.

Aê katap êsêac sa sêgôm sec anja lôm dabunj tau ñalêlôm.

12 Intêna tañ êsêac sêsa nanj, ñalênjô to ñakesec.

Aê gabe jangôm êsêac sêka selelec ma sembenj.

Aa oc jakênj gêñwapac êpi êsêac.

Têm sêkôc ñagêjônja kêdabinjgac.

Aê Apômtau tauc kasôm binj tonanj.

13 Aê galic propete Samariãña nêñ sec.

Êsêac sêsôm binj sêjam anôtô Bal lanjô ma sêwê ñoc lau seo sic.

14 Mago aê galic propete Jerusalemña sêgôm sec kêlêlêc.

Êsêac sêgôm gêñ mockaiñña ma sêsãman binjansanj.

Êsêac sêpuc lau tônj gebe sêngôm sec.

Amboac tonañ tec tenj gêwi lêñ êngôm secña sinj atom.

Aê galic êsêac samob kêtôm malac Sodom
ma têtou sec têtôm lau Gomoranja."

¹⁵ Tec lausinj undambêña nêñ Apômtau kêsôm binj tonec kêtou propete Jerusalemja gebe
"Aê gabe jakêñ gêñ ñamakic êndêñ êsêac sêninj
to bu ñamalic êndêñ êsêac sênôm
gebe êsêac sêkêñ nêñ gêñ alôb-alôb gelom-gelomgenj gêja e gêjam gamêñ samucgenj auc."

¹⁶ Lausinj undambêña nêñ Apômtau kêsôm gédêñ lau Jerusalem ña gebe "Akêñ tanjem binj,
tanj propete sêsôm nanj atom. Êsêac sêsau sêoc amac, tec akêñ materj binjdansanj. Êsêac sêsôm
binj, tanj êsêac tauñ taêñ gêjam nanj, sêsôm binj, tanj aê kasôm nanj atom.

¹⁷ Êsêac sêsôm gédêñ lau, tanj sedec gebe sêkêñ tanjenj binj, tanj aê kasôm nanj, gebe gêñ
samob oc ênêc ñajamgenj êtu êsêacña. Ma êsêac sêsôm gédêñ lau samob, tanj môkêñ takôc nanj,
gebe gêñwapac oc êmoasac êsêac atom."

¹⁸ Aê kasôm gebe "Propete tonañ nêñ tenj kêjala binj, tanj Apômtau taê gêjam gêc lêlômgenj
nanj atom. Êsêacnêñ tenj gêñô me kêjala ênê jaenj me kêkêñ tanja to tanja wamu ênê binj
atomanô.

¹⁹ Ênê têtac ñandanj kêtôm mutêna to mulai sec, ekolonj lau alôb-alôb môkêñapac.

²⁰ Ênê têtac ñandanj êtu malô atom e êndêñ êngôm gêñ samob, tanj gebe êngômña nanj, su
acgom. Êndêñ bêc, tanj mênêsa nanj, lau oc sêjala gêñ tonañ ênêc awêgenj."

²¹ Apômtau kêsôm gebe "Aê kasakinj propete tonañ atom, mago êsêac tauñ sêwac. Aê kakêñ
jaenj tenj êsêac sêoc atom, mago sêsôm binj sêjam aê lanôc

²² Êsêac embe sêjala binj, tanj aê taêc gêjam gêc lêlômgenj nanj, go sêoc jaenj lau e sêwi nêñ lêñ
sec, tanj sêsa nanj, to nêñ gêñ alôb-alôb, tanj sêgôm nanj sinj.

²³ "Aê Anôtô, tanj gamoa gamêñ samob nanj, aê gamoa gamêñ tagenjenj atom.

²⁴ Ñac tenj êtôm gebe êsinj tau ôkwi êmoa gamêñ tenj, tanj jalic enj sapu nanj atom. Amac ajala
gebe aê gamoa undambê to nom samucgenj me masi.

²⁵ Aê kajala binj, tanj propete tonañ sêsôm nanj. Êsêac sêsôm binjdansanj sêjam aê lanôc ma
sêsôm gebe 'Aê gaêc mêgoc. Apômtau gêsujj mê gédêñ aê.'

²⁶ Propete tonañ oc sêwê ñoc lau seo ña binjdansanj, tanj êsêac tauñ taêñ gêjam nanj, e êndêñ
ondocgenj.

²⁷ Êsêac sêjam kauc gebe mê, tanj êsêac sêsôm nanj, oc êngôm aêñoc lau sêlij aê sinj, kêtôm
êsêac tamenj sêlij aê sinj ma sêjam tauñ ôkwi gédêñ anôtô jaba Bal.

²⁸ Propete tanj ênêc mê nanj, êsôm solopgenj gebe gêc mêgenj, mago propete, tanj gêñô aêñoc
jaenj nanj, êsôm jaenj tonangenj lasê êndêngenj. Polom ñapa to polom ñanô gêñ luagêc tonañ
ñaasagenj ñagêdô gédêñ tauñ.

²⁹ Ñoc jaenj kêtôm ja me kêtôm hama tenj, tanj kêtuc pocêtêna popoc nanj.

³⁰ Tec aê gadec propete tonañ, tanj sêjam genjenj tauñ nêñ propete ñagêdô nêñ binj ma sêsau
gebe aêñoc binj nanj.

³¹ Aê gadec propete, tanj sêsôm tauñ nêñ binj, mago sêsôm gebe gêmêñ anja aêña nanj.

³² Akêñ tanjem binj, tanj aê Apômtau tau kasôm nanj. Aê gadec propete, tanj seoc nêñ mê
dansanj lasê nanj. Êsêac sêsôm mê tonañ lasê e nêñ binjdansanj to tetoc tauñ sanja gêwê ñoc
lau seo sic. Aê kasakinj êsêac to kajatu êsêac gebe sêwac nec atom. Êsêac sêjam lau tenj sa
atomanô. Aê Apômtau, kasôm binj tonañ."

Apômtaunê gêñ kêkônijnja

³³ Apômtau kêsôm gêdenj aê gebe "Jeremia, aêñoc lau nêñ tenj me propete tenj me
dabunwaga tenj embe êtu kênac aôm gebe 'Apômtaunê jaenj amboac ondoc', go ôsôm êndêñ
enj gebe 'Aôm kôtu gêñ kêkônijnja tenj gédêñ Apômtau tau ma enj gebe ensenj aôm su.'

³⁴ Aêñoc lau nêñ tenj me propete tenj me dabunwaga tenj embe êsam binj tonangenj gebe
'Apômtaunê gêñ kêkônijnja', go aê oc jakêñ ñagêjô êndêñ enj to nê gôlôac.

³⁵ Tagenj lau samob têtou kênac nêñ ñaci to tawanj gebe 'Binj ondoc Apômtau kêsôm gêjô.
Apômtau kêsôm asagenj.'

³⁶ Amboac tonañ êsêac sêsôm ñalô tonec 'Apômtaunê gêñ kêkônijnja' êtiat atom gebe tenj
embe êsôm, go aê janjom aêñoc jaenj êtu gêñ kêkônijnja ñanô tenj êndêñ enj gebe lau sêjainj
Anôtô mata jalinja, Apômtau ñanininj ñatau nê binj.

³⁷ Jeremia, ôtu kênac propete tenj gebe 'Apômtau kêkêñ binj ondoc gêjô amacnêñ binj.
Apômtau kêsôm binj ondoc.'

³⁸ Ma êsêac embe tanjenpêc êndêñ aêñoc jatu ma sêsôm ñalô tonec 'Apômtaunê gêñ
kêkônijnja', go ôsôm êndêñ êsêac gebe

³⁹ Aê binjnanôgenj gabe jajonj êsêac sa ma jatinj êsêac su lulugenj êsêac tauñ to malac, tanj
kakêñ gédêñ êsêac to nêñ mimi nanj.

40 Aê oc jaŋgôm êsêac majen êsa enden tōnŋen, taŋ taliŋ siŋ atomanô nanŋ.”

24:1–25:38 Biŋ mêtôcŋa, taŋ Jeremia geoc lasê gêdêŋ lau Juda nanŋ, kêdabinŋ gebe ŋanô êsa. Ma ŋac, taŋ Apômtau kêjalinŋ sa gebe êkêŋ ŋagêjô êndêŋ ênê lau êjô enŋ su nanŋ, Kinŋ Nebukadnesar. Apômtau êkêŋ ŋagêjô êndêŋ lau nomŋa samob.

26

Lau sebe sênac Jeremia êndu

1 Kinŋ Judanaŋ Josia latu Jojakim kêkôc gôlinŋ sa wakucŋen ma Apômtaunê biŋ tonec mênkêsa.

2 Apômtaunê biŋ tau tonec gebe “Naôkô Apômtaunê andu ŋamalaclurŋ ma ôsôm biŋ samob, taŋ jajatu aôm gebe ôsôm êndêŋ lau anŋa malac Judanaŋ samob, taŋ sêmêŋ gebe teterŋ mec anŋa Apômtaunê andu nanŋ. Ôŋgamirŋ biŋ terŋ atom.

3 Moae êsêac oc sêkêŋ taŋen ma samob sênam taunŋ ôkwi amboac tonanŋen ma jaŋgôm gêŋ, taŋ taêc gêjam gebe jaŋgôm êndêŋ êsêac êtu nêŋ sec, taŋ sêgômŋa nanŋ atom.

4 Ôsôm êndêŋ êsêac gebe Apômtau kêsôm biŋ tonec gebe Amac embe akêŋ taŋem aê atom ma asa lêŋ êtôm ŋoc biŋsu, taŋ kakêŋ gêdêŋ amac nanŋ atom

5 ma amac embe anŋ ŋoc sakinŋwaga propete, taŋ kasakinŋ êsêac kakacŋen gêdêŋ amac nanŋ, nêŋ biŋ atom amboac agôm-agôm amoa,

6 go jaŋgôm andu tonec êtôm gagôm gêdêŋ Silo ma tentenlatu anŋa nom ŋagamêŋ samob embe sêpuc boa lau, go sêsam malac tonec ŋaê.”

7 Dabuŋwaga to propete ma lau samob sêŋô Jeremia kêsôm biŋ tonanŋ anŋa Apômtaunê andu.

8 Ma gêdêŋ taŋ Jeremia gêjac mata nê biŋ, taŋ Apômtau kêjatu gebe êsôm êndêŋ lau samob nanŋ, dabuŋwaga to propete ma lau samob sêkôc enŋ tōŋ ma sêsôm gebe “Aôm oc ômac êndu.

9 Aôm goc biŋ lasê gôjam Apômtau lanŋô ma kôsôm gebe ‘Andu tonec oc êtôm Silo ma malac tonec oc êtu tuc ma lau terŋ sêŋgônŋ ŋalêlôm êtiam atom kêtû asanenŋa.’ ” Ma lau samob sêkac sa mênŋêgi Jeremia auc anŋa Apômtaunê andu.

10 Gêdêŋ taŋ Judanêŋ kasêga sêŋô biŋ tau nanŋ, êsêac sêwi kinŋnê andu siŋ jasêsô Apômtaunê andu ma sêŋgônŋ Apômtaunê andu ŋasacgêdô, taŋ sêsam gebe Sacgêdô Wakuc nanŋ ŋalêlôm.

11 Go dabuŋwaga to propete sêsôm gêdêŋ kasêga to lau samob gebe “Ŋac tonec êtap ŋagêjô êmac ênduŋa sa gebe enŋ geoc malac tonec ênanŋa ŋabinŋ lasê amac taôm anŋô kêsô taŋemsunŋac.”

12 Go Jeremia kêsôm biŋ gêdêŋ kasêga to lau samob gebe “Apômtau kêsakinŋ aê gebe jaoc andu tonec to malac tonec ênanŋa ŋabinŋ, taŋ anŋô su nanŋ lasê.

13 Amboac tonanŋ galoc amêtôc nêŋ lêŋ to nêŋ kôm ma taŋem wamu amacnêŋm Apômtau Anôtô awa, go Apômtau ênam biŋ sec, taŋ kêsôm lasê kêpi amac nanŋ ôkwi.

14 Tagenŋ aê tauc, tec kasêp amac lememe sugac, tec anŋgôm aê êtôm alic ŋajam to naêndêŋenŋ nanŋ.

15 Mago ajala biŋ tagenŋ tonec êtu tōŋ gebe amac embe anac aê êndu, go ŋac tobinŋmê nê dec ŋagêjô êpi amac taôm ma malac tonec to ŋalau, taŋ sêŋgônŋ ŋalêlôm nanŋ, gebe Apômtau kêsakinŋ aê gadêŋ amac biŋŋanôŋenŋ gebe jasôm biŋ samob tonanŋ ŋai êsô amac taŋemsunŋ.”

16 Go kasêga to lau samob sêsôm gêdêŋ dabuŋwaga to propete gebe “Ŋac tonec êwê kainŋ ŋagêjô êmac ênduŋa atom gebe enŋ kêsôm biŋ gêdêŋ aêac gêjam aêacnêŋ Apômtau Anôtô lanŋô.”

17 Ma gamêŋ tau ŋalaumata ŋagêdô dêdi ma sêsôm gêdêŋ lau samob, taŋ sêkac taunŋ sa nanŋ, gebe

18 “Gêdêŋ Judanêŋ kinŋ Hiskia propete Mika anŋa Moreset geoc biŋ lasê ma kêsôm gêdêŋ Judanêŋ lau samob gebe ‘Lausinŋ undambêŋa nêŋ Apômtau kêsôm biŋ tonec gebe

Oc sêkac Sion ôkwi amboac sêkac nom ôkwi anŋa kôm.

Jerusalem popoc-popocŋen êtu lênduc

ma lôc lôm dabuŋŋa ênam-tau ôkwi êtu salenbôm.’

19 Judanêŋ kinŋ to lau Juda samob sêjac ŋac tau êndu me. Êsêac têtêc Apômtau ma teterŋ enŋ, tec gêjam biŋ wapac, taŋ kêsôm lasê kêpi êsêac nanŋ, ôkwi atom me. Ma galoc aêac dabe takalem gêŋwapac tau mênŋêpi aêac me.”

20 Ŋac terŋ gêmoe. Enŋ geoc biŋ lasê gajam Apômtau lanŋô amboac tonanŋ. Enŋ Semaia latu Uria anŋa Kiriat-Jearim. Enŋ geoc malac tonec to gamêŋ tonec ênanŋa ŋabinŋ lasê kêtôm Jeremianê.

21 Ma gêdêŋ taŋ kinŋ Jojakim to nê lausinŋ ma nê kasêga samob sêŋô ênê biŋ nanŋ, kinŋ tau gebe ênac enŋ êndu. Mago Uria gêŋô ŋawae, tec kêtêc tau ma gêc gêja Aiguptu.

22 Go kinŋ Jojakim kêsakinŋ Akbor latu Elnatan to lau ŋagêdô sêwirŋ enŋ sêja Aiguptu.

23 Êsêac sêkôc Uria anŋa Aiguptu mênŋsêkêŋ enŋ gêdêŋ kinŋ Jojakim gêjac enŋ ŋa siŋ êndu ma kêbaliŋ ênê ŋawêlêlanŋ kêsêp lau ŋaôma nêŋ gamêŋ sêôŋa.

24 Sapan latu Ahukam lêma gejo Jeremia auc, tec sêkêŋ enŋ gêdêŋ lau gebe sênac enŋ êndu atom.

27:1-30:24 Apômtau kêjatu Jeremia gebe êôc ka ñawapac tenj êngôm êtu dôñ ewa kin Babilonja Nebukadnesar nê ñaclai sa. Enj oc êkôninj lau-m ñagédô ma êkôninj lau Juda amboac tonanjen. Propete dansanj gêjac sinj gêdên Jeremia kêtú dôñ tonanja, mago ñagêjô kêtap enj sa ma gêmác êndu. Jeremia keto papia tenj gêdên lau, tanj sêñgônj kapoacwalô anja Babilon ma kêsôm gêdên êsêac gebe têtú wakac anja gamênj jaba, gebe oc sêñgônj tônê ñasawa ec baliñ. Mago enj geoc lasê gêdên êsêac amboac tonanjen gebe êndên ñanoc oc sêmu sêna nêñ malacmôkê êtiam.

31

Lau Israel sêmu sêmênj nêñ gamênj êtiam

¹ Apômtau kêsôm gebe “Êndên têm tonanj oc jatú Israelnên gôlôac samob nêñ Anôtô ma êsêac oc têtú aênoc lau.”

² Apômtau kêsôm binj tonec gebe
 “Lau, tanj sêsêp sinj sawa nanj, têtap moasinj sa anja gamênj sawa.
 Gêdên tanj Israel gesom gamênj êlêwanj tauñja nanj,
³ Apômtau geoc tau lasê gêdên enj anja gamênj jaêc.
 Aê têtac gêwinj aôm ña têtac gêwinj tenjgeñja.
 Kêtú tonanja aê kamoasinj aôm gedênj tónjenj.
⁴ O awêtakinj Israelo, aê gabe jakwê aôm sa ôkô êtiam.
 Ôñgêlônj taôm ña gegob êtiam
 ma ôsa naôtê wê ôwinj lau têtac-ñajamwaga.
⁵ Aôm oc ôsê kôm wainja êsêp lôc Samarianja êtiam.
 Lau-sêsêwaga oc sêsê ma têtú samuc kôm ñanô.
⁶ Gebe bêc tenj oc mênêsa, go dibwaga oc sêmôêc anja lôc Epraimja gebe
 ‘Ajôc, andi ma tapi Sion dandênj aêacnênj Apômtau Anôtô tana.’ ”

⁷ Gebe Apômtau kêsôm binj tonec gebe
 “Anam lasê totêmtac ñajamgenj êtu Jakobnja.
 Awem êôc lau tomôkê-tomôkê nêñ ñamatañja.
 Asôm lasê to atoc sa ma asôm gebe
 ‘Apômtau gêjam nê lau Israel nêñ ñapopoc kêsí.’
⁸ Alic acgom, aê gabe jakôc êsêac anja gamênj nodonja
 ma jajonj êsêac sa anja nom ñagamênj jaêcsêga.
 Oc jajonj matenpec to pulinj ma lauo, tanj taênj to êsêac, tanj ñapalê kêtunj êsêac nanj sêwinj.
 Gôlôac tonj kapôênj tenj oc sêmu sêmênj tonec.

⁹ Êsêac oc sêmênj tomatenjsulugenj
 ma jawê êsêac tobinjmalôgenj sêmu sêmênj.
 Aê jakênj êsêac sêsêlênj sêmoa bu ñakêñkêñj ñataligenj,
 oc sêsêlênj sêmoa intêna solop gebe sembenj atom
 gebe aê katu Israel tama
 ma Epraim kêtú ñoc ñacsêga.

¹⁰ “O tentenjatuaç, akênj tanjem Apômtaunê binj
 ma asôm lasê anja gamênj gwêcña, tanj gêc jaêcsêga nanj.
 Asôm gebe ‘Ñac tanj kêsá Israel êlinj-êlinj nanj,
 gebe ejonj enj sa êtiam
 ma ejop enj amboac ñacgejob gejob nê domba.’

¹¹ Gebe Apômtau gêjam ôli Jakob su
 ma gêjam enj kêsí anja lau, tanj lemenj ñajaña kêlêlêc Jakobnê su nanj.

¹² Êsêac oc sêmênj ma sênam wê kapôênj anja lôc Sion.
 Êsêac ôlinj êpigenj êtu Apômtaunê moasinja,
 êtu polom to wain ma ñalêsi
 ma domba to bulimakao ñalaturja.

Êsêac katunj êtôm kôm, tanj bu kêmálôm nanj,
 ma sêpô lêna gênj tenj êtiam atom.

¹³ Go awêtakinj têtê wê totêntac ñajamgenj
 ma lau matac to lau ñanô têtú samuc.

Aê oc janam nêñ tanjiboa ôkwi êtu têtac ñajam.

Aê oc janac êsêac têtac tónj ma jakênj êsêac têtac ñagaô êsa êjô ñalêlôm ñawapac su.

14 Aê oc jalôm dabunwaga nja gêñ njajam taêsam
ma ñoc moasinj êôc ñoc lau tôn.
Apômtaunê binj tau tonec.”

Apômtau taê walô nê lau

15 Apômtau kêsôm binj tonec gebe
“Sêñô awa ñaonda anja Rama.
Sêwakic to têtanj tanjiboa ñanô.
Rahel kêtanj nê gôlôac.
Sêjam malô-malô enj kêtû nê gôlôacña kêtôm atom gebe sêjanagac.”

16 Apômtau kêsôm binj tonec gebe
“Ônam tanjiboa tônj ma ômbun matamsulu su
gebe nê m kolenj oc êtap ñagêjô njajam sa
ma êsêac oc sêmu sêmênj anja ñacjonênj gamênj.
Apômtaunê binj tau tonec.”

17 Apômtau kêsôm gebe
“Ôkênj matam têm, tanj gêc nêmña nanj,
gebe latômi oc sêmu sêmênj tauñ nênj gamênj.
18 Aê tec ganjô Epraïmnê tanjiboa tonec gebe
‘Aôm kômêtôc aê amboac kômêtôc bulimakao kapoac wakuc mata daun
ma aê kasô nê mêtôc ñalabu.

Ôkôc aê jamu jana gebe jamoa njajam êtiam,
gebe Apômtau, aêñoc Anôtô, aôm.
19 Aê kakac tauc su mago galoc gajam tauc ôkwi.
Ma gêdênj tanj ñoc kauc kêsa nanj, aê gabu tauc.

Aê majoc ma ñoc ñalêlôm popoc
gebe ñoc lênj ñapalégenña kêmajec aê’
20 Epraïm enj ñoc latuc têtac gêwijn enña me masi.
Aoc gêjac enj gebe ñoc gêñenec, me masi.
Têm samob, tanj kasôm binj kêpi enj nanj, taêc gêjam enj gamoa.
Tec ñoc ñalêlôm gêjam awa su enj
ma kêkac aê gebe taêc walô enj.
Apômtaunê binj tau tonec.

21 “Ôñgunj ka êkô êtu nê m intêna ñabelo.
Matam êndin intênasêga ma ojop intêna, tanj kôsa nanj.
O awêtakinj Israelo, ômu ômôênj,
ômu ôndênj nê m malac tonec ñai ômôênjmanj.

22 O latuco, tanj gôwi aê sinj nanj,
aôm gobe o sic e êndênj ondocgenj.
Gebe Apômtau kêkênj gênj wakuc anja nom amboac tonec gebe
Awê gêjam ñac kêsi.”

23 Lausinj undambênja nênj Apômtau, Israelnênj Anôtô kêsôm binj tonec gebe “Êndênj tanj aê
jamansanj launênj lênj êtu wakuc êtiam nanj, êsêac oc sêsôm binj tonec anja gamênj Judaña to
nênj malac samob êtiam gebe

‘O malac, tanj binjgêdênj gêñgônj nanj,
o lôc dabunj, Apômtau ênam mec aôm.’

24 Ma gamênj Judaña to ñamalac samob ma kômwaga to êsêac, tanj sejoj domba ñatonj nanj, oc
sêpi tagenj sêñgônj gamênj tau ñalêlôm.

25 Gebe aê janjôm katu, tanj têkwa gêbac nanj, têkwa saki êsa ma jakênj gênj êndênj katu, tanj kêpô
lêna nanj, e êôc enj tônj.”

26 Su, go matoc gêlac ma galic gamênj. Aê gaêc bêc njajam kêmoasinj aê.

Poac wakuc

27 Apômtau kêsôm gebe “Alic acgom, têm kêdabinj gebe jasê ñamalac ñawê to bôc ñawê êsêp
gôlôac Israel to Juda.

28 Aê matoc gêdinj êsêac gêdênj tanj sêbuc sa to têtuc popoc, gêdênj tanj sêku tulu to sesenj su ma
sêlêsu êsêac nanj, tec êndênj tanj sêkwê sa to sêsê gênj nanj, matoc êndinj êsêac amboac tonanjenj.
Apômtaunê binj tau tonec.

29 Êndênj bêc tônê oc sêsôm binj tonec êtiam atom gebe
‘Tamenj senj wain ñanô matac

ma nêj gôlôac lunlun sinj-sinj.

³⁰ Lau samob sêmac êndu êtu tauj nêj secja ma lau samob, taj sej wain njanô matac nanj, tauj lunlun sinj-sinj."

³¹ Apômtau kêsôm gebe "Alic acgom, têm oc mênêsa, go jamoatinj poac wakuc êndêj gôlôac Israel to gôlôac Juda.

³² Poac tonec oc êtôm poac, taj kamoatinj gêdêj êsêac tamenj gêdêj taj kakam êsêac gêdêj lemenj ma gawê êsêac sêsa anja Aiguptu sêmêj nanj atom. Êsêac sêjac njoc poac tonanj popoc, tec gawa tauc sa gebe êsêacnêj njatau aê.

³³ Apômtau kêsôm gebe Bêc tônê naj êmbacnê acgom, go jamoatinj poac tonec êndêj gôlôac Israel gebe jakêj to jato njoc binjsu êsêp êsêacnêj njalêlôm ma aê oc jatu nêj Anôtô ma êsêac oc têtû njoc lau.

³⁴ Êndêj noc tonanj lau tej oc sêndônê nêj lau sackapoacgêdô gêdêj taujnja to nêj latunj ma sêsôm gebe 'Ajala Apômtaumaj' êtiam atom gebe gôlôac to nêj lau towae samob oc sêjala aê gebe aê oc jasuc êsêacnêj geo ôkwi ma taêc ênam nêj sec êtiam atom. Apômtaunê binj tau tonec."

³⁵ Apômtau kêsôm binj tonec gebe

"Asa kêkêj oc njawê gêdêj gelenja ma ajôn to utitalata njawê gêdêj gêbêc.

Asa gêli gwêc sa e njadembom kêgasim njakicsêa kapôêj.

Njac tau nê najê gebe Lausinj undambêja nêj Apômtau.

³⁶ Apômtau kêsôm gebe

Njagôlinj njajanja tonanj embe ênanja anja aê lanjôcnêmja,

go Israelnêj wakuc sêmoa aê lanjôcnêmja têtôm lau-m tagenj êtiam atom endenj tôngenj amboac tonanjenj."

³⁷ Apômtau kêsôm binj tonec gebe

"Embe êtôm gebe sênam dôj undambê lólôcja

ma sêkip nom njalabuja njanombanj njam sa,

go aê jatinj Israelnêj wakuc samob su êtu gêj samob,

taj sêgôm nanja. Apômtaunê binj tau tonec."

³⁸ Apômtau kêsôm gebe "Alic acgom, têm oc mênêsa, go sêkwê malac sa êtiam êtu Apômtauja. Oc sênac m anja Hananelnê andu soso e naêndêj Sacgêdô Kêclêsuja.

³⁹ Ma gam dôjnja êsêlêj solopgenj e naêndêj gamêj njabau Gareb, go êmôê êndêj gamêj Goa êna.

⁴⁰ Ma gaboanj njawêlêlarja to waonja samucgenj ma kôm samob e naêndêj bu Kidron to Sacgêdô Hosnja njagamêj gêmu oc kêpi ja, gamêj samob tonanj naj oc êtu Apômtaunê gamêj dabunj. Lau tej oc sensenj su to têtuc popoc êtiam atom endenj tôngenj."

32:1-35:19 Jeremia géjam ôli nom anja nê malacmôkê gêdêj taj Nebukadnesar kêgi malac Jerusalem auc nanj. Binj tonanj gêgôm kêtû dôj tej ma gebe êwa sa gebe lau sêkêj matenj têm, taj gêc nêmjna nanj. Anôtô oc ênjgôm nê binj njanô êsa, Jerusalem oc ênanja, mago êtu njamu enj oc êmboac lau Juda sa êtiam. * êsêac sa tatu lau samob nêj toj njamataja.

36

Baruk kêsam binj lasê anja Apômtaunê andu

¹ Judanêj kinj Josia latu Jojakim géjam gôlinj gamêj njajala kêtû aclêja, go Apômtaunê binj gêdêj Jeremia gebe

² "Ôkôc papia tolunj ma oto binj samob, taj aê kasôm gêdêj aôm gajac m gêdêj Josianê têm e mênjgêdêj galoc nanj, kêpi Israel to Juda ma tentenlatu samob

³ gebe gôlôac Judanja oc moae sêjô gêj sec samob, taj aê gabe janjgôm êndêj êsêacnja nanj, njawae ma êsêac samob sênam tauj ôkwi anja nêj lêj sec ma aê oc jasuc êsêacnêj geo to sec ôkwi."

⁴ Go Jeremia kêkalem Neria latu Baruk. Jeremia kêsôm ma Baruk keto binj samob, taj Apômtau kêsôm gêdêj Jeremia nanj, kêsêp papia tolunj.

⁵ Ma Jeremia kêjatu Baruk ma kêsôm gebe "Êsêac sêjac jao aê gebe jasô Apômtaunê andu atom.

⁶ Amboac tonanj aôm ôna ma êndêj bêc sênam dabunj moja aôm ôsam Apômtaunê binj, taj aê kasôm gêdêj aôm ma koto kêsêp papia nanj, lasê lau samob sêjô. Ôsam êndêj lau Juda samob, taj sêmêj anja nêj malac gêdêj-gêdêjenj nanj.

* 31:40: Binj tonanj kêkanônj lau Israel gebe Anôtô kêjalinj

⁷ Oc moae teten nêh mec êndên Apômtau ma êsêac samob sênam tauŋ ôkwi anŋa nêh lêh sec gebe Apômtau gebe eŋon lau tonec ŋa têtac ŋandan sec to têtac kêbôli auc.”

⁸ Ma Neria latu Baruk gêgôm bin, taŋ propete Jeremia kêjatu eŋ nan, ŋanô kêsa ma kêsam Apômtaunê bin, taŋ gêc papia nan, lasê anŋa Apômtaunê andu.

⁹ Judanêh kin Josia latu Jojakim gêjam gôlin gamêh jala aclê ma ŋaajôŋ kêtû 9 ma lau Jerusalem ŋa samob ma lau samob, taŋ sêmêh Jerusalem anŋa malac gêdêh-gêdêhgeŋ nan, sêlic om sênam dabuŋ moŋa ten sêmoa Apômtau lanŋônêmŋa.

¹⁰ Go Baruk kêsam Jeremianê bin, taŋ gêc papia nan, lasê gêdêh lau samob sêhô. Eŋ kêsam lasê anŋa ŋac-keto-papiawaga Sapan latu Gemarianê balêm, taŋ gêc Apômtaunê andu ŋamalacŋ ŋaôŋa nan, kêdabin Apômtaunê andu ŋasacgêdô, taŋ sêsam gebe Sacgêdô Wakuc nan.

Sêsam papia tau gêdêh laumata

¹¹ Gêdêh taŋ Sapan latu Gemaria nê latu Mikaia gêhô Apômtaunê bin samob, taŋ gêc papia nan,

¹² eŋ kêsêp kin nê andu jakêdô ŋac-keto-papiawaganê balêm. Kasêga samob sêhngôn tônê, ŋac-keto-papiawaga tau Elisama, Semaia latu Delaia, Akbor latu Elnatan, Sapan latu Gemaria, Hanania latu Sedekia ma kasêga ŋagêdô samob.

¹³ Ma Mikaia gêjac miŋ bin samob, taŋ eŋ gêhô gêdêh Baruk kêsam papia lasê gêdêh lau nan, gêdêh êsêac.

¹⁴ Go kasêga samob sêsakin Kusi latu Selemia latu Netania nê latu Jehudi gebe êsôm êndêh Baruk gebe “Ôkôc papia, taŋ kôsam lasê gêdêh lau samob nan, ma ômôêh.” Amboac tonar Neria latu. Baruk kêkôc papia ma gêdêh êsêac gêja.

¹⁵ Ma êsêac sêsôm gêden eŋ gebe “Ôhngôh sic ma ôsam lasê.” Tec Baruk kêsam papia tau lasê gêdêh êsêac.

¹⁶ Gêdêh taŋ sêhô bin samob tonar nan, êsêac sêsôm gêdêh tauŋ totêtêc tauŋgeŋ gebe “Aêac takêh bin samob tonar ŋawae êndêh kinmaŋ.”

¹⁷ Go têtû kênac Baruk gebe “Ôsôm acgom, aôm koto bin samob tonar amboac ondod. Eŋ kêsôm gêdêh aôm ma koto me.”

¹⁸ Baruk gêjô êsêac awen gebe “Jeremia kêsôm bin samob gêdêh aê ma aê kato ŋa busa kêsêp papia.”

¹⁹ Go kasêga sêsôm gêdêh Baruk gebe “Amagêc Jeremia aêc naasin taôm ma akêh gamêh, taŋ asin taôm nan, ŋawae êndêh lau ten atom.”

Kin kêkêh papia la geŋ su

²⁰ Êsêac sêkêh papia tau gêc ŋac-keto-papiawaga Elisama nê balêm, go sêja kin nê malaclun ma sêjac miŋ bin samob gêdêh kin.

²¹ Go kin kêsakin Jehudi gebe êkôc papia tau. Ma eŋ kêkôc papia tau su anŋa ŋac-keto-papiawaga Elisama nê balêm jakêsam lasê gêdêh. kin to kasêga samob, taŋ sêgi kin auc sêkô nan.

²² Kin tau gêhngôh nê andu komôŋa gebe ajôŋ kêtû 9ŋa mênkêsa. Sêgôm ja gelom ma kin kêsêlu ja gêmoa.

²³ Jehudi kêsam papia ŋasêbu têtêac me aclê su acgom, go kin kêkôc bôjaŋ papianŋa ma kêsa ŋasêbu tau gêhngic ma kêbaliŋ kêpi ja, taŋ gelom kêsa nan. Eŋ gêgôm amboac tonar e ja geŋ papia samucgeŋ gêbacnê.

²⁴ Mago kin tau me nê sakinwaga, taŋ sêhô bin tonar nan, têtakê ma sêkac nêh ŋakwê gêhngic atom.

²⁵ Elnatan agêc Delaia ma Gemaria teten kin tonajanagen gebe êkêh papia ja êniŋ atom, mago eŋ kêkêh taŋa êsêac atom.

²⁶ Ma kin kêjatu tau latu Jeramel agêc Asriel latu Seraia ma Abdel latu Selmia gebe sêkôc ŋac-keto-papiawaga Baruk agêc propete Jeremia tôn. Mago Apômtau kêsin êsêagêc ôkwi.

Jeremia keto bin tau kêsêp papia wakuc kêtiam

²⁷ Kin kêkêh papia, taŋ Baruk keto kêdaguc Jeremia awa nan, ja geŋ su acgom, go Apômtaunê bin gêdêh Jeremia kêtiam gebe

²⁸ “Ôkôc papia toluŋ wakuc ma oto bin, taŋ kêsêp papia ŋamataŋa taŋ Judanêh kin Jojakim kêkêh ja geŋ nan, êsêp papia tau.

²⁹ Ma ôsôm bin êkanôŋ Judanêh kin Jojakim amboac tonec gebe ‘Apômtau kêsôm bin tonec gebe Aôm kôkêh ja geŋ papia tonec ma kôsôm gebe “Kêtû agenŋa tec aôm koto kêsêp papia gebe kin Babelŋa oc êmêh binŋanôgeŋ ma êngôm gamêh tonec êtu gasan ma ensen ŋamalac to bôc samob su sênaŋa.”

³⁰ Tec Apòmtau kêsôm biñ tonec kêkanôn Judanêñ kin Jojakim gebe Ênê ñac tenj êñgôn Dawidnê lêpôn kinña oc êmoa atom ma êsêac oc sêmbalinj ênê ñawêlêlanj sinj gebe geleñña ñaac ñandanj êpac enj to gêbêc ñamanij ênam enj.

³¹ Ma aê gabe jamêtoç enj to nê wakuc ma nêñ sakinjwaga êtu nêñ secña. Ma aê oc jangôm biñ sec, tanj kasôm lasê kêtú êsêacña, mago sêñô atom nanj, ñanô êsa êpi êsêac to lau, ta sêñgôn Jerusalem nanj, ma lau Juda.' "

³² Go Jeremia kêkôc papia wakuc ma kêkêñ gêdêñ Neria latu ñac-keto-papia-waga Baruk. Ñac tau keto biñ samob, tanj Jeremia kêsôm ma gêc papia, tanj Judanêñ kin Jojakim kêkêñ ja genj nanj, ma gêjac têku biñ ñagêdô taêsam gêwiñ.

37

Jeremia gêñgôn kapoacwalô

¹ Kin Babelña Nebukanesar kêkêñ Josia latu Sedekia kêtú kin anja gamêñ Judaña, ma gêjam gôlinj gêjô Jojakim latu Konia su.

² Mago Sedekia to nê sakinjwaga ma lau gamêñ tauña sêkêñ tanjenj Apòmtaunê biñ, tanj kêsôm kêsá propete Jeremia awa nanj atom.

³ Kin Sedekia kêsakinj Selemia latu Jehudi agêc Maseia latu dabunwaga Sepania gêdêñ propete Jeremia ma sêsôm gebe "Otenj mec êtu aêacña êndêñ aêacnêñ Apòmtau Anôtô."

⁴ Gêdêñ tonanj Jeremia kêsô kêsá gêwiñ lau gêmoa gebe sêkêñ enj gêñgôn kapoacwalô atom tagenj.

⁵ Gêdêñ tonanj Paraonê sinjwaga tonj tenj sêsa anja Aiguptu sêmêñ ma lau Kaldeaña tanj sêgi Jerusalem auc nanj, sêñô biñ tonanj ñawae, tec sêwi Jerusalem sinj ma sêc sêja.

⁶ Go Apòmtaunê biñ gêdêñ propete Jeremia gebe

⁷ "Apòmtau, Israelnêñ Anôtô, kêsôm biñ tonec gebe Ôsôm biñ tonec êndêñ Judanêñ kin, tanj kêsakinj aôm gôdêñ aê gômôêñ gebe ôtu kênac aê nanj, gebe 'Ôlic acgom, Paraonê sinjwaga, tanj sêmêñ gebe sênam aôm sa nanj, oc sêc sêmu sêna nêñ gamêñ êtiám.

⁸ Lau Kaldea oc sêmu sêmêñ ma sênac sinj êndêñ malac tonec. Êsêac oc sêku malac tau tulu ma sêkêñ ja êniñ.

⁹ Apòmtau kêsôm biñ tonec gebe Ansau taôm ma asôm gebe "Lau Kaldea oc sêmoa jaêc aêac," nec atom gebe êsêac sêc oc sêna samucgenj atom.

¹⁰ Ma amac embe aku lau Kaldea nêñ sinjwaga samob, tanj sênac sinj êndêñ amac nanj, tulu e nêñ lau tokamocgenj embe sêmoa, tec lau tonanj oc sêndi anja nêñ becobo ma sêkêñ ja êniñ malac tonec.' "

¹¹ Gêdêñ tanj lau Kaldea nêñ sinjwaga sêwi Jerusalem sinj kêtú Paraonê sinjwaga tédabinj êsêacña nanj,

¹² Jeremia gêdi anja Jerusalem gebe êna Benjaminnê gamêñ gebe êmansanj nê nomlênsêm ñabinj êwiñ nê lau.

¹³ Enj gêô lasê Sacgêdô Benjaminña gêdêñ sinjwaga tenj, nê ñaê Iria, gejob sacgêdô tau. Iria enj Hanania latu Selemia nê latu. Enj kêkôc propete Jeremia tônj ma kêsôm gebe "Aôm gobe ôêc ôndêñ Kaldeawaga ôna."

¹⁴ Ma Jeremia kêsôm gebe "Aôm kôsau, aê jaêc jandêñ Kaldeawaga jana atom." Mago Iria kêkêñ tanja enj atom. Enj kêkôc enj tônj ma gêwê enj gêdêñ kasêga gêja.

¹⁵ Ma kasêga têntac ñandanj gêdêñ Jeremia ma sêjac enj to sêkêñ enj gêñgôn kapoacwalô anja ñac-keto-papiawaga Jonatan nê andu. Gêdêñ ñasawa tonanj êsêac sêjam andu tonanj ôkwi kêtú andu kapoacwalôña tenj.

Sedekia gêjam biñgalôm gêwiñ Jeremia

¹⁶ Êsêac sêkêñ Jeremia gêñgônj andu tonanj ñabalêm, tanj gêc nom ñalêlôm nanj, ma gêmoa tonanj bêc taêsam.

¹⁷ Ma bêc tenj kin Sedekia kêsakinj ñac tenj gebe êkôc Jeremia. Ma kinj kêtú kênac enj kelecgenj anja nê andu ma kêsôm gebe "Apòmtaunê biñ tenj gêc aômña me masi." Jeremia gêjô enj awa gebe "Aec, gêc." Go enj kêsôm gebe "Aôm oc ôsêp kin Babelña lêma."

¹⁸ Ma Jeremia kêsôm gêdêñ kin Sedekia gêwiñ gebe "Aê gagôm keso ondoc gêdêñ aôm me gêdêñ nêñ sakinjwaga me gêdêñ nêñ lau, tec kôkêñ aê ganjônj kapoacwalô.

¹⁹ Amacnêñ propete, tanj seoc biñ lasê gêdêñ aôm ma sêsôm gebe 'Kin Babelña oc êmêñ ma ênac sinj êndêñ amac me êndêñ gamêñ tonec atom' nanj, sêmoa ondoc.

²⁰ O ñoc ñatau kinj, ôñô ñoc biñ, tec katenj aôm lêna-lêna nec, ôsakinj aê jamu jana ñac-keto-papiawaga Jonatan nê andu êtiám atom. Embe ôsakinj aê jana, oc jamac endu."

²¹ Amboac tonanj kin Sedekia kêjatu nê lau, tec sêkêñ Jeremia gêñgônj sinjwaga, tanj sejob gamêñ nanj, nê malacluj ma sêkêñ polom samuc tenj, tanj sêkôc anja lausêpac-polomwaga nêñ

nan, gédêñ enj kêtôm bêcgeñ e polom samob gêbacnê anga malac. Sêgôm amboac tonan gédêñ enj ma gêñgôn sinwaga, tanj sejoj gamêñ nan, nêñ malaclunj.

38

Sêjam Jeremia sa anga sê

¹ Ma Matan latu Sepatia agêc Pasur latu Gedalia ma Selemia latu Jukal agêc Malkia latu Pasur sêñô binj, tanj Jeremia kêsôm gédêñ lau samob gebe

² “Apômtau kêsôm binj tonec gebe Lau, tanj sêmoa malac tonec nan, oc sêmac êndu ña sinj me tóbôm me gêmac sec. Mago lau, tanj sêsa dëndêñ lau Kaldea sêna nan, oc sêmoa materj jali. Êsêac sêsêp sinj sawa nasêmoa tomatenj jaligenj.

³ Apômtau kêsôm binj tonec gebe Malac tonec oc êsêp kinj Babelña nê sinwaga lemenj ma oc sêku malac tau tulu binjñanôgenj.”

⁴ Go kasêga sêsôm gédêñ kinj gebe “Ôsôm gebe sênac ñac tonec êndu gebe ênê binj tonan oc êñgôm lausinj, tanj gacgeñ sêmoa malac nan, to lau samob lemenj êtu golonj. Ñac tonec taê gêjam binj lau sêmoa ñajamña atom, enj taê gêjam binj lau têtap gêñwapac sanjagenj.”

⁵ Kinj Sedekia kêsôm gebe “Alic acgom, enj kêsêp amac lememe sugac gebe kinj kêtôm gebe ensenj amacnême binj su atom.”

⁶ Amboac tonan êsêac sêkôc Jeremia tôñ ma sêbaliñ enj kêsêp kinj latu Malkia nê bukom ñasê, tanj gêc sinjwaganêñ malaclunj nan. Êsêac sêlêwanj Jeremia ña lêpoa. Mago bu kêpoac sê tau atom, ñalemongeñ. Tec Jeremia kêsêp jakêkô lemonj ñalêlôm.

⁷ Mago kinjñê andu ñasakinwaga tenj anga Aitiopia, ênê ñaê Ebedmelek, gêñô ñawae gebe sêbaliñ Jeremia kêsêp bukom ñasê. Enj gêmoa kinjñê andu ma kinj tau gêñgôn Sacgêdô Benjaminja.

⁸ Tec enj gêwi kinjñê andu sinj ma gédêñ kinj gêja jakêsôm gebe

⁹ “O ñoc ñatau kinj, gêñ samob, tanj lau tonec sêgôm gédêñ propete Jeremia nan, samob sec, êsêac sêbaliñ enj kêsêp bukom ñasê gebe naêmac êndu gebe polom tenj gêc malac atomanô.”

¹⁰ Go kinj kêjatu ñac Aitiopiaña Ebedmelek gebe “Ôkôc lau têlêac anga tonec sêwiñ aôm ma aê propete Jeremia sa anga sê gebe êmac êndu atom.”

¹¹ Go Ebedmelek kêkôc lau sêwiñ enj ma sêja kinjñê andu jasêdô balême ñakwêña sêja ma enj kêkôc obo gêñgic to ñakwê lanjwa anga tônê jakêlêwanj gêñ tau ña lêpoa kêsêp sê gédêñ Jeremia gêja.

¹² Go ñac Aitiopiaña Ebedmelek kêsôm gédêñ Jeremia gebe “Ôkêñ obo lanjwa tonan êsô kasumlabu êtu sunj gebe lêpoa êniñ aôm atom.” Tec Jeremia gêgôm amboac tonan.

¹³ Ma êsêac sê enj sa ña lêpoa kêpi gêmêñ ma sêkam enj sa anga sê. Sêgôm amboac tonan tec Jeremia jagêñgôn sinwaga, tanj sejoj gamêñ nan, nêñ malaclunj kêtiam.

Sedekia gebe êñô binj anga Jeremianê

¹⁴ Kinj Sedekia kêsakinj lau gebe sêkôc propete Jeremia. Êsêac sêwê enj gédêñ kinj, tanj gêñgôn Apômtaunê lôm dabunj ñasacgêdô kêtû têlêacña nan sêja. Kinj kêsôm gédêñ Jeremia gebe “Aê oc jatu kênac binj tenj êndêñ aôm. Ônsa binj tenj auc êndêñ aê atom.”

¹⁵ Jeremia kêsôm gédêñ Sedekia gebe “Aê embe jasôm binj tau êndêñ aôm, oc ôsôm êndêñ lau gebe sênac aê êndu binjñanôgenj. Ma embe jawa lêñ êmoasinj aômña sa êndêñ aôm, oc ôkêñ tanjem aê atom.”

¹⁶ Go kinj Sedekia kêtôc lêma kelecgeñ gédêñ Jeremia gebe “Kêtû Apômtau, tanj kêkêñ aêac tamoa materj jali nanña, aê jasôm binjñanôgenj gebe oc janseñ aôm su atom me jakêñ aôm ôsêp lau tonec, tanj sebe sênac aôm êndu nan, lemenj atom amboac tonanjenj.”

¹⁷ Go Jeremia kêsôm gédêñ Sedekia gebe “Apômtau, lausinj undambêña nêñ Anôtô to lau Israel nêñ Anôtô, kêsôm binj tonec gebe Aôm embe ôkêñ taôm ôsêp kinj Babelña nê kasêga lemenj, go ônam samuc ma ja êniñ malac tonec su atom, ma aôm to nême gôlôac oc amoa matem jali.

¹⁸ Mago aôm embe ôkêñ taôm ôndêñ kinj Babelña nê kasêga atom, go malac tonec êsêp lau Kaldea lemenj ma êsêac sêkêñ ja êniñ malac tau ma aôm ôwê êsêac lemenj sa atom.”

¹⁹ Ma Sedekia kêsôm gédêñ Jeremia gebe “Aê katêc Judawaga, tanj sêc dêdêñ lau Kaldea sêja. Moae lau Kaldea sêkêñ aê jandêñ êsêac ma êsêac oc sêngôm aê sec.”

²⁰ Mago Jeremia kêsôm gebe “Oc sêkêñ aôm ôndêñ êsêac atom. Galoc aôm tanjam wamu Apômtau awa, tanj kasôm gédêñ aôm nan, go ênam aôm sa ma ônam samuc.

²¹ Mago aôm embe ondec ma ôkêñ taôm ôndêñ êsêac atom, go binj, tanj Apômtau kêtôc gédêñ aê nan, êtu tôñ gebe

²² Ôlic acgom, oc sêwê lauo samob, tanj sêñgôn Judanêñ kinjñê andu nan, sêsa dëndêñ kinj Babelña nê kasêga sêna ma êsêac oc sêsôm gebe
‘Nem lau, tanj ôlinj andan aôm nan,

sêsau sêoc aôm to sêkônij aôm tôj.

Galoc kôka taôm su kôsêp lemoj jakôkô ma êsêac sêc sêja.

²³ Êsêac oc sêwê nê m lau to latômi samob sêsa dêndêj lau Kaldea sêna, ma aôm taôm oc ôêc êsêac lemej su atom, kinj Babelja oc êkôc aôm tôj ma ja oc ênij malac tonec."

²⁴ Go Sedekia kêsôm gêdêj Jeremia gebe "Ôkêj binj tonaj êndêj lau te j sêjô atom, go ômac êndu atom.

²⁵ Kasêga embe sêjô ñawae gebe gajam binjalôm gawin aôm, ma êsêac embe dêndêj aôm sêwac ma sêsôm gebe 'Ônac minj binj, taj aôm kôsôm gêdêj kinj ma kinj kêsôm gêdêj aôm nanj, êndêj aêac, ônsa binj te j auc êndêj aêac atom, go anac aôm êndu atom'

²⁶ embe sêsôm amboac tonaj, go ôsôm êndêj êsêac gebe 'Aê katej kinj lêna-lêna gebe êsakinj aê jamu jana Jonatannê andu êtiam atom. Embe jana, oc jamac êndu anja tônê."

²⁷ Go kasêga samob dêdêj Jeremia sêja ma têtû kênac enj ma enj gêjô êsêac awerj kêtôm binj, taj kinj kêsôm gêdêj enj nanj. Tec êsêac sêwi enj sinj gacgej gêmoa gebe ñac te j tanjasuj gêjac binjalôm tônê atom.

²⁸ Ma Jeremia gêngôj sinjwaganêj malacluj e gêdêj bêc, taj ñacjo sêku Jerusalem tulu nanj.

^{39:1-51:64} Nebukadnesar kêku malac Jerusalem tulu ma gêwê Judanêj kinj Sedekia jagêngôj kapoacwalô anja Babilon, mago kêgaboac Jeremia su. Gedalia kêtû gôlinjwaga, mago saunjen, go sêjac enj êndu kelecgej. Lau Juda ñagêdô sêc su sêja Aiguptu ma sêkac Jeremia gebe êwin êsêac. Anôtônê jaen, taj kêkanôj lau-m ñagêdô nanj, kêsêp môkêlatu 46-51. Enj kêsôm binj mêtônja lasê gêdêj êsêac ma gêdêj lau Aiguptu to Babilon amboac tonanjen.

52

Sedekianê gôlinj

¹ Sedekianê jala kêtû 21, go enj kêtû kinj. Enj gêjam gôlinj jala 11 gêngôj Jerusalem. Enj têna Jeremia anja Libna latuo Hamutal.

² Enj gêgôm ge j, taj gêjac Apômtau mataanô ñajam atom nanj, kêtôm Jojakim gêgôm.

³ Gêj taj kêtap Jerusalem to Juda sa e Apômtau kêtinj êsêac su anja lanjônêmja nanj, ñam kêsêp Apômtaunê têtac ñandanj.

Seku Jerusalem tulu

Ma Sedekia gêli tau sa gêdêj kinj Babelja.

⁴ Sedekia gêjam gôlinj jala 8 ma ajôj 10 ma ñabêc 10 su, go kinj Babelja Nebukadnesar to nê sinjwaga samob sêo lasê Jerusalem gebe sênac sinj. Êsêac sêgi Jerusalem auc ma sêmasanj gamêj to gêj sinja ñajana ñagêdô êtu sêku malac tau tuluj.

⁵ Amboac tonaj ñacjo sêgi malac tau auc e kinj Sedekia nê jala gôlinja kêtû 11.

⁶ Gêdêj jala tonaj ñajôj kêtû aclê ñabêc 9 tóbôm gêjam sêga anja malac tau, tec lau tau nêj mo masi samucgej.

⁷ Go ñacjo têtuc malac ñatunjbôm ñasawa te j popoc. Tec kinj Sedekia to nê sinjwaga samob sêlic ma sêc sêja. Êsêac sêwi malac tau sinj gêdêj gêbêc sêsa sacgêdô, taj gêc tunjbôm luagêc ñasawa kêsî kinjê kôm saunja ma sepej gamêj Arabagej sêja. Gêdêj tonaj lau Kaldeanja sêgi malac tau auc sêmoa.

⁸ Mago lau Kaldea nêj sinjwaga sêjanda kinj Sedekia e sê enj tôj anja gaboaj Jerikonja ma ênê sinjwaga samob sêwi enj sinj ma sêc êlinj-êlinj.

⁹ Go sêkôc kinj tôj ma sejon enj gêdêj kinj Babelja, taj gêngôj Ribla anja gamêj Hamat nanj, sêja ma enj kêmêtc Sedekia.

¹⁰⁻¹¹ Kinj Babelja gêjac Sedekia latui êndu anja enj tau mataanô ma gêjac Judanêj lau towae samob êndu amboac tonanjen anja Ribla. Ma kêsôm gêdêj nê lau gebe sênguj Sedekia mataanô lasê enj mênso enj tôj ña kapoacwalô ki. Go kinj Babelja gêwê enj gêja Babel ma kêkêj enj gêngôj kapoacwalô e gêmac êndu.

Lau Juda sêngôj kapoacwalô

¹² Gêdêj ajôj kêtû lemej te j ñabêc 10 sinjwaga, taj se jop kinj Babelja nanj, nêj kasêga Nebusaradan, taj gêjam sakinj kinj Babelja nanj, kêsô Jerusalem gêja. Gêdêj tonaj kinj Babelja Nebukadnesar gêjam gôlinj nê gamêj jala 19 su.

¹³ Ma Nebusaradan kêkêj ja ge j Apômtaunê andu to kinjê andu ma Jerusalem ñaandu samob. Enj kêkêj ja ge j andu kapôêj samob su.

¹⁴ Ma lau Kaldea nêj sinjwaga, taj sêwinj Nebusaradan nanj, têtuc tunjbôm, taj kêgi Jerusalem auc nanj, popoc samucgej.

¹⁵ Ma kasêga Nebusaradan kêkôc lau ñalêlôm sawa ñagêdô to lau ñapopoc, taj sêngôj malac nanj, ma lau, taj sêc dêdêj kinj Babelja sêja nanj, ma lau lemej mêtêja ñapopoc tôj.

¹⁶ Mago gêwi lau ñalêlôm sawa ñagêdô sinj gacgej sêmoa gebe sênam kôm anja kôm wainja to kôm moja.

¹⁷ Ma lau Kaldean̄a têtuc Apôm̄taunê andu n̄aalê, tañ sêmasañ n̄a ki jonjon̄ nan, ma sac to bukom, tañ sêmasañ n̄a ki jonjon̄ kêkô Apôm̄taunê andu n̄alêlôm nan, popoc-popocgeñ ma sêkôc ki jonjon̄ tau sêja Babel.

¹⁸ Ma êsêac sêkôc ku to siac ma bôjan̄ to laclu ma gêñmalu n̄abulakôp to n̄agêñlêlôm samob, tañ sêmasañ n̄a ki jonjon̄ kêtû sakin̄ lôm dabun̄n̄a nan, samobgeñ su.

¹⁹ Êsêac sêkôc laclu saun̄ to laclu sêkêñ wao kêsêp̄n̄a ma suc to ku ma jakain̄ to gêñmalu n̄abulakôp ma laclu sênôm wain̄ kêsêp̄n̄a su amboac tonan̄geñ. Sin̄waganêñ kasêga kêkôc gêñ, tañ sêmasañ n̄a gold to silber nan, samob su.

²⁰ Alê kapôêñ luagêc to bukom ma bulimakao kapoac 12 n̄akatu, tañ kêtû bukom tau n̄asac ma sac n̄agêdô, tañ kin̄ Salomo kêmasañ kêtû Apôm̄taunê andun̄a nan, gêñ samob tonan̄ n̄ai êsêac sêmasañ n̄a ki jonjon̄. Ma ki samob tonan̄ n̄awapac sec, tec sêjam dôñ kêtôm atom.

²¹ Alê kapôêñ n̄adôn̄ amboac tonec. Alê tau baliñ amboac saka lemeñ teñ, ma alê tau n̄adambê kêtôm lau têlêac sêmbôêñ. Êsêac sêmasañ alê tau kêtôm gasuc ton̄alêlôm ma n̄adani n̄adôn̄ kêtôm lemeñlatu aclê.

²² Ma sêmasañ n̄atêpôê ton̄atalô n̄a ki jonjon̄ ma n̄atêpôê n̄asawa, tañ sepeñ n̄atalô kêsêp̄ nan, kêtôm saka samuc teñ. Ma sêmasañ o to kan̄anô n̄akatu n̄a ki jonjon̄ amboac tonan̄geñ ma sêkêñ geñkaleñ kêgi n̄atalô tau auc. Alê kêtû luagêc̄n̄a kêtôm tonan̄geñ.

²³ Kan̄anô 96 geñkaleñ makeñ-makeñ ma kan̄anô n̄akatu samob kêpi tagen̄ kêtôm 100 geñkaleñ o n̄akatu n̄alêlôm.

²⁴ Ma sin̄waganêñ kasêga kêkôc n̄ac dabun̄sêga Seraia agêc dabun̄waga, tañ jakêso en̄ n̄alabu nan, Sepania ma lau têlêac, tañ sejoj lôm dabun̄ n̄asacgêdô nan tôn̄.

²⁵ An̄ga malac Nebusaradan kêkôc Judanêñ sin̄waganêñ kasêga to lau 7, tañ ôlin̄ andan̄ kin̄ ma gacgeñ sêmoa malac nan, ma sin̄waganêñ kasêganê n̄ac-keto-papiawaga, tañ kêjalin̄ sin̄waga sa an̄ga gamêñ Judan̄a ma keto nêñ n̄aê kêsêp̄ n̄aêmôkê nan, ma lau gamêñ Judan̄a 60, tañ gacgeñ sêmoa malac tau nan tôn̄.

²⁶ Ma Nebusaradan kêkôc êsêac tôn̄ ma kêsakin̄ êsêac dêdêñ kin̄ Babeln̄a, tañ gêñgôn̄ Ribla nan sêja.

²⁷ Ma kin̄ Babeln̄a kêsôm, tec sêjac êsêac êndu an̄ga Ribla, tañ gêc gamêñ Hamat. Tec lau Juda sêwi nêñ gamêñ sin̄ ma sêwê êsêac jasêñgôn̄ kapoacwalô.

²⁸ Lau tañ Nebukadnesar gêwê êsêac jasêñgôn̄ kapoacwalô nan, nêñ namba tonec. En̄ kêkôc lau Juda 3,023 gêdêñ ênê jala gôlin̄n̄a kêtû 17.

²⁹ Ma gêdêñ ênê jala gôlin̄n̄a kêtû 18 nan, en̄ gêwê lau 832 an̄ga Jerusalem jasêñgôn̄ kapoacwalô.

³⁰ Ma gêdêñ tañ Nebukadnesarnê jala gôlin̄n̄a kêtû 23 nan, sin̄waganêñ kasêga Nebusaradan gêwê lau Juda 745 jasêñgôn̄ kapoacwalô. Lau samob sêpi tagen̄ têtôm 4,600.

Êsêac sêgaboac Jojakim su ma tetoc en̄ sa an̄ga Babel

³¹ Kin̄ Judan̄a Jojakim gêñgôn̄ kapoacwalô jala 37 su. Gêdêñ jala tonan̄ kin̄ Babeln̄a Ewilmerodak kêkôc nê kôm gôlin̄n̄a sa. Tec jala tau n̄ajôn̄ kêtû 12 ma n̄abêc 25 en̄ taê walô kin̄ Judan̄a Jojakim, tec kêgaboac en̄ sa an̄ga kapoacwalô.

³² En̄ kêsôm bin̄ malôgen̄ gêdêñ en̄ ma kêkêñ en̄ gêñgôn̄ lêpôn̄ teñ n̄aô ma ketoc en̄ sa kêlêlêc kin̄ n̄agêdô, tañ sêmoa Babel nan su.

³³ Jojakim kêkwalec nê n̄akwê kapoacwalôn̄a su ma geñ gêñ gêñgôn̄ kin̄nê tebo kêtôm bêc samob n̄apan̄ e gêmac êndu.

³⁴ Ma kin̄ kêkêñ gêñ n̄agêdô, tañ en̄ kêpô lêna nan, gêdêñ en̄ kêtôm bêc samob, tañ en̄ gêmoa mata jali nan, e gêmac êndu.

Jeremianê Tanjiboa

Tanjiboa lemen tenj kêsêp buku tonec njalêlôm. Tanjiboa tau njam gebe njacjo sesen malac Jerusalem su ma sêwê lau jasêngôn kapoacwalô anjga Babilon gêdêj jala 586 gêmunj Kilisi gêmêj nom. Binj njawapac gêjam sêga anjga buku tonec, mago binj takêj gêwinj Anôtôna to takêj materj têm, tanj gêc nêmjna nanj, gêc buku njalêlôm amboac tonanjen. Kêtom jalagenj Judawaga taênj gêjam njacjo sesen Jerusalem su gêdêj jala 586 gêmunj Kilisi gêmêj nomnja njabinj ma sêjam dabuj mo to têtanj tanjiboa tonec anjga nêj lôm dabuj njamunja.

3

Njagêjô ma sêjam tauj ôkwi to sêkêj materj

¹ Aê njac tenj, tanj kêjala gêjwapac gêdêj Anôtô kêkêj njagêjô nanj.

² Enj kêtinj aê to kêjanda aê kasêp njakesec njalêlôm gaja, nanj nawê tenj kêsa atom.

³ Ma gêjac aê kêtiam-kêtiam popocgenj ma taê labu masi.

⁴ Enj gêjac aê ôlic lasê ma njoc njatêkwa popocgenj.

⁵ Enj kêkêj aê ganjgônj kapoacwalô gêjwapac to katêc taucnja.

⁶ Enj kêkêj aê gamoa njakesec kêtôm gêjmatê lanjwa tenj.

⁷ Enj gêsô aê tônj nj kapoacwalô njajanja. Katu njac kapoacwalôna, tanj jaêc su êtôm atom.

⁸ Aê gamôêc ma katanj gebe sênam aê sa. Anôtô gedec gebe êkêj tana njoc môêc.

⁹ Enj gêbôc njoc intêna samob auc nj poc saginj. Enj gêgôm njoc lêj kêtuj poalic.

¹⁰ Enj gêdib aê amboac bôc salenja ber kêboanj pusup tagenj kêpi aê amboac lewe tenj.

¹¹ Enj kêjanda aê anjga intêna ma kêkac aê popoc, go gêwi aê sinj.

¹² Enj kêkêkam talam ma kêkêj aê katu ênê sôb njasokoc.

¹³ Enj kêpê nê sôb kêsô njoc njalêlôm njanôgenj

¹⁴ e lau samob sêômâc kêpi aê ma katu binj susunja gêdêj êsêac samob kêtôm bêc samucgenj.

¹⁵ Enj kêkêc bu njamakic kêsêp koclabenj ma kêsalé aê auc nj gêj to bu njamakic.

¹⁶ Enj gêgôm lucluj kikec-kikec kêpi ganjac ma ganjgônj wao njalêlôm.

¹⁷ Njoc katuc kêjala wama atom. Aê kalinj njalêlôm njajamnja sinj.

¹⁸ Amboac tonanj tec kasôm gebe “Njoc njawasi gêjanja su ma kakêj matoc Apômtauja amboac tonanjen.”

¹⁹ Taêc gêjam njoc gêjwapac to gamoa jageonja tonanj kêtôm njamalic sec.

²⁰ Aê taêc gêjam binj tonanj njapanj ma kêkôninj aê katuc tônj.

²¹ Mago binj kakêj matocnja gêmu gêmêj gêdêj aê taêc gêjam binj tagenj tonec gebe

²² Apômtaunê moasinj gêjac pep su atom ma nê taê labu gêbacnê su atom tagenj.

²³ Bêbêcgenj samob mênjkêtu wakuc, aômnmê binj njanêj gêjam sêga.

²⁴ Katuc kêsôm lasê gebe “Apômtau kêtuj njoc gêjnlênsêm, tec jakêj matoc enj.”

²⁵ Apômtau enj njac gabêjam gêdêj aêac, tanj akêj materj enj, gêdêj lau, tanj tonêj njalêlôm sesom enj samucgenj nanj.

²⁶ Daônj Apômtau gebe mênjênam aêac kêsi nj awei nmêgenj nec gêj njajamgoc.

²⁷ Njac tenj embe êoc nê gêjwapac ênac m êndêj enj njapalêgenj oc êmoasinj enj njajam.

²⁸ Apômtau embe êkêj gêjwapac naênsac enj, nanj ênam tau tônjenj êngônj nê tauja.

²⁹ Enj êmbôc awasunj auc, ec êmac êndu samucgenj atom.

³⁰ Enj êtôc alianô êndêj njac, tanj kêtap enj nanj, ma êkêj tau êndêj lau sêngôm enj maja êsa e êoc enj tônj.

³¹ Gebe Apômtau enj taê walô njam, tec êtinj su endenj tônjenj atom.

³² Enj embe êkêj gêjwapac êtap aêac sa oc taê walô aêac êtiam gebe gabêjam gêjam enj auc

³³ gebe êkêj gêjwapac to njandanj tonanj kêmoasinj enj atom.

³⁴ Apômtau kêjala embe sêkôninj aêac katuj sêsêp kapoacwalô,

³⁵ embe sêngaminj binjgêdêj, tanj enj kêkêj gêdêj aêac nanj,

³⁶ embe sênam binjgêdêj ôkwi anjga gamêj mêtôcnja, enj kêjala.

³⁷ Apômtaunê njalêlôm njanô kêsa njapanj.

- 38 Bih njajam to bih sec oc mênêsa êtôm taugen êtu ênê jatunja.
 39 Embe sêkên njagêjô êtu aêacnên secja, nan tali awenja sa êtu asagenja.
- 40 Tasala to tansaê nêj lên ma tamu dandên Apômtau tana.
 41 Daôc lemenj to njalêlôm sa êndên Anôtô undambêja gebe
 42 “Aêac agêli to ali tauj sa ma aôm Apômtau kôsuc ma bih ôkwi atom.
- 43 “Aôm kôkwa taôm auc ja têmtac njandan ma kôjanda aêac ma gôjac aêac ja taêm walô masigenj.
 44 Aôm kôkwa taôm auc ja tao gebe aêacma mec êsô wacêtap aôm sa atom.
 45 Aôm gôgôm aêac atu nom samucgenj njalênduc to gênjambu.
- 46 “Aêacma njacjo sêpêlê to sêsu aêac susu.
 47 Njalêlôm njatutuc ma gênjwapac kêkôm aêac auc ma aêac amoa atêc tauj to alendec njanôgenj.
 48 Nôc matocsulu kêsêwa amboac bu kapôênj gebe aênjoc lau samob sêjanja.
- 49 “Matocsulu keselenj gê tônjenj
 50 e Apômtau êtu kêninj anja undambê ma êlic aêac.
 51 Nôc njalêlôm njawapac njanôgenj gebe gêlic gênj, tanj kêtap aênjoc lauo malacja sa nanj.
- 52 “Nacjo tanj sedec aê njam masigenj nanj, nêj lip gêjac aê amboac moc.
 53 Êsêac sêbalinj aê tomatoc jaligenj kasêp sê ma sêsabi poc gênjgônj sêawa auc.
 54 Bu gêjam aê auc. Aê taêc gêjam gebe ‘Aê gabacgac.’
 55 “O Apômtau, anja sê njalêlôm aê gamôêc gêdên aôm,
 56 ma gêdên tanj aê katenj aôm gebe ‘Ôjô njoc môêc’ nanj, aôm kôkênj tanjam.
 57 Aôm gôjô aênjoc bih ma kôsôm gebe ‘Ôtêc taôm atom.’
- 58 “O Apômtau, aôm mênjgôjam aê sa to gôjam aê katuc kêsi.
 59 O Apômtau, aôm gôlic gênj geo, tanj sêgôm gêdên aê nanj. Ômêtôc aê naêndênj.
 60 Aôm kôjala njacjo nêj têmtac gedec aênja ma sêgôm gênjêlôm taêsam kêtuc aênja.
- 61 “O Apômtau, aôm gônjô êsêacnênj bih kêsi-kêsi, nêj gênjêlôm samob kêtuc aênja.
 62 Sêsôm bih kêtôm bêc samob ma sêkic bih kêtuc aênja.
 63 Gêdênj bêbêc e oc kêsêp êsêac têtanj pêlê aê.
- 64 “O Apômtau, ôkênj njagêjô êndênj êsêac êtôm gênj, tanj sêgôm nanj.
 65 Ôpuc boa êsêac ma ôkênj êsêac sênjgônj togênjwapac njanôgenj.
 66 Ôjanda êsêac to onsenj êsêac su samucgenj anja nom.”

Esekiel

Propete Esekiel gëmoa nom gédêj tañ sesen malac Jerusalem su gédêj jala 586 gëmun Kilisi gëmêj nomja nanj. En gëjam sakinj lau, tañ sêngônj kapoacwalô anja Babilon to êsêac, tañ sêngônj Jerusalem nanj. Buku tau gëwa tau kékôc gëja nasëbu aclê gebe

1. Mòkêlatu 1–24 Propete kékêj puc nè lau gebe nãjo oc sêku Jerusalem tulu ma sensen malac tau su ênanja.
2. Mòkêlatu 25–32 Apòmtau kékêj jaen gebe êmêtôc lau-m toê-toê, tañ sêkônij ênê lau to sêwê êsêac seogen nanj.
3. Mòkêlatu 33–39 Gédêj tañ Jerusalem gëjanja su nanj, Apòmtau gëjac nè lau têtac tøj to gëjac mata gédêj êsêac gebe êmoasin êsêac êndêj têm, tañ gëc nëmja nanj.
4. Mòkêlatu 40–48 Esekiel gëlic lôm dabunj wakuc to nãgêjêlôm ma gëwa Judawaganêj lau-m wakuc sa amboac tonanjenj.

Esekiel kékêj gëwinj njanô ma gëlic njakatu taésam gëc nè njalêlôm. En gëlic njakatu tau gédêj tañ nè katu kainj tenj kësana nanj. Ma enj gëwa nè jaen taésam sa nã dôj, tañ gëjam nanj. Esekiel kékac lau gebe sënã taunj ôkwi e nêj njalêlôm êtu wakuc ma enj gëlêj binj tamenj gebe sejoj nêj latunj njapen. En kësôm lasê gebe kékêj mata lau sënã taunj ôkwinja e nêj lêj êtu wakuc. Esekiel enj propetejen atom, enj dabunjwaga amboac tonanjenj. Kêtu tonanjan enj taê kêka njanô gebe lôm dabunj êtu wakuc ma lau sëmãsanj taunj e têtû lau dabunj.

Anôtônê lëpôj

¹ Gédêj jala kêtû 30 njãjôj kêtû aclê ma njabêc kêtû lemenj tenj aê gamoa gawinj lau kapoacwalônja anja bu Kebar njatali. Gédêj tonanj undambê gëja ma galic njakatu, tañ Anôtô gësunj gédêj aê nanj.

² Gédêj ajôj tañ njabêc kêtû lemenj tenj tonanj kinj Jehoiakin gëngônj kapoacwalô njajala kêtû lemenj tenj su

³ ma Apòmtau kësôm gédêj Busi latu aê, dabunjwaga Esekiel, anja bu Kebar, tañ kêpoac Kaldeanêj gamêj nanj. Ma Apòmtau nê njac lai mêngëjam aê auc.

⁴ Aê gaôc matoc sa ma galic mu gëbuc njatêna sec, tañ gëmêj anja gamêj gëmu kësêpnja (nodonja) totao kapôênã, tañ njawasi kékôm aê auc to ja kèpêlanj kësã gëmêj njapanj nanj. Ma anja ja tau njalêlôm aê galic amboac bras njãmondec-mondec.

⁵ Anja mutêna tau njalêlôm aê galic njakatu amboac gëj matenj jali aclê, tañ njakatu amboac njãmalac.

⁶ Êsêac samob nêj lanônjãnô aclê-aclê to njãmagê aclê-aclê kêtômgenj.

⁷ Êsêac enj kainj solop ma galic enj poap amboac bulimakao kapoac nêj ma njawasi to njãôsic-ôsic amboac bras.

⁸ Êsêac lemenj kêtôm njãmalacnêj ma kësã anja nêj njãmagê aclê-aclê njãka-sunj labu. Ma êsêac lanônjãnô to nêj njãmagê amboac tonec gebe

⁹ Nêj njãmagê luagêc gëlam e njatêpôê kêmãsas tau ma êsêac embe sêsêlêj, go sêkac taunj ôkwi-ôkwi tenj atom, sêsêlêj solopgenj sêja.

¹⁰ Êsêacnêj lanônjãnô njakatu amboac tonec gebe Êsêac samob nêj lanônjãnô, tañ gëc nëmja nanj, njakatu amboac njãmalac. Lanônjãnô anônja amboac lewe ma lanônjãnô gasêja amboac bulimakao to lanônjãnô dêmôêmunja amboac momboanj.

¹¹ Êsêac sêlam nêj njãmagê luagêc-luagêc gëmu kêpi e sêmãsas tau. Ma êsêac sêkwa ôlinj auc nã nêj njãmagê luagêc-luagêc njãgêdô.

¹² Ma samob sêsêlêj solopgenj sêja kêtôm njãlau gëjam gôlinj êsêac ma sêkac taunj ôkwi tenj atom.

¹³ Anja gëj matenj jali tonanj njalêlôm gëj tenj gëc, tañ galic amboac ja njãlana kêtôm dawen njãwê njãoleb-oleb kësã. Ja tau njãwê kainj tenj ma ôsic kékac anja ja tau kësã gëmêj.

¹⁴ Ma gëj matenj jali tau sêlêti sêja sêmêj—sêja sêmêj eb tagenj amboac ôsic kékac.

¹⁵ Gédêj tañ aê kasala gëj matenj jali tonanj nanj, aê galic wil aclê sêkô nom, wil tau tagenj tagenj kêtôm êsêacgenj.

¹⁶ Wil aclê tonanj kêtôm taugenj, njãwasi amboac pocawa. Kêtôm wilgenj wil tenj gëjac keso njalêlômgenj.

¹⁷ Embe sêsêlêj sêna gamêj tônê me ônê, oc sêsêlêj solopgenj sêna, sêkac taunj ôkwi-ôkwi atom.

¹⁸ Ma matenjanô gëjam wil samob njatali aucgenj.

¹⁹ Ma gëj matenj jali aclê tau embe sêsêlêj, go wil sêsêlêj sêwinj êsêac. Ma gëj matenj jali embe sêônj sa sêpi anja nom, go wil sêônj sa amboac tonanjenj.

²⁰ Gêñ maten jali aclê sêsêlêñ kêtôm nêñ ñalau têtac gêwiñ ma wil dêdi sêwiñ êsêacgen gebe gêñ maten jali nêñ ñalau gêjam gôliñ wil amboac tonan.

²¹ Amboac tonan têm samob nanj gêñ maten jali taun embe sêsêlêñ, go wil sêsêlêñ. Embe sêkô, go wil sêkô. Embe sêõñ sa, go wil sêõñ sa amboac tonanjen gebe gêñ maten jali nêñ ñalau gêjam gôliñ wil.

²² Anja gêñ maten jali môtêñapac lôlôc gêñ tenj gêc, tanj galic amboac umbonj ñawasi amboac glas kainj tenj, ñaê kristal.

²³ Anja umbonj ñalabu gêñ maten jali taunj sêkô ma sêmêtôc nêñ ñamagé luagêc kêtômgenj e tenj nê kêmôasac êsêagêc, tanj sêkô enj makenj-makenj nanj nêñ. Ma êsêac sêkwa nêñ ôliñ auc ña nêñ ñamagé luagêc ñagêdô.

²⁴ Gêdêñ tanj sêsêlêñ nanj, aê ganjô nêñ ñamagé ñakicsêa amboac bu kapôêñ ñakicsêa ma amboac Apômtau ñaclai ñatau nê awa to gamêñ ñadindin amboac sinwaga tonj kapôêñ nêñ ñadindin. Gêdêñ tanj sêkô ñanjêñ nanj, sêgasunj nêñ ñamagé

²⁵ Mago awa tenj kêsa anja umbonj, tanj gêc êsêac môtêñapac ñaõña nanj ñapanjenj.

²⁶ Ma anja umbonj, tanj gêc êsêac môtêñapac ñaõña nanj, ñamakenj aê galic gêñ tenj amboac lêpônj sapir majan-majanña ma ñakatu tenj amboac ñamalac gêngônj lêpônj tau ñaô.

²⁷ Ma galic ñakatu tau ñamakenj ñaõña ñawasi amboac bras ñamondec-mondec ma ñamakenj ñalabuña amboac ja ñawaô. Ma ñawê ñawasi kainj tenj kêtôm ñakatu samucgenj auc.

²⁸ Ma ñawê ñawasi tau kêtôm kasômbuc, tanj kêtôm tao ñalêlôm nanj. Apômtaunê ñawasi ñakatu tau tonan.

Apômtau kêkalem Esekiel gebe êtu propete tenj

Aê galic ma gau tauc gaêc lanjôcanô gêdêñ nom ma ganjô awa tenj, tanj kêsôm binj nanj.

2

¹ Ma enj kêsôm gêdêñ aê gebe “Ñamalac latu, ôndi sa. Aê gabe jasôm binj êndêñ aôm.”

² Gêdêñ tanj awa kêsôm binj gêmoa nanj, Apômtau nê ñalau kêsêp aêñoc ñalêlôm gêja ma géôc aê sa jakakô ma aê ganjô awa tau kêsôm binj gebe

³ “O ñamalac latu, aê gabe jasakinj aôm ôndêñ lau Israel. Êsêac to nêñ mimi sêli taunj sa to sêbuc dêmôêñ aê e mênjgêdêñ galoc.

⁴ Êsêac gêsuntêkwa ñatorj to tetoc aê sa atom. Aê jasakinj aôm ôndêñ êsêac ôña gebe ôsôm êndêñ êsêac gebe Apômtaunê binj tau tonec.

⁵ Êsêac lau tonj tenj, tanj sêli taunj sa ñasec, tec êsêac sêkêñ tanjenj me sêkêñ tanjenj atom, mago êsêac sêjala gebe propete tenj gêmoa êsêac ñalêlôm.

⁶ “Ñamalac latu, aôm ôtêc êsêac to nêñ binj atom. Gêñ ñatêkwa to locgôm oc sêkôm aôm auc ma ôñgônj alidêbu ñaô, mago ôtêc êsêacnêñ binj to nêñ lanjôñsiboa atom gebe êsêac lau tonj tenj, tanj sêli taunj sa ñasec nanj.

⁷ Aôm ôsôm ñoc binj êndêñ lau tonj tenj, tanj sêli taunj sa ñasec nanj, êsêac sêkêñ tanjenj me sêkêñ tanjenj atom.

⁸ “Ñamalac latu, aôm ôkêñ tanjam binj, tanj aê gabe jasôm êndêñ aôm nanj. Ôli taôm sa êtôm êsêac atom. Ôña awamsunj ma ôniñ gêñ, tanj aê gabe jakêñ êndêñ aôm nanj.”

⁹ Go aê galic lêma tenj, tanj kêmêgôm papia tolunj tenj nanj, kêmêtôc tau gêdêñ aê.

¹⁰ Ma lêma tau kêlainj papia tau ma galic teto binj tanjiboanja to binj ijoc ma binj ojaenja kêsêp makenj-makenj.

3

¹ Go Anôtô kêsôm gêdêñ aê gebe “Ñamalac latu, ôniñ gêñ, tanj gêc aôm lanjômnêmña nanj, ôniñ papia tolun tonan, go ôña ma ôsôm binj andêñ lau Israel.”

² Amboac tonan aê ganja aocsunj ma enj kêkêñ lunj tau gêdêñ aê gebe janin.

³ Ma enj kasôm gebe “Ñamalac latu, ôniñ papia tec kakêñ gêdêñ aôm nec e ênam têtacacêga auc.” Aa gaenj gêñ tau ma kasaê ñakana kêtôm lap.

⁴ Go Anôtô kasôm gebe “Ñamalac latu, ôndêñ lau Israel ôña ma ôsôm ñoc binj lasê êndêñ êsêac.

⁵ Aê jasakinj aôm ôndêñ lau toawenj talô ma toawenj ñawapac nec atom, jasakinj aôm ôndêñ lau Israeljenj.

⁶ Aê jasakinj aôm ôndêñ lau-m ñagêdô, tanj sêsôm awenj jaba, tanj aôm gônjô atom nanj atom amboac tonanjenj. Embe jasakinj aôm ôndêñ lau-m amboac tonan, oc sêkêñ tanjenj aôm awam.

⁷ Mago lau Israel oc sêkêñ tanjenj aôm awam atom gebe êsêac dedec gebe sêkêñ tanjenj aê aoc. Binj tonan ñam gebe lau Israel samob gêsuntêkwa ñatorj ma nanj ñalêlôm ñadani.

⁸ Ôlic acgom, galoc aê janjôm aôm lanjômsiboa aôm êsêacnêñ ma têtâmêlam ñajaña êtôm êsêac tenjbelej.

⁹ Binjanô, aê kakêñ aôm têmbêlam ñajaan kêtôm pocawa kainj teñ diamand su. Ôtêc êsêac atom ma êsêac lanônhiboa êtakê aôm atom gebe êsêac lau toñ teñ, tañ sêli tauñ sa ñasec nanj.”

¹⁰ Go Anôtô kêsôm binj tonec gêwiñ gebe “Ñamalac latu, binj samob, tañ jasôm êndên aôm nanj, ênêc nêñ ñalêlôm ma ôkêñ tanjam aê aoc tau.

¹¹ Gocgo ôndên nêñ lau, tañ sêñgôn kapoacwalô nanj, ôna ma ôsôm êndên êsêac, tañ sêkêñ tanj ma sêkêñ tanj atom gebe ‘Apômtaunê binj tau tonec.’ ”

¹² Go Anôtônê Ñalau kêsip aê sa ma gêdên tañ Apômtau tonjawi gêdi nanj, aê ganjô ôjô gêjam ñakicsêa kapôên anja aê dêmôêcmuña.

¹³ Ñakicsêa tau ñam kêsêp gêñ mater jali sêkac ñamagê kêpi tau ma wil kêsêlên gêwiñ êsêac. Ma ñakicsêa tau tonanj kêtôm ôjô ñakicsêa.

¹⁴ Go ñalau kêsip aê sa ma kêkôc aê gêc gêja. Ma aê gaêc gaja tonjaclaigen e ñalêlôm kêpuc aê ma Apômtaunê lêma kêkônin aê ñanôgenj.

¹⁵ Tec aê gaô lasê lau kapoacwalôña, tañ sêñgôn malac Tel Abib anja bu Kebar ñatali nanj. Aê ganjôn êsêac ñalêlôm bêc 7 tonjoc ñalêlôm gêmô aêgenj kêtû gêñ, tañ galic to ganjô nanj.

Apômtau kêkêñ Esekiel kêtû dibwaga teñ

¹⁶ Gêdên tañ bêc 7 gêjaña nanj, Apômtau kêsôm binj gêdên aê.

¹⁷ Eñ kêsôm gebe “Ñamalac latu, aê kakêñ aôm kôtû dibwaga lau Israelña. Êndên tañ ôñô binj êsa aocsunj, nanj naôkêñ puc êsêac ônam aê lanjôc.

¹⁸ Aê embe jasôm êndên ñac alôb-alôb teñ gebe eñ oc êmac êndu, mago aôm embe ôkêñ puc to ôsôm binj êndên eñ e êwi nê lêñ sec sinj ma êmoa mata jali nec atom, oc ñac alôb-alôb êmac êndu êtu nê secña, mago aôm oc ôwê ênê dec ñakainj.

¹⁹ Mago aôm embe ôkêñ puc ñac alôb-alôb ma eñ êwi sinj atom to ênam tau ôkwi anja nê lêñ sec atom, go eñ oc êmac êndu amboac ñac alôb-alôb, mago aôm gôjam taôm kêsi.

²⁰ “Ma teñ. Ñac gêdên teñ embe êwi nê lêñ gêdên sinj ma êngôm sec ma aê jakêñ eñ êka selelec, eñ oc êmac êndu, gebe aôm kôkêñ puc eñ atom, tec eñ êmac êndu êtu ênê secña. Aê oc taêc ênam nê kolenj ñajam, tañ eñ gêgôm nanj, êtiam atom. Mago aôm oc ôwê nê dec ñakainj.

²¹ Mago aôm embe ôkêñ puc ñac gêdên teñ gebe êngôm sec atom ma eñ embe endec sec, nanjgo êmoa mata jali gebe eñ kêkêñ tanja nêñ puc ma aôm oc ônam taôm katôm kêsi amboac tonanjenj.”

Esekiel oc êtôm gebe êsôm binj atom

²² Ma Apômtau lêma gêsac aê ma eñ kêsôm gêdên aê gebe “Ôndi sa ma ôsa gaboanj ôna. Aê gabe jasôm binj êndên aôm anja tonê.”

²³ Amboac tonanj aê kasa gaboanj gaja ma anja tonanj aê galic Apômtaunê ñawasi kêtôm aê galic su anja bu Kebar ñatali. Aê gau tauc lanjôcanô gêdên nom,

²⁴ mago Apômtaunê Ñalau gêjam aêñoc ñalêlôm auc. Ma Apômtau kêsôm gêdên aê gebe “Naôsô nêñ andu ma ôlai katam auc.

²⁵ O ñamalac latu, oc sêsô aôm tônj ña lêpoa ma aôm ôtôm gebe ôsa awê ôndên lau atom.

²⁶ Ma aê gabe jakêñ imbêlam êsap lômboam tônj gebe awammê êsa ma ôtôm gebe ônac binjsu êsêac atom gebe êsêac lau toñ teñ, tañ sêli tauñ sa sec nanj.

²⁷ Mago êndên tañ jasôm binj êndên aôm nanj, jandelec awamsunj, go aôm ôsôm êndên êsêac gebe ‘Apômtau Anôtô nê binj tonec’. Ñac tañ êkêñ tanja nanj, êñô binj tau. Ñac tañ endec nanj, endecgeñ gebe êsêac lau toñ teñ, tañ sêli tauñ sa sec nanj.”

4:1–17:24 Apômtaunê jaen ñagêdô, tañ Esekiel geoc lasê nanj, kêsêp ñasêbu tonec. Anôtônê binj kêkanôn Jerusalem, tañ ñacjo oc sensenj su nanj, ma lau, tañ ñacjo oc sêwê êsêac nasêñgôn kapoacwalô nanj. Propete gêwa binj ñawapac ñam sa amboac tonanj. Ñam kêsêp launêñ sakinj gwamja to nêñ sec.

18

Lau samob sêwê nêñ binj ñakainj êndên-êndênjenj

¹ Apômtau kêsôm binj gêdên aê gebe

² “Anja gamêñ Israel amac asôm-asôm binjôlinj lanjwa tonec gebe ‘Tameñi senj wain ñanô matac ma latunj lunlun sinj-sinj.’ nanj ñam amboac ondoc.”

³ Apômtau kêsôm gebe “Aê gamoa matoc jali, tec jasôm êtu tônj gebe sêsôm binjôlinj tonanj anja Israel êtiam atomanô.

⁴ Ôlic acgom, aê katu lau samob katurj ñatau. Aê katu tama katu ñatau to latu katu ñatau amboac tonanjenj ma ñac, tañ êngôm sec nanj, êmac êndu.

⁵ “Ñac gêdên êsap binjsu tônj ma êsa nê lêñ ñanêñjenj.

⁶ Eñ êniñ gêñ anğa anôtôi jaba nêñ gamêñ ñabau to êôc mataanô sa êndêñ Israelnêñ gwam atom ma êngôm gêñ mockaiñña êndêñ nê ñac jaban enj nê awê ma ênêc êwiñ, tanj ênam ôli ajôñ nanj atom.

⁷ Eñ êkôninj ñac tenj atom ma êngaminj ñac tenj nê kamaclauj atom. Eñ ênam genjenj atom. Eñ êkêñ mo êndêñ lau, tanj mo êjô êsêac nanj, sêniñ to êkêñ ñakwê êndêñ lau toôlinj ñaôma sêsô.

⁸ Eñ êkêñ mone êndêñ lau, mago taê êka ñalakac atom ma enj êka jaê mone êlêlêc su atom amboac tonanj. Eñ êngôm sec atom ma êmêtôc launêñ binj naêndêñgenj.

⁹ Eñ êsa nê lêñ êtôm ñoc jatu ma ejop ñoc binjsu ñapepjenj. Ñac amboac tonanj enj ñac gêdêñ ma êmoa mata jali. Apômtau Anôtô nê binj tau tonanj.

¹⁰ “Ma latu, tanj ñac amboac tonanj êka lasê nanj, êjanjo gêñ su ma ênac ñamalac êndu ma êsa tamanê lêñ gêdêñ atom,

¹¹ enj êniñ gêñ anğa anôtôi jaba nêñ gamêñ ñabau ma êngôm gêñ mockaiñña êndêñ nê ñac jaban enj nê awê,

¹² ma êkôninj lau ñalêlôm sawa to lau sêpô lêna tauñña ma ênam genjenj gêñ to êngaminj kamaclauj ma êôc mataanô sa êndêñ gwam to êngôm gêñ alôb-alôb,

¹³ êkêñ mone êndêñ lau ma taê êka ñalakac to êka jaê mone êlêlêc su, oc êmoa mata jali me masi. Masianô. Eñ gêgôm gêñ alôb-alôb samob tonanj, amboac tonanj enj êmac êndu, ma oc êwê enj tau êmac êndu ñakaiñ.

¹⁴ “Ma latu tanj ñac tau tonanj êka lasê nanj, êlic sec samob, tanj tama gêgôm nanj, ma êtakê to êngôm gêñ samob tonanj atom,

¹⁵ enj êniñ gêñ anğa anôtôi jaba nêñ gamêñ ñabau to êôc mataanô sa êndêñ Israelnêñ gwam atom ma êngôm gêñ mockaiñña êndêñ nê ñac jaban enj nê awê atom.

¹⁶ Eñ êkôninj lau to êjatu kamaclauj ma êjanjo gêñ atom, mago êkêñ mo êndêñ lau, tanj mo êjô êsêac nanj, sêniñ ma êkêñ ñakwê êndêñ lau toôlinj ñaôma sêsô.

¹⁷ Eñ ejop lêma gebe êngôm gêñ eso atom ma êkêñ mone êndêñ lau, mago taê êka ñalakac to êka jaê mone êlêlêc su atom. Eñ ejop ñoc jatu to êsa nê lêñ êtôm ñoc binjsu, oc êmac êndu atom, enj êmoa mata jali binjnanôgenj.

¹⁸ Tagenj ñac tau tama, tanj gêgôm gêñ ñaclai sec to kêjanjo launêñ gêñ ma gêgôm gêñ ñajam gêdêñ nê lau nanj atom, oc êmac êndu êtu nê secña.

¹⁹ “Ma amac atu kênac gebe ‘Latu êôc ñandanj êtu tamanê secña atom êtu asagenjña.’ Latu kêsap binjsu tôñ to têtac gêwiñ binjgêdêñ ma gejob ñoc jatu samob ñanjênjenj, tec enj êmoa mata jali binjnanôgenj.

²⁰ Ñac tanj gêgôm sec nanj, êmac êndu. Latu êôc ñandanj êtu tamanê secña atom ma tama êôc ñandanj êtu latunê secña atom. Ñac gêdêñ êtap nê ñagêjô ñajam sa ma ñac sec êtap ñagêjô sec sa êtu nê secña.

²¹ “Mago ñac sec tenj embe êkac tau su anğa nê sec samob, tanj enj gêgôm nanj, ma ejop ñoc jatu samob ma êsap ñoc binjsu tôñ ma têtac êwiñ binjgêdêñ, nanj êmoa mata jali binjnanôgenj. Eñ êmac êndu atom.

²² Anôtô oc taê ênam nê sec, tanj enj gêgôm nanj, êtiam atom. Eñ êmoa mata jali êtu binjgêdêñ, tanj enj gêgôm nanjña.”

²³ Apômtau Anôtô kêsôm gebe “Amac abe ñac sec tenj embe êmac êndu, oc jalic ñajam me. Masianô. Aê têtac gêwiñ gebe jalic enj ênam tau ôkwi ma êmoa mata jali.

²⁴ “Mago ñac gêdêñ tenj embe êwi nê lêñ gêdêñ sinj ma êngôm sec to êngôm gêñ alôb-alôb, tanj ñac sec gêgôm nanj, oc êmoa mata jali me masi. Masianô. Anôtô taê ênam ênê binjgêdêñ, tanj enj gêgôm nanj, ñatenj atom. Eñ êmac êndu gebe enj kêgêli binjsu ma gêgôm sec.

²⁵ “Mago amac asôm gebe ‘Anôtônê lêñ jagêdêñ atom.’ Amac lau Israel, akêñ tanjem aê acgom. Ñoc lêñ jagêdêñ atom me. Amac taôm nêñ lêñ tonanj jagêdêñ atom.

²⁶ Ñac gêdêñ tenj embe êkac tau su anğa binjgêdêñ ma êngôm sec, e êmac êndu. Eñ êmac êndu êtu sec, tanj enj gêgôm nanjña.

²⁷ Ma ñac sec tenj embe êkac tau su anğa sec, tanj enj gêgôm nanj, ma êsap binjsu tôñ to têtac êwiñ binjgêdêñ, go ênam katu kêsi.

²⁸ Eñ gêjam tau ôkwi anğa nê sec samob, tanj gêgôm nanj, tec êmoa mata jali ma êmac êndu atom.

²⁹ Mago lau Israel sêsôm gebe ‘Apômtaunê lêñ jagêdêñ atom.’ O lau Israel, amboac ondoc. Aêñoc lêñ jagêdêñ atom me. Aê gabe amacnêñ lêñ jagêdêñ atom.

³⁰ “O lau Israel, kêtu binj tonanjña aê gabe jamêtôc amac samob êndêñ-êndêñgenj êtôm nêñ lêñ. Apômtaunê binj tau tonanj. Amac embe ambu taôm to anam taôm ôkwi anğa nêñ keso atom, oc ananja êtu nêñ secña.

³¹ Ambalinj nêñ sec samob, tanj agôm gêdêñ aê nanj, sinj ma amansanj nêñ ñalêlôm to nêñ katôm êtu wakuc. O lau Israel, amac abe amac êndu êtu agenjña.”

³² Apômtau kêsôm gebe “Ñac tenj embe êmac êndu, oc jalic ñajam atom. Amboac tonanj anam taôm ôkwi gebe amoa matem jali.”

19:1-32:32 Jaen ḡagêdô, taḡ kêsôm lasê gebe Anôtô êmêtôc nê lau nan, ma ḡagêdô, taḡ kêkanônḡ lau jaba, taḡ sêḡḡôn sêsi Judawaga nan, kêsêp môkêlatu tonec.

33

Apômtau kêkêḡ Esekiel kêtû dibwaga teḡ

- ¹ Apômtau kêsôm gêdêḡ aê gebe
² “o ḡamalac latu, ôsôm êndêḡ nêḡ lau gêḡ, taḡ ḡanô êsa êndêḡ noc, taḡ jakêḡ sin êsa gamêḡ êmêḡ. Lau gamêḡ tonanḡa sêjalîḡ nêḡ teḡ sa êtu dibwaga.
³ Eḡ embe êlic ḡaḡo têdabin, nan eḡ ênac dauc êtaḡ gebe êkêḡ puc lau samob.
⁴ Embe teḡ êḡô, mago êkêḡ taḡa atom e ḡaḡo êô lasê ma ênac eḡ êndu, go eḡ tau êwê kain êmac êndu ḡatôp.
⁵ Eḡ ênac êndu ḡatôp ênêc eḡ taunḡa gebe eḡ kêkêḡ taḡa puc atom. Embe eḡ êkêḡ taḡa oc moac eḡ êtôm gebe êc sin su.
⁶ Mago dibwaga embe êlic ḡaḡo sêḡmêḡ ma ênac dauc êtaḡ atom ma êkêḡ puc lau atom e ḡaḡo sêô lasê ma sênac ḡac teḡ êndu, oc ḡac tau ênanḡa êtu nê secḡa, mago dibwaga êwê ênê dec ḡakainḡ.
⁷ “O ḡamalac latu, aê jakêḡ aôm ôtu lau Israel nêḡ dibwaga. Êndêḡ taḡ ôḡô bin teḡ anḡa aêḡoc nan, ôkêḡ puc êsêac ônam aê laḡôc.
⁸ Aê embe jasôm êndêḡ ḡac sec gebe Aôm ômac êndu, mago aôm embe ôkêḡ puc eḡ gebe ênam nê lêḡ ôkwi gebe êmoa mata jali nan atom, go eḡ oc êmac êndu êtu nê secḡa, mago aôm ôwê ênê dec ḡakainḡ.
⁹ Mago aôm embe ôkêḡ puc ḡac sec ma eḡ ênam tau ôkwi anḡa nê sec atom, oc êmac êndu êtu nê secḡa, mago aôm ḡôjam taôm katôm kêsi.

Lau sêwê nêḡ bin ḡakainḡ êndêḡ-êndêḡgeḡ

- ¹⁰ “Ma aôm ḡamalac latu, ôsôm êndêḡ lau Israel bin tau, taḡ êsêac sêsôm nan gebe ‘Gêḡ sec to geo, taḡ aêac agôm nan, kêkônîḡ aêac tôn e abêlê. Aêac amoa materḡ jali amboac ondoc.’
¹¹ Aôm ôsôm êndêḡ êsêac gebe Apômtau Anôtô kêsôm gebe Aê gamoa matoc jali binḡanôgeḡ, tec jasôm êtu tôn gebe ḡac sec teḡ embe êmac êndu, oc aê têtac ḡajam atom. ḡac sec teḡ embe ênam tau ôkwi to êmoa mata jali, aê oc têtac ḡajam êsa. O lau Israel, anam taôm ôkwimanḡ, amac abe amac êndu êtu ageḡḡa.
¹² “Ma aôm, ḡamalac latu, ôsôm êndêḡ nêḡ lau gebe ḡac gêdêḡ embe êḡḡêli binḡsu, go êna lêḡ gêdêḡ ênam eḡ kêsi atom. Ma ḡac sec embe êwi nê sec sin, go nê sec êku eḡ tulu ênanḡa atom. ḡac gêdêḡ, taḡ êḡḡôm sec nan, oc êmoa mata jali atom.
¹³ Aê embe jasôm êndêḡ ḡac gêdêḡ gebe êmoa mata jali ma eḡ taê êka nê lêḡ gêdêḡ e êḡḡôm sec, go aê taêc ênam ênê lêḡ gêdêḡ teḡ êtiam atom ma eḡ êmac êndu êtu nê secḡa.
¹⁴ Ma teḡ. Aê embe jasôm êndêḡ ḡac sec gebe amac êndu binḡanôgeḡ, mago eḡ embe ênam tau ôkwi anḡa nê lêḡ sec ma eḡḡoc ḡoc jatu to êsap binḡsu tôn
¹⁵ ma êḡḡaminḡ kamaclaunḡ atom to êḡô gêḡ, taḡ kêjanḡo su nan, ma êḡḡôm binḡsu, taḡ kêtû anḡôn materḡ jali ḡam nan, ḡanô êsa to êḡḡôm sec atom, nan êmoa mata jali binḡanôgeḡ, eḡ êmac êndu atom.
¹⁶ Aê oc taêc ênam ênê sec, taḡ ḡêḡôm nan, ḡateḡ êtiam atom. Eḡ geḡob ḡoc jatu to kêsap binḡsu tôn, tec êmoa mata jali binḡanôgeḡ.
¹⁷ “Ma nêḡ lau sêsôm gebe ‘Apômtaunê lêḡ jagêdêḡ atom.’ Mago aê gabe êsêacnêḡ lêḡ jagêdêḡ atom.
¹⁸ ḡac gêdêḡ embe êwi nê lêḡ gêdêḡ sin ma êḡḡôm sec, oc êmac êndu êtu tonanḡa.
¹⁹ Ma ḡac sec embe êwi nê sec sin ma eḡḡoc ḡoc jatu to êsap binḡsu tôn, oc êmoa mata jali êtu tonanḡa.
²⁰ Mago amac asôm gebe ‘Apômtaunê lêḡ jagêdêḡ atom.’ O lau Israel, aê oc jamêtôc amac samob êtôm nêḡ lêḡ êndêḡ-êndêḡgeḡ.”

ḡawac gebe Jerusalem ênanḡa

- ²¹ Gêdêḡ jala kêtû 12, taḡ aêac anḡôn kapoacwalô nan, ḡaajôn kêtû 10 ḡabêc 5 ḡac teḡ, taḡ ḡêc sin anḡa Jerusalem ḡêḡmêḡ nan, mêḡḡêô lasê aê ma kêsôm gebe “Êsêac sêku malac tulu.”
²² Gêdêḡ kêtula, taḡ ḡêḡmun bêc ḡac tau ḡêô lasêḡa nan, Apômtau lêḡa ḡêsac aê ma eḡ kêkêḡ imbeloc kêtû golonḡ gêdêḡ bêc, taḡ ḡac tau ḡêô lasê nan, ma aê aocmê kêsa kêtiam atom.

Launêḡ sec

- ²³ Apômtau kêsôm binḡ gêdêḡ aê gebe
²⁴ “O ḡamalac latu, lau taḡ sêḡḡôn malac ḡapopoc anḡa lau Israel nêḡ gamêḡ nan, sêsôm gebe ‘Abraham eḡ ḡac tageḡ ma Anôtô kêkêḡ gamêḡ samucgeḡ gêdêḡ eḡ. Mago aêac lau taêsam, tec galoc gamêḡ tau kêtû aêacnêḡ ḡêḡḡac.’

25 “Amboac tonaj ôsôm êndêj êsêac gebe Apômtau kêsôm gebe Aôm goerj dec gêwiñ ñamêsôm tau. Aôm gôjam sakinj gwam. Aôm gôjac lau êndu. Asagerj kêkêj aôm taêm gêjam gebe gamêj tau kêtû amacnêm.

26 Aôm taêm kêka nêm sinj. Amac agôm gêj alôb-alôb. Amac agôm mockainj gêdêj nêm lau wacbarj amac nêj lauo. Asagerj kêkêj amac taêm gêjam gebe gamêj tau kêtû amacnêm.

27 “Ôsôm êndêj êsêac gebe Apômtau kêsôm binj tonec gebe Aê gamoa matoc jali binjñanôgerj, tec jasôm êtu tøj gebe lau, tanj sêngôj malac ñapopoc nanj, lau oc sênac êsêac êndu. Êsêac tanj sêngôj gamêj ñamagêja nanj, bôcbôm oc sêndarjgôj êsêac. Êsêac tanj sêngôj malac ñajanja me pocgêsuj nanj, gêmac sec oc êngôm êsêac e sênanja.

28 Aê gabe janjgôm gamêj êtu gasanj. Nêj ñaclai, tanj êsêac tetoc tauj sa kêpi nanj, oc êmbacnê. Ma gamêj Israel ñalôc oc êtu gamêj sawa e ñac tenj êtôm gebe êsa lôc ñaintêna êtiam atom.

29 Êndêj tanj aê janjgôm gamêj êtu gasanj êtu sêgôm gêj alôb-alôb nanjja, êsêac oc sêjala gebe aê Apômtau tau.”

Jaerj tanj propete kêsôm nanj ñanô

30 “O ñamalac latu, nêm lau sêsôm binj kêpi aôm sêkô tunjôm ñagala to andu ñasacgêdô. Êsêac sêsôm gêdêj tauj gebe ‘Ajôc, tawac ma tanjô binj, tanj galoc gêmêj anja Apômtaunê nanj.’

31 Amboac tonaj lau sêlij tauj japanj-japanj amboac lau sêgôm-sêgôm ma ñoc lau sêngôj sic sêngôj aôm lanjômnêja to sêjô nêm binj, mago sêngôm ñanô êsa atom gebe binjñansanj gêc êsêac awensuj ma nêj ñalêlôm gêgôm mocsac awagerj.

32 Ma êsêac sêlic aôm amboac ñac, tanj gêjam wê têtac gêwiñja ñajamgerj to gêjac gêj wêja nanj. Êsêac sêjô aôm nêm binj samob, mago sêngôm ñaterj ñanô êsa atomanô.

33 Ma êndêj nanj nêm binj ñanô êsa-ma oc ñanô êsa binjñanôgerj-gogco sêjala gebe propete tenj gêmoa êsêac ñalêlôm.” * êndêj ñamu (Ep 1:14) † ñabelo gebe enj oc taê ênam nê tøj tonaj, ‡ êtiam.

34

Lau Israel nêj gejobwaga

1 Apômtau kêsôm binj tonec gêdêj aê gebe

2 “O ñamalac latu, oc binj lasê êkanôj lau Israel nêj gejobwaga. Oc binj lasê ma ôsôm êndêj êsêac gebe Apômtau Anôtô kêsôm binj tonec gebe Ojæ, amac gejobwaga Israelja, amac ajop taômgerj. Gejobwaganêj kôm gebe sejob domba nec atom me.

3 Amac aerj ñalêsi to asô ñakwê, tanj awa ña domba ñalilili ma abuc domba ñajam to aerj ñamêsôm tau, mago amac alôm domba tau atom.

4 Amac apuc gêj palê-palê tøj atom to agôm êsêac, tanj gêmac gêgôm êsêac nanj, ôlij ñajam kêsa atom. Amac asabanj êsêacnêj kamoc atom ma ajonj êsêac, tanj seo sic nanj, sa ma awê êsêac sêmu sêmêj atom to asom êsêac, tanj sêjana nanj, atom amboac tonanjerj

5 Tec lau sêjac domba tau salinj-salinj e têtû bôcbôm samob nêj gwada gebe nêj gejobwaga masi.

6 Êsêac sêjac ñoc domba salinj-salinj e seo sic sêmoa lôc to gamêj ñabau samob. Êsêac sêjac ñoc domba salinj-salinj e sêjam nom ñagamêj samob auc. Ma ñac tenj gêjam jaom êsêac to gesom êsêac atom.

7 “Amac gejobwaga, galoc anjô binj, tanj aê Apômtau gabe jasôm êndêj amac nanj acgom.

8 Aê gamoa matoc jali binjñanôgerj, tec jasôm êtu tøj gebe Aêñoc domba têtû bôcbôm nêj gwada ma bôcbôm samob sej ñoc domba kêtû êsêacnêj mo gebe domba nêj gejobwaga masi. Aêñoc gejobwaga sesom ñoc domba atom. Gejobwaga sêlôm taunjerj ma sêlôm ñoc domba atom.

9 Kêtû binj tonaj ñajanja amac gejobwaga akêj tanjem ñoc binj acgom.

10 Aê Apômtau Anôtô jasôm lasê gebe aê oc jakalem gejobwaga gebe sêwa nêj binj sa. Aê oc jaka jaê ñoc domba anja êsêacnêj ma janac jao gebe sejob ñoc domba êtiam. Ma gejobwaga sejob tauj êtiam atom amboac tonanjerj. Ma aê gabe janam ñoc domba kêsi anja êsêacnêj awensuj e têtû êsêacnêj gwada atom.”

Ñacgejob ñajam

11 “Aê Apômtau Anôtô jasôm êndêj amac gebe aê taucgerj gabe jansom ñoc domba ma jajop êsêac.

12 Aê gabe jajop êsêac êtôm ñacgejob gêjam jaom nêj domba, tanj lau sêjac salinj-salinj sêmoa gamêj samob nanj. Aê gabe janam ñoc domba kêsi anja gamêj samob, tanj lau sêjac êsêac salinj-salinj gêdêj ômbinj to ñakesec kêkôm gamêj auc nanj.

* 33:33: Kamaclauj: 1. kêtû ñabelo gebe tatap ñanô tau sa † 33:33: 2. ñac tenj embe ênam tøj tenj, go êkêj gêj tenj êtu

‡ 33:33: Malôgerj embe ênac tøj tonaj, go êtap nê gêj tau sa

¹³ Aê gabe jakôc êsêac su anġa gamêġ jaba tau ma jajon êsêac sa to jawê êsêac sêmu dëndêġ tauġ nêġ gamêġ sêmêġ êtiam. Aê oc jalôm êsêac anġa lôc to gaboan Israelġa ma anġa gamêġ tau ġamalala ġajamanô.

¹⁴ Aê gabe jalôm êsêac ġa gêġwan ġajam ma êsêac sêniġ gêġwan tau anġa Israel ġalôc. Anġa tônê êsêac sêlêwan tauġ anġa gamêġ wale-wale ma sêniġ gêġwan ġajamanô anġa Israel ġagamêġ.

¹⁵ Aê taucġen gabe jatu ġoc domba nêġ ġejobwaga ma gabe jatap gamêġ sêlêwan tauġġa tenġ sa êtu êsêacġa. Aê, Apômtau Anôtô tauc kasôm biġ tonanġ.

¹⁶ “Aê gabe jansom êsêac, taġ sêġanġa nanġ, ma jajon êsêac, taġ seo sic nanġ, sa to jawê êsêac sêmu sêmêġ ma jansambanġ êsêacnêġ kamoc to janġôm êsêac, taġ ġêmac ġêġôm êsêac nanġ, ôliġ ġajam êsa, mago onanġ, taġ toġjalêsi ma toôliġwalô nanġ, aê oc jansenġ su. Aê oc jatu êsêacnêġ ġacġejob ġêdêġ tau.

¹⁷ “O ġoc domba, amboac tonanġ aê, Apômtau Anôtô jasôm êndêġ amac gebe Aê gabe jamêôtôc domba êndêġ-êndêġġenġ ma jawa domba kapoac to noniġ kapoac êkôc.

¹⁸ Amboac ondoc amac ġaġêdô aenġ gêġwan ġajamanôġenġ jakêôtôm atom, tec amac aka ġêġ, taġ amac aniġ atom nanġ, popoc nec. Amac anôm bu ġakêġkêġ, tec aġôm onanġ, taġ amac anôm atom nanġ, ġamôp kêsa.

¹⁹ Ma aêġoc domba ġaġêdô oc sêniġ gêġwanġ, taġ amac aka popoc nanġ, ma sênôm bu, taġ amac aġôm ġamôp kêsa nanġ.

²⁰ “Amboac tonanġ aê, Apômtau Anôtô jasôm êndêġ amac gebe Aê tauc jamêôtôc amac domba, taġ atôp e ġatêku masi nanġ, to amac, taġ ôliġ ġasariġ nanġ.

²¹ Amac alêsuc domba palê-palê to asap êsêac ġa nêġm jabo e atiġ êsêac su anġa tonġ ġalêlôm.

²² Mago aê oc janam nec domba kêsi. Êsêac têtû nêġm ġwada êtiam atom. Aê oc jamêôtôc domba samob êndêġ-êndêġġenġ.

²³ Aê oc ġakêġ ġoc sakiġwaga Dawid êtu êsêacnêġ ġejobwaga. Enġ oc êlôm êsêac ma êtu nêġ ġacġejob ġanô.

²⁴ Aê Apômtau tauc gabe jatu êsêacnêġ Anôtô ma ġoc sakiġwaga Dawid êtu êsêacnêġ ġôliġwaga. Aê, Apômtau kasôm biġ tonanġ.

²⁵ Aê gabe jamoatiġ poac wamaġa êndêġ êsêac ma jansoc bôcbôm sêwi nêġ gamêġ siġ, ġo ġoc domba sêġġôm ġajamġenġ anġa oba ma sêncêc bêc anġa salenġ.

²⁶ “Aê gabe janam nec êsêac to gamêġ, taġ kêġi ġoc lôc dabuġ auc nanġ, ma ġakêġ kom ênac êndêġ ġanoc solop. Kom tau oc êmoasiġ nom.

²⁷ Ka kômġa ênam ġanô ma nom êkêġ ġêġ êpi ġajamġenġ ma lau oc sêmoa ġajam anġa tauġ nêġ nom. Ma aê embe jamô ġoc launêġ kapoacwalô êġġic ma jajaġġo êsêac su anġa lau, taġ sêkômniġ êsêac tônġ lemenġ e sêmoa nêġ tauġġa nanġġo sêġjala gebe aê Apômtaugoc.

²⁸ Lau tentenġlatu oc sêġanġo êsêac êtiam atom ma gamêġ ġjabôcbôm oc sêndanġġôm êsêac êtiam atom amboac tonanġenġ. Êsêac oc sêmoa ġajam ma tenġ êtakê êsêac atom.

²⁹ Aê oc ġasê êsêacnêġ kôm moasiġġa gebe mo êġô êsêac êndu anġa gamêġ tau êtiam atom.

³⁰ Ma êsêac samob oc sêġjala gebe aê, Apômtau Anôtô jamoa jawiġ êsêac ma lau Israel têtû aêġoc lau. Aê Apômtau Anôtô, kasôm biġ tau tonanġ.

³¹ “ġoc domba amac, ġoc domba ġatoniġ, taġ aê ġalôm nanġ, atu ġoc lau. Ma amacnêġm Anôtô aê. Apômtau Anôtô kêsôm biġ tau tonanġ.”

35:1-36:21 Propete ġeoc biġ lasê kêkanônġ gamêġ Edomġa ma kêsôm lasê gebe lau Israel sêmu sêna nêġ malacmôkê êtiam.

36

Lau Israel sêmoa ġajam êtiam

²² “Amboac tonanġ ôsôm êndêġ lau Israel gebe Apômtau Anôtô kêsôm biġ tonec gebe O lau Israel, ġêġ taġ aê janġôm nanġ, aê janġôm êtu amacġa atom, aê janġôm êtu aêġoc ġaê dabuġġa, taġ amac aġôm kêtû sec anġa lau samob, taġ amac aô lasê êsêac nanġġa.

²³ Aê oc ġawaka ġoc ġaê towae ġadabuġġanô sa. ġoc ġaê kêtû sec anġa tentenġlatunêġ, amac aġôm ġoc ġaê kêtû sec. Ma tentenġlatu sêġjala gebe Apômtau aê. Aê Apômtau Anôtô kasôm biġ. Aê oc ġawaka tauc sa êpi amac gebe aê dabuġ.

²⁴ Aê gabe ġakôc amac su anġa tentenġlatunêġ ma jajon amac sa anġa gamêġ samob ma ġawê amac amu andêġ taôm nêġm gamêġ ana êtiam.

²⁵ Aê jansanem bu ġawa êpi amac e atu selec. Aê ġakwasinġ nêġm ġatêmui to nêġm sakiġ ġwamġa su ênaġa.

²⁶ Aê gabe ġakêġ ġalêlôm wakuc tenġ êndêġ amac. Aê gabe ġakôc nêġm ġalêlôm ġadani su ma ġakêġ ġalêlôm biġmalôġa êndêġ amac.

²⁷ Aê oc ġakêġ ġoc ġalau êsêp amacnêġm ġalêlôm ma jajop gebe amac andanġuc ġoc biġsu ma anġôm jatu samob, taġ ġakêġ ġêdêġ amac nanġ, ġanô êsa.

²⁸Go amac oc anğôñ gamêñ, tañ kakêñ gêdêñ amacnêñ mimi nañ. Amac atu aêñoc lau ma amacnêñ Anôtô aê.

²⁹Aê gabe janam amac kêsi anğa nêñ njatêmui samob. Aê gabe jajatu nom gebe êkêñ ñanô taêsam gebe aóc tóbôm êtiam atom.

³⁰Aê gabe jakêñ ka ênam ñanô to kôm ênam ñanô êtu taêsam gebe tóbôm, tañ êngôm waem sec anğa tentenlatunêñ nañ, tenj êsa êtiam atom,

³¹go amac taêm ênam nêñ lêng alôb-alôb, tañ asa nañ, to nêñ sec, tañ agôm nañ, ma majem taôm êtu nêñ sec to geonja.

³²O lau Israel, ajalamañ gebe aê janğôm gêñ tonañ ñai êtu amacña atom. Majem to asi taôm êtu nêñ lêngja. Aê Apômtau Anôtô kasôm binj tonañ.”

³³Apômtau Anôtô kêsôm gebe “Êndêñ bêc, tañ jakwasin amacnêñ sec samob su atu selec nañ, aê jakêñ amac anğôñ nêñ malac ma akwê nêñ andu ñapopoc sa êtiam.

³⁴Ma jakêñ amac awaka gamêñ, tañ lau tê sêwê sêja sêmêñ nê, sêlic amboac gamêñ sawa nañ, sa êtiam.

³⁵Ma lau oc sêsôm gebe ‘Gamêñ tonañ kêtü gasañ ma galoc talic amboac kôm Eden. Ma malac, tañ kêtü tuc to sawa ma seserj popoc nañ, galoc lau sêngôñ ma sêkwê tunbôm sa kêtiam.’

³⁶Go lau tenterlatu, tañ sêngôñ sêngi amac auc nañ, sêjala gebe aê, Apômtau kakwê malac popoc sa ma kasê mo kêsêp gamêñ gasañ kêtiam. Aê Apômtau gajac mata binj tonañ ma aê oc janğôm ñanô êsa.”

³⁷Apômtau Anôtô kêsôm binj tonec gebe “Aê gabe jakêñ lau Israel tetenj aê gebe janam êsêac sa êtu gêñ tenja êwiñ gebe jakêñ êsêacnêñ namba êtu kapôêñ amboac domba ñatonj tenj.

³⁸Lau totonj-totonj sênam malac, tañ galoc kêtü tuc nañ, auc amboac domba ñanja sêjam Jerusalem auc gêdêñ têm omsêgarja. Êndêñ tonañ êsêac sêjala gebe Apômtau aê.”

37

Gaboañ ñatêkwa ñakelenja

¹Apômtaunê lêma gêsac aê ma Apômtaunê Ñalau kékôc aê ma ketoc aê kakô gaboañ, tañ ñatêkwa gêjam nom auc samucgenj.

²Ma enj gêwê aê kasêlêñ gaboañ tonañ samucgenj ma aê galic gebe ñatêkwa taêsam ñasec gêjam gaboañ tonañ auc ma ñatêkwa tau ñakelenj lanğwageñ.

³Enj kêsôm gêdêñ aê gebe “O ñamalac latu, ñatêkwa tonec oc êtôm gebe materj jali êsa êtiam me masi.”

Ma aê gajô enj gajô enj awa gebe “O Apômtau, ñoc Anôtô, aôm taômgenj tec kôjala binj tonañ.”

⁴Enj kêsôm gebe “Oc binj lasê êndêñ ñatêkwa tau ma ôsôm êndêñ êsêac gebe O ñatêkwa ñakelenj, akêñ tanjem Apômtaunê binj.

⁵Apômtau Anôtô kêsôm binj tonec gêdêñ ñatêkwa gebe Alic acgom, aê oc jaju aocjaô êsêp nêñ ñalêlôm, go matem jali êsa êtiam.

⁶Aê oc jakêñ ñakalôc to ñamêsôm êndêñ amac ma jakwa amac auc ña ñaôlic. Aê gabe jaju aocjaô êsêp amacnêñ ñalêlôm ma jakêñ amac matem jali êsa. Go amac ajala gebe aê Apômtau tau.”

⁷Amboac tonañ aê gaoc binj lasê kêtôm Apômtau kajatu aê. Ma gêdêñ tañ gaoc binj lasê nañ, ganjô ñakicsêa amboac gegob ketañ ma galic ñatêkwa sêjac têku taunj ma sêlinj taunj japanj-japanj ma sêjac têku taunj.

⁸Gêdêñ tañ kapuc matoc tônj gêñ tau nañ, ñakalôc to ñamêsôm ma ñaôlic gêjac têc ñatêkwa auc, mago awajaô kêsêp ôlinj atom tagenj.

⁹Go Apômtau kêsôm gêdêñ aê gebe “O ñamalac latu, oc binj lasê êndêñ ñalau. Ôsôm êndêñ ñalau gebe O awajaô, ômôêñ anğa nom makenj-makenj samob ma ôju êsêp ñacmatê tonec gebe materj jali êsa.”

¹⁰Amboac tonañ aê gaoc binj lasê kêtôm enj kêtü aê. Ma awajaô jakêsêp ñacmatê e materj jali kêsa ma dêdi sa jasêkô. Êsêac taêsam ñasec kêtôm sinjwaga tonj kapôêñanô tenj.

¹¹Anôtô kêsôm gêdêñ aê gebe “O ñamalac latu, lau Israel têtôm ñatêkwa tonañ. Êsêac sêsôm gebe êsêac têtü kelenj ma nêñ gêñ sêkêñ materjña masi, tec sêbacgac.

¹²Amboac tonañ aôm oc binj lasê ma ôsôm êndêñ êsêac gebe Apômtau kêsôm binj tonec gebe O ñoc lauace, alic acgom, aê gabe janja amacnêñ sêô ma janju amac andi sa ma jakêñ amac amu ana gamêñ Israelña êtiam.

¹³Êndêñ tañ janja nêñ sêô ma janju amac andi sa nañ, ajala gebe aê Apômtau tau.

¹⁴ Aê gabe jaju ñoc aocjaô êsêp amacnêm ñalêlôm ma amac matem jali êsa ma jakêñ amac anğôñ nêm gamêñ. Êndêñ tonaj oc ajala gebe Aê Apômtau gajac mata biñ tonaj ma aê oc janğôm ñanô êsa. Aê Apômtau kasôm biñ tonaj.”

Juda to Israel têtú gamêñ kiñña tagen

¹⁵ Apômtau kêsôm biñ tonec gédêñ aê kêtiam gebe

¹⁶ “O ñamalac latu, ôkôc tóc tenj ma oto biñ tonec êsêp gebe ‘Êtu Juda to Israel, tañ sêsap enj tòn nanña.’ Go ôkôc tóc tenj etiam ma oto biñ tonec êsêp gebe ‘Êtu Josep to lau Israel samob, tañ sêsap enj tòn nanña.’

¹⁷ Gocgo ômêñğôm tóc luagêc tonaj e ñatêku êndiñ tau gebe talic amboac gêñ tagen.

¹⁸ Ma nêm lau embe sêsôm gebe ‘Ôwa gêñ tonaj ñam sa,’

¹⁹ go ôsôm êndêñ êsêac gebe Apômtau Anôtô kêsôm biñ tonec gebe Aê gabe jakôc Josep nê tuc, tañ kêsêp Epraim lêma nanj, to gôlôac Israel, tañ sêsap enj tòn nanj, nêñ ma janac têku ña Judanê tóc e têtú tóc tagen, tañ jamêñğôm êsêp aê lemoc.

²⁰ “Ômêñğôm ka luagêc, tañ koto biñ kêsêp nanj, tòn ña lêmam ma ôtôc lau sêlic.

²¹ Go ôsôm êndêñ êsêac gebe Apômtau Anôtô kêsôm biñ tonec gebe Alic acgom, aê gabe jakôc lau Israel sa anğa tentenlatunêñ ma jajonj êsêac sa anğa gamêñ samob ma jakêñ êsêac sêmu dêndêñ êsêac taun nêñ gamêñ sêna.

²² Aê gabe jakêñ êsêac têtú lau tonj tagen anğa Israel ñagamêñ lôcña. Êsêacnêñ kiñ tagen ênam gôliñ êsêac ma êsêac sêwa taunj êkôc têtú lau tonj luagêc me têtú gamêñ kiñña luagêc êtiam atom.

²³ Êsêac sêñğôm taunj ñatêmui êsa ña nêñ gwam to gêñ alôb-alôb kainj tenj ma nêñ sec tokainj tokainj êtiam atom. Aê gabe janam êsêac kêsî anğa nêñ lêñ sêgêli biñsu to sêğôm secña ma jakwasinj êsêac têtú selec. Ma êsêac têtú ñoc lau ma aê jatu nêñ Anôtô.

²⁴ Kiñ tenj amboac ñoc sakinjwaga Dawid ênam gôliñ êsêac ma ñacgejob tagen ejop êsêac samob. Êsêac tañenj wamu ñoc jatu to sejop ñoc biñsu ñapepgeñ.

²⁵ Êsêac oc sêñğôñ gamêñ, tañ kakêñ gédêñ ñoc sakinjwaga Jakob nanj, êsêac sêñğôñ nom, tañ nêñ mimi sêwê kainj nanj. Êsêac to nêñ gôlôac to nêñ gôlôac nêñ wakuc samob sêñğôñ gamêñ tonaj endenj tòngeñ. Ma kiñ tenj amboac ñoc sakinjwaga Dawid oc ênam gôliñ êsêac endenj tòngeñ.

²⁶ Aê gabe jamoatinj poac wamanja tenj êndêñ êsêac. Poac tau ênêc êsêacña endenj tòngeñ. Aê gabe janam mec êsêac to jakêñ êsêac têtú taêsam ma jakêñ ñoc lôm dabunj êkô êsêac ñalunj endenj tòngeñ.

²⁷ Aê gabe janğônj êtu têlê jawiñ êsêac. Aê gabe jatu êsêacnêñ Anôtô ma êsêac têtú aêñoc lau.

²⁸ Embe jatoc ñoc lôm dabunj êkô êsêac ñalêlôm endenj tòngeñ, go tentenlatu oc sêjala gebe aê Apômtau jakêñ Israel têtú lau dabunj.”

38:1-48:35 Apômtaunê jaenj tenj kêsôm lasê gebe Israelnêñ ñacjo oc sênanja ma Anôtônê lau oc sêñğôñ nêñ malacmôkê têtú wakac êtiam. Môkêlatu ñamuña gêwa lôm dabunj wakuc to ñagêñlêlôm samob, tañ Esekiel gêlic gédêñ tañ katu kainj tenj kêsî nanj sa. Biñsu tañ ênam gôliñ sakinj lôm dabunja nanj, gêc môkêlatu tonec gêwiñ ma ñagôliñ sênac sam nomña gêc amboac tonanjenj.

Esranê buku tonec gêjac têku Minjtau ñabuku luagêc. Lau Juda, tañ sêñğôñ kapoacwalô anğa Babel nanj, nêñ ñagêdô sêmu sêja nêñ malacmôkê ma sêkwê nêñ malac Jerusalem sa to sêwaka sakinj omña sa kêtiam.

Êsêac têdênanj minj tau kêsêp ñasêbu têlêac gebe

1. Môkêlatu 1-2 Lau Persia nêñ kiñsêga Kirus kêjatu lau Juda nêñ tonj ñamatanja gebe sêmu sêna nêñ gamêñ.

2. Môkêlatu 3-6 Êsêac sêkwê lôm dabunj sa kêtiam ma sêjac kawi lôm tau. Su, go sêwaka Anôtônê sakinj omña sa kêtiam.

3. Môkêlatu 7-10 Jala ñagêdô gêjaña acgom, go Esra gêwê lau Juda nêñ tonj tenj sêô lasê Jerusalem amboac tonaj. Esra kêjala Anôtônê biñsu kêtú tòn enj, tec kêmasaj lêñ tenj gebe lau Juda sêwi nêñ lauo jaba, tañ sêjam nanj, sinj gebe sejop lau Israel nêñ biñlênsêm, tañ gêjam gôliñ nêñ sakinj dabunj ñalêñ nanj.

Daniel

Ŋac-keto-bukuwaga Daniel keto buku tau gédêŋ jala 200 ma 100 gêmun Kilisi gêmêŋ nomŋa ŋasawa. Gédêŋ tonarj lau samuc nêŋ kiŋ teŋ kékônij to geojŋ lau Juda e sêoc ŋandaj kapôêŋ. Ŋac-keto-bukuwaga kejoj miŋ to ŋakatu, tarj lau sêlic gédêŋ tarj katuj kaiŋ teŋ kêsa narj, sa ma gebe êpuc nê lau tôŋ e sêkêŋ materj têm, tarj Anôtô êku nêŋ ŋacjo tulu to êkêŋ nê lau sênam gôliŋ taunj êtiam narj.

Buku tau ŋasêbu luagêc gebe

1. Mókêlatu 1-7 Judawaganêŋ miŋ, tarj kêsa gédêŋ tarj lau Persia sêjam gôliŋ nêŋ gamêŋ narj, gêc mókêlatu tonec. Judawaganêŋ kasêga Daniel. Eŋ to nê lau sêkêŋ gêwiŋ to tarjêŋ wamu Anôtô, tec sêku nêŋ ŋacjo tulu.
2. Mókêlatu 8-12 Daniel katu kaiŋ teŋ kêsa, tec gêlic ŋakatu aclê. Ŋakatu tau ŋam gebe êtôc lau Babilon to lau ŋagêdô nêŋ gamêŋ kiŋŋa kêpi ma gédêŋ ŋanoc gêjaŋa kêtiam e mênggédêŋ têm ŋac-keto-bukuwaga keto buku taunja. Ŋakatu tau geoc lasê gebe lau samuc nêŋ kiŋ, tarj kékônij Anôtônê lau narj, oc ênaŋa. Anôtônê /au oc sêku eŋ tulu.

Ŋacsêŋomi Judaŋa sêmoa kiŋ Nebukadnesar nê gamêŋ

¹ Gédêŋ lau Juda nêŋ kiŋ Jehoiakim nê jala gôliŋŋa kêtû têlêacŋa narj, kiŋ Babilonŋa Nebukadnesar jakêgi Jerusalem auc.

² Ma Apômtau kékêŋ lau Juda nêŋ kiŋ Jehoiakim kêsêp eŋ lêma ma Apômtaunê lôm ŋawaba ŋagêdô gêwiŋ. Ma eŋ kékôc gêŋ tau jakêsô ênê anôtônê lôm aŋga gamêŋ Sinar ma ketoc waba tau kékô ênê anôtônê andu kanom ŋa.

³ Go kiŋ tau kêjatu nê gejobwagasêga Aspenas gebe êjaliŋ lau ŋagêdô aŋga lau Israel nêŋ kiŋ to nêŋ lau towae nêŋ gôlôac sa.

⁴ Eŋ êjaliŋ lau wakuc sa. Êsêac ôliŋ ŋago masi to larjôŋ êjam ma lau tokauc mêtê samobŋa ma lau, tarj sêjala biŋ narj, ma têtap kauc sa ŋagaôgeŋ, ma têtôm sênam sakinj sêmoa kiŋnê andu. Ma Aspenas êndôŋj êsêac e teto to sêsam awerj Kaldea tau êtu tôŋ.

⁵ Kiŋ tau kêjatu gebe sêkêŋ gêŋ taniŋŋa to wain aŋga eŋ tau nê tebo êndêŋ êsêac sêniŋ to sênom êtôm bêcgeŋ. Ma kêsôm gêwiŋ gebe têndôŋj êsêac êtôm jala têlêac, go mênjsêkôc nêŋ kôm sênam sakinj kiŋŋa sa.

⁶ Lau tonarj nêŋ ŋaê tonec Daniel agêc Hanania gebe Sadrak ma Misael gebe tonarj aŋga lau Juda nêŋ.

⁷ Ma gejobwagasêga gê êsêacnêŋ ŋaê wakuc. Eŋ kêsam Daniel gebe Beltesasar ma Hanania gebe Sadrak ma Misael gebe Mesak ma Asaria gebe Abednego.

⁸ Mago Daniel taê gêjam kêtû tôŋ gebe kiŋnê gêŋ taniŋŋa to nê wain enseŋ ênê dabuj su atom, tec ketêŋ gejobwagasêga gebe êkêŋ gêŋ tonarj êndêŋ eŋ e enseŋ ênê dabuj su atom.

⁹ Ma Anôtô taê gêjam Daniel ma kékêŋ gejobwagasêga gêlic eŋ ŋajam ma taê walô eŋ.

¹⁰ Gejobwagasêga Aspenas tau kêsôm gédêŋ Daniel gebe "Aê katêc tauc gebe ŋoc apômtau kiŋ tê kêjaliŋ nêŋ gêŋ ôniŋ to ônomŋa sa nê, oc êlic gebe aôm ôtôp ôtôm ŋapalê, tarj nêŋ jala kêtôm aôm nêŋ narj atom ma oc ênac aê êndu."

¹¹ Go Daniel kêsôm gédêŋ sakinjwaga, tarj gejobwagasêga kékêŋ eŋ gebe ênam sakinj Daniel agêc Hanania ma Misael agêc Asaria narj gebe

¹² "Ônsaê nêŋ sakinjwaga aêac êtôm bêc lemenju acgom ma ôkêŋ gêŋgaga to bugenj aêac aniŋ to anôm.

¹³ Go ônam dôŋ aêac êpi ŋapalê, tarj seŋ kiŋnê moasiŋ narj, ôlic su, go aêacma lau ondoc têtôp ŋajam êlêlêc su, go ôŋgôm êndêŋ nêŋ sakinjwaga aêac êtôm aôm taêm gêjam."

¹⁴ Tec eŋ kékêŋ tarja eŋ ma kêsaê êsêac kêtôm bêc lemenju.

¹⁵ Bêc lemenju tonarj gêbacnê ma eŋ gêlic gebe Daniel to nê lau ôliŋ ŋajam ma têtôp sêlêlêc ŋapalê samob, tarj seŋ kiŋnê moasiŋ narj su.

¹⁶ Amboac tonarj sakinjwaga tau kékôc nêŋ moasiŋ to nêŋ wain, tarj gêjac êsêac ŋawae narj, su ma kékêŋ gêŋgagagenj gédêŋ êsêac seŋ.

¹⁷ Ma Anôtô kékêŋ kauc to jala gédêŋ ŋacsenjom aclê tonarj e sêjala biŋ to mêtê samob. Ma Daniel kêjala mêtê êwa mê to gêŋ ŋakatu ŋam sarja gêwiŋ.

¹⁸ Gédêŋ têm tarj kiŋ Nebukadnesar kékêŋ narj gêbacnê, gejobwagasêga Aspenas gêwê êsêac dêdêŋ eŋ sêja.

¹⁹ Ma kiŋ gêjam biŋgalôm gêwiŋ êsêac e gêlic gebe êsêac samob nêŋ teŋ kêtôm Daniel agêc Hanania ma Misael agêc Asaria atom, amboac tonarj sêkêŋ êsêac sêmoa sêwiŋ kiŋ ŋapanj.

²⁰ Têm samob, tarj kiŋ kêtû kênac êsêac kêtû biŋ kauc to jalarja teŋ narj, eŋ gêlic gebe êsêac sêjala biŋ kêlêlêc lau beŋ to mectomanj samob, tarj sêmoa ênê gamêŋ kiŋŋa narj su ŋêŋgeŋ.

²¹ Ma Daniel gêmoa ŋapanj e Kirus kêtû kiŋ Babilonŋa.

2

Nebukadnesarné mé

¹ Gédêñ Nebukadnesar nê jala gôlinña kêtú luagêc enj gêc mê e kêkônin enj ñasec ma gêc bêc jageo.

² Tec kinj kêtútu gebe sêkalem benwaga to lau mectomañ ma lau-sêpuc-kapoacwaga to lau Kaldea mêñsênac minj mê tau êndên enj. Êsêac sêmên ma sêkô kinj lanjônêm.

³ Go kinj tau kêsôm gédênj êsêac gebe “Aê gaêc mê tenj e kêkênj wapac aê tec gabe janô mê tau ñam.”

⁴ Go lau Kaldeañ awenj gêôc enj gebe “Kinj, ômoa endenj tóngeñ. Ôsôm nêñ mê tau lasê êndên aêac ma aêac oc awa mê tau sa.”

⁵ Kinj tau gêjô Kaldea awenj gebe “Aêñoc binj tonec oc êtu tónj gebe ‘Embe asôm mê lasê to awa ñam sa êndên aê atom nanj, oc sêkac amac ôlim êngic-êngic ma oc senseñ nêñ andu su.

⁶ Mago embe asôm mê lasê to awa ñam sa oc jakênj awa to ñaôli êndênj amac to jatoc amac sa ñanôgenj.’ Tec asôm mê tau lasê to awa ñam sa êndênj aêmanj.”

⁷ Êsêac sêjô awa kêtú dim luagêcña gebe “Kinj ênac minj nê mê ñabinj êndênj nê sakinjwaga aêac acgom, go aêac oc awa ñam tau sa.”

⁸ Kinj tau gêjô êsêac awenj gebe “Aê kajala gebe amac abe anac têku têm gebe ajala gebe aê kasôm ñoc ñalêlôm gédênj amac lasê sugac.

⁹ Embe asôm mê tau lasê êndênj aê atom, go binj tagenj, tanj kakênj puc gédênj amac su nanj, êtap amac sa êtômgeñ. Amacnêñ ñalêlôm kêpi tagenj gebe ansau binj dansañ to ambanac binj êndênj aê e aêñoc ñalêlôm ênam tau ôkwi. Amboac tonañ asôm mê tau lasê êndênj aê, go jajala gebe amac atôm gebe awa mê ñam sa êwiñ amboac tonanjenj.”

¹⁰ Lau Kaldea sêjô kinj awa gebe “Ñac tanj êtôm gebe êngôm kinj nê jatu ñanô êsanja tenj gêmoa nom tonec atomanô. Ma kinj towae me tonjaclai tenj kêtútu binj amboac tonañ tenj sa gédênj laumêtê to lau mectomañ ma Kaldea su atomanô amboac tonanjenj.

¹¹ Binj tanj kinj tau kêtútu aêac gebe anjôm nanj, ñawapacgosu ma ñamalac tenj oc eoc binj tau lasê êndênj kinj êtôm atom. Anôtôi tanj sêñgônj sêwiñ ñamalac atom nanj taungenj.”

¹² Go kinj tau têtac ñandanj sec e nê ñalêlôm kêbôli auc ma kêtútu binj gebe senseñ lau mêtê Babilonña samob su sênanja.

¹³ Go sêkênj jatu tau ñawae kêtú tapa gebe senseñ lau mêtê samob su. Tec sêsakinj lau gebe sensom Daniel to nê lau gebe sênac êsêac sêwiñ.

Anôtô kêtôc mê tau to ñamgeñ gédênj Daniel

¹⁴ Go Daniel tomêtê ma tokaucgeñ kêtú gasuc gédênj kinj nê sinjwaga nêñ laumata Ariok, tanj kêsá gêja gebe ênac lau mêtê Babilonña samob êndu nanj,

¹⁵ ma kêtú kênac Ariok gebe “Kinj kêtútu binj ñajarja sec tonañ kêtú asagenjña.” Ma Ariok kêsôm ñam lasê gédênj Daniel.

¹⁶ Go Daniel kêsô gédênj kinj gêja ma keterj enj gebe êkênj noc tenj acgom ma enj oc êwa mê ñam sa êndênj kinj tau.

¹⁷ Ma Daniel gêmu gêja nê andu ma kêsôm binj tau lasê gédênj Hanania agêc Misael ma Asaria.

¹⁸ Ma kêsôm gebe teterj Anôtô undambêña gebe taê walô êsêac ma eoc binj ñalêlômña tonañ lasê gebe Daniel to nê lau sênanja sêwiñ lau mêtê Babilonña atom.

¹⁹ Ma Anôtô geoc binj ñalêlômña tau lasê gédênj Daniel kêsêp mê tonjakatu gêbêcña. Tec Daniel kêlambinj Anôtô undambêña

²⁰ ma kêsôm gebe

“Lanem êndênj Anôtônê ñaê endenj tóngeñ gebe kauc to ñaclai gêc enjñagenj.

²¹ Enj kêkênj nom ñatêm to ñanoc gêjô-gêjô tau. Enj gesenj kinj ñagêdô ma kêkianj kinj ñagêdô sa.

Enj kêkênj kauc gédênj lau tokauc, ma mêtê gédênj lau mêtê.

²² Enj geoc gêñ kêsiniñ tau to gêñ ñalêlômña lasê ma kêjala gêñ, tanj kêsiniñ tau gêc ñakesec ñalêlôm nanj, ma ñawê tau gêjam enj auc.

²³ O Anôtô, abocac nêñ Anôtô aôm, aê janam danje to jalambinj aôm gebe kôkênj kauc to ñaclai gédênj aê ma galoc goc gêñ, tanj aêac aterj gédênj aôm nanj, lasê gédênj aê

ma kôsôm binj, tanj kinj gebe êñô nanj, lasê gédênj aêac.”

Daniel gêjac miñ mê to gêwa ñam sa gêdêñ kinj

²⁴ Tec Daniel kêsô gêdêñ Ariok, tanj kinj kêsakinj enj gebe ensenj lau mêtê Babilonña su nanj, gêja ma kêsôm gêdêñ enj gebe “Ônac lau mêtê Babilonña êndu atom. Ôkôc aê najakô kinj lanjônêm ma aê galoc jawa ênê mê ñam sa êndêñ enj.”

²⁵ Ariok kêkôc Daniel sa jakêkô kinj lanjônêm sebenjenj ma kêsôm gêdêñ enj gebe “Aê katap ñac tenj sa anja lau Juda nêñ, nanj êtôm gebe êwa mê tau ñam sa êndêñ kinj.”

²⁶ Go kinj kêsôm gêdêñ Daniel, tanj sêsam enj gebe Beltesasar gêwiñ nanj, gebe “Aôm kôtôm gebe ônac miñ mê, tanj galic nanj, ma ôwa ñam sa êwiñ me.”

²⁷ Daniel gêjô kinj awa gebe “Lau mêtê to lau benj ma mectomarij to sêpuc-utilalata-ñamwaga nêñ tenj oc eoc binj kêsinj tauña, tanj kinj gebe êñô nanj, lasê êtôm atom.

²⁸ Mago Anôtô tenj gêmoa undambê, tanj geoc binj ñalêlômña lasê. Enj gêwa binj, tanj oc ñanô êsa êndêñ têm ñamuña nanj, sa gêdêñ kinj Nebukadnesar. Mê to ñakatu, tanj gôlic gêc nêm kauclêlôm gêdêñ gôéc bêc nanj, tau tonec.

²⁹ O kinj, aôm gôéc mê ma taêm gêjam gêñ, tanj oc ñanô êsa êndêñ têm ñamuña nanj. Ma Anôtô, tanj geoc gêñ ñalêlômña lasê nanj, kêtôc gêñ, tanj oc mênjêsa nanj, gêdêñ aôm.

³⁰ Enj geoc gêñ kêsinj tauña tonarij lasê gêdêñ aê kêtû aêñoc kauc kêlêlêc lau matenj jaliña samob nêñ surja nec atom. Enj gêgôm kêtû aôm kinj ôjala nêm mê ma gêñ, tanj taêm gêjam gêc nêm kauclêlôm nanja.

³¹ “O kinj, aôm gôlic ñakatusêga tenj kêkô aôm lanjômnmêm tonjaclai ma ñawasi kainj tenj. Aôm gôlic e kôtakê ñanô.

³² Sêmasarij ñakatu tau ñamôkêapac ña gold ñawasi, ñabôdagi to ñalêma ña silber,

³³ dambêpalê to labum ña kopa, ñaakainj ña ki jejec ma ñaatapa ki jejec to nomku.

³⁴ Gêdêñ tanj kôsala gêñ tau gômoa nanj, poc tenj, tanj ñamalac tenj lêma kêtuc atom nanj, mênjêkêsêp ma gesenj ñakatu tau ñaakainj ki to nomku tau e popoc samucgenj.

³⁵ Go ki to nomku ma kopa to silber ma gold samob tonarij ñai popoc samucgenj e kêtôm ñapaôma anja taka polom ñamala gêdêñ oc kêsa. Mu kêlai gêñ tau sa e malamê samucgenj. Mago poc tau, tanj kêtuc ñakatu tau popoc nanj, kêtôp kêtû lôc kapôñ tenj ma gêjam nom samucgenj auc.

³⁶ “Mê tau tonarij. Ma galoc oc jawa ñam sa êndêñ aôm, o kinj.

³⁷ O kinj, kinj samob nêñ kinj aôm goc. Anôtô undambêña kêkêñ aôm kôtû gamêñ to ñaclai ma ñajajna to ñawasi ñatau.

³⁸ Enj kêkêñ tentenjlau pebenj ma gêñ matenj jali nomña to moc umbonj ñalabuña gebe ônam gôlinj samob. Ñakatu ñamôkêapac gold tau aôm taôm.

³⁹ Aômnmêm têm êmbacnê acgom, go gôlinj kinjña tenj oc êndanjuc nanj nê ñaclai êtôm aômnmêm atom. Go tenj nanj kêtû têlêacña oc êtôm kopa ma enj oc ênam gôlinj nom ñagamêñ samob.

⁴⁰ Go gôlinj kinjña êtu aclêña tenj oc mênjêsa nanj ñajajna amboac ki. Tonarij ênac gôlinj gêmuñña samob tulu. Ki kêlêsa to kêtuc gêñ samob popoc ma gôlinj kinjña tônê êtôm ki, oc êlêsa to êtuc gôlinj ñagêdô popoc amboac tonanjenj.

⁴¹ Ma aôm gôlic atapa to alatu tonarij ñamakerj nomku ma ñamakerj ki jejec. Tonarij ñam gebe gôlinj kinjña gêwa tau kêkôc. Ñamakerj oc ñajajna amboac ki jejec gebe sêgaluñ ki gêwiñ nomku.

⁴² Ñakatu ñaalatu tau ñamakerj ki to ñamakerj nomku ñam gebe ênê gôlinj oc ñamakerj ñajajna ma ñamakerj palê-palê amboac tonanjenj.

⁴³ Aôm gôlic ki to nomku kêsêp taulêlôm kêtôm êsêac oc sênam tauñ ma sênjalunj tauñ sêsêp tauñlêlôm, mago oc sêsap tauñ tônj atom amboac ki to nomku kêsap tau tônj atom.

⁴⁴ Êndêñ gôlinj kinjña tônê nêñ têm Anôtô undambêña oc êkêñ gamêñ kinjña tenj, tanj sensenj su ênanja atomano nanj, mênjêsa ma ñagôlinj tau oc elom êndêñ lau-m tenj atom. Gamêñ tau oc ênac gamêñ samob tonarij ñai popoc e êmbacnê ma gamêñ tau oc ênêc endenj tónjenj.

⁴⁵ Kêtôm aôm gôlic poc tenj gêdib anja lôc ma ñamalac tenj lêma kêtuc poc tau atom. Ma poc tau kêtuc ki jejec to kopa ma nomku to silber ma gold popoc. Anôtô ñaclai geoc gêñ tau, tanj ocgo mênjêsa êndêñ ñamu nanj, lasê gêdêñ kinj tau. Mê tau binjñanô ma ñam binjñanô amboac tonanjenj.”

Kinj ketoc Daniel sa

⁴⁶ Go kinj Nebukadnesar gêu tau lanjônô jagêdêñ nom ma kêpônj aduc gêdêñ Daniel ma kêjatu binj sa gebe sêkêñ da ñanô ma da gêñ ñamalunja êtu enja.

⁴⁷ Ma kinj tau kêsôm gêdêñ Daniel gebe “Binjñanô, aômnmêm Anôtô kêtû anôtôi nêñ Anôtô ma kinj nêñ Apômtau. Enj geoc-gêñ-ñalêlôm ña-lasêwaga tenjoc gebe aôm goc gêñ kêsinj tonarij lasê.”

⁴⁸ Go kinj tau kêkianj Daniel sa ñanôgenj ma kêkêñ awamata êjamgenj gêdêñ enj ma kêkêñ enj kêtû gamêñ Babilon ñagôlinjwagasêga ma Babilon nêñ lau mêtê nêñ laumata.

⁴⁹ Daniel ketenj kinj tau e kêkêñ Sadrak agêc Mesak ma Abednego têtû gôlinjwaga gamêñ Babilonña, mago Daniel tau tec gêmoa gêwiñ kinj ñaparij.

3

Nebukadnesar kėjatu gebe lau samob sėnam sakin gwam gold

¹ Kij Nebukadnesar kėkėj bij gebe sėmansaj űakatu gold tej, baliű kėtóm meta 27 ma űadambė kėdabij meta 3. Eű kėkėj gėj tau kėkó gamėj Babilon űagaboaj tej sėsam gebe Dura.

² Go kij kėkalem nė góladcmókė nėj laumata to góliűwaga ma siűwaga nėj laumata to mėtócwaga ma gejobwaga kanoműa to lau mėtė ma kasėga to kómwaga towae gamėj űamagėűa űagėdó sėwiű gebe mėűsėnac kawi űakatu, taj kij Nebukadnesar mėűgėjaj sa kėkó nanj.

³ Amboac tonaj lau samob tonaj sėkėj tajej ėnė kalem ma sėkac tauj sa mėűsėkó űakatu tau laűónėműa.

⁴ Ma wambanűwaga kėpuc awa sa ma kėsóm gebe “Jatu ėndėj amac lau samob to tentenlatu ma lau awenj tej-awenj tej samob gebe

⁵ ėndėj taj anó gasuc wėűa to gegob ma oű to gelom ma diű to dauc ma gėj wėűa tokaiű-tokaiű ėtaj nanj, au taóm naapóű emduc ėndėj űakatu gold, taj kij Nebukadnesar mėűgėjaj sa kėkó nanj.

⁶ Ma űac tej embe ėu tau naėpóű aduc ėndėj űakatu atom nanj, oc gacgej sėmbaliű ej ėsėp ja űamondec-mondec űamala ėna.”

⁷ Amboac tonaj gėdėj taj lau samob sėűó gasuc wėűa to gegob ma oű to gelom ma diű to dauc ma gėj wėűa tokaiű-tokaiű kėtaj nanj, lau samob to tentenlatu ma lau awenj tej-awenj tej samob sėu tauj jasėpóű ejduc gėdėj űakatu gold, taj kij Nebukadnesar mėűgėjaj sa kėkó nanj.

Tėdóű Juda tėlėac nėj bij tajejpėcűa

⁸ Gėdėj tonaj lau Kaldea űagėdó sėmėj ma sėgóliű bij kėpi Juda tėlėac.

⁹ Ǝsėac sėsóm gėdeű kij Nebukadnesar gebe “O kij, ómoa endenj tóűgeű.

¹⁰ Aóm kójatu bij gebe lau samob, taj sėűó gasuc wėűa to gegob ma oű to gelom ma diű to dauc ma gėj wėűa tokaiű-tokaiű ėtaj nanj, sėu tauj nasėpóű ejduc ėndėj űakatu gold.

¹¹ Ma űac tej embe ėu tau naėpóű aduc ėndėj űakatu atom nanj, oc gacgej sėmbaliű ej ėsėp ja űamondec-mondec űamala ėna.

¹² Lau Juda űagėdó sėmoa, taj kókianj ėsėac sa sėjam góliű Babilonűa nanj, nėj naė tonec Sadrak agėc Mesak ma Abednego. O Kij, lau tau tonaj sėkėj tajej tajej aómnėm jatu ma sėjam sakin aómnėm anótó to sėpóű ejduc gėdėj űakatu gold, taj mėűgójaj sa kėkó nanj atom.”

¹³ Go Nebukadnesar tėtac kėbóli auc ma kėjatu bij totėtac űandanűej gebe sėkėj Sadrak agėc Mesak ma Abednego mėűsėkó ej laűónėm.

¹⁴ Ma Nebukadnesar kėsóm gėdėj ėsėac gebe “Sadrak agėc Mesak ma Abednego, amac amboac ondóc. Amac ajam sakin aėűoc anótó ma apóű emduc gėdėj űakatu gold, taj kakėj kėkó nanj, atom nec biűűanó me masi.

¹⁵ Ajóc, amansaj taóm. Ǝndėj taj anó gasuc wėűa to gegob ma oű to gelom ma diű to dauc ma gėj wėűa tokaiű-tokaiű ėtaj nanj, au taóm to apóű emduc ėndėj űakatu, taj kamasaj nanj, go űajam ma ėtóm. Ma embe apóű emduc ėndėj űakatu atom oc gacgej sėmbaliű amac asėp ja űamondec-mondec űamala ana. Tansaė talic acgom, anótó ondóc tej oc ėtóm gebe ėnam amac kėsi anűa aė lemoc.”

¹⁶ Go Sadrak agėc Mesak ma Abednego sėjó Nebukadnesar awa gebe “Aėac abe anam tauj kėsi to ajó aóm awam atom.

¹⁷ Embe Anótó, taj aėac ajam sakin ej nanj, ėtóm gebe ėnam aėac kėsi anűa ja űamondec-mondec űamala űalėlóm to aóm lėmam nanj oc ėűgóm.

¹⁸ O kij, mago embe masi, go óűó ma bij tonec. Aėac oc anam sakin aómnėm anótó to apóű ejduc ėndėj űakatu gold, taj gójaj sa kėkó nanj, atom amboac tonajej.”

Sėbaliű lau tėlėac sėsėp ja űamondec-mondec űalėlóm sėja

¹⁹ Go Nebukadnesar tėtac űandaj kėsa ma laűóanó kėtu koc gėdėj Sadrak agėc Mesak ma Abednego. Tec kėjatu gebe sėűgóm ja elom anűa ja űamondec-mondec űamala e űandaj ėlėlėc ja bėc űagėdóűa su űėűgeű.

²⁰ Ma kėjatu nė siűwaga, taj nėj óliűwaló kėlėlėc űagėdó nėj su nanj, gebe sėnsó Sadrak agėc Mesak ma Abednego tóű ma sėmbaliű ėsėac sėsėp ja űamondec-mondec űalėlóm sėna.

²¹ Tec sėsó ėsėac to nėj obo gambam ma űakwė baliű to kululuű ma nėj űakwė űagėdó samob tóű ma sėbaliű ėsėac sėsėp ja űamondec-mondec űalėlóm sėja.

²² Kėtu kij nė jatu űajanj, taj kėsóm nanűa, tec sėgóm ja kėsa kapóűanó e űamondec-mondec secsėga. Tec ja tau kėlakoc lau tau, nanj sėkó Sadrak agėc Mesak ma Abednego nanj, e sėmac ėndu.

²³ Mago lau têtêac tonec Sadrak agêc Mesak ma Abednego sebenj tolêpoagenj sêsêp ja namondec-mondec sec ñalêlôm sêja.

²⁴ Go kinj Nebukadnesar kêtakê sauñ atom ma gacgeñ gêdi jakêtu kênac nê lau seney gebe “Amboac ondod aêac tabalinj lau têtêac tolêpoagenj sêsêp jawawo sec ñalêlôm sêja me.” Êsêac sêlôc gêdêñ kinj gebe “Aec, binñanô, o kinj.”

²⁵ Go kinj kêsôm gebe “Mago aê galic lau aclê sêmoa ja ñalêlôm ma sêsêlêñ kêtôm sêsô êsêac tôn atom ma sêmoa toolinj samucgeñ. Ñac tanj kêtû aclêña nanj, lanñanô amboac anôtôi nêñ latu.”

Sêwi lau têtêac tau sinj

²⁶ Go Nebukadnesar kêtû gasuc ja ñamala ñakatam jagêmoêc gebe “Sadrak agêc Mesak ma Abednego, Anôtô Lôlôcña tau nê sakinjwaga amac, asa amêñ.” Go Sadrak agêc Mesak ma Abednego sêsa anja ja ñalêlôm sêja.

²⁷ Ma apômtau to gôlinjwaga ma kinj nê lau seney sêkac tauñ sa ma sêlic gebe ja geñ êsêac ôlinj to kêlagô môtênlaunj ma geñ êsêac nêñ ñakwê atomanô.

²⁸ Go Nebukadnesar gêôc awa sa ma kêsôm gebe “Aê aoc gêôc Sadrak agêc Mesak ma Abednego nêñ Anôtô. Enj kêsakinj nê anjela ma gêjam nê sakinjwaga, tanj ôlinj andanj enj to sêsô kinj nê binj ñalabu atom ma sebe sênac sakinj to sêpôn enjduc êndêñ anôtôi jaba nêñ tenj atom, sênac sakinj nêñ Anôtô taugenj nanj sa.

²⁹ Kêtû tonanña aê jasôm binj tonec êtu tôn gebe Lau tenj me tentenlatu ma lau awenj tenj-awenj tenj embe sêsôm binj alôb-alôb êpi Sadrak agêc Mesak ma Abednego nêñ Anôtô nanj, oc sêkac êsêac ôlinj êngic-êngic to têtuc nêñ andu popoc gebe anôtô tenj gêjam ñamalac kêsî amboac Anôtô tonec gêmoa nec atom.”

³⁰ Go kinj kêwaka Sadrak agêc Mesak ma Abednego sa têtû apômtau anja gamêñ Babilon.

4

Nebukadnesar nê me kêtû luagêcña

¹ Kinj Nebukadnesar nê binj tonec êndêñ lau to tentenlatu ma lau awenj tenj-awenj tenj peber, tanj sêmoa nom ñagamêñ samob nanj, gebe “Binjalô ênac amac auc.

² Aê gabe janac minj gêñsêga to gêñtalô samob, tanj Anôtô Lôlôc Natau tau gêgôm gêdêñ aê nanj gebe

³ “Nê gêñsêga kainj tenj ma nê gêñtalô kapôêñanô.

Nê gamêñ kinjja kêtû gamêñ gêmoa tenjenña tenj ma nê ñagôlinj gêc gôlôac to gôlôac ñênjenj gêja.

⁴ “Aê Nebukadnesar kalêwanj tauc gaêc ñoc andu ma kamoasinj tauc gamoa ñoc andu kapôêñ.

⁵ Gêdêñ tanj aê gaêc mê nanj, galic gêñ tenj kêtakê aê e katuc gêjanja. Ma gêñ ñakatu, tanj galic gêc ñoc kauclêlôm nanj, kêlênsôn aê ñanôgeñ.

⁶ Kêtû tonanña aê kajatu gebe lau mêtê samob anja Babilon mênjsêkô aê lanñcnêm gebe sêwa mê tau ñam sa êndêñ aê.

⁷ Go berjwaga to lau mectomanj ma lau Kaldea to sêpuc-utitalata-ñamwaga samob sêsô sêmêñ ma aê gajac minj mê tau gêdêñ êsêac, mago sêwa ñam sa gêdêñ aê kêtôm atom.

⁸ Kêtû ñamu Daniel, tanj sê aênoc anôtô Beltesasar nê ñaê kêpi enj ma anôtôi dabunj nêñ ñalau gêjam enj auc nanj, mênjkêkô aê lanñcnêm ma gajac minj mê tau gêdêñ enj amboac tonec gebe

⁹ O Beltesasar, lau mêtê samob nêñ laumata aôm, aê kajala gebe anôtôi dabunj nêñ ñalau gêjam aôm aucgoc, tec gêñ ñalêlômña tenj kêsîñ tau gêdêñ aôm atom. Mê tec galic nec, ôñô ma ôwa ñam sa êndêñ aê.

¹⁰ “Ñakatu tanj galic gêc ñoc kauclê-lômgenj gêdêñ tanj gaêc mê nanj, amboac tonec gebe Aê galic ka tenj kêkô nom ñalunjenj, ma ka tau kêpi e balinjanô.

¹¹ Ka tau kêtôp e kêtû kapôêñ to ñajanja kêsî ma ñatêpôê kêsunj sa kêpi e jagêdêñ undambê. Ma lau nom ñagamêñ sêlic ka tau.

¹² Ñalauñ ñawawa ñajam ma gêjam ñanô taêsam ñasec. Kêtôm gebe lau samob sêniñ ka tau ñanô e gêôc êsêac tôn. Bôc to gêñ salenña sêc ñaajunjabu ma moc sêjam sac sêngônj ñalaka ma gêñ materj jali samob senj ñanô tau.

¹³ “Aê taêc gêjam ñakatu, tanj galic su nanj, gamoa ma galic gebe anjela mata jali to kêsala gêñña tenj kêsêp anja undambê gêmêñ.

¹⁴ Enj kêpuc awa sagenj ma kêsôm gebe ‘Asap ka tau tulu ma asapu ñalaka su to ansêlô ñalauñ ênanja ma apalip ñanô êlinj-êlinj êna. Ma ansoc bôc anja ajunjabu ma moc anja ñalaka sêc su.

¹⁵ Mago andec ñakatuc to ñawakac gacgen êkô nom ñalêlôm. Kapoacwalô ki to kopa enderj enj tònj êkô gégwanj ñamêdôb kôm ña ñalêlôm. Enj êlinj maninj umbonjja to êninj gégwanj êwinj bôc.

¹⁶ Nê kauc ñamalacña êmbacnê ma bôc nêj kauc naêjô su. Enj êmoa amboac tonanj e têm ñasawa 7 êmbacnê.

¹⁷ Binj tonanj anjela dabuj sêjac mata e kêtû tônj ma sêsôm lasê gebe lau materj jali sêjala gebe Lôlôc Njatau kêtû ñamalacnêj gamêj ñatau ma gêjac sam gamêj kêtôm enj taê gêjam ma oc êkêj êndêj lau ñasec tenj sêwê kainj.

¹⁸ Aê kinj Nebukadnesar galic mê tau tonanj. Ma aôm Beltesasar galoc ôwa mê tau ñam sa gebe lau mêtê ñoc gamêj samobña sêwa mê tonanj ñam sa têtôm atom. Aôm oc ôtôm gebe anôtôi nêj ñalau gêmôa gêwinj aôm.

Daniel gêwa mê tau ñam sa

¹⁹ Daniel tanj nê ñaê tenj gebe Beltesasar nanj, kêtakê saunj atom e gêjac nê lènô auc ñasawa ec nêjgenj. Mago kinj tau kêsôm gebe "Beltesasar, mê tau to ñam êngôm aôm taêm dani taôm atom." Beltesasar gêjô enj awa gebe "O ñoc ñatau, aê gabe mê tau êkanôj êsêac, tanj sedec aôm nanj, ma êkanôj aôm nêj ñacjommanj.

²⁰ O kinj, ka tanj gôlic kêtôp e ñajanja kêsa ma ñatêpôê kêsuj kêpi e jagêdêj undambê ma gêu laenj su gêja,

²¹ Ma ñalauj ñawawa ñajam ma gêjam ñanô e ñalaka sêlêlib lanjwagej ma gêj samob senj ñanô tau, ma bôc to gêj salejña sêc ñaajunlabu ma moc sêjam sac sêjngônj ñalaka nanj.

²² "O kinj, ka tau tonanj aôm taôm. Aôm kôtû kapôêj ma ñajanja kêsa. Nem ñaclai kesewec e jagêdêj undambê. Nêj waem gêjam nom ñagamêj samob auc.

²³ Aôm kinj, gôlic anjela dabuj kêsêp gêmêj ma kêsôm gebe 'Asap ka tonanj tulu ma ansej su, mago ñakatuc to ñawakac andec gacgen êkô nom ñalêlôm. Kapoacwalô ki to kopa enderj enj tònj ênêc gégwanj ñamêdôb kômña ñalêlôm. Enj êlinj maninj umbonjja to êninj gégwanj êwinj bôc e têm ñasawa 7 êmbacnê.'

²⁴ "Binj tau ñam amboac tonec. O kinj, Lôlôc Njatau kêmasanj binj, tanj kêkanôj aôm nanj.

²⁵ Enj oc êtinj aôm su anja ñamalacnêj naômôa ôwinj bôc salejña ma ôninj gégwanj amboac bulimakao ma nop ênôm aôm ênêc awê e têm ñasawa 7 êmbacnê e nêj kauc êsa acgom, gebe Lôlôc Njatau kêtû ñamalacnêj ñatau ma gêjac sam gamêj kêtôm enj tau taê gêjam.

²⁶ Ma jatu, tanj kêsa gebe sendec ka ñakatuc to ñawakac gacgen êkônja nanj tonanj gêwa sa gebe êndêj tanj aôm ôjala Anôtô, tanj gêjam gôlinj nom ñagamêj samob nanj, aôm oc ôtu kinj êtiam.

²⁷ O kinj, kêtû tonanjña aê gabe janac binjsu aôm gebe Ôngôm sec êtiam atom, ôsa lêj binjêdêjña. Ônam lau ñalêlôm sawanja sa ma taêm walô lau ñasec. Talic acgom, oc ômoa ñajam me masi."

²⁸ Binj samob tonanj ñai ñanô kêsa kêpi kinj Nebukadnesar.

²⁹ Ajônj 12 gêjaja su acgom, go kinj kêsêlêj gêmôa nê andu kinjña anja Babilon ñasalôm tapa-tapa ñaô.

³⁰ Ma kinj awa gêôc tau gebe "Malac tau tonec Babilon kapôêj, tanj ñoc ñaclai kêkwê sa kêtû ñoc gamêj kinjña ma kêkêj aê waec kinjña kêtû tapa nanj atom me."

³¹ Binj tanj kinj kêsôm kêsa nanj, gêjac pep atom tagerj ma awa tenj kêsa anja undambê gêmêj gebe "O kinj Nebukadnesar, binj tonec kepenj aôm gebe gamêj tonec ñagôlinj kinjña kêkac tau su anja aôm nêj.

³² Lau oc têtinj aôm su anja ñamalacnêj ma oc ômoa ôwinj bôc gabuj. Aôm oc ôninj gégwanj amboac bulimakao e têm ñasawa 7 êmbacnê acgom, go nêj kauc êsa ma ôjala gebe Lôlôc Njatau tau gêjam gôlinj ñamalacnêj gamêj kinjña ma gêjac sam gamêj kêtôm enj tau taê gêjam."

³³ Ma binj tau gacgen ñanô kêsa kêpi Nebukadnesar. Lau têtinj enj su anja ñamalacnêj ma enj genj gégwanj amboac bulimakao, nop gênôm enj ma môkêlauj kêtû balinj kêtôm noninj ôlilu ma lêmakêku kêtû balinj kêtôm momboanj lêmakêku.

Nebukadnesar kêlambinj Anôtô

³⁴ "Aê Nebukadnesar gamoa e têm tau gêbacnê acgom, go gaôc matocanô sa kêpi undambê ma ñoc kauc kêsa kêtiam. Aê kalanem Lôlôc Njatau tau ma kalambinj to katoc enj, tanj gêmôa tenjenj to tenjenj nanj, sa gebe

Ênê gôlinj oc ênêc tenjenj

to ênê gamêj, tanj gêjam gôlinj nanj, oc ênêc tenjenj e gôlôac togôlôac nêjgenj êna.

³⁵ Lau nomnja samob amboac gêjôma

ma enj gêgôm kêtôm taê gêjam gêdêj lau undambêña ma gêdêj ñamalac nomnja amboac tonanjgenj.

Ma ñac tenj kêtôm gebe êkô enj auc

me êtu kênac enj gebe 'Aôm gôgôm asagerj' nec atom.

³⁶ “Gédêñ tēm tecênanğen aêñoc kauc ñawa kêsá kêtiam ma ñoc waec to ñawasi amboac tonanğen kêtú ñoc gamêñ ñawaeñja. Aêñoc lau señer to apòmtaui sesom aê ma sêkêñ aê katu kiñ kêtiam ma ñoc waec kêsá kêlêlêc gêmujña su.

³⁷ Galoc aê, Nebukadnesar, gabe jalanem to jalambijñ ma jatoc kiñ undambêña sa gebe eñ gêgôm nê gêñ samob jakêtôm ma nê gôliñ jagêdêñ. Êsêac tañ tetoc taun sa nan, eñ oc êkônijñ êsêac tøj.”

5

Kiñ Belsasar geno moasinğ kapôêñ

¹ Kiñ Belsasar geno moasinğ kapôêñanô ten kêtú nê gôliñwaga 1,000ña ma gênôm wain gêwiñ lau 1,000 tonanğ gêmoa êsêac lanğônêm.

² Wain kêjanijñ Belsasar, tec kêjatu gebe sêkôc laclu gold to silber, tañ eñ tama Nebukadnesar kêkôc anğa lôm dabujñ Jerusalemña mênkêkô nan, sêmêñ gebe kiñ tau to nê laumata ma nê awêi to nêñ anenjo samob sênôm gêñ êsêp.

³ Tec sêkôc laclu gold to silber, tañ sêjanğo su anğa Anôtônê lôm dabujñ Jerusalemña nan, gêmêñ ma kiñ tau to nê laumata ma nê awêi to nêñ anenjo samob sênôm gêñ kêsêp laclu tau tonanğ.

⁴ Êsêac sênôm wain e tetoc nêñ anôtôi gold to silber ma kopa to ki ma ka to pocña sa ña wê lambinğña.

⁵ Gêdêñ tonanğen lêmatalu ten mênketo binğ kêpi kiñnê andu ñasaginğ kêkanônğ jakainğ kapôêñ. Ma kiñ tau gêlic lêma tonanğ keto binğ gêmoa.

⁶ Go kiñ lanğônô kêtú sêp ma taê gêjam tau jakêsa-jakêsa to kêtênêp tau êndu-êndu e akainğ to lêma gêmac lanğwageñ.

⁷ Kiñ gêmôêc ña awa kapôêñ gebe sêkôc lau mêtê to Kaldea ma sêpuc-utitalata-ñamwaga sêmêñ. Go kiñ kêsôm gêdêñ lau mêtê Babilonña gebe “Ten embe êsam binğ tonanğ ma êwa ñam sa oc jakêñ eñ êsô ñakwê asôsamuc ma ênônğ kapoacwalô gold ten ênsac gêsutêkwa to êtu gamêñ ñagôliñwaga êtu ñac êtu têlêacña.”

⁸ Go kiñnê lau mêtê samob sêsô sêmêñ, mago sêjam kauc binğ, tañ lêma keto nan, to sêpô lêna ma sêwa ñam sa êndêñ kiñ tau atom amboac tonanğen.

⁹ Ma kiñ kelendec ñanôğen e lanğônô kêtú sêp ma nê gôliñwaga samob têtakê saunğ atom amboac tonanğen.

¹⁰ Gêdêñ tañ kiñ agêc nê gôliñwaga sêsôm binğ sêmoa nan, kiñ têna lanğwa kêsô balêm ñalêlôm gêja ma kêsôm gebe “O kiñ, ômoa endenğ tøjgenğ. Taêm dani taôm to lanğomanô êtu sêp atom.

¹¹ Ñac tenğ gêmoa aômñêm gamêñ ma anôtôinêñ ñalau gêmoa gêwiñ eñ. Gêdêñ tamamnê têm eñ kêtap kauc ñawa to jala ma saê êjam sa kêtôm anôtôinêñ. Ma aôm tamam Nebukadnesar kêkêñ eñ kêtú lau mêtê to mectomanğ ma Kaldea to sêpuc-utitalata-ñamwaga nêñ laumata.

¹² Gebe Daniel, tañ kiñ kêsam eñ gebe Beltesasar nan, nê kauc to saê kainğ tenğ, kêjala mêtê dawa mê ñam sa to daoc binğ lasê ma takip binğ ñam sanğa kêtú tøj. Ôkêñ binğ gebe eñ êmêñ gebe êwa gêñ tonec ñam sa.”

Daniel gêwa binğ, tañ lêma tenğ keto nanğ sa

¹³ Go sêkôc Daniel kêsô jakêkô kiñ lanğônêm. Ma kiñ kêsôm gêdêñ eñ gebe “Aôm Daniel, lau kapoacwalô Judanañ nêñ tenğ, tañ tamoc kêkôc aôm anğa gamêñ Judanañ gêmêñ nanğ me.

¹⁴ Aê ganğô aôm ñawae gebe anôtôi dabujñ nêñ ñalau gêmoa gêwiñ aôm ma saê to jala ma kauc kainğ tenğ gêc aômña.

¹⁵ Lau mêtê to mectomanğ mênşsêkô aê lanğônêm gebe sêsam binğ tonec ma sêwa ñam tau sa êndêñ aê, mago sêgôm têtôm atom.

¹⁶ Ma aê ganğô aôm gebe gôwa binğ ñalêlômña sa to wêc gêñ ñam sa. Amboac tonanğ embe ôtôm gebe ôsam binğ tonanğ ma ôwa ñam sa, go jakêñ aôm ôsô ñakwê asôsamuc ma jatoc aôm sa ña kapoacwalô gold ônônğña ma jakêñ aôm ôtu gamêñ tonec ñagôliñwaga êtu têlêacña.”

¹⁷ Tec Daniel gêjô kiñ awa gebe “Aômñêm gêñ gacgenğ ênêc aômña, me ôkêñ ñaôli êndêñ ñac tenğ. Aê oc jasam binğ tau êndêñ aôm ma jawa ñam sa êndêñ aôm.

¹⁸ “O kiñ, Anôtô Lôlôc Ñatau tau kêkêñ tama Nebukadnesar kêtú kiñ gamêñ tonecña ma kêkêñ ñaclai to ñawasi ma wae gêwiñ.

¹⁹ Ma lau samob to tenterlatu ma lau awenğ tenğ-awenğ tenğ têtênêp to têtêc taunğ kêtú ñaclai, tañ Anôtô kêkêñ gêdêñ eñ nanğña. Embe eñ taê ênam gebe ênac ñac tenğ êndu oc êñgôm. Ma embe taê ênam gebe ñac tenğ êmoa mata jali oc êñgôm amboac tonanğen. Embe etoc ñac tenğ sa me êkônijñ tenğ tøj oc êñgôm êtôm eñ taê gêjam.

²⁰ Mago gêdêñ tañ eñ kêkianğ tau sa ma nê ñalêlôm ñadani kêsá nanğ, Anôtô kêkôc eñ su anğa nê lêpônğ kiñña ma kêjanğo wae su anğa ênê gêwiñ.

²¹ Ma kêtin enj su anja ñamalacnêñ. Ênê kauc kélênsônñ kêtôm bôcnê ma gêñgônñ gêwinj donkibôm. Enj genj gégwanj kêtôm bulimakao to nop gênôm enj e ênê kauc kêsa gebe Lôlôc Njatau taugenj kêtü ñamalacnêñ kinj nêñ njatau ma gêjac sam gamêñ kêtôm enj tau taê gêjam.

²² “Mago ênê latu aôm, Belsasar gôñô gêñ samob tonanj ñai sugac, mago kôkôninñ taôm atom.

²³ Aôm kôkianñ taôm sa gédêñ Apômtau undambêña. Aôm kôsôm gebe sêkôc laclu lôm dabunñña mênjac to nêñ gôlinjwaga ma nêñ awêi to nêñ anenjo samob anôm gêñ êsêp ma alanem nêñ anôtôi silber to gold ma kopa to ki ma ka to poc, tanj sêlic gamêñ to sêñô binj ma sêjala gêñña gêc atomanô nanj, mago kotoc Anôtô, tanj kékêñ aôm kôsê awam to gêjam gôlinj nêñ lêñ samob nanj, sa atom.

²⁴ “Kêtu tonanjña Anôtô kêsakinñ lêma tonanj mênjgêô lasê ma keto binj tonanj.

²⁵ Ma binj tanj keto nanj, tonec gebe ‘Mene, mene, tekell, peres’ (kêsa sa, kêsa sa, gêjam dôñ, gêjac kékôc).

²⁶ Binj tau ñam amboac tonec ‘mene’ gebe Anôtô kêsa nêñ bêc gôlinjña sa e ñatêku êsu su.

²⁷ ‘Tekel’ gebe Anôtô kékêñ aôm gôñgônñ dôñ e kêtap sa gebe nêñ ñanô masi.

²⁸ ‘Peres’ gebe Anôtô oc ênac nêñ gamêñ êñgic ma êkêñ êndêñ lau Mede to Persia sêkôc.”

²⁹ Belsasar kêjatu ma sêkêñ Daniel kêsô ñakwê asôsamuc ma gênônñ kapoacwalô gold. Go sêjam enj wae sa kêtü tapa gebe enj kêtü ñac kêtü têtêacña anja gamêñ kinjña tonec.

³⁰ Gédêñ gêbêc tonanjgenj sêjac Kaldeanêñ kinj Belsasar êndu.

³¹ ñac Mederña Darius kêjanjo ñaclai gôlinjña su. Ênê jala 62.

6

Sêbaliñ Daniel geder lewe

¹ Darius gêlic ñajam tec kékêñ gôlinjwaga saunj 120 sêjam gôlinj nê gamêñ samob.

² Go kékêñ lau tonanj ñai sêsô gôlinjwagasêga têtêac ñalabu. Gebe gôlinjwaga 120 tonanj sêwa nêñ kôm ñalêñ samob sa êndêñ lau têtêac gebe kinjñê gêñ tenj ênanja atom. Ma lau têtêac tonanj nêñ tenj Daniel.

³ Kinj ketoc Daniel sa kêlêlêc gôlinjwagasêga to gôlinjwaga saunj samob su gebe ênê ñalêlôm mansanj kêlêlêc êsêac samob nêñ. Tec kinj taê gêjam gebe êkêñ enj taugenj ênam gôlinj ênê gamêñ samob.

⁴ Tec gôlinjwagasêga to gôlinjwaga saunj samob sesom Daniel nê lêñ poalic tenj anja nê kolenj gôlinjwaganja sebe sêñgôlinj binj êpi enña elémê. Daniel ñac gédêñ tec têtap binj me gêñ geo tenj sa gêc enña atom.

⁵ Tec lau tau sêsôm gédêñ taunj gebe “Aêac oc tatap binj tenj sa gebe tanjgôlinj êpi Danielña atom. Oc moae tatap ñakeso tenj gêc ênê sakinñ Anôtô tagenña.”

⁶ Tec gôlinjwagasêga to gôlinjwaga saunj tonanj sêkic Daniel nê binj ma dêdêñ kinj sêja, go sêsôm gédêñ enj gebe “O kinj Darius, ômoa endenñ tônjenj.

⁷ Aêac gôlinjwagasêga to kasêga ma gôlinjwaga saunj to gejobwaga ma lau senjen gamêñ tonecña alôc kêtü tônj gebe kinj êjatu ñagôlinj to jao tenj êtu tônj amboac tonec gebe ñac tenj etenj gêñ tenj anja anôtô tenj me anja ñamalac tenj nê atomanô. Lau samob tetenj êndêñ aôm taômgenj. O kinj, jao tonec ênêc bêc 30 genj. Ma ñac tenj embe êñgêli binj tonanj, nanj sêmbalinj enj êsêp lewe nêñ gêsunj êna.

⁸ O kinj, galoc ôsôm binj tau êtu tônj ma oto binj tau ênêc. Ma openj nêñ ñatalô êsêp êwinj gebe lau tenj sênam ôkwi atom. Binj tau êkô ñajanja êtôm lau Mede to Persia nêñ ñagôlinj tenj, tanj lau sênam okwi sêñgôm êtôm atom.”

⁹ Tec kinj Darius kepenj nê ñatalô kêsêp ñagôlinj to jao ma binj tau kêtü tônj.

¹⁰ Gédêñ tanj Daniel gêñô gebe kinj gêlôc gebe sêñgôm binj tonanj êtu tônj nanj, enj kêsô nê andu gêja. Anja andu tau ñabalêñ lólôcña ñakatom saunj kékânônñ Jerusalem. Enj kêpuc aduc kêtü ñac têtêac kêtôm bêcgenj ketenj mec to gêjam danje Anôtô amboac gêgôm-gêgôm.

¹¹ Lau tonanj dêdib Daniel sêmoa e jatêtap enj sa ketenj mec to kêtanj gédêñ nê Anôtô gêmoa.

¹² Tec lau tau dêdêñ kinj jasêsôm enj lasê kêtü ñagôlinj tau ña gebe “O kinj, aôm kopenj nêñ ñatalô kêsêp ñagôlinj gebe ñac tenj etenj gêñ tenj anja anôtô me ñamalac tenj nê atomanô, samob tetenj êndêñ aôm taômgenj e bêc 30 ênanja. Ma ñac tenj embe êñgêli binj tonanj, nanj sêmbalinj enj êsêp lewe nêñ gêsunj êna me masi.” Kinj tau gêjô êsêac awenj gebe “Magobe, ñagôlinj tonanj kékô kêtôm lau Mede to Persia nêñ ñagôlinj, tanj lau sênam ôkwi sêñgôm êtôm êtôm nanj.”

¹³ Go êsêac sêsôm gédêñ kinj gebe “O kinj, Daniel tonanj, nanj sêkôc enj anja Juda sêmêñ nanj, tec kêsô aôm ñalabu atom. Enj kêgêli aômnmêñ ñagôlinj, tanj kômasanj kêtü tônj nanj, gebe enj ketenj mec kêtü ñac têtêac gêmoa kêtôm bêcgenj.”

¹⁴ Kinj gêñô ñawae e nê ñalêlôm ñawapac kêsa ñanô ma gesom lêñ ênam Daniel kêsinja tenj. Enj taê gêjam binj tonanj jakêsa-jakêsa gebe ênam enj sa amboac ondoc e oc jakêsêp.

¹⁵ Go lau tonañ sêwiñ taun jasêsôm gêdêñ kin gebe “Aôm taôm kôjalagac gebe lau Mede to Persia nêñ mêtê tonec gebe kin embe êsôm nê bin tenj êtu tônj me êkêñ ñagôlinj tenj oc ênêc ñapanj, lau tenj sênâm ôkwi sêngôm êtôm atom.”

¹⁶ Amboac tonañ kin kêjatu gebe sêkôc Daniel tônj ma êsêac sêbalinj enj kêsêp lewe nêñ gêsuj. Kin kêsôm gêdêñ Daniel gebe” Aôm nêñ Anôtô, tanj gôjam sakinj enj gedenj tônj enj gômoa nanj, oc ênam aôm kêsî.”

¹⁷ Ma sêkôc poc kapôênj tenj gêsuj gêsuj ñawa auc ma kinj kêkic poc tau tônj ña tau to gôlinj waga nêñ ñatalô gebe lau tenj sênâm Daniel kêsî atom.

¹⁸ Kinj gêmuj gêja nê andu e jagedec genj taniñña gêbêc baliñ tonanj. Ma gedec gebe lau tenj dêndêñ enj sêna ma enj gêc bêc atom amboac tonanj enj.

¹⁹ Gêdêñ gamêñ kêtuj gaô acgom, go kinj gêdi sa ma kêlêti gêdêñ lewe nêñ gêsuj gêja.

²⁰ Jakêdabinj gêsuj ñawa tau ma gêmôêc gêjac asê susu gebe “O Daniel, Anôtô mata jalinê ñacsakinj aôm, nêñ Anôtô, tanj gôjam sakinj enj gedenj tônj enj nanj, oc gêjam aôm kêsî anja lewe nêñ me masî.”

²¹ Tec Daniel awa gêjac kinj ma kêsôm gebe “O kinj, ômoa endenj tônj enj.

²² Aênoc Anôtô kêkêñ nê anjela gêbôc lewe awenñsuj auc e sêñac aê atom gebe enj gêlic aê gamoa tobijnmêgenj ma gagôm geo tenj gêdêñ aôm atom amboac tonanj enj.”

²³ Kinj gêñô e têtac ñajam kêsîa samucgenj ma kêsôm gebe sê Daniel sa anja gêsuj. Tec sê Daniel kêpi gêmêñ e sêlic lewe lemenj-kêkuj kêsê enj ñagac atomano, ôli samucano ñam gebe enj ôli andanj nê Anôtô.

²⁴ Go kinj kêjatu ma sejonj lau, tanj sêgôlinj binj kêpi Daniel nanj, to nêñ lauo to nêñ gôlôac samob jasêbaliñ êsêac sêsêp gêsuj sêja. Êsêac sêsêp gêsuj su samucgenj atom, go lewe têdanjac êsêac ma sêkaku êsêac popoc.

²⁵ Go kinj Darius keto papia tenj gêdêñ lau to tentenlatu ma awenj tenj-awenj tenj kêtôm nê gamêñ ñamadiñ samob gêja gebe “Binjalô ênam amac auc.

²⁶ Aê jasôm êtu tônj gebe aênoc lau pebenj têtênêp to têtêc taunj êndêñ Danielnê Anôtô gebe enj Anôtô mata jalinja tau, nanj gêmoa tenjenj. Ênê gamêñ oc êkô endenj tônj enj ma ênê gôlinj ñatêkuj masî.

²⁷ Gêjam kêsî ñatau to gêjamsawaga enj, tec gêgôm gêñtalô to gêñsêga anja undambê to nom. Enj gêjam Daniel kêsî anja lewenêñ ñaclai.”

²⁸ Tec Daniel kêtuj ñac towae gêdêñ Dariusnê têm gôlinjña e mênjgêdêñ Kirus anja Persia nê têm amboac tonanj enj.

7

Daniel gêc me kêpi bôc aclê

¹ Gêdêñ kinj Babilonña Belsasar nê gôlinj ñajala kêtuj ñamataña Daniel gêc mê to gêlic gêñ ñakatu gêdêñ gêbêc. Go keto mê tau sa, tanj gêc ñabinj kêsêp papia amboac tonec

² “Aê Daniel, galic ñakatu gêdêñ gêbêc. Ma galic undambê ñamutêna aclê gêli gwêcsawa sa.

³ Ma bôcsêga kainj aclê sêpi anja gwêc sêmêñ.

⁴ Bôc kêtuj ñamataña gêjam lewe tenj lanjô ma ñamagê amboac momboanj. Aê kasala gamoa ma sêbuc ñamagê sa ma sêoc bôc tau sa kêkô ñaakainj luagêcgenj amboac ñamalac tenj ma sêkêñ ñamalac nêñ kauc gêdêñ enj.

⁵ Go aê galic bôcsêga tenj kêtuj luagêcña gêjam bôc salenñña ber lanjô ma kêkô gêoc lêma sagenj. Enj kesenjenj nabi têlêac gêc awasuj ñalêlôm ma sêsôm gêdêñ enj gebe’ Ajôc, najau nêñ deô’.

⁶ Tonanj su, go galic bôcsêga tanj kêtuj têlêacña gêjam pusipbôm kapôênj (leopard) lanjô tomoc ñamagê aclê kêkô dêmôêtêkwa ma môkêapac aclê. Ma sêkêñ nom ñagôlinj gêdêñ enj.

⁷ Tonanj su, go gaê mê e galic bôc tenj kêtuj aclêña. Bôc tau gêñsêga kainj tenj ñanô ma ñajanja sec ma ñalulunj ki kapôênj ma genj gêñ ñawaô to kêkaku gêñ popoc ma kêlêsa ñapopoc-popoc kêtiam ña akainj. Bôc tau kêtôm bôc ñamataña têlêac tônê atom gebe ñajabo 10.

⁸ Aê kasala jabo tonanj gamoa e jabo saunj tenj kêpi ñasawa kêtiam ma gêbuc jabo lanjwa têlêac tonjawakacgenj sa ma galic gebe jabo tonanj ñamataano amboac ñamalacnêñ ma ñaawasuj tenj gêc, tanj kêsôm binj ketoc tau sanja nanj.

Ñac tanj gêmoa tenjenj nanj, nê ñakatu

⁹ “Aê kasala gamoa ma galic gebe sêkêñ lêpônj kinjña ñagêdô kêkô ma ñac, tanj gêmoa tenjenj nanj, jagêñgônj tenj ñaô. Nê ñakwê sêpôma amboac tao kwalam ma môkêlanj kêtôm domba ñaôlilu sêp samuc amboac gwêc ôpic. Nê lêpônj kêkô jawaô ñalêlôm ma lêpônj ñaakainj amboac ja ñawaô.

¹⁰ Ja ñawaô amboac bu gêc ñasamac kêsêwa kêsîa anja tônê. Ma lau tausen to tausen sêjam sakinj enj. Lau tentausen dim tentausen sêkô enj lanjônêñ. Mêtôcwaga sêngônj sebe sêmêtôc binj, tec sêkac buku sa.

11 “Aê galic ma ganô biñ ketoc tau saña samob, tanj kêsa jabo tonanj awasun. Ma gédêñ tonanj séjac bôc kêtü aclêña êndu ma sêbaliñ ñanô tau kêpi jawadê e genj su.

12 Ma sêkac nom ñagôlinj su anja bôc ñagêdô nêñ, mago séjac têku nêñ têm sêmoa materj jaliña ñasawa tenj gêwiñ.

13 Aê gaêc mê gédêñ gêbêc ma galic ñakatu tenj amboac ñamalac latu gêmênj gêmoa tao undambêña ñalêlôm jakêtu gasuc ñac, tanj gêmoa tenjenj nanj, ma sêwê enj gédêñ enj sêja.

14 Ma sêkêñ ñaclai to wae ma gamênj gôlinjña gédêñ enj gêwiñ. Ma tentenlatui to lau tomôkê-tomôkê ma lau awenj tenj-awenj tenj samob séjam sakinj gédêñ enj. Ênê ñaclai oc ênêc tenjenj. Ênê gamênj gôlinjña ênac pep atom.

Gênj ñakatu tau ñam

15 “Ma aê Daniel, ñoc katuc kelendec ñanô ma gênj ñakatu, tanj galic gêc ñoc kauclêlôm nanj, kêtakê aê êndu-êndu.

16 Aê katu gasuc lau, tanj sêkô tonanj nanj, nêñ tenj ma katerj enj gebe êwa gênj tonanj ñam sa acgom. Tec enj gêwa ñam sa gédêñ aê ma kêsôm gebe

17 ‘Bôcsêga aclê tonanj têtôm kinj aclê, tanj oc sêsa anja nom.

18 Mago ñac Lôlôcña nê lau dabunj oc sêwê kainj gamênj to sênam gôlinj gamênj tau totêm-totêm endenj tônggenj.’

19 “Go katerj enj gebe êwa bôc kêtü aclêña, tanj kêtôm bôc têlêac ñagêdô tonanj atom nanj, ñam sa êndênj aê. Bôc tonanj gêñsêga kainj tenj ñanô, nê luluj ki to kêku ki kopa. Enj kêlêsa to kêdanjgôñj gênj ñawadê ma kêka ñagêdô popoc.

20 Ma aê katerj enj gebe êwa jabo lemelu, tanj kêkô môkêapac ñadê nanj, ma ñajabo tenj, tanj kêsa ma gesenj jabo lanjgwa têlêac su nanj, ma tomataanô to awasunj kêsôm biñ ketoc tau saña sec ma kêtü kapôênj kêlêlêc ñagêdô su nanj, sa êwiñ.

21 “Aê kasala gamoa ma galic jabo tau gêjac sinj gédêñ Anôtônê lau dabunj e kêku êsêac tulu, go ñac, tanj gêmoa tenjenj nanj, mênjgêdê lasê ma kêmetôc biñ ma kêkêñ ñaclai gédêñ ñac Lôlôcña nê lau dabunj ma gédêñ noc tonanj lau dabunj sêwê kainj gamênj kinjña.

23 “Ñac tanj katerj nanj, kêsôm amboac tonec gebe ‘Bôc kêtü aclêña ñam gebe gamênj kinjña êtu aclêña oc mênjêsa. Ma gamênj tonanj kainj tenj, oc êtôm gamênj ñagêdô atom. Gamênj tau oc êndanjgôñj nom ñagamênj samob su ma êka tôñj êsêp nom to êlêsa popoc.

24 Ma jabo lemelu ñam amboac tonec gebe Kinj lemelu oc sêsa anja gamênj tonanj ma tenj oc êsa êtiã êndanjguc êsêac. Enj oc êtôm êsêacnênj ñagêdô atom ma oc êkôninj kinj têlêac tôñj.

25 Enj oc êsôm biñ alôb-alôb êpi ñac Lôlôcña tau ma êlênsu ñac Lôlôcña nê lau dabunj. Enj oc ênsaê gebe ênam mêtê to om ñagôlinj samob ôkwi. Ma lau dabunj oc sêsêp enj lêma êtôm ñasawa samuc tagenj ma ñasawa samuc têlêac ma ñasêku tenj êwiñ.

26 Mago mêtôcwaga oc sêkôc nêñ kôm sa ma oc sêjanjgo kinj tonanj nê ñaclai su ma sensenj enj su ênanja samucgenj.

27 Ma mêtôcwaga sêkêñ ênê gamênj to gôlinj ma gamênj samob, tanj gêc umbonj ñalabu nanj, êndênj ñac Lôlôcña nê lau dabunj. Êsêacnênj gamênj oc ênêc endenj tônggenj ma gamênj samob oc sênam sakinj ma tanjenj wamu êndênj êsêac.’

28 “Biñ tau tonangenj. Ma aê Daniel, katakê ñanô e lanjôcanô kêtü sêp, ma gajam biñ tau tôñj gêc ñoc kauclêlômgenj.”

8

1-27 *

9

Daniel keteñj mec kêtü nê lauña

1 Ahasweros latu Darius, tanj nê ñam kêsêp lau Medenja nanj, kêtü kinj gamênj Kaldeanja.

2 Gédêñ ênê gôlinj ñajala ñamatanja aê Daniel kasam buku dabunj ma gajam lêsu jala ñanamba, tanj ênanja e sêkwê Jerusalem, tanj kêtü gasanj su nanj, sa êtiã êtôm Apômtau kêsôm lasê gédêñ propete Jeremia, jala tau ñanamba 70.

3 Go aê kakac lanjôcanô ôkwi gédêñ Apômtau Anôtô ma katerj mec gédêñ enj ma gajam dabunj ma kasô talu ma ganjgônj wao ñadê.

4 Aê katerj mec gédêñ Apômtau, ñoc Anôtô ma kasôm tauc ñoc to ñoc lau nêñ sec lasê.

Aê kasôm gebe “O Apômtau, Anôtô kapôênj to ñaclai secgoc, aôm gojob poac to têtmac gêwiñ êsêac, tanj têtac êwiñ aôm to sênjgôm aômnmêm binjsu ñanô êsa nanj.

5 “Aêac agôm sec to geo ma keso to ali tauñ sa ma akac tauñ su anja nêñ binjsu to ñagôlinj.

6 Aêac akêñ tanjenj nêñ sakinjwaga propete, tanj séjam aôm lanjôm ma sêsôm biñ gédêñ aêacma kinj to laumata ma tamenji to lau gamênj samobnja nanj atom.

* **8:1-27:** 8:1-27 Daniel katu kainj tenj kêsa ma gêlic ñakatu, tanj gêwa lau Mede to Persia nêñ minj sa e gédêñ têm ñacjo sêku kinj Antioqus Epipanes tulunja.

⁷ O Apômtau, aôm binğêdêj n̄atau, mago ocsalô tonec aêac amoa tomajenğen aêac lau Juda to lau Jerusalem̄a ma lau Israel samob, tanğ gosoc êsêac sêja kêtı nêj sec, tanğ sêgôm gêdêj aôm jasêmoa nğala me sêmoa jaêc anğa gamêj samob nanğa aêac samob amoa tomajenğen.

⁸ O Apômtau, aêac to ma kinğ ma gôlinğwaga to tamenği amoa tomajenğen gebe aêac agôm sec gêdêj aômğoc.

⁹ Apômtau, aêacma Anôtô, kêtı taê walô ma kêsuc binğ ôkwiņa n̄atau, mago aêac ali taunğ sa gêdêj enğ.

¹⁰ Aêac tanğen wamu gêdêj Apômtau, aêacma Anôtô, nê awa atom ma adaguc ênê binğsu, tanğ enğ kêkêj gêdêj aêac n̄a ênê sakinğwaga propete nanğ atom.

¹¹ Israel samob sêgêli aômnm̄ binğsu ma sêkac taunğ su ma sedec gebe tanğen wamu aôm awam. Ma binğ sêpuc boanğa to têtôc lemenğa, tanğ teto gêc Anôtônê sakinğwaga Mose nê binğsu nanğ, sêsêwa sinğ kêpi aêac kêtı aêac agôm sec gêdêj aôm̄n̄a.

¹² Aôm gôgôm nêj binğ, tanğ kôsôm gêdêj aêac to ma gôlinğwaga, tanğ sêjam gôlinğ aêac nanğ, n̄anô kêsı to kôkêj gêjwapac kapôêj tenğ gebe anğa umbonğ nğalabu samucgenğ gêj tenğ kêsı kêtôm, tanğ kêsı anğa Jerusalem nanğ atom.

¹³ Gêjwapac tanğ teto gêc Mosenê binğsu nanğ, samob kêtap aêac sa, mago aêac ajam malô Apômtau, aêacma Anôtô, atom gebe akac taunğ su anğa gêj sec to akêj tanğen êndêj aômnm̄ binğnanô atom.

¹⁴ Amboac tonanğ Apômtau kômasanğ gêj wapac tau ma kôkêj kêpi aêac gebe Apômtau, aêacma Anôtô, enğ nğacgêdêj kêtı nê kôm samobn̄a, tanğ enğ gêgôm nanğ, mago aêac tanğen wamu enğ awa atom.

¹⁵ “O Apômtau, aêacma Anôtô, aôm kôkôc aômnm̄ lau su anğa Aiguptu n̄a lêmam n̄ajanğ ma gôgôm aômnm̄ n̄aê n̄awae kêsı e gêdêj ocsalô tonec aêac agôm sec to gêj alôb-alôb gêdêj aôm.

¹⁶ O Apômtau, aêac atenğ aôm êtu nêj kolenğgêdêj samobn̄a gebe ôkêj nêj têtac n̄andanğ to n̄alêlôm sec ênam jaê nêj malac Jerusalem to nêj lôm dabunğ. Gebe aêacma sec to aêacma tamenği nêj geonğa gêgôm lau, tanğ sêgi aêac auc nanğ, sêsu Jerusalem to nêj lau susu.

¹⁷ O aêacma Anôtô, amboac tonanğ ôkêj tanğam nêj sakinğwaga aê n̄oc mec to n̄oc tanği. O Apômtau, ôkêj lanğomanô êpô nêj lôm dabunğ, tanğ kêtı gasanğ nanğ, êtu aôm taôm̄n̄a.

¹⁸ O n̄oc Anôtô, ôkêj tanğam to ônjô aêac, ôsa lanğomanô sa ma ôlic aêac to malac, tanğ sêsam aômnm̄ n̄aê kêpi nanğ, gebe atu gêj gêbac. Aêac akêj ma mec gêdêj aôm kêtı ma binğgêdêjn̄a atom, akêj kêtı nêj taêm labu kapôêjn̄agenğ.

¹⁹ O Anôtô, ônjô aêac. O Apômtau, ôsuc ma binğ ôkwi. O Apômtau, ôkêj tanğam to ônam aêac sa. O n̄oc Anôtô, ônam gamêj tônğ atom êtu aôm nêj n̄aêjn̄a gebe êsêac sêsam aômnm̄ n̄aê kêpi nêj malac to nêj lau.”

Gabriel gêwa binğ tau n̄am sa

²⁰ Aê kasôm binğ to katenğ mec amboac tonanğ ma gaoc tauc n̄oc to n̄oc lau Israel nêj sec lasê ma katanğ gêdêj Apômtau, n̄oc Anôtô kêtı ênê lôm dabunğa.

²¹ Aê katenğ mec tau gamoa, tec Gabriel, tanğ galic enğ gêdêj tanğ galic n̄akatu n̄amatanğ nanğ, gêlôb n̄agaôgenğ gêdêj aê gêmêj gêdêj noc da kêtulaj̄a.

²² Enğ gêmêj ma kêsôm gêdêj aê gebe “O Daniel, aê mênğaô lasê gebe jawa aôm sa e aôm ôjala.

²³ Gêdêj tanğ gôjac m nêj mec nanğ, binğ tenğ kêsı ma aê gamêj gabe jasôm binğ tau lasê êndêj aôm gebe Anôtô têtac gêwiņ aôm n̄anôgenğ. Amboac tonanğ ôsala binğ tau ma nêj kauc êsa êtu gêj, tanğ gôlic nanğ.

²⁴ “Anôtô kêkêj noc jala 70 êtu dim 7 êtu aômnm̄ lau to aômnm̄ malac dabunğa, go binğ alôb-alôb êmbacnê to sec ênac pep ma Anôtô êsuc nêj tôp, tanğ gêc amac nanğ, ôkwi to êkêj binğgêdêj ênêc endenğ tônğenğa êndêj amac. Go enğ ênjôm n̄akatu, tanğ geoc lasê nanğ, to propetenêj binğ n̄anô êsa ma êniņ oso gamêj dabunğanô tau.

²⁵ Amboac tonanğ ôjala ma nêj kauc êsa gebe n̄asawa, tanğ noc n̄ajatu êsa gebe sêkwê Jerusalem sa êtiamn̄a ma noc kasêga, tanğ sêniņ oso nanğ, mênğêô lasêjn̄a êtôm jala 7 êtu dim 7. Sêkwê Jerusalem sa ma sênam intêna to busawa ma êkô tobijnğ wapacgenğ êtôm jala 62 êtu dim 7.

²⁶ Jala 62 êtu dim 7 tonanğ êmbacnê, go sensej n̄ac, tanğ senğ oso enğ nanğ, su tonğagôlinğmêgenğ. Ma gôlinğwaga to n̄aclai tenğ to nêj lau oc sêmêj ma sensej malac to lôm dabunğ su ênanğ. Go têm n̄amunğa mênğêô lasê amboac bu n̄atênenğenğ ma ensej sinğ to gêjwapac n̄anô, tanğ Anôtô kêjatu nanğ.

²⁷ Ma gôlinğwaga tonanğ oc êmoatinğ poac n̄ajanğ tenğ êwiņ lau taêsam êtôm jala 7. Ma embe n̄asawa tonanğ n̄amakej êmbacnê oc ênac jao daja to da n̄agêdô. Ma gêj alôb-alôb, tanğ ensej gêj n̄awaô nanğ, êkô gamêj dabunğ ma êmoa tonanğ e n̄ac, tanğ ketoc gêj tau kêkô tônê nanğ, êndac n̄agêjô, tanğ Anôtô kêmasanğ kwananğenğ kêtı enğa su nanğ.”

1-21 *

10

1-45 *

11

1-13 *

12

---

* **10:1-21:** 10:1–12:13 Daniel katu kainj teŋ kɛsa ma gɛlic ŋakatu, taŋ kɛbɛnɔc ŋakatu gɛmuŋŋa ŋaminj nanj, ma gɛjac tɛku miŋ ŋagɛdɔ. * **11:1-45:** 10:1–12:13 Daniel katu kainj teŋ kɛsa ma gɛlic ŋakatu, taŋ kɛbɛnɔc ŋakatu gɛmuŋŋa ŋaminj nanj, ma gɛjac tɛku miŋ ŋagɛdɔ. * **12:1-13:** 10:1–12:13 Daniel katu kainj teŋ kɛsa ma gɛlic ŋakatu, taŋ kɛbɛnɔc ŋakatu gɛmuŋŋa ŋaminj nanj, ma gɛjac tɛku miŋ ŋagɛdɔ.

Hosea

Propete Hosea gėjam mètê lau anğa gamêj Israelnğa kédaguc propete Amos. Enj gėjam kôm mètêjña gédêj têm njawapac gêmuñ sinj, tanj gesen malac Samaria su gédêj jala 721 gêmuñ Kilisi gêmêj nomjña nanj. Lau sêjam sakinj gwam ma sêwi Anôtô sinj kékêj wapac enj njanogênj. Hosea tau gėjam awê mockaiñ ma gebe êtu njadôndôj êpi launêj lêj sêwi Anôtô sinjña. Anôtônê lau sêwi Apômtau sinj kêtôm Hoseanê awê Gomer gêwi enj sinj kêtû mockaiñoña. Mago êtu njamu Anôtônê têtac gêwiñ tenjgejña taê walô nê lau, tec ênam kôm êpi lau Israel e sêmu dëndêj enj sêna êtiam ma têtû ênê lau êtiam. Anôtônê njalô njagêdô, tanj kepen aêacnêj njalêlôm nanj, gêwa ênê têtac gêwiñ nê lauña sa. Anôtô kêsôm gebe “O Israel, aê jawi aôm sinj amboac ondoci. Aê jandec aôm amboac ondoci. Noci njalêlôm kékac aê gebe jangôm aôm sec atom, gebe aê têtac gêwiñ aôm kêlêlêc.”

¹ Apômtaunê binj gédêj Beri latu Hosea. Enj kékêj binj tau gédêj Usia agêc Jotam ma Ahas agêc Hesekia sêjam gôlinj gamêj Judanja, ma Joas latu Jerobeam gėjam gôlinj gamêj Israel nja.

Hoseanê awê to nê gôlôac

² Gédêj tanj Apômtau kêsôm binj kêsa Hosea awasunj kêtû njamata nanj, enj kêsôm gédêj Hosea gebe “Ajôc, ôna ma ônam awê mockaiño tenj êtu nêmu awê ma ôka njapalê mockaiñña lasê gebe lau gamêj tonecña sêgôm mockaiñ kapôêj gebe sêwi Apômtau sinj.”

³ Amboac tonanj enj gêja jagêjam Diblaim latuo Gomer ma enj taê ma kékôc njapalê njac tenj.

⁴ Ma Apômtau kêsôm gédêj enj gebe “Wê ênê njacê gebe ‘Jesrel’, gebe njasawa dambêgenj, go aê jakêj njagêjô êndêj Jehunê gôlôac êtu dec, tanj enj kékêc sinj anğa Jesrel nanj, ma aê gabe jansen gôlinj kinjña su anğa Israelnêj gôlôac.

⁵ Ma êndêj bêc tonanj aê oc japôj Israelnêj talam tulu anğa gaboan Jesrelña.”

⁶ Awê tau taê kêtiam ma kékôc njapalêo tenj. Ma Apômtau kêsôm gédêj Hosea gebe “Wê ênê njacê gebe ‘Taêwalômêo’. Gebe aê gabe taêc walô gôlôac Israelña e jasuc êsêacnêj binj ôkwi êtiam atom.

⁷ Mago aê gabe taêc walô gôlôac Judanja ma aê, Apômtau, nêj Anôtô, gabe janam êsêac kêsi. Aê gabe janam êsêac kêsi nja talam to tubac ma nja sinj to hos ma lau, tanj sêngôj hos njao nanj atom.”

⁸ Gédêj tanj Taêwalômêo gêwi su sinj nanj, Gomer taê kêtiam ma kékôc njapalê njac tenj.

⁹ Ma Apômtau kêsôm gebe “Wê ênê njacê gebe ‘Noci lau atom’ gebe amac Israel atu aênjoc lau atom ma aê katu amacnêmu Anôtô atom.”

Israel êtu wakuc êtiam

¹⁰ Mago lau Israelnêj namba oc êtôm ganjac gwêcña, tanj tanam dôj ma tasa sa danjôm êtôm atom nanj. Ma anğa gamêj, tanj sêsôm gédêj êsêac gebe “Aênjoc lau atom” nanj, oc sêsôm êndêj êsêac gebe “Anôtô mata jali latui amac.”

¹¹ Ma oc sênac lau Juda to lau Israelña sa sêpi tagenj ma êsêac oc sêjalijn nêj laumata tenj sa ma êsêac oc sêpi sêmêj anğa gamêj tau gebe Jesrel njabêc oc êtu bêc kapôêjanô.

2

¹ Amboac tonanj asam nêmu lasitêwai gebe “Anôtônê lau” ma lômio gebe “Apômtaunê taê walô.”

Mockaiño Gomer—mockaiño Israel

² Noci njapalêac, atenj tenemi gebe enj kêtû aênjoc awê kêtiam atom ma aê katu ênê akwenj kêtiam atom. Enj êwi nê mockaiño to êtu mandabña sinj.

³ Embe masi, go aê oc jakwalec ênê njakwê su e êkô ôli njadoma êtôm bêc, tanj têna kékôc enj nanj. Aê oc jangôm enj êtôm nom njakelej to gasanj ma bu êjô enj êndu.

⁴ Aê oc taêc walô ênê gôlôac atom gebe nêj njam kêsêp mockaiño

⁵ gebe êsêac tenenji kêtû mockaiño su. Enj kékôc êsêac, mago kêsa nê lêj maja gêbacgenj. Enj kêsôm gebe “Aê jandanguci noci lau-têntac-gêwiñ-aêwaga. Êsêac oc sêkêj gêj taniñña ma bu to njakwê ma obo to niptêkwi ma wain êndêj aê.”

⁶ Kêtû tonanjña aê oc jambôc ênê intêna auc nja gêj têkwa-têkwa. Aê gabe jamboa tunjôm êkô enj auc gebe enj êsa awê atom.

⁷ Enj embe êlêti êndanjuc nê njaci, mago enj oc êtôm gebe ê êsêac tôj atom. Enj oc ensom êsêac, mago êtap nê intêna sa atom. Go enj êsôm gebe “Aê oc jamu jandêj noci akwenj njamataña jana êtiam gebe gamoa gawijn enj njam kêlêlêc galoc nec su.”

⁸ Ma enj kêjala gebe aê tauc tonec tec kakêj polom to wain ma niptêkwi gédêj enj nec atom. Ma aê tec kakêj silber ma gold njanô lasê, tanj enj kékêj kêtû gėjam sakinj Bal nanj.

⁹ Amboac tonañ êndêñ têt, tañ sejonñ ñanô nañ, aê oc jakôc polom to wain, tañ kakêñ gêdêñ enj nañ su, ma aê oc jakôc obo to ñakwê, tañ kakêñ gêdêñ enj kêtù enj êkwa nê ôli ñaôma nañ auc.

¹⁰ Go aê jakwalec nê ñakwê su e ôli ñaôma êsa êmoa ênê lau-têtac-gêwiñ-enjwaga sêlic ênê ôli ñaôma ma ñac teñ ênam enj kêsi anja ñoc lemoc êñgôm êtôm atom.

¹¹ Aê oc jansenj ênê bêc êtu samucña samob su êwiñ ênê om kapôêñ ma ênê om êtôm ajôñña to ênê om sabat ma om dabuñ ñagêdô samob.

¹² Aê gabe jansenj ênê wainmôkê to jambô su gebe enj kêsôm gebe “Gêñkaiñ tonañ kêtù ñoc ñaôli, tañ lau-têtac-gêwiñ-aêwaga sêkêñ gêdêñ aê nañ.” Aê oc jakêñ gêñ tau êtu saleñ ma bôcbôm oc sensenj gêñ tau su.

¹³ Aê oc jakêñ ñagêjô êndêñ enj êtu têt samob, tañ enj kêlinj aê siñ nañ, gêdêñ enj gêsôb gêñmalu gêdêñ Bal nê om ma jagêjam gêlônñ tau ña pocawa to gold ma kêlêti kêdaguc nê lau-têtac-gawin-enjwaga e kêlinj aê siñ. Apômtau kêsôm binj tau tonañ.

Apômtau têtac gêwiñ nê lau

¹⁴ Kêtù tonañña aê gabe jatêlam enj e jasa gamêñ sawa jana, ma jasôm binj malôña êndêñ enj.

¹⁵ Anja tônê aê jakêñ ênê kôm wainña êndêñ enj êtiam ma jakêñ gaboañ Akorña êtu katam takêñ matenña. Anja tônê enj êjô aê aoc êtôm gêmurña gêdêñ enj gêmoa awêtakingen, gêdêñ têt, tañ enj kêsa anja gamêñ Aiguptunja gêmêñ nañ.

¹⁶ Êndêñ bêc tônê enj oc êsam aê gebe “Ñoc akwen.” Enj êsam aê gebe “Ñoc Bal” êtiam atom.

¹⁷ Gebe aê oc jakôc Balnêñ ñaê su anja enj awasuj ma enj êsam nêñ ñaê êsa êtiam atomanô.

¹⁸ Êndêñ bêc tônê aê oc jamoatiñ poac êndêñ bôcbôm ma moc umbonñ ñalabuñ ma êndêñ gêñ sêgalabña sêmoa nom ma jansenj talam to tubac ma siñ su anja gamêñ samob ma jakêñ aôm ôsa taôm sic towamagen.

¹⁹ Aê oc janam aôm ôtu ñoc awê endenj tônjen.

Aê oc jamoa jawin aôm mansarj to êndênjenj ma têtac gêwiñ to taêc walô aôm ñanô.

²⁰ Aê oc janam aôm ñañênjenj. Ma aôm oc ôjala gebe nêñ Apômtau aê.

²¹⁻²² Êndêñ bêc tonañ aê oc jajô ñoc lau Jesrel nêñ mec teterña, ma jakêñ kom ênac êsêp nom ma nom oc êkêñ polom ñanô ma wain ñanô to katêkwi ñanô.

²³ Ma aê, Apômtau, jasê Jesrel êsêp nom gebe êtu aêñoc gêñ.

Ma taêc walô awê “Taêwalômêo”, ma jasôm êndêñ ñac “Ñoc lau atom” gebe” ñoc Lau amac”, ma êsêac sêsôm gebe “Ma Anôtô aômogoc.”

3

Hosea agêc awê mockaiño

¹ Apômtau kêsôm binj gêdêñ aê gebe “Ôna êtiam ma têtac êwiñ awê teñ, tañ ênê akwenj têtac gêwiñ enj nañ, mago gêgôm mockaiño. Têtac êwiñ enj êtôm aê, Apômtau, têtac gêwiñ Israel gamoa. Israel tonañ sêjam tauñ ôkwi gêdêñ anôtô ñagêdô ma sebe sêkêñ polom ñakana ñakeleñ êndêñ êsêac êtu da.”

² Amboac tonañ aê gajam ôli enj ña silber 15 ma polom ñanô ñadônñ 7.

³ Aê kasôm gêdêñ enj gebe “Aôm ômoa ôwiñ aê ñasawa baliñ ma ôtu mandab atom. Aôm ônêc ôwiñ ñac teñ atomanô ma aê amboac tonañjenj.”

⁴ Ñam gebe bêc taêsam lau Israel oc sêmoa tonêñ kinj masi ma kasêga masi, nêñ da masi me nêñ alê dabuñ masi, nêñ kapoac sêpucña masi to nêñ gwam masi, gebe têtù kênac têt ñamuña.

⁵ Êtu ñamu lau Israel oc sêmu sêmêñ ma sensom nêñ Apômtau Anôtô ma nêñ kinj Dawid. Êndêñ noc tonañ êsêac sêndêñ Apômtau to ênê moasiñ ñajam totêtêc taugenj.

4

Apômtau kêsôm lau Israel

¹ Amac lau Israel, anô Apômtaunê binj. Gebe Apômtau kêsôm lau tonecña tonjamgenj. “Binj ñañêñj to têtac êwiñ gêc gamêñ tau atom ma êsêac sêjala Anôtô atom amboac tonañjenj.

² Mago êsêac sêpuc boa lau to sêsau binj dansarj ma sêjac ñamalac êndu. Êsêac sêjam genjenj to sêgôm gêñ mockaiño to mockaiñña. Gêñ ñaclai sec gêjam sêga ma sêjac ñamalac sêjac ñawae.

³ Amboac tonañ gamêñ tau gêjam tanji sa ma lau samob, tañ sêñgônñ gamêñ tau nañ, têtù palê e sênaña. Bôc tokaiñ-tokaiñ samob to moc, tañ sêmoa umbonñ ñalabu nañ, ma i, tañ sêmoa gwêc ñalêlôm nañ, samob oc sênaña.”

Apomtau kêsôm daburwaga

⁴ Apômtau kêsôm gebe “Tenj êsôm to êmêtôc lau atom, aênoc binj gêdênj amac dabunwaga tec gêc.

⁵ Amboac tonanj aôm ônac taôm êndu êndênj oc ma propete oc ênac tau êndu êndênj êmbêc êwinj aôm. Ma aê oc jansenj aôm tênam su amboac tonanjen.

⁶ Aênoc lau sêjanja gebe sêjam kauc aê. Aôm kôbaliñ mêtê tokauc sinj, tec aê oc jambaliñ aôm sinj amboac tonanjen. Aê jatiñ aôm su anja kôm dabunwaga. Aôm kôliñ nêman Anôtô nê binjsu sinj, tec aê oc jalinj aôm nêman gôlôac sinj amboac tonanjen.

⁷ “Êsêac têtû taêsam, ma nênj sec, tanj sêgôm gêdênj aê nanj, kêtû sêga. Amboac tonanj aê oc janam êsêac waenj ôkwi atu binj majenja êndênj êsêac naanj-naanj.

⁸ Aênoc lau nênj sec kêtû êsêacnênj mo ma êsêac materj katu noc lau nênj keso.

⁹ Amboac tonanj gênj, tanj êtap lau tau sa nanj, oc etap lau dabunwaga sa amboac tonanjen. Aê oc jamêtôc êsêac êtôm nênj lênj ma jakênj njagêjô êtôm gênj, tanj sêgôm nanj.

¹⁰ Êsêac oc sêniñ gênj, mago êoc êsêac têtû atom. Sêngôm gênj mockaiñja to mockaiño, mago sêka gôlôac lasê têtû taêsam atom gebe sêwi aê Apômtau sinj ma sêjam sakinj gênj mockaiñoja.”

4:11–5:3 Apômtau kêpuc boa anôtôi jaba njasikin.

5

Hosea kêkênj puc kêtû sakinj gwamja

⁴ Sec tanj êsêac sêgôm nanj, gêsô êsêac têtû, tec gêjac jao gebe sêmu dêndênj nênj Anôtô sêna. Ma njalau mockaiñja gêc êsêacnênj njalêlôm, tec sêjala nênj Apômtau atom.

⁵ Nênj tetoc tauñ sanja kêsôm Israel lasê. Lau Epraim nênj sec gêgôm êsêac sêka keso e sebenj ma lau Juda sebenj sêwinj êsêac.

⁶ Êsêac oc sensom nênj Apômtau nj nênj domba to bulimakao, mago oc têtap enj sa atom, gebe enj kêkac tau su anja êsêacnênj.

⁷ Êsêac sêsa Apômtau auc ma sêkôc njapalê njacdu. Tec ajênj wakuc oc êndanjônj êsêac to nênj nomlênsêman samob.

Sinj gêc Juda to Israel njasawa

⁸ Anac dauc êtanj anja Gibe. Anac dauc êtanj anja Rama. Amôêc kapôênj anja malac Bet Awen. Atakê Benjamin.

⁹ Epraim oc êtu gamênj gasanj tenj êndênj bêc jakênj njagêjônja. Aê oc jasôm binj, tanj njanô êsa binjanôgenj nanj, lasê êndênj Israelnênj gôlôacmôkê.

¹⁰ Laumata Judanja têtôm lau, tanj sêjam nom njamadiñ ôkwi, tec aê oc jakêc noc têtac njandanj êpi êsêac êtôm bu nanj.

¹¹ Êsêac sêkôninj Epraim têtû. Sêkôc ênê gamênj, tanj enj gêwê kainj jagêdênj nanj, su njam gebe enj gêja gêdênj lau, tanj têtôm gebe sênam enj sa atom nanj.

¹² Mago Epraim gêlic aê amboac bulesenj ma Juda gêlic aê amboac têmoa.

¹³ Gêdênj tanj Epraim kêsaê nê gêmac ma Juda kêsaê nê kamoc nanj, Epraim gêdi gêja Asuria ma kêsakinj binj gêdênj kinj kapôênj. Mago enj kêtôm gebe êngôm êsêac ôliñ njajam êsa me êngôm nênj kamoc emo atom.

¹⁴ Aê oc jatôm lewe tenj êndênj Epraim ma oc jatôm lewe wakuc êndênj Juda. Aê, aê tauc jakac êsêac popoc ma jaêc jana. Aê jakôc êsêac jana ma tenj êtôm gebe ênam êsêac sa atom.

¹⁵ Aê gabe jamu jana noc gamênj êtiam e êsêac sêjala nênj keso to sensom aê lanjôcanô. Embe sêpô lêna tauñ oc sensom aê ma sêsôm gebe

6

¹ “Ajôc, aêac tamu dandênj Apômtau tana êtiam, gebe enj kêkac aêac popoc, enj oc êngôm aêac ôliñ njajam êsa êtiam. Enj gêjac aêac ôliñ lasê, mago enj oc ênsambanj aêacnênj kamoc.

² Bêc luagêc ênanja acgom, go enj êngôm aêac materj jali êsa. Êndênj bêc êtu têlêac enj oc ênju aêac sa gebe tamoa enj lanjônênja.

³ Tajala Apômtaumanj, dangôm tanac njawae gebe tajala Apômtau. Enj oc mênjêô lasê binjanôgenj amboac gelenmata ma êndênj aêac amboac kom, amboac kom njamuja, tanj kêmalôm nom nanj.”

Apômtau gêjô binj

⁴ “O Epraim, aê janjôm asagenj êndênj aôm. O Juda, janjôm aôm amboac ondod. Nêman têtmtac gêwinj aê amboac tao gelenmatañ tenj ma amboac maninj, tanj kêpa gêdênj oc kêpigenj nanj.

⁵ Kêtû tonanj aê kasakinj noc propete gebe sênac êsêac, tanj gajac êsêac êndu nj aê aoc njabinj nanj. Ma noc mêtôc mênjêpi amboac oc njawê.

⁶ Aê gabe jalic nêman da atom, gabe jalic amacnêman têtmtac gêwinj tenjenja. Noc lau sêjala aênanj tonanj njanô kêlêlêc sêkênj daja su.”

6:7-10:15 Nasêbu tonec gêjac miñ gebe Apômtau kêmêtôc nê lau Israel kêtû nêñ secña ma kêtû sêjac nêñ kin ênduña. Nagêjô oc êtap êsêac sa kêtû taêñ kêka ñaclai jabaña ma kêtû sêjam sakin gwamña amboac tonanğen.

11

Anôtô têtac gêwiñ nê lau, tañ sêli tauñ sa nanj

¹ “Gêdêñ tañ Israel ñapalêgen nanj, aê têtac gêwiñ enj ma gamôêc ñoc latuc anğa Aiguptu gêmêñ.

² Aê gamôêc-gamôêc enj, mago enj gaja ec-gêja ec ma kêkêñ da gêdêñ Bal ma da ñamalu gêdêñ gwam.

³ Aê tec kadônj Epraim gebe êsêlêñ. Ma kasip enj sa. Mago êsêac sêjala gebe aê gagôm êsêac ôlinj ñajam kêsa nanj atom.

⁴ Aê gajam gôlinj êsêac ña gôlinj taê walônja to gaê êsêac ña lêpoa têtac gêwiñña. Aê gajam êsêac sa gebe kionj, tañ gêsac êsêac gêsuntêkwa nanj, êkôninj êsêac tônj atom ma gawec ma galôm êsêac.

⁵ “Êsêac sedec gebe sêmu dêndêñ aê sêmêñ, amboac tonanj oc sêmu sêna Aiguptu êtiam, ma Asuria ênam gôlinj êsêac.

⁶ Sirj oc êsa anğa nêñ malac ma ensenj nêñ malac ñakatom ñawalô ma êndanğônj êsêac su anğa nêñ malac ñajaña ñalêlôm.

⁷ Aêñoc lau sebe sêkac tauñ su anğa aêñoc sêmoa, amboac tonanj kionj ênsac êsêac gêsuntêkwa ma tenj êoc su atomanô.

⁸ “O Epraim, aê jawi aôm sirj amboac ondoc. O Israel, aê jakêñ aôm êndêñ lau tentenlatu amboac ondoc. Aê janğôm gêñ, tañ gagôm gêdêñ Adma nanj, êndêñ aôm amboac ondoc. Aê janğôm gêñ, tañ gagôm gêdêñ Seboim nanj, êndêñ aôm amboac ondoc. Aêñoc ñalêlôm kêkac tau ôkwi ma taêc walô aôm kêlêlêc su.

⁹ Aê oc janğôm ñoc têtac ñandanj kapôêñ ñanô êsa atom. Aê gabe jansenj Epraim su êtiam atom. Gebe aê Anôtô, aê ñamalac atom. Aê ñac dabunj, tañ gamoa aôm ñalêlôm nanj, ma aê jawac êtu jansenj sunja atom.”

11:10-13:3 Anôtô êmêtôc to êmasuc nê lau êtu nêñ lêñ alôb-alôbña ñabinj ñagêdô gêc ñasêbu tonec. * to Gomora.

13

Mêtôc ñamuña kêpi lau Israel

⁴ “Aê Apômtau, aômñem Anôtô, gêdêñ tañ aôm gômoa Aiguptu nanj. Aôm kôjala Anôtô tenj gêwiñ atom, aê taucgenj ma Kêsiwaga tenj gêmôa atomanô.

⁵ Aê gajam aôm sa anğa gamêñ sawa to gamêñ ñakelenj.

⁶ Mago gêdêñ tañ sêsô gamêñ ñajamanô tau nanj, senj gêñ gêôc êsêac tônj. Ma gêdêñ tañ senj gêôc êsêac tônj nanj, go tetoc tauñ sa ma sêlinj aê sirj.

⁷ Tec aê gajam duc êsêac amboac lewe ma gadib êsêac anğa intêna ñamagê amboac pusip salenña leopard.

⁸ Aê oc jajanda amac amboac bôc ber têna tenj, tañ sêkôc ênê ñalatu su nanj, jajanda ma jakac êsêac ôlinj lasê ma jandanğônj êsêac amboac lewe kêdanğônj gwada ma amboac bôcbôm êkac êsêac popoc.

⁹ “O Israel, aê oc jansenj amac su. Asa êtôm gebe ênam amac sa.

¹⁰ Amacnêñ ñagêdô sêsôm gebe ‘Ôkêñ kinj to gôlinjwaga êndêñ aêac’ ma galoc nêñ kinj gêmôa ondoc gebe ênam amac kêsi. Nêñ gôlinjwaga, tañ sênac sirj êtu amacña nanj, sêmoa ondoc.

¹¹ Kêtû ñoc têtac ñandanña aê kakêñ kinj tenj gêdêñ amac ma kêtû ñoc ñalêlôm kêbôli aucña aê kakôc enj su.

¹² “Aê kâkic Israelnêñ sec to keso tônj, ma gajac ênê sec sa to gajob.

¹³ Gabêsi mênğêô lasê kêtû enña, mago enj latu masi, gebe galoc enj gedec gebe êwi ñabêlônj sirj.

¹⁴ Aê oc janam êsêac kêsi êndêñ lamboam atom. Jakac êsêac su anğa ñaclai gêmacanônja atom. Gêmacanô, nêñ ñaclai gêc ondoc. Lamboam, nêñ ñaclai onsenj sunja gêc ondoc. Aê taêc walô lau tonec êtiam atom.

¹⁵ Epraim oc êtôp amboac sirj, mago mu oc kêpiña oc êmêñ, Apômtaunê mutêna oc êô lasê anğa gamêñ sawa, go êñğôm ênê bumata êpa ma ênê bu ñamôkê ñakelenj êsa ma êjanjo awamata samob su anğa ênê kanom.

¹⁶ Samaria oc êoc nê ñagêjô êtu gêli tau sa gêdêñ nê Anôtônja. Sirj oc ensenj êsêac su. Oc sênac êsêacnêñ ñapalê ñasec-ñasec popoc ma sêsêlê lauo, tañ sêmoa tenj nanj, nêñ têtacwalô.”

* 11:9: Adma to Seboim, malac luagêc tonanj sêjanja sêwiñ Sodom

14*Hosea gélêh bij lau Israel*

¹ O Israel, ômu ôndêh Apômtau, aômnêm Anôtô, ôna gebe nêh sec gégôm aôm gôjac taôm êndu.

² Ômu ôndêh Apômtau ôna ma ôkôc bij tonec êwiñ. Ôsôm êndêh eñ gebe “Ôsuc ma keso samob ôkwi gebe ñalêlôm ñajam êsa ma akêñ awenñsur ñalambij êtu da êndêh aôm.

³ Asuria ênam aêac sa atom. Aêac naapi anjôñ hos ñaô atom. Ma aêac oc asôm êndêh lemer ñakôm gebe ‘Aêacnêh Anôtô’ narj êtiam atom gebe aôm taômgeñ taêm waló mosêbu.”

Apômtau gêjac mata moasij wakuc gédêh Israel

⁴ “Aê gabe janjôm êsêacnêh gêmac sêwi aê sinña ñajam êsa. Aê oc têtac êwiñ êsêac janac ñawaegen gebe ñoc têtac ñandanj kékac tau su anja êsêacnêh.

⁵ Aê oc jatôm manij êndêh lau Israel. Nêh ñaola ênac létêh amboac mênamiñ ma nêh ñawakac êsêlêh êsêp nom amboac kalelon ñawakac.

⁶ Êsêacnêh ñasêli oc esewec, nêh ñakatu amboac katêkwi ñakatu ma. nêh ñamalu amboac môsê Lebanonja.

⁷ Êsêac oc sêmu sêmêh sêngôn aêñoc ajuñlabu êtiam. Êsêac oc têtôm amboac kôm ñajam teñ ma sênam ñaola amboac kôm wainja teñ. Ma nêh wain ñanô êtu wain towae amboac wain Lebanonja.

⁸ O lau Israel, aêagêc gwam ma asagenj ñagêdô gédêh tauñ. Aê taucgenj jajô aômnêm bij ma janam jaom aôm. Aê katôm ka, narj ñalauñ ñamajanj ñapanj ma nêh moasij samob gêmêh anja aêgenj.”

⁹ Asa kêtû ñac tokauc gebe êjala gêh tonec. Asanê kauc kêsa gebe êlic gêh tonec. Apômtaunê intêna solop ma laugêdêh oc sêsa intêna tau, mago lau alôb-alôb oc sênac tauñ êndu.

Joel

Joelné tēm gēmoa nomŋa to nê lēŋ kēsij tau ma tajala samucgeŋ atom. Moae eŋ keto nê buku gédêŋ lau Persia séjam gôliŋ gamêŋ gédêŋ jala 500 ma 400 gēmun Kilisi gēmêŋ nomŋa ŋasawa. Joel géjac miŋ gebe wagô tolésôb-tolésôb sêsa gamêŋ Israella ma oc ŋandaŋ gesen nom su. Eŋ késaé gebe gēŋwapac tonanŋ kētu puc teŋ gebe Anôtônê bēc êmêtôc lau, taŋ sesen ênê biŋgédêŋ su nanŋa kédabiŋ. Propete kékêŋ Anôtônê kalem gédêŋ lau gebe sēnam taunŋ ôkwi ma kékêŋ Anôtônê biŋ, taŋ géjac mata nanŋ, gelom êsēac gebe êkatoŋ nê lau sa étiam to ênam mec êsēac. Biŋ towae teŋ, taŋ Anôtô géjac mata nanŋ, kêsêp Joelnê buku gebe Anôtô êsakiŋ nê ŋalau naépi ŋamalac samob, épi lauo to ŋac ma lau wakuc to lanŋwa étômgeŋ.

¹ Apômtaunê biŋ gédêŋ Petuel latu Joel tau tonec.

Tañjiboa kētu sasenŋ gēŋ taniŋŋa

² Amac lau ŋanôac, aŋô biŋ
to amac lau gamêŋ tonecŋa, akêŋ taŋem.
Amac alic gēŋsēga amboac tec teŋ ŋanô kēsa
gédêŋ amacnēm tēm me gédêŋ abeminêŋ tēm me masi.

³ Anac ŋamiŋ êndêŋ nēm gôlôac wakuc sêŋô.

Êsēac sēnac ŋamiŋ êndêŋ nêŋ wakuc ma elom-elom amboac tonanŋeŋ êna.

⁴ Gêŋ taŋ wagô-kêlêŋa dedec gêcŋa nanŋ,
wagô-sêboanŋa mēŋseŋ.
Ma gēŋ taŋ wagô-sêboanŋa dedec gêcŋa nanŋ,
wagô-sêlôpŋa mēŋseŋ.
Go gēŋ taŋ wagô-sêlôpŋa dedec gêcŋa nanŋ,
wagô-ŋatêna-késaŋa mēŋseŋ.

⁵ Amac anôm-gêŋ-anaboawaga, matem êlac ma atanŋ lasêmanŋ.

Amac anôm-wainwaga samob, apuc taŋjiboa sa
êtu wain ŋakananŋa,
tanŋ sêkac su anŋa awemsuŋ nanŋ.

⁶ Gebe lau-m teŋ sêwê sêpi mēŋsêjam aêŋoc gamêŋ auc,
lau ŋactékwa ma taêsam ŋanô lasê.
Lunŋlunŋ kêtôm lewe kapoac nê
ma ŋani amboac lewe tēna nê.

⁷ Êsēac sesenŋ aêŋoc wain ŋamôkê su
ma sêsap ŋoc jambô tulu.

Êsēac selec ŋaôlic su sêbaliŋ siŋ jagêc nom
e ŋalaka ŋapom ŋaôma.

⁸ Atanŋ taŋjiboa amboac awêtakiŋ, taŋ géjam abec
kētu nê ŋac, taŋ sê gédêŋ eŋ nanŋa.

⁹ Êsēac sêkêŋ gēŋ taniŋŋa to gēŋ tanômŋa kētu da
anŋa Apômtaunê andu kêtiam atom.
Apômtaunê sakiŋwaga, dabuŋwaga taunŋ,
sêpuc taŋjiboa sa.

¹⁰ Kôm tau kētu gasanŋ

nom tau kêtaiŋ
gebe sêjaiŋ kôm ŋanô gêjanŋa,
wain ŋanô kêmêliŋ ma niptékwi kêpa.

¹¹ O kômwagaac, nēm ŋalêlôm êôc auc
ma kômwaga wainŋaac, atanŋmanŋ.
Kētu janŋom to polomŋa
gebe kôm ŋanô kētu sec su.

¹² Wain ŋamôkê kêmêliŋ
ma jambô kêsêlic.

Aiŋ to nip ma uc
to gēŋkaiŋ samob kētu masê anŋa sêŋam.
Ma têtac ŋajam
gêc su anŋa ŋamalacnêŋ.

13 O dabunwagaac, asô talu sa ma atan.
 O sakinwaga altarna, anam tanjiba sa.
 Nɔc Anôtônê sakinwagaac, amêj
 tonêm abecgej
 gebe sêgamiñ gêj taniñña to gêj tanômña ma sêkêj kêtú da
 anğa nêñ Anôtônê andu kêtiam atom.

14 Akêj noc anam dabunña ten.
 Akalem gólóac sêpi tagerj.
 Akac kasêga to gamêj ñatau samob sa sêpi tagerj
 dêndêj Apômtau, amacnêñ Anôtó, nê andu,
 go awam ênac Apômtau.

15 Ojae, bêcsêga taugoc.
 Apômtaunê bêc kédabiñ ma mênghêó lasê
 amboac gêj ñaclai mênghêpoa lasê
 anğa Najaña Natau nê.
 16 Sêkac gêj taniñña su
 gêdêj aêac materanó atom me.
 Ma têtac ñajam to óliñ kêpi
 gêwi aêacnêj Anôtó nê andu siñ atom me.

17 Gêj ñawê kêtú matê anğa nom ñalêlóm
 lêsucm kêpó létêj
 ma andu gêj ñanóna kêku
 gebe kóm ñanó masi.

18 Bóc têtaj gêj
 ma bulimakao ñatonj sêmoa jageo
 ma têtaj gégwanj sa atom
 ma domba totonj-totonj sêpó lêna taunj.

19 O Apômtau, aê aoc gêjac aóm, gebe ja genj
 gégwanj ñamédób anğa oba
 ma jawaó kêségó
 gêñkaiñ samob anğa sêñam.

20 Bóc saleñña awenj ec-ecgeñ têtaj gêdêj aóm
 gebe bu kêpa
 ma ja genj
 gégwanj ñamédób anğa oba.

2

Wagó kêtú Apômtaunê bec ñapuc

1 Anac dauc êtaj anğa Sion.

Anac wali anğa ñoc lóc dabun tau
 e lau gamêj tonecña samob têtênêp
 gebe Apômtaunê bêc, tanj mênêsa nanj kédabiñgac.

2 Ñakesec to gêsunbóm ênac bêc tau auc
 ma tao to ômbiñ êkóm bêc tau auc amboac tonanjenj.
 Lau amboac tonanj sêmoa gêdêj gêmuj andanjenj atomanó
 ma oc sêmoa atom e êndêj têm samob ñamadiñ.

3 Ja kêkuc gamêj sa gêmuj lau-m tau
 ma ja ñawaó kédanğac gêj kédaguc êsêac.
 Gamêj tê gêc êsêac nêñña nê, kêtóm kóm Eden
 ma tê gêc dêmôêñmu nê, kêtóm gamêj sawa ma gêj tenj gêwê êsêac sa atomanó.

4 Êsêacnêj ñakatu amboac hos ñakatu
 ma sêlêti amboac hos siñña sêja.

5 Êsêac sêboanj sêmoa lóctêpóğenj
 ma ñakicsêa amboac kareta siñña.
 ma amboac jawaó kédanğac oba
 ma amboac lau ñajaña, tê tédênarj taunj êtu sênac siñña nê.

6 Lau katun̄ ṅatutuc ṅasec
ma lan̄ṅan̄ō k̄etu s̄ep̄ k̄etu ês̄eac̄ṅa.

7 Ês̄eac̄ sebo s̄esa amboac̄ sin̄s̄êl̄ec̄
jas̄êpi tun̄bôm amboac̄ kwalam lan̄gwa sin̄ṅa.
Ac s̄ewê t̄êdaguc̄ tauṅ s̄esa n̄êṅ int̄êna
ma teṅ geo sic̄ aṅga nê walaṅ atom.

8 Ês̄eac̄ s̄êb̄oc̄ tauṅ auc̄ atom.
S̄esap̄ n̄êṅ l̄êṅ t̄oṅ ḡêd̄êṅ-ḡêd̄êṅgeṅ.
Ês̄eac̄ s̄ewê s̄ês̄êli ṅac̄jo s̄êja
ma ḡêṅ teṅ k̄êtôm gebe êk̄ō ês̄eac̄ auc̄ atom.

9 Ac sebo s̄êpi malac̄ s̄êja
s̄êl̄êti s̄êpi tun̄bôm
to s̄êpi andu s̄êja
s̄ês̄ō katam saun̄ amboac̄ geṅgeṅt̄êna.

10 Nom k̄êk̄ôtêṅ tau k̄etu ês̄eac̄ṅa
to umbon̄ ṅawiwic̄.
Oc̄ to aj̄oṅ s̄êjam kanuc̄
ma utitalata s̄êgamin̄ ṅawê.

11 Ap̄ôm̄taun̄ê wapap̄ ḡêjac̄
ḡêmun̄ nê sin̄waga
gebe ênê sin̄waga n̄êṅ toṅ kap̄ôêṅ k̄êl̄êl̄ec̄
ma ṅac̄, taṅ ḡêgôm̄ ênê bin̄ k̄etu t̄oṅ naṅ, ṅaclai sec̄.
Gebe Ap̄ôm̄taun̄ê h̄ec̄ kap̄ôêṅan̄ō
ma kain̄ teṅ ṅan̄ō.
Asa êtôm gebe êpuc̄ tau t̄oṅ.

An̄ôtô ḡêl̄êṅ bin̄ nê lau gebe s̄enam tauṅ ôkwi

12 Ap̄ôm̄tau k̄êsôm gebe “Galocgeṅ amu and̄êṅ aê amêṅ
tonêm ṅalêlôm samucgeṅ.

Anam dabun̄ taôm, ataṅ to apuc̄ taṅjiboa sa.
13 Akac̄ nêṅ ṅakwêgeṅ êṅgic̄ atom, nêṅ ṅalêlôm tec̄ akac̄ êṅgic̄maṅ.”

Akac̄ taôm ôkwi amu and̄êṅ Ap̄ôm̄tau, nêṅ An̄ôtô, ana
gebe moasin̄ to taê labu ṅam eṅ.
Eṅ ḡê bin̄ t̄oṅ to t̄êtac̄ ḡêwiṅ ḡêjac̄ ṅawae
ma t̄êtac̄ êtu l̄esi ma êsuc̄ bin̄ ôkwi.

14 Asa k̄êjala. Oc̄ moae Ap̄ôm̄tau taê ênam tau e nê ṅalêlôm teṅ
ma êliṅ moasin̄ teṅ su ênd̄êṅ amac̄,
e êtôm gebe ak̄êṅ ḡêṅ taniṅṅa to tanômṅa êtu da
ender̄ nêṅ Ap̄ôm̄tau.

15 Anac̄ dauc̄ êtaṅ aṅga Sion.
Ak̄êṅ noc̄ bec̄ anam dabun̄ṅa teṅ.
Akalem ḡôlôac̄ s̄êpi tagen̄.

16 Akac̄ lau sa.
Akalem ḡôlôac̄ s̄enam dabun̄ tauṅ.
Kas̄êga s̄êpi tagen̄.
Aj̄on̄ ṅapalêō to ṅac̄
ma ṅapalê dedec̄ sa.
ṅac̄ taṅ ḡêjam awê wakucgeṅ naṅ, ês̄êp̄ aṅga nê andu
to awê wakuc̄ êsa aṅga n̄êṅ balêm êmêṅ.

17 Dabun̄waga, Ap̄ôm̄taun̄ê lausakin̄ tau
t̄êtaṅ s̄êk̄ō lôm dabun̄ ṅasac̄gêd̄ō to altar ṅasawa
ma s̄êsôm gebe “O Ap̄ôm̄tau, taêm labu nêṅ lau.
Ondec̄ nêṅ ḡêṅl̄êns̄êm êtu meloc̄, e tenten̄latu s̄esu susu atom.
Lau to-m-to-m s̄ênac̄ ôkwi ênd̄êṅ tauṅ gebe
'Lau t̄ônê n̄êṅ An̄ôtô ḡêmoa ondoc̄' êtu asageṅṅa.”

An̄ôtô ḡêṅô mec̄ ma k̄êk̄êṅ ḡêṅ taniṅṅa k̄êtiam

18 Gocgo Ap̄ôm̄tau t̄êtac̄ k̄êkac̄ eṅ nê gamêṅṅa,

tec taê walô nê lau.

¹⁹ Tec Apômtau gêjô êsêac awen ma kêsôm gêdêj nê lau gebe
 “Alic acgom, oc jasakin polom ñanô
 to wain ma niptêkwi e êôc amac tôj
 ma jandec amac atu bin susunja
 êndêj tentenlatu êtiam atom.

²⁰ “Aê oc jansoc ñaço anga gamêj gêmu kêpiña êc amac su balingen êna
 ma jatij en naêngôj gamêj gasan to ñagêlêj tenj.
 Nê pom ñamataña êsêp gwêc oc kêpiña (gwêc matê)
 ma nê pom ñamuña êsêp gwêc oc kêsêpña (gwêc ñalun) sênaña.
 E ñajaê to ñasu êôj sa
 gebe en ketoc tau sa kêlêlêc.

²¹ “O gamêj tau, ôtêc taôm atom.
 Têmtac ñagaô êsa to ôlim êpigen gebe Apômtau gêgôm gênsêga.
²² Amac bôc sêñamña, atêc taôm atom
 gebe gêgwan ñamêdôb kêpuc anga oba kêtiam.
 Gêjkañ gêjam ñanô
 ma jambô to wain ñanô taêsam.

²³ “O Sion latuiac, têmtac ñajam
 ma atu samuc êtu Apômtau, aômnmê Anôtôña,
 gebe en kêkêj kom gêjac gêdêj ñatêm
 ec êwaka amacnê m gêdenj sa.
 En kêsêwa kom kêsêp kêtû amacña,
 kêkêj kom gêdenj têm asê genj to ajac gêj sa kêtôm andanjenña.

²⁴ “Polom ñanô êsô têtij-kôm ñanô-ñamala e êlôc
 ma wain to niptêkwi ñagasuc mênêc e êkêc.
²⁵ Aê jajô jala ñakôm ñanô, tanj wagô tolêsôb-tolêsôb senj nanj, wagô sêlôpña to ñatêna kêsaña
 ma kêlêjña
 têtû ñoc sinjwaga ñatonj kapôêj, tanj kajatu gebe sênac sinj sêndêj amac nanj.

²⁶ “Amac oc anij gêj e êôc amac tôj
 ma awem êôc Apômtau, nê m Anôtô, tanj kêmoasinj amac ñajam kêlêlêc nanj, nê ñaê,
 ma sêngôm ñoc lau majen êsa êtiam atom.
²⁷ Amac oc ajala gebe aê gamoa Israel ñalêlôm
 ma aê Apômtau taucenj katu nê m Anôtô
 ma sêngôm ñoc lau majen êsa êtiam atomanô.

Anôtô êkêc nê Njalau êpi ñamalac pebenj

²⁸ “Go êndêj têm tenj acgom
 oc jakêc ñoc Njalau êpi ñamalac pebenj
 ma latômio to ñac seoc bin lasê
 to nê m lau ñanô oc sênêc mê
 ma nê m ñacsenomi oc sêlic gêj ñakatu.
²⁹ Êndêj bêc tônê oc jakêc ñoc Njalau
 êpi sakinjwagao to ñac amboac tonanjenj.

Bêc ñamu tau ñawêc

³⁰ “Oc jakêj gênsêga êsa umbonj ma anga nom, dec to ja ma ja ñatêtac.
³¹ Oc oc ênam kanuc ma ajôj oc êtôm dec su acgom, go Apômtaunê bêc kapôêj to ñaclai
 kainj tenj tau oc mênêsa.
³² Ma ñamalac samob, tanj awen ênac Apômtaunê ñaê nanj, enj oc ênam êsêac kêsî êndêj-
 êndênjenj, gebe lau, tê sêwê gênwapac sa nê, oc sêngonj lôc Sion to Jerusalem, ma lau, tê
 Apômtau êkalem êsêac nanjenj sêmoa matenj jali êtôm Apômtau gêjac mata nê.

3

Anôtô êmêtôc ñamalac pebenj êndêj Bec ñamuña

¹ “Alic acgom, êndêj tanj jawaka Juda to Jerusalem sa nanj,
 êndêj bêc to ñasawa tônê
² aê oc jakalem tentenlatu samob sêpi tagenj

ma jawê êsêac sêsêp gaboaj Josapat sêna,
gebe jamêtôc êsêac anga tônê
êtu gêj samob, tañ sêgôm gêdêj aêjoc lau to joc gêj lînsêm Israelja,
gebe sêjam êsêac êlij-êlij sêmoa tentenlatu jasawa
ma sêjac sam aêjoc nom gêdêj taunj.

³ Êsêac sêpuc kapoac
kêtu joc laurja

ma sêkêj njapalê gêjô awê mockainjo
ma sêkêj njapalêo lau sêjam ôli ja wain, tañ êsêac taunj sênôm nanj.

⁴ “Ma amac lau Tirus to Sidon ma Pilstia nêj gamêjja samob, aêacnêj asagenj njagêdô
gêdêj taunj. Amac abe akêj njagêjô êndêj aê êtu gêj tenja me. Embe akêj njagêjô êndêj aê,
go janam nêj njagêjô ôkwi wacêtap amac taôm môkêmapac sa wenj tagenj.

⁵ Gebe amac ajanjo joc silber to gold su ma ajonj joc awamataêjam kêsô nêj lôm gwam
gêja.

⁶ Ma akêj lau Juda to Jerusalem gêdêj lau Helen sêjam ôli gebe sejonj êsêac sêna e sêmoa
jaêc nêj gamêj njamadinj.

⁷ Alicgac me, galoc tec jaôc êsêacnêj njalêlôm gebe sêndi anga gamêj, tañ amac atulu êsêac
sêja nanj, ma gêj amac agôm nanj, njagêjô wacêtap amac taôm môkêmapac sa.

⁸ Aê oc jakêj latômio to jac sêndêj lau Juda sênam ôli nasêsêp êsêac lemenj, ocgo ac sêkêj
êsêac sêndêj lau Sabea, tê sêngônj jaêcsêga nê, sênam ôli êsêac. Binj tec Apômtau kêsôm.

⁹ “Asôm binj tonoc êtu tapa anga lau tentenlatu nêj gebe
‘Amansanj taôm êtu anac sinja.

Ajatu lau sinjêlêc sa.

Akêj sinwaga sêmêjmanj

samob sêpi tagenj.

¹⁰ Apa nêj sakwenj ôkwi êtu sinj

to anam lêngêc ôkwi êtu kêj.

Njac ômbôj-ômbôj êsam tau gebe “Aê njactêkwa tenj.”

¹¹ Amac tentenlatu, tañ anjônj agi aêac auc nanj,
andi njagôgenj, naakac taôm sa anga tônêmanj.’ ”

O Apomtau, ôwê nêj lausinj sêsêp tônê sêna.

¹² “Tentenlatu sêndimanj.

Ma êsêac sêwê sêna gaboaj Josapat

gebe anga tônê aê oc janjônj ma jamêtôc tentenlatu samob,

tañ sêngônj sêjam aucgenj nanj.

¹³ Akêj bôjaj jalô êna

gebe kôm njanô gêmêc e kêtu masê su.

Asô anamanj, aka wain,

tañ kêsêp tonjon e mêngêc su nanj.

Ma njatêkwi êsêp gasuc e mêngêc amboac tonanj e wain êkêc

gebe nêj sec gêjam sêga.

¹⁴ “Lau totonj-totonj

sêmoa gaboaj mêtôcja

gebe Apômtaunê bêc kêdabingac

anja gaboaj mêtôcja.

¹⁵ Oc to ajônj sêjam kanuc

ma utitalata sêgaminj njawê.”

Anôtô gebe êmoasinj nê lau

¹⁶ Ma Apômtau awa njadindj kêsâ anga Sion.

Apômtau gêmôc binj awa kapôj anga Jerusalem ma umbonj to nom njawiwic.

Mago Apômtau kêtu nê lau nêj lamu tenj

ma lau Israel nêj tunjêna tenj enj.

¹⁷ “Ocgo ajala gebe Apômtau, nêj Anôtô aê,

tec ganjônj joc lôc dabunj Sion nec, aê taucgoc.

Ma Jerusalem oc êtu gamêj dabunj

ma lau jaba tenj oc sêsêlêj sênac malac êngic êtiam atomanô.

¹⁸ “Ma êndêj bêc tônê wain oc enselej anga lôc

ma su êsêp anğa gamêḡ ḡabau
 ma bu enselenḡ
 êtôm Judanêḡ bumanḡ samobgenḡ.
 Ma bumata tenḡ êpulu êpi anğa Apômtaunê andu
 ma êmalôm gaboanḡ Sitim.

¹⁹ “Gamêḡ Aiguptunḡa oc êtu gasanḡ
 ma gamêḡ Edomḡa oc ḡagêlêḡ êsa
 êtu gêḡ alôb-alôb, tanḡ sêgôm gédêḡ lau Juda nanḡa
 gebe sêkêc binḡ-masiwaganêḡ dec sinḡ anğa nêḡ gamêḡ.
²⁰ Ma lau sêḡgônḡ gamêḡ Juda endenḡ tônḡenḡ
 ma gólôac oc sêjô-sêjô taunḡ anğa Jerusalem ḡapanḡ.
²¹ Aê oc jakêḡ ḡagêjô êjô êsêacnêḡ dec
 ma sêwê-binḡ-ḡakaitḡwaga
 tenḡ êwê sa atom
 gebe Apômtau oc êḡḡônḡ lôc Sion.”

Amos

Propete Amos nê biñ kêtü propete samob nêñ biñ ñamataña, tañ teto sa kêsêp buku ten tomalagen. Têna kêkôc en anğa malac Judana ten, mago en gêjam mêtê lau anğa gamêñ Israelña gêdênjala 800 ma 700 gêmuy Kilisi gêmên nomña ñasawa. Gêdên ñasawa tonan lau sêpô lêna gêñ ten atom, sêmoa ñajamgen. Êsêac sêlic nêñ om ma sêsaê gebe sêmoa towamagen. Mago Amos gêlic amboac ten. En kêsasê gebe lau tolêlômgen sêmoa ñajam ma êsêac sêmoa ñajam ñam kêsêp nêñ sêmêtôc lau ñalêlôm sawa kesogen to nêñ sêkônin êsêacña. Lau sêlic om, tagen nêñ ñalêlôm gêwiñ atom. Êsêac sêjam kauc gebe sêmoa towamagen, mago sêsau tauñ. Tec Amos gêjam mêtê lau toôli palêgen ma kêtêc tau atom. En kêsôm Anôtô êmêtôc lau ñawae lasê. En kêjatu gebe Binğêdên ñalêñ êsa êtôm bu keselen ma kêsôm gebe Moae Apômtau taê walô nê launêñ ñagêdô, tañ gaggen sêmoa materñ jali nan (5:15).

¹ Amosnê biñ tau tonec. En gejobwaga dombaña nêñ ten anğa malac Tekoa. Ôjô gêjam atomgen ma en gêlic biñ tau gêdên Judanêñ kin Usia agêc Israelnêñ kin Joas latu Jerobeam nêñ têm e ñajala luagêc gêja, go ôjô gêjam.

² Ma en kêsôm gebe
 “Apômtau gêjam wamban anğa Sion
 to kêkac awa sa anğa Jerusalem
 e gejobwaga dombaña nêñ gamêñ ñagêgwan kêsêlic
 to lóc Karmel ñatêpôê kêmêlin.”

Anôtô kêmêtôc lau Israel nêñ lau jaban êsêacña

Siria

³ Apômtau kêsôm biñ tonec gebe
 “Aê oc jawi Damaskusnêñ keso têlêac me aclêña ñagêjô sin atom,
 gebe êsêac sêlêsa Gilead popoc to sêlêsu êsêac.

⁴ Amboac tonan aê jakên ja êniñ Hasaelnê andu
 ma êndanğac Benhadadnê andu kinña.

⁵ Aê gabe jatuc malac Damaskus ñabalan popoc
 ma jansen lau Bikat Awenña
 to ñac, tañ kêmêgôm tóc kinña gêngôñ Bet-Eden nan su.
 Ma lau Siriana nasêngôñ kapoacwalô anğa Kir.”
 Apômtaunê biñ tau tonec.

Pilistia

⁶ Apômtau kêsôm biñ tonec gebe
 “Aê jawi Gasanêñ keso têlêac me aclêña ñagêjô sin atom,
 gebe êsêac sêjanğo lau-m samuc ten su gebe sêkêñ êsêac sêsêp lau Edom lemen.

⁷ Amboac tonan aê jakên ja êniñ Gasa ñatunbôm
 ma êndanğac ñaandu kinña su.

⁸ Aê gabe jansen lau Asdodña
 to ñac, tañ kêmêgôm tóc kinña gêngôñ Askalon nan su.
 Aê lemoc ejon malac Ekron
 e lau Pilisti nêñ ñapopoc sênaña.”
 Apômtaunê biñ tau tonec.

Tirus

⁹ Apômtau kêsôm biñ tonec gebe
 “Aê jawi Tirusnêñ keso têlêac me aclêña ñagêjô sin atom,
 gebe êsêac sêkêñ lau-m samuc ten sêsêp Edom lemen
 ma taên gêjam poac lasitêwainja atom.

¹⁰ Amboac tonan aê jakên ja êniñ Tirus ñatunbôm
 ma êndanğac ñaandu kinña su.”

Edom

¹¹ Apômtau kêsôm biñ tonec gebe
 “Aê jawi Edomnê keso têlêac me aclêña ñagêjô sin atom
 gebe en kêjanda lasi ña sin
 ma kêtin nê taê walô launja su.
 ma têtac ñandan ñapan
 to têtac kêmoatin tôn gedên tôngen.

¹² Amboac tonan aê jakên ja êniñ malac Teman

ma êndanġac malac Bosra ñaandu kiñña.”

Amon

¹³ Apômtau kêsôm biñ tonec gebe
“Aê jawi lau Amon nêñ keso têlêac me aclêña ñagêjô siñ atom,
gebe êsêac sêkac lauo, tañ sêmoa teñ nan, gêngic anġa Gilead,
gebe sêñġôm tauñ nêñ nom ñamadiñ êtu kapôêñ.

¹⁴ Amboac tonañ jañġôm ja elom anġa malac Rahab ñatunġôm ñalêlôm
ma êndanġac ñaandu kiñña
êndêñ tañ wali êtañ êndêñ bêc siñña
ma êndêñ tañ mu êmbuc êndêñ bêc mulaiña.

¹⁵ Ma êsêacnêñ kiñ to nê kasêga samob sêwiñ tauñ
nasêñġôn kapoacwalô anġa gamêñ jaêc.”
Apômtaunê biñ tau tonec.

2

Moab

¹ Apômtau kêsôm biñ tonec gebe
“Aê jawi Moabnê keso têlêac me aclêña ñagêjô siñ atom,
gebe eñ kêpac kiñ Edomña nê ñatêkwa kêtu ñop.

² Amboac tonañ aê jakêñ ja êniñ Moab
ma êndanġac andu kiñña anġa Kerijot
ma Moab ênaña êsêp siñ ñakicsêa ñalêlôm
êndêñ tañ wambañ to ðauc êtañ êmoa nañ.

³ Aê oc jasap ġôliñwaga tulu anġa êsêac ñaluñ
to janac ênê kasêga samob êndu sêwiñ eñ.”
Apômtaunê biñ tau tonec.

Juda

⁴ Apômtau kêsôm biñ tonec gebe
“Aê gabe jawi Judanêñ keso têlêac me aclêña ñagêjô siñ atom,
gebe êsêac têtin Apômtaunê biñsu su
to sejoj ênê ñagôliñ atom.
Ma êsêacnêñ dansañ, tañ kêtu tamenjinêñ lêñ ñagôliñ nañ,
ġêwê êsêac seo amboac tonanġen.

⁵ Amboac tonañ aê jakêñ ja êniñ Juda
ma êndanġac Jerusalem ñaandu kiñña.”

Anôtô kêmêtoç lau Israel

⁶ Apômtau kêsôm biñ tonec gebe
“Aê jawi Israelnêñ keso têlêac me aclêña ñagêjô siñ atom,
gebe êsêac sêkêñ ñac ġêdêñ ġêdêñ lau sêjam ôli kêtu têtap silber saña,
ma ñac ñalêlôm sawa kêtu têtap atapa saña.

⁷ Êsêac sêka lau ñalêlôm sawa môtêñapac tôn kêsêp kekop ñalêlôm
ma sêkô lau-ñalêlôm-ñawapacwaga nêñ lêñ auc.
Ñac teñ agêc tama sêsô dêdêñ mockaino tagen
e sêġôm ñoc ñaê dabuñ kêtu sec.

⁸ Êsêac sêsa tauñ sic sêc altar samob ñagala
ma ñakwê, tañ sêjanġo su anġa launêñ nañ, kêtu nêñ mê
ma sênom wain, tañ lau sêkêñ kêtu nêñ biñ ñagêjôña nañ,
anġa nêñ Anôtônê andu.

⁹ “Ma aê, tec gamuñ amac ma gasen lau Amor,
tañ waso-waso têtôm kaseda
ma ñajanña têtôm kamem nañ.
Aê gasen nêñ ñanô, tañ ġenġalen lólôc nañ,
to nêñ ñawakac, tañ ġêc nom ñalêlôm nañ.

¹⁰ Aê kakôc amac sa anġa gamêñ Aiguptuña api amêñ
to ġawê amac amoa gamêñ sawa kêtôm jala 40,
gebe awê kain lau Amor nêñ gamêñ,

¹¹ Ma aê, tec ġajac nêñ latômi ñagêdô sa têtû propete
ma nêñ ñacseñomi ñagêdô têtû lau sêjam dabuñ tauñña.
O lau Israel, biñ amboac tonañ biñjanô me masi.”

Apômtaunê biñ tau tonec.

¹²“Mago amac akêñ wain gêdêñ lau sêjam dabun taunña tau sênôm to ajac jao propete ma asôm gebe ‘Aoc biñ lasê atom.’

¹³“Alic acgom, aê jañgôm nêñ gamêñ kôjô-kôjôgen êtôm wan, tañ gêlac gwêc sec nan.

¹⁴Ñac, tañ ñagaô nan, embe êc su, oc ênam en sa atom.

Ma ñac ñajaña nê ñaclai ñanô masi.

Ma ñac ñaclai ênam tau sa êtôm atom.

¹⁵Ñac talamña oc êkô ñajaña atom.

Ñac, tañ ñagaô nan, ênam tau sa atom.

Ma ñac, tañ gêñgôn hos ñaô nan, ênam katu sa atom.

¹⁶Ma lau siñsêlêc, tañ sêmoa totêntac kêpa sugen nan, oc sêc toôlin ñaôma êndêñ bêc tonan.”

Apômtaunê biñ tau tonec.

3

Kôm tañ gêjac propete ñawae nan

¹O lau Israel, anô biñ tonec, tañ Apômtau kêsôm keperñ amac gôlôac samob, tañ kakôc sa anga gamêñ Aiguptuña api amêñ nan.

²“Aê kajalin amac taômgen sa anga gôlôac nomña samob nêñ.

Kêtu tonanña aê gabe jamêtôc amac êtu nêñ keso samobña.

³“Ñac luagêc, tañ sêjac noc taun atom nan, sêsêlêñ sêwiñ taun me.

⁴Lewe, tañ kêtap gwada sa atom nan, oc êu awa ñaôma anga saleñ me.

Lewe ñalatu, tañ gêjac gêñ atom nan, oc êkêkwan anga nê gêsun me.

⁵Embe sêwa lakô atom, oc lip ênac moc me.

Gwada teñ embe êsêp lakô atom, oc lipkain êmandi sa me.

⁶Dauc embe êtan anga malac, oc lau têtakê atom me.

Gêñwapac embe êtap malac teñ sa, nan Apômtau gêgôm atom me.

⁷Biññanô, Apômtau Anôtô êñgôm gêñ teñ atom, en eoc nê biñ ñalêlômña lasê

êndêñ propete, tañ têtû ênê sakinwaga nan, êmun acgom.

⁸Lewe embe êtan asa oc êtêc tau atom.

Apômtau Anôtô embe êsôm biñ, asa oc eoc biñ lasê atom.”

Samaria ênanja ñapuc

⁹Asôm lasê êndêñ lau, tañ sêñgôn andu kinña anga Asuria

to êsêac, tañ sêñgôn andu kinña anga gamêñ Aiguptuña,

gebe “Akac taôm sa anga lôc Samarianja,

go alic lau sênac seso taun anga gamêñ tau

to sêkônin taun sêmoa gamêñ tau.”

¹⁰Apômtau kêsôm gebe “Êsêac sêjam kauc lêñ sêñgôm gêñ naêndêñña.

Êsêac sêboa ñaclai sêkônin lauña to sêjanjo gêñña sa anga nêñ andu kinña.”

¹¹Kêtu tonanña Apômtau Anôtô kêsôm biñ tonec gebe

“Ñacjo sêñgi gamêñ auc ma senseñ nêñ tunbôm su

ma sêjanjo waba su anga nêñ andu kinña.”

¹²Apômtau kêsôm biñ tonec gebe “Aê oc janam lau Israel, tañ sêñgôn nêñ bec ñalêlôm to sêc nêñ mê ñawasi ñaô anga Samaria nan, kêsi êtôm ñacgejob gêjam dombalabu ñapopoc me tañalauñ kêsi anga lewe awasun.”

¹³Apômtau Anôtô, lausin undambêña nêñ Anôtô, kêsôm gebe

“Anô biñ tonec ma awa Jakobnê gôlôacnêñ keso sa.

¹⁴Êndêñ bêc, tañ jamêtôc Israel êtu nêñ sêgêli biñña nan, aê oc jamêtôc Betel ñaaltar ma jatuc altar tau ñajabo tulu

e emberj êsêp nom.

¹⁵ Aê jatuc andu komôña to andu ockêsaña popoc.
Ma andu, tañ sêkwê tonjagêlôñ kainj teñ nanj, ênaña
ma andu taêsam malenjmê.”
Apômtaunê binj tau tonec.

4

¹ “Amac bulimakao Basanña,
tañ amoa lôc Samarianja nanj,
anjô binj tonec.

Amac akôninj lau ñalêlôm sawa tonj to alêsa lau-sêpô-lênawaga popoc,
ma asôm gêdêñ ñaci gebe
'Akôc gêñ amêñ, gebe anômôñ.'

² Apômtau kêtôc lêma ma gebe nê binj ñanô êsa êtu enj ñac dabunña gebe
Alic acgom, bêc oc mêñêsa, go sêñgauc amac asa amêñ ña lêñgêc
to sênac nêma lauo ñamuña ña êñpañ.

³ Ma amac oc akêñ taôm tagen-tagenj asa tunbôm ñakêlêtêc ñasawa ana
ma sêmbalinj amac sinj ana Hermon.”
Apômtaunê binj tau tonec.

⁴ “Amêñ Betel ma anjôm gêñ alôb-alôb.
Amêñ Gilgal ma anjôm gêñ alôb-alôb êlêlêc su.

Akêñ nêma daja êtôm bêbêcgeñ samob
ma akêñ nêma gêñ teñ ñanô teñ ñanô êtôm bêc êtu têlêacña samob.

⁵ Akêñ polom togoleñ êtu da danje
to anam nêma da awalaunj ñawae êsa ênêc awêgeñ.
O lau Israel, binj tonanj amac têmtac gêwinj gebe anjôm.”
Apômtau Anôtô nê binj tau tonec.

⁶ “Kêtôm nêma malac samob, aê kakêñ amac lumlunj gêñac gêñ teñ atom
to kakêñ amac aoc tóbôm moña kêtôm nêma gamêñgeñ.
Mago amac ajam taôm ôkwi amu adêñ aê amêñ atom.”
Apômtaunê binj tau tonec.

⁷ “Aê kagaminj kom gêdêñ amac amboac tonanjenj e ajôñ têlêac su,
go ajonj kôm ñanô sa.

Aê kakêñ kom gêñac malac teñ,
ma kagaminj kom gêdêñ malac teñ.

Kôm teñ kêtap kom sa,
ma kôm, tañ kêtap kom sa atom nanj, ñagêñ kêmêlinj.

⁸ Amboac tonanj tec malac luagêc me têlêac sêsêlêñ sêja malac teñ
sebe sênôm bu, tagenj sênôm e gêoc êsêac tôn atom.

Mago amac ajam taôm ôkwi amu adêñ aê amêñ atom.”
Apômtaunê binj tau tonec.

⁹ “Aê kakêñ gwa gêñac amacnêma mo to kakêñ kôm ñanô kêmêlinj.

Aê gasenj nêma kôm moña to kôm wainja su.

Wagô geñ amacnêma jambô to katêkwi.

Mago amac ajam taôm ôkwi amu adêñ aê amêñ atom.”
Apômtaunê binj tau tonec.

¹⁰ “Aê kasakinj kole gêdêñ amac kêtôm gagôm gêdêñ Aiguptu.

Aê gajac nêma lau wakuc êndu ña sinj.

Aê kajanda nêma hos sêc sêja.

Ma nêma gamêñ becña ñasu sec e gêjam gamêñ-gamêñ aucgeñ.

Mago amac ajam taôm ôkwi amu adêñ aê amêñ atom.”

Apômtaunê binj tau tonec.

¹¹ “Aê gasenj amac su katôm gasenj Sodom to Gomora su.

Ma amac atôm jakalic, tañ sêwê sic anja ja nanj.

Mago amac ajam taôm ôkwi amu adêñ aê amêñ atom.”

Apômtaunê binj tau tonec.

“Kêtu tonanña aê gabe janğôm bin tonan ñanô êsa êpi
12 amac, o Israel.

O Israel, aê gabe janğôm bin tonan ñanô êsa, tec ômansan taôm,
gebe ôndac nê m Anôtô.”

13 Ôlic acgom, ñac tan gêboa lôc sa to kékêñ mu nan,
ñac tan geoc nê bin, tan taê géjam nan, lasê gédêñ ñamalac nan,
ñac tan kékêñ gamêñ kelender to ñakesec
ma kêsêlêñ gêmoa nom ñabau ñaô nan,

nê ñaê gebe Apômtau, lausin undambêña nêñ Anôtô. * Basanña, tan sen gêñgen ma sêjam
kom ten atom.

5

Kalem sênam tauñ ôkwiña

1 O gôlôac Israel, anğ bin tonec ma akêñ tanem tanjiboa, tan katan kêt u amacña nan.

2 “Awêtakiñ Israel gêjac tau êndu, en oc êndi sa êtiam atom.
En gêjac tau êndu gêc tau nê nom ma ñac ten oc gêjac en sa atom.”

3 Gebe Apômtau Anôtô kêsôm bin tonec gebe

“Malac tan êkêñ lau 1,000 sêsa sêna nan,
nêñ lau 100 geñ sêmoa mater jali.
Ma malac, tan êkêñ lau 100 sêsa sêna nan,
nêñ 10 geñ sêmoa mater jali.”

4 Gebe Apômtau kêsôm bin tonec gédêñ gôlôac Israel gebe

“Ansom aê, go amoa matem jali,
5 ansom Betel atom, ma ana Gilgal atom
ma asêlêñ alom Berseba ana atom.

Gebe Gilgal oc êngğñ kapoacwalô anğa gamêñ jaêc binñanğen,
ma Betel oc ênaña.”

6 Ansom Apômtau, go amoa matem jali.

Embe masi, go en êpoa lasê êtôm ja e êndanğac gôlôac Josep su,
ma ñac ten êmoa Betel, gebe ênac ja tau êmac atom.

7 O amac, tan ajam lêñ binğêdêñña ôkwi kêt u gêñ ñamakic sec
ma akônin binğêdêñ tğñ gêc nom.

8 Ñac tan kékêñ dam to i totili
ma géjam ñakesec ôkwi kêt u gelenña

to gégôm gelenña ñakesec kêsa,
ñac tan kékalem gwêc ma kêsêwa kêsêp nom nan,
ênê ñaê gebe Apômtau.

9 En gesen lau ñajarña su eb tager
ma gégôm malac ñajarña kêt u gasan.

10 Êsêac têntac gedec ñac, tan kêpuc binğêdêñ tğñ gêmoa sêmêtôc bin ñamala
to sê kanğñ ñac, tan kêsôm binñanğ nan.

11 Amac akwê andu ña poc, tan apa e ñatip kêsa nan,
mago oc anğğñ andu tau ñalêlôm atom.

Amac asê kôm wainña ñajam,
mago oc anôm wain tau atom,
gebe amac aka ñac ñalêlôm sawa tğñ
to akac en, gebe êkêñ polom êndêñ amac.

12 Aê kajala gebe agôm gêñ alôb-alôb taêsam
ma nê m sec kapôêñanğ.

Amac tan alêsu ñac gédêñ

to akôc awa ñalêsinya

ma akô ñac ñalêlôm sawa auc anğa amêtôc bin ñamala nan.

13 Kêt u tonanña tec ñac tokauc oc ênam tau tğñ êndêñ tê m tonec,
gebe tê m tau tê m sec.

* 4:13: Propete géjam dğñ Israelnêñ lauo kêpi bulimakao

14 Ansom gêr ñajam, ansom gêr sec atom,
gebe amoa matem jali.
Go Apômtau, lausij undambêña nêr Anôtô, êmoa êwiñ amac
amboac asôm su.

15 Têmtac endec sec ma têmtac êwiñ ñajam
to amansaj bingédêñ anga mêtôc ñamala,
ec Apômtau, lausij undambêña nêr Anôtô,
taê walô Josepnê gólôac ñapopoc.

16 Amboac tonar Apômtau, lausij undambêña nêr Anôtô,
kêsôm bij tonec gebe
“Tanjiboa êpi êtôm malacluj samobger.
Ma lau sémôéc gebe ‘Ojae, ojae’ êtôm intêna samob.
Êsêac sêkalem lau kômña gebe têtaj
to êsêac, taj têtaj tanjiboa kêtú tóñ nan, gebe sêpuc tanjiboa sa.
17 Tanjiboa êtaj êtôm kôm wainña samob
gebe aê oc jasêlêñ jamoa amac ñasawa-ñasawa.”
Apômtaunê bij tau tonec.

18 Ojae amac, taj ajam awem su Apômtaunê bêc.
Ajam awem su bêc tonar kêtú agerña.
Bêc tonar ñakesec, ñawê atom.

19 Oc êtôm ñac teñ gêc lewe su,
mago gêdac bôclai teñ,
me gêô lasê andu ma gêjac señej tau ña lêma
ma moac teñ gêñac eñ.

20 Apômtaunê bêc tau ñakesec, ñawê atom,
ñakanuc ma ñawasi masi.

21 “Aê gadec ma galic nêm om sec
ma nêm akac taôm sa omña gêjac aê matocanô ñajam atom.

22 Ma amac embe akêñ daja to dadançe êndêñ aê,
oc jakôc sa atom.

Aê matoc ê nêm bulimakao kêtôp ñajam, taj akêñ êtu dawama nan atom.

23 Aêc su tonêwê ñakicsêa anga aêñoc.

Aê gabe janô nêm gêñ wêña êtaj atom.

24 Mago bingédêñ ñalêñ êsa êtôm bu keselen
ma bingédêñ êtôm bu, taj keselen geden tóngen nan.

25 “O gólôac Israel, amac akêñ daja to da ñagêdô gêdêñ aê gêdêñ taj amoa gamêñ sawa
kêtôm jala 40 nan, me masi.

26 Tec galoc akôc nêm kinj Sakut to amacnêw gwam utitalatana Kaiwan, taj amasan kêtú
amac taômña nan, sa

27 gebe aê oc jawê amac aka lêlêc Damaskus su naasêp kapoacwalô.” Apômtau taj nê ñaê
gebe lausij undambêña nêr Anôtô nan, kêsôm bij tonar. * Babel nêñ anôtôï jaba.

6

Senseñ Israel su ñabij

1 “Ojae êsêac, taj sêléwanj sêmoa Sion,
to êsêac, taj sêñgônj lôc Samarianja totêntac kêpa sugen,
ma tenterlatu ñamataña nêñ lau towae,
taj gólôac Israel dêdêñ êsêac sêja nan.

2 Alom malac Kalne ana ma alic acgom,
go anga ônê ana malacsêga Hamat.

Go asêp Pilistinêñ malac Gat ana.

Êsêacnêñ gamêñ ñajam kêlêlêc gamêñ tonec su me.

Me êsêacnêñ nom kapôêñ kêlêlêc amacnêw nom su me.

3 O amac, taj atinj bêc sec su nan,
mago akalem ñaclai êkônij launja mênkêtu dambê.

4 “Ojae êsêac, taj sêsa taunj sic sêc pôpô, taj sêjam gêlônj ña jabo nan,

* 5:27: Sakut agêc Kaiwan nêñ ñam gêc awê atom, moae têtú lau

to sêmêôtoc tauŋ sêsac nêŋ mê ŋaô,
ma seŋ domba ŋalatu aŋga domba ŋatonŋ
to bulimakao ŋalatu, taŋ seŋgeŋ e kêtôp ŋajam naŋ.

⁵ Êsêac sêjam wê ole-ole to sêjac gêŋ wêŋa kêtaj gêwiŋ,
ma sêmasaŋ gêŋ wêŋa wakuc kêtôm Dawid.

⁶ Êsêac sênôm wain kêsêp laclu kapôêŋ
to seŋ oso tauŋ ŋa niptékwi ŋajamanô tau,
mago sêmoa tonjalêlôm ŋawapac kêtu Josep géjaŋaŋa atom.

⁷ Tec êsêac têtü lau, taŋ sêŋgôŋ kapoacwalô aŋga gamêŋ jaêc naŋ, nêŋ ŋamata,
ma êsêac, taŋ sêmêôtoc tauŋ sêsac nêŋ mê ŋaô naŋ, têtü samuc tauŋ toôndugeŋ êtiam atom.”

⁸ Apômtau, lausiŋ undambêŋa nêŋ Anôtô, kêsôm gebe
Apômtau Anôtô kêtôc lêma kêpi tau gebe

“Aê gadec Jakobnê ketoc tau sa
ma têtac gedec ênê andu kiŋŋa

ma gabe jakêŋ malac to gêŋ samob, taŋ gêc ŋalêlôm naŋ, êndêŋ ŋacio.”

⁹ Lau 10 embe sêmoa andu teŋ, oc sêmac êndu.

¹⁰ Ma ŋac teŋ, taŋ géjaŋa atom ma kêsiniŋ tau gêŋgôŋ nê andu ŋabalêm ŋalêlômŋa naŋ, nê
tawanŋ, taŋ gebe êkôc eŋ ma sejoŋ ŋatêkwa sa aŋga andu naŋ, embe êsôm gebe “Ŋac teŋ
gêŋgôŋ gêwiŋ aôm me masi,” go eŋ êjô nê tawanŋ awa gebe “Masi,” ma êmbaob eŋ gebe “Us,
jamaŋgeŋ, aêac tasam Apômtaunê ŋaê atommaŋ.”

¹¹ Alicgac me, Apômtau kêjatu, tec oc têtuc andu kapôêŋ popoc
ma sênac andu saunŋ êkôc-êkôc.

¹² Amboac ondod, hos sêlêti sêmoa poc ŋaô
ma bulimakao sê sakweŋ ki, gebe sêkac gwêc ôkwi me.
Mago amac ajam lêŋ mêtôcŋa ôkwi kêtü gêŋ ŋamalic
to agôm biŋgêdêŋ ŋaŋanô ŋamakic kêsa.

¹³ Amac atu samuc gêŋ ŋaôma
ma asôm gebe “Aêac aku malac Karnaim tulu ŋa tauŋ ma ôliŋwalô atom me.”

¹⁴ “O gôlôac Israel, alic acgom,
aê jajatu tentenŋlatu tonŋ teŋ sa, gebe sênac siŋ êndêŋ amac.”

Apômtau, lausiŋ undambêŋa nêŋ Anôtô, kêsôm biŋ tonanŋ.

“Ma êsêac sêkôniniŋ amac tôŋ aŋga Hamat ŋaintênagêsuniŋ e naêndêŋ bu Arabaŋa.”

7

Amos gêlic ŋakatu wagôŋa

¹ Apômtau Anôtô kêtôc gêŋ tonec gêdêŋ aê gebe Aê galic eŋ kêmasaŋ wagô gêdêŋ taŋ kiŋnê
lau sebob gêgwanŋ ŋamata su ma gêgwanŋ ŋamêdôb kêpuc kêtü luagêcŋa.

² Wagô seŋ nom ŋagêgwanŋ su, go kasôm gebe
“O Apômtau Anôtô, aê jateŋ aôm gebe ôsuc biŋ okwi,
gebe Jakob oc êôc gêŋ tau amboac ondod. Eŋ saunŋanô.”

³ Tec Apômtau géjam nê ŋalêlôm ôkwi ma kêsôm gebe
“Biŋ tonanŋ êtu anô atom.”

Amos gêlic ŋakatu jaŋa

⁴ Go Apômtau Anôtô kêtôc gêŋ tonec gêdêŋ aê gebe Aê galic Apômtau Anôtô kêkalem ja gebe
êmêôtoc biŋ. Ma ja geŋ gêdimbobsêga su ma mêŋgeŋ nom gêmoa.

⁵ Go kasôm gebe
“O Apômtau Anôtô, aê jateŋ aôm gebe ôwi siŋ,
gebe Jakob êôc gêŋ tau amboac ondod. Eŋ saunŋanô.”

⁶ Tec Apômtau Anôtô géjam nê ŋalêlôm ôkwi ma kêsôm gebe
“Biŋ tonanŋ êtu anô atom amboac tonanŋgeŋ.”

Amos gêlic ŋakatu gam topocŋa

⁷ Eŋ kêtôc gêŋ tonec gêdêŋ aê gebe Aê galic Apômtau kêkô tunbôm, taŋ sêkwê todôŋ, taŋ
sêmasaŋ ŋa gam topoc êtôc gêŋ solopŋa. Ma eŋ lêma kêkôc dôŋ tonanŋ ŋateŋ.

⁸ Ma Apômtau kêsôm gêdêŋ aê gebe “Amos, aôm gôlic asaŋeŋ.” Ma aê kasôm gebe “Galic
dôŋpoc teŋ.” Go Apômtau kêsôm gebe

“Ôlic acgom, aê kakô ŋoc lau Israel ŋalêlôm
ma gajam dôŋ êsêac ŋa dôŋpoc.
Aê gabe jaê êsêacnêŋ biŋ tôŋ êtiam atom.

⁹ Isaknê gamêḡ ḡabau êtu gasaḡ
to seneḡ Israelnêḡ gamêḡ dabuḡ su.
Ma aê gabe jandi tosiḡgeḡ gebe janac siḡ êndêḡ Jerobeamnê gôlôac.”

Amos agêc Amasia

¹⁰ Go dabuḡwaga Betelḡa Amasia kêsakiḡ biḡ gêdêḡ Israelnêḡ kiḡ Jerobeam gebe “Amos kêkic aômnêḡ biḡ gêḡmoa gôlôac Israel ḡalêlôm. Lau tau têtôm gebe séoc ênê biḡ tôḡ atom.

¹¹ Gebe Amos kêsôm gebe

‘Siḡ oc eneseḡ Jerobeam su,

ma Israel sêwi nêḡ gamêḡ siḡ nasêḡḡôḡ kapoacwalô aḡga gamêḡ jaêc.’

¹² Ma Amasia kêsôm gêdêḡ Amos gebe “O ḡac-goc-biḡ-lasêwaga, wêc siḡ su taôm ôna nêḡ gamêḡ Judana, ec ôniḡ nêḡ polom to oc biḡ lasê aḡga ônê.

¹³ Mago oc biḡ lasê aḡga Betel êtiam atomanô gebe Betel kêtû kiḡnê gamêḡ dabuḡ to kêtû ênê gamêḡ tau ḡalôm dabuḡ teḡ.”

¹⁴ Go Amos gêḡô Amasia awa gebe “Aê propete atom, ma propete teḡ latu aê atom amboac tonanḡeḡ. Mago aê ḡac bôcḡa to ḡac kasê ka ḡanôḡa.

¹⁵ Ma Apômtau kêkôc aê su aḡga bôc ḡatoḡ ma Apômtau kêsôm gêdêḡ aê gebe ‘Ôna oc biḡ lasê êndêḡ ḡoc lau Israel.’

¹⁶ Amboac tonanḡ galoc ôkêḡ taḡam Apômtaunê biḡ.

Aôm kôsôm gebe ‘Oc biḡ lasê eso Israelnêḡ ḡalêlôm atom

ma ônam mêtê eso Isaknê gôlôacnêḡ ḡalêlôm atom.’

¹⁷ Kêtû tonanḡḡa Apômtau kêsôm biḡ tonec gebe

‘Aômnêḡ awê oc êtu mockaiḡo êmoa malac,

ma siḡ eneseḡ latômio to ḡac su.

ḡacjo sênac lôcawa nêḡ nom to sênac sam êndêḡ taḡḡ.

Aôm taôm ômac êndu aḡga lau samuc nêḡ gamêḡ,

ma Israel oc sêwi nêḡ gamêḡ siḡ nasêḡḡôḡ kapoacwalô aḡga gamêḡ jaêc.’

8

ḡakatu kêtû aclêḡa

¹ Go Apômtau Anôtô kêtôc gêḡ tonec gêdêḡ aê gebe Aê galic ka ḡanô ḡalêwê gadob teḡ.

² Ma eḡ kêsôm gebe” Amos, aôm gôlic asageḡ.” Ma aê kasôm gebe “Gal ic ka ḡanô ḡalêwê gadob teḡ.” Go Apômtau kêsôm gêdêḡ aê gebe

“Aêḡoc lau Israel nêḡ têḡ mêḡḡêḡac pep,

aê jaê êsêacnêḡ biḡ tôḡ êtiam atom.

³ Êndêḡ bêc tonanḡ wê aḡga lôḡ dabuḡ ênam tau ôkwi êtu taḡjiboa.”

Apômtau Anôtô nê biḡ tau tonec.

“Êtôm gamêḡ samob êsêac sêmbaliḡ ḡawêlêlan taêsam siḡ ḡabinḡmêḡeḡ.”

Israel sênaḡa ḡatêḡ kêdabiḡḡac

⁴ Amac taḡ aka lau sêpô lêna taḡḡḡa tôḡ

ma akônih lau ḡalêlôm sawa gamêḡ tonecḡa nanḡ,

akêḡ taḡem biḡ tonec.

⁵ Amac asôm gebe “Êndêḡ ondoc aḡjôḡ mêḡḡêô lasê ḡaôm êmbacnê,

gebe takêḡ polom êndêḡ lau sênam ôli.

Êndêḡ ondoc sabet êmbacnê,

gebe tatulu mo ma danḡôm dôḡ moḡa êtu sawḡ ma mo ḡaôli êtu kapôêḡ

ma tansau lau ḡa dôḡdansanḡ.

⁶ Ma tanam ôli lau ḡalêlôm sawa ḡa silber

to lau sêpô lêna taḡḡḡa ḡa atapa

ma takêḡ polom ḡapa êndêḡ lau sênam ôli amboac tonanḡeḡ.”

⁷ Apômtau kêtôc lêma kêpi Jakobnê wae ḡajam gebe

“Biḡḡanôḡeḡ, aê jalih êsêacnêḡ gêḡ samob, taḡ sêḡôm nanḡ, ḡateḡ siḡ atomanô.

⁸ Biḡ tonec êḡḡôm nom êtêḡêp

to êḡḡôm lau samob, taḡ sêḡḡôḡ nom tau nanḡ, têtanḡ taḡjiboa

ma êḡḡôm nom samucgeḡ êsuḡ êtôm bu Nil

ma ḡakotoḡ-kotoḡ e ê su êtiam êtôm bu Nil aḡga Aiguptu nanḡ, atom me.”

⁹ Apômtau Anôtô kêsôm gebe “Êndêḡ bêc tonanḡ

aê jakêḡ oc naêsêp êndêḡ têḡ oc êkô ḡaluḡḡa

ma janḡôm nom ḡagamêḡ ḡakesec êsa êndêḡ ocsalô.

10 Aê gabe janam nê m om têtmac ñajamña ôkwi êtu bêc ñawapac to janam nê m wê samob ôkwi êtu tanjiboa.
Aê gabe jakêñ amac samob anac talu ma samob akalij mômêmlauñ su.
Aê gabe jañgôm amac atan tanjiboa êtôm ñac, tanj gêjam taê tau kêtû nê latu tagenjenña, ma anac dabinj bêc tau amboac sêjac dabinj bêc têtac ñamakicña tenj.”

11 Apômtau Anôtô kêsôm gebe “Alicgac me, bêc oc mênêsa, go jakêñ tóbôm ênam gamêñ auc.

Tóbôm mo to buña atom, tóbôm sêñô Apômtaunê mêtêña.

12 Lau oc sêsêlêñ sêwê anja gwêc ñamakenj e dêndêñ gwêc ñamakenj to anja gamêñ musanju-mña e dêndêñ gamêñ oc kêpinja.

Êsêac sêna sêmêñ—sêna sêmêñ ma sensom Apômtaunê mêtê, mago têtap sa atom.

13 “Êndêñ bêc tonanj lauo takinj tolanôñ êjam ma ñacsenjom matenj êlô êtu bu êjô êsêacña.

14 Lau tanj têtôc lemenj êndêñ gwam Asima Samarianja ma sêsôm gebe

‘Dannê anôtô gêñgônj mata jali, tec aê jasôm binjñanô,’

ma êsêac, tanj sêsôm tenj gebe ‘Bersebanê lamu gêmoa, tec aê jasôm binjñanô,’

nanj êsêac samob oc sembenj e sêndi sa êtiam atom.” * gêbacnê, tec ka ñanô ñalêwê katu Apômtaunê bec mêtôcña ñadôn. †

9

Lau tenj sêwê Apômtaunê mêtôc sa atom

1 Aê galic Apômtau kêkô kêsi altarnja ma kêsôm gebe

“Ôtuc alê popoc e salôm ênsêlô

mênjêtuc lau samob mômêñapac popoc,

ma êsêac, tanj sêwê sa nanj, aê oc janac ña sinj,

ma tenj êc su atom, tenj ênam samuc atom.

2 “Êsêac embe sewerj nom sêsêp lamboam sêna, aê lemoc oc jakôc êsêac anja ônê.

Êsêac embe sêpi undambê sêna,

aê oc jakôc êsêac anja tônê sêsêp sêmêñ.

3 Êsêac embe sêsij tauñ sêmoa lôc Karmel ñatêpôê, oc jaê êsêac lasê ma jakôc êsêac tônj.

Êsêac embe sêsij tauñ sêsêp gwêc ñagêdimbob, gebe jalic êsêac atom, oc jajatu moac, gebe êñac êsêac anja ônê.

4 Êsêac embe sêsêlêñ sêmuñ nêñ ñacjo sêsêp kapoacwalô sêna

oc jajatu sinj, gebe ensenj êsêac su anja tônê.

Aê matocanô êpi êsêac êtu êmoasij êsêacña atom, êtu êkêñ sec êsêacña.”

5 Apômtau, lausij undambêña nêñ Anôtô, kêmoasac nom e gêwê,

ma êsêac samob, tanj sêñgônj nom tau nanj, têtanj lasê,

ma gêñ nomña samucgenj kêsuj kêtôm bu Nil

ma gé su kêtiam kêtôm bu Nil Aiguptuñja.

6 Enj kêkwê nê balêm lôlôcña anja undambê ma kêsuj nê andu ñaalê kêkô nom.

Enj tanj kêkalem gwêc ñadembom ma kêsêwa kêsêp nom nanj, nê ñaê gebe Apômtau.

7 Apômtau kêsôm gebe

“O gôlôac Israel, aê galic amac atôm lau Aitioptianja atom me.

Aê gawê Israel anja Aiguptu ma lau Pilisti anja Kaptor

to lau Suria anja Kir sêmêñ atom me.

8 Alicgac me, Apômtau Anôtô mata gê gamêñ kinja sec

ma aê gabe jansenj gamêñ tau su ênanja anja nom,

tagenj gabe jansenj Jakobnê gôlôac su samucgenj atom.”

Apômtaunê binj tau tonec.

* 8:14: Ka ñanô ñalêwê gêwa sa gebe jala tenj ñatêm ñajam † 8:14: Lau Israel nêñ abec tau tonanj.

9 “Alic acgom, aê gabe jajatu bin
 ma jakolonj êsêac Israel sêsêp lau tomôkê-tomôkê samob ñalêlôm.
 Aê jakolonj êsêac êtôm sekolonj polom kêsêp lala
 e ñamatu tej embenj êsêp nom atom.
 10 Aêñoc launêj lau sec samob, taj sêsôm gebe
 ‘Gêñwapac êtap aêac sa to êôc lêlêc aêac atom nanj,
 sinj enserj êsêac su sênanja.’ ”

Êtu ñamu Apômtau êmansanj Israelnêj bin êtiam

11 “Êndêj bêc tônê aê gabe jajac Dawidnê bec, taj kêku nanj, sa êtiam.
 Aê gabe jambôc ñalasê to jamboa ñapopoc sa
 ma jakwê sa êtiam êtôm andanjerña,
 12 gebe êsêac sêwê kainj Edom ñapopoc to lau tomôkê-tomôkê samob,
 taj sê ñoc ñaê kêpi êsêac nanj.”
 Apômtau taj êñgôm binj tau êtu anô nanj, kêsôm binj tonanj.
 13 Apômtau kêsôm gebe
 “Alic acgom, bêc oc mênêsa, go ñac êkac nom ôkwi mênêj ñac ejonj ñanô sanja tônj,
 ma ñac êka wain ñanôña mênêj ñac êsê ñawêña tônj.
 Wain ñakana oc mênjep-mênjep anja lôc
 to enselenj anja gamênj ñabau.
 14 Aê gabe janjgôm ñoc lau Israel nêj gêj mataêjam êtu wakuc.
 Êsêac sêkwê malac, taj sesenj popoc nanj, sa êtiam ma sêñgônj ñalêlôm.
 Êsêac sêsê kôm wainja ma sênôm ñawain.
 Êsêac sêsê kôm ma sêninj ñanô.
 15 Aê gabe jasê êsêac sêsêp tauj nêj nom
 ma sêmbuc êsêac sa anja nom, taj kakêj gêdêj êsêac nanj, êtiam atom.”

Apômtau aômnmê Anôtô, nê binj tau tonec. * † êkôc. Têm ñagêdô lau sekolonj ñop kêsêp lala,
 tec ñop ñajam kêsêp laclu ma ñapoc gacgenj gêc lala ñalêlôm. Têm tej lau sekolonj polom
 ñanô e ñanô gêc lala ñalêlôm ma ñapa gêjanja. Ñamadinj tonec kêkanônj binj polom ñanôña.
 ‡

* **9:15:** Lau Israel nêj kinjê gamênj. † **9:15:** Lau sekolonj gêj kêsêp lala, gebe sêwa ñajam to sec ‡ **9:15:** Binj tonec
 ñam gebe kom oc anam ñanô ñapanj.

Jona

Buku tonec kêtôm propete ñagêdô nën buku atom Buku tau gêjac miñ propete Jona, tan gebe êwê Anôtônê biñ sa nan, nè lêñ ñagêñsêga. Anôtô kêsôm gédêñ enj gebe êna lau Israel nëñ ñacôsêga Asuria nëñ malacsêga Niniwe. Mago Jona gedec. Enj gebe êkêñ Anôtônê jaen êndêñ êsêac atom. Enj taê gêjam gebe Anôtô oc êngôm nè biñ ensenj malac surja ñanô êsa atom, tec gedec gebe êkêñ puc lau malac tônêña. Gédêñ tanj biñ ñagêdô kêtap enj sa su nan, enj tanja wamu Anôtônê biñ lêna-lênagenj. Enj gêja ma kêkêñ Anôtônê jaen gédêñ lau Niniwe, mago kêsâê gebe Anôtô gesenj malac su atom, tec gêoc gêdô gédêñ enj.

Buku tau gêwa Anôtô sa gebe enj kêkêñ gêñ samob ma kêtû gêñ samob ñatau. Mago biñ tonanjenj atom, enj Anôtô, tanj têtac gêwiñ to taê walô nè gêñ kêlêlêc su. Enj gedec gebe êmêtôc to ensenj nè launêñ ñacjo, enj têtac gêwiñ kêlêlêc ma gebe êsuc nëñ sec ôkwi to ênam êsêac sa.

Jona gebe ec Apômtau Anôtô

¹ Apômtaunê biñ gédêñ Amitai latu Jona gebe

² “Ajôc, ôndi ôna malac kapôên Niniwe naónam mêtê êsêac ma ôsôm êpi êsêac tenjbelenjenj gebe nëñ sec ñawae kèpi gédêñ aê gêmên.”

³ Mago Jona gèdi gebe êc su anja Apômtau lanjônêm ma êna Tarsis. Enj kêsêp Jope gêja e kêtap wanj tenj, tanj gebe êna Tarsis nan sa. Tec gêjam ôli wanj tau ma kèpi gebe êc su anja Apômtau lanjônêm ma êna Tarsis.

⁴ Mago Apômtau kêbalinj mu ñaclai sec tenj kêsêp gwêc gêjac, tec mu tau gêbuc ñatêna ma gêgôm gwêc kêtû sec e kédabinj gebe wanj popoc.

⁵ Ma lau wanja têtêc tauñ ma awenj gêjac nëñ anôtôï gédêñ-gédêngenj. Ma sêbalinj waba anja wanj kêsêp gwêc gêja gebe wanj ñagaô êsa. Mago Jona kêsêp wanj ñalêlôm gêja jakêsa tau sic ma gêc bêc e kêlinj tau siñ.

⁶ Go kapitai wanja gédêñ enj jakêsôm gebe “Aôm gôêc bêc me. Taêm gêjam asagenj. Ôndi saman, awam ênac nêñ Anôtô, oc moae taê ênam aêac, gebe dambac tananja atom.”

⁷ Go êsêac sêsôm gédêñ tauñ gebe “Ajôc, tapuc kapoac, talic acgom, gêñwapac, tec kêtap aêac sa nec, ñam kêsêp asa.” Ma sêpuc kapoac e jakêsêp Jona.

⁸ Gocgo sêsôm gédêñ enj gebe “Ôsôm acgom, aôm gôjam kôm amboac ondoc, ma aôm anja ondoc gômôên, nêñ gamêñ ñaê amboac ondoc ma nêñ ñam kêsêp asa lau nëñ.”

⁹ Enj gêjô êsêac awenj gebe “Aê Ebolai tenj ma katêc Apômtau, Anôtô undambêña tau, tanj kêkêñ gwêc to nom nanj.”

¹⁰ Lau sêñô e têtêc tauñ secanô ma sêsôm gédêñ enj gebe “Aôm gôgôm asagenj.” Gebe lau tonanj sêjala gebe enj gêc Apômtau su, gebe tau kêsôm gédêñ êsêac.

¹¹ Go sêsôm gédêñ enj gebe “Aêac anjôm aôm amboac ondoc, gebe gwêc êtu malô ma êpôn aêac êtiam atom.” Gebe gwêc kêjamuj êsêac secanôtêna.

¹² Enj gêjô êsêac awenj gebe “Akôc aê ma ambalinj aê jasêp gwêc jana, ocgo bônônj êsêp. Aê kajalagac, gebe mu gêbuc ñatêna nec ñam kêsêp aêñagenj.”

¹³ Lau sêñô biñ tau, mago sêsaê sebe sêsô bau sêna êtiam, tec segolem ñajanja, mago sêgôm elêmê, gebe gwêc kêjamuj êsêac secanô ma kêtinj êsêac su sêsa sêja.

¹⁴ Go awenj gêjac Apômtau ma sêsôm gebe “O Apômtau, aêac atenj aôm gebe ondec aêac e ambac ananja êtu ñac tonecña nec atom ma ôkêñ aêac awê ñac tobinjmê tenj nè dec ñakairj atom, gebe aôm, Apômtau, gôgôm kêtôm gôlic gêjac matamanô.”

¹⁵ Go sêkôc Jona tônj ma sêbalinj enj kêsêp gwêc gêja, go gwec kêtû malô.

¹⁶ Go lau têtêc Apômtau ñanô-ñanô ma sêkêñ da gédêñ Apômtau ma sêjac mata biñ gédêñ enj.

2

Jona gêjam danje Apômtau

¹ Ma Apômtau kêkêñ i kapôên tenj gebe êndanjônj Jona. Ma Jona gêmoe i têtacêlêlôm gelenja têtêac ma gêbêcauc têtêac.

² Go Jona ketenj mec gédêñ nè Apômtau Anôtô gêngônj i têtacêlêlôm

³ ma kêsôm gebe

“Aê kapô lêna tau ñanô ma aoc gêjac Apômtau, tec enj kêkêñ tanja aê.

Aê gamôêc anja lamboam ñalêlôm

ma aôm gôê tanjam aê aoc.

⁴ Aôm kôbalinj aê kasêp gwêc ñagêdimbob gaja, kasêp gwêc ñalunjenj,

ma ñasamac gêjam aê auc,
 aômnêm dembom to ñakôtôn-kôtôn samob kêsâlê aê auc.
⁵ Ma aê taêc gêjam gebe 'Aôm kôtin aê su anğa lanğômnêm,
 ma oc janğôm amboac ondoc gebe matocanô êpi nêm lôm dabuñ étiam.'
⁶ Gwêc ñasamac mênğêdên ñoc koclaben,
 ñagêdimbob kêmakop aê auc
⁷ anğa lóc ñanomban tau.
 Kasêp nom ñalêlôm gaja
 ma ñakatam ñajana kêsâ gêc geder tônğen.
 Mago aôm, o ñoc Apômtau Anôtô,
 gôê aê sa anğa gêsun ñakêlênđin gamoa matoc jali.
⁸ Gêdên tan katuc kêpô lêna tau êndu-êndu nan,
 aê taêc gêjam Apômtau,
 ma ñoc mec gêdên aôm
 kêsô nêm lôm dabuñ gêwac.
⁹ Êsêac tan sêsap gwam ñaôma tôn nan,
 sêwi nêñ lamuanô tau sin.
¹⁰ Mago aê nec jakên-da êndên aôm todanğegen.
 ma bin, tan gajac mata nan,
 gabe janğôm ñanô êsa.
 Apômtau en gêjam sa ñamôkê."
 Ma Apômtau kêjatu i jagêluc Jona kêpi bau gêja.

3

Lau Niniwe sêjam tauñ ôkwi

¹ Go Apômtaunê bin gêdên Jona kêtû dim luagêcña gebe
² "Ajôc, ôndi ôna malac kapôên Niniwe ma ôsôm bin, nan oc jasôm êndên aôm nan, lasê êndên êsêac."
³ Ma Jona gêdi gêja Niniwe kêtôm Apômtau kêsakin en nan. Ma Niniwe tau malac kapôênanô sec ten, tasêlên oc samuc têlêac anğa malacgêdô oc kêsêpna e tasa malacgêdô oc kêpiña.
⁴ Ma Jona kêsô malac tau kêsêlên oc samuc ten, go gêôc awa sa ma gêmôêc gebe "Ñabêc 40gen, go sêku malac Niniwe tulu ênana."
⁵ Ma lau Niniwe sêkên gêwiñ Anôtô, tec sêsôm gebe sênâ dabuñ gênña kêtû tapa, ma lau kapôên to sauñ sêsô talu kêtôm êsêacgen.
⁶ Ma bin tau ñawae gêdên Niniwenên kin gênô, tec gêdi sa anğa nê lêpôn kinña ma kêkwalec nê ñakwê su ma kêsô talu jagênğôn wao.
⁷ Ma en kêjatu gebe sêsôm bin tonec lasê anğa Niniwe samucgen gebe "Kin to nê kasêga nêñ jatu tonec gebe ñamalac to bôc ma bulimakao to domba sênin gên ten atom, sênin gênwan atom to sênôm bu atom.
⁸ Ñamalac to bôc sêsô talu ma awen ênac Anôtô ma têtan ñanôgen. Samob sênâ tauñ ôkwi êndên-êndêngen ma sêwi nêñ lên sec to gên alôb-alôb, tan kêsap lemen tôn nan sin.
⁹ Tajam kauc, oc moae Anôtô taê ênam ten ma êwi nê têtac ñandan ñalakoc sin ma tananña atom."
¹⁰ Anôtô gêlic gên, tan êsêac sêğôm nan, gebe sêjam tauñ ôkwi anğa nêñ lên sec tau, tec taê gêjam ten ma gêğôm gênwapac, tan gebe êngôm êndên êsêac nan, ñanô kêsâ atom.

4

Jona gêlic Anôtô sec kêtû taê walô launja

¹ Bin tonan kêmasê Jona sa secanô e têtac ñandan kêsâ
² jakaten nê mec gêdên Apômtau ma kêsôm gebe "O Apômtau, gêdên tan gamoa ñoc gamênğen nan, aê taêc gêjam kwananğen gebe bin amboac tonan oc êsa. Kêtû tonanña tec gaêc gaja Tarsis. Aê kajalagac. gebe moasin to taê labu ñanôtô aôm. Aôm gôê bin tôn to nêm têtac gêwiñ tenğenña kêlêlêc su ma taêm walô lau sec e ôngôm nêm taêm gêjam ñanô êsa atom.
³ Amboac tonan, Apômtau. aê galoc jaten aôm gebe ôkôc katuc su. Embe jamac êndu, oc êmoasin aê êlêlêc jamoa matoc jalina su."
⁴ Ma Apômtau gêjô en awa gebe "Aôm têtac ñandan oc jagêdên me masi."
⁵ Go Jona kêsâ anğa malac jagênğôn ñamagê gêmu oc kêpiña. En gêjam bec ten ma kêsô jagênğôn ñaajun, gebe ênsaê gên, tan oc êtap malac tau sa nan.

⁶ Go Apômtau kékêj ka tenj kêpoa kêpi e jakêlêlêc Jona su, gebe êkêj ajun enj môkêapac ma ênam malô ênê ñalêlôm. Ma Jona têtac ñajam ñanô kêtú ka tonanña.

⁷ ñagelenj gamêj kêtunj tau ma Apômtau kékêj gaoc tenj gêñac ka tau e kêmêlinj.

⁸ Go gêdêj oc kêpi nanj, Anôtô kékêj mu ñandanj tenj anja oc kêpiña kêsêlêj ma oc kêpac Jona môkêapac e mata kêlô. Go kêpuc boa tau gebe êmac êndu ma kêsôm gebe “Aê embe jamac êndu, oc êmoasinj aê êlêlêc jamoa matoc jalinja su.”

⁹ Mago Apômtau kêsôm gêdêj Jona gebe “Aôm têmtac ñandanj kêtú kanja oc jagêdêj me masi.” Ma Jona gêjô enj awa gebe “Aec, aê têtac ñandanj jagêdêjngoc ma katu gêj gêbacgac.”

¹⁰ Ma Apômtau kêsôm gêdêj enj gebe “Aôm taêm walô ka, tanj gôjam ñakolenj tenj atom to gôlôm kêtú kapôêj atom, ka tanj kêpi gêdêj gêbêc tagenj ma kêmêlinj gêdêj gêbêc tagenj nanj.

¹¹ Ma aê nec oc taêc walô malac kapôêj Niniwe tau, tanj ñamalac sêlêlêc 120,000 su sêñgôj nanj, atom me. Êsêac sêjala anô to gasê kêtú tøj atom tagenj, ma bôc taêsam ñasec sêmoa sêwinj.”

Mika

Propete Mika gêmoa nom gédêñ propete Jesaia nê têm. Têna kêkôc eñ anga gamêñ Judanja ñamalac saun teñ. Eñ kêkêñ gêwiñ gebe gamêñ Judanja oc êtap gêñwapac, tañ Amos geoc lasê kêpi gamêñ Israelña nan, sa amboac tonanjen. Tec Anôtô oc êmêtôc lau Juda êtu nêñ keso kapôêñña. Mago Mikanê jaen kêtôm Amosnê samucgen atom. Mika geoc lasê gebe lau têtôm gebe sêkêñ maten ñanô ñajam, tañ gêc têm nêmña nan.

Mika gêlic ñakatu towae ñagêdô. Ñakatu teñ gebe Anôtônê wama ênam nom ñagamêñ samob auc (4:1-4). Teñ gebe kin kapôêñ, tañ êsa anga Dawidnê gôlôac nan, êkêñ wama êndêñ lau Juda nan (5:2-4). Ma ñalô towae teñ gêc 6:8. Ñalô tau kékatoñ Israelnêñ propete samob nêñ bin sa gebe “Gêñ tañ Apômtau taê kêka anga aômnêm nan, tonec Ôngôm gêñ samob tobijgêdêñgen, têmtac êwiñ lau ôsin sugen ma ôsêlêñ ômbu taômgen ômoa nêm Anôtô lanônêmña.”

¹ Apômtaunê bin gêdêñ Mika anga malac Moreset gêdêñ kin Judanja Jotam agêc Ahas ma Hiskia nêñ têm. Eñ gêlic bin tau kêkanôñ Samaria to Jerusalem.

Tañjiboa kêpi Samaria to Jerusalem

² O amac lau tomôkê-tomôkê samob, akêñ tañemman, o nom to ñagêñlêlôm samob, anômaj.

Apômtau Anôtô, tañ êsa anga nê lôm dabun êmêñ nan, gebe êwa amacnêm bin sa e ênêc awêgen.

³ Gebe alic acgom, Apômtau kêsa anga nê gamêñ gêmêñ, eñ oc êsêp mênêka nom ñagamêñ ñabau.

⁴ Ma lôc, tañ akaiñ êka nan, oc êwê êtôm lêp ñaobo, tañ ja gen nan.

Ma gaboan oc êôc êkôc êtôm bu, tañ gêboan kêsêp salic nan.

⁵ Bin samob tonan êsa êtu Jakobnê geonja ma êtu gôlôac Israel nêñ secña.

Jakobnê geo tau ñam amboac ondoc

Ñam kêsêp Samaria atom me.

Gôlôac Juda nêñ sec tau ñam amboac ondoc.

Ñam kêsêp Jerusalem atom me.

⁶ Kêtu tonanña aê gabe janngôm Samaria êtu lênduc teñ êkô awê anga gamêñ tau,

janngôm êtu gamêñ sêsê wain êsêpña.

Aê jansambi ñapoc êsêp gaboan êna

ma jakip malac tau ñanomban sa ênêc awêgen.

⁷ Êsêac oc têtuc Samaria ñakatu samob popoc

ma sêkêñ ja êniñ ñada awalaun

ma aê oc jansen ñagwam samob su.

Gebe gêñ samob tonan ñai ñam kêsêp mockainjo ñaôli.

tec gêñ tau êmu naêtu mockainjo ñaôli êtiam.

⁸ Kêtu tonanña aê gabe japuc tañjiboa sa ma jatan, aê jasô atapa atom, jasêlêñ ña ockain ñaôma ma toôlic ñaôma

Aê oc jatan amboac kêam salenña

ma jatan amboac kêcsêwa,

⁹ gebe kamoc, tañ Apômtau gêjac nan, oc emo atom,

ma kamoc tau jagelom Juda,

ma gêô lasê ñoc launêñ katam jagêdêñ Jerusalem.

Ñacjo tédabin Jerusalem

¹⁰ Asôm bin tau lasê anga Gat atom, atan atomanô.

Ansambi taôm anêc kekop anga Bet-Le-Apra.

¹¹ Amac lau Sapirña, andi asêlêñ.

Lau Sananña sêsa anga nêñ malac sêmêñ atom.

Tañjiboa tañ kêpi anga Bet-Esel nan, oc elom amac.

¹² Lau Marotña sêkêñ maten gêñ ñajam elêmê,

gebe gêñwapac sec kêsêp anja Apômtaunê gêmêñ
mêñgêô lasê katam Jerusalemña.

¹³ Amac lau Lakisña, amansañ hosnêñ ômbinjakap, gebe sê kareta.

Aôm kôtu Sion latuonê sec ñamôkê,

gebe êsêac têtap Israelnêñ geo sa anja aôm ñalêlôm.

¹⁴ Amboac tonañ akêñ gêñ êndêñ Moreset-Gat ma awi êsêac sinj.

Aksib ñaandu oc êtu lakô êndêñ Israelnêñ kinj.

¹⁵ O lau Maresña, aê jasakinj lau-sêku-amac-tuluwaga êndêñ amac êtiam,
ma Israelnêñ ñawasi oc naêô lasê Adulam.

¹⁶ Ôkalinj taôm ma ôkapinj mômêmlaunj êtu nêñ gêñenecña.

Ôkalinj taôm pomgeñ,

gebe êsêac oc sêwi aôm sinj nasêñgôñ kapoacwalô. * ñagêdô nêñ gêñwapac, tanj atap êsêac sa
nanj sa. † êsêac sa nanjña.

2

Ojae êsêac, tanj sêkôninj lau ñalêlôm sawa têtap nanj

¹ Ojae êsêac, tanj sêmasanj lêñ sêñgôm secña

ma sêc nêñ mê ñaô to taêñ gêjam lêñ tau nanj.

Embe elenña lasê, go sêñgôm nêñ lêñ tau ñanô êsa,
gebe nêñ ñaclai gêc.

² Êsêac matenj katu kôm, tec sêjanjo su.

Êsêac matenj katu andu, tec sêkôc su.

Êsêac sêkôninj andu ñatau to nê andu,

ma sêkôninj ñac-gêwê-kainj-gêñlên-sêmwaga tonê gêñlênsêm gêwinj

³ Kêtu tonañña Apômtau kêsôm gebe

“Alic acgom, aê kamasanj lêñ sec kêtu gôlôac tonañña.

Amac atôm gebe andainj su anja gêsôm têtewa atom,

ma oc asêlêñ totembelem anjeñ atom amboac tonañgeñ,
gebe têtap tônê oc têtap sec.

⁴ Êndêñ bêc tonañ êsêac oc sêñga wê êpi amac

to têtap tanjiboa kapôêñ ma sêsôm gebe Aêac dabacgac.

Êsêac sêjam dôñ ñoc launêñ nomlênsêm e su

ma sêjac sam gêdêñ taunj.

Lau teñ oc sêkêñ nom tau êmu êndêñ êsêac êtiam atom.

Êsêac sênac sam nom êndêñ lau, tanj sesenj aêac su nanj.”

⁵ Kêtu tonañña amacnêñ ñac teñ ênam dôñ nom

êndêñ tanj akac sa amoa Apômtaunê gôlôac ñalêlôm nanj atom.

⁶ Lau sêjam mêtê aê gebe “Ônam mêtê atom,

ônam mêtê êpi binj amboac tonañ atom,

ñam gebe binj majenña oc êtap aêac sa atom.

⁷ Apômtau kêpuc boa gôlôac Jakob me.

Apômtau lêma kêtu dambê me.

Gêñ tonañ enj gêgôm me.

Ênê binj kêmoasinj ñac, tanj kêsa lêñ ñañêñ nanj, atom me.”

⁸ Mago amac adi amboac ñacjo gebe anac sinj êndêñ ñoc lau.

Amac akwalec ñakwê su anja lau malô

to anja êsêac, tanj sêselêñ taêñ gêjam binj sinjña teñ atom nanj.

⁹ Amac ajanda ñoc lau nêñ lauo sêsa anja nêñ andu ñajam,

ma ajanjo ñoc ñawasi su anja êsêacnêñ gôlôac ñasec-ñasec samucgeñ.

¹⁰ Andi ma aêc su, gebe gamêñ tonec gamêñ talêwanj taunña atom.

Geñeñmômê gesenj gamêñ tau su e ñajam êsa êtôm atom.

¹¹ ñac teñ embe ênac laoc gamêñgeñ ma êsôm binj agwa-agwa to binjdansanj gebe

“Aê gabe janam mêtê amac êpi wain to bu ñaclai,”

ñac amboac tonañ oc êtu lau tonañ nêñ ñac-ênam-mêtêwaga.

* 1:16: ñamadinj 10-15 ñam gêc awa atom. Propete gêwa malac † 1:16: Lau Juda sêkalinj taunj katu gêñwapac, tanj katap

12 “O Jakob, aê gabe jajon amac samob sa biñjanôgen,
aê oc janac Israelnêñ ñapopoc sa.
Aê oc jakêñ êsêac sêpi tagen amboac domba sêpi tagen sêmoa sapa,
amboac domba ñaton, tañ señ gêgwan sêwiñ taun nan.
Ma ñamalac taêsam ñaonda êsa.”

13 Ñac-ensen-balan-suwaga oc êsêlêñ êmuñ êsêac.

Êsêac oc têtuc katam popoc ma sêsa sêna.

Êsêacnêñ kin oc êmuñ êsêac,

Apômtau oc êsêlêñ êtu êsêacnêñ ñamata. * sênac sam nomlênsêm, tañ Apômtau kêkêñ gêdêñ
êsêac nan êndêñ taun.

3

Anôtô gec biñ lau Israel nêñ laumata

1 Ma aê kasôm gebe

Amac Jakobnêñ laumata to Israelnêñ gôlinwaga, akêñ tañem.

2 Amacnêñ kôm, gebe ajala biñgêdêñ me masi.

Amac tañ akêñ kisa gêdêñ gêñ ñajam ma têtmac gêwiñ sec,

amac tañ akwalec ñoc launêñ ñaôlic su

ma amoata nêñ ñamêsôm su anga ñatêkwa,

3 amac tañ aen ñoc lau amboac aen gwada

ma akwalec nêñ ñaôlic su ma atuc nêñ ñatêkwa popoc-popocgen nan,

amac asa êsêac amboac asa gwada kêsêp ku,

amboac bôc ñamêsôm kêsêp suc.

4 Êsêac oc têtat êndêñ Apômtau,

mago en oc êkêñ taña êsêac atom.

Êndêñ bêc tonan en oc ênsan lanjôanô auc êndêñ êsêac,

gebe sêngôm nêñ gêñ sec.

5 Apômtau kêsôm biñ tonec kêkanôn propete, tañ sêwê aênoc lau seso nan, gebe

Êsêac embe têtap gêñ taniñja sa, go sêmôêc gebe “Wama,”

mago ñac, tañ kêkêñ gêñ taniñja kêsêp êsêac awenñsuñ atom nan,

oc sênac sin êndêñ en.

6 Kêtu tonanña êmbêcauc êkôm amac auc, gebe alic ñakatu êtiam atom,

gêsunbôm êsa, gebe aoc biñ lasê atom.

Oc êsêp gebe êpô propete tonan êtiam atom,

ma êndêñ ocsalô ñakesec êkôm êsêac auc.

7 Go lau-sêlic-ñakatuwaga majen ê

ma lau-seoc-biñ-lasêwaga nêñ kauc oc êlênsôn.

Êsêac oc sêmbôc awenñsuñ auc,

gebe Anôtô gêjô êsêac awenñ atom.

8 Mago aê amboac ten. Ñaclai to Apômtaunê ñalau

ma biñgêdêñ to ñajanja gêjam aê auc,

gebe jawa Jakobnê geo to Israelnêñ sec sa.

9 Amac gôlôac Jakob nêñ laumata to gôlôac Israel nêñ gôlinwaga, akêñ tañem biñ tonec.

Amac adec biñgêdêñ to alênsôn lêñ solop samob.

10 Amac akwê Sion sa ña dec

ma Jerusalem ña biñ geo.

11 Êsêacnêñ laumata sêmétôc biñ gêjô awa ñalêsinja su.

Nêñ dabunwaga têdôn lau, tañ sêjam ôli êsêac nanjen.

Nêñ propete seoc biñ lasê gêdêñ lau, tañ sêkêñ mone gêdêñ êsêac nan.

Mago êsêac taên kêka Apômtau ma sêsôm gebe

“Apômtau gêmoa aêac ñalêlôm gêwiñ atom me.

Gêñwapac ten êtôm gebe êtap aêac sa atom.”

12 Mago êsêac oc sêkac Sion ôkwi amboac sêkac nom ôkwi anga kôm,

ma Jerusalem popoc-popocgen êtu lênduc,

ma lôm dabun ñalôc ênam tau ôkwi êtu salerjbôm êtu amacña.

* 2:13: Lau Israel sêkac sa kêsêp ñasawa ñagêdô, gebe

4

Apômtau ênam gôlinj nom ñagamêñ samob towamagerj

¹ Êndêñ bêc ñamuñja Apômtaunê

andû ñalôc oc êpi êlêlêc lôc ñagêdô su
ma elenj gamêñ samob su.

Ma tenterlatu sêwê dêndêñ lôc tau sêna.

² Ma lau tomôkê-tomôkê oc sêmêñ ma sêsôm gebe

“Ajôc, tapi Apômtaunê lôc tana,

dandêñ Jakobnê Anôtônê andu tanamanj,

gebe êndônj nê lêñ êndêñ aêac e tasa ênê intêna.

Gebe ñagôlinj êsa anja Sion ma Apômtaunê binj anja Jerusalem.”

³ Eñ oc êmêtôc tenterlatu taêsam nêñ binj

ma ênam gôlinj lau tomôkê-tomôkê ñajanja anja gamêñ jaêc.

Êsêac sênam nêñ sinj ôkwi êtu kinom

ma nêñ kêma êtu lêñgêc.

Lau-m tenj sênac sinj êndêñ lau-m tenj atom

ma têndônj lêñ sênac sinjña êtiama atom.

⁴ Êsêac samob sêñgônj nêñ wain ñalabu

ma sêñgônj nêñ kanjanô ñaajunlabu êndêñ-êndêñgenj,

ma lau tenj têtakê êsêac atom,

gebe lau sinj undambêña nêñ Apômtau kêsôm sugac.

⁵ Tenterlatu samob sêsêlêñ sêjam nêñ anôtôï jaba lanjônj,

mago aêac oc tasêlêñ tanam aêacnêñ Apômtau Anôtô lanjônj tenjenj ma tenjenj.

Apômtau êñgamboac lau Israel su anja kapoacwalô

⁶ Apômtau kêsôm gebe

“Êndêñ bêc ônê aê oc jatonj maginj kêsu sa

ma jakatonj êsêac, tanj sêjanda êsêac êlinj-êlinj

to êsêac, tanj kakêñ ñandanj gêdêñ êsêac nanj sa.

⁷ Aê oc janjôm maginj kêsu têtû lau ñapopoc,

ma êsêac, tanj sêsa êsêac êlinj-êlinj nanj, têtû lau-m ñajanja.

Ma Apômtau ênam gôlinj êsêac anja lôc Sion

galoc ma endenj tônjenj.”

⁸ O andu soso, tanj domba ñatonj sêkac sa sêmoa nanj,

o Sion latuonê ñabau

gôlinj kinjña ma gamêñ kinjña, tanj gôlôac Israel sêwê kainj gêdêñ andanjenj nanj,

oc êmu êndêñ aôm êwac êtiama.

⁹ Amboac ondoc tec kôtanj kapôdêñ.

Kinj tenj gêmoa gêwinj aôm atom me.

Me ñac-gêwa-binj-sawaga gêjanja,

tec ñandanj kêtunj aôm amboac awê, tanj ñapalê kêtunj enj nanj me.

¹⁰ O Sion latuo, ñandanj êmônaj aôm ma ôtanj

êtôm awê, tanj ñapalê kêtunj enj nanj,

gebe galoc oc ôwi malac sinj ma ôsa naônjônj gamêñ sawa.

Aôm oc ôna Babel, ma anja ônê Apômtau oc ênam aôm kêsi

ma ênam aôm sa anja nêma ñacjo lemenj.

¹¹ Galoc lau-m taêsam sêkac sa sebe sênac sinj êndêñ aôm.

Êsêac sêsôm gebe “Danjôm ênê dabunj palinj

e Sion ñapopoc ênac matenjanô ñajam.”

¹² Mago êsêac sêjam kauc binj, tanj Apômtau taê gêjam nanj.

Êsêacnêñ kauc kêsa kêpi binj, tanj enj kêmasanj gebe êñgôm ñanô êsanja nanj, atom.

Eñ kejonj êsêac sa amboac sêjac lagic polom tonjakainj,

gebe sêkôc sêna sêka polom ñamala.

¹³ O Sion latuo, ôndi ma ôka polom,

gebe aê jakêñ jabo ki to ampoap ki jonjonj êndêñ aôm.

Aôm oc ôka lau-m taêsam popoc

ma ôkên êsêacnêy waba êtu da êndêy Apômtau
to êsêacnêy awamata êndêy nom samuc natau.

5

¹ Galoc tunjbôm kékwa aôm auc ma nãcjo sêgi aôm auc.
Êsêac si Israelnêy gôlinwaga alianô nã tóc.

Kêsiwaga tanj oc êsa anjã Betlehem nanj, nê gôlinj

² Mago aôm Betlehem Eprata,
aôm gôlôac Judaña nêy tonj saunãnô tenj,
aênjoc njac, tanj êtu Israelnêy gôlinwaga nanj, mênjêsa anjã aôm.

Ênê njam kêsêp têm lanjwaanô to bêc andanjgenjã.

³ Kêtu tonanjã Apômtau oc êwi êsêac sinj e êndêy têm,
tanj awê tau, tanj njapalê kêtunj enj nanj, êkóc njapalê su.
Go njapalênê lasitêwai njagêdô oc sêmu dêndêy Israel latui sêmêy êtiam.

⁴ Go enj êndi êkô ma êlôm nê domba njatorj,
gebe Apômtaunê njac lai ênam enj auc to Apômtau Anôtô nê njã njawasi êpuc enj tøj.
Ma êsêac oc sênggôy njãnjêy êsa,
gebe ênê njac lai esewec e naêndêy nom njamadinj.

Sêjam kêsi to sêkêy njãgêjô

⁵ Êndêy tanj lau Asur sêsa aêacnêy gamêy sêmêy
ma enjkaij êka aêacnêy kôm tøj nanj,
ma têtôm kom, tanj kêmooasinj gêgwanj nanj,
aêac takêy nêy laugejob 7 to nêy kasêga 8 sêkô êsêac auc.

⁶ Êsêac oc sênam gôlinj gamêy Asuria njã sinj
ma Nimrodnê gamêy njã sinj njamata,
ma êndêy tanj lau Asur sêsa aêacnêy gamêy sêmêy
ma sênggêli aêacnêy nom njamadinj nanj,
êsêac oc sênam aêac kêsi anjã Asur lemenj.

⁷ Go Jakobnê lau njapopoc oc sêmoa lau tomôkê-tomôkê njalêlôm
têtôm manij, tanj kêsêp anjã Apômtaunê gêmêy nanj,
ma têtôm kom, tanj kêmooasinj gêgwanj nanj,
gêy tau gêôy njamalac to kêsaê njamalac latui atom.

⁸ Ma Jakobnê lau njapopoc oc sêmoa lau tomôkê-tomôkê njalêlôm
têtôm lewe tenj gêmooa bôc salenjã njalêlôm,
têtôm lewe wakuc tenj gêmooa domba njatorj njalêlôm.
Lewe embe êô lasê, go êka tøj

ma êkac ênjgic-ênjgic
ma njã tenj gebe ênam kêsinjã gêmooa atom.

⁹ Amac lememe akônij nême sorjo-sorjo tøj
ma nême njãcjo samob oc sênanjã.

¹⁰ Apômtau kêsôm gebe

“Êndêy bêc tônê aê oc jansenj nême hos su
ma jatuc nême kareta sinjã popoc.

¹¹ Aê oc jansenj malac kapôêy su anjã nême gamêy
ma jaku nême malac njãnjã tulu.

¹² Aê oc jansenj nême mectomanj su anjã amac lememe
ma nême lau-seoc-binj-lasêwaga oc malenjmê.

¹³ Aê oc jansenj nême gwam to nême alê gwam su anjã amac njalêlôm
ma apôy emduc êndêy lememe njakôm êtiam atom.

¹⁴ Aê oc jambuc nême anôtôonê njakatu sa
ma jansenj nême malac kapôêy su.

¹⁵ Ma aê oc jamêtôc tenterjlatu samob, tanj sêkêy tanjenj aê atom nanj,
tonjoc têtac njandanj ma totêtac êmbôli aucgenj.”

6

Apômtau kêmêtôc Israel

¹ Akêy tanjem binj, tanj Apômtau kêsôm nanj, gebe

Ajôc, ôkô lôc ñalabu ma ôwa nêmbiñ saman,
ma gamêñ ñabau êñô aôm awam.

² O lôcac to amac nom ñaalê tengeñña,
akêñ tanem Apômtaunê biñ mêtôcña,
gebe Apômtaunê biñ ten gêc nê launja,
gebe êmêtôc Israel.

³ “O ñoc lauace, aê gagôm asageñ gêdêñ amac,
aê kalênsôñ amac amboac ondoc.
Ajô aê aocmanj.

⁴ Aê kakôc amac anja gamêñ Aiguptunja api amêñ
ma gajam amac kêsi anja andu kapoacwalôña.
Aê kasakinj Mose agêc Aron ma Miriam sêmuñ amac.

⁵ O ñoc lauace, taêm ênam biñ, tan kinj Moabnja Balak kêmasanj gebe êngômña nanj,
ma taêm ênam biñ, tanj Beor latu Bileam gêjô enj awa nanj.
Taêm ênam nêmbiñ anja Sitim e gêdêñ Gilgal
ma ajala Apômtaunê gêñsêga gêjam amac kêsiñja.”

Biñ tanj Apômtau taê kêka nanj

⁶ “Aê jakôc asageñ ma jandêñ Apômtau najakô enj lanjônemña
ma japôñ ocdud êndêñ Anôtô lôlôcña.
Aê oc jakôc bulimakao ñalatu, tanj ñajala tageñ nanj,
ma jakêñ êtu daja êndêñ enj me.

⁷ Apômtau oc êlic domba kapoac 1,000 to 1,000
me ñalêsi, tanj enselenj amboac bu taêsam keselenj nanj, ñajam me.
Me aê oc jakêñ ñoc ñacsêga êtu da êjô ñoc geo su,
jakêñ ôlic ñamêc êjô ñoc katucnê sec su me.”

⁸ O ñac tau, enj gêwa gêñ, tanj ñajam nanj, sa gêdêñ aôm,
ma gêñ, tanj Apômtau taê kêka anja aômnmên nanj, tonec.
Ôngôm gêñ samob tobiñgêdêñgeñ,
têmtac êwinj lêñ moasiñña

ma ôsêlêñ ômbu taômgeñ ômoa nêmbiñ Anôtô lanjônemña.

⁹ Akêñ tanjemmanj. Apômtau awa gêjac malac,
ma lau tokauc têtêc ênê ñaê.

“Amac gôlôac to lau malacña, tanj akac sa nanj, akêñ tanjemmanj.

¹⁰ Aê katôm, gebe jalinj awa alôb-alôb, tanj gêc lau alôb-alôb nêñ andu nanj,
ma dôñdansanj, tanj aê kapuc boa nanj, siñ me.

¹¹ Aê oc jamêtôc ñac, tanj gêjam dôñ gêñ keso
ma kêsau lau ña dôñdansanj nanj, atom me.

¹² Ñaclai sec gêjam amacnêmbiñ lau tolêlôm auc,
ma êsêac, tanj sêngôñ nêmbiñ malac ñalêlôm nanj, sêsau binjdansanj
ma imbelenj kêbêlê binjdansanj.

¹³ Kêtu tonanña aê gadi, gebe janac aôm popoc
ma janjôm aôm ôtu gasanj êtu nêmbiñ secña.

¹⁴ Aôm oc ôniñ gêñ, mago êôc aôm tôñ atom,
ma mo êjô aôm ñapangeñ.

Aôm ônac waba sa, mago ônam sa atom.

Ma gêñ, tanj gôjac sa nanj, aê oc jakêñ êndêñ siñ ensenj su.

¹⁵ Aôm oc ôsê gêñ, mago ônac ñanô sa atom,
aôm oc ôsac katêkwi ñanô, mago ôniñ oso taôm ña ñalêsi tau atom.

Aôm oc ôka wain ñanô, mago ônôm wain tau atom,

¹⁶ gebe aôm kôdaguc Omrinê ñagôlinj ma gôgôm gêñ samob, tanj Ahabnê gôlôac sêgôm nanj,
ma aôm kôsa lêñ, tanj êsêac sêmasanj nanj.

Kêtu tonanña aê jansenj nêmbiñ gamêñ su êtu gasanj

to jakêñ lau sêsu nêmbiñ lau susu. Amboac tonanj aôm oc ôc biñ majenña anja launêñ.” * sênam
sakinj anôtô jaba.

7

Propete kêtanj tanjiboa kêtu Israelnêñ mêtê ñajam kêtu secña

* 6:16: Israelnêñ kinj luagêc Omri agêc Ahab sêjatu lau, gebe

¹ Ojae aêma, aê jatôm ñac, tanj
gebe ejon kananô sa nanj,
mago sejon sa su.

Aê katôm ñac, tanj gebe êtap wain ñanô sa nanj,
mago sejon gêbacnê.

Wain ñanô tenj genkalej, gebe janiñña atom.
Jambô ñalêwê gêjô aê, mago masi.

² Lau mansañ samob malerjmê anja gamêñ tau,
ma lau gêdêñ sêmoa lau ñalêlôm kêtiam atom.

Êsêac dêdib ñamalac, gebe sêkêc dec sinj
to sêkic uc, gebe sêlô nêñ lasitêwai.

³ Êsêac lemerj ñagaô kêtû sêñgôm secña.

Gôlinjwaga sêjatu mone,
ma mêtôcwaga sêkôc awa ñalêsinja.

Lau kapôêñ sêsa lêñ, tanj nêñ ñalêlôm kêkac êsêac nanj,
ma sêlênsôñ binjgêdêñ.

⁴ Êsêacnêñ lau ñajam têtôm wanjanic,
êsêacnêñ lau gêdêñ ñanô têtôm gêñ ñatêkwa.

Nêñ dibwaganêñ bêc to bêc êsêac têtap ñagêjô sanja mênjkêsa,
galoc nêñ kauc kêlênsôñ.

⁵ Ôsô nêñ ñac wacbanj aômña ñalabu atom
ma ôkêñ êwiñ nêñ ñac ôli andanj aômña atom.

Ojop awamsuj êndêñ awê, tanj gêc gêwiñ aôm nanj.

⁶ Gebe latu gêjac kapoac tama,
ma latuo gêli tau sa gêdêñ têna,

ma lawao wakuc gêdêñ lawao lanjwa.

Ma lau, tanj sêñgôn andu tagenj nanj, têtû sorjo-sorjo gêdêñ tauñ.

Apômtaunê ñawê êpô nê lau ma ênam êsêac sa

⁷ Mago aê tec oc jakêñ matoc Apômtau,
aê oc jaôn Anôtô, tanj ênam aê kêsi nanj.

ñoc Anôtô oc êkêñ tanja aê.

⁸ O ñoc ñacjo, ôlim êpi êtu aêña atom.

Aê embe jambenj, oc jandi sa êtiam.

Aê embe janjgôn gamêñ ñakesecña, Apômtau oc êtu ñoc ja.

⁹ Aê gabe jaôc Apômtaunê têtac ñandanj, gebe aê gagôm sec gêdêñ enj
e êkôc ñoc binj sa ma êmêtôc aê.

Enj oc êwê aê jasa ñawê jana ma aê oc jalic ênê lêñ ênam aê kêsinja.

¹⁰ Go ñoc ñacjo, tanj kêsôm gêdêñ aê gebe “Aômnmê Apômtau Anôtô gêmoa ondoc” nanj,
oc êlic ma maja êsa.

Aê matocanô jalic binj tau ñajam,
êsêac sêka ñacjo tau tônj êtôm sêka lêsap tônj anja intêna.

¹¹ Êndêñ bêc ônê oc sêkwê nêñ tunjbôm sa êtiam
ma sêñgôm nêñ gamêñ ñamadiñ êtu kapôêñ.

¹² Êndêñ bêc ônê lau anja Asuria e êndêñ Aiguptu

ma anja Aiguptu e êndêñ bu Euprat

ma anja gwêc ñamakenj e êndêñ gwêc ñamakenj

ma anja lôcdênanj tenj e êndêñ lôcdênanj tenj sêndêñ aôm sêwac.

¹³ Mago nom tau oc êtu gasanj êtu lau, tanj sêñgôn nom tau nanjña,
gebe êjô gêñ, tanj êsêac sêgôm nanj.

Apomtau taê walô lau Israel

¹⁴ Ojop nêñ lau ña nêñ tôc, êsêac têtû nêñ dombalênsêñ.

Êsêac sêmoa tauñgenj sêmoa salenjbôm,

mago nom tonjalêsi ñajam kêgi êsêac auc.

Tec ôwê êsêac acgom, gebe nasêninj gêgwanj ñajam anja gamêñ Basan to Gilead
êtôm sêgôm gêdêñ tanj gômôênj anja Aiguptu nanj.

¹⁵ Aê gabe jatôc gêñtalô êndêñ êsêac

êtôm andanjenj gêdêñ tanj gômôênj anja Aiguptu nanj.

16 Tenterlatu sêlic ma êngôm êsêac majerj êsa êtu nêj ñajlai samobña.

Êsêac sêmbôc awerjsuj auc ma tarjsuj êôc auc.

Êsêac sêndamôê kekop amboac moac to gêj, tarj sêgalab sêmoa nom narj.

17 Êsêac sêsa arja nêj malac ñajarja totêtênêpgerj,
êsêac têtakê êtu aêacnêj Apômtau Anôtônja ma têtêc aôm.

18 Asa anôtô kêtôm aôm, gebe êsuc sec ôkwi ma taê ênam nê gêjlnêsm ñapopoc nêj binj alôb-
alôb êtiam atom.

Enj gê nê têtac ñandarj tôj gederj tôjgerj atom,
gebe enj têtac gêwiñ, gebe taê walô lau.

19 Enj oc taê walô aêac êtiam

ma êka aêacnêj keso tôj.

Aôm oc ômbaliñ ma sec samob êsêp gwêc ñagêdimbob êna.

20 Aôm oc ôtôc binj ñarjêj êndêj Jakob

to têtac gêwiñ terjgerjja êndêj Abraham

êtôm gôjac mata gêdêj aêac tamerjmai gêdêj andanjerjja.

Habakuk

Propete Habakuk geoc bin lasê gédênj tanj lau Babilon sêjam gôlinj gamênj gédênj jala 605 gêmunj Kilisi gêmênj nomnja nanj. Lau Babilon sêlêsû lau ma nênj njac lai sec kélênsônj Habakuk njasec. Tec kêtû kênêc Apômtau gebe “njacjo sesen lau gédênj, tanj njam kélêlêc êsêac nanj, su ma aôm gôjam taôm tónj kêtû agenja.” Apômtau gêjô enj awa gebe enj êkênj njagêjô êndênj njanoc solop. Ma êndênj njasawa, tanj genj lau gêngic anja noc tau nanj, lau gédênj sêmoa matenj jali êtu sêsap Anôtô tónj njênjgenja.

Buku njabin njagêdô geoc lasê gebe lau geo têtap mêtôc njajanja sa e sênanja.

Binj njamuja kélambinj Anôtô gebe enj kapôênj kélêlêc ma gêwa propetenê kékênj gêwinj njajanja sa.

1 Anôtônê binj, tanj geoc lasê gédênj Habakuk nanj tonec.

Habakuk kêtanj kêtû mêtôc kesonja

2 O Apômtau, aê jamôêc êtu ônam aê sanja e êndênj ondocgenj, mago aôm kôkênj tanjam atom. Aê gamôêc gédênj aôm gebe sêkôninj aê tónj njanôgenj, mago aôm gôjam aê sa atom.

3 Aôm kôkênj aê galic gênj geo to kasala gênj keso kêtû asagenja. Aê galic sesenj gênj su to sêgôm gênj saic-saicgenj, galic kisa to sinj njabêlêc gêjam sêga.

4 Kêtû tonanjnja njagôlinj kêtû goloj ma binjgédênj kêsa awê atom. Gebe njac sec kêgi njacgédênj auc, tec binjgédênj gêjam tau ôkwi kêtû meloc.

Anôtô gêjô propete awa

5 “Asala tentenjlato samob to alic. Alainj matemanô to anjac lememe. Gebe aê oc janjôm gênj kainj tenj êndênj amacnêm têm. Lau embe sênac minj êndênj amac nanj, oc akênj êwinj atom.

6 Alicgac me, aê oc jali lau Kaldea sa. Êsêac lau salanj-salanj to têtac njamakic, tanj sêselênj sêjac laoc nom samucgenj gebe sêjanjgo gamênj, tanj êsêacnênj atom nanj su.

7 Lau kalomtêna sec to alôb-alôb sê mêtôc launênj binj waucwaucgenj êtôm taunj taênj ênam.

8 Nênj hos sêlêti sêlêlêc bôclai Leopard su. Sêlêti njagaô kélêlêc kêam-bôm gédênj gêbêc. Nênj lau hosnja sêmênj amboac momboanj kêpôp kêsêp gebe êtap gwada sa.

9 Êsêac samob sêmênj kêtû gênj saic-saicnagenj. Nênj wali kêtanj gêmunj êsêac. Êsêac sêboa lau kapoacwalô taêsam sa amboac ganjac gwêcnja.

10 Êsêac sêmajec kinj ma sêsu gôlinjwaga susu. Êsêac sêlic malac njajanja totunjbôm ma sêômac. Êsêac sêboa nom sa e gêjam tunjbôm tónj ma sêjanjgo gamênj tau su.

11 Go êsêac sêsa amboac mu ilai sêja. Êsêac sêkênj taunj nênj njac lai kêtû nênj anôtô.”

Habakuk awasunj gêôc ka Apômtau kêtiam

12 O Apômtau, njoc Anôtô dabunj, tanj gômoa tenjenj nanj, aêac abe amac êndu atomanô. O Apômtau, aôm kôkênj lau tonanj têtû mêtôcwaga me. O njoc lamu, aôm kôjatu êsêac gebe sêkênj njagêjô me.

13 Nêm matamanô njakênjngosû, tec godec gebe ôsala sec ma ôlic gênj geo. Mago kêtû agenja aôm kôsala sêjanjgowaga ma gôjam taôm tónj gédênj tanj alôb-alôb têtangônj lau, tanj nênj gédênj kélêlêc êsêac taunj nênj su nanj.

14 Aôm gôgôm njamalac amboac i gwêcnja. Amboac gênj sêgalabnja, tanj nênj njatau masi nanj.

15 Njaco gêjac lau amboac gêjac i njanjanj. Enj gêmô êsêac njakata. Enj gêlô lau amboac sêlô i njawasanj, tec enj têtac njajam to ôli kêpi.

16 Tec enj kékênj da gédênj nê wasanj ma gêsôb jadaunj kêtû nê gamnja gebe kêtû gênj tonanjnja enj kêtû njac tolêlôm ma gêngônj gênj masê njad.

17 Enj oc inj i su anja nê wasanj njapanj êmoa ma ensenj lau tentenjlato palinj-palinjenj êmoa me.

2

Apômtau gêjô Habakuknê binj

1 Aê gabe japi najakô njoc andu njatêkwa balinj ma jalic acgom. Ma jansaê binj ondoc Apômtau oc êsôm êndênj aê, êjô njoc binj, tanj aocsunj gêôc ka enjanj nanj.

2 Ma Apômtau gêjô aênjoc binj ma kêsôm gebe “Oto gênj, tanj gôlic nanj, njawagenj êsêp tapele gebe sêsam binj tau ênêc awêgenj.

3 Gênj tanj aôm gôlic nanj, oc ênêc e njanô êsa êndênj njanoc, go êndênj njamu êwaka tau sa gebe êtu dansanj atom. Embe êmênj sebenj atom, go ônj gênj tau oc mênjêdô lasê ma ênam gamênj tónj atom.

4 Ôlic acgom, njac alôb-alôb nê katu oc ênanja, mago njac gédênj tau oc êngônj mata jali êtu kékênj gêwinjanja.”

Bij ojaena kêpi lau alôb-alôb

⁵ Wain kêjanjij lau. Nac tanj ketoc tau sa oc êmoa atom. Eñ gêña awa amboac lamboam. Eñ kêtôm gêmacanô, tanj genj lasambo, tagenj gêôc enj tôñ atom. Eñ kejonj lau tentenlatu samob sa gêdênj tau ma kêkatonj lau to-m-to-m sêsô enj ñalabu.

⁶ Êsêac samob oc sênjga wê kêsi-kêsigenja êpi enj ma sêsu enj susu ma sêsôm gebe “Ojae, ñac tenj gêboa launênj gêñ sa kêtû ênê ma gégôm keso e géjam sêga. Eñ oc êngôm e êndênj ondocgenj.”

⁷ Lau tanj nêñ tîp gêc aômñagenj nanj, oc dêndi sa seberj atom me. Nêm lau, tanj sêlênsu aôm nanj, oc matenj êlac ma mênjsêjanjgo nêm gêñ su êtôm aôm taôm kôjanjgo tentenlatu taêsam nêñ su gêmuj nanj.

⁸ Tec lau tentenlatu, tanj gacgenj sêmoa nanj, oc sêjanjgo nêm gêñ su êjô ñamalacnênj dec, tanj kôkêc sinj nanj, to gêñ ñaclai, tanj gôgôm gêdênj nom to malac ma lau samob, tanj sênjgôñ tonanj nanj.

⁹ Ojae ñac, tanj géjam launênj bôlênj auc êtu êmboa awa sa anjga nê andu ma ênam nê sac ênêc lôlôcgenj gebe ênam tau sa êndênj gêñ ensenj enja.

¹⁰ Aômñêm binj gégôm nêm gôlôac majenj kêsa. Gêdênj tanj aôm gosenj lau-m taêsam su nanj, aôm gosenj taôm su amboac tonanjgenj.

¹¹ Poc sêpinj andujja oc sêmôêc lasê ma gamênjtêkwa oc êjô binj.

¹² Ojae ñac, tanj kêkwê malac sa ña dec ma kêkajo malac ñajanja ña binj geo.

¹³ Ôlic acgom, lau undambêña nêñ Apômtau kêsôm binj tonec gebe “Lau sêjam kolenj kêtû ja gesenj surja ma tentenlatu sim taurj su ñaômagenj.” Eñ kêsôm me masi.

¹⁴ Gebe nom ñalau samob nêñ kauc êsa êpi Apômtaunê ñawasi êtôm bu géjam gwêc auc.

¹⁵ Ojae êndênj enj, tanj êngôm nê lau jabanja sênôm gêñ e êjanjij êsêac gebe êlic êsêac ôlîngêdô.

¹⁶ Majam ênam aôm auc êjô waem su. Tec aôm taôm ônom gêñ tau e êjanjij aôm. Laclu tanj kêsêp Apômtaunê lêma anôña nanj, oc wacêô lasê aôm e majam êkônij waem tôñ.

¹⁷ Gebe gêñ alôb-alôb, tanj gôgôm gêdênj Lebanon nanj, oc êku aôm tulu. Ma bôc samob, tanj gôjac êndu nanj, oc êtakê aôm. Gêñ tonanj êtap aôm sa gebe kôkêc ñamalacnênj dec sinj to gôgôm gêñ ñaclai gêdênj nom to malac ma gêdênj lau, tanj sênjgôñ malac tau ñalêlôm nanj.

¹⁸ Gwam tenj, tanj ñac lêma mêtêña kêsap nanj, oc ênam sa amboac ondoc. Gêñ tau ñakatu ñaôma tenj ma binj dansanj ñamgoc. Kêsapwaga kêkênj géwinj tau nê gêñ, tanj kêmasanj gwam awamê nanj, oc ênam enj sa amboac ondoc.

¹⁹ Ojae ñac, tanj kêsôm gêdênj ka gebe “Matam êlac,” gêdênj poc awamê gebe” Ôndi sa” nanj. Gêñ tonanj oc eoc binj lasê me. Alic acgom, sêkwa ña gold to silber, mago gêñ tau kêsi awa atom.

²⁰ Mago Apômtau gêmoa nê lôm dabujj ñalêlôm, nom ñagamênj samob ñanjênj êsa sêmoa enj lanjônêmña.

3

Habakuknê mec

¹ Propete Habakuk nê mec, tatenj ñaawa amboac wê.

² O Apômtau, aê ganjô gêñ, tanj aôm gôgôm nanj ñawae.

O Apômtau, aê katakê sauj atom kêtû nêm kômña.

Ônam nêm kôm ñakônijja êndênj tonec.

Ôngôm kôm tau ñawae êsa êndênj ñasawa tonec.

Taêm ênam nêm taêm labu êndênj noc têtmac ñandanj êsanja.

³ Anôtô gêmênj anjga gamênj EDOM ma ñac dabujj tau anjga lôc Paran.

Ênê ñawasi géjam undambê auc

ma nê lambinj mênjgêjam nom auc.

⁴ Ênê ñawasi kêtôm oc ñawê.

Ñawê kêsa enj lêma amboac ôsic kêkac. Ma enj kêsinj nê ñaclai kêsêp gêñ tonanj.

⁵ Gêmac sec kêsêlênj gêmuj enj

ma gêmac ñawajaôña kêpuc enj wanja.

⁶ Eñ gêdi kêkô ma nom ñawiwic kêsa.

Eñ mata gê tentenlatu ma têtênêp.

Go lôc tenjenja gêôc kêkôc.

Gamênj ñabau, tanj kêkô wanêc-wanêc nanj, gênu kêsêp gêja. Nê mêtê gégôm gêñja gêc andanjenanô.

⁷ Aê galic becobo Kusanjja kêtap ñawapac sa.

Midiannênj becobo kêwiwic tau.

8 O Apômtau, gédêñ aôm gôñgôñ nêñ hos ñaô
 ma nêñ kareta sinñja kêku ñacjo tulu nañ,
 aôm têtmtac ñandañ gédêñ bu kapôêñ me.
 Nêñ têtmtac sec gédêñ gwêc tau me.

9 Aôm kôka tikoc kêsêp nêñ talam.

Aôm kôkêñ sôb kêkô tikoc. Aôm kôkêñ bu ñasamac kêsêli nom gêñgic.

10 Lôc sêlic aôm e ñawiwic kêsa.

Kom kêsêwa kêsêp gêmêñ.

Gwêc ñagêdimbob kêgasim ñakicsêa kapôêñ

ma ñadembom kêpigenñ gêja.

11 Oc kêlinñ tau sinñ kêpi gêmêñ atom

ma ajôñ kêkô ñañêñ anga nê mala.

Êsêac têtêc nêñ sôb ñaja

to nêñ kêm ñawasi ñaôsic-ôsic.

12 Aôm kôsêlêñ kôka nom totêtmtac kêbuli aucgenñ

ma golo tentenñlatu popoc totêtmtac ñandañgenñ.

13 Aôm gôdi gebe ônam nêñ lau sa

gebe ônam nêñ ñac, tañ goenñ oso enñ nañ kêsî.

Aôm kômakiñ ñac alôb-alôb nê andu

ma gosenñ andu tau popoc e malamê.

14 Aôm nêñ sôb kêpê ênê môkêapac e palalap

ma ênê laumata sêc êlinñ-êlinñ amboac mu gêju gêñ salinñ-salinñ.

gebe êsêac selo lau ñalêlôm sawa popoc ma têdanğôñ êsêac kelecgenñ.

15 Aôm kôka gwêc ña nêñ hos e bu ñasamac kêsa.

16 Aê gañô e ôlic kêlênim tau

ma ñakicsêa gêgôm gêdôcôlic kêtênêp.

Ñoc ñatêkwa kêtû palê.

Ockaiñ kêtû mêlê-mêlê.

Aê gabe jamañgenñ jamoa ma jaôñ bêc Anôtô êkêñ ñagêjô

êpi lau, tañ sêkôniñ aêac nañ.

17 Jambô oc êôc atom

ma wainmôkê oc ênam ñanô atom.

Katêkwi êñgamiñ nê ñatêkwi

ma gêñ taniñña ênam ñanô atom.

Domba malerñmê anga nêñ sapa

ma bulimakao sêmoa nêñ andu atom.

18 Mago aê jatu samuc Apômtau.

Aê janam lasê êtu ñoc moasiñ ñaAnôtô.

19 Apômtau Anôtô kêtû ñoc ñaclai ñam.

Enñ kêkêñ aê kalêti amboac mojava.

Enñ kêkêñ aê kasêlêñ anga gamêñ lôcña.

Hagai

Gêdêñ jala 520 gêmuy Kilisi gêmêñ nomña Anôtô kêkêñ jaen dambê ñagêdô gêdêñ propete Hagai. Eñ kejon biñ tonañ sa kêsêp nê buku. Lau Juda sêmu sêmêñ anğa nêñ kapoacwalô ma sênghôn Jerusalem jala ñagêdô su. Mago lôm dabuy ñapopoc gacgeñ gêc. Anôtônê jaen kêkac launêñ kasêga gebe sêkwê lôm dabuy sa êtiam. Ma Apômtau gêjac mata gebe lau, taj sêjam taurj ôkwi e têtû selec nañ, oc têtap nêñ gêñ ñajam to wama sa êndêñ têm ten, taj gêc nêmmña nañ.

Jatu gebe sêkwê lôm dabuy sa êtiam

¹ Gêdêñ kin Darius nê gôlin ñajala kêtû luagêcña ñaajôn kêtû 6 ñabêc ñamataña Apômtaunê biñ gêmêñ gêdêñ Sealtiel latu Serubabel, taj kêtû gôlinwaga Judaña nañ, agêc Jehosadak latu dabuñsêga Josua kêsa propete Hagai awa gebe

² “Lausiñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm amboac tonec gebe Lau tonec sêsôm gebe “Têm takwê Apômtaunê andu sa êtiamña mênghêd lasê su atom tagen.”

³ Kêtû tonañña Apômtau nê biñ kêsa propete Hagai awa gebe

⁴ “Andu tonec popoc-popocgeñ gêc, mago amac akwê taôm nêmm andu ñajam-ñajamña ñatêmm mênkêsa me.”

⁵ Amboac tonañ lausiñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm tonec gebe “Taêm ênam taôm alic acgom, amac amoa amboac ondoc.

⁶ Amac apalip ñawê taêsam, mago ajon ñanô ñagecgeñ sa. Gêñ aninña gêc amac, mago gêdêc amac tøj atom. Amac akôc ñakwê gebe asô, mago kêjandaj amac atom. Ma lau, taj sêjam kôm kêtû awaña nañ, sêjam kôm, mago kôm ñaôli tau gêlôm êsêac atom.

⁷ “Lausiñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm gebe Taêm ênam alic acgom, amac amoa amboac ondoc.

⁸ Galoc api lôc anamañ ma akôc ka amêñ ma akwê andu tau gebe ênac matocanô ñajam ma atoc aê sa ñapep êtiam.

⁹ Amac taêm kêka kôm ñanô kapôên, mago gêjam tau ôkwi kêtû saun. Amac ajon kôm ñanô tau sa ma aê gaju sa gêjaña. Apômtau kêsôm gebe Aê gagôm tonañ kêtû asagenña. Ñam gebe ñoc andu popoc-popocgeñ gêc ma amac samob ôlim palê kêsa kêtû akwê taôm nêmm andu sa kêtômgeñ.

¹⁰ Kêtû tonañña umbon kêgamiñ maniñ ma nom kêgamiñ ñanô.

¹¹ Ma aê gamôêc oc kêsêgô gamêñ to lôc ma polom to wain wakuc ma niptêkwi to gêñ samob, taj nom kêkêñ kêpi gêmêñ nañ, ma ñamalac to bulimakao ma kôm samob taj sêjam nañ.”

¹² Go Sealtiel latu Serubabel agêc dabuñsêga Jehosadak latu Josua ma lau ñapopoc samob taneñ wamu Apômtau, nêñ Anôtô nê awa to propete Hagai, taj Apômtau, nêñ Anôtô kêsakiñ eñ nañ, nê biñ ma têtêc Apômtau.

¹³ Go Apômtaunê jaenwaga Hagai kêsôm Apômtaunê biñ gêdêñ lau tau gebe “Apômtau kêsôm gebe Aê gamoa gawin amac.”

¹⁴ Ma Apômtau kêkêli Sealtiel latu gôlinwaga Serubabel agêc Jehosadak latu dabuñsêga Josua ma lau ñapopoc samob nêñ ñalêlôm ma êsêac sêmêñ sêjam kôm kêpi lausiñ undambêña nêñ Apômtau, nêñ Anôtô, nê andu

¹⁵ gêdêñ ajôn kêtû 6 ñabêc 24.

2

Lôm dabuy wakuc ñawasi tau ma moasiñ wakuc

¹ Gêdêñ kin Darius nê gôlin ñajala kêtû luagêc ñaajôn kêtû 7 ñabêc 21 Apômtaunê biñ kêsa propete Hagai awa amboac tonec gebe

² “Galoc ôsôm êndêñ gôlinwaga Judaña Sealtiel latu Serubabel agêc Jehosadak latu dabuñsêga Josua ma êndêñ lau ñapopoc samob amboac tonec gebe

³ Amacnêmm asa gêmoa, taj gêlic andu ñawasi gêmuyña su nañ. Ma amac alic andu galocña tau amboac ondoc. O alic gêñ galocña amboac gêñ ñaôma me masi.

⁴ O Serubabel, têtmac êpa sugen. Dabuñsêga Josua, têtmac êpa sugen. Ma lau gamêñ tonecña samob, têtmac êpa sugen. Apômtaunê biñ tau tonec. Akôc kôm sa gebe aê gamoa gawin amac. Lausiñ undambêña nêñ Apômtau nê biñ tau tonec.

⁵ Aêñoc ñalau oc êmoa amac ñalêlôm, atêc taôm atom.

⁶ Gebe lausiñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm amboac tonec gebe Saungeñ acgom, go aê oc jawiwic undambê to nom ma gwêc to masanm ñim tagengeñ êwiñ.

⁷ Aê oc jawiwic tentenlatu pebenj gebe samob sêkôc nêj awamataêjam sêmêj ma aê jakêj njawasi andu tonecna ênam auc. Lausinj undambêja nêj Apômtau kêsôm binj tonec.

⁸ Gebe silber natau aê ma gold natau aêgoc. Lausinj undambêja nêj Apômtau kêsôm binj tonec.

⁹ Lôm dabuj tonec njawasi njamuja oc êlêlêc gêmuñja su. Lausinj undambêja nêj Apômtau kêsôm binj tonec ma anga gamêj tau tonec tec janam mec lau. Lausinj undambêja nêj Apômtau kêsôm binj tonec.”

Propete kêtû kênac lau dabujwaga

¹⁰ Gêdêj Dariusnê gôlinj najala kêtû luagêc njaajôj 9 njabêc 24 Apômtaunê binj kêsâ propete Hagai awa amboac tonec gebe

¹¹ “Lausinj undambêja nêj Apômtau kêsôm amboac tonec gebe Ôtu kênac êsêac dabujwaga gebe sêwa binj tonec sa gebe

¹² “Nac tej embe ênsambaj njamêsôm da dabujja êsêp nê njakwê njalêsu ma êmoasac polom me gêj kêsôc tej me wain me niptêkwi me gêj amboac tonaj njagêdô nja nê njakwê nan, oc gêj tau êtu dabuj me masi.” Ma dabujwaga sêjô binj tau gebe “Masi.”

¹³ Go Hagai kêsôm gebe “Mago njac tej, taj gêmoa gêwiñ njacmatê tej ma geserj nê dabuj su nan, embe ej êmoasac gêj amboac tonaj njatej nan, oc gêj tau njatêmui êsa e êtu da êtiam me masi.” Dabujwaga sêjô binj tau gebe “Oc selec atom.”

¹⁴ Go Hagai kêsôm gebe” Apômtau kêsôm gebe Lau tonaj nêj binj amboac tonaj. Aê galic gôlôacmôkê têtôm tonaj.

¹⁵ Mago galoc taêm ênam njapep ma ajop gêj, taj mênêsa ênac m êndêj bêc tonec ma elom-elom êna. Gêdêj taj adênanj poc tej gêsac poc tej njao anga Apômtaunê lôm dabuj atomgerj nan, amac amoa amboac ondoc.

¹⁶ Nac tej gêô lasê polom njatonj, taj gêjac talu 20 njawae nan, mago kêtap polom talu 10 gerj sa. Tej gêô lasê sêpip wain njamala gebe êkôc gasuc 50, mago kêtap 20 gerj sa.

¹⁷ Apômtau kêsôm gebe Aê gajac amac to nêj gêj kômja nja buj to gwa ma kompos. Gêj samob, taj amac ajam kôm kêpi nan, mago amac amu adêj aê amêj atom.

¹⁸ Ajop njapep, anac m êndêj bêc tonec. Bêc tau ajôj 9 njabêc 24. Akêj Apômtaunê lôm dabuj njanombaj gêdêj bêc tau. Ajop njapep gebe

¹⁹ gêj njawê oc ê su anga andu ajac gêj sanja me masi. Ma wain to jambô ma nip to katêkwi oc njanomê me masi. Ocsalô aê gajac m gebe janam mec.”

Apomtau gêjac mata binj gêdêj Serubabel

²⁰ Gêdêj bêc 24 tonanjerj Apômtaunê binj gêdêj Hagai kêtû luagêcna amboac tonec gebe

²¹ “Ôsôm êndêj gôlinjwaga Judaña Serubabel gebe Aê gabe jawiwic undambê to nom

²² ma japô kinjêj lêpôj ênduc to jansenj tentenlatu nêj gamêj njac lai su. Aê oc japô nêj kareta to êsêac, taj sêkô njao nan, ênduc ma nêj hos to lau, taj sêngôj hos njao nan, sêu tauj ma senserj tauj su sênanja.

²³ Lausinj undambêja nêj Apômtau kêsôm gebe Êndêj bêc tonaj aê oc jakôc njoc sakinjwaga aôm Sealtiel latu Serubabel gebe jakôc aôm gebe ôtu gôlinjwaga ônam aê lanjoc gebe aê kajalinj aôm sa.” Lausinj undambêja nêj Apômtau kêsôm binj tonaj.

Sakaria

Sakariané buku gêwa tau kékôc gêja njasébu luagéc gebe

1. Mòkêlatu 1-8 Sakaria katu kainj tenj kêsâ e gêlic njakatu ma geoc binj lasê gêdêj jala 520-518 gêmuj Kilisi gêmêj nomnja njasawa. Eñ gêlêj binj lau gebe sêkwê Jerusalem to njalôm dabuj sa êtiam ma sênam tauj ôkwi têtû selec. Ma eñ geoc lasê gebe Mesianê têtû kêdabinj.
2. Mòkêlatu 9-14 Lau tauj sêkip Bibolo njam sa nanj, nêj njagêdô sêsâe gebe binj, tauj kêsêp mòkêlatu tonec nanj, lau tenj teto. Êsêac sêjac têtû Sakarianê binj ma sêsôm binj kêpi Mesianê têtû to têtû njamuja lasê.

2

Sion ênam lasê êtu Apômtauja

¹⁰ Sion latuo, ônam lasê to têtmac wapigenj gebe aê oc wacjangôj aôm njalu. Apômtau kêsôm amboac tonaj.

¹¹ Êndêj bêc tônê tentenlatu gwalêkinj oc sêmbinj tauj tøj dêndêj Apômtau ma têtû aêjoc laugen, ma wacsêngôj aôm njalu.

¹² Ocgo ôjala gebe lausinj undambêja nêj Apômtau kêsakinj aê gawac. Ma Apômtau oc êkôc lau Juda sa têtû ênê gêjênsêj sêmoa gamêj dabuj ma êjalinj Jerusalem tau sa êtiam.”

¹³ Njamalac peberj sênam tauj tøj jamanjenj sêkô Apômtau lanjônêj gebe eñ gêdi anja gamêj dabuj taugoc.

9

Kinj njamuja oc ênam nê lau sa

⁹ Ôtu samuc, o Sion latuo.

Ônam lasê, o Jerusalem latuo.

Gôlicgac me, nêj kinj gêdêj aôm gêwac.

Eñ njac gêdêj to gêjam sa.

Njac malô jagêngôj donki tenj, gêngôj bôc wabanja njalatu njâ.

¹⁰ “Aê oc jansenj kareta sinja su anja Epraim

ma hos sinja anja Jerusalem.

Aê oc japôj talam sinja tulu

ma eñ oc êjatu binjalôja êndêj tentenlatu samob.

Ma nê gamêj kinja oc ênêc anja gwêc tenj e êndêj gwêc tenj,

ma anja bu (Euprat) tau e êndêj nom njamadinj tau.

¹¹ “Ma kêtû aômja, kêtû poac decja, tauj kamoatinj gêdêj aôm nanj,

aê oc jangamboac nêj lau kapoacwalôja, tauj sêngôj sê sawa bu masinja nanj su.

¹² Amboac tonaj amac lau kapoacwalôja, tauj akêj matem nanj, amu andêj nêj lamu njanêja amêj.

Ocsalô tonec aê jasôm lasê gebe jajô nêj gêj êtu dim luagéc êndêj aôm.

¹³ Gebe aê kakêkam Juda amboac njoc talam

ma kakêj Epraim kêkô tikoc.

O Sion, aê kajatu latômi gebe sênac lau Grik nêj latui.

Aê jakam aôm amboac sinjwaga kêmêgôm nê sinj.”

¹⁴ Êndêj tonaj Apômtau oc êd lasê êndêj êsêac

ma nê sôb oc êlôp amboac ôsic.

Apômtau Anôtô oc ênac dauc êtanj

ma êmêj amboac mu ilai, tauj gêmêj anja gêmu kêsêpja nanj.

¹⁵ Lausinj undambêja nêj Apômtau oc ejop êsêac

ma êsêac oc sêndanjôj lau dabanja

ma sênom nêj dec amboac wain

e têtmac êkôc amboac suc mênjêc, njawambuc kêsâ amboac altar njakêclêsu.

¹⁶ Êndêj bêc tonaj nêj Apômtau Anôtô oc ênam êsêac kêsi.

Eñ oc ejop êsêac amboac gejobwaga gejob bôc njatorj tenj

gebe êsêacnêj njawê oc êpô ênê gamêj

amboac sunsuj pocawa gêwê kô.

Maleaki

Lau sêkwê lôm dabuŋ anġa Jerusalem sa su ma propete Maleaki keto buku tonec. Bin taj kékêŋ wapac propete nanj, tonec gebe dabuŋwaga to lau sêsap poac, taj Anôtô kêmoatiŋ gédêŋ êsêac nanj tulu. Tec propete kêkalem êsêac gebe taêŋ ênam poac tau ma sêŋgôm ŋanô êsa.

Gédêŋ propete Maleaki nê têm lau sêsa nêŋ lêŋ palin-palinġen to sêjam sakinġ Anôtô kwalec-kwalec. Dabuŋwaga to lau sêsau Anôtô. Êsêac sêgamiŋ da, taj gêjac Apômtau ŋawae nanj, ma sêsa nêŋ lêŋ kêtôm Anôtônê binj atom. Mago Apômtau oc êmêŋ ma êmêtôc nê lau. Eŋ oc êŋgôm êsêac têtû selec ma êsakiŋ nê jaerŋwaga tenj gebe êmansariŋ intêna to êsôm ênê poac lasê.

¹ Bin pucŋa. Maleaki kêsôm Apômtaunê binj, taj gédêŋ lau Israel nanj lasê.

Apômtau têtac gêwiŋ lau Israel

² Apômtau kêsôm gebe “Aê têtac gêwiŋ amac.” Ma amac atu kênac gebe “Aôm têtac gêwiŋ aêac ŋalêŋ amboac ondoc.” Apômtau kêsôm gebe “Jakob têwa Esau atom me. Mago aê têtac gêwiŋ Jakob,

³ ma têtac gedec Esau. Amboac tonariŋ aê gagôm ênê lôc kêtû gamêŋ sawa ma gawi nê nomlênsêm sinj gédêŋ bôcbôm.”

⁴ Edom embe êsôm gebe “Sêjac aêacnêŋ malac popoc, mago aêac oc akwê ŋapopoc sa êtiam.” Go lausiŋ undambêŋa nêŋ Apômtau oc êsôm gebe “Êsêac oc sêkwê sa, go aê jansenj su. Ma sêsam êsêac gebe ‘Gamêŋ alôb-alôb’ to ‘Lau taj Apômtau têtac ŋandariŋ gédêŋ êsêac gederj tôngeniŋ’ nanj.”

⁵ Ma amac taôm matemanô oc alic ma asôm gebe “Apômtau eŋ kapôêŋ kêlêlêc Israelnêŋ gamêŋ ŋamadiŋ gêja.”

Apômtau gêjam la dabuŋwaga

⁶ “Latu ketoc tama sa ma sakiniŋwaga ketoc nê ŋatau sa. Ma aê embe jatu tama tenj ma amboac ondoc atoc aê sa atom. Ma aê embe jatu ŋatau, go amboac ondoc atêc aê atom. Lausiŋ undambêŋa nêŋ Apômtau kêsôm binj tonariŋ gédêŋ amac dabuŋwaga, taj asu ŋoc ŋaê susu nanj. Ma amac atu kênac gebe’ Aêac asu nêŋ ŋaê susu amboac ondoc.’

⁷ ŋam gebe amac akêŋ gêŋ sec kêtû da gêsac ŋoc altar. Ma amac atu kênac gebe ‘Aêac ajainj amboac ondoc.’ ŋam gebe amac taêm gêjam Apômtaunê tebo kêtû gêŋ ŋaômna tenj.

⁸ Embe akêŋ bôc matapec êtu da, tonariŋ sec atom me. Embe akôc bôc kêlêc ma gêmac gêgômŋa tenj, tonariŋ sec atom me. Ôkêŋ gêŋ tau êndêŋ nêŋ gôliŋwaga eŋ oc etoc gêŋ tau sa ma êlic aôm ŋajam me.” Lausiŋ undambêŋa nêŋ Apômtau nê binj tonariŋ.

⁹ Ajôc, amac dabuŋwaga, anam malô Anôtônê ŋalêlôm gebe eŋ taê walô aêac. Amac embe anġôm amboac tonanġeniŋ eŋ oc êŋgamiŋ nê moasiŋ êndêŋ amac me masi. Lausiŋ undambêŋa nêŋ Apômtau nê binj tonariŋ.

¹⁰ “Ojae, ŋac tenj êmoa amac ŋaluŋmanj, taj ênsariŋ katam auc gebe ja êpô ŋoc altar ŋaômagenj atom nanj. Amac ajac aê matocanô ŋajam atom ma gabe jakôc da tenj anġa amacnêŋ sa atom. Lausiŋ undambêŋa nêŋ Apômtau kêsôm binj amboac tonariŋ.

¹¹ Anġa oc ŋam e gédêŋ oc kêsêp aêŋoc ŋaê ŋawae kêsa anġa tentenjlatunêŋ, ma sêkêŋ da ŋamalu to da selec kêtû aêŋoc ŋaêŋa anġa gamêŋ samob gebe aêŋoc ŋaê kapôêŋ anġa tentenjlatunêŋ. Lausiŋ undambêŋa nêŋ Apômtau kêsôm binj tonariŋ.

¹² Mago amac asôm gebe ‘Apômtaunê tebo selec atom’ ma akêŋ gêŋ, taj taôm adec nanj, êtu da, tec atoc aêŋoc ŋaê sa atom.

¹³ Lausiŋ undambêŋa nêŋ Apômtau kêsôm binj tonec gebe Amac asôm gebe ‘Aêac ôliŋ ŋakam têtû kôm samob tonariŋja,’ ma apêc gêdôm aê. Amac abe aê jakôc gêŋ amboac tonariŋ su anġa amam lememe.

¹⁴ Aê japuc boa ŋac dansariŋ, taj gêjac mata bôc selec ŋajam tenj, taj gêmoea nê tonj ŋalêlôm nanj, mago kékêŋ puliŋ tenj gêjô kêtû da gédêŋ Apômtau. Aê kinj kapôêŋ, nanj lau tentenjlatu samob têtêc aêŋoc ŋaê.

2

¹ “Ajôc, amac dabuŋwaga, ŋagôliŋ tau tonec kêkanôŋ amac.

² Lausiŋ undambêŋa nêŋ Apômtau kêsôm gebe Amac embe akêŋ tanjem atom ma embe taêm ênam gebe atoc aêŋoc ŋaê sa atom, go japuc boa amac. Ma janam amacnêŋ mec ôkwi êtu gêŋ japuc boanġa tenj. Binŋanô, aê gajam nêŋ mec ôkwi su gebe amac akêŋ tanjem aêŋoc binjsu atom.

³ Alic acgom, aê jandim amac lememe êŋgic, ma japalip amacnêŋ bôc danġa nêŋ tac êpi amac lanġômanô ma jatiŋ amac su anġa lanġôcnêŋŋa.

⁴Go amac ajala gebe aê kasakinj binju tonanj kêtû amacña gebe aênoc poac, taj kamoatinj gawinj Lewi nanj, êtu tônj. Lausinj undambêña nêj Apômtau kêsôm binj tonanj.

⁵Noc poac gédêj Lewi gebe enj êmoa mata jali to êwê kainj binjalô ma enj etoc aê sa to êtêc njoc njaê.

⁶Enj kédôj aênoc lêj tobijnjanôgenj ma binj keso tenj kêsa ênê awa atom. Enj kêsa nê lêj gêwinj aê towama ma tobijnjgêdêngenj to gêjam lau taêsam ôkwi anja nêj lêj sec.

⁷Têndôj lau sêjala Anôtô njanôña gêjac dabunwaga njawae. Lau dëndêj êsêac sêna gebe sêjô njoc njalêlôm gebe êsêac têtû Apômtau njaniniñ nê jaejwaga.

⁸Mago amac dabunwaga ao sic anja intêna gédêj. Ma binj, taj amac adôj nanj, gêgôm lau taêsam sebenj. Amac ajac poac, taj kamoatinj gawinj amac nanj popoc. Lausinj undambêña nêj Apômtau kêsôm binj tonanj.

⁹Amboac tonanj aê kakêj lau samob sêpêc gédôj amac to sêlic amac amboac gêj njadma gebe amac adaguc njoc binj, taj kakêj nanj, atom ma embe andôj aênoc lau, go amac apuc êsêac njamgenj.”

Lau Israel nêj kwalec

¹⁰Aêac samob nêj tamenj tagenj atom. Ma Anôtô tagenj kékêj aêac atom me. Kêtû asagenj aêac tajac binj, taj tajac mata gédêj tauñ nanj gêjgic. Ma kêtû asagenj aêac tasu poac, taj Anôtô kêmoatinj gédêj nêj mimi nanj susu.

¹¹Lau Juda sêjac binj, taj sêjac mata gédêj Anôtô nanj, popoc ma sêgôm gêj alôb-alôb anja Israel to Jerusalem. Êsêac sêjainj lôm dabun, taj Apômtau têtac gêwinj nanj. Njcwaga sêjam lauo, taj sêjam sakinj anôtôi jaba nanj.

¹²Apômtau enserj njac, taj gêgôm gêj amboac tonanj nanj, sumanj ma enj êwê kainj aêacnêj lau, taj sêkêj da gédêj lausinj undambêña nêj Apômtau nanj, êtiam atom.

¹³Ma gêj tonec amac agôm amboac tonanjenj. Amac agadê Apômtaunê altar nj matem-sulu to nêj tanj ma nêj oliñ gebe enj êkôc da, taj akôc amêj nanj, sa kêtiam atom.

¹⁴Ma amac atu kênac gebe “Kêkôc sa atom kêtû agenja.” Njam gebe amac asap binj, taj ajac mata gédêj lauo nanj, ajam gédêj amac njapalêjenj nanj popoc. Enj kêtû nêj kêpuctôj ma aôm kôsap binj, taj gôjac mata gédêj enj nanj tulu. Binj taj gôjac mata kôkô Anôtô lajnôm gebe ôsap enj tônj nanj.

¹⁵Anôtô gêgôm amagêc nêj awê atu ôli to katu tagenj atom me. Ma enj gêgôm tonanj kêtû njam ondocña. Njam gebe amagêc atap gôlôac, taj têtû Anôtônê njapalê njanôgenj nanj sa. Amboac tonanj ajop taôm gebe nêj tenj êwi nê awê, taj gêjam gédêj enj njac matacerj nanj, sinj atom.

¹⁶Apômtau Israelnêj Anôtô kêsôm gebe “Aê gadec mêtê awê to njac sêwi tauñ sinja. Aê têtac sec embe amacnêj tenj êjngôm mêtê sec tonanj êndêj nê awê. Amboac tonanj ajop taôm gebe anac binj, taj ajac mata nanj, popoc atom ma asap nêj lauo tônj.”

Bêc mêtôcña kédabinjac

¹⁷Amac asakam Apômtau nj nêj binj. Mago amac asôm gebe “Aêac agôm enj ôli njakam kêsa nj asagenj.” Agôm nj binj tonec gebe “Lausinj undambêña nêj Apômtau gêlic lau, taj sêgôm sec nanj njajam. Ma enj têtac njam kêtû êsêacña.” Ma amac atu kênac binj tenj gebe “Anôtô taj oc êmêtôc binj nanj, gêmoa ondoc.*”

3

¹“Alic acgom, aê oc jasakinj njoc njacjaenj gebe êmansanj aênoc intêna. Ma Apômtau, taj amac asom amoa nanj, gaôgenj mênêô lasê nê lôm dabun. Njajacjenj taj amac akêj matem nanj, oc êwac ma êsôm njoc poac, taj kamoatinj nanj lasê.

²Mago asa êtôm gebe êpuc tau tônj êndêj bêc enj êmênja. Asa oc êtôm gebe êmoa êndêj enj êô lasêña.

“Enj oc êtôm njac-kêpac-kiwaga nê ja to njac-kêkwasinj-obowaga nê sop.

³Enj oc êmênj gebe êmêtôc binj amboac njac, taj gêgôm silber to gold njakênj kêsana nanj, ma amboac njac-kêpac-kiwaga gêjam nê kôm, nanj Apômtau oc êjngôm Lewi latui têtû selec gebe sêkêj da gédêj êndêj Apômtau.

⁴Go da, taj lau Juda to lau Jerusalem sêkêj gédêj Apômtau nanj, ênac enj mataanô njajam êtôm andanjenj.”

⁵Lausinj undambêña nêj Apômtau kêsôm gebe “Aê oc jawac gebe jawa amac sa njagaôgenj êndêj laubenj to lau mockainjo to mockainja ma dansanjwaga to êsêac, taj sêsau sêôc kômwaga nêj mone ma onanj sêgôm awêtuc to mosêbu sec to têtû kasec lau jaba ma têtêc aê atom nanj.

Takêj genj lemelu-lemelu (10-10) njatenj enderj Apômtau

* 2:17: Gebe enserj êsêac su anja nêj kôm to sakinj.

6 “Aê Apômtau, gajam tauc ôkwi atom. Ma amac amboac tonanjen Jakob latui njawakuc amoa njapanj amboac amoa amboac tonanjen.

7 Amac akac taôm su anja aênjoc binjsu kêtôm nê mimi ma agôm binjsu tau njanô kêsâ atom. Lausij undambêja nêj Apômtau kêsôm gebe Amu andêj aê amêj étiam, go aê jandêj amac jawac. Mago amac asôm gebe ‘Aêac amu awac amboac ondoc.’

8 Aê jatu kênac gebe Kêtôm gebe njac tenj êmbuli Anôtô auc me masi. Ma amac tec abuli aê aucgoc.

9 Aê kapuc boa amacnê m lau samob gebe abuli aê auc.

10 Akôc nê m gêj lemelu-lemelu njatenj samob amêj andu tajac gêj sanja gebe gêj tanijnja ênêc njoc andu. Ansaê aê acgom, go amac oc alic gebe aê oc jalêc undambê njakatam su ma jansêwa moasinj njajamanô wacêpi amac.

11 Aê oc jatinj wagô su gebe sensej amacnê m gêj njanô su atom. Ma nê m kôm wainja oc ênam njanô. Lausij undambêja nêj Apômtau kêsôm binj tonanj.

12 Go lau tentenjlatau samob awej oc êôc amac gebe amacnê m gamêj êtu gamêj têtac njajam njac tenj. Lausij undambêja nêj Apômtau kêsôm binj tonanj.”

Anôtô géjac mata nê moasinj

13 Apômtau kêsôm gebe “Amac awem ola gêdêj aê. Ma asôm gebe ‘Aêac asôm binj ondoc kêpi aôm.’

14 Amac asôm gebe ‘Tanam sakinj Apômtau njananô masi. Danjôm nê binj njanô êsa ma tasêlêj tonjalêlôm njawapacgenj tamoa lausij undambêja nêj Apômtau lanjônê m oc njajam amboac ondoc.

15 Tec aêac talanem tetoc-tauj-sawaga gebe lau sec têtac kôm njanôgenj sa atom, êsêac embe sênsaê Anôtô njac nêj lêj sec, mago sêwê njagêjô sa amboac tonanjen.’ ”

16 Go lau, tanj têtêc Apômtau nanj, sêjam binjalôm gêdêj tauj. Ma Apômtau kêkêj tanja ma gêjô binj, tanj êsêac sêsôm nanj. Ma teto lau, tanj têtêc Apômtauja ma tetoc enj sa nanj, nêj njac kêsêp buku tenj sêkô enj lanjônê m njac.

17 Lausij undambêja nêj Apômtau kêsôm gebe “Êsêac oc têtac njoc lau. Êndêj bêc, tanj aê jakêj nanj, êsêac oc têtac aê tauc njoc gêj. Ma aê taêc walô êsêac êtôm tama, tanj taê walô nê latu, tanj géjam sakinj enj nanj.

18 Êndêj tonanj amac oc alic étiam gebe asagenj gêwa njac gêdêj ma njac alôb-alôb to njac, tanj géjam sakinj aê ma tenj, tanj géjam sakinj aê atom nanj gêjgic.”

4

Apômtaunê bêc oc êmêj

1 “Alicgac me, bêc tau oc êmêj, nanj tetoc-tauj-sawaga to sêgôm secwaga samob ja oc êninj êsêac amboac oba. Êndêj bêc tonanj ja oc êninj êsêac su e nêj njawakac to njalaka njapopoc malamê samucgenj. Lausij undambêja nêj Apômtau kêsôm binj tonanj.

2 Mago amac, tanj atêc aênjoc njacê nanj, njoc njac lai ênam kêsinja oc êpô amac amboac oc ma oc njawê ênjgôm amac ôlim njajam êsa. Amac oc amboanj to amoa njajam amboac bulimakao njalatu wakuc, tanj sêsa anja sapa nanj.

3 Êndêj bêc aê janjôm tonanj njanô êsanja amac oc aka lau alôb-alôb tônj gebe êsêac têtôm wao, tanj gêc anja emtapa njalabu. Lausij undambêja nêj Apômtau kêsôm binj tonanj.

4 “Taê m ênam binj, tanj njoc sakinjwaga Mose kêdônj nanj. Binjsu to njagôlinj, tanj kakêj gêdêj enj anja lôc Horeb (Sinai) kêtac lau Israel samobnja nanj.

5 “Alic acgom, aê oc jasakinj propete Elia êndêj amac êmunj Apômtaunê bêc kapôêj to njawapac katinj tenj êwac.

6 Enj oc ênam tamenj nêj njalêlôm ôkwi êndêj nêj njapalê, ma njapalênêj êndêj tamenj. Embe masi, aê oc jawac ma japuc boa amacnê m gamêj.”

Nawae Njam **kêtôm** **MATAI KETO**

Nawae njam kêtôm Matai Keto nec gêjac jaen njam tonec namij gebe Kilisi (Mesia, Kêsiwaga), tan Anôtô gêjac mata en nan, Jesu tau. Bin tan Anôtô gêjac mata gédên nê lau gêc Binlênsêm Langwa nan, en gêgôm njanô kêsâ kêpi njac tau tonan. Jesu têna kêkôc en anja lau Juda nêj, tan en njapalêgen gêmôa êsêac njalun e kêtû kapôên nan, mago njam gêlam gêden êsêac lau Juda taunjen nê atom, kepen njamalac peben kêtôm nom njagamêngej gêwinj.

Matai kédênan nê Nawae Njam njatitipgen njapep. En gêjac m gédên Jesu têna kêkôc en njaminj, go keto Jesu gêlinj sanju ma Sadañ kêlêtom en njabinj. Go gelom en kêkôc nê sakinj Mesiaja sa njaminj gebe gêjam mêtê to kédôn lau ma gêgôm gêmac ôlinj njam kêsâ jagêmôa Galilaia njagamenj nan. Su go keto Jesu anja Galilaia gêja Jerusalem njabinj, gogco gêjac minj gêj samob, tanj kêtap en sa gédên nê woke njamuja nan, e jagédênj sêjac en kêpi ka ma Anôtô gênu en mata jali gêdi sa anja njacmatênên nan.

Bin tê Njam tau gebe êwaka sa ênêc awêgej nê, njatenj tonec gebe Jesu en kédônjsêga kapôên tau enjoc, tanj gêwa Anôtônê Binju sa amboac njatau en ma kêsôm Anôtônê Gamên njawae lasêgej. Bin tanj en kédôn-kédôn nan, sejonj njagêdô samob sa gêc njasêbu kapôênj 5 tonec gebe (1) Bin Lôcja, tanj en gêwa lau Gamênj Undambêja nêj nam sa gebe sêpô lèna tanj kêtû Mêtêna to njalêlôm njawapac ma têtac malô to sebe sêngôm Anôtônê binj êtu tònja ma taen walô lau to gejnja to njalêlôm njawa ma sê wama taunja to sêjanda êsêac kêtû Anôtônê binja. Go gêwa êsêacnêj kolerj to nêj lèj njam ma Anôtônê moasinj to nê njagêjô êjam ma sêngônj matenj jali njawasi njam sa amboac tonanj (môkêlatu 5-7); (2) Jesu kêkêj nê njacsenjomi 12 sêja ma gêwa nêj sakinj njam sa gédên êsêac (môkêlatu 10); (3) binjônj kêpi Gamênj Undambêja njamja (môkêlatu 13), (4) tanac dabinj taunja gêjac Jesunê lau samob njawae (môkêlatu 18); go (5) Jesu geoc binj nom tonec njatêm ênac pep to Anôtônê Gamênj mênjêsanja njabinj lasê (môkêlatu 24-25).

Nadênan

1. Jesunê mimi njam to têna kêkôc en ma gêmôa njapalêgenja njaminj 1:1-2:23
2. Njackêsagu Joanj nê sakinj 3:1-12
3. Jesu gêlinj sanju ma Sadañ kêlêtom enj 3:13-4:11
4. Jesu kêkôc nê sakinj sa gêmôa Galilaia 4:12-18:35
5. Jesu gêwi Galilaia sinj gêja Jerusalem 19:1-20:34
6. Jesunê woke njamuja anja Jerusalem to malac, tanj gêc malac tau njagala nanj 21:1-27:66
7. Apômtau gêdi sa ma geoc tau lasê njaminj 28:1-20

Jesu Kilisi nê njam (Luk 3:23-38)

- ¹ Abraham latu Dawid nê latu Jesu Kilisi nê njam njabuku tonec.
- ² Abraham kêka Isak lasê, Isak kêka Jakob lasê, Jakob kêka Juda to lasitêwai lasê,
- ³ Juda kêka Peres agêc Sera lasê, Tamar kêkôc êsêagêc, Peres kêka Hesron lasê, Hesron kêka Aram lasê,
- ⁴ Aram kêka Aminadab lasê, Aminadab kêka Nason lasê, Nason kêka Salmon lasê,
- ⁵ Salmon kêka Boas lasê, Rahab kêkôc enj, Boas kêka Obed lasê, Rut kêkôc enj, Obed kêka Isai lasê, Isai kêka kinj David lasê.
- ⁶ Dawid kêka Salomo lasê, Urianê awê kêkôc enj,
- ⁷ Salomo kêka Rehoboam lasê, Rehoboam kêka Abia lasê, Abia kêka Asa lasê,
- ⁸ Asa kêka Josapat lasê, Josapat kêka Joram lasê, Joram kêka Usia lasê,
- ⁹ Usia kêka Jotam lasê, Jotam kêka Ahas lasê, Ahas kêka Hesekia lasê,
- ¹⁰ Hesekia kêka Manase lasê, Manase kêka Amos lasê, Amos kêka Josia lasê,
- ¹¹ Josia kêka Jekonia to lasitêwai lasê gédên tanj sêngônj gamênj jaba Babel nanj.
- ¹² Sêngônj gamênj jaba Babel su acgom, go Jekonia kêka Sealtiel lasê, Sealtiel kêka Serubabel lasê,
- ¹³ Serubabel kêka Abiud lasê, Abiud kêka Eliakim lasê, Eliakim kêka Asor lasê,
- ¹⁴ Asor kêka Sadok lasê, Sadok kêka Akim lasê, Akim kêka Eliud lasê,
- ¹⁵ Eliud kêka Eleasar lasê, Eleasar kêka Matan lasê, Matan kêka Jakob lasê,
- ¹⁶ Jakob kêka Josep, tanj gêjam Maria nanj lasê, ma awê tau tonanj kêkôc Jesu, tanj, sêsam enj sebe Kilisi nanj.
- ¹⁷ Gôlôac samob tonanj naj anja Abrahamnê e gédên Dawid nanj nêj njadênan 14, ma anja Dawid e gédên sêngônj gamênj jaba Babel nanj nêj njadênan 14, ma gédên sêngônj gamênj jaba Babel e gédên Kilisi tau nanj nêj njadênan 14.

*Jesu kētu ñamalac
(Luk 2:1-7)*

¹⁸ Jesu Kilisi kētu ñamalac ñalên tau tonec. Êsêac sê ênê tana Maria gêdêñ Josep. Agêc sêmoa sêwiñ tauñ atom e sêlic awê tau taê ança Ñalau Dabuñ nê.

¹⁹ Ma ênê akweñ Josep eñ ñac gêdêñ gebe êñgôm awê tau maja êsa atom, tec gebe êwi eñ sin kelecgeñ.

²⁰ Taê gêjam bin tonañ gêmoa e Apômtaunê anjela geoc tau lasê to gêsun mê gêdêñ eñ ma kêsôm gebe “Dawidnê latu Josep, taêm dani taôm atom, ôkôc nêw awê Maria sa wacêngôn êwiñ aôm, gebe eñ taê ança Ñalau Dabuñ nê.

²¹ Eñ oc êkôc latu ten, nan ôê ênê ñaê gebe Jesu, gebe eñ êsi nê lau su ança nêñ sec to ênam êsêac kêsi.”

²² Bin samob tonañ ñai ñanô kêsa gebe Apômtaunê bin, tan kêkêñ propete awasun kêsôm lasê nan, êtu anô gebe

²³ “Alic acgom, awêtakiñ ten taê e êkôc latu ten, ma sê ênê ñaê gebe Imanuel!” (tanam ôkwi gebe “Anôtô mêngewiñ aêac.”)

²⁴ Josep gêc mê e mata gêlac ma gêgôm kêtôm Apômtaunê anjela kêsakin eñ, tec jakêkôc nê awê sa mêngeñgôn gêwiñ eñ,

²⁵ ma gêjac jaê eñ ñapep e kêkôc latu su, ma gê ênê ñaê gebe Jesu.

2

Lau mêtê ança oc ñam

¹ Jesu têna kêkôc eñ ança Betlehem Judaianja gêdêñ kin Herodo nê têm su, ma lau samuc nêñ lau mêtê ança oc ñam jasêo lasê Jerusalem

² ma têtü kênac gebe “Judanêñ kin, ñapale wakuc nan, gêmoa ondod. Aêac alic ênê utitalata ança oc ñam su, tec abe mênjapôn aenjuduc êndêñ eñ.”

³ Kin Herodo gêñô e kêtakê ñanô, ma lau Jerusalemña samob amboac tonañ.

⁴ Tec kêkalem launêñ dabunjsêga to binjutau samob sa jakêtu lêsu êsêac ñapep gebe “Kilisi oc têna êkôc eñ ança ondod.”

⁵ Ma êsêac sêjô eñ awa gebe “Ança Betlehem Judaianja gebe propete keto amboac tonec gebe

⁶ ‘Aôm Betlehem gamêñ Judanja, tan kôtu kasêga Judanja ñamôkê saun-saunma atom, gebe kasêga ten mênêsa ança aômnmêm, tan ejop ñoc lau Israel.’ ”

⁷ Herodo gêñô su, go kêkalem lau mêtê kelecgeñ gebe sêndêñ eñ sêna ma kêtü Iêsu noc utitalata mêngeô lasêña gêdêñ êsêac.

⁸ Go kêkêñ êsêac sêja Betlehem ma kêsôm gebe “Naatu kênac ñapalê tau ansin sugen e embe atap eñ sa, nanjo mênasôm ñawae êndêñ aê gebe tauc wacjapôn ocduc amboac tonañ.”

⁹ Sêñô kinêñ bin su, go dêdi sêja. Ma utitalata, tan sêlic ança oc ñam nan, kêsêlêñ gêmun êsêac e jakêkô gamêñ, tan ñapalê gêc nan ñaô.

¹⁰ Sêlic utitalata tau e têtac ñajam ma têtü samuc ñanô.

¹¹ Sêso andu ñalêlôm sêja e sêlic ñapalê agêc têna Maria, tec sêu tauñ ma sêpôn aenjuduc gêdêñ eñ, go sêña nêñ talu ma sê awa gold to katêkwi ma lakisia ñajam-ñajam sa jasêkêñ gêdêñ eñ.

¹² Ma Anôtô kêkêñ puc êsêac ña mê gebe sêmu sêndêñ Herodo sêna atom, tec sêc sêsa intêna ten sêmu sêja nêñ gamêñ.

Josep kêkôc nê gôlôac sa sêja Aiguptu

¹³ Êsêac sêc sêja su, go Apômtaunê anjela geoc tau lasê gêdêñ Josep ña mê ma kêsôm gebe “Ôndi sa ma ôkôc ñapalê agêc têna sa aêc asap Aiguptu ana, naônjônôn ônê jakêñ bin aôm acgom, gebe Herodo kêtü kêka-kêka gebe ênac ñapalê êndü.”

¹⁴ Tec Josep gêdi sêc kêkôc ñapalê agêc têna sa gêdêñ gêbêc, ma sêc sêsêp Aiguptu sêja.

¹⁵ Jasêmoa tonañ e Herodo gêmac êndü acgom, gebe bin tan Apômtau kêkêñ propete kêsôm lasê gebe

“Aê gamôêc ñoc Latuc ança Aiguptu gêmêñ” nan êtu anô.

Herodo gêjac ñapalê dedec êndü

¹⁶ Gêdêñ tan Herodo kêjala gebe lau mêtê sêsau eñ nan, eñ têtac ñandan kapônêñ ma kêjatu lau gebe sênac ñapalê ñac ança Betlehem to gamêñ ñamadin, tan nêñ jala tagen to luagêc nan, samob êndü kêtom ñasawa, tan eñ kêtü lêsu bin gêdêñ lau mêtê nan.

¹⁷ Gêdêñ tonañ bin, tan propete Jeremia kêsôm lasê nan, kêtü anô gebe

¹⁸ “Sêñô awen ñaonda ança Rama,

sêwacik to têtanj tanjiboa ñanô,
gebe Rahel kêtanj nê gôlôac,
ma sêjam malô-malô enj e kêtôm atom,
gebe sêjanagac.”

Sêkôc ñapalê Jesu anja Aiguptu gêmu gêmêj

¹⁹ Herodo gêmac êndu su acgom, go Apômtaunê anjela geoc tau lasê gêdêj Josep anja Aiguptu ña mê

²⁰ ma kêsôm gebe “Ôndi s ma ôkôc ñapalê agêc têna sa amu ana gamêj Israel, gebe êsêac, tanj sêgôm gêjêlôm sebe sensej ñapalê nanj, sêmac êndugac.”

²¹ Tec Josep gêdi sa, kêkôc ñapalê agêc têna sa ma sêc sêja gamêj Israel.

²² Gêjô Arkelaus kêtuj kinj Judaianja gêjô tama Herodo su ñawae e kêtêc tau gebe êna tônê atom, tec gêc mê kêkêj puc enj ma gêc kêtanj taugenj gêja gamêj Galilaijanja.

²³ Jagêô laeê malac tenj ñaê Nasaret ma gêjgôj tonanj gebe propetenêj binj êtu tôj gebe “Êsêac sêsam enj gebe ñac Nasareneña.”

3

Ñackêsagu Joanj gêjam mêtê

(Mar 1:2-8; Luk 3:1-18; Joanj 1:19-28)

¹ Gêdêj têm tonanj ñackêsagu Joanj kêpoa lasê ma gêjam mêtê gêmoa gamêj sawa Judaianja

² ma kêsôm gebe “Anam taôm ôkwi gebe gamêj undambêña kêdabinjagac.”

³ Ñac tau tonanj, tec propete Jesaia kêsôm binj kêpi enj gebe

“Ñac tenj gêmôêc awa tonec gêmoa gamêj sawa gebe

‘Amansañ gamêj Apômtau êsêlêjñña

to amêtoc ênê intêna solop.’ ”

⁴ Joanj tau tonanj kêsô ñakwê bôc kamele ñaôlilu to kêjandij ômbinjak bôc ñaôlic gêc dambêpalê, ma geñ wagô to lêp kêtuj nê mo.

⁵ Gêmoa tonanj, go lau Jerusalem to Judaia samob ma gamêj Jordanja samob sêwê sêsa dêdêj enj sêja.

⁶ Êsêac seoc nêj sec lasê, go kêsagu êsêac anja bu Jordan.

⁷ Joanj gêlic Parisai to Sadukai nêj taêsam sêmêj gebe ênsanjgu êsêac, tec kêsôm gêdêj êsêac gebe “Moac ñalatu amac, asa gêwa sa gêdêj amac gebe awê Anôtônê têtac ñandanj, tanj oc mênjêsa nanj sa.

⁸ Asa nêj lêj êwa amac sa gebe ajam taôm ôkwi.

⁹ Taêm êka to asôm êndêj taôm gebe Abraham kêtuj aêac tamenji, nec atom. Aê jasôm êndêj amac gebe Anôtô kêtôm gebe êju poc tonec ñai sa têtuj Abrahamnê latui.

¹⁰ Ki ñamata gêdêj kawakac tec gêc. Amboac tonanj ka samob, tanj sêjam ñanô ñajam atom nanj, oc êsap su ma êmbalinj êpi ja êna.

¹¹ Aê tec kasagu amac ña bu anam taôm ôkwiña, ma ñac, tanj êndanjguc aê nanj, nê ñaclai kêlêlêc aê su, ma aê katôm atom gebe janjenj ênê atapa. Ñac tonanj oc ênsanjgu amac ña Ñalau Dabunj to ja.

¹² Enj lêma kêkam lala sekolonj gêjñña gebe êtinj gêj ñapaôma ma ênac ñanô sa êpi nê andu-gêjñanôña êna, go ñapaôma êkêj êpi ja, tanj êsa ñapaj nanj.”

Joanj kêsagu Jesu anja Jordan

(Mar 1:9-11; Luk 3:21-22)

¹³ Gêdêj tonanj tec Jesu anja Galilaila jagêô lasê Jordan gêdêj Joanj gebe ênsanjgu enj.

¹⁴ Mago Joanj gêjac jao tau gebe “Aôm ônsanjgu aê acgom, go ñajam. Amboac ondoc gôdêj aê gômôêj.”

¹⁵ Tec Jesu gêjô enj awa gebe “Galoc ondecgenj gebe gêjac aêgêc ñawae gebe danjgôm binj, tanj Anôtô kêjatuj nanj, ñanô êsa.” Go Joanj kêkêj gêwinj enj.

¹⁶ Jesu gêlinj sanguj su, go gacgenj kêpi anja bu gêmêj, ma undambê gêña e gêlic Anôtônê Ñalau amboac balôsi kêsêp mangêsac enj ñaô.

¹⁷ Ma awa tenj kêsa anja undambê gebe “Aêjoc Latuc tau tonec, tec têtac gêwinj enj to galic enj ñajam.”

4

Sadanj kêlêtôm Jesu

(Mar 1:12-13; Luk 4:1-13)

¹ Gêdêj tonanj Ñalau Dabunj gêwê Jesu kêsa gamêj sawa gêja gebe Sadanj êlêtôm enj.

² Ma Jesu gêjam dabunj mo gelenjña 40 ma gêbêcauc 40 e mo gêjô enj.

³ Go Sadan jakêsôm gédêñ enj gebe “Aôm embe Anôtônê latu, go ôsôm poc tonec ñai êtu mo.”

⁴ Ma Jesu gêjô enj awa gebe “Teto gêc gebe

‘Mo tagen êôc ñamalac tôn atom, binj samob, tanj kêsâ Anôtô awa nanj, tec gêôc enj tôn.’ ”

⁵ Go Sadanj kékôc enj agêc sêpi malac dabunj sêja jaketoc enj kékô lôm dabunj ñasalôm ñalami,

⁶ ma kêsôm gédêñ enj gebe “Aôm embe Anôtônê Latu, go u taôm ôna gebe teto gêc gebe ‘Enj oc êsakinj nê anjela êtu aômña mênjêsip aôm ña lemenj, gebe ôndinj amkainj êpi poc atom.’ ”

⁷ Tec Jesu gêjô enj awa gebe “Teto tenj kêtiam gêwiñj gebe

‘Ônsaê Apômtau aômnmê Anôtô atom.’ ”

⁸ Go Sadanj kékôc enj agêc sêpi lôc baliñ tenj sêja jakêtôc gamênj nomña samob tonjwasi gédêñ enj

⁹ ma Kêsôm gebe “Aôm embe ôpônj amdud to otenj mec êndênj aê, oc jalinj gênj tonec ñai samob su êndênj aôm êwac.”

¹⁰ Go Jesu kêsôm gédêñ enj gebe “Sadanj, ôkôc taôm sa ôêc ôna gebe teto gêc gebe

‘Ôpônj amdud êndênj Apômtau, aômnmê Anôtô, to ônam sakinj enj taugenj.’ ”

¹¹ Go Sadanj gêwi enj sinj, ma anjela mênjêsiam sakinj gédêñ enj.

Jesu gêja Galilaia ma gêjac m nê kôm mêtêña

(Mar 1:14-15; Luk 4:14-15)

¹² Jesu gêñô sêkôc Joanj tônj ñawae su ma kêtaiñ tau su gêja Galilaia.

¹³ Go gêwi Nasaret sinj jagêñgônj Kapanaum, tanj gêc gamênj Sebulon to Naptali jabanj bugêjactonjña,

¹⁴ gebe binj, tanj propete Jesaia kêsôm nanj, êtu anô gebe

¹⁵ “Gamênj Sebulon to gamênj Naptali,

tanj gêc kékânônj bugêjactonj anja Jordan ñamakenj ônêña nanj, lau samuc nêñ Galilaia.

¹⁶ Lau tanj sêñgônj gêsunjbôm nanj, sêlic ja kapôênj tenjgoc,

ma êsêac, tanj sêñgônj gêmâc ñagamênj ñakesec nanj, nêñ ja mênjkêpigac.”

¹⁷ Gédêñ tonanj Jesu gêjam mêtê gêjac m gebe “Anam taôm ôkwi gebe gamênj undambêña kédabinjgac.”

Jesu kékalem lau inja aclê

(Mar 1:16-20; Luk 5:1-11)

¹⁸ Jesu kêsêlênj gêmâc bugêjactonj Galilaiana e gêlic ñaclagêc lasi, Simon, tanj sêsam enj gebe Peteren nanj, agêc lasi Andrea sêkêñj wasanj sêmâc, gebe êsêagêc ñac ulu inja.

¹⁹ Tec kêsôm gédêñ êsêagêc gebe “Andanguc aê ma oc jakênj amagêc alô ñamalac.”

²⁰ Tec gacgenj dedec nêñ wasanj gêc ma tédaguc enj.

²¹ Gêwi gamênj tau sinj ma kêsêlênj gêja e gêlic ñac tenj agêc lasi kêtiam, Sebedai latuagêc Jakobo agêc lasi Joanj, sêñgônj wanj sêwiñj tamenj Sebedai tau sêbênôc nêñ wasanj sêmâc, go gêmôêc êsêagêc.

²² Tec gacgenj dedec wanj totamenjigenj kêpoac ma tédaguc enj sêja.

Jesu gêjam sakinj lau

(Luk 6:17-19)

²³ Go Jesu kêsêlênj gêjac laoc Galilaia ñagamênj samob ma kêdônj êsêac anja nêñ lôm to gêjam mêtê kapi ñawae ñajam Anôtônê gamêañña ma gêgôm launêñj gêmâc to ôlinj ñasec tokainjtokainj ñajam kêsâ.

²⁴ Ma ênê wae kêsâ gêjam gamênj Suriana samob auc, tec sejonj lau ñasec samob dêdênj enj sêja, lau togêmâc tokainj-tokainj ma tonjandanj ñagêdô ma lau, tanj ñalau sec gêgôm êsêac to meloc kêtê êsêac ma ñatêkwa kêtû golonj nanj, ma gêgôm êsêac ôlinj ñajam kêsâ samob.

²⁵ Ma lau taêsam anja Galilaia to Malaclemenju ma anja Jerusalem to Judaia ma Jordan ñamakenj ônêña tédaguc enj.

5

Binj lôcña

¹ Jesu gêlic lau taêsam, tec kêpi lôc tenj e jagêñgônj sic, ma nê ñacsenjomi dêdênj enj sêja.

² Go gêôc awa sa ma kêdônj êsêac to kêsôm gebe

Jesu awa gêôc lau

(Luk 6:20-23)

³ “Aê aoc êôc êsêac, nanj sêpô lêna tauñj kêtû mêtêña,

gebe gamêj undambêja kêtü êsêacnêj.

⁴ Aê aoc êôc êsêac, nañ ñalêlôm ñawapac, gebe Anôtô oc ênac êsêac têtac tônia.

⁵ Aê aoc êôc êsêac, nañ nêñ ñalêlôm malô, gebe êsêac têtac gêj, tañ Anôtô gêjac mata nañ sa.

⁶ Aê aoc êôc êsêac, nañ nêñ êka ñanô gebe sêngôm biñ, tañ Anôtô kêjatu nañ ñanô êsa,

gebe Anôtô oc êmoasiñ êsêac.

⁷ Aê aoc êôc êsêac, nañ taêñ walô lau, gebe Anôtô oc taê walô êsêac.

⁸ Aê aoc êôc êsêac, nañ nêñ ñalêlôm ñawa, gebe oc sêlic Anôtô.

⁹ Aê aoc êôc êsêac, nañ sê wama lau, gebe Anôtô oc êsam êsêac gebe latui.

¹⁰ Aê aoc êôc êsêac, nañ ñamalac êjanda êsêac kêtü sêgôm biñ, tañ Anôtô kêjatu nañ, ñanô kêsa,

gebe gamêj undambêja kêtü êsêacnêj.

¹¹ "Aê aoc êôc amac tec ñamalac sêmbu to sêjanda amac ma sêngôliñ biñ ñakaiñ gwalêkiñ êpi amac êtu aêña.

¹² Têmtac ñajam ma atu samuc, gebe nêñ ñagêjô kapôêñ gêc undambê, gebe amac masigen ma sêgôm propete lanjwa amboac tonaj.

*Biñ nom ñagwêc to ñajaja
(Mar 9:50; Luk 14:34-35)*

¹³ "Nom ñagwêc amac. Gwêc embe ñamakic ênaña, oc danjôm ñamakic êsa êtiam amboac ondoc, kêtü secgac. Tambaliñ siñ ma lau sêka tônia.

¹⁴ "Nom ñaja amac. Malac teñ embe ênêc lôc, oc êsiñ tau ôkwi êtôm atom.

¹⁵ Embe têtuiñ ja sa, go sêngênduc ña suc auc atom, tetoc êkô jakaiñ ñaô, go êpô lau samob, tañ sêmoa andu ñalêlôm nañ.

¹⁶ Amboac tonaj nêñ ja ñawê êsa êpô ñamalac, gebe sêlic amacnêñ kolen ñajam ma sêlambiñ Tamemi undambêja.

Biñ kêpi biñsu

¹⁷ "Taêm anam gebe aê gamen kêtü jansen Mosenê biñsu to propetenêñ biñ samob sunja atom. Gamêñ kêtü jansen sunja atom, kêtü janjôm êtu tônia.

¹⁸ Biññanô, aê jasôm êndêñ amac gebe Undambê to nom oc ênaña ma ñatalô sepen to sêmodêña ñasauñ teñ oc ênaña anja Mosenê biñsunja atom e samob êtu tônia acgom.

¹⁹ Amboac tonaj, ñac teñ embe êwi biñsu tonaj ñasauñanô teñ siñ ma êndônia lau êtôm tonaj, oc sêsam en gebe ñapalê sauñ ec teñ anja gamêñ undambêja. Ma ñac teñ embe êmansañ to êndônia biñ tau, oc sêsam en gebe ñac kapôêñ anja gamêñ undambêja.

²⁰ Gebe aê jasôm êndêñ amac gebe amacnêñ biñgêdêñ embe êlêlêc biñsutau to Parisai nêñ ñêñgen atom, oc asô gamêñ undambêja ana atom.

*Biñ kêpi têtac ñandan
(Luk 12:57-59)*

²¹ "Amac anjogac gebe sêsôm gêdêñ lau ñanô gebe 'Ônac ñamalac êndu atom. Teñ embe ênac ñac teñ êndu, oc sêmêtôc en.'

²² Mago aê jasôm êndêñ amac gebe ñac teñ embe têtac ñandan êndêñ nê lasitêwainêñ teñ, oc sêmêtôc en. Ma teñ embe êsôm lasitêwainêñ teñ gebe 'Majam gêbac,' oc gôlôacnêñ laumata sêmêtôc en. Ma teñ embe êsôm gebe, 'Melocma gôbacgac,' oc êsêp lamboam ñakêlêndiñ ñaja êna.

²³ Embe ôkêñ nêñ da êndêñ altar êna ma taêm ênam taôm gebe agêc lasim nêñ biñ teñ gêc,

²⁴ go ondec nêñ da ênêc altar ñagala ma ôna agêc lasim amansañ biñ êndêñ taôm acgom, go ômu ôna ôkêñ nêñ da.

²⁵ "Nêñ soño-soño embe êkêñ aôm ôndêñ ñac-mêtôcwaga, go ôtu palê êndêñ en seben êndêñ tañ asêlêñ amoa intêna nañ, gebe soño-soño êkêñ aôm ôndêñ mêtôcwaga atom. Moae mêtôcwaga êmasuc aôm ôndêñ gejobwaga kapoacwalônia, go en êmbaliñ aôm ôsêp kapoacwalô ôna.

²⁶ Biññanô, aê jasôm êndêñ aôm gebe Oc ôsa anja tônia ômôêñ atom e ônac nêñ tônia samob êmbacnê acgom.

Biñ mockalñoña

27 “Amac anôgac sêsôm gebe ‘Ôngôm gêj mockainja atom.’

28 Mago aê jasôm êndêj amac gebe Nac tej embe mata ê awê tej e têtac êkac ej, nan êngôm gêj mockainja êndêj ej anja nê njalêlôm.

29 Matamanô anôja embe êtim aôm, nan ôkip sa ma ômbalinj sinj. Ôlim njagêj tej ênaja acgom, gebe sêmbalinj aôm toôlim samucgej ôsêp lamboam njakêlêndinj ôna atom.

30 Ma lêmam anôja embe êtim aôm, nan ôndim su ma ômbalinj sinj. Ôlim njagêj tej ênaja acgom, gebe sêmbalinj aôm toôlim samucgej ôsêp lamboam njakêlêndinj ôna atom.

Bij sêndim sêmdôcwalô êngicna

(Mat 19:9; Mar 10:11-12; Luk 16:18)

31 “Êsêac sêsôm tej gebe ‘Nac tej embe êndim sêmdôcwalô êngic, nan êkêj papia sêwi taun sinja êndêj awê.’

32 Mago aê jasôm êndêj amac gebe Nac tej embe êndim sêmdôcwalô êngic, go êngôm ej êtu awê mockainja. Embe awê tobij, go tasôm atom. Ma tej embe ênam awê, taj sêwi sinj su nan, oc êngôm gêj mockainja.

Bij tatôc lemerja

33 “Ma amac anô tej, taj sêsôm gêdêj lau njanô gebe ‘Ôtôc lêmam ônsau atom, ma ôngôm bij, taj kôtôc lêmam nan, njanô êsa êndêj Apômtau.’

34 Mago aê jasôm êndêj amac gebe Atôc lemema atomanô, atôc êndêj undambê atom gebe Anôtônê lêpônj tônê,

35 ma atôc êndêj nom atom gebe ênê akainj njalêpônj, to atôc êndêj Jerusalem atom gebe Kinj kapôdêj tau nê malac.

36 Ma ôtôc lêmam êpi môkêmapac atom gebe aôm tonaj ôngôm môkêmlauj tagenj êpô tau ôkwi êtu kwalam me êtu jec nec kôtôm atom.

37 Amacnêmbij amboac tonec acgom gebe ‘Aec’ to ‘Masi’. Embe asôm njalô êlêlêc tonec su, oc anja njac sec tau nê.

Bij njagêjôja

(Luk 6:29-30)

38 “Amac anôgac sêsôm gebe ‘Mataanô êjô mataanô ma luluj êjô luluj.’

39 Mago aê jasôm êndêj amac gebe Anac jao taôm êndêj njamalac sec atom. Tej embe êtap aôm êsêp alimanô anôja, nan ôtôc njamakenj êndêj ej êwij.

40 Ma njac tej embe taê ênam gebe êwê aôm ôndêj mêtôcwaga ôna êtu êkôc nêmbij njakwê ôlimja, nan ôkêj njabo balinj êwij.

41 Ma tej embe êkac aôm gebe ojonj ênê waba intêna njasawa tagenj, nan ôsêlêj njasawa luagêc ôwij ej.

42 Tej embe etej gêj êndêj aôm, nan ôkêj, ma tej embe êkôc tôp anja aômnbij, nan ôkêj dêmôdêmbij ej atom.

Bij têtac gewinj njacnja

(Luk 6:27-28, 32-36)

43 “Amac anôgac sêsôm gebe, ‘Têtac êwij nêmbij lau wacbanj aôm ma têtac endec nêmbij sonjo.’

44 Mago aê jasôm êndêj amac gebe Têtac êwij nêmbij sonjo-sonjo to atej mec êtu êsêac, taj sêjanda amac nanja,

45 ec atu Tamemi, taj gêngôj undambê nan, nê latui, gebe ej kêkêj nê oc kêpi kêpô lau sec to lau njam, ma kêkêj nê kom gêjac lau gêdêj to lau keso.

46 Embe têtac êwij lau, taj têtac gêwinj amac nan, oc njanô amboac ondoc. Telonj sêgôm gêj tonaj amboac tonanj.

47 Ma embe awem ênac nêmbij lasitêwajenj, go anjôm gêj njanô amboac ondoc. Lau samuc sêgôm gêj tonaj amboac tonanj.

48 Amboac tonaj anac dabin taôm njapêp amboac Tamemi undambêja gêjac dabij tau njapêp.

6

Bij tamoasinj lauja

1 “Alic taôm gebe anam sakinj Anôtô êtu njamalac sêlic amacnja atom. Embe anjôm êtu lau sêlic amacnja, go atap njagêjô anja Tamemi, taj gêmôa undambê nan, nê sa atom.

2 “Amboac tonanj embe ômoasinj lau, nan ôkêj lau sênac dauc êtaj aôm atom amboac lau tetoc taun sanja sêgôm sêmoa lômbij to malaclunj gebe njamalac sêlambinj êsêac. Binjanô, aê jasôm êndêj amac gebe Êsêac seso nêj njadligac.

3 Mago aôm embe ômoasinj lau, nan ôngôm kelecgej, lau tej sêjô njawae atom,

⁴ gebe nê m moasin êsin tau ênêc lêlômgen, go Tamam, tan gêlic gêj kêsêp lêlômgen nan, êkêj ñagêjô êndên aôm.

Bij taterj mecja
(Luk 11:2-4)

⁵ “Ma embe aterj mec, nan atôm lau tetoc tauj saña atom, gebe êsêac têtac gêwinj gebe teterj mec sêkô lôm to intêna gêga tau ñamala êtu têtôc tauj êndên lau sêlic êsêacña. Bijñanô, aê jasôm êndên amac gebe Êsêac seso nêj ñaôligac.

⁶ Mago aôm embe oterj mec, nan ôsô nê m balê m ôna e naôlai katam auc, go oterj mec êndên Tamam, tan gêmoa lêlôm, ma Tamam, tan gêlic gêj kêsêp lêlômgen nan, êkêj ñagêjô êndên aôm.

⁷ “Embe aterj mec, nan aterj êtu bij ole amboac lau samuc atom. Êsêac tonanj seboc sêkôc ñanô êtu nêj ñalô gwalêkinja.

⁸ Atôm êsêac atom, gebe Tamemi kêjala gêj, tan gêjô amac ma abe aterj nan kwananjen.

⁹ Amboac tonanj aterj nê m mec amboac tonec gebe

“Tamemai, tan gômoa undambê.

Aôm nê m ñaê lau sênam dabunjan.

¹⁰ Ômôênj ôtu Apômtau ôtôm gamênjen.

Aôm nê m bij êtu tônjan anja nom amboac anja undambê.

¹¹ Ôkêj aêacma mo êtôm bêcgenja êndên aêac êndên oc tonec.

¹² Nê m tôp, tanj gêc aêac nan, ôsuc ôkwi amboac aêac asuc ma tôp ôkwi gêdênj taurj.

¹³ Ôwê aêac asa lêtôm atom.

Ôjanjo aêac su anja gêj sec.

(Aôm Apômtau, aôm ñaniniñ to ñajanja

ma ñawê ñatau lanjwa tenjen. Bijñanô.)

¹⁴ Gebe amac embe asuc ñamalacnêj bij ôkwi, go Tamemi undambêja êsuc amacnê m bij ôkwi amboac tonanj.

¹⁵ Ma embe asuc ñamalacnêj bij ôkwi atom, go Tamemi êsuc amacnê m bij ôkwi atom amboac tonanjjen.

Bij tanam dabun moja

¹⁶ “Embe anam dabun mo, nan anjôm lanjômanô bêlê-bêlê amboac lau tetoc tauj saña atom. Lau tonanj sêgôm lanjônanô taujala gebe têtêc tauj êndên lau sêlic êsêac sêjam dabun mo. Tec bijñanô, aê jasôm êndên amac gebe Êsêac seso nêj ñaôligac.

¹⁷ Amboac tonanj aôm embe ônam dabun mo, nan ôniñ oso môkêmapac to Okwasin lanjômanô,

¹⁸ gebe ôtôc taôm ôndênj lau sêllc aôm gôjam dabun mo nec atom, mago Tamam, tan gêmoa lêlôm nan, oc êjala ma gêlic gêj kêsêp lêlômgen, tec êkêj ñagêjô êndên aôm.

Bij awa undambêja
(Luk 12:33-34)

¹⁹ “Anac nê m awa sa anja nom atom, gebe bulesen to da ensenj gêj tau su ma genjen têna oc sêkwê ma sênam genjen sa.

²⁰ Anac nê m awa sa anja undambê acgom, gebe bulesen to da ensenj su ma genjen têna sêkwê ma sênam genjen sa atom.

²¹ Gebe gamênj, tanj nê m awa gêc nan, nê m ñalêlôm oc êsap tônjan amboac tonanjjen.

Bij kêpi ôlinj ñaja
(Luk 11:34-36)

²² “Matamanô kêtu ôlim ñaja. Matamanô embe ñajam, oc ñawê ênam ôlim samucjen auc.

²³ Ma matamanô embe sec, oc ôlim samuc ñakesec. Embe ñawê, tanj gêc nê m ñalêlôm nan, ñakesec êsa, go ñakesec tau ênam sêga.

Bij tanam sakinj Anôtô to awanja
(Luk 16:13)

²⁴ “Ñac tenj ênam sakinj ñatau luagêc êngôm êtôm atom, enj oc têtac endec tenj ma têtac êwinj tenj me oc êsap tenj tônjan têtac êmbu tenj. Amac amboac tonanj. Atôm gebe anam sakinj Anôtô to awa êpi tagenj atom.

Bij tapô sim taauj atomja
(Luk 12:22-31)

²⁵ “Tec aê jasôm êndên amac gebe Apô sim taôm êtu aniñ to anôm genj êôc amac tônjan amoa matem jalinja atom to êtu ñakwê êsanj ôlimnja atom. Amoa matem jali kêlêlêc mo ma ôlim kêlêlêc ñakwê su.

²⁶ Asala moc, nanj sêmoa umbonj ñalabu. Êsêac tauj sêsê gêj to sejonj ma sêjac ñanô sa kêpi andu atom, mago Tamemi undambêña gêlôm êsêac. Ma amac abe oc alêlêc moc tau atom me.

²⁷ Amacnêm asa oc êpô sim tau êtu nê têm êmoa nomñaña ma ênac têku ñasawa tagenj êwiñ.

²⁸ “Amac apô sim taôm ñakwêña kêtû asagenjña. Asala mênaminj, tanj kêpuc kêkô salenj nanj, gêjam kôm to kêsac obo atom.

²⁹ Mago jasôm êndênj amac gebe Salomonê gêj ñawasi samob, tanj kêkwa enj auc nanj, ñatenj kêtôm gêj tonanj ñai atomanô.

³⁰ Mago Anôtô embe êkênj gêgwanj, tanj galoc kêkô kôm ma bêbêc sêkênj êsa ja nanj, ñagêlôm êkwa auc, nanj oc êkênj gêj êkwa amac auc êlêlêc atom me. Amac lau akênj gêwiñ kwalecña.

³¹ Amboac tonanj apô sim taôm to asôm gebe “Taniñ asagenj” me ‘Tanôm asagenj’ me ‘Tasô asagenj’ nanj atom.

³² Gêj samob tonanj ñai lau samuc oc taênj êka. Mago Tamemi undambêña tec kêjala gebe apô lèna gêj samob tonanj ñai.

³³ Amboac tonanj ansom ênê gamênj to anjôm binj, tanj enj kêjatu nanj, êtu ñamata acgom, go gêj samob tonanj ñai êtu amacnêm êwiñ.

³⁴ Apô sim taôm êtu gêj elenj bêbêcña atom, gebe apô sim taôm gêjña oc masi êndênj elenj bêbêc atom. Gêjwapac kêlêti bêc samob auc kêtômgenj.

7

Biñ tamêtôc lauña

(Luk 6:37-38, 41-42)

¹ “Amêtôc lau atom, go Anôtô emêtôc amac atom.

² Gebe Anôtô emêtôc amac êtôm amac amêtôc lauña nanj, to ênam dôj amac êtôm dôj, tanj anam dôj lauña nanj.

³ Asagenj gôlic ka ñasili, nanj gêgunj lasim mataanô ma ka ñadambê, tanj kêkô taôm matamanô nanj, gôlio, sapu.

⁴ Ma amboac ondoc gobe ôsôm êndênj lasim gebe ‘Ondecgenj ma jambuc ñasili anjga matamanô sa.’ Mago ka ñadambê kêko aôm taôm matamanô.

⁵ Aôm dansañtêna, ômbuc ka ñadambê anjga matamanô sa êmunj acgom e ñawa êsa, go ômbuc ñasili anjga lasim mataanô sa.

⁶ “Akênj gêj dabunj êndênj kêam atom, oc sêkac tauj ôkwi ma sêñac amac, to ambalinj nêm kêkôm, tanj kêtû nêm awamata nanj, êndênj bôc atom, oc sêka popoc.

Atenj, ansom, amandi katam

(Luk 11:9-13)

⁷ “Atenj gêj, go akôc ñanô, ansom, go atap sa, amandi katam, go êlêc su êndênj amac.

⁸ Gebe ñac, tanj keteñj gêj nanj, êkôc ñanô sa to ñac, tanj gesom nanj, êtap sa. Ma ñac, tanj kêmadî katam nanj, êlêc su êndênj enj.

⁹ Amacnêm asa, nanj latu etenj mo ma êkênj poc êndênj enj,

¹⁰ me etenj i ma êkênj moac êndênj enj.

¹¹ Amac lau sec, mago ajala akênj gên ñajam êndênj nêm gôlôac ñasec-ñasec. Ma abe Tamemi, tanj gêmôa umdambê nanj, êkênj gêj ñajam êndênj êsêac, tanj tetenj enj nanj, êlêlêc su atom me.

¹² Gêj samob, tanj amac abe ñamalac sêñgôm êndênj amac nanj, taôm anjôm êndênj êsêac, gebe Mosenê binjsu to propetenênj binj ñam tau tonec.

Biñ sacgêdô gasuc-gasucña

(Luk 13:24)

¹³ “Asô sacgêdô gasuc-gasuc ana, gebe sacgêdô kapôênj to intêna kêsô gedec, tanj gêwê lau sepenj sênaña tau nanj, ma lau taêsam sêsa tonanj.

¹⁴ Ma sacgêdô gasuc-gasuc to intêna saunj, tanj gêwê gêdênj gamênj danjonj matenj jalinja nanj, ma lau, tanj têtap intêna tonanj sa nanj luagêcgenj.

Tajala ka êndênj ñañanô

(Luk 6:43-44)

¹⁵ “Ajop taôm êndênj propete dansanj, gebe lau tonanj tonjakwê domba ñaôlic dêndênj amac sêwac, mago nêñ ñalêlôm amboac kêam ñaclai sêñac gêj ñawaô.

¹⁶ Ajala êsêac êndênj nêñ lê genj. Ainj oc tajonj anjga okêm atom, ma jambô anjga locgôm atom.

¹⁷ Amboac tonanj ka ñajam samob gêjam ñanô ñajamgenj, ka sec tec gêjam ñanô sec.

¹⁸ Ka ñajam oc êtôm gebe ênam ñanô sec atom, ma ka sec oc êtôm gebe ênam ñanô ñajam atom.

¹⁹ Ka samob, tanj ênam ñanô ñajam atom nanj, oc sêsap su ma sêmbalinj êpi ja êna.

²⁰ Amboac tonanj ajala êsêac êndênj nêñ lêñ ñanô.

²¹ “Lau samob, taj sêsam aê gebe ‘Apômtau, Apômtau’ nan, oc sêsô gamêñ undambêña sêna tomalageñ atom, lau tagen, nan sêngôm Tamoc, taj gêmoa undambê nan, nê bin êtu tôn.

²² Êndên bêc ôné lau taêsam oc sêsôm enden aê gebe ‘Apômtau, Apômtau, aêac aoc bin lasê ajam aôm lanjôm to atin ñalau sec ajam aôm lanjôm ma agôm gênsêga gwalêki ñ ajam aôm lanjôm, agôm atom me.’

²³ Mago aê oc jasôm épi êsêac gebe ‘Kajala amac atomanô, secwaga, aêc su anga aênoc.’

*Ñac luagêc sêkwê andu
(Luk 6:47-49)*

²⁴ “Lau, taj sêñô aênoc bin tonec ma sêngôm ñanô êsa nan, têtôm ñac tokauc, taj kêsuj nê andu kêsêp poc.

²⁵ Ma kom gêjac to bu gêc ma mu gêbuc ñatêna jakêpi andu tau, mago kêku atom, gebe poc kékapiñ tôn.

²⁶ Ma lau samob, taj sêñô aênoc bin tonec ma sêngôm ñanô êsa atom nan, têtôm ñac meloc, taj kêsuj nê andu kêsêp ganjac.

²⁷ Ma kom gêjac to bu gêc ma mu gêbuc ñatêna jakêpi andu tau e kêku sa jagulur tagen.”

²⁸ Jesu gêjac mata nê bin tonec ma lau samob têtakê kêtú ênê mêtêña,

²⁹ gebe enj kêdôn êsêac kêtôm êsêacnêñ binjutau atom, kêdôn êsêac kêtôm ñac tonjaclai tenj.

8

*Jesu gêgôm ñac tokamochôm ôli kêtú selec
(Mar 1:40-44; Luk 5:12-14)*

¹ Gêdên Jesu gêmu kêsêp anja lôc nan, lau taêsam têdaguc enj.

² Ma sêlic ñac tokamochôm tenj mênkêpôn aduc gêdên enj ma kêsôm gebe “Apômtau, embê têtmac êwiñ, go ôngôm aê jatu selec.”

³ Tec Jesu kêmêtôc lêma jakêmoasac enj ma kêsôm gebe “Aê gabe ôtu selec.” Ma gacgenj ênê kamochôm kêsêlô.

⁴ Go Jesu kêsôm gêdên enj gebe “Ôlic agcom, ôtu awê êndên lau tenj atom, naôtôc taôm êndên dabunwaga ma ôkên da êtôm Mose kêjatu gebe êwaka nêñ binj sa êndên êsêac.”

*Jesu gêgôm kapitai Kapanaumña nê ñacseñjom ôli ñajam kêsa
(Luk 7:1-10)*

⁵ Go jagêô lasê Kapanaum ma kapitai tenj gêdên enj gêja jaketenj enj

⁶ ma kêsôm gebe “Apômtau, aênoc ñacseñjom, tê gêc ñatêkwa kêtú golonj ma ñandanj secanô.”

⁷ Tec Jesu kêsôm gêdên enj gebe “Aê gabe jawac janjôm enj ôli ñajam êsa.”

⁸ Ma kapitai gêjô enj awa gebe “Apômtau, aê galic tauc katôm gebe ôsô ñoc andu ñasalôm ñalabu ôna atom, ôsôm ña awamgenj ma ñoc ñacseñjom ôli ñajam êsa.

⁹ Gebe aê ñac tenj, taj kasô gôlinwaga ñagêdô ñalabu ma sinwaga sêsô aê ñalabu. Embe jasôm êndên ñac tenj gebe ‘Ôna,’ oc êna, ma êndên ñac tenj gebe ‘Ômôên,’ oc êmên, ma êndên ñoc sakinwaga gebe ‘Ôngôm gêñ tonac,’ oc êngôm.”

¹⁰ Jesu gêñô e gêñac lêma ma kêsôm gêdên lau, taj têdaguc enj nan, gebe “Binñanô, aê jasôm êndên amac gebe Aê katap Israelnêñ ñac tenj nê kékên gêwiñ amboac tonaj sa atom.

¹¹ Amboac taj jasôm êndên amac gebe Lau taêsam anga oc kêpi to oc kêsêpña nasêwiñ Abraham agêc Isak ma Jakob sêniñ gêñ sêngôn gamên undambêña.

¹² Ma gamên tau ñawêlatu nanj têtin êsêac su sêsêp gêsunjbôm, taj gêc dêmôênja nanj sêna. Anja tônê lau oc têtanj ma lunlurj êkôsiniñ tau ñano.”

¹³ Go Jesu kêsôm gêdên kapitai gebe “Ôna, aômên binj ñanô êsa êtôm kôkên gêwiñ.” Ma gêdên ñasawa tecenanjenj ñacseñjom ôli ñajam kêsa.

*Jesu gêgôm lau taêsam ôlinj ñajam kêsa
(Mar 1:29-34; Luk 4:38-41)*

¹⁴ Ma Jesu gêja Peterenê andu ma gêlic ênê lawao gêmac ôli ñawajaô kapôênj gêc.

¹⁵ Tec kêmoasac enj lêma ma ñandanj gêôn su, go gêdi sa mênjgêjam sakinj enj.

¹⁶ Go ñakêtula sejonj lau tonjalau sec gwalêkinj dêdên Jesu sêja, jakêtinj ñalau sec tonaj ña awagenj, ma gêgôm lau togêmac samob ôlinj ñajam kêsa.

¹⁷ Enj gêgôm amboac tonaj, tec binj, taj propete Jesaia kêsôm nanj, kêtú anô gebe “Enj gêôc aêacnêñ gêmac to kêsip aêacnêñ ñandanj sa.”

*Binj tandanjuc Jesurja
(Luk 9:57-62)*

¹⁸ Jesu gêlic lau taêsam sêgi enj auc, tec kêjatu gebe sembonj enj êna ñamakenj ônêña.

¹⁹ Go biñsutau tenj gédêñ enj gêja jakêsôm gebe “Mêtêmôkê, gamêñ, tanj aôm gobe ôna nanj, aê oc jandanjuc aôm.”

²⁰ Tec Jesu kêsôm gédêñ enj gebe “Mojan sê ic ma moc, tanj sêmoa umbonj ñalabu nanj, sêjam sac, mago Ñamalacnê Latunê gamêñ tenj gebe endenj kwalim ênêcña gêc atom.”

²¹ Go ñacseñominêñ ñac tenj kêsôm gédêñ enj gebe “Apômtau, ôlôc gebe jana jansuj tamoc acgom.”

²² Tec Jesu kêsôm gédêñ enj gebe “Ôndanjuc aê ma ñacmatê sênsuj tauñ nêñ ñacmatê.”

Jesu kêsôm mu to ñadembom kêtû malô

(Mar 4:35-41; Luk 8:22-25)

²³ Jesu kêpi wanj ma nê ñacseñomi sêwiñ enj sêja,

²⁴ go mu gêbuc ñatêna gêli bu sa e ñadembom kêsâlê wanj auc, ma enj tau gêc bêc gêc.

²⁵ Tec êsêac têtû gasuc jasêñu enj ma sêsôm gebe “Apômtau, ônam aêac sa, oc dambac tanaña.”

²⁶ Go enj kêsôm gédêñ êsêac gebe “Amac atênêp kêtû agenña, akêñ gêwiñ kwalec goc.” Go gêdi sa gec biñ mu to ñadembom, ma bênôñ kêsêp e kêñôma.

²⁷ Tec ñamalac sêñac lemenj ma sêsôm gebe “Enj ñac amboac ondoc tec mu to ñadembom tanenj wamu gédêñ enj nec.”

Ñac luagêc tonjalau sec anja Gadarene ôliñ ñajam kêsa

(Mar 5:1-20; Luk 8:26-39)

²⁸ Ma Jesu jakêsô lau Gadarene nêñ gamêñ anja ñagêjactonj ñamakenj ônêña. Tec ñac luagêc tonjalau sec sêsa anja sêô jadêdac enj. Ñaclagêc tau ñaclai sec, tec lau têtêc tauñ ma sêsa intêna tonanj atom.

²⁹ Tec agêc têtôc enj êndu ma sêmôêc gebe “Anôtônê Latu, aêacnêñ asagenj ñagêdô gédêñ tauñ. Amboac ondoc, ñanoc kêdabinj atom ma gômôêñ gobe ôiênsu aêac.”

³⁰ Bôcanô matu kapôêñ tenj senj gêñ sêmoa ñasawa ec balinj,

³¹ tec ñalau sec tau tetenj enj gebe “Embe ôtiñ aêac, nanj ôkêñ aêac asêp bôc tomatu tônê ñai ñalêlôm ana.”

³² Ma enj kêsôm gédêñ êsêac gebe “Ana.” Tec sêsa jasêsêp bôc tonanj ñalêlôm sêja ma bôc tau samob tomatugenj sêsabi anja sêlic guluj tagenj jasêsêp bu sêjaña.

³³ Go lau bôcña sêc jasêô lasê malac ma sêjac minj biñ samob, tanj kêtap ñaclagêc tonjalau sec sa nanj.

³⁴ Go lau malac tonanña samob sêpuc Jesu t ñtônj sêsa sêja e dêdac enj ma tetenj enj gebe êwi êsêacnêñ gamêñ sinj ma êc êna.

9

Jesu gêgôm ñac ñatêkwa kêtû golonj ôli ñajam kêsa

(Mar 2:1-12; Luk 5:17-26)

¹ Jesu kêpi wanj tenj ma gelom jakêsô nê malac.

² Ma lau anja tonanj sêbalanj ñac tenj ñatêkwa kêtû golonj gêsac sac gédêñ enj sêja. Jesu gêlic êsêac sêkêñ gêwiñ, tec kêsôm gédêñ ñac ñatêkwa kêtû golonj gebe “Latucenec, têtmac êpa su, gebe aê kasuc aômñêm sec ôkwi su.”

³ Ma biñsutaunêñ ñagêdô sêsôm gédêñ tauñenj gebe “Ñac tonec kêsôm biñ alôbalôbgoc.”

⁴ Mago Jesu kêjala biñ, tanj êsêac taêñ gêjam sêmoa nanj, ma kêsôm gebe “Amboac ondoc, amac taêñ gêjam biñ sec gêc nêñ ñalêlôm.

⁵ Biñ ondoc tasôm ñagaô. Tasôm tonec gebe ‘Aê kasuc aômñêm sec ôkwi’ nec, me tasôm gebe “Ôndi sa ma ôsêlêñj.”

⁶ Ma aê gabe amac ajala gebe Ñamalacnê Latu kêtû ñatau anja nom gebe êsuc sec ôkwi anja nomña.” Go awa gêjac ñac ñatêkwa kêtû golonj gebe “Ôndi sa, ôc nêñ mê sa ma ôêc ôna nêñ andu.”

⁷ Tec ñac tau gêdi sa ma gêc gêja nê andu.

⁸ Lau taêsam sêlic e têtakê ma sêlambinj Anôtô, gebe kêpuc ñamalac tônj ña ñaclai amboac tonanj.

Jesu kêkalem Matai

(Mar 2:13-17; Luk 5:27-32)

⁹ Ma Jesu gêdi anja tonanj ma gêlic ñac tenj gêñgônj telonj malenj, nê ñaê Matai. Tec kêsôm gédêñ enj gebe “Ôndanjuc aê.” Ma enj gêdi kêdaguc enj gêja.

¹⁰ Jesu genj gêñ gêñgônj andu tau, ma telonj to lau sec taêsam sêmêñ sêñgônj sêwiñ Jesu to nê ñacseñomi.

11 Parisai sêlic ma sêsôm gêdêñ ênê ñacseñomi gebe “Amboac ondoc, ma amacnêñ mêtêmôkê geñ gêñ gêngôn gêwîñ telon to lau sec.”

12 Jesu gêñô ma kêsôm gebe “Lau ôlin ñajam sêpô lêna tauñ kêtû doktaña atom, mago lau togêmac tec sêpô lêna.

13 Ana ma taêm ênam bin tonec ñam acgom gebe ‘Aê gabe akêñ da atom, gabe taêm walô taômgen.’ Gebe aê gamêñ gabe jakalem lau gêdêñ atom, jakalem lau secgen.”

Bin tanam dabuñ moña

(Mar 2:18-22; Luk 5:33-39)

14 Gêdêñ tonaj Joaņñê ñacseñomi dêdêñ en jatêtu kênac en gebe “Amboac ondoc, tec aêac to Parisai ajam dabuñ mo, ma aômñem ñacseñomi sêjam dabuñ atom nec.”

15 Ma Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Lau embe sêniñ awê ñamoasiñ ma ñac-gebe-ênam-awêwaga êmoa êwiñ êsêac, oc nêñ ñalêlôm ñawapac me. Mago ñabêc oc mênêsa ma sêkôc ñac-gebe-ênam-awêwaga su anga êsêacnêñ, nanço êsêac sênam dabuñ mo.

16 “Ñamalac ten ambênôc ñakwê langwa ña obo ñatali wakuc atom, gebe ñatali wakuc oc êôc ñakwê êngic ma êkac kalalac e êtu sec samucgen.

17 Ma ñac ten êkêñ wain wakuc êsêp bôc ñaôlic langwa atom. Embe êngôm, oc wain êôc ñaôlic êpoa e êtaiñ ênaña, ma naôlic tau Êtu sec. Wain wakuc sêkêñ êsêp ñaôlic wakuc acgom, go êmoasiñ gên tau lulugen.”

Jairi latuo to awê, tan kêmoasac Jesunê ñakwê nan

(Mar 5:21-43; Luk 8:40-56)

18 Gêdêñ tan Jesu kêsôm bin tonaj gêdêñ êsêac gêmoa nan, Iômmôkê ten mênkêpôn aduc gêdêñ en ma kêsôm gebe “Aêñoc latuco galoc gêmac êndu su. Mago ômôênmar gebe ôkêñ lêmam ênsac en ma mata jali êsa.”

19 Tec Jesu gêdi ma tonê ñacseñomi têdaguc en sêja.

20 Ma awê ten gêjam dec kêtôm Jala 12, nan kêtû gasuc mênkêkô en dêmôêmu ma kêmoasac ênê ñakwê ñalêsô.

21 Awê tau kêsôm gêc taugen gebe “Aê embe jamoasac ênê ñakwêgen, oc êngôm aê ôlic ñajam êsa.”

22 Tec Jesu kêsa tau ôkwi jamata gê en ma kêsôm gebe “Latucoenec, têtmac êpa su, kôkêñ gêwiñ tec gêgôm aôm ôlim ñajam kêsa.” Ma gêdêñ ñasawa tecenaj awê tau ôli ñajam kêsa.

23 Go Jesu gêja e gêô lasê Iômmôkênê andu ma gêlic lau sêju gasuc to sêgôm ñaonda kapôên,

24 tec kêsôm gebe “Aêc su, gebe ñapalêo gêmac êndu atom, gêc bêcgen tec gêc.” Ma êsêac sêômac en.

25 Ma gêdêñ sesoc lau sêsa sêja nan, Jesu kêsô gêja kêkam ñapalêo gêdêñ lêma ma en gêdi sa.

26 Ma bin tau ñawae kêsa kêtôm gamêñ tonaj ñai samob.

Jesu gêgôm matenpec luagêc ñajam kêsa

27 Jesu gêdi anga tonaj, ma matenpec luagêc têdaguc en, nan sêmôêc kapôên gebe “Dawidinê Latu, taêm walô aêagêc.”

28 Kêsô andu gêja, ma matenpec luagêc tonaj dêdêñ en sêja, tec Jesu kêtû kênac êsêagêc gebe “Amagêc akêñ gêwiñ gebe aê katôm gebe jangôm gêñ tonec me masi.” Agêc sêsôm geden en gebe “Aec, Apômtau.”

29 Go kêmoasac êsêagêc matenpanô ma kêsôm gebe “Nêm bin, tan akêñ gêwiñ nan, ñanô êsa.”

30 Ma agêc matenpanô kêpoa lasê. Go Jesu kêbaob êsêagêc gebe “Alic taôm gebe asôm êndên lau ten sêñô atom.”

31 Mago agêc sêsa sêja e sêgôm ênê wae kêsa kêtû tapa kêtôm gamêñ tonaj ñai samob.

Jesu gêgôm awamê kêsôm bin lasê

32 Êsêac sêsa sêja ma lau sêkôc ñac tonalau awamê ten sêmên.

33 Jesu kêtin ñalau sec tonaj kêsa gêja su, go awamê tau kêsôm bin lasê ma lau taêsam tonaj sêñac lemen ma sêsôm gebe “Aêac taiic gêñ ten amboac tonec anga Israel atomanô.”

34 Ma Parisai sêsôm gebe “En kêtin ñalau sec ña ñalau sec nêñ kasêga.”

Jesu taê walô lau

35 Ma Jesu gêjac laoc malac kapôên to saun samob gêja ma kêdôn êsêac anga nêñ lôm togêjam mêtê kêpi ñawae ñajam Anôtonê gamênña ma gêgôm launên gêmac to ôlin ñasec samob ñajam kêsa.

36 En gêlic êsêac lau taêsam ma taê walô êsêac, gebe sêpô lêna tauñ to sêmoa jageo ñanô amboac domba, nan nêñ ñacgejob masi.

37 Go en kêsôm gadên nê ñacseñomi gebe “Mo tau tec ñanô kêsa samob, mago kolenwaga tec luagêcgen.

38 Amboac tonaj aten êndên mo tau ñatau, gebe êkêñ kolenwaga nasênac nê gêñ ñanô sa.”

10

*Jesu kêjalij aposolo 12 sa
(Mar 3:13-19; Luk 6:12-16)*

¹ Jesu gêmôêc nê ñacsejomi 12 dêdêj enj sêja ma kêkêj ñaclai gêdêj êsêac gebe têtinj ñalau ñatêmui to sêjgôm gêmac to ôlij ñasec samob ñajam êsaña.

² Êsêac aposolo 12 tau nêj ñaê tonec ñac ñamataña Simon, tanj sêsam enj gebe Petere nanj, agêc lasi Andrea ma Sebedai latuagêc Jakobo agêc lasi Joanj,

³ Pilip agêc Batolomai, Tom agêc telonj Matai, Alpai latu Jakobo agêc Tadai,

⁴ Simon Kanaanja agêc Juda Isariot, tanj geoc enj lasê.

*Jesu kêkêj ñacsejomi 12 kêtû kôm misionja
(Mar 6:7-13; Luk 9:1-6)*

⁵ Lau 12 tonanj Jesu kêsakinj êsêac to gêjac binjsu êsêac gebe “Asa lau samuc nêj intêna atom to asa lau Samaria nêj malac atom,

⁶ andêj lau Israel nêj domba gêbômgenj ana.

⁷ Asêlêj naanam mêtê to asôm gebe ‘Gamêj undambêja kêdabinjac.’

⁸ Anjôm gêmac ôlij ñajam êsa, anj ñacmatê dêndi sa, anjôm kamocbôm têtû selec, atinj ñalau sec su sêna. Amac akôc ñaômagenj, tec akêj ñaômagenj.

⁹ Gold to silber ma mone sauj ñagêdô êsêp nêj ômbinjkap ñaatali atom.

¹⁰ Ambic atali amoa intêna atom, akôc ñakwê luagêc atom, akôc atapa atom ma aôc tôc atom, gebe kolenj tau ñanô oc êlôm kolenjwaga.

¹¹ “Embe asa malac kapôej to sauj ana, go atu kênac ñac, tanj sêlic enj jagêdêj anja malac tau ma naanjôj awinj enj e andi êtiam.

¹² Ma embe api andu tau ana, go awem ênac lau acgom.

¹³ Ma embe lau gêdêj, go amacnêj binjalô êpi êsêac. Mago embe lau gêdêj atom, go nêj binjalô êmu wacêpi amac taôm.

¹⁴ Ma embe sêkôc amac sa atom to sêkêj tanj nêj binj atom, nanj awi andu to malac tau sij e andôj ñakekop anja emkainj su.

¹⁵ Binj ñanô, aê jasôm êndêj amac gebe Êndêj bêc sêmêtôc binja Sodom to Gomora oc sêjgômj naeo êtôm malac tonanj atom.

*Jesunê lau sêoc ñandanj
(Mar 13:9-13; Luk 21:12-27)*

¹⁶ “Alic acgom, aê jasakinj amac amboac domba asêp kêam sec ñalêlôm ana. Amboac tonanj anjôm nêj gêj tokauc atôm moac ma malô-malô amboac balôsi.

¹⁷ Ajop taôm êndêj ñamalac, gebe oc sêkêj amac andêj mêtôcwaga ana ma si amac anja êsêacnêj lôm,

¹⁸ ma sêwê amac andêj gôlijwaga to kinj ana êtu aêja gebe awa binj sa ñanjêngenj êndêj êsêac to lau samuc.

¹⁹ Êndêj tanj sêkôc amac ana nanj, apô sim taôm êtu lenj to binj asômja atom, gebe êndêj noc tau binj asômja tau ênsuj tau êndêj amac êwac.

²⁰ Gebe amac taôm asôm binj atom, Tameminê ñalau êoc amac awem sa.

²¹ “Têwa êkêj lasi êndêj sij ma tama êkêj latu ma ñapalêo to ñac sêli tanj sa êndêj tenenji to tamenji ma sênsuj êsêac e sij ensenj êsêac su.

²² Ma lau samob têtac endec amac êtu ñoc ñaêja. Mago ñac, tanj êoc gêjwapac totêtac êpa sugenj e ñatêku êsu nanj, Anôtô ênam enj kêsi.

²³ Embe sêjanda amac anja malac tenj, nanj aêc ana tenj. Binj ñanô, aê jasôm êndêj amac gebe Amac oc anam kôm êpi Israelnêj malac samob tomalagenj atom, ma ñamalacnêj Latu êmêj.

²⁴ “Kwapuc oc êlêlêc kwalam lanjgwa, ma sakinjwaga oc êlêlêc nêj ñatau atom.

²⁵ Kwapuc êtôm nê kwalam lanjgwa, ma sakinjwaga êtôm nê ñatau, go êtôm. Embe sêsam gôlôac tenj nêj ñatau gebe Belsebul, oc sêsam ñaê sec êpi ênê lau amboac tonanj enj.

*Aêc tatêc asa
(Luk 12:2-7)*

²⁶ “Amboac tonanj atêc ñamalac atom. Gêj samob, tanj sêsaj auc nanj, oc êtu awê, ma binj samob, tanj gêc lêlômgenj nanj, oc êsa awê.

²⁷ Binj tanj jasôm êndêj amac kesecgenj nanj, asôm êtu awê, ma binj tanj anjô êsêp tanjemsuj nanj, anam mêtê êpi akô salôm ñaô.

²⁸ Ma atêc êsêac, tanj sênac ôlimgenj êndu, mago sênac katôm êndu têtôm atom nanj atom. Mago atêc Anôtô, tanj kêtôm gebe ensenj ôlim to katôm sêsêp lamboam ñakêlêndinj sênanja nanj.

²⁹ Kêlijkeiej luagêc, nanj ñaôli sauj ec tenj. Mago ñatenj êu tau êsêp nom atom e Tamemi êlôc sa acgom.

³⁰ ñac tau tonanj kêsa amac mômêmlauj sa tomalagenj.

³¹ Tec atêc taôm atom gebe amac alêlêc kêlinjkelej taêsam su.

*Tasom Killsi lase êndênj ñamalac
(Luk 12:8-9)*

³² “Ñac tej embe êsôm aê lasê êndênj ñamalac, oc jasôm enj lasê êndênj Tamoc, taj gêngôj undambê nanj, amboac tonanj.

³³ Ma ñac tej embe ênsê aê auc êndênj ñamalac, oc jansa enj auc êndênj Tamoc, taj gêngôj undambê nanj, amboac tonanj.

*Binjalô masi, sinjenj
(Luk 12:51-53; 14:26-27)*

³⁴ “Taêm ênam tonec gebe aê gamênj gabe jakênj binjalô ênêc nom nec atom. Aê gamênj gabe jakênj binjalô atom, gamênj gabe jakênj sinj.

³⁵ Aê gamênj gabe jawa ñamalac êkôc, latu agêc tama, ma lawao wakuc agêc lawao lanjwa.

³⁶ Ma lau gôlôac m tenja têtû ñacjo êndênj taunj andênj-êndênjenj.

³⁷ “Ñac tej embe têtac êwîj tama me têna êlêlêc aê su, oc êwê kainj aê atom. Ma tej embe têtac êwîj latu me latuo êlêlêc aê su, oc êwê kainj aê atom.

³⁸ Ma ñac tej embe êôc nê kakesotau êndaŋguc aê atom, oc êwê kainj aê atom.

³⁹ Ñac tej embe taê ênam gebe êmoa mata jali, oc êmac êndu. Ma ñac tej embe êmac êndu êtu aêja, oc êngôj mata jali.

*Binj tatap ñagêjô sanja
(Mar 9:41)*

⁴⁰ “Ñac tej embe êkôc amac sa, oc êkôc aê sa, ma tej embe êkôc aê sa, oc êkôc ñac, taj kêsakinj aê gamênj nanj sa.

⁴¹ Ñac tej embe êkôc propete tej sa êtu enj propetenja, nanj ocgo êkôc ñagêjô êtôm propete êkôc, ma tej embe êkôc ñac gêdênj tej sa êtu enj ñac gêdênja, nanj ocgo êkôc ñagêjô êtôm ñac gêdênj êkôc.

⁴² Ma tej embe êkênj bu ñaluc laclu tej êndênj lau ñaôma tonec ñai nêj tej ênôm êtu enj aênoc ñacsenjoma, nanj jasôm binjanôgenj êndênj amac gebe ñagêjô ñajam eso enj atomanô.” * sêc samob nê ñatau. Sandanê ñaê tej, taj gêwa sa gebe enj kêtû ñalau sec samob nêj ñatau.

11

¹ Jesu kêdôj nê ñacsenjomi 12 su, go gêdi anja tonanj gêja gebe naêndôj to ênam mêtê lau êtôm nêj malacgenj.

*Ñackêsagu Joanj kêkêj lau dêdenj Jesu sêja
(Luk 7:18-30)*

² Joanj gêngôj kapoacwalô e gêngô Kilisinê kolenj ñawae, tec kêsakinj nê ñacsenj omi ñagêdô

³ jatêtu kênac enj gebe “Aôm ñac tau, taj sêsôm sebe êmênja nanj, me aêac ansaê ñac tej acgom.”

⁴ Tec Jesu gêjô êsêac awenj gebe “Ana ma anac minj gêj, taj anjô to alic nanj, êndênj Joanj

⁵ gebe matenpec sêlic gamênj kêtiam to maginj kêsû sêsêlêj, kamochôm têtû selec to tanjensujbic sêjô binj, ñacmatê dêdi sa to lau sêsôm ñawae ñajam lasê gêdênj lau ñalêlôm sawa.

⁶ Ma aê aoc êôc êsêac, nanj têtac lulu kêtû aêja atom nanj.”

⁷ Êsêac sêc sêja acgom, go Jesu gêoc awa sa ma kêsôm binj gêdênj lau totonj-tonoj tau kêpi Joanj gebe “Amac asa gamênj sawa aja abe al ic asagenj. Abe alic sôbolec tej mu gêoc jakêsêp mênjkêsêp me.

⁸ Aja abe alic asagenj. Abe alic ñac tej kêsô ñakwê palê-palê me. Alic acgom, lau, taj sêsô ñakwê palê-palê nanj, sêngôj kinjenj nêj andu.

⁹ Asa aja kêtû agenja. Abe alic propete tej me. Aec, aê jasôm êndênj amac gebe ñac tau kêlêlêc propete su,

¹⁰ gebe ñac tau tec teto binj kêpi enj gebe

‘Ôlic acgom, aê jaskinj ñoc ñacjaenj êmuñ aôm naêmansanj nê intêna, taj gêc aôm lanjôm nêmuñ nanj.’

Anôtônê binj tau tonanj.

¹¹ Binjanô, aê jasôm êndênj amac gebe Lau samob, taj lauo sêkôc êsêac nanj, nêj tej kêlêlêc ñackêsagu Joanj atom. Mago ñac sauñ, taj sêsam enj kêtû ñamu anja gamênj undambêja nanj, kêlêlêc enj su.

¹² Gêdênj taj ñackêsagu Joanj kêpoa lasê e mêngêdênj galoc nec Anôtô gêu gamênj undambêja lasê, ma lau, taj sêjac tênp nanj, oc sêjanjo su.

* 10:42: Sanda n ae tej, taj gêwa sa gebe enj kêtû ñalau

13 Gebe propete samob to Mosenê biñsu seoc biñ lasê e gêdêñ Joan

14 ma amac embe taêm ênam gebe akôc sa, go akêñ êwiñ gebe Joan eñ Elia, tañ sêsôm gebe êmêñ nañ.

15 Nac teñ nê tañasuñ embe ênêc, nañ êñômañ.

16 “Aê janam dôn lau têm tonecña êpi asageñ. Êsêac têtôm ñapalê, tañ sêmoa malacluñ ma sêmôc gêdêñ taun gebe

17 ‘Aêac ajac oñ, mago amac atê wê atom. Aêac atañ tañjiboa, mago amac atañ awiñ atom.’

18 Joan gêmêñ e geñ to gênôm gêñ atom, ma lau sêsôm sebe ‘Ñalau sec teñ gêgôm eñ.’

19 Ñamalacnê Latu mêngeñ to gênôm gêñ ma mênjac sêsôm teñ gebe ‘Alic eñ lasamtêna to gênôm wain anaboa, telon to lau sec nêñ teñ eñgoc.’ Mago Anôtônê mêtê tokauc gêjam ñanô kêwaka tau sa.”

Jesu geñ olin malac, tañ sêkêñ gêwiñ atom nañ

(Luk 10:13-15)

20 Go Jesu gêôc awa sa ma geñ olin malac, tañ sêlic ênê gêñtalô taêsam nañ, gebe sêjam taun ôkwi atom gebe

21 “Ojæ Korasinma, ojæ Betsaidama, gêñtalô tañ gagôm anga amacnê m nañ, embe jançôm anga Turu to Sidon nêñ, oc sênam taun ôkwi wanêcgeñ su ma sêsô talu sa to sênac taun auc.

22 Amboac tonañ jasôm êndêñ amac gebe Êndêñ bêc Anôtô êmêtôc ñamalacnêñ biñña eñ taê walô lau Turu to Sidon êlêlêc amac su.

23 Ma aôm Kapanaum gobe sêsuñ aôm sa e ñatêpôê nadiñgeñ undambê me. Aôm oc u taôm ôsêp lamboam ôna. Gêñtalô tañ kêsa aôm nê m gamêñ nañ, embe êsa Sodom oc ênêc e mênêndêñ tonec.

24 Amboac tonañ jasôm êndêñ amac gebe êndêñ bêc Anôtô êmêtôc ñamalacnêñ biñña eñ taê walô lau Sodom êlêlêc amac su.”

Andêñ aê amêñ ma alêwan taôm

(Luk 10:21-22)

25 Gêdêñ ñasawa tonañ Jesu gêôc awa sa ma kêsôm gebe “Tamoc, undambê to nom Natau, aê jalambin aôm gebe gôsa biñ tônê ñai auc gêdêñ lau mêtê to lau tokauc ma goc lasê gêdêñ ñapalê dedec.

26 Tamoc, biññanô, aôm gôlic ñajam amboac tonañ, tec gôgôm nê m gêñ.

27 “Tamoc kêkêñ gêñ samob gêdêñ aê, ma ñac teñ kêjala Latu atom, Tama taugen. Ma Tama, nañ ñac teñ kêjala eñ atom, Latu taugen to lau, tañ Latu gebe eoc lasê êndêñ êsêac.

28 “Amac samob, tañ ançôn jageo to aôm wapac amoa nañ, andêñ aê amêñ, go janam amac awem su.

29 Aôm ta ambalan ñoc wabanja e jatu nê m kêdôn waga gebe ñoc ñalêlôm malô to katoc tauc sa atom, ec atap malem alêwan taômja sa.

30 Gebe ñoc tê ñagaô to ñoc waba ñawapac atom.”

12

Ñacseñomi sesolop polom ñanô gêdêñ sabat

(Mar 2:23-28; Luk 6:1-5)

1 Gêdêñ ñasawa tonañ Jesu kêsêlêñ gêmoa kôm polomja ñalêlôm gêdêñ sabat. Mo gêjô ênê ñacseñomi ma êsêac sesolop polom ñanô mênseñ.

2 Parisai sêlic e sêsôm gêdêñ eñ gebe “Gôlicgac me, nê m ñacseñomi sêgôm gêñ, tañ sêjac jao gebe dançôm êndêñ sabat atom.”

3 Tec eñ kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Bin tañ Dawid to nê lau sêgôm gêdêñ mo gêjô êsêac nañ, asam atom me.

4 Eñ kêsô Anôtônê andu jageñ polom, tañ sêkêñ gêdêñ Anôtô kêtü da ma sêjac jao gebe êsêac sêniñ atom, lau dabun waga taungeñ.

5 Ma bin, tañ gêc Mosenê biñsu nañ, gebe gêdêñ sabat samob dabun waga sêjac sabat popoc anga lôm dabun, mago sêwê ñakain atom nañ asam atom me.

6 Aê jasôm êndêñ amac gebe Gêñ tañ kêlêlêc lôm dabun su nañ, tau tonec.

7 Embe ajala bin tonec gebe ‘Aê gabe akêñ da atom, gabe taêm walô laugen,’ oc ambu lau, tec nêñ biñ masi nec atom,

8 gebe Ñamalacnê Latu kêtü sabat ñatau.”

Jesu gêgôm lêma kêtü golon ñajam kêsa

(Mar 3:1-6; Luk 6:6-11)

9 Go Jesu gêdi anga tonañ gêja e kêsô êsêacnêñ lôm.

¹⁰ Ma ñamalac teñ lëma këtu golon gêmoa tonañ. Ma lau ñagêdô sêmoa, tañ sebe sêñgôlinj binj êpi enj, tec têtù kënac enj gebe “Embe dangôm lau ôlinj ñajam êsa êndênj sabbat, oc êtôm me masi.”

¹¹ Tec enj kêsôm gêdênj êsêac gebe “Amacnêm asa embe nê domba teñ êmoa ma êu tau êsêp sê êndênj sabbat, oc naê sa atom me.

¹² Op, ñamalac kélêlêc domba su ñêngeñ. Tec tatôm gebe tamoasinj lau êndênj sabbat.”

¹³ Go kêsôm gêdênj ñac tau gebe “Ômêtôc lëmam.” Tec kêmêtôc lëma e ñajam kësà kêtiam kêtôm ñamakenj.

¹⁴ Ma Parisai sêsa sêkic ênê binj gebe senseñ enj.

Sakinwaga tañ Anôtô kējalinj sa nanj

¹⁵ Jesu kējala binj tonec, tec kêtaiñ tau su anja gamênj tonañ, ma lau taêsam têdaguc enj, ma gêgôm êsêac samob ôlinj ñajam kësà.

¹⁶ Go kêbaob êsêac ñajanja gebe sêsôm enj lasê atom,

¹⁷ gebe binj, tañ propete Jesaia kêsôm nanj, êtu tøj gebe

¹⁸ “Alic acgom, aêñoc sakinwaga, tañ kajalinj sa

to ñoc ñac têtac gêwiñ enja, tañ

gallic enj ñajam nanj,

oc jakênj ñoc ñalau êpi enj

ma êsôm hêc jamêtôc binja lasê

êndênj lau samuc.

¹⁹ Enj oc ênam wambañ to êmôcc

atom,

ma teñ êñô enj awa anja malacluj

atom.

²⁰ Sinj tañ gêjac bic nanj, enj oc

êmandôm su atom,

ma dawenj gasilana nanj, enj oc êsi

êmac atom,

ênjgôm êmoa e êwê binjêdênj êku

ñajacjo tulu,

²¹ ma lau samuc sêkênj matenj ênê

ñaê.”

Jesu ma Belsebul

(Mar 3:20-30; Luk 11:14-23)

²² Gêdênj tonañ sêkôc ñac teñ tonjalau sec, nanj matapec to awamê, dêdênj Jesu sêja. Ma Jesu gêgôm enj ôli ñajam kësà e awamê kêsôm binj lasê to gêlic gamênj.

²³ Ma lau samob sê taênj ma sêsôm gebe “Ñac tonec oc Dawidnê Latu me.”

²⁴ Parisai sêñô, tec sêsôm gebe “Ñac tônê kêtij ñalau sec ña ñalau sec nêñ kasêga Belsebul.”

²⁵ Jesu kējala binj, tañ êsêac taênj gêjam nanj, ma kêsôm gêdênj êsêac gebe “Gamênj teñ embe êwa tau êkôc, go êtu gasañ ma malac me gôlôac teñ embe sêwa taunj êkôc, oc sêmoa atom.

²⁶ Ma embe Sadanj êtiñ Sadanj, go êwa tau êkôc. Ma ênê gamênj ênêc amboac ondoc.

²⁷ Ma aê embe jatiñ ñalau sec ña Belsebul, go amac latômi têtij ña asa. Kêtu tonañja êsêac taunj ocgo sêmêtôc amac.

²⁸ Mago aê embe jatiñ ñalau sec ña Anôtônê ñalau, go êwa sa gebe Anôtônê gôlinj wacêpi amac.

²⁹ “Me ñac teñ êsô ñac ñajanja teñ nê andu naêjanjo ênê waba su amboac ondoc. Enj ênsô ñac ñajanja tau tøj êmunj acgom, go êjanjo ênê waba.

³⁰ “Ñac teñ embe êwiñ aê atom, oc enserj aê, ma ñac teñ embe ejonj ñanô êwiñ aê atom, oc êtê salinj salinj.

³¹ Kêtu tonañja aê jasôm êndênj amac gebe ñamalacnênj sec to binj alôb-alôb samob Anôtô oc êsuc ôkwi, tagenj binj alôb-alôb êpi ñalau Dabunj, tec Anôtô êsuc ôkwi atom.

³² Ma teñ embe ênam saic binj êndênj ñamalacnê Latu, tec Anôtô oc êsuc ôkwi, mago teñ embe ênam saic binj êndênj ñalau Dabunj, nanj Anôtô oc êsuc ôkwi êndênj têm tonec to ônêja atomanô.

Binj kañanôña

(Luk 6:43-45)

³³ “Embe asê ka ñajam, oc ênam ñanô ñajam, ma embe asê ka sec, oc ênam ñanô sec. Gebe ka tajala gêdênj ñanôgeñ.

³⁴ Moac ñalatu amac. Amac secgoc, tec asôm binj ñajam amboac ondoc. Gêñ tañ gêlôc gêc nêm ñalêlôm nanj, mênkêsà awemsunj.

³⁵ Njamalac njamam oc étainj gêj njamam sa anja nê awa njamam, tanj gêc nê njâlêlôm, ma njamalac sec oc étainj gêj sec sa anja nê awa sec.

³⁶ “Aê jasôm êndênj amac gebe Êndênj bêc mêtôcnja njamalac sêwa binj agwaagwa samob, tanj sêsôm nanj, njam sa.

³⁷ Awamsunj njabinj oc ênam aôm kêsi, ma awamsunj njabinj oc êtinj aôm su.”

Lau sec sêjatu gêjtalô

(Mar 8:11-12; Luk 11:29-32)

³⁸ Go binjsutau to Parisai nêj njagêdô sêjô Jesu awa gebe “Mêtêmôkê, aêac abe alic aôm ôngôm gêjtalô tenj.”

³⁹ Tec enj gêjô êsêac awenj gebe “Lau sec to mockainnja sêjatu gêjtalô, mago gêjtalô tenj oc êndênj êsêac atom, gêjtalô propete Jonanja tagenj.

⁴⁰ Jona gêmoa gêjnsêga têtacêlôm kêtôm gelenja têtêac ma gêbêcauc têtêac, ma Njamalacnê Latu oc amboac tonanjenj. Enj ômoa nom njâlêlôm êtôm elenja têtêac ma êmbêcauc têtêac.

⁴¹ Êndênj noc mêtôcnja njacwaga Niniwenja oc sêndi sa sêwinj lau tônê ma sêmêtôc êsêac, gebe Jona gêjam mêtê êsêac, tec sêjam tauj ôkwi. Ma alic acgom, tenj kêtêlêc Jona su tec gêmoa.

⁴² Êndênj noc mêtôcnja kwin anja mula-mnja oc êndi sa êwinj lau tônê ma êmêtôc êsêac, gebe enj anja nom njamadinj, mago gêmênj gebe ênjô Salomonê mêtê. Ma alicgac, tenj kêtêlêc Salomo su tec gêmoa.

Njalau sec gêmu gêja nê gamênj lanjwa kêtiam

(Luk 11:24-26)

⁴³ “Njalau njatêmui embe êsa anja njamalac tenj nê, oc eo êmoa gamênj kwalam ma ensom gamênj êlêwanj tauja e êtap sa atom.

⁴⁴ Go êsôm gebe ‘Aê jamu jana njoc andu, tanj kasa gamênj nanj êtiam.’ Ma embe naêô lasê, oc alic andu tau sawa ma sêkajo sa to sêgêlôj.

⁴⁵ Go naêkôc njalau 7, tanj nêj sec kêtêlêc ênê su nanj, sêwinj enj sêsô nasenjôj. Go njamalac tonanj êmoa naeo njanô êlêlêc gêmunjja su. Ma lau sec tônê njai amboac tonanjenj.”

Jesu têna ma lasiio to njac

(Mar 3:31-35; Luk 8:19-21)

⁴⁶ Enj kêsôm binj gêdênj lau gêmoa ma têna to lasii mênjsêkô dêmôênja sebe sêsôm binj êndênj enj.

⁴⁷ Tec njac tenj kêsôm gêdênj enj gebe “Gôlicgac me, tênam to lasimi tec mênjsêkô dêmôênja sebe sêsôm binj êndênj aôm.”

⁴⁸ Mago Jesu gêjô njac, tanj kêsôm binj gêdênj enj nanj, awa gebe “Tinoc asa ma lasici asa lau.”
⁴⁹ Ma kêmêtôc lêma jakêtôc nê njacsenjomi ma kêsôm gebe “Alic acgom, aê tinoc to lasici tau tonoc.

⁵⁰ Lau tanj sêmasanj Tamoc, tanj gênjôj undambê nanj nê binj nanj, go têtû lasicio to njac ma tinoc.” *

13

Binjôlinj njac kêpalip nj awênja

(Mar 4:1-9; Luk 8:4-8)

¹ Bêc tonanjenj ma Jesu anja andu kêsa jagênjôj ambêô.

² Lau topom-topom sêkac sa sêgi enj auc, tec kêpi wanj tenj jagênjôj ma lau samob sêkô bau.

³ Ma gêjac minj binj taêsam gêdênj êsêac gêjam kêtû binjôlinjenj ma kêsôm gebe

“Alic acgom, njac kêpalip njawênja tenj kêsa gêja gebe êpalip njawê.

⁴ Kêpalip gêmoa e njagêdô kêsêp intêna, tec moc mênjsenj su.

⁵ Njawê njagêdô kêsêp poclêlôm nanj nom kapôênj gêc atom. Tec kêpoa sebejenj gebe kêsêp nomlêlôm gêja atom,

⁶ e oc kêpi ma kêsêgô e kêtû masê gebe njawakac keselenj kêsêp gêja atom.

⁷ Ma njagêdô kêsêp êcmôkê ma êc kêpoa e gejoj êndu.

⁸ Ma njagêdô kêsêp nom njajam, tec gêjam njanô. Tenj gêjam 100, ma tenj 60, ma tenj 30.

⁹ Njac tenj nê tanjasunj embe ênêc, nanj ênjô.”

Binjôlinj tau njam

(Mar 4:10-12; Luk 8:9-10)

¹⁰ Njacsenjomi dêdênj Jesu jasêsôm gêdênj enj gebe “Amboac ondoc tec gôjam kêtû binjôlinjenj gêdênj êsêac nec.”

¹¹ Ma enj gêjô êsêac awenj gebe “Amac atap kauc sa, tec ajala gamênj undambênja njabinj njâlêlômnja, mago êsêac têtap sa atom.

* 12:50: Sadañnê njâe tenj. Alic Mat 10:25

¹² Nac tanj nê gêj gêc nanj, êtap njagêdô sa naêwiñ e êlêlêc su. Mago njac, tanj nê gêj masi nanj, sêkôc njakêsu, tanj gêc enjra nanj, su amboac tonanjgenj.

¹³ Êsêac sêlic gêj e amboac sêlic atom to senjo binj e amboac sênjô atom ma nêj kauc kêsa atom, tec gajam kêtû binjôlinjgenj gêdêj êsêac.

¹⁴ Ma Jesaianê binjêdêm, tanj geoc lasê nanj, kêtû tôj kêpi êsêac gebe
‘Tanjemsunj oc anjô, mago oc nêj
kauc êsa atom.

Matemanô oc alic, mago oc ajala
atom.

¹⁵ Lau tonanj nêj njalêlôm njadani to
tanjensunj gêoc auc ma materj gêmôb.

Mago embe amboac tonanj atom,
go sêlic gêj to tanjensunj sênjô
binj ma nêj njalêlôm sêjala mêtê
to sênam tauj ôkwi ma aê janam
êsêac sa.’

¹⁶ Aê aoc aôc amac matamanô gebe alic gêj ma amac tanjemsunj gebe anjô binj.

¹⁷ Binjnanô, aê jasôm êndêj amac gebe Propete to lau gêdêj gwalêkinj sêkêj materj gebe sêlic gêj, tec amac alic nec, mago sêlic atom to sênjô binj, tec amac anjô nec, mago sênjô atom.

*Jesu gêwa binj gôlinj njac kêpalip njawêja njam sa
(Mar 4:13-20; Luk 8:11-15)*

¹⁸ “Amboac tonanj anjô binjôlinj njac kêpalip njawêja tau njam acgom.

¹⁹ Lau embe sênjô gamêj undambêja njabinj ma sêjala atom, nanj têtôm njawê, tanj kêpalip kêsêp intêna nanj. Njac sec tau naêjanjo binj, tanj kêpalip kêsêp nêj njalêlôm nanj su.

²⁰ Ma ônanj kêpalip kêsêp poc kêtôm lau, tanj sênjô binj ma gacgenj sêkôc sa totêntac njamgenj.

²¹ Mago nêj njawakac jagêjam atom, êsêac lau daijdaij. Embe gêj wapac êtap êsêac sa ma sêjanda êsêac êtu mêtêja, oc gacgenj sêwi sinj.

²² Ma ônanj kêpalip kêsêp êcmôkê kêtôm lau, tanj sênjô binj ma gêjnlêlôm-lêlôm nomnja to lêtôm awêja ejonj binj tau êndu ma sênam njanô atom.

²³ Ma ônanj kêpalip kêsêp nom njam kêtôm lau, tanj sênjô binj e sêjala ma sêjam njanô, tenj gêjam 100, tenj gêjam 60 ma tenj 30.”

Binjôlinj waôjja

²⁴ Go Jesu kêkêj binjôlinj tau njatenj gêdêj êsêac ma kêsôm gebe “Tanam dôj gamêj undambêja êpi njac, tanj kêpalip njawê njam kêsêp nê kôm.

²⁵ Ma gêdêj tanj lau sêc bêc sêc nanj, ênê sonjo-sonjo mênjkêpalip waôj njawê gêsac padi njâo ma gêc gêja.

²⁶ Njawê gêlêc e jagêuc acgom, go têtap waôj sa kêpi gêwiñ.

²⁷ Tec njatanê sakinjwaga mênjsêsôm gêdêj enj gebe ‘Apômtau, aôm oc kôpalip njawê njamgenj kêsêp nêj kôm me. Ma waôj tec anja ondoc mênjkêsa.’

²⁸ Enj kêsôm gêdêj êsêac gebe ‘Gêj tonanj njacjo tenj gêgôm.’ Ma sakinjwaga sêsôm gêdêj enj gebe ‘Aôm gobe aêac naajo sa me masi.’

²⁹ Ma enj kêsôm gebe ‘Masi, gebe amac embe ajo waôj, oc ambuc padi sa êwiñ.

³⁰ Andec, lulugenj têtû kapôej sêsêlip taujgenj sêkô e êndêj têm sêsêpja acgom. Ma êndêj noc sêsêpja aê jasôm êndêj sêsapwaga gebe Ajonj waôj tau sa êmunj mênjanac logic sa naja ênij su. Mago gêj taniñja tau anac sa êpi aêjoc andu gêj njanôja êna.’ ”

Binjôlinj gêmêc njawêja

(Mar 4:31-32; Luk 13:18-19)

³¹ Go kêkêj binjôlinj tau njatenj gêdêj êsêac ma kêsôm gebe “Gamêj undambêja kêtôm gêmêc njawê njamalac tenj kêkôc jakêsê kêsêp nê kôm.

³² Gêj tau talic njasec-njasec kêtôm gêj njagêdô njamatu atom ma êpi acgom, go êlêlêc gêj tolaunj njagêdô su e naêtu ka, ma moc umbonj njalabuñ mênjsênam sac sênjôj njalaka.”

Binjôlinj jistja

(Luk 13:20-21)

³³ Ma kêsôm binjôlinj tau njatenj gêdêj êsêac gebe “Gamêj undambêja kêtôm jist, awê tenj kêkôc mênjkêgalunj gêwiñ polom kêsêp suc têtêac e gêjam aucgenj.”

Jesu kêsôm binj kêtû binjôlinj njamja

(Mar 4:33-34)

³⁴ Binj samob tonanj Jesu gêjam kêtû binjôlinjgenj gêdêj lau ma kêsôm binj tenj gêc awê atom, kêsôm kêtû binjôlinjgenj,

³⁵ gebe propetenê biñdêm tonec êtu tôñ gebe
 “Aê gabe jaña aoc êtu biñgôlinja,
 aê gabe jaôn biñ sa, tañ kêsij tau
 gêc lélôm gédêñ Anôtô kékêñ nom
 e mênghédêñ galoc.”

Jesu gêwa biñgôlinj waônja sa

³⁶ Go kékêñ lau tonañ sêja ma kêsô andu gêja. Ma nê ñacsenjomi dédêñ en jasêsôm gebe “Ôwa biñ waôn kêsêp kômja nan ñam sa êndêñ aêac acgom.”

³⁷ Tec enj gêjô êsêac awen gebe “Ñac, tañ kêpalip ñawê ñajam nan, Ñamalacnê Latu.

³⁸ Kôm kêtôm nom, ma ñawê ñajam kêtôm gamêñ undambêña tau ñaawêlatu, go waôn kêtôm ñac sec nê latui.

³⁹ Ma ñacjo, tañ kêpalip waôn nan Sadan. Noc sêsêpja kêtôm nom ñabêc ñamuña. Ma sêsapwaga tau anjela.

⁴⁰ Kêtôm sejon waôn nasêmbao êpi ja êna, ma êndêñ bêc ñamuña oc sêngôm amboac tonañ.

⁴¹ Ñamalacnê Latu êkêñ nê anjela sêna sejon lau kalomtêna to secwaga samob anja ênê gamêñ sa,

⁴² ma sêmbalinj êsêac sêsêp gamêñ, tañ ja ñawaô kêlakoc sêna, natêtanj ma lunlunj êkôsij tau.

⁴³ Ma lau gédêñ nêñ ñawê êpoa lasê amboac oc anja Tamenjinê gamêñ. Ñac teñ nê tanasun embe ênêc, nanj êñjomanj.

Biñgôlinj awa gêc kômja

⁴⁴ “Gamêñ undambêña kêtôm awa, tañ ñac teñ kêsij ôkwi gêc kôm e ñac teñ kêtap sa ma kêsunj auc kêtiam ma totêtac ñajamgenj gêja, jakékêñ nê gêñ samob lau sêjam ôli, go jagêjam ôli kôm tau.

Biñgôlinj kékômja

⁴⁵ “Ma teñ gêwinj gebe Gamêñ undambêña kêtôm ñac-kêtulu-gêñwaga teñ gesom kékôm ñajam-ñajam gêmoo

⁴⁶ e kêtap kékôm mata êjam teñ sa, go gêja ma kékêñ nê gêñ samob lau sêjam ôli, go jagêjam ôli gêñ tau.

Biñgôlinj wasanja

⁴⁷ “Ma teñ gêwinj gebe Gamêñ undambêña kêtôm wasan, tañ sêkêñ kêsêp gwêc ma gêñ tokainj-tokainj sêwê

⁴⁸ e tonjoma, go sê sa kêpi bau gêja jasêngônj sic ma sêjalij i ñajamgenj sa kêsêp laclu, ma sec nanj sêbalinj sinj.

⁴⁹ Êndêñ nom ñabêc ñamuña nanj, oc amboac tonanjenj. Anjela oc sêsa sêmêñ ma sêjalij lau sec anja lau gédêñ nêñ sa

⁵⁰ ma sêmbalinj êsêac sêsêp gamêñ ja ñawaô kêlakocja sêna. Anja tônê oc têtanj ma lunlunj êkôsij tau.

Awa wakuc to lanjwa

⁵¹ “Amacnêm kauc kêsa kêpi biñ samob tonanj ñai me masi.” Ma êsêac sêlôc sebe “Aec.”

⁵² Tec enj kêsôm gédêñ êsêac gebe “Kêtu tonanjja biñsutau samob, tañ sêñô biñ gamêñ undambêña katu tôñ nanj, têtôm andu ñatau teñ, nanj gê nê gêñ wakuc to lanjwa sa anja nê awa ñalêlôm.”

Jesunê lau têtij enj anja Nasaret (Mar 6:1-6; Luk 4:16-30)

⁵³ Jesu gêjac mata biñgôlinj tonanj ñai su, go gêdi sa anja tonanj.

⁵⁴ Jagêô lasê nê malacmôkê ma kédônj êsêac gêmoo nêñ lôm e têtakê ñanô ma sêsôm gebe “Ñac tonec kékôc kauc to gêñtalô nec anja ondoc.

⁵⁵ Enj tonec kamunda latu me masi. Sêsam enj têna sebe Maria me. Ma lasii Jakobo agêc Josep ma Simon agêc Juda me.

⁵⁶ Ma luio samob sêmoa sêwinj aêac atom me. Ma enj kékôc gêñ samob tônê ñai anja ondoc.”

⁵⁷ Ma têtû môsî enj. Tec Jesu kasôm gédêñ êsêac gebe “Lau gamêñ teñ tetoc propete teñ sa kwalec atom, tau nê malacmôkê to nê laugenj tec sêmbu enj.”

⁵⁸ Ma enj gêgom gêñtalô taêsam anja tonanj atom gebe sêkêñ gêwinj atom. * êsêp ewin gebe polom esunj êtu kapôêñ. Jist ñanjaclai ênam polom samucgenj auc.

* 13:58: Bômbôm embe sêpac nanj polom, go sêkêñ gêñ tau

14

*Nackêsagu Joaņ ģemac endu**(Mar 6:14-29; Luk 9:7-9)*

- ¹ Gêdêņ tēm tonaņ kiņ Herodo ģeņô Jesu ņawae
² ma kêsôm gêdêņ nê sakiņwaga gebe “Eņ tonec ņackêsagu Joaņ. Eņ ģêdi sa aņga ņacmatêņeņ, tec ņaclai kēpoa kēpi eņ.”
³ Gebe Herodo kējatu gebe sêkôc Joaņ tōņ ma sênsô eņ tōņ nasêkêņ eņ eņġôņ kapoacwalô kētu tēwa Pilip nê awê Herodiana,
⁴ gebe Joaņ kêsôm gêdêņ eņ gebe “Gôjam awê tonaj tec keso.”
⁵ Ma têtac kêkac Herodo gebe ênac eņ êndu, mago kêtêc lau gebe sêlic Joaņ kêtôm propete.
⁶ Gêdêņ taņ Herodo taê ģêjam nê bêc tēna kêkôc eņġa naņ, Herodia latuo jakêtê wê ģemoa êsêac to nê ņacleņ ņalêlôm. Herodo ģêlic e têtac ņajam kêsa,
⁷ tec kêtôc lêma ma kêsôm gebe “Ģêņ taņ oteņ naņ, oc jakêņ êndêņ aôm.”
⁸ Ma tēna kêsôm biņ kêsêp latuo têtac, tec kêsôm gebe “Ôkêņ ņackêsagu Joaņ mômêapac êsêp laclu teņ êndêņ aê aņga tonec.”
⁹ Kiņnê ņalêlôm ņawapac kêsa, tageņ kētu kêtôc lêma ņacleņ sêlic suņa, tec kējatu gebe sêkêņ,
¹⁰ ma kêsakiņ jadêdim Joaņ ģesutêkwa ģeņġic aņga kapoacwalô.
¹¹ Ma sêkêņ mômêapac kêsêp laclu teņ mêņsêkêņ gêdêņ ņapalêo, ma kêkôc gêdêņ tēna ģêja.
¹² Ma Joaņnê ņacseņomi mêņsêkôc ênê ņawêlêlaņ su jasêsuņ ma jasêsôm ņawae gêdêņ Jesu.

*Jesu ģêlôm lau 5,000**(Mar 6:30-44; Luk 9:10-17; Joaņ 6:1-14)*

- ¹³ Jesu ģeņô Joaņ ģemac êņdu ņawae e kêtaiņ tau su aņga gamêņ tonaj jakêpi waņ ma ģêja gebe êmoa nê ņasawa teņ tauņa. Ma lau sêņô ņawae tec sêlêlêņ aņga nêņ malac têdaguc eņ sêja.
¹⁴ Jesu jakêsô bau ma ģêlic lau topom-topom tau, tec taê walô êsêac ma ģeġôm êsêacnêņ ģemac ņajam kêsa.
¹⁵ Oc jagêjam kwalam, tec nê ņacseņomi dêdêņ eņ jasêsôm gebe “Gamêņ tonec gamêņ sawa ma oc ģêja su. Amboac tonaj ôkêņ lau sêc êliņ-êliņ têtôm malacgeņ nasênam ôli nêņ mo.”
¹⁶ Ma Jesu kêsôm gêdêņ êsêac gebe “Oc sêc sêna atom, amac taôm akêņ ģêņ êsêac sêniņ.”
¹⁷ Go êsêac sêsôm gêdêņ eņ gebe “Aêacma ģêņ ģêc tonec atom polom lemeņ teņ to i luagêcgeņ tec ģêc.”
¹⁸ Ma eņ kêsôm gebe “Akôc ģêņ tau andêņ aê amêņ.”
¹⁹ Tec kējatu lau tau gebe sêņġôņ sic sêņġôņ ģeġwaņ, ma kêkôc polom lemeņ teņ to i luagêc tau sa mêņmata gedec undambê ma ģêjam danġe, go kêpô kêkôc ma kêkêņ polom gêdêņ nê ņacseņomi jasêjac sam gêdêņ lau.
²⁰ Samob seņ e ģêôc êsêac tōņ, go sejoņ ņapopoc sa kêsêp gadob 12 e mêņġêc.
²¹ Ma êsêac, taņ seņ ģêņ tau naņ, ņacwaga amboac 5,000, ma sêsa lauo to ņapalê sa sêwiņ atom.

*Jesu kêsêlêņ ģemoa ņadembom ņaô**(Mar 6:45-52; Joaņ 6:15-21)*

- ²² Ma Jesu kêkac nê ņacseņomi gacgeņ sêpi waņ sêmuņ eņ sêna ņamakeņ ôņêņa ma eņ tau êmoa e êkêņ lau sêna acgom.
²³ Eņ kêkêņ lau tau sêja ma taugen kēpi lôc ģêja gebe eteņ mec. Oc jakêsêp su ma eņ taugen ģemoa nê tônê.
²⁴ Waņ kêsa e jakêkô ņaluņgeņ ma dembom kêpôņ êsêac secanô gebe mu kêpuc êsêac tōņ.
²⁵ Talec kêtaj, go Jesu kêsêlêņ ģemoa dembom ņaôgeņ kêsa gêdêņ êsêac ģêja.
²⁶ ņacseņomi sêlic eņ kêsêlêņ ģemoa ņadembom ņaôgeņ e têtakê ma sêsôm gebe “Joe, balôm teņ.” Tec têtêc e sêwakic.
²⁷ Go Jesu awa kêsa sebeņ ma kêsôm gebe “Têmtac êpa su, aê tau tonec, atêc taôm atom.”
²⁸ Tec Petere ģêjô eņ awa gebe “Apômtau, embe aôm tau tonaj, naņ ôsôm ma jamoa bu ņaô jandêņ aôm jawac.”
²⁹ Ma Jesu kêsôm gebe “Ômôêņ.” Go Petere aņga waņ kêsêp kêsêlêņ ģemoa bu ņaô gêdêņ Jesu ģêja.
³⁰ Mago eņ ģêlic mu ņasênom ma kêtakê e kêka tau su ma ģêmôêc gebe “Apômtau, ôkam aê sa.”
³¹ Tec Jesu kêmêtôc lêma ôb tageņ jakêkam eņ ma kêsôm gêdêņ eņ gebe “O aôm ņac, kôkêņ ģewiņ kwalec, kētu asageņġa nêņ ņalêlôm ģêja lu.”
³² Agêc jasêpi waņ ma mu kētu malô.
³³ Ma êsêac, taņ sêņġôņ waņ naņ, sêpôņ aeņduc dêdêņ eņ ma sêsôm gebe “Anôtônê Latu aôm biņġanôġoc.”

*Jesu gégôm gémac ôlin njam kêsâ anja Genesaret
(Mar 6:53-56)*

³⁴ Ma sêja e sêpi bau anja Genesaret.

³⁵ Ma gédên tan lau gamên tonan nja sêjala en nan, sêkên bin kêtôm nêj malac njamagêja samob gêja, go sejon lau samob, tan gêj gégôm êsêac nan, dédên en sêja

³⁶ ma teten en gebe sêmoasac ênê njakwê njataligen. Tec samob, tan sêmoasac nan, ôlin njam kêsâ.

15

*Lau nanô nêj mêtê
(Mar 7:1-13)*

¹ Gédên tonan Parisai to binjutau anja Jerusalem dédên Jesu sêja ma têtû kênac en gebe

² “Amboac ondoc, nêj njacsenjomi sêgêli lau nanô nêj bin ma sebe sênin gêj, nan sêkwasin lemen atom.”

³ Tec en gêjô êsêac awen gebe “Ma amac taôm gédên tan amasan nêj njagôlin langwa nan, asen Anôtônê binju gêwin.

⁴ Anôtô gêjac jatu gebe ‘Otoc tamam agêc tênac sa, ma ten embe êpuc boa tama me têna, nan sensej en su ênana.’

⁵ Mago amac asôm gebe Nac tan êsôm êndên tama me têna gebe ‘Aôm taêm kêka njoc gêj, mago gabe jakên êtu da,’

⁶ njac tonan embe etoc tama agêc têna sa atom, oc naêndên. Tec agôm nêj njagôlin langwa nanô kêsâ ma asen Anôtônê binju.

⁷ Dansanjêna, Jesaia geoc bin tunc lasê jagadêngej kêpi amac gebe

⁸ Anôtô kêsôm gebe

‘Lau tunc tetoc aê sa njagôlin gêwin,
ma nêj njalêlôm gêmôa jaêc aê.

⁹ Êsêac sêjam sakin aê kwalec,
gebe binju, tan tédôj nan,

njamalacnêj bin njamagen.’ ”

*Gên tan gégôm njamalac kêtû sêc
(Mar 7:14-23)*

¹⁰ Go Jesu gêmôc lau dédên en sêja ma kêsôm gédên êsêac gebe “Anô bin ma nêj kauc êsa.

¹¹ Gên tan kêsô awasun nan, oc êngôm njamalac êtu sec atom, tagen gêj tan kêsâ awasun, tonan tec êngôm njamalac êtu sec.”

¹² Go nê njacsenjomi jasêsôm gédên en gebe “Parisai tau sêjo bin tonan e gêli nêj njalêlôm sa, nê kôjalagac me.”

¹³ Tec Jesu gêjô êsêac awen gebe “Gên samob, tan Tamoc undambêna kêsê atom nan, oc êjô sa.

¹⁴ Andec êsêac, êsêac matenpec, tan sêwê matenpec. Matapec ten embe êwê matapec ten, nan oc agêc lulugen sêu tauj sêsêp sê sêna.”

¹⁵ Ma Petere gêjô en awa ma kêsôm gebe “Ôwa binjôlin tunc njam sa êndên aêc acgom.”

¹⁶ Tec Jesu kêsôm gebe “Ma amac tunc amboac ondoc, nêj kauc kêsâ atom tagen atom êsêac me.

¹⁷ Ajala atom me. Gên samob, tan êsô awemsun nan, oc êsêp njatêc ma tau êtain su êna.

¹⁸ Ma gên samob, tan kapi anja njalêlôm mênkêsâ awemsun, tonan tec oc êngôm njamalac êtu sec.

¹⁹ Gebe gên tunc anja njalêlôm kêpi gêmên gebe Taên gêjam sec, sêjac njamalac êndu, dêdim sêmôwalô gêogic, sêgôm gên mockainjo to mockainja, gengen, bin gêga ma bin alôb-alôb.

²⁰ Gên tonan njai tec gêgôm njamalac kêtû sec. Mago embe sêkwasin lemen atom ma sênin gêj, tonan oc êngôm njamalac êtu sec atom.”

*Awê Kanaanja kêkên gêwin njana
(Mar 7:24-30)*

²¹ Jesu gêdi kêtain taugen anja tonan jagêo lasê gamên Turu to Sidonja.

²² Ma gédên tonan awê Kanaanja ten anja gamên tonan mêngêmôc gebe “Apômtau, Dawidnê Latu, taêm walô aê. Aênoc latuco njalau sec ten kêlêsu en.”

²³ Mago Jesu gêjô ênê bin ten atom. Ma nê njacsenjomi dédên en jateten en gebe “Ôkên en ênana, kêtaj-kêtaj kêdaguc aêc nec.”

²⁴ En gêjô êsêac awen gebe “Anôtô kêsakin aê gadên gôlôac Israel taunen nêj domba gêbôm tec gamên.”

²⁵ Ma awê tau kêpôn aduc gédên en ma kêsôm gebe “Apômtau, ônam aê sa.”

²⁶ Tec Jesu gêjô enj awa gebe “Embe takôc ñapalênênj mo su ma tambalinj êndênj kêamlatu, oc ñajam atom.”

²⁷ Ma awê tau gêjô enj awa gebe “Apômtau, kôsôm-gac. Mago mo ñapopoc, tanj kêsêlô kêsêp nêj ñataunênj tebo ñalabu nanj, kêamlatu senjoc.”

²⁸ Go Jesu gêjô enj awa gebe “O awê tau, aôm kôkêj gêwijn ñajana. Amboac tonanj binj, tanj kotenj nanj, êtu tônj.” Ma gêdênj ñasawa tonanjenj awê tau latuo ôli ñajam kêsa.

Jesu gêgôm lau taêsam ôlinj ñajam kêsa

²⁹ Ma Jesu gêdi anja tonanj jagêô lasê bugêjactorj Galilaijana, go kêpi lôc tenj jakêponj tau sic gêngônj.

³⁰ Go lau topom-topom dêdênj enj sêja, nanj sejonj nêj maginj kêsû, pulinj, matenjpec, awenjmê ma gêmac tokainj-tokainj sêwijn dêdênj enj sêja jatetoc êsêac sêc enj a-mnja, ma gêgôm êsêac ñajam kêsa.

³¹ Lau sêlic awenjmê sêsôm binj to pulinj ôlinj ñajam kêsa, ma maginj kêsû sêsêlênj to matenjpec sêlic gamênj, tec sê taênj ma sêlambinj Israelnênj Anôtô ñanô.

Jesu gêlôm lau 4,000

(Mar 8:1-10)

³² Go Jesu gêmôc nê ñacsenjomi dêdênj enj jakêsôm gebe “Aê taêc walô lau tonec gebe sêmoa sêwijn aê e bêc têlêac samuc ma nêj gêj sêniñja masi, tec gabe jakêj êsêac têtac sawagenj sêna atom gebe oc enjkainj to lemenj êmac anja intêna.”

³³ Ma ñacsenjomi sêsôm gêdênj enj gebe “Aêac tamoac gamênj sawa nec, oc takôc polom taêsam anja ondoc gebe lau tonec sêniñj êtôm êsêac.”

³⁴ Tec Jesu kêtû kênac êsêac gebe “Amacnêm polom tendocgenj gêc.” Ma êsêac sêsôm gebe “7 to i palê ñagêdô.”

³⁵ Go kêsôm lau sêngônj sic sêngônj nom.

³⁶ Ma kêkôc polom 7 to i tonanj sa ma gêjam danje, go kêpô kêkôc ma kêkênj gêdênj ñacsenjomi, go ñacsenjomi sêjac sam gêdênj lau.

³⁷ Êsêac samob sej e gêôc êsêac tônj ma sejonj ñapopoc sa kêsêp gadob 7 e mênjgêc.

³⁸ Ma êsêac, tanj sej gêj tau nanj, ñacwaga 4,000, ma sêsa lauo to ñapalê sa sêwijn atom.

³⁹ Enj kêkênj lau tau sêja acgom, go kêpi wanj jagêô lasê gamênj Magadanja. * enanja nec atom. Êsêac sêkênj gêwijn gebe êsêac embe sêmoasac lau samuc nêj gêj tenj, go lau samuc nêj ñatêmui ñalêlômja elom êsêac, tec sêkwasinj lemenj gebe ñatêmui tau tonanj ênanja.

16

Lau sêjatu gêntalô

(Mar 8:11-13; Luk 12:54-56)

¹ Ma Parisai to Sadukai dêdênj Jesu jasêlêtôm enj ma tetenj enj gebe êtôc gêntalô umdambênja tenj êndênj êsêac sêlic.

² Tec enj gêjô êsêac awenj gebe “Êndênj êtula amac asôm gebe ‘Gêjac wêcdêlanj, oc gamênj ñajam.’

³ Ma bêbêc asôm gebe ‘Gêjac wêcdêlanj ma gamênj kêtuj tau. Ocsalô gamênj oc êtu sec.’ Gamênj ñapuc tec ajala, mago têm to noc ñabelo tec ajam kauc.

⁴ Gôlôac sec to mockainjja sêgôm mocsac gêntalô, mago gêntalô tenj oc êndênj êsêac atom, gêntalô Jonanja tagenj.” Go gêjam dêmôê êsêac gacgenj sêkô ma gêc gêja.

Parisai to Sadukai nêj jist

(Mar 8:14-21)

⁵ Ñacsenjomi jasêô ñamakenj ônêna ma sêlinj polom sinj sêkôc gêwijn atom.

⁶ Tec Jesu kêsôm gêdênj êsêac gebe “Alic ma ajop taôm ñapep êndênj Parisai to Sadukai nêj jist.”

⁷ Ma êsêac taênj gêjam gêc tauñja ma sêsôm gebe “Kec, aêac takôc polom gêwijn atom, tec kêsôm binj tonec.”

⁸ Ma Jesu kêjala ma kêsôm gebe “O amac, akêj gêwijn kwalec, kêtû agenjja amac taêm gêjam gêc taômñagenj gebe akôc polom gêwijn atom.

⁹ Nêm kauc kêsa atom tagenj me. Taêm gêjam polom lemenj tenjenj, nanj gêdênj lau 5,000 me masi. Ma ajonj ñagêdô-gêdô sa ñagadob tendocgenj.

¹⁰ Ma polom 7, nanj gêdênj lau 4,000 nanj amboac ondoc. Ajonj ñagêdô-gêdô sa ñagadob tendocgenj.

¹¹ Amboac ondoc nêm kauc kêsa atom gebe aê kasôm binj kêpi polom gêdênj amac nec atom. Ajop taôm êndênj Parisai to Sadukai nêj jist.”

* 15:39: Lau tonanj sekwasinj lemenj gebe ñatêmui dêmôêja

¹² Gêdêj tonaj nêj kauc kêsa gebe enj kêsôm biñ sejop tauñja kêpi jist polomña atom, kêsôm kêpi Parisai to Sadukai nêj mêtê.

*Petere kêsôm Jesu ñam
(Mar 8:27-30; Luk 9:18-21)*

¹³ Jesu kêsa gamêj Kaisarea Pilipiña, go kêtü kênac gêdêj nê ñacseñomi gebe “Lau sêsam Ñamalacñê Latu sebe asa.”

¹⁴ Ma êsêac sêjô enj awa gebe “Lau ñagêdô sebe ñackêsagu Joan, ma ñagêdô sebe Elia, ma ñagêdô sebe Jeremia me propetenêj tenj.”

¹⁵ Go gêjam kênac êsêac gebe “Ma amac nec asam aê abe asa.”

¹⁶ Go Simon Petere gêjô enj awa gebe “Aôm Kilisi tau, Anôtô mata jali nê Latu aôm.”

¹⁷ Ma Jesu gêjô enj awa gebe “Jona latu Simon, aê aoc êôc aôm gebe ñamalac tenj geoc biñ tonaj lasê gêdêj aôm atom, Tamoc taugenj, tanj gêjgôj undambê nanj.

¹⁸ Ma aêgej mênjjasôm êndêj aôm gebe Petere, aôm poc tenj ma jansuj ñoc gôlôac sa êsêp poc tonec naêkô, ma lamboam ñañaclai êku tulu atom.

¹⁹ Aê jakêj gamêj undambêña ñaki êndêj aôm gebe gêj, tanj aôm ôi tônj anja nom nanj, oc si tônj anja undambê ma gêj, tanj aôm ônac pêla anja nom nanj, oc sênac pêla anja undambê.”

²⁰ Go gêjam ñacseñomi awenj auc gebe sêsôm enj wae Kilisiña lasê êndêj lau tenj atom.

*Kilisi geoc êmac êndu to êndi sanja lasê
(Mar 8:31-9:1; Luk 8:22-27)*

²¹ Gêdêj tonaj Jesu geoc lasê gêdêj nê ñacseñomi kêtü ñamata gebe “Aê oc jana Jerusalem ma laumata to dabunşêga ma biñsutau sêkêj ñandan taêsam êndêj aê ma sênac aê êndu e ñabêc êtu têlêac, go jandi sa matoc jali êsa êtiam.”

²² Tec Petere gêj enj jakêsôm enj gebe “Apômtau, Anôtô êkô biñ tonaj auc. Biñ amboac tonaj êtap aôm sa atommanj.”

²³ Tec Jesu kêsa tau ôkwi jakêsôm gêdêj Petere gebe “Sadaj, ôkôc taôm sa naôkô jaêc, aôm gôwa lakô aê. Aôm taêm gêjam biñ Anôtôña atom, taêm gêjam biñ ñamalacñagenj.”

²⁴ Go Jesu kêsôm gêdêj nê ñacseñomi gebe “Ñac tenj embe taê ênam gebe êsap aê tônj, nanj ênac kapoac tau ma êôc nê kakesotau êndanğuc aê,

²⁵ gebe ñac tenj embe êjngôm mocsac gebe êmoa mata jali, nanj oc êmac êndu. Ma tenj embe êmac êndu êtu aêña, nanj oc êjngônj mata jali.

²⁶ Ñac tenj embe ênsôb gêj nomña samob sa êtu ênê gêj, mago êjainj katu, oc ênam enj sa me masi. Oc ênam enj sa atom. Ñamalac oc ênac da katu ña asagenj.

²⁷ Gebe Ñamalacñê Latu oc êmêj to Tamanê ñasawi ma nê anjela oc sêwiñ, ma êkêj ñagêjô êndêj ñamalac samob êndêj-êndêjenj êtôm gêj, tanj êsêac tau ñj sêgôm.

²⁸ Biññanô, aê jasôm êndêj amac gebe Êsêac tec sêkô nec nêj ñagêdô oc sêmac êndu atomgenj, e sêlic Ñamalacñê Latu tonê gôlij êmêj acgom.” * kêpi jist. Jist êtôm gebe polom samucgrj auc (alic Mat 13:33) ma Parisai to Sadukai nêj mêtê êtôm gebe ênam launêj ñalêlôm auc amboac tonajgenj. †

17

*Jesu ôli kainj têj kêsa
(Mar 9:2-13; Luk 9:28-36)*

¹ Bêc 6 gêjaña acgom, go Jesu kêkôc Petere ma Jakobo agêc lasi Joan sêwiñ enj. Enj gêwê êsêac sêpi lôc ñatêpôê baliñ tenj sêja gebe nasêmoa tauñja.

² Ma sêlic enj ôli kêpô tau ôkwi e lanjônô kêpô gamêj amboac oc, ma nê ñakwê ñawasi ñaeb ñaôma.

³ Go sêlic Mose agêc Elia seoc tauñ lasê dêdêj êsêac ma sêjam biñgalôm sêwiñ enj.

⁴ Tec Petere gêôc awa sa ma kêsôm gêdêj Jesu gebe “Apômtau, ñajam gebe tamoa gamêj tonec. Embe ôsôm, go janam bec têlêac anja tonec, aômñêm tenj ma Mosenê tenj ma Elianê tenj.”

⁵ Kêsôm biñ tonaj gêmoa ma sêlic tao tonawê tenj gêjam ajunj êsêac, go awa tenj kêsa anja tao kêsôm gebe “Aêñoc Latuc, tanj têtac gêwiñ enj ma galic enj ñajam nanj tonec. Akêj tanjem enj.”

⁶ Ñacseñomi sêñô e sêu tauñ jasêc ma têtêc tauñ ñanô.

⁷ Go Jesu kêsa jakêmoasac êsêac ma kêsôm gebe “Andi sa ma atêc taôm atom.”

⁸ Ma gêdêj tanj sêôc matenjanô sa nanj, sêlic tenj atom, Jesu taugenj.

⁹ Êsêac sêsêp anja lôc sêmoa ma Jesu gêjac jao êsêac gebe “Asôm gêj kainj tenj, tanj amac alic nanj, êndêj ñac tenj atom e Ñamalacñê Latu êndi sa anja ñacmatênêj su acgom.”

* **16:28:** Apômtau gêjam dôj Parisai to Sadukai nêj mêtê † **16:28:** Ñaê Petere ñam be poc. (Alic Joan 1 42)

¹⁰ Go njacsejomi tētu kênac enj gebe “Amboac ondoc, bijsutau sêsôm sebe Elia êmênj êmuŋ acgom.”

¹¹ Tec enj gêjô êsêac awenj gebe “Elia oc êmênj ma êsa gênj samob njalanô sa êtiam.

¹² Mago aê jasôm êndênj amac gebe Elia tec gêmênj su, ma sêjala enj atom, ma tētu kasec enj kêtôm taênj gêjam. Ma Namalacné Latu oc êtap njanan sa anja êsêacnênj amboac tonanjen.”

¹³ Gêdênj tonan njacsejominênj kauc kêsa gebe binj, tanj enj kêsôm gêdênj êsêac nanj, kêsôm kêpi njakêsagu Joanj.

Jesu gêgôm njapalê tonjalau sec ôli njajam kêsa

(Mar 9:14-29; Luk 9:37-43)

¹⁴ Ac sêmênj e sêo lasê dêdênj lau, ma njac tenj kêsa gêdênj Jesu jakêpônj aduc gêdênj enj

¹⁵ ma kêsôm gebe “Apômtau, taêm walô njoc latuc, tê meloc kêtê enj ma gêmoa jageo njanô, tec gêu tau kêpi ja to kêsêp bu kêtû dim taêsam.

¹⁶ Aê kakôc enj gadênj nêmj njacsejomi gamênj, mago têtôm gebe sênjôm enj ôli njajam êsa atom.”

¹⁷ Tec Jesu gêjô enj awa gebe “O amac akênjgêwinj-atom to laukesowaga, aê jamoa jawinj amac e êndênj ondoc, ma jaôc amacnêmj binj e êndênj ondocgenj. Akôc njapalê andênj aê amênj.”

¹⁸ Jesu gec binj njalau sec e kêsa anja ênê gêja, ma gêdênj njasawa tonanjenj njapalê tau ôli njajam kêsa.

¹⁹ Go njacsejomi dêdênj Jesu sêja sêkô taunja ma sêsôm gebe “Amboac ondoc tec aêac atôm gebe atinj njalau tonan atom.”

²⁰ Enj kêsôm gêdênj êsêac gebe “Kêtû amac akênj gêwinj kwalecnja. Binjanô, aê jasôm êndênj amac gebe Amac embe nêmj akênj êwinj êtôm gêmêc njamatu tagenj ênêc, ma asôm êndênj lôc tonoc gebe ‘Ômbuc taôm sa anja tonoc naôkô ônênja’ oc êmbuc tau sa êna, ma anjôm gênj tenj eselop sa atom.

²¹ [Njalau amboac tonan njai oc taunj sêsa njagaô sêna atom, tatenj mec to tanam dabunj mogen, go êtôm.]”

Jesu geoc êmac êndu to êndi sanja lasê kêtû luagêcnja

(Mar 9:30-32; Luk 9:43-45)

²² Ac sêsêlênj sêmoa Galilaia ma Jesu kêsôm gêdênj êsêac gebe “Kêdabinj gebe sêkênj Namalacné Latu êndênj njamalac lemenj êna

²³ nasênac enj êndu e bêc êtu têlêac, go êndi sa êtiam.” Ma njacsejominênj njalêlôm njawapac kêsa njanô.

Binj takis lôm dabunja

²⁴ Ac jasêo lasê Kapanaum ma lau, tanj sêjac takis lôm dabunja sa nanj, dêdênj Petere jasêsôm gebe “Amacnêmj mêtêmôkê oc êkênj takis me masi.”

²⁵ Tec enj gêlôc gebe “Aec.” Ma gêdênj tanj Petere kêpi andu gêja nanj, Jesu sep tagenj kêsôm gêdênj enj gebe “Simon, aôm gobe amboac ondoc. Kijn nomnja nanj sêkôc awa to takis anja asa nê, anja taunj latuninênj me anja lau jaba nêj.”

²⁶ Ma Petere kêsôm gebe “Anja lau jaba nêj.” Tec Jesu kêsôm gêdênj enj gebe “Amboac tonan ma êsêac taunj latunij oc gacgenj sêmoa.

²⁷ Mago aêac dabe danjôm êsêac sêli awenj sa atom. Amboac tonanj ôna bu tau nawenj i ma ôkôc i njamatanja, tanj ôjac nanj, ôja awasunj, go ôtap mone tau njatenj sa, ma ôkôc naôkênj êndênj êsêac êtu aêagêc lemenj.”

18

Asa êtu njac kapôênj

(Mar 9:33-37; Luk 9:46-48)

¹ Gêdênj njasawa tonan njacsejomi dêdênj. Jesu sêja ma sêsôm gebe “Asa oc êtu njac towae êlêlêc anja gamênj undambênja.”

² Tec enj gêmôêc njapalê saunj tenj mênjketoc enj kêkô êsêac njalunjenj

³ ma kêsôm gebe “Binjanô, aê jasôm êndênj amac gebe Amac embe akac taôm ôkwi ma atôm njapalê atom, oc asô gamênj undambênja ana atomanô.

⁴ Njac tanj kêkôninj tau kêtôm njapalê tonoc nanj, kêtû njac towae kêlêlêc anja gamênj undambênja.

⁵ Ma tenj embe êkôc njapalê tenj amboac tonoc sa êtu njoc njênja, oc êkôc aê sa.

Tatim lau atom

(Mar 9:42-48; Luk 17:1-2)

⁶ “Njac tenj, embe êtim lau saunj, tanj sêkênj gêwinj aênja nanj nêj tenj e êtu sec, nanj lau oc sêwa poctêmui sa enj gêsutêkwa ma sêmbalinj enj êsêp gwêc gêdimbobsêga êna, go njajam.

⁷ Ojae êsêac kalomtênamênj. Binjalom oc êsa, mago ojae njackalomma.

8 “Lêmam me amkainj embe êtim aôm gebe ôngôm sec, nanj ôndim su ma ômbalinj sinj. Ôngôn matam jali amboac pulinj me magi kêsû nanj, njam êlêlêc sembalinj aôm lêmam to amkainj samucgej ôsêp ja, tanj kêsa gedej tongejja ôna nanj su.

9 Ma matamanô embe êtim aôm gebe ôngôm sec, nanj ôkip sa ma ômbalinj sinj, ômoa matam jali tomatamanô makengej nanj, njam êlêlêc sembalinj aôm tomatamanô lulu ôsêp ja kêlakoc njalamboam njakêlêndinj ôna nanj su.

*Binj gôlinj domba gêlaja
(Luk 15:3-7)*

10 “Alic taôm gebe ambu êsêac lau sauj tonec nêj tej atom. Aê jasôm êndêj amac gebe Êsêacnêj anjela, tanj sêmoa undambê nanj, sêlic Tamoc, tanj gêmoa undambê nanj, lanjôanô njapanj.

11 [Gebe Njamacnê Latu gêmêj gebe ênam gêjgebej sa.]

12 “Amac abe amboac ondod. Njac tej embe nê domba 100. sêmoa e njatej êmbôm, oc endec 99, nanj sêmoa lôc ma naensom gêbôm tonanj atom me.

13 Aê jasôm binjjanôgej endej amac gebe Embe êtap sa, oc êtu samuc gêj tau njanô êlêlêc 99, tanj sêbom atom nanj su.

14 Amboac tonanj tec Tamoc, tanj gêmoa undambê nanj, gebe êsêac sauj tecenec nêj tej ênanja atom.

*Lasitêwai tobij keso
(Luk 17:3)*

15 “Lasim embe êngôm sec, go ôna e agêc taômgej lanjômanô êpi tagenj ma ômêtôc ej. Embe êkêj tanja aôm, go ambinj taôm tônj lasitêwainja êtiam.

16 Ma embe êkêj tanja aôm atom, nanj ôkôc njac tej me luagêc sêwinj aôm acgom, gebe njac luagêc me têlêac, tanj sêjô binj sêwinj nanj, sêpuc binj tau tônj amboac tonanj.’

17 Embe êkêj tanja Êsêac tonanj atom, nanj ôsôm êndêj gôlôac. Ma embe êkêj tanja gôlôac atom, nanj ôlic ej amboac njac samuc me telonj tej.

Dai binj tônj to tanac pêla binj

18 “Binjjanô, aê jasôm êndêj amac gebe Gêj, tanj amac ai tônj anja nom nanj, Anôtô i tônj anja undambê, ma gêj, tanj amac anac pêla anja nom nanj, Anôtô ênac pêla anja undambê.

19 “Ma jasôm tej êndêj amac êwinj gebe Amacnêm luagêc embe nêj njalêlôm tagenj anja nom êtu gêj samob, tanj abe atenj nanja, Tamoc tanj gêmoa undambê nanj, êngôm njanô êsa êndêj amagêc.

20 Gebe gamêj-gamêj samob, tanj luagêc me têlêac sêpi tagenj kêtû njoc njânja, tê gêngônj êsêac njalu.”

Binjgôlinj kêpi sakinjwaga, tanj kêsuc binj ôkwi atom

21 Go Petere kêsa jakêtu kênac Jesu gebe “Apômtau, lasic embe êngôm sec êndêj aê, oc jasuc ôkwi êtu dim tendocgej. Êtu dim 7 oc êtôm me masi.”

22 Tec Jesu kêsôm gêdêj ej gebe “Aê jasôm êndêj aôm gebe êtu dim 7 gej atom, 70 e êtu dim 7 acgom.

23 Kêtû tonanjja gamêj undambêja kêtôm kinj tej, tanj gebe nê sakinjwaga sêwa ênê awa njabinj sa êndêj ej.

24 Gêgôm gêjac m gêmoa ma sêkôc njac tej, tanj nê tûp kêtôm gold totalu million samuc tej gêc nanj, dêdêj ej sêja.

25 Ma njac tonanj nê gêj gebe êjô tûpja gêc atom, tec njatau kêjatu gebe sêkêj êsêagêc nê awê to nêj gôlôac ma nêj waba samob lau sênam ôli, ma njâli tau êjô ênê tûp.

26 Tec sakinjwaga kêpônj aduc ma ketenj nê njatau gebe ‘Ôê aênjoc binj tônj ma aê janac nêj tûp samob e êmbacnê.’

27 Amboac tonanj apômtau taê walô njac tonanj, tec kêgaboac ej su ma kêsuc tûp tau ôkwi gêwinj.

28 “Sakinjwaga tau kêsa gêja e gêdac nê njac tej, tanj sêjam kôm sêwinj tauj nanj. Njac tonanj nê tûp denari 100 gêc ejja. Tec kêkam ej tônj gêginj ej ma kêsôm gebe ‘Ônac njoc tûp.’

29 Ma nê njac tonanj gêu tau ma ketenj ej gebe ‘Ôê njoc binj tônj, ma aê janac nêj tûp e êmbacnê.’

30 Mago ej gedec jakêbalinj ej kêsêp kapoacwalô gebe ênac ênê tûp e êmbacnê.

31 Tec nê lau, tanj sêjam kôm sêwinj tauj nanj, sêlic gêj tonanj e têtac kêbôli auc, tec sêja sêsôm binj tonec lasê samob gêdêj nêj njatau.

32 Go nê njatau gêmôc ej ma kêsôm gêdêj ej gebe ‘Aôm sakinjwaga sec, aê kasuc aôm nêj tûp samob ôkwi kêtû kotej aêja.

33 Aê tec taêc walô aôm, ma aôm gobe taêm walô nêj njac amboac tonanj atom me.’

³⁴ Ma nê n̄atau têtac n̄andan sec ma kêkêñ enj gêdêñ gejobwaga kapoacwalôña gebe sêlênsu enj e ênac ênê tîp samob su.

³⁵ Ma amac embe asuc lasiminêñ binj ôkwi tonêm n̄alêlômger atom, go Tamoc undambêña êngôm amac amboac tonanjen.” *

19

Binj sêmolcwalôña

(Mar 10:1-12; Luk 16:18)

¹ Jesu gêjac mata binj tînê su acgom, go gêdi anja Galilaia ma kêsêlêñ e gêô lasê Judaia n̄agamên, tanj gêc Jordan n̄amakenj ônêña.

² Ma lau topom-topom tédaguc enj jagêgôm êsêac n̄ajam kêsa anja tînê.

³ Ma Parisai n̄agêdô dêdêñ enj sêja sebe sêlêtôm enj ma sêsôm gebe “N̄ac tenj embe êwi nê awê sinj êtu binj gêga tenja palin-palinjen, oc êtôm me masi.”

⁴ Tec enj gêjô êsêac awen gebe “Gêdêñ andanjen n̄ac-kêkêñ-gêñwaga kêkêñ awêlu n̄ac, nanj asam atom me.

⁵ Anôtô kêsôm gebe ‘Amboac tonan n̄ac oc êwi tama agêc têna sinj êsap nê awê tîñ, ma agêc lulu têtû n̄anô tagenj,’

⁶ ma agêc têtôm gêñ luagêc êtiam atom, têtôm n̄anô tagenj. Gêñ tanj Anôtô kêkêñ kékwa tau nanj, n̄amalac tenj êkac su atom.”

⁷ Go Parisai sêsôm gêdêñ enj gebe “Ma kêtû asagenja Mose kêtatu gebe sêkêñ papia sêwi awê sinja acgom, go sêwi enj sinj.”

⁸ Jesu gêjô êsêac awen gebe “Mose gêlôc gêdêñ amac gebe awi nêma lau sinj kêtû nêma kauc n̄adanija. Mago gêdêñ andanjen nanj amboac tonan atom.

⁹ Tec aê jasôm êndêñ amac gebe N̄ac tenj embe nê awê êsêlêñ mockainja atom, mago êwi enj sinj ma ênam awê tenj, nanj oc êngôm binj sêjam tauja popoc.”

¹⁰ Go nê n̄acsenjomi sêsôm gêdêñ enj gebe “Embe lau to n̄ac sêjam tauj n̄abinj amboac tonan, go sênam tauj n̄amoasij masi.”

¹¹ Ma enj kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Lau samob oc nêñ kauc êsa êpi binj tonan atom, lau tanj Anôtô gêwa sa gêdêñ êsêac nanjenj.

¹² Lau n̄agêdô sêmoa, tanj tenenji sêkôc êsêac têtôm gebe sênam awê atomja kwananjen, ma n̄agêdô n̄amalac sêjam êsêac ôkwi gebe sênam awê atom, ma n̄agêdô sêmoa, tanj sêjam awê atom kêtû gamênj undambêña. Tenj embe êjala n̄am, oc êjala.”

Jesu gêjam mec n̄apalê n̄asec-n̄asec

(Mar 10:13-16; Luk 18:15-17)

¹³ Ma sejon n̄apalê dêdêñ Jesu sêja gebe êkêñ lêma ênsac êsêac to etenj mec. Ma n̄acsenjomi sec binj lau.

¹⁴ Mago Jesu kêsôm gebe “Andec, ma n̄apalê dêndêñ aê sêmênj. Akô êsêac auc atom, gebe lau tecenanj nai têtû gamênj undambêña n̄atau.”

¹⁵ Go kêkêñ lêma gêsac êsêac su ma gêdi anja tonan gêja.

N̄acsenjom tolêlôm

(Mar 10:17-31; Luk 18:18-30)

¹⁶ Ma n̄ac tenj gêdêñ enj jakêtu kênac enj gebe “Mêtmôkê, aê janjôm gêñ n̄ajam ondod gebe janjôm matoc jali tenjenj.”

¹⁷ Tec Jesu kêsôm gêdêñ enj gebe “Amboac ondod kôtû kênac aê kêtû gêñ n̄ajamja. N̄ac n̄ajam tagenanj tê gêmoa. Embe taêm ênam gebe ôngôm matam jali tenjenj, nanj ômansanj binjsu.”

¹⁸ Enj kêtû kênac gebe “Binjsu ondod.” Tec Jesu gêjô enj awa gebe “Ônac n̄amalac êndu atom. Ôngôm gêñ mockainjo to mockainja atom. Ônam genjenj atom. Ônga binj atom.

¹⁹ Otot tamam agêc tênam sa ma têmtac êwiñ lau wacbanj aôm amboac têmtac gêwiñ taôm.”

²⁰ N̄acsenjom tau kêsôm gêdêñ enj gebe “Gêñ tonan n̄aj samob kamasanj su, ma janjôm asagenj tenj êwiñj.”

²¹ Jesu kêsôm gêdêñ enj gebe “Embe taêm ênam gebe ômansanj taôm e n̄apep sawa, go ôna naôkêñ nêma samob lau sênam ôli ma ôkêñ n̄aawa êndêñ lau n̄alêlôm sawa, go nêma awa oc ênêc undambê, ma ômôêñ ôndanjguc aê.”

²² N̄acsenjom tau gêñô binj tonan e nê n̄alêlôm n̄awapac n̄anô ma kêsa gêja, gebe nê waba taêsam.

²³ Ma Jesu kêsôm gêdêñ nê n̄acsenjomi gebe “Binjanô, aê jasôm êndêñ amac gebe N̄ac tolêlôm embe êsô gamênj undambêña êna, oc êngôm elêmê.

* **18:35:** Denari tagenj kêtû kômwanên n̄aôli béc tagenja.

²⁴Ma jasôm êndên amac êwinj gebe Bôc kamele tenj oc êsêli êsô so njalasê êna njagaôgen êlêlêc njac tolêlôm êsô Anôtônê gamênj ênaja su.”

²⁵Njacsenjomî sênjô binj tonanj e têkakê njanô ma têtû kênac gebe “Ai, amboac tonan asa oc ênam samuc.”

²⁶Tec Jesu mata gê êsêac ma kêsôm gebe “Njalac oc têtôm gênj amboac tonanj atom, mago Anôtô oc êngôm gênj samob naêtôm.”

²⁷Go Petere gêjô enj awa gebe “Ôlic acgom, aêacmênj tec awi ma gênj samob sinj gêcnja ma adaguc aôm nec. Oc akôc asagenj êjô.”

²⁸Tec Jesu kêsôm gêdênj êsêac gebe “Binjanô, aê jasôm êndênj amac, tec adaguc aê nec, gebe Êndênj tanj gênj samob êtu wakuc nanj, Njalacnê Latu oc êngônj nê lêpônj njawasi, ma amac oc anjônj lêpônj 12 amboac tonanj ma amêtôc Israelnênj gôlôacmôkê 12.

²⁹Lau samob, tanj sêwî andu me lasitêwai me lunjio me tenejni me tamenji me njapalê me kôm sinj êtu aênja, oc sêkôc njagêjô êtu dim 100 ma sêwê kainj sênjgônj matenj jali tenjenj.

³⁰Ma lau njamatanja taêsam oc têtû njamu, ma njamu oc têtû njamata.

20

Binjgôlinj njapalê sêjam kôm wainja

¹“Gamênj undambênja kêtôm kôm wainja njatau tenj, nanj bêbêc kanucgenj gêja gebe etenj kômwaga sênam ênê kôm wainja.

²Enj to kômwaga nênj binj kêpi tagenj gebe têtap denari tagenj-tagenj sa êndênj oc tenj. Su, go kêsakinj êsêac sêja ênê kôm wainja.

³Oc mêngic launj sa ma kêsa gêja e jagêlic lau njagêdô tau sêkô malaclunj.

⁴Tec kêsôm gêdênj êsêac gebe ‘Ana kôm wainja êwinjmanj, oc janam ôli amac njajam.’

⁵Tec Êsêac sêja. Go ocsalô to ocmata ma kêsa gêja kêtiam nanj gêgôm amboac tonanjgenj

⁶e oc kêpô sisi, gogco kêsa gêja e gêdac njagêdô sêkô ma kêsôm gêdênj êsêac gebe ‘Asagenj oc samuc tonec amac taôm akô tonec.’

⁷Êsêac sêsôm gêdênj enj gebe ‘Njac tenj ketenj aêac kêtû anam kômja atom.’ Tec kêsôm gêdênj êsêac gebe ‘Ana kôm wainja êwinjmanj.’

⁸“Kêtula acgom, go kôm wainja njatau kêsôm gêdênj nê gejobwaga gebe ‘Ômôcê kômwaga ma ôkênj nênj njadli êndênj êsêac, ônac m êndênj lau njamuja ma êsêlênj e êndênj lau njamata.’

⁹Tec lau, tanj sêmênj gêdênj oc kêpô sisi nanj, sêkôc denari tagenj-tagenj kêtôm êsêacgenj.

¹⁰Ma lau njamatanja sêmênj, tec seboc oc sêkôc êlêlêc, mago êsêac sêkôc denari tagenj-tagenj kêtôm êsêacgenj amboac tonanj.

¹¹Ac sêkôc su acgom, go sêli awenj sa gêdênj njatau

¹²ma sêsôm gebe ‘Lau njamuja tonec sêjam kôm kêtôm ockatu njasawa tagenj, mago gôjam ôli êsêac kêtôm aêac, tec aôm wapac to njandanj oc samucgenjja nec.’

¹³Tec njatau gêjô acnênj njac tenj awa gebe ‘Njacnec, aê gagôm aôm sec atom, taôm gôlôc kêtû denari tagenja gêdênj aê.

¹⁴Ôkôc nênj njadli sa ma ôcê ôna. Aê gabe jakênj njac njamuja tonec êkôc êtôm aôm.

¹⁵Gênj njatau aê katôm gebe janjôm njoc gênj êtôm taêc gêjamja nec atom me. Ma aôm amboac ondoc. Gôlic aê sec kêtû aê njac wapômja me.’

¹⁶Amboac tonanj tec lau njamu têtû njamata, ma njamata têtû njamu.”

Jesu geoc êmac êndu to êndi sanja Iasê kêtû têlêacnja

(Mar 10:32-34; Luk 18:31-34)

¹⁷Ma gêdênj tanj Jesu gebe êpi Jerusalem êna nanj, kêkôc êsêac njacsenjomî 12 sa jasêmoa nênj taujnja ma kêsôm gêdênj êsêac anja intêna gebe

¹⁸“Alic acgom, aêac tapi Jerusalem tana ma oc sêkênj Njalacnê Latu êndênj lau dabunjsêga to binjsutau sêkic ênê binj,

¹⁹go sêkênj enj êndênj lau samuc gebe sêsu enj susu ma si enj to sênac enj êpi kakesotau. Ma njabêc êtu têlêac, go êndi sa.”

Jakobo agêc Joanj tenejni ketenj Jesu kêtû êsêagêcnja

(Mar 10:35-45)

²⁰Gêdênj tonanj Sebedai latuagêc to tenejni dêdênj Jesu sêja ma tenejni kêpônj aduc gebe etenj gênj anja Jesunê.

²¹Tec Jesu kêsôm gêdênj enj gebe “Aôm gobe amboac ondoc.” Awê tau kêsôm gêdênj enj gebe “Ôsôm êtu tônj gebe latucagêc tonec nênj tenj ênjgônj aôm anônja ma tenj ênjgônj aôm gasênja anja nênj gamênj.”

²²Ma Jesu gêjô enj awa gebe “Amac ajam kauc gênj, tanj atenj nanj. Amac atôm gebe anôm êsêp laclu, tanj aê oc janôm êsêpnja nanj me.” Ac sêsôm gêdênj enj gebe “Aêac atôm.”

²³ En kêsôm gêdên êsêac gebe “Amac oc anôm êsêp aênoc laclu, tagen aê katôm gebe jakênj lau sêngen njoc anôja to gasêja atom, géjac lau, nan Tamoc kêjal i nj êsêac sa nanjen njawae.”

²⁴ Êsêac lau 10 sênjô e têtû môsi njac luasi.

²⁵ Tec Jesu gêmôêc êsêac dêdên en sêja ma kêsôm gebe “Amac ajalagac gebe lau samuc nêj gôlinwaga sêkônij êsêac ma nêj lau kapôên sêjam gôlinj êsêac njajarja.

²⁶ Mago amac amboac tonanj atom. Njac tenj embe taê ênam gebe êtu amacnê m njac kapôên, nanj êtu amacnê m sakinjwaga.

²⁷ Ma tenj embe taê ênam gebe êtu amacnê m njamata, nanj êtu amacnê m gêjôma.

²⁸ Njamalacnê Latu gêmênj gebe sênam sakinj enja atom, mago gebe ênam sakinj to êkênj tau ênac da lau taêsam.”

Jesu gêgôm matapec luagêc sêlic gamênj kêtiam

(Mar 10:46-52; Luk 18:35-43)

²⁹ Ma gêdên tanj sêwi Jeriko sinj nanj, lau topom-topom sêwê têdaguc Jesu.

³⁰ Ma matapec luagêc sêngônj intêna njatali, nanj sêjô gebe Jesu kêsêlênj gêmênj, tec sêmôêc gebe “Apômtau, Dawidnê Latu, taêm walô aêagêc.”

³¹ Tec lau tonanj njai sec binj êsêagêc gebe sênam tauj tônj. Mago êsêagêc sêmôêc sêpuc sagenj gebe “Apômtau, Dawidnê Latu, taêm walô aêagêc.”

³² Tec Jesu kêkô ma gêmôêc êsêagêc ma kêsôm gebe “Agêc abe janjôm asagenj êndênj amagêc.”

³³ Agêc sêsôm gêdên enj gebe “Apômtau, ôngôm aêagêc matenjanô êpoa lasê.”

³⁴ Tec Jesu taê walô êsêagêc ma kêmoasac êsêagêc matenjanô e sep tagenj matenj gêlac ma têdaguc enj.*

21

Jesu jagêô lasê Jerusalem

(Mar 11:1-11; Luk 19:28-38; Joan 12:12-19)

¹ Ma gêdên tanj êsêac têdabinj Jerusalem jasêsa Betpage, tanj gêc Lôckatêkwi nanj, Jesu kêsakinj njacsenjom luagêc

² ma kêsôm gêdên êsêagêc gebe “Agêc asêlênj apenj malac, tanj gêc nê m njana nanj, ana ma gaôgênj andac donjki têna tenj sêkô tônj ma njalatu kêkô gêwinj, nanj anjgamboac su ma awê andênj aê amênj.

³ Njac tenj embe êsôm binj êndênj amagêc, nanj agêc asôm gebe ‘Apômtau kêpô lêna genj tau’ ma oc êkênj gaôgênj êndênj amagêc.”

⁴ Binj tonanj kêsa gebe binj, tanj propete kêsôm nanj, êtu anô gebe

⁵ “Asôm êndênj Sion latuo gebe Gôlicgac me, nê m kinj gêdênj aôm gêmênj, njac malô kêpi jagêngônj donjki ma gêngônj bôc wabanja njalatu njao.”

⁶ Njacsenjomagêc sêja jasêsôm kêtôm Jesu kêsakinj êsêagêc,

⁷ sêwê donjki têna to njalatu sêja jasêu nêj njakwê gêsac ma Jesu gêngônj njao.

⁸ Lau topom nêj taêsam sêja nêj njakwê gêc intêna, ma njagêdô, sêsapu kalaunj mênjsêja gêc intêna.

⁹ Ma lau, tanj sêwê topom-topom sêmunj to têdaguc nanj, sêmôêc gebe “Osana êndênj Dawidnê Latu, alanem enj, nanj gêmênj géjam Apômtau lanjô. Osana êsa anja lolôc.”

¹⁰ Ma gêdênj tanj Jesu jagêô lasê Jerusalem nanj, lau malacnja samucgenj sêjam sêjô ma sêsôm gebe “Tônê asa.”

¹¹ Go lau topom tonanj sêsôm gebe “Propete Jesu, tanj anja Nasaret Galilainja nanj, njac tau tonsc.”

Jesu kêjanda lau anja lôm dabunj

(Mar 11:15-19; Luk 19:45-48; Joan 2:13-22)

¹² Ma Jesu kêsô lôm dabunj jakêjanda lau-samob, tanj têtulu gêj sêmoa lôm dabunj njalêlôm nanj, sêsa awê sêja ma kêtinj lau sêjam-mone-gêjô-tauwaga nêj tebo to lau-têtulu-balôsiwaga nêj lêpônj pinjonj.

¹³ Go kêsôm gêdênj êsêac gebe “Teto gêc gebe ‘Aênoc andu sêsam gebe andu mecja,’ mago amac agôm kêtû kêjanjgowaganênj gêsunj.”

¹⁴ Ma matenjec to maginj kêsû dêdênj enj sêja ma gêgôm êsêac ôlinj njajam kêsa anja lôm dabunj.

¹⁵ Lau dabunjsêga to binjsutau sêlic gêj kainj tenj, tanj enj gêgôm nanj, to njapalê, tanj sêmôêc sêmoa lôm dabunj gebe “Osana êndênj Dawidnê Latu,” tec têtû môsi,

* 20:34: Alic Mat 18:28

¹⁶ ma sêsôm gêdêr Jesu gebe “Binj tec êsêac sêsôm nec aôm gônô me.” Ma Jesu kêsôm gêdêr êsêac gebe “Aec, ganôgac. Ma bi ij tonec gebe “Aôm kômasar lambinj kêsâ njalâlê sauj to gêr dedec awensuj” nec amac asam atom me.”

¹⁷ Ma gêwi êsêac sinj kêsâ anja malac gêja Betania ma gêc tônê.

*Jesu kêpuc boa jambô
(Mar 11:12-14, 20-24)*

¹⁸ Gêdêr bêbêcgej Jesu gêmu gêja malac kêtiam e mo gêjô enj.

¹⁹ Ma gêlic jambô tenj kêkô intêna, tec kêtû gasuc gêja e gêlic gêr tenj atom, gêlic njalauj naômagenj. Ma kêsôm gêdêr ka tau gebe “Aôm oc ônam njanô êtiam atom endenj tônggej.” Ma jambô tau kêsêlic sep tagenj.

²⁰ Ma njacsenjomî sêlic e sêrjac lemenj ma sêsôm gebe “Amboac ondoc, tec jambô kêsêlic sep tagenj nec.”

²¹ Tec Jesu gêjô êsêac awenj gebe “Binjjanô, aê jasôm êndêr amac gebe Embe akêj ôwiñ ma têtmac lulu atomanô, oc anjôm gêr amboac tonanj api jambôgej atom. Embe asôm êndêr lôc tonec gebe ‘Ômbuc taôm sa nau taôm ôsêp gwêc ôna,’ ma oc alic njanô êsa.

²² Ma gêr samob, tanj amac atenj êsêp nêmc njalêlôm embe akêj êwiñ, oc atap njanô sa.”

*Judawaga têtû kênac Jesunê njaclai njam
(Mar 11:27-33; Luk 20:1-8)*

²³ Jesu kêsô lôm daburj gêja kêtiam jakêdônj lau. Tec lau daburjsêga to launêj laumata dêdêr enj sêja ma têtû kênac enj gebe “Aôm gôgôm gêr tonanj gôjam njaclai ondoc lanjô. Ma asa kêkêr njaclai tau gêdêr aôm.”

²⁴ Jesu gêjô êsêac awenj gebe “Aê gabe jatu kênac binj tenj êndêr amac amboac tonanj. Embe ajô njoc kênac, go aê Jasam njaclai, tanj gêjam aê sa ma gagôm gêr tau nanj, êndêr amac amboac tonanjgej.

²⁵ Joanjê sanju anja ondoc, oc anja Anôtônê me anja njamalacnêj.” Ma Êsêac taênj gêjam gêc taunjenj gebe “Embe tasôm gebe anja Anôtônê, enj oc êsôm êndêr aêac gebe Ma amboac ondoc tec akêj gêwiñ enj atom.

²⁶ Ma embe tasôm gebe anja njamalacnêj, oc tatêc lau gebe samob sêlic Joanj kêtôm propete.”

²⁷ Tec sêjô Jesu awa gebe “Aêac ajam kauc.” Ma enj kêsôm gêdêr êsêac gebe “Amboac tonanj aê jasôm njaclai, tanj gêjam aê sa ma gagôm gêr tau nanj, lasê êndêr amac atom amboac tonanjgej.

Binjgôlinj latuagêcnêj binj keso tauña

²⁸ “Amac abe amboac ondoc. Njâc tenj latu luagêc sêngônj. Enj gêdêr njacsêga gêja ma kêsôm gebe ‘Latucenec, ocsalô ôna ônam kôm wainnja.’

²⁹ Njâc tau gêjô enj awa gebe ‘Apômtau, aêc.’ Mago gêja atom.

³⁰ Go gêdêr njac sêu nj gêja ma kêsôm amboac tonanjgej gêdêr enj. Tec njac tau gêjô enj awa gebe ‘Aê gadec.’ E saunjenj, go taê gêjam tau tec gêja.

³¹ Njâclagêc tonanj nênj asa gêgôm tamerjinê binj kêtû tônj.” Ma êsêac sêsôm gebe “Njâc saunj.” Jesu kêsôm gêdêr êsêac gebe “Binjjanô, aê jasôm êndêr amac gebe Telonj to mockainjo oc sêsô Anôtônê gamênj sêna sêmunj amac.

³² Joanj tec gêdêr amac gêmênj ma kêtôc binj, tanj Anôtô kêjatu nanj, gêdêr amac gebe andanjuc, mago akêj gêwiñ enj atom. Telonj to mockainjogej tec sêkêj gêwiñ enj. Amac tec alicgac, mago taêm gêjam taôm to akêj gêwiñ enj atom.

*Binjgôlinj kêpi kôm wainnja to njagejowaga
(Mar 12:1-12; Luk 20:9-19)*

³³ “Anjô binjgôlinj tenj. Andu njatau tenj gêmoa, nanj kêsê wain kôm tenj, gêsô tunj e kêsô tau ma kêsap sêpip wain njamala to kêkwê andu njaatêkwa baliñ kêtû sejop kôm tauña, go kêmasanj binj gêdêr lau sênam kôm êpiña ma enj tau gêja gamêrbôm tenj.

³⁴ Noc wain njanô êsanja kêdabinj, go kêsakinj nê sakinjwaga gêdêr kômwaga sêja gebe sêkôc ênê njanô.

³⁵ Ma lau-sêjam-kômwaga sêkôc ênê sakinjwaga tônj jasi tenj ma sêjac tenj êndu ma têtuc tenj njâc.

³⁶ Ma kêsakinj njagêdô kêtiam sêlêlêc njamataña su sêja e sêgôm gêr tonanjgej gêdêr êsêac.

³⁷ Kêtû njamu enj kêsakinj nê latu gêdêr êsêac gêja ma kêsôm gebe ‘Êsêac oc tetoc aênjoc latuc sa.’

³⁸ Kômwaga sêlic latu tau gêmênj ma sêsôm gêdêr tauñj gebe ‘Njâc-gêwê-kainj-gênlênsêmwaga tau tonec. Ajôc, tanac enj êndu ma ênê gênlênsêm êtu aêacnêj.’

³⁹ Go sêkôc enj tônj ma têtij enj anja kôm wainnja kêsâ gêja e sêjac enj êndu.

40 Amboac tonañ kôm wainña n̄atau embe êô lasê, oc êngôm lau-sêjam-kômwaga tonañ amboac ondoc.”

41 Ma êsêac sêsom gêdên en geb “Oc enserj lau sec tonañ popoc ma êwi kôm wainña sinj êndên lau tenj sênam kôm êpi, tanj sêkênj kôm n̄anô êndên enj êtôm n̄anocgenj nanj.”

42 Ma Jesu kêsôm gêdên êsêac gebe

“ ‘Poc tanj sêkwêwaga sêbaliñ sinj nanj, poc tonanjenj tec kêtû poc kêclêsunja.

Gên tonañ Apômtau gêgôm,

tec materjanô talic amboac gênsêga tenj.’

Binj tonañ teto gêc, oc asam atom me.

43 Amboac tonañ jasôm êndênj amac gebe sêkôc Anôtônê gamênj su anja amacnêm ma sêkênj êndênj lau tenj gebe sênam n̄anjanô.

44 Nac tenj embe êtuc êpi poc tonec, oc ôli êngic, ma poc tau êmbe êtuc êpi tenj, oc êsac enj popocgenj.”

45 Lau dabunjsêga to Parisai sênô ênê binjôlinj e sêjala gebe enj kêsôm binj kêpi êsêac.

46 Tec sebe sêkam enj tônj, mago têtêc lau gebe sêlic enj kêtôm propete tenj. *

22

Binjôlinj kêpi moasinj awêña

(Luk 14:15-24)

1 Go Jesu gêoc awa sa ma gêjam kêtû binjôlinjenj gêdênj êsêac kêtiam ma kêsôm gebe

2 “Gamênj undambêña kêtôm kinj tenj kêsi awê gebe latu ênam.

3 Ma kêsakinj nê sakinjwaga gebe nasêkalem êsêac, tanj jaen moasinj awêña gêdênj êsêac kwananjenj nanj, e dedec ma sêmênj atom.

4 Go kêsakinj sakinjwaga n̄agêdô ma kêsôm gebe Asôm êndênj êsêac, tanj jaen gêdênj êsêac nanj, gebe ‘Alicgac, aê gagôm n̄oc moasinj su, gagunj n̄oc bulimakao to bôc n̄adambê kapôênj-kapôênj ma gajac dabinj gênj samob e gêbacnê. Amboac tonañ amênj ma aninj moasinj awêña tau.’

5 Lau tau sênô e sêkônj auc ma sêc êlinj-êlinj. Tenj gêja nê kôm, ma tenj gêgôm nê kôm awanja.

6 Lau n̄agêdô sêkam ênê sakinjwaga tau tônj ma sêlêsu êsêac e sêjac êsêac êndu.

7 Tec kinj nê lai kêpoa ma kêkênj nê lausinj sêja e sesenj lau, tanj sêjac ênê sakinjwaga êndu nanj su ma sêkêc êsêacnênj malac ja genj.

8 Gocgo kêsôm gêdênj nê sakinjwaga gebe ‘Moasinj tau tec gajac dabinj su, mago êsêac, tanj jaen gêdênj êsêac nanj, têtôm atom.

9 Amboac tonañ naakô intêna gêga tau ma embe andac lau, go akalem êsêac sêmênj sêninj moasinj awêña.’

10 Tec sakinjwaga tonañ n̄ai sêsa intênanja sêja ma sêjac lau samob, tanj dêdac nanj sa, sec to n̄ajam gôlinj-golinjenj e n̄aclenj sêlôc andu moasinj n̄a.

11 “Ma kinj kêsô gêja gebe êlic n̄aclenj. Ma gêlic n̄ac tenj gêmoea, tanj kêsô n̄akwê moasinj n̄a atom.

12 Tec kêsôm gêdênj enj gebe ‘Nacnec, aôm kôsô n̄akwê moasinj n̄a atom, mago amboac ondoc tec kôsô gômôênj.’ Ma n̄ac tau awamê kêsa.

13 Go kinj kêsôm gêdênj sakinjwaga gebe ‘Ansô enj lêma to akainj tônj ma ambalinj enj êsa naêsêp gêsunjbôm n̄alêlôm êna, ec êtanj ma luluj êkôsinj êpi tau.’

14 N̄akalem gêdênj lau gwalêkinj, mago sêjalinj ulugenj sa.”

Binj takisnja

(Mar 12:13-17; Luk 20:20-26)

15 Go Parisai sêja sêkic binj sebe sêwa lip Jesu n̄a tau nê binj.

16 Tec sêsakinj nênj n̄acsenjomi to Herodonê lau dêdênj Jesu jasêsôm gebe “Mêtêmôkê, aêac alic aôm n̄ac binj n̄anô n̄a ma kôdônj Anôtônê intêna n̄a binj n̄anô genj ma goe go lau tenj atom ma kôpuc openj lau tenj atom.

17 Amboac tonañ ôsom binj, tanj taêm gêjam nanj êndênj aêac. Embe takênj takis êndênj kaisara oc eso binjsu me masi.”

18 Mago Jesu kêjala êsêacnênj n̄alêlôm sec, tec kêsôm gebe “Amac dansantêna, amboac ondoc tec abe alêtôm aê.

19 Akôc mone takisnja mênjalic acgom.” Tec êsêac sêkôc denari tenj dêdênj enj sêja.

20 Ma kêsôm gêdênj êsêac gebe “Asa nê n̄akatu to n̄atalô tonec.” Êsêac sêsom gebe “Kaisaranê.”

21 Tec kêsôm gêdênj êsêac gebe “Amboac tonañ akênj kaisaranê gênj êndênj kaisara ma Anôtônê gênj êndênj Anôtô.”

* 21:46: Osana n̄am gebe lambinj.

22 Êsêac sêrjô biñ tonañ e sê taêr ma sêwi enj sinj ma sêc sêja.

Nacmatê sêndi sa ñabinj

(Mar 12:18-27; Luk 20:27-40)

23 Gêdêrj bêc tonañgenj ma Sadukai, tanj sêsôm sebe ñacmatê oc sêndi sa atom nanj, dêdêrj Jesu sêja ma têtû kênac enj gebe

24 “Mêtêmôke, Mose kasôm gebe ‘Ñac tenj embe êmac êndu ma nê gôlôac masi, nanj lasi ênam ênê awêtuc gebe êka gôlôac lasê êjô têwa su.’

25 Lasitêwai 7 sêmoa sêwiñ aêac. Ñacsêga gêjam awê e gêmac êndu. Ênê wakuc masi, tec gêwi nê awê sinj gêdêrj lasi, tanj kêsi enj nanj.

26 Awê tagenj tonañ ma lasitêwa m tenj tonañ sêjam gelom-gelom jakêsu ñac sauñ.

27 Samob sêmac acgom, go awê tau gêmac êndu kêdaguc.

28 Êndêrj noc ñacmatê sêndi sanja, enj oc êtu lau 7 nêñ asa nê awê gebe êsêac samob sêjam enj su.”

29 Ma Jesu gêjô êsêac awenj gebe “Amac ajala mêtê to Anôtônê ñaclai atom, tec taêm gêjam biñ keso.

30 Gebe êndêrj noc ñacmatê sêndi sanja ñacwaga oc sênac awê atom ma lauo sênac ñac atom, samob têtôm añela, tanj sêmoa undambê nanj.

31 Biñ ñacmatê sêndi sanja, tanj Anôtô kêsôm gêdêrj amac gêc mêtê nanj, asam atom me. Enj kêsôm gebe

32 ‘Abrahamnê Anôtô agêc Isaknê Anôtô ma Jakobnê Anôtô aê.’ Enj ñacmatênêrj Anôtô atom, enj lau matenj jali nêñ Anôtô.”

33 Lau topom-topom sêrjô biñ, tanj Jesu kêdôrj nanj, e têtakê.

Biñsu ñalô, tanj kêlêlêc ñagêdô su nanj

(Mar 12:28-34; Luk 10:25-28)

34 Parisai sêrjô enj gêjam Sadukai awenj auc, tec sêkac tauñ sa

35 ma acnêrj biñsutau tenj gebe êlêtôm enj, tec kêtû kênac gebe

36 “Mêtêmôke, biñsu ñajatu ondoc kapôêrj kêlêlêc ñagêdô su gêc biñsu ñabuku.”

37 Ma enj kêsôm gêdêrj enj gebe “ ‘Têmtac êwiñ Apômtau, aômnmê Anôtô, tonêm ñalêlôm samuc ma nênm katôm samuc ma nênm kauc samuc êwiñ enjenj.’

38 Biñsu ñajatu ñamatana tonañ tec kapôêrj kêlêlêc.

39 Kêtû luagêcña kêtôm tonañ gebe ‘Têmtac êwiñ lau wacnanj aôm amboac têtmac gêwiñ taôm.’

40 Biñsu ñajam luagêc tonañ tec gedênj Mosenê biñsu samob to propetenêrj biñ tônj.”

Kilisi asa nê latu enj

(Mar 12:35-37; Luk 20:41-44)

41 Parisai sêkac tauñ sa sêmoa ma Jesu kêtû kênac êsêac gebe

42 “Amac taêm gêjam biñ amboac ondoc kêpi Kilisi, asa nê latu enj.” Ma êsêac sêsôm gêdêrj enj gebe “Dawidnê latu.”

43 Enj kêtû kênac êsêac gebe “Amboac ondoc, Ñalau gêoc Dawid awa sa ma kêsam enj gebe ‘Apômtau’ ma kêsôm gebe

44 ‘Apômtau kêsôm gêdêrj aêñoc Apômtau gebe

mêñôñgônj aêñoc anôña

e jakêñ nênm ñacjo sênêc amkaiñ ñalabu acgom.’

45 Embe Dawid êsam enj gebe ‘Apômtau’ mago amboac ondoc tec Kilisi kêtû ênê latu.”

46 Ma ñac tenj kêtôm gebe êjô enj awa ña biñ tenj atom ma gêdêrj bêc tonañ têtêc tauñ e têtû kênac biñ tenj gêdêrj enj kêtiam atom.

23

Jesu genj oliñ biñsutau to Parisai

(Mar 12:38-40; Luk 11:37-52; 20:45-47)

1 Gêdêrj ñasawa tonañ Jesu kêsôm biñ gêdêrj lau pom kapôêrj tenj to nê ñacsenjomi gebe

2 “Biñsutau to Parisai têtônj to sêwa Mosenê biñsu sa.

3 Amboac tonañ biñ samob, tanj sêsôm gêdêrj amac nanj, ajop to amansanj. Tagenj gêrj, tanj sêgôm nanj, anjgôm atom, gebe êsêac sêsôm gêc awensunjenj, mago tauñ sêgôm atom.

4 Êsêac sêkic gêñ ñawapac ma sêu gêsac lau magiñm, ma êsêac tauñ segenj tauñgenj.

5 Êsêac sêgôm nêñ gêñ samob kêtû ñamalac sêlicñagenj, sebec nanjenjenj kapôêrj mecña to sêso ñakwê ñalêsô baliñ.

6 Ma êsêac têtmac gêwiñ sebe sênac tauñ mata-mata gebe sêñgônj ñamatagenj anja gamêñ sêniñ gêñña to anja lôm amboac tonañgenj,

⁷ ma sebe lau awen ênac êsêac anja malacluj to sêsam êsêac gebe 'Mêtêmôkê'.

⁸ Mago sêsam amac gebe 'Mêtêmôkê' atom, nac tagen kêtû nê mêtêmôkê ma amac samob atu njalasiêwaigenj.

⁹ Ma asam nac tenj anja nom gebe 'Tamemi' atom, amac Tamemi tagenj tê gêmoa undambê.

¹⁰ Ma sêsam amac gebe "Laumata mêtêja" atom, gebe amacnê m laumata mêtêja tagenj tec Kilisi tau.

¹¹ Amacnê m nac kapôênj atu amacnê m sakinjwaga.

¹² Tenj embe etoc tau sa, go Anôtô êkônij enj ma tenj embe êkônij tau, go Anôtô etoc enj sa.

¹³ "Ojae amac dansantêna, bijsutau to Parisaimêj, tec êlai gamêj undambêja auc gédêj njamalacgoc. Amac taôm oc asô ana atom, ma lau tanj sebe sêsô sêna nanj, tec amac akô êsêac auc sêwiñj.

¹⁴ ["Ojae amac dansantêna, bijsutau to Parisaimêj, tec ajanjo awêtucnêj andu to njawaba njawaô, mago akwa taôm auc na mec baliñj. Nagejô oc êtap amac sa êlêlêc.]

¹⁵ "Ojae amac dansantêna, bijsutau to Parisaimêj, tec ajac laoc gwêc to masanjmgenj abe anam njac jaba tagenj ôkwi êtu Juda. Ma embe anam enj ôkwi su, oc anjgôm enj êtu lamboam njakêlêndij njalatu êlêlêc amac taôm su.

¹⁶ "Ojae amacmêj tec matempec, mago abe awê lau. Amac asôm gebe 'Nac tenj embe êtôc lêma êpi lô m dabuj, oc ênjgôm nê biñ njanô êsa atom. Ma tagenj embe êtôc lêma êpi lô m dabuj njagold, tonanj tec oc ênjgôm njanô êsa.'

¹⁷ Meloc to matempec njanô amac. Gêj ondod njanô, gold me lô m dabuj, tanj gêgôm gold kêtû gêj dabuj.

¹⁸ Ma tenj gebe "Tenj embe êtôc lêma êpi altar, oc ênjgôm nê biñ njanô êsa atom. Ma tagenj embe êtôc lêma êpi da, tanj gêsac altar tau naô, tonanj tec oc ênjgôm njanô êsa.'

¹⁹ O matempecac, gêj ondod njanô, da me altar, tanj gêgôm da kêtû dabuj.

²⁰ Nac embe êtôc lêma êpi altar, nanj oc êtôc êpi altar tau to gêj samob, tanj gêsac naô nanj êwiñj.

²¹ Ma tenj embe êtôc lêma êpi lô m dabuj, nanj oc êtôc êpi lô m tau to nac, tanj gêmoa lô m njalêlôm nanj êwiñj.

²² Ma nac tenj embe êtôc lêma êpi undambê nanj oc êtôc êpi Anôtônê lêpônj to nac, tanj gêjgônj naô nanj êwiñj.

²³ "Ojae amac dansantêna, bijsutau to Parisaimêj, amac embe atap laki to gwêc ma môsi 10-10 sa, go akêj natenj êtu da. Ma biñsu njakolenj njanô tonec bingêdêj to taêm walô lauñja ma akêj gêwiñj, tec awi sinj, Danjôm tenj ma dawi tenj sinj atom.

²⁴ Amac matempec, mago abe awê lau. Embe anij gwada saunsaunj, go ajalij njatêkwa njapepgeñj, ma bôc tec aenj totêkwagenj.

²⁵ "Ojae amac dansantêna, bijsutau to Parisaimêj, tec akwasinj laclu to suc njadê môtêja njapep ma njalêlôm genjenj to gêj wauc-wauc gêjam auc.

²⁶ Aô, matapec Parisai, ôkwasinj laclu njalêlôm êmunj acgom, go njadê môtêja njawasi êsa êwiñj.

²⁷ "Ojae amac dansantêna, bijsutau to Parisaimêj, amac tec atôm sêô, tanj sêsê njadê môtêja na pocco gebe njakatu njajam, go njalêlôm nanj njacmatê njatêkwa to gêj gêmôb gêjam auc.

²⁸ Amac atôm tonanj. Njamalac sêlic amacnê m njadê môtêja amboac lau gadêj, mago nê m njalêlôm tec biñdansanj to gêj sec gêjam auc.

²⁹ "Ojae amac dansantêna, bijsutau to Parisaimêj, tec akwê andu kêkô propetenêj sêô naô to ajam gêlônj lau gédêj nêj sêô

³⁰ ma asôm gebe 'Aêac embe danjgônj êndêj tamenjinêj têm, oc tawe propetenêj dec njakainj atom.'

³¹ Amacnê m biñ tonanj gêwa amac sa gebe Lau tanj sêjac propete êndu nanj, nêj latunj amac.

³² Amboac tonanj anac dabiñ tameminêj secmanj.

³³ Moac to lênjuckê m njalatu amac, abe aêc lamboam njakêlêndij njamêtôc su amboac ondod.

³⁴ Amboac tonanj alic acgom, aê jasakij propete to lau malô ma biñsutau êndêj amac, ma amac oc anac êsêacnêj njagêdô êndu to anac njagêdô sêpi kakesotau ma ai njagêdô anja nê m lô m ma ajanda njagêdô selom-selom malacgenj sêna,

³⁵ gebe dec njajam samob, tanj sêkêc sinj anja nom gédêj nac gédêj Abelnê dec e gédêj Balakia latu Sakaria nê dec, tanj ajac enj êndu anja lô m dabuj tau to altar dajanja njasawa nanj, êpi amac samob.

³⁶ Biñjanô, aê jasôm êndêj amac gebe Gêj samob tonanj naj njagejô oc êtap lau têm tonecña sa.

*Jesu kêtanj tanjiboa kêpi Jerusalem
(Luk 13:34-35)*

³⁷ “Jerusalem, Jerusalem, aôm gôjac propete êndu to kôtuc êsêac, taŋ Anôtô kêsakinj dêdêŋ aôm sêwac naŋ, ŋa poc êndu. Aê gagôm gêŋlêlôm elêmê gabe janac aômnmêŋ ŋapalê sa amboac talec têna gêjac ŋalatu sa sêsô magê ŋalabu, mago amac adec.

³⁸ Alic acgom, amacnêŋ andu oc êtu tuc êkôŋa.

³⁹ Aê jasôm êndêŋ amac gebe Galoc oc alic aê êtiam atom, e taôm asôm gebe ‘Lambinj êndêŋ eŋ, taŋ gêmêŋ gêjam Apômtau laŋô naŋ.’ ” * nanjenen toatali ŋasec-ŋasec. Êsêac teto binjsu ŋagêdô kêsêp papia ma sêkêŋ kêsêp atali ma sebec gêdêŋ noc mecŋa. Ŋakwê ŋalêsô aclê ŋam gebe êkêŋ puc lau e sêlinj Anôtônê binjsu sinj atom.

24

Jesu geoc senseŋ lôm dabuŋ su ŋabinj lasê

(Mar 13:1-2; Luk 21:5-6)

¹ Jesu kêsa aŋga lôm dabuŋ gêja ma nê ŋacsenjomi dêdêŋ eŋ sêja sebe têtôc lôm dabuŋ ŋaandu êndêŋ eŋ.

² Tec eŋ gêjô êsêac awenj gebe “Amac alambinj gêŋ samob tônê me. Binjŋanô, aê jasôm êndêŋ amac gebe Poc teŋ oc êŋgônj teŋ ŋaô aŋga tonec atom, têta samob salinj-salinj eŋ.”

Gêŋwapac ênac m tau

(Mar 13:3-13; Luk 21:7-19)

³ Jesu jagêŋgônj Lôckatêkwi acgom, go ŋacsenjomi dêdêŋ eŋ sêja jasêmoa nêŋ tauŋŋa, go sêsôm gebe “Ôsôm êndêŋ aêac acgom, êndêŋ ondoc binj tonanj ŋanô êsa ma asagenj oc êtu aôm ômôêŋ to nom ŋatêku êsuŋa ŋabelo.”

⁴ Ma Jesu gêjô êsêac awenj gebe “Alic taôm gebe lau sênam amac ôkwi atom.

⁵ Lau gwalêkinj oc sênam aê laŋôc sêmêŋ ma sêsôm gebe ‘Aê Kilisi,’ ma sênam lau taêsam ôkwi.

⁶ Malôgeŋ oc aŋô sinj ŋawae to sinj ŋaboŋa. Alic taôm, atakê atom. Gêŋ samob tonanj mênjêsa, mago noc ŋatêku êsuŋa atom tagenj.

⁷ Laum teŋ sêndi sebe sênac sinj êndêŋ laum teŋ ma gamêŋ teŋ êndêŋ gamêŋ teŋ to tóbôm êsa ma ôjô ênamênam êtôm gamêŋgeŋ.

⁸ Gêŋ samob tonanj ŋai gêjac m gêŋ ŋandanj ŋanô tau.

⁹ “Go sêkêŋ amac gebe sêlênsu amac e sênac amac êndu. Ma lau tomôkêtomokê têtac endec amac êtu aêŋoc ŋaêŋa.

¹⁰ Êndêŋ tonanj lau taêsam oc sêwi sêkêŋ gêwiŋ sinj to seoc tauŋ lasê-lasê ma têtac endec tauŋ.

¹¹ Ma propete dansanj gwalêkinj oc sêndi sa mênjsênam lau taêsam ôkwi.

¹² Êtu gêŋ alôb-alôb ênam sêganja lau taêsam nêŋ têtac gêwiŋ oc ŋaluc êsa.

¹³ Ma ŋac, taŋ êpuc tau tônj e êndêŋ ŋamadinj naŋ, Anôtô ênam eŋ kêsi.

¹⁴ Ma sênam mêtê êpi ŋawae ŋajam Anôtônê gamêŋŋa tonec aŋga nom samucgeŋ e lau samuc samob sêŋô, go bêc ŋatêku êsuŋa tau mênjêsa.”

Gêŋwapac ŋanô tau

(Mar 13:14-23; Luk 21:20-24)

¹⁵ “Embe alic gêŋ alôb-alôb, taŋ propete Daniel kêsôm ŋabinj naŋ, ensenj gêŋ ŋawaô êkô gamêŋ dabuŋ—lau taŋ sêsam binj tonec naŋ, nêŋ kauc êsamarj —

¹⁶ go êsêac, taŋ sêŋgônj Judaia naŋ, sêc sêpi lôc sêna.

¹⁷ Teŋ embe êŋgônj salôm ŋaô, naŋ oc ê-sêp naêkôc nê gêŋ su aŋga nê andu atom.

¹⁸ Ma teŋ embe êmoa kôm, naŋ êmu naêkôc nê ŋakwê atom.

¹⁹ Ojae lauo, taŋ sêmoa teŋ to êsêac, taŋ sêkêŋ su ŋapalê sêmoa nanjmêŋ êndêŋ bêc ônê.

²⁰ Amboac tonanj atenj mec êtu aêc êndêŋ komô to êndêŋ sabat atomŋa, gebe êndêŋ bêc ônê gêŋwapac kapôêŋ êsa êtôm taŋ kêsa gêdêŋ nom ŋatêŋ andanjenŋa e mênjgêdêŋ galoc atom, ma êtu ŋamu oc êsa amboac tonanj êtiam atomanô.

²² Ma embe Anôtô ênac bêc tonanj ŋagêdô êŋgic atom, oc lau teŋ sêŋgônj materj jali atom. Mago êtu lau, taŋ eŋ kêjalinj êsêac sa nanjŋa, tec oc ênac ôc tonanj êŋgic.

²³ “Êndêŋ tonanj teŋ embe êsôm êndêŋ amac gebe ‘Alic acgom, Kilisi tec gêmôa tonec’ me ‘Gêmôa ônê,’ naŋ akêŋ êwiŋ atom.

²⁴ Kilisi dansanj to propete dansanj oc mênjsêsa ma sêŋgôm gêŋtalô kapôêŋ to gêŋsêga. Embe têtôm, go sêwê lau Anôtô kêjalinj êsêac saŋa ôkwi amboac tonanj.

²⁵ Alic acgom, aê kakêŋ puc amac kwananjenjgac.

²⁶ “Amboac tonanj embe sêsôm êndêŋ amac gebe ‘Alic acgom, eŋ gêmôa gamêŋ sawa,’ naŋ asa ana atom. Embe sêsôm gebe ‘Alic acgom, eŋ gêmôa balêmlêlôm,’ naŋ akêŋ êwiŋ atom.

* **23:39:** Mosenê binjsu kêjatu gebe lau Juda sêmansanj

²⁷ Kêtom ôsic kêkac anja gamêñ oc kêpiña gê tîngen e gêdêñ gamêñ oc kêsêpna nan Ñamalacnê Latu embe êmêñ, oc êtom tonañ.

²⁸ Gêñgêmôb teñ embe ênêc, nan aoco sêkac tauñ sa.

Ñamalacnê latu êmu êmêñ

(Mar 13:24-27; Luk 21:25-28)

²⁹ “Gêñwapac ñabêc tonañ êmbacnê, go sep tagen oc ênam kanuc ma ajônñ êñgamirñ ñawê ma utitalata êpôp-êpôp anja undambê, ma gêñ ñaclai undambêña kôtên-kôtêngeñ.

³⁰ Tonañ su agcom, go Ñamalacnê Latunê gêbôm anja undambê mênêsa ma lau tomôkê-tomôkê samob anja nom oc têtanj tanjboa ma sêlic Ñamalacnê Latu êngônñ tao undambêña ñaô tonjaclai ma tonjawi kapôên êmêñ.

³¹ Ma enj oc êsakinj nê anjela todauc êtanj kapôên ma êsêac sênac ênê lau, tanj kêjalij êsêac anja mu aclê ñam to anja undambê ñamadinj samobgeñ nan sa.

Kaleloñ êkêñ puc aêac

(Mar 13:28-31; Luk 21:29-33)

0

³² “Kaleloñ êtu biñgôlij êwa nêmc kauc sa. Êndên tanj ñalaka êlij têkwi to ñamatadêbu êjac sa nan, ajala gebe ockêsa kédabinj.

³³ Amac amboac tonañ. Êndên tê alic gêñ samob tonañ ñai mênêsa nê, ajala gebe Ñac tau mênkédabinj katam.

³⁴ Biñjanô, aê jasôm Êndên amac gebe Gôlôac tonec oc sênaña atom e gêñ tonañ ñai samob ñanô êsa agcom.

³⁵ Undambê to nom oc ênaña, mago aêñoc biñ oc ênaña atomanô.

Ñac teñ kêjala bêc to ockatu atom

(Mar 13:32-37; Luk 17:26-30, 34-36)

³⁶ “Bêc tonañ to ockatu ñac teñ kêjala atom e anjela undambêña sêjam kauc ma Latu gêjam kauc amboac tonañ, Tama taugeñ tec gêlic.

³⁷ Ñamalacnê Latu êmu êmêñ ñabêc oc êtom Noanê bêc.

³⁸ Gêdên tanj bu kêsunj atomgeñ nan, senj to sênôm gêñ ma ñac sêjam awê to awê sêjam ñac, sêgôm sêmoa e gêdên bêc, tanj Noa kêsô wanj ñalêlôm géja nan,

³⁹ ma sêjam kauc tauñ sêmoa e bu kêsunj mêngeesen êsêac samob su. Ñamalacnê Latu êmu êmêñ ñabêc oc êtom tonañ.

⁴⁰ Êndên tonañ ñac luagêc oc sêmoa kôm, nan Anôtô oc êkôc teñ sa ma êwi teñ sinj,

⁴¹ ma awê luagêc oc sêlai polom sêmoa, nan Anôtô oc êkôc teñ sa ma êwi teñ sinj.

⁴² Amboac tonañ anam jali gebe ajam kauc bêc amacnêmc Apômtau êmu êmêñña.

⁴³ Ajala tonec gebe Andu ñatau embe êjala ockatu geñgeñtêna oc êmêñ êndên êmbêcña, nan oc ênam jali gebe êkô geñgeñtêna auc, ec êtuc ênê andu popoc atom.

⁴⁴ Tec amansañ taôm amboac tonangeñ gebe Ñamalacnê Latu êmêñ êndên ockatu, nan amac abe oc êmêñ atom nan.

Biñgôlij sakinwaga gêdenj to kesonja

(Luk 12:41-48)

⁴⁵ “Sakinwaga ñanjênj ma tokauc ondoci, tanj nê ñatau kêkêñ enj gebe ejop ênê komwaga gebe êkêñ mo êndên êsêac êtom ñanocgeñ.

⁴⁶ Aê aoc êôc sakinwaga tonañ, tanj nê ñatau êmu êmêñ ma êtap enj sa gebe kêsap nê kôm tîñ gêmôa.

⁴⁷ Biñjanô, aê jasôm êndên amac gebe ñatau oc êkêñ enj ejop ênê waba samob.

⁴⁸ Ma sakinwaga sec tonañ embe taê ênam ênêc tau gebe ‘Ñoc ñatau gêjam gamêñ tîñ,’

⁴⁹ ma ênac m gebe i nê sakinwaga ñagêdô ma êniñ to ênôm gêñ êwiñ lau, tanj sênôm gêñ e kêjanij êsêac nan,

⁵⁰ go sakinwaga tonañ nê ñatau êmêñ êndên bêc, nan enj gebe oc êmêñ atom nan, to êndên ockatu, nan enj kêjala atom nan,

⁵¹ oc ênac enj popoc to êkêñ ñagêjô êpi enj êwiñ dansantêna, go ac têtanj ñanô ma luñluñ êkôsij êpi tau anja ônê.

25

Biñgôlij awêtakij 10ña

¹ “Êndên tonañ gamêñ undambêña oc êtom awêtakij 10 sêkôc nêñ lamp sa ma sêpuc ñac-gebe-ênam-awêwaga tîñtîñ sêja.

² Êsêacnêñ lemenj teñ nêñ kaucmê ma lemenj teñ tokauc.

³ Kaucmêo sêkôc nêñ lamp sa, mago sêkôc buja gêwiñ atom.

4 Ma êsêac tokauc, nañ tec sêkôc buja kêsêp kekec gêwiñ nêñ lamp.

5 Ñac-gebe-ênamawêwaga gêjam gamêñ tôn ma êsêac sêjac tuluc sêngôn e sêc bêc samob.

6 “Gêdêñ gêbêc gêja lugenj môêc tej kêtanj gebe ‘Aô, ñac-gebe-ênam-awêwaga gêmêñ, apuc enj tontôn ana.’

7 Gêdêñ tonanj awêtakiñ samob dêdi sa ma sêmasanj nêñ lamp.

8 Go kaucmêo sêsôm gêdêñ tokauc gebe ‘Akêñ buja ñagêdô êndêñ aêac gebe aêacma lamp oc êmac.’

9 Tec tokauc sêjô êsêac awenj gebe ‘Masigoc, oc êtôm aêac sêlêñ atom. Amboac tonanj naanam ôli nêñ êndêñ têtulu-gêñwaga acgommanj.’

10 Êsêac tonanj sebe sênam ôli, tec têtulu lêñña sêmoa ma ñac-gebe-ênamawêwaga gêmêñ e êsêac, tanj sêmasanj tanj kwanangenj nañ, sêsô sêwiñ enj gebe nasêniñ ñamoasiñ ma katam ñajanja kêsâ.

11 “Sêmoa acgom, go awêtakiñ ñagêdô, nañ sêmêñ amboac tonanj ma sêsôm gebe ‘Apômtau, Apômtau, ôlêc katam su êndêñ aêac.’

12 Mago enj gêjô êsêac awenj gebe ‘Biññanô, aê jasôm êndêñ amac gebe Gajam kauc amac.’

13 Amboac tonanj anam jali, gebe ñabêc to ñaokatu amac ajam kauc.

Biñgôlinj gold totaluñ

(Luk 19:12-27)

14 “Têm tau tonanj tanam dôñ êpi ñamalac, tanj gebe êna gamêñbôm tej nañ. Enj kêkalem nê sakiñwaga gebe ênac sam nê waba êndêñ êsêac.

15 Enj kêkêñ gold talu lemenj tej gêdêñ ñac tej, ma luagêc gêdêñ ñac tej, ma tej gêdêñ ñac tej, kêtôm êsêacnêñ kauc, ma gêc gêja.

16 Ma ñac, tanj kêkôc talu lemenj tej nañ, gêja sebenj jagêjam kôm kêpi awa tau ma kêtulu gêñ e kêtap talu lemenj tej sa mêngegêwiñ.

17 Ma ñac, tanj kêkôc talu luagêc nañ, kêtulu luagêc mêngegêwiñ.

18 Ma ñac, tanj kêkôc tagenj nañ, gêja jakêkwê nom ma kêsuj nê ñataunê awa auc.

19 “Ñasawa ñêngênj gêjaña su, go sakiñwaga tonanj nêñ ñatau gêmu gêmêñ gebe sêwa awa ñam sa êndêñ enj.

20 Ma ñac, tanj kêkôc gold talu lemenj tej nañ, kêsâ gêja ma kêkôc gold talu lemenj tej mêngegêwiñ ma kêsôm gebe ‘Apômtau, aôm kôkêñ gold talu lemenj tej gêdêñ aê, mago aê katap lemenj tej sa mêngegêwiñ.’

21 Tec nê ñatau kêsôm gêdêñ enj gebe ‘O ñajam, aôm sakiñwaga ñajam ma ñañêñ, tec gojob genj luagêcgenj ñapep. Aê jakêñ aôm ojop gêñ taêsam. Ôsô nêñ ñataunê gamêñ têtac ñajamña ôna.’

22 Ma ñac, tanj kêkôc gold talu luagêc nañ, kêsâ gêja ma kêsôm gebe ‘Apômtau, aôm kôkêñ gold talu luagêc gêdêñ aê, mago aê katap gold talu luagêc sa mêngegêwiñ.’

23 Ma nê ñatau kêsôm gêdêñ enj gebe ‘O ñajam, aôm sakiñwaga ñajam ma ñañêñ, tec gojob gêñ luagêcgenj ñapep. Aê jakêñ aôm ojop gêñ taêsam. Ôsô nêñ ñataunê gamêñ têtac ñajamña ôna.’

24 Go ñac, tanj kêkôc gold talu tagenj nañ, kêsâ gêja amboac tonanj ma kêsôm gebe ‘Apômtau, aê galic aôm ñac lanjômsiboa. Gêñ tanj aôm kôsê atom, mago kôkôc ñanô, ma gêñ tanj aôm kôpalip atom, mago gôjac sa elêmé.

25 Aê katêc tauc, tec gaja ma kasuj nêñ gold totalu auc kêsêp nom. Ôlic acgom, nêñ gêñ tau tec gêwac.’

26 Mago nê ñatau gêjô enj awa gebe ‘Aôm sakiñwaga sec to ojom, aôm gôlic aê kakoc gêñ, tanj kêsê atom nañ, ñanô sa to gajac gêñ, tanj kapalip atom nañ, sa me.

27 Embe amboac tonanj, go ôkêñ ñoc awa êndêñ lausêjam-mone-gêjô-tauwaga acgommanj, go embe jamu jamêñ amboac tec ma jakôc ñoc gêñ tonjalakacgenj.

28 Amboac tonanj akôc ênê gold totalu tau su ma akêñ êndêñ ñac, tanj kêkôc gold talu 10 nañ.

29 Gebe ñac, tanj kêtap gêñ sa su nañ, oc sêkêñ ñagêdô naêwiñ e êlêlêc su. Ma ñac, tanj kêkôc gêñ tej atom nañ, oc sêkôc gêñ ñagec, tanj gêc enjña nañ su êwiñ.

30 Ma sakiñwaga ñanô masi nañ, ambaliñ enj siñ êsêp gêsujbômsêga êna. Anja ônê êsêac oc têtanj ma lunjñ ekôsijñ tau.”

Jesu êmêtôc laum nomña samob

31 “Êndêñ tanj ñamalacnê Latu êmu êmêñ tonê ñawasi ma anjela samob sêwiñ enj nañ, êñgôn ñawasi ñalêpônj ñanô

32 ma êkac laum nomña samob sa sêkô enj lanjônêñ ma êwa êsêac êkôc amboac ñacgejob gêwa nê domba to noninj kêkôc

33 ma êkêñ domba sêkô ênê anônja ma noninj sêkô gasêja.

³⁴ Go kinj oc êsôm êndênj êsêac, tanj sêkô ênê anôña nanj gebe 'Amac tanj Tamoc gêjam mec amac nanj amênj. Tamoc kêmasanj gamênj kwananjgej kêtû amacnja gédênj tanj kékênj undambê to nom nanj. Tec akôc gamênj tau sa êtu nêmj gêjrlênsêmj.

³⁵ Mo gêjô aê, ma amac akênj gêj aê gaenj, bu gêjô aê, ma amac akênj bu aê ganôm, aê njac jaba, ma amac agôm ja aê.

³⁶ Aê ôlic njadma, ma amac akênj njakwê aê kasô, gêmac gêgôm aê, ma amac ajac aê kési, aê ganjgônj kapoacwalô, ma amac adênj aê amênj.'

³⁷ Êndênj tonanj lau gédênj oc sêjô enj awa gebe 'Apômtau, gédênj ondoc aêac alic mo gêjô aôm, ma akênj gêj aôm goenj, me bu gêjô aôm, ma akênj bu aôm gônôm.

³⁸ Gédênj ondoc aêac alic aôm njac jaba, ma agôm ja aôm, me ôlim njadma, ma akênj njakwê aôm kôsô.

³⁹ Ma gédênj ondoc alic gêmac gêgôm aôm me gônjgônj kapoacwalô, ma adênj aôm awac ajac aôm kési.'

⁴⁰ Ma kinj oc êjô êsêac awenj gebe 'Binjanô, aê jasôm êndênj amac gebe Gêj tanj amac agôm gédênj aênjoc lasici njasec-sec tecenec njai nênj tenj nanj, agôm gédênj aêgac.'

⁴¹ "Go êsôm êndênj êsêac, tanj sêkô gasêña nanj, amboac tonec gebe 'Sec njalatu amac, aêc su asêp ja kêlakoc tenjenja, tanj Tamoc kêmasanj kêtû Sadanj to nê anelanj nanj ana.

⁴² Mo gêjô aê, ma amac akênj gêj aê gaenj atom, bu gêjô aê, ma amac akênj bu aê ganôm atom.

⁴³ Aê njac jaba, ma agôm ja aê atom, aê ôlic njadma, ma amac akênj njakwê aê kasô atom, gêmac gêgôm aê, ma gêjgônj kapoacwalô, ma amac ajac aê kési atom.'

⁴⁴ Go êsêac oc sêjô enj awa gebe 'Apômtau, gédênj ondoc aêac alic mo gêjô aôm, me bu gêjô aôm, me alic aôm njac jaba, me ôlim njadma, me gêmac gêgôm aôm, me gônjgônj kapoacwalô, ma ajam sakinj aôm atom.'

⁴⁵ Go enj êjô êsêac awenj gebe 'Binjanô, aê jasôm êndênj amac gebe Gêj tanj amac agôm gédênj lau njasec-sec tecenec njai nênj tenj atom nanj, agôm gédênj aê atom amboac tonanj.'

⁴⁶ Ma êsêac tonanj sêsêp njagêjô njajandanj ênêc tenjenja, mago lau gédênj oc sêjgônj materj jali tenjenj."

26

Sêkic Jesunê binj

(Mar 14:1-2; Luk 22:1-2; Joan 11:45-53)

¹ Jesu gêjac mata binj tonanj njai samob su, go kêsôm gédênj nê njacsenjomi gebe

² "Amac alicgac, bêc luagêc ênaja acgom, ma Pasa, ma oc sêkênj Njamacnê Latu êpi kakesotau êna."

³ Gédênj tonanj lau dabunjsêga to launênj laumata sêkac tauj sa sêmoa dabunjsêga, tanj sêsam enj gebe Kalapa nanj, nê gamênj,

⁴ ma sêkic Jesunê binj gebe sêkôc enj tônj kelecgenj e sênac enj êndu.

⁵ Mago sêsôm gebe "Dangôm êndênj om atom, moae tali launênj njalêlôm sa."

Awê tenj gej oso Jesu anja Betania

(Mar 14:3-9; Joan 12:1-8)

⁶ Jesu gêmoa Betania gêjgônj njac tokamochôm Simon nê andu,

⁷ nanj awê tenj kêkôc njop kwalam-kwalam togêjmalu, tanj njadli kapôênj nanj. Enj kêtû gasuc gédênj Jesu, tanj gej gêj nanj, jakêkêc kêpi enj môkêapac.

⁸ Njacsenjomi sêlic e têtû môsi ma sêsôm gebe "Amboac ondoc sêjainj gêj tonanj.

⁹ Sêkênj êndênj lau sênam ôlimanj ma sêkôc njawa kapôênj ma sêkênj êndênj lau njalêlôm sawa acgom."

¹⁰ Jesu gêjô ma kêsôm gédênj êsêac gebe "Amboac ondoc tec agôm awê tonec nê njalêlôm njawapac kêsâ nec. Enj gêjam kôm njajam kêpi aê.

¹¹ Lau njalêlôm sawa oc sêjgônj sêwinj amac njapanj, mago aê oc janjgônj jawinj amac njapanj atom.

¹² Enj kêsêwa gêjmalu tonec kêpi aê ôlic gêgôm kêtû sênsuj aêña.

¹³ Binjanô, aê jasôm êndênj amac gebe Anja nom samucgenj njagamênj embe sênam mêtê êpi njawae njajam tonec, go sênac minj gêj, tanj enj gêgôm nanj, êwinj gebe taênj ênam enj."

Juda geoc nê njatau lasê

(Mar 14:10-11; Luk 22:3-6)

¹⁴ Go êsêac lau 12 nênj tenj, tanj sêsam enj gebe Juda Isariot nanj, gédênj lau dabunjsêga gêja

¹⁵ ma kêsôm gebe "Embe jaoc Jesu lasê êndênj amac, oc akênj asagenj êndênj aê." Ma êsêac sêjam ôli enj nj silber 30.

¹⁶ Gédênj tonangenj enj gédib gebe êtap njasawa njajam tenj sa gebe eoc enj lasêña.

Jesu gerj Pasa gêwiñ nê ñacseñjomi

(*Mar 14:12-21; Luk 22:7-14, 21-23; Joan 13:21-30*)

¹⁷ Gêdêñ Om Polom Ñalucña ñabêc ñamatarja ñacseñjomi dêdêñ Jesu sêja ma têtû kênac gebe “Aôm gobe aêac amansañ ôniñ Pasa ñamala anga ondod.”

¹⁸ Ma enj kêsôm gebe “Asa malac andêñ ñac tenj ana ma asôm êndêñ enj gebe ‘Mêtêmôkê awa tonec gebe Ñoc noc kêdabiñ ma aê to ñoc ñacseñjomi abe aniñ Pasa anğôñ awiñ aôm.’ ”

¹⁹ Ma ñacseñjomi sêgôm kêtôm Jesu kêsakiñ êsêac ma sêmasañ Pasa.

²⁰ Kêtula acgom ma enj to nê ñacseñjomi 12 sêsa tauñ sic.

²¹ Senj gêñ sêmoa ma Jesu kêsôm gebe “Biññanô, aê jasôm êndêñ amac gebe Amacnêm ñac tenj oc eoc aê lasê.”

²² Êsêacnêñ ñalêlôm ñawapac ñanô ma sêkêñ tauñ tagen-tagen jatêtu kênac enj gebe “Apômtau, oc aê me.”

²³ Ma enj gêjô êsêac awenj gebe “Ñac tau, tanj aêagêc asac polom tônj selenjenj kêsêp laclu su, ñac tonanj tec oc eoc aê lasê.

²⁴ Ñamalacnê Latu tau oc êsa nê lêñ êtôm teto gêc. Tagenj ojae ñac tauma, nanj eoc Ñamalacnê Latu lasê nanj, têna êkôc enj atommanj.”

²⁵ Ma Juda tau, tanj gebe eoc enj lasê nanj, kêsôm gebe “Mêtêmôkê, oc aê me.” Jesu kêsôm gadêñ enj gebe “Taôm kôsômğac.”

Biñ moasinj dabuyña

(*Mar 14:22-26; Luk 22:15-20; 1Kor 11:23-25*)

²⁶ Senj gêñ sêmoa, go Jesu kêkôc polom mênğêjam danje ma kêpô kêkôc jakêkên gêdêñ ñacseñjomi ma kêsôm gebe “Akôc êwac aniñ. Aêñoc ôlic tonec.”

²⁷ Go kêkôc laclu mênğêjam danje ma kêkêñ gêdêñ êsêac ma kêsôm gebe “Samob akôc êwac anôm.

²⁸ Aêñoc dec jamoatiñ poacña tau tonec, tanj kakêc sinj kêtû taêsamña gebe êsuc sec ôkwi.

²⁹ Aê jasôm êndêñ amac gebe Aê janôm wain ñanô tonec êtiam atom, e êndêñ bêc ônê, go janôm wakuc jawiñ amac anga Tamocnê gamêñ.”

³⁰ Sêsôm wê moasinjña su acgom, go sêpi Lôckatêkwi sêja.

Jesu kêkêñ puc Petere

(*Mar 14:27-31; Luk 22:31-34; Joan 13:36-38*)

³¹ Sêselêñ sêmoa, go Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Êmbêc tonec amac samob awi aê sinj gebe teto gêc gebe ‘Aê janac ñacgejob ma domba samob sêc êlinj-êlinj.’

³² Mago embe jandi sa su, oc jamuñ amac jana Galilaila.”

³³ Ma Petere gêjô enj awa gebe “Samob embe sêwi aôm sinj, mago aê taucgenj oc jawi aôm sinj atomanô.”

³⁴ Jesu kêsôm gêdêñ enj gebe “Biññanô, aê jasôm êndêñ aôm gebe Êmbêc tonec talec oc êtanj atomgenj, ma aôm ônsa aê auc êtu ðim télêac.”

³⁵ Ma Petere kêsôm gêdêñ enj gebe “Sênac aê êndu jawiñ aômmanj, aê gabe jansa aôm auc atomanô.” Ma ñacseñjomi samob sêsôm amboac tonanjenj.

Jesu ketenj mec gêmoa kôm Getsemane

(*Mar 14:32-42; Luk 22:30-46*)

³⁶ Go Jesu kêkôc êsêac sa sêja gamêñ tenj, ñaê Getsemane, ma kêsôm gêdêñ ñacseñjomi gebe “Anğôñ tonec ma aê gabe jana ônê najatenj mec.”

³⁷ Ma kêkôc Petere to Sebedai latuagêc sêwiñ enj. Nê ñalêlôm ôluñ-ôluñjenj ma katu kêlênim tau.

³⁸ Go kêsôm gêdêñ êsêac lau télêac gebe “Ñoc katuc ôluñôluñjenj e gabe jamac. Amoa tonec ma anam jali awiñ aê.”

³⁹ Go kêsa ñasawa gêñgic sauñjenj e gêtu tau lanğanô jagêdêñ nom ma ketenj mec gebe “Tamoc, embe êtôm, go ôkôc laclu tonec su anga aêñoc. Mago aêñoc biñ êtu tônj atom, aôm taôm nêm biñ.”

⁴⁰ Go gêmu gêdêñ ñacseñjomi gêja e gêlic êsêac sêc bêc ma kêsôm gêdêñ Petere gebe “Amboac ondod, amac oc anam jali ockatu ñasawa tagenj awiñ aê atôm atom me.

⁴¹ Anam jali to atenj mecmanj gebe lêtôm êtap amac sa atom. Ñalau ôli palê, mago ôlim tekwem gêbac.”

⁴² Go gêja kêtiam kêtû ðim luagêcña ma ketenj gebe “Tamoc, embe êtôm gebe ôkôc laclu tonec su atom, nanj janômmanj. Aôm taôm nêm biñ êtu tônj.”

⁴³ Ma gêmu gêja kêtiam e gêlic êsêac sêc bêc gebe matenjanô ñawapac kêsa su.

⁴⁴ Tec gêwi êsêac sinj kêtiam ma gêja jaketenj kêtû ðim télêac ma kêsôm biñ tonanjenj kêtiam.

⁴⁵ Go gêmu gêdêñ ñacseñjomi gêja ma kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Aêc bêc to alêwanj taôm amoa me. Alicğac, ñanoc tau kêdabiñğac, oc sêkêñ Ñamalacnê Latu êsêp lau sec lemenj.

⁴⁶ Andi sa ma tawac. Alic acgom, ñac-eoc-aê-lasêwaga mênjkêdabin.”

Sêkôc Jesu toj

(Mar 14:43-50; Luk 22:47-53; Joaŋ 18:3-12)

⁴⁷ Kêsôm binj kêkô ma êsêac 12 nêj tenj, juda, kêkôc lau pom kapôêj tenj sêôc sinj to olopoac anja dabuŋsêga to launêj laumata nêj sêmêj.

⁴⁸ Ñac-eoc-en-lasêwaga kêkêj ñabelo tenj gêdêj êsêac ma kêsôm gebe “Ñac tanj jalêsôp enj alianô nanj, ñac tau tonanj. Akôc enj tøj.”

⁴⁹ Go gacgenj kêtü gasuc gêdêj Jesu gêja ma kêsôm gebe “O Metêmôkê” ma kêlêsôp enj alianô.

⁵⁰ Ma Jesu kêsôm gêdêj enj gebe “Ñacnec, gômôêj kêtü agenja.” Go êsêac têtü gasuc sêja e sêjac lemenj kêsêp Jesu ma sêkôc enj tøj.

⁵¹ Ma êsêac tanj sêwiŋ Jesu nanj, nêj tenj kêkêj lêma jagêbuc nê sinj sa ma gêjac dabuŋsêganê sakinjwaga e kêpa tarjalauj su.

⁵² Ma Jesu kêsôm gêdêj enj gebe “Ônsêmunj nêj sinj êsêp ñamala êtiam, gebe samob, tanj lemenj gêdêj sinj nanj, sinj oc enserj êsêac su.

⁵³ Aôm gobe aê embe jatenj Tamoc gebe êkêj anjela êîlêlc toj kapôêj 12 su sep tagenj mênjsênam aê kêsî, oc jatôm atom me.

⁵⁴ Aê embe jangôm amboac tonanj. go binjdêm, tanj teto gêc gebe binj tonec mênjêsanja nanj, oc êtü anô amboac ondoc.”

⁵⁵ Gêdêj ñasawa tonanj Jesu kêsôm gêdêj lau tau gebe “Amac amêj abe akôc aê tøj, mago agôm amboac adêj kêjanjgowaga tenj, tec aôc sinj to olopoac gêwiŋ. Kêtôm bêcgenj kadôj lau gêngôj lôm dabuj ma amac akôc aê tøj atom.

⁵⁶ Binj tonanj samob mênjkêsa gebe propetenêj binj, tanj teto gêc nanj, êtü tøj.”

Ma ñacsejomi samob sêwi enj sinj ma sêc su sêja.

Dabuŋwaga to laumata sêgôm Jesunê binj

(Mar 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Joaŋ 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Lau tanj sêkôc Jesu tøj nanj, sêwê enj dêdêj dabuŋsêga Kaiapa sêja. Anja tônê binjutau to laumata sêkac tauj sa sêmoa.

⁵⁸ Ma Petere gêjac tau susu kêdaguc e jakêsa dabuŋsêganê andu ñamalacluj ma kêsô jagêngôj gêwiŋ sakinjwaga gebe êlic binj tau ñam.

⁵⁹ Lau dabuŋsêga to laumata samob, tanj sêkac sa sêmoa nanj, sêsôm binj sebe sêngôlij êpi Jesu gebe sênac enj êndurja.

⁶⁰ Lau taêsam sêgôlij binj kêpi enj, mago têtap ñanô tenj sa atom. Ñac luagêc dêdi sa kêtü ñamu

⁶¹ ma sêsôm gebe “Ñac tonec kêsôm gebe ‘Aê katôm gebe jansenj Anôtônê lôm dabuj su ma jakwê sa êtôm bêc têlêac.’”

⁶² Ma dabuŋsêga gêdi sa ma kêsôm gêdêj enj gebe “Aôm gobe ôjô binj atom me. Binj amboac ondoc tec sêgôlij kêpi aôm.”

⁶³ Mago Jesu gêjam tau tøjgenj. Ma dabuŋsêga kêsôm gêdêj enj gebe “Aê jatôc lemoc êpi Anôtô mata jali gebe aôm ôwa taôm sa êndêj aêacmanj gebe Kilisi, Anôtônê Latu tau aôm me masi.”

⁶⁴ Jesu gêjô enj awa gebe “Taôm kôsômgac. Mago jasôm êndêj amac gebe Oc alic ñamalacnê Latu êngôj ñaninij Ñatau nê anôja ma êngôj tao undambêja ñaô êmêj.”

⁶⁵ Kêsôm e dabuŋsêga kêkac nê ñakwê gêngic ma kêsôm gebe “Enj kêsôm binj alôbalôbgoc, tapô lêna lau sêsôm binj lasêja ñagêdô êtü asagenja. Binj alôb-alôb tau tec galoc anjôgac.

⁶⁶ Ma abe amboac ondoc.” Tec êsêac sêjô enj awa gebe “Enj êmac êndugenj.”

⁶⁷ Sêsôm tonanj ma sêkasôp kêpi enj lanjôanô sêmêgôm lemenj ma têtuc enj, ma ñagêdô têtap enj

⁶⁸ ma sêsôm gebe “Kilisi, oc lasê êndêj aêac. Asa tanj gêjac aôm.”

Petere gêsa Jesu auc

(Mar 14:66-72; Luk 22:56-62; Joaŋ 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Petere gêngôj malacluj ma sakinjwagao tenj kêtü gasuc enj ma kêsôm gebe “Aôm tec gôwiŋ Jesu Galilaijanja amboac tonanj.”

⁷⁰ Mago enj kêpa tau gêdêj êsêac samob gebe “Binj tanj kôsôm nanj, aê gajam kauc.”

⁷¹ Go Petere gebe êsa sacgêdôja êna e sakinjwagao tenj gêlic enj kêtiam ma kêsôm gêdêj lau, tanj sêkô nanj, gebe “Ñac tonec gêwiŋ Jesu Nasaretnja.”

⁷² Ma Petere kêpa tau kêtiam e kêtôc lêma gêwiŋ gebe “Aê kajala ñamalac tônê atom.”

⁷³ Saunjenj acgom, go lau, tanj sêkô-sêkô nanj, têtü gasuc sêja ma sêsôm gêdêj Petere gebe “Binjanôgoc, êsêacnêj ñac tenj aôm, tec awam tau jala.”

⁷⁴ Go enj gêôc awa sa, kêpuc boa tau ma kêtôc lêma gebe “Aê kajala ñamalac tônê atom.” Kêsôm binj tonanj gêmoea e gacgen talec kêtañ.

⁷⁵ Tec tañ gêjam binj, tañ Jesu kêsôm nanj, gebe “Talec oc êtañ atomgenj, ma aôm ônsa aê auc êtu dim têlêac.” Tec kêsa gêja kêtañ ñanô.

27

*Sêwê Jesu dêdêñ gôlinwaga Pilata
(Mar 15:1; Luk 23:1-2; Joañ 18:28-32)*

¹ Oc mênkêtuñ tau ma lau dabuñsêga samob to launêñ laumata sêkac taunj sa ma sêkic Jesunê binj gebe sênac enj êndu.

² Tec sêsô enj tôñ ma sêkôc enj dêdêñ gôlinwaga Pilata sêja.

*Juda gêjaña
(Apos 1:18-19)*

³ Gêdêñ tañ ñac-geoc-enj-lasêwaga Juda gêlic gebe sêkic Jesunê binj e gêbacnê, tec taê gêjam tau ma kêkôc awa silber 30 nanj gêdêñ lau dabuñsêga to laumata gêmu gêja,

⁴ ma kêsôm gebe “Aê gagôm secgoc, gebe gaoc ñac gêdêñ lasê.” Ma êsêac sêsôm gebe “Aêacma gêñ atom, aôm taôm ôlic.”

⁵ Tec enj kêbaliñ silber sinj gêc lôm dabuñ ma kêtainj tau su jagêbic tau êndu.

⁶ Go dabuñsêga sêkôc awa tau sa ma sêsôm gebe “Awa decña tonec embe takêñ êsêp kanom lôm dabuñña, oc eso binjsu.”

⁷ Tec sêsôm binj kêpi tager ma sêjam ôli ñac-gêjac-kuwaga nê kôm gebe sênsuñ lau jaba sênêc.

⁸ Kêtu tonañña sêsam kôm tau gebe “Kômdec” e mêngegêdêñ galoc.

⁹ Tec binj, tañ propete Jeremia kêsôm nanj, kêtu anô gebe “Êsêac sêkôc silber 30, tañ kêtu ênê ñaôli lau Israel sêlôc kêpi nanj,

¹⁰ ma sêkêñ gêdêñ ñac-gêjackuwaga nê kôm kêtôm Apômtau kêsakinj aê.”

*Pilata kêtu lêsu Jesu
(Mar 15:2-5; Luk 23:3-5; Joañ 18:33-38)*

¹¹ Êsêac sêkôc Jesu kêkô gôlinwaga lanjônêm, ma gôlinwaga kêtu kênac enj gebe “Judanêñ kinj aôm me masi.” Tec Jesu gêiôc gebe “Kôsômgaç.”

¹² Go lau dabuñsêga to laumata sêgôlinj binj kêpi enj, tec gêjô êsêac awerñ atom.

¹³ Ma Pilata kêsôm gêdêñ enj gebe “Gôñô binj, tê sêgôlinj kêpi aôm nê atom me.”

¹⁴ Ma Jesu gêjô ênê binj tenj atomanô, tec gôlinwaga tau gê taê ñanô.

*Sêsôm kêtu tôñ gebe Jesu êmac êndu
(Mar 15:6-15; Luk 23:13-25; Joañ 18:39-19:16)*

¹⁵ Kêtôm omsêgagenj gôlinwaga kêsa nê lêñ tenj amboac tonec. Enj kêgaboac ñac kapoacwalôña tenj su gêdêñ lau kêtôm êsêac taunj sêsam.

¹⁶ Ma gêdêñ tonanj êsêacnêñ ñac kapoacwalôña towae secña tenj gêngôñ, ñaê Baraba.

¹⁷ Sêkac taunj sa su, go Pilata kêtu kênac êsêac gebe “Amac abe janjgamboac asa êndêñ amac, Baraba me Jesu, tañ sêsam enj gebe Kilisi nanj.”

¹⁸ Pilata kêjalagac gebe sêkêñ Jesu kêtu têntac secña gêdêñ enj gêja.

¹⁹ Pilata jagêñgôñ lêpônj sêmêtoc binjña, ma nê awê kêsakinj binj gêdêñ enj gêja gebe “Ôlic gebe ôwê ñac gêdêñ tonanj nê binj ñakainj atom, gebe aê gaêc mê kêpi enj ma ênê binj kêkêñ wapac aê ñanô.”

²⁰ Ma lau dabuñsêga to laumata sêsôm binj kêsêp lau têntac gebe teterñ êtu Barabaña ma sensenj Jesu suña.

²¹ Ma gôlinwaga kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Amac abe janjgamboac ñac luagêc tonec nêñ asa su êndêñ amac.” Ma êsêac sêsam “Baraba”.

²² Pilata kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Ma Jesu, tañ sêsam enj gebe Kilisi nanj, oc janjgôm enj amboac ondoc.” Ma êsêac samob sêsôm gebe “Enj êpi kakesotau êna.”

²³ Ma enj kêsôm gebe “Enj gêgôm sec amboac ondoc.” Mago êsêac sêmôêc sêôc aucgenj gebe “Enj êpi kakesotau êna.”

²⁴ Pilata gêlic gebe oc êngôm êtôm atom ma lau sêli taunj sa ênam sêga, tec kêkôc bu jakêkwasiñ lêma lau sêlic ma kêsôm gebe “Aê jawê ñac tonec nê dec ñakainj atom, amac taôm alic.”

²⁵ Ma lau samob sêjô ênê binj gebe “Ênê dec êpi aêac taunj to ma ñapalê.”

²⁶ Go Pilata kêgaboac Baraba su gêdêñ êsêac, ma si Jesu ma kêkêñ enj gêja gebe sênac enj êpi kakesotau.

*Lau sinj sêsu Jesu susu
(Mar 15:16-20; Joañ 19:2-3)*

²⁷ Ma gôliŋwaganê lau siŋ sêkôc Jesu sêja gôliŋwaganê andu ma sêkac siŋwaga samucgeŋ sa gebe sêlic eŋ.

²⁸ Êsêac sêkwalec ênê ŋakwê su ma sêu siŋwaganêŋ ŋakwê asôsamuc baliŋ jagêsaŋ eŋ,
²⁹ go sêmôê okêm kêtû sunsuŋ jasêkêŋ eŋ kékuc to sêkêŋ ôpic eŋ kékam gêc lêma anôŋa ma sêpôn aenduc gédêŋ eŋ to sêsu eŋ susu gebe “Judanêŋ kiŋ, ômoa ŋajamôŋ.”

³⁰ Sêkasôp kêpi eŋ to si eŋ ŋa ôpic tau kêsêp môkêapac.

³¹ Sêsu eŋ susu su acgom, go sêkwalec ŋakwê baliŋ naŋ su ma sêu eŋ tau nê ŋakwê gêsaŋ eŋ, go sêwê eŋ sêja sebe sênac eŋ êpi kakesotau.

Sêjac Jesu kêpi ka

(Mar 15:21-32; Luk 23:26-43; Joaŋ 19:17-27)

³² Sêsêlêŋ sêmoa e jadêdac ŋac teŋ, ŋaê Simon anŋa Kurene, ma sêkac eŋ gebe êôc Jesunê kakesotau su.

³³ Jasêô lasê gamêŋ teŋ, ŋaê Golgata, ŋam gebe “Gamêŋ môkêlacŋa”

³⁴ ma sêkêŋ wain to ŋaikisi gédêŋ eŋ gebe ênôm. Eŋ kêsaê ma gebe ênôm atom.

³⁵ Sêjac eŋ kêpi kakesotau su acgom, go sêpuc kapoac ênê ŋakwê ma sêjac sam

³⁶ ma sejob eŋ Sêŋgôŋ tônê.

³⁷ Ma teto ênê biŋ ma sêjac tamiŋ ka gêc eŋ môkêapac ŋaôŋa gebe “Judanêŋ kiŋ Jesu tau tonec.”

³⁸ Gédêŋ tonaj sêjac kêjaŋgowaga luagêc sêpi kakesotau sêwiŋ eŋ, teŋ geŋkaleŋ anôŋa ma teŋ geŋkaleŋ gasêja.

³⁹ Ma lau, taŋ sêwê sêja sêmêŋ sêmoa naŋ, tédain gêsuŋ ma sêsôm biŋ alôb-alôb kêpi eŋ

⁴⁰ gebe “Aôm tau, taŋ gobe onseŋ lôm dabuŋ su ma ôkwê sa êndêŋ bêc télêac naŋ, embe Anôtônê Latu aôm, go ônam taôm sa ôsêp anŋa kakesotau ômôêŋmaŋ.”

⁴¹ Lau dabuŋsêga to biŋsutau ma laumata sêsu eŋ susu amboac tonaj gebe

⁴² “Lau ŋagêdô tec gêjam êsêac sa, mago gêjam tau sa jakêtôm atom. Israelnêŋ kiŋ eŋ, tec galoc êsêp anŋa kakesotau êmêŋmaŋ, go aêac takêŋ êwiŋ eŋ.

⁴³ Eŋ taê kêka Anôtô ma kêsôm gebe Anôtônê Latu eŋ. Tec galoc embe Anôtô taê ênam eŋ, naŋ ênam eŋ kêsi.”

⁴⁴ Ma kêjaŋgowaga, taŋ sêjac êsêagêc sêpi kakesotau sêwiŋ eŋ naŋ, sêbu eŋ amboac tonaj.

Jesu gêmac endu

(Mar 15:33-41; Luk 23:44-49; Joaŋ 19:28-30)

⁴⁵ Gédêŋ taŋ oc kékô ŋaluŋ naŋ, gêsuŋbôm gêjam gamêŋ samob auc e gédêŋ oc mata.

⁴⁶ Ma gadêŋ oc mata tonaj Jesu gêmôêc awa kapôêŋ gebe “Êli, Êli, lêma sabatani,” ŋam gebe “Aêŋoc Anôtô, aêŋoc Anôtô, amboac ondoc gôwi aê siŋ.”

⁴⁷ Ma lau ŋagêdô, taŋ sêkô ŋagala naŋ sêŋô, tec sêsôm gebe “Ŋac tau gêmôêc Elia.”

⁴⁸ Ma êsêacnêŋ ŋac teŋ kêlêti sebeŋ jakêpac mêckelep tôn kêsêp bu ŋamakik ma gêjac kêsô ôpic jagêsuŋ gédêŋ eŋ gêmôm.

⁴⁹ Ma ŋagêdô sêsôm sebe “Akôgeŋ ma talic acgom, Elia oc êmêŋ ênam eŋ kêsi me masi.”

⁵⁰ Go Jesu gêmôêc awa kapôêŋ kêtiam ma gêwi katu siŋ.

⁵¹ Ma obo baliŋ, taŋ geŋkaleŋ lôm dabuŋ naŋ, kékac tau gêŋgic gêja luagêc anŋa ŋaô e jakêsu ŋalabu, ma ôjô gêjam e poc gêôc kékôc,

⁵² ma sêô gêŋa ma lau dabuŋ, taŋ sêc bêc sêc naŋ, nêŋ taêsam dêdi sa toôliŋgeŋ

⁵³ sêsa anŋa sêô sêmêŋ. Ma gédêŋ taŋ eŋ gêdi sa naŋ, sêsa malac dabuŋ sêja ma têtôc taun dêdêŋ lau taêsam sêlic.

⁵⁴ Ma kapitai to nê lau, taŋ sejob Jesu sêmoa naŋ, sêlic ôjô gêjam to gêŋ samob tonaj tec têtakê ŋanô ma sêsôm sebe “Ŋac tonec Anôtônê Latu eŋ biŋŋanôgoc.”

⁵⁵ Ma lauo taêsam, taŋ tédaguc Jesu anŋa Galilaia sêmêŋ sêjam sakiŋ eŋ naŋ, sêkô ec jaêcgeŋ ma sêlic.

⁵⁶ Ma lauo tau nêŋ ŋagêdô tonec Maria anŋa Magdala ma Jakobo agêc Josep tenenji Maria ma Sebedai latuagêc tenenji.

Sêsuŋ Jesu

(Mar 15:42-47; Luk 23:50-56; Joaŋ 19:38-42)

⁵⁷ Ŋakêtula ma ŋac tolêlôm teŋ anŋa Arimatia, ŋaê Josep, gêmêŋ. Eŋ kêtû Jesunê ŋacsenjom amboac tonaj.

⁵⁸ Eŋ gédêŋ Pilata gêja ma keten Jesunê ŋawêlêlaŋ, tec Pilata kêjatu gebe sêkêŋ êndêŋ eŋ.

⁵⁹ Josep kékôc ŋawêlêlaŋ jakêkwa auc ŋa obo kwalam-kwalam ŋajam teŋ

⁶⁰ ma ketoc eŋ gêc nê sêô wakuc, taŋ kêsap kêsêp poc naŋ, ma kêsabi poc kapôêŋ jagêŋgôŋ sêawa auc, ma gêc gêja.

⁶¹ Ma Maria anŋa Magdala agêc Maria teŋ sêmoa tônê sêŋgôŋ sêkanôŋ sêô tau.

Siŋwaga sejob sêô

⁶² Bêc sêmasañ taunña gêjanja su, ma ñabêc ten, go lau dêbuñsêga to Parisai sêwiñ taun dêdên Pilata sêja

⁶³ ma sêsôm gebe “Apômtau, aêac taên gêjam bin, tañ dansañtêna tônê kêsôm gêdên tañ gêmoa mata jaligen nan, gebe ‘Bêc têlêac ênaña acgom, go jandi sa êtiam.’

⁶⁴ Tec abe akên lau nasejop ênê sêô e bêc têlêac ênaña acgom gebe moae ênê ñacsênjomi nasênam geñgen enj ma sêsôm êndên lau gebe ‘Enj gêdi sa anja ñacmatênênj.’ Bin dansañ ñamuña tonanj oc êtu kapôênj êlêlêc gêmunja su.”

⁶⁵ Tec Pilata kêsôm gêdên êsêac gebe “Akôc sinwagaman, ana ma amansañ sêô ñajana êsa e alic naêtôm.”

⁶⁶ Êsêac sêja sêpac katêkwi gêwê kêsêp poc ñasawa e sêmasañ sêô ñajana kêsa ma sêkên sinwaga sejoj.

28

Jesu gêdi sa

(Mar 16:1-10; Luk 24:1-12; Joañ 20:1-10)

¹ Gêdên woke ñabêc ñamata ñabêbêc kanucgen, go Maria anja Magdala agêc Maria ten sêja sebe sênac e sêô kêsî.

² Ma Apômtaunê anjela ten kêsêp anja undambê gêmênj, tec ôjô gêjam kapôênj ma anjela tau kêsabi poc su ma gêngônj ñaô.

³ Ñac tau ôli amboac ôsic ma nê ñakwê sêp samuc amboac oc ñaboatilo.

⁴ Gejobwaganênj ñalêlôm ñatutuc e têtênêp ma matenj kêlô sêsêp jasêc.

⁵ Ma anjela awa gêjac lauo gebe “Atêc taôm atom. Aê galic amac asôm Jesu, tañ sêjac enj kêpi kakesotau nanj.

⁶ Enj gêc tonec atom, enj gêdi sa su kêtôm tañ enj kêsôm nanj. Amênj, mênjêlic mala, tañ enj gêc nanj.

⁷ Go sebenj naasôm ñawae êndên ênê ñacsênjomi gebe ‘Enj gêdi sa anja ñacmatênênj su ma alicgac, enj oc êmunj amac êna Galilaia, oc alic enj anja ônê.’ Binj tau tañ kasôm gêdên amac.”

⁸ Awêlagêc tonanj sêsa anja sêô sebenj sêja totetec taun ma totêntac ñajam samucgen. Agêc sêlêti sebe nasêsôm ñawae êndên ênê ñacsênjomi.

⁹ Tec Jesu gêdac êsêagêc ma kêsôm gebe “Têmtac ñajam êsa.” Ma agêc têtû gasuc sêja e sêkam enj akainj tônj ma sêpônj aenjuduc gêdên enj.

¹⁰ Go Jesu kêsôm gêdên êsêagêc gebe “Atêc taôm atom. Ana asôm ñawae êndên ñoc lasici gebe sêna Galilaia acgom, go sêlic aê anja tônê.”

Sinwaga sêsôm Jesu gêdi sa ñawae

¹¹ Agêc sêsêlênj sêmoa ma sinwaga, tañ sejoj sêô nanj, nênj ñagêdô sêja malac ma sêsôm binj samob, tañ gêgôm êsêac nanj, ñawae gêdên lau dabuñsêga.

¹² Ma êsêac sêkac sa sêwiñ laumata ma sêmasañ e sêkênj awa taêsam gêdên sinwaga

¹³ ma sêsôm gebe “Asôm gebe Aêac aêc bêc, ma gêdênj gêbêc ênê ñacsênjomi sêmênj sêjam geñgenj ênê ñawêlêlanj.

¹⁴ Ma binj tau embe ñapuc êsa êndênj gôlinwaga, aêac oc anac enj têtac tônj ma akac amac su anja gênwapac.”

¹⁵ Tec sinwaga sêkôc nênj awa sa ma sêgôm kêtôm sêjac binjsu êsêac. Ma binj tau kêtû tapa anja Judanênj ma gêc mênjgêdênj galoc.

Jesu geoc tau lasê gêdênj nê ñacsênjomi

(Mar 16:14-18; Luk 24:36-49; Joañ 20:19-23; Apos 1:6-8)

¹⁶ Êsêac ñacsênjomi 11 sêja Galilaia jasêpi lôc, tañ Jesu gêjac noc êsêac nanj.

¹⁷ Ac sêlic enj e sêpônj aenjuduc ma êsêacnênj ñagêdô têtac lulu.

¹⁸ Tec Jesu kêsa jakêsôm gêdênj êsêac gebe “Undambê to nom ñatau aê.

¹⁹ Amboac tonanj ana e akalem lau samob sa têtû ñoc ñapalê, go ansañgu êsêac anam Tamoc agêc Latu ma Nalau Dabunj nê lanjô,

²⁰ ma andônj êsêac gebe sêmansañ binj samob, tañ kasakinj amac nanj. Alicgac me, aê jawinj amac êtôm bêc samob e nom ñatêm êmbacnê.”

Nawae Najam **kêtôm** **MARKA KETO**

Nawae Najam kêtôm Marka Keto kêtû “Jesu Kilisi, Anôtônê Latu, nê Nawae Najam,” tec enj gêwa Jesu sa gebe njac têkwa saki gêgôm kôm njadôbgej ma amboac njatau enj. Gêgôm gêj amboac njatau enj nec, kêtû awê kêpi binj enj kédôj-kédôj nanj, ma kêpi nê njac lai, tanj kêtij njalau sec nj awagej ma kêsuc launêj sec ôkwi nanj. Jesu kêsam tau gebe Njamalacnê Latu enj gêwinj, tanj gêmêj gebe êkêj tau gebe ênjgamboac lau su anja sec njanjaclai.

Marka keto Jesunê minj gêc awê solop, keto kêtû wakac. Enj kêwaka kôm Jesu gêgôm nanj sa kélêlêc binj enj kêsôm to kédôj launja nanj. Gêjac m Nawae Najam tau keto binj dambêgej kêpi njackêsagu Joan ma kêpi Jesu gêlinj sanju to Sadanj kélêtôm enj nanjja ma gacgej gelom Jesu gêgôm gêmac njam kêsâ ma gêjam mêtê lau njasakinj tau. Malôgej acgom, go lau, tê tédaguc Jesu nê, nêj kauc kêsâ-kêsâ kêpi enj ma ênê sonjo-sonjo sêkêj kisa enj njandanj kêsâ. Marka gêjac Jesunê woke njamuja, tanj sêjac enj kêpi ka ma enj gêdi sa anja njacmatênêj njaminj gêc môkêlatu njamuja.

Nadênanj

1. Gêjac m Nawae Najam tau 1:1-13
2. Jesu gêjam mêtê gêmôa Galilaia 1:14-9:50
3. Anja Galilaia gêja Jerusalem 10:1-52
4. Jesunê woke njamuja anja Jerusalem to malac, tanj gêc malac tau njagala nanj 11:1-15:47
5. Jesu gêdi sa anja njacmatênêj 16:1-8
6. Apômtau gêdi sa su jageoc tau lasê ma kêpi undambê gêja 16:9-20

Njackêsagu Joan gêjam mêtê

(Mat 3:1-12; Luk 3:1-18; Joan 1:19-30)

- ¹ Jesu Kilisi, Anôtônê Latu, nê nawae najam tonec.
- ² Nawae njam tau gêjac m kêtôm propete Jesaia keto gebe
“Ôlic acgom, Anôtônê binj tau tonec, aê jasakinj njoc njacjaenj êmuwj aôm naêmansanj nêminj intêna.
³ Njac tenj gêmôêc awa tonec gêmôa gamêj sawa gebe
‘Amansanj gamêj Apômtau êsêlêjnj
to amêtôc ênê intêna êtu solop.’”
- ⁴ Njackêsagu Joan gêd lasê gamêj sawa ma kêsagu lau to gêjam mêtê êsêac gebe “Anam taôm ôkwi to alinj sanju ma Anôtô êsuc nêminj sec ôkwi.”
- ⁵ Tec lau gamêj Judaianja to lau Jerusalemja samob sêsa dêdêj enj sêja ma seoc nêj sec lasê, go kêsagu êsêac anja bu Jordan.
- ⁶ Ma Joan kêsô bôc kamele njadilil, tanj sêwa kêtû obo nanj, to kêjandinj ômbinjkap bôc njadilic gêc dambêpalê ma gej wagô to lêp kêtû nê mo.
- ⁷ Ma gêjam mêtê gebe “Njac tenj oc êndanjuc aê, nanj njac lai kélêlêc aê su. Aê oc jatôm gebe jatu ênê ataliwaga atom.
- ⁸ Aê tec kasagu amac nj bu ma enj oc ênsanjuc amac nj Njalau Dabuj.”

Jesu gêlinj sanju

(Mat 3:13-17; Luk 3:21-22)

- ⁹ Gêdêj tonanj Jesu anja Nasaret Galilaianja gêja ma Joan kêsagu enj anja Jordan.
- ¹⁰ Jesu kêpi anja bu gêmêj e gêlic undambê gêja ma Njalau Dabuj amboac balôsi kêsêp mênjgêsac enj njad.
- ¹¹ Ma awa tenj kêsâ anja undambê gebe “Aênjoc Latuc aôm, tec têtac gêwinj aôm ma galic aôm njam.”

Sadanj kélêtôm Jesu

(Mat 4:1-11; Luk 4:1-13)

- ¹² Ma Njalau Dabuj kêkac Jesu gacgej kêsâ gamêj sawa gêja.
- ¹³ Gêmôa gamêj sawa bêc 40 ma Sadanj kélêtôm enj, ma gêmôa gêwinj bôc salerjja, mago anjela sêjam sakinj enj.

Jesu gêjac m nê kôm mêtênj anja Galilaia

(Mat 4:12-17; Luk 4:14-15)

- ¹⁴ Êsêac sêkôc Joan tôj su acgom, go Jesu gêja Galilaia jagêjam mêtê kêpi Anôtônê njawae njam
- ¹⁵ gebe “Noc tau mênjkêsâ ma Anôtônê gamêj kêdabinj. Amboac tonanj anam taôm ôkwi ma akêj êwinj njawae njam tau.”

*Jesu kékalem lau iña aclé**(Mat 4:18-22; Luk 5:1-11)*

16 Jesu kêsêlêj gêmôa bugêjactorj Galilaija e gêlic Simon agêc lasi Andrea sêkêj wasanj sêmoa gebe êsêagêc ñac ulu iña.

17 Tec Jesu kêsôm gêdêj êsêagêc gebe “Andanjuc aê ma oc jakêj amagêc alô ñamalac.”

18 Tec gacgej dedec nêj wasanj gêcña ma tédaguc eñ.

19 Gêwi gamêj tau siñ ma kêsêlêj gêja ec saunjen ma gêlic Sebedai latui Jakobo agêc lasi Joanj sêbênc wasanj sêngôj wañ.

20 E gacgej gêmôêc êsêagêc ma sêwi tamenj Sebedai to nê kômwaga siñ sêngôj wañ ma tédaguc Jesu sêja.

*Ñac tonjalau sec**(Luk 4:31-37)*

21 Anja tonaj jasêsa Kapanaum ma gêdêj sabat Jesu gacgej kêsô lôm jakedôj lau

22 e êsêac têtakê kêtû ênê mêtêja, gebe eñ kêdôj êsêac kêtôm biñsutau atom, kêdôj êsêac kêtôm ñac tonjaclai tenj.

23 Gêdêj tonaj ñac tonjalau ñatêmui tenj gêngôj nêj lôm, nanj gêmôêc gebe

24 “Jesu Nasaretna, aêacnêj asagenj ñagêdo gêdêj tauñ. Aôm gômôêj gebe onsenj aêac su me. Aê kajala aômgaç, Anôtônê ñac dabuñ aôm.”

25 Ma Jesu gec binj eñ gebe “Awammê êsa ma ôsa anja ênê ôna.”

26 Ma ñalau ñatêmui kêmônaj eñ e kêwakic kapôêj, go kêsâ anja ênê gêja.

27 Ma lau samob selendec ñanô e têtû kênac gêdêj tauñ gebe “Gêj tonec amboac ondoc, mêtê wakucgoc. Eñ kêjatu ñalau ñatêmui tonjaclaigenj ma tanenj wamu eñ.”

28 Ma gacgej ênê wae kêsâ kêtôm Galilaila ñagamêj samob gêjam aucgenj gêja.

*Jesu gêgôm lau taêsam ôlij ñajam kêsâ**(Mat 8:14-17; Luk 4:38-41)*

29 Ma êsêac sêsa anja lôm mênjsêpi Simon agêc Andrea nêj andu sêja, ma Jakobo agêc Joanj sêwiñ.

30 Ma Simon lawao gêmâc ôli ñawajaô kapôêj gêc, tec gacgej sêsôm eñ ñawae gêdêj Jesu.

31 Tec Jesu gêja e kêkôc eñ sa e ñawajaô gêwi eñ siñ ma gêjam sakinj êsêac.

32 Kêtula gêdêj oc jakêsêp êsêac sejon lau gêmâc samob ma lau tonjalau sec samob dêdêj Jesu sêja.

33 Lau malac tonajña samob sêkac sa jasêkô katamja.

34 Ma eñ gêgôm lau gêmâc tokainj-tokainj taêsam ôlij ñajam kêsâ ma kêtij ñalau sec taêsam su ma gêjac jao ñalau sec gebe sêsôm binj atom, gebe êsêac sêjala enjac.

*Jesu gêjam mêtê gêmôa Galilaila**(Luk 4:42-44)*

35 Ma gêdêj bêbêc kanucgenj Jesu gêdi gêja gamêj sawa tenj jaketenj mec gêmôa nê tauña.

36 Go Simon to êsêac, tanj sêwiñ eñ nanj, tédaguc eñ

37 e têtap eñ sa ma sêsôm gêdêj eñ gebe “Lau samob sêsôm aôm.”

38 Ma eñ kêsôm gêdêj êsêac gebe “Tana malac ñagêdo anja ônêja êwiñman najanam mêtê êsêac anja ônêja amboac tonaj, gebe aê gajac kôm tonecgenj ñawae tec gamêj.”

39 Amboac tonaj eñ gêjam mêtê kêtôm lôm Galilaila samob ma kêtij ñalau sec su.

*Jesu gêgôm ñac tokamocbôm ôli kêtû selec**(Mat 8:2-4; Luk 5:12-16)*

40 Ñac tokamocbôm gêdêj Jesu gêja kêpôj aduc ma kêsôm gêdêj eñ gebe “Embe têmtac êwiñ, nanj ôngôm aê jatu selec.”

41 Jesu taê walô eñ tec kêmêtôc lêma jakêmoasac eñ ma kêsôm gêdêj eñ gebe, “Aê gabe ôtu selec.”

42 Ma gacgej kamocbôm gêwi eñ siñ ma ôli kêtû selec.

43 Go Jesu kêmâsuc eñ gacgej kêsâ gêja

44 ma kêsôm gêdêj eñ gebe “Ôlic acgom, ôtu awê êndêj lau tenj atom, naôtôc taôm êndêj dêbuñwaga ma ôkêj da êtu kôtu selecña êtôm Mose kêjatu, gebe êwaka nêj binj sa êndêj êsêac.”

45 Mago eñ kêsâ gêja e gêjac tau nê miñ topalêgenj ma gêgôm binj tau kêtû tapa. Tec Jesu jakêsâ malac samob gêmôa awêgenj kêtôm gêmujña kêtiam atom, go gêjam tau susu gêmôa ñamagêgenj ma lau anja malac gêdô-gêdô dêdêj eñ sêja-sêja.

2*Jesu gêgôm ñac natêkwa kêtû golonj ôli ñajam kêsâ**(Mat 9:1-8; Luk 5:17-26)*

¹ Bêc ñagêdô gêjaña acgom, go Jesu gêja Kapanaum kêtiam ma êsêac sêñô en ñawae gebe gêngônj nê andu.

² Ma lau taêsam sêkac taurj sa jasêpô en ñêñôma ma sêkô katam dêmôêña gêwiñ, go enj gêjam mêtê êsêac.

³ Gêjam mêtê gêmoa ma sêkôc ñac tenj ñatêkwa kêtû goloñ dêdêñ enj sêja. Lau aclê sêbalan enj.

⁴ Lau taêsam sêkô êsêac auc ma sêgôm gêñlêlôm sebe nasêsa Jesu ñagala elêmê, tec sêkac andu ñasalôm sa kêkanônj ônanj Jesu kêkô nanj, go sêlêwanj ñac ñatêkwa kêtû goloñ tonanj tomêgenj kêsêp gêja.

⁵ Jesu gêlic êsêac sêkêñj gêwiñ, tec kêsôm gêdêñ ñac ñatêkwa kêtû goloñ gebe “Latucenec, aê kasuc aômnmê sec ôkwi su.”

⁶ Ma binjutau ñagêdô, tanj sêngônj tonanj sêwiñ nanj, taêñj gêjam gêc nêñj ñalêlôm gebe

⁷ “Ñac tonec kêsôm binj amboac ondoc. Enj kêsôm binj alôb-alôb. Asa kêtôm gebe êsuc sec ôkwi. Anôtô taugenj.”

⁸ Tec Jesunê kauc kêtap bi ñ, tanj taêñj gêjam gêc nêñj ñalêlôm nanj sa, ma kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Asagenj amac taêm gêjam binj amboac tonanj gêc nêñj ñalêlôm.

⁹ Binj ondoc tasôm ñagaô êndêñ ñac ñatêkwa kêtû goloñ. Tasôm tonec gebe ‘Aê kasuc aômnmê sec ôkwi’ nec, me tasôm gebe ‘Ôndi sa, ôluñ nêñj mê sa ma ôsêlêñ.’

¹⁰ Ma aê gabe amac ajala gebe ñamalacnê Latu kêtû ñatau anja nom gebe êsuc sec ôkwi.” Go kêsôm gêdêñ ñac ñatêkwa kêtû goloñ gebe

¹¹ “Aê jasôm andêñ aôm gebe Ôndi sa, ôluñ nêñj mê sa ma ôêc ôna nêñj andu.”

¹² Ñac tau gêdi sa gacgenj e kêluñ nê mê sa ma kêsa gêja, samob sêlic enj e têtakê ñanô ma sêlambinj Anôtô gebe “Aêac alic gêñ tenj amboac tonec atomanô.”

Jesu kêkalem Lewi

(Mat 9:9-13; Luk 5:27-32)

¹³ Go Jesu kêsa bugêfactojn gêja kêtiam ma lau samob dêdêñ enj sêja jakêdônj êsêac.

¹⁴ Go kêsêlêñj ma gêlic Alpai latu Lewi gêngônj telonj malenj. Tec kêsôm gêdêñ enj gebe, “Ôndanjuc aê.” Lewi gêdi kêdaguc enj gêja.

¹⁵ Jesu genj gêñj gêngônj ênê andu, ma telonj to lau sec taêsam, tanj têdaguc enj nanj, sêngônj sêwiñ Jesu to nê ñacseñjomi.

¹⁶ Parisainêñj binsutau ñagêdô sêlic enj genj gêñj gêngônj gêwiñ lau sec to telonj, tec têtû kênac ênê ñacseñjomi gebe “Enj genj to gênom gêñj gêngônj gêwiñ telonj to lau sec kêtû asagenjja.”

¹⁷ Jesu gêñô tec gêjô êsêac awenj gebe “Lau ôlinj ñajam sêpô lêna taunj kêtû doktaña atom. Mago lau togêmac tec sêpô lêna. Aê gamêñj gabe jakalem lau gêdêñ atom, jakalem lau secgenj.”

Binj tanam dabuj moña

(Mat 9:14-17; Luk 5:33-39)

¹⁸ Joanñê ñacseñjomi to Parisai sêjam dabuj mo. Tec lau ñagêdô dêdêñ Jesu sêja têtû kênac enj gebe, “Kêtû agenjja Joanñê ñacseñjomi to Parisainêñj ñacseñjomi sêjam dabuj mo, mago aômnmê ñacseñjomi masi.”

¹⁹ Ma Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Lau embe sêniñj awê ñamoasiñj ma ñac-ênamawêwaga êmoa êwiñ êsêac, oc sênam dabuj mo me. Ñac-ênam-awêwaga embe emôa êwiñ êsêac, oc sênam dabuj mo atom.

²⁰ Mago ñabêc oc mênêsa ma sêkôc ñac-ênam-awêwaga su anja êsêacnêñj, nanjo êsêac sênam dabuj mo êndêñ bêc tonanj.

²¹ “Ñac tenj oc êsi obo ñatali wakuc êpi ñakwê lanjwa atom, gebe ñatali wakuc oc êôc ñakwê êngjic, wakuc êkac su anja lanjwa ma êkac kalalac e êtu sec samucgenj.

²² Ma tenj oc êkêc wain wakuc êsêp bôc ñaôlic lanjwa atom. Embe sêngôm, oc wain êôc ñaôlic êpoa e êtaiñj ênaña ma ñaôlic tau êtu sec amboac tonanj. Wain wakuc sêkêñj êsêp ñaôlic wakuc.”

Ñacseñjomi sesolop polom ñanô gedêñ sabat

(Mat 12:1-8; Luk 6:1-5)

²³ Gêdêñj sabat tenj Jesu kêsêlêñj gêmoa kôm polom-ña ñalêlôm ma nê ñacseñjomi sêsêlêñj sêwiñ ma sesolop polom ñanô.

²⁴ Tec Parisai sêsôm gêdêñ enj gebe “Gôlicgac me, êsêac sêgôm gêñj, tanj tatôm gebe danjôm êndêñj sabatña atom.”

²⁵ Ma enj kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Binj tanj Dawid gêgôm gêdêñj gêmoa jageo ma mo gêjô enj to nê lau nanj, asam atom me.

²⁶ Enj kêsô Anôtônê andu gêdêñ ñac dabuñsêga Abiatar nê têm jagen polom, tanj sêkêñ gêdêñ Anôtô kêtü da ma sêjac jao gebe lau sêniñ atom, dabuñwaga taunjen, ma kékêñ gêdêñ lau, tanj sêwiñ en nan, senj amboac tonanjen.”

²⁷ Ma kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Anôtô kékêñ sabat kêtü ñamalacña, enj kékêñ ñamalac kêtü sabatña atom.

²⁸ Amboac tonanj ñamalacnê Latu kêtü sabat ñatau gêwiñ.”

3

Ñac lêma kêtü goloñ nê biñ

(Mat 12:9-14; Luk 6:6-11)

¹ Jesu kêsô lôm kêtiam ma ñac tenj gêmoa tonanj, tanj lêma kêtü goloñ.

² Tec êsêac dêdib Jesu gebe moae êngôm enj ôli ñajam êsa êndêñ sabat, gebe êsêac sebe sêngôliñ biñ êpi enj.

³ Ma enj kêsôm gêdêñ ñac lêma kêtü goloñ gebe “Ôsa ômôên.”

⁴ Go kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Tatôm gebe tamoasiñ lau me danjôm êsêac sec êndêñ sabat. Tanam katun sa me dansen su.” E êsêac sêjam taunj tôn.

⁵ Tec enj têtac ñandan ma mata gê êsêac gelom-gelom e nê ñalêlôm ñawapac kêtü êsêac têtac ñadaniña, go kêsôm gêdêñ ñac tau gebe “Ômêtôc lêmam.” Tec enj kêmêtôc lêma e ñajam kêsa kêtiam.

⁶ Parisai sêsa e jagacgenj sêwiñ Herodonê lau ma sêkic Jesunê biñ gebe sensen enj su.

Lau taêsam sêkac sa semoa bugêjactonj

⁷ Go Jesu to nê ñacsenjomi têtaiñ taunj su sêsa bugêjactonj sêja, ma lau taêsam anja Galilaia to Judaia

⁸ ma anja Jerusalem to Idumaia ma anja Jordan ñamakenj ôñêña ma anja Turu to Sidon ñagamêñ ñagêdô têdaguc enj sêja. Lau taêsam, tanj sêñô enj gêgôm gêñ samob ñawae, tec dêdêñ enj sêja.

⁹ Ma enj kêsôm gêdêñ nê ñacsenjomi gebe sêmansanj wanj saunj tenj êtu enjña, gebe lau sêkapiñ enj sa atom.

¹⁰ Enj gêgôm lau taêsam ôliñ ñajam kêsa, ma êsêac, tanj ñandanj totau-totau gêgôm êsêac nanj, sêsêli-sêsêli lau dêdêñ enj sêja sebe sêmoasac enj.

¹¹ Ñalau ñatêmui sêlic enj e sêu taunj sêc enj lanjônêñja ma sêmôêc gebe “Anôtônê Latu aôm.”

¹² Tec enj kêbaob êsêac ñajanja, gebe sêsôm enj lasê atom.

Jesu kêjaliñ nê aposolo 12 sa

(Mat 10:1-4; Luk 6:12-16)

¹³ Go kêpi gamêñ ñabau gêja ma gêmôêc êsêac, tanj nê ñalêlôm kepenj êsêac nanj, dêdêñ enj sêja.

¹⁴ Ma Jesu kêjaliñ êsêac 12 sa ma kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Amoa awiñ aê e jasakinj amac anam mêtê lau

¹⁵ to jakêñ ñaclai êndêñ amac gebe atinj ñalau sec.”

¹⁶ Enj kêjaliñ êsêac 12 tonanj sa ma gê Simonnê ñaê gebe Petere

¹⁷ ma Sebedai latuagêc Jakobo agêc Joan, tanj gê êsêagêcnêñ ñaê gebe Boaneges, ñam gebe Wapap latuagêc,

¹⁸ ma Andrea agêc Pilip, ma Batolomai agêc Matai, ma Tom agêc Alpai latu Jakobo, ma Tadaï agêc Simon Kanaanja

¹⁹ ma Juda Isariot, tanj geoc Jesu lasê.

Jesu ma Belsebul

(Mat 12:22-32; Luk 11:14-23; 12:10)

²⁰ Ma Jesu gêmu gêja nê andu, ma lau sêkac sa sêpi tagenj kêtiam, tec enj to nê ñacsenjomi sebe sêniñ gêñ e sêgôm jageo.

²¹ Ênê lau sêñô ma sêsa sebe sêkôc enj tônj sêsôm sebe “Gêñ tenj gêgôm enj”.

²² Ma biñsutau, tanj anja Jerusalem sêsêp sêmên nanj, sêsôm gebe “Belsebul gêwiñ enj, tec kêtinj ñalau sec ña ñalau sec nêñ kasêga.”

²³ Amboac tonanj enj kékalem êsêac sa ma kêsôm kêtü biñgôliñ gêdêñ êsêac gebe “Sadanj oc êtinj Sadanj amboac ondoc.

²⁴ Gamêñ tenj embe êwa tau êkôc, oc gamêñ tonanj ênêc êtôm atom.

²⁵ Ma gôlôac tenj embe sêwa taunj êkôc, oc gôlôac tonanj sêmoa êtôm atom.

²⁶ Ma Sadanj embe êkêñ kisa êndêñ tau e êwa tau êkôc, oc êmoa êtôm atom, êtu ñacgêbac.

²⁷ “Mago ñac tenj êsô ñac ñajanja tenj nê andu naêjanjo ênê waba su atom. Enj ênsô ñac ñajanja tau tônj êmunj acgom, go êjanjo ênê waba.

²⁸ “Biññanô, aê jasôm êndêñ amac gebe Ñamalac latunji nêñ sec samob to nêñ biñ alôb-alôb, tanj sêsôm-sêsôm nanj, Anôtô oc êsuc ôkwi.

²⁹ Mago ñac tenj embe êsôm biñ alôb-alôb êpi Ñalau Dabunj, oc sêsuc sec tau ôkwi atomanô. Sec êsap enj tónj ênêc tenjenj.”

³⁰ Êsêac sêsôm gebe “Ñalau ñatêmui gêgôm enj,” tec Jesu kêsôm biñ tonanj.

Jesu têna to lasii ñanô

(Mat 12:46-50; Luk 8:19-21)

³¹ Ma Jesu têna to lasii mênjsêkô dêmôêña ma sêkênj lau jasêmôêc enj.

³² Lau sêgi enj auc sênjgôñ ma êsêac sêsôm gêdênj enj gebe “Gôlicgac me, tênam to lasimi tec sêsôm aôm sêmoa dêmôêña.”

³³ Tec Jesu gêjô êsêac awenj gebe “Tinoc to lasici asa lau.”

³⁴ Go mata gaôc lau, tanj sêgi enj auc sanjgôñ nanj, ma kêsôm gebe “Alic acgom, aê tinoc to lasici tau tonec.

³⁵ Lau tanj sêmasanj Anôtônê biñ, lau tonanj têtú lasicio to ñac ma tinoc.” *

4

Biñgôlinj ñac kêpalip ñawêña

(Mat 13:1-9; Luk 8:4-8)

¹ Go Jesu gêmu jagêjac m kêdônj êsêac gênjgônj ambêô kêtiam. Lau taêsam sêkac sa dêdênj enj sêja, tec kêpi wanj tenj jagêñgônj. Sêsu wanj su jakêpoac ma lau samob sêmoa bau e gêdênj butali.

² Ma kêsôm biñ taêsam gêdênj êsêac gêjam kêtú biñgôlinjenj. Ma kêsôm kêsêp nê mêtê gêdênj êsêac gebe

³ “Akênj tanjem acgom. Alic acgom, ñac-kêpalip-ñawêwaga tenj kêsa gêja gebe êpalip nê ñawê.

⁴ Kêpalip gêmoa e ñagêdô kêsêp intêna, tec moc mênjenj su.

⁵ Ma ñawê ñagêdô kêsêp nompoc, nanj nom ñalêsi gêc atom. Tec gacgenj kêpoa gebe kêsêp nomlêlôm gêja atom.

⁶ E oc kêpi ma kêsêgô e kêtú masê gebe ñawakac keselenj kêsêp gêja atom.

⁷ Ma ñagêdô kêsêp êcmôkê, ma êc kêpoa e gejonj êndú ma gêjam ñanô atom.

⁸ Ma ñagêdô kêsêp nom ñajam, tec kêpi to kesewec ma gêjam ñanô ñajam. Tenj gêjam 30, tenj 60, ma tenj 100.”

⁹ Ma kêsôm gebe “Ñac tenj nê tanjasunj embe ênêc, nanj êñômanj.”

Jesunê biñgôlinj ñam

(Mat 13:10-17; Luk 8:9-10)

¹⁰ Ma gêdênj tanj enj gêmoa tauña nanj, êsêac tanj sêwiñ enj to êsêac 12 têtú kênac enj kêtú biñgôlinj tauña.

¹¹ Ma enj kêsôm gêdênj êsêac gebe “Amac atap Anôtônê gamênj ñabinj ñalêlômña tônê sa, mago êsêac, tanj sêmoa dêmôêña nanj, sênjô biñ samob êtu biñgôlinjenj

¹² gebe
‘Êsêac sêlic amboac sêlic ma sêjala atom
to sênjô amboac sênjô ma nêñ kauc êsa atom,
gebe sênam tauñj ôkwi atom ma nêñ sec ênanja atom.’ ”

Jesu gêwa biñgôlinj ñac kêpalip ñawêña ñam sa

(Mat 13:18-23; Luk 8:11-15)

¹³ Go kêsôm gêdênj êsêac gebe “Amac ajala biñgôlinj tônê ñam atom, ma oc ajala biñgôlinj ñagêdô samob ñam amboac ondoc.

¹⁴ Ñac-kêpalip-ñawêwaga nanj kêpalip mêtê.

¹⁵ Lau tanj sêsêp intêna nanj amboac tonec gebe sêpalip mêtê kêsêp êsêacnênj ñalêlôm ma êndênj tanj sênjô nanj e gacgenj Sadanj mênjêñango mêtê, tanj sêpalip kêsêp êsêacnênj ñalêlôm nanj su.

¹⁶ Ma tonec têtôm êsêac, tanj sêpalip kêsêp nompoc nanj gebe Gêdênj tanj sênjô mêtê nanj e gacgenj sêkôc sa totêntac ñajamgenj.

¹⁷ Mago êsêacnênj ñawakac jagêjam atom. Êsêac lau dairj-dairj. Embe gênj wapac êtap êsêac sa me sêjanda êsêac êtu mêtêña, oc gacgenj sêwi sinj.

¹⁸ Ma ñagêdô, tanj sêpalip kêsêp êcmôkê nanj, têtôm êsêac, tanj sênjô biñ

¹⁹ ma gênjêlôm-lêlôm nomña to lêtôm awêña ma têtêntac kalac gênj ñagêdôña ejonj biñ tau êndú ma sênam ñanô atom.

²⁰ Ma ônanj sêpalip kêsêp nom ñajam têtôm êsêac, tanj sênjô biñ to sêkôc sa ma sêjam ñanô, ñagêdô 30, ñagêdô 60, ñagêdô 100.”

* 3:35: Sadanjnê ñaê tenj. (Alic Mat 10:25)

*Lamp kêkô suc ñalêlôm**(Luk 8:16-18)*

²¹ Ma Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Sêkôc lamp sêmêñ gebe sêñgênduc ña suc auc me sêkêñ êsô pôpô ñalabu me masi. Me sêkôc lamp sêmêñ gebe sêkêñ êkô jakain ñaô.

²² Gêñ samob, tan kêsiny tau nan, oc sêkêñ êsa awê samob. Ma gêñ samob, tan gêc ñalêlômgeñ nan, oc êtu awê samob.

²³ Ñac ten nê tarjasuñ êñôña embe ênêc, nan êñômanj.”

²⁴ Go kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Gêñ tan amac anô nan, taêm ênam. Dôñ tan anam dôñ lau nan, Anôtô oc ênam dôñ amac, ma oc ênsalê ñagêdô êlêlêc amacnêm êndêñ amac êwiñ.

²⁵ Ñac tan nê gêñ gêc nan, êtap ñagêdô sa naêwiñ. Ma ñac tan nê gêñ masi nan, sêkôc ñakêsu, tan gêc enña nan, su amboac tonanjenj.”

Bingôlinj kêpi ñawê tau kêpoaña

²⁶ Ma Jesu kêsôm gebe “Anôtônê gamêñ amboac ñamalac tenj gêjac ñawê kêsêp kôm,

²⁷ go gêc nê bêc gêdêñ gêbêc ma gêdi sa gêdêñ gelenña, ma ñawê tau kêpoa e kêtü kapôên nan ñam enj gêjam kauc.

²⁸ Nom tau gêjam ñakôm, ñakainj kêtü ñamata, go ñaola, gocgo ñanô gêjac têc auc.

²⁹ Ma êndêñ tan ñanô êtu gagwenj nan, ñatau gacgenj êsakinj bôñan jalô êna gebe noc sênac gêñ ñanô sanja mênkêsa.”

*Bingôlinj gêmêc ñawêña**(Mat 13:31-32; Luk 13:18-19)*

³⁰ Go kêsôm gebe “Aêac tanam dôñ Anôtônê gamêñ êpi asagenj ma tanam bingôlinj ondoc êpi.

³¹ Kêtôm gêmêc ñawê. Embe tapalip êsêp kôm, oc talic ñasec-ñasec kêtôm gêñ ñagêdô ñamatu atom. Gêñ tau sauñanô.

³² Mago tapalip êsêp nom acgom, go êpi e êlêlêc gêñ tolaun samob su ma etoc laka kapôên, go moc umbonj ñalabuña sênam sac sêñgôñ ñaajunj.”

³³ Enj kêsôm binj tau gêdêñ êsêac gêjam kêtü bingôlinj taêsam kêtôm sêjalaja.

³⁴ Ma kêsôm binj tenj kêsa awê gêdêñ êsêac atom, kêsôm kêtü bingôlinjenj e êsêac to nê ñacsenjomi sêmoa taunña acgom, go gêwa binj samob sa gêdêñ êsêac.

*Jesu kêsôm mutêna kêtü malô**(Mat 8:23-27; Luk 8:22-25)*

³⁵ Gêdêñ bêc tonan ñakêtulala Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Tanac êngic tana ñamakenj ôñêña.”

³⁶ Sêwi lau sinj ma sêkôc enj toónjenj sêja wanj ma wanj ñagêdô sêwiñ enj.

³⁷ Gêdêñ tonan mu gêbuc kêtü têna e ñadembom kêsalê wanj auc ma landôm jagodoc-jagodoc.

³⁸ Ma enj tau nan gedenj kwalim ma gêc bêc gêc wanjkuña, tec jasêñu enj ma sêsôm gêdêñ enj gebe “Mêtmôkê, aôm gôlic oc tanaña necgac me.”

³⁹ Tec enj mata gêlac ma gec binj mu ma kêsôm gêdêñ ñadembom gebe “Jamanjenj ma ônam taôm tônj.” Ma mu kêtü malô to bônônj kêsêp e kêñôma.

⁴⁰ Go Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Amac matem golec asagenña. Amac akêñ gêwiñ atom me.”

⁴¹ Êsêac têtêc taunj ñanô ma sêsôm gêdêñ taunj gebe “Ñac tonec asa, tec mu to ñadembom tanjenj wamu gêdêñ enj nec.”

5*Jesu gêgôm ñac tonjalau natêmui ôli ñajam kêsa**(Mat 8:28-34; Luk 8:26-39)*

¹ Êsêac jasêsô lau Gadarene nêñ gamêñ anja bugêjactonj ñamakenj ôñêña.

² Ma gêdêñ tan enj kêsêp anja wanj nan, e gacgenj ñac tenj tonjalau natêmui kêsa anja sêô jagêdac enj.

³ Ñac tau gêmoa gamêñ sêôña ma lau tenj têtôm gebe sênsô enj tônj atom, sêsô enj ña kapoacwalô, mago kêtôm atom amboac tonan.

⁴ Sêsô enj akainj tônj to sêbôênj enj ña kapoacwalô kêtü dim taêsam, mago kêmônaj kapoacwalô tulu to kêlêsanj Iêpoa gêngic ma lau tenj nêñ ñaclai kêtôm gebe sênam enj tônña atom.

⁵ Kêtôm bêc to gelenjenj enj gêmoa sêô to lôc gedenj tônjenj ma kêwakic to kêtuc tau ña poc.

⁶ Ñac tau gêlic Jesu kêsa jaêcgenj ma kêlêti jakêpônj aduc gêdêñ enj

⁷ ma gêmôêc awa kapôênj gebe “Lôlôc ñatau Anôtô nê Latu Jesu, aêagêcnêñ asagenj ñagêdô gêdêñ taunj, aê aoc gêjac Anôtô nanj kêtü ôiênsu aê atomña.”

⁸ Njac tau kêsôm binj tonan gebe Jesu kasôm gêdênj enj gêmuj su gebe “Aôm njalau njatêmui, ondêc njamalac tonêc ma ôsa ôna.”

⁹ Go Jesu kêtû kênac enj gebe “Aômnêm njâê asa.” Ma enj gêtô enj awa gebe “Aênjoc njâê ‘Legion’, gebe aêac lau taêsam.”

¹⁰ Go keten Jesu kepenj ducgenj gebe êôc êsêac ôkwi sêsa gamênj tonanj sêna atom.

¹¹ Bôcanô pom kapôênj tenj senj gênj sêmoa gamênj tau njalôc.

¹² Tec njalau tau teten enj gebe “Ôkênj aêac naasêp bôc tônê njalêlôm ana.”

¹³ Ma Jesu gêlôc gebe sêna. Tec njalau njatêmui sêsa anjga njamalacnê jasêsêp bôc tonanj njalêlôm sêja ma bôc tau topomgenj sêsabi anjga salic gulunj tagerj jasêsêp bu. Bôc tau amboac 2,000 ma sênôm bu su sêjanja.

¹⁴ Go lau bôcnja sêc jasêsôm njawae anjga malac to gamênj njakêtu gêdô. Tec lau sêmênj sebe sêlic gênj tau njam.

¹⁵ Amboac tonanj dêdênj Jesu sêja e sêlic njac, tanj njalau njatêmui taêsam sêpônj enj nanj, nê kauca kêsâ ma kêsô njakwê sa gêngônj, njac to Legion tau tônê, ma têtêc tauj njanô.

¹⁶ Ma êsêac, tanj matenjanô sêlic gênj, tanj kêtap njac tonjalau njatêmui ma bôc sa nanj, sêjac njaminj gêdênj êsêac gêwinj.

¹⁷ Ma êsêac jateten Jesu gebe êwi êsêacnênj gamênj sinj ma êc êna.

¹⁸ Gêdênj enj kêpi wanj nanj, njac tau gêmujgenj njalau njatêmui gêgôm enj nanj, ketenj Jesu gebe “Aê jawinj aômmanj.”

¹⁹ Mago Jesu gêlôc gêdênj enj atom ma kêsôm gêdênj enj gebe “Ôpi nêmandu ôndênj nêmandu lau ôna ma ônac minj gênj kapôênj, tanj Apômtau gêgôm gêdênj aôm to taê walô aôm nanj, êndênj êsêac.”

²⁰ Tec enj gêja ma gêjac minj gênj kapôênj, tanj Jesu gêgôm gêdênj enj nanj, anjga gamênj Malaclemenjluja. Ma lau samob sê taênj njanô.

Jairi latuo to awê, tanj kêmoasac Jesunê njakwê nanj

(Mat 9:18-26; Luk 8:40-56)

²¹ Jesu kêpi wanj ma gêjac gêngic jakêsô njamakenj ônêna kêtiam. Ma lau taêsam sêkac sa dêdênj enj sêja. Ma enj gêmoea bugêjactorj njataligenj.

²² Ma lômmôkê tenj, ênê njâê Jairi, gêmênj e gêlic enj ma gêtu tau gêc enj akainja,

²³ ma keten enj kepenj ducgenj ma kêsôm gebe “Latuco tecênê gêmâc e awa kêtû dambê. Tec ômônj ma ôkênj lêmam ênsac enj gebe njam êsa ma êmoa mata jali.”

²⁴ Tec Jesu gêwinj enj gêja ma lau taêsam tédaguc enj e sêkapij enj sa.

²⁵ Ma awê tenj gêjam dec kêtôm jala 12,

²⁶ ma kêtap njandanj kapôênj sa anjga dokta taêsam nênj ma kêjainj nê awa samob. Mago gêjam enj sa atom e gêmâc gêjam sêga.

²⁷ Awê tau gênjô Jesu njawae ma gêmênj kêsêli lau gêc enj dêmômêmunja mênjkêmoasac ênê njakwê,

²⁸ gebe enj kêsôm gebe “Aê embe lamoasac ênê njakwêgenj, oc êngôm aê ôlic njam êsa.”

²⁹ Kêmoasac e gacgenj nê dec kêpa ma kêsâê ôli gebe gêmâc gêwi enj sinj.

³⁰ Ma Jesu kêsâê sebenj gebe njac lai kêsâ anjga ênê gêja, tec kékac tau ôkwi gêdênj lau ma kêtû kênac gebe “Asa kêmoasac njoc njakwê.”

³¹ Ma nê njacsenjomî sêsôm gêdênj enj gebe “Aôm gôlic lau sêkapij aôm sa sêmoa, mago kôtû kênac gebe ‘Asa kêmoasac aê.’”

³² Ma Jesu kékac tau ôkwi gebe êlic asa gêgôm gênj tau.

³³ Mago awê tau kêjala gênj, tanj kêtap enj sa nanj, kêtakê e kêtênêp tau ênduêndu, kêsâ jagêtu tau gêc Jesu lanjônêmja ma geoc binj samob lasê gêdênj enj.

³⁴ Ma enj kêsôm gêdênj enj gebe “Latucoenec, nêmandu kôkênj gêwinj gêgôm aôm njam kêsâ, ôsa totêmtac malôgenj ôna ma nêmandu gêmâc êwi aôm sinj.”

³⁵ Kêsôm binj gêmoea ma lau njagêdô sêmênj anjga lômmôkênê andu ma sêsôm gebe “Latômoea gêmâc êndugac, aôm ôlênsônj mêtêmôkê êtu agenja.”

³⁶ Êsêacnênj binj gêlênj Jesu tônj atom ma kêsôm gêdênj Iômômôkê gebe “Ôtêc taôm atom, ôkênj êwinjenj.”

³⁷ Ma enj gêlôc gêdênj lau tenj gebe sêndanjuc enj atom, Petere ma Jakobo agêc lasi Joan taunjenj sêwinj enj.

³⁸ Ac jasêo lasê Iômômôkênê andu e gênjô njanda ma lau têtanj to sêjam tanj sa.

³⁹ Ma kêsô gêja e kêsôm gêdênj êsêac gebe “Amac agôm njanda to atanj kêtû asagenja. Njapalêo gêmâc êndu atom, gêc bécgenj tec gêc.”

⁴⁰ Ma êsêac sêômâc enj. Tec kêjanda êsêac samob sêsa sêja ma kékôc njapalê têna agêc tama to êsêac, tanj sêwinj enj sêja nanj, ma kêsô balêm, tanj njapalêo gêc nanj gêja.

⁴¹ Jakêkam njapalêo lêmâ ma kêsôm gêdênj enj gebe “Talita kumi,” tanam ôkwi gebe “Njapalêo, aê jasôm aôm ôndi sa.”

⁴² E gacgenj njapalêo gêdi sa ma kêsêlênj, gebe ênê jala kêtû 12. Ma êsêac selendec njanô.

⁴³ Go enj gêjac jao njanja gêdên êsêac gebe lau tenj sênô njawae atom, ma kêsôm gebe sêkênj gênj njapalêo tau êninj. * Legion.

6

Jesunê lau têtinj enj anja Nasaret

(Mat 13:53-58; Luk 4:16-30)

¹ Ma Jesu gêwi gamênj tonanj sinj jagêô lasê tau nê malacmôkê ma nê njacsenomi tédaguc enj sêja.

² Gêdênj sabbat enj kêdônj mêtê gêmooa lôm ma êsêac taêsam, tanj sênô nanj, têtakê njanô ma sêsôm gebe “Njac tonec kêkôc gênj tonec anja ondoc, ma kauc, tanj enj kêtap sa nanj, amboac ondoc, ma gênjalô, tec enj lêma gêgôm nec, njam amboac ondoc.

³ Njac tonec kamunda, Maria latu ma Jakobo agêc Joses ma Juda agêc Simon tewenji nec. Ma ênê lasiio tec sêmooa sêwinj aêac nec atom me.” Ma têtû môsi enj.

⁴ Tec Jesu kêsôm gêdênj êsêac gebe “Lau gamênj tenj tetoc propete tenj sa kwalec atom, tau nê malacmôkê to tau nê lasitêwai ma nê gôlôac tec sêmbu enj.”

⁵ Ma enj kêtôm gebe êngôm gênjalô tenj anja tonanj atom, tagenj kêkênj lêma gêsac lau togêmac luagêcgenj ma gêgôm êsêac ôlinj njajam kêsa.

⁶ Ma êsêacnênj sêkênj gêwinj masinja gêjac ênê Iênô auc.

Jesu kêsakinj nê aposolo sêja

(Mat 10:5-15; Luk 9:1-6)

Jesu gêjac laoc gamênjenj jakêdônj lau.

⁷ Go gêmôcêc êsêac 12 dêdênj enj jakêsakinj êsêac luagêc-luagêc ma kêkênj njac lai gêdênj êsêac gebe sêkôninj njalau njatêmui.

⁸ Go gêlênj binj êsêac gebe sêkôc gênj tenj sêmooa intêna atom, tôc tagenj. Mo masi, atali masi, awa êsêp ômbinjakap atom.

⁹ Mago sêsô nênj atapa ma sêsô njakwê luagêc atom.

¹⁰ Go kêsôm gêdênj êsêac gebe “Embe api andu tenj, nanj anjônj tonanjenj e awi gamênj tau sinj.

¹¹ Malac tenj embe sêkôc amac sa to sêkênj tanjenj amac atom, nanj awi gamênj tonanj sinj, ma andônj njakekop, tanj gêc amac emkainj nanj, su êtu nênj geo njabelo tenj êndênj êsêac.”

¹² Go njacsenomi sêsa sêja ma sêjam mêtê gebe lau sênam tauj ôkwi.

¹³ Ma têtinj njalau sec taêsam sêsa sêja to senj oso lau gêmac taêsam nj niptêkwi ma sêgôm êsêac ôlinj njajam kêsa.

Njackêsagu Joanj gêmac endu

(Mat 14:1-12; Luk 9:7-9)

¹⁴ Jesunê njê njawae kêsa e kinj Herodo gênô ma lau sêsôm sebe “Njackêsagu Joanj gêdi sa anja njacmatênênj, tec njac lai kêpoa kêpi enj.”

¹⁵ Lau njagêdô sêsôm sebe “Enj Elia,” ma njagêdô sêsôm sebe “Propete tê sêmooa-sêmooa nê nênj tenj.”

¹⁶ Mago gêdênj tanj Herodo gênô binj tonanj njawae nanj, kêsôm gebe “Joanj tanj kajatu dêdim enj gêsutêkwa gêngic nanj, gêdi sa.”

¹⁷ Herodo tau tonanj kêsôm sêkêc wê e Herodo to nê njac lenj sêlic njajam. Tec Herodo kêsôm gêgôm gênj tonanj gebe tau gêjam têwa Pilip nê awê Herodia,

¹⁸ ma Joanj kêsôm gêdênj Herodo gebe “Gôjam têwamnê awê tec keso.”

¹⁹ Herodia genj anô-anô Joanj gebe ênac enj êndu, mago gêgôm elêmê,

²⁰ gebe Herodo kêtêc Joanj. Enj kêjala enj gebe enj njac gêdênj to njac dabunj, tec gejob enj. Herodo gênô ênê binj e kêpô lêna tau njasec, mago kêkênj tanja enj gêjac njawae genj.

²¹ Ma gêdênj njasawa tenj Herodo taê gêjam nê bêc têna kêkôc enj, tec gêgôm moasinj kapônênj gêdênj nê kiap to kapitai ma laumata Galilaianja.

²² Ma Herodia latuo kêsôm jakêc wê e Herodo to nê njac lenj sêlic njajam. Tec Herodo kêsôm gêdênj njapalêo gebe “Embe têtmtac êwinj gênj tenj anja aênjoc ma otenj, oc jakênj êndênj aôm.”

²³ Enj kêtôc lêma ma kêsôm gêdênj njapalêo gebe “Gênj samob, tanj otenj nanj, oc jakênj êndênj aôm. Embe otenj njoc gamênj njamakenj, oc jakênjenj.”

²⁴ Tec njapanjo kêsa jakêsôm gêdênj têna gebe “Aê jatenj asagenj.” Ma têna kêsôm gebe “Otenj njackêsagu Joanj môkêapac.”

²⁵ E njapalêo kêlêti gacgenj kêsô gêdênj kinj gêja jaketenj gebe “Aê gabe galocgenj ôkênj njackêsagu Joanj môkêapac êsêp laclu tenj êndênj aê.”

²⁶ Kinj nê njalêlôm njawapac njanô, tagenj kêtû kêtôc lêmanja to kêtû njac lenj, tec enj gebe ensenj binj su atom.

* 5:43: Lau Rom sêsam sinjwaganênj tonj kapônênj tenj gebe

²⁷ E gacgej kin kêsakinj sinjwaga tenj ma kêjatu gebe êkôc Joanj môkêapac êmênj. Nac tau gêja e gêdim Joanj gêsutêkwa gêngic anjga andu kapoacwalôna,

²⁸ go kêkênj môkêapac kêsêp laclu tenj mênjkêkênj gêdênj njapalêo, ma njapalêo kêkênj gêdênj têna.

²⁹ Joanjnê njacsenjomi sênjô njawae mênjsêkôc ênê njawêlêlanj su jasêkênj gêc sê tenj.

Jesu gêlôm lau 5,000

(Mat 14:13-21; Luk 9:10-17; Joanj 6:1-15)

³⁰ Aposolo sêkac sa dêdênj Jesu sêja ma sêjac gêj samob, tanj sêgôm to têdônj nanj, njaminj gêdênj enj.

³¹ Lau taêsam sêja sêmênj-sêja sêmênj, ma nêj njasawa sêniñj gêjnjga gêc atom. Tec Jesu kêsôm gêdênj êsêac gebe "Ajôc, tana gamênj njasawa tenj tamoa nêj tauñnjga gebe aninj awem njagec."

³² Tec êsêac sêpi wanj sêsô gamênj njasawa tenj sêmoa nêj tauñnjga.

³³ Lau sêlic êsêac sêja ma taêsam sêjala êsêac. Tec lau anjga malac samob sêsêlênj sêwiñj tauñj e jasêô lasê gamênj tau, tanj Jesu to nê njacsenjomi sebe sêmoa nanj, sêmunj êsêac.

³⁴ Gêdênj tanj Jesu mênjkêsô nanj, gêlic lau tonj kapôênj ma taê walô êsêac gebe êsêac amboac domba, nanj njacgejobnja masi. Tec gêôc awa sa ma kêdônj binj taêsam gêdênj êsêac.

³⁵ Oc gêja, tec ênê njacsenjomi dêdênj enj sêja ma sêsôm gebe "Gamênj tonec gamênj sawa ma oc gêja su.

³⁶ Amboac tonanj ôkênj lau sêc êlinj-êlinj gebe sêna malac to gamênj njakêtu gêdô nasênam ôli nêj gêj sêniñnjga."

³⁷ Tec Jesu gêjô êsêac awenj ma kêsôm gebe "Amac taôm akênj gêj êsêac sêniñj." Ma êsêac têtû kênac enj gebe "Amboac ondoc, aêac ana anam ôli polom nj denari 200 mênjakênj êsêac sêniñj me."

³⁸ Ma enj gêjam kênac êsêac gebe "Amacnêm polom tendocgeñj gêc, ana alic acgom." Êsêac sêlic su ma mênjsêsôm gebe "Polom lemenj tenj ma i luagêc."

³⁹ Go enj kêjatu êsêac gebe samob sêngônj sic tomôkê-tomôkê sêngônj gégwanj njamêdôb wakuc tonanj.

⁴⁰ Ma lau sêngônj sic totonj-totonj, tonj njagêdô 100, njagêdô 50.

⁴¹ Go Jesu kêkôc polom lemenj tenj to i luagêc tonanj sa mênjmata gedec undambê ma gêjam danje, go kêpô polom kêkôc ma kêkênj gêdênj njacsenjomi gebe sênac sam êndênj lau. Ma gêjac sam i luagêc tau gêdênj êsêac samob.

⁴² Samob senj e gêôc êsêac tôñj.

⁴³ Go njacsenjomi sejon njapopoc sa kêsêp gadob 12 e mênjgêc ma i njagêdôgêdô gêwiñj.

⁴⁴ Ma êsêac, tanj senj polom tau nanj, njacwaga 5,000.

Jesu kêsêlêrl gêmooa njadembom njô

(Mat 14:22-33; Joanj 6:15-21)

⁴⁵ Ma Jesu kêkac nê njacsenjomi gacgeñj sêpi wanj sêmunj enj sêna Betsaida, nanj gêc njakenj ônêña, ma enj tau êmoa e êkênj lau sêna acgom.

⁴⁶ Enj kêkênj lau sêja su acgom, go kêpi lôc gêja gebe etenj mec.

⁴⁷ Oc jakêsp su ma wanj kêsa e jakêkô njaluñj ma enj taugenj gêmooa haugenj gêmooa.

⁴⁸ Ma gêlic êsêac segolem elémê gebe mu kêpuc êsêac tôñj. Talec kêtanj, go kêsêlênj gêmooa njadembom njôgeñj kasa gêdênj êsêac gêja. Enj gebe êôc lêlêc êsêac êna.

⁴⁹ Ac sêlic enj kêsêlênj gêmooa njadembom njôgeñj ma sêjjam kauc sebe oc balôm tenj, tec sêwakic.

⁵⁰ Êsêac samob sêlic enj e têtakê. Go enj awa kêsa sebenj ma kêsôm gêdênj êsêac gebe "Têmtac êpa su, aê tau tonec, atêc taôm atom."

⁵¹ Ma enj jakêpi wanj gêwiñj êsêac ma mu kêtu malô. Ma êsêac têtakê e sênjac lemenj njanô,

⁵² gebe êsêacnênj kauc kêsa kêpi binj polomnja atom, nêj njalêlôm njajanja tec gêc.

Jesu gêgôm lau gêmac anjga Genesaret ôlinj njam kêsa

(Mat 14:34-36)

⁵³ Ma sêja e sêpi bau anjga Genesaret ma sêsô wanj tôñj.

⁵⁴ Sêsêp anjga wanj sêja e gacgeñj lau sêjala enj denj tagenj.

⁵⁵ Ma sêlêti sêjam gamênj aucgenj e lau sêbalañj lau, tanj gêj gêgôm êsêac nanj, tosac-tosac sêja gamênj, tanj sêjô gebe enj gêmooa nanj.

⁵⁶ Ma gêdênj tanj gêô lasê malac saunj to kapôênj ma gamênj njakêtu gêdô-gêdô nanj, êsêac sêkênj lau gêmac sec malacluñj kêtômgenj ma tetenj enj gebe sêmoasac ênê njakwê njataligenj, ma samob, tanj sêmoasac enj nanj, tec ôlinj njam kêsa.*

* 6:56: K mwaganênj a c tagenja. Alic Mat 18:28

7

*Lau njanô nëj mêtê
(Mat 15:1-9)*

- ¹ Ma Parisai to biñsutau njanô, tañ sêmên anja Jerusalem nan, sêkac sa dèdên Jesu sêja.
² Ma sêlic ênê njasenjomi njanô sêkwasin lemen atom, senj gên palinj-palinjgen.
³ Parisai to juda samob senj gên atom e sêkwasin lemen su acgom, gebe tédaguc lau njanô nëj njanôlinj.
⁴ Ma embe anja gamên têtulu gênja sêmên, nan sêninj gên atom e sêlinj bu su acgom. Ma njanôlinj lanjwa njanô taesam gêc, tañ tédaguc gêwinj amboac sêkwasin suc to laclu ma ku.
⁵ Amboac tonanj tec Parisai to biñsutau têtulu kênac enj gebe "Amboac ondoc, aomnêm njasenjomi tédaguc lau njanô nëj njanôlinj atom, sêkwasin lemen atom ma senj gên."
⁶ Tec enj kêsôm gèdên êsêac gebe "Jesaia geoc binj lasê jagèdênjoc kêpi amac dansantêna amboac teto gêc gebe
 'Lau tonec tetoc aê sa njanô gèdênjocgenj,
 mago nëj njanôlinj gêmoa jaêc aê.
⁷ Êsêac sêjam sakinj aê kwalec
 gebe biñsu, tañ êsêac tédên nan, njanôlinj binj njanôlinj.'
⁸ Anôtônê biñsu nan amac awi sinj su, ma njanôlinj lanjwa tec akòc tònj"
⁹ Ma kêsôm gèdênjoc êsêac gebe "Anôtônê biñsu tec abanac e njanôlinj sawa gebe amansanj taôm nëm njanôlinj lanjwanja.
¹⁰ Mose kêsôm gebe "Otoc tamam agêc tênam sa. Njanôlinj tenj embe êsôm binj sec êpi têna me tama, nan sênac enj êndu.'
¹¹ Mago amac tec asôm gebe 'Njanôlinj tenj embe êsôm êndênjoc têna me tama gebe Aênjoc gên, tañ taêm kêka amoa nan, Korban,' njanôlinj gebe jakênjoc êndênjoc Anôtônê,
¹² go anac jao enj gebe ênam têna me tama sa êtiam atom.
¹³ Amac ajam Anôtônê binj acju njanôlinj taôm njanôlinj lanjwa, tañ adônjoc gelom-gelom nan, ma ajam gên njanôlinj ôkwi gêwinj."

*Genj tañ gègôm njanôlinj kêtulu sec
(Mat 15:10-11, 15-20)*

- ¹⁴ Go Jesu gèdênjoc lau dèdênjoc enj sêja kêtiam ma kêsôm gèdênjoc êsêac gebe "Samob anjoc aênjoc binj ma nëm kauc êsa.
¹⁵ Gênjoc dèdênjoc tenj embe êsêp njanôlinj njanôlinj njanôlinj, oc êngôm enj êtulu sec atom. Mago gên, tañ kêsa anja njanôlinj gèdênjoc nan, tec gègôm enj kêtulu sec." [ ]
¹⁶ Njanôlinj tenj nê tañjasinjoc êngômja embe ênêc, nan êngômja.]
¹⁷ Ma gèdênjoc tañ gêwinj lau sinj kêsôm andu gèja nan, ênê njasenjomi têtulu kênac binjoc tañ njanôlinj gèdênjoc enj.
¹⁸ Ma enj kêsôm gèdênjoc êsêac gebe "Ma amac tonec nec, nëm kauc kêsa atom amboac tonanj me. Ajala atom me. Gebe gênjoc samob, tañ anja dèdênjoc êsêp njanôlinj êna nan, oc êngôm enj êtulu sec atom,
¹⁹ gebe kêsêp ênê njanôlinj gèja atom, kêsêp njanôlinj njanôlinj gèja e gè su kêtôm gègôm-gègôm." Tec Jesu gèwa gênjoc taniñja samob sa gebe njanôlinj.
²⁰ Ma kêsôm gebe "Tanjoc gên, tañ kêsa anja njanôlinj nan, tec gègôm njanôlinj kêtulu sec.
²¹ Gebe taênjoc gèjam binj sec kêsa anja njanôlinj njanôlinj, binj mockainjoc, genjoc, sêjac njanôlinj êndu,
²² dèdim sêmôcwalô gèngic, matenj katu, sègôm sec njanôlinj, binjoc, wauc-wauctêna, matenj danjoc, sèdôm binj alôb-alôb, tetoc tañ sa ma binj meloc.
²³ Gênjoc sec samob tonanj njanôlinj tec kêsa anja njanôlinj ma gègôm njanôlinj kêtulu sec."

*Awê tenj kèkênjoc gèwinj njanôlinj
(Mat 15:21-28)*

- ²⁴ Go Jesu gèdi anja tonanj gèja gamênjoc Turunja. Ma kêpi andu tenj gèja ma gebe ênam tau aucgenj e gègôm jageo.
²⁵ Ma awê tenj, tañ latuo saunj njanôlinj njanôlinj gègôm enj nan, gèngôm enj njanôlinj ma sebenj gèja gèu tau gèc enj akainjoc.
²⁶ Awê tau enj Heleno, têna kèkôc enj anja Suropoinikianja. Enj ketenj Jesu gebe êtanjoc njanôlinj sa anja latuonê êsa êna.
²⁷ Mago Jesu kêsôm gèdênjoc enj gebe "Ondecgenj, njanôlinj sêninjoc nëj gên e êôc êsêac tònj acgom. Embe takôc njanôlinj mo su ma tambalinj êndênjoc kêamlatu, oc njanôlinj atom."
²⁸ Tec awê tau gèjoc enj awa gebe "Apômtau, mago kêamlatu senj njanôlinj mo njanôlinj sèmoa tebo njanôlinjoc."

²⁹ Ma Jesu kêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Kêtu biŋ tonanŋa tec ôna. Njalau sec kêsa anŋa latômônê gêja su.”

³⁰ Ma eŋ gêmu gêja nê andu e gêlic ŋapalêo gêc ma ŋalau sec kêsa gêja su.

Tanjasuŋbic to awamê ŋajam kêsa

³¹ Ma Jesu gêwi gamêŋ Turuŋa siŋ kêtiam kêsa Sidonŋa e jagêô lasê Malaclemenŋu ŋagamêŋ gêc bugêjactorŋ Galilaiana.

³² Go sêkôc tanjasuŋbic to nê bi ŋ kwackwac dêdêŋ eŋ sêja ma tetenŋ eŋ gebe êkêŋ lêma ênsac eŋ.

³³ Tec Jesu kêkôc eŋ su anŋa launêŋ jasêkô tauŋŋa, go kêkêŋ lêmatalu kêsô eŋ tanjasuŋ ma kêkasôp to kêmoasac eŋ imbêla.

³⁴ Go mata gedec undambê e kêsê awa su ma kêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Epata,” gebe “Ôpoa lasê.”

³⁵ Tec tanjasuŋ kêpoa lasê ma imbêla kêtu golorŋ e kêsôm biŋ ŋaŋêŋ kêsa,

³⁶ ma Jesu gêjac jao gebe sêsôm ŋawae êndêŋ lau atom. Eŋ gêjac jao gêmoa, tagen êsêac sêjac miŋ biŋ tau kêtu tapa-tapa sêjac ŋawaegeŋ.

³⁷ Lau sêŋac lemeŋ ŋanô ma sêsôm gebe “Eŋ gêgôm gêŋ samob ŋajam. Tanŋesuŋbic sêŋô biŋ ma awenŋmê sêsôm biŋ lasê.” *

8

Jesu gêlôm lau 4,000

(Mat 15:32-39)

¹ Gêdêŋ tonanŋen lau taêsam sêkac tauŋ sa kêtiam ma nêŋ gêŋ sêniŋŋa masi. Tec Jesu gêmôc nê ŋacseŋomi dêdêŋ eŋ jakêsôm gêdêŋ êsêac gebe

² “Aê taêc walô lau tonec gebe sêmoa sêwiŋ aê e bêc têlêac samuc ma nêŋ gêŋ sêniŋŋa masi.

³ Amboac tonanŋ embe jakêŋ êsêac têtac sawagenŋ sêmu sêna nêŋ gamêŋ, oc eŋkaiŋ to lemeŋ êmac anŋa intêna, gebe lau gamêŋ baliŋŋa ŋagêdo tec sêwiŋ êsêac.”

⁴ Ma ênê ŋacseŋomi têtû kênac eŋ gebe “Aêac takôc mo anŋa ondôc ma takêŋ lau tonec sêniŋ êôc êsêac tôŋ, tamoa gamêŋ sawa nec.”

⁵ Tec eŋ kêtu kênac êsêac gebe “Amacnêm polom tendocgeŋ gêc.” Ma êsêac sêsôm gebe “Polom 7.”

⁶ Ma kêsôm gêdêŋ lau gebe sêŋgôŋ sic sêŋgôŋ nom. Ma kêkôc polom 7 tonanŋ mênŋgêjam danŋe su, go kêpô kêkôc ma kêkêŋ gêdêŋ nê ŋacseŋomi gebe sênac sam. Tec sêjac sam gêdêŋ lau.

⁷ Ma êsêacnêŋ i palê luagêcgeŋ gêc, nanŋ gêjam danŋe ma kêsôm gebe sênac sam amboac tonanŋ.

⁸ Seŋ e gêôc êsêac tôŋ, go seŋŋ ŋapopoc sa kêsêp gadob 7.

⁹ Ma lau tau amboac 4,000. Ma kêkêŋ êsêac sêja.

¹⁰ Go êsêac to nê ŋacseŋomi gacgeŋ jasêpi wanŋ tenŋ ma jasêô lasê gamêŋ Dalmanutanŋa.

Parisai tetenŋ gêŋtalô

(Mat 16:1-4)

¹¹ Parisai sêsa sêja jaêc sesenŋ tauŋ sêmoa e sebe sênsaê Jesu. Tec sêsôm gebe “Ôŋg m gêŋtalô undambêŋa tenŋ.”

¹² Jesu gêŋô biŋ tonanŋ e nê ŋalêlôm ŋawapacgosu ma kêsôm gebe “Lau têm tonecŋa sêsôm gêŋtalô tenŋ kêtu asagenŋa. Biŋŋaŋô, aê jasôm êndêŋ amac gebe Lau têm tonecŋa oc sêlic gêŋtalô tenŋ atomanô.”

¹³ Go gêwi êsêac siŋ ma kêpi wanŋ kêtiam jakêsô ŋamakenŋ ônêŋa.

Parisai to Herodo nêŋ jist

(Mat 16:5-12)

¹⁴ ŋacseŋomi sêliŋ polom siŋ sêkôc gêwiŋ atom, sêkôc ŋanô tagenŋ gec wanŋ.

¹⁵ Tec Jesu gêlêŋ biŋ êsêac gebe “Alic ma ajop taôm ŋapep êndêŋ Parisai to Herodo nêŋ jist.”

¹⁶ Ma êsêac taêŋ gêjam gêc tauŋŋa ma sêsôm gebe “Kec, eŋ kêsôm biŋ tonanŋ gebe aêac takôc polom gêwiŋ atom.”

¹⁷ Ma Jesu kêjala biŋ, tanŋ sêsôm nanŋ, tec kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Kêtu asagenŋa amac taêm gêjam gêc taomŋagenŋ gebe akôc polom gêwiŋ atom. Amacnêm kauc kêsa atom ma ajala biŋ tonec ŋam atom tagenŋ me. Nêm ŋalêlôm ŋadani kêsa me.

¹⁸ Matemanô gêc, mago alic gêŋ atom to tanŋesuŋ gêc, mago anô biŋ atom me. Ma taêm gêjam biŋ atom me.

* 7:37: Asam biŋ, tanŋ gec Mat 15:2

¹⁹ Gêdêj tanj kêpô polom lemenj tej kékôc gêdêj lau 5,000 nanj, ajoj njanopoc sa kêsêp gadob tendocgenj.” Ma êsêac sêsôm gêdêj enj gebe “Gadob 12.”

²⁰ “Ma gêdêj tanj kêpô polom 7 kékôc gêdêj lau 4,000 nanj, ajoj njanopoc sa kêsêp gadob tendocgenj.” Ma êsêac sêsôm gêdêj enj gebe “Gadob 7.”

²¹ Go enj kêtû kênac êsêac gebe “Ajala binj tonec njan atom tagenj me.”

Nac matapec njan kêsâ anja Betsaida

²² Jasêo lasê Betsaida ma lau sêkôc matapec tej dêdêj Jesu sêja ma tetenj enj gebe êmoasac enj.

²³ Tec Jesu kêkam matapec gêdêj lêma ma gêwê enj agêc sêsa malac njanagê sêja, go kêkasôp kêsêp enj mataanô ma gêû lêma gêsac enj ma kêtû kênac enj gebe “Gôlic gêj tej me masi.”

²⁴ Ma njan tau kêsâ sa ma kêsôm gebe “Aê galic njanalac, galic êsêac sêsêj amboac ka.”

²⁵ Go Jesu gêû lêma gêsac enj mataanô kêtiam ma kêpuc mata tøj e mataanô njawa kêsâ ma gêlic gamêj njanêj kêsâ.

²⁶ Go kêsakinj enj gêja nê andu ma kêsôm gebe “Ôsa malac ôna atom.”

Petere kêsôm Jesu njan

(Mat 16:13-20; Luk 9:18-21)

²⁷ Go Jesu to nê njansejomi dêdi sêsa malac Kaisarea Pilipi sêja. Sêsêlêj e jasêsa njanambê tej ma kêtû kênac nê njansejomi gebe “Lau sêsam aê sebe asa.”

²⁸ Ma êsêac sêjô enj awa gebe “Njanêdô sêsôm gebe njanckêsagu Joan, ma njanêdô gebe Elia, ma njanêdô gebe propetenêj teri.”

²⁹ Go kêtû kênac êsêac gebe “Ma amac taôm nec asam aê abe asa.” Tec Petere gêjô enj awa gebe “Aôm Kilisi tau.”

³⁰ Ma Jesu gêjam êsêac awenj auc gebe sêsôm enj lasê êndêj lau tej atomanô.

Jesu geoc êmac êndu to êndi sanja lasê

(Mat 16:21-28; Luk 9:22-27)

³¹ Go gêôc awa sa ma kêdôn êsêac gebe “Njanalacnê Latu oc êôc njananj taêsam ma laumata to dabunjsêga to binjsutau oc têtinj enj to sênac enj êndu. Ma bêc têlêac ênanja, go êndi sa êtiam.”

³² Enj kasôm binj tonanj gêc awagenj. Tec Petere gê enj jaagêc sêkô taujnja ma kêsôm enj.

³³ Ma Jesu kêkac tau ôkwi mata gê nê njansejomi ma kêsôm Petere gebe “Sadanj, ôkôc taôm sa naôkô jaêc. Aôm taêm gêjam binj Anôtônja atom, taêm gêjam binj njanalacnagenj.”

³⁴ Go gêmôc lau to nê njansejomi sêmêj ma kêsôm gêdêj êsêac gebe “Njan tej embe taê ênam gebe êsap aê tøj, nanj ênac kapoac tau ma êôc nê kakesolau êndanjuc aê.

³⁵ Njan tej embe êngôm mocsac gebe êmoa mata jali, nanj oc êmac êndu. Ma tej embe êmac êndu êtu aê to njawae njanamja, nanj oc êngônj mata jali.

³⁶ Njan tej embe ênsôb gêj nomnja samob sa êtu ênê gêj, mago êjainj katu, oc ênam enj sa amboac ondoc. Oc ênam enj sa atom.

³⁷ Njanalac oc ênac da katu njan asagenj.

³⁸ Lau mockainjo to lau sec tonec nêj tej embe maja aê to njoc binj, oc Njanalacnê Latu maja enj amboac tonanj êndêj têm, tê êmêj to Tamanê njawasi ma anjela dabunj sêwinj enj.”*

9

¹ Ma enj kêsôm gêdêj êsêac gebe “Binjanô, aê jasôm êndêj amac gebe Êsêac tec sêkô nec, nêj njanêdô oc sêmac êndu atomgenj e sêlic Anôtônê gôlinj tonjaclai mênjêsa acgom.”

Jesu ôli kainj tej kêsâ

(Mat 17:1-13; Luk 9:28-36)

² Bêc 6 gêjana acgom, go Jesu kékôc Petere agêc Jakobo ma Joan sêwinj enj. Ma gêwê êsêac sêpi lôc njanêpôê balinj tej sêja gebe sêmoa taujnja. Ma sêlic enj ôl i kêpô tau ôkwi

³ e nê njakwê sêpôma kêlêlêc oc njaboatilo su.

⁴ Go Elia agêc Mose seoc tauj lasê dêdêj êsêac ma sêjam binjalôm sêwinj Jesu.

⁵ Ma Petere gêôc awa sa kêsôm gêdêj Jesu gebe “Mêtêmôkê, njanam gebe tamoa gamêj tonec. Aêac anam bec têlêac acgom, aômnmêj tej ma Mosenê tej ma Elianê tej.”

⁶ Êsêac têtêc tauj nanô, tec enj gêjam kauc binj êsômja.

⁷ Go tao tej mênjgêjam ajunj êsêac ma awa tej kêsâ anja tao tau gêmêj gebe, “Aênjoc Latuc tanj têtac gêwinj enj nanj, tau tonec. Akêj tanjem enj.”

⁸ Ma sep tagenj ac matenj geso gamêj e sêlic lau tej sêkô sêwinj êsêac atom, Jesu taugenj.

⁹ Êsêac sêsêp anja lôc sêmoa ma enj gêjac jao êsê c gebe “Gêj tanj alic nanj, anac njaninj êndêj njan tej atom e Njanalacnê Latu êndi sa anja njanmatênj su acgom.”

* 8:38: Asam binj, tanj gêc Mat 16:6

¹⁰ Êsêac taêñ gêjam biñ tonañ gêc taunjeñ sêmoa ma têtû kênac gêdêñ tauñ gebe “Ëndi sa anğa ñacmatênêñ nec ñam amboac ondoc.”

¹¹ Go têtû kênac enj gebe “Amboac ondoc, biñsutau sêsôm gebe Elia êmêñ êmuñ acgom”

¹² Tec enj kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Elia nanj êmuñ ma êsa gêñ samob nalanj sa êtiã. Ma teto kêpi Ñamalacnê Latu amboac ondoc gebe enj oc êôc ñandan taêsã to têtû kasec enj.

¹³ Mago aê jasôm êndêñ amac gebe Elia tec gêmêñ su, ma sêgôm enj waucwauceñ amboac teto kêpi enj.”

Ñapalê tonjalau sec ôli ñajam kêsa

(Mat 17:14-20; Luk 9:37-43)

¹⁴ Ac sêmêñ ma sêô lasê gêdêñ ñacsenjomi ñagêdô ma sêlic lau taêsã sêgi êsêac auc ma biñsutau to êsêac awensuj gêôc ka tauñ.

¹⁵ Lau sêlic enj e gacgeñ têtakê ma sêlêti dêdêñ enj sêja to sê moalêc enj.

¹⁶ Ma enj kêtû kênac êsêac gebe “Amac awemsuj gêôc ka taôm kêtû agenña.”

¹⁷ Tec ñac tenj anğa lau taêsã tonañ nêñ gêjô enj awa gebe “Mêtêmôkê, aê kakôc latuc gadêñ aôm gamêñ gebe ñalau awamê gêgôm enj.

¹⁸ Gêñ tau embe êtap enj sa anğa ñasawa tenj, oc êmônã enj e awaôpic êsa ma luluñ ñakicsêa kikec-kikec e êtu tonj lanğwageñ. Ma katenj nêñ ñacsenjomi gebe têtin ñalau tau e sêgôm kêtôm atom.”

¹⁹ Tec Jesu gêjô êsêac awenj gebe “O amac lau-akêñ-gêwiñatomwaga, aê jamoa jawin amac e êndêñ ondoc, ma jaôc amacnêñ biñ e êndêñ ondocgeñ. Akôc ñapalê tau andêñ aê amêñ.”

²⁰ Ma sêkôc ñapalê tau dêdêñ enj sêja. Ma gêdêñ tanj ñalau gêlic Jesu nanj, gacgeñ kêgasuj ñapalê tau e gêjac tau êndu jagêc nom ma kêsabi tau to awaôpic kêsa.

²¹ Go Jesu kêtû kênac tama gebe “Gêñ tonec gêgôm enj kêtôm jala tendocgeñ su.” Ma enj kêsôm gebe “Ñapalêgeñ ma gêgôm enj

²² ma kêtin enj kêpi ja to kêsêp bu kêtû dim taêsã gebe ensenj enj su. Mago aôm embe ôtôm, go taêm walô aêac ma ônam aêac sa.”

²³ Ma Jesu kêsôm gêdêñ enj gebe “Aôm gônac aê ôkwi gebe Aôm embe ôtôm me. Ñac tanj kêkêñ gêwiñ nanj, oc êngôm gêñ samob naêtôm.”

²⁴ E gacgeñ ñapalê tama gêmôêc ma kêsôm gebe “Aê kakêñ gêwiñ, tagenj kakêñ gêwiñ kwalec, tec ônam sa.”

²⁵ Jesu gêlic lau sêwêgeñ sêmêñ, tec gec biñ ñalau ñatêmui ma kêsôm gêdêñ enj gebe “Aôm ñalau awammê to tanjamsujbic, aê jasakinj aôm gebe Ondec enj ma ôsa ôna, ma ômu ôsô ñac tau nê ñalêlôm ôna êtiã atom.”

²⁶ Ma ñalau kêgasuj enj secanô e kêwakic lasê ma kêsa gêja. Ma ñapalê tau gêc amboac ñacmatê, tec lau taêsã sêsôm gebe “Gêmac êndu su.”

²⁷ Go Jesu kêkam enj kêsêp lêma ma gegeñ enj sa jakêkô.

²⁸ Gêc gêmu gêja nê andu acgom, go nê ñacsenjomi têtû kênac enj sêmoa taunña gebe “Amboac ondoc, tec aêac atin ñalau tonañ agôm kêtôm atom nec.”

²⁹ Ma Jesu gêjô êsêac awenj gebe “Gêñ tenj kêtôm gebe êtinj gêñ amboac tonañ ñai su sêsa ñagaô sêna atom, mec tagenj.”

Jesu geoc êmac êndu to êndi sanja lasê kêtû luagêcña

(Mat 17:22-23; Luk 9:43-45)

³⁰ Go ac dêdi anğa tonañ sêsa Galilaiagenj sêja ma enj gebe lau sêñô êsêac ñawae atom,

³¹ gebe enj kêdônj nê ñacsenjomi ma kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Lau sêkêñ Ñamalacnê Latu êsêp ñamalac lemeñ êna nasênac enj êndu. Sênac enj êndu e ñabêc télêac ênanja su acgom, go êndi sa.”

³² Mago êsêacnêñ kauc kêsa kêpi biñ tonañ atom ma têtêc tauñ tec têtû kênac enj atom.

Asa êtu ñac kapôêñ

(Mat 18:1-5; Luk 9:46-48)

³³ Jasêô lasê Kapanauñ sêngônj andu acgom, go kêtû kênac êsêac gebe “Amac asôm biñ amboac ondoc gêdêñ taôm amoa intêna.”

³⁴ Ma êsêac sêjam tauñ tônj, gebe anğa intêna sêjam kênac tauñ kêpi nêñ asa kêtû ñac towae kêlêlêc êsêac ñagêdô su.

³⁵ Go gêngônj sic ma gêm êc êsêac 12 mênkêsôm gêdêñ êsêac gebe, “Ñac tenj embe taê ênam gebe êtu ñamata, nanj êtu samob nêñ ñamu to samob nêñ sakinjwaga acgom.”

³⁶ Ma kêkôc ñapalê sauj mênketoc enj kêkô êsêac ñaluñgeñ, go kêmbôêñ enj ma kêsôm gêdêñ êsêac gebe

³⁷ “Ñac tanj kêkôc ñapalê sauj amboac tonec nêñ tenj sa kêtû ñoc ñaêña nanj, kêkôc aê sa. Ma ñac, tanj kêkôc aê sa nanj, kêkôc aê taucgeñ atom, enj kêkôc ñac, tanj kêsakinj aê nanj sa.”

Lau tanj sesenj aêac atom nanj, sêpuc aêac tônj

(Luk 9:49-50)

³⁸ Go Joarj kêsôm gédêj enj gebe "Mêtêmôkê, aêac alic njac tenj, nanj kédaguc aêac atom, kêtinj njalau sec su nj aômnmêj njâê. Tec ajac jao enj, gebe enj kédaguc aêac atom."

³⁹ Ma Jesu kêsôm gebe "Anac jao enj atom, gebe njac tanj ênjgôm gêjtalô êpi aêjoc njâê, go gacgenj êkac awa ôkwi ma êsôm binj sec êpi aê nanj, oc ênjgôm êtôm atom.

⁴⁰ Gebe njac, tanj kêkêj kisa gesenj aêac atom nanj, kêpuc aêac tøj.

⁴¹ Njac nanj êkêj bu laclu tenj amac anôm êtu Kilisinê lau amacnja nanj, jasôm binjnanô êndêj amac gebe njagêjô njajam oc eso enj atomanô.

Tatim lau atom

(Mat 18:6-9; Luk 17:1-2)

⁴² "Ma njac tenj, nanj êtim lau saunj, tanj sêkêj gêwij njâj nanj, nêj tenj e êtu sec nanj, lau sêwa pochtëmui sa enj gêsutêkwa ma sêmbalinj enj êsêp gwêc êna, go njajam.

⁴³ "Lêmam embe êtim aôm, go ôndim ênjgic. Tolêmamkatucgenj ônjgøj matam jali, oc njajam êlêlêc tolêmam lulugenj ôsêp lamboam njakêlêndinj njaja, tanj kêsa njapanj nanj ôna. [

⁴⁴ Gamêj nanj njatêmoa to njaja êmac atom.]

⁴⁵ Ma amkainj embe êtim aôm, nanj ôndim ênjgic. Toamkatucgenj ônjgøj matam jali, oc njajam êlêlêc sêmbalinj aôm toamkainj lulugenj ôsêp lamboam njakêlêndinj ôna. [

⁴⁶ Gamêj nanj njatêmoa to njaja êmac atom.]

⁴⁷ Ma matamanô tenj embe êtim aôm, nanj ôkip sa. Tomatamanô tagenj ôsô Anôtônê gamêj ôna, oc njajam êlêlêc sêmbalinj aôm tomatamanô lulugenj ôsêp lamboam njakêlêndinj ôna.

⁴⁸ Gamêj nanj njatêmoa to njaja êmac atom.

⁴⁹ "Sêpalip ja kêpi lau samob kêtôm sêpalip gwêc kêpi gwada.

⁵⁰ Gwêc tau gêj njajam, mago gwêc tau njamakic embe ênanja, oc danjgôm njamakic êsa êtiam amboac ondoci. Gwêc ênêc amacnja ma amoa tobijnjalôgenj awinj taôm."

10

Binj sêmôcwalôja

(Mat 19:1-12; Luk 16:18)

¹ Jesu gêdi anja tonanj jagêô lasê Judaia to gamêj, tanj gêc Jordan njamakanj ônêja nanj, ma lau taêsam sêkac sa dêdêj enj sêja kêtiam, tec kêdøj êsêac clmboac gêgôm-gêgôm nanj kêtiam.

² Ma Parisai njagêô dêdêj enj sêja sebe sêlêtôm enj ma têtû kênac enj gebe, "Njac tenj embe êwi nê awê sij, oc êtôm me masi."

³ Tec enj gêjô êsêac awenj gebe, "Mose gêjac binjsu amac amboac ondoci."

⁴ Ma êsêac sêsôm gebe, "Mose gêlôc gebe teto papia sêwi awê sijnja ma sêwi enj sij."

⁵ Tec Jesu kêsôm gédêj êsêac gebe "Enj keto binjsu tonanj kêtû nêj njalêlôm njadanija.

⁶ Mago andanjgenj gédêj tanj Anôtô kêkêj undambê to nom nanj, kêkêj awêlu njac.

⁷ Amboac tonanj njac oc êwi tama agêc têna sij ma êsap nê awê tøj

⁸ ma agêc lulu têtû ôli tagenj. Ma agêc têtôm gêj luagêc êtiam atom, têtôm njanô tagenj.

⁹ Gêj tanj Anôtô kêkêj kêkwa tau nanj, njamalac tenj êkac su atom."

¹⁰ Jasênjgøj andu acgom, go ênê njacsenjomi têtû kênac enj kêtû binj tau tonecnja kêtiam.

¹¹ Tec Jesu kêsôm gédêj êsêac gebe "Njac tenj embe êwi nê awê sij ma ênam tenj, oc ênjgôm gêj mockainja,

¹² ma awê tenj embe êwi nê akwenj sij ma ênam tenj, oc ênjgôm gêj mockainja amboac tonanj."

Jesu gêjam mec njapalê njasec-njasec

(Mat 19:13-15; Luk 18:15-17)

¹³ Ma sejonj njapalê njasec-njasec dêdêj Jesu sêja gebe êmoasac êsêac. Ma njacsenjomi sec binj lau.

¹⁴ Jesu gêlic e kêtû môsi ma kêsôm gédêj êsêac gebe "Andec njapalê dêndêj aê sêmêj, akô êsêac auc atom, gebe lau tecenanj njai têtû Anôtônê gamêj njatau.

¹⁵ Binjnanô, aê jasôm êndêj amac gebe Njac tanj êkôc Anôtônê gamêj sa êtôm njapalê atom nanj, oc êsô êna atom."

¹⁶ Go kêmbôj to gêu lêma gêsac êsêac ma gêjam mec êsêac.

Njacsenjom tolêlôm

(Mat 19:16-30; Luk 18:18-30)

¹⁷ Jesu jakêsa intêna acgom, go njac tenj kêtêti gesenj enj auc jakêpøj aduc gédêj enj ma kêtû kênac enj gebe "Mêtêmôkê njajam, aê janjgôm asagenj gebe jawê kainj janjgøj matoc jali tenjenj."

¹⁸ Tec Jesu kêtû kênac enj gebe "Amboac ondoci, kôsam aê gebe njajam. Njajam tenj gêmoo atom, Anôtô taugenj.

¹⁹ Binjsu tau tec gøjô su gebe 'Ônac njamalac êndu atom, ônjgôm gêj mockainjo to mockainja atom, ônam genjenj atom, ônja binj atom, ônjgambec gêj atom ma otoc tamam agêc tênam sa.' "

²⁰ Ma ñac tau kêsôm gédêñ enj gebe “Mêtêmôkê, aê ñapalêñer ma kamasañ binj samob tonañ kêtû tònj aê.”

²¹ Ma Jesu mata gê enj e têtac gêwiñ enj ma kêsôm gédêñ enj gebe “Gêñ tagen tec kôpô lêna. Ôna ma ôkêñ nêñ waba samob lau sênam ôli ma ôkêñ ñaawa êndêñ lau ñalêlôm sawa, go nêñ awa oc ênêc undambê, ma ômôñê òndanjuc aê.”

²² Ñac tau gêñô binj tonañ e lanjôanô kêtû sêp ma kêsâ tonê ñalêlôm ñawapacñer gêja, gebe nê waba taêsam.

²³ Go Jesu kêsala nê ñacsenjomi ma kêsôm gédêñ êsêac gebe “Lau toawa embe sêsô Anôtônê gamêñ sêna, oc sêñgôm elêmê.”

²⁴ Ñacsenjomi têtakê kêtû ênê binj tonañña, tec Jesu kêsôm gédêñ êsêac kêtiam gebe “Ñapalêac, lau sêsô Anôtônê gamêñ sênanja ñawapac ñanô.

²⁵ Bôc kamele tenj oc êsêli êsô so ñalâsê êna ñagaôñer êlêlêc ñac tolêlôm tenj êsô Anôtônê gamêñ ênanja su.”

²⁶ Êsêac têtakê ñanô ma sêsôm gédêñ taunj gebe “Ai, amboac tonañ, asa oc ênam samuc.”

²⁷ Tec Jesu mata gê êsêac ma kêsôm gebe “Ñamalac oc têtôm gêñ amboac tonañ atom. Mago Anôtô enj kêtôm, gebe Anôtô gêgôm gêñ samob jakêtôm.”

²⁸ Ma Petere gêoc awa sa ma kêsôm gédêñ enj gebe “Ôlic acgom, aêacmêñ tec awi ma gêñ samob sinj ma adaguc aôm.”

²⁹ Ma Jesu kêsôm gebe “Binjñanô, aê jasôm êndêñ amac gebe Ñac tenj nanj êwi nê andu, me lasitêwai, me luio, me têna agêc tama, me ñapalê, me kôm sinj êtu aê to ñawae ñajamña,

³⁰ oc êndêñ têm tonec êkôc gêñ tau ñagêjô êtu dim 100 êjô andu ma lasitêwai to luio, ma têñai to ñapalê ma kôm, ma oc sêjanda enj êwiñ, ma êndêñ têm ñamuña oc êñgônj mata jali tenjñer.

³¹ Lau ñamataña taêsam oc têtû ñamu ma ñamu oc têtû ñamata.”

Jesu geoc êmac êndu to êndi sanja lasê kêtû têtêacña

(Mat 20:17-19; Luk 18:31-34)

³² Êsêac sêsêlêñ sêmoa intêna sebe sêpi Jerusalem sêna ma Jesu kêsêlêñ gêmuj êsêac ma êsêac têtakê. Ma êsêac, tanj têtadaguc enj nanj, têtêc taunj. Ma kêkôc êsêac 12 sêmoa nêñ taunjña kêtiam jagêwa gêñ, tanj oc êtap enj sanja nanj, ñam sa gédêñ êsêac gebe

³³ “Alicag me, aêac tapi Jerusalem tana, ma oc sêkêñ Ñamalacnê Latu êndêñ lau dabunjsêga to binjsutau sêkic ênê binj, go sêkêñ enj êndêñ lau samuc.

³⁴ Ma êsêac sêsu enj susu to sêkasôp êpi enj ma si enj, go sênac enj êndu. Ma bêc têtêac ênanja, go êndi sa.”

Jakobo agêc Joanj tetenj gêñ

(Mat 20:20-28)

³⁵ Ma Sebedai latuagêc, Jakobo agêc Joanj, dêdêñ enj sêja ma sêsôm gédêñ enj gebe “Mêtêmôkê, aêagêc abe ôñgôm gêñ, tanj aêagêc atenj êndêñ aôm nanj, ñanô êsa êndêñ aêagêc.”

³⁶ Tec Jesu kêtû kênac êsêagêc gebe “Amagêc abe aê janjôm asagenj ñanô êsa êndêñ amagêc.”

³⁷ Go êsêagêc sêsôm gédêñ enj gebe “Ôkêñ aêagêcma tenj êñgônj nêñ anônja ma tenj êñgônj nêñ gasêña anja nêñ ñawasi ñalêlôm.”

³⁸ Ma Jesu kêsôm gédêñ êsêagêc gebe “Amagêc ajam kauc gêñ, tanj atenj nanj. Amagêc atôm gebe anôm êsêp laclu, tanj aê janôm êsêpña nanj, ma alinj sanju, tanj aê jalinj nanj me.”

³⁹ Ma êsêagêc sêjô enj awa gebe “Aêagêc atôm.” Ma Jesu kêsôm gédêñ êsêagêc gebe “Laclu tanj aê janôm êsêp nanj, amagêc oc anôm, ma sanju, tanj aê oc jalinj nanj, amagêc oc alinj.

⁴⁰ Tagenj aê katôm gebe jakêñ lau sêñgônj ñoc anônja to ñoc gasêña nec atom, gêjac lau, tanj Tamoc kêmasañ kêtû êsêacña nanjñer ñawae.”

⁴¹ Êsêac lau 10 sêñô e têtû môsi Jakobo agêc Joanj.

⁴² Ma Jesu gêmôêc êsêac dêdêñ enj sêja ma kêsôm gédêñ êsêac gebe “Amac ajalagac gebe lau, tanj seboc têtû lau samuc nêñ gôlinjwaga nanj, sêkôninj êsêac ma nêñ lau kapôñer sêjam gôlinj êsêac ñajañja.

⁴³ Mago amac amboac tonañ atom. Ñac tenj embe taê ênam gebe êtu amacnêñ ñac kapôñer, nanj êtu amacnêñ sakinjwaga.

⁴⁴ Ma tenj embe taê ênam gebe êtu amacnêñ ñamata, nanj êtu amacnêñ gêñôma.

⁴⁵ Ñamalacnê Latu gêmêñer gebe sênam sakinj enjña atom, mago gebe ênam sakinj to êkêñ tau ênac da lau taêsam.”

Matapec tenj ñajam kêsâ

(Mat 20:29-34; Luk 18:35-43)

⁴⁶ Êsêac sêsêlêñ e sêô lasê malac Jeriko. Ma gédêñ tanj êsêac to nê ñacsenjomi ma lau taêsam sêwê sêsa anja Jeriko sêja nanj, Timai latu matapec Batimai keten-ketenj gêñ gêñgônj intêna ñatali.

⁴⁷ Njac tonan gêñô ñawae gebe Jesu Nasaretña tau enj, tec gêôc awa sa ma gêmôêc gebe “Dawidnê Latu Jesu, taêm walô aêma.”

⁴⁸ Lau taêsam sec binj enj gebe “Ônam taôm tôn,” mago enj gêmôêc kêpuc sagenj gebe “Dawidnê Latu, taêm walô aêma.”

⁴⁹ Tec Jesu kékô ma kêsôm gebe “Amôêc enj êmêñ.” Ma êsêac sêmôêc matapec tau ma sêsôm gêdêñ enj gebe “Têmtac êpa su ma ôndi sa, gebe enj gêmôêc aôm.”

⁵⁰ Tec njac tau kêbaliñ nê ñakwê sinj ma gêboarj sa gêdêñ Jesu gêja.

⁵¹ Ma Jesu awa gêjac enj gebe “Aôm gobe janğôm asagenj êndêñ aôm.” Go matapec kêsôm gêdêñ enj gebe “Mêtêmôkê, aê gabe matoc êlac.”

⁵² Ma Jesu kêsôm gêdêñ enj gebe “Ôêc ôna, aôm kôkêñ gêwiñ gêjam aôm sa.” E gacgenj mata gêlac ma kêdaguc enj gêmoa intêna.

11

Jesu kêsô Jerusalem gêja

(Mat 21:1-11; Luk 19:28-40; Joan 12:12-19)

¹ Ma gêdêñ tanj êsêac tédabinj Jerusalem jasêsa malac Betpage to Betania, tanj gêc Lôcatêkwi nanj, Jesu kêsakiñ nê njacseñomi luagêc

² ma kêsôm gêdêñ êsêagêc gebe “Agêc asêlêñ apenj malac, tanj gêc nêmnja nanj, ana ma êndêñ tanj aô lasê nanj, gacgenj andac donki njalatu tenj sêkô tôn kékô, njamalac tenj gêngôñ njad kwananğenj atomanô, nanj anğamboac su ma awê amêñ.

³ Njac tenj embe êtu kênac amagêc gebe ‘Agôm tonanj kêtü agenñja,’ nanj asôm gebe ‘Apômtau kêpô lêna gêñ tau ma oc êsakiñ gaðgenj êmu êmêñ tonec êtiam.’”

⁴ Tec agêc sêja e dêdac donki njalatu tau sêkô tôn kékô andu tenj njacagêdô kêsi malacñunja ma sêgaboac su.

⁵ Ma êsêac, tanj sêkô tônê nanj, nêñ njagêdô têtü kênac êsêagêc gebe “Amagêc abe anğô-m asagenj, tec agaboac donki njalatu tonanj su.”

⁶ Ma êsêagêc sêsôm binj, tanj Jesu kêsôm nanj, gêdêñ êsêac e sêwi sinj.

⁷ Ma sêwê donki njalatu tau gêdêñ Jesu sêja e sêu nêñ njakwê gêsac ma Jesu gêngôñ njad.

⁸ Ma lau taêsam sêja nêñ njakwê gêc intêna ma njagêdô sêja ka njalauñ, tanj sêsapu anğa kôm

⁹ ma êsêac, tanj sêmunj to têdaguc nanj, sêmôêc gebe “Osana, alanem enj nanj gêmêñ gêjam Apômtau lanjô.

¹⁰ Alanem tamenj Dawid nê gamêñ kinñja, tanj mênkêsa nanj. Osana êsa anğa lolôc.”

¹¹ Ma enj gêô lasê Jerusalem jakêsô lôm dabunj gêja ma kêsala gêñ samob gêmoa. Tagenj oc gêja su, tec enj to êsêac 12 sêsa Betania sêja.

Jesu kêpuc boa jambô

(Mat 21:18-19)

¹² Njabbêc sêwi Betania sinj ma mo gêjô enj.

¹³ Kékô jaêcgenj ma gêlic jambô tolaunj tenj kékô, tec kêtü gasuc gêja gebe moae oc êtap jambô ñanô tenj sa. Gêja e gêlic ñanô tenj atom, njalauñ njadmagenj, gebe jambô ñanoc atom.

¹⁴ Tec kêsôm gêdêñ jambô tau gebe “Êtôm têngenj lau tenj oc sêniñ ñanô anğa aômñem tenj êtiam atomanô.” Ma ênê njacseñomi sêñjô.

Jesu kêjanda lau anğa lôm dabunj

(Mat 21:12-17; Luk 19:45-48; Joan 2:13-22)

¹⁵ Êsêac jasêô lasê Jerusalem ma Jesu kêsô lôm dabunj gêja e kêjanda lau, tanj têtulu gêñ sêmoa lôm dabunj njalêlôm nanj, sêsa awê sêja ma kêtinj sêjam-mone-gêjô-tauwaga nêñ tebo to lau-têtulu-balôsiwaga nêñ lêpôñ piñponj

¹⁶ ma gêjac jao gebe njac tenj êôc gêñ tenj êsêlêñ êmoa lôm dabunj njalêlôm atom.

¹⁷ Go kêdôñ êsêac ma kêsôm gebe “Teto gêc gebe Anôtô kêsôm gebe ‘Aêñoc andu sêsam gebe tentenjatü samob nêñ andu mecña.’ Mago amac agôm kêtü kêjangwaganêñ gêsunj.”

¹⁸ Lau dabunjsêga to binjsutau sêñjô ma dêdib sebe sensenj enj su, gebe têtêc enj gebe lau samob têtakê kêtü ênê mêtêñja.

¹⁹ Oc gêja su, tec Jesu to nê njacseñomi sêc sêsa anğa malac tonanj sêja.

Jesu gêwa jambô, tanj kêtü masê nanj, njabinj sa

(Mat 21:20-22)

²⁰ Njageleñ ac sêselêñ e sêsa gamêñ, tanj jambô kékô nanj, ma sêlic jambô tau kêtü masê e jakêsêp njawakac tau gêja.

²¹ Ma Petere taê gêjam binj tau, tec kêsôm gêdêñ Jesu gebe “Mêtêmôkê, ôlic jambô, tanj kôpuc boa nanj, tec kêtü masê su.”

²² Ma Jesu gêjô êsêac awenj gebe “Binñanô, aê jasôm êndêñ amac gebe

²³ Amac embe akêñ ewiñ Anôtô ma asôm êndêñ lôc tônê gebe Ômbuc taôm sa nau taôm ôsêp gwêc ôna, ma embe asôm totêmtac lulu atom, akêñ ewiñ gebe biñ oc ñanô êsa, nan oc êtu tôn.

²⁴ Amboac tonarj aê jasôm êndêñ amac gebe Gêñ samob, tarj aterj kêsêp mec ñalêlôm nan, embe akêñ ewiñ gebe akôc ñanô, oc akôc.

²⁵ Embe naaterj nê m mec akô ma nê m biñ tenj êndêñ ñac tenj ênêc, narj asuc ôkwi acgom, gebe Tamemi, tarj gêmoa undambê narj, êsuc amacnê m keso ôkwi amboac tonarjgenj. [

²⁶ Mago amac embe asuc biñ ôkwi atom, go Tamemi, tarj gêmoa undambê narj, oc êsuc amacnê m keso ôkwi atom amboac tonarjgenj.]”

Judawaga têtù kênac Jesunê ñaclai ñam
(Mat 21:23-27; Luk 20:1-8)

²⁷ Ac sêmu sêsa Jerusalem kêtiam ma Jesu jakêsêlêñ gêmoa lô m daburj ñalêlôm, go lau daburjsêga to biñsutau ma laumata dêdêñ enj sêja

²⁸ ma têtù kênac enj gebe “Aôm gôgôm gêñ tonarj gôjam ñaclai ondoc larjô. Ma asa kêkêñ ñaclai tonec gêdêñ aôm, tec gôgôm gêñ amboac tonarj.”

²⁹ Go Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Aê gabe jatu kênac biñ tenj êndêñ amac. Ajô aêñoc kênac acgom, go jasam ñatau, tarj gêjam aê sa ma gagôm gêñ tau narj, êndêñ amac.

³⁰ Joaņnê sanju nec arja Anôtônê me arja ñamalacnêñ. Ajô ñoc kênac tonarjmarj.”

³¹ Ma êsêac taêñ gêjam gêc tarjgenj gebe “Embe tasôm gebe arja Anôtônê, enj oc êsôm gebe Ma amboac ondoc tec akêñ gêwiñ enj atom.

³² Ma embe tasôm gebe Arja ñamalacnêñ, tec tatêc lau gebe samob sêlic Joaņ gebe enj propete tenj.”

³³ Tec sêjô Jesu awa gebe “Aêac ajam kauc.” Ma Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Amboac tonarj aê jasôm ñaclai, tarj gêjam aê sa ma gagôm gêñ tau narj, êndêñ amac atom amboac tonarj.”*

12

Biñgôliñ kêpi kôm wainja to ñagejobwaga
(Mat 21:33-46; Luk 20:9-19)

¹ Jesu gêoc awa sa ma gêjam kêtù biñgôliñ gêdêñ êsêac gebe “Ñac tenj kêsê wain kôm tenj ma gêsô tunj e kêsô tau, go kêsap sêpip wain ñamala ma kêkwê andu ñaatêkwa baliñ tenj kêtù sejoj kôm tauña, go kêmasarj biñ gêdêñ lau sênam kôm êpiña ma enj tau gêja gamêñbôm tenj.

² Gêdêñ ñanoc enj kêsakinj sakinjwaga tenj gêdêñ kômwaga gêja gebe êkôc kôm wainja ñanô arja kômwanêñ.

³ Êsêac sêkôc ñac tau tôn ma si enj e sêsakinj enj lêma sawagenj gêmu gêja.

⁴ Go ñatau kêsakinj sakinjwaga tenj gêdêñ êsêac gêmu gêja kêtiam, narj têtuc enj kêsêp mômêapac to sêpêlê enj.

⁵ Ma kêsakinj tenj gêja kêtiam, narj sêjac enj êndu. Ma lau ñagêdô taêsam sêwiñ, narj si êsêacnêñ ñagêdô ma sêjac ñagêdô êndu.

⁶ Ñac tagenj gêmoa, ênê latu, tarj têtac gêwiñ enj ñanô. Kêtù ñamu kêsakinj enj gêdêñ êsêac gêja ma kêsôm gebe ‘Êsêac oc tetoc aêñoc latuc sa.’

⁷ Gêja e kômwaga tonarj ñai sêsôm gêdêñ tarj gebe ‘Ñacgêwê-kaiñ-gêñlênsêmwaga tau tonec. Ajôc, tanac enj êndu, gebe gêñlênsê m êtu aêacnêñ.’

⁸ Go sêkôc enj tôn e sêjac enj êndu ma sêbaliñ ênê ñawêlêlan arja kôm wainja kêsâ gêja.

⁹ “Kôm wainja ñatau oc êngôm amboac ondoc. Enj oc êmêñ ma enserj kômwaga su ma êkêñ kôm wainja êndêñ lau tenj.

¹⁰ Biñ tonec amac asam me masi gebe ‘Poc tarj sêkwêwaga sêbaliñ siñ narj, tec kêtù poc ñakêclêlsurja.

¹¹ Gêñ tonarj Apômtau gêgôm, tec matenjanô talic amboac gêñsêga tenj.’”

¹² Êsêac senj anô-anô sebe sêkôc Jesu tôn, mago têtêc lau gebe sêjala biñgôliñ tau ñam jakêsêp êsêac tarj, tec sêwi enj siñ ma sêc sêja.

Biñ takisña
(Mat 22:15-22; Luk 20:20-26)

¹³ Ma êsêac sêsakinj Parisai to Herodonê lau ñagêdô dêdêñ Jesu sêja sebe sêwa lip enj ña tau nê biñ.

¹⁴ Tec sêmêñ ma sêsôm gêdêñ enj gebe “Mêtmômkê, aêac alic aôm ñac biññanôña, ma gôê go lau tenj atom gebe aôm kôpuc openj lau tenj atom, mago kôdôn Anôtônê intêna ña biññanôgenj. Embe takêñ takis êndêñ kaisara, oc eso aêacnêñ biñsu me masi. Takêñ me takêñ atom.”

* 11:33: Lambiñ

¹⁵ Mago Jesu kějala êsêacnêj dansaj, tec kêsôm gêdêj êsêac gebe “Amboac ondoc tec abe atim aê. Akêj denari tenj êndêj aê jalic acgom.”

¹⁶ Tec sêkôc tenj sêja. Ma enj kêsôm gêdêj êsêac gebe “Asa nê njakatu to njatalô tonec.” Ma êsêac sêsôm gêdêj enj gebe “Kaisaranê.”

¹⁷ Tec Jesu kêsôm gêdêj êsêac gebe “Akêj kaisaranê gêj êndêj kaisara ma Anôtônê gêj êndêj Anôtô.” Tec êsêac sê taên enj.

Nacmêté sêndi sa njabin

(Mat 22:23-33; Luk 20:27-40)

¹⁸ Go Sadukai, taj sêsôm sebe njacmatê oc sêndi sa atom nanj, dêdêj Jesu sêja ma têtû kênac enj gebe

¹⁹ “Mêtêmôkê, Mose keto njagôlinj tonec gêdêj aêac gebe ‘Nac tenj têwa embe nê njapalê masi ma êmac êndu ma nê awêtuc êngôn, nanj lasi ênam ênê awêtuc ma êka gôlôac lasê éjô têwa su.’

²⁰ Amboac tonanj lasitêwai 7 sêmoa, njacsêga gêjam awê tenj. Enj kêka njapalê lasê atom ma gêmac êndu.

²¹ Go lasi, taj kêsi enj nanj, gêjam awêtuc tau. Enj kêka njapalê lasê atom ma gêmac êndu. Ma njac njawaluj tenj amboac tonanjenj.

²² Êsêac 7 nêj gôlôac masi. Samob sêmac êndu, go awêtuc gêmac êndu kêdaguc.

²³ Êndêj noc njacmatê sêndi sanja enj oc êtu êsêacnêj asa nê awê, gebe êsêac 7 sêjam enj kêtû nêj awê sugac.”

²⁴ Tec Jesu kêsôm gêdêj êsêac gebe “Amboac ondoc ajala binj, taj teto gêc nanj, to Anôtônê njac lai atom, tec taêm gêjam binj keso nec.

²⁵ Êndêj taj sêndi sa anja njacmatênêj nanj, njacwaga oc sênam awê atom ma lau sênam njac atom, samob têtôm anjela, taj sêmoa undambê nanj.

²⁶ Binj kêpi njacmatê sêndi sanja gêc Mosenê buku gêwiñ. Amac asam minj kêpi ja kêsa gamêjdani nanj me masi. Gêdêj tonanj Anôtô kêsôm gêdêj Mose gebe ‘Abrahamnê Anôtô agêc Isaknê Anôtô ma Jakobnê Anôtô aê.’

²⁷ Binj tonec njam gebe Anôtô kêtû lau matenj jali nêj Anôtô, kêtû njacmatênêj Anôtô atom. Amac taêm gêjam binj keso samucgenj.”

Biñsu njalô, taj kêlêlêc njagêdô su nanj

(Mat 22:34-40; Luk 10:25-28)

²⁸ Ma biñsutaunêj tenj mêngeô lasê e gêjô êsêac sêpa tauñ ma gêlic gebe Jesu gêjô Sadukai awenj jagêdêngenj, tec kêtû kênac enj gebe “Biñsu njajatu ondoc njanô kêlêlêc njagêdô samob su.”

²⁹ Jesu gêjô enj awa gebe “Biñsu njamatanja tonec gebe ‘O Israel, ôkêj tanjam gebe Apômtau, aêacnêj Anôtô, enj Apômtau tagenj.

³⁰ Têmtac êwiñ Apômtau, aôm nêam Anôtô, tonêm njalêlôm samuc ma nêam katôm samuc ma nêam kauc samuc to nêam njac lai samuc êwiñ enjenj.’

³¹ Ma kêtû luagêcña gebe ‘Têmtac êwiñ lau wacbanj aôm amboac têmtac gêwiñ taôm.’ Biñsu njajatu kêlêlêc tonanj su tenj gêc atom.”

³² Go biñsutaunêj kêsôm gêdêj enj gebe “Mêtêmôkê, binjnanô, aôm kôsôm jagêdêj gebe Anôtô enj tagenj, tenj gêmôa atom, enj taugenj.

³³ Ma binj têtac êwiñ enj tonêj njalêlôm samuc ma nêj kauc samuc to nêj njac lai samuc êwiñ enjenj, to binj têtac êwiñ lau mênbanj aêac amboac têtac gêwiñ tauñja, nanj kêlêlêc daja to da njagêdô samob su.”

³⁴ Jesu gêlic enj kêsôm binj tokauc amboac tonanj ma kêsôm gêdêj enj gebe “Aôm gômôa jaêc Anôtônê gamênja atom.” Ma lau samob têtêc tauñ e têtû kênac binj tenj gêdêj enj kêtiam atom.

Kilisi asa nê latu enj

(Mat 22:41-46; Luk 20:41-44)

³⁵ Go Jesu kêdônj mêtê gêmôa lôm dabunj ma kêsôm gebe “Amboac ondoc tec biñsutaunêj sêsôm sebe Kilisi enj Dawidnê latu.

³⁶ Dawid tau Njalau Dabunj gêôc enj awa sa ma kêsôm gebe ‘Apômtau kêsôm gêdêj aênoc Apômtau gebe

Ôngôn aênoc anôña

e jakêj aôm nêam njacjo sênc amkainj njalabu acgom.’

³⁷ Dawid tau kêsam enj gebe ‘Apômtau,’ mapo amboac ondoc tec Kilisi kêtû ênê latu.”

Ma lau tonj kapônêj sêkêj tanjenj enj sêjac njawaegenj.

Lau sejoj tauñ êndêj biñsutaunenj mêtê geo

(Mat 23:1-36; Luk 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ Ma Jesu kêdônj mêtê gêdêj êsêac ma kêsôm gebe “Ajop taôm êndêj biñsutaunêj, nanj sebe sêsêlêj tonjakwê balingenj ma sebe lau awenj ênac êsêac anja malacluñ

³⁹ to sebe sênac tauŋ mata-mata gebe sêngôŋ ŋamatageŋ aŋga lôm to gamêŋ sêniŋ gêŋŋa.

⁴⁰ Êsêac tonaj sêjaŋgo awêtucnêŋ andu su ma sêsabaŋ ŋa mec balij auc. Ŋagêjô oc êtap êsêac sa êlêlêc.”

Awêtucnê da

(Luk 21:1-4)

⁴¹ Jesu gêngôŋ kêkanôŋ kanom ma mata gê lau, taŋ sêkêŋ awa kêsêp kanom naŋ. Ma gêlic lau tolêlôm sêkêŋ awa taêsam

⁴² e gêlic awêtuc ŋalêlôm sawa teŋ gêmêŋ kêkêŋ mone saun luagêc kêsêp kêtôm toea tageŋ.

⁴³ Go Jesu gêmôc nê ŋacsenjomi dêdêŋ eŋ mênkêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Biŋŋanô, aê jasôm êndêŋ amac gebe Awêtuc ŋalêlôm sawa tônê kêkêŋ gêŋ kêsêp kanom kêlêlêc êsêac samob su,

⁴⁴ gebe lau tau samob sêkôc aŋga nêŋ gêŋ kêlêsuc êsêacŋa mênjsêkêŋ kêsêp gêja, mago eŋ kêpô lêna ŋanô, mago kêkêŋ nê gêŋ tonê mo samobgeŋ kêsêp gêja.”

13

Jesu geoc senseŋ lôm dabuŋ su ŋabiŋ lasê

(Mat 24:1-2; Luk 21:5-6)

¹ Ma eŋ kêsa aŋga lôm dabuŋ gêmêŋ ma nê ŋacsenjominêŋ teŋ jakêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Mêtêmônkê, ôlic poc to andu nê acgom, têtac kêsa laŋgwageŋ.”

² Tec Jesu kêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Aôm gôlic andu kapôêŋ tônê me. Poc teŋ oc êngôŋ poc teŋ ŋaô aŋga tonec atom, têta samob salin-salinŋeŋ.”

Gêŋwapac ênac m tau

(Mat 24:3-14; Luk 21:7-19)

³ Jesu jagêngôŋ Lôcatêkwi kêkanôŋ lôm dabuŋ acgom, go Petere agêc Jakobo ma Joaŋ agêc Andrea têtû kênac eŋ sêmoa tauŋŋa gebe

⁴ “Ôsôm êndêŋ aêac acgom, êndêŋ ondod biŋ tonaj mênjêsa ma asageŋ oc êtu gêŋ tonaj ŋai ŋanô êsaŋa ŋabelo.”

⁵ Tec Jesu gêôc awa sa ma kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Alic taôm gebe lau sênam amac ôkwi atom.

⁶ Lau gwalêkiŋ oc sênam aê laŋôc sêmêŋ ma sêsam tauŋ gebe ‘Aê Kilisi,’ ma sênam lau taêsam ôkwi.

⁷ Ma êndêŋ aŋô siŋ ŋawae to siŋ ŋaboŋa, naŋ atakê atom. Gêŋ samob tonaj mênjêsa, mago noc ŋatêku êsuŋa atom tageŋ.

⁸ Laum teŋ sêndi sebe sênac siŋ êndêŋ laum teŋ ma gamêŋ teŋ êndêŋ gamêŋ teŋ. Ôjô ênam-ênam êtôm gamêŋŋeŋ ma tóbôm oc êsa. Gêŋ samob tonaj ŋai gêjac m gêŋ ŋandaŋ ŋanô tau.

⁹ “Amboac tonaj amac ajop taôm ŋapep gebe êsêac oc sêkêŋ amac andêŋ lau-sêmêtôc-biŋwaga ana to si amac aŋga lôm ma akô gôliŋwaga to kiŋ laŋôŋnêmŋa êtu aêŋa, gebe awa biŋ sa ŋaŋêŋŋeŋ êndêŋ êsêac.

¹⁰ Ma sênam mêtê êpi ŋawae ŋajam êndêŋ lau samuc samob sêŋô êmuŋ acgom.

¹¹ Êndêŋ taŋ sêwê to sêkôc amac ana naŋ, apô sim taôm êtu biŋ asômŋa êmuŋ atom. Asôm biŋ tê Anôtô oc êkêŋ êndêŋ amac êndêŋ noc tônê nêgeŋ, gebe amac taôm asôm biŋ atom, Ŋalau Dabuŋ tau.

¹² Têwa êkêŋ lasi êndêŋ siŋ ma tama êkêŋ latu, ma ŋapalêo to ŋac sêli tauŋ sa êndêŋ tenenŋi to tamerŋi ma sênsuŋ êsêac e siŋ enserŋ êsêac su.

¹³ Ma lau samob têtac endec amac êtu ŋoc ŋaêŋa. Mago ŋac, taŋ êôc gêŋwapac totêtac êpa suŋeŋ e ŋatêku êsu naŋ, Anôtô ênam eŋ kêsi.

Gêŋwapac ŋanô tau

(Mat 24:15-28; Luk 21:20-24)

¹⁴ “Êndêŋ taŋ alic gêŋ alô-alôb êkô gamêŋ, taŋ gêjac eŋ ŋawae atom naŋ, (lau taŋ sêsam biŋ tonec naŋ, nêŋ kauc êsamaŋ) êsêae taŋ sêngôŋ Judaia naŋ, sêc sêpi lôc sêna.

¹⁵ Teŋ embe êngôŋ salôm ŋaô, naŋ êsêp naêsô gebe êkôc gêŋ su aŋga nê andu atom.

¹⁶ Ma teŋ embe êmoa kôm, naŋ êmu naêkôc nê ŋakwê atom.

¹⁷ Ojae lauo, taŋ sêmoa teŋ to êsêac, taŋ sêkêŋ su ŋapalê sêmoa naŋmêŋ, êndêŋ bêc ônê.

¹⁸ Amboac tonaj aterŋ mec gebe êtap amac sa êndêŋ komô atom,

¹⁹ gebe êndêŋ bêc ônê gêŋwapac êsa êtôm kêsa gêdêŋ taŋ Anôtô kêkêŋ undambê to nom e mênjgêdêŋ galoc atom, ma êtu ŋamu oc êsa amboac tonaj êtiama atomanô.

²⁰ Ma Apômtau embe ênac bêc tonaj êngic atom, oc lau teŋ sêngôŋ materŋ jali atom. Mago kêtu lau gêdêŋ, taŋ kêjaliŋ êsêac sa naŋŋa, tec gêjac bêc tonaj gêngic.

²¹ “Ma êndêŋ tônê ŋac teŋ embe êsôm êndêŋ amac gebe ‘Alic acgom, Kilisi gêmoa tonec,’ me ‘Alic acgom, gêmoa ônê,’ naŋ akêŋ êwiŋ atom.

²² Kilisi dansañ to propete dansañ oc mênşsêsa ma sêngôm gêntalô kapôêñ to gêñsêga. Embe sê gôm êtôm, oc sêwê lau Anôtô kêjalij êsêac saña ôkwi amboac tonañ.

²³ Amboac tonañ ajop taôm, gebe biñ samob tec kakêñ puc amac kwanañgenj.

Namalacnê Latu êmu êmêñ
(Mat 24:29-31; Luk 21:25-28)

²⁴ "Gêñwapac ñabêc tonañ êmbacnê, go oc ênam kanuc ma ajônj êngamij ñawê
²⁵ ma utitalata êpôp-êpôp anja undambê ma gêñ ñaclai undambêña kôtêñ-kôtêñgenj.

²⁶ Ma êndêñ tonañ oc sêlic Ñamalacnê Latu tonjaclai kapôêñ ma tonawasi êngôñ tao ñalêlôm êmêñ.

²⁷ Go enj êsakinj anjela ma sênac lau, nanj kêjalij êsêac saña nanj, sa anja mu aclê ñam, anja nom ñamadinj e êndêñ undambê ñamadinj.

Kalelonj êkêñ puc aêac
(Mat 24:32-35; Luk 21:29-33)

²⁸ "Kalelonj êtu biñgôlij êwa nêmm kauc sa. Êndêñ tanj ñalaka êlij têkwi to ñamatadêbu êjac sa nanj, ajala gebe ockêsa kêdabinj.

²⁹ Ma amac amboac tonañgenj. Êndêñ tê alic gêñ samob tonañ ñai mênşsêsa nê, ajala gebe ñac tau mênjkêdabinj katam.

³⁰ Biññanô, aê jasôm êndêñ amac gebe Gôlôac tonec oc sênanja atom e gêñ tonañ ñai samob ñanô êsa acgom.

³¹ Undambê to nom oc ênanja, mago aêñoc biñ oc ênanja atomanô.

Ñac tenj kêjala bêc to ockatu atom
(Mat 24:36-44)

³² "Bêc tonañ to ñaockatu ñac tenj kêjala atom. Anjela undambêña sêjam kauc ma Latu gêjam kauc amboac tonañ, Tama taugenj.

³³ Alic taôm ma anam jaligenj gebe amac ajam kauc ñanoc.

³⁴ Tanam dôñ êpi ñamalac, tanj gebe êna gamêñ tenj nanj, ma gêwi nê andu sinj. Enj kêkêñ nê sakinjwaga gebe sênam enj lanô ma sênam nêñ kôm êndêñ-êndêñgenj. Ma gêjac biñsu ñac gejob sacgêdôña gebe ênam jaligenj.

³⁵ Amboac tonañ anam jali, gebe ñanoc, tanj andu ñatau êmu êmêñña nanj, amac ajam kauc, oc êndêñ êtula, me êmbêcauc êna lu, me êndêñ talec êtanj, me bêbêcgenj.

³⁶ Embe êmêñ sep tagenj, nanj êtap amac sa amboac aêc bêc atom.

³⁷ Biñ tanj kasôm gêdêñ amac nanj, kasôm gêdêñ samob gebe Anam jali."

14

Sêkic Jesunê biñ
(Mat 26:1-5; Luk 22:1-2; Joañ 11:45-53)

¹ Om Pasa to Polom Ñalucña ñabêc luagêcgenj gêc ma lau dabunşsêga to biñsutau sêsôm intêna sebe sêkôc Jesu tônj kelecgenj ma sênac enj êndunja.

² Ma sêsôm gebe "Danşôm êndêñ om atom, moae tali launêñ ñalêlôm sa."

Awê tenj genj oso Jesu anja Betania
(Mat 26:6-13; Joañ 12:1-8)

³ Jesu genj gêñ gêngônj ñac tokamocbôm Simon nê andu anja Betania tec awê tenj gêmêñ kêkôc ñop kwalam-kwalam togêñmalu ñajamanô, tanj ñaôli kapôêñ kêlêlêc nanj, mênjkêtuc ñop tau popoc ma kêkêc kêpi Jesu môkêapac.

⁴ Lau ñagêdô sêmoa, tanj têtû môsi ma sêsôm gêdêñ tanj gebe "Amboac ondoc sêjainj gêñmalu tonañ.

⁵ Sêkêñ gêñmalu tau êndêñ lau sênam ôlimanj ma sêkôc êlêlêc denari 300 su ma sêkêñ êndêñ lau ñalêlôm sawa acgom." Ma êsêac sêsac awê tau.

⁶ Tec Jesu kêsôm gebe "Andec enmanj, amboac ondoc agôm ênê ñalêlôm ñawapac kêsa. Enj kêmoasinj aê ñanôgoc.

⁷ Lau ñalêlôm sawa oc sêngônj sêwiñ amac ñapanj. Embe têmtac êwiñ, oc atôm gebe amoasinj êsêac. Mago aê oc janşônj jawiñ amac ñapanj atom.

⁸ Gêñ tanj enj kêtôm gebe êngômña nanj, tec gêgômşac. Enj genj oso aê ôlic kwanañgenj kêtu sênsunj aêña.

⁹ Biññanô, aê jasôm êndêñ amac gebe Anja nom samucgenj ñagamêñ embe sênam mêtê êpi ñawae ñajam, oc sênac miñ gêñ, tanj enj gêgôm nanj êwiñ, gebe taêñ ênam enj."

Juda Isariot gêlôc gebe eoc Jesu lasê
(Mat 26:14-16; Luk 22:3-6)

¹⁰ Go êsêac lau 12 nêñ tenj, Juda Isariot, gêdêñ lau dabunşsêga gêja gebe eoc Jesu lasê.

¹¹ Êsêac sêjô e têntac ñajam kêsa ma sêjac mata gebe sêkêj mone êndêj enj. Tec enj gêdib gebe êtap ñasawa ñajam tenj sa gebe eoc enj lasêja.

Jesu genj Pasa gêwiñ nê ñacsenjomi

(Mat 26:17-25; Luk 22:7-14, 21-23; Joaņ 13:21-30)

¹² Gêdêj Om Polom Ñalucña ñabêc ñamataña, tañ sêbuc-sêbuc domba Pasaña nañ, ênê ñacsenjomi sêsôm gêdêj Jesu gebe “Aôm gobe aêac naamansañ gamêj ðniñ Pasa ômoaña ênêc ondoc.”

¹³ Tec Jesu kêkêj nê ñacsenjomi luagêc ma kêsôm gêdêj êsêagêc gebe “Agêc ana malac, oc andac ñac tenj gegej ku buña, nañ andançuc enj

¹⁴ e naaô lasê andu, tañ enj oc êsô êna nañ, ma asôm êndêj andu ñatau gebe ‘Mêtmômôkê kêtuc kênac aôm gebe Ñoc balêm, tañ janij Pasa jawiñ ñoc ñacsenjomi nañ, gêc ondoc.’

¹⁵ Ma enj oc êtôc balêm ñalêlôm kapôêj tenj êndêj amagêc, tañ gêc ñaden ñaôña ma sêpô adêj kwanangej nañ. Tec amansañ aêacnêj gêj amoa balêm tonaj.”

¹⁶ Ñacsenjomagêc sêsa jasêô lasê malac ma têtap sa kêtôm enj kêsôm gêdêj êsêagêc, go sêmasañ Pasa.

¹⁷ Kêtula acgom, go Jesu tonê lau 12 sêwiñ tauñ sêja.

¹⁸ Senj gêj sêngôj ma Jesu kêsôm gebe “Biñjanô, aê jasôm êndêj amac gebe Amacnêj ma tañ, tec genj gê gêwiñ aê gêmoa nec, oc eoc aê lasê.”

¹⁹ Êsêac sêjô e nêj ñalêlôm ñawapac kêsa ma sêkêj tauñ tagen-tagen jatêtu kênac enj gebe “Oc aê me.”

²⁰ Ma Jesu gêjô êsêac awenj gebe “Amac 12 nêj tenj, tañ kêsac gêj tøj kêsêp laclu gêwiñ aê.

²¹ Ñamalacnê Latu tau oc êsa nê lêj êtôm teto gêc. Tagenj ojae ñac tauma, nañ eoc Ñamalacnê Latu lasê nañ, têna êkôc enj atommanj.”

Apômtaunê moasiñ dabuj

(Mat 26:26-30; Luk 22:15-20; 1Kor 11:23-25)

²² Senj sêmoa, go Jesu kêkôc polom mêngêjam dançe su ma kêpô kêkôc jakêkêj gêdêj êsêac ma kêsôm gebe “Akôc êwac, aêñoc ôlic tonec.”

²³ Go kêkôc laclu mêngêjam dançe su ma kêkêj gêdêj êsêac ma ac samob sênôm kêsêp tonaj.

²⁴ Go Jesu kêsôm gêdêj êsêac gebe “Aêñoc dec jamoatiñ poacña tau tonec, tañ kêkêc sinj kêtuc taêsamña.

²⁵ Biñjanô, aê jasôm êndêj amac gebe oc janôm waiñ ñanô êtiam atom, e êndêj bêc ônê, go janôm wakuc ança Anôtônê gamêj.”

²⁶ Sêsôm wê moasiñña su acgom, go sêpi Lôckatêkwi sêja.

Jesu kêkêj puc Petere

(Mat 26:31-35; Luk 22:31-34; Joaņ 13:36-38)

²⁷ Ma Jesu kêsôm gêdêj êsêac gebe “Amac samob oc awi aê sinj gebe teto gêc gebe ‘Aê janac ñacgejob ma domba sêc êliñ-êliñ.’

²⁸ Mago embe jandi sa su, oc jamuñ amac jana Galilaia.”

²⁹ Ma Petere kêsôm gêdêj enj gebe “Samob embe sêwi aôm sinj, mago aê taucgenj oc masi.”

³⁰ Ma Jesu kêsôm gêdêj enj gebe “Biñjanô, aê jasôm êndêj aôm gebe Êmbêc tonec talec oc êtaj êtu dim luagêc atomgenj, ma aôm oc ônsa aê auc êtu dim têlêac.”

³¹ Ma Petere gêôc lêj tau gêc-gêcgenj gebe “Sênac aê êndu jawiñ aômmanj, aê gabe jansa aôm auc atomanô.” Ma êsêac samob sêsôm amboac tonanjenj.

Jesu ketenj mec gêmoa kôm Getsemane

(Mat 26:36-46; Luk 22:39-46)

³² Go ac sêô lasê gamêj tenj, ñaê Getsemane, ma enj kêsôm gêdêj nê ñacsenjomi gebe “Ançôj tonec, aê gabe jatenj mec acgom.”

³³ Ma kêkôc Petere agêc Jakobo ma Joaņ sêwiñ enj. Enj kelendec ma katu kêlênim tau gêmoa,

³⁴ ma kêsôm gêdêj êsêac gebe “Ñoc katuc ôluñ-ôluñgenj e gabe jamac. Amoa tonec ma anam jali.”

³⁵ Go kêsa ñasawa gêngic sauñgenj gêja e gêu tau gêc nom ma ketenj gebe embe êtôm, go têm wapacña êôc lêlêc enj.

³⁶ Ma kêsôm gebe “O Tamoc, aôm kôtôm gêj samob, ôkôc laclu tonec su ança aêmanj. Mago aêñoc biñ êtu tøj atom, aômgenjêj biñ êtu tøj.”

³⁷ Go gêmu gêja e gêlic êsêac sêc bêc. Ma kêsôm gêdêj Petere gebe “Simon, aôm gôc bêc me. Aôm oc ônam jali ockatu ñasawa tagenj ôtôm atom me.

³⁸ Ançam jali to atenj mecmanj gebe lêtôm êtap amac sa atom. Ñalau ôli palê, mago ôlim tekwem gêbac.”

³⁹ Go gêja kêtiam ma ketenj mec kêsôm biñ tonanjenj.

40 Ma gêmu gêja kêtiam e gêlic êsêac sêc bêc gebe matenânô ñawapac kêsa su ma sêjam kauc binj sêjô enj awêña.

41 Go gêmu gêja kêtû dim têlêactja ma kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Aêc bêc to alêwanj taôm amoa me. Kêtomgac, ñanoc tau kêdabinjgac. Alicgac me, sêkêñ Ñamalacnê Latu êsêp lau sec lemenj.

42 Andi sa ma tawac. Alic acgom, ñac-eoc-aê-lasêwaga mênjkêdabinjgac.”

Sêkôc Jesu tônj

(Mat 26:47-56; Luk 22:47-53; Joañ 18:2-12)

43 Kêsôm binj gêmoa ma gacgeñ êsêac 12 nêñ tej, Juda, kêkôc lau pom tej sêoc sinj to olopoac anjga lau dabuñsêga to binjsutau ma laumata nêñ sêmêñ.

44 Ñac-eoc-enj-lasêwaga kêkêñj ñabelo tej gêdêñ êsêac gebe “Ñac tanj jalêsôp enj alianô nanj, ñac tau tonanj. Akôc enj tônj ma ajop enj ñapep ana.”

45 Jagêô lasê e gacgeñ gêdêñ Jesu gêja ma kêsôm gebe “Mêtêmôkê,” ma kêlêsôp enj alianô.

46 Ma êsêac sêjac lemenj kêsêp enj ma sêkôc enj tônj.

47 Go êsêac, tanj sêkô sêwiñ Jesu nanj, nêñ ñac tej gêbuc nê sinj sa ma gêjac dabuñsêganê sakinjwaga e kêpa tanjalauñ su.

48 Ma Jesu awa gêjac êsêac ma kêsôm gebe “Amac amêñ abe akôc aê tônj, mago agôm amboac adêñ kêjanjgowaga tej, tec aoc sinj to olopoac gêwiñ.

49 Kêtôm bêcgeñ gajam mêtê gamoa lôm dabuñ gawinj amac ma akôc aê tônj atom, mago galoc agôm gebe binj, tanj teto gêc nanj, êtu tônj.”

50 Ma ñacseñjomi s, êwi enj sinj ma sêc sêja.

51 Ma ñapalê tej kêdaguc enj gêja. Enj gi tau auc ña obogenj. Ma êsêac sebe sêkôc enj tônj.

52 Tec kêpô obo sinj gêcña ma gêc ôli ñaômagenj gêja.

Dabuñwaga to laumata sêgôm Jesunê binj

(Mat 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Joañ 18:13-14, 19-24)

53 Êsêac sêkôc Jesu dêdêñ ñac dabuñsêga sêja, ma lau dabuñsêga to laumata ma binjsutau samob sêkac tauñ sa.

54 Ma Petere gêjac tau susu kêdaguc êñ e jakêsô dabuñsêganê andu ñamalac-luñ gêja jagêñgônj gêwiñ sakinjwaga ma kêsêlu ja.

55 Lau dabuñsêga to laumata samob, tanj sêkac sa sêmoa nanj, sêsôm binj sebe sêñgôlinj êpi Jesu gebe senac enj êndunja. Mago têtap tej sa atom.

56 Lau taêsam sêgôlinj binj kêpi enj, mago nêñ binj keso tau samob.

57 Go lau ñagêdô dêdi sa ma sêgôlinj binj kêpi enj gebe

58 “Aêac anjô gebe enj kêsôm gebe Lôm dabuñ, tanj sêkwê ña lemenj nanj, aê oc jansenj su ma jakwê tej êtiam atôm bêc têlêac, janjgôm ña lemoc atom.”

59 Sêsôm sêjac ñawaegeñ, mago nêñ binj keso tau ñapanj.

60 Ma dabuñsêga gêdi jakêkô êsêac ñaluñ ma kêtû kênac Jesu gebe “Aôm gobe ôjô binj atom me. Binj amboac ondoc sêgôlinj kêpi aôm.”

61 Mago Jesu gêjam tau tôngeñ, gêjô êsêacnêñ binj tej atom. Ma dabuñsêga kêtû kênac enj kêtiam gebe “Aôm Kilisi, ñac tanj alanem enj nanj, Latu aôm me.”

62 Ma Jesu gêjô enj awa gebe “Aec, aê tau tonec. Ma amac oc alic Ñamalacnê Latu êñgônj ñanininj Ñatau nê anôña ma êwiñ tao undambêña êmêñ.”

63 Ma dabuñsêga kêkac nê ñakwê gêñgic ma kêsôm gebe “Tapô lêna lau sêsôm binj lasêña ñagêdô êtu asagenja.

64 Binj alôb-alôb tau tec anjôgac. Ma abe amboac ondoc.” Tec êsêac samob sêsôm kêtû tonj gebe “Enj ñac tobijnj tec êmac êndugenj.”

65 Lau ñagêdô sêkasôp kêpi enj ma sêkwa enj larjônô auc, go sêmêgôm lemenj ma têtuc enj ma sêsôm gêdêñ enj gebe “Oc lasêmanj, asa kêtuc aôm.” Ma sakinjwaga sêkôc enj su to têtap enjenj.

Petere gêsa Jesu auc

(Mat 26:69-75; Luk 22:56-62; Joañ 18:17, 25-27)

66 Ma Petere gêmoa bêbê gêmoa malacluñ ma dabuñsêganê sakinjwagao tej gêmêñ.

67 Enj gêlic Petere kêsêlu ja, ma mata gê enj e kêsôm gebe “Aôm tec gôwiñ Jesu Nasaretña amboac tonanj.”

68 Mago enj kêpa tau gebe “Aê kajala ma ñoc kauc kêsa kêpi binj, tanj aôm kôsôm nanj atom.” Go enj kêsa sacgêdô gêja ma talec kêtanj.

69 Sakinjwagao tau gêlic enj ma kêsôm kêtiam gêdêñ lau, tanj sêkô-sêkô nanj, gebe “Êsêacnêñ ñac tej tônê.”

70 Ma enj kêpa tau kêtiam. Saunjenj acgom, go lau, tanj sêkô-sêkô nanj, sêsôm gêdêñ Petere kêtiam gebe “Binjñanôgoc, êsêacnêñ ñac tej aôm gebe aôm ñac Galilaijanj tej.”

71 Mago enj gêoc awa sa kêpuc boa tau ma kêtôc lêma gebe “Aê kajala ñac, tanj amac asôm ênê binj nanj atom.”

⁷² Kêsohm bin tonan gêmoa e gacgen talec kêtan kêtun dim luagêcna. Tec Petere taê gêjam bin, tan Jesu kêsohm gêdên en nan, gebe "Talec oc êtan êtu dim luagêc atomgen ma aom ônsa aê auc êtu dim têlêac." Taê gêjam birl tonan ma kêtan njanô.

15

Jesu kêkô Pilata lanônem

(*Mat 27:1-2, 11-14; Luk 23:1-5; Joaŋ 18:28-38*)

¹ Bêbêc kanucgen lau dabuŋsêga to laumata ma biŋsutau to lau njanô samob sêkac sa jasêsohm bin kêtun tôn, go sêso Jesu tôn ma sêkên en gêdên Pilata gêja.

² Ma Pilata kêtun kênac en gebe "Judanên kin aom me masi." Tec Jesu gêjô en awa gebe "Kôsohngac."

³ Ma lau dabuŋsêga sêgôlin bin taêsam kêpi en.

⁴ Tec Pilata kêtun kênac en kêtiam gebe "Aomnêm bin ôjô êsêac awenŋa gêc atom me. Ôlic acgom, êsêac sêgôlin bin gwalêkin kêpi aomgoc."

⁵ Mago Jesu gêjô bin ten kêtiam atom, tec Pilata gê taê en.

Sêsohm kêtun tôn gebe Jesu êmac endu

(*Mat 27:15-26; Luk 23:13-25; Joaŋ 18:39-19:16*)

⁶ Kêtohm omsêgagen Pilata kêgaboac ŋac kapoacwalôna ten su gêdên êsêac kêtohm teten.

⁷ Ma ŋac ten, ŋaê Baraba, gêngôn kapoacwalô gêwin sêli-lausawaga, tan sêjac ŋac ten êndu gêdên tan sêli taun sa nan.

⁸ Tec lau sêpi sêja ma teten Pilata gebe êngôm êndên êsêac amboac gêgôm-gêgôm gêmoa.

⁹ Ma Pilata gêjô êsêac awen gebe "Amac abe aê janŋamboac Judanên kin su êndên amac me masi."

¹⁰ Gebe en kêjalagac gebe lau dabuŋsêga sêkên Jesu gêdên en kêtun têtac secna.

¹¹ Ma lau dabuŋsêga sêli lau sa gebe teten Pilata êngamboac Baraba su êndên êsêac.

¹² Tec Pilata kêtun kênac êsêac kêtiam gebe "Ma en, tan asam en gebe Judanên kin nan, janŋôm en amboac ondod."

¹³ Ma êsêac sêmôêc kêtiam gebe "Ônac en êpi kakesotau."

¹⁴ Ma Pilata kêsohm gêdên êsêac gebe "En gêgôm sec ondod." Mago êsêac sêmôêc sêoc aucgen gebe "Ônac en êpi kakesotau."

¹⁵ Pilata gebe ênac malô lau têtac, tec kêgaboac Baraba su gêdên êsêac ma kêsohm si Jesu ma kêkên en gêja gebe sênac en êpi kakesotau.

Sinwaga sêsu Jesu susu

(*Mat 27:27-31; Joaŋ 19:2-3*)

¹⁶ Sinwaga sêwê Jesu sêja gôlin-waganê andu ma sêkalem sinwaga samucgen sa.

¹⁷ Go sêkên en kêso ŋakwê asôsamuc ten ma sêmoê okêm kêtun sunsun jasêkên en kêkuc.

¹⁸ Ma awen gêjac en to sê moalêc en gebe "Judanên kin, ômoa ŋajamôn."

¹⁹ Ma si en ŋa ôpic kêsêp môkêpac to sêkasôp kêpi en, ma sêpôn aenduc to awen gêoc en.

²⁰ Sêsu en susu su acgom, go sêkwalec ŋakwê asôsamuc nan su ma sêu tau nê ŋakwê gêsan en kêtiam. Ma sêwê en sêsa sêja sebe sênac en êpi kakesotau.

Sêjac Jesu kêpi kakesotau

(*Mat 27:32-44; Luk 23:26-43; Joaŋ 19:17-27*)

²¹ Sêsa sêja e dêdac ŋac ten kêsa anŋa kôm gêmên, Alesandere agêc Rupu tamenji Simon anŋa Kurene. Tec sêkac en g ebe êoc Jesunê kakesotau.

²² Ma sêkôc Jesu sêpi gamên Golgata sêja, tanam ôkwi gebe "Gamên mokê-lacna."

²³ Ma sêsun wain togên ŋamakic gêdên en gebe ênom e gedec.

²⁴ Sêjac en kêpi kakesotau su, go sebe sênac sam ênê ŋakwê, tec sêpuc kapoac gebe sêlic asa oc êkôc asagen.

²⁵ Oc mêngic laun sa ma sêjac en kêpi kakesotau gêja.

²⁶ Ma teto ŋabin gêwin gebe "Judanên kin tonec."

²⁷ Ma sêjac kêjanŋowaga luagêc sêpi kakesotau sêwin en, ten genkalen ênê anôna ma ten genkalen ênê gasênja. |

²⁸ Tec bin, tan teto gêc nan, gebe "Sêsam en gêwin lau sec" nan, kêtun tôn.]

²⁹ Ma lau, tan sêwê sêja sêmên semoa nan, têdain gêsun ma sêsohm bin alôb-alôb kêpi en gebe "Op, aom tau, tan gobe onsen lôm dabun su ma ôkwê sa êndên bêc têlêac nan,

³⁰ ônam taôm sa ma ôsêp anŋa kakesotau ômôênman."

³¹ Lau dabuŋsêga to biŋsutau sêsu en susu amboac tonan to sêsohm gêdên taun gebe "Lau ŋagêdô tec gêjam êsêac sa, mago gêjam tau sa jakêtohm atom.

³² Kilisi, Israelnên kin, êsêp anŋa kakesotau êmênman, go talic ec takên êwin en." Ma êsêagêc, tan sêjac agêc sêwin en nan, têtan pêlê en amboac tonanŋen.

*Jesu gëmac êndu**(Mat 27:45-56; Luk 23:44-49; Joaņ 19:28-30)*

- ³³ Gêdêņ taņ oc kêkô ŋalun naņ, gêsunjbôm gêjam gamêņ samucgeņ auc e gêdêņ ocmata.
- ³⁴ Ma gêdêņ ocmata tonaj Jesu gêmôêc awa kapôêņ gebe “Êli, Êli lama sabatani,” tanam ôkwi gebe “Aêņoc Anôtô, aêņoc Anôtô, amboac ondoc gôwi aê sinj.”
- ³⁵ Ma lau ŋagêdô, taņ sêkô ŋagala naņ, sêņô tec sêsôm gebe “Kec, eņ gêmôêc Elia.”
- ³⁶ Ma ŋac teņ kêlêti gêja kêsac mêckelep tîņ kêsêp bu ŋamak ma jagêsunj gêdêņ eņ gênôm ma kêsôm gebe “Akôgeņ ma talic acgom, Elia oc mênjêkôc eņ su me masi.”
- ³⁷ Go Jesu gêmôêc awa kapôêņ ma gëmac êndu.
- ³⁸ Ma obo balin, taņ geņkaleri lôm dabun naņ, kêkac tau gêņgic gêja luagêc anġa ŋaô e jakêsu ŋalabu.
- ³⁹ Ma kapitai, taņ kêkô kêkanônġ Jesunê kakesotau naņ, kêkô e gêlic Jesu gëmac êndu amboac tonaj ma kêsôm gebe “Ŋac tonec Anôtônê Latu eņ binġanôgoc.”
- ⁴⁰ Lauo ŋagêdô sêkô ec jaêcgeņ ma sêlic sêwiņ. Êsêcnêņ ŋagêdô tonec Maria Magdalaņa ma Jakobo saun agêc Jose teneņi Maria ma Salome.
- ⁴¹ Gêdêņ taņ Jesu gêmoa Galilaia naņ, lauo tonaj têdaguc eņ ma sêjam sakin eņ. Ma ŋagêdô taêsam, taņ sêpi Jerusalem sêwiņ eņ sêja naņ, sêkô sêwiņ amboac tonaj.

*Sêsunġ Jesu**(Mat 27:57-61; Luk 23:50-56; Joaņ 19:38-42)*

- ⁴² Ŋakêtula ma sêmasaņ taunġ gebe ŋaleņ oc sêlic sabat.
- ⁴³ Tec kasêga towae teņ, ŋaê Josep anġa Arimatia, gêmêņ, taņ gêôņ Anôtônê gamêņ amboac tonaj naņ. Eņ taê kêpa sugen kêsô gêdêņ Pilata gêja ma ketenġ Jesunê ŋawêlêlanġ.
- ⁴⁴ Pilata gêņô gebe Jesu gëmac êndu su, tec gê go ma gêmôêc kapitai tau mênjkêtu kênac eņ gebe “Ŋac tau gëmac êndu su me.”
- ⁴⁵ Eņ gêņô kêtu katô anġa kapitainê, tec gêwi ŋawêlêlanġ sinġ gêdêņ Josep.
- ⁴⁶ Ma Josep gêjam ôli obo kwalam-kwalam teņ ma jakêkôc eņ su anġa kakesotau mênkêsabaņ eņ kêsêp obo tonaj ma ketoc eņ gêc sêô teņ, taņ sêsap kêsêp poc naņ, ma kêsabi poc jagêsanaņ sêawa auc.
- ⁴⁷ Ma Maria anġa Magdala agêc Jose têna Maria sêlic gamêņ, taņ tetoc eņ gêc naņ.

16*Jesu gêdi sa**(Mat 28:1-8; Luk 24:1-12; Joaņ 20:1-10)*

- ¹ Sabat gêbacnê acgom, go Maria anġa Magdala agêc Jakobo têna Maria ma Salome sêjam ôli gêņmalu sebe nasêniņ oso eņ.
- ² Tec woke ŋabêc ŋamataņa gêdêņ bêbêc kanucgeņ jasêô lasê sêô, go oc kêpi.
- ³ Ma sêsôm gêdêņ taunġ gebe “Asa ênsambi poc anġa seawa su êndêņ aêac.”
- ⁴ (Gebe poc tau kapôêņ.) Sêôc matenjanô sa e sêlic poc tau sêsabi su.
- ⁵ Tec sêsô sêlêlôm sêja e sêl ic ŋac matac teņ to ŋakwê sêpsêp balinġ gêņgônġ kêsi anôņa ma selendec.
- ⁶ Ma eņ kêsôm gêdêņ êsêac gebe “Alendec atom. Amac asôm Jesu Nasaretņa, taņ sêjac eņ kêpi kakesotau naņ. Eņ gêdi sa su, gêmoa tonec atom. Alic, mala taņ tetoc eņ gêc naņ tonec.
- ⁷ Ana ma asôm ŋawae êndêņ ênê ŋacsenġomi to Petere geņe Eņ oc êmunġ amac êna Galilaia, oc alic eņ anġa ônê êtôm binġ, taņ kêsôm gêdêņ amac naņ.”
- ⁸ Tec lauo tau sêsa anġa sêô sêc sêja gebe têtênep e katunġ gêjaņa. Ma sêsôm binġ teņ gêdêņ lasi teņ atom gebe têtêc taunġ.

*Jesu yeoc tau lasê gêdêņ Maria Magdalaņa**(Mat 28:9-10; Joaņ 20:11-18)*

- ⁹ Jesu gêdi sa gêdêņ woke ŋabêc ŋamataņa gêdêņ bêbêc kanucgeņ su acgom, go geoc tau lasê gêdêņ Maria anġa Magdala, taņ kêtinġ ŋalau sec 7 anġa ênê sêsa sêja naņ, kêtu ŋamata.
- ¹⁰ Awê tau gêja ma kêsôm ŋawae gêdêņ nê lau, taņ sêmoa sêwiņ eņ naņ. Êsêac sêmoa tonêņ ŋalêlôm ŋawapacgeņ ma têtanġ.
- ¹¹ Êsêac sêņô gebe Jesu gêmoa mata jali ma awê tau gêlic eņ, mago sêkêņ gêwiņ atom.

*Jesu geoc tau lasê gêdêņ ŋacsenġomi luagêc**(Luk 24:13-35)*

- ¹² Tonaj su acgom, go Jesu geoc tau lasê gêjam ŋac teņ laņô gêdêņ êsêagêc ŋac luagêc, taņ sêsêlêņ sêmoa gamêņ ŋasawa teņ.
- ¹³ Ŋaclagêc tonaj sêja sêsôm ŋawae gêdêņ lau ŋagêdô, mago sêkêņ gêwin êsêagêc atom amboac tonanġenġ.

Jesu geoc tau lasê gédêñ nê aposolo

(Mat 28:16-20; Luk 24:36-49; Joaņ 20:19-23)

¹⁴ Kêtu ŋamu eñ geoc tau lasê gédêñ lau 11 gédêñ tañ señ gêñ sêñgôñ tebo, ma kêsôm êsêac kêtu sêkêñ gêwiñ atom to kêtu nêñ ŋalêlôm ŋadaniña, gebe êsêac sêkêñ gêwiñ lau, tañ sêlic eñ gêdi sa ŋanô nañ, nêñ biñ atom.

¹⁵ Ma kêsôm gédêñ êsêac gebe “Atôm nom ŋagamêñ samob ana ma anam mêtê ŋawae ŋajam êndêñ ŋamalac peben.

¹⁶ Lau tañ sêkêñ gêwiñ ma sêliñ sanġu nañ, Anôtô oc ênam êsêac kêsi. Ma êsêac, tañ sêkêñ gêwiñ atom nañ, oc sênaña.

¹⁷ Gêñtalô tonec oc êwiñ lau-sêkêñ-gêwiñwaga gebe têtin ŋalau sec su sênam aê lañôc to sêsôm biñ ŋa awenġ wakuc,

¹⁸ lemeñ sêkôc moac sa ma embe sênôm gêñ ŋamalic teñ, oc êmalic êsêac atom, sêu lemeñ ênsac lau gêmac ma oc ŋajam êsa.”

Jesu kêpi undambê gêja

(Luk 24:50-53; Apos 1:4-11)

¹⁹ Apômtau Jesu kêsôm biñ gédêñ êsêac su acgom, go Anôtô kêsun eñ sa kêpi undambê jagêñgôñ ênê anôña.

²⁰ Ma ŋacseñomi tauñ têtôm gamê samob sêja ma sêjam mêtê kêtôm gamêñgeñ ma Apômtau gêjam kôm gêwiñ êsêac to kêpuc nê biñ tôñ ŋa gêñtalô, tañ gêgôm nañ.

Nawae Najam kêtôm LUKA KETO

Nawae Najam kêtôm Luka Keto nec gêwa Jesu sa gebe Israelnêh Kêsiwaga, tan Anôtô geoc en lasê gêdêh êsêac nan, ma lau nomña samob tapaðngeh nêh Kêsiwaga tau en gêwiñ amboac tonanげh. Luka taugen keto gebe Apômtaunê Nalau Dabuñ kékalem Jesu gebe “êsôm Nawae Najam lasê êndêh lau ñalêlôm sawa” (4:18). Nawae Najam tau tec gêjac lau sêngôh jageo to sêôc ñawapac tokairñ-tokairñ nan ñawae. Aêac tatap ñalô têtac wapirña sa anga Lukan gêjam môkêlatu ñamataña luagêc, tan kêsôm Jesu gêmêh nom nec ñaborña lasê nan auc, go anga môkêlatu ñamuña, tan keto Jesu kêpi undambê gêja ñamiñ nan, amboac tonanげh.

Anga ñasêbu 2 to 6ña (alic ñadênan sêpuc gêc ñalabuña) aêac tatap bin to min ñagêdô taêsam sa, nan Luka taugen keto gêc Nawae Najam tonec, amboac anela sêjam wê lambirña ma gejobwaga bôcña dêdêh ñapalê Jesu sêja Betlehem nan, to ñapalê Jesu gêh-gôh lôm dabuñ, go binçolin ñac Samaritirña taê walô ñac gêbac ma Lau Gêjaña to ñagêdô gêwiñ. Bin tan Nawae Najam tonec kêwaka sa gêc awêgeh nan, ñagêdô tonec gebe Tateñ mec ñabin to Nalau Dabuñ nê bin ma Anôtô kêsuc sec ôkwi ñabin.

Nadênan

1. Gêjac m Nawae Najam tau 1:1-4
2. Joañ agêc Jesu nêh bin ñapalêngeña 1:5-2:52
3. ñackêsagu Joañ nê sakin 3:1-20
4. Jesu gêlin sanju ma Sadan kêlêtôm en 3:21-4:13
5. Jesunê sakin anga Galilaia 4:14-9:50
6. Gêdi anga Galilaia gêja Jerusalem 9:51-19:27
7. Jesunê woke ñamuña anga Jerusalem ma malac, tan gêc malac tau ñagala nan 19:28-23:56
8. Apômtau gêdi sa to jageoc tau lasê ma kêpi undambê gêja 24:1-53

Bin tau ñam

- 1 Lau taêsam sêsaê gebe sênan min bin, tan kêsa gêdêh aêacnêh têm nan, sêpuc gêdôgeh.
- 2 Êsêac teto min kêtôm lau, tan materjanô sêlic gêdêh tan gêjac m tau ma sêjam sakin mêtê tau nan, sêjac tulu gêdêh aêac.
- 3 O ñac towae Teopili tau, aê tec galic ñajam amboac tonanげh, tec kakip bin tau sa kagêluc tomalagen ma kato kadênanげh gêdêh aôm,
- 4 gebe ôjala bin, tan têdôn gêdêh aôm nan, gebe binñanðgeh.

Ñackêsagu Joañ nê puc têna êkôc enña

- 5 Gêdêh kin Judaiaña Herodo nê têm nan dabuñwaga ten gêmoa, ñaê Sakaria. En gêjam sakin gêwiñ dabuñwaga Abia nê ton. En gêjam awê anga Aronnê wakuc nêh, ñaê Elisabet.
- 6 Anôtô gêlic êsêagêc lulu gêdêngeh, gebe sêsa nêh lêh sejo Apômtaunê binju to ñagôlin samob ñabin masigen sêmoa.
- 7 Agêcnêh gôlôac masi, gebe Elisabet en awê kapoac, ma agêc nê akwen têtû lauo ñanô to ñac.
- 8 Ma gêdêh tan Sakarianê ton nêh têm sênam sakinña nan, en gêjam nê kôm dabuñwaganña gêmoa Anôtônê lanônêmña.
- 9 Ma sêpuc kapoac kêtôm dabuñwaganêh mêtê e jakêsêp en gebe êsô Apômtaunê lôm dabuñ naêkêh da jadauñña.
- 10 Ma gêdêh noc sêkêh da jadauñña nan, lau samucgeh teteh mec semoa dêmôêhña.
- 11 Ma Apômtaunê anela ten geoc tau lasê geden en kêkô kêsi altar jadauñña ñaanôhña.
- 12 Sakaria gelic e kêlênsôn en ma kêtakê ñanô.
- 13 Tec anela kêsôm gêdêh en gebe “Sakaria, ôtêc taôm atom, gebe Anôtô gêh nêh nêh mecgcac. Aôm nêh awê Elisabet oc êkôc latôm ten ma ôê ênê ñaê gebe Joañ.
- 14 Aôm oc ôtu samuc ma ômoa totêmtac ñajamgen ma lau taêsam têtû samuc êndêh bêc têna êkôc enña amboac tonanげh.
- 15 En êtu ñac towae êkô Apômtau lanônêm ma ênôm wain to bu ñaclai atom. En ênêc têna têtac lêlômgen ma Nalau Dabuñ ênam en auc kwananげh,
- 16 gebe en ênam Israelnêh gôlôac taêsam ôkwi dêndêh Apômtau, nêh Anôtô, sêmu sêna.
- 17 ñac tau tonan Elianê ñalau to ñaclai êpi en ma êsêlêh êmuñ Apômtau, gebe ênam tamenjinêh ñalêlôm ôkwi êndêh latunji ma lau tanenpêc dêndêh lau, tan sêsap binçêdêh tôn nan, oc êmansañ lau sênac dabuñ nêh ñalêlôm ñapep êtu Apômtauña.”
- 18 Go Sakaria kêsôm gêdêh anela gebe “Aê jajala bin tonan êndêh asagen, aêagêc ñoc awê atu lauo ñanô to ñac su nec.”

¹⁹ Tec anjela gêjô enj awa gebe “Aê Gabriel tec kakô Anôtô lanônêm, ma enj kêsakinj aê gebe jasôm binj êndênj aôm ma jakêj njawae njam tonec êndênj aôm.

²⁰ Mago aôm kôkêj gêwiñ aêjoc binj, tanj oc njanô êsa êndênj njanoc tau nanj atom. Amboac tonanj oc awammê êsa, ôsôm binj naeo ômoa e êndênj bêc, tanj binj tau êtu anô su acgom.”

²¹ Lau sêôj Sakaria elêmê ma sênac maten enj gebe gêmoa lôm dabun e nêjgenj su nec.

²² Go kêsâ gêmênj ma gebe êsôm binj êndênj êsêac e gêgôm jageo. Tec êsêacnênj kauc kêsâ gebe enj oc gêlic gêj nâkatu tenj anja lôm dabungac. Amboac tonanj enj gêjam dôjndôj binjgênj gêdênj êsêac ma gêjam tau tônj kêkô.

²³ Gêmoa e nê bêc sakinjja gêbacnê ma gêc gêmu gêja nê andu kêtiam.

²⁴ Têm njaêdô gêbacnê, go Elisabet kêkêkam njalê ma kêsij tau gêmoa ajônj lemenj tenj, ma kêsôm gebe

²⁵ “Gênj tonanj Apômtau gêgôm gêdênj aê, gêdênj têm taê gêjam aênja enj kêkac majoc su anja launênj.”

Jesunê puc têna êkôc enjja

²⁶ Elisabet kêkêkam njalê njaajônj kêtû 6, go Anôtô kêsakinj anjela Gabriel gêja malac Galilainja tenj, njaê Nasaret,

²⁷ gêdênj awêtakinj tenj, tanj sê enj gêdênj njac tenj, njaê Josep, kwananjenj gebe agêc sênam tauñ. Njac tau anja Dawidnê gôlôac. Ma awê tau nê njaê Maria.

²⁸ Anjela kêsô gêdênj enj gêja ma kêsôm gebe “O gabêjamo, binjmalô êndênj aôm, Apômtau gêwiñ aômjoc.”

²⁹ Maria gêjô binj tonanj e kêlênsônj enj njanô ma taê gêjam gebe “Awa gêjac aê amboac tonec kêtû asagenjja.”

³⁰ Tec anjela kêsôm gêdênj enj gebe “Maria, ôtêc taôm atom, gebe Anôtô gêlic aôm gêjac mataanô njam.

³¹ Ôlic acgom, aôm oc ôkêkam njalê e ôkôc latôm tenj ma ôê ênê njaê Jesu.

³² Njac tau tonanj oc êtu njac towae ma sêsam enj gebe Lôlôc Njatau nê Latu. Apômtau Anôtô oc êkênj enj ênjgônj aba Dawid nê lêpônj,

³³ gebe enj oc êtu kinj ma ênam gôlinj Jakobnê gôlôac endenj tônjenj. Ma ênê gamênj kinjja njatêku masi.”

³⁴ Ma Maria kêsôm gêdênj anjela gebe “Binj tau njanô êsa amboac ondoc, gebe aêjoc akwenj masi.”

³⁵ Tec anjela gêjô enj awa gebe “Njalau Dabunj mênjêpi aôm ma Lôlôc njatau nê njac lai mênjênam ajunj aôm. Amboac tonanj njalê, tanj aôm ôkôc nanj, sêsam enj gebe dabunj, enj Anôtônê Latu.

³⁶ Gôlicgac me, nêmm tawanjo Elisabet, tanj kêtû awêanôgac ma sêsam enj gebe awê kapoac nanj, tec kêkêkam njalê gêmoa e galoc njaajônj kêtû 6gac,

³⁷ gebe Anôtô enj njac lai, enj kêtôm gêj samobnja.”

³⁸ Ma Maria kêsôm gebe “Amboac tonanj, Apômtaunê sakinjwagao aê, ma binj, tanj kôsôm nanj, oc êtu tônj êpi aê.” Go anjela gêwi enj sinj ma gêc gêja.

Maria kêtû njaclej gêdênj Elisabet

³⁹ Gêdênj njasawa tonanj Maria gêdi kêsâic tau e jakêpi Judanênj gamênj lôcnja jagêô lasê malac tenj,

⁴⁰ ma kêsô Sakarianê andu gêja e awa gêjac Elisabet.

⁴¹ Elisabet gêjô Maria awa gêjac enj, tec njalê gêboanj anja têna têtac lêlôm. Ma Njalau Dêbunj gêjam Elisabet auc

⁴² e awa gêoc enj nj awa kapônj ma kêsôm gebe “Anôtô gêjam mec aôm kêlêlêc lauo njaêdô su ma gêjam mec njanô têtac lêlôm nja gêwiñ.

⁴³ Aê amboac ondoc, tec aêjoc Apômtau têna gêdênj aê gêmênj nec.

⁴⁴ Gôlicgac me, awam gêjac aê kêsô tanjocsunj e njalê kêtû samuc tec gêboanj anja têtac lêlôm.

⁴⁵ Aê aoc gêoc awê, tanj kêkênj gêwiñ gebe binj, tanj Apômtau kêsôm gêdênj enj nanj, oc êtu tônj.”

Marianê wê lambinjja

⁴⁶ Go Maria kêsôm gebe

“Aêjoc njalêlôm gêoc Apômtau sa

⁴⁷ ma katuc kêtû samuc njoc kêsîwaga Anôtô,

⁴⁸ gebe gewec gêdênj nê sakinjwagao njadma aê,

tec galoc gôlôac togôlôac samob oc awenj êoc aê.

⁴⁹ Gebe enj njac lai njatau gêgôm gênsêga kêtû aêna, ênê njaê dabunj.

⁵⁰ Enj taê walô gôlôac togôlôac, tanj têtêc enj nanj.

⁵¹ Ênê lêma gêgôm gêj njac lai

ma kêtâ lau, tanj nêj njalêlôm sêkianj tauñ sa nanj, salinj-salinj sêja.

⁵² Enj kêtinj gôlinjwaga njajanja anja nêj lêpônj su ma ketoc lau njadma sa.

53 Lau tañ mo gêjô êsêac nañ, tec kékêñ gêñ njam gêjam êsêac aucgen ma kêtin lau tolêlôm su tolemeñ sawagen.

54 Eñ gêjam nê sakinwaga Israel sa taê gêjam nê moasin

55 kêtôm bin, tañ gêjac mata gédên aêac tamenji Abraham to nê wakuc nañ, ma ênêc enden tôngên.”

56 Maria gêmoa gêwiñ Elisabet amboac ajôñ têlêac, go gêmu gêja nê gamênj kêtiam.

Joan têna kékôc enj

57 Têm Elisabet êkôc ñapalêña kédabinj, tec kékôc ñapalê ñac tenj.

58 Ma ênê lau, tañ nêñ sackapoagêdô gédênj tau nañ, to nêñ tawanj sêñô Apômtau gégôm nê taê walô ñanô kêsâ kèpi enj ñawae ma têtac ñajam kêsâ sêwiñ enj.

59 Ñabêc kêtû 8 ma sêkac sa sêja sebe sêsa ñapalê tau ma sê tama Sakaria nê ñaê êpi enj.

60 Mago têna kêsôm gebe “Masi, taê ênê ñaê gebe Joan.”

61 Tec êsêac sêsôm gédênj enj gebe “Nêm lau tenj sêmoa ondoc, tañ nêñ ñaê amboac tonanj.”

62 Ma sêjac kajo tama gebe mênjtau êsôm acgom.

63 Tec enj gêjam dôñdônj gebe sêkênj tapele saunj tenj êndênj enj ma keto gebe “Ênê ñaê Joan.” Ma samob sê taênj.

64 Ma sep tagenj awasunj to imbêla kêtû golonj ma kêsôm bin lasê to kêlanem Anôtô.

65 Ma nêñ lau samob, tañ nêñ sackapoagêdô gédênj tau nañ, têtêc taunj. Ma lau samob sêjam binj tau kêtû binjalôm e gêjam lau, tañ sêngônj Judaia ñagamênj lôcña nañ, auc samucgenj.

66 Êsêac samob, tañ sêñô binj tau nañ, taênj gêjam gêc nêñ ñalêlômgenj gebe “Ñapalê tonec amboac ondoc.” Êsêac sêlic gebe Apômtau lêma gêwiñ enj.

Sakaria geoc bill lasê

67 Ma Ñalau Dabunj gêjam tama Sakaria auc e geoc binj lasê ma kêsôm gebe

68 “Aê jalambinj Apômtau, Israelnêñ Anôtô, gebe kêtû ñaclenj mênjgêjam nê lau kêsî.

69 Eñ kékêñ kêsîwaga tonjaclai tec mênjkêsâ anja nê sakinwaga Dawid nê gôlôac,

70 kêtôm enj tau kêsôm kêsâ nê propete dabunj gêmunja awesunj gebe

71 ênam aêac kêsî anja nañ ñacjo to anja lau samob, tañ sêkênj kîsa aêac nañ lemenj.

72 Eñ taê walô aêac tamenji to taê gêjam nê poac dabunj.

73 Eñ gêjac mata binj to kêtôc lêma gédênj tamenji Abraham gebe

74 ênam aêac kêsî anja nañ ñacjo lemenj ma êkênj aêac tanam sakinj enj tatêc taunj atom.

75 Tatu lau dabunj to gédênj tamoa en lanjônêmña êtôm aêacnêñ têm samob.

76 Ma aôm ñapalêenec, lau oc sêsam aôm gebe Lôlôc Natau nê propete.

Aôm oc ômunj Apômtau gebe ômansanj ênê intêna.

77 Aôm oc ôkênj ênê lau sêjala moasinj, tañ ñam kêsêp kêsuc nêñ sec ôkwiña.

78 Aêacnêñ Anôtô taê walô aêac ñanô tec êkênj ñawê mênjêsa anja lôlôc gebe êtu ñaclenj aêac

79 ma êpô êsêac, tañ sêngônj gêsunjbôm to gêmacanô ñakanuc nañ,

to êwê aêac enjkañ katôgenj tasa lêñ binjalôña.”

80 Ñapalê tau kêtû kapôênj ma nê kauc taê gêjam binj ñapep, go jagêmoa gamênj sawa e gédênj bêc, tañ kêtôc tau gédênj lau Israel nañ.

2

Jesu têna kékôc enj

(Mat 1:18-25)

1 Gédênj ñasawa tonanj kaisara Augustu kêjatu binj tenj gebe teto lau samob, tañ sêngônj nom samucgenj nañ, nêñ ñaê sa.

2 Kôm tau tonanj sêjac m gédênj gôlinwaga Surianja Kuren gêngônj,

3 ma lau samob dêdi sêja nêñ malacmókê gédênj-gédênjenj gebe teto êsêac.

4 Tec Josep anja malac Galilaiianja Nasaret kèpi Judaia gêja Dawidnê malac, ñaê Betlehem, gebe enj anja Dawidnê gôlôac taunj nêñ.

5 Eñ gebe teto êsêagêc nê awê Maria, tañ sê êsêagêc dèdênj taunj nañ, ma awê tau kékêkam ñapalê gêmoa.

6 Agêc jasêngônj tonanj e têm Maria êkôc ñapalêña kédabinj.

7 Tec kékôc latu ñamêc, nañ kékwa enj ña obo auc ma ketoc enj gêc bôcnênj sac tenj, gebe nêñ gamênj ñasawa tenj gêc andu ñaclenja atom.

Gejobwaga to anjela

8 Ma gamênj tonanj ñagejobwaga sêmoa jasejop nêñ domba gédênj gèbêc sêmoa oba.

9 Tec Apômtaunê anjela tenj gêô lasê gédênj êsêac e Apômtaunê ñawasi kèpô êsêac gêjam aucgen ma nêñ ñalêlôm ñatutuc ñanô.

10 Tec anjela kêsôm gédênj êsêac gebe “Atêc taôm atom, alicgac me, aê jasôm ñawae ñajam atu samucña tenj êndênj amac, ñawae tau oc êtu tapa ênam lau samucgenj auc.

11 Galoc tonec amacnê m kêsiwaga Apômtau Kilisi kêt u ñamalac ança Dawidnê malac.

12 Amac ajala enj êndên ñabelo tonec gebe Atap ñapalê dedec tenj sa, tanj sêkwê enj ña obo auc ma sêkên enj gêc bôcnênj sac.”

13 Ma sep tagen lau sinj undambênja taêsam mênsewinj anjela tau ma sêlanem Anôtô gebe

14 “Anôtônê wae êsa ança lôlôc ma binjalô ênêc nom, tanj Anôtô gêlic lau tau ñajam.”

15 Anjela têtaij tauj su ança êsêacnênj sêmu sêja undambê acgom, go gejobwaga sêsôm gêdênj tauj gebe “Ajôc, tawac Betlehem ma talic binj, tanj mênjkêsa ma Apômtau kêkênj ñawae gêdênj aêac nanj acgom.”

16 Ma ac sêsaic taunjenj sêja e têtap Maria agêc Josep sa ma sêlic ñapalê dedec tau gêc sac.

17 Sêlic su ma têdônj binj, tanj anjela kêsôm kêpi ñapalê tau nanj, gêdênj êsêac.

18 Ma lau samob, tanj sênô binj nanj gejobwaga sêjac minj nanj, sê taênj ñanô.

19 Ma Maria kêmasanj binj samob tonanj ñai ñapep ma taê gêjam gêc nê ñalêlôm.

20 Gejobwaga sêmu sêja ma awenj gêôc Anôtô to sêlanem enj kêt u binj samob, tanj sênô to sêlic kêtôm anjela kêsôm gêdênj êsêac nanjja.

Sê Jesunê ñaê

21 Bêc kêt u 8, go sêsa ñapalê tau ma sê ênê ñaê, tanj anjela kêsam gêdênj enj gêc têna têtacêlôm atomgenj nanj, gebe Jesu.

Têtôc ñapalê tau anja lôm dabuj

22 Têm sêmbuj ñatêmui sunja gêbacnê kêtôm Mosenê binjsu, go Maria agêc Josep sêkôc ñapalê sêpi Jerusalem sêja sebe sênsuj enj êndênj Apômtau.

23 Ac sêgôm kêtôm binj, tanj teto gêc Apômtaunê binjsu gebe “Ñamêc samob, tanj tenenji sêkôc nanj, sênam dabuj êsêac ñapep, gebe têt u Apômtaunê gênj.”

24 Ma agêc sêkênj da kêtôm binj, tanj sêsôm gêc Apômtaunê binjsu gebe “Monjôm luagêc me balôsi ñalatu luagêc.”

25 Gêdênj tonanj ñac tenj, nê ñaê Simeon, gêmôa Jerusalem. Ñac tau enj ñac gêdênj to ôli andanj Anôtô ma géônj Israelnênj binjalô ñam gêmôa ma Ñalau Dabuj gêjam enj auc.

26 Ñalau Dabuj tau gêwa sa gêdênj enj gebe êmac êndu atom e êlic Apômtaunê Kilisi acgom.

27 Tec Ñalau Dabuj gêôc enj kêsô lôm dabuj gêja. Ma gêdênj tanj têna agêc tama sêkôc ñapalê Jesu sêsô sêja sebe nasênjôm gênj êtôm binjsu ñajatu nanj,

28 tec Simeon kêsip enj sa ma kêlanem Anôtô gebe

29 “Apômtau, galoc ôkôc nê m ñacsakinj aê tobinjalôgenj jawac êtôm nê m binj,

30 gebe matocanô galic nê m moasinj ñam,

31 tanj kômasanj gêc awêgerj nanj, gebe lau samob sêlicña.

32 Enj oc êtu ja êpô lau samuc to êtu nê m lau Israel nênj ñawasi.”

33 Tama agêc têna sê taênj binj, tanj sêsôm kêpi ñapalê nanj.

34 Go Simeon gêjam mec êsêac ma kêsôm gêdênj têna Maria gebe “Gôlicgac me, ñapalê tonec oc êngôm Israelnênj lau taêsam sembenj to sêndi sa. Lau ñagêdô oc sêsnac enj êtu mu, mago ñagêdô oc sêsôm sêôc aucgenj.

35 Binj tonanj êsa gebe eoc lau taêsam nênj ñalêlôm ñabinj lasê. Ma aôm taôm nê m ñalêlôm oc epenj aôm êtôm kê m kêkô nê m ñalêlôm.”

36 Go Panuel latu, propete tenj, gêngônj, ñaê Ana. Awê tonanj ança Asernê gôlôalc. Ênê jala taêsam ñanô. Enj gêmôa awêtakinjenj e gêjam ñac sa ma agêc sêmoa sêwinj tauj jala 7,

37 go kêt u awêtuc gêngônj e nê jala kêt u 84. Mago gêwi lôm dabuj sinj atom, gêjam sakinj Anôtô ma gêjam dabuj mo to ketenj mec kêtôm gêbêc to gelenjenj.

38 Gêdênj ñasawa tecenanjenj enj géô lasê jagêjam danje Anôtô ma gêwa ñapalê sa gêdênj lau samob, tanj sêônj têm Anôtô ênam Jerusalem kêsinja nanj.

Sêmu sêja Nasaret

39 Sêjac dabij gênj samob kêtôm Apômtaunê binjsu ñajatu e gêbacnê acgom, go sêmu sêja Galilaia jasênjônj nênj malac Nasaret.

40 Ñapalê kêtôp e kêt u kapônj ma mêtê gêjam enj auc to Anôtônê moasinj kêpi enj.

Ñapalê Jesu gêngônj lôm dabuj

41 Kêtôm jalagenj Jesu têna agêc tama sêpi Jerusalem sêja sêlic omsêga Pasa.

42 Gêdênj tanj ñapalê Jesu nê jala kêt u 12 nanj, ac sêmu sêpi sêja kêtôm omsêga ñamêtê.

43 Pasa gêbacnê, go êsêac sêc sêmu sêja ma ñapalê Jesu gacgenj gêngônj Jerusalem, ma têna agêc tama sêjam kauc.

44 Êsêagêc seboc enj oc gêwinj nênj lau ñagêdô, tec sêsêlênj oc samuc tenj ma sêsôm enj anja nênj tawanj to lau ôlinj andanj taujja,

45 e têtap enj sa atom. Tec sêmu sêja Jerusalem jasêsôm enj.

46 Sêsôm sêmoa e bêc têtêac gêjanja acgom, go têtap enj sa gêngônj lôm dabuj kêsêp lau-mêtêwaga ñalêlôm gênjô êsêacnênj binj ma kêt u kênac-kênac êsêac.

⁴⁷ Ma samob, tanj sêjô êjê biñ nanj, sêñac lemenj kêtú ênê kauc to biñ, tanj gêjô êsêac awenjanjanja.

⁴⁸ Agêc sêlic enj e têtakê ma têna kêsôm gêdêñ enj gebe "Latucenec, amboac ondoc, tec gôgôm aêagêc amboac tonanj. Ôlic acgom, aêagêc tamam asôm aôm totaêñ-totaênjenj tec amoa."

⁴⁹ Ma enj kêsôm gêdêñ êsêagêc gebe "Agêc asôm aê kêtú asagenjanja. Agêc alic njoc njalêlôm kêtac aê gebe jamoa Tamocnê andu nec atom me."

⁵⁰ Ma biñ, tanj enj kêsôm gêdêñ êsêagêc nanj, agêc sêjala njam atom.

⁵¹ Go gêwiñ êsêagêc ac sêsêp Nasaret sêja ma enj tanja wamu êsêagêc njapep ma têna kêmasanj biñ samob tonanj njai gñc nê njalêlôm.

⁵² Jesu kêtôp to nê kauc mêtêña kêsá gêwiñ ma Anôtô to njamalac têtac gêwiñ enj.

3

Njackêsagu Joan gêjam mêtê

(*Mat 3:1-12; Mar 1:1-8; Joan 1:19-28*)

¹ Kaisara Tiberi gêjam gôlinj lau e njajala kêtú 15, Ponti Pilata kêtú gôlinjwaga Judaianja, Herodo kêtú kasêga Gallilaianja, têwa Pilip kêtú kasêga Ituraia to gamêñ Trakonitinja, Lusani kêtú kasêga Abileneña,

² ma Anas agêc Kaiapa têtú dabunjsêga sêmoa. Gêdêñ tèm tonanj Anôtônê biñ gêdêñ Sakaria latu Joan, tanj gêmoo gamêñ sawa nanj gêja.

³ Njac tau tonanj gêjac laoc gamêñ Jordannja samob ma gêjam mêtê lau gebe "Anam taôm ôkwi to alinj sanju, ma Anôtô êsuc nêsec ôkwi."

⁴ Biñ tonanj kêtôm biñ, tanj propete Jesaia keto kêsêp nê buku gebe

"Njac tenj gêmôc awa tonec gêmoo gamêñ sawa gebe

'Amasanj gamêñ Apômtau esêlê a

to amêtôc ênê intêna êtu solop.

⁵ Sênsunj gaboanj samob auc to sensenj lôc to gamêñ njabau êtu tapa

ma sêmêtôc njapoalic samob êtu solop

to sêmansanj intêna kalonj-kalonj njatip êsa.

⁶ Ma njamalac samob sêlic Anôtônê lêñ ênam njamalac kêsinja."

⁷ Lau taêsam dêdêñ enj sêja sebe sêlinj ênê sanju. Enj kêsôm gêdêñ êsêac gebe "Moac njalatu amac, asa gêwa sa gêdêñ amac gebe awê Anôtônê têtac njandanj, tanj mênêsa nanj sa.

⁸ Anam njanô êwa amac sa gebe ajam taôm ôkwiñ acgom. Ma asôm êndêñ taôm gebe 'Abraham kêtú aêac tamenj,' nec atom. Aê jasôm êndêñ amac gebe Anôtô kêtôm gebe êñu poc tonec njai sa têtú Abrahamnê latui.

⁹ Ki njamata gêdêñ kawakac tec gêc. Amboac tonanj ka samob, tanj sêjam njanô njajam atom nanj, oc êsap su ma êmbalinj êpi ja êna."

¹⁰ Ma lau samob sêjam kênac Joan gebe "Aêac oc anjôm amboac ondocgenj."

¹¹ Tec enj gêjô êsêac awenjanja gebe "Njac tenj nê njakwê luagêc embe ênêc, nanj êkêñ tenj êndêñ njac, tanj nê njakwê masi nanj. Ma njac tenj nê mo embe ênêc, nanj êñgôm amboac tonanj."

¹² Go telonj njagêdô dêdêñ enj sêja amboac tonanj gebe ênsanjju êsêac, tec têtú kênac enj gebe "Mêtêmôkê, aêac anjôm amboac ondocgenj."

¹³ Tec enj kêsôm gêdêñ êsêac gebe "Akôc gêñ anja launêñ êlêlêc njaoñi, tanj sêsakinj amac nanj su atom."

¹⁴ Ma sinjwaga njagêdô têtú kênac enj amboac tonanjjenj gebe "Ma aêac nec oc anjôm amboac ondoc." Tec enj kêsôm gêdêñ êsêac gebe "Anjôlinj biñ to alênsu lau e anjngo êsêacnêñ gêñ su atom. Njaoñi tanj gêjô nêsec kôm nanj, akôc ma kêtôm."

¹⁵ Lau samob taênj gêjam biñ jakêsa-jakêsa ma sêjam kênac tauñ gêc nêñ njalêlômña kêtú Joanña gebe "Moae enj Kilisi tau tonec nec."

¹⁶ Tec Joan gêjô êsêac awenjanja ma kêsôm gêdêñ êsêac samob gebe "Aê tec kasagu amac njabu, mago njac tenj oc êmêñ, enj njac lai kêlêlêc aê su. Aê katôm gebe janac pêla ênê atapa njalêkônj atom. Njac tonanj tec oc ênsanjju amac njabu Dabunj to ja.

¹⁷ Enj lêma kêkam lala sekolonj gêñja gebe êtinj gêñ njapaôma ma ênac njanô sa êpi nê andu-gêñ-njanôña êna, go njapaôma êkên êpi ja, tanj êsa njapanj nanj."

¹⁸ Joan gêjac binjsu lau njai biñ njagêdô taêsam gêwiñ to gêwa njawae njajam sa gêdêñ êsêac.

¹⁹ Mago kasêga Herodo, tanj Joan gêbu enj kêtú têtwanê awê Herodia to sec samob, tanj Herodo gêgôm nanjanja,

²⁰ njac tau kêsâlê sec tonec gêsac njagêwiñ gebe kêlai Joan auc gêñgônj andu kapoacwalônja.

Jesu gêlinj sanju

(*Mat 3:13-17; Mar 1:9-11*)

²¹ Gêdêñ tanj lau samob sêlinj sanju nanj, Jesu gêlinj gêwiñ. Ketenj mec gêmoo ma undambê gêña

²² e Njalau Dabuŋ gêjam balôsi laŋô kêsêp mênjgêsac enj ñaô, ma awa tenj anġa undambê kêsâ gebe “Aêŋoc Latuc tau aôm, tec têtêc gêwiŋ to galic aôm ñajam.”

Jesunê ñam

(*Mat 1:1-17*)

²³ Jesunê jala amboac 30 ma gêjac m nê kôm. Ma lau sebec enj Josep latu, naŋ Êli latu,
²⁴ naŋ Matat latu, naŋ Lewi latu, naŋ Melki latu, naŋ Janai latu, naŋ Josep latu,
²⁵ naŋ Matatia latu, naŋ Amos latu, nlaŋ Naum latu, naŋ Esli latu, naŋ Nagai latu,
²⁶ naŋ Mat latu, naŋ Matatia latu, naŋ Semein latu, naŋ Josek latu, naŋ Joda latu,
²⁷ naŋ Joanan latu, naŋ Resa latu, naŋ Serubabel latu, naŋ Sealtiel latu, naŋ Neri latu,
²⁸ naŋ Melki latu, naŋ Adi latu, naŋ Kosam latu, naŋ Elmadam latu, naŋ Er latu,
²⁹ naŋ Josua latu, naŋ Elieser latu, naŋ Jorim latu, naŋ Matat latu, naŋ Lewi latu,
³⁰ naŋ Simeon latu, naŋ Juda latu, naŋ Josep latu, naŋ Jonam latu, naŋ Eliakim latu,
³¹ naŋ Melea latu, naŋ Mena latu, naŋ Matata latu, naŋ Natan latu, naŋ Dawid latu,
³² naŋ Isai latu, naŋ Obed latu, naŋ Boas latu, naŋ Sala latu, naŋ Nason latu,
³³ naŋ Aminadab latu, naŋ Admin latu, naŋ Ami latu, naŋ Hesron latu, naŋ Peres latu,
naŋ Juda latu,
³⁴ naŋ Jakob latu, naŋ Isak latu, naŋ Abraham latu, naŋ Tara latu, naŋ Nahor latu,
³⁵ naŋ Serug latu, naŋ Reu latu, naŋ Peleg latu, naŋ Eber latu, naŋ Sela latu,
³⁶ naŋ Kainan latu, naŋ Arpaksad latu, naŋ Sem latu, naŋ Noa latu, naŋ Lamek latu,
³⁷ naŋ Metusala latu, naŋ Enok latu, naŋ Jared latu, naŋ Mahalalel latu, naŋ Kainan latu,
³⁸ naŋ Enos latu, naŋ Set latu, naŋ Adam latu, naŋ Anôtô latu.

4

Sadaŋ kêlêtôm Jesu

(*Mat 4:1-11; Mar 1:12-13*)

¹ Njalau Dabuŋ gêjam Jesu auc, go gêmu anġa Jordan gêja ma Njalau Dêbu ŋ gêwê enj gêjac laoc gamêŋ sawaŋen gêmoa,
² e kêtôm bêc 40 ma Sadaŋ kêlêtôm enj. Jesu genj gêŋ atom e bêc samob tonan gêbacnê, tec mo gêjô enj.
³ Ma Sadaŋ kêsôm gêdêŋ enj gebe “Embe Anôtônê Latu aôm, naŋ ôsôm poc tonec êtu mo.”
⁴ Jesu gêjô enj awa gebe “Teto gêc gebe ‘Mo tagen êôc ñamalac tôŋ atom.’ ”
⁵ Ma gêwê enj kêpi jakêtôc gamêŋ nomŋa samob gêdêŋ enj eb tagen.
⁶ Ma Sadaŋ kêsôm gêdêŋ enj gebe “Aê gabe jakêŋ ñaclai samob tônê tonjawasigenj êndêŋ aôm gebe sêkêŋ gêdêŋ aê. Ma aê embe jakêŋ êndêŋ ñac tenj, oc jakêŋ.
⁷ Amboac tonan embe ôpôŋ amdudc êndêŋ aê, go gêŋ tau samob êtu aômnmê.”
⁸ Tec Jesu gêjô enj awa ma kêsôm gêdêŋ enj gebe “Teto gêc gebe ‘Ôpôŋ amdudc êndêŋ Apômtau, aômnmê Anôtô, ma ônam sakiŋ enj taugen.’ ”
⁹ Go Sadaŋ gêwê Jesu agêc sêpi Jerusalem jaketoc enj kêkô lôm dabuŋ ñasalôm ñalami ma kêsôm gêdêŋ enj gebe “Aôm embe Anôtônê Latu, go u taôm anġa tonec ôna,
¹⁰ gebe teto gêc gebe ‘Enj oc êsakiŋ nê anġa êtu aômŋa gebe mênjsejop aôm
¹¹ to sêsip aôm ña lemenġen gebe ôndiŋ amkaiŋ êpi poc atom.’ ”
¹² Tec Jesu gêjô enj awa gebe “Binj gêc gebe ‘Ônsaê Apômtau, aômnmê Anôtô, atom.’ ”
¹³ Sadaŋ kêsâ enj kêpi binj samob tonan e gêbacnê, go gêwi enj siŋ gebe êmoa e noc tenj acgom.

Jesu gêjac m nê kôm anġa Galilaia

(*Mat 4:12-17; Mar 1:11-15*)

¹⁴ Go Njalau Dabuŋ kêkac Jesu gêmu gêja Galilaia, ma nê wae kêsâ kêtôm gamêŋ tau ñamadinj samob gêja.
¹⁵ Enj kêdôŋ êsêac anġa nêŋ lôm e samob sêlambiŋ enj.

Jesunê lau têtij enj anġa Nasaret

(*Mat 13:53-58; Mar 6:1-6*)

¹⁶ Enj gêô lasê Nasaret, naŋ êsêac sêlôm enj ñapalêġen e kêtû kapôŋen anġa tonan. Ma gêdêŋ sabat kêsô lôm gêja amboac gêgôm-gêgôm gêmoa, ma gêdi sa gebe êsam mêtê lasê.

¹⁷ Tec sêkêŋ propete Jesaia nê buku gêdêŋ enj ma kêlaiŋ buku tau e kêtap ñalô, tarj teto gêc naŋ sa gebe

¹⁸ “Apômtaunê Njalau kêpi aê.

Enj genj oso aê gebe jasôm ñawae ñajam lasê êndêŋ lau ñalêlôm sawa.

Enj kêsakiŋ aê gebe jasôm lasê êndêŋ lau, tarj sêŋġôŋ kapoacwalô naŋ, gebe sêŋgamboac êsêac su,

ma êndêŋ materpecc gebe sêlic gamêŋ êtiam,

to êndên lau, tañ ñamalac sêgôm êsêac êndu-êndu gebe sêmoa nêñ lêtêgen

¹⁹ to jasôm Apômtau ênam lau kési ñajala lasê.”

²⁰ Go Jesu kélun buku sa jakêkên gédên sakinwaga ma gêngôn sic. Ma lau samob, tañ sêngôn lôm nan, materj gê enjen.

²¹ Ma enj gêoc awa sa ma kêsôm gédên êsêac gebe “Binj tañ teto gêc ma tanjemsun anjô nan, kêtû anô gédên ocsalô tonec.”

²² Lau samob sêjô ênê binj moasinj, tañ kêsôm kêsa awa nan, ñajam-ñajam e sê taêñ ma sêsôm gebe “Ñac tonec Josep latu atom me.”

²³ Tec enj kêsôm gédên êsêac gebe “Kec, galoc oc abe asôm binjêdem tonec êndênj aê gebe ‘Dokta, ôngôm taôm ôlim ñajam êsamanj. Binj tañ aêac anjô gebe gôgôm anja Kapanau m nan, ôngôm anja taôm nêmalacmôkê amboac tonanj acgom.’”

²⁴ Go kêsôm gebe “Binjanô, aê jasôm êndênj amac gebe Propete tenj oc tetoc enj sa ñapap anja enj tau nê malacmôkê atom.

²⁵ Ma jasôm tenj tobijnanôgenj êwinj gebe Gédênj têm Elia gêmoo nan, undambê ñajana gêc e jala télêac ma ajôn 6 ma tóbôm kapôênj gêjam gamêñ samucgenj auc nan, awêtuc taêsam sêmoa Israel.

²⁶ Mago Anôtô kêsakinj Elia gédênj êsêacnênj tenj gêja atom, kêsakinj enj gédênj awêtuc, tañ gêngônj Sarepta Sidonna nan, taugenj gêja.

²⁷ Ma gédênj tañ propete Elisa gêmoo nan, kamoçbôm gwalêkinj sêmoa Israel. Mago êsêacnênj tenj kêtû selet atom, ñac Suriana Naeman taugenj.”

²⁸ Lau samob, tañ sêngônj lôm ma sêjô binj tau nan, têtac kêbôli auc ñanô.

²⁹ Tec dêdi ma têtin enj kêsa malacmagê gêja. Malac tau sêkwê gêc lôc. Tec sêwê enj jasêô lasê sêlic tau gebe têtin enj piñpanj êsêp êna.

³⁰ Mago enj gêsijn êsêac popoc kêsa ñalunjenj gêc gêja.

Ñac tonjalau sec

(Mar 1:21-28)

³¹ Jesu kêsêp malac Galilaijana Kapanauum gêja ma kêdônj êsêac gédênj sabat

³² e êsêac têtakê kêtû ênê mêtêña, gebe kêsôm binj tonjaclaigenj.

³³ Ma ñamalac tenj tonjalau ñatêmui gêngônj lôm, nanj gêmôc awa kapôênj gebe

³⁴ “Op, Jesu Nasaretja, aêacnênj asagenj ñagêdô gédênj taunj. Aôm gômôênj gebe onsenj aêac su me. Aê kajala aômgaç. Anôtônê ñac dabunj aômgaç.”

³⁵ Tec Jesu gec binj enj gebe “Awammê êsa ma ôsa anja ênê ôna.” Ma ñalau sec kêmônaj ñac tau gêmoo e gêu tau kêsêp êsêac ñalunjenj jagêc, go kêsa anja ñamalacnê gêja, mago gêgôm enj ôli kêtû sec atom.

³⁶ Tec êsêac samob têtakê e sêsôm gédênj taunj gebe “Binj tonec amboac ondoc. Enj kêjatu ñalau ñatêmui tonjaclaigenj amboac ñatau ma sêc sêsa sêja.”

³⁷ Ma ênê wae kêsa kêtôm gamêñ tonanj ña-malac samobgenj gêja.

Jesu gêgom lau taêsam ôlinj ñajam kêsa

(Mat 8:14-17; Mar 1:29-34)

³⁸ Jesu gêdi anja lôm kêsa jakêso Simonnê andu. Ma Simon tau lawao gêmac ôli ñawajaô kapôênj tec gêc, nanj êsêac tetenj enj kêtû awê taunja.

³⁹ Tec Jesu kêtû gasuc gêja e gêoc gadê enj, go gec binj ñawajaô ma gêwi enj sinj e gacgenj gêdi sa mênjgêjam sakinj êsêac.

⁴⁰ Oc jakêsêp acgom, go lau samob, tañ nêñ lau gêmac ñagêdô tokainj-tokainj sêc nanj, sejonj êsêac dêdênj Jesu sêja. Ma gêu lêma gêsac êsêac gédênj-gédênjenj ma gêgôm êsêac ôlinj ñajam kêsa.

⁴¹ Ma ñalau sec sêsa anja lau taêsam nêñ amboac tonanj. Êsêac sêwakic to sêsôm gebe “Anôtônê Latu aôm.” Ma Jesu gec binj êsêac to gêjac jao gebe sêsôm binj atom gebe êsêac sêjala gebe enj Kilisi tau.

Jesu gêjam mêtê gêmoo Judaia

(Mar 1:35-39)

⁴² Geleñja lasê, go Jesu gêdi kêsa gamêñ sawa tenj gêja. Ma lau sêsôm enj e têtap enj sa ma sebe sêngaminj enj gebe êwi êsêac sinj atom.

⁴³ Mago enj kêsôm gédênj êsêac gebe “Kôm tonec gêjac aê ñawae gebe jasôm ñawae ñajam Anôtônê gamêñja lasê êndênj malac ñagêdô êwinj, gebe Anôtô kêsakinj aê kêtû kôm tonanj.”

⁴⁴ Ma enj gêjam mêtê gêmoo lôm Judaianja.

5

Jesu kêkalem nê ñacseñomi ñamataña

(Mat 4:18-22; Mar 1:16-20)

¹ Nhabêc tenj Jesu kêkô bugêjactorj Genesaret ma lau taêsam sêkatorj enj sa sebe sêhông Anôtônê mêtê.

² Ma gêlic wanj luagêc sêpoac, mago lau inja sêwi wanj sinj jasêkwasinj nêh wasanj sêmoa.

³ Tec jakêpi wanj luagêc tonanj naterj, tanj natau Simon nanj, ma ketenj enj gebe êsu wanj su êkêh bau sinj sauŋgerj. Go gêngông sic ma kêdông mêtê gêdêh lau gêngông wanj.

⁴ Gêjac mata nê binj su ma kêsôm gêdêh Simon gebe “Asinj asa gêdim ana e au nêh wasanj êsêp gebe alô i.”

⁵ Tec Simon gêjô enj awa gebe “Mêtêmôkê, gêbêc samuc tonec aêac ajam wasanj e tekwenj gêbac ma atap njanô tenj sa atom. Mago kêtû aômnmê binjja tec najau wasanj êtiam.”

⁶ Sêu wasanj ma sêkêh i taêsam auc e gebe êngông wasanj êngic.

⁷ Tec sêjac kajo nêh lau wanj tenj gebe nasênam jaông sêwi ŋ êsêac, tec sêja ma sêjac i tulu kêsêp wanj lulu e gebe ênê.

⁸ Simon Petere gêlic e gêu tau jagêc Jesu akainjja ma kêsôm gebe “Apômtau, ômoa nêh lêtêgenj, gebe aê nac sec.”

⁹ Petere to lau samob, tanj sêwi enj nanj, têtakê kêtû i taêsam, tanj sêlô nanjja.

¹⁰ Sebedai latuagêc, Jakobo agêc Joanj, tanj sêwê kainj kôm sêwi Simon nanj, têtakê amboac tonanj. Go Jesu kês jm gêdêh Simon gebe “Ôtêc taôm atom, galoc oc ôlô ŋamalac amboac tonanj.”

¹¹ Ma êsêac sêsinj e jasêsô bau, go dedec nêh waba samob gêc ma têdaguc enj.

Jesu gêgôm nac tokamocbôm ôli najam kêsa

(Mat 8:1-4; Mar 1:40-45)

¹² Njasawa tenj Jesu gêmoa malac tenj ma nac tenj kamocbôm gêjam enj auc gêngông. Enj gêlic Jesu e gêu tau jagêc nom, go ketenj enj gebe “Apômtau, embe têtmac êwiŋ, go ôngôm aê jatu selec.”

¹³ Tec Jesu kêmêtôc lêma jakêmoasac enj ma kêsôm gebe “Aê gabe ôtu selec.” E gagcenj ênê kamocbôm gêwi enj sinj.

¹⁴ Jesu gêjac jao gebe “Ôsôm binj tonec êndêh lau tenj atom.” Ma kêjatu enj gebe “Naôtôc taôm êndêh dabunwaga ma ôkêh da êtu kôtu selecŋ a êtôm Mose kêjatu, gebe êwaka nêh binj sa êndêh êsêac.”

¹⁵ Tagenj Jesunê wae kêtû tapa kêlêlêc, tec lau taêsam sêkac sa sêmêh sebe sêhông ênê binj ma êngôm êsêacnêh gêmac tokainj-tokainj najam êsa.

¹⁶ Go enj kêtainj tau su kêsa gamêh sawanagenj jaketenj mec.

Jesu gêgôm nac natêkwa kêtû golonj ôli najam kêsa

(Mat 9:1-8; Mar 2:1-12)

¹⁷ Gêdêh bêc tenj Jesu kêdông mêtê gêmoa, ma Parisai to binjsutau anja malac Galilaa to Judaiaŋa samob ma anja Jerusalem mênjsêngông. Ma Apômtaunê naclai gêjam enj sa gêgôm lau gêmac najam kêsa.

¹⁸ Ma lau sêbalaŋ nac natêkwa kêtû golonj tenj kêsêp mê, tec têtû kêka-kêka sebe sejonj enj sêsô andu natetoc enj ênêc Jesu lanjônêmja.

¹⁹ Mago têtap lêh sejonj enj sêsô sênaŋa sa atom, gebe lau taêsam. Tec sêpi salôm jasêkip salôm sa ma sêlêwanj enj tomêgenj kêsêp ŋalunjenj jagêc Jesu lanjônêm.

²⁰ Jesu gêlic êsêac sêkêh gêwiŋ, tec kêsôm gebe “Nac tau, aê kasuc nêh sec ôkwigac.”

²¹ Ma binjsutau to Parisai sêôc awenj sa ma têtû kênac gebe “Nac tonec asa, tec kêsôm binj alôb-alôb amboac tonec nec. Asa gebe êsuc sec ôkwi, Anôtô taugenj.”

²² Mago Jesu kêjala binj, tanj êsêac taêh gêjam nanj, ma gêjô êsêac awenj gebe “Amboac ondoc tec taêm gêjam binj amboac tonanj gêc nêh ŋalêlômgenj.

²³ Binj ondoc oc tasôm ŋagaô. Tasôm tonec gebe ‘Aê kasuc aômnmê sec ôkwi’ nec, me tasôm gebe ‘Ôndi sa ma ôsêlêh.’

²⁴ Ma aê gabe amac ajala gebe ŋamalacnê Latu kêtû natau anja nom gebe êsuc sec ôkwi,” go kêsôm gêdêh nac natêkwa kêtû golonj gebe “Aê jasôm êndêh aôm gebe Ôndi sa. Ôluŋ nêh mê sa ma ôêc ôna nêh andu.”

²⁵ Nac tau gêdi sa sep tagenj gêdêh êsêac matenjanô sêlic, go kêluŋ nê mê, tanj enj gêc nanj, sa ma gêc gêja nê andu ma kêlanem Anôtô.

²⁶ Lau samob têtakê njanô ma sêlambinj Anôtô tonêh ŋalêlôm ŋatutucgenj ma sêsôm gebe “Ocsalô tonec aêac alic gêh kainj tenj.”

Jesu kêkalem Lewi

(Mat 9:9-13; Mar 2:13-17)

²⁷ Jesu gêgôm tonanj su, go kêsa gêja e gêlic telonj tenj, ŋaê Lewi, gêngông telonj maleŋ ma kêsôm gêdêh enj gebe “Ôndanjuc aê.”

²⁸ Tec nac tau gedec nê gêh samob gêcŋa ma gêdi kêdaguc Jesu gêja.

²⁹ Lewi gégôm moasin kapôhñ tej anja nê andu kêtú Jesuñ, ma telonj to lau ñagêdô taésam senj gêñ tau sêngônj sêwiñ êsêac.

³⁰ Tec Parisai to nêñ biñsutau têtú môsi ma sêsôm gêdêñ ênê ñacseñomi gebe “Amboac ondoc tec amac aenj to anôm gêñ anjônj awiñ telonj to lau sec nec.”

³¹ Ma Jesu gêjô êsêac awenj gebe “Lau ôlinj ñajam sêpô lêna tauñ kêtú doktañ atom, mago lau gêmec tec sêpô lêna.

³² Aê gamêñj gabe jakalem lau gêdêñ atom, jakalem lau secgeñ gebe sênam tauñ ôkwi.”

Biñ tanam dabuñ moñ

(Mat 9:14-17; Mar 2:18-22)

³³ Ma êsêac sêsôm gêdêñ Jesu gebe “Joanñê ñacseñomi sêjam dabuñ mo to teterj mec elêmê ma Parisainêñ ñacseñomi amboac tonaj. Mago aômñem nec senj to sênôm gêñ.”

³⁴ Tec Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Lau embe sêniñ awê ñamoasin, ma ñac-gebe-ênam-awêwaga êmoa êwiñ êsêac, oc amac akac êsêac gebe sênam dabuñ mo me. Masianô.

³⁵ Mago ñabêc oc mênêsa ma sêkôc ñac-gebe-ênam-awêwaga su anja êsêacnêñ. Êndêñ bêc tônê, go sênam dabuñ mo.”

³⁶ Go kêsôm biñgôlinj tej gêdêñ êsêac gêwiñ gebe “Lau tej sêkac obo ñatali su anja ñakwê wakuc gebe sêsi êpi ñakwê lanjwa atom. Embe sêngôm, go sêkac ñakwê wakuc êngic ma ñakwê wakuc ñatali naêtôm ñakwê lanjwa atom.

³⁷ Ma lau tej sêkêñ wain wakuc êsêp bôc ñaôlic lanjwa atom. Embe sêngôm, oc wain wakuc êôc ñaôlic êpoa e êtainj ma ñaôlic tau êtu sec.

³⁸ Takêñ wain wakuc êsêp ñaôlic wakuc ênamaj.

³⁹ Ma lau, taj sênôm wain lanjwa su nanj, sebe sênôm wain wakuc atom. Êsêac sêsôm gebe ‘Wain lanjwa ñajam kêlêlêc.’ ”

6

Ñacseñomi sesolop polom gêdêñ sabat

(Mat 12:1-8; Mar 2:23-28)

¹ Gêdêñ sabat tej Jesu kêsêlêñj gêmoa kôm polomña ñalêlôm, ma nê ñacseñomi sesolop polom ñanô mênjêlêsa popoc ma senj.

² Tec Parisainêñ ñagêdô sêsôm gebe “Amboac ondoc amac agôm gêñ, taj biñsu gêjac jao gebe danjôm êndêñ sabat atom nanj.”

³ Ma Jesu gêjô êsêac awenj gebe “Amac asam biñ, taj Dawid gégôm gêdêñ mo gêjô enj tau to êsêac, taj sêwiñ enj nanj, atom me.

⁴ Enj kêsô Anôtônê andu gêja ma kêkôc polom, taj sêkêñ gêdêñ Anôtô kêtú da nanj, mênjgenj to kêkêñ gêdêñ êsêac, taj sêwiñ enj nanj, senj amboac tonaj. Mago polom tau biñsu gêjac jao gebe lau tej sêniñ atom, dabuñwaga tau ñgenj.”

⁵ Tec Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Ñamalacné Latu kêtú sabat ñatau gêwiñ.”

Ñac lêma kêtú golonj ñajam kêsa

(Mat 12:9-14; Mar 3:1-6)

⁶ Gêdêñ sabat tej Jesu kêsô lôm gêja ma kêdônj êsêac. Ma ñac tej gêngônj tonaj, taj lêma anônja kêtú golonj.

⁷ Ma biñsutau to Parisai dêdib Jesu gebe moae êngôm ñac tau ôli ñajam êsa êndêñ sabat, sebe têtap lêñ sêngôlinj biñ êpi enja sa.

⁸ Mago Jesu kêjala êsêac taênj gêjam biñ tonaj tec kêsôm gêdêñ ñac lêma kêtú golonj gebe “Ôndi sa ôkô ñaluñ.” Ma ñac tau gêdi sa kêkô.

⁹ Ma Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Aê jatu kênac amac acgom, oc tatôm gebe tamoasinj lau me danjôm êsêac sec êndêñ sabat. Tanam katuñ kêsî me tajainj.”

¹⁰ Go mata gê êsêac gelom-gelom ma kêsôm gêdêñ ñac tau gebe “Ômêtôc lêmam.” Ñac tau kêmêtôc lêma e ñajam kêsa kêtiam.

¹¹ Tec êsêac têtac ñandarj gêôc nêñ ñalêlôm auc ma sêsôm ñabinj sêwiñ tauñ gebe sêngôm Jesu amboac ondoc.

Jesu kêjalij nê aposolo 12 sa

(Mat 10:1-4; Mar 3:13-19)

¹² Gêdêñ ñasawa tonaj Jesu kêpi lôc gêja gebe etenj mec. Tec gêbêc samuc tonaj keteñ mec gêdêñ Anôtô ñapanj

¹³ e gelenja lasê, go gêmôêc nê ñacseñomi mênkêjalij 12 sa anja êsêacnêñ ma kêsam êsêac gebe “Aposolo.”

¹⁴ Simon taj gê enj gebe Petere gêwiñ nanj, agêc lasi Andrea, ma Jakobo agêc Joanj, Pilip agêc Batolomai,

¹⁵ Matai agêc Tom, Alpainê latu Jakobo ma Simon, tañ sêsam enj gebe Seloto nanj,

¹⁶ Jakobonê latu Juda, go Juda Isariot, tañ geoc enj lasê nanj.

Jesu gêjam sakinj lau taêsam

(Mat 4:23-25)

¹⁷ Jesu gêwiñ êsêac sêsêp anja lôc sêmênj e sêsa nadenj tenj, go nê nacsenjomi pom kapôênj tenj ma lau nãgêdô taêsam anja malac Judaianja samob ma anja Jerusalem to anja gamênj gwêcnja Turu to Sidonnja sêwiñ.

¹⁸ Lau tonanj njai samob sêja sebe sêñjô ênê binj ma sebe enj êñgôm êsêacnêñj gêmac tokainj-tokainj njam êsa. Ma gêgôm êsêac, tañ njalau njatêmui kêlêsus êsêac nanj, njam kêsa amboac tonanj.

¹⁹ Njalai kêsa anja ênê, tec gêgôm samob ôlinj njam kêsa, amboac tonanj lau peberj sêgôm mocsac gebe sêmoasac enj.

Binj moasinj to binj ojaenja

(Mat 5:1-12)

²⁰ Jesu kêsa lanjôanô sa gêdêñj nê nacsenjomi ma kêsôm gebe

“Aê aoc êoc amac lau njalêlôm sawa, gebe Anôtônê gamênj kêtus amacnêm.

²¹ Aê aoc êoc amac, tañ mo gêjô amac galoc nanj, gebe oc aninj gêñj e êoc amac tôñj.

Aê aoc êoc amac, tañ galoc atanj nanj, gebe oc aômac.

²² “Aê aoc êoc amac embe njamalac têtac endec amac to sêmasuc ma sêmbu amac to sêsôm gebe amac lau sec êtu njamalacnê Latunja.

²³ Têmtac njam êsa êndêñj bêc ônê todlim êpigenj gebe amacnêm nãgêjô njam kapôênj gêc undambê. Êsêacnêñj lau njanô sêgôm gêñj tonanj gêdêñj propete amboac tonanj.

²⁴ “Ojae amac lau tolêlôm, gebe nêmoasinj tec akôc kwananj.

²⁵ Ojae amac, tañ galoc têtac kêkôc nanj, gebe mo oc êjô amac.

Ojae amac, tañ galoc aômac nanj, gebe amac oc têtac nãwapac to atanj.

²⁶ “Ojae amac, embe lau samob awenj aoc amac nanj, gebe êsêacnêñj lau njanô sêgôm gêñj tonanj gêdêñj propete dansanj kêtôm tonanj.

Têmtac êwiñ nêmoasinj

(Mat 5:38-48; 7:12)

²⁷ “Mago aê jasôm êndêñj amac, tec anjô aêñoc binj amoa nec, gebe Têmtac êwiñ nêmoasinj to amasinj êsêac, tañ têtac gedec amac nanj.

²⁸ Anam mec êsêac, tañ sêpuc boa amac, to atenj mec êtu lau, tañ sêsac amac nanja.

²⁹ Njac, tañ êtap aôm alimanô njamakenj nanj, ôkêñj njamakenj êndêñj enj êwiñ, ma njac tañ êjanjo nêmoasinj su nanj, ôngaminj obo êndêñj enj atom.

³⁰ Samob tañ teteñj gêñj êndêñj aôm nanj ôkêñj, ma êsêac, tañ sêkôc nêmoasinj su nanj, otenj êsêac gebe sêkêñj êm u êmênj êtiat atom.

³¹ Gêñj tañ amac abe lau sêngôm êndêñj amac nanj, taôm anjôm êndêñj êsêac.

³² “Embe têtac êwiñ lau, tañ têtac gêwiñ amac nanj, oc njanô amboac ondod, gebe lau sec têtac gêwiñ lau, tañ têtac gêwiñ êsêac nanj amboac tonanj.

³³ Ma embe amasinj lau, tañ sêmoasinj amac nanj, oc njanô amboac ondod. Lau sec sêgôm nêñj gêñj amboac tonanj.

³⁴ Ma embe akêñj gêñj êtu tôp êndêñj lau ma taêm êka gebe sênac nãtôp, oc njanô amboac ondod. Lau sec sêkêñj gêñj kêtus tôp gêdêñj lau amboac tonanj.

³⁵ Têmtac êwiñ nêmoasinj lau ma akêñj gêñj êsêac, taêm êka nãgêjô atom, go amacnêm nãgêjô njam êtu kapôênj ma atu Lôlôc Njatau latui, gebe enj kêtus lau têtac dani to lau sec nêñj nãgabêjam.

³⁶ Taêm walô lau amboac Tamemi taê walô.

Binj lamêlôc lauñja

(Mat 7:1-5)

³⁷ “Amêlôc lau atom, go Anôtô êmêlôc amac atom. Anac jatu lau atom, go Anôtô ênac jatu amac atom. Anac pêla lau, go Anôtô ênac pêla amac.

³⁸ Akêñj gêñj êndêñj lau, go Anôtô êkêñj gêñj êndêñj amac. Oc êkêñj gêñj êndêñj amac êsêp nêmoasinj gadob e mênêc ma ekolonj, go ênsalê nãgêdô ênsac nãgêlôc êwiñ, gebe dôñj, tañ anam dôñj lau nanj, oc Anôtô ênam dôñj amac.”

³⁹ Go Jesu kêsôm binjôlinj tonec gêdêñj êsêac gebe “Matapec tenj kêtôm gebe êwê matapec tenj atom. Agêc lulu oc sêtu tañj sêsêp sê sêna.

⁴⁰ Kwapuc tenj êlêlêc kwalam lanjwa atom. Mago kwapuc samob embe sênac dabinj nãpaj, go têtôm nêñj kwalam lanjwa.

⁴¹ “Asagenj gôlic ka nãsili, nanj gêgunj lasim mataanô, ma nãdambê, tañ kêkô taôm matamanô nanj, gôlic sapu.

⁴² Ma amboac ondoc ôsôm êndêñ lasim gebe 'Lasicenec, ondecgen ma jambuc ñasili, tanj gêgunj matamanô nanj sa.' Mago ka ñadambê, tanj kêkô aôm taôm matamanô nanj, gôlic sapu. Aôm dansarñtêna, ômbuc ka ñadambê anja taôm matamanô sa acgom e matamanô ñawa êsa, go ômbuc ñasili, tanj gêgunj lasim mataanô nanj sa.

Tajala ka enden ñanô
(Mat 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ "Ka ñajam oc ênam ñanô sec atom, ma ka sec oc ênam ñanô ñajam atom.

⁴⁴ Ka samob tajala êndêñ ñanô êndêñ-êndêñgenj. Sêpip jambô ñanô anja locgôm atom ma sêwa aijn anja okêm atom.

⁴⁵ Ñamalac ñajam kêtajn gêñ ñajam sa anja nê awa ñajam, tanj gêc nê ñalêlôm nanj, ma ñamalac sec kêtajn gêñ sec sa anja nê awa sec. Gebe gêñ, tanj gêlôc gêc nê ñalêlôm tonanj tec mênjêsa awasunj.

Ñac lulagêc sêkwê andu
(Mat 7:24-27)

⁴⁶ "Amboac ondoc, amac asam aê gebe 'Apômtau, Apômtau,' mago agôm binj, tanj kasôm nanj, ñanô kêsa atom.

⁴⁷ Lau samob, tanj dêdêñ aê sêmêñ to sêñô aêñoc binj ma sêgôm ñanô kêsa nanj, aê janam dôñ êsêac amboac tonec.

⁴⁸ Êsêac têtôm ñac, tanj kêkwê andu tenj. Enj kêkwê sê balingenj kêsêp gêja e poc kêkapiñ ñaalê tônj. Gêdêñ tanj bu kêsa kapôên nanj, ñasamac kêgasim jakêpi andu tau, mago kêwiwic jageo, gebe poc kêkapiñ tônj.

⁴⁹ Ma Ñac tanj gêñô binj, mago gêgôm ñanô kêsa atom nanj, kêtôm ñac, tanj kêkwê nê andu kêkô nom ñaô kêkwê alê kêsêp gêja atom. Ma bu kêsa kapôên jakêpi andu tau ma gacgenj kêku sa jagulunj tagenj."

7

Jesu gêgôm lau Rom nêñ kapitainê sakijnwaga ôli ñajam kêsa
(Mat 8:5-13)

¹ Jesu kêsîôm nê bi ñ samob tonanj gêdêñ lau sêñô su, go kêsêp Kapanauam gêja.

² Ma kapitai tenj nê sakijnwaga, tanj têtac gêwiñ enj nanj, gêmac jaonagenj gêc.

³ Tec nê ñatau gêñô Jesu ñawae ma kêsakinj Judanêñ lômmôkê dêdêñ enj sêja gebe tetenj enj mênjênam ênê sakijnwaga sa.

⁴ Lau tau jasêô lasê dêdêñ Jesu ma tetenj enj sepenj ducgenj gebe "Ôkêñ tanjam enjmanj,

⁵ gebe enj têtac gêwiñ aêacnêñ lau ma kêkwê aêacma lôm."

⁶ Tec Jesu gêwiñ êsêac gêja. Kêsêlêñ e gêjam andu ñasawa kêtû dambê, go kapitai kêsakinj nê lau jasêsôm gêdêñ enj gebe "Apômtau, ôjainj taôm atom, gebe aê galic tauc katôm gebe ôsô ñoc andu ñasalôm ñalabu ômôênj atom.

⁷ Aê galic tauc amboac tonanj, tec gabe jatoc tauc sa jandêñ aôm jawac atom. Amboac tonanj, ôsôm ña awamgenj ma ñoc ñacseñjom oc ôli ñajam êsa.

⁸ Gebe aê ñac tenj, tanj kasô lau kapôênj ñalabu ma sinjwaga sêsô aê ñalabu. Embe jasôm êndêñ ñac tenj gebe 'Ôna,' oc êna. Ma êndêñ ñac tenj gebe 'Omôênj,' oc êmêñ, ma êndêñ ñoc sakijnwaga gebe 'Ôñgôm gêñ tonec,' oc êñgôm."

⁹ Jesu gêñô binj tonanj e gêñac lêma ma kêsa tau ôkwi jakêsôm gêdêñ lau, tanj têdaguc enj nanj gebe "Lauac, anja Israelnêñ aê katap kêkêñj gêwiñ kapôênj amboac tonanj sa atomgenj."

¹⁰ Go lau, tanj kapitai kêsakinj êsêac nanj, sêmu sêja andu e sêlic sakijnwaga tau ôli ñajam kêsa.

Jesu gêñu awêtuc tenj latu mata jali kêsa

¹¹ Ñasawa baliñ atom, go Jesu gêja malac tenj ñaê Nain, ma nê ñacseñjomi to lau taêsam sêwê sêwiñ enj.

¹² Enj kêdabijn malac ñasacgêdô ma gêlic sêbalañ ñacmatê tenj sêsa sêmêñ, awêtuc tenj nê latu tagenj tonanj, tec lau malacña taêsam sêwiñ enj.

¹³ Apômtau gêlic awê tau e taê walô enj ma kêsôm gêdêñ enj gebe "Ôtanj atom."

¹⁴ Go kêtû gasuc jagêu lêma gêsac katapa e lausêbalañwaga têtû malô sêkô. Go kêsôm gebe "Ñapalê, aê jasôm aôm ôndi sa."

¹⁵ Ma ñacmatê gêdi gêñgônj e kêsôm binj lasê. Go Jesu kêkêñ enj gêdêñ têna gêja.

¹⁶ Lau samob têtakê ma sêlanem Anôtô gebe "Aêacnêñ propete kapôênj tenj mênjkêpi anja aêacnêñ ma Anôtô mênjkêtu ñaclenj nê lau."

¹⁷ Go ênê binj ñawae kêtû tapa anja Judaia tau to ñagamêñ ñamagêña samob gêja.

Ñackêsagu Joanj kêkêñ nê ñacseñjomi têtû kênac Jesu ñam
(Mat 11:2-19)

¹⁸ Ma Joannê nacsenomi sêkên gên samob tonan nawaê gêdên en. Tec gêmôêc nê nacsenjom luagêc

¹⁹ mên kêsakin êsêagêc gebe dêndên Apômtau sêna ma sêsôm gebe “Nac tan sêsôm sebe êmênna nan, nac tau aôm tonec, me aêac ansaê nac ten acgom.”

²⁰ Nac ulu tau dêdên Jesu sêja ma sêsôm gebe “Nackêsagu Joann kêsakin aêagêc tec adên aôm amên ma kêsôm gebe Nac tan sêsôm sebe êmênna nan, nac tau aôm tonec, me aêac ansaê nac ten acgom.”

²¹ Gêdên nasaawa tonan Jesu kêmoasin gêmac taêsam to lau ôlin kêtun êsêac ma nalam sec gêgôm êsêac nan, ôlin najam kêsa ma gêgôm matenpec taêsam sêlic gamên kêtiam.

²² Tec en gêjô êsêagêc awen gebe “Ana ma anac min gen, tan alic to anjô nan, êndên Joann gebe matenpec sêlic gamên kêtiam to magin kêsus sêsêlên, kamobôm têtun selet to tanenjurjbic sêjô bin, ma nacmatê dêdi sa to lau sêsôm nawaê najam lasê gêdên lau nalêlôm sawa.

²³ Ma aê aoc êoc êsêac, tan têtac lulu kêtun aêja atom.”

²⁴ Joannê nacjaen luagêc tonan sêc sêmu sêja acgom, go Jesu gêoc awa sa ma gêwa Joann sa gêdên lau gebe “Amac asa gamên sawa aja abe alic asagen. Abe alic sóbolec ten mu gêoc jakêsêp mênkêsêp me.

²⁵ Me aja abe alic asagen. Abe alic nac ten kêsô nakwê palê-palê me. Alicgac me, lau tan sêsô nakwê togên ma sêmoasin tanj ôlin nan, sêngôn kinên andugen.

²⁶ Me aja abe alic asagen. Abe alic propete ten me. Binjano, aê jasôm êndên amac gebe Nac tan kêlêlêc propete su.

²⁷ Nac tau tonan, tec teto bin kêpi en gebe ‘Anôtô kêsôm gebe Ôlic acgom, aê jasaki n hoc nacjaen êmur aôm naêmansan nêma intêna, tan gêc aôm lanjômênna nan.’

²⁸ Aê jasôm êndên amac gebe lau samob, tan lauo sêkôc êsêac nan, nê ten kêlêlêc Joann su atom. Mago nac saun, tan sêsam en kêtun namu anja Anôtônê gamên nan, kêlêlêc en su.”

²⁹ Lau samob to telon, tan sêjô bin tonan nan, tanen wamu Anôtônê bin, tan kêjatu jagêdên gen nan, sêlin Joannê sanju su.

³⁰ Mago Parisai to binjutau sêpô Anôtônê mêtê nagôlin, tan kêmasan kêtun êsêacna nan sin, tec sêlin ênê sanju atom.

³¹ “Aê janam dôj lau têtun tonecna êpi asagen, ma êsêac oc têtôn asa lau.

³² Êsêac têtôn napaê, tan sêngôn malaclun ma sêmoêc bin gelom tau gebe ‘Aêac ajac on, mago amac atê wê atom. Aêac atan tanjiboa, mago amac atan awin atom,

³³ Nackêsagu Joann gêmên e gen mo atom to gênôm wain atom, tec amac asôm gebe ‘Nalam sec ten gêgôm en.’

³⁴ Namalacnê Latu gêmên e gen to gênôm gên ma amac asôm gebe ‘Alic en lasamtêna to gênôm wain anaboa, telon to lau sec nêj nac enjoc.’

³⁵ Mago bin amboac tonan Anôtônê mêtê tokauc kêwaka tau sa kêpi êsêac, tan têtun ênê lau nan.”

Jesu kêtun nacjen Parisai Simon

³⁶ Parisainên ten keten Jesu gebe ênin gên êwin en. Tec Jesu kêsô Parisai tonan nê andu jagêngôn gebe ênin gên.

³⁷ Ma awê ten gêmoa malac tonan. En awê sec. En gêjô Jesu gen gên gêngôn Parisainê andu nawaê, tec kêkôc gêjmalu kêsêp kekec kwalam-kwalam ten.

³⁸ En jakêkô Jesu dêmoêmu kêsi akainna ma kêtan e matasulu gêgôm Jesu akain nawaambuc kêsa. Tec gêbun na môtêlaun ma kêlêlêc en akain ma gen oso na gêjmalu.

³⁹ Parisai tan kêkalem Jesu nan, gêlic ma taê gêjam gêc taugen gebe “Nac tonec embe propete ten, oc êlic awê tec kêmoasac en nec, to êjala ênê lên, gebe en awê sec.”

⁴⁰ Ma Jesu gêjô bin tau ma kêsôm gebe “Simon, aê gabe jasôm hoc bin ten êndên atom.” Go en kêsôm gebe “Mêtêmoêkê, ôsômman.”

⁴¹ Tec Jesu kêsôm gebe “Namac ten kêkên mone kêtun têtun gêdên nac luagêc. Nac ten nê têtun kêtôn denari 500, ma ten nê 50.

⁴² Êsêagêc têtôn gebe sênac têtun tau atom, tec natau gêwi nabin sin. Aôm gobe êsêagêcnên asa oc têtac êwin en êlêlêc.”

⁴³ Tec Simon gêjô Jesu awa gebe “Aê gabe nac, tan awa natau gêwi gên taêsam sin gêdên en nan.” Ma Jesu kêsôm gêdên en gebe “Kôsôm jagêdên.”

⁴⁴ Go Jesu kêkac tau ôkwi gêdên awê tau ma kêsôm gêdên Simon gebe “Aôm gêlic awê tonec me masi. Aê kasô nêma andu gamên, mago aôm kôkên bu ockainna gêdên aê atom, e en matasulugen gêgôm ockain nawaambuc kêsa ma gêbun na môtêlaun.

⁴⁵ Aôm kôlêlêc aê alicanô atom, mago gêdên tan aê kasô gamên e mênjêdên tonec en kêlêlêc ockain geden têngen tec gêmoa.

⁴⁶ Aôm goen oso môtêcapac na niptêkwi atom. Mago en tec gen oso ockain na gêjmalu.

47 Amboac tonañ jasôm êndêñ aôm gebe Ênê sec taêsam gêjaña, gebe enj têtac gêwiñ ñanô. Mago ñac, tañ nê sec luagêcgenj gêjaña nan, enj têtac gêwiñ ñacgegenj.”

48 Go Jesu kêsôm gédêñ awê tau gebe “Aômnêm sec aê kasuc ôkwi su.”

49 Ma lau, tañ senj gêñ sêngônj sêwiñ enj nan, sêoc aweñ sa ma sêsôm gédêñ tauñ gebe “Ñac tonec asa, tec kêsuc sec tau ôkwi gêwiñ nec.”

50 Go Jesu kêsôm gédêñ awê tau gebe “Kôkêñ gêwiñ, tec gêjam aôm kési. Ôêc ôna totêmtac malôgenj.”

8

Lauo tañ sêsêlêñ sêwiñ Jesu nanj

1 Nasawa sauñgenj, go Jesu kêsêlêñ kêsô malac sauñ to kapôênj ma gêjam mêtê to kêsôm ñawae ñajam Anôtônê gamêñña lasê. Ma ñacsenjomi 12 sêwiñ enj.

2 Ma lauo ñagêdô, tañ kêtij ñalau sec anja êsêacnêñ to gêgôm êsêacnêñ gêmac ñajam kêsa nanj, sêwiñ amboac tonañ, Maria tañ sêsam enj gebe Magdalaña, nanj ñalau sec 7 sêsa anja ênê nanj,

3 ma Herodonê gejobwaga Kusa nê awê Joana, ma Susana to lauo ñagêdô taêsam, tañ sêmoasiñ Jesu to nê ñacsenjomi ña nêñ gêñ tokainj-tokainj.

Biñgôliñ ñac kêpalip ñawêña

(Mat 13:1-9; Mar 4:1-9)

4 Ma gédêñ tañ lau taêsam sêkac sa to lau anja malac tomalac sêwê dêdêñ Jesu sêja nanj, enj kêsôm ña biñgôliñgenj gebe.

5 “Ñac-kêpalip-ñawêwaga tenj kêsa gêja gebe êpalip nê ñawê. Kêpalip gêmoa ma ñagêdô kêsêp intêna, nanj ñamalac sêka tônj ma moc, tañ sêmoa umbonj ñalabu nanj mênseñ su.

6 Ma ñagêdô gêsac poc ñaô, nanj kêpoa e su, go kêmlêñ, gebe nom ñawambuc gêc atom.

7 Ma ñagêdô kêsêp êcmôkê ñalêlôm, nanj êc kêpoa gêwiñ tec gejonj endu.

8 Ma ñagêdô kêsêp nom ñajam, tec kêpi jagêjam ñanô e kêtú dim 100.” Kêsôm biñ tonañ su, go gêmôêc gebe “Ñac tenj nê tanjasunj êñôña embe ênêc, nanj êñômanj.”

Biñgôliñ tau ñam

(Mat 13:10-17; Mar 4:10-12)

9 Ma ênê ñacsenjomi têtú kênac biñgôliñ tau ñam gédêñ Jesu.

10 Tec enj kêsôm gebe “Amac atap kauc sa, tec ajala Anôtônê gamêñ ñabinj ñalêlômña. Mago lau ñagêdô oc sêñô êtu biñgôliñgenj, gebe sêlic gêñ e amboac sêlic atom, ma sêñô binj e sêjala atom.

Jesu gêwa biñgôliñ ñac kêpalip ñawêña ñam sa

(Mat 13:18-23; Mar 4:13-20)

11 “Ma biñgôliñ ñam tau tonec gebe Ñawê kêtôm Anôtônê binj.

12 Êsêac tañ sêsêp intêna nanj, sêñô binj e Sadanj mênkêjanjgo binj su anja êsêacnêñ ñalêlôm gebe sêkêñ êwiñ atom ma sênanja.

13 Ma êsêac tañ sêsac poc ñaô nanj, gédêñ tañ sêñô binj nanj, sêkôc sa totêmtac ñajamgenj. Mago êsêacnêñ ñawakac masi. Ac sêkêñ gêwiñ ñasawa sauñgenj ma gédêñ noc lêtômña sêwi tauñ sinj.

14 Ma ônanj kêsêp êcmôkê nanj, êsêac tañ sêñô binj ma sêc sêja e gêñ Iêlôm-lêlôm to waba ma moasiñ ôliñña gejonj êsêac, tec nêñ ñanô kêtú gagwenj atom.

15 Ma ônanj kêsêp nom ñajam nanj, êsêac tañ sêñô binj e sêkôc sa tonêñ ñalêlôm mansanj to ñajam ma sêjam ñanô gedênj tónjenj.

Lamp kêkô suc ñalêlôm

(Mar 4:21-25)

16 “Ñac tenj êtuñ lamp ma êngênduc ña suc auc me êkêñ êsô pôpô ñalabu atom, etoc êkô jakainj ñaô gebe êsêac, tañ sêsô sêmêñ nanj, sêlic nawê.

17 Gebe gêñ samob, tañ kêsij tau nanj, sêkêñ êsa awê ma gêñ samob, tañ gêc lêlômgenj nanj, oc ñapuc êsa ma ênêc awêgenj.

18 “Amboac tonañ taêm ênam nêñ lêñ anô biñña acgom gebe ñac, tañ nê gêñ gêc nanj, oc êtap ñagêdô sa naêwiñ. Ma ñac tenj, tañ nê gêñ masi nanj, oc sêkôc ñakêsu, tañ enj geboc kêkôc nanj, su amboac tonanjenj.”

Jesu têna to lasii

(Mat 12:46-50; Mar 3:31-35)

19 Go Jesu têna to lasii dêdêñ enj sêja e têtôm gebe têtú gasuc enj atom gebe lau taêsam.

20 Tec lau sêsôm ñawae gédêñ Jesu gebe “Tênam to lasimi tê mênsekô dêmôêña sebe sêlic aôm.”

²¹ Mago enj gêjô êsêac awenj ma kêsôm gebe “Lau tanj sêjô Anôtônê binj ma sêgôm njanô kêsana njan, tec têtû aênoc tinoc to lasici.”

Jesu kêsôm mutêna kêtû malô

(Mat 8:23-27; Mar 4:35-41)

²² Njâbêc tenj acgom, go Jesu to nê njacsejomi sêpi warj tenj, ma enj kêsôm gêdêj êsêac gebe “Tanac êngic tana bugêjactoj njamakenj ônêja.” Tec ac sêlac sêja.

²³ Sêlac sêmoa ma enj gêc bêc. Go mu gêbuc njatêna mênkêjamunj bugêjactoj ma njadembom kêsâlê warj auc e sêmoa jageo.

²⁴ Tec njacsejomi têtû gasuc jasêjru enj ma sêsôm gebe “Mêtêmôke, mêtêmôkê, aêac oc dambac tanaja.” Tec enj mata gêlac ma gec binj mu to njadembom sec e kêtû malô to bêtônj kêsêp.

²⁵ Go kêsôm gêdêj êsêac gebe “Amac akêj gêwinj njanô gêc ondoci.” Ma êsêacnêj njalêlôm njatutuc e sêjac lemej ma sêsôm gêdêj taunj gebe “Njac tonec asa, tec kêtaju mu to bu ma tanj wamu gêdêj enj nec.”

Jesu gêgôm njac tonjalau sec ôli njam kêsana

(Mat 8:28-34; Mar 5:1-20)

²⁶ Go ac sêlac sêja Gadarenenêj gamêj, tanj gêc Galilaia njamakenj ônêja.

²⁷ Ma gêdêj tanj Jesu jakêpi bau nanj, njac tenj tonjalau sec kêsana anja malac jagêdac enj. Njac tau kêsô njakwê atom e njasawa njêngenj ma gêjgôj andu atom, gêmoa gamêj sêônjagenj.

²⁸ Enj gêlic Jesu e kêwakic ma gêu tau gêc enj akainja, go gêmôcêc nja awa kapôêj gebe “Lôlôc Njatau Anôtô nê Latu Jesu, aêagêcnêj asagenj njagêdô gêdêj taunj. Aê jatenj aôm gebe Ôlênsu aê atommanj.”

²⁹ Enj kêsôm binj tonanj gebe Jesu kêtaju njalau njatêmui gebe êsa anja njamalac tau nê êna. Gebe njalau tonanj kêsaiac enj todim-todim, tec sejoj enj ma sêbôêj enj nja kapoacwalô to sêsô enj akainj tøj. Mago enj kêmônaj gêj, tanj sêsô enj tøj njan gêngic-gêngic, ma njalau sec tau kêkac njamalac tonanj kêsana gamêj sawa gêja.

³⁰ Go Jesu kêtû kênac enj gebe “Aômnmêc njâê asa.” Ma enj kêsôm gebe “Legion,” gebe njalau sec taêsam sêsêp enj.

³¹ Go njalau tau tetenj Jesu gebe êmasuc êsêac sêsêp gamêj njakêlêndinj sec sêna atom.

³² Bôcanô tonj kapôêj tenj sejn gêj sêmoa gamêj tau njalôc, tec njalau tetenj Jesu gebe êlôc ma sêsêp bôc tonanj njalêlôm sêna. Tec Jesu gêlôc gêdêj êsêac.

³³ Tec njalau sec sêsa anja njamalac tonanj ma jasêsêp bôc tonanj njalêlôm sêja ma bôc tau totongenj sêsabi anja salic gulunj tagenj jasêsêp bugêjactoj ma sênom bu su.

³⁴ Lau bôc nja sêlic gêj tonanj ma sêc jasêsôm njawae anja malac to gamêj njakêtu gêdô.

³⁵ Tec lau sêsa sêja sebe sêlic gêj tau e jasêô lasê Jesu ma sêlic njac, tanj njalau sec sêsa anja ênê sêja nanj, nê kauc kêsana ma kêsô njakwê sa jagêjgôj Jesu akainja ma têtêc taunj njanô.

³⁶ Ma êsêac, tanj taunj matenjanô sêlic njac tonjalau sec ôli njam kêsana nanj, sêjac njaminj gêdêj êsêac gêwinj.

³⁷ Ma lau samob anja Gadarenenêj gamêj nêj njalêlôm njatutuc njanô, tec tetenj Jesu gebe êwi êsêac sinj. Tec Jesu kêpi warj ma gêc gêmu gêja kêtiam.

³⁸ Njac tau, tanj njalau sec sêsa anja ênê nanj, ketenj Jesu gebe êmoa êwinj enj. Mago Jesu gêwi enj sinj ma kêsôm gebe

³⁹ “Ômu ôna nêmu andu ma ônac minj gêj kapôêj, tanj Anôtô gêgôm gêdêj aôm nanj.” Tec enj gêc gêja ma kêsôm gêj, tanj Jesu gêgôm gêdêj enj nanj, lasê anja malac samucgenj.

Jairi latuo to awê, tanj kêmomasac Jesunê njakwê

(Mat 9:18-26; Mar 5:21-43)

⁴⁰ Lau samob sêôj Jesu sêjgôj e gêmu gêmêj kêtiam, tec sêkôc enj sa.

⁴¹ Ma lômmôkê tenj, njâê Jairi, jagêtu tau gêc Jesu akainja ma ketenj enj gebe êna ênê andu

⁴² gebe ênê latuo tagengenj, tanj nê jala kêtû 12 nanj, tec gêmêc e awa kêtû dambê su.

Jesu gêdi gêja ma lau taêsam sêkapij enj sa.

⁴³ Ma awê tenj gêjam dec kêtôm jala 12 ma gêjam ôli dokta kêkêj nê awa samob gêjana su. Mago tenj kêtôm gebe êngôm enj ôli njam êsana atom.

⁴⁴ Êj kêtû gasuc mênkêkô Jesu dêmôêmu ma kêmomasac ênê njakwê njalêsô, ma sep tagenj nê dec kêpa.

⁴⁵ Ma Jesu kêtû kênac gebe “Asa kêmomasac aê.” Tec êsêac samob sêpê taunj ma Petere kêsôm gebe “Mêtêmôkê, lau taêsam sêkapij aôm sa to têtinj aôm.”

⁴⁶ Ma Jesu kêsôm gebe “Tenj kêmomasac aê, tec kêsâê njac lai kêsana anja aênoc gêja.”

⁴⁷ Awê tau gêlic gebe oc êsinj tau êtôm atom, tec gêja tokêtênêpgejn jagêtu tau gêc Jesu akainja ma gêwa nê binj kêmomasac enj e gacgejn njam kêsana njam sa lau samob sêjô.

⁴⁸ Tec Jesu kêsôm gédêj enj gebe “Latucoenec, kôkên gêwiñ gêgôm aôm ñajam kêsa, ôêc ôna totêmtac malôgenj.”

⁴⁹ Jesu kêsôm biñ tonaj gêmôa ma ñac tenj anja lômmôkênê andu gêmênj ma kêsôm gebe “Latômô gêmâc êndugac, ôlênsañ Mêtêmôkê êtiam atom.”

⁵⁰ Jesu gêñô mago kêsôm gédêj Jairi gebe “Ôtêc taôm atom, ôkên êwiñgenj, go ñapalêo ñajam êsa.”

⁵¹ Go Jesu jagêô lasê andu ma gêlôc gédêj tenj gebe êpi andu êwiñ atom, Petere agêc Joañ ma Jakobo ma ñapalêo têna agêc tama taunjenj.

⁵² Lau samob têtanj to sêjam tanj sa kêtù ñapalêonja. Mago Jesu kêsôm gebe “Atanj atom, ñapalêo gêmâc êndu atom, gêc bêc tec gêc.”

⁵³ Ma êsêac sêômac enj gebe sêlic ñapalêo gêmâc êndu tomatêgenj.

⁵⁴ Go Jesu kêkam ñapalêo lêma e awa gêjac enj ma kêsôm gebe “Ñapalêo, ôndi sa.”

⁵⁵ Tec ñapalêonê katu gêmu gêmênj e gacgenj gêdi sa, ma Jesu kêjatu gebe sêkên gênj êndênj ñapalêo tau êniñj.

⁵⁶ Têna agêc tama selendec ñanô. Ma Jesu gêjac jao êsêagêc gebe sênac minj biñ tau êndênj lau tenj atom. * Legion. 8:48 Luk 7:50

9

Jesu kêsakiñ nê lau 12

(Mat 10:5-15; Mar 6:7-13)

¹ Jesu gêmôêc êsêac 12 sêpi tagenj ma kêkênj ñajanja to ñaclai gelom êsêac gebe têtinj ñalau sec samob to sêngôm gêmâc ôliñ ñajam êsa.

² Go kêsakiñ êsêac sêja gebe sênâc mêtê êpi Anôtônê gamênj to sêngôm gêmâc ñajam êsa.

³ Ma enj kêsôm gédêj êsêac gebe “Akôc gênj tenj amoa intêna atom. Aôc tôc atom. Ambic atali atom. Akôc mo atom. Akôc mone atom. Akôc ñakwê luagêc atom.

⁴ Embe api andu tenj, nanj anjônj tonanj enj e awi gamênj tau sinj.

⁵ Ma lau embe sêkôc amac sa atom, nanj awi malac tonanj sinj ma êndônj ñakekop anja emkaiñ su êtu geo ñabelo tenj êndênj êsêac.”

⁶ Tec ñacsenjomi têtôm malacgenj sêja ma sêsôm ñawae ñajam lasê to sêgôm gêmâc ñajam kêsa kêtôm malacgenj.

Jesunê biñ kêlênsônj Herodo

(Mat 14:1-12; Mar 6:14-29)

⁷ Kasêga Herodo gêñô biñ samob tonanj ñawae e kêpô lêna tau ñanô, gebe lau ñagêdô sêsôm sebe “Joañ gêdi sa anja ñacmatênênj.”

⁸ Ñagêdô sêsôm sebe “Elia tec geoc tau lasê.” Ma ñagêdô sêsôm sebe “Propete langwa nêñ tenj gêdi sa.”

⁹ Ma Herodo kêsôm gebe “Joañ tec gabuc enj gêsutêkwa gêñgic su. Mago tonê asa, tê ganô ñawae amboac tonec kêpi enj nê.” Ma gêgôm mocsac gebe êlic Jesu ñanô.

Jesu gêlôm lau 5,000

(Mat 14:13-21; Mar 6:30-44; Joañ 6:1-14)

¹⁰ Aposolo sêmu sêmênj kêtiam ma sêjac minj gênj, tanj sêgôm nanj, gédêj enj. Go kêkôc êsêac sa ma ac têtainj taunjenj sêja malac tenj, ñaê Betsaida, gebe nasêmôa nêñ taunja.

¹¹ Mago lau sêlic ma tédaguc enj, tec kêkôc êsêac sa ma kêsôm Anôtônê gamênj ñawae gédêj êsêac, to gêgôm êsêac, tanj sêpô lêna nanj, ôliñ ñajam kêsa.

¹² Kêdabinj gebe oc naêsêp, ma ñacsenjomi 12 jasêsôm gédêj enj gebe Aêac tamoa gamênj sawa nec, ôkênj lau sêc êliñ-êliñ gebe sêna malac to gamênj ñakêtu gêdô nasêlêwanj taunj ma têtap nêñ mo sa.”

¹³ Mago Jesu kêsôm gédêj êsêac gebe “Amac taôm akênj gênj êsêac sêninj.” Tec êsêac sêsôm gebe “Aêacma polom lemej tenj ma i luagêcanô tec gêc. Aôm gobe aêac ana anam ôli mo êtu lau samob tonanjja me.”

¹⁴ Êsêac ñacwaga amboac 5,000. Tec Jesu kêsôm gédêj nê ñacsenjomi gebe Asôm êsêac sêñgônj sic totonj-totonj êtôm 50-50 sêwiñ taunj.”

¹⁵ Tec ñacsenjomi sêgôm amboac tonanj ma samob sêñgônj sic.

¹⁶ Go kêkôc polom lemej tenj to i luagêc tonanj sa mênjata gedec undambê ma gêjam dangge, go kêpô kêkôc-kêkôc ma kêkênj gédêj ñacsenjomi, gebe sênac sam êndênj lau.

¹⁷ Senj e gêoc êsêac tônj samob, go sejonj ñapopoc sa kêsêp gadob 12.

Petere kêsôm Kilisi ñam

(Mat 16:13-19; Mar 8:27-29)

* 8:56: Lau Rom sêsam sinwaganênj tonj kapônj tenj gebe

¹⁸ Nāsawa ten Jesu ketej mec gēmoa tauja ma nê njascejomî sēwiñ enj. Go kētu kēnac êsêac gebe “Lau sēsam aê sebe asa.”

¹⁹ Ma êsêac sêjô enj awa gebe “Nagêdô sêsôm gebe aôm njackêsagu Joan, ma nagêdô sêsôm gebe aôm Elia, ma nagêdô sêsôm gebe Propete langwa nêñ tenj, tec gēdi sa.”

²⁰ Ma Jesu kētu kēnac êsêac gebe “Ma amac nec asam aê abe asa.” Tec Petere gējô enj awa gebe “Aôm Anôtônê Kilisi tau.”

Jesu geoc êmac êndu to êndi saña lasê

(Mat 16:20-28; Mar 8:30-9:1)

²¹ Ma Jesu gējam êsêac aweñ auc to gējac jao gebe sêsôm lasê êndêñ lau tenj atomanô.

²² Ma kêsôm gebe “Namalacnê Latu oc êôc nandanj taêsam. Laumata to lau dabuñsêga ma binjsutau oc têtin enj to sênac enj êndu e njabêc êtu têlêac, go êndi sa êtiam.”

²³ Ma kêsôm gêdêñ êsêac samob gebe “Nac tenj embe taê ênam gebe êsap aê tôn, nanj ênac kapoac tau ma êôc nê kakesotau êtôm bêcgeñ, go êndanjguc aê,

²⁴ gebe nac tenj embe êngôm mocsac gebe êmoa mata jali, nanj oc êmac êndu, ma tenj embe êmac êndu êtu aêña, nanj oc êngônj mata jali.

²⁵ Nac tenj embe ênsôb gêñ nomña samob sa ma êjainj tau to ênam tau sapu, oc ênam enj sa amboac ondoc.

²⁶ Nac tenj embe maja aê to ñoc binj, Namalacnê Latu oc maja enj amboac tonanj êndêñ tanj êmêñ totau nê ñawasi ma Tamanê ñawasi ma anjela dabuj nêñ ñawasi.

²⁷ Binjanô, aê jasôm êndêñ amac gebe Êsêac tec sêkô-sêkô nec, nêñ nagêdô oc sêmac êndu atomgenj e sêlic Anôtônê gôlinj su acgom.”

Jesu ôli kainj tenj kêsa

(Mat 17:1-9; Mar 9:2-8)

²⁸ Jesu kêsôm binj tonanj su ma njabêc 8 gêjaña acgom, go kêkôc Petere agêc Joanj ma Jakobo sêpi lôc tenj sêja gebe etej mec.

²⁹ Tec ketej gēmoa e lanjônô kainj tenj kêsa ma nê ñakwê e ñaeb ñaôma.

³⁰ Ma sêlic nac luagêc sêjam binjalôm sēwiñ enj. Naclagêc tau Mose agêc Elia.

³¹ Tec agêc seoc tauñ lasê tonjawasigenj mênjsêsôm ênê lêñ, tanj oc ênac dabijn anja Jerusalemña nanj, lasê gêdêñ enj.

³² Petere to nê nac luagêc, tanj sēwiñ enj nanj, sêc bêc sêc e matenj gêlac, go sêlic Jesunê ñawasi, ma ñaclagêc tonanj sêkô sēwiñ enj.

³³ Agêc dêdi sêmoa gebe sēwi Jesu sinj, go Petere kêsôm gêdêñ Jesu gebe “Mêtêmôkê, ñajam gebe tamoa tonec. Aêac anam bec têlêac acgom, aômnmêñ tenj ma Mosenê tenj ma Elianê tenj.” Petere gējam kauc binj, tanj tau kêsôm nanj.

³⁴ Kêsôm binj tonanj gēmoa ma tao tenj mênjgêjam ajuñ êsêac e kêkôm êsêac auc ma njascejomî têtêc tauñ ñanô.

³⁵ Go awa tenj kêsa anja tao tonanj gêmêñ gebe “Aêñoc Latuc tecenec, tec kajalinj enj sa nanj akêñ tanjem enj.”

³⁶ Awa tonanj kêsa gêmêñ ma sêlic Jesu taugenj kêkô. Sêlic gêñ tonanj e sêjam tauñ tóngeñ, tec gêdêñ ñasawa tonanj sêjac minj binj, tanj sêlic nanj, ñawae gêdêñ lau tenj atom.

Jesu gêgôm ñapalê tonjalau sec ôli ñajam kêsa

(Mat 17:14-18; Mar 9:14-27)

³⁷ Njabêbêc sêsêp anja lôc sêmêñ e dêdac lau taêsam.

³⁸ Ma nac tenj anja lau tonanj nêñ gêmôêc gebe “Mêtêmôkê, aê jatenj aôm gebe ôlic ñoc latuc acgom, gebe ñoc gêñ tagenjanô.

³⁹ Njalau sec tenj kêkam enj e kêwakic sec ma kêjamunj enj e awaôpic kêsa, ma êwi enj sinj atom e ñasawa ec baliñ.

⁴⁰ Tec aê katenj nêñ njascejomî gebe têtinj ñalau tau e sêgôm jageo.”

⁴¹ Ma Jesu gêjô enj awa gebe “Ojae, amac akêñ-gêwiñ-atom ma amac lau-kesowaga, aê jamoa jawinj amac e êndêñ ondoc ma jaôc amacnêñ binj e êndêñ ondocgeñ. Ôkôc latôm êmêñ tonec acgom.”

⁴² Njalalê kêsêlêñ gēmoa ma ñalau tau kêmônaj to kêjamunj enj. Tec Jesu gec binj ñalau sec ma gêgôm ñapalê ñajam kêsa, go kêkêñ enj gêdêñ tama gēmu gêja.

⁴³ Ma êsêac lau samob têtakê ñanô kētu Anôtônê ñaclai kapôêñja.

Jesu geoc êmac êndu to êndi saña lasê kētu luagêcña

(Mat 17:22-23; Mar 9:30-32)

Lau samob sêñac lemenj kētu ênê gêñ samob, tanj gêgôm nanña, sêmoa ma Jesu kêsôm gêdêñ nê njascejomî gebe

⁴⁴ “Akêñ tanjem binj tecenec ñapep, gebe sêkêñ Namalacnê Latu êndêñ ñamalac lemenj êna.”

⁴⁵ Mago êsêacnêñ kauk kêsa kêpi biñ tonañ atom, ma biñ tau kêsiñ tau gêdêñ êsêac e sêjala nam atom. Ma têtêc taunñ tec têtû kênac eñ kêtû biñ tauña atom.

*Asa êtu ñac kapôêñ
(Mat 18:1-5; Mar 9:33-37)*

⁴⁶ Ñasawa teñ êsêac taêñ gêjam jakêsa-jakêsa gebe nêñ asa kêtû ñac towae kêlêlêc êsêac ñagêdô su.

⁴⁷ Tec Jesu kêjala biñ, tañ êsêac taêñ gêjam gec nêñ ñalêlôm nañ, ma kêkôc ñapalê teñ ketoc eñ kêkô kési enña

⁴⁸ ma kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Ñac teñ embe êkôc ñapalê tonec sa êtu aêñoc ñaêña, nañ êkôc aê sa. Ma ñac teñ embe êkôc aê sa, nañ êkôc ñac, tañ kêsakiñ aê nañ sa. Amacnêñ ñac, tañ alic eñ ñac saunñ ec teñ nañ, eñ ñac kapôêñ.”

*Ñac tañ kêkeñ kisa amac atom nañ, kêpuc amac tôñ
(Mar 9:38-40)*

⁴⁹ Tec Joañ gêjô eñ awa gebe “Mêtêmodê, aêac alic ñac teñ kêtinñ ñalau sec su ña aôlmnêñ ñaê, tec ajac jao eñ gebe eñ kêdaguc aêac atom.”

⁵⁰ Ma Jesu kêsôm gêdêñ eñ gebe “Anac jao eñ atom, gebe ñac, tañ kêkêñ kisa gesen amac atom nañ, kêpuc amac tôñ.”

Lau Samaria sêkôc Jesu sa atom

⁵¹ Ñanoc tañ Anôtô gebe êkôc Jesu saña nañ kêdabinñ, tec Jesu kêsêlêñ kepenñ Jerusalem gêja,

⁵² ma kêsakiñ laujaenñ sêmunñ eñ. Ma êsêac sêsô lau Samaria nêñ malac teñ sebe sêmansañ ênê gamêñ kwananñeñ.

⁵³ Mago lau tau sêkôc eñ sa atom gebe eñ kêsêlêñ kepenñ Jerusalemgeñ.

⁵⁴ Ñacsenjomagêc Jakobo agêc Joañ sêlic ma sêsôm gebe “Apômtau, aôm gobe aêac asôm gebe ja êsêp anja undambê mênêninñ êsêac su me masi.”

⁵⁵ Tec Jesu kêkac tau ôkwi ma gec biñ êsêagêc gebe “Asa ñalau latu amagêc. Ñamalacnê Latu gêmêñ gebe ensenñ launêñ katunñ su atom, gêmêñ gebe ênam sa.”

⁵⁶ Ma ac sêc sêja malac teñ.

*Lau sebe sêndanñuc Jesu
(Mat 8:19-22)*

⁵⁷ Êsêac sêsêlêñ sêmoa intêna ma ñac teñ kêsôm gêdêñ eñ gebe “Gamêñ tañ aôm gobe ôna nañ, aê oc jandanñuc aôm.”

⁵⁸ Tec Jesu kêsôm gêdêñ eñ gebe “Mojañ sê ic ma moc, tañ sêmoa umbonñ ñalabu nañ, sêjam sac. Mago Ñamalacnê Latu nê gamêñ teñ gebe endenñ kwalim ênêcña gêc atom.”

⁵⁹ Go kêsôm gêdêñ ñac teñ gebe “Ôndanñuc aê.” Ma ñac tonañ kêsôm gebe “Apômtau, ôlôc acgom gebe jana jansunñ tamoc acgom.”

⁶⁰ Tec Jesu kêsôm gêdêñ eñ gebe “Andec ñacmatê sênsunñ tauñ nêñ ñacmatê ma aôm ôna ôsôm Anôtônê gamêñ ñawae lasêmanñ.”

⁶¹ Go ñac teñ kêsôm gebe “Apômtau, aê gabe jandanñuc aôm. Tageñ ôlôc êmunñ êndêñ aê gebe jana ma jakam ñoc gôlôac lemenñ acgom.”

⁶² Tec Jesu kêsôm gêdêñ eñ gebe “Ñac tañ lêma gêdêñ wanñ ñagôlinñ su ma mataanô geogeo nañ, kêtôm Anôtônê gamêñ atom.”

10

Jesu kêsakiñ lau 70 sêja

¹ Tonañ su, go Apômtau kêjaliñ lau 70 sa sêwiñ ma kêsakiñ êsêac luagêc-luagêc gebe sêmunñ sêna malac to gamêñ, tañ eñ taê gêjam gebe êna nañ.

² Ma kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Mo tau tec ñanô kêsa samob, mago kolenwaga tec luagêcgeñ. Amboac tonañ atenñ êndêñ mo tau ñatau gebe êkêñ kolenwaga nasênac nê gêñ ñanô sa.

³ Alic acgom, aê jasakiñ amac amboac domba asêp kêam sec ñalêlôm ana.

⁴ Akôc awa êsêp ômbinñkap ñaatali atom. Ambic atali atom. Asô atapa atom. Ma awem ênac lau anja intêna atom.

⁵ Embe api andu teñ, go asôm êtu ñamatageñ gebe ‘Biñmalô êpi andu tonec.’

⁶ Ma biñmalô latu teñ embe êngôñ tônê, go amacnêñ naênsac eñ. Ma embe masi, go êmu êndêñ amac êwac êtiam.

⁷ Anğôñ andu tau tonañ ma aninñ to anôm gêñ, tañ sêkêñ êndêñ amac nañ, gebe kolenwaganê ñaôli gêjac eñ ñawae. Alom-alom andu atom.

⁸ Ma embe naasa malac teñ e sêkôc amac sa, go aninñ gêñ, tañ êsêac sêkêñ amac nañ,

⁹ ma anğôm lau gêmac, tañ sêmoa malac tau nañ, ôlinñ ñajam êsa to asôm êndêñ êsêac gebe ‘Anôtônê gamêñ kêdabinñ amagcac.’

¹⁰ Ma embe asa malac teñ e sêkôc amac sa atom, go aêc mênjako intêna ma asôm gebe

¹¹ ‘Amacnê m malac nakekop, tec gi aêac enkainj nec, aêac êndôn su wacêpi amac taôm. Mago binj tonec ajala gebe Anôtônê gamênj kêdabinj su.’

¹² Aê jasôm êndên amac gebe Êndên bêc Anôtô êmêtôc binjja lau Sodom oc sêngôn naeo êtôm lau malac tonanja atom.

*Ojæ kêpi malac, taj sêjam tauj ôkwi atom
(Mat 11:20-24)*

¹³ ‘Ojæ Korasinma, ojæ Betsaidama. gêntalô taj gagôm anja amacnê m nanj, embe janjôm anja Turu to Sidon nênj, oc sênam tauj ôkwi wanêcgej ma sêsô talu to sêlinj wao sa sêngôn.’

¹⁴ Êndên bêc mêtôcja Anôtô taê walô lau Turu to Sidon êlêlêc amac su.

¹⁵ Ma aôm Kapanaum tonanj, gobe sêsuj aôm sa e nadinjej undambê me. Aôm oc u taôm e gacgej ôsêp lamboam ôna.’

¹⁶ Ma Jesu kêsôm gêdênj nê nacsenomi gebe “Nac taj gênj amac nanj, gênj aê, ma nac taj kêmasuc amac nanj, kêmasuc aê. Ma nac taj kêmasuc aê nanj, kêmasuc nac, taj kêsakinj aê gamênj nanj.”

Lau 70 tonanj sêmu dêdên Jesu sêja

¹⁷ Lau 70 sêmu sêmênj kêtiam totêntac najamgej ma sêsôm gebe “Apômtau, njalau sec tanjej wamu gêdênj aêac gêwinj kêtû aôm nê m njaêja.”

¹⁸ Ma Jesu kêsôm gêdênj êsêac gebe “Aê galic Sadanj tau gêu tau anja undambê amboac ôsic.

¹⁹ Alicgac me, aê kakênj njacjai gelom amac gebe aka moac to alidêbu ma akôninj njacjo tau nê njactêkwa samob tônj, ma gênj tej oc êngôm amac atu sec atomanô.

²⁰ Tajej atu samuc êtu njalau sec tanjej wamu amacnja nec atom, atu samuc gebe tetu amacnê m njæ gêc undambê.”

*Jesu têtac njam kêsa
(Mat 11:25-27; 13:16-17)*

²¹ Gêdênj njasawa tonanj Njalau Dabuj gêjam Jesu auc e têtac njam kêsa ma kêsôm gebe “Tamoc, undambê to nom Njatau, aê jalambinj aôm gebe gôsanj binj tônê auc gêdênj laumêtê to lau tokauc ma goc lasê gêdênj njacpalê dedec. Aec, Tamoc, binjanô, aôm gôlic njam amboac tonanj, tec gôgôm nê m gênj.

²² “Tamoc kékênj gênj samob gêdênj aê. Ma nac tej kêjala Latu atom, Tama taugenj. Ma tej kêjala Tama atom, Latu taugenj to êsêac, taj Latu gebe eoc lasê êndênj êsêac nanj.”

²³ Go kêsa tau ôkwi mênkêsôm gêdênj nê nacsenomi taunjej gebe “Aê aoc êôc matenjanô, taj sêlic gênj ônanj amac alic nanj,

²⁴ gebe aê jasôm êndênj amac gebe Propete to kinj gwalêkinj sebe sêlic gênj, tec amac alic nec, mago sêlic atom to sebe sênj binj, tec amac anjô nec, mago sênjô atom.”

Binjôlin nac Samaria taê walô njacgêbac

²⁵ Binjsutau tej gêdi sa gebe ênsaê enj, tec kêsôm gebe “Mêtêmôkê, aê janjôm asagenj, ec jawê kainj janjôn matoc jali tenjej.”

²⁶ Jesu gêjô enj awa gebe “Teto binj ondoc gec Mosenê binjsu. Aôm kôsam amboac ondoc.”

²⁷ Tec nac tau kêsôm gebe “Têmtac êwinj Apômtau, aôm nê m Anôtô, tonê m njalêlôm samuc ma nê m katôm samuc ma nê m njacjai samuc ma nê m kauc samuc êwinj enjej, ma têmtac êwinj lau wacbanj aôm amboac têmtac gêwinj taôm.”

²⁸ Ma Jesu kêsôm gêdênj enj gebe “Kôsôm jagêdênj. Ôngôm amboac tonanjenj, go ômoa matam jali tenjej.”

²⁹ Nac tonanj gebe êwaka tau sa, tec kêtû kênc Jesu gebe “Lau ondoc mênjbanj aê.”

³⁰ Go Jesu gêjô enj awa gebe “Nac tej anja Jerusalem kêsêp Jeriko gêja e kêsêp kêjanjowaga njalêlôm. Êsêac sêkwalec ênê njakwê su ma sêjac enj gêwê sinj sa ma sêc sêja.

³¹ Gocgo nac dabujwaga tej gêjam kauc nac tonanj njabinj kêsêlênj kêsêp intêna tonanjenj gêja e gêlic nac tau gêc ma gêôc lêlêc enj gêja.

³² Ma Lewi tej amboac tonanjenj. Mênjgêô lasê gamênj tau e gêlic enj su ma gêôc lêlêc enj gêja.

³³ Go nac Samarianja tej kêsêlênj gêmoa e jagêô lasê gêdênj enj, tec gêlic e taê walô enj

³⁴ njæ kêtû gasuc gêdênj enj jakêkêc niptêkwi to wain kêsêp ênê kamoc su, go kêsabanj ma gêôc enj sa gêngônj tau nê bôc njad ma kejonj enj kêpi andu njalenja jagejob enj.

³⁵ Njæbêbêc gê denari luagêc sa jakêkênj gêdênj andu njatau tonanj ma kêsôm gebe ‘Ojop enj njæp. Ma gênj, taj ôkênj êlêlêc njalêlôm tonanj su nanj, embe jamu jamênj, go janac njatôp.’

³⁶ Aôm gobe lau têtêac tonanj nênj asa kêtû nac, taj kêjanjowaga sêjac enj nanj, nê nac jabanj enj.”

³⁷ Tec binjsutau kêsôm gebe “Nac tanj taê walô enj nanj.” Go Jesu kêsôm gêdênj enj gebe “Ôêc ôna ma ôngôm amboac tonanjenj.”

Jesu kêtû naclej Maria agêc Marta

³⁸ Ac sêsêlênj-sêsêlênj sêmoa e jasêô lasê malac tenj. Ma awê tenj, njaê Marta, kêkôc enj sa kêsô ênê andu gêja.

³⁹ Ma lasio tenj gêmoa, nê njaê Maria, nanj gêngônj Apômtau akainjja ma gênjô ênê binj.

⁴⁰ Marta gim tau su kêtû sakinjnjagenj, tec gêdênj Jesu jakêsôm gebe “Apômtau, lasico gêwi sakinj sinj gêdênj aê taucgenj gajam nec, oc gôlic njajam me masi. Ôsôm êndênj enj gebe ênam aê samanj.”

⁴¹ Tec Apômtau gêjô enj awa gebe “Marta, Marta, aôm kôpô sim taôm to gôm taôm su gênj taêsamjja elêmê.

⁴² Aômnêm gênj njanô tagej masi. Maria kêjalinj nê gênj njajam sa sugac, oc sêkôc su anja ênê atom.”

11

Binj tatej mecja

(Mat 6:9-15; 7:7-11)

¹ Njasawa tenj Jesu ketenj mec gêmoa gamênj tenj. Ketenj e su ma nê njacsenominênj tenj kêsôm gedenj enj gebe “Apômtau, ôndônj aêac êtu atenj mecjananjenj êtôm Joan kêdônj nê njacsenomi.”

² Ma enj kêsôm gêdênj êsêac gebe “Êndênj atenj mec, nanj asôm gebe

‘Tamemai,

Aômnêm njaê lau sênam dabunjanj.

Ômôdjê ôtu Apômtau ôtôm gamênjgenj.

³ Ôkênj aêacma mo êtôm bêcgenjja êndênj aêac êtôm bêcgenj.

⁴ Ma ôsuc aêacma sec ôkwi,

gebe aêac tauj asuc launênj tôp ôkwi amboac tonanjenj.

Ôwê aêac asa lêtôm atom.’ ”

⁵ Ma Jesu kêsôm gêdênj êsêac gebe “Amacnêm nac tenj embe êndênj nê gwadê êna ên ênj êmbêcauc êna lugenj naêsôm êndênj enj gebe ‘Gwadêc, ôkênj mo têtêlac êndênj aê,

⁶ gebe njoc nac tenj kêtû intênanjagenj mênjgêô lasê gêdênj aê, ma njoc gênj gebe jakênj êndênj enjja masi,’

⁷ ma embe nê gwadê tonanj êmoa nê gamênj njanjômgenj ma êjô enj awa gebe ‘Ôlênsônj aê amboac secgenjanj. Katam njajanja kêsa ma aêac to njoc gôlôac saurj êu tauj jaaêc sugac. Aê katôm gebe jandi sa jakênj gênj tenj êndênj aômja atom,’

⁸ go amboac ondoc. Aê jasôm êndênj amac gebe Nac tau embe êndi sa mênjêkênj êndênj enj êtu ênê gwadê enjja atom, mago oc êndi sa naêkênj gênj, tanj kêpô lêna nanj, êtu enj ketenj gêôc aucgenjja.

⁹ Amboac tonanj aê jasôm êndênj amac gebe Atenj gênj, oc akôc njanô. Ansom gênj, oc atap sa. Amandi katam, oc êlêc su êndênj amac.

¹⁰ Gebe nac, tanj etenj gênj nanj, êkôc njanô. Ma nac, tanj ensom nanj, êtap sa. Ma nac, tanj êmandi katam nanj, katam oc êlêc su êndênj enj.

¹¹ Tama asa anja amacnêm nanj latu etenj mo êndênj enj ma êkênj poc, me etenj i ma êkênj moac êjô i êndênj enj,

¹² me etenj njakecsulu ma êkênj alidêbu êndênj enj.

¹³ Amac lau sec ajala akênj genj njajam-njajam êndênj nênj gôlôac njasec-njasec, ma abe Tamemi undambênja êkênj Njalau Dabunj êndênj lau, tanj tetenj enj nanj atom me.”

Jesu ma Belsebul

(Mat 12:22-30; Mar 3:20-27)

¹⁴ Jesu kêtinj njalau sec toawamê kêsa gêja. Njalau tonanj kêsa gêja su, go awamê tau kêsôm binj lasê, ma lau samob sênjac lemenj.

¹⁵ Tec êsêacnênj lau njagêdô sêsôm gebe “Enj kêtinj njalau sec nj Belsebul, tanj kêtû njalau sec nênj kasêga nanj.”

¹⁶ Ma njagêdô sebe sênsaê enj, tec sêsôm gênjtalô undambênja anja ênê.

¹⁷ Jesu kêjala binj, tanj êsêac taênj gêjam nanj, ma kêsôm gêdênj êsêac gebe “Gamênj tenj embe êwa tau êkôc, oc êtu gasanj, ma gôlôac tenj oc sensenj gôlôac tenj.

¹⁸ Ma Sadañ to nê lau embe sêwa tauj êkôc, go nênj gamênj ênêc amboac ondoc. Amac tanj asôm gebe aê kêtinj njalau sec nj Belsebul nanj, taêm ênam binj tonanj.

¹⁹ Aê embe jatinj njalau sec nj Belsebul, go amac latômi têtinj nj asa. Kêtû tonanjja êsêac tauj ocgo sêmêtôc amac.

²⁰ Ma aê embe jatinj njalau sec nj Anôtônê njacjai, go êwa sa gebe Anôtônê gôlinj wacêpi amac.

- ²¹ “Nactêkwa tenj embe lêma tokêmgên ma ejop në gamêj êmoa, oc në waba ênêc tenjgên
²² Mago ñac sinjêlêc tenj embe êndac enj, oc êku enj tulu ma êjanjo ênê laukasap, taj taê kêka nanj su, ma ênac sam ênê waba.
²³ “Ñac taj êwiñ aê atom nanj, ensenj aê. Ma ñac taj ejonj ñanô sa êwiñ aê atom nanj, êtê salinj-salinj.

Nalau sec gêmu gêja në gamêj langwa kêtiam
(Mat 12:43-45)

- ²⁴ “Ñalau ñatêmui embe êsa anja ñamalac tenj në, oc eo êmoa gamêj kwalam ma ensom gamêj êlêwanj tauña, e embe êtap sa atom, go êsôm gebe ‘Aê jamu jana ñoc andu, taj kasa gamêj nanj êtiam.’
²⁵ Ma embe naêô lasê, oc êlic sêkajo sa to sêgelôj.
²⁶ Go naêkôc ñalau 7, taj nëj sec kêlêlêc ênê su nanj, mênjsêsô nasêngôj. Go ñamalac tonanj êmoa naeo ñanô êlêlêc gêmuñja su.”

Jesu awa gêôc lau

- ²⁷ Jesu kêsôm binj tonanj gêmoa ma awê tenj anja lau tau nëj gêôc awa sa ma kêsôm gêdêj enj gebe “Aê aoc êôc têtacclêlôm, taj kêkêkam aôm to su, taj aôm gônôm nanj.”
²⁸ Mago Jesu kêsôm gebe “Binjñanô, aê aoc êôc êsêac, taj sêjñô Anôtônê binj ma sêmasan nanj.”

Lau sêjatu gêjtalô
(Mat 12:38-42)

- ²⁹ Lau taêsam sêkac sa sêpi tagenj, go Jesu gêôc, awa sa ma kêsôm gebe “Lau têm tonecña êsêac lau sec. Ac sêsôm gêjtalô, mago gêjtalô tenj oc êndênj êsêac atom, gêjtalô Jonaña tagenj.
³⁰ Kêtom Jona kêtû lau Niniwe nëj gêjtalô, ñamalacnê Latu êtu lau têm tonecña nëj gêjtalô amboac tonanjgênj.
³¹ Êndênj noc mêtôcña kwîn anja mula-mña oc êndi sa êwiñ gôlôac têm tonecña nëj lau ma êmêtôc êsêac, gebe enj anja nom ñamadinj, mago gêmênj gebe êjñ Salomonê mêtê. Ma alic acgom, ñac tenj kêlêlêc Salomo su tec gêmoa.
³² Êndênj noc mêtôcña ñacwaga Niniweña oc sêndi sa sêwiñ lau têm tonecña ma sêmêtôc êsêac gebe Jona gêjam mêtê êsêac, tec sêjam tauñ ôkwi. Ma alic acgom, ñac tenj kêlêlêc Jona su tec gêmoa.

Binj kêpi ôlinj ñaja
(Mat 5:15; 6:22-23)

- ³³ “Ñac tenj embe êtunj ja sa, oc êsinj ôkwi me êjgênduc ña suc auc atom. Enj etoc êkô jakainj ñaôgênj gebe êsêac, taj sêsô sêmênj nanj, sêlic ñawê.
³⁴ Matamanô kêtû ôlim ñaja. Matamanô embe ñajam, go ñawê ênam ôlim samucgênj auc. Ma matamanô embe sec, go ôlim samuc ñakesec.
³⁵ Amboac tonanj ojop taôm ñapep gebe ñawê, taj gêc nêj ñalêlôm nanj, ñakesec êsa atom.
³⁶ Ôlim samuc embe ñawê êsa e ñagênjêlêlôm tenj ñakesec atom, oc ñawê êsa samucgênj êtôm ja ñanô kêpô aôm.”

Jesu gênj olinj Parisai to binjsutau
(Mat 23:1-36; Mar 12:38-40; Luk 20:45-47)

- ³⁷ Jesu kêsôm binj tonanj gêmoa ma Parisai tenj ketej enj gebe êna êninj gênj ocsalôña êwiñ enj. Tec kêsô gêja e jagêngôj sic.
³⁸ Parisai tonanj gêlic enj gebe êninj gênj, mago kêkwasiñ tau gêmuñj atom, tec gêñac lêma.
³⁹ Ma Apômtau kêsôm gêdêj enj gebe “Kec, amac Parisai akwasiñ laclu to suc ñadêmoêña ñapep, mago nêj ñalêlôm nanj gênjgênj to sec gêjam auc.
⁴⁰ Amac lau meloc, ñac tau, taj kêmasanj gênj ñadêmoêña nanj, kêmasanj gênj ñalêlômña gêwiñ atom me.
⁴¹ Akêj gênj, taj gêc laclu to suc ñalêlôm nanj, êtu moasiñ êndênj lau, go talic amacnêj gênj samob ñawasi.
⁴² “Ojæ amac Parisaimênj, amac embe atap lai to môm ma gênj gêga 10-10 sa, go akêj ñatenj êtu da ma awi binjgêdêj to têtac gêwiñ Anôtôña sinj. Dajgôm tenj ma dawî tenj sinj atom.
⁴³ “Ojæ amac Parisaimênj, tec têtac gêwiñ abe anjgônj ñamatagênj anja lôm to sê moalêc amac anja malacluñgênj.
⁴⁴ Ojæ amacmênj, tec atôm sêô, taj gamêj kêkêj auc nanj. Ñamalac sêka tônj palinj-palinjgênj ma sêjam kauc.”
⁴⁵ Tec binjsutau tenj kêsôm gêdêj enj gebe “Mêtêmoêkê, kôsôm binj tonanj tec gêbu aêac binjsutau gêwiñ amboac tonanjgênj.”

46 Ma Jesu kêsôm gebe “Ojae amac biñsutaumên amboac tonanjen. Amac akên gêj wapac kêsac lau, mago taôm lememplatu tenj kêmesasac gêj wapac ñagec atom.

47 Ojae amacmên, tec aboa propete, tanj tamemi sêjac êsêac êndu nanj, nêj sêo sa.

48 Tec amac awa tameminên gêj, tanj sêgôm nanj, sa to alic ñajam, gebe êsêac sêjac propete êndu ma amac aboa êsêacnên sêo sa.

49 Amboac tonanj Anôtônê mêtê kêsôm lasê gebe ‘Aê oc jasakinj propete to laujaen dëndên êsêac sêna, ma oc sênac êsêacnên ñagêdô êndu to sêjanda ñagêdô.’

50 Amboac tonanj Anôtô êjatu propete samob nêj, dec, tanj sêkêc sinj gêdên Anôtô kêkên undambê to nom e mênjgêdên galoc nanj, ñagêjô anja lau têt tonecna nêj,

51 anja Abelnê dec e gêdên Sakarianê dec, tanj sêjac enj êndu anja altar dajanja to lôm dabun ñasawa nanj.

52 “Ojae amac biñsutaumên, amac akôc ki, tanj êlai andu tajala mêtê ñamja ñakatann su. Amac taôm asô aja atom ma akô lau, tanj sebe sêso sêna nanj, auc amboac tonanjen.”

53 Jesu kêsâ anja andu tonanj gêja ma Parisai to biñsuta sêoc awen sa ma sêkac enj to têtû lêsû enj kêtû biñ taêsamja.

54 Aê dêdib enj sebe tau êwa lip tau ña biñ, tanj êsôm nanj. *

12

Jesu gêlên biñ nê ñacseñomi
(Mat 10:26-27)

1 Lau taêsam ñasec sêkac tanj sa e gamên gêlôc, ma Jesu kêsôm biñ gêjac m gêdên nê ñacseñomi gebe “Ajop taôm êndên Parisainên jist. Jist tau êsêacnên dansanj.

2 Gêj samob, tanj sêsanj auc nanj, oc êtu awê, ma biñ samob, tanj gêc lêlôm nanj, oc êsa awê.

3 Amboac tonanj biñ samob, tanj asôm kesecgen, oc sêjô ênêc awêgen. Ma biñ, tanj atu dindinj gêdên taôm anjôj balêmlêlôm nanj, oc sênam mêtê êpi anja malacluñ.

Aêac tatêc asa
(Mat 10:28-31)

4 “Ñoc lauac, aê jasôm êndên amac gebe Êsêac tanj sênac ôlimgenj êndu, mago têtôm gebe sêngôm gêj ñagêdô êwiñja atom nanj atêc atom.

5 Aê jakên puc amac êtu ñac, tanj atêc enja nanj. Atêc Anôtô, tanj ênac ñamalac êndu su acgom, go nê ñaclai êtôm gebe êmbalinj enj êsêp lamboam ñakêlêndinj êna. Kec, jasôm êndên amac gebe atêc ñac tau tonanj.

6 “Kêlinjkenj lemen tenj nanj ñaôli sauñanô. Mago Anôtô kêlinj ñatenj sinj atomanô.

7 Ma ñac tau, nanj kêsâ amac môtêmlauñ sa tomalagenj. Amboac tonanj atêc taôm atom gebe amac tonanj alêlêc kêlinjkenj taêsam su.

Tasôm Kilisi lasê endên ñamalac
(Mat 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 “Aê jasôm êndên amac gebe ñac tenj embe êsôm êndên ñamalac gebe Aê katu ênê gêj, nanj ñamalacnê Latu êsôm enj lasê êndên Anôtônê anjela.

9 Ma ñac tenj embe ênsa aê auc êndên ñamalac, nanj ñamalacnê Latu ênsê enj auc êndên Anôtônê anjela amboac tonanj.

10 “Ñac tenj embe êsac ñamalacnê Latu, nanj Anôtô oc êsuc ôkwi. Mago tenj embe êsôm biñ alôb-alôb êpi ñalau Dabun, nanj Anôtô oc êsuc ôkwi atom.

11 “Embe sêkên amac akô lôm me gôlinjwaga me lau tonjaclai lanjônêmja, nanj apô sim taôm êtu lên me biñ ajô êsêac awen me asômja atom,

12 gebe êndên noc tau tonanj ñalau Dabun oc êndôj biñ, tanj amac asômja nanj êndên amac.”

Biñgôlinj kêpi ñac meloc tolêlôm

13 Go ñac tenj anja launên kêsôm gêdên Jesu gebe “Mêtêmkêc, ôsôm teoc gebe êwa aêagêcma gêjnlênsêm êkôc ma êkên ñamakenj êndên aê acgom.”

14 Tec Jesu kêsôm gêdên enj gebe “Ñacnec, asa kêkên aê gebe jamêtôc biñ to janac sam amagêcnêm gêjnlênsêm.”

15 Go kêsôm gêdên êsêac gebe “Alic taôm to ajop taôm êndên matem katu gêj tokainj-tokainja, gebe ñac tenj oc êmoa mata jali êtu nê waba taêsamja atom.”

16 Go kêsôm biñgôlinj tenj gêdên êsêac gebe “Ñac tolêlôm tenj nê kôm gêjam ñanô taêsam,

17 tec taê gêjam gêc tau gebe ‘Jangôm amboac ondoc, gebe ñoc gamên janac ñoc kôm ñanô sanja masi.’

18 Go kêsôm gebe ‘Aê jangôm amboac tonec, jansenj ñoc andu-gêj-ñanôja su ma jakwê êtu kapôj, go janac ñoc kôm ñanô to gêj samob sa êpi tagenj.

* 11:54: Sadanjê ñaê tenj.

¹⁹ Go jasôm êndêrj ñoc katuc gebe Katucenec, nê m gêrj taêsam gêc kêtôm jala taêsamja. Ôngôrj nê m ñjengej, ôniñj to ônom gêrj ma ômoa totêmtac ñajamgenj.

²⁰ Mago Anôtô kêsôm gêdêrj eñj gebe 'Melocma, êmbêc tonec jakalem katôm su ma gêrj, tanj kômasanj nanj, oc êtu asa nê.'

²¹ Lau tanj sêjac nêrj gêrj taêsam sa kêtû tauñja, mago Anôtô gêlic êsêac amboac lau tolêlôm atom nanj, nêrj binj amboac tonanj."

Tapô sim tauñ atomja

(Mat 6:25-34)

²² Go Jesñ kêsôm gêdêrj nê ñacsenjomi gebe "Kêtu gêrj tônêña aê jasôm êndêrj amac gebe Apô sim taôm êtu anij gêrj êoc amac tônj amoa matem jalinja atom to êtu ñakwê ênsanj ôlimnja atom.

²³ Amoa matem jali kêlêlêc mo ma ôlim kêlêlêc ñakwê su.

²⁴ Alic aoco acgom. Êsêac sêsê gêrj atom ma sêjac gêrj ñanô sa atom. Êsêacnêrj Iêsucm to andu sênac gêrj sanja masi. Mago Anôtô gêlôm êsêac. Ma amac alêlêc moc tau su ñjengej.

²⁵ Amacnê m asa êpô sim tau êtu nê tê m êmoa nomnja ma nê êpô sim tauñja ênac têku ñasawa tagenj êwiñ.

²⁶ Embe anjôm gêrj saunj ec tenj naêtôm atom, nanj apô sim taôm êtu gêrj ñagêdôña êtu agerña.

²⁷ Alic mênaminj, tanj kêpi nanj, gêjam kôm to kêsac obo atom, mago jasôm êndêrj amac gebe Salomonê gêrj ñawasi samob, tanj kêkwa eñj auc nanj, ñatenj kêtôm gêrj tonanj ñai atomanô.

²⁸ Anôtô embe êkêrj gêgwanj, tanj galoc kêkô kôm ma bêbêc sêkêrj êsa ja nanj, ñagêlôm êkwa auc, nanj oc êkêrj gêrj êkwa amac auc êlêlêc atom me, amac lau akêrj gêwiñ kwalecña.

²⁹ Ma ansom gêrj anij to anômña atom to aê go taôm atom.

³⁰ Gêrj samob tonanj ñai nom ñatentenlatu oc sensom. Mago amac Tamemi tec kêjala gebe apô lêna gêrj tonanj.

³¹ Amboac tonanj ansom ênê gamêrj, go gêrj tonanj ñai êtu amacnê m.

Bij awa undambêrja

(Mat 6:19-21)

³² "Amac tonj saunj tonec, atêc taôm atom, gebe Tamemi têtac gêwiñj gebe êkêrj gamêrj tau êndêrj amac.

³³ Akêrj nê m waba lau sênam ôli ma akêrj awa tau êmoasinj lau ñalêlôm sawa. Awa nê m atali moneña, tanj êtu manê atom nanj, to anac nê m awa ñanô, tanj ênaña atomanô nanj, sa ênêc undambê. Genjenjtêna nasêsa atom ma bulesenj ensenj su atom.

³⁴ Gebe gamêrj, tanj nê m awa gêc nanj, nê m ñalêlôm oc êsap tônj amboac tonanjgenj.

Bij tanam jalinja

³⁵ "Apeñ obo sa ma aoc nê m ja sa,

³⁶ ma atôm lau, tanj sêdñ nêrj ñatau gebe êmu êmêrj anja moasinj awê to ñacña. Embe êtuc katam, go sêlêc su sebenj êndêrj eñj.

³⁷ Aê aoc êoc sakinwaga, tanj Apômtau oc êtap êsêac sa sênam jaligenj êndêrj noc êmu êmêrjña. Binñanô, aê jasôm êndêrj amac gebe Eñj oc epeñj nê obo sa ma mênêsôm êsêac sêñgôrj sic, go eñj tau mênênam sakinj êsêac.

³⁸ Aê aoc êoc êsêac, tanj Apômtau embe êmu êmêrj êndêrj omm êsa me êu bônj ma êtap êsêac sa sêjam jali sêmoa.

³⁹ Ajala tonec gebe andu ñatau embe êjala ockatu êmbêcña ondoc genjenjtêna oc êmêrj, nanj êkô genjenjtêna auc, gebe êtuc ênê andu popoc atom.

⁴⁰ Tec amansanj taôm amboac tonanjgenj, gebe ñamalacnê Latu êmêrj êndêrj ockatu ñasawa, tanj amac abe eñj oc êmêrj atom nanj."

Sakinwaga gêdêrj to keso

(Mat 24:45-51)

⁴¹ Go Petere kêsôm gebe "Apômtau, aôm kôsôm binjôlinj tonanj gêdêrj aêac tauñgenj me gêdêrj êsêac samob gêwiñj."

⁴² Tec Apômtau gêjô eñj awa gebe "Sakinwaga ñañêrj ma tokauc asa. Eñj ñac, tanj nê ñatau oc êkêrj eñj ejop ênê kômwaga gebe êkêrj mo êtôm dôñj êndêrj êsêac êndêrj ñanoc.

⁴³ Aê aoc êoc sakinwaga, tanj nê ñatau êmu êmêrj ma êlic eñj kêsap nê kôm tônj gêmoa.

⁴⁴ Aê jasôm binñanôgenj êndêrj amac gebe ñatau oc êkêrj eñj ejop ênê waba samob.

⁴⁵ Ma sakinwaga tonanj embe taê ênam ênêc tau ña gebe 'Ñoc ñatau gêjam gamêrj tônj' ma ênac m gebe i sakinwagao to ñac ma êniñj to ênôm gêrj e êjanij eñj,

⁴⁶ go sakinwaga tonanj nê ñatau oc êmêrj êndêrj bêc, tanj eñj gebe êmêrj atom nanj, to êndêrj ockatu, tanj eñj gêjam kauc nanj, ma oc ênac eñj popoc to êkêrj ñagêjô êndêrj eñj êwiñ lau-sêkêrj-gêwiñ-atomwaga.

47 “Sakin waga tanj kêjala nê natau nê binj, mago kêmasanj to gêgôm ênê binj kêtû tøj atom nanj, oc êndac sêm njanô.

48 Mago njac, tanj gêjam kauc njataunê binj ma gêgôm keso, tanj kêtôm gebe sêmêtôc enj na sêm nanj, oc êndac sêm njanô atom. Njac, tanj sêkênj gênj taêsam gêdênj enj nanj, Anôtô oc êjatu gênj taêsam anja ênê. Ma njac, tanj sêkênj gênj taêsam jakesen sa gêwinj nanj, Anôtô oc êjatu njanô taêsam êlêlêc anja ênê.

Jesu gêwa lau kêkôc
(Mat 10:34-36)

49 “Aê gamênj gabe jambalinj ja ênêc nom ma taêc kêka gebe jalic elom lasêmanj.

50 Njoc busanjgu gabe jalinjja njatenj tec gêc, tec njoc njalêlôm njatutuc njanô, gabe gênj tau êmbacnê acgom.

51 Amac abe aê gamênj gabe jaê wama anja nom me. Masigoc, aê jasôm êndênj amac gebe gamênj gabe jawa amac êkôc.

52 Êndênj galoc tonec lau lemenj tenj embe sênjgôn andu tagenj, oc sêwa tauj êkôc. Têlêac sêmoa gêdôgenj ma luagêc sêmoa gêdôgenj, luagêc sêmoa gêdôgenj ma têlêac sêmoa gêdôgenj.

53 Tama agêc latu ma latu agêc tama, têna agêc latuo ma latuo agêc têna, lawao lanjwa agêc lawao wakuc ma lawao wakuc agêc lawao lanjwa oc sêwa tauj êkôc-êkôc amboac tonanjenj.”

Têm to noc njabelo
(Mat 16:2-3)

54 Go Jesu kêsôm gêdênj lau gebe “Amac embe alic njamajanj êpuc êpi gwêcm, oc asôm sebenj gebe ‘Kom oc ênac,’ ma oc êtôm tonanj.

55 Ma musanjgu embe êsêlênj, oc asôm gebe ‘Gamênj oc njandanj êsa,’ ma oc êtôm tonanj.

56 Amac dansanjtêna, nom to umbonj njapuc tec ajala, mago amboac ondoci tec ajala noc tonec atom.

Tamansanj binj êndênj nênj sojô-sojô
(Mat 5:25-26)

57 “Ma amboac ondoci amac taôm ajala binj êndênjgenj atom.

58 Embe amagêcnêm sojô-sojô andênj gôlinjwaga ana ma agêc asêlênj amoa intêna njadambê, nanj têtmac êtu lêsi êndênj taôm, gebe moae enj ê aôm ôndênj mêtôcwaga ôna, go mêtôcwaga êkênj aôm êndênj gejobwaga kapoacwalônja ma gejobwaga kapoacwalônja êmbalinj aôm ôsêp kapoacwalô ôna.

59 Aê jasôm êndênj aôm gebe Oc ôsa anja tônê ômôênj atom e ônac nênj tøj samob êmbacnê tomalagenj acgom.”

13

Jesu gêlênj binj lau kêtû nêrlj secnja

1 Gêdênj njasawa tonanj lau njagêdô sêmoa, tanj sêjac minj gêdênj Jesu kêpi lau Galilaijana njagêdô, tanj Pilata gêjac êsêac êndu gêdênj tanj sêkênj da gêdênj Anôtô.

2 Tec Jesu gêjô êsêac awenj gebe “Amac abe Galilaija tonanj lau sec sêlêlêc lau Galilaijana njagêdô samob su, tec sêoc gêjwac amboac tônê me.

3 Aê jasôm êndênj amac gebe Masigoc. Maiao amac embe anam taôm ôkwi atom, oc ananja samob amboac tônêgenj.

4 Me abe lau 18, tanj andu tonjatêpôê balinj anja Siloamnja kêku sa jagêjac êsêac êndu nanj, lau geo sêlêlêc lau njagêdô samob, tanj sênjgônj Jerusalem nanj su me.

5 Aê jasôm êndênj amac gebe Masigoc. Mago amac embe anam taôm ôkwi atom, oc ananja samob amboac tônêgenj.”

Binj ainj gêjam njanô atomnja

6 Go Jesu kêsôm binjgôlinj toneci gebe “Njac tenj kêsê nê ainj tenj kêsêp nê kôm monja ma gêja gesom njanô e kêtap sa atom.

7 Tec kêsôm gêdênj njac-gejobkômwaga gebe ‘Gôlicjac me, aê gamênj kêtôm jala têlêac gasom ainj toneci njanô, mago katap sa atom. Amboac tonanj ôsap su, êkô nom auc êtu agenjja.’

8 Tec gejobwaga gêjô enj awa gebe ‘Apômtau, ondec, êkô jala tecenec êwinj, ma jasap nom to jaôc bôckêpêc êpi njamôkê.

9 Moae oc ênac njanô. Embe masi, go ôsap su.’ ”

Jesu gêgôm awê tenj gêmac kegasunj enj ôli njajam kêsa gedênj sabat

10 Gêdênj sabat tenj Jesu kêdônj lau gêmoa lôm tenj.

11 Ma awê tenj gêmoa tonanj njalau gêmacnja tenj gêgôm enj kêtôm jala 18. Enj gêmoa gewecgegenj ma kêtôm gebe êsa sa atom samucgenj.

¹² Jesu gêlic enj tec gêmôêc enj ma kêsôm gêdêj enj gebe “Awê, aê kêgaboac aôm su anja nê m gêmacgac.”

¹³ Go gêu lêma gêsac enj e sep tagen awê tau kêmetôc tau kêtiam ma kelanem Anôtô.

¹⁴ Mago lômmôke gêlic Jesu gêgôm gêmac njajam kêsa gêdêj sabat e kêtû môsi, tec kêsôm gêdêj lau gebe “Bec kômja 6 tec gêc. Amboac tonaj amêj êndêj bêc tônêgenj gebe sêngôm amac ôlim njajam êsaŋa. Amêj êndêj sabat atom.”

¹⁵ Ma Apômtau gêjô enj awa gebe “Amac dansarjêna, amac samob agaboac nê m bôc to donki anja sêniŋ gêj njamala su gêdêj sabat ma awê êsêac jasênôm bugoc.

¹⁶ Ma awê tau, Abraham latuo tecenec, Sadarj gêsô enj tôj kêtôm jala 18 nec, oc janngamboac ênê lêpoa su êndêj sabat atom me.”

¹⁷ Jesu kêsôm binj tonaj e nê soŋo-soŋo samob majerj tauj. Ma lau samob têtac njajam kêtû gêsêga njajam samob, tanj enj gêgôm nanja.

Binjôlinj gêmêc njawêja

(Mat 13:31-32; Mar 4:30-32)

¹⁸ Ma Jesu kêsôm gebe “Anôtônê gamêj kêtôm asagenj ma jaê dôj êpi asagenj.

¹⁹ Gamêj tau kêtôm gêmêc njawê, njamalac tenj kêkôc jakêsê kêsêp nê kôm. Gêj tau kêtû kapôêj e kêtû ka, go moc umbonj njalabuŋa jasêjam sac sêngôj njalaka.”

Binjôlinj jistja

(Mat 13:33)

²⁰ Go Jesu kêtû kênac kêtiam gebe “Jaê dôj Anôtônê gamêj êpi asagenj.

²¹ Gamêj tau kêtôm jist awê tenj kêkôc ma kêgaluj gêwiŋ polom kêsêp suc têtêac e gêjam aucgenj.”

Binj sacgêdô gasuc-gasucja

(Mat 7:13-14, 21-23)

²² Go Jesu kêsêlêj jakêdôj-kêdôj lau anja malac sauj to kapôêj lanjô gêlac Jerusalemgenj gêja.

²³ Ma njac tenj kêsôm gêdêj enj gebe “Apômtau, lau tanj sêngôj maten jali nanj, oc luagêcgenj me.” Tec Jesu gêjô êsêac awenj gebe

²⁴ “Atu kêka-kêka gebe asô sacgêdô gasucgasuc ana. Aê jasôm êndêj amac gebe Taêsam oc sêngôm gêjêlôm elême, mago têtôm gebe sêsô sênaŋa atom.

²⁵ “Êndêj tanj andu njatau êndi naêlai katam auc nanj, amac oc akô awê ma atuc katam to asôm gebe ‘Apômtau, ôlêc su êndêj aêac.’ Ma enj oc êjô amac awem gebe ‘Aê gajam kauc amac amêj anja ondoc.’

²⁶ Go amac aôc awem sa ma asôm gebe ‘Aêac aenj to anôm gêj amoa awiŋ aôm, ma kôdôj aêac gômoe ma malacluŋ.’

²⁷ Mago enj oc êsôm êtiam gebe ‘Aê gajam kauc amac amêj anja ondoc, amac sec njakolejwaga samob, ataiŋ taôm su anja aêjoc.’

²⁸ Amac oc alic Abraham agêc Isak ma Jakob to propete samob sêmoa Anôtônê gamêj, mago amac taôm oc têtij amac su naamoe ônê. Anja ônê oc têtanj sêwakicgenj ma lunluj êkôsiŋ tau njanô.

²⁹ Ma lau oc sêmêj anja oc kêpi to oc kêsêp ma anja musanju-m to mula-mja, nasêngôj êtu sêniŋ gêjja anja Anôtônê gamêj.

³⁰ Alicgac me, lau njamuŋa oc têtû njamata, ma njamataŋa oc têtû njamu.”

Jesu têtac gêwiŋ Jerusalem

(Mat 23:37-39)

³¹ Gêdêj njasawa tonanjenj Parisai njagêdô dêdêj Jesu sêja ma sêsôm gebe “Ôêc anja tonec ôna, gebe Herodo gebe ênac aôm êndu.”

³² Tec Jesu kêsôm gêdêj êsêac gebe “Ana ma asôm êndêj njac imbêla pap tônê gebe ‘Gôlicgac me, aê tec kêtij njalau sec ma gagôm gêmac njajam kêsa. Oc janngôm êndêj galoc ma bêbêc, ma êndêj bêc êtu têtêacja oc janac dabiŋ njoc kôm.

³³ Lêj tonec gêjac aê njawae gebe jasêlêj galoc to bêbêc ma njaelenj gebe propete tenj kêtôm gebe ênaŋa anja gamêj tenj atom, anja Jerusalem tagenj.’

³⁴ “Jerusalem, Jerusalem, aôm gôjac propete êndu to kôtuc êsêac, tanj Anôtô kêsakiŋ dêdêj aôm sêwac nanj, nj poc endu. Aê gagôm gêjêlôm elême gebe janac aômnmê njapalê sa amboac talec têna gêjac njalatu sa sêsô magê njalabu, mago amac adec.

³⁵ Alic acgom, amacnê m andu oc êtu tuc êkôja. Ma aê jasôm êndêj amac gebe Alic aê atom e asôm gebe ‘Lambij êndêj enj, tanj gêmêj gêjam Apômtau lanjô nanj.’ ”

¹ Gêdêñ sabat ten Jesu kêsô Parisainêñ kasêga ten nê andu gaja gebe sêniñ gen ma lau dêdib enj sêmoa.

² Sêmoa e ñac ôli kêsun-kêsun ten gêdêñ Jesu gêja.

³ Tec Jesu gêôc awa sa ma kêsôm gêdêñ binjutau to Parisai gebe "Embe dangôm gêmac ñajam êsa êndêñ sabat, oc eso binjsu me masi."

⁴ Mago êsêac sêjam tauñ tôn. Tec Jesu kêkam ñac tau e gêgôm enj ôli ñajam kêsa ma kêkêñ enj gêc gêja.

⁵ Go kêsôm gêdêñ êsêac gebe "Amacnêm asa, embe latu me bôc embenj êsêp sê tobu êndêñ sabat ma oc ê enj sa sebenj êndêñ sabat atom me."

⁶ Ma êsêac têtôm gebe sêjô binj tonan atom.

Bij tamoasinj lau to takônij tauñña

⁷ Jesu gêlic gebe ñaclenj sêgôm mocsac gebe sêñgônj ñamatañagen, tec kêsôm binjôlinj tenj gêdêñ êsêac gebe

⁸ "Ñac tenj embe êkalem aôm gebe ôniñ awê to ñac ñamoasinj ôwiñ, nanj ôñgônj ñamata atom, gebe moae ñatau kêkalem ñac towae tenj êlêlêc aôm su êwiñ êmêñ,

⁹ go ñac, tanj kêkalem amagêc wacêsôm êndêñ aôm gebe 'Ôwi malam sinj êndêñ ñac tonecmanj.' Ma aôm oc ôndi tomajamgenj naôñgônj ñamuña.

¹⁰ Embe sêkalem aôm, nanj naôñgônj ñamuña acgom. Go ñac, tanj kêkalem aôm nanj, embe êmêñ, oc êsôm êndêñ aôm gebe 'Ñoc ñac, ôsa mênjôñgônj ñamataña.' Amboac tonan oc etoc aôm sa êndêñ lau samob, tanj sêñgônj sêwiñ aôm nanj sêlic.

¹¹ Tenj embe etoc tau sa, nanj Anôtô oc êkônij enj, ma tenj embe êkônij tau, nanj Anôtô oc etoc enj sa."

¹² Go Jesu kêsôm gêdêñ ñac, tanj kêkalem enj nanj gebe "Embe ono gêñ ocsalô me êtulanja, nanj ôkalem nêñ lau to lasimi ma tawanj to lau tolêlôm, tanj acnêm sackapoagêdô gêdêñ tau nanj, gebe moae sêkalem aôm ñagêjôña nanjenj atom.

¹³ Embe ono moasinj, nanj ôkalem lau ñalêlôm sawa to pulinj ma maginj kêsû to matenjpecgenj,

¹⁴ go aê aoc êôc aôm, gebe êsêac tonan oc sêkalem aôm ñagêjôña atom, ma êndêñ tanj lau gêdêñ sêndi sa nanj, Anôtô oc êkêñ ñagêjô êndêñ aôm."

Binjôlinj moasinj kapôêñña

(Mat 22:1-10)

¹⁵ Ñaclenjênj tenj gêñô binj tonan ma kêsôm gêdêñ Jesu gebe "Aê aoc êôc ñac, tanj oc êniñ gêñ anja Anôtônê gamêñ nanj."

¹⁶ Tec Jesu kêsôm gêdêñ enj gebe "Ñac tenj gêgôm moasinj kapôêñ ma kêkêñ jaen lau taêsam.

¹⁷ Kêdabinj gebe sêniñ ñamoasinj tau ma kêsakinj nê sakinjwaga tenj gêja gebe naêsôm êndêñ lau, tanj jaenj gêdêñ êsêac kwananjenj nanj gebe 'Amêñ, gebe gajac ñabinj gêñ gêbacnê.'

¹⁸ Ma êsêac samob nêñ ñalêlôm kêtôm taugenj tec sesenj tauñ su. Ñac ñamataña kêsôm gêdêñ enj gebe 'Aê gajam ôli kôm tenj, tec najanac kêsi acgom. Amboac tonan jatenj aôm gebe naômansanj ñoc binj.'

¹⁹ Ma ñac tenj kêsôm gebe 'Aê gajam ôli bôc 10, tec najanac ñoc gêñ kêsi. Aê jatenj aôm gebe naômansanj ñoc binj.'

²⁰ Go tenj kêsôm gebe 'Aê galoc gajam awê sa, tec katôm gebe jawac atom.'

²¹ Sakinjwaga tonanj gêmu jagêjac minj binj samob tonanj ñai gêdêñ nê ñatau. Teic andu ñatau têtac ñandanj kêsa ma kêsôm gêdêñ nê sakinjwaga tonanj gebe 'Sebenj ôna ma ojonj lau ñalêlôm sawa to pulinj ma matenjpec to maginj kêsû sa anja malac ñaintêna saunj to kapôêñ mênjsêsô gamêñ tonec.'

²² Ma sakinjwaga kêsôm gebe 'Apômtau, binj tanj kôjatu aê gebe janjômña nanj gagôm su, mago andu gêlôc atom tagenj.'

²³ Tec ñatau kêsôm gêdêñ sakinjwaga tau gebe 'Ôsa kôm ñaintêna to tunmagê ôna ma ôkac lau gebe sêsô sêmêñ e ñoc: andu êlôc.'

²⁴ Ma aê jasôm êndêñ amac gebe Lau tanj sêñô aêñoc jaenj su nanj, nêñ tenj oc êsac aêñoc moasinj ñagec atom."

Bij tasap Jesu tônña

(Mat 10:37-38)

²⁵ Lau taêsam sêwiñ Jesu sêja, tec kêsa tau ôkwi ma kêsôm gêdêñ êsêac gebe

²⁶ "Ñac tenj embe êndêñ aê êmêñ ma têtac endec tama agêc têna ma nê awê to ñapalê ma lasiio to ñac ma ênac kapoac tau atom, nanj oc êtôm gebe êtu ñoc ñacsenjom atom.

²⁷ Ñac tenj embe êôc nê kakesotau êndanjuc aê atom, nanj oc êtôm gebe êtu ñoc ñacsenjom atom.

²⁸ Amacnêm tenj embe taê ênam gebe êkwê lôm tenj, go êñgônj sic ma êsa waba andu tauña ñaôli samob sa êmuñ acgom e êjala gebe nê awa kêtôm gebe ênac dabinj kôm tau.

²⁹ Eñ embe êngôm amboac tonañ atom, go êu dembonj ênsac ñaômagerj ma êtôm gebe ênac dabinj andu atom. Ma lau samob, tanj sêlic nanj, oc sêsu enj susu

³⁰ ma sêsôm gebe 'Ñac tônê kêkwê lôm gêjac mgenj, mago kêtôm gebe ênac dabinj atom.'

³¹ Ma kinj tej, tanj nê sinjwaga 10,000 embe ênac sinj êndênj kinj tej, tanj nê sinjwaga 20,000 nanj êngônj sic ma taê ênam tau ñapep êmuñ acgom e êjala gebe nê ñaclai kêtôm gebe êku ñacjo tulu me masi.

³² Embe êtôm atom, go êsakinj lau-sê-wamawaga nasêpuc ñacjo tônj jaêcgenj ma tetenj êtu wamaña.

³³ Amboac tonañ amacnê m ñac tej embe êwi nê gêñ samob sinj samucgenj atom, oc êtôm gebe êtu ñoc ñacsenjom atom.

Gwêc tanj kêtù sec

(Mat 5:13; Mar 9:50)

³⁴ "Gwêc tonañ gêñ ñajam, mago embe ñamakik ênaña, oc danjôm ñamakik êsa êtiam amboac ondoc.

³⁵ Oc êtôm gebe tapalip êsêp kôm to êpi lênduc êna atom, tambalinj sinj ñaômagerj. Ñac tej nê tanjasunj êñôña embe ênêc, nanj êñômanj."

15

Bingôlinj domba gêjaña

(Mat 18:12-14)

¹ Telonj to lau sec samob têtù gasuc Jesu sêmêñj sebe sêñô enj.

² Tec Parisai to binjutau têtù môsi ma sêsôm gebe "Ñac tonec kêkôc lau sec sa ma genj gêñ gêngônj gêwinj êsêac."

³ Go Jesu kêsôm bingôlinj tonec gêdênj êsêac gebe.

⁴ "Amacnê m ñac tej embe nê domba 100 sêmoa e ñatenj eo tau, oc êngôm amboac ondoc. Eñ oc êwi 99 sinj sêmoa gamêñ sawa ma naensom nanj gêbôm e êtap sa.

⁵ Embe ensom êmoa e êtap sa, oc êu ênsac magim ma êtu samuc nê gêñ

⁶ e naêpi nê andu, go êmôêc nê tawanj to lau sackapoagêdô gêdênj tauña mênêsôm êndênj êsêac gebe 'Têmtac ñajam awinj aê gebe aê katap ñoc domba, tanj gêjaña nanj, sa kêtiam.'

⁷ Aê jasôm êndênj amac gebe Ñac sec tagenj embe ênam tau ôkwi, nanj lau undambêña oc têtù samuc enj êtôm tonañ êlêlêc lau gêdênj 99, tanj sêpô lêna binj sênam tauñ ôkwiña atom nanj.

Bingôlinj mone gejaña

⁸ "Me awê tej embe nê mone 10 ênêc ma embe tej ênaña, oc êngôm amboac ondoc. Eñ êtunj ja sa naêsa gamêñ ma ensom ñapaj e êtap sa.

⁹ Eñ embe êtap sa, oc êmôêc nê lauo to lau sackapoagêdô gêdênj tauña ma êsôm gebe 'Têmtac ñajam awinj aê, gebe aê katap ñoc mone, tanj gêjaña su nanj sa kêtiam.'

¹⁰ Aê jasôm êndênj amac gebe Ñac sec tagenj embe ênam tau ôkwi, Anôtônê anjela oc têtù samuc enj êtôm tonañ,"

Bingôlinj latu gêjaña

¹¹ Go Jesu kêsôm gebe "Ñac tej latuagêc sêmoa.

¹² Ma ñac saunj kêsôm gêdênj tama gebe 'Tamoc, ôkêñ gêñ samob, tanj gawê kainj nanj, êndênj aê.' Tec tama gêwa waba kêkôc gêdênj êsêagêc.

¹³ Bêc jauc atom, go ñac saunj kêkêñ nê waba samob lau sêjam ôli su ma kêkôc ñaawa gêdi gêja gamêñbôm. Anja ônê kêsa lêñ sêlêñ e kêjainj nê awa samob.

¹⁴ Kêta nê gêñ salinj-salinjgenj e gêbacnê samob ma tôbôm kapôênj kêsa gamêñ tonañ, go ñac tau gêngônj jageo ñanô.

¹⁵ Tec jakêsap gamêñ ñatau tej tônj, tanj kêsakinj enj gebe ejop ênê bôcanô, nanj sêmoa sêñam.

¹⁶ Ñac tau taê kêka tagenj tonec gebe êninj gêñ ñaôlic, tanj bôc senj-senj nanj, gebe êoc enj tônj, mago lau tej sêkêñ gêñ tej gêdênj enj atom.

¹⁷ Tec taê gêjac tau kêsi-kêsi gebe 'Tamocnê kômwaga taêsam e gêñ kêlêsuc êsêac, mago aê tec mo êjô aê êndu anja tonec nec.

¹⁸ Aê jandi jandênj tamoc najasôm êndênj enj gebe Tamoc, aê gagôm sec gêdênj Anôtô to gêdênj aôm.

¹⁹ Amboac tonañ ôsam aê gebe latôm aê êtiam atom. Ôkêñ aê jatu nê m kômwaga tej.'

²⁰ Go gêdi gêdênj tama gêja.

"Kasêlêñ jakêsa jaêcgenj e tama gêlic enj. Tec taê walô enj ma kêlêti jakambôênj enj ma kêlêsob enj alianô.

²¹ Go latu kasôm gêdênj enj gebe 'Tamoc, aê gagôm sec gêdênj Anôtô to gêdênj aôm. Amboac tonañ ôsam aê gebe latôm aê êtiam atom.'

²² Ma tama kêsôm gédêñ nê sakinwaga gebe 'Seben akôc ñakwê ñajamanô tau mênjakêñ enj êsô ma akêka joc êsêp enj lêma to akêñ atapa êsêp enj akaiñ.

²³ Ma akôc bôc, tanj talôm e kêtôp ñajam nanj, mênjanğunj gebe taniñ totêntac ñajamgeñ,

²⁴ gebe latuc tecenec gêmác êndu su, mago mata jali gêmoa. Gêjaña su, mago katap enj sa kêtiam.' Ma samob sêmoa totêntac ñajamgeñ.

²⁵ 'Latu ñacsêga gêmoa kôm. Enj gêmu gêmênj e kédabinj andu su, go gêñô onj to wê.

²⁶ Tec gêmôêc ñapalê tenj jakêtu kênac gêñ tónê ñam gédêñ enj.

²⁷ Ma ñapalê kêsôm gédêñ enj gebe 'Lasim gêmu gamênj tec tamam gegunj bôc, tanj talôm e kêtôp ñajam nanj, gebe kêtap lasim sa toôli samucgeñ kêtiam.'

²⁸ Têwa têtac ñandanj e gebe êsô andu êna atom. Tec tama kêsa gêja jagêjam malô-malô enj.

²⁹ Ma enj gêjô tama awa gebe 'Gôlicgac me, jala taêsam gajam sakinj gédêñ aôm ma kagêli aômnêm biñsu tenj atom. Mago kôkêñ noniñ ñalatu tenj gédêñ aê gebe aêac to ñoc lau aniñ totêntac ñajamgeñ nec atomanô.

³⁰ Mago latôm, tanj kêjaiñ nêm waba gêmoa gêwiñ mockainjo nanj, gêmênj acgom, gocgo gôgunj bôc, tanj talôm e kêtôp ñajam nanj, kêtû enja.'

³¹ Tec tama kêsôm gédêñ enj gebe 'Latucenec, aôm gôñgôñ gôwiñ aê ñapanj, ma aêñoc gêñ samob kêtû aômnêm gêwiñgac.

³² Aêac têtntac ñajam to ôliñ kêpi nec jagédêñgoc, gebe lasim tecenec gêmác êndu su, mago mata jali gêmoa. Enj gêjaña su, mago tatap enj sa kêtiam.' "

16

Binğolin gejobwaga secña

¹ Ñasawa tenj Jesu kêsôm gédêñ nê ñacsenomi gebe "Ñac tolêlôm tenj gêñgôñ ma nê gejobwaga tenj gêmoa. Ma lau sêju binj gédêñ ñatau gebe gejobwaga kêjaiñ ênê waba.

² Tec ñatau gêmôêc enj ma kêsôm gédêñ enj gebe 'Binj amboac ondóc tec ganjô kêpi aôm nec. Ôwa kôm gejobwaganja sa acgom gebe aômnêm kôm gejobwaganja gêbacnê.'

³ Gejobwaga tonanj kêsôm gédêñ tau gebe 'Ñoc ñatau oc êkôc ñoc kôm gejobwaganja sa anğa aêñoc, tec janğôm asagenj. Kôm takwê nomña oc janğôm êtôm atom, ma embe jatenj gêñ, oc majoc.

⁴ Aê kajala gêñ, tanj gabe janğôm nanj, ec sêkôc aê sa janğôñ nêñ andu êndêñ noc ñatau êtiñ aê su anğa kôm gejobwaganja.'

⁵ Go kêkalem lau samob, tanj nê ñataunê tôp gêc êsêacña nanj, tagenj-tagenj dédêñ enj sêja ma kêtû kênac gédêñ ñac ñamatanja gebe 'êôc ñataunê tôp amboac ondóc gêc aômña.'

⁶ Ma enj kêsôm gebe 'Niptêkwi wapap 100.' Go enj kêsôm gédêñ ñac tau gebe 'Ôñgôñ sic ma ôkôc nêm papia tôpña mênjoto sebenj gebe 50.'

⁷ Go kêtû kênac ñac tenj gebe 'Ma aômnêm binj tôpña amboac ondóc.' Tec enj kêsôm gebe 'Janğom gasuc kapôêñ 100.' Ma gejobwaga kêsôm gédêñ enj gebe 'Ôkôc nêm papia tôpña ma oto gebe 80.'

⁸ Go ñatau kêlanem gejobwaga keso tonanj gebe gêgôm tokauc gebe lau nom tonecña sêgôm gêñ gédêñ taunj tokauc sêlêlêc lau ñawêña su.

⁹ "Amboac tonanj jasôm êndêñ amac gebe Akôc awa nomña naanam lau ôkwi têtntac êwiñ amac, gebe sêkôc amac sa anğôñ bec tenjenña êndêñ noc awa êmbacnêña.

¹⁰ Ñac tenj embe ejop gêñ ñasec-ñasec ñapepgeñ, oc ejop gêñ kapôêñ-kapôêñ êtôm tonanj.

¹¹ Embe ajop awa nomña ñapep atom, ma asa oc êkêñ waba ñanô êndêñ amac gebe ajopña.

¹² Ma embe ajop gêñ jaba tonec ñapep atom, ma asa oc êkêñ gêñ ñanô êndêñ amac gebe awê kaiñ êsa ôlim.

¹³ "Sakinwaga tenj ênam sakinj apômtau luagêc êtôm atom, enj oc têtntac endec tenj ma têtntac êwiñ tenj me oc êsap tenj tôm ma têtntac êmbu tenj. Amac amboac tonanj, atôm gebe anam Anôtô to awa êpi tagenj atom."

Jesunê binj ñalô ñagedô

(Mat 11:12-13; 5:31-32; Mar 10:11-12)

¹⁴ Parisai tanj sêgôm mocsac awêña nanj, sêñj binj samob tónê e sêlêc lusunjsu sa.

¹⁵ Tec enj kêsôm gédêñ êsêac gebe "Amac tec atoc taôm sa gédêñ ñamalac gebe lau gédêñ amac, mago Anôtô kêjala amacnêm ñalêlôm su. Waenj tanj ñamalac sê taêñ nanj, Anôtô gêlic amboac gêñ alôb-alôb.

¹⁶ "Mosenê biñsu to propetenêñ binj gêbacnê gédêñ Joariñê têm, go sêsôm ñawae ñajam Anôtônê gamêñña lasê ma lau samob sêkac taunj sebe sêsô sêna.

¹⁷ Mago undambê to nom embe ê su, oc ñagaô êlêlêc biñsu ñatalô sauñanô tenj ê sunja su.

¹⁸ "Ñac tenj embe endec nê awê ma ênam tenj, oc êñgôm gêñ mockainja. Ma ñac tenj embe ênam awê, tanj nê akwenj gedec enj nanj, oc êñgôm gêñ mockainja amboac tonanjenj.

Nac tolêlôm agêc Lasara

¹⁹ “Nac tolêlôm tenj gêngôj. Enj kêsô ñakwê asôsamuc to kwalam-kwalam ñajam-ñajam ma kêtôm bêcgen kêmoasinj tau ñapep.

²⁰ Ma ñac ñalêlôm sawa tenj gêngôj, nê ñaê Lasara. Kamoc gêjac têc enj auc ma tetoc enj gêc ñac tolêlôm nê sacgêdô.

²¹ Enj gebe êniñ mo ñapopoc, tanj kêsêlô anja ñac tolêlôm nê tebo nanj, ma kêam sêja e têdamôê ênê kamoc.

²² Sêmoa acgom, go ñac ñalêlôm sawa tau gêmac êndu ma anjela sêsip enj jatetoc enj gêngôj Abrahamnê labum ñaô. Go ñac tolêlôm gêmac êndu amboac tonanjenj ma sêsun enj.

²³ Enj gêmoa lamboam tonandanj kapôej ma gêoc mataanô sa e gêlic Abraham gêngôj jaêcgenj ma Lasara gêngôj enj labum ñaô.

²⁴ Tec gêmôêc gebe ‘Tamoc Abraham, taêm walô aê ma ôsakinj Lasara êsac lêmalatu ñatêpôê ñagac tôñ êsêp bu ma mênjêmoasac imbeloc êtu luc gebe gamoa jawaô ñalêlôm tonandanjenj.’

²⁵ Ma Abraham kêsôm gebe ‘Latucenec, taêm ênam gebe kôkêc nêñ ñajam su kwananjenj gêdêñ gômoa matam jali, ma Lasara kêkôc secgenj. Mago galoc enj gêngôj malôgenj anja tonec ma aôm gômoa tonandanjenj.

²⁶ Ma binj tenj êwinj gebe ñasawa kapôej tec gec, genj aêac to amac gêngic. Lau tenj anja tonec embe taêñ ênam gebe dêndêñ amac sêwac, oc têtôm atom. Ma anja tonanj amboac tonanjenj.’

²⁷ Go ñac tolêlôm kêsôm gebe ‘Amboac tonanj, tamoc, jatenj aôm gebe ôsakinj enj êna tamocnê andu.

²⁸ Aêñoc lasici lemenj tenj tê sêngôj, tê naêkêñ puc êsêac ñapep gebe sêsêp ñandanj ñagamêñ tonec sêmêñ sêwi ñ atom.’

²⁹ Tec Abraham kêsôm gebe ‘Mose to propete nêñ binj tê gêc êsêacña nê, ac sêñômanj.’

³⁰ Ma enj kêsôm gebe ‘Masi, tamoc Abraham, tonec kêtôm atom. Mago ñac tenj anja ñacmatênêñ embe êndêñ êsêac êna, oc sênanj tauñ ôkwi.’

³¹ Tec Abraham kêsôm gêdêñ enj gebe ‘Êsêac embe sêkêñ tanjenj Mose to propete nêñ binj atom, oc sêkêñ êwinj ñac, tanj êndi sa anja ñacmatênêñ nanj, atom amboac tonanjenj.’ ”

17*Binj kêpi sec*

(*Mat 18:6-7, 21-22; Mar 9:42*)

¹ Go Jesu kêsôm gêdêñ nê ñacsenjomi gebe “Lêtôm tanj êngôm lau têtu sec nanj mênjêsa, mago ojae ñac, tanj lêtôm ñam kêsêp enj nanjma.

² Sêwa poctêmui sa enj gêsutêkwa ma sêmbalinj enj êsêp gwêc êna, go ñajam, gebe êtim lau saunj tonec nêñ tenj e êtu sec nec atom.

³ Alic taôm.

“Lasim embe êngôm sec, go wec binj enj. Ma enj embe ênam tau ôkwi, go ôsuc ênê binj ôkwi.

⁴ Ma embe êngôm aôm sec êtu dim 7 êndêñ bec tagenj, ma êcac tau ôkwi êndêñ aôm êmu êwac êtu dim 7 wacêsôm gebe ‘Aê gajam tauc ôkwi, go ôsuc ênê binj ôkwi.”

Binj kêpi takêñ gêwinj

⁵ Aposolo sêsôm gêdêñ Apômtau gebe “Ôkêñ aêacma akêñ gêwinj esewec.”

⁶ Tec Apômtau kêsôm gebe “Embe nêñ akêñ êwinj êtôm gêmêc ñawê ma asôm êndêñ ka kamoc-kamoc tonec gebe ‘Ômbuc taôm sa naôsê taôm ôkô gwêc,’ oc tanja wamu êndêñ amac.

Sakinjwaganê kôm

⁷ “Amacnêñ asa nê sakinjwaga embe êkalinj nom me ejop hôc su ma anja kôm êmu êmêñ, oc êsôm êndêñ enj gebe ‘Gacgenj mênjôngôñ sic ma ôñinj genj.’

⁸ Ñatau tenj oc êsôm atom. Enj oc êsôm êndêñ sakinjwaga gebe ‘Ono ñoc gêñ ma ômansanj taôm êtu ônanj sakinj aêña e janinj to janôm gêñ su acgom, go taôm naôninj to ônom nêñ gêñ êndanjguc.’

⁹ Oc ênam danje êndêñ nê sakinjwaga tonanj gebe gêgôm kôm, tanj kêjatu enjña nanj, me masi.

¹⁰ Ma amac amboac tonanj. Embe anjôm kôm samôb, tanj sêjatu amacña nanj, go asôm gebe ‘Aêac sakinjwaga ñaôma, tec agôm gêñ, tanj gêjac aêac ñawae nanjenj.’ ”

Jesu gêgôm lau tokamocbôm 10 ôlinj têtû selec

¹¹ Jesunê lêñ kepenj Jerusalem, tec kêsêlêñ kêsâ Samaria to Galilaia ñamadinjenj gêja.

¹² Ma enj gêô lasê malac tenj ma lau tokamocbôm 10 dêdac enj sêkô jaêcgenj sêkanôñ enj

¹³ ma sêmoêc sêpuc awenj sagenj gebe “Mêtêmôkê Jesu, taêm walô aêacmêñ.”

¹⁴ Jesu gêlic ma kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Aêc naatôc taôm êndêñ lau dabunjwaga.” Tec sêsêlêñ sêmoa ma ôlinj têtû selec.

¹⁵ Êsêacnêñ ñac tenj gêlic tau gebe ôli ñajam kêsâ, tec kêcac tau ôkwi gêmu menjêlambinj Anôtô ña awa kapôej,

¹⁶ ma gêu tau lanjôanô jagêdêj nom gêc Jesu akaijja, go gêjam danje gêdêj enj. Ma njac tau enj njac Samaritanja tenj.

¹⁷ Ma Jesu kêsôm gebe “Aê gaboc lau 10 ôlij têtû selec. Ma 9 sêmoa ondodoc.

¹⁸ Nêj njac tenj gebe êmu êmêj êlambij Anôtôja gêmoa atom me, njac jaba tagenj tonec me.”

¹⁹ Go Jesu kêsôm gêdêj enj gebe “Ôndi sa ma ôc ôna, aômnêk kôkêj gêwij tec gêgôm aôm njajam kêsa.”

*Biñ kêpi Anôtônê gôlij êmejjja
(Mat 24:23-28, 37-41)*

²⁰ Parisai njagêdô têtû kênac Jesu gebe “Êndêj ondodoc Anôtônê gôlij êmêj.” Tec enj gêjô êsêac awenj gebe “Anôtônê gôlij êmêj tonjapuc gebe talic njac matenjanôja nec atom.

²¹ Êsêac oc sêsôm gebe ‘Gêc tonec’ me ‘gêc ônê’ nec atom, gebe Anôtônê gôlij wacgêc amac njalêlôm.”

²² Ma enj kêsôm gêdêj njacsenjomi gebe “Njâbêc njagêdô oc êmêj, ma amac oc anam awen su gebe alic Njmalacnê Latunê bêc tagenjenj, mago oc alic atom.

²³ Êsêac oc sêsôm êndêj amac gebe ‘Alic, gêmoa ônê. Alic, gêmoa tonec,’ nanj ana atom ma andanjuc êsêac atom.

²⁴ Kêtôm ôsic kêkac eb tagenj ma kêpô umbonj njalabu anja njagêdô e jakêsa gêdô nanj, Njmalacnê Latu embe êmêj, oc êtôm tônê.

²⁵ Mago enj êoc njandanj taêsam to lau têm tonecna têtij enj su êmunj acgom.

²⁶ Gêj tanj sêgôm gêdêj Noanê bêc nanj, oc sêngôm êndêj Njmalacnê Latunê bêc amboac tonanj.

²⁷ Êsêac samob senj to sênôm gêj ma njac sêjam awê to awê sêjam njac e gêdêj bêc, tanj Noa kêsô wanj njalêlôm gêja nanj, ma bu kêsuj mênjesenj êsêac samob su.

²⁸ Gêdêj Lotnê bêc sêgôm amboac tonanj. Êsêac samob senj to sênôm gêj, ma sêjam ôli gêj to sêkêj gêj gêdêj lau sêjam ôli, ma sêsê gêj to sêkwê nêj andu.

²⁹ Mago gêdêj bêc, tanj Lot kêsa anja Sodom gêja nanj, ja to talao anja undambê kêsêp e gesenj êsêac samob su.

³⁰ Ma êndêj bêc, tanj Njmalacnê Latu eoc tau lasê nanj, oc êtôm tonanj.

³¹ “Êndêj bêc tônê njac tenj embe êngônj salôm njao, nanj êsêp naêkoc nê gêj, tanj gêc andu njalêlôm nanj atom. Ma njac tenj embe êmoa kôm, nanj êkac tau ôkwi êmu êna nê andu atom amboac tonanj.

³² Taêm ênam Lotnê awê.

³³ Njac tenj embe êngôm gênjêlôm gebe êmoa mata jali, oc êmac êndu, ma njac tenj embe êmac êndu, oc êngônj mata jali.

³⁴ Aê jasôm êndêj amac gebe Êndêj êmbêc tau tônê njac luagêc embe sênêc mê tagenj, nanj Apômtau oc êkoc tenj sa ma êwi tenj sinj.

³⁵ Ma awê luagêc embe sêlai polom sêwij taurj sêmoa, nanj Apômtau oc êkoc tenj sa ma êwi tenj sinj. [

³⁶ Ma njac luagêc embe sêmoa kôm sêwij taurj, nanj Apômtau oc êkoc tenj sa ma êwi tenj sinj.]”

³⁷ Ma êsêac têtû kênac enj gebe “Apômtau, oc njanô êsa anja ondodoc.” Tec enj kêsôm gêdêj êsêac gebe “Gamêj tanj njamêj tenj gêc nanj, aoco oc sêkac sa sêmoa.”

18

Biñgôlij awêtuc ma mêtôcwagana

¹ Jesu kêsôm biñgôlij tenj gêdêj êsêac gebe êkêli êsêac gebe tetenj mec njapanj têtû golonj atom.

² Enj kêsôm gebe “Mêtôcwaga tenj gêngônj malac tenj. Enj kêtêc Anôtô atom ma gê go njamalac atom.

³ Ma awêtuc tenj gêngônj malac tonanj, nanj gêdêj enj gêja-gêja ma kêsôm gebe ‘Ônam aê kêsi anja njoc soño-soñonê.’

⁴ Mêtôcwaga gedec e njasawa tenj, gocgo kêsôm gêdêj tau gebe ‘Aê katêc Anôtô atom ma gaê go njamalac atom,

⁵ mago kêtû awêtuc tonec kêlênsônj aêja, tec gabe janam enj kêsi, gebe moae nê meloco êsa mênêtap aê lanjôcanô auc.’ ”

⁶ Go Apômtau kêsôm gebe “Akêj tanjem bi nj, tanj mêtôcwaga keso kêsôm nanj.

⁷ Amac abe Anôtô oc ênam nê lau, tanj kêjalij êsêac sa ma awenj gêjac enj kêtôm bêc to gelenjenj nanj, kêsi atom me. Ma abe oc ênam tau tôn me.

⁸ Aê jasôm êndêj amac gebe Enj oc ênam êsêac kêsi sebenj. Tagenj êndêj noc Njmalacnê Latu êmêjja nanj, oc êtap sêkêj gêwij njanô sa anja nom mê masi.”

Binjôlinj Parisai agêc telonja

⁹ Jesu kêsôm binjôlinj tonec gêdên lau ñagêdô, tanj sêlic tanj sebe lau gêdên ma sêbu lau ñagêdô nanj gebe

¹⁰ “Ñac luagêc sêpi lôm dabunj sêja sebe tetenj mec, Parisai tenj ma telon tenj.

¹¹ Parisai kêsâ jakêkô ma ketenj mec gêc lêlômgenj gebe ‘O Anôtô, aê gabe janam danje êndên aôm gebe aê katôm ñamalac ñagêdô amboac kêjanjowaga to lau sec ma mockainj ma amboac telon tonec atom.

¹² Aê gajam dêbu ñ mo kêtôm dim luagêc kêtôm wokegenj, ma ñoc gêj samob, tanj katap 10-10 sa nanj, kakôc ñatej su kêtômgenj mênjkêkênj kêtû da.’

¹³ Go telonj tau kêsâ jakêkô ñalêtinj. Enj gebe êoc mataanô sa êpi undambê atom, go kêpô gêduc ma kêsôm gebe ‘O Anôtô, taêm labu aê ñac secmanj.’

¹⁴ Aê jasôm êndên amac gebe Ñac tonanj kêsêp nê andu gêja nanj Anôtô gêlic enj amboac ñac gêdên kêlêlêc Parisai su. Tenj embe etoc tau sa, go Anôtô êkôninj enj, ma tenj embe êkôninj tau, go Anôtô etoc enj sa.”

Jesu gêjam mec ñapalê

(Mat 19:13-15; Mar 10:13-16)

¹⁵ Lau sejonj ñapalê dedec dêdênj Jesu sêja gebe êkênj lêma ênsac êsêac. Ma nê ñacsenjomi sêlic e sec binj êsêac.

¹⁶ Go Jesu gêmôc êsêac ma kêsôm gebe “Andec ñapalê dêndênj aê sêmênmanj. Akô êsêac auc atom, gebe lau tecenanj ñai tec têtû Anôtônê gamênj ñatau.

¹⁷ Binjjanô, aê jasôm êndênj amac gebe Ñac, tanj êkôc Anôtônê gamênj sa êtôm ñapalê atom nanj, oc êsô êna atom.”

Ñac tolêlôm

(Mat 19:16-30; Mar 10:17-31)

¹⁸ Ma kasêga tenj kêtû kênac Jesu gebe “Mêtêmôkê ñajam, aê janjôm amboac ondoc gebe jawê kainj janjônj matoc jali tenjenj.”

¹⁹ Tec Jesu kêtû kênac enj gebe “Amboac ondoc kôsam aê gebe ñajam. Ñac ñajam tenj gêmoa atom, Anôtô taugenj.

²⁰ Binjsu tec gônj su gebe ‘Ôngôm gêj mockainj to mockainjja atom. Ônac ñamalac êndu atom. Ônam genjenj atom. Ônga binj atom. Otoc tamam agêc tênam sa.’”

²¹ Ma ñac tau gêjô enj awa gebe “Aê kamasanj binj samob tonanj kêtû tôj su gêdênj aê ñapalêgenj e mênjgêdênj galoc.”

²² Jesu gêjônj ma kêsôm gêdênj enj gebe “Gêj tagenj tec aôm kôpô lêna. Ôkênj nêwaba samob lau sênam ôli ma ônac sam ñaawa êndênj lau ñalêlôm sawa, go nêwaba awa oc ênêc undambê, ma ômônj ôndanjguc aê.”

²³ Ñac tau gêjônj binj tonanj e nê ñalêlôm ñawapac kêsâ, gebe enj ñac tolêlôm ñanô.

²⁴ Jesu mata gê enj ma kêsôm gebe “Lau tolêlôm embe sêsô Anôtônê gamênj sêna oc sênjôm elémê.

²⁵ Bôc kamele tenj oc êsêli êsô so ñalásê êna ñagaógenj êlêlêc ñac tolêlôm êsô Anôtônê gamênj ênanja su.”

²⁶ Ma lau, tanj sênj binj tau nanj, sêsôm gebe “Ai, amboac tonanj asa ênam samuc.”

²⁷ Tec Jesu kêsôm gebe “Gêj tanj ñamalac sênjôm êtôm atom nanj, Anôtô oc ê gôm naêtôm.”

²⁸ Go Petere kêsôm gebe “Ôlic acgom, aêacmênj tec awi ma gêj samob sinj ma adaguc aôm.”

²⁹ Tec Jesu kêsôm gêdênj êsêac gebe “Bi anô, aê jasôm êndênj amac gebe Lau samob, tanj sêwi andu me awê me lasitêwai me tenenji me tamenji me ñapalê sinj kêtû Anôtônê gamê ja,

³⁰ oc têtap gêj ñanô tau taêsam sa êlêlêc su êndênj têm tonec, go êndênj têm ônêna oc sênjônj maten jali tenjenj.”

Jesu geoc nê ñandanj lasê kêtû têlêacnja

(Mat 20:17-19; Mar 10:32-34)

³¹ Go Jesu kêkôc êsêac 12 sa ma kêsôm gêdênj êsêac gebe “Alic acgom, aêac tapi Jerusalem tana, ma binj samob, tanj propete teto kêpi ñamalacnê Latu nanj, oc êtu anô,

³² gebe êsêac oc sêkênj enj êndênj lau samuc nasêsu enj susu to sêlênsu enj ma sêkasôp êpi enj.

³³ Êsêac oc si enj, go sênac enj êndu e abêc êtu têlêac oc êndi sa êtiam.”

³⁴ Mago êsêacnêj kauc kêsâ kêpi binj tonanj ñai atom. Binj ñalô tonanj ñam kêsinj tau gêdênj êsêac ma sêjala binj, tanj Jesu kêsôm nanj atom.

Jesu gêgôm matapec, tanj ketenj-kête genj nanj, mata gêjac

(Mat 20:29-34; Mar 10:4-52)

³⁵ Jesu kêsêlênj e kêdabinj Jeriko, ma ñac matapec tenj gênjônj intêna ñatali ketenj-ketenj gêj gêmoa.

³⁶ Enj gēnō lau taésam sēsêlêñ ñaonda ma kētu kênac ñam.

³⁷ Êsêac sêwa sa gêdêñ enj gebe “Jesu anja Nasaret tec kêsêlêñ gêmêñ.”

³⁸ Ma ñac tau gêmôêc gebe “Dawidnê Latu Jesu, taêm walô aêma.”

³⁹ Tec lau, tanj sêsêlêñ sêmunj nanj, sec binj enj gebe ênam tau tōñj, mago enj gêmôêc kêpuc sagenj gebe “Dawidnê Latu, taêm walô aêma.”

⁴⁰ Tec Jesu kékô ma kêjatu gebe sêkôc enj dëndêñ enj sêmêñ. Sêwê enj kētu gasuc Jesu, go kētu kênac enj gebe

⁴¹ Aôm gobe aê janjôm asagenj êndêñ aôm. Ma enj kêsôm gebe “Apômtau, aê gabe matoc êlêc.”

⁴² Tec Jesu kêsôm gêdêñ enj gebe “Matam êlêc, aôm kôkêñ gêwinj, tec gêgôm aôm ñajam kêsa.”

⁴³ Ma mata gêlac gaôgenj e kédaguc Jesu ma kêlambinj Anôtô. Lau samob, tanj sêlic gêñ tonanj nanj, sêlanem Anôtô.

19

Jesu agêc Sakai

¹ Go Jesu kêsô Jeriko gebe êsêlêñ tōñgenj êna.

² Ma ñac tenj gêmoa, nê ñaê Sakai. Enj telonjêñ kasêga ma enj ñac tolêlôm tenj.

³ Enj kētu kêka-kêka gebe êlic Jesu êpi ñanôgenj, mago gêgôm elêmê kētu lau taésamña gebe enj ñac dambê ec tenj.

⁴ Tec kêlêti gêmunj jakêpi ka kamoc-kamoc tenj gebe Jesu naêsa tonanj ma êlic enj êpi ñanôgenj.

⁵ Jesu kêsêlêñ e mênjkêkanôñ enj, go mata gedec ma kêsôm gêdêñ enj gebe “Sakai, ôsêp sebenj ômôên, gebe ocsalô tonec janjônj nêmandu.”

⁶ Tec Sakai kêsêp sebenj mênjkêkôc Jesu sa totêtac ñajamgenj.

⁷ Êsêac samob sêlic ma sêsac binj to sêsôm gebe “Enj kêsô ñac sec nê andu gêja gebe êlêwanj tau.”

⁸ Sakai jakêkô ma kêsôm gêdêñ Apômtau gebe “Apômtau, ôlic acgom, aêñoc waba samob tonec galoc jakêñ ñamakenj êndêñ lau ñalêlôm sawa, ma moae kasau ñac tenj, tec jakêñ gêñ aclê êjô gêñ, tanj kakôc su nanj.”

⁹ Go Jesu kêsôm gêdêñ enj gebe “Ocsalô Anôtônê moasinj ênam ñamalac kêsinja mênjkêpi andu tonecgoc, gebe Abrahamnê wakuc tenj enj amboac tonanj.

¹⁰ Gebe ñamalacnê Latu tec gêmêñ gebe ensom gêñ geberj ma ênam sa.”

Binjôlinj mone goldña (Mat 25:14-30)

¹¹ Jesu kêdabinj Jerusalem ma lau, tanj sêñjô binj tonanj ñai nanj, seboc Anôtônê gôlinj oc gaôgenj êô lasê, tec enj kêsôm binjôlinj tenj gêwinj gebe

¹² “Ñac towae tenj gêdi gêja gamêñ jaêcsêga tenj gebe sêkêñ enj êtu kinj, go êmu êmêñ êtiãam.

¹³ Tec gêmôêc nê sakinjwaga 10 sêmêñ ma kêkêñ mone goldña 10 gêdêñ êsêac. Go kêsôm gêdêñ êsêac gebe ‘Atulu gêñ amoa e jamu jamêñ êtiãam.’

¹⁴ Ñac tau nê lau malacm têtac gedec enj, tec sêsakinj laumata têdaguc enj sêja ma sêsôm gebe ‘Aêac abe ñac tônê êtu aêacma kinj atom.’

¹⁵ “Sêkêñ ñac tau kētu kinj su, go gêmu gêmêñ ma kêsôm sêmôêc sakinjwaga, tanj enj kêkêñ mone gêdêñ êsêac nanj, gebe êñjô nêñj kôm têtulu gêñja ñanjanô.

¹⁶ Ñac ñamatana mênjkêsôm gebe ‘Apômtau, aômñêm mone gold tagenj nanj, tec katulu gêñ e kêtap 10 sa mênjgêwinj.’

¹⁷ Ma ñatau kêsôm gêdêñ enj gebe ‘Aôm, aôm sakinjwaga ñajam. Aôm gojob genj sauñanô ñapap, tec jakêñ aôm ôtu ñatau ônam gôlinj malac 10.’

¹⁸ Go ñac kētu luagêcña mênjkêsôm gebe ‘Apômtau, nêmandu mone gold, tec kêtulu gêñ e kêtap lemenj tenj sa mênjgêwinj.’

¹⁹ Tec ñatau kêsôm amboac tonec gebe ‘Amboac tonanj, aôm ônam gôlinj malac lemenj tenj.’

²⁰ Ma ñac tenj mênjkêsôm gebe ‘Apômtau, ôlic nêmandu mone. Aê kasabanj ña obo auc ma tec gec.

²¹ Aê katêc aôm gebe aôm ñac ñajana. Aôm kôkôc gêñ, tanj kotoc gêcña atom nanj, ma kojonj kôm, tanj kôsê atom nanj ñanô sa.’

²² Go ñatau kêsôm gêdêñ enj gebe ‘Aôm ñac sec. Aôm taôm kôkic nêmandu binjgac. Aôm gôlic aê ñac ñajana ma kakôc gêñ, tanj katoc gêcña atom nanj, ma kajonj kôm, tanj kasê atom nanj ñanô sa.

²³ Amboac ondod kôkêñ ñoc mone gêja gamêñ têtulu monenja atom. Embe jamu jamêñ amboac tec, go jatap ñoc gêñ tonjalakacgenj sa.’

²⁴ Go kêsôm gêdêñ lau, tanj sêkô-sêkô nanj, gebe ‘Akôc mone gold su anja ênê ma akêñ êndêñ ñac, tanj nê mone gold 10 gêc nanj.’

²⁵ Ma êsêac sêsôm gêdêñ enj gebe ‘Apômtau, ênê mone 10 gêc sugac.’

²⁶ Mago enj kêsôm gebe 'Aê jasôm êndênj amac gebe Njac tanj nê gêj gêc nanj, oc sêkênj ñagêdô naêwinj, mago ñjac, tanj nê gêj masi nanj, oc sêkôc ñakêsu, tanj gêc enja nanj, su amboac tonanj.
²⁷ Ma ñoc ñajcio, tanj sebe aê jatu êsêacnênj kinj atom nanj, akôc êsêac mênjanac êsêac êndu êndênj aê lanjôcnêmja.'

Lau sêwê Jesu sêsô Jerusalem sêja
(Mat 21:1-11; Mar 11:1-11; Joaj 12:12-19)

²⁸ Jesu kêsôm binj tonanj su, go kêsêlênj kêpi Jerusalem gêja.
²⁹ Kêsêlênj e kêdabinj Betpage to Betania, tanj kêsi lôc, tanj sêsam sebe Lôckatêkwi nanj, go kêsakinj ñacsenjomi luagêc
³⁰ ma kêsôm gebe "Agêc asêlênj apenj malac, tanj gêc nêmja nanj ana. Ma êndênj tanj aô lasê, oc atap donki ñalatu tenj sa sêkô tônj kêkô, ñamalac tenj gêjgônj ñaô kwananjenj atomanô nanj. Anjgamboac su ma aê amênj.
³¹ Ma ñac tenj embe êtu kênac amagêc gebe 'Agaboac su kêtû agenja,' nanj asôm gebe 'Apômtau kêpô lêna gêj tau.'
³² Njagagêc tau sêja e têtap sa kêtôm kêsôm gêdênj êsêagêc.
³³ Agêc sêgaboac donki ñalatu sêmoa, go ñatau sêsôm gêdênj êsêagêc gebe "Agêc agaboac donki ñalatu su kêtû asagenja."
³⁴ Ma êsêagêc sêsôm gebe "Apômtau kêpô lêna gêj tau."
³⁵ Go êsêagêc sêwê donki dêdênj Jesu sêja, sêu nêj ñakwê gêsac donki ñalatu ñaô ma sêkênj Jesu gêjgônj.
³⁶ Enj kêsêlênj gêmoa, tec lau sêja nêj ñakwê gêc intêna.
³⁷ Enj kêsêlênj intêna, tanj kêsêp anja Lôckatêkwi kepenj Jerusalem gêja, tec ñacsenjomi samob sêôc awenja sa ma sêlambinj Anôtô totêntac ñajamgenj ña awenj kapôdênj kêtû gêjgêsaga samob, tanj sêlic nanja,
³⁸ ma sêmôêc gebe "Alanem kinj, tanj gêmênj gêjam Apômtau lanjô nanj. Binjalô ênêc undambê to ñawasi êsa anja lôlôc."
³⁹ Ma Parisai ñagêdô, tanj sêwê sêwinj êsêac tonj tonanj nanj, sêsôm gêdênj Jesu gebe "Mêtêmôkê, wec bi ñ nêm ñacsenjomimanj."
⁴⁰ Ma enj gêjô êsêac awenj gebe "Aê jasôm êndênj amac gebe Êsêac tonec embe sênam tauj tônj, ma poc oc sêmôêc."

Jesu kêtanj kêpi Jerusalem

⁴¹ Enj kêsêlênj e kêdabinj malac tau ma gêlic e kêtanj lasê
⁴² gebe "Ojaj, ñabêc tecenec ôjala gêj, tanj gebe ênam malô aômja nanj ôwinjmanj, mago galoc kêsinj tau gêdênj matamanô.
⁴³ Têm oc mênjêsa, go nêm ñajcio mênjsêkwê tunjbôm to sêwê aôm auc ma sênji aôm auc e sêkapij aôm sa.
⁴⁴ Oc sensej aôm to nêm ñapalê samob su ma sêwi poc tenj sinj êjgônj poc tenj ñaô atom, gebe kôjala noc Anôtô ênam aôm sanja atom."

Jesu kêjanda lau anja lôm dabuj
(Mat 21:12-17; Mar 11:15-19; Joaj 2:13-22)

⁴⁵ Go Jesu kêsô lôm dabuj gêja e kêjanda lau, tanj têtulu gêj sêmoa nanj,
⁴⁶ ma kêsôm gêdênj êsêac gebe "Teto gêc gebe Anôtô kasôm gebe 'Aênjoc andu tonec andu mecja,' mago amac agôm kêtû kêjanjgowaganênj gêsuj."
⁴⁷ Jesu kêdônj lau gêmoa lôm kêtôm bêcgenj, ma lau dabujgêsaga to binjsutau ma launênj laumata dêdib sebe sensej enj su.
⁴⁸ Mago têtap ñalênj sensej enja sa atom gebe lau samob sêsap enj tônj sebe sêjô enjenj.

20

Dabujgêsaga sebe sêkip Jesunê ñaclai ñam sa
(Mat 21:23-27; Mar 11:27-33)

¹ Njabêc tenj Jesu kêdônj lau anja lôm dabuj to gêjam mêtê êsêac gêmoa ma lau dabujgêsaga to binjsutau ma laumata dêdênj enj sêja
² ma sêsôm gêdênj enj gebe "Ôsôm êndênj aêac gebe Aôm gôgôm gêj tonanj gôjam ñaclai ondoc lanjô, me asa kêkênj ñaclai tau gêdênj aôm."
³ Tec enj gêjô êsêac awenj gebe "Aê gabe jatu kênac binj tenj êndênj amac amboac tonanj. Asôm êndênj aê acgom gebe
⁴ Joajne sanju nec anja Anôtônê me anja ñamalacnênj."
⁵ Ma êsêac taênj gêjam gêc taujenj gebe "Aêac embe tasôm gebe Anja Anôtônê, enj oc êsôm aêac gebe 'Ma amboac ondoc tec akênj gêwinj enj atom.'

⁶ Ma embe tasôm anġa ñamalacnêġ, oc lau samob têtuc aêac ña poc êndu, gebe sêjala Joan gebe eġ propete teġ.”

⁷ Tec sêjô eġ awa gebe “Aêac ajam kauc ênê ñam.”

⁸ Ma Jesu kêsôm gêdêġ êsêac gebe “Amboac tonaj aê jasôm ñaclai, taġ gêjam aê sa ma gagôm geġ tau naġ, êndêġ amac atom amboac tonajgeġ.”

Biġġôliġ kôm wainġa ñakômwagaġa
(Mat 21:33-46; Mar 12:1-12)

⁹ Go Jesu gêoc awa sa ma kêsôm biġġôliġ tonec gêdêġ lau gebe “Ñac teġ kêsê nê wain kôm teġ, go kêmasaġ ñabiġ gêdêġ lau sênam kôm êpiġa ma eġ tau gêc gêja gamêġ teġ gêmoe e ñasawa ñêġgeġ.

¹⁰ Gêdêġ noc wain gêjam ñanôġa eġ kêsakiġ sakiġwaga teġ gêdêġ kômwaga gêja gebe sêkêġ wain ñanô ñagêdô êndêġ eġ. Ma kômwaga si eġ ma sêkêġ eġ lêma sawageġ gêmu gêja.

¹¹ Ma ñatau kêsakiġ sakiġwaga teġ gêja, naġ si eġ ma sêpêlê eġ amboac tonajgeġ e sêkêġ eġ lêma sawageġ gêmu gêja.

¹² Go kêsakiġ ñac teġ gêwiġ kêtu têlêacġa, naġ sêjac eġ ôli lasê amboac tonaj ma têtin eġ kêsa gêja.

¹³ Ma kôm wainġa ñatau kêsôm gebe ‘Aê jaġġôm amboac ondodgeġ. Aê jasakiġ ñoc latuc, tec têtac gêwiġ eġ nec êna. Moae tetoc eġ sa.’

¹⁴ Kômwaga sêlic latu tau ma sêsôm gêdêġ taunġ gebe ‘Ñac-gêwê-kaiġ-gêġlênsêmwaga tau tonec. Ajôc, tanac eġ êndu gebe gêġlênsêm êtu aêacnêġ.’

¹⁵ Tec têtin eġ anġa kôm wainġa kêsa gêja e sêjac eġ êndu.

“Kôm wainġa ñatau oc êġġôm êsêac amboac ondoc.

¹⁶ Eġ oc êmêġ ma ensenġ kômwaga tonaj su ma êkêġ kôm wainġa êndêġ lau teġ.” Ma êsêac, taġ sêġô biġ tau naġ, sêsôm gebe “Masi, amboac tonaj atom.”

¹⁷ Tec Jesu mata gê êsêac ma kêsôm gebe “Biġ taġ teto gêc gebe ‘Poc taġ sêkwêwaga sêbaliġ siġ naġ, poc tonajgeġ kêtu poc kêclêsuġa naġ, ñam amboac ondoc.’

¹⁸ Ñac teġ embe êtuc tau êpi poc tonec oc ôli êġġic, ma poc tau embe êtuc êpi teġ, oc êsac eġ pocogeġ.”

Biġ takisġa
(Mat 22:15-22; Mar 12:13-17)

¹⁹ Biġsutau to lau dabunġsêga sêjala gebe eġ kêsôm biġġôliġ tonaj kepeġ êsêac, tec gacgeġ sebe sêkam eġ têtġ gêdêġ ñasawa tonajgeġ, mago têtêc lau.

²⁰ Êsêac dêdib eġ ma sêsakiġ lau sepeġ biġwaga, taġ sêsabaġ taunġ gebe lau mansaġ naġ, ec sêlô eġ ña tau nê biġ ma sêkêġ eġ êsêġ ġôliġwaga lêma gebe êmêtôc eġ.

²¹ Tec sêsôm gêdêġ eġ gebe “Mêtêmkê, aêac alic aôm kôsôm to kôdôġ jagêdêġ ma kôpuc openġ ñamalac atom ma kôdôġ Anôtônê lêġ tonajôġgeġ.

²² Aêac embe takêġ takis êndêġ kaisara oc eso aêacnêġ biġsu me masi.”

²³ Jesu kêjala êsêac têtin eġ, tec kêsôm gêdêġ êsêac gebe

²⁴ “Akôc denari teġ mênjalic acġom. Asa nê ñakatu to ñatalô gêc.” Ma êsêac sêsôm gebe “Kaisaranê.”

²⁵ Tec Jesu kêsôm gêdêġ êsêac gebe “Amboac tonaj akêġ kaisaranê gêġ êndêġ kaisara ma Anôtônê gêġ êndêġ Anôtô.”

²⁶ Ma êsêac têtôm gebe sêlô eġ ña tau nê biġ lau sêlic nec atom. Ac sê taêġ biġ, taġ eġ kêsôm gêġô êsêac aweġ naġ, ma sêjam taunġ têtġ.

Biġ ñacmatê sêndi saġa
(Mat 22:23-33; Mar 12:18-27)

²⁷ Ma Sadukai, taġ sêsôm gebe ñacmatê oc sêndi sa atom naġ, nêġ ñagêdô dêdêġ Jesu sêja ma têtu kênac eġ gebe

²⁸ “Mêtêmkê, Mose keto biġsu gêdêġ aêac gebe Ñac teġ, taġ gêjam awê sa, mago nê ġôlôac masi, embe êmac êndu, naġ lasi ênam ênê awêtuc tau gebe êka ġôlôac lasê êġô têwa su.

²⁹ Amboac tonaj lasitêwai 7 tec sêmoa. Ñacsêga gêjam awê e nê ġôlôac masi ma gêmac êndu.

³⁰ Ma lasi, taġ kêsi eġ naġ, gêjam ênê awêtuc,

³¹ go ñac ñawalunġ teġ. Biġ tonec kêtap lasitêwai 7 tonaj sa kêtômgeġ gebe sêmac êndu togôlôac masiġeġ.

³² Sêmac êndu su, go awêtuc tau gêmac êndu amboac tonaj.

³³ Êndêġ noc ñacmatê sêndi saġa naġ, eġ oc êtu êsêacnêġ asa nê awê, gebe êsêac 7 sêjam eġ kêtu nêġ awêgac.”

³⁴ Tec Jesu kêsôm gêdêġ êsêac gebe “Lau nom tonecġa naġ ñac sêjam awê to awê sêjam ñac.

³⁵ Ma lau, taġ Anôtô ketoc êsêac sa gebe sêndi sa anġa ñacmatêġeġ to sêwê kai ġ têtġ ônêġa naġ, oc sênam awê to sênam ñac atom,

³⁶ ma sêmac êndu êtiam atom gebe êsêac têtôm anjela ma têtû Anôtô latui gebe Anôtô gênu êsêac dêdi sa anja nacamtênênj.

³⁷ Njactmête sêndi sa nabinj Mose kêsôm lasê amboac tonanj. Enj gêjac minj kêpi ja kêsâ gamênj daninj, tec kêsam Apômtau gebe Abrahamnê Anôtô agêc Isaknê Anôtô ma Jakobnê Anôtô.

³⁸ Binj tonanj njam gebe Anôtô kêtû nacamtênênj Anôtô atom, enj kêtû lau materj jali nênj Anôtô, gebe samob sêmoa materj jali sepej enjenj.”

³⁹ Ma binjsutau njagêdô sêjô enj awa gebe “Mêtêmôkê, aôm kôsôm jagêdênj.”

⁴⁰ Gebe êsêac têtêc e têtû kênac binj njagêdô gêdênj enj kêtiam atom.

Binj kêpi Kilisi

(Mat 22:41-46; Mar 12:35-37)

⁴¹ Go Jesu kêsôm gêdênj êsêac gebe “Ac sêsôm amboac ondoc tec sebe Kilisi Dawidnê latu enj

⁴² gebe Dawid tau tec kêsôm gêc Pesalem njabuku gebe

‘Apômtau kêsôm gêdênj aênoc Apômtau gebe

Ôngônj aênoc anônja

⁴³ e jakênj aômnêm njacjo sêncêc amkainj njalabu acgom.’

⁴⁴ Kec, Dawid kêsam enj gebe ‘Apômtau.’ Mago amboac ondoc tec Kilisi kêtû ênê latu.”

Lau sejop tauj endenj binjsutau

(Mat 23:1-36; Mar 12:38-40; Luk 11:37-54)

⁴⁵ Ma Jesu kêsôm gêdênj nê njacsejomi lau samob sênjô gebe

⁴⁶ “Ajop taôm êndênj binjsutau, tanj sebe sêsêlênj tonjakwê balingenj ma têtntac gêwiñj gebe lau awej ênac êsêac anja malaclunj ma sebe sênac tauj mata-mata gebe sênjgônj njamataja anja lôm to gamênj sêniñj gênjja.

⁴⁷ Êsêac sêjanjo awêtucnênj andu su ma sêsabanj nj mec baliñj auc. Njagêjô oc êtap êsêac sa êlêlêc.”

21

Awêtuc kêkênj da

(Mar 12:41-44)

¹ Jesu gêdêc mataanô sa ma gêlic lau tolêlôm sêkênj nênj da kêsêp Anôtônê kanom

² e gêlic awêtuc njalêlôm sawa tenj kêkênj mone saunjanô luagêc kêsêp.

³ Go kêsôm gebe “Binjanô, aê jasôm êndênj amac gebe Awêtuc njalêlôm sawa tônê kêkênj kêlêlêc êsêac samob su,

⁴ gebe lau samob tônê sêkôc anja nênj gênj kêlêlêc êsêacnja sa mênjsêkênj kêtû da. Ma enj kêpô lêna njanô, mago kêkênj nê gênj tonê mo samobgenj kêsêp gêja.”

Jesu kêsôm binj kêpi senseñj lôm dabunj sunja

(Mat 24:1-2; Mar 13:1-2)

⁵ Lau njagêdô sêsôm binj kêpi lôm dabunj gebe sêjam gêlônj nj poc njam to nj awalaunj, tanj sêkênj kêtû danja. Tec Jesu kêsôm gebe

⁶ “Têm oc mênjêsa, go gênj tê alic nê, njapoc tenj oc ênjgônj poc tenj njad anja tonec atom, têtâ samob salinj-salinj.”

Gênjwapac ênac m tau

(Mat 24:3-14; Mar 13:3-13)

⁷ Ma êsêac têtû kênac Jesu gebe “Mêtêmôkê, êndênj ondoc binj tonec mênjêsa ma asagenj oc êtu gênj tonanj njai njanô êsânja njabelo.”

⁸ Ma Jesu kêsôm gebe “Alic taôm gebe sênam amac ôkwi atom, gebe lau gwalêkinj oc sênam aê lanjôc sêmênj ma sêsam tauj gebe ‘Aê enj.’ Ma sêsôm gebe ‘Njanoc kêdabingac.’ Mago andanjuc êsêac atom.

⁹ Ma embe anjô sinj to lau sêli tauñj sa njawae, nanj atakê atom, gebe gênj samob tonanj mênjêsa êmuñj, mago noc nom njatêku êsunja oc êsa sebenj atom.”

¹⁰ Go kêsôm gêdênj êsêac gebe “Laum tenj sêndi sênac sinj êndênj laum tenj, ma gamênj tenj êndênj gamênj tenj.

¹¹ Ôjô oc ênam kapôênj-kapôênj ma tóbôm to gêmâc sec êsa êtôm gamênjgenj ma gênjênga têtakê njamalacnja to gênjtalô kapôênj anja undambê oc mênjêsa.

¹² Gênj tonanj njai samob êsa atomgenj ma sêu lemeñj êpi amac ma sêjanda amac to sêkênj amac asô lôm malacnja to andu kapoacwalônja ma sêwê amac akô kinj to gôlinjwaga lanjôhñêm êtu aênoc njâênja.

¹³ Njasawa tonanj amacnêm noc awa Anôtônê mêtê sanja.

¹⁴ Taêm ênam êtu tônj gebe amansanj binj ajô êsêac awenja kwananj-kwananj atom,

¹⁵ gebe aê jansunj biñ to kauc êndêñ amac êwac ma nêñ ñacjo samob sêkñ auc to sensenñ nêñ biñ nê sêngôm êtôm atom.

¹⁶ Tenemi to tamemi, ma tewemi to lasimi, ma nêñ tawanj to nêñ lau ñagêdô oc sêkêñ amac nasênac amacnêñ ñagêdô êndu,

¹⁷ ma lau samob têtac endec amac êtu ñoc ñaêña.

¹⁸ Mago môkêmlauñ tagenñ oc ênaña anja môkêmapac atom.

¹⁹ Apuc taôm tøj ma atap anğôñ matem jali sa.

Jesu kêsôm biñ kêpi senseñ Jerusalem sunja

(Mat 24:15-21; Mar 13:14-19)

²⁰ "Amac embe alic sinwaga topomtopom sêwa Jerusalem auc, nanj ajala êndêñ tonanj gebe kêdabinj gebe malac tau oc êtu gasanj.

²¹ Êndêñ tonanj lau, tanj sêngôñ Judaia nanj, sêc sêpi lôc sêna, ma êsêac tanj sêmoa malacclêlôm tau nanj, sêc sêsa sêna, ma êsêac tanj sêmoa malacmagê nanj, sêsô malac sêna atom,

²² gebe 'bêc Anôtô êkêñ ñagêjôña tau tône,' gebe biñ samob, tanj teto gêc nanj, ñanô êsa.

²³ Ojae lauo, tanj sêmoa tenj to ônanj sêkêñ su ñapalê sêmoa nanjmêñ, gebe gêñwapac ñanô êtap gamêñ tonanj sa ma Anôtônê têtac ñandanj êtap laum tonanj sa.

²⁴ Oc sênac êsêac ña sinj ma sêkôc êsêac tøj sêwê êsêac nasêsêp tenterlatu samob ñalêlôm. Ma lau samuc sêka Jerusalem popoc sêmoa e lau samuc nêñ noc ênac pep.

Ñamalacnê Latu êmu êmêñ

(Mat 24:29-31; Mar 13:24-27)

²⁵ "Oc to ajôn ma utitalata kainjenkainjen êsa ma gwêc ñadembom êñgasim ñakicsêa e ñamalac samob, tanj sêmoa nom nanj, nêñ meloco êsa ma nêñ ñalêlôm ñatutuc ñanô.

²⁶ Ñamalac têtêc tauñ to gêñ, tanj mênêsa anja nom nanj, ñawêc êñgôm ñamalac materñ êiô gebe gêñ ñaclai undambêña kôtêñ-kôtêñgenj.

²⁷ Ma êndêñ tonanj oc sêlic Ñamalacnê Latu tonjaclai ma tonjawi ñanô êñgôñ tao tenj ñalêlôm êmêñ.

²⁸ Ma gêñ tonanj embe êndambinj gebe ñanô êsa, nanj matem tenjenjenj to aôc lanjôm sa, gebe bêc Anôtô ênam amac kêsina kêdabinj."

Kaleloñ êkêñ puc aêac

(Mat 24:32-35; Mar 13:28-31)

²⁹ Ma Jesu kêsôm biñgôlinj tenj gêdêñ êsêac gebe "Alic kaleloñ to ka ñagêdô samob.

³⁰ Embe alic êlêc, go taôm ajala gebe ockêsa kêdabinjac.

³¹ Amac amboac tonanj. Êndêñ tanj alic gêñ samob tonanj mênêsa nanj, amac ajala gebe Anôtônê gamêñ kêdabinj.

³² Biññanô, aê jasôm êndêñ amac gebe Gôlôac tonec oc sênaña atom e gêñ tonanj ñai samob ñanô êsa acgom.

³³ Undambê to nom ênaña ma aêñoc biñ oc ênaña atom.

Tanam jali

³⁴ "Ajop taôm gebe gêñ êjaninj amac to anôm gêñ anaboa ma apô sim taôm êtu gêñ nomña êkôninj nêñ ñalêlôm tøj atom, gebe bêc tonanj êtap amac sa sep tagenj

³⁵ êtôm lip gêjac gwada nec atom. Bêc tonanj oc êtap lau samob, tanj sêngôñ nom auc nanj sa.

³⁶ Amboac tonanj anam jali to atenj mec ñapanj gebe êpuc amac tøj ma awê gêñ samob, tanj oc êmêñ nanj sa ma naêkô Ñamalacnê Latu lanjônêñ."

³⁷ Gêdêñ bêc, tanj Jesu kêdônj lau anja lôm dabunj nanj, ñagêbêc enj kêsas jagêmoa lôc, tanj sêsam sebe Lôckatêkwi nanj.

³⁸ Ma ñabêbêc lau samob dêdêñ enj sebe sêñô ênê biñ anja lôm dabunj.

22

Judanêñ laumata sêkêc Jesunê biñ

(Mat 26:1-5, 14-16; Mar 14:1-2, 10-11; Joan 11:45-53)

¹ Om Polom Ñalucña, tanj sêsam gebe Pasa nanj, kêdabinj

² ma lau dabunjsêga to biñsutau sêgôm mocsac sebe senseñ Jesu sunja elêmê, gebe têtêc lau.

³ Ma Sadanj kêsêp Juda, tanj sêsam enj sebe Isariot ma gêmoa gêwinj êsêac 12 nanj, nê ñalêlôm gêja.

⁴ Ma enj gêdêñ lau dabunjsêga to sinwaga lôm dabunja nêñ laumata jakêmasanj lêñ eoc Jesu lasê êndêñ êsêacña.

⁵ Tec êsêac têtac ñajam kêsas ma sêsôm kêtü tøj gebe sêkêñ mone êndêñ enj.

⁶ Njac tau gêlôc gebe êngôm, tec gêdib gebe êtap njasawa njam ten sa nan lau sêkac tauj su anja ênê acgom, go eoc enj lasê êndênj êsêac.

Sêmansaj moasinj Pasaŋa

(*Mat 26:17-25; Mar 14:12-21; Joaŋ 13:21-30*)

⁷ Polom njaluc njabêc sêmbuc domba Pasaŋa mênkêsa.

⁸ Ma Jesu kêsakinj Petere agêc Joaŋ ma kêsôm gebe “Agêc naamansaj aêacnênj moasinj Pasaŋa gebe taniŋ.”

⁹ Tec êsêagêc sêsôm gêdênj enj gebe “Aôm gobe aêagêc amansaj anja ondodoc.”

¹⁰ Tec enj kêsôm gêdênj êsêagêc gebe “Alic acgom, agêc embe asô malac ana, oc andac njac tenj enjenj ku buŋa. Andanujoc enj asô andu tau, tanj enj êsô êna nanj.

¹¹ Go asôm êndênj andu njatau gebe ‘Mêtêmôkê kêtû kênac aôm gebe Balêm njaclênja, tanj aê to njoc njacsenjomi aniŋ Pasa amoaŋa nanj, gêc ondodoc.’

¹² Ma enj oc êtôc gamênj njalêlôm kapôênj tenj êndênj amagêc, tanj gêc njadenj njadoŋa, sêpô adênj kwananjenj nanj, go amansaj gêŋ anja tonanj.”

¹³ Agêc sêja ma têtap sa kêtôm Jesu kêsôm gêdênj êsêagêc ma sêmasaj Pasa.

Binj moasinj dabunja

(*Mat 26:26-30; Mar 14:22-26; 1Kor 11:23-25*)

¹⁴ Noc mênkêsa, tec Jesu jagênjgônj sic ma aposolo jasêwinj enj.

¹⁵ Go kêsôm gêdênj êsêac gebe “Njoc njalêlôm taêc gêjam gedênj tônjenj gebe janiŋ Pasa tonec jawinj amac êmuŋ acgom, go jaôc njandanj.

¹⁶ Aê jasôm êndênj amac gebe Oc janiŋj êtiam atom jamoa e janiŋj tonjanôgenj anja Anôtônê gamênj.”

¹⁷ Go kêkôc laclu gêjam danje ma kêsôm gebe “Akôc êwac ma anac sam êndênj taôm.

¹⁸ Ma aê jasôm êndênj amac gebe Galoc janôm wain njanô êtiam atom e Anôtônê gamênj mênjêsa acgom.”

¹⁹ Go kêkôc polom mênjgêjam danje su, ma kêpô kêkôc jakêkêŋ gêdênj êsêac ma kêsôm gebe “Aênjoc ôlic, tanj kakênj gêjô amacŋa nanj tonanj. Anjôm amboac tonanj ec taêm ênam aêgenj.”

²⁰ Sej su, go kêkôc laclu amboac tonanj ma kêsôm gebe “Laclu tonanj kêtû aênjoc dec jamoaŋinj poac wakucŋa tau, tanj kêkêc siŋ kêtû amacŋa.

²¹ “Alic acgom, njac tanj gebe eoc aê lasê nanj, lêma gêsac tebo gêwinj aênjoc.

²² Njamalacnê Latu tec oc êsa nê lênj êna êtôm Anôtô kêmasaj, tagerj ojae njac, tanj eoc enj lasê nanjma.”

²³ Ma êsêac têtû kênac tauj gebe êsêacnênj asa oc êngôm gêŋ amboac tônê.

Asa lau têtû lau kapôênj

²⁴ Njacsenjomi sêsôm tauj gebe nêŋ asa oc êtu njac kapôênj êlêlêc njagêdô su.

²⁵ Tec Jesu kêsôm gêdênj êsêac gebe “Lau samuc nêŋ kinj sêkôninj nêŋ lau. Ma êsêac, tanj sêjam gôlinj lau tonjaclai nanj, sêsam êsêac sebe ‘Moasinj njatau.’

²⁶ Amac amboac tonanj atom. Mago amacnêm njacsêga nanj êtôm njac saunj ma kasêga êtôm sakinjwaga acgom, go njajam.

²⁷ Njac ondodoc kêlêlêc ondodoc su. Njac tanj gênjgônj gebe êniŋ njênjenj nanj, me njac tanj gêjam sakinj gêŋ gêmoa nanj. Njac tanj gênjgônj gebe êniŋ gêŋja nanj. Aê tec gamoa amac njasawa nec, katôm sakinjwaga.

²⁸ “Amac lau tonanj asap aê tônj kêtôm njoc noc lêtômŋa njapanj.

²⁹ Tamoc gêlinj njagôlinj su gêdênj aê, tec aê jalinj su êndênj amac.

³⁰ Aniŋj to anôm gêŋ anja njoc tebo amoa njoc gamênj ma anjgônj lêpônj njao, gebe amêtôc Israelnênj gôlôac 12 nêŋ binj.

Jesu kêkêŋ puc gêdênj Petere

(*Mat 26:31-35; Mar 14:27-31; Joaŋ 13:36-38*)

³¹ “Simon, Simon, ôlic Sadanj gebe êkôc amac su, gebe ekolonj amac êtôm sekolonj lala sêjalinj njanô to njapa saŋa.

³² Ma aê tec katenj kêtû aômŋa gebe nêŋ kôkêŋ gêwinj ê su atom. Ma êndênj tanj ônam taôm ôkwi su nanj, ôpuc lasimi tônj.”

³³ Tec Petere kêsôm gêdênj enj gebe “Apômtau, aê gajac njawae gabe jasêp kapoacwalô to jamac êndu jawinj aôm.”

³⁴ Tec Jesu kêsôm gebe “Petere, aê jasôm êndênj aôm gebe Êmbêc tonec talec oc êtanj atomgenj, ma aôm ônsa aê auc êtu dim têtêac gebe gôjam kauc aê.”

Binj atali to siŋja

³⁵ Go Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Gêdêñ tañ kasakiñ amac aja akôc awa kêsêp ômbiñkap ñaatali ma abic atali to asô atapa atom nan, gêñ tañ gêjô amac me masi.” Ma êsêac sêjô enj awa gebe “Masianô, gêñ tañ gêjô aêac atom.”

³⁶ Tec enj kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Mago galoc amboac teñ. Ñac tañ nê awa to atali gêc nan, êkôc gêñ tau. Ma ñac tañ kêkôc siñ atom nan, êkêñ nê ñakwê êndêñ lau sênam ôli ma êkôc ñaawa naênam ôli siñ teñ.

³⁷ Ma aê jasôm êndêñ amac gebe Binj tañ teto amboac tonec nan, oc êtu têtj êpi aê gebe ‘Sêsam enj gêwiñ kêjanğowaga.’ Binj tañ teto kêpi aê nan, oc ñanô êsa.”

³⁸ Ma êsêac sêsôm gebe “Apômtau, alic acgom, siñ luagêc tec gêc.” Go enj kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Kêtôm su.”

Jesu ketenj mec

(Mat 26:36-46; Mar 14:32-42)

³⁹ Go Jesu kêsa gêja ma kêpi Lôckatêkwi amboac gêgôm-gêgôm gêmoa ma ñacsenjomi têdaguc enj.

⁴⁰ Sêô lasê gamêñ tau acgom, go kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Ateñ mecmanj, gebe lêtôm êtap amac sa atom.”

⁴¹ Go gêwi êsêac siñ ma kêsu tau su kêsa gêja ñasawa kêtôm têtuc poc naêsêpña, go kêpônj aduc ma ketenj mec gebe

⁴² “O Tamoc, embe aôm têtmtac teñ, nan ôkôc laclu tonec su anja aêñoc. Mago aêñoc binj êtu têtj atom, aôm taôm nêñ êtu têtj.” [

⁴³ Go anjela teñ anja undambê mênggêc tau lasê gêdêñ enj ma kêpuc enj têtj.

⁴⁴ Binj tonanj kêmônanj enj ñanô e ketenj mec ñajanja. Ma nê waenj keselenj jatep-jatep amboac dec kêsêp nom.]

⁴⁵ Ketenj mec su ma gêdi gêdêñ nê ñacsenjomi gêja e gêlic binj gêjac êsêac êndu ma sêc bêc sêc.

⁴⁶ Tec Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Amac aêc bêc kêtû asagenjña. Andi sa ma atenj mecmanj, gebe lêtôm êtap amac sa atom.”

Sêkôc Jesu têtj

(Mat 26:47-56; Mar 14:43-50; Joañ 18:3-11)

⁴⁷ Jesu kêsôm binj tonanj gêmoa ma sêlic lau pom teñ sêmêñ, nan êsêac 12 nêñ ñac teñ, ñaê Juda, gêwê êsêac. Juda tau kêtû gasuc gêdêñ Jesu gêja gebe êtêsôp enj alianô.

⁴⁸ Tec Jesu kêsôm gêdêñ enj gebe “Juda, aôm kôlêsôp Ñamalacnê Latu gobe oc enj lasê me.”

⁴⁹ Ma êsêac tañ sêsap Jesu têtj sêmoa nan, sêlic gêñ tonanj e sêsôm gebe “Apômtau, aêac oc anac êsêac ña siñ me masi.”

⁵⁰ Ma nêñ ñac teñ gêjac dabuñsêganê sakinjwaga kêpa enj tanjalauj anônja su.

⁵¹ Tec Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Andec, agôm kêtôm.” Ma kêmoasac ênê tanjalauj e ñajam kêsa.

⁵² Ma Jesu kêsôm gêdêñ lau dabuñsêga to siñwaga lôm dabuñña ma laumata, tañ têtû oloñ-oloñgenj dêdêñ enj sêja nan, gebe “Amac alic aê amboac kêjanğowaga teñ me, tec aôc siñ to olopoac adêñ aê amêñ.

⁵³ Kêtôm bêcgenj gawinj amac gamoa lôm dabuñ, mago êu lememe teñ kêpi aê atom. Ma onec amac to ñakesec ñajaclai tau nêñ nocgoc.”

Petere gêsa Jesu auc

(Mat 26:57-58, 69-75; Mar 14:53-54, 66-72; Joañ 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Êsêac sêkôc Jesu têtj ma sêwê enj sêsô dabuñsêganê andu sêja. Ma Petere gêjac tau susu kêdaguc.

⁵⁵ Lau sêboja ja kêsa andu tau ñamalacluñ ma sêsêlu sêñgônj. Tec Petere jakêsêp êsêac ñasawa.

⁵⁶ Ma sakinjwagao teñ gêlic ja kêpô Petere ma kêpuc mata têtj enj e kêsôm gebe “Ñac tônê gêwiñ Jesugoc.”

⁵⁷ Ma Petere kêpa tau gebe “Awê, aê gajam kauc enj nec.”

⁵⁸ Têlagenj ma ñac teñ gêlic enj e kêsôm gebe “Êsêacnêñ teñ aôm amboac tonanj.” Mago Petere kêsôm gebe “Ñac tau, aê atom.”

⁵⁹ Ma kêtôm ockatu ñasawa teñ gêbacnê, go ñac teñ kêsôm ñajanja gebe “Binjnanô, ñac tônê gêwiñ enj amboac tonanjoc, gebe enj ñac Galilaianja.”

⁶⁰ Tec Petere kêsôm gebe “Ñac tau, binj tañ aôm kôsôm nan, aê gajam kauc.” Kêsôm binj tonanj gêmoa ma gaôgenj talec kêtanj.

⁶¹ Tec Apômtau kêkac tau ôkwi mênmata gê Petere e Petere taê gêjam Apômtaunê binj, tañ kêsôm gêdêñ enj gebe “Êmbêc tonec talec oc êtanj atomgenj ma aôm ônsa aê auc êtu dim têtêac.”

⁶² Tec kêsa gêja ma kêtanj ñanô.

Lau sêsu Jesu susu to sêjac enj

(Mat 26:67-68; Mar 14:65)

⁶³ Lau tanj sêkôc Jesu tônj nanj, sêsu enj susu to sêjac enj.

⁶⁴ Êsêac sêkwa enj lanjôanô nja obo auc, go têtû kênac enj gebe “Ôsôm lasê gebe asa gêjac aôm.”

⁶⁵ Ma sêsôm binj alôb-alôb njagêdô taêsam kêpi enj gêwiñ.

Laumata sêkip Jesunê binj sa

(Mat 26:59-66; Mar 14:55-64; Joanj 18:19-24)

⁶⁶ Gêlejmatata ma launênj lau njanô to dabunjsêga ma binjsutau sêkac sa ma sêsôm sejon Jesu sêja lau njanô sêkac sa njamala.

⁶⁷ Go sêsôm gebe “Aôm embe Kilisi, nanj ôsôm taôm lasê êndênj aêac.” Tec enj kêsôm gêdênj êsêac gebe “Aê embe jasôm êndênj amac, oc akênj êwiñ atom.

⁶⁸ Ma embe jatu kênac binj tenj êndênj amac, oc ajô aê aoc atom.

⁶⁹ Ma galoc tonec Njamalacnê Latu oc ênjgôn Anôtô njaniniñ Njatau nê anônja.”

⁷⁰ Ma lau samob sêsôm gêdênj enj gebe “Amboac tonanj Anôtônê Latu aôm me.” Tec enj kêsôm gêdênj êsêac gebe “Amac asôm gebe aê ênê Latu.”

⁷¹ Ma êsêac sêsôm gebe “Aêac tapô lêna binj njagêdô êtu agennja. Aêac taunj tanjô binj tau kêsa enj tau awa.”

23

Jesu kêkô Pilata lanjônê

(Mat 27:1-2, 11-14; Mar 15:1-5; Joanj 18:28-38)

¹ Lau samob, tanj sêkac taunj sa sêmoa nanj, dêdi jasejon enj dêdênj Pilata sêja.

² Go sêôc awen sa ma sêgôlinj binj kêpi enj ma sêsôm gebe “Njac tonec aêac alic enj gêli aêacma lau sa, ma kêkô lau auc gebe sêkênj takis êndênj kaisara atom to gê tau kêpi kinj Kilisi.”

³ Tec Pilata kêtû kênac Jesu gebe “Judanênj kinj aôm me masi.” Ma Jesu gêjô enj awa gebe “Kôsômgaç.”

⁴ Go Pilata kêsôm gêdênj lau dabunjsêga to lau njagêdô gebe “Aê galic njac tonec gêwê binj tenj njakainj atom.”

⁵ Mago êsêac sêsôm njajaña gebe “Enj gêli lau sa ma kêdônj kêtôm Judaia njagamênj samob. Gêjac m anja Galilaia e mênjgêdênj tonec.”

Jesu kêkô Herodo lanjônê

⁶ Pilata gênjô binj tonanj ma kêtû kênac gebe “Njac tônê enj njac Galilaianja me.”

⁷ E gênjô gebe enj anja Herodonê gôlinj njalêlôm, tec kêkênj enj gêdênj Herodo tau, tanj gêdênj njasawa tonanj gêmoo Jerusalem nanj gêja.

⁸ Herodo gêlic Jesu e têtac njajam samucgenj gebe gênjô enj njawaegenj ma gebe êlic enj njanô elêmê ma taê gêjam gêwiñ gebe Jesu ênjgôm nê gênsêga tenj enj êlic acgom.

⁹ Tec kêtû kênac binj taêsam gêdênj enj. Mago Jesu gêjô enj awa tenj atom.

¹⁰ Ma lau dabunjsêga to binjsutau, tanj sêkô nanj, sêgunj binj njajaña kêpi enj.

¹¹ Go Herodo to nê sinwaga sêmajec enj to sêsu enj susu ma sêkênj njakwê kwalam-kwalam gêdênj enj kêsô, ma sêkênj enj gêdênj Pilata gêmu gêja kêtiam.

¹² Gêdênj bêc tonanj Herodo agêc Pilata, tanj gêmunjenj sêkênj kisa gêdênj taunj nanj, sêwê taunj auc kêtiam.

Sêsôm kêtû tônj gebe Jesu ênac êndu

(Mat 27:15-26; Mar 15:6-15; Joanj 18:39-19:16)

¹³ Pilata kêkalem lau dabunjsêga to kasêga ma lau njagêdô sa sêpi tagenj,

¹⁴ go kêsôm gêdênj êsêac gebe “Njac tonec amac akôc enj adênj aê amênj kêtû gêli lau sanja, mago aê katu Iêsu enj, amac taôm anjô. Binj tanj amac agôlinj kêpi enj nanj, aê katap njanô tenj sa anja ênê atom.

¹⁵ Ma Herodo amboac tonanj, tec kêkênj enj gêdênj aêac gêmu gêmênj kêtiam. Alicgac me, enj gêgôm binj tenj kêtôm gebe dansenj enj sunja nec atom.

¹⁶ Amboac tonanj jasôm si enjenj ma janjgamboac enj su.” [

¹⁷ Njagôlinj tenj gêc gebe Pilata ênjgamboac njac tenj su êtôm omsêgagenj êndênj êsêac.]

¹⁸ Tec lau samob sêmôêc gulunjenj gebe “Enj ênanjamañ, ma ônjgamboac Baraba su êndênj aêac.”

¹⁹ Njac tonanj gêli lau sa anja malac e gêjac njamalac êndu, tec sêkênj enj gêngônj kapoacwalô.

²⁰ Pilata taê gêjam gebe ênjgamboac Jesu su, tec kêmasanj binj gêdênj êsêac kêtiam.

²¹ Ma êsêac sêmôêc kêkô aucgenj gebe “Ônac enj êpi kakesotau, ônac enj êpi kakesotau.”

²² Go Pilata kêsôm gêdênj êsêac kêtû dim têtêac gebe “Njac tonec gêgôm sec amboac ondoc. Aê katap ênê binj dansenj enj su ênanjajañ tenj sa atom, tec gabe jai enjenj ma janjgamboac enj su.”

²³ Ma êsêac sêkac enj sêmôêc kapôênj ma sêjatu gebe ênac enj êpi kakesotau êna.

²⁴ Amboac tonanj Pilata kêsôm kêtû tônj gebe sênjgôm nênj binj njanô êsa,

²⁵ ma kêgaboac ñac, tañ gênggôn kapoacwalô kêtû gêli lau sa to gêjac ñamalac êndunja nan, su kêtôm êsêac teten, ma Jesu tec kékênj enj gêja kêtôm êsêacnênj binj.

Sêjac Jesu kêpi kakesotau

(*Mat 27:32-44; Mar 15:21-32; Joaņ 19:17-27*)

²⁶ Êsêac sêkôc Jesu sêja e sêkam ñac Kureneja tenj tônj, ñaê Simon, tañ anja kôm gêmênj nan, ma sêu kakesotau gêsac enj gebe êôc êndanġuc Jesu.

²⁷ Lau taêsam ñasac tédaguc Jesu ma lauo, tañ taênj walô enj to têtanj nan, sêwiņ amboac tonanġenj.

²⁸ Tec Jesu kêkac tau ôkwi gédênj êsêac ma kêsôm gebe “Jerusalem latuio, atanj aê atom, atanj taôm to nêġ ñapalê acgom.

²⁹ Alicgac me, têm tenj oc êmênj êsa, go lau sêsôm gebe ‘Aêac awenj êôc lauo kapoac to êsêac, tañ sêkêkam atom nan, ma su tañ gêlôm gênj dedec atom nan.’

³⁰ Êndênj ñasawa tônê oc lau sêôc awenj sa ma sêsôm êndênj lôc gebe ‘Au taôm ansac aêac ñaô,’ ma êndênj gamênj ñabau gebe ‘Anġênduc aêac auc.’

³¹ Embe êtap ka matac sa amboac tonec, ma oc êġġôm ka masê amboac ondocġenj.”

³² Ma sêwê ñac sec luagêc sêwiņ sêja sebe sênac êsêagêc êndu sêwiņ Jesu.

³³ Sêja e sêô lasê gamênj tau, nanj sêsam sebe “Môkêlac” nanj acgom, go sêjac enj to ñac sec luagêc sêpi kakesotau, tenj ġenġalenj anôġa ma tenj ġenġalenj gasêġa.

³⁴ Ma Jesu kêsôm gebe “Tamoc, ôsuc êsêacnênj binj ôkwi, gebe sêjam kauc gêġ, tañ sêġôm nanj.” Go êsêac sêpuc kapoac ênê ñakwê ma sêjac sam.

³⁵ Lau sêkô ma sêlic gêġ tonanj ñai sêwiņ. Kasêġa têtanj pêlê enj gebe “Enj gêjam lau ñagêdô sa, ma enj embe Kilisi, tañ Anôtô kêjalij enj sa nanj, go ênam tau sa amboac tonanġenj.”

³⁶ Ma sijnwaga sêsu enj susu amboac tonanj ma têtû gasuc enj sebe sêkêġ bu ñamakic êndênj enj

³⁷ ma sêsôm gebe “Embe Judanênj kinj aôm, nanj ônam taôm samanj.”

³⁸ Ma binj tenj ġêc enj ñaôġa gebe “Judanênj kinj tau tonec.”

³⁹ Ma ñac sec luagêc, tañ senġalenj nanj, nêġ tenj kêsôm binj alôb-alôb kêpi enj gebe “Aôm tonanj oc Kilisi me. Ônam taôm kêsi ma aêagêc awiġmanj.”

⁴⁰ Go nê ñac tenj gêġo enj awa jagêc binj enj gebe “Ñandanj kêpi aêac kêtôm tau, ma aôm tonanj kôtêc Anôtô atom me.

⁴¹ Aêagêc tec daôc jagêdênj, gebe kêtû aêagêcnênj binj ñagêġo, mago ñac tecenanj gêġôm gêġ tenj keso atom.”

⁴² Ma kêsôm gebe “O Jesu, taêm ênam aêma êndênj tañ mênġotu kinj.”

⁴³ Ma Jesu kasôm gédênj enj gebe “Binjnanô, aê jasôm êndênj aôm gebe Ocsalô tonec aôm ômoa ôwiņ aê anġa Paradis.”

Jesu ġêmac êndu

(*Mat 27:45-56; Mar 15:33-41; Joaņ 19:28-30*)

⁴⁴ Kêdabinj gebe oc êkô ñaluġ ma ġêsunġôm ġêjam gamênj samob auc e gédênj ocmata.

⁴⁵ Oc ñawê ġêjanja ma obo balij, tañ ġenġalenj lôġ dabuġ nanj, gêġġic kêsêp ñaluġġenj.

⁴⁶ Ma Jesu ġêġôêc kapôênj gebe “O Tamoc, aê jasakinj katuc êndênj lêmam êwac.” Kêsôm tonanj su ma ġêmac êndu.

⁴⁷ Kapitai tau ġêlic e awa ġêôc Anôtô gebe “Binjnanô, ñac tonec enj ñac gêdênjġoc.”

⁴⁸ Ma lau samob, tañ mênġêkô sebe sêlic gêġ tau nanj, sêlic e têtuc bônġagi ma sêc sêġu sêja.

⁴⁹ Jesunê lau samob to lauo, tañ tédaguc enj anġa Galilaia sêmênj nanj, sêkô jaêcġenj ma sêlic gêġ tonanj samob.

Sêkêġ Jesu kêsêp sê

(*Mat 27:57-61; Mar 15:42-47; Joaņ 19:38-42*)

⁵⁰ Judanênj kasêġa tenj ġêġo, nê ñaê Josep, nanj ñac ñajam to ñac gêdênj.

⁵¹ Enj gêlôc sa gédênj binj, tañ êsêac sêsôm to sêġôm nanj atom. Enj anġa Judanênj malac tenj, ñaê Arimatia. Ñac tau ġêôġ Anôtônê gamênjġenj ġêġo.

⁵² Enj gêdênj Pilata ġêja ma ketenj Jesunê ñawêlêlanj,

⁵³ jakêkôc su mênġêsabanj ña obo ma ketoc enj ġêc sêô, tañ sêsap kêsêp poc nanj. Tetoc ñawêlêlanj tenj ġêc sê tau su atom tagenj.

⁵⁴ Bêc sêmasanj tauġġa ma sabat kêdabinj,

⁵⁵ Tec lauo, tañ tédaguc Jesu anġa Galilaia sêmênj nanj, sêwiņ Josep jasêlic sêô to kôm tetoc Jesunê ñawêlêlanj ênêcġa.

⁵⁶ Go sêġu sêja ma sêmasanj ġêġ ñamalu to ñalêsi gebe sêniņ oso ñawêlêlanj. Ma gêdênj sabat tau sêlêwanj tauġ kêtôm binj su ñajatu.

24

Jesu gēdi sa

(Mat 28:1-10; Mar 16:1-8; Joan 20:1-10)

¹ Gêdêñ woke ñabêc ñamataña gêdêñ bêbêc kanucgeñ nan lau sejon gêñ ñamalu, tan sêmasañ nan, sa sêja sêô

² e sêlic sêsabi poc su anja sêawa.

³ Tec sêso sêja ma têtap Apômtau Jesu nê ñawêlêlan sa atom.

⁴ Lauo tonañ taêñ gêjam jakêsa-jakêsa sêkô e sêlic ñac luagêc tonjakwê ñaeb ñaôma mênşsêkô sêwiñ êsêac.

⁵ Êsêac têtêc taun e sêpô dêducgeñ sêkô, go êsêagêc sêsôm gêdêñ lau gebe “Amboac ondoc asôm mata jali tau anja ñacmatênêñ.

⁶ Eñ gêmoa tonec atom, Anôtô gêju enj sa su. Taêm ênam binj, tan enj kêsôm gêdêñ amac gêdêñ gêmoa Galilaia nan

⁷ gebe ‘Oc sêkêñ ñamalacnê Latu êndêñ lau sec nêñ lemerj nasênac enj êpi kakesotau ma ñabêc êtu têlêac, go êndi sa.’ ”

⁸ Lauo taêñ gêjam ênê binj tau tonañ,

⁹ tec sêmu anja sêô sêja ma têdôñ binj samob tonañ ñai gêdêñ ñacsenomi 11 to lau ñagêdô samob.

¹⁰ Lauo tau tonec ñai Maria anja Magdala agêc Joana ma Jakobonê têna Maria to lau ñagêdô, tan sêwiñ êsêac nan, sêsôm binj tonañ gêdêñ aposolo.

¹¹ Mago lau tonañ sêñô lauonêñ binj tonañ ñai e amboac sêboaco ma sêkêñ gêwiñ atom.

¹² Tec Petere gêdi ma kêlêti gêja sêô jakêtuc kêninj kêsêp e gêlic obo kwalam-kwalam tau gêc ma gêñac lêma kêtû gêñ tonañña, go gêc gêmu gêja kêtiam.

Ñac luagêc sêja Emaus

(Mar 16:12-13)

¹³ Bêc tonañgeñ ma lau tonañ nêñ ñac luagêc sêja malac tenj, ñaê Emaus, nan gêc Jerusalem ñagala, ñasawa kêtôm ockatu ñasawa têlêac,

¹⁴ ma agêc sêjam binj samob tonañ ñai kêtû binjalôm gêdêñ taunj.

¹⁵ Agêc sêsôm binj tau ma sênac matenj gêdêñ taunj sêmoa e Jesu tau jagêô lasê ma kêsêlêñ gêwiñ êsêagêc,

¹⁶ mago agêc materjanô kainj tenj e sêjala enj atom.

¹⁷ Go Jesu kêtû kênac êsêagêc gebe “Binj ondoc tec amagêc ajam kêtû binjalôm gêdêñ taôm amoa intêna nec.” Ma êsêagêc sêpô dêducgeñ sêkô.

¹⁸ Go agêcnêñ ñac tenj, ñaê Kleopa, gêjô enj awa gebe “Aôm ñac jaba tagenj tonec, tec gômoa Jerusalem ma kôjala binj, tan sêgôm anja malac gêdêñ ñasawa tecenec nanj atom me.”

¹⁹ Go Jesu kêtû kênac êsêagêc gebe “Binj amboac ondoc.” Tec êsêagêc sêjô enj awa gebe “Binj tonañ kêpi Jesu anja Nasaret. Enj propete, tanj kêsôm to gêgôm nê gêñ ñajañña, Anôtô to lau samob sêlic.

²⁰ Ma aêacma lau dabunşêga to kasêga sêkêñ enj gêdêñ lau-mêtôcwaga sebe sênac enj êndu e sêjac enj kêpi kakesotau.

²¹ Mago aêac tec taêñ kêka gebe Ñac tau tonañ oc ênam Israel sa. Binj tonañ mênşkêsa ma galoc ñabêc kêtû têlêac.

²² Go aêacma lauo ñagêdô têtakê aêac gebe bêbêc kanucgeñ sêja sêô

²³ ma têtap ênê ñawêlêlan sa atom, tec sêmu sêmêñ ma sêsôm gebe sêlic anjela seoc taunj lasê, nanj sêsôm gebe enj gêmoa mata jali.

²⁴ Tec aêacma lau ñagêdô sêja sêô ma têtap sa kêtôm tanj lauo sêsôm nanjgeñ. Mago ñac tau tec sêlic enj atom.”

²⁵ Go Jesu kêsôm gêdêñ êsêagêc gebe “Melocagêc, tonêm ñalêlôm ñadanigenj e akêñ gêwiñ binj samob, tanj propete sêsôm nanj atom.

²⁶ Ñandanj tonañ gêjac Kilisi ñawae gebe êoc, go êkôc nê ñawasi sa atom me.”

²⁷ Ma enj gêwa binj, tanj teto kêpi enj nanj, sa gêdêñ êsêagêc gêjac m anja Mose to propete samob nêñ.

²⁸ Ac sêsêlêñ e têdabinj malac, tanj sebe sêna nanj, ma enj gêgôm amboac gebe êoc lêlêc êsêagêc êna.

²⁹ Tec agêc sêsôm sepenj ducgeñ gebe “Ômoa ôwiñ aêagêcmanj gebe kêtula ma oc jakêsêpgac.” Tec enj kêsô gêja gebe êngônj êwiñ êsêagêc.

³⁰ Gêdêñ tanj sêngônj sêwiñ taunj sebe sêniñ gêñ nanj, Jesu kêkôc polom mênşgêjam danje ma kêpô kêkôc jakêkêñ gêdêñ êsêagêc.

³¹ Ma agêc materjanô ñakêñkêñ kêsa e sêjala enj su ma malamê.

³² Gocgo agêc sêsôm gêdêñ taunj gebe “Kec, gêdêñ tanj enj kêsôm binj gêdêñ aêagêc anja intêna ma gêwa binj, tanj teto gêc nanj sa, ma nêñ ñalêlôm kepenj aêagêc nec atom me.”

³³ Ma gacgenj dêdi sêmu sêja Jerusalem e têtap êsêac 11 to nêj lau ñagêdô, tanj sêkac taun sa sêngôj nanj sa.

³⁴ Ma lau tonanj sêsôm gêdêj êsêagêc gebe “Apômtau gêdi sa binjñanôgoc, tec geoc tau lasê gêdêj Simon.”

³⁵ Go êsêagêc sêjac minj binj, tanj kêsa anja intêna to sêjala enj gêdêj kêpô polom kêkôc nanj, gêdêj êsêac.

Jesu geoc tau lasê gêdêj nê ñacsejomi

(Mat 28:16-20; Mar 16:14-18; Joan 20:19-23; Apos 1:6-8)

³⁶ Sêsôm binj tonanj sêmoa ma Jesu tau kêsa jakêkô êsêac ñaluñgenj ma kêsôm gêdêj êsêac gebe “Binjalô êndêj amac.”

³⁷ Mago êsêac têtakê ma têtêc taunj ñanô seboç sêlic ñalau tenj.

³⁸ Tec enj kêsôm gêdêj êsêac gebe “Amboac ondod tec atakê ma nêj ñalêlôm ulu-ulu kêtû asagenja.

³⁹ Alic lemoc to ockainj acgom, gebe aê tau tec kakô. Mênjamoasac aê alic acgom. Ñalau nê ñamêsôm to ñatêkwa amboac alic anja aêñoc nec gêc atom.”

⁴⁰ Kêsôm tonanj ma kêtôc lêma to akainj gêdêj êsêac.

⁴¹ Êsêac têtac ñajam gêbôc nêj ñalêlôm auc ma sêkêj gêwiñ atom, sê taêj ñaômagenj. Tec enj kêsôm gêdêj êsêac gebe “Amacnêj gêj tanijña tenj gêc tonec me masi.”

⁴² Ma sêkêj i sigob ñagêdô tenj gêdêj enj.

⁴³ Ma enj kêkôc su mênjenj êsêac sêlic.

⁴⁴ Ma kêsôm gêdêj êsêac gebe “Aêñoc binj, tanj gênjônj gawijñ amac ma kasôm gêdêj amac nanj, tonec gebe Binj samob. tanj teto kêpi aê gêc Mosenê binjsu to propete ma Pesalem nanj, samob oc êtu tônj.”

⁴⁵ Go gêwa binj sa gêdêj êsêac e nêj kauc jakêsêp binj, tanj teto gêc nanj.

⁴⁶ Ma kêsôm gêdêj êsêac gebe “Binj amboac tonec tec teto gêc gebe Kilisi êôc ñandanj ma êndêj bêc êtu têlêac, go êndi sa anja ñacmatênêj.

⁴⁷ Ma ênê lau sênam enj lanjô nasênam mêtê lau samuc samob gebe sênam taunj ôkwi e êsuc êsêacnêj sec ôkwi. Êsêac sênam mêtê sênac m anja Jerusalem.

⁴⁸ Binj tonanj ñai ñasêwa-binj-sawaga amac.

⁴⁹ Alicgac me, binj tau, tanj Tamoc gêjac mata nanj, oc jakêj wacêpi amac. Mago anjônj malac tonecgenj e ñaclai anja lólôc êkwa amac auc acgom.”

Jesu kêpi undambê gêja

(Mar 16:19-20; Apos 1:9-11)

⁵⁰ Go gêwê êsêac sêsa Betania sêja e gêôc lêma sa ma gêjam mec êsêac.

⁵¹ Gêjam mec êsêac gêmoa e gêwi êsêac sinj ma Anôtô kêkôc enj sa kêpi undambê gêja.

⁵² Go êsêac sêpônj aenjud gêdêj enj ma sêc sêmu sêja Jerusalem kêtiam totêtac ñajam samucgenj.

⁵³ Ac sêmoa lôm dabunj sêwi sinj atom, sêlanem Anôtôgenj.

Nawae Najam kêtôm JOANJ KETO

Nawae Najam kêtôm Joan Keto nec gêwa Jesu sa gebe Anôtônê Binj ênêc tengen to tengenja enj, tan "kêtu ñamalac mêngêmoa nom gêwiñ aêac". Teto Nawae Najam ñam buku tau gêwa sa gebe Lau tê sêsam-sêsam nê, sêkên êwiñ Jesu gebe Kilisi tau, tan Anôtô gêjac mata enj nanj, Anôtônê Latu tau ma lau, tanj sêkêñj êwiñ enj oc sêngôñj maten jali nanj (20:31).

Joan Gêjac m nê Nawae Najam gêwa Jesu sa gebe Anôtônê Binj Tau ênêc tengen to tengenja, tanj ñaê lulu sêkwa taunjen. Enj keto gêñtalô ñagêdô, tanj sêwaka Jesu sa gebe Kilisi, tanj Anôtô gêjac mata nanj, to Anôtônê Latu enj. Go keto gêñtalô ñabingalôm, tanj gêwa binj nanj Anôtô geoc lasê ña gêñtalô tau nanj, ñam sa. Buku ñasêbu tonanj gêjac ñagêdô sêkên gêwiñ Jesu to tédaguc enj ñamiñ, mago ñagêdô sêli taunj sa gêdên enj ma sêjac jao taunj e sêkêñj gêwiñ enj atom. Jesu to nê ñacsenjomi sêbiñ taunj tónj ñanjêngosu, tec kêtu awê gêdên gêbêc, tanj sêkôc enj tónj nanj, ma kêpi binj, tanj enj kêkêñj puc to gêjac êsêac têtac tónj gêdêñj tanj ñacjo sêjac enj kêpi ka ñanoc kêdabijn nanj. Joan keto binj tonanj gêc môlêlatu 13-17. Go sêkôc Jesu tónj to sêmêtôc ênê binj ma sêjac enj kêpi ka e gêdi sa to jageoc tau lasê gêdên nê ñacsenjomi ñamiñ nanj, teto gêc môkêlatu ñamuñja.

Joan tec kêwaka binj tonec sa gêc awêgen gebe Dangôn maten jali ñam kêsêp Kilisigen. Anôtô gêsuj moasiñ ñanô gêdên ñamalac sêkôc ñaômagenj. Moasiñ tau enj galocgenj gêjac m ma kêkên lau, tanj sêkêñj gêwiñ Jesu gebe intêna to binjñanô ma dangonj maten jali ñamôkê enj nanj nawae (14:6). Go Joanjné binj taujala tenj tonec gebe gê dôñj gêñj ñanô undambêña kêpi ñamalacnêñj gêñj kêtôm bêcgenja amboac bu to mo ma ñawê to gejobwaga to nê domba ma wainmôkê to ñanjano.

Nadênanj

1. Binjandaj 1:1-18

2. Ñackêsagu Joan ma Jesunê ñacsenjomi ñamataña 1:19-51

3. Jesu kêkôc nê sakinj sa gêjam mêtê lau gêmoa awêgenj 2:1-12:50

4. Jesunê bêc ñamuña anja Jerusalem to malac, tanj gêc malac tau ñagala nanj 13:1-19:42

5. Apômtau gêdi sa anjaracmatênêñj ma geoc tau lasê 20:1-31

6. Ñatêkku gebe Apômtau geoc tau lasê anja Galilaia gêwiñ 21:1-25

Binj dangôn maten jaliña

1 Anôtô kêkêñj undambê to nom atomgenj nanj Binj tau gêmoa. Binj tau tonanj gêmoa jagêwiñ Anôtôgenj, ma Binj tau nanj Anôtô tau.

2 Anôtô kêkêñj undambê to nom atomgenj nanj Binj tau gêmoa jagêwiñ Anôtôgenj.

3 Anôtô kêkêñj gêñj samob ña enjenj. Enj kêkêñj gêñj tenj ña enj masi nec atom.

4 Maten jali ñam gêc Binj tau ma maten jali tau tonanj kêtu ñamalacnêñj ñawê.

5 Ñawê tau tec mênkêpô ñakesec, mago ñakesec gêjam auc atom.

6 Anôtô kêsakinj ñamalac tenj, nê ñaê Joanj.

7 Enj gêmêñj gebe êwa Binj sa, gebe êwa ñawê tau ñam sa, gebe ñamalac samob sêñô ênê binj ma sêkêñj êwiñ.

8 Ñac tau tonanj ñawê tau enj atom, gêmêñj gebe êwa ñawê ñam sagenj.

9 Ñawê ñanô tau tonec mênkêsêp nom e kêpô ñamalac samob.

10 Enj gêmoa nom ma Anôtô kêkêñj nom ña enj, mago lau nomña sêjala enj atom.

11 Enj gêmêñj tau nê gamêñj, mago nê lau sêkôc enj sa atom.

12 Lau tanj sêkôc enj sa to sêkêñj gêwiñ enj nanj, tec kêkêñj ñaclai gêdêñj êsêac gebe têtû Anôtônê ñapalê.

13 Êsêacnêñj ñam kêsêp dec to têtac kêkac ma ñac tenj kêka lasêña atom. Nêñj ñam jakêsêp Anôtôgenj.

14 Binj tau kêtu ñamalac mêngêmoa gêwiñ aêac. Ma aêac talic ênê ñawasi, tanj moasiñ to binjñanô gêjam enj auc nanj, ma ñawasi tau kêtôm Tama kêkêñj gêdêñj Latu tagenj.

15 Joan gêwa enj ñam sa kêkac awa sagenj gebe "Ñac tau, nanj kasôm ênê binj gebe 'ñac tanj êndanguc aê êmêñj nanj, gêmuj aê gebe enj kêtu aêñoc ñamata.' "

16 Aêac samob takôc moasiñ to moasiñ anja gêñj, tanj gêjam enj auc samucgenj nanjoc.

17 Anôtô kêkêñj binjsu gêdêñj Mose kêsôm lasê, ma moasiñ to binjñanô kêsa anja Jesu Kilisi nê.

18 Ñamalac tenj gêlic Anôtô atomanô, Anôtônê Latu tagenj, tanj gêngônj Tama labum nanj, gêwa enj ñam sa.

Ñackêsagu Joan gêjam mêtê

(Mat 3:1-12; Mar 1:1-8; Luk 3:1-18)

¹⁹ Juda sêsakin lau dabunwaga to Lewinê wakuc anga Jerusalem dêdêj Joan sêja gebe têtü kênac enj gebe “Aôm asa.” Ma Joan gêwa binj amboac tonec sa

²⁰ ma kêsôm lasê to gêsaj binj tenj auc atom, kêsôm lasêjen gebe “Aê Kilisi tau atom.”

²¹ Tec êsêac têtü kênac enj gebe “Amboac ondoc, aôm Elia me.” Ma enj kêsôm gebe “Aê enj atom.” Tec têtü kênac enj gebe “Aôm oc propete tau me.” Tec enj gêjô êsêac awenj gebe “Masi.”

²² Go têtü kênac enj gebe “Aôm asa. Ôsôm acgom gebe awa binj sa êndêj lau, tanj sêsakin aêac nanj. Aôm taôm ôwa taôm sa acgom.”

²³ Tec enj kêsôm gebe

“Aê njac tenj awa, tanj gêmôêc gêmoa gamêj sawa gebe ‘Amansanj Apômtaunê intêna’ amboac propete Jesaia kêsôm.”

²⁴ Go lau, tanj Parisai sêsakin êsêac nanj,

²⁵ têtü kênac enj gebe “Aôm Kilisi tau atom ma aôm Elia atom, ma aôm propete tau atom, mago amboac ondoc tec kôsagu lau.”

²⁶ Tec Joan gêjô êsêac awenj gebe “Aê tec kasagu lau nja bugen, ma njac tau, nanj amac ajala enj atom nanj, tec wackêkô amac njalunjenj.

²⁷ Enj kêdaguc aê gêmêj, ma aê katôm gebe janac pêla ênê atapa njalêkôj atom.”

²⁸ Binj tonanj kêsâ Betania, nanj gêc Jordan njamakerj ônêja, gamêj tanj Joan kêsagu lau gêmoa nanj.

Anôtônê domba

²⁹ Nagelej Joan gêlic Jesu gêdêj enj gêmêj ma kêsôm gebe “Kec, nê Anôtônê domba, tanj kêsip njamalacnêj sec su nanj, tau tônê.

³⁰ Nac tau, tanj njawa enj sa gebe ‘Nac tenj êndanjuc aê êmêj, nanj gêmunj aê gebe enj kêtü aênjoc njamata.’

³¹ Aê tec kajala enj kwananjenj atom, mago Anôtô gebe lau Israel sêlic enj, tec aê mênkasagu lau nja bugenj.”

³² Joan gêwa binj njagêdô sa gebe “Aê galic Njalau kêsêp anga undambê amboac balôsi mênjgêmoa gêwijn enj.

³³ Aê tauc tec kajala enj kwananjenj atom. Mago njac, tanj kêsakinj aê gamêj gebe jansanjgu lau nja bu nanj, kêsôm gêdêj aê gebe ‘Aôm oc ôlic Njalau êsêp mênjgêmoa êwijn njac tenj. Ma njac tau tonanj oc ênsanjgu lau nja Njalau Dabunj.’

³⁴ Binj tonanj aê galic, tec gawa sa gebe Anôtônê Latu enj.”

Jesunê njacsenjomi njamataja

³⁵ Nagelej ma Joan to nê njacsenjomi luagêc sêmu jasêkô kêtiam

³⁶ e Joan mataanô gêlic Jesu kêsêlêj gêmêj ma kêsôm gebe “Kec, nê Anôtônê domba.”

³⁷ Njacsenjomagêc tau sêjô enj kêsôm binj tonanj, tec têdaguc Jesu sêja.

³⁸ Jesu kêsâ tau ôkwi e gêlic êsêagêc têdaguc enj ma kêtü kênac êsêagêc gebe “Amagêc asôm asagenj.” Ma êsêagêc sêjô enj awa gebe “Rabi” (tanam ôkwi gebe Mêtêmôkê), “aôm gôêc ondoc.”

³⁹ Ma enj kêsôm gêdêj êsêagêc gebe “Amêj, mênjalic.” Tec êsêagêc sêja sêlic gamêj, tanj enj gêc nanj, ma gêdêj bêc tonanj agêc sêmoa sêwijn enj. Ma binj tonanj gêdêj oc gebej kwalamgenj.

⁴⁰ Njagêc tanj sêjô Joan kêsôm binj tau e agêc têdaguc Jesu sêja nanj, nêj njac tenj tec Simon Petere lasi Andrea.

⁴¹ Nac tau kêtap têwa Simon sa kêtü njamata ma kêsôm gêdêj enj gebe “Aêagêc atap Mesia tau sa” (tanam ôkwi gebe Kilisi).

⁴² Go gêwê têwa gêdêj Jesu gêja. Jesu mata gê enj ma kêsôm gebe “Aôm Joan latu Simon, tasam aôm gebe Kêpa acgom” (tanam ôkwi gebe Petere).

Jesu kêkalem Pilip agêc Natanael

⁴³ Nagelej Jesu gebe êna Galilaia e gêdac Pilip ma kêsôm gêdêj enj gebe “Ôndanjuc aê.”

⁴⁴ Ma Pilip tau anga Andrea agêc Petere nêj malac Betsaida.

⁴⁵ Pilip gêdac Natanael ma kêsôm gêdêj enj gebe “Nac tanj Mose keto binj kêpi enj gêc binjsu to propete teto nanj, aêac atap enj sênjac. Enj Josep latu Jesu anga Nasaret.”

⁴⁶ Ma Natanael kêsôm gêdêj enj gebe “Gêj njajam tenj oc mênjêsa Nasaret me.” Tec Pilip kêsôm gêdêj enj gebe “Ômôêj ôlic.”

⁴⁷ Jesu gêlic Nata nael gêdêj enj gêja ma kêsôm kêpi enj gebe “Kec, Israel njanô enj, binjdansanj tenj gêc ênê njalêlôm atom.”

⁴⁸ Natanael kêtü kênac enj gebe “Gôlic aê anja ondoc.” Tec Jesu gêjô enj awa gebe “Pilip gêmôêc aôm atomgenj, ma aê galic aôm kôkô jambô njalabu.”

⁴⁹ Ma Natanael gêjô enj awa gebe “Mêtêmôkê, Anôtônê Latu aôm, Israelnêj kinj aôm goc.”

⁵⁰ Go Jesu gêjô enj awa gebe “Aê kasôm gêdêj aôm gebe Galic aôm kôkô jambô njalabu, tec kôkêj gêwijn aê nec me. Aôm oc ôlic njanô njagêdô êlêlêc gêj tonanj su.”

⁵¹ Ma kêsôm gédêj enj gebe “Binjanô, aê jasôm tobinjanôgenj êndêj amac gebe Amac oc alic undambê êja ma Anôtônê anjla sêpi sêsêp dëndêj Njamalacnê Latu.” * sêjam njaê Petere ôkwi kesep tauj awenj gebe Kêpa. l

2

Senj awê to njac njamoasij anja Kana

- ¹ Njâbêc kêtû têtêac, go sêsi awê anja Kana Galilaianja ma Jesu têna gêmoa gêwiñ.
² Ma sêkêj jaenj gédêj Jesu to nê njacsenjomi gêja amboac tonanj gebe sênij moasij sêwiñ.
³ Wain kêpa, tec Jesu têna kêsôm gédêj enj gebe “Êsêacnêj wain masi.”
⁴ Ma Jesu kêsôm gédêj enj gebe “Awê, aêagêcnêj asagenj njagêdô gadêj tauj. Njoc noc mênkêsa atom tagenj.”
⁵ Go têna kêsôm gédêj sakinwaga gebe “Enj embe êsôm binj tenj êndêj amac, nanj angôm.”
⁶ Lau tau nêj kupoc buña 6 kêkô kêtôm Judanêj binj sêkwasiñ tauj têtû selecña. Ku tau tagenj njâlêlôm kêtôm sêsêwa bu bakep luagêc me têtêac êsêpñja.
⁷ Tec Jesu kêsôm gédêj êsêac gebe “Asunj bu êsêp ku tonanj e mênjêc.” Tec êsêac sêsuj bu kêsêp e mênjêc poap tagenj.
⁸ Go kêsôm gédêj êsêac gebe “Galoc akati ma akôc andêj Njac-kêsaê-gêjwaga ana.” Tec êsêac sêkôc sêja.
⁹ Njac-kêsaê-gêjwaga kêsaê e gêlic bu kêtû wain ma gêjam kauc njam. Tagenj sakinwaga, tanj sêsuj bu tau nanj, tec sêjalagac. Go gêmôêc njac-gêjam-awêwaga
¹⁰ mênkêsdôm gédêj enj gebe “Lau samob sêkêj wain njajam lau sênôm gêmuj e kêtôm, go sêkêj wain njadma kêdaguc. Ma aôm kôgamiñ wain njajam e galoc, go kôkêj.”
¹¹ Jesu gêjac m nê gêjtalô kêpi gêj tonanj anja Kana Galilaianja ma geoc nê njawasi lasê, ma nê njacsenjomi sêkêj gêwiñ enj.
¹² Gêgôm gêj tonanj su, go agêc têna ma lasii to nê njacsenjomi sêsêp Kapanaum sêja jasêmoa tonanj bec njagêdô.

Jesu kêjanda têtulu-gêjwaga anja lôm dabuj

(Mat 21:12-13; Mar 11:15-17; Luk 19:45-46)

- ¹³ Judanêj Pasa kêdabinj, tec Jesu kêpi Jerusalem gêja.
¹⁴ Anja lôm dabuj enj kêtap sa gebe lau sejon bulimakao to domba ma balôsi gebe lau sênâma ôli, ma sêjô-monewaga sênjgônj sêwiñ.
¹⁵ Tec gêjam lêpoa kêtû bôcômbinj ma kêjanda êsêac samob to nêj domba ma bulimakao anja lôm dabuj sêsa awê sêja. Go kêsêwa sêjô-monewaga nêj mone sinj ma kêtij tebo pinjonj.
¹⁶ Ma kêsôm gédêj lau-têtulu-balôsiwaga gebe “Akôc gêj tau sa êsa awê êna. Angôm Tamocnê andu Êtu andu sênâma ôli gêjñja atom.”
¹⁷ Ma nê njacsenjomi taênj gêjam binj, tanj teto gêc nanj gebe “Gaim tauc su katu nêma andujja.”
¹⁸ Tec Juda têtû kênac enj gebe “Aôm gôgôm gêj amboac tonanj, nanj ôwa taôm sa nja gêjtalô ondoc êndêj aêac.”
¹⁹ Ma Jesu gêjô êsêac awenj gebe “Embe ansenj lôm dabuj tonec su ma oc jakwê sa êtôm bêc têtêac êtiam.”
²⁰ Tec Juda sêsôm gebe “Lôm dabuj tecenec sêkwê sêmoa e jala 46 gêjanja, ma aôm tonanj gobe ôkwê sa êtôm bêc têtêac me.”
²¹ Jesu kêsôm binj lôm dabujñja tonanj kêpi tau ôli.
²² Gédêj tanj Anôtô gêjñ Jesu sa anja njacmatênêj nanj, nê njacsenjomi taênj gêjam ênê binj tau tonanj ma sêkêj gêwiñ binj, tanj teto gêc to binj Jesu kêsôm nanj.
- Jesu kêjala lau samob*
²³ Jesu gêmoa Jerusalem gédêj omsêga Pasa ma gêgôm gêjtalô lau taêsam sêlic, tec sêkêj gêwiñ ênê njaê.
²⁴ Mago Jesu kêkêj tau pan-panj gédêj êsêac atom, gebe kêjala êsêac samob,
²⁵ ma kêpô lêna lau sêwa njamalac tenj njam sa êndêj enjñja atom, gebe enj tau kêjala binj, tanj gêc njamalacnêj njâlêlôm nanj.

3

Jesu agec Nikodeme

- ¹ Parisainêj njac tenj gêmoa, nê njaê Nikodeme. Enj Judanêj kasêga tenj.
² Njac tonanj gédêj gêbêc gédêj Jesu gêja ma kêsôm gédêj enj gebe “Mêtêmôkê, aêac alic aôm mêtêmôkê anja Anôtônê tec gômôênj, gebe gêjtalô tanj aôm gôgôm nanj, njamalac tenj oc ênjgôm êtôm atom, Anôtô êwiñ enj acgom.”

* 1:51: Njaê Kepa to njaê Petere njam tagenj gebe poc. Lau Juda

³ Ma Jesu gêjô enj awa gebe “Binjanô, aê jasôm tobinjanôgenj êndên aôm gebe Njmalac tenj embe êtu wakuc atom, oc êtôm gebe êlic Anôtônê gamênj atom.”

⁴ Go Nikodeme kêsôm gédênj enj gebe “Njmalacanô êtôm gebe êtu wakuc êtiam amboac ondocgenj. Oc êtôm gebe êsêp têna têtacilêlôm êtu dim luagêc ma êkôc enj êtiam me.”

⁵ Tec Jesu gêjô enj awa gebe “Binjanô, aê jasôm tobinjanôgenj êndên aôm gebe Bu to Njalau embe êkôc njmalac êtu wakuc atom, oc êsô Anôtônê gamênj êna atom.

⁶ Gêj tanj ôli kêkôc nanj ôli, ma gên tanj Njalau kêkôc nanj njalau.

⁷ Ônjac lêmam atom gebe kasôm gédênj aôm gebe ‘Amac atu wakuc êtiam.’

⁸ Mu kêsêlêj amboac kêsêlêj. Aôm gôjô njakicsêa, mago mu-m to mutêpôê nanj gôjam kauc. Lau tanj Njalau kêkôc êsêac nanj, nêj binj amboac tonanj.”

⁹ Ma Nikodeme gêjô enj awa gebe “Binj tonanj êtu anô amboac ondoc.”

¹⁰ Jesu gêjô enj awa gebe “Israelnêj mêtêmôkê aôm, mago gôjam kauc binj tonec me.

¹¹ Binjanô, aê jasôm tobinjanôgenj êndên aôm gebe Gêj tanj aêac ajala nanj, tec asôm lasê, ma gên tanj aêac alic nanj, tec awa sa. Mago amac akôc aêacma binj, tanj awa sa nanj, sa atom.

¹² Aê kasôm binj nomnja gédênj amac, mago akêj gêwinj atom. Ma embe jasôm binj undambêja êndên amac, oc akêj êwinj amboac ondoc.

¹³ Njmalac tenj kêpi undambê gêja atom, njac tagenj, tanj kêsêp anja undambê gêmênj nanjenj. Enj Njmalacnê Latu tau.

¹⁴ Mose gêjac moac njakatu sa anja gamênj sawa ma oc sênac Njmalacnê Latu sa êtôm tônê,

¹⁵ gebe njmalac samob, tanj sêkênj gêwinj enj nanj, sêngôj matenj jali tenjenj.”

¹⁶ Gebe Anôtô têtac gêwinj njmalac kainj tenj, tec kêkênj nê Latu tagenj gêmênj gebe samob, tanj sêkênj gêwinj enj nanj, sênanja atom, sêngôj matenj jali tenjenj.

¹⁷ Gebe Anôtô kêsakinj Latu tagenj gêmênj nom, gebe êmêtôc njmalac atom, gêmênj gebe ênam njmalac kêsî.

¹⁸ Lau tanj sêkênj gêwinj enj nanj, oc êmêtôc êsêac atom. Ma lau tanj sêkênj gêwinj enj atom nanj, têtac mêtôc sagac, gebe sêkênj gêwinj Anôtônê Latu tagenj nê njac atom.

¹⁹ Mêtôc tau njam amboac tonec gebe njawê gêmênj nom, mago njmalac têtac gêwinj njakesec kêlêlêc njawê su, gebe sêgôm nêj secgenj.

²⁰ Lau samob, tanj sêgôm sec nanj, têtac gedec njawê ma oc nasêô lasê njawê tau atom, gebe njawê oc êmbu êsêacnêj kolenj.

²¹ Ma lau tanj sêgôm binjanô njanô kêsî nanj, tec oc nasêô lasê njawê gebe êpô nêj kolenj e ênêc awê, gebe sêgôm toAnôtôgenj.

Jesu agêc njakêsagu Joanj

²² Binj tonanj su, go Jesu to nê njacsenjomi sêja gamênj Judaianja. Enj gêmôa gêwinj êsêac gêmôa tonanj ma kêsagu lau.

²³ Ma Joanj kêsagu lau gêmôa Aion, tanj gêc Salim njagala nanj amboac tonanj gebe bu taêsam kêpoac tônê, tec lau sêja jakêsagu êsêac,

²⁴ gebe gédênj tonanj sêkênj Joanj gêngôj kapoacwalô atomgenj.

²⁵ Joanjnê njacsenjomi to njac Judanja tenj ac sêpa tauj kêtû binj sêkwasiñ tauj têtû selecña.

²⁶ Go êsêac dêdênj Joanj sêja ma sêsôm gédênj enj gebe “Mêtêmôkê, ôlic acgom, njac nanj agêc amoa Jordan njamakenj ônêja awinj taôm ma gôwa enj njam sa nanj, tec tau kêsagu lau ma samob dêdênj enj sêja.”

²⁷ Tec Joanj gêjô êsêac awenj gebe “Njmalac tenj tau êkôc gêj tenj êtôm atom, Anôtô êkênj êndên enj acgom.

²⁸ Taôm anjogac gebe kasôm gebe ‘Aê Kilisi atom, mago Anôtô kêsakinj aê gamunj enj.’

²⁹ Njac tanj sêsi awê gêjac enj njawae nanj, kêtû njac-ênam-awêwaga. Mago njac-ênamawêwaga nê njac, tanj jakêkô ma gêjô enj nanj, kêtû samuc njac-ênam-awêwaga nê awa. Ma galoc aê amboac tonanj têtac njajam kêlêlêc samucgenj.

³⁰ Enj êtôp ma aê jamêlinj.”

³¹ Enj tanj anja lolôc nanj, kêlêlêc samob su. Enj tanj nê njam gêc nom nanj, kêtû gêj nomnja ma kêsôm binj nomnja. Ma enj tanj anja undambê nanj, kêlêlêc samob su

³² Binj tanj enj gêlic to gêjô nanj, tec gêwa sa, mago lau tenj sêkôc ênê binj sa atom.

³³ Ma lau tanj sêkôc binj tonanj sa nanj, sêlôc kêtû tôj gebe Anôtô enj Njac binjanônja.

³⁴ Njac tanj Anôtô kêsakinj enj nanj, kêsôm Anôtônê binj, gebe Anôtô kêkênj Njalau gédênj enj kêtôm dôngenj atom, enj kêsêwagenj.

³⁵ Tama têtac gêwinj Latu, tec kêkênj gêj samob kêsêp enj lêma.

³⁶ Enj tanj kêkênj gêwinj Latu nanj, êngôj mata jali tenjenj. Ma enj tanj tanjapêc gédênj Latunê binj nanj, êlic gamênj êngôj mata jalinja atom, gebe Anôtô têtac njandanj ginj enj tôngac.

¹ Jesu kejala gebe Parisai sêhò enj gêjam lau taêsam ôkwi têtû nacsenomi to kêsagu lau kêlêlêc Joan nawa,

² Jesu tau kêsagu lau atom, ênê nacsenomigenj sêgôm,

³ tec gêwi Judaia sinj ma gêmu gêja Galilaia kêtiam.

⁴ Gamêh tonanj naintêna tagenj kêsâ Samarianagenj gêja.

⁵ Tec enj kêsêlêh e gêô lasê malac Samarianaja tenj naê Sukar gêc kôm, tanj Jakob kêkêh gêdêh latu Josep nanj nâgala.

⁶ Ma Jakobnê bumata kêpoac tonanj. Jesu kêsêlêh e têtwa gêbac tec gêngôh bumata tau, ma oc amboac kêkô naluherj.

⁷ Go awê tenj anja Samaria kêsâ gêmêh gebe êtê bu. Tec Jesu kêsôm gêdêh enj gebe “Ôkêh bu mênjanôm.”

⁸ Gêdêh tonanj Jesunê nacsenomi sêsa malac sêja sebe sênam ôli mo.

⁹ Ma awê Samarianaja tonanj kêsôm gêdêh enj gebe “Aôm Juda ma aê awê Samarianaja, mago amboac ondoc tec koterj gebe jakêh bu aôm ônom nec.” (Gebe Juda to lau Samaria nêh binj gelom tau atom.)

¹⁰ Go Jesu gêjô enj awa gebe “Aôm embe ôjala gêh, tanj Anôtô kêkêh nanj, to nâc tanj kêsôm gêdêh aôm gebe Ôkêh bu mênjanôm nanj, go aômgenj otenj enj gebe êkêh bu mata jalinja êndêh aôm.”

¹¹ Ma awê kêsôm gêdêh enj gebe “Apômtau, aômnêm laclu masi ma bu nec gacgenj kêsêp gêja su, ma aôm oc ôkôc bu mata jalinja tau anja ondoc.

¹² Aêac tamenj Jakob kêkêh bumata tonec gêdêh aêac. Êsêac to latui ma nê bôc sênôm bu tau. Aôm kôlêlêc enj su me.”

¹³ Go Jesu gêjô enj awa gebe “Lau samob, nanj sênôm bu tonec, oc êjô êsêac êtiam.

¹⁴ Mago tenj embe ênom bu, tanj aê oc jakêh êndêh enj nanj, oc bu êjô enj êtiam atom, êôc enj tôh endenj tôngenj. Gebe bu, tanj aê jakêh êndêh enj nanj, êtu bumata êpulu anja ênê nâlêlôm ma êkêh enj êngôh mata jali tenjenj.”

¹⁵ Tec awê tau kêsôm gêdêh Jesu gebe “Apômtau, ôkêh bu tonanj êndêh aê acgommanj, gebe bu êjô aê êtiam atom ma jamêh tonec êtu jatê bunja êtiam atom.”

¹⁶ Ma Jesu kêsôm gêdêh enj gebe “Ôna ômôêc nêam akwenj, agêc amu amêh tonec.”

¹⁷ Tec awê gêjô enj awa gebe “Aêh noc akwenj masi.” Go Jesu kêsôm gêdêh enj gebe “Kôsôm jagêdêh gebe nêam akwenj masi.

¹⁸ Aôm gôjam nâc lemenj tenj su, ma nâc, tanj galoc gôjam gômoa nanj, nêam akwenj enj atom. Tec kôsôm jagêdêh.”

¹⁹ Ma awê kêsôm gêdêh enj gebe “Apômtau, aê galic aôm propete tenj.

²⁰ Aêac tamenj tetenj mec anja lôc tônê, ma amac tec asôm gebe atenj mec nâmala gêc Jerusalem.”

²¹ Go Jesu kêsôm gebe “Awê, ôkêh êwinj aê gebe noc tenj oc mêhêsa, nanj atenj mec êndêh Tamoc anja lôc tônê to Jerusalem atom.

²² Amac tonanj atenj mec gêdêh nâc, tanj ajala enj sapu nanj, ma aêac tec atenj gêdêh nâc, tanj ajala enj nanj, gebe Anôtô ênam nâmatalac kêsî nâmoasinj êsa anja Judanêh.

²³ Mago noc oc mêhêsa, ma noc tau kêdabinj su, ma êsêac, tanj tetenj mec nânô nanj, oc tetenj êndêh Tamoc tonjalau ma tobijnanôngenj. Tamoc tec gesom lau, nanj tetenj mec amboac tonanj êndêh enj.

²⁴ Anôtô enj Njalau, ma êsêac, tanj tetenj mec êndêh enj nanj, tetenj tonjalau ma tobijnanôngêh.”

²⁵ Ma awê kêsôm gêdêh enj gebe “Aê kajala gebe Mesia, tanj sêsam enj sebe Kilisi nanj, oc êmêh. Êndêh noc êmêhja, oc êwa binj samob nâm sa êndêh aêac.”

²⁶ Tec Jesu kêsôm gêdêh enj gebe “Nâc tau aê, tec kasôm binj gêdêh aôm.”

²⁷ Gêdêh tonanj ênê nacsenomi sêô lasê e têtakê, gebe gêjam binjalôm gêwinj awê tenj. Mago nêh tenj kêsôm gebe “Aôm gobe amboac ondoc,” me “Aôm kôsôm asagenj gêdêh enj,” nec atom.

²⁸ Awê tau gedec nê ku kêkô ma gêja malac jakêsôm gêdêh lau gebe

²⁹ “Amêh alic nâc tenj, tê kêsôm nâc gêh, tanj gagôm nanj, samob lasê nê. Oc moae Kilisi tau me.”

³⁰ Tec êsêac sêsa anja malac dêdêh enj sêja.

³¹ Gêdêh nâsawa tonanjenj ênê nacsenomi jatetenj enj gebe “Mêtêmôkê, ôninj gêh.”

³² Tec enj kêsôm gêdêh êsêac gebe “Aêh noc mo tenj tec gêc, amac ajala atom.”

³³ Ma ênê nacsenomi sêsôm gêdêh tauj gebe “Nâc tenj kêkêh gêh taniinja gêdêh enj me.”

³⁴ Tec Jesu kêsôm gêdêh êsêac gebe “Aêh noc mo tonec gebe janjôm nâc, tanj kêsakinj aê gamêh nanj, nê binj êtu tôh to janac dabinj ênê kolenj.

³⁵ Amac asôm gebe ‘Ajôh aclê ênâja acgom, go tajonj kôm nânô sa,’ asôm me masi. Ma aê tec jasôm êndêh amac gebe Aôc matemanô nâ alic gêh kômja gebe mo tau nâkwac kêtû sôlôcgac.

³⁶ Njac-kejon-sawaga kékôc nê ñaðli tec gêmôa ma gêjac ñanô sêngôn maten jali tengeñña sa, e ñackêségênwaga agêc ñac-kejon-sawaga lulugen têtac ñajam.

³⁷ Bin tonec binñanô gebe ñac ten kêsê ma ñac ten kejon ñanô sa.

³⁸ Aê kasakiñ amac gebe akôc kôm, tan ajam atom nan, ñanô sa. Lau ten gêjam ñakôm su, ma amac akôc êsêac lemeñgêdô su."

³⁹ Lau Samaria taêsam anja malac tonan sêkên gêwin en kêtû bin, tan awê kêsôm lasê gêdên êsêac nanña gebe "En kêsôm aêñoc gêñ, tan gagôm nan, samob gêdên aê."

⁴⁰ Amboac tonan lau Samaria dêdên en sêja ma teten en gebe êmoa êwin êsêac. Tec en gêmôa gamên tonan kêtôm bêc luagêc.

⁴¹ Lau taêsam kêlêlêc sêkên gêwin en kêtû en tau nê binña,

⁴² ma sêsôm gêdên awê tau gebe "Aêac akên gêwin kêtû aômêm binñagen atom, gebe aêac tauñ anô to ajalagac gebe ñac tecenec kêtû ñamalac samob nêñ kêsîwaga binñanô."

Jesu gégôm kiñné ñacné latu ôli ñajam kêsâ

⁴³ Bêc luagêc tonan gêjaña, go Jesu gêdi anja tonan gêja Galilaia.

⁴⁴ En tau tec kêsôm lasê gebe "Propete ten oc tetoc en sa anja tau nê malac atom."

⁴⁵ Gêdên tan jagêô lasê Galilaia nan, lau Galilaiana sêkôc en sa kêtû sêlic gêñ samob, tan gégôm gêdên om gêmôa Jerusalem nanña, gebe tauñ sêlic om tonan sêwin.

⁴⁶ Amboac tonan gêmû gêja Kana Galilaiana, tan gêjam bu ôkwi kêtû wain nan.

Kiñné ñac ten gêmôa Kapanaum, nan latu gêmâc gêc.

⁴⁷ Njac tau gêñô Jesu anja Judaia gêmên Galilaia ñawae ma gêdên en jaketen en gebe êsêp êwin en naêngôm ênê latu ôli ñajam êsa, gebe en awa kêtû dambê.

⁴⁸ Ma Jesu kêsôm gêdên en gebe "Amac embe alic gêñtalô to gêñsêga atom, oc akên êwin atom."

⁴⁹ Tec kiñné ñac kêsôm gêdên en gebe "Apômtau, ôsêp ôwin aê ñagaô, gebe ñoc ñapalê oc êmac êndu."

⁵⁰ Ma Jesu kêsôm gêdên en gebe "Ôna, latôm oc êmoa mata jali." Njac tau kékên gêwin bin, tan Jesu kêsôm gêdên en nan, ma gêja.

⁵¹ Kêsêlên gêmû kêsêp gêmôa ma nê sakiñwaga sêpuc en tónñôn sêja e sêsôm gêdên en gebe "Latôm gêmôa mata jali."

⁵² En kêtû kênac ocakatu ñasawa, tan ñac tau ôli kêpôlac tau su nanña gêdên êsêac e sêsôm gêdên en gebe "Gêdên nôgen katun gêmû kêsâ ma ôli ñandan gawi en sin."

⁵³ Ma tama kêjala gebe oc kêtôm tonan, tec Jesu kêsôm gêdên en gebe "Latôm oc êmoa mata jali." Amboac tonan êsêac to nê gôlôac samob sêkên gêwin Jesu.

⁵⁴ Gêñtalô tonan Jesu gégôm kêtû luagêc gêdên tan gêmû anja Judaia gêja Galilaia nan.

5

Ñac gêmâc anja bugêjacton ôli ñajam kêsâ

¹ Tonê su ma Judanên om ten kêdabin, tec Jesu kêpi Jerusalem gêja.

² Ma bugêjacton ten kêpoac Jerusalem kêsî sacgêdô dombaña, sêsam ña Ebolai awen gebe Betsada, ma andu sêlêb lemeñ ten kékô tonan.

³ Lau togêmac taêsam sêc tonan, matenpec to magin kêsû ma ñatêkwa kêtû golon. [Êsêac sêôn gebe bu tau ñakoton-koton êsa

⁴ gebe Apômtaunê anela ten kêsêp bu ñaton tau jakêjali bu tonan kêsêp ñasawa elêmê. Bu tonan embe ñakoton-koton êsa ma ñac ten embe êsêp êtu ñamata, nan oc ôli ñajam êsa, gebe bu tonan kepen gêmâc su palin-palinjen.]

⁵ Njac ten gêc tonan, nan gêmâc gêc e ñajala kêtôm 38.

⁶ Jesu gêlic ñac tau gec ma kêjala gebe gêmâc tonan gêjam en tón kêtôm têm taêsam su, tec kêtû kênac en gebe "Gobe ôlim ñajam êsa me masi."

⁷ Ma ñac gêmâc tau gêjô en awa gebe "Apômtau, bu tonan embe ñakoton-koton êsa, nan ñoc ñac ten gebe êkên aê jasêp bu ñaton tau jana nan, gêmôa atom. Tauc gabe jana, tec ñawapac ma lau sêmuñ aê ñapan."

⁸ Tec Jesu kêsôm gêdên en gebe "Ôndi sa, oc nê mêmê sa ma ôsêlên,"

⁹ e gacgen ñac tau ôli ñajam kêsâ, gêôc nê mêmê sa ma kêsêlên.

Ma gêñ tonan gêdên sabat.

¹⁰ Tec Juda sêsôm gêdên ñac, tan ôli ñajam kêsâ nan gebe "Sabat tec gêc, amboac tonan kêtôm atom gebe ôc mêmê."

¹¹ Ma en gêjô êsêac awen gebe "Ñac nan gégôm aê ôlic ñajam kêsâ nan, kêsôm gêdên aê gebe 'Oc nê mêmê sa ma ôsêlên.'"

¹² Ma êsêac têtû kênac en gebe "Ñac asa tê kêsôm gêdên aôm gebe 'Ôc nê mêmê sa ma ôsêlên.'"

¹³ Mago nac tanj ôli njajam kêsa nanj, gêjam kauc, gebe lau taêsam sêkac sa sêmoa ma Jesu kêtaij tau su anja êsêacnêj.

¹⁴ Tonê su ma Jesu kêtap enj sa gêmoa lôm daburj ma kêsôm gêdênj enj gebe “Ôlic acgom, ôlim njajam kêsagac. Amboac tonanj ôngôm sec êtiam atom, gebe geñ tenj êtap aôm sa êlêlêc gêmunja su atom.”

¹⁵ Go nac tau jakêsôm gêdênj Juda gebe “Nac tanj gêgôm aê ôlic njajam kêsa nanj Jesu.”

¹⁶ Amboac tonanj Juda senj olij Jesu gebe gêgôm gêñ amboac tonanj gêdênj sabat.

¹⁷ Tec Jesu gêjô êsêac awenj gebe “Tamoc gêjam kôm e mênghêdênj galoc, ma aê gajam kôm amboac tonanj.”

¹⁸ Kêtu tonanja Juda dêdib enj njanogenj sebe sênac enj êndu kêtû gêgôm sabat popocnagenj atom, kêtû binj, tanj enj kêsam Anôtô tau gebe Tama ma gêgôm tau kêtôm Anôtô nanja gêwiñ.

Jesunê njac lai njam

¹⁹ Go Jesu gêjô êsêac awenj gebe “Binjanô, aê jasôm tobinjanôgenj êndênj amac gebe Latu kêtôm gebe tau êngôm gêñ tenj atom. Gêñ tanj enj êlic Tama gêgôm nanj, go êngôm êtôm tonanj, gebe gêñ, tanj Tama gêgôm nanj, Latu gêgôm amboac tonanjgenj.

²⁰ Tama têtac gêwiñ Latu ma kêtôc gêñ samob, tanj enj tau gêgôm nanj, gêdênj enj ma oc êtôc kôm êlêlêc tonanj su êndênj enj e amac oc ênac lememe.

²¹ Tama gêñu njacmatê materj jali kêsa. Ma Latu tau êñu êsêac, tanj taê ênam nanj, materj jali êsa amboac tonanjgenj.

²² Tama tau oc êmêtôc nac tenj atom. Enj gêwi mêtôc sinj samucgenj gêdênj Latu,

²³ gebe njamalac samob tetoc Latu sa êtôm tetoc Tama sa. Tenj embe etoc Latu sa atom, nanj oc etoc Tama, tanj kêsakinj enj gêmênj nanj, sa atom amboac tonanj.

²⁴ “Binjanô, aê jasôm tobinjanôgenj êndênj amac gebe Nac tanj gêñô ñoc binj ma kêkênj gawinj nac, tanj kêsakinj aê nanj, enj gêñgônj mata jali tenjenj. Ma enj oc êô lasê mêtôc atom, enj anja gêmac êndu tau jagelom gêñgônj mata jali.

²⁵ Binjanô, aê jasôm tobinjanôgenj êndênj amac gebe Noc tenj oc mênjêsa, ma noc tau kêdabinj su gebe njacmatê sêñô Anôtônê Latu awa, ma êsêac, tanj sêñô nanj, oc sêñgônj materj jali.

²⁶ Tama mata jali njam gêc enj tauja ma kêkênj Latu mata jali njam gêc enj tauja amboac tonanjgenj.

²⁷ Ma kêkênj njac lai gêdênj enj gebe êmêtôc njamalac gebe enj Njamalacnê Latu.

²⁸ Anac lememe atom, gebe noc oc mênjêsa ma samob, tanj sêc sêô nanj, oc sêñô enj awa

²⁹ ma mênjêsa. Lau tanj sêgôm geñ njajam nanj, sêndi sa sêñgônj materj jali. Ma êsêac, tanj sêgôm sec nanj, sêndi sa gebe têtap mêtôc sa.

Lau sêwa Jesunê njam sa

³⁰ “Aê katôm gebe tauc janjôm gêñ tenj atom. Aê jamêtôc êtôm ganjô. Tec ñoc mêtôc tau jagêdênj gebe gagôm tauc ñoc binj atom, gagôm nac, tanj kêsakinj aê nanjenj nê binj.

³¹ “Aê embe jawa tau nac njam sa, oc jawa sa êtôm atom.

³² Nac tenj gêwa aê njam sa tec gêmoa, ma aê kajala binj, tanj gêwa sa kêpi aê nanj, gebe binjanô.

³³ Amac tonanj asakinj lau dêdênj Joan sêja, ma enj gêwa binjanô njam sa,

³⁴ mago binj, tanj njamalac sêwa sa nanj, aê nec kakôc sa atom, tagenj kasôm binj tau gebe ênam amac kêsi.

³⁵ Joan kêtû ja, nanj gelom njawê kêpô gamênj nanj, ma amac abe atu samuc ênê njawê têlagenj.

³⁶ Ñoc binj gêwa aê njam sanja kêlêlêc Joanê su, gebe kôm tanj tamoc kêkênj aê gebe janac dabijn nanj, tec gajam. Ma kôm tau gêwa aêñoc njam sa gebe Tamoc kêsakinj aê.

³⁷ Ma Tamoc, tanj kêsakinj aê nanj, gêwa aêñoc njam sa. Amac anjô ênê awa atom e alic enj lanjô atom.

³⁸ Ma ênê binj gêc amacnêm njalêlôm atom, gebe akênj gêwiñ nac, tanj kêsakinj aê nanj atom.

³⁹ Mêtê tanj teto gêc nanj, amac apuc atu dôbgenj amoa, abe anjônj matem jali tenjenj njam jakêsêp binj tonanj, ma binj tonanj ñai gêwa aê njam sagoc.

⁴⁰ Mago amac abe andênj aê amênj akôc matem jali njam atom.

⁴¹ “Aê jakôc waec anja njamalacnêñ atom.

⁴² Mago aê kajala amac têtmac gêwiñ Anôtônja gêc nêñ njalêlôm atom.

⁴³ Aê gamênj gajam Tamoc lanjô, mago amac akôc aê sa atom. Nac tenj embe êmênj ênam tau lanjô, go akôc enj sa.

⁴⁴ Amac tanj akôc waem anja taôm nêñ ma matem gêdinj waem anja Anôtô tagenj nê atom nanj, atôm gebe akênj êwiñ amboac ondoc.

⁴⁵ Taêm ênam gebe aê jandônj amacnêm binj êndênj Tamoc nec atom. Nac-êndônj-amacnêm-binjwaga gêmoa, enj Mose, tanj akênj matem enj amoa nanj.

⁴⁶ Embe akênj êwiñ Mose, oc akênj êwiñ aê, gebe nac tônê tê keto binj kêpi aê.

⁴⁷ Ma embe akênj êwiñ binj, tanj enj keto nanj atom, oc akênj êwiñ aêñoc binj amboac ondoc.”

6

Jesu gêlôm 5,000

(Mat 14:13-21; Mar 6:30-44; Luk 9:10-17)

¹ Tônê su ma Jesu gelom bugêjacton Galilaiana, tanj sêsam tenj gebe Tiberianja nan, namaken ònêna gêja.

² Ma lau taêsam têdaguc enj sêja, gebe sêlic gêntalô, tanj enj gêgôm gêdên lau gêmac nan.

³ Jesu kêpi lôc jagêngôn sic gêwin nê nacsenjomi.

⁴ Ma Judanênj omsêga Pasa kêdabinj.

⁵ Jesu gêôc mataanô sa e gêlic lau taêsam dêdên enj, ma kêsôm gêdên Pilip gebe “Aêac tanam ôli mo anja ondod gebe lau tonec sêninj.”

⁶ Binj tonanj Jesu kêsôm gebe ênsaê enj, gebe tau kêjala gên, tanj gebe êngômna nan.

⁷ Ma Pilip gêjô enj awa gebe “Aêac embe tanam ôli mo na denari 200 ma mênjakên njagec-njagec êndên êsêac êndên-êndêngej, mago oc êtôm atom.”

⁸ Go ênê nacsenjominênj tenj, Simon Petere lasi Andrea, kêsôm gadên enj gebe

⁹ “Napaélé tenj kékôc mo lemen tenj ma i luagêc tec gêmoa, mago gên tecenec oc êtôm lau taêsam tonec nja amboac ondod.”

¹⁰ Go Jesu kêsôm gebe “Asôm gebe lau sêngôn sic.” Anja gamên tonanj gêgwan taêsam gêc. Amboac tonanj lau, tanj sêngôn sic nan, amboac 5,000.

¹¹ Go Jesu kékôc mo ma gêjac danje, go gêjac sam gêdên lau, tanj sêngôn nan, ma gêgôm i amboac tonanjgej gebe sêninj êtôm têtac êwinj.

¹² Senj e gêôc êsêac tônj, go kêsôm gêdên nê nacsenjomi gebe “Anac njagêdôgêdô sa, gebe tenj ênanja atom.”

¹³ Mo lemen tenjenj tecenanj, mago lau senj e dedec njagêdô-gêdô gêcna, go sêjac sa kêsêp gadob 12 e mênjêc.

¹⁴ Namalac sêlic gêntalô, tanj enj gêgôm nan, tec sêsôm gebe “Propete tanj êmênj nom nan njac tau tonec binjanôgoc.”

¹⁵ Jesu kêjala gebe êsêac sebe sêmênj sêjanjo enj su ma sêkênj enj êtu nênj kinj, tec kêtainj taugenj gêc kêpi lôc gêja.

Jesu kêsêlênj gêmoa njadembom njaô

(Mat 14:22-23; Mar 6:45-52)

¹⁶ Kêtula, go nê nacsenjomi sêsêp bugêjacton sêja

¹⁷ e sêpi wanj tenj sebe sêlac sêna Kapanaum. Gamênj njakesec kêsa su, mago Jesu gêô lasê êsêac atom tagenj,

¹⁸ ma mu gêbuc njatêna e njadembom secanô.

¹⁹ Sêlac e sêkênj gamênj kêtû sêga gêc wanjkuja, go sêlic Jesu tau kêsêlênj gêmoa njadembom njaôgej mênjkêdabinj wanj ma têtêc taunj.

²⁰ Tec enj kêsôm gêdênj êsêac gebe “Aê tau tonec, atêc taôm atom.”

²¹ Êsêac sebe nasêkôc enj êpi wanj, ma eb tagenj wanj kêsô gamênj, tanj sepej nanj.

Jesu kêtû mo njanô danjônj matenj jalinja

²² Njagelej lau, tanj sêmoa bugêjacton namaken ònêna nan, sêlic gebe wanj tenj kêpoac sêclunj gêwinj atom, wanj tagenj, ma Jesu tau gêwinj nê nacsenjomi gêja atom, nê nacsenjomi taunjenj sêja.

²³ Mago wanj njagêdô anja Tiberia sêlac e jasêsô gamênj, tanj Apômtau gêjam danje ma kêkênj mo êsêac sepej nanj njagala.

²⁴ Gêdênj tanj lau sêlic Jesu to nê nacsenjomi lanjônjê nanj, ac sêpi wanj jasêsôm Jesu anja Kapanaum.

²⁵ Êsêac têtap enj sa gêmoa bu makenj, tec sêsôm gêdênj enj gebe “Mêtêmôkê, aôm gêdênj ondod gômôênj tonec.”

²⁶ Ma Jesu gêjô êsêac awenj gebe “Binjanô, aê jasôm tobijnjanôgej êndênj amac gebe Amac asôm aê kêtû alic gêntalônja atom, ac asôm aê kêtû aenj mo e gêôc amac tônja.

²⁷ Anjôm mocsac gênj taniinja, tanj êtu palê nanj atom, mago anjôm mocsac gênj taniinja, tanj ênêc e êkênj namalac sêngônj matenj jali tenjenj nanj. Namalacnê Latu oc êkênj gênj tau êndênj amac gebe Tama Anôtô gêlôc gêdênj enj kêtû tônj sugac.”

²⁸ Ma êsêac sêsôm gêdênj enj gebe “Aêac anjôm amboac ondod gebe anam Anôtônê kôm.”

²⁹ Tec Jesu gêjô êsêac awenj gebe “Anôtônê kôm tau tonec gebe akênj êwinj njac, tanj enj kêsakinj nanj.”

³⁰ Ma êsêac sêsôm gêdênj enj gebe “Aôm ôngôm gêntalô ondod gebe aêac alic ec akênj êwinj aôm. Aôm ôngôm asagenj.

³¹ Tamenj tec sepej mana anja gamênj sawa kêtôm binj, tanj teto gêc nanj gebe ‘Enj kêkênj mo anja undambê gêdênj êsêac sepej.’”

³² Go Jesu kêsôm gêdêh êsêac gebe "Binjanô, aê jasôm tobinjanôgeh êndêh amac gebe Mose kékêh mo anga undambê gêdêh amac atom. Mo njanô undambêna tonaj Tamoc tau kékêh gêdêh amac,

³³ gebe njaç, taj anga undambê kêsêp gêmêh ma kékêh nmalac sêngôh maten jali naj, tec kêtû Anôtônê mo."

³⁴ Ma êsêac sêsôm gêdêh enj gebe "Apômtau, ôkêh mo tonaj êndêh aêac enden tôngemaj."

³⁵ Tec Jesu kêsôm gêdêh êsêac gebe "Aê tauc tec katu mo nmalac sêmoa maten jalinja tau. Njaç taj êndêh aê êmêh naj, mo êjô enj êtiam atom. Ma njaç, taj êkêh êwiñ aê naj, bu êjô enj êtiam atomânô.

³⁶ "Aê tec kasôm gêdêh amac su gebe Amac alic aêgac, mago akêh gêwiñ atom.

³⁷ Gêh samob, taj Tamoc kékêh gêdêh aê naj, oc êndêh aê êmêh ma njaç tej embe êndêh aê êmêh, oc jamasuc enj atom.

³⁸ Aê kasêp anga undambê gamêh gebe janjôm tauc njoc binj êtu tôh atom, janjôm njaç-kêsakinjaêwaga nê binj êtu tôh.

³⁹ Ma njakêsakin-êwaga tau nê binj amboac tonec gebe gêh samob, taj kékêh gêdêh aêna naj, janam natenj sapu atom, janu samob sêndi sa êndêh bêc njamuñ.

⁴⁰ Tamocnê binj tau tonec gebe lau samob, taj sêlic Latu ma sêkêh gêwiñ enj naj, gêhngôh maten jali tenjen ma aê ênu êsêac sêndi nja êndêh bêc njamuñ."

⁴¹ Juda sêli awenj sa kêtû binj, taj kêsôm gebe "Aê mo kasêp anga undambê gamêh nanja."

⁴² Ma êsêac sêsôm gebe "Njaç tonec Josep latu Jesu me masi. Têna agêc tama tec tajalagac. Ma amboac ondoc tec galoc enj kêsôm gebe Aê kasêp anga undambê gamêh nec."

⁴³ Tec Jesu gêjô êsêac awenj gebe "Ali awem sa atom.

⁴⁴ Njaç tej kêtôm gebe tau êndêh aê êmêh atom. Tamoc taj kêsakinj aê gamêh naj, embe ê enj, go aê janu enj êndi sa êndêh bêc njamuñ.

⁴⁵ Teto gêc propetenêh buku gebe 'Anôtô oc êndôh nmalac samob.' Ma samob, taj sêhông Tamocnê binj ma sêkêc kauc anga ênê naj, tec dêdêh aê sêmêh.

⁴⁶ Tenj gêlic Tamoc atom, njaç tagenj, taj kêsâ anga Anôtô tau nê naj, taugenj tec gêlic tama.

⁴⁷ Binjanô, aê jasôm tobinjanôgeh êndêh amac gebe Enj taj kékêh gêwiñ naj, gêhngôh mata jali tenjenj.

⁴⁸ Mo nmalac gêhngôh maten jalinja aê.

⁴⁹ Tamemi senj mana anja gamêh sawa, mago sêmac êndu.

⁵⁰ Mo tecenec kêsêp anga undambê gêmêh gebe tej embe êniñ oc êmac êndu atom.

⁵¹ Mo mata jali, taj kêsêp anga undambê gêmêh naj aê. Nmalac tej embe êniñ mo tau tonec, oc êngôh mata jali tenjenj. Ma mo tau, taj aê jakêh naj, tauc ôlic tec jakêh gebe nmalac samob sêhngôh maten jali."

⁵² Judawaga awenjsuj gêôc ka tauñ ma sêsôm gebe "Amboac ondoc, njaç tonec kêtôm gebe êkêh nê ôli aêac taniñ me."

⁵³ Tec Jesu kêsôm gêdêh êsêac gebe "Binjanô, aê jasôm tobinjanôgeh êndêh amac gebe Amac embe aninj Nmalacnê Latunê ôli to anôm ênê dec atom, oc matem jali njam ênêc amacña atom.

⁵⁴ Enj taj genj aêhñoc ôlic to gêndôm aêhñoc dec naj, gêhngôh mata jali tenjenj, ma aê oc janu enj sa êndê bêc njamuñ,

⁵⁵ gebe aêhñoc ôlic kêtû gêh taniñ njanô tau, ma aêhñoc dec kêtû gêh tanômña njanô tau.

⁵⁶ Enj taj genj aêhñoc ôlic to gêndôm aêhñoc dec naj, gêmoo aê njalêlôm ma aê gamoo enj njalêlôm.

⁵⁷ Tamoc mata jali kêsakinj aê gamêh, ma aê tec gamoo matoc jali kêtû Tamocña. Ma enj taj genj aê naj, êngôh mata jali êtu aêna amboac tonanjenj.

⁵⁸ Mo tau, taj kêsêp anga undambê gêmêh naj, kêtôm mo, taj tamemi senj-senj ma sêmac êndu naj atom. Enj taj genj mo tonaj êngôh mata jali tenjenj."

⁵⁹ Binj tonaj Jesu kêsôm gêdêh kêdôh mêtê gêmoo lôm Kapanaumña.

Binj dangôh maten jalinja

⁶⁰ Ênê njacsenjomi gwalêkinj sêhông binj tonaj ma sêsôm gebe "Binj tonaj njawapac sec. Asa kêtôm gebe êkêh tanja."

⁶¹ Jesu kêjala gêc tau gebe nê njacsenjomi sêli awenj sa, tec kêsôm gêdêh êsêac gebe "Binj tonec kêtû kasec amac me.

⁶² Ma embe alic Nmalacnê Latu êmu êpi gamêh, taj andanjenj gêhngôh naj êna, oc amboac ondoc.

⁶³ Njalau tagenj êkêh nmalac sêhngôh maten jali. Ôlinj oc ênam sa naeo. Binj taj kasôm gêdêh amac su naj, tau njalau to mata jali.

⁶⁴ Mago amacnêm njagêdô sêkêh gêwiñ atom." Jesu kêsôm binj tonaj gebe kêjala êsêac, taj sêkêh gêwiñ enj atomña naj, ma kêjala njaç, taj eoc enj lasêna naj kawananjenj.

⁶⁵ Tec kêsôm gebe “Kêtu tonanġa tec kasôm gêdêġ amac gebe Ħac teġ kêtôm gebe tau êndêġ aê êmêġ atom, Tamoc êlôc êndêġ eġ acgom.”

⁶⁶ Gêdêġ tonanġ ênê ħacseġnômi gwanġirġ sêwi eġ siġ sêsêlêġ sêwiġ eġ kêtiam atom.

⁶⁷ Tec Jesu kêsôm gêdêġ êsêac lau 12 gebe “Ma amac abe aêc ana amboac tonanġeġ me.”

⁶⁸ Ma Simon Petere gêġô eġ awa gebe “Apômtau, aêac oc andêġ asa ana, angôġ materġ jali tenġeġ ħam gêc aômġeġ nêġ, biġ.

⁶⁹ Ma aêac akêġ gêwiġ to ajala gebe Anôtônê ħac dabuġ aôm.”

⁷⁰ Go Jesu gêġô êsêac awenġ gebe “Aê kajaliġ amac lau 12 sa me masi. Mago amacnêġ ħac teġ kêtû Sadanġê ħac.”

⁷¹ Eġ kêsôm biġ tonanġ kêpi Simon Isariot latu Juda, taġ gebe eoc eġ lasê nanġ. Êsêac lau 12 nêġ ħac teġ eġ.

7

Jesu to lasii

¹ Biġ tônê su ma Jesu kêsêlêġ gêmôa Galilalagenġ. Eġ gebe êsêlêġ êmôa Judaia atom, gebe Juda dêdib sebe sênac eġ êndu.

² Judanêġ omsêga Lômbec kêdabiġ.

³ Tec Ênê lasii sêsôm gêdêġ eġ gebe “Ôndi anġa tonec ma ôna Judaia gebe nêġ ħacseġnômi sêlic kôm, taġ aôm ôġgômġa nanġ sêwiġ.

⁴ Ħac teġ embe taê ênam gebe nê wae êtu tapa, nanġ êġgôm nê gêġ ênêc lêlômġeġ atom. Embe ôġgôm nêġ kôm teġ, go ôtu awê êndêġ lau samob sêlic.”

⁵ Lasii sêsôm biġ tonanġ gebe sêkêġ gêwiġ eġ atom amboac tonanġ.

⁶ Tec Jesu kêsôm gêdêġ êsêac gebe “Aêġoc noc kêdabiġ atom tagenġ, êmacġeġ nêġ noc tec gêc ġapanġ.

⁷ Lau nomġa têntac gedec amac atom, têntac gedec aêġeġ, gebe gawa êsêac sa gebe nêġ kôm keso.

⁸ Taôm api ana alic om. Aê tec oc japi jawac êndêġ om tonec atom tagenġ, gebe aêġoc noc kêdabiġ atom.”

⁹ Biġ tonanġ kêsôm gêdêġ êsêac su ma gêmôa Galilaia.

Jesu gêlic om Lômbecġa

¹⁰ Lasii sêpi sêġa su sebe sêlic om, go eġ kêpi gêġa amboac tonanġ, mago gêmôa awê atom, kêsġ taugenġ.

¹¹ Gêdêġ om tau Juda sesom eġ ma sêsôm gebe “Ħac tau gêmôa ondoc.”

¹² Lau taêsam sêli awenġ sa kêtû eġġa. Ħagêdô sêsôm gebe “Eġ ħac ħajam”, ma ħagêdô sêsôm gebe “Masi, eġ kêsau lau.”

¹³ Biġ tonanġ kêpi eġ, tec êsêacnêġ teġ kêsôm kêtû awê atom, gebe samob têtêc Juda.

¹⁴ Sêlic om e sêkô luġeġ, go Jesu kêpi lôm dabuġ jakêdônġ mêtê gêdêġ êsêac.

¹⁵ Tec Juda sêġnac lemeġ ma sêsôm gebe “Ħac tônê kêjala mêtê amboac ondoc, têdônġ eġ atom nec.”

¹⁶ Ma Jesu gêġô êsêac awenġ gebe “Aêġoc mêtê kêtû tauc êôc gêġ atom, ħac taġ kêsakiġ aê gamêġ nanġ, nê gêġ.

¹⁷ Teġ embe taê ênam gebe êġgôm Anôtônê biġ êtu tônġ, oc êjala ħoc mêtê ħam gebe anġa Anôtônê me aê kasôm tauc ħoc biġ.

¹⁸ Ħac taġ kêsôm tau nê biġ nanġ, gebe êġgôm tau nê wae êsa. Ma ħac taġ gebe êġgôm ħac-kêsakiġeġwaga nê wae êsa nanġ, eġ ħac biġġanônġa ma keso teġ gêc eġġa atom.

¹⁹ Mose kêkêġ biġsu gêdêġ amac atom me. Mago amacnêġ teġ kêmasanġ kêtû tônġ atom. Ma amac adib aê abe anac aê êndu êtu asageġġa.”

²⁰ Lau tau sêġô eġ awa gebe “Ħalau sec gêgôm aôm. Asa gebe ênac aôm êndu.”

²¹ Tec Jesu gêġô êsêac awenġ gebe “Aê gajam koleġ tagenġ ma amac samob êġac lememe.

²² Mose kêsakiġ amac gebe asa ħapalê, (lêġ tau kê a anġa Mosenê atom, gelom anġa abeminêġ,) tec amac êsa lau gêdêġ sabat amboac tonanġ.

²³ Embe sêsa ħac teġ êndêġ sabat gebe senseġ Mosenê biġsu su atom, ma amboac ondoc tec têntac ħandanġ gêdêġ aê gebe gagôm ħac teġ ôli samucġeġ ħajam kêsa gêdêġ sabat.

²⁴ Amêtôc biġ êtôm alic ġeġ gêc dêmôêġa atom. Amêtôc akip ħam ħa êndêġeġeġ êtôm mêtôc gêdêġ.”

Jesu eġ Mesia me masi

²⁵ Ma lau Jerusalemġa ħagêdô sêsôm gebe “Ħac tau, taġ dêdib sebe sênac eġ êndu nanġ tônê me.

²⁶ Alic acgom, eġ kêsôm biġ gêmôa awêġeġ, mago sêsôm eġ awa auc atom. Moae kasêga sêjala eġ gebe eġ Kilisi tau me.

²⁷ Nac tônê aêac tajala ênê njamgac. Mago Kilisi tau embe êmên, nan nac tenj êjala ênê njam atom.”

²⁸ Jesu kédônj mêtê gêmoa lôm dabun, tec kêsôm binj kékac awa sagen gebe “Amac tec ajala aê to ajala nroc njam me masi. Tauc nroc nalêlôm kékac aê tec gamênj nec atom. Enj tanj kêsakinj aê nanj, nac binjnanonja tau, nanj amac ajam kauc enj.

²⁹ Aê tec kajala engac, gebe aê anja ênê, ma enj kêsakinj aê tec gamênj.”

³⁰ Êsêac dèdib enj gebe sêkôc enj tónj, mago nac tenj lêma kêsac enj atom, gebe nê noc kèdabinj atom tagenj.

³¹ Lau taêsam sêkênj gèwiñ enj ma sêsôm gebe “Kilisi tau embe êmên, oc êngôm gèñtalô wakuc ondóc èlêlêc nac tonec su.”

Juda sêsakinj sinjwaga gebe sêkôc Jesu tónj

³² Parisai sèñjô gebe lau sèli awenj sa amboac tonanj, tec lau dabunjsêga to Parisai sêsakinj sakinjwaga sêja sebe sêkôc enj tónj.

³³ Ma Jesu kêsôm gebe “Aê jamoa saunjenj jawinj amac acgom, go jandênj nac, tanj kêsakinj aê gamênj nanj jana.

³⁴ Amac oc ansom aê e atap aê sa atom, ma gamênj, tanj aê janjgônj nanj, amac oc atôm gebe naasa atom.”

³⁵ Tec Juda sêsôm gèdênj taunj gebe “Nac tônê gebe êna ondóc, tec kêsôm gebe aêac tatap enj sa atom nê. Enj gebe êndênj lau Helen me.

³⁶ Binj tec enj kêsôm gebe ‘Oc ansom aê e atap aê sa atom,’ ma ‘Gamênj tanj aê janjgônj nanj, amac atôm gebe naasa atom,’ nec njam amboac ondóc.”

Binj kèpi bu mata jali

³⁷ Gèdênj omsêga njabêc kapôênj njamunja nanj, Jesu gèdi nja ma kêsôm kékac awa sagen gebe “Nac tenj embe bu êjô enj, go mênjênôm anja aèñoc.

³⁸ Nac tanj kékênj gèwiñ aê kêtôm binj, tanj teto gèc nanj, gebe ‘Bu mata jalinja êc njasamac kapôênj êsa anja ênê njalêlôm êna.’ ”

³⁹ Binj tonanj enj kêsôm kèpi Njalau. tanj enj gebe lau-sêkênj-gèwiñwaga êkêc anja ênê. Jesunê njawasi kèsa atomgenj, tec Njalau gèmênj atom tagenj.

Lau sêwa taunj kékôc

⁴⁰ Lau tanj sèñjô binj tonanj nènj njagèdô sêsom gebe “Nac tonê enj propete tau, binjnanô.”

⁴¹ Ma njagèdô sêsom gebe “Nac tônê enj Kilisi tau.” Mago njagèdô sêsom gebe “Kilisi êsa anja Galilaia me.

⁴² Binj tanj teto gèc nanj, amboac tonec gebe Kilisi êsa anja Dawidnê njawê ma êsa anja malac Betlehem, tanj Dawid gèñgônj nanj êmênj.”

⁴³ Amboac tonanj lau sêwa taunj kékôc kètu Jesunja

⁴⁴ e lau njagèdô sebe sêkôc enj tónj, mago nac tenj lêma kêsac enj atom.

Judanênj laumata sekenj gèwiñ atom

⁴⁵ Sakinjwaga dèdênj lau dabunjsêga to Parisai sèmu sêja ma nènj njataui sêsôm gèdênj êsêac gebe “Amboac ondóc, tec akôc enj atom nec.”

⁴⁶ Ma sakinjwaga sèjô êsêac awenj gebe “Njamalac tenj kêsôm binj amboac nac tônê kêsôm nec atomanô.”

⁴⁷ Tec Parisai sèjô êsêac awenj gebe “Enj gèwa amac ôkwi amboac tonanjenj me.

⁴⁸ Amac alic kasêga to Parisai tenj kékênj gèwiñ enj su me.

⁴⁹ Mago lau tônê sèjam kauc Mosenê binjsu nanj, acmênj sèbacgac.”

⁵⁰ Go êsêacnênj nac tenj, Nikodeme, tanj gèmunjenj gèdênj Jesu gèja nanj, kêsôm gèdênj êsêac gebe

⁵¹ “Aêac embe tanjô nac tenj nê binj to tajala gèn, tanj enj gègôm nanj atom, binjsu êmêtôc enj me masi. Oc masi.”

⁵² Tec êsêac sèjô enj awa gebe “Aôm anja Galilaia amboac tonanj me. Ôsala ôlic acgom, propete tenj gèdi sa anja Galilaia atom.”

⁵³ Êsêac sêc gèdênj-gèdênjenj sêja nènj andu.

8

Jesu taê walô mockainjo

¹ [Jesu kèpi Lôckatakwi gèja

² e bèbêcgenj, go gemu gèja lôm dabunj ma lau samob dèdênj enj sêja, tec gèñgônj sic ma kèdônj mêtê gèdênj êsêac.

³ Ma binjsutau to Parisai sèwê awê tenj, tanj tètáp enj sa gèjac sèmôcwalô gèñgic nanj, jatetoc enj kékô êsêac njaluñ.

⁴ Ma sêsôm gêdêñ enj gebe “Mêtêmôkê, awê tonec lau têtap êsêagêc nê mockainj sa.

⁵ Mose kêjatu gêc biñsu gebe têtuc lau amboac tonanj ña poc êndu. Ma aôm oc ôsôm amboac ondodoc.”

⁶ Êsêac sebe sêñgôliñ biñ êpi enj, tec sêsau sêôc enj ña biñ tonanj. Jesu gewec ma lêmalatu keto gêñ gêc nom.

⁷ Ma êsêac têtû kênac enj sêôc aucgenj sêmoa, tec enj kêsa sa ma kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Amacnêñ ñac, tanj nê sec masi nanj, êtuc poc êpi awê tonec êtu ñamata.”

⁸ Kêsôm su ma gewec jaketo nê gêñ kêtiam.

⁹ Êsêac sêñô biñ tonanj ma têtaiñ tauñ tagenj-tagenj. Lau ñanô sêc sêmuñ e sedec Jesu taugenj kêkô gêwiñ awê, tanj kêkô ñaluj nanj.

¹⁰ Go Jesu kêsa sa ma kêsôm gêdêñ awê gebe “Awê tau, ma lau tau. Nêñ tenj kêtij aôm me masi.”

¹¹ Ma awê tau kêsôm gebe “Apômtau, masianô.” Tec Jesu kêsôm gêdêñ enj gebe “Ma aê latij aôm atom amboac tonanjenj. Ôna ma ôñgôm sec tenj êtiam atom.”]

Jesu kêtû ñawê nomja

¹² Go Jesu kêsôm biñ gêdêñ êsêac kêtiam gebe “Nom ñaja aê. ñac tanj êndanjuc aê nanj, êsêlêñ tokesec atom, mata jalî ñaja êpô enjenj.”

¹³ Ma Parisai sêsôm gêdñ enj gebe “Taôm gôwa taôm nêñ biñ sa, tec nêñ biñ tonanj biññanô atom.”

¹⁴ Go Jesu gêjô êsêac awenj gebe “Aê tauc embe jawa tauc ñoc biñ sa, go ñoc biñ tonanj biññanô gebe ñoc ñam, tanj kasa gamêñ to ñoc lêñtêpôê, tanj jana nanj kajalagac, mago amac ajam kauc ñam, tanj kasa gamêñ to ñoc lêñtêpôê, tanj jana nanj.

¹⁵ Amac amêtôc kôtôm ñamalacnêñ kauc. Aê kêmêtôc ñac tenj atom.

¹⁶ Aê embe jamêtôc biñ, go ñoc mêtôc tau biññanô, gebe aê taucgenj gamoa atom, ñac tanj kêsakinj aê nanj, gêwiñ aê.

¹⁷ Teto gêc amac taôm nêñ biñsu gebe ‘Biñ tanj ñamalac luagêc sêwa sa kêpi tagenj nanj biññanô.’

¹⁸ Aê tec gawa tauc ñam sa gamoa, mago Tamoc, tanj kêsakinj aê nanj, gêwa aê sa gêwiñ.”

¹⁹ Tec êsêac sêsôm gêdêñ enj gebe “Tamam gêmoa ondodoc.” Ma Jesu gêjô êsêac awenj gebe “Amac ajala aê atom, tec ajala Tamoc atom. Embe ajala aê, oc ajala Tamoc êwiñ.”

²⁰ Biñ tonanj Jesu kêsôm gêmoa lôm dabuj ma kêdôñ lau gêmoa balêñ, tanj kanom kêkô nanj. Mago lau sêkam enj tôñ atom gebe ênê noc mênkêsa atom tagenj.

Gamêñ tanj aê gabe lêna nanj, amac atôm gebe naasa atom

²¹ Go kêsôm gêdêñ êsêac kêtiam gebe “Aê jana ma amac oc ansom aê e amac êndu tonêñ secgenj. Gamêñ tanj aê jana nanj, amac atôm gebe naasa atom.”

²² Tec Juda sêsôm gebe “Moae gebe êjainj tau, tec kêsôm gebe ‘Gamêñ tanj aê jana nanj, amac atôm gebe naasa atom’ nec me.”

²³ Go enj kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Amac anja elonj, mago aê anja lôlôc. Amac anja nom tonec, mago aê anja nom tonec atom.

²⁴ Tec kasôm gêdêñ amac gebe Amac êndu tonêñ secgenj. Ma embe akêñ êwiñ gebe aê ñac tau tonec atom, oc amac êndu tonêñ secgenj.”

²⁵ Ma êsêac sêsôm gêdêñ enj gebe “Ma aôm asa.” Tec Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Êtu asagenjña aê jasôm biñ êndêñ amac ñapanj.

²⁶ Aêñoc biñ jasôm êndêñ amac to jamêtôc amacña taêsam tec gêc. ñac tanj kêsakinj aê gamêñ nanj, enj ñac biññanôña, ma biñ tanj ganô anja ênê nanj, kasôm lasê gêdêñ ñamalac samob.”

²⁷ Enj kêsôm biñ kêpi Tama gêdêñ êsêac, mago nêñ kauc kêsa atom.

²⁸ Go Jesu kêsôm gebe “Êndêñ tanj anac ñamalacnê Latu sa nanj, ajala gebe aê tau tonec. Aê gagôm tauc ñoc gêñ atom, gêñ tanj Tamoc kêdôñ gêêdêñ aê nanj, tec kasôm.

²⁹ Ma ñac, tanj kêsakinj aê gamêñ nanj, tec gêwiñ aê. Enj dedec aê taucgêñ gamoa atom, gebe aê gagôm gêñ, tanj enj gêlic ñajam nanj, ñapanj tec gamoa.”

³⁰ Enj kêsôm biñ tonanj ma lau gwalêkinj sêkêñ gêwiñ enj.

Biññanô oc êñgamboac amac su

³¹⁻³² Go Jesu kêsôm gêdêñ Juda, tanj sêkêñ gêwiñ enj nanj gebe “Amac embe amoa ñoc biñ ñalêlôm, oc atu aêñoc ñacsenjomi ñanô “ma ajala biññanô e biññano tau enjgamboac amac su.”

³³ Tec êsêac sêjo enj awa gebe “Abrahamnê ñawê aêac ma aêac atu lau tenj nêñ sakinjwaga atomanô, ma amboac ondodoc tec kôsôm gebe ôñgamboac aêac su.”

³⁴ Go Jesu gêjô êsêac awenj gebe “Biññanô, aê jasôm tobijñanôgenj êndêñ amac gebe ñamalac samob, tanj sêgôm sec nanj, têtû sec ñasakinjwaga.

³⁵ Sakijwaga oc êñgôñ andu endenj tôñgenj atom, latu tec êñgôñ endenj tôñgenj.

³⁶ Latu embe enjgamboac amac su, ôc tec amoa nêñ lêtêgenj.

³⁷ Aê kajalagac gebe Abrahamnê wakuc amac, mago amac adib abe anac aê andu ñam gebe aêjoc biñ wackêsêp amacnê ñalêlôm atom.

³⁸ Gêñ tanj aê galic anja Tamocnê nan, tec kasôm. Ma biñ, tanj amac anjô anja tameminê nan, tec agôm amboac tonanjen.”

³⁹ Ma êsêac sêjô enj awa gebe “Tamemai Abraham.” Tec Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Embe Abrahamnê ñapalê amac, nan anjôm gêñ atôm Abraham acgom,

⁴⁰ ma galoc amac adib abe anac aê êndu. Aê kasôm biñjanô, tanj ganjô anja Anôtônê nan, gêdêñ amac, tec abe anac aê. Abraham gêgôm gêñ amboac tonanj atom.

⁴¹ Amac agôm tameminê genj.” Ma êsêac sêsôm gêdêñ enj gebe “Mockairj tenj kêka aêac lasê atom, aêac tamemai tagenj tec gêmoa, enj Anôtô.”

⁴² Tec Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Anôtô embe amac tamemi, oc têtmac êwiñ aê, gebe aê kasa anja Anôtônê, ma anja ênê tec gamêñ. Tauc kakac tauc tec gamêñ nec atom. Ñac tau tônê kêsakinj aê gamêñ.

⁴³ Ambôac ondoc tec nêma kauc kêpa aêjoc biñ atom. Ñam gebe amac akêñ tanjem aêjoc biñ akêlôm atom.

⁴⁴ Amac tamemi Sadanj tau, ma sec, tanj kêkac tameminê ñalêlôm nan, abe anjôm ñanô êsa. Ñac tau tonanj tõe andanjenj kêtuj gêjac-ñamalac-ênduwaga ma enj gêmoa biñjanô ñalêlôm atom, gebe biñjanô gêc enja atom. Embe êsôm biñdansanj, oc êsôm tau nê genj, gebe dansantênato dansanjmókê enj.

⁴⁵ Mago aê kasôm biñjanô, tec akêñ gêwiñ aê atom.

⁴⁶ Amacnêma asa oc eoc aêjoc geo tenj lasê. Aê embe jasôm blgjanô, ma amboac ondoc tec akêñ êwiñ aê atom.

⁴⁷ Ñac tanj anja Anôtônê nan, gêñô Anôtônê biñ. Amac anja Anôtônê atom, tec anjô ênê biñ atom.”

Jesu agêc Abraham

⁴⁸ Juda sêjô enj awa gebe “Aêac asôm gebe aôm ñac Samarianja tenj, tec ñalau sec tenj gêôc aôm nec. Aêac asôm jagêdêñ me masi.”

⁴⁹ Tec Jesu gêjô êsêac awenjenj gebe “Ñalau sec tenj gêôc aê atom. Aê katoc Tamoc sa, mago amac agôm aê êndu-êndugenj.

⁵⁰ Tauc gasom waec atom. Ñac tanj gesom ñoc waec ma kêmêtôc biñ nan, tec gêmoa.

⁵¹ Biñjanô, aê jasom tobijnanôgenj êndêñ amac gebe Ñac tenj embe êmansanj aêjoc biñ êtu tôn, oc êlic gêmacanô atom endenj tönjenj.”

⁵² Ma Juda sêsôm gêdêñ enj gebe “Galoc aêac ajala ñanôgenj gebe ñalau sec tenj gêôc aôm. Abraham to propete sêmac êndu, mago aôm kôsôm gebe ‘Ñac tenj embe êmansanj aêjoc biñ êtu tôn, oc ênsaê gêmacanô atom endenj tönjenj.’

⁵³ Aôm kôlêlêc tamemai Abraham, tanj gêmac êndu nanj su me. Ma propete sêmac êndu. Aôm gobe ôngôm taôm amboac asa.”

⁵⁴ Tec Jesu gêjô êsêac awenjenj gebe “Embe janjôm tauc waec êsa, oc ñoc waec ñanô masi. Tamoc tanj amac asôm gebe nêma Anôtô enj nanj, tec gêgôm aê waec kêsa.

⁵⁵ Amac ajala enj atom, mago aê tec kajala enjac. Aê embe jasôm gebe Kajala enj atom, oc jatu dansanjtêna tenj jatôm amac. Mago aê kajala enj tec kamasanj ênê biñ gamoa.

⁵⁶ Tamemai Abraham têtac ñajam gebe êlic aêjoc bêc e gêlic ma kêtuj samuc.”

⁵⁷ Ma Juda sêsôm gêdêñ enj gebe “Aôm nêma jala kêtôm 50 su atom, ma gôlic Abraham amboac ondoc.”

⁵⁸ Tec Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Biñjanô, aê jasôm tobijnanôgenj êndêñ amac gebe Abraham têna kêkôc enj atomgenj, ma aê gamoa.”

⁵⁹ Ma êsêac sejonj poc sa sebe têtuc enj. Tec Jesu kêtajn tau su anja lôm dabunj kêsa awê gêja.

9

Ñac têna kêkôc enj tomatapecgenj mataano ñajam kêsa

¹ Jesu kêsêlêñ gêmoa e gêlic ñac tenj têna kêkôc enj tomatapecgenj.

² Ma nê ñacsenjomi têtuj kênac enj gebe “Mêtêmókê, asa gêgôm sec, ñac tau me têna agêc tama, tec têna kêkôc enj tomatapecgenj.”

³ Tec Jesu gêjô êsêac awenjenj gebe “Ñac tau gêgôm sec atom. Têna agêc tama sêgôm sec atom. Enj matapec gebe Anôtônê kôm tenj êtu awê êpi enj.

⁴ Aêac tanam ñac, tanj kêsakinj aê nanj, nê kôm êndêñ elenjenjenj. Ñakesec êsa nanj lau tenj oc sênam kôm tenj atom.

⁵ Aê gamoa nom, tec katu nom tau ñaja.”

⁶ Kêsôm biñ tonanj ma kêkasôp kêsêp nom, go kêjalinj e ñalemonjoma jakêkêñ kêpi ñac tau mataanô,

⁷ go kêsôm gêdêj enj gebe “Ôna ma ônsanju taôm anja bugêjactorj Siloam” (tanam ôkwi gebe “Njac tanj sêsakinj enj nanj.”) Amboac tonanj tec enj gêja kêsagu tau su ma gêmu gêja tomataanô gêlic gamêngenj.

⁸ Ênê lau sackapoagêdô gêdêj tauja to êsêac, tanj gêmunjenj sêlic enj keten-ketenj gêj nanj, sêsôm gebe “Njac tanj gêj gôj keten-ketenj gêj nanj, njac tau tonec me masi.”

⁹ Tec njagêdô sêsôm gebe “Aec, njac tau tonec.” Ma njagêdô sêsôm gebe “Masi, njac tenj, tanj lanjônanô kêtôm tau nanj.” Ma njac tau kêsôm gebe “Aê tau tonec.”

¹⁰ Go êsêac sêsôm gêdêj enj gebe “Asagenj gêgôm matamanô kêpoa lasê.”

¹¹ Ma enj gêjô Êsêac awenj gebe “Namalac tanj sêsam enj gebe Jesu nanj, kêlalinj lemonj mênjkêkêj kêpi matocanô. Go kêsôm gêdêj aê gebe ‘Ôna Siloam ma ônsanju taôm.’ Tec aê gaja kasagu tauc e matocanô kêpoa lasê.”

¹² Ma êsêac sêsôm gêdêj enj gebe “Ma njac tau gêmoa ondoc.” Enj kêsôm gebe “Aê gajam kauc.”

Parisai sêkip enj mataanô njam kêsa njalêj sa

¹³ Ma êsêac sêwê njac, tanj gêmunjenj matapec nanj, dêdêj Parisai sêja,

¹⁴ gebe Jesu kêjalinj lemonj ma gêgôm enj mataanô kêpoa lasê tonanj gêdêj sabat tenj.

¹⁵ Go Parisai têtû kênac enj kêtiam kêtû mataanô kêpoa lasêja. Ma enj kêsôm gêdêj êsêac gebe “Njac tau kêkêj nom njalemonj kêpi matocanô ma kasagu tauc, tec matocanô galic gamêj.”

¹⁶ Tec Parisai njagêdô sêsôm gebe “Njac tonanj anja Anôtônê atom, gebe gêjam dabunj sabat atom.” Ma njagêdô sêsôm gebe “njac sec tenj oc êngôm gêjtalô kapôêj tônê naj amboac ondocgenj.” Ma sêwa tauj kêkôc.

¹⁷ Ma sêsôm gêdêj matapec kêtiam gebe “Ma aôm taôm oc ôsôm binj amboac ondoc êpi njac, tanj gêgôm matamanô kêpoa lasê nanj.” Tec enj kêsôm gebe “Enj propete tenj.”

¹⁸ Juda sêkêj gêwinj gebe enj gêmunjenj matapec ma galoc mataanô kêpoa lasê nanj atom e sêmôêc njac, tanj mataanô kêpoa lasê nanj, têna agêc tama.

¹⁹ Ma têtû kênac êsêagêc gebe “Amagêc latômi, tanj asôm gebe têna kêkôc enj tomatapecgenj nanj, njac tau tonec me. Ma amboac ondoc tec galoc mataanô gêlic gamêj.”

²⁰ Ma têna agêc tama sêjô êsêac awenj gebe “Aêagêc ajala gebe latunji enj, tanj têna kêkôc enj tomatapecgenj.

²¹ Mago mataanô gêlic gamêj njalêj tec aêagêc ajam kauc. Ma njac tanj gêgôm enj mataanô kêpoa lasê nanj, aêagêc ajam kauc enj amboac tonanj. Atû kênac enj. Enj kêtû kapôêj sugac, tau êsôm nê binj.”

²² Têna agêc tama sêsôm amboac tonanj kêtû têtêc Judanja, gebe Juda sêsôm binj kêpi tagenj gebe “Njac tenj embe êsam Jesu gebe Kilisi,” nanj têtinj enj su anja gôlôacnêj.

²³ Têna agêc tama têtêc tonanj, tec sêsôm gebe “Enj tau kêtû kapôêj sugac, atu kênac enj tau.”

²⁴ Amboac tonanj sêmôêc njac, tanj gêmunjenj matapec nanj, kêtû luagêcna ma sêsôm gêdêj enj gebe “Otoc Anôtô sa. Aêac ajala gebe njac tônê enj njac sec.”

²⁵ Tec enj gêjô êsêac awenj gebe “Enj embe njac sec, oc janam kauc. Tagenj tonec tec kajala gebe gêmunjenj matocpec, mago galoc galic gamêj.”

²⁶ Ma êsêac sêsôm gêdêj enj gebe “Enj gêgôm asagenj gêdêj aôm. Enj gêgôm matamanô kêpoa lasê njalêj amboac ondoc.”

²⁷ Enj gêjô êsêac awenj gebe “Kasôm gêdêj amacgac mago akêj tanjem atom. Abe anjô asagenj êtiam. Amac abe atu ênê njacsenjomi awinj me.”

²⁸ Ma êsêac sêbu enj ma sêsôm gebe “Aôm tec kôtu ênê njacsenjom, ma aêac tec atu Mosenê njacsenjomi.

²⁹ Aêac ajalagac gebe Anôtô kêsôm binj gêdêj Mose. Mago njac tônê tec ajam kauc ênê njam.”

³⁰ Tec njac tau gêjô êsêac awenj gebe “Tonanj gêj kainj tenj gebe amac ajam kauc ênê njam, mago gêgôm matocanô kêpoa lasêgoc.

³¹ Aêac tajala gebe Anôtô kêkêj tanja gêdêj lau sec atom. Mago njac tenj embe êsap Anôtô tônj ma êngôm ênê binj njanô êsa, nanj Anôtô oc êkêj tanja enj.

³² Gêdêj andangenj e mênjgêdêj galoc aêac tanjô njac tenj gêgôm njac, tanj têna kêkôc enj tomatapecgenj nanj, mataanô kêpoa lasê njawae tenj atomanô.

³³ Embe njac tônê anja Anôtônê atom, oc êtôm gebe êngôm gêj tenj atom.”

³⁴ Tec êsêac sêjô enj awa gebe “Tênam kêkôc aôm tosec samucgenj ma gobe ôndôj aêac me.” Ma têtinj enj kêsa gêja.

³⁵ Jesu gêjô têtinj enj kêsa njawae, go gêdêj tanj kêtap njac lau sa nanj, kêsôm gebe “Aôm kôkêj gêwinj Namalacnê Latu me masi.”

³⁶ Ma njac tau gêjô enj awa gebe “Apômtau, enj asa gebe jakêj êwinj enj.”

³⁷ Tec Jesu kêsôm gêdêj enj gebe “Aôm gôlic enjac. Enj njac tau, tanj gêjam binjanjm gêdêj aôm gêmoa.”

³⁸ Ma njac tau kêsôm gebe “Apômtau, aê kakêj gêwinj.” Ma kêpônj aduc gêdêj enj.

³⁹ Go Jesu kêsôm gêdêñ enj gebe “Aê gamêñ nom tonec gebe jamêtôc ñamalac, gebe êsêac, tañ sêlic gamêñ atom nañ, sêlic gamêñ, ma êsêac, tañ sêlic gamêñ sêmoa nañ, matenpec êsa.”

⁴⁰ Parisai tañ sêmoa sêwiñ enj nañ, ñagêdô sêñô binj tonañ ma sêsôm gêdêñ enj gebe “Aêac matenpec amboac tonañ me.”

⁴¹ Tec Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Amac embe matenpec, go sec ênêc amacña atom. Mago galoc asôm gebe ‘Aêac alic gamêñ,’ tec nêñ sec kêsap amac tõiñ.”

10

Jesu kêtü ñacgejob ñajam

¹ “Binñanô, aê Jasôm tobinñanôgenj êndêñ amac gebe Ñac tañ kêsô dombanêñ sapa gêja, mago kêsô sacgêdôña atom, kêgêli palinj-palinjgenj nañ, kêtü ñacgenjgenj to kêjanğowaga teñ.

² Ma ñac tañ kêsô sacgêdôña nañ, tec dombanêñ ñacgejob enj.

³ Ñacgejobsacgêdôwaga gêlêc katam su gêdêñ enj, ma domba sêñô enj awa ma enj gêmôêc nê domba kêsami êsêacnêñ ñaêgenj, ma gêwê êsêac ña sêja.

⁴ Kêkêñ nê domba sêsa awê su, go tau kêsêlêñ gêmurj ma domba tédaguc enj, gebe sêjala ênê awagac.

⁵ Ñac jaba teñ oc tédaguc enj atom, oc sêc enj, gebe sêjala lau jaba awenj atom.”

⁶ Binğôlinj tonañ Jesu kêsôm gêdêñ êsêac, ma binj tau, tañ kêsôm gêdêñ êsêac nañ, sêlala ñam atom.

⁷ Go Jesu kêsôm binj kêtiam gebe “Binñanô, aê jasôm tobinñanôgenj êndêñ amac gebe Aê katu domba ñasacgêdô.

⁸ Lau samob, tañ sêmurj aê sêmêñ nañ, genjgenjtêna to kêjanğowaga. Tagerj domba sêkêñ tañenj êsêac atom.

⁹ Aê katu ñasacgêdô. Terj embe êsô aêñagenj êna, oc ênam enj kêsî. Enj êsô êsa ma êtap nê gêñ êlôm tauña sa.

¹⁰ Genjgenjtêna gêmêñ kêtü gêñ tagenj tonecña gebe ênam genjgenj to êmbuc ma enjenñagenj. Aê gamêñ gabe êsêac sêmoa matenj jali ma nêñ gêñ êlêsuc êsêacgenj.

¹¹ “Ñacgejob ñajam tau aê. Ñacgejob ñajam tau êmac êndu êjô domba su.

¹² Ñac tañ gêjôb kêtü awañja nañ, enj ñacgejob ñanô atom, ma domba têtü ênê gêñ atom. Enj êlic kêam sec êmêñ, oc êwi domba sirj ma êc êna, ma kêam sec mênjêñac to ênam domba tau salinj-salinj.

¹³ Enj gejob kêtü awañja, tec gê go domba tau atom.

¹⁴ Ñacgejob ñajam aê, tec kajala ñoc gêñ ma ñoc gêñ sêjala aê,

¹⁵ kêtôm Tamoc kêjala aê ma aê kajala Tamoc. Ma aê jamac êndu jajô domba su.

¹⁶ Aêñoc domba ñagêdô sêmoa. Êsêac anğa tonj sapa tonecña atom. Amboac tonañ kôm tonec gêjac aê ñawae gebe jawê êsêac sêmêñ e sêñô aê aoc têtü tonj tagenj ma ñacgejob tagenj.

¹⁷ Aê jamac êndu gebe janğôñ matoc jali êtiam. Kêtü binj tonañña Tamoc têtac gêwiñ aê.

¹⁸ Ñac teñ êkôc matoc jali su anğa aêñoc atom, tauc jakêñ êna. Natau aê tec jakêñ êna, ma natau aê tec jakôc su êtiam. Tamoc kêjatu aê gebe amboac tonañ.”

¹⁹ Ma Juda sêwa tauñ kêkôc kêtiam kêtü binj tonañña.

²⁰ Êsêacnêñ gwalêkinj sêsôm gebe “Ñalau sec teñ gêgôm enj, tec kêtü meloc. Amac akêñ tañem enj êtu asagenjña.”

²¹ Ma ñagêdô sêsôm gebe “Ñac tonjalau sec teñ oc êsôm binj amboac tonañ atom. Nalau sec teñ kêtôm gebe êñgôm matenpec matenj êlêc me.”

Juda têtij Jesu su

²² Kêdabinj om-sêjac-kawi-lôm-dabuñña anğa Jerusalem ma komô.

²³ Ma Jesu kêsêlêñ gêmoa lôm dabuñ gêmoa Salomonê lôm sêlêb.

²⁴ Tec Juda sêgi enj auc ma sêsôm gêdêñ enj gebe “Aô, aôm gobe aêac amoa totêntac lulu e êndêñ ondocgenj. Aôm embe Kilisi tau, nañ ôsôm lasê êndêñ aêac.”

²⁵ Ma Jesu gêjô êsêac awenj gebe “Aê kasôm gêdêñ amacgac, mago amac akêñ gêwiñ atom. Kôm tañ gagôm gajam Tamoc lanô nañ, gêwa aê sa su.

²⁶ Ma amac akêñ gêwiñ atom, gebe amac anğa aêñoc dombanêñ atom.

²⁷ Aêñoc domba sêñô aê aoc ma aê kajala êsêac ma tédaguc aê.

²⁸ Aê oc jakêñ êsêac sêngôñ matenj jali tenjenj. Êtôm têm samob oc sênaña atomanô ma teñ oc êjanğo êsêac su anğa aê lemoc atom.

²⁹ Tamoc tañ kêkêñ êsêac gêdêñ aê nañ, kêlêlêc samob su, ma ñac teñ kêtôm gebe êjanğo êsêac su anğa Tamoc lêma atom.

³⁰ Aêagêc Tamoc atu ñanô tagenj.”

³¹ Tec Juda sejonj poc sa kêtiam sebe têtuc enj êndu.

³² Ma Jesu gêjô êsêac awenj gebe “Aê katôc kôm njam taêsam anja Tamocnê gêdêj amac alic, mago kêtû kôm tonanj nja njaondocnja tec abe atuc aê êndu.”

³³ Go Juda sêjô enj awa gebe “Aêac abe atuc aôm êndu kêtû kôm njam tenja atom, kêtû binj alôb-alôbja to kêtû aôm njamalac, mago gôboa taôm kôtu Anôtôja.”

³⁴ Tec Jesu gêjô êsêac awenj gebe “Teto gêc amacnêmbinjsu gebe ‘Aê kasôm gebe amac anôtôi.’ Teto gêc me masi.”

³⁵ Enj kêsam lau, tanj Anôtônê binj gêdêj êsêac nanj, gebe anôtôi. Binj tanj teto gêc nanj, dansenj su atom.

³⁶ Aê kasam tauc gebe Anôtônê Latu aê. Ma amboac ondoc amac asôm gêdêj aê, tanj Tamoc gêjam dabunj aê e kêsakinj aê kasêp nom gamênj nanj, gebe Kôsôm binj alôb-alôb.

³⁷ Embe janam Tamocnê kôm atom, go akênj êwinj aê atom.

³⁸ Mago embe janam kôm tau, ma amac embe akênj êwinj aê atom, nanj akênj êwinj kômgenj ma ajala to nêmb kauc êsa gebe Tamoc gêmoa aê njalêlôm ma aê gamoa Tamoc njalêlôm.”

³⁹ Tec êsêac sebe sêkam enj tônj êtiam, mago enj gêwê êsêac lemenj sa.

⁴⁰ Go gelom Jordan njamakenj ônjêja kêtiam jagêmoa gamênj, tanj gêmunjenj Joan kêsagu lau nanj.

⁴¹ Ma lau taêsam dêdêj enj sêja ma sêsôm gebe “Joan gêgôm gênjalô tenj atom, mago binj samob, tanj Joan kêsôm kêpi njac tonec nanj binjnanô.”

⁴² Amboac tonanj lau taêsam sêkênj gêwinj enj anja tônê.

11

Lasara gêmac êndu

¹ Njac tenj, nê njaê Lasara, gêmac gêc Maria agêc têwao Marta nênj malac Betania.

² Maria nanj genj oso Apômtau nja gênjmalu ma gêbunj ênê akainj nja môkêlauj nanj, lu njac Lasara êmac gêc.

³ Tec luogêc sêsakinj binj gêdêj Jesu gebe “Apômtau, ôlic acgom, njac tanj têtac gêwinj enj nanj, tec gêmac gêc.”

⁴ Jesu gêjô binj tonanj ma kêsôm gebe “Tonanj gêmac êmac êndunja atom, êgôm enj gebe Anôtônê wae êsa. Ma Anôtô êwaka Latunê wae sa êwinj.”

⁵ Jesu têtac gêwinj Marta agêc lasio ma Lasara.

⁶ Enj gêjô gêmac tonanj njawae su, mago gênjgônj gamênj, tanj gêmoa nanj, e bêc luagêc gêjana acgom.

⁷ Go kêsôm gêdêj nê njacsenjomi gebe “Aêac tamu tana Judaia êtiam.”

⁸ Tec njacsenjomi sêsôm gêdêj enj gebe “Mêtmôkê, galocgenj Juda sebe têtuc aôm nja poc êndu, ma gobe ômu ôna tônê êtiam me.”

⁹ Jesu gêjô êsêac awenj gebe “Bêc samuc tenj kêtôm ockatu njasawa 12. Njac tenj embe êsêlênj êndênj ocgênj, oc êndinj akainj êpi gênj tenj atom, gebe êllc njawê nom tonecna.

¹⁰ Njac tenj embe êsêlênj êndênj êmbêc, oc êndinj akainj, gebe njawê gêc ênê njalêlôm atom.”

¹¹ Enj kêsôm tonanj su acgom, go kêsôm gêdêj êsêac gebe “Aêacnênj njac Lasara gêc bêc su, tec gabe najanju enj.”

¹² Ma njacsenjomi sêsôm gêdêj enj gebe “Apômtau, embe ênêc bêc, oc ênam enj sa nanj.”

¹³ Binj tonanj Jesu kêsôm kêpi Lasara gêmac êndu, mago êsêac seboc enj kêsôm kêpi tanêc bêc talêwanj tauj nja.

¹⁴ Tec Jesu kêsôm lasê gêdêj êsêac gebe “Lasara gêmac êndu.

¹⁵ Aê têtac njajam gebe gamoa enj njagala atom kêtû amacnja, gebe akênj êwinj. Amboac tonanj dandênj enj tana.”

¹⁶ Ma Tom, tanj sêsam enj gebe Ôlinjbôm nanj, kêsôm gêdêj ênê njacsenjomi njagêdô gebe “Dawinj enj tanamanj, gebe tamac êndu dawinj enj.”

Jesu kêtû dandi sa to danjônj maten jali njam

¹⁷ Jesu gêô lasê ma kêtap sa gebe Lasara gêc sêlêlôm bêc aclê su.

¹⁸ Betania tonanj gêc Jerusalem njagala, intêna tau kêtôm ockatu njasawa tagenj.

¹⁹ Tec Juda gwalêkinj dêdêj Marta agêc Maria sêja-sebe sênac êsêac têtac tônj êtu luinj nja.

²⁰ Marta gêjô Jesu gêmênj njawae ma kêpuc enj tônjtônj gêja, ma Maria gacgenj gênjgônj andu.

²¹ Marta kêsôm gêdêj Jesu gebe “Apômtau, aôm embe ômoa tonec, luc oc êmac êndu atom.”

²² Ma kajala gêwinj gebe Aôm embe otenj gênj tenj êndênj Anôtô, oc Anôtô êkênj êndênj aôm.”

²³ Ma Jesu kêsôm gêdêj enj gebe “Lôm njac oc êndi sa.”

²⁴ Marta kêsôm gêdêj enj gebe “Aê kajalagac gebe êndênj bêc njamu êndênj tanj njacmatê sêndi sa nanj, enj oc êndi sa êwinj.”

²⁵ Tec Jesu kêsôm gêdêj enj gebe “Sêndi sa to sênjgônj maten jali njam aê. Njac tanj êkênj êwinj aê nanj, êmac êndumanj, tagenj oc ênjgônj mata jali.

²⁶ Lau samob, taj sêmoa maten jali ma sêkên gêwiñ aê nan, sêmac êndu atomanô, sêmoa tengeñ. Kôkên gêwiñ bin tonec me masi.”

²⁷ Ma awê tau kêsôm gêdên en gebe “Aec, Apômtau, aê kakên gêwiñ gebe Kilisi Anôtônê Latu, taj êmên nom nan aôm.”

Jesu kêtaj

²⁸ Marta kêsôm bin tonaj su ma jagêmoêc lasio Maria mênkêsôm kelecgeñ gêdên en gebe “Mêtêmôkê tec gêmoa ma gêmôêc aôm.”

²⁹ Maria gênô e gêdi sa ôb tagen gêdên Jesu gêja.

³⁰ Jesu gêo lasê malacêlôm atom, gacgeñ gêmoa gamên, taj Marta jagêdac en nan.

³¹ Juda taj sêjac Maria têtac tôn sêngôn andu sêwiñ nan, sêlic en gêdi seber kêsâ gêja ma têdaguc en, seboc en êna sêo ma êtaj anja tônê.

³² Maria gêja e gêo lasê gamên, taj Jesu gêmoa nan, jagêlic en ma gêu tau jagêc en akainja, go kêsôm gêdên en gebe “Apômtau, aôm embe ômoa tonec ma luc oc êmac êndu atom.”

³³ Jesu gêlic êsêac to Juda, taj sêwiñ tauñ sêmên nan, têtaj e atê gêmô en ma kêlênim tau.

³⁴ Go Jesu kêsôm gebe “Amac atoc ñac tau gêc ondoc.” Ma êsêac sêsôm gêdên en gebe “Apômtau, ômôên, go ôlic.”

³⁵ Jesu matasulu kêsâ

³⁶ ma Juda sêsôm gebe “Alic acgom, têtac gêwiñ en ñanôgoc.”

³⁷ Ma êsêacnên ñagêdô sêsôm gebe “Ñac tau, nan gêgôm matapec mata gêlac nan, oc kêtôm gebe ênam Lasara sa e êmac êndu atom me masi.”

Jesu gêñu Lasara mata jali kêsâ kêtiam

³⁸ Jesu atê gêmô en kêtiam e gêo lasê sêo. Ma sêo tau nan pocgêsun, tec sêkên poc tapa gêsaj auc.

³⁹ Tec Jesu kêsôm gebe “Akac poc tapa su.” Ma ñac gêmac nê luu Marta kêsôm gêdên en gebe “Apômtau, ñasu kêsâ gebe gêc bêc aclê su.”

⁴⁰ Tec Jesu kêsôm gêdên en gebe “Aê kasôm gêdên aôm, embe ôkên êwiñ, oc ôlic Anôtônê ñawasi. Kasôm me masi.”

⁴¹ Go sêkac poc su, ma Jesu mata gedec ma kêsôm gebe “Tamoc, aê gajam danje aôm gebe kôkên tajam aêgac.

⁴² Aê kajalagac gebe kôkên tajam aê geden tóngeñ. Mago kasôm bin tau kêtû lau tec sêkôsêkô necña, gebe sêkên êwiñ aôm kôsakin aê gamên.”

⁴³ Kêsôm bin tonaj su ma gêmôêc ña awa kapôên gebe “Lasara, ôsa ômôên.”

⁴⁴ Ma ñacmatê kêsâ toobo, nan si en akain to lêma tôn, ma toobo waenja, nan sêkwa en lanjônac auc nanjen gêmên. Go Jesu kêsôm gêdên êsêac gebe “Anjamboac en su ma akên en êna.”

Lau dabuñsêga to Parisai sêkic Jesunê bin

(Mat 26:1-5; Mar 14:1-2; Luk 22:1-2)

⁴⁵ Juda taj dêdên Maria nan, nêñ taêsam sêlic Jesu gêgôm gêñ tonaj e sêkên gewiñ en.

⁴⁶ Ma nêñ ñagêdô dêdên Parisai jatedôn gen, taj Jesu gêgôm nan, ñawae gêdên êsêac.

⁴⁷ Tec lau dabuñsêga to Parisai sêkac laumata sa ma sêsôm gebe “Aêac dangôm amboac ondoc. Ñac tônê tec gêgôm gêñtalô taêsam.

⁴⁸ Aêac embe talicgeñ ma êñgôm nê gêñ, oc lau samob sêkên êwiñ en ma Rom mênjêjanjo aêacnên gamên tolaugen su.”

⁴⁹ Ma êsêacnên ñac ten, nê ñaê Kaiapa, taj kêtû ñac dabuñsêga gêdên jala tonaj gêmoa nan, kêsôm gêdên êsêac gebe “Amac ajam kauc bin.

⁵⁰ Ma nêñ kauc kêsâ kêpi bin tonec atom gebe Ñac tagen êmac êndu êjô lau, go êmoasin amac êlêlêc lau samob sênanja su.”

⁵¹ Bin tonaj en kêsôm tau nê bin atom. En kêtû ñac dabuñsêga gêdên jala tonaj gêmoa, tec geoc ñalô tonaj lasê kêpi Jesu êmac êndu êjô lauña.

⁵² En oc êmac êndu êjô lau tecenanjen atom, en êkatorj Anôtônê lau samob, taj sêngôn palip-palipgen nan, sa sêpi tagen amboac tonaj.

⁵³ Gêdên bôc tonaj êsêac sêjac m sêkic êna bin sênac en ênduñ.

⁵⁴ Tonaj su ma Jesu kêsêlên gêmoa awê kêsêp Juda ñalêlôm kêtiam atom, kêtajn taugen anja tonaj gêja malac ten, ñaê Epraim gêc kêsî gamên sawaña, jatonê ñacseñomi sêmoa tonaj.

⁵⁵ Judanên Pasa kêdabin, tec lau taêsam anja gamên tonaj sêpi Jerusalem sêja sêmuñ Pasa ñanoc, sebe sênac dabin taj.

⁵⁶ Êsêac sêsôm Jesu sêmoa lôm dabuñ ma sêsôm gêdên tauñ gebe “Amac abe amboac ondoc, abe en oc êmên êlic om êwiñ me.”

Lau dabuñsêga to Parisai sêjatu bin gebe “Ñac ten embe êjala gamên, taj Jesu gêmoa nan, go êsôm lasê gebe sêkôc en tôn.”

12

*Maria geŋ oso Jesu**(Mat 26:6-13; Mar 14:3-9)*

¹ Pasa atom tagen, bec 6geŋ géc, tec Jesu gêô lasé Betania. Lasara tanŋ Jesu gêŋu enŋ sa anŋa ŋacmatênêŋ nanŋ, gêmoa malac tonanŋ.

² Êsêac seno moasinŋ gédêŋ enŋ anŋa tonanŋ, tec Marta gêjam sakinŋ gêŋ ma Lasara geŋ gêŋ gêŋgônŋ gêwiŋ êsêac.

³ Go Maria kékôc bu ŋamalau, tanŋ ŋaôli kapôêŋ nanŋ, kekec teŋ mêngeŋ oso Jesu akainŋ ma gêbuŋ enŋ akainŋ ŋa môkêlauŋ e bu tau ŋamalau kêpônŋ popoc kékô andu tonanŋ ŋalêlôm.

⁴ Tec ênê ŋacseŋominêŋ teŋ, Juda Isariot, tanŋ gebe eoc enŋ lasé nanŋ, kêsôm gebe

⁵ “Amboac ondoc sêkêŋ bu tau gédêŋ lau sêjam ôli ŋa denari 300 atom, gebe sêkêŋ ŋaawa êndêŋ lau ŋalêlôm sawa.”

⁶ Enŋ taê gêjam lau ŋalêlôm sawa, tec kêsôm binŋ tonanŋ nec atom. Enŋ ŋacgeŋgeŋ tec kêbic êsêacnêŋ kanom, ma gêŋ tanŋ lau sêkêŋ kêsêp nanŋ, enŋ kékôc sa.

⁷ Tec Jesu kêsôm gebe “Ondec engeŋ, enŋ gêjam dôŋ aêŋoc bec sênsuŋ aêŋa.

⁸ Lau ŋalêlôm sawa tec sêŋgônŋ sêwiŋ amac ŋapanŋ, ma aê oc jaŋgônŋ jawiŋ amac ŋapanŋ atom.”

Sêkic Lasaranê binŋ

⁹ Judanêŋ lau taêsam sêŋô enŋ gêmoa tonanŋ ŋawae tec sêja, mago sêja kêtû Jesu taugenŋa atom, sebe sêlic Lasara, tanŋ Jesu gêŋu enŋ sa anŋa ŋamatênêŋ nanŋ êwiŋ.

¹⁰ Lau dabuŋsêga sêkic binŋ gebe sênac Lasara êwiŋ,

¹¹ gebe Juda taêsam sêja kêtû enŋa e sêkêŋ gêwiŋ Jesu.

*Jesu kêsô Jerusalem gêja**(Mat 21:1-11; Mar 11:1-11; Luk 19:28-40)*

¹² Ŋageleŋ ma lau taêsam, tanŋ sêô lasé kêtû omŋa nanŋ, sêŋô Jesu êna Jerusalem ŋawae,

¹³ tec sêôc tômtômlauŋ sêpuc enŋ tôŋtônŋ sêja ma sêmôêc gebe “Osana, alanem enŋ, nanŋ gêmêŋ gêjô Apômtau lanŋ nanŋ, to Israelnêŋ kinŋ.”

¹⁴ Jesu kêtap donŋi ŋalatu teŋ sa ma gêŋgônŋ ŋaô kêtôm teto gêc gebe

¹⁵ “Sion Latuo, ôtêc taôm atom.

Ôlic acgom. nêŋ kinŋ gêŋgônŋ donŋi ŋalatu teŋ ŋaô gédêŋ aôm gêwac.”

¹⁶ Gédêŋ tonanŋ Jesunê ŋacseŋomi sêjala binŋ tonanŋ ŋam atom. Mago gédêŋ tanŋ Jesu kékôc nê ŋawasi sa su nanŋ, ac taêŋ gêjam gebe binŋ tônê teto kêpi enŋ. tec sêgôm ŋanô kêsa amboac tonanŋ,

¹⁷ Lau tanŋ sêwiŋ enŋ gédêŋ gêmôêc Lasara anŋa sêô ma gêŋu enŋ sa anŋa ŋacmatênêŋ nanŋ, tec sêsôm binŋ tau lasé.

¹⁸ Amboac tonanŋ lau sêpuc enŋ tôŋtônŋ sêja, gebe sêŋô enŋ gêgôm gêŋtalô tonanŋ ŋawaegac.

¹⁹ Ma Parisai sêsôm gédêŋ tauŋ gebe “Kec, amac alicgac, amacnêŋ binŋ ŋanô masi, lau samob jatêdaguc engeŋ.”

Helen ŋagêdô sebe sêlic Jesu

²⁰ Ma Helen ŋagêdô sêwiŋ êsêac, tanŋ sêpi Jerusalem sêja nanŋ, sebe tetenŋ mec êndêŋ om.

²¹ Lau tau dêdêŋ Pilip anŋa Betsaida Galilaijanŋ sêja ma tetenŋ enŋ gebe “Apômtau, aêacmêŋ abe alic Jesu.”

²² Tec Pilip jakêsôm gédêŋ Andrea ma Andrea agêc Pilip jasêsôm gédêŋ Jesu.

²³ Ma Jesu gêjô êsêagêc awenŋ gebe “Ŋanoc kédabinŋgac gebe Ŋamalacnê Latunê ŋawasi êsa.

²⁴ Binŋŋanô, aê jasôm tobiniŋŋanôgeŋ êndêŋ amac gebe Jaŋgom ŋawê embe êsêp nom atom, oc êtu palê atom ma tau ênêc. Êtu palê acgom, go ênam ŋanô taêsam.

²⁵ Ŋac tanŋ têtac gêwiŋ gebe êmoa mata jali nanŋ, oc ênam sapu. Ma ŋac tanŋ têtac gedec tau gebe êmoa mata jali anŋa nom tonec nanŋ, oc êmoasinŋ enŋ êŋgônŋ mata jali teŋgeŋ.

²⁶ Teŋ embe ênam sakinŋ aê, nanŋ êndaŋguc aêmarŋ ma gamêŋ, tanŋ aê jaŋgônŋ nanŋ, ŋoc sakinŋwaga oc êŋgônŋ êwiŋ. Teŋ embe ênam sakinŋ aê, nanŋ Tamoc oc etoc enŋ sa.

Jesu gêwa tau sa gebe êmac êndu

²⁷ “Galoc aêŋoc katuc kêlênim tau, ma jasôm binŋ amboac ondoc. Jasôm gebe ‘Tamoc, ônam aê kêsi êndêŋ noc tonec me.’ Masianô, aê gamêŋ kêtû noc tonecŋa.

²⁸ Tamoc, ôŋgôm nêŋ ŋaê ŋawae êsa.” Ma binŋ teŋ kêsa anŋa undambê gêmêŋ gebe “Aê gagôm ŋawae kêsagac, ma oc jaŋgôm ŋawae êsa êtiam.”

²⁹ Lau tanŋ sêkô nanŋ, sêŋô e sêsôm gebe “Wapap gêjac.” Ma ŋagêdô sêsôm gebe “Anŋela teŋ kêsôm binŋ gédêŋ enŋ.”

³⁰ Tec Jesu gêjô êsêac awenŋ gebe “Awa tônê kêsa kêtû aêŋa atom, kêsa kêtû amacŋa.

³¹ Galoc nom tonec n̄atēm m̄etōc̄na. Galoc Anōtō êtin̄ nom tonec n̄atau êsa êna.

³² Ma embe s̄esun̄ aê sa anga nom, oc jaê ês̄eac samob sa d̄end̄en̄ aê s̄em̄en̄.”

³³ Bin̄ tonan̄ en̄ k̄s̄ôm gebe êwa nê êmac êndu n̄alên̄ sa.

³⁴ Tec lau s̄êjō en̄ awa gebe “Aêac tec an̄jō ḡec bin̄su gebe Kilisi tau oc êmoa ten̄gen̄. Ma amboac ondoc aôm k̄s̄ôm s̄esun̄ N̄amalacnê Latu sa acgom. N̄amalacnê Latu tonê asa.”

³⁵ Go Jesu k̄s̄ôm ḡed̄en̄ ês̄eac gebe “Ja tau oc êwê amac n̄asawa saun̄gen̄ ôwin̄. Asalên̄ atôm lau, tan̄ ja ḡewê ês̄eac nan̄, gebe n̄akesec êtap amac sa atom. N̄ac tan̄ k̄s̄êlên̄ ḡêmoa n̄akesec n̄alêlôm nan̄, ḡejam kauc gam̄en̄, tan̄ gebe êna nan̄.

³⁶ Ja tec ḡewê amac ḡêmoa. Amboac tonan̄ akên̄ êwin̄ ja tau gebe atu n̄awê latui.”

Juda s̄êkên̄ ḡewin̄ Jesu atom

Jesu k̄s̄ôm bin̄ tonan̄ su ma ḡêja k̄esin̄ tau ḡed̄en̄ ês̄eac.

³⁷ En̄ ḡêgôm ḡên̄talō kapōên̄ taêsam ês̄eac s̄elic, mago s̄êkên̄ ḡewin̄ en̄ atom,

³⁸ gebe propete Jesaia nê bin̄ êtu anō gebe

“Apōmtau, asa lau s̄êkên̄ ḡewin̄ aêacma jaen̄, ma Apōmtau geoc nê l̄ema n̄anjaclai lasê ḡed̄en̄ asa.”

³⁹ Amboac tonan̄ ês̄eac t̄etôm gebe s̄êkên̄ êwin̄ atom gebe Jesaia k̄s̄ôm ten̄ ḡewin̄ gebe

⁴⁰ “En̄ k̄êpō ês̄eac maten̄anō ôkwi

to ḡêjac kapoac ês̄eac e n̄en̄ n̄alêlôm n̄adani k̄êsa,

gebe maten̄anō s̄elic ḡên̄ atom

to ḡên̄ n̄alêlôm s̄êjala bin̄ atom ma s̄enam tau n̄ ôkwi atom,

e jan̄gôm ês̄eac n̄ajam êsa atom.”

⁴¹ Bin̄ tonan̄ Jesaia k̄s̄ôm gebe ḡelic Jesunê n̄awasi to ḡêwa en̄ s̄en̄ac.

⁴² Bin̄ tonan̄ ḡec, mago kas̄egan̄en̄ taêsam s̄êkên̄ ḡewin̄ en̄, tagen̄ s̄êsôm lasê atom k̄etu Parisain̄a gebe t̄etin̄ ês̄eac su an̄ga ḡōn̄acn̄en̄ atom.

⁴³ Lau tonan̄ n̄ai t̄entac ḡewin̄ waen̄, tan̄ ḡec n̄amalacn̄a nan̄, k̄êlêlêc waen̄, tan̄ ḡec Anōtō n̄a nan̄ su.

⁴⁴ Jesu ḡêmōêc ḡec awêgen̄ gebe “N̄ac tan̄ k̄êkên̄ ḡewin̄ aê nan̄, k̄êkên̄ ḡewin̄ aê atom, k̄êkên̄ ḡewin̄ n̄ac, tan̄ k̄êsakin̄ aê gam̄en̄ nan̄.

⁴⁵ Ma en̄ tan̄ ḡelic aê nan̄, ḡelic n̄ac, tan̄ k̄êsakin̄ aê gam̄en̄ nan̄.

⁴⁶ Aê ja tec gam̄en̄ nom, gebe n̄amalac samob, tan̄ s̄êkên̄ ḡewin̄ aê nan̄, n̄en̄ ten̄ êmoa n̄akesec atom.

⁴⁷ Ma n̄ac ten̄ embe ên̄jō aên̄oc bin̄ ma êmansan̄ atom, nan̄ aê oc jamêtōc en̄ atom, gebe aê gam̄en̄ gabe jamêtōc lau nom n̄a atom, gam̄en̄ gabe janam lau nom n̄a k̄êsi.

⁴⁸ N̄ac tan̄ k̄êpō aê sin̄ ma k̄êkōc n̄oc bin̄ sa atom nan̄, k̄etap nê n̄ac-êmetōc-en̄waga sa. Bin̄ tan̄ kasôm nan̄, êmetōc en̄ ênd̄ên̄ b̄ec n̄amu n̄a,

⁴⁹ gebe aê kasôm tauc n̄oc bin̄ atom, Tamoc tau, tan̄ k̄êsakin̄ aê gam̄en̄ nan̄, k̄êjatu aê k̄etu bin̄, tan̄ jasôm to jawa sa nan̄ n̄a.

⁵⁰ Ma aê kajala gebe ênê jatu k̄etu dan̄gō n̄ maten̄ jali ten̄gen̄ n̄am. Amboac tonan̄ bin̄, tan̄ gawê sa nan̄, gawa sa k̄etôm Tamoc k̄êsôm ḡed̄en̄ aê.” *

13

Jesu k̄êkwasin̄ nê n̄acsen̄omi en̄kain̄

¹ Om Pasa k̄edabin̄ su ma Jesu k̄êjala nê noc êwi nom tonec sin̄ ênd̄ên̄ Tama ênan̄a ḡesun̄ sa. En̄ t̄etac ḡewin̄ nê lau, tan̄ s̄emoa nom nan̄ n̄anō, ma t̄etac ḡewin̄ ês̄eac e ḡejac dab̄in̄ k̄epi nê n̄acsen̄omi.

² Ês̄eac sen̄ ḡên̄ s̄ên̄gō n̄ ma Sadan̄ k̄êbalin̄ bin̄ k̄êsêp Simon Isariot latu Juda su, gebe eoc Jesu lasê.

³ Jesu k̄êjala gebe Tama k̄êkên̄ ḡên̄ samob k̄êsêp en̄ l̄ema to k̄êjala gebe m̄ên̄k̄êsa an̄ga Anōtōnê ma oc êmu ênd̄ên̄ Anōtō êna êtiam,

⁴ tec ḡêdi sa an̄ga tebo ma k̄êkōc nê n̄akwê n̄aō n̄a su ma k̄êkōc obo sakin̄ n̄a jakêjandin̄.

⁵ Go k̄êkêc bu k̄êsêp laclu jaḡêjac m̄ k̄êsagu n̄acsen̄omi en̄kain̄ ma ḡêbun̄ n̄a obo, tan̄ k̄êjandin̄ nan̄.

⁶ Ḡêgôm e jakêsa Simon Petere, go n̄ac tau k̄êsôm ḡed̄en̄ en̄ gebe “Apōmtau, aôm gobe ônsan̄gu aê ockain̄ me.”

⁷ Tec Jesu ḡêjō en̄ awa gebe “Ḡên̄ tan̄ galoc gagôm nan̄, ḡōjam kauc malōgen̄ go ôjala.”

⁸ Ma Petere k̄êsôm ḡed̄en̄ en̄ gebe “Masianō, aôm ônsan̄gu aê ockain̄ atomanō.” Jesu ḡêjō en̄ awa gebe “Aê embe jansan̄gu aôm atom, oc ôwê kain̄ aê atom.”

⁹ Ma Simon Petere k̄êsôm ḡed̄en̄ en̄ gebe “Apōmtau, amboac tonan̄ ockain̄gen̄ atom, lemoc to m̄okêcapac êwin̄ acgom.”

* 12:50: Denari tagen̄ k̄etu komwaganen̄ n̄aoli bec tagen̄ n̄a.

¹⁰ Ma Jesu kêsôm gêdêñ enj gebe “Ñac tanj gêlinj bu su nanj, êkwasinj tau êtiam atom, akainj tagenj, gebe enj kêtû selegcac. Amac atu seleg amboac tonanj, tagenj samob atom.”

¹¹ Enj kêjala ñaceoc-enj-lasêwaga su, tec kêsôm gebe “Amac samob atu seleg atom.”

¹² Enj kesagu êsêac enjkainj su, go kêsô nê ñakwê sa kêtiam jagêñgônj sic ma kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Amacnêm kauc kêsâ kêpi gêñ, tanj gagôm gêdêñ amac nanj, me masi.

¹³ Amac tonanj asam aê gebe Mêtêmôkê to Apômtau, nanj asôm jagêdêñ, gebe aê tau tonec.

¹⁴ Apômtau to mêtêmôkê tau aê embe jansanjgu amac emkainj, go ansanjgu taôm emkainj êndêñ-êndêñgenj amboac tonanjgenj,

¹⁵ gebe aê katôc ñadônjorj gêdêñ amac gebe amac taôm anjôm amboac gagôm gêdêñ amac su.

¹⁶ Binjanô, aê jasôm tobijnanôgenj êndêñ amac gebe Sakinjwaga kêlêlêc nê ñatau atom, ma jaenwaga kêlêlêc ñac, tanj kêsakinj enj nanj atom.

¹⁷ Embe ajala binj tonanj ma embe anjôm ñanô êsa, oc aê aoc êôc amac.

¹⁸ “Ma Jasôm êpi amac samob atom. Aê kajala lau, tanj kajalinj êsêac sa nanj. Mago binj, tanj teto gec nanj, êtu anô gebe ‘Ñac tanj genj aêñoc mo nanj, gêôc akainj sa gebe êka aê.’

¹⁹ Binj tau ñanô kêsâ atom tagenj, ma galoc jawa sa êndêñ amac kwananjgenj. Ma êndêñ binj tau ñanô êsa, go akêñ êwiñ gebe aê tau tonec.

²⁰ Binjanô, aê jasôm tobijnanôgenj êndêñ amac gebe Tenj embe êkôc ñac, tanj aê kasakinj enj nanj sa, oc êkôc aê sa. Ma tenj embe êkôc aê sa, oc êkôc ñac, tanj kêsakinj aê gamêñ nanj sa.”

Jesu kêtôc ñac, tanj eoc enj lasê nanj

(Mat 26:20-25; Mar 14:17-21; Luk 22:21-23)

²¹ Jesu kêsôm binj tonanj su e katu kêlênim tau, go gêwa sa gêc awêgenj gebe “Binjanô, aê jasôm tobijnanôgenj êndêñ amac gebe Amacnêm ñac tenj oc eoc aê lasê.”

²² Ma ñacsenjomi matenjanô gêdêñ tauñ ma sêjam kauc ñac, tanj enj kêsôm binj kêkanônj enj nanj.

²³ Ñacsenjominêñ tenj, tanj Jesu têtac gêwiñ enj nanj, gêñgônj kêsi enjña.

²⁴ Ñac tonanj tec Simon Petere kêsênic mata enj ma kêsôm gêdêñ enj gebe “Ôtu kênac enj gebe binj tonanj kêsôm kêpi asa.”

²⁵ Go Ñac tau kêsô Jesu asêtêkwa ñalabu gêja ma kêtû kênac gebe “Apômtau, asa.”

²⁶ Tec Jesu gêjô enj awa gebe “Ñac tau tec aê oc jasac mo ñagêdô tônj ma jakêñ êndêñ enj.” Go kêsac mo ñagêdô tônj ma kêkôc jakêkêñ gêdêñ Simon Isariot latu Juda.

²⁷ Ñac tau genj su, ma Sadañ kêsêp ênê ñalêlôm gêja. Tec Jesu kêsôm gêdêñ enj gebe “Gêñ tanj gobe ôñgôm nanj, ôñgôm sebenj.”

²⁸ Ma êsêac samob, tanj senj gêñ sêmoa nanj, nêñ tenj kêjala binj, tanj Jesu kêsôm gêdêñ enj nanj, ñam atom.

²⁹ Nêñ ñagêdô sebec Jesu kêsôm gêdêñ enj gebe “Ônam ôli aêacnêñ gêñ omña kwananjgenj,” gebe Juda kêbic kanom. Ñagêdô sebec enj êkêñ gêñ êndêñ lau ñalêlôm sawa.

³⁰ Ñac tau genj gêñ su ma gacgenj kêsâ gêja. Ma gêbêcauc.

Binjsu wakuc

³¹ Juda kêsâ gêja su, go Jesu kêsôm gebe “Galoc Ñamalacnê Latunê ñawasi mênkêsâ ma Anôtônê ñawasi kêsâ kêtû enjña.

³² Anôtônê ñawasi embe êsa êtu enjña, go Anôtô êkêñ tau nê ñawasi êndêñ enj amboac tonanj. Ma êkêñ ênê ñawasi êsa sebenj.

³³ Ñapalêac, aê jamoa jawiñ amac ñasawa saunjenj êwiñ, go ansom aê. Ma binj tanj kasôm gêdêñ Juda nanj, galoc jasôm êndêñ amac amboac tonanj gebe Gamêñ tanj aê jana, amac atôm gebe naasa atom.

³⁴ Aê jakêñ binjsu wakuc tenj êndêñ amac gebe Akêñ nêm têtmac gêwiñ elom tau. Akêñ nêm têtmac gêwiñ elom tau êtôm aê têtac gêwiñ amac.

³⁵ Embe akêñ nêm têtmac gêwiñ elom tau, go samob sêjala êndêñ tonanj gebe aêñoc ñacsenjomi amac.”

Jesu kêsôm lasê gebe Simon Petere ênsê enj auc

(Mat 26:31-35; Mar 14:27-31; Luk 22:31-34)

³⁶ Ma Simon Petere kêsôm gêdêñ enj gebe “Apômtau aôm ôna ondoc.” Tec Jesu gêjô enj awa gebe “Gamêñ tanj aê jana nanj, galoc kôtôm gebe ôndanjguc aê nec atom. Malôgenj, go ôndanjguc.”

³⁷ Ma Petere kêsôm gêdêñ enj gebe “Apômtau, amboac ondoc galoc katôm gebe jandanjguc aôm atom. Aê jamac endu êtu aômña.”

³⁸ Tec Jesu gêjô enj awa gebe “Aôm gobe ômac êndu êtu aêña me. Binjanô, aê jasôm tobijnanôgenj êndêñ aôm gebe Talec oc êtanj atomgenj, ma aôm ônsâ aê auc atu ñim têtêac.

14

Jesu kētu intêna daô lasê dandêy Tameŋija

- 1 "Nêm ŋjalêlôm êîenim tau atom. Akêy êwiŋ Anôtô ma akêy êwiŋ aê.
 2 Tamocnê andu tec ŋabalêm taêsam gêc. Embe ênêc atom, oc jasôm êndêy amac gebe Jana jamansaj nêŋ gamêy.
 3 Aê jana jamansaj amacnêŋ gamêy su acgom, go jamu jamêy ma jakôc amac, gebe gamêy, taj aê gêŋgôŋ nan, amac aŋgôŋ awiŋ.
 4 Ma gamêy, taj aê jana nan, ŋaintêna amac alicgac."
 5 Tom kêsôm gêdêy enj gebe "Apômtau, gamêy taj aôm ôna nan, aêac ajala atom, ma oc alic ŋaintêna amboac ondod."
 6 Tec Jesu kêsôm gêdêy enj gebe "Intêna aê ma biŋjanô to aŋgôŋ matem jali ŋam aê. ŋamalac tej oc êndêy Tamoc êna atom, aê jawê enj acgom.
 7 Embe ajala aê, oc ajala Tamoc amboac tonaj. Galoc tec ajala enj ma alic enjgac."
 8 Go Pilip kêsôm gêdêy Jesu gebe "Apômtau ôtôc Tamam êndêy aêac alic, go êtôm aêac."
 9 Tec Jesu kêsôm gêdêy enj gebe "O Pilip, gamoa gawiŋ amac e ŋêŋgen ma kôjala aê atom me. ŋac taj gêlic aê nan, gêlic Tamoc su. Amboac ondod tec kôsôm gebe "Ôtôc Tamam êndêy aêac."
 10 Aê gamoa Tamoc ŋjalêlôm ma tamoc gêmoa aê ŋjalêlôm nec kôkêy gêwiŋ atom me. Biŋ taj kasôm gêdêy amac nan, aê tauc ŋoc biŋ atom. Tamoc taj gêmoa aê ŋjalêlôm nan, gêjam nê kôm tonaj.
 11 Akêy êwiŋ aê gebe gamoa Tamoc ŋjalêlôm ma Tamoc gêmoa aê ŋjalêlôm. Embe masi, go akêy êwiŋ êtu kôm tonajŋa.
 12 Biŋjanô, aê jasôm tobiŋjanôgenj êndêy amac gebe ŋac taj kêkêy gêwiŋ aê nan, ênam kôm, taj aê gajam nan amboac tonaj ma oc ênam êlêlêc tonaj su, gebe aê jandêy Tamoc jana.
 13 Ma gêy samob, taj atenj anam aê tajôc nan, oc jaŋgôm ŋjanô êsa, gebe Latu êwaka Tamanê ŋawasi sa.
 14 Embe atenj gêy tej êndêy aê anam aê laŋôc, oc jaŋgôm ŋjanô êsa.
Jesu gêjac mata ŋalau Dabuŋ
 15 "Embe têtmac êwiŋ aê, oc amansaj aêŋoc biŋsu.
 16 Go aê jatenj êndêy Tamoc ma enj êkêy amacnêŋ ênamawemwaga tej gebe ômoa êwiŋ amac tenjenj.
 17 ŋac tau ŋalau biŋjanôŋa, taj lau nomŋa sêkôc enj sa êtôm atom nan, gebe êsêac sêlic to sêjala enj atom. Amac tec ajala enjgac, gebe gêwiŋ amac ma gêmoa amacnêŋ ŋjalêlôm.
 18 "Aê oc jandec amac atôm mosêbu atom, aê oc jandêy amac jawac.
 19 ŋasawa sauŋgenj ma lau nomŋa sêlic aê êtiam atom, mago amac tec oc alic aê, gebe aê gangôŋ matoc jali, tec amac oc aŋgôŋ matem jali amboac tonajgenj.
 20 Êndêy bêc ôné amac oc ajala gebe aê gamoa Tamoc ŋjalêlôm ma amac amoa aê ŋjalêlôm ma aê jamoa amac ŋjalêlôm.
 21 "ŋac taj kêkôc aêŋoc biŋsu sa ma kamasaj nan, enj ŋac têtac gêwiŋ aêŋa. ŋac taj têtac gêwiŋ aê nan, Tamoc têtac êwiŋ enj ma aê têtac êwiŋ enj amboac tonaj ma jaoc tauc lasê jandêy enj."
 22 Ma Juda, Isariot latu tonaj atom, kêsôm gêdêy enj gebe "Apômtau, aôm gobe oc taôm lasê êndêy aêac, mago êndêy lau nomŋa atom, nan ŋam amboac ondod."
 23 Tec Jesu gêjô enj awa gebe "ŋac tej embe têtac êwiŋ aê ma êmansaj aêŋoc biŋ, oc Tamoc têtac êwiŋ enj ma aêagêc andêy enj naaŋgôŋ awiŋ enj.
 24 Ma ŋac taj têtac gêwiŋ aê atom nan, kêmasaj aêŋoc biŋ atom. Ma biŋ tau, taj amac anô nan, aêŋoc biŋ atom, Tamoc taj kêsakinj aê gamêy nan nê.
 25 "Biŋ tonaj nan aê gêŋgôŋ gawiŋ amac tec kasôm gêdêy amac.
 26 Ma ênam-awemwaga ŋalau Dabuŋ tau, taj Tamoc êsakinj mêŋênam aê laŋôc nan, oc êndôŋ biŋ samob êndêy amac to êwa amacnêŋ kauc sa e taêm ênam biŋ samob, taj kasôm gêdêy amac nan.
 27 Aê jandec biŋmalô êndêy amac ma aêŋoc biŋmalô oc jakêy êndêy amac. Mago jakêy êndêy amac amboac lau nomŋa sêkêy nec atom. Nêm ŋjalêlôm êlênim tau to atêc taôm atom.
 28 Amac anô aê kasôm gêdêy amac gebe jana ma oc jandêy amac jamêy êtiam. Embe têtmac êwiŋ aê, oc têtmac ŋajam êsa gebe jandêy Tamoc jana, gebe Tamoc kapôŋy kêlêlêc aê su.
 29 Biŋ tau ŋjanô kêsa atom tagenj, mago gabe jasôm êndêy amac kwanajgenj gebe êndêy taj ŋjanô êsa nan akêy êwiŋ.
 30 Aê jasôm biŋ gwâlêkinj êndêy amac êwiŋ atom, gebe nom tonec ŋatau êmêy, mago oc êku aê tulu atom.

³¹ Tagerj aê gagôm gêj, taŋ Tamoc kêjatu aê naŋ, gebe lau nomŋja sêjala aê têtac gêwiŋ Tamoc. Andi sa ma taêc aŋga tonec tana.

15

Jesu kêtû wainmôkê ŋanô

- ¹ “Wainmôkê ŋanô aê ma Tamoc kêtû kôm wainŋja ŋatau.
² Nôc ŋawalô samob, taŋ gêjam ŋanô atom naŋ, oc eso êŋgic, ma samob, taŋ gêjam ŋano naŋ, oc ênac ŋasêli su gebe ênam ŋanô êlêlêc.
³ Amac atu selec su kêtû biŋ, taŋ kasôm gêdêj amac naŋŋa.
⁴ Amoa aê ŋalêlôm, oc jamoa amac ŋalêlôm. Ŋawalô teŋ embe naêndiŋ êsô ŋamôkê atom, tau ênêc, oc êtôm gebe ênam ŋanô atom. Ma amac embe amoa aê ŋalêlôm atom, oc amboac tonaj.
⁵ “Wainmôkê aê ma ŋawalô amac. Ŋac taŋ gêmôa aê ŋalêlôm, ma aê gamoa eŋ ŋalêlôm naŋ, gêjam ŋanô taêsam, gebe aê embe jawiŋ atom, oc atôm gebe aŋgôm gêj teŋ atom.
⁶ Teŋ embe êmôa aê ŋalêlôm atom, oc sêmbaliŋ eŋ siŋ e êtu masê amboac ŋawalô, taŋ kêmlêliŋ ma sejoŋ sa nasêmbaliŋ êpi ja gebe êniŋ su.
⁷ Embe amoa aê ŋalêlôm ma ŋoc biŋ oc ênêc amacnêm ŋalêlôm, ma embe têtac êwiŋ gêj teŋ ma aterj, naŋ oc akôc.
⁸ Embe anam ŋanô taêsam e atu aêŋoc ŋacseŋomi, go aŋgôm Tamocnê ŋawasi êsa.
⁹ Aê têtac gêwiŋ amac kêtôm Tamoc têtac gêwiŋ aê. Amoa ŋoc têtac gêwiŋ, taŋ kepeŋ amac auc naŋ ŋalêlôm.
¹⁰ Embe amansaŋ aêŋoc biŋsu, oc amoa ŋoc têtac gêwiŋ, taŋ kepeŋ amac auc naŋ ŋalêlôm, atôm aê kamasanaŋ Tamocnê biŋsu ma gamoa ênê têtac gêwiŋ, taŋ kepeŋ aê auc naŋ ŋalêlôm.
¹¹ “Biŋ tonaj ŋai samob kasôm gêdêj amac, gebe ŋoc têtac ŋajam wacênêc amacnêm ŋalêlôm ma ênac dabiŋ amacnêm têtac ŋajam ênam amac auc.
¹² Aêŋoc biŋsu tonec gebe Akêj nê m têtac gêwiŋ elom tau êtôm aê têtac gêwiŋ amac.
¹³ Ŋac taŋ êmac êndu êjô nê lau naŋ, nê têtac gêwiŋ kêlêlêc ŋêŋgerj su.
¹⁴ Amac êmbe aŋgôm gêj, taŋ kajatu amac naŋ, oc atu aêŋoc lau.
¹⁵ Aê jasam amac gebe sakiŋwaga êtiam atom, gebe sakiŋwaga gêjam kauc gêj, taŋ nê ŋatau gêgôm naŋ. Aê kêsam amacgac gebe atu ŋoc lau, gebe gêj samob, taŋ gaŋô aŋga Tamocnê naŋ, tec gaoc lasê gêdêj amac su.
¹⁶ Amac tec ajaliŋ aê sa atom, aê kajaliŋ amac sa ma kasakiŋ amac gebe ana ma anam ŋanô, ma amacnêm ŋanô tonaj ênêc ŋapaŋ. Ma gêj taŋ aterj anam aê laŋôc naŋ, Tamoc oc êkêj êndêj amac.
¹⁷ Aê jajatu amac gebe akêj têtac gêwiŋ elom tau.

Lau nomŋja têtac gedec Jesunê lau

- ¹⁸ “Lau nomŋja embe têtac endec amac, naŋ taêm ênam gebe têtac gedec aê kêtû ŋamata.
¹⁹ Amac embe aŋga lau nomŋja nêj, oc lau nomŋja têtac êwiŋ amac, gebe êsêacnêj ŋagêdô amac. Mago aê kajaliŋ amac sa aŋga lau nomŋja nêj, gebe atu lau nomŋja êtiam atom, tec lau nomŋja têtac gedec amac.
²⁰ Taêm ênam biŋ, taŋ kasôm gêdêj amac naŋ gebe Sakiŋwaga kêlêlêc nê ŋatau su atom. Êsêac sêjanda aêgac, tec oc sêjanda amac amboac tonaj.
²¹ Gêj samob tonaj ŋai oc sêngôm êndêj amac êtu ŋoc ŋaêja, gebe sêjala ŋac, taŋ kêsakiŋ aê gamêj naŋ atom.
²² Aê embe jamêj to jawa biŋ sa êndêj êsêac atom, oc nêj sec masi. Mago galoc embe taêj ênam gebe sênsa nêj sec auc, oc sêngôm naeo.
²³ Ŋac taŋ têtac gedec aê naŋ, têtac gedec Tamoc amboac tonaj.
²⁴ Aê embe janam kôm, taŋ ŋac teŋ gêjam atom naŋ, aŋga êsêacnêj atom, go nêj sec masi. Tagerj galoc sêlic ŋoc kôm tau su, mago têtac gedec aêgêc Tamoc.
²⁵ Amboac tonaj biŋ, taŋ teto gêc êsêacnêj biŋsu naŋ, oc êtu anô gebe ‘Êsêac têtac gedec aê ŋaômageŋ.’
²⁶ “Êndêj taŋ jasakiŋ ênam-awemwaga aŋga Tamocnê êndêj amac êmêj, Ŋalau biŋŋanôŋa, naŋ êsa aŋga Tamocnê naŋ, oc êwa aê ŋam sa.
²⁷ Ma amac awa aê ŋam sa amboac tonaj, gebe amoa awiŋ aê gêdêj gajac m ŋoc kôm e mênggêdêj galoc.

16

- ¹ “Biŋ tonaj ŋai kasôm gêdêj amac gebe têtac lulu e anaŋa atom.
² Êsêac oc têtac amac su aŋga gôlôacnêj. Ŋanoc oc mêngêsa ma samob, taŋ sênac amac êndu naŋ, oc sênam kauc gebe sêjam sakiŋ gêdêj Anôtô ŋa gêj amboac tonaj.

³ Gêñ tonañ ñai oc sêñgôm gebe sêjala Tamoc atom ma sêjala aê atom.

⁴ Binj samob kasôm gêdên amac gebe êsêac embe sêñgôm gêñ tau êndên ñanoc, nanj taêm ênam gebe binj tau kasôm gêdên amac su.

Nyalau Dabuñ né kôm

“Gêmuñgenj kasôm binj amboac tonañ gêdên amac atom, gebe tauc gêñgônj gawij amac.

⁵ Ma galoc jandên ñac, tanj kêsakinj aê gamênj nanj jana, ma amacnêm ñac tenj kêtü kênac aê gebe ‘Ôna ondoc’ nec atom.

⁶ Aê kasôm binj tonañ gêdên amac e amacnêm ñalêlôm ñawapac géjam aucgenj,

⁷ ma aê jasom binjñanô êndên amac gebe jawi amac sinj nec, oc êmoasinj amac. Embe jawi amac sinj atom, oc ênam-awemwaga êndên amac êmênj atom. Embe jana, go jasakinj enj êndên amac êmênj.

⁸ Ñac tonañ êmênj, go êwaka lau nomña nêñ kauc sa êpi sec tau ma êpi binjgêdên to êpi Anôtônê mêtôc.

⁹ Êpi sec gebe sêkênj gêwiñ aê atom.

¹⁰ Ma êpi binjgêdên gebe jandên Tamoc jana ma amac alic aê êtiam atom.

¹¹ Ma êpi mêtôc gebe Anôtô kêmêtôc nom tonec ñatau su.

¹² “Aêñoc binj ñagêdô gwalêkinj gebe jasôm êndên amacña tec gêc, mago galoc oc asip sa atôm atom.

¹³ Ma êndên tanj ñac ônê, Nyalau binjñanôña, tau êmênj nanj, oc êwê amac ajala binjñanô tau tomalagenj, gebe enj oc êsôm tau nê binj atom. Binj tanj enj gêñô nanjenj, tec êsôm ma eoc binj, tanj oc mênjêsa nanj, lasê êndên amac.

¹⁴ Ñac tau oc êwaka aêñoc ñawasi sa, gebe enj oc êkôc su anja aêñoc ma êsôm lasê êndên amac.

¹⁵ Tamocnê gêñ samob kêtü aêñoc. Amboac tonañ tec kasôm gebe Ñac tau êkôc su anja aêñoc ma êsôm lasê êndên amac.

Ñalêlôm ñawapac ênam tau ôkwi êtu têtntac ñajam

¹⁶ “Têlagenj acgom ma alic aê sapu, ma têlagenj êtiam, go alic aê êtiam.”

¹⁷ Ênê ñacsenjomi ñagêdô sêsôm gêdên tauñ gebe “Binj tonec amboac ondoc, tec enj kêsôm gêdên aêac nec gebe ‘Têlagenj acgom ma alic aê sapu, ma têlagenj êtiam, go alic aê êtiam, ma ñalô tonec ‘Aê jandên Tamoc jana.’”

¹⁸ Ma Êsêac sêsôm gebe “Binj tonec amboac ondoc, tec enj kêsôm nec gebe ‘Têlagenj.’ Aêac tajala ênê binj ñam atom nec.”

¹⁹ Jesu kêjala êsêac sebe têtü kênac enj, tec kêsôm gêdên êsêac gebe “Amac apuc taôm gebe kasôm gebe ‘Têlagenj acgom ma amac alic aê sapu, ma têlagenj êtiam, go alic aê êtiam me.’”

²⁰ Binjñanô, aê jasôm tobinjñanôgenj êndên amac gebe Amac oc atanj ñanô e apuc tanjiboa sa ma atanj ma lau nomña oc têtü samuc. Amac oc amoa tonêm ñalêlôm ñawapacgenj, mago nêm ñalêlôm ñawapac tonañ oc ênam tau ôkwi êtu têtntac ñajam.

²¹ Awê tenj embe êkôc ñapalê, oc nê ñalêlôm ñawapac gebe nê noc kêdabingac. Mago êndên tanj êkôc ñapalê su nanj, taê ênam ñandanj êtiam atom, têtac ñajam gebe kêkôc ñapalê kêtü awê sugac.

²² Amboac tonañ galoc tonêm ñalêlôm ñawapacgenj amoa e êndên tanj jalic amac êtiam nanj, têtntac ñajam êsa. Ma lau tenj oc sêkôc têtntac ñajam su anja amacnêm êtiam atom.

²³ Êndên bêc ônê oc atu kênac binj tenj êndên aê êtiam atom. Binjñanô, aê jasôm tobinjñanôgenj êndên amac gebe Embe atenj gêñ tenj êndên Tamoc anam aê lanjôc, oc êkênj êndên amac.

²⁴ Mênjgêdên tonec amac atenj gêñ tenj ajam aê lanjôc atom. Atenj oc akôc ma têtntac ñajam êsa samucgenj.

Jesu kêku nom tau tulu

²⁵ “Binj tonec ñai kasôm kêtü binjgôlinj gêdên amac. Ma ñanoc tau mênjêsa, oc janam êtu binjgôlinj êndên amac êtiam atom, jawa Tamoc ñam sa êndên amac ênêc awêgenj.

²⁶ Êndên bêc ônanj amac oc atenj gêñ anam aê lanjôc, nanj aê jasôm êndên amac gebe aê oc jatenj êndên Tamoc êtu amacña êtiam nec atom.

²⁷ Tamoc tau tec têtac gêwiñ amac, gebe amac têtntac gêwiñ aê ma akênj gêwiñ gebe aê kasa anja Tamocnê tec gamênj.

²⁸ Aê kasa anja Tamocnê tec gamênj nom. Ma jawi nom sinj ma jandên Tamoc jamu jana êtiam.”

²⁹ Tec ênê ñacsenjomi sêsôm gebe “Kec, galoc kôsôm gêc awêgenj, gôjam kêtü binjgôlinj atom.

³⁰ Galoc aêac ajala gebe aôm kôjala binj samob ma kôpô lêna lau gebe têtü kênac binj tenj êndên aômña atom. Amboac tonañ tec aêac akênj gêwiñ gebe aôm kôsa anja Anôtônê.”

³¹ Go Jesu gêjô êsêac awenj gebe “Galoc akênj gêwiñ me.

³² Alic acgom, noc tenj oc mênêsa, ma noc tau kédabinj sugac, tanj sêsa amac êlinj-êlinj amoa nêh êndênêndêngej ma oc andec aê taucgej jamoa, mago oc taucgej jamoa atom, gebe Tamoc gêwiñ aê.

³³ Aê kasôm binj tonec gédênj amac gebe tobinjmalôgej amoa aê ñalêlôm. Anja nom tonec amac amoa tonêm ñalêlôm ñawapacgej, mago têtmac êpa sugen. Aê kaku nom tau tulu sugac.”

17

Jesu ketej mec kêtú nê ñacseñomirja

¹ Jesu kêsôm binj tonanj su, go mata gedec undambê ma ketej mec gebe “O Tamoc, ñanoc kédabinjgac, ôkêñ Latômnê ñawasi êsa, gebe Latôm oc êkêñ aômnêm ñawasi êsa.

² Aôm kôkêñ enj kêtú gêñ totau-totau samob ñatau, gebe êkêñ lau samob, tanj kôkêñ gédênj enj nanj, sêñgôñ maten jali tenjenj.

³ Sêñgôñ maten jali ñam tonec gebe sêjala aôm Anôtô ñanô tagenj agêc Jesu Kilisi tau, tanj kôsakinj enj gémêñ nanj.

⁴ Kôm tanj kôsakinj aê gebe janam nanj, tec gajam e gajac dabinj su ma kakêñ aômnêm ñawasi kêsa anja nom.

⁵ O Tamoc, galoc ôkêñ ñawasi, tanj gêc aomnja nanj, êndênj aê, ñawasi tanj gawê kainj gédênj nom masigeñ ma gamoa gawinj aôm nanj.

⁶ “Aê gawa nêh ñaê sa gédênj ñamalêc, tanj kôkêñ gédênj aê anja lau nomnja nêñ. Aômnêm gêñ êsêac, tec kôkbnj êsêac gédênj aê ma sêmasanj aômnêm binj.

⁷ Galoc sêjala gebe gêñ samob, tanj kôkêñ gédênj aê nanj, anja aômnêmgenj,

⁸ gebe binj, nanj kôkêñ gédênj aê, tec kakêñ gédênj êsêac. Ac sêkôc sa e sêjala tonjanôgeñ gebe aê kasa anja aômnêm, ma sêkêñ gêwiñ gebe aôm kôsakinj aê tec gamêñ.

⁹ “Aê katenj kêtú êsêacña, katenj kêtú lau nom-ñanja atom. Katenj kêtú êsêac tanj kôkêñ gédênj aê nanja, gebe nêh gêñ êsêac.

¹⁰ Aêñoc gêñ samob kêtú aômnêm gêñ, ma aômnêm gêñ samob kêtú aêñoc gêñ, ma êsêac sêwaka aêñoc ñawasi sa.

¹¹ Aê tec janjgôñ nom êtiam atom, mago êsêacmêñ gacgeñ sêñgôñ nom. Ma aê jandênj aôm jawac. O Tamoc dabunj, ômansanj êsêac gebe sêmoa nêh ñaê, tanj kôkêñ gédênj aê nanj ñalêlôm, ma têtú gêñ tagenj amboac aêagêc tagenj.

¹² Gédênj tanj gamoa gawinj êsêac nanj, kamasanj êsêac sêñgôñ tonêh ñaêgeñ, tanj kôkêñ gédênj aê nanj. Aê gajob êsêac e nêñ tenj gêjanja atom, ñac gêbac latu tagenj, gebe binj tanj teto gêc nanj, êtu anô.

¹³ Galoc tonec aê jandênj aôm jawac, ma binj tonec jasôm anja nom êwiñ gebe ñoc têtac ñajam ênam êsêac auc samucgeñ.

¹⁴ Aê kakêñ aômnêm binj gédênj êsêac ma lau nomnja têtac gedec êsêac, gebe êsêac anja lau nomnja nêñ atom, têtôm aê tauc anja nom atom amboac tonanj.

¹⁵ Aê jatenj gebe aôm ôkôc êsêac su anja nom atom, jatenj gebe ojop êsêac êndênj ñac sec.

¹⁶ Êsêac anja nom atom têtôm aê anja nom atom.

¹⁷ Ônam dabunj êsêac ña binjananô tau, gebe aômnêm binj kêtú binjananô.

¹⁸ Aê kasakinj êsêac sêmoa nom kêtôm aôm kôsaki ñ aê gamêñ nom.

¹⁹ Ma aê janam dabunj tauc êtu êsêacña gebe êsêac têtú dabunj tobinjananô amboac tonanj.

²⁰ “Aê jatenj êtu êsêac tonec taunjenja atom, jatenj êtu lau, tanj sêñô êsêacnêñ binj e sêkêñj êwiñ aê nanja êwiñ

²¹ gebe samob têtú gêñ tagenj amboac aôm, Tamoc, gômoa aê ñalêlôm ma aê gamoa aôm ñalêlôm. Ma êsêac sêmoa aêagêc ñalêlôm, ec lau nomnja sêkêñ êwiñ gebe aôm kôsakinj aê gamêñ.

²² Ma ñawasi, tanj kôkêñ gédênj aê nanj, tec kakêñ gédênj êsêac, gebe êsêac têtú gêñ tagenj amboac aêagêc tagenj.

²³ Aê gamoa êsêac ñalêlôm kêtôm aôm gômoa aê ñalêlôm, gebe ônac dabinj êsêac têtú gêñ tagenj, ma lau nomnja sêjala gebe aôm kôsakinj aê gamêñ to têtmac gêwiñ êsêac amboac têtmac gêwiñ aê.

²⁴ “O Tamoc, aê gabe gêñ, tanj kôkêñ gédênj aê nanj, sêmoa sêwiñj aê sêñgôñ gamêñ, tanj aê oc janjgôñ nanj, gebe sêlic aêñoc ñawasi, tanj kôkêñ gédênj aê, gebe aôm têtmac gêwiñ aê gédênj nom ñanô kêsa atom tagenj.

²⁵ O Tamoc, ñac gédênj, lau nomnja sêjala aôm atom, mago aê kajala aômgaç, ma êsêac tonec tec sêjala gebe aôm kôsakinj aê.

²⁶ Aê ñawa nêh ñaê sa gédênj êsêac ma oc jawa sa-jawa sa jamoa, gebe nêh têtmac gêwiñ aêña ênêc êsêacnêñ ñalêlôm ma aê jamoa êsêacnêñ ñalêlôm.”

18

*Sêkôc Jesu tøj**(Mat 26:47-56; Mar 14:43-50; Luk 22:47-53)*

¹ Jesu kêsôm bin tonan su, go gëwinj nê ñacsejomi sêsa jaselom bu Kidron. Kôm tej gëc bu ñamaken ònêña, ma Jesu to nê ñacsejomi sêsêp kômlêlôm sêja.

² Juda tan geoc en lasê nan, gëlic gamêñ tonan kwananjen, gebe Jesu kêkac nê ñacsejomi sa anja tonan elémé.

³ Juda tau kêkôc lau matu tej sa ma lau dabuñsêga to Parisai nêñ sakinwaga ñagêdô sêwinj sêoc dawen to lamp ma laukasap sa jasêo lasê.

⁴ Jesu kêjala gêñ samob, tan gebe êtap en sa nan kwananjen, mago kêsa jakêsôm gêdêñ êsêac gebe “Amac asôm asa.”

⁵ Ma êsêac sêjô en awa gebe “Jesu Nasaretja.” Go enj kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Aê tau tonec.” Ma Juda tan gebe eoc en lasê nan, kêkô gëwinj êsêac.

⁶ Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Aê tau tonec,” ma êsêac sênu tauñjen e jasêu tauñ sêc.

⁷ Tec enj kêtú kênac êsêac kêtiam gebe “Amac asôm asa.” Ma êsêac sêsôm gebe “Jesu Nasaretja.”

⁸ Tec Jesu gêjô êsêac awen gebe “Aê kasôm gêdêñ amac su gebe aê tau tonec. Embe ansom aê, ma andec êsêac onec sêna.”

⁹ Bin tonan gebe ênê bin, tan kêsôm nan, êtu anô gebe “Êsêac tan kôkêñ gêdêñ aê nan, gajam êsêacnêñ tej sapu atom.”

¹⁰ Ma Simon Petere, nan nê sinj gëc, tec gëbuc sa jakêpa dabuñsêganê sakinwaga tanjalau anôña su, ma sakinwaga tau nê ñaê Malku.

¹¹ Tec Jesu kêsôm gêdêñ Petere gebe “Ônsêmunj sinj êmu êsêp ñaatali êna. Laclu tan Tamoc kêkêñ gêdêñ aê nan, oc janôm gêñ êsêp atom me.”

Jesu kêkô dabuñsêga lanjôñnêñ

¹² Lau tonj tonan to nêñ kapitai ma Judanêñ sakinwaga sêkôc Jesu ma sêsô enj tøj.

¹³ Go sêwê enj dêdêñ Anas sêja, Kaiapa tan kêtú ñac dëbuñsêga gêdêñ jala tonan gêmoo nan iawa.

¹⁴ Kaiapa tau tec kêsôm gêdêñ Juda gebe “Ñac tagenj êmac êndu êjo lau, go êmoasinj lau êlêlêc.”

*Petere gêsa Jesu auc**(Mat 26:69-70; Mar 14:66-68; Luk 22:55-57)*

¹⁵ Simon Petere agêc ñacsejom tej tédaguc Jesu sêja. Ma ñac dabuñsêga kêjala ñacsejom tonanac, tec gëwin Jesu kêsô ñac dabuñsêga nê andu ñamalacluñ gêja.

¹⁶ Ma Petere kêkô sacgêdô ñadêmôdêña. Go ñacsejom, tan ñac dabuñsêga kêjala enj su nan, kêsa jakêmasanj bin gêdêñ awê gejob sacgêdôña ma gêwê Petere agêc sêsô sêja.

¹⁷ Ma awê gejob sacgêdôña kêsôm gêdêñ Petere gebe “Aôm kôtu ñac tônê nê ñacsejom tej gôwinj me.” Ma enj kêsôm gebe “Masi.”

¹⁸ Gamêñ ñaluc ma kômwaga to sakinwaga sêmakop ja ma sêsêlu sêkô, tec Petere kêsêlu ja kêkô gëwinj êsêac.

*Dabuñwaga kêtú lêsú Jesu**(Mat 26:59-66; Mar 14:55-64; Luk 22:66-71)*

¹⁹ Ma ñac dabuñsêga kêtú kênac Jesunê ñacsejomi to nê mêtê ñam gêdêñ enj.

²⁰ Tec Jesu gêjô enj awa gebe “Aê kasôm binj gêdêñ lau samob gamoa awêgenj ma kadôñ mêtê gamoa lôm malacña to lôm dabuñ, tan Juda samob sêkac sa nan, elémé ma kasôm binj tej kasinj atom.

²¹ Aôm kôtu kênac aê kêtú asagenja. Ôtu kênac lau-sênjô-binwaga acgom, gebe êsêac tec sêjala aêñoc bi ñ, tan kasôm nanj.”

²² Kêsôm bi ñ tonan gêmoo ma sakinwaga, tan sêkô nan, nêñ tej kêtap Jesu kêsêp alianô ma kêsôm gebe “Aôm gôjô ñac dabuñsêga awa amboac tonan me.”

²³ Tec Jesu gêjô enj awa gebe “Embe jasôm eso, nanj ôwa sa gebe keso. Ma embe jasôm êndêñ, ma amboac ondoc gôjac aê.”

²⁴ Go Anas gêsô enj tøj ma kêsakinj enj tolêpoagenj gêdêñ ñac dabuñsêga Kaiapa gêja.

*Petere gêsa Jesu auc kêtiam**(Mat 26:71-75; Mar 14:69-72; Luk 22:58-62)*

²⁵ Simon Petere kêsêlu ja kêkô ma êsêac sêsôm gêdêñ enj gebe “Aôm anja ênê ñacsejominêñ tej amboac tonan me.” Ma enj kêpa tau gebe “Masi.”

²⁶ Go ñac dabuñsêga nê sakinwaganêñ tej, ñac tanj Petere kêpa enj tanjalau su nan gwadê, tec kêsôm gebe “Aôm tonec tê galic aôm gômoa kôm gôwinj enj nê me.”

²⁷ Ma Petere kêpa tau kêtiam, tec sep tagenj talec kêtanj.

*Jesu kékô Pilata lajônêm**(Mat 27:1-2, 11-14; Mar 15:1-5; Luk 23:1-5)*

²⁸ Bêbêcgej ma sêwê Jesu anja Kaiapanê sêja gôlijwaganê andu. Juda tauj sêsô gôlijwaganê andu sêja atom, têtêc gebe sêjgôm tauj têtû sec a têtôm gebe sêniy Pasa sêwiñ atom.

²⁹ Amboac tonaj Pilata kêsa gadêj êsêac gêja ma kêsôm gebe “Atinj biñ ondoc ñakain kêpi ñac tonec.”

³⁰ Ma êsêac sêjô enj awa gebe “Ñac tonaj êmbe ñac secanô atom, aêac oc akôc enj andêj aôm amêj atom.”

³¹ Tec Pilata kêsôm gêdêj êsêac gebe “Amac taêm akôc enj awac ma amêtôc enj êtôm amacnêm biñsu.” Ma Juda sêsôm gêdêj enj gebe “Aêacma jao kékô gebe anac ñamalac tej êndu atom.”

³² Biñ tonaj kêsa gebe Jesunê biñ, taj kêsôm gêwa nê êmac êndu ñalêj sa nan, êtu anô.

³³ Amboac tonaj Pilata kêsô gôlijwaganê andu gêja kêtiam jagêmôêc Jesu ma kêtû kênac enj gebe “Judanêj kinj aôm me masi.”

³⁴ Tec Jesu gêjô enj awa gebe “Aôm taôm taêm gêjam biñ tonaj tec kôsôm, me lau ñagêdô sêwa aê ñam sa gêdêj aôm.”

³⁵ Ma Pilata gêjô enj awa gebe “Aê Juda me. Aômnêm lau to lau dabuñsêga sêkêj aôm gôdêj aê gômôêj. Aôm gôgôm asagenj.”

³⁶ Ma Jesu gêjô enj awa gebe “Aêñoc gamêj gêc nom tonec atom. Embe aêñoc gamêj ênêc nom tonec, oc ñoc lau sênac sinj ma Juda sêkôc aê tøj atom. Mago aêñoc gamêj gêc tonec atom.”

³⁷ Ma Pilata kêsôm gêdêj enj gebe “Amboac tonaj aôm kinj tej me.” Tec Jesu gêjô enj awa gebe “Kôsômgaç, aê kinj tej. Tinoc kêkôc aê tec gamêj nom tonec gebe jawa biññanô sa. Lau samob, taj nêj ñam kasêp biññanô nan, sêjô aê aoc.”

³⁸ Ma Pilata kêsôm gêdêj enj gebe “Biññanô tau tonaj asagenj.”

*Pilata kêkic Jesunê biñ**(Mat 27:15-31; Mar 15:6-20; Luk 23:13-25)*

Kêsôm biñ tonaj su, go kêsa gêdêj Juda gêja kêtiam ma kêsôm gêdêj êsêac gebe “Aê katap biñ tej sa kêpi ñac tônê atomanô.

³⁹ Amacnêm mêtê tej tec gêc gebe janjgamboac ñac tej su êtôm Pasagenj êndêj amac. Ma galoc abe janjgamboac Judanêj kinj su êndêj amac me masi.”

⁴⁰ Ma êsêac sêmôêc sêoc aucgenj kêtiam gebe “Enj atom, Baraba.” Ma Baraba tau tonaj enj kêjanjgowaç tej.

19

¹ Gocgo Pilata kêsôm sêkôc Jesu tøj ma si enj ña lêpoa.

² Ma sêkôc okêm mênjsemôê kêtû sunsunj, go sêkêj enj kêkuc ma sêu ñakwê asôsamac gêsac enj,

³ go jasêkô enj lajônêmña ma sêsêm gebe “Judanêj kinj, ômoa ñajamôj.” Ma têtap enj kêsêp alianô.

⁴ Pilata kêsa gêja kêtiam ma kêsôm gêdêj êsêac gebe “Alic acgom, aê jawê enj êsa awê êndêj amac, go taôm ajala gebe katap biñ tej sa kêpi enj atom.”

⁵ Go Jesu tosunsunj okêm ma tonjakwê asôsamac kêsa awê gêdêj êsêac gêja. Ma Pilata kêsôm gêdêj êsêac gebe “Alic ñamalac tau tonec.”

⁶ Lau dabuñsêga to sakinjwaga sêlic enj e sêmôêc gebe “Ônac enj êpi kakesotau êna. Ônac enj êpi kakesotau êna.” Tec Pilata kêsôm gêdêj êsêac gebe “Taôm akôc enj awac ma anac enj êpi kakesotau, gebe aê tauc tec katap biñ tej sa kêpi enj atom.”

⁷ Juda sêjô enj awa gebe “Aêacma biñsu tej gêc, ma êtu biñsu tonajña tec enj êmac êndu, gebe kêsam tau gebe Anôtônê Latu.”

⁸ Pilata gêjô biñ tonaj e kêtêc tau ñanô,

⁹ ma kêsô gôlijwaganê andu gêja kêtiam jakêtu kênac Jesu gebe “Aôm anja ondoc,” e Jesu gêjam tau tøj.

¹⁰ Tec Pilata kêsôm gêdêj enj gebe “Aôm gôjam taôm tøj aê me. Aôm kôjala gebe aê katu ñatau janjgamboac aôm sunj to ñatau janac aôm ôpi kakesotauña me masi.”

¹¹ Ma Jesu gêjô enj awa gebe “Anôtô lôlôcña embe êloc atom, aôm ôtu aêñoc ñatau atom. Amboac tonaj ñac, taj kêkêj aê gadêj aôm gamêj nan, nê sec kêlêlêc aômnêm su.”

¹² Pilata gêjô biñ tonaj tec gesom intêna êjngamboac enj sunj, mago Juda sêmôêc sêoc aucgenj gebe “Embe ôjngamboac ñac tonaj su, oc kaisaranê ñac aôm atom. Ñac tej embe êjngôm tau êtu kinj nan, oc etoc tau sa êndêj kaisara.”

¹³ Pilata gêñô biñ tonañ su, go gêwê Jesu kêsâ awê e Pilata tau gêñgôn lêpôn sêmêtôc biñña, nan kékô gamên, tan sêsam sebe “Masacpoc” nan, sêsam na Ebolai awen gebe “Gabata.”

¹⁴ Biñ tonañ sêgôm gédên bêc, tan sêmasañ tauñ kêtü Pasaña nan. Njac kékô ñaluñgen ma Pilata kêsôm gédên Juda gebe “Alic nêñ kin tauma acgom.”

¹⁵ Ma lau tau sêmôêc gebe “Enañaman, êñañaman. Ôñac enj êpi kakesotau.” Tec Pilata kêsôm gédên êsêac gebe “Amac abe aê janac amacnêñ kin êpi kakesotau êna me.” Ma lau dabuñsêga sêjô enj awa gebe “Aêacma kin masi, kaisara taugen.”

¹⁶ Sêsôm su, go kékên Jesu gédên êsêac gebe sêñac enj êpi kakesotau.

Sêjac Jesu kêpi kakesotau

(Mat 27:32-44; Mar 15:21-32; Luk 23:26-43)

Amboac tonañ sêkôc Jesu sa sêja.

¹⁷ Enj tau gêôc nê kakesotau ma sêsa gamên, tan sêsam gebe “Gamên mômêlacña” nan sêja, sêsam na Ebolai awen gebe “Golgata.”

¹⁸ Jasêjac enj kêpi kakesotau anga tonañ, ma ñac luagêc sêwiñ enj senkaleñ maken-maken, ma Jesu kêsêp ñaluñgen.

¹⁹ Ma Pilata keto ñalô tenj ma gêjac tamiñ kakesotau. Njalô tau gebe “Judanên Kin Jesu Nasaretña.”

²⁰ Gamên tan sêjac Jesu kêpi kakesotau nan, gêc malacgala, tec Juda taêsam sêsam ñalô tau. Ma teto ñalô tau na Ebolai ma Rom to Helen awen.

²¹ Tec Judanên lau dabuñsêga sêsôm gédên Pilata gebe “Oto gebe ‘Judanên kin atom,’ oto gebe ‘Enj tau kêsam tau gebe Judanên kin aê.’”

²² Ma Pilata gêjô êsêac awen gebe “Biñ tan kato nan katogac.”

²³ Siñwaga sêjac Jesu kêpi kakesotau su acgom, go sêboa êñê ñakwê sa gêja toê aclê kêtôm êsêac siñwaga kêtômgen. Ma ñakwê ôliña gacgen gêc. Ñakwê baliñ tau sêsi atom, sêwa samucgen anga gêsutêkwa ma kêsêp e gédên akaiñ,

²⁴ ma sêsôm gédên tauñ gebe “Takac êngic atom, tapuc kapoac ma takên êndên ñac tenj êkôc samucgen.” Sêgôm tonañ gebe biñ, tan teto gêc nan, êtu anô gebe

“Êsêac sêjac sam aêñoc ñakwê gédên tauñ

ma sêpuc kapoac kêtü ñoc ñakwê baliñña.”

Gên tonañ siñwaga sêgôm.

²⁵ Jesu têna agêc têna saun, Kleopanê awê Maria, ma Maria Magdalaña sêkô Jesunê kakesotau ñalabu.

²⁶ Jesu gêlic têna agêc ñacsenjom, tan têtac gêwiñ enj nan, agêc sêkô sêwiñ tauñ, tec kêsôm gédên têna gebe “Awê, ôlic latôm tonañ.”

²⁷ Go kêsôm gédên ñacsenjom tau gebe “Ôlic tênam tonañ.” Ma gédên ñasawa tau tonanjen ñacsenjom tau kékôc Jesu têna sa jagêñgôn êñê andu gêwiñ enj.

Jesu gêmac êndu

(Mat 27:45-56; Mar 15:33-41; Luk 23:44-49)

²⁸ Tonañ su ma Jesu kêjala gebe gêjac dabiñ nê gên samob e gêbacnê gebe biñ, tan teto gêc nan, êtu anô, tec kêsôm gebe “Bu gêjô aê.”

²⁹ Laclu tobu ñamakic kékô, tec sêsac mêckelep tôn kêsêp bu ñamakic ma sêjac kêsô ôpic jasêsunj kêpi gédên enj awasunj gêja.

³⁰ Jesu gênôm bu ñamakic tau su ma kêsôm gebe “Gajac dabiñ sugac.” Go mômêpac gêjac tuluc ma kékên nê katu gêja.

Sêgun Jesu kêsêp nê bl

³¹ Gédên bêc tonañ, bêc sêmansañ tauñ êtu Pasaña, tec Juda teten Pilata gebe êkên lau têtuc lau tau enkaiñ tulu ma sêkôc êsêacnên ñawêlêlan su. Tetên enj nan ñam gebe ñawêlêlan senkaleñ kakesotau êndên sabat atom, gebe sabat tonañ kapôen kêlêlêc.

³² Amboac tonañ siñwaga jatêtuc ñac ñamatana akaiñ tulu ma ñac, tan sêjac enj genkaleñ ñamaken nan, sêgôm enj amboac tonanjen.

³³ Go deden Jesu sêja e sêlic enj gêmac êndu su, tec têtuc enj akaiñ tulu atom.

³⁴ Mago siñwaga tenj gêgun enj na kem ñamata kêsêp nê bi e gacgen dec to bu kêsâ.

³⁵ Ma ñac, tan gêlic genj tau nan, kêsôm lasê ma kêsôm lasê tobiniñanôgen. Nac tau kêjala gebe kêsôm biñnanô gebe amac akên êwiñ amboac tonañ.

³⁶ Sêgôm gên tonec gebe biñ, tan teto gêc nan, êtu anô gebe “Êsêac oc têtuc êñê ñatêkwa tenj tulu atom.”

³⁷ Ma biñ tonec êwiñ gebe “Lau oc mateñ e ñac, tan sêgun enj nan.”

Êsêac sêsunj Jesu kêsêp sê

(Mat 27:57-61; Mar 15:42-47; Luk 23:50-56)

³⁸ Bin tonan su acgom, go Jesunê nacsenjom ten, tan gêjam nê nhalêlôm auc kêtû kêtêc Judanja nan, Josep anja Arimatia, keten Pilata gebe êkôc Jesunê njawelelan su, tec Pilata gêlôc. Amboac tonan Josep jakêkôc njawêlêlan tau su.

³⁹ Ma Nikodeme, tan gêmunggen geden gêbêc geden Jesu gêja nan, kêkôc katêkwi to môsê sêgaluŋ gawin tau kêtôm dôŋ 100 ma gêja amboac tonan.

⁴⁰ Êsêac lau tonan jasekôc Jesunê njawêlêlan su ma sêsaban togenmalugen kêsêp obo kwalam-kwalam kêtôm Juda sesaban nêŋ ncamatê semoa.

⁴¹ Kôm ten gêc gamêŋ, tan sêkêŋ Jesu kêpi kakesotau nan nŋgala, ma sêo wakuc ten gec kôm tonan nhalêlôm, tan tetoc ncamatê ten gêc gêmun su atomanô.

⁴² Ac tetoc en gec tonan gebe Judanêŋ bêc sêmansan tauŋŋa gêbacnê, tec sesun Jesu gêc sêo tonan dambegen.

20

Jesu gêdi sa anja ncamatêŋ

(Mat 28:1-8; Mar 16:1-8; Luk 24:1-12)

¹ Gêdêŋ woke nhabêc nŋamata nhabêbêc kanucgen nan Maria Magdalaŋa gêja sêo e gêlic sêkac poc su anja sêawa.

² Tec kêlêti jakêsôm gêdêŋ Simon Petere agêc nacsenjom, tan Jesu têtac gêwiŋ en nan gebe “Êsêac sêkôc Apômtau sa anja sêo ma ajam kauc gamêŋ, tan tetoc en gêc nan.”

³ Tec Petere agêc nacsenjom tau sêsa sêo sêja.

⁴ Agêc sêlêti lulugen sêwiŋ tauŋ sêja e nacsenjom, nan kêlêlêc Petere ma gêmun jagêo lasê sêo kêtû nŋamata

⁵ jakêtic kêniŋ e gêlic obo kwalam-kwalam gêc, mago en tau kêsêp gêja atom.

⁶ Simon Petere kêdaguc e gacgen kêsêp sêlêlôm gêja ma gêlic obo kwalam-kwalam gêc,

⁷ ma obo waenŋa, tan sêu gêsac môkêapac nan, gêc gêwiŋ obo kwalam-kwalam tonan atom, sêluŋ sa ma tetoc gêc tauŋa.

⁸ Gocgo nacsenjom, tan jagêo lasê sêo kêtû nŋamata nan, kêsêp nhalêlôm gêja e gêlic ma kêkêŋ gêwiŋ,

⁹ gebe agêcnêŋ kauc kêsa kêpi bin, tan teto gêc gebe En oc êndi sa anja ncamatêŋen nan, su atom tagen.

¹⁰ Tonan su, go nacsenjomagêc sêc sêmu sêja.

Jesu geoc tau lasê gêdêŋ Maria Magdalaŋa

(Mat 28:9-10; Mar 16:9-11)

¹¹ Maria mênkêtan kêkô sê nŋamagê. Kêtan ma kêtuc kêniŋ kêsêp sê nhalêlôm

¹² e gêlic anela luagêc tonêŋ nŋakwê nŋaeb nŋadma sêngôn gamêŋ, tan tetoc Jesunê njawêlêlan gêc nan nŋamala, ten gêngôn en môkêapacŋa ma ten gêngôn en akaiŋŋa.

¹³ Ma agêc sêsôm gêdêŋ en gebe “Awê, aôm kôtan asagen.” Tec en kêsôm gêdêŋ êsêagêc gebe “Êsêac sêkôc nŋoc Apômtau sa ma aê gajam kauc gamêŋ, tan tetoc en gêc nan.”

¹⁴ Kêsôm bin tonan su ma kêkac tau ôkwi e jagêlic Jesu kêkô, mago kêjala en gebe Jesu nec atom.

¹⁵ Tec Jesu kêsôm gêdêŋ en gebe “Awê, aôm kôtan asagen. Aôm gosom asa.” Ma awê tau geboc en nŋac-gejob-kômwaga ten, tec kêsôm gêdêŋ en gebe “Apômtau, embe aôm ôkôc en su, nan ôsôm gamêŋ, tan kotoc en gêc nan, nŋam êndêŋ aê, ma jakôc en jamêŋ,”

¹⁶ Go Jesu awa gêjac en gebe “Maria.” Tec awê tau gêjac tau ôkwi ma kêsôm gêdêŋ en nŋa Ebolai awen gebe “Rabuni,” gebe “Mêtêmôkê.”

¹⁷ Tec Jesu kêsôm gêdêŋ en gebe “Ômoasac aê atom, gebe kapi gadêŋ Tamoc gaja atom tagen. Ôndêŋ lasici naôsôm êndêŋ êsêac gebe ‘Aê japi jandêŋ aê Tamoc to ac Tamemi, jandêŋ êoc Anôtô to amacnêŋ Anôtô jana acgom.’ ”

¹⁸ Amboac tonan Maria Magdalaŋa jakêsôm lasê gêdêŋ nacsenjomi gebe “Aê galic Apômtau su, tec kêsôm bin tonac gêdêŋ aê.”

Jesu geoc tau lasê gêdêŋ nacsenjomi

(Mat 28:16-20; Mar 16:14-18; Luk 24:36-49)

¹⁹ Woke nhabêc nŋamataŋa tonan nŋakêtula ma nacsenjomi sêlai balêm, tan sêngôn nan, nŋakatam auc gebe têtêc Juda. Go Jesu jakêkô êsêac nŋaluŋgen ma kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Binmalô êndêŋ amac.”

²⁰ Kêsôm bin tonan su, go kêtôc lêma to nê bi gêdêŋ êsêac. Tec nacsenjomi têtac nŋajam kêsa gebe sêlic Apômtau.

²¹ Go Jesu kêsôm gêdêŋ êsêac kêtiŋ gebe “Binmalô êndêŋ amac, aê jasakiŋ amac amboac Tamoc kêsakiŋ aê.”

²² Kasôm bin tonan su, go gêju awajaô kêpi êsêac ma kêsôm gebe “Akôc Nalau Dabuŋ êwac.

²³ Embe asuc launêḡ sec ôkwi, oc ênaḡa, ma embe aê tōḡ, oc gacgeḡ ênêc êsêacḡa.”

Jesu agêc Tom

²⁴ Gêdêḡ taḡ Jesu mêḡgeoc tau lasê naḡ, êsêac 12 nêḡ teḡ, Tom, taḡ sêsam eḡ gebe Ôliḡbôm naḡ, gêmoa gêwiḡ êsêac atom.

²⁵ Tec ḡacsenḡomi ḡagêdô sêjac miḡ gêdêḡ eḡ gebe “Aêac alic Apômtau su.” Ma eḡ kêsôm gêdêḡ êsêac gebe “Aê embe jalic bêlêm ḡamalala, taḡ gêc ênê lêma naḡ atom, ma embe jakêḡ lemoclatu êsêp bêlêm ḡamalala atom, ma embe jakêḡ lemoc êsô ênê bi atom, oc jakêḡ êwiḡ atomanô.”

²⁶ ḡabêc 8 gêjaḡa acgom, go ḡacsenḡomi sêḡgôḡ balêm kêtiama ma Tom gêwiḡ êsêac. Ac sêlai katam auc sêḡgôḡ, ma Jesu jakêkô êsêac ḡaluḡgeḡ, go kêsôm gebe “Biḡmalô êndêḡ amac.”

²⁷ Ma kêsôm gêdêḡ Tom gebe “Ôkêḡ Iêmamlatu ênsac tecenec ma ôlic lemoc ma ôkêḡ lêmam êsô ḡoc bi ec têtmac lulu atom, ôkêḡ êwiḡgeḡ.”

²⁸ Tec Tom gêjô eḡ awa gebe “O ḡoc Apômtau to êôc Anôtô.”

²⁹ Ma Jesu kêsôm gêdêḡ eḡ gebe “Aôm kôkêḡ gêwiḡ kêtu gôlic aêḡa me. Aê aoc êôc êsêac, taḡ sêlic ḡanô atom ma sêkêḡ êwiḡ.”

Joan keto buku tonec kêtu ḡam amboac ondocḡa

³⁰ Jesu gêgôm gêḡtalô gwalêkiḡ nê ḡacsenḡomi sêlic, mago teto samob tomalageḡ kêsêp buku tonec atom.

³¹ Teto tonangeḡ gebe akêḡ êwiḡ Jesu, gebe Kilisi tau, Anôtônê Latu eḡ, ma akêḡ êwiḡ gebe aḡgôḡ matem jali êtu ênê ḡaêḡa.

21

Jesu geoc tau lasê gêdêḡ ḡacsenḡomi 7

¹ Tonaḡ su, go Jesu geoc tau lasê gêdêḡ nê ḡacsenḡomi kêtiama aḡga bugêjactonḡ Tiberianaḡ, ma ḡamiḡ tau tonec.

² Simon Petere agêc Tom, taḡ sêsam eḡ gebe Ôliḡbôm naḡ, ma Natanael aḡga Kana Galilaianaḡ, ma Sebedai latuagêc to ḡacsenḡomi ḡagêdô nêḡ luagêc, ac sêḡgôḡ sêwiḡ taunḡ.

³ Ma Simon Petere kêsôm gêdêḡ êsêac gebe “Aê jana jansom i.” Tec êsêac sêsôm gêdêḡ eḡ gebe “Aêac awiḡ aôm.” Ac sêsa jasêpi waḡ teḡ ma gêdêḡ gêbêc tonageḡ têtap i teḡ sa atom.

⁴ Gêdêḡ geleḡmata, go Jesu kêkô ambêô ma nê ḡacsenḡomi sêjala eḡ gebe Jesu nec atom.

⁵ Tec Jesu kêsôm gêdêḡ êsêac gebe “Napalêac, amacnêḡ gêḡ taniḡḡa teḡ gêc me masi.” Ma êsêac sêjô eḡ awa gebe “Masi.”

⁶ Go kêsôm gêdêḡ êsêac gebe “Au wasaḡ êsêp waḡ ḡalêsiniḡ, taḡ kêsi anôḡa naḡ, ma oc atap ḡanô sa.” Sêu kêsêp gêja ma sebe sênam jaôḡ êpi êmêḡ e sêgôm jageo gebe i taêsam gêwê.

⁷ Ma ḡacsenḡom taḡ Jesu têtac gêwiḡ eḡ naḡ, kêsôm gêdêḡ Petere gebe “Op, Apômtaugoc.” Simon Petere gêḡ gebe Apômtau, tec kêkwa tau auc ḡa nê ḡakwê, taḡ kêkôc su gêc naḡ, ma gêu tau kêsêp bu gêja.

⁸ ḡacsenḡomi ḡagêdô towangeḡ sêpoac jabaḡ bau amboac tasaka ḡasawa êtôm 50, tec sêjam jaôḡ wasaḡ toigeḡ kêpi bau gêja.

⁹ Jasêso bau e sêlic ja kêsa ma i to mo kêsa gêwiḡ.

¹⁰ Tec Jesu kêsôm gêdêḡ êsêac gebe “Akôc i, taḡ galoc alô naḡ, ḡagêdô amêḡ.”

¹¹ Tec Simon Petere kêpi waḡ gêja ma gêjam jaôḡ wasaḡ, taḡ i kapôêḡ 153 sêwê e toḡoma naḡ, kêpi bau gêja, mago wasaḡ gêḡgic atom.

¹² Go Jesu kêsôm gêdêḡ êsêac gebe “Amêḡ, aniḡ gêḡ bêbêcḡa acgom.” Nacsenḡomi samob têtêc taunḡ e nêḡ teḡ katu kênac eḡ gebe “Aôm asa,” nec atom. Êsêac sêjala eḡgac gebe eḡ Apômtau.

¹³ Go Jesu kêkôc mo jakêkêḡ gêdêḡ êsêac ma i amboac tonangeḡ.

¹⁴ Jesu gêdi sa aḡga ḡacmatêḡnêḡ ma geoc tau lasê gêdêḡ nê ḡacsenḡomi kêtu dim têtêlacḡa tonageḡ.

Jesu agêc Petere

¹⁵ Seḡ gêḡ su, go Jesu kêsôm gêdêḡ Simon Petere gebe “Joan latu Simon, aôm têtmac gêwiḡ aê kêlêlêc êsêac tônê su me masi.” Tec Simon gêjô eḡ awa gebe “Aec, Apômtau, aôm kôjala gebe aêḡoc ḡalêlôm gêwiḡ aôm. “Ma Jesu kêsôm gêdêḡ eḡ gebe “Ojop aêḡoc domba ḡalatu.”

¹⁶ Go Jesu kêtu kênac eḡ kêtiama kêtu dim luagêc gebe “Joan latu Simon, aôm têtmac gêwiḡ aê me masi.” Tec Simon gêiôc gêdêḡ Jesu gebe “Aec, Apômtau, aôm kôjalagac gebe aêḡoc ḡalêlôm gêwiḡ aôm.” Ma Jesu kêsôm gêdêḡ eḡ gebe “Ojop aêḡoc domba.”

¹⁷ Go kêtu kênac eḡ kêtu dim têtêlac gebe “Joan latu Simon, aôm nêḡ ḡalêlôm gêwiḡ aê me masi.” Tec Peterenê ḡalêlôm ḡawapac kêsa, gebe kêtu kênac eḡ katu dim têtêlac gebe “Aôm nêḡ ḡalêlôm gêwiḡ aê me masi,” ma kêsôm gêdêḡ eḡ gebe “Apômtau, aôm kôjala gêḡ samob, aôm kôjala gebe ḡoc ḡalêlôm gêwiḡ aôm.” Ma Jesu kêsôm gêdêḡ eḡ gebe “Ojop aêḡoc domba.”

¹⁸ Binjanô, aê jasôm tobinjanôgen êndên aôm gebe Aôm ñapalêgen, tec taôm kôjandin nêm ômbin kap ma kôsêlên gôja gamên, tan gobe ôna nan. Ma embe otu ñac lan gwa, oc ôlam lêmam ma teñ êjandin aômnêm ômbin kap ma êwê aôm ôna gamên, tan taôm godec gebe ôna atom nan.”

¹⁹ Jesu kêsôm bin tonan gebe êtôc Peterene lên êmac êndu ma êwaka Anôtônê ñawasi sanja. Kêsôm bin tonan su ma keten en gebe “Ôndan guc aê.”

Jesu agêc ñacsenom, tan en têtac gêwiñ nan

²⁰ Petere kékac tau ôkwi e gêlic ñacsenom, tan Jesu têtac gêwiñ en nan kédaguc. Gêdên êsêac sen Pasa ma en gêc kêsi Jesuñ ma kêsôm gebe “Apômtau, asa oc eoc aôm lasé.”

²¹ Tec Petere gêlic en e kêsôm gêdên Jesu gebe “Apômtau, ma ñac tônê oc amboac ondoc.”

²² Ma Jesu kêsôm gêdên en gebe “Aê embe têtac ten gebe en êmoa e jamu jamên, nan oc aômnêm bin me. Aôm tec ôndan guc aêgen.”

²³ Amboac tonan bin tonec kêsa gêdên lasitêwai ñagêdô gêja gebe ñacsenom tônê oc êmac êndu atom. Jesu kêsôm ñalô tonec gebe “En êmac êndu atom” nec atom. En kêsôm tagen tonec gebe “Aê embe têtac ten gebe en êmoa e jamu jamên, nan oc aômnêm bin me.”

²⁴ ñacsenom tonec tec gêwa bin tau ñai ñam sa ma keto bin tau ma aêac ajala gebe bin, tan gêwa sa nan binjanô.

²⁵ Jesu gêgôm gêñ nanô ñagêdô gwalêkin gêwiñ. Aê taêc gêjam gebe êsêac embe sêwa samob sa tomalagen ma teto, oc êsêp papiã taêsam e ênam ñom aucgen.

Gêñ Tanj Apostolo Sêgôm Nanj APOSOLO

Gêñ Tanj Aposolo Sêgôm Nanj nec Luka keto gêjac têku nê Nawae Najam. Enj keto buku tau gebe ênac minj ñalau Dabunj gêwê lau buña ñamataña sêpuc Jesu wanja ma sêsôm ênê Nawae Najam lasê “anğa Jerusalem to Judaia samucgenj ma Samaria ñagamênj e naêndênj nom ñamadinj” (1:8). Mêtê kêlainj tau gêjac m anğa Judanênj gamênj acgom, ma gelom-gelom jakêtu lau nomja samobgenj nêñ sekênj gêwinj, tec ñaminj tau tonanj. Luka gebe ênac nê lau têt tônênja têtac tônj, tec keto gebe Mêtê tau kêkêli lau tenj sêli taunj sa gêdênj kaisara, tê sejam gôlinj Romnênj gamênj nê atomanô. Enj gêwa lau tau nêñ kauc sa kêpi binj, tanj lau Juda sêkênj gêwinj to sêkênj matergenj sêmoa nanj, gebe kêtû anô kêpi binj lau buña sêkênj gêwinj necgac.

Buku tau nec ñasêbu têlêac, nanj kêtôc aposolo to lau sêsôm Jesunê Nawae Najam lasê kêsâ anğa gamênj dambê jaselom gamênj baliñ ma sêwaka Gôlôac Dabunj tau sa-sa nanj gebe (1) Jesu kêpi undambê gêja su acgom, go gôlôac buña ñamataña kêwaka tau sa anğa Jerusalem tau; (2) Mêtê kêsâ anğa Palestina ñagamenj ñagêdô (Samaria to Suria) gêwinj; ma (3) Mêtê gelom Gwêc Njalunj ñagamênj ñagêdô samob e jagêdênj malacsêga Rom.

Aposolonênj buku tonec ñagêbôm tenj gebe sêjac Njalau Dabunj nê kolensêga ñaminj gêjam auc. Gêdênj Om Pentekostnja Njalau Dabunj tonjaclaigenj mênjkêpi lau buña anğa Jerusalem, tec gêwê to kêpuc êsêac to nêñ laumata tônj kêtôm binj, tê sêjac ñaminj gec buku tau nê, samob gêmoagenj. Ac sêkatonj lau buña ñamataña nêñ jaenj sa ñatênagenj gêc binj ñagêdô, tanj aposolo sêjam-sejam mêtê lau ma teto sa nanj. Go gêñsêga, tanj teto ñaminj gêc nanj, kêtôc jaenj tau ñanjaclai kêtû anô kêpi lau buña sêsa nêñ lêñja ma kêpi gôlôac samob sêbinj taunj tônj tonjanôgenj nanjja.

Nadênanj

1. Jesu gêjac dabinj aposolo kêtû nêñ kôm sêwa enj ñam sanja 1:1-26
  - a. Jesunê awamu kêjatu aposolo sa sêsôm enj wae lasênja ma gêjac mata Njalau Dabunj gêdenj êsêac 1:1-14
  - b. Sêjalinj ñac tenj sa gêjô Juda su 1:15-26
  2. Sêwa Jesu sa anğa Jerusalem 2:1-8:3
  3. Sêwa Jesu sa anğa Judaia to Samaria 8:4-12:25
  4. Aposolo Paulu nê sakinj 13:1-28:31
    - a. Lêñ Misionnja ñamataña 13:1-14:28
    - b. Aposolo sêkac taunj sa anğa Jerusalem 15:1-35
    - c. Lêñ Misionnja kêtû luagêcña 15:36-18:22
    - d. Lêñ Misionnja kêtû têlêacña 18:23-21:16
    - e. Sêkêc Paulu tônj gêñgônj kapoacwalô anğa Jerusalem ma Kaisarea to Rom 21:17-28:31

APOSOLO

Jesu gêjac mata Njalau Dabunj

¹ Teopili, binj ñamataña tec kato su kêpi binj samob, tanj Jesu gêgôm to kêdônj gêdênj tanj gêjac m nê kôm

² e gêdênj bêc, tanj Anôtô kêkôc enj sa nanj. Anôtô kêkôc enj sa atomgenj ma Njalau Dabunj kêkac Jesu tec kêsakinj aposolo, tanj kêjalinj êsêac sa nanj.

³ Gêdênj tanj kêkôc nê ñandanj su nanj, kêtôc tau gêmoa mata jalinja gêdênj êsêac gêjagêmu-gêjagêmu ñalênj gwalêkinj. Sêlic enj kêtôm bêc 40 ma kêsôm binj kêpi Anôtônê gamênj gêdênj êsêac.

⁴ Enj gêmoa gêwinj êsêac ma gêjac jao gebe “Awi Jerusalem sinj atom ma aônj binj, tanj Tamoc gêjac mata to anjô anğa aêñoc nanj, e ñanô êsa acgom.

⁵ Gebe Joanj tec kêsagu lau ña bu, ma amac oc alinj Njalau Dabunj êtu nêñ sanju ñabêc jauc atom.”

Jesu kêpi undambê gêja

(Mar 16:19-20; Luk 24:50-53)

⁶ Lau tanj sêkac taunj sa nanj, têtû kênac enj gebe “Apômtau, êndênj têtû tonec oc ômansanj Israelnênj gamênj êtu gamênj towae êtiame masi.”

⁷ Ma enj kêsôm gêdênj êsêac gebe “Amacnêñ kôm gebe ajala têtû to noc, nanj ñaclai ñatau Tamoc taê gêjam gêc nê taurja nanj atom.

⁸ Mago Njalau Dabunj wacêpi amac e atu lau tonjaclai ma awa aê ñam sa anğa Jerusalem to Judaia samucgenj ma Samaria ñagamênj e naêndênj nom ñamadinj.”

⁹ Jesu kêsôm binj tonanj su, go êsêac sêlic enj kêpi lôlôc gêja e tao tenj kêsip enj su, tec materjanô sêlic enj sapu.

¹⁰ Enj kêpi gêja ma êsêac matenj gê undambê nanjêngenj sêkô e sêlic nac luagêc tonjakwê njaeb njaôma mênşêkô sêwinj êsêac.

¹¹ Ac sêsôm gebe "Amac Galilaiawaga, asagenj akô matem gê undambê. Jesu tau, tanj anja amacnêm kêpi undambê gêja nanj, oc êmu êmênj êtôm tê alic enj kêpi undambê gêja nê."

Sêjalinj nac tenj sa gêjô Juda

¹² Go aposolo sêmu anja lôc, tanj sêsam gebe Lôcatêkwi nanj, sêja Jerusalem. Lôc tau gêc Jerusalem njagala amboac lênj sabatnja tenj.

¹³ Jasêô lasê e gacgenj sêpi andu njabalêm njadenj njaônja, tanj êsêac sêmoasêmoa nanj sêja. Ma êsêac lau tau tonec Petere agêc Joan ma Jakobo agêc Andrea ma Pilip agêc Tom ma Batolomai agêc Matai ma Alpai latu Jakobo agêc Simon Seloto ma Jakobo latu Juda.

¹⁴ Lau samob tonanj sêwinj lauo njagêdô ma Jesu têna Maria to Jesu lasii tetenj mec tonênj njalêlôm kêpi tagenj sêjac njawae sêmoa.

¹⁵ Gêdênj njasawa tonanj lasitêwai amboac 120 sênjgônj sêwinj tauj, go Petere gêdi kêkô êsêac njaluj ma kêsôm gebe

¹⁶ "O lasitêwaac, Nalau Dabuj gêoc Dawid awa sa ma kêsôm binj kwananjenj kêpi Juda, tanj gêwê lau-sêkôc-Jesu-tônjwaga nanj. Binj tanj teto gêc nanj, kêtû anô sugac.

¹⁷ Nac tonanj gêwinj aêac ma gêwê kainj sakinj tonec gêwinj."

¹⁸ Nac tau kêkôc awa geo jagêjam ôli kôm tenj, go gêu tau mômêapac gêmunj e jagêoc gênjic kêsêp njalunjenj ma njatêac gêwê.

¹⁹ Lau Jerusalemja samob sênjô binj tonanj njawae, tec sêsam kôm tau njaê nja êsêac tauj awenj gebe Akeldama, njam gebe "Kômdec."

²⁰ "Binj tau teto gêc buku Pesalemnja gebe

'Ênê andu oc êtu tuc e nac tenj ênjgônj njalêlôm atomanô.'

Ma teto binj tonec gêwinj gebe

'Nac tenj oc êwê kainj ênê sakinj.'

²¹⁻²² "Amboac tonanj nac tenj mênjêwinj aêacmanj ma êsôm Apômtau Jesu gêdi sa njawae lasê. Enj nac tanj anja lau, tanj sêsêlênj sêwinj aêac gêdênj tanj Apômtau Jesu kêsênjgê gêja gêmênj gêmoa aêac njasawa gêdênj tanj enj gêlinj Joan nê sangu nanj, e mênjgêdênj gêwi aêac sinj ma kêpi lolôc gêja nanj."

²³ Amboac tonanj sêkênj nac luagêc, Josep, tanj sêsam enj gebe Barsaba, ma nê njaê tenj gebe Justu nanj, agêc Matia.

²⁴ Go tetenj mec gebe "O Apômtau, aôm kôjala njamalac samob nênj njalêlôm, mênjôtôc nac tau, tanj kôjalinj enj sa anja nac luagêc tonec nênj nanj, êndênj aêac,

²⁵ gebe êkôc sakinj to aposolonênj kôm sa êjô Juda, tanj gêwi sinj ma gêc gêja nê gamênj."

²⁶ Ma sêpuc kapoac e jakêsêp Matia ma sêsam enj gêwinj aposolo 11. * palinj-palinjenj êndênj sabat atom. Êsêac sêsêlênj intêna dambêgenj, tec sêsam njasawa tonanj gebe lênj sabatnja.

2

Nalau Dabuj kêsêp gêmênj

¹ Gêdênj bêc Pentekostnja nanj êsêac samob sêkac tauj sa sênjgônj tagenj.

² Go sep tagenj njadindinj kêsa anja undambê kêtôm mu gêbuc njatêna mênjgêjam andu, tanj êsêac sênjgônj nanj, auc samucgenj.

³ Ma sêlic gênj gêwa gênjic-gênjic amboac ja njaimbêla mênjgêsac êsêac njaô gêdênj-gêdênjenj.

⁴ Ma njalau Dabuj gêjam êsêac samob auc, tec sêjam lau jaba awenj kêtôm Nalau Dabuj gêoc êsêac awenj sa.

⁵ Juda mansanj anja gamênj samob, tanj gêc umbonj njalabu nanj, sêkac tauj sa jasênjgônj Jerusalem.

⁶ Gamênj tau tonanj njadindinj kêsa, tec lau samob sêpi tagenj e têtakê gebe sênjô lau tônê sêjam êsêac tauj awenj gêdênj-gêdênjenj.

⁷ Lau samob sêlic e gêjac nênj lêno auc to sê taênjenj ma sêsôm gebe "Êsêac samob, tê sêsôm binj sêmoa nê, lau Galilaianja me masi.

⁸ Amboac ondoc tec tanjô êsêac sêsôm aêac tauj awenj, tanj tenerinj sêkôc aêac ma tasôm nanj.

⁹ Lau Parta to Mede ma Elam, ma aêac, tanj danjgônj Mesopotamia to Judaia ma Kapadokia ma Pontu to Asia

¹⁰ ma Prugia to Pampulia ma Aiguptu to Libua njagamênj Kurene ma lau, tanj tamênj anja Rom nanj,

¹¹ Judawaga to lau lênj nja ma lau Krete to Arabia, aêac tanjô êsêac sêsôm Anôtônê gênjalô kapôênj njawae nja aêac tauj awenj."

* 1:26: Lau Juda sêjac go gebe sênjam kôm go sêsêlênj

¹² Gêñ tonañ gêjac êsêac samob nanj Iênô auc e sêpê lêna ma sêsôm gêdêñ taunj gebe “Gêñ tonañ ñam amboac ondóc.”

¹³ Ma lau ñagêdô sêsu susu gebe “Wain wakuc kêjanjñ êsêac.”

Petere gêjam mêtê

¹⁴ Tec Petere to êsêac lau 11 dêdi sêkô, go kêsôm kêpuc awa sagenj gêdêñ êsêac gebe “Judawaga to amac samob, tanj anğôñ Jerusalem nanj, aê jawa binj tonec ñam sa êndêñ amac anğ acgom.

¹⁵ Amac abe lau tonanj wain kêjanjñ êsêac me. Masigoc. Oc gocgo tec mênğic launj sa kêkô.

¹⁶ Tagenj binj, tanj propete Joel kêsôm nanj, kêtü anô gebe

¹⁷ ‘Anôtô kêsôm gebe Êndêñ bêc ñamuña oc jakêc ñoc Ñalau êpi ñamalac samob e latômio to ñac oc seoc binj lasê, ma nêñ ñacserjomio oc sêlic ñakatu, ma amacnêñ lau ñanô oc sênêc mê.

¹⁸ Êndêñ bôc tonanj oc jakêc ñoc Ñalau êpi ñoc sakinwagao to ñac e seoc binj lasê.

¹⁹ Ma oc jakêñ gêñsêga anğa umbonj Iólôcña ma gêñtalô anğa nom elonğa tonec ñai, dec to ja ma jadaunj.

²⁰ Oc oc ênam kanuc ma ajôñ êtôm dec, go Apômtaunê bêc kapôêñ ma bêc towae tau mênêsa.

²¹ Êndêñ tônê lau samob, tanj awenj gêjac Apômtaunj ñaê nanj, tec Anôtô oc ênam êsêac kêsi.’

²² ‘Amac Israelwaga, anğ ñoc binj tonec acgom. Anôtô kêwaka Jesu Nasaretña sa gedenj amac ña genj kapôêñ to gêñsêga ma gêñtalô. Enj kêkêñ Jesu gêgôm gêñ tau gêmoa amac ñalêlôm taôm ajalagac.

²³ Anôtô taê gêjam ñabinj to kêjala kêtü tônj kwananğenj gebe êwi ñac tau sinj êsêp amac lemec. Amac akêñ enj gêdêñ lau-sesenj-binjsu-popocwaga sêjac enj kêpi kakesotau, tec kêtôm amac taôm ajac enj êndü.

²⁴ Ñac tau tonanj Anôtô kêgaboac enj su anğa gêmac ñarjandanj ma gêñu enj gêdi sa gebe gemacanô tau kêkôc enj tônj kêtôm atom.

²⁵ Dawid kêsôm binj kêpi enj gebe

‘Aê galic Apômtau kêkô ñoc lanğcnêñ gedenj tønğenj.

Enj gêmoa aêñoc anôña gebe jaku atom.

²⁶ Amboac tonanj tec têtac ñajam kêsa ma imbeloc kêtü samuc.

Aê gamoa tođlic matê-matêgenj, mago kakêñ matoc

²⁷ gebe aôm oc ondec aêñoc katuc êmoa lamboam atom

ma aôm Ôkêñ nêñ ñac dabunj ôli êtu palê atom.

²⁸ Aôm oc kôtôc intêna janğônj matoc jalijnja gêdêñ aê.

Aôm oc ôkêñ aê jamoa aôm lanğmnêñ e têtac ñajam ênam aê auc samucgenj.’

²⁹ ‘O ñoc lasitêwaac, aê gabe jasôm abenj Dawid nê binj ênêc awêgenj êndêñ amac. Enj gêmac êndü ma sêsunj enj ma ênê sêô gêc aêac ñalêlôm e gedenj galoc.

³⁰ Ñac tonanj enj propete tenj ma kêjala binj, tanj Anôtô kêsôm kêtü tônj kêpi enj gebe ‘Aô mnêñ wakuc tenj oc êñğônj nêñ lêpônj kinjña.’

³¹ Enj propete, tec gêlic binj, tanj ocgo mênêsa nanj kwananğenj ma kêsôm ñalô tonec kêpi Kilisi êndi sanja gebe

‘Anôtô gedec enj gêmoa lamboam atom ma enj ôli kêtü palê atom.’

³² Ma Jesu tau tec Anôtô gêñu enj gêdi sa ma aêac lau samob tonec alic genj tau asôm lasê.

³³ Anôtô kêsunj enj sa jagêñğau ênê anôña, ma Jesu kêkôc Ñalau Dabunj anğa Tamanê kêtôm Tama gêjac mata gêdêñ enj nanj, menjkekec tec amac alic to anğ.

³⁴ Dawid tau kêpi undambê gêja atomgenj, mago kêsôm gebe

‘Apômtau kêsôm gêdêñ aêñoc Apômtau gebe Ôñğônj aêñoc anôña

³⁵ e jakêñ aômñêñ ñacjo sênêc amkainj ñalabu acgom.’

³⁶ ‘Amboac tonanj lau Israel samob sêjala ñanôgenj acgom gebe Jesu tau, tanj amac ajac enj kêpi kakesotau nanj, Anôtô kêkêñ enj kêtü Apômtau to Kilisi.’

³⁷ Sêñô binj tonanj e kepenj êsêacnêñ ñalêlôm ñanô ma sêsôm gedenj Petere to aposolo ñagêdô gebe “O lasitêwaac, aêacmêñ oc anğôm taunj amboac onclocgenj.”

³⁸ Tec Petere kêsôm gedenj êsêac gebe “Anam taôm ôkwi ma sensanğu amac sênam Jesu Kilisi lanğ êtômgenj gebe êsuc amacnêñ sec ôkwi, go Anôtô êkêñ Ñalau Dabunj êndêñ amac êwac.

³⁹ Gebe Anôtô gêjac mata binj kêpi amac to nêñ ñapalê ma êsêac lau gamêñbômña samob, kêpi êsêac samob, tanj Apômtau, aêacnêñ Anôtô, kêkalem êsêac nanj.”

⁴⁰ Ma Petere gêwa sa to gêjac binjsu êsêac ña binj ñagêdô gwalêkinj gebe “Akêñ taôm andêñ Anôtô gebe ênam amac kêsi anğa lau geo tonanj nêñ.”

⁴¹ Lau tanj sêkôc Peterenê binj sa nanj, sêlinj sanğu. Ma gêdêñ bêc tonanj lau amboac 3,000 jasêwinj gôđac.

⁴² Lau tonaj ñai sêmasañ aposolonêñ mêtê to binj sêmbiñ tauñ tônia ma sêpô polom kêkôc to teten mec. Sêgôm gêñ tonaj gedêñ tôniañ.

Gôlôacnêñ lêñ

⁴³ Êsêac samob têtac ñtatutuc, gebe aposolo sêgôm Oğêñsêga to gêtjalô taêsam.

⁴⁴ Ma êsêac, tañ sêkêñ, gêwiñ nan, samob sêñgôñ sêwiñ tauñ ma sêwê kainj nêñ gêñ samob sêpi tagen.

⁴⁵ Êsêac sêkêñ nêñ waba to gêñ lau sêjam ôli ma sêjac sam ñaawa gêdêñ lau samob kêtôm sêpô lêna tauñ gêdêñ-gadêñgenñ.

⁴⁶ Êsêac semoa lôm dabuñ kêtôm bêcgen, ma nêñ ñalêlôm kêpi tagen to sêpô polom kêkôc kêtôm nêñ andugen ma sen nêñ gêñ totêtac ñajam ma tonêñ ñalêlôm ñajêñ.

⁴⁷ Êsêac sêlambiñ Anôtô ma lau samob sêlic êsêac ñajam ma sêmoasin êsêac. Ma Apômtau kêkêñ lau, tañ gêjam êsêac kêsi nan, jasêwiñ gôlôac tau kêtôm bêcgen.

3

Ñac ñatêkwa kêtû goloñ ôli ñajam kêsa

¹ Ñasawa tenj Petere agêc Joañ sêpi lôm dabuñ sêja sebe teten mec êndêñ ñanoc ocmatañ.

² Ma ñac tenj gêmoa tonaj. Têna kêkôc enj akaiñ to lêma kêtû goloñ. Kêtôm bêcgen lau sêbalaj enj jatetoc enj gêñgôñ lôm dabuñ ñakatam, tañ sêsam gebe Katamñajam nan, gebe etenj gêñ êndêñ lau, tañ sêsô lôm dabuñ sêna nan.

³ Ñac tau gêlic Petere agêc Joañ sebe sêsô lôm dabuñ sêna, tec ketenj gêñ gêdêñ êsêagêc.

⁴ Tec Petere agêc Joañ matenj gê enj e Petere kêsôm gebe "Matam ê aêagêc acgom."

⁵ Ma ñac tau mata gê êsêagêc gêjam kauc gebe sêkêñ gêñ êndêñ enj.

⁶ Go Petere kêsôm gebe "Silber to gold gêc aêña atom, ma gêñ, tañ gêc aêña nan, tec gabe jakêñ êndêñ aôm. Gajam Jesu Kilisi Nasaretña lanjô gebe Ôsêlêñ."

⁷ Go kêkam enj gêdêñ lêma anôña ma gegeñ enj sa. Ma gaôgenj ñac tau atapa to agwam ñajanja kêsa,

⁸ ma gêboanj sa jakêkô ma kêsêlêñ, go gêwiñ êsêagêc kêsô lôm dabuñ jakêlambiñ Anôtô to kêsêlêñ gêboanj kêpigenj.

⁹ Lau samob sêlic enj kêlambiñ Anôtô gegeñ taugenj gêmoa,

¹⁰ ma sêjala gebe ñac, tañ gêñgôñ kêsi lôm dabuñ ñakamñajam ma ketenj-ketenj gêñ gêmoa nan, ñac tau tonecgo. Ma sê taênj to sêñac lemenj kêtû gêñ, tañ kêtap enj sa nanña.

Petere gêjam mêtê gêmoa Salomonê lôm seleb

¹¹ Ñac tau kêsap Petere agêc Joañ tônia ñapanj, tec lau samob sê taênj ma sêkac sa dêdêñ êsêac sêja jasêkô lôm sêlêb, tañ sêsam gebe Salomonê nan.

¹² Petere gêlic lau tonaj ma awa gêjac êsêac gebe "Amac lau Israelwaga, asagenj asôm binj selec kêtû ñac tonecña ma matemanô gêdêñ aêagêc kêtû asagenñ. Abe aêagêc tauñ ma ñaclai to ñajam tec agôm enj kêsêlêñ nec me.

¹³ Abraham agêc Isak ma Jakob nêñ Anôtô ma tamenj samob nêñ Anôtô kêkêñ nê sakinwaga Jesu nê ñawasi kêsa. Ñac tonaj, tañ amac akêñ enj gêdêñ ñacjo ma asa enj auc akô Pilata lanjônêm. Pilata gebe êñgamboac enj su,

¹⁴ mago amac asa ñac dabuñ to gêdêñ tau auc ma atenj gebe sêngamboac ñac, tañ gêjac ñamalac êndu nan, su êndêñ amac.

¹⁵ Ñac tau gebe êwê amac anğôñ matem jali, mago ajac enj êndu, nanj tec Anôtô gêñu enj sa anğa ñacmatênêñ, aêac alic gêñ tau tec asôm lasê.

¹⁶ Ma ñac tau, nanj amac alic to ajala enj nanj, kêkêñ gêwiñ Jesunê ñaê, tec ñaê tau gêjam enj sa. Jesu kêpuc ñac tau tônia kêkêñ gêwiñ, tec gêgôm enj ôli samucgenj ñajam kêsa tec alic enj kêkô amac samob lanjômnêmña.

¹⁷ "O lasitêwaac, aê galicac gebe amac ajam kauc tê agôm, ma amacnêm kasêga sêjam kauc amboac tonanjenj.

¹⁸ Anôtô gêgôm nê binj, tañ gêôc propete samob awenj sa ma sêsôm lasê gebe Kilisi êkôc ñandanj nanj, ñanô kêsa.

¹⁹ Amboac tonaj ambu taôm ma anam taôm ôkwi gebe nêñ sec ênanja,

²⁰ ma têm moasinña anğa Apômtaunê lanjôanô mênêsa wacêlau amac tekweñ saki êsa, ec êkêñ Kilisi Jesu, tañ kêjalij sa kêtû amacña kwananjenj nanj êmêñ.

²¹ Ñac tau êmoa undambê e êndêñ têm Anôtô êmansañ gêñ samob êtu wakuc êtiam, amboac kêsôm lasê gêôc propete dabuñ awenj sa gêdêñ andanjenj nanj.

²² Mose kêsôm gebe 'Apômtau, amacnêm Anôtô, oc êñu amacnêm propete tenj sa anğa lasimi to tewemi tônia êtôm aê, ma binj samob, tañ enj êsôm êndêñ amac nanj, akêñ tanjem.

²³ Lau embe sêkêñ tanjenj propete tau tonaj nê binj atom, oc Anôtô ensenj êsêac samob su anğa nê launêñ.'

²⁴ Propete samob, Samuel to êsêac, tañ têdaguc nan, sêsôm to sêkêñ têm tonan jawae.

²⁵ Propete latunji amac to poac, tañ Anôtô kêmoatinj gêdêñ tamemi nan, ñalatu amac. Anôtô kêmoatinj poac tau gêdêñ Abraham ma kêsôm gebe ‘Êtu nêm wakucña laum nomña samob têtap moasinj sa.’

²⁶ Anôtô kêtóc nê sakinjwaga gêdêñ amac kêtú ñamata ma kêsakinj enj gebe êmoasinj amac e anam taôm ôkwi êndêñ-êndêñgeñ ma awi nêm sec tokainj-tokainj sinj.”

4

Petere agêc Joanj sêñgônj kapoacwalô

¹ Agêc sêsôm binj tonan gêdêñ lau sêmoa ma lau dabunwaga to kapitai lôm dabunña ma Sadukai dêdêñ êsêagêc sêja.

² Lau tonan ñjai sêlic êsêagêc sec gebe têdônj lau ma sêkêñ Jesu gêdi sa anjga ñacmatênêñ jawae gêdêñ êsêac.

³ Tec sêkêc êsêagêc tônj jasêlai agêc auc sêñgônj e bêbêcgeñ acgom, gebe kêtula su.

⁴ Lau tañ sêñô Peterenê binj tau nan, nêñ taêsam sêkêñ gêwinj ma lau tau nêñ ñacwaga amboac 5,000.

⁵ Ñabêbêc êsêacnêñ kasêga to laumata ma binjutau sêkac taun sa anjga Jerusalem,

⁶ ma ñac dabunjsêga Anas agêc Kaiapa ma Joanj agêc Alesandere ma êsêac ñagêdô anjga ñac dabunjsêga nê gôlôac sêwinj.

⁷ Ma sêsôm sejon ñaclagêc tau jasêkô êsêac lanjônêm, go têtú Iêsu êsêagêc gebe “Asa nê ñaclai to ñaê kêpuc amagêc tônj, tec agôm gêñ tônê nec.”

⁸ Tec Ñalau Dabunj gêjam Petere auc e kêsôm gêdêñ êsêac gebe “O launêñ kasêga to laumataac,

⁹ galoc amac embe atu Iêsu aêagêc êpi moasinj, tañ agôm gêdêñ ñac pulinj nanj,

¹⁰ go amac samob to lau Israel samob ajala gebe Jesu Kilisi Nasaretna, tañ amac ajac enj kêpi kakesotau gêja ma Anôtô gêñu enj sa anjga ñacmatênêñ nan, nê ñaê gêgôm ñac, tañ kêkô amac lanjônêm nan, ôli ñajam kêsa.

¹¹ Ñac tau

‘poc, tañ amac akwêwaga alic gebe sec nanj, tec kêtú poc kêclêsunja.’

¹² Ñacmoasinj teñ gêmoa atom, ma ñaê ñajam teñ anjga umbon ñalabu gêdêñ ñamalac gebe ênam aêac sanja teñ gêc atomanô.”

¹³ Lau tau sêlic Petere agêc Joanj têntac kêpa su ma nêñ kauc kêsa gebe êsêagêc anjga lau ñaôma nêñ, tañ sêsô lôm teñ atom nanj, tec sê taênj ma sêjala êsêagêc gebe sêsap Jesu tôngeñ.

¹⁴ Ac sêlic ñac pulinj, tañ ôli ñajam kêsa nanj, kêkô gêwinj êsêagêc ma sêsôm binj sêjô agêc awenja e masi.

¹⁵ Amboac tonan sêjatu êsêagêc sêwi gamêñ sêkac sanja sinj sêsa awê sêja, ma sêmasan binj gêdêñ tauñ

¹⁶ ma sêsôm gebe “Aêac danjgôm ñaclagêc tônê amboac ondoc. Lau Jerusalemña samob sêlic gêñtalô, tê êsêagêc sêgôm nêgac, ma aêac oc dansa auc êtôm atom.

¹⁷ Dambôc êsêagêc awenj auc ñajana gebe binj tau tonec jawae êtu tapa êndêñ lau samob êna atom, ma sêsam ñac tônê nê ñaê êndêñ lau teñ êtiam atom.”

¹⁸ Go sêmôêc êsêagêc mênjsêjac jao gebe êsêagêc sêsôm Jesunê ñaê lasê to têndônj ñaê tau teñ êtiam atomanô.

¹⁹ Ma Petere agêc Joanj sêjô êsêac awenj gebe “Taôm taêm ênam alic acgom, Anôtô êlic binj ondoc naêndêñ, tañteñ wamu amac me tañteñ wamu enj.

²⁰ Aêagêc atôm atom gebe akapic awenjsunj êtu gêñ, tañ alic to anjô nanña.”

²¹ Amboac tonan sêjac binj êsêagêc ñakôninña ma sêkêñ agêc sêja. Êsêac têtap lêñ sêmêtôc êsêagêcña teñ sa atom kêtú launja, gebe samob tetoc Anôtô sa kêtú gêñ, tañ gêgôm nanña.

²² Ñac tau, nanj êsêagêc sêgôm gêñtalô ôli ñajam kêsanja kêpi enj nanj, nê jala kêtú 40 su.

Gôlôac teterj mec kêtú sêmoa totêntac êpa sugenja

²³ Sêwi Petere agêc Joanj sinj su, tec agêc dêdêñ nêñ lau sêja ma sêjac minj binj, tañ lau dabunjsêga to laumata sêsôm gêdêñ êsêagêc nanj.

²⁴ Lau tonan sêñj su e awenj gêôc Anôtô selengeñ gebe “O Ñatau, aôm nanj kôkêñ undambê to nom ma gwêc to gêñ samob, tañ sêmoa ñalêlôm nanj,

²⁵ aôm tau tonan kôkêñ Ñalau Dabunj gêôc aêac abenji Dawid, tañ kêtú aômnmêñ sakinjwaga nanj, awa sa gebe

‘Lau samuc nêñ ñaonda kêpi kêtú asagenja to lau taênj gêjam binj ñaôma-ñaôma nanj, ñam amboac ondoc.

²⁶ Kinj nomña sêkac taun sa, ma kasêga sêmoatinj binj sêñgônj tagen amboac tonan, sebe senseñ Apômtau agêc nê ñac, tañ geñ oso enj nanj su.’

²⁷ Binjanôgen, Herodo agêc Ponti Pilata ma lau samuc to lau Israel sêkac sa anġa malac tonec sebe sensej aômên sakinjwaga dabuj Jesu, tan goej oso en nan su.

²⁸ Ma sêgôm gêj, tan aôm taêm gêjam kwananġen gebe lêmam ôngômġa nan, nanô kêsa.

²⁹ O Apômtau, galoc ôlic gebe êsêac sêjô aêac na binġen. Amboac tonan ôpuc nê sakinjwaga aêac tôn gebe asôm nê bin tötêntac êpa sugen.

³⁰ Ômêôtac lêmam moasin ma ôkêj nê sakinjwaga dabuj Jesu nê naê êngôm gêjsêga to gêjtalô."

³¹ Ac teten mec tonan su, ma gamêj, tan êsêac sêkac sa sêngôn nan, kêwiw tau e Nalau Dabuj gêjam êsêac samob auc ma sêsôm Anôtônê mêtê tötêntac kêpa sugen.

Gôlôac sêwê kainj nêj genj samob njatorj tagen

³² Lau-sêkêj-gêwinjwaga samob têtac tagen to nêj njalêlôm kêpi tagen. Ma njac tenj gêlic nê gêj amboac taugen nê gêj atom, êsêac samob sêwê kainj gêj njatorj tagen.

³³ Aposolo sêwa Apômtau Jesu gêdi sa njawae sa tonclaigenj, ma njamoasin kapôêj kêpi êsêac samob,

³⁴ gebe êsêacnêj njac tenj kêpô lêna tau kêtû gêj tenja gêmôa atom, gebe gamêj to and-u njatau samob sêkêj nêj gêj lau sêjam ôli ma sêkôc njawae

³⁵ jatetoc gêc aposolo enjainja. Go êsêac sêjac sam gêj tau gêdêj lau, tan sêpô lêna kêtû gêj tenja nan kêtômgenj.

³⁶ Ma Lewinê wakuc tenj gêmôa, nê malacmôkê Kupro. Ênê naê Josep, mago aposolo sêsam enj gebe Bamaba, tanam ôkwi gebe "Binjanlatu,"

³⁷ njac tau nê kôm tenj gêc, tec kêkêj lau sêjam ôli ma kêkôc njawae jaketoc gêc aposolo enjainja amboac tonanġen.

5

Anania agêc Sapira nêj binj

¹ Njac tenj, nê naê Anania, agêc nê awê Sapira sêkêj nêj kôm njagêdô tenj lau sêjam ôli.

² Njac tau gêjam njawae njagêdô auc, nê awê gêlic, ma kêkôc njagêdô jaketoc gêc aposolo enjainja.

³ Ma Petere kêsôm gebe "Anania, amboac ondôc Sadanġ gêjam nêj njalêlôm auc e kôsau Nalau Dabuj ma gôjam kôm njawae njagêdô auc.

⁴ Aôm kôkêj gêdêj lau sêjam ôli atomgenj, tec taôm kôtu nêj gêj njatau. Kôkêj gêdêj lau sêjam ôli su, tec kôtu njawae njatau amboac tonan. Amboac ondôc tec taêm gêjam binj amboac tonanġ gêc nêj njalêlôm. Aôm kôsau njamalac atom, aôm kôsau Anôtôgoc."

⁵ Anania gêjô binj tonan e gêtu tau jatomatêgenj gêc. Ma lau samob, tan sêjô binj tonan njawae nan, têtêc tauj nanô.

⁶ Go lau matac dêdi jasêsabanġ enj ma sêbalanġ enj sêsa awê jasêsunġ enj.

⁷ Ockatu njawae amboac têtêc gêjarja, ma njac tau nê awê gêjam kauc binj, tan gêgôm nê akwenj nan, tec gêmêj.

⁸ Ma Petere kêtû kênac enj gebe "Ôsôm êndêj aê acgom gebe Amagêc akôc kôm njalêlôm tau tecenecgenj me." Ma awê tau kêsôm gebe "Aec, gêj tau tecenanġenj."

⁹ Tec Petere kêsôm gêdêj enj gebe "Amboac ondôc amagêcnêj njalêlôm kêpi tagenj abe ansaê Apômtaunê Nalau. Ôlic acgom, lau tanj sêsunġ nêj akwenj su nan, enjmata gêdinġ katam sebe sêmbalanġ aôm sêsa sêna."

¹⁰ Ma gacgenj awê tau kêku e jatomatêgenj gêc enj akainja. Lau matac sêsô sêja e sêlic awê tau tomatêgenj gêc, tec sêbalanġ enj jasêsunġ enj gêwinġ nê akwenj.

¹¹ Gôlôac dabujj pebenj têtakê njanô e lau njagêdô samob, tanj sêjô binj tau njawae nan, têtakê amboac tonanġenj.

Aposolo sêgôm gêjtalô to gêjsêga taêsam

¹² Aposolo sêgôm gêjtalô to gêjsêga taêsam sêmoa lau njalêlôm ma lausêkêj-gêwinjwaga samob sêkac tauj sa sêmoa Salomonê lôm sêlêb.

¹³ Lau njagêdô têtêc tauj, tec sêsap êsêac tôn atom, mago tetoc êsêac sa têtôm apômtau towae.

¹⁴ Ma êsêac, tanj sêkêj gêwinġ Apômtau nan, têtû gwalêkinġ, gebe lauo to njac taêsam.

¹⁵ Lau tau sejonġ nêj gêmâc sêsa malaclunġ sêja jasêkêj êsêac sêc mê to sac ma taênġ kêka gebe Petere embe êsêlêj êmêj, nanj katu naênêc ajunġ ênsac êsêacnêj njagêdô êwinġ-êwinġ.

¹⁶ Ma lau taêsam anġa malac, tanj gêc Jerusalem njagala nan, sejonġ lau gêmâc to lau njagêdô, tanj njalau njatêmui gêgôm êsêac nanj sêmêj, tec aposolo sêgôm êsêac ôlinġ njajam kêsa samob.

Sêkôc aposolo tônj kêtû dim luagêcġa

¹⁷ Ma njac dabujj sêga to nê lau samob, tanj anġa Sadukainêj tonj nan, sêjam lêmunġ aposolo njanô

- ¹⁸ e sêkam êsêac tîj ma sêkêj êsêac sêjgôj andu kapoacwalôjja.
- ¹⁹ Gêdêj gêbêc Apômtaunê anjla ten jagêlêc katam andu kapoacwalôjja su, go gêwê êsêac sêsa sêja ma kêsôm gebe
- ²⁰ “Ana anam mêtê lau akô lôm dabuj ma asôm binj angôj matem jaliŋa samob lasê.”
- ²¹ Ac sêjô binj tonaj, tec bêbêc kanucgenj sêsô lôm dabuj sêja ma têtôj lau.
- Go ñac dabuj sêga to nê lau sêkac tauj sa ma sêkalem laumata to Israelnêj lau ñanô samob sa ma sêkêj lau sêja andu kapoacwalôjja gebe sêkôc aposolo tau sêmêj.
- ²² Tec sakinwaga sêja e têtaj aposolo sa sêmoa andu kapoacwalôjja atom, go sêmu sêja ma sêsôm gebe
- ²³ “Aêac aja e alic sêlai andu kapoacwalôjja auc e panj tagenj to gejobwaga sejop katam sêkô, mago alêc katam su e alic jaôb tagenj.”
- ²⁴ Lôm dabuj ñakapitai to lau dabuj sêga sêjô binj tonaj ma taêj gêjam jakêsa-jakêsa.
- ²⁵ Go ñac tenj kasôm gedenj êsêac gebe “Alic acgom, lau tau, tanj akenj êsêac sêjgôj kapoacwalô nan, tê jatedôj lau sêkô lôm dabuj.”
- ²⁶ Amboac tonaj kapitai gêwiŋ nê sakinwaga jasêkôc aposolo. Sêkôc êsêac sêjam saicgenj atom, têtêc gebe lau oc têtuc êsêac ña poc êndu.
- ²⁷ Amboac tonaj sêwê êsêac sêja laumata sêkac sa ñamala. Ñac dabuj sêga kêtû kênac êsêac gebe
- ²⁸ “Aêac ajac jao ñajaŋa gêdêj amac gebe andôj ñaê tonaj êtiam atom, mago alic acgom, amacnêm mêtê gêjam Jerusalem aucgenj. Amac abe aê ñamalac tônê nê dec êpi aêac me.”
- ²⁹ Tec Petere to aposolo sêjô êsêac awej gebe “Aêac tanjen wamu Anôtô êlêlêc ñamalac.
- ³⁰ Jesu tanj amac akêj enj genjkalenj kakesotau jaasen enj su nan, tec aêac tamenj nêj Anôtô gêju enj sa.
- ³¹ Ñac tau Anôtô ketoc enj sa gêjgôj ênê anôjja, gebe êtu laumata to kêsîwaga ma ênam Israel ôkwi to êsuc êsêacnêj sec ôkwi.
- ³² Binj tonaj ñai aêac alic ñanô, tec awa sa amoa, aêac to Ñalau Dabuj, tanj Anôtô kêkêj gêdêj lau tanjen wamu enjja nanj.”
- ³³ Lau tonaj ñai sêjô binj tonaj e gêli nêj ñalêlôm sa secanô sebe sênac aposolo endu.
- ³⁴ Go laumatanêj tenj gêdi sa, enj Parisai tenj, nê ñaê Gamaliel. Enj kêdôjwaga binjsuja tenj ma lau samob tetoc enj sa. Enj kêjatu gebe sejorj aposolo sêsa awê saunjenj.
- ³⁵ Go kêsôm gêdêj laumata gebe “Amac lau Israelwaga, alic taôm ñapep, anjgôm lau tonaj amboac secgenjmanj.
- ³⁶ Gêdêj ñasawa tenj Teuda ketoc tau sa gebe êtu ñac towae ma lau 400 sêsap enj tîj. Tec sêjac enj endu, ma lau, tanj sêsap enj tîj nanj, sêjanda êsêac samob sêc êlinjêlinjenj e nêj kôm gê su.
- ³⁷ Tonaj su, go gêdêj bêc, tanj sêsa lau saŋa nanj, ñac Galilaiŋa Juda gêdi ma kêlêtôm lau e taêsam sêsap enj tîj. Sêmoa e ñac tau gêjaŋa ma sesenj êsêac, tanj sêsap enj tîj nanj, samob êlinj-êlinj.
- ³⁸ Ma galoc jasôm ñoc ñalêlôm êndêj amac gebe Awi lau tônê sinj ma akêj êsêac sêc sêna. Gêj amboac tônê embe ñamalac tauj taêj ênam me sêjgôm, oc êtu goloj.
- ³⁹ Ma embe anjga Anôtônê, oc ansenj su atôm atom. Ajop tagenj tonec, ansenj Anôtô atom.”
- ⁴⁰ Lau tau sêkêj gêwiŋ Gamalielnê binj, go sêmôêc aposolo jasi êsêac ña palipgenj ma sêjac binjsu êsêac gebe sênam mêtê êpi Jesunê ñaê êtiam atom. Go sêkêj êsêac sêsa sêja.
- ⁴¹ Lau tau sêwi laumata sinj sêsa sêja totêntac ñajamgenj, gebe Anôtô ketoc êsêac sa ma gêlic êsêac têtôm gebe lau sêgôm êsêac majerj kêsa kêtû Jesunê ñaêjja.
- ⁴² Êsêac têtôj lau anjga lôm dabuj to andu kêtôm bêcgenj ma sêsôm ñawae ñajam lasê gebe Jesu enj Kilisi, sêwi sinj atom.

6

Sêjalij samwaga 7 sa

- ¹ Gêdêj ñasawa tonaj ñacsenjomi têtû taêsam. Ma lau Helen têtû môsi lau Ebolai gebe sim êsêacnêj awêtuc su ña gêj, tanj sêjac sam kêtôm bêcgenjja nanj.
- ² Tec êsêac lau 12 sêkalem ñacsenjomi samob sa ma sêsôm gebe “Aêac embe anac sam mo ma oc anjgôm Anôtônê mêtê êtôm atom. Gêj amboac tonaj aêac alic kêtôm atom.
- ³ O lasitêwaac, ajaliŋ nêmu lau mansaj 7, tanj Ñalau Dabuj to kauc mêtêjja gêjam êsêac auc nanj sa, gebe mênj sêkôc kôm tau tonaj su.
- ⁴ Aêac lau tonec abe atenj mec to anam sakinj êndêj mêtêgenj.”
- ⁵ Lau samob, tanj sêkac tauj sa nanj, sêjô binj tonaj ñajam, tec sêjalij lau tonec ñai sa, ñac tenj kêkêj gêwiŋ ñajaŋa to Ñalau Dêbu ñ gêjam enj auc, nê ñaê Stepan, gêwiŋ Pilip agêc Prokoro ma Nikanor agêc Timon ma Parmena agêc Judanêj ñac lêjja tenj anjga Antiokia, nê ñaê Nikolaus.

⁶ Sêkêñ lau tonaj ñai sêkô aposolo lañðòñnêm ma teten mec to sêu lemenj gêsac êsêac.

⁷ Anôtôñ mêtê kêtû tapa e ñacsenjominêñ tonj anja Jerusalem kêtû kapôên, ma lau dabunwaga taêsam sêkêñ gêwiñ mêtê to sêsô ñalabu.

Sêkôc Stepan tøj

⁸ Moasinj to ñaclai gêjam Stepan auc ma gêgôm gêñsêga to gêñtalô kapôên lau sêlic.

⁹ Tec lau ñagêdô anja tonj, tanj sêsam êsêac sebe Libertini to Kurene ma Alesandrianja nanj, dêdi sa ma lau Kilikia to Asianja sêwiñ. Êsêac to Stepan ac sêpa tauñ kêtû mêtêña.

¹⁰ Eñ kêsôm biñ tokauc ma to Ñalau Dabun, tec êsêac sêku enj tulu atom.

¹¹ Amboac tonaj sêu biñ gêdêñ lau tenj jasêsôm gebe “Aêac anjô enj kêsôm biñ alôb-alôb kêpi Mose to Anôtô.”

¹² Sêgôm sêmoa e dêdac lau to laumata ma biñsutau sa, jasêkôc Stepan tøj ma sê enj dêdêñ laumata sêja.

¹³ Ma sêjalinj lau ñagêdô sa gebe sêñgôlinj biñ êpi enj gebe “Ñac tonec kêsôm biñ kêpi gamêñ dabun to Mosenê biñsu ñawaô.

¹⁴ Aêac anjô enj kêsôm gebe Jesu Nasaretña oc ensenj gamêñ tonec su, ma mêtê, tanj Mose kêkêñ gelom aêac nanj, enj oc ênam ôkwi.”

¹⁵ Laumata samob, tanj sêkac tauñ sa sêñgôñ nanj, matenj gê enj e sêlic lañðanô kêtôm anjela tenj nê.

7

Stepan gêjam mêtê

¹ Go ñac dabunjsêga kêsôm gebe “Bij tau amboac tônê me masi.”

² Tec Stepan kêsôm gebe

“O tamocac to ñoc lasitêwaac, anj ñoc biñ acgom. Gêmunjenj aêac abenji Abraham gêñgôñ Haran atomgenj, gêmoa Mesopotamiagenj e ñawasi ñatau Anôtô geoc tau lasê

³ ma kêsôm gêdêñ enj gebe ‘Ondec nêm gamêñ ênêc to nêm lau sêmoa ma ôna ðñgôñ gamêñ, tanj aê oc jatôc êndêñ aôm nanj.’

⁴ Tec enj gedec Kaldeanêñ gamêñ gêcña ma gêdi mênjgêñgôñ Haran. Gêmoa e tama gêmac êndu acgom, go Anôtô gêwê enj anja tonaj mênjgelom gamêñ tau tec galoc êmac anjôñ nec.

⁵ Gêdêñ tonaj ênê ñapalê masi, ma Anôtô kêkêñ enj gêwê kainj gamêñ ñagec atomanô, mago Anôtô gêjac matagenj gedenj enj gebe êkêñ gamêñ tonec êndêñ enj to nê wakuc, tanj sêjô enj su nanj.

⁶ Ma Anôtôñê biñ amboac tonec gebe ‘Nêm wakuc oc têtû lau jaba sêmoa lau tenj nêñ gamêñ, ma malacm oc sêkôninj êsêac têtû nêñ gêñôma to sejonj êsêac êtôm jala 400.’

⁷ Ma Anôtô kêsôm gêwiñ gebe ‘Lau tau, tanj sêkôninj êsêac têtû nêñ gêñôma nanj, aê oc jamêtôc êsêac. Tonaj su, go êsêac sêc sêmu mênjsênam sakinj aê anja gamêñ tau tonec.’

⁸ Anôtô kêmoinj poac sêsa ñapalêña gêdêñ Abraham gêwiñ, tec kêka Isak lasê ma kêsa enj gêdêñ ñabêc kêtû 8, ma Isak gêgôm gêdêñ Jakob, ma Jakob gêgôm gêdêñ aêac abenji 12 amboac tonanjenj.’

⁹ “Aêac abenji têtac sec gêdêñ Josep e sêkêñ enj gêdêñ lau sêjam ôli enj ma sêkôc enj sêja Aiguptu, mago Anôtô gêwiñ enj.

¹⁰ Tec kêjanjo enj su anja nê ñandanj samob to kêkêñ moasinj ma kauc mêtêña gêdêñ enj kêkô kinj Aiguptuña, Parao, lañðnêm. Ma Parao kêkêñ enj gêjam gôlinj Aiguptu to ênê gôlôac samob.

¹¹ Tôbôm kêsa Aiguptu to Kanaan ñagamêñ samob e sêñgôñ jageo ñanô ma tamenji têtap nêñ gêñ sêniñña sa atom.

¹² Jakob gêñô polom gêc Aiguptu ñawae, tec kêsakinj tamenji sêsêp sêja kêtû ñamata.

¹³ Sêmoa e sêsêp sêja kêtû luagêcña nanj, tec Josep gêwa tau sa gêdêñ têwai ma Parao gêñô Josep tau nê gôlôac ñam.

¹⁴ Go Josep kêkêñ biñ gêja ma kêkalem tama Jakob to nê gôlôac samob sêja. Ma lau tau têtôm 75.

¹⁵ Jakob tau kêsêp gêja e gêmac êndu anja Aiguptu, ma tamenji amboac tonaj.

¹⁶ Go sêkôc êsêac sêja Sikem ma sêsunj êsêac sêc sêô, tanj Abraham gêjam ôli ña silber tonj tenj gêdêñ Hamor latui anja Sikem nanj.

¹⁷ “Ñanoc sêwi gamêñ tau siñña, tanj Anôtô gêjac mata gêdêñ Abraham nanj, kêdabinj gebe êmbacnê, ma lau têtû taêsam e sêjam Aiguptu auc.

¹⁸ Sêmoa e kinj wakuc tenj, tanj gêjam kauc Josep nanj, gêjam gôlinj Aiguptu.

¹⁹ Ñac tonaj kêsau kêtîm aêacnêñ lau ma gejonj tamenji ma kêkac êsêac gebe sêwi nêñ gêñ dedec siñ palinj-palinjenj gebe sêmoa matenj jali atom.

²⁰ Gêdêñ ñasawa tonaj Mose têna kêkôc enj, ma Anôtô gêlic enj ñajam, tec agêc sêlôm enj sêmoa nêñ anulêlôm e ajôñ télêac.

²¹ Go sêwi enj siñ palinj-palinjenj e Parao latuo kêkôc enj sa jagêlôm enj kêtôm latu tenj.

22 Ma tédôñ Aiguptunêñ mêtê samob gêdêñ Mose, gêmoa e kêtü ñac ñajaña binj to kômña.

23 “Ñac tau gêmoa e në jala kêtü 40 su, go taê gêjam gebe ênac lasitêwai Israelña kêsî.

24 Gêlic ñac tenj kêlêsü ñac Israelña tenj, tec gêjam Israel tonanj kêsî ma gêjac ñac Aiguptunja nanj êndü kêtü kêlêsü ñac tonanjña.

25 Mose geboc lasitêwai sêjala Anôtô gebe ênam êsêac kêsî ya ey lêma, mago nêñ kauc kêsâ su atom.

26 Njâbêbêc lau ñagêdô sêsôm tauñ sêmoa e enj gêlic, tec gê wama êsêac ma kêsôm gebe ‘Lauac, amac lau ñam tagenj. Amboac ondoc tec abe angôm taôm kwalec nec.’

27 Ma ñac-kisa-môkêwaga tonanj kêtinj enj ma kêsôm gebe ‘Asa kêkêñ aôm kôtu aêacma gôlinjwaga to mêtôcwaga.

28 Oc gobe ônac aê êndü amboac nôgenj gôjac Aiguptu tau nanj me.’

29 Tec Mose gêc su kêtü binj tonanjña jakêtu ñac jaba gêñgônñ nom Midian e kêka ñapalê luagêc lasê anja tonanj.

30 “Jala 40 gêjaña gêwiñ, go anjela tenj geoc tau lasê gêdêñ enj anja gamêñ sawa lôc Sinaiña, kêsêp ja ñawaô, tanj kêsâ gamêñdani nanj ñalêlôm.

31 Mose gêlic gêñ tonanj e gêñac lêma ma kêtü gasuc gêja gebe êlic gêñ tau ñam acgom. Tec Apômtaunê awa tenj kêsâ gebe

32 ‘Tamaminêñ Anôtô, Abraham agêc Isak ma Jakob nêñ Anôtô aê.’ Tec Mose kêtênêp ma kêtêc tau e gebe êlic gêñ tau ñam atom.

33 Go Apômtau kêsôm gêdêñ enj gebe ‘Ôñgamboac atapa su anja amkainj gebe gamêñ, tanj kôkô nanj, gamêñ dabu ñ.

34 Aê galic sejonj ñoc lau anja Aiguptu e sêmoa jageo, ma ganjô nêñ tanj, tec kasêp gamêñ gebe janam êsêac kêsî. Amboac tonanj ômôênj, aê gabe jasakinj aôm êna Aiguptu.’

35 “Mose tau, tanj êsêac sêsa enj auc ma sêsôm gebe ‘Asa kêkêñ aôm kôtu gôlinjwaga to mêtôcwaga nanj,’ tec Anôtô kêsakinj enj kêtü gôlinjwaga to kêsîwaga. Enj kêkêñ anjela geoc tau lasê gêdêñ Mose anja gamêñdani gebe êpuc enj tônj.

36 Ñac tonanj kejonj êsêac sa ma gêgôm gêñsêga to gêñtalô anja gamêñ Aiguptu to anja Gwêckoc ma gamêñ sawa kêtôm jala 40.

37 Mose tau tec kêsôm gêdêñ Israelwaga gebe ‘Anôtô oc êñu amacnêñ propete tenj sa anja lasimi to tewemi nêñ êtôm aê.’

38 Ñac tagenj tonanj tec gêmoa gêwiñ gôlôac dabunj anja gamêñ sawa ma gêwiñ anjela, tanj kêsôm binj gêdêñ êsêac to tamenj anja lôc Sinai nanj, ma ñac tonanjgeñ tec binj mata jalinja gêdêñ enj gebe êndônj aêac.

39 “Mago aêac tamenj sebe tanjenj wamu enj atom. Êsêac sêmasuc enj to sêjam nêñ ñalêlôm ôkwi gêdêñ Aiguptu kêtiam.

40 Ma sêsôm gêdêñ Aron gebe ‘Ômansanj aêacma anôtôi gwam gebe sêwê aêacña, gebe Mose, tanj gêwê aêac anja Aiguptu amêñ nanj, aêac ajam kauc binj ondoc kêtap enj sa.’

41 Gêdêñ tonanj sêgôm nêñ bulimakao ñalatu ñakatu tenj ma sêkêñ da gêdêñ anôtô gwam tau to têtü samuc lemenj ñakôm.

42 Tec Anôtô gêjam dêmôê êsêac ma kêkêñ êsêac sêjam sakinj umbonj ñagêlônñ kêtôm teto gêc propetenêñ buku gebe

‘Amac lau Israelwaga, gêdêñ tanj amoa gamêñ sawa e jala 40 nanj, oc akêñ bôc to da gêdêñ aê me masi.

43 Amac abalanj gwam Moloknê bec to anôtô gwam Repan në utitalata ma agôm gêñ tau ñakatu abe atenj mec êpi.

Amboac tonanj aê jawê amac e naangônñ Babel ñamakenj ôñêña.’

44 “Aêac tamenj sêkôc lôm bec, tanj gêwa Anôtô gêmoa gêwiñ êsêacña sa nanj, sêmoa gamêñ sawa. Ac sêmasanj kêtôm ñadônñ, tanj Anôtô kêtôc gêdêñ Mose gêlic ma kêjatu enj gebe êñgômña nanj.

45 Tamenj sêbalanj lôm bec tonanj sêwiñ Josua sêja lau samuc nêñ gamêñ, tanj sêkôc su nanj. Anôtô tau gêmunj tamenj ma kêtinj lau samuc su, tec lôm bec kêkô gamêñ tonec e gêdêñ Dawidinê têm.

46 Anôtô gêlic Dawid ñajam, tec ñac tau ketenj gebe êtap gamêñ tenj sa ma êsunj Jakobnê Anôtônê andu tenj sa êkô.

47 Mago gêc e Salomo kêkwê Anôtônê andu tau.

48 Tagenj Lôlôc Njatau oc êñgônñ andu, tanj sêgôm ña lemenj nanj atom, êtôm propete kêsôm gebe

49 ‘Undambê kêtü ñoc lêpônñ ma nom kêtü ockainj ñakadembonñ.

Apômtau kêsôm gebe

Amac abe akwê aêñoc andu amboac ondoc,

me ñoc gamêñ, tañ jañgôn tekoc saki êsanja nan, oc ênêc ondod.

⁵⁰ Amac abe gêñ totau-totau samob tonañ ñai tauc lemoc gajam kauc me.'

⁵¹ "Ojæ amac, gêsômhtëkwa ñatorñ ma nêñ ñalêlôm to tañjamsuñ ñadani atôm lau samuc. Amac akô Ñalau Dabuñ auc ñapan atôm tamemi tec amoa.

⁵² Propete ondod teñ amac tamemi sêjanda enj atom. Ma êsêac sêjac lau, tañ andanğer seoc biñ lasê kwananğer gebe ñac gêdêñ oc êmêñ nan êndugac.

⁵³ Amac lau tau tonec tec êkêc biñsu anğa anjelanêñ, mago amasan kêtü tônia atom."

Têtuc Stepan ña poc êndu

⁵⁴ Lau sêñô biñ tonañ e gêli nêñ ñalêlôm sa secanô ma sêmôê lunğur enj.

⁵⁵ Ma Ñalau Dabuñ gêjam Stepan auc e mata gedec undambê, gêlic Anôtônê ñawasi ma gêlic Jesu kêkô Anôtônê anônia.

⁵⁶ Tec kêsôm gebe "Op, aê galic undambê gêña ma Ñamalacné Latu kêkô Anôtônê anôniağoc."

⁵⁷ Lau tonañ sêwakic e sêbôc tañjamsuñ auc ma gulunğ tagen sêja sêgi enj auc.

⁵⁸ Ma têtin enj kêsä malacmagê gêja sebe têtuc enj ña poc êndu. Tec lau biñmôkê sêkôc nêñ ñakwê su ma sêkêñ jatetoc gêc ñac matac teñ, nê ñaê Saulu, akaiñña.

⁵⁹ Êsêac têtuc Stepan ña poc sêmoa ma keten mec gebe "Apômtau Jesu, ôkôc ñoc ñalau sa."

⁶⁰ Enj kêpônia aduc ma gêmôêc ña awa kapônia gebe "Apômtau, ôê êsêacnêñ sec tônia atom." Kêsôm tonañ su ma gêmâc êndu.

8

1 Saulu gêlic êsêac sesen Stepan su e gêjac mataanô ñajam.

Saulu kêlêsü gôloac dabuñ

Gêdêñ ñasawa tonañ lau sêlêsü gôloac dabuñ Jerusalemña kêlêlêc. Sêgôm e lau samob sêc êlin-êlin têtôm Judaia to Samaria ñagamênğen sêja. Aposolo taunğen tec sêmoa.

² Ma lau mansañ ñagêdô sêsuñ Stepan ma têtan tañjiba ñanô kêpi enj.

³ Saulu kêpi gôloac dabuñ nêñ andu kêtômgen ma gê lauo to ñac jakêkêñ êsêac sêsô kapoacwalô sêja, gêgôm e gesen gôloac dabuñ êlin-êlin.

Mête kêtü tapa anğa Samaria

⁴ Êsêac tañ sêc êlin-êlin kêtôm gamênğen sêja nan, jasêsôm ñawae ñajam lasê.

⁵ Ma Pilip tec kêsêp malac Samarianña jagêjam mête êsêac kêpi Kilisi.

⁶ Lau taêsam sêñô Pilipnê biñ to sêlic gêñtalô, tañ enj gêgôm nan, e sêkêñ tañen enj totêntac tagen,

⁷ gebe lau taêsam tonjalau ñatêmui sêmoa, nan ñalau tau sêwakic ma sêsa anğa êsêacnêñ sêja, ma ñatêkwa kêtü golonğ to magin kêsü taêsam ôlinğ ñajam kêsä.

⁸ Ma lau, tañ sêngônğ malac tonañ nan, têtac ñajam samucgen.

⁹ Ma ñac mecwaga teñ, nê ñaê Simon, gêngônğ malac tonañ, nan gêmunğen gêgôm mectomanğ e gêjac lau Samarianña nêñ Iênô auc ma gêboä tau gebe enj ñac tonğlai kain teñ.

¹⁰ Tec lau sauñ to lau kapônia samob sêkêñ tañen enj ma sêsôm gebe "Anôtônê ñaclai, tañ sêsam gebe kapônia nan, oc ñac tau tonañ."

¹¹ Êsêac sêkêñ tañen enj gebe enj gêjac êsêacnêñ Iênô auc ña nê mecgen e ñasawa ec baliñ su.

¹² Ma Pilip kêsôm ñawae ñajam Anôtônê gamênğ to Jesu Kilisi nê ñaêña lasê e lauo to ñac sêkêñ gêwiñ ma sêlinğ sanğu.

¹³ Go Simon tau kêkêñ gêwiñ amboac tonañ e gêlinğ sanğu ma kêsap Pilip tônia. Enj gêlic gêñtalô to gêñsêga kapônia e gêjac ênê Iênô auc.

¹⁴ Aposolo tañ sêngônğ Jerusalem ñan, sêñô ñawae gebe lau Samarianña sêkôc Anôtônê mête sa, tec sêsakinğ Petere agêc Joanğ dêdêñ êsêac sêja.

¹⁵ Ñaclagêc tonañ sêsêp sêja, go tetenğ mec kêtü lau taunğa gebe Ñalau Dabuñ êpi êsêac,

¹⁶ gebe Ñalau Dabuñ kêpi êsêacnêñ teñ atom tagenğ, ac sêlinğ busanğu ñaômagenğ kêpi Apômtau Jesu nê ñaê.

¹⁷ Tec aposolo luagêc sêkêñ lemenğ gêsac êsêac acgom, go Ñalau Dabuñ gelom êsêac.

¹⁸ Simon gêlic aposolo sêkêñ lemenğ gêsac lau, ma Ñalau Dabuñ gelom êsêac, tec kejonğ awa gêdêñ êsêagêc gêja

¹⁹ ma kêsôm gebe "Akênğ ñaclai tonañ êndênğ aê amboac tonanğenğ. Aê embe jakêñ lemoc ênsac ñac teñ, go Anôtô êkêñ Ñalau Dabuñ êndênğ enj."

²⁰ Tec Petere kêsôm gêdêñ enj gebe "Aôm ônanğa tonêm awagenğ. Aôm gobe ônam ôli Anôtônê moasiñ ña awa me.

²¹ Aôm gôwê kainğ kôm tonec ñagec atomanô, gebe Anôtô gêlic aômñêm ñalêlôm geogenğ.

²² Amboac tonañ ônam taôm ôkwi anğa nêñ geo tonañ ma oterğ Apômtau, moae êsuc biñ geo, tañ gêc nêñ ñalêlôm nanğ ôkwi.

²³ Aê galic nêñ geo kêtôm ñaikisi ñamakic gêjam aôm auc to sec ñalêpoa gêsô aôm tônia."

²⁴ Go Simon gêjô enj awa gebe “Amagêc taôm atenj mec êndênj Apômtau anam aê aoc gebe binj, tanj agêc asôm nanj, njatenj êtap aê sa atom.”

²⁵ Njaglagêc tau sêsôm to sêwa Apômtaunê binj sa su, go sêmu sêja Jerusalem ma sêsôm njawae njajam lasê anja Samarianênj malac gwalêkinj gêwinj.

Pilip agêc gejobwagasêga Aitiopiaña

²⁶ Apômtaunê anjela tenj kêsôm gêdênj Pilip gebe “Ôndi ma ôsêlênj êndênj oc êkô njaluj ôsa intêna, tanj anja Jerusalem kêsêp Gasarja gêja nanj. “Intêna tau kêsêp gamênj sawa.

²⁷ Tec enj gêdi gêja. Ma njac Aitiopiaña tenj, lau Aitiopiaña nênj kwin Kandake nê gejobwagasêga, nanj kwin kékênj enj gejob ênê waba samob nanj, jaketenj mec anja Jerusalem.

²⁸ Enj gêmu gêja nê gamênj ma kêsam propete Jesaia nê binj gênggônj nê kareta njaô.

²⁹ Go Njalau Dabunj kêsôm gêdênj Pilip gebe “Ôtu gasuc nawê kareta tônê tônj.”

³⁰ Tec Pilip kêlêti kêdaguc gêja e gêngô enj kêsam propete Jesaia nê binj ma kêtû kênac gebe “Binj tanj kôsam nanj, kôjala njam me masi.”

³¹ Ma njac tau kêsôm gebe “Embe njac tenj êtôc intêna êndênj aê atom, oc jajala amboac ondod.” Go ketenj Pilip gebe êpi naênggônj êwinj enj.

³² Ma binj tau, tanj njac tau kêsam nanj, tonec gebe

“Sejonj enj amboac domba, nanj sebe sêmbucnja ma amboac domba njalatu, tanj sebe sêkapinj njâôlilu nanj, mago kêtanj atom.

³³ Gêdênj tanj sêkôninj enj nanj, sêmêtôc enj kêtôm njagôlinj atom.

Asa kêtôm gebe ênac ênê wakuc nênj minj. Oc masi, gebe sesenj enj su anja nom.”

³⁴ Go gejobwagasêga tau kêsôm gêdênj Pilip gebe “Aê jatenj aôm ôwa sa acgom. Propete kêsôm binj tau kêpi asa. Kêsôm kêpi tau me kêpi njac tenj.”

³⁵ Tec Pilip gêôc awa sa gêjac m nê mêtê njac propetenê njalô tonanj ma kêsôm Jesunê njawae njajam lasê gêdênj enj.

³⁶ Agêcnênj kareta kêsêlênj e jasêô lasê bu tenj ma gejobwagasêga tau kêsôm gebe “Kec, bu tec kêpoac. Asagenj êkô aênoc busanju auc.” [

³⁷ Go Pilip kêsôm gêdênj enj gebe “Aôm embe ôkênj êwinj tonênj njalêlôm samucgenj, go dangôm.” Ma enj gêjô Pilip awa gebe “Aê kakênj gêwinj Jesu Kilisi enj Anôtônê Latu.”]

³⁸ Go enj kêtatu gebe kareta êkô, ma Pilip agêc gejobwagasêga sêsêp bu jasêkô, go Pilip kêsagu enj.

³⁹ Agêc anja bu sêpi sêmênj e Apômtaunê Njalau kêkôc Pilip su, ma gejobwagasêga gêlic enj kêtiam atom ma gêc totêtac njajamgenj gêja.

⁴⁰ Pilip jagêô lasê Asoto, go kêsôm njawae njajam lasê gêjac laoc malac samob e jagêô lasê Kaisarea.

9

Jesu gêjam Saulu ôkwi

¹ Saulu tau nê njalêlôm gegenj enj sa e gêjô Apômtaunê njacsenjomi njac binj ma gebe ênac êsêac êndu. Enj gêdênj dabunjsêga gêja

² ma ketenj enj gebe êkênj papia êwa enj sanja êndênj lau Damaskus nênj Iômmôke gebe Saulu embe êtap lau njagêdô, nanj sêkênj gêwinj Jesunê mêtê nanj sa, oc ênsô êsêac awê ma njac tônj ma ejonj êsêac sêna Jerusalem.

³ Enj kêsêlênj gêmoe e kêdabinj Damaskus ma sep tagenj ja tenj anja undambê kêpô enj gêjam aucgenj

⁴ e gêtu tau jagêc nom ma gêngô awa tenj, tanj kêsôm gêdênj enj gebe “Saulu, Saulu, asagenj kôjanda aê.”

⁵ Ma enj kêsôm gebe “Apômtau, aôm asa.” Go njac tau kêsôm gebe “Aê Jesu tec kôjanda aê.

⁶ Mago galoc aôm ôndi ôsa malac ôna, go sêsôm binj, tanj gêjac aôm njawae nanj. Iasê êndênj aôm.”

⁷ Ma lau, gênj sêwinj enj nanj, sênjô binj tau, mago sêlic njamalac tenj atom, tec sêjam tauj tónjenj sêkô.

⁸ Saulu gêdi anja nom ma mata gêlac e gêlic gamênj atom. Tec êsêac sêkam enj ma sêwê enjenj sêja Damaskus.

⁹ Enj gênggônj tonanj gêlic gamênj atom kêtôm bôc télêac ma genj to gênôm gênj atom.

¹⁰ Ma njacsenjom tenj gênggônj Damaskus, nê njac Anania, nanj Apômtau gêgôm ênê katu kainj tenj kêsâ ma kêsôm gêdênj enj gebe “Anania,” e njac tau kêsôm gebe “Apômtau, aê tec gamoa.”

¹¹ Go Apômtau kêsôm gêdênj enj gebe “Ôndi ma ôsa intêna, tanj sêsam sebe intêna solop nanj, ôna ma ôtu kênac njac, tanj sêsam enj sebe Saulu Tarsusnja nanj, anja Judanê andu, gebe enj ketenj mec

¹² ma gêlic ñac tenj, nê ñaê Anania, jakêkêñ lêma gêsac enj gebe mata êlêc êtiam."

¹³ Go Anania gêjô enj awa gebe "Apômtau, aê ganjô lau taêsam sêsôm gebe ñac tonanj gêgôm aômniêm lau dabunj, tanj sêngôñ Jerusalem nanj, sec elêmê.

¹⁴ Ma sêsôm gebe kêkôc ñaclai anja lau dabunjsêga nêñ gebe ênsô lau samob, tanj awenj gêjac aômniêm ñaê nanj tôñ."

¹⁵ Tec Apômtau kêsôm gêdêñ enj gebe "Ôna, ñac tau tônê tê gajac dabinj enj su gebe ejonj ñoc ñaê êndêñ lau samuc to kinj ma Israel latunj êna.

¹⁶ Gebe aê tauc jatôc gêñwapac, tanj enj êôc êtu ñoc ñaêña nanj, êndêñ enj."

¹⁷ Tec Anania gêdi gêja e jakêpi andu tau, go kêkêñ lêma gêsac enj ma kêsôm gebe "Lasicenec Saulu, Apômtau Jesu, tanj geoc tau lasê gêdêñ aôm anja intêna, tanj kôsa gômôêñ nanj, kêsakinj aê tec gamêñ gebe matamanô êpoa lasê êtiam ma Nalau Dabunj ênam aôm auc."

¹⁸ Ma gaôgeñ gêñ, tanj gêsanj Saulu mataanô auc nanj, kêsêlô amboac i ñagala e gêbacnê ma gêlic gamêñ kêtiam. Go gêdi sa e gêlinj sanju

¹⁹ ma genj gêñ têkwa saki kêsa kêtiam.

Saulu gêjam mêtê anja Damasku

Bêc ñagêdô Saulu gêwinj ñacsenjomi gêmoa Damaskus.

²⁰ E gacgenj gêjam mêtê kêpi Jesu anja Judanenj lôm gebe ñac tau tonanj Anôtônê Latu.

²¹ Ma lau samob, tanj sêñjô ênê bi ñ tonanj nanj, sêñac lemenj ma sêsôm gebe "Ñac tau, tanj gesenj êsêac, tanj awenj gêjac ñaê tônê anja Jerusalem nanj, ñac tau tonec me masi. Enj gêmêñ gebe ênsô êsêac anja tonecña tôñ êwinj ma ejonj êsêac sêndêñ lau dabunjsêga sêna atom me."

²² Ma Saulu gêwa sa ñajanja kêlêlêc gebe Jesu tonec enj Kilisi tau. Kêsôm binj amboac tonanj tec gêgôm lau Juda, tanj sêngôñ Damaskus nanj, nêñ kauc kêñsônj e tonjoma.

Saulu gêc Judawaga su

²³ Bêc ñagêdô gêjanja acgom, go Judawaga sêkic ênê binj gebe sênac enj êndu.

²⁴ Binj tau ñapuc kêsa gêdêñ Saulu. Ac sêkêñ lau sejop malac ñacagêdô gêwinj kêtôm bêc to gelenjenj gebe sênac enj êndu.

²⁵ Tec Saulunê ñacsenjomi sêkôc enj gêdêñ gêbêc jasêkêñ enj kêsêp sêm, tanj sêwa amboac talu nanj, ma sêlêwanj enj kêsêp tunjôm ñadêmôê gêja.

Saulu gêmoa Jerusalem

²⁶ Gêja e gêo lasê Jerusalem jakêsaê gebe êsap ñacsenjomi tôñña. Tec gêgôm elêmê gebe samob têtêc enj, sêkêñ gêwinj gebe Jesunê ñacsenjom tenj enj atom.

²⁷ Tec Barnba gêjam enj sa ma gêwê enj agêc dêdêñ aposolo sêja. Enj gêjac m inj binj Saulu gêlic Apômtau anja intêna ma Jesu kêsôm binj gêdêñ enja. Ma gêjac minj gêwinj gebe Saulu kêsôm Jesunê ñaê lasê gêmoa awêgenj anja Damaskus.

²⁸ Go Saulu gêmoa-gêmoa gêwinj êsêac anja Jerusalem ma kêsôm Apômtaunê ñaê lasê gêmoa awêgenj.

²⁹ Enj gêjam binjalôm gêwinj lau Juda, tanj sêsôm binj Helen nanj, e sêpê taunj kêtû mêtêña. Tec êsêac sebe sêkam enj tôñ ma sênac enj êndu.

³⁰ Lasitêwai sêñjô binj tonanj ñawae ma sêkêñ enj kêsêp Kaisarea gêja acgom, go sêsakinj enj anja tonanj gêja Tarsus.

³¹ Gêdêñ ñasawa tonanj gôlôac dabunj anja Judaia to Galilaia ma Samaria ñagamêñ samob sêngôñ towamag-enj. Lau tau sêsa nêñ lêñ totêtêc Apômtaugenj ma Nalau Dabunj kêpuc êsêac tôñ to gêjac lênsônj êsêac e têtû taêsam.

Aenea ôli ñajam kêsa

³² Petere kêsêlêñ-kêsêlêñ gêmoa e jagêo lasê Anôtônê lau, tanj sêngôñ Luda nanj.

³³ Go kêtap ñac tenj anja tonanj sa, nê ñaê Aenea, tanj nê ñatêkwa kêtû golonj ma gêcgenj kêtôm jala 8.

³⁴ Tec Petere kêsôm gêdêñ enj gebe "Aenea, Jesu Kilisi gêgôm aôm ñajam kêsa, ôndi sa ma ôlunj nêñ mê sa," e enj gêdi sa gulunj tagenj.

³⁵ Lau Luda to Saron samob, tanj sêlic ñac tau nanj, sêjam taunj ôkwi dêdêñ Apômtau.

Tabita mata jali kêsa kêtiam

³⁶ Awê tenj gêngônj Jope, nê ñaê Tabita, tanam ôkwi gebe Mojawa, nanj kêkêñ gêwinj Jesu. Enj gêjam lau sa ña kolenj tokainj-tokainj to kêmoasinj êsêac ñanô.

³⁷ Gêdêñ ñasawa tonanj gêmac gêgôm enj gêc e gêmac êndu. Go sêmasanj ênê ñawêlêlanj ma tetoc gêc andu ñadenj tenj.

³⁸ ñacsenjomi sêñjô Petere gêmoa Luda, tanj gêc Jope ñagala nanj ñawae, tec sêsakinj ñac luagêc jatetenj enj gebe "Ôndêñ aêac ômôêñ sebenjmanj."

³⁹ Petere gēdi ma gēwiŋ êsêagêc sēja. Ac sêô lasê su acgom, go sêwê Petere sêpi andu tau ŋadenj tonanj sēja. Ma awêtuc samob dêdêj enj sēja e têtôc obo to ŋakwê, tanj Tabita gēŋgôj gēwiŋ êsêac ma kêsi nanj, gêdêj enj ma têtanj.

⁴⁰ Tec Petere kêmasuc êsêac samob sêsa sēja, go kêpôj aduc ketenj mec. Tônanj su, go kêkac tau ôkwi gêdêj ŋacmatê ma kêsôm gebe “Tabita, ôndi sa.” Ma awê tau mata gêlac e gêlic Petere ma gēdi gēŋgôj.

⁴¹ Go Petere gêsuj lêma jakekam enj sa ma gêmôêc Anôtônê lau to awêtuc mênkêtoêc awê tau gêdêj êsêac gebe mata jali kêsa su.

⁴² Lau Jope samob sêŋô binj tonanj ŋawae ma taêsam sêkêj gēwiŋ Apômtau.

⁴³ Ma Petere gêmoa Jope gēŋgôj gēwiŋ ŋac kêmasanj bôc ŋaôlicŋa tenj, nê ŋaê Simon, ŋasawa ec baliŋ.

10

Petere agêc Korneli

¹ Ŋac tenj gēŋgôj Kaisarea, nê ŋaê Korneli. Ŋac tonanj kêtû sinjwaga tonj tenj, tanj sêsam êsêac sebe “Tonjitalianja” nanj, nêj kapitali.

² Enj to nê gôlôac samob lau ŋajam têtêc Anôtô, ma enj kêmoasinj lau Juda ŋapep to ketenj mec gêdêj Anôtô gedenj tôngeŋ.

³ Gêdêj ocmata ŋac tonanj katu gêlic Anôtônê anjela tenj katôgeŋ gêdêj enj jakêsôm gêdêj enj gebe “Korneli.”

⁴ Korneli kêtakê e mata gê enj ma kêsôm gebe “Apômtau, binj amboac ondod.” Go anjela kêsôm gêdêj enj gebe “Nêm mec to nêm moasinj kêpi gêdêj Anôtô jataê gêjam gêmoa.

⁵ Amboac tonanj galoc ôkêj lau sêna Jope nasêkôc Simon tenj, tanj sêsam enj sebe Petere nanj sêmêj.

⁶ Ŋac tau kêtû ŋaclej jagêŋgôj gēwiŋ Simon tenj, tanj kêmasanj bôc ŋaôlic nanj, nê andu kêkô gwêctaligenj.”

⁷ Anjela kêsôm binj gêdêj enj su ma gêc gēja acgom, gocgo Korneli gêmôêc nê sakinjwaga luagêc ma sinjwaga tenj. Ŋac tau kêtêc Anôtô ma gêjam sakinj Korneli ŋapep.

⁸ Korneli gêjac minj binj samob gêdêj êsêac ma kêsakinj êsêac sēja Jope.

⁹ Lau tonanj sêsêlêj sêmoa e ŋagelej, go jatêdabinj malac. Gêdêj tonanj Petere kêpi andu tau ŋadenj ŋaôŋa gebe etenj mec, ma oc kêkô ŋaluj.

¹⁰ Gêmoa e mo gêjô enj ma gebe êniŋ gêj. Tec sêmasanj ênê gêj sêmoa ma katu kainj tenj kêsa

¹¹ e gêlic undambê gēja ma sêlêwanj gêj tenj amboac obo kapôêj sêmoatinj ŋalêsu aclê ma sêlêwanj kêsêp nom gêmêj.

¹² Ma bôc nomŋa kainj tenj-kainj tenj to gêj, tanj kêkêjgeŋ nanj, ma moc umbonj ŋalabuŋa sêsêp jasêmoa ŋaiêlôm.

¹³ Go awa tenj gêdêj enj gebe “Petere, ôndi sa, ômbuc ma ôniŋ.”

¹⁴ Tec Petere kêsôm gebe “Apômtau, masigoc, gêj sec to alôb-alôb amboac tonanj aê gaenj tenj su atomanô.”

¹⁵ Go awa tau kêsa kêtiam kêtû dim luagêc gebe “Gêj tanj Anôtô kêmasanj kêtû selec nanj, ômbu gebe alôb-alôb atom.”

¹⁶ Binj tonanj kêsa kêtû dim têlêac su, go gaôgeŋ obo tau gegeŋ tau sa kêpi undambê gēja kêtiam.

¹⁷ Petere taê gêjam gêj, tanj gêlic nanj, ŋam jakêsa-jakêsa gêmoa ma lau, tanj Korneli kêsakinj êsêac nanj, têtû kênac Simonnê andu gêdêj lau e têtap sa mênjêkô ŋasacgêdô.

¹⁸ Lau tau sêmôêc têtû kênac gebe “Simon, tanj sêsam enj sebe Petere nanj, kêtû ŋaclej mênjêŋgôj tonec me masi.”

¹⁹ Petere taê gêjam gêj, tanj gêlic nanj, ŋam gēŋgôj, ma Ŋalau Dabuj kêsôm gêdêj enj gebe “Ôlic acgom, lau têlêac mênjtêtû kênac aôm sêkô.

²⁰ Ôndi ôsêp ma ôwiŋ êsêac, taêm ênam naêsa-naêsa atom, gebe aê tauc kasakinj êsêac tec sêmêj.”

²¹ Tec Petere kêsêp jakêsôm gêdêj êsêac gebe “Aô, ŋac tanj asôm nanj, aê tau tonec. Ac amêj kêtû binj ondodŋa.”

²² Lau tau sêsôm gebe “Kapitali Korneli, ŋac gêdêj, tanj kêtêc Anôtô nanj, ma Judawaga sêlic enj ŋac mansanj, ŋac tau tônê anjela dabuj tenj mênjêkêsôm binj gêdêj enj gebe êkêj lau mênjêkôc aôm ôna ênê andu ma êŋô binj anjga aômnêm.”

²³ Tec Petere kêmasanj binj gêdêj êsêac sêsô nê andu ŋalêlôm sēja ma kêkêj gêj êsêac senj.

Ŋagelej enj gēdi gēwiŋ êsêac sēja ma lasitêwai ŋagêdô anjga Jope dêdi sêwiŋ enj.

²⁴ Ŋagelej, go jasêô lasê Kaisarea. Korneli kêkalem nê lasitêwai to nê tawanj sa kwananjenj, ma sêŋj êsêac sêmoa.

²⁵ Gêdêj tanj Petere kêsô gêja nanj, Korneli kêpuc enj tîntînj kêsâ gêmêj e gêu tau gêc enj akainja ma ketoc enj sa.

²⁶ Tec Petere kêkam enj sa ma kêsôm gebe “Ôndi sa, aê ñamalac amboac tonanj.”

²⁷ Sêjam binjalôm sêwiñ tauñ sêsô sêja e gêlic lau taêsam sêcac tauñ sa,

²⁸ ma kêsôm gêdêj êsêac gebe “Amac alicgac gebe binjsu gêjac jao gebe Judawaga têtû ñacleñ me sêngôj sêwiñ tentenjatû tenj atom. Mago Anôtô kêtôc gêdêj aê gebe jambu ñamalac tenj gebe sec to ñatêmui atomanô.

²⁹ Kêtu tonanña aê ganô amacnêm môêc tec gadec atom, gadi gamêj. Ma galoc jatû kênac amac gebe amôêc aê kêtû asagenja.”

³⁰ Tec Korneli kêsôm gebe “Gêdêj ocmata tenj aê katenj mec gamoa ñoc andu e galic ñac tenj tonjakwê ñaôsicôsic mênjkêkô aê lanjôcnêm, galoc ñabêc aclê gêjanja su.

³¹ Ma ñac tau kêsôm gebe ‘Korneli, Anôtô gêjô aômnêm mec ma taê gêjam nêm moasinjac.

³² Amboac tonanj ôsakinj lau sêna Jope nasêkôc Simon, tanj sêsam enj sebe Petere nanj êmêj. Ñac tau kêtû ñacleñ gêngôj Simon, tanj kêmasanj bôc ñaôlic nanj nê andu, tanj kêkô gwêctali nanj.”

³³ Tec kakêj lau ñagaôgenj dêdêj aôm sêwac ma aôm gôgôm ñajam gebe gômôêj. Aêac samob, tec amoa Anôtô lanjônêm nec, abe anjô binj samob, tanj Apômtau kêsakinj aôm nanj.”

Petere gêjam mêtê gêmoa Kornelinê andu

³⁴ Go Petere gêoc awa sa ma kêsôm gebe “Galoc aê kajala binjanôgenj gebe Anôtô kêpuc openj lau tenj atom.

³⁵ Lau samuc samob nêj tenj embe êtêc enj ma êngôm gêj êndêngenj, nanj oc êlic enj ñajam.

³⁶ Amac anjô binj, tanj Anôtô kêsakinj gêdêj lau Israel. Enj kêsôm ñawae ñajam lasê kêpi Jesu Kilisi gê wama. Ñac tau kêtû samob nêj Apômtau.

³⁷⁻³⁸ Amac ajala binj tau, tanj gêjam Judaia samucgenj auc nanjac. Ma binj tau tonec gebe Anôtô genj oso Jesu anja Nasaret ña Ñalau Dabun to ñaclai. Ma binj tau gêjac m anja Galilaia gêdêj Joanj gêjam mêtê kêpi busanju su acgom, go Jesu gêjac laoc gamêngenj jakêmoasinj lau to gêgôm lau, tanj Sadanj kêkôninj êsêac tînj nanj, ôlinj ñajam kêsâ. Gêgôm gêj tonanj gebe Anôtô gêwiñ enj.

³⁹ Ma aêac alic gêj samob, tanj gêgôm anja Judanêj gamêj to Jerusalem nanj, tec awa sa. Ñac tonanj êsêac sêkêj enj genjkaleñ ka ma sêjac enj êndu.

⁴⁰ Ñac tau tonanj Anôtô gêju enj sa gêdêj bêc kêtû télêac ma kêkêj enj geoc tau lasê.

⁴¹ Geoc tau lasê gêdêj lau samob atom, gêdêj aêacgenj, tec Anôtô kêjalinj aêac sa kwananjenj gebe awa ênê binj sa nec. Enj gêdi sa anja ñacmatênêj ma aêac tec aenj to anôm gêj awiñ enj.

⁴² Go enj kêjatu aêac gebe anam mêtê lau to awa sa gebe Anôtô kêjalinj enj sa kêtû lau materj jali to ñacmatê nêj mêtôcwaga.

⁴³ Propete samob sêwa enj ñam sa gebe Anôtô êsuc lau pebenj, tanj sêkêj gêwiñ enj nanj, nêj sec ôkwî êtu ênê ñaêja.”

Anôtô kêkêj Ñalau Dabun gêdêj lau samuc

⁴⁴ Petere kêsôm binj tonanj gêmoa ma Ñalau Dabun mênjkêpi êsêac samob, tanj sêjô binj semoa nanj.

⁴⁵ Ma Judawaga ñanô, tanj sêkêj gêwiñ ma sêwiñ Petere nanj, sê taênj gebe Anôtô kêkêc nê Ñalau Dabun kêpi lau samuc gêwiñ,

⁴⁶ gebe sêjô êsêac sêjam lau ñagêdô awenj ma sêlambinj Anôtô. Go Petere kêsôm gebe

⁴⁷ “Ñalau Dabun kêpi lau tonec kêtôm kêpi aêac. Asa oc ênac jao gebe sêlinj sanganj atom.”

⁴⁸ Go kêsôm sêsagu êsêac sêjam Jesu Kilisi lanjô. Ma lau tau teterj Petere gebe êngôj êwiñ êsêac bêc ñagêdô acgom. * Judawaga sêkêj gêwiñ gebe gêj dêmôêña êtôm gebe êngôm nêj ñalêlôm êtu sec, tec senj palinj-paligenj atom, senj gêj, tanj Mosenê binjsu gêwa sa gebe gêj selec nanjenj.

11

Petere gêjac minj gedenj gôlôac Jerusalemja

¹ Aposolo to lasitêwai, tanj sêngôj Judaia nanj, sêjô lau samuc sêkôc Anôtônê mêtê sa ñawae.

² Petere kêpi Jerusalem gêja, tec lau Juda ñanô ñagêdô sêsôm enj gebe

³ “Aôm kôpi lau samuc nêj andu to goenj gêj gôngôj gôwiñ êsêacgoc.”

⁴ Tec Petere gêoc awa sa ma gêwa binj tau sa tomalagenj gêdêj êsêac gebe

⁵ “Aê katenj mec ganjônj malac Jope e katuc kainj tenj kêsâ ma galic gêj tenj amboac obo kapôêj sêmoatinj ñalêsu aclê tînj kêsêp anja undambê gêdêj aê gêmêj.

⁶ Aê gaôc kêniñ e galic bôc nomja kainj tenj-kainj tenj, bôclai ma gêj kêkêjña to moc umbonj ñalabuñja.

* 10:48: Judawaganen binj têtû selecña ñagêdo gêc Mat 15:2.

⁷ Ma ganō awa tenj kesa gédênj aê gebe 'Petere, ôndi sa, ômbuc ma ôniñ.'

⁸ Go kasôm gebe 'Apômtau, masigoc, gêñ sec to alôb-alôb amboac tonanj aocsunj gêjam kauc samuc.'

⁹ Go awa tau anja undambê gêjô aê aoc kêtü dim luagêc gebe 'Gêñ tanj Anôtô kemasanj kêtü selec nanj, ômbu gebe alôb-alôb atom.'

¹⁰ Ganō binj tonanj e kêtü dim têlêac, go gêñ samob tonanj ñai kêpi undambê gêja kêtiam.

¹¹ Ma gaôgenj galic lau têlêac, tanj sêsakinj anja Kaisarea dêdêñ aê mênjsêô lasê andu, tanj ganjôñ nanj.

¹² Ma Njalau Dabunj kêsôm gédênj aê gebe 'Ôwiñ êsêac taêm ênam binj naêsanaêsa atom.' Tec gawinj lasitêwai 6 tecenec e api ñac tau në andu.

¹³ Go ñac tau gêjac minj gédênj aêac gebe gêlic anjela tenj kékô ênê andu ma kêsôm gédênj enj gebe 'Ôsakinj lau sêna Jope ma sêkôc Simon, tanj sêsam enj sebe Petere nanj sêmêñ.

¹⁴ ñac tau êsôm binj, tanj ênam aôm to nêñm gôlôac samob kêsî nanj, êndênj aôm.'

¹⁵ Aê gocgo gajac m ñoc binj gamoa ma Njalau Dabunj kêpi êsêac amboac gêmunjenj kêpi aêac.

¹⁶ Tec aê taêc gêjam Apômtaunê binj, nanj kêsôm gebe 'Joan kêsagu amac ña bu, mago amac oc alinj Njalau Dabunj êtu nêñm sanju nanj.'

¹⁷ Êsêac sêkênj gêwiñ Apômtau Jesu Kilisi e Anôtô kêmoasi ñ êsêac amboac kêmoasiñ aêacgenj. Ma aê asa gebe jakô Anôtô auc."

¹⁸ Lau tau sêñô binj tonanj e sêjam tanj tônj. Ac sêlambinj Anôtô ma sêsôm gebe "Anôtô gêjam lau samuc ôkwi, gebe sêngônj matenj jalî sêwiñ amboac tonanjgenj."

Gôlôac Antiokianja

¹⁹ Sêjac Stepan su acgom, go gêñwapac, tanj kêdaguc nanj, gêjam gôlôac salinj-salinj. Êsêac sêc sêjac laoc gamênjenj e jasêô lasê Poinike to Kupro ma Antiokia ma sêsôm mêtê gédênj lau tenj atom, sêsôm gédênj Judawagenj.

²⁰ Go nêñ lau ñagêdô dêdi anja Kupro to Kurene jasêô lasê Antiokia. Anja tonanj sêsôm Apômtau Jesu në ñawae ñajam lasê gédênj lau Helen gêwiñ.

²¹ Apômtau lêma gêwiñ êsêac e lau taêsam sêkênj gêwiñ ma sêjam taurj ôkwi dêdêñ Apômtau sêja.

²² Gôlôac dabunj Jerusalemja sêñô binj, tanj êsêac sêgôm nanj, ñawae ma sêsakinj Bamaba gêja Antiokia.

²³ Kêsêlênj jagêô lasê e gêlic Anôtô kêmoasiñ lau tonanj ñanô, tec têtac ñajam ma gêlênj binj êsêac samob gebe nêñ ñalêlôm taênj ênam Apômtaugenj ma sêsap enj tônj ñapanj.

²⁴ Enj tau ñac ñajam ma Njalau Dabunj gêjam enj auc to kékênj gêwiñ ñajanja, tec gêjam lau taêsam ôkwi e sêkênj gêwiñ Apômtau

²⁵ Go Barnaba tau gêja Tarsus gebe ensom Saulu.

²⁶ Enj jakêtap enj sa, go kékôc enj gêja Antiokia. Ma êsêagêc sêngônj sêwiñ gôlôac dabunj jala samuc tenj ma têdônj lau taêsam. Anja Antiokia tonanj tec sêsam Apômtaunê ñacsenjomi gebe lau Kilisinja kêtü ñamataanô.

²⁷ Gédênj ñasawa tonanj propete anja Jerusalem sêsêp Antiokia sêja.

²⁸ Êsêacnêñ tenj, në ñaê Agaba, Njalau Dabunj kêkac enj, tec gêdi ma geoc binj tonec lasê gebe Tôbôm kapôênj êsa ênam ñamalac samob nêñ gamênj auc. Ma binj tau nanô kesa gédênj kaisara Klaudi në têm.

²⁹ Tec ñacsenjomi sêsôm kêtü tônj gebe sênam lasitêwai, tanj sêngônj Judaia nanj sa. Êsêac samob êtôm ñacanjogenj sêkênj êtôm awa, tanj gêc êsêacnja nanj.

³⁰ Sêgôm gêñ tau su, go sêsakinj Barnaba agêc Saulu gebe nasêkênj awa tau êndênj laumata.

* Judawaga sêkênj gêwiñ gebe gêñ dêmoênja êtôm gebe êngôm nêñ ñalêlôm êtu sec, tec senj gêñ palinj-palinjgenj atom, senj gêñ, tanj Mosenê binjsu gêwa sa gebe gêñ selec nanjenj.

12

Sêjac Jakobo endu ma sêkôc Petere tônj

¹ Gédênj têm tonanj kinj Herodo kêkac lêma sa gebe ejon gôlôac dabunj nêñ ñagêdô.

² Enj gêjac Joan têwa Jakobo ña sinj êndu.

³ Herodo gêlic gebe binj tonanj gêjac Judawaga matenjanô ñajam, tec gêjac têtü e kékôc Petere tönj amboac tonanj. (Binj tonanj kesa gédênj Om Polom Njalucnja.)

⁴ Kékôc enj tônj su, go kékênj enj kêsô andu kapoacwalônja gêja. Go kékênj sinjwaga tonj aclê gebe sejoj enj. Tonj tenj ñalau aclê-aclê. Herodo taê gêjam gebe Pasa êmbacnê acgom, go êtôc enj êndênj lau.

* 11:30: Judawaganêñ binj têtü selecnja ñagêdô gêc Mat 15:2.

⁵ Amboac tonañ sejob Petere gëngôn kapoacwalô, ma gôlôac dabuñ teten mec gédên Anôtô kêtü enjja geden töngeñ.

Mec ñalci kégaboac Petere su

⁶ Gédên tan Herodo taê gëjam gebe êtôc Petere êndên lau nan, ñagêbêc sêsô Petere tön ña kapoacwalô luagêc ma sêkên enj gêc bêc gêc sinwaga luagêc ñasawa. Ma gejobwaga sêkô katamdêmôe ma sejob andu kapoacwalôña.

⁷ Ma sep tagen Apômtaunê añela geoc tau lasê e ñawê kêpô balêm ñalêlôm. Go añela tau kepen Petere dambê ma gëñu enj ma kêsôm gebe “Ôndi sa seben.” Gédên tonañ kapoacwalô kêsü anja enj lêma.

⁸ Go añela kêsôm gédên enj gebe “Ôjandin nêmbinjak ma ôkic nêmb atapa tön.” Ma enj gëgôm amboac tonañ. Go añela kêsôm gédên enj gebe “U nêmb ñakwê ênsañ taôm ma ôndanjuc aê.”

⁹ Petere kêsü kédaguc enj gëja. Enj gëjam kauc gebe gën, tan añela gëgôm nan, ñanô atom, geboc gêc mëgen.

¹⁰ Agêc sêsêlên e jasêlêlêc gejobwaga ñamatarja to gejobwaga kêtü luagêcña, go jasêô lasê katam ki, tan kêsü intêna malacña nan. Ma katam tau gêlêc tau su gédên êsêagêc, tec agêc sêsü sêja sêsêlên sêmoa intêna. Go sep tagen añela malamê.

¹¹ Peterenê kauc ñawa kêsü, go kêsôm gebe “Galoc kajala ñanôgen gebe Apômtau kêsakin nê añela kêjanjo aê su anja Herodo lêma to gën samob, tan Juda sêkên maten gebe sêngôm nan.”

¹² Nê kauc kêsü su ma kêpi Joan, tan sêsam enj sebe Marka, têna Maria nê andu gëja. Lau taêsam sêkac tauñ sa anja tonañ ma teten mec sêmoa.

¹³ Enj kêmadi katam andunja ma sakinwagao ten, nê ñaê Rode, gëja gebe êlic ñam.

¹⁴ Enj gëja e kêjala Petere awa ma têtac ñajam gëjam enj auc e gêlêc katam su atom, kêlêti kêsô gëja ma kêsôm lasê gebe Petere tec kêkô katamdêmôe.

¹⁵ Ma êsêac sêsôm gédên awê tau gebe “Aôm meloc.” Ma enj kêsôm ñajanja gebe “Masi, ñac tau tônê binjanô.” Tec êsêac sêsôm gebe “Oc ênê añela.”

¹⁶ Ma Petere kêmadi katam geden töngeñ e sêlêc su ma sêlic enj e têtakê ñanô.

¹⁷ Enj gëjab lêma gédên êsêac gebe jamangen, go gëjac Apômtau gêwê enj anja andu kapoacwalôña kêsü gêmên ñaminj gédên êsêac ma kêsôm gëwin gebe “Asôm binj tonec ñawae êndên Jakobo to lasitêwai ñagêdô.” Go enj tau kêsü malac ten gëja.

¹⁸ Gelermata sinwaga selendec ñanô ma sênac maten tauñ gebe Petere gëja ondoc.

¹⁹ Herodo gesom enj, mago kêtap enj sa atom. Amboac tonañ kêtü lêsu gejobwaga ma kêtin êsêac gebe sênac êsêac êndu. Go Herodo tau gëdi anja Judaia kêsêp Kaisarea gëja gëngôn tonañ.

Herodo gëmac êndu

²⁰ Herodo têtac ñandanj gédên lau Turu to Sidon. Lau tonañ nêñ ñalêlôm kêpi tagen, tec dêdên enj sêja. Êsêac sêjam nenenj kinjê sakinwaga andulêlômña, Blasta, ma teten gebe sê wama tauñ, gebe kinjê nom ñanô gêlôm êsêac.

²¹ Gédên noc sêmasañ binj tonañja, go Herodo kêsô ñakwê kinjja sa jagêngôn lêpôn ma kêsôm bi ñ gédên êsêac.

²² Tec lau awenj gêoc enj gebe “Awa tônê ñamalacnê atom, anôtô ten nê.”

²³ Ma sep tagen Apômtaunê añela gëjac enj gebe ketoc Anôtô sa atom, tec têmoa sen enj e gëmac êndu.

²⁴ Go Anôtônê mêtê kêlainj tau gëjam gamênj auc.

²⁵ Barnaba agêc Saulu sêjam nêñ sakin tonañ e gëbacnê anja Jerusalem, go sêkôc Joan, tan sêsam enj gebe Marka nan, gëwinj êsêagêc ma sêmu sêja Antiokia.

13

Sêjam mec Bamaba agêc Saulu

¹ Propete to binju, tan sêmoa gôlôac dabuñ Antiokianja ñalêlôm nanj tonec, Barnaba agêc Simeon, tan sêsam enj sebe Niger nan, ma Luki anja Kurene ma Manaen, tan agêc kinj Herodo ñapalêgenj sêmoa sêwinj tauñ nan, ma Saulu.

² Ñasawa tenj êsêac sêjêmb sakin Apômtau to sêjam dabuñ mo sêmoa, ma Ñalau Dabuñ kêsôm gebe “Awaka Bamaba agêc Saulu sa êtu kôm, tan kakalem êsêagêc nanja.”

³ Tec sêjam dabuñ mo ma teten mec, go sêu lemenj gêsac êsêagêc ma sêkên êsêagêc sêja.

Aposolo sêjam mêtê anja Kupro

⁴ Ñalau Dabuñ kêsakinj êsêagêc e sêsêp Selaikia sêja. Anja tonañ sêlac jasêô nuc Kupro.

⁵ Sêmoa Salami ma sêsôm Anôtônê binj lasê anja Judanênj lôm. Ma Joan gëjam sakinj gêmoa gëwinj êsêagêc.

⁶ Go ac sêsêlêrj têdaguc nuc samuc tonaj e jasêô lasê Papo. A nja Papo têtap njac Judanja ten sa. Enj mecwaga ten to propete dansan, nê njaê Barjesu.

⁷ Njac tau gêmoa gêwiñ gôliñwaga Sergi Paulus, enj njac tokauc tenj. Njac tonaj kêkalem Barnaba agêc Saulu dêdêrj enj sêja, njam enj gebe êñô Anôtônê binj.

⁸ Mago mecwaga Eluma (lau Helen sêjam ênê njaê ôkwi amboac tonan) gêlêc binj sa êsêagêc ma gêgôm gêñlêlôm gebe ênam gôliñwaga ôkwi êkêrj êwiñ mêtê atom.

⁹ Tec Saulu, tanj sêsam enj tenj gebe Paulu nanj, Njalau Dabunj gêjam enj auc ma kêpuc mata tôn enj

¹⁰ ma kêsôm gebe “Aôm Sadan latu. Binjdansan to alôb-alôb gêjam aôm auc samucgenj, tec kôkêrj kisa gêdêrj binj gêdêrj samob. Aôm gôjam Apômtaunê intêna solop ôkwi napanj. Êndêrj ondod, go ôwi sinj.

¹¹ Ôlic acgom, galoc Apômtaunê lêma oc ênac aôm gebe matampec êsa ôlic oc êtiam atom e njasawa tenj acgom.” Ma sep tagen njakanuc to njakesec kêkôm enj auc ma gesom lau kêlêsagenj gebe sêkam ennja.

¹² Gôliñwaga gêlic gêrj tonaj tec kêtakê kêtû Apômtaunê mêtêrja e kêkêrj gêwiñ.

Paulu agêc Barnaba sêmoa Antiokia Pisiðiana

¹³ Paulu to nê lau sêpi wanj anja Papo ma sêlac e jasêsô Perge, tanj gêc Pampulia nanj. Go Joanj kêtaiñ tau su anja êsêagêcniñ ma gêmu gêja Jerusalem.

¹⁴ Sêwi Perge sinj ma sêsêlêrj e sêô lasê Antiokia Pisiðiana. Gêdêrj sabat sêsô Judanêrj lôm jasêngônj.

¹⁵ Lômniôkê sêsam Mosenê binjsu to propetenêrj binj lasê su acgom, go sêsakiñ binj gêdêrj êsêagêc gêja gebe “O lasitêwaagêc, binj êpuc lau tônja embe ênêc amagêcna, go asômmanj.”

¹⁶ Tec Paulu gêdi sa gêjab lêma êsêac ma kêsôm gebe

“O Israelwaga to amac, tanj atêc Anôtô nanj, akêrj tanjem acgom.

¹⁷ Lau Israel tonec nêrj Anôtô kêjaliñ tamenji sa ma ketoc lau tau sa gêdêrj tanj sêngônj nom jaba Aiguptu nanj, go gêôc lêma sa ma gêwê êsêac anja tonaj sêsa sêja.

¹⁸ Ma gêlôm êsêac sêmoa gamêrj sawa kêtôm jala 40.

¹⁹ Go gesenj nom Kanaan njalaum 7 su ma gêjac sam njagamêrj tau gêdêrj êsêac sêwê kaiñ,

²⁰ kêtôm jala 450.

“Tonanj su, go kêkêrj gôliñwaga gêdêrj êsêac e gêdêrj propete Samuel nê têm.

²¹ Gêdêrj njasawa tonanj tetenj kinj e Anôtô kêkêrj Kis latu Saulu anja Benjaminnê gôlôac kêtû nêrj kinj kêtôm jala 40.

²² Go kêsap enj tulu ma ketoc Dawid sa kêtû nêrj kinj. Anôtô gêwa njac tonanj sa amboac tonec gebe ‘Aê katap Isai latu Dawid sa, nanj njoc njalêlôm galic enj njajam. Enj oc êngôm aênjoc binj samob êtu tônj.’

²³ Anja ênê wakuc Anôtô kêkêrj kêsiwaga Jesu gêdêrj lau Israel kêtôm gêjac mata.

²⁴ Jesu kêtû awê atomgenj, ma Joanj kêsôm mêtê lasê gêdêrj lau Israel samob kêpi busanjuc sênam tauñj ôkwiñja.

²⁵ Kêdabijn gebe Joanj ênac mata nê koleñ ma kêsôm gebe ‘Amac abe aê asa. Aê njac tau, tanj asaê amoa nanj atom. Amic acgom, njac tau oc êndanjuc aê ma aê katôm gebe janac pêla ênê atapa njalêkônj atom.’

²⁶ “O lasitêwaac, Abraham latui amac ma amac lau, tanj atêc Anôtô nanj, Anôtô kêsakiñ binj moasiñja tonanj gêdêrj aêac.

²⁷ Lau tanj sêngônj Jerusalem nanj, to nêrj laumata sêjala Jesu tônê to propetenêrj binj, tanj sêsam kêtôm sabbatgenj nanj atom. Mago sêkic ênê binj, tec sêgôm binj tau njanô kêsa.

²⁸ Êsêac têtap ênê keso ensenj enj sunja tenj sa atom, mago tetenj Pilata gebe ênac enj êndu.

²⁹ Êsêac sêgôm binj samob, tanj teto kêpi enj nanj, njanô kêsa su acgom, go sêkôc enj su anja ka jatetoc enj gêc sêô.

³⁰ Go Anôtô gêrju enj sa anja njacmatênêrj.

³¹ Bêc taêsam enj geoc tau lasê gêdêrj êsêac, tanj sêwiñ enj anja Galilaia sêpi Jerusalem sêja. Ma lau tau tec galoc sêwa enj njam sa gêdêrj lau sêmoa.

³² Ma aêac asôm njawae njajam, tanj Anôtô gêjac mata gêdêrj tamenji nanj, lasê gêdêrj amac.

³³ Ma binj tau Anôtô gêgôm njanô kêsa kêpi êsêac latunji aêac, gedenj tanj gêrju Jesu sa, kêtôm binj, tanj teto gec Pesalem kêtû luagêcna gebe

‘Aôm kôtû aênjoc Latuc,

galoc katu aôm Tamam.’

³⁴ Anôtô gêrju enj sa anja njacmatênêrj, gebe ôli êtu palê atomnja. Enj geoc binj tonanj lasê kwananjenj ma kêsôm gebe

‘Aê gabe jakêrj Dawidnê gêrj dabunj to njajên tau êndêrj amac.’

³⁵ Ma kêsôm njagêdô gêc madiñ tenj gêwiñ gebe

‘Aôm oc ôkêrj nêrj njac dabunj ôli êtu palê atom.’

³⁶ Gebe Dawid tē gējam sakinj kêtôm Anôtônê binj gédêj tau nê launêj tēm, go gēc nê bêc ma sēsuj enj gēwiñ tamai ma ôli kētu palê.

³⁷ Ma ñac, tanj Anôtô gēñu enj sa nanj, ôli kētu palê atom.

³⁸⁻³⁹ O Lasitêwaac, amboac tonanj ajala tonec êwiñ acgom. Aêac asôm lasê êndêj amac gebe Anôtô kêsuc sec samob ôkwi kētu ñac tônêja. Samob tanj sêkêj êwiñ enj nanj, tētu lau gédêj. Mosenê binju êtôm gebe ensenj aêacnêj sec su e tatu lau gédêj nec atom.

⁴⁰ Amboac tonanj alic taôm gebe binj, tec propete sêsôm nec, êtap amac sa atom

⁴¹ gebe

‘Amac asenj-binwaga alic acgom,

oc anjac lememe, mago ananja,

gebe êndêj amacnêm tēm aê oc janam ñoc kôm tenj.

Embe sênac kôm tau ñaminj, oc akêj êwiñ atom.’ ”

⁴² Ñac ulu sebe sêsa awê sêna ma lau tetenj êsêagêc gebe êndêj sabat tenj sêsôm binj tonanj ñagêdô êndêj êsêac êtiame.

⁴³ Lau sêsa anja Judanêj lôm ma Judawaga to nêj lau lêñja taêsam, tanj têtêc Anôtô nanj, têtêdag Paulu agêc Barnaba. Agêc sêsôm binj to sêjac binju êsêac gebe sinj Anôtônê moasinj tôngej.

⁴⁴ Gédêj sabat, tanj kêtêdag nanj, lau malacña ec jauc sêkac tau ñ sa sebe sêjô Apômtaunê mêtê.

⁴⁵ Judawaga sêlic lau taêsam tonanj e têtêc sec ma sêsôm binj alôb-alôb sêoc Paulunê binj aucgenj.

⁴⁶ Tec Paulu agêc Barnaba sêsôm totêntac kêpa sugenj gebe “Aêagêc ajac ñawae gebe asôm Anôtônê mêtê êndêj amac êtu ñamata. Mago amac atinj mêtê to amac taôm asaê taôm atôm anjgôj matem jali tenjenja atom, tec aêagêc andêj lau samuc ana.

⁴⁷ Gebe Apômtau kêjatu aêac amboac tonecgenj gebe

‘Aê kakêj aôm kôtu lau samuc nêj ja,

gebe ônam lau kêsi e naêndêj nom ñamadinj nanj.’ ”

⁴⁸ Lau samuc sêjô binj tonanj e têtêc ñajam kêsa ma sêlambinj Anôtônê mêtê. Ma êsêac samob, tanj Anôtô kêjalinj êsêac sa gebe sêngôj matenj jali tenjenj nanj, tec sêkêj gēwiñ.

⁴⁹ Ma Apômtaunê mêtê kētu tapa gējam gamêj samob auc.

⁵⁰ Tagenj Judawaga sêkalom lauo towae, tanj têtêc Anôtô nanj, to malac tonanj ñakasêga ñanô-ñanô e sêli launêj ñalêlôm sa gebe sênac Paulu agêc Barnaba. Tec têtinj êsêagêc anja nêj gamêj sêsa sêja.

⁵¹ Agêc dedonj kekop anja enj kainj su, gebe lau tau nêj binj êpi êsêac taunj, ma sêja Ikonium.

⁵² Ñacsenomi têtêc ñajam kêsa to ñalau Dêbu ñ gējam êsêac auc.

14

Paulu agêc Barnaba sêmoa Ikonium

¹ Gédêj tanj ñac ulu sêmoa Ikonium nanj, sêsô Judawaganêj lôm amboac tonanj. Agêc sêjam mêtê kainj tenj e Judawaga to Helen taêsam sêjam taunj ôkwi.

² Mago Judawaga, tanj sêkêj gēwiñ atom nanj, sêli lau sa to sêgôm lau samuc nêj ñalêlôm ñamalic kêsa e têtêc ñandanj gédêj lasitêwai ñawaô.

³ Agêc sêmoa tonanj ñasawa baliñ. Apômtau tau gêwa êsêagêc sêjam ênê mêtê ñamoasinj sa kêpuc agêc tøj, tec lemenj sêgôm gêñsêga to gêñtalô

⁴ e lau malacña sêwa taunj kêkôc e ñagêdô sêwiñ Judawaga ma ñagêdô sêwiñ aposolo.

⁵ Sêmoa, go lau samuc to Judawaga tonêj kasêga dêdi sebe sênac to têtêc êsêagêc ña poc êndu.

⁶ Tec agêc sêjala ma sêc sêja Lukaonia ñamalac Lustra to Derbe ma gamêj ñagêdô, tanj gêc ñamagêja nanj.

⁷ Sêmoa tonanj ma sêsôm ñawae ñajam lasê.

Paulu agêc Barnaba sêmoa Lustra

⁸ Ma ñac tenj gêngôj Lustra, têna kêkôc enj tomagi kêsugenj e akainj ñajanja atom ma kêsêlêj ñagêc atomanjanja atom ma kêsêlêj ñagêc atomanô.

⁹ Ñac tau gêñô binj, tanj Paulu kêsôm nanj. Paulu mata gê enj e gêlic gebe ñac tau kêkêj gēwiñ jakêtôm su gebe ôli ñajam êsanja.

¹⁰ Tec kêsôm awa kacgenj gebe “Amkainj ñajanja êsa ma ôndi sa ôkô.” Ma enj gêboanj sa ôb tagenj ma kêsêlêj.

¹¹ Lau pom kapôêj tenj sêlic Paulu gêgôm gêj tonanj, nanj sêmoêc ña binj Lukaonianjanjenj gebe “Anôtôi têtê ñamalac ma sêsêp dêdêj aêac sêrrêngoc.”

¹² Ma sêsam Barnaba gebe Dia ma Paulu gebe Hermes gebe enj ñac awa binja.

¹³ Dianê lôm kêkô malac ñamagê, tec dabunwaga kejon bulimakao kapoac to ñaola gebe sêngêlôña jagêð lasê sacgêðo gebe êkêñ da êwiñ lau tau.

¹⁴ Aposolo Barnaba agêc Paulu sêñjô binj tonanj ñawae e sêkac nêñ ñakwê gêngic jasêboanj sêsêp lau ñalêlôm ma sêmôêc gebe

¹⁵ "Lauac, abe anğôm amboac ondoc. Aêagêc tonec ñamalac palê-palê atôm amac. Aêagêc asôm ñawae ñajam gêdêñ amac gebe anam taðm ôkwi anğa gêñ ñaðma tecenec andêñ Anôtô mata jali tau ana. Enj ñac, tanj kêkêñ undambê to nom ma gwêc to ñagêñ totau-totau samob.

¹⁶ Gêdêñ têm gêmunña enj gêlôc gebe lau samuc sêsa tauñ nêñ lêñ.

¹⁷ Mago enj gêwa tau sa ña moasinj, kêkêñ kom anğa undambê gêdêñ amac ma têm tomoasu gêlôm amac to kêkêñ mo gêðc amac tôn anğônj totêmtac ñajamgenj."

¹⁸ Ñaclagêc sêsôm bi ñ tonanj, mago kêtû kôm kapôêñ gebe sêkô lau auc êtu sêkêñ da êndêñ êsêagêc atomña.

¹⁹ Go Judawaga ñagêðo anğa Antiokia to Ikonium sêmêñ ma sêjam lau pom tonanj ôkwi e têtuc Paulu ña poc ma sê enj kêsâ anğa malac gêja seboc enj gêmac endu.

²⁰ Go ñacseñomi sêgi enj auc sêkô e gêdi sa kêsô malac gêja. Ñageleñ êsêagêc Barnaba sêja Derbe.

Paulu agêc Barnaba sêmu sêja Antiokia Suriña

²¹ Ñaclagêc sêsôm ñawae ñajam lasê anğa malac tonanj e sêjam lau taêsam ôkwi, go sêmu sêja Lustra to Ikonium ma Antiokia Pisidianja kêtiam.

²² Agêc sêpuc ñacseñominêñ ñalêlôm tôn to sêjac binjsu êsêac ñajana gebe sêwi binj sêkêñ gêwiñña sinj atom. Ma sêsôm binj tonec gêwiñ gebe "Ñandanj taêsam êpi aêac acgom, go tasô Anôtônê gamêñ tana."

²³ Go ñaclagêc sêjalij lau sa kêtôm gôlôac dabunğenj têtû laumata. Go sêjam dabunj mo to teterj mec ma sêsunj êsêac dêdêñ Apômtau, tanj sêkêñ gêwiñ enj nanj.

²⁴ Go sêsa Pisidianjagenj e jasêð lasê Pampulia.

²⁵ Sêjam mêtê anğa Perge su acgom, go sêsêp Atalia sêja.

²⁶ Anğa tonanj sêlac jasêð Antiokia, malac tanj gêmunğenj sêkêñ êsêagêc sêsêp Anôtônê moasinj ñalêlôm to sêsakinj êsêagêc kêtû kôm, tanj sêgôm su nanjña.

²⁷ Jasêð lasê su acgom, go sêkac gôlôac dabunj sa ma sêjac minj binj samob, tanj Anôtô kêkêñ êsêac sêgôm nanj, ma gêlêc katam takêñ gêwiñña su gêdêñ lau samuc.

²⁸ Ma agêc sêmoa sêwiñ ñacseñomi ec ñêñgenj. * agêc Hermes.

15

Aposolo sêkac tauñ sa anğa Jerusalem

¹ Lau bunja ñagêðo anğa Judaia sêsêp sêja Antiokia, ma têdônj lasitêwai amboac tonec gebe "Embe sêsa amac êtôm Mosenê binj atom, oc Anôtô ênam amac kêsi atom."

² Paulu agêc Bamaba ma lau tonanj ac awenjsunj gêðc ka tauñ ma sêjô binj tonanj ñapanj. Tec gôlôac dabunj sêsôm kêtû tôn gebe sêkêñ Paulu agêc Barnaba ma êsêac tauñ nêñ lau ñagêðo dêndêñ aposolo to laumata sêpi Jerusalem sêna êtu binj sêpê tauñña nanj.

³ Amboac tonanj gôlôac dabunj sêkêñ êsêac sêsa Poinike to Samarianja sêja ma sêjac minj lau samuc sêjam tauñ ôkwi ñawae e gêgôm lasitêwai samob têtac ñajam kêsâ samucgenj.

⁴ Jasêð lasê Jerusalem su acgom, go gôlôac dabunj to aposolo ma laumata sêkôc êsêac sa, ma ac sêjac minj gêñ kapôêñ samob, tanj Anôtô kêkêñ êsêac sêgôm nanj.

⁵ Go lau ñagêðo anğa Parisainêñ tonj, tanj sêkêñ gêwiñ mêtê nanj, dêdi sa ma sêsôm gebe "Asa lau samuc acgom, go anac binjsu êsêac gebe sêmansaj Mosenê binjsu."

⁶ Tec aposolo to laumata sêkac sa gebe sêjô binj tau sêlic acgom.

⁷ Ac sêjô binj tonanj sêmoa e Petere gêdi sa ma kêsôm gêdêñ êsêac gebe "O lasitêwaac, amac taðm alicagc gebe gêmunğenj ganğônj gawin amac ma Anôtô kêjalij aê sa gebe aocsunj jasôm ñawae ñajam lasê êndêñ lau samuc sêñjô ma sêkêñ êwiñ.

⁸ Ma Anôtô, tanj kêjala ñamalacnêñ ñalêlôm nanj, kêwaka lau samuc sa ma kêkêñ Ñalau Dabunj gêdêñ êsêac amboac kêkêñ gêdêñ aêac.

⁹ Enj kêmoasinj aêac to êsêac ñaðônj tagenj. Êsêac sêkêñ gêwiñ, tec enj gêgôm nêñ ñalêlôm kêtû selec.

¹⁰ Ma galoc abe ansaê Anôtô amboac ondoc, tec abe akêñ gêñ ñawapac, nanj aêac to tamenj daðc e tatôm atom nanj, ênsac ñacseñomi magijnm.

¹¹ Mago aêac tec takêñ gêwiñ gebe Anôtô gêjam aêac to êsêac kêsi kêtû Apômtau Jesu nê moasinjña ña lêñ tagenj."

¹² Lau samob sêjam tauñ tônğenj ma sêkêñ tanjenj Barnaba agêc Paulu nêñ minj. Êsêagêc sêjac minj gêñtalô to gêñsêga, tanj Anôtô gêgôm ña êsêagêc lemenj gêdêñ lau samuc nanj.

* 14:28: Lau Rom nêñ anôtôi jabe luagêc nêñ ñaê Dia

¹³ Naclagêc sêsôm biñ e sêjac mata, go Jakobo gêjô êsêagêc awen̄ ma kêsôm gebe “O lasitêwaac, an̄ô ñoc biñ acgom.

¹⁴ Simon gêjac miñ gebe andan̄geñ Anôtô kêtü ñaclen̄ lau samuc gebe êjalij̄ lau ten̄ sa an̄ga êsêacnêñ têtü ênê lau.

¹⁵ Biñ tonan̄ to biñ, tan̄ propete teto nan̄, ñam kêsêp tagen̄ amboac tonec gebe

¹⁶ “Malôgen̄ acgom, go aê jamu jamên̄

ma jakwê Dawidnê bec, tan̄ kêsêp jakêtap nan̄, sa êtiam.

Ma jakwê gên̄, tan̄ kêku sa nan̄, sa êtiam to jamansan̄ êtu solop.

¹⁷ Amboac tonan̄ lau nom̄ña ñagêdô to lau samuc samob,

tan̄ ñoc ñaê kêpi êsêac nan̄, sensom Apômtau.

¹⁸ “Apômtau tan̄ gêgôm biñ tau kêtü awê gêdên̄ andan̄geñ nan̄, nê biñ tau tonan̄.”

¹⁹ “Amboac tonan̄ aê taêc gêjam ñoc biñ tonec gebe Lau samuc, tan̄ sên̄am taun̄ ôkwi dêndên̄ Anôtô nan̄, talênsôn̄ êsêac atom.

²⁰ Tagen̄ tato papia êndên̄ êsêac gebe sên̄gamin̄ taun̄ êndên̄ gwam ñagêñ môm-môm ma êndên̄ mockain̄o to mockain̄ ma êndên̄ bôc sêgin̄ êndun̄ja to êndên̄ dec,

²¹ gebe Mosenê biñ tônê tec sêjam mêtê lan̄gwa-lan̄gwa kêtôm gamên̄geñ ma sêsam lasê an̄ga Judanên̄ lôm samob kêtôm sabatgen̄.”

Biñ tan̄ laumata sêmasan̄ nan̄

²² Sêsôm biñ tonan̄ su, go aposolo to laumata ma gôlôac dabun̄ samob sêsôm kêtü tôn̄ ma sêjalij̄ nên̄ lau ñagêdô sa, gebe sêkên̄ êsêac sêwiñ Paulu agêc Barnaba sêna Antiokia. Tec sêkên̄ lasitêwainên̄ gôlij̄waga Juda, tan̄ sêsam en̄ sebe Barsaba nan̄, agêc Sila.

²³ Ma sêkên̄ papia tonec gêdên̄ êsêac sebe sêkôc sêna gebe

“Amacnêm lasitêwai aêac, aposolo to laumata awen̄ gêjac lasitêwai an̄ga lau samuc nên̄, tan̄ sêngôn̄ Antiokia to Suria ma Kilikia nan̄.

²⁴ Aêac an̄ô ñawae gebe aêacma lau ñagêdô, tan̄ asakin̄ êsêac atom, taun̄ dêdên̄ amac sêwac nan̄, sêlênsôn̄ amac ña taun̄ nên̄ biñ e sêgôm nêm ñalêlôm ñawapac kêsa.

²⁵ Tec aêac akac taun̄ sa ma amasan̄ ma biñ kêpi tagen̄ e ajalij̄ lau sa ma akên̄ êsêac sêwiñ aêacnêñ ñaclagêc, tan̄ têtac gêwiñ êsêagêc nan̄, Barnaba agêc Paulu, sêwa.

²⁶ Naclagêc tonan̄ sêjac ka kêtü aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi nê ñaêña.

²⁷ Juda agêc Sila, tan̄ aêac akên̄ êsêagêc sêwac, ocgo taun̄ sêwa biñ tonan̄ ñagêdô sa êndên̄ amac êwiñ.

²⁸ Ñalau Dabun̄ to aêac asôm kêtü tôn̄ gebe akên̄ biñ ñawapac ñagêdô êkônij̄ amac tôn̄ êwiñ atom, gên̄ tecenecgen̄, go amansan̄ ñapep gebe

²⁹ An̄gamin̄ taôm êndên̄ da gwam̄ña to êndên̄ dec ma êndên̄ bôc, tan̄ sêgin̄ êndu ma êndên̄ mockain̄o to mockain̄ nan̄. Embe andec gên̄ tonan̄ ñai, ma oc êtôm. Amoã ñajamôn̄.”

³⁰ Amboac tonan̄ sêkên̄ êsêac sêja. Sêsêlên̄ e sêo lasê Antiokia ma sêkac gôlôac dabun̄ sa aegom, go sêkên̄ papia gêdên̄ êsêac.

³¹ Ac sêsam papia tau ma têtac ñajam kêsa kêpi biñ, tan̄ kêpuc êsêac tôn̄ nan̄.

³² Juda agêc Sila têtü propete sêwiñ, tec sêjac biñsu lasitêwai to sêpuc êsêac tôn̄ ña biñ gwalêkin̄.

³³ Sêmoa acgom, go lasitêwai sêwi êsêac sin̄ tobiñmalôgen̄ sêmu dêdên̄ lau, tan̄ sêsakin̄ êsêac nan̄, sêja kêtiam. [

³⁴ Sila taê gajam gebe gacgen̄ êmoa.]

³⁵ Paulu agêc Barnaba sêmoa Antiokia ma têtôn̄ to sêsôm ñawae ñajam lasê kêpi Apômtaunê biñ sêwiñ lau ñagêdô taêsam.

Paulu agêc Barnaba sêwa taun̄ kêkôc

³⁶ Bêc ñagêdô gêjaña acgom, go Paulu kêsôm gêdên̄ Barnaba gebe “Aêagêc tamu malac samob, tan̄ tasôm Apômtaunê biñ lasê nan̄ tana, ma tanac lasitêwai kêsi gebe sêmoa ñajam me masi.”

³⁷ Ma Barnaba gebe êkôc Joan̄, tan̄ sêsam en̄ sebe Marka nan̄ êwiñ.

³⁸ Mago Paulu gêlic ñac tau kêtôm gebe sêkôc en̄ êwiñ êsêagêcña atom, gebe en̄ gêwi êsêagêc sin̄ an̄ga Pampulia ma kêsêlên̄ gêwiñ êsêagêc kêtü kômña atom.

³⁹ Amboac tonan̄ êsêagêc awensuj̄ gêoc ka taun̄ ñajaja e sêkac taun̄ kêkôc. Barnaba kêkôc Marka gêwiñ en̄ agêc sêja Kupro.

⁴⁰ Paulu kajalij̄ Sila sa ma lasitêwai teten̄ moasin̄ an̄ga Apômtaunê kêtü êsêagêcna, go sêkên̄ êsêagêc sêja.

⁴¹ Sêsêlên̄ sêsa Suria to Kilikian̄ja jasêpuc gôlôac dabun̄ tôn̄.

¹ Go sêô lasê Derbe ma Lustra. Ma têtap ñacsejnom tenj sa anjga tonanj, nê ñaê Timote. Ñac tau têna Judao tenj, nanj kêkêj gêwiñ, ma tama ñac Helenja.

² Lasitêwai Lustra to Ikoniumña sêwa enj ñam sa

³ e Paulu gebe êkôc Timote êwiñ enj. Tec kêkôc enj jakêsa enj gebe Juda gamêñ tonanjña samob sêjala tama gebe enj ñac Helenja tenj.

⁴ Sêjac laoc malacgeñ sêja ma têdôñ binj, tanj aposolo to laumata sêsôm kêtû tôñ anjga Jerusalem nanj, gêdêñ êsêac gebe sejoj.

⁵ Amboac tonanj gôlôac dabuj sêkêñ gêwiñ ñajajña kêsa, ma lau jasêwiñ-jasêwiñ kêtôm bêcgenj.

Paulu gêc me kêpi ñac Makedoniaña

⁶ Ñalau Dabuj kêkô êsêac auc gebe sênam mêtê anjga Asia atom, tec sêsa Prugia to Galata ñagamêñ sêja.

⁷ Têdabinj Musia ma sêsa Bitunianjagenj, mago Jesunê Ñalau gêlôc gêdêñ êsêac atom.

⁸ Amboac tonanj jatêdaguc Musia ñagamêñ ñamadinj ma sêsêp gwêc dêdêñ Troasña sêja.

⁹ Ma gêdêñ gêbêc Paulu gêc mê gebe ñac Makedoniaña tenj kêkô ma ketenj enj gebe "Olom Makedonia mênônam aêac sa."

¹⁰ Paulu mata gêlac acgom, go aêac asaic taunjenj abe ana Makedonia sebenj, taênj gêjam gebe Anôtônê kalem gêdêñ aêac gebe asôm ñawae ñajam lasê êndêñ êsêac anjga tônêña.

Ludia gêjam tau ôkwi

¹¹ Amboac tonanj êsuj su anjga Troas ma gacgeñ apenj Samotrakiagenj e ñagelenj ma asô Neapoli.

¹² Anjga tonanj jaasa Romnêñ malac wakuc Pilipi, tanj kêtû Makedonia ñamalacsêga nanj, ma anjgôn malac tonanj bêc ñagêddô.

¹³ Go gêdêñ sabbat aêac asa malac ñamagê aja e aô lasê bu tenj, gebe aêac taênj gêjam gebe tetenj mec ñamala oc gêc tonanj. Aêac anjgônj sic ma asôm binj gêdêñ lauo, tanj sêkac tau ñ sa nanj.

¹⁴ Ma awê tenj, nê ñaê Ludia, gêmoa; nanj gêjam sakinj Anôtô. Enj anjga malac Tuatira ma kêtulu obo asôsamuc. Enj gênjô binj tau ma Apômtau kêlainj ênê ñalêlôm e kêkêñ tanja binj, tanj Paulu kêsôm nanj.

¹⁵ Asagu enj to nê lau su, go ketenj aêac ma kêsôm gebe "Embe alic aê kakêñ gêwiñ Apômtau ñanôgenj, nanj asô mênjanjônj ñoc andu," ma kêkac aêacgeñ.

Sêkêñ Paulu agêc Sila sêsêp kapoacwalô

¹⁶ Ñabêc tenj aêac abe ana mec ñamala tonanj. Asêlêñ amoa e adac sakinjwagao tenj tonjalau geoc binj lasêña. Awê tonanj geoc binj lasê gêdêñ lau ma sêkêñ ñaawa taêsam gêdêñ ênê ñatui.

¹⁷ Awê tau kêdaguc aêac to Paulu ma gêmôêc gebe "Lau tonec têtû Lôlôc Ñatau Anôtô nê sakinjwaga, tec sêwa lêñ Anôtô ênam ñamalac kêsijnja sa êndêñ amac."

¹⁸ Awê tau kêsôm binj tonanj e tobêc-tobêc, tec Paulu têtac ñandanj kêkac tau ôkwi ma kêsôm gêdêñ ñalau gebe "Aê jajatu aôm gajam Jesu Kilisi lanjô gebe ôwi awê tonanj sinj ôsa ôna." Ma gaôgeñ ñalau tau gêwi enj sinj kêsa gêja.

¹⁹ Awê tau nê ñataui sêlic nêñ awa ñamôkê gêc gêja, tec sêkôc Paulu agêc Sila tônj ma sê êsêagêc sêsa malacluj dêdêñ kasêga sêja.

²⁰ Go sêwê êsêagêc dêdêñ gôlinjwaga sêja ma sêsôm gebe "Juda luagêc tonec mênjsêli aêacnêñ malac sa.

²¹ Agêc têdônj mêtê tenj amboac aêac lau Rom tatôm gebe takôc sa ma danjgôm ña nanj atom."

²² Lau malacña sêbu êsêagêc sêwiñ, tec gôlinjwaga sêkac êsêagêcnêñj ñakwê su ma sêjatu gebe si êsêagêc ña sêm.

²³ Si êsêagêc ñanô su acgom, go sêbalinj agêc sêsêp kapoacwalô sêja ma sêjac binjsu ñagejobwaga gebe ejop êsêagêc ñapep.

²⁴ Sêjac binjsu ñac tau amboac tonanj, tec kêbalinj êsêagêc sêsô andu kapoacwalôña ñabalêm ñalunja sêja ma kêkapiñ êsêagêc enjkainj tônj ña ka.

²⁵ Sêc e gêbêcauc gêja lu acgom, go Paulu agêc Sila tetenj mec to sêjam nêñ wê gêdêñ Anôtô, ma lau kapoacwalôña sênjô êsêagêc awenj sêwiñ.

²⁶ Sêgôm sêmoa e gaôgeñ ôjô gêjam kapôênj, tec andu kapoacwalôña ñaalê wiwic e katam samob gêlêc tau su sep tagenj ma lau samob nêñ kapoacwalô kêsû.

²⁷ Ñagejobwaga mata gêlac e gêlic kapoacwalô ñakatam samob gêña, tec kêtairj nê sinj sa gebe êmbuc tau, gêjam kauc gebe lau kapoacwalôña oc sêc sêja.

²⁸ Go Paulu gêmôêc awa kapôênj gebe "Ôjainj taôm atom, aêac samob tec anjgônj"

²⁹ Tec ñac tau ketenj gebe sêkôc ja sêmênj ma kêlêti kêsô gamêñ ñalêlôm gêja e jakêtênêp tau êndu-êndu gêu tau gêc Paulu agêc Sild enjkainjña

³⁰ ma gêwê êsêagêc sêsa awê sêja ma kêsôm gebe “O apômtauagêc, aê janngôm asagen gebe Anôtô ênam aê kési.”

³¹ Tec êsêagêc sêsôm gebe “Ôkêñ êwiñ Apômtau Jesu, go Anôtô ênam aôm to nê m gôlôac kési.”

³² Go agêc sêwa Apômtauñ mêtê sa gêdêñ enj to nê lau samob, tanj sêngônj ênê andu nanj.

³³ Gêdêñ gêbêcauc ñasawa tonanjen ñac tau kékôc êsêagêc sa jakêkwasiñ êsêagêcnêñ sêm ñamala ma gaôgenj êsêagêc sêsagu enj to nê lau samob.

³⁴ Go kékôc êsêagêc sêsô nê andu jakêkêñ mo êsêagêc senj, ma tonê gôlôac samob têtac ñajam salucgenj gebe sêkêñ gêwiñ Anôtôgac.

³⁵ Gelenjña lasê, go gôliñwaga sêsakiñ nêñ sakiñwaga sêja sêsôm gebe “Ôwi ñac luagêc tonanj sinj.”

³⁶ Tec gejobwaga kêdônj binj tau gêdêñ Paulu gebe “Gôliñwaga sêsakiñ lau sêmêñ gebe jawi amagêc sinj. Amboac tonanj aêc tobiniñmalôgenj ana.”

³⁷ Tec Paulu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Aêagêc ñac Romña, mago sêmasanj aêagêcma binj atom. ma si aêagêc akô malacluj to sêbaliñ aêagêc asêp kapoacwalô. Ma galoc sebe sêkêñ aêagêc kelecgenj ana me. Masigoc, amboac tonanj atom. Êsêac taunj sêmêñ ma sêwê aêagêc asa ana.”

³⁸ Sakiñwaga tedônj binj tonanj gêdêñ gôliñwaga. Ac sêñô ñawae gebe êsêagêc ñac Romña ma têtakê ñanô.

³⁹ Tec sêja sê binjmalô êsêagêc, go sêwê êsêagêc sêsa sêja ma tetenj êsêagêc gebe sêwi êsêacnêñ malac sinj.

⁴⁰ Agêc sêsa anja andu kapoacwalôña ma gêdêñ Ludia jasêlic lasitêwai ma sê binjmalô êsêac sa su. go sêc sêja.

17

Lau sêli awenj sa anja Tesaloniki

¹ Êsêac sêsêlêñ e jasêsa Ampipoli to Apolonia ma jasêô lasê Tesaloniki, nanj Judanêñ lôm tenj kékô.

² Paulu kêsô lôm gêja amboac gêgôm gêgôm gêmoa ma gêjam binjarjm gêwiñ êsêac kêpi Anôtônê binj kêtôm sabbat têlêac.

³ Enj kêsôm mêtê lasê to kêwaka Kilisi tau sa gêdêñ êsêac gebe gêôc ñandanj ma gêdi sa anja ñacmatênêñ nanj gêjac enj ñawae. Go kêsôm gêwiñ gebe “Jesu, tanj kasôm enj lasê gêdêñ amac nanj, enj Kilisi tau.”

⁴ Ma êsêacnêñ ñagêdô sêkêñ gêwiñ ma sêsap Paulu agêc Sila tônj. Ma Helen, tanj têtêc Anôtô nanj, nêñ taêsam sêwiñ ma kasêganêñ lauo ñalêlêma atom amboac tonanjenj.

⁵ Tec Judawaga têtac ñandanj kêsa ma sejonj lau sec ñagêdô anja malaclêlôm mênjsêjac êsêac sa gebe sêkalom malac. Tec sêwa Jasonnê andu auc ma sêsôm Paulu agêc Sila sebe sêkôc êsêagêc dêndêñ lau sêna.

⁶ Mago têtac êsêagêc sa atom. Tec sê Jason to lasitêwai ñagêdô dêdêñ malac ñagôliñwaga sêja ma sêmôêc gebe “Lau tau, tê sêlênsônj gamêñbo a nê, sêjam aêacnêñ gamêñ tônj amboac tonanngoc.

⁷ Jason tonec kékôc êsêac sa. Lau samob tônê sesenj kaisaranê binjsu ma sêsôm gebe kinj tenj gêmoa nê ñaê Jesu.”

⁸ Lau malac tonanña to ñagôliñwaga sêñô binj tonanj e kêlênsônj êsêac ñanô.

⁹ Tec sêsôm Jason to nê lau ñagêdô sêkêñ gêñ sêjac da taunj su, go sêwi êsêac sinj.

Aposolo sêmoa Beroia

¹⁰ ñagêbêc tonanj lasitêwai sêkêñ Paulu agêc Sila sebenj sêja Beroia. Agêc sêô lasê su, go sêsô Judanêñ lôm sêja.

¹¹ Lau tau nêñ lêñ mansanj ñajam sêlêlêc Juda Tesalonikiña nêñ su. Ac sêkôc mêtê sa ñapap sêjac ñawae genj ma sêkip buku dabunj ñam sa kêtôm bêcgenj, sê dôñ mêtê, tanj aposolo sêsôm nanj, gebe oc kêtôm tau me masi.

¹² Amboac tonanj êsêacnêñ lau taêsam sêkêñ gêwiñ ma Helennêñ lau towaenj nêñ lauo to ñacwaga ñagêdô ñalêlêma atom amboac tonanjenj.

¹³ Juda Tesalonikiña sêñô Paulu kêsôm Anôtônê mêtê anja Beroia gêwiñ ñawae, tec taunj sêja sebe sêlênsu to sêlênsônj êsêac amboac tonanjenj.

¹⁴ Lasitêwai sêñô ñawae, tec sejonj Paulu sebenj sêsa gwêc sêja, ma Sila agêc Timote gacgenj sêngônj.

¹⁵ Lau tanj sêwiñ Paulu nanj, sêwê enj e jasêô lasê Atenj. Êsêac sebe sêmu sêna, go enj kêmasanj binj gêdêñ êsêac gebe nasêkac Sila agêc Timote sebenj dêndêñ enj sêna.

Paulu gêmoa Aten

¹⁶ Paulu gêdêñ êsêagêc gêngônj Aten ma gêlic sêkêñ gwam taêsam gêjam malac auc, ma nê ñalêlôm kêbôli auc ñanô.

¹⁷ Tec gêjam biñgalôm gêwin Judawaga anğa nêñ lôm to êsêac, tañ têtêc Anôtô nañ, kêtôm bêcgen ma lau, tañ kêtap êsêac sa anğa malacluñ nañ, amboac tonanjen.

¹⁸ Ma Epikuri to Stoiki nêñ lau tokauc ñagêdô sebe sênsaê en, tec lau ñagêdô sêsôm sebe “Ñac gwai-gwai ñatau tonan gebe êsôm asagen.” Ñagêdô sêsôm gebe “Enj gebe êsôm anôtôi jaba ñawae.” Êsêac sêsôm biñ tonan gebe Paulu kêsôm ñawae ñajam lasê kêpi Jesu gêdi sa anğa ñacmatênêñ.

¹⁹ Amboac tonan sêkôc Paulu jasêwê en sêja Areo Pagu (nêñ sêmêtôc biñ ñamala) ma sêsôm gebe “Aêac abe ajala biñ wakuc, tañ kôdôn gédên lau nañ awiñ.

²⁰ Aôm kôs m biñ kaiñ tenj kêsêp aêac tañenjsuñ, ma aêac abe ajala biñ tonan ñam.”

²¹ Lau Aten samob to lau jaba, tañ sêngôn sêwiñ êsêac nañ, ôlin palê sebe sêsôm to sêñô biñ wakucgen ñapan.

²² Tec Paulu gêdi jakêkô Areo Pagu ñaluñjen, go kêsôm gebe “Lau Atenwaga, aê galic amac atoc anôtôi sa ñapepen.

²³ Kasêlêñ katôm malacgêdôgen gaja ma kêsala amacnêm gêñ dabuñ e katap altar tenj sa teto ñabin gêc gebe ‘Anôtô tañ tajam kauc enj narj nê.’ Tec gabe jawa gêñ tau, tañ ajam kauc ma atoc sa nañ, sa êndên amac.

²⁴ Anôtô tau, tañ kêkên undambê to nom ma ñagêñ totau-totau samob nañ, kêtû undambê to nom ñatau, mago gêngôn lôm dabuñ, tañ sêkwê ña lemenjen nañ atom.

²⁵ Enj kêpô lèna gêñ, tañ ñamalac sêgôm ña lemenj nañ atom, gebe enj tau kêkên êsêac sêmoa materj jali to sêsê awen ma kêkên ñagêñ samob gédên êsêac.

²⁶ Enj kêkên ñamalac tagen kêtû ñamalac toton-toton, tañ sêngôn nom auc nañ, samob nêñ ñamôkê. Enj kêkên nêñ tèm sêmoanja to gamên sêngônña ñamadiñ kwananjen.

²⁷ Anôtô gêgôm gêñ tonan gebe sensom en. Moae sênsaê enj ma têtap enj sa, gebe enj gêmoa jaêc aêac samob nêñ tenj atom.

²⁸ ‘Enj kêkôm aêac auc, tec tamoa materj jali to danngôm nêñ gêñ samob ma tamoa amboac tamoa,’ kêtôm amacnêm sêga-wêwaga ñagêdô sêsôm gebe ‘Aêacnêñ ñam kêsêp enj.’

²⁹ Aêacnêñ ñam kêsêp Anôtô, tec tanam dôñ Anôtô êpi gwam gold to silber ma poc, tañ ñamalac taênj gêjam ñamêtê ma sêgôm nañ atom.

³⁰ Anôtô gêlic tèm, tañ ñamalac sêjam kauc tauñña nañ gêbacnê, ma galoc gêjac biñsu ñamalac gebe lau samob êtôm gamên samobgen sênam tauñ ôkwi.

³¹ Ma kêtôc bêc êmêtôc ñamalac samob êndênjenña kêkô kwananjen ma kêjalij ñac êmêtôc biñña sa su. Enj kêwaka ñac tau sa gédên lau samob gebe gêju enj sa anğa ñacmatênêñ.”

³² Lau tau sêñô ñacmatê sêndi sa ñabinj e ñagêdô sêsu susu ma ñagêdô sêsôm gebe “Malôgen, go anjô aôm ôsôm biñ tonan ñagêdô êtiam.”

³³ Sêsôm su, go Paulu gêwi êsêac siñ kêsâ gêja.

³⁴ Go lau ñagêdô sêsap enj tôn ma sêkên gêwiñ. Acnêñ Areo Pagu ñalaumata tenj, nê ñaê Dionusi agêc awê tenj, nê ñaê Damari, ma lau ñagêdô sêwiñ. * sêmoasiñ tauñ ôlinj ma sêjam kauc gebe gêñ ñanô tau tonan. Stoiki têtû mêtê tauñ ñapep ma sêjam kauc gebe ênam êsêac sa sêmoa ñajamgen. † sêkac tauñ sanja.

18

Paulu gêmoa Korinti

¹ Tonan su, go Paulu gêwi Aten siñ gêja Korinti.

² Anğa tonan kêtap Juda tenj sa, nê ñaê Akwila. Têna kêkôc enj anğa Pontu. Êsêagêc nê awê Priskila sêwi Italia siñ sêmênj wakucgen. Ñam kêsêp kaisara Klaudi kêtatu gebe Judawaga samob sêwi Rom siñ. Tec Paulu gédênj êsêagêc gêja.

³ Enj gêlic acnêñ lemenj ñakoleñ tagen, tec gêmoa gêwiñ êsêagêc ma sêjam kôm sêwiñ tauñ. Êsêac sêwa becobo kêtû nêñ kôm.

⁴ Paulu gêjam biñgalôm anğa Judanênj lôm kêtôm sabatgenj gebe êkêli Juda to Helen gebe sêkênj êwiñjenj.

⁵ Sila agêc Timote anğa Makedonia sêmênj acgom, go Paulu gêjam mêtê toôli palêgenj ma gêwa Jesu sa gédênj Judawaga gebe enj Kilisi.

⁶ Gédênj tañ Judawaga sêoc ênê biñ auc ma sêsôm biñ alôb-alôb nañ, enj kekolonj kekop anğa nê ñakwê su ma kêsôm gédênj êsêac gebe “Nêm dec êpi amac taôm mômêmapac. Aê oc jawê ñakainj atom. Galoc jandênj lau samuc jana.”

⁷ Go kêsâ anğa tonan ma jagelom ñac tenj, tañ kêtêc Anôtô nañ, nê andu. Ñac tau nê ñaê Titi Justu. Nê andu kêkô jabanj Judanênj lôm.

* 17:34: Lau Helen nêñ lau tokauc nêñ tonj luagêc. Epikuri † 17:34: Gamên tonan kêtû lau Aten nêñ gamênj laumata

⁸ Lõmmôkê Krispi to nê gôlôac samob sêkêñ gêwi η Apômtau, ma lau Korinti taêsam sêñô mêtê e sêkêñ gêwiñ ma sêliñ sanju.

⁹ Ñagêbêc Apômtau gêsuj mè gêdêñ Paulu ma kêsôm gebe “Ôtêc taôm atom, ôsôm biñ lasêgeñ, ônam taôm tôn atom.

¹⁰ Aê tec gawiñ aôm ma ηac tenj êndi sa ma êñgôm ôlim êtu sec atom, gebe aêñoc lau taêsam sêmoa malac tonaj.”

¹¹ Paulu kêdônj Anôtônê mêtê gêñgônj gêwiñ êsêac jala samuc tenj ma ajônj 6.

¹² Gêdêñ tanj Galio kêtü gôliñwaga Akaiñña nanj, Judawaga samob nêñ biñ kêpi tagenj sêli taurj sa gêdêñ Paulu, tec sêwê enj dêdêñ sêmêtôc-biñ-ñamala sêja

¹³ ma sêsôm sebe “Ñac tonec kêpiñkap lau, gebe sênam sakîñ Anôtô eso biñsu ηalêñ.”

¹⁴ Paulu gebe êjô biñ e Galio kêsôm gêdêñ Judawaga gebe “Amac Judawaga, embe biñ sec ηanô me sec kapôêñ tenj, go jakôc amacnêm biñ sa êtôm ηagôliñ.

¹⁵ Ma embe awemsuj êôc ka taôm êtu amacnêm mêtê to waem ma biñsunja, nanj amac taôm amansanj. Aê gabe jatu biñ tonaj ηamêtôcwaga atom.”

¹⁶ Kêsôm ma kêmasuc êsêac anja kêmêtôc-biñ-ñamala sêsa sêja.

¹⁷ Tec êsêac samob sêkôc lõmmôkê Sostene tônj e sêjac enj anja sêmêtôc-biñ-ñamala ηatêclabu, mago Galio gêlic amboac gêlic.

Paulu gêmu gêja Antiokia

¹⁸ Paulu gêmoa Koriniti ec ηêñgeñ acgom, go kêkam lasitêwai lemeñ ma gebe êlêc êna Suria. Ma Priskila agêc Akwila sêwiñ enj. Anja Kenkrea kêsôm sêsêbuñ ênê môkêlauñ su gebe gêjac mata biñ tenj gêdêñ Apômtau kêtü gêñ tenjña.

¹⁹ Sêlac e jasêsô Epese, go kêkêñ êsêagêc sêñgônj ma enj tau kêsô Judanêñ lôm jagêjam biñgalôm gêwiñ Judawaga.

²⁰ Lau tonanj teteñ enj gebe êmoa bêc ηagêdô êwiñ êsêac acgom, mago gêlôc sa atom,

²¹ kêkam êsêac lemeñ su ma kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Anôtô embe têtac êwiñ, go jamu jamêñ êtiam.” Go gêdi anja Epese ma gêlac gêja.

²² Wanj kêsô Kaisarea ma enj kêpi bau jakêkam gôlôac dabuj su ma kêsêp Antiokia gêja.

²³ Jasêmoa e têm ηagêdô gêjañja acgom, go gêdi kêtiam. Enj kêsa Galata to Prugia ηagamêñgeñ gêja ma kêpuc lau bunja samob tônj.

Apolo gêjam mêtê anja Epese

²⁴ Ñasawa tonanj Juda tenj, nê ηaê Apolo, jagêô lasê Epese. Têna kêkôc enj anja Alesandria. Enj ηac tokauc tenj, nanj kêjala Anôtônê mêtê ηapep.

²⁵ Êsêac têdônj Apômtaunê mêtê gêdêñ enj e nê ηalêlôm kêkac enj tec kêsôm to kêdônj biñ kêpi Jesu solopenj. Tagenj enj kêjala Joanñê busanjugenj.

²⁶ Enj gêjam mêtê gêjac m totêtac kêpa sugenj anja Judanêñ lôm. Priskila agêc Akwila sêñô enj, tec sêkôc enj sa gêñgônj gêwiñ êsêagêc ma sêwa Anôtônê mêtê sa e tomalagenj gêdêñ enj.

²⁷ Gêmoa e gebe êna Akaija, tec lasitêwai teto papia gêdêñ lau bunja ma teteñ êsêac gebe sêkôc enj sa. Enj jagêô lasê Akaija ma gêjam êsêac, tanj Anôtônê moasinj gêjam êsêac auc e sêkêñ gêwiñ sêmoa nanj, sa ηapep,

²⁸ gebe kêku Judawaga tulu ηa biñ tonjaclai gêmoa awêgeñ lau samob sêlic ma gêwa Jesu sa gebe enj Kilisi kêtôm biñ, tanj teto gêc nanj.

19

Paulu gêmoa Epese

¹ Gêdêñ tanj Apolo gêmoa Korinti nanj, Paulu kêsêlêñ gêmoa Asia ηagamêñ lôcña e jagêô lasê Epese ma kêtap ηacseñjomi ηagêdô sa anja tonanj.

² Tec kêtü kênac êsêac gebe “Gêdêñ tanj amac akêñ gêwiñ su nanj, atap Ñalau Dabuj sa me masi.” Ma êsêac sêsôm gêdêñ enj gebe “Masi, aêac tec anjô Ñalau Dabuj gêmoa ηawae tenj atomanô.”

³ Ma enj kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Amac alinj busanju ondoc.” Tec êsêac sêsôm gebe “Aêac alinj Joanñê sanju.”

⁴ Go Paulu kêsôm gebe “Joanj kêsagu lau sêliñ busanju sênam taurj ôkwiña, ma kêsôm gêdêñ lau gebe sêkêñ ewiñ ηac, tanj oc êndanjug enj nanj ac tau Jesu.”

⁵ Lau tau sêñô biñ tonanj, tec sêliñ sanju kêpi Apômtau Jesu nê ηaê.

⁶ Paulu kêkêñ lêma gêsac êsêac acgom, go ηalau Dabuj kêpi êsêac e sêsôm biñ awenj talô ma seoc biñ lasê.

⁷ Lau tau moae têtôm 12.

⁸ Paulu kêsô Judanêñ lôm gêja jakêsôm biñ totêtac kêpa sugenj gêmoa ajônj têtêlac. Enj gêjam biñgalôm kêpi Anôtônê gamêñ gêwiñ êsêac to gêgôm gêñlêlôm êsêac gebe sêkêñ êwiñ Apômtauñja.

⁹ Mago lau ñagêdô nêñ ñalêlôm ñadani kêsa e sêkêñ gêwiñ atom, sêbu mêtê, tan Paulu gêjam nan, gêdêñ lau, tec Paulu kêkac tau su anğa êsêacnêñ ma kêkôc ñacsenjomi sêwiñ en. En gêjam biñgalôm gêmoa Turananê lôm kêtôm bêcgen.

¹⁰ Gêgôm gêmoa e jala samuc luagêc, go Juda to Helen samob, tan sêñgôn gamêñ Asiana nan, sêñô Apômtaunê mêtê.

Skewa latui

¹¹ Anôtô kêpuc Paulu lêma tôn ma gêgôm gêñsêga kapôên,

¹² gebe lau sêkôc obo waenja to nê ñakwê kômña, tan en kêjandin nan, su jasêu gêsac gêmac e ôlin ñajam kêsa, ma ñalau sec sêsa sêja.

¹³ Ma Judanêñ lau têtin ñalau secña sêsêlêñ sêjac laoc gamêñgen. Êsêac tauñ sêsam Apômtau Jesu nê ñaê kêpi lau tonjalau sec, ma sêsôm gebe “Aê jajatu amac ña Jesu, tan Paulu gêjam mêtê kêpi en nan, nê ñaê.”

¹⁴ Judanêñ ñac dabuñsêga Skewa nê latui 7 sêsa lêñ tonan.

¹⁵ Tec ñalau sec gêjô êsêac awen gebe “Jesu tan kajala enjgac, ma Paulu nan kajala en amboac tonan. Mago amac tonec asa lau.”

¹⁶ Ma ñamalac, tan ñalau sec gêgôm en nan, gêboan jagêlô êsêac tôn e kêku êsêac tulu ma kêjamuñ êsêac e ôlin ñaômagen ma todecgen sêc anğa andu tonan sêja.

¹⁷ Ma lau Juda to Helen samob, tan sêñgôn Epese nan, sêñô biñ tonan e têtakê samob ma awen gêoc Apômtau Jesu nê ñaê ñanôgen.

¹⁸ Lau gwalêkin, tan sêkêñ gêwiñ su nan, sêmên ma seoc nêñ sec, tan sêgôm nan lasê.

¹⁹ Ma êsêac mec-geowaga taêsam sejon nêñ buku mecña kêpi tagen jasêkêñ ja gen su gêc lau taêsam lanôñnêmña, ma sêsam buku tonan ñai ñaôli kêpi tagen kêtôm silber 50,000.

²⁰ Ma mêtê ñajana kêsa gêjam gamêñ auc kêtôm Apômtaunê ñaclai.

Sêli biñ sa anğa Epese

²¹ Biñ tonan gêbacnê su, go Paulu taê gêjam gêc nê ñalêlôm gebe êsa Makedonia to Akaianagen êna Jerusalem, taê gêjam gebe “Jana ônê su acgom, go najalic Rom amboac tonanjen.”

²² Ma kêkêñ nê kêpucônwagaagêc Timote agêc Erasta sêja Makedonia, en tau gêñgôn Asia ñasawa ñagêdô gêwiñ.

²³ Gêdêñ ñasawa tonan lau sêli tauñ sa ñanô kêtû mêtêña.

²⁴ Ñam gebe ñac-kêpac-silberwaga ten, nê ñaê Demetri, gêgôm anôtô Diana nê lôm jaba ñakatu silber ma gêjam ôli kômwaga sêkôc ñaôli saun atom anğa ênê.

²⁵ Tec ñac tau kêkalem lau tonan to êsêac ñagêdô, tan sêwê kain kom amboac tônê nan, sêpi tagen, go kêsôm gebe “Lauac, amac ajalagac gebe kôm tonec ñai gêjam aêac sa tec tatu lau tolêlôm.

²⁶ Ma galoc taôm alic to anôgac gebe Paulu tonan gêgôm gêñlêlôm e gêjam lau taêsam ôkwi, mago gêgôm anğa Epese tagen atom, en kêsôm biñ gêjam Asia samucgen auc gebe anôtôi, tan dagôm ña lemen nan, ñanô masi.

²⁷ Biñ tonan oc êñgôm aêacgen nêñ waen kômña êtu sec atom, êñgôm lau sêlic anôtô kapôên Diana nê lôm amboac gêñ ñaôma êwiñ amboac tonan e malôgen acgom, go senseñ anôtô, tan lau anğa Asia samucgen to nom ñagamêñ samob tetoc en sa nan, nê wae kapôên tau su amboac tonanjen.”

²⁸ Lau tau sêñô biñ tonan e têtac ñandan secanô ma sêmôêc kêsa aucgen gebe “Epesenêñ Diana kapôêngec.”

²⁹ Sêgôm e malac samucgen ñadindin kêsa ma lau samob jasêsêwa sêsa nêñ gamêñ dôadôña ma sê ñac Makedonianja luagêc ñai agêc Aristarka, tan sêsêlêñ sêwiñ Paulugen nan sêwiñ.

³⁰ Paulu gebe êsêp lau tonan ñai ñalêlôm êna e ñacsenjomi sesen en.

³¹ Ma gôlinwaga Asiarja ñagêdô, tan têtac gêwiñ Paulu nan, sêkêñ puc en ma teten en gebe naêsa gamêñ dôadôña atom,

³² gebe êsêac, tan sêkac sa anğa tonan nan, nêñ biñ kêlênsôn samucgen, ac sêmôêc kesotau-kesotau. Nêñ taêsam sêkac sa ñaômagen ma sêjam kauc ñam.

³³ Lau ñagêdô sêlic Alesandere, tan Judawaga sêsuc en kêsa gêja nan, ma sêjam kauc sebe en biñmôkê. Tec en gêoc lêma sa gebe êwa nê biñ sa êndêñ lau.

³⁴ Mago êsêac sêjala en gebe ñac Judana, tec sêmôêc gulun-gulunjen gebe “Epesenêñ Diana kapôêngec.” Sêmôêc sêkô kêtôm ockatu ñasawa luagêc.

³⁵ Sêgôm sêmoa, go acnêñ ñac-ketobinwaga gêjac êsêac têtac tôn ma kêsôm gebe “Amac Epesewaga, lau samob sêjala malac Epese tec kêtû Diana kapôên nê lôm to lôm ñakatu, tan kêsêp anğa undambê gêmên nan ñagejobwaga.

³⁶ Biñ tau tonec gêc awê, tasôm biñ taêsam atom. Amboac tonan nêñ ñalêlôm êtu malô ma anjôm gêñ ten palin atom.

³⁷ Amac awê ñac luagêc tônê amêñ, mago êsêagêc sêjanço gêñ tenj anja lôm atom ma sêsôm binj alôb-alôb tenj kêpi aêacnêñ anôtôo atom.

³⁸ Ma Demetri to nê kômwaga embe nêñ binj êndêñ ñac tenj ênêc, nanj noc sêmêtôc binjña gêc ma gôlinjwaga semoa, tec sêwaka tauñ saman.

³⁹ Ma embe nêñ binj ñagêdô ênêc, nanj amansañ êndêñ lau malacña nêñ noc sêkac sanja.

⁴⁰ Ocsalô tonec aêac tawê binj talênsôn lauña ñakainjoc, gebe aêac tali tauñ sa nec ñam tenj gêc atom, tec tatôm gebe dawa tau ñ sa êtôm atom."

⁴¹ Kêsôm tonanj su ma kêkêñ lau sêc êlinj-êlinj.

20

Paulu kêsa Makedonia gêja Helenneñ gamêñ

¹ Binj kêtü malô acgom, go Paulu kêkac ñacsenjomi sa ma gêlêñ binj êsêac to kêkam êsêac lemeñ ma gêdi gêja Makedonia.

² Enj gêjac laoc gamêñ tonanj ma gêlêñ binj êsêac ña binj taêsam e jakêsa Helennêñ gamêñ.

³ Gêmoa e ajôn télêac gêjanja ma gebe êpi wanj êna Suria, tec kêtap sa gebe Judawaga dêdib enj. Amboac tonanj taê gêjam kêtü tônj gebe êsa Makedonianagenj êmu êna êtiam.

⁴ Puru Beroianja latu Sopatra ma Aristarka agêc Sekundu anja Tesaloniki, —Gai agêc Timote anja Derbe ma Tukiki agêc Tropim anja Asia sêsêlêñ sêwiñ enj.

⁵ Ñac luagêc tonanj sêmuñ ma sêôn aêac anja Troas.

⁶ Aêac alic Om Polom Ñalucña su acgom, go asuñ su anja Pilipi ma alac amoa e bêc lemeñ tenj, go jaasô Troas adêñ êsêac ma anjgôn tonanj bêc 7.

Paulu kêtü ñaclej Troas

⁷ Gêdêñ woke ñabêc ñamataña aêac akac sa kêtü apô polom êkôcña ma Paulu gêjam binjalôm gêwiñ êsêac. Enj taê gêjam gebe ñaelen go êndi, tec sêjac têku binjalôm e gêbêcauc gêja lugenj.

⁸ Êsêac têtunj lamp taêsam gelom anja ñaderj, tanj aêac akac sa nanj.

⁹ Paulu gêjam binjalôm gêmoa ma ñapalê tenj, nê ñaê Aitiku, gêñgônj katam saunj, tec bec gêgôm enj e kêlinj tau sinj ma gebenj kêsêp ñaderj télêac tonanj gêja e tomatêgenj. Tec lau sêkôc enj sa.

¹⁰ Paulu kêsêp jakêtap labôc gêsac enj ñaô, go gêlô enj tônj ma kêsôm gebe "Ali taôm sa atom, katu tec gêmoa enj ñalêlôm."

¹¹ Go gêmu kêpi gêja kêtiam, jakepô polom kêkôc ma genj, go gêjam binjalôm gedênj tônjenj e gêu bônj kêsa ma gêdi gec gêja.

¹² Ñapalê tau, tanj mata jali kêsa nanj, sêkôc enj sêja totêntac ñajamgenj.

Dêdi anja Troas e jasêso Milete

¹³ Paulu kêsôm gebe êmoa baugenj êna ma aêac lau ñagêdô api wanj amunj naasô Asos gebe akôc enj sa anja tônê.

¹⁴ Aêac asô Asos e atap tauñ sa kêtiam ma akôc enj sa jaasô Mitulene.

¹⁵ Ñabêbêc aêac asuñ su ma alac e apoac akanônj Kio ma ñagelenj asô Samos e ñagelenj tenj, go jaasô Milete.

¹⁶ Paulu taê gêjam kêtü tônj gebe êsô Epese atom, êoc kêsigenj êna. Enj gebe ênam gamêñ tônj êmoa Asia atom, kêkac taugenj gebe êna Jerusalem ma embe ñasawa êtôm, go naelic om Pentekost anja tônê.

Paulu gêjam mêtê laumata Epeseña ma sebonj tauñ

¹⁷ Paulu gêmoa Miletegenj ma kêkêñ binj gêja Epese ma kêkalem gôlôac dabunj nêñ laumata gebe dêndêñ enj sêna.

¹⁸ Jasêo lasê dêdêñ enj tec kêsôm gêdêñ êsêac gebe "Amac alic ñoc lêñ, tanj kasa gêdêñ gaô lasê gamêñ Asia wakucgenj ma kasa kêtôm têm samob, tanj gamoa gawinj amac nanj.

¹⁹ Aê gajam sakinj Apômtau ma gabu tauc tomatoc-sulugenj ma katap lêtôm sa gebe Judawaga dêdib aê.

²⁰ Ma kêgaminj binj êmoasinj amacña tenj atom, kasôm lasê gêdêñ amac to kadônj amac anja awêgenj to andulêlôm gêwiñ.

²¹ Aê gawa sa ñanôgenj gêdêñ lau Juda to Helen gebe sênam tauñ ôkwi êndêñ Anôtô to sêkêñ êwiñ Apômtau Jesu Kilisi.

²² Ma galoc Ñalau Dabunj gêjam gôlinj aê gebe jana Jerusalem ma gêñ, tê êtap aê sa anja ônêña nê, tau kajala atom.

²³ Tagenj tonec ñalau Dabunj gêwa sa gêdêñ aê kêtôm malacgenj ma kêsôm gebe oc jatap kapoacwalô to gêñwapac sa.

²⁴ Aê taêc labu ñoc katuc atom. Aê gabe janac dabinj ñoc lêñ to sakinj, tanj kakôc anja Apômtau Jesu nê nanj, gebe jawa ñawae ñajam Anôtôñê moasinjña sa.

²⁵ “Ma galoc aê kajala gebe amac samob, tanj gajam mêtê kêpi Anôtônê gamêj gamoa gawij amac nan, oc alic aê lanjoc êtiam atom.

²⁶ Amboac tonanj galoc tecenec jawa sa êndêj amac gebe Amacnê m hac tenj embe ênanja, aê oc jawê binj tonanj njakainj tenj atomanô,

²⁷ gebe kêgaminj binj tenj atom, kasôm Anôtônê binj lasê tomalagenj gêdêj amac.

²⁸ Ajop taôm to lau samob, tanj njalau Dabuj kêkêj amac atu êsêacnêj gejobwaga gebe ajop Anôtônê gôlôac dabuj, tanj enj gêjam ôli êsêac nja tau nê dec nanj.

²⁹ Aê kajala gebe aê embe jawi amac sinj jana ma kêam sec oc dëndêj amac mênșsêlênsôn gôlôac njawaô.

³⁰ Ma lau njagêdô anja amac taôm nê m oc sêndi mênșsênam mêtê ôkwi e sê njacsejomi têndanjguc êsêac.

³¹ Amboac tonanj anam jaligenj, taêm ênam gebe jala samuc têlêac gêngônj gawij amac ma gajac binjsu amac gêdêj-gêdêjgenj tomatocsulugenj kêtôm bêc to gelerj samob, kêlêwanj atom.

³² “Ma galoc jansuj amac andêj Anôtô to nê moasinj nabinj ana. Enj kêtôm gebe ênac dabuj amac to êkêj gêjlênsê m êndêj amac awinj Anôtônê lau samob.

³³ Aê matoc katu lau tenj nêj silber to gold ma njakwê atom.

³⁴ Taôm alicgac gebe lemoc tecenec gêjam aê to njoc lau ma apô lêna sa.

³⁵ Aê kadônj amac kêpi gêj samobgenj njapanj gebe tanam kôm njajanja amboac tonanj, ec tanam lau njasec sa. Taêm ênam Apômtau Jesu nê binj, tanj tau kêsôm gebe ‘Takêj gêj êndêj lau nanj êmoasinj aêac êlêlêc takôc gêj anja launêj su.’ ”

³⁶ Paulu kêsôm binj tonanj su, go kêpônj aduc ma ketenj mec gêwinj êsêac samob.

³⁷ Lau samob sêmbôêj tanj to têtanj njanô ma sêlêšop enj alianô.

³⁸ Ênê binj, tanj kêsôm gebe êsêac sêlic enj lanjôanô êtiam atom nanj, tec gêgôm êsêacnêj njalêlôm njawapac kêlêlêc. Sêgôm tonanj su, go sêkêj enj kêpi wanj gêja.

21

Paulu gêja Jerusalem

¹ Aêac akêj êsêac sinj ma alac e jaasô Kos. Go njabêbêc jaasô Rodo ma anja tonanj alac e jaasô Patara.

² Aêac atap wanj tenj sa gebe êlac êna Poinike, tec api ma alac aja.

³ Alac e aê Kupro sa mênjakêj gêc gasêja gêja ma apenj Suria e jaasô Turu, gebe sênam waba anja wanj êsêp bau.

⁴ Aêac atap njacsejomi sa ma anjôn awinj êsêac bêc 7. Lau tonanj Njalau Dabuj kêkêc êsêac e sêšôm gêdêj Paulu gebe êpi Jerusalem êna atom.

⁵ Aêac amoa e ma bêc gêbacnê, go adi gebe asêlêj. Ma lau malacnja samob to nêj lauo ma nêj njapalêo to njac sejon aêac anja malac asa sêcluj aja. Go anja ambêô aêac apônj aenjuduc to atenj mec.

⁶ Su, go akam tauj ma aêac api wanj, ma êsêac sêc sêmu sêja.

⁷ Aêac alac anja Turu e jaasô Tolemai ma atap lasitêwai gamêj tônêja sa, tec awenj gêjac tauj ma anjôn awinj êsêac bêc tenj.

⁸ Njagelenj adi asêlêj e aô lasê Kaisarea ma asô jaenwaga Pilip nê andu aja ma anjôn awinj enj. Njac tonanj samwaga 7 nêj tenj enj.

⁹ Njac tau latuio awêtakinj aclê seoc binj lasê sêmoa.

¹⁰ Aêac anjôn bêc njagêdô, go propete tenj kêsêp anja Judaia gêmêj, nê njâê Agaba.

¹¹ Enj kêtuj njaclej gêdêj aêac. Njac tau kêkôc Paulunê ômbinjkap su mênșgêsô tau akainj to lêma tônj ma kêsôm gebe “Njalau Dabuj nê binj tau tonec gebe Judawaga oc sênsô ômbinjkap tecenec njatau tônj amboac tonec anja Jerusalem ma sêkêj enj êsêp lau samuc lemenj.”

¹² Aêac to malac njatau anjô binj tonanj, tec atenj enj gebe êpi Jerusalem êna atom.

¹³ Mago Paulu gêjô aêac awenj gebe “Amboac ondoc atanj ma agôm aêjoc njalêlôm njawapac kêsa. Embe sênsô aê tônj ma sêngômmanj. Aê gajac dabuj tauc gebe jamac êndu anja Jerusalem êtu Apômtau Jesu nê njâêja.”

¹⁴ Aêac asôm binj elê mê tec ajam tauj tônj ma asôm gebe “Apômtaunê binj êtu anô.”

¹⁵ Njabêc njagêdô gêjanja acgom, go aêac amasanj ma waba ma api Jerusalem aja.

¹⁶ Njacsejomi njagêdô anja Kaisarea sêwinj, tec sêwê aêac atu njaclej Nason. Enj njac bunja lanjwa tenj anja Kupro.

Paulu kêtuj njaclej Jakobo

¹⁷ Aêac jaaô lasê Jerusalem su, go lasitêwai sêkôc aêac sa totêntac njajamgenj.

¹⁸ Njagelenj Paulu kêkôc aêac sa adêj Jakobo aja, ma laumata samob sêkac sa sêmoa tonanj.

¹⁹ Êsêac awenj gêjac tauj su, go Paulu gêjac minj binj, tanj Anôtô gêgôm gêdêj lau samuc gebe kêpuc ênê sakinj tônj nanj tomalagenj.

²⁰ Lau tau sêñô e sêlambin Anôtô ma sêsôm gêdêñ Paulu gebe “O lasitêwa, aôm gôlicgac, Judawaga taêsam ñanô lasê sekêñ gêwiñ Kilisi, mago sêsap Mosenê binjsu tôñ sêjac ñawae.

²¹ Lau tonañ sêñô ñawae gebe aôm kôdôn Judawaga, tanj sêsêp lau samuc ñasawa nanj, gebe sêwi Mose sinj, ma kôsôm gebe sêsa nêñ ñapalê atom to sêwi lêñ mêtê langwanja sinj.

²² Ma galoc danğôm amboac ondoc. Lau samob oc sêñô aôm gômôên ñawae su.

²³ Amboac tonañ ôngôm êtôm binj, tec aêac abe asôm êndênj aôm nec. Aêacma lau aclê sêjac mata binj kêpi binj tenj tec sêngônj.

²⁴ Naôkôc lau tonañ sa, gebe lau dabunwaga sêngôm binj atu selecña êpi aôm ôwi êsêac ma ônam ôli lau, tanj sêkapinj êsêac môkênjlanj nanj, go lau samob sêjala gebe bi ñ, tanj têdônj kêpi aôm nanj, ñanô masi. Êsêac tauñ ocgo sêlic aôm gebe kôsa nêñ lêñ kôsap binjsu tônğenj.

²⁵ Ma binj kêpi lau samuc, tanj sêkênj gêwiñ su nanj, aêac asôm binj tonec kêtû tônj gebe êsêac sêngaminj tauñ êndênj da gwamña to êndênj bôc ñadec, ma êndênj bôc, tanj sêginj êndu ma êndênj mockainjo to mockainj.”

²⁶ Ñabêbêc Paulu kêkôc lau tau sa, ma sêmasañ ênê binj êtu selecña gêwiñ lau tau tonañ, go kêsô lôm dabunj gêja ma kêsôm bêc sêngônj selecña lasê ma sêmasañ noc sêkênj nêñ da êndênj-êndênğenja.

Êsêac sêkôc Paulu tônj anğa lôm dabunj

²⁷ Kêdabinj gebe ñabêc 7 tonañ êmbacnê ma Judawaga Asianja sêlic enj gêmôa lôm dabunj, tec sêli lau samob nêñ ñalêlôm sa e sêkôc enj tônj.

²⁸ Ma sêmôêc gebe “Aô, Israelwaga, anam aêac samañ. Alic ñac tau, tanj kêdônj lau anğa gamêñ samob gêbu lau Israel to Mosenê binjsu ma gamêñ tau tonec nanj. Ma galoc gêwê Helen ñagêdô sêsô lôm dabunj sêja ma gêgôm gamêñ dabunj tau kêtû secgoc.”

²⁹ Ñasawa tenj lau tonañ sêlic ñac Epeserña Tropim gêmôa malaclunj gêwiñ Paulu, tec seboc Paulu oc gêwê enj kêsô lôm dêbu ñ gêja.

³⁰ Tec malac ñatau samob sêii tauñ sa ma sêjac tauñ sa sêpi tagerñ jasêkôc Paulu tônj ma sê enj anğa lôm dêbu ñ kêsâ gêja, ma sêlai ñakatam auc sebenj.

³¹ Lau tau sêsôm sebe sênac Paulu êndu e sinjwaganêñ kapitaisêga gêñô lau Jerusalemña samob sêli tauñ sa ñawae,

³² tec kêkôc sinjwaga to nêñ kapitai ñagêdô sa jasêlêti dêdênj lau tau sêsêp sêja. Lau tonañ sêlic kapitaisêga to sinjwaga sêmêñ ma sêwi Paulu sinj sêjac enj kêtiam atom.

³³ Go kapitaisêga kêtû gasuc gêja, kêkôc Paulu tônj ma kêsôm sêsô enj tônj ña kapoacwalô luagêc. Go kêtû kênac ênê ñam to binj, tanj enj gêgôm nanj.

³⁴ Lau samob sêmôêc kesotau-kesotau e sêôc gamêñ auc langwagênj, tec enj gêñô binj sapu ma kêsôm sêkôc Paulu dêdênj sinjwaganêñ gamêñ sêja.

³⁵ Sêô lasê ñatêcwalê ma lau sebe sênac Paulu, tec sinjwaga sêôc enj sa lólôcğenj,

³⁶ gebe lau tau samob sêwiñ ma sêmôêc panğenj gebe “Enañamanj.”

Paulu gêjam talañ tau

³⁷ Sebe sêkênj Paulu êsô sinjwaganêñ gamêñ êna, tec kêsôm gêdênj kapitaisêga gebe “Oc ôlôc gebe jasôm binj tenj êndênj aôm me masi.” Ma ñac tau kêsôm gêdênj enj gebe “Aôm kôsôm binj Helen me masi.

³⁸ O, aôm ñac Aiguptunja, tanj wali tenğenj gôli kêjanğowaga 4,000 nêñ ñalêlôm sa ma kojorñ êsêac sêsa gamêñ sawa sêja nanj, aôm atom me.”

³⁹ Tec Paulu kêsôm gebe “Aê tinoc Judao, tec kêkôc aê anğa Tarsus Kilikianja ma gawê kainj malac towae tônê gawinj, tec katenj aôm gebe ôlôc ma jasôm binj êndênj lau tônê.”

⁴⁰ Kapitaisêga gêlôc, go Paulu kêkô têcwalê ma gêjab lêma gêdênj lau e gamêñ gêmâc, go awa gêjac êsêac ña awenj Ebolai gebe

22

¹ “O lasitêwaac to tamocac, binj tanj galoc gabe jawa tauc sa êndênj amac nanj, anğ acgom.”

² Lau tau sêñô enj awa gêjac êsêac ña awenj Ebolaiğenj, tec binj gêmâc samob. Ma Paulu kêsôm gebe

³ “Aê tinoc Judao kêkôc aê anğa Tarsus Kilikianja ma katu kapôênj anğa malac tonec, kasô Gamalielnê lôm ma kêdônj tamenjinêñ binjsu gêdênj aê e tomalagerñ. Aê gajam sakinj Anôtô gajac ñawae katôm tec amac samob agômâgôm amoa nec.

⁴ Aê kêjanda lau, tanj sêsap mêtê wakuc tonec tônj nanj, e gasenj êsêac su sêjanja ma gêsô êsêac tônj to kakênj êsêac lauo to ñac sêsêp kapoacwalô sêja.

⁵ Ñac dabunjsêga to laumata samob embe sêwa aênjoc minj sa, oc êtôm tec tauc kasôm nec. Aê kakôc papia anğa êsêacnêñ gêjac lasitêwai Damaskunja ñawae, tec gaja gebe jakôc êsêac, tanj sêmôa tonañ nanj tônj, ma-jakêñ êsêac sêna Jerusalem gebe têtâp nêñ ñagêjô sa.

Paulu gêjac tau nê minj Apômtau Jesu gêjam enj ôkwiña

⁶ “Aê kasêlêñ gamoa e kédabinj Damaskus. Ma gédêñ oc kékô ñalunjen, go ñawê kapôêñ ten gaôgen anja undambê mênkêpô aê e gêjam aucgen.

⁷ Aê gau tauc jagaêc nom, go ganjô awa ten gédêñ aê gebe ‘Saulu, Saulu, asagenj kôjanda aê.’

⁸ Ma aê gajô binj tonanj gebe ‘Apômtau, aôm asa.’ Go enj kêsôm gédêñ aê gebe ‘Aê Jesu Nasaretña, tec kôjanda aê.’

⁹ Lau tanj sêwinj aê nanj, sêlic ñawêgenj, mago sêñjô ñac, tanj kêsôm binj gédêñ aê nanj, awa atom.

¹⁰ Go aê kasôm gebe ‘Apômtau, aê janjôm asagenj.’ Ma Apômtau kêsôm gédêñ aê gebe ‘Ôndi sa ma ôna Damaskus acgom, go sêwa binj samob, tanj Anôtô gebe ôñgômña nanj, sa êndêñ aôm anja tônê.’

¹¹ Ñawê tonjawasi tônê kêpô aê e matocanô kêtuc pec ma ñoc lau sêkam aêgenj gaja Damaskus.

¹² ‘Ma ñac mansanj tenj, nê ñaê Anania, kêmasanj binjsu ñapep e Judawaga gamêñ tônêña samob tetoc enj sa.

¹³ Ñac tau gédêñ aê gêmênj mênkêkô aê lanjôcnêmña ma kêsôm gebe ‘Lasicenec Saulu, matam êlêc.’ Ma gédêñ tonanjenj matoc gêlac e galic enj kékô.

¹⁴ Ma ñac tau kêsôm gebe ‘Tamenjinêñ Anôtô kêjalinj aôm sa gebe ôjala ênê binj ma ôlic ñac gédêñ tau to ôñjô enj awa,

¹⁵ gebe ôwa enj sa êndêñ ñamalac samob ña binj, tanj gôlic to gôñjô nanj.

¹⁶ Ma galoc gobe amboac ondoci. Ôndi sa, mênjawam ênac ênê ñaê ma ôlinj sanju êkwasiñ nêm sec su.’

Jesu kêsakinj Paulu gédêñ lau samuc gêja

¹⁷ ‘Gamoa acgom, go gamu gamêñ Jerusalem kêtiam mênkaterj mec gamoa lôm dabunj e katuc kainj tenj kêsa

¹⁸ Ma galic Jesu kékô ma kêsôm binj gédêñ aê gebe ‘Ôwi Jerusalem sinj sebenj ma ônsaic taômgenj ôna, gebe êsêac oc sêkôc binj, tanj aôm gobe ôwa sanja nanj, sa atom.’

¹⁹ Ma aê kasôm gebe ‘Apômtau, êsêac taunj sêjalagac gebe aê tec kakôc lau, tanj sêkêñ gêwiñ ñ aôm nanj, tônj ma kalêsu êsêac ñanô-ñanô kêtôm Judanêñ lômgenj.

²⁰ Ma gédêñ tanj sêkêc ñac-gêwa-aôm-sawaga Stepan nê dec sinj nanj, tauc kakô gawinj e galic ñajam ma gajob lau-sêjac-enj-ênduwaga nêñ ñakwê.’

²¹ Ma ñac tau kêsôm gédêñ aê gebe ‘Ôêc ôna, aê jasakiñ aôm ôndêñ lau samuc, tanj sêngônj gamênjbômgenj nanj ôna.’ ”

Paulu agêc kapitaisêga nêñ binj

²² Lau sêñjô Paulunê binj e mênjgédêñ tonanj, go sêli awenj sa ma sêmôêc gebe “Ansenj ñac tonec su anja nom, gebe enj kêtôm gebe êmoa mata jali atom.”

²³ Êsêac sêñjala e sêôc gamêñ auc lanjgawenj sêkô ma tédainj nêñ ñakwê balinj to sêpalip kekop kêpi jakêkô.

²⁴ Tec kapitaisêga kêtuc gebe sêwê Paulu sêna sinjwaganêñ gamêñ ma kêsôm gebe si enj ma têtuc Iêsu binj, tanj lau sêmôêc kêpi enj nanj ñam.

²⁵ Êsêac sêsô enj ña ômbinjak tônj ma Paulu kêsôm gédêñ kapitai, tanj kékô ñajala nanj, gebe “Embe ñac Romña tenj, ma amêtôc enj atom, oc êtôm gebe ai enj ñaômagenj me masi.”

²⁶ Kapitai gêñjô binj tonanj, tec gédêñ kapitaisêga jakêsôm gédêñ enj gebe “Aôm gobe ôñgôm amboac ondoci, ñac tônê enj Romgoc.”

²⁷ Tec kapitaisêga mênkêtu kênac Paulu gebe “Ôsôm êndêñ aê acgom, aôm ñac Romña binjñanô me masi.” Ma Paulu gêlôc gebe “Aec, binjñanô.”

²⁸ Go kapitai gêñjô enj awa gebe “Aê gabe jatu ñac Romña nanj gajam ôli ña awa kapôêñ.” Ma Paulu kêsôm gebe “Aê tonec ñac Romña anja tamocnê.”

²⁹ Amboac tonanj lau, tanj sebe têtuc Iêsu enj nanj, gacgenj sêkac taunj su. Ma kapitaisêga tau, tanj kêjala gebe Paulu ñac Romña nanj, kêtêc tau kêtuc kêsôm sêsô ñac tau tônjña.

Paulu kékô lau dabunjsêga to laumata lanjônêm

³⁰ Ñagelenj kapitaisêga gebe êñjô binj, tanj Judawaga sêgôlinj kêpi Paulu nanj, ñam ñapep. Tec kêsôm sêgaboac enj su ma kêkac lau dabunjsêga to laumata samob sa, go kêsôm sêwê Paulu sêsêp sêja jakêkô êsêac lanjônêm.

23

¹ Paulu mata gê lau ñanô, tanj sêkac taunj sa nanj, ma kêsôm gebe “O lasitêwaaac, aê kasa ñoc lêñ tonjoc ñalêlôm ñawagenj gamoa Anôtô lanjônêmña e mênjgédêñ tonec.”

² Tec ñac dabunjsêga Anania kêtuc lau, tanj sêkô jabanj enj nanj, gebe têtac enj awa auc.

³ Ma Paulu kêsôm gédêñ enj gebe “Aôm tanj kotoc taôm sa ñaôma-ñaôma nanj, Anôtô êtap aôm. Aôm gônjônj tonanj gobe ômêtôc aêñoc binj êtôm binjsu ma amboac ondoci tec gosenj binjsu ma kêsôm gebe têtac aê nec.”

⁴ Go lau, tañ sêkô jaban Paulu nan, sêsôm gebe "Amboac ondoc aôm gôbu Anôtônê ñac dabunjsêga amboac tonan."

⁵ Tec Paulu kêsôm gebe "Lasitêwaac, aê kajala gebe en ñac dabunjsêga nan atom. Teto gêc gebe 'Ôsôm bin sec êpi launên gôlinwaga atom.'"

⁶ Paulu kêjala Sadukainên lau ñagêdô ma Parisainên ñagêdô sêmoa sêwin, tec gêmôêc kapôên gédên êsêac, tañ sêkac taun sa nan, gebe "O lasitêwaac, Parisai tenj latu aê ma aê tauc Parisai amboac tonan. Êsêac sêmêtôc aê kêtû kakên matoc ñacmatê sêndi saña."

⁷ Kêsôm bin tonan su ma Parisai to Sadukai sêli taun sa sêmoa e sêkac taun kêkôc,

⁸ gebe Sadukai sêsôm gebe ñacmatê sêndi sa atom ma anjela to ñalau sêmoa atom. Ma Parisai tec sêkên gêwin gên tonan ñai samob.

⁹ Lau tau sêmôêc sêôc aucgen e binjutau ñagêdô anja Parisainên tonj dêdi sa ma sesen taun ma sêsôm gebe "Aêac atap sec tenj sa gêc ñac tonec nê atom, tagen moae ñalau tenj me anjela tenj oc kêsôm bin gédên enj nec."

¹⁰ Sêsôm taun ñanô-ñanô e kapitaisêga kêtêc gebe moae sêkac Paulu êkôc, tec kêjatu sinwaga matu tenj sêsêp mênjsêjango Paulu su anja launên ma sêkôc enj sêja nênj gamênj.

¹¹ Ñagêbêc tonan Apômtau mênjkêkô gêwin Paulu ma kêsôm gebe "Têmtac êpa su, aôm gôwa aê sa anja Jerusalem su ma oc ôwa aê sa anja Rom amboac tonanjenj."

Lau Juda sêkic Paulunê bin

¹² Gamênj ñawê kêsa acgom, go Juda ñagêdô sêkac taun sa ma sêjac kapoac taun gebe sêninj to sênôm gên tenj atom e sênac Paulu êndu su acgom.

¹³ Ma lau, tañ sêkic Paulunê bin amboac tonan nan, sêlêlêc 40 su.

¹⁴ Lau tau tonanj dêdên lau dabunjsêga to laumata ma sêsôm lasê gebe "Aêac lau tonec ajac kapoac taun gebe aninj to anôm gên tenj atom e anac Paulu êndu acgom.

¹⁵ Amboac tonanj amac to laumata naansau kapitaisêga gebe êkên ñac tau êsêp êndên amac êmênj gebe atu Iêsu ênê bin ñapep. Ma aêac oc naamsanjenj taun kwananjenj gebe anac enj êndu anja intêna ñadambê tenj. Enj oc êô lasê amac atom."

¹⁶ Paulunê sib gênjô sêkic sa lanjwa nê bin ñawae, tec gêja kêsô sinwaganênj gamênj jakêsôm lasê gédên Paulu.

¹⁷ Tec Paulu gêmôêc kapitai tenj ma kêsôm gédên enj gebe "Ôwê ñapalê tecenec ôndên kapitaisêga ôna, enj gebe êsôm bin tenj êndên enj."

¹⁸ Tec kapitai kêkôc ñapalê tau sa ma gêwê enj agêc dêdên kapitaisêga sêja, go kêsôm gédên enj gebe "Ñac kapoacwalôña Paulu gêmôêc aê gaja ma keten gebe jakôc ñapalê tecenec jandênj aôm jamênj, gebe ñac tau gebe êsôm bin tenj êndên aôm."

¹⁹ Go kapitaisêga kêkam ñapalê tau lêma agêc jasêkô taunña ma kêtû Iêsu enj gebe "Aôm gobe ôsôm bin amboac ondoc êndênj aê."

²⁰ Ma ñapalê tau kêsôm gebe "Judawaga sêmasan bin kêtû tônj gebe teteren aôm ma bêbêc ôkên Paulu êsêp êndênj laumata êna. Êsêac sebe sênsau sêôc aôm gebe têtû Iêsu ênê bin ñapep.

²¹ Amboac tonanj ôkênj êwinj êsêacnênj binj atom, gebe lau kêlêlêc 40 su dêdib enj sêmoa. Êsêac sêjac kapoac taun gebe sêninj to sênôm gên tenj atom e sênac Paulu êndu acgom. Ma galoc sêmasan taun sêsaê aômgenj gebe ôlôc."

²² Go kapitaisêga gêjac binju ñapalê tecenanjenj gebe "Binj tañ kôsôm lasê gédênj aê nan, ônac minj êndênj lau tenj atom." Ma kêkênj enj gêc gêja.

Sêsakinj Paulu gédênj gôlinwaga Peliki gêja

²³ Go kapitaisêga gêmôêc nê kapitai luagêc ma kêsôm gédênj êsêagêc gebe "Amasanjenj sinwaga 200 to lau sênjgônj hosña 70 ma lau kêmnja 200 gebe sêsa Kaisarea sêna êndênj 9 oklok êmbêc.

²⁴ Amasanjenj hos ñagêdô êwinj gebe Paulu ênjgônj ñaô ma akôc enj toôli samucgenj andênj gôlinwaga Peliki ana."

²⁵ Go keto papia tenj gêwinj gebe

²⁶ "Aê Klaudi Lusi aoc gêjac gôlinwaga towae Peliki.

²⁷ Ñac tecenec tec Judawaga sêkôc enj tônj ma sebe sênac enj êndu. Aê ganjô enj ñac Romña, tec kakôc enj sa ma ganjam enj kêsi.

²⁸ Aê gabe jakip binj, tañ sêgôlinj kêpi enj nan, ñam sa, tec kakênj enj kêsêp gédênj nê laumata gêja.

²⁹ Aê katap sa gebe binj, tañ sêgôlinj kêpi enj nan, ñam kêsêp êsêacnênj binju, mago êsêac taun nênj ñalêlôm kêpi tagen kêtû binj tonanjenj atom. Tagen aê galic binj tenj kêtôm amboac tanac enj êndu to takênj enj ênjgônj kapoacwalôña nan, gêc atom.

³⁰ Ma ganjô binj tenj ñawae gebe dêdib enj sebe sênac enj êndu, tec kakênj enj sebenj gédênj aôm gêwac ma ka-sôm gédênj lau-sêgôlinj-binj-kêpi-enjwaga gebe dêndênj aôm sêwac ma sêwa nênj binj sa êndênj aôm."

³¹ Siŋwaga tau sêkôc Paulu sa kêtôm kapitaisêganê biŋ ma gêdêŋ gêbêc sêkôc eŋ sêja Antipatri.

³² Nabhêbêc sêkêŋ eŋ gêdêŋ lau, taŋ sêŋgôŋ hos ŋaô naŋ, gebe sêkôc eŋ sêna, go êsêac tauŋ sêc sêmu sêja nêŋ gamêŋ kêtiam.

³³ Lau tonan jasêô lasê Kaisarea, go sêkêŋ papia gêdêŋ gôliŋwaga ma sêkôc Paulu dêdêŋ eŋ sêja.

³⁴ Gôliŋwaga kêsam papia su, go kêtû kênac Paulu gebe eŋ ŋac aŋga gamêŋ ondocŋa e gêŋô gebe eŋ aŋga Kilikia.

³⁵ Tec kêsôm gebe “Lau taŋ sêgôliŋ biŋ kêpi aôm naŋ, sêmêŋ acgom, go janjô nêŋ biŋ.” Ma kêjatu gebe seŋop Paulu êŋgôŋ Herodonê andu.

24

Sêmêtôc Paulunê biŋ

¹ Bêc lemeŋ teŋ gêjaŋa acgom, go ŋac dabuŋsêga Anania kêkôc laumata ŋagêdô to ŋac teŋ, nê ŋaê Tertulu, taŋ gêjam lau awen gêdêŋ gôliŋwaga naŋ, ma ac sêsêp sêja e sêjac miŋ nêŋ biŋ, taŋ sêgôliŋ kêpi Paulu naŋ, gêdêŋ gôliŋwaga.

² Êsêac sêmôc Paulu gêmêŋ su, ma Tertulu gêôc awa sa gebe êŋgôliŋ biŋ êpi eŋ, tec kêsôm gebe

“O ŋac towae Peliki, aôm gômoa, tec aêac amoa tobiŋmalô ŋajam. Aôm ŋac tokauc, tec kômoasiŋ lau gamêŋ tonecŋa ŋapep.

³ Aêac lau samob aŋga gamêŋ samob akôc moasiŋ tonan sa to ajam danŋe ŋanô.

⁴ Aê gabe janam aôm tôŋ atom, gabe jateŋ aômgeŋ gebe ôlic ŋajam ma ôkêŋ tanjam ma biŋ dambê.

⁵ ŋac tonec aêac ajala eŋ ŋac kalomtêna sec. Eŋ gêli Judawaga aŋga nom ŋagamêŋ samob sa ma kêtû lau mêtê-geowaga Nasaretŋa nêŋ ŋamata.

⁶ Galoc eŋ gêgôm gêŋlêlôm gebe êŋgôm lôŋ dabuŋ êtu sec êwiŋ, tec aêac akôc eŋ tôŋ abe amêtôc ênê biŋ êtôm aêacma biŋsu.

⁷ Mago kapitaisêga Lusi kêsêp e jakêjaŋgo eŋ su aŋga aêacma

⁸ ma kêsôm gebe lau, taŋ sêgôliŋ biŋ kêpi eŋ naŋ, dêndêŋ aôm sêmêŋ. Galoc aôm taôm ôtu lesu eŋ, go ôŋô biŋ samob, taŋ aêac agôliŋ kêpi eŋ naŋ ŋam.”

⁹ Ma Judawaga sêpuc biŋ tôŋ sêwiŋ eŋ ma sêlôc gebe biŋ tau amboac tonan.

Paulu kêsôm biŋ gêjam talaŋ tau

¹⁰ Go gôliŋwaga gêjac gêsû gêdêŋ Paulu gebe êsôm nê biŋ. Tec Paulu kêsôm gebe

“Aê kajala gebe kôtu lau tonec nêŋ mêtôcwaga jala taêsam su. Amboac tonan jamansaŋ êôc biŋ êndêŋ aôm totêtac êpa samon.

¹¹ Aôm embe ôpuc biŋ tau ŋam, oc ôjala gebe aê kapi Jerusalem gaja kêtû jateŋ mecŋa naŋ bêc taêsam gêjaŋa atom, bêc 12geŋ.

¹² Judawaga têtap aê sa gebe aê to lau teŋ awenŋsun gêôc ka tau aŋga lôŋ dabuŋ atom. Ma têtap aê sa gali lau teŋ sa aŋga Judanêŋ lôŋ ŋagêdô to malacluŋ atom.

¹³ Biŋ samob, taŋ galoc lau tônê sêgôliŋ kêpi aê naŋ, êsêac têtôm gebe sêkip ŋam teŋ sa atom amboac tonan.

¹⁴ Tagen tonec jasôm lasê êndêŋ aôm gebe Aê gajam sakin tamocinêŋ Anôtô kêdaguc mêtê wakuc, taŋ êsêac sêsam gebe mêtê geo teŋ naŋ. Aê kakêŋ gêwiŋ biŋ, taŋ gêc Mosenê biŋsu to teto kêsêp propetenêŋ buku naŋ samob.

¹⁵ Aê kakêŋ matoc kêtôm êsêac tec sêkêŋ mateŋ sêmoa gebe Anôtô êŋu lau gêdêŋ to lau keso sêndi sa.

¹⁶ Amboac tonan tec katu mêtê tauc gebe jamoa toŋoc ŋalêlôm ŋawageŋ êndêŋ Anôtô to ŋamalac ŋapaŋ.

¹⁷ “Aê gamoa e jala ŋagêdô gêjaŋa acgom, go sêkêŋ awa kakôc gadêŋ ŋoc lau gamêŋ ma gabe jakêŋ da êwiŋ.

¹⁸ Tec kamasan biŋ jatu selecŋa gamoa lôŋ dabuŋ ma gabe jakêŋ da, tec têtap aê sa. Aê kasêp lau teŋ ŋasawa atom to gali lau teŋ sa atom.

¹⁹ Judawaga Asiaŋa nêŋ ŋagêdô sêmoa lôŋ sêwiŋ. Lau tônê nêŋ biŋ êndêŋ aê embe ênêc, naŋ sêmêŋ sêsôm sêkô aôm lanjômneŋŋa, go ŋajam.

²⁰ Me êsêac tauŋ sêsôm acgom. Êsêac têtap ŋoc keso ondoc sa gêdêŋ taŋ kakô laumata lanjô nêŋŋa.

²¹ Moae keso tagen tonec gebe kakô êsêac ŋaluŋ ma gamôcêc gebe Galoc amac amêtôc aê gebe kakêŋ gêwiŋ gebe ŋacmatê oc sêndi sa.”

²² Peliki kêjala mêtê tonan ŋam su, tec gebe ênam êsêac tôŋ ma kêsôm gebe “Kapitaisêga Lusi êsêp êmêŋ acgom, go tamêtôc amacnêŋ biŋ êmbacnê.”

²³Go kêsôm gédêñ kapitai gebe ejop Paulu êmoa awêgen, ma ênê lau embe taên ênam gebe sêmoasinj enj, nanj ênac jao atom.

Sejop Paulu sêmoa

²⁴Bêc ñagêdô gêjaña acgom, go Peliki agêc nê awê Judao Drusila sêja ma kêsôm sêkôc Paulu dédên enj sêja, go gêñô enj gêwa sêkên gêwiñ Kilisi Jesu ñam sa.

²⁵Paulu kêsôm binj kêpi binjgêdên to têtû mêtê tauñ ñapep ma Anôtô êmêtôc ñamalacnên binjña. Enj kêsôm binj tonanj, tec Peliki kêtêc tau ma kêsôm gebe “Galoc aôm ôna acgom. Nôc ñasawa tenj embe ênêc, go jamôêc aôm êtiam.”

²⁶Enj taê kêka gêwiñ gebe Paulu ênac da tau ña awa êndên enj, tec kêsôm sêkôc enj sêja sêmu mênggêjam binjalôm gédên enj.

²⁷Jala luagêc gêjaña ma Porki Peste mênggêjô Peliki su. Peliki gebe Judawaga sêlic enj ñajam, tec gedec Paulu tokapoacwalôgenj gêmoa.

25

Paulu awa gêjac kaisara

¹Peste kêkôc kôm gôliñwagaña sa e ñabêc têtêac gêjaña, go anja Kaisarea kêpi Jerusalem gêja.

²Anja tônê lau dabuñsêga to Judawaganênj laumata sêu Paulunê binj gédên enj ma semasan binj gédên enj gebe

³êkên Paulu êpi Jerusalem êndên êsêac êna ec ac sêlic gebe enj kêmoasinj êsêac. Êsêac sêmasan binj tau gebe dëndib enj e senseñ enj su anja intêna ñadambê tenj.

⁴Tec Peste gêjô êsêac awenj gebe “Paulu tau têtê sêkôc enj tônia gacgenj gêmoa Kaisarea, ma saunjenj, go jamu jana amboac tonanjenj.”

⁵Ma kêsôm gêwiñ gebe “Amacnêm kasêga sêwiñ aê sêsêp sêna acgom, go embe sêlic ñac tônê nê binj ênêc, nanj sêsôm êpi enj.”

⁶Peste gênggônj gêwiñ êsêac bêc 8 me 10, go kêsêp Kaisarea gêja. Ñabêbêc jagêngônj nê lêpônj sêmêtôc binjña ma kêsôm sêkôc Paulu sêja.

⁷Gêja acgom, ma Judawaga, tanj anja Jerusalem sêsêp sêja nanj, sêwa enj auc jasêgôliñ binj sec taêsam kêpi Paulu, mago têtôm gebe sêwaka binj ñanô tenj sa atom.

⁸Tec Paulu kêkac binj su tau gebe “Aê gagôm gêñ tenj gasenj Judanênj binjsu to lôm dabuñ ma kaisara atom.”

⁹Peste gebe Judawaga sêlic enj ñajam, tec kêsôm gédên Paulu gebe “Aôm gobe ôpi Jerusalem ôna ma jamêtôc aôm nê binj anja ônê me masi.”

¹⁰Ma Paulu kêsôm gédên enj gebe “Aê kasêp kaisaranê mêtôc ñañlom su, tec sêmêtôc aê anja tonecmanj. Aôm tec kôjalagac gebe gagôm keso tenj gédên Judawaga atom.

¹¹Embe janjôm gêñ eso tenj êtôm sênac aê ênduña, oc janac jao tauc atom. Mago lau tonec embe sêngolinj binj êpi aê ñadimagenj, nanj ñac tenj êtôm gebe êkênj aê jasêp êsêac lemenj atom. Amboac tonanj aoc ênac kaisara.”

¹²Kêsôm su, go Peste gêjam binjalôm gêwiñ ñac kêpuc enj tônia su, ma sêjô Paulu awa gebe “Awam gêjac kaisara, amboac tonanj ôndênj kaisara ôna.”

Paulu kêkô Agripa agêc Bernke lanjôn nê

¹³Bêc ñagêdô gêjaña acgom, go kinj Agripa agêc nê awê Bernike sêô lasê Kaisarea sebe sêlic to sêkam Peste.

¹⁴Agêc jasemoa e bêc ñagêdô gêjaña acgom, go Peste gêwa Paulunê binj sa gédên kinj ma kêsôm gebe “Peliki gedec ñac kapoacwalôña tenj gêmoa tonec.

¹⁵Gédênj tanj gaja Jerusalem nanj, Judanênj lau dabuñsêga to laumata sêsôm ênê binj lasê gédênj aê, ma tetenj gebe aê jamêtôc ênê binj.

¹⁶Tec aê gajô êsêac awenj gebe Romnênj mêtê tonec gebe sêmêtôc ñac tenj paliñ-paliñgenj atom. Ñac tobij naêkô lau-sêgôliñ-binjwaga lanjôn nê emuj ma ênac kolec tau to êwaka nê binj sa acgom.

¹⁷Tec lau tau mênjsêô lasê e gaônj bêc taêsam atom. Ñagelenj gaja gênggônj lêpônj sêmêtôc binja ma kasôm sêkôc ñac tau sêmênj.

¹⁸Lau-sêgôliñ-binjwaga dêdi, mago sêsôm binj sec, tanj aê gaboc sêsôm êpi enj ñatenj atom.

¹⁹Ac sêsôm binj luagêc kêpi enj. Tenj kêtû tauñ nêñ mêtêña ma tenj kêtû ñacmatê tenj, nê ñaê Jesu, tanj Paulu gêwa enj sa gebe gêmoa mata jali nanjña.

²⁰Aê kapuc binj tau ñam e kapô lêna tauc, tec katu kênac enj gebe êpi Jerusalem êna sêmêtôc ênê binj anja tônê me masi.

²¹Mago Paulu ketenj gebe ajop enj e kaisara tau êmêtôc ênê binj acgom. Tec kasôm gebe sejop enj ñapep e jakênj enj êndênj kaisara êna.”

²² Go Agripa kêsôm gédêñ Peste gebe “Aê tauc gabe janô bin anja nac tau nê acgom.” Tec enj kêsôm gebe “Bêbêc go ôñô.”

²³ Najelen Agripa agêc Bernike to nêñ gêlôñ kainj tenj-kainj tenj jasêsô gamênj nalêlôm tau sêja. Go kapitaisêga to malac nkasêga sêwiñ, ma Peste kêjatu gebe sêkôc Paulu sêmênj.

²⁴ Go Peste kêsôm gebe “O kinj Agripa to amac samob tec amoa awirj aêac, alic nac tau, tanj Judawaga samob anja Jerusalem to anja tonec sêkac aê kêtû enjja ma sêmôêc njajana gebe êmoa mata jali êtiam atom.

²⁵ Aê kajala gebe ênê binj sec kêtôm sênac enj ênduñja tenj gêc atom, tagenj enj tau awa gêjac kaisara. Amboac tonanj tec kasôm kêtû tônj gabe jakêñ enj êna.

²⁶ Mago katap nac tau nê binj nanô tenj sa kêtôm gebe jato êndênj êôc njatau ênana nec atom. Kêtû tonanjja tec kasôm sêkôc nac tau mênjkêkô aôm, kinj Agripa, to amac samob lanjômênj, gebe tatu Iêsu enj e jajala binj tau êtu katô acgom, go jato êna.

²⁷ Embe takêñ nac kapoacwalôña tenj êna ma dawa ênê binj sa êwiñ atom, oc êtôm atom.”

26

Paulu gêjac kolec tau

¹ Go Agripa kêsôm gédêñ Paulu gebe “Aê galôcgac gebe ôwaka taôm sa.” Kêsôm su, go Paulu kêmêtôc lêma ma gêjam talanj tau gebe

² “O kinj Agripa, Judawaga sêgôlinj binj kêpi aê elêmé e galoc têtac njajam gebe jawaka tauc sa jakô aôm lanjômênj.

³ Aê têtac njajam kêlêlêc njam gebe aôm kôjala Judawaganêñ mêtê to nêñ binj sêpê tauñja samob tomalagenj. Amboac tonanj tec jatenj aôm gebe ôpuc taôm tônjgerj ma ôkênj tanjam njoc binj acgom.

⁴ “Judawaga samob sêlic aêñoc lêñ njapalêgerjja, tanj gamoa gawirj njoc lau to gêñgônj Jerusalem nanjac.

⁵ Êsêac sêjala wanêcgerj su gebe aê Parisai. Embe taênj ênam, go tauñj sêwa binj tonec sa gebe gajam sakinj Anôtô kasa êôc lêñ kêdaguc Parisainêñ gôlinj njajana kainj tenj.

⁶ Anôtô gêjac mata binj gédêñ aêac tamenj gebe nanô êsa, tec kakêñ matoc gamoa ma galoc katap mêtôc sa kêtû binj tauñja.

⁷ Aê kakêñ matoc binj, tanj aêacnêñ gôlôac sêkêñ materj gebe têtac sanja nanj, ma sêjam sakinj Anôtô kêtôm bêc to gelenjgerj kêtû binj tonanjja. O kinj, kêtû binj, tanj takêñ materj tamoa nanjja, tec Judawaga sêgôlinj binj kêpi aê.

⁸ Amboac ondoc tec akêñ gêwiñ binj, nanj Anôtô êñju nacmatê sêndi sanja nanj atom.

⁹ “Gêmuñgerj njoc njalêlôm taêc gêjam elêmé gebe jansenj Jesu Nasaretña nê njaê su nj kisa tokainj-tokainj.

¹⁰ Genj amboac tonanj tec gagôm anja Jerusalem. Aê kakôc njaclai anja lau dabuñsêga nêñ ma kakenj Anôtônê lau gwalekinj sêsêp kapoacwalô sêja, ma gédêñ tanj sêkic êsêacnêñ binj nanj, aê kasôm gawirj.

¹¹ Aê kalêsu êsêac todim-todim kêtôm Judanêñ lôm samobgerj ma kakac êsêac gebe sêsêm binj alôb-alôb. Njoc njalêlôm kêpuc aê melocña ma kêjanda êsêac e gagôm anja malac gamenjbômña gêwiñ.

Paulu gêjac tau nê miñ Apômtau Jesu gêjam enj ôkwiña

¹² “Amboac tonanj kakôc njaclai anja lau dabuñsêga nêñ ma sêsakinj aê gaja Damaskus.

¹³ O kinj, kasêlêñ gamoa intêna e gédêñ oc kêkô njaluñ ma galic njawê anja undambê njawasi kêlêlêc oc su mênjkêpô aê to lau, tanj sêwiñ aê nanj, e gêjam aucgerj.

¹⁴ Aêac samob au tauñj jaaêc nom, ma ganjô awa tenj kêsôm nj Ebolai awerj gédêñ aê gebe ‘Saulu, Saulu, asagenj kôjanda aê. Kêm tanj gêjam aôm nanj, ôwê sa ôtôm atom.’

¹⁵ Ma aê kasôm gebe ‘Apômtau, aôm asa.’ Tec Apômtau kêsôm gebe ‘Aê Jesu tec kôjanda aê.

¹⁶ Amboac tonanj ôndi sa ôkô njajana. Aê gaoc tauc lasê gadêñ aôm, gabe jamansanj aôm ôtu njoc sakinjwaga ma ôwa binj, tanj gôlic su to binj, nanj jatôc êndênj aôm nanj sa.

¹⁷ Aê gabe janam aôm sa anja Judawaganêñ to anja lau samuc, tanj gabe jasakinj aôm ôndênj êsêac ôna nanj nêñ amboac tonanj.

¹⁸ Ôñgôm êsêac materj êlêc e sênam tauñj ôkwi anja njakesecña dêndênj njawê to anja Sadanjê njaclai dêndênj Anôtô sêna. Go jasuc êsêacnêñ sec ôkwi kêtû sêkêñ gêwiñ aêña ma sêwê kainj gêñlênsêm sêwiñ Anôtônê lau.’

Paulu gêwa mêtê sa gédêñ Judawaga to lau samuc

¹⁹ “O kinj Agripa, amboac tonanj tec tanjocpêc gédêñ binj undambêña, tanj galic nanj atom.

²⁰ Aê gawa sa gédêñ êsêac, tanj sêngônj Damaskus kêtû njamata to gédêñ Jerusalem ma judaia njagamênj samob ma gédêñ lau samuc, gebe sênam tauñj ôkwi dêndênj Anôtô sêna to sênam nêñ kolenj njasakinj êwaka êsêac sa, gebe sêjam tauñj ôkwi su.

²¹ Kêtu bin tonanña tec Judawaga sêkôc aê tôn anğa lôm dabuñ sebe sênac aê êndu.

²² Anôtô tec kêpuc aê tôn gêmoa e galoc kakô tonec ma gawa bin sa gêden lau sauñ to kapôên. Aê kasôm bin wakuc ten atom, kasôm bin tagen, tan propete to Mose sêsôm kêpi gen, tan oc ñanô êsaña nanjen,

²³ gebe Kilisi kêkôc ñandan ma gêdi sa anğa ñacmatênênj kêtú ñamata to kêtú ñawê kêpô Judawaga to lau samuc gawiñ.”

Paulu keteñ Agripa gebe ênam tau ôkwi

²⁴ Paulu kêwaka tau sa amboac tonan kêkô ma Peste gêmôêc kapôênj gebe “Paulu, aôm meloc. Kôpuc bin taesam ñam e gêgôm nêma kauc kêlênsônj.”

²⁵ Go Paulu gêjô en awa gebe “O ñac towae Peste, meloc gêgôm aê atom, aê kasôm binñanô ma bin tokauc.

²⁶ Kin kêjala bin tonecgac, amboac tonan tec aê kasôm ñoc bin totêtac kêpa sugen gêdên en, gebe aê kajalagac, en keso bin samob tonec ñai ñaten atom, gebe gên tau kêsa anğa gamênj ñakêsin ten atom, ñanô kêsa gêc awêgen.

²⁷ O kin Agripa, aôm oc kôkênj gêwiñ propetenênj bin me masi. Aê kajala gebe aôm kôkênj gêwiñgac.”

²⁸ Ma Agripa kêsôm gêdên Paulu gebe “Ñasawa dambê tecenecgen aôm gobe ônam aê ôkwi jatu ñac Kilisiña.”

²⁹ Tec Paulu kêsôm gebe “Aê jaten Anôtô gebe ñasawa dambê me baliñ, go aôm taômgen atom, amac lau samob, tan galoc anjô ñoc bin nan, atôm aêgen, tagen kapoacwalô tec êngôm amac êwiñ atommanj.”

³⁰ Go kin agêc gôliñwaga ma Bernike to nêñ lau dêdi

³¹ jasêsa ma sêsôm gêdên tauñ gebe “Ñac tônê gêgôm sec ten amboac êmac êndu to êngônj kapoacwalôña atom.”

³² Ma Agripa kêsôm gêdên Peste gebe “Ñac tônê embe awa ênac kaisara atom, oc tanğamboac en su.”

27

Paulu gêjac gêja Rom

¹ Sêsôm bin kêtú tônj gebe aêac alac ana Italia, tec sêkênj Paulu to lau kapoacwalôña ñagêdô gêdên sinwaga “Tonj Kaisaraña,” nan nêñ kapitai ten, nê ñaê Juli.

² Aêac api lau Adramuti nêñ wan ten, tan gebe naêsô sêclun gamênj Asiana nan, jac agen lac sa, ma ñac Makedonianja Aristarka anğa Tesaloniki gêwiñ aêac.

³ Ñageleñ aêac asô Sidon, ma Juli, tan kêmoasinj Paulu ñapen nan, gêlôc gêdên en gebe naênac nê lau kêsi ma sênam en sa acgom.

⁴ Go agen sa anğa tonan ma aja e mu kêpuc aêac tônj, tec aêc Kupro ñalêlômgenj,

⁵ e jaasac Kilikia to Pampulia nêñ gamênj ma jaasô Mura gêc Lukia.

⁶ Kapitai kêtap lau Alesandria nêñ wan ten sa kêpoac tonan gebe êna Italia, tec gêjac aêac tulu api wan tonan.

⁷ Wanj kêsêlênj ñajam atom, aêac agôm elêmê amoa e bêc taêsam gêjaña, go adabinj Nidi. Mu kêsêlênj kêtú kapôênj, tec aêac abe asô e jageo. Tec alac apenj Krete e adabinj gamênj Salmonenja.

⁸ Ma kêtin aêac e gebe naapi bau ma agôm ñapanj e jaasô gamênj ten sêsam sebe Lêlômêjam. Gamênj tonan gêc malac Lasea ñagala.

⁹ Bêc taêsam gêjaña e gamênj kêtú sec, gebe Judawanenj noc sênam dabuñ monja gêbacnê, tec Paulu gêjac binju êsêac

¹⁰ ma kêsôm gebe “Lauac, aê kajala gebe aêac embe talac, go tatap gên wapac sa ma gên taêsam oc ênaña. Waba to wanjenj êtu sec atom, aêac tauñ oc tanaña amboac tonanjenj.”

¹¹ Ma kapitai kêkênj gêwiñ Paulunê bin atom, kêkênj gêwiñ ñac gôliñña to wan ñatau nêñ binjenj.

¹² Sêclun tonanj kêtôm gebe wanj êpoac ñajam êndênj komô atom, tec lau taêsam sêsôm kêtú tônj gebe sêwi sêclun tonan sinj. Êsêac sebe nasêsô Poiniki ma embe êtôm, go sêpoac tonanj êndênj komô. Poiniki tonan sêclun Kretenja ten, tanj gêbôc mu auc.

Gwêc kêtú sec

¹³ Mula kêsêlênj ñajam, tec êsêac taênj gêjam sebe sêngôm nêñ binj, tanj sêsôm nanj, êtu tônj. Amboac tonanj sê kapoacwalô sa ma sêlac sêjac Kretenênj gamênj baugenj sêja.

¹⁴ Aêac akênj gamênj sinj sauñgenj acgom, go mu gêbuc sec tenj kêsa anğa nuc tau

¹⁵ mênj kêtap wanj sa, ma abe anğa mu e agôm jageo, tec awi sinj ma adam ñaômagenj.

¹⁶ Aêac aêc nuc sauñ, ñaê Kauda, ñalêlômñagenj, tec atôm gebe anam gombo sa, mago kêtú kôm kapôênj.

17 Êsêac sê gombo sa, go sêkic lêpoa kêsêp wanj dambê gebe êngaminj wanj tau tônj. Ma têtêc gebe mu êtinj êsêac sêpi mêt Surti, tec sêlêc lac su ma adamgenj.

18 Mu to gwêc kêjamunj aêac kainj tenj e ñabêbêc sêbalinj waba ñagêdô sinj

19 ma ñagelej êsêac sêbalinj wanj ñagêñlêlôm ñagêdô sinj ña tauñ lemenj.

20 Bêc ñagêdô gêjaña ma aêac alic oc to utitalata sapu, ma mu gêbuc secanô e aêac taênj gêjam gebe aêac tauñ sugac.

21 Êsêac senj gêñ atom e ñasawa ñêngeñj, tec Paulu jakêkô gêwiñ lau wanjña ma kêsôm gebe “O lauac, embe akêñ tanjem aêñoc binj ma angeñ lac sa anjga Krete atom, go tatap gêñ wapac tonec sa atom to gêñ tenj ênaña atom.

22 Ma galoc janac birsu amac gebe têtmtac êpa su, gebe amacnêmm ñac tenj oc ênaña atom, wanj tagenj tec oc ênaña,

23 gebe gêdêñ gêbêc tonanj ñoc Anôtô, tanj gajam sakinj gêdêñ enj nanj, nê anjela tenj mênjgêdêñ aê

24 ma kêsôm gebe ‘Paulu, ôtêc taôm atom, aôm oc ôkô kaisara lanjônêmm. Ma ôlic acgom, Anôtô kêkêñ samob, tanj sêlac sêwiñ aôm nanj, gêdêñ aôm.’

25 Lauac, amboac tonanj têtmtac êpa su. Aê kakêñ gêwiñ Anôtôgac gebe binj, tanj anjela kêsôm gêdêñ aê nanj, êtu tônj.

26 Mago aêac oc dandam nadansac nuc tenj acgom.”

27 Aêac adam gwêc Adrianja e bêc 14 gêjaña, ñagêbêc e gêja lugeñ ma lau wanjña sêsaê gebe têtدابinj baugac.

28 Ac sêu poc e sêlic saka samuc 15.

29 Tec têtêc gebe moae wanj naênsac poc, tec sêu anjka aclê kêsêp wanjukña ma sêpuc boagenj gebe elenjña sebenmanj.

30 Lau wanjña sebe sêwi wanj sinj ma sêc sêna, tec sebe sêlêwanj gombo ma sêsau gebe sêu anjka wanj nêmmja êsêp.

31 Tec Paulu kêsôm gêdêñ kapitai to sinjwaga gebe “Lau tônê embe sêmoa wanj sêwiñ atom, ma amac oc ananja samob.”

32 Tec sinjwaga dêdim gombo tau ñalêpoa gêñgic ma gêu tau kêsêp gêjaña.

33 Kêdabinj gebe elenjña, go Paulu awa gêjac êsêac ma ketenj êsêac gebe sêniñ gêñ. Enj kêsôm gebe “Bêc 14 gêjaña ma anjgônj ñaômagenj, aenj gêñ tenj atom.

34 Tec aoc gêjac amac gebe aninj gêñ tekweñ saki êsa, ma ênam amac sa gebe anam samuc, ma môkêmlaunj tenj êmbuc sa anjga môkêmapac ênaña atom.”

35 Kêsôm su, go kêkôc mo mênjgêjam danje Anôtô êsêac samob sêlic, go kêpô kêkôc ma genj.

36 Go samob nêñ ñalêlôm kêtû malô ma senj gêñ sêwiñ.

37 Ma aêac lau samob tanj anjgônj wanj nanj, lau 276.

38 Senj gêñ e kêtom, go sêbalinj gêñ taniñña ñagêdô kêsêp gwêc gêja gebe wanj êtu gaô.

Gwêc gesenj wanj su

39 Gamêñ ñawê kêsa, mago sêjala gamêñ kêtû katô atom, sêlic ñasuc tolêlôm tenj, tec sêsôm kêtû tônj gebe Embe êtôm, go wanj naêpi bau anjga tônê.

40 Amboac tonanj dêdim anjka gêñgic kêsêp gwêc gêja, to sêgaboac gôlinj su ma segenj lac saunj jamoatêpôêña sa, go mu gêlinj-gêlinj êsêac sêsô bau sêja.

41 Têtدابinj mêt ma wanj nêmmja kêsêmunj e janjana kêsâ, tec gwêc kêgasim jagêjac wanjukña popoc.

42 Sinjwaga sebe sênac lau kapoacwalôña êndu gebe sêkêkôc nasêpi bau ma sêc sêna atom.

43 Mago kapitai gebe ênam Paulu sa, tec gesenj êsêacnêñ binj ma kêjatû lau, tanj sêkêkôc kêtû tônj nanj, gebe sêu tauñ sêsêp gwêc sêmunj ma nasêpi bau.

44 Go lau ñagêdo sênsac katapa to wanj ñagêñlêlôm ñagêdô-gêdô. Êsêac sêgôm amboac tonanj, tec jasêpi bau tomalagenj.

28

Paulu gêmoa nuc Malta

1 Aêac anjgônj acgom, go anjô nuc tau ñaê gebe Malta.

2 Malacm sêmoasinj aêac ñanô. Êsêac sêboja ja ma sejonj aêac samob jaasêlu ja, gebe kom to malo gêgôm aêac.

3 Paulu gêsôb gabgab gebe naêkêñ êpi ja, tec ja gêôc moac tenj ôli ñandanj kêsa ma kêkêñ kêsa jagêñac enj kêsêp lêma.

4 Malacm sêlic moac genjkalenj ênê lêma ma sêsôm gêdêñ tauñ gebe “Ñac tônê oc gêjac ñamalac êndu. Enj gêjam samuc anjga gwêc, mago gêwê ñagêjô sa atom.”

5 Paulu kêdajinj moac su kêpi ja gêja, mago gêñ tenj gêgôm enj atom.

⁶ Êsêac sêsaê gebe enj lêma ênsurj auc ma êmac êndu elê mê. Sêdê seboc gêj tenj êngôm enj e sêlic njanô masi, tec taêj gêjam binj tenj kêtû wakuc gebe “enj anôtô tenj.”

⁷ Nuc tau tonanj njasêga tau nê njaê Pupli. Ênê gamêj njaêgêdô gêc tonanj, nanj kêkôc aêac sa ma gêjac ja aêac bêc têtêac.

⁸ Ma njac tau tama ôli njawajaô kapôêj ma gêjam bu gêc. Tec Paulu kêsô gêdêj enj jaketenj mec ma kêkêj lêma gêsac enj e njac tau ôli njajam kêsa.

⁹ Gêgôm tonanj tec lau gêmâc njagêdô anja nuc tonanj nja sêmêj, ma gêgôm êsêac njajam kêsa.

¹⁰ Lau tau tetoc aêac sa njanô e aêac abe alac ana ma sêkêj gêj, tanj aêac apô lênanja nanj, kêpi wanj gêdêj aêac.

Paulu gêô lasê Rom

¹¹ Ajôj têtêac gêjana, go api Alesandrianêj wanj tenj alac aja. Wanj tau kêpoac tonanj gêdêj komô. Sêsap anôtô tenj latuagêc ôlinjbôm njakatu gêc wanjênêmja.

¹² Aêac asô Suraku ma anjôj tonanj bêc têtêac.

¹³ Go asa anja tonanj ma asô Regi, ma njagelenj mula kêsêlêj ma alac e njabêc kêtû luagêc ma asô Potiolo.

¹⁴ Aêac aja e atap lasitêwai njagêdô sa sênjôj tonanj. Êsêac teterj aêac gebe anjôj awinj êsêac bêc 7. Tonanj su, go aja Rom.

¹⁵ Lasitêwai anja tonanj sêjô aêac njawae ma sêpuc aêac tontôn sêmêj e dêdac aêac anja Apiunê malac têtulu gênja to andu njaclenja têtêac. Paulu gêlic êsêac e gêjam danje Anôtô totêtac kêpa sugenj.

¹⁶ Aêac aô lasê Rom, go sêlôc sa gebe Paulu êmoa nê tauja êwinj sinjwaga tenj ejop enj.

Paulu gêjam mêtê anja Rom

¹⁷ Gêmoa e bêc têtêac gêjana acgom, go kêkalem Judanêj kasêga sa. Êsêac sêpi tagenj su, go kêsôm gêdêj êsêac gebe “O lasitêwaa, aê gagôm gêj tenj gasenj gôlôac to tamenjinêj mêtê lanjwa atom, mago tec sêkôc aê tôn anja Jerusalem ma sêkêj aê kasêp lau Rom lemenj.

¹⁸ Êsêac têtû Iêsu njoc binj e sêlic gagôm sec amboac sênac aê êndurja atom, tec sebe sêngamboac aê su.

¹⁹ Judawaga sêoc binj aucgenj, tec njoc njalêlôm kêkac aê gebe aoc ênac kaisara. Êsêac sêgôm tônê, mago aê gabe janjôlinj binj tenj êpi êsêac atom.

²⁰ Kêtû binj tonanj tec kakalem amac gebe jalic amac to jasôm binj êndêj amac gebe gaôc kapoacwalô tonec kêtû binj, tanj Israel sêkêj matenj nanjja.”

²¹ Go êsêac sêsôm gêdêj enj gebe “Papia tenj kêpi aôm anja Judaja gêdêj aêac gêmêj atom, ma njac tenj anja lasitêwainêj mênjêdôn to gêjac minj binj sec tenj kêpi aôm gêdêj aêac anjô atom.

²² Mago aêac abe anjô binj, tanj taêm gêjam nanj acgom, gebe aêac anjô njawae gebe lau têt m gamêngej sesenj mêtê, tanj aôm kôsap tôn nanj elê mê.”

²³ Ma ac sêjac noc tauj kêpi bêc tenj, go êsêacnêj taêsam dêdêj enj sêja ênê andu, jagêjam mêtê gêwa Anôtônê gamêj sa gêdêj êsêac. Enj gêjam nenenj êsêac gebe sêkêj êwinj Jesu to gêwa Mosenê binjsu ma propetenêj binj sa gêdêj êsêac kêtôm bêc to gelenjenj.

²⁴ Lau njamakenj sêkêj gêwinj Paulunê binj, ma njamakenj sêkêj gêwinj atom.

²⁵ Êsêacnêj binj keso tau njapanj e sebe sêc sêna, tec Paulu kêsôm binj tecenec gebe “Nalau Dabunj gêoc propete Jesaia awa sa gêdêj tamemi jagêdêngenj

²⁶ gebe

‘Ôndêj lau tônê ôna ma ôsôm gebe
Tanjemsunj anjô, mago nê m kauc êsa atom
to matemanô alic, mago ajala atom,

²⁷ gebe lau tônê nêj njalêlôm njajana kêsa
ma tanjemsunj gêoc auc to matenj gêmôb,
tec matenjanô sêlic gêj sapu

to tanjemsunj sêjô binj atom,
ma nêj njalêlôm sêjala gêj atom
ma sebe sênam tauj ôkwi
mênjjanjôm êsêac njajam êsa atom.’

²⁸ Amboac tonanj jasôm lasê êndêj amac gebe Anôtônê moasinj ênam njamalac kêsinja tonec enj kêkêj gêjac lau samuc njawae. Êsêac tec oc sêkêj tanjenj.” [

²⁹ Kêsôm binj tonanj su, ma Judawaga sêc jasêsôm tauj njanô.]

³⁰ Paulu gêjam ôli nê gamêj njalêlôm tenj ma gêmoa e jala samuc luagêc. Enj kêkôc lau, tanj têtû njaclenj dêdêj enj sêja-sêja nanj, sa samob,

³¹ Ma gêjam mêtê kêpi Anôtônê gamêj to kêdôn binj kêpi Apômtau Jesu Kilisi totêtac kêpa sugenj ma lau tenj sêkô enj auc atom.

Paulunê papia gêdêj lau ROM

Paulunê papia gêdêj lau Rom nec nac tau keto gebe êkêj puc lau tau gebe nasawa ten acgom, go naêo lasê Rom gebe ênac gôlôac buña anja malacsêga tau kêsi. En gebe ênam mêtê lau buña tônêna êmoa e su, go naelom Spania ma êsêac sêpuc en to nê kôm wakuc tonan tôn. Go nam ten gêwiñ gebe êwa binj lau buña sêkêj gêwiñ nan nam sa kêtôm tau kêjalagac ma êtêj binj êsêac sêsa nêj lêj têtôm lau buña nanôman. Mêtê tan Paulu gêjam-gêjam nan, en keto gêc awê tomalagen anja buku tau tonec.

En awa gêjac lau buña gôlôac Romja e su, go kêsôm en taê gêjam êsêac kêsêp nê mec njalêlôm gêmoa njanj nan lasê gêdêj êsêac, gocgo keto njalôtêna, tan kêdênanj papia tau kêsô njalabu gêja nan, gebe “Nawae Njam tonan geoc Anôtô kêmasanj nmalacnêj binj e gêlic êsêac têtû lau gêdêjja lasê. Gêgôm kêtû takêj gêwiñjagenj, tec kêtû lêj tau nam to njetêpôê” (1:17).

Go gêwa namokê tonan kêkôc gêja mata têtêac. (1) Nmalac samob, lau Juda to lau samuc, sêsô sec njanclai njalabu têtôm taunjenj, tec Anôtô êlic êsêac lau gêdêjja atomanô. Anôtô gêlic lau têtû lau gêdêj njalêj tagen gebe sêkêj êwiñ Jesu Kilisi. (2) Go lau, tan Anôtô gêlic êsêac têtû lau gêdêj kêtû Kilisiña su nan, ac sêmbinj tauj tôn tamij Kilisi tau e sêsa nêj lêj samob êtu wakuc amboac tonanjenj. Nac-kêkêj-gêwiñwaga gê malô tau gêdêj Anôtô kêtû Kilisiña, tec Anôtôné Nalau kêgaboac en su anja sec njanclai to gêmacanô tau gêwiñ amboac tonanjenj. Nac buña nê lêj kêtôm sêsi en su anja sec to gêmaccac. Paulu kêsôm Anôtôné Binju to nê Nalau gêjam gôlij nac buña kêtû nê lêj samobna nan nabinj kêsêp môkêlatu tonec naj gêwiñ-gêwiñ. Anôtô gebe ênam nmalac peberj kêsi nabinj kêtû tôn gêc, tec Aposolo kêpuc binj tau nam gebe Anôtô taê gêjam kwanjenj gebe ejon nmalac samobjenj sêwê kainj ênê moasinj êtu Jesu Kilisiña sêwiñ. Paulu taê gêjam kêtû tôn gebe lau Juda oc sêmbuc dêmôên Jesu endenj tönjenj atom. (3) Go Paulu gêwa lêj, tan gêjac lau buña nawae nan, nam sa gêc môkêlatu namuña gebe tamoa dawin tauj totêtac êwiñ taunjenj. En keto nabinj nagêdô kêpi tanam sakij Anôtôna ma tasô gôlijwaga njalabu nanjenj wamugenja to tapuc nêj lau mênbaj tönja ma talênsônj lasitêwai atomna to tatoc tauj sa êndêj-êndêjja. Go gêjac mata nê papia keto tau nê binj nagêdô e awa gêoc Anôtô kêtû namu.

Nadênanj

1. Paulu gêjac m nê papia to kewake njalôtêna sa 1:1-17
2. Nmalac gêngônj jageo gêjac Anôtô ênam en kêsi nawae 1:18-3:20
3. Anôtô gêjam nmalac kêsi njalêj gebe têtû lau gêdêj kêtû sêkêj gêwiñ Kilisi kêsi êsêac sunj 3:21-4:25
4. Kilisi gêbinj lau buña tôn sêsa nêj lêj kêtû wakuc 5:1-8:39
5. Anôtô ênam lau Israel kêsi njalêj 9:1-11:36
6. Lêj tan gêjac lau buña nawae nan 12:1-15:13
7. Paulu gêjac mata nê papia to awa gêjac nê lau nagêdô 15:14-16:27

Paulu gêjam m nê papia

¹ Kilisi Jesu nê sakijwaga aê, Paulu, tan Anôtô kêkalem aê katu aposolo ma kêjalij aê sa gebe jasôm ênê nawae njam lasê.

² Nawae njam tau Anôtô gêjac mata kwanan nê kêkêj nê propete sêsôm lasê ma teto gêc buku dabuj.

³ Binj tau kêpi ênê Latu, aêacnêj Apômtau Jesu Kilisi, tan kêtû nmalac mênjkêsa anja Dawidnê wakucnêj.

⁴ Ma Anôtô gêju en gêdi sa anja nacmatêniênj, tec kêwaka en sa tonjaclajen gebe en kêtû ênê Latu, tan gêwê kainj Nalau êngôm aêac tatu dabujja.

⁵ Anôtô kêkêj en kêmoasinj aê to kêkêj sakij aposolonja gelom aê, gebe jawê lau samuc samob sêkêj êwiñ to tanjenj wamu êtu ênê njaênja.

⁶ Lau samuc tau nêj nagêdô amac, tan Anôtô kêkalem amac atu Jesu Kilisi nê gêj awin.

⁷ Amboac tonan aê jato êndêj amac samob, tan Anôtô têtac gêwiñ amac to kêkalem amac atu ênê lau anja Rom nan.

Tamenj Anôtô agêc Apômtau Jesu Kilisi nêj moasinj to binjmalô êndêj amac êwac.

Paulu gêjam danje Anôtô kêtû gôlôac Romja

⁸ Ma njoc binj namatanja tau tonec gebe Aê gajam danje njoc Anôtô kêtû amac samobna gajam Jesu Kilisi lanj gebe lau nomja peberj sêjô amac akêj gêwiñ nawae.

⁹ Anôtô tan gajam sakij en tonjoc njalêlôm samucjenj kasôm Latunê nawae njam lasê nan, kêtû njoc gêwa-aê-sawaga ma kêjala kêtû tôn gebe aê taêc gêjam amac gedenj tönjenj tec gamoa

¹⁰ ma katerj mec kētu amacnja njanj. Aê katerj mec kētu binj tonecnja gebe Anôtô êlôc sa acgom ma êmoasih aê gebe jandêj amac jawacmanj.

¹¹ Binjanô, aê gajam aoc su amac njanô, gebe jalic amac ma jakêj moasih njalaunja njagêdô êndêj amac êwac, gebe êpuc amac tônj.

¹² Aê gabe amboac tonec gebe amacnê m akêj gêwijn ênam aê sa ma aêjoc kakêj gêwijn ênam amac sa, ec tapuc taunj tônj ja nêj takêj gêwijn elom tau.

¹³ O lasitêwaac, aê gabe jansa binj auc êndêj amac atom. Aê kamasanj binj kētu dim taêsam su gebe jandêj amac jawac, mago binj kêkô aê auc e mêngêdêj galoc. Aê jawac gebe janam kôm e jatap njanô sa anja amacnê m êwijn amboac katap sa anja lau samuc njagêdô nêj.

¹⁴ Kôm tonec gêjac aê njawae gebe janam sakinj lau Helen to lau samuc ma lau tokauc to lau kaucmê.

¹⁵ Amboac tonanj njoc njalêlôm kêkac aê gebe jasôm njawae njam lasê êndêj amac anja Rom êwijn.

Njawae njam njajac lai

¹⁶ Aê majoc kētu njawae njamnja atom, gebe Anôtônê njac lai, tanj ênam lau sêkêj gêwijnja samob kêsi nanj, juda sêmunj, go lau samuc amboac tonanj.

¹⁷ Gebe Njawae Njam tonanj geoc Anôtônê bingêdêj njam lasê gebe anja takêj gêwijn êndêj takêj êwijn, kêtôm teto gêc gebe "Njacgêdêj êngônj mata jali êtu kêkêj gêwijnja."

Njamac samob nêj keso

¹⁸ Anôtônê têtac njandanj geoc tau lasê anja undambê mênkêpi njamacnêj dedec Anôtônja to sec samob. Njamac sêkônijn binj njanô tônj ja nêj geo.

¹⁹ Anôtô têtac njandanj gêdêj êsêac, gebe gêj njagêdô, tanj kêwaka enj sa nanj, tec gêc awê gêdêj êsêac, gebe Anôtô tau kêkêj kētu awê gêdêj êsêac su.

²⁰ Anôtônê njam kêsijn tau, mago lau, tanj sêjala gêj, nanj Anôtô kêkêj nanj, sêjala ênê njac lai tengejnja to ênê njawasi Anôtônja. Gêdêj tanj enj kêkêj undambê to nom nanj, e mêngêdêj galoc gêj tonanj kētu awê gêdêj êsêac sêlic. Êsêac tec sêpa taunj ma sêsôm gebe Aêac ajam kauc enj nec, oc sêngôm têtôm atom.

²¹ Êsêac sêjala Anôtôgac, mago tetoc enj sa kêtôm enj Anôtô atom ma sêjam danje atom. Êsêac taêj gêjam binj meloc-meloc gêbôc nêj kauc e njakesec gajam nêj njalêlôm auc.

²² Seboc êsêac lau tokauc, mago êsêac lau meloc.

²³ Êsêac sêjam Anôtô tengejn nê njawasi ôkwi ma sêkêj njakatu gêj mêtê-mêtêja, tanj njalanô kêtôm njamacalac to moc ma bôc to gêj kêgalabnja nanj, gêjô su.

²⁴ Kētu njamacalacnêj kauc gêbôc tonanj Anôtô gêwi êsêac sinj gêdêj nêj têtac njacalac e sêgôm gêj môpnja ma sêjainj taunj e ôlinj kētu sec.

²⁵ Êsêac sêjam Anôtônê binjanô ôkwi ja binjansanj ma tetoc gêj, tanj Anôtô kêkêj nanj, sa to sêjam sakinj gêdêj gêj tonê nja ma sêwi Anôtô, tanj kêkêj gêj samob nanj sinj. Aêac talanem enj endenj tôngejn. Binjanô.

²⁶ Kētu binj tonanj Anôtô gêwi êsêac sinj sêsêp njacalac melocnja sêja. Êsêacnêj lauo sêjam lêj lauo to njacnja ôkwi ma sêsa lêj keso.

²⁷ Ma njacwaga amboac tonanj. Êsêac sêwi lêj lauo to njacnja sinj ma têtac njacalac gêdêj taunj njawô. Njacwaga sêgôm gêj têtac njacalacnja gêdêj taunj, tec têtap nêj geo njagêjô sa kêpi taunj.

²⁸ Êsêac dedec gebe sêjala Anôtô, tec Anôtô gêwi êsêac sinj dêdêj kauc meloc e sêgôm gêj, tanj kêtôm gebe njamacalac sêngôm atomnja nanj.

²⁹ Gêj geo samob gêjam êsêac auc samucgejn, sec, geo, lêj sesec. Binj tonec gêlôc gêc êsêacnêj njalêlôm gebe Têtac sec, sêjac njamacalac êndu, sêsôm taunj, sêsau taunj ma sêgôm lau waenj kētu sec. Êsêac sêac lau,

³⁰ sêgôlinj binj kêpi lau, sêkêj kisa gêdêj Anôtô, sêsôm binj alôb-alôb, sêkianj taunj sa, tetoc taunj sa ja awensuj kapôêj. Êsêac têtap sec njalêj wakuc sa to tanjenpêc gêdêj tenenji to tamenji.

³¹ Êsêacnêj kauc masi to sêsap binj, tanj sêjac mata nanj tulu. Êsêac têtac gêwijn lau to taêj labu lau atom.

³² Anôtônê binjsu gêwa sa gebe lau samob, tanj sêgôm gêj amboac tonanj, oc sêmac êndu. Êsêac sêjalagac, mago sêgôm gêj tau sêmoa. Ma gêj tonanj atom, sêlic lau, tanj sêgôm sec tau sêwijn êsêac nanj, njam amboac tonanj.

2

¹ Ojæ, amac lau, tañ amêtôc launêñ biñ nan, oc ansa taôm auc amboac ondoc. Amac embe amêtôc lau ñagêdô nêñ biñ, go am u taôm êwiñ, gebe biñ, tañ amêtôc nan, amac taôm agôm awiñgac.

² Aêac tajalagac gebe Anôtônê metôc êtap êsêac, tañ sêgôm gêñ tonañ ñai nan, sa biññanôgenj.

³ Ma amac lau, tañ amêtôc lau kêtû gêñ tonañ ñaiña, mago taôm agôm nan, taêm gêjam amboac ondoc. Amac oc aêc Anôtônê mêtôc su me masi.

⁴ Anôtô eñ têtac wapôm to kêpuc tau tøj ma gê biñ tøj. Ma amac alic gêñ samob tonañ ñai sec me. Anôtônê têtac wapôm gebe êwê amac anam taôm ôkwi. Biñ tonañ amac ajala me masi.

⁵ Amac atoc taôm sa ma ajam nêñ ñalêlôm ôkwi atom, tec êndên bêc Anôtô eoc nê têtac ñandan to mêtôc êndêngeñña lasêña nan, amac oc akalem ênê têtac ñandan êpi taôm.

⁶ Anôtô oc êkên ñagêjô êndên ñamalac samob êndên-êndêngeñj êtôm nêñ kolenj, tañ sêjam nan.

⁷ Lau tañ sêjam kolenj ñajam totêntac kêpa sugen ma taêñ kêka ñawasi to waen ñajam ma sêmoa tengeñ nan, Anôtô êkên êsêac sêngôñ maten jali tengeñ.

⁸ Ma lau, tañ taêñ gêjam tauñ waengeñ to tañgeñpêc gêdên biññanô, mago tañen wamu gêdên gêñ geo nan, Anôtônê têtac ñandan to têtac kêbôli auc gêdên êsêac.

⁹ Gêñwapac to ñandan êpi ñamalac samob, tañ sêgôm sec nan. Juda oc têtac sa êmunj, ma lau samuc amboac tonañ.

¹⁰ Ñawasi to waen ñajam ma biñmalô êndên lau samob, tañ sêgôm nêñ gêñ ñajam nan. Juda oc têtac sa êmunj, ma lau samuc amboac tonañ.

¹¹ gebe Anôtô kêpuc lau tenj ñam atom, gêlic samob kêtôm taungeñ.

¹² Ñamalac samob, tañ sêjam kauc biñsu ma sêgôm sec nan, biñsu oc êtin êsêac su atom, taun sênaña, ma êsêac samob, tañ sêñj biñsugac, mago sêgôm sec nan, Anôtô oc êmêtôc êsêac êtôm biñsu tau tonañ,

¹³ gebe lau, tañ sêñj biñsu ñaômager nan, Anôtô êlic êsêac amboac lau gêdên atom. Lau tañ sêgôm ñanô kêsa nangeñ, tec têtû lau gêdên.

¹⁴ Lau samuc têtac biñsu sa atom. Mago taun embe sêngôm gêñ, tañ biñsu kêjatu nan, ñanô êsa, go êsêac, tañ têtac biñsu sa atom nan, sêkên taun nêñ lêñ ñagôlinj gêwê êsêac kêtû taun nêñ biñsu.

¹⁵ Êsêacnêñ lêñ gêwa sa gebe Anôtô keto biñsu ñakôm kêsêp êsêacnêñ ñalêlôm. Ma êsêacnêñ awa ñalêlômña gêwa biñ tonañ sa gêwiñ gebe nêñ taêñ gêjam kêmetôc êsêac to kêpuc êsêac tøj gêwiñ.

¹⁶ Biñ tonañ ñai oc êtu awê êndên bêc, tañ Anôtô êkên Jesu Kilisi êmêtôc ñamalacnêñ biñ kêsin taunã nan, êtôm ñoc ñawae ñajam, tañ kasôm lasê nanj.

Lau Juda to Mosenê biñsu

¹⁷ Aôm kôsam taôm gebe Juda to taêm kêka biñsu ma kôlanem taôm Anôtôña.

¹⁸ Aôm kôjala Anôtônê biñ ma biñsu gêwa nêñ kauc sa e kôjala gêñ gêdên to gêñ keso.

¹⁹ Aôm kôsâê taôm gebe kôtu matenpecnêñ ñac-êwê-êsêacwaga to lau, tañ sêmoa ñakesec nan, nêñ ñawê,

²⁰ kôtu lau kauc gêbôc nêñ jaomwaga to ñapalê ñasec-ñasec nêñ kêdônwaga, tañ gôlic biñsu kêtû kauc to biññanô ñamôkê gêdên aôm.

²¹ Amboac ondoc kôdôn lau ñagêdô, mago kôdôn taôm atom. Aôm gôjam mêtê gebe tanam gengeñ atom, mago taôm gôjam gengeñ me masi.

²² Aôm kôsôm gebe dangôm gêñ mockainjo to mockainña atom, mago aôm taôm gôgôm gêñ tau me masi. Aôm gôlic sakinj gwamña gebe gêñ sec, mago taôm kôjanjo gêlôn su anja gwam ñalôm me masi.

²³ Aôm kôlanem taôm biñsuña, mago kôgêli biñsu tau tec gôwê Anôtô auc me masi.

²⁴ Biñ tonañ kêtôm biñ, tañ teto gec gebe "Lau samuc sêsôm biñ alôb-alôb kêpi Anôtônê ñaê kêtû amacña."

²⁵ Aôm embe ômansañ biñsu, go sêsa aômña ênam aôm sa. Embe ôngêli biñsu, go sêsa aôm sunja êtôm sêsa aôm atom.

²⁶ Ma ñac samuc tenj embe ejop biñsu ñajatu, go Anôtô êlic ñac samuc tau êtôm ñac, tañ sêsa enj nanj.

²⁷ Ma ñac, tañ sêsa enj atom, mago gêgôm biñsu ñanô kêsa nan, oc êmêtôc aôm. Êtu agenña. Gebe aôm kôtap biñsu ñabuku sa to sêsa aôm, mago kôgêli biñsu.

²⁸ Ñac tañ sêlic enj ôli dêmôênagenj gebe Juda nan, enj Juda ñanô atom. Ma ñac, tañ sêsa enj ôligenj nan, sêsa enj ñanô atom.

²⁹ Mago Juda ñanô tau nec enj ñac, tañ nê ñalêlôm kêsap Judanêñ mêtê tøj. Ma ñac, tañ sêsa enj ñanô nan, sêsa enj tonê ñalêlômgeñ. Kôm tonañ gêjac biñsu, tañ teto gêc nan, ñawae

atom, gêjac Njalau Dabuŋ ŋawae. Ŋac tau tonan nê wae ŋam kêsêp ŋamalacŋa atom, kêsêp Anôtôŋagenj.

3

¹ Amboac ondoci, lau Juda oc têtap moasiŋ sa êlêlêc lau samuci su me masi. Me sêsa launja tau nanj ŋanô amboac ondoci.

² Op, moasiŋ to ŋanô tokainj-tokainj taêsam. Moasiŋ ŋamataŋa toneci gebe Anôtô kêkêŋ nê mêtê gêdêŋ êsêac.

³ Ŋagêdô embe sêkêŋ êwiŋ atom, go amboac ondoci. Êsêacnêŋ sêkêŋ gêwiŋ atomŋa oc ensenj Anôtônê lêŋ ŋaŋêŋ su me.

⁴ Masigoc. Ŋamalac samob dansarŋêna. Anôtô taugenj enj ŋac biŋŋanôŋa kêtôm teto gêc gebe

“Nêmbiŋ êwaka aôm sa gebe kôsôm jagêdêŋ,
ma lau embe sêmêtôc aôm, nanj oc ôku êsêac tulu.”

⁵ Aêacnêŋ biŋ geo embe êwaka Anôtônê biŋgêdêŋ sa, nanj tasôm asagenj. Ma Anôtô embe êjac nê têtac ŋandanj sa, oc êŋgôm eso me masi. Biŋ tonan kasôm kêtôm ŋamalacnêŋ kaucgoc.

⁶ Masigoc. Anôtô embe ensenj tau amboac tonan, oc êmêtôc ŋamalac samob nêŋ biŋ êtu katô amboac ondoci.

⁷ Ma amboac ondoci. Ŋoc biŋdansanj embe êwaka Anôtônê biŋŋanô sa e ênê ŋawasi êsa êlêlêc su, nanj enj oc êmêtôc aê amboac ŋac sec teŋ me.

⁸ Embe amboac tonan, go tasôm biŋ alôb-alôb gebe “Danjôm secmanj, gebe sec ênam ŋanô ŋajamôŋ.” Tasôm amboac tonan me. Lau ŋagêdô sêgôliŋ biŋ kêpi aêac ma sêsôm gebe aêac asôm ŋalô tau tonan. Lau tonan oc sêndac nêŋ mêtôc naêndêŋgenj.

Ŋac gêdêŋ teŋ gêmoa atom

⁹ Amboac ondoci, aêac Juda atap moasiŋ ŋajam sa êlêlêc su me. Masianô. Aêac asôm sugaci gebe Juda to lau samuci samob sêsô sec ŋaŋaclai ŋalabu,

¹⁰ kêtôm teto gêc gebe

“Ŋac gêdêŋ teŋ gêmoa atomanô.

¹¹ Ŋac tokauc teŋ gêmoa atom,
ma ŋac gesom Anôtôŋa teŋ gêmoa atom.

¹² Samob sêkac tauŋ su e têtuci sec samobgac.

Ŋac têtac wapômŋa teŋ gêmoa atom, masi samucgenj.

¹³ Êsêacnêŋ awenŋsuŋ kêtôm sêawa gêŋa.

Imbelenj geno-geno biŋdansanj e ŋawasi lanŋwagenj.

Gêdôŋôlic kêsabanj moac ŋamalaci auc.

¹⁴ Awenŋsuŋ kêpuci boa ŋawaô ma biŋ ŋaclai gêjam auc.

¹⁵ Sêlêtigenj gebe sêkêc dec siŋ.

¹⁶ Êsêacnêŋ lêŋ kepenj sensenj gêŋ popocŋa ŋawaô

to sêŋgôm launêŋ ŋalêlôm ŋawapaci êsaŋa,

¹⁷ ma sêjam kaudi lêŋ sê wamaŋa.

¹⁸ Êsêac sêkô Anôtô lanjônêmbi, mago têtêc enj atom.”

¹⁹ Aêac tajala gebe biŋ samob, taŋ biŋsu kêsôm nanj, kêkanôŋ êsêac, taŋ sêmoa biŋsu ŋalabu nanj. Biŋsu êmbôc êsêac awenj auc ma ŋamalac samob sêjala nêŋ keso, taŋ sêgôm gêdêŋ Anôtô nanj, gebe

²⁰ Anôtô kêmasanj ŋamalac samob nêŋ biŋ e gêlici êsêac têtuci lau gêdêŋ kêtuci ŋamalac sêgôm biŋsu ŋanô kêsaŋa nec atom. Biŋsu ŋakoleŋ tagenj toneci gebe êtôc aêacnêŋ sec ênêc awêgenj êndêŋ aêac.

Takêŋ êwiŋ Kilisiŋa gêjam aêac kêsi

²¹ Galoc lêŋ tec Anôtô kêsa gebe êmansanj ŋamalacnêŋ biŋ e êlici êsêac têtuci lau gêdêŋ, mêngeoci tau lasê. Geoci tau lasê kêpi biŋsu ŋalêŋ atom. Mose tau nê biŋsu to propete sêwa biŋ tau sa.

²² Anôtô kêmasanj ŋamalacnêŋ biŋ e gêlici êsêac têtuci lau gêdêŋ nanj gêgôm kêtuci sêkêŋ gêwiŋ Jesu Kilisiŋa. Êsêac samob, taŋ sêkêŋ gêwiŋ Kilisi nanj, têtap moasiŋ tonan sa kêtômgenj,

²³ gebe ŋamalac pebenj sêgôm sec tec sêjac jaê Anôtônê ŋawasi.

²⁴ Mago Anôtô kêmoasiŋ êsêac to kêmasanj êsêacnêŋ biŋ e gêlici êsêac têtuci lau gêdêŋ ŋaômagenj, gêgôm kêtuci Kilisi Jesu kêsi êsêac suŋa.

²⁵ Anôtô tau kêkêŋ Kilisi kêtuci da wamaŋa gebe ênê dec ensenj lau, taŋ sêkêŋ gêwiŋ enj nanj, nêŋ sec su. Biŋ tonan gêwa Anôtô kêmasanj ŋamalacnêŋ biŋ e gêlici êsêac têtuci lau gêdêŋ ŋalêŋ sa. Gêdêŋ têmbiŋŋa Anôtô gê ŋamalacnêŋ biŋ tôm ma gêwi nêŋ sec ŋabinj siŋ gêcŋa.

²⁶ Mago galoc Anôtô gebe êwaka lêŋ kêmasanj ŋamalacnêŋ biŋŋa sa, ec tajala gebe enj ŋac gêdêŋ ma kêmasanj lau, taŋ sêkêŋ gêwiŋ Jesu nanj, nêŋ biŋ e gêlici êsêac têtuci lau gêdêŋ.

²⁷ Ma aëacnêḡ waenḡ tau gêc ondoc. Waenḡ tau gêbacnêḡac. Biḡsu amboac ondoc gesenḡ su. Biḡsu taḡ kêjatu aëac gebe tanam kolenḡ me. Masianô. Biḡ takêḡ gêwiḡḡa.

²⁸ Aëac tajala biḡ tonec kêtḡ tôḡ gebe Anôtô kêmasaḡ ḡamalacnêḡ biḡ e gêlic êsêac têtḡ lau gêdêḡ kêtḡ sêkêḡ gêwiḡḡageḡ, kêtḡ sêjam biḡsu ḡakolenḡa nec atom.

²⁹ Anôtô kêtḡ Juda taunḡenḡ nêḡ Anôtô me. Enḡ kêtḡ lau samuc nêḡ Anôtô gêwiḡḡ atom me. Aec, lau samuc nêḡ gêwiḡḡoc.

³⁰ Anôtô tagenḡ, tec êmansaḡ Judanêḡ biḡ e êlic êsêac têtḡ lau gêdêḡ êtu sêkêḡ gêwiḡḡa ma êmansaḡ lau samuc nêḡ êtu sêkêḡ gêwiḡḡa amboac tonanḡenḡ.

³¹ Amboac tonanḡ aëac dasenḡ biḡsu su kêtḡ takêḡ gêwiḡḡa me. Masigoc, aëac tatoc biḡsu sagenḡ.

4

Abraham kêtḡ ḡadôḡ

¹ Amboac tonanḡ aëac tasôm asagenḡ êpi aëac abenḡ Abraham. Ênê biḡ amboac ondoc.

² Anôtô embe êlic Abraham êtu ḡac gêdêḡ êtu gêjam kolenḡ ḡajamḡa, go Abrahamnê wae êsa. Mago Anôtô gêlic amboac tonanḡ atom.

³ Biḡ taḡ teto gêc nanḡ, kêsôm amboac ondoc. Kêsôm gebe “Abraham kêkêḡ gêwiḡḡ Anôtô, tec gêlic enḡ ḡac gêdêḡ.”

⁴ ḡac taḡ gêjam kôm nanḡ, nê ḡaôli kêtḡ moasiḡ gêdêḡ enḡ atom, kêtḡ ênê kôm ḡagêjô.

⁵ ḡac taḡ gêjam kôm atom, mago kêkêḡ gêwiḡḡ Anôtô gebe kêmasaḡ lau sec nêḡ biḡ e gêlic êsêac têtḡ lau gêdêḡ nanḡ, Anôtô oc êmansaḡ ḡac tonanḡ nê biḡ êtu nê kêkêḡ gêwiḡḡa.

⁶ Biḡ tau kêtôm Dawid kêsôm gêdêḡ taḡ awa gêoc ḡac, nanḡ Anôtô kêmasaḡ ênê biḡ e gêlic enḡ kêtḡ ḡac gêdêḡ kêtḡ ênê kolenḡ gêdêḡ teḡḡa atom gebe

⁷ “Aê aoc êoc lau, taḡ Anôtô kêsuc nêḡ geo ôkwi

to kêgêduc nêḡ sec auc nanḡ.

⁸ Aê aoc êoc ḡac,

taḡ Apômtau taê gêjam ênê sec kêtiam atom nanḡ.”

⁹ Amboac ondoc, Dawid awa gêoc lau nec kêkanônḡ lau taḡ sêsa êsêac nanḡenḡ, me kêkanônḡ lau samuc gêwiḡḡ. Aëac tasôm sugac gebe Abraham kêkêḡ gêwiḡḡ Anôtô, tec gêlic enḡ ḡac gêdêḡ.

¹⁰ Gêdêḡ ondoc biḡ tonanḡ kêsa. Gêdêḡ taḡ sêsa enḡ su nanḡ, me gêdêḡ taḡ sêsa enḡ atomḡenḡ nanḡ. Biḡ tau kêsa gêdêḡ taḡ sêsa enḡ atomḡenḡ nanḡ.

¹¹ Sêsa Abraham atomḡenḡ, mago Anôtô kêmasaḡ ênê biḡ kêtḡ kêkêḡ gêwiḡḡa. Go sêsa enḡ kêtḡ biḡ tau tonanḡ ḡabelo. Tec enḡ kêtḡ lau samuc samob, taḡ sêkêḡ gêwiḡḡ nanḡ tamenḡi. Sêsa êsêac atom, mago sêkêḡ gêwiḡḡ Anôtô, tec kêmasaḡ êsêacnêḡ biḡ e gêlic êsêac têtḡ lau gêdêḡ.

¹² Enḡ kêtḡ êsêac, taḡ sêsa êsêac nanḡ, tamenḡi amboac tonanḡ. Mago enḡ kêtḡ êsêac tamenḡi kêtḡ sêsa êsêacḡageḡ atom, kêtḡ sêsêlêḡ sêpuc aëac tamenḡi Abraham wêḡa ma sêkêḡ gêwiḡḡ kêtôm enḡ kêkêḡ gêwiḡḡ gêdêḡ taḡ sêsa enḡ atomḡenḡ nanḡ.

Takêḡ êwiḡḡ, go tatap moasiḡ, taḡ Anôtô gêjac mata nanḡ, ḡanô sa

¹³ Anôtô gêjac mata gêdêḡ Abraham to nê wakuc gebe nom samuc tau êtu nêḡ gêḡlênsêm. Enḡ gêjac mata biḡ tonanḡ kêtḡ Abraham gêgôm biḡsu ḡanô kêsaḡa nec atom, gêjac mata kêtḡ gêlic enḡ ḡacgêdêḡ kêtḡ kêkêḡ gêwiḡḡa.

¹⁴ Embe lau, taḡ sêḡgôm biḡsu ḡanô êsa nanḡ, sêwê kainḡ gêḡlênsêm, go biḡ takêḡ gêwiḡḡa ḡanô masi, ma biḡ, taḡ Anôtô gêjac mata nanḡ, ê su.

¹⁵ Aëac talicḡac gebe biḡsu kêkalem Anôtônê têtac ḡandanḡ. Ma biḡsu embe masi, go biḡ taḡḡêli biḡsuḡa masi amboac tonanḡenḡ.

¹⁶ Kêtḡ tonanḡa biḡ, taḡ Anôtô gêjac mata nanḡ, ḡam kêsêp launêḡ sêkêḡ gêwiḡḡ, gebe sêjala gebe Anôtô êkêḡ nê moasiḡ ḡaômageḡ êndêḡ Abrahamnê wakuc samob, êndêḡ êsêac, taḡ sêgôm biḡsu ḡanô kêsa nanḡenḡ atom, êndêḡ êsêac, taḡ sêkêḡ gêwiḡḡ têtôm Abraham nanḡ, amboac tonanḡenḡ. Gebe Abraham kêtḡ aëac samob tamenḡi

¹⁷ amboac teto gêc gebe “Aê kakêḡ aôm kêtḡ tentenḡlatu taêsam tamenḡi.” Abraham kêkêḡ gêwiḡḡ Anôtô, taḡ gêḡu ḡacmatê materḡ jali kêsa to kêkalem gêḡ, taḡ gêc atom nanḡ, gebe mêḡêsa.

¹⁸ Abraham kêkêḡ mata gêḡ, taḡ kêtôm gebe takêḡ materḡ atomḡa nanḡ, ma kêkêḡ gêwiḡḡ gebe êtu tentenḡlatu taêsam tamenḡi êtôm biḡḡdêm lanḡwa kêsôm gebe “Aômnêm wakuc têtḡ taêsam têtôm tônê.”

¹⁹ Abraham kêjala gebe nê jala amboac 100 ma kêjala tau gebe ôli kêtḡ mêtê su, ma Saranê têtêm êkôc ḡapalêḡa gêbacnê amboac tonanḡenḡ, mago Abraham kêkêḡ gêwiḡḡ kêtḡ golonḡ atom.

²⁰ Anôtô gêjac mata biḡ amboac tonanḡ, mago Abraham têtac lulu to kêkêḡ gêwiḡḡ kwalec atom. Enḡ kêkêḡ gêwiḡḡ kêpuc enḡ tôḡ ḡajaḡa ma gêgôm Anôtônê ḡawasi kêsa.

²¹ Enḡ kêjala tonanḡenḡ gebe Anôtô kêtôm gebe êḡḡôm biḡ, taḡ gêjac mata nanḡ, ḡanô êsa.

²² Kêtḡ tonanḡa tec “Anôtô gêlic enḡ gêwê kainḡ biḡgêdêḡ.”

²³ ḡalô “Anôtô gêlic enḡ gêwê kainḡ biḡgêdêḡ” nanḡ, teto kêtḡ Abraham taugenḡa atom.

²⁴Teto gêc kêtü aêacn̄a gêwiñ. Aêac embe takêñ êwiñ Anôtô, tañ gêñu aêacnêñ Apômtau Jesu an̄ga nacmatênêñ sa nan, eñ oc êlic aêac lau gêdêñ amboac tonan̄geñ.

²⁵Eñ kêkêñ Jesu gêmác êndu kêtü tagêli biñsuña ma gêñu eñ sa gebe êmansañ aêacnêñ biñ êndêñ Anôtô.

5

Anôtô kêmasaan aêacnêñ biñ n̄an̄anô

¹Anôtô kêmasaan aêacnêñ biñ e gêlic aêac tatu lau gêdêñ kêtü takêñ gêwiñña, tec gê wama aêac kêtü aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisiña.

²Aêac takêñ gêwiñ, tec ñac tau gêlêc katam su ma tamoa moasiñ n̄alêlôm to takêñ maten̄ tawê kain̄ Anôtônê n̄awasiña toôlin̄ kêpigen̄.

³Mago tonan̄geñ atom. Aêac ôlin̄ kêpi kêtü gêñwapacn̄a amboac tonan̄geñ, gebe tajala gêñwapac tau kêkêñ aêac daóc wapac totêntac kêpa sugen̄.

⁴Daóc gêñwapac totêntac kêpa sugen̄ kêkêñ aêac tatu lau n̄an̄ên. Tatu lau n̄an̄ên, tec takêñ maten̄ gêñ, tañ gêc nêñña.

⁵Takêñ maten̄ oc êñgôm aêac majen̄ êsa atom, gebe Anôtô kêkêñ nê N̄alau Dabun̄ gêdêñ aêac, tec kêkêc nê têtac gêwiñ n̄anô kêsêp aêacnêñ n̄alêlôm.

⁶Gêdêñ tañ aêac tamoa tonêñ palêpalagen̄ nan̄, Kilisi gêmác êndu gêdêñ n̄anoc kêtü lau dedec Anôtôña.

⁷Ñamalac ten̄ oc êmac êndu êtu ñac gêdêñ ten̄ña atom. Moae lau tagen̄-tagen̄ oc sêmac êndu êtu ñac n̄jamñña.

⁸Mago Kilisi gêmác êndu kêtü aêacn̄a gêdêñ tañ tamoa tosecgen̄. Biñ tonan̄ gêwa Anôtônê têtac gêwiñ aêacn̄a sa.

⁹Kilisinê dec kêmasaan aêacnêñ biñ gêdêñ Anôtô, tec Kilisi oc ênam aêac kêsi êndêñ Anôtônê têtac n̄andaj amboac tonan̄geñ.

¹⁰Aêac tatu Anôtônê ñaço, mago eñ gê wama aêac kêtü Latu gêmác ênduña. Galoc gê wama aêac su ma Latu tau gêmoa mata jali, tec oc ênam aêac kêsi êlêlêc su n̄êngeñ.

¹¹Mago biñ tonan̄geñ atom. Aêac ôlin̄ kêpi Anôtôña kêtü aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi gê wama aêac gêdêñ Anôtôña.

Adam agêc Kilisi

¹²Sec gêmêñ nom kêtü ñamalac tagen̄ nê secña. Ma gêmacanô tau mên̄gêô lasê kêtü sec tauña. Gêmác tau gelom-gelom e kêtap ñamalac samob sa, gebe samob sêgôm secgac.

¹³Biñsu mên̄kêsa atomgen̄ ma sec gêc nom kwanan̄geñ. Mago biñsu embe masi, oc sec ñadôñ masi amboac tonan̄, tec sêsôm n̄abin̄ atom.

¹⁴Mago gêmacanô tau gêjam gôlin̄ ñamalac samob, tañ sêmoa Adam agêc Mose nêñ têm n̄asawa nan̄. Êsêac sêgôm sec kêtôm Adam kêgêli biñsu nec atom, mago gêmacanô tau gêjam gôlin̄ êsêac amboac tonan̄geñ. Adam tau kêtü ñac, tañ oc êmên̄ña nan̄, nê dôñ.

¹⁵Mago Anôtônê moasiñ ma Adam kêgêli biñsu kêtôm tau atom. Taêsam sêmac êndu kêtü ñac tagen̄ kêgêli biñsuña, mago Anôtônê moasiñ to ñamalac tagen̄ Jesu Kilisi nê moasiñ, tañ lau taêsam sêkêc aômagen̄ nan̄, kapôên̄ kêlêlêc su.

¹⁶Ma moasiñ, tañ Anôtô kêkêñ n̄aômagen̄ nan̄, to sec, tañ ñac tagen̄ gêgôm nan̄, keso tau. Ñac tagen̄ gêgôm sec, tec mêtêc gesen̄ eñ. Mago moasiñ tau kêmasaan lau sêgêli biñsu n̄abin̄ taêsam kêtü solop.

¹⁷Biñnanô, ñac tagen̄ kêgêli biñ ma kêtü ñac tagen̄ tonan̄ña gêmacanô gêjam gôlin̄ gêñ samob. Mago ñac tagen̄ tonec, Jesu Kilisi, nê kôm n̄anô kêlêlêc su. Lau samob, tañ sêkêc moasiñ tolêlôm-tolêlôm to êsêac, tañ Anôtô kêmasaan êsêacnêñ biñ e gêlic êsêac têtü lau gêdêñ nan̄, oc sênam gôlin̄ sêngôñ maten̄ jali êtu ñac tagen̄ Jesu Kilisiña.

¹⁸Amboac tonan̄, ñac tagen̄ kêgêli biñ, tec gesen̄ ñamalac samob su, ma ñac tagen̄ gêjam kôm gêdêñ, tec Anôtô kêmasaan ñamalac samob nêñ biñ e sêngôñ maten̄ jali.

¹⁹Ñac tagen̄ nê tan̄apêc gêgôm lau taêsam têtü sec. Ma ñac tagen̄ nê tan̄a wamu kêmasaan lau taêsam nêñ biñ e Anôtô gêlic êsêac têtü lau gêdêñ.

²⁰Biñsu tau mên̄gêô lasê gebe êñgôm lau sêngêli biñsu ênam sêga. Mago gêdêñ tañ sec gêjam sêga nan̄, Anôtônê moasiñ tañ kêtôp kêtü kapôên̄ kêlêlêc su.

²¹Amboac tonan̄ sec gêjam gôlin̄ kepen̄ gêmacanôgen̄, ma Anôtônê moasiñ gêjam gôlin̄ kepen̄ dan̄gôñ maten̄ jali ten̄geñña kêtü Anôtô kêmasaan aêacnêñ biñ tatu lau gêdêñ kêtü aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisiña.

6

Aêac tamac êndu dawin̄ Kilisi

¹ Ma galoc tasôm biñ amboac ondod. Tasôm gebe Tamoac sec ñalêlômmañ, gebe moasiñ tau ênam sêga me.

² Masigoc, amboac tonañ atom. Aêac dawî sec siñ nanj kêtôm tamac êndu su, tec tasêlêñ tamoa sec ñalêlôm êtiã amboac ondod.

³ Amac ajala biñ tonañ atom me. Aêac samob, tanj busañgu gêbiñ aêac tônia tamiñ Kilisi Jesu nanj, busañgu gêbiñ aêac tônia tamiñ enj gêmãc êndu amboac tonañ.

⁴ Gêdêñ tanj taliñ sanju nanj, Anôtô kêsuriñ aêac dawîñ Kilisi gebe tawê kainj enj gêmãc êndu. Ma Tamanê ñawasi gêñu Kilisi sa anja ñacmatênêñ, tec aêac tasa nêñ lêñ tamoa maten jali wakuc amboac tonañenj.

⁵ Aêac tamãc êndu dawîñ Kilisi tatôm enj gêmãc êndu, tec oc dandi sa dawîñ enj tatôm enj gêdi sa amboac tonañenj.

⁶ Biñ tonec aêac tajalagac gebe aêacnêñ ñalêlôm lanjwa kêpi kakesotau gêwiñ Kilisi, gebe enseñ ôliñ ñasec tau su ma tatu sec tau ñasakiñwaga êtiã atom.

⁷ Gebe ñac, tanj gêmãc êndu su nanj, gêmãc kêgaboac enj su anja sec ñañaclai.

⁸ Aêac embe tamãc êndu dawîñ Kilisi, go takêñ êwiñ gebe dangôñ maten jali dawîñ enj amboac tonañenj.

⁹ Aêac tajala gebe Anôtô gêñu Kilisi sa anja ñacmatênêñ, tec oc êmac êndu êtiã atomanô. Gêmãcanô tau oc ênam gôliñ enj êtiã atom.

¹⁰ Enj gêmãc êndu tonañ gêmãc êndu kêtû dim tagen ma gesen sec ñañaclai su. Enj mata jali, tec gêngôñ mata jali kêtû Anôtôña.

¹¹ Ma amãc amboac tonañ, alic taôm amboac awi sec siñ su kêtôm amãc êndu. Ma Kilisi Jesu gêbiñ amãc tônia anjôñ maten jali kêtû Anôtôña.

¹² Amboac tonañ sec ênam gôliñ amãc ôlim, tanj êmac êndu nanj, e tanjem wamu têtmatc ñakalac ôlimña nec êtiã atom.

¹³ Akêñ ôlim ñagêñlêlôm êndêñ sec êtu geo ñalaukasap atom. Akêñ taôm êndêñ Anôtô êtôm ñac, tanj mata jali kêsa ma akêñ ôlim ñagêñlêlôm êndêñ Anôtô êtu biñgêdêñ ñalaukasap,

¹⁴ Gebe sec ênam gôliñ amãc êtiã atom, gebe amoa biñsu ñalabu atom, amoa Anôtônê moasiñ ñalabu.

Aêac tatu biñgêdêñ ñasakiñwaga

¹⁵ Ma galoc amboac ondod. Aêac tamoa biñsu ñalabu atom, tamoa moasiñ ñalabu, tec dangôm sec tamoa me. Masigoc, amboac tonañ atom.

¹⁶ Amãc ajalagac, amãc embe akêñ taôm anãc sakiñ ñac tenj ma tanjem wamu enj, go atu ñac, tanj tanjem wamu enj nanj, nê sakiñwaga. Embe atu sec ñasakiñwaga, go ananja ma embe atu tanja wamu ñasakiñwaga, go Anôtô êmansañ amãcnêm biñ.

¹⁷ Mago tanãc dangê Anôtô, gebe gêmunjenj amãc atu sec ñasakiñwaga, mago galoc têdônj mêtê gêdêñ amãc, tec tanjem wamu biññanô tonêm ñalêlôm samucgenj.

¹⁸ Kilisi kêgaboac amãc su anja sec ñañaclai, tec ajãc sakiñ biñgêdêñ.

¹⁹ Aê jasôm ñoc biñ amboac ñamalãc sêsôm nêñ acgom, gebe amãc ñamalãc palê-palê. Gêmunjenj amãc akêñ ôlim ñagêñlêlôm kêtû gêñ ñatêmui to geo ñasakiñwaga. Ma galoc akêñ ôlim ñagêñlêlôm kêtû biñgêdêñ ñasakiñwaga, tec asa Anôtônê launêñ lêñ.

²⁰ Gêdêñ tanj atu sec ñasakiñwaga nanj, amãc asô biñgêdêñ ñalabu atom.

²¹ Ma amãc atãp sakiñ tonañ, tanj galoc gêgôm amãc majem kêsa nanj, ñañanô sa amboac ondod. Ñanô tonec gebe gêmãcanô tau.

²² Mago galoc tec Anôtô kêgaboac amãc su anja sec ñañaclai ma atu ênê sakiñwaga. Sakiñ tonañ ñañanô gebe asa Anôtônê launêñ lêñ e êtu ñamu anjôñ maten jali tenjenj.

²³ Sec ñaðli tau tonec gebe gêmãcanô. Ma Anôtônê moasiñ tau tonec gebe aêacnêñ Apômtau Kilisi Jesu gêbiñ aêac tônia dangôñ maten jali tenjenj.

7

Awê to ñac sêjam tauñ kêtû ñadôñdôñ

¹ O lasitêwaac, aê galic amãc ajala biñsu ñam, tec ñoc biñ tonec êndêñ amãc gebe Biñsu gêjam gôliñ ñamalãc kêtôm nêñ têm, tanj sêmoa maten jali anja nom nanjenj.

² Awê tenj embe ênam ñac, go biñsu êmbiñ êsêagêc tônia sêpi tagen e ñac tau êmac êndu. Ñac tau embe êmac êndu su, go biñsu, tanj gêbiñ êsêagêc tônia nanj êmbãcnê.

³ Amboac tonañ awê tau nê akwenj embe êmoa ma ênam ñac tenj, oc êngôm biñ sêjam tauñña popoc. Mago nê akwenj embe êmac êndu, go biñsu êmbiñ êsêagêc tônia êtiã atom. Ma awê tau embe ênam ñac tenj, oc êngôm biñ sêjam tauñña popoc atom.

⁴ O ñoc lasitêwaac, amãcnêm biñ amboac tonañ. Amãc awi biñsu siñ kêtôm amãc êndu su, gebe atu Kilisinê ôli awiñ, tec atu ñac, tanj Anôtô gêñu enj sa anja ñacmatênêñ nanj, nê gêngac, gebe tanãc ñanô ñajãc êtu Anôtôña.

⁵ Gêdêñ tañ taêñ gêjam taunî òlîngên tamoan nañ, biñsu kêjali sec ñagêñ têtac kalacña sa, mênggêjam kôm anğa ôlîñ ñagêñlêlôm samob e kôm tau ñañanô gebe gêmacanô tau.

⁶ Ma galoc biñsu, tañ gêbiñ aêac tîñ nañ, gêbacnê ma tamac êndu, tec dawî gêñ, tañ gêsô aêac tîñ nañ siñ. Tec galoc tanam sakîñ têndanğuc lêñ lanğwa, tañ teto gêc biñsu nañ, êtiam atom, tanam sakîñ têndanğuc Nalauñê lêñ wakuc.

Biñsu to sec ñabiñ wapac

⁷ Ma oc tasôm biñ amboac ondod. Biñsu tau oc gêñ sec me. Masigoc, amboac tonan atom. Biñsu embe êtôc sec êndêñ aê atom, oc jajala sec atom. Biñsu kêsôm gebe “Matam katu atom.” Embe ênac jao biñ tonan atom, oc jajala biñ matoc katunja atom.

⁸ Sec tau gesom lêñ êjali têtac kalacña sa anğa ñoc ñalêlôm, tec kêtap sa gêc biñsu ñajao to ñajatu ñalêlôm. Embe biñsu masi, oc sec tau êtu gêñ matê.

⁹ Gêdêñ tañ gajam kauc biñsu nañ, gamoa matoc jali e biñsu ñajao mênggêô lasê, tec sec tau mata jali kêsâ ma aê gamac êndu.

¹⁰ Ma biñsu ñajatu, tañ gebe êkêñ aê janğôñ matoc jali nañ, kêkêñ aê gêmâc êndu.

¹¹ Gebe sec tau gesom lêñ e kêtap sa gêc biñsu ñajao to jatu ñalêlôm, tec kêtim aê e biñsu tau gêjac aê êndu.

¹² Amboac tonan biñsu tau gêñ dabun, ma biñsu ñajatu to jao gêñ dabun to gêdêñ ma ñajam amboac tonan.

¹³ Ma amboac ondod, gêñ ñajam tonec kêkêñ aê gamac êndu me. Masianô, amboac tonan atom. Sec tau gêgôm. Sec tau kêtû awê ñalêñ gêjam gêñ ñajam lanô mênkêkêñ aê gêmâc êndu. Lêñ tonan gêwa sa gebe biñsu ñajatu to jao kêkêñ sec gêjam sêga.

¹⁴ Aêac tajala gebe biñsu ñam kêsêp Nalau. Mago aê ñamalac nomña, tec sec kêkônîñ aê e gajam sakîñ sec tau.

¹⁵ Aê gajam kauc gêñ, tañ gagôm nañ, gebe gêñ, tañ têtac gêwiñ gabe janğômña nañ, gagôm atom. Mago gêñ, tañ têtac gedec gabe janğôm atomña nañ, tec gagôm.

¹⁶ Embe janğôm gêñ, tañ têtac gedec nañ, go êwa sa êndêñ aê gebe biñsu tau ñajam.

¹⁷ Amboac tonan, tec aê tauc gagôm gêñ tonan atom, sec tañ gêc ñoc ñalêlôm nañ, tec gêgôm.

¹⁸ Aê ñamalac ñaôma tonec kajala taucgac gebe gêñ ñajam teñ gêc ñoc ñalêlôm lanğwa tonec atom. Aê têtac gêwiñ gebe jamansañ gêñ ñajam, mago katôm gebe janğôm ñajam tau ñanô êsaña atom.

¹⁹ Gebe gêñ ñajam, tañ têtac gêwiñ gabe janğômña nañ, tec gagôm atom, mago sec, tañ têtac gedec gabe janğôm atom ña nañ, tec gagôm.

²⁰ Aê embe janğôm gêñ, tañ têtac gedec nañ, go aê tauc janğôm gêñ tau êtiam atom. Sec tañ gêc ñoc ñalêlôm nañ, tec gêgôm.

²¹ Amboac tonan aê katap ñagôlîñ tonec sa gebe Gabe janğôm gêñ ñajam, mago sec kêsap aê tîy tec gesen.

²² Aê têtac gêwiñ Anôtônê biñsu ñanôgên gêc ñoc ñalêlôm,

²³ mago aê kêsâê tauc gebe biñsu teñ gêc ñoc ôlic ñagêñlêlôm. Biñsu tonan gêjac siñ gêdêñ biñsu, tañ gêc ñoc kauclêlôm nañ, e gêsô aê tîñ kasô sec ñabiñsu, tañ gêc ñoc ôlic ñagêñlêlôm nañ ñalabu.

²⁴ Iñoc aêma, asa êjanğo aê su anğa ôlic togêmac tonec.

²⁵ Aê gajam danğe Anôtô kêtû aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisîña. Amboac tonan kasôm biñ tonec gebe ñoc kauc tec gajam sakîñ gêdêñ Anôtônê biñsu, ma ñoc ñalêlôm lanğwa tec gajam sakîñ gêdêñ sec ñabiñsu.

8

Tasa nêñ lêñ to Nalauğen

¹ Amboac tonan lau, tañ Kilisi Jesu gêbiñ êsêac tîñ nañ, têtap mêtôc ensen êsêac sunja sa atom,

² gebe Nalau, tañ kêkêñ aêac danğôñ maten jali kêtû Kilisi Jesuña nañ, nê biñsu tec kêgaboac aêac su anğa sec to tamac êndu ñabiñsu.

³ Kôm tañ nêñ ñalêlôm lanğwa kêkô auc e biñsu gêgôm kêtôm atom nañ, Anôtô gêgôm. En kêmetôc sec, tañ gêc ñalêlôm lanğwa nañ, e gesen su gêjanja gebe kêsakîñ tau Latu toôli nomña kêtôm ñamalac ôlîñ tosec nañ, gebe ensen sec su.

⁴ En gêgôm gêñ tonan gebe tasa nêñ lêñ tandanğuc ñalêlôm lanğwa atom, tandanğuc Nalauğen e tañen wamu êndêñ biñsu ñajatu gêdêñ ênam aêac aucgen.

⁵ Gebe êsêac, tañ sêsêlêñ kêtôm nêñ ñalêlôm lanğwa gêwê êsêacña nañ, taêñ gêjam gêñ ñalêlôm lanğwanja. Ma êsêac, tañ sêsêlêñ kêtôm Nalau gêwê êsêacña nañ, taêñ gêjam gêñ Nalauña.

⁶ Embe taêñ ênam gêñ ñalêlôm lanğwaña, oc tamac êndu. Embe taêñ ênam gêñ Ñalauña, oc dangôñ maten jali tobiñmalôgeñ.

⁷ Ñac tenj embe taê ênam gêñ ñalêlôm lanğwaña, oc êtu Anôtônê ñacjo, gebe enj kêsô Anôtônê biñsu ñalabu atom, tau embe têtac êkac enj gebe naêsô ñalabu, oc êngôm êtôm atom.

⁸ Êsêac tanj sêsêlêñ kêtôm nêñ ñalêlôm lanğwa gêwê êsêac nanj, oc kêtôm gebe ênac Anôtô mataanô ñjam atom.

⁹ Mago amac asêlêñ kêtôm ñalêlôm lanğwa gêwê amac nec atom, asêlêñ kêtôm ñalau gêwê amac. Anôtônê Ñalau embe êngôñ amacnêñ ñalêlôm biññanôgeñ, oc biñ amboac tonanñ. Ñac tenj embe êkôc Kilisinê Ñalau sa atom, oc êtu Kilisinê gêñ atom.

¹⁰ Ma Kilisi embe êmoa nêñ ñalêlôm, go ôlim êtu gêñ matê êtu secña, ma ñalau êkêñ amac anğôñ matem jali êtu Anôtô kêmasañ amacnêñ biñ e gêlic amac atu lau gêdêñja.

¹¹ Anôtô gêñu Jesu anğa ñacmatênêñ sa. Ênê Ñalau embe êngôñ amacnêñ ñalêlôm, go Anôtô, tanj gêñu Kilisi anğa ñacmatênêñ sa nanj, êngôm amac ôlim, tanj kêtü mêtê nanj, mata jali êsa amboac tonanğenñ. Enj kêkêñ nê Ñalau gêngôñ amacnêñ ñalêlôm gebe ênam kôm tau.

¹² O lasitêwaac, amboac tonanñ sakinj tenj gêjac aêac ñawae tec gêc. Tagenñ tanam sakinj êtôm nêñ ñalêlôm lanğwa êkac aêacña nec atom.

¹³ Embe asêlêñ êtôm ñalêlôm lanğwa êwê amac, oc amac êndu. Mago Ñalau embe êwê amac e ôlim ñalêñ êtu gêñ mêtê, oc êkêñ amac anğôñ matem jali.

¹⁴ Gebe lau samob, tanj Anôtônê Ñalau gêwê êsêac nanj, têtü Anôtônê latui.

¹⁵ Ñalau tanj amac akôc sa nanj, kêkêñ amac atu sakinjwaga e atêc taôm kêtiam nec atom. Ñalau tanj amac akôc sa nanj, kêkêñ amac atu Anôtônê latui. Ñalau tau kêpuc aêac tônñ, tec tamôêc gebe "Tamemai, o Tamemai."

¹⁶ Ñalau tau tonanñ tec gêwa sa mêngêwiñ aêacnêñ ñalau gebe Aêac tatu Anôtônê ñapalêgac.

¹⁷ Embe tatu Anôtônê ñapalê, go tawê kainj ênê gêñlênsêñ. Embe tawê kainj Anôtônê gêñlênsêñ, go tawê kainj Kilisinê dawinj amboac tonanğenñ, gebe aêac embe daôc ñandanñ dawinj Kilisi, oc tatap ñawasi sa dawinj enj amboac tonanñ.

Ñawasi tanj mênêsa nanj

¹⁸ Aê taêc gêjam gebe Aêac embe tanam dôñ gêñwapac, tanj galoc gêgôm aêac nanj, êpi ñawasi, tanj malôgeñ oc mênêoc tau lasê êndêñ aêac nanj, oc talic gêñwapac tau gebe ec saunñ.

¹⁹ Gêñ samob, tanj Anôtô kêkêñ nanj, sêkêñ matenñ to têtü gwsaê ñanoc Anôtô eoc latui lasêña.

²⁰ Gêñ samob, tanj Anôtô kêkêñ nanj, ñalêñ gêc gebe oc sênaña. Tauñ taêñ gêjam lêñ tau atom, Anôtô kêkêñ êsêac sêsô lêñ tonanñ ñalabu, gebe sêkêñ matenñ biñ tonac gebe

²¹ Anôtô êngamboac gêñ samob, tanj enj kêkêñ nanj, su anğa sakinj sênañanña ma sêmoa nêñ lêtêgeñ sêwê kainj Anôtônê ñapalênêñ ñawasi.

²² Aêac tajalagac gebe gêñ samob, tanj Anôtô kêkêñ nanj, sêmoa jageo to têtanñ ñanô e mêngêdêñ galoc kêtôm awê ñapalê kêtunñ enj.

²³ Mago biñ tonanğenñ atom. Aêac tauñ tamoa jageo to tatanñ gêc lêlômgeñ ma tatu gwsaê noc tatu Anôtônê latui to noc Anôtô êngamboac aêac su anğa tauñ ôlinñja. Aêac takôc Ñalau sa kêtü gêñ tonanñ ñakamaclauñ.

²⁴ Anôtô kêsi aêac su, tec takêñ matenñ ñanô tau. Mago aêac embe talic gêñ, tanj takêñ matenñ nanj, ñanô su, oc takêñ matenñ gêñ tau êtiam atom. Asa êkêñ mata gêñ, tanj gêlic gêc nanj.

²⁵ Mago embe takêñ matenñ gêñ, tanj talic ñanô atom nanj, oc daôñ ñanêñgeñ tamoa.

²⁶ Ma Ñalau tau mênj kêpuc aêacnêñ palê-palê tônñ amboac tonanñ. Aêac tajam kauc tatenñ gêñ êndêñ Anôtô naêndêñgeñja. Mago Ñalau tau ketenñ gêjô aêac su ñaawa kainj tenj kêtôm tasôm naêtôm atom.

²⁷ Mago Anôtô, tanj gêbi ñamalacnêñ ñalêlôm lêtêñ nanj, kêjala biñ, tanj Ñalau taê gêjam nanj, gebe Ñalau ketenñ gêjô Anôtônê lau su kêtôm Anôtô tau taê gêjam.

²⁸ Aêac tajalagac gebe Anôtô gêjam gôlinñ gêñ samob gebe gêñ tau êmoasinñ êsêac, tanj têtac gêwiñ enj nanj êtômgeñ. Anôtô kêjalinj êsêac sa kwananğenñ tec kêkalem êsêac.

²⁹ Gebe enj kêjala êsêacgac ma kêjalinj êsêac sa kwananğenñ gebe têtôm enj Latunê katu, gebe Latu êtu lasii taêsam nêñ ñacsêga.

³⁰ Ma lau, tanj Anôtô kêkalem êsêac nanj, enj kêjalinj êsêac sa kwananğenñ amboac tonanñ. Ma lau, tanj enj kêkalem êsêac nanj, kêmasañ êsêacnêñ biñ e gêlic êsêac têtü lau gêdêñ. Go êsêac, tanj kêmasañ nêñ biñ su nanj, kêkêñ nê ñawasi gêdêñ êsêac amboac tonanñ.

Anôtô têtac gêwiñ aêac kêtü Kilisi Jesuñja

³¹ Aêac oc tasôm biñ amboac ondoc êjô biñ samob tonanñ ñai. Anôtô embe êwiñ aêac, oc asa enserñ aêac su.

³² Ñac tau taê walô tau nê Latu atom, kêkêñ enj kêtü da kêtü aêac samobña. Enj kêkêñ Latu gêdêñ aêac, tec oc êkêñ gêñ ñagêdô samob gebe êmoasinñ aêacña atom me.

³³ Asa oc êngôlinj binj êpi lau, tanj Anôtô kêjalinj êsêac sa nanj. Anôtô tau kêmasanj êsêacnênj binj sugac.

³⁴ Asa oc êmêtôc êsêac e ensej êsêac su. Masigoc. Kilisi Jesu, tanj gêmac êndu ma gêdi sa kêtiam nanj, jagêngônj Anôtôné anônja ma ketenj Anôtô gêjô aêac su.

³⁵ Asa oc êkac aêac su anja Kilisinê têtac gêwinj aêacnja. Gêjwapac me tamo a naeo me lau sêjanda aêacnja me mo êjô aêacnja me tapô lêna njakwê to gêj njagêdônja me êndambinj gêj njac lai ensej aêac suja me sinj. Gêj tonanj njai oc êkac aêac su me masi.

³⁶ Binj tanj teto gêc nanj, gêwa binj tau sa gebe

“Sêjainj aêac kêtôm bêcgej kêtû aômja,

ma sêgôm aêac atôm domba, tanj sebe sêmbucnja nanj.”

³⁷ Mago aêac taku gêjwapac samob tonanj njai tulu gebe njac, tanj têtac gêwinj aêac nanj, kêpuc aêac tônj.

³⁸ Tonec aê kajala kêtû tônj gebe Tamac êndu me dangônj materj jali, anjela me njac lai, binj galocnja me binj njamuja me gêj njajanja tenj,

³⁹ gêj lôlôcnja me gêj elonja me gêj nomja tenj kêtôm atom gebe êkac aêac su anja Anôtôné têtac gêwinj, tanj njam kêsêp aêacnênj Apômtau Kilisi Jesu nanj.

9

Anôtô to nê lau Israel nênj binj

¹ Aê katu Kilisinê njac, tec kasau atom, kasôm binjnanôgej. Njoc awa njalêlômja, tanj Njalau Dabunj gêjam gôlinj nanj, gêwa sa amboac tonanj gebe kasau atom.

² Aê gaôc wapak njanô to njandanj kêtunj njoc njalêlôm njapanj kêtû teoci to lasici, tanj ma njam nomja kêsêp tagenj nanja.

³ Aê tauc gabe Anôtô êpuc boa aê jamoa jaêc Kilisi êtu êsêacnja.

⁴ Êsêac lau Israelgoc. Êsêac Anôtôné latui to sêwê kainj ênê njawasi. Anôtô kêmoatinj nê poac to kêkênj nê binju gêdênj êsêac. Enj kêkênj sakinj omja ma gêjac mata binj to binj gêdênj êsêac.

⁵ Êsêac sêsa anja abenjinênj ma Kilisinê njam nomja kêsêp êsêacgej. Talanem enj, tanj Anôtô njanô kêlêlêc gêj samob su nanj, endenj tôngej. Binjnanô.

⁶ Aê jasôm tonec gebe Anôtôné binj kêsêlô nec atom, gebe lau samob, tanj nênj njam kêsêp Israel nanj, Israel njanô êsêac atom.

⁷ Ma Abrahamnê wakuc samob têtû ênê nj apalê njanô atom amboac tonanj. Anôtô kêsôm gêdênj Abraham gebe “Nênj wakuc njanô oc sêsa anja Isaknêgej.”

⁸ Binj tonanj njam amboac tonec gebe Njapalê tanj tenenji sêkôc êsêac njalênj njamalacnja nanj, Anôtôné njapalê njanô êsêac atom, mago njapalê, tanj tenenji sêkôc êsêac kêtû Anôtô gêjac mata êsêacnja nanjenj, tec têtû Abrahamnê wakuc njanô.

⁹ Binj tanj Anôtô gêjac mata nanj, tonec gebe “Êndênj njanoc amboac tonec aê oc jamu jamênj êtiam ma Sara êkôc latu tenj.”

¹⁰ Mago tonanjenj atom. Rebekanê binj kêtôm tonanj.

¹¹ Aêac abenji Isak gêjam enj e gêmoa tenj.

¹² Enj kêkôc ôlinjbôm atomgej ma êsêagêc sêgôm gêj njajam me sec tenj atom tagenj, ma Anôtô kêsôm gêdênj Rebeka gebe “Njacsêga oc ênam sakinj njac saunj.” Binj tonanj gêwa sa gebe Anôtô gebe êngôm binj, tanj enj tau taê kêka nanjenj, njanô êsa ma êjalinj njac tenj sa êtu ênê kolenj njajamja atom, êtu kêkalem enjnagej.

¹³ Kêtôm binj, tanj teto gêc nanj gebe “Aê têtac gêwinj Jakob ma têtac gedec Esau.”

¹⁴ Galoc oc tasôm binj amboac ondoc. Anôtô kêsa lênj geo me. Masigoc, amboac tonanj atom.

¹⁵ Enj kêsôm gêdênj Mose gebe “Aê taêc walô njac, tanj gabe taêc walô enj nanj, to taêc labu njac, tanj gabe taêc labu enj nanj.”

¹⁶ Amboac tonanj Anôtô kêjalinj aêac sa, njam kêsêp aêacnênj taênj gêjam to nênj lênj atom, kêsêp Anôtôné taê walônjagenj.

¹⁷ Teto binj gêc gebe Anôtô kêsôm gêdênj Parao gebe “Aê kakênj aôm kôtu kinj gebe jawa njoc njac lai sa êpi aôm e njoc njacê njawae êsa êtôm nom samucgenj êna.”

¹⁸ Amboac tonanj Anôtô embe têtac tenj, go taê walô lau ma embe têtac tenj, oc êngôm launênj njalêlôm njadani êsa.

Anôtôné têtac njandanj to nê taê walô

¹⁹ Talic, go ôsôm binj tonec gebe “Embe amboac tonanj, go Anôtô êmbu aêac êtu asagenja. Asa êtôm gebe ensej ênê binj, tanj taê gêjam kêtû tônj nanj.”

²⁰ Aôm asa tec otoc taôm sa ma ôjô Anôtôné binj amboac tonanj. Ku tenj oc êsôm êndênj awê kêpac ku taunja gebe “Aôm kôpac aê lanjôc amboac tonec kêtû asagenja,” oc êsôm me.

²¹ Awê-kêlêsoûb-kuwagao nanj kêtû nomku tau njatauo atom me. Enj kêtôm gebe êkôc nomlêsoûb tagenj ma êngôm njamakenj êtu ku tolanjô gênj njajam êsêpnja ma njamakenj êtu ku njamoã gênj sec êsêpnja.

²² Anôtô amboac tonanj. Enj gebe êtôc nê têtac njandanj ênêc awê ma gebe êwa nê njac lai sa. Mago enj gê êsêac, tanj têtac njandanj kêpi êsêac gebe ensenj êsêac su nanj, nênj binj tônj.

²³ Ma enj gebe êwa nê njawasi tolêlôm-tolêlôm sa amboac tonanj. Ewa sa êpi lau, tanj taê walô to kêmasanj êsêac kwananjenj gebe sêwê kainj ênê njawasi.

²⁴ Enj njêkalem aêac anja lau Juda nênj tonnjagenj atom, kêkalem aêac anja lau samuc nênj tônjja gêwinj amboac tonanjenj.

²⁵ Binj tonanj enj kêsôm gêc Hoseanê buku gebe
“Aê oc jakalem lau, tanj têtû aênjoc atom nanj,
gebe têtû njoc lau,

ma êsêac, tanj têtac gêwinj êsêac atom nanj,
têtû njoc gênj têtac êwinj njanônja.

²⁶ Ma anja gamênj, tanj Anôtô kêsôm gêdênj êsêac gebe
‘Aênjoc lau amac atom’ nanj,
oc sêsam êsêac gebe ‘Anôtô mata jali nê latui.’ ”

²⁷ Jesaia gêmôêc kêpi Israel gebe
“Israel latui embe taêsam njanô têtôm garjac gwêcnja,

nanj Anôtô oc ênam njagêdôgenj sa,
²⁸ gebe Apômtau oc ênac dabijn nê binj
ma êngôm njanô êsa anja nom njagamênj samob êkajagenj”

²⁹ Binj tonanj kêtôm binj, tanj Jesaia kêsôm kwananjenj gebe

“Lau sinj undambênja nênj Apômtau embe endec aêacnênj njawê njagêdô sêmoã atom,
oc tatôm Sodom to sêlic aêac amboac Gomora.”

Lau Israel to njawae njajam njabinj

³⁰ Aêac oc tasôm binj ondoc. Tasôm tonec gebe Anôtô kêmasanj lau samuc, tanj sêsôm lênj sêmansanj binj êndênj Anôtônja atom nanj, nênj binj e gêlic êsêac têtû lau gêdênj kêtû sêkênj gêwinjja.

³¹ Ma Israel, tanj têdaguc binjsu gebe sêmansanj nênj binj êndênj Anôtô nanj, têtap binjsu njanô sa atom.

³² Têtap sa atom nanj njam kêsêp asagenj. Êsêac sêkênj gêwinj atom, êsêac taênj kêka tauj nênj kolenjenj. Êsêac dêdinj enjkainj kêpi poc dêdinj enjkainj êpinja,

³³ kêtôm teto gêc gebe
“Alic acgom, aê jatoc poc tenj lau dêdinj enjkainj êpinja
to poc sêga tenj êngôm lau têtac êmbôli aucnja naênjgônj Sion.
Ma njac, tanj kêkênj gêwinj poc tonanj, oc ênanja, atom.”

10

¹ O lasitêwaac, aê taêc kêka tonjoc njalêlôm samucgenj ma katenj mec gêdênj Anôtô kêtû êsêacnja gebe ênam êsêac kêsi.

² Aê gabe jawa êsêacnênj binj sa gebe sêgôm Anôtônê binj topalêgenj, mago sêgôm tokauc atom.

³ Êsêac sêjam kauc Anôtônê lênj êmansanj njamalacnênj binjja, tec sêsôm tauj nênj lênj ma sêsô Anôtônê lênj êmansanj êsêacnênj binjja njalabu atom.

⁴ Njam gebe Binjsu mênjgêjac pep gêdênj Kilisi, gebe Anôtô taugenj tec êmansanj lau, tanj sêkênj gêwinj nanj, nênj binj.

Anôtô gebe ênam njamalac samob kêsi

⁵ Mose keto gebe binjsu kêtôm gebe êmansanj njamalacnênj binj êndênj Anôtô ma kêsôm gebe
“Njac tanj êngôm njanô êsa nanj, oc êngônj mata jali.”

⁶ Mago njac, tanj Anôtô kêmasanj ênê binj nanj, kêtû kêkênj gêwinjja nanj, êsôm ênêc nê njalêlômgenj gebe “Asa oc êpi undambê ana,” nec atom. Binj tonanj njam gebe êkôc Kilisi êsêp nom êmênj.

⁷ Me êsôm tonec gebe “Asa oc asêp lamboam êna,” nec atom. Binj tonanj njam gebe êkôc Kilisi anja njacmatênênj êpi êmênj.

⁸ Binj tau amboac tonec gebe “Anôtônê binj wacgêc aôm njagala, gêc aôm awamsuj to nênj njalêlôm.” Binj takênj gêwinjja tau tonanj, tec tajam mêtê kêpi.

⁹ Embe awamsuj ôsôm Jesu lasê gebe enj Apômtau, ma embe nênj njalêlôm ôkênj êwinj gebe Anôtô gênj enj sa anja njacmatênênj, nanj Anôtô oc ênam aôm kêsi.

¹⁰ Embe nênj njalêlôm takênj êwinj, go Anôtô êmansanj aêacnênj binj e êlic aêac tatu lau gêdênj. Embe awensuj tasôm binj lasê, go Anôtô ênam aêac kêsi.

¹¹ Teto binj gêc gebe “Njac tanj kêkênj gêwinj enj nanj, oc ênanja atom.”

¹² Juda to lau samuc têtôm taunjen. Êsêac samob nêj Apômtau tagen. En ñac tolêlôm kêtôm gebe êmoasin lau samob, nan awen gêjac en nan,

¹³ gebe “Apômtau ênam lau samob, tan awen ênac ênê ñaê nan kési.”

¹⁴ Lau embe sêkên ewin ñac tau atom, oc awen ênac en amboac ondoc. Embe sêhò ênê bin atom, oc sêkên ewin amboac ondoc. Embe sênam mêtê êsêac atom, ma oc sêhò amboac ondoc.

¹⁵ Ma Anôtô embe êsakin jaenwaga atom, oc sênam mêtê amboac ondoc. Kêtôm teto gêc gebe “Op, lau tan sêsôm ñawae ñajam lasê nan, enkain ñakicsêa ñajamanô.”

¹⁶ Mago samob sêhò ñawae ñajam tau ma sêkôc sa atom gebe Jesaia kêsôm gebe “O Apômtau, asa kêkên gêwin jaen, tan aêac akên nan.”

¹⁷ Amboac tonan takên gêwin nam kêsêp tanô jaen. Tanô jaen nam kêsêp sêsôm Kilisinê bin lasê.

¹⁸ Ma gabe jatu kênac gebe Êsêac sêhò ñawae ñajam atom me. Masi, sêhògac, gebe teto gêc gebe

“Awen ñaonda kêsa gêjam nom ñagamên samob auc, ma êsêacnên bin gelom-gelom e gédên nom ñamadin.”

¹⁹ Jatu kênac êtiam gebe Israel oc sêjala me masi. Sêjalagac. Andanjen Mose kêsôm gebe

“Aê jakên amac anam lêmun êsêac, tan têtô laum ten atom tagen, ma janôm amac têtmac êmbôli auc êndên lau-kauc-masiwaga nan.”

²⁰ Ma Jesaia kêsôm gêc awêgen gebe

“Lau tan sêsôm aê atom nan, têtap aê sa,

ma gaoc tauc lasê gédên êsêac, tan têtô kênac aê atom nan.”

²¹ Go kêsôm tonac kêpi Israel gebe “Gajac kajo lau tanenpêc to awen olaboa kêtôm bêcgen elêmê.”

11

Anôtô taê walô lau Israel

¹ Ma galoc jatu kênac acgom gebe Anôtô oc kêtin nê lau su me masi. Masigoc, amboac tonan atom. Aê tauc nec Israel ten anga Abrahamnê ñawê ma Benjaminnê gôlôac.

² Anôtô kêtin nê lau, tan kêjalin êsêac sa kwananjen nan, su atom. Amac ajala bin, tan teto kêpi Elia nan, me masi. En gêbu Israel gédên Anôtô ma kêsôm gebe

³ “O Apômtau, êsêac sêjac nê propete êndu ma sesen aôm nê altar su e gêjac aê taucgen sa, ma galoc dèdib aê sêmoa sebe sênac aê êndu amboac tonanjen.”

⁴ Ma Anôtônê bin ondoc gêjô Elia awa. Bin tonac gebe “Aê kajalin ñoc lau 7,000 sa tec sêmoa, lau tonan sêpôn aenjud gédên Bal atom.”

⁵ Ma têt galocña ñabin kêtôm tonan. Lau ñagêdô gacgen sêmoa, nan kêtôm Anôtô kêjalin êsêac sa kêtô nê taê walô êsêacña.

⁶ Anôtô embe taê walô êsêac, go nêj kolen ênam êsêac sa êtiam atom. Kolen embe ênam êsêac sa, go ênê moasin tau êtu moasin ñanô atom.

⁷ Ma galoc amboac ondoc. Gêj tan Israel sêsôm nan, têtap sa atom. Lau tan Anôtô kêjalin êsêac sa nan, taunjen tec têtap sa, ma êsêac ñagêdô nêj ñalêlôm ñajana kêsa.

⁸ Kêtôm bin, tan teto gêc nan gebe

“Anôtô gêgôm êsêacnên kauc ñawapac kêsa

e matenjanô sêlic gên atom

to tanenjan sêhò bin atom, tec sêmoa ñapan e mênghédên galoc.”

⁹ Ma Dawid kêsôm gebe

“Êsêacnên moasin sêniñja êtu nêj lakô to nêj uc

ma êtu nêj lip ênac êsêacña to nêj ñagêjô sec.

¹⁰ Ôkên êsêac matenjanô êtu kanuc e sêlic gamên atom,

ma dêmôên têtêkwa êwa lip enden tónjen.”

Anôtô gêjam lau samuc kési

¹¹ Amboac tonan jatu kênac acgom. Êsêac dèdin enkain gebe sêu tan sênanja me. Masigoc, amboac tonan atom. Êsêac sêgêli bin, tec kêtô moasin gêjam lau samuc kési. Bin tonan epen lau Israel nêj ñalêlôm e sênam lêmun lau samuc.

¹² Êsêac sêgêli bin, tec kêtô moasin gédên lau nomña samob, ma êsêac têtôm Anôtônê mêtê atom, tec kêtô moasin gédên lau samuc. Ma embe êsêac tomalagen sêmansan Anôtônê bin, oc moasin êlêlêc su nêjen êndên ñamalac samob.

¹³ Aê jasôm ñoc bin êndên amac lau samuc gebe Aê tec katu lau samuc nêj jaenwaga ma jalambin ñoc sakin tonan gebe ñajamanô.

¹⁴ Aê taêc kêka gebe jakên ñoc lau sênam lêmun amac e janam esêacnên ñagêdô kési.

¹⁵ Anôtô kêtij êsêac su, tec gê wama ñamalac nomña samob. Ma Anôtô embe êkôc êsêac sa, oc êtôm ñacmatê sêndi sa sêmoa maten jali.

¹⁶ Embe tapac polom ma takên polom ñamataña êndên Anôtô, go polom samucgen êtu ênê amboac tonaj. Ma embe ka ñawakac êtu Anôtônê, go ka ñalaka êtu ênê amboac tonaj.

¹⁷ Katêkwianô ñalaka ñagêdô Anôtô kêsapu su ma jakêkôc katêkwibôm ñalaka jagêjam jaba. Amac lau samuc atôm katêkwibôm ñalaka tec galoc awê kainj ñalêsi, taj katêkwianô ñawakac kêkên nanj.

¹⁸ Amboac tonaj otoc taôm sa êndên ñalaka, taj sêsapu su nanj atom. Embe otoc taôm sa, go taêm ênam taôm gebe aôm gôlôm ñawakac atom, ñawakac gêlôm aôm.

¹⁹ Moae ôsôm gebe “Sêsapu ñalaka tônê su gebe sênam jaba aê jajô.”

²⁰ Binjanô, êsêac sêkênj gêwiñ atom, tec sêsapu êsêac su. Ma aôm kôkênj gêwiñ, tec kôkô êsêac malen. Amboac tonaj taêm ênam binj otoc taôm sanja atom, ôtêc taôm.

²¹ Anôtô embe taê labu ka tau ñalaka atom, oc taê labu aôm atom amboac tonanjen.

²² Amboac tonaj matam êsap Anôtônê moasinj to nê ñajana. Êsêac taj têtû sec nanj, têtap ñajana sa. Mago aôm kôtap moasinj sa. Embe ômoa ênê moasinj ñalêlôm, oc êmoasinj aôm. Embe masi, oc êsapu aôm su amboac tonaj.

²³ Ma lau Israel embe sêwi nêñ sêkênj gêwiñ atomña sinj, Anôtô oc êkênj êsêac nasêkô malen tau êtiam.

²⁴ Amac lau samuc atôm katêkwibôm ñalaka, taj sêsapu su ma sêjam jaba amac api katêkwianô, nanj kêtû amacnêm ñamôkê kwananjen atom. Ma Anôtô embe êkênj katêkwianô tau ñalaka tonaj, taj kêsapu su nanj, sêmu sêndênj tauñ ñamôkê, oc êñgôm ñagaô êlêlêc.

Anôtô taê walô lau samob

²⁵ O lasitêwaac, aê gabe amac anam kauc binj ñalêlômña tonec atom, gebe akêli taôm êtu taôm nêm kaucña atom. Binj amboac tonec gebe Israelnênj ñagêdo nêñ ñalêlôm ñajana kêsa ênêc e lau samuc samob tomalagenj sêso Anôtônê gamênj sêna su acgom,

²⁶ go Anôtô ênam Israel samob kési amboac tonaj, kêtôm teto gêc gebe

“Kêsiwaga oc mênjêsa anja Sion
ma ênam Jakobnê geo ôkwi.

²⁷ Êndênj taj jakôc êsêacnênj sec su nanj,
jamoatinj ñoc poac tonec êndênj êsêac.”

²⁸ Lau Israel sêkôc ñawae ñajam sa atom, tec têtû Anôtônê ñacjo kêtû amacña. Mago Anôtô kêjalinj êsêac sa su, tec têtû ênê lau têtac gêwiñ êsêacña kêtû abeninja.

²⁹ Binj tonec kêtû tônj gebe Anôtô ênam nê moasinj to kalem ôkwi atom.

³⁰ Gêmunjenj amac lau samuc tajnêpêc gêdênj Anôtô, ma galoc lau Israel nêñ tajnêpêc tec kêkênj Anôtô taê walô amac.

³¹ Êsêac amboac tonaj. Galoc êsêac tajnêpêc kêtû Anôtô taê walô amacña ma êsêacnênj tajnêpêc oc êkênj Anôtô taê walô êsêac ôwiñ amboac tonanjenj,

³² gebe Anôtô kêkênj tajnêpêc kêkôninj ñamalac samob tônj, gebe taê walô êsêac samobnja.

³³ Ojae, Anôtô enj ñac moasinj tolêlôm-tolêlôm goc. Kauc mêtêña to kauc êjala gêñña ñamsêga enj goc. Asa oc êwa ênê mêtôc ñam sa, ma asa oc êkip ênê lêñ ñam sa.

³⁴ “Asa kêjala Apômtaunê taê gêjam
ma asa kêtû ênê ñac-êwa-binj-sawaga.

³⁵ Me asa kêkênj gêñ tenj gêdênj enj kwananjenj,
tec galoc gebe êkôc nê gêñ ñagêjô.”

³⁶ Enj kêkênj to kêpuc gêñ samob tônj gêmoa ma gêñ samob tonaj ñai kepenj enjenj. Ñawasi êndênj enj endenj tônjenj. Binjanô.

12

Tasa nêñ lêñ toKillsigerj

¹ O lasitêwaac, aê jalêñ binj amac êtu Anôtônê taê walôña gebe akênj ôlim êtu da mata jali to dabunj êndênj Anôtô naêlic ênac mataanô ñajam. Amacnêm sakinj tokauc ñajam tau tonaj.

² Asa nêm lêñ atôm lau nom tonecña nêñ atom. Anam taôm ôkwi e nêm ñalêlôm êtu wakuc gebe nêm kauc êsa êpi Anôtônê binj, taj gebe êñgôm ñanô êsanja nanj, e ajala gêñ ñajam to gêñ, taj gêjac Anôtô mataanô ñajamña nanj, ma gêñ taj Anôtô gêjac dabinj.

³ Anôtô kêkênj moasinj gêdênj aê, tec jasôm êndênj amac samob êndênj-êndênjenj gebe Akêli taôm êlêlêc su atom. Taêm ênam nêm gêñ ñanênjenj êtôm nêm akênj gêwiñ ñadônj, taj Anôtô gêjac sam gêdênj amac gêdênj-gêdênjenj nanj.

⁴ Aêac ôlinj ñagênjêlêlôm taêsam gêc kêtômgenj ma ôlinj ñagênj tonaj samob sêwê kainj kôm gêdênj-gêdênjenj nanj.

⁵ Ma aêac amboac tonan. Aêac lau taêsam, mago Kilisi gêbinj aêac tøj tatu ôli tagen, mago ôli tagen tau njagênjlêlôm gédênj-gédênjgenj.

⁶ Anôtô kêmoasinj aêae ña moasinj tokainj-tokainj. Embe tatap moasinj daoc binj lasêña sa, go tanam kôm tau êtôm nênj takênj gêwinj ñadônj.

⁷ Embe tatap moasinj sakinjña sa, go tanam sakinj. Embe tatap moasinj tandônj launja sa, go tandônj lau.

⁸ Ñac tenj embe êlênj binj lau, go ênjgôm ñapep. Tenj embe êkênj to ênac sam gênj êndênj lau, go ênjgôm tonê ñalêlôm makenjgenj. Tenj embe êtu gejobwaga, go ejop nê gênj topalêgenj. Tenj embe taê wald lau, go ênjgôm totêtac wapigenj.

Lau bunja nênj lênj njagôlinj

⁹ Têmtac êwinj taôm totêmtac makenjgenj. Akênj kisa êndênj sec ma asap ñajam tøj.

¹⁰ Têmtac êwinj taôm lasitêwaja êmbinj amac tøj ma atoc taôm sa êjô taugenj.

¹¹ Anam nênj kôm samob ñadôb, anam tokam-tokam atom. Ñalau êkac amac ñanôgenj, ec anam sakinj êndênj Apômtau.

¹² Akênj matem to têmtac ñajamgenj. Aôc gênjwapac totêmtac êpa sugenj, ma atenj mec ansinj sugenj.

¹³ Anôtônê lau embe sêpô lêna tauj, go anam êsêac sa. Anjgôm ja lau topalêgenj.

¹⁴ Anam mec lau, tanj sêjanda amac nanj, apuc boa êsêac atom, anam mecgenj.

¹⁵ Têmtac ñajam awinj lau, tanj têtac ñajam nanj, ma atanj awinj lau, tanj têtanj nanj.

¹⁶ Taêm ênam nênj gênj êpi tagenj awinj taôm ñajamgenj. Taêm ênam gênj towaegenj atom, ansunj taôm êndênj lau ñaôma êwinj. Akêli taôm êtu nênj kauçña atom.

¹⁷ Akênj sec êjô sec atom. Gênj tanj ñamalac samob sêlic ñajam nanj, taêm ênam ñapep.

¹⁸ Amac taôm ênsaê, embe alic êtôm, go amoa awinj lau samob tobinjalôgenj.

¹⁹ O lauace, taôm akac kamocgôc atom. Alij su êndênj Anôtônê têtac ñandanj êna êtôm teto gêc gebe "Aê oc jakac kamocgôc to jakênj njagêjô. Apômtaunê binj tau tonanj."

²⁰ Mago "embe mo êjô nênj soño-soño, nanj ôkênj enj êniñ ma embe bu êjô enj, nanj ôkênj enj ênôm. Ônjgôm amboac tonanj, ec enj maja sinj tagenj."

²¹ Sec êku aôm tulu atom, ôkênj ñajam êku sec tulu.

13

Tañem wamu endenj gôlinjwaga

¹ Lau samob sêso nênj gôlinjwaga ñalabu, gebe gôlinjwaga tauj sêkênj tauj atom, Anôtô kêkênj êsêac. Anôtô kêtû gôlinjwaga, tanj sêmoa nanj, nênj ñamokê.

² Amboac tonanj ñac tenj embe ensenj gôlinjwaganênj binj, oc êkô Anôtônê njagôlinj auc. Ma êsêac, tanj sêkô njagôlinj auc nanj, têtap Anôtônê mêtôc sa.

³ Lau tanj sêsa nênj lênj ñajam nanj, têtêc gôlinjwaga atom, lau tanj sêgôm sec nanjenj, tec oc têtêc. Aôm embe têtac êwinj gebe ôtêc gôlinjwaga atom, nanj ônjgôm nênj gênj ñajamgenj, go gôlinjwaga awa êôc aôm.

⁴ Ñac tau kêtû Anôtônê sakinjwaga, gebe ejop aôm ômoa ñajamnja. Embe ônjgôm sec, oc ôtêc taôm, gebe enj gêôc nê sinj ñaômagenj atom. Enj kêtû Anôtônê sakinjwaga ma gêgôm ênê têtac ñandanj ñanô kêsa kêpi ñac, tanj gêgôm sec nanj.

⁵ Amboac tonanj asô gôlinjwaga ñalabunanj, tagenj asô ñalabu êtu atêc Anôtônê têtac ñandanjnjagenj atom, asô ñalabu êtu nênj ñalêlôm êkac amacnja êwinj.

⁶ Kêtû tonanjña akênj takis êndênj gôlinjwaga gebe sêjam kôm tonanj tec têtû Anôtônê sakinjwaga.

⁷ Launênj tøj, tanj gêc amacnja nanj anac. Akênj takis êndênj ñac takisña to anam ôli gôlinjwaganênj takis njagêdô amboac tonanj. Asô nênj laumata ñalabu to atoc lau towaenj sa.

Binj têtac gêwinj launja

⁸ Ajop taôm gebe anjgôm tøj atom. Tøj tagenj tonec ênêc amacnja gebe akênj têtac gêwinj elom tau. Ñac tanj têtac gêwinj nê lau jabanj enj nanj, gêgôm binjsu ñanô kêsa.

⁹ Binjsu tonec ñai gebe "Ônjgôm gênj mockainjo to mockainjña atom, ônac ñamalac êndû atom, ônac genjenj atom, matam katu gênj atom," to binjsu ñalô njagêdô samob, nanj ñalô tonec kêkatonj sa gebe "Têmtac êwinj nênj lau wacbanj aôm amboac têtac gêwinj taôm."

¹⁰ Ñac tanj têtac gêwinj nê lau jabanj enjña nanj, ênjgôm êsêac sec atom. Amboac tonanj embe têtac êwinj lau, go dangôm binjsu samob ñanô êsa.

Kilisinê bec kêdabinj

¹¹ Anjgôm genj tonanj gebe ajala noc taugac. Aêc bêc kêtôm, galoc noc andi sanja mênjkêsagac. Gêdênj tanj takôc takênj gêwinj sa nanj, Anôtônê moasinj ênam aêac kêsiña gêc ñasawa ec balinj mago galoc mênjkêdabinjgac.

¹² Gêbêcauc gêbacnê ma gelenmatagac. Amboac tonan takwalec kolenê nakesecna su ma daja laukasap nâwêna sa.

¹³ Aêac tasa nêj lêj nâpêp amboac lau, tan sêselêj gêdêj ocsalôgej nan. Tanin lasambo atom to tanôm anaboa atom, dangôm gêj mockainjo to mockainja atom ma maten dangucboa atom, takêj kisa êndêj lau to tanam lêmuêj êsêacboa atom.

¹⁴ Asô Apômtau Jesu Kilisi sa êtu nê m nâkwê ma amoasin ôlim nâpêp, tagen ajop taôm êndêj têtac nâkalac.

14

Amêtôc lasitêwai atom

¹ Nâc ten embe êkêj êwin lêna-lêna, nan akôc en sa êwin amac, mago alênsôj en ja bin tokain-tokain atom.

² Nâc tan kêkêj gêwin nâjana nan, tec gen gwada to gêj samob. Tagen nâc, tan kêkêj gêwin lêna-lêna nan, gen gen gagagen.

³ Nâc tan gen gwada nan, êmbu nâc, tan gedec gwada nan atom. Ma nâc, tan gen gêj gagagen nan, êmêtôc nâc, tan gen gêj nâgêdô samob nan atom, gebe Anôtô kêkôc en sêjac.

⁴ Aôm asa, tec gobe ômêtôc nâc ten nê sakinwaganê bin. En tau nê Natau oc êjac en sa êkô, me êkêj en êku sa. En oc êkô gebe ênê Natau nâjana gêmoa, tec oc êjac en sa êkôgen.

⁵ Nâc ten ketoc bêc ten sa kêlêlêc nâgêdô su, ma nâc ten ketoc bêc samob sa kêtôm taugen. Agêc lulugen sêkêj êwin nêj bin tau ma sêsap tôrman.

⁶ Nâc tan ketoc bêc nâgêdô sa nan, gêgôm kêtû Apômtau nâ, ma nâc, tan gen gêj nâgêdô samob nan, gêgôm kêtû Apômtau nâ, gebe gêjam danje gêdêj Anôtô gêwin. Ma nâc, tan gen gêj nâgêdô samob atom nan, gen gêj atom kêtû Apômtau nâ ma gêjam danje Anôtô,

⁷ gebe aêacnêj ten gêmoa mata jali kêtû tau nâgen atom, ma ten gêmac êndu kêtû tau nâ atom amboac tonan gen.

⁸ Aêac embe tamoa maten jali, go tamoa êtu Apômtau nâ, ma embe tamac êndu, go tamac êndu êtu Apômtau nâ. Amboac tonan tamoa maten jali me tamac êndu, oc tatu Apômtau nê gêj gen.

⁹ Kêtû bin amboac tonan nâ Kilisi gêmac êndu to gêmoa mata jali gebe êtu nâcatê to lau maten jali nêj Apômtau.

¹⁰ Aôm kômêtôc lasimnê bin kêtû asagen nâ. Ma aôm ten tonec gôbu lasim kêtû asagen nâ, gebe aêac samob oc takô Anôtônê lêpôj nâên nâ,

¹¹ êtôm teto gêc gebe
 “Apômtau kêsôm gebe Aê tec gêngôn matoc jali bin nânô.
 Amboac tonan nâmalac samob sêpôj aenduc êndêj aê,
 ma awen samob êoc aê Anôtô.”

¹² Amboac tonan aêac samob tonec oc dawa tau nêj lêj nâ sa êndêj êndêj gen êndêj Anôtô.

Talênsôj lasitêwai atom

¹³ Amboac tonan tamêtôc lasitêwai êtiam atom, ma asôm êtu tøj gebe êlênsôj to atim nê m lasitêwai êtiam atom amboac tonan gen.

¹⁴ Apômtau Jesu gêbin aê tøj, tec galic ma kajala kêtû tøj gebe gêj tonan nâ samob nâten tau sec atom. Ma nâc ten embe taê ênam gêj ten gebe sec, oc êtu sec êndêj en.

¹⁵ Aôm embe ôniêj gêj, tan êlênsôj lasimnê nâlêlôm nan, oc ôsa nê m lêj totêtac gêwin gen êtiam atom. Kilisi gêmac êndu kêtû lasim nâ, tec onsen en su nâ nê m gêj tanin nâ atom.

¹⁶ Amboac tonan ajop nê m gêj nâjam gebe lau sêsôm bin alôb-alôb êpi atom.

¹⁷ Anôtônê gamêj nâ kêsêp sêniêj to sênôm gêj nâ atom. Nâ tau tonec gebe Nalau Dabun kêkêj bin gêdêj to bin malô ma têtac nâjam mênjêjam auc.

¹⁸ Nâc tan ênam sakin Kilisi nâ lêj amboac tonan nan, ênac Anôtô mata nân nâjam to nâmalac tetoc en sa.

¹⁹ Amboac tonan tapen bin, tan êmbo bin malô sa to bin, tan ênam aêac sa gebe tapuc lasitêwai tøj.

²⁰ Onsen Anôtônê kôm su nâ gêj tanin nâ atom. Gêj samob nâjam gen, mago nê m gêj tanin nâ embe êlênsôj nâc ten nê nâlêlôm, nan ôwi sin ma ôlic amboac gêj sec.

²¹ Lasim embe êlic aôm ôniêj bôc me ônom wain me gêj ten e êlênsôj ênê nâlêlôm nan, ondec ênêc nâ, go nâjam.

²² Bin tan aôm kôkêj gêwin nan, ênêc aôm to Anôtô nâgen. Aê aoc êoc nâc, tan kêsâê nê lêj e gêlic kêtôm ma kêsâ lêj tau tonê nâlêlôm maken gen.

²³ Mago nâc ten embe êniêj gêj totêtac lulugen, oc Anôtô êmêtôc en, gebe gêgôm gêj tau tonê kêkêj gêwin gen atom. Gêj samob, tan nâjam jakêsêp takêj gêwin atom nan tau sec.

15

Tamoasinj taungeren atom, tamoasinj lau meŋbanj aëacŋa êwinj

¹ Kôm tenj gëjac aëac lau, tanj takêŋ gëwinj ŋajanja nanj, ŋawae gebe tamoasinj taungeren atom, daôc lau palê-palê nêŋ gëŋwapac dawinmanj.

² Aëac samob êndêŋ-êndêŋgeren tamoasinj lau meŋbanj aëac gebe damboa êsëac sa e sêmoa ŋajam,

³ gebe Kilisi kêmoasinj tau atom amboac tonanŋen, kêtôm teto gëc gebe “Lau tanj sêmbu aôm nanj, nêŋ binj sêmbuŋa meŋkêpi aëgeren.”

⁴ Binj samob, tanj gëmungeren teto nanj, teto gebe êndôŋ aëacŋa, gebe daôc gëŋwapac totêmtac êpa sugen ma binj, tanj teto gëc nanj, êpuc aëac tôn e êkêŋ aëac takêŋ materen Anôtô.

⁵ Anôtô tanj kêpuc amac tôn aôc gëŋwapac totêmtac kêpa sugen ma amoa totêmtac malôgeren nanj, êkêŋ amac taêm ênam nêŋ binj êpi tagen andanŋuc Kilisi Jesu nê lêngen,

⁶ gebe amac samob têtmtac tagen atoc aëacnêŋ Apômtau Jesu Kilisi Tama Anôtô sa ŋa awem tagen.

Ŋawae ŋajam gëjac lau juda to lau samuc ŋawae kêtômgeren

⁷ Amboac tonan akôc taôm sa êtôm Kilisi tau kêkôc amac sa, gebe anŋôm Anôtônê ŋawasi êsa.

⁸ Aê jasôm ŋoc binj tonen gebe Kilisi gêmêŋ kêtû lau juda nêŋ sakinwaga gebe êwaka Anôtô sa, gebe enj ŋac binjnanôŋa ma êŋgôm binj, tanj Anôtô gëjac mata gédêŋ êsëac abenji nanj, êtu anô.

⁹ Ma enj gêmêŋ kêtû sakinwaga gebe lau samuc tetoc Anôtô sa êtu taê walô êsëacŋa. Kêtôm teto gëc gebe

“Amboac tonan aê aoc êôc aôm jamoa lau samuc ŋalêlôm, ma janŋa wê êpi nêŋ ŋaê.”

¹⁰ Ma kêsôm binj tenj gëwinj gebe

“Amac lau samuc têtmtac ŋajam êsa awinj ênê lau.”

¹¹ Ma binj tenj gëc gebe

“Amac lau samuc samob alambin Apômtau, ma tentenlatu samob sêlanem enj.”

¹² Ma Jesaia kêsôm nê binj tonen gebe

“Isainê ŋawakac oc êlêc sa, ma ŋac, tanj meŋêsa nanj, oc ênam gôlinj lau samuc, ma lau samuc oc sêkêŋ materen enj.”

¹³ Anôtô tanj kêtû aëac takêŋ materen ŋamôkê nanj, êkêŋ amac akêŋ êwinj ŋajanja e têtmtac ŋajam to binjalô ênam amac auc samucgeren, gebe Ŋalau Dabunj êpuc amac tôn ma akêŋ matem anac ŋawaegeren.

Paulu têtac ŋajam kêtû nê kôm jaenwagaŋa

¹⁴ O ŋoc lasitêwac, aê kajaJa kêtû tôn gebe gabêjam gëjam nêŋ ŋalêlôm auc ma ajala gëŋ samob tomalagen ma atôm gebe alêŋ binj taôm ŋanêŋgeren.

¹⁵ Mago kato binj tonan ŋalô ŋagêdô ec ŋajanja gédêŋ amac, gebe japuc nêŋ ŋalêlôm tôn taêm ênam binj tau êtiam. Aê kato ŋalô tau gebe Anôtô kékêŋ moasinj gédêŋ aê,

¹⁶ ma kékêŋ aê katu Kilisi Jesu nê sakinwaga gebe janam kôm êpi lau samuc amboac dabunwaga tenj, tanj gëjam Anôtônê ŋawae ŋajam ŋasakinj dabunj gebe Ŋalau Dabunj êkalem lau samuc têtû Anôtônê gëŋ e têtû da dabunj ênac Anôtô mataanô ŋajamŋa.

¹⁷ Kilisi Jesu gëbinj aê tôn, tec ôlic kêpi kêtû kômŋa gebe gajam kêtû Anôtônê.

¹⁸ Aê katêc tauc, tec jasôm binj tenj atom, binj tagen, tanj Kilisi kékêŋ gebe janŋôm e lau samuc tanjen wamu Anôtô nanj. Aê gajam kôm tau ŋa binj to lêŋ.

¹⁹ Kilisi kékêŋ ŋaclai gédêŋ aê, tec gagôm gêŋtalô to gêŋsêga, ma Ŋalau Dabunj kékêŋ ŋaclai gédêŋ aê amboac tonan, tec gajam mêtê Kilisinê ŋawae ŋajam tomalagen gajac m anŋa Jerusalem ma gajam e gaô lasê lluriki.

²⁰ Aê têtac gëwinj gebe jasôm ŋawae ŋajam lasê êndêŋ lau tanjenŋun samuc Kilisinê ŋaêŋa. Aê gabe jau ŋoc dembonj ênsac lau tenj nêŋ alê mata atom.

²¹ Kêtôm teto gëc gebe

“Lau tanj sêŋô enj ŋawae atom nanj, oc sêlic enj, ma lau tanjenŋun samuc nanj, oc sêjala enj.”

Paulu gebe êna Rom

²² Kôm tonan kêkô aê auc ŋapanj, tec gadêŋ amac gëwac atom.

²³ Kêtôm jalagen gajam aoc su gabe jandêŋ amac jawac, ma galoc gajac dabunj ŋoc kôm anŋa gamêŋ tonen sugac.

²⁴ Amboac tonañ taêc kêka gebe jalic amac êndêrj wacjasa amacnêm gamêrj êndêrj tanj gabe jana Spania nanj. Aê jatu samuc amac njasawa dambê su acgom, go jakêrj matoc gebe akêrj aê jana gamêrj ônê.

²⁵ Galoc tonecgej aê kasêlêrj kapenj Jerusalem gebe najanam sakinj Anôtônê lau anja tônê.

²⁶ Gôlôac dabuj Makedonia to Akaiarja sêmasanj kêtuj tøj gebe sêkêrj da ênam Anôtônê lau anja Jerusalem nêrj lau njalêlôm sawa sa.

²⁷ Êsêac taunj sêmasanj kêtuj tøj ma sêgôm jagêdêrj gebe lau Jerusalemnja nêrj tøj gêc êsêacnja, gebe lau samuc sêwê kainj lau Jerusalemnja nêrj moasinj njalêlômnja, tec gêjac lau samuc njawae gebe sênam lau Jerusalem nja sa nja moasinj olinnja.

²⁸ Aê jakêrj njanô, tanj êsêac sejonj sa nanj, êsêp lau Jerusalemnja lemenj to janac dabuj kôm tau su acgom, go jandi jasa nêrj gamêrjagenj jana Spania.

²⁹ Aê kajalagac, embe jandêrj amac jawac, oc jawac to Kilisinê mec tolêlôm-tolêlôm.

³⁰ O lasitêwaac, aê jatenj amac êtuj aêacnêrj Apômtau Jesu Kilisi to êtuj Njalau Dabuj nê têtac gêwinj aêacnja, gebe anac sinj awinj aê ma atenj mec êndêrj Anôtô êtuj aêrja.

³¹ Atenj gebe ênam aê kêsi êndêrj lau sêkêrj-gêwinjatomwaga, tanj semoa Judaia nanj, to Anôtônê lau sêlic nroc sakinj, tanj janam anja Jerusalem nanj, ênac matenjanô njam.

³² Go Anôtô embe êloc sa, go jandêrj amac jawac totêtac njamgenj ma jasê aoc su janjgôn janjwaj amac.

³³ Binjalô njamôkê Anôtô êwinj amac samob. Binjanô.

16

Paulu awa gêjac lau Romnja

¹ Aê jakêrj lasinjio Poibe, tanj gêjam sakinj gôlôac dabuj Kenkreanja gêmoa, nê njawae êndêrj amac.

² Akôc enj sa êtôm Anôtônê launêrj mêtê êtuj Apômtaunê njaêrja. Enj embe êpô lêna tau êtuj nê kôm me gêrj tenja, nanj anam enj sa gebe awê tonanj gêjam lau taêsam sa ma gêjam aê sa gêwinj.

³ Aê aoc gêjac Priska agêc Akwila, tanj sêjam Kilisi Jesu nê kôm sêwinj enj nanj.

⁴ Êsêagêc tec sêjac môkê taunj kêtuj aêrja. Mago aê taucgenj gajam danje êsêagêc atom, gôlôac dabuj anja lau samuc nêrj samob sêjam danje êsêagêc sêwinj.

⁵ Aê aoc gêjac gôlôac dabuj, tanj sêkac sa sêmoa agêcnêrj andu nanj, amboac tonanjenj. Aê aoc gêjac nroc nrac Epainete. Nrac tau kêtuj lau sêkêrj gêwinj Kilisinja nêrj njamêc anja Asia njagamêrj.

⁶ Aê aoc gêjac Maria. Enj gim tau su kêtuj amacnja.

⁷ Aê aoc gêjac Androniki agêc Junia. Êsêagêc Juda têtôm aê ma sêngônj kapoacwalô sêwinj aê. Aposolo sêjala êsêagêc kêtuj tøj su, ma agêc têtuj Kilisinê lau sêmunj aê.

⁸ Aê aoc gêjac nroc nrac Ampliata, tanj Apômtau gêbinj aêagêc tøj nanj.

⁹ Aê aoc gêjac Urbana. Enj gêjam Kilisinê kôm gêwinj aêac. Ma aoc gêjac nroc nrac Staku gêwinj.

¹⁰ Aê aoc gêjac Apele, tanj kêsap Kllisi tøj nanjêrjenj nanj. Aê aoc gêjac Aristobulunê gôlôac.

¹¹ Aê aoc gêjac Herodion, tanj aêagêcma njam tagenj. Aê aoc gêjac êsêac, tanj Apômtau gêbinj êsêac tøj anja Narikisinê gôlôac.

¹² Aê aoc gêjac awêlagêc Trupaina agêc Truposa. Êsêagêc sim taunj su kêtuj Apômtauja. Aê aoc gêjac Persida. Enj awê njam ma gim tau su njanôgenj kêtuj Apômtauja.

¹³ Aê aoc gêjac Rupu, tanj Apômtau kêjalinj enj sa nanj, agêc enj têna, tanj kêtuj aê tinoc gêwinj nanj.

¹⁴ Aê aoc gêjac Asunjkriti agêc Plagon ma Herme agêc Patroba ma Herma to lasitêwai, tanj sêmoa sêwinj êsêac nanj.

¹⁵ Aê aoc gêjac Pilologo agêc Julia ma Nerea agêc luo ma Olumpa to Anôtônê lau samob, tanj sêmoa sêwinj êsêac nanj.

¹⁶ Aê moalêc taôm to akôc taôm sa êtôm Anôtônê launêrj mêtê. Kilisinê gôlôac samob awenj gêjac amac.

¹⁷ O lasitêwaac, aê jalêrj binj amac gebe Ajop taôm êndêrj êsêac, tanj sêwa gôlôac êkôc to sêlênsônj binj takêrj gêwinja, tanj amac anj to akôc sa nanj. Anjgaminj taôm êndêrj êsêac.

¹⁸ Lau tonanj naj sêjam sakinj aêacnêrj Apômtau Jesu Kilisi atom, sêjam sakinj taunj têtacwalôgenj. Êsêac sêsôm binj malô-malô to binj njalêsi njam ma sêsau lau, tanj sêmoa totêtac makenjenj ma taêrj gêjam binj sec tenj atom nanj, nêrj njalêlôm.

¹⁹ Amac tanjem wamu Anôtônê binj njawae kêsa gêjam gamêrj samob auc su, tec aê têtac njam kêtuj amacnja. Aê gabe nêrj kauc êsa êpi genj njam to anac jaê gêrj sec,

²⁰ Aêacnêrj binjalô njamôkê Anôtô êkêrj Sadanj êso emkainj njalabu ma ênac enj popoc sebenj. Aêacnêrj Apômtau Jesu Kilisi nê moasinj êndêrj amac.

²¹ Timote taŋ gêjam kôm gêwiŋ aê naŋ, awa gêjac amac. Ma Luki agêc Jason ma Sosipatra, taŋ aêacma ŋam kêsêp tagen naŋ, aweŋ gêjac amac amboac tonanŋen.

²² Ŋac kêlêpêwaga aê, Terti, Apômtau gêbiŋ aê tôŋ, tec aoc gêjac amac.

²³ Ŋai taŋ gejob aê to kêkêŋ nê andu kêtü gôlôac dabuŋ nêŋ gamêŋ sêkac saŋa naŋ, awa gêjac amac. Erasta taŋ gejob malac tau ŋakanom naŋ, agêc aêac lasiŋi Kwarta aweŋ gêjac amac amboac tonanŋ.

²⁴ [Aêacnêŋ Apômtau Jesu Kilisi nê moasiŋ êndêŋ amac samob. Biŋŋanô.]

Paulu keteŋ mec lambiŋŋa

²⁵ Ŋawasi êndêŋ Anôtô. Eŋ kêtôm gebe êŋgôm amac akêŋ êwiŋ ŋajaŋa êtôm ŋawae ŋajam, taŋ kakêŋ gêdêŋ amac naŋ, to êtôm Jesu Kilisi nê jaen ma êtôm biŋ, taŋ kêsŋ tau totêm-totêm gêc lêlômŋen e galoc geoc tau lasê naŋ.

²⁶ Ma galoc biŋ tau kêtü awê gebe Anôtô, taŋ gêmoa tenŋen naŋ, kêjatu propete gebe teto biŋ tau e lau samuc samob sêŋô to sêjala ma sêkêŋ êwiŋ to taŋen wamu biŋ tau.

²⁷ Anôtô tagen, taŋ taugen gêwê kaiŋ kauc samob tomôkêŋen naŋ, nê ŋawasi ênêc tenŋen ma tenŋen êtu Jesu Kilisiŋa. Biŋŋanô.

Paulunê papia njamatanja gêdêj lau KORINTI

Paulunê papia njamatanja gêdêj lau Korintja nec nac tau keto bin, tanj kélênsôj lau buja e sêsa nêj lêj to sêkêj gêwinj kwalec nanj. Binj amboac tonanj kélênsôj gôlôac, tanj Paulu kêwaka sa anja malac Korint nanj gêwinj. Gêdêj têm nac tau gêmoa nê, Korint tonanj lau Helen nêj malac to sêcluj towae tenj kêsa panj wanj gamêj-gamêj njalêj, tec lau jaba toê-toê sêja sêmêj-sêja sêmêj njapan, ma gagedô taêsam jasêngôj malac tau kêtû têtê. Lau Rom sêjanjo sugac, tec sêkêj kêtû gamêj Akaia njamalacsêga. Binj amboac tec kêlainj Korintwaganêj waenj kêtû tapa gêja gebe malacm têtulu gej sêjac njawae e têtû awa njatau. Lau mêtê tokauc êsêac, tec sêkwê nêj andu to sêmasanj nêj gêj njagêdo samob e njakatu njajam êndu. Binj mockainjoja to sec ôlij njakalacga gêjam sêga anja malac tau. Sêjam sakinj gêdêj anôtô jaba njanô lasê.

Binj tanj kêkêj wapac Paulu tau ma gebe êkônij enj tanj nanj, tonec gebe Gôlôac Korintga gêwa tau kêkôc-kêkêc. Lau buja têtû palê gêdêj sec ma sêmêtôc lau tobij jageo, go binj lauo to gêc sênam taujnja ma semoa sêwinj taujnja to binj njalêlmj epenjja ma Gôlôac Dabuj njagôlij to njanô anja Njalu Dabuj nê ma binj njacmatê dêndi sanja. Paulu kêpuc binj tonanj naj njam e kêkip sa tonjanôgen ma ketoc Njawae Njam kêmêtôc binjnsôj tau njalêj.

Anja môkêlatu 13 enj kêwaka têtac êwinj taujnja sa gebe Anôtônê moasinj njajamanô tau gedêj nê lau. Lau kêtôm nom njagamêngenj sêjô binj tagenj tonanj kêtû têtê êsêac e moae kêlêlêc buku tau njamij njagêdo su.

Nadênanj

1. Paulu gêjac m nê binj 1:1-9
2. Gôlôac gêwa tau kêkôc 1:10-4:21
3. Awêlagôc nac sênam tauj njapejja 5:1-7:40
4. Lau buja to lau samuc nêj binj 8:1-11:1
5. Lau buja sêlic nêj om nagôlij 11:2-14:40
6. Killsi gêdi sa gêjac kamoalêc lau buja dêndi sanja 15:1-58
7. Sêkêj da gêjac lau buja Judaianja njawae 16:1-4
8. Paulu tau nê binj njagêdo ma gêjac mata nê papia 16:5-24

Paulu gêjac m nê binj

¹ Kilisi Jesu nê aposolo aê, Paulu, tanj Anôtô taê gêjam kwananjenj tec kêkalem aê nanj, agêc lasic Sostene

² aêagêcma binj êndêj Anôtônê gôlôac amac, tanj anjôj Korinti nanj. Kilisi Jesu kêkêj amac atu Anôtônê lau awinj samob, tanj awenj gêoc aêacnêj Apômtau Jesu Kilisi nê naj kêtôm gamêj samobgenj. Enj kêtû aêac to êsêacnêj Apômtau.

³ Tamenj Anôtô agêc Apômtau Jesu Kilisi nêj moasinj to binjmalô êndêj amac êwac.

Paulu gêjam danje gêdêj noc Anôtô

⁴ Aê gajam danje gêdêj njoc Anôtô kêtû amacnja njapan, gebe enj kêkêj Kilisi Jesu kejoj moasinj wackêmoasinj amac.

⁵ Nac tau tonanj kêkêj amac atu lau tolêlôm gêj samobnja, atu lau tolêlôm binj tokauc samobnja amboac tonanj.

⁶ Tec njawae, tanj gêwa Kilisi sa nanj, kêtû têtê amac sugac.

⁷ Ma amac, tanj asaê aêacnêj Apômtau Jesu Kilisi eoc tau lasêja nanj, apô lêna ênê moasinj tenj atom.

⁸ Nac tau tonanj oc êpuc amac têtê atu lau njajanja, ec êtu njamu amoa njabinj masigenj e êndêj aêacnêj Apômtau Jesu Kilisi nê bêc.

⁹ Anôtô enj nac njanêj. Enj kêkalem amac ma gêbinj amac têtê tamij Latu, aêacnêj Apômtau Jesu Kilisi.

Gôlôac gêwa tau kêkôc

¹⁰ O lasitêwaac, aê jalêj binj amac êtu aêacnêj Apômtau Jesu Kilisi nê najnja gebe amac samob nêj binj êpi tagenj ec awa taôm êkôc-êkôc atom. Kauc tagenj to nêj njalêlôm tagenj êkic amac têtê.

¹¹ O njoc lasitêwaac, Kloenê lau mênjêdôj gêdêj aê gebe binj kisanja gêc amac njasawa.

¹² Binj tau amboac tonec gebe Amac samob nêj binj keso tau-keso tau amboac tonec gebe "Aê katu Paulune gêj." "Aê katu Apolonê gêj." "Aê katu Kepanê gêj." "Aê katu Kilisinê gêj."

¹³ Êsêac sêkac Kilisi kêkôc me. Êsêac sêjac Paulu kêpi kakesotau kêtû amacnja me. Êsêac sêsagu amac nj Paulunê naj me.

¹⁴ Aê gajam danje Anôtô gebe kasagu amacnêj tenj atom, Krispi agêc Gai taujnjenj.

¹⁵ Tec ñac teñ êsôm gebe kasagu eñ ña ñoc ñaê nec atom.

¹⁶ Binñanô aê kasagu Stepana to nê gólôac amboac tonañ, mago amac ñagêdô tec gajam kauc oc kasagu me masi.

¹⁷ Kilisi kêsakin aê gebe jansañgu lau atom, eñ kêsakin aê gebe jasôm ñawae ñajam lasê. Aê jasôm lasê ña binñ tokauc ñamalacña atom, gebe jawê Kilisinê kakesotau auc atom.

Kilisi kêtú Anôtônê ñaclai to mêtê tokauc

¹⁸ Aêac tajala gebe lau, tañ sênaña nan, sêñô kakesotau ñawae amboac binñ meloc. Mago aêac, tañ Anôtô ênam aêac kési nan, tasaê ñawae tau gebe Anôtônê ñaclai.

¹⁹ Kêtôm teto gêc gebe

“Aê oc jansenñ lau tokauc nêñ kauc su ma oc iatinñ mêtê, tañ laumêtê sêkip sa nanñ su.”

²⁰ Lau tokauc sêmoa ondóc. Binñsutau sêmoa ondóc. Lau nom tonecña, tañ sêpa tauñ nanñ, sêmoa ondóc. Anôtô gêgôm kauc-nom tonecña kêtú meloc su.

²¹ Anôtô eñ ñac tokauc, tec kêmasanñ ñalêñ amboac tonec gebe ñamalac tauñ nêñ kauc êwê êsêac sêjala Anôtô atom. Eñ tec gêlic ñajam gebe ênam lau kési êtu sêkêñ gêwiñ jaenñ meloc, tañ aêac ajac nanñña.

²² Lau Juda sêjatu gêñtalô to lau Helen sêpuc kauc ñam sebe têtap sa.

²³ Mago aêac ajam mêtê kêpi Kilisi, tañ sêjac eñ kêpi kakesotau gêja nanñ. Juda sêñô e têtac kêbôli auc, ma lau samuc sêñô amboac binñ meloc.

²⁴ Taugen aêac lau Juda to lau Helen, tañ Anôtô kêkalem aêac nanñ, talicgac gebe Kilisi kêtú Anôtônê ñaclai to Anôtônê mêtê tokauc,

²⁵ gebe Anôtônê binñ meloc nanñ gêñ tokauc kêlêlêc ñamalacnêñ kauc su, ma Anôtônê gêñ palê-palê nanñ gêñ tonjaclai kêlêlêc ñamalacnêñ ñaclai su.

²⁶ O lasitêwaac, taêm ênam Anôtônê kalem gêdêñ amac acgom. Eñ kêkalem lau tokauc nomña to lau tonjaclai ma lau towae taêsam sêwiñ amac atom.

²⁷ Lau tañ ñamalac sêlic êsêac amboac gêñ meloc nanñ, Anôtô kêjalijn êsêac sa, gebe êñgôm lau tokauc majenñ êsa. Ma lau, tañ ñamalac sêlic êsêac amboac gêñ palê-palê nanñ, Anôtô kêjalijn êsêac sa, gebe êñgôm lau ñajaja majenñ êsa.

²⁸ Lau tañ ñamalac sêlic êsêac amboac gêñ ñaôma to gêñ ñanômê to gêñ, tañ gêc atom nanñ, Anôtô kêjaññ sa, gebe ensenñ gêñ, tañ gêc nanñ su.

²⁹ Amboac tonañ ñamalac teñ kêtôm gebe etoc tau sa êkô Anôtô lañônêmña atomanô.

³⁰ Anôtô kêkêñ Kilisi Jesu gêbinñ amac tônia ma kêkêñ eñ kêtú aêacnêñ mêtê tokauc ñam. Anôtô kêkêñ Kilisi kêmasanñ aêacnêñ binñ e Anôtô gêlic aêac tatu lau gêdêñ, ma gêwê aêac tasa Anôtônê launêñ lêñ ma kési aêac su anja gêñ samob

³¹ kêtôm teto gêc gebe

“Ñac teñ embe etoc tau sa, oc etoc tau sa êtu Apômtaunjaenñ.”

2

Tasôm Kilisi gêmac endu anja kakesotau ñawae lasê

¹ O lasitêwaac, gêdêñ tañ gadêñ amac gêwac nanñ, gêwac toaoc êjam ma tokauc kapôêñ gebe jasôm Anôtônê binñ ñalêlômña lasê êndêñ amac nec atom.

² Aê gamoa gawijn amac nanñ taêc gêjam binñ ñagêdô gêwiñ atom, Jesu Kilisi taugenñ, tañ sêjac eñ kêpi kakesotau gêja nanñ.

³ Aê ñac palê-palê ma katêc-katêc tauc, tec gamoa gawijn amac tonoc ñalêlôm ñatutucgenñ.

⁴ Aê kasôm ñoc binñ to gajac jaenñ amac gabe janam amac ôkwi ña kauc nom ña nec atom, aê gajam mêtê kawaka Anôtônê ñalau to ñaclai sa,

⁵ gebe amacnêñ akêñ gêwiñ ñam êsêp ñamalacnêñ kauc atom, êsêp Anôtônê ñaclaigenñ.

Anôtônê ñalau geoc binñ lasê

⁶ Binñanô, aêac asôm binñ tokauc gêdêñ lau, tañ sêkêñ gawijn ñajaja kêsa nanñ. Mago binñ tokauc tonañ binñ tokauc nom tonecña atom, to gôlinñwaga, tañ sêjam gôlinñ nom tonec ma malôgenñ oc sênaña nanñ, nêñ binñ tokauc atom amboac tonanjenñ.

⁷ Mago aêac asôm Anôtônê binñ tokauc, tañ kêsijn tau gêc lêlômgenñ nanñ. Anôtô kêjalijn binñ tau sa gêdêñ kêkêñ undambê to nom atomgenñ, gebe êkêñ ñawasi êndêñ aêac.

⁸ Nom tonec ñagôlinñwaga teñ kêjala binñ tonañ atomanô. Êsêac embe sêjala, oc sênac ñawasi Natau êpi kakesotau êna atom.

⁹ Mago kêtôm teto gêc gebe

“Gêñ tañ ñac teñ mataanô gêlic atom to ñac teñ tanasunñ gêñô atom ma ñamalac teñ taê gêjam gêc nê ñalêlôm kwananjenñ atom nanñ,

gêñ tonaj Anôtô kêmasaj gebe êkêñ êndêñ êsêac, taj têtac gêwiñ ej nanj.”

¹⁰ Ma Anôtô kékêñ nê Nalau, tec geoc biñ ñalêlômña tonaj lasê gédêñ aêac, gebe Nalau kêkip gêñ samob ñam sa, ma kêkip Anôtônê biñ ñalêlômña sa amboac tonanjenj.

¹¹ Ñamalac asa oc êjala nê gêñ ñalêlôm ña. Ñamalacnê ñalau, taj gêmoa ênê ñalêlôm nanj, taugenj tec kêjala. Ma Anôtônê gêñ amboac tonaj, ñac tej kêjala atom, Anôtônê Nalau taugenj.

¹² Ma aêac takôc ñalau nomña sa atom, takôc Nalau, taj gêmêñ anja Anôtônê nanj sa, gebe tajala moasiñ samob, taj Anôtô kékêñ gédêñ aêac nanj.

¹³ Amboac tonaj aêac asôm biñ, taj ñamalacnêñ kauc kédôñ nanj atom, asôm biñ, taj Nalau kédôñ nanj, ma awa biñ Nalauña sa gédêñ lau, taj sêwê kainj Nalau nanj.

¹⁴ Mago ñac, taj gêwê kainj Nalau atom nanj, êkôc gêñ, taj Anôtônê Nalau êkêñ nanj, sa atom. Ej oc êlic amboac gêñ meloc ma nê kauc êsa êpi gêñ tau atom, gebe Nalau êwê lau acgom, go sêpuc ñam naêndênjenj.

¹⁵ Ñac taj gêwê kainj Nalau nanj, êtôm gebe êpuc gêñ samob ñam, mago ñac tej êpuc ñac, taj gêwê kainj Nalau nanj, nê ñam êtôm atom.

¹⁶ Asa kêjala Apômtaunê taê géjam geboc êndôñ biñ êndêñ ej.”
Aêac tec tatap Kilisinê taê géjam sa.

3

Anôtônê kolenwaga

¹ O lasitêwaac, gêmunjenj aê katôm gebe jasôm biñ êndêñ amac amboac kasôm gédêñ lau, taj sêwê kainj Nalau nanj atom. Aê kasôm biñ amboac kasôm gédêñ lau tonjalêlôm lanjwa to gédêñ lau, taj sêkôc Kilisi sa amboac ñapalê dedecjenj.

² Aê kakêñ su gédêñ amac anôm, kakêñ mo atom, gebe amac atôm atom gebe aninj gêñ ñajana. Ma galoc embe jakêñ, oc atôm atom amboac tonanjenj,

³ gebe amac asa lau tonjalêlôm lanjwa nêñ lêñ amoa. Amac anam lêmuj taôm to akêñ kisa êndênj taôm, go êwa amac sa gebe amac lau tonjalêlôm lanjwa to asa lêñ ñamalacña amoa atom me.

⁴ Ñac tej embe êsôm gebe “Aê katu Paulunê gêñ,” ma tej embe êsôm gebe “Aê katu Apolonê gêñ,” oc asa lêñ ñamalacña atom me.

⁵ Amboac ondoc, Apolo ej asa me Paulu ej asa. Aêagêc sakinwaga, taj awê amac akêñ gêwiñ Kilisi nanj. Aêagêc ajam ma kôm gédêñ-gédênjenj kêtôm Apômtau kékêñ gédêñ aêagêc.

⁶ Aê kapuj ñawê ma Apolo kêsanem bu, mago Anôtô kékêñ gêñ tau kêpi.

⁷ Amboac tonaj ñac, taj kêpuñ ñawê agêc ñac, taj kêsanem nanj, talic amboac ñanô atom, ñanô tagenj ñac, taj kékêñ gêñ tau kêpi. Ñac tau ej Anôtô.

⁸ Ñac kêpuñ ñawêña agêc ñac kêsanem buña agêc têtôm tauj. Êsêagêc lulugenj sêkôc nêñ kôm ñaôli êtôm nêñ kolenj, taj sêjam nanj,

⁹ gebe aêagêc ajam kôm awiñ Anôtô, ma amac atu ênê kôm moña to atu Anôtônê andu, taj kékêwê gêmoa nanj.

¹⁰ Anôtô kékêñ moasiñ gédêñ aê katu kamunda tokauc, tec kasuj andu tau ñaalê, ma ñac tej géu demboj, go lau samob, taj sêkwê andu tau sêmoa nanj, sejop nêñ kôm ñapepjenjanj.

¹¹ Alê ñanô Jesu Kilisi tau tec kékô sugac, ma ñac tej êtôm gebe ênsuj alê tej êjó alê ñanô tonaj atomanô.

¹² Mago ñac tej embe êkwê andu êkô alê tau ñaô, oc êtôm gebe êkôc gold me silber me pocawa me ka me oba me labilauj.

¹³ Lau samob nêñ kôm gédêñ-gédênjenj oc êtu awê. Kilisinê bêc oc êkêñ kôm tau ênêc awê ma eoc ñanô lasê ña ja ma ja tau êwaka lau samob nêñ kôm gédêñ-gédênjenj ñanjanô sa.

¹⁴ Ñac tej nê kôm, taj kékêwê sa nanj, embe êkô, nanj ñac tau oc êkôc ñaôli.

¹⁵ Embe ja êniñ ñac tej nê kôm, oc nê kôm ñanô ênaña, mago ej tau, Anôtô oc ênam ej kêsi, êtôm êjanjo ej anja ja ñalêlôm su.

¹⁶ Amac atu Anôtônê lôm dabuj ma Anôtônê Nalau gêngôñ amacnêñ ñalêlôm. Amac ajala biñ tonaj me masi.

¹⁷ Ñac tej embe ensen Anôtônê lôm dabuj su, nanj Anôtô oc ensen ej su, gebe Anôtônê lôm tonaj gêñ dabuj, ma amac tec atu lôm dabuj tau.

¹⁸ Ansau taôm atom. Amacnêñ ñac, taj geboc ej ñac tokauc nom tonecña nanj, êtu ñac meloc acgom, ec êtu ñac tokauc ñanô,

¹⁹ gebe kauc nom tonecña Anôtô gêlic amboac gêñ meloc kêtôm teto gêc gebe

“Ej gêwa lau tokauc nêñ kaucdansañ kêtû lip ênac êsêacña.”

²⁰ Ma teto tej gêwiñ gebe

“Apômtau kêjala lau tokauc nêñ taênj géjam ma gêlic gebe ñanô masi.”

²¹ Amboac tonaj ñac tej etoc tau sa êtu ñamalac tejña atom, gebe gêñ samob kêtû amacnêñ.

²² Paulu agêc Apolo ma Kepa, nom tonec ma anğôñ matem jaliña to amac ênduña, ma gêñ galocña to gêñ ñamuñaña, gêñ samob tonan ñai kêtü amacnêñ.

²³ Ma amac taôm tec atu Kilisinê gêñ, ma Kilisi tau kêtü Anôtônê.

4

Kilisine aposolo

¹ Amac alic aêac amboac Kilisinê sakiñwaga to Anôtônê gêñ ñalêlômña ñagejobwaga acgom.

² Natau gebe êtap gêñ tagen tonec sa anğa gejobwaganê gebe en ñac ñañêñ.

³ Amac me ñamalacnêñ mêtôc teñ embe êmêtôc aê, oc jalic amboac gêñ ñaôma. Ma aê tauc jamêtôc tauc atom amboac tonanğen.

⁴ Aê gabe ñoc keso teñ gêc atom, tagen bin tonan gêwa aê sa gebe katu ñac gêdêñ nec atom. Ñoc mêtôcwaga Apômtau taugen.

⁵ Amboac tonan amêtôc lau êmuñ noc Apômtau êmêñña atom. Ñac tau tonan oc êpô gêñ, tañ kêsñ tau gêc ñakesec ñalêlôm nan, ñawê êsa ma oc êkêñ bin, tañ ñamalac taêñ gêjam gêc nêñ ñalêlôm nan, êtu awê. Êndêñ tonan lau samob têtap nêñ lambin sa anğa Anôtônê êndêñ-êndêñğen.

⁶ O lasitêwaac, kêtü amacña aê kato bin tonan kêpi aêagêc Apolo. Aê kato kêpi aêagêc gebe jandôñ ñalô tonec êndêñ amac gebe Aôc lêlêc bin, tañ teto gêc nan atom. Amacnêñ teñ etoc ñac teñ sa ma êmbu ñac teñ atom.

⁷ Asa ketoc aôm sa. Aômnêñ asagen gêc, tañ kôkôc anğa Anôtônê atom. Embe ôkôc gêñ anğa Anôtônê ma amboac ondod kotoc taôm sa amboac kôkôc atom.

⁸ Amac aen gêñ gêôc amac tôn sugac. Amac atu lau tolêlôm sugac. Amac taôm ajam gôlin taômğac, apôlêna aêac atom. Ojae, aê gabe amac anam gôlin taôm ñanôgenman, go aêac anam gôlin awiñ amac amboac tonanğen.

⁹ Tagen aê gabe Anôtô kêdênañ aêac aposolo akô ñamuñagen atôm lau, tañ sêkic êsêacnêñ bin nan, gebe sênac êsêac êndu e anjela to ñamalac nom samucgenña sêlic amboac êsêac sêgôm dôn teñ.

¹⁰ Aêac atu lau meloc kêtü Kilisiña, ma amac atu lau tokauc awiñ Kilisi. Aêac lau palê-palê, ma amac lau ñajaña. Amac lau towaem, ma aêac lau waenjmê.

¹¹ Mo to bu gêjô aêac, aêac apô lêna ñakwê, lau sêjac aêac ma amoa ñasawagen e mênğêdêñ galoc.

¹² Aêac taun lemen ajam kôm to aim taun sugen. Lau sêbu aêac, mago ajam mec êsêac gêjô. Êsêac sêjanda aêac, ma aêac apuc taun tôn.

¹³ Êsêac sêsôm bin alôb-alôb kêpi aêac, mago aêac akêñ bin malô gêjô. Aêac atu nom tonec ñagêñgambu to ñagêñğesun-ôpic. Sêlic aêac amboac tonan e mênğêdêñ galoc.

¹⁴ Aê kato bin tonan gebe janğom amac majem êsa atom, aê galic amac amboac ñoc ñapalê ñajam, tec gabe janac bin su amac.

¹⁵ Amac moae atap jaomwaga 10,000, tañ Kilisi gêbin êsêac tôn nan sa, mago atap tamemi taêsam sa atom. Aê tonec katu amac tamemi kêtü Kilisi Jesuña gêdêñ tañ kakêñ ñawae ñajam gêdêñ amac nan.

¹⁶ Amboac tonan aê jalêñ bin amac gebe atêku aê.

¹⁷ Kêtü tonanña aê kasakiñ Timote gêdêñ amac gêwac. En kêtü aênoc ñapalê ñajam to ñañêñ, tañ Apômtau gêbin en tôn nan. En êkêñ puc amac gebe taêm ênam Kilisinê lêñ, tañ kasa to kadôn gêdêñ gôlôac dabun samob kêtôm gamênğen nan.

¹⁸ Amacnêñ ñagêdô seboc aê jandêñ amac jawac atom, tec sêboa taun.

¹⁹ Apômtau embe êlôc sa, oc jandêñ amac jawac sebeñ ma janô êsêac, tañ sêboa taun nan, nêñ binğen atom, jajala êsêacnêñ ñaclai acgom,

²⁰ gebe Anôtônê gamêñ ñam kêsêp tasôm binña atom, kêsêp ñaclaiñagen.

²¹ Amac abe amboac ondod. Aê jandêñ amac jawac tosêmgen me jawac totêtac êwiñ ma tonjalêlôm malôgen.

5

Tamêtôc bin mockaiño to mockaiña

¹ Lau sêñô ñawae gebe bin mockaiñoña gêc amacña. Bin mockaiñoña tau kaiñ teñ kêtôm lau samuc sêgôm atom. Ñac teñ gêjam tamanê awê.

² Bin tonan gêc, mago amac aboa taôm amoa me. Amoa tonêñ ñalêlôm ñawapacgenman, ec atñ ñac, tañ gêgôm gêñ tonan nan, su anğa amac ñalêlôm.

³ Aê tec gamoa jaêc amac, mago ñoc ñalau gêmoa gêwiñ amac tec kêmêtôc ñac, tañ gêgôm gêñ tau nan, nê bin su amboac gamoa gawiñ amac.

⁴ Amac embe akac sa anam aêacnêñ Apômtau Jesu lanô, nan ñoc ñalau to aêacnêñ Apômtau Jesu nê ñaclai wacêwiñ amac,

⁵ ma akêñ ñac tau êsêp Sadarj lêma gebe ensey enj ôli, ec êndêñ Apômtaunê bêc Anôtô ênam ênê ñalau kêsi.

⁶ Amac waem ñajam atom. Jist ñagec kêtôm gebe ênam polom samucgeñ auc. Bij tonarj amac ajala me masi.

⁷ Amac atu polom ñaluc sugac. Amboac tonarj andec jist lanğwa ênêcña gebe atu polom wakuc, gebe sêbuc aêacnêñ domba Pasaña su. Domba Pasaña tau Kilisi.

⁸ Amboac tonarj talic nêñ om tojst lanğwa atom. Jist lanğwa tau sec to geo. Talic topolom ñalucgeñ. Polom ñaluc ñam gebe talic tonjalêlôm ñawa ma tobiññanôgeñ.

⁹ Aê kato gêdêñ amac kêsêp papia terj su gebe Anac jaê lau mockaiñña.

¹⁰ Aê taêc gêjam gebe êñgamiñ taôm êndêñ nom tonec ñalau mockaiñña tapaôngeñ nec atom me anğamiñ taôm êndêñ lau materj katu gêñña me kêjanğowaga me lau, tarj sêjam sakiñ gwam narj, atom amboac tonarj. Embe taêm ênam gebe anğamiñ taôm êndêñ lau samob amboac tonarj, narj awi nom siñ acgom, go êtôm.

¹¹ Aê kato gêdêñ amac gebe ñac, tarj êsam tau gebe amac lasimi enj narj, embe enj ñac mockaiñña me ñac mata katu gêñña me ênam sakiñ gwam me êsôm bij alôb-alôb me ênôm gêñ anaboa me êjanğo gêñboa, narj anac jaê enj ma aniñ gêñ anğôn awiñ enj atom.

¹² Amboac ondoc, aê jamêtôc lau, tarj sêmoa môkêñ samuc me. Masi. Amac amêtôc êsêac, tarj sêmoa gôlôac ñalêlôm narj.

¹³ Lau tarj sêmoa môkêñ samuc narj, Anôtô oc êmêtôc êsêac, ma amac atiñ ñac sec anğa amacnêm êsa êna. * sêpac nêñ polom Pasaña, go sêkêñ jist êsêp êwiñ atom. Êsêac sêkasiñ nêñ laclu samob ñawasi kêsa gebe jist ñagec êsap laclu tau tôn atomanô. Tec Paulu gêjam dôñ lau buña kêpi polom Pasaña tau tonarj.

6

Lau samuc nêñ mêtôcwaga sêmêtôc lau buna atom

¹ Amboac ondoc, amacnêm ñac terj embe nê bij êndêñ nê ñac terj ênêc, oc maja tau atom ma êndêñ ñac samuc terj êna gebe êmêtôc ênê bij me. Enj êndêñ Anôtônê lau ênamarj gebe sêmansarj bij tau.

² Anôtônê lau oc sêmêtôc lau nomña samob. Bij tonarj amac ajala me masi. Amboac ondoc, amac embe amêtôc lau nomña samob, oc atôm gebe amêtôc nêm bij ñasawarja ñasec-ñasec atom me.

³ Aêac oc tamêtôc anğela amboac tonarj. Bij tonarj amac ajala me masi. Embe tamêtôc anğela, go tatôm gebe tamêtôc nêñ bij nom tonecña atom me.

⁴ Amboac tonarj bij nom tonecña embe êlênsônğ amac, go lau, tarj gôlôac dabuj sêlic êsêac sêmoa tomôkêñ samucgeñ narj, sêmêtôc bij tau me.

⁵ Majem taôm. Amboac ondoc, amacnêm ñac tokauc terj gêmoa, tarj kêtôm gebe êmêtôc lasitêwainêñ bij ñasawarja narj, oc gêmoa atom me.

⁶ Tec akêñ lasitêwainêñ bij gêdêñ lau-sêkêñ-gêwiñ-atomwaga gebe sêmêtôc nec.

⁷ Amac akêñ taôm adêñ mêtôcwaga, tec gêwa amac sa gebe asô sugac. Kêtu asageñña amac aôc sec, tarj sêgôm gêdêñ amac narj atom. Kêtu asageñña amac ajac jao gebe sêjanğo gêñ anğa amacña.

⁸ Mago tonarjgeñ atom. Amac taôm agôm sec to ajanğo gêñ su ma agôm gêñ tau gêdêñ taôm nêm lasitêwai.

⁹ Amac ajalagac gebe lau sec sêwê kaiñ Anôtônê gamêñ êtu nêñ gêñlênsêm atom. Ansau taôm atom. Lau mockaiño to mockaiñña to êsêac, tarj sêjam sakiñ gêdêñ gwam ma êsêac, tarj sêgôm bij sêjam tauñña popoc to ñapalê, tarj sêkêñ tauñ têtôm lauo ma ñacwaga, tarj sêkwa ec tauñ narj,

¹⁰ ma geñgeñtêna to lau materj katu gêñña ma lau, tarj sênôm gêñ e kêjanñ ñac to êsêac, tarj sêsôm bij alôb-alôb ma kêjanğowaga, lau samob tonarj ñai oc sêwê kaiñ Anôtônê gamêñ êtu nêñ gêñlênsêm atom.

¹¹ Gêmunğeñ amacnêm ñagêdô sêgôm gêñ amboac tonê. Mago galoc Anôtô kêkwasiñ amac su e atu Anôtônê laugac. Galoc Anôtô kêmasarj amacnêm bij e gêlic amac atu lau gêdêñ kêtu Apômtau Jesu Kilisi nê ñaê to aêacnêñ Anôtônê ñalauña.

Alambij Anôtô ña nêm ôlim

¹² "Gêñ samob kêtôm gebe janğômña," mago gêñ samob tau oc êmoasiñ aê atom. "Gêñ samob kêtôm gebe janğômña," mago ñaterj ênam gôliñ aê atom.

¹³ Bijñanô, lau sêsôm gebe Gêñ taniñña gêjac têtacwalô ñawae, ma têtacwalô gêjac gêñ taniñña ñawae." Mago Anôtô oc ensey lulugeñ su. Aêac ôliñ gêjac gêñ mockaiño to mockaiñña ñawae atom, gêjac Apômtau tau ñawae. Ma Apômtau gêjac aêac ôliñ ñawae.

* 5:13: Asam bij jist'a, tarj gêc Mat 13:33. Mago Judawaga embe

¹⁴ Anôtô gênu Apômtau sa ma oc ênu aêac sa na nê njaclai amboac tonaj.

¹⁵ Amac ôlim kêtû Kilisinê ôli nãgêjnlêlôm. Amac ajala bin tonaj me masi. Ma amboac ondod, oc jakôc Kilisinê ôli nãgêjnlêlôm ten ma janãôm gêj tau êtu mockainjo ôli nãgêjnlêlôm ten me. Masigoc.

¹⁶ Nãc tanj êmoa êwinj awê mockainjoja nanj, êsêagêc oc têtû ôli tagenj. Amac ajala bin tonaj me masi. Teto gêc gebe "Êsêagêc oc têtû njanô tagenj."

¹⁷ Mago nãc, tanj gêbinj tau tøj tamij Apômtau nanj, gêwê kainj Njalau tagenj gêwinj enj.

¹⁸ Aêc gêj mockainjoja su. Nãc tenj embe êngôm sec nãgêdô, oc êlênsôj enj tau ôli atom. Mago embe êngôm mockainj, oc êngôm sec êndêj tau ôli solop.

¹⁹ Amac ôlim kêtû Njalau Dêbuñ, tanj gêmoa amacnê m nãlêlôm nanj, nê lôm dabuñ. Ôlim kêtû amacnê m gêj atom, Anôtô kêkêj gêdêj amac. Amac ajala atom me.

²⁰ Enj gêjam ôli amac na nãôli kapôêj. Amboac tonaj alambinj Anôtô na amac ôlimgenj.

7

Lauo to nãc sêjam tauñ nãbinj

¹ Aê gabe jajô binj, tanj amac ato nanj. Nãc tenj embe êmoasac awê atom, oc nãjam.

² Mago kêtû binj mockainjoja tec nãcwaga sênam awê êndêj-êndêjgenj to lauo sênam nãc êndêj-êndêjgenj.

³ Nãc êngaminj tau êndêj nê awê atom, ma awê êngaminj tau êndêj nê akwenj atom,

⁴ gebe awê kêtû tau ôli nãtauo atom, nãc kêtû nê awênê ôli nãtau, ma nãc kêtû tau ôli atom, awê kêtû nãtauo.

⁵ Anãgaminj taôm êndêj taôm atom. Embe taê m ênam gebe anam dabuñ taôm êsêp nãsawa êtu atenj mecna, go amansaj binj awinj taôm êmuñ acgom ma nãjam. Tê m tau êmbacnê, go amoa awinj taôm êti am, gebe Sadanj êlêlôm amac êtu nê m têtac nãkalacna atom.

⁶ Binj tonaj aê kasôm amboac jatû atom, kasôm gebe jawa sãgenj êndêj amac.

⁷ Aê gabe nãmalac samob têtôm aêmanj. Tagenj Anôtô gêjac sam moasinj gêdêj nãmalac gêdêj-gêdêjgenj, kêkêj tenj gêdêj nãc tenj ma tenj gêdêj tenj.

⁸ Aê jasôm nãc binj êndêj lau, tanj sêjam awê to nãc atom ma êndêj awê tuc. Êsêac embe sêmoa têtôm aê, go nãjam.

⁹ Mago êsêac embe sênam dabuñ ôlinj têtôm atom, go lauo sênam nãc ma nãcwaga sênam awê saman. Sênam tauñ tec nãjam êlêlêc sêmoa toôlinj nãkalac su.

¹⁰ Êndêj lau to nãc, tanj sêjam tauñ nanj, aê jakêj binjsu tenj. Binjsu tau aêjoc atom, Apômtaunê gebe Awê êkac tau su anã nê akwenjê atom.

¹¹ Embe êkac tau su, nanj êmoa nê tauña e taê ênam tenj, go êmansaj bi nã êndêj nê akwenj ma êmu êndêj enj êna êti am. Ma nãc tau êwi nê awê sinj atom amboac tonãgenj.

¹² Êndêj lau nãgêdô aêgenj tec jasôm binj tonec. Binj tau Apômtaunê binj atom. Nãc buña tenj embe ênam samuco tenj ma awê tau embe têtac êwinj gebe êngôj êwinj nãc tonaj, nanj nãc tau êwi enj sinj atom.

¹³ Ma awê buña tenj embe ênam nãc samuc tenj, ma nãc tau embe têtac êwinj gebe êngôj êwinj awê tonaj, nanj awê tau êwi nê akwenj tonaj sinj atom,

¹⁴ gebe nãc samuc êtu Anôtônê gêj êtu ênê awêña, ma awê samuco êtu Anôtônê gêj êtu ênê akwenja. Embe amboac tonaj atom, go nê m nãpalê têtû gêj sec, mago êsêac têtû Anôtônê gêngac.

¹⁵ Mago samuco to nãc, tanj sêjam lau buña nanj, embe sêkac tauñ su anã lau buña nêj, go sêngôm. Binj amboac tonaj êkôninj awê buña to nãc buña tøj atom. Anôtô kêkalem amac gebe amoa tobijnmalôgenj.

¹⁶ O awê tau, aôm oc ônam nê m akwenj kêsî. Kôjala binj tonaj me masi. O nãc tau, aôm oc ônam nê m awê kêsî. Kôjala binj tonaj me masi.

Tasa nêj lêj, tanj Anôtô kêmasaj nanj

¹⁷ Aê kamasaj binj tonec gêdêj gôlôac dabuñ samob gebe Lau samob sêsa nêj lêj êtôm tanj Apômtau gêjac sam moasinj gêdêj êsêac gêdêj-gêdêjgenj ma êtôm tanj Anôtô kêkalem êsêac nanj.

¹⁸ Anôtô embe êkalem nãc, tanj sêsa enj su nanj, go nãc tau ênam tau auc atom. Embe êkalem nãc samuc tenj, go sêsa nãc tau atom.

¹⁹ Sêsa lau me sêmoa amboac lau samuc, binj tau tonaj nãnô masi. Gêj nãnô tau tonec gebe sêmansaj Anôtônê binjsu.

²⁰ Kôm tanj lau sêjam gêdêj tanj Anôtô kêkalem êsêac nanj, sêsap tøjmanj.

²¹ Gêdêj tanj Anôtô kêkalem aôm nanj, aôm oc kôtû nãc tenj nê gêjgoma me. Embe amboac tonaj, go binj tau êkêj wapac aôm atom. Mago embe sêngamboac aôm su, nanj ômoa nê m lêtêgenj.

²² Gêñôma tanj Apômtau kêkalem enj nanj, kêtû Apômtaunê ñac, tanj kêgaboac enj su jagêmoa nê lêtêgenj nanj. Ma ñac, tanj gêmoa nê lêtêgenj ma Apômtau kêkalem enj nanj, jakêtu Kilisinê gêñôma.

²³ Anôtô gêjam ôli amac ña ñaôli kapôêj, amboac tonanj atu ñamalacnêj gêñôma atom.

²⁴ O lasitêwaac, kôm tanj lau sêjam gêdêj Anôtô kêkalem êsêac sêmoa nanj, sêsap tøj êndêj-êndêjgej sêwiñ Anôtômanj.

Lau tanj sêjam awê to ñac atom ma awêtuc nêj biñ

²⁵ Aê katap Apômtaunê biñsu teñ kêpi lau, tanj sêjam awê to ñac atom nanj, sa atom. Mago Apômtau taê walô aê tec katu ñac ñañêj. Amboac tonanj jasôm ñoc taêc gêjam lasê ma amac akêj êwiñ ñoc biñ.

²⁶ Aê taêc gêjam amboac tonec gebe galoc gêjwapac tec gêc. Tec ñamalac embe sêmoa amboac sêmoa, oc ñajam.

²⁷ Aôm gôjam awê sa su me. Tec ôñgôm gêñlêlôm gebe ôwi enj sinja atom. Ma aôm tonanj gôjam awê atom me. Tec onsom awê atom.

²⁸ Mago aôm embe ônam awê sa, oc ôñgôm sec atom. Ma awêtakinj embe ênam ñac, oc êñgôm sec atom amboac tonanjgej. Mago gêjwapac nom ña oc êtap lau amboac tonanj sa, tec aê gabe jambôc auc êndêj amac.

²⁹ O lasitêwaac, aê jasôm ñoc biñ tonec gebe Têm kêtû dambê sugac, amboac tonanj êsêac, tanj sêjam awê sa su nanj, sêmoa amboac sêjam awê atom.

³⁰ Êsêac tanj têtanj nanj, sêmoa amboac têtanj atom, ma êsêac tanj têntac ñajam nanj, sêmoa amboac têntac ñajam atom. Êsêac tanj sêjam ôli gêñ nanj, sêmoa têtôm lau, tanj nêj waba masi.

³¹ Ma êsêac, tanj sêjam kôm kêpi gêñ nomja sêmoa nanj, sêmoa têtôm lau, tanj sêjam kôm tonanj atom, gebe nom tonec oc ê su ênanja.

³² Aê gabe amac apô sim taôm atom. Ñac tanj gêjam awê atom nanj, kêpô sim tau kêtû Apômtaunja, gebe Apômtau êlic enj ênac mataanô ñajam.

³³ Ñac tanj gêjam awê sa nanj, kêpô sim tau kêtû gêñ nomjanja, gebe nê awê êlic enj ênac mataanô ñajam.

³⁴ Amboac tonanj nê ñalêlôm gêja lu. Ma awê, tanj gêjam ñac sa atom to awêtakinj sêpô sim tauñ kêtû Apômtaunja gebe êsêac ôlinj to nêj ñalau têtû Apômtaunê gêñ. Mago awê, tanj gêjam ñac sa nanj, kêpô sim tau kêtû gêñ nomjanja, gebe nê akweñ êlic enj ênac mataanô ñajam.

³⁵ Aê kasôm biñ tonanj gebe ênam amac sa. Aê gabe jawa lakô amac atom, aê taêc gêjam gebe amac atu lau mansanj to ñañêj asap Apômtau tøj totêmtac makengeñ.

³⁶ Embe sê awê to ñac gebe sênam tauñ, mago sênam tauñ sebenj atom, ma ñac tau embe taê ênam gebe lêñ tonanj keso, ma têtac êkac enj gebe sênam tauñ ñagaô, nanjo sêñgôm ñanô êsa êtôm enj taê gêjam. Oc sêñgôm sec atom, sênam tauñmanj.

³⁷ Ma ñac embe taê ênam êtu tøj ma biñ teñ êkac enj atom, ma nê ñaclai êtôm gebe ênam gôlinj tau ma êmansanj nê ñalêlôm gebe ênam awê atomgeñ, oc ñajam amboac tonanj.

³⁸ Amboac tonanj ñac teñ embe ênam awê, oc ñajam, ma teñ embe ênam awê atom, oc ñajam êlêlêc.

³⁹ Sêmcwalô gêbiñ awê tamiñ nê akweñ kêtôm têm, tanj nê akweñ gêmoa mata jali. Embe nê akweñ ênac êndu, go awêtuc êtôm gebe ênam ñac teñ sa êtôm têtac êwiñ. Tagerj ênam to Apômtaugenj.

⁴⁰ Mago awêtuc embe êmoa amboac awêtuc, oc aoc êôc enj êlêlêc. Ñoc taêc gêjam tau tonanj, ma aê gabe oc kakôc Anôtônê Ñalau sa amboac tonanj.

8

Biñ kêpi gêñ taniñja, tanj sêkêñ kêtû da gêdêñ gwam

¹ Biñ kêpi da gwamja amboac tonec. Aêac tajala gebe aêac samob tatap kauc sêñac. Mago kauc tonanj kêkêli ñamalac e tetoc tauñ sa, ma têtac gêwiñ ñanô tau tec gêboac gôlôac sa.

² Ñac tanj taê gêjam gebe kêjala gêñgac, mago enj kêjala gêñ tau e jagêdêñ ñamadinj atom tagerj.

³ Ñac teñ embe têtac êwiñ Anôtô, nanj Anôtô oc êjala enj.

⁴ Biñ kêpi taniñ gêñ, tanj sêkêñ kêtû da gêdêñ gwamja nanj, amboac tonec. Aêac tajala gebe “gwam mata jali teñ gêmoa nom atom,” tajala gebe “Anôtô ñanô tagerj tec gêmoa.”

⁵ Êsêac oc sêsam ñaclai undambê to nomja ñagêdô gebe anôtô kêtôm “anôtô” to “apômtai” taêsam sêmoa.

⁶ Mago Anôtô tagerj tec kêtû aêacnêj Tamerji. Enj kêkêñ gêñ samob ma aêac tamoa tapenj engeñ. Ma Apômtau tagerj gêmoa, Jesu Kilisi. Anôtô kêkêñ gêñ samob ña engeñ, ma aêac tamoa ña engeñ.

⁷ Mago samob têtap kauc tonaj sa atom. Lau ñagêdô, tan gêmunjen sêsa lên gwamña nan, sêsap gwam ñalên tón e mêngêdên galoc. Êsêac sen gwada da gwamña ñanô ten e gêgôm nên ñalêlôm palê-palê ñatêmui kêsa.

⁸ Gên taniñña oc êwaka aêac sa êndên Anôtô atom. Embe taniñ gên atom, oc tasô gên ñanô ten atom. Ma embe taniñ gên, oc tatap ñanô ten sa êlêlêc su atom amboac tonanjen.

⁹ Tagen alic taôm gebe gên, tan amac asaê gebe atôm gebe oc anjôm nan, êlênsôn lau palê-palê atom.

¹⁰ Ñac ñalêlôm palê-palê ten embe êlic aôm, tan nêm kauc kêsa kêpi bin tonaj nan, ôniñ gên ôngôn lôm gwamña, oc êoc awasun tón êndên gên gwamña tau me. Masigoc.

¹¹ Aômnêm kauc oc êjain ñac palê-palê tonaj e ênaña. Mago ñac tau tonaj kêtû aôm lasim ma Kilisi gêmac êndû kêtû enña.

¹² Embe anjôm sec êndên lasitêwai amboac tonaj e êlênsôn nên ñalêlôm palê-palê, go anjôm sec êndên Kilisi tau.

¹³ Kêtû tonanña gên taniñña embe êtim lasic, go janiñ gwada ten êtiam atomanô gebe jatim lasic e êtu sec nec atom.

9

Paulu kêwaka aposolonên kôm to lên sa

¹ Kilisi kêgaboac aê su gamoa ñoc lêtêgen atom me. Ma aê aposolo atom me. Aê galic aêacnên Apômtau Jesu atom me. Aê gajam kôm kêtû Apômtauña ma amac atu kôm tau ñanjanô atom me.

² Lau ñagêdô oc moae sêlic aê katôm aposolo atom, mago katu amacnêm aposolo. Apômtau gêbin amac tón, tec atu ñoc sakin aposolonja ñabelo.

³ Lau embe sêmêtôc aê go jawaka tauc sa amboac tonec.

⁴ Aê katôm gebe janiñ to janôm gên me masi.

⁵ Aê kêtom gebe janam awê buña ma jasêlên jawiñ en amboac aposolo ñagêdô to Apômtaunê lasii ma Kêpa sêgôm me masi.

⁶ Aêagêc Barnaba tauñgen atôm gebe awi kôm lemenña siñ atom me.

⁷ Siñwaga ondoc gêjac siñ ma tau gêjam ôli tau. Asa kêsê wain kôm ten ma gen ñanô atom. Ma asa gejob bulimakao ma gênôm ñasu atom.

⁸ Aê ñawa bin tonaj sa kêpi ñamalacnên gêñgen ma binju kêsôm bin tau gêwiñ amboac tonaj.

⁹ Kêsoñgac. Teto gêc Mosenê binju gebe “Ôkic bulimakao, tan kêka polom ñanô gêmoe nan, awasun auc atom.” Anôtô taê gêjam kêpi bulimakaogen me.

¹⁰ Me kêsôm bin tonaj kêtû aêacña. Bin tonaj teto kêtû aêac tauñña. Ñac tan êkac nom ôkwi to ñac, tan ejon ñanô sa nan, agêc lulugen sêkên maten gebe sêwê kaiñ kôm ñanô sêwiñ.

¹¹ Aêac asê ñawe ñalauña kêsêp amac. Embe ajon ñanô nomña sa anja amacnêm, oc alic amboac gên kaiñ ten me.

¹² Lau ñagêdô embe sêlic êtôm gebe sêwê kaiñ amacnêm kôm ñanô, go aêac awê kaiñ gên alêlêc êsêac su atom me.

Mago aêac akôc gên ten anja amacnêm atom, aôc gêñwapac samob, gebe aêacma bin ten êkô Kilisinê ñawae ñajam auc atom.

¹³ Amac ajalagac gebe lau, tan sêjam kôm sêmoe lôm dabun nan, têtap nên gên taniñña sa anja lôm dabun. Ma êsêac, tan sêkên da jagêac altar nan, sêwê kaiñ da tonaj ñagêdô.

¹⁴ Kêtû tonanña Apômtau kêjatu gebe lau, tan sêsôm ñawae ñajam lasê nan, kôm ñawae ñajamña tau êlôm êsêac amboac tonaj.

¹⁵ Mago aê tonec gagôm gên samob tonaj ñai ñaten ñanô kêsa atomanô. Ma kato bin tonaj ñai gebe akên gên êndên aêña nec atom. Aê embe jamac êndû êtu monja, oc jalic ñajam êlêlêc ñac ten ensen êoc waec kôm tonanña su.

¹⁶ Aê embe jasôm ñawae ñajam lasê, oc êñgôm aê waec êsa atom. Kôm tonec gêjac aê ñawaegeac. Ojae aêma, embe jasôm ñawae ñajam lasê atom, oc jamoa naeo.

¹⁷ Aê tauc embe jajalin kôm tonaj sa, oc jatap kôm tau ñaôli sa. Mago tauc embe jajalin sa atom, oc êtu ñoc kôm, tan gêjac aê ñawae nan.

¹⁸ Amboac tonaj aê jatap kôm ñaôli ondoc sa. Ñoc ñaôli tau tonec gebe jasôm ñawae ñajam lasê to jakên ñawae ñajam tau ñaômagen ma jakac lau gebe sêkên ñagêjô, tan gêjac aê ñawae kêtû gajam sakin ñawae ñajamña nan atom.

¹⁹ Kilisi kêgaboac aê su, tec gamoa ñoc lêtêgen, mago aê tauc kakên tauc katu samob nên sakinwaga, gebe janam lau taêsam ôkwi.

²⁰ Aê katu lau Juda nên ñac Judanjen, gebe janam lau Juda ôkwi. Aê tauc kasô Mosenê binju ñalabu atom, mago katu lau, tan sêsô binju ñalabu nan, nên ñac kêsô binju ñalabunjen, gebe janam êsêac, tan sêsô binju ñalabu nan ôkwi.

²¹ Aê tauc gamoa Kilisinê biñsu ñalêlôm ma yamoa to Anôtônê biñsumêgen atom, mago katu lau tobiñsumê nêñ ñac tobiñsumêña ten, gebe janam lau tobiñsumê ôkwi.

²² Aê katu lau palê-palê nêñ ñac palê-palêña ten, gebe janam lau palê-palê ôkwi. Aê katu lau samob nêñ ñac gêñ samobña, gebe janam nêñ ñagêdô ôkwi-ôkwi.

²³ Gêñ samob tonaj ñai aê gagôm kêtû ñawae ñajamña, gebe jawê kainj ñawae ñajam ñamoasin jawinj.

²⁴ Amac alicgac me, êsêac, tan senj kwanjkwatinoc sêmoa nanj, samob sêlêti, mago ñac tagen oc étap ñanô sa. Amboac tonaj alêtigenj gebe atap ñanô tau sa.

²⁵ Lau samob, tanj sebe sêniñ kwanjkwatinoc nanj, têtû mêtê tauñ gêñ samobña. Êsêac sêgôm gêñ tonaj, gebe têtap sunsunj têlajenña ten sa. Mago aêac tec dagôm, gebe tatap sunsunj tenjenña tau sa.

²⁶ Aê tauc kêlêti kalêsagenj atom. Ma aêagêc ñac tenj embe apenj tauñ, oc jatuc lemoc tenj sawa atom.

²⁷ Aê katu kasec ôlic to kêkôninj tauc gebe tauc, tanj gajam mêtê lau ñagêdô nanj, jatu meloc atom.

10

Tajop tauñ ênderj sakinj gwamña

¹ O lasitêwaac, aê gabe jansa binj tonec auc êndênj amac atom gebe Tamenj samob sêsêlêñ sêmoa tao ñalabu ma samob selom gwêc sêja.

² Êsêac samob sêlinj tao to gwêc kêtû nêñ sanju, tanj gêbinj êsêac tônj taminj Mose.

³ Êsêac samob senj mo ñalauña tagenj têtôm tauñgenj,

⁴ ma samob sênôm gêñ ñalauña, gebe êsêac sênôm anja poc ñalauña, tanj kêdaguc êsêac nanj, Ma poc tau Kilisi tau.

⁵ Mago Anôtô gêlic êsêacnêñ taêsam gêjac mataanô ñajam atom, tec gesenj êsêac su anja gamêñ sawa.

⁶ Gêñ tonaj ñai kêtû ñadôñdôñ gêdênj aêac gebe tajop tauñ ma materj katu gêñ sec tatôm êsêac nec atom.

⁷ Ma amac anam sakinj gwam atôm êsêacnêñ ñagêdô sêjam sakinj nec atom amboac tonaj. Teto gêc amboac tonec gebe “Lau sêñgônj sic sebe sêniñ to sênôm gêñ ma dêdi sa sebe têtê wê.”

⁸ Aêac danjôm genj mockainjo to mockainña tatôm êsêacnêñ ñagêdô sêgôm nanj atom amboac tonajgenj. Êsêac sêgôm, tec gêdênj bêc tagenj lau 23,000 sêjanja.

⁹ Ma aêac tansaê Apômtau tatôm esêacnê ñagêdô sêsaê enj nanj atom amboac tonajgenj. Êsêac sêgôm, tec moac gesenj êsêac.

¹⁰ Aôc gêdô atôm êsêacnêñ ñagêdô sêôc gêdô nanj atom. Êsêac sêgôm, tec anjela sinjña gêjac êsêac endu.

¹¹ Binj tonaj ñai kêtap êsêac sa kêtû ñadôñdôñ ma teto gêc gebe êkêñ puc aêac gebe nom ñatêm êmbacnêña mênj-kêdabinj aêac sugac.

¹² Amboac tonaj ñac, tanj geboc kêkô ñajanja nanj, ejop tau gebe ênac tau êndu atom.

¹³ Lêtôm tanj kêtap amac sa nanj, lêtôm kainj tenj atom, lêtôm ñamalacñagenj. Ma Anôtô enj ñac ñanjênj, tec êlôc gebe letôm étap amac sa êlêlêc ôlimwalô su atom. Lêtôm embe étap amac sa, oc êmansanj lêñ awê letôm sanja, ma êpuc amac tônj e atôm gebe aôc letôm tau.

¹⁴ O lauace, amboac tonaj aêc sakinj gwamña sumanj.

¹⁵ Amac lau tokauc, tec kasôm binj gêdênj amac. Amac taôm ansaê binj, tec jasôm nec.

¹⁶ Aêac tajam danje Anôtô kêpi laclu moasinña ma embe tanôm, go tawe kainj Kilisine dec dawinj atom me. Ma embe taniñ polom, tanj tapô êkôc nanj, go tawe kainj Kilisinê ôli dawinj atom me.

¹⁷ Polom tagenj tec gêc, tec aêac lau taêsam tatu ôli tagenj, gebe aêac samob tawê kainj polom tagenj.

¹⁸ Alic lau Israel acgom. Lau tanj senj da nanj, sêwê kainj sakinj altarnja tonaj.

¹⁹ Aê jasôm binj amboac ondoc. Jasôm gebe da gwamña tau gêñ ñanô tenj me. Me gwam tau gêñ ñanô. Masianô.

²⁰ Mago gabe jasôm tonec gebe Gêñ tanj lau samuc sêkêñ kêtû da nanj, sêkêñ gederj Anôtô atom, sêkêñ gêdênj ñalau sec. Aê gadec gebe ambinj taôm tônj taminj ñalau sec.

²¹ Amac atôm gebe anôm gêñ êsêp Apômtaunê laclu to êsêp ñalau sec nêñ laclu êpi tagenj atom. Amac atôm gebe awê kainj Apômtaunê moasinj to ñalau sec nêñ êpi tagenj atom amboac tonaj.

²² Aêac takêli Apômtau e têtac ñandanj êsa me. Aêacnêñ ñaclai kêlêlêc ênê su me.

Danjôm nêñ gêñ samob tawaka Anôtônê wae sagenj

23 “Gêñ samob kêtôm gebe dangôm,” mago gêñ tau samob oc êmoasiñ aêac atom. “Gêñ samob kêtôm gebe dangôm,” mago gêñ tau samob oc êmboac gôlôac sa atom.

24 Nac tej taê ênam gebe nê gêñ êmoasiñ ej taugerj nec atom, taê ênam gebe ensom gêñ êmoasiñ lau nagêdôña êwiñ acgom.

25 Anij gwada, taj sêkêñ gêdêñ lau sêjam ôli anja têtulu gêñ ñamala nanj samob. Apuc gwada tej ñam êtu nêñ ñalêlôm ulu-ulunja atom,

26 gebe teto gêc gebe “Nom to ñagêñ samob kêtû Apômtaunê gêngêñ.”

27 Nac samuc tej embe êkalem amac gebe anij gêñ awiñ ej ma embe ana, nanj anij gêñ samob, taj sêkêñ êndêñ amac nanj ñaucñagerj, apuc ñam êtu nêñ ñalêlôm ulu-ulunja atom.

28 Mago ñac tej embe êsôm êndêñ amac gebe “Gêñ tonaj sêkêñ kêtû da gêdêñ gwam,” nanj anij atom êtu ñac, taj kêkêñ puc amacña ma êtu êlênsôñ ñalêlôm atomña.

29 Aê kasôm kêpi amac taôm nêñ ñalêlôm atom, kasôm kêpi ñac tau tonaj nê ñalêlôm. Kilisi kêgaboac aê su gamoa ñoc lêtêgeñ, tec ñac tej nê ñalêlôm êmêtôc aê amboac ondocgeñ.

30 Aê embe janam danje Anôtô to janij gêñ, oc sêsôm binj alôb-alôb êpi gêñ, taj gajam danje su nanj, êtu asageñña.

31 Gêñ taj amac aej to gêñ, taj amac anôm ma gêñ, taj amac agômagôm nanj, anjgôm samob gebe awaka Anôtônê wae sa.

32 Amacnêñ lêñ êlênsôñ Juda to Helen ma Anôtônê gôlôac atom.

33 Aê gagôm amboac tonaj. Aê gagôm ñoc gêñ samob e lau samob sêlic ênac materjanô ñajam. Aê taêc gêjam gebe êtu moasiñ êndêñ aê taucgeñ atom, êtu moasiñ êndêñ lau taêsam êwiñ gebe Anôtô ênam êsêac kêsi.

11

1 Atêku aê amboac aê katêku Kilisi.

Lauo to ñac sêlic om ñamêtê

2 Aê jalambij amac gebe taêm gêjam aê ñapaj tec amoa ma amasanj mêtê, taj kakêñ gêdêñ amac nanj.

3 Aê gabe amac ajala tonec Kilisi kêtû ñacwaganêñ môtêñapac ma ñacwaga têtû nêñ lau môtêñapac, ma Anôtô kêtû Kilisi môtêñapac.

4 Nac tej embe etej mec me eoc binj lasê ma êkuc gêñ tej, oc êñgôm ej tau môtêñapac, Kilisi kwalec.

5 Ma awê tej embe etej mec me eoc binj lasê ma êkuc gêñ tej atom, oc êñgôm tau môtêñapac, nê akweñ, kwalec. Kêkuc gêñ tej atom, tec kêtôm awê, taj sêsêbuñ ej môtêlaur su samucgeñ.

6 Awê tej embe taê ênam gebe êkuc gêñ atom, nanj sêkapiñ môtêlaur sumanj. Mago awê tej embe sêkapiñ me sêkaliñ môtêlaur, oc êtu binj majenña êndêñ ej, tec ej êkuc gêñ tej acgommanj.

7 Nac êkuc gêñ tej atom. Ej kêtû Anôtônê katu to ñawasi. Ma awê tau kêtû ñacnê ñawasi

8 gebe ñac tau anja awênê atom, awê anja ñacnê.

9 Ma Anôtô kêkêñ ñac tau kêtû awêña atom, kêkêñ awê kêtû ñacña.

10 Amboac tonaj awê êkuc gêñ êtu anjelaña. Gêñ tau êwa ej sa gebe kêsô nê akweñnê ñaclai ñalabu.

11 Apômtau gêbij aêac tônj, amboac tonaj ñac ênam awê sa ma awê ênam ñac sa,

12 gebe awê kêsa anja ñacnê ma ñac gêmoa kêtû awê kêkôc eñña. Ma gêñ samob gêmêñ anja Anôtônê.

13 Amac taôm asôm acgom. Awê tej embe etej mec êndêñ Anôtô ma êkuc gêñ tej atom, oc êtôm me masi.

14 Nac tej embe môtêlaur baliñanô, oc êtu binj majenña êndêñ ej.

15 Mago awê embe môtêlaur baliñanô, oc êtu ênê gêlôñ. ñamalacnêñ mêtê kêdôñ binj tonaj gêdêñ amac atom me. Anôtô kêkêñ môtêlaur baliñ gêdêñ awê gebe êñgandê ej auc.

16 Nac tej embe taê ênam gebe êkêñ kisa êndêñ mêtê tonaj, nanj jasôm binj tagen tonec gebe aêac to Anôtônê gôlôac ma mêtê tej gêc atom.

Sêgôm Apômtaunê moasiñ ñalêñ kêlênsôñ

17 Aê gabe jakêñ ñagôliñ tej êndêñ amac. Aê jalambij amac êtu nêñ akac sanja atom, gebe nêñ akac sa tonaj kêmoasiñ amac atom, gêgôm amac atu sec.

18 Binj tonec tec ganjô kêtû ñamata gebe Amac gôlôac akac taôm sa ma awa taôm kêkôc-kêkôc. Aê kakêñ gêwiñ gebe binj ñagêdô amboac tonaj oc gêc binjñanô.

19 Gôlôac sêwa tauñ êkôc-êkôc oc ñajam, gebe amacnêñ lau mansanj sêwaka tauñ sa têtû awê.

20 Gêdêñ taj amac akac taôm sa nanj, akac sa kêtû anij Apômtaunê moasiñña atom.

²¹ Gêdêj noc anij gêjja amac samob aej nêj gêj gêdêj-gêdêjgej, tec lau njagêdô mo gêjô êsêac ma njagêdô sênôm gêj e kêjanij êsêac.

²² Nêj andu anij to anôm gêjja kêkô atom me. Amac atu kasec Anôtônê gôlôac ma anjôm êsêac, tanj nêj gêj masi nanj, majej êsa me. Aê jasôm bij amboac ondoc êndêj amac. Oc jalambij amac me. Masi, aê jalambij amac êtu nêj bij tonanjja atom.

*Apômtau Jesu kêkêj moasinj dabuj gêdêj nê lau
(Mat 26:26-29; Mar 14:22-25; Luk 22:14-20)*

²³ Bij tanj kakêj gêdêj amac nanj, aê kakôc anja Apômtaunê gebe Gêdêj gêbêc tanj Juda geoc Apômtau lasê nanj, Jesu tau kêkôc polom

²⁴ mênjgêjam danje ma kêpô kêkôc, go kêsôm gebe “Aêjoc ôlic, tanj gêjô amac nanj tonec. Anjôm amboac tonanj, ec taêm ênam aêgej.”

²⁵ Sej su, go kêkôc laclu amboac tonanj ma kêsôm gebe “Laclu aêjoc dec poac wakucja tau tonec. Anjôm amboac tonanj, go embe anôm, ma taêm ênam aêgej.”

²⁶ Êtôm têm samob, tanj anij polom tonec to anôm êsêp laclu tonec nanj, asôm Apômtau gêmâc êndu njawae lasê e tau êmu êmêj.

Tanj moasinj dabuj njapep, takic taurj nêj bij atom

²⁷ Amboac tonanj tejj embe ênij polom tonec me ênôm êsêp Apômtaunê laclu tonec wauc-
waucejj, nanj oc êwê Apômtaunê ôli to dec njakainj.

²⁸ Samob sênsaê taurj êndêj-êndêjgejj su agcom, go sênij polom to sênôm êsêp laclu tonec.

²⁹ Njamalac tanj ênij moasinj to ênôm êsêp laclu nanj, embe etoc Apômtaunê ôli sa atom, oc ênij to ênôm gêj tau êtu êkic tau nê bijja.

³⁰ Kêtu tonanjja tec amacnêj lau taêsam têtâp gêmâc sa to ôlijwalô gêjja ma njagêdô sêmâc êndu.

³¹ Aêac embe tansaê taurj njapep, go Anôtô êmêtôc aêac atom.

³² Apômtau kêmêtôc to gêjac aêac, gebe ênê mêtôc njamuja ensejj aêac su tanaja dawij nom atom.

³³ O lasitêwaac, amboac tonanj embe akac sa êtu anij moasinjja, nanj aôj taôm agcom.

³⁴ Tejj embe mo êjô ej, nanj ênij gêj anja nê andu kwananjgejj, gebe akac taôm sa êtu akic taôm nêj bijja atom. Tauc jandêj amac jawac agcom, go jamansanj bij njagêdo êwinj.

12

Njalu Dabuj nê moasinj

¹ O lasitêwaac, aê gabe jansa moasinj Njalauja auc êndêj amac atom.

² Amac ajalagac gebe Gêdêj tanj amoa lau samucnjagejj nanj, nêj njalêlôm kêkac amac e awê adêj gwam awamê aja.

³ Amboac tonanj aê jasôm lasê êndêj amac gebe Nac tejj embe Anôtônê Njalu êôc ej awa sa, nanj êsôm gebe “Aê japuc boa Jesu” nec atom. Me tejj embe Njalu Dabuj ênam ej auc atom, nanj oc êtôm atom gebe êsôm gebe “Jesu ej Apômtau.”

⁴ Moasinj gêdêj-gêdêjgejj, mago njajalu tagenj.

⁵ Sakij gêdêj-gêdêjgejj, mago njaj Apômtau tagenj.

⁶ Njalai tanam kômja gêdêj-gêdêjgejj, mago njaj Anôtô tagenj, tanj gêjam kôm kêpi lau samob gebe sêngôm gêj samob njanô êsa nanj.

⁷ Njalu geoc tau lasê gêdêj njamalac njalêj gêdêj-gêdêjgejj gebe êmoasinj gôlôac.

⁸ Njalu kêkêj kauc mêtêja gêdêj njac tejj, to Njalu tonanjgejj kêkêj kauc êkip bij njam sana gêdêj tejj.

⁹ Njalu tagenj tonanj kêkêj njac tejj kêkêj gêwinj ma kêkêj moasinj danjôm lau ôlij njajam êsaja gêdêj njac tejj.

¹⁰ Ej kêkêj njalac gêdêj njac tejj, tec gêgôm gêjsêga ma kêkêj njac tejj geoc bij lasê. Ej kêkêj njac tejj kêjala njalu njajam to secja ma kêkêj njac tejj kêsôm bij awen njatalô, ma kêkêj tejj gêwa bij awen njatalôja sa.

¹¹ Njalu tagenj tau tonanj gêjam kôm samob tonanj naj. Ej gêjac sam nê moasinj gêdêj lau gêdêj-gêdêjgejj kêtôm ej tau taê gêjam.

Ôli tagenj, ma njagêjlêlôm taêsam

¹² Kilisi kêtôm ôli tejj. ôli tau gêj tagenj, mago njagêjlêlôm taêsam. Ôli njagêjlêlôm tokainj-tokainj, mago samob tonanj têtû ôli tagenj.

¹³ Aêac samob talij sanju ma Njalu tagenj gêbij aêac tôj tatu ôli tagenj Juda to lau samuc, gêjoma to lau, tanj sêmoa nêj Jêtêgejj nanj, ma sêkêj Njalu tagenj gêdêj aêac samob tanôm.

¹⁴ Ôli tau njagêjlêlôm tagenj atom, njagêjlêlôm taêsam.

¹⁵ Akainj embe êsôm gebe “Aê lêma atom, tec katu ôli nagêñlêlôm tenj atom,” binj tonanj oc êkac enj su anja ôli êtôm atom.

¹⁶ Ma tanjasunj embe êsôm gebe “Aê mataanô atom, tec katu ôli ñagêñlêlôm t enj atom,” binj tonanj oc êkac enj su anja ôli êtôm atom.

¹⁷ Ôli samucgenj embe êtu mataanôñagenj, oc êñ binj amboac ondod. Ma embe êtu tanjasunñagenj, oc êñu gêñ ñamalau amboac ondod.

¹⁸ Mago galoc amboac tenj. Anôtô kêkêñ ôli ñagêñlêlôm gêdêñ-gêdêñgenj kêtôm enj taê gêjam.

¹⁹ Ôli samucgenj embe êtu ñagêñlêlôm tagenj, go ôli ñanô tau ênêc ondod.

²⁰ Mago galoc amboac tenj. Ôli ñagêñlêlôm taêsam ma ôli ñanô tagenj.

²¹ Mataanô kêtôm atom gebe êsôm êndêñ lêma gebe “Aê kêpô lêna aôm atom.” Ma môkêapac kêtôm atom gebe êsôm êndêñ akainjagêc gebe “Aê kêpô lêna amagêc atom.”

²² Amboac tonanj atom. Ôlinj ñagêñlêlôm, tanj talic amboac gêñ palê-palê nanj, embe masi, oc tapô lêna ñanô.

²³ Ôli ñagêñlêlôm, tanj talic amboac gêñ ñaôma nanj, têkwa auc ñapep. Ma aêac ôlinj ñasac, nanj tajop ñapep sawa.

²⁴ Ôlinj ñagêñlêlôm ñajam, nanj tajop amboac tonanj atom. Anôtô kêmasanj ôlinj ma ketoc ñagêñlêlôm ñaôma-ñaôma sa kêlêlêc.

²⁵ Enj gêgôm amboac tonanj gebe ôli êwa tau êkôeêkôc atom, ñagêñlêlôm samob taêñ ênam tauñ ma sênam tauñ sa êndêñêndêñgenj.

²⁶ Ôli ñagêñlêlôm tagenj embe êtap ñandanj sa, go ñagêñlêlôm samob sêoc ñandanj sêwinj. Ma embe tetoc ñagêñlêlôm tagenj sa, go samob têtac ñajam sêwinj.

²⁷ Amac atu Kilisinê ôli ma atu ñagêñlêlôm gêdêñ-gêdêñgenj.

²⁸ Ma Anôtô kêdênanj gôlôac dabunj nêñ lau ñagêdô amboac tonec. Aposolo têtù ñamata, propete têtù luagêcña, kêdôñwaga têtù télêacña. Go kêkêñ ñagêdô sêgôm gêñsêga, ñagêdô têtap moasinj sêñgôm lau gêmac ôlinj ñajam êsanja sa, ñagêdô sêjam lau sa, ñagêdô sêjam gôlinj gôlôac, ñagêdô sêsôm binj awenj ñatalôña.

²⁹ Êsêac samob têtù aposolo ma têtù propete ma têtù kêdôñwaga atom. Samob sêgôm gêñsêga atom.

³⁰ Samob têtap moasinj sêñgôm lau gêmac ôlinj ñajam êsanja sa atom. Samob sêsôm binj awenj ñatalôña ma sêwa binj awenj ñatalôña sa atom.

³¹ Ma amac atu kêka-kêka moasinj ñanô taumanj.

Ma galoc jatôc lêñ, tanj kêlêlêc ñagêdô su nanj, andêñ amac.

13

Binj têtac gêwinj ñanôña

¹ Aê embe jasôm ñamalac to anjela awenj, mago têtac êwinj ñanôgenj atom, oc jatôm ki kêdôñ tau to kelenkelenj kêtanj.

² Ma embe jaoc binj lasê to jajala gêñ kêsij tauña to kauc ñam samob, ma embe jakêñ êwinj ñajanja êtôm jasôm lôc sêmbuc tauñ sanja, mago têtac êwinj ñanô atom, oc jatu gêñ ñaôma.

³ Ma embe janac sam ñoc waba samob êndêñ lau ñalêlôm sawa to jakêñ ôlic ja êñin, mago têtac êwinj ñanôgenj atom, oc ênam aê sa atom.

⁴ Têtac gêwinj ñanô gê binj tôñ, têtac gêwinj ñanô kêtôm ñac gabêjam, gêjam lêmunj atom. Têtac gêwinj ñanô kêkianj tau sa atom to ketoc tau sa atom,

⁵ kêsa lêñ waucgenj atom, taê gêjam tauñ nê gêñ atom, têtac ñandanj sebenj atom, gê launêñ sec tôñ atom.

⁶ Têtac gêwinj ñanô tau kêtù samuc gêñ geo atom, kêtù samuc binjñanô tauñ.

⁷ Têtac gêwinj ñanô tau gêoc gêñwapac samob, kêkêñ gêwinj binj samob, kêkêñ mata gêñ samob, gêoc gêñ samob totêtac kêpa sugenj.

⁸ Têtac gêwinj ñanô oc êmbacnê atomanô. Binj daoc Anôtônê binj lasêña oc ê su ênanja. Binj awenj ñatalôña oc êmbacnê. Binj tajala kauc ñamña oc ê su ênanja amboac tonanj.

⁹ Aêac tajala kauc ñatênagenj ma daoc binj lasêña ñatênagenj amboac tonanj.

¹⁰ Mago êndêñ tanj gêñ ñanô tau mênjêsa nanj, gêñ ñatênagenjña tau oc ê su ênanja.

¹¹ Gêdêñ tanj aê ñapalêgenj nanj, kasôm binj katôm ñapalê sêsôm, ma kajala gêñ katôm ñapalê sêjala ma taêc gêjam binj katôm ñapalê taêñ gêjam e katu ñac acgom, go gawi mêtê ñapalêgenjña tau sinj.

¹² Galoc talic gêñ kêtôm tasala gêñ tau kêsêp tasalakatu ñadaunjaun tenj, mago êtu ñamu oc talic gêñ samob ñalanô êpi tagen. Galoc aê kajala gêñ ñatênagenj. Mago êtu ñamu oc jajala gêñ samob tomalagenj êtôm Apômtau kêjala aê.

¹³ Galoc gêñ télêac tonec tec gêc gebe Takêñ gêwinj ñanô to takêñ matenj ñanô ma têtac gêwinj ñanô. Mago têtac gêwinj ñanô tau tec gêñ ñanô kêlêlêc gêñ ñagêdô su ñênjenj.

14

Bij ñagêdô kêpi moasinj Ñalauña

¹ Amacnê m lêj epen têmeac êwiñ ñanôña ma atu kêka-kêka moasinj Ñalauña ma taêm êka moasinj aoc Anôtônê bij lasêña êtu ñamatageñ,

² gebe ñac, tañ kêsôm bij awenñ ñatalôña nan, kêsôm bij gêdêñ ñamalac atom, kêsôm gêdêñ Anôtô taugen. Lau teñ sêjô bij tonanñ atom, Ñalau kêkac enñ tec kêsôm bij, tañ gêc lêlômgeñ nan.

³ Mago ñac, tañ geoc Anôtônê bij lasê nan, kêsôm bij gêdêñ ñamalac ma gêboa êsêac sa to gêlêñ bij êsêac ma gêjam malô nêñ ñalêlôm.

⁴ Ñac tañ kêsôm bij awenñ ñatalôña nan, gêboa tau sa, mago ñac, tañ geoc Anôtônê bij lasê nan, gêboa gôlôac dabuñ sa amboac tonanñ.

⁵ Aê gabe amac samob asôm bij awenñ ñatalôña, mago aê têtac gêwiñ kêlêlêc gebe aoc Anôtônê bij lasê. Ñac tañ geoc Anôtônê bij lasê nan, kêmoasinj gôlôac kêlêlêc ñac, tañ kêsôm bij awenñ ñatalôña nan su. Tagen ñac teñ embe êwa ênê bij tau sa e êmboac gôlôac dabuñ sa, oc êtôm amboac tonanñgeñ.

⁶ O lasitêwaac, aê embe jandêñ amac wacjasôm bij awenñ ñatalôña, oc janam amac sa amboac ondoc. Aê embe jasôm bij, tañ gêc lêlômgeñ nan, lasê ma jawa kauc ñam sa me jaoc Anôtônê bij lasê ma jandônñ mêtê êndêñ amac atom, oc janam amac sa atom.

⁷ Gêj tañ takôc kêt u tanam wê êsêpña amboac gasuc me kalingwanñ nan, embe sêju me sênac ñalêñ tagenñ ñapanñ, oc tajala ñaawa, tañ êsêac sebe sêju me sênac nan amboac ondoc.

⁸ Ma dauc embe êtanñ meloc-meloc, go asa êmansanñ tau atu ênac sijnña.

⁹ Amacnê m bij amboac tonanñ. Amac embe asôm bij ênêc awê atom, asôm bij awenñ ñatalôñageñ, oc sêjala bij, tañ asôm nan amboac ondoc. Amac oc asôm nê m bij êsêp sawa.

¹⁰ Lau nomña nêñ awenñ tokainñ-tokainñ, mago awenñ samob tonanñ.

¹¹ Aê embe jajala ñac teñ awa ñam atom, go ñac, tañ kêsôm tau awa nan, êlic aê amboac ñac jaba, ma aê oc jalic enñ amboac ñac jaba amboac tonanñ.

¹² Amac amboac tonanñ. Amac atu kêka-kêka moasinj Ñalauña, tec ansom moasinj, tañ emboac gôlôac dabuñ sa nan, e ênam amac aucgeñ.

¹³ Amboac tonanñ ñac, tañ kêsôm bij awenñ ñatalôña nan, etenñ mec êndêñ Anôtô gebe êkêñ moasinj êwa bij sanña êndêñ enñ êwiñ.

¹⁴ Aê embe jatenñ mec jasôm bij awenñ ñatalôña, go ñoc ñalau etenñ mec, mago ñoc kauc oc êjala ñam atom.

¹⁵ Bij tau amboac ondoc. Aê gabe ñoc ñalau embe etenñ mec, nanñ ñoc kauc etenñ êwiñ. Ñoc ñalau embe ênam wê, nanñ ñoc kauc ênam êwiñ.

¹⁶ Nê m ñalaugeñ embe ênam danñge Anôtô, go lau ñagêdô, tañ sêmoa nanñ, sênac mata nê m mec ma sêsôm gebe “Bijnñanô” sêwiñ nan amboac ondoc. Êsêac sêjam kauc bij, tañ kotenñ nanñ.

¹⁷ Aôm oc gôjam danñge Anôtô ñajamgeñ, tagenñ nê m mec gêboa lau ñagêdô sa gêwiñ atom.

¹⁸ Aê gajam danñge Anôtô kêt u kasôm bij awenñ ñatalôña kêlêlêc amac samob sunña.

¹⁹ Mago anña gôlôac dabuñ ñalêlôm embe jasôm bij tokauc ñalô lemanñ tenñgeñ gebe jandônñ lau ñagêdôña, oc ñajam êlêlêc jasôm bij awenñ ñatalôña ñalô 10,000 su.

²⁰ O lasitêwaac, taêm ênam bij atôm ñapalê sauñ taênñ gêjam nec atom. Taêm ênam bij atôm lau kapôênñ taênñ gêjam. Mago lêj secña tec atôm ñapalê dedecmanñ.

²¹ Apômtau kêsôm bij teto gêc gebe

“Aê jasôm bij êndêñ lau tônê janam lau jaba awenñ to janam lau, nanñ sêsôm bij jaba lanôñ.

Mago êsêac oc sêkêñ tanenñ aê atom.”

²² Amboac tonanñ bij awenñ ñatalôña kêt u lau-sêkêñ-gêwiñwaga nêñ ñabelo atom, kêt u lau-sêkêñ-gêwiñ-atomwaga nêñ ñabelo. Ma daoc Anôtônê bij lasêña kêt u lau-sêkêñ-gêwiñ-atomwaga nêñ ñabelo atom, kêt u lau-sêkêñ-gêwiñwaga nêñ ñabelo.

²³ Gôlôac dabuñ embe samob sêkac tauñ sa ma samob sêsôm bij awenñ ñatalôña, go lau ñagêdô me lau samuc, tañ nasêwiñ nanñ, oc sêsôm bij amboac ondoc. Oc sêsôm gebe meloc kêtê amac.

²⁴ Mago samob embe seoc Anôtônê bij lasê ma ñac samuc teñ me ñac jaba teñ embe naêwiñ, oc samob nêñ bij epenñ to êmêtôc enñ

²⁵ e bij, tañ kêsijnñ tau gêc nê ñalêlôm nanñ, êtu awê, go êu tau lanôanô êndêñ nom etoc Anôtô sa ma êsôm lasê ênêc awêgeñ gebe “Anôtô gêmoa gêwiñ amac bijnñanôgoc.”

Danñôm nêñ gê ñ samob ñapep sawa

²⁶ O lasitêwaac, bij tonanñ ñam amboac ondoc. Amac embe akac taôm sa, go ñac teñ êpuc wê teñ sa, teñ êndônñ mêtê, teñ êsôm bij, tañ gêc lêlômgeñ nanñ, lasê, teñ êsôm bij awenñ ñatalôña ma teñ êwa bij tau sa. Gêj samob tonanñ ñai anñgôm êtu amboac gôlôac dabuñ sanña.

²⁷ Lau embe sêsôm biñ awerj ñatalôña, go ñac luagêc me têlêac sêsôm biñ ma êtôm. Êsêac sêsôm biñ sêndênaj taunjen ma ñac tenj êwa biñ tau sa.

²⁸ Ñac êwa biñ sanja tenj embe êmoa atom, go ñac êsôm biñ awerj ñatalôña ênam tau tônj êndênj gôlôac dabuj, êsôm biñ ênêc enj tau to Anôtônagenj.

²⁹ Ñac luagêc me têlêac seoc Anôtônê biñ lasê ma lau ñagêdô sênsaê biñ tau.

³⁰ Anôtô embe eoc biñ, tanj gêc lêlômgenj nanj, tenj lasê êndênj ñac tenj, tanj gêngônj gôlôac ñalêlôm nanj, go ñac, tanj kêsôm biñ gêmoa nanj, êêc nê biñ tônj acgom.

³¹ Amac samob atôm gebe aoc Anôtônê biñ lasê asôm ajô taôm-ajô taômgenj e andônj lau to alênj biñ lau samob.

³² Lau seoc biñ lasêña nênj ñalau tanjenj wamu êndênj êsêac, tanj seoc biñ lasê nanj,

³³ gebe Anôtô kêtû gênj wauc-waucgenj ñaAnôtô atom, kêtû biñmalô ñaAnôtô.

Mêtê tanj sêgôm anja Anôtônê launênj gôlôac samob nanj, sêngôm anja amacnêmm amboac tonanj gebe

³⁴ Gôlôac embe sêkac sa, go lauo sênam tanj tônj. Alôc gebe sêsôm biñ nec atom. Êsêac sêkônij tanj êtôm Anôtônê biñsu kêsôm.

³⁵ Lauo embe taênj ênam gebe sêjala biñ ñagêdô êtu tônj, go têtû kênac nênj ñaci anja tauñ nênj êndumanj. Gôlôac embe sêkac sa ma awê tenj embe êsôm biñ, oc êtu biñ majerña.

³⁶ Taôm asôm acgom, Anôtônê biñ kêsa anja amac taômgenj nêmm me gêsuj tau gêdênj amac taômgenj gêwac me.

³⁷ Ñac tenj embe êlic tau gebe ñac eoc Anôtônê biñ lasêña me êwê kainj moasinj ñalauñ tanj, nanj êjala gebe biñ, tanj aê kato gêdênj amac nanj, Apômtaunê jatu.

³⁸ Enj embe êjala biñ tonanj atom, oc amac ajala enj atom amboac tonanj.

³⁹ O lasitêwaac, amboac tonanj atu kêka-kêka gebe aoc Anôtônê biñ lasê ma akô lau, tanj sêsôm biñ awerj ñatalôña nanj, auc atom.

⁴⁰ Anjôm gênj samob naêndênjenj ma êtôm ñagôlinjenj.

15

Apômtau Jesu gêdi sa

¹ O lasitêwaac, aê jakênj puc amac gebe taêm ênam ñawae ñajam êtiam. Aê kasôm ñawae ñajam tau lasê gêdênj amac ma amac akôc sa ma ñawae ñajam tau kêpuc amac tônj akô ñajanja.

² Embe akôc ñawae ñajam, tanj kasôm lasê gêdênj amac nanj tônj, go ênam amac kêsi. Mago embe akôc tônj atom, oc akênj êwiñ ñaôma.

³ Biñ ñamataña, tanj kakênj gelom amac nanj, gelom aê amboac tonanj gebe Kilisi gêmac êndu kêtû aêacnênj secña kêtôm teto gêc.

⁴ Êsêac sêsuj enj ma Anôtô gêñu enj sa gêdênj bêc kêtû têlêac kêtôm teto gêc.

⁵ Enj geoc tau lasê gêdênj Kepa su acgom, go gêdênj êsêac 12.

⁶ Go geoc tau lasê gêdênj lasitêwai, tanj sêlêlêc 500 su nanj, ma sêlic enj sêwiñ taunjenj. Lau tau nênj taêsam tec matenj jalî sêmoa ma ñagêdô sêmac êndu su.

⁷ Go geoc tau lasê gêdênj Jakobo su, go gêdênj aposolo samob.

⁸ Enj geoc tau lasê gêdênj samob su, go kêtû ñamuanô tau enj geoc tau lasê gêdênj aê amboac tonanj, tec katôm ñapalê, tanj têna kêkôc enj keso têm.

⁹ Aê katu aposolonênj ñac ñamuña tenj. Aê katôm gebe sêsam aê gebe aposolo atom, gebe aê kêjanda Anôtônê gôlôac dabuj.

¹⁰ Mago Anôtônê moasinj kêkênj aê katu aposolo. Ma ênê moasinj, tanj kêkênj gêdênj aê nanj, ñanô masi atom. Aê gajam kôm kapôênj kêlêlêc êsêac samob su, mago aê tauc gagôm atom, Anôtônê moasinj, tanj gêwiñ aê nanj gêgôm.

¹¹ Mago mêtê tau aê to êsêac ajam kêtôm taugenj ma amac tec akênj gêwiñ.

Ñacmêtê oc sêndi sa

¹² Aêac ajam mêtê gebe Anôtô gêñu Kilisi gêdi sa anja ñacmatênênj. Ma amboac ondoc amacnêmm lau ñagêdô sêsôm gebe ñacmatê oc sêndi sa atom nec.

¹³ Ñacmêtê embe sêndi sa atom, oc Anôtô êñu Kilisi gêdi sa atom amboac tonanj.

¹⁴ Kilisi embe êndi sa atom, oc jaenj, tanj aêac ajac gêdênj amac nanj, ñanô masi ma amacnêmm akênj gêwiñ ñanô masi amboac tonanj.

¹⁵ Embe amboac tonanj, oc aêac atu lau, tanj awa biñdansañ sa kêpi Anôtô, aêac awa sa gebe Anôtô gêñu Kilisi sa, mago enj embe êñu ñacmatê sa atom, nanjo gêñu Kilisi sa atom amboac tonanj.

¹⁶ Anôtô embe êñu ñacmatê sa atom, nanjo gêñu Kilisi sa su atom amboac tonanj.

¹⁷ Mago enj embe êñu Kilisi sa atom, oc akênj êwiñ ñaôma ma amoa tonêmm secgenj ñapanj.

¹⁸ Ma êsêac, tanj sêkênj gêwiñ Kilisi ma sêmac êndu su nanj, sêjanja amboac tonanj.

¹⁹ Aêac embe takênj matenj Kilisi êndênj têm tamoa nom tonecñagenj, go lau sêlic aêac tatu gênj gêbac ma taênj walô aêac êlêlêc lau ñagêdô samob su ñênjenj.

²⁰ Mago Anôtô gênu Kilisi gêdi sa anja nacmatênêñ sugac. Eñ kêtü lau, tañ sêmac êndu su nanj, nêñ ñamêc.

²¹ Ñamalac tagen kêtü tamac êndu ñañamôkê, ma ñamalac tagen kêtü dandi sa anja nacmatênêñ ñañamôkê.

²² Binj tau amboac tonec gebe Adam gêbinj aêac tônj, tec samob tamac êndu, ma Kilisi gêbinj aêac tônj, tec samob materj jali êsa.

²³ Mago samob materj jali êsa êndêñ-êndêñgenj êtôm nêñ noc. Kilisi kêtü ñamêc, go êsêac, tañ têtü ênê lau nanj, sêndi sa êndêñ noc enj êmu êmêñña.

²⁴ Su, go Kilisi ênac dabinj gêñ samob. Eñ oc ensenj gôlinj to ñaclai ma ñajaña samob su, ma êkêñ gôlinj tau êndêñ Tama Anôtô.

²⁵ Gôlinj kinjña gêjac Kilisi ñawae e Anôtô êkêñ ñacjo samob sêsô enj akainj ñalabu acgom.

²⁶ Go êtu ñamu ensenj ñacjo gêmacanô tau su.

²⁷ Teto gêc gebe “Gêñ samob kêsô enj akainj ñalabu.” Teto gebe “Gêñ samob kêsô enj ñalabu,” mago binj tonec gêc awê gebe ñalô Gêñ samob kêkanônj ñac, tañ kêkêñ gêñ samob kêsô enj ñalabu nanj, gêwiñ atom.

²⁸ Gêñ samob êsô Latu ñalabu su acgom, go Latu tau êsô ñac, tañ kêkêñ gêñ samob kêsô enj ñalabu nanj, ñalabu amboac tonanj, gebe Anôtô ênac gôlinj gêñ samob ênac aucgenj.

²⁹ Lau tañ sêlinj sanju sêjô ñacmatê nanj, oc sêngôm amboac ondoci. Ñacmatê embe sêndi sa atomanô, go êsêac sêlinj sanju sêjô ñacmatê su êtu asagenjña.

³⁰ Ma aêac amboac ondoci. Aêac amoa jageo kêtôm bêc samob kêtü gêñ ñaclai gebe ensenj aêactja nec kêtü asagenjña.

³¹ O lasitêwaac, binjñanôgoc, aê gêmac êndu kêtôm bêcgenj. Aê kasôm binj tonanj kêtü amac atu ñoc waec, tañ gêc gêwiñ aêacnêñ Apômtau Kilisi Jesu nanjña.

³² Aê gajac sinj gêdêñ bôc ñaclai anja Epese. Aê embe janac sinj tau êtu binj ñamalacñagenj, oc ênac aê sa amboac ondoci. Ñacmatê embe sêndi sa atom, go taniñ to tanôm gêñ tanac ñawaeenjanj, gebe ñaelenj oc tamac êndu.

³³ Ansau taôm atom. Embe asêlêñ awiñ lau sec, oc ensenj nêñ mêtê ñajam su.

³⁴ Tekwem saki êsa ñapep ma angôm sec êtiam atom. Aê jasôm binj tonec e janjôm amac majem êsa gebe Amacnêñ lau ñagêdô sêjam kauc Anôtô.

Aêac oc dandi sa toôlinjgenj

³⁵ Lau ñagêdô oc têtü kênac gebe “Ñacmêtê oc sêndi sa amboac ondoci. Ma embe mênjsêpi, oc sêkôc ôlinj amboac ondoci.”

³⁶ Melocma. Gêñ tañ kôsê nanj, embe êtu palê atom, oc êpoa atom.

³⁷ Embe ôsê gêñ, oc ôsê ñadambê, tañ êlêc êpi êmêñ nanj atom, oc ôsê ñamatugenj, amboac janjom me gêñ ñagêdô ñawê.

³⁸ Anôtô êkêñ ñanô êndêñ ñawê êtôm taê gêjam ma êkêñ ñanô tokainj-tokainj êndêñ ñawê êndêñ-êndêñgenj.

³⁹ Gêñ samob ôlinj têtôm tauñ atom. Ñamalac ôlinj tenj ma bôc ôlinj tenj ma moc ôlinj tenj ma i ôlinj tenj.

⁴⁰ Ñanô undambêña to ñanô nomña gêc gêdêñ-gêdêñgenj amboac tonanj. Mago gêñ undambêña ñawasi tenj, ma gêñ nomña ñawasi tenj.

⁴¹ Oc ñawasi tenj ma ajônj ñawasi tenj ma utitalata ñawasi tenj. Ma utitalata tonanj ñai ñawasi gêdêñ-gêdêñgenj amboac tonanj.

⁴² Êndêñ noc ñacmatê sêndi sanja nanj, oc amboac tonanj. Sêsê gêñ, tañ ê su nanj, ma gêñ tenjgenjña oc êndi sa.

⁴³ Sêsê ôli ñaôma ma ôli ñawasi oc êndi sa. Sêsê ôli palê-palê ma ôli tonaclai oc êndi sa.

⁴⁴ Sêsê ôli nomña ma ôli ñalauña oc êndi sa. Embe ôli nomña ênêc, go ôli ñalauña ênêc amboac tonanjenj.

⁴⁵ Amboac teto gêc gebe “Ñac ñamataña, Adam, kêtü gêñ mata jali.” Mago Adam ñamuña enj ñalau, tañ kêkêñ aêac danjônj materj jali.

⁴⁶ Ôli ñalauña mênkêsa kêtü ñamata atom, ôli nomña gêmuñ, go ôli ñalauña kêdaguc.

⁴⁷ Ñamalac ñamataña enj anja nom, tec kêtü gêñ nomña. Ñamalac kêtü luagêcña gêmêñ anja undambê.

⁴⁸ Lau nomña têtôm ñac nomña tonanj, ma lau undambêña têtôm ñac undambêña tonanj.

⁴⁹ Aêac tec tawê kainj ñac nomña lanjô nec, oc tawê kai ñac undambêña lanjô amboac tonanjenj.

⁵⁰ O lasitêwaac, binj tonec tec jasôm gebe Aêac ôlinj to dec tonec tawê kainj Anôtônê gamênj atom. Ma gêñ, tañ ê su nanj, oc êwê kainj gêñ tenjgenjña atom.

⁵¹ Anjô acgom, aê jasôm binj ñalêlômña tenj êndêñ amac gebe Aêac samob oc tamac êndu atom, mago Anôtô oc êpô aêac samob ôlinj ôkwi kainj tenj êsa.

⁵² Binj tau ésa sep tagerj ma eb tagerj êndêj dauc êtarj njamuŋa. Dauc tonarj embe êtarj, go ŋacmatê oc sêndi sa toôlijj tenjerŋa ma Anôtô oc êpô aêac olijj ôkwi kaij tenj ésa,

⁵³ gebe gêj tonec, tarj é su narj, oc êsô gêj tenjerŋa sa amboac ŋakwê, ma gêj tonec, tarj êmac êndu narj, oc êsô gêj, tarj êmac êndu atomŋa narj sa.

⁵⁴ Mago êndêj tarj gêj tonec, tarj é su narj, oc êsô gêj tenjerŋa sa, ma gêj tonec, tarj êmac êndu narj, oc êsô gêj, tarj êmac êndu atomŋa narj sa, go binj, tarj teto gêc narj, êtu anô gebe “Ŋac tarj kêku ŋacjo tulu narj, gesenj gêmacanô tau su.

⁵⁵ O gêmacanô tau, aôm kôku ŋacjo tulu ŋarjanô gêc ondod.

O gêmacanô tau, nê m kê m tau ondod.”

⁵⁶ Sec kêtu gêmacanô ŋakê m, ma binj su kêtu sec ŋarjaclai.

⁵⁷ Mago danje êndêj Anôtô, tarj kêkêj aêac taku ŋacjo tulu kêtu aêacnêj Apômtau Jesu Kilisiŋa.

⁵⁸ O ŋoc lasitêwaace, amboac tonarj atu lau ŋajarja to amoa nê m ŋarjêj. Anam Apômtaunê kôm ênam amac auc ŋaparj. Ma ajala gebe kolej, tarj anam êtu Apômtauŋa narj, oc anam ŋaôma atom.

16

Da tanam Anôtônê lau sarja

¹ Galoc binj êpi awa ênam Anôtônê lau sarja. Anŋôm êtôm binj, tarj kajatu gêdêj gôlôac dabuŋ Galatarja gebe sêŋgômŋa narj.

² Êtôm woke ŋabêc ŋamatarja samob amac samob êndêjêndêjgerj anac awa sa ênêc tauŋa êtôm gêj, tarj gêc amacŋa narj, ec êndêj tarj jaô lasê amac narj, ajon da sa ŋalêj ŋawapac atom.

³ Aê jaô lasê amac su acgom, go jasakinj lau, tarj amac alic êaêac têtôm narj, topapia êwa êsêac sarja sêna Jerusalem gebe sêkêj nê m moasinj êndêj lau ônê.

⁴ Embe jalic êtôm gebe tauc jasêlêj, go êsêac sêsêlêj sêwiŋ aê.

Paulu tae gêjam nê lêj ŋagêdô

⁵ Aê jana Makedonia su acgom, go jandêj amac jawac, gabe jasa Makedonianarjgerj jawac.

⁶ Aê oc jamoa jawiŋ amac ŋasawa ec, moae jamoa e komô êmbacnê. Go amac anam aê sa to akêj aê jasa ŋoc lêj ŋagêdô êti am.

⁷ Aê gabe jalic amac têlagerj ma jawi amac siŋ seberj atom. Aê taêc kêka gebe Apômtau embe êlôc sa, go janŋôj jawiŋ amac ŋasawa ec baliŋ.

⁸ Aê jamoa Epese tonec e Pentekost êmbacnê,

⁹ gebe katam tenj gêlêc su samucgerj gêdêj aê, tec janam kôm tonarjgerj, mago ŋoc soŋo-soŋo taêsam tec sêmoa.

¹⁰ Timote embe êwac, narj amoasinj erj ec ôli andarj amac gebe erj gêjam Apômtaunê kôm kêtôm aê tauc.

¹¹ Tenj êlic erj amboac gêj ŋaôma atom. Anam erj sa to akêj erj tobijnmalôgerj êndêj aê êmu êmêj êti am, gebe aê to lasitêwai aôn erj.

¹² Binj êpi lasinj Apolo amboac tonec. Aê katerj erj kêtu dim taêsam su gebe êwiŋ lasitêwai êndêj amac êwac. Mago erj taê gêjam gebe êwac galoc atom, ŋasawa tenj embe êtap lêj ŋajam tenj sa, go êwac.

Paulu gêjac mata nê binj

¹³ Anam jali to akêj êwiŋ ma akô ŋajarja atôm ŋacgerj.

¹⁴ Anŋôm nê m gêj samob totêmtac êwiŋgerj.

¹⁵ O lasitêwaac, amac ajala Stepana to nê gôlôac. Êsêac lau buŋa ŋamatarja anŋa gamêj Akaiaŋa ma sêkêj tauŋ sêjam sakinj Anôtônê lau sêjac ŋawaegerj.

¹⁶ Aê jalêj binj amac gebe asô lau amboac tonarj ŋalabu êtôm asô êsêac samob, tarj sêjam sakinj to sim tauŋ su sakinj tonarjgerj narj, ŋalabu amboac tonarj.

¹⁷ Aê têtac ŋajam gebe Stepana agêc Potunata ma Akaika dêdêj aê sê mêj sêjô amac samob su.

¹⁸ Êsêac tonarj sêlau amac to aêacnêj ŋalêlôm. Tec atoc lau amboac tonarj saman.

¹⁹ Gôlôac dabuŋ Asia Sauŋŋa awerj gêjac amac. Akwila agêc Priska to gôlôac dabuŋ, tarj sêkac sa anŋa êsêagêcnêj andu narj, awerj gêjac amac ŋanô kêtu Apômtauŋa.

²⁰ Lasitêwai samob awerj gêjac amac. Aê moalêc taôm to akôc taôm sa êtôm Anôtônê lau nêj mêtê.

²¹ Aê Paulu tauc kato binj aoc gêjac amacŋa tonec ŋa tauc lemoc.

²² Tenj embe têtac êwiŋ Apômtau atom, oc Anôtô êpuc boa erj. Marana tê (ŋam gebe O Apômtau ômôêj).

²³ Apômtau Jesu nê moasinj wacêpi amac.

²⁴ Aê têtac gêwiŋ amac samob, tarj Kilisi Jesu gêbinj aêac tôj narj.

Paulunê papia kêtü luagêcña gêdênj lau KORINTI

Paulunê papia kêtü luagêcña gêdênj lau Korintña nec ñac tau keto gêdênj ñasawa tenj, tanj ênê to gôlôac Korintña nêj binj këlêsa tau ñasec nanj. Lau bunja ñagêdô oc sêli tauñ sa gêdênj Paulu ma sêbu enj ñajanja, mago enj gêjam awa su ñanôgeñ gebe sê wama tauñmanj. Lau tau sêwi nêj kisa sinj, tec keto nê kêtü samuc ñawae gêdênj êsêac gêja.

Papia ñasêbu ñamataña Paulu keto binj këlêsa tau to kêlênsôñ enj to gôlôac Korintña nanj acgom, go gêwa enj keto nê binj ñajanja kepenj lau, tanj sêbu enj to sêli tauñ sa gêdênj enj nanj, ñam sa e kêsôm nê têtac ñajam lasê kêpi lau tau gebe taênj gêjam tauñ e sêjam tauñ ôkwi ma sê wama tauñ, sêgôm kêtü nê papia ñajanja tônêña. Go ketenj gôlôac tau gebe sêkênj nêj da kapôêñgeñ sênam lau bunja ñalêlôm sawa anja Judaia nanj sa. Gocgo kêkac binj su tau ma gêwa nê sakinj sa gebe aposolo ñanô tenj enj. Enj keto binj tonanj gêdênj Korintwaga luagêcgeñ, tanj sêbu Paulu gebe aposolo dansanj enj ma sêboa tauñ sa sebe aposolo ñanô êsêac tauñgeñ nanj.

Nadênanj

1. Paulu gêjac m papia tau 1:1-11
2. Paulu tau to gôlôac Korintña nêj binj 1:12-7:16
3. Da kêtü lau bunja Judaiana 8:2-9:15
4. Paulu kêpuc binj su tau to gêwa tau sa gebe aposolo ñanô tenj enj 10:1-13:10
5. Paulu gêjac mata nê papia 13:11-14

Paulu gêjac m nê papia ma gêjam danje Anôtô

¹ Kilisi Jesu nê aposolo aê, Paulu, tanj Anôtô kêkalem aê nanj, agêc lasic Timote, aêagêcma binj êndênj Anôtônê gôlôac amac, tanj angôñ Korinti to êndênj Anôtônê lau samob, tanj ajam Akaia aucgen angôñ nanj.

² Tamenj Anôtô agêc Apômtau Jesu Kilisi nêj moasinj to binjmalô êndênj amac êwac.

³ Talanem Anôtô, aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi tama enj. Aêac Tamenj enj, tanj kêtü taê walô ñatau to gêjam malô samob ñaAnôtô.

⁴ Enj gêjam malô aêac gêdênj tanj nêj gêñwapac tokainj-tokainj kêtap aêac sa nanj, e tauñ tatôm gebe tanam malô êsêac, tanj sêmoa gêñwapac tokainj-tokainj ñalêlôm nanj, ña binjmalô, tanj Anôtô gêjam malô aêac tauñ nanj.

⁵ Kilisinê ñandanj mênj kêsâlê aêac auc, mago Kilisinê gêjam malô aêacña mênj kêsâlê aêac auc amboac tonanjenj.

⁶ Aêac embe aôc gêñwapac, go aôc êtu ênam malô amac to ênam amac kêsinja. Ma Anôtô embe ênam malô aêac, go êngôm êtu ênam malô amacña, gebe êngôm nêñ ñalêlôm ñajanja êsa e aôc gêñwapac totêmtac êpa sugenj atôm aêac aôc gêñwapac tau tonanj.

⁷ Aêac taênj kêka amac amoa ma ajala gebe amac, tanj aêc gêñwapac awinj aêac nanj, awê kainj Anôtônê gêjam malô aêacña awinj amboac tonanj.

⁸ O lasitêwaac, aêac abe ansanj gêñwapac, tanj kêtap aêac sa anja Asia nanj, auc êndênj amac atom. Gêñwapac tau kêlêlêc aêacma ôlinjalô su ma kêkônijn aêac tônj ñanôgeñ e atanj tauñ gebe atu lau gêbacgac.

⁹ Aêac tauñ asaê gebe sêkic aêacma binj sugac. Mago gênj tau gêgôm aêac kêtü êwa ma kauc sanja gebe taênj êka tauñ ma tekweñ saki atom, taênj êka Anôtô, tanj gêñju ñacmatê dêdi sa nanj tauñgeñ.

¹⁰ Enj gêjam aêac kêsi anja gêmac ñañaclai ônê ma oc ênam aêac kêsi. Aêac akênj materj enjenj gebe ênam aêac kêsi êtiyam.

¹¹ Ma amac anam aêac sa atenj mec êtu aêacña êwinmanj. Anôtô oc êñô lau taêsam nêj mec, ma enj êmoasinj aêac e lau taêsam sênam danje enj êtu aêacña.

Paulu kêtü ñaclej lau Korinti sebenj atom nanj ñam

¹² Aêacma waenj ñam tau tonec gebe aêacma awa ñalêlômña gêwa sa gêdênj aêac gebe asa ma lêñ amoa nom atôm Anôtônê lau tolanjônêñ sawagenj. Kauc ñamalacña gêjam gôlinj aêac atom, Anôtônê moasinj gêjam gôlinj aêac. Ma lêñ tau tonanj aêac asa ajac ñawaegenj gêdênj amoa awinj amac amboac tonanjenj.

¹³ Gebe aêac ato binj kainj tenj gêdênj amac atom, ato binj, tanj amac atôm gebe asam to ajala nanjenj. Aê taêc kêka gebe oc ajala binj tau tomalagenj.

¹⁴ amboac ajala aêacma binj ñatênagenj su gebe êndênj Apômtau Jesu nê bêc aêac atu nêñ waem ñam, amboac amac atu ma waenj ñam.

¹⁵ Aê taêc gêjam binj tonanj kêtü tôngac, tec gabe jandênj amac jawac êmunj acgom, gebe atap moasinj sa êtu ñam luagêc.

¹⁶ Aê gabe jasa amacnêm gamêñnager jana Makedonia. Ma anğa Makedonia gabe jamu jandên amac jawac êtiam, gebe anam aê sa ma akêñ aê jana Judaia.

¹⁷ Aê gabe jasa ñoc lêñ amboac tonañ, tec taêc gêjam bin palinpalinğen me. Me gêñ, tan taêc gêjam kêtü tön gebe jangôm nan, oc taêc gêjam kêtôm kauc ñamalacña ma jasôm “aêc, aêc” to “masi, masi” êpi tagen me.

¹⁸ Anôtô en ñac ñañên, tec kêjala gebe aêacma bin gêdên amac kêtü “aêc” to “masi” kêpi tagen nec atom,

¹⁹ gebe Anôtônê Latu Jesu Kilisi, tan aêagêc Silwana ma Timote ajam mêtê kêpi en gêdên amac nan, nê bin aec to masl nec atom. Gêdên tan Kilisi gêmên nan, Anôtô gêlôc gebe “Aec.”

²⁰ Kilisi gêlôc gêdên Anôtônê bin samob, tan gêjac mata nan. Kêtü tonañña aêac tasôm gebe “Binñanô” kêtü Kilisiña gebe talambin Anôtô.

²¹ ñac tan kêpuc aêac to amac tön tamoa dawin Kilisi ma gen oso aêac nan, Anôtô tau.

²² En kepen nê natalô kêpi aêac, tec tatu ênê gêñ, ma kakên Ñalau Dabun kêsêp aêacnên ñalêlôm kêtü ñakamaclauñ êtu gêñ, tan gebe êkên êndên aêacña nan.

²³ Aê aoc gêjac Anôtô gebe mênêwa ñoc ñalêlôm sa êndên amac gebe taêc walô amac, tec gaja Korinti atom tagen gebe jangôm amac sec atom.

²⁴ Aêac atu amacnêm akên gêwin ñataui atom, amac akên gêwin ñajañja tec amoa. Tagen aêac abe anam kôm awin amac gebe têmtac ñajam êsa.

2

¹ Aê taêc gêjam kêtü tön gêc ñoc ñalêlômgen gebe jandên amac jawac atom, gebe jangôm nêm ñalêlôm ñawapac êsa êtiam atom.

² Gebe aê embe jangôm amacnêm ñalêlôm ñawapac êsa, asa oc êngôm aê têtac ñajam êsa. Lau ten sêmoa gebe sêngômña atom, lau tan gagôm nêñ ñalêlôm ñawapac kêsa nanğen.

³ Aê kato bin tonañ gebe aê embe jawac, go anğôm ñoc ñalêlôm ñawapac êsa atom, gebe kôm tonac gêjac amac ñawae gebe anğôm aê têtac ñajam êsa. Aê kakên gêwin gebe aê embe jamoa totêtac ñajamgen, oc amac samob amoa totêtac ñajam amboac tonanğen.

⁴ Aê kato papia tau tonañ gêdên amac tonoc ñalêlôm ñawapac to ñatutucgen ma tomatoc-sulugen. Aê kato kêtü jangôm nêm ñalêlôm ñawapac êsanja nec atom, kato gebe ajala aê têtac gêwin amac ñanôğenja.

Korinti sêsuc ñac, tan gêgôm sec nan, nê bin ôkwi

⁵ Ñac ten embe êli bin sa, oc êngôm aê tauc ñoc ñalêlôm ñawapac êsa atom, êkên wapac amacnêm ñagêdô. Aê gabe jasôm gebe êkên wapac êndên amac samob nec atom, gabe jakônin en samucgen atom.

⁶ Ñac tau kêtap nê sec ñagêjô anğa lau taêsam nêñ sa sugac, tec kêtôm.

⁷ Amboac tonañ galoc asa ñalên ten ma asuc ênê bin ôkwi to anam malô en gebe nê ñalêlôm ñawapac êlêlêc e êngôm tau palin nec atom.

⁸ Kêtü tonañña aê jalên bin amac gebe êtôc nêm têmtac gêwin enña ênêc awê êndên en êtiam.

⁹ Papia tan kato gêdên amac nan, ñam tau tonac gebe jansaê amac gebe jajala amac oc tanen wamu aênoc bin samob me masi.

¹⁰ Amac embe asuc ñac ten nê bin ôkwi, aê oc jasuc ôkwi amboac tonañ. Bin jasuc ôkwiña ten embe ênêc, oc jasuc ôkwi êtu janam amac sanja jakô Kilisi lanônêm.

¹¹ Aêac tanac jao tauñ êndên Sadan gebe ênsau êc aêac atom. Aêac tajam kauc ênê gênjêlôm atom.

Paulu gêmoa Troas tonê ñalêlôm ñatutucgen

¹² Gêdên tan gaô lasê Troas gabe jasôm Kilisinê ñawae ñajam lasê nan, galic gebe Apômtau gêlêc katam ten su gêdên aê gebe janam kôm.

¹³ Mago gamoa totêtac malôgen atom, ñam gebe katap lasic Titi sa atom, tec kêkam êsêac lemen ma gaja Makedonia.

¹⁴ Mago danğe êndên Anôtô. En kêkên aêac, tan Kilisi gêbin aêac tön nan, awaka ênê wae kêku ñacjo tuluña sa. Ma kêkên aêac gebe aoc Kilisinê wae lasê ênam gamên samob auc êtôm ñamalu ñajam, tan gêjam gamên popoc nan.

¹⁵ Gebe Anôtô gêlic aêac atu Kilisinê gêñmalu amoa lau, tan Anôtô ênam êsêac kêsi to lau, tan sênanja nan ñalêlôm.

¹⁶ Lau ñamaken sênu amboac ñasu gêmacanôña, tan gesen êsêac nan. Lau ñamaken sênu amboac ñamalu ñajam, tan kêsa anğa gamên sêngôn mater jalinja ma kêkên êsêac sêngôn mater jali. Asa kêtôm sakin amboac tonañ.

¹⁷ Aêac atulu Anôtônê mêtê amboac lau taêsam sêgôm kêtü awañja nan atom. Anôtô kêsakin aêac, tec asôm ênê mêtê lasê tonjalêlôm ñawagen akô Anôtô lanônêm, asôm kêtôm Kilisi gêbin aêac tön.

3

Poac wakuc nasakiywaga

¹ Galoc amac alic aêac amboac akianj tauj sa kêtiam me. Me moae aêac apô lêna papia êwa aêac sa êndên amacna, me apô lêna amacnêm papia êwa aêac sa êndên launja kêtôm lau ngêdêdô sêkôc-sêkôc nec me.

² Aêacma papia êwa aêac sanja nanj amac taôm. Papia tau teto kêsêp aêacma njalêlôm, lau samob têtôm gebe sêjala to sêsam.

³ Binj tau gêc awê gebe amac atu Kilisinê papia, tanj kêkênj gêdênj aêac gebe asakinj. Enj keto papia tau nja busa kêsêp poc tapa atom, keto nja Anôtô mata jali nê Njalau kêsêp njamalacnêj njalêlôm.

⁴ Kilisi kêwaka aêac akênj gêwiñ sa e ôlij andanj Anôtô, tec asôm tonanj.

⁵ Aêac tauñ atôm gebe tauñ taênj ênam binj to anam kôm amboac tonanj atom. Aêac atôm kôm tau nanj njam kêsêp Anôtôngajen.

⁶ Enj kêpuc aêac tônj e atu poac wakuc nasakiywaga. Poac wakuc tau njam kêsêp binjsu tetonja atom, kêsêp Njalau, gebe binjsu tetonja tec gesenj njamalac su, mago Njalau kêkênj êsêac sênjgônj materj jali.

⁷ Binjsu tanj Anôtô keto kêsêp poc nanj, mênkêsa tonjawasijen e lau Israel têtôm gebe sêlic Mose lanjôanô atom kêtû njawasi, tanj gêjam lanjôanô auc nanjja. Tagenj njawasi tau tonanj gé su kêtiam. Binjsu tanj kêtû gêmacanô nasakiywaga embe êmênj tonjawasi amboac tonanj,

⁸ go njawasi, tanj êsap sakinj Njalauña tônj nanj, oc êlêlêc su.

⁹ Sakinj tanj kêmêtôc njamalac gebe sênanja nanj, kêtap njawasi sa, ma sakinj, tanj kêmasanj njamalacnêj binj e Anôtô gêlic êsêac têtû lau gêdênj nanj, kêtap njawasi sa kêlêlêc su atom me.

¹⁰ Tec njawasi ônêña embe tanam dôñj êpi njawasi tonec, oc talic gebe njawasi njanô atom, njam gebe sakinj tonec njawasi kêlêlêc njênjenj su.

¹¹ Embe gênj, tanj ê su nanj, êtap njawasi amboac tonanj sa, go gênj, tanj ênêc tenjenjja nanj, êtap njawasi sa êlêlêc su.

¹² Aêac akênj materj binj amboac tonanj, tec amoa totêntac kêpa sugenj.

¹³ Aêac atôm Mose atom. Enj gêsanj lanjôanô nja obo auc, gebe lau Israel sêlic njawasi ê su ênanja anja lanjôanô nanj atom.

¹⁴ Ma êsêacnêj njalêlôm njadani kêsa. Kêtôm têm sêsam poac langwa njabinj, go obo tonanj gêsanj binj auc njapanj e mênjgêdênj galoc, sêkôc obo tau su atom, gebe Kilisi taugenj kêtôm gebe êkac obo tau su.

¹⁵ Binjnanô, kêtôm têm samob, gênj sêsam Mosenê binj lasê nanj, obo tau tonanj gêsanj êsêacnêj njalêlôm auc e mênjgêdênj galoc.

¹⁶ Mago Israel embe sênam tauñj ôkwi êndênj Apômtau, go êkac obo tau su.

¹⁷ Apômtau enj Njalau. Ma Apômtaunê Njalau embe êmoa êwiñ njamalac, go êngamboac êsêac su sêmoa nêj lêtêgenj.

¹⁸ Aêac tec obo gêsanj aêac lanjônanô auc atom nec, tatôm tasalakatu, tanj Apômtaunê njawasi jakêpô lau e Apômtau Njalau êkênj aêac tapô tauñj ôkwi tatôm enj tau katu ma tawê kainj njawasi to njawasi.

4

Anôtônê awamata kêsêp kunom

¹ Anôtô taê walô aêac, tec kêkênj sakinj tonanj gêdênj aêac. Amboac tonanj aêac tatu golonj atom.

² Aêac akac tauñj su anja gênj, tanj kêsijn tau ma kêtôm gebe êngôm aêac majenj êsanja nanj. Aêac asêlênj asa lênj dansanj atom ma ajam Anôtônê binj ôkwi atom. Aêac aoc binjnanô lasê akô Anôtô lanjônêm e awaka tauñj sa gêdênj lau samob, tanj sêkênj tanjenj nêñ awa njalêlôm nja nanj.

³ Njawae njajam, tanj ajam nanj, embe êsinj tau, go êsinj tau êndênj lau, tanj oc sênanja nanjenj.

⁴ Êsêac sêkênj gêwiñ atom gebe nom tonec njajatausêga gêsanj nêñ njalêlôm auc e njakesec kêsa ma sêlic njawê, tanj kêsa anja njawae njajam nanj atom. Njawae njajam tau gêwa Kilisi, tanj kêtû Anôtô katu solop nanj, nê njawasi sa.

⁵ Gebe aêac ajam mêtê kêpi aêac tauñj atom, awa Jesu Kilisi sa gebe enj Apômtau ma aêac tauñj gebe atu amacnêm saki njwaga katu Jesunja.

⁶ Anôtô tanj kêsôm gebe njawê êsa anja njakesec nanj, kêkênj aêacma njalêlôm njawê kêsa. Njawê tau njam kêsêp ajala Anôtônê njawasi, tanj gêc Kilisi lanjôanô nanj.

⁷ Mago awamata, tanj awê kainj nanj, kêsêp aêacma njalêlôm amboac kêsêp ku, tanj sêpac nja nom nanj, gebe njac lai njamôkê ênêc awê gebe anja aêac tauñj ma atom, anja Anôtônêgenj.

⁸ Gênjwapac tokainj-tokainj kêlêsuc aêacgenj, mago kêlêsa aêac popoc atom. Aêac aê go tauñj, mago katunj gêbac atom.

⁹ Lau sêjanda aêac, mago Anôtô gêwi aêac sinj atom. Sêku aêac tulu, mago sesen aêac su atom.

¹⁰ Aêac aoc Jesu gêmac êndu kêpi aêac ôlinj napanj, gebe Jesu gêmoa mata jali eoc tau lasê êpi aêac ôlinj amboac tonanjenj.

¹¹ Aêac amoa materj jali, mago asa panj gêmac njalêndarj napanj kêtû Jesunja, gebe Jesu gêmoa mata jali eoc tau lasê êpi aêac ôlinj mêtê-mêtê.

¹² Amboac tonanj njaclai tamac êndunja gêjam kôm kêpi aêac, ma njaclai danjgôn materj jalinja gêjam kôm kêpi amac.

¹³ Teto gec gebe “Aê kakêj gêwiñ tec kasôm lasê.” Nalau tanj kakac njac tonanj e kékêj gêwiñ nanj, kékac aêac amboac tonanjenj. Tec aêac akêj gêwiñ ma asôm lasê amboac tonanj.

¹⁴ Aêac ajala gebe Njac tanj gênu Apômtau Jesu gêdi sa nanj, oc ênu aêac andi sa awinj Jesu to êkêj aêac awinj amac takô enj lanjônemja.

¹⁵ Binj samob tonanj kêsâ kêtû amacnja. Anôtônê moasinj embe ênam sêga anja launêj, go êsacnêj mec danjenja êtu dani êlêlêc e Anôtônê njawasi êsa.

Tasa nêj leñ totakêj êwiñjenj

¹⁶ Amboac tonanj aêac atu golonj atom. Aêac ôlinj embe êtu sec, ma êtu sec. Mago aêacma njalêlôm êtu wakuc êtôm bêcgenj.

¹⁷ Gebe ma gêjwapac gêgôm aêac têlajenj ma asaê amboac njagaô nanj, êkêj njawasi tenjenja kapôj êlêlêc gêjwapac su njêjenj.

¹⁸ Aêac materj gê gêj, tanj materjanô talic sapu nanj, gebe gêj, tanj materjanô talic nanj, ê su, mago gêj, tanj talic sapu nanj, oc ênêc tenjenj.

5

¹ Aêac ajala gebe aêacma bec nomnja tonec embe etoc su, go Anôtô êkêj andu tenj êndênj aêac. Andu tau, tanj njamalac sêkwê njâ lemenj atom nanj êkô undambê tenjenj.

² Amboac tonanj aêac aenj oliñ to ajam awenj su ma andu undambênja gebe êkwa aêac auc.

³ Embe êkwa aêac auc, go têtap aêac sa toôlinj njadma atom.

⁴ Aêac anjgôn bec ôlinnja tonec amoa, tec aenj oliñ tauñ toma njalêlôm njawapacgenj. Aêac abe akwalec bec tau tonec su atom, abe asô bec undambênja êkwa aêac auc êwiñ, gebe gêj mata jali tau mênênam gêj mêtê-mêtê auc.

⁵ Njac tanj kêmasanj aêac kêtû gêj tonanjanj nanj, Anôtô tau, ma kékêj Njalau gêdênj aêac kêtû njakamaclauj.

⁶ Amboac tonanj aêac têtac kêpa su napanj ma ajala gebe têm, tanj amoa ôlinjenj nanj, kêtôm amoa gamênj jaba ma amoa jaêc Apômtau.

⁷ Aêac alic njanô atom, ma akêj gêwiñjenj ma tec asa ma lêj.

⁸ Aêac têtac kêpa sugenj ma têtac gêwiñ kêlêlêc gebe awi ôlinj tonec njabec sinj ma anjgôn ma malacmôkê awinj Apômtau.

⁹ Aêac amoa ma malacmôkê me amoa jaêc, tec atu kêka-kêka gebe Anôtô êlic aêac ênac mataanô njajam.

¹⁰ Gebe aêac samob oc tatu awê natakô Kilisinê lêpônj mêtôcnja nêmnja, gebe aêac samob êndênj-êndênjenj tatap njagêjô sa êjô njajam to sec, tanj dagôm gêdênj têm tamoa toôlinjenj nanj.

Sakinj daê wamanja

¹¹ Aêac ajala binj atêc Apômtauja njam tec ajam kôm kêpi lau gebe sênam tauñ ôkwi. Anôtô kêjala aêacgac ma aê taêc kêka gebe amac ajala aê gêc nêmnj njalêlôm amboac tonanjenj.

¹² Aêac abe awaka tauñ waenj sa êndênj amac êtiamêtiam atom. Aêac abe êkêli amac e awaka aêac sa atu amac waem njam gebe amac ajô lau, tanj tetoc tauñ sa gêj dêmônjanja, mago têtôm gebe tetoc tauñ sa gêj njalêlômja atom nanj awenj.

¹³ Aêac embe amoa atôm lau meloc, go amoa amboac tonanj êtu Anôtônja me embe amoa tokauc njawa, go amoa amboac tonanj êtu amacnja.

¹⁴ Kilisinê têtac gêwiñ njanô kékac aêac, tec aêac ajala gebe njac tagenj gêmac êndu kêtû lau samobnja, amboac tonanj tec kêtôm lau samob sêmac êndu sugac.

¹⁵ Enj gêmac êndu gêjô lau samob su gebe lau, tanj sêmoa materj jali nanj, sêmoa materj jali êtu sêmoasinj tauñja atom, sêmoa êtu sênam sakinj njac, tanj gêmac êndu gêjô êsêac ma gêdi sa nanjagenj.

¹⁶ Amboac tonanj aêac ajam dôñ njac tenj njâ lêj njamalacnja kêtiam atom. Gêmunjenj tec ajam dôñ Kilisi njâ lêj njamalacnja, mago galoc ajala enj amboac tonanj kêtiam atom.

¹⁷ Amboac tonanj njac tenj embe Kilisi êmbin enj tônj, go êtu gêj wakuc tenj. Alic acgom, gêj lanjwa gêjanja su ma gêj wakuc mênjksêa.

¹⁸ Gêj samob tonanj njam Anôtô, tanj kékêj Kilisi gebe ê wama aêac êndênj tau ma kékêj sakinj wamanja gêdênj aêac.

¹⁹ Anôtô gêmôa gêwiñ Kilisi ma gê wama ñamalac samob gêdêñ tau. Enj tanj gêjam nêñ geo kêtiam atom ma kêkêñ aêac asôm Anôtô gê wama ñamalacña ñawae lasê.

²⁰ Kilisi kêsakin aêac gebe ajô enj su ma Anôtô kêkêñ aêac gebe alêñ binj amac. Tec aten ajô amac ajô Kilisi gebe Ansuñ taôm êndêñ Anôtô gebe ê wama amac êndêñ tau.

²¹ Kilisi gêjam kauc sec, mago Anôtô kêkêñ enj kêtü sec ñam gêjô aêac su gebe aêac, tanj Kilisi gêbinj aêac tônia nan, tawê kainj Anôtônê binjgêdêñ.

6

¹ Aêac tanj ajam kôm awiñ Anôtô nan, alêñ binj amac gebe Akôc Anôtônê moasinj sa ñaômagenj atom.

² Anôtô kêsôm gebe

“Aê kakêñ tanjoc aôm gêdêñ noc ñajam ma gajam aôm sa gêdêñ bêc gajam aôm kêsinja.”

Alic acgom, galoc noc ñajam tau, galoc bêc gêjam aêac kêsinja.

³ Aêac agôm gêñ ten, tanj kêlênsônia lau nanj atom, gebe sêmbu aêacma sakinj atom.

⁴ Gêñ samob, tanj agôm nan, kêwaka aêac sa gebe atu Anôtônê sakinjwaga. Aêac aôc gêñwapac totêntac kêpa sugen ma amoa toma ñalêlôm ñawapac. Aêac apô lêna tauñ to anjônj jageo.

⁵ Êsêac sêjac aêac to sêkêñ aêac anjônj kapoacwalô. Aêac asêp lau sêli awenj sa to ñaonda ñalêlôm. Aêac ajam koleñ aim tauñ sugen. Aêac aêc bêc atom to mo gêjô aêac.

⁶ Aêac amoa toma ñalêlôm ñawa to ajala binj ñam. Aêac aê launêñ binj tônia ma amoa totêntac wapôm genj. Ñalau Dêbuñ gêwê aêac ma têtac gêwiñ totêntac makenjenj.

⁷ Aêac asôm binjñanô lasê ma Anôtônê ñaclai kêpuc aêac tônia. Binjgêdêñ ñalaukasap kêkêli aêac to gêjam aêac kêsî.

⁸ Ñagêdô tetoc aêac sa ma ñagêdô sêgôm aêac majenj. Ñagêdô sêsôm aêac waenj sec, ñagêdô sêsôm waenj ñajam. Ñagêdô sêsôm aêac gebe dansanjtêna, mago asôm binjñanôgenj.

⁹ Aêac amoa amboac lau sêjam kauc aêac, mago sêjala aêac kêtü tônia. Aêac amoa amboac amac êndü, mago amoa materj jaligac. Êsêac sêkic aêacma binj, mago sêjac aêac êndü atom.

¹⁰ Aêac amoa amboac lau tonjalêlôm ñawapac, mago amoa totêntac ñajamgenj ñapanj. Aêac amoa amboac lau ñalêlôm sawa, mago amoasinj lau taêsam. Aêac amoa amboac gêñ tenj gêc aêacña atom, mago atu gêñ samob ñatau.

¹¹ O amac lau Korinti, aêac asôm ma binj gêdêñ amac gêc awêgenj to êlêc ma ñalêlôm ñakatam su gêdêñ amac.

¹² Aêac agaminj ma ñalêlôm gêdêñ amac atom, mago amac agaminj nêñ ñalêlôm gêdêñ aêac.

¹³ Akêñ ñajam êjô ñajammañ. Aê kasôm ñoc binj gêdêñ amac amboac kasôm gêdêñ ñoc ñapalê. Alêc nêñ ñalêlôm ñakatam su êndêñ aêac.

Aêac tatu Anôtônê lôm dabuj

¹⁴ Ambinj taôm tônia tamijn lau-sêkêñgêwiñ-atomwaga to anam kôm awiñ êsêac atom. Binjgêdêñ agêc binj geo sênam kôm sêwiñ tauñ amboac ondoc. Ñawê agêc ñakesec sêsêlêñ sêwiñ tauñ amboac ondoc.

¹⁵ Kilisi agêc Sadan nêñ binj kêpi tagenj me. Ñac tanj kêkêñ gêwiñ agêc ñac, tanj kêkêñ gêwiñ atom nanj, sêwê kainj gêñ tagenj amboac ondoc.

¹⁶ Anôtônê lôm dabuj ma lôm gwamña ñam tagenj me. Amac ajala gebe aêac tatu Anôtô mata jali nê lôm dabuj kêtôm Anôtô tau kêsôm gebe

“Aê jakwê ñoc andu sa janjônj jawiñ êsêac to jasêlêñ jamoa êsêac ñalêlôm.

Aê oc jatu êsêacnêñ Anôtô to êsêac oc têtü aêñoc lau.

¹⁷ Tec akac taôm su anja êsêacnêñ ma êñgaminj taôm êndêñ êsêac. Apômtaunê binj tau tonanj.

Amoasac gêñ ñatêmui atom, go jakôc amac sa

¹⁸ ma jatu amac Tamemi ma amac atu aê latucio to ñac.

Apômtau ñaniniñ Ñatau nê binj tau tonanj.”

7

¹ O lauace, Anôtô gêjac mata binj gêdêñ aêac, tec takwasinj ôlinj to ñalêlôm ñajec samob su ma tanac dabinj tauñ tatu lau dabuj tasa nêñ lêñ totat c Anôtôgenj.

Lau Korinti sêjam tauñ ôkwi, tec Paulu têtac ñajam kêsî

² Akêñ ñasawa êndêñ aêac anja nêñ ñalêlôm. Aêac agôm keso gêdêñ ñac tenj atom, asenj ñac tenj su atom ma awê ñac tenj auc kêtü nê awarña atom.

³ Aê kasôm biñ tonañ gebe jamêôtac amacña atom. Aê kasôm biñ gêmunj su gebe aêac têtac gêwiñj amac ñañôgeñ, tec tamoã matenñ jali dawinñ taunñ, ma tamãc êndu dawinñ taunñ amboac tonañgeñ.

⁴ Aê taêc kêpa amac su kasôm amac waem kêtũ tapa. Gêñwapac gêgôm aêac ñañô, mago Anôtô gêjam malô aêacña gêjam aê auc to têtac ñajam kêsalê aê auc.

⁵ Gêdêñ tanj aô lasê Makedonia su nanñ, ñasawa alêwanñ taunña tenñ gêc atom, gêñwapac kêkôm aêac aucgeñ. Aêac ôlinñ kêtap sinñ sa ma atêc taunñ gêc ma ñalêlôm.

⁶ Mago Anôtô, tanñ gêjam malô lau-ñalêlôm-ñawapacwaga nanñ, kêsakinñ Titi mêngeô lasê aêac tec gêjam malô aêac amboac tonañ.

⁷ Titi mêngeô lasê aêac tagenñ tec gêjam malô aêac nec atom, amac ajam malô enñ ñawae nanñ mêngeêjam malô aêac gêwiñgoc. Enñ gêjac minñ gêdêñ aêac gebe ajam awem su aê to atanñ aê ma nêmm ñalêlôm kêkac amac aêña, tec têtac ñajam kêlêlêc.

⁸ Aê têtac sec gêdêñ tauc ñañô kêtũ ñoc papia, tanñ kato gagôm amacnêmm ñalêlôm ñawapac kêsanña nanñ atom. Aê galic papia, tanñ kato e gêgôm amacnêmm ñalêlôm ñawapac kêsa têlageñ nanñ ma têtac sec gêdêñ tau ñagec.

⁹ Ma galoc aê têtac ñajam kêsa. Têtac ñajam kêtũ nêmm ñalêlôm ñawapac kêsa samucgeñña nec atom kêtũ amacnêmm ñalêlôm ñawapac kêsa e ajam taôm ôkwiña. Amacnêmm ñalêlôm ñawapac kêsa ñam kêsêp Anôtô, abacma biñ gêgôm amac atu sec atom.

¹⁰ Gebe ñalêlôm ñawapac, tanñ ñam kêsap Anôtôña nanñ, êkac aêac e tanam taunñ ôkwi natatap moasinñ Anôtô ênam aêac kêsinña sa. Ñalêlôm ñawapac tonañ êkêñ wapac lau tenñ êtiam atom. Mago ñalêlôm ñawapac, tanñ ñam kêsêp nomña nanñ, tec êkêñ aêac tamãc êndu.

¹¹ Alic acgom, nêmm ñalêlôm ñawapac, tanñ ñam kêsêp Anôtô nanñ, kêkac amac kôm tokaiñ-tokaiñña. Kêkêñ amac ôlim kêpi kêtũ amansañ nêmm biñña ma alic kesowaga sec. Amac atêc taôm to ajam awem su aê ma nêmm ñalêlôm kêkac amac kêtũ aêña. Ma amac amêôtac sec. Amacnêmm kôm samob tonañ kêwaka amac sa gebe awê biñ tau ñakaiñ tenñ atom.

¹² Amboac tonañ aê kato gêdêñ amac, mago kato kêtũ ñac, tanñ gêgôm keso me kêtũ ñac, tanñ sêgôm enñ sec nanña atom. Masi. Aê kato gebe jakêli amac e ôlim palê aêacña ênêc awêgeñ ma amac taôm ajala akô Anôtô lanjônêmmña.

¹³ Biñ tonañ gêgôm aêacma ñalêlôm kêtũ malô.

Mago tonañgeñ atom. Titi têtac ñajam gebe amac samob alau ênê ñalêlôm ñawasi kêsa. Ma ênê têtac ñajam gêgôm aêac têtac ñajam kêsa samucgeñ.

¹⁴ Aê kalanem tauc gêdêñ Titi kêtũ amacña, ma amac agôm aê majoc kêsa atom. Biñ samob, tanñ asôm gêdêñ amac nanñ biññañô, tec ma biñ lanemña, tanñ asôm gêdêñ Titi nanñ, biññañô amboac tonañgeñ.

¹⁵ Titi kêkêñ nê ñalêlôm samucgeñ gêdêñ amac gebe taê gêjam lêñ amac akôc enñ sanña. Amac tanjem wamu enñ ñapep ma akôc enñ sa toatêc taôm ma atênêp.

¹⁶ Aê têtac ñajam to têtac kêpa su kêtũ amacña samucgeñ.

8

Tanam Anôtônê lau sa

¹ O lasitêwaac, aêac anac Anôtônê moasinñ, tanñ kêkêñ gêdêñ gôlôac dabunñ Makedoniaña nanñ, ñaminñ êndênñ amac anjô acgom.

² Gêñwapac kêkôninñ êsêac, mago sêpuc taunñ tônñ ma sêmoã totêntac ñajam samucgeñ. Êsêac lau ñalêlôm sawaanô, mago sêkêñ da totêntac wapômgeñ sêjac ñawae.

³ Aê galic, tec jawa sa endenñ amac gebe taunñ nêñ ñalêlôm kêkac êsêac tec sêkêñ da kêtôm gêñ, tanñ gêc êsêacña ma sêkêñ kêlêlêc su.

⁴ Êsêac tetenñ aêac ñapanñ gebe alôc ma sêwê kaiñ sakinñ sênam Anôtônê lau sanña sêwiñ.

⁵ Êsêac sêkêñ da kêtôm aêac taênñ kêka necgeñ atom, êsêac sêkêñ taunñ samucgeñ dêdêñ Apômtau gêmunñ, ma Anôtô kêpuc êsêac tônñ, go sêkêñ taunñ gêdêñ aêac amboac tonañgeñ.

⁶ Tec aêac asakinñ Titi, tanñ gêmunñgeñ gêjac m moasinñ tonañ ñakoleñ nanñ, gebe ênac dabinn kôm tau anña amacnêmm.

⁷ Amac atu lau tolêlôm gêñ samob tonec ñaiña, akêñ gawiñ, asôm mêtê, ajala biñ, ajam kôm toôlim palêgeñ ma têtac gêwiñ aêac, tec galoc atu lau tolêlôm amoasinñ Anôtônê launña êwiñmaj.

⁸ Aê gabe jakac amac atom. Lau ñagêdô sêgôm toôlinñ palêgeñ, tec gabe jansaê amac gebe oc têtac gêwiñ ñañô amboac tonañ me masi.

⁹ Amac ajala aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi nê moasingac. Enñ ñac tolêlôm, mago kêtũ ñac ñalêlôm sawa kêtũ amacña, gebe ênê ñalêlôm sawa tonañ êkêñ amac atu lau tolêlôm.

¹⁰ Aê jawa ñoc taêc gêjam sa êpi biñ tau acgom. Biñ tonec oc êmoasinñ amac. Gêdêñ jala lanğwa amac ajac m kôm tau, mago ajam ñaômageñ atom, têtac gêwiñ ñañôgeñ tec ajam.

¹¹ Amboac tonaj galoc anac dabinj kôm tau ma anjôm binj, taj nê m njalêlôm êkac amacnja nanj, njanô êsa nja gêj, taj gêc amacnja nanj.

¹² Embe nê m njalêlôm êkac amac ma akêj êtôm gêj, taj gêc amacnja, go Anôtô êlic njajam. Akêj genj, taj taôm apô lêna amoa nanj atom.

¹³ Aê taêc gêjam binj tonec gebe lau njagêdô sêmoa njajam ma sêlêwanj taunjen ma amac aôc gêjwac nec atom. Amac samob atôm taômgenj.

¹⁴ Galoc tonec amacnê m gêj taêsam gêc, tec anam êsêacnêj sêpô lênanja sa. Ma êsêacnêj gêj njagêdô embe ênêc, go sênam amacnê m apô lênanja sa amboac tonaj ma amoa atôm taômgenj.

¹⁵ Êtôm binj, taj teto gêc gebe
 “Njac taj kejonj mana taêsam nanj,
 nê mana kêlêlêc su atom.
 Ma njac, taj kejonj luagêc nanj,
 kêpô lêna atom.”

Titi to nê launêj binj

¹⁶ Aê gajam danje gêdêj Anôtô gebe kêkac Titinê njalêlôm e ôli palê kêsa kêt u amacnja ma gêgôm kêtôm aê gagôm.

¹⁷ Aêac alêj binj njac tau tec kêkêj tanja ma tau ôli palê kôm tonanja e nê njalêlôm kêkac enj ma gêdêj amac gêwac.

¹⁸ Aêac asakinj lasinj tenj, taj gôlôac dabuj samob sêjô enj gêjam mêtê njajam njawae nanj, tec gêwijn enj gêwac.

¹⁹ Mago kêt u tonanjenj atom, gôlôac dabuj samob sêjalinj enj sa gebe êsêlêj to ênam sakinj êwijn aêac êtu moasinj tonanja, gebe Apômtaunê wae êsa to êwaka aêacma têtac gêwijn kôm tonecnja sa.

²⁰ Aêac agôm tonaj gebe lau tenj sêjgolinj binj êpi aêac êtu moasinj kapôênj, tec aêac akôc necnja atom.

²¹ Aêac taêj gêjam gebe anjôm ma gêj njapap sawa êtu Apômtau taugenj êlicnja atom, anjôm êtu njamalac sêlicnja amboac tonanjenj.

²² Ma aêac asakinj lasinj tenj gêwijn. Aêac asaê enj kêt u dim taêsam kêt u kôm njagêdônja ma alic enj gêgôm gêj toôli palêjenj. Enj taê kêpa amac su, tec ôli palê kêsa amacnja.

²³ Titi tau tec jawa enj sa gebe njoc njac enj, nanj gêjam kôm kêpi amac gêwijn aê. Ma aêac lasinjagêc têt u gôlôac dabuj nêj aposolo sêwaka Kilisinê wae sanja.

²⁴ Atôc nê m têtac gêwijn êndêj êsêac ma awaka aêacma binj lanemnja, taj asôm kêpi amac nanj sa, gôlôac samob sêjala gebe binjanô.

9

Tanam Anôtônê lau sa

¹ Sakinj tanam Anôtônê lau sanja tau gêc awê, tec jato njabinj êndêj amac êtiam atom.

² Aê kajala gebe nê m njalêlôm kêkac amac sakinj tonanja, tec kalanem amac gêdêj lau Makedonianja ma kasôm gebe “Lau Akaijanja sêmasanj tauj kêt u sakinj tonanja gêdêj jala lanjwa sugac.” Amac waem ôlim palenja tonaj kêkêli lau taêsam ma sêkôc kôm tau sa amboac tonanjenj.

³ Galoc jasakinj lasitêwai tonaj sêwac, gebe binj, taj kalanem amac nanj, êwaka tau sa gebe binjanô, tec amac amansanj taôm êtôm aê kasôm.

⁴ Aê embe jawinj lau Makedonianja njagêdô jawac ma jatap amac sa gebe amasanj taôm su atom, oc ênjgôm aêac, taj taêj kêka amac nanj, majen njanô. Aê gabe jasôm binj êpi amac majem êsanja nec atom.

⁵ Kêt u binj tonanja aê taêc gêjam kêt u têt u gebe janac binjsu lasitêwai tonaj, gebe sêselêj sêmunj sêndêj amac sêwac ma sênac dabinj moasinj, taj amac akêj njawae gebe asakinj nanj kwananjenj. Embe anac dabinj taôm amboac tonaj, go êwa moasinj tau sa gebe akêj kêt u aêac akac amacnja atom, taôm nê m njalêlôm kêkac amac tec akêj.

⁶ Taêm ênam tonec agom. Njac taj kêsê njawê luagêcgenj nanj, oc ejonj njanô luagêcgenj sa. Ma njac, taj kêsê njawê taêsam nanj, oc ejonj njanô taêsam sa.

⁷ Lau samob sêkêj atôm nêj njalêlôm êkac êsêacnja, sêkêj totêtac secgenj êtu sêkac êsêacnja atom, gebe Anôtô têtac gêwijn njac, taj kêkêj totêtac wapômgenj nanj.

⁸ Anôtô kêtôm gebe êkêj moasinj samob ênam amac auc, gebe atap nê m gêj êôc amac têt u njaja sa njapanj ma atap sa êlêlêc e atôm gebe anjôm kôm njajam samob,

⁹ kêtôm teto gêc gebe
 “Enj kêpalip nê gêj gêdêj lau njalêlôm sawa.
 Ênê binjgêdêj oc ênêc endenj tøjnenj.”

¹⁰ Njac taj kêkêj njawê gêdêj njackêpalip-njawêwaga to kêkêj mo gebe enj êninj nanj, oc êkêj njawê êndêj amac amboac tonaj ma êkêj êtu taêsam e amacnê m binjgêdêj njananô êtu kapôênj.

11 Eñ êkêñ amac atu lau tolêlôm gêñ samobña e atôm gebe akêñ gêñ totêmtac wapômgenj. Ma aêac anam amac sa e lau sênam danje Anôtô êtu nêmoasiñ tonanña.

12 Amac ajam kôm kêpi sakinj tonanj, tec gêjam Anôtôñê lau sêpô lêna taurñjagenj sa atom, êkêli lau taêsam sênam danje Anôtô.

13 Sakinj tonanj êwaka amac sa ma êkêli lau sêlambinj Anôtô êtu tanjem wamu to asôm Kilisinê ñawae ñajam lasêña ma êtu têmtac wapôm gêbiñ amac tøj têminj êsêac to ñagêdô samobña.

14 Êsêacnêñ mec, tanj teterj kêtú amacña nanj, gêwa sa gebe sêjam aweñ su amac kêtú moasiñ kapôênanô, tanj Anôtô kêkêñ gêdêñ amac nanjña.

15 Danje êndêñ Anôtô êtu moasiñ ñanô, tanj kêkêñ gêdêñ aêac ñaômagerj nanjña. Aêac tatôm gebe dawa moasiñ tau sa tomalagenj atom.

10

Paulu kêkac biñ su tau

1 Aê, Paulu, tauc jalêñ bi ñ amac êtu Kilisinê ñalêlôm ñajam to malôña. Lau sêsôm biñ kêpi aê gebe aê embe jamoa jawiñ amac, oc jambu tauc, mago embe jamoa jaêc, oc jasôm biñ ñajañja.

2 Aê jaten amac gebe Angôm aê jasôm biñ ñajañja êndêñ amac êndêñ tanj jamoa jawiñ amac nanj atom. Aê taêc gêjam kêtú tøj gebe jasôm biñ ñajañja amboac tonanj êndêñ lau ñagêdô, tanj taêñ gêjam gebe aêac asêlêñ asa lêñ ñamalacña.

3 Biññanô, aêac ñamalac, tec asa ma lêñ, mago ajac siñ ña lêñ ñamalacña atom.

4 Aêacma siñ ñalaukasap ñam kêsêp nom atom, Anôtôñê laukasap tau ñajañja kêtôm gebe anac siñ ma anseñ ñacjonêñ tunbôm ñajañja su. Aêac anseñ ñamalacnêñ kauc keso,

5 to nêñ biñ tetoc taurj saña, tanj gêsaj aêac auc e tajala Anôtô sapu nanj su. Ma êkônij biñ samob, tanj taêñ gêjam nanj, tøj e êsô Kilisinê biñ ñalabu.

6 Aêac amasanj taurj su gebe êndêñ tanj amac anac dabiñ tanjem wamu su acgom, go aêac amêtôc tanjêñ pêc samob.

7 Matem êndij gêñ, tanj gêc lañônêñña nanj. Ñac tenj embe êlic tau amboac Kilisinê ñac, nanj taê ênam ênêc tauña êwiñ gebe aêac atu Kilisinê lau amboac tonanj atôm enj.

8 Aê embe jalanem tauc êilêlc su êtu ñaclai, tanj Apômtau kêkêñ gêdêñ aêac nanjña, oc majoc atom. Eo kêkêñ ñaclai amboa amac saña, kêkêñ ñaclai anseñ amac sunja atom.

9 Taêma ênam gebe aê gabe jatakê amac ña ñoc papia nec atom.

10 Lau ñagêdô sêsôm gebe “Êñê papia tec ñajañja to ñatêkwa. Mago enj tau embe êmoa êwiñ aêac, go talic enj ñac palê-palê ma ênê biñ amboac ñanô masi.”

11 Ñac tanj kêsôm biñ tonanj nanj, taê ênam biñ tonec acgom gebe Aêac tanj amoa jaêc ma ato ma papia ñajañja nanj, oc angôm biñ, tanj ato kêsêp papia nanj, ñanô êsa êndêñ tanj wacamao awiñ amac.

12 Aêac abe akianj taurj e naanam tamiñ lau ma anam dôñ taurj êpi êsêac, tanj taurj sêwaka taurj sa nanj, nêñ ñagêdô atom. Êsêac tonanj têtú taurj nêñ dôñ to sêjam dôñ taurj kêpi taurj e nêñ kauc kêlênsôñ.

13 Aêac tonec abe alanem taurj êlêlc su atom. Anôtô tau kêkêñ dôñ gebe anam dôñ-ma kôm. Aêac adaguc dôñ tonanj tec wacaô lasê amac.

14 Amac amoa madiñ ñalêlom, tec gêdêñ tanj adêñ amac awac toKilisinê ñawae ñajamgenj nanj, aka lêlêc madiñ tonanj atom.

15 Aêac alanem taurj kêtú lau tenj nêñ kolenña atom. Mago aêac akêñ materj gebe amacnêma akêñ gêwiñ esewec ma akêñ aêacma kôm êlainj tau ñanô anjga amacnêma e êtôm madiñ, tanj Anôtô kêkêñ nanj.

16 Go asôm ñawae lasê e aka lêlêc amac naakêñ êsêp lau samuc nêñ gamêñ ma alanem taurj êtu kôm, tanj lau tenj sêjam su anjga nêñ tunlêlôm nanj atom.

17 “Ñac tenj embe êlanem tau, go êlanem tau êtu Apômtauñjagenj.”

18 Ñac tanj tau kêwaka tau sa nanj, enj kolenwaga ñanô atom. Ñac tanj Apômtau kêwaka enj sa nanjenj, tec enj kolenwaga ñanô.

11

Paulu to aposolo dansañ

1 Anjô ñoc biñ meloc ñagac acgommanj. Aê kajalagac gebe amac oc anjô.

2 Aê gajam lêmuj amac kêtôm Anôtô gêjam lêmuj gebe amac atôm awêtakij ñajam tenj, tanj kêsî enj kêtú ñac tagenña nanj, tec gabe jawê amac andêñ enj ana. Ñac tau Kilisi.

3 Mago aê taêc dani amac gebe nêma ñalêlôm, tanj kêsap Kilisi tøj ñajêñgenj nanj, oc êtu sec ma awi enj siñ atôm Ewa, tanj moac kêsau enj ña biñdansañj tokauc nanj.

⁴ Gebe ñac tenj embe wacênam mêtê êpi Jesu tenj, tanj aêac ajam mêtê kêpi atom, me embe akôc ñalau tenj sa, tanj akôc sa anja aêacma atom, me embe ñawae ñajam tenj, tanj aêac akênj gêdênj amac nanj atom, oc anjô anac ñjawaegenj.

⁵ Aê kasaê tauc gebe “aposolosêga” tonanj lau tokauc sêlêlêc aê su nec atom.

⁶ Moae kasôm binj amboac kwapuc, mago ñoc kauc amboac kwapucnênj atom. Binj tonanj aêac awa sa gêdênj amac gêc awêgenj ña binj to lênj tokainjtokainj.

⁷ Aê gabu tauc gebe jatoc amac sa ma kasôm Anôtônê ñawae ñajam lasê kakôc ñaôli gêjô su atom, tec gagôm sec me.

⁸ Gôlôac dabunj ñagêdô sêjam ôli aê gebe janam sakinj amac. Aê galic amboac kajanjo gênj anja êsêacnênj.

⁹ Gêdênj tanj gamoa gawinj amac tokapô lêna ñênjgenj nanj, aê kaêlênsônj amac ma katenj gênj anja amacnênj ñac tenj nê atom. Lasitêwai tanj sêmênj anja Makedonia nanj, sêjam ñoc kêpô lêna sa. Aê gajob tauc ma oc jajop tauc ñapep gebe jakênj wapac tenj êndênj amac atomanô.

¹⁰ Kilisinê binjanô géjam aê auc, tec jasôm êtu tøj gebe ñoc waec tonanj ñawae êmbacnê nanj Akaia ñagamênj samob atomanô.

¹¹ Aê kasôm binj tau kêtû asagenjña. Kasôm gebe têtac gêwinj amac atom me. Anôtô kêjala gebe têtac gêwinj amacgac.

¹² Gênj tanj gagôm gamoa nanj, oc jawi sinj atom, gebe jakô êsêac, tanj sebe tetoc taunj sa ma sêsôm gebe sêjam kôm têtôm aêac nanj, waenj auc.

¹³ Lau tônê ñai êsêac aposolo dansanj. Êsêac kolenjwaga dansanj, tanj sêjam Kilisinê aposolo lanjônj nanj.

¹⁴ Binj tonanj êtakê amac atommanj, gebe Sadanj tau géjam anjela ñawênja lanjô.

¹⁵ Tec ênê sakinjwaga embe sênam sakinjwaga binjgêdênjña lanjônj, oc alic amboac gênj kainj tenj atom. Êtu ñamu êsêac têtap ñagêjô sa êtôm nênj kôm, tanj sêjam nanj.

Paulu gêdc ñandanj taêsam kêtû enj aposoloja

¹⁶ Aê jasôm ñoc binj êtiam gebe alic aê amboac ñac meloc atom. Mago embe alic aê amboac ñac meloc, nanj alicmanj, tagenj alôc sa gebe jalanem tauc ñagec acgom.

¹⁷ Binj tec jasôm nec Apômtaunê binj atom. Aê jasôm binj lanemnja tonec amboac ñac meloc tenj.

¹⁸ Lau taêsam sêlanem taunj kêtû binj ñamalacnja, tec gabe jalanem tauc êtu tonanjña êwinjmanj.

¹⁹ Amac taôm lau tokaucgac, mago anjô lau meloc nênj binj ajac ñjawaegenj.

²⁰ Ñac tenj embe êkôninj amac atu ênê sakinjwaga, me ênij amacnênj mo ñaômagenj, me êkôc amacnênj gênj, me etoc tau sa, me êtap amac lanjômanô auc, oc alic ñajam.

²¹ Aê jasôm tomajocgenj gebe aêacma ñajanja masi, tec agôm gênj amboac tonanj atom.

Mago ñac tenj embe êkianj tau sa gênj tenjña, go jakianj tauc sa amboac tonanjgenj. Galoc kasôm binj amboac ñac meloc kêtiam.

²² Êsêac Ebolaiwaga me. Aê amboac tonanj. Êsêac Israelwaga me. Aê amboac tonanj. Êsêac Abrahamnê wakuc me. Aê amboac tonanj.

²³ Êsêac Kilisinê sakinjwaga me. Aê jasôm ñagêbôcnagenj gebe Aê gajam sakinj Kilisi kêlêlêc êsêac su. Aê gajam kolenj kêlêlêc êsêac. Aê gênjgônj kapoacwalô kêtû dim taêsam, si aê kêlêlêc e kêdabinj gebe jamac êndu.

²⁴ Judawaga si aê kêtû dim lemenj tenj kakôc sêm 39 kêtômgenj.

²⁵ Si aê ña sêm kêtû dim têtêac kêtiam, ma gêdênj ñasawa tenj gadam kapoac gwêc gelenjña samuc tenj ma gêbêcauc samuc tenj.

²⁶ Aê kasêlênj gajac laoc gamênj todim-todim, galom bu secsec, ma kêjanjowaga to aê tauc ñoc lau ma lau samuc dêdib aê ñawaô sebe sênac aê êndu. Aê gênjgônj malac to gamoa gamênj sawa ma kapoac gwêc to ganjgônj gawinj lasitêwai dansanj ma gamoa jageo ñanô.

²⁷ Aê gajam kolenj e tekoc gêbac ma gêbêc taêsam gaêc bêc atom. Mo to bu gêjô aê ma kêpô lêna tauc gênj taniñña samucgenj ma malo géjam aê ma ñoc ñakwê masi.

²⁸ Aê gabe jasa binj ñagêdô sa êwinj atom, tagenj tonec gebe kêtôm bêcgenj kêpô sim tauc kêtû gôlôac dabunj samobnja, tec kêkôninj aê tøj ñanôgenj.

²⁹ Ñac tenj embe êtu palê, go aê jatu panj atom me. Sec ñalip embe ênac ñac tenj, go aê têtac ñandanj êsa atom me.

³⁰ Lau embe sêkac aê gebe jalanem tauc, go jalanem tauc êtu ñoc palêpalênjagenj.

³¹ Apômtau Jesu Tama Anôtô, tanj aêac têlanem enj endenj tøjgenj nanj, tec kêjala gebe kasau atom.

³² Gêdênj tanj aê gamoa Damasku nanj, kinj Areta nê gôlinjwaga kêsôm gebe sêlai Damasku ñakatam auc sebe sêkôc aê tøj.

³³ Mago sêkênj aê kasêp sêm, tanj sêwa kêtôm talu tenj nanj, ma sêlêwanj aê kasa katam saunj tenj kasêp tunjôm ñamagênja gamênj, tec gaêc êsêac lemenj su.

12

Paulu katu kainj tenj kěsa to Anôtô geoc binj lasé gédêh enj namij

¹ Binj tonec géc awê gebe lanem tau njanô masi. Mago talanem taujmanj. Galoc jawa binj katurc kainj tenj kěsa to Apômtau geoc binj lasé gédêh aêña sa.

² Aê kajala njac tenj Kilisi gébinj enj tóh ma kěsurj enj sa kěpi undambé njadenj kētu téléacnja nanj géja. Binj tonanj kěsa njajala 14 su. Njac tau toóligerj géja me géwi ôli sinj, aê kajala atom. Anôtô tec gélic.

³⁻⁴ Aê kajala gebe Anôtô kěsurj njac tau tonanj sa kěpi paradisi. Njac tau toóligerj géja me géwi ôli sinj, aê kajala atom. Anôtô tec gélic. Anja ôné enj géhôn binj, tanj njamalac awenj sêsôm tétôm atom to sêjac jao gebe sêsôm atom nanj.

⁵ Aê gabe jalanem njac tonanj, gabe jalanem tauc atom. Embe jalanem tauc, oc jalanem tauc êtu njoc palêpalênja.

⁶ Aê embe taéc ênam gebe jalanem tauc, oc janngôm tauc jatu meloc atom, oc jasôm binjnanôgenj. Mago aê gabe janam tauc tóh gebe njac tenj élic aê njajam êlêlêc su atom. Géh tanj enj gélic aê gagôm to binj, tanj enj géhôn aê kasôm nanjenj êwaka aê sa.

⁷ Anôtô geoc binj kainj tenj njanô lasé gédêh aê, mago enj gebe aê jatoc tauc sa atom, tec kékêh gêmác tonandanj kainj tenj gédêh aê, aê galic gêmác tau kêtôm Sadañné anjela tenj, tanj kêtuc aê gebe jatoc tauc sa atom.

⁸ Aê katenj Apômtau kētu dim téléac kētu gêmác tauña gebe êkôc su anja aê.

⁹ Mago enj kêsôm gédêh aê gebe "Aôm kôtap njoc moasinj sênjac, tec kôpô lěna géh tenj kêtiam atom, gebe njoc njac lai ênac dabij tau anja lau palê-palê nêh." Amboac tonanj aê jalanem tauc njoc palê-palênja janac njawaegenj gebe Kilisinê njac lai êkwa aê auc.

¹⁰ Amboac tonanj oc jalic njajam gebe jamoa topalê-palêgenj ma lau sêngôm aê sec to japô lěna tauc ma sêjanda aê to janngôn naeo êtu Kilisinja. Êndêh tanj jamoa topalê-palêgenj nanj, jamoa tonjaclaigenj.

Paulu kěpô sim tau kētu lau Korintinja

¹¹ Aê katu njac meloc sugac. Amac akac aê tec katu géh meloc. Kôm awaka aê sanja géjac amac njawaegac. Aê njac njadma, mago aposolo towae tonanj njai sêlêlêc aê su atom.

¹² Aê gamoa gawinj amac ma gaôc géhwapac totétac kěpa sugenj e gagôm géhnsêga, tanj kěwaka aposolo sa nanj. Aê gagôm géhnsêga to géhntalô ma géh tonjaclai.

¹³ Gólôac dabuj njagédô tétap géh ondóc sa, tanj amac atap sa atom. Géh tagenj tonec tec atap sa atom gebe aê tauc kalénsônj amac ma katenj géh tenj anja amacnêm atom. Asuc njoc geo tonanj ôkwimanj.

¹⁴ Galoc kamasanj tauc gebe jandêh amac jawac êtu dim téléacnja. Ma aê gabe jakôc géh tenj anja amacnêm atom. Aê gabe jatap amacnêm géh sa atom, aê gabe jatap amac taôm sa. Njapalê sênac awa sa êtu tenenji to tamenjina atom, tenenji to tamenji sênac sa êtu njapalênja.

¹⁵ Aê tétac géwinj njanô gebe jakêh njoc géh samob to jaim tauc su êtu janam amac sanja. Ma aê embe tétac éwinj amac êlêlêc su, go amacnêm njagêjô tonec gebe têmtac éwinj aê njagecgenj me.

¹⁶ Binj tau tonec géc awê, aê katenj géh e kakêh wapac amac atom. Tagenj lau njagédô sêsôm gebe oc gagôm géhnlêlôm amac ma kasau amac e gajam amac ôkwi.

¹⁷ Amboac ondóc. Aê kasakinj lau dêdêh amac sêwac nanj kasakinj nêh tenj gebe êwê amac aucnja me.

¹⁸ Aê katenj Titi gebe êwac ma kasakinj lasinj tenj gebe éwinj enj. Tec Titi oc géwê amac auc me. Aêagêc asa ma lěh toma njalêlôm tagenj atom me. Aêagêc apuc njac tagenj wanja atom me.

¹⁹ Amac abe aêac awa tauñ sa êndêh amac endenj tónjenj me. Masigoc. Kilisi gébinj aêac tóh ma aêac asôm binj akô Anôtô lanjônêm. O lauace, genj samob tonanj aêac agôm gebe amboa amac sanja.

²⁰ Aê gaê go tauc gebe moae êndêh tanj wacjaô lasé amac nanj, jatap amac sa atôm aê taéc géjamnja nec atom. Ma moae amac atap aê sa jatôm amac taém géjamnja nanj, atom amboac tonanjgenj. Aê katêc gebe moae jatap kisa to binj lěmunjña ma tétac njandanj, binj saic-saic to binj géga ma binjalom, atoc taôm sa ma lěh wauc-waucgenjña sa.

²¹ Aê gaê go tauc gebe aê embe jandêh amac jawac étiam, go njoc Anôtô oc moae êkôninj aê ma amac alic, ma jatanj api taésam, tanj sêgôm sec wanêcgenj su, mago sêjam tauñ ôkwi anja géh môp to mockainjña ma materj dangucnja, tanj sêgôm nanj atom.

13

Paulu gélêh binj lau kētu namu ma géjac mata nê papia

¹ Galoc gabe jandêh amac jawac êtu dim téléacnja. "Njac luagêc me téléac sêwa binj tenj sa acgom, go njanô ésa."

² Gêdêj tañ gamoa gawiñ amac kêtû dim luagêcña nan, kasôm biñ gêdêj lau, tañ gêmunjen sêgôm sec to gêdêj lau ñagêdô samob gebe Embe jawac êtiam, oc taêc walô amac atom. Galoc gamoa jaêc amac, tec jasôm biñ tonanjen êtiam.

³ Amac abe Kilisi êwa tau sa ñanôgen gebe aê gajam en awa. En gêmoa gêwiñ amac amboac ñac palê-palê atom, gêmoa gêwiñ amac tonaclaigen.

⁴ Biññanô, en ñac palê-palê, tec sêjac en kêpi kakesotau. Mago Anôtônê ñaclai kêkêj en gêmoa mata jali. En gêbiñ aêac tôj awê kainj ênê palê-palê, mago Anôtônê ñaclai êkêj aêac amoa mater jali awiñ en gebe anam amac sa.

⁵ Ansaê taôm acgom. Amac akêj gêwiñ ñanô me masi. Taêm ênam taômmanj. Amac ajala gebe Kilisi Jesu gêmoa gêwiñ amac me masi. Embe ajala atom, go atap saê ñanô sa atom.

⁶ Aê taêc kêka gebe amac ajala aêac gebe atap saê ñanô sagac.

⁷ Aêac atej Anôtô gebe amac anjôm sec tej atom. Aêac atej biñ tonan kêtû awaka taun sa êndêj amac alic gebe aêac lau ñajêj nec atom, atej gebe amac anjôm gêj ñajamgenj. Embe alic aêac amboac lau, tañ têtap saê ñanô sa atom nan, oc êtôm, mago oc êlênsôj aêac atom.

⁸ Aêac tec atôm gebe akônij biññanô tôj atom, aêac atoc biññanô sagenj.

⁹ Embe aêac lau palê-palê ma amac lau ñajaja, oc aêac alic totêntac ñajamgenj. Aêac atej ma nec kêtû biñ tau tonecña gebe Anôtô êkêj amac atu lau ñajaja samucgenj.

¹⁰ Aê gamoa jaêc ma kato biñ tonec kêtû ñam tonecña gebe êndêj tañ jaô lasê amac nan, jansaic biñ amac atom. Apômtau kêkêj ñaclai tau gêdêj aê, mago kêkêj kêtû ensenj amac sunja atom, kêkêj kêtû êmboa amac sanagenj.

¹¹ O lasitêwaac, anjôj ñajamôj. Anac dabiñ taôm ñapep. Alêj biñ taôm. Nêm ñalêlôm êpi tagej ma amoa tobiñmalôgenj. Ma Anôtô, tañ kêtû têtac gêwiñ to biñmalô ñamôkê nan, wacêwiñ amac.

¹² Aê moalêc taôm to akôc taôm sa êtôm Anôtônê lau nêj mêtê. Anôtônê lau samob awen gêjac amac.

¹³ Apômtau Jesu Kilisi nê moasinj to Anôtônê têtac gêwiñ ma Nalau Dabuñ êmbiñ amac tôj êwiñ amac samob.

Pauluné papia gédêñ lau GALATA

Apômtau Jesu nê Njawae Njam kélain tau e sêsôm lasê lalau samuc, tañ nêñ ñam kêsêp Juda atom sêñô to sêkôc sa sêjac ñawaegeñ sêwiñ-sêwiñ nan, bin tonec kélênsôn gôlôac buña gebe lau tenj têtû lau buña ñanô atom aê sejop Mosenê Binju sêwiñ aegom. Paulu taê gêjam gebe aê sêsô Binju ñalabu nê gejae êsêac ñawae atom. Masianô. Enj gebe dambinj taun tonj taminj Kilisi nee takêñ gêwiñ taugenj kêtû ñanombananô gebe Anôtô gêlic ñamalac samob gédêñ kêtû sêkêñ gewiñnagenj. Tagenj lau ñagêdô jasêô lasê gôlôac Galatianja, nanj sêôc Paulunê binj tonanj auc ma sêsôm ñajanja gebe Lau sejop Mosenê Binju êwiñ acgom, go Anôtô êlic êsêac têtû lau gédêñ. Galatia tonanj Romnêñ gamêñ tenj gêc Asia Saunj.

Paulunê papia gédêñ lau Galata nec ñac tau keto gebe lau, tañ sêkêñ tañenj mêtê geo tonanj e seo sic nanj, sêkac taunj ôkwi dëndêñ gôlôac buña nêñ sêkêñ gewiñ to nêñ lêñ ñanjêñ nanj. Paulu gêjac m nê papia gêwa tau sa gebe Jesu Kilisi nê aposolo tenj enj ma gêwê kainj gaê tau, tec gêjam talanj tau gédêñ lau, tañ seboc enj aposolo ñanô atom nanj. Paulu gesenj esêae ma kêsôm ñajanja gebe ñamalac sêsunj sakinj aposoloña gelom enj atom, kekôc anja Anôtônê. Ma Anôtô kêsakinj enj gédêñ lau samuc gebe ênam mêtê êsêac êlêlêc lau Judawaga su. Go gelom binj tenj gebe sêkêñ gêwiñ taugenj kêpô lau ôkwi têtû lau gédêñ. Gocgo kêwaka binj tonec sa gêc môkêlatu 5 to 6 gebe takêñ gêwiñ Kilisiña kêkac lau buña têtac gêwiñ taunj, tec gêbinj êsêac tôn jasêjam taunj sa to sêmoasinj taunj topalêgenj.

Nadênanj

1. Paulu gêjac m papia tau 1:1-10
2. Paulu gêwa tau sa gebe enj aposolo ñanô tenj 1:11-2:21
3. Njawae Njam Anôtônê moasinjña 3:1-4:31
4. Kilisi kégaboac lau buña su sêmoa nêñ lêtêgenj, tec sêmansanj binju sênac ñawaegeñ 5:1-6:10
5. Paulu gêjac mata papia tau 6:11-18

Paulu gêjac m nê papia

¹ Aê aposolo Paulu ñoc binj tonec. Aê katu aposolo anja ñamalacnêñ atom, ma ñamalac tenj kêjalinj aê sa atom. Jesu Kilisi agêc Tama Anôtô, tañ gêñu enj anja ñacmatênêñ sa nanj, tec kêkêñ aê.

² Aê to lasitêwai samob, tañ semoa sêwiñ aê nanj, ma binj êndêñ gôlôac dabunj Galatianja nanj.

³ Tamerji Anôtô agêc Apômtau Jesu Kilisi nêñ moasinj to binjmalô êndêñ amac êwac.

⁴ Kilisi tau kêkêñ tau kêtû aêacnêñ secña ma kêjanjo aêac anja nom sec tonec su kêtom Tamerji Anôtô nê binj.

⁵ Njawasi êndêñ enj tenjenj ma tenjenj. Binjanô.

Njawae ñajam tagenj tec gêc

⁶ Aê kêtakê, gebe amac akac taôm su sebenj anja ñac, tañ kêkêñ Kilisine moasinj kêkaiem amac nanj, ma asunj taôm adêñ ñawae ñajam taunja tenj aja.

⁷ Tagenj ñawae ñajam tenj gêc atom, mago lau ñagêdô tec sêlênsôn amac ma sebe sênam Kilisinê ñawae ñajam ôkwi.

⁸ Anjô acgom, aêac me anjela undambêña tenj embe êsôm ñawae ñajam tenj lasê êndêñ amac eso ñawae ñajam, tañ aêac asôm lasê sugac nanj, Anôtô oc êpuc boa enj.

⁹ Ñoc binj, tê kasôm su nê, galoc jasôm ñakôninjña êtiam gebe Nac tenj embe êsôm ñawae ñajam tenj lasê eso ñawae ñajam, tañ akôc anja aêacma nanj, Anôtô oc êpuc boa enj.

¹⁰ Galoc alic amboac ondoc. Alic aê gabe ñamalac sêñô ñoc binj ñajam me Anôtô êñô ñoc binj ñajam. Me abe aê gagôm gêñlêlôm gebe ñamalac sêlic aê ñajamña me. Embe janjôm êtu ñamalac sêlic aê ñajamña, oc jatu Kilisinê sakinjwaga atom.

Paulu kêtû aposolo ñaminj

¹¹ Lasitêwaac, aê jawa sa êndêñ amac gebe Njawae ñajam, tañ kasôm lasê gédêñ amac nanj, ñam kêsêp ñamalacña atom.

¹² Aê kakôc anja ñamalac tenj nê atom, ma ñamalac tenj kêdônj aê atom, Jesu Kilisi tau geoc binj tau lasê gédêñ aê.

¹³ Ñoc lêñ gêmunja, tañ kasa gawinj lau Juda nanj, amac anjô ñawaegeac gebe kêjanda Anôtônê gôlôac ma gasenj êsêac ñawaô.

¹⁴ Aê gajob Judanêñ mêtê kalêlêc lau Juda taêsam, tañ ma jala kêtôm tau nanj su, ma kamasanj ñoc lau ñanô nêñ ñagôlinj langwa toôlic palê kainj tenj.

¹⁵ Mago Anôtô gêlic ñajam, tec kêjalinj aê sa gédêñ tañ tinoc kêkôc aê atomgenj nanj, ma kêkêñ nê moasinj mênkêkalem aê kwananjenj.

¹⁶ Ma en geoc nê Latu lasê gêdêñ aê gebe jasôm ênê ñawae ñajam lasê êndêñ lau samuc, tec aê katu kênac ñam gêdêñ ñamalac tenj atom,

¹⁷ ma kapi Jerusalem gaja gebe jalic lau, tanj têtû aposolo sêmunj aê nanj atom. Aê gaja Arabia e gamu gaja Damasku kêtiam.

¹⁸ Gamoa e jala têlêac gêjaña, go kapi Jerusalem gaja gabe jalic Kepa, tec ganjôñ gawinj enj bêc 15.

¹⁹ Mago galic aposolo ñagêdô nêñ tenj atomanô. Apômtau lasi Jakobo taugenj tec galic enj.

²⁰ Binj tec kato gêdêñ amac nec, kasau atom, kato kakô Anôtô lanjônêmña.

²¹ Go gaja Suria to Kilikia ñagamêñ.

²² Gôlôac dabunj Judaiaña, tanj Kilisi gêbinj êsêac tônj nanj, sêlic aê lanjôcanô atom.

²³ Binj tagenj tonec tec sêñô ñawae gebe “Ñac tanj gêmunjenj kêjanda aêac nanj, tec galoc kêsôm ñawae ñajam lasê kêpi binj takêñ gêwinjña, tanj gêmunjenj gesenj su nanj.”

²⁴ Ma sêlambinj Anôtô kêtû aêña.

2

Paulu to aposolo ñagêdô nêñ binj

¹ Gamoa e jala 14 gêjaña su acgom, go aêagêc Barnaba api Jerusalem aja kêtiam ma akôc Titi gêwinj aêagêc.

² Anôtô geoc binj tau lasê gêdêñ aê, tec gaja. Ma ñawa ñawae ñajam, tanj gajam mêtê lau samuc nanj, sa gêdêñ laumata amoa ma tauñña, gebe kôm, tanj gajam su to gajam gamoa nanj, janam ñadmageñ atom.

³ Ma êsêac sêkac aêac kêtû asa ñac Helen Titi, tanj gêmoa gêwinj aêac nanjña atom.

⁴ Lasitêwai dansanj ñagêdô sebe sêsa enj. Êsêac sêsêli aêac popoc su mênj sêwinj sebe sêndib aêac, tanj Kilisi Jesu kêgaboac aêac su anja binjsuanô nanj. Ma êsêac sebe sêkônij aêac tônj asô binjsuanô ñalabu êtiam.

⁵ Mago aêac atu palê to asô êsêac ñalabu ñagec atom, ñam gebe ñawae ñajam ñabinjnanô ênêc amacña.

⁶ Lau ñagêdô sêmoa, tanj sêlic êsêac amboac laumata nanj. Oc têtû laumata ñanô me masi, binj tonaj kêkêñ wapac aê atom, gebe Anôtô kêpuc lau tenj ñam atom, gêlic samob têtôm tauñjenj. Laumata tonaj sêkêñ ñagôlinj wakuc tenj gêdêñ aê atom.

⁷ Masianô. Êsêac sêjala kêtû tônj, gebe Anôtô kêkêñ kôm jasôm ñawae ñajam lasê êndêñ lau samucña gêdêñ aê kêtôm kêkêñ kôm gêdêñ Petere gebe êsôm lasê êndêñ Juda,

⁸ gebe Anôtô, tanj kêpuc Petere tônj kêtû Judanêñ aposolo nanj, tec kêpuc aê tônj gêwinj katu lau samuc nêñ aposolo.

⁹ Jakobo agêc Kepa ma Joanj, tanj sêsam êsêac gebe gôlôac dêbu ñ jaalê nanj, sêjala moasinj, tanj Anôtô kêkêñ gêdêñ aê, tec sêkam aêagêc Barnaba lemenj kêtû ambinj tauñ tônjña, ma amasanj binj kêpi tagenj gebe aêac akêñ mêtê êndêñ lau samuc, ma êsêac sêkêñ êndêñ Juda.

¹⁰ Tagenj sêmasanj binj tonec gêwinj gebe aêac taêñ ênam lau ñalêlôm sawa anja êsêacnêñ. Aê tec taêc gêjam binj tonaj ma gajam kêtû ñoc kôm gajac ñawaegenj.

Paulu gec binj Kepa anja Antiokia

¹¹ Gêdêñ tanj Kepa gêo lasê Antiokia nanj, aêagêc asenj tauñ e kasôm kêpi enj têbêla gebe Gôgôm keso.

¹² Jakobonê lau jasêo lasê atomgenj, ma enj genj gêñ gêñgônj gêwinj lau samuc. Mago gêdêñ tanj êsêac sêo lasê su nanj, enj kêgaminj tau jagêmoa nê tauña gebe kêtêc lau bunja, tanj sêsap lêñ sêsa lauñña tônj nanj.

¹³ Juda bunja ñagêdô sêsa lêñdansanj sêwinj enj e sê Bamaba ôkwi jakêsa lêñdansanj tau gêwinj amboac tonanjenj.

¹⁴ Aê galic lau tonaj nêñ lêñ keso ñawae ñajam ñabinjnanô, tec kasôm gêdêñ Kêpa, êsêac samob sêñô, gebe “Aôm Juda, tagenj kôsa Judanêñ lêñ atom, gômoa amboac ñac samuc tenj. Mago amboac ondoc tec kôkac lau samuc gebe sêsa Judanêñ lêñ.”

Anôtô gêjam Juda to lau samuc kêsi kêtû sêkêñ gêwinjña

¹⁵ Teneñj sêkôc aêac Judagenj, aêac lau sec anja lau samuc nêñ atom.

¹⁶ Mago aêac tajala gebe ñamalac tenj embe ênam kôm, tanj binjsu kêjatu nanj, ñanô êsa, oc êtôm gebe êmansanj tau e Anôtô êlic enj ñac gêdêñ atom, enj êkêñ êwinj Jesu Kilisl acgom. Amboac tonaj aêac takêñ gêwinj Kilisi Jesu gebe Anôtô êmansanj aêacnêñ binj to êlic aêac tatu lau gêdêñ êtu takêñ gêwinj Kilisiña, êtu tajam kôm, tanj binjsu kêjatu nanj, ñanô kêsanja nec atom. Anôtô oc êmansanj ñamalacnêñ binj to êlic êsêac têtû lau gêdêñ êtu ñamalac sêjam kôm, tanj binjsu kêjatu nanj ñanô kêsanja nec atomanô.

¹⁷ Mago aêac embe taêñ êka gebe Anôtô êmansanj nêñ binj to êlic aêac tatu lau gêdêñ êtu Kilisiña, go tatôm lau sec. Embe amboac tonaj, oc Kilisi êtu sec ñasakinjwaga me. Masigoc.

¹⁸ Aê embe jakwê gêj, tañ gasen su nañ êtiam, go jawa tauc sa amboac ñac, tañ kêngêli biñsu nañ.

¹⁹ Biñsu gêjac aê êndu, tec jawê kain biñsu êtiam atom, gebe jamoa janam sakinj Anôtôgej. Sêjac aê kapi kakesotau gawinj Kilisi.

²⁰ Gamao matoc jali nec ñam kêsêp aê tauc atom. Kilisi gêmoa mata jali mênggêjam ñoc ñalêlôm auc. Aê galoc tec gamao matoc jali gamao nom nec, ñam kêsêp kakêj gêwiñ Anôtônê Latu, tañ têtac gêwiñ aê to kêkêj tau kêtü aêña nañ.

²¹ Aê kêtinj Anôtônê moasinj su atom. Biñsu embe êtôm gebe êmansañ ñamalacnêj biñ e Anôtô êlic êsêac têtü lau gêdêj, oc Kilisi gêmac êndu ñaômagenj. *

3

Biñsu to takêj gêwiñ ñabinj

¹ O amac Galatawaga, amac lau kauc gêbôc. Aê gawa Jesu Kilisi sa gêdêj amac e kêtôm amac taôm alic enj genkalej kakesotau. Ma asa gêwê amacnêj kauc ôkwi.

² Aê gabe jañô biñ tagenj tonec anja amacnêj gebe ñalau Dêbuñ gêdêj amac gêwac nec ñam kêsêp amac ajam kôm, tañ biñsu kêjatu nañ, e ñanô kêsä me anjô ñawae ñajam e akêj gêwiñgej.

³ Amac kauc gêbôc amboac tonañ me. Amac ajac m nêj lêj toñalau Dabuñgej ma galoc abe amac dabij ña taôm nêj ôlimwalô me.

⁴ Amac atap moasinj tonañ ñai sa ñaômagenj me. Moae amboac tonañ nec.

⁵ Anôtô tañ kêkêj ñalau gêdêj amac to gêgôm gêñsêga kapôen anja amacnêj nañ, oc gêgôm kêtü amac ajam kôm, tañ biñsu kêjatu nañ, e ñanô kêsä me kêtü anjô ñawae ñajam e akêj gêwiñña.

⁶ Biñ tonañ kêtôm teto gêc gebe “Abraham kêkêj gêwiñ Anôtô, tec gêlic enj ñac gêdêj.”

⁷ Amboac tonañ ajala acgom gebe lau, tañ sêkêj gêwiñ nañ, têtü Abrahamnê latui ñanô.

⁸ Biñ tañ teto gêc nañ, gêwa sa kwananjenj gebe Anôtô êmansañ lau samuc nêj biñ e êlic êsêac têtü lau gêdêj êtu sêkêj êwiñña, tec ñawae ñajam gêdêj Abraham kwananjenj gebe “Gólôac nomña samob têtap mec ñamoasinj sa êtu aômña.”

⁹ Amboac tonañ lau, tañ sêkêj gêwiñ nañ, têtap mec ñamoasinj sa sêwiñ Abraham, tañ kêkêj gêwiñgej nañ.

¹⁰ Samob tañ taênj kêka kôm, tañ biñsu kêjatu nañ, biñsu oc êpuc boa êsêac gebe teto gêc gebe “Biñsu êpuc boa lau pebenj, nañ sêngôm biñ, tañ teto gêc biñsu ñabuku nañ, samob ñanô êsa tomalagenj atom.”

¹¹ Biñ tonec gêc awê gebe biñsu kêtôm gebe êmansañ ñamalacnêj biñ e Anôtô êlic êsêac têtü lau gêdêj nec atom, gebe teto gêc gebe “Ñac tañ Anôtô kêmasañ ênê biñ e gêlic enj kêtü ñac gêdêj nañ, êngônj mata jali êtu kêkêj gêwiñña.”

¹² Mago biñsu gêc kêtü takêj êwiñña atom, gêc kêtü dangôm ñanô êsänja amboac teto gêc gebe “Ñac teñ embe êmansañ biñsu tomalagenj, nango êngônj mata jali.”

¹³ Biñsu kêpuc boa aêac, mago Kilisi kêsi aêac su. Enj kêkêj tau kêsô biñ kêpuc boanja ñalabu gêjô aêac su kêtôm teto gêc gebe “Biñsu kêpuc boa lau samob, tañ senkalej ka nañ.”

¹⁴ Anôtô gêgôm gêj tonañ ma kêkêj Kilisi Jesu gebe mec ñamoasinj, tañ Anôtô gêjac mata gêdêj Abraham nañ, elom lau samuc gebe aêac takôc ñalau, tañ Anôtô gêjac mata nañ, sa êtu takêj gêwiñña.

Biñsu to biñ, tañ Anôtô gêjac mata nañ

¹⁵ Lasitêwaac, aê gabe janam dôj ñoc biñ êpi ñamalacnêj mêtê acgom. Ñac teñ embe êmansañ nê awalênsêj êtu tarj su, go ñac teñ êtôm gebe enserj su me ênac têku nê biñ teñ atom.

¹⁶ Ma Anôtô gêjac mata biñ gêdêj Abraham agêc nê wakuc. Enj kêsom gebe “Aôm to nêj wakuc” nec atom. Embe êsom amboac tonañ, go êwa ña gebe ênê wakuc taêsam. Mago kêsôm gebe “Agêc nêj wakuc,” tec gêwa ña gebe ênê wakuc tagenj. Ênê wakuc tau Kilisi.

¹⁷ Aê gabe jasôm biñ amboac tonec gebe Anôtô kêmasañ awalênsêj kwananjenj e jala 430 gêjanja acgom, go kêkêj biñsu kêdaguc. Mago biñsu tau êtôm gebe enserj awalênsêj su to ênam biñ, tañ Anôtô gêjac mata nañ, ôkwi atom.

¹⁸ Gêñlênsêj tañ Anôtô gebe êkêj nañ, embe ñam êsêp biñsu, go biñ, tañ Anôtô gêjac mata nañ, ñanô masi. Mago Abraham kêtap moasinj tonañ sa kêtü Anôtô gêjac mata gêj tau gêdêj enjña.

¹⁹ Ma biñsu tau ñam amboac ondoci. Biñsu tau ñam gebe ñamalac sêngêlisêngêli sêmoa e Abrahamnê wakuc, tañ Anôtô gêjac mata biñ kêpi enj nañ, mêngêsa acgom. Anjela sêkêj biñsu tau kêsêp sêliñwaga teñ lêma.

²⁰ Sêliñwaganê kôm gêjac ñac tagenj ñawae atom. Mago Anôtô enj ñac tagenj.

* 2:21: Kepa kêtü Peterenê ñaê teñ. Asam Joan 1:42.

Biñsu ñakôm

²¹ Ma biñsu tonañ oc ensenñ biñ, tañ Anôtô gêjac mata nanñ su me. Masianô. Biñsu teñ embe ênêc, tañ êtôm gebe êkênñ aêac danğônñ matenñ jali nanñ, go biñsu tonañ oc êtôm gebe êmansañ aêacnênñ biñ e Anôtô êlic aêac tatu lau gêdênñ amboac tonañ.

²² Mago Anôtônê biñ gêwa sa gebe sec kêkôninñ gêñ samob tônñ, gebe lau, tañ sêkênñ gêwiñ Jesu Kilisi nanñenñ, têtap moasinñ, tañ Anôtô gêjac mata nanñ sa.

²³ Gêdênñ tañ biñ takênñ gêwiñña mênkêsa atomgenñ nanñ, biñsu tau kégaminñ aêac danğônñ kapoacwalô, gebe êkôninñ aêac tônñ e êndênñ têm Anôtô eoc biñ takênñ gêwiñña lasê acgom.

²⁴ Amboac tonañ biñsu kêtû aêacnênñ jaomwaga, tañ gêwê aêac dêdênñ Kilisi taja, gebe Anôtô êmansañ aêacnênñ biñ e êlic aêac tatu lau gêdênñ êtu aêac takênñ gêwiñña.

²⁵ Galoc biñ takênñ gêwiñña mênkêsa, tec aêac tasô jaomwaga ñalabu kêtiam atom.

²⁶ Amac samob atu Anôtô latui kêtû akênñ gêwiñ Kilisi Jesuñ.

²⁷ Amac samob, tañ alinñ sanğu su nanñ, Kilisi gêbiññ amac tônñ taminñ enñ, tec asô Kilisi kêtû nêm ñakwêgac.

²⁸ Talic lau ñagêdô amboac Juda ma ñagêdô amboac lau samuc atom. Talic ñagêdô amboac gêñôma ma ñagêdô amboac lau sêmoa nêñ lêtêgenñña atom. Talic ñagêdô amboac ñacwaga ma ñagêdô amboac lauo atom. Amac samob, tañ Kilisi Jesu gêbiññ amac tônñ nanñ, atu ñanô tagenñ.

²⁹ Embe Kilisinê gêñ amac, oc atu Abrahamnê wakuc ma awê kainñ gêñlênsêm êtôm Anôtô gêjac mata.

4

¹ Aê jasôm êpi biñ teñ êwiñ acgom gebe ñac-gêwê-kainñ-gêñlênsêm-waga kêtû tamanê gêñ samob ñatau. Mago ñac tau embe ñapalê saunñ, nanngo enñ êtôm sakinñwaga.

² Lau ñagêdô oc sênam enñ awa to sejop ênê gêñ e êndênñ noc, tañ tama ketoc kêkô kwananğenñ nanñ.

³ Aêac amboac tonañ. Gêdênñ tañ aêac ñapalêgenñ nanñ, aêac tajam sakinñ tasô nom tonec ñagêñlêlôm ñalabu.

⁴ Mago gêdênñ tañ ñanoc tau mênkêsa nanñ, Anôtô kêsakinñ Latu, awê teñ kêkôc enñ, ma kêsô biñsu ñalabu.

⁵ Enñ kêsô biñsu ñalabu gebe êsi aêac lau, tañ tamoa biñsu ñalabu nanñ, su e tatu Anôtônê latui.

⁶ Amac atu Anôtônê latuigac, tec enñ kêsakinñ Latunê ñalau kêsêp aêacnênñ ñalêlôm ma ñalau tau gêmôêc gebe "Tamoc, o Tamoc."

⁷ Amboac tonañ aôm sakinñwaga kêtiam atom, aôm latu. Embe latu aôm, go Anôtô êkênñ aôm ôwê kainñ gêñlênsêm amboac tonañ.

Paulu kêpô sim tau kêtû lau Galataña

⁸ Gêmunğenñ amac ajam kauc Anôtô, tec ajam sakinñ gêdênñ anôtôi, tañ nêñ ñanô masi nanñ.

⁹ Galoc tonec amac ajala Anôtôgac, moae jasôm amboac tonec gebe Anôtô tau kêjala amacgac, ma amboac ondod, tec abe akac taôm su amu andênñ nom ñagêñlêlôm palê-palê to ñanô masi ana êtiam, ma abe anac m sakinñ tau êtiam.

¹⁰ Amac atoc bêc to ajônñ ma om to jala sagoc.

¹¹ Aê gaê go to kêpô lêna kêtû amacña gebe moae oc gajam kolenñ kêpi amac ñaômagenñ.

¹² O lasitêwaac, aê jatenñ amac gebe atôm aêmanñ amboac aê katôm amac. Amac atu kasec aê atom.

¹³ Amac ajalagac, gêdênñ tañ kasôm ñawae ñajam lasê gêdênñ amac kêtû ñamata nanñ, kasôm kêtû gêmac kêkô aê tônña.

¹⁴ Aê ôlic togêmac kêlênsônñ amac to matem paña gêjac aê ma alic aê amboac gêñ sec atom. Amac akôc aê sa amboac Anôtônê anela teñ ma amboac Kilisi Jesu tau.

¹⁵ Ijoc amacmênñ, nêm têtmac wapi gêmunñña nanñ gêc ondod. Aê galic, tec jasôm lasê to jawa sa êndênñ amac gebe amac embe alic êtôm, oc akip matemlakôp sa ma akênñ êndênñ aê.

¹⁶ Ma galoc amboac ondod. Aê kasôm biññanô gêdênñ amac nec katu nêm ñacjo me.

¹⁷ Êsêac lau tonañ sêgôm gêñlêlôm amac nanñ ñajam atom. Êsêac sebe sêkac amac su anğa aê gebe atoc êsêac taunğenñ sa.

¹⁸ Anğôm gêñlêlôm gêñ ñajam ñapanñ ma anğôm êndênñ noc aê jamoa jawiñ amacñagenñ nec atom.

¹⁹ O ñoc ñapalêac, ñandanñ kêtunñ aê kêtiam amboac awê ñapalê kêtunñ enñ e Kilisi êtu anô anğa amacnêm ñalêlôm acgom.

²⁰ Ojae, aê gabe jamoa jawiñ amac galocgenñ. Aê gabe jasôm biñ êndênñ amac janam aoc ôkwi-ôkwi. Aê kapô lêna tauc ñanô kêtû amacña.

Hagar agêc Sara têtû ñadônñ

²¹ Amac tañ abe amoa biñsu ñalabu nanñ, asôm êndênñ aê acgom, amac anô biñsu atom me.

²² Teto gêc gebe Abrahamnê latuagêc tec sêmoa, teŋ anġa sakinwagaonê ma teŋ anġa ŋatauonê.

²³ Nġac taŋ sakinwagao kêkôc nan, ŋam kêsêp ŋamalacŋa. Ma ŋac, taŋ ŋatauo kêkôc nan, ŋam kêsêp Anôtônê bin, taŋ gêjac mata nanġa.

²⁴ Bin tonan kêtû bingôlin gebe awê luagêc têtôm poac luagêc. Teŋ kêkanôŋ lôc Sinai, tec ŋawakuo tau têtû gêŋôma,

²⁵ gebe ŋaê Hagar tonan sêsam kêpi lau Arabia nêŋ lôc Sinai ma kêkanôŋ Jerusalem galocŋa, gebe Jerusalem galocŋa to ŋagôlôac têtû gêŋôma sêmoa.

²⁶ Mago Jerusalem ôŋa tau, taŋ kêtû tau nê ŋatauo gêmoo nê tauŋa nan, kêtû aêac samob tenenġi,

²⁷ gebe teto gêc gebe
“Aôm awê kapoac, taŋ kôkôc ŋapalê atom nan,

têmtac ŋajam êsa,

ma aôm awê, taŋ ŋapalê kêtun aôm atom nan,

ôn timer lasê toôndugen,

gebe awê sawa nê ŋapalê taêsam kêlêlêc awê tonac nê su.”

²⁸ O lasitêwaac, Anôtônê bin, taŋ gêjac mata nan, kêkêŋ amac atu ŋapalê atôm Isak.

²⁹ Gêmunġen ŋac, taŋ nê ŋam kêsêp ŋamalacŋa nan, kêjanda ŋac, taŋ Nġalau gêjac mata bin kêpi en nan, ma galoc amboac tonanġen.

³⁰ Mago bin, taŋ teto gêc nan, kêsôm asagen. Kêsôm gebe “Ômasuc sakinwagao agêc latu sêc sêna, gebe sakinwagaonê latu êwê kainġ gêŋlênsêm êwiŋ ŋatauonê latu atom.”

³¹ Lasitêwaac, amboac tonan sakinwagaonê ŋapalê aêac atom, ŋatauonê ŋapalê aêac.

5

Kilisi kêgaboac aêac su, tec tajop nêŋ lêŋ ŋapep

¹ Kilisi kêgaboac aêac su gebe tamoo nêŋ lêtêgen. Amboac tonan akô ŋajanġa gebe sênam amac ôkwi nasêkônin amac atu sakinwaga êtiam atom.

² Alic acgom, aê Paulu jasôm êndên amac gebe Amac embe asôm gebe sêsa amac, go Kilisi ênam amac sa atom.

³ Nġamalac samob, taŋ sêsôm gebe sêsa êsêac nan, jawa sa êtiam êndên êsêac gebe êsêac sêŋgôm binġu samucġen ŋanô êsa tomalagenġanġ.

⁴ Amac embe taêm ênam gebe binġu êmansanġ nêŋ bin e Anôtô êlic amac atu lau gêdên nan, oc andim taôm êŋgic anġa Kilisinê e akac taôm su anġa moasinġ tau.

⁵ Aêac takêŋ maten gebe Anôtô êmansanġ nêŋ bin e êlic aêac tatu lau gêdên. Aêac daôŋ bin tonan tamoo gebe Nġalau Dabuŋ kêkêŋ aêac takêŋ gêwiŋ.

⁶ Kilisi Jesu embe êmbin aêac tôŋ, oc sêsa aêac me sêsa aêac atom, tonan ŋanô masi. Nġanô tagenġ tonac gebe takêŋ gêwiŋ êcac aêac têtac êwiŋ ŋanôŋa.

⁷ Gêmunġen amac asêlêŋ nêŋ lêŋ ŋajamġen amoo e asa kêkô amac auc, tec taŋem wamu binġanô kêtiam atom.

⁸ Anôtô taŋ kêkalem amac nan, kêkô amac auc atom.

⁹ Jist ŋagac kêtôm gebe ênam polom samucġen auc e êsuŋ.

¹⁰ Apômtau gêbin aêac tôŋ, tec taêc kêka amac, gebe nêŋ ŋalêlôm oc ênam tau ôkwi atom. Ma ŋac, taŋ kêlênsônġ amac nan, oc êndac nê ŋagêjô. Nġac tau aê gajam kauc en, mago en oc êwê sa atom.

¹¹ O lasitêwaac, embe janam mêtê êpi sêsa lauŋa, oc sêjanda aê êtu asagenġa. Embe jasôm ŋoc bin amboac tonan, oc kakesotau ŋawae êlênsônġ lau teŋ atom.

¹² Ojae, lau taŋ sêli amac sa nan, sêsa ôlġngêdô samucġen sumanġ.

¹³ O lasitêwaac, Anôtô kêkalem amac gebe amoo nêŋ lêtêgen. Tagenġ amac amoo nêŋ lêtêgen êtu têtac ŋakalac ŋamôkê atom, amac anam sakinġ taôm êtu têtac gêwiŋ ŋanôŋagenġ.

¹⁴ Gebe ŋalô tagenġ kêkatonġ binġu samob sa gebe “Têtac êwiŋ lau wacbanġ aôm amboac têtac gêwiŋ taôm.”

¹⁵ Embe êŋac to asac taôm, nan alic taômġen gebe êndanġôŋ taôm su atom.

Nġalaunê ŋanô to têtac ŋakalac nê ŋanô

¹⁶ Aê jasôm bin teŋ êwiŋ acgom gebe Asêlêŋ toNġalauġen ma anġôm têtac ŋakalac êcac amacŋa ŋanô êsa atom.

¹⁷ Aêac tajala gebe Têtac ŋakalac gedec Nġalau ma Nġalau gedec têtac ŋakalac. Gêŋ tuagêc sêkêŋ kisa gêdên taunġ, tec amac atôm gebe anġôm gêŋ, taŋ abe êŋgômġa nan, ŋanô êsa atom.

¹⁸ Ma ŋalau embe êwê amac, oc amoo binġu ŋalabu atom.

¹⁹ Têtac ŋakalac nê ŋanô tau tonac ŋai tec gêc awêgenġ gebe Bin mockainġo to mockainġa, lêŋ môŋna, wauc-wauctêna,

²⁰ sakin gwamña, beñ, kisa, sêsôm taun, sêjam lêmun taun, têntac njanan, sêôc taun auc, sêwa taun kêkôc, sêkac taun su,

²¹ têntac sec, sênôm gêñ anaboa, señ lasam njawaô to gêñ njagêdô amboac tonan. Bin tonan naj jasôm njakôninña êndên amac amboac kasôm kwananjen su gebe Lau tan sêgôm gêñ amboac tonan nan, sêwê kain Anôtônê gamên atom.

²² Ma njalau tau nê njanô tonec gebe Têntac gêwin, têntac njam, binmalô daê bin tôñ, njalêlôm malô, gabêjam, tamoa njanên,

²³ malô-malô, tatu mêtê taun njapep. Bin su ênac jao gêñ amboac tonanña ten gêc atom.

²⁴ Samob tê têtû Kilisi Jesu nê gêñ nan, sêjac têntac njakalac to njalêlôm kêkac-kêkac êsêac kêpi kakesotau gêja su.

²⁵ Njalau embe êkên aêac tamoa maten jali, nan tasa nêñ lêñ to Njalaujenman.

²⁶ Damboa taun êtu waenña atom to tatan pêlê taun atom ma têntac sec êndên taun atom.

*

6

Daoc gêñwapac tanam taun sagen

¹ O lasitêwaac, njamalac ten embe êngêli bin su, nan amac lau tonalau anam en sa nja nêñ njalêlôm malô. Ma alic taôm gebe lêtôm êtap amac sa êwin atom.

² Aôc gêñwapac anam taôm sagen, go anjôm Kilisinê bin su njanô êsa.

³ Njac ten embe êkian tau gebe en njac towae, mago en njac njadma, oc ênsau tau.

⁴ Lau samob sênsaê nêñ kolen êndên-êndênjen sêlic acgom. Embe njam, go êtu êsêac taun waen. Êsêac sênam dôñ nêñ kolen êpi lau njagêdô nêñ atom.

⁵ Samob oc sêôc taun nêñ gêñwapac êndên-êndênjen.

⁶ Njac tan gêñô mêtê nan, ênac sam gêñ njam samob êndên mêtê njakêdôñwaga êwê kain êwin.

⁷ Akêli taôm êtu awê Anôtô aucña atom, gebe gêñ, tan njamalac êsê nan, tec êkôc njanô.

⁸ Njac ten embe êsê gêñ êsêp têtac njakalac, oc njanô têtac njakalacña ensen en su. Njac ten embe êsê gêñ êsêp Njalau, oc njanô Njalauña êkên en êngôn mata jali tenjen.

⁹ Aêac tanam nêñ kolen njam tokam-tokam atom. Aêac embe tekwen êmbac atom, go tatap nêñ njanô sa êndên njanoc.

¹⁰ Nêñ njasawa tamoasin njamalacña tec gêc. Amboac tonan tamoasin lau samob, mago tamoasin gôlôac, tan sêkên gewin Kilisi gebin aêac tôñ nan, êlêlêc su.

Paulu gêjac mata nê bñ ma gêjac bin su to gêjam mec gôlôac

¹¹ Alic natalô kapôên-kapôên tonec tauc lemoc kato gêdên amac.

¹² Êsêac samob, tan sebe lau tetoc êsêac sa êtu gêñ nomnña nan, sêkac amac gebe alôc ma sêsa amac. Êsêac taên gêjam bin tagen tonec gebe lau sêjanda êsêac êtu Kilisinê kakesotauña atom.

¹³ Mago lau, tan sêsa êsêac nan, taun sejop bin su atom. Êsêac sebe sêsa amac e tetoc taun sa êtu amacña gebe asô sakin ôlinña tonan njalabu.

¹⁴ Mago aê, aê jatoc tauc sa êtu gêñ tenña atom, êtu aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi nê kakesotaujen. Kêtu kakesotauña aê galic nom amboac gêñ matê, ma lau nomnña sêlic aê amboac gêñ matê.

¹⁵ Sêsa lauña me sêmoa samucjenña tonan njanô atom. Njanô tagen tonec gebe Anôtô êkên aêac tatu gêñ wakuc acgom.

¹⁶ Binmalô to Anôtônê taê walô êndên êsêac samob, tan sêsa nêñ lêñ sêndanjug njagôlin tonan nan, to êndên Anôtônê lau Israel êwin.

¹⁷ Alênsôn aê êti am atom, gebe Jesunê bêlêm njamala gêc aê ôlicgac.

¹⁸ O lasitêwaac, aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi nê moasin êwin amacnêm njalau. Bin njanô.

Pauluné papia gédêñ lau EPESE

Pauluné papia gédêñ lau Epese nec ñac tau keto gebe êwaka biñ, tê Anotôtô taê géjam gebe êñgômña nê, sa ênêc awegeñ gebe “Êndêñ ñanocgeñ ma embiñ gêñ samob anje undambê to nom tôn, go êkêñ Kilisi êtu ñamôkê” (1:10). Go keto kêtú tonecña gewiñ gebe êkêli Anôtônê lau sêsa nêñ lêñ samob sêwaka biñ kapôêñ tonañ ñam sa, ec sêkêñ gewiñ Jesu Kilisi êmbiñ ñamalac peberñ tonj têtú gêñ ñanô tagenñ.

Paulu gêdêñ papia tau ñatêna sa gec ñasêbu ñamataña keto kêpi Tamenji Anôtô kêjaliñ nê lau sa têtú ñanô tagenñ ñalêñ. Eñ kêsuc êsêacnêñ biñ ôkwi ma kêgaboac êsêac su anja nêñ sec kêtú Latu Jesu Kilisiña, tec kêkêñ Nalau Dabuñ kêtú moasiñ kapôêñ tonañ ñakamaclauñ gebe géjac êsêac ñawae biññanôgeñ. Go kêkêli lau-sêsam-papia-tauwaga gebe sêsa nêñ lêñ samob amboac lau, tañ sengom Kilisi gêbiñ êsêac têngac êtu anô êpi tauñ nêñ sêmbiñ tauñ tôn tonanôgeñña. Kilisi gêbiñ Anôtônê lau tôn têtú gôlôac dabuñ tagenñ nec, Paulu gêwa sa to gé dôn kêpi biñ tonec ñai gebe gé dôn gôlôac dabuñ kêpi ôli ten, tañ Kilisi kêtú ñamôkê nan, me kêpi andu ten, tañ Kilisi kêtú ñaalê kêclêsuña nan, me kêpi awê ten, tañ Kilisi kêtú ênê akwenñ nan. Paulu keto papia tau keto biñ géjam dani ma en taê géjam Anôtônê moasiñ, tañ mênkêtu anô kêpi Kilisi nanñac. Ênê ñalêlôm kêkac enj todim-todim, tec géga kêtú wê ma kêpuc wê sa kêsêp ñasawa gêwiñ-gêwiñ. Eñ keto biñ samob kepen Kilisi têtac gêwiñ ñamalacña to kêkêñ tau kêtú da géjô ñamalac suña ma kêsuc ñamalacneñ sec ôkwiña to taê labu ma kêmoasiñ ñamalacña to nê ñalêlôm ñawê ma nê lêñ selecña.

Nadênanj

1. Paulu géjac m papia tau 1:1-2
2. Kilisi to Gôlôac Dabuñ 1:3-3:21
3. Lêñ wakuc géjac lau, tañ Kilisi gêbiñ êsêac tôn nan ñawae 4:1-6:20
4. Paulu géjac mata papia tau 6:21-24

Paulu awa géjac lau Epese

¹ Kilisi Jesu nê aposolo aê, Paulu, tañ Anôtô kêkalem aê nan, ñoc biñ êndêñ Anôtônê lau, tañ sêkêñ gêwiñ Kilisi Jesu sêñgôn Epese nan.

² Tamenji Anôtô agêc Apômtau Jesu Kilisi nêñ moasiñ to biñmalô êndêñ amac êwac.

Moasiñ tañ tatap sa kêtú Kilisiña

³ Awenj gêdêc aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi Tama Anôtô, tañ kêkêñ Kilisi ma géjam mec aêac ña mec ñalêlômña tokainj-tokainj, tañ ñam kêsêp undambê nan.

⁴ Anôtô kêkêñ nom atomgeñ, ma kêjaliñ aêac sa tatu ênê gêñ kêtú Kilisiña e tatu lau dabuñ to ñañêñ tamo a enj lañônê. Anôtô têtac gêwiñ aêac,

⁵ tec taê géjam kêtú tôn gebe êkêñ Jesu Kilisi êwê aêac dandêñ enj tana natatu ênê latui. Biñ tonañ enj têtac gêwiñ gebe êñgôm ñanô êsa.

⁶ Lambiñ êndêñ Anôtô gebe kêkêñ latu, tañ têtac gêwiñ enj nan, mênkêtu moasiñ ñawasi tau gêdêñ aêac.

⁷ Kilisi tau kêgaboac aêac su ña nê dec ma kêsuc tagêli biñsu ñabiñ ôkwi. Biñ tonañ gêwa ênê moasiñ kapôêñanô sa.

⁸ Anôtô kêsêwa moasiñ tonañ mênkêpi aêac. Eñ ñac tokauc to kêjala biñ, tañ gêc lêlômgeñ nan,

⁹ tec gêwa nê biñ ñalêlômña sa gêdêñ aêac ma gebe êñgôm biñ tañ taê géjam kêtú tôn nan, ñanô êsa gêdêñ tañ kêkêñ Kilisi.

¹⁰ Anôtô ênac dabiñ nê biñ, tañ kêmasañ nan, êndêñ ñanocgeñ ma embiñ gêñ samob anja undambê to nom tôn, go êkêñ Kilisi êtu ñamôkê.

¹¹ ñac tau kêkêñ aêac awê kainj gêñlênsê m kêtôm Anôtô kêmasañ kwananjenñ ma gêgôm biñ, tañ taê géjam kêtú tôn nan, ñanô kêsá.

¹² Aêac tañ akêñ matenñ Kilisi kwananjenñ nan, alambiñ Anôtônê ñawasi.

¹³ Ma amacnê m biñ amboac tonanjenñ. Eñ kêkêñ amac anjô biññanô ñamêtê, ñawae ñajam kêpi lêñ Anôtô ênam amac kêsiña e akêñ gêwiñ Kilisi, ma Anôtô kêkêñ Nalau Dabuñ, tañ géjac mata nan, kêtú ñabelo atu ênê gêñña.

¹⁴ Nalau Dabuñ tau kêtú aêacnêñ gêñlênsê m ñakamaclauñ, gebe ênam aêac kêsi tatu ênê gêñ ma talambiñ ênê ñawasi.

Pauluné mec

¹⁵ Aê ganjô amac akêñ gêwiñ Apômtau Jesu to têtac gêwiñ Anôtônê lau samob ñawae,

¹⁶ tec gajam danje Anôtô kêtü amacña geden töngeñ ma taêc gêjam amac kêsêp njoc mec ñalêlôm,

¹⁷ ma katerj aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi në Anôtô, aêac Tamenj enj, tanj kêtü ñawasi ñatau nanj, gebe enj êkêñ Ñalau ênsunj kauc mêtêña to eoc binj lasêña êndêñ amac e ajala Anôtô ñanôgenj.

¹⁸ Aê katerj gebe Anôtô êpô nêñ ñalêlôm ñawê êsa e ajala ênê kalem, tanj akêñ matem nanj, to ajala moasinj ñawasi tolêlôm-tolêlôm, tanj gêjac mata gadêñ në lau nanj,

¹⁹ to ajala ênê ñaclai kapôêñ kêlêlêc, tanj gêjam kôm gêmoa aêac takêñ-gêwiñwaga ñalêlôm nanj. Ñaclai ñajanja kapôêñ tonanjenj

²⁰ gêjam kôm gêdêñ tanj Anôtô gêñu Kilisi gêdi sa anja ñacmatênêñ ma ketoc enj gêñgônj ênê anôña anja undambê.

²¹ Kilisi gêñgônj tônê ma gêjam gôlinj apômtau to ñaclai ma ñactêkwa to ñataui. Enj kêlêlêc ñaê towae samob, tanj tetoc sa anja nom tonec to ôñêña nanj su.

²² Anôtô kêkêñ gêñ samob kêsô Kilisi akaiñ ñalabu ma kêkêñ enj kêtü gôlôac dabunj ñamôkê gebe ênam gôlinj gêñ samob.

²³ Gôlôac dabunj tau tonanj kêtü Kilisi ôli, ma enj, tanj gêbinj gêñ samob tönj nanj, gêjam ôli tau auc samucgenj.

2

Anôtô gêñu aêac sa tamoa maten jali

¹ Amac agêli binjsu to nêñ sec gêgôm amac atu matê su.

² Gêmunjenj agôm nêñ gêñ amboac tonec, asêlêñ kêtôm nom tonec ñagôiinj to asô ñatau, tanj gêjam gôlinj ñaclai sec umbonj ñalabunja to ñalau, tanj gêjam kôm kêpi lau tanjenpêc gêdêñ Anôtôñê binj nanj ñalabu.

³ Gêmunjenj aêac samob tatôm êsêac ma tasa nêñ lêñ kêtôm têtac ñakalac kêkac aêacña. Aêac dagôm gêñ, tanj ôlinj to ñalêlôm kêkac aêacña nanj, ñanô kêsa, tec Anôtô têtac ñandanj gêdêñ aêac kêtôm têtac ñandanj gêdêñ êsêac ñagêdô.

⁴ Mago Anôtô taê walô aêac ñanôgenj ma têtac gêwiñ aêac kêlêlêc,

⁵ tec kêkêñ aêac, tanj tatu mêtê kêtü tagêli binjsunja nanj, tamoa maten jali dawinj Kilisi. Anôtôñê moasinj gêjam amac kêsî.

⁶ Ma enj gêñu aêac sa dawinj Kilisi Jesu to ketoc aêac danjôn gamêñ undambêña dawinj enj.

⁷ Anôtô gêgôm gêñ tonanj gebe êtôc në moasinj tolêlôm-tolêlôm êndêñ lau êndêñ têm samob, tanj oc mênêsa nanj. Moasinj tau gêwa tau sa gêdêñ tanj Anôtô têtac gêwiñ aêac ma kêkêñ Kilisi Jesu gêmêñ nanj.

⁸ Gebe Anôtô kêmoasinj amac, tec gêjam amac sa kêtü akêñ gêwiñña. Taôm agôm atom, Anôtô tau kêkêñ ñaômagenj.

⁹ Ñamalac tenj në kolenj gêjam enj sa atom, gebe tenj etoc tau sa atom.

¹⁰ Anôtô tau në kolenj ñanô aêac. Enj gêwiñ Kilisi Jesu ma kêkêñ aêac gebe tanam kolenj ñajam, tanj enj kêmasanj kwananjenj nanj, gebe tasa nêñ lêñ tapenj ñanô tonanjenj.

Anôtô gêbinj aêac tönj tatu gôlôac dabunj tagenj

¹¹ Amboac tonanj taêm ênam gebe gêmunjenj tenemi sêkôc amac amboac tentenjatui, ma lau Juda, tanj sêsa êsêac ña lemeñ nanj, tec sêsam amac gebe lau samuc.

¹² Gêdêñ ñasawa tonanj amac amoa jaêc Kilisi, ma Israelwaga sêlic amac amboac êsêacnêñ lau ñagêdô amac atom. Amac lau jaba, tec awê kaiñ poac ñamoasinj, tanj Anôtô gêjac mata gêdêñ në lau nanj atom. Amac amoa nom tonec akêñ matem gêñ tenj atom to ajam kauc Anôtô.

¹³ Mago galoc awinj Kilisi Jesu ma amac, tanj gêmunjenj amoa jaêc nanj, atu gasuc amêñ kêtü Kilisi gêmâc êndunja.

¹⁴ Kilisi tau kêtü aêacnêñ binjmalô ñamôkê. Enj gêbinj aêac Juda to lau samuc tönj tapi tagenj to gesenj kisa, tanj kêtü balanjenj aêac gêñgic nanj, su ña tau ôli.

¹⁵ Enj gesenjenj binjsu ñajatu to ñagôlinj su gebe êkêñ tonj luagêc têtü tonj wakuc tagenjenj êmoa enj tau ñalêlôm, tec kêkêñ binjmalô.

¹⁶ Enj gêmâc êndu anja kakesotau, tec gesenjenj kisa su jagêbinj lulugenjenj tönj têtü ôli tagenjenj ma gê wama gêdêñ Anôtô.

¹⁷ Amboac tonanj Kilisi gêmêñ ma gêjam mêtê kêpi binjmalô tau ñanjawae ñajam gêdêñ amac, tanj amoa jaêc Anôtô to êsêac, tanj têtü gasuc enj nanj

¹⁸ gebe ñac tau tonanj kêkêñ Ñalau tagenjenj gêwê aêac samob dêdêñ Tama taja.

¹⁹ Amboac tonanj amac atôm lau jaba to lau ñamagêña kêtiam atom. Amac atu Anôtôñê launêñ ñagêdô to atu Anôtôñê gôlôac awinjenj.

²⁰ Enj kêkwê amac sa atu andu akô nombanj aposolo to propete ñaô. Ma Kilisi Jesu tau kêtü andu tau ñaalê kêclêsunja.

²¹ Njac tonan gedem andu tau ton ma engom etu kapoem e etu Apomtaunem lom dabun,
²² ma kesun amac sa awin atu Anotone andu. tan ne Njalau gemam auc nan.

3

Paulu gemam kom kapi lau samuc

¹ Ketu tonanjan aem, Paulu, tec katu Kilisi Jesu ne jac kapoacwalonja ketu amac lau samucjan nec, katem mec gedem Anoto.

² Amac anogac gebe jac moasin Anoto kekem sakin gemem aem ketu emoasin amacjan.

³ Anoto geoc ne bin, tan gem lelomgem nan, lasem gemem aem ketom bin, tan kato dambemem gem namatanjan nan.

⁴ Amac embe asam bin tau, oc ajala noc kauc kesa kapi Kilisinem bin, tan gem lelomgem nan.

⁵ Gemem tem gemunjan namalac sejala bin, tan gem lelomgem nan atom. Mago galoc Anoto kekem ne Njalau geoc bin tau lasem gemem ne aposolo dabun to propete.

⁶ Bin tan gem lelomgem nan, tau tonec gebe Lau samuc sem jom nawae njam, tec gemem esem sem sem kain Anotone gemlemem to tetu Kilisinem oli ngemlelom ma tetap bin, tan Anoto gemam mata ketu Kilisi Jesujan nan, njanam sa semem.

⁷ Anoto taem walom aem, tec kekem aem katu nawae njam tonan njakinwaga. Njalai njatau em, tec kekem kom tonan gemem aem.

⁸ Anotone lau samob nem jac njacem aem, mago jac moasin ketoc aem sa gebe jasom nawae njam lasem emi jac tolom Kilisinem awa temem em emem lau samuc

⁹ to jawa Anotone lem emom ne bin njalemem njan emem sa emem lau samob. Gemem andanjanem Anoto, tan kekem gem samob nan, kesim bin tonan gem lelomgem,

¹⁰ gebe galoc goloc dabun sema Anotone kauc memem tolom-tolom sa emem apomtai to njalai undambem.

¹¹ Anoto kesa lem tonan, tec gemem bin, tan taem gemam ketu ton gemem andanjanem nan, njan kesa kapi aememem Apomtai Kilisi Jesu tau.

¹² Aem tasem em ton to takem emem em, ma tatem tan atom, olim andan Anoto to tasa em njagala totentac ema sugem.

¹³ Amboac tonan aem katem gebe noc gemwac, tan gac ketu amacjan nan, emem amac sa atom. Noc gemwac tau emom amac waem esa.

Kilisinem tetac gemem aem

¹⁴ Ketu tonanjan aem kemem oc gemem emememem Apomtai Jesu Kilisi Tama,

¹⁵ tan ne jem kem goloc undambem to nomjan samob ketomgem nan.

¹⁶ Aem katem Anoto gebe ekem njalai emem amac emem emem kapoem ma ekem ne Njalau emem nem njalemem ton njajan esa.

¹⁷ Amac kem gemem Kilisi tec ekem nem njalemem em emem andu ma memem emem njan njawakac ememem naemem amac tan.

¹⁸ Go amac to Anotone lau samob nem kauc esa e ajala gebe Kilisinem tetac gemem ememem kesewec ketu tapa to ketu balim ma kem gema to kesem gema

¹⁹ ma ajala Kilisinem tetac gemem tonan, tan kemem kauc samob nemem su nan, gebe Anoto tau enam auc samucgem.

²⁰ Ma jac tau tonan, tec oc emom gem samob, tan aem tatem to taem gemam nan, njan esa ememem nemem su emem njalai, tan gemam kom gemoa nem njalemem nan,

²¹ goloc dabun to Kilisi Jesu tau semem emem njawasi sa emem goloc to goloc ma tem to tem nemem em. Binjanom.

4

Aem tatu Kilisinem oli tagem

¹ Amboac tonan aem, tec gangom kapoacwalom ketu Apomtaujan nec, jalim bin amac gebe asa nem lem emem Anotone kalem, tan ketap amac sa nan.

² Ambu taom to amoa tonem njalemem malomem, aem bin tonem ma asip taom sa totemem ememem.

³ Olim palem gebe Njalau ekem binmalom emem amac ton atu gem tagem.

⁴ Olim tagem to Njalau tagem emem Anoto kekalem amac ma kem matem nem njan kalem nj tagem.

⁵ Apomtai tagem ma bin takem gememem tagem to busanjan tagem.

⁶ Namalac samob Tamenji Anoto tagem, tan ketu gem samob njatau ma gemam kom kem gem samob nan, gemam gem samob auc.

⁷ Aem samob tonec takom moasin sa gemem-gememem ketom Kilisi tau gemam dom ma gemam sam gemem aem.

⁸ Kêtom binj tec gêc gebe.

“Enj kêpi lolôc gêja

ma kékôc lau kapoacwalônja sêwiny enj,

ma gêjac sam gêj njajam njaômagenj gédêj lau.”

⁹ Njalô tonec gebe “Enj kapi lolôc gêja” nanj njam amboac ondod. Njam tau tonec gebe kêsêp nom njalêlôm njakêlêndinj gêja gêmuj.

¹⁰ Njac tau, tanj kêsêp gêja nanj, njac tau tonanj kêpi e jakêlêlêc undambê samob su gebe ênam gêj samob auc.

¹¹ Njac tau tonanjenj tec kékêj lau njagêdô têtû aposolo ma njagêdô têtû propete to njagêdô têtû jaenwaga ma njagêdô têtû lausakinj to kêdôjwaga.

¹² Kilisi kékêj lau amboac tonanj gebe ênac dabinj Anôtônê lau sênam sakinj njapep gebe sêmboea enj ôli sa

¹³ e takêj gêwiny êmbinj aêac samob tøj tapi tagenj to tajala Anôtônê Latu êtu tøj ma têtôp tatu lau kapôênj e tatôm Kilisi tau nê dôj.

¹⁴ Ma tatôm njapalê dedec êtiatôm tom gebe laudansarjnjêj mêtê êtêlinj to êmbam aêac êtôm gwêc to mu kêtêlinj to gêbam wanj nec atom. Lau amboac tonanj têtîm to sêsau njamalac.

¹⁵ Aêac amboac tenj. Aêac tasôm binjnanô êndêj tauj totêntac êwinyenj ma têtôp tatu kapôênj e nêj lêj samob esewec tatôm Kilisi, tanj kêtû njamôkê nanj.

¹⁶ Njac tau tonec tec gêbinj ôli njagêjnlêlôm samob tøj kêpi tagenj to kékêj njaduc gêdinj kêsô tau ma njakalôc gedenj ôli njagêjnlêlôm tøj. Ôli njagêjnlêlôm gêdêj-gêdêjgenj embe ênam kôm, tanj gêjac gêj tau njawae nanj, oc ôli êtôp to êmboea tau sa ma têtêntac gêwiny êmbinj njanô tau tøj.

Kilisi kékêj aêac tasa lêj wakuc

¹⁷ Amboac tonanj aê jasôm njoc binj tonec êndêj amac toaoc gêjac Apômtaugenj gebe Asa nêj lêj atôm lau samuc, tanj taênj gêjam binj njâoma-njâoma elême nanj atom.

¹⁸ Njakesec gêjam êsêacnêj kauc auc. Êsêacnêj kauc masi to nêj njalêlôm njadani, tec kêbalanj êsêac auc gêdêj sêjngôj matenj jali, tanj njam kêsêp Anôtônja nanj.

¹⁹ Êsêac sêgôm gêj waucwaucenj ma sêgôm gêj môp-môp samob gêjam auc, sêgôm kêtû matenj katu awanja tomajenj gêbacgenj.

²⁰ Binj amboac tonanj têdôj gêdêj amac kêtû Kilisinja atom.

²¹ Amac anô njawae tau to têdôj mêtê tau gêdêj amacgac kêtôm binjnanô, tanj gêc Jesu tauja nanj.

²² Amboac tonanj awi nêj njamalac lanjwa, nêj njalêlôm geo, tanj kêsa lêj gêmujnja nanj sinj. Têtac njakalac kêsau gêoc njamalac lanjwa e gesenj tau su gêjana.

²³ Amacnêj njalêlôm to binj, tanj taêm gêjam nanj, êtu wakuc samucgenj.

²⁴ Ma asô njamalac wakuc, tanj Anôtô kékêj kêtôm tau nê katu nanj sa. Enj êwaka tau sa njalêj gêdêj to dabuj binjnanôja.

²⁵ Amboac tonanj awi binjansanj sinj ma asôm binjnanô êndêj taôm êndêjêndêjgenj, gebe aêac tatu ôli tagenj njagêjnlêlôm.

²⁶ Embe têtêntac njandanj, nanj anjôm taôm sec atom ma aê têtêntac njandanj tøj e oc naêsêp nec atom.

²⁷ Alinj taôm gebe Sadanj ênjngôj amac njasawa atom.

²⁸ Njac genjenj ênam genjenj gêj êtiatôm atom, tau lêma ênam kolenj acgom, gebe êkôc nê kolenj njanô ma ênac sam endenj lau, tanj sêpô lêna taujnja nanjenj.

²⁹ Binj agwa-agwa êsa awemsunj atom, asôm binj njajamgenj, tanj êpuc lau-sêpô-lênawaga tøj to êmoasinj lau, tanj sêjô binj tau nanj.

³⁰ Ma anjôm Anôtônê Njalau Dabuj nê njalêlôm njawapac êsa atom, gebe enj kêtû njabelo Anôtô ênam amac kêsi endenj nê becja.

³¹ Binjkalom samob to binj keso-keso ma têtêntac njandanj to ali awem sa ma binj alôb-alôb to binj sesec tonanj naj samob nanj, awi sinj.

³² Amoasinj taôm to taêm walô taôm ma asuc nêj binj ôkwi êndêj-êndêjgenj, anjôm êtôm Anôtô kêsuc amacnêj binj ôkwi kêtû Kilisinja.

5

¹ Amac atu Anôtônê njapalê, tanj enj têtêc gêwiny nanj, tec atêku enjenj.

² Ma asêlêj totêntac êwinyenj amboac Kilisi gêwiny aêac to kékêj tau kêtû aêacnja kêtû moasinj to da gêdêj Anôtô gêju njamalu njajam.

³ Asôm gêj mockainjo to mockainjja ma genj môp-môp samob to binj matem katu awanja êsêp nêj binjalôm atom, gebe Anôtônê lau samob dedec binj amboac tonanj naj.

⁴ Andec binj sesec ma binj meloc-meloc to binj agwa-agwa kêtôm amac asôm atomnja amboac tonanjgenj, anam danjegenj êjô.

⁵ Biñ tonec amac ajalagac gebe Mockainjo to mockainj tenj me môp ñatau tenj me ñac mata katuboa tenj, tanj talic enj kêtôm ñac gêjam sakinj anôtô jabanja tenj nanj, nênj tenj oc êwê kainj gêjrlênsêm anja Kilisi agêc Anôtô nênj gamênj atom.

Tasêlênj tamoa ñawê ñjalêlôm

⁶ Lau tenj têtîm amac ña biñ ñaômañaôma atom, gebe kêtû biñ amboac tonanña Anôtônê têtac ñandanj kêtap tanjnpêcwaga sa.

⁷ Awê kainj êsêacnênj biñ atom.

⁸ Biññanô, gêmungej amac amoa tokesec, mago galoc amoa tonjawê gebe atu Anôtônê gêngac, tec asa nênj lêtanj atôm ñapalê ñawêña,

⁹ gebe ñawê ñanô tonec moasinj totau-totau ma biñgêdênj to biññanô.

¹⁰ Ansaê gênj, tanj Apômtau gêlic ñajam nanj.

¹¹ Ñakesec ñakolenj, tanj ñanô masi nanj, anam awinj atom, akip sa ênêc awêgej acgom,

¹² gebe gênj, tanj êsêac sêgôm kelecgej nanj, embe tasôm ênêc awêgej, oc majenj.

¹³ Gênj samob, tanj takip sa e ñawê êpô nanj, oc ênêc awê.

¹⁴ Ma gênj samob, tanj gêc awê nanj ñawê. Tec biñ gêc gebe

“Aôm tanj gôêc bêc nanj, matam êlac

ma ôndi sa anja ñacmatênênj,

go Kilisi êpô aôm.”

¹⁵ Amboac tonanj ajop taôm êtu nênj lêtanj samobña ñapep. Asêlênj atôm lau meloc atom, asêlênj atôm lau tokauc mêtênjagenj.

¹⁶ Ajainj têm ênanja ñaômagenj atom, gebe têm tonec sec.

¹⁷ Amboac tonanj atu meloc atom, mago nênj kauc êsa biñ, tanj Apômtau taê gêjam gebe êngômña nanj.

¹⁸ Anôm wain e êjaninj amac atom, gebe gênj tonanj oc êjaninj amac. Ñalau Dabunj ênam amac auc acgom

¹⁹ e pesalem to wê dabunj ma wê ñajam-ñajam êtu nênj biñgalôm. Apuc wê dabunj sa to aôc Apômtau sa ña pesalem anja nênj ñjalêlôm.

²⁰ Anam danje êndênj Tamenji Anôtô endenj tôngej êtu gênj samobña anam aêacnênj Apômtau Jesu Kilisi lanjô.

Biñ lauo to ñacña

²¹ Asô taôm ñalabu êtu atêc Kilisiña.

²² Lauo sêsô nênj ñaci ñalabu êtôm sêsô Apômtau ñalabu,

²³ gebe ñac kêtû awênê môkêapac kêtôm Kilisi kêtû gôlôac dabunj môkêapac, ma kêtû gôlôac dabunj, tanj kêtû enj ôli nanj nê kêsîwaga.

²⁴ Tec lauo sêsô nênj ñaci ñalabu êtu gênj samobña, têtôm tanj gôlôac dabunj sêsô Kilisi ñalabu nanj.

²⁵ Amac ñacwaga têtmtac êwinj nênj lauo atôm Kilisi têtac gêwinj gôlôac dabunj ma kêkênj tau kêtû êsêacña.

²⁶ Enj kêkênj nê mêtê ma kêsagu êsêac ña bu têtû selecña e têtû Anôtônê gênj,

²⁷ gebe ênac dabunj gôlôac dabunj e ñawasi langwagenj ma ênac enj mataanô ñajam. Enj gebe êlic gôlôac dabunj ñatêmui to mêlinj-mêlinj ma gênj ñagêdô amboac tonanj ñai êpi enj atom, gebe êlic enj êtu dabunj to lanjônênj sawagenj.

²⁸ Amboac tonanj êsêac ñacwaga têtntac êwinj nênj lauo êtôm têtntac gêwinj tauñ ôlinj. Ñac tanj têtntac gêwinj nê awê nanj, têtntac gêwinj tau.

²⁹ Ñac tenj kêkênj kisa gêdênj tau ôli atomanô. Enj gêlôm to kêtû mêtê tau ôli ñapep, kêtôm Kilisi gêgôm gêdênj gôlôac dabunj,

³⁰ gebe aêac tatu ênê ôli ñagêjrlêlôm.

³¹ “Kêtû biñ tonanña ñamalac êwi têna agêc tama sinj ma êsap nê awê tôn, ma êsêagêc têtû ôli tagenj.”

³² Biñ tonec ñam kêsêp lêtôm sêga ma aê gawa sa kêkanônj Kilisi to gôlôac dabunj.

³³ Mago kêkanônj amac gêwinj. Ñacwaga samob têtntac êwinj nênj lauo amboac têtntac gêwinj tauñ, ma lauo samob tetoc nênj ñaci sa.

6

Biñ kêpi ñapalê to tenenji ma tamenji

¹ Ñapalêac, tanjem wamu êndênj tenemi to tamemi êtu Apômtauña, gebe biñ tonec jagêdênj.

² “Otoc tamam agêc tênam sa.” Anôtô kêkênj biñsu tonanj ma gêjac mata biñ tenj gêwinj kêtû ñamata gebe

³ “Ôngôm gebe ômoa ñajam to ômoa matam jali ec ñênjgenj anja nom.”

⁴ Tamenjac, atu kasec nêem ñapalê e anğôm êsêac têtac ñandanj êsa atom. Anam jaom êsêac ma amêtôc to alêj binj êsêac ña Apômtaunê binjenj.

Binj kêpi sakinjwaga to nêj ñataui

⁵ Amac sakinjwaga, tanjem wamu êndêj nêem ñataui nomña. Atêc êsêac to anam go taôm tonêem ñalêlôm ñañêj êtôm ajam sakinj Kilisi.

⁶ Anac ñamalac matenjanô auc ña tanjem wamu êtu sêlic amac ñajamña nec atom, anğôm atôm Kilisinê sakinjwaga ma amansañ Anôtônê binj êtu tøj tonêem ñalêlôm samucgenj.

⁷ Anam sakinj topalêgenj ma anğôm êtôm ajam sakinj ñamalac atom, anğôm êtôm ajam sakinj Apômtau.

⁸ Taêm ênam, lau samob, sakinjwaga to êsêac, tanj sêmoa nêj lêtêgenj nanj, embe sênam kolenj ñajam, oc Apômtau êkêj ñagêjô ñajam êndêj êsêac êtôm taugenj.

⁹ Ma amac ñataui, amoasinj nêem sakinjwaga amboac tonangenj. Awi binj saic-saic sinj. Taêm ênam gebe êsêac to amac nêem ñataui gêjgôj undambê. Enj kêpuc lau ñam atom, gêlic samob kêtôm taugenj.

Anôtônê laukasap

¹⁰ Ñoc binj ñagêdô tec gêc gebe Apômtau êpuc amac tøj ma nê ñaclai ênam amac auc akô ñajañ.

¹¹ Akôc Anôtônê laukasap sa tomalagenj e akô ñajañ ma aku Sadañnê Iêñdansenj samob tulu,

¹² gebe aêac tajac sinj gêdêj ñamalac nomña atom, tajac sinj gêdêj apômtau to ñaclai ma nom ñakesec tonec ñataui to ñalau sec, tanj sêmoa undambê nanj.

¹³ Tec akôc Anôtônê laukasap sa tomalagenjmanj, go atôm gebe akô ñajañ êndêj bêc sec tau e aku ñacjo samob tulu akôgenj.

¹⁴ Amboac tonanj akôgenj. Ajandinj binjanô ênêc dambêmpalê to anøj binjgêdêj êtu nêem maluku.

¹⁵ Asô binjalô ñañawae ñajam êtu atapa ma anam anac ñawaegej.

¹⁶ Akêj gêwinj êtu nêem lautuc. Aja sa enderj tøjgenj, gebe asi ñac sec nê sôb toja samob êndu.

¹⁷ Akuc moasinj Anôtô gêjam amac kêsinja êtu nêem kululuj sinja to aôc Anôtônê mêtê êtu sinj, tanj ñalau kêkêj nanj.

¹⁸ Gêj samob tonanj anğôm tomecgenj ma aterj Anôtô gebe ênam amac sa. Aterj mec êtôm têm samob êtôm ñalau êwê amacña. Kêtu tonañña anam jali to anğôm atu dôbgenj ma aterj êtu Anôtônê lau samobña.

¹⁹ Ma aterj êtu aêña êwinj gebe Anôtô êkêj mêtê êndêj aê êndêj noc jasôm binja e jawa ñawae ñajam ñabinj kêsêp lêlômña sa totêtac êpa sugenj.

²⁰ Kêtu ñawae ñajam tonañña aê katu ñacjaenj ganğôj kapoacwalô. Tec aterj gebe jasôm binj, tanj gêjac aê ñawae nanj, lasê totêtac êpa sugenj.

Paulu gêjac mata nê binj

²¹ Lasinji ñajam Tukiki, tanj gêjam sakinj Apômtau ñañêngenj nanj, ênac aê gamoa to gagôm ñoc gêj samob ñaminj êndêj amac gebe ajala.

²² Aê jasakinj ñac tau êndêj amac êwac gebe ênac minj aêacma binj samob êndêj amac ma ênam malô amacnêem ñalêlôm.

²³ Tamenji Anôtô agêc Apômtau Jesu Kilisi nêj binjalô ma têtac gêwinj to takêj gêwinj ñanô tau êndêj lasitêwai êwac.

²⁴ Moasinj êndêj êsêac samob, tanj têtac gêwinj aêacnêj Apômtau Jesu Kilisi tenjenj ma tenjenj.

Pauluné papia gédêj lau PILIPI

Pauluné papia gédêj lau Pilipi nec ñac tau keto gêjac Gôlôac ñamataña, tañ enj kêwaka sa anja masanjm Airopa nanj ñawae. Malac Pilipi gêc Makedonia, tañ lau Rom séjanjo su kêtú nêj gamêj nanj. Aposolo gêngôj kapoacwalô, tec keto papia tonec. Enj gêmôa tonê ñalêlôm ñawapacgenj gédêj ñasawa tonanj gebe kômwaga ñagêdô sêsôm sêôc ênê binj auc ma mêtê dansanj kêpi sa anja gôlôac Pilipiña, tec kékêj wapac enj gêwiñ. Mago binj têtac ñajam to têtac êpa surja gêjam papia tau auc, ñam kêsêp Paulu kékêj gêwiñ Jesu Kilisi tonanjôgenja.

Paulu keto papia tau ñamanô tonec gebe ênam danje lau buña anja Plllpl êtu gêj, tê sêsakinj gédêj enj nêga. Êsêac sêpuc enj tøj gédêj têt, tañ enj gêngôj jageo nanja. Enj gêlic gêj gwalêkinj kélênsôj enj tau to êsêac gêwiñ amboac tañ, tec keto binj êpuc êsêac têtac tøjja to awa enjenj êsêacña ma ôlij andanj Anôtôña kêsêp papia tonec gêwiñ-gêwiñ. Go gêjam nenenj êsêac gebe sêmboac to tetoc taun sa atommanj, sêkêj taunj sêsô Kilisi ñalabu tosêmbu taunjenj. Enj gêôj binj tonec sa gédêj êsêac taênj ênam êtiam gebe sêsa nêj lêj têtôm Kilisi gêbinj êsêac tøjgac nê, ac taunj sêwê kainj kêtú sêmasanj Judanj binjsu totanjem wamugenj ma sêjop êsêacnêj om to gêj ñagôlinja atom. Anôtônê moasinj gédêj êsêac tec sêgôm. Ma moasinj tau gelom êsêac kêtú nêj sêkêj gêwiñnagenj. Gocgo keto têtac wapi to binjalô, tañ Anôtô gêsunj ñaômagenj gédêj lau, tañ Kilisi gêbinj êsêac tøj nanj, ñawae gédêj êsêac amboac tonanjgenj.

Lau buña sêkêj êwiñ to sêsa nêj lêj totêtac wapigenj ma totêtac êpa sugenj ma sêngôm to sêôc nêj genj sênsinj sugenja ñabinj gêjam sêga anja papia tonec ñalêlôm. Paulu tau têtac gêwiñ gôlôac Pilipiña ñanôgenj nanj kêtú awê anja papia tau gêwiñ.

Nadênanj

1. Paulu gêjac m papia tau 1:1-11
2. Paulu tau nê binj ñagêdô 1:12-26
3. Dambinj taunj tøj taminj Kilisiña 1:27-2:18
4. Paulu gêwa Timote agêc Epaproditi nêj kôm ñam sa 2:19-30
5. Paulu gêjam ja lau buña gebe sejob taunj êndêj ñacjo, tañ sêmôa dêmôênja to gêj gêdib êsêac gêc lêlômña nanj 3:1-4:9
6. Paulu to nê lau Pilipiña 4:10-20
7. Paulu gêjac mata papia tau 4:21-23

Paulu gêjac m nê papia

¹ Kilisi Jesu nê sakinjwagaagêc Paulu agêc Timote ma binj êndêj Anôtônê lau samob, tañ Kilisi Jesu gêbinj êsêac tøj sêngôj Pilipi nanj, ma êndêj gejobwaga to sakinjwaga êwiñ.

² Tamenj Anôtô agêc Apômtau Jesu Kilisi nêj moasinj to binjalô êndêj amac êwac.

Paulu ketej mec kêtú lau Pilipiña

³ Aê gajam danje ñoc Anôtô kêtôm têt samob, tañ taêc gêjam amac nanj.

⁴ Kêtôm têt samob, tañ katej ñoc mec kêtú amac samobña nanj, katej totêtac ñajamgenj,

⁵ gebe ñawae ñajam gêô lasê amac wakucgenj, tec ajam ñakolenj awinj aê amôa e mênggêdêj galoc.

⁶ Aê kajala kêtú tøj gebe Anôtô, tañ gêjac m kolenj ñajam tau anja nêj ñalêlôm nanj, oc ênac dabinj kolenj tau êndêj Kilisi Jesu nê béc.

⁷ Aê taêc gêjam amac gêc ñoc ñalêlôm ñapanj, tec gagôm jagêdêngenj gebe taêc gêjam binj tonanj kêpi amac samob. ñam gebe gédêj tañ gêngôj kapoacwalô to gédêj tañ gamôa awê ma gajam ñawae ñajam kêsi to kapuc mêtê tøj nanj, amac awê kainj moasinj, tañ Anôtô kékêj gédêj aê nanj awinj.

⁸ Aê gajam aoc su amac samob ñam kêsêp Kilisi Jesu nê taê walô aêacña. Anôtô kêjala gebe kasôm binjanô.

⁹ Aê katej ñoc mec tecenec gebe Nêj têtac gêwiñ ñanô esewec ñapanj ma ajala gêj to awa gêj samob êkôc e ñapep,

¹⁰ ec ajala gêj ñajam tau ma amôa tonêj ñalêlôm ñakêjnkêj ma tolanjôm nêj sawagenj e êndêj Kilisinê béc.

¹¹ Ma binjgêdêj ñanjanô, tañ Jesu Kilisi taugenj êkêj nanj, ênam amac auc gebe Anôtônê ñawasi to wae êsa.

Kilisi kêtú aêc danjônj matenj jali ñamôkê

¹² O lasitêwaac, aê gabe jakêj ñawae êndêj amac anjô gebe binj, tañ kêtap aê sa nanj, kêmoasinj ñawae ñajam ñanôgenj.

¹³ Sinjwaga tarj sejob gôlinwaganê andu narj, to lau ñagêdô samob sêjalagac, gebe aê gêngôñ kapoacwalô kêtû Kilisiña.

¹⁴ Ma ñoc kapoacwalô kêkêñ lasitêwai taêsam, tarj Apômtau gêbin êsêac tøj narj, sêkêñ gêwin ñajajña kêsâ, tec têtêc tau ñ atom ma sêsôm Anôtônê mêtê lasê totêntac kêpa sugen.

¹⁵ Lau ñagêdô sêwa Kilisi sa kêtû têtêntac sec to têtêntac ñandanña, mago ñagêdô tec sêjam mêtê tonêñ ñalêlôm ñajamgenj.

¹⁶ Lau tau tonaj sêgôm kêtû têtêntac gêwinña. Êsêac sêjala gebe Anôtô kêkêñ aê gebe janam ñawae ñajam kêsi.

¹⁷ Lau ñagêdô ônê sêsôm Kilisi lasê tonêñ ñalêlôm makengeñ atom, sêgôm kêtû tauñ waenña ma sebe sêkêñ gêñwapac êkônin aê êwin ñoc kapoacwalôgenj.

¹⁸ Bin tonaj kêlênsôñ aê atom. Aê têtêntac ñajam gebe sêsôm Kilisi lasê ñalêñ tokainj-tokainj. Lau ñagêdô sêsau sêbanac bin, ma ñagêdô sêsôm tobijnñanôgenj.

¹⁹ Ma aê oc têtêntac ñajam ñapanj gebe aê kajala amac atenj nêmc kêtû aêña amoa, ma Jesu Kilisi nê Ñalau ênam aê sa, tec gêñwapac tonec oc êtu moasinj êndên aê.

²⁰ Aê taêc kêka to kakêñ matoc ñanôgenj, gebe gêñ tenj êngôm aê majoc êsa atom. Aê jamoa matoc jali me jamac êndu, mago ñangôm Kilisinê wae êsa ña tauc ôlic totêntac êpa sugen. Gêmungeñ gagôm, ma galoc amboac tonanjenj.

²¹ Kilisi kêtû ñoc gêngôñ matoc jali ñam, ma embe jamac êndu, oc gêmac tau êtu ñoc moasinj.

²² Embe jamoa matoc jali anja nom êtu jatap koleñ ñanô ñagêdô sarja, narj oc japô lêna gebe jajalinj ondoc sa.

²³ Bin luagêc tonec kêlênsôñ aê ñanô. Aê têtêntac gêwin gabe janac tauc lêtêñ jamoa jawin Kilisi, tonec tec galic ñajam kêlêlêc.

²⁴ Mago kêtû amacña tec gabe ñangôm nom tonec.

²⁵ Ñoc ñalêlôm kêsaê, tec kajala gebe jamoa jawin amac samob ma janam amac sa êtu nêmc akêñ gêwinña gebe atôp ma akêñ êwinj totêntac ñajamgenj.

²⁶ Aê embe jamu jandên amac jawac tenj êtiâm, oc êngôm amac awem êoc Kilisi Jesu ñanô-ñanô êtu aêña.

²⁷ Bin tagenj tonec tec gêc gebe Asa nêmc lêñ ñapep atôm Kilisinê ñawae ñajam, ec embe jawac, narj jalic me embe jamoa jaêc, go janô ñawae gebe akô ñajajña totêntac tagenj ma anac sinj apuc taôm tøj êtu akêñ gêwinj ñawae ñajamña.

²⁸ Atêc nêmc ñacjonêñ gêñ tenj atomanô. Bin tonaj êwa sa êndên nêmc ñacjo gebe oc sênaña, ma êwa sa êndên amac gebe oc aku êsêac tulu, gebe Anôtô ênam amac kêsi.

²⁹ Anôtô kêmoasinj amac kêtû Kilisiña ña lêñ luagêc, tenj gebe akêñ gêwinj enj, ma tenj gebe aoc wapac kêtû enña gêwinj amboac tonanjenj.

³⁰ Ma sinj, tarj gêmunña alic aê gajac ma galoc anô ñawae gebe gajac gamoa narj, amac taôm anac amboac tonanjenj.

2

Lau bunja sêkônin tauñ têtôm Kilisi kêkônin tau

¹ Amac asaê gebe Kilisi kêpuc amac tøj me masi. Ênê têtêntac gêwinj amac gêjam malô amac me masi. Ñalau dabunj gêbinj amac tøj me masi. Amac taêm walô to têtêntac gêwinj taôm me masi.

² Embe amboac tonaj, go anac dabinj aê têtêntac ñajam êsa samucgenj ma anjôm amboac tonec gebe taêm ênam gêñ tagenj to têtêntac êwinj tagenj êmbinj amac tonj amoa tonêmc ñalêlôm tagenj ma apenj binj tagenj.

³ Anjôm gêñ tenj êtu amboac taôm nêmc awa to waemgenjña atom. Ambu taôm to atoc lau ñagêdô sa sêlêlêc amac taôm acgom.

⁴ Taêm ênam amac taôm nêmc ñêngeñ atom, taêm ênam lau ñagêdô nêñ êwinj.

⁵ Amacnêmc ñalêlôm êtôm Kilisi Jesu nê acgommanj.

⁶ Enj tec katu kêtôm Anôtô, mago taê gêjam gebe in katu tonaj tøj atom,

⁷ kêkac tau su anja nê ñawasi ma gêjam sakinj katu kêtôm ñamalac to gêgôm gêñ samob kêtôm ñamalac sêgôm.

⁸ Enj kêkônin tau ma tarja wamu ñapanj e gêmac êndu anja kakesotau.

⁹ Kêtû bin tonanña Anôtô ketoc enj sa ñanô ma gê ñaê, tarj kêlêlêc ñaê samob su narj, kêpi enj,

¹⁰ gebe ñaê Jesu tonec oc êkêñ êsêac pebenj, tarj sêmoa undambê to sêmoa nom ma sêmoa nom ñalêlôm narj, sêpôñ aenjudc,

¹¹ ma imbelenj samob sêsôm lasê gebe Jesu Kilisi kêtû Apômtau gebe Tama Anôtônê wae êsa.

¹² O ñoc lauace, gêdêñ tañ gamoa gawiñ amac nan, tañem wamu ñapan. Ma galoc gamoa jaêc tec anğôm anac ñawae êtôm tônêgen. Atêc to anam go taôm gebe anac dabiñ nêñ lêñ Anôtô ênam amac kêsiña,

¹³ gebe Anôtô tau gêjam kôm gêmoa nêñ ñalêlôm ma kêkac amac gebe anğôm ênê biñ ñanô êsa e ênac mataanô ñajam.

¹⁴ Anğôm nêñ gêñ samob tobiñ diñdiñ atom ma taêm ênam naêsa-naêsa atom,

¹⁵ gebe asa nêñ lêñ lanğômnêñ sawa tonêñ ñalêlôm ñakêñkêñ atu Anôtônê ñapalê mansañ, amoa lau sec to geo ñalêlôm. Apô êsêac atôm utitalata sêpô gamêñ.

¹⁶ Andêñ mêtê mata jali tônia. Embe anğôm amboac tonañ, go awaka aê waec sa êndêñ Kilisinê bêc e êwa aê sa gebe kasa ñoc lêñ to gajam ñoc koleñ kêjaiñ tauc ñaôma atom.

¹⁷ Embe sêkêñ aê jatu da êtu amac akêñ gêwiñña, nan oc têtac ñajam ma jatu samuc jawiñ amac samob.

¹⁸ Amboac tonañ amac têtmtac ñajam ma atu samuc awiñ aêgen.

Timote agêc Epaproditi nêñ biñ

¹⁹ Aê taêc kêka gebe Apômtau Jesu êlôc ma jasakiñ Timote seberñ êndêñ amac êwac, gebe janô amac waem êpuc aê tônia acgom.

²⁰ Aê katap ñac teñ sa, tañ taê gêjam biñ kêtôm aê to kêpô sim tau kêtû amacña amboac ñac tonec nan atom.

²¹ Êsêac ñagêdô samob taêñ gêjam Jesu Kilisi nê biñ atom, taêñ gêjam taun nêñ biñgen.

²² Amac ajala gebe eñ kêwaka tau sêñac, gêjam sakiñ ñawae ñajam gêwiñ aê kêtôm latu gêwiñ tama.

²³ Aê kakêñ matoc gebe jakêñ ñac tonañ êndêñ amac êwac ñagaôgen, tagen gabe jansaê ñoc biñ e êtu katô acgom.

²⁴ Aê taêc kêka Apômtaugen gebe jandêñ amac jawac seberñ amboac tonañgen.

²⁵ Aê taêc gêjam biñ teñ kêtû tônia gêwiñ gebe jakêñ aêac lasiñ Epaproditi, tañ amac asakiñ eñ gebe mênênam aê sa nan, êmu êndêñ amac êwac. Eñ gêjam kôm to gêjac siñ gêwiñ aê ñapep.

²⁶ Ênê ñalêlôm kêkac eñ kêtû amacña ma gêmoa jageo ñanô gebe amac anô ênê gêmac ñawaegac.

²⁷ Biññanô, gêmac kapôêñ gêgôm eñ e kêsa pan sêawa, mago Anôtô taê walô eñ ma taê walô eñ taugen atom, taê walô aê gêwiñ, gebe êsalê gêñwapac ñagêdô êpi aê êwiñ atom.

²⁸ Amboac tonañ kêkacgen gebe jakêñ eñ wacamac alic eñ, ec têtmtac ñajam êsa êtiam, ma ñagêñwapac êlêwan aê saungen.

²⁹ Amboac tonañ akôc eñ sa totêtmtac ñajamgen. Atôc lau amboac tonañ sa êtu Apômtau gêbiñ amac tônia,

³⁰ gebe eñ kêsa pan sêawa kêtû Kilisinê koleñña ma gêjam sakiñ aê gim tau su gebe ênac dabiñ sakiñ, tañ amac ajac m nan.

3

Biñgêdêñ ñanô

¹ O ñoc lasitêwaac, aêñoc biñ ñagêdô tonec gebe Apômtau êngôm amac têtmtac ñajam êsa. Aê ôic ñakam gebe jato biñ tonan êtiam-êtiam nec atom. Biñ tonanjen oc êpuc amac tônia amoa ñajam.

² Ajop taôm êndêñ koleñwaga sec. Ajop taôm êndêñ êsêac, tañ sêgôm mêtê sêsa lau wauc-waucgenña nan. Ajop taôm êndêñ êsêac, êsêac kêam.

³ Aêac tec sêsa aêac ñanô. Anôtônê ñalau kêkac aêac, tec tajan sakiñ Anôtô ma aêac waen ñam kêsêp Kilisi Jesu. Aêac taêñ kêka gêñ ôliñña teñ atom.

⁴ Aê oc jatôm gebe taêc êka gêñ ôlicña amboac tonañ. Teñ embe taê ênam gebe taê êka gêñ ôliña, nan aê oc janğôm êlêlêc su.

⁵ Aê tonec sêsa aê gêdêñ ñabêc kêtû 8ña. Aê ñac Israeñña teñ anğa Benjaminnê gôlôac. Aê Ebolainêñ Ebolai teñ, ma kamasañ biñsu katôm Parisai sêmasañ.

⁶ Aê kêlênsônia gôlôac dabun gajac ñawaegen. Aê kasa bi ñsu ñalêñ tolanğcnêñ sawagen e sêlic aê amboac ñac gêdêñ.

⁷ Gêñ samob tonañ galic amboac gêñ ñanô, mago galoc galic gebe gêñ ñaôma kêtû Kilisiña.

⁸ Biññanô, aê galic gêñ samob tonañ ñai amboac gêñ ñaôma, tagen tonec tec galic kêtû gêñ ñanô kêlêlêc su. Gêñ ñanô tau gebe kajala ñoc Apômtau Kilisi Jesu kêtû tônia. Kêtû ñac tonecña tec gawi gêñ samob tonañ ñai siñ ma galic kêtôm lêndêñ gebe jakôc Kilisi sa êtu gêñ ñanô,

⁹ ma aê jatu ênê gêñ. Aê gawê kaiñ tauc ñoc biñgêdêñ, tañ ñam kêsêp tañoc wamu biñsunja nan, kêtiam atom. Galoc aê gawê kaiñ biñgêdêñ, tañ ñam kêsêp takêñ gêwiñ Kilisiña nan, biogêdêñ tañ gêmêñ anğa Anôtônê nan, ñam kêsêp takêñ gêwiñ.

¹⁰ Biñ tagen tonec aê gabe jatap sa gebe jajala Kilisi to ñaclai, tañ gêñu eñ sa nan, êtu tônia, ma jaêc ênê ñandan jawiñ e jatôm eñ, tañ gêmac êndu nan,

11 ec moae jatap jandi anġa nġacmatêñeñ sa jawiñ.

Talêti tapen njanô lau

12 Aê kakôc njanô tau su atom tagen, ma gajac dabiñ tauc gêbacnê atom tagen. Gocgo kapuc gedey tönġen tec gamoa, gabe jakôc njanô tau tön, gebe Kilisi kêkôc aê tönġac.

13 O lasitêwaac, aê kêsaê gebe kakôc njanô tau tön atom tagen. Biñ tagen tonec tec jasôm gebe Biñ lanġwa nan jalin siñ ma japuc gwêc êtu gêñ, tan ġêc aêñoc nêñña nanġen, gebe najakôc.

14 Aê kêlêti kapeñ njabelo gebe jatap njanô sa. Njanô tau Anôtônê kalem ôña, tan kêkêñ Kilisi Jesu kêkalem aê nan.

15 Aêac tan tatu kwalam lanġwa su nan, samob taêñ ênam biñ amboac tonan acgom. Ma embe taêm ênam biñ tenj eso, nan Anôtô oc êwa sa êndêñ amac.

16 Tagen tasa nêñ lêñ tandanġuc nġagôlin, tan ġêwê aêac njanj e mênġêdêñ tonec nan.

17 O lasitêwaac, atêku aêman ma asala êsêac, tan sêpuc aêac wa en nan.

18 Aê kasôm ġêdêñ amac kêtû dim taêsam sugac ma galoc jasôm tomatoc-sulugen gebe Êsêacnêñ taêsam sêmoa, tan nêñ lêñ kêwaka êsêac sa gebe êsêac têtû Kilisinê kakesotau njanġo.

19 Êsêacnêñ lêñtêpôê gebe sênanja. Têntacwalô kêtû nêñ anôtô ma êsêac tetoc tau n sa kêpi ġêñ, tan kêtôm gebe êñġôm êsêac majen êsa. Êsêac taêñ ġêjam ġêñ nomġen.

20 Aêacnêñ malacmôkê njanô tê ġêc undambê. Tec daôn tamoa gebe kêsiwaga Apômtau Jesu Kilisi anġa tônê êmêñ.

21 Enj oc êpô aêac ôlin nġadma lanġwa ôkwi tatôm enj tau nê ôli nġawasi. Enj êñġôm ġêñ tonan njanô êsa nja nġaclai, tan kêtôm gebe êkêñ ġêñ samob êsô enj nġalabu nan.

4

1 O nġoc lasitêwaac, aê têtac ġêwiñ to gajam aoc su amac, gebe amac tec agôm aê têtac nġajam ma atu aêñoc ġêlôn. O lauace, amboac tonan akô nġajanja, gebe Apômtau ġêbiñ amac tönġac.

Paulu ġêlêñ biñ lau

2 Aê jalêñ biñ awêlagêc Ewodia agêc Suntuku gebe sêmoa têtac tagen êtu Apômtauña.

3 Ma aê gabe jatên aôm, nġoc nġac, tan ġôjam kôm nġanġenġen ġôwiñ aê nan, gebe ônam awêlagêc tonan sa, gebe êsêagêc sêjam kôm nġawae nġajamña sêwiñ aê têtôm Klemen to lau-sêjam-kôm-sêwiñ-aêwaga nġagêdo, nan nêñ nġaê ġêc buku maten jalinja.

4 Têmtac nġajam nġapan gebe Apômtau ġêbiñ amac tön, ma jasôm êtiam gebe Têmtac nġajam.

5 Anġôm nêñ ġêñ totêmtac wapôm êwa amac sa êndêñ nġamalac samob. Apômtau kêdabiñġac.

6 Apô sim taôm atom. ġêñ tenj embe êñġôm amac, nan aten to atanj êndêñ Anôtô todanġen.

7 Ma Anôtônê biñmalô, tan nġam kêlêlêc kauc to kauc nomġa samob su nan, ênsôb nêñ nġalêlôm to biñ, tan taêm ġêjam nan, samob sa êkanôn Kilisi Jesu.

8 O lasitêwaac, aê jasôm biñ tenj êwiñ acgom gebe Biñnjanô to biñ mansan ma biñ ġêdêñ to biñ nġawa ma biñ tanô nġajamña to biñ nġapen ma biñ nġanġen to pinj wae nġajamña tenj, biñ samob tonan nġai taêm ênam êtu tön amac.

9 Biñ tan kadôn to kakêñ ġêdêñ amac ma biñ, tan anjô to alic aê ġagôm nan, anġôm amboac tonan. Ma biñmalô nġatau Anôtô oc êwiñ amac.

Paulu ġêjam danġe kêtû sêkêñ ġen sêjam en janja

10 Apômtau kêkêñ aê têtac nġajam kêsa samucġen gebe amac amoa ec nġenġen e galoc ôlim palê kêsa kêtiam ġeñ amac aê sa. Amac abe anam aê sa, mago nġalêñ masi.

11 Aê kasôm biñ tonan kêtû kapô lêna ġêñña atom. Aê kadôn tauc gebe ġen nġagec-nġagec, tan jatap sa nan, kêtôm aê.

12 Aê kajala tapô lêna ġêñña. Aê kajala danġôn moasu nġadña. Aê kajala ġêñ samob tonan kêtû tön tomalagen. Nġasawa tenj aê ġaen ġêñ e ġêôc aê tön, ma nġasawa tenj mo ġêjô aê. Nġasawa tenj aê katap nġoc ġêñ taêsam sa, ma nġasawa tenj kapô lêna ġêñ.

13 Aê katôm ġêñ samob tonan nġai kêtû Kilisi, tan kêpuc aê tön nanña.

14 Ma amac agôm nġajam gebe aoc nġoc ġêñwapac awiñ.

15 Amac lau Pilipli taôm ajalagêc gebe ġêdêñ tan gawa nġawae nġajam sa kêtû nġamata ma gawi Makedonia siñ nan, ġôlôac dabun tenj sêpuc aê tön ma aêac akêñ ġêñ tenj ġêjô tau atom, amac taômġen.

16 ġêdêñ tan gamoa Tesaloniki nan, amac ajam aê sa ma asakin ġêñ kêtû dim luagêc.

17 Aê taêc kêka gebe akêñ ġêñ êndêñ aêña nec atom, masi, aê taêc kêka gebe anam njanô êlêlêc su e êmoasin amac.

18 ġêñ samob, tan akêñ nan, kêtap aê sa su ma ġêñ tau kêlêlêc aê su. ġêñ tan Epaproditi kêkôc anġa amacnêñ ġêmêñ nan, mênkêlêlêc aêġen. ġêñ tonan kêtôm nġamalu nġajam to da mansan, tan Anôtô ġêlic ġêjac mataanô nġajamanô nan.

¹⁹ Njoc Anôtô, taŋ kékêŋ Kilisi Jesu gêbiŋ amac tôŋ naŋ, kêtú gêŋ tolélôm-tolélôm ŋatau tonjawasi. Eŋ oc êkêŋ gêŋ, taŋ apô lêna naŋ, êlêsuc êmacgeŋ.

²⁰ Njawasi êndêŋ aêac Tameŋi Anôtô totêm-totêm. Biŋŋanô.

Paulu gêjac mata nê biŋ

²¹ Aê aoc gêjac Anôtônê lau samob, taŋ Kilisi Jesu gêbiŋ aêac tôŋ naŋ. Lasitêwai taŋ sêmoa sêwiŋ aê naŋ, awenŋ gêjac amac.

²² Anôtônê lau samob awenŋ gêjac amac, ma êsêac, taŋ aŋga kaisaranê anduŋa naŋ, taêŋ gêjam amac ŋanô.

²³ Apômtau Jesu Kilisi nê moasiŋ êwiŋ amacnêm ŋalau.

Paulunê papia gêdêj lau KOLOSO

Paulunê papia gêdêj lau Koloso nec ñac tau keto gêjac gôlôac buña anga Koloso ñawae. Malac Asia Saunña tonaj gêc Epese ñagamên oc kêpiña. Paulu tau kêwaka gôlôac tonaj sa atom. Gêdêj tanj gêngôn Romnên gemên Asia ñamalacsêga Epese tau nan, en kêkênj kômwaga jasêjam mêtê lau malac-malac, tec kêsaê gebe kôm ênam jaom gôlôac Kolosona gêjac enj ñawae gêwinj. Paulu gêngô gawae gebe lau-mêtêgeowaga anga Judanên jasêô lasê gôlôac tau. Lau tonaj sêgaluj Helennên mêtê jaba ñagêdô to binj anelana kêsêp taulêlôm. Ac sêpiñkap lau gebe awen êoc “ñaclai to apômtau” tônê sêwinj. Sêsau sebe lau tenj sêjala Anôtô ñanên atom ma sêwê kainj enj gêjam êsêac kêsi ñamoasinj ñanô atom, sêkênj êwinj mêtê geo tonaj acgom. Go sêsôm tenj gêwinj, sêsôm sêkacgenj gebe sêsô êsêacnênj ñagôlinj amboac sêsa ñamalacña ñalabu ma sejoj nênj jao samob amboac sênam dabunj bôc to gêj taniñña toê toê ma gêj ñagêdô taêsam êwinj e tomalagenj.

Paulu tec keto papia tonec kêwaka lau buña nênj Mêtê ñanô sagenj gebe êkôninj mêtê geo tonaj ñai tônj. Binj tanj enj keto gêdêj êsêac gêja nan, ñamatu tonec gebe Jesu Kilisi kêtôm gebe ênam ñamalac pebenj kêsi tonanôgenj. Lau tenj embe sêkênj êwinj binj jaba to sejoj ñamêtê kainj tenj, oc sêkac tauñ su anga Kilisinê. Anôtô kêkênj undambê to nom ña Kilisigenj, ma êkalem undambê to nom sêmu dêndênj enj ña Kilisigenj amboac tonanjenj. Lau sêmbinj tauñ tônj tamijn Kilisi acgom, go Anôtô ênam ñamalac kêsi. Nalên tenj gêc atom. Kilisi kêtû ñamalac samob tapaônjenj nênj kêsiwaga kêtômgaç. Paulu kêwaka binj ñanô kapôên tonaj sa acgom, go gêwa ñalênj, tanj gêjac lau buña ñawae gebe sêsa to sejoj nan, sa tomalagenj gêdêj êsêac.

Paulu kêkênj Tukiki kêkôc papia tonec gêdêj lau Kolosona gêja. Enj kêsakinj ñac gêjônma ñaê Onesimi gêwinj enj gêmu gêdêj nê ñatau Pilemon gêja, tanj kêtû gôlôac Kolosona nênj ñac buña tenj.

Nadênanj

1. Paulu gêjac m papia tau 1:1-8
2. Kilisi tau to nê sakinj ñam 1:9-2:19
3. Lênj wakuc gêjac Kilisinê lau ñawae 2:20-4:6
4. Paulu gêjac mata nê papia 4:7-18

Paulu awa gêjac lau Koloso

¹ Kilisi Jesu nê aposolo aê, Paulu, tanj Anôtô kêkalem aê nanj, agêc lasic Timote
² ma binj êndênj Anôtônê lau to ma lasitêwai, tanj sêkênj gêwinj Kilisi sêngônj Koloso nanj. Tamenj Anôtô nê moasinj to binjmalô êndênj amac êwac.

Paulu gêjam danje Anôtô

³ Aêac atenj ma mec gêdêj aêacnênj Apômtau Jesu Kilisi Tama Anôtô ma ajam danje kêtû amacña ñapanj.

⁴ Aêac anjô amac akênj gêwinj Kilisi Jesu to têtmac gêwinj Anôtônê lau samob ñawae.

⁵ Amac akênj gêwinj to têtmac gêwinj ñam kêsêp gênj, tanj akênj matem gêc undambê nanj. Anôtô kêmasanj gênj tau kêtû amacña. Gênj tanj amac akênj matem nanj, ñawae tec anjô su gêdêj tanj binjnanô géô lasê amac. Binjnanô tau ñawae ñajam.

⁶ Ñawae ñajam gêdêj amac gêwac ma gêjam ñanô to kesewec anja amacnêm kêtôm gêgôm e gêjam nom samucgenj auc, gêjac m gêdêj bêc, tanj amac anjô to ajala Anôtônê moasinj tobijnjanôgenj nanj.

⁷ Aêacnênj kolenwaga Epapra, tanj têtmac gêwinj enj nanj, kêdônj binj tonaj gêdêj amac. Njac tau kêtû Kilisinê sakinjwaga ñanênj géjô aêac su.

⁸ Enj gêjac minj gêdêj aêac gebe Njalau Dabunj kêkênj amac akênj nênj têtmac gêwinj gelom tau ñanô.

⁹ Kêtû tonanña gêdêj bêc, tanj aêac anjô binj tonaj kêpi amac nanj, aêac ajac m to atenj ma mec kêtû amacña gedênj tôngge. Aêac atenj Anôtô gebe amac ajala ênê binj êtu tônj e ênam amac auc ma ênê Njalau êkênj kauc mêtêña to kauc êkip ñam sanja samob êndênj amac.

¹⁰ Go atôm gebe asa nênj lênj e êwa amac sa gebe Apômtaunê lau amac, ma enj êlic ênac mataanô ñajam. Anam kolenj ñajam tokainj-tokainj e atap ñanô sa ma nênj kauc ajala Anôtônja esewec anja amacnêm.

¹¹ Njaclai tanj ñam kêsêp ênê ñajanja tonjawasi nanj, êpuc amac tônj gebe aôc gêjwapac totêtmac êpê sugenj ma êônj ñanênjenj.

¹² Ma anam danje totêtmac ñajamgenj êndênj Tamenj, tanj gêjac dabunj amac su gebe awê kainj Anôtônê launênj gêjlnsêm anja gamênj ñawêña awinj.

¹³En gėjam aėac sa anęa űaclai űakesecęa ma ketoc aėac danęđđ enė Latu, taę tėtac gėwię en nan, nė gamėę.

¹⁴űac tau tonan kėgaboac aėac su ma kėsuc aėacnėę sec okwi.

Bię kėpi Kilisi to nė kolenę

¹⁵űac tonan gėjam Anotó, taę talic en atom nan lanđ. En kėtu gėę samob, taę Anotó kėkėę nan űanęacsėęa.

¹⁶gebe Anotó kėkėę gėę samob, taę gėc undambė to nom nan, űa enęen, gėę taę materanó talic to gėę, taę talic sapu nan, amboac gólię to apómtai ma űasėęa to űaclai. Anotó kėkėę gėę samob űa enęen ma kėtu enęa.

¹⁷Gėę samob tonan űai masięen, en taugen gėmoa gėmuę ma gėbię gėę samob tóę kėpi tagen.

¹⁸En kėtu óli űamókėapac. Ma en óli tau gólóac dabuę. En kėtu gėę samob űam. En kėtu lau, taę sėndi sa anęa űacmatėnėę nan, nėę űacsėęa, gebe en tau etu gėę samob űanęamata.

¹⁹Amboac tonan Anotó gėlic űajam gebe nė űanó enam Latu auc samucęę.

²⁰Anotó kėkėę en gė wama gėę samob gėdėę tau. En kėkėę Latu kėkėc nė dec się anęa kakesotau, tec kėkėę bięmaló gėdėę gėę samob, taę sėmoa nom to undambė nan.

²¹Amac tec gėmuęęen amoa jaėc Anotó. Ma bię, taę taėm gėjam to űakolen sec, taę ajam nan, gėgóm amac atu enė űacjo.

²²Mago galoc Kilisi gėmac enđu, tec gė wama amac gėdėę Anotó. En gebe emansan amac atu dabuę ma akó Anotó lanđonėm tolanđmnėm sawa ma tobię masięen.

²³Tec akėę ewię to apuc taóm tóę akó űajanęa. Gėę tenė ekac amac su anęa űawae űajam, taę anđ to akėę matem amoa nan atom. Sėjam mėtė űamalac samob, taę sėmoa umbonę űalatu nan, ma aė, Paulu tauc, tec katu űawae űajam tau űasakięwaga.

Paulu gėjam sakię gólóac dabuę

²⁴Ma galoc gaóc űoc gėęwapac totėtac űajamęen kėtu amacęa. űandanę űagėđó, taę kėtac Kilisi sa atom, gacęen gėc nan, janac dabi ű epı tauc ólic, jajó Kilisi su etu en óliņa. Ma en óli tau gólóac dabuę.

²⁵Aė katu gólóac dabuę nėę sakięwaga ma Anotó kėkėę kóm tonec gėdėę aė gebe jawa enė bię sa tomalagenę enđėę amac.

²⁶Gėdėę andanęen bię tau tonan kėsij tau gėdėę űamalac samob gėc lėlómęen. Mago galoc kėtu awė gėdėę Anotónė lau.

²⁷Anotó gebe ewa sa enđėę nė lau gebe bię tonawasi tolėlóm-tolėlóm, taę kėsij tau gėc lėlómęen nan, jakėtu awė gėdėę lau samuc. Bię űalėlómņa tau tonec gebe Kilisi gėmoa gėwię amac, tec akėę matem enė űawasi.

²⁸Amboac tonan aėac asóm mėtė lasė ma alėę bię űamalac samob to adóę kauc mėtėņa gėdėę űamalac samob, gebe anac dabię űamalac samob sėkó Anotó lanđonėm ma Kilisi embię esėac tóę,

²⁹tec gajam kolenę to gajac się kėtóm Kilisinė űaclai, taę gėjam kóm űajanęa anęa űoc űalėlóm nan.

2

¹Aė gabe amac ajala kolenę kapóęę, taę gajam kėtu amac to lau Laodikea ma esėac samob, taę sėlic aė lanđoc atom nanęa acgom.

²Aė gajam kolenę tonan gebe nėę űalėlóm etu maló e tėtac ewię űanó embię esėac tóę ma tėtac kauc ekip űam sanęa sa tomalagenę. Go sėjala Anotónė bię űalėlómņa. Bię űalėlómņa tonan Kilisi tau.

³Kauc mėtėņa to bię taėę gėjam űa tolėlóm-tolėlóm samob kėsij tau gėc Kilisiņa.

⁴Bię tonan kasóm gebe lau tenę sėnsau sėóc amac űa bię űalėsi atom.

⁵Ólic tec gamoa jaėc amac, mago űoc űalau nan gaię amac tóęęen ma tėtac űajam gebe galic amac amasanę nėm gėę samob űapep to akėę gėwię Kilisi űajanęa.

Tasa nėę lėę tasap Kilisi tóęęenę

⁶Amac akóc Apómtau Kilisi Jesu sa su, tec asa nėm lėę ambi ű taóm tóę tamij enęen.

⁷Nėm űawakac esėp en to amboa taóm sa akó en űaó ma akėę ewię űajanęa esá etóm tėđđę amacgac, ma anam danęe enđėę Anotó enam amac auc.

⁸Alic tomę gebe sėló amac tóę űa kauc űamalacņa to biędansanę űaóma e atóm lau kapoacwalóņa nec atom. Bię keso tonan űam kėsėp Kilisi atom, gelom-gelom anęa űamalacnėęęen gėmėę, űam kėsėp űaclai nomņa.

⁹Gebe Kilisi tonan Anotó űanó tau gėjam en óli auc samucęę.

¹⁰űac tau tonan tec kėtu apómtau to űaclai samob nėę űamókė ma gėbię amac tóę e matem jalı gėjam amac auc.

¹¹ Ma amac, tañ enj gêbiñ amac tôñ nanj, sêsa amac ña lemenj atom. Kilisi kêsa amac tec akwalec ôlim nomña su.

¹² Gêdêñ tañ alinj busanġu nanj, sêsunj amac awinj Kilisi. Ma gêdêñ tañ alinj busanġu nanj, adi sa awinj Kilisi amboac tonanj, Ñam gebe amac akêñ gêwiñ Anôtônê ñaclai, tañ gêñu enj sa anġa ñacmatêñêñ nanj.

¹³ Ma amac tec agêli biñsu to asa lêñ lau samucña gêgôm amac atu mêtê nec. Mago Anôtô gêñu amac matem jali kêsa awinj Kilisi. Enj kêsuc aêacnêñ biñ, tañ tagêli biñsunj nanj, samob ôkwi.

¹⁴ Enj gesenj papia, tañ teto ñagôlinj sêkic aêacnêñ biñña kêsêp nanj, su ma kejonj jagêjac kêpi kakesotau.

¹⁵ Anġa kakesotau Kilisi kêku apômtau to ñaclai tulu ma kêtôc êsêac gêdêñ lau samob sêlic ma kêtê wê sinj kêpi nê ñacjo.

¹⁶ Amboac tonanj lau tenj sêmêtôc amac êtu gêñ aninj to anômña me êtu alic om ñagêdô me ajônj êsô ñaom me sabat atom.

¹⁷ Gêñ tonanj ñai têtû ñanô, tañ mênêsanja nanj ñadôñdôñ, ma ñanô tau Kilisi.

¹⁸ Lau ñagêdô sêmoa, tañ sêsau sêbu tauñ ñanô to sêjam sakinj anġa. Êsêac tetoc tauñ sa kêtû katuñ kainj tenj kêsa ma sêlic gêñ ñakatuña. Nêñ kauc nomña kêkianj êsêac sa ñaômagenj. Akô ñajanja gebe lau amboac tonanj sêku amac tulu atom.

¹⁹ Êsêac sêsap Kilisi, tañ kêtû môtêapac nanj, tôñ atom. Kilisi tau gêlôm tau ôli to kêkêñ ñaduc to ñawalô gedenj ôli ñagêñlêlôm tôñ e kesewec to kêtôp kêtôm Anôtô tau gêsunj ñaclai.

Kilisi gêbiñ aêac tôñ tec tamoa materj jali

²⁰ Anġac amac êndu awinj Kilisi, tec kêgaboac amac su anġa ñaclai nomña. Amboac ondoc tec asa lêñ nomña to asô ñagôlinj tonec ñalabu gebe

²¹ “Ôkôc gêñ tonec atom. Ônsaê gêñ tônê atom. Ômoasac gêñ tonec atom.”

²² Ñagôlinj tonanj ñamalac sêmasanġ to tédôñ ma kêkanôñ gêñ ênêc tenġenj atomña. Embe tanam kôm gêñ tau su, oc êmbacnê.

²³ Êsêac sêjam sakinj anġa to sêbu tauñ ma sêkôninj tauñ ôlinj. Ñagôlinj tonanj kêtôm gebe ênac lau materjanô auc e sênam kauc sebe biñ tokauc. Mago gêñ samob tonanj ñai kêtôm gebe êkôninj têtac ñakalac tôñ atom.

3

¹ Anôtô gêñu amac sa awinj Kilisi. Amboac tonanj ansom ñanô tau, tañ gêc ôña, gêc gamêñ, tañ Kilisi gêñgônj Anôtônê anôña nanġenj.

² Taêm ênam gêñ ôña, taêm ênam gêñ nomña atom,

³ gebe amac amac êndugac, ma nêñ anġôñ matem jali ñam jagêwiñ Kilisi ma kêsinj tau gêc Anôtôñagenj.

⁴ Aêac danġôñ materj jali ñam Kilisi. Êndêñ noc Kilisi eoc tau lasêña, oc êñgôm amac aoc taôm lasê awinj enj tonjawasi amboac tonanġenj.

Lêñ lanġwa to wakuc

⁵ Amboac tonanj ansen nom ñagêñlêlôm, tañ gêc nêñ ñalêlôm nanj su. Gêñlêlôm tau tonec gebe Gêñ mockainġo to mockainġa, gêñ môpña, têtmtac ñakalac, matem katuboa ma têtmtac ñaminj, tañ kêtû sakinj anôtôi jabanja nanj.

⁶ Kêtû gêñ tonanña Anôtônê têtac ñandanġ oc êtap tanġenpêcwaga sa.

⁷ Gêñ tonanj ñai gêmuñġen amac asa kêtû nom lêñ e kêkôm amac auc.

⁸ Mago galoc awi gêñ samob tonec sinj gebe Têtmtac ñandanġ, têtmtac kêbôli auc, têtmtac sec, ma biñ alôb-alôb to biñ môpña êsa awemsunġ atom.

⁹ Ansau biñdansañ êndêñ taôm atom, gebe amac akwalec ñamalac lanġwa, nêñ ñalêlôm lanġwa tau to ñagêñlêlôm samob su,

¹⁰ ma asô ñamalac wakuc sa sugac. Ñamalac wakuc tau Anôtô kêkêñ enj. Ma Anôtô gêjam kôm kêpi enj ñapanġ gebe êtu wakuc e êtôm enj tau ma êjala enj ñanôġenj.

¹¹ Tatu wakuc amboac tonanj, tec tajam kauc Helen to Juda ma lau-sêsa-êsêacwaga to lau samuc, ma lau lanġôñ matac to lau gamêñ bôm ma gêñôma to lau, tañ sêmoa nêñ Iêtêġenj nanj. Kilisi kêtû ñamalac samob nêñ ñam ma gêbiñ aêac samob tôñ tapi tagenj.

¹² Anôtô têtac gêwiñ to kêjalinj amac sa, tec atu ênê lau. Amboac tonanj êkwa taôm auc ña taêm walô lau, têtmtac wapi, ambu taôm, ñalêlôm malô ma êôñ ñanġenġenj.

¹³ Asip taôm sa, ma lau tenj nêñ biñ embe ênêc, nanj sêsuc ôkwi êndêñ tauñ. Asuc nêñ biñ ôkwi êndêñ taôm êtôm Apômtau kêsuc amacnêñ biñ ôkwi.

¹⁴ Ma têtmtac gêwiñ ñanô ênsôb gêñ tonanj sa ma êmbinj samob tôñ e ñapep sawa.

¹⁵ Ma Kilisinê biñmalô ênam gôlinj amacnêñ ñalêlôm. Anôtô kêkalem amac gebe êmbinj amac tôñ ña biñmalô tonanj e atu Kilisinê ôli tagenj. Ma anam danġe enj ñapanġ.

¹⁶ Kilisiné binj ênam nêrn ñalêlôm auc samucgej. Andôj taôm to alêj binj taôm tokauc ma tomêtegej. Anam pesalem to wê dabuj ma wê ñajam-ñajam. Apuc wê sa to anam danje Anôtô anja nêrn ñalêlôm.

¹⁷ Gêj samob, tanj asôm to anjôm nan, anjôm anam Apômtau Jesu lanj, anam danje êndêj Tama Anôtô êtu enja.

Lêj wakuc êtu gôlôacnêj gôlij

¹⁸ Amac lauo, asô amacnêrn ñaci ñalabu gebe lêj tonaj Apômtau gêlic kêtôm.

¹⁹ Amac ñacwaga, têtac êwij nêrn lauogej, ma atu kasec êsêac atom.

²⁰ Amac ñapalê, tanjem wamu êndêj tenemi to tamemi êtu gêj samobnja, gebe gêj tonaj ñai Apômtau gêlic gêjac mataanô ñajam.

²¹ Tamenjac, alênsôn nêrn ñapalê e sênac kapoac tauj atom.

²² Amac sakinwaga, tanjem wamu amacnêrn ñataui nomnja êtu gêj samobnja. Anac ñamalac matenanô auc ña tanjem wamu êtu sêlic amac ñajamnja nec atom, anam sakin tonêrn ñalêlôm makengej êtu atêc Apômtauja.

²³ Gêj samob, tanj anjôm nan, anjôm tonêrn ñalêlôm samucgej ma anjôm êtôm ajam sakin gêdêj ñamalac atom, anjôm êtôm ajam sakin gêdêj Apômtau,

²⁴ Amac ajalagac gebe oc atap nêrn gêj lênsêrn sa êtu ñagêjô anja Apômtaunê. Taêrn ênam gebe ajam sakin gêdêj Apômtau Kilisi.

²⁵ Ñac tanj gêgôm geo nan, oc êtap nêrn geo ñagêjô sa. Anôtô kêruc lau tejj ñam atom, gêlic samob kêtôm taujen.

4

¹ Amac ñataui, amoasinj nêrn sakinwaga ñapep ma êndêjgej. Taêrn ênam gebe amacnêrn Ñatau gêjgônj undambê amboac tonanjen.

Paulu gêlêj binj lau

² Atejj mec ansinj sugej ma anam jali todanengej.

³ Ma atej mec êtu aêacnja êwij gebe Anôtô êlêc katam su êndêj aêac gebe asôm Kilisiné binj ñalêlômja lasê, gebe kêtui binj tonannja aê ganjônj kapoacwalô.

⁴ Atejj gebe jawa binj tau sa ênêc awêgej êtôm kôm, tanj Anôtô kêkêj gêdêj aê nanj.

⁵ Asa nêrn lêj tokauc mêtêjja êndêj lau, tanj sêkêj gêwij atom nanj. Ajainj têrn ênanja ñaômagej atom.

⁶ Amacnêrn binjalôm samob êmoasinj lau to êkêli êsêac. Ma ajala lêj ajô lau samob nêj binnja e ñapep.

Paulu awa gêjac nêrn lau

⁷ Lasinj ñajam Tukiki, tanj gêjam sakinj Apômtau ñanjengej to gêjam kôm gêwij aê nanj, wacênac minj ñoc binj samob êndêj amac.

⁸ Aê jasakinj ñac tau êndêj amac êwac gebe ênac minj aêacma binj samob êndêj amac, ma ênam malô amacnêrn ñalêlôm.

⁹ Lasinj ñanjenj to ñajam Onesimi, tanj anja amacnêrn nanj, oc êwij enj. Êsêagêc sênac minj binj samob, tanj gêc tonec nanj, êndêj amac.

¹⁰ Aristarka tanj gêjgônj kapoacwalô gêwij aê nanj, awa gêjac amac, ma Barnaba gwadê Marka awa gêjac amac amboac tonanjen. Ñac tau embe êô lasê amac, go akôc enj sa êtôm ñagôlij, tanj kasakinj gêdêj amac gêwac nanj.

¹¹ Ma Jesu, tanj sêsam enj gebe Justu nanj, awa gêjac amac amboac tonanjen. Lau tecenecgej anja Judawaganêj tec sêjam kôm Anôtônê gamêjja sêwij aê, êsêac sêjac aê têtac tônj ñanogej.

¹² Epapra awa gêjac amac amboac tonanjen. Enj anja amacnêrn ma kêtui Kilisi Jesu nêrn sakinwaga. Enj ketenj mec gêjac ñawaegej kêtui amacnja, gebe Anôtô ênac dabinj amac akô ñajanja amboac ñacgej, ma êkêj nêrn binj ênam amac auc samucgej.

¹³ Aê tauc galic tec jasôm gebe enj gêjam kôm gim tau su kêtui amac to lau Laodikea ma Hirapoliña.

¹⁴ Dokta ñajam Luka agêc Dema awenj gêjac amac.

¹⁵ Amac awem ênac lasitêwai Laodikeanja ma Numba to gôlôac dabuj, tanj sêjgônj awê tau nêrn andu nanj.

¹⁶ Amac embe asam papia tonec su, go akêj êndêj gôlôac dabuj Laodikeanja nasêsam amboac tonanjen. Ma ñoc papia, tanj gêdêj Laodikea nanj, amac asam awinj.

¹⁷ Ma asôm êndêj Arkipi gebe "Taêrn ênam sakinj, tanj kôkôc anja Apômtaunê nanj, ma ônac dabinj e ñapep."

¹⁸ Aê, Paulu, tauc; lemoc kato binj aoc gêjôac amacna tonec. Taêrn ênam aêjoc kapoacwalô. Anôtônêrn moasinj êndêj amac.

Paulunê papia namatanja gêdênj lau TESALONIKI

Tesaloniki nec Romnênj gamênj Makedonia njamalacsega. Paulu gêwi Pilipi sin su acgom, go jakêwaka gôlôac tenj sa anja malac tônê. Gêmoa saunjenj ma Juda sêjam lêmunj enj, njam gebe lau njagêdô taêsam anja lau samuc nênj, tanj nênj njalêlôm gêwiñ lau Juda nênj mêtê su nanj, sêbuc dêmôênj êsêac jasênjô Njawae Njam anja Paulunê. Binj tonanj gêli Juda sa e sêjanda Paulu ma gêwi Tesaloniki sinj jagelom Berea. Malôgenj Paulu jagêngônj Korint acgom, go nê njac-gêjam-kôm-gêwiñ-enjwaga Timote kêdaguc enj jakêdônj gôlôac Tesalonikinja nênj binj gêdênj enj.

Paulunê papia namatanja gêdênj lau Tesaloniki nec njac tau keto gebe ênac to êpuc lau bunja tônênja têntac tônj. Enj gêjam danje Anôtô kêtuj gênjô êsêac sêkênj gêwiñ mêtê to têntac g wiñ tauñ njawae nanja. Go gêwa nê lênj, tanj enj kêsê gêdênj tanj gêmoa gêwiñ êsêsc nanj, sa kêtiam gebe taênj ênamgenj. Gogco gêjô binj, tanj sêjam kênac gêdênj enj kêpi Kilisi êmu êmênjja nanj. Nac bunja tenj embe êmac ênduj êndênj Killis êmu êmênj su atomgenj, enj oc êwê kainj êngônj mata jali, tê Kilisi mênêwaka sa êndênj têm njamuja tônê nê, me masi. Ma êndênj ondoc Kilisi êmu êmênj êtiam. Sêsuj nênj kênac amboac tonanj gêdênj Paulu gêja, tec keto njagêjô gebe sêkênj materj Kilisi êmu êmênjja ma sênam nênj kôm êtôm bêcgenjja njajêngenj sêdnj enj sêmoamanj.

Nadênanj

1. Paulu gêjac m papia tau 1:1
2. Paulu gêjam danje to êwa gêoc Anôtô 1:2-3:13
3. Paulu gêlênj binj gebe sêsa lênj bunja sênac njawae e sênac dabijn 4:1-12
4. Binj Kilisi êmu êmênjja 4:13-5:11
5. Paulu gêlênj binj kêtuj njamu 5:12-22
6. Paulu gêjac mata papia tau 5:23-28

Paulu awa gêjac lau

¹ Paulu agêc Silwana ma Timote ma binj êndênj gôlôac dabuj Tesaloniki. tanj Tamenji Anôtô agêc Apômtau Jesu Kilisi sêbinj aêac tônj nanj. Moasinj to binjalô êndênj amac êwac.

Lau Tesaloniki nênj lênj to nênj sêkênj gêwiñ

² Aêac ajam danje Anôtô kêtuj amac samobnja gedenj tônjenj ma taênj gêjam amac kêsêp ma mec njalêlôm njapanj.

³ Aêac akô aêacnênj Anôtô to Tamenji lanjônêm ma taênj gêjam amacnêm akênj gêwiñ njakôm to têtmac gêwiñ njakolenj ma akênj matem aêacnênj Apômtau Jesu Kilisi totêmtac kêpa sugenj.

⁴ O lasitêwaac, aêac ajala gebe Anôtô têtac gêwiñ amac to kêjalijn amac sa atu ênê gênj.

⁵ Gebe aêac asôm njawae njajam gêdênj amac nja awenjsunjenj atom, ajam tonjaclai ma to Njalau Dêbunjenj ma ajam mêtê toma njalêlôm samucgenj. Amac taôm ajala aêacma lênj, tanj asa gêdênj amoa awijn amac nanj. Aêac asa lênj tonanj kêtuj anam amac sanja.

⁶ Amac atêku aêac to Apômtau. Amac amoa gêjwawac gwalêkinj njalêlôm, mago Njalau Dabuj kêpuc amac tônj, tec akôc mêtê sa totêmtac njajamgenj.

⁷ Amac agôm amboac tonanj tec atu njadônjônj gêdênj lau sêkênj-gêwiñwaga samob anja Makedonia to Akaia,

⁸ tec Anôtônê mêtê kêtanj gelom-gelom anja amacnêm gêja Makedonia to Akaia tagenj atom, masi. Amac akênj gêwiñ Anôtô njawae gêô lasê gamênj samob, tec aêacma kôm anam mêtênja tenj gêc kêtiam atom.

⁹ Lau tau tonanj sêjac minj amac akôc aêac sanja njawae gêdênj tanj aêac atu njaclenj amac nanj, to sêjac minj amac abuc dêmôêm gwam ma akac taôm ôkwi adênj Anôtô, abe anam sakijn Anôtô mata jali tonjanôgenj nanj,

¹⁰ ma êsêac sêjac minj gebe amac êdnj Anôtônê Laju anja undambê êmu êmênjja. Anôtô gênju enj sa anja njacmatênênj ma Jesu tau oc ênam aêac sa êndênj Anôtônê têtac njandanj, tanj mênêsa nanj.

2

Paulunê kom, nanj gêjam anja Tesaloniki

¹ O lasitêwaac, amac taôm ajalagac gebe aêac adênj amac awac njadma atom.

² Amac ajala gebe aêac aôc njandanj to sêgôm aêac sec anja Pilipi gêmunj su acgom, go aô lasê amac. Mago aêacnênj Anôtô kêkênj aêac têtmac kêpa su, tec atêc njacjo atom, asôm Anôtônê njawae njajam lasêgenj gêdênj amac.

³ Aêac alênj binj amac asôm binj keso me asôm binj toma njalêlôm njatêmui me asau aôc amac nec atom.

⁴ Mago Anôtô kêsaê aêac su, tec kêkêñj ñawae ñajam gêdêñj aêac gebe asôm lasê. Aêac ajam kôm tau kêtû ñamalac sêlic aêac ñajam ña nec atom, ajam gebe Anôtô, tanj kêsaê ma ñalêlôm nanj, taugenj êlic ñajam.

⁵ Amac ajalagac gebe aêac asôm binj ñalêsi gêdêñj amac atom ma asabanj matenj katu ña binj banac auc atom. Anôtô kêjala gebe binj tonanj binjñanô.

⁶ Aêac asôm waen ñamalacña anja amacnêm to lau ñagêdô nêñj atom.

⁷ Aêac tanj atu Kilisinê aposolo nanj, oc atôm gebe ajatu amac e atoc aêac sa. Mago gêdêñj tanj aêac amoa awinj amac nanj, amoa totêntac malôgenj atôm jaomwagao tenj, tanj kêmoasinj gôlôac ñasec-ñasec nanj.

⁸ Amboac tonanj ma ñalêlôm kêkac aêac gebe akêñj Anôtôñê ñawae ñajam endenj amac awê kainj awinj. Mago tonangenj atom. Aêac têtac gêwinj amac ñanôgenj e abe amac êndu êtu amacña.

⁹ O lasitêwaac, amac oc taêm gêjam ma kolenj, tanj ajam e tekwenj gêbac nanj. Gêdêñj tanj ajam mêtê Anôtôñê ñawae ñajam gêdêñj amac nanj, aêac ajam kôm lemenña kêtôm bêc to gelenjenj gebe amac aim tekwenj su êtu aêacña atom.

¹⁰ Amac alic ma Anôtô gêlic amboac tonanj gebe binj, tanj aêac asôm nanj binjñanô. Aêac asa ma lêñ awinj amac lau-akêñj-gêwinjwaga amboac Anôtôñê lau gêdêñj tolanjôñnêm sawagenj.

¹¹ Amac alicgac gebe aêac amoasinj amac gêdêñj-gêdêñjenj amboac tama tenj kêmoasinj latuio to ñac.

¹² Aêac alêñ binj to ajam malô amac ma êkêli amac gebe asêlêñj êtôm Anôtô êlic ñajam. Enj kêkalem amac asô ênê gamêñj to awê kai ñ ênê ñawasi.

¹³ Kêtu binj tonecña aêac ajam danje Anôtô ñapanj gêwinj gebe amac akôc Anôtôñê binj, tanj anjô anja aêacma nanj, sa amboac ñamalacnêñj binj atom, akôc sa amboac Anôtôñê binjñanô tau. Ma binj tau tonanj tec gêjam kôm anja amac akêñj-gêwinjwaga nêm ñalêlôm.

¹⁴ O lasitêwaac, amac atêku Anôtôñê gôlôac Judaiana, tanj Kilisi Jesu gêbinj êsêac tônia nanj. Gêñwapac tanj êsêac sêôc anja Judanêñj nanj, amac taôm nêm lau sêgôm gêdêñj amac amboac tonanjenj.

¹⁵ Lau Juda sêjac Apômtau Jesu to propete êndu ma sêjanda aêac. Anôtô gêlic êsêac gêjac mataanô ñajam atom. Êsêac sêkêñj kisa gêdêñj ñamalac samob.

¹⁶ Êsêac sebe sêkô aêac auc gebe asôm mêtê, tanj ênam lau samuc sa nanj atom. Amboac tonanj tec sêgôm nêñj sec sêboa sasa ñapanj sêmoa e gêjam sêga. Mago Anôtôñê têtac ñandanj kêtap êsêac sa sugac.

Paulu gêjam awa su gôlôac gebe êlic êsêac

¹⁷ O lasitêwaac, êsêac sêkac aêac su amoa jaêc amac ñasawa dambêgenj. Aêac alic amac lanjôm atom, mago ma ñalêlôm gêmoa gêwinj amac ma kêkac aêac ñanô-ñanô gebe alic lanjôm êtiyam.

¹⁸ Kêtu tonanña aêac abe andêñj amac awac. Aê, Paulu, gabe janjôm ñanô êsa kêtû dim luagêc su. Mago Sadanj gêbôc aêac auc.

¹⁹ Êndêñj noc aêacnêñj Apômtau Jesu êmu êmêñja nanj, asa lau oc têtû aêac akêñj matenj to têtac ñajam ma waenj ñagêlônj ñamôkê. Lau tenj atom, amac taômgenj.

²⁰ Binjñanô, ma waenj to têtac ñajam ñam amac taômgenj.

3

¹ Kêtu tonanña aêac atôm gebe aônj têm alic amacña kêtiam atom, tec asôm kêtû tônia gebe aêagêc anjônj Aten

² ma asakinj lasinj Timote, tanj gêjam Anôtôñê kôm gêwinj aêac ma kêsôm Kilisinê ñawae ñajam lasê gêmoa nanj, êndêñj amac êwac. Aêac asakinj enj gebe êpuc amac tônia to ênam amacnêm akêñj gêwinj sa,

³ gebe gêñwapac tonanj ñai ênam amacnêm tenj ôkwi atom. Taôm alicgac gebe gêñwapac tonanj gêjac aêac ñawae tec gêmoa.

⁴ Gêdêñj tanj aêac amoa awinj amac nanj, asôm gêdêñj amac kwananjenj gebe aêac oc dandac gêñwapac. Galoc amac alic gebe gêñj tau ñanô kêsagac.

⁵ Kêtu tonanña aê katôm gebe jaônj têm jalic amacña êtiyam atom, tec kasakinj Timote gebe janjô amac akêñj gêwinj ñawae. Oc moae lêtôm têtêna kêlêtom amac e gesenj aêacma kolenj ñanô su me.

⁶ Galoc Timote gêmu gêdêñj aêac gêmêñj ma kêsôm amac akêñj gêwinj to têtac gêwinj ñawae ñajam gêdêñj aêac. Enj gêjac minj gebe taêm gêjam aêac totêntac gêwinjenj ñapanj e nêm ñalêlôm kêkac amac abe alic aêacña amboac aêacma ñalêlôm kêkac aêac abe alic amacña.

⁷ O lasitêwaac, amac akêñj gêwinj ñanô ñawae mênjgêjam malô aêac kêtû amacña ma kêpuc aêac, tec amoa jageo to aêc gêñwapac nec tônia.

⁸ Amac embe akô ñajana awinj Apômtau, oc êmoasinj aêac amoa ñajam.

⁹ Amac agôm aêac têntac ñajam samucgeñ akô aêacnêñ Anôtô lanônêm, tec aêac oc atôm gebe anam danje Anôtô êtu amacña naêtôm me masi.

¹⁰ Aêac atej ej toma ñalêlôm samucgeñ kêtôm bêc to gelengeñ gebe alic lanôm êtiam ma apuc amacnêm akêñ gêwiñ tøj e ñajana êsa.

¹¹ Aêac Tameñi Anôtô agêc nêñ Apômtau Jesu tau sênam aêacma intêna aô lasê amacña.

¹² Apômtau êkêñ amac têmeac gêwiñ taom to têmeac gêwiñ ñamalac samobña esewec ênam amac auc êtôm aêac tauñ têmeac gêwiñ amac ñanô.

¹³ Apômtau tau êpuc amacnêm ñalêlôm tøj e amoa tolanômnmê sawageñ ma atu dêbu ñ akô aêac Tameñi Anôtô lanônêm êndêñ noc aêacnêñ Apômtau Jesu êmu êmêñña nan ênê lau dabuñ samob oc sêwiñ ej.

4

Tasa nêñ lêñ ênac Anôtô mataanô ñajam

¹ O lasitêwaac, aêac adôñ amac gebe asa nêñ lêñ e ênac Anôtô mataanô ñajam tec agôm amoa. Ma galoc atej to alêñ biñ amac, tañ Apômtau Jesu gêbiñ amac tøj nan, gebe asa lêñ tonaj anac ñawaageñ e anac dabiñ.

² Góliñ tañ aêac akêñ gédêñ amac ajam Apômtau Jesu lanô nan ajalagac.

³ Anôtônê biñ tonec êtu tøj gebe asa nêñ lêñ atôm ênê lau ma êngamiñ taôm êndêñ gêñ mockaiño to mockaiña.

⁴ Ma amac samob ajala nêñ lêñ awê to ñacña, tec asa Anôtônê launêñ lêñ tau ñapep to êndêñgeñ.

⁵ Asa nêñ lêñ totêmeac ñakalacboa atôm lau samuc, tañ sêjam kauc Anôtô nan atom.

⁶ Ansau aôc taôm ma ambôli lasitêwainêñ gêñ auc atom. Aêac asôm to awa sa kwanangeñ gédêñ amac gebe Apômtau oc êkêñ ñagêjó êtu biñ samob tonaj ñaiña.

⁷ Anôtô kékalem aêac gebe tasa lêñ môpña atom, ej gebe aêac tasa lêñ dabuñgeñ.

⁸ Ñamalac teñ embe tañapêc êndêñ biñ tonaj, nan ej tañapêc êndêñ ñamalac teñ atom, ej tañapêc êndêñ Anôtô, tañ kékêñ nê Ñalau Dabuñ kêsêp amacnêm ñalêlôm nan.

⁹ Biñ têmeac êwiñ lasitêwainja tonaj aêac oc ato êndêñ amac atom, gebe Anôtô tau kédôñ amac tec têmeac gêwiñ taôm amoa.

¹⁰ Taôm agôm kêtú tøj kêpi lasitêwai samob, tañ sêñgôñ Makedonia nan su. O lasitêwaac, tonec tec aêac alêñ biñ amac gebe anjôm anac ñawaageñ.

¹¹ Atu kêka-kêka gebe asa nêñ lêñ ñajêñgeñ to ajop taôm nêñ ñêñgeñ ma amac taôm lemem ñakoleñ êlôm amac êtôm ajatu amac kwanangeñ su.

¹² Asa lêñ amboac tonaj, go lau-sêkêñ-gêwiñ-atomwaga sêlic ñajam ma amac oc apô lêna taôm êtu gêñ teñña atom.

Apômtau êmu êmêñ

¹³ O lasitêwaac, aêac abe akô lau, tañ sêc bêc sêc nan, nêñ ñam auc êndêñ amac atom, gebe moae nêñ ñalêlôm ñawapac atôm lau, tañ sêkêñ maten ñanô teñ atom nan.

¹⁴ Aêac takêñ gêwiñ gebe Jesu gêmeac êndu ma gêdi sa. Amboac tonaj lau, tec sêc bêc sêc nec, Anôtô oc êkêñ Jesu tau êwê êsêac.

¹⁵ Biñ tonaj aêac awa sa gédêñ amac adaguc Apômtau tau nê biñ teñ gebe Êndêñ noc Apômtau êmu êmêñña aêac, tec tamoa maten jali nec, tamun êsêac, tañ sêc bêc sêc nan atom.

¹⁶ Êndêñ tonaj Apômtau tau oc êpô awa, go nê anelanêñ kasêga awa êsa ma Anôtônê dauc êtaj, go Ñatau êsêp anga undambê êmêñ. Ma êsêac, tañ sêkêñ gêwiñ Kilisi ma sêmac êndu su nan, oc sêndi sa têtú ñamata.

¹⁷ Go aêac, tec tamoa maten jali nec, tao êsuñ aêac sa dawin êsêac tapuc Apômtau tøjtøj natasa ñasawa ôña e tamoa dawin Apômtau teñgeñ ma teñgeñ.

¹⁸ Anam malô taôm ña biñ tonaj ma apuc taôm tøn êndêñêndêñgeñ.

5

Tamansañ tauñ gebe takôc Apômtau sa

¹ O lasitêwaac, aê jato biñ têm to nocña êndêñ amac êtu agenña.

² Taôm ajalagac gebe Apômtaunê bêc oc mênêô lasê êtôm geñgeñtêna êmêñ êndêñ êmbêc.

³ Êndêñ tañ ñamalac sêsôm gebe "Galoc biñmalô gêc ma oc tamoa ñajam" nan, gêñsêga tau êtap êsêac sa gaôgeñ amboac awê ñapalê kêtuj ej, ma sêc su sêñgôm naeo.

⁴ O lasitêwaac, anjôñ tokesec atom, gebe bêc tau êtap amac sa êtôm geñgeñtêna atom,

⁵ gebe amac peben atu ñawê latui to gelenña latui. Aêac tatu gêbêcauc to ñakesec ñagêñ atom.

⁶ Amboac tonaj aêac tanêc nêñ bêc tatôm lau ñagêdô atom, tanam jali tokauc ñawageñ acgom.

⁷ Lau, tañ sêc bêc nanj, sêc bêc gêdêñ gêbêc. Ma êsêac, tañ sênôm bu e kêjarinj êsêac nanj, sêgôm nêñ gêñ gêdêñ gêbêc.

⁸ Ma aêac, tec anja gelerinja nec, tamoa tonêñ kauc ñawagenj acgom. Tanôm takêñ gêwinj to têtac gêwinj ñamaluku ma takuc takêñ materj moasinj Anôtô ênam aêac kêsinja ñakululuj ki,

⁹ gebe Anôtô kêkêñ aêac kêtû nê têtac ñandanj enserj aêac sunja atom. Eñ kêkêñ aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi kêtû ênam aêac kêsi dangôñ materj jalinja.

¹⁰ Ñac tau tonanj gêmac êndu kêtû aêacña gebe aêac tamoa materj jali me tamac êndu, mago oc dangôñ materj jali dawinj engerj.

¹¹ Amboac tonanj amoasinj taôm to amboa taôm sa amboac agôm amoa.

Paulu gêjac mata nê papia

¹² O lasitêwaac, aêac atenj amac gebe ajala êsêac, tañ sêjam kolenj anja amacnêm to sêjam gôlinj amac ma sêmêtôc amac kêtû Apômtauja.

¹³ Atôc êsêac sa to têtac êwinj êsêac êtu nêñ kolenja. Amoa tobinjalôgerj awinj taôm.

¹⁴ O lasitêwaac, aêac alêñ binj amac gebe amêtôc wauc-wauctêna ma aê binj malô sa êndêñ lau ñalêlôm ñatutuc. Anam lau palê-palê sa ma aê samob nêñ binj tônj.

¹⁵ Alic taôm gebe akêñ sec êjô sec atom, amoasinj taôm to ñamalac samob anac ñawaegerj.

¹⁶ Têmtac ñajam ñapanj.

¹⁷ Atenj mec ênêc awemgerj.

¹⁸ Anam danje êtu gêñ samobña, gebe Anôtô, tañ kêkêñ Kilisi Jesu gêdêñ amac nanj, gebe nêm ñalêlôm amboac tonanj.

¹⁹ Akôninj Ñalau Dabuj atom.

²⁰ Matempaña ênac binj, tañ Ñalau Nabuj geoc lasê nanj atom.

²¹ Ansaê gêñ samob ma ajalinj ñanô sa.

²² Anjaminj taôm êndêñ sec tokainj-tokainj samob.

²³ Binjalô ñam Anôtô tau ênac dabinj amac atu dabuj ênam aucgerj, ma êmansanj nêm ñalau to nêm ñalêlôm ma ôlim amoa tolanjôm nêm sawagenj e aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi êmu êmêñ.

²⁴ Ñac tau, tañ kêkalem amac nanj, eñ ñac ñanjêñ, oc ênac dabinj e êbacnê.

²⁵ O lasitêwaac, atenj mec êtu aêacña.

²⁶ Amac awem ênac lasitêwai samob ajô aêac su ma aê moalêc taôm to akôc taôm sa atôm Anôtônê launêñ mêtê.

²⁷ Aê aoc gêjac Apômtau gebe asam papia tonec lasê êndêñ lasitêwai samoo sêñô.

²⁸ Aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi nê moasinj êndêñ amac êwac.

Paulunê papia kêtü luagêcña gêdêj lau TESALONIKI

Noc Kilisi êmu êmêjña kêlênsôj gôlôac anja Tesaloniki e lau ñagêdô sêjô keso ñapan. Amboac tonaj Paulunê papia kêtü luagêcña gêdêj lau Tesaloniki nec ñac tau keto gesen bin, nan gêj sa anja gôlôac tau sebe Apômtau êmu êmêj ñanoc kêdabingac. Paulu gesen bin tonaj ma gêwa sa gebe Kilisi êmu êmêj atom, “Ñac alôb-alôb secsêga”, tan êkêj kisa êndêj Kilisi ñawaô nan, mênêpoa lasê ma êkac ñamalac sêjgôm sec to gêj alôb-alôb ênam sêga acgom.

Lau sêsam papia tauña sêôc kisa to ñandan, tec aposolo gêlêj bin êsêac gebe sêkêj êwij ñajêj sênsij sugen to sênam nêj kôm sênac ñawaegen, ec lemen ñakolen êlôm êsêac amboac sêlic Paulu to nê kômwaga sêgôm-sêgôm nan, ma sêmoasinj lau sêjgôm gêj ñajamja enden töngej.

Nadênanj

1. Paulu gêjac m papia tau 1:1-2
2. Paulu awa gêôc to awa gêjac Anôtô kêtü gôlôac tauña 1:3-12
3. Bin Kilisi êmu êmêjña 2:1-17
4. Paulu gêlêj bin êsêac gebe sêsa nêj lêj têtôm lau buña 3:1-15
5. Paulu gêjac mata nê papia 3:16-18

Paulu awa gêjac lau

¹ Paulu agêc Silwana ma Timote ma bin êndêj gôlôac dabuj Tesaloniki, tan Tamenj Anôtô agêc Apômtau Jesu Kilisi sêbin aêac tön nan.

² Tamenj Anôtô agêc Apômtau Jesu Kilisi nêj moasinj to binmalô êndêj amac êwac.

Kilisi êmu êmêj ma êmêtôc ñamalac

³ O lasitêwaac, aêacma ñalêlôm kêkac aêac tec ajam danje gêdêj Anôtô kêtü amacña ñapan, gebe amacnêm akêj gêwij kesewec kêlêlêc, ma akêj têtmtac gêwij gelom tau gêdêj-gêdêjgej gêjam amac auc.

⁴ Agôm amboac tonaj, tec aêac alanem tauj kêtü amacña gêdêj Anôtônê gôlôac ñagêdô. Êsêac sêjanda amac to aôc gêjwapac, mago aôc totêmtac kêpa sugen ma akêj gêwij ñajana.

⁵ Bin tonaj gêwa Anôtônê mêtôc sa gebe jagêdêj. Amac aôc gêjwapac kêtü Anôtônê gamêjña ma Anôtô kêmasanj amac e atôm gebe awê kainj gamêj tau.

⁶ Ma Anôtô oc êjgôm gêj ñaêndêj. Ej êkêj lau, tan sêkêj gêjwapac gêdêj amac aôc nan, tauj sêôc gêjwapac êjô.

⁷ Ma ej oc êlêwanj gêjwapac, tan aôc amoa nan, su anja amac to aêac amboac tonajen. Ej êjgôm gêj tau êndêj noc Apômtau Jesu eoc tau lasêña anja undambê to nê anja ñaclai.

⁸ Ej eoc tau lasê tojawaô ma êkêj ñagêjô êndêj êsêac, tan sêjam kauc Anôtô to tanjêpêc aêacnêj Apômtau Jesu nê ñawaê ñajam nan.

⁹ Êsêacnêj ñagêjô gebe sêôc ñandan sênanaja, tan ênêc enden töngej. Ac sêmoa jaêc Apômtau lanônem to nê ñaclai ñanjawasi.

¹⁰ Êndêj bêc Apômtau Jesu êmêjña nan, Anôtônê lau oc tetoc ej sa to lau samob, tan sêkêj gêwij aêacma bin, tan ajac jaen amac nan.

¹¹ Aêac taêj gêjam bin tonaj, tec aten mec kêtü amacña ñapan. Aêac aten aêacnêj Anôtô gebe êmansanj amac e atom gebe andanjuc ênê kalem. Aêac aten Anôtô gebe nê ñaclai ênam kôm êpi amac e êjgôm gêj ñajam, tan abe anjgôm nan anô êsa to ênac dabij akêj gêwij ñakolenj.

¹² Embe amboac tonaj, go amac atoc aêacnêj Apômtau Jesu nê ñaê sa, ma ej etoc amac sa. Aêacnêj Anôtô agêc Apômtau Jesu Kilisi nêj moasinj êjgôm gêj tau ñanô êsa.

2

Ñac gesen binjuna nê bin

¹ O lasitêwaac, aêac abe asôm binj êpi aêacnêj Apômtau Jesu Kilisi êmu êmêj to ênac aêac sa tapi tagen dawij enja, tec aten amac gebe.

² Lau sênam amacnêj kauc ôkwi-ôkwi sebenj to sêlênsôj amac atom. Êsêac oc sêsôm gebe Apômtaunê bêc gêmêj sugac. Êsêac oc sêngôlinj binj êpi ñalau, tan geoc binj tau lasê me êpi ñac ten, tan kêsôm binj tau me êpi papia, tan sêsôm gebe aêac ato nan.

³ Alic taôm gebe lau tenj sêjgôm gêjêlêlôm gebe sênsau sêôc amac atomanô. Bêc tau oc êmêj atomgenj e ñamalac sêkac tauj su anja Anôtônê êmunj ma ñac gesen binjuna eoc tau lasê su acgom. Ñac tau tonaj oc ênanja samucej.

⁴ Enj oc êkêñ kisa êndêñ Anôtô to nê sakin samob. Ma enj oc etoc tau sa ma êngôn Anôtônê lôm dabuj to êtôc tau êndêñ lau gebe enj Anôtô.

⁵ Binj tonanj kasôm gêdêñ amac gêdêñ tanj gamoa gawinj amac nanj. Amac oc taêm gêjam binj tau me masi.

⁶ Ma amac ajala gêñ, tanj kêkô enj auc gebe êmêñ galoc atom nanj. Enj eoc tau lasê êndêñ noc, tanj Anôtô êkêñ nanjenj.

⁷ Njalai tanj gesenj binjsu su nanj, gêjam kôm gêmoa, tagenj kêsij tau gêc lêlômgenj. Êsij tau e sêkôc ñac, tanj kêkô gêñ tau auc nanj, su acgom.

⁸ Go ñac gesenj binjsuja eoc tau lasê. Ma Apômtau Jesu oc ênac enj êndu ña nê awajaô. Ma Apômtau embe êmêñ tonawêgenj, go ñawê tau ensenj enj su amboac tonanj.

⁹ Nac gesenj binjsuja oc êmêñ toSadanê ñajanja ma êngôm gêñ ñaclaiña tokaiñ-tokaiñ ma gêntalô to gêñsêga dansañja.

¹⁰ Ma enj êns u êôc êsêac, tanj sênaña nanj, ña dansañ tokaiñ-tokaiñ. Êsêac oc sênaña gebe têtac gêwiñ binjñanôña gêc êsêacña atom. Embe têtac êwiñ binjñanô, oc Anôtô ênam êsêac kêsi.

¹¹ Kêtu tonañña Anôtô êkêñ ñaclai dansañña êôc êsêac gebe sêkêñ êwiñ binjñansañ,

¹² gebe êsêac samob, tanj sêkêñ gêwiñ binjñanô atom ma têtac gêwiñ binj geo ñawaô nanj, Anôtô êmêtôc êsêac e sênaña.

Anôtô kêjalij aêac sa gebe danjônj materj jali

¹³ O lasitêwaac, Apômtau têtac gêwiñ amac tec aêacma ñalêlôm kêkac aêac e ajam danje Anôtô kêtu amacña ñapanj, gebe Anôtô kêjalij amac sa gêdêñ andanjenj ma Njalau Dabuj kêkêñ amac atu Anôtônê lau e akêñ gêwiñ binjñanô tau, tec Anôtô gêjam amac kêsi.

¹⁴ Anôtô kêkêñ aêac asôm ñawae ñajam, tanj kêkalem amac nanj, gebe amac akôc aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi nê ñawasi sa.

¹⁵ O lasitêwaac, amboac tonanj akô ñajanja ma amansañ mêtê, tanj aêac adônj gêdêñ amac nanj. Binj ñagêdô asôm ña awenjenj ma ñagêdô ato kêsêp papia.

¹⁶ Aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi agêc Tamenj Anôtô tau, tanj têtac gêwiñ aêac to kêmoasinj aêac tamoa tenjenj totêtac malôgenj ma takêñ materj ñanô ñajam ôña tau nanj,

¹⁷ ênam malô nêñ ñalêlôm to êpuc amac tônj gebe anjôm gêñ samob to asôm binj samob ñajamgenj.

3

Ateñ mec êtu aêacña

¹ O lasitêwaac, jasôm tenj êwiñ gebe atenj mec êtu aêacña gebe Apômtaunê binj êlêti ênam gamêñ auc êna e ñamalac tetoc mêtê sa amboac amac agôm.

² Ma atenj gebe Anôtô ênam aêac sa anja lau sec to alôb-alôb nêñ gebe lau taêsam sêmoa, tanj sêkêñ gêwiñ ñawae ñajam atom.

³ Mago Apômtau enj ñac ñanjêñ. Enj oc êpuc amac tônj ma ejop amac êtu ñac sec tauña.

⁴ Apômtau kêkêñ aêac akêñ gêwiñ gebe binj, tanj asôm gêdêñ amac nanj, amac amansañ su ma oc amansañ.

⁵ Apômtau tau ênam gôlij amacnêñ ñalêlôm gebe têtac êwiñ Anôtô ma aôc gêñwapac totêtac êpa sugenj atôm Kilisi tau.

Aêac samob tanam kôm tanac ñawaegenj

⁶ O lasitêwaac, aêac ajac binjsu amac ajam aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi lanô, gebe anjaminj taôm êndêñ lasitêwai, tanj sêsa nêñ lêñ salanj to sêbu binjsu, tanj aêac akêñ gêdêñ êsêac nanj.

⁷ Taôm ajalagac gebe atêku aêac, ec ñajam, gebe gêdêñ tanj aêac amoa awinj amac nanj, asa ma lêñ salêñ atom.

⁸ Aêac aenj amacnêñ ñac tenj nê mo tenj ñaôma atom. Aêac ajam ma kolenj e tekwenj gêbac kêtôm bêc to gelenjenj, gebe amacnêñ tenj im têkwa su ñaômagenj êtu aêacña atom.

⁹ Aêac atôm gebe ajatu gêñ taniñña anja amacnêñ, mago agôm atom, abe akêñ ñadônjônj êndêñ amac gebe atêku aêacña.

¹⁰ Gêdêñ tanj aêac amoa awinj amac nanj, asôm binj tonec gêdêñ amac su gebe “Ñac tenj embe endec kôm, nanj êniñ gêñ atom.”

¹¹ Aêac ato binj tonanj gebe anj ñawae gebe nêñ lau ñagêdô sêsa nêñ lêñ salêñ. Êsêac sêjam kôm atom, sêgôm gêñ sêbôcgenj.

¹² Aêac anac binjsu lau amboac tonanj to alêñ binj êsêac êtu Apômtau Jesu Kilisiña gebe sênam nêñ kôm êtu katô, ec sêniñ tauñ nêñ ñênjenj.

¹³ O lasitêwaac, ôlim ñakam êsa êtu anjôm gêñ ñajamña atom.

¹⁴ Nac tenj embe tanja wamu aêacma binj, tanj ato kêsêp papia tonec nanj atom, nanj taêm ênam ênê binj ma êngaminj taôm êndêñ enj gebe maja tau.

¹⁵ Mago alic enj amboac nê m ñacjo atom, anêc biñsu enj amboac lasimi teñ.

Paulu gêjac mata nê papia

¹⁶ Ma biñmalô Ñatau tau êkêñ biñmalô êndêñ amac êtôm têm samob ñalêñ tokaiñ-tokaiñ. Apômtau êwiñ amac samob.

¹⁷ Aê, Paulu tauc, lemoc kato biñ aoc gêjac amacña tonec. Ñoc papia tonec taujala. Aê kato amboac tonecgeñ.

¹⁸ Aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi nê moasin êndêñ amac samob êwac.

Paulunê papia n̄amatan̄a gédêj TIMOTE

Timote tau nec en̄ nac bun̄a matac ten̄ anḡa Asia Sauj. Têna Judao ma tama Helen. En̄ gêwiñ Paulu ma kêpuc en̄ êd̄j kêt̄u kom mêtêna samob jakêsap en̄ t̄õj n̄ajêngosu.

Paulunê papia n̄amatan̄a gédêj Timote nec géc tau keto kêwaka bin̄ natêna télêac sa. (1) Paulu gêjam la Timote gebe ejoj tau êndêj mêtêgeo, tan̄ gêd̄j sa anḡa gôlôac bun̄a tau n̄alêlom gêwiñ nan̄. Mêtêgeo tonan̄ n̄ai n̄am kêsêp lau n̄agêdô ségaluñ kauc jaba anḡa lau Juda to lau samuc nêñ kêsêp taulêlôm. Lau seboç lau ten̄ sênam tauñ kési sêngôm naêtôm atom, sêjala gêñ, tê n̄am kêsiniñ tau géc lêlôm en̄ nê, êwiñ acgom. Ac tec sêsôm lau sênam dabuñ gêñ tanin̄na n̄agêdô ma sêjac jao lauo to nac sênam tauñna atom. (2) Go Paulu keto bin̄ tanam jaom gôlôacna ma om n̄asakin̄ n̄agolin̄ n̄agêdô gêwiñ. En̄ gêwa kômwaga gôlôacna nêñ n̄alêlôm to nêñ gam sa. (3) Gocgo gêlêñ bin̄ Timote gebe ênac dabiniñ tau êtu Jesu Kilisi nê sakin̄waga mansan̄ n̄ajam ten̄. Ma gêwa ênê kôm, tan̄ gêjac en̄ n̄awae gebe ênam êndêñ lau bun̄a n̄agêdô êndêñ-êndêñgeñ nan̄, n̄am sa amboac tan̄.

Nadênan̄

1. Paulu gêjac m̄ papia tau 1:1-2
2. Gôlôac dabuñ tau to gakolegwaga nêñ kôm n̄agôlin̄ 1:3-3:16
3. Timote tau nê kôm to n̄agôlin̄ 4:1-6:21

Paulu gêjac m̄ nê papia

¹ Kilisi Jesu nê aposolo aê, Paulu, tec aêacnêñ kêsiwaga Anôtô agêc Kilisi Jesu, tan̄ takêñ maten̄ en̄ tamoa nan̄, kêjatu aê,

² tec kato ñoc papia tonec gédêñ aôm, Timote. Aôm kôtu aê latuc kêt̄u kôkêñ gêwiñna. Tamen̄i Anôtô agêc aêacnêñ Apômtau Kilisi Jesu nêñ moasin̄ to taêñ walô ma bin̄malô êndêñ aôm êwac.

Ojoj taôm êndêñ mêtê geo

³ Gêdêñ tan̄ aê gaja Makedonia nan̄, kasakin̄ aôm gebe ôngôñ Epese ma ôsôm êndêñ lau n̄agêdô gebe sênam mêtê ten̄ eo atom.

⁴ Ôsôm êndêñ êsêac gebe sêwi min̄ lan̄gwa n̄aôma-n̄aôma to nêñ abeniñ to dêbuñi nêñ n̄aê nadênan̄ sêpuc tauñ n̄am̄na sin̄. Bin̄ tonan̄ oc angôm bin̄ êlênsôñ elêmê ma anam lau ten̄ sa êtu sêkêñ awin̄ Anô t̄õna atom.

⁵ N̄agôlin̄ tan̄ aôm kôkêñ gédêñ êsêac nan̄, n̄amanô tau tonec gebe têtac êwiñ n̄anô, tan̄ n̄am kêsêp n̄alêlôm n̄awa to n̄alêlôm n̄anêñ ma akêñ êwiñ n̄akêñkêñ n̄ajam tonêm n̄alêlôm maken̄geñ.

⁶ Lau n̄agêdô sêwi lêñ tonan̄ sin̄ ma sêlênsôñ tauñ sêsôm bin̄ agwa-agwa n̄aôma.

⁷ Êsêac seboç têdôñ Anôtônê bin̄su, mago sêjam kauc bin̄, tan̄ sêsôm to bin̄galôm, tan̄ sêjam sêmoa nan̄ n̄am.

⁸ Aêac tec tajala gebe Anôtônê bin̄suanô embe tamansan̄ n̄apep, oc gêñ n̄ajam samucgeñ.

⁹ Aêac tajala tonec gêwiñ gebe sêmasan̄ bin̄su kêt̄u lau gédêñna atom. Bin̄su tau mênkêsa kêt̄u lau, tan̄ sêgôm gêñ wauc-waucgeñ to tan̄epêc ma dedec Anôtô to sêgôm sec, sêlic gêñ ten̄ kêt̄u nêñ gêñ dabuñ atom, sêsôm bin̄ alôb-alôb n̄awaô, sêjac tenen̄i to tamen̄i ma n̄amalac êndu nan̄na.

¹⁰ Bin̄su tonan̄ mênkêsa kêt̄u lau mockain̄o to mockain̄na ma n̄acwaga, tan̄ sêkwalec tauñna, ma kêt̄u êsêac, tan̄ têtulu n̄amalac têt̄u gêñôman̄a to lau dansan̄ ma êsêac, tan̄ têtôc lemen̄, mago sêsau nan̄na, ma kêt̄u êsêac, tan̄ sêgôm gêñ n̄agêdô samob, tan̄ gesen̄ mêtê n̄ajam sun̄a nan̄.

¹¹ Bin̄ tonan̄ géc n̄awae n̄ajam, tan̄ Anôtô kêkêñ gédêñ aê gebe jasôm lasêna. N̄awae n̄ajam tonec gêwa Anôtô, tan̄ awen̄ gêoc en̄ nan̄, nê n̄awasi sa.

Paulu gêjam dan̄ge Anôtô kêt̄u taê walô en̄na

¹² Aê gajam dan̄ge aêacnêñ Apômtau Kilisi Jesu, tan̄ kêpuc aê t̄õj ma gêlic aê katôm gebe janam sakin̄ en̄ nan̄, tec kêkêñ kôm gédêñ aê.

¹³ Gêmuñgeñ tec aê kasôm bin̄ alôb-alôb kêpi Jesu ma kêjanda en̄ to kalêsu gôlôac dabuñ. Mago Anôtô taê walô aê, gebe kakêñ gêwiñ mêtê atom tagen̄ ma gajam kauc gêñ, tan̄ gagôm nan̄.

¹⁴ Aêacnêñ Apômtau kêsêwa nê moasin̄ kêpi aê ma kêkêñ aê kakêñ gêwiñ to têtac gêwiñ n̄anô, tan̄ n̄awakac kêsêp Kilisi Jesu tau nan̄.

¹⁵ Bin̄ tonec tec n̄anô, n̄amalac samob sêkêñ êwiñ acgomman̄, gebe Kilisi Jesu gêmêñ nom gebe ênam lau sec kési. Ma aê tec katu lau sec tau nêñ n̄ac n̄amata.

¹⁶ Kêtu bin tonanña Anôtô taê walô aê gebe Kilisi Jesu êwa nê lêñ ê ñamalacnêñ bin tônia sa êpi aê êtu ñamata e jatu lau, tan oc sêkêñ êwi ñ eñ ma sêñgôn maten jali tengeñ nan, nêñ ñadôñdôñ.

¹⁷ Anôtô taugen kêtú têm samob ñakin. Eñ gêmoa tengeñ ma ñamalac ten mataanô gêlic en atom. Eñ taugen kêtú Anôtô. Lanem to ñawasi êndên en êtôm têm totêmgen. Binñanô.

¹⁸ Latucenec Timote, aê kakêñ ñagôlin tonan gédên aôm gebe ojop. Bin tonan seoc lasê kêpi aôm gebe êpuc aôm tônia ma ônac sin ñjam.

¹⁹ Ôkêñ êwiñ tonêm ñalêlôm ñañêngeñ. Lau ñagêdô sêwê bin tonan auc ma sêkêñ gêwiñ atom, tec têtú lau gêbac.

²⁰ Lau tau nêñ ñagêdô tonec Humenai agêc Alesandere. Aê kakêñ êsêagêc sêsêp Sadañ lêma gebe êndôn êsêagêc e sêsôm bin alôb-alôb êtiam atom.

2

Bin taten mecña

¹ Amboac tonan aê jalên bin amac gebe anôm gêñ tonec êtu ñamatagen acgom gebe aten nêm gêñ êndên Anôtô to aten mec ma taêm ênam nêm lau êsap nêm mec ñalêlôm to anam danje êtu ñamalac samobña.

² Aten mec êtu kin to gôlinwaga samobña, gebe tamoa nêñ ñjam to danjôn tomalô, ma dangôm nêñ gêñ tasa Anôtônê lêñ to tamansan gêñ samob ñapep.

³ Bin tonan gêjac aêacnêñ kêsiwaga Anôtô mataanô ñjam ma gêlic jagêdên.

⁴ Ñac tau tonan gebe ênam ñamalac samob kêsi ma gebe êkêñ êsêac sêjala binñanô tau,

⁵ gebe Anôtô tagen tec gêmoa, ma sêlinwaga tagen tec gêmoa Anôtô to ñamalac ñasawa. Sêlinwaga tau ñamalac Kilisi Jesu,

⁶ tan kékêñ tau gêjac da lau peben. Bin tonan gêwa sa gédên ñanoc gebe Anôtô gebe ênam ñamalac samob kêsi.

⁷ Anôtô kékêñ aê katu ñacjaen to aposolo ma lau samuc nêñ kédônwaga gebe jasôm lêñ takên gêwiñña to binñanô tau lasê êndên êsêac. Aê kasôm binñanô, kasau atom.

⁸ Aê gabe ñacwaga teteren mec êtôm gamên samobgen. Êsêac embe sêlam lemen dabun, go têtac ñandan to têtac lulu atom.

⁹ Ma bin tonec êpi lauo amboac tonanjen, gebe sêmansan taun ñapep ma majen taun êtu gêñ secña ma sênam gêlôn taun tokaucgen. Êsêac sêmac poac ma sêkôc gold to kékôm ma sêsô ñakwê tonjañli kapôên-kapôên atom.

¹⁰ Êsêac sênam gêlôn taun ña kôm ñjamgen, tec êwa êsêac sa gebe têtôm lauo, tan têtêc Anôtô nan.

¹¹ Lauo sênam taun tônia to sêkônin taun, go sêñô bin e êtu tan êsêac.

¹² Aê jalôc gebe lauo têndôn lau to têtú ñacwaganên ñatauo nec atom. Êsêac sêmoa sênam taun tônia.

¹³ Anôtô kékêñ Adam kêtú ñamata acgom, go kékêñ Ewa kédaguc.

¹⁴ Ma Adam kékêñ gêwiñ binñansan atom, awê tec kékêñ gêwiñ e kégêli binñsu.

¹⁵ Lauo embe sêsap sêkêñ gêwiñ to têtac gêwiñ tônia ma sêsa nêñ lêñ sênam dabun taun tokaucgen ma embe sêkôc ñapalê, go Anôtô ênam êsêac kêsi.

3

Gôlôac dabun nêñ laumata nêñ ñagôlin

¹ Bin tonec bin ñanô gebe ñac ten embe taê êka gebe êtu gôlôac dabun ñagejobwaga, nan nê ñalêlôm êcac en êtu kôm ñjam tenña.

² Gejobwaga tonan talic en ñac mansan samucgen, ênam awê tagen ma êmoa tokauc ñawagen. En êsa nê lêñ tokauc ma katôgen. En êñgôm ja lau samob ma en êtôm gebe êndôn launña.

³ Ênôm gêñ anaboa atom to lêma ênac sin ñawaô atom. En ñac malô to ñac wama. En têtac gamin atom.

⁴ En ênam gôlin tau nê gôlôac ñapep e nê ñapalêo to ñac tetoc en sa totanen wamugen.

⁵ Ñac ten embe ênam gôlin tau nê gôlôac êtôm atom, oc ejop Anôtônê gôlôac amboac ondocgen.

⁶ Akên ñac, tan kêtú ñac bunja dambêgen nan, êtu gejobwaga atom, gebe en oc etoc tau sa e mêtôc, tan kêtap Sadañ sa nan, êpi en amboac tonan.

⁷ Akên ñac, tan lau sêmoa jaêc gôlôacña sêsôm en wae ñjam nanjen, gebe sêmbu en atom to Sadañ nê lip ênac en atom.

Sakinwaga gôlôac dabunña nêñ ñagôlin

⁸ Sakinwaga gólôac dabunja amboac tonaj. Êsêac lau wapac, imbelen pap atom, sênôm wain anaboa atom ma sêwê launêj gêj auc atom.

⁹ Binjanô tanj êsêac sêkêj gêwinj nan, sêkam tøj na nêj njalêlôm njawa.

¹⁰ Ansaê lau tonaj êmunj acgom. Embe alic êsêac têtôm, go sênam sakinj gólôac.

¹¹ Êsêacnêj lauo amboac tonanjenj. Êsêac lauo wapac, sênga binj atom, sêmoa tokauc njawagenj ma sêngôm nêj gêj samob njajêjenj.

¹² Sakinwaga gólôac dabunja sênam awê tagenj-tagenj ma sênam gôlinj nêj njapalêo to njac ma nêj gólôac njapep.

¹³ Êsêac tanj sêjam sakinj nêj gólôac njapep nan, oc nêj sakinj etoc êsêac sa ma sêkêj êwinj Kilisi Jesu totêntac êpa sugenj.

Anôtônê mêtê njabinj njalêlômja

¹⁴ Binj tonaj kato gêdêj aôm ma taêc kêka gebe jandêj aôm jawac sebenj.

¹⁵ Mago gêj tenj embe ênam aê tøj, go papia tonec êwa binj sa êndêj aôm e ôjala lêj ômoa Anôtônê andunja njam. Anôtônê andu tau Anôtô mata jali nê gólôac, tanj kêtuj binjanô njalê to njaserjenj.

¹⁶ Binjanôgoc, Anôtônê mêtê, tanj kêsij tau kêsêp lêlômgenj nanj kapôênanô. Enj geoc tau lasê kêtuj njamalak.

Njalau Dabunj gêwa enj sa gebe enj njac gêdêj.

Anjela sêlic enj.

Sêjam ênê mêtê gêdêj lau samuc.

Lau nomnja sêkêj gêwinj enj.

Anôtô kêsip enj sa tonjwasigenj.

4

Binj kêpi kêdônwaga dansanj

¹ Njalau Dabunj gêwa sa kwananjenj e gêc awêgenj gebe êndêj têm njamuja lau njagêdô oc sêkac tauj su anja sêkêj gêwinj njanôja nasêsap njalau dansanja tøj to sêkôc njalau sec nêj mêtê sa.

² Njalau sec tonaj sêjam njamalak dansanj lanjôn, tanj sêsau lau. Êsêacnêj njalêlôm kêtôm ja kêpac gêj kêtuj matê.

³ Êsêac tonaj sêjac jao gebe njacwaga sênam awê atom ma lauo sênam njac atom. Ma êsêac sêkac njamalak gebe sêngamiij tauj êndêj gêj taniinja njagêdô. Mago Anôtô kêkêj gêj taniinja tonaj gebe aêac lau takêj gêwinj to tajala binjanôja takôc sa todanjenjenj.

⁴ Gêj totau-totau samob, tanj Anôtô kêkêj nanj, tau njajam. Amboac tonaj takôc gêj tonaj njai samob sa todanjenjenj ma dambu tenj atom,

⁵ gebe Anôtônê binj to mec gêgôm gêj tau kêtuj dabunjac.

Kilisi Jesu nê sakinjwaga njajam

⁶ Aôm embe ôwa binj tonaj sa êndêj lasitêwai, oc ôtu Kilisi Jesu nê sakinjwaga njajam, gebe takêj gêwinj njabinj to mêtê njajam, tanj kôdaguc nanj, kêtuj nêmm mo gêlôm aômja.

⁷ Mago minj alôb-alôb to lauo njanô nêj binj ole nanj ômasuc. Ôsa Anôtônê lêj ônsaê-ônsaê e êtu tøj aôm.

⁸ Embe tansaê gebe tatu mêtê ôlinjenj, oc ênam aêac sa njanô atom. Mago embe tasa Anôtônê lêj, oc ênam aêac sa êtu gêj samobja. Anôtô gêjac mata gebe ênam aêac sa êndêj têm tamoa materj jali anja nomnja to êndêj têm danjgôn materj jali anja ônêja amboac tonanjenj.

⁹ Binj tonaj njanô to gêdêj kêtôm gebe njamalak samob sêkôc sanja.

¹⁰ Kêtuj mêtê tonanja aêac tajam kolej tosinjenj gebe aêac takêj materj Anôtô mata jali, tanj kêtuj njamalak samob nêj kêsiwaga, mago kêtuj aêac lau-takêj-gêwinjwaga nêj kêtuj njamata.

¹¹ Ôjatu binj tonaj ma ôndônj lau gebe sêmansanj.

¹² Lau tenj lanjônj elo aôm êtu aôm njac matakja atom. Aômnmê binj to nêmm lêj ma têtmac gêwinj to kôkêj gêwinj njanô ma nêmm njalêlôm njawa êtu njadônjônj êndêj lau-sêkêj-gêwinjwaga.

¹³ Ôsam mêtê lasê to ôifêj binj gólôac ma ôndônj lau tau ômoa e tauc jawac acgom.

¹⁴ Ôim Anôtônê moasinj, tanj gêc njalêlôm nanj, su atom. Moasinj tau gelom aôm gêdêj tanj seoc Anôtônê binj lasê gêdêj aôm ma gólôac dabunj nêj laumata sêu lemenj gêsac aôm nanj.

¹⁵ Binj tonaj taêm ênam ma binj tonaj ênam gôlinj nêmm lêj, gebe lau samob sêlic aômnmê kôm esewec.

¹⁶ Ojop taôm to mêtê, tanj kôdônj gômoa nanj njapep. Ôsap tøjnenj. Ôngôm tonaj, ec ênam aôm taôm to êsêac, tanj sênjô aômnmê binj nanj sa.

5

Timote ênam sakinj to ejop nê lau njapep

¹ Ônsaic binj ñamalacanô tenj atom, ôlêñ binj enj amboac tamam. Ma lau wakuc nanj ôlic êsêac amboac lasimi.

² Lauo ñanô nanj ôiêñ binj êsêac amboac tênami, ma lauo wakuc amboac latômio tonêm ñalêlôm ñawagenj.

³ Awêtuc embe awêtuc ñanôgenj, nanjo otoc êsêac sa.

⁴ Ma awêtuc tenj embe nê gôlôac to dêbui sêmoa, nanj sênam enj sa êjô moasinj tanj tenenji to tamenji sêkêñ gêdêñ êsêac nanj. Sêngôm amboac tonanj, ec ênac Anôtô mataanô ñajam.

⁵ Ma embe awêtuc ñanô, tanj taugenj êmoa nanj, oc êkêñ mata Anôtôgenj ma êsap mec tôñ ma etenj Anôtô êtôm êmbêc to elenjenj.

⁶ Ma awêtuc tenj embe êsa nê lêñ taê ênam tau ôligenj, nanj talic enj mata jali, mago gêmac êndugac.

⁷ Ônac binjsu êsêac gebe sêmoa tobinj masigenj.

⁸ Ñac tenj embe ejop tau nê lau to êmoasinj tau nê lasitêwai atom, oc ensenj binj takêñ gêwiñña su. Enj êtu ñac sec êlêlêc lau-sêkêñ-gêwiñ-atomwaga su.

⁹ Oto awêtuc tenj nê ñaê êsêp awêtucnêñ ñaêmôkê paliñ-palinenj atom. Awêtuc tanj nê jala kêtü 60 su ma gêjam ñac tagen nanjenj nê ñaê êsêp.

¹⁰ Ênê wae gêjam kôm ñajamña ênêc amboac tonanjenj. Enj embe êlôm nê gôlôac ñapep, êngôm ja lau, êkwasiñ Anôtônê lau enkaiñ, ênam lau sêngônj jageonja sa to êpuc gêñ ñajam samob ñam, nanjo nê ñaê êsêp ñaêmôkê.

¹¹ Oto awêtuc wakuc nêñ ñaê êsêp ñaêmôkê atom, gebe êsêac oc taêñ ênam binj ñacña ma ôlinj ñakam êsa êndênj Kilisi.

¹² Lauo tonanj ñai oc sêsap nêñ binj, tanj sêmoatinj kêtü ñamata nanj, tulu e sêmoa tobinjenj.

¹³ Lauo amboac tonanj tédônj tanj gebe sênam ojom ma sênac laoc launêñ andugenj. Ma sêjam ojomgenj atom, awenjsuj ñakasop-kasop ma sêlênsônj lau ñagêdô nêñ binj to sêsôm binj, tanj têtôm atom gebe sêsôm nanj.

¹⁴ Amboac tonanj aê gabe awêtuc wakuc sênam ñac êtiam, ec sêkôc ñapalê ma sêmansanjenj andu ñapep. Sêngôm amboac tonanj, gebe ñacjo êmbu aêac êtu lêñ keso tenjña atom.

¹⁵ Awêtuc tau ñagêdô tec sêkac tauñ su ma sêsap Sadan têngac.

¹⁶ Awêtuc ñagêdô embe sêngônj sêwiñ nêñ awê kêkêñ gêwiñña tenj, go awê tau ênam êsêac sa, gebe êkêñ wapac êndênj gôlôac atom. Go gôlôac dabunj têtôm gebe sênam awêtuc sawaanô sa.

¹⁷ Atôc gôlôacnêñ laumata, tanj sêjam jaom nêñ gôlôac ñapep nanj, sa êlêlêcmanj. Aê kasôm binj kêpi êsêac, tanj sêjam mêtê to tédônj lau sim tauñ sugenj nanj.

¹⁸ Amac ajala gebe teto gêc gebe “Ôkic bulimakao, tanj kêka mopolom gêmoa nanj, awasunj auc atom.” Ma binj tenj gêc gêwiñ gebe “Kolenjwaganê kôm ñaôli gêjac enj ñawaegoc.”

¹⁹ Binj tenj embe êpi laumata tenj, nanj ôkêñ tanjam sebenj atom. Ñac luagêc me têlêac sêwa sa êtôm tau acgom, go ôkêñ êwiñ.

²⁰ Lau tanj sêngôm sec nanj, ômêtôc êsêac anja lau samob lanjônêm gebe lau ñagêdô sêlic ma têtêc tauñ.

²¹ Aê kakô Anôtô agêc Kilisi Jesu to anjela, tanj Anôtô kêjalijn êsêac sa nanj, lanjônêm ma aoc gêjac aôm gebe Ojop ñagôlinj tonanj ñapep. Ômoasinj ñac tenj êlêlêc ñac tenj su atom to taêm labu nêñ ñac ôlim andanj taômña atom.

²² Ôkêñ lêmam ênsac ñac tenj gebe ônam mec enj êtu sakinj tenjña sebenj atom. Ma ôwê lau ñagêdô nêñ sec ñakainj ôwiñ atom. Ojop taôm nêñ ñalêlôm gebe ñawagenj.

²³ Ônôm bu ñaômagenj atom, ônôm wain ñagêc êwiñ êtu nêñ têmtacwalô to gêmac gêgôm aôm elêmêña.

²⁴ Lau ñagêdô nêñ sec kêtü awê sebenj ma sec tau kêsêlêñ gêmunj têm sêmêtôc êsêacña. Mago ñagêdô nêñ sec oc êtu awê êndanjuggenj.

²⁵ Ma kolenj ñajam kêtü awê amboac tonanjenj. Ma ñagêdô embe êtu awê sebenj atom, oc êsinj tau êtôm atom.

6

¹ Sakinjwaga samob tetoc nêñ ñataui sa ñapeppenj, gebe bi ñ alôb-alôb êpi Anôtônê ñaê to mêtê atom.

² Sakinjwaga tanj nêñ ñataui sêkêñ gêwiñ nanj, taêñ êpa êsêac su gebe êsêacnêñ lasitêwai nec atom. Masi. Êsêac sênam sakinj sênac ñawaegenj gebe nêñ sakinj oc êmoasinj lau sêkêñ gêwiñña, tanj Anôtô têtac gêwiñ êsêac nanj.

Mêtê geo to awa ñanô

Binj tonec ôndônj to ôlêñ binj gôlôac.

³ Nac ten embe êndôñ mêtê ten eso mêtê tonan ma êsap aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi nê bin njam to Anôtônê lêñ tòn atom,

⁴ nan oc etoc tau sa njaomagen ma êjala bin ten atom. Lau amboac tonan nêñ njalêlôm kêkac êsêac keso, tec awenjun gêôc ka tauñ to sêsôm binjalom njawaô. Bin tonan kêtü têtac sec to kisa ma bin alôb-alôb to sêga bin sec njamôkê.

⁵ Lau tonan sêjam binjalôm njawaô, mago nêñ kauc kêlênsôn ma sêkac tauñ su anja binjanô tau e seboc Anôtônê lêñ kêtü intêna têtac awa sanja ten.

⁶ Binjanô, lau embe sêsap Anôtônê lêñ tòn to sêlic gêñ, tan gêc êsêacña gebe kêtôm, nan têtac awa njanô tau sa su.

⁷ Aêac tamêñ nom tolemen sawagen ma oc dawi nom sin tolemen sawagen amboac tonan.

⁸ Embe tatap nêñ mo to nêñ njakwê sa naêtôm aêac, nan kêtôm.

⁹ Lau tan taêñ kêka gebe têtü lau tolêlôm nan, sêsêp lêtôm njalelom ma têtac njakalac meloc tokainj-tokainj, tan ensen êsêac su nan, njalakô êkô êsêac. Gêñ amboac tonan nja oc êmbam njamalac e sêmbac sênaña.

¹⁰ Têtac gêwiñ awa kêtü sec samob njawakac. Lau njagêdô mater katu gêñ tonan, tec sêjac jaê sêkêñ gêwiñ ma têtac nêñ kamoc to njandan njalêlômña taêsam sa.

Paulu kêpuc Timote tøj

¹¹ Anôtônê nac aôm ôc gêñ tonan nja samob su. Ôndanjuc bin gêdêñ ma ôsa Anôtônê lêñ to ôkêñ êwiñ mêtê ma têtac êwiñ lau to ôc gêñwapac totêtac êpa sugen ma ômoa tonêm njalêlôm malôgenj.

¹² Ônac sin njam êtu takêñ gêwiñña ma ôkam ôngôn matam jali tenjenña tøj. Gêdêñ tan kôsôm kôkêñ gêwiñ lasê lau taêsam sêñô nan, Anôtô kêkalem aôm gebe ôngôn matam jali.

¹³ Aê kakô Anôtô, tan kêkêñ gêñ samob sêmoa mater jali nan, agêc Kilisi Jesu, tan kêsôm binjanô lasê gêdêñ Ponti Pilata nan, lanjônêm ma jajatu aôm gebe

¹⁴ Ômansan binjsu njapep sawa ômoa e aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi eoc tau lasê.

¹⁵ Êndêñ njanoc acgom, go Njatau tagenj, kinêñ Kin to apômtaunêñ Apômtau, tan awen gêôc en nan, êngôm gêñ tonan njanô êsa.

¹⁶ Enj taugenj êmac êndü atom, êmoa tenjen. En gêmoa njawê, tan njamalac ten êsa njagala atom nan njalêlôm. Njamalac ten gêlic en su atom ma ten kêtôm gebe oc êlic enña atom. Ênê wae êsa to ênê njanjaña ênêc tenjenj. Binjanô.

¹⁷ Ôjatu lau tolêlôm awa nom tonecña gebe tetoc tauñ sa atom. Êsêac sêkêñ mater awa nomña njadma atom, sêkêñ mater Anôtô, tan kêkêñ gêñ samob e kêlêsuc aêacgenj gebe êngôm aêac têtac njam êsa.

¹⁸ Ojatu êsêac gebe sêmoasinj lau to têtü lau tolêlôm kolenj njamña. Êsêac sêmoa totêtac wapômgenj to sênac sam nêñ awa êndêñ lau sêwê kainj sêwiñ.

¹⁹ Sêngôm amboac tonan, go sênac nêñ awa sa êtu têm, tan oc mênêsa nan, njamôkê njam gebe têtac sêngôn mater jali njanô sa.

²⁰ O Timote, ojop gêñ samob, tan kêsêp aôm lêmam su nan. Ondec bin alôb-alôb njadma to bin sêôc tauñ aucña, tan sêsam gebe "Bin tokauc," mago sêsau tauñ, bin tau bin tokauc atom.

²¹ Lau njagêdô sêkôc bin tokauc tonan sa, mago seso bin takêñ gêwiñña.

Moasinj êndêñ amac êwac.

Paulunê papia kêtü luagêcña gêdêñ TIMOTE

Paulunê papia kêtü luagêcña gêdêñ Timote nec ñac tau keto gebe êpuc në kêpuctôñwaga matac tau tôñ êtu mêtê ñakolenña. Binj êpuc tau tôñ ñañêñña gêjam paplê tonec auc. Paulu gêlêñ binj to kékêli Timote gebe éwa Jesu Kilisi sa ésap enj tôñ ñañêñgenj ma etoc Ñawae Ñajam to Binjênsêm Langwa ñabinj ñanô sa ñapanj amboac tanj. Timote gêôc ñandanj to lau sêli tauñ saboa gêdêñ enj, mago êñgôm në kôm kêdôñwaga to jaenjawana êkô ñajana endenj tôñgenj.

Paulu gêjac binjsu enj kékacgenj gebe ênac jaê “binjalôm ñaôma to kauçgêbôc” gebe kêmoasinj lau tenj atomanô, gêgôm lau, tanj sêkêñ tanjenj binj amboac tonanj sêbac tauñ sugenj.

Paulu gêwa tau to në lêñ ma në kolenj sa gêdêñ Timote gebe enj taê ênam ma êkêñ êtu ñadôñdôñ êndêñ tau. Aposolo gêôc ñandanj to kisa, mago kékêñ gêwiñgenj. Enj gê binj tôñgenj to têtac gêwiñ laugenj ma kêpuc tau tôñgenj, tec gebe Timote êpuc enj wêña.

Ñad ênanj

1. Paulu gêjac m papia tau 1:1-2
2. Awa gêôc Anôtô ma gêlêñ binj Timote 1:3-2:13
3. Timotenê gôlinj kêtü mêtêgeowagana 2:14-4:5
4. Paulu tau në binj 4:6-18
5. Paulu gêjac mata në papia 4:19-22

Paulu gêjac m në papia

¹ Kilisi Jesu në aposolo aê, Paulu, tanj Anôtô taê gêjam kêtü tôñ gebe jatu aposolo. Enj gêjac mata gebe Kilisi Jesu êkêñ aêac danjôñ matenj jali, tec kêsakinj aê gebe jasôm binj tonanj lasê.

² Aêñoc papia tonec êndêñ latuc Timote, tanj ñoc têtac gêwiñ aôm nanj. Tamenj Anôtô agêc aêacnêñ Apômtau Kilisi Jesu nëñj moasinj ma taêñ walô to binjalô êndêñ aôm éwac.

Paulu gêjam danje Anôtô to kêpuc Timote tôñ

³ Aê gajam danje Anôtô ma gajam sakinj enj tonjoc ñalêlôm ñawa kêtôm ñoc lau ñanô sêgôm, ma taêc gêjam aôm kêsêp ñoc meclêlôm kêtôm bêc to gelengenj ñapanj.

⁴ Aê taêc gêjam aôm matamsulu ma gajam aoc su gabe jalic aôm e têtac ñajam ésa samucgenj.

⁵ Aê taêc gêjam aôm gebe kôkenj gêwiñ ñanô kêtôm dêbômo Lois agêc tênam Ainike êsêagêc sêkêñ gêwiñ amboac tonanj. Ma aê kajala gebe aôm kôkêñ gêwiñ kôtôm êsêagêc.

⁶ Kêtü binj tonanña aê gabe aôm taêm ênam Anôtônê moasinj, tanj kêsêp nëm ñalêlôm. Moasinj tau aôm gowê kainj kêtü kakêñ lemoc gêsac aômña. Ôñgôm nëm moasinj tonanj elom lasê êtôm jamêñ.

⁷ Aôm kôjala gebe Anôtô kékêñ ñalau tatêc tauñña gêdêñ aêac atom. Enj kékêñ Ñalau ñaclai to têtac gêwiñ tauñña ma tatu mêtê tauñña gêdêñ aêac.

⁸ Amboac tonanj ôwa aêacnêñ Apômtaunê mêtê sa tomajam êmbacgenj ma majam êtu ênê ñac kapoacwalôña aê atom amboac tonanjenj. Anôtô ñaclai êpuc aôm tôñ ma ôc ñawae ñajam ñagêñwapac ôwiñ.

⁹ Anôtô gêjam aêac kêsi to kékalem aêac gebe tatu ênê lau. Enj kékalem aêac kêtü aêacnêñ kolenña atom, masianô, kékalem aêac kêtü enj tau në binj, tanj taê gêjam kwananjenj nanña to kêtü êmoasinj aêacña. Gêdêñ andanjenanô enj kêmoasi ñ aêac kêtü Kilisi Jesuñña.

¹⁰ Ma galoc aêacnêñ kêsiwaga Kilisi Jesu mêngeô lasê, tec geoc në moasinj tau lasê gêdêñ aêac. Enj gesenj gêmacanô su ma në ñawae ñajam geoc danjôñ matenj jali tenjenña lasê.

¹¹ Anôtô kékêñ aê gebe jatu binj tonanj ñajawagana to ñaaposolo ma ñakêdôñwaga.

¹² Kêtü binj tonanj ñaiña tec gaôc gêñwapac tonec, mago majoc atom. Aê kajala ñac, tanj kakêñ gêwiñ enj nanj, ma galic kêtü tôñ gebe enj kêtôm gebe ejop gêñ, tanj kékêñ kêsêp aê lemoc nanj, e êndêñ bêc ônê.

¹³ Binj ñajam, tanj gôñô anja aêñoc nanj, êtu ñadôñdôñ. Ôndanjuc binj tau toôkê êwiñ ma totêmtac êwiñ, tanj ñam kêsêp Kilisi-Jesu nanjenj.

¹⁴ Ojop gêñ ñajam samob, tanj kêsêp aôm lêmam sugac nanj. Ma Ñalau Dabun, tanj gêñgôñ nëñ ñalêlôm nanj, êpuc aôm tôñ êtu kôm tonanña.

¹⁵ Aôm gôñô sugac gebe lau Asianja samob sêcac tauñ su anja aêñoc e Pugele agêc Hermogene sêwiñ êsêac amboac tonanjenj.

¹⁶ Apômtau taê walô Onesiporonê gôlôac gebe ñac tau kêmoasinj aê kêtü dim taêsam ma maja kêtü aêñoc kapoacwalôña atom.

¹⁷ Enj mêngeô lasê Rom e gacgenj gesom aê ñapanj e kêtap aê sa.

¹⁸ Apômtau êkêñ enj êtap Apômtaunê taê walô sa êndêñ bêc ônê. Aôm taôm kôjalagac gebe enj gêjam sakinj aê ñanô anja Epese amboac tonanj. * tau kêpi gamêñ tanj sêsam tenj gebe Asia sauñ.

2

Kilisi Jesu nê sinwaga ñajam

- ¹ Ma aôm latucenec, moasinj tanj ñam kêsêp Kilisi Jesu nanj, êkêñ aôm ôkô ñajanja.
² Ôkêñ binj, tanj aôm gôñô aê kasôm lasê gêdêñ lau taêsam sêñô nanj, êndêñ lau-ñanjêñwaga. Lau tonanj oc têtôm gebe sêndôn êndêñ lau ñagêdô amboac tonanj.
³ Aôm kôtu Kilisi Jesu nê sinwaga ñajam, tec ôc gêñwapac ôwiñ sinwaga ñagêdô.
⁴ Ñac tanj kêtú sinwaga nanj, ênam nê kôm ñagêdô êwiñ atom, gebe sinj ñatau êlic enj ñajam.
⁵ Ñac tenj embe êniñ kwanñkwaninoc êwiñ lau ñagêdô ma êlêti êtu ñamata, mago eso ñagôlinj, oc êkôc ñasunsuj atom, êlêti êtôm ñagôlinj acgom.
⁶ Ñac tanj gim tau su kêtú kôm moña nanj, ñac tonanj eniñ kôm ñanô êtu ñamata.
⁷ Taêm ênam ñoc binj, tanj kasôm nanj, gebe Apômtau êkêñ aômnêm kauc êsa êpi binj samob.
⁸ Taêm ênam Jesu Kilisi, tanj gêdi sa anja ñacmatênêñ. Enj anja Dawidnê ñawê kêtôm ñawae ñajam, tanj gawa sa nanj.
⁹ Kêtú binj tonanj aê gaôc gêñwapac e sêsê aê tônj katôm ñac sec. Mago sêsô Anôtônê mêtê tônj gêwiñ atom.
¹⁰ Kêtú binj tonanj aê gaôc gêñwapac totêtac kêpa sugenj kêtú lau, tanj Anôtô kêjalij êsêac sa nanja, gebe êsêac têtap moasinj Anôtô ênam êsêac kêsinja to ñawasi tenjenja, tanj ñam kêsêp Kilisi Jesu nanj, sa amboac tonanj.
¹¹ Binj tonec tec ñanô gebe
 “Aêac embe tamac êndu dawin enj, go danjônj materj jali dawin enj amboac tonanj.
¹² Embe daôc gêñwapac totêtac êpa sugenj, go tanam gôlinj lau dawin enj.
 Embe dansa enj auc, oc ênsê aêac auc amboac tonanj.
¹³ Embe takêñ êwiñ enj atom, mago enj oc êmoa ñanjêñ, gebe enj ensenj tau nê binj êñgôm êtôm atom.”

Binj kêpi kolenwaga ñanô

- ¹⁴ Binj tonanj ôsôm êndêñ lau gebe taên ênam. Ma ôwa sa êndêñ êsêac tonanjôñj ôkô Anôtô lanjônêm gebe sêpa taunj êtu mêtê ñabinj tokainjtokainja atom. Lêñ amboac tonanj ñamoasinj tenj gêc atom, oc êlênsônj lau-sêñô-binj-tauwaga.
¹⁵ Ôlim palê ma ôwaka taôm sa êndêñ Anôtô amboac aôm kwalam lanjwa tenj. Ôwa taôm sa amboac kolenwaga, tanj maja kêtú nê kolenja atom ma kêdônj Anôtônê binj-ñanô jagêdêñjenj nanj.
¹⁶ Ônac jaê binjalôm ñaôma to alôb-alôb. Binjalôm tonanj oc êwê lau e sendec Anôtô samucgenj.
¹⁷ Êsêacnêñ binj kêtôm kamoc sec, tanj todec-todec ma gelom-gelom nanj. Lau tonanj nêñ ñac luagêc tonec Humenai agêc Pilete.
¹⁸ Êsêagêc seso binjanô sugac. Agêc sêsôm sebe dêdi sa sugac, tec sesenj lau ñagêdô nêñ sêkêñ gêwiñ su.
¹⁹ Mago Anôtônê alê ñajanja tec kêkô ma sepeñ binj tonec kêsêp gêja gebe “Apômtau kêjala nê lau,” ma ñalô tenj tonec gêwiñ gebe “Samob tanj sêsam Apômtaunê ñaê lasê nanj, sêkac taunj su anja binj geo.”
²⁰ Anja andu kapôênj ñalêlôm aêac tatap laclu gold to silbergenj sa atom, laclu ñagêdô sêmasanj ña ka to nomku amboac tonanj. Laclu ñagêdô kêtú gêñ ñajamja, ñagêdô gêjac gêñ ñaômajaôma ñawae.
²¹ Ñac tenj embe êñgaminj tau êndêñ lau tonanj ñai e êtu selec, oc êtôm laclu dabunj, tanj gêjac gêñ ñajam ñawae nanj, ma andu ñatau oc êlic enj êtôm gebe ênam kôm ñajam samob ñapep.
²² Ôc gêñ ñakalac, tanj kêlêtôm lau matac nanj su. Ôtu kêka-kêka binj gêdêñ to ôkêñ êwiñ ma têtac êwiñ to binjalô ôwiñ lau, tanj awenj gêjac Apômtau tonjalêlôm ñawagenj gebe êpuc êsêac tônj nanj.
²³ Ômasuc binjalôm meloc to kauc gêbôc. Aôm kôjalagac gebe binj tonanj oc êtu kisa ñamôkê.
²⁴ Apômtaunê sakinwaga êtôm gebe êtu kisa ñamôkê atom. Enj têtac malô êndêñ lau samob ma êndônj êsêac ñapep to êoc launêñ sec totêtac êpa sugenj.
²⁵ Enj êmêtôc lau-sesenj-binjwaga tonê ñalêlôm malôgenj. Moae Anôtô êkêñ êsêac sênam taunj ôkwi e sêjala binjanô tau.

* **1:18:** Ñaê Asia kêkanônj masanjm kapôênj Asia atom. Ñaê

²⁶ Go nêj kauc njawa êsa êtiam ma sêkac Sadarjê lakô, taj kêkô êsêac e sêsô ênê binj njalabu nanj su.

3

Binj kêpi têm njamuja

- ¹ Taêm ênam binj tonec acgom gebe Êndênj têm njamuja gêjwapac sec oc mênjêsa.
- ² Êndênj tonanj njamalac oc têtac êwinj lau njagêdô atom, sêmoasinj taunj ôlîngenj to matenj katu awa. Êsêac sêngôm lanemboa to tetoc taunj sa njawaô. Êsêac sêsôm binj alôb-alôb to tanjenpêc êndênj tenenji to tamenji. Êsêac sênam danje moasinj tenj atom to sendec mêtê njalêj.
- ³ Êsêac têtû kasec lau to taênj walô êsêac atom. Êsêac sênga binj to sêngôm eso tonjaclaigenj. Êsêac lanjônsiboa to têtac endec gêj njajam.
- ⁴ Êsêac seoc nêj lau lasê êndênj njacjo, sêngôm nêj gêj sêkacgerj e sêngôm gêj njagêdô palinj. Êsêac sêmboa taunj to têtac êwinj lêj têtac njakalacnja êlêlêc têtac êwinj Anôtônê su.
- ⁵ Êsêac oc sêkwê taunj auc nj Anôtônê mêtê, ma tagenj sênsa mêtê njanclai auc. Ônac jaê lau samob tonanj naj.
- ⁶ Lau tonanj nêj njagêdô oc sêpi andu nasêlêtôm lauo tobinj, taj njakalac tokainj-tokainj kêkac êsêacnja nanj.
- ⁷ Lauo tonanj sebe sêjô binj wakuc-wakuc njapanj, mago nêj kauc êsa êpi binjjanô tau atom.
- ⁸ Lau tonanj sêjac jao taunj gêdênj binjjanô tau amboac Jane agêc Jambre sêjac jao taunj gêdênj Mose. Njamalac tonanj nêj kauc kêtû sec ma sêkêj gêwinj kwalec.
- ⁹ Mago lau tau sêsa nêj lêj tonanj baliingenj atom, gebe nêj meloc êtu awê êndênj lau samob êtôm binj, taj kêtap Jane agêc Jambre sa nanj.

Daôc gêjwapac tasêp mêtê tôngenj

- ¹⁰ Mago aôm kôdaguc mêtê, taj kadônj gêdênj lau nanj, to njoc lêj. Aôm kopenj lêjntêpôê tagenj gôwinj aê to kodaguc njoc kakêj gêwinj. Aôm gônj njanêngenj to têtac gêwinj lau kôtôm aê ma gôc gêjwapac totêmtac kêpa sugenj gôwinj.
- ¹¹ Aôm gôlic lau sêjanda aê to gaôc gêjwapac, taj kêtap aê sa anja Antiokia to Ikonium ma Lustra nanj. Lau tônê sêlêsu aê njanôgenj. Mago Apômtau gêjam aê sa anja gêj samob tonanj njagoc.
- ¹² Lau samob, taj sebe sêsa nêj lêj mansangenj toKilisi Jesugenj nanj, oc sêjanda êsêac ma têtap njandanj sa.
- ¹³ Lau sec to dansantêna oc sêsa nêj lêj geo e ênam sêga. Êsêac oc sênsau lau njagêdô to sênsau taunj êwinj.
- ¹⁴ Mago aôm ôsap binj, taj tédônj gêdênj aôm e kôkêj gêwinj njajanja nanj tôj, gebe aôm kôjala lau, taj têtû nêj kêdônjwaga nanjgac.
- ¹⁵ Ma aôm kôjala gebe aôm njapalêgenj ma gônjô mêtê dabunj, taj teto gêc nanj. Mêtê tonanj kêtôm gebe êkêj kauc êndênj aôm e ôkêj êwinj Kilisi Jesu ma ôtap moasinj Anôtô ênam aôm kêsinja sa.
- ¹⁶ Mêtê samob, taj teto gêc nanj, Anôtônê njalau gêsuj gêdênj njamalac, tec kêtôm gebe êndônj binjjanô êndênj aêac ma êmbu aêacnêj sec to êmêtôc aêac ma êwê aêac tasa lêj gêdênj.
- ¹⁷ Mêtê gêjam kôm tonanj kêpi njamalac gebe njac, taj kêsap Anôtô tôj nanj, ênac dabinj tau e êtôm gebe ênam kôm njajam samob topalêgenj. * Langwa atom, mago Judawaga sêjac minjgenj kêpi êsêagêc. Êsêagêc têtû Paraonê mectomanjwag a, taj sêjac sinj gêdênj Mose.

4

- ¹ Aê kajatu aôm kakô Anôtô agêc Kilisi Jesu, taj oc êmêtôc lau matenj jali to njacmatê ma eoc tau to nê gôlinj lasê nanj, lanjônjêmb gebe
- ² Ônam mêtê lau topalêgenj êtôm têm samob, êsêac sêkêj tanenj me sêkêj tanenj atom. Ômbu êsêacnêj sec to wec binj êsêac ma ôlêj binj êsêac to ôndônj mêtê êndênj êsêac ôj njanêngenj.
- ³ Aê galic gebe noc oc mênjêsa ma lau oc sêkôc mêtê njajam sa atom. Êsêac taunj oc sêmboa nêj kêdônjwaga sa êtôm taunj nêj têtac njakalac. Kêdônjwaga tonanj oc sêndônj binj êtôm êsêac têtac êwinj gebe sêjônja.
- ⁴ Lau tônê oc sênam tanjenjnjnj ôkwi eo gala anja binjjanô ma sêkêj tanenj sêboacogenj.
- ⁵ Amboac tonanj aôm ôngôm nêj gêj samob tonêmb kauc njawagenj. Ôc gêjwapac. Ônam kôm jaejwaganja to ônac dabinj nêmb sakinj.
- ⁶ Aê katu da tec gamoa ma njoc noc jamac êndunja kêdabingac.

* 3:17: Njoc luagêc tonanj nêj minj kêsêp Binjênsêmb

⁷ Aê gajac siñ ñajam tau e gêbacnê. Aê kêlêti e gaô lasê ñoc lêñtêpôê ñabelo ma kêkam kakêñ gêwiñ tôn.

⁸ Galoc sêmasañ sunsun biñgêdêñña tec kêsaê aê gêc, ma Apômtau, mêtôcwaga gêdêñ tau, oc êkêñ sunsun tau êndêñ aê êndêñ bêc ônê. Mago aê taucgeñ oc jatap sa atom, êkêñ êndêñ êsêac, tañ têtac gêwiñ eñ eoc tau lasêña nan, samob sêkuc sêwiñ amboac tonanjen.

Paulu tau nê biñ ñagêdô

⁹ Ônsaic taôm ôndêñ aê ômôêñ seben

¹⁰ gebe Dema têtac gêwiñ gêñ nomña e gêwi aê siñ ma gêc gêja Tesaloniki, ma Kreske gêja Galata, ma Titi gêja Dalmatia.

¹¹ Luka taugen tec gêmoa gêwiñ aê. Ôkôc Marka agêc awin taôm amêñ. Eñ kêtôm gebe ênam aê sa êtu sakinña.

¹² Tukiki tec kasakin eñ gêja Epese su.

¹³ Embe ômôêñ, nan ôkôc ñoc ñakwê baliñ, tañ gawi siñ gêc Karpanê andu anña Troas nan. Ojon buku amboac tonan ma ôlin bôc ñaôlic, tañ kato ñoc biñ kêsêp nan, siñ atom.

¹⁴ Ñac-kêpac-kiwaga Alesandere kêtû kasec aê elêmê. Apômtau êkêñ ñagêjô êndêñ eñ êtôm gêñ, tañ eñ gêgôm nan.

¹⁵ Ojop taôm êndêñ eñ êwiñ, gebe eñ gesen aêacnêñ biñ ñawaô.

¹⁶ Gêdêñ tañ ñawa tauc sa gêdêñ gôlinwaga kêtû ñamata nan, ñac ten kêpuc aê tôn atom, samob sêwi aê si ñgac. Aê kater Anôtô gebe êkêñ ñagêjô endêñ êsêac atom.

¹⁷ Mago Apômtau gêmoa gêwiñ aê ma kêpuc aê tôn, tec gajam mêtê tomalagen lau samuc samob sêñô. Ma Apômtau gêjam aê sa gêdêñ lewe awasun.

¹⁸ Apômtau tau oc ênam aê sa êndêñ ñamalacnêñ sec samob ma ênam aê kêsi janğôñ ênê gamêñ undambêña. Nawasi êndêñ eñ tenjen ma tenjen. Biññanô.

Paulu gêjac mata nê papi

¹⁹ Ôsôm êndêñ Priska agêc Akwila ma Onesiporonê gôlôac gebe aoc gêjac êsêac.

²⁰ Erasta gacgeñ gêñğôñ Korinti ma Tropim kêtap gêmac sa, tec gawi eñ siñ gêc Milete.

²¹ Ônsaic taômgeñ ômôêñ gebe ôsêp komô ñalêlôm atom. Aibulu agêc Pude ma Lini agêc Klaudia ma lasitêwai samob awen gêjac aôm.

²² Apômtau êwiñ aômñem ñalau. Moasin êndêñ amac êwac.

Paulunê papia gédên TITI

Titi tonan têna kékôc enj ñac samuc. Enj gêñô Mêtê anja Paulunê, tec gêjam tau ôkwi ma gêlinj sanju, go kêtû ênê kômwaga tenj, tanj gêwinj enj to kêpuc enj tónj kêtû kôm mêtêña kêsap enj tonj ñajênj.

Paulunê papia gédênj Titi nec enj kêsakinj gédj nê kêpuctôñwaga matac gêja Krete. Paulu gêwi enj sinj gêñgônj nuc tonan gebe ênac dabinj kolenj ñagêdô-gêdô samob, tanj agêc sêjam e gêbacnê atom tagenj nanj.

Papia tonec kêwaka binj ñatêna kapôênj têléac sa. (1) Paulu gêônj binj sa gédênj Titi kepenj ênê kauc lasê kêpi lau Krete tau gebe tanjênjêc ma dansarjêna to ojomtêna ma lasamtêna êsêac, tec gebe Titi êjalinj êsêac taunj nêñj lau mansanj ñagêdo sa têtû iaumata, ec sejoj to sênam gôlinj êsêac sêñgôm naêtômgenj. (2) Paulu gêsuj gôlinj ñagêdô gedenj Titi gebe êndônj lau tokainj-tokainj anja gôlôac buña ñalêlôm amboac lau ñanô to lauo ñanô (tanj enj gebe taunj têndônj lauo matacmanj nanj), ma lau matac to sakinjwaga. (3) Gocgo Paulu gêlêñj binj Titi kêtû lêñj lau buña sêsa-sêsa nanjña. Enj kêkac êsêac sê wama taunjña ma sêwinj taunj sêmoa tonêñj ñalêlôm malôgenj ma tolanjñanô ñakêñkenjgenj ñapanj. Enj ênac jao têtac sec to binjalom ma sêwa taunj êkôcña gebe lau buña dendec binj sec tonanj ñainj.

Nadênanj

1. Paulu gêjac m papia tonec 1:1-4
2. Gôlôac ñakolenjwaga 1:5-16
3. Gôlinj gédênj lauo ñanô to ñac ma lau matac 2:1-15
4. Paulu gêlêñj binj to gêjam ja lau buña 3:1-11
5. Paulu gêiac mata nê papia 3:12-15

Paulu gêjac m nê binj

¹ Anôtônê sakinjwaga ma Jesu Kilisi nê aposolo aê, Paulu. Anôtô kêsakinj aê gebe japuc lausêkêñj-gêwinjwaga, tanj Anôtô kêjalinj êsêac sa nanj, tónj to jawê êsêac sêjala binjñanô, tanj ñam kêsêp Anôtônê mêtê nanj,

² ma sêkêñj matenj danjônj matenj jali tenjenj, tanj Anôtô gêjac mata gédênj andanjenj nanj gêñj samob masigenj. Enj kêsau atom,

³ go gédênj ñanoc tau Anôtô geoc nê binj lasê ma kêkêñj aê kasôm ñawae ñajam lasê kêtôm aêacnêñj kêsawaga Anôtô kêjatu aê nanj.

⁴ Aêñoc binj êndênj latuc ñanô, Titi, tanj aêagêc takêñj gêwinj-ñanô tagenj nanj.

Tamenj Anôtô agêc aêacnêñj kêsawaga Kilisi Jesu nêñj moasinj to binjalô êndênj aôm êwac.

Tîlinê kôm, tanj gêjam gêmoa nuc Krete nanj

⁵ Aê gawi aôm sinj gônjônj Krete gebe ônac dabinj kôm ñagêdô, tanj gacgenj gêcña nanj, e êmbacnê acgom. Ôkêñj laumata sêñgônj êtôm malacgenj amboac kasakinj aôm.

⁶ Ñac lanjônêma sawa, tanj gêjam awê tagenj ma nê ñapalêo to ñac sêkêñj gêwinj ñapep to nêñj waenj wauc-waucatêna to tanjênjêcña tenj gêc atom nanj, ñac amboac tonanj êtu lômmôkê.

⁷ Aôm kôjala gebe gejobwaga kêtû Anôtônê gêñj ñasakinjwaga, tec êmoa lanjônêma sawagenj. Enj etoc tau sa atom, ñac têtac ñandanjboa atom, ênôm gêñj anaboa atom, lêma ênac si ñj ñawaô atom ma êwê launêñj gêñj auchoa atom.

⁸ Enj êñgôm ja lau, ñac têtac êwinj binj ñajamña, êsa nê lêñj tokaucgenj, ñac gédênj, ñac dabunj ma ñac ñalêlôm ñawa êtu mêtê tau ñapep.

⁹ Enj êkam mêtê ñanô tau tónj êtôm tanj têdônj enj nanj, e tau êtôm gebe êlêñj binj lau ña mêtê solop ma êmêtôc êsêac, tanj sebe sensenj mêtê tau su nanj.

¹⁰ Lau tanjênjêcña gwalêkinj tec sêmoa. Êsêac sêsom binj agwa-agwa ma sêsau sêôc lauboa. Lau tanj sêsa êsêac têtû Judawaga nanj, tec sêgôm gêñj tonanj sêjac ñawaegenj.

¹¹ Tanac lau amboac tonanj awenjsuj aucmanj, gebe têdônj binj, tanj kêtôm gebe têndônj atomña nanj, e sêjam gôlôac andu ñagêdônja ôkwi samucgenj. Sêgôm kêtû ñam tagenj tonecña gebe têtap awa sanja.

¹² Lau Krete tau nêñj ñac tenj, tanj kêtû êsêacnêñj propete tenj nanj, kêsôm gebe “Lau Krete êsêac dansarjêna to bôclai ma ojomtêna, tanj senj lasamboa nanj, sêgôm ñapanj sêmoa.”

¹³ Ênê binj tonanj binjñanô. Amboac tonanj ômêtôc êsêac ñajanja gebe gêmac, tanj kêtap nêñj sêkêñj gêwinj sa nanj, ñajam êsa êtiam,

¹⁴ ma sêsap Judanêñj sêboaco to ñamalac, tanj sêkac taunj su anja binjñanô nanj, nêñj binjsu tónj êtiam atom.

¹⁵ Lau tonêñ ñalêlôm selec sêsaê gêñ samob gebe selec. Mago êsêac tonêñ ñalêlôm ñatêmui ma sêkêñ gêwiñ atom nan nêñ gêñ selec ten gêc atom, nêñ kauc to nêñ ñalêlôm ñatêmui kêtôm taugenj.

¹⁶ Ac awensuj sêsôm lasê gebe sêjala Anôtô, mago sêgôm nêñ gêñ sêsa en aucboa. Gêñ secsêga êsêac, tañenpêcboa, ma sêgôm gêñ ñajam ten ñapep atômanô.

2

Tandôn mêtê ñajamgenj

¹ Mago aôm ôsôm binj êtôm mêtê ñajam.

² Ôsôm êndênj lau ñanô gebe sêmoa tokauc ñawagenj. Êsêac lau wapac to sêsa nêñ lêñ tokauc. Êsêac sêkêñ êwiñ tonêñ ñalêlôm ñajamgenj ma têntac êwiñ taunj ñapep to sêoc gêñwapac totêntac êpa sugenj.

³ Ôsôm binj êndênj lauo ñanô amboac tonanj. Êsêac sêsa nêñ lêñ amboac lauo, tañ sêjam sakinj gêñ dabuj nanj. Êsêac sêñga binj atom to sênôm wain anaboa atom. Êsêac têtû kêdôñwagao binj ñajamña,

⁴ gebe sêndônj lauo wakuc têntac êwiñ nêñ ñaci to nêñ gôlôac ñasec-ñasec.

⁵ Êsêac sêsa nêñ lêñ tokauc to sêmoa tonêñ ñalêlôm selec. Êsêac sejop kôm andulêlômña ñapep to tañenj wamu êndênj nêñ ñaci. Êsêac sêñgôm gêñ samob tonanj ñai gebe lau ten sêsôm binj alôb-alôb êpi Anôtônê binj atom.

⁶ Ôlêñ binj lau matac gebe sêsa nêñ lêñ tokauc amboac tonanj.

⁷ Aôm taôm ôsa nêñ lêñ samob e ôñgôm nêñ gêñ ñajam ôtu ñadônj êndênj êsêac. Ô ñdônj mêtê ñawa êndênj êsêac ñapepgenj, ôñgôm wapacgenj.

⁸ Ôsôm binj ñajam to solopgenj e aêacnêñ soño-soño têtôm gebe sêsôm binj sec êpi aêac atom, sêmoa tomajenjenj.

⁹ Ôsôm êndênj sakinjwaga gebe tañenj wamu êndênj nêñ ñataui êtu gêñ samobña e nêñ ñataui sêlic ñajam. Sakinjwaga sêjô nêñ ñataunêñ binj atom.

¹⁰ Êsêac sênam genjenj gêñ tenj atom, sêngôm nêñ gêñ samob ñañêñ to ñajamgenj, gebe êsêacnêñ lêñ samob êtu aêacnêñ kêsawaga Anôtô nê mêtê ñagêlônj.

¹¹ Gebe Anôtô geoc nê moasinj ênam ñamalac pebenj kêsina lasê.

¹² Moasinj tonanj kêdônj aêac gebe takac taunj su anga lêñ dandec Anôtônja to anja gêñ ñakalac nomña. Kêdônj aêac gebe tasa nbñ lêñ anja nom tonec tokaucgenj amboac lau gêdênj to mansanj,

¹³ ma aêac daônj bêc êjam, tañ takêñ matenj nanj, gebe Anôtô kapôêñ agêc aêacnêñ kêsawaga Jesu Kilisi nêñ ñawasi mênjeoc tau lasê êndênj bêc tônê.

¹⁴ Ñac tau kêkêñ tau kêtû aêacña gebe êñgamboac aêac su anja nêñ geo samob ma enj kêsagu aêac tatu selec ma tatu ênê lau, tec tanam kolenj ñajam tatu dôbgenj.

¹⁵ Ôsôm binj tonanj ma ôlêñ binj to ômêtôc lau tonjaclaigenj. Ñac tenj matapanja ênac aôm atom.

3

Lau buña nêñ lêñ

¹ Ôjatu nêñ lau gebe sêsô gôlinjwaga to ñaclai ñalabu ma tañenj wamu êndênj êsêac to sêmansanj taunj gebe sênam kolenj ñajam samob.

² Êsêac sêmbu lau tenj atom. Êsêac lau wama to lau wapôm ma sêmoa sêwiñ lau samob tonêñ ñalêlôm malôgenj.

³ Aôm kôjala gebe gêmunjenj aêac taunj tamoa tokauc gêbôc ma tañenpêc e dao sic. Aêac tajam sakinj têntac ñakalac tokainj-tokainj, tañ kêkêli ôlinjenj nanj. Aêac tamoa togeo ma totêntac secgenj. Lau têntac gedec aêac ma aêac têntac gedec lau.

⁴ Tagenj gêdênj tañ aêacnêñ kêsawaga Anôtô geoc nê têtac wapi to têtac gêwiñ ñamalacña lasê nanj,

⁵ enj gêjam aêac kêsî, kêtû kolenj gêdênj, tañ aêac tajam têtadag Anôtônê binjsu nanjña atom, kêtû enj taê walô aêacñagenj. Enj kêsagu aêac tec kêkôc aêac kêtiam ma Ñalau Dabuj kêkêñ aêac tatu wakuc.

⁶ Anôtô kêkêñ aêacnêñ kêsawaga Jesu Kilisi mênkêsêwa Ñalau Dabuj kêpi aêac,

⁷ gebe Anôtô êmansanj aêacnêñ binj e êlic aêac tatu lau gêdênj êtu moasinj tonanjña ma aêac tawê kainj dangônj matenj jali tenjenj, tañ takêñ matenj nanj.

⁸ Binj tonanj tec ñanô.

Aê gabe aôm ôwa sa ñajanjenj gebe êsêac, tañ sêkêñ gêwiñ Anôtô nanj, sênam nêñ kolenj ñajam topalêgenj. Gêñ tonanj ñajam, oc êmoasinj ñamalac.

⁹ Ónac jaê êsêacnêñ biñgalôm meloc to nêñ abeñi to dêbuñi nêñ ñaê ñadênañ sêpuc tauñ ñamñja ma kisa to siñ, tañ sêjac kêtú biñsuñja nañ. Biñ tonañ ñai ñanô masi ma ênam aêac sa atom.

¹⁰ Ñac tañ êkac gólôac êkôc nañ, ôiêñ biñ eñ êtu dim tagen me luagêc. Embe êkêñ taña atom, go ondec eñ êmoañja.

¹¹ Aôm kôjala gebe ñac amboac tonañ kêsa lêñ keso to gêgôm sec. Ênê lêñ kêmêtôc enñac.

Paulu gêjac mata nê biñ

¹² Embe jasakiñ Arema me Tukiki êndêñ aôm êwac, nañ ôkac taômgenj ôndêñ aê ômôêñ Nikopoli. Aê taêc gêjam kêtú tônia gebe jamoa tônia êndêñ komô.

¹³ Ôkêñ biñsutañ Sêna agêc Apolo sêndi sêmunj aôm ma alic gebe gêñ êjô êsêagêc anja intêna atom.

¹⁴ Ma ôndônia aêacnêñ lau e sêjala gebe sênam kolenj ñajam ma sênam lau sêpô lêna tauñja sa. Sêñgôm amboac tonañ, go sêsa nêñ lêñ toñanômêgenj atom.

¹⁵ Lau samob, tañ sêmoa sêwiñ aê nañ, awenj gêjac aôm. Ôsôm êndêñ êsêac, tañ takêñ gêwiñ gêbiñ aêac tônia ma têtac gêwiñ tauñ nañ, gebe aoc gêjac êsêac.

Moasiñ êndêñ amac samob êwac.

Paulunê papia gédêñ PILEMON

Pilemon tonañ gôlôac Kolosonja nëñ ñac towae tenj enj. Onesiminê ñatau enj. Kolenwaga gêñôma tonañ gêbôm anja në ñatauñê. Gêdêñ ñasawa tenj enj jagêô lasê gédêñ Paulu, tanj gêñgôñ kapoacwalô nanj. Onesimi gêñô métê gêwiñ e gêjam tau ôkwi ma gêlinj sanju.

“Paulunê papia gédêñ Pilemon” nec enj ketenj ñac tau gebe taê walô në kolenwaga anja gêñômanêñ, tanj Paulu kêsakinj enj gêmu gédêñ në ñatau gêja kêtiam. Enj gebe Pilemon êkôc në sakinjwaga sa amboac gêñômagenj atom, êkôc enj sa êtôm lasi bunja tenj, tanj enj kêsuc ênê binj ôkwigac nanj.

Nadênanj

1. Paulu gêjac m në papia 1-3
2. Paulu kêlanem Pilemon 4-7
3. Paulu gêjam nenenj kêtû Onesimiña 8-22
4. Paulu gêjac mata papia tau 23-25

Paulu gêjac m në papia

¹ Kilisi Jesu në ñac kapoacwalôña aê, Paulu, agêc Timote ma binj êndêñ aêacma ñac Pilemon, tanj gêjam kôm gêwiñ aêac nanj,

² agêc lasinjio Apia ma Arkipi, tanj gêjac sinj gêwiñ aêac gêmoa nanj, ma êndêñ gôlôac dabunj, tanj sêñgôñ nêmu andu nanj.

³ Tamenji Anôtô agêc Apômtau Jesu Kilisi nëñ moasinj to binjalô êndêñ amac êwac.

Pilemonnê têtac gêwiñ to kékêñ gêwiñ ñabinj

⁴ Aê taêc gêjam aôm kêsêp ñoc mec ñalêlôm ma gajam danje ñoc Anôtô ñapanj,

⁵ gebe ganjô ñawae gebe aôm têtac gêwiñ to kôkêñ gêwiñ Apômtau Jesu to têtac gêwiñ Anôtônê lau samob.

⁶ Aê katenj mec gebe takêñ gêwiñ êmbinj aêac tøj e êkêñ aôm ôjala gêñ ñajam samob, tanj tatap sa anja Kilisinê nanj.

⁷ O lasicenec, aôm têtac gêwiñ lau gêgôm aê têtac ñajam kêsa ñanô to gêgôm aê gamoa totêtac malôgenj. Aôm kôlau Anôtônê launêñ ñalêlôm tekwenj saki kêsa.

Paulu kêmasanj Onesiminê binj

⁸ Amboac tonañ aê katôm gebe jajatu kôm, tanj gêjac aôm ñawae gebe ôñgômña nanj, êndêñ aôm totêtac êpa sugenj êtu Kilisiña.

⁹ Mago gabe janjôm atom. Aê, Paulu, tanj katu ñac lanjwa sugac ma galoc katu Kilisi Jesu në ñac kapoacwalôña gêwiñ nanj, kajatu aôm atom, katenj aôm kêtû têtac gêwiñ tauñja.

¹⁰ Aê tec katenj aôm kêtû ñoc latuc Onesimiña. Aê ganjôñ kapoacwalô ma kadôñ métê gédêñ enj e kékêñ gêwiñ, tec galic enj kêtôm ñoc latuc, tanj kêka enj lasê nanj.

¹¹ Gêmunjenj enj gêjam kôm gêjam aôm sa atom, mago galoc tec kêtôm gebe ênam aêagêc lulugenj sa.

¹² Aê jasakainj enj tonjoc ñalêlôm samucgenj êndêñ aôm êmu êwac.

¹³ Aê gabe jakôc enj tøj gebe ênam sakinj aê, tanj gêñgôñ kapoacwalô kêtû ñawae ñajamña nanj, êjô aôm su.

¹⁴ Mago taêc gêjam tenj gebe janjôm atom, aôm taôm ôlôc acgom. Aê gabe jakac aôm gebe ôñgôm gêñ ñajamña nec atom. Taôm nêmu ñalêlôm êkac aôm acgom, go êtôm.

¹⁵ Onesimi gêmoa jaêc aôm ñasawa dambê tonañ, oc moae ñam gebe êmoa êwiñ aôm endenj tøjgenj.

¹⁶ Enj êmoa êwiñ aôm amboac gêñômagenj êtiam atom, masi, êlêlêc gêñôma su. Têtac êwiñ enj amboac lasim. Aê galic enj amboac tauc lasic enj amboac tonañ, ma aôm têtac êwiñ enj amboac lasim êlêlêc aê su gebe enj kêtû aômñêm gôlôacnêñ tenj to kêtû aôm lasim kêtû Apômtaunja.

¹⁷ Amboac tonañ embe ôlic aê amboac nêmu ñac, nanj ôkoc enj sa êtôm ôkoc aê tauc sa.

¹⁸ Embe enj êñgôm aômñêm gêñ tenj êtu sec, me ênac aômñêm tøj tenj atom, nanj ôkêñ aê jawê kainj tøj tau jajô enj su.

¹⁹ Aê, Paulu, tauc lemoc kato binj tonec gebe “Aê oc janac ênê tøj.” Aê gabe jasôm binj ñoc tøj gêc aômña nec atom. Tøj tau aôm taôm.

²⁰ O lasic, binjanô, ômoasinj aê ñagac êtu Apômtaunja to ôlau ñoc ñalêlôm êtu Kilisiña acgom.

²¹ Aê taêc kêka gebe aôm oc tanjam wamu binj, tec kato gédêñ aôm nec, ma kajalagac gebe aôm oc ôñgôm êlêlêc aêñoc binj tonañ su.

²² Ma jasôm tenj êwiņ gebe Ômansanj aêņoc balêm tenj kwananņen gebe aê kakêņ matoc gebe Anôtô êkêņ aê jamu jandêņ amac jawac êtu nê m mecņa.

Paulu awa gêjac lau ņamuņa

²³ Epapra tanj gêņgôn kapoacwalô gêwiņ aê kêt u Kilisi Jesuņa nanj, awa gêjac aôm.

²⁴ Ma Marka agêc Aristarka ma Dema agêc Luka, tec sêjam kôm sêwiņ aê nec, awenj gêjac amac amboac tonanņen.

²⁵ Apômtau Jesu Kilisi nê moasinj êwiņ amac.

JAKOBONĒ papia

Jakobonē papia nec ņac tau gējac lau buņa nēj kôm to nēj lēj ņagôlinj gwalêkinj sa. Eņ keto binj tau gējac gôlôac tapaðņeņ ņawae kêtôm eņ awa gējac Anôtônē lau, taj sēņg ņ kēsik sigenj aņga nom ņagamēņ samob naņ. ņac-ketowaga gebe epeņ lau buņa nēj kauc lasē ēpi nēj ņalêlôm to nēj lēj, taj gējac êsêac ņawae naņ, tec kēwaka nē ņagôlinj sa keto ņalô totautotau gējam dani ma keto binjgôlinj to ņadôņdôņ gēwiņ-gēwiņ e ņam gēc awē ņajam. Lau buņa nēj ņagôlinj tonaj kēkwa binj tonec ņai gebe lau tolêlôm to lau ņalêlôm sawa ma lêtôm to lēj mansaņ ma tatu kasec to takēj ēwiņ ma danjôm ņanô êsaņa to tajop imbelerj ma mêtê tokauc to binjalom ma tenbelej aēgeņ to dambu tauņņa ma tatoc tauņ sa to daē binj tōj ma tapuc tauņ tōņņa to tateņ mec.

Jakobo keto papia tonec kēkac lau buņa ņajanageņ gebe dangôm Mêtê ņanô êsa, ec dawa nēj takēj gēwiņ sa ņa nēj lēj to nēj kolerj ênec awē êndēj lau sêlic ēpi matenjanô.

ņadēnaņ

1. Gējac m nē papia 1:1
2. Takēj gēwiņ to tajala binjņa 1:2-8
3. Lau ņalêlôm sawa to lau tolêlôm 1:9-11
4. Saē to lêtôm 1:12-18
5. Tanjô mêtê ma gacgeņ dangôm ņanô êsa 1:19-27
6. Tapuc lau ņam atom 2:1-13
7. Takēj gēwiņ gējac ņakoleņ ņawae 2:14-26
8. Tajop imbelerj ņapeņņa 3:1-18
9. Tajop tauņ êndēj matenj katu gēj nomņņa 4:1-5:6
10. ņagôlinj toē-toē ņagêdô 5:7-20

Jakobo awa gējac lau

¹ Anôtô agêc Apômtau Jesu Kilisi nēj sakinjwaga aē, Jakobo, aoc gējac gôlôac 12, taj sēņgôņ kēsik-sēsigenj aņga nom ņagamēņ samob naņ.

Binj kêpi takēj gēwiņ to tajala binjņa

² O ņoc lasitêwaac, lêtôm tokainjtokainj embe êtap amac sa, go alic amboac gēj têtmac ņajam ņa teņ.

³ Amac ajalagac gebe gēj, taj kêsae amacnêm akēj gēwiņ naņ, gêgôm amac aoc gējwapac totêtmac kêpa sugenj.

⁴ Aoc gējwapac totêtmac kêpa sugenj tau ênam ņanô amboac tonec gebe ênac dabij amac e atu kwalam lanjwa ma apô lēna gēj teņ atom,

⁵ mago amacnêm teņ embe êpô lēna kauc mêtêņa, naņ eteņ êndēj Anôtô ma êkēj êndēj eņ, gebe Anôtô kēkēj gēj gêdēj lau samob totêtmac wapômgeņ ma kēgamiņ teņ atom.

⁶ Mago ņac tau eteņ toêkēj ēwiņgeņ, eteņ totêtac lulu atom, gebe ņac-têtac-luluwaga kêtôm gwêc ņadembom, taj mu gēli sa e ņakotonj-kotonj kêsanaņ.

⁷ ņac amboac tonaj taē êka gebe êkôc gēj teņ aņga Apômtaunē atom.

⁸ Eņ ņac ņalêlôm-gēja-luwaga ma kêsana nē lēj samob lulusawa.

Lau ņalêlôm sawa to lau tolêlôm

⁹ Lasimi ņalêlôm sawa êlanem tau gebe Anôtô ketoc eņ sa.

¹⁰ Ma ņac tolêlôm êlanem tau êtu Anôtô kēkôniņ eņņa, gebe eņ oc ênaņa êtôm gêgwanj ņaola.

¹¹ Oc kêpi tonandangeņ ma kêsêgô gêgwanj e ņaola kêsêlô ma talic ņakatu masi. ņac tolêlôm amboac tonaj. Eņ ênaņa aņga nē kôm ņaluņgeņ.

Saē to letôm

¹² Aē aoc êoc ņac, taj gêoc saē totêtac kêpa sugenj. Eņ êwaka tau sa su acgom, go êkôc êņgôj mata jali ņasunsuņ, taj Anôtô gējac mata gêdēj lau-têtac-gēwiņ-eņwaga naņ.

¹³ ņac teņ embe lêtôm êtap eņ sa, naņ êsôm gebe "Lêtôm tonec aņga Anôtônē" nec atom. Sec kêtôm gebe êlêtôm Anôtô atom. Ma Anôtô tau kêlêtôm ņamalac teņ atom.

¹⁴ Lêtôm ņam kêsêp ņamalac tau nē têtac kalac, taj kēkac to kêlêtôm eņ naņ.

¹⁵ Têtac kalac embe taē, go êsu ņalatu sec. Sec tau embe ênac dabij tau su, go êsu ņalatu gêmacanô.

¹⁶ O ņoc lasitêwaace, êkêli taôm atom.

¹⁷ Gēj ņajam samob, taj sêkēj gêdēj amac to gēj ņanô samob, taj atap sa naņ, gêmēj aņga lôlôc. Gēj tau kêsêp gêmēj aņga ņawê ņataunē. Eņ gējam tau ôkwi atom ma eņ gējam kanuc atom amboac tonajgeņ.

¹⁸ Eñ taê gêjam kêtú tôj, tec kêkêj nê biñjanô kêka aêac lasê gebe tatu gêj samob, tanj enj kêkêj nanñ nanñamata.

Tañô mêtê to danjôm ñanô êsa

¹⁹ O ñoc lasitêwaace, taêm ênam biñ tonec gebe ñamalac samob sêjô biñ ñagaôgenj acgom, ma sêsôm biñ malô-malôgenj to têtac ñandanj seber-seberj atom amboac tonanjgenj,

²⁰ gebe ñamalacnêj têtac ñandanj gêjam Anôtônê biñgêdêj sa atom.

²¹ Amboac tonanj akac ñatêmui to sec totau-totau su ma akôc mêtê, tanj Anôtô kêsêp kêsêp amacnêm ñalêlôm nanñ sa. Mêtê tonanj kêtôm gebe ênam amac katôm kêsi, tec akôc sa tonêm ñalêlôm malôgenj.

²² Embe anjô mêtê ñaômagenj, oc ansau taôm, anjôm mêtê tau ñanô êsa acgom.

²³ Ñac tej embe êjô mêtê ñaômagenj ma ênjôm ñanô êsa atom, nanñ êtôm ñac, tanj kêsala lanjôanô kêsêp tasalakatu nanñ.

²⁴ Eñ kêsala tau su, go gec gêja ma kêlinj lanjôanô ñakatu sinj seberj.

²⁵ Mago ñac, tanj êtuc kêlinj êsêp biñsu ñanô tau, tanj kêgaboac aêac su nanñ, ma êsô ñalabu êmoa to êjô biñ e êlinj sinj êtiam atom, ênjôm ñanô êsa nanñ, Anôtô oc ênam mec ênê kôm samob.

²⁶ Ñac tej embe taê ênam gebe ênam sakinj Anôtô, mago ênam gôlinj imbêla atom, oc ênsau tau ma nê sakinj Anôtôja êtu gêj ñaôma.

²⁷ Sakinj ñawa to mansanj, tanj Tamenj Anôtô gêlic géjac mataanô ñajam nanñ tonec gebe tanac mosêbu to awêtuc, tanj sêmoa jageo nanñ, kêsi to tanjgaminj tauñ êndêj genj ñatêmui nomñja.

2

Tapuc lau ñam atom

¹ O ñoc lasitêwaac, amac akêj gêwinj aêacnêj ñawasi Ñatau Jesu Kilisi, tec apuc lau ñam atom, alic samob têtôm tauñgenj.

² Ñac tej togêlôj gold ma tonjakwê ñawasi embe naêsô nêm akac sanja êna, ma ñac ñalêlôm sawa tej tonjakwê kômñja embe êsô êna amboac tonanj,

³ ma amac matem êndinj ñac tonjakwê ñawasi e asôm gebe Ôñgôj lêpôj ñajam tonec,” ma asôm êndêj ñac ñalêlôm sawa gebe “Naôkô ônê” me “mêñôñgôj masac êsi ockainja,”

⁴ embe anjôm amboac tonanj, oc awa lau êkôc atom me. Ma atu mêtôcwaga, tanj taêj gêjam biñ keso nanñ atom me.

⁵ O ñoc lasitêwaace, anjô acgom. Anôtô kêjalinj êsêac, tanj lau nomñja sêlic amboac lau ñalêlôm sawa nanñ sa, gebe têtú lau tolêlôm sêkêj gêwinja ma sêwê kainj gamêj, tanj enj géjac mata gêdêj lau-têtac-gêwinj-erjwaga nanñ.

⁶ Ma amac abu ñac ñalêlôm sawa. Asa lau sêkôninj amac. Asa lau sê amac jaakô mêtôcwaga lanjônêmñja. Lau tolêlôm goc.

⁷ Lau tonanj sêsôm biñ alôb-alôb kêpi ñaê ñajam, tanj Anôtô kêkêj gêdêj amac nanñ.

⁸ Amac embe anjôm biñsu, tanj aêacnêj Kij kêkêj gêdêj aêac kêtôm teto gec nanñ, ñanô êsa, go ñajam. Biñsu tau tonec gebe “Têmtac êwinj lau wacbanj aôm amboac têmtac gêwinj taôm.”

⁹ Mago amac embe apuc lau ñam, go anjôm sec ma biñsu êmêtôc amac amboac lau-sêgêli-biñsuwaga.

¹⁰ Ñac tanj kêmasanj biñsu samob, mago kêgêli tagenjenj nanñ, kêtôm gêgôm samob popoc.

¹¹ Ñac tanj kêsôm gebe “Ôñgôm gêj mockainjo to mockainja atom” nanñ, kêsôm tej gêwinj gebe “Ônac ñamalac êndu atom.” Ma aôm embe ôñgôm mockainj atom, mago embe ônac ñamalac êndu, nanñ kôgêli biñsugac.

¹² Amboac tonanj asôm nêm biñ to anjôm nêm gêj atôm lau, tanj Anôtô oc êmêtôc êsêac êndanjguc biñsu, tanj kêgaboac êsêac su nanñ.

¹³ Ma êndêj mêtôc tonanj Anôtô taê walô êsêac, tanj taêj walô lau atom nanñ atomanô. Mago ñac, tanj taê walô lau nanñ, oc êtêc mêtôc tonanj atom.

Takêj êwinj to ñakolej ñabinj

¹⁴ O ñoc lasitêwaac, ñac tej embe ôsôm gebe “Aê kakêj gawinj,” mago enj ñac kolenj atom, oc ênam enj sa amboac ondoc. Ênê kêkêj gêwinj oc ênam enj kêsi me masi.

¹⁵ Embe lasimi me lasimio tej nêj ñakwê masi me sêpô lêna mo kêtôm bêcgenja

¹⁶ Ma amacnêm tej embe êsôm êndêj êsêac gebe “Ana tobiñmalôgenj, asô nêm ñakwê sa êjandanj amac to aninj nêm gêj,” mago akêj gêj êoc êsêac ôlinj tôñja tej êndêj êsêac atom, oc ênam êsêac sa amboac ondoc.

¹⁷ Biñ takêj gêwinja amboac tonanj. Embe takêj êwinj, mago tanam ñakolej êwinj atom, oc takêj gêwinj tau êtu gêj mêtê ñaôma.

¹⁸ Ma ñac tenj embe êsôm gebe “Aôm kôkêñ gêwiñ ma aê gajam kolenj,” go jasôm gebe “Ôtôc nêñ kôkêñ gêwiñ, tanj ñakolenj masi nanj, êndênj aê, go aê jatôc ñoc kolenj, tanj êwaka ñoc kakêñ gêwiñ sa nanj, êndênj aôm.”

¹⁹ Aôm kôkêñ gêwiñ gebe Anôtô tagenj tec gêmoea me. Njajam. Mago ñalau sec sêkêñ gêwiñ binj tonanj amboac tonanj geñ ma têtêc taunj ñanô.

²⁰ O melocma, aôm gobe takêñ gêwiñ, tanj ñakolenj masi nanj, gêñ ñanômêgoc. Aôm gobe aê jawa binj tau ñam sa êndênj aôm me.

²¹ Aêac abenji Abraham amboac ondoci. Gêdênj tanj enj kêkêñ latu Isak kêtû da gêsac altar ñaô nanj, Anôtô gêlic enj ñac gêdênj kêtû ênê kolenj tonanj.

²² Kec, aôm gôlicgac gebe enj kêkêñ gêwiñ ma gêjam ñakolenj ulu kêtômgenj, tec sêjam taunj sa, tec nê kolenj gêjac dabiñ nê kêkêñ gêwiñ su.

²³ Ma binj, tanj teto gêc nanj, kêtû anô gebe “Abraham kêkêñ gêwiñ Anôtô, tec Anôtô gêlic enj ñac gêdênj” ma sêsam enj gebe Anôtônê ñac.

²⁴ Kec, amac alicgac gebe ñamalac êtu ñac gêdênj êtu nê kolenj, êtu enj kêkêñ gêwiñ tagenj nec atom.

²⁵ Mockainj Rahab kêtôm tonanj. Enj kêkôc kelenjwaga sa ma kêkêñ êsêac sêsa intêna tenj sêja. Tec Anôtô gêlic enj awê gêdênj kêtû ênê kolenj.

²⁶ Aêac ôlinj embe ñalau masi, oc êtu mêtê. Ma aêacnêñ takêñ gêwiñ embe ñakolenj masi, oc êtu mêtê amboac tonanj.

3

Binj kêpi imbelenj

¹ O ñoc lasitêwaaac, amacnêñ taêsam têtû kêdôñwaga atomnanj. Alic acgom, aêac kêdôñwaga oc atap mêtôc ñajana sa êlêlêc lau ñagêdô nêñ mêtôc su.

² Aêac samob dagôm kebo elêmê. Tenj embe êsôm binj tenj eso atom, nanj enj ñac kwalam lanjwa tenjgoc ma êtôm gebe ênam gôlinj nê ôli samucgenj ñajep amboac tonanj.

³ Aêac embe takêñ gôlinj êsêp hos awenjsunj gebe tanjenj wamu aêac, go tanam gôlinj bôc tau ôlinj samucgenj êwiñ.

⁴ Alic wanj acgom. Gêñ tau kapôênjanô ma mutêna gêñgôñ lac ñajana sec, mago ñagôlinj saunj ec tenj gêjam gôlinj wanj tau kêtôm ñac gôlinj taê gêjam.

⁵ Aêac imbelenj amboac tonanj. Ôlinj ñagêñlêlôm saunj tenj, mago kêlanem tau gêñ kapôênj. Alic acgom, ja ñamôsi saunj tenj kêtôm gebe êkêñ ja êniñ oba kapôênj tenj.

⁶ Imbelenj kêtôm ja amboac tonanj, genj geo gêjam imbelenj auc samucgenj. Imbelenj tau ôlinj ñagêñlêlôm tenj, tanj gêgôm ôlinj samucgenj ñatêmui kêsa nanj. Lamboam ñakêlêndinj tau ñaja kêpoa anja imbelenj, tec imbelenj ñaja genj gêñ samob, tanj Anôtô kêkêñ nanj, ma gesenj ñalêñ su gêwiñ.

⁷ Ñamalac têtôm gebe senjenj gêñ matenj jalinj tokainj-tokainj nanj sêgôm su. Bôc saleñja to moc ma gêñ kêgalabnja to i têtû malô e têtû gêñ masinj.

⁸ Mago ñamalac tenj kêtôm gebe êngôm imbêla êtu gêñ masinj atomanô. Genj sec tau oleb-olebboa to ñamalac tamac êndunja gêjam auc.

⁹ Aêac talambinj Apômtau to Tamenji ña imbelenj ma tapuc boa ñamalac, tanj Anôtô kêkêñ kêtôm enj tau katu nanj, ña imbelenj tagenj tonanj amboac tonanj.

¹⁰ Binj lambinj to binj tapuc boanja kêsa awenjsunj tagenj. O lasitêwaaac, binj amboac tonanj êsa atomanô.

¹¹ Bu ñaluc to ñamakic kêpulu kêpi bumata tagenj me.

¹² O ñoc lasitêwaaac, jambô oc ênam aijn me, ma wain oc ênam jambô me. Ma gwêc oc ênam tau ôkwi êtu bu atom amboac tonanj.

Kauc undambêja

¹³ Asa ñac tokauc ma ñac mêtêña gêmoea gêwiñ amac. Enj êwaka tau sa ña nê lêñ ñajam to nê kolenj, tanj gêjam tokauc mêtêña ma tonê ñalêlôm malôgenj nanj.

¹⁴ Mago amac embe anam lêmunj lau ñawaô to asac lau ênêc lêlômgenj, nanj atoc taôm sa ma ansau binjdansanj e ansenj binjnanô tau su atom.

¹⁵ Kauc tonanj kêsêp anja undambê gêmênj atom, kêsa anja nom to genj nomnja ma ñalau sec nêñ.

¹⁶ Lau tanj sêjam lêmunj taunj to sêsac taunj nanj, oc semoa naeo ma sêngôm sec tokainj-tokainj.

¹⁷ Mago kauc mêtêña, tanj lau sêkôc anja ôña nanj, êngôm nêñ ñalêlôm ñawa êsa êtu ñamata. Go sê wama taunj ñagaôgenj, têtû lau malô, tanjenj wamu, taênj walô lau ênam êsêac auc ma sênam ñanô ñajam. Êsêac têtac lulu atom ma sêka nêñ binj auc atom.

¹⁸ Ñawê tanj lau-sê-wamawaga sêsê tobinjmalôgenj nanj, ênam ñanô binjgedenj.

4

Tajop taurj êndêj lèj nomja

¹ Amac akêj kisa gédêj taôm nañ ñam kêsêp asageñ. Kêsêp gêj têmeac ñakalacña, tañ gêjac siñ aña òlim ñagêjñlêlôm nañgoc.

² Amac matem katu gêj, mago atôm gebe atap sa atom, tec ajac ñamalac êndu. Amac agôm mocsac gêj, mago atôm gebe atap sa atom, tec ajac taôm to akêj kisa gédêj taôm. Amac akóc gêj atom, gebe atej mec atom.

³ Amac atej mec, mago akóc ñanò atom nec ñam kêsêp amac atej mec kesoña gebe atej gêj, tañ abe êjaiñ êpi gêj têmeac ñakalacñageñ.

⁴ Mockaiñ ñatêna amac. Lau tañ sê sêlêb gédêj nom nañ, têtù Anôtônê ñacjo. Amac ajala biñ tonaj me masi. Teñ embe ê sêlêb êndêj nom, oc êtu Anôtônê ñacjo.

⁵ Me biñ, tañ teto gêc gebe “Ñalau tañ gêjgôn aêacnêj ñalêlôm nañ, gêjam lêmuj to gêgôm mocsac ñanò,” amac abe teto biñ tonaj ñaômageñ me.

⁶ Ma moasiñ, tañ Anôtò kékêj nañ, kapôêj kélêlêc. Amboac tonaj tec teto gêc gebe “Anôtò kékônij lau, tañ tetoc taurj sa nañ, ma kékêj moasiñ gédêj lau, tañ sêbu taurj nañ.”

⁷ Amboac tonaj asò Anôtò ñalabu. Apuc taôm tøj êndêj Sadaj, go êwi amac siñ ma êc su.

⁸ Atu gasuc Anôtò, go êtu gasuc amac. Amac lau sec, akwasij lememe êtu selec. Ma amac lau-têmeac-luluwaga, amansiñ nêñ ñalêlôm ñawa êsa.

⁹ A jala taôm gebe aňgôn jageo ma nêñ ñalêlôm ñawapac to atan. Amacnêñ ômac ênam tau ôkwi êtu tañjiboa ma têmeac ñajam êtu têmeac ñawapac.

¹⁰ Ambu taôm êndêj Apômtau, go etoc amac sa.

Amêtôc nêñ lasitêwai atom

¹¹ O lasitêwaac, aña biñ êpi taôm atom. Nac tañ ênga biñ êpi lasi me êmêtôc lasi nañ, êtôm gêga biñ kèpi biñsu to kêmêtôc biñsu. Aôm embe ômêtôc biñsu, go ôtu ñac-kêmasañbiñsuwaga atom, ôtu biñsu ñamêtôcwaga.

¹² Nac tageñ kêtù ñac-kékêj-biñsuwaga to mêtôcwaga. Eñ kêtôm gebe ênam kêsi me enseñ su. Mago aôm asa, tec kômêtôc ñac wacbarj aômja.

Atôc taôm sa atom

¹³ Ao, amac lau, tañ asôm gebe “Galoc me elerj aêac oc tana malac tônê me ônê nadanğôn jala samuc teñ ma tatulu gêj e ñamone êlêsuc aêacgeñ.”

¹⁴ Amac ajam kauc gêj, tañ oc êngôm amac êndêj elerj nañ. Amac oc amoa matem jali me masi. Amac atôm bu ñawajaò, tañ talic dambêgeñ ma gê su.

¹⁵ Asôm biñ amboac tonec êjò biñ tônê su gebe “Apômtau embe êlôc, go aêac tamoã materj jali ma tanam kôm tonec me tônê.”

¹⁶ Mago galoc alanem taôm to atoc taôm sa. Lanem tokaiñ-tokaiñ amboac tonaj samob sec.

¹⁷ Nac tañ kèjala êngôm gêj ñajamja, mago êngôm atom, oc êngôm sec.

5

Lau tolêlôm taêj ênam taurj

¹ Ajòc, amac lau tolêlôm, atan to apuc tañjiboa sa êtu gêjwapac, tañ wackêdabiñ amac nañja.

² Amacnêñ awa kêtù manê to buleserj geñ nêñ ñakwê e lasê-lasêgeñ.

³ Da gênôm amacnêñ gold to silber. Ma ñada tau tonaj oc êkic amacnêñ biñ e êniñ amac ôlim su êtôm ja geñ gêj. Amac ajac awa to awa sa gédêj bêc ñamuña tonec.

⁴ Alic agom, amac agamiñ lau, tañ sêjam amacnêñ kôm nañ, nêj ñaòli, tec ñaòli tau gêmôêc to lau-sejoñ-kôm-ñano-sawaga nêj tañi jakêsò siñwaga undambêja nêj Apômtau tañasuj.

⁵ Amac amoasiñ taôm toôlim kèpigeñ amoa nom. Amac aňgeñ nêñ ñalêlôm e ñadambê kêsa ma kêtôm gebe sêjguñ amac êndêj ñanoc.

⁶ Amac amêtôc ñac gédêj to ajac eñ êndu ma eñ gêjam tau ñagêjò gédêj amac atom.

Tapuc taurj tøj to tateñ mec

⁷ O lasitêwaac, amboac tonaj apuc taôm tøjmarj ma êðj Apômtau e mênêð lasê. Alic kôm ñatau agcom, eñ kêsaê gebe kôm ênam ñanò ñajam ma kèpuc tau tøj to gêjgôn kom gebe ênam êndêj ñanoc.

⁸ Amac apuc taôm tøj amboac tonanğerj ma aøj anac sejerj nêñ ñalêlôm gebe noc Apômtau mênêð lasêja kédabiñ.

⁹ O lasitêwaac, anac kapoac taôm e atap mêtôc sa atom. Alicgac me, mêtôcwaga tec mênkêkô katamdêmôê.

¹⁰O lasitêwaac, aôc nandan to apuc taôm tôngej apuc propete, tañ sêsôm binj sêjam Apômtau lanjô nanj wanjen.

¹¹Alic acgom, aêac awenj gêôc êsêac, nanj sêôc gêjwapac totêntac kêpa sugen nanj. Amac anjô Job gêôc nandanj totêtac kêpa sugen njawae, ma ajala Apômtau gêjac dabij enj njalêngac. Binjnanô, Apômtau enj taê walô to taê labu njatau.

¹²O lasitêwaac, binj tonec ajop êtu njamata gebe atôc lememe atom. Atôc lememe êpi undambê to nom me gêj njagêdô tenj atomanô. Amac embe asôm gebe "Aec," nanj aêc tonanj kêtôm. Me embe asôm gebe "Masi," nanj masi tonanj kêtôm amboac tonanj. Angôm amboac tonanj, ec mêtôc êtap amac sa atom.

¹³Amacnêm njac tenj embe gêjwapac êtap enj sa, nanj etenj mec. Ma tenj embe têtac njajam, nanj ênam wê dêbuñ.

¹⁴Amacnêm tenj embe gêmec êngôm enj, nanj êkênj binj gôlôac dabuj nêj laumata. Êsêac tetenj mec êpi enj to sêniñ oso enj nj niptêkwi sênam Apômtau lanjô.

¹⁵Mec tonanj embe tetenj tosêkênj êwiñjenj, go ênam njac gêmec tau sa. Ma Apômtau oc êsunj enj sa êngônj êtiam, ma njac tau nê sec embe ênêc, oc Apômtau êsuc sec tau ôkwi.

¹⁶Amboac tonanj aoc nêm sec lasê êndênj taôm ma atenj mec êjô tau êtu taômña gebe ôlim njajam êsa. Njac gêdênj nê mec gêjam njanô tonjaclai.

¹⁷Elia enj njamalac kêtôm aêac. Enj ketenj mec gebe kom ênac atom, tec kom gêjac atom kêtôm jala têlêac ma ajônj 6.

¹⁸Go ketenj mec kêtiam ma undambê kêkênj kom e nom gêjam njanô njajam.

¹⁹O lasitêwaac, amacnêm tenj embe eo anja lêj binjnanônja ma tenj embe ênam enj ôkwi êmu êmêj,

²⁰go ajala gebe njac, tañ gêjam njac sec ôkwi anja ênê lêj keso nanj, oc ênam ênê katu kêsi anja gêmacanô tau ma êngênduc sec taêsam auc.

PETERENÊ papia ñamatanja

Peterenê papia ñamatanja nec gêjac lau buña ñawae, tan en kêsam êsac gebe Lau jaba, tan "Anôtô kêjalij êsêac sa" nan. Lau tau sêngôn kêsi-kêsigen anga Asia Sauñ ñagamên gêmu kêsêpna (ñanodoña). Ac sêngôo salin-salin sêsêp lau samuc ñalêlôm. Keto papia tonec gebe ênac sêsamwaga têtac tôn gebe lau sêjanda to sêlêsua êsêac kêtû nêñ sêkên gêwiñ Anôtôña. Kêtû tonanña ñac-ketowaga gêôn Jesu Kilisi nê Ñawae Ñajam sa gêdêñ êsêac gebe taên ênam to sêkên maten en, tan gêmac êndu to gêdi sa ma gêjac mata gebe êmu êmên êtiam nan. Êsêac tec sêsô nêñ ñandan ñalabu ma sêôc sêpuc tauñ tôngên gebe sêkên gêwiñ Anôtô tonanôgên ñasaê ten tonan. Ac taên ênam êtu tôn gebe êndên bêc Jesu Kilisi eoc tau lasêña, oc têtap nêñ ñagêjô ñawasi sa.

Ketowaga êjam dan lau tau gebe sêôc gêñwacap totêtac êpa sugên ma kêkêli êsêac sêsa nêñ lêñ têtôm lau, tan têtû Kilisinê gêñgac nan.

Nadênanj

1. Gêjac m papia tau 1:1-2
2. Taêm ênam Anôtô gêjam kêsi ñamoasin 1:3-12
3. Gêlên binj gebe tamoa todabuñgên 1:13-2:10
4. Daôc ñandan tapuc Kilisi wagamanj 2:11-4:19
5. Tanam nêñ sakij todambu tauñgên 5:1-11
6. Gêjac mata nê papia 5:12-14

Petere awa gêjac lau

¹ Jesu Kilisi nê aposolo aê, Petere, ñoc binj êndên lau jaba, tan Anôtô kêjalij êsêac sa sêngôn kêsi-kêsigen anga Pontu to Galatia ma Kapadokia to Asia ma Bitunia nan.

² Tamerji Anôtô taê gêjam kwananjen, tec kêjalij amac sa ma kêkên Ñalau Dabuñ gêwê amac asa lau Dabuñ nêñ lêñ ma tanjem wamu Jesu Kilisi to alij ênê dec e atu selec. Moasin to binjalô êndên amac êwac e ênam amac auc.

Binj takên matenja

³ Talambij aêacnên Apômtau Jesu Kilisi Tama Anôtô, tan taê walô aêac gêjam sêga. Enj gêñu Jesu Kilisi anja ñacmatênên sa, tec kêkôc aêac tatu wakuc ma takên maten en enden tôngên.

⁴ Enj gêgôm gêñ tonan gebe tawê kainj gêñlênsêm tenjenña to ñawasi, nan ê su atom. Anôtô kêmasan gêñlênsêm tau tonan gêc undambê kwananjen kêtû amacña.

⁵ Anôtônê ñaclai gejob amac gebe akên êwiñ e atap moasin ênam amac kêsiña sa, tan enj kêmasan kwananjen gebe êtu awê êndên têm ñamuña nan.

⁶ Êndên tônê oc atu samuc. Galoc tecenec oc moae gêñ amboac tonec ênac amac ñawae gebe lêtôm tokainjtokainj êkên wacap amac têlagen acgom

⁷ e Anôtô ênsaê amacnêm akên gêwiñ tau gebe ñanô. Ñamalac sêsaê gold, tan kêtôm gebe oc ênanja nan, ña ja. Ma amacnêm akên gêwiñ, tan kêlêlêc gold tonan su nan, oc êtap saê sa amboac tonan, gebe êwaka tau sa gebe gêñ ñanô ten. Ma êndên tan Jesu Kilisi eoc tau lasê nan, amac atap lambij to ñawasi to waem sa.

⁸ Ñac tau tonan amac alic enj atom, mago têtac gêwiñ enj. Amac matemanô kêpi enj galoc atom, mago akên gêwiñgên e atu samuc enj totêtac ñajam ma totêtac wapigen nan. Ñamalac sêwa binj tonan ña jakêlôm atom.

⁹ Amac atu samuc gebe atap nêñ akên gêwiñ ñajanô sa. Ñanô tau moasin ênam katôm kêsiña.

¹⁰ Moasin tau tonan propete sêsôm to sêkip ñam sa ma seoc moasin ênam amac kêsiña, tan amac atap sa nan lasê.

¹¹ Kilisinê Ñalau, tanj gêmoa êsêacnên ñalêlôm nan, geoc lasê gebe Kilisi êôc ñandan e su acgom, go êmoa tonawasiñ. Êsêac sebe sêkip binj tonan ñanoc sa gebe êmên êndên ondod ma êmên amboac ondod.

¹² Anôtô geoc lasê gêdên propete tonan gebe binj tonan ênam êsêac tauñ sa atom, ênam amac sa. Lau tanj sêsôm ñawae ñajam gêdên amac sêsôm bi ñ, tanj propete sêwa sa nan, lasê gêdên amac. Ma Ñalau Dabuñ, tanj Anôtô kêsakin anja undambê gêmên nan, kêpuc êsêac tôn. Ñawae tonan anjela tauñ têtû kêka-kêka ñanô gebe sêjala sêwiñ.

Anôtô kêkalem aêac gebe tasa lêñ dabuñ

¹³ Amboac tonan amasanj nêñ kauc ñajanja êsa ma nêñ ñalêlôm tekweñ sakigen, ec akên matem moasin, tanj Jesu Kilisi eoc tau lasê ma êkên êndên amac nan.

¹⁴ Atôm Anôtônê ñapalê tanjem wamuña, ma têtac ñakalac, tanj kêkac amac gêdên tanj nêñ kauc kêsa atomgên nan, ênam gôlij amac êtiam atom.

¹⁵ Atôm ñac dabuñ tau, tañ kékalem amac nañ, ma asêlêñ to asa nêñ lêñ samob atôm lau dabuñgeñ,

¹⁶ gebe teto biñ gec gebe “Amac atu lêu dabuñ, gebe aê tauc dabuñ.”

¹⁷ Amac embe awem ênac Anôtô, tañ êmêtôc ñamalac êndêñ-êndêñgeñ atôm nêñ kolengeñ ma êpuc open ñac teñ atom nañ, ma embe asam eñ gebe Tamemi, go asa nêñ lêñ toatêc engeñ êtôm têm amoa gamêñ jaba tonecña.

¹⁸ Amac alicgac gebe awa, tañ ê su amboac gold to silber nañ, kêsi amac su anğa lêñ sec, tañ gelom amac anğa abeminêñ nañ, ma mênamo a nêñ lêtêgeñ nec atom.

¹⁹ Kilisinê dec kêtü awa ñanô tau, tec kêsi amac su. Eñ kêtôm domba ñabinmê to ñajamanô teñ,

²⁰ Anôtô kêjalij eñ sa gêdêñ tañ kêkêñ undambê to nom atomgeñ nañ, tec kêkêñ eñ mênkêtu awê gêdêñ têm ñamuña tonec kêtü amacña.

²¹ Eñ kêkêñ amac akêñ gêwiñ Anôtô, tañ gêñu eñ sa anğa ñacmatênêñ ma kêkêñ ñawasi gêdêñ eñ nañ. Amboac tonañ amac akêñ gêwiñ to akêñ matem aperiñ Anôtôgeñ.

²² Amac tañem wamu binñanô, tec gêgôm amac katôm ñawa kêsa ma gêgôm amac têtmac gêwiñ lasitêwai ñanôgeñ. Amboac tonañ akêñ têtmac gêwiñ elom tau tonêm ñalêlôm samucgeñ.

²³ Amac atu wakuc ñam kêsêp ñawê, tañ ênaña nañ atom, kêsêp ñawê, tañ ênêc ñapan. Ñawê tau Anôtônê bin mata jali, tañ ênêc teñgeñ nañ,

²⁴ gebe

“Ñamalac samob têtôm gêgwan,
ma nêñ ñawasi samob kêtôm gêgwan ñaola.
Gêgwan kêmêliñ,
ma ñaola kêsêlô.

²⁵ Mago Apômtaunê bin oc ênêc teñgeñ.”

Ma bin tau tonañ ñawae ñajam, nañ sêsôm gêdêñ amac.

2

Poc mata jali to lau dabuñ

¹ Amboac tonañ akwalec nêñ bin sec totau-totau to binñansañ samob ma ajam bin auc to têtmac sec ma bin gêga samob su.

² Atôm ñapalê dedec, tañ têtan su nañ, ma atañ su ñanô mêtê ñawa tau, gebe atôp atu kapôên e atap moasiñ ênam amac kêsirña sa.

³ Amac asaê sugac gebe Apômtau eñ ñajam.

⁴ Amac andêñ poc mata jali, Apômtau tau, ana. Ñamalac têtin eñ sirñ su, mago Anôtô kêjalij eñ sa ma gêlic eñ amboac poc awamata ñanô teñ.

⁵ Ma Anôtô êkwê amac sa amboac poc mateñ jali atu Ñalau Dabuñ nê andu to atu dabuñwaga dabuñ, gebe akêñ da ñalêlômña, tañ ênac Anôtô mataanô ñajam êtu Jesu Kilisinña,

⁶ êtôm teto gêc gebe

“Alic acgom, aê kajalij poc awamata ñanô teñ sa kêtü poc kêclêsuña
ma kasuñ kêkô Sion.

Ñac tañ kêkêñ gawiñ eñ nañ, oc ênaña atom.”

⁷ Poc tau tonañ kêtü amac akêñ-gêwiñ-waga nêñ awamata ñanô. Mago êndêñ êsêac, tañ sêkêñ gêwiñ atom nañ,

“poc tañ lau-sêkwêwaga sêbaliñ sirñ nañ,

kêtü poc kêcñsuña,”

⁸ ma

“kêtü poc sêndiñ enñkaiñ êpiña
to poctêna êñgôm lau têtac êmbôli aucña.”

Êsêac tañ sêkêñ gêwiñ Anôtônê bin atom nañ, dêdiñ enñkaiñ kêpi poc kêtôm Anôtô kêmasañ ñabinñ kwananğen.

⁹ Mago amac atu gôlôac, tañ Anôtô kêjalij sa nañ. Amac atu kiñnê dabuñwaga to lau dabuñ m teñ. Amac atu Anôtônê lau solop, tec asôm Ñac, tañ kékalem amac anğa ñakesec adêñ ênê ñawê kaiñ teñ aja nañ, nê gêñtalô ñawae lasê.

¹⁰ Gêmuñgeñ atu Anôtônê lau atom, mago galoc atu ênê lau. Gêmuñgeñ amac atap Anôtônê taê walô sa atom, mago galoc eñ taê walô amac.

Tasa lêñ êtôm Anôtônê sakirñwaga

¹¹ O lauace, aê jalêñ bin amac, tañ amoa amboac lau waba to lau jaba nañ, êñgamiñ taôm êndêñ têtmac ñakalac, tañ gêjac sirñ gebe enserñ katôm su nañ.

¹² Asa nê m lê n amoa lau samuc nhalêlôm tolanôm nê m sawagen. Go ê sê ac, ta n sê ngô li n bi n ê pi amac ge be agôm sec nja na n, sê sala amac nê m kolen nja m ma sê lambi n Anô tô ê ndê n bô c e n ê ô lasê nja.

¹³ Asô nhamalac nê n naga ô li n samob nhalabu ê tu Apô mtau nja. Asô ki n, ta n kê tu ntau nhamata nja na n nhalabu,

¹⁴ to asô gô li n waga, ta n e n kêsaki n ê sê ac ge be sê kê n naga ê jô ê ndê n lau, ta n sê gôm sec to sê lambi n lau, ta n sê jam kôm nja m na n, nhalabu amboac tonan ge n.

¹⁵ Ge be Anô tô ta ê gê jam bi n amboac tonec ge be amac anam kôm nja m ge be ê mbaob lau meloc, ta n sê jam kauc bi n na n, awe n auc.

¹⁶ Asa lê n tau amboac lau, ta n Kilisi kê gaboac Ê sê ac su na n. Mago kê gaboac amac su nhamoasi n ê tu sec nhasaba n atom. Atu Anô tô nê saki n waga.

¹⁷ Atô c lau samob sa ma tê mta c ô wi n gô lô ac, ta n tê tu nê m lasitê wai na n. Atê c Anô tô ma atoc ki n sa.

Kilisi gêô c nandan ê tu nado n dô n ê nde n aê ac

¹⁸ Amac saki n waga asô nê m ntau i nhalabu to atoc ê sê ac sa. Asô ntau i nja m to wapôm tau nge n nhalabu atom, asô ntau i keso nhalabu ê wi n.

¹⁹ Nac te n embe nê nhalêlôm ê sap Anô tô tô n ma ê ô c wapac ê tu bi n tage n tonan nja, na n Anô tô oc ê nam mec e n.

²⁰ Embe têtac amac to aô c wapac ê tu agôm sec nja, na n oc ê kê n amac waem amboac ondoc. Mago embe sê kê n nandan ê ndê n amac to aô c wapac ê tu agôm nja m nja, nan go Anô tô ê nam mec amac.

²¹ Kê tu bi n tonan nja tec Anô tô kê kalem amac, ge be Kilisi gêô c nandan kê tu amac nja. E n kê tu nado n dô n gê dê n amac ge be apuc e n wa nja.

²² E n gê gôm sec te n atom ma têtac bi n dansa n te n sa kê sa e n awasu n atom.

²³ Ê sê ac sê bu e n, ma e n gê bu ê sê ac naga ê jô atom. Sê kê n e n gêô c nandan, mago e n kê kô tê n lê ma gê dê n ê sê ac atom. E n gê li n nê bi n samob su gê dê n nja c, ta n ê mêtô c bi n naja n nja nan ge n gê ja.

²⁴ Aê ac nê n sec kê pi e n tau ô li ma e n kê kô c sec tau sa kê pi ka gê ja, ge be tatu mêtê ê ndê n sec, ma mate n jali ê sa ê ndê n bi n gê dê n. Ê nê sê m nhamala gê gôm amac nja m kê sa.

²⁵ Gê mu nge n amac amoa amboac domba sê bôm, mago galoc Anô tô gê jam amac ô kwi adê n nja cge job, ta n ge job amac katôm na n aja.

3

Lauo to nja c nê n bi n

¹ Amac lauo asô nê m nja c nhalabu amboac tonan ge n. Njacwaga naga ê dô embe sê kê n ê wi n Anô tô nê bi n atom, go lauo sê sôm bi n te n atom, nê n lê nge n ê ngom njacwaga sê nam tau n ô kwi, ² ge be njacwaga sê lic amac asa nê m lê n gê dê n to atê c Anô tô ge n, ec sê nda n guc.

³ Anam gê lô n taôm nja gê n dêmô nê n amboac mô kê mla u n nja poactalô tokai n tokai n ma anô n gold njawasi to asô njakwê nja m-nja m nec atom.

⁴ Anam gê lô n taôm nja gê n nhalêlôm nja, ta n ê su atom na n. Gê n tau tonec ge be amoa tonê m nhalêlôm malô to naja n ge be gê n tonan nja i Anô tô gê lic amboac awamata njanô.

⁵ Andan ge n lauo dabu n, ta n sê kê n mate n Anô tô na n, sê jam gê lô n tau n nja awamata tonan, ma sê sô nê n nja c nhalabu njape p.

⁶ Sara kêtôm tonan. E n ta nja wamu Abraham ma kêsam e n ge be Nô c apô mtau. Amac embe angôm gê n nja m to atê c gê n te n atom, go atu Sara latuio.

⁷ Amac njacwaga amboac tonan. Awij nê m lauo tokauc ge n, ge be ê sê ac ô li n walô kêtôm amac atom. Atoc ê sê ac sage n ge be ê sê ac sê wê kai n moasi n dan gô n mate n jali nja amboac tonan. Angôm ge n tau ge be gê n te n ê kô amac nê m mec auc atom.

Daô c nandan ê tu bi n gê dê n nja

⁸ Aê jakato n nô c bi n sa amboac tonec ge be Amac samob nê m bi n elom tau nja m. Aô c gê n wapac awij taôm, tê mta c ê wi n lasitê wai to atoc taôm sa atom, ê kô ni n taôm ge n.

⁹ Akê n sec ê jô sec atom ma bi n alô b-alô b ê jô bi n alô b-alô b atom, akê n mec ge n ê jô. Taê m ê nam ge be Anô tô kê kalem amac ge be awê kai n mec ê tu nê m gê n lê nsê m.

Ge be teto gê c ge be

¹⁰ “Nac ta n têtac gê wi n ge be ê moa mata jali ma ge be ê moa nja mge n na n, ejop imbê la ê ndê n bi n sec to gê dô ô lic ê ndê n bi n dansa n.

¹¹ E n ê nac jaê sec to ê ngôm gê n nja m.

E n ensom bi n malô ma ê nda n guc e naê tô n,

12 gebe Apômtau mata kêsap lau gédêḡ
ma kékêḡ taḡa nêḡ mec.

Mago Apômtau laḡô gelo lau, taḡ sêḡôm sec naḡ.”

13 Embe aḡôm ḡjam atu dôḡgeḡ, ma asa oc êḡḡôm amac atu sec.

14 Embe aôc ḡêḡwapac êtu adaguc biḡ gédêḡḡa, go aê aoc êôc amac. ḡamalacnêḡ biḡ êtakê to êlênsôḡ amac atom.

15 Atôc Kilisi sa aḡa nêḡ ḡjalêlôm ma akêḡ eḡ êtu nêḡ Apômtau. Amansaḡ taôm ḡapaḡ e lau teḡ embe tetēḡ amac gebe awa biḡ, taḡ akêḡ matem ḡêc nêḡ ḡjalêlôm naḡ sa, naḡḡo ḡaôḡeḡ asôm lasê êndêḡ êsêac.

16 Aḡôm totêmtac malô ma ajop taômgeḡ, gebe nêḡ ḡjalêlôm ḡjam, ec êḡḡôm êsêac, taḡ sêḡôliḡ biḡ kêpi amac to sêbu amac, taḡ asa Kilisinê lêḡ ḡjam naḡ majeḡ.

17 Anôtô embe taê ênam gebe aôc ḡandaḡ êtu aḡôm ḡjamḡa naḡ, oc ḡjam êlêlêc aôc ḡandaḡ êtu aḡôm secḡa su.

18 Kilisi amboac tonanḡ. Eḡ ḡêmac êndu kêtū dim tageḡ kêtū aêacnêḡ secḡa. ḡac ḡêdêḡ ḡêjô aêac lau ḡêdêḡmê su, gebe êwê aêac dandêḡ Anôtô tana. Êsêac sêjac eḡ ôliḡeḡ êndu, mago ḡalau kékêḡ eḡ mata jali kêsa.

19 Ma toḡalaugēḡ ḡêja ḡêjam mêtê ḡalau, taḡ sêḡḡôḡ kapoacwalô naḡ.

20 ḡêdêḡ andanḡeḡ êsêac sêkêḡ ḡêwiḡ Anôtônê biḡ atom. Anôtô kêsaaê êsêac to ḡê êsêacnêḡ biḡ tōḡ ḡêdêḡ taḡ Noa ḡêsô waḡ ḡêmoa naḡ. Waḡ tonanḡ ḡêjam lau ḡgeḡ sa selom bu kêsunḡ ḡatêna.

21 Bu tonanḡ kêtū busanḡu, taḡ galoc ḡêjam amac kêsī naḡ ḡadôḡdôḡ. Busanḡu tau êkwasiḡ ḡatêmuḡ ôliḡḡa su atom, mago êtu môêc endeḡ Anôtô gebe êmansaḡ ḡjalêlôm ḡawa êsa êtu Jesu Kilisi ḡêdi saḡa.

22 Eḡ kêpi undambê ḡêja jagêḡḡôḡ Anôtônê anôḡa, ma aḡela to ḡaclai ma ḡactêkwa sêsô eḡ ḡalabu.

4

Tanam tauḡ ôkwi ma tasa lêḡ wakuc

1 Kilisi ḡêôc ḡandaḡ kêpi tau ôli. Amboac tonanḡ amansaḡ taôm e nêḡ ḡjalêlôm êtôm ênê acgom, gebe ḡac, taḡ ḡêôc ḡandaḡ kêpi tau ôli naḡ, sec kêlêwanḡ eḡ.

2 Tec ḡamalacnêḡ têtac ḡakalac ênam ḡôliḡ amac êndêḡ tēm amoa nomḡa êtiam atom, Anôtônê biḡgeḡ ênam ḡôliḡ amac.

3 ḡêdêḡ tēm, taḡ ḡêjaḡa su naḡ, amac aḡôm lau samuc nêḡ biḡ kêtū tōḡ, tec kêtômḡac. Amac asa nêḡ lêḡ mockaiḡo to mockaiḡḡa ma amoa totêmtac ḡakalac. ḡêḡ kêjaḡiḡ amac ma aeri lasam to anôm anaboa aḡḡôḡ awiḡ taôm to ajam sakiḡ ḡêdêḡ ḡwam aseḡ Anôtônê biḡsu su.

4 Ma galoc asêlêḡ awiḡ lau samuc ma asa nêḡ lêḡ wauc-waucgeḡḡa kêtiam atom, tec sêlic sec ma sêsôm biḡ alôb-alôb kêpi amac.

5 Mago êsêac oc sêwa nêḡ biḡ sa êndêḡ ḡac, taḡ kêmasaḡ tau su gebe êmêtôc matēḡ jali to ḡacmatê nêḡ biḡ naḡ.

6 Kêtū biḡ amboac tonanḡa eḡ kêsôm ḡawae ḡjam lasê ḡêdêḡ ḡacmatê gebe êsêac têtap mêtôc sa kêtôm ḡamalac têtap sa, mago ḡalau sêmoa matēḡ jali kêtôm Anôtô ḡêmoa mata jali.

7 ḡêḡ samob ḡatêku êsuḡa ḡnac kêdabiḡḡac. Amboac tonanḡ taêm ênam taôm ma aterḡ nêḡ mec totekweḡ sakiḡeḡ.

8 Tonec tec tasôm êtu ḡamata gebe akêḡ têtac ḡêwiḡ elom tau ḡanôḡeḡ gebe têtac ḡêwiḡ êḡḡênduc sec samob auc.

9 Aḡḡôm ja lau atu môsi atom.

10 Anam sakiḡ taôm êndêḡ-êndêḡgeḡ êtôm moasiḡ, taḡ akôc naḡ, ma atu Anôtônê moasiḡ tokaiḡ-tokaiḡ ḡagejowbwa ḡjam.

11 ḡac teḡ embe ênam mêtê, naḡ êsôm êtôm Anôtônê biḡgeḡ. Teḡ embe ênam sakiḡ, naḡ ênam êtôm ḡaclai, taḡ Anôtô kékêḡ ḡêdêḡ eḡ naḡ. Aḡôm ḡêḡ samob tonanḡ gebe Anôtônê ḡawasi êsa êtu Jesu Kilisiḡa. ḡawasi to ḡajaḡa êndêḡ eḡ teḡgeḡ ma teḡgeḡ. Biḡḡanô.

Daôc ḡandaḡ tatôm Kilisine lau

12 O lauace, alic ḡandaḡ, taḡ kêlêtôm amac ḡêmoa naḡ, amboac ḡêḡ kaiḡ teḡ, taḡ kêtap amac sa naḡ atom.

13 Têtac ḡjam êsa gebe awê kaiḡ Kilisinê ḡandaḡ awiḡ. Ma êndêḡ noc eḡ eoc nê ḡawasi lasêḡa naḡ, amac oc atu samuc totêmtac ḡjamgeḡ.

14 Embe sêmbu amac êtu Kilisinê ḡaêḡa, oc aoc êôc amac, gebe Anôtônê ḡalau ḡawasi wacêpi amac.

15 Amacnêḡ teḡ êôc ḡandaḡ amboac ḡac, taḡ ḡêjac ḡamalac êndu me ḡêjam geḡgeḡ ḡêḡ me ḡêḡôm sec me kêḡabec launêḡ kôm paliḡ-paliḡeḡ naḡ atom.

¹⁶ Mago amac embe aóc nandan atôm Kilisinê lau, nan majem atom. Alambin Anôtô gebe kékêñ amac awê kain nâe tonan.

¹⁷ Noc kédabin gebe Anôtô êmêtôc bin ênac m anga en tau nê gôlôac. Embe êngôm êndên aêac amboac tonan, ma êsêac, tan tanenpêc gédên Anôtônê nâwae nâjam nan, oc êngôm êsêac amboac ondocgen.

¹⁸ “Anôtô embe ênam lau gédên kési, oc nalên nâwapac, ma lau geo to lau sec oc amboac ondoc.”

¹⁹ Amboac tan êsêac, tan sêoc nandan kêtôm Anôtô taê gêjam nan, sêsa nên lên nâjam to sêsakin katan êndên nâc nâjên, tan kékêñ gên samob nan.

5

Tajop Anôtônê domba

¹ Aê jalên bin laumata, tan sêmoa amac nalêlôm nan. Aê laumata ten katôm amac ma galic Kilisi gêoc nandan ma oc jawê kain nâwasi, tan mênêtu awê êtu nâmu nan.

² Ajop Anôtônê domba naton, tan kékêñ gédên amac nan, ma ajop êtu sêkac amacna atom. Taôm anôm anac nâwae êtôm Anôtônê bin. Anôm êtu awa geonja atom, anôm êtu nêm sakin topalêgenja.

³ Ajop êsêac, tan sêsêp amac lememe nan amboac gôlinwaga, tan sêkônin nên gôlôac nan atom. Atu nâdônôn nâjam êndên nêm domba naton.

⁴ Ma gejobsêga tau embe êo lasê, go amac akôc nâwasi nâsunsun, tan ênanja atom nan.

⁵ Amac lau wakuc amboac tonan. Asô lau nanô nalabu. Amac samob akônin taôm to anam sakin taôm êndên-êndênjen, êtôm teto gêc gebe “Anôtô êkô lau, tan tetoc tauñ sa nan auc, ma êkên moasin êndên êsêac, tan sêkônin tauñ nan.”

⁶ Amboac tonan akônin taôm asô Anôtônê lêma nâjanja nalabugen, ec etoc amac sa êndên nanoc.

⁷ Gênwapac samob, tan kékônin amac nan, apô êpi en êna, gebe en gejob amac.

⁸ Tekwem saki ma anam jaligen, gebe amacnêm nâcjo Sadañ kêsêlên kêtanj-kêtanj amboac lewe ma gesom nê gên gebe êndanôn.

⁹ Anâgamin taôm êndên en ma akên êwin nâjanja. Ma ajala gebe amacnêm lasitêwai, tan sêmoa nom nâgamên samob nan, sêoc nandan tau tonan têtôm amac.

¹⁰ Moasin samob nâtau Anôtô, tan gêbin amac to Kilisi tôn nan, kékalem amac gebe akôc ênê nâwasi tenjenja. Oc akôc nandan têlagen ma en tau mênênac dabin amac to êpuc amac tôn, ma êkên nâclai êndên amac to ênsun amac sa akô nâjanja.

¹¹ Nâjanja êndên en enden tônjen. Binjanô.

Petere gêjac mata nê bin

¹² Aê kato papia dambê tonan gédên amac ma lasic Silwana, tan galic en amboac nâjên nan, gêjam aê sa. Aê galên bin to gawa sa gédên amac gebe Anôtônê moasin nanô tau tonec. Akô nâjanja akô moasin tau nalêlôm.

¹³ Gôlôac dabun anga Babel, tan Anôtô kêjalin êsêac sa sêwin nan, awen gêjac amac, ma latuc Marka amboac tonanjen.

¹⁴ Aê moalêc taôm to akôc taôm sa totêmtac êwinjen.

Binmalô êndên amac samob, tan Kilisi gêbin amac tôn nan êwac.

PETERENÊ papia kêtû luagêcna

Peterenê papia kêtû luagêcna nec gêjac lau bunja njamatanja njagêdô tapaôngej njawae. Lau-mêtê-geowaga jasêsêli-sêsêli gôlôac Asia Saunja, tec Petere keto papia tonec gebe êmbôc êsêac auc, ec nêj mêtê ôlij njakalacna êlainj tau amboac secgej. Lau bunja sênac jao tauj êndêj lêtôm amboac tonaj njalêj tonec gebe sênac dabinj nêj kauc e sêjala Anôtô agêc Apômtau Jesu Kilisi êpi njanôgej, tec Petere gebe êsêac sêkêj tanêj êndêj lau, tanj tauj materjanô sêlic Jesu ma tauj tanêjsuj sêjô enj kêsôm binj to kêdônj êsêac nanj, sênac njawaegej. Petere gesenj lau, tanj sêsôm sebe Kilisi êmu êmêj êtiam atom nanj, njajanagej. Kilisi gêmu gêmêj su atom tagenj nec njam kêsêp Anôtô gê binj tôngej “gebe lau tenj sênanja atom, gebe samob sêkac tauj su anja nêj sec acgommanj.”

Nadênanj

1. Petere gêjac m papia tau 1:1-2
2. Anôtônê kalem gêdêj lau bunja 1:3-21
3. Mêtê-geowaga têdônj mêtê dansanj 2:1-22
4. Kilisi êmu êmêj êtu njamuja 3:1-18

Petere awa gêjac lau

¹ Jesu Kilisi nê sakinwaga to aposolo aê, Simon Petere, njoc binj êndêj amac, tanj aêacnêj Anôtô agêc kêsîwaga Jesu Kilisi nêj binjgêdêj kêkêj amac akêj gêwinj njanô atôm aêac.

² Ajala Anôtô agêc aêacnêj Apômtau Jesu êtu tônj e moasinj to binjmalô ênam sêga anja amacna.

Anôtô kêkalem aêac to kêjalij aêac sa

³ Anôtônê njalaj kêkêj gêj samob, tanj kêpuc aêac tônj tamoa matenj jali to tasa Anôtônê lêj nanj, gêdêj aêacgac. Kêkêj gêj tau kêtû tajala njac, tanj kêkalem aêac tawê kainj ênê njawasi to lêj njanêj nanja.

⁴ Enj gêgôm amboac tonaj, tec gêjac mata gêj njanô mataêjam to kapôêj-kapôêj gêdêj aêac. Enj gêjac mata gêj tonaj gebe amac awê kainj njanô anja Anôtô tau nê ma awê nom tonec njanjalaj sa. Njalaj enserj amac suja tonaj njam kêsêp njamalacnêj têtac njakalacna.

⁵ Amboac tonaj ôlim palêgej gebe nêj amac gêwinj ênam njanô lêj njanêj. Lêj njanêj êkêj kauc ajala gêjja.

⁶ Kauc ajala gêjja êkêj amac atu mêtê taôm njapep. Atu mêtê taôm njapep êkêj amac aôc gêjwapac totêmtac êpa sugenj. Aôc gêjwapac totêmtac kêpa sugenj êkêj amac asa Anôtônê lêj.

⁷ Asa Anôtônê lêj êkêj amac têtac êwinj lasitêwai. Têtac gêwinj lasitêwai êkêj amac têtac êwinj njanô tau.

⁸ Gêj njanô tau tonaj embe ênêc amacna e ênam amac auc, go êkêli amac, ec ôlim palê êsa to anam njanô ajala aêacnêj Apômtau Jesu Kilisi.

⁹ Ma njac, nanj êtap gêj tau tonaj sa atom, enj mataanô kêtû wao, tec gelic gêj gêja balinj atom ma kêlij Anôtô kêkwasinj ênê sec lanjwa su gêjanja nanj sinj.

¹⁰ O lasitêwac, Anôtô kêkalem amac to kêjalij amac sa, tec ôlim palêgej gebe awaka Anôtônê moasinj tau sa. Embe anjôm amboac tonaj, go ambenj ananja atomanô,

¹¹ ma Anôtô êkêj amac asô aêacnêj Apômtau to kêsîwaga Jesu Kilisi nê gamêj tenjenja ana.

¹² Amac ajala binjanô, ma binjanô tau gêjam amac auc akô njajanja, mago gabe jaônj binj tau sa anja amacnêj njalêlôm gebe taêm ênam njapanj.

¹³ Jaônj binj tau sa anja amacnêj nec gêjac aê njawae êtôm njoc têtam jamoa bec tonec njalêlômja.

¹⁴ Aê kajalagac gebe saunjenj, go sêmbuc njoc bec tonec sa êtôm aêacnêj Apômtau Jesu Kilisi tau geoc lasê gêdêj aê.

¹⁵ Amboac tonaj tec jawaka njalêj tenj sa e êndêj têtam jawi nom tonec sinj su nanj, binj tonaj njai êônj sa anja nêj njalêlôm njapanj.

Kilisinê njawasi, tanj propete seoc lasê nanj

¹⁶ Gêdêj tanj asôm aêacnêj Apômtau Jesu Kilisi nê njalaj to êmu êmêj njawae lasê gêdêj amac nanj, aêac ajac sêboaco, tanj njamalac sêga tokaucgenj nanj atom. Aêac tauj materjanô alic ênê njawasi towae, tec asôm lasê.

¹⁷ Aêac alic gebe enj Tama Anôtô kêkêj wae to njawasi gêdêj enj ma njawasi njatau awa amboac tonec gêdêj enj gebe “Aênjoc Latuc, tanj têtac gêwinj enj ma galic enj njam nanj tonec.”

¹⁸ Awa tecenanj aêac anj kêsap anja undambê gêmêj gêdêj tanj amoa lôc dabunj awinj enj nanj.

¹⁹ Amboac tonaj aêac akêñ gêwiñ propetenêñ binj kêlêlêc. Ma amac embe akôc binj tau sa, oc ñjam amboac tonaj, gebe binj tau kêtôm dawenj kêpô gamêñ ñakesec e êu bônj acgom, go utitêna mênêpi anja nê m ñjalêlôm.

²⁰ Ajala binj tonac êtu ñmata acgom, gebe ñac tenj kêtôm gebe êwa propetenêñ binj, tanj teto gêc nanj, sa ña tau nê kauc atom,

²¹ gebe ñamalac tenj nê ñjalêlôm kêkac enj tec geoc binj tenj lasê nec atom. Ñalau Dabunj gêôc ñamalac, go sêsôm binj lasê kêtôm Anôtô gêsunj.

2

Propete dansañ

¹ Gêmungeñ propete dansañ dêdi anja lau Israel ñjalêlôm. Ma kêdônjwaga dansañ oc mênjsêsa anja amac ñjalêlôm amboac tonanj. Êsêac oc sêndônj mêtê geo, tanj enserj ñamalac su nanj, ma sênsa Ñatau, tanj gêjam ôli êsêac su nanj auc. Êsêac sêkic tauñ nêñ binj ma sênanja sebenj.

² Ma lau taêsam sêsap êsêacnêñ lêñ kêli ôlinj ñakalacña tônj, ma kêtû tonanña lau sêsôm binj alôb-alôb êpi binjnanô ñjalêñ.

³ Êsêac matenj katu gêñ ñawaô, tec têtulu amacnê m awa ña nêñ binj dansañ. Êsêacnêñ mêtôcwaga mata gêdinj êsêac ñapep wanêcgeñ ma nêñ ñac enserj êsêac sunja gêjac tuluc atom.

⁴ Anôtô taê labu anjela, tanj sêgôm sec nanj atom. Enj kêtinj êsêac sêsêp lamboam ñagêsunjbôm ñakesec sêja ma gêsô êsêac tônj sêmoa e êndêñ bêc mêtôcña.

⁵ Enj taê labu nom langwa atom, kêkêñ bu kêsunj ñatêna gesenj nom ñalau, tanj sêwi Anôtô sinj nanj su. Noa tanj kêsôm binjgêdêñ lasê to nê lau 7 tauñgeñ tec Anôtô gêjam jaom êsêac.

⁶ Ma Anôtô kêmêtôc malac Sodom to Gomora gebe sênanja, tec kêkêñ ja geñ êsêac su sêjanja. Enj kêkêñ dôn tonanj gebe êkêñ puc lau, tanj oc sêwi Anôtô sinj êtu ñamu nanj.

⁷ Enj gêjam ñac gêdêñ Lot kêsî. Lot tau gêmôa tonê ñjalêlôm ñawapacgeñ kêtû lau alôb-alôb tonanj nêñ lêñ mockaiñña.

⁸ Ñac gêdêñ tonanj gêñgônj êsêac ñjalêlôm ma gêlic to gêñô nêñ binj geo kêtôm bêc to bêc ma gejonj ênê ñjalêlôm gêdêñ e gêmôa jageo.

⁹ Apômtau kêjala ênam lau-sêkêñ-gêwiñwaga kêsî anja lêtôm ñjalêñ ma kêjala êkôninj lau sec tônj e têtap ñagêjô sa êndêñ bêc mêtôcña ñjalêñ amboac tonanjenj.

¹⁰ Ñagêjô tonanj êtap êsêac, tanj têtac ñakalac kêkac êsêac e sêsa lêñ môpñja ma sêli binj sa kêpi Apômtaunê gôlinj nanj, sa êlêlêc su.

Êsêac lau ñaclai sec to tetoc tauñ sa ma têtêc lau ñawasi ôña atom, sêsôm binj alôb-alôb kêpi êsêac gêwiñ.

¹¹ Anjela tonanj nêñ ñajanja to ñaclai kêlêlêc lau tonanj nêñ su, mago anjela sêpuc boa êsêac to sêkêñ êsêac têtap Apômtaunê mêtôc sa atom.

¹² Lau tonanj nêñ kauc masî têtôm bôc, tanj têna kêsû gebe ñamalac sêlô êsêac tônj to sêngunj êsêac êndu. Lau tonanj sêsôm binj alôb-alôb kêpi gêñ, tanj sêjam kauc nanj. Êsêac oc sênanja têtôm bôc tau.

¹³ Êsêac têtap ñandanj sa êjô nêñ geo, tanj sêgôm gêdêñ lau nanj. Êsêac sêjam kauc gebe sêninj lasam to sênom anaboa êndêñ ocsalô êtu têtac ñajam ñam. Êsêac gêñ ñatêmui to gêñ sec. Embe sêninj gêñ sêngônj sêwiñ amac, go sêngôm nêñ sec sênac ñawaageñ.

¹⁴ Êsêac matenj danjucboa ma sêgôm sec gedêñ tônjenj. Êsêac sêwa lip lau palê-palê ma têdônj nêñ ñjalêlôm e sêjala lêñ matenj katu gêñña kêtû tônj. Anôtô kêpuc boa êsêac sugac.

¹⁵ Êsêac sêwi lêñ ñanêñ sinj ma sêô sic sêsa Bosoro latu Balam, tanj têtac gêwiñ nê geo ñaôli nanj, nê lêñ.

¹⁶ Balê m kêsâ lêñ tonanj e Anôtô kêmêtôc enj kêtû nê kesonja. Bôc wabanja awamê kêsôm binj lasê gêjam ñamalac awa e kêkô propetenê lêñ meloc auc.

¹⁷ Lau tonanj ñai têtôm bumata, tanj kêpa nanj, me têtôm tao, tanj mu gêbuc ma kêdaba su nanj. Anôtô kêmasanj gêsunjbôm ñakesec kêtû êsêacña.

¹⁸ Êsêac sêsôm binj lanem-lanem to binj agwa-agwa ma sêwa nêñ lêñ kêli ôlinj ñakalacña kêtû lip, gebe ênac lau, tanj sêkac tauñ su ñasawa dambêgeñ anja lau, tanj sêsa lêñ keso nanj.

¹⁹ Lau-sêwalipwaga sêjac mata lêñ sêngamboac ñamalac su sêmoa nêñ Iêtêgeñña, mago êsêac tauñ têtû ñaclai enserj ñamalac sunja ñasakinjwaga, gebe gêñ, tanj kêku ñamalac tulu nanj, ñamalac têtû gêñ tau ñasakinjwaga.

²⁰ Lau tenj embe sêkac tauñ su anja nom ñagêñ môpñja êtu sêjala aêacnêñ Apômtau to kêsîwaga Jesu Kilisîña, mago gêñ tau embe êlênsônj êsêac êtiam e êku êsêac tulu, oc têtû sec êlêtêc gêmunjña su.

²¹ Ijoc êsêacmêñ, sêjala binjgêdêñ ñjalêñ atommanj. Amboac ondôc sêjala su, mago sêjam dêmônj binjsu dabunj, tanj sêkêñ gêdêñ êsêac nanj kêtiam.

²² Binğôlinj tonec ñanô kêsâ kêpi êsêac gebe
 “Kêam seņ gêņ, taņ sêluc siņ naņ kêtiam.”

Ma teņ gebe

“Bôcanô taņ gêlinj bu su naņ, jagêjac wandob kêtiam.”

3

Apômtau êmu êmêņ binñanôgeņ

¹ O lauace, papia tonec kêtû papia kêtû luagêcņa, taņ kato gêdêņ amac naņ. Aê kato papia luagêc tau gebe jaôņ binj ñawa samob sa aņga nêմ ñalêlôm gebe taêm ênam.

² Aê gabe jaôņ binj, taņ propete dabuņ sêsôm wanêcgeņ su to Apômtau to kêsîwaga nê binjsu, taņ amacnêմ aposolo sêsôm naņ, sa aņga nêմ ñalêlôm gebe taêm ênam êtiam.

³ Ajala binj tonec êtu ñamata acgom, gebe êndêņ têm naņ mênêsa lau ñagêdô, taņ sêsa nêņ lêņ êtôm ôlinj ñakalac kêkac êsêac naņ, oc mênșêdô lasê ma sêsu amac susu

⁴ ma sêsêm gebe “Eņ gêjac mata gebe êmu êmêņ me. Ma galoc gêmoa ondoc. Aêac abeņi sêmac sêja-sêja ma gêņ samob gêc amboac gêc gêdêņ taņ Anôtô kêkêņ undambê to nom naņ, e mênșêdêņ galoc.”

⁵ Êsêac taņ gebe amboac tonañ naņ, sêlinj binj tonec siņ gebe andaogeanô Anôtô kêsôm binj tec kêkêņ undambê to nom. Nom tau kêsâ aņga bu ma bu gêjam nom sa.

⁶ Ma bu tau tonañ tec kêsuj ñatêna e geseņ nom lanğwa su gêjaņa.

⁷ Mago Anôtô nê binj gêjam jaom undambê to nom galocņa gêmoa e ja enseņ su. Undambê to nom oc sênaņa atom, sênêc e êndêņ bêc Anôtô êmêtôc ñamalac to enseņ lau sec suņa.

⁸ O lauace, alinj binj tageņ tonec siņ atom gebe Apômtau gêlic bêc tageņ kêtôm jala 1,000 ma jala 1,000 kêtôm bêc tageņ.

⁹ Apômtau gêgôm nê binj, taņ gêjac mata naņ, ñanô kêsâ kêlinj tau siņ-siņ amboac lau ñagêdô taêņ gêjam naņ atom. Eņ kêlinj tau siņ-siņ atom, gê amacnêմ binj tôņ gebe eņ gedec gebe lau teņ sênaņa atom. Eņ gebe lau samob sênam tauņ ôkwi.

¹⁰ Apômtaunê bêc oc êmêņ êtôm geņgeņtêna ma undambê oc ênaņa tonjakisêa kainj teņ. Ma ja êniņ gêņ umboņņa e êsêlô ma nom to gêņ nom-ņa samob maleņmê.

¹¹ Gêņ samob tonañ oc êsêlô amboac tonañ, tec amac oc amoa amboac ondoc. Asa nêմ lêņ atôm Anôtônê lau to anam sakiņ eņgeņ.

¹² Asa lêņ amboac tonañ ma aôņ Anôtônê bêc ma aņgôm gêņlêlôm gebe êdô lasê sebeņmaņ. Endêņ tônê ja êniņ undambê e êsêlô ma ja êpac gêņ undambêņa e êwê ênaņa.

¹³ Mago Anôtô gêjac mata binj kêpi undambê wakuc to nom wakuc, taņ binğêdêņ ênam auc, ma aêac tec daôņ tamoa.

¹⁴ O lauace, amac aôņ gêņ amboac tonañ, tec amansaņ taôm toolim palêgeņ gebe akô Anôtô lanğônêմ tolanğômniem sawa to nêմ ñalêlôm ñawageņ ma amoa tobinjmalôgeņ.

¹⁵ Ma alic aêacnêņ Apômtau gê binj tônia tau kêtû ênê moasiņ ênam aêac kêsîņa ñamôkê, kêtôm teweņi Paulu, taņ têtac gêwiņ eņ ñanô naņ, keto gêdêņ amac kêtôm kauc mêtêņa, taņ Anôtô kêkêņ gêdêņ eņ.

¹⁶ Eņ keto binj amboac tonañ kêsêp nê papia samob. Binj ñagêdô, taņ keto gec nê papia ñalêlôm naņ, ñawapac ma lau kauc gêbôc to palê-palê sêwa binj tau sa kesogeņ kêtôm sêwa binj ñagêdô, taņ teto gêc naņ, sa kesogeņ amboac tonañ. Êsêac sêgôm gêņ tonañ, tec sêkic tauņ nêņ binj.

¹⁷ O lauace, amac ajala binj tonañ kwananğeņ, tec ajop taôm gebe lau alôb-alôb nêņ binđansaņ êwê amac ao sic e êkac amac su aņga nêմ ñamôkê ñajaņa nec atom.

¹⁸ Aêacnêņ Apômtau to kêsîwaga Jesu Killisi nê moasiņ to nê kauc mêtêņa esewec aņga amacnêմ,

Ñawasi êndêņ eņ galoc e naêndêņ bêc teņgeņņa. Binñanô.

JOANJNĒ papia ņamataņa

“JoanĆnĒ papia ņamataņa” nec ņac tau keto kĕtu ņam kapōĕņ luagĕcņa. Teņ gebe ĕkĕli lausĕsamwaga gebe sĕmbiņ taun tōņ tamiņ Anōtō agĕc Latu Jesu Kilisi, go teņ gebe ĕnam la ĕsĕac gebe sejoj taun ĕndĕņ mĕtĕ-geowaga. Embe tĕndaņguc ĕsĕacnĕņ mĕtĕ geo, oc ĕkac ĕsĕac su aņga Anōtō agĕc Kilisi nĕņ. Mĕtĕ keso ņam kĕsĕp lau, taņ seboj tamoa nom nec sec, tec tĕdōņ gebe Anōtōnĕ Latu Jesu mĕņkĕtu ņamalac ņanō atom. Kedōņwaga dansaņ tonar sešōm gebe ņamalac sĕmoa nom nec, kĕtu sec ņamanō tau. Takōniņ nĕņ dabe tamoa matĕņ jaliņa tōņ acgom, go amboac tajaņ taun kĕsigac. Go lau tonar tĕdōņ biņ keso amboac tec gĕwiņ seboj Anōtō ĕnam lau kĕsiņa gĕjac lĕņ mansaņ to tĕntac ĕwiņ taunņa ņawae atom.

Joan tec gesen biņ keso tonar ņai ma gĕwa Jesu kĕtu ņamalac ņanō ņabiņ sa gĕc awĕgeņ, go kĕwaka biņ tonec sa gĕc awĕ gĕwiņ gebe lau samob, taņ sĕkĕņ gĕwiņ Jesu to tĕntac gĕwiņ Anōtō naņ, tĕntac ĕwiņ elom tau amboac tonanĆņ.

Nadĕnaņ

1. Joan gĕjac m papia tau 1:1-4
2. ņawĕ to ņakesec 1:5-2:29
3. Anōtōnĕ ņapalĕ to Sadaņne ņapalĕ 3:1-24
4. Biņņanō to biņdansaņ 4:1-6
5. Tĕntac ĕwiņ lauņa gĕjac samob ņawae 4:7-21
6. Takĕņ gĕwiņ ņanō kĕku gĕņ nomņa samob tulu 5:1-21

Biņ taņ kĕtu danĆōņ matĕņ jali ņaņamōkĕ

¹ Aĕac ato gĕdĕņ amac kĕpi biņ, taņ kĕtu danĆōņ matĕņ jali ņaņamōkĕ naņ. Biņ tau tonar gĕmoa gĕdĕņ Anōtō kĕkĕņ undambĕ to nom atomgeņ. Aĕac aņō biņ tau to alic ņa matĕņanō. Aĕac asala to ma lemeņ amoasac biņ tau.

² Matĕņ jali ņaņamōkĕ geoc tau lasĕ, tec aĕac alic to awa sa ma asōm lasĕ gĕdĕņ amac. Matĕņ jali ņaņamōkĕ teņgeņņa tau gĕmoa gĕwiņ Tama ma geoc tau lasĕ gĕdĕņ aĕac.

³ Biņ taņ alic to aņō naņ, aĕac asōm lasĕ gĕdĕņ amac amboac tonanĆņ, gebe ĕmbiņ aĕac tōņ tapi tageņ dawņ Tameņi agĕc Latu Jesu Kilisi.

⁴ Aĕac ato biņ tonar gebe tĕntac ņajam ĕnac dabiņ tau.

Anōtō eņ ņawĕ

⁵ ņawae taņ aĕac aņō aņga ĕnĕ ma asōm lasĕ gĕdĕņ amac naņ, biņ tau tonec gebe Anōtō eņ ņawĕ, ma ņakesec teņ gĕc eņņa atomanō.

⁶ Aĕac embe tasōm gebe aĕac to eņ dabiņ taun tōņ tapi tageņ, mago embe tasa lĕņ ņakesecņa, oc tansau biņdansaņ ma danĆōm biņņanō tau ņanō ĕsa atom.

⁷ Aĕac embe tasa lĕņ ņawĕņa amboac eņ tau gĕmoa ņawĕ ņalĕlōm, go aĕac taun dambiņ taun tōņ ma Anōtōnĕ Latu Jesu nĕ dec ĕkwasiņ aĕacnĕņ sec samob su tatu selec.

⁸ Aĕac embe tasōm gebe nĕņ sec masi, oc tansau taun ma biņņanō ĕnĕc aĕacnĕņ ņalĕlōm atom.

⁹ Ma embe daoc nĕņ sec lasĕ, oc ņac ņaņĕņ to gĕdĕņ tau ĕsuc aĕacnĕņ sec ōkwi ma ĕkwasiņ aĕacnĕņ biņ geo samob su tatu selec.

¹⁰ Aĕac embe tasōm gebe dagōm sec atom, oc takĕņ Anōtō ĕtu dansaņtĕna, ma ĕnĕ biņ ĕnĕc aĕacnĕņ ņalĕlōm atom.

2

Kilisi kĕtu aĕacnĕņ gĕjamsawaga

¹ O ņoc gĕņac, aĕ kato biņ tonec gĕdĕņ amac gebe aņgōm sec atom. Mago ņac teņ embe ĕņgōm sec, go ņac gĕdĕņ Jesu Kilisi tau ĕtu aĕacnĕņ ĕnam-awĕņwaga ĕndĕņ Tama.

² ņac tau kĕkĕņ tau kĕtu da kĕtu aĕacnĕņ secņa. Mago kĕtu aĕac taunĆņ nĕņ secņa atom, kĕtu lau nomņa samob nĕņ secņa.

³ Aĕac embe tamansaņ Anōtōnĕ biņsu, go ĕwa aĕac sa gebe tajaņa eņgac.

⁴ Teņ embe ĕsōm gebe “Aĕ kajala eņgac,” mago ĕmansaņ ĕnĕ biņsu atom, naņ eņ dansaņtĕna, ma biņņanō gĕc ĕnĕ ņalĕlōm atom.

⁵ ņac taņ kĕmasaņ Anōtōnĕ biņ naņ, gĕjac dabiņ nĕ tĕtac gĕwiņ eņņa tonanōgeņ.

⁶ Biņ tonar gĕwa aĕac sa gebe Anōtō gĕbiņ aĕac tōņ. ņac taņ kĕsōm gebe “Anōtō gĕbiņ aĕ tōņ” naņ, ĕsa nĕ lĕņ ĕtōm Kilisiņ lĕņ.

Biņsu wakuc

⁷ O lauace, aĕ kato biņsu wakuc teņ gĕdĕņ amac atom, biņsu laņgwa, taņ akōc gĕdĕņ gĕmuņgeņ. Biņ taņ aņō su naņ, biņsu laņgwa tau tonar.

⁸ Mago aê kato binjsu wakuc tenj, tanj ñanô kêsa kêpi Kilisi to amac nanj, gebe ñakesec gê su ma ñawê tau mênkêpoa lasêgac.

⁹ Ñac tanj kêsôm gebe “Aê gamoa ñawê ñalêlôm” mago têtac gedec nê lasitêwai nanj gêmoa ñakesec ñalêlôm e mênghêdêj galoc.

¹⁰ Ñac tanj têtac gëwinj nê lasitêwai nanj, gêmoa ñawê ñalêlôm ma nê binj êwa lakô laurja tenj gêc ênê ñalêlôm atom.

¹¹ Mago ñac, tanj têtac gedec nê lasitêwai nanj, gêmoa ñakesec ñalêlôm ma kêsa lêj ñakesecña. Enj gêjam kauc gamêj, tanj gebe êna nanj, gebe ñakesec gégôm enj matapec kêsa.

¹² O ñoc gêñac, aê tec kato gêdêj amac nec, ñam gebe nê m sec gêjarñagac kêtü Jesunê ñaêña.

¹³ O tamenjac, aê kato gêdêj amac, ñam gebe ajala enj, tanj gêmoa gedêj Anôtô kêkêj undambê to nom atomgenj nanj. O lau matakac, aê kato gêdêj amac, ñam gebe aku ñac sec tau tulu su.

¹⁴ O ñapalêac, aê kato binj gêdêj amac, ñam gebe ajala Tamemi su. O tamenjac, aê kato binj gêdêj amac, ñam gebe ajala enj, tanj gêmoa gêdêj Anôtô kêkêj undambê to nom atomgenj nanj. O lau matakac, aê kato binj gêdêj amac, ñam gebe atu lau ñajanñagac ma Anôtônê binj gêc amacnê m ñalêlôm, tec aku ñac sec tau tulu su.

¹⁵ Têmtac êwiñ nom to gêj nomña samob atom. Tenj embe têtac êwiñ nom, nanj oc têtac êwiñ Tama atom.

¹⁶ Gêj nomña samob, ôliñ ñakalac to materj kalac ma gêj tetoc taurj saña nanj anja Tamenjinê atom, anja nomñagenj.

¹⁷ Nom to ñagêjñêlôm ñakalac oc ênaña, ma ñac tanj êmansañ Anôtônê binj nanj, oc êmoa enderj töngeñ.

Kilisinê ñacjosêga

¹⁸ O ñapalêac, têm ñamuña mênkêsa su. Amac anj gebe Kilisinê ñacjosêga oc êmêj, ma galoc Kilisinê ñacjosêga taêsam sêmoa. Binj tonanj gêwa sa gêdêj aêac gebe têm ñamuña mênkêsa su.

¹⁹ Lau tonanj sêsa anja aêacnêj, mago têtü aêacnêj ñagêdô ñanô atom. Embe aêacnêj ñagêdô ñanô êsêac, oc semoa sêwiñ aêac sêmoa. Mago sêwi aêac sinj tec gêwa sa gebe êsêac samob têtü aêacnêj ñagêdô ñanô atom.

²⁰ Mago ñac dabunj genj oso amac, tec ajala binñanô tau.

²¹ Aê kato gêdêj amac kêtü asagenja. Kato gebe amac ajala binñanô atom me. Masigoc. Kato gebe ajala binñanô tau su ma ajala gebe binñansañ tenj kêsa anja binñanôña atom.

²² Dansañtêna tau asa. Ñac tanj gêsa Jesu auc gebe enj Kilisi atom. Ma Ñac tanj gêsa Tama agêc Latu auc nanj, enj Kilisinê ñacjosêga tau.

²³ Lau samob, tanj sêsa Latu auc nanj, sêwê kainj Tama atom. Ma samob, tanj sêsôm Latu lasê nanj, sêwê kainj Tama sêwiñ.

²⁴ Binj tanj gemunjenj anj nanj, ênêc nê m ñalêlôm. Binj tanj gêmunjenj anj nanj, embe ênêc nê m ñalêlôm, go Tama agêc Latu oc sêmbin amac tönj.

²⁵ Ma binj tau, tanj gêjam mata gêdêj aêac nanj, tonec gebe danjônj materj jali tenjenj.

²⁶ Aê kato binj tonanj gêdêj amac kêpi êsêac, tanj sebe sêwê amac ajô nanj.

²⁷ Amboac tonanj apô lêna ñac êndônj amacña tenj atom. Ñalau Dabunj kêdônj amac gêj samobña gêmoa. Ma binj tau tonanj binñansañ atom, binñanô. Amboac tonanj asap Kilisi tönj êtôm binj, tanj Ñalau kêdônj amac nanj.

²⁸ O ñoc gêñac, galoc tonec asap enj tönj, ec ñac tau embe eoc tau lasê, nanj tamoa totêntac êpa sugen ma êngôm aêac majerj êsa êndêj noc êmu êmêñja atom.

²⁹ Embe nê m kauc êsa gebe enj ñac gêdêj, go ajala gebe lau samob, tanj sêgôm binjgêdêj nanj, têtü Anôtônê ñapalê.

3

Aêac tату Anôtônê ñapalê

¹ Alic agcom, Tamenj têtac gëwiñ aêac kainj tenj ñanô, tec kêsam aêac gebe Anôtônê ñapalê. Ma aêac tату ênê ñapalê binñanôgoc. Lau nomña tec sêjam kauc aêac, gebe sêjala enj atom.

² O lauace, galoc tату Anôtônê ñapalêgac. Mago êtu ñamu aêac oc tamoa amboac ondocgenj. Binj tonanj geoc tau lasê gêdêj aêac atom tagenj. Binj tonec tec tajalagac gebe Kilisi embe eoc tau lasê, go tatôm enj tau, gebe aêac talic enj lanñanô.

³ Ma lau samob, tanj sêkêj materj enj nanj, sêmansañ taunj têtü selec, têtôm enj tau kêtü selec.

⁴ Lau samob, tanj sêgôm sec nanj, seserj Anôtônê binjsu. Sec tau ñam gebe danserj Anôtônê binjsu.

⁵ Amac ajalagac gebe Kilisi geoc tau lasê gebe êkôc sec su. Ma sec tenj gêc enja atom.

⁶ Lau samob, tanj Kilisi gëbinj êsêac tönj nanj, sêgôm sec atom. Lau samob, tanj sêgôm sec nanj, sêlic enj atom to sêjala enj atom.

⁷ O ɲoc gɛɲac, ajɔp taɔm gebe tenj ɛwɛ amac ajɔ atom. ɲac tanj gɛgɔm gɛɲ gɛdɛɲ nanj, enj ɲac gɛdɛɲ, kɛtɔm Kilisi tau enj ɲac gɛdɛɲ.

⁸ ɲac tanj gɛgɔm sec nanj, enj anja Sadanjnɛ, gebe Sadanj tau gɛɲac m sec gɛdɛɲ andanjenj ɲapanj e galoc. Anɔtɔnɛ Latu geoc tau lasɛ gebe ensenj Sadanjnɛ kɔm su.

⁹ ɲac tanj kɛtu Anɔtɔnɛ ɲapalɛ nanj, gɛgɔm sec atom, gebe Anɔtɔnɛ ɲaclai kɛsɛp ɛnɛ ɲalɛlɔm. Enj kɛtɔm gebe ɛɲgɔm sec atom, gebe kɛtu Anɔtɔnɛ ɲapalɛ.

¹⁰ Binj tonec gɛwa Anɔtɔnɛ ɲapalɛ to Sadanjnɛ ɲapanj sa gebe Lau samob, tanj sɛgɔm gɛɲ gɛdɛɲ atom to tɛntac gɛwinj lasitɛwai atom nanj, Anɔtɔnɛ ɲapalɛ ɛsɛac atom.

Binj takɛɲ tɛntac ɛwinj elom tauɲɲa

¹¹ Jaenj tanj amac anjɔ gɛdɛɲ andanjenj nanj, gebe takɛɲ tɛntac gɛwinj elom tau.

¹² Aɛac tatɔm Kain atommanj. Enj anja ɲac sec nɛ, tec gɛɲac lasi ɛndu. Gɛɲac enj ɛndu ɲam amboac ondoc. ɲam tonec gebe ɛna lɛɲ sec, ma lasinɛ lɛɲ gɛdɛɲ.

¹³ O lasitɛwaac, lau nomɲa embe tɛntac endec amac, nanj atakɛ atom.

¹⁴ Aɛac tɛntac gawinj lasitɛwai, tec gɛwa ea gɛdɛɲ aɛac gebe dawɪ gɛmacanɔ sinj ma talom danjɔɲ matɛɲ jalɲina. ɲac tanj tɛtac gɛwinj atom nanj, gacgenj gɛmoa gɛwinj gɛmacanɔ.

¹⁵ ɲac tanj tɛtac gedec lasitɛwai nanj, kɛtu ɲac-gɛɲac-ɲamalacɛnduwaga. Amac ajalagac gebe ɲacgɛɲac-ɲamalac-ɛnduwaga oc ɛwɛ kainj ɛɲgɔɲ mata jali tenjenjɲa atom.

¹⁶ Kilisi kɛkɛɲ tau gɛɲo aɛac su, tec gɛwa tɛntac gɛwinj ɲam sa gɛdɛɲ aɛac. Amboac tonanj aɛac takɛɲ tauɲ tajɔ lasitɛwai tanac ɲawaegenj amboac tonanj.

¹⁷ ɲac tenj embe nɛ awa nomɲa ɛnɛc ma ɛlic nɛ lasitɛwai sɛpɔ lɛna tauɲ, mago nɛ ɲalɛlɔm ɲadani ɛndɛɲ ɛsɛac, nanj tɛtac ɛwinj Anɔtɔɲa ɛnɛc ɛnɛ ɲalɛlɔm amboac ondocgenj.

¹⁸ O ɲoc gɛɲac, aɛac tɛntac ɛwinj ɲa binj to ɲa awɛɲsuɲ ɲaɔma atom tɛntac ɛwinj ɲanɔgenj to ɲakoleɲ ɛwinj acgom.

Takɔ Anɔtɔ lanjɔnɛm totɛntac ɛpa sugɛɲ

¹⁹ Binj tonec ɛwa sa ɛndɛɲ aɛac gebe aɛac anja binjɲanɔɲa, ma takɔ Anɔtɔnɛ lanjɔnɛm tonɛɲ ɲalɛlɔm malɔ.

²⁰ Nɛɲ ɲalɛlɔm embe ɛmɛtɔc aɛac, go tajala gebe Anɔtɔ enj ɲac kapɔɔɲ kɛlɛlɛc aɛacnɛɲ ɲalɛlɔm su ma kɛjala gɛɲ samob.

²¹ O lauace, aɛacnɛɲ ɲalɛlɔm embe ɛmɛtɔc aɛac atom, nanj takɔ Anɔtɔ lanjɔnɛm totɛntac ɛpa sugɛɲ.

²² Ma embe tatenj gɛɲ tenj, oc takɔc ɲanɔ su anja ɛnɛ, gebe aɛac tamasanj ɛnɛ binjsu ma dagɔm gɛɲ, tanj gɛɲac enj mataanɔ ɲajam nanj.

²³ Ma ɛnɛ binjsu tau tonec gebe takɛɲ ɛwinj ɛnɛ Latu Jesu Kilisi nɛ ɲaɛ ma takɛɲ tɛntac gɛwinj elom tau ɛtɔm binjsu, tanj kɛkɛɲ gɛdɛɲ aɛac nanj.

²⁴ ɲac tanj kɛmasanj ɛnɛ binjsu nanj, Anɔtɔ gɛbinj ɲac tau tɔɲ gɛmoa gɛwinj enj. Anɔtɔ kɛkɛɲ ɲalau gɛdɛɲ aɛac, tec gɛwa sa gebe Anɔtɔ gɛbinj aɛac tɔɲ.

4

Anɔtɔnɛ ɲalau ma Kilisinɛ ɲacjosɛganɛ ɲalau

¹ O lauace, propete dansanj taɛsam mɛɲsɛsa dɛdɛɲ ɲamalac, tec akɛɲ ɛwinj ɲalau samob atom. Ansaɛ ɲalau acgom e ajala oc anja Anɔtɔnɛ me masi.

² Amac ajala Anɔtɔnɛ ɲalau ɛndɛɲ binj tonec gebe ɲalau tanj ɛsɔm lasɛ gebe Jesu Kilisi kɛtu ɲamalac nanj, enj anja Anɔtɔnɛ.

³ Ma ɲalau, tanj ɛsɔm binj tonanj lasɛ ɛpi Jesu atom nanj, anja Anɔtɔnɛ atom. Enj Kilisinɛ ɲacjosɛganɛ ɲalau. Amac anjɔ su gebe oc ɛmɛɲ ma galoc gɛmoa nom sugac.

⁴ O ɲoc gɛɲac, amac anja Anɔtɔnɛ, tec aku ɲacjo tulu su, gebe ɲalau tanj gɛmoa gɛwinj amac nanj, ɲajanja kɛlɛlɛc ɲalau, tanj gɛmoa gɛwinj lau nomɲa nanj su.

⁵ ɛsɛac anja nom. Kɛtu tonanjɲa ɛsɛac sɛsɔm binj nomɲa ma lau nomɲa sɛkɛɲ tanjɛɲ ɛsɛac.

⁶ Aɛac anja Anɔtɔnɛ. ɲac tanj kɛjala Anɔtɔ nanj, kɛkɛɲ tanja aɛac. ɲac tanj anja Anɔtɔnɛ atom nanj, kɛkɛɲ tanja aɛac atom. Binj tonanj gɛwa ɲalau binjɲanɔɲa to ɲalau dansanjɲa sa gɛdɛɲ aɛac.

Tɛntac gɛwinj ɲamɔkɛ Anɔtɔ tau

⁷ O lauace, takɛɲ tɛntac gɛwinj elom tau gebe tɛntac gɛwinj anja Anɔtɔnɛ. Lau samob, tanj tɛntac gɛwinj nanj, tɛtu Anɔtɔnɛ ɲapalɛ ma sɛjala Anɔtɔ kɛtu tɔɲ.

⁸ ɲac tanj tɛtac gɛwinj gɛc enjɲa atom nanj, gɛjam kauc Anɔtɔ, gebe Anɔtɔ kɛtu tɛntac gɛwinj ɲamɔkɛ.

⁹ Anɔtɔ geoc nɛ tɛtac gɛwinj lasɛ kɛpi binj tecenec gebe enj kɛsakinj nɛ Latu tagɛɲ gɛmɛɲ nom gebe danjɔɲ matɛɲ jali ɛtu enjɲa.

¹⁰ Tɛntac gɛwinj ɲam kɛsɛp aɛac tɛntac gɛwinj Anɔtɔɲa nec atom, kɛsɛp Anɔtɔ tɛtac gɛwinj aɛacɲa ma kɛsakinj Latu mɛɲkɛkɛɲ tau kɛtu da kɛtu aɛacnɛɲ secɲa.

¹¹ O lauace, Anôtô embe têtac êwiñ aêac kaiñ teñ amboac tonañ, go aêac takêñ têtac gêwiñ elom tau tanac ñawaengeñ amboac tonañgeñman.

¹² Ñamalac teñ gêlic Anôtô atomanô. Aêac embe takêñ têtac gêwiñ elom tau, go Anôtô êmbiñ aêac tón ma nê têtac gêwiñ ênac dabiñ tau ênêc aêacnêñ ñalêlôm.

¹³ Eñ kêkêñ Ñalau gêdêñ aêac anğa tau nê Ñalau, tec gêwa aêac sa gebe tamoa dawin Anôtô ma Anôtô gêmoa gêwiñ aêac.

¹⁴ Ma aêac alic to awa sa gebe Tama kêsakiñ Latu gebe êtu nom ñakêsiwaga.

¹⁵ Ñac teñ embe êsôm lasê gebe Jesu eñ Anôtônê Latu, go Anôtô êmoa êwiñ eñ ma eñ êmoa êwiñ Anôtô.

¹⁶ Ma aêac tajala to takêñ gêwiñ gebe Anôtô têtac gêwiñ aêac ñanô.

Anôtô eñ têtac gêwiñ ñamôkê. Ma ñac tan gêmoa totêtac gêwiñgeñ nan, gêmoa gêwiñ Anôtô ma Anôtô gêmoa gêwiñ eñ.

¹⁷ Aêac tec tamoa nom tatôm Kilisi gêmoa nom. Aêac embe taêñ ênam bêc mêtôcna totêtac êpa sugen, go êwa sa gebe têtac gêwiñ gêjac dabiñ tau anğa nêñ ñalêlôm.

¹⁸ Aêac embe têtac êwiñ ñanô, go tatêc tauñ atom. Têtac gêwiñ ñanô kêtin tatêc tauñña su. Tatêc tauñ ñam gebe taêñ gêjam sec ñagêjô.

¹⁹ Aêac têtac êwiñman gebe Anôtô têtac gêwiñ aêac kêtü ñamata su.

²⁰ Ñac teñ embe êsôm gebe “Aê têtac gêwiñ Anôtô,” mago eñ embe têtac endec lasitêwai nan eñ dansantêna. Gebe ñac teñ embe têtac êwiñ lasitêwai, tan gêlic êsêac nan atom, oc êtôm gebe têtac êwiñ Anôtô, tan galic eñ atom nan, amboac ondoc.

²¹ Biñsu tan takôc anğa ênê nan tonec gebe Ñac tan têtac gêwiñ Anôtô nan, têtac êwiñ lasitêwai amboac tonañgeñ.

5

Takêñ gêwiñ go taku nom ñaŋaclai tulu

¹ Lau samob, tan sêkêñ gêwiñ gebe Jesu eñ Kilisi nan, têtü Anôtônê ñapalê. Ma samob, tan têtac gêwiñ tama nan, têtac gêwiñ latu amboac tonañgeñ.

² Aêac embe têtac êwiñ Anôtô to tamansañ ênê biñsu, oc êwa aêac sa gebe têtac gêwiñ ênê latu amboac tonañgeñ.

³ Têtac êwiñ Anôtô tau tonec gebe tamansañ ênê biñsu. Ma ênê biñsu tau ñawapac atom.

⁴ Lau samob, tan têtü Anôtônê ñapalê nan, sêku nom tulu. Ma aêacnêñ takêñ gêwiñ kêtü taku nom tulu ñamôkê.

⁵ Asa tec oc êku nom tulu. Ñac tagen, tan kêkêñ gêwiñ gebe Jesu eñ Anôtônê Latu.

Anôtô gêwa Latu sa

⁶ Jesu Kilisi eñ gêmêñ ña bu to dec. Eñ gêmêñ tobugen atom, gêmêñ tobu ma dec gêwiñ. Ma Ñalau tau gêwa biñ tonañ sa gebe biññanô, gebe Ñalau eñ biññanô tau.

⁷ Amboac tonañ sêwa-biññanô-sawaga têléac tonec,

⁸ Ñalau ma bu to dec. Ma êsêac têléac tau tagen.

⁹ Aêac embe takêñ êwiñ biñ, tan ñamalac sêwa sa nan, go takêñ êwiñ biñ, tan Anôtô gêwa sa tonñanô kêlêlêc su nan, amboac tonañgeñ. Biñ tan Anôtô gêwa sa nan tonec gebe gêwa nê Latu sa.

¹⁰ Ñac tan kêkêñ gêwiñ Anôtônê Latu nan, gêwê kaiñ biñ, tê Anôtô gêwa sa nê. Ñac tan kêkêñ gêwiñ Anôtô atom nan, kêkêñ Anôtô kêtü dansantêna, gebe eñ kêkêñ gêwiñ biñ, tan Anôtô gêwa sa kêpi tau nê Latu nan atom.

¹¹ Ma biñ, tan Anôtô gêwa sa nan, tonec gebe Anôtô kêkêñ aêac danğôñ maten jali tengeñ. Ma danğôñ maten jali tonañ ñam kêsêp ênê Latu.

¹² Ñac tan gêwê kaiñ Anôtônê Latu nan, gêwê kaiñ êñğôñ mata jali. Ma ñac, tan gêwê kaiñ Latu atom nan, gêwê kaiñ êñğôñ mata jali atom amboac tonañgeñ.

Biñ danğôñ maten jali tengeñña

¹³ Aê kato biñ tonañ gêdêñ amac, tan akêñ gêwiñ Anôtônê Latunê ñaê nan, gebe ajala amac awê kaiñ anğôñ matem jali tengeñ.

¹⁴ Aêac embe taten gêñ êtôm ênê biñ, oc êkêñ taña aêac, tec dandêñ eñ tana totêtac êpa sugen.

¹⁵ Aêac embe tajala gebe êkêñ taña biñ, tan taten nan, go tajala gebe takôc gêñ, tan taten nan, anğa ênê su.

¹⁶ Ñac teñ embe êlic lasi êñğôm sec, tan kêtôm gebe ensey eñ su ênaña atom, nan eten Anôtô, go êkêñ eñ êñğôñ mata jali. Biñ tonañ kêkanôn lau, tan sêğôm sec, tan kêtôm gebe ensey êsêac su sênaña atom nan. Mago sec teñ gêc, tan kêtôm gebe ensey ñamalac su sênaña. Aê jasôm gebe aten mec êtu sec tonañña atom.

¹⁷ Biñ geo samob tonañ sec. Mago sec ñagêdô kêtôm gebe ensey ñamalac su sênaña atom.

¹⁸ Aêac tajalagac gebe Anôtônê ñapaiê samob sêgôm sec atom, Anôtônê Latu tau gejob êsêac, gebe Sadañ tau êmoasac êsêac atom.

¹⁹ Aêac tajalagac gebe aêac ança Anôtônê ma nom samucgeñ kêsô Sadañ ñalabu.

²⁰ Ma aêac tajalagac gebe Anôtônê Latu gêmêñ, tec kêkêñ kauc gêdêñ aêac gebe tajala Anôtô ñanô. Ma tamoa dawin Anôtô ñanô tau gebe dawin ênê Latu Jesu Kilisi. Nac tonañ Anôtô ñanô ma dañgôñ maten jali tengeñ ñam eñ.

²¹ O ñôc gêñac, ajop taôm êndêñ anôtôi jaba.

JOANÑË papia kêtú luagêçña

Joanñê papia kêtú luagêçña nec ñaketowaga kêsam tau gebe “Laumata”, tañ keto biñ tau gédêñ “Ñatauo to nê gólôac”, tañ enj têtêc gêwiñ êsêac ñanô nan. Joan keto amboac tonêñ oc moae kélêwiñ gólôac teñ to lau buña. Enj gélêñ biñ lau tau kêtú têtac êwiñ elom tauña ma gêjam la êsêac gebe sejop tauñ êndêñ mêtê-geowaga tonêñ biñ, tec keto papia dambê tonec.

Nadênanj

1. Joan gêjac m papia tau 1-3
2. Têtac êwiñ tauñña kélêlêc samob su 4-6
3. Tajop tauñ êndêñ mêtê geo 7-11
4. Joan gêjac mata nê papia 12-13

Joan awa gêjac lau

¹ Gólôac dabuñ nêñ laumata aê jato biñ tonec êndêñ aôm ñatauo, tañ Anôtô kêjaliñ aôm sa nan, to êndêñ nêñ gólôac, tañ aê têtac gêwiñ êsêac ñanô nan. Mago aê taucgeñ têtac gêwiñ êsêac atom, lau samob, tañ séjala biññanô nan, têtac gêwiñ êsêac amboac tonaj

² kêtú biññanô, tañ gêc aêacnêñ ñalêlôm galoc ma oc ênêc enderñ tóngerñ nanña.

³ Tama Anôtô agêc Tamanê Latu Jesu Kilisi sêkêñ moasinj to taên walô ma biñmalô êndêñ aêac, tamoa tobiññanô ma totêtac gêwiñgerñ.

Biñ têtac gêwiñ to biññanôña

⁴ Aê katap nêñ gólôac ñagêdô sa sêsa nêñ lêñ tobiññanôgerñ, kêtôm biñsu, tañ takôc anja Tamejinê, tec aê têtac ñajam ñanô.

⁵ O ñatauo, galoc jaterñ aôm gebe takêñ têtac gêwiñ elom tau. Biñ tonaj aê kato gédêñ aôm amboac biñsu wakuc teñ atom, kato kêtôm biñsu, tañ takôc gédêñ andanjerñ nan.

⁶ Têtac gêwiñ tau tonec gebe tasa nêñ lêñ têndanjuc Anôtônê biñsu. Biñsu tau tonec gebe tasa nêñ lêñ totêtac êwiñgerñ. Biñ tau amac arjô gédêñ andanjerñ su.

⁷ Lau taêsam mênjsêsa têtôm nom ñagamênjerñ, tañ sebe sênsau amac. Êsêac sêsa Jesu Kilisi kêtú ñamalac auc. Ñac tonaj enj dansantêna ma Kilisinê ñacjosêga.

⁸ Ajop taôm ñapep gebe kôm, tañ aêac ajam nan, ñanô énaña atom, atap ñaôli sa samucgerñ.

⁹ Lau samob, tañ séoc lêlêc Kilisinê mêtê ma sêmoa ñalêlôm atom nan, sêwê kaiñ Anôtô atom. Ñac tañ gêmoa mêtê ñalêlôm nanjerñ, tec gêwê kaiñ Tama agêc Latu.

¹⁰ Ñac teñ embe wacêô lasê êndêñ amac tomêtê tonecgerñ atom, nanj aê moalêc enj ma akôc enj sa êngôñ nêñ andu atom.

¹¹ Ñac tañ gê moalêc ñac amboac tonaj nan, gêjam kôm sec tau gêwiñ enj.

Joan gêjac mata nê biñ

¹² Biñ taêsam gêc, nanj gabe jatonja. Mago aê gabe jato biñ tau ña busa êsêp papia atom. Aê taêc kêka gebe tauc jandêñ amac jawac ma lañôñanô êpi tagerñ to tasôm biñ tajô tauñ awerñ, ec têtac ñajam samucgerñ.

¹³ Lasimo tañ Anôtô kêjaliñ enj sa nan, nê gólôac awerñ gêjac aôm.

JOANÑÊ papia kêtú têlêacŋa

Joanñê papia kêtú têlêacŋa nec Gôlôacnêŋ “laumata” Joan tau keto gêdêŋ gôlôac ŋagejobwaga ten ñaê Gai. Joan kêlambin Gai gebe gêgôm ja lau bunja ñagêdô to kêpuc êsêac tón ñañêŋ nan, ma gêjam la lau sejop tauŋ êndêŋ ñac ten nê ñaê Diotrepe.

Nadênanŋ

1. Gêjac m papia tau 1-4
2. Kêlambin Gai 5-8
3. Gêbu Diotrepe 9-10
4. Gêwa Demetri sa gebe ñac mansanŋ 11-12
5. Gêjac mata papia tau 13-15

Joan awa gêjac lau

¹ Gôlôac dabun nêŋ laumata aê jato bin tonec êndêŋ ñoc ñac Gai, tan têtac gêwin en ñanô nan.

² O ñoc ñac, aê katen mec gebe ômoa ñajam toðlim samucen etôm katôm gêmoa ñajam.

³ Lasitêwai ñagêdô mênșêð lasê ma sêjac min gebe kôsap binñanô tón gômoa, kêtôm gêmunŋen kôsa nêŋ lêŋ tobinñanôŋen nan, tec gêgôm aê têtac ñajam kêsa ñanôŋen.

⁴ Aê embe janô ñoc ñapalê sêsa nêŋ lêŋ tobinñanôŋen ñawae, oc êŋgôm aê têtac ñajam êlêlêc ñawae ñagêdô ñatêtac ñajam su.

Joan kêlambin Gai

⁵ O ñoc ñac, aôm gôjam kôm kôkôc lasitêwai sanja ñañêŋŋen ma kôkôc lasitêwai lanôŋ matac sa amboac tonanŋ.

⁶ Êsêac sêjac min aôm têtac gêwin êsêac ñawae gêdêŋ gôlôac dabun tonec. Aôm embe ônam êsêac sa ma ôkêŋ êsêac sêsa nêŋ lêŋ, oc ôŋgôm ñajam ma ênac Anôtô mataanô.

⁷ Êsêac sêselêŋ lêŋ tonanŋ kêtú Anôtônê ñaêŋa ma oc sêkôc gêŋ ênam êsêac sanja ten anŋa lau samuc nêŋ atom.

⁸ Amboac tonanŋ tec gêjac aêac ñawae gebe tapuc lau amboac tonanŋ tón gebe tatu binñanô ñakolenwaga dawin êsêac.

Diotrepe agêc Demetri nêŋ bin

⁹ Aê kato papia ten gêdêŋ gôlôac dabun, mago Diotrepe, tan gebe êtu êsêacnêŋ ñamata nan, kêsô aê ñalabu atom.

¹⁰ Amboac tonanŋ embe jawac, oc jakip bin, tan en gêgôm nan sa, gebe en kêsau binñanŋen to kêgôlin bin sec kêpi aêac. Mago tonanŋen atom. Gêgôm tonec gêwin gebe kêkôc lasitêwai sa atom to kêkô lau, tan sebe sêkôc êsêac sa nan, auc ma ketin êsêac su anŋa gôlôac dabun nêŋ.

¹¹ O ñoc ñac, ôtêku lêŋ sec atom, ôtêku lêŋ ñajamŋen. Ñac tan gêgôm gêŋ ñajam nan, anŋa Anôtônê. Ñac tan gêgôm gêŋ sec nan, gêlic Anôtô atom.

¹² Lau samob sêwa Demetri sa gebe en ñac ñajam. Binñanô tau gêwa en sa amboac tonanŋ. Ma aêac awa en sa awin ma aôm kôjala gebe aêacma bin tonanŋ binñanô.

Joan gêjac mata nê bin

¹³ Bin taêsam gêc, tan gabe jato êndêŋ aôm. Mago aê gabe jato ña kêlêpê ma busa êndêŋ aôm atom.

¹⁴ Aê taêc kêka gebe jalic aôm seben ma lanôñanô êpi tagen to tasôm bin tajô tauŋ awen.

¹⁵ Binmalô êndêŋ aôm. Nêŋ lau ôlim andan taômŋa awen gêjac aôm. Ôsôm êndêŋ ñoc lau ôlin andan tauŋŋa gebe aoc gêjac êsêac gêdêŋ-gêdêŋŋen.

JUDANĒ papia

Judanē papia nec ņac tau keto gebe ênam la lau êndêj mêtê-geowaga, taŋ sêsam tauŋ gebe lau-sêkêŋ-gêwiŋŋa êsêac naŋ. Biŋ tec teto gêc papia dambê tonec nec, kêtôm taŋ teto gêc Peterenê Papia kêtû luagêcŋa naŋ. ņac-ketowaga kêkêli nê lau-sêsamwaga gebe “Anac siŋ êtu biŋ takêŋ gêwiŋ, taŋ Anôtô kêkêŋ gêdêŋ nê lau kêtû dim tagenŋerŋ ma kêtôm naŋŋa awiŋmaŋ.”

Nadênaŋ

1. Gêjac m papia tau 1-2
2. Kêdôŋwaga dansaŋ nêŋ ņam ma nêŋ biŋ têtôŋŋa to ņagêjô êtap êsêac saŋa 3-16
3. Gêlêŋ biŋ lau gebe sêsap sêkêŋ êwiŋ tôn ņaŋêŋŋerŋ 17-23
4. Gêjac mata ņa mec lambiŋŋa 24-25

Juda awa gêjac lau

¹ Jesu Kilisi nê sakiŋwaga ma Jakobo lasi aê, Juda, ņoc biŋ êndêŋ êsêac, taŋ Anôtô kêkalem êsêac naŋ. Tameŋi Anôtô têtac gêwiŋ êsêac to Jesu Kilisi gêjam jaom êsêac gêmoa.

² Anôtônê taê walô to biŋmalô ma têtac gêwiŋ ênam sêga aŋga amacnêm.

Anôtô êmêtôc kêdôŋwaga dansaŋ

³ O lauace, aê taêc gêjam kêtû tôn gebe jato êndêŋ amac ma jawa Anôtônê moasiŋ ênam aêac kêsiŋa, taŋ gêjac aêac samob ņawae naŋ ņam sa. Ma galoc ņoc ņalêlôm kêkac aê gebe jato êndêŋ amac ma jalêŋ bi ņa amac gebe anac siŋ êtu biŋ takêŋ gêwiŋŋa, taŋ Anôtô kêkêŋ gêdêŋ nê lau kêtû dim tagenŋa naŋ êwiŋ.

⁴ ņamalac ņagêdô sêsap aêac ņalêlôm kelecŋerŋ. Êsêac dedec Anôtô ma sêjam aêacnêŋ Anôtônê moasiŋ ôkwi e kêtû ôliŋ ņakalac ņagêŋ ma sêsa ņatau tagenŋ, aêacnêŋ Apômtau Jesu Kilisi auc. Mêtôc taŋ êsêac têtac sa naŋ, teto ņabiŋ gêc wanêcŋerŋ su.

⁵ Aê gabe jaôŋ biŋ, taŋ amac ajala samob su naŋ, sa aŋga nêŋ ņalêlôm gebe taêm ênam êtiam acgom. Apômtau gêjam lau Israel kêsi aŋga gamêŋ Aiguptuŋa, mago sêkêŋ gêwiŋ atom, tec kêtû ņamu gesen êsêac su.

⁶ Taêm ênam aŋela ņagêdô, taŋ sejob tauŋ nêŋ gôliŋ atom ma sêwi nêŋ malen siŋ naŋ. Anôtô gêsô êsêac tôn ņa kapoacwalô tenŋerŋŋa sêmoa gêsunbôm ņalabu gebe tau êmêtôc êsêac êndêŋ bêc kapôêŋ.

⁷ Taêm ênam Sodom to Gomora to malac, taŋ gêc ņagala naŋ. Êsêac sêsa lêŋ têtôm aŋela tonanŋ. Êsêac sêgôm gêŋ mockaiŋŋa kaiŋ tenŋ to maten danŋuc tauŋboa. ņagêjô taŋ kêtac êsêac sa naŋ, êkêŋ puc aêac gebe êsêac sêsa ja tenŋerŋŋa.

⁸ Lau-mêtê-geowaga tau sêjala biŋ tonanŋ, mago sêgôm biŋ, taŋ sêc mê kêpi naŋ, ņanô kêsa ma sêjac môp tauŋ. Êsêac sesen Apômtaunê gôliŋ su to sêsôm biŋ alôb-alôb kêpi lau ņawasi ôŋa.

⁹ Aŋelasêga Mikael gêgôm amboac tonanŋ atom. Gêdêŋ taŋ êsêagêc Sadaŋ sêsôm tauŋ to sêjô biŋ kêtû Mosenê ņawêlêlanŋa naŋ, eŋ kêtêc tau ma kêmêtôc Sadaŋ ņa biŋ alôb-alôb atom, eŋ kêsôm biŋ tagenŋ tonec gebe “Apômtau êmêtôc aôm.”

¹⁰ Ma lau tonec sêsôm biŋ alôb-alôb kêpi gêŋ, taŋ sêjam kauc ņam naŋ. Ma gêŋ nomŋa, taŋ sêjala kêtû taŋ kêtôm bôc kaucmê sêjala naŋ, tec gêŋ tau tonanŋerŋ gesen êsêac su.

¹¹ Ojae êsêacmêŋ, gebe sêsa Kainnê lêŋ ma têtadaguc Balamnê keso kêtû têtac awa saŋa to sêli biŋ sa têtôm Kora, tec sêjaŋa.

¹² Amac embe aniŋ moasiŋ awiŋ taôm ma êsêac embe sêniŋ sêwiŋ tomajeŋ êmbacŋerŋ, go têtôm ņatêmui, taŋ jakêsap moasiŋ tônŋ naŋ. Êsêac senŋ gêŋ taêŋ gêjam tauŋŋerŋ. Êsêac têtôm tao, taŋ mu gêbuc ma kêdaba, mago kêkêŋ kom atom naŋ. Êsêac têtôm ka, taŋ ņalauŋ kêsêlô, mago gêjam ņanô gêdêŋ ņatêŋ atom naŋ. Têtôm ka, taŋ kêtû masê su ma kêku sa tomôkêŋerŋ.

¹³ Êsêac têtôm gwêc kêjaunŋ, ma gêŋ taŋ sêgôm tomajeŋ gêbacŋerŋ naŋ, mêŋkêsa kêtôm gwêc ņaôpic. Êsêac têtôm utitalata, taŋ sêsêlêŋ seo-seoŋerŋ naŋ. Anôtô kêmasaŋ ņagêsunbôm ņakesec tenŋerŋŋa kêtû êsêacnêŋ gamêŋ sêmoaŋa.

¹⁴ Enok taŋ kêtû Adamnê wakucnêŋ ņadênaŋ ņaŋac kêtû 7ŋa naŋ, geoc biŋ Iasê kêpi êsêac wanêcŋerŋ su gebe “Alic acgom, Apômtau gêmêŋ to nê aŋela 1,000 to 1,000,

¹⁵ gebe êmêtôc lau samob ma êkêŋ ņagêjô êndêŋ laudedec-Anôtôwaga êjô êsêacnêŋ kolenŋ geo samob, taŋ sêgôm naŋ, to êjô lau sec, taŋ dedec Anôtô naŋ, nêŋ biŋ sec ņajaŋa kaiŋ tenŋ samob, taŋ sêsôm kêpi eŋ naŋ.”

¹⁶ Êsêac sêdêc gêdô to sêbu Anôtônê gôliŋ. Êsêac sêsa nêŋ lêŋ têtac ņakalacŋa to awenŋ ola sec ma awenŋsuŋ geno-geno biŋ gebe têtac moasiŋ sa aŋga launêŋ.

Juda gêjac biŋsu nê lau

¹⁷ O lauace, taêm ênam binj, taj aêacnêj Apômtau Jesu Kilisi nê aposolo sêsôm kwananjen nanmanj.

¹⁸ Êsêac sêsôm gêdêj amac gebe “Êndêj têt njanunja lau-sêsu-susuwaga oc mênjsêsa, taj sêsa nêj lêj sêndanjuc tauj nêj têtac ñakalac secña nanj.”

¹⁹ Êsêac sêwa gôlôac êkôc-êkôc ma taêj ênam gêj nomnagenj to sêwê kainj Nalau Dabun atom.

²⁰ O lauace, amboa taôm saman, akô binj takêj gêwinja dabunanô tau ñaô. Nalau Dabun êpuc amac tøj ma atenj mec.

²¹ Amoa Anôtônê têtac gêwinj ñalêlôm ma aøj aêacnêj Apômtau Jesu Kilisi nê taê walô êkêj amac anjôj matem jali tenjenj.

²² Taêm walô êsêac, taj sêmoa tonêj ñalêlôm gêja lulu nanj.

²³ Anam lau ñagêdô kêsi ma ajanjo Êsêac su anja ja, ma taêm walô lau ñagêdô toatêc taômgenj. Andec nêj ñakwê, taj sec ôlinja gêgôm ñatêmui kêsa nanj.

Mec lambijja

²⁴ Êndêj ñac, taj kêtôm gebe ejop amac gebe ambenj ananja atom ma etoc amac naakô ênê ñawasi ñanêmja tolanjômnmê sawa ma totêmtac ñajamgenj nanj,

²⁵ êndêj Anôtô tagenj, taj kêtu aêacnêj kêsiwaga kêtu nêj Apômtau Jesu Kilisinja nanj, ñawasi to wae kinja ma ñajanja to ñaclai. Eñ gêmoe amboac tonanj gêdêj andanjenanô ma galoc ma oc êmoa enden tøjgenj. Binjanô.

BIŅ KILISI GEOC LASĒ GĒDĒŅ JOANŅA

Biņ Kilisi Geoc Lasē Gēdēņ JoanŅa nec ņac tau keto gēdēņ ņasawa teņ, taņ lau sējanda to sêlēsū lau buņa kētu nēņ sêkēņ gēwiņ Jesu Kilisi gebe Apōmtau eņņa. Joan keto papia tonec ņamanō tau nec gebe êkēli lau tōnē sêkēņ mateņ Anōtō to taēņ êka eņ totētac ēpa sugerj ma gebe ēpiņkap êsēac gebe sēsap eņ tōņ ņaņēņgeņņa êtōm tēm, taņ sēdc wapac to ņandaņ naņņa sēsij sugerj.

Anōtō geoc nom ņatēm ēsu ņawēc totau-totau lasē gedēg Joan, tec keto gējam buku tonec ņamakeņ kapōēņ auc. Gēgōm eņ kētu kaiņ teņ kēsa, tec gēlic gēņ ņakatu kēpi ņadōņdōņgeņ ma gēņō biņ ņalēwiņgeņ, naņ lau buņa tēm tōnēņa sējala ņam gēc awē gēdēņ êsēac taungeņ, mago kēsij tau gēc lēlōmgeņ gēdēņ lau samuc. ņacsakiņ teņ embe ênam mētē aēac, oc êndēnaņ biņ ņapep. Eņ êkēņ ņasēbu samob sēsō ņalōtēna tageņ ņalabu, naņ eņ êsam lasē êsēp ņasawa, ec êwē aēac êndēņ tajala biņņa. Joan keto buku tonec ņabiņ totau-totau kēsō ņalōtēna ņalabu gēdēņ-gēdēņgeņ kētōm tōnēgeņ, tec kēdēnaņ gēņ, tē katu gēlic to gēņō-gēņō nē, kēsi tau gēc awē ņajam. Lau sēpuc biņ tonanņ ņai ņam ma sēwa sa naņ, nēņ kauc keso-keso tau. Mago buku tau ņagalōtēnasēga tonec gēc awēgeņ gebe Êtu ņamu Anōtō oc êkēņ Apōmtau Jesu Kilisi mēņēku nē ņacjo pebeņ tulu tomalageņ ma Sadanņ tau ēwiņ amboac tonangeņ. Êkēņ êsēac sēsō eņ ņaņbu su, gogco êkēņ moasiņ êndēņ nē lau sēsēp eņ tōņ ņaņēņņa naējō gebe êkēņ êsēac sēwē kaiņ undambē wakuc to nom wakuc ņawasi sēwiņ eņ.

Nadēnaņ

1. Joan gējac m papia tonec 1:1-8
2. Joan katu kaiņ teņ kēsa gēlic gēņ ņakatu ņamateņa ma biņ gēdēņ gōlōac 7ņa 1:9-3:22
3. Papia tonapeņ 7ņa 4:1-8:1
4. Dauc 7ņa 8:2-11:19
5. Lēņuckēm to bōclai luagēc ņabiņ 12:1-13:18
6. Katu gēlic gēņ ņakatu ņagēdō 14:1-15:8
7. Anōto tētac ņandaņ ņalaclu 7 16:1-21
8. Babilon kēku sa ma sēku Bōc tau tuluņa to propete dansanņ ma Sadanņ tau 17:1-20:10
9. Anōtō êmētōc biņ êtu ņamu 20:11-15
10. Undambē wakuc to Nom wakuc ma Jerusalem wakuc 21:1-22:5
11. Joan gējac mata buku tonec 22:6-21

Joan gējac m nē biņ ma awa gējac nē lau

¹ Biņ tonec ņai Jesu Kilisi geoc lasē. Anōtō tau kēkēņ biņ tonec gēdēņ eņ gebe eņ êtōc biņ, taņ kēdabiņ gebe mēņēsa naņ, êndēņ nē sakiņwaga samob. Tec kēsakiņ nē aņela geoc biņ tau lasē gēdēņ ênē sakiņwaga aē, Joan.

² Aē, Joan, galic gēņ samob tonec, tec kasōm Anōtōnē biņ to Jesu Kilisi nē biņņanō tau lasē.

³ Aē aoc êdc ņac, taņ êsam biņ tonec lasē to êsēac, taņ sēņō biņ Kilisi geoc lasēņa ma sēmansanņ biņ samob, taņ kato gēc papia tonec naņ, gebe ņanoc kēdabiņ.

⁴ Aē, Joan, ņoc biņ êndēņ gōlōac dabuņ 7, taņ sēmoa gamēc Asiaņa. Moasiņ to biņmalō êndēņ amac aņga ņac, taņ gēmoa gēdēņ andangeņ ma gēmoa galoc ma oc êmēņ naņ nē, ma aņga ņalau 7, taņ sēmoa ênē lēpōņ kiņņa ņanēmņa naņ nēņ,

⁵ to aņga Jesu Kilisi nē. Eņ ņac-gēwa-biņ-sa-ņaņēņ-waga ma kētu ņacmatē sēndi sa nēņ ņamēc to gējam gōliņ kiņ nomņa.

Eņ tētac gēwiņ aēac ma kēgaboac aēac su aņga nēņ sec ņa tau nē dec.

⁶ Eņ kēkēņ aēac tatu Tama Anōtō nē gamēņ to dabuņwaga. ņawasi to ņajaņa êndēņ eņ teņgeņ ma teņgeņ. Biņņanō.

⁷ Alic acgom, eņ oc êmēņ totaogēņ.

Lau samob oe sēlic eņ.

Ma êsēac, taņ sēguņ eņ ōli lasē naņ, oc sēlic eņ sēwiņ.

Lau to-m-to-m aņga nom tētaņ ēpi eņ.

Aec, biņ tau amboac tōnē.

Biņņanō.

⁸ Apōmtau Anōtō, ņaniniņ ņatau, taņ gēmoa gēdēņ andangeņ ma gēmoa galoc ma oc êmēņ naņ, kēsōm gebe “Aē ņac ņamate to ņamu.”

Joan gēlic Kilisi

⁹ Amac tewemi aē, Joan. Jesu gēbiņ aēac tōņ, tec gawē kaiņ nēm gēņwapac to Anōtōnē gamēņ ma gaōc gēņwapac totētac kēpa sugerj gawiņ amac. Êsēac sêkēņ aē ganōņ nuc, taņ sēsam gebe Patmos naņ, kētu kasōm Anōtōnē biņ lasē to gawa Jesu sanja.

¹⁰ Gêdêñ Apômtaunê om Njalau gêjam aê auc, tec ganjô awa kapôêñ tenj amboac dauc kêtanj anjga aê dêmdêcmuñja.

¹¹ Njaawa tau kêsôm gebe “Gêñ tanj ôlic nanj, oto êsêp buku tenj ma ôsakinj êndêñ gôlôac dabunj 7 tonec, Epese, Smurna, Pergamon, Tuatira, Sardes, Piladelpia ma Laodikea êna.”

¹² Go kakac tauc ôkwi gabe jalic awa, tanj kêsôm binj gêdêñ aê nanj. Kakac tauc ôkwi e galic jakainj gold 7.

¹³ Ma ñac tenj amboac ñamalac latunj tenj gêmoa jakainj tonanj ñasawa. Enj kêsô ñakwê balinj e jagêdêñ agêbi ma kêjandinj ômbinjkap gold gêsac bôdagi.

¹⁴ Njac tau môkêapac to môkêlauñ sêpôma amboac katerj sêpsêp ma amboac tao kwalam, ma mataanô amboac jawaô,

¹⁵ ma akainj amboac ki jionj, tanj sêpac e ñamondec-mondec kêsa nanj, ma nê awa amboac bu kapôêñkapôêñ ñakicsêa.

¹⁶ Njac tau lêma anôña kêkam utitalata 7, ma sinj tenj sêuc ñamata makenj-makerj kêsa enj awasunj, ma enj lanjôanô amboac oc ñawê tonjaclai.

¹⁷ Aê galic enj e gau tauc jatomatêgen gaêc enj akainjña, go kêkêñ lêma anôña gêsac aê ma kêsôm gebe “Ôtêc taôm atom. Aê ñac ñamata to ñamu.

¹⁸ Aê matoc jali. Aê gamac êndu su, mago aôm gôlicgac, aê matoc jali gamoa tenjenj ma tenjenj, ma kakôc gêmacanô to lamboam ñaki.

¹⁹ Amboac tonanj oto gêñ, tanj gôlic nanj, sa acgom. Oto gêñ, tanj galoc gêc nanj, to gêñ tanj mêñêsa êtu ñamu nanj, amboac tonanjgenj.

²⁰ Utitalata 7, tanj gêc lemoc anôña nanj, to jakainj gold 7 ñabinj, tanj gêc lêlômgenj nanj, ñam tau tonec. Utitalata 7 tonanj têtû gôlôac dabunj 7 nêñ anjela, ma jakainj 7 tonanj têtû gôlôac dabunj 7 tau. * saunj. Alic Tim II. 1:15

2

Binj gêdêñ gôlôac Epeseña

¹ “Oto binj tonec êndêñ gôlôac dabunj Epeseña nêñ anjela.

“Ñac tanj lêma anôña kêkam utitalata 7 ma kêsêlêñ gêmoa jakainj gold 7 ñasawa nanj, kêsôm binj tonec gebe

² Aê kajala nêmmolenj to gôm taôm su ma gôc gêñwapac totêmtac kêpa sugenj. Aê kajala gebe aôm godec lau sec gebe sêmoa sêwinj aôm atom. Aôm kôsaê êsêac, tanj sê taunj gebe aposolo, mago êsêac aposolo atom nanj, e kôjala êsêac gebe dansanjtêna.

³ Aôm gôc gêñwapac, tanj kêtap aôm sa kêtu ñoc ñaêña nanj, totêmtac kêpa sugenj, ma têkwam gêbac atom.

⁴ Tagenj nêmm binj tenj tec gêc. Aôm gôwi nêmm têtmtac gêwinj ñamatañja sinj.

⁵ Amboac tonanj taêm ênam gêñ, tanj gôwi sinj su nanj, e ônam taôm ôkwi ma ônam kôm, tanj gôjam gêdêñ ñamatañja nanj êtiã. Embe ônam taôm ôkwi atom, oc jandêñ aôm jawac ma jatinj nêmm jakainj su anjga ñamala.

⁶ Mago tonec tec gôgôm jagêdêñ gebe têtmtac gedec Nikolainê launêñ kôm, tanj aê têtac gedec amboac tonanjgenj nanj.

⁷ Njac tanj nê tanjasunj gêc nanj, êñjô binj, tec Njalau kêsôm gêdêñ gôlôac dabunj nec, gebe Tenj embe êku ñacjo tulu, oc jakêñ enj êñinj ka danjgônj materj jalinja, tanj kêkô Anôtônê paradis nanj ñanô.

Binj gêdêñ gôlôac Smurnaña

⁸ “Ma oto binj tonec êndêñ gôlôac dabunj Smurnaña nêñ anjela.

“Ñac ñamata to ñamu, tanj gêmac êndu e mata jali kêsa nanj, kêsôm binj tonec gebe.

⁹ Aê kajala gebe gônjgônj jageo to ñalêlôm sawa. Mago aôm ñac tolêlômogoc. Aê kajala êsêac, tanj sê taunj gebe Juda nanj, sêsôm binj alôb-alôb kêpi aôm. Mago êsêac Juda atom, êsêac anjga Sadanjnê lôm.

¹⁰ Ôtêc ñandanj, tanj oc ôc nanj atom. Gôlicgac me, Sadanj oc êkêñ amacnêmm ñagêdô sêsêp kapoacwalô, gebe ênsaê amac ma oc anjgônj naeo êtôm bêc 10. Ôc ñanjêñgenj e ômac êndu, go jakêñ danjgônj materj jali ñasunsunj êndêñ aôm.

¹¹ Njac tanj nê tanjasunj gêc nanj, êñjô binj, tec Njalau kêsôm gêdêñ gôlôac dêbu ñ nec, gebe Tenj embe êku ñacjo tulu, oc gêmacanô kêtu luagêcña êkêñ ñandanj êndêñ enj atom.

Binj gêdêñ gôlôac Pergamonña

¹² “Ma oto binj tonec êndêñ gôlôac dabunj Pergamonña nêñ anjela.

“Ñac tanj gêc sinj tenj sêuc ñamata makenj-makerj nanj kasôm binj tonec.

* 1:20: Njaê Asia kêkanônj gamêñ, tanj sêsam tenj gebe Asia

¹³ Aê kajala gamêñ, tañ gôñgôñ nañ, Sadañné lêpôñ kékô tônê. Mago aôm kôkam aêñoc ñaê tôñ ma gôsa kôkêñ gêwiñ aêña auc atom. Gêdêñ tañ sêjac ñoc ñac-gêwa-biñ-sa-ñañêñwaga Antipas êndu aña amacnêñ gamêñ, tañ Sadañ gêñgôñ nañ, aôm gôsa aê auc atom amboac tonañgenj.

¹⁴ Tagenj nêñ biñ ñagêdô tec gêc. Lau ñagêdô sêkam Balamnê mêtê tôñ sêmoa Pergamon sêwiñ aôm. Balam tonañ kêdôñ Balak gebe êwa lakô lau Israel, gebe sêniñ da gwamña to sêñgôm mockainj.

¹⁵ Lau ñagêdô sêkam Nikolainê launêñ mêtê tôñ sêmoa sêwiñ aôm amboac tonañgenj.

¹⁶ Amboac tonañ ônam taôm ôkwi. Embe masi, oc jandêñ aôm jawac sebenj ma janac êsêac ña sinj, tañ kêsá aocsurj nañ.

¹⁷ Ñac tañ nê tañasurj gêc nañ, êñô bi ñ, tec Ñalau kêsôm gêdêñ gôlôac daburj nec, gebe Teñ embe êku ñacjo tulu, oc jakêñ mana, tañ kêsij tau gêc nañ, ma jakêñ poc sêpsêp teñ êndêñ eñ êwiñ. Aê kato ñaê wakuc teñ kêsêp poc tau, ñac teñ kêjala atom, ñac-kêkôcpoc-waga taugenj kêjala.

Biñ gêdêñ gôlôac Tuatiraña

¹⁸ “Ma oto biñ tonec êndêñ gôlôac daburj Tuatiraña nêñ añela.

“Anôtônê Latu, tañ mataañô kêtôm jawaô ma akainj amboac ki jonjonj nañ, kêsôm biñ tonec.

¹⁹ Aê kajala nêñ koleñ to têtmac gêwiñ ma kôkêñ gêwiñ ma gôjam sakinj to gôc gêñwapac totêtmac kêpa sugen. Aê kajala gebe galoc gôjam koleñ kapôêñ kêlêlêc gêmuñña su.

²⁰ Tagenj nêñ biñ teñ tec gêc. Aôm gôlôc gêdêñ Jesebel, tañ gê tau gebe propeteo teñ ma kêdôñ to kêlênsôñ ñoc sakinjwaga gebe sêñgôm mockainj to sêniñ da gwamña.

²¹ Aê kakêñ ñasawa gêdêñ eñ gebe ênam tau ôkwi, mago gedec, eñ gebe ênam tau ôkwi aña nê lêñ mockainjona atom.

²² Ôlic acgom, aê oc jambalinj eñ sinj ênsac nê mê togêmacgenj, ma êsêac, tañ sêgôm mockainj gêdêñ eñ nañ, embe sênam taunj ôkwi aña gêñ, tañ sêgôm sêwiñ eñ nañ atom, oc jambalinj êsêac sinj sêmoa naeo ñanô.

²³ Ma aê jansenj ênê latuio to ñac samob su sênaña, go gôlôac daburj samob sêjala gebe aê ñac, tañ kabêlêñ ñamalacnêñ ñalêlôm e gabi lêtêñ, ma jakêñ ñagêjô êndêñ amac êndêñ-êndêñgenj êjô nêñ kôm, tañ ajam.

²⁴ Mago amac lau Tuatiraña ñagêdô akôc mêtê sec tonañ sa atom ma akip biñ, tañ sêsam gebe ‘Sadañné biñ ñalômña’ nañ, sa atom. Tec jasôm êndêñ amac gebe Aê oc jau gêñwapac teñ ênsac amac êwiñ atom.

²⁵ Mago gêñ, tañ akôc kêtú nêñ gêñ su nañ, amêñgôm ñajanagenj e aê jawac.

²⁶ Teñ embe êku ñacjo tulu ma ênam ñoc kôm e ênac dabi j,

oc jakêñ ñaclai êndêñ eñ gebe êtu lau samuc nêñ ñatau

²⁷ ma ênam gôlinj êsêac ña tócki

to elo êsêac popoc llinsim-linsimgenj amboac kunom.

²⁸ Ñaclai amboac tonañ aê kakôc aña Tamocnê, ma jakêñ utitêna elenmataña êndêñ eñ.

²⁹ Ñac tañ nê tañasurj gêc nañ, êñô biñ, tec Ñalau kêsôm gêdêñ gôlôac daburj nec.

3

Biô gêdêñ gôlôac Sardesña

¹ “Ma oto biñ tonec êndêñ gôlôac daburj Sardesña nêñ añela.

“Ñac tañ kêkôc Anôtônê Ñalau 7 ma utitalata 7 nañ, kêsôm biñ tonec gebe Aê kajala nêñ koleñ ma waem gêc gebe gômoa matam jalí, mago kôtu matê.

² Matam êlêc ma ôruc gêñ ñagêdô, tañ gebe êmac êndugenj nañ tôñ, gebe aê galic aôm gôjac dabij nêñ koleñ ñapêp kêtôm ênac Anôtô mataañô ñajamña atom.

³ Amboac tonañ taêm ênam biñ, tañ gôñô to kôkôc su nañ, ma ômansañ e ônam taôm ôkwi. Embe matam êlac atom, oc jawac amboac genjgenjtêna, ma aôm oc ônam kauc noc jandêñ aôm jawacña.

⁴ Mago aômñêñ lau luagêcgenj tec sêñgônj Sardes, tañ sêgôm nêñ ñakwê ñatêmui kêsá atom. Lau tonañ tec galic êsêac têtôm gebe oc sêsêlêñ tonjakwê kwalam sêwiñ aê.

⁵ Teñ embe êku ñacjo tulu, oc jakêñ eñ êsô ñakwê kwalam sa ma jansenj ênê ñaê su aña buku materj jalinj atom ma jasôm ênê ñaê lasê êndêñ Tamoc to nê añela.

⁶ Ñac tañ nê tañasurj gêc nañ, êñô biñ, tec Ñalau kêsôm gêdêñ gôlôac daburj nec.

Biñ gedêñ gôlôac Piladelpiana

⁷ “Ma oto biñ tonec êndêñ gôlôac daburj Piladelpiana nêñ añela.

“Ñac daburj to ñac biññanôña, tañ kêkôc Dawidnê ki katamña nañ,

embe êlai su, oc teŋ êlai auc êtôm atom,
ma embe êlai auc, oc teŋ êlai su êtôm atom,
ŋac tau tonan kêsôm biŋ tonec gebe

⁸ Aê kajala nê m kolen. Ôlic acgom, aê galêc katam teŋ su gêdêŋ aôm, tec kêkô, ma teŋ kêtôm gebe ênsaŋ aucŋa atomanô. Aê kajala gebe nê m ŋaclai ŋagec gêc, mago kômasaŋ ŋoc biŋ to gôsa aêŋoc ŋaê auc atom.

⁹ Ôlic acgom, oc jakêŋ êsêac aŋga Sadaŋŋê lô m, taŋ sé taun gebe êsêac Juda, mago êsêac J uda atom, sêsau taun naŋ, sêndêŋ aôm sêwac sêpôŋ aenjuduc sênêc aôm amkaiŋŋa, ec sêjala gebe aê têtac gêwiŋ aôm.

¹⁰ Aê jaŋgôm biŋ tonan gebe aôm kômasaŋ ŋoc biŋ to gôc gêŋwapac totêmtac kêpa suger. Amboac tonan aê oc jajop aôm êndêŋ noc Iêtômŋa, taŋ oc mêŋêsa aŋga nom ŋagamêŋ samob gebe ênsaê lau samob, taŋ sêŋgôŋ nom naŋ, gebe lêtôm tau êtap aôm sa êwiŋ atom.

¹¹ Aê oc jawac seben. Gêŋ taŋ kôkôc kêt u nê m gêŋ su naŋ, ômêŋgôm ŋajaŋageŋ gebe ŋac teŋ êjaŋgo nê m sunsuŋ su atom.

¹² Teŋ embe êku ŋacjo tulu, oc jakêŋ eŋ êtu alê êkô ŋoc Anôtônê lô m dabuŋ. Eŋ oc êwi lô m dabuŋ siŋ êsa êna atomanô. Ma aê jato ŋoc Anôtônê ŋaê to ŋoc Anôtônê malac Jerusalem wakuc ŋaê ênsac eŋ. Ŋoc Anôtô oc êkêŋ malac tau êsêp aŋga undambê êmêŋ. Ma jato tauc ŋoc ŋaê wakuc ênsac eŋ êwiŋ.

¹³ Ŋac taŋ nê taŋasaŋ gêc naŋ, êŋô biŋ, tec Ŋalau kêsôm gêdêŋ gôlôac dabuŋ nec.

Biŋ gêdêŋ gôlôac Laodikeaŋa

¹⁴ “Ma oto biŋ tonec êndêŋ gôlôac dabuŋ Laodikeaŋa nêŋ aŋela.

“Biŋŋanô ŋatau tau, taŋ gêwa biŋ sa ŋaŋêŋ to biŋŋanôgeŋ, gêŋ taŋ Anôtô kêkêŋ naŋ, samob ŋamôkê naŋ, kêsôm biŋ tonec gebe

¹⁵ Aê kajala nê m kolen ma kajala gebe aôm ŋaluc atom me ŋandaŋ atom. Ojae, jalic aôm ŋaluc me ŋandaŋ acgomman.

¹⁶ Mago aôm ŋaluc atom ma ŋandaŋ atom, aôm ŋakola-kola, amboac tonan aê gabe jakasôp aôm siŋ aŋga aocsuŋ.

¹⁷ Aôm kôsôm gebe Aê ŋac toawa ma ŋoc waba taêsam, tec kapô lêna gêŋ teŋ atom. Mago aôm gôjam kauc taôm. Aôm gômoa jageo ŋanô ma lau embe sêlic, oc taêŋ walô aôm. Aôm ŋac ŋalêlôm sawa ma matampec to gômoa ôlim ŋaômageŋ.

¹⁸ Amboac tonan aê gabe jawa lêŋ teŋ sa êndêŋ aôm acgom. Ônam ôli gold, taŋ sêpac ŋa ja e ŋawasi kêsa naŋ, êndêŋ aê gebe ôtu ŋac tolêlôm. Onam ôli ŋakwê kwalam gebe ênsaŋ aôm gebe majam êsa êtu ôlim ŋaômŋa atom, ma ônam ôli ŋalêsi gebe ôniŋ oso matamanô e ôlic gamêŋ ŋaŋêŋ êsa.

¹⁹ Aê embe têtac êwiŋ lau teŋ, oc jamêtôc to jakônin êsêac. Amboac tonan ôpôŋ taôm topalêgeŋ e ônam taôm ôkwi.

²⁰ Alic acgom, aê tec kakô katamdê m ôê ma kamadi kakô. Teŋ embe êŋô aê aoc ma êlêc katam su, oc jasô jandêŋ eŋ jana ma janiŋ gêŋ jawiŋ eŋ ma eŋ êniŋ gêŋ êwiŋ aê.

²¹ Teŋ embe êku ŋacjo tulu, oc jakêŋ eŋ êŋgôŋ ŋoc lêpôŋ êwiŋ aê, amboac aê kaku ŋacjo tulu ma gaŋgôŋ Tamocnê lêpôŋ gawiŋ eŋ.

²² Ŋac taŋ nê taŋasaŋ gêc naŋ, êŋô biŋ, tec Ŋalau kêsôm gêdêŋ gôlôac dabuŋ nec.”

4

Sakiŋ dabuŋ undambêŋa

¹ Tonan su acgom, go galic ŋakatu teŋ. Aê galic undambê ŋakatom teŋ gêŋa ma awa ŋamataŋa, taŋ kêsôm biŋ gêdêŋ aê ma gaŋô amboac dauc kêtaŋ naŋ, kêsôm gebe “Ôpi ômôêŋ, aê gabe jatôc biŋ, taŋ oc mêŋêsa êtu ŋamu naŋ, êndêŋ aôm.”

² Ma sep tagen katuc kaiŋ teŋ kêsa e galic lêpôŋ kiŋŋa teŋ kêkô undambê ma ŋac teŋ gêŋgôŋ lêpôŋ tau.

³ Ma ŋac, taŋ gêŋgôŋ lêpôŋ kiŋŋa naŋ, laŋôanô ŋawasi amboac jabo ma bomsamuc amboac môêc. Ma kasômbuc kêgi lêpôŋ auc ma galic amboac kalacwaô.

⁴ Go lêpôŋ 24 kêgi lêpôŋ kiŋŋa tau auc, ma laumata 24 sêŋgôŋ lêpôŋ tau ŋaô. Êsêac sêso ŋakwê kwalam-kwalam to sêkuc sunsuŋ gold.

⁵ Ma ôsic kêkac to awen kêsa ma wapap gêjac kêsa aŋga lêpôŋ kiŋŋa tau. Ma dawen 7 gelom kêkô lêpôŋ tau ŋanê mŋa. Dawen tau Anôtônê Ŋalau 7.

⁶ Ma gwêc teŋ kêpoac lêpôŋ tau ŋanê mŋa. Gwêc tau ŋakêŋkêŋ laŋgwageŋ amboac glas.

Ma aŋga gamêŋ ŋaluŋ tau bôc aclê sêkô sêgi lêpôŋ kiŋŋa auc. Êsêac materŋanô taêsam gêjam ôlin nê mŋa to muŋa auc samucgeŋ.

⁷ Bôc ñamatanja kêtôm lewe. Go ônanj kêtû luagêcña nanj, kêtôm bulimakao kapoac. Ma ônanj kêtû télêacña nanj, lanjônô kêtôm ñamalac. Ma ônanj kêtû aclêña nanj, kêtôm momboanj gêlôb.

⁸ Ma bôc aclê tonanj nêj ñamagê 6 kêtôm êsêacgenj. Ma matenjanô gêjam ôlij demôêña to lêlômña auc. Êsêac sêsôm binj tonec kêtôm bêc to gelenj sêlêwanj atom gebe
“Apômtau Anôtô, ñaniniñ Natau, enj ñac dabunj, dabunj, dabunj.

Enj gêmoa gédêj andanjenj ma gêmoa galoc ma oc êmêj.”

⁹ Ma gédêj tanj bôc tau sêkêj ñawasi to wae ma danje gédêj ñac tau, tanj gêngôj lêpôj kinja ma oc êmoa mata jali tenjenj ma tenjenj nanj,

¹⁰ êsêac laumata 24 tonanj sêu tauj gédêj ñac, tanj gêngôj lêpôj nanj, to tetenj mec gédêj ñac, tanj gêngôj lêpôj nanj, to tetenj mec gédêj ñac, tanj êmoa mata jali tenjenj ma tenjenj, ma tetoc nêj sunsunj gêc lêpôj ñanêmña ma sêsôm gebe

¹¹ “O Apômtau, aêacma Anôtô, aôm kôtômgoac gebe ôkôc ñawasi ma waem to ñaclai, gebe aôm kôkêj gêj samob ma aômnêm binj kêkêj gêj samob mênkêsa to ñanô kêsa tec sêmoa.” * têtac ñandanj gédêj nêj ñataunja nec atom. Êsêac tetoc nêj Apômtau sa ña lêj amboac tonanj.

5

Buku ma domba ñabinj

¹ Aê galic buku tenj kêsêp ñac, tanj gêngôj lêpôj nanj, nê lêma anôña. Teto binj kêsêp lêlômña to dêmôêña, go sêkic tôj ma sêkêj penj 7 kêpi ñaomata.

² Go galic anjela ñaclai tenj kêsôm binj kêkac awa sagenj gebe “Asa kêtôm gebe êkac penj su ma êkac buku tau sa.”

³ Ñac tenj anja undambê me anja nom me anja nom ñalêlôm kêtôm gebe êkac buku sa ma êsam atom.

⁴ Ma aê kêtanj ñanô gebe têtap ñac tenj sa kêtôm gebe êkac buku sa ma êsamña nec atom.

⁵ Go laumata tau nêj tenj kêsôm gédêj aê gebe “Ôtanj atom. Ôlic acgom, lewe anja Judanê gôlôac, Dawidnê wakuc tenj, kêku ñacjo tulu. Ñac tonanj tec êkac penj 7 su ma êkac buku tau sa.”

⁶ Go galic domba tenj kêkô lêpôj kinja to bôc aclê ma laumata 24 ñalêlôm. Domba tau ñalanj amboac sêbuc su. Nê jabo 7 to mataanô 7. Mataanô 7 tau Anôtônê Ñalau 7, tanj kêsakinj sêjam nom samucgenj auc.

⁷ Tec domba tau jakêkôc buku su anja ñac, tanj gêngôj lêpôj kinja ñaô nanj, nê lêma anôña.

⁸ Gédêj tanj enj kêkôc buku su nanj, bôc aclê to laumata 24 sêu tauj sêc domba lanjônêmña. Êsêac sêkôc gêj wêña kêtômgenj ma sêkôc laclu gold. Gêjmalu tanj kêsêp laclu nanj, Anôtônê launêj mec.

⁹ Ma êsêac sêpuc wê wakuc tenj sa gebe

“Aôm kôtôm gebe ôkôc buku ma okac ñapej su,

gebe sêbuc aôm ma nê dec gêjam ôli ñamalac

tomôkê-tomôkê ma awenj tenj-awenj tenj ma to-m-to-m ma totonj-totonj têtû Anôtônê lau.

¹⁰ Aôm kôkêj êsêac têtû Anôtônê gamêj to dabunwaga,

gebe sênam sakinj aêacnêj Anôtô ma sênam gôlij anja nom.”

¹¹ Go galic to ganjô anjela taêsam awenj. Anjela tau sêgi lêpôj kinja to bôc ma laumata auc ma nêj namba 1,000 to 1,000 ma 10,000 to 10,000.

¹² Êsêac sêsôm ña awenj kapôêj gebe

“Domba tanj sêbuc nanj, kêtôm gebe êkôc ñaclai to

gêj tolêlôm-tolêlôm ma kauc mêtêña to ñajanja ma

wae to ñawasi ma lambinj.”

¹³ Ma ganjô gêj samob, tanj Anôtô kêkêj nanj, anja undambê to nom ma anja nom ñalêlôm to gwêc ma genj samob, tanj sêjam aucgenj nanj sêsôm gebe

“Lambinj to wae ma ñawasi to ñajanja endenj ñac, tanj

gêngôj lêpôj kinja nanj, agêc Domba tenjenj ma tenjenj.”

¹⁴ Go bôc aclê tau tonanj sêlôc gebe “Binjanô.” Ma êsêac laumata sêu tauj jasêc ma tetenj mec. * taêj ênam gebe lau tenj sêsam papia tau sewinj atom, go sêkic papia tôj ña gam me o tenj ma sêsap ñaomata tôj kêpi tagenj ña katêkwi, go sêpenj nêj ñatalô éwa êsêac sanja kêsêp katêkwi tau. Katêkwi tonatalô tau sêsam gebe penj. Ñac tanj papia géjac enj ñawae nanj, êkac penj tau su acgom, go êtôm gebe êsam papia tau. tau. Kat kwl to atalô tau Jam gebe pe ac tanj papla géjac enj ñawae nanj, êkac pe tau 8 U ac 9 Om, go êtôm gebe Ñam papla tau.

* 4:11: Laumata 24 sêkac nêj sunsunj su gêc nom kêtû

* 5:14: Lau ñanô embe teto papia êndêj ñac tenj ma embe

6

Bij perŋa

¹ Go galic Domba k kac buku naperŋ 7 ŋamataŋa su. Ma gaŋ  b c acl  n ŋ tenŋ k s m awa amboac wapap g jaŋ gebe “Om d ŋ.”

² Ma ga c matocan  sa ma galic hos kwalam-kwalam tenŋ. Ŋac tenŋ g ŋg ŋ hos ŋa  nanŋ, k m g m talam ma s k ŋ sunsuŋ g d ŋ enŋ k kuc. Ma ŋac tau k sa g ja k t m ŋac-k ku-ŋacjo-tuluwaga, ma enŋ oc  ku ŋacjo tulu.

³ Go Domba k kac naperŋ k tu luagêcŋa su. Ma gaŋ  b c k tu luagêcŋa k s m gebe “Om d ŋ.”

⁴ Ma hos kokoc tenŋ k sa g m ŋ. Ma ŋac, tenŋ g ŋg ŋ hos ŋa  nanŋ, k tu ŋatau gebe  k c biŋmal  su anŋa nom ma  k ŋ ŋamalac sensenŋ taunŋ, tec s k ŋ sinŋ kap d ŋ tenŋ g d ŋ enŋ.

⁵ Go Domba k kac naperŋ k tu t l acŋa su. Ma gaŋ  b c k tu t l acŋa k s m gebe “Om d ŋ.” Ma ga c matocan  sa e galic hos jejec tenŋ. Ma ŋac, tenŋ g ŋg ŋ hos ŋa  nanŋ, k k c d ŋ tanam d ŋ g ŋ ŋawapacŋa k s p l ma.

⁶ Ma gaŋ  awa tenŋ k sa b c acl  ŋasawa gebe “K m b c tagenŋa ŋa li k t m gebe tanam  li padi kap luag c. K m b c tagenŋa ŋa li k t m gebe tanam  li labi kap 6genŋ. Mago  ng m ŋalêsi to wain  tu sec atom.”

⁷ Go Domba k kac naperŋ k tu acl ŋa su. Ma gaŋ  b c k tu acl ŋa n  awa gebe “Om d ŋ.”

⁸ Tec ga c matocan  sa e galic hos bobob tenŋ. Ma ŋac, tenŋ g ŋg ŋ hos ga  nanŋ, n  ŋa  gebe G macan . Ma lau lamboamŋa t daguc enŋ. Ma s wa lau nomŋa k k c g ja tonŋ acl , ma G macan  to n  lau t tap ŋaclai sa gebe sensenŋ tonŋ acl  tonarŋ naterŋ su ŋa sinŋ to ŋa t b m ma ŋa g mac tokaiŋ-tokaiŋ to ŋa b clai nomŋa.

⁹ Go Domba k kac naperŋ k tu lemenŋ tenŋa su. Ma a  galic lau, tenŋ s jac  s ac  ndu k tu s s m An t n  biŋ las  to s wa biŋ tau sa ŋaŋ ŋa nanŋ, n ŋ katunŋ s moa altar ŋalabu.

¹⁰ Ma  s ac s m c ŋa awenŋ kap d ŋ gebe “O ŋatau dabunŋ to biŋŋanôŋa,  nd ŋ ondod go  m t c biŋ ma  k ŋ a calma dec ŋag j   nd ŋ lau nomŋa.”

¹¹ Tec s k ŋ ŋakw  kwalam-kwalam g d ŋ  s ac k t mgenŋ ma s s m g d ŋ  s ac gebe s l wanŋ taunŋ saunŋenŋ  wiŋ e ŋacjo s nac lau, tenŋ s jam k m s wiŋ  s ac to n ŋ lasit wai  ndu nas wiŋ  s ac, go An t   m t c lau nomŋa.

¹² Ma a  galic Domba k kac naperŋ k tu 6ŋa su ma  j  g jam kap d ŋan  e oc k tu jec amboac talu ŋasa -sa  ma a j ŋ samuc amboac dec.

¹³ Utitalata umbonŋa s p p s s p nom amboac wa tomatac-tomatac s s l   nd ŋ tenŋ mu  s l ŋ kap d ŋ nanŋ.

¹⁴ Ma umbonŋ g l c tau amboac s l c lacgenŋ ma l c to nuc samob s k ŋ malenŋ sinŋ.

¹⁵ Go kiŋ nomŋa to lau towae ma siŋwagan ŋ kapitai to lau tol l m ma ŋajaŋa to g ŋ ma ma  s ac, tenŋ s moa n ŋ l t genŋ nanŋ,  s ac samob s sinŋ taunŋ s s p g suŋ to poclabu anŋa l c.

¹⁶ Ma s s m g d ŋ l c to poc kap d ŋ gebe “Aku ta m sa m ŋaŋg nduc a ac auc gebe ŋac, tenŋ g ŋg ŋ l p ŋ kiŋŋa nanŋ, ag c Domba, tenŋ t tac ŋandanŋ nanŋ, s lic a ac sapu.

¹⁷ Gebe ag cŋenŋ b c kap d ŋ t ntac ŋandanŋa m ŋk sa, ma asa k t m gebe  puc tau t ŋ  k .”

7

Sepeŋ ŋatal  k pi Israelneŋ lau 144,000

¹ Tonarŋ su, go galic aŋela acl  s k  nom ŋakêclêsu acl  ma sêmêgôm nom ŋamu acl  t ŋ, gebe mu tenŋ  s l ŋ na pi nom ma gw c to ka tenŋ atom.

² Go galic aŋela tenŋ anŋa oc ŋam k pi g m ŋ, nanŋ k k c An t  mata jali n  peŋ sepeŋ ŋatal ŋa ma g m c ŋa awa kap d ŋ g d ŋ aŋela acl , tenŋ t tap ŋaclai sêŋgôm nom to gw c  tu secŋa sa nanŋ gebe

³ “Anŋg m nom to gw c ma ka  tu sec atomgenŋ e a ac apeŋ ŋatal   pi a acn ŋ An t n  sakinŋwagan ŋ tenŋbelenŋ su acgom.”

⁴ Go gaŋ  s sa lau, tenŋ sepeŋ ŋatal  k pi  s ac nanŋ, n ŋ namba sa k t m 144,000. Sepeŋ ŋatal  k pi Israel latuin ŋ g l ac samob k t mgenŋ.

⁵ Anŋa Judan  g l ac sepeŋ ŋatal  k pi lau 12,000,

anŋa Rubennê g l ac 12,000,

anŋa Gadn  g l ac 12,000,

⁶ anŋa Asernê g l ac 12,000,

anŋa Naptalinê g l ac 12,000,

anŋa Manasenê g l ac 12,000,

⁷ anŋa Simeonn  g l ac 12,000,

anŋa Lewin  g l ac 12,000,

anŋa Isakam  g l ac 12,000,

⁸ anŋa Sebulonn  g l ac 12,000,

anġa Josepnê gôlôac 12,000,
ma anġa Benjaminnê gôlôac 12,000.

Lau nomġa toton-toton sêjam sakin Anôtô

⁹ Tonaġ su, go galic lau taêsam ġasac, ġac tenj kêtôm gebe êsa êsêac saġa atomanô. Êsêac anġa lau toton-toton samob nêġ to lau tomôkê-tomôkê ma lau to-m-to-m samob to lau awenġ tenj-awenġ tenj. Êsêac sêkô lêpôġ kinġa to Domba laġônêmġa sêsô ġakwê kwalam-kwalam ma sêôc tômtôm ġalauġ.

¹⁰ Ma sêmôcê ġa awenġ kapôêġ gebe “Moasinġ ênam aêac kêsinġa ġêmêġ anġa Anôtô, taġ ġêġġôġ lêpôġ kinġa naġ, aġêc Domba nêġ.”

¹¹ Ma anġela samob, taġ sêkô sêġi lêpôġ kinġa to laumata ma bôc aclê auc naġ, sêu taunġ têtap labôcġenġ sêc lêpôġ kinġa ġanêmġa ma teterġ mec ġêdêġ Anôtô

¹² ma sêsôm gebe

“Biġġanô, lambiġ to ġawasi

ma kauc mêtêġa to danġe

ma wae to ġaclai ma ġajaġa

êndêġ aêacnêġ Anôtô tenġenġ ma tenġenġ. Biġġanô.”

¹³ Go laumata tenj kêtû kênac aê gebe “Êsêac taġ sêsô ġakwê kwalam-kwalam naġ, asa lau ma sêmêġ anġa ondoc.”

¹⁴ Ma aê kasôm gebe “ġoc apômtau, aôm kôġalagac.” Tec enġ kêsôm ġêdêġ aê gebe “ġêġwapaġ kêkôninġ êsêac ġanô, tec sêmêġ ma sêkwasiġ nêġ ġakwê kêsêp Dombanê dec, tec ġakwê tau kêtû sêp.

¹⁵ Sêġôm amboac tonaġ, tec sêkô Anôtônê lêpôġ kinġa ġanêmġa

ma sêjam sakinġ enġ kêtôm bêc to ġelenġ sêmoa ênê lôm dabunġ.

Ma ġac, taġ ġêġġonġ lêpôġ kinġa ġaô naġ,

mêġêtu nêġ bec.

¹⁶ Mo to bu oc êġô êsêac êtiam atom.

Ma oc to ġêġ ġandaġ tenj oc êtuġ êsêac êtiam atom,

¹⁷ gebe Domba, taġ kêkô lêpôġ ġaluġġenġ naġ, oc eġop êsêac

ma oc êwê êsêac sêndêġ bumata mata jali sêna.

Ma Anôtô oc êmbunġ êsêac matenġsulu samob anġa matenġgasi su.”

8

ġapaġ kêtû 7ġa

¹ Domba kêkac ġapaġ kêtû 7ġa su, go undambê ġagamêġ ġaġêġ kêsa kêtôm ockatu ġasawa ġamakenġ.

² Go galic anġela 7, taġ sêkô Anôtô laġônêmġa naġ, sêkôc dauc 7.

³ Ma anġela tenj ġêmêġ kêkô kêsi altarġa. Enġ kêkôc laclu gold ġêġmaluġa tenj. Ma sêkêġ ġêġmalu taêsam ġêdêġ enġ gebe êkêġ êtu da ênsac altar gold, taġ kêkô lêpôġ kinġa ġanêmġa naġ, êwinġ Anôtônê lau samob nêġ mec.

⁴ Ma ġêġmalu ġajadaunġ ġêôġ sa anġa anġela, taġ kêkô Anôtô laġônêmġa naġ lêma, kêpi ġêwinġ Anôtônê launêġ mec ġêġa.

⁵ Go anġela kêkôc laclu ġêġmaluġa ġakêkêġ ja anġa altar kêsêp e mênġêc ma kêbalinġ kêsêp nom ġêġa. Su, go wapap ġêġac to ġamêġ ġakicêsa kêsa ma ôsic kêkac to ôġô ġêġam.

Dauc kêtaġ

⁶ Ma anġela 7, taġ sêkôc dauc 7 naġ, sêmasaġ taunġ gebe sênac êtaġ.

⁷ Anġela ġamataġa ġêġac dauc kêtaġ ma ġompoc to ja ma dec kêġaluġ ġêwinġ tau kêsêp nom ġêġa. Sêwa nom samuc kêkôc ġêġa ġamakenġ têtêac ma sêwa ka kêkôc ġêġa toġ têtêac amboac tonanġenġ. Tec ja ġenġ nom ġamakenġ tenj to ka ġatonġ tenj su ma ġêġwariġ matac-matac samob tomalagenġ.

⁸ Go anġela kêtû luagêġna ġêġac dauc kêtaġ ma ġêġ amboac ja ġenġ lôc kapôêġ tenj ġêu tau kêsêp ġwêc ġêġa. ġwêc tau sêwa kêkôc ġêġa têtêac ma ġatenġ kêtû dec.

⁹ Ma sêwa ġêġ matenġ jali, taġ sêsê awenġ sêmoa ġwêc naġ, to warġ, taġ sêpoac ġwêc naġ, kêkôc ġêġa toġ têtêac ma ġêġ matenġ jali nêġ toġ tenj to warġ ġatonġ tenj sêġana.

¹⁰ Go anġela kêtû têtêacna ġêġac dauc kêtaġ. Ma utitalata kapôêġ tenj kêpôp anġa umbonġ kêtôm dawenġ ġawaô. Ma sêwa bu samob kêkôc ġêġa têtêac, tec ġakêšep ġatenġ to kêsêp bumata ġêwinġ.

¹¹ Ma utitalata tau ġaê gebe ġamakic. Ma bu têtêac tau ġatenġ ġamakic kêsa. Ma ġamalac taêsam sênom bu ġamakic tau, tec sêmac êndu.

¹² Go anġela kêtû aclêġa ġêġac dauc kêtaġ. Ma sêwa oc kêkôc ġêġa ġamakenġ têtêac ma sêwa aġôġ kêkôc ġêġa ġamakenġ têtêac to sêwa utitalata kêkôc ġêġa toġ têtêac. Ma oc ġamakenġ tenj to aġôġ

ňamaken tej ma utitalata ñatonj tej gĕjam kanuc. Ma tĕm oc to ajŃň ma utitalata kĕpŃ nomňja kĕtu dambĕ kĕtŃm tonanĕj.

¹³ Go galic to ganŃ momboan tej gĕlŃb gĕmoa umbonj ñalabu ma gĕmŃĕc ña awa kapŃŃň gebe “Ojæ, ojæ, ojæ, lau tan sĕňgŃň nom nanĕmĕj. Anĕla tĕlĕac tec sĕmoa. Nĕň dauc embe ĕtan, oc ĕsĕacmĕň sĕňgŃň naeo ñanŃgoc.”

9

¹ Go anĕla kĕtu lemen tejňja gĕjac dauc kĕtan. Ma galic utitalata tej kĕpŃp anĕja umbonj kĕsĕp nom gĕja, ma sĕkĕň ki gamĕň ñakĕlĕndin secňja gĕdĕň eň.

² Ma eň kĕlai gamĕň ñakĕlĕndin ñakatam su ma jadaunj kĕpi anĕja gĕsunj tau tonan kĕtŃm ja ĕen oba ñatĕac mĕňgĕjam oc to gamĕň auc e ñakesec kĕsa.

³ Ma wagŃ sĕsa anĕja jadaunj ñalĕlŃm mĕňsĕjam nom auc, ma nĕň ñaclai kĕtŃm alidĕbu nomňja nĕň.

⁴ Ma binj gĕdĕň ĕsĕac gebe sĕňgŃm gĕgwanj nomňja to gĕň ñalauj matac-matac ma ka sec atom, tĕtu kasec ñamalac, tan sepeň AnŃtŃnĕ ñatalŃ kĕpi ĕsĕac tenbeleň atom nanĕň.

⁵ Mago wagŃ tau tĕtŃm gebe sĕnac ñamalac ĕndu atom, sĕlŃc gebe sĕlĕnsu ĕsĕacĕň ĕtŃm ajŃň lemen tej. Sĕlĕnsu ĕsĕac ña ñandanj ĕtŃm alidĕbu ĕnac lau ñanandanj.

⁶ ĕndĕň ñasawa tonan ñamalac sĕňgŃm gĕňlĕlŃm gebe sĕmac ĕnduňja, mago sĕňgŃm elĕmĕ. ĕsĕac oc sĕnam awenj su gebe sĕmac ĕndu, mago gĕmac oc ĕc ĕsĕac sugenj.

⁷ WagŃ tau ñalanŃ amboac hos, tan sĕmasan kĕtu sinĕja nanj. ĕsĕac sĕkuc gĕň amboac sunsunj gold, ma ĕsĕac lanŃňanŃ amboac ñamalac lanŃňanŃ.

⁸ ĕsĕac mŃkĕňlauň baliň amboac launĕň ma lunjlanj amboac lewenĕň.

⁹ Talic ĕsĕac bŃňdagi amboac maluku ki gĕsanj auc, ma nĕň magĕň ñakicsĕa amboac kareta, tan hos taĕsam sĕ ma sĕlĕti kĕtu sinĕja nanj.

¹⁰ Ma nĕň lĕňuc tokĕm amboac alidĕbunĕň, ma nĕň ñaclai gĕc ñalĕňuc tau ñalĕlŃm, gebe tĕtu kasec ñamalac ĕtŃm ajŃ lemen tej.

¹¹ Anĕla gamĕň ñakĕlĕndin secňja kĕtu nĕň kinj, nĕ ñaĕ ña Ebolai awenj gebe Abadon, ma ña aĕac awenj gebe ñac-gesenj-gĕň-ñsamob-suwaga.

¹² Ojæ ñamataňja mĕňgĕja su. Ojæ luagĕc gacĕň gĕc, oc mĕňĕsa ĕtu ñamu.

¹³ Go anĕla kĕtu 6ňja gĕjac dauc kĕtan. Ma aĕ ganŃ awa tej kĕsa anĕja jabo aclĕ, *tan gĕsac altar gold, tan kĕkŃ AnŃtŃ lanŃŃnĕmňja nanj ñakĕclĕsu.

¹⁴ Awa tau kĕsŃm gĕdĕň anĕla kĕtu 6ňja, tan kĕkŃc dauc nanj, gebe “Ńňgamboac anĕla aclĕ, tan sĕkŃ ĕsĕac tŃň sĕmoa bu kapŃŃň Euprat nanj su.”

¹⁵ Ma eň kĕgaboac anĕla aclĕ tonan su. Anĕla tau sĕmasan tanj kĕpi jala tonan ñaajŃň to ñabĕc ma ñaŃokat su gebe sĕwa ñamalac samob ĕkŃc ĕna tonj tĕlĕac ma sĕnac ñamalacnĕň tonj tĕlĕac tau ñatenj ĕndu.

¹⁶ Ma aĕ ganŃ sĕsa sinjwaga, tan sĕňgŃň hos ñaŃ nanj, nĕň namba sa, ma namba tau 200 million.

¹⁷ Ma katuc kainj tej kĕsa e galic hos to lau, tan sĕňgŃň ñaŃ nanj. ĕsĕacnĕň maluku kokoc kĕtŃm ja to majan-majan ma jonjon. Ma hos tau mŃkĕňapac amboac lewenĕň, ma ja to jadaunj ma talao kĕsa ĕsĕac awenjsunj.

¹⁸ Gĕňwapac tĕlĕac tonec ja to jadaunj ma talao, tan kĕsa ĕsĕac awenjsunj nanj, gesenj ñamalac, tan sĕwa kĕkŃc gĕja tonj tĕlĕac nanj, ñatenj su.

¹⁹ Hos tau nĕň ñaclai ñam kĕsĕp ĕsĕac awenjsunj to nĕň Iĕňuc. Nĕň Iĕňuc tomŃkĕňapac amboac moac. Ma mŃkĕňapac tau tonan tĕtu kasec ñamalac.

²⁰ Ma ñamalac ñagĕdŃ, tan gĕňwapac tonan gesenj ĕsĕac su atom nanj, sĕjam tauň Ńkiw anĕja nĕň kŃm, tan lemen sĕgŃm nanj atom. ĕsĕac tetenj mec gĕdĕň ñalau sec sĕwi sinj atom ma tetenj mec gĕdĕň gwam, tan sĕmasan ña gold to silber ma ki to poc ma ka, ma tĕtŃm gebe sĕlic gamĕň to sĕňŃ binj ma sĕsĕlĕň atom nanj.

²¹ Ma ĕsĕac sĕjam tauň Ńkiw anĕja nĕň lĕň sĕjac ñamalac ĕndu to nĕň sŃlŃň toĕ-toĕ ma nĕň lĕň mockainj to mockainj ma nĕň binj ĕenĕňja atom. * jabo kapŃŃň aclĕ ma sĕkĕň jabo ñakatu tau kĕkŃ altar ñakĕclĕsu aclĕ. ma ĕkĕň jabo akatu tau k k altar akacňu acň.

10

Anĕla to buku saunj

¹ Go galic anĕla ñajanja tej anĕja undambĕ kĕsĕp gĕmĕň. Eň kĕkŃm tau auc ña tao, ma kasŃmbuc tej gĕsac eň mŃkĕapac, ma lanŃňanŃ amboac oc ma akainj amboac alĕ ja.

² Buku saunj tej kĕkac tau sa kwananĕň kĕsĕp eň lĕma. Ma ketoc akainj anŃja kĕkŃ gwĕc ma gasĕňja kĕkŃ bau.

* 9:21: Lau Juda sĕmasan nĕň ñagĕlŃň tej. ĕsĕac sĕsap

³ Go enj gêmôêc ña awa kapôêj amboac lewe kêtañ. Enj gêmôêc su, go wapap 7 sêjac ma sêsôm binj.

⁴ Wapap 7 sêsôm binj su, ma gabe jato binj tau. Mago ganjô awa tenj kêsa anja undambê gêmênj gebe “Binj tañ wapap 7 sêsôm nanj, ênêc aômñagenj, oto sa atom.”

⁵ Go anjela, tañ galic enj kêkô gwêc to bau nanj, gêôc lêma anôña sa kêpi undambê gêja,

⁶ ma kêtôc lêma kêpi ñac mata jaliña, tañ gêmôa tenjenj ma tenjenj.

Ñac tau kêkêj undambê to ñagêj samob ma nom to ñagêj samob ma gwêc to ñagêj samob. Ma anjela kêsôm gebe “Têm oc êmbacnê.

⁷ Êndêj tañ anjela kêtu 7ña ênac dauc êtañ nanj, Anôtô oc ênac dabinj nê binj ñalêlômña, amboac kêsôm ñawae ñajam tau lasê gêdêj propete, tañ têtû ênê sakinjwaga nanj.”

⁸ Ma awa, tañ ganjô kêsa anja undambê gêmênj nanj, kêsôm binj gêdêj aê kêtiam gebe “Ôna ma ôkôc buku, tê kêkac tau sa kwananjenj kêsêp anjela, tañ kêkô gwêc to bau nanj, lêma nê su.”

⁹ Tec aê gadêj anjela tau gaja ma kasôm gêdêj enj gebe “Ôkêj buku sauj tonanj êndêj aê.” Ma enj kêsôm gêdêj aê gebe “Ôkôc wacônij. Buku tau oc êngôm nê m ñatêtacsêga ñamakic êsa. Mago awamsuj oc ênsaê ñakana amboac lêp.”

¹⁰ Ma kakôc buku sauj tau su anja anjela lêma ma mênjaenj e kêsaê ñakana amboac lêp gêc aocsuj. Aê kadañgônj su, go ñoc ñatêtacsêga ñamakic kêsa.

¹¹ Ma sêsôm gêdêj aê gebe “Oc binj lasê êtiammanj êpi lau to-m-to-m to lau totonj-totonj ma lau awenj tenj-awenj tenj ma kinj tokinj.”

11

Sêwa-binj-sa-ñanjenjwaga luagêc

¹ Go sêkêj ôpic tenj kêtôm tôc tanam dôj gênja gêdêj aê ma sêsôm gêdêj aê gebe “Ôndi naônám dôj Anôtônê lôm dabuj to altar ma êsêac, tañ tetenj mec sêmoa lôm dabuj ñalêlôm nanj.

² Mago ondec malacluj lôm dabuj ñamagêña ênêcña, ônam dôj atom, gebe sêkêj gêdêj lau samuc sêwê kainj ma êsêac oc sêka malac dabuj popoc êtôm ajôj 42.

³ Ma aê oc jakêj ñoc sêwa-binj-sa-ñanjenjwaga luagêc. Êsêagêc sêsô talu sa ma seoc binj lasê êtôm bêc 1,260.”

⁴ Ñac ulu tonanj têtôm katêkwi luagêc me jakainj luagêc, tañ sêkô nom Ñatau lanjônê m nanj.

⁵ Ma tenj embe taê ênam gebe êtu kasec êsêagêc, go ja êsa êsêagêc awensuj e naênij agêcnêj ñacjo su. Tenj embe taê ênam gebe êtu kasec êsêagêc, nanj sensenj enj su ña ja êtôm tónêjenj.

⁶ Ñaclai gêdêj êsêagêc gebe sêmbôc umbonj auc e kom tenj ênac êndêj bêc êsêagêc seoc binj lasêña atom. Ma ñaclai gêdêj êsêagêc gebe sênam bu ôkwi êtu dec. Ma êsêagêc oc sêlênsu nom ña gênjwac tokainj-tokainj êtôm tañ taênj gêjam nanj.

⁷ Êndêj tañ sênac dabinj nêj kôm sêwa binj sanja nanj, bôc tau oc êpi anja ñakêlêndij sec mênênac sij êndêj êsêagêc e êku êsêagêc tulu ma ênac êsêagêc êndu.

⁸ Ma êsêagêcnêj ñawêlêlanj oc ênêc malacsêga ñaintêna. Êsêac sêlêwinj malac tau gebe Sodom to Aiguptu. Anja malac tonanj êsêac sêjac êsêagêcnêj Apômtau kêpi kakesotau.

⁹ Ma lau anja lau to-m-to-m ma lau tomôkê-tomôkê to lau awenj tenj-awenj tenj ma lau totonj-totonj sêlic êsêagêcnêj ñawêlêlanj ênêc êtôm bêc têtêac ma ñasêku ma sênac jao gebe sênsuj atom.

¹⁰ Ma lau nomña oc têtû samuc êsêagêc sêmac ênduña ma têtênc ñajam, tec sêkêj gênj ñajam-ñajam ñaômagenj êndêj taunj, gebe propete luagêc tonanj sêlêsu lau nomña.

¹¹ Bêc têtêac ma ñasêku gêjaña, go Ñalau mata jaliña anja Anôtônê kêsêp êsêagêcnêj ñalêlôm gêja, tec agêc dêdê sêkô, ma êsêac, tañ sêlic êsêagêc nanj, têtêc taunj ñanô.

¹² Ma ñaclagêc tau sêñô awa kapôêj kêsa anja undambê ma kêsôm gêdêj êsêagêc gebe “Api tonec amênj.” Go tao tenj kêsuj êsêagêc sa sêpi undambê sêja ma agêcnêj I acjo sêlic êsêagêc sêpi sêja.

¹³ Ma gêdêj ñasawa tonanj ôjô gêjam kapôêj e malac tonanj ñaandu samob embe tawa êkôc êna tonj 10, nanj ñatenj gêjaña. Ma ôjô tau gesenj lau 7,000 su. Ma lau ñagêdô têtêc taunj, tec tetoc Anôtô undambêña sa.

¹⁴ Ojae kêtu luagêcña tec mênjêja su. Ma ojae kêtu têtêacña oc mênjêsa.

Dauc kêtu 7ña

¹⁵ Go anjela kêtu 7ña gêjac dauc kêtañ. Ma awenj kapôêj kêsa anja undambê gebe “Aêacnêj Apômtau agêc nê Kilisi têtû nom ñagamênj Ñatau, ma enj oc ênam gôlij êmoa tenjenj ma tenjenj.”

¹⁶ Go laumata 24, tañ sêngôñ nêñ lêpôñ sêmoa Anôtô lanjônêm nan, sêu tauñ têtap labôcgen sêc ma teten mec gédêñ Anôtô gebe

¹⁷ “O Apômtau Anôtô, ñaniniñ Njatau, tañ gômoa gédêñ andanjen ma galoc gômoa nan, aêac anam dange aôm gebe kôwaka nêñ ñaclai kapôêñ sa ma gôjam gôlinj gômoa.

¹⁸ Lau samuc têtac ñandanj kêsa, mago aôm têtac ñandanj kêsa amboac tonanjen. Noc ômêtôc ñacmatêña

to ôkêñ ñagêjô ñajam êndêñ propete, tañ têtû nêñ sakinjwaga to êndêñ nêñ lau ma êndêñ êsêac lau sauñ to kapôêñ, tañ têtêc aôm nêñ ñaê nanña, mênjgêô lasê.

Noc onsenj êsêac, tañ sesenj nom nan, tau tonec.”

¹⁹ Ma Anôtônê lôm dabunj anja undambê ñakatam gêlêc su e Anôtônê poac ñakatapa, tañ kêkô ênê lôm dabunj nan, kêtû awê. Go ôsic kêkac to gamêñ ñakicsêa kêsa ma wapap gêjac to ôjô gêjam ma kompoc gêjac kapôêñ.

12

Awê ma lêñuckêm nêñ biñ

¹ Ma gênjalô kapôêñ tenj anja undambê mênjkêsa gebe awê tenj kêsô oc kêtû nê ñakwê ma kêkô ajôñ ñaô ma kêkuc utitalata 12 kêtû sunsunj.

² Awê tau taê ma ñapalê kêtunj enj gebe êkôc, tec gênjgôñ jageo ma kêwakic.

³ Go gênjalô tenj anja undambê mênjkêsa. Lêñuckêm bomsamuc kapôêñ tenj tomôkéapac 7 ma ñajabo 10 kêkuc sunsunj 7.

⁴ Ma nê Iêñuc gêbam utitalata umborña tonj têtêac tonan ñatenj pinjan, ma kêpalip kêsêp nom gêja. Go lêñuckêm jakêkô awê, tañ gebe êkôc ñapalê nan lanjônêm. Enj kêkô ma kêsâê gebe awê êkôc ñapalê su acgom, go enj êndanjgôñ ñapalê tau su.

⁵ Awê tau kêkôc ñapalê ñac. Ñapalê tau tonan oc ênam gôlinj lau samuc samob ña tôcki. Go gên tenj kêjanjo ñapalê su gédêñ Anôtô to nê lêpôñ gêja.

⁶ Ma awê tau kêsa gamêñ sawa gêja. Anôtô tau kêmasanj gamêñ ñasawa tenj kêtû enña gebe sêlôm enj anja tônê êtôm bêc 1,260.

⁷ Go sinj kêsa anja undambê. Mikael to nê anjela sêjac sinj gédêñ Iêñuckêm. Ma lêñuckêm to nê anjela sêjac sinj gédêñ êsêac,

⁸ mago sêku êsêac tulu atom, tec lêñuckêm to nê anjela nêñ ñasawa tenj gêc undambê kêtiam atom.

⁹ Êsêac têtinj Iêñuckêm kapôêñ, moac lanjwa tau, tañ sêsam enj gebe Ñackêlênsôñ-binwaga me Sadan nan su. Ñac tau kêsau nom ñagamêñ samob. Êsêac têtinj enj to nê anjela su sêsêp nom sêja.

¹⁰ Go ganjô awa kapôêñ anja undambê kêsa gebe

“Galoc moasinj to ñajanja ma gôlinj kinja gêmu gédêñ aêacnêñ Anôtô gêja.

Ma ênê Kilisinê ñaclai kêsa, gebe têtinj ñac, tañ kêkô Anôtô lanjônêm ma kêgôlinj binj kêpi aêacnêñ lasitêwai nan su.

Enj kêgôlinj binj kêpi êsêac kêtôm bêc to gelenjenj.

¹¹ Ma êsêac sêku enj tulu ña Dombanê dec

to ña nêñ binj, tañ sêwa sa nanj.

Êsêac têtac gêwinj gebe sêmoa materj jali atom, tec sêmac êndu.

¹² Amboac tonan undambê to amac, tañ anjôñ undambê nan, têtac ñajam êsa.

Ojae, nom to gwêcmênj,

Sadanj kêsêp gédêñ amac gêwac totêtac ñandanj kapôêñ, gebe enj kêjala su gebe nê têt kêtû dambêgac.”

¹³ Gédêñ tonan Iêñuckêm kêjala gebe têtinj enj su kêsêp nom gêja, tec kêjanda awê, tañ kêkôc ñapalê ñac nanj.

¹⁴ Ma sêkênj momboan kapôêñ ñamagê luagêc gédêñ awê tau, gebe êiôp êna nê mala, tañ gêc gamêñ sawa nanj. Êsêac oc sêlôm enj anja tônê êtôm jala têtêac ma ajôñ 6, gebe êmoa jaêc moac.

¹⁵ Tec moac gêluc bu kapôêñ kêsa awasunj kêdaguc awê tau gêja, gebe êc enj su.

¹⁶ Mago nom gêjam awê tau sa ma gêña awasunj e kêdanjgac bu, tañ Iêñuckêm gêluc kêsa awasunj nanj su.

¹⁷ Tec lêñuckêm têtac ñandanj gédêñ awê tau ma gêja gebe ênac sinj êndêñ ênê wakuc ñagêdô, tañ sêmasanj Anôtônê binju to sêwa Jesunê mêtê sa nanj.

¹⁸ Ma lêñuckêm kêkô ambêô.

13*Bôc luagêc nêj biñ*

¹ Go galic bôc tenj kêpi anja gwêc gêmêj. Bôc tau nê jabo 10 ma môkêapac 7. Ma sunsunj 10 gêsac nê jabo ñaô ma teto ñaê alôb-alôb gêsac môkêapac.

² Ma bôc tau, tanj galic nanj, ñalanjô amboac pusip saleñña kapôêj ma akainj amboac iwanê ma awasuj amboac lewe awasuj. Ma lêtuckêm kékêj nê ñajana to nê lêtôj ma nê ñaclai kapôêj gêdêj enj.

³ Ma sêlic bôc tau nê môkêapac tau ñatenj kêtôm séjac êndu, mago ñakamoc sec tau gêmô. Tec lau nomña samob sê taêj ma tédaguc bôc tau.

⁴ Ma êsêac tetenj mec gêdêj lêtuckêm gebe kékêj ñaclai gêdêj bôc, go tetenj mec gêdêj bôc tau ma sêsôm gebe “Asa kêtôm bôc tonanj ma asa kêtôm gebe ênac sinj êndêj enj.”

⁵ Ma Anôtô gêlôc gebe bôc etoc tau sa ña awasuj kapôêj to êsôm biñ alôb-alôb, ma kékêj ñaclai gêdêj enj gebe êngôm gêj tau êtôm ajôj 42.

⁶ Bôc tau gêja awasuj ma kêsôm biñ alôb-alôb kêpi Anôtô to kêpi ênê ñaê to ênê andu ma kêpi êsêac, tanj sêngôj undambê.

⁷ Ma Anôtô gêlôc gebe enj ênac sinj êndêj Anôtônê lau e êku êsêac tulu. Ma kékêj ñaclai gêdêj enj gebe êtu lau tomôkê-tomôkê to lau to-m-to-m ma lau awenj tenj-awenj tenj to lau totonj-totonj samob nêj ñatau.

⁸ Ma lau nomña samob oc tetenj mec êndêj bôc tau. Mago gêdêj tanj Anôtô kékêj undambê to nom atomenj nanj, lau tonanj nêj ñaê kêsêp Domba, tanj séjac êndu nanj, nê buku mata jalinja atom.

⁹ Ñac tenj nê tanjasuj embe ênêc, nanj, êjômanj.

¹⁰ Embe ênac ñac tenj ñawae gebe êngôj kapoacwalô, oc êsêp kapoacwalô êna.

Ma embe ênac ñac tenj ñawae gebe sênac enj ña sinj êndu, oc sênac enj êndu.

Amboac tonanj Anôtônê lau sêoc gêjwapac totêntac êpa sugenj ma sêkêj êwinj.

¹¹ Go galic bôc tauja tenj kêpi anja nom ñalêlôm gêmêj. Bôc tonanj nê jabo luagêc kêtôm dombanê, mago kêsau biñ kêtôm lêtuckêm.

¹² Ma gêjam kôm ña bôc ñamataja nê ñaclai gêmôa bôc tau lanjônêmja. Ma kékac nom to êsêac, tanj sêngôj nom nanj, gebe tetenj mec êndêj bôc ñamataja tonjakamoc sec, tanj gêmô su nanj.

¹³ Ma enj gêgôm gêñtalô kapôêj-kapôêj. Enj kékêj ja kêsêp anja undambê gêmêj nom mênj-ñamalac samob sêlic.

¹⁴ Bôc tau kêsau gêoc lau nomña samob ña gêñtalô, tanj Anôtô gêlôc gebe êngôm êmoa bôc ñamata ñalanjônêm nanj. Ma bôc tau kêsôm gêdêj lau nomña gebe sêmansaj bôc, tanj kêtap sinj ñakamoc sa, mago gêmôa mata jali nanj, nê ñakatu tenj.

¹⁵ Ma Anôtô gêlôc, tec bôc tau gêju awajaô mata jali kêsêp bôc ñakatu gebe bôc ñakatu êsôm biñ ma ensenj êsêac, tanj tetenj mec êndêj ñakatu atom nanj su.

¹⁶ Ma bôc tau kékac ñamalac samob, lau sauj to kapôêj ma lau tolêlôm to lau ñalêlôm sawa ma lau, tanj sêmoa nêj lêtêgenj nanj, to gêjôma gebe sepenj ñatalô tenj ênêc lemenj anôja me tenjbelenj.

¹⁷ Ñac tenj embe êtap ñatalô tonanj sa atom, oc êtôm gebe ênam ôli gêj me êkêj gêj êndêj lau sênam ôli atom. Ñatalô tonanj bôc tau nê ñaê me ñaê tau ñanamba.

¹⁸ Amboac tonanj lau tokauc mêtêja taêj ênam biñ tau acgom. Ñac tokauc êkip bôcnê namba ñam samanj, gebe namba tau ñamalac tenj nê. Ma namba tau 666.

14*Lau 144,000 nêj wê*

¹ Go gaôc matocanô sa ma galic Domba tau kêkô lôc Sion ma lau 144,000, tanj teto êsêagêc Tama nêj ñaê kêpi êsêac tenjbelenj nanj, sêkô séwinj enj.

² Ma ganjô awa tenj kêsâ anja undambê kêtôm bu taêsam ñakicsêa ma kêtôm wapap gêjac kapôêjanô. Ma ganjô awa tau amboac lau wêja séjac nêj gêj wêja kêtanj.

³ Lau tau sêjam wê wakuc tenj sêkô lêtôj kinja to bôc aclê ma laumata lanjônêmja. Ñac tenj kêtôm gebe êjô wê tonanj enj tôj enj atom, lau 144,000 taungenj, tanj Domba gêjam ôli êsêac su anja nom nanj, tec sêjam.

⁴ Lau tonanj ñai têtû sec gêdêj lauo atom, sêmoa tonêj ñalêlôm ñawasigenj. Êsêac tédaguc Domba sêsa întêna samob, tanj enj kêsâ nanj. Domba gêjam ôli êsêac su anja ñamalacnêj e têtû Anôtô agêc Domba nêj gêj ñanô ñamêc.

⁵ Biñdansaj tenj kêsâ êsêac awensuj atomanô, gebe êsêacnêj keso masi.

Añela têtéac nêj biñ

⁶ Go galic añela tenj gélôb gêmoa undambê ñalêlôm. Enj kékôc ñawae ñajam tenjenñja tenj gebe êsôm lasê êndênj lau, tanj sênjônj nom nanj, ma êndênj lau totonj-totonj samob to lau tomôkê-tomôkê ma lau aweñj tenj-awenj tenj to lau to-m-to-m.

⁷ Enj kêsôm ña awa kapôênj gebe “Atêc Anôtô to atoc enj taugenj sa, gebe ênê mêtôc ñanoc mênjkêsa. Atenj mec êndênj ñac, tanj kékêj undambê to nom ma gwêc to bumata nanj.”

⁸ Ma añela tenj kêdaguc mênjkêtu luagêc ma kêsôm gebe “Sêku Babel kapôênj tulu, sêku tulugac, Babel tau kékêj nê wain têtac ñakalacña gédênj lau samuc sênôm.”

⁹ Go añela tenj kêdaguc êsêagêc mênjkêtu têtéac. Enj kêsôm ña awa kapôênj gebe “Tenj embe etenj mec êndênj bôc to êndênj nê ñakatu ma êkôc ñatalô ênêc têtêla me lêma,

¹⁰ nanj oc ênôm wain Anôtônê têtac ñandanñja, tanj kékêc kêsêp nê têtac ñandanj ñaclu, kêgaluj gêwiñj gênj tenj atom. Ma sêlênsu ñac tau ña ja to talao anja añela dabunj to Domba lanjônjênjma.

¹¹ Ja tanj êlênsu êsêac nanj, ñajadaunj oc êpi endenj tônjenj. Êsêac tanj tetenj mec gédênj bôc to gédênj ênê ñakatu ma sêkôc ênê ñaê ñatalô sa nanj, oc sêninj awenj atom êtôm bêc to elengenj.”

¹² Amboac tonanj Anôtônê lau, tanj sêmasanj Anôtônê biñsu to sêkênj gêwiñj Jesu nanj, sêôc gênjwapac totêntac êpa sugenj.

¹³ Go ganjô awa tenj kêsa anja undambê gebe “Oto gebe Aê aoc êôc lau, tanj Apômtau gêbiñj êsêac tônj ma sêmac êndu galoc ma êndênj bêc ñamuña samobgenj.” Ñalau Dabunj kêsôm gebe “Biññanô, êsêac oc sêwi nêj kolenj sinj ma sêninj awenj gebe nêj kolenj ñanô kêdaguc êsêac.”

Têm sejonj kôm ñanô sanja

¹⁴ Go gaôc matocanô sa ma galic tao sêpsêp tenj ma ñac tenj amboac ñamalacnê latu gêngônj tao tonanj ñaô. Enj kékuc sunsunj gold ma lêma kêmêgôm bôjanj jalô ñamata tenj.

¹⁵ Ma añela tauña tenj kêsa anja lôm dabunj mênjgêmodêc ña awa kapôênj gédênj ñac, tanj gêngônj tao ñaô nanj, gebe “Ôsakinj nêmbôjanj jalô naônêc kôm ñanô sa gebe noc tajonj kôm ñanô sanja mênjkêsa ma gênj nomñja kêtû lêwê su.”

¹⁶ Tec ñac, tanj gêngônj tao ñaô nanj, gêjac bôjanj jalô kêsêp nom ma gêjac nom ñakôm ñanô sa.

¹⁷ Go añela tauña tenj kêsa anja lôm dêbunj, tanj kêkô undambê nanj, gêmênj ma gêôc bôjanj jalô ñamata tenj amboac tonanj.

¹⁸ Go añela tauña tenj kêsa anja altar gêmênj gêwiñj, nanj kêtû ja ñatau ma gêmôêc ña awa kapôênj gédênj ñac tobôjanj jalô ñamata tonanj gebe “Ôsakinj nêmbôjanj jalô ñamata êna ma ojonj ñanô anja nom ñakôm wainña sa, gebe wain ñanô kêtû lêwê su.”

¹⁹ Go añela gêjac nê bôjanj jalô kêsêp nom ma kejonj wain ñanô anja nom sa jakêbalinj ñanô tau kêsêp sêpip wain ñamala kapôênj. Ñamala tau tonanj Anôtônê têtac ñandanj.

²⁰ Êsêac sêpip wain ñanô sêmoa malac ñamagê e dec kêsa sêpip wain ñamala tau. Dec tau kêsunj kêtôm gebe ênôm hos auc e êndênj ñagôlinj ma keselenj gêja kêtôm 300 kilometer.

15*Añela togenjwapac ñamuña tau*

¹ Go galic gênjalô-kapôênj kainj tenj gêc undambê. Añela 7 sêkôc gênjwapac ñamuña 7 tau. Anôtônê têtac ñandanj oc ênac dabinj tau êpi gênjwapac tonec.

² Ma galic gênj amboac gwêc, nanj kêtôm glas sêgaluj gêwiñj ja. Ma galic lau, tanj sêku bôc to nê ñakatu ma nê ñaê ñanamba tulu nanj, sêkôc Anôtônê genj wênja sêkô gwêc glas tau ñatali.

³ Êsêac sêjam Anôtônê sakinjwaga Mose nê wê ma Dombanê wê gebe

“O Apômtau Anôtô, ñaninjñj Ñatau, aômnêm kôm kapôênj to kainj tenj. O lau totonj-totonj samob nêj kinj, aômnêm lêñ samob jagêdênj to biññanô.

⁴ O Apômtau, asa oc êtêc aôm atom, ma asa oc etoc aômnêm ñaê sa atom.

Gebe aôm taômgenj dabunj. Lau totonj-totonj samob mênjtetenj mec êndênj aôm, gebe nêmbôjanj kômêtôc biñ jagêdênj kêtû awê sugac.”

⁵ Tonanj su, go galic lômbec undambênja, tanj kêtû Anôtô gêmôa gêwiñj nê lau ñabelo nanj, ñakatom gêlêc tau su.

⁶ Ma añela 7, tanj sêkôc gênjwapac 7 nanj, sêsa anja lôm dêbunj sêmênj. Êsêacnêj ñakwê ñawasi e ñaeb ñaôma ma sêjandinj ômbinjkap gold gêsac bônjdagi.

⁷ Go bôc aclê nêj tenj kékêj laclu gold 7 gédênj añela 7 ma Anôtô mata jali tenjenj ma tenjenñja nê têtac ñandanj kêsêp laclu tau e mênjgêc.

⁸ Ma Anôtônê ñawasi to nê ñaclai ñajadaun gëjam lôm dabun ñalêlôm auc ma ñac tenj kêtôm gebe êsô lôm dabun êna atomanô e anjela 7 nêj gëñwapac mênjênac pep acgom.

16

Anôtônê têtac ñandan ñacla 7

¹ Ma ganjô awa kapôên kêsâ anja lôm dabun ma kêsôm gédêj anjela 7 tonanj gebe “Ana akêc Anôtônê têtac ñandan ñacla 7 êsêp nom êna.”

² Go anjela ñamata jakêkêc nê laclu kêsêp nom gëja. Ma lau, tanj sêkôc bôcnê ñatalô sa to teten mec gédêj ênê ñakatu nanj, têtap gwatêlê sec to ñandan sa.

³ Go anjela kêtû luagêcña kêkêc nê laclu kêsêp gwêc gëja e kêtû dec. Ma dec tau amboac ñacmatê ñadec. Ma gëj maten jali samob, tanj sêmoa gwêc nanj, sêmac endu.

⁴ Go anjela kêtû têtêacña kêkêc nê laclu kêsêp bu to bumata samob gëja e kêtû dec.

⁵ Ma aê ganjô bu tau ñaanjela kêsôm gebe

“O ñac dabun tau, tanj galoc gômoa to andanjer gômoa nanj, aôm ñac gédêj, tec kômêtôc binj ñalêj amboac tonanj.

⁶ Êsêac sêkêc Anôtônê lau to propete nêj dec sinj, ma galoc kôkêj dec gédêj êsêac sênôm.

Ñagêjô tonanj jakêtôm êsêacnêj keso solop.”

⁷ Ma ganjô awa kêsâ anja altar gebe

“Binjanô, Apômtau Anôtô, ñaniniñ Natau, aômnmê métôc tau binjanô to jagêdêjgoc.”

⁸ Go anjela kêtû aclêña kêkêc nê laclu kêsêp oc e kêkêj oc ñaja kapôên kêpac ñamalac.

⁹ Ñandan kapôên tau kêpac ñamalac, e sêsôm binj alôb-alôb kêpi Anôtônê ñaê, gebe ênê ñaclai kêtû gëñwapac tonanj ñamôkê, tec sêjam tauñ ôkwi ma tetoc enj sa atom.

¹⁰ Go anjela kêtû lemenj tenjña kêkêc nê laclu kêsêp bôc tau nê lêpôj. Ma bôcnê gamêj samob ñakesec kêsâ. Ma ñandan gêgôm ñamalac e sêñac imbelenj.

¹¹ Ma sêsôm binj alôb-alôb kêpi Anôtô undambêña kêtû nêj ñandan to gwatêlêña. Mago sêjam tauñ ôkwi sêwi nêj lêj lanjwa sinj atom.

¹² Go anjela kêtû 6ña kêkêc nê laclu kêsêp bu kapôên Euprat e bu tau kêpa. Gêgôm tonanj gebe êmansanj kinj anja oc ñamña nêj intêna.

¹³ Ma aê galic ñalau ñatêmui têtêac amboac ôpoac sêsa anja lêñuckê m agêc bôc ma propete dansanj awenjsunj sêmêj.

¹⁴ Êsêac ñalau sec, tanj sêgôm gêñtalô nanj, nêj ñalau. Êsêac dêdêj kinj, tanj sêñgôj têtôm nom ñagamêj samobgerj nanj sêja, gebe sejonj êsêac sa ma sênac sinj êndêj ñaniniñ Natau Anôtô nê bêc kapôên.

¹⁵ “Alic acgom, aê oc jawac amboac ñacgerjerj. Aê aoc êôc êsêac, tanj sêjam jali ma sêsô nêj ñakwê banjerj nanj, gebe sêsêlêj toôlinj ñaôma e lau sêlic êsêac ôlinj ñagêj majenña atom.”

¹⁶ Go ñalau sec sêkac kinj sa sêpi tagenj anja gamêj, nanj sêsam ña Ebolai awenj gebe Harmagedon.

¹⁷ Go anjela kêtû 7ña kêkêc nê laclu kêsêp ñalaulau. Ma awa kapôên kêsâ anja lêpôj kinjña, tanj kêkô lôm dabun nanj, gebe “Gêjac dabinj sugac.”

¹⁸ Ma ôsic kêkac to gamêj ñakicsêa kêsâ ma wapap gëjac to ôjô gëjam secanô. Ôjô secanô amboac tonanj gëjam gédêj têm ñamalac sêñgôj nomña tenj atomanô.

¹⁹ Malacsêga tau kêkac tau kêkôc gëja ñapopoc têtêac, ma lau samuc nêj malac sêku sa. Ma Anôtô taê gëjam malac Babel kapôên, tec kêkêj wain laclu tenj gédêj enj gênôm. Wain tau ênê têtac ñandan kapôên.

²⁰ Go nuc samob sêc su ma lôc samob malenjmê.

²¹ Ma kompoc ñamatu kapôên-kapôên, tenj ñawapac kêtôm padi talu tenj gëjac anja undambê kêsêp mênjkêpi ñamalac e ñamalac sêsôm binj alôb-alôb kêpi Anôtô kêtû kompoc tau ñagêjwapacña, gebe gëñwapac tonanj kapôênanô sec.

17

Awê mockainjo agêc bôc tau

¹ Ma anjela 7, tanj sêkôc laclu 7 nanj, nêj tenj kêsâ mênkêsôm gédêj aê gebe “Ômôên, aê jatôc mockainjo towae, tanj gëñgôj bu kapôên ñatali nanj, nê métôc êndêj aôm.

² Kinj nomña sêgôm gëj mockainjña gédêj enj, ma lau tanj sêñgôj nom nanj, sênôm ênê wain mockainjona e kêjanjinj êsêac.”

³ Go katuc kainj tenj kêsâ e ñac tau gêôc aê kasa gamêj sawa tenj gaja. Ma galic awê tenj gëñgôj bôc bomsamuc tenj ñaô, ma teto ñaê alôb-alôb gëjam enj ôli auc. Ma bôc tau môkêpac 7 to nê jabo 10.

⁴ Awê tau kêsô ñakwê asôsamuc to bomsamuc ma gêjam gêlôn tau ña gold ma pocawa to kékôm. Lêma kékôc laclu gold, tan awê tau nê mockainj ñagêñ môm to ñatêmui kêsêp e mênjgêc.

⁵ Ma teto ñaê tenj gêc enj têbela, nan ñam kêsêp lêlôm gebe “Babel kapôên, nom ñamockainjo samob to gên mômña samob ñatêna.”

⁶ Ma galic awê tau gênôm Anôtônê lau to lau, tan sêwa Jesu sa nan, nêñ dec e kêjanj enj. Gêdên tan galic enj nan, gaê taêc enj ñanô.

⁷ Mago anjela kêsôm gêdên aê gebe “Gôê taêm kêtû asageñña. Aê oc jawa awê to bôc tomôkéapac 7 ma nê jabo 10, tan kêbalañ awê tau nan, nêñ ñam kêsêp lêlômña sa êndên aôm.

⁸ Bôc tanj gôlic nanj, gêmoa gêdên gêmunjen e galoc malamê, ma malôgenj acgom, go êpi anja gêsujbôm êmên e ênaña. Lau tanj sênjôn nom nan, oc sêlic bôc tau, tan gêmunjen gêmoa e galoc malamê ma oc mênjêô lasê êtiam nanj, ma sê taênj. Mago gêdên tanj Anôtô kékênj undambê to nom atomgenj nanj, lau tanj sê taênj nanj, nêñ ñaê kêsêp buku mata jalinja atom.

⁹ “Amboac tonanj lau tokauc mêtêña taênj ênam binj tau acgom. Môkéapac 7 têtôm lôc 7, tan awê gênjôn ñaô, nanj. Môkéapac tau têtôm kinj 7 amboac tonanj.

¹⁰ Kinj lemenj tenj sêjanja su. Tenj tec gêmoa. Ma tenj gêmênj atom tagenj. Enj embe êmênj, oc êmoa ñasawa dambêgenj.

¹¹ Ma bôc tau, tanj gêmunjenj gêmoa ma galoc malamê nanj, kêtû kinj 8ña. Enj anja êsêac 7 nêñ, mago oc ênaña.

¹² “Ma jabo 10, tanj gôlic nanj, têtôm kinj 10, tanj sêkôc nêñ gôlinj kinjña sa atom tagenj. Mago êsêac oc sêkôc ñaclai kinjña sa êtôm ockatu ñasawa tagenjenj sêwinj bôc tau.

¹³ Êsêacnêñ binj kêpi tagenj ma sêkênj nêñ ñajanja to ñaclai gêdênj bôc tau.

¹⁴ Êsêac oc sênac sinj êndênj Domba, mago Domba tau oc êku êsêac tulu, gebe enj kêtû apômtaunênj Apômtau to kinjênj Kinj. Ma lau, tanj enj kêkalem to kêjalinj êsêac sa ma tédaguc enj ñanênjenj nanj, sênac sinj sêwinj enj.”

¹⁵ Go anjela kêsôm gêdênj aê gebe “Bu tanj gôlic mockainjo gênjônj ñatali nanj, kêtôm lau to-m-to-m to lau tomôkê-tomôkê ma lau totonj-totonj to lau awenj tenj-awenj tenj.

¹⁶ Ma jabo 10, tanj gôlic nanj, to bôc tau, nanj têtac gedec mockainjo. Êsêac sêjanjo ênê gênj samob su e êmoa ôli ñaômagenj êmoa nê tauña, ma sêninj ênê ñamêsôm to sêkênj ja êninj enj su.

¹⁷ Binj tonanj êsa gebe Anôtô kékênj kêsêp êsêacnêñ ñalêlôm gebe sênjôm ênê binj êtu anô, tec kékênj êsêacnêñ ñalêlôm kêpi tagenj ma sêwi nêñ gôlinj kinjña sinj gêdênj bôc tau ênêc e Anôtônê binj ñanô êsa acgom.

¹⁸ “Ma awê, tanj gôlic nanj, kêtôm malacsêga, tanj gêjam gôlinj kinj nomña samob.”

18

Babel kêku sa

¹ Tonanj su, go galic anjela tauña tenj anja undambê kêsêp gêmênj, enj tonjaclai kapôênj, ma nê ñawasi kêpô nom.

² Enj gêmôêc ña awa kapôênj gebe

“Sêku Babel kapôênj tulu, sêku tulugac,

Babel kêtû ñalau sec nêñ malac sênjônjña

ma kêtû ñalau ñatêmui to moc sec, tanj ñamalac dedec nanj ñagêsunj,

³ gebe lau samuc samob sênôm ênê wain mockainjoña

to kinj nomña sêgôm mockainj gêdênj enj

ma enj mata katu gênjboa, tec gêjam ôli gênj gêdênj lau-têtuii-ganjwaga nomña ñawaô e êsêac têtû lau toêlôm.”

⁴ Go ganjô awa tenj kêsa anja undambê gebe

“O ñoc lauac, awi malac tonanj sinj

asa amênj, gebe awê kainj ênê sec awinj atom,

ma atap ênê gênjwapac sa awinj atom.

⁵ Enj gêgôm sec jagêboa-jagêboa

ma ñatêpôê kêpi e jagêjam undambê tôñj,

ma Anôtô taê gêjam ênê lêñ keso tonanj gêmoa.

⁶ Anjôm êndênj enj êtôm enj gêgôm gêdênj amac.

Akênj ênê kôm sec ñagêjô êndênj enj êtu dim luagêc.

Enj kêjalinj gênj anômña tonjaclai kêsêp laclu tenj,

tec amac ajalinj gênj tonjaclai êsêp laclu tenj êtu dim luagêc.

⁷ Enj ketoc tau sa ma kêmoasinj tau ñasec,

tec akênj ñagêjô ñandanj to gênjwapac ñadônj êtôm ênê gênj tonanj.

Enj kêsôm gêdênj tau gêc nê ñalêlômgenj gebe Aê awêtuc atom,

aê ganjônj kwinnê lêpônj

ma gênjwapac tenj oc êtap aê sa atom.

⁸ Kêtu tonanña gêñ nandan tonec ñai êpi enj êndêñ bêc tagen gebe gêmacanô to gêñwapac ma tôbôm to ja êniñ enj gebe ênê mêôtôcwaga, Apômtau Anôtô, enj ñac ñajana.”

⁹ Kij nomña, tanj sêgôm mockaiñ gédêñ enj to sêmoasiñ tauñ ñasec sêwiñ enj nanj, êndêñ bêc sêlic ja êniñ gamêñ ñajadañ nanj, oc sênam awenj su to têtanj tanjiboa ñanô êtu enjña.

¹⁰ Êsêac oc sêkô jaêcgeñ gebe têtêc tauñ êtu ênê andanña ma sêsôm gebe “Ojae, ojae, aôm malacsêga Babelma, aôm malac ñajana,

mago sêmêtôc aôm gédêñ ockatu ñasawa tagenjenj.”

¹¹ Ma lau-têtulu-gêñwaga nomña sêpuc tanjiboa sa ma têtanj kêpi enj gebe lau tenj oc sênam ôli êsêacnêñ waba êtiam atom.

¹² Waba tau tonec gold to silber ma pocawa to kêkôm ma obo sêpsêp to asôsamuc ma ñawasi to bomsamuc, ka ñamalu tokaiñ-tokaiñ ma andu ñagêñlêlôm, tanj sêmasanj ña bôc ñajabo to ña ka ñajam-ñajam ma ña ki kokoc to jejec ma ña poc ñawasi,

¹³ ma môsê to katêkwi ma gêñmalu to salij ma gêñmalu jadañña, ma wain to niptêkwi ma polom to janjom ma bulimakao to domba ma hos to kareta ma gêñôma to ñamalacnêñ katunj.

¹⁴ Ma lau-têtulu-gêñwaga sêsôm gebe

“Ñanô tanj gôgôm mocsac nanj, kêtaiñ tau su anja aômniêm.

Ma moasiñ nomña to gêlôñ samob gêwi aôm siñ gêjaña,

ma oc ôtap gêñ tonanj ñai ñaterj sa êtiam atomanô.”

¹⁵ Lau-têtulu-gêñwaga tanj têtulu tolêlôm kêtulu enjña nanj, sêkô jaêcgeñ gebe têtêc tauñ kêtulu ênê nandanña ma sêpuc tanjiboa sa ma têtanj gebe

¹⁶ “Ojae, ojae, malacsêga tauma.

Enj kêsô ñakwê kwalam-kwalam to asôsamuc ma bomsamuc

ma gêjam gêlôñ tau ña gold to pocawa ma kêkôm.

¹⁷ Mago geñ tolêlôm-tolêlôm tau gêjaña gédêñ ockatu ñasawa tagenjenj.”

Ma kapitai wanña samob ma lau, tanj sêjam ôli wanj gebe sêna gamêñ tenjamêñ tenj nanj, ma lau wanña to êsêac samob, tanj sêjam kôm gwêcña nanj, sêkô jaêcgeñ.

¹⁸ Êsêac sêlic ja geñ malac tau ñajadañ, tec têtanj ma sêsôm gebe

“Asa malac tenj kêtôm malacsêga tônê.”

¹⁹ Êsêac segaiñ kekop mêñsêpalip kêpi môkêñapac ma sêpuc tanjiboa sa ma têtanj to sêmôêc gebe “Ojae, ojae, malacsêga tauma.

Ênê gêñ tolêlôm-tolêlôm gêgôm lau samob, tanj nêñ wanj kêpoac gwêc nanj, têtulu lau tolêlôm.

Mago gêjaña gédêñ ockatu ñasawa tagenjenj.

²⁰ O undambê to Anôtônê lau ma aposolo to propete,

têmtac ñajam êsa êtu malac tônêña,

gebe Anôtô kêmêtôc malac tau gêjô sec,

tanj gêgôm gédêñ amac nanj sugac.”

²¹ Go anjela ñajana tenj gêôc poctêmui kapôêñanôtêna tenj sa ma gêu kêsêp gwêc gêja ma kêsôm gebe

“Sêu malacsêga Babel gôdub tagenj amboac tonanj

ma têtanj malac tau sa êtiam atomanô.

²² Ma sênac gêñ wêña to oñ

ma sêju gasuc to sênac dauc êtanj anja nêñ malaclunj êtiam atom.

Ma têtanj lau lemeñ mêtêña tokaiñ-tokaiñ samob sa sêmoa aôm ñalêlôm êtiam atom.

²³ Lamp ñawê tenj êpô aôm êtiam atom,

ma sêñô awêlagêc ñac sênam tauñ ñaonda anja aômniêm êtiam atom.

Binj tonanj êtap aôm sa gebe aômniêm lau-têtulu-gêñwaga têtulu nom ñatau kapôêñanô.

Ma kôsau lau samuc nomña samob ña nêñ binj benjña.”

²⁴ Ma têtanj propete ma Anôtônê lau to lau samob, tanj sêjac êndu anja nom nanj, nêñ dec sa anja malac tau.

19

¹ Tonanj su, go ganjô ñaôndu kapôêñ anja undambê amboac lau taêsam awenj, sêsôm gebe “Haleluja.

Aêacnêñ Anôtô kêtulu moasiñ ênam aêac kêsija

ma ñawasi to ñajana ñatau.

² Ênê mêôtôc samob binjnanô to gédêñ,

gebe enj kêmêtôc mockaiño kapôêñ gêjô nê sakinwaganêñ dec,

tanj awê tau kêkêc siñ nanj.”

³ Go êsêac sêsôm kêtiam gebe

“Haleluja.

Malacséga tau najadaun épi éna enden tóngen.”

⁴ Go laumata 24 to bôc aclê tau sêu tauj jasêc ma teten mec gédêj Anôtô, tan gêngôj lêpôj kinja nan, gebe

“Binjanô. Haleluja.”

Dombanê moasinj awêja

⁵ Ma awa tenj kêsâ anja lêpôj kinja gebe

“Amac samob, tan atu Anôtônê sakinwaga, ma amac, tan atêc enj, samob, lau sauñ to kapôênj, alambin aêacnêj Anôtô.”

⁶ Go ganjô naöndu amboac lau taêsam awen ma amboac bu taêsam njakicsêa to amboac wapap gêjac kapôênjanô gebe

“Haleluja.

Gebe Apômtau aêacnêj Anôtô, njaninij Natau,

kêkôc gôlij kinja sa.

⁷ Têntac njam to tatu samuc

ma danjôm ênê njawasi êsa,

gebe Domba ênam awê sa njanoc mênjkêsa

ma ênê awê tau kêmasanj tau sugac.

⁸ Sêkên njakwê sêpsêp tonjawasi enj kêsô.

Njakwê tau Anôtônê launêj lêj gédêj.”

⁹ Go anjela kêsôm gédêj aê gebe “Oto gebe Aê aoc êôc êsêac, tan kalem gédêj êsêac gebe nasênij moasinj Domba ênam awê sanja sêwinj nan.” Ma kêsôm gédêj aê gebe “Anôtônê binjanô tau tonanj.”

¹⁰ Aê gau tauc gaêc enj akainja gebe jatenj mec êndênj enj. Mago enj kêsôm gédêj aê gebe “Ondecgenj, aê katu sakinwaga gawinj aôm to nê m lasitêwai, tan sêwa Jesu sa nan. Aôm otenj mec êndênj Anôtô taugen.” Lau tanj sêwa Jesu sa nan, sêwê kainj Nalau seoc binj lasêja.

Nac tanj gêngôj hos kwalam-kwalam naö

¹¹ Go galic undambê gêja ma hos kwalam-kwalam tenj kêsâ gêmênj. Ma njac, tanj gêngôj naö nan, sêsam enj gebe Nac njanêj to Binjanô. Enj kêmetôc binj to gêjac sinj jagêdêj.

¹² Enj mataanô amboac jawaö ma kêkuc sunsunj taêsam. Ma teto naê tenj gêc enj ôli, tan njac tenj kêjala atom, enj taugenj.

¹³ Enj kêsô njakwê tenj sêsac tönj kêsêp dec, ma sêsam njac tau gebe “Anôtônê Binj tau.”

¹⁴ Go sinjwaga undambêja sêsô njakwê sêpsêp tonjawasi sêngôj hos kwalam-kwalam naö têdaguc enj.

¹⁵ Ma sinj namata tenj kêsâ enj awasunj gebe ênac lau samuc ja sinj tau. Ma enj oc ênam gôlij êsêac ja tôcki ma êka wain nanô popoc êsêp Anôtô njaninij Natau nê sêpip wain njamala. Namala tau Anôtônê têtac njandanj kapôênj tau.

¹⁶ Ma teto naê tonec gêc ênê njakwê to enj akainj gebe “Kinjênj Kinj ma apômtaunêj Apômtau.”

¹⁷ Go galic anjela tenj kêkô oc njalêlôm. Enj gêmôêc ja awa kapôênj gédêj moc samob, tanj sêlôp sêmoa umbonj njalabu gebe “Akac sa amênj êtu Anôtônê moasinj kapôênjja.

¹⁸ Amênj gebe aninj kinj to kapitaisêga ma lau sinj sêlêc nêj njamêsôm, ma aninj hos to lau, tanj sêngôj hos naö nan, nêj njamêsôm to lau, tanj sêmoa nêj lêtêgenj ma gêjôma to lau sauñ ma kapôênj samob nêj njamêsôm êtômgenj.”

¹⁹ Go galic bôc tau ma kinj nomnja to nêj sinjwaga sêkac sa gebe sênac sinj êndênj njac, gêj gêngôj hos naö nan, to nê sinjwaga.

²⁰ Ma êsêac sêsô bôc agêc propete dansanj tönj. Propete dansanj tau gêgôm gêjtalô gêmoa bôc lanjônê m kêsau êsêac, tanj sêkôc bôcnê njatalô to tetenj mec gédêj ênê njakatu nan, ja gêjtalô tonanj. Sêsô bôc agêc propete dansanj tönj ma sêbalinj êsêagêc tomatenj jaligenj sêsêp jagêjactonj, tanj genj talao nanj sêja.

²¹ Ma sinj, tanj kêsâ njac gêngôj hos naöja awasunj nanj, gêjac lau njagêdô samob êndu, ma moc samob senj lau tonanj nê njamêsôm e gaôc êsêac tönj.*

20

Jala 1,000 njabinj

¹ Go galic anjela tenj kêsêp anja undambê gêmênj nanj kêkôc gêsunjbôm njaki ma kapoacwalô kapôênj tenj kêsêp lêma.

² Enj kêkôc lènjuckê m, moac lanjwa tau tönj. Enj njac-kêlênsônj-binjwaga Sadanj tau. Anjela gêsô enj tönj gebe ênêc e jala 1,000 êmbacnê acgom.

* 19:21: Nam gebe alambin Apômtau.

³ Go kêbaliñ eñ kêsêp gêsurjôm gêja ma kêlai ñakatom auc, go kêpac katêkwi gêwê kêsêp ñakatom ñasawa gebe ênsau lau samuc êtiam atom e jala 1,000 êmbacnê acgom. Têm tonaj êmbacnê, go sêngamboac eñ su ñasawa ec sauñgeñ.

⁴ Go galic lêpôn taêsam ma lau sêngôn ñaô. Ma Anôtô kékêñ kôm mêtôcña gêdêñ êsêac. Go galic ñamalac, taj sêjac êsêac êndu kêtû sêwa Jesu sa to sêsôm Anôtônê binj lasêña nanj, nêñ katunj. Êsêac tetenj mec gêdêñ bôc to gêdêñ ênê ñakatu atom ma sêkôc bôcnê ñatalô sa gêc êsêac tenbelej to lemenj atom. Katunj tau materj jali kêsa to sêjam gôlinj sêwiñ Kilisi têtôm kinj kêtôm jala 1,000.

⁵ Ñacmatê dêdi sa ñamata tau tonec. Ñacmatê ñagêdô materj jali kêsa atom tagenj e jala 1,000 êmbacnê acgom.

⁶ Aê aoc êoc lau dabunj, taj sêndi sa êtu ñamata nanj. Gêmacanô kêtû luagêcña ñajac lai kékôninj êsêac tôñ atom. Êsêac têtû Anôtô agêc Kilisi nêñ dabunjwaga ma sênem gôlinj sêwiñ Kilisi têtôm kinj êtôm jala 1,000 tau.

Sêku Sadanj tulu

⁷ Endêñ taj jala 1,000 êmbacnê nanj, oc sêngamboac Sadanj su anja nê kapoacwalô.

⁸ Ma êsa êna gebe ênsau lau samuc, Gog to Magog, taj sêjam nom auc e gêdêñ ñakêclêsu acilê nanj, ma ênac êsêac sa gebe sênac sinj. Lau tau têtôm ganjac gwêcña,

⁹ ma êsêac sêsêlêñ sêjam nom aucgeñ ma sêwa Anôtônê launêñ gamêñ sêngônña to malac, taj Anôtô têtac gêwiñ nanj, auc e ja kêsêp anja undambê jagêñ êsêac su.

¹⁰ Go Anôtô kêbaliñ Sadanj, taj kêsau êsêac nanj, kêsêp jagêjatorñ totalao, taj gêmunña sêbaliñ bôc tau agêc propete dansanj sêsêp sêja nanj gêja. Ma ñandanj oc êlakoc êsêac êtôm bêc to elenj tengeñ ma tengeñ.

Metôc kapôêñ mênkêsa

¹¹ Go galic lêpôn kinña kwalam-kwalam kapôêñ tenj to ñac, taj gêngôn ñaô nanj. Ma nom to undambê kêtaiñ tau su anja ñac tau nê lanônêmña, jagêjanja kêsêp sawa gêja e malamê.

¹² Ma galic ñacmatê kapôêñ to sauñ samob jasêkô lêpôn kinña tau ñanêmña ma sêkac buku ñagêdô sa. Ma sêkac buku tenj sa, nanj buku mata jaliña tau. Ma sêmêtôc ñacmatê nêñ binj kêtôm nêñ kolenj, taj teto ñabinj gêc buku tonaj ñai su.

¹³ Gwêc kékêñ ñacmatê, taj sêc ñalêlôm nanj, ma gêmacanô to lamboam sêkêñ ñacmatê, taj sêc lamboam ñalêlôm nanj, ma sêmêtôc êsêac gêdêñ-gêdêñgeñ kêtôm gêñ, taj sêgôm nanj.

¹⁴ Go sêbaliñ gêmacanô to lamboam sêsêp jagêjatorñ sêja. Jagêjatorñ tau gêmacanô kêtû luagêcña.

¹⁵ Ma embe têtap ñac tenj nê ñaê sa ênêc buku mata jaliña tau atom, nanj sêmbaliñ eñ êsêp jagêjatorñ êna. * Mago kêtû ñamu lau sêsam ñaê luagêc kêpi lau samuc nêñ tonj kapôêñ, taj sêkêñ kisa gêdêñ Anôtô to nê lau.

21

Undambê to nom wakuc

¹ Go galic undambê wakuc to nom wakuc, gebe undambê ñamataña to nom ñamataña nanj gêjanja su ma gwêc malamê amboac tonaj.

² Ma galic malac dabunj Jerusalem wakuc, taj Anôtô kékêñ kêsêp anja undambê gêmêñ nanj, ñagêlôn amboac awê, taj sêjam gêlôn eñ gebe ênam ñac.

³ Ma ganjô awa kapôêñ tenj kêsa anja lêpôn kinña gebe “Ôlic acgom, Anôtônê andu kêkô gêwiñ ñamalac. Eñ oc êngôn êwiñ êsêac ma êsêac oc têtû ênê lau, ma Anôtô tau oc êmoa êwiñ êsêac.

⁴ Ma eñ oc êmbunj materjsulu samob anja matengasi su ma gêmacanô oc ênêc êtiam atom ma gêñwapac to tanjiboa ma ñandanj oc ênêc êtiam atom, gebe gêñ ñamataña samob gêjanjac.”

⁵ Ma ñac, taj gêngôn lêpôn kinña nanj, kêsôm gebe “Ôlic acgom, aê oc janjôm gêñ samob êtu wakuc.” Ma eñ kêsôm gebe “Oto gebe Binj tonec binj ñajêñ to binjanô.”

⁶ Ma kêsôm gêdêñ aê gebe “Ñanô kêsagac. Aê ñac ñamata to ñamu. Aê katu ñam to ñatêpôê. Aê jakêñ bu anja bumata mata jali êndêñ lau, taj bu gêjô êsêac nanj, sênôm ñaômageñ.

⁷ Ñac taj êku ñajco tulu nanj, êwê kainj gêñ tonaj ñai êtu ênê gêñlênsêm, ma aê jatu ênê Anôtô ma eñ êtu aê latuc.

⁸ Ma lau materj golec to sêkêñ gêwiñ atom, ma lau tosec to sêjac ñamalac êndu, ma mockainjo to mockainj ma lauberj to gwam ñasakinjwaga ma dansarjêna samob, oc sêwê kainj ñagêjatorñ, taj ja to talao gelom nanj. Gêmacanô kêtû luagêcña tau tonaj.”

Jerusalem wakuc

* 20:15: Gêdêñ andanjenj Gog kêtû kinj anja gamêñ Magog.

⁹ Go anjela 7 tolaclu 7, tañ gêḡwacap ḡamuḡa 7 kêsêp e menḡêc nañ, nêḡ teḡ gêmêḡ ma kêsôm gédêḡ aê gebe “Ômôêḡ, aê jatôc awê, tañ Domba gebe ênam nañ, êndêḡ aôm.”

¹⁰ Tec aêḡoc katuc kaiḡ teḡ kêsâ e eḡ gêôc aê kapi lôc baliḡ kapôêḡ teḡ gaja, go eḡ kêtôc malac dabuḡ Jerusalem, tañ Anôtô kékêḡ kêsêp anḡa undambê gêmêḡ nañ, gédêḡ aê.

¹¹ Gêmêḡ toAnôtônê ḡawasigeḡ. Malac tau ḡawê amboac pocawa, amboac pocawa jaspa ḡaôsic amboac glas.

¹² Malac tau ḡatunḡbôm kapôêḡ ma baliḡ toḡasacgêdô 12. Ma anjela 12 sêkô sacgêdô tonanḡ ḡaô gédêḡ-gédêḡḡeḡ. Ma tetô Israel latuinêḡ gôlôacmôkê 12 nêḡ ḡaê kêpi sacgêdô tau.

¹³ Sacgêdô télêac gêc oc kêpiḡa, télêac gêc musanḡu-mḡa, télêac gêc mula-mḡa ma télêac gêc oc kêsêḡḡa.

¹⁴ Ma poc 12 kêtû malac ḡatunḡbôm tau ḡanombanḡ, ma Dombanê aposolo 12 nêḡ ḡaê 12 gêc poc tau.

¹⁵ Anjela tañ kêsôm binḡ gédêḡ aê nañ, kêkôc dôḡ gold teḡ gebe ênam dôḡ malac tau ma ḡasacgêdô to tunḡbôm.

¹⁶ Malac tau ḡalésinḡa to ḡatakôcḡa baliḡ kêtôm taugenḡ. Anjela gêḡam dôḡ malac tau kêtôm dôḡ 12,000, ḡalésinḡa to ḡatakôcḡa ma ḡabaliḡ kêpi lôlôcḡa kêtôm taugenḡ.

¹⁷ Eḡ gêḡam dôḡ malac ḡatunḡbôm amboac tonanḡeḡ. Ma tunḡbôm tau baliḡ kêtôm dôḡ 144 kêtôm ḡamalacnêḡ dôḡ, tañ anjela kékôc nañ.

¹⁸ Tunḡbôm tau êsêac sêboa ḡa pocawa jaspaḡagenḡ, ma malac tau sêkwê ḡa goldanô e ḡakêḡkêḡ lanḡwagenḡ kêtôm glas.

¹⁹ Êsêac sêḡam gêlôḡ malac ḡatunḡbôm ḡanombanḡ ḡa pocawa tokainḡtokainḡ. Nombanḡ ḡamatanaḡ jaspa, ma kêtû luagêcḡa sapir, ma kêtû télêacḡa agat, kêtû aclêḡa emeral,

²⁰ kêtû lemeḡ teḡḡa sardonî, kêtû 6ḡa konelian, kêtû 7ḡa krisolit, kêtû 8ḡa beril, kêtû 9ḡa topa, kêtû 10ḡa krisopra, kêtû 11ḡa hiasint ma kêtû 12ḡa ameti.

²¹ Ma sêkêḡ kékôm tageḡ-tageḡ kêtû sacgêdô 12 ḡakatam. Ma malac ḡaintêna tau goldanô ḡakêḡkêḡ kêtôm glas e ḡawa lanḡwagenḡ.

²² Ma galic lôm dabuḡ teḡ kékô malac tau atom, gebe Apômtau Anôtô ḡaniniḡ ḡatau agêc Domba têtû ḡalôm dabuḡ.

²³ Ma malac tau kêpô lêna oc to ajôḡ gebe êpôḡa nec atom, gebe Anôtônê ḡawasi kêpô malac tau ma Domba kêtû ḡalamp.

²⁴ Lau totonḡ-totonḡ oc sêsêlêḡ sêmoa ḡawê tonanḡ ḡalêlôm. Ma kinḡ nomḡa oc sejonḡ nêḡ waba toḡawasi sêsô malac tau sêna.

²⁵ Êsêac sênsanḡ ḡakatam auc atomanô, ḡawê oc ênêc ḡapaḡ, eleḡ to êmbêc oc naêsa gamêḡ tonanḡ atom.

²⁶ Ma êsêac oc sejonḡ lau totonḡ-totonḡ nêḡ waba to awa towae sêsô malac tau sêna.

²⁷ Gêḡ ḡatêmui teḡ oc êsô malac tonanḡ êna atom, ma ḡac sec to dansanḡtêna teḡ êsô êna atom amboac tonanḡeḡ. Lau tañ tetô nêḡ ḡaê kêsêp Dombanê buku mata jaliḡa nanḡeḡ, sêsô sêna. * ḡawasi kaiḡ teḡ ma natalô tokainḡ-tokainḡ. ḡagêdô kokoc, ḡagêdô matac-matac to majanḡ-majanḡ. Binḡ pocawaḡa gêwa ḡa gebe ḡawasl oc ênam Jerusalem wakuc auc samucgeḡ. Malac ḡagêḡlêlôm tañ ênêc awê to gêḡ, tañ êsinḡ tau nañ ḡawasigeḡ.

22

¹ Go anjela kêtôc bu teḡ gédêḡ aê, ḡakêḡkêḡ kêtôm pocawa. Bu tau bu mata jaliḡa kêsâ anḡa Anôtô agêc Domba nêḡ lêpôḡ kinḡa.

² Bu tau keselenḡ kêsêp malacluḡ ḡaluḡeḡ ma ka mata jaliḡa kékô bu natali makenḡ-makeḡ. Ka tau gêḡam ḡanô kêtû dim 12 kêtôm jalagenḡ, gêḡam kêtôm ajôḡeḡ. Ma ka tau ḡalauḡ gêḡôm lau samuc ôliḡ ḡajam kêsâ.

³ Ma gêḡ, tañ Anôtô kêpuc boa nañ, oc tatap ḡateḡ sa anḡa malac tonanḡ atom.

Anôtô agêc Domba nêḡ lêpôḡ kinḡa oc êkô malac tau, ma ênê sakinḡwaga oc sênam sakinḡ eḡ.

⁴ Êsêac oc sêlic eḡ lanḡanô ma ênê ḡaê ênsac êsêac teḡbeleḡ.

⁵ Eleḡ to êmbêc oc êsa êtiam atom, ma êsêac oc sêpô lêna lamp ḡawê to oc atomanô, gebe Apômtau Anôtô tau oc êpô êsêac ma êsêac sênam gôliḡ lau têtôm kinḡ sêmoa teḡeḡ ma teḡeḡ.

Jesu oc êmu êmêḡ

⁶ Go anjela teḡ kêsôm gédêḡ aê gebe “Binḡ tonec binḡ ḡanêḡ to binḡanô. Ma Apômtau Anôtô, tañ kékêḡ nê ḡalau gédêḡ propete nañ, kêsakinḡ nê anjela gebe êtôc binḡ, tañ oc mêḡêsa sebenḡ nañ, êndêḡ ênê sakinḡwaga.”

⁷ Jesu kêsôm gebe “Ôḡoc acgom, aê oc jawac sebenḡ. Aê aoc êôc êsêac, tañ sêmansanḡ binḡ, tec Anôtô gêôc lasê gêc buku tonec nec.”

* 21:27: ḡaê 12 tonanḡ têtû pocawa 12 ḡaê. Pocawa tau

⁸ Aê Joan, aê ñac, tañ ganô to galic gêñ tonañ ñai. Ganô to galic gêñ tau su acgom, go gau tauc gaêc añela, tañ kêtôc gêñ samob gédêñ aê nan, akaiñña gabe jateñ mec êndêñ en.

⁹ Mago en kêsôm gédêñ aê gebe “Ondecgen, aê katu sakiñwaga gawiñ aôm to propete, tañ têtû nêñ lasitêwai nan, ma êsêac, tañ sêmasañ buku tonec ñabiñ nan. Oteñ mec êndêñ Anôtô taugen.”

¹⁰ Ma en kêsôm gédêñ aê gebe “Ôngamin biñ, tañ Anôtô geoc lasé gêc buku tonec nan, to ôsiñ ôkwi atom, gebe noc gêñ samob tonec ñanô êsanja kédabiñgac.

¹¹ Ñac tañ gégôm sec nan, êngôm nê sec êmoa. Ñac tañ gégôm gêñ môpña nan, êngôm nê gêñ môpña êmoa. Ñac gédêñ êngôm gêñ êndêngeñ êmoa. Ma ñac dabuñ êsa nê lêñ ênam dabuñ tauña êmoa.”

¹² Jesu kêsôm gebe “Ôñô acgom, aê oc jawac sebeñ ma tonoc ñagêjôgen jawac, gebe jakêñ êndêñ lau samob êndêñ-êndêngeñ êtôm nêñ lêñ.

¹³ Aê ñac ñamata to ñamu, aê ñam to ñamókê ma gajac m ma oc janac dabiñ.”

¹⁴ Aê aoc êôc êsêac, tañ sêkwasiñ nêñ ñakwê nan, ec êsêac têtôm gebe sêwê kaiñ ka ñanô sêngômñ maten jaliña ma oc sêsô malac tau ñasacgêdô sêna.

¹⁵ Lau amboac tonec oc sêmoa malac ñamagê, kêam to lauben ma mockaiño to mockaiñ ma lau, tañ sêjac ñamalac êndu to gwam ñasakiñwaga ma êsêac, tañ têtac gêwiñ biñdansañ to sêgôm ñanô kêsa nan.

¹⁶ “Aê, Jesu, kasakiñ ñoc añela gédêñ amac gebe êwa biñ tonañ sa êndêñ gôlôac dabuñ. Aê katu Dawidnê ñawakac ma nê wakuc. Aê katu utitêna geleñmataña ñawasi tau.”

¹⁷ Ñalau agêc awê, tañ gebe ênam ñac nan, sêsôm gebe “Ômôêñ.” Lau samob, tañ sêñô biñ tonañ nan, sêsôm sêwiñ gebe “Ômoêñ.” Lau tañ bu gêjô êsêac nan sêmêñman, ma samob, tañ sebe sêkôc nan, sêkôc bu mata jaliña tauman, sêkôc ñaômagen.

¹⁸ Aê jasôm biñ tonec êtu tôm êndêñ lau samob, nan sêñô biñ, tañ Anôtô geoc lasé gêc buku tonec nan gebe Ten embe ênac têku biñ ten naêwiñ, oc Anôtô ênac têku gêñwapac, tañ teto ñawae gêc buku tonec nan, êpi en naêwiñ amboac tonanjen.

¹⁹ Ma ten embe êkôc biñ, tañ Anôtô geoc lasé gêc buku tonec nan, ñaten su, oc Anôtô êkôc ênê kananô mata jaliña to ênê mala anga malac dabuñ, tañ teto ñabiñ gêc buku tonec nan, su amboac tonanjen.

²⁰ Ñac tañ gêwa biñ samob tonañ sa nan, kêsôm gebe “Biññanô, aê oc jawac sebeñ.” Biññanô, Apômtau Jesu ômôêñ.

²¹ Apômtau Jesu nê moasiñ êndêñ lau samob.

ŊaĒ To ŊalŌ Ŋam

A

Agat Pocawa ŋawasi ŋajam tenj. Kwalam-kwalam to majan-majan gêga tau (Geoc 21:19).

Ajôj, Israelnêj Takac Kalender

Alabaster Poc amboac jonjon ma palêpalê, tec sêsap kêtû kekec to suc ŋajam-ŋajam, tanj sêkêj ŋaola kêsêp.

Alej Aleq Lau sêmac katunj, tanj lau lanjwa gêmunjja seboc mênjsêlêsu ŋamalac. Têtu kasec lau ma sêgôm bôc to kêam sêbôm sêsêp salej sêja. Takac Ŋalau Sec.

Aloe Ka tenj ŋatêkwi ŋamalu ŋajam. Lau lanjwa sêkôc kêtû nêj gêj malu ma kêtû bu gêmacjja gêwinj.

Altar Lau Juda sêkêj bulimakao to gêj kêtû da gêdêj Anôto. Sêkêj gêsac altar ma sêkêj ja genj. Êsêac sêsap poc kapôenjenj kêtû altar ŋamêtê tenj amboac tonec gebe sêsap ŋakêclêsu aclê e ŋakatu amboac bulimakao ŋajabo kêkô altar ŋakêclêsu aclê tonanj ŋaô (Geoc 9:13). Jabo aclê tonanj kêtû Anôtonê ŋaclai kapôêj ŋadôndôj. Anôto kêtû lau gêbac, tanj sêlêti jasêkam jabo tau ŋatej tôj, gebe sênac êsêac êndu atom nanj, nêj lamu.

Amen Ŋalô Ebolai awenjja nec tanam ôkwi gebe Gêj tau amboac tonanj me Ŋanô êsa amboac tônêmanj. Go ŋam tenj gebe Binj ŋanôgenj. Êtôm tonanjgoc, Magobe. Geoc 3:14 sê Kilisinê ŋaê gebe Amen kêtôm Binjŋanô (Ŋatau).

Ametist Takac Pocawa.

Anao Takac Anerjio, Binj Anerjiojja.

Anenjo, Binj Anellionj Lau Israel nêj mêtê lanjwa tenj amboac tonec gebe Ŋac tenj embe nê gôlôac masi, êsêagêc awê (kapoac) semasanj binj gêdêj taurj ma ŋac tau gêjam agêcnêj sakinjwagao tenj kêtû nê awênê anao. Ŋam gebe anao tonanj êkôc ŋapalê êjô ênê awê su. Anao kêsam ŋac tonanj gebe ŋatau ma lau sêsam enj gebe ênê akwej. Enj gêwê kainj ŋac tau nê waba to gêj ma ênê gêjlnêsem gêjac awê tau nê ŋapalê ŋawae gêwinj (Gen 25:6; 35:22).

Anôto Latui Takac Lau Undambêjja, Anjela, Bôc.

Anôto N. Malê gêwa ŋaê Anôto sa gebe ŋam oc kêsêp Wapômtau Anôtau. Lau lanjwa sêsôm gebe kêkêj gêj samob to gedenj tôj ma kêmoasinj ŋamalac ŋajam kêlêlêc. Jabêm sêlinj nêj anôto tonanj sinj e ŋawae kêtû gwasa su, tec tetoc enj sa kwalec. Gêjnsêga amboac ôjô me gwêctêna me mutêna embe êngôm êsêac acgom, go taêj gêjam enj ma sêkêj da gêdêj enj. Tetoc bôc to gêj gêc ambêô ma sêkêj kêpi wanj ŋasec tenj sêuc su dedec gêdam gêja. Seboc anôto kêtajn tau su jagêmoa gwêcm ŋagêdimbob ŋalêlômgenj, tanj kêlinj ŋamalac ma gêj enj kêkêj nanj, samob sinj su. Sêlinj enj sinj amboac tonanj, tec tetoc nêj mimi to abenj katunj sa gêjô anôto su. Binjsu sêô lasê acgom, go sêpuc minj lanjwa tonanj ŋam e sê ŋaê tau kêpi Anôto mata jali, tanj kêkêj undambê to nom binjŋanôgenj nanj. Enj kêlinj tau sinj jagêmoa jaêc atom, taê gêjam nê gêj ma gejob to gêjam jaom gêmoa ŋapanj. Anôto mata jali gêwa tau sa gebe enj Ŋalau. Aêac tec tanam sakinj êndêj enj tatoc gêj ŋagêdô ŋakatu sa êjô enj su atom. Gwam to gêj ŋakatu, tanj ŋamalac sêkêj kêtû nêj anôtoî jaba nanj, enj gêjac jao gêc Binjsu ŋamatajja.

Enj kêjalinj lau Israel sa jageoc tau lasê to kêsôm binj gêdêj êsêac kêsa propete to lau awenj. Enj gêwê êsêac ma gêgôm gêjnsêga e sêjala enj kêpi ŋanôgenj. Enj kêkêj Binjsu to Ŋagôlinj ma kêmoatinj poac gêdêj êsêac. Kêtû ŋamu go geoc tau lasê kêpi Latu Jesu Kilisi, tanj tau kêtû ŋamalac mênjgêmoa nom nanj. Jesu Enj Anôto tau (Joanj 14:9). Anôto aêacnêj Kêsiwaga Enj. Aêac tec tatêc to têtac êwinj ma ôlinj andanj tamenj undambêjja Anôto. Binjlnêsem Lanjwa to Wakuc gêwa enj sa amboac tonanj, tec tapuc enj ŋam tasam Bibolo tanac ŋawaejenj.

Anôto Têlêtagenj Ŋaê Têlêtagenj ŋam gebe Têlêac kêtôm Tagenj. Binj tonanj kêlêlêdêj aêacnêj kauc gebe gêj ŋanô têlêac têtôm gêj tagenj atom. Embe tapuc ŋaê tau ŋam, oc tapô lêna gebe gêc lêlêmsêga. Aêac tatap ŋaê tonanj sa anjga Bibolo tau solop atom. Kêwaka Anôto sa gebe tagenj tê gêmoa, go tonec gêwinj gebe Kilisi ma Ŋalau Dabuj têtôm Anôto tau (Joanj 1:1; 4:24). Bibolo tec gêwa Anôtonê ŋalanjô têlêac sa gêdêj aêac gebe Anôto Tama agêc Latu ma Ŋalau Dabuj. Ŋam kêsêp gêj, tanj Anôto gêgôm anjga Gôlôac ŋalêlôm nanj. Tama Anôto kêkêj gêj samob. Enj kêkêj to têtac gêwinj ŋamalac, tec gêlôm to gêjam jaom ma kêmoasinj aêac kêtôm tamenj ŋanô enj. Enj kêkêj Latu mênjgêjam aêac kêsi (Joanj 1:14), ma kêkêj Ŋalau Dêbuj kêpuc aêac tôj (Rom 8:26). Ŋalau Dabuj tonanj Apômtau Jesu nê (Kor 11.3:17) ma Tama Anôto nê amboac tonanjgenj (Joanj 4:24). Anôto geoc tau lasê kêpi ŋalanjô têlêac tonanj teto gêc Bibolo ŋabuku. Enj kêkôninj tau amboac tonanj, ec tajala enj ŋanjêj. Ŋalanjô têlêac, mago Anôto tauanô tagenj. Têtac gêwinj ŋamôkê enj (Joanj 1.4:8). Enj

gebe aêac têntac êwiñ tauñ e tatôm enj tau katu. Têntac gêwiñ tauñ tonañ ocgo êmbin aêac tñj êtôm gêbiñ Tama agêc Latu ma Nalau Dabunj tau tñj nanj (Kol 3:14).

Anôtônê Gamêñ, Anôtônê Gôlinj Kiriña. Anôtô kêtú nom samuc ñagôlinjsêga to ñakiñ. Anôtônê Gamêñ to ñagôlinj tonañ kêtú anô anja nom gédêñ Jesu mênghêmoa nanj. Enj gêjam mêtê lau gêjac m gebe “Anam taôm ôkwi. Anôtônê Gamêñ kédabinjgac” (Mat 4:17; Mar 1:15). Biñ Anôtônê Gamêñja gêjam Njawa Njajam ma Binjôlinj to gênjalô samob auc.

Jesu gêmêñj gebe enser Sadarñê kôm su (Joan 1.3:8) ma êwaka Anôtônê Gamêñ sa (Mat 12:28; Luk 11:20). Gôlinj tau êtu anô amboac ondóc. Njalêñ tonec gebe Tanjô mêtê ma takêñ êwiñ Jesu to êsuc sec ôkwi ma dawí ñatau langwa siñ to dawinj Jesu êtu nêñ ñatau wakuc ma têndanjuc enj to tasêp enj tñj. Tajalinj Jesu sa êtu nêñ Apômtau nec kêtôm tasô Anôtônê Gamêñ/Gôlinj ñalabu. Tanam tauñ ôkwi su, tec nêñ gêñ ñagêdô samob ênam tau ôkwi amboac tonañgeñ. Nêñ ñalêlôm kêtú wakuc, tec nêñ lêñ êtu wakuc êndanjuc. Tauñ nêñ tekweñ saki êngôm atom. Lau teñ tauñ sêjam tauñ kési atom. Enj kégaboac aêac su, tec têntac gêwiñ lau kêtú nêñ ñagôlinj wakuc e tamoa dawinj tauñ njajam.

Aêac tawê kainj Anôtônê Gamêñ kêtú nêñ koleñja me nêñ lêñ mansañja atom. Njamoasiñ Anôtô gêsuj gédêñ aêac kêtú takêñ gêwiñ Kilisiña. Kêmoasiñ aêac njajam kélêlêc su, tec tanjgaminj ênê moasiñ ênêc aêacña atom, takêñ njawae elom lau gamêñ dambê to baliñja êwiñ. Aêac tec tatenj kêsêp Mec Tamenjmai gebe “Mênôtu Apômtau ôtôm gamêñgeñ”, gebe sêwiñ aêac tatu Gôlôac Dabunj tagen. Anôtô gêjac m gamêñj tau anja nom nec ma kêlainj nê gôlinj gêmoa e êndêñ nom ñatêñ ênac pep acgom, go ênac dabinj êndêñ êkêñ samob êtu wakuc. Gêmac to ñandanj ma gêñwapac to tapô lèna gêñja ma danjgôn jageo to siñ ma gêñ keso Anôtônê Gamêñ oc êmbacnê anja nom wakuc (Geoc 21:4).-Gamêñ Undambêña to Anôtônê Gamêñ kékwa tau. Njê lulu ñam tagenj gebe Undambê to Nom ñatau Anôtô. Gamêñj tau êtu anô ñalêñ to ñagêbôm ma ñakolenj, tanj gêjac ñamalac njawae nanj, Binjôlinj kékwa sa.

Takac Môkêlatu to Njamadinj Njanamba gebe Anôtônê Gamêñj, Binjôlinj Anôtônê Gamêñja, Undambê.

Anjela Anôtônê ñalau sakiñja êsêac, tec sêsô enj ñalabu ma sêgôm ênê biñ ñanô kêsá kêtôm enj kêsakiñ êsêac, tec tasam êsêac gebe Anôtônê lau jaenja gêwiñ. Njê Anôtônê me Apômtaunê anjela elêlê kepenj Apômtau tau geoc tau lasê mênkêsôm biñ gédêñ ñamalac. Anjela nê Anôtônê lau sakiñja têtôm propete to lau, tanj sêsôm Anôtônê wae lasê (Geoc 19:10; 22:9). Ac têtôm Kilisi atom (Eb 1:4ñg), tec tatoc êsêac sa amboac enj atom. Anjela ñakatu, tê lau teto-teto nê, kêtôm êsêac ôlinj ñalauña atomanô. Aêac taêñ ênam anjela tau amboac siñsêlêc tonjaclai kainjtenj. (Takac MNÑ) Nalau undambêña tonañ sêwiñ Anôtô sêmoa. Sêgi ênê lêpônj kiriña auc ma awenj gêoc enj.

Takac Bôc, Lau Undambêña, MNÑ gebe Anjela.

Aposolo Njê Aposolo tonañ kêpi lau 12, tanj Jesu kêjalinj êsêac sa jatêdaguc enj to sêpuc enj tñj nanjgeñ. Go sê kêpi Paulu to Gôlôac Dabunj ñakolenjwaga ñagêdô gêwiñ gêc Binjênsêñ Wakuc amboac tonañ. Njê tau ñam gebe jaenjwaga me lau sêsakiñ êsêacña. Anôtô kêsakiñ êsêac to nê lausakiñ samob gebe sêsôm ênê Gamêñ njawae njajam lasê êndêñ lau sêñjô, ec sêkêñ êwiñ enj ma ênam êsêac kési.

Areo Pagu Njê tonañ ñam (a) Aresnê Iôcmatu gêc Griknêñ malacsêga Aten, (b) Kaunsil. Laumata malac tauña sêkac tauñ sa-sa anja lôc tau, tec njê tau sêsam kêpi kaunsil tonañ gêwiñ. Sêkac tauñ sa anja lôc tonañ kêtiam atom, mago njê Areo Pagu kêsap tñj tec gêc (Apos 17:19-34; Kor I.1:22ñgg).

Artemis Lau gêmuj andanjenja tetoc anôtô teñ tonañ sa sêgôm kêtú nêñ lauo sêkôc gôlôac têtú taêsamja. Njê tau ñam kêsêp Griknêñ awenj. Lau Rom sêsam ña tauñ awenj gebe Diana. Kêtú tonañja sêsam anôtô jaba tonañ nê njê sêgalunjenj. Lau Asia Saunja tetoc Artemis (Diana) sa sêjac njawaeñ (Apos 19:23-40).

Asera Anôtôo jaba teñ. Lau Kanaan tetoc sa ma sêkalem enj kêtú nêñ lauo sêkôc ñapalê taêsamja. Aseranê atoc awenj Bal. Lau Israel sêku Kanaan tulu jasêñgôn gamêñj tau kêtú têlê, tec taêsam tetoc anôtôo jaba tonañ sa sêwiñ. Sêsê ka kékô lôc ma sêsap gwam (alê) kêtú ñagêbôm kékô lôm dabunj ñalêlôm gêwiñ, tec sêgôm Anôtô têtac ñandanj kasa.

Asia Anja Bibolo njê Asia kékwa masanjm kapôênj, tanj gamêñ Saina to India gêc nanj, gêwiñ atom; kêpi gamêñj, tanj aêac tasam Asia Saunj nanjgeñ (Tim II.1:15; Geoc 1:4).

Astarte Anôtôo tonañ gêjam jaom lauo sêkôc ñapalê taêsamja, ma siñ to siñwaga gêwiñ. Njasakiñ gêjac gêñ ôlinj ñakalacña njawae. Lau Asia Saunja to gamêñ ñagêdôña tetoc enj sa gêjam auc gédêñ têm langwa tónê.

Bal Lau Kanaan tetoc Bal sa kētu nêŋ anôtô jaba. Sêgôm gebe êkêŋ nêŋ gôlôêc têtú taêsam. Sêsam Asera gebe Balnê awê. Lau Israel jasêŋgôn gamêŋ Kanaan têtú têtê acgom, go tetoc anôtôi jaba luagêc tonaj sa sêwiŋ.

Bal Poacŋa Lau Sikem sê ŋaê tonaj kêpi nêŋ Bal ma tetoc eŋ sa kētu nêŋ anôtô jaba (Gól 8:33).

Bec Anôtô Gêŋgônŋa Ŋaê teŋ gebe Bec Anôtô Gêwa Tau Saŋa. Mose to nê lau sêsuy becsêga tau sa. Lau Israel sêlic nêŋ om aŋga Lômbec ŋalêlôm e Salomo kêkwê lôm dabuy sa acgom. Lômbec ŋaê teŋ gebe Anôtônê Bec me Bec Lanôŋanô Êndêŋ Tauŋŋa (me takac tauŋ saŋa). Takac gebe Lômbec, Ombec.

Bec Sêmasaŋ Tauŋŋa Woke ŋabêc 5 ŋakêtula, taŋ Judao to ŋac sêmasaŋ tauŋ ma sêjac dabuy ŋagêŋ samob gebe sêlic nêŋ om Sabat (Mat 27:62; Mar 15:42; Luk 23:54). Gêmuŋ omsêga samob gêwiŋ amboac tonanŋeŋ.

Belsebul Sadanêŋ ŋaê teŋ, nanŋ gêwa eŋ sa gebe ŋalau sec samob nêŋ ŋatau eŋ.

Benj, Binj Benŋa Anôtô géjac jao binj benŋa to sêpuc kapoacŋa gêdêŋ lau Israel, mago lau tau sêwi sinj samucgeŋ atom, ŋagêdô sêgôm (Gen 30:14, 37ŋg). Anôtô gêlic gêŋ tau kêtôm sakinŋ gêdêŋ anôtôi jaba to gwam (Sam 1.15:23). Lau taŋ têtêc benj to ŋalau sec nanŋ, sêkêŋ gêwiŋ Anôtô kwalec, tec sêbu eŋ gebe géjam jaom êsêac gêdêŋ sec to gêŋ ŋaclai samob jakêtôm atom. Aŋga Binjênsêŋ Wakuc lau-mec-geowaga sêkêŋ kisa gêdêŋ aposolo (Apos 19:14-18). Sêjac jao benj to gwam ŋasakinŋ aŋga Binjênsêŋ Wakuc gêwiŋ (Gal 5:10, 20ŋg; Geoc 21:8). Laimôkê Anôtô taugenŋ kêtôm gebe ênam nê lau kêsi êndêŋ gêŋ tonaj ŋai samob.

Beril Pocawa matac-matac me juju.

Bibolo Propete to lau teto nêŋ buku gêdêŋ-gêdêŋgeŋ gêdêŋ gêmuŋ andanŋeŋ. Ŋasawa ŋamuŋa teŋ lau teŋ sejoŋ sa kētu Binjênsêŋ Langwa ŋabuku, taŋ teto binj Anôtô geoc tau lasê to kêsôm binj gêdêŋ ŋamalac nanŋ ŋaminŋ. Aŋga Binjênsêŋ Wakuc sêsam buku langwa tonaj ŋai sebe Binj teto gêc (English gebe Scriptures). Go aposolo to lau teto Jesunê koleŋ ŋaminŋ gêc Ŋawae Ŋajam ma teto papia gêdêŋ Gôlôac buŋa to lau gêdêŋ-gêdêŋgeŋ, e kētu ŋamu sejoŋ sa kētu Binjênsêŋ Wakuc. Ŋasawa teŋ kêtiam lau teŋ sêsi Binjênsêŋ Langwa to Wakuc ŋabuku samob kêpi tagenŋ kētu buku kapôêŋ samuc tagenŋ ŋaê Bibolo. Ŋaê tonaj ŋam kêsêp lau Grik awenŋ. Êsêac sêsam buku gebe biblia gebe buku taêsam, buku toêtoê, buku toluŋ.

Binj Tajac Matanŋa Tanac mata binj teŋ tasôm êtu tônŋ toawenŋ ênac Anôtô êwiŋgeŋ. Embe binj dansaŋ me dangôm ŋanô êsa atom, oc takalem eŋ ênac aêac ŋagêjô (Sam 1.1:11; Pes 50:14; 116:14; Apos 18:18; 21:24).

Binjgôlinj Anôtônê Gamenŋa Apômtau Jesu kêwaka binjŋanô undambêŋa ŋagêdô ŋam sa gê dôŋ kêpi ŋamalacnêŋ gêŋ gêc awêgeŋŋa gebe êwa launêŋ kauc êsa êpi Anôtônê Gamêŋ. Eŋ géjam mêtê lau kêsôm binjgôlinj gêdêŋ êsêac géjac ŋawaengeŋ (Mat 13). Takac MŊŊ gebe Binjgôlinj.

Binjsu Ŋagôlinj Juda tauŋ sêsam Binjênsêŋ Langwa ŋabuku ŋamataŋa lemenŋeŋ gebe “Binjsu” me “Mosenê Buku” me “Mosenê Binjsu Ŋabuku”. Lau ŋagêdô sê ŋaê Binjsu tonaj kêkwa Binjênsêŋ Langwa samucgeŋ ma ŋabuku samob tapaônŋeŋ gêwiŋ.

Binjsu Ŋakêdôŋwaga Êsêacnêŋ ŋaê teŋ gebe Binjsutau. Êsêac sêpuc Binjênsêŋ Langwa ŋabuku (Mosenê buku 5) ŋam ma sêwa sa gêdêŋ lau. Sêgôm gêdêŋ Gôlôac Buŋa sêwaka Binjênsêŋ Wakuc sa su. Takac Binjsutau, Rabi.

Binjsutau Êsêac têtú binjsu ŋakêdôŋwaga to mêtôcwaga kêpi tagenŋ. Lau tau dabuywaga atom. Juda sêsam êsêac Rabi (Mêtêŋmôkê) gêwiŋ. Ac sêwa binjsu ŋam sa ma tauŋ sêjac têku binjsu ma sejoŋ lêŋ ŋagôlinj ŋagêdô sa jagêwiŋ binjsu tau e lau ŋaôma sejoŋ jageo. Takac Mêtêŋmôkê, Binjsu Ŋakêdôŋwaga.

Bôc Bôc acêlê sêkô sêgi lêpônŋ kinŋŋa auc (Geoc 4:6). Bôc tonaj bôc malacŋa me saleŋŋa nê atom. Ŋalau undambêŋa. Tanam ŋalô Grik awenŋŋa ôkwi amboac tonec gebe Gêŋsêga matenŋ jali, me gêŋsêga tomagê. Êsêac sêwa Anôtônê ŋaclai to nê ŋawasi sa gebe jasêkô Lôlôc Ŋatau dabuyŋanô tau ŋalanônêŋ. Esek 1:5-13, 10; Geoc 4:6-9 gêwa gêŋ matenŋ jali tonaj sa. Lau ŋagêdô taêŋ géjam gebe tasam êsêacnêŋ ŋaê teŋ gebe Kerubim. Takac Anôtô Latui, Lau Undambêŋa.

Bôjanŋ Jalô Gêŋ tau bôjan teŋ, nanŋ gêmôê e talic amboac talec ŋajalô. Sêkam gêdêŋ ŋaka ma sêsap padi to gêŋ.

D

Da Ŋamalac sêjala tau ŋ gebe taêŋ géjam geo ma sêsôm geo to sêgôm geo. Samob sêsa nêŋ lêŋ seso Anôtônê binj, tec tauŋ taêŋ géjam gebe sêkêŋ nêŋ gêŋ ŋajam teŋ êtu da êndêŋ Anôtô gebe êŋgôm eŋ têtêc êtu lêsî êndêŋ êsêac. Sebe da êkwa nêŋ sec auc êndêŋ Anôtô, tec sêkêŋ.

Lau Israel sêkêŋ da tonec ŋai gebe Daja ma dadanŋe to da êpuc ôlin tōŋŋa ma dawama to datōp.-Apōmtau Jesu Kilisi kékêŋ tau kētu da gêjō ŋamalac peben nêŋ sec su, tec bin danŋa tonanŋ gêjac lau buŋa ŋawae atom. Nêŋ ŋalêlôm to nêŋ kauc ma ôlinŋwalô samucgen êndêŋ Apōmtau êtu aêacnêŋ da dange êndêŋ eŋ êjō ênê moasinŋ samob su. Anôtô gebe aêac dansuŋ tauŋ tatu da êndêŋ enŋenŋ. Da tonanŋ tec gêjac eŋ mataanô ŋajam. Takac Kanom, Takis.

Dabuŋwaga (a) Lau malac tenŋ embe taêŋ ênam sebe sêŋgôm nêŋ gêŋ towae tenŋ amboac sê balôm me seno sam, ac séjalinŋ lau ŋagêdô sa tētu dabuŋwaga. Kôm tonec gêjac dabuŋwaga tonanŋ ŋawae gebe sênam dabuŋ gêŋ ŋagêdô. Êsêac senŋ to sênomŋ gêŋ palinŋ-palinŋenŋ atom. Sejop dabuŋ ŋapep. Embe sejop kwalec, sammôkê oc séjainŋ tauŋ ŋaôma. Bôc ŋagêdô oc sêmac êndu. Lau benŋ to mectomanŋ sejop nêŋ dabuŋ gwalêkinŋ gebe sêŋgôm nêŋ benŋ ŋawanic êsa.

(b) Naê dabuŋwaga tonec ŋam tenŋ samucgen. Anôtônê lausakinŋ têm Binlênsêm Lanŋwanŋa. Lau ôlinŋ mansanŋenŋ tētu lau Israel nêŋ dabuŋwaga. Kôm tonec ŋai gêjac êsêac ŋawae gebe Sêmoa Anôtô lanŋônêm ma sêpalip bôc danŋa ŋadec kêpi altar gêja to sêkêŋ daja anŋa altar dajanŋa ma sejop lôm dabuŋ ŋagêŋlêlôm samob (Luk 1:5, 8ŋgg). Ŋacdabuŋsêga kētu êsêacnêŋ kasêga, tanŋ kêtôm Omsêga Wamagenŋ kêsô gamêŋ dabuŋanô tau gêja jakêpalip dec kêpi Anôtônê katapa ŋagadê gebe êdŋ Anôtônê poac sa ŋakôninŋa êtiam, tec gêgôm kêtôm jalagenŋ. Dabuŋwaga to nêŋ da samob kētu Kilisi to nê da ŋanô tau ŋadôndôŋ. Aêac takêŋ da tenŋ amboac tônê gêdêŋ Anôtô kêtiam atom.

Dabuŋwaga anŋa Lewinêŋ Dabuŋwaga tenŋ anŋa Lewinêŋ gôlôac. Sakinŋ dabuŋwanŋa gêjac Lewinê wakuc samob ŋawae, mago gêdêŋ ŋasawa ŋamuŋa tenŋ êsêac samob tomalagenŋ tētu dabuŋwaga atom. Takac Lewi.

Dabuŋ, Tanam dabuŋ mo to gêŋ Tanam dabuŋ gêŋ nec aêac lau Niuginiŋa tjam kauc ŋamêtê atom. Lau lanŋwa sêjam dabuŋ gêŋ sêgôm sêjac ŋawaegenŋ. Sê balôm me seno sam, tec sêkêŋ lau ŋagêdô tētu dabuŋwaga sêjam dabuŋ gêŋenŋ sêmoa e om tau êmbacnê. Takac Dabuŋwaga (a). Lau Israel sêjam dabuŋ mo to gêŋ gêdêŋ gêŋwapac kêtap êsêac sa (Sam ll.1:11ŋg; 12:22ŋg; Joel 2:12). Gêdêŋ tanŋ gêŋ tenŋ gêgôm êsêacnêŋ ŋalêlôm ŋawapac kêsa nanŋ (Sam 1.31:13). Kētu sêmansanŋ tauŋŋa Eks 34:28, Omsêga Wama Apos 28:9. Gêdêŋ tanŋ sêjam tauŋ ôkwi gêdêŋ Anôtô nanŋ (Jona 3:7ŋgg). Jesu tau gêjam dabuŋ mo kêsêp ŋasawa gêwiŋ (Mat 4:2; Luk 4:2). Eŋ gebe lau buŋa sêŋgôm amboac tonanŋenŋ (Mat 9:14ŋg; Apos 13:2ŋg; 14:23).

Daja Da ŋagêdô sêkêŋ bôc natê to gêŋ ŋagêdôgenŋ kêpi altar ja genŋ su. Ma daja tonec ŋamêtê tenŋ. Sêbuc bulimakao me domba me noninŋ tenŋ jasêpalip ŋadec kêpi altar e su acgom, go sêu ŋanô samucgenŋ gêsac altar ma ja genŋ gêbacnê, kêtôm sêkêŋ nêŋ ŋanô samucgenŋ gêdêŋ Apōmtau gêjô nêŋ sec su.

Dawidnê Malac (a) Anŋa Binlênsêm Lanŋwa malac Jerusalem solop, tanŋ kinŋ Dawid kêjanŋo su anŋa Jebusitnêŋ gêdêŋ amboac jala 1000 B.C. (gêmunŋ Kilisi gêmêŋ nom) ma kêwaka sa kētu tau to nê lau nêŋ malacsêga. (b) Anŋa Binlênsêm Wakuc malac Betlehem, tanŋ têna kêkôc eŋ ma ŋapalêgenŋ gêmoa tonanŋ. Go malac tau tonanŋ Jesu têna kêkôc eŋ.

Denari Embe daê dôŋ mone têm tônêŋa êpi aêacnêŋ mone galocŋa oc tapô lêna gebe keso tau ŋanôgenŋ. Denari tenŋ kētu kômwanenŋ ŋaôli oc samuc tagenŋa (Mat 20:2). (Mat 18:28; Mar 6:37; Joaŋ 12:5).

Domba Kêmoasinŋ lau Israel ŋajamanô. Senŋ ŋamêsôm to sênomŋ ŋasu ma sêwa ŋaôlilu balinŋ kētu obo to sêsi obo kētu nêŋ ŋakwê ma sêkêŋ domba tau ŋagêdô tētu da gêdêŋ Anôtô gêdêŋ sêjam nêŋ wê to sêlic nêŋ om anŋa lôm dabuŋ Jerusalemŋa. Ŋackêsagu Joaŋ kêsam Jesu gebe “Anôtônê Domba” (Joaŋ 1:29,36). Ŋam amboac tonec gebe (a) Anôtô kékêŋ Jesu gêmêŋ nom gebe sênac eŋ êtu da êjô ŋamalac peben nêŋ sec su. (b) Domba nec bôc matamalô tenŋ, tec sêlic amboac gêŋ mansanŋ ŋajam (Pet I.1:19). (c) Joaŋ kêsôm lau Aramai awenŋ, tanŋ ŋaê tagenŋ kékwa domba ma sakinŋwaga (ŋackolenŋ) gêwiŋ (Jes 53). (d) Aposolo Joaŋ kêsam Jesu gebe “Domba Pasaŋa Wakuc” (Joaŋ 19:36; Kor I.5:7; Pet I.1:18ŋg). (e) Geolacê gêwa Domba sa gebe kêku gêŋ samob tulu e gêjam gôlinŋ gêwiŋ Anôtô (Geoc 5:12; 7:10; 19:5ŋgg; 21:27; 22:1,3).

E

Epikuri Lau tokauc nêŋ tonŋ tenŋ. Ac sê tauŋ kêpi Epikurŋ lau Grikinŋ nêŋ ŋac tokauc ma towae tenŋ (+270 B.C.). Têdônŋ nêŋ kauc amboac tonec gebe Tamoa têtac wapigenŋa oc êkôninŋ ŋandanŋ samob tōŋ. Sêkêŋ gêwiŋ binŋ agwa-agwa ŋagêdô gêwiŋ. Sêmoasinŋ ôlinŋ ŋapepgenŋ gebe seboc gêŋ ŋanô tau tonanŋ (Apos 17:18). Takac Stoiiki.

Epod Nalô Ebolai awenŋa tenŋ. Gêŋ tau obo ŋagêdô tenŋ, nanŋ ŋacdabuŋsêga gênomŋ gêsac magi-m-agêc. Obo tau ŋaatali tenŋ gêc, nanŋ Urim to Tumim kêsêp ŋalêlôm ma gêsac eŋ

bôdagi. Ŋagêlôn pocawa 12, nan teto Israelnêŋ gôlôacmôkê 12 nêŋ ŋaê kêpi. Ŋalô tau ŋam ŋagêdô oc gêc, mago gêc awê ŋapep atom. Takac Urim to Tumim.

G

Gamêŋ Dabuŋanô Tau Israelnêŋ Lômbec to Lôm Dabuŋ ŋabalêm ŋalêlômsêga. Poac Ŋakatapa kékô Apômtaunê balêm tonan, tan geoc tau lasê gêmoa nan. Ŋacdabuŋsêga kêsô balêm tau kêtû dim tagen kêtôm jalagen gêdêŋ Omsêga Wama nan. Takac Lôm Dabuŋ, Omsêga Wama, Poac ŋakatapa.

Gamêŋ Ŋakêlêndiŋ Secŋa Ŋalau sec nêŋ gamêŋ kapoacwalôŋa. Êsêac sêôŋ Anôtô êmêtôc êsêac êndêŋ Bêc Ŋamuŋa tec sêŋgôn. Embe taêŋ ênam gebe sêwi gamêŋ tau sin, oc sêŋgôm elêmê. Takac Gêsurjôm, Lamboam.

Gamêrl Undambêŋa Takac Anôtônê Gamêŋ, MNŊ.

Garnet Pocawa kokoc ten.

Gejowaga Anŋa Binlênsêm Langwa ŋaê tonec kêpi laumata gamêŋ me lau-m me malac tenŋa. Anŋa Binlênsêm Wakuc ŋaê tau kêpi lau kain têtêac gebe (a) Anŋa Ŋawae Ŋajam ŋaê tau gêjac Judanêŋ laumata kapôêŋ, tan têtôŋ Anôtônê bin gêdêŋ nêŋ lau nan ŋawae. Ac ŋagêdô têtû kasêga jasêwiŋ kaunsil (Sanhedrin). (b) Anŋa Aposolo 11-21 to anŋa aposolonêŋ papia ŋaê tonan kêpi gôlôac buŋa ŋagejobwaga, tan sêjam jaom gôlôac dabuŋ nêŋ kolen to nêŋ lêŋ. (c) Anŋa Geoclasê ŋaê kasêga me laumata kêpi lau 24, têt sêŋgôn sêgi Anôtônê lêpôn kinŋa auc nê. Lau tau oc sêjam Anôtônê lau lanôn. Takac Kaunsil.

Gêmcê Ŋawê Matai 13:31 to 17:20 sêpuc gêmêc ŋawê gêjô ka mastet ŋawê. Ka lulugen ŋawê saunân kêtôm tau, amboac dauŋ ŋawê.

Gêŋmalu Lau Israel sêkôc ka ten ŋatêkwi kêtû nêŋ gêŋmalu ma nêŋ medisîn gêwiŋ. Ac sen oso lau sêmac êndu nêŋ ŋawêlêlan ŋa gêŋmalu tokaiŋ-tokaiŋ amboac tonan (Mar 16:1; Luk 23:56; Joan 19:40). Takac Katêkwi.

Gêsurjôm Takac Lamboam ŋakêlêndiŋ Sec.

Gog Gêmuŋ andanŋenanô Gog kêtû kin gêŋgôn gamêŋ Magog. En kêtû lau Israel nêŋ ŋacjo anŋa lau samuc nêŋ ŋadôndônŋ (Geoc 20:8).

Grik (a) Lau Grik tau (Joan 12:20). (b) lau tau nêŋ gamêŋ, tan gêc Gwêc Ŋaluŋ gêdêŋ ŋanodonŋa (malasêga Aten, Korint, Pilipi). (c) lau Juda têt tenenŋ sêkôc êsêac anŋa gamêŋ jaba ma sêsôm Grik awen kêtû tôn êsêac nê (Apos 6:1; 9:29; 11:20; 18:4; 20:21; Rom 1:14; Kor I.1:22). (d) ŋaê Grik kêpi lau samuc gêwiŋ (Rom 1:16; 2:9; 3:9; Kor I.1:23; 12:13; Gal 3:28).

Gwêc Koc Ebolai sêsam sebe Gwêc Sin gebe gwêc, tan sin to ôpic kékô gêjam auc nan. Ŋaê Gwêc Koc kêpi (a) gamêŋ nan andanŋen bugêjacton to nom lêplêp gêjam auc, têt gêc Gwêc Koc to Gwêc Ŋaluŋ ŋasawa nê. Gamêŋ tan lau Israel sêwi Aiguptu sin ma jasêô lasê nan (Eks 14). (b) Ŋasuc tan malac Suez gêc nan. (c) Ŋasuc tan malac Agaba gêc nan, ma (d) Gwêc Koc tau.

H

Haleluja Alanem Anôtô, Aweŋ êoc Anôtô.

Hermes Lau Grik nêŋ anôtô jaba ten, tan kêtû êsêacnêŋ anôtôi nêŋ ŋacjaen nan (Apos 14:12). Takac Sois.

J

Jala Takac Kalender.

Jala Kêtû 7ŋa Kêtôm jala kêtû 7ŋa lau Israel sêsê gêŋ kêsêp nêŋ kôm atom. Sebe nom êlêwan tau agom tec sêgôm. Sebe nêŋ nom êkêŋ om. Êsêacnêŋ têt êndêŋ lau ten embe ênêc, ac sêwi sin gêdêŋ jala tau. Takac Jala-Lau-Sêsi-Aweŋ-Suŋa, ma Om Jala kêtû 7ŋa.

Jala Wakuc Lau Israel sêjac nêŋ kôm ŋanô samob sa su acgom, go sêlic nêŋ Jala Wakuc kêtôm lau Kanaan sêgôm kwananŋen kêsêp nêŋ komô nan (Eks 34:22). Go kin Jojakim kêkêŋ ŋanoc wakuc gêmuŋ Omsêga Pasa (Eks 12:2; Lew 23:5), mago sêsap noc langwa tôn gêwiŋ ŋapan (Lew 23:4). Kêtû ŋamu ac sêwaka ŋanoc ŋamataŋa sa kêtiam. Takac Kalender.

Jala Wakuc Ŋaom (Om Jala Wakucŋa) Lau Israel sêlic om tonan to Ombec kêpi tagen kêsêp komô gêdêŋ têt sêjac nêŋ kôm ŋanô sa gêbacnê su nanŋa. Ac taêŋ gêjam noc sêjac kawî lôm dabuŋ ŋamataŋa (Esra 3:6) ma Anôtô kêmoaŋiŋ poac gêdêŋ lau tau kêtû wakuc nanŋa. Sêlêwan nêŋ kôm samob gêdêŋ oc tonan ma sêkêŋ da gêdêŋ Apômtau (Lew 23:23ŋgg). (Mago tasam Gal 4:10 to Kol 2:16ŋg ma taêŋ ênam.) Israel tauŋ sêsam om tonan gebe Rosh Hashanah.

Jala-Lau-Sêsi-Aweŋ-Suŋa Kêtôm jala 50-50 geŋ lau Israel sejob om tonan. Sêkêŋ waba, nan lau ten sêjô nêŋ têt atom ma gelom êsêac nan, samob gêmu gêdêŋ ŋatau kêtiam. Go Juda, nan têtû nêŋ lau ten nêŋ sakinŋwaga (gêŋôma) nan, ŋataui sêwi sin sêmu dêdêŋ nêŋ

gôldoacmôkê sêja kêtiam. Ma sêsê gêñ kêsêp nêñ nom gêdêñ jala tonaj atom, dedec gêc gebe êlêwan tau ma êkên om amboac tonaj. Takac Om Jala Kêtu 7ña.

Jane agéc Jambre Parao kêkalem né mectomanj to lau mêtê, tanj sêgôm gêñtalô kêtôm Mose agéc Aron nanj, ñaminj géc Eksodus 7:11 to 22 ma ñaê tenj gêwinj atom. Paulu keto mectomanjwaga luagéc nêñ ñaê géc Tim II. 3:8 gebe Jane agéc Jambre. Aêac tatap ñaê tau sa anja Binjênsêm Lanjwa atom. Têdônj gec awenjenj gelom-gelom mênjPaulu gêñô ma keto.

Jao Jao gwalêkinj gêdêñ lau Juda sejoj e kêkênj wapac êsêac. Jao tau ñam gebe êmbalanj lau samuc nêñ mêtê geo auc gebe naelom lau Israel atom. Jao amboac tonaj masi anja Binjênsêm Wakuc. “Têmtac êwinj lau wacbanj aôm amboac têtmac gêwinj taôm” gêjam gôlinj lau buñja kêtû lêñ lêñ samobña (Joan 15:12; Gal 5:14). Biñsu tagenj tonaj kêkatonj jatû to jao samob sa. Embe tajop, oc tamoasinj tauñ kwalec tenj atomanô. Takac Sabat.

Jaspa Pocawa tenj. Nagêdô matacmatac, ñagêdô ñawa kêtôm glas. Takac Pocawa.

Jist Binjênsêm Wakuc awenj Jabêmña ñamatanja sêpuc golenj gêjô jist su. Lau sêpsêp sêpac polom ñamêtê amboac tonec gebe Sêgalunj jist to polom matac ma bu sêgamunj e jist gêjam polom auc ma kêsû ñ acgom, go sêpac. Embe tasa polom tenj ña bôjanj ma tasala ñasêbu, oc talic ñalasê-lasê gêjam auc. Njalasê ñam kêsêp jist gêgôm polom kêsunj, tec taenj ñajam. Jist kêsêli polom popoc e kêsunj nê, kêtû Gamêñ Undambêña ñadôndônj tenj (Mat 13:33). Go Jesu gêjam dôñ Parisai to Sadukai ma Herodo nêñ mêtê kêpi jist gêwinj. Embe tajop tauñ atom mêtê geo oc ênam aêacnêñ ñalêlôm samucgenj auc amboac jist gêjam polom matac auc nanj amboac tonaj. (Mat 13:33; 16:6ngg; Mar 8:15; Luk 12:1). Takac Parisai, MNÑ.

K

Kalender Lau oc kêpiña gêmunña sêmasanj nêñ Kalender kêtôm utitalata ñalêñgenj. Lau Israel sêjac nêñ jala gêñgic kêtôm sêlic ajônj kêsô, tec têtap ñabêc 354genj sa, kêtôm ajônj 12 solop, mago ajônj tagenj ñabêc 29. Go ajônj samob ñawoke aclê-aclê kêtômgenj, ma woke tenj ñabêc 7. Êsêacnêñ têm kapôênj luagéc gebe Ockêsa to komô. Ajônj tau tonec gebe (1) Nisan (Abih) kêtôm March/April, (2) Ijar kêtôm April/Mai, (3) Siwan kêtôm Mai/Juni, (4) Tamus kêtôm Juni/Juli, (5) Ab kêtôm Juli/August, (6) Elul kêtôm August/September, (7) Tisri kêtôm September/Oktobor, (8) Bul (Mardewan) kêtôm Oktober/Nowember, (9) Kislew kêtôm Nowember/ Desember, (10) Tebet kêtôm Desember/Januar, (11) Sebat kêtôm Januar/Februar, (12) Adar kêtôm Februar/ March. Takac Ajônj tau ñaê.

Kalsedoni Pocawa tenj.

Kamelian Pocawa tenj.

Kanom Aêac lau buñja tanjgaminj nêñ waba êmoasinj aêac tauñgenj atom, tanam Gôldoac Dabunj to ñakolenjwaga ma Kôm Mêtêña (Misionña) ma lau ñalêlôm sawa to sêñgônj jageonja samanj. Kôm tonajj gêjac aêac ñawaegoc. Kêtû tonanña tauñ takênj binj amboac tec êtu nêñ ñagôlinj ñajam tenj gebe Êtôm omgenj takênj nêñ mone êsêp kanom gebe tapuc kôm tonaj ñai tônj dawinj. (Apos 24:17; Kor I.16:1ngg; Kor II.8-9; Rom 15:25ng) Takac Da, Takis.

Kapoac Lau lanjwa gêmunña sêpuc kapoac ñam gebe têtap ñacgenjenj tenj nê ñaê sa. Grik andanjenña sêgôm gebe nêñ anôtôi jaba seoc binj lasê êndênj êsêac sêjala katônja. Lau Niugininja sêpuc kapoac sêgôm amboac tonec gebe Tetoc kapoac tenj jagéc nom ñadêmodê gêmu kêpi, go tetoc kapoac tenj ñatêpôê jakêkô, tanj géc nanj, ñadêmodêtkwa ñaô. Sêsaê sêmoa ma sêsam launênj ñaê lasê-lasê. Sêgôm e kapoac ñaônja embe êkô ñapanj êsa, go ñaê tê kêsa awenj nê, geoc genjenj têna lasê gêdêñ êsêac ma sêjac enj ñagêjô. Têtap lau geo sa ña mêtê tonaj keso samucgenj. ñam géc awê (Joan 19:24).

Kasêga Takac Gejobwaga, Laumata.

Katapa Takac Poac Njakatapa.

Katêkwi Israel sêkôc ka gamênj jabaña tenj (Arabianja) ñatêkwi kêtû nêñ Gêñmalu. Lau Mêtê anja oc ñam sêkênj gêdêñ ñapalê Jesu (Mat 2:11). Katêkwi tonajj ñapopoc kêsêp laclu (kuki) ma sêkêc ja genj, go ñajadaunj tonjamalu jagêjam andu popoc. Lau sêlic kêtû tetenj mec gêdêñ Anôtô ñadôndônj. Takac Gêñmalu.

Kaunsil Lau Juda nêñ laumata sêkac tauñ sa kêtû sêmansanj launênj binja. Laumata 70 sêñgônj Kaunsil tau, tanj ñagôlinj géc ñacdabunjsêganja. (Mat 26:59; Apos 5:41; 17:34).

Kawi Omsêga Kawinja Lau Juda taênj gêjam nêñ sinsêlêc towae Judas Makabeus kêku lau Siria tulu ma gêjac kawi altar lôm dabunj Jerusalemña ma têtunj lampe gelom kêtiam nanj gêdêñ jala 165 B.C. Êsêac sêjac m om tau gêdêñ ajônj Kislew ñabêc 25 (amboac Desember 10) ma sêlic om tau kêtôm oc samuc 8. Juda tauñ sêsam om tonaj sebe Hanuka.

Kêpa Ŋaê Kêpa me Ŋaê Petere Ŋam tagen gebe Poc. Lau Aramai sêsam poc gebe Kêpa lau Grik sêsam gebe Petere. Aposolo Simon kêsam Jesunê Ŋam lasê, tec gê Ŋaê Poc kêpi en Mat 16:18. (Joan 1:42).

Kilisi Ŋaê Kilisi lau Grik sêsam kêpi Apômtau Jesu gêjô ênê Ŋaê Ebolai awenŊa “Mesia” su. Ŋaê lulugen Ŋam gebe “Sen oso en”. Sê Ŋaê Kilisi kêpi en nê Ŋam gebe Anôtô tau kêjalij en sa to kêkalem ma kêsakin en kêtû Kêsiwaga to Apômtau. Takac Tarij oso.

Kislew IsraelnêŊ Kalender ŊaajônŊ kêtû 9Ŋa. AjônŊ tau kêtôm Ŋasawa amboac Nowember 15 e jagêdêŊ Desember 15. Takac Kalender.

L

Lala SekolonŊ GenŊa (Mat 3:12). Takac Siac Têtij GêŊŊa.

Lamboam (a) GamêŊ tan lau sêmac êndu nan, nêŊ katuj sêmoaŊa. Lau Grik sêsam sebe Hades. Êsêac to lau Ŋagêdô taêsam taêŊ gêjam gebe gamêŊ tau gêc nom Ŋalêlôm (Dait 32:22). Lau ten anŊa Lamboam sêsa sêmu sêmeŊ nom natêtôm atomanô. Sêsaê Anôtô gêmoa jaêc êsêac (Pes 6:5; 30:9). Lau gêdêŊ katuj sêsaê Anôtô gebe ênam êsêac kêsi anŊa gamêŊ tau (Pes 49:15), gebe en kêtû Lamboam Ŋatau. (b) Lamboam tonandan me Lamboam Ŋakêlêndij Sec Grik sêsam sebe Gehenna. Ŋaê luagêc tonan gêc Binlênsêm Wakuc (Mar 9:43, 45, 47). Apômtau Jesu kêsêp Lamboam gêja Ŋam gebe gêmac êndu bin Ŋanôgen, mago Tama Anôtô gêju en sa anŊa ŊacmatêŊêŊ, tec mata jali kêsa ma gêdi sa kêtiam. (Rom 10:7; Pet I:4,6; Geoc 1:18).

Lamboam Ŋakêlêndij Sec Gêjac lau sêmac êndu tapaônŊen katuj Ŋawae atom. Lau tê Anôtô êmêtôc êsêac e êkic nêŊ bin êtu tôŊ su nêgen sêŊgôn gamêŊ tônê êtu têlê gebe nêŊ sec to geo Ŋagêjô tonan (Mar 9:43, 45, 47). Mêtôc ŊamuŊa tau tonan. (Joan 5:29; Pet II:3,7).

Lau Samuc Anôtô kêjalij lau Israel sa têtû ênê lau, ma lau, tan en gedec êsêac sêmoaŊa nan, ac sêsam sebe lau samuc (Tes I:4:5). Anôtô kêmoatij nê poac gêdêŊ êsêac atom, gêdêŊ lau Israelgen. ÊsêacnêŊ Ŋagêdôgen ocgo nasêwiŊ Anôtônê lau. Jesu Kilisi kêkêc nê dec sij anŊa kakesotau kêtû Ŋamalac pebeŊŊa su acgom, tec Ŋabin ten (Kol 1:19Ŋg). BalaŊ kêselô su, tec gen Juda to Grik ma lau samuc gêŊgic sêkô dêmôêŊa amboac gêmunŊa kêtiam atom. SêkêŊ gêwiŊ Kilisi gêbin samob tôŊ, tec têtû Anôtônê laugac (Kol 1:21Ŋgg). Takac Grik.

Lau Sec Takac TelonŊ

Lau UndambêŊa Lau nan sêsêp Anôtô to Ŋamalac Ŋasawa. Lau Israel gêmunŊa taêŊ gêjam anŊa sêgi Anôtô auc amboac kin nomŊa ten nê lau kapôêŊ sêgi en auc sêkô, sêjac nêŊ kolon Ŋamin gêdêŊ en ma sêônŊ en gebe êsakin êsêac êtu kôm wakucŊa (Job 1:6; 2:1). Anôtô Latu (Gen 6:2,4) Ŋam oc kêsêp Ŋalau amboac tonan. Takac AnŊa, Bôc.

Lauben Lau to Ŋac Ŋagêdô sêsôm mec kêpi lau gebe dêndac gêŊwapac amboac gêmac to gêŊ êŊgôm êsêac e sêŊgôn naeo ma ensen êsêac su sênaŊa. Lau amboac tonan sêmoa Israel sêwiŊ. Lau nan sêkêŊ gêwiŊ Anôtô kwalec taêŊ kêka nêŊ sôlônŊ to gêŊ gebe ênam êsêac sa. Bibolo gêlic lau tau amboac sêjam saki Ŋ gêdêŊ anôtôi jaba, tec gêjac jao Ŋajana (Gal 5:10; Geoc 21:8). Aêac lau buŊa takêŊ gêwiŊ to ôlij andan Laimôkê Anôtô, tec taêŊ kêka to daê lamu en taugen e tatêc gêŊ ten atomanô.

Laumata (GôliŊwaga) Takac Gejobwaga.

Legion Lau Rom nêŊ sijwaga ton kapôêŊ ten amboac lau 6,000. Ŋalô tau Ŋam ten gebe taêsam Ŋasec (Mar 5:9; Luk 8:30).

LemenŊ Parisai to lau sêkwasij lemen kêtû ŊatêmuiŊagen atom, ac sejop nêŊ Ŋagôlij tec sêgôm. Judawaga sêlic gêŊ Ŋagêdô gebe selec ma Ŋagêdô gebe Ŋatêmui. Embe sêmoasac gêŊ ten, nan nêŊ binŊu gêwa sa gebe Ŋatêmui, go Ŋatêmui tau oc elom êsêac ma êŊgôm êsêac têtû sec. Sêgôm nêŊ Ŋalêlôm Ŋatêmui kêsa, tec sêkwasij lemen kêtû ŊadôndônŊ gebe Ŋatêmui gêwi êsêac sij têtû selec kêtiamŊa. Lemen kêpi gen gwalêkin, tec sê go tauŊ ma sêkwasij lemen todim-todim. Jesu to nê Ŋacsenjomi sêgôm atom, tec sêsôm Ŋabin (Mat 15:2; Mar 7:2; Luk 11:38). Takac Sec, Selec.

LêŊuckêŊ Ŋaê tonan gêc lau gêmunŊa nêŊ seboacogen. Sêwa LêŊuckêŊ tau sa gebe amboac pap kapôêŊ ten. Ŋagêdô sêsam sebe moac (me iwa). Sadanê Ŋaê ten tonan (Geoc 12:3 –13:4; 20:2,3). Anôtô kêku LêŊuckêŊ tulu (Geoc 20:21; 20:7-10).

Lewi, (a) Ŋac ten anŊa LewinêŊ (Luk 10:32; Apos 4:36). (b) Ŋac ten nan kêpuc dabuŊwaga tôo kêtû nêŊ sakin lôm dabuŊŊa.

Lewiatan Bôclai gwêc to buŊa ten, Ŋawae kêtû gwasa su. Lau Ŋagêdô taêŊ gêjam kêsêp iwa. (Pes 74:14).

Lômbec Lau Israel sêmoa Lôc Sinai Ŋalabu sêmoagen ma Anôtô kêsakin Mose gebe naêsôm lasê êndêŊ êsêac gebe “Lau tau sênsuŊ aêŊoc bec obo dabuŊ ten sa gebe najangônŊ jawij êsêac. “Êsêac tec sêmasarŊ Anôtônê lôm to ŊagêŊlêlôm e sêjac dabij tomalagen. Su go tao

jagêsac lômbec ñað ma Apômtaunê ñawasi gêjam gamêñ tau auc, tañ sêjala gebe Anôtô mêngêñgôn gêwiñ nê lau. Takac Eks 33. Takac Bec, Ombec, Omsêga Lômbec.

Lômôkê Gôlôac ñagejobwaga, tañ sêjam jaom lôm dabuñ to ñagêñlêlôm. Takac Gejobwaga, Kasêga, Laumata.

M

Magiñ Kêsu Gam ñagêmac teñ gêgôm lau magiñ kêsu e lemeñ to/me enkañ kêtù golon sêkôc gêñ me sêsêlêñ jageo. Ñagêdô têtù puliñ. (Mat 11:5; 18:8; Luk 14:13; Apos 3:2).

Mana Gêñ nañ Anôtô gêlôm lau Israel ma señ gêdêñ sêô-sêô sêmoa gamêñ sawa nañ. Ñaê Mana tanam ôkwi gebe “Asagen.” Sêsam amboac tonañ gebe gêñ tau ñam kêsiñ tau gêdêñ lau.

Mectoman Ñaê tonañ kêpi lau, tañ sêgôm nêñ mectoman nañ, gebe sêkôc beñ sa anga lau gêmac nêñ ôliñ.

Mesia Ñaê Ebolai awenña tonañ ñam gebe “Ñac tañ señ oso en nañ.” Tanam ôkwi ña Grik awen gebe “Kilisi”. Ñaê tau kêpi Kêsiwaga, tañ lau Israel nêñ propete langwa seoc en lasê kêtôm Anôtô gêjac mata en gêdêñ nê lau. Takac Kilisi.

Mêtemôkê Kêdônwaga Mêtêña me ñac gêjam mêtê lauña, me ñac kêpuc Mêtê ñamña. (Mat 23:8; 26:25; Mar 9:5; Joan 1:38) Takac Rabi.

Moac Langwa Ñaê tonañ kêpi Lêñuckêm me Sadañê ñadôndôn teñ (Geoc 12:3-17; 20:2-3).

Moasiñ Dabuñ Apômtau Jesu Kêwaka Moasiñ Dabuñ sa gêjô Judanêñ Pasa su. En kêsam polom to wain gebe en tau nê ñamêsôm to dec. Biñlênsêm Langwa ñapoac kêpi domba danja ñadec. Biñlênsêm Wakuc ñapoac nec kêpi en tau nê dec dêbuñ, tañ en kékêc siñ anga kakesotau gebe êsuc sec ôkwi. Lau buña tec señ Moasiñ Dabuñ totaên gêjam en gebe kêtù poac wakuc ñasêliñwaga. Moasiñ Dabuñ nec ñaê teñ gebe Tapô Polom Êkôcña (Apos 2:42). Moasiñ Dabuñ gêbiñ aêac lau buña tôn tamiñ Apômtau to tamiñ tauñ gêdêñ-gêdêñgen tatu Gôlôac Dabuñ tagen. Takac Pasa, Sêliñwaga.

Moloko Lau Kanaan andanñenña nêñ anôtôi jaba nêñ teñ, tañ sêkêñ gôlôac saun têtù da gêdêñ en (Dait 12:31).

Môp, Tanac Môp Tauñ Takac Nätêmui, Sec, Selec.

N

Nañen Mecña Judawaga sêmasañ bôc naôlic kêtù ômbiñkap toatali ñasec-ñasec ma sebec. Teto biñsu ñagêdô amboac Dait 6:4-9 gelom papia saun ma sêkêñ kêsêp atali tau gêja. Go gêdêñ teteñ mec ñanoc ac sebec kêtôm nañenñ ma atali toñalô dabuñ nañ gêsac teñbeleñ. Ac sêka ômbiñkap tonañ teñ amboac joc gêc lemeñ gêwiñ. (Mat 23:5).

Niptêkwi Takac Taniñ Oso.

Nisan Israelnêñ Kalender ñaajôn ñamataña. Ajôn tau ñaê teñ gebe Abib. Kêkwa ñasawa teñ amboac March 15 e jagêdêñ April 15. Takac Kalender.

Noc Sêjam Dabuñ Moña (Apos 27:9) Noc tonañ Omsêga Wama, nañ sêlic gêdêñ Oktober 1 (Tisri 10). Ajôn tonañ lau Juda nêñ komô kêdabiñgac, tec sêlac nêñ wan tagen-tagen kêtù gwêc secña. Go gêdêñ komô tau, Nowember 15 e March 15, sêwi siñ samucgen, sêlac wan teñ atom e gamêñ ñajam êsa acgom. Takac Kalender, Omsêga Wama.

N

Nabelo (Ñatalô) Takac Peñ

Ñacdabuñsêga En kêtù lau Juda nêñ dabuñwaga nêñ laumata. Kaunsiñ ñagôliñ gêc enña. Kêtù dim tagen kêtôm jalagen en kêsô Gamêñ dabuñanô tau anga lôm dêbuñ gêja gêdêñ Omsêga Wama jakêkêñ da gêdêñ Anôtô kêtù en tau to lau Israel samob nêñ secña. En gêsuñ da kêtôm bêcgenña gêdêñ Anôtô. Anga Biñlênsêm Wakuc ñacdabuñsêga têtêac tonec nêñ aê gêc gebe Anas agêc Kaiapas ma Ananias. Kilisi gêmêñ tec poac langwa ñasakiñ samob tonañ gêjac pep. (Papia gêdêñ lau Ebolai.) Takac Kaunsiñ, Omsêga Wama.

Ñacseñomi Ñaê tonec kêpi lau nañ tédaguc to sêwiñ ñac teñ gebe êndôn biñ wakuc êndêñ êsêac sêñô to sêjala. Anga Biñlênsêm Wakuc sê ñaê tonañ kêpi lau, nañ tédaguc ñackêsagu Joan to onañ sêkêñ gêwiñ Jesu nañ, go kêpi lau 12, tañ Jesu tau kêjalini êsêac sa ma tédaguc en ban-bañgen nañ.

Ñalau Dabuñ Takac Anôtô Têlêtagen.

Ñalau Sec Lau Israel têtêc gebe toñaclai ma têtôm gebe têtù kasec ñamalacña. Sêlic Ñalau Sec amboac Sadañê lau jaen to nê sakiñwaga. Takac Aleñ, Belsebul, Sadañ (MÑÑ).

Ñalêsó Lau Israel sêsi ñalêsó genkaleñ ñakwê ñalêsu aclê ñam gebe lau sêlic ma êkêñ puc êsêac gebe taên ênam Apômtaunê biñsu ma sêmansañ. (Mat 23:5)

Ñatekwi Ka to gêñ ñatêkwi sêkôc kêtù gêñmaluña.

Ŋatĕmui Judawaga seboe gĕŋ dĕmòĕŋja ŋagĕdò kĕtòm gebe ĕŋgòm ĕsĕacnĕŋ ŋalĕlòm ŋatĕmui ĕsa, tec seŋ gĕŋ ŋagĕdò palin-palinŋen atom. Sejop ŋajao sĕgòm kĕtòm Mosenĕ Binjsuŋa ŋapepeŋ. (Apos 10:14ŋ; 11:8ŋ; Eb 9:13) Takac Mop, Selec, Sec.

O

Om Takac Sabat.

Om Ajòŋ Kĕsòŋa (Ajòŋ kĕsĕp gwĕc gĕja) Lau Israel sĕlic bĕc, taŋ ajòŋ gĕc tòn su ma ŋagelen kĕtu nĕŋ om teŋ tauŋa. Ŋam gebe ĕsĕacnĕŋ ajòŋ wakuc teŋ mĕŋkĕsa ŋanoc tonan, tec tetoc sa kĕtòm om Sabat, taŋ sĕlĕwan kòm ma sĕkac taŋ sa anja lòm dabuŋ ma seno moasin jaseŋ sĕwiŋ tauŋ. (Kinj II.4:23; Jes 1:13ŋ; Am 8:5; Sam I.20:18-24)

Om Jala Kĕtu 7ŋa Lau Juda nĕŋ om kainŋen, taŋ sĕsĕ gĕŋ kĕsĕp nom gĕdĕŋ jala tonan atom, gebe nom ĕlĕwan tau ma nĕŋ kòm ĕkĕŋ om amboac tonanŋen. Takac Jala Kĕtu 7ŋa, Jala-Lau-Sĕsĕ-Awen-Suŋa.

Om Jala Wakucŋa Takac Jala Wakuc.

Om Polom Ŋalucŋa Lau Israel sĕlic om tonan gĕdĕŋ Omsĕga Pasa, taŋ seŋ polom ŋaluc kĕtòm bĕc 7 (Nisan 15-22 kĕtòm April woke ŋamataŋa). Tapac polom ŋamĕtĕ amboac tonec gebe takĕŋ jist ĕsĕp polom matak ŋalĕlòm ma taŋgaluŋ e ĕsĕli popoc ma ĕsuŋ. Polom ŋaluc tonan ŋamĕtĕ teŋ. Sĕkĕŋ jist to gwĕc kĕsĕp atom. Sĕgòm gebe lau Israel taĕŋ ĕnam Anòtò gĕjam ĕsĕac kĕsi anja nĕŋ ŋacjo Aiguptu nĕŋ lemeŋ nan. (Eks 12:14-20; Mat 13:33)

Ombec Takac Omsĕga Lòmbec.

Omsĕga Lòmbec Lau Israel sĕlic omsĕga tonan taĕŋ gĕjam gĕŋ tonec ŋai gĕdĕŋ om tau gebe (a) Anòtò gĕjam abenji sa ŋa mana to bu ma kĕmbico gĕdĕŋ taŋ sĕjam bĕbĕcgeŋ sĕò sĕmoa gamĕŋ sawa nan. Kĕtu tonanŋa lau tau sĕkaja kalatu to gĕŋ jasĕjam kĕtu nĕŋ bec to ŋagadĕ kĕkò nĕŋ tĕclabu to malacluŋ ma nĕŋ andu ŋasasacò gĕwiŋ. (b) Sĕgi malac Jeriko auc e sĕòc ŋaturŋbòm popoc. (c) Sĕjac nĕŋ kòm ŋanò (mopolom to kanjan to niptĕkwi to wain) sa kĕpi andu gĕja. Taĕŋ gĕjam bin tonan ŋai, tec sĕkĕŋ om tau kĕtu nĕŋ om tĕntac ŋajamŋa kapòĕŋ teŋ, taŋ sĕòc tòm tòm to bamlauŋ ma sĕjam Pesalem kĕtu nĕŋ wĕ to sĕkĕŋ kòm ŋanò kĕtu da gĕdĕŋ Anòtò ma sĕŋò mĕtĕ kĕsĕp om tau ŋasawa kĕtòm bĕc 7 tonan ŋapan. Gĕdĕŋ om tau ŋabĕc ŋamuŋa dabuŋwaga teŋ jakĕkati bu anja Siloa mĕŋkĕsĕwa kĕpi altar dajana gĕja gĕdĕŋ lau samob sĕkac sa sĕlic toliŋ kĕpigeŋ. Lau Israel sĕlic nĕŋ om towae tonan kĕtòm jalageŋ gĕdĕŋ ajòŋ Tisri (Oktober. Apòmtau Jesu gĕlic Ombec nan sĕpuc ŋamin gĕc Joaŋ 7. Lau Juda sĕsam ŋa taŋ awen gebe Sukot. Aĕac tasam gebe Ombec.

Omsĕga Pasa Takac Pasa.

Omsĕga Sĕjac Kòm Ŋanò Sarja Ŋaĕ teŋ gebe Seŋ Kòm Ŋanò Lasĕŋa. Lau Israel sĕsuŋ nĕŋ kòm ŋanò ŋamĕc gĕdĕŋ Anòtò kĕtu nĕŋ da danje gĕdĕŋ eŋ. (Eks 34:22) Sĕlĕwan kòm ma sĕmoa totĕntac wapigeŋ. Sĕlic Omsĕga Pasa su ma semoa e ŋabĕc 50 kĕtòm woke 7 x 7 gĕjaŋa acgom, go sĕlic om tau, tec sĕsam ŋaĕ teŋ gebe Pentekost. Takac Pentekost.

Omsĕga Wama Om tonec lau Israel nĕŋ Omsĕga kapòĕŋanò tau, taŋ ŋac dabuŋsĕga kĕkĕŋ da gĕdĕŋ Anòtò gĕjò lau Israel nĕŋ sec samob su (Lew 16). Lau peben sĕjam dĕbuŋ mo to kòm gĕdĕŋ om tonan. Sĕlic om tau gĕdĕŋ nĕŋ ajòŋ Tisri ŋabĕc 10 (amboac Oktober 1). Ac sĕsam ŋa taŋ awen gebe Yom Kippur. Takac Noc Sĕjam Dabuŋ Moŋa.

Oniks Pocawa teŋ.

Osiana Lambin ĕndĕŋ Anòtò, talanem Apòmtau. Ŋamanò gebe Ónam saman. Go sĕjam òkwi kĕtu nĕŋ lasĕ, nan sĕmòc gĕdĕŋ taŋ tĕntac wapigeŋ. (Mat 21:15; Mar 11:9).

Oso Takac Taniŋ Oso.

P

Paradis Undambĕ tau ŋaĕ teŋ tonec (Luk 23:43; Kor II.12:3).

Parisai Judanĕŋ lau toŋ teŋ, taŋ sĕmoa gĕdĕŋ Apòmtau Jesu nĕ tĕm nan. Ac sĕwaka taŋ sa gebe lau gĕdĕŋ sĕlĕlĕc ŋagĕdò samob su gebe sĕmasan Mosenĕ Binjsu to taŋ nĕŋ ŋagòlin, tĕ sĕjac tĕku binjsu tau nĕ, samob tomalageŋ.

Pasa, Omsĕga Pasa Lau Israel nĕŋ Omsĕga teŋ, taŋ sĕlic gĕdĕŋ ajòŋ Nisan ŋabĕc 14 (amboac April 1). Anòtò kĕkac nĕ lau su anja Aiguptu, tec kĕsòm sĕlic om tau gebe taĕŋ ĕnam eŋ gĕjam ĕsĕac kĕsi ĕsĕp om tonan ĕtòm jalageŋ (Eks 3:18; 5:3; 7:16). Ŋaĕ Pasa tau ŋam gebe Anòtò gĕòc lĕlĕc Israelnĕŋ andu, taŋ sĕsĕ domba Pasa ŋadec kĕpi katam ŋakagĕbòc gĕja nan (Eks 12:23-27). Lau Juda sĕsam om tau ŋa taŋ awen gebe Pesach. Takac Moasin Dabuŋ.

Pentekost Ŋaĕ Pentekost ŋam gebe ŋabĕc kĕtu 50. Sĕsam amboac tonan gebe ŋabĕc 50 geŋ Omsĕga Pasa to Pentekost tau gĕŋgic. Sĕjac nĕŋ mo to gĕŋ sa kĕpi nĕŋ andu gĕja su, tec sĕlic om tau, taŋ sĕjam danje gĕdĕŋ ŋacmoasin Anòtò.

Peñ, Peñ Sepeñ Ŋatalóŋa Embe tato papia êndêñ taun, jac tato nêñ ŋaê ênêc ŋalabuŋa, gebe éwa ŋac-ketowaga sa êndêñ ŋac, nan papia tau gêjac en ŋawae nan. Lau langwa oc ŋamŋa sêmasan nêñ gêbôm ten kêtú nêñ peñ, tec sepeñ ŋataló kêpi nêñ papia jagêwin (Kin 1.21:8). Peñ ŋamanó tau tonan. Bin nan sepeñ peñ kêpi ŋasaban gêja nan, kêsín tau gédêñ lau samob gebe lau ten sêkac ŋapeñ atom, ŋatau taugen êkac ma êsam bin tau (Dait 32:34). Kêtu tonanŋa sêkic ŋasaban ŋa lêkôn tón acgom, go sêsap ŋaomata ŋa katêkwi tón tamin saban tau ma sepeñ ŋataunê gêbôm (ŋaê me ŋabelo me ŋataló) kêsêp katêkwi gêja (Geoc 5:1).

Poac Lau ten embe sêmansan bin ten e nêñ ŋalêlôm to awen êpi tagen ma sêlôc êtu tón sebe sêngômŋa nan jac tasam dabe sêmoatin nêñ poac gédêñ taun. Ŋam gebe ac sêngôm nêñ gêñ amboac sênac sin me sêwin taun, tec taên êka gebe sêmoasin taun ŋajamgen. Poac amboac tonan Anótó kêmoatin gédêñ ŋac gédêñ Noa (Gen 9:8-17), ma gédêñ Abraham (Gen 17:1-8). Anŋa Binlênsêm Langwa Anótó kêmoatin nêñ poac gêjac lau Israel ŋawae amboac gêgôm gédêñ tañ Mose gêwê êsêac gêmoa nan (Eks 24:4-8).

Poac Ŋakatapa Anótônê Katapa Sêkôc katapa ŋaôma ma sêmasan nêñ atom. Sêbuŋ ka e ŋatip acgom, go sêkwa ŋa gold auc gêc lêlômŋa to dêmôêŋa. Ŋaakain aclê kêtôm lewe ŋaakain. Anŋela ŋakatu luagêc gêngôn ŋabaob gold ŋaô. Sêmasan anŋela sepeñ têningen sêngôn lanônŋanó gédêñ taun ma sêkac magê keso tau. Ŋamakenŋa kêpi e ŋatêpôê gédin kêsó tau ma ŋamakenŋa kêsêp e ŋatêpôê gédin tau tamin katapa ŋabaob. Sêmasan ŋakatu luagêc ŋa goldgen. Rin aclê gêc maken-maken gédêñ ŋatakôcagêc kêtú ta ŋamala. Ta tau sêkwa ŋa gold auc gêwin. Tetoc tapele poc, tañ Anótó kepen Binŋu Lemenŋu kêpi nan, kêsêp katapa, tañ sêkêñ kêkô Gamêñ dêbuŋanó tau (Dait 10:1-5) anŋa Lômbec ŋalêlôm nan. Apômtaunê Katapa tonan kêtú en gêmoa nêñ lau ŋaluŋgenŋa ŋadôndôn (Nam 10:35; Sam 1.4:7; Kin 1.8:11), tec lau Juda sêbalan gêwin êsêac gédêñ tañ sêjac sin gédêñ nêñ ŋacjo nan (Nam 10:33-36). Lau ŋaôma ten sêsa ŋagala atom. Ŋagadê toanŋela ŋakatu nan sêsam sebe Anótó Gê Wama Ŋabaob. Go ŋaê ten gebe Poac Ŋawaj.

Pocawa Sêuc to sêbuŋ pocawa ŋawasi kêsá e ŋaôsic-ŋaôsic tokain-tokain. Lau langwa to wakuc sêgêlôn taun ŋa pocawa tokain-tokain. Ŋawasi kêsap poc tau tón, tec tetoc sa kêtú gêñ êjam to ŋaninín ma ênêc tenŋenŋa ŋadôndôn gêwin. Pocawa tau ŋagêdô ŋaê tonec gebe Jaspa, Sapir, Agat, Emeral, Sardoni, Kalsedoni, Kanelian, Krisolit, Beril, Topa, Krisopra, Hiasint, Ametist. (Geoc 21:19-21).

Polom Ŋaluc Polom tonan sêpac sêkêñ gwêc to jist kêsêp polom matac gêwin atom. Juda sêpac ma sen gédêñ tañ taên gêjam abenínêñ bêc dêdi anŋa Aiguptu nanŋa. Bêc Polom Ŋalucŋa kêtú lau Israel nêñ Om Pasa ŋabêc ŋamataŋa. Takac Om Polom Ŋalucŋa, Pasa.

Propete Awê me ŋac ten, nan kêsôm jaen anŋa Anótônê lasê. Jaen tau gêjac lau Binlênsêm Langwanŋa ŋawae. Anŋa Binlênsêm Wakuc propete seoc bin lasê gédêñ Gôlôac Buŋa ŋamataŋa. Sêsam ŋackêsagu Joan gebe propete gêwin. Propete ŋagêdô teto nêñ bin kêsêp buku, tec gelom aêac, ŋagêdô amboac Natan ma Elia to Elisa teto nêñ bin sa atom.

Pulin Takac Magin Kêsu.

R

Rabi Ŋaló Ebolai awenŋa tonec ŋam gebe “Aêñoc Kêdônwaga” “Mêtêmôkê”. Lau sêsam Apômtau Jesu amboac tonan (Mat 23:8; 26:25; Mar 9:5; Joan 1:38). Takac Binŋutau.

S

Sabat Lau Juda sêsam woke ŋabêc kêtú 7ŋa sebe Sabat. Ac sêkêñ kêtú nêñ om kêtôm Anótó kêsôm gêc Binŋu kêtú télêacŋa. Sejoj om tau sêjac m gédêñ kôm kêtú lemenŋen oc kêsêpŋa e jagédêñ kôm ŋanó tê oc kêsêp nan. Êsêac sêlêwan kôm samob ma sêkêñ om ŋapep e mêngédêñ têm galocŋa ŋapan. Sêjac jao kôm tonan ŋai gebe têtulu gêñ atom (Jes 58:13) ma têtun ja elom atom to sejon ka atom ma sêpac to seno gêñ atom ma sêwi nêñ andu ma sêsêlêñ sêna ŋasawa baliñ ec ten atom (Eks 16:29) to sêna kôm ma sêkôc ŋanó sa atom (Eks 34:21). Lêñ Sabatŋa nan ŋasawa dambê ec ten amboac taka nom êtu ðim 1,000gen ma tamu tana. Jesu gesen bin amboac tonan. Alic Mat 12:8,12; Mar 2:27; Joan 9:16. Aposolo sêwaka Apômtaunê Bêc ŋamataŋa sa kêtú Gôlôac Buŋa nêñ om. Alic Apos 20:7; Kor 1.16:2; Kol 2:7; Geoc 1:10. Om Sabat to ŋajao gêjac lau buŋa ŋawae atom. Anótó en ŋatau tec tanam sakin êndêñ en toŊalaugen (Joan 4:24).

Sadañ Binlênsêm Langwa gêwa Sadañ sa gebe Anótó Latui (anŋela) nêñ ten. Sadañ kêkac tau su anŋa Anótônê ma kêkêñ kisa gédêñ en (Juda 6). En kêtím lau gebe sêli awen sa êndêñ Anótó. En kepen tokauc gêjam anŋela ŋawêña lanôn (Kor 11.11:14). En gédib lau buŋa (Pet 1.5:8). En kêgôlin bin ŋawadó (Job 2:1; Geoc 12:10). Kilisi kêku en tulu su (Joan 1.3:8; Geoc 20:10).

Sadukai Lau Juda nêñ lau ton ten sêmoa gédêñ têm Binlênsêm Wakucŋa. Lau tau ŋagêdô samob dabunwaga. Êsêac tetoc Mosenê Buku Lemenŋen (Pentatoik) nan sa ma sêlic

Binjénsém Langwa ṅabuku ṅagédô amboac gêjac êsêac ṅawae atom. Êsêac sêkêṅ gêwiṅ binj to sêgôm nêṅ gêṅ ṅagédô keso, taṅ Parisai sêkêṅ gêwiṅ to sêgôm naṅ (Apos 23:8).

Samaria Naê tonañ kêpi gamêṅ, taṅ gêc Judaia to Galilaila ṅasawa naṅ. Lau Asiria sêku malac Samaria tulu ma sejoṅ ṅalau jasêṅgôṅ gamêṅ kapoacwalôṅa (jala 722 B.C.). Lau ṅapopoc to lau jaba sêgaluṅ taunṅ sêṅgôṅ gamêṅ Samarianṅa, tec êsêacnêṅ wakuc to Judanêṅ binj kêlêsa tau gedêṅ tóngêṅ. Sêjac jao lau Samarianṅa gebe sêlic om anṅa lôm dabuṅ Jerusalemṅa atom, tec sêwaka taunṅ nêṅ gamêṅ dabuṅ teṅ sa gêc lôc Garisim. Apômtau Jesu gêjam mêtê êsêac gêwiṅ. Takac Samaria, lau Samarianṅa anṅa MNṅ.

Sapir Pocawa majanj-majan ṅaôli kapôêṅ teṅ.

Sec, Danṅôm Tauṅ Tatu Sec Mosenê Binjsu to ṅagôlinṅ gêwa bôc ma kôm ṅagédô sa gebe sec, tec ṅajao gédêṅ lau Israel gebe sêniṅ to sêmoasac ma sênam kôm amboac tonañ atom. Lau embe sejoṅ ṅagôlinṅ tonañ atom, ac sêlic êsêac sêgôm taunṅ têtû sec ma têtôm gebe sêlic om sêwiṅ atom. Lau amboac tonañ têtû gasuc gamêṅ dèbuṅ atom ma aweṅ gêôc Anôtô jasêwiṅ gôlôac atom. Sêlic om sêwiṅ atom. Sejoṅ ṅagôlinṅ ṅagédô e têtû selec kêtiam acgom. Takac Lemenṅ, Selec.

Selec Judawaga seboṅ gêṅ dêmôêṅa ṅagédô kêtôm gebe êṅgôm êsêacnêṅ ṅalêlôm ṅatêmui êsa, tec sejoṅ ṅagôlinṅ gwalêkinṅ gebe sêwê kainṅ binj atom. Seṅ bôc to gêṅ palinṅ-palinṅgeṅ atom. Sêmoasac gêṅ ṅagédô amboac ṅawêlêlanṅ atom. Sêjam kôm teṅ gédêṅ Sabat to om ṅagédô atom. Embe sêṅgêli ṅagôlinṅ, taṅ oc lau sêlic êsêac amboac sêgôm taunṅ têtû secgac. Lau amboac tonañ sêlic om sêwiṅ gôlôac êtiam atom. Sejoṅ ṅagôlinṅ tomalageṅ ma sênam dabuṅ gêṅ e têtû selec êtiam acgom. Ac taêṅ gêjam kêsêp gêṅ, taṅ Mosenê binjsu gêwa sa gebe selec nanṅgeṅ. (Apos 10:15; 11:9; Eb 9:13) Takac Lemenṅ, ṅatêmui, Sec.

Seliṅwaga Lau malac luagêc embe sêkêṅ kisa êndêṅ taunṅ e ṅac teṅ ê wama êsêac, lau lanṅwaga sêsam eṅ sebe Seliṅwaga. Ṅac tau kêkêṅ seliṅ lau, naṅ sebe sênac taunṅ, tec sêwi nêṅ binj kisaṅa siṅ. Kilisi kêtû ṅamalacnêṅ seliṅwaga to wamawaga gebe eṅ gesêṅ sec su gédêṅ taṅ kêkêc nê dec siṅ kêtû samobṅa naṅ, tec gê wama ṅamalac gédêṅ Anôtô ma gêbinṅ aêac tóṅ tamiṅ eṅ. (Kor II.5:18ṅ; Gal 3:19ṅ; Ep 2:16; Tim I.2:5; Eb 8:6; 9:15; 12:24) Takac Wama, Wamawaga.

Sêmansaṅ Tauṅṅa Takac Bêc Sêmasaṅ Tauṅṅa.

Siac Têtiṅ Gêṅṅa Lau Israel sejoṅ nêṅ kôm ṅanô amboac polom sa sêgôm amboac tonec gebe Seboṅ polom amboac padi ṅanô anṅa ṅakainṅ su ma têtâ gêc nom tapa-tapa to ṅajanaṅ, go sêwê bulimakao sêsêlêṅ sêgi-sêgi e polom ṅanô gedec ṅapa. Go sêkôc sapac ma sêjac gêṅ tau sa kêpi tagêṅ ma dedec gêc e gédêṅ mu kêsêlêṅ ṅajam, gocgo sêkôc siac jatêtiṅ polom sêkô sêkanṅ mu, tec gêju ṅapa jakêsêp ṅasawa teṅ ma ṅanô gagêṅ gêc. Sejoṅ ṅanô kêpi nêṅ andu gêṅ ṅanôṅa gêja ma sêkêṅ ṅapaôma ja geṅ su. Ma kêtôm bêcgeṅ sêsêwa ṅanô tau ṅagédô kêsêp poc tapa luagêc ṅasawa, taṅ sêlai ṅaôṅa e kêlêsim kêtû polom matac ma sêpac kêtû polom. Takac Polom, Jist.

Simbal Gêṅ wêṅa teṅ. Sêmasaṅ wapap kuku luagêc, naṅ sêkôc tóṅ ṅa lemenṅ gédêṅ ṅagabinṅ ma dedoṅ kêpi tau e ṅakicsêa ec kapôêṅ. Sêjac nêṅ oṅ to gêṅ wêṅa e simbal kêsêp ṅasawa gêwiṅ ma sêṅô kêmoasiṅ taṅeṅsuj ṅajam. Sêjac gédêṅ sêlic nêṅ om sêṅgôṅ lôm dabuṅ ṅalêlôm gêwiṅ.

Sion Gêmuṅgeṅ ṅaê tonañ kêpi kinṅ Dawid taugerṅ nê malac, taṅ ênê lausiṅ sêku lau Jebusit tulu ma sêjanṅo su anṅa êsêacnêṅ nanṅgeṅ. Go ṅasawa ṅamuṅa teṅ sêsam ṅaê Sion kêpi lôc, taṅ lôm dabuṅ kêkô naṅ gêwiṅ (Sam II.5:7). Gocgo sêsam kêpi malac Jerusalem to ṅalau amboac tonañ (Pes 48:13; Am 6:1). Naê tau ṅam teṅ gebe Anôtônê malac (Pes 48:1ṅ; Jer 31:6) ma lôc dabuṅ (Pes 2:6) to gamêṅ, taṅ Anôtô gêjam gôlinṅ gêṅgôṅ naṅ (Pes 9:11). Naê tau kêtû Israelnêṅ kêsiwaganê ṅadôndôṅ (Pes 2:3ṅ). Anôtô geoc tau lasê anṅa lôc tau ma gêjam mec nê lau (Pes 128:5; 134:3). Anṅa Binjénsém Wakuc ṅaê Sion kêtû lau, têt Anôtô gêjam êsêac kêsi nê, nêṅ malacmôkê (Eb 12:22) ma têm ṅamuṅa ṅadôndôṅ (Geoc 14:1).

Sois (Zeus) agêc Hermes Sois tonañ lau Griṅ nêṅ anôtô nêṅ ṅatau. Rom sêsam seber Jupiter. Go Hermes kêtû Soisnê ṅajaenṅ. Rom sêsam sebe Merkur (Apos 14:12).

Sôlôṅ Sôlôṅ ṅajao ṅajanaṅ gêc Bibolo (Geoc 9:21). Takac Beṅ, Mectomanṅ.

Stoiki Lau tokauc nêṅ tonṅ teṅ. Naê tau ṅam kêsêp Stoa kêtû lôm towae teṅ anṅa malacsêga Aten, taṅ sêkac taunṅ sa ma têtôṅ nêṅ binj gédêṅ lau sêṅô (Apos 17:21). Stoiki têtôṅ binj amboac tonec gebe Embe tatu lau mansaṅ tasa nêṅ lêṅ tatu mêtê taunṅgeṅ, go gêṅwapac embe êndac aêac, oc êlênsôṅ aêacnêṅ kauc ṅanô-ṅanô atom, talic amboac gêṅ Iêlê ma tamoa nêṅ malôgeṅ (Apos 17:18). Takac Epikuri.

Sunsunṅ Laumata 24 (Geoc 4:10) sêkuc sunsunṅ kêtû waenṅ ṅajamṅa. Êsêac sêkac sunsunṅ su jagêc nom nê sêgôm kêtû têtac ṅandanṅa atom. Tetoc Apômtau sagerṅ tec sêgôm. Ṅalô dabuṅ tonec gêwa sunsunṅ ṅam sa gebe Kor I.9:12; Tim II.2:5; 4:8; Jak 1:12; Pet I.5:4; Geoc 2:10, 3:11; 4:10.

T

Takis Lau Israel sêkêŋ takis gédêŋ gôliŋwaga taugen atom, sêkêŋ takis lôm dabuŋa gêwiŋ (Mat 17:24ŋ). Ŋagôliŋ ten tonec gêc gebe Ŋac ten nê waba to gêŋ lemenlu embe ênêc, nan êkêŋ natagen êndêŋ Anôtô. Ŋagôliŋ tau ŋam gebe sêjam ôli dabuŋwaga to lau Lewi ma lôm dabuŋ ŋagêŋlêlôm ŋa mone to gêŋ tonan. Ŋac ten embe êkêŋ nê kôm ŋanô me gêŋ ten êndêŋ lau sênam ôliŋŋa mone 100, ŋatau êkêŋ 10 êsêp kanom êna (Gen 14:20; Sam I.8:15; Luk 18:12). Ŋagôliŋ tonan gêjac lau buŋa ŋawae atom, mago ŋagêdô taêsam tau ŋ nêŋ ŋalêlôm kêkac êsêac ma sêkêŋ nêŋ da kêtôm ŋamêtê ŋajamanô tonan, ma ŋagêdô sêgôm sêlêlêc tonan su. Sêjam danje Apômtau tec sêgôm. Takac Da, Kanom.

Talu Lau Israel lanŋwa sêsi obo asanasaŋ kêtû nêŋ talu. Gêŋwapac embe êtap êsêac sa, go ac sêsô talu obo ŋagonen tonan kêtû nêŋ ŋakwê sêbu taunŋa ma têtan nêŋ tanjiboa sêŋgôŋ waomôkê (Gen 37:34; Jona 3:5).

Taniŋ Oso Sêkêc niptêkwi kêpi ŋac ten môkêapac gebe sêjalin en sa me sakin ten gelom en. Lau Israel sen oso nêŋ kin gédêŋ noc, tan sêsun sakin gôliŋwagaŋa jagelom en nan. Êsêac tec sêsam nêŋ kin gebe Ŋac sen oso enŋa. Ŋaê Kilisi (Grik awen) to Mesia (Ebolai awen) ŋam gebe Sen oso en, tec gêwa Jesunê sakin sa gebe gêjam ŋamalac kêsi anŋa sec to gêmac kêtôm Anôtô kêkêŋ en kêtû Kêsiwaga to Apômtau.-Lau Israel sêkôc nêŋ ŋacŋ sa ŋalêŋ tonec gebe sen oso êsêac môkêŋapac to enŋain (Luk 7:46). Lau buŋa sen oso nêŋ gêmac (Jak 5:14).

Tasa Ŋapalê Lau Israel sêsa nêŋ ŋapalê utiŋôlic. Sêgôm kêtôm poac, tan Anôtô kêmoatin gédêŋ êsêac gebe sêsa ŋapalê samob êtu nêŋ gêbôm ten. Lauo sêkôc ŋapalê ma sêmoa e ŋabêc 8 gêjaŋa su, go sêsa, tec têtû Apômtaunê gêŋgac. Sêsa ŋapalê nê kêtû busanŋu ŋadôndôŋ gêwiŋ Takac MŊŊ).

Têlêtagen Ŋam gebe Têlêac mago tagen. Takac Anôtô Têlêtagen.

Teloŋ to Lau Sec Anŋa Ŋawae Ŋajam ŋaê tonan kepen lau, tan laumata sêjac jao lôm dabuŋ gédêŋ êsêac gebe sêlic om sêwiŋ atom nan. Ŋam gebe lau tau tetoc ŋagôliŋ ŋagêdô sa kwalec, amboac sen gêŋ ŋagêdô paliŋ-paliŋgen me sêka lau samuc nêŋ têc me sêsa nêŋ lêŋ salaŋ. Judawaga mansan tec sêbu lau amboac tonan. Jesu lanŋanô ŋakêŋkêŋ gédêŋ êsêac, tec lau ŋagêdô sêlic en sec kêtû tonanŋa (Mar 2:15-17; Luk 7:34; 15:1-2). En kêgamiŋ Mêtê gédêŋ êsêac atom.

Tôc Gôliŋŋa Ka dambê ten, nan sepen ŋatalô ŋajam-ŋajam kêsêp nan. Kin sêkôc kêtû nêŋ gêbôm. Gêwa êsêac sa gebe lau tonjaclai.

Topas Pocawa jonjon ten.

Tumim Takac Urim.

U

Undambê, Gamêŋ Undambêŋa Takac MŊŊ, Anôtônê Gamêŋ.

Urim to Tumim Gêŋ amboac poc sauŋ luagêc, tê sêwa ŋam sa gêc awê ŋapap atom nê. Israelnêŋ dabuŋwagagen sênoŋ gêŋ tau gêc atali sauŋ ten ŋalêlôm. Ac sêkôc gebe eoc gêŋ Anôtô gebe êsêac me nêŋ lau sêŋgômŋa nê lasê êndêŋ êsêac sêjala katôgen (Dait 33:8; Nam 27:21; Sam I.28:6).

W

Wama Takac Omsêga Wama.

Wamawaga Takac Sêliŋwaga. (Tasuc Sec ôkwi-MŊŊ).

Y

Ysop Ka ten amboac ôpic. Sêsac ŋalaka tôŋ kêsêp bu me dec ma sêpalip kêpi altar to gêŋ (Eks 12:22). Ôpic tan tasam ŋawae gêc Joan 19:29 nan, ysop ten ŋakain.